OTA

NA

NES

Digitized by Google

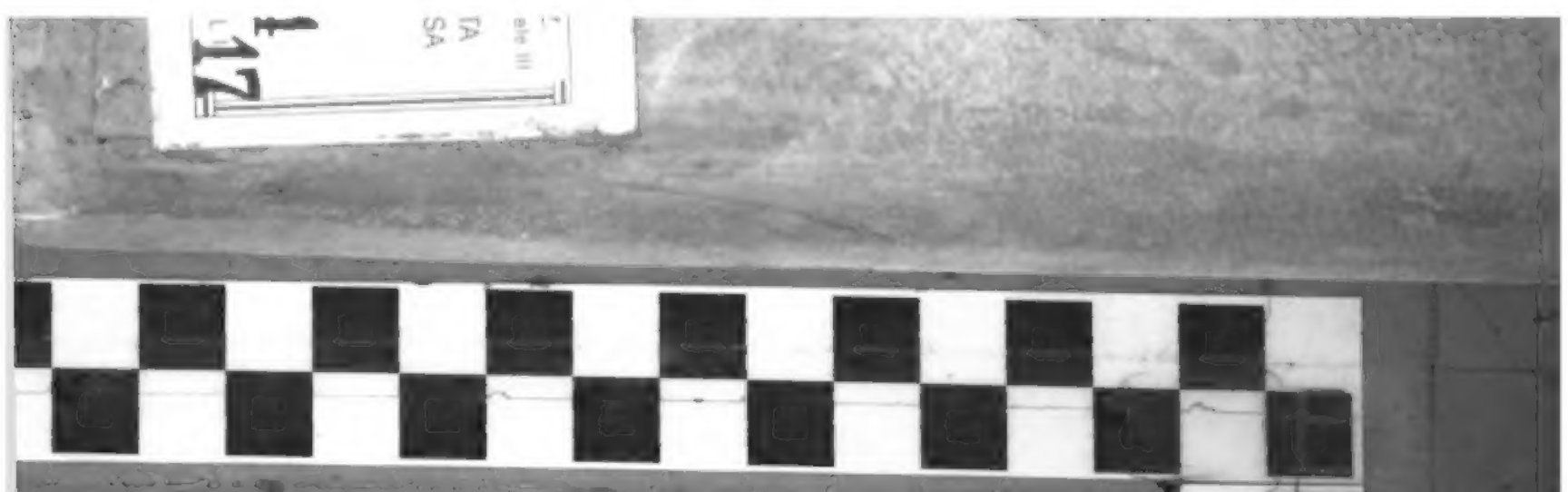

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
54
NAPOLI

Digitized by Google

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES

PARS IN ORDINE XIX.

Digitized by Google

Digitized by Google

Rac. Vill. F. 54

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES NVNCVPATÆ

PARS IN ORDINE XIX.

Complectens integras Decisiones annorum 1677. & 1678. ea integritate, qua summo studio, laboribus, & impendijs fieri potuit, & debuit, itaut paucæ resolutiones in effectu deficiant,

Superadditis etiam pluribus Decisionibus, quæ plerumque in præcedentibus Partibus eiusdem Compilatoris exoptabantur.

Cum suis Argumentis, Summarijs, concordantia aliarum Decisionum, & Indice locupletissimo, nouissimè editis.

A IOANNE BAPTISTA COMPAGNO IVRISCONSVLTO ROMANO
Selectore, & Compilatore ab eadem Sacra Rota probato.

ROMÆ.
Ex Typographia Reu. Cam. Apost. MDCLXXXII.
SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Imprimatur

Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Sac. Pal. Apoſt. Magiſtro:

I. de Angelis Archiep. Vrbin. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Raimundus Capiſuccus Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter Ordinis Prædicator. poſteà S.R.E. Cardinalis.

Digitized by Google

EMINENTISS. ET REVERENDISS. D.

D. IO. BAPTISTAE DE LVCA

S. R. ECCLESIAE CARDINALI

IO. BAPTISTA COMPAGNVS FOELICITATEM.

DECIMVM NONVM Volumen Decisionum S. Ro. Rot., quas Recentiores appellamus, meo labore digestum edito hactenus voluminum huius tituli numero adijcere cùm decreuissem; nè fortè operi sua ipsius spontè præstantissimo fraudi foret eius Compillatoris tenuitas, minusque idcircò gratiosum illud Lectoribus, & minus commendatum accideret; ad patrocinium Tuum me conferre (Princeps Eminentissime) consilium est. Quod enim aliud nomen, quam imaginem in vestibulo magnifici huius veluti ædificij apparere oportet, quàm cuius eximijs ingenij fœtibus pars eius multo maxima structa, & exornata consurgit. Cùm enim Te, antequam tantus esses, Aduocatorum Romani fori facilè principem, & grauissimis quibusque in hoc tribunali causis agendis adhibitum, & penè semper spectatæ in iudicijs victoriæ compotem habuissemus; magna pars argumentorum, & rationum, quibus innixa placi-

ta,

ta, ſententiæque in hoc libro congeſtæ leguntur, quæq; adeò maximum ipſi libro faciunt pretium, Te potiſsimũ auctorem plurimis in locis agnoſcunt; nec omnino fieri poteſt, vt eius lectio omniũ iucundiſsima Tibi non ſit; quod in ea exequenda paſsim occurrant oculis, animoq; Tuo neceſſe eſt manifeſta veſtigia, non doctrinæ modo, ſed etiam iuſtitiæ, probitatis, & exquiſiti in ſuſcipiẽdis patrocinijs iudicij, Tui; Teque ea de cauſa meritò lætari, vitæq; Tuæ præteritæ fructum capere multò vberiorem, amplioremque, quàm qui contingere ſolet ijs, quos vulgus beatos putat, à villarum, nemorumque, & hortorum ſuorum aſpectu. Sed non admodum magna inter cæteras laudes Tuas videtur (Eminentiſsime Princeps) nobiliſsimum cauſas agendi munus cum dignitate geſsiſſe; maior aliquanto eſt hoc ipſum gerere tempeſtiuè deſijſſe, cum imminentem ſenectam à moleſtioribus alienorum negotiorum turbis eximendam, atque in portum otij non inertis, ac deſidis, ſed eruditi, ac ſtrenui, viroque forti, & ſapiente digni, ſubducendam putaueris, in quo Muſis, & genio Tuo publicæ vtilitati gnauitèr intento hilaritèr, & iucundè vacares. Vndè mox prodirent numeroſis condita voluminibus præcepta vitæ, non in illa ſomnio ſimili Platonis Rep., ſed in promiſcua hominum luce ad præſentem rerum vſum, ſummis, medijs, infimiſque degendæ, aliaque ingenij monumenta ſua per gentes claritate, & celebritate digniſſima. Hæc, & huiuſmodi decora, & ornamenta in Te adhuc priuato, necdum vllo nouæ fortunæ fulgore conſpicuo poſita, ſatis, ſuperque prudens, & ab optima ratione profectum videri faciunt conſilium de Te patro-

torno adſciſcendo meum. Quid ſi eundem Te dicere aggrediar grauiſsimæ Reip. parti tractandæ mox admo. tum, & principalium Sanctiſs. INNOCENTII curarum maximis in negociis Adiutorem, & reſponſorum Interpretem, & decretorum ſupremæ poteſtatis vicarium Auctorem factum, aliarumque prouinciarum felici adminiſtratione latè in Ciuitate florentem: indè ad Romanæ purpuræ honorem euectum, inque omnibus ampliſsimi ordinis obeundis muneribus ingenio, doctrina, & excellentis conſilij laude præſtantem? Sed quando hæc, atque talia ſuperiora ſunt negocio, & propoſito meo; conceptum de Te magnificè loquendi reprimam impetum, ſimulque verecundiæ Tuæ, Princeps Eminentiſsime, ſeruiam, ſatis intelligens ſermonem eſſe mihi cum Viro ſolidæ, conſummatæque virtutis, & laudanda facere, non laudes audire gaudente.

LECTORI SVO.

ALTERVM, & in ordine Sextum, mearum Lucubrationum volumen, Opus dimidia tantùm anni parte elaboratum, Tibi tranſmittere audeo, Amiciſſime Lector. Plures labores ſubſtinui in ſuperando temporis anguſtiam, quæ, ſi non impoſſibilis erat, difficilis tamen videbatur, & ita huic impreſſioni contraria; ſed Diuina adſtante Clementia, omnia tandem cooptata ſunt in bonum; itaut præſens Opus iam in lucem videam, vbi in tam arcta limitatione temporis, vix mihi illud incipere poſſe ſuaderer: Cumque otium, quod nullum propèmodum fuit, non permiſerit Corollarium, quod ex pluribus à me impreſsis Deciſionibus collegeram, pro illarum coronide ſuperaddere, vt iam ſtatueram; hoc vnum ſaltem Tibi proponere, mihique breuitèr defendere liceat: Quod admodum Reipublicæ intereſt noſtras Deciſiones imprimere, eaſque in publicum prodere, ad compeſcendam quorumdam Litigantium Audaciam, qua plerumque perduntur opes, & òpera; Sed ſi dixeris, impreſſiones huiuſmodi adhuc in Curiæ damnum, & perniciem negotiorum protendere: Agnoſces, citò, te á propenſione Legum, Noſtrique Sacri Tribunalis ſollicitudine, in abbreuiando lites, vel eas penitùs euellendo, nimium eſſe alienum, prout etiam Etnici docuerunt, & vt præ cæteris dicebat MAGNVS PATER AVGVSTINVS in Sermone de communi vita Clericorum cap. vi. ibi: *Lites aut nullas habeatis, aut quàm celerrimè finiatis.* Vale. Pridiè Kalend. Maij 1682.

IN

INDEX
PER DIOECESES

Omnium, & ſingularum Deciſionum, quæ in hac Decima nona Parte Recentiorum continentur.

A

Æſina Bonorum, Mercurij 8. Iunij 1678. Taia, dec.238.
Eſina Bonorum, Mercurij 8.Iunij 1678. Taia deciſ.240.
Eſina Donationis, Veneris 3.Iunij 1678.Matthæio deciſ.228.
Eſina Succeſſionis, Lunæ 15. Februarij 1677. Calataiu dec.22.
Alatrina Pecuniaria, Lunæ 14. Martij 1678. Albergato dec. 186.
Alatrina Saluiani Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec.185.
Albanen. *lege* Romana.
Amerina, ſeu Interamnen. fructuum dotaliũ, Veneris 25.Iunii 1677.Calataiu dec.108.
Amerina Bonorum, Lunæ 12. Decembris 1678. Vicecomite dec.316.
Amerina Bonorum, Veneris 28.Ianuarii 1678 Vicecomite dec.312.
Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum, Lunæ 28. Iunii 1677. Albergato deciſ.119.
Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum, Veneris 3. Iunii 1678.Albergato dec.227.
Anconitana *lege etiam* Romana.
Anconitana Bonorum, Mercurij 26. Iunii 1675. Albergato dec.178.
Anconitana Manutentionis, Lunæ 15. Iunii 1676. Emerix dec.392.
Anconitana Reſtitutionis Fructuum, Lunæ 21.Iunii 1677. Rondinino dec.327.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 3. Iunii 1672. Albergato dec.356.
Anconitana Fructuum, Mercurii 22. Iunii 1678. Emer.dec.266.
Ariminen. Bonorum, Mercurii 5. Maii 1677. Emerix dec.59.
Aſculana Reddition is rationis, Mercurii 17. Martii 1677.Rondinino dec.12.
Aſten. Præpoſiturę, Veneris 29.Ianuarii 1677 Calataiu dec.dec.319.
Auenionen. Donationis,Lunæ 10. Maii 1677 dec.67.Taia.
Auenionen. Donationis, 2. Decembris 1678. Alberg.dec.303.
Auenionen. Fideicommiſſi,Veneris 22.Aprilis 1678. Emerix dec.199.
Auenionen.Fideicommiſſi, Veneris 2. Decembris 1678. Rondinin. dec.304.
Auximana Pecuniaria, Lunæ 15. Februarii 1677. Rondin. deciſ.23.
Auximana Prædij, Lunæ 14. Martii 1678. Taia dec. 188.
Auximana Donationis Lunæ 18.Iunii 1668. Beuilaqua dec.141.
Auximana Fideicommiſſi, Veneris 1. Iulii 1678.Emerix dec 187.
Auximana Pecuniaria, Veneris 9.Decembris 1678.Alberg. dec.311.

B

Balneoregien. *lege* Romana.
Barchinonen. Congruæ, Sabbathi 26. Nouembris 1672. Taia dec.164.
Barchinonen.Iuriſdictionis,Veneris18.Martii 1678. Calataiu dec.191.
Barchinonen.Parochialis, Veneris 25. Iunii 1677. Emer.dec.107.
Barchinonen. Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Paulucc.dec.284.
Baren.Iuriſdictionis, Lunæ 10. Maii 1677. Paluc.dec.69.
Baren.Iuriſdictionis Lunæ 28.Februarii 1678. Paulucc.dec.170.
Beneuentana Iuriſdictionis, Lunæ 21. Iunii 1678. Taia dec.106.
Bonon. *lege etiam* Romana, ſeu Bonon.
Bononien. Appartamenti, Veneris 11. Martii 1678.Taia dec.183.
Bononien. Apothecarum, Lunæ 5. Aprilis 1677.Albergato dec.52.
Bononien. Beneficii, Lunæ 21. Iunii 1677. Bourlem.dec.401.
Bononien. Canonicatus, Mercurii 5. Maii 1677. Albergato dec.60.
Bononien.Concurſus Creditorum, Lunæ 1. Februarii 1677. Albergato dec.15.
Bononien.Concurſus Creditorum, Mercurii 16.Iunii 1677. Albergato dec.91.
Bononien.Concurſus Creditorum, Veneris 4.Martii 1678.Alberg. dec.175.
Bononien.Fideicommiſſi, Lunæ 20. Aprilis 1671. Emer.dec.349.

Bonon. Fideicommiſſi Ven. 30. Aprilis 1677. Calat. 54.
Bononien. Fideicommiſſi, Lunæ 28. Iunii 1677 Emer. dec. 122.
Bononien. Fideicommiſſi de Amorinis, Veneris 30. Aprilis 1677. Emer. dec. 57.
Bononien. Fideicommiſſi de Amorinis, Lunæ 31. Ianuarij 1678. Emer. dec. 157.
Bononien. Fideicommiſſi, ſeu Prædii, Veneris 1. Iulii 1678. Emer. dec. 293.
Bononien. Fideicommiſſi de Benatijs, Veneris 17. Maij 1680. Vrſin. dec. 406.
Bononien. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Mercurii 16. Iunii 1677. Rondinin. dec. 94.
Bononien. Fideicommiſſi de Campanis, Lunæ 13. Iunij 1678. Paulucc. dec. 248.
Bononien. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis, Veneris 14. Ianuarii 1678. Rondinin. dec. 147.
Bonon. Fideicommiſſi de Cattaneis, Lunæ 6. Iunij 1678. Matth. dec. 232.
Bononien. Fideicommiſſi de Foſcherarijs, Mercurij 17. Martij 1677. Calataiu deciſ. 31.
Bononien. Fideicommiſſi de Foſcherarijs, Veneris 3. Iunii 1678. Calat. dec. 226.
Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 45.
Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 46.
Bononien. Fideicommiſſi de Seraphinis, Lunæ 20. Februarii 1679. Taia dec. 403.
Bononien. Fideicommiſſi, ſeu Primogenituræ, Veneris 17. Iunii 1678. Taia dec. 252.
Bononien. fideicommiſſorum de Victoriis, Lunæ 10. Iunii 1675. Rondinin. dec. 377.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Calat. dec. 154.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis, Lunæ 12. Decembris 1678. Emer. dec. 315.
Bononien. Immiſſionis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Calat. dec. 155.
Bononien. Iuriſpatronatus, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 181.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 1. Iulii 1672. Taia dec. 399.
Bononien. Pecuniaria, Veneris 31. Ianuarii 1676. Emer. dec. 382.
Bononien. Pecuniaria, Veneris 7. Maii 1677. Taia dec. 62.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Calataiu dec. 150.
Bononien. Penſionis, Lunæ 18 Iunii 1674. Rondenin. dec. 372.
Bononien. Prætenſæ Simulationis Contractus, Sabbathi 23. Ianuarij 1677. Rondin. dec. 318.
Bononien. Renunciationis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Emer. dec. 153.
Bonon. ſeu Ferrarien. Emphyteuſis, Mercurii 26. Nouembris 1672. Emer. dec. 363.
Bononien. Tranſactionis, Veneris 4. Februarii 1678. Rond. dec. 161.
Bononien. Tranſactionis, Mercurii 22. Iunii 1678. Paulucc. dec. 260.
Bononien. Trebellianicæ, Mercurii 22. Iunii 1678. Emer. dec. 264.
Burgen. Beneficii, Veneris 25. Iunii 1677. Alberg. dec. 115.
Burgi S. Donini Beneficii Mercurii 27. Aprilis 1678. Taia dec. 200.
Burgi S. Donini Beneficii, Veneris 27. Iunii 1678. Taia dec. 281.

C

Cæſenaten. Dotis, Lunæ 11. Februarii 1669. Calat. dec. 344.
Cæſenaten. Fideicommiſsi, Lunæ 14. Iunii 1677. Rondinin. dec. 89.
Calaritana Penſionis, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 182.
Calaguritana Beneficii del Buſto, Lunæ 13. Iunii 1678. Taia dec. 247.
Calciaten. Iuris cognoſcendi cauſas, Mercurii 22. Iunii 1678. Alberg. dec. 262.
Calciaten. Iuris cognoſcendi Cauſas, Lunæ 12. Decembris 1678. Alberg. dec. 317.
Camerinen. Bonorum, Lunæ 8. Februarij 1677. Galat. dec. 17.
Camerinen. Pecuniaria, Lunæ 25. Iunii 1674. Rondinin. dec. 374.
Carpenctoraten. Bonorum, Lunæ 11. Ianuarii 1677. Albergato dec. 2.
Carpenctoraten. Bonorum, Lunæ 14. Nouembris, Alberg. dec. 297.
Carpenctoraten. Cenſus, Veneris 7. Maii 1677 Rondinin. dec. 325.
Carpenctoraten. Cenſus, Lunæ 5. Iul. 1677 Rondinin. dec. 329.
Carpenctoraten. Decimarum, Mercurii 27. Aprilis 1678. Rondinin. dec. 201.
Caſinen. Præeminentiarum, Veneris 22. Aprilis 1678. Alberg. dec. 196.
Caſinen. *lege etiam* Montis Caſinen.
Cathacen. prætenſi Matrimonii, Veneris 22. Maii 1677. Taia dec. 75.
Caullicen. Decimæ fœni, Lunæ 8. Martii 1677 Emer. dec. 321.
Caullicen. Decimæ Fœni, Lunæ 22. Martii 1677. Emer. dec. 35.
Caullicen. Decimarum, Veneris 29. Ianuarii 1677. Alberg dec. 12.
Caullicen. Decimarum, Veneris 14. Ianuarii 1678. Alberg. dec. 145.
Caullicen. Dominii, Lunæ 5. Iulii 1677. Alberg. dec. 123.
Caullicen. Hæreditatis, Veneris 14. Aprilis 1673. Alberg. dec. 368.
Caullicen. Hæreditatis, 9. Maii 1678. Paul. dec. 211.
Ciuitatis Caſtelli Bonorum, Veneris 4. Martii 1678. Rondinin. dec. 176.
Ciuitatis Caſtelli Bonorum, Veneris 1. Iulii 1678. Rondinin. dec. 283.
Colonien. Abbatiſſatus, Veneris 9. Decembr. 1678. Paulucc. dec. 313.
Colonien. Canonicatus, Veneris 1. Iulii 1678. Matth. dec. 289.
Compoſtellana Iuriſdictionis, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluc. dec. 254.

Index per Diœceſes.

Compoſtellana Iuris examinandi, Lunæ 14. Februarii 1678. Pauluc.dec.166.
Compoſtellana iuris examinandi, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluc.dec.257.
Compoſtellana iuris examinandi, Lunæ 14. Februarii 1678. Pauluc.dec.167.
Compoſtellana Iuris examinandi ſuper Remotione Vicecuratorum, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluc.dec.258.
Conchen. Præeminentiarum, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec.99.
Conuerſana Iuriſdictionis, Mercurii 26. Nouembris 1677. Taia dec. 132.
Corduben. Penſionis, Lunæ 5. Iulii 1677. Calat.dec.124.
Cracouien. Decimarum ſuper manutentione, Veneris 2. Aprilis 1677. Rondinin.dec.47.
Cracouien. Decimarum ſuper bono iure, Veneris 2. Aprilis 1677. Rondinin. dec. 48.
Cracouien. Decimarum ſuper declaratoria, Veneris 10. Decembris 1677. Roud. dec. 137.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Veneris 1. Aprilis 1672. Calat.dec.354.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Mercurii 1. Iulii 1676. Emer. dec.400.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 9. Maii 1678. Emer.dec.215.
Cuſentina Abbatiæ, Veneris 22. Iunii 1676. Taia dec.195.
Cuſentina Abbatiæ, Veneris 3. Decembris 1677. Taia dec.136.

E

Elnen. Commutationis Legati, Mercurii 22 Iunii 1678. Alberg.dec.267.
Elnen. Obedientiæ, Lunæ 21. Iunii 1677. Calat. dec.103.
Elnen. Obedientiæ, Lunæ 16. Maii 1678. Taia dec.222.
Eugubina Cenſus, Veneris 15. Ianuarii 1677. Alberg.dec.3.

F

Fanen. Fideicommiſſi, Mercurii 4. Maii 1672. Rond.dec.155.
Fanen. Fideicommiſſi, Veneris 4. Iunii 1677. Alberg.dec.80.
Fanen. Succeſſionis, Lunæ 10. Maii 1677. Calat.dec.68.
Fanen. Succeſſionis, Veneris 11. Februarii 1678. Calat.dec.165.
Farfen. Bonorum, Veneris 14. Maii 1677. Pauluc. dec.72.
Farfen. ſeu Sabinen. Bonorum, Veneris 13. Iunii 1672. Rondin.dec.158.
Fauentina Fideicommiſſi, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec.328.
Fauentina Manutentionis, Veneris 1. Iulii 1678. Pauluc.dec.296.
Faurtina prætenſorum attentatorum, Lunæ 21. Iunii 1677. Pauluccio dec.101.
Faurtina Retractus, Lunæ 28. Iunij 1677. Calataiù dec. 120.
Faurtina Retractus, Lunæ 10. Ianuarij 1678. Calataiù dec.143.
Ferentina *lege* Romana.
Feſulana Bonorum. Lunę 30. Aprilis 1668. Beuilaqua dec.340.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ. Lunæ 14. Iunij 1677. Albergaro dec. 85.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ, Lucæ 14. Iunij 1678. Albergato dec.213.
Firmana Capellaniæ, Veneris 26. Martij 1677. Rondinino dec.40.
Firmana Cenſus, Lunæ 13. Ianuarij 1676. Rondinino dec. 381.
Firmana Cenſus, Veneris 25. Iunij 1677. Rondinino dec.117.
Firmana Cenſus, Veneris 3. Decembris 1677. Rondin. dec.134.
Firmana Donationis, Lunæ 4. Aprilis 1674. Alberg.dec.371.
Foroliuien. Legati Doctoratus Lunæ 5. Aprilis 1677. Pauluccio dec.323.
Foroliuien. Pecuniaria, Mercurij 5. Decembris 1677. Calataiù dec.331.
Foroliuien. Donationis ſuper bono Iure, Lunæ 1. Februarij 1677. Calataiù dec.11.
Foroliuien. Donationis ſuper Manutentione, Lunę 1. Februarij 1677. Calataiù dec.14.
Foroliuien. Legati, Doctoratus, Lunæ 5. Iulij 1677. Pauluccio dec.126.
Foroliuien. Manutentionis, Lunæ 13. Iunij 1672. Taia dec.357.
Foroliuien. Muri, Veneris 2. Aprilis 1677. Emerix dec.50.
Foroliuien. Muri, Veneris 25. Iunij 1677. Emerixdec.113.
Foroſempronien. Saluiani, Mercurij 19. Martij 1677. Albergato dec.26.
Foroſempronien. Saluiani, Lunæ 6. Iunij 1678. Alberg.dec.211.
Friſingnen. Indulti, Veneris 19. Ianuarij 1678. Albergato dec.148.
Fulginaten Attentatorum, Veneris 14. Maij 1677. Taia dec.72.
Fulginaten. Cenſus, Mercurii 11. Maij 1671. Alberg.dec.147.
Fulginaten. Fideicommiſſi, Lunæ 5. Aprilis 1677. Taia dec.51.
Fulginaten. Fructuum, Lunæ 15. Februarij 1677. Pauluccio dec.24.
Fulginaten. Fructuum, Veneris 29. Aprilis 1678. Pauluccio dec.207.

G

Ganaten. *lege* Toletana.

H

Hildeſinen. Canonicatus Lunæ 13. Apr. 1671. Albergato dec. 148.
Hiſpalen. Decimarum, Mercurij 27. Iunij 1677. Calataiù dec.9.

Index per Diœceſes.

Hiſpalen. Decimarum, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec. 118.

Hiſpalen. Decimarum Lunæ 24. Ianuarij 1678. Pauluccio dec. 152.

Hiſpalen. Primitiarum, Veneris 26. Iunij 1676. Taia dec. 397.

Hiſpalen. Primitiarum, Lunæ 6. Iunij 1678. Pauluccio dec. 214.

Horrana Reintegrationis Lunæ 6. Iunij 1678. Emerix dec. 235.

Horrana Succeſſionis, Mercurij 5. Maij 1677. Rondinino dec. 326.

I

Ianuen. Archipresbyteratus, Lunæ 15. Februarii 1677. Taia dec. 20.

Imolen. Bonorum, Lunæ 14. Februarii 1678. Albergato dec. 168.

Imolen. Bonorum, Lunæ 20. Iunii 1678. Albergato dec. 256.

Imolen. Fructuum Cenſus, Veneris 4. Martij 1674. Albergato dec. 352.

Imolen. Penſionis, Veneris 15. Ianuarii 1672. Emerix dec. 351.

Interamnen. Expenſarum Veneris 29. Ianuarij 1677. Albergato dec. 10.

Interamnen. Fideicommiſſi, Lunæ 15. Februarii 1677. Albergato dec. 20.

Interamnen. Fideicommiſſi, Mercurij 5. Maij 1677. Taia dec. 61.

Interamnen. Fideicommiſſi, Lunæ 13. Iunii 1678. Albergato dec. 255.

L

Leodien. Abbatiæ: Veneris 1. Iulii 1678. Rondinino dec. 291.

Leodien. Canonicatuum, Lunæ 22. Iunii 1677. Rondinino dec. 102.

Leodien. Decanatus, Lunæ 22. Iunii 1676. Taia dec. 196.

Leodien. Decanatus, Veneris 10. Decembris 1677. Pauluccio dec. 141.

Leodien. Decanatus, Lunæ 28. Februarij 1678. Pauluccio dec. 169.

Leodien. Electionis, Lunæ 22. Iunii 1676. Rondinino dec. 188.

Leodien. Nullitatis Profeſſionis, Veneris 1. Iulij 1672. Emerix dec. 361.

Leodien. Receptoriæ, Lunæ 28. Februarij 1678. Calataiu dec. 171.

Leodien. Teſtamentorum, Lunæ 28. Martij 1678. Emerix dec. 194.

Lucana Emphyteuſis, Lunæ 27. Iunij 1678. Rondinino dec. 169.

Lucana Emphyteuſis, Mercurii 24. Novembris 1577. Rondinino dec. 111.

Lucana prætenſæ vnionis, Mercurii 27. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 293.

Lucana prætenſæ Vnionis, Veneris 3. Decembris 1677. Pauluccio dec. 135.

M

Maceraten. Fideicommiſſi ſuper manutentione, Mercurii 16. Iunij 1677. Emerix dec. 97.

Maceraten. Fideicommiſſi, Mercurii 16. Iunii 1677. Emerix dec. 98.

Maceraten. Fideicommiſſi 22. Iunii 1678. Emerix dec. 268.

Maioricen. Penſionis, Veneris 8. Iunii 1674. Rondinino dec. 375.

Maioricen. Penſionis, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 379.

Marſicana Iuriſdictionis, Veneris 25. Iunii 1677. Rondinino dec. 116.

Marſicana Iuriſdictionis, Lunæ 23. Februarii 1678. Rondinino dec. 333.

Mediolanen. Capellaniæ, Mercurij 2. Decembris 1665. Carpineo 335.

Mediolanen. Iurium Parochialium, Veneris 3. Iunii 1678. Matthæio dec. 225.

Mediolanen. Penſionis, Lunæ 28. Februarii 1678. Taia dec. 172.

Meleuitana Commendæ, Veneris 7. Maii 1677. Rondinino dec. 63.

Meleuitana Eiuſdionis, Lunæ 29. Martii 1677 Calataiu dec. 43.

Meliten. Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 194.

Montis Caſinen. *lege* etiam Caſſinen.

Montis Caſinenſis Præeminentiarum, Veneris 10. Aprilis 1677. Albergato dec. 56.

Montis Caſinen. Præeminentiarum, Veneris 14. Aprilis 1679. Albergato dec. 404.

Montis Caſinenſis Præeminentiarum, Lunæ 27. Ianuarii 1681. Albergato dec. 407.

Montis Falisci Archipresbyteratus, Sabbati 21. Ianuarii 1677. Rota Martiniana Rondinino dec. 6.

N

Narnien. Prædii, Veneris 8. Februarii 1669. Beuilaqua dec. 343.

Narnien. Societatis Officii, Veneris 29. Ianuarii 1677. Rondinino dec. 11.

Narnien. Societatis Officii, Veneris 14. Maii 1677. Rondinino dec. 70.

Neapolitana Beneficii, Mercurii 8. Iunii 1678. Emerix dec. 242.

Neapolitana Fabricæ, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 272.

Neapolitana Fabricæ, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 273.

Neapolitana Penſionis, Lunæ 22. Martij 1677. Calataiu dec. 33.

Neapolitana, ſeu Ianuen. Laudi, Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec. 190.

Neritonen. Tranſactionis, Lunæ 25. Iunii 1676. Taia dec. 393.

Nouatien. Beneficii, Veneris 4. Iunii 1677. Rondinino dec. 82.

Nouarien. Beneficii, Lunæ 31. Ianuarii 1678. Rondinino dec. 58.

Nouarien. Canonicatus, Lunæ 28. Iunii 1677. Albergato dec. 121.
Nouarien. Canonicatus, Veneris 29. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 208.
Nouarien. Penſionis, Mercurii 22. Iunii 1672. Calataiu dec. 391.
Nullius S. Edicti Bonorum, Lunæ 13. Iunii 1678. Taia dec. 249.
Nullius, ſeu Vrgellen. Præpoſituræ, Mercurii 17. Martii 1677. Emerix dec. 30.

P

PAlentina Beneficii de Padilla de Duero, Lunæ 31. Maii 1677. Albergato dec. 76.
Pampilonen. Abbatiæ, Veneris 30. Aprilis 1677. Albergato dec. 53.
Pampilonen. Anniuerſarii, Lunæ 9. Maii 1678. Taia dec. 210.
Pampilonen. duorum quartorum beneficii; Lunæ 14. Nouembris 1678. Taia dec. 298.
Pampilonen. duorum quartorum Beneficii, Lunæ 15. Nouembris 1677. Albergato dec. 189.
Pampilonen. Duorum Quartorum Beneficii, Veneris 21. April. 1678. Rondinino dec. 198.
Papien. Bonorum, Lunæ 14. Martii 1678. Rondinino dec. 187.
Papien. Bonorum, Mercurii 8. Iunii 1678. Rondinino dec. 239.
Perusina Domus, Lunæ 6. Iunii 1678. Albergato dec. 216.
Perusina Legatorum Mercurii 1. Iulii 1665. Veroipso dec. 348.
Piana Canonicatus, & Præbendæ, Sabbati Rotæ Martiniana 23. Ianuarii 1677. Taia dec. 7.
Placentina Concordiæ, Veneris 25. Iunii 1677. Emerix dec. 110.
Placen. Iuris conferendi, Lunæ 10. Ianuarii 1678. Pauluccio dec. 144.
Placen. Iuris Conferendi, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluccio dec. 251.

R

RAuennaten. Bonorum 14. Ianuarii 1678 Taia dec. 146.
Rauennaten. Emphyteuſis, Lunæ 19. Martii 1677. Taia dec. 442.
Rauennaten. Emphyteuſis, Veneris 4. Februarii 1678. Taia dec. 160.
Rauennaten. Fideicommiſſi, Veneris 2. Decembris 1678. Emerix dec. 307.
Rauennaten. Fideicommiſſi, Lunæ 29. Nouembris 1677. Rondinino dec. 138.
Rauennaten. Fideicommiſſi, Veneris 18. Martii 1678. Rondinino dec. 193.
Rochaaten. Saluiani, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Albergato dec. 151.
Rauennaten. Saluiani, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 270.
Romana alimentum *lege* etiam Rom. reſtitutionis alimentorum.
Romana Alimentorum, Veneris 19. Nouembris 1677. Rondinino dec. 130.
Romana Alimentorum, Mercurii 18. Iunii 1678. *Matthæio* dec. 241.
Romana Annuæ Præſtationis Lunæ 14. Iunii 1677. Pauluccio dec. 90.
Romana Annuæ præſtationis, Lunæ 12. Decembris 1671. Rondinino dec. 365.
Romana Annuæ Præſtationis, Veneris 12. Februarii 1677. Albergato dec. 19.
Romana Appartamenti, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 380.
Romana Aſſecurationis Lunæ 26. Maii 1673. Matthæio dec. 369.
Romana aſſecurationis, Lunæ 25. Iunii 1674. Matthæio dec. 373.
Romana aſſecurationis, Lunæ 10. Decembris 1674. Matthæio dec. 376.
Romana aſſecurationis Mercurii 5. Maii 1677. Pauluccio dec. 58.
Romana Attentatorum, 19. Februarii 1677. Taia dec. 25.
Romana Attentatorum, Ven. 25. Iunij 1677. Calat. dec. 109.
Romana Attentatorum, Lunæ 5. Iulij 1677. Taia dec. 125.
Romana Attentatorum, Lunæ 15. Nouembris 1677. Taia dec. 128.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 1. Decembris 1670. Alberg. dec. 346.
Romana Augumenti dotis, Lunæ 22. Iunij 1671. Alberg. dec. 350.
Romana augumenti Dotis, Veneris 1. Iulii 1678. Rond. dec. 292.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 3. Februarii 1677. Alberg. dec. 18.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Alberg. dec. 83.
Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris, Mercurij 16. Iunij 1677. Alberg. dec. 98.
Romana Cambii, Mercurij 23. Martij 1671. Calat. dec. 353.
Romana Cambiorum, Lunæ 28. Martij 1677. Alberg. dec. 34.
Romana Caſalis veteris, Lunæ 10. Maij 1677. Rond. dec. 66.
Romana Caſalis veteris, Lunæ 14. Martij 1678. Rond. dec. 189.
Romani Caſtri Fiani ſuper attentatis, Lunæ 6. Iunii 1678. Taia dec. 230.
Romana Caſtri Fiani, Lunæ 6. Iunij 1678. Taia dec. 219.
Romana Cenſus, Veneris 9. Martij 1675. Taia dec. 367.
Romana Cenſus, Veneris 7. Februarij 1676. Rond. dec. 383.
Romana Cenſus, Mercurij 3. Iunij 1676. Taia dec. 337.
Romana Conſus, Veneris 26. Iunij 1676. Rond. dec. 198.
Romana Cenſus, Lunæ 25. Iunij 1677. Taia dec. 114.
Romana Cenſus, Lunæ 31. Ianuarij 1678. Taia dec. 139.

Index per Diœceſes.

Romana Cenſus, Veneris 4. Martij 1678. Paluccio dec.174.

Romana Cenſus, Mercurij 23. Maij 1678. Alberg. dec.224.

Romana Cenſus ſuper bono iure, Lunæ 21. Iunij 1677. Emerix dec. 104.

Romana cenſus ſuper manutentione, Lunæ 21. Iunij 1677. Emerix dec.105.

Romana Cenſus, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec. 312.

Romana Collectæ, Lunæ 14. Iunij 1677. Calat. dec.84.

Romana Diuiſionis Domorum, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec.278.

Romana Diuiſionis Domorum, Lunæ 5. Decembris 1678. Emerix dec.310.

Romana Domus, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg. dec.138.

Romana Domus *legis*, & Rom. Saluiani, ſeu ratæ domus.

Romana Domus, ſeu Emphyteuſis, Veneris 26. Nouembris 1677. Calat. dec. 330.

Romana Domus, ſeu Immiſſionis, Lunæ 9. Maij 1678. Taia dec.214.

Romana Donationis, Mercurij 3. Iunij 1676. Calat. dec.390.

Romana Donationis, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec.279.

Romana Donationis, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec.314.

Romana Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Taia. dec. 86.

Romana Dotis, Mercurij 22. Iun. 1678. Paulucio dec. 263.

Romana Dotis, 26. Nouembris 1678. Paluccio dec.302.

Romana Dotis, & Fructuum, 23. Ianuarii 1677. Calat.dec.5.

Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat. dec.73.

Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat.dec.74.

Romana Dotis, & Fructuum, Lunæ 11. Martij 1678. Emerix dec.184.

Romana Filiationis, Lunæ 21. Iunij 1677. Alberg.dec.100.

Romana Filiationis, Lunæ 9. Maij 1678. Alberg. dec.212.

Romana Filiationis, & Alimentorum, Veneris 1. Iulij 1678. Albergato decis. 286.

Romana Fideicommiſſi de Pinis, Veneris 4. Iunij 1677. Calat.dec.79.

Romana Fideicommiſſi Io. Petri Senioris de Caſſarellis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec.209.

Romana Fideicommiſſi Ioannis Petri Senioris de Caſſarellis, Veneris 2. Maij 1681. Alberg. dec.414.

Romana Fideicommiſſi Ioannis Podiani de Ferratinis, Veneris 4. Iunii 1677. Emerix dec.81.

Romana Fideicommiſſi Io. Podiani de Ferratinis, Veneris 19. Decembris 1677. Emerix dec.140.

Romana Fideicommiſſi, ſeu Multiplici, Lunæ 16. Maij 1678. Taia dec.220.

Romana Fideicommiſſi, ſeu Saluiani, Veneris 25. Iunij 1677. Calat.dec.111.

Romana Hæreditatis, Lunæ 1. Iunij 1676. Alberg dec.386.

Romana Hæreditatis, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg.dec.139.

Romana Hæreditatis, Lunæ 27. Iunij 1672. Emerix dec.359.

Romana Immiſſionis, Veneris 4. Iunij 1677. Taia dec.77.

Romana Immiſſionis *lege etiam* Rom. Domus, ſeu Immiſſionis.

Romana Læſionis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec.41.

Romana Legati, Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec.217.

Romana Legati, Veneris 17. Ian. 1679. Rond. dec.402.

Romana Legatorum, Veneris 30. Aprilis 1677. Rond.dec.324.

Romana Locationis, Lunæ 13. Iunij 1678. Paluc. dec.246.

Romana Locorum Montium, Veneris 14. Iunij 1680. Alberg.dec.413.

Romana Locorum Montium, Lunæ 1. Iun. 1681. Rond. dec.415.

Romana Locorum Montium, Mercurij 7. Februarij 1680. Alber dec.405.

Romana Melioramentorum, 23. Ianuarij 1677. Alberg.dec.4.

Romana Pecuniaria, Lunæ 27. Iunij 1672. Alberg.dec.360.

Romana Pecuniaria, Veneris 30. Aprilis 1677. Taia dec.55.

Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Iulij 1677. Alberg. dec.127.

Romana Pecuniaria, Veneris 28. Ianuarij 1678. Emerix dec.156.

Romana Pecuniaria, Lunæ 17. Iunij 1678. Alberg.dec. 250.

Romana Pecuniaria, Mercurij 22. Iunij 1678. Taia dec. 261.

Romana Pecuniaria, Lunæ 10. Maij 1681. Guaxardo dec.409.

Romana Pecuniaria, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 290.

Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Decembris 1678. Vicecomite dec.309.

Romana Pecuniaria ſuper conſignatione morbilium, Veneris 11. Martij 1678. Albergato dec. 180.

Romana Pecuniaria ſuper exequutione mandati, Veneris 11. Martij 1678. Albergato dec.179.

Romana Penſionis, Lunæ 6. Iunij 1678. Rond. dec.233.

Romana Penſionis, Veneris 17. Iunij 1678. Alberg.dec. 253.

Romana Penſionum, Mercurij 22. Iunij 1678. Alberg. dec.265.

Romana Penſionis Domus in Ghetto, Veneris 2. Aprilis 1677. Albergato deciſion. 49.

Ro-

Index per Dioeceſes.

Romana prætenſi inueſtimenti, Lunæ 20. Iunij 1678. Emerix dec. 256.
Rom. Præceſſorum Alimentorum, Veneris 2. Decembris 1678. Matthæio dec. 306.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 177.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 178.
Romana Primogenituræ de Cæſarinis, Veneris 13. Maij 1678. Alberg. dec. 216.
Romana Primogenituræ de Cæſarinis, Lunæ 13. Iunij 1678. Alberg. dec. 244.
Romana Quindenniorum, Veneris 22. Aprilis 1678. Rond. dec. 198.
Romana Releuationis Indemnitatis, Lunæ 15. Martij 1677. Calat. dec. 27.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 295.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Lunæ 3. Iunij 1680. Alberg. dec. 408.
Romana Saluiani, Lunæ 28. Iunii 1666. Otalora dec. 337.
Romana Saluiani, Lunæ 14. Februarii 1667. Otalora dec. 318.
Romana Saluiani, Lunæ 15. Martii 1677. Rondinino dec. 322.
Romana Saluiani, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 288.
Romana Saluiani, Lunæ 10. Maij 1677. Alberg. dec. 65.
Romana Saluiani, Veneris 4. Februarij 1678. Calat. dec. 162.
Romana Saluiani, Veneris 13. Iunij 1678. Matthæio dec. 243.
Romana Saluiani, ſeu Ratæ Domus, Veneris 1. Iulij 1672. Alberg. dec. 362.
Romana, ſeu Albanen. Bonorum, Lunæ 7. Februarij 1678. Alberg. dec. 161.
Romana, ſeu Anconitana dotis, Veneris 11. Februarij 1678. Taia dec. 164.
Romana, ſeu Anconitana dotis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec. 37.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Lunæ 29. Martij 1677. Emerix dec. 42.
Romana, ſeu Balneorigen. Fideicommiſſi, Lunæ 14. Iunij 1677. Emerix dec. 88.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Veneris 4. Martii 1678. Calat. dec. 173.
Romana, ſeu Bononien. Fideicommiſſi de Riarijs, Ven. 13. Iun. 1681. Florez dec. 410.
Romana, ſeu Ferentina Bonorum, Mercurij 22. Iunij 1678. Rond. dec. 259.
Rom. ſeu Portuen. Fideicommiſſi, Veneris 2. Decembris 1678. Pauluccio dec. 305.
Rom. ſeu Spoletana Legitimæ, Lunæ 5. Decembris 1678. Taia dec. 308.
Romana, ſeu Taurinen. Bonorum, Mercurij 8. Iunij 1678. Pauluccio dec. 237.
Romana, ſeu Veliterna Affictus, 26. Nouembris 1678. Taia dec. 299.
Romana, ſeu Verulana Fideicommiſſi, Lunæ 14. Iunij 1677. Calat. dec. 87.
Romana, ſeu Verulana Fideicommiſſi, Lunæ 10. Ianuarij 1678. Calat. dec. 142.
Romana Societatis officij, Lunæ 24. Nouembris 1681. Florez dec. 411.
Romana Societatum Officij, Veneris 26. Ianuarij 1674. Alberg. dec. 370.
Romana Stagni, Veneris 12. Decembris 1681. Guaxardo dec. 412.
Romana ſubhaſtationis de Alexiis, 26. Nouembris 1678. Alberg. dec. 300.
Romana Succeſſionis, 26. Nouembris 1678. Emerix dec. 301.
Romana Succeſſionis, Lunæ 2. Martij 1676. Emerix dec. 384.
Romana Succeſſionis, Lunæ 22. Martij 1677. Rond. dec. 36.
Romana Succeſſionis, Lunæ 16. Maij 1678. Emerix dec. 221.
Romana Teſtamenti, Mercurij 16. Iunij 1677. Rond. dec. 95.
Romana Vineæ, Veneris 2. Aprilis 1666. Carpineo dec. 336.
Romana Vineæ, Lunæ 12. Decembris 1672. Taia dec. 366.

S

SAlernitana Canonicatus Penitentiarij, Mercurij 27. Aprilis 1678. Emerix dec. 205.
Salisburgen. Canonicatus, Lunæ 16. Martii 1676. Rond. dec. 385.
Senogallien. Fideicommiſſorum, Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec. 218.
Senogalien. Fideicommiſſorum ſuper Immiſſione, Lunæ 15. Martii 1677. Albergato dec. 28.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Locis Montium, Lunæ 15. Martij 1677. Alberg. dec. 29.
Senogallien. Vſusfructus, Veneris 7. Maij 1677. Emerix dec. 64.
Sipontina prætenſi Spolii, Lunæ 27. Iun. 1678. Emerix dec. 271.
Spoletana Redditionis Rationis, Mercurij 3. Iunij 1676. Rond. dec. 389.
Spoletana Teſtamenti, Veneris 22. Aprilis 1678. Emerix dec. 195.

T

TAurinen. *lege* Romana.
Terdonen. Præpoſituræ, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 274.
Terracinen. Legati, Veneris 4. Iunii 1677. Calat. dec. 78.
Terracinen. Legati, Lunæ 27. Iunii 1678. Pauluccio dec. 280.
Tiburtina Hæreditatis, Veneris 30. Maii 1670. Emerix dec. 345.
Tolentina Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 282.
Toletana, ſeu granaten. Penſionis, Lunæ 27. Iunii 1678. Rond. dec. 275.
Tricaſtinen. Aggregationis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec. 206.
Tridentina Iuriſpatronatus, Lunæ 16. Maii 1678. Emerix dec. 223.
Tudertina Affictus, Veneris 13. Maii 1678 Emerix dec. 219.

Valli-

V

Valliſoletana Congruæ, Lunæ 11. Ianuar. 1677. Emerix dec. 1.

Valliſoletana Congruæ, Veneris 25. Iunii 1677. Emerix dec. 112.

Valliſoletana prætenſi Iuriſpatronatus, Mercurii 27. Ianuarii 1677. Taia dec. 8.

Veliterna Cenſus, Lunæ 1. Februarii 1677. Alberg. dec. 16.

Veliterna Cenſus, Mercurii 27. Aprilis 1678. Alberg. dec. 202.

Veliterna Retractus, Lunæ 23. Ianuarii 1668. Taia dec. 339.

Verulana *lege* Romana.

Vicen. Iuriſdictionis, Mercurij 27. Aprilis 1678. Emerix dec. 204.

Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 276.

Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 277.

Viterbien. Pecuniaria, Mercurij 16. Iunij 1677. Calat. dec. 93.

Viterbien. Succeſſionis, Veneris 26. Martij 1677. Alberg. dec. 38.

Vladislauien. Abbatiæ, Lunæ 22. Iunij 1676. Rond. dec. 394.

Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 26. Martii 1677. Emerix dec. 192.

Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 18. Martii 1678. Emerix dec. 39.

Vrbeuetana Legatorum, Veneris 19. Februarij 1677. Calat. dec. 320.

Vrbeuetana Regreſſus, Veneris 11. Ianuarii 1669. Beuilaqua dec. 342.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec. 92.

Vrbeuetana Relationis Indemnitatis, Mercurii 19. Ianuarij 1678. Taia dec. 149.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Veneris 1. Iulii 1678. Taia dec. 285.

INDEX
PER MATERIAS

Omnium, & singularum Decisionum, quæ in hac Decima nona Parte Recentiorum continentur.

A

Vsentina Abbatiæ, Veneris 22. Iunii 1676 Taia dec. 195.
usentina Abbatiæ, Veneris 3. Decembris 1677. Taia dec. 136.
mpilonen. Abbatiæ, Veneris 30. Aprilis 1677. Albergato dec. 53.
ladislauien. Abbatiæ, Lunæ 22. Iunij 1676. Rond. dec. 394.
eodien. Abbatiæ; Veneris 1. Iulij 1673. Rondinino dec. 291.
olonien. Abbatissarus, Veneris 9. Decembr 1678. Paulucc. dec. 315.
omana, seu Veliterna Affictus, 26. Novembris 1678. Taia dec. 299.
adertina Affictus, Veneris 13. Maii 1678 Emerix dec. 219.
icatinen. Aggregationis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec. 206.
omana Alimentorum, Mercurii 8. Iunii 1678. Matthæio dec. 241.
omana Alimentorum, Veneris 19. Novembris 1677. Rondinino dec. 130.
omana Alimentum *lege* etiam Rom. restitutionis alimentorum.
om. Prætensorum Alimentorum, Veneris 2 Decembris 1678. Matthæio dec. 306.
omana Annuæ præstationis, Lunæ 12. Decembris 1671. Rondinino dec. 365.
omana Annuæ Præstationis, Veneris 12. Februarii 1677. Albergato dec. 19.
omana Annuæ Præstationis Lunæ 14. Iunii 1677. Pauluccio dec. 90.
mpilonen. Anniuersarii, Lunæ 9. Maii 1678. Taia dec. 210.
nonien. Apothecarum, Lunæ 3. Aprilis 1677. Albergato dec. 52.
nonien. Appartamenti, Veneris 11. Martii 1678. Taia dec. 183.
mana Appartamenti, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 380.
uen. Archipresbyteratus, Lunæ 15. Februarii 1677. Taia dec. 20.
Montis Falisci Archipresbyteratus, Sabbati 23. Ianuarii 1677. Rota Martiniana Rondinino dec. 6.
Romana Assecurationis, Lunæ 25. Iunii 1674. Matthæio dec. 373.
Romana Assecurationis, Lunæ 10. Decembris 1674. Matthęio dec. 376.
Romana Assecurationis Mercur. 5. Maii 1677. Pauluccio dec. 58.
Romana Assecurationis Lunæ 26. Maii 1673 Matthæio dec. 369.
Fauentina prætensorum Attentatorum, Lunæ 21. Iunij 1677. Pauluccio dec. 101.
Fulginaten. Attentatorum, Veneris 14. Maij 1677. Taia dec. 72.
Romana Attentatorum, 19. Februarij 1677. Taia dec. 25.
Romana Attentatorum, Ven. 25. Iunij 1677. Calat. dec. 109.
Romana Attentatorum, Lunæ 5. Iulij 1677. Taia dec. 125.
Romana Attentatorum, Lunæ 15. Nouembris 1677. Taia dec. 128.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 1. Decembris 1670. Alberg. dec. 346.
Romani Augumenti dotis, Lunæ 22. Iunij 1671. Alberg. dec. 350.
Romana Augumenti Dotis, Veneris 1. Iulii 1678. Rond. dec. 292.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 8. Februarij 1677. Alberg. dec. 18.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Alberg. dec. 83.

B

Romana Beneficiatus Sãctæ Mariæ Maioris, Mercurij 16. Iunij 1677. Albergato decis. 98.
Bononien. Beneficii, Lunæ 21. Iunii 1677. Bourlem. dec. 401.
Burgen. Beneficii, Veneris 25. Iunii 1677. Alberg. dec. 115.

Index per Materias.

Burgi S. Donini Beneficii Mercurii 27. Aprilis 1678. Taia dec.200.
Burgi S.Donini Beneficii, Veneris 27. Iunii 1678. Taia dec.281.
Calaguritana Beneficii del Busto, Lunæ 13. Iunii 1678. Taia dec. 247.
Neapolitana Beneficii, Mercurii 8. Iunii 1678. Emerix dec. 242.
Nouarien. Beneficii, Lunæ 31. Ianuarii 1678. Rondinino dec.158.
Nouarien. Beneficii, Veneris 4. Iunii 1677. Rondinino dec.82.
Palentina Beneficij de Padilla de Duero, Lunæ 31. Maii 1677. Albergato dec.76.
Pampilonen.Beneficij, *legi* Duorum quartorum Beneficij.
Æsina Bonorum, Mercurij 8.Iunij 1678. Taia decis.240.
Æsina Bonorum, Mercurij 8.Iunij 1678.Taia dec.238.
Amerina Bonorum, Lunæ 12. Decembris 1678. Viccomite dec.310.
Amerina Bonorum, Veneris 28.Ianuarii 1678 Viccomite dec.332.
Anconitana Bonorum, Mercurij 26. Iunii 1675. Albergato dec.378.
Ariminen. Bonorum, Mercurii 5. Maii 1677. Emerix dec.59.
Camerinen. Bonorum, Lunæ 8. Februarij 1677. Galat.dec.17.
Carpentoraten.Bonorum, Lunæ 11. Ianuarii 1677. Albergato dec.2.
Carpentoraten.Bonorum, Lunæ 14.Nouembris, Alberg. dec.297.
Ciuitatis Castelli Bonorum, Veneris 4.Martii 1678. Rondinin dec.176.
Ciuitatis Castelli Bonorum, Veneris 1. Iulii 1678.Rondinino dec.253.
Farfen. Bonorum, Veneris 14.Maii 1677 Paulue. dec.71.
Farfen. seu Sabinen. Bonorum, Veneris 13. Iunii 1672.Rondin.dec.158.
Fesulana Bonorum. Lunę 30. Aprilis 1668 Beuilaqua .dec.340.
Imolen. Bonorum, Lunæ 20. Iunii 1678.Albergato dec.255.
Imolen. Bonorum, Lunæ 14. Februarii 1678. Albergato dec.168.
Nullius S. Edisti Bonorum, Lunæ 13. Iunii 1678.Taia dec. 249.
Papien.Bonorum,Lunæ 14.Martii 1678.Rondinino dec.187.
Papien. Bonorum, Mercurii 8. Iunii 1678. Rondinino dec.239.
Rauennaten. Bonorum 14.Ianuarii 1678.Taia dec.146.
Romana, seu Albanen. Bonorum, Lunæ 7. Februarij 1678. Alberg.dec.103.
Romana, seù Ferentina Bonorum, Mercurij 22.Iunij 1678.Rond.dec.259.
Romana, seù Taurinen.Bonorum, Mercurij 8. Iunij 1678. Pauluccio dec.237.

C

ROmana Cambij,Mercurij 23,Martij 1672. Calat. dec.153.
Romana Cambiorum, Lunæ 22.Martij 1677. Alberg. dec.34.
Bononien. Canonicatus, Mercurii 5. Maii 1677. Albergato dec.60.
Colonien. Canonicatus, Veneris 1. Iulii 1678. Marth.dec. 289.
Hildesinen. Canonicatus Lunæ 13. Aprilis 1671.Albergato dec. 348.
Leodien. Canonicatuum, Lunæ 22. Iunii 1677. Rondinino dec.102.
Nouarien. Canonicatus, Lunæ 28.Iunii 1677. Albergato dec.121.
Nouarien. Canonicatus, Veneris 29. Aprilis 1678.Paulucci dec.208.
Pisana Canonicatus, & Præbendæ, Sabbati Rota Martiniana 23.Ian 1677.Taia dec.7.
Salernitana Canonicatus Penitentiarij,Mercurij 27.Aprl.1678.Emerix dec.205.
Salisburgen. Canonicatus, Lunæ 16. Martij 1676.Rond.dec.385.
Firmana Capellaniæ, Veneris 26.Martij 1677. Rondinino dec.40.
Mediolanen.Capellaniæ, Mercurii 2.Decembris 1665.Carpineo 335.
Romana Casalis veteris, Lunæ 10.Maij 1677. Rond. dec.66.
RomanaCasalis veteris,Lunæ 14.Martij 1678. Rond. dec.189.
Romana Castri Fiani super attentatis, Lunæ 6.Iunij 1678. Taia dec.230.
Romana Castri Fiani, Lunæ 6.Iunij 1678.Taia dec.229.
Anagnina Castri-Vallis Petrarum, Lunæ 28. Iunii 1677. Albergato decis.119.
Anagnina Castri-Vallis Petrarum, Veneris 3. Iunii 1678.Albergato dec.227.
Barchinonen. Census, Veneris 3.Iulii 1678, Paulucc.dec.284.
Carpentoraten. Census, Veneris7.Maii 1677 Rondinin.dec.325.
Carpentoraten. Census, Lunæ 5.Iulij 1677 Rondinin.dec.329.
Eugubina Census, Veneris 15. Ianuarii 1677. Alberg.dec.3.
Firmana Census, Lunæ 13.Ianuarij 1676.Rondinino dec. 381.
Firmana Census, Veneris 25.Iunij 1677.Rondinino dec.117.
Firmana Census, Veneris 3. Decembris 1677. Rondin.dec.134.
Fulginaten. Census, Mercurii 21. Maij 1671. Alberg.dec.147.
Meliten.Census, Veneris 1.Iulii 1678.Emerix dec.294.
Romana Census, Veneris 3. Martij 1673.Taia dec.367.
Romana Census, Veneris 7. Februarij 1676. Rond.dec.383.
Romana Census, Mercurij 3. Iunij 1676.Taia dec.387.

Roma-

Index per Materias I

Romana Census, Veneris 26. Iunij 1676. Rond. dec. 198.
Romana Census, Lunæ 25. Iunij 1677. Tais dec. 14.
Romana Census, Lunæ 31. Ianuarij 1678. Taia dec. 139.
Romana Census, Veneris 4. Martij 1678. Paulucc. dec. 174.
Romana Census, Mercurij 23. Maij 1678. Alberg. dec. 224.
Romana Census super bono iure, Lunæ 21. Iunij 1677. Emeris dec. 104.
Romana Census super manutentione, Lunæ 21 Iunij 1677. Emeris dec. 105.
Romana Census, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec. 312.
Tolentina Census, Veneris 1. Iulij 1678. Emerix dec. 282.
Veliterna Census, Lunæ 11. Februarii 1677. Alberg. dec. 26.
Veliterna Census, Mercurii 17. Aprilis 1678. Alberg. dec. 203.
Romana Collectæ, Lunæ 14. Iunij 1677. Calat. dec. 84.
Melcuitana Commendæ, Veneris 7. Maij 1678. Rondinino dec. 63.
Elnen. Commutationis Legati, Mercurii 22. Iunij 1678. Alberg. dec. 267.
Praten. Concordiæ, Veneris 25. Iunij 1677. Emerix dec. 110.
Bononien. Concursus Creditorum, Lunæ 1. Februarii 1677. Albergato dec. 15.
Bononien. Concursus Creditorum, Mercurii 16. Iunii 1677. Albergato dec. 91.
Bononien. Concursus Creditorum, Veneris 4. Martii 1678. Alberg. dec. 175.
Barchinonen. Congruæ, Sabbathi 26. Nouembris 1672. Taia dec. 164.
Vallisoletana Congruæ, Veneris 25. Iunii 1677. Emerix dec. 112.
Vallisoletana Congruæ, Lunæ 11. Ianu. 1677. Emerix dec. 11.

D

Leodien. Decanatus, Lunæ 22. Iunii 1676. Taia dec. 196.
Leodien. Decanatus, Veneris 19. Decembris 1677. Paulucc. dec. 141.
Leodien. Decanatus, Lunæ 28. Februarii 1678. Paulucc. dec. 169.
Carpentoratens. Decimarum, Mercurii 27. Aprilis 1678. Rondinin. dec. 101.
Caualliceñ. Decimæ fœni, Lunæ 8. Martii 1677. Emer. dec. 321.
Caualliceñ. Decimæ Fœni, Lunæ 22. Martii 1677. Emer. dec. 35.
Caualliceñ. Decimarum, Veneris 29. Ianuarii 1677. Alberg. dec. 12.
Caualliceñ. Decimarum, Veneris 14. Ianuarii 1678. Alberg. dec. 145.
Cracouien. Decimarum super manutentione, Veneris 1. Aprilis 1677. Rondinin. dec. 47.
Cracouien. Decimarum super bono iure, Veneris 2. Aprilis 1677. Rondinino dec. 48.
Cracouien. Decimarum super declaratoria, Veneris 10. Decembris 1677. Rond. dec. 137.
Hispalen. Decimarum, Mercurij 27. Iunii 1677. Calatrau dec. 9.
Hispalen. Decimarum, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec. 18.
Hispalen. Decimarum Lunę 24. Ianuarij 1678. Pauluccio dec. 152.
Romana Diuisionis Domorum, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 278.
Romana Diuisionis Domorum, Lunæ 5. Decembris 1678. Emerix dec. 310.
Caualliceñ. Dominii, Lunæ 5. Iulij 1677. Alberg. dec. 113.
Perusinæ Domus, Lunæ 6. Iunii 1678. Albergato dec. 216.
Romana Domus, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg. dec. 138.
Romana Domus, seu Immissionis, Lunæ 9. Maij 1678. Taia dec. 214.
Romana Domus, seu Emphyteusis, Veneris 28. Nouembris 1677. Calat. dec. 190.
Ætina Donationis, Veneris 3. Iunij 1678. Matheio dec. 228.
Auenionen. Donationis, Lunæ 10. Maii 1677 dec. 67. Taia.
Auenionen. Donationis, 2. Decembris 1678. Alberg. dec. 10.
Auximana Donationis Lunæ 13. Iunii 1668. Beuilaqua dec. 141.
Firmana Donationis, Lunæ 4. Aprilis 1674. Alberg. dec. 37.
Foroliuien. Donationis super bono iure, Lunæ 1. Februarij 1677. Calatrau dec. 11.
Foroliuien. Donationis super Manutentione, Lunę 1. Februarii 1677. Calatrau dec. 14.
Romana Donationis, Mercurij 3. Iunij 1676. Calat. dec. 190.
Romana Donationis, Lunæ 27. Iunii 1678. Emeris dec. 279.
Romana Donationis, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec. 314.
Amerina, seu Interamnen. Dotis, & Fructuum Dotalium.
Cæsenaten. Dotis, Lunæ 11. Februarii 1669. Calat. dec. 344.
Romana Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Taia. dec. 86.
Romana Dotis, Mercurij 22. Iun. 1678. Paulucio dec. 263.
Romana Dotis, 26. Nouembris 1678. Pauluccio dec. 302.
Romana, seu Anconitana dotis, Veneris 11. Februarij 1678. Taia dec. 164.
Romana, seu Anconitana dotis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec. 37.
Romana Dotis, & Fructuum, 23. Ianuarij 1677. Calat. dec. 5.
Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat. dec. 73.
Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat. dec. 74.

Index per Materias.

Romana Dotis, & Fructuum, Lunæ 11. Martij 1678. Emeris dec. 184.

Pampilonen. Duorum Quartorum Beneficii, Veneris 12. April. 1678. Rondinino dec. 198.

Pampilonen. duorum quartorum Beneficii, Lunæ 15. Nouembris 1677. Albergato dec. 129.

Pampilonen. duorum quartorum beneficii, Lunæ 14. Nouembris 1678. Taia dec. 298.

E.

Leodien. Electionis, Lunæ 1. Iunii 1676. Rondinino dec. 338.

Bonon. seu Ferrarien. Emphyteusis, Mercurii 26. Nouembris 1672. Emer. dec. 363.

Lucana Emphyteusis, Mercurii 24. Nouembris 1677. Rondinino dec. 111.

Lucana Emphyteusis, Lunæ 27. Iunii 1678. Rondinino dec. 169.

Rauennaten. Emphyteusis, Lunæ 29. Martii 1677. Taia dec. 44.

Rauennaten. Emphyteusis, Veneris 4. Februarii 1678. Taia dec. 160.

Melcuitana Euictionis, Lunæ 29. Martii 1677. Calataiù dec. 43.

Interamnen. Expensarum Veneris 29. Ianuarii 1677. Albergato dec. 10.

Neapolitana Fabricæ, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 272.

F

Neapolitana Fabricæ. Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 272.

Anconitana Fideicommissi, Veneris 3. Iunii 1672. Albergato dec. 356.

Auenionen. Fideicommissi, Veneris 22. Aprilis 1678. Emerix dec. 199.

Auenionen. Fideicommissi, Veneris 2. Decembris 1678. Rondinin. dec. 304.

Auximana Fideicommissi, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 287.

Bononien. Fideicommissi, Lunæ 25. Iunii 1677 Emer. dec. 122.

Bonon. Fideicommissi Ven. 30. Aprilis 1677. Calat. 54.

Bononien. Fideicommissi, Lunæ 20. Aprilis 1674. Emer. dec. 349.

Bononien. Fideicommissi de Amorinis, Veneris 30. Aprilis 1679. Emer. dec. 57.

Bononien. Fideicommissi de Amorinis, Lunæ 31. Ianuarii 1678. Emer. dec. 157.

Bononien. Fideicommissi de Benatijs, Veneris 17. Maii 1680. Vrsin. dec. 406.

Bononien. Fideicommissi de Campanis, Lunæ 13. Iunij 1678. Paulucc. dec. 248.

Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Mercurii 16. Iunii 1677. Rondinino dec. 94.

Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Veneris 14. Ianuarii 1678. Rondinin. dec. 145.

Bonon. Fideicommissi de Cattaneis, Lunæ 6. Iunij 1678. Matth. dec. 191.

Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs, Mercurij 17. Martij 1677. Calataiu dec. 31.

Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs, Veneris 3. Iunii 1678. Calat. dec. 226.

Bononien. Fideicommissi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 45.

Bononien. Fideicommissi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 46.

Bononien. Fideicommissi de Seraphinis, Lunæ 20. Februarii 1679. Taia dec. 403.

Bononien. Fideicommissi, seu Prædij, Veneris 11. Iulii 1678. Emer. dec. 293.

Bononien. Fideicommissi, seu Primogenitæ, Veneris 17. Iunii 1675. Taia dec. 252.

Bononien. fideicommissorum de Victorijs, Lunæ 10. Iunii 1675. Rondinin. dec. 377.

Cæsenaten. Fideicommissi, Lunæ 14. Iunii 1677. Rondinin. dec. 29.

Fanen. Fideicommissi, Mercurii 4. Maij 1672. Rond. dec. 355.

Fanen. Fideicommissi, Veneris 4. Iunii 1677. Alberg. dec. 80.

Fauentina Fideicommissi, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec. 328.

Fulginaten. Fideicommissi, Lunæ 5. Aprilis 1677. Taia dec. 51.

Interamnen. Fideicommissi, Mercurii 5. Maii 1677. Taia dec. 61.

Interamnen. Fideicommissi, Lunæ 15. Februarii 1677. Albergato dec. 10.

Interamnen. Fideicommissi, Lunæ 15. Iunii 1678. Albergato dec. 255.

Maceraten. Fideicommissi, Mercurii 18. Iunii 1677. Emerix dec. 96.

Maceraten. Fideicommissi 22. Iunii 1678. Emerix dec. 268.

Maceraten. Fideicommissi super manutentione, Mercurii 16. Iunij 1677. Emerix decis. 97.

Rauennaten. Fideicommissi, Lunæ 29. Nouembris 1677. Rondinino dec. 133.

Rauennaten. Fideicommissi, Veneris 2. Decembris 1678. Emerix dec. 307.

Rauennaten. Fideicommissi, Veneris 18. Martii 1678. Rondinino dec. 193.

Romana Fideicommissi Io. Petri Senioris de Caffarellis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec. 209.

Romana Fideicommissi Ioannis Petri Senioris de Caffarellis, Veneris 2. Maij 1681. Alberg. dec. 414.

Romana Fideicommissi Ioannis Podiani de Ferratinis, Veneris 4. Iunij 1677. Emerix dec. 81.

Romana Fideicommissi Io. Podiani de Ferratinis, Veneris 10. Decembris 1677. Emerix. dec. 140.

Romana Fideicommissi de Pinis, Veneris 4. Iunij 1677. Calat. dec. 79.

Romana Fideicommissi, seu Multiplici, Lunæ 16. Maij 1678. Taia dec. 220.

Romana Fideicommiſſi, ſeù Saluiani, Veneris 25. Iunij 1677. Calat. dec. 111.
Romana, ſeù Balneorigen. Fideicommiſſi, Lunæ 14. Iunij 1677. Emerix dec. 88.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Veneris 4. Martij 1678. Calat. dec. 173.
Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Lunæ 29. Martij 1677. Emerix dec. 42.
Romana, ſeu Bononien. Fideicommiſſi de Riarijs, Veneris 13. Iunij 1681. Florez deciſ. 410.
Rom. ſeu Portuen. Fideicommiſſi, Veneris 2. Decembris 1678. Paploccio dec. 191.
Romana, ſeu Verulana Fideicommiſſi, Lunæ 24. Iunij 1677. Calat. dec. 87.
Romana, ſeu Verulana Fideicommiſſi, Lunæ 10. Ianuarij 1678. Calat. dec. 142.
Senogallien. Fideicommiſſorum, Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec. 218.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Immiſſione, Lunæ 15. Martii 1077. Albergato dec. 28.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Locis Montium, Lunæ 15. Martij 1077. Alberg. dec. 29.
Romana Filiationis, Lunæ 21. Iunij 1677. Alberg. dec. 100.
Romana Filiationis, & Alimentorum, Veneris 2. Iulii 1678. Albergato deciſ. 286.
Romana Filiationis, Lunæ 9. Maij 1678. Alberg. dec. 213.
Amerina, ſeu Interamnen. fructuum dotalium, Veneris 25. Iunii 1677. Calataiu dec. 108.
Anconitana Fructuum, Mercurii 22. Iunii 1078. Emer. dec. 206.
Fulginaten. Fructuum, Lunæ 15. Februarij 1077. Pauluccio dec. 24.
Fulginaten. Fructuum, Veneris 29. Aprilis 1078. Pauluccio dec. 107.
Imolen. Fructuum Cenſus, Veneris 4. Martii 1671. Albergato dec. 258.

H

Bononien. Hæreditatis de Pepulis, Lunæ 24. Ianuarij 678. Calat. dec. 154.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis, Lunæ 12. Decembris 1678. Emer. dec. 315.
Caualliceu. Hæreditatis, 9. Maii 1678. Paul. dec. 211.
Caualliceu. Hæreditatis, Veneris 14. Aprilis 1673. Alberg. dec. 368.
Romana Hæreditatis, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg. dec. 139.
Romana Hæreditatis, Lunæ 27. Iunij 1672. Emerix dec. 359.
Romana Hæreditatis, Lunæ 1. Iunij 1676. Alberg. dec. 386.
Tiburtina Hæreditatis, Veneris 30. Maii 1670. Emerix dec. 345.

I

Bononien. Immiſſionis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Calat. dec. 155.
Romana Immiſſionis *lege enim* Rom. Domus, ſeù Immiſſionis.
Romana Immiſſionis, Veneris 4. Iunii 1677. Taia dec. 77.
Friſinginen. Indulti, Veneris 19. Ianuarij 1678. Albergato dec. 148.
Romana prætenſi inueſtimenti, Lunæ 20. Iunij 1678. Emerix dec. 356.
Barchinonen. Iuriſdictionis, Veneris 18. Martii 1678. Calataiu dec. 19.
Baren. Iuriſdictionis Lunæ 18. Februarij 1678. Paulucc. dec. 170.
Baren. Iuriſdictionis, Lunæ 10. Maii 1677. Pauluc. dec. 69.
Beneuentana Iuriſdictionis, Lunæ 21. Iunii 1678. Taia dec. 106.
Compoſtellana Iuriſdictionis, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluc. dec. 254.
Conuerſana Iuriſdictionis, Mercurij 26. Nouembris 1677. Taia dec. 132.
Marſicana Iuriſdictionis, Lunæ 23. Februarii 1678. Rondinino dec. 333.
Marſicana Iuriſdictionis, Veneris 25. Iunii 1677 Rondinino dec. 116.
Vicen. Iuriſdictionis, Mercurij 27. Aprilis 1678. Emerix dec. 204.
Calciaten. Iuris cognoſcendi Cauſas, Lunæ 12. Decembris 1678. Alberg. dec. 347.
Calciaten. Iuris cognoſcendi cauſas, Mercurii 22. Iunii 1678. Alberg. dec. 262.
Praten. Iuris conferendi, Lunæ 10. Ianuarii 1678. Pauluccio dec. 144.
Praten. Iuris Conferendi, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluccio dec. 251.
Compoſtellana Iuris examinandi, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluc. dec. 257.
Compoſtellana Iuris examinandi, Lunæ 14. Februarii 1678. Pauluc. dec. 166.
Compoſtellana Iuris examinandi, Lunæ 14. Februarii 1678. Pauluc. dec. 167.
Compoſtellana Iuris examinandi ſuper Remotione Vicecuratorum, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluc. dec. 258.
Mediolanen. Iurium Parochialium, Veneris 3. Iunii 1678. Matthæio dec. 225.
Bononien. Iuriſpatronatus, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 181.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 9. Maii 1678. Emer. dec. 215.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Mercurii 1. Iulii 1676. Emer. dec. 400.
Cremonen. Iuriſpatronatus, Veneris 1. Aprilis 1672. Calat. dec. 354.
Tridentina Iuriſpatronatus, Lunæ 16. Maii 1678. Emerix dec. 223.
Vallitoletana prætenſi Iuriſpatronatus, Mercurii 27. Ianuarii 1677. Taia dec. 8.
Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 18. Martii 1678. Emerix dec. 39.

Vrbe-

Index per Materias.

Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 26. Martii 1677. Emerix dec. 392.

L

ROmana Luſionis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec. 41.
Neapolitana, ſeu Ianuen. Laudi, Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec. 100.
Romana Legati. Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec. 217.
Romana Legati, Veneris 17. Ian. 1679. Rond. dec. 402.
Terracinen. Legati, Veneris 4. Iunii 1677. Calan dec. 78.
Terracinen. Legati, Lunæ 27. Iunii 1678. Pauluccio dec. 280.
Foroliuien. Legati Doctoratus Lunæ 5. Aprilis 1677. Pauluccio dec. 323.
Foroliuien. Legati, Doctoratus, Lunæ 5. Iulij 1677. Pauluccio dec. 126.
Perufina Legatorum Mercurij 1. Iulii 1665. Veroſpio dec. 334.
Romana Legatorum, Veneris 30. Aprilis 1677. Rond. dec. 324.
Vrbeuetana Legatorum, Veneris 19. Februarii 1677. Calat. dec. 320.
Rom. ſeu Spoletana Legitimæ, Lunæ 5. Decembris 1678. Taia dec. 308.
Romana Locationis, Lunæ 13. Iunij 1678. Pauluc. dec. 246.
Romana Locorum Montium, Mercurij 7. Februarij 1680. Alber. dec. 405.
Romana Locorum Montium, Veneris 14. Iunij 1680. Alberg. dec. 413.
Romana Locorum Montium, Lunæ 2. Iun. 1681. Rond. dec. 415.

M

ANconitana Manutentionis, Lunæ 15. Iunii 1676. Emerix dec. 392.
Fauentina Manutentionis, Veneris 1. Iulii 1678. Pauluc. dec. 296.
Foroliuien. Manutentionis, Lunæ 13. Iunij 1672. Taia dec. 357.
Cathacen. prætenſi Matrimonii, Veneris 22. Maii 1677. Taia dec. 75.
Romana Meliorationum, 23. Ianuarij 1677. Alberg. dec. 4.
Foroliuien. Muri, Veneris 25. Iunij 1677. Emerix dec. 113.
Foroliuien. Muri, Veneris 2. Aprilis 1677. Emerix dec. 50.

N

EOdien. Nullitatis Profeſſionis, Veneris 1. Julii 1672. Emerix dec. 61.

O

ELnen. Obedientiæ, Lunæ 21. Iunii 1677. Calat. dec. 103.
Elnen. Obedientiæ, Lunæ 16. Maii 1678. Taia dec. 221.

P

BArchinonen. Parochialis, Veneris 25. Iunii 1677. Emer. dec. 107.
Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 276.
Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Innii 1678. Alberg. dec. 277.
Alatrina Pecuniaria, Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec. 186.
Auximana Pecuniaria, Lunæ 15. Februarii 1677. Rondin. deciſ. 23.
Auximana Pecuniaria, Veneris 9. Decembris 1678. Alberg. dec. 311.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Calataiu dec. 150.
Bononien. Pecuniaria, Veneris 7. Maii 1677. Taia dec. 62.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 1. Iulii 1672. Taia dec. 399.
Bononien. Pecuniaria, Veneris 31. Ianuarii 1676. Emer. dec. 382.
Camerinen. Pecuniaria, Lunæ 25. Iunii 1674. Rondinin. dec. 374.
Foroliuien. Pecuniaria, Mercurij 5. Decembris 1677. Calataiù dec. 331.
Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Iulij 1677. Alberg. dec. 127.
Romana Pecuniaria, Lunæ 10. Maij 1681. Guaxardo dec. 409.
Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Decembris 1678. Vicecomite dec. 309.
Romana Pecuniaria, Lunæ 27. Iunij 1672. Alberg. dec. 360.
Romana Pecuniaria, Veneris 28. Ianuarij 1678. Emerix dec. 156.
Romana Pecuniaria, Mercurij 22. Iunij 1678. Taia dec. 261.
Romana Pecuniaria, Lunæ 17. Iunij 1678. Alberg. dec. 290.
Romana Pecuniaria, Veneris 30. Aprilis 1677. Taia dec. 55.
Romana Pecuniaria, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 290.
Romana Pecuniaria ſuper exequutione mandati, Veneris 11. Martij 1678. Alb. dec. 179.

Roma-

Romana Pecuniaria ſuper conſignatione mobilium, Veneris 11. Martij 1678. Albergato dec. 180.
Viterbien. Pecuniaria, Mercurij 16. Iunij 1677. Calat. dec. 91.
Bononien. Penſionis, Lunæ 18. Iunii 1674. Rondinin. dec. 372.
Calaritana Penſionis, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 182.
Corduben. Penſionis, Lunæ 5. Iulij 1677. Calat. dec. 121.
Imolen. Penſionis, Veneris 15. Iuanuarii 1672. Emerix dec. 351.
Maioricen. Penſionis, Veneris 8. Iunii 1674. Rondinino dec. 375.
Maioricen. Penſionis, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 379.
Mediolanen. Penſionis, Lunæ 28. Februarii 1678. Taia dec. 172.
Neapolitana Penſionis, Lunæ 22. Martii 1677. Calataiù dec. 33.
Nouarien. Penſionis, Mercurij 22. Iunii 1672. Calataiu dec. 391.
Romana Penſionis, Veneris 17. Iunij 1678. Alberg. dec. 253.
Romana Penſionis, Lunæ 6. Iunij 1678. Rond. dec. 233.
Romana Penſionis Domus in Ghetto, Veneris 2. Aprilis 1677. Albergato deciſ. 49.
Romana Penſionum, Mercurij 22. Iunij 1678. Alberg. dec. 265.
Toletana, ſeu Granaten. Penſionis, Lunæ 27. Iunii 1678. Rond. dec. 275.
Tuximana Prædij, Lunæ 19. Martii 1678. Taia dec. 185.
Tarnien. Prædii, Veneris 8. Februarii 1669. Beuilaqua dec. 343.
Taſinen. Præeminentiarum, Veneris 22. Aprilis 1678. Alberg. dec. 96.
Tonchen. Præeminentiarum, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec. 99.
Tontis Caſinen. Præeminentiarum, Veneris 14. Aprilis 1670. Albergato dec. 404.
Tontis Caſinenſis Præeminentiarum, Lunæ 27. Ianuarii 1681. Albergato dec. 407.
Tontis Caſinenſis Præeminentiarum, Veneris 30. Aprilis 1677. Albergato dec. 56.
Tſien. Præpoſituræ, Veneris 29. Ianuarii 1677. Calataiu dec. 319.
Tullius, ſeu Vrgellen. Præpoſituræ, Mercurii 17. Martii 1677. Emerix dec. 30.
Tordonen. Præpoſituræ, Lunæ 27. Iunij 1678. Alberg. dec. 274.
Tſpalen. Primitiarum, Veneris 26. Iunij 1676. Taia dec. 397.
Tſpalen. Primitiarum, Lunæ 6. Iunij 1678. Panluccio dec. 234.
Tomana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 177.
Tomana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 178.
Tomana Primogenituræ de Cæſarinis, Veneris 13. Maij 1678. Alberg. dec. 216.
Tomana Primogenituræ de Cæſarinis, Lunæ 13. Iunij 1678. Alberg. dec. 244.

Q

Romana Quindenniorum, Veneris 22. Aprilis 1678. Rond. dec. 198.

R

Lfodien. Receptoriæ, Lunæ 28. Februarii 1678. Calataiu dec. 171.
Spoletana Redditionis Rationis, Mercurij 3. Iunij 1676. Rond. dec. 389.
Aſculana Redditionis rationis, Mercurii 17. Martii 1677. Rondinino dec. 32.
Vrbeuetana Regreſſus, Veneris 11. Ianuarii 1669. Beuilaqua dec. 342.
Hortana Reintegrationis Lunæ 6. Iunij 1678. Emerix dec. 215.
Romana Reiçuationis Indemnitatis, Lunæ 15. Martij 1677. Calat. dec. 27.
Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Veneris 1. Iulii 1678. Taia dec. 285.
Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec. 92.
Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Taia dec. 149.
Bononien. Renunciationis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Emer. dec. 153.
Anconitana Reſtitutionis Fructuum, Lunæ 21. Iunii 1677. Rondinino dec. 327.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 295.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Lunæ 3. Iunij 1680. Alberg. dec. 408.
Lege etiam Alimentorum.
Fauentina Retractus, Lunæ 28. Iunij 1677. Calataiù dec. 120.
Fauentina Retractus, Lunæ 10. Ianuarij 1675. Calataiù dec. 143.
Veliterna Retractus, Lunæ 13. Ianuarii 1668. Taia dec. 339.

S

Alatrina Saluiani Lunæ 14. Martij 1678. Albergato dec. 185.
Foroſempronien. Saluiani, Mercurij 10. Martij 1677. Albergato dec. 26.
Foroſempronien. Saluiani, Lunæ 6. Iunij 1678. Alberg. dec. 231.
Rauennaten. Saluiani, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Albergato dec. 151.
Rauennaten. Saluiani, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 270.
Romana Saluiani, Lunæ 10. Maij 1677. Alberg. dec. 65.
Romana Saluiani, Lunæ 14. Februarii 1667. Otalora dec. 338.

Index per Materias.

Romana Saluiani. Lunæ 15. Martii 1677. Roncinino dec. 322.
Romana Saluiani, Lunæ 28. Iunii 1666. Otalora dec. 337.
Romana Saluiani, Veneris 4. Februarij 1678. Calat. dec. 162.
Romana Saluiani, seu Ratæ Domus, Veneris 1. Iulij 1672. Alberg. dec. 362.
Romana Saluiani, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 288.
Romana Saluiani, Veneris 13. Iunij 1678. Matthæio dec. 241.
Bononien. Prætensæ Simulationis Contradus, Sabbathi 23. Ianuarij 1677. Rondin. dec. 318.
Narnien. Societatis Officii, Veneris 14. Maii 1677. Rondinino dec. 70.
Romana Societatis officij, Lunæ 24. Nouembris 1681. Florez dec. 411.
Narnien. Societatis Officii, Veneris 29. Ianuarii 1677. Rondinino dec. 11.
Romana Societatum Officij, Veneris 26. Ianuarij 1674. Alberg. dec. 370.
Sipontina prætensi Spolii, Lunæ 27. Iun. 1678. Emerix dec. 271.
Romana Stagni, Veneris 12. Decembris 1681. Guaxardo dec. 412.
Romana subhastationis de Alexiis, 26. Nouembris 1678. Alberg. dec. 300.
Assina Successionis, Lunæ 15. Februarij 1677. Calataiu dec. 22.
Fanen. Successionis, Veneris 11. Februarii 1678. Calat. dec. 165.
Fanen. Successionis, Lunæ 10. Maii 1677. Calat. dec. 68.
Hortana Successionis, Mercurii 5. Maii 1677. Rondinino dec. 326.
Romana Successionis, Lunæ 16. Maij 1678. Emerix dec. 221.
Romana Successionis, Lunæ 2. Martij 1676. Emerix dec. 384.
Romana Successionis, 26. Nouembris 1678. Emerix dec. 301.
Romana Successionis, Lunæ 22. Martij 1677. Rond. dec. 36.
Viterbien. Successionis, Veneris 26. Martij 1677. Alberg. dec. 38.

T

FErrarien. Tenutæ Diamantinæ, Lucæ 14. Iunij 1678. Albergato dec. 213.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ. Lunæ 14. Iunij 1677. Albergato dec. 85.
Romana Testamenti, Mercurij 16. Iunij 1677. Rond. dec. 95.
Spoletana Testamenti, Veneris 22. Aprilis 1678. Emerix dec. 195.
Leodien. Testamentorum, Lunæ 23. Martii 1678. Emerix dec. 194.
Bononien. Transactionis, Veneris 4. Februarii 1678. Rond. dec. 161.
Bononien. Transactionis, Mercurii 22. Iunii 1678. Paulucc. dec. 260.
Neritonen. Transactionis, Lunæ 15. Iunii 1676. Taia dec. 393.
Bononien. Trebellianicæ, Mercurii 22. Iunii 1678. Emer. dec. 264.

V

ROmana Vineæ, Veneris 2. Aprilis 1666. Carpineo dec. 336.
Romana Vineæ, Lunæ 12. Decembris 1672. Taia dec. 366.
Lucana prætensæ Vnionis, Veneris 3. Decembris 1677. Pauluccio dec. 135.
Lucana prætensæ vnionis, Mercurii 27. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 203.
Senogallien. Vsusfructus, Veneris 7. Maij 1677. Emerix dec. 64.

INDEX

PER RR. PP. DD.

AVDITORES

Omnium, & ſingularum Deciſionum, quæ in hac Decima nona Parte Recentiorum continentur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano:

ALatrina Pecuniaria, Lunæ 14. Martij 1678. Albergato dec. 186.
Alatrina Saluiani, Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec.185.
Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum, Lunæ 28. Iunii 1677. Albergato deciſ.119.
Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum, Veneris 3. Iunii 1678. Albergato dec.227.
Anconitana Fideicommiſſi, Veneris 3. Iunii 1672. Albergato dec.356.
Anconitana Bonorum, Mercurij 26. Iunii 1675. Albergato dec.378.
Auenionen. Donationis, 2. Decembris 1678. Alberg.dec.303.
Auximana Pecuniaria, Veneris 9. Decembris 1678. Alberg. dec.311.
Bononien. Apothecarum, Lunæ 5. Aprilis 1677. Albergato dec.52.
Bononien. Canonicatus, Mercurii 5. Maii 1677. Albergato dec.60.
Bononien. Concurſus Creditorum, Mercurii 16. Iunii 1677. Albergato dec.91.
Bononien. Concurſus Creditorum, Veneris 4. Martii 1678. Alberg. dec.175.
Bononien. Concurſus Creditorum, Lunæ 1. Februarii 1677. Albergato dec.15.
Burgen. Beneficii, Veneris 25. Iunii 1677. Alberg. dec.115.
Calciaten. Iuris cognoſcendi cauſas, Mercurii 12. Iunii 1678. Alberg. dec.262.
Calciaten. Iuris cognoſcendi Cauſas, Lunæ 12. Decembris 1678. Alberg. dec.317.
Carpenctoraten. Bonorum, Lunæ 11. Ianuarii 1677. Albergato dec.2.
Carpenctoraten. Bonorum, Lunæ 14. Nouembris, 1678. Alberg. dec.297.
Caſinen. Præeminentiarum, Veneris 22. Aprilis 1678. Alberg. dec.196.
Caſinen. *lege etiam* Montis Caſinen.
Caullicen. Decimarum, Veneris 29. Ianuarii 1677. Alberg. dec.12.
Caullicen. Dominii, Lunæ 5. Iulii 1677. Alberg. dec.123.
Caullicen. Decimarum, Veneris 14. Ianuarii 1678. Alberg. dec.145.
Caullicen. Hæreditatis, Veneris 14. Aprilis 1673. Alberg. dec. 368.
Elnen. Commutationis Legati, Mercurij 22. Iunij 1678. Alberg. dec.267.
Eugubina Cenſus, Ven. 15. Ian. 1677. Alb. d. 3.
Fanen. Fideicommiſſi, Veneris 4. Iunii 1677. Alberg. dec.80.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ, Lunæ 14. Iunij 1678. Albergato dec.213.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ. Lunæ 14. Iunij 1677. Albergato dec. 85.
Firmana Donationis, Lunæ 4. Aprilis 1674. Alberg. dec.371.
Foroſempronien. Saluiani, Lunæ 6. Iunij 1678. Alberg. dec. 231.
Foroſempronien. Saluiani, Mercurij 10. Martij 1677. Albergato dec.26.
Friſinginen. Indulti, Veneris 19. Ianuarij 1678. Albergato dec. 148.
Fulginaten. Cenſus, Mercurij 11. Maij 1671. Alberg. dec.347.
Hildeſinen. Canonicatus Lunæ 13. Aprilis 1671. Albergato dec. 348.
Imolen. Bonorum, Lunæ 14. Februarii 1678. Albergato dec.168.
Imolen. Bonorum, Lunæ 20. Iunii 1678. Albergato dec.255.
Imolen. Fructuum Cenſus, Veneris 4. Martii 1671. Albergato dec. 358.
Interamnen. Expenſarum Veneris 29. Ianuarii 1677. Albergato dec.10.
Interamnen. Fideicommiſſi, Lunæ 15. Februarii 1677. Albergato dec.20.
Interamnen. Fideicommiſſi, Lunæ 13. Iunii 1678. Albergato dec.255.
Montis Caſinenſis Præeminentiarum, Veneris 30. Aprilis 1677. Alberg. deciſ.56.

Index per Auditores.

Montis Caſinen. Præeminentiarum, Veneris 14. Aprilis 1679. Albergato dec. 404.
Montis Caſinenſis Præeminentiarum, Lunæ 27. Ianuarii 1681. Albergato dec. 407.
Montis Caſinen. *lege etiam* Caſinen.
Nouarien. Canonicatus, Lunæ 28. Iunii 1677. Albergato dec. 121.
Neapolitana, ſeu Ianuen. Laudi, Lunæ 14. Martii 1678. Albergato dec. 190.
Palentina Beneficij de Padilla de Duero, Lunæ 31. Maii 1677. Albergato dec. 76.
Pampilonen. Abbatiæ, Veneris 30. Aprilis 1677. Albergato dec. 53.
Pampilonen. duorum quartorum Beneficii, Lunæ 15. Nouembris 1677. Albergato dec. 129.
Perusina Domus, Lunæ 6. Iunii 1678. Albergato dec. 236.
Romana Annuæ Præſtationis, Veneris 12. Februarii 1677. Albergato dec. 19.
Rauennaten. Saluiani, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Albergato dec. 151.
Romana Augumenti dotis, Lunæ 22. Iunij 1671. Alberg. dec. 350.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 1. Decembris 1670. Alberg. dec. 346.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Alberg. dec. 83.
Romana Augumenti Dotis, Lunæ 8. Februarij 1677. Alberg. dec. 18.
Romana Beneficiatus Sanctæ Mariæ Maioris, Mercurij 16. Iunij 1677. Albergato decis. 98.
Romana Cambiorum, Lunæ 22. Martij 1677. Alberg. dec. 34.
Romana Cenſus, Mercurij 23. Maij 1678. Alberg. dec. 224.
Romana Domus, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg. dec. 138.
Romana Fideicommiſſi Io. Petri Senioris de Caſſarellis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec. 209.
Romana Fideicommiſſi Ioannis Petri Senioris de Caſſarellis, Veneris 2. Maij 1681. Alberg. dec. 414.
Romana Filiationis, Lunæ 9. Maij 1678. Alberg. dec. 211.
Romana Filiationis, Lunæ 21. Iunij 1677. Alberg. dec. 100.
Romana Filiationis, & Alimentorum, Veneris 1. Iulii 1678. Albergato decis. 286.
Romana Hæreditatis, Lunæ 1. Iunij 1676. Alberg. dec. 386.
Romana Hæreditatis, Veneris 10. Decembris 1677. Alberg. dec. 139.
Romana Locorum Montium, Mercurij 7. Februarij 1680. Alber. dec. 405.
Romana Locorum Montium, Veneris 14. Iunij 1680. Alberg. dec. 413.
Romana Meliorationum, 23. Ianuarij 1677. Alberg. dec. 4.
Romana Pecuniaria ſuper conſignatione mobilium, Veneris 11. Martij 1678. Albergato dec. 180.
Romana Pecuniaria, Lunæ 27. Iunij 1672. Alberg. dec. 360.
Romana Pecuniaria, Lunæ 17. Iunij 1678. Alberg. dec. 250.
Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Iulij 1677. Alberg. dec. 127.
Romana Pecuniaria ſuper exequutione mandati, Veneris 11. Martij 1678. Alb. dec. 179.
Romana Penſionis, Veneris 17. Iunij 1678. Alberg. dec. 253.
Romana Penſionum, Mercurij 22. Iunij 1678. Alberg. dec. 265.
Romana Penſionis Domus in Ghetto, Veneris 2. Aprilis 1677. Albergato decis. 49.
Romana Primogenituræ de Cæſarinis, Veneris 13. Maij 1678. Alberg. dec. 216.
Romana Primogenituræ de Cæſarinis, Lunæ 13. Iunij 1678. Alberg. dec. 244.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 295.
Romana Reſtitutionis Alimentorum, Lunæ 3. Iunij 1680. Alberg. dec. 408.
Rauennaten. Saluiani, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 270.
Romana Saluiani, Veneris 1. Iulii 1678. Alberg. dec. 288.
Romana Saluiani, Lunæ 10. Maij 1677. Alberg. dec. 65.
Romana Saluiani, ſeu Ratæ Domus, Veneris 1. Iulij 1672. Alberg. dec. 362.
Romana, ſeu Albanen. Bonorum, Lunæ 7. Februarij 1678. Alberg. dec. 161.
Romana Societatum Officij, Veneris 26. Ianuarij 1674. Alberg. dec. 370.
Romana ſubhaſtationis de Alexiis, 26. Nouembris 1678. Alberg. dec. 300.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Locis Montium, Lunæ 15. Martij 1677. Alb. d. 29.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper Immiſſione, Lunæ 15. Martii 1677. Alberg. dec. 18.
Terdonen. Præpoſituræ, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 274.
Tricaſtinen. Aggregationis, Veneris 29. Aprilis 1678. Alberg. dec. 206.
Veliterna Cenſus, Lunæ 1. Februarii 1677. Alberg. dec. 16.
Veliterna Cenſus, Mercurii 27. Aprilis 1678. Alberg. dec. 202.
Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 276.
Vicen. Parochialis, Lunæ 27. Iunii 1678. Alberg. dec. 277.
Viterbien. Succeſſionis, Veneris 26. Martij 1677. Alberg. dec. 38.

R. P. D. BEVILAQVA

Poſtea almæ Vrbis Gubernatore.

AVximana Donationis, Lunæ 18. Iunii 1668. Beuilaqua dec. 341.
Feſulana Bonorum. Lunæ 30. Aprilis 1668. Beuilaqua. dec. 340.
Narnien. Prædii, Veneris 8. Februarii 1669. Beuilaqua dec. 343.
Vrbenetana Regreſſus, Veneris 11. Ianuarii 1669. Beuilaqua dec. 342.

Index per Auditores.

R. P. D. BOVRLEMONT.

Postea Archiepiscopo Burdegalensi.

BOnonien. Beneficii, Lunæ 21. Iunij 1677. Bourlem. dec.401.

R. P. D. CALATAIV.

ÆSina Successionis, Lunæ 15. Februarij 1677. Calataiu dec. 22.
Amerina, seu Interamnen. fructuum dotalium, Veneris 25. Iunii 1677. Calataiu dec. 108.
Asten. Præposituræ, Veneris 29. Ianuarii 1677. Calataiu dec. 310.
Barchinonen. Iurisdictionis, Veneris 18. Martij 1678. Calataiu dec. 191.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Calataiu dec. 150.
Bonon. Fideicommissi, Ven. 30. Aprilis 1677. Calat. 54.
Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs, Mercurij 17. Martij 1677. Calataiu dec. 31.
Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs, Veneris 3. Iunii 1678. Calat. dec. 226.
Bononien. Hæreditatis de Populis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Calat. dec. 154.
Bononien. Immissionis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Calat. dec. 155.
Cæsenaten. Dotis, Lunæ 11. Februarii 1669. Calat. dec. 344.
Camerinen. Bonorum, Lunæ 8. Februarij 1677. Calat. dec. 17.
Corduben. Pensionis, Lunæ 5. Iulii 1677. Calat. dec. 124.
Cremonen. Iurispatronatus, Veneris 1. Aprilis 1672. Calat. dec. 354.
Elnen. Obedientiæ, Lunæ 21. Iunii 1677. Calataiu dec. 103.
Fanen. Successionis, Lunæ 10. Maii 1677. Calataiu dec. 68.
Fanen. Successionis, Veneris 11. Februarii 1678. Calat. dec. 165.
Fauentina Retractus, Lunæ 10. Ianuarij 1678. Calataiu dec. 141.
Fauentina Retractus, Lunæ 28. Iunij 1677. Calataiu dec. 120.
Foroliuien. Donationis super bono iure, Lunæ 1. Februarij 1677. Calataiu dec. 11.
Foroliuien. Donationis super Manutentione, Lunæ 1. Februarij 1677. Calataiu dec. 14.
Foroliuien. Pecuniaria, Mercurij 5. Decembris 1677. Calataiu dec. 331.
Hispalen. Decimarum, Mercurij 27. Iunij 1677. Calataiu dec. 9.
Leodien. Receptoriæ, Lunæ 28. Februarij 1678. Calataiu dec. 171.
Meleuitana Euictionis, Lunæ 29. Martii 1677. Calataiu dec. 43.
Neapolitana Pensionis, Lunæ 22. Martii 1677. Calataiu dec. 33.
Nouarien. Pensionis, Mercurii 22. Iunij 1672. Calataiu dec. 391.
Romana Attentatorum, Ven. 25. Iunij 1677. Calat. dec. 109.
Romana Cambij, Mercurij 23. Martij 1672. Calat. dec. 353.
Romana Collectæ, Lunæ 14. Iunij 1677. Calat. dec. 84.
Romana Domus, seu Emphyteusis, Veneris 26. Nouembris 1677. Calat. dec. 330.
Romana Donationis, Mercurij 3. Iunij 1678. Calat. dec. 390.
Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat. dec. 73.
Romana Dotis, & Fructuum, Veneris 14. Maij 1677. Calat. dec. 74.
Romana Dotis, & Fructuum, 23. Ianuarij 1677. Calat. dec. 5.
Romana Fideicommissi de Pinis, Veneris 4. Iunij 1677. Calat. dec. 79.
Romana Fideicommissi, seu Saluiani, Veneris 25. Iunij 1677. Calat. dec. 111.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 177.
Romana Primogenituræ de Bubalo, Veneris 11. Martij 1678. Calat. dec. 178.
Romana Releuationis Indemnitatis, Lunæ 15. Martij 1677. Calat. dec. 27.
Romana Saluiani, Veneris 4. Februarij 1678. Calat. dec. 162.
Romana, seu Balneoregien. Fideicommissi, Veneris 4. Martij 1678. Calat. dec. 173.
Romana, seu Verulana Fideicommissi, Lunæ 10. Ianuarij 1678. Calat. dec. 142.
Romana, seu Verulana Fideicommissi, Lunæ 14. Iunij 1677. Calat. dec. 87.
Terracinen. Legati, Veneris 4. Iunii 1677. Calat. dec. 78.
Viterbien. Pecuniaria, Mercurij 16. Iunij 1677. Calat. dec. 91.
Vrbeuetana Legatorum, Veneris 19. Februarii 1677. Calat. dec. 320.

R. P. D. CARPINEO.

Postea Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali.

MEdiolanen. Capellaniæ, Mercurii 2. Decembris 1665. Carpineo 335.
Romana Vineæ, Veneris 2. Aprilis 1666. Carpineo dec. 336.

R. P. D. EMERIX.

ANconitana Fructuum, Mercurii 22. Iunii 1678. Emer. dec. 266.
Anconitana Manutentionis, Lunæ 15. Iunii 1676. Emerix dec. 392.
Ariminen. Bonorum, Mercurii 5. Maii 1677. Emerix dec. 59.
Auenionen. Fideicommissi, Veneris 22. Aprilis 1678. Emerix dec. 199.
Auximana Fideicommissi, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 287.

Index per Auditores.

Barchinonen. Parochialis, Veneris 25. Iunii 1677. Emer. dec. 107.

Bononien. Fideicommiſſi, Lunæ 28. Iunii 1677. Emer. dec. 122.

Bononien. Fideicommiſſi, Lunæ 20. Aprilis 1671. Emer. dec. 349.

Bononien. Fideicommiſſi de Amorinis, Lunæ 31. Ianuarij 1678. Emer. dec. 157.

Bononien. Fideicommiſſi de Amorinis, Veneris 30. Aprilis 1677. Emer. dec. 57.

Bononien. Fideicommiſſi, ſeu Prædij, Veneris 1. Iulii 1678. Emer. dec. 291.

Bononien. Hæreditatis de Populis, Lunæ 12. Decembris 1678. Emer. dec. 315.

Bononien. Pecuniaria, Veneris 31. Ianuarij 1676. Emer. dec. 382.

Bononien. Renunciationis, Lunæ 24. Ianuarii 1678. Emer. dec. 153.

Bonon. ſeu Ferrarien. Emphyteuſis, Mercurii 26. Nouembris 1672. Emer. dec. 363.

Bononien. Trebellianicæ, Mercurii 22. Iunij 1678. Emer. dec. 264.

Caualicen. Decimæ Fœni, Lunæ 22. Martij 1677. Emer. dec. 35.

Caualicen. Decimæ fœni, Lunæ 8. Martii 1677 Emer. dec. 321.

Cremonen. Iuriſpatronatus, Lunæ 9. Maii 1678. Emer. dec. 215.

Cremonen. Iuriſpatronatus, Mercurij 1. Iulii 1676. Emer. dec. 400.

Foroliuien. Muri, Veneris 25. Iunij 1677. Emerix dec. 113.

Foroliuien. Muri, Veneris 2. Aprilis 1677. Emerix dec. 50.

Hortana Reintegrationis Lunæ 6. Iunij 1678. Emerix dec. 315.

Imolen. Penſionis, Veneris 15. Ianuarij 1672. Emerix dec. 351.

Leodien. Nullitatis Profeſſionis, Veneris 1. Iulij 1672. Emerix dec. 361.

Leodien. Teſtamentorum, Lunæ 28. Martii 1678. Emerix dec. 194.

Maceraten. Fideicommiſſi 22. Iunii 1678. Emerix dec. 268.

Maceraten. Fideicommiſſi, Mercurii 16. Iunij 1677. Emerix dec. 96.

Maceraten. Fideicommiſſi ſuper manutentione, Mercurii 16. Iunij 1677. Emerix dec. 97.

Meliten. Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 294.

Neapolitana Beneficij, Mercurii 8. Iunii 1678. Emerix dec. 242.

Neapolitana Fabricæ, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 272.

Neapolitana Fabricæ, Lunæ 27. Iunii 1678. Emerix dec. 273.

Nullius, ſeu Vrgellen. Præpoſituræ, Mercurii 19. Martii 1677. Emerix dec. 30.

Pracen. Concordiæ, Veneris 25. Iunii 1677. Emerix dec. 110.

Ranennaten. Fideicommiſſi, Veneris 2. Decembris 1678. Emerix dec. 307.

Romana Cenſus, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec. 312.

Romana Cenſus ſuper bono iure, Lunæ 21. Iunij 1677. Emerix dec. 104.

Romana Cenſus ſuper manutentione, Lunæ 21. Iunij 1677. Emerix dec. 105.

Romana Diuiſionis Domorum, Lunæ 5. Decembris 1678. Emerix dec. 310.

Romana Diuiſionis Domorum, Lunæ 27. Iunii 1675. Emerix dec. 278.

Romana Donationis, Lunæ 27. Iunij 1678. Emerix dec. 279.

Romana Donationis, Veneris 9. Decembris 1678. Emerix dec. 314.

Romana Dotis, & Fructuum, Lunæ 31. Martij 1678. Emerix dec. 184.

Romana Hæreditatis, Lunæ 27. Iunij 1672. Emerix dec. 359.

Romana Fideicommiſſi Ioannis Podiani de Ferratinis, Veneris 4. Iunij 1677. Emerix dec. 81.

Romana Fideicommiſſi Io. Podiani de Ferratinis, Veneris 10. Decembris 1677. Emerix. dec. 140.

Romana Pecuniaria, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 290.

Romana Pecuniaria, Veneris 28. Ianuarii 1678. Emerix dec. 156.

Romana prætenſi inueſtimenti, Lunæ 29. Iunij 1678. Emerix dec. 266.

Romana, ſeu Balneoregien. Fideicommiſſi, Lunæ 29. Martij 1677. Emerix dec. 48.

Romana, ſeu Balneorigen. Fideicommiſſi, Lunæ 14. Iunii 1677. Emerix dec. 88.

Romana Succeſſionis, Lunæ 2. Martij 1676. Emerix dec. 384.

Romana Succeſſionis, 26. Nouembris 1678. Emerix dec. 301.

Romana Succeſſionis, Lunæ 16. Maij 1678. Emerix dec. 221.

Salernitana Canonicatus Penitentiarij, Mercurij 27. April. 1678. Emerix dec. 204.

Senogallien. Vſusfructus. Veneris 7. Maij 1677. Emerix dec. 64.

Sipontina prætenſi Spolii, Lunæ 27. Iun. 1678. Emerix dec. 271.

Spoletana Teſtamenti, Veneris 22. Aprilis 1678. Emerix dec. 195.

Tiburtina Hæreditatis, Veneris 30. Maii 1670. Emerix dec. 345.

Tolentina Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Emerix dec. 282.

Tridentina Iuriſpatronatus, Lunæ 16. Maii 1678. Emerix dec. 225.

Tudertina Affectus, Veneris 13. Maij 1678. Emerix dec. 219.

Valliſoletana Congruæ, Lunæ 11. Ianu. 1677. Emerix dec. 1.

Valliſoletana Congruæ, Veneris 25. Iunii 1677. Emerix dec. 112.

Vicen. Iuriſdictionis, Mercurij 27. Aprilis 1678. Emerix dec. 204.

Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 18. Martii 1678. Emerix dec. 19.

Vrbeuetana Iuriſpatronatus, Veneris 26. Martii 1677. Emerix dec. 192.

R.P.D.

Index per Auditores.

R. P. D. FLOREZ.

ROmana, ſeu Bononien. Fideicommiſſi de Rjariis, Veneris 13. Junij 1681. Florez dec.ſ. 410.
Romana Societatis officii. Lunæ 24. Nouembris 1681. Florez dec. 411.

R. P. D. GVAXARDO.

ROmana Pecuniaria, Lunæ 10. Maij 1681. Guaxardo dec. 409.
Romana Stagni, Veneris 12. Decembris 1681. Guaxardo dec. 412.

R. P. D. OTALORA.

Poſtea Præſide Granaten.

ROmana Saluiani, Lunæ 28. Junii 1666. Otalora dec. 337.
Romana Saluiani, Lunæ 14. Februarii 1667. Otalora dec. 338.

R. P. D. MATTHÆIO.

ÆSina Donationis, Veneris 3. Iunij 1678. Matthæio decif. 228.
Bonon. Fideicommiſſi de Cattaneis, Lunæ 6. Iunij 1678. Matth. dec. 232.
Colonien. Canonicatus, Veneris 1. Iulii 1678. Matth. dec. 289.
Mediolanen. Iurium Parochialium, Veneris 3. Iunii 1678. Matthæio dec. 225.
Romana Alimentorum, Mercurii 8. Iunii 1678. Matthæio dec. 241.
Romana Aſſecurationis Lunæ 26. Maii 1673, Matthæio dec. 369.
Romana Aſſecurationis. Lunæ 10. Decembris 1674. Matthæio dec. 376.
Romana Aſſecurationis, Lunæ 25. Iunii 1674. Matthæio dec. 373.
Rom. Prætenſorum Alimentorum, Veneris 2. Decembris 1678. Matthæio dec. 306.
Legatum Romana Alimentorum.
Romana Saluiani, Veneris 13. Iunij 1678. Matthæio dec. 241.

R. P. D. PAVLVCCIO.

BAren. Iuriſdictionis, Lunæ 10. Maii 1677. Paulut. dec. 69.
Baren. Iuriſdictionis Lunæ 28. Februarii 1678. Pauluce. dec. 170.
Barchinonen. Cenſus, Veneris 1. Iulii 1678. Pauluce. dec. 284.
Bononien. Fideicommiſſi de Campanis. Lunæ 13. Iunij 1678. Pauluce. dec. 248.
Bononien. Tranſactionis, Mercurii 22. Iunii 1678. Pauluce. dec. 260.
Caualicen. Hæreditatis, 9. Maij 1678. Paul. dec. 211.
Colonien. Abbatiſſatus, Veneris 9. Decembr. 1678. Pauluce. dec. 311.
Compoſtellana Iuris examinandi ſuper Relatione Vicecuratorum, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluce. dec. 258.
Compoſtellana iuris examinandi, Lunæ 14. Februarij 1678. Pauluce. dec. 167.
Compoſtellana iuris examinandi, Lunæ 20. Iunii 1678. Pauluce. dec. 257.
Compoſtellana Iuris examinandi, Lunæ 14. Februarii 1678. Pauluc. dec. 166.
Compoſtellana Iuriſdictionis, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluc. dec. 254.
Farfen. Bonorum, Veneris 14. Maii 1677. Pauluc. dec. 71.
Fauentina Manutentionis, Veneris 1. Iulii 1678. Pauluc. dec. 296.
Fauentina prætenſorum Attentatorum, Lunæ 21. Iunij 1677. Pauluccio dec. 101.
Foroliuien. Legati, Doctoratus, Lunæ 5. Iulij 1677. Pauluccio dec. 126.
Foroliuien. Legati Doctoratus Lunæ 5. Aprilis 1677. Pauluccio dec. 123.
Fulginaten. Fructuum, Lunæ 15. Februarij 1677. Pauluccio dec. 24.
Fulginaten. Fructuum, Veneris 29. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 207.
Hiſpalen. Decimarum Lunæ 24. Ianuarij 1678. Pauluccio dec. 152.
Hiſpalen. Primitiarum, Lunæ 6. Iunij 1678. Pauluccio dec. 214.
Leodien. Decanatus, Veneris 10. Decembris 1677. Pauluccio dec. 141.
Leodien. Decanatus, Lunæ 28. Februarii 1678. Pauluccio dec. 169.
Lucana Prætenſæ Vnionis, Mercurii 27. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 203.
Lucana Prætenſæ Vnionis, Veneris 3. Decembris 1677. Pauluccio dec. 135.
Nouarien. Canonicatus, Veneris 29. Aprilis 1678. Pauluccio dec. 208.
Praten. Iuris Conferendi, Veneris 17. Iunii 1678. Pauluccio dec. 251.
Praten. Iuris Conferendi, Lunæ 10. Ianuarii 1678. Pauluccio dec. 144.
Romana Annuæ Præſtationis Lunæ 14. Iunii 1677. Pauluccio dec. 90.
Romana Cenſus, Veneris 4. Martij 1678. Pauluccio dec. 174.
Romana Aſſecurationis Mercur. 5. Maii 1677. Pauluccio dec. 58.
Romana Dotis, Mercurij 22. Iun. 1678. Pauluccio dec. 263.
Romana Dotis, 26. Nouembris 1678. Pauluccio dec. 102.
Romana Locationis, Lunæ 13. Iunij 1678. Pauluc. dec. 246.
Rom. ſeu Portuen. Fideicommiſſi, Veneris 24 Decembris 1678. Pauluccio dec. 305.

Roma-

Index per Auditores,

Romana, seù Taurinen. Bonorum, Mercurii 8. Iunii 1678. Pauluccio dec. 237.
Terracinen. Legati, Lunæ 27. Iunii 1678. Pauluccio dec. 289.

R. P. D. RONDININO.

ANconitana Restitutionis Fructuum, Lunæ 21. Iunii 1677. Rondinino dec. 327.
Asculana Reddditionis rationis, Mercurii 17. Martii 1677. Rondinino dec. 12.
Aucnionen. Fideicommissi, Veneris 3. Decembris 1678. Rondinin. dec. 304.
Auximana Pecuniaria, Lunæ 15. Februarii 1677. Rondin. decis. 23.
Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Veneris 14. Ianuarii 1678. Rondinino decis. 147.
Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis, Mercurii 16. Iunii 1677. Rondinino decis. 94.
Bononien. Fideicommissorum de Victoriis, Lunæ 10. Iunii 1675. Rondinin. dec. 377.
Bononien. Iuripatronatus, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 181.
Bononien. Pensionis, Lunæ 18. Iunii 1674. Rondinin. dec. 372.
Bononien. Prætensæ Simulationis Contractus, Sabbathi 23. Ianuarij 1677. Rondinino dec. 318.
Bononien. Transactionis, Veneris 4. Februarii 1678. Rond. dec. 161.
Cæsenaten. Fideicommissi, Lunæ 14. Iunii 1677. Rondinin. dec. 89.
Calaritana Pensionis, Veneris 11. Martii 1678. Rondinin. dec. 182.
Camerinen. Pecuniaria, Lunæ 25. Iunii 1674. Rondinin. dec. 374.
Carpenctoraten. Census, Veneris 7. Maii 1677. Rondinin. dec. 325.
Carpenctoraten. Census, Lunæ 5. Iulij 1677. Rondinin. dec. 329.
Carpenctoraten. Decimarum, Mercurij 27. Aprilis 1678. Rondinin. dec. 201.
Ciuitatis Castelli Bonorum, Veneris 4. Martij 1678. Rondinin. dec. 176.
Ciuitatis Castelli Bonorum, Veneris 1. Iulii 1678. Rondinino dec. 283.
Cracouien. Decimarum super manutentione, Veneris 2. Aprilis 1677. Rondinin. dec. 47.
Cracouien. Decimarum super bono iure, Veneris 2. Aprilis 1677. Rond. decis. 48.
Cracouien. Decimarum super declaratoria, Veneris 10. Decembris 1677. Rondin. decis. 137.
Fanen. Fideicommissi, Mercurii 4. Maii 1672. Rond. dec. 355.
Farfen. seu Sabinen. Bonorum, Veneris 13. Iunii 1672. Rondin. dec. 158.
Firmana Capellaniæ, Veneris 26. Martij 1677. Rondinino dec. 40.
Firmana Census, Lunæ 13. Ianuarij 1676. Rondinino dec. 381.
Firmana Census, Veneris 25. Iunij 1677. Rondinino dec. 117.
Firmana Census, Veneris 3. Decembris 1677. Rondin. dec. 134.
Hortana Successionis, Mercurii 5. Maii 1677. Rondinino dec. 326.
Leodien. Abbatiæ, Veneris 1. Iulii 1678. Rondinino dec. 291.
Leodien. Canonicatuum, Lunæ 21. Iunij 1677. Rondinino dec. 102.
Leodien. Electionis, Lunæ 1. Iunii 1676. Rondinino dec. 358.
Lucana Emphyteusis, Lunæ 27. Iunii 1678. Rondinino dec. 169.
Lucana Emphyteusis, Mercurii 24. Nouembris 1677. Rondinino dec. 111.
Maioricen. Pensionis, Veneris 8. Iunii 1674. Rondinino dec. 375.
Marsicana Iurisdictionis, Veneris 25. Iunij 1677. Rondinino dec. 216.
Marsicana Iurisdictionis, Lunæ 23. Februarii 1678. Rondinino dec. 313.
Meleuitana Commendæ, Veneris 7. Maii 1677. Rondinino dec. 63.
Montis Falisci Archipresbyteratus, Sabbati 23. Ianuarii 1677. Rota Martiniana Rondinino dec. 6.
Narnien. Societatis Officii, Veneris 29. Ianuarii 1677. Rondinino dec. 11.
Narnien. Societatis Officii, Veneris 14. Maii 1677. Rondinino dec. 70.
Nouarien. Beneficii, Veneris 4. Iunii 1677. Rondinino dec. 82.
Nouarien. Beneficii, Lunæ 31. Ianuarii 1678. Rondinino dec. 158.
Pampilonen. Duorum Quartorum Beneficii, Veneris 21. April. 1678. Rondinino dec. 198.
Papien. Bonorum, Lunæ 14. Martij 1678. Rondinino dec. 187.
Papien. Bonorum, Mercurii 2. Iunii 1678. Rondinino dec. 239.
Rauennaten. Fideicommissi, Veneris 18. Martii 1678. Rondinino dec. 193.
Rauennaten. Fideicommissi, Lunæ 29. Nouembris 1677. Rondinino dec. 133.
Romana Alimentorum, Veneris 19. Nouembris 1677. Rondinino dec. 130.
Romana Annuæ præstationis, Lunæ 12. Decembris 1671. Rondinino dec. 365.
Romana Augumenti Dotis, Veneris 1. Iulii 1678. Rond. dec. 292.
Romana Casalis veteris, Lunæ 14. Martij 1678. Rond. dec. 180.
Romana Casalis veteris, Lunæ 10. Maij 1677. Rond. dec. 66.
Romana Census, Veneris 26. Iunij 1676. Rond. dec. 398.
Romana Census, Veneris 7. Februarij 1676. Rond. dec. 383.
Romana Legati, Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec. 217.
Romana Legati, Veneris 17. Ian. 1679. Rond. dec. 402.
Romana Legatorum, Veneris 30. Aprilis 1677. Rond. dec. 324.

Roma-

Index per Auditores.

Romana Locorum Montium, Lunæ 2. Iun. 1681. Rond. dec. 415.
Romana Pensionis, Lunæ 6. Iunij 1678. Rond. dec. 233.
Romana Quindenniorum, Veneris 22. Aprilis 1678. Rond. dec. 198.
Romana Saluiani, Lunæ 15. Martii 1677. Rondinino dec. 322.
Romana, seu Ferentina Bonorum, Mercurij 22. Iunij 1678. Rond. dec. 259.
Toletana, seu Granaten. Pensionis, Lunæ 27. Iunii 1678. Rond. dec. 275.
Romana Successionis, Lunæ 22. Martij 1677. Rond. dec. 36.
Romana Testamenti, Mercurij 16. Iunij 1677. Rond. dec. 95.
Salisburgen. Canonicatus, Lunæ 16. Martij 1676. Rond. dec. 385.
Senogallien. Fideicommissorum, Veneris 13. Maij 1678. Rond. dec. 218.
Spoletana Redditionis Rationis, Mercurij 3. Iunij 1676. Rond. dec. 389.
Vladislauien. Abbatiæ, Lunæ 22. Iunij 1676. Rond. dec. 394.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Æsina Bonorum, Mercurij 8. Iunij 1678. Taia decis. 240.
Æsina Bonorum, Mercurij 8. Iunij 1678. Taia dec. 238.
Auenionen. Donationis, Lunæ 10. Maii 1677. dec. 67. Taia.
Auximana Prædij, Lunæ 14. Martii 1678. Taia dec. 188.
Bononien. Appartamenti, Veneris 11. Martii 1678. Taia dec. 183.
Barchinonen. Congruæ, Sabbathi 26. Nouembris 1672. Taia dec. 364.
Beneuentana Iurisdictionis, Lunæ 21. Iunii 1678. Taia dec. 106.
Bononien. Fideicommissi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 45.
Bononien. Fideicommissi de Maluetijs, Veneris 2. Aprilis 1677. Taia dec. 46.
Bononien. Fideicommissi de Seraphinis, Lunæ 20. Februarii 1679. Taia dec. 403.
Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ, Veneris 17. Iunii 1678. Taia dec. 252.
Bononien. Pecuniaria, Mercurii 1. Iulii 1672. Taia dec. 399.
Bononien. Pecuniaria, Veneris 7. Maii 1677. Taia dec. 62.
Burgi S. Donini Beneficii Mercurii 27. Aprilis 1678. Taia dec. 200.
Burgi S. Donini Beneficii, Veneris 27. Iunii 1678. Taia dec. 281.
Calaguritana Beneficii del Busto, Lunæ 13. Iunii 1678. Taia dec. 247.
Cathacen. prætensi Matrimonii, Veneris 22. Maii 1677. Taia dec. 75.
Conchen. Præeminentiarum, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec. 99.
Conuersana Iurisdictionis, Mercurii 26. Nouembris 1677. Taia dec. 132.
Cusentina Abbatiæ, Veneris 22. Iunii 1676. Taia dec. 395.
Cusentina Abbatiæ, Veneris 3. Decembris 1677. Taia dec. 136.
Elnen. Obedientiæ, Lunæ 16. Maii 1678. Taia dec. 222.
Fauentina Fideicommissi, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec. 328.
Foroliuien. Manutentionis, Lunæ 13. Iunij 1672. Taia dec. 357.
Fulginaten. Attentatorum, Veneris 14. Maij 1677. Taia dec. 72.
Fulginaten. Fideicommissi, Lunæ 5. Aprilis 1677. Taia dec. 51.
Hispalen. Decimarum, Lunæ 28. Iunij 1677. Taia dec. 118.
Hispalen. Primitiarum, Veneris 26. Iunij 1676. Taia dec. 397.
Ianuen. Archipresbyteratus, Lunæ 15. Februarii 1677. Taia dec. 20.
Interamnen. Fideicommissi, Mercurii 5. Maii 1677. Taia dec. 61.
Leodien. Decanatus, Lunæ 22. Iunii 1676. Taia dec. 396.
Maioricen. Pensionis, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 379.
Mediolanen. Pensionis, Lunæ 28. Februarii 1678. Taia dec. 172.
Neritonen. Transactionis, Lunæ 15. Iunii 1676. Taia dec. 393.
Nullius S. Edisti Bonorum, Lunæ 13. Iunii 1678. Taia dec. 249.
Pampilonen. Anniuersarii, Lunæ 9. Maii 1678. Taia dec. 210.
Pampilonen. duorum quartorum beneficii, Lunæ 14. Nouembris 1678. Taia dec. 298.
Pisana Canonicatus, & Præbendæ, Sabbati Rota Martiniana 23. Ianuarij 1677. Taia decis. 7.
Rauennaten. Bonorum 14. Ianuarii 1678. Taia dec. 146.
Rauennaten. Emphyteusis, Veneris 4. Februarii 1678. Taia dec. 160.
Rauennaten. Emphyteusis, Lunæ 29. Martii 1677. Taia dec. 44.
Romana Appartamenti, Lunæ 2. Decembris 1675. Taia dec. 380.
Romana Attentatorum, Lunæ 15. Nouembris 1677. Taia dec. 128.
Romana Attentatorum, 19. Februarij 1677. Taia dec. 25.
Romana Attentatorum, Lunæ 5. Iulij 1677. Taia dec. 125.
Romana Castri Fiani, Lunæ 6. Iunij 1678. Taia dec. 229.
Romana Castri Fiani super attentatis, Lunæ 6. Iunij 1678. Taia dec. 230.
Romana Census, Lunæ 25. Iunij 1677. Taia dec. 114.
Romana Census, Lunæ 31. Ianuarij 1678. Taia dec. 159.

Roma-

Index per Auditores.

Romana Cenſus, Veneris 3. Martij 1673. Taia dec. 367.

Romana Cenſus, Mercurij 3. Iunij 1676. Taia dec. 337.

Romana Domus, ſeu Immiſſionis, Lunæ 9. Maij 1678. Taia dec. 314.

Romana Dotis, Lunæ 14. Iunij 1677. Taia dec. 86.

Romana Fideicommiſſi, ſeù Multiplici, Lunæ 16. Maij 1678. Taia dec. 220.

Romana Immiſſionis, Veneris 4. Iunij 1677. Taia dec. 77.

Romana Læſionis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec. 41.

Romana Pecuniaria, Veneris 30. Aprilis 1677. Taia dec. 55.

Romana Pecuniaria, Mercurij 22. Iunij 1678. Taia dec. 261.

Romana, ſeu Anconitana dotis, Veneris 26. Martij 1677. Taia dec. 37.

Romana, ſeu Anconitana dotis, Veneris 11. Februarij 1678. Taia dec. 164.

Rom. ſeu Spoletana Legitimæ, Lunæ 5. Decembris 1678. Taia dec. 308.

Romana, ſeu Veliterna Affictus, 26. Nouembris 1678. Taia dec. 299.

Romana Vineæ, Lunæ 12. Decembris 1672. Taia dec. 366.

Vallitoletana prætenſi Iuriſpatronatus, Mercurii 27. Ianuarii 1677. Taia dec. 8.

Veliterna Retractus, Lunæ 23. Ianuarii 1668. Taia dec. 339.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Mercurii 16. Iunii 1677. Taia dec. 92.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Veneris 1. Iulii 1678. Taia dec. 285.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis, Mercurii 19. Ianuarii 1678. Taia dec. 149.

P. R. D. VEROSPIO.

Siue R. P. D. VARESIO ſubrogato.

PErusina Legatorum Mercurij 1. Iulli 1665. Veroſpio dec. 334.

Cum hac deciſ. & aliis impreſſis par. 15. recent. habentur integrè, Deciſ. b. m. Varesij.

R. P. D. VICECOMITE.

Poſtea S. R. E. Cardinali.

AMerina Bonorum, Lunæ 12. Decembris 1678. Vicecomite dec. 316.

Amerina Bonorum, Veneris 28. Ianuarii 1678. Vicecomite dec. 332.

Romana Pecuniaria, Lunæ 5. Decembris 1678. Vicecomite dec. 309.

R. P. D. VRSINO.

BOnonien. Fideicommiſſi de Benatijs, Veneris 17. Maij 1680. Vrſin. dec. 406.

INDEX ARGVMENTORVM DECISIONVM SACRAE ROTAE ROMANAE

Quæ in hac Decima nona Parte Recentiorum continentur,

R. P. D. EMERIX.
Vallisoletana Congruæ.
Lunæ 11. *Ianuarij* 1677.

ARGVMENTVM I. Parochiales Decimas possidebant Capitulum, & Canonici, & tamen Congruam soluere recusabant Parochis, aliisque personis curam animarum exercentibus, ad cuius ideò traditionem cõdemnantur, quia quocumque titulo illas possideant, cum hoc onere eas habere intelliguntur, quæ proinde taxata in scutis centum auri, non subiacere imputationi incertorum deciditur, quia hæc erant omninò incerta, neque ad aliquam certitudinem reduci poterant.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Carpentoraten. Bonorum,
Lunæ 11. *Ianuarij* 1677.

ARGVMENTVM II. Ad rescindendum contractum adducebantur, simul, & probata erant læsio, ac metus, cumque ad excludendum vtrumque remissoria peteretur super probatione valoris, hæc in præsenti decisione conceditur, quia cùm illa penitùs cessabit prætensio læsionis, & probatio metus remanebit æquiuoca, quod ad effectum concessionis remissoriæ reputatur sufficiens.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Eugubina Census.
Veneris 15. *Ianuarij* 1677.

ARGVMENTVM III. De minoris obligatione tractatur, quæ quia erat solemnitatibus destituta, ideò nulla declaratur, non obstante quod pro seruitio Reipublicæ, & ratione officij Abbundantierij ab eodem minores exerciti, contracta diceretur, quia non constabat in hanc causam fuisse initam, eique etiam resistebat Statutum, quod illam sine solemnitatibus annullabat, & demum quia idem minor huiusmodi officium exercere non poterat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Melioramentorum.
Sabbati 23. *Ianuarij* 1677. *Rota Martiniana*.

ARGVMENTVM IV. Domum emphyteuticam vigore pacti conuenti pro se retinere prætendebat dominus directus, quia illa fuerat Ecclesiæ legata, sed cum de refectione melioramentorum disceptatum sit, totum legatario persolui mandatur, nulla habita ratione meliorati, & impensi, quia talis conuentio solam prælationem importabat, quæ cæteris paribus, non aliud infert, quam quod ille, cui prælatio debetur, subintret in locum alterius.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Dotis, & Fructuum.
Sabbati 23. *Ianuarij* 1677. *Rota Martiniana*.

ARGVMENTVM V. A consequutione fructuum suæ dotis excludi prætendebatur Vidua, ex eo solum, quod esset renupta, & sic alimentari debuisset à secundo viro, illos tamen eidem deberi decidunt ad formam nostri Statuti, quod quamuis de Vidua loquentis, habet etiam locum, si illa ad secundas conuolauerit nuptias, quia non per hoc amiserat iura, & priuilegia dotalia.

R.P.D. RONDININO,
Montis Falisci Archipresbyteratus.
Sabbati 23. *Ianuarij* 1677. *Rota Martiniana*.

ARGVMENTVM VI. De probatione iurispatronatus tractatur, maximè in Potentatibus, & Vniuersitatibus ad formam Concilij, in quibus plerumque requiritur centenaria possessio, vel immemorabilis, quæ debet esse completa, itavt minor numerus centum annorum non sufficiat; Rursùs quatenus computentur, vel non imputentur in illo collationes factæ à Sede Apostolica.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Pisana Canonicatus, & Præbendæ.
Sabbati 23. *Ianuarij* 1677. *Rota Martiniana*.

ARGVMENTVM VII. Substinendam præ-

Index Argumentorum.

sentationem decidítur, quia præsentato assistebat vltimus status Beneficii, & si patronus qui præsentauit, nouus forsan dici posset, acquisierat quasi possessionem præsentandi, sciente, & patiente patrono antiquo, non obstante quæstione proprietatis, quæ absorbet possessorium, quia de ea liquidó non constabat.

R. P. D. T A I A
postea S.R.E. Cardinalis.
Vallisoletana prætensi Iurispatronatus.
Mercurij 27. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM VIII. Declaratur Concilium Tridentinum super materia vsurpationis Iurispatronatus, in Potentatibus, Communitatibus, & Vniuersitatibus, quod scilicet ad eam excludendam requirantur præsentationes effectum sortitæ, quæ non minus centum annorum tempus requirunt, sed etiam per publica, & authentica documenta probari omnino debent.

R. P. D. C A L A T A I V.
Hispalen. Decimarum.
Mercurij 27. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM IX. Occasione priuilegiorum, quæ à non solutione decimarum habent Monachi Cartusiani, de alio simili, & ampliori priuilegio tractatur Inuictissimorum Regum Hispaniarum pro bonis è manibus Mauorum recuperatis, quod non solum maius esse decidítur, sed eidem non fuisse in aliquo præiudicatum per d. priuilegium Charthusianorum, imo amplius ipsum hodie cessare visum est, tamquam ex sola causa paupertatis concessum, de natura itaque vtriusque priuilegij plenè discutitur, & materia decimarum latissimè pertractatur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Interamnen. Expensarum.
Veneris 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM X. Pro defentione bonorum hæreditariorum æqualiter condemnantur ad expensas hæres proprietarius, & vsufructuarius simul, quia vtriusque interest bona in hæreditate conseruari, & ideò de bonis hæreditarijs illas faciendas esse præcipitur, quod si ab altero factæ sint, ipsum à suo cohærede relcuandum esse demandatur.

R. P. D. R O N D I N I N O,
Narnien. Societatis Officij.
Veneris 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM XI. Onus in legitima iniunctum ipso iure relcari à lege planum est, itaut non requiratur in hoc aliqua positiua reclamatio filij, cum eius sola taciturnitas sufficiat, imò eo ipso, quod ille debitum contraxit, & asserit habere peculium, ex eo manifestè deducitur ipsum acceptare non iuisse legitimam liberam, dum illam suis creditoribus obligauit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Caualicen. Decimarum.
Veneris 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM XII. De consuetudine decimandi tractatur, ad quam probandam remissoria conceditur, non solum ex communibus regulis in hac materia adduci solitis, verum etiam quia iam testes super ea examinati erant, quorum dicta licet publicata prætenderentur, hoc tamen non obstare decidítur, quia illorum examen processerat in possessorio, quod proinde non impedit nouum examen in petitorio.

R. P. D. G A L A T A I V.
Foroliuien. Donationis super bono iure,
Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM XIII. Simulatio donationis tractatur, eaque ex pluribus coniecturis deducitur, quæ data causa simulandi, prout hic, etiam leues, & parum concludentes sufficiunt: hæc autem deducebatur ex eo, quod de bonis litigiosis, & ad euitandas imminentes creditorum exequutiones facta fit, prout adhuc etiam ex donatoris confessione constabat, itaut pro conuincenda sufficienti simulatione, dubitatum non sit.

R. P. D. C A L A T A I V.
Foroliuien. Donationis super Manutentione,
Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM XIV. Datur manutentio hæredi vigore Statuti continuantis in illum possessionem defuncti, non obstante possessione ab illo capta, quæ adhuc erat posteriori possessione eiusdem hæredis, & non obstante clausula *constituit* à defuncto apposita in contractu, qui apparebat simulatus, itaut donec de illius validitate cognoscatur, effectus eiusdem clausulæ nihil operetur, sed debeat remanere suspensus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Concursus Creditorum,
Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM XV. Materia hypothecaria, etiam cum prælatione tractatur, ad eum casum, quo locator erat creditor communis debitoris pro pensionibus rei locatæ ad conseruandum, qui proinde super rebus in ea existentibus sit potior cæteris, etiam anterioribus; Rursùs qualiter socius possit obligare portionem suam, non alteram socij, & quatenus alium sibi consocium possit assumere, & de actione super fundaco, & mercibus ibidem existentibus competente,

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Veliterna Census.
Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM XVI. Validitatis inuentarij materiam principaliter continet hæc decisio, quæ vlterius etiam æstimationem bonorum hæreditariorum complectitur; Rursùs quatenus hæres creditor hæreditatis, possit sibi per imaginariam solutionem persoluere, ac de inuicem, & contraria declara-

tione

tione hæredis, se non esse hæredem, qualiter illa suffragari possit, vel non; & demum de confessione dotis receptæ, vna cũ aliis pluribus ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

R. P. D. CALATAIV.
Camerinen. Bonorum.
Lunæ 8. Februarij 1677.

ARGVM. XVII. Cum adeò sit in iure necessarium, vt testamentum perfectum testatoris voluntatem contineat; illud etiam fauore piæ causæ, inualidum declaratum est ex pluribus minutis, nulla tamen perfectionem habentibus, licèt ab eodem testatore conscriptis, ac proinde legitimo hæredi ab intestato hæreditas fuit concessa, quæ cum esset Monialis, & ante ingressum renunciationem fecerat, de illius qualitatibus fuit quæsitum, & illam non fuisse, nisi merè personalem, decidítur; Rursùs explicatur, etiam quatenus in legato non comprehendantur ea, quæ in libro testatoris sunt conscripta.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Augumenti Dotis.
Lunæ 8. Februarij 1677.

ARGVM. XVIII. Dotis augumentum à Sixtina Constitutione comprehendi deciditur, non obstante illius derogatione à Pontifice obtenta, quæ licet pro dote concessa, & in minori summa constituta, quam derogatio importaret, non ideò comprehendere poterat d. augumentum Pontifici non expressum, & hoc ex natura dispensationis, seu derogationis, quæ quia strictissimè intelligenda est, tantùm comprehendit, quantùm in ipsa fuit præcisè concessum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Annuæ Præstationis.
Veneris 12. Februarij 1677.

ARGVM. XIX. Annua præstatio prætendebatur promissa ex eo, quod quis alteri dixerit *di farli del bene, & riconoscerlo quattro volte l'anno*, sed quia huiusmodi verba, vel potiùs curialia visa sunt, vel non animo obligandi expressa, vel tamquam gratuita in sola parte verificata, ideò contra obligationem successiuam, & perpetuam fuit decisum, maximè ex testibus non plenè, & concludenter deponentibus in hac materia confessionis extraiudicialis, prout de iure requiritur, plura igitur de huiusmodi confessionibus, & de elargitione graruita perbellè adducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Interamnen. Fideicommissi.
Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVM. XX. Duplex prætendebatur extare fideicommissum, Particulare vnum; Vniuersale verò alterum, quorum primum fiuti resultare visum est ex prohibitione alienationis omnibus facta, ad hoc vt bona perpetuò remaneant in familia pro conseruatione agnationis, ita fuit reiectum secundum, quod prætendebatur per reciprocam institutum, quia illius requisita non concurrebant; imò potius apparebat duos stipites à principio fuisse consideratos, & institutos, ita vt descendentes vtriusque stipitis, suæ propriæ lineæ, non autem alterius succedere debeãt.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Ianuen. Archipresbyteratus.
Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVM. XXI. Declaratur Regula Cancellariæ 45. de præstandis consensibus in resignatione beneficiorum, eaque deciditur procedere etiam in coadiutoriis, sed quia forma in ea præscripta seruata non erat, consensus huiusmodi, quamuis in illius exequutionẽ præstitus, suffragari non poterat; plura itaque de vtriusque materia formæ, & consensus explicata sunt.

R. P. D. CALATAIV.
Æsina Successionis.
Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVM. XXII. Causa inimicitiæ vocatus non erat consanguineus proximior ad interessendum in contractu mulieris, cum igitur ad eam probandam remissoria peteretur, illa fuit sine dubitatione concessa, quia talis probatio ponebat falcem ad radices, non obstante, quod diceretur materia obiectiua, quia erat de iure dantis, quodque illa Iudici narrari debuisset, quia hoc post factas probationes discutiendum relinquitur.

R. P. D. RONDININO.
Auximana Pecuniaria.
Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVM. XXIII. De donatione excipiebant filij aduersus creditores patris donatarij, sed quia ipsi non poterant ad illam admitti, nisi vti hæredes eiusdem patris, ideò ad aliam exceptionem restitutionis in integrum aduersus inconsulto illius aditam hæreditatem conuolarunt; verum quia inter maiores agebatur, & neque de læsione, neque de negatiua bonorum constabat, ideò hæc etiam illis denegata est.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Fulginaten. Fructuum.
Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVM. XXIV. De proximioris vocatione tractatur, quæ æquè in successionibus, ac etiam in legato magis proximiori debetur, cum eadem vtriusque, & par ratio esse soleat, ex maioritate affectionis ab ipsa proximitate desumpta, atque ideò legatum dotis proximioribus relictum, magis proximiori præstandum esse decidítur.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Romana Attentatorum.
Rota Memorialium, 19. Februarij 1677.

ARGVM. XXV. Habebis supra in 18. parte tom. 1. dec. 394.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Forosempronien. Saluiani.
Mercurij 10. Martij 1677.

ARGVM. XXVI. Denegatum est Saluianum

quia deficeret hypotheca per ſpatium decẽ annorum inter præſentes, & vigioti inter abſentes, quamuis obijceretur in inſtrumento adfuiſſe iuramentum, & clauſulam conſtituti, requirentia præſcriptionem triginta, vel quadraginta annorum, quia hæc omnia procedunt in præſcribendo credito, non autem hypothecam, quæ eſt mater Saluiani, quæque adhuc ex alio fundamento ceſſabat.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Releuationis Indemnitatis.
Lunæ 15. *Martij* 1677.

ARGVM. XXVII. Indemnitas promiſſa euitari prætendebatur ex eo, quod illa de ſolis creditoribus incertis intelligenda foret, non autem de eo creditore, qui iam fuerat detectus, ex generali tamen promiſſione, illam de omnibus intendendam eſſe deciditur, & ideò cum emptor ſibi proſpiceret de non recipiendis pecunijs, niſi cum cautione de reſtituendo, ſubſequutis moleſtijs, contra quemlibet ex creditoribus, qui receperunt, agere permiſſus eſt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Senogallien. Fideicommiſſorum
ſuper Immiſſione.
Lunæ 15. *Martij* 1677.

ARGVM. XXVIII. Immiſſio Fideicommiſſario conceditur, quia de requiſitis dubitatum non fuit, quorum quæſtione ad illius exiſtentiam redacta, hæc ex reciproca ſubſtitutione reſultare viſa eſt, quia non ſolum illius requiſita concurrebant, ſed eò magis coniecturæ adducebantur, prohibitio nempè alienationis, digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & expreſſa declaratio conſeruandi bona in agnatione, quæ etiam ſolæ alioquin fideicommiſſum inducunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Senogallien. Fideicommiſſorum ſuper
Locis Montium.
Lunæ 15. *Martij* 1677.

ARGVM. XXIX. Pro deneganda fideicommiſſario immiſſione opponebatur ſolum fideicommiſſum capi debuiſſe de manu hæredis, ſed hoc procedere declaratur, quoties illud eſt turbidum, & coniecturale, itaut dicatur exquirere altiorem indaginem, hoc autem mere literale viſum eſt, cui proinde neque poterant obſtare detractiones legitimæ, & trebellianicæ, quia hæc fuerat à Teſtatore prohibita, illa verò ex fideicommiſſo tranſuerſali non debebatur.

R. P. D. EMERIX.
Nullius, ſeù Vrgellen. Præpoſituræ.
Mercurij 17. *Martij* 1677.

ARGVM. XXX. Inter duos præſentatos ille præferri declaratur, qui habet gratiam Pontificis cum derogatione medietatis vocum, cuius literæ in omnibus verificatæ, executioni demandatæ ſunt, non obſtante quod alter maiorem numerum vocum habere prætendiſſet ex præſentatione ſui fauore facta à procuratore aliorum patronorum, quia omiſſo quod in mandato generali facultas præſentandi non aderat, cum tamen prius præceſſiſſet præſentatio facta vigore mandati ſpecialis, non poterat deinde procuratoi generalis nouam præſentationem facere.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommiſſi de Foſcherarijs.
Mercurij 17. *Martij* 1677.

ARGVM. XXXI. Duæ quæſtiones principaliter deciduntur, altera, & prima de actione reali, & hypothecaria vigore donationis inter viuos donatario conceſſa, attento formulario Bononiæ, quod mediante clauſula conſtituti, & precarii, tribuit aſſociationem contra tertium, ſecunda verò, quod in eadem donatione facta fauore familiæ etiam cum dictionibus reſtrictiuis ipſorum, vel huiuſmodi comprehendantur omnes de eadem familia, nec ad certas perſonas illa ſimpliciter ſtringatur.

R. P. D. RONDININO.
Aſculana redditionis rationis.
Mercurij 17. *Martij* 1677.

ARGVM. XXXII. Condemnatur adminiſtrator ad redditioñem rationis bonorum adminiſtratorum, quoquomodo ille adminiſtraſſe dicatur, quia hoc eſt de natura eiuſdem adminiſtrationis, quæ etiam proprietario conceditur, quamuis opponeretur adhuc vſufructuarium viuere, propter intereſſe, quod habet, cum finito vſufructu, ipſe ad hæreditatem admittendus ſit.

R. P. D. CALATAIV.
Neapolitana Penſionis.
Lunæ 22. *Martij* 1677.

ARGVM. XXXIII. Pro ſubſtinenda penſione, quia valor expreſſus beneficij non aſcẽdebat ad ſummam narratam, computari prætendebantur mortuaria, prout etiam exempto ab onere ſoluendi gabellam, contrarium verò deciditur, quia hæc omnia ſunt incerta, & clauſulam reſeruationis ſuper certis, & incertis, non reſpiciebat penſionem controuerſam, ſed alteram, itavt de vna inferri non poſſit ad aliam.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Cambiorum.
Lunæ 22. *Martij* 1677.

ARGVM. XXXIV. Ad ſubſtinendum cambium ad certam quantitatem taxatum, ſiue nundinæ ad illam aſcendant, ſiue non, explicantur requiſita contractus, ſubſtantialia nempè naturalia, & accidentalia, cumque huiuſmodi taxatio inter accidentalia referatur, illam, non autem contractum vitiari deciditur, eo magis, quia non obſtante huiuſmodi taxatione, fructus iuxta ſummam currentem, & legitimum intereſſe ſunt recepti, plura ideò in hac materia cambiorum, & de contractibus aliter vſurarijs perbellè in hac deciſione deducuntur.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.
Caualicen. Decimæ Fœni.
Lunæ 22. Martij 1677.

ARGVM. XXXV. Petebatur decima fœni, quæ concessa pro tertis anteà fatiuis, & postea ad pratum redactis, fuit super alijs bonis denegata, non solum quia illa de iure regulariter non debetur, verum etiam quia aderat consuetudo non soluendi eam, per testes vndequaque probata, cumque aduersus illam opponeretur de non petitione, & denegatione cum acquiescentia creditoris, hæc in præscriptione requiri declaratur, secus in consuetudine, quæ solum exposcit decimam per 40. annos non fuisse solutam.

R. P. D. RONDININO.
Romana Successionis.
Lunæ 22. Martij 1677.

ARGVM. XXXVI. Continebat æquè legitimatio filij, ac etiam donatio ei facta clausulam, siue ille esset filius, siue etiam extraneus, cui proinde cum defectus probationis suæ filiationis obiceretur; adhuc donationem subsistineri deciditur, quia pater non se continuerat in sola credulitate filiationis, sed vlterius prosequutus fuit, illi donationem faciendo etiam, quod esset extraneus, eo magis, & eo amplius, quia donatio facta erat etiam filijs donatarijs, qui semper erant tales, quamuis verè pater non fuisset filius donantis.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana, seù Anconitana dotis.
Veneris 26. Martij 1677.

ARGVM. XXXVII. Possessio defuncti, & illius continuatio vsque ad obitum erat in controuersiam deducta, vtraque probata ex diuisione bonorum illius, ab hæredibus facta, quia continuatio vsque ad mortem semper de iure præsumitur, non obstante omissa descriptione bonorum in inuentario facta, cum ageretur de stabilibus, quæ omnibus patent, & occultari non poterant, & ideò talis descriptio non erat necessaria.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Viterbien. Successionis.
Veneris 26. Martij 1677.

ARGVM. XXXVIII. Duplici iure, duplicique ratione hæreditas fratris defertur simul sorori cum altero fratre, ad successionem cõcurrenti, non obstante statuto exclusiuo fœminarum, quia vtraque persona non erat eidem statuto subiecta, hæc vti Monialis, ille verò tamquam Clericus, & ideò vterque non comprehendebatur ab eo, cumque vlterius quæreretur eandem exclusionem induci, ex quo frater defunctus declarauerit in sua hæreditate solum fratrem succedere velle; hæc minus sufficiens visa est, non solum quia perfunctoriè, & ad eximendam vexationem interrogantis facta est, verum etiam quia non erat legitimè probata sufficienti numero testium, prout de iure requiritur.

R. P. D. EMERIX.
Vrbeuetana Iurispatronatus.
Veneris 26. Martij 1677.

ARGVM. XXXIX. De verificatione iurispatronatus tractatur coram Ordinario facienda iuxtà formam literarum Apostolicarum, quæ licèt regulariter, etiam in gradu appellationis fieri possit in Rota, hoc tamen procedere declaratur, quoties ille grauauit in aliquo partem, secus verò si solummodò demandauit, rectiùs agi, citato Procuratore fiscali, quia eo in casu nullum grauamen intulisse iudicatur.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Capellaniæ.
Veneris 26. Martij 1677.

ARGVM. XL. Licèt in solo casu discordiæ deuolueretur electio, ea tamen, & à primis Electoribus facta est, ac etiam ab altero, cui conditionaliter reseruata erat, sed illa priorum electorum fuit attenta, quia discordia non constabat ex irrationabili contradictione vnius, dum alij vnanimiter consenserunt; cumque etiam de qualitatibus electi dubitaretur, ratione paupertatis, & habilitatis ad confessiones audiendas, de ijs etiam plurain decisione deducuntur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Læsionis.
Veneris 26. Martij 1677.

ARGVM. XLI. Deciditur quæstio, an locationes probent valorem rei locatæ, quæ sub distinctione resoluitur, quod aut sunt plures, aut vna, vel duæ, & hæ quia non probant veritatem annui redditus, cum ratione amicitiæ, vel alia de causa ad d. rationem fieri potuerint, neque probant certitudinem pensionis, neque valorem domus concludunt, secus verò si sint plures, & vniformes, quia in illis non potest assignari disparitatis ratio; Rursùs deciditur etiam, quod status hæreditatis cum vno legitimo contradictore firmatus faciat ius quoad omnes.

R. P. D. EMERIX.
Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.
Lunæ 29. Martij 1677.

ARGVM. XLII. Filiationis materia deciditur qualiter illa non possit directo probari, & ideò admittat etiam coniecturas, & præsumptiones, aliasque facti circumstantias, maximè in antiquis, ad quem effectum peculiariter fuit attenta illius possessio, & tractatus etiam à grauatis facti; ita ut stante legitimatione Pontificis, de admissione ad fideicommissum dubitatum non sit, parum releuante, quod testator excluserit spurios, quia non ideò dicitur excludere voluisse naturales legitimatos.

R. P. D. CALATAIV.
Meleuitana Euictionis.
Lunæ 29. Martij 1677.

ARGVM. XLIII. Euictionem non debeti declaratur, quia petita fuit pro legato facto ex causa debiti, quod verè non debebatur quia auocata sunt bona, quorum occasione fuerat

rat legatum, Legatario verò quia erat creditor census in bonis prædictis, primæua actio competere dicitur, quæ non remansit extincta per assequutionem eorundem bonorum, dum postea illa ab emptore auocata sunt.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Rauennaten. Emphyteusis.
Lunæ 29. Martij 1677.

ARGVM. XLIV. Materia filsationis, & quidem legitimæ, in hac decisione tractatur, illa ex communi reputatione, agnitione, aliisque plurimis actibus deducta, hæc autē ex subsequuto matrimonio resultans, quamuis in libro Parochi illud adnotatum non esset, quia eius incuria partibus præiudicare non potuit, maximè quia ex admissione filij ad ordines sacros, & alias dignitates Ecclesiasticas, sine aliqua dispensatione, de sui legitimitate concludenter constabat.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Bononien. Fideicommissi de Maluetijs.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. XLV. Bona cum pacto redimendi primo loco vendita, æquè à primis emptoribus, ac ab illius venditore alteri postea vendita sunt; cumque disceptaretur proinde à quibus verè hæc secunda venditio processerit, illam ab omnibus simul factam fuisse deciditur, quia omnes in ea se expresè obligauerant, itaut verba, quæ vel solum consensum priorum emptorum, vel aliquam contrarietatem inducere viderentur, interpretanda sint secundùm subiectam materiam, & veram naturam contractus, qui geritur.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Bononien. fideicommissi de Maluetijs.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. XLVI. Occasione venditionis, quę videbatur facta ad corpus non ad mensurā, disceptatum est de relatione periti, qui æstimauit bona vendita, & licet ille dixerit, ea non aliter mensurasse, attamen quia retulit singula petia terræ considerasse, æstimatio, ac etiam venditio legitimæ vitæ sunt, attenta præsertim dictione *in circa* in eadem venditione apposita, quæ quantitatis incertitudinem denotat; & ideò, siue numerus decrescat, siue etiam augeatur, adhuc sùbsistinetur venditio, modo tamen perfectus in maxima quantitate non sit.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum super manutentione.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. XLVII. Decimandi quasi possessio monasterij probata erat ex pluribus, & ideò illi manutentio conceditur, non obstante confessione sui procuratoris contraria, quia apparebat erronea, & ideò benè potuit ab eodem monasterio reuocari, propter quod eidem monasterio præiudicare non debet, quamuis iudicialiter facta sit.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum super bono iure.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. XLVIII. Pertinentia decimarum tractatur, eaque ad donatarium ex pluribus antiquis donationibus probari sæpiùs in hac causa fuit decisum, non obstante exceptione nouiter adducta superadditionis vnius nominis pro alio cassо, & abrasо, quia hæc rasura, & superadditio probata non erat, prout ad hunc effectum, tamquam criminosa concludenter probari debuisset, itaut potiùs vitio Scriptoris, & errori nominis, quā falsitatis delicto attribuenda sit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana pensionis Domus in Ghetto.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. XLIX. Cogitur Vniuersitas Hebræorum ad solutionem pensionum domorum in Ghetto, quæ ab Hebræis conductoribus derelictæ sunt, etiam pro augumento pensionis per nouam superædificationem à Domino Locatore facta, de consensu ipsius inquilini; hinc plurima de illorum habitatione deducuntur, de iure, quod ipsi habent, & vocant Gazzaga super domibus Christianorum, & demum super explicatione Constitutionum de ipsis, eorumque iuribus disponentibus.

R. P. D. EMERIX.
Foroliuien. Muti.
Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVM. L. Prosequutio ædificij conceditur, quia murus, qui in controuersiam deducebatur, vel erat proprius ædificantis, vel si etiam communis, apparuit destinatus ad fabricandum, & proinde cum solita cautione de demoliendo in casu succumbentiæ, nuncianti nouum opus consulitur; plura ideò de pariete proprio, vel communi, non simpliciter diuisorio, sed ad ædificandum parato, de seruitute potiùs, quam dominio, & alia ad hanc materiam pertinentia in præsenti decisione discutiuntur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Fulginaten. Fideicommissi.
Lunæ 5. Aprilis 1677.

ARGVM. LI. Quæstio disceptata inter DD. decidit, quod fideicommissario ex posteriori fideicommisso venienti, non retardari possit immissio ratione fideicommissi anterioris, quando illud est turbidum, & à solis coniecturis dependet, vel ab articulis iuris subtiliter indagandis; plura ideò de detractionibus, & de statu hæreditatis firmando, ab eadem decisione deducta sunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Apothecarum.
Lunæ 5. Aprilis 1677.

ARGVM. LII. Emphyteusim Ecclesiasticam ad instantiam creditorum subhastari, & deliberari posse deciditur, quia hæreditaria visa est ex clausula *in perpetuum*, quæ iuncta obser-

Index Argumentorum.

seruantia, optimè declarat illam transire ad extraneos, non obstante caducitate ab Ecclesia acceptata, ob non solutum canonem, quia permittuntur creditores illum pro suo debitore persolvere, tam ex dispositione iuris communis, quàm specialis Constitutionis fa. me. Pauli Tertii Bononiæ vigentis, quod bona non incidant in commissum, sed duplicato canone morosis emphyteutis relinquantur, quam Constitutionem realem, non autem personalem esse declaratur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Pampilonen. Abbatiæ.
Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVM. LIII. Transactio facta super diuisione beneficiorum rescindi prætendebatur, & ob id oris aperitionem concedi, vtrumque tamen denegatum, quia illa erat à Pontifice confirmata, & ideò sine læsione retractari non debuit, quæ ex impari permutatione beneficiorum non resultabat, quia præterquam quod inæqualitas fuerat narrata Pontifici, cessabat etiam, quia beneficiū, quod dicebatur dignius, fuerat limitatè cōcessum, vbi verò minus dignum, liberæ collationis erat.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Fideicommissi,
Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVM. LIV. Aduersus fideicommissariū, qui de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum docuerat, excipiebat possessor de detractionibus, quas non competere visum est, tamquam cum præcedentibus alienationibus consumptas, atque ideò de illius bono iure, etiam ad effectum immissionis constare decidituꝛ, non obstante alia oppositione eundem fideicommissarium esse etiam hæredem alienantis, quia & de inuentario, & sufficienti redditione tutoris docuerat.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali,
Romana Pecuniaria,
Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVM. LV. De coniecturis simulationis hinc inde adductis, ex prævalere visæ sunt, quæ apocham fuisse simulatam concludebant, non solùm ex communi regula, quod illa semper habeat præsumptionem antidatæ; verum etiam, quia facta erat eadem die carcerationis sequutæ, quod pro sufficienti causa simulandi plus quam sufficere visum est, qua igitur stante ad eam inducendam leuiores coniecturæ sufficiunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Montis Cassinensis Præeminentiarum.
Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVM. LVI. Declaratur quasi Cathedraliras Ecclesiæ Cassinensis ex pluribus argumentis, & demonstrationibus eam talem esse denotantibus; hinc de illius antiquitate, primæua Episcoporum institutione vsque, & de tempore SS. Apostolorum, introductione in ipsam S. Patris Benedicti, de altera Ecclesia S. Germani eidem Ecclesiæ subiecta, de deuastata Campania à Barbaris, de materia, enunciatiuarum, & alia etiam ex sequenti Summario, & decisione omnino videnda.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi de Amorinis,
Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVM. LVII. Rationes in laudo fuisse disiunctas deciditur, quia dum aliquis in eo creditor declaratus est, de cæteris partitis vel præsumitur habita ratio, & inuicem inducta compensatio, aut saltem agnitum, quod illæ de alienis pecuniis factæ sint, eoque magis quia cum d. laudum esset antiquum, & pluries à partibus approbatum, & emologatum, de eiusdem legalitate ampliùs dubitari non poterat,

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana Assecurationis.
Mercurij 5. *Maij* 1677.

ARGVM. LVIII. Casum incogitatum prætendebatur non fuisse in assecuratione comprehensum, sed ex generalitate, & vniuersalitate verborum, illum ab eadem assecuratione complecti deciditur; Cumque prætendissent vlterius assecuratores solum damnū, & interesse persoluere, ad pecuniam conuētam condemnati sunt, prout ipsi se in apocha assecurationis expressè obligauerant, quæ quia dicitur fundamentum contractus, tamquam lex venit inter ipsos seruanda.

R. P. D. EMERIX.
Ariminen. Bonorum.
Mercurij 5. *Maij* 1677.

ARGVM. LIX. Nota mirabile virtutis exemplum Vxor, & Maritus mutuo consensu, & cum licentia Sedis Apostolicæ ambo Religionem ingrediuntur, & in ea profitentur; cumque ab hæredibus viri bona dotalia persequerentur ex interdicto quorum bonorū, hoc illis est concessum, quia data fuerant æstimata, ac etiam ab Vxore Marito cessa in recompensationem dotis per eum Monasterio solutæ, itaut possessio hæredum vxoris, ac etiam eorum titulus nulla ambo, & inualida declarata sint,

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Canonicatus.
Mercurij 5. *Maij* 1677.

ARGVM. LX. Beneficium tanquam vacans fuerat obtentum ob illius dimissionem à Beneficiato factam, & acquisitionem alterius incompatibilis, sed neutram vacationem subsistere dicitur, quia dimissio facta erat simpliciter coram Notario, nullam facultatem habente, nec fuerat à Superiore acceptata, imò potiùs impugnata, prout ipsum, & Ecclesiam eam impugnare posse firmatur, & Beneficiatum ad se reuocare; incompatibilitas verò cessabat tàm ex nullitate supradictæ cessionis, quàm ex eo, quod de beneficio postea assequuto, nunquam fuerat capta possessio.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali,
Interamen. Fideicommissi,
Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVM. LXI. Quæstio illa sub distinctione resoluitur, quatenus dos constituta super bonis fideicommissi, censeatur data tamquã libera, vel potius cum onere eiusdem fideicommissi, & omissa diuersitate assignationis vti quid vniuersale, vel particulare continentis, ad solam congruitatem, & incongruitatem in hac decisione reducitur, vt nempè illa remaneat libera, & à quocumque fideicommisso dicatur exempta, secus verò altera, quæ semper eidem fideicommisso debet remanere subiecta.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali,
Bononien. Pecuniaria,
Veneris 7. Maij 1677.

ARGVM. LXII. Procurator cedentis, & cessionarius simul quis erat, & exegerat creditum, quod ad cedentem spectabat, cum itaque quæreretur, cuius nomine exactio facta sit, ad mandatum procuræ visa est referri, quia & eodem mandato ille vsus erat, & sic etiam debitor eidem persoluerat, vnde limitatur conclusio, quod actus præsumatur potiùs gestus nomine proprio, quam alieno.

R. P. D. RONDININO,
Meleuitana Commendæ,
Veneris 7. Maij 1677.

ARGVM. LXIII. Non retardatur exequutio literis Apostolicis ex eo, quod illarum exequutor erat mixtus in procedendo, quia nõ exinde fuit mixtus in exequendo, prout nec minus ex sententia alterius Iudicis, cui solã cognitio Iurispatronatus spectabat, quia, præter quod illa non tangebat substantiam earundem literarum, quatenus etiam tangeret, remaneret nulla, & ideò eas vulnerare non potuisset, imo sat erat rescriptum Signaturæ cum clausula alteri, qui ad legitimam, quod viam exequutiuam præseruauerat.

R. P. D. EMERIX,
Senogallien. Vsusfructus.
Veneris 7. Maij 1677.

ARGVM. LXIV. Manutentio renuncianti conceditur, quia de illius possessione ex ipsa renunciatione constabat, qua per non adimplementum resoluta, similiter resoluebatur possessio illius vigore concessa, cui nec obstare visa est instantia super immissione facta, quia hæc respicere poterat proprietatem, non autem possessorium.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Romana Saluiani,
Lunæ 10. Maij 1677.

ARGVM. LXV. Impugnabatur obligatio mulieris ex quo debita pro causa ad hunc effectum enunciata, expressa sunt, sine die, nomine creditoris, & Notarij rogati, sed quia hæc omissio succedere potuit culpa Notarij stipulantis; fuit proinde relecta, & pro validitate obligationis decisum, tum quia, & Iudex potuit se de illis præcedenter informare, tum etiam quia aliquibus verificatis ex eis, idem erat præsumendum de alijs. Rursùs plura etiam de relcuatione indemnitatis, probatione verlionis, de bona, vel mala fide in eadem decisione adducuntur.

R. P. D. RONDININO.
Romana Casalis veteris.
Lunæ 10. Maij 1677.

ARGVM. LXVI. Generatio emphyteusis à quibus personis sumere debeat initium, in hac decisione declaratur, ibique firmatur illius principium desumendum esse à filijs, nõ autem à nepotibus, quia sic in capitulis partes expresè conuenerant, quamuis ex instrumento postea celebrato contrarium forsan appareret, tùm quia & magis sunt attendenda capitula, quàm instrumentum, tum etiam quia aliter illud interpretando quatuor essent generationes, non tres, quæ solæ fuerant inter partes conuentæ, tum & tertio, quia sic ab Exequutore Apostolico declaratum erat.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Aucnionen. Donationis,
Lunæ 10. Maij 1677.

AAGVM. LXVII. De intellectu cautelæ Angeli in hac decisione tractatur, vnde illa processerit, & quatenus, ac quomodo ea practicari debeat; Rursùs de reintegratione bonorum fideicommissi, de exceptione retentionis à tertio possessore oppositа, & demum quatenus ille verè tertius dici possit, vel non.

R. P. D. CALATAIV.
Fanen. Successionis,
Lunæ 10. Maij 1677.

ARGVM. LXVIII. Excluſa dicebatur mater ab hæreditate filij, tam ex Statuto Fani illam excludente, quàm ex eo, quod creditum suæ dotis petierat ab alio, tamquam hærede eiusdem filij, propter quod eius hæreditatem repudiasse videbatur, ipsi tamen successionem deberi deciditur, quia Statutum non includebat patruum inter personas excludere debentes, & petitio dotis facta erat ab altero ex obligatis, non autem ab hæreditate eiusdem filij; Plura ideò de interpretatione Statuti, dotis restitutione, & natura fundi dotalis in præsenti decisione deducuntur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Baren. Iurisdictionis.
Lunæ 10. Maij 1677.

ARGVM. LXIX. Quæstio principalis in hac decisione decisa, quamuis plura contineantur in ea, consistit in iurisdictione inter Archiepiscopum, & Archipresbyterum controuersa, qui licèt in certis casibus aliquam iurisdictionem haberet, suam tamen dilatando auctoritatem, ordinariam Archiepiscopi iurisdictionem occupabat, vt proinde plures actus, specialiter in eadem decisione recensiti attentati declarati sint, quales autem illi fue-

ſuetint, & in quibus conſiſtant, ex ſequenti ſummario, & deciſione videbis.

R. P. D. RONDININO.
Narnien. Societatis Officij.
Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVM. LXX. Quia legitima filiorum ipſo iure reiicit omne grauamen, ideò non requiri deciditur poſitiuam declarationem filij ſuper reiectione oneris, quæ tamen in præſenti concurrebat ex obligatione per eũ facta de ſuis bonis, vel de ſuo patrimonio, quæ nonniſi ad legitimam referri poterat, cum reliqua bona Patris eſſent fideicommiſſo ſubiecta; Plura ideò de eadem legitima, eiuſque oneribus in præſenti deciſione decidũntur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Farſen. Bonorum.
Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXI. Vxori emphyteutæ hæredi vniuerſali renouatio conceditur in bonis Abbatiæ Farfenſis, quia redacta ſunt ad inſtar allodialium, & ideò ad quoſcumque hæredes pertranſeunt, etiam extraneos, hinc plurima declarantur non ſolum de hac emphyteuſis, & renouationis materia, de Statutis, & conſuetudine Farfenſi, ſed adhuc qualiter domicilium, & incolatus acquiratur, & demum de non excludendo hærede ſub prætextu, quod fuerit forenſis à conſequutione bonorum, quæ ſuo auctori, pariter forenſi ſunt conceſſa.

R. P. D. TAIA
poſteà S.R.E. Cardinali.
Fulginaten. Attentatorum.
Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXII. Prætendebatur euitari attentata ex eo, quod inhibitio Rotalis, vel reſcriptum Signaturæ non comprehendebat cauſam controuerſam, & ideò ſaluari debuiſſe executionem ſàm factam, illam autem tamquam attentatam reuocari deciditur ex eo, quod huiuſmodi declaratio fieri deberet à Rota, vel ab ipſa Signatura, cum ſuper ea cognoſcenda Iudices de partibus ſe intromittere nequaquam poſſint.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Dotis, & Fructuum.
Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXIII. Examinantur depoſitiones teſtium ſuper amotione gemmarum, quæ obijciebatur mulieri, facta ab hæreditate ſui viri, quæ quia eſt materia obiectiua, & matronæ nobiliſſimæ imputabatur, viſa non eſt probari à teſtibus plures exceptiones habentibus, cum ad hunc effectum non ſolum requiratur plena, & perfecta probatio, ſed eo minus ſufficeret viſi ſunt teſtes famuli, mendaces, contrarij, & qui alijs etiam defectibus notabantur.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Dotis, & Fructuum.
Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXIV. Fructus dotales denegabãtur mulieri poſteaquam ad ſecunda vota tranſierat, ea ratione, quia noſtrum ſtatutũ loquens de vidua non haberet locum in binuba, eos verò deberi fuit deciſum, non ſolum ex identitate, ſed etiam ex maioritate rationis, itaut huiuſmodi caſus non videatur extenſio, ſed vera, & realis comprehenſio, cum magis egeat nupta, quam vidua alimentis dotalibus, ob maiores expenſas, quas ſubſtinet.

R. P. D. TAIA
poſteà S.R.E. Cardinali.
Cathacen. Prætenſi Matrimonij.
Veneris 21. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXV. Excluditur filiatio, quæ ex matrimonio probari prætendebatur, ad vvlgatum textum *in l. miles §. defuncto, ff. ad Trebell.* quia à die contractus illius nondum effluxerant menſes quatuor, itaut impoſſibile ſit partum, ſi ex eo proceſſiſſet, remanſiſſe vitalem, atque ideò eandem filiationem aliundè probandam eſſe deciditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Palentina Beneficij de Padilla de Duero.
Lunæ 31. *Maij* 1677.

ARGVM. LXXVI. Prouiſo Apoſtolico, non autem inſtituto ab Epiſcopo beneficiũ conceditur, quia eius literæ iuſtificatæ viſæ ſunt, & ideò exequendæ, non obſtante altera prouiſione Ordinarij facta vigore alternatiuæ, qua ipſe gaudebat, quia illus effectus expirauerat per mortem Pontificis concedentis, parum etiam relenante alternatiua ſecunda per eundem Epiſcopum reportata à nouo Pontifice, quia hæc ſuffragabatur quidem pro beneficijs poſtea vacaturis, non autem pro illis inter vnam, & alteram alternatiuam iam vacatis.

R. P. D. TAIA
Poſtea S. R. E. Cardinali.
Romana Immiſſionis.
Veneris 4. *Junij* 1677.

ARGVM. LXXVII. Plures enucleantur quæſtiones ſuper alienatione bonorum fideicõmiſſi in legitimam imputanda, legato doris relicto à matre filiæ titulo inſtitutionis, & onere fideicommiſſi in eo appoſito quatenus donus poſſit à tertio impugnari, & quod ſemper in exceſſu ſubſtineatur, eodemque legato ſuper bonis, expreſſa etiam quantitate, ſimiliter facto, an hæc cauſa demonſtrationis, vel taxationis ſit adiecta, de emphyteuſi Eccleſiaſtica tranſitoria ad quoſcumque hæredes de fideicommiſſo conditionali non tranſmittendo, & demum de iure accreſcendi, ad quem effectum coniunctio realis, & verbalis etiam perpenditur.

R. P. D. CALATAIV.
Terracinen. Legati.
Veneris 4. *Junij* 1677.

ARGVM. LXXVIII. Imputari prætendebatur in dotem filiæ à patre conſtitutam, etiam legatum per matrem eidem filiæ relictum, ſed contrarium fuit deciſum, quia pater dotem conſtituerat ſimpliciter, nulla facta mentione legati, quo caſu dicitur voluiſſe perſoluere debitum proprium, non autem

cõpensare alicui, eo magis quia æquè dos, ac legatũ diuersimodè constituta erant, ex quo ideò impossibile est deducere voluntatem Patris circa eandem imputationem faciendam.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Fideicommissi de Pinis.
Veneris 4. Junij 1677.

ARGVM. LXXIX. Fideicommissario immissio conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, eique non obstabat, quod sola pars domus ad fideicommittentem spectaret, cum potuerit ille etiam de portione hæredis disponere, prout adhuc ipsum disposuisse resultabat, ex quo totam domum fideicommisso subiecerat, prout nec minus, quod non remanebat hæredi compensatio super bonis defuncti, quia cum non doceretur de inuentario, ideò de aliqua recompensatione, nec de alijs suis creditis, vel detractionibus ille obijcere poterat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Fanen. Fideicommissi.
Veneris 4. Junij 1677.

ARGVM. LXXX. Fœminas in fideicommisso fuisse vocatas deciditur, quia illud ordinatum erat fauore lineæ, cuius appellatione veniunt etiam fœminæ, idque firmatum est procedere æquè in portione patris, ac patrui, quia respectu patris illa magis præsumitur à Testatore dilecta, quàm transuersalis, quo verò ad portionem patrui, quia veniebat iure repræsentatiuo patris; & hoc, non obstante altero fideicommisso, seu primogenitura ab eodem Testatore ordinatis cum exclusione fœminarum, quia id magis arguebat voluntatem contrariam illas non excludendi, sed potius admittendi sub dispositione, quæ eas comprehendere poterat.

R. P. D. EMERIX.
Romana Fideicommissi Ioannis Podiani de Ferratinis.
Veneris 4. Junij 1677.

ARGVM. LXXXI. Defectus Commissionis Rotalis, qui illius sententiæ nullitatem importat, hic non obstare deciditur, quia prosequuta erat causa in gradu appellationis, quam sine noua commissione prosequi potuit hæres, vel proximior eius, qui fuerat admissus ad illam, Rursùs de identitate bonorum tractatur, quæ ex confessione, & transactione facta à grauato dicitur sufficienter probata.

R. P. D. RONDININO.
Nouarien. Beneficii.
Veneris 4. Junij 1677.

ARGVM. LXXXII. Ius patronatus gentilitium prætendebatur, siue quia soli masculi præsentassent, siue etiam quia sic à Pontifice in Literis Apostolicis nuncuparetur, sed pro qualitate hæreditaria deciditur ex præsumptione iuris, ac etiam, quia præsentatio masculorum non obstabat, cum non doceretur extitisse fœminas, præsentare voluisse, fuisse reiectas, & reiectioni acquieuisse, maximè quia aderat quoque Statutum exclusiuum fœminarum: expresso verò Pontificis, nec officere poterat, cum in ea diceretur tantummodo illud spectare ad aliquos de familia, quod qualitati hæreditariæ non repugnat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Augumenti Dotis,
Lunæ 14. Junij 1677.

ARGVM. LXXXIII. Adducitur intellectus *Sixtinæ Constitutionis* super moderatione dotium, quod nempè illa habeat locum etiam in Magnatibus, & procedat adhuc in quocumque augumento dotis facto à marito in fauorem suæ vxoris, quod augumentum non remanet comprehensum à derogatione eiusdem Constitutionis restricta ad solam dotem, prout nec minus ab alia derogatione pro secundo matrimonio concessa, in quo illud fuerat expressum, quia hoc non tollit nullitatem eiusdem augumenti, in primæua constitutione dotis, eiusque derogatione non expliciti.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Collectæ,
Lunæ 14. Junij 1677.

ARGVM. LXXXIV. Partes nostri manducauerunt vuas acerbas, & dentes filiorum obstupuerunt, hoc iterum verificari prætendebatur in pauperibus Calceolarijs nouiter ad suam Vniuersitatem admissis, illos obligando ad collectam impositam pro emenda domo, & in eam adducenda aqua, cuius causa cum visa fuerit, vel solum vtilis, aut omnino voluntaria, ipsos non amplius dictam domum possidentes, minimè teneri deciditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ.
Lunæ 14. Junij 1677.

ARGVM. LXXXV. Nouationem fuisse inductam deciditur, quia per subsequutam assignationem bonorum, seù effectuum, visum est à prima venditione recessum, cum datio in solutum postea successerit, nulla protestatione, vel alia reseruatione facta, quæ proindè operabatur resolutionem præcedentis contractus, propter quod illius executio fuit omninò denegata: Hinc decidunturplura de resolutione contractus, de dationibus in solutum, de materia regressus, & alijs etiam ex sequenti *Summario*, & Decisione videndis.

R. P. D. TAIA.
Postea S. R. E. Cardinali.
Romana Dotis.
Lunæ 14. Junij 1677.

ARGVM. LXXXVI. Immissio denegatur mulieri agenti pro restitutione suæ dotis, etiam ad ipsum fundum dotalem, quia ex retentione bonorum viri, vel fuerat satisfactum, vel illius creditum remanebat illiquidum.

Re-

Retentio autem satis constare visa est, quia dd. bona licèt descripta ad inctantiam filiorum, penès ipsam sunt dimissa, quæ adhuc disposuerat de illis.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Verulana Fideicommissi.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVM. LXXXVII. Quia immissio vigore fideicommissi obtineri non potuit, ex quo bona erant antiquiori fideicommisso supposita, ideò ad detractiones recurritur, quæ nec minus competere poterant, quia legitima fuerat ex confiscatione consumpta, dos materna non verificabatur soluta, trebellianica verò eædemque detractiones insimul cessabant, quia cum non' confectione Inuentarij, etiam alienationes concurrere visæ sunt.

R. P. D. EMERIX.

Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVM. LXXXVIII. Ampliſſimæ legitimationis effectus principalitèr in hac Decisione tractatur, ad hoc, vt filius legitimatus possit ad fideicommissum admitti, illumq; legitimo parificari deciditur, ita tamen, quod in portione proprij parentis præferatur etiam verè legitimis. Hinc plura de qualitate naturalitatis deciduntur, ad differentiam spuriorum, qui sicuti excluduntur à iure, ita illi, qui naturales sunt admittuntur.

R. P. D. RONDININO.

Cæsenaten. Fideicommissi.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVM. LXXXIX. Fideicommissum dicitur constitutum, quamuis substitutio facta sit, si institutio sine filijs decesserit, quæ regulariter expirat per mortem cum filijs ad vulgatum consilium *Oldradi* 21. quia aderat ratio conseruandæ agnationis, & permanentia bonorum in familia, quæ operatur, vt vnus sit alteri restituere grauatus, donec extet aliquis de familia. Rursus quatenus per cancellationem aliquorum verborum, totum fideicommissum cassatum non sit, dūmodo remaneant verba, quæ illud important.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Annuæ Præstationis.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVM. XC. Petebatur manutentio in quasi possessione exigendi, quæ quia probata non erat, ideò concessa non fuit, cum ad illam verificandam adducerentur solum terminus ad soluendum susceptus, & solutio facta ab hærede, quæ suffragari non poterant, quia præterquod susceptio termini pro solutione deseruire non poterat, satisfecit responsio quoad illius actus, prout etiam solutio, nomine hæreditario facta sunt, vt proindè de proprio obligare non potuissent hæredem, eo magis, quia cessauerat etiam ipsa causa soluendi, cùm à Moniali prætenderetur annuam præstationem sibi in renunciatione reseruatam, & tamen ob mortem renunciatarij ipsa omnia bona renunciata retinebat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Conuersus Creditorum.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVM. XCI. Socium nouitèr negociationi admissum parem cum aliis creditoribus, imò minorem fortunam habere prætendebatur, dum illius assumptionem præiudicare non potuisse dicebatur ijs, quibus antea negocium obligatum erat, ipsum verò pro mercibus sua pecunia comparatis, & in negocium immissis, cæteris præferendum esse deciditur; quia sicut non licuisset socio post obligatum negocium per assumptionē noui socij, suis creditoribus præiudicare, ita etiam iustitia non patitur, quod ex nouis mercibus ære suo empris, ipsi cum illius iactura locupletari debuissent.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Vrbeuetana Releuationis indemnitatis.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVM. XCII. Ad euitandam releuationem indemnitatis ob euictionem à cohærede passam opponebatur præscriptio, quæ tamen non subsistebat, quia illa creditori litiganti cum deliberatario, non currit, & viterius remanebat sublata per monitorium super d. releuatione indemnitatis executum, & demum, quia vel nimis serò allegata est, post tres conformes, aut etiam quod ex capite ignorantiæ, restitutio in integrum competebat.

R. P. D. CALATAIV.

Viterbien. Pecuniaria.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVM. XCIII. Ad euitandum damnum inter socios sequuti occasione vilioris venditionis rerum socialium allegabatur societatem fuisse finitam, mediante epistola circulari, qua correspondalibus explicabatur, ne in posterum alteri fidem præstarent, quā nouo ministro ad hunc effectum constituto, sed quia illa solam mutationem eiusdem ministri continebat, pro continuatione, & sic damno communitèr adscribendo, deciditur, maximè quia eadem epistola non erat absoluta, sed conditionalis, donec aliter prouideretur, & etiam quia sic ex obseruantia subsecuta declaratum erat.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommissi Ceroli de Pepulis.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVM. XCIV. Æqualis successio conceditur proximiori, & remotiori simul, tam in hæreditate, & fideicommisso, quàm etiam in prælegato, quando prout hic, constat de voluntate testantis, quæ in præsenti fuit deducta ex paritate affectionis, itaut ex pluribus visum sit, ipsum voluisse, quod omnes æqualitèr succedere debeant, & proindè æqualitèr etiam sunt admissi.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO.
Romana Teſtamenti.
Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVM. XCV. De teſtamenti validitate tractatur, quod duobus ſubſtantialibus defectibus oppugnabatur; Altero quod hæres ore proprio nominatus non ſit, altero verò quod illud fuerit rogatum à iuuene, vel ſubſtituto Notarij contra formam conſtitutionis, vel legis; vtrumque ſublatum ex reſponſione à teſtatore facta per verbum *ſic* eidem Notario interroganti, & explicanti perſonam hæredis, qui licet iuuenis, vel ſubſtitutus ex conſuetudine tamen almæ Vrbis ob multiplicitatem negotiorum inducta, poterat etiam ſe de inſtrumentis, & teſtamentis rogare.

R. P. D. EMERIX.
Maceraten. Fideicommiſſi,
Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVM. XCVI. Declaratur Statutum prohibens detractiones, quod ſcilicet non habeat locum extra territorium ſtatuentium, quia principaliter dicitur reſpicere bona, non perſonas ad differentiam alterius Statuti inhabilitantis aliquem ad contrahendum, vel ſtandum in iudicio, quod è conuerſo principaliter reſpicit perſonam, non autem bona.

R. P. D. EMERIX.
Maceraten. Fideicommiſſi ſuper manutentione.
Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVM. XCVII. Fideicommiſſario ſimul, & hæredibus grauati manutentio conceditur, illi ratione fideicommiſſi, huic autem ex capite detractionum, quæ ſicut pro indiuiſo non impediunt immiſſionem, ita nec minus tollunt manutentionis effectum. Fideicommiſſum vero hic ex pluribus reſultabat vocatione nempe cyppi domus, & etiã quia filij fuerant in conditione poſiti, qui proinde ſtantibus coniecturis dicebantur vocati.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris.
Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVM. XCVIII. Decisio, eruditione plena, ſuper computatione, & diuiſione dierum, Hebdomadarum, & menſium in materia collationis beneficiorum affertur, in eo caſu, quo beneficium vacauerat hora ſecunda noctis Sabbati, illudque fuerat dupliciter collatum ab Eminen. Archipresbytero tamquam vacatum in ſua hebdomada, & à Canonico Turnario ſequentis hebdomadæ, vt pote ſibi ſpectare prætendenti, quod pro collatione Eminen. Archipresbyteri reſolutum eſt, quia computatio diei naturalis, non Eccleſiaſtici erat in illo ſeruanda, quæ incipit de vna media nocte ad aliã, de cuius itaque computatione plurima in eadem deciſione belliſſimè diſcutiuntur.

R. P. D. TAIA.
poſtea S. R. E. Cardinali.
Conchen. Præeminentiarum.
Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVM. XCIX. Præcedentia denegari prętendebatur Canonico coadiuto, quamuis illa proprio Canonico deberetur, eam tamen etiam ipſi competere fuit deciſum, quia Coadiutor in omnibus, & per omnia perſonam veri Canonici repræſentat, eique omnes Canonici inſeruire tenentur, prout etiam ipſi Coadiuto miniſtrare tenebantur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Filiationis.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. C. Filiationis materia in hac deciſione potiſſimum declaratur ad excludendum filium, qui potiùs apparebat vulgo quæſitus, à conſequutione alimentorum, etiam ab hæredibus ſui aſſerti parentis, quia quando, prout hic, illa adducitur in petitorio ad effectum conſequendi alimenta perpetua, plenè, & concludenter probari debet, quod ſecus eſſet, ſi ſolum prouiſionaliter eadem alimenta peterentur, hinc plures enucleantur coniecturæ in hac materia ab vtraque parte deductæ, quas ex ſequenti Summario, & deciſione videbis.

R. P. D. PAVLVCIO.
Fauentina prætenſorum attentatorum.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CI. Quæſtio duplex proponebatur de attentatis à Tutore commiſſis ſuper continuatione poſſeſſionis bonorum pupilli, & ſuper eo, quod lite pendente ipſe tertium quærelauerit, ſed neutra pro attentatis deciditur, quia mortuo pupillo, illi competebat retentio ob intereſſe, quod habet ſuper redditione rationis; eo magis quia ipſi pupillo ſubſtitutus erat; & ideo iure fideicommiſſi continuare bene potuit; Altera minus, quia etiam lite pendẽte ipſe tertium quærelare valuit, de vi oſtio illata, dummodo tamen ille non habuerit cauſam à collitigante, vel ipſe tutor eius iuribus vſus ſit.

R. P. D. RONDININO.
Leodien. Canonicatuum.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CII. Plura beneficia ob incurſam ſimoniam ex cauſa tranſactionis initæ ſuper alio beneficio impetrata, quarum literæ nec exequutioni demandatæ ſunt, nec iuſtè, & validè fuiſſe obtentas declaratur, quia proceſſus exequutiuus non competebat ex impetratione certo modo obtenta, cum ſuper eis agendum ſit; Illarum etiam inſubſiſtentia fuit deducta, quia ſtante lite ſuper beneficio ad tranſactionem, eiuſque ceſſionem abſque vlla labe ſimoniæ, deueniri poterat, pro vt publicè, & palàm ab honeſtis viris, etiam cum approbatione Epiſcopi fuerat deuentum.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. CALATAIV.
Elnen. Obedientiæ.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CIII. Vnum corpus à Canonicis separatum, & distinctum facere prætendebant Beneficiati, propter quod vnico Prælato in Ecclesia existenti obedire renuebant, eique etiam reuerentiam præstare; sed contrarium visum est ex pluribus, & præcipuè ex transactione inter ipsos secuuta, vnicam communitatem constituente ad instar aliarum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quæ tamquam facta ad maiorem Dei cultum, non poterat esse restricta ad solum interesse burſale, propter quod eidem Prælato obedire sunt coacti.

R. P. D. EMERIX.
Romana Census super bono iure.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CIV. De prælatione creditoris tractatur, eaque deducitur ex pecunia per eum impensa in restauratione domus, cuius versio concludenter probari videbatur, ex quo pecuniæ penes ædem sacram sunt depositæ, & ei consignatæ, cui consignari debuerant, non obstante, quod in eadem domo alia præcedens impensa super alia simili restauratione facta sit, quia hoc non implicat etiam summam controuersam fuisse in illam erogatam.

R. P. D. EMERIX.
Romana census super manutentione.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CV. Creditori immisso, vel associato manutentio conceditur, quia de sua possessione constabat, quæ non remouebatur ex eo, quod ille exegerit pensiones vigore ordinis sui debitoris, vel quia contra ipsum egerit executiuè, quia licet sic immissus, vel associatus, vtrumque tamen facere potuit, tam ad maiorem cautelam, quam ad effectum consequendi celeriorem consequutionem sui crediti.

R. P. D. TAIA.
Postea S. R. E. Cardinali.
Beneuentana Iurisdictionis.
Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CVI. Archidiaconum, non autem Archiepiscopum iurisdictionem habere deciditur ex concessione illi facta ab Archiepiscopo antecessore, & à Sede Apostolica confirmata, cui licet opponeretur confirmationem successisse post mortem Archiepiscopi concedentis, non vocato successore; huiusmodi tamen defectus sanari visus est ex qualitate eiusdem confirmationis, ex certa scientia emanatæ, & ex tenore concessionis narrato Pontifici, ita vt de voluntate Papæ dubitari minimè posset, plura ideo de hac materia iurisdictionis plenissimè in decisione discutiuntur.

R. P. D. EMERIX.
Barchinonen. Parochialis.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CVII. Prætendebatur excommunicationem incursam ex quo non parucrat possessor mandatis rotalibus, sed negatiuè resoluitur, quia non continebatur in illis aliquod factum positiuum dandi, vel faciendi, & ideo cum regulariter sola patientia sufficiat, eo magis superabbundare visa est illius declaratio, se esse promptum, & paratum obedire eisdem mandatis, quamuis de suis iuribus protestatum sit, eaque etiam fuerint reseruata.

R. P. D. CALATAIV.
Amerina, seu Interamnen. fructuum dotaliũ.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CVIII. Stylus Rom. Curiæ super prosequutione causæ appellationis traditur, & declaratur in eo, quod licet requiratur citatio ad dicendum contra commissionem infra annum, eiusque etiam reproductio, si tamen commissio sit in plena Signatura firmata, & in actis exhibita, defectus reproductionis citationis non afficiat; Rursus, quod fructus dotales semper debeantur viro supportanti onera matrimonij, quamuis dos inuestiri debuisset, & de tempore maturatæ solutionis inuestimentum non adesset, ijdemque per simplicem receptionem eiusdem dotis nequaquam censeantur remissi.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Attentatorum.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CIX. Cauta super separatione thori in Rota pendente mobilia in primo iudicio deducta, sub prætextu assecurationis descripta, & alibi asportata sunt, eademque vxor arrestata in carceribus, & deindè collocata etiam in Monasterio, quæ omnia vigore mandati primi Iudicis facta, attentata declarantur, quia præterquam quod & assecurationi locus non erat, illa prout etiam asportatio vxoris in Monasterium à solo Iudice appellationis fieri poterant.

R. P. D. EMERIX.
Praten. Concordiæ.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CX. Super Coadiutoria cum futura successione signata fuerat gratia viuente Pontifice concedente, & Coadiuto consentiente, quibus tamen defunctis illius literæ expeditæ sunt, quæ licèt de nullitate impugnarentur, executioni tamen demandantur, quia omnia fuerant expleta suo tempore debito, cumque dubitaretur etiam de mandato procuræ ad consentiendum tamquam facto per simplicem apocham, cuius tantum copia plurimis fulcita adminiculis exhiberetur, illius etiam validitas declarata est, ex eo præsertim, quod ita factum erat ad remouendas importunas commendationes virorum potentium.

R. P. D. CALATAIV.
Romana fideicommissi, seù Saluiani.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXI. Emptor bonorum fideicommissi, qui deindè cum fideicommissario transegerat, duplici iudicio est conuentus, solius immissionis primo, postea non-

pro-

profequuto, & deindè altero reſciſſionis tranſactionis, eiuſdemque paritèr immiſſionis, in quo cum ille fuerit per ſententiam condemnatus ad reſtitutionem fructuum, de quibus fructibus intelligatur, fuit indè quæſitum, & omiſſo primo iudicio ſolius immiſſionis, quoad alterum reſciſſionis tranſactionis, cum eadem immiſſione complicatum, ipſum teneri ad reſtitutionem omnium fructuum dubitatum non eſt, quia hæc duo iudicia habentur pro vno, & vnum eſt conſequutiuum alterius.

R. P. D. EMERIX.
Valliſoletana Congruæ.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXII. Quia in taxatione congruæ, quæ debetur Parochis, attendenda ſunt qualitas loci, numerus Parochianorum, reditus Beneficij, illiuſque onera, quæ ſupportantur, illa ideò in hac deciſione taxatur in ſcutis centum auri monetæ, quæ ſumma ex prædictis non viſa eſt incongrua præiudicantis arbitrio, cui regulariter hæc materia committitur.

R. P. D. EMERIX.
Foroliuien. Muri.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXIII. Conquærebatur vicinus impertiri non potuiſſe licentiam ſuo vicino ædificandi in muro, vel deſtinato ad fabricandum, vel pro tali inſufficienti non iudicato, ſed cum ſolita cautione demoliendi ſuccurritur, quia talis facultas denegari non poterat, quoties vt hic, non conſtat de aperto iure in contrarium: Plura ideò deducuntur de qualitate muri ad ædificandum deſtinati, vel non, prout etiam de commiſſione Cauſæ cum clauſula, *ſi quid exequendum*, quatenus, & quæ probationes recipiantur in ea.

R. P. D. TAIA
Poſtea S. R. E. Cardinali.
Romana Cenſus.
Lunæ 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXIV. De diuiſione oneris hæreditarij tractatur, quatenus nempe illud æquis portionibus ab hæredibus ſubeundus ſit, etiam ſi alioquin ad alterum tantum ex eis ſpectare dcouiſſet, vt quia ageretur de cenſu proueniente ex fideicōmiſſo, ad quod alter ſolum ex ipſis fuerat vocatus, quia ſi ille iure fideicommiſſi non conuenitur, ſed ſimpliciter vti hæres, non niſi pro hæreditarijs partibus condemnari potuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Burgen. Beneficij.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXV. Agitur de prælatione concedenda doctiori, & magis idoneo ab Epiſcopo, & Examinatoribus renunciato, eaque non deſumitur à ſuſceptione graduum à beneficiato obtenta, ſed ex aſſiduitate, & continuatione ſtudiorum, quæ adeo excellentior eo facit poſſeſſores ſuos, vt etiam ſimplex clericus magis habilior, veteri beneficiato laudabiliter reputatus ſit.

R. P. D. RONDININO.
Marſicana Iuriſdictionis.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXVI. Ius conferendi beneficia Eccleſiarum in ſolo Lateranenſis Baſilicæ ſuperædificatarum illius Capitulo competere declaratur ex priuilegijs Summorum Pontificum, quod ex aſſerta immemorabili in contrarium tolli non poterat, quia illa cum ſuis requiſitis probata non erat, & excludebatur etiam ex probationibus à Capitulo factis, quæ licet extractæ ex libris ſuæ Eccleſiæ, illos tamen pro eadem Eccleſia probare fuit deciſum.

R. P. D. RONDININO
Firmana Cenſus.
Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXVII. Ad reſtitutionem condemnatus eſt creditor, qui vltra ſuum creditum ex bonis debitoris aliquid exegit, non autem de eo, quod ſupra ſummam à ſe ipſo in ceſſione ſoluta, conſequutus eſt, quia illam exigere licitè potuit, cum creditum non fuiſſet litigioſum, ſed clarum, & liquidum, & ideo bene valuit ab ipſo, etiam pro minori quantitate comparari.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Hiſpalen. Decimarum.
Lunæ 28. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXVIII. Iudicium manutentionis petebatur ſimul cum alio ſuper bono iure cognoſcendum, vt quandoque Rota facere ſolet, ſed cauſa ſuper ſola manutentione deciditur, quia teſtes pro ea deponentes erant plures, & adminiculati, alij verō negatiuam, prout opus erat, non concludebant, iuncta præſertim cum illis tranſactione diu obſeruata, quæ nec Papæ beneplacitum requirebat, neque remouebatur à lite, quia illa proſequuta non erat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum.
Lunæ 28. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXIX. Excluditur directum dominium Eccleſiæ, quia illud non probari viſum eſt ex inſtrumento inueſtituræ contra tertium nullam habentem cauſam ab inueſtiente; Rurſus, quia plura concurrebant adminicula perſuadentia libertatē bonorū, quorum præcipuum erat, quia illa ab alio, quam ab Eccleſia empta ſunt, itaut cæteris paribus contra emphyteuſim iudicatum ſit.

R. P. D. CALATAIV.
Fauentina Retractus.
Lunæ 28. *Iunij* 1677.

ARGVM. CXX. Cum pecunijs rei emptæ extinxerat emptor cenſus à ſe accollatos, quorum mediante licèt retractum impedire prætendiſſet, hoc ſibi denegatum eſt, quia cenſus non fuerunt ab ipſo ex ceſſione acquiſiti, ſed ſolum per accollationem extin-

cti, & ideo quia reportare non potuit cessionem translatiuam, sed solum extinctiuam, hanc sibi non suffragari potuisse decidit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Nouarien. Canonicatus.
Lunæ 28. Iunij 1677.

ARGVM. CXXI. Duo principaliter complectitur hæc decisio; Alterum, quod ex consuetudine, quæ adhuc rationabilis est, beneficiorum collatio in Ecclesiis Cathedralibus spectet ad solum Capitulum, etiam excluso Episcopo; Alterum verò de intellectu regulæ Cancellariæ reseruatoriæ mensium, quo tempore scilicet, & sub quibus Pontificibus illa habuerit initium, quodque eadem, sicuti & cæteræ aliæ, omnes expirent cum morte Pontificis, de quibus ideò plura in præsenti decisione deducuntur.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi.
Lunæ 28. Iunij 1677.

ARGVM. CXXII. Fœminas à Fideicommisso non fuisse exclusas deciditur, quia verba dispositionis illas comprehendebant, non obstante statuto earum exclusiuo, quia illud non loquebatur de successione, de qua agitur, minus etiam inspecta altera exclusione à Testatore facta, quia potiùs ex illa retorquebatur argumentum, quod sicuti præcedenter eas expressè idem Testator excluserat, sic etiam illas excluisset, si verè excludere voluisset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Caullicen. Dominij.
Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVM. CXXIII. Contra communem regulam, quod super iis, quæ fatentur à parte, non admittatur probatio, nec sit opus remissoria, illa fuit in præsenti decisione concessa, ex eo solum, quod cum articulis non controuersis concurrebant etiam alij, qui releuantes visi sunt, vt proindè non fuerit recessum à consueta regula, quod data releuantia aliquorum articulorum, super omnibus remissoria concedatur.

R. P. D. CALATAIV.
Corduben. Pensionis.
Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVM. CXXIV. Non de quasi possessione exigendi pensionem contra successorem beneficij admodum disputatum est, sed de illius sola probatione, quæ ex pluribus solutionibus resultare visa est, non obstantibus exceptionibus contra eas adductis, cum aliquæ perneccsse concluderent, alias verò non fuit in dubium reuocatum, ad minus deseruire posse pro adminiculo, quod ad hunc effectum reputatur esse sufficiens.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Attentatorum.
Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVM. CXXV. Attentata cuitati pretendebatur; stante diuersitate causarum, illa tamen fuisse commissa deciditur ex eo, quod fuerit compertum sententiam latam in vna causa parere exceptionem rei iudicatæ in alia, quo in casu propter identitatem earum semper attentata committuntur, quæ eo minus excusari poterant ob inhibitionem specialem, vtrumque iudicium particulariter comprehendentem.

R. P. D. PAVLVCIO.
Foroliuien. Legati, Doctoratus.
Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVM. CXXVI. Agitur de legato studiorum ab eo consequendo, qui studuerat toto tempore à testatore præfixo, quod licet moraliter intelligendum sit, hoc tamen in præsenti probatum remanserat ex principio, medio, & fine, cum assequutione tandem laureæ doctoratus, qui in necessariam consequentiam omnia præcessisse supponit; Rursus, quia ex impetratione beneficii ei legatum impugnaretur, respondetur illum potius beneficio, non autem legato priuari debuisse.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria.
Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVM. CXXVII. Tractatur materia transportationis actorum, ad hoc, vt de illorum integritate constare dici possit, quæ hic duplici defectu laborare comperitur; Altero, & primo, quia acta præcedentis iudicij transportata non sunt, super quibus cum Iudex appellationis cognoscere debuisset, erant omnino transportanda; Altero etiam, quia eadem transportatio de actis adhuc simpliciter repetitis fieri debuerat.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Attentatorum.
Lunæ 19. Nouembris 1677.

ARGVM. CXXVIII. Post Causam Rotæ commissam possessor bonorum debitoris, qui iure creditoris possidebat, fuit à bonis possessis eiectus, ac etiam ab eo exactum pretium herbarum, quæ omnia attentata visa sunt, quidquid partes de iure solius possessionis contenderent, cum causa dominij in Rota pendentis parere debuisset exceptionem rei iudicatæ in alia.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Pampilonen. duorum quartorum Beneficij.
Lunæ 19. Nouembris 1677.

ARGVM. CXXIX. Valida declaratur præsentatio facta infra bimestre à iure concessum, quæ ideo suum effectum operare debet mediante institutione præsentati, qui si sit idoneus, procul dubio admittendus est, non obstante prætenso defectu patroni, vt asserebatur, excommunicati, quia donec publicè denunciatus non sit, validè præsentat, prout nec minus altero ex incompatibilitate deducto, quia illa ex sola assecutione,

ne alterius beneficij non oritur, ſed ex retentione vtriuſque.

R. P. D. RONDININO.
Romana Alimentorum.
Veneris 19. *Nouembris* 1677.

ARGVM. CXXX. Tractatur de taxatione alimentorum, & ſumptuum litis, quæ cum à iudicantis arbitrio dependeat, illa in menſtruis ſcutis ſex fuerunt aſſignata minoribus, & pupillis, quia cum hac ſumma ipſi commodè educari poſſe viſi ſunt in aliquo pio loco. Hæc autem iuxtà ſolitam quantitatem ſcutorum decem, & octo pro qualibet propoſitione cauſæ arbitrata eſt.

R. P. D. RONDININO.
Lucana Emphyteuſis.
Mercurij 24. *Nouembris* 1677.

ARGVM. CXXXI. Excluditur res iudicata, licèt cauſa proſequuta non ſit, quia agebatur de Nuntio Apoſtolico, abſente ratione Reipublicæ, cui proindè reſtitutio conceditur; Cumque principaliter opponeretur lapſus fatalium, ille de per ſe, nec litem extinguere dicitur, cum ſuper deſertione iudicis pronunciatio neceſſaria fuiſſet.

R. P. D. TAIA
poſteà S. R. E. Cardinali.
Conuerſana Iuriſdictionis.
Mercurij 24. *Nouembris* 1677.

ARGVM. CXXXII. De iuriſdictione contendebat Archipresbyter cum Epiſcopo, quæ reſpectu cauſarum criminalium ſuorum Clericorum Archipresbytero competere fuit deciſum ex tranſactione cum Epiſcopo anteceſſore facta, eaque à Sede Apoſtolica cõfirmata, quamuis poſt mortem Epiſcopi cõcedentis, & non vocato ſucceſſore, quia illa ex certa ſcientia proceſſerat, cum Papæ fuerit natratus totus tenor eiuſdem concordiæ, qui dum per nouam conceſſionem procedere voluit, non erat neceſſaria citatio partis.

R. P. D. RONDININO.
Rauennaten. Fideicommiſſi.
Lunæ 29. *Nouembris* 1677.

ARGVM. CXXXIII. Diſceptatur concluſio, quatenus probare teneatur poſſeſſor bonorũ fideicommiſſi in hæreditate non remanſiſſe alia bona, quæ pro detractionibus ſufficerent, quàm illa ab ipſo poſſeſſa, & vbi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt, ad ipſum ſpectare onus firmandi ſtatum hæreditatis, in hac Deciſione concluditur.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Cenſus.
Veneris 3. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXIV. De quaſi poſſeſſione exigendi tractatur, quæ quia hic dupliciter conſiderata erat, altera ratione penſionum domus, altera verò pro fructibus Cenſus, illa licèt ſemel probata, non ideò dicitur continuata pro tempore, quo domus dislocata remanſit; altera verò præſumenda erat, quia agebatur de fructibus Cenſus die, noctuque concurrentibus, & ideò data exigibilitate debitoris, ij ſemper præſumuntur exacti.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Lucana prætenſæ Vnionis.
Veneris 3. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXV. Opera laicalia prætendebantur Eccleſiæ vnita, quod tamen in præſenti videbatur excludi tam ex eo, quod vnio concludenter non probaretur, prout de iure requiritur, quàm etiam quia contra illam ab ipſo Ordinario loci, vt præſumitur informato, pronunciatum erat, quam demum, quia in omnem caſum, cum ageretur de bonis ad laicos ſpectantibus, conſenſus Cõmunitatis ſemper neceſſarius fuiſſet.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali,
Cuſentina Abbatiæ.
Veneris 3. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXVI. Probationem iuriſpatronatus, etiam in Magnatibus continet hęc Deciſio, ac etiam immemorabilis, illa deducta ex pluribus præſentationibus ſpatio centum annorum effectum ſortitis; hæc autem ex eadem centenaria reſultans, cui non præiudicare viſæ ſunt ſententiæ, & deciſiones contrarię, quia illius præſcriptio iam antea fuerat completa, & ideò cum ipſa contineat tempus infinitum, dempto quocumque tempore finito, adhuc remanet infinitum, quod in eadem immemorabili continuatur.

R. P. D. RONDININO.
Cracouien. Decimarum ſuper declaratoria.
Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXVII. Ad effectum concedendi declaratoriam limitatur concluſio cõmuniter recepta, quod mandata, etiam ſine certa quantitate relaxata, non dicantur illiquida, ad hoc, vt illis parere recuſantes, veri contumaces exiſtant, & proindè contra eos declaratoria relaxatur, ſeruatis tamen de iure ſeruandis, quoties ipſi nec realiter, nec verbaliter obedientiam præſtiterint.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Domus.
Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXVIII. Exequutiuè, ac etiam in ſaluiano, & actione hypothecaria creditorem poſt tranſactionem agere potuiſſe deciditur, quia ſi hæc omnia intentare poterat ante tranſactionem ſequutam, quanto magis poſt illam hæc eadem remedia ſibi competere debent, adhuc contra bona propria ipſorum hæredum, quia mediante obligatione Camerali defuncti obligata erant, & non obſtante exceptione inuentarij, minus legitimè confecti.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Hæreditatis.
Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXXXIX. Diſceptatur cõcluſio, an hæc-

hæredis institutio possit conferri in arbitriũ tertij, & sub distinctione resoluitur, aliud esse certum instituere hæredem pro persona ad eo nominanda, aliud verò eandem hæredis institutionem in arbitrium tertij conferre, quia sicuti subsistinetur prima, ita etiam corruit secunda, ad eum casum, quo Testator instituendo vxorem vsufructuariã, alterum fecit hæredem, licèt pro persona ab eo nominanda, qui tamquam proprietarius, vel ipse remanet hæres, vel quatenus nominatione non facta, sua institutio corrueret, adhuc remanebat illa vsufructuaria, quæ non dato hærede proprietario, remanebat hæres in totum, itaut semper contra hæredem ab intestato indicandum sit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi Io: Podiani de Ferratinis.

Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXL. Declaratur effectus clausulæ, *quam, & quas*, quatenus ex ea deuoluatur ad iudicem appellationis omne id, quod in prima instantia comprehensum erat, quamuis à sententia super vno tantum fideicommisso appellatum sit; Rursus quod ea mediante iudex habeat facultatem procedendi prout in prima, & demum quatenus identitas, & possessio bonorum fideicommissi probetur, eaque etiam vsque ad obitum continuata præsumatur.

R. P. D. PAVLVCCIO

Leodien. Decanatus.

Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVM. CXLI. Electio facta erat à maiori parte Capituli, aut saltem ab illius medietate, & proindè exequuntur Literæ Apostolicæ super illa concessæ, quia in omnibus iustificatæ visæ sunt, nec ad earũ retardatione potuerat intrare arbitrium, quod semper regulatur à iure; Validitas autem eiusdem electionis resultabat, quia maior pars Capitularium præsentium consenserat; posthabitis absentibus, qui vel ratione infirmitatis affectatæ, vel de lõginquis partibus per procuratorem interesse prætendebant; Plura igitur de materia electionis, & de procuratoribus ad illam admittendis, vel non, in præsenti Decisione deducuntur.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seù Veruiana Fideicommissi.

Veneris 10. *Ianuarij* 1678.

ARGVM. CXLII. Plures quæstiones diciuntur in materia fideicommissaria. Prima, quod ad effectum renunciandi fideicommisso scientia indiuidua, & specialis requiratur de illo, itaut sola generica non sufficiat. Altera quatenus detractiones dicantur consumptæ. Alia demum de fideicommisso cõuentionali constituto in contractu, quod si respectu vnius ex fideicommittentibus locum non habeat, quia illius bona alteri fideicommisso, vel oneri sint obnoxia, aliud etiam ipso iure corruat.

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina Retractus.

Lunæ 10. *Ianuar* 1078.

ARG. CXLIII. Quod non suffragaretur emptori fundi censiti ceslro centus ab illius creditore facta ad effectum consequendi, vel impediendi retractum, in hac Decisione concluditur, ea ratione, quia cum illud cõperat ratione census formalis, & in suo robore existentis, non procedit quoties census est extinctus, qui cum ex pretio rei emptæ solutus sit, vel ex illius particulari accollatione, vt hic, ex pecuniis debitoris, & ex propria obligatione, dicitur esse solutus.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Praten. Iuris conferendi.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1678.

ARGVM. CXLIV. Capituli nomine etiã Capellanos venire deciditur, quia habebant vocem in Capitulo, ad Capitulares actus sunt admissi, & alia gesserunt, quæ ab ipsis Canonicis geri consueta sunt; ac proindè electionem Vicarij Capitularis, collationem beneficiorum, aliaque cuncta, quæ Canonici facere contueuerunt, etiam ipsos exercere potuisse declaratum est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Canallicen. Decimarum.

Veneris 14. *Ianuarij* 1678.

ARG. CXLV. Prædia decimari solita in aliam speciem fructuum fuerant conuerta, cumq; ad hoc probandum remissoria peteretur, illa sine difficultate conceditur, quia nimium diminueretur exindè decima Parochis, & ideò cum de releuantia dubitari non possit, nullus erat necessarius fumus in hac materia prophana, qualis reputatur causa decimarum, maximè quia alia similis remissoria alteri parti denegata non erat, super sua prætensa immemorabili non soluendi decimas.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Rauennaten. Bonorum.

Veneris 14. *Ianuarij* 1678.

ARGVM. CXLVI. Cum declaratio sententiæ à solis decisionibus desumatur, potuit illa reducere ad speciem ea omnia, quæ in eisdem decisionibus sunt contenta, quæ si in vna sola parte exequuta sit, potest, imò debet etiam in alijs partibus debitæ exequutioni demandari.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis.

Veneris 14. *Ianuarij* 1678.

ARGVM. CXLVII. Duæ cõclusiones principaliter in hac Decisione declarantur. Altera, & prima, quatenus intelligantur verba, *dell'agnatione di esso Testatore*, ea nempè non excludere proximitatem desumendam esse à grauato, non autem à grauante, cum dicantur apposita ad contradistinctionem suæ numerosæ agnationis, & recipiant ordinem succedendi, non sanguinis. Secunda verò, quod æqualitas hæredum substitutorum,

aut etiam legatarium, à Testatore considerata, non debeat ad æqualitatem reduci.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Frisingen. Indulti.
Venerit 19. Ianuarij 1678.

ARGVM. CXLVIII. Executorem Literarum Apostolicarum nulliter processisse declaratur, quia debuerat assumere partes Iudicis, non autem vti merus Executor procedere, eo magis quia earum verificatio non apparuit, imò illæ subreptitiæ, & obreptitiæ sunt detectæ, ex eo, quod Papæ non fuerit sufficienter narratus tenor Constitutionum, quibus derogari debuerat, & vlterius alia etiam erant de necessitate exprimenda, & maximè quia nulla mentio facta fuit de alijs Constitutionibus Apostolicis, quæ vltrà dd. Constitutiones extabant.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Vrbenetana Releuationis indemnitatis.
Mercurij 19. Ianuarij 1678.

ARGVM. CXLIX. Ob euictionẽ à cohærede passam alter cohæres pro medietate cõdemnatus est ad refarciendos fructus, non obstante præscriptione opposita, quæ non currebat, donec cum deliberatario prosequeretur lis, eo magis quia illa erat etiam per monitorium interrupta, quod licet deperditum, tamen apparuit factum in eadem causa, & amplius quia post tres conformes, imò in quarta instantia, adeoque post rem iudicatam fuerat opposita, de cuius quæstione plura ideo in præsenti Decisione deducuntur.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Pecuniaria.
Mercurij 19. Ianuarij 1678.

ARGVM. CL. Creditor pro suo credito à debitore receperat cedulam, vulgo, *Pagherò*, cumque postea egisset contra suum debitorem pro liberatione à molestijs, pro quibus ille etiam ad eius fauorem fideiusserat, hic, & pro eo, sui creditores, excipiebant de satisfactione illarum in cedula consecuta. Contrarium vero ex pluribus fuit decisum, & signanter ex eo, quod cum creditum molestiarum esset incertum, & forsan aduenire non potuerit, impossibile sit ante illius aduentum fuisse solutum, & proindè traditionem cedulæ in aliam causam cessisse, nempè crediti certi, quod ille aduersus suum debitorem habebat manifestum est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Rauennaten. Saluiani.
Mercurij 19. Ianuarij 1678.

ARGVM. CLI. Possessio, & bonorũ possessorum identitas in hac Decisione decidituꝛ, vtraque resultans, tam ex fide Catastri, quã ex pluribus demonstrationibus, quæ eisdem bonis conueniebant, in nihilo penitùs relevantibus diuersitatibus, quæ obijciebantur illis, quia aut nulla poterat considerari varietas ex sola mutatione vocabulorum inter se conuenientium, aut illa temporis antiquitate processerat ob mutationem nominis personarum, quæ in eisdem bonis successerant.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Hispalen. Decimarum.
Lunæ 24. Ianuarij 1678.

ARGVM. CLII. Quasi possessio decimãdi dicitur sufficientèr probata tam ex libris Ecclesiæ, quàm ex testibus super ea deponentibus, quæ cum fuerit centenaria, & penè immemorabilis, etiam aduersus Parochum suffragari decidituꝛ, licèt alioquin iuris assistentiam habentem, & eò magis contra laicum ab eadem consequutione decimarum, propter iuris resistentiam exclusum, maximè quia concurrebat etiam obseruantia plurimorum mandatorum de manutenẽdo, quæ etiam solet vtrumque concludi.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Renunciationis.
Lunæ 24. Ianuarij 1678.

ARGVM. CLIII. Promiserat Pater dotem suæ filiæ Moniali, & annuam præstationem simul, sua naturali vita durante, dummodo tamen illa generalem renunciationem faceret; Cum autem filia renunciare renuisset, attamen cogitur Pater ad dotem, & annuam præstationem soluendam, quia hæc omnia de iure præstare tenetur, cum respectu pensionis vitalitiæ, illa reputetur de appendicibus ipsius dotis, & hoc non obstante allerta oromissione Monialium, quod filia renunciare deberet, quia erat nulla, vtpote non seruata forma præscripta.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis.
Lunæ 24. Ianuarij 1678.

ARGVM. CLIV. Suas filias spurias Pater in testamento hæredes instituerat, quæ licèt insuccessibiles iudicatæ sint, eis tamen de dote congrua fuit prouisum, quæ iuxta conditionem familiæ, pro quantitate bonorum Patris, & secundum consuetudinem loci, ad metam legitimæ arbitrata est, eò magis quia pater nullos alios filios legitimos, & naturales reliquerat.

R. P. D. CALATAIV.
Bononien. Immissionis.
Lunæ 24. Ianuarij 1678.

ARGVM. CLV. Hæc Decisio denegat immissionem vxori super bonis viri à tertio possessis, ex quo probatum non erat creditum administrationis bonorum extradotalium, nec ratione temporis, nec respectu quantitatis, nec minus mediante consensu eiusdẽ vxoris, sine quibus cum nulla fuerit contracta hypotheca, Saluianum non intrabat, maximè contra possidentem ex credito anteriori; & vlterius quia plura etiam de simulatione opponebantur, quæ omnia ex sequenti Summario, & Decisione videnda sunt.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. EMERIX.
Romana Pecuniaria.
Veneris 23. *Ianuary* 1678.

ARGVM.CLVI. De redditione rationis tractatur, eamqua licèt semel reddiram, denuò iterum reddendam esse deciditur, quia in primo iudicio quis proprio nomine absolutus erat, & proindè non impediebat, quod nouitèr sibi reuiderentur computa, de ijs, quæ gesserat tamquam administrator alterius, non solum ex regula generali, quod quilibet gerens aliena negocia, de illis rationem reddere debetur, verum etiam quia ad illam reddendam se particulariter obligauerat.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi de Amorinis.
Lunæ 31. *Ianuarij* 1678.

ARGVM.CLVII. De Laudi recognitione, seù publicatione non constabat, verùm quia illud fuerat in tranſactione approbatum, in eaque etiam insertum, & repertum inter alias scripturas Notarij de dicta transactione rogati, ideò de illius validitate dubitatum non est, non obstante pluralitate de eo opposita, quæ & probata non fuit, & de iure præsumenda non est.

R. P. D. RONDININO.
Nouarien. Beneficij.
Lunæ 31. *Ianuarij* 1678.

ARGVM.CLVIII. Quomodo probari debeat valor Beneficij in hac decisione concluditur, in eaque firmatur non solum computandos esse illius fructus, etiam incertos, sed adhuc fore deducendas expensas, quæ non referuntur in illo; Rursus de donatione tractatur quatenus altera inter viuos non solum reuocet præcedentem donationem causa mortis, sed vigore clausulæ annullatiuæ aliarum dispositionum declaret, donatorem voluisse decedere intestatum.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Census.
Lunæ 31. *Ianuarij* 1678.

ARGVM.CLIX. Pro exclusione attentatorū, & executione mandati deciditur, illa quia à terrio, vel altero concreditore sunt commissa, & ideò non præiudicabant agēti causam in Rota, hæc autem quia constabat de credito ex publicis instrumentis, etiam in decisione approbato, quod non semanebat diminutum à relatione Periti facta cum supposito non subsistente, quia stante illius comprobatione in eadem decisione facta, hæc in noua disputatione iuxta stylum supponenda erat, non autem incidenter reuocanda.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Rauennaten. Emphyteusis.
Veneris 4. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLX. Filiatio, & nobilitas in eo casu, quo filius dicebatur susceptus ex muliere nobili, cuius ventris custodia non requiritur, ex coniecturis, & præsumptionibus probari deciditur, maximè in antiquis quæ hic ex publica attestatione verificata est, & ex descriptione facta in libris Confraternitatis tamquam de persona nobili, non obstante attestatione mulierculæ vilis, & mechanicæ, se illius sororis appellantis, cū potuerit ipsa vel nobilitatem amittere, vel altera mediantibus diuitijs illam acquirere, de quibus ideò plura in præsenti decisione deducuntur.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Transactionis.
Veneris 4. *Februarij* 1678.

ARGVM.CLXI. Per transactionem fuerat à lite recessum cum obligatione soluendi annuam præstationem alteri ex transigentibus, qui pro soluente in certum casum inseruire teneretur; Cumque hic amplius sine sui culpa seruitium præstare non posset, recusabat alius summam conuentam persoluere, sed ad solutionem condemnatur, nedum quia de quasi possessione exigendi constabat, verum etiam quia obligatio præstandi seruitium erat modalis, quamuis per viam conditionis à partibus fit expressa, & ideò ea cessante, cessare non debuerat transactio.

R. P. D. CALATAIV.
Romana, Saluiani.
Veneris 4. *Februarij* 1678.

ARGVM.CLXII. De priuilegio dotis tractatur ad vulgatam *Auth. res quæ C. comman. de legat.* illudque duplici prærogatiua notatur. Primò, quod suam anterioritatem desumat à die obitus fideicommittentis, & ideò cuicumque intermedio creditori præferatur. Secundò, quod habeat locum etiamsi dos fuerit tradita vltimo fideicommissario, in quo fideicommissum expirauit, & demum, quod priuilegium in singularem successorem non transeat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana, seù Albanen. Bonorum.
Lunæ 7. *Februarij* 1678.

ARGVM.CLXIII. Initus erat contractus pro persona nominanda, sed verè, & realiter cōtrahens illum pro seipso acquisiuerat, quem licèt postea nominato cesserit, seù personā declarauerit, hoc tamen non in executionē præcedentis contractus, sed nouiter, nouisque conuentionibus factum est; Vndè ipsū euictionem præstare debere in præsenti decisione retoluitur, vbi hæc materia latissimè declaratur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana, seù Anconitana Dotis.
Veneris 11. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXIV. Perbellis est decisio, tam in materia executionis instrumentorum dotalium vigore Statuti Vrb. *lib.* 1. *cap.* 85. quod illis tribuit viam executiuam etiam contra tertium, quam etiam, an, & quatenus teneantur forenses seruare Statuta aliorum locorum, quod in ijs, quæ procedunt ex post facto, propter negligentiam, vel morā debi-

debitoris, hic affirmatiuè deciditur, modò tamen solutio simpliciter facta sit, non autem in certo loco promissa.

R. P. D. CALATAIV.
Fanen. Successionis.
Veneris 11. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXV. Super exclusione matris à luctuosa hæreditate sui filij afferebatur Statutum Ciuitatis Fani, illam propter certas personas excludentis, sed quia inter eas non exprimebatur Auus, qui ad successionem aspirabat, matrem non aliter fuisse exclusam decidítur, cum in hac materia correctoria iuris communis, statutum tantum disponat, quantum loquitur, nec aliquam extensionem admittat, etim ex maioritate rationis, plura igitur de huiusmodi statutis, eorumque intellectu, in præsenti Decisione deducuntur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Compostellana Iuris examinandi.
Lunæ 14. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXVI. Suos Parochos iterum examinare prætendebat Episcopus, quamuis ab Antecessore approbatos, sed hoc illi denegatur, quia de superuenta inhabilitate non constabat, eaque excludebatur etiam ex effrænata quantitate eorum, qui examinari prætendebantur ad numerum penè sexcentum ascendente, inter quos impossibile erat, omnes esse electos fuisse inhabiles, & vlterius, quia ex nouo examine Superiotis eorum habilitas comprobata erat.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Compostellana Iuris examinandi.
Lunæ 14. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXVII. Excommunicati erant Parochi, eo quia recusare prætendebant se subijcere nouo examini, sed facilitèr absoluti sunt, quia nõ potest Episcopus sine vehementi suspicione inhabilitatis, & imperitiæ, de qua sibi constare debet in scriptis, illos ad nouum examen compellere. Plura ideò de causis excusationis censurarum in præcedenti Decisione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Imolen. Bonorum.
Lunæ 14. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXVIII. Prætendebatur deuolutio propter alienationes factas irrequisito Domino, sed quia dominium fuerat solum ex transactione probatum, illa denegata est, cum satis sit dominum directum ex dicta transactione habere ius percipiendi canonem, non tamen petendi deuolutionem; eo magis, quia plura etiam concurrebant d. deuolutionem impedientia, & vlterius in omnem casum denegari non poterat restitutio in integrum ad euitandam caducitatis pœnam, de quibus ideò plura in præsenti decisione deducuntur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Leodien. Decanatus.
Lunæ 28. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXIX. De Electione tractatur, quatenus nempè, & quorum voces computari debeant in illa, quique possint per Procuratorem comparere, vel non, an aliquis valeat eligere seipsum, quando etiam infirmitas ad hunc effectum nimis affectata dicatur, & quatenus demum error in hac materia consideretur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Baren. Iurisdictionis.
Lunæ 28. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXX. Quamuis sola relaxatio mandati, prout etiam sententia, seù decreti possessorem sua possessione non priuent, nisi etiam executionis factum interueniat, hoc tamen communiter limitatur in mandato de manutenendo, quod nulla indiget executione, quia mediante continuatione possessionis, satis executum esse reputatur, imo illius simplex, & sola relaxatio tollit quamlibet detentationem, seù prætensam possessionem alterius.

R. P. D. GALATAIV.
Leodien. Receptoriæ.
Lunæ 28. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXXI. De sola electione tractatur, quæ ideo annullari prætendebatur, quia non à saniori, sed à sola maiori parte facta erat; sed pro illius validitate deciditur, tùm quia & probatum non fuit minorem partẽ fuisse saniorem, proindeque maiorem talem præsumendam fore, tùm etiam quia non agebatur de dignitate Ecclesiastica, vel parochiali, sed de simplici officio laicali administratoris, & exactoris, in quo ideò sola maior pars, non autem sanior spectatur.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Mediolanen. Pensionis.
Lunæ 28. *Februarij* 1678.

ARGVM. CLXXII. Pensio dicebatur amissa ob officium Consiliarij Regis Mediolanen. à Pensionario exercitum, quod videbatur habere admixtam criminalitatem. Contrarium verò fuit decisum ex amplissima dispensatione Pontificis, etiam quod ille sequeretur Castra, & Miles Lauretanus efficeretur, qui ex Statutis suæ Religionis possunt sese criminalitatibus immiscere. Rursus, quia d. officium solum per modum condendi leges in delinquentes iudicium exercebat, quod in Consiliis Principum, Clericis non est prohibitum, & demum quia ille potius irregularitatem incurrisset, quàm pensionem amisisset.

R. P. D. CALATAIV.
Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.
Veneris 4. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXIII. Quia sub vocatione filiorum legitimorum, & naturalium, etiam legitimati continentur, ideò ad fideicommissum admissi sunt filij legitimi, & naturales ex patre legitimato procedentes, quia legitimatio erat amplissimè facta à Pontifice cum clausulis prægnantissimis, addito etiã, quod de subreptione, vel obreptione illa non argui non posset.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana Census,
Veneris 4. Martij 1678.

ARGVM. CLXXIV. Associationem pro fructibus Census eutare nitebantur Conuges, qui bona censita possidebant pro dote, vt asserebatur anteriore, sed eorum creditum apparuit illiquidum, & remouebatur etiam, quia bona censita acquisita erant propria industria hæredis debitoris dotis, & ideo ad ipsum liberè spectabant, nec poterant ad titulum hæreditatis referri, eo magis, quia in assignatione dotis de eodem censu expressa mentio facta est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Bononien. Concursus Creditorum.
Veneris 4. Martij 1678.

ARGVM. CLXXV. Socius in societatem, seu magis ad nouum negocium admissus, pro pecuniis per eum societati, non autem consocio creditis, parem fortunam cum cæteris creditoribus habere dicebatur, sed quia cū illis, vel negotium est adauctum, vel creditores potiores sunt dimissi; ipsum ideo cæteris præferendum esse deciditur, cum nulla ratio patiatur, quod de suis pecuniis creditores consocij cum illius damno lucrū consequi debeant.

R. P. D. RONDININO.
Ciuitatis Castelli Bonorum.
Veneris 4. Martij 1678.

ARGVM. CLXXVI. Hypotheca prætendabat filius contra patrem pro bonis per eum administratis, sed cum dd. bona non fuerint ab ipso patre possessa tanquam bona filij, sed tanquam hærede grauato, eam non intrare deciditur, quamuis pater fructus eorundem bonorum, aut dissipauerit, aut indebitè perceperit, quia præterquod non reperitur iure cautum, aliquam hypothecam pro fructibus contrahi, satis esse dicitur patrem habuisse iustam causam credendi eosdem fructus percipere potuisse.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Primogenituræ de Bubalo.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXVII. Executiuè, & per viam inhibitionis conueniebatur possessor immissus à Iudice, ne ad locationem bonorū procederet, verum quia nec condominium, nec possessionis consortium fuerat probatum, via executiua concessa non est, & ideo ordinariè agendum esse deciditur. Rursus declaratur etiam conclusio quatenus ædificiū cedat solo, vel potius solum ab ædificio superetur, itaut illius pretium tantummodo restituendum sit.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Primogenituræ de Bubalo.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXVIII. Restitutionem fructuū à die motæ litis continet hæc decisio, non solum naturalium, sed industrialium simul, quo verò ad ciuiles pro rata temporis diuidendos; litem autem respectu rei conuenti à die reproducti monitorij initium sumere declaratur, quia ab eo tempore ille cœpit esse in mala fide, ex eius tamen, quæ deducenda sint, vel non, ex sequenti summario, & decisione videbis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria super exequutione mandati.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXIX. Inter duos Creditores ille præferri declaratur, qui habebat instrumentum publicum, obligatione Camerali vallatum, vbi verò creditum alterius deducebatur solum ex peritia facta, non super omnibus libris negocij, sed tantummodo super libro *Mastro*, omisso, vel non existente *Giornali*; & vlterius suum creditum adhuc sub iudice erat, quia ille aperuerat arcam sui debitoris Capieri sine testibus, sine inuentario, & de facto, absque Iudicis auctoritate, cumque etiam de simulatione opponeretur, illa non probari visa est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria super consignatione mobilium.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXX. Creditoribus inter se cōcertantibus, mobilia communis debitoris illi contignata fuere, qui habebat pro se instrumentum clarum, & liquidum, vtpote resultans ex apocha, & instrumento publico cum obligatione Camerali, itaut creditum alterius turbidum, & illiquidum, nec posset cum illo concurrere, nec impedire effectum eiusdem obligationis, quæ non admittit exceptiones requirentes altiorem indaginem.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Iurispatronatus.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXXI. Denegatur exequutio Literis Apostolicis, quia iustificatæ non erant, & ideo pro illarum retardatione arbitrium intrare deciditur. Hinc de materia iurispatronatus tractatur, An illud fuerit hæreditarium, vel gentilitium, & an comprehendatur sub donatione vniuersali, cuius natura explicatur; Ipsum autem fuisse hæreditarium deciditur, quia de instrumento fundationis non constabat, atque ita præsentato suffragabatur, se fuisse nominatum, & electum ab existente in quasi possessione præsentendi.

R. P. D. RONDININO.
Calaritana Pensionis.
Veneris 11. Martij 1678.

ARGVM. CLXXXII. Redditio rationis impugnari prætendebatur, siue quia pro maiori tempore facienda foret, siue etiam quia decretur erronea; sed cum neutrum probatum sit, illi standū esse deciditur: non enim ex administratione vnius temporis inferebatur ad illud tempus præcedens, prout nec quisquam de errore constabat ex confusa relatione

tione Periti, dum altera pars ad illum informandum citata, non comparuerat, ipsumque informare recusauerat,

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Bononien. Appartamenti,
Veneris 11. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXIII. Manutentio locatori, non conductori conceditur, quia de sui possessione ex locatione constabat, cum conductor non sibi, sed pro domino locatore possideat; & hoc maximè locatione finita, & restitutis clauibus, per quarum traditionem, dicitur etiam tradita possessio omnium rerum, quæ sub dd. clauibus continentur; itaut exceptione erroris à partibus non probati, illa retardanda non sit,

R. P. D. EMERIX.
Romana Dotis, & Fructuum.
Lunæ 11. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXIV. Causa diu in Rota agitata super consequutione fructuum dotalium in Binuba, quæ tempore viduitatis interpellauerat hæredes primi viri pro restitutione suæ dotis, adhuc illius fauore decidit, siue ex nostro *Statuto libro* 1. *cap.* 139. quod licet in corpore loquatur de vidua, in rubro tamen generaliter loquitur, & ita etiam Binubam comprehendit, siue etiam ex dispositione iuris communis, quia concurrente interpellatione, & indigentia mulieris, nulla ratio patitur, quod hæredes primi viri, si sunt morosi in restitutione dotis, illius fructus soluere non teneantur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Alatrina Saluiani.
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXV. Excluditur res iudicata, nedum quia fatalia lapsa non sunt durante vacatione Sedis Apostolicæ, quo tempore illa non currunt, ac etiam quia sufficiens diligentia facta erat pro commissione causæ, & demum ex iniustitia sententiæ, resultante ab immissione creditori concessa, quæ minimè concedi potuerat, quia possessor retinebat bona ex creditis anterioribus ab ipso soluris, super quibus quia plura super solutione, recognitione manus, & alia in præsenti decisione deducuntur, ea omnia non pigeat à sequenti Summario, & decisione colligere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Alatrina Pecuniaria,
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXVI. Validũ declaratum est depositum factum de ordine Iudicis, quamuis ex pluribus causis impugnatum, quia plura concurrebant illius validitatem demonstrantia, ac etiam quia creditores pecuniam depositatam consecuti sunt, & demum quia concurrebat obseruantia, quæ remouebat obstaculum obiectæ non integritatis illius, itaut in omnem casum pro illius implemento, non autem pro nullitate agitari debuisset.

R. P. D. RONDININO.
Papien. Bonorum.
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXVII. De possessione simul, & bono iure emptoris constare visum est, vt proindè vtrumque ad sui fauorem sit decisum, quia ille habebat obligatam vxorem vendentis, non per simplicem consensum, sed vti principalem, principaliter, & insolidum, & ita eius iuribus vti poterat, ad expellendum cæteros creditores mariti; Possessio verò quamuis à Iudice ablata, adhuc animo conseruata erat, cum Iudex iniustè processisset.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Auximana Prædij.
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXVIII. Duo fideicommissa dicebantur distincta, vniuersale vnum, & particulare alterum, vt ideo illo cessante, hoc ipsum minimè cessasse videretur; contrarium tamen deciditur, quia secundum visum est consequutiuum ad primum, & ab illo dependens, vt pote constitutum per vim exceptionis, quæ semper est de regula, eo magis, quia per verba connexionem indicantia, fuit expressum.

R. P. D. RONDININO.
Romana Casalis veteris,
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CLXXXIX. Generatio emphyteusis, quod incipere debeat à filijs, non autem à nepotibus in hac decisione declaratur, quia sic partes in capitulis expressè conuenerant, de quibus licèt postea instrumentum celebrari debuisset, in quo huiusmodi qualitas forsan alterata, aut immutata est, itaut videretur generationem sumere initium à nepotibus, capitula tamen, non instrumentum attendenda esse decidit, maximè quia in illo aderat pactum de nihilo substantialiter superaddendo.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Neapolitana, seù lanuen. Laudi.
Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVM. CXC. Fructus legati paterni controuertebantur filio, qui tamen ei deberi deciduntur, quia legatum factum erat etiam pro portione legitimæ, quæ debetur vna cũ fructibus à die mortis patris. Rursus, quia eidem filio exemplaris substitutio dicebatur facta, illa non resultare visa est ex solis verbis à patre prolatis, *perche pare non sia per riuscire habile, e perfetto huomo*, de cuius itaque requisitis plura in præsenti decisione deducuntur, & tandem concluditur, quod non exinde potuerit auferri legitima.

R. P. D. CALATAIV.
Barchinonen. Iurisdictionis.
Veneris 18. *Martij* 1678.

ARGVM. CXCI. Petebat Episcopus executionem Concordiæ super iurisdictione inter

inter ipſum, & Regulares celebratæ, cui licèt opponeretur ſententia illi denegans iuriſdictionem, ea non obſtante, concedi viſa eſt, quia intelligenda erat ad limites eiuſdē Concordiæ, in qua eadem iuriſdictiō in ſolis certis actibus erat Religioſis attributa, itaut in reliquis eidem Epiſcopo reſeruata diceretur, prout nec minus præiudicabant clauſulæ in confirmatione appoſitæ, aut quod ipſi oris aperitio denegata ſit, quia hęc omnia non impediebant quominus potuiſſet ille petere executionem eiuſdem Concordiæ.

R. P. D. EMERIX.
Vrbeuetana Iuriſpatronatus.
Veneris 18. Martij 1678.

ARGVM. CXCII. Quia præſentatio facta à Patrono exiſtente in quaſi poſſeſſione præſentandi non eget alia iuſtificatione ſui tituli, valida igitur ea declarata eſt, non obſtante, quod facta diceretur vigore mandati procuræ, emanati ante vacationem ſequutam, quia illud erat ſimpliciter generale, non autem ſpeciale, fauore certæ perſonæ, quod ſolum ob votum captandæ mortis reperitur à iure prohibitum.

R. P. D. RONDININO.
Rauennaten. Fideicommiſſi.
Veneris 18. Martij 1678.

ARGVM. CXCIII. Detractiones non fuiſſe conſumptas prætendebat poſſeſſor bonorū fideicommiſſi, & ideo ex earum capite dd. bona retinere volebat; ille tamen onere probandi negatiuam adſtringitur, quia cum non confectione inuentarij, & alienationibus factis concurriſſet præſumptio, teſtatorem alia bona reliquiſſe, ipſe, non autem fideicommiſſarius probare tenetur ſufficientiam, vel inſufficientiam earundem detractionum.

R. P. D. EMERIX.
Leodien. Teſtamentorum.
Lunæ 28. Martij 1678.

ARGVM. CXCIV. Solemne reputatur teſtamentum factum à Canonico Leodienſi vigore conſuetudinis teſtandi per ſchedulam ad inſtar militum, illudque primo prętalere decidit, non obſtante clauſula derogatoria in eo appoſita, quia per decennū præſumebatur oblita, & adhuc ſufficienter reuocata per reuocationem cuiuslibet alterius teſtamenti, quod per neceſſe verificabatur in illo, tamquam vnicè confecto, quod autem in eo etiam medicus proprius potuerit inſtitui ex ſequenti Summario, & Decisione videbis.

R. P. D. EMERIX.
Spoletana Teſtamenti.
Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVM. CXCV. Subſtinetur teſtamentum mulieris factum cum ſolemnitatibus iuris communis, non obſtante Statuto, requirente præſentiam conſanguineorū, quia quidquid ſit de validitate illius, quod Sac. Rota decidere noluit, ei ſemper ſatisfactum remanebat ex citatione eorundem conſanguineorum, & ex laudabili diſpoſitione teſtatricis, facta fauore neptis tenerę ætatis, & prædilectæ, quo in caſu cum nulla interceſſerit fraus, non procedebat eadem diſpoſitio Statuti.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Caſinen. Præeminentiarum.
Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVM. CXCVI. Cathedralitas à duobus Eccleſijs prætenſa, illi deberi declaratur, cui etiam olim competiſſe comprobatum eſt, ad eum caſum quo Monachi Caſinenſes cum Eccleſia S. Germani inuicem de illa contenderent hinc plura non ſolum de hac materia deducuntur, verum etiam alia cumulantur de euerſione earundem Eccleſiarum facta per Barbaros, de aduentu in illas, & fœlici obdormitione S. Patris Benedicti, & alia quoque ex ſequenti Summario, & deciſione videnda.

R. P. D. RONDININO.
Pampilonen. duorum Quartorum Beneficij.
Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVM. CXCVII. Iniuſta declaratur collatio Beneficii de iurepatronatus facta ab Ordinario, tamquam ſibi deuoluti, quia verè deuolutum non erat, ſtante legitima præſentatione Patronorum; cui non derogabat, quod alter excommunicatus diceretur, ſi excommunicatio non fuerat detecta, prout nec minus, quod ad eam non debuiſſet admitti Locumtenens Gubernatoris, ſi ille in locū eiuſdē Gubernatoris fuerat ſubrogatus, & adhuc extabat in quaſi poſſeſſione præſentandi.

R. P. D. RONDININO.
Romana Quindenniorum.
Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVM. CXCVIII. Pro euitanda ſolutione quindennij prætendebat Eccleſia donataria contractum puram locationem eſſe, qui tamen emphyteuticus apparuit, tūm quia, & ſic fuerat à donatore appellatus, tūm etiam quia ipſa laudemium perſoluerat, & tandem quia æquè ex denominatione canonis, & pacto caducitatis appoſito, huiuſmodi qualitas remanebat omninò probata.

R. P. D. EMERIX.
Auenionen. Fideicommiſſi.
Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVM. CXCIX. Ad fideicommiſſum, in quo poſt obitum maſculorum, eorumque filiorum vocatæ erant filiæ Teſtatoris, & earum liberi, ſuccedere prætendebant filij earundem filiarum, ac etiam filij fœminarum deſcendentium à primo vocatis; ſed pro filijs filiarum Teſtatoris deciditur, quia poſt omnes maſculos, vocatæ ſunt filiæ fœminæ, earumque liberi, quorum appellatione dicuntur venire nepotes, & pronepotes, quod non ita eſt in filijs filiarum fœminarum priorum inſtitutorum, quia in eorum ſubſtitu-

ſtitutione ſolum maſculi ex maſculis fuerunt vocati.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Burgi S. Donnini Beneficij.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CC. Cauſa fuerat ſimpliciter à Signatura commiſſa cum clauſula *ſimpliciter*, & ita omnia præcedenter geſta attentata declarata ſunt, idemque firmatur, etiamſi aliàs appellatio admittenda nõ eſſet, & proindè, quia in beneficialibus agebatur, factus fuit locus ſequeſtro.

R. P. D. RONDININO.
Carpentoracten. Decimarum.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CCI. Examinantur priuilegia PP. Ordinis Prædicatorum ſuper non ſolutione decimarum, vt illa nempè in caſu, de quo agitur, non comprehendant decimas prædiales Parochis debitas ſuper bonis poſt Concilium Lateranenſe quæſitis, quia hæc nunquam in generali exemptione decimarum comprehenduntur, niſi expreſsè derogetur ſatis vulgato *cap. nuper de decimis*, ex eodem Concilio Lateranenſi deſumpto.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Veliterna Cenſus.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CCII. Plura in præſenti deciſ. deciduntur, tam ſuper legalitate inuentarij, quamuis non reperti inter protocolla Notarij rogati quàm ſuper hærede beneficiato ſibi per imaginariam ſolutionem ſoluente, & deinde coram iudice comparente, pro obtinenda adiudicatione bonorum, ac etiam in materia repudiationis hæreditatis erroneè, vel ad alium finem ab hærede facta, & demum ſuper excluſione filiæ à ſucceſſione patris, vel matris, quod nempe illa procedat quatenus teſtamentum ſubſiſtat, ſecus autem ſi ab inteſtato hæreditas deferēda ſit.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Lucana prætenſæ vnionis.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CCIII. Bona patrimonialia Eccleſiæ, & pro illius fabrica deſtinata, prætendebantur eidem Eccleſiæ vnita, & proinde adminiſtrari non potuiſſe per laicos; ſed contra vnionem eſt deciſum, quia concludenter probata non erat, prout requiritur; Laicos verò eadem bona gubernare potuiſſe reſoluitur, tum quia illa erant à cæteris aliis eiuſdem Eccleſiæ diſtincta, tum etiam, quia conſuetudo immemorabilis concurrebat, tum, & tertio, quia ſub hac conditione fuerant relicta.

R. P. D. EMERIX.
Vicen. Iuriſdictionis.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CCIV. Abbati, non autem Epiſcopo, in loco ſuæ Abbatiæ exempto iuriſdictionem competere declaratur, quamuis ille exiſteret in Diœceſi, quia reſpectu iuriſdictionis perinde eſt, ac ſi ille extaret extra Diœceſim, cum autem Epiſcopus plures actus iuriſdictionales adhuc feciſſe prætenderet, vel eos non probari dictum eſt, eſſe de perſonis, & locis exemptis, vel ijdem actus fuerant Epiſcopo præſeruati, vel demum tamquam facti lite pendente, & inſcio Abbate, illi præiudicare non poterant.

R. P. D. EMERIX.
Salernitana Canonicarus Penitentiarij.
Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVM. CCV. Indultum non probari, & probatum non releuare deciditur, quia cum illud adduceretur aduerſus Prouiſum Apoſtolicum, verificari nõ poterat ex ſola enunciatiua Cardinalis conferentis, eo magis, quia eidem reſiſtebat Regula Cancellarię reſeruatoria beneficiorum, quæ tollit etiam obſeruantiam contrariam, quamuis illa non adeſſet, tamquam ex vnica ſola collatione probatam.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Tricaſtinen. Aggregationis.
Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVM. CCVI. Petebant noui Presbyteri ad Eccleſiam admitti, ex eo quod numerus admiſſorum pro diuino cultu non ſufficeret, ſed niſi pro omnibus congruam ſubſtentationem remanere doceretur, licèt qualitates habeant, admittendi non ſunt, alioquin loco augendi cultum diuinum, ille potiùs diminueretur, dum paruum inter primos admiſſos diſtribui ſolitum, reduceretur ad minimum omnibus æqualiter inſufficiens; Plura ideò de Eccleſia, Collegio, vel Conſortio receptitio, non autem numerario in præſenti deciſione expenduntur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Fulginaten. Fructuum.
Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVM. CCVII. Ad damna, & intereſſe ſoluenda condemnatur hæres, qui inueſtimentum à Teſtatore ordinatum pro dotibus puellarum, facere non curauit, non obſtante, quod illud prætenderetur ſolis Executoribus demandatum, quia cum poſt illorum obitum alij Executores ſubrogati nõ ſint, dictumque inueſtimentum perpetuò fieri deberet, certum eſt, quod illius implementum ad hæredes pertranſijt, quamuis illi in eo ſe ingerere prohibiti fuerint.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Nouarien. Canonicatus.
Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVM. CCVIII. Ex duobus præſentatis ille præfertur, qui habet maiorem patrem vocum, & aliis etiam qualitatibus præpollet, quamuis alter obtinuerit derogationem à Papa, quia cum illa eſſet cum ſolitis clauſulis, *dummodo &c.* non poterat ab Exequutore exequutioni demandari, cum teneretur ille aſſumere partes iudicis, atque ideò pro retardatione literarum Apoſtolicarum eſt deciſum.

Index Argumentorum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Fideicommissi Io. Petri Senioris de Cæsarellis.
Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVM. CCIX. Possessionem defuncti, & bonorum identitatem principaliter continet hæc decisio, illa ex actibus possessorijs, ac etiam confessione partium deducta, quæ adhuc contra habentes causam ab eis plenè probat; Hæc autem resultans ex combinatione confinium, ac etiam quia hæredes possidebant in loco, in quo pariter possidebat defunctus. Rursus etiam de translatione, seu acquisitione facta à grauato super bonis fideicommissi, quatenus non sibi, sed fideicommissario quæratur, & an contractus initus à filio super bonis patris, tamquam super re propria non ideo excludat dd. bona spectare ad eundem patrem, latè in eadem decisione firmatur.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Pampilonen. Anniuersarij.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCX. Capellaniam certis oneribus instituendam testator iniunxerat, cuius tamen executor nouum onus apposuit; cunctante igitur Capellano illud implere; Attamen pro illius executione iudicatum est, quia erat in limine fundationis appositum, de consensu matris, quæ dotem auxerat beneficij, & ab Ordinario in institutione approbatum.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Canallicen. Hæreditatis.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCXI. Primo testamento non prævalere secundum, iam deciso, hodie confirmatum, ex clausula derogatoria speciali modo in ea apposita, cui per derogationem generalem derogatum non erat, nec etiam per illius obliuionem spatio decennij præsumptam, quia particularem reminiscentiã testatrix habuerat, ad quam probandã cum adducerentur codicilli interim ab eadem testatrice confecti, de recognitione illius manus plurimum disceptatum est, de cuius itaque materia, ac etiam de praxi causarum Auditori Rotæ vti Auditori, vel vti Prælato commissarum, & alia quoque perbellè in eadem decisione notantur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Filiationis.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCXII. Petebat alimenta filius naturalis ab hæreditate sui patris, eaque illi in hac decisione concessa, quia ex pluribus de filiatione constabat, retentione nempe matris in concubinatu, diuersis etiam actibus, & tractatibus, qui cum referri non possent ad erroneam credulitatem patris, plenam probationem filiationis importabant, etiam ad effectum consequendi alimenta perpetua, quamuis denegaretur identitas personæ eiusdem patris, ratione diuersitatis cognominis, quia ille duo habebat cognomina, quibus promiscuè vtebatur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCXIII. Venditionis contractus prætendebatur inducta nouatio, & ideo illius obligationem fuisse extinctam, verùm quia illa conditionalis apparuit, ea nullatenus adimpleta, primeuam obligationem, eandemque venditionem in suo robore permansisse decidituer, pro qua etiam emptori fuit immissio concessa, vigore obligationis Cameralis, paratam executionem habentis; plurima ideo non solum de nouatione deducuntur, sed etiam de correspectiuitate contractuum, de materia relationis, & alijs ex sequenti Summario, & decisione videndis.

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Romana Domus, seu Immissionis.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCXIV. Immissio in bonis viri hic denegatur mulieri agenti pro restitutione suæ dotis, quia ex perceptione fructuum, & retentione bonorum mariti, vel fuerat de ea satisfacta, vel suum creditum exinde remansit illiquidum, & demum quia ipsa ad bona ab eodem viro cum suo consensu alienata non poterat habere regressum.

R. P. D. EMERIX.
Cremonen. Iurispatronatus.
Luna 9. Maij 1678.

ARGVM. CCXV. Rursus in controuersiam deducitur in hac Causa qualitas Sacerdotij actualis de tempore præsentationis requisita, & toties à Rota decisa, ex verbis fundationis, & ab obseruantijs desumpta, ab illis nempè, quia demandabatur eligi Sacerdos sufficiens, qui quatenus non attendat ad celebrandum, cassari, & remoueri possit pro voluntate hæredum; hæc autem quia semper Sacerdotes electi sunt, etsi quando Clerici, illi dispensationem obtinuerunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Primogenituræ de Cæsarinis.
Veneris 13. Maij 1678.

ARGVM. CCXVI. Diffamationis iudicio agere prætendebat fideicommissarius pro declaratione suæ vocationis, quod in hac decisione illi denegatum est, quia vocatio erat conditionalis, & ita sicuti euenire poterat; ita succedere non valebat, in nihilo refragante, quod ipse prius à grauato diffamatus fuisset; quodque de dilapidatione constaret, quia diffamatio visa non est exceptio grauati, opposita pro tuitione sui iuris, nec minus dilapidatio dicebatur translatio bonorum fideicommissi facta in fœminam de familia, quæ sola illius splendorem conseruare poterat.

R. P. D. RONDININO.
Romana Legati.
Veneris 13. Maij 1678.

ARGVM. CCXVII. Via executiua pro legato etiam à Rota conceditur, quando, prout hic, primo loco grauatum fuit coram A. C. cuius stylus idem in gradu appellationis seruari debuit, etiam ab ipsa Rota; Rursus agitur de relatione periti de consensu partium subsequuta electi, & à quo appellatum non erat, ut proinde in partitis liquidis earum executio concedenda sit, quamuis aliæ fuerint in suspenso relictæ.

R. P. D. RONDININO.
Senogallien. Fideicommissorum.
Veneris 13. Maij 1678.

ARGVM. CCXVIII. Tria potissimum continet hæc decisio. Primum, quod ad impediendum Ægidianam non suffragetur, fideicommittentem, vel vltimo grauatum fuisse personas Ecclesiasticas; Alterum, quod reciproca linealis constituatur ex illis tribus solitis requisitis, hic particularitèr enucleatis; Tertio demum, quatenus fideicommissum remaneat ex transactione immutatum, vel innouatum, & alia etiam plura ex sequenti Summario, & decisione videnda.

R. P. D. EMERIX.
Tudertina Affictus.
Veneris 13. Maij 1678.

ARGVM. CCXIX. De vsuraria prauitate redarguebatur venditio facta cum pacto redimendi, & successiua locatione in fauorem venditoris, sed quia modicitas pretij vltra dimidiam, prout in hoc casu requiritur, probata nō erat, valida igitur declarata fuit; cum autem ad eam probandam remissoria peteretur, illa sine difficultate conceditur, quia exclusa variatione valoris, ex cursu temporis procedente, si illius probatio tempus venditionis percutiat, læsio in hoc casu denegari non poterit.

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Romana Fideicommissi, seu Multiplici.
Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVM. CCXX. Duo principaliter in hac decisione proponuntur; Alterum, quod exclusa filia, regulariter excludantur etiam omnes descendentes ab ea, licèt quandoque admitterentur; Alterum verò de constitutione, seù restitutione dotis ex bonis fideicommissi facienda vigore *auth. res quæ C. com. de legat.* quatenus nempè illa non in solis primis descendentibus procedat, sed aliis etiam vlterioribus conueniat vsque ad millesimum gradum, & ex quorum adhuc fideicommissariorum portionibus facienda sit.

R. P. D. EMERIX.
Romana Successionis.
Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVM. CCXXI. Bonificationem, & respectiuè reiectionem plurium partitarum continet hæc decisio, principaliter consistentium in credito Pistoris, mobilibus hæreditariis, aliisque hæreditati non adscribendis, in solutione facta pro residuo, pensionibus domorum, locatibus à muliere ex pignoratis, vel tamquam propriis retinere prætensis, & aliis etiam ex seq. Summario, & decis. videndis.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Elnen. Obedientiæ.
Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVM. CCXXII. Iurisdictionem in Beneficiatos Abbatē habere deciditur, quamuis æquè ipsi, ac etiam ille omnes eidem subiacerent Episcopo; quæ tamen iurisdictio ad solam reuerentiam, & obedientiam fuit restricta; ita vt ipsos pro zelo suæ conscientiæ corripiat, & mulctâ etiam pecuniaria, veluti modica correctione castiget obedientes verò mansuetè recipiat, confortet, & foueat.

R. P. D. EMERIX.
Tridentina Iurispatronatus.
Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVM. CCXXIII. Denegatur executio Literis Apostolicis continentibus derogationem medietatis vocum, & gratiam *si neutri*, vti penitùs iniustificatis, quia iuspatronatus hæreditarium visum est, non gentilitiū, & ideo cessante dupplicitate patronorum, cessabat etiam medietas vocum, prout adhuc corruebat gratia *si neutri*, quia solus præsentatus à patrono hærede poterat ius habere, cui proinde, quia iam fuerat in possessionem immissus etiam manutentio conceditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Census.
Mercurij 25. Maij 1678.

ARGVM. CCXXIV. Census cum vno ex fratribus contractus tam nomine proprio, quàm nomine suorum fratrum absentium, cum solo fratre contrahente fuit extinctus; Cumque de valida extinctione opponeretur, illa plusquam legitimè facta dicitur, non solum quia rectè soluitur ei, cum quo contrahitur, verum etiam quia frater contrahens erat administrator bonorum communium, & tandem quia in redditione rationis eadem extinctio etiam approbata erat.

R. P. D. MATTÆIO.
Mediolanen. Iurium Parochialium.
Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXV. Ecclesia Parochialis in Collegiatam fuerat erecta; cumque Canonici controuerterent Parochis, qui plures erant, exercitium curæ, & receptionem emolumentorum parochialium, de eorum qualitate disceptatum est, & de mutatione status illius; eosque veros esse Parochos fuit decisum, omnes tamen simul, non autem vti singulos, & ad ipsos etiam omnia iura parochialia pertinere; statum autem eiusdem Ecclesiæ quoad parochialitatem illius nec immutatum, nec immutari potuisse

se visum est ex clausula præseruatiua in erectione à Pontifice appositæ, itaut quodcumque dominium attributum Canonicis, quo ad alia, non autem in iis, quæ parochialitatem concernunt, de iure intelligendum sit.

R. P. D. PAVLVCIO.

Bononien. Fideicommissi de Foscherariis.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXVI. Disceptabatur inter vocatos, an fideicommissum familiæ relictum, comprehenderet solum illos, qui erant de familia effectiua, vel etiam ad contentiuam extenderetur, quod quia conseruationem agnationis continebat, ideo vtramque familiam comprehendere fuit decisum, addito viterius, quod testator, religionem ingressurus, familiam effectiuam habere non poterat, neque satis declarauerat persæpius repetitum, & expressum nomen, & rationem conseruandæ agnationis, ipsumque verbum familiæ, eius cognomen eo magis viterius addendo.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anagnina Castri Vallis Petrarum.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXVII. Declaratur dominium directum Ecclesiæ, etiam ad effectum deuolutionis ex instrumento inuestiturę, aliisque pluribus adminiculis, maximè, quia contra successores agebatur, & habentes causam ab eis, qui proinde impugnare non poterant ea, quæ eorum auctor, vel fuerat expressè approbatus, vel aliter confessus, plura ideo in præsenti decisione adducuntur etiam, super legalitate Bullæ Pontificis; venditione comprehendente iura, vel bona, & super quantitate pretij denotante, quid fuerit in venditione comprehensum.

R. P. D. MATTHÆIO.

Æsina Donationis.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXVIII. Inimicitiam fuisse causam non vocandi proximiorem in contractu mulieris probari prætendebatur, & super ea fuerat etiam remissoria cõcessa; cumque altera pars illam post contractum successam verificare prætenderet, hæc coæqualis probatio ipsi impugnabatur, sed non obstante impugnatione ipsi etiam remissoria conceditur, nedum quia adhuc publicatus non erat processus, verum etiam, quia vterque ad imparia iudicari non poterat, sed inter eos omnimoda æqualitas seruanda foret.

R. P. D. TAIA.

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Castri Fiani.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXIX. Disceptatur conclusio alienationis factæ in fraudem creditorum, vel paratæ executionis cum distinctione actionis realis, vel personalis à DD. intellectæ, quæ hic sine vlla distinctione, pro nullitate resoluitur, quia scientia in alienatario constabat, & de omnibus bonis debitoris alienatio facta erat, quo in casu possessorem non solum executiuè, sed etiam cum prosequutione iudicij contra debitorem intentati, conueniri posse deciditur.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Castri Fiani super attentatis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXX. Facultates Congregationis Baronum super transmissione Commissarij in Terra Baronali, etiam ad instantiam creditorum facta expenduntur, quæ quia prætendebatur attentata, vtpote sequuta post appellationem interpositam, & causam simpliciter commissam, attamen ab illis excusari visa est, quia apparuit facta vigore suarum ordinariarum facultatum, quamuis etiam à creditoribus petita sit, non obstante commissione simpliciter obtenta, quia si attentata non adsunt, eadem commissio intelligitur prout de iure, eo magis clausula *purgatis attentatis* in d. commissione apposita, quia fuerat deleta.

REVEREMDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Forosempronien. Saluiani.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXXI. Ad excludendum Saluianum principaliter opponebatur defectus hypothecæ à possessore præscriptæ per spatium annorum decem, vel viginti, sed neutra subsistere visa est, quia illa decennalis excludebatur per absentiam creditoris; altera verò cessabat ex scientia ipsius possessoris de credito existenti super re possessa, quæ sicuti probata erat in illo, ita etiam creditori non obstabat, quod sua actio remaneret præscripta.

R. P. D. MATTHÆIO.

Bononien. Fideicommissi de Cattaneis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXXII. Nec fœminæ, nec descendentes ex eis ad fideicommissum sunt admissæ, quia omnes fuerant perpetuò exclusi, & expressa conseruatio agnationis habita erat, idque neque ex parte conditionali prætendi posse deciditur, quia si ambo à dispositiua excludebantur, ita etiam exclusi dici debent à parte conditionali, quæ cum dispositiua eandem qualitatem habere debet; de cuius itaque intellectu, quia plura in præsenti decisione deducuntur, ad sequentem Summarium, & Decisionem te non pigeat recurrere.

R. P. D. RONDININO.

Romana Pensionis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVM. CCXXXIII. Valida declaratur pensio super Parochiali imposita, quia illius fructus sufficientes visi sunt, ad quem effectum computantur etiam incerti, cum super certis, & incertis illa reseruata foret; quæ autem in summa taxari debeant expensæ eiusdem Ecclesiæ, sœque etiam reaptationes, eiusdemque domorum, & an inter illius onera computari debeat expensa Vice-

curati, ex sequenti Summario, & Decisione colligito.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Hispalen. Primitiarum.
Lunæ 6. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXIV. Archiepiscopo, & Parochis impugnabatur consequutio primitiarum, & oblationum, quæ tamen ex iuris assistentia, & ex eorum quasi possessione fuit concessa, non obstantibus testibus contra illam deponentibus, quia vel non probabant immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo, vel in concursu testium Parochorum, & Archiepiscopi, qui habebant iuris assistentiam, præferendi non erat, minus etiam releuante titulo transactionis nullæ ob non obtentum Beneplacitum Apostolicum, eo præsertim, quia illa impugnata erat, & successoribus præiudicare non poterat.

R. P. D. EMERIX.
Hortana Reintegrationis.
Lunæ 6. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXV. Ad bona renunciata, & à quibus etiam fuerat per statutum exclusa, reintegrari prætendebat Soror post obitum Fratris, ratione noui statuti d. reintegrationem concedentis; sed illam perpetuo excluiam deciditur, quia d. statutum superuenerat postquam ipla iam fuerat præcedenter excluſa, & post maculis ius quæsitum, quo casu cum non habeat oculos retro, respicit futura, non autem præterita, eo magis quia ex ampliſſima renunciatione præcludebatur ipsi via quamcumque reintegrationem petendi.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Perusina Domus.
Lunæ 6. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXVI. Super bonis expressè alienari prohibitis immissio fideicommissario conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, sibi solum excepto, quod competebat retentio, vel ratione detractionum, vel quod dd. bona erant alienata pro dote, quorum neutrum subsistere dicitur, quia detractiones iam fuerant præcedenter consumptæ; causa verò dotis cadere non poterat super bonis expresè prohibitioni affectis, existentibus bonis eidem prohibitioni non subiectis.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana, seù Taurinen. Bonorum.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXVII. Plura complectitur hæc decisio, tam in iure, quàm in praxi admodum necessaria, super diuersis clausulis æquè in contractibus, ac in iudicijs exerceri solitis, & consuetis, ac etiam super transactionis effectu, tam ad validitatem illius, quàm vt impediatur, vel non impediatur ex ea prosequutionem iudicij exequutiui, quod in præsenti facti specie iam fuerat introductum.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Æsina Bonorum.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXVIII. Prætendebatur creditum ex transactione vel fuisse extinctum, vel saltem præscriptum, sed neutrum subsistere visum est, quia quietantia, licèt generalis, restringebatur, tamen ad rem, de qua agitur, & eo magis quia agebatur de credito, quod purificari debuerat ex morte, & ideo illud non erat necessarium, nec poterat dici ex causa de præsenti: Præscriptio verò pariter cessabat, quia non erat quadragenaria, prout in obligatione Camerali, & iuramento requiritur.

R. P. D. RONDININO.
Papien. Bonorum.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXXXIX. Agitur de obligatione mulieris facta fauore emptoris bonorum fideicommissi, quæ cum non fuerit reducta ad simplicem remissionem hypothecæ, veram obligationem importat, de cuius iuribus emptor, non autem possessor immissus à iudice excipere potest, quia ille non erat legitimus possessor; hic autem semper spoliato non habebat. Rursus de dotis assecuratione tractatur, quæ constante matrimonio non conceditur, nisi priùs concludenter probata vergentia viri ad inopiam, maximè contra tertium.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Æsina Bonorum.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXL. Manutentionem prætendebat vsufructuarius proprietario defuncto, eo magis quia possessionem acceperat, sed illa ei denegata, hæredi proprietarij conceditur, quia de sui anteriori possessione constabat, & quidem titulata, adeoque præferenda, vbi verò altera proprietarij clanderenda, vbi verò altera proprietarij clandestina visa est, tamquam capta hærede vsufructuarij possidente, cum solo mandato, dummodo possessio sit vacans, & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura.

R. P. D. MATTHÆIO.
Romana Alimentorum.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXLI. Ex bonis primogenituræ subiectis fratrem primogenitum teneri alere fratrem secundogenitum in hac decisione firmatur, non solum ex dispositione iuris, sed etiam ex obligatione illi in constitutione primogenturæ iniunctæ; cum autem de quantitate alimentorum, & de obligatione ea præstandi extra domum dubitatū sit, illa à viribus patrimonij fuit desumpta, hæc autem concessa, stante lite inter eosdem fratres exorta.

R. P. D. EMERIX.
Neapolitana Beneficij.
Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVM. CCXLII. Iuspatronatus laicale à Testatore constitutum erat, quod deinde

Eccle-

Ecclesiæ relictum, vtpote subiacens Regulæ Cancellariæ reseruatoriæ mensium, ac etiã vigore indulti fuerat ab Episcopo collatum; illud tamen præsentato à Patrono deberi deciditur, quia adhuc naturam laicalem retinebat, tam ex declaratioine Testatoris, quàm ex verbis in fundatione appositis, quod illius præsentatio spectaret ad Patronũ in omni casu, & toties quoties vacatio successerit, quæ verificari non posset, si illud reseruationibus subiaceret.

R. P. D. MATTHÆIO.
Romana Saluiani.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLIII. Notabilis quæstio deciditur in materia restitutionis dotis vigore *Auth. res quæ C. comm. de legat.* quæ licèt etiam cum priuilegio prælationis in bonis fideicommissi procedat, tamen priuilegium cessare dicebatur, quia bona penès vltimum ex vocatis remanserunt libera, & ideo suis creditoribus prætendebantur obnoxia; sed pro prælatione dotis deciditur, quia adhuc illius priuilegium extabat, tamquam incipiens, & ducens anterioritatem ab ipsa die conditi fideicommissi, non autem constitutionis, vel restitutionis dotis, quod solum ad alium effectum attenditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Primogenituræ de Cæsarinis.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLIV. Pendente conditione fideicommissi, illius bona à grauato alteri ex fideicommissarijs sunt concessa, sed concessionem retractandam esse deciditur, quia præmaturam restitutionem in præiudicium vocatorum ille facere non poterat, ac etiam quia non valuit ipse duriorem reddere conditionem illorum circa adeptionem possessionis in casum obitus eiusdem grauati, non obstante quod eadem translatio laudabiliter facta diceretur, ad conseruationem splẽdoris familiæ, quia hoc excusabat quidem à pœna, non autem retractationem impedire poterat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Interamnen. Fideicommissi.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLV. Super bonis., in quibus Testator maiorem affectionem habebat, particulare fideicommissum fuisse ab eo constitutum deciditur, ex speciali prohibitione alienationis, addita ratione, vt illa perpetuò remanerent in familia, & ad hoc, vt eius memoria conseruaretur, quod proindè defensiuum, & reciprocum visum est, cum alioquin hæc entxa Testatoris voluntas impleri minimè potuisset.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana Locationis.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLVI. Exceptiones plures hinc indè opponebantur inter Conductorem, & Locatorem, quæ pro partium diuersitate sunt admissæ, & respectiuè reiectæ, tam iuxta relationem Peritorum, de quibus plura in decisione deducuntur, quàm etiam quia ex eodem instrumento resultabant, ideoque non sunt excluſæ, licèt essent turbidæ, vel altiorem habeant indaginem, etiam ad effectum retardandi obligationem Cameralem.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Calaguritana Beneficij del Busto.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLVII. Subdelegatio Examinatorum in partibus in hac decisione conceditur, quia de solo simplici beneficio agebatur, & quod magis est, extra Italiam, quo in casu propter periculum itineris, & notabiles expensas, quæ quis subire teneretur, receditur à regula, de illud coram Iudice appellationis faciendo, eo magis quia non prouocabatur ad nouum concursum, & ambo litigatores erant in partibus.

R. P. D. PVLVCCIO.
Bononien. Fideicommissi de Campanis.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLVIII. Bona à principio empta, pro quibus sola pars pretij soluta erat, fuerant deindè per plures annos in locationem retenta, cumque hæredes emptoris exciperent de dominio, simplices tamen conductores declarati sunt, vt proindè neque illis retentio competeret pro summa soluta, quia longè plus consequuti fuerant ex illorum fructibus, quàm importaret eorum creditum.

R. P. D. TAIA.
Postea S. R. E. Cardinali.
Nullius S. Edisti Bonorum.
Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCXLIX. Legatum bonorum emphyteuticorum factum erat pro dote Capellæ, quod licèt impugnaretur ex eo, quod Ecclesia non fuisset capax illorum, ipsam tamen ad effectum vendendi capacem esse deciditur, ac etiam pro erogando pretium in opus sibi iniunctum, quamuis aliàs ipsa emphyteusim pro se retinere non posset.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria.
Lunæ 17. *Iunij* 1678.

ARGVM. CCL. Particularis quietantia facta erat à Matre Tutrice suorum filiorum, etiã cum interuentu procuratoris patrui eorundem pupillorum, quæ cum duplici defectu laborare diceretur, altero solemnitatum, altero non comprehensionis crediti illorum, sed ab vtroque sanata, valida declarata est, quia solemnitates non erant necessariæ, neque respectu matris, quæ contraxerat tamquam Tutrix, neque ratione pupillorum, quia non agebatur de liberatione generali facta ad fauorem Tutoris, sed de quietantia vnius debiti particularis, quæ nullas solemnitates requirit; comprehensio verò crediti eorum satis resultare visa est, quia cre-

creditor maioris quantitatis longè minus receperat, & ideo illud excompuratile necessariò dicendum est.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Praten. Iuris Conferendi.
Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVMENTVM CCLI. Capitulares esse prætendebant Beneficiati, Capellani Portionarij, aliique huiusmodi, ex eo quia interessent Capitulo, in eoque vocem haberent, sed hoc quoad solum interesse commune reducitur, communemque massam, æqualiter, seu distributiuè diuidendam, non autem in cæteris actibus, quæ ijs exceptis, à solis Canonicis exerciti sunt, & exerceri debuerant, quales præ cęteris actus iurisdictionales dicuntur.

R. P. D. TAIA.
postea S. R. E. Cardinali.
Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ.
Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVMENTVM CCLII. Quæstio illa simplicis denominationis Collegij, de quo magis intelligenda sit, vbi plura fuerint in Ciuitate Collegia, hic non minus ex facto, quam de iure deciditur, fauore Collegij iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ, ad exclusionem alterius Collegij Aduocatorum, & Iudicum, quia ratione præeminentiæ, & dignitatis sic intelligenda vita est, sicque etiam inibi de facto practicata, non solum ex obseruantia, sed ex publicis instrumentis, à quibus pleniſſimè comprobata est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pensionis.
Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVM. CCLIII. Bigamus, & Gubernator Ciuitatis dicebatur amisisse priuilegia clericatus, ac etiam pensionibus remansisse priuatus; sed neutrum conceditur, quia bigamia præseruata erat ab officio Equitis militum per ipsum possesso; Gubernij autem administratio de sui natura non importabat exercitium illorum actuum, qui sunt statui clericali contrarij, illique omninò incompatibiles, modò tamen non probetur actu, vel habitu fuisse descensum ad pœnam sanguinis, & mutilationis membrorum.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Compostellana Iurisdictionis.
Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVM. CCLIV. Cumulatiua iurisdictio est concessa Capitulo cum Episcopo in puniendis Clericis Capitularibus, non solum quia de illius quasi possessione constabat, verum etiam quia transactio, adeoque titulus assistebat, vt proindè illi non sit denegata manutentio, quamuis horum exercitium ad solam domesticam, & fraternam correctionem limitari prætenderetur, quia potius apparuit veram, & propriam iurisdictionem competere, ex vsu carceris, forma appellationis præscripta, & alijs etiam ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Imolen. Bonorum.
Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVM. CCLV. Deuolutio pœnalis ob alienationem emphyteusis factam irrequisito domino directo, sub conditione conceditur, quatenus infra tempus præfixum non petatur ab emphyteuta consensus, eique etiam debitum soluatur laudemium, quia de illius directo dominio satis constare visum est ex instrumento inuestituræ, aliisque etiam coniecturis, & adminiculis, quæ contra inuestitum, & habentem causam ab eo plusquam probare dicuntur.

R. P. D. EMERIX.
Romanana prætensi inuestimenti.
Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVM. CCLVI. Post quinquaginta, & amplius annos noua redditio rationis petebatur à substituto contra hæredes Tutoris, qui à pupillo liberatus erat, quem tamen pro ea non teneri deciditur, quia nec suus auctor, si viueret, teneretur, ex amplissima solidatione sibi coram Iudice facta, eo magis quia etiam libri consignati sunt, & ita adhuc impossibile foret eam iterum reddere, quod si substituti aliquid sibi deesse prætendant, agere debent contra hæredes grauati non autem contra tutorem, qui à pupillo fuerat absolutus.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Compostellana iuris examinandi.
Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVM. CCLVII. Lamentabiles Parochorum querelę proponuntur super nouo examine eis ab Episcopo successore indicto, quod ab illis tamquam semel approbatis, non amplius subeundum esse prætendebatur; Episcopum verò pro sola quiete suæ conscientiæ eos cogere posse deciditur, quibus non ideo aliquam iniuriam facere visum est, cum nonnisi, præuio huiusmodi examine, de eorum sufficientia sibi constare potuerit, ad hoc, vt de grege sibi credito aliquam rationem Omnipotenti Deo reddere non teneatur, super recta administratione Sacramentorum Ecclesiæ.

R. P. D. PAVLVCCIO
Compostellana Iuris examinandi super
Remotione Vicecuratorum.
Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVM. CCLVIII. Vicarios, seu Vicecuratos ab Episcopo deputatos remoueri prætendebant Parochi, se nouo examini subijcere recusantes, sed quia illiud pro sola quiete conscientiæ Episcopo successori fuit in præcedenti decisione concessum, ante hoc nouum examen dd. Vicarios, seu Vicecuratos remouendos non esse deciditur, quia nimiam inhabilitatem præseferebat huiusmodi examinis recusatio ab Episcopo successore, tamquam legitimo medico, solummodo requisita.

R. P. D.

Index Argumentorum.

R. P. D. RONDININO,
Romana, seu Ferentina Bonorum.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLIX. Controuertebatur recognitio librorum tutelarium, quatenus esset illa facienda per testes, simpliciter habentes notam manum scribentis, vel quod ipsi adhuc illos scribere vidisse deponant, & communem recognitionem sufficere fuit decisum, quia agebatur de libris, in quorum cōscriptione non adhibentur testes, nec aliqua fraudis suspicio concurreret, ob quam rigorosa requireretur recognitio, maximè quia iidem libri solum pro adminiculis adducebantur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Bononien. Transactionis,
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLX. Vsuraria prætendebatur annua præstatio in transactione promissa, quasi ex credito pecuniario nullos fructus cōueniri potuerint; verum quia illa ad eandem transactionem, non autem ad purum creditum correspectiua erat, ideo de aliqua vsura eam redargui non posse deciditur; plura ideo non solum de hac materia vsurarum, sed etiam de dote, illius augumento, legato legitimæ, & alijs ex sequenti Summario videndis, in hac præsenti Decisione adducuntur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Pecuniaria.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXI. Fructus non restitutæ dotis deberi mulieri viduæ Statuto Ciuitatis Viterbij cauetur, & quidem etiam absque vlla interpellatione, quod Statutum in iure validum est; hinc cum quæreretur à quo die illorum inciperet hypotheca, sub dubia DD. opinio refertur, cum distinctione tamen, quatenus nempè illi ex interpellatione deberi incipiant, vel interpellatio non sit principuim productiuum acquisitionis ipsorum

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Calciaten. Iuris cognoscendi causas.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXII. Concordatum erat inter Episcopum, & Capitulum super iure cognoscendi causas, postea quam Episcopus tres sententias conformes obtinuerat, & etiam exequutoriales expedierat, propter quod impugnabatur transactio, tamquam facta super iure claro, sed illam substinendā esse deciditur, quia adhuc remanebant reliquiæ iudicij, cum causa fuisset commissa in gradu restitutionis in integrum, maxime quia aliquid etiam decidendum remanebat super declaratione delictorum, quæ postea in transactione explicata sunt, & demum quia eadem transactio confirmata erat à Sede Apostolica, præuio illius examine facto in Congregatione Concilij.

R. P. D. PAVLVCIO.
Romana Dotis.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXIII. Cedens creditum exactum, vel alijs præcedenter cessum se tueri prætendebat ex adiectione verborum facta cum clausula, *tale quale è*, sed ea non obstante, ad illud supplendum, & pretium cessionario refundendum condemnatus est, quia cum de exactione, & præcedenti cessione constaret, dubitatum non est de manutentione crediti cessi, pro quo ideo à Rota relaxatur mandatum, quia facultates A. C. illi communicatæ sunt, hoc non impediente sententia contraria, quia vel erat iniusta, vel substantiam crediti non tangebat, & ideo viam exequutiuam vulnerare non poterat.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Trebellianicæ.
Mercurii 22. Iunii 1678.

ARGVM. CCLXIV. Trebellianica erat filijs prohibita per illa verba, *cuiuscumque prohibitionis alienationis, ad hoc, vt bona omnia conseruarentur inter vocatos*; Cuiu autem prætēderetur illam ex particulari consuetudine Bononiæ prohiberi non potuisse filijs primi gradus, ad eam probandam pluries fuit petita remissoria, semper tamen denegata, vtpote contraria inueteratæ opinioni Rotæ, adhuc in causis Bononiensibus practicatæ, quod nempe illa etiam filijs primi gradus prohiberi possit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pensionum.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXV. De assignatione alimentorum tractatur, eaque præstita puellis, taxaxata visa sunt ad rationē, qua pro illis Monasterio soluerentur. Rursus agitur de pensionibus domorum, pro quibus exequutiuè procedendum esse deciditur ex Statuto Vrbis *lib. 1. cap. 88.* quod sicuti practicatur ab A. C. ita etiam practicari potest à Rota, cui facultates eiusdem A. C. communicatæ sint; Et demum de exceptione à creditore facta quatenus illius voluntatem declaret, super quibus bonis ipse satisfieri velit.

R. P. D. EMERIX.
Anconitana Fructuum.
Mercurii 22. Iunii 1678.

ARGVM. CCLXVI. Vtilis est decisio, quæ ignorantes hæredes bona fide adeuntes potest persæpè iuuare, eo in casu, quo fuerit deindè compertum bona inuentariata defuncti non ad illum, sed ad ipsum hæredem spectare, cui ob id repudiatio est concessa, propter enormissimam læsionem, quam pateretur, si cum suis bonis, quæ credebat hæreditaria defuncti, illius debitum soluere teneretur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Elnen. Commutationis Legati.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXVII. Solam materiam commuta-

mutationis voluntatis defuncti cõtinet hæc decisio, ad eum casum, quo illa nedum in aliud opus pium facta erat, sed etiam extra Ciuitatem à moriente declaratam, quia illa impleri non poterat iuxtà modum a Testatore demandatum, ac etiam quia aderat iusta causa bellorum, quibus subiacebat Ciuitas legataria; in nihilo relcuante altero defectu omissæ citationis Communitatis, & Clericorum eiusdem Ciuitatis, quia aderat consensus æquiuorum, ijdemque principale interesse non habebant.

R. P. D. EMERIX,
Maceraten. Fideicommissi.
Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXVIII. Quia detractiones legitimæ, & trebellianicæ dicuntur certæ ratione loci, & quotæ, ideo sicuti illæ nõ impediunt immissionem fideicommissario pro indiuiso, ita & nec minus effectum possessionis tollunt, vt proindè manutentio vtrique sit concessa, fideicommissario, nempe & hæredi simul, vnicuique tamen ad normam suæ possessionis, illi pro fideicommisso, huic autem pro detractionibus sibi competentibus.

R. P. D. RONDININO.
Lucana emphyteusis.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXIX. Tam ex capite alienationis, quàm ex capite non solutionis canonum dicebatur incursa caducitas, quæ tamen à Rota admissa non est, quia alienationem non importabat sola facultas francandi bona Ecclesiæ, cum subrogatione aliorum maioris redditus, & augumento canonis; Rursus quia altera alienatio adducta, facta erat cum consensu domini directi, ac etiam canones fuerant recepti, & si qui adhuc soluendi remansissent, eos emphyteuta erat soluere paratus, propter quod ille semper ad moræ purgationem admittitur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Rauennaten. Saluiani.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXX. De probatione Catastri tractatur, etiam contra tertium, quia illud ex pluribus adminiculatum erat, ac proindè non solum antiquam possessionem debitoris probare deciditur; verum etiam identitatem bonorum ex eo resultare declaratur, quia eadem possessio ita fuerat de vno in alium successiuè translata, donec ad vltimum possessorem deuenerit.

R. P. D. EMERIX.
Sipontina prætensi Spolij.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXI. Ad reintegrandum debitorem, Capitulum creditor condemnatum erat, sed quia condemnatio visa est nulla, & iniusta, illi restitutio in integrum fuit concessa: Hæc vtraque apparere visa est, quia sine transportatione actorum iudex appellationis processerat, eo in casu, quo de credito satis euidenter constabat ex agnitione debitoris, & vlterius, quia illud comprobatum erat ex testibus eiusdem Capituli, qui vbi prout hic non agitur de interesse singulorum, pro eo benè probant.

R. P. D. EMERIX.
Neapolitana Fabricæ.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXII. Noua causa Tramontanæ iterum ventilatur in Rota, super eleuatione fabricæ, quæ aspectum solis vicino impedire dicebatur, ingressum ventorum, & prospectum montium, quæ omnia in præsenti decisione sunt reiecta, non ex eo solum, quod illa minus concludenter probari visa sint, verum etiam, quia quatenus verificata, non relcuant, cum non impediatur vicinus suum ædificium altius tollere, etiam si luminibus vicini officiatur.

R. P. D. EMERIX.
Neapolitana Fabricæ.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXIII. Prosequutio Fabricæ attentata dicta erat, sed contrarium fuit decisum, quia inhibitio respiciebat certum, & particularem modum fabricandi, vbi verò fides extraiudicialis, etiam lite pendente extorta, loquebatur de alio modo ab ipsa inhibitione diuerso; quod eo magis procedere dictum est, quia agebatur de attentatis, quæ sapiunt delictum, & ideo erant omnino, & plene, ac concludenter probanda.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Terdonen. Præposituræ.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXIV. Impetratum fuerat à Papa beneficium optatum, sed exequutio Literarum Apostolicarum denegata est, quia probata non erat reseruatio Pontificis, cum collatio spectaret non ad Episcopum, vt fuerat Papæ narratum, sed simultaneè ad Episcopum, & Capitulum, vel etiam ad solum Capitulum vigore particularis Consuetudinis, propter, quod eadem reseruatio neutiquam subsistebat, plura itaque de huiusmodi, & de electionis materia in præsenti decisione deducuntur.

R. P. D. RONDININO.
Toletana, seu Granaten. Pensionis.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXV. Pro sustinenda pensione valor beneficij discutitur, qui tamen satis probari visus est ex testibus, de eo deponentibus, partitis librorum decimalium, iuncta etiam solutione pensionis ab Antecessore facta, ex quibus omnibus simul iunctis, quia probatio decennalis resultabat, qui est superlatiuus modus in hac materia, pensionem ideo sustineri deciditur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Vicen. Parochialis.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXVI. Quamuis hoc Sacrum Tribunal habeat in votis plerumque inclinare contra obtinentes beneficia alie-

na, in hac tamen decisione executionis demandatur gratia, *certo modo*, obtenta, quia permutatum erat beneficium parochiale ab eo, qui die immediate sequenti aliam parochialem obtinuerat, cum alio beneficio simplici modici redditus, propter quod cum impetratio non subsisteret, & duplici nullitate laboraret, ideo illius impetratio, quamuis, *certo modo*, obtenta, valida declarata est

REVERENDISS. D. ALBERGATO.
Sacræ Rotæ Decano.
Vicen. Parochialis.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXVII. Nouo possessori manutentio conceditur, quia primus fuerat reiectus à iudice, eiusque possessio etiam alteri tradita; cumque illius sententia, neque de nullitate, neque de iniustitia notoria redargueretur, & quidem ex ijsdem actis resultante, aduersus factum iudicis ritè, & rectè procedentis, prout de iure præsumitur, numquam manutentionem concedi decidit.

R. P. D. EMERIX.
Romana Diuisionis Domorum.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXVIII. Vtilis est Decisio, quia continet praxim diuidendi rem communem, vt nempè illa pro portione consocij habentis bona cohærentia, eidem consocio assignetur, & quod in hoc iudicio communi diuidundo, non requiratur probatio dominij. sed sola possessio sufficiat. quæ in præsenti satis ex locationibus constabat vna cum receptione pensionum. Rursus quod tertius veniens ad causam, si non possidet, non impediat expeditionem illius inter litigantes, maximè si non portio ab ipso prætensa alienari prætendatur, sed altera, in qua ille nullum ius habet.

R. P. D. EMERIX.
Romana Donationis.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXIX. Baronalis qualitas rursus in hac præsenti decisione traditur, & declaratur, plenè deducta ex possessione bonorum Baronalium, ex confessione facta in libello porrecto Pontifici pro obtinenda licentia vendendi, & demum ex illorum venditione sequuta, non obstante, quod dicta bona à præcedente possessore fuissent per antea alteri personæ cessa, quia non vera cessio, sed promissio cedendi vita est, ac etiam quia non obtento beneplacito Apostolico, in simplicem administrationem resoluta erat.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Terracinen. Legati.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXX. Occasione legati à matre filiæ relicti, an illud in computum dotis fuerit à patre eidem filiæ traditum, petita remissoria conceditur, quia releuantia materiæ articulatæ in dubium reuocata non est, eo magis quia plurimum de fumo constabat, tam ex testibus, quàm ex testamento eiusdem patris, qui tamen in prophanis, vt hic, nequaquam dicitur necessarius.

R. P. D. TAIA,
postea S.R.E. Cardinali,
Burgi S. Domni Beneficij.
Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVM. CCLXXXI. Duo principaliter cõplectitur hæc decisio, alterum subrogationis gratiosæ, & requisitorum illius, præcipuè litis inter duos priores collitigantes vertentis; Alterum verò de incompatibilitate beneficiorum, quatenus nempè secundum, vel tertium beneficium obtinens, prius antea consequutum dimittere debeat, cuius occasione firmatur etiam ex huiusmodi credulitate, Patronum, etiam priori beneficiato viuente, alium sibi beneficiarum præsentare potuisse.

R. P. D. EMERIX.
Tolentina Census.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCLXXXII. Breuis est decisio, sed in praxi admodum necessaria super transportatione actorum in dies contingente, firmans quod licet in prophanis acta integrè transportanda non sint ad formam Concilij, etiamsi lis agatur coram Ecclesiastico, non tamen sufficit transportare ea soluum acta, quæ concernunt intentionem actoris, sed vna simul etiam illa, quæ respiciunt exceptionem rei transportanda sunt, quamuis causa ad vnum tantum articulum sit restricta.

R.P.D. RONDININO.
Ciuitatis Castelli Bonorum.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCLXXXIII. Prohibitus fuerat hæres, ne se intromitteret in hæreditate, nisi prius ãdimpleret Testatoris præceptũ, quod cum facere neglexisset, ad restitutionẽ fructuum condemnatus est, etiam cum tacita hypotheca, pro reintegratione fideicommissi, quia probata scientia testamenti, & contentorum in eo, subintrabat dolus, ex quo semper tacita hypotheca resultat; quando autem, & ex quibus huiusmodi scientia in præsenti deduceretur, ex sequenti Summario, & Decisione videndum est.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Barchinonen. Census.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCLXXXIV. Quasi possessio exigendi controuersa non erat, imò potiùs per solutionem approbata, & proindè possessori manutentio conceditur, non obstante sententia absolutoria in petitorio pronunciata, quia cum illa fuerit per appellationem suspensa, effectum manutentionis impedire non poterat.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Vrbeuetana Releuationis indemnitatis.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCLXXXV. Fructus propter euictionem passam à cohærede deberi decidunt, quia præscriptio opposita non currebat

durante lite cum deliberatario,& erat etiam interrupta per monitoriũ, quod licèt amissum, ex pluribus tamen identificatum fuit, exceptio verò, quod euictio fuerit iniusta, retorquetur, quia si ille à suo cohærede interpellatus, ipse etiam rem hæreditariam nõ defendit, iniustitiam euictionis allegare non meretur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Filiationis, & Alimentorum.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM.CCLXXXVI. Ad alimenta consequenda agebat filia, quæ illi, pendente iudicio filiationis sunt concessa, quia qualiscumque probatio super ea requisita, secundum diuersas opiniones DD. hic concurrere visa est, ex tractatu, præstatione alimentorum, facta à patre, ac etiam ex alijs, quæ satis superabbundare dicuntur, cum super ijs sola summaria cognitio, non autem perfecta probatio requiratur.

R. P. D. EMERIX.
Auximana Fideicommissi.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM.CCLXXXVII. Ex quo testator, fratribus institutis, demandauerit, quod si eorum alter vxorem non duxerit, & filios non procreauerit, possent alij, sequentes in ordine, ducere vxorem, & filios habere, prætendebant illorum filij ipsos fuisse vocatos, sed negatiuè resoluitur, quia ex hoc videbatur potiùs matrimonium consultum, quã præceptiuè ordinatum, & ideo nulla dicitur inducta vocatio, neque ex coniecturis resultans deficientibus digressu ad plures gradus substitutionum, & conseruationé agnationis, non deducta à manutentione familiæ, quia solum filij nominati sunt, sine vlla qualitate masculinitatis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Saluiani.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM.CCLXXXVIII. Immissio creditori in Saluiano conceditur, quia illius requisita, non admodum controuersa, satis verificata erant; adeoque ad solam retentionem pro creditis anterioribus quæstione redacta; illa pro indiuisa data est, quia agebatur de possidente iure dominij, cui nonnisi pro summa anteriori creditori soluta competit retentio, quod secus esset, si tractaretur de possessore iure pignoris, qui indiuisam possessionem substinere non debet.

R. P. D. MATTHÆIO
Colonien. Canonicatus.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM. CCLXXXIX. Fructus Beneficij sequestrati, gratiosè subrogato deberi decidiuntur, non obstante oppositione Capituli, quod nullum ius habere videbatur in illis, nec erat legitimus contradictor ad impediendam exequutionem literarum Apostolicarũ, tùm quia agebatur de fructibus post vtriusque collitigantis prouisionem decursis, tùm etiam quia illud non habebat parem titulum eiusdem speciei ad hunc effectum, omninò necessarium.

R. P. D. EMERIX.
Romana Pecuniaria.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM.CCXC. Fideiussori pro summa soluta indemnitatem petenti opponebatur, ipsum eam voluisse cõsequi super pretio aliorum bonorum, quasi quod plus ille petere non potuisset; Contrarium tamen fuit decisum, quia dicta declaratio importabat quidem assignationem ad commodum, & incommodum debitoris, non autem aliquam datione in solutum concludere poterat, ad quem effectum nécessaria erat conuentio superlucrandi, quidquid pluris ex ijsdem bonis fuisset retractum.

R. P. D. RONDININO.
Leodien. Abbatiæ.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM.CCXCI. De duobus Abbatibus insimul electis, ille præfertur, qui nulla macula inquisitus erat; vbi verò alter pluribus fuerat diffamatus criminibus, à quibus licèt absolutoriam obtinuisset, hæc tamen non suffragabatur illi, ad abstergendum infamiã facti, quæ sufficit ad aliquem repellendum à consecutione beneficij, quidquid foret, si ageretur de eo priuando beneficio, iam assequuto, in quo sola diffamatio non sufficeret, sed requireretur viteriùs vera probatio delicti,

R. P. D. RONDININO.
Romana Augumenti Dotis.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARG.CCXCII. Declaratur, seù potiùs limitatur dispositio textus *Auth. & si contractus C. de fid. instr.* quatenus pro recognitione scripturę requirit testes aliquem scribere vidisse deponentes, quod scilicet nõ procedat in ijs scripturis, in quorum conscriptione non adhibentur testes, in quibus tam ex Statuto Vrbis, ac vsu Curiæ, quam etiam S. Palatij, recognitio per comparationem literarum admittitur.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi, seù Prædij.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM. CCXCIII. Possessori ritè, & rectè in iudicio spoliato relcuatio indemnitatis, & illius vigore etiam associatio conceditur, quia aderat clausula *constituti*, *& precarij*, & alia etiam requisita concurrebant. Rursus filios in conditione positos fuisse vocatos, & substitutum non admitti, nisi prius purificata conditione suæ vocationis, in hac præsenti Decisione deciditur.

R. P. D. EMERIX.
Meliten. Census.
Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVM. CCXCIV. Post declaratam insubsistentem donationem, qua se tuebantur filij, allegabant ipsi restitutionem dotis maternæ, quæ quia fuerat à patre promissa, nõ præsumebatur soluta, quamuis instrumentum

tum promissionis præcesserit, ac etiam diuturna alimentorum præstatio concurreret, vnà cum lapsu temporis sine vlla petitione mariti, quia hæc omnia illius creditoribus præiudicare non poterat. Rursus quia filij erant etiam hæredes patris, & ideo sine inuentario, ac redditione rationis, creditum eiusdem dotis nequibant opponere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Restitutionis Alimentorum.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCXCV. Laudabilis institutus RR.PP.Societatis Iesu in hac decisione deducitur, qui adeò laborant in Vinea Domini, vt eam faciant suaues fructus reddere, dulcesque, & maturas vuas producere, non autem labruscas, quod hic præcisè explicatur ad normam Nobilissimi Seminarij Romani eis à Summis Pontificibus commendati, in quo recipiuntur Alumni, quatenus perueniant ad Sacros Ordines, quod si facere neglexerint, alimenta recepta restituere tenentur.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Fauentina Manutentionis.
Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVM. CCXCVI. Curatori, seu Administratori in bonis administratis manutentio conceditur, non solum quia illa, durante administratione ei denegari non debet, donec sit reddita ratio, verum etiam quia ipse causam possidendi mutauerat ob superuenientiam tituli fideicommissi per obitum minoris, vel pupilli, non obstante donatione eiusdem minoris, quia erat nulla, tamquam facta sine interuentu Curatoris, quem pater illi constituerat, & vlterius non comprehendebat, nec comprehendere poterat bona eiusdem fideicommitti.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Carpentoracten. Bonorum.
Lunæ 14. Nouembris 1678.

ARGVM. CCXCVII. Contractus minoris ratione iuramenti, etiam sine vlla causa substineri deciditur, quia non aderat statutum, contrarium disponens ‖ Cumque ad illum annullandum adduceretur læsio, hac non probari resoluitur ex testibus plures exceptiones habentibus, & præsertim valorem bonorum non concludentibus, maximè in concursu aliorum testium magis specificè deponentium, & habentium pro se iuris assistentiam, super veritate contractus, & valoris eorundem bonorum in eodem contractu expressi.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Pampilonen. Duorum quarrorum beneficij.
Lunæ 14. Nouembris 1678.

ARGVM. CCXCVIII. Deuolutionem præsentationis iurispatronatus pretendebat Episcopus, super qua etiam ipse pronunciauerat, sed illius sententia vitiosa est notoriè iniusta, quia cum ageretur de iurepatronatus Clericorum, & Laicorum mixto, & præsentatio infra tex menses fuisset sequuta, nullam deuolutionem eidem competere fuit decisum.

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Romana, seu Veliterna Assictus.
Sabbati 26. Nou. 1678. Rota Martiniana.

ARGVM. CCXCIX. Computationem plurium partitarum continet hæc decisio, quarum alteram probatam ex libris subducendam non esse deciditur, vbi verò alias computandas esse firmatur, quæ occasione traductionis frumenti, siue ex area, ad horreũ, siue ad Vrbem factæ sunt, quia apparuerunt necessario factæ, pluraque commoda attulerunt, ac etiam damna substulere.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Subhastationis de Alexiis.
Sabbati 26. Nou. 1678. Rota Martiniana.

ARGVM. CCC. Creditori Census, tam pro sorte, quàm pro fructibus consignatur pretium bonorum dbitoris, posteaquam fundus censitus, præuio Iudicis mandato, & ratione anterioris hypothecæ subhastatus est, cum Census exindè remanet extinctus, non obstante præscriptione illi opposita, quia cum prosequutio iudicij ab eo præcedenter intentati sibi fuerit impedita, nulla præscriptio currere potuit, nec ipse aliqua negligentia notari.

R. P. D. EMERIX.
Romana Successionis.
Sabbati 26. Nou. 1678. Rota Martiniana.

ARGVM. CCCI. Non solum dotis fructus ab hæreditate sui viri, mulieri deberi deciduntur, verum etiam eidem retentionem competere, tam pro credito ab ea persoluto, quàm pro aliis expensis similiter factis, vestimentis lugubribus sibi debitis, & aliis huiusmodi. Rursus de collatione tractatur, quatenus illa admittenda sit, & successiuè facienda de dote reddita inexigibili.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Romana Dotis.
Sabbati 26. Nouemb. 1678. Rota Martiniana.

ARGVM. CCCII. Impugnabatur creditum cessum vel quia non subsisteret, vel etiam quia antecedenter prætendebatur cessum, sed neutrum verificari visum est, quia probata illius existentia per instrumentum publicum, altera cessio apparuit facta de credito ab illo diuerso, & demum cum cessionarius non docuisset de aliquibus diligentiis factis contra debitorem cessum, vtrumque obiectum cessabat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Auenionen. Donationis.
Veneris 2. Decembris 1678.

ARGVM. CCCIII. Donauerat mater filio omnia bona, etiam illa, in quibus vsumfructum habebat, reseruato tamen sibi simili vsufructu suorum bonorum tantum, in casu, quo filius cum ipsa inhabitare noluisset,

quorùm deindè ſeparatione ſequuta, contendebat filius reſtituere matri vſumfructũ ſuæ dotis, debitæ ab hæreditate viri, quaſi quod ille verificaretur in altera parte donationis, etiam quoad vſumfructum conceſſæ; ſed contrarium eſt deciſum, quia dos quamuis conſequi debuiſſet ſuper bonis viri, attamen præleguata remanebat in vſufructu ſuorum bonorum, ſibi à donatrice ſpecialiter reſeruatorum.

R. P. D. RONDININO.
Auenionen. Fideicommiſſi.
Veneris 2. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCIV. Sicuti liberorum appellatione non ſolum veniunt filij primi gradus, ſed etiam vlteriores deſcendentes, maximè quando, prout hic, eorum deſcendentia per gradus diſtinctos fuit à Teſtatore vocata, ita etiam nomine filiarum non veniunt neptes, & proneptes, eo præſertim caſu, quo Teſtator adiecit non ſolum perſonam patris, ſed illas expreſſit cum dictione *detti*, de ſui natura perſonaliſſima, coniecturis contrarijs non attentis, quia in hoc clara viſa fuit Teſtatoris voluntas.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Rom. ſeu Portuen. Fideicommiſſi.
Veneris 2. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCV. Tractatur materia aſſignationis à patre viuente factæ in fauorem filiorum, quod ea nempè alienationem, & contractum inter viuos importet, non autem vltimæ voluntatis, ideoque illa ſubſequuto teſtamento, & fideicommiſſo ſucceſſiuè facto non ſubiaceat; Rurſus etiam, quod creditor fideicommittentis, cui illius bona inſolutum data ſunt à fideicommiſſario moleſtari non poſſit, ſiue fideicommittens debitor principalis, ſiue fideiuſſor exiſtat.

R. P. D. MATTÆIO.
Rom. Prætenſorum Alimentorum.
Veneris 2. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCVI. Pro præſtatione alimentorum bona fratri aſſignata erant, quæ tamen aſſignatio vſque ad certam ætatem, non autem in perpetuum durare debebat, itaut ea peruenta, frater debitor bona ipſa pro ſe retinere decidatur, & alimenta in pecunia, & reſpectiuè in bonis, ſeu alijs effectibus eidem fratri conſignare teneatur, quorum taxatio arbitrio iudicis eſt remiſſa, qui ſecundum dignitatem perſonarum, quantitatem patrimonij, & conſuetudinem loci eadem ſtatuere debet.

R. P. D. EMERIX.
Rauennaten. Fideicommiſſi.
Veneris 2. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCVII. Fideicommiſſario immiſſio impediti prætendebatur, ex defectu identitatis bonorum, ex capite detractionum, ac etiam ratione melioramentorum, quæ tamen eis non obſtantibus eſt conceſſa, quia identitas ex diuiſione reſultabat, detractiones præſumebantur conſumptæ ex omiſſione inuentarij cum alienationibus ſubſecutis, melioramenta verò probata non erant & in omnem caſum compenſanda forent cum fructibus percepris à die motæ litis.

R. P. D. TAIA.
Poſtea S.R.E. Cardinali.
Rom. ſeu Spoletana Legitimæ.
Lunæ 5. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCVIII. Matri binubæ deberi ſupplementum legitimæ in hac deciſione deciditur, non ſolum in vſufructu, ſed etiã in proprietate, quia non aderant filij prioris matrimonij, omiſſa diſtinctione bonorum prouenientium à patre, & aliis à filio acquiſitis, pro qua calculanda computatum eſt etiam lucrum dotis, quod tanquam debitum voluntarium, illam diminuere non poterat.

R. P. D. VICECOMITE
poſtea S. R. E. Cardinali.
Romana Pecuniaria,
Lunæ 5. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCIX. Opponebat creditor exceptionem rei non traditæ, ſed quia debitorem ampliſſimè liberauerat in inſtrumento publico, obligatione Camerali vallato, ideo auditus non eſt non ſolum, quia hoc ipſe probare tenebatur, verum etiam, quia traditio adhuc in parte probata. ita, etiam pro reliqua parte præſumenda erat, & demum, quia teſtes plenè, & concludenter deponebant de illa.

R. P. D. EMERIX.
Romana Diuiſionis Domorum.
Lunæ 5. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCX. De duabus domibus, quæ diuidi poterant, vna aſſignatur vni, & altera alteri; Alia verò, quę cõmodã diuiſionem non patiebatur, maiorem partem habenti tota aſſignata eſt, ei obligatione iniuncta refundendi alteri parti ſuam portionem coæqualem, vel in pretio, vel in bonis iuxtà æſtimationem peritorum faciendam, quia ſic remoueri viſa ſunt iurgia, ſemper in diuiſione vitanda.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Auximana Pecuniaria.
Veneris 9. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXI. Prætendebant filij ſe eſſe vocatos in donatione patris, ſed illorum vocatio ad qualitatem hęreditariam reſtringi viſa eſt, quia donatio facta erat pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, etiam cum clauſula *ad habendum*, quod ſemper facit donationem pertranſire ad extraneos, & hoc nõ obſtante prætenſa voluntate donantis, quæ potiùs apparuit contraria, maximè quia manifeſtata ſolum poſt donationem factam, neque donatario, neque illius creditoribus præiudicabat.

R. P. D. EMERIX.
Romana Cenſus,
Veneris 9. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXII. Practicabilis eſt deciſio in materia reſtitutionis fructuum in iudicio manuteutionis, quos æquè in mandato

de

de manutenendo, ac etiam in Signaturæ relato cum clausula, *sine præiuditio eiusdem mandati de manutenendo*, comprehensos esse decidit ex natura ipsius manutentionis iudicij, quamuis illi petiti non sint, vel aliter in eodem mandato non contineantur; Cumque ageretur de fructibus annuæ præstationis, illos etiam ante motam litem deberi similiter definitum est.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Colonien. Abbatissatus.
Veneris 9. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXIII. Duplex electio Abbatissæ nulla declarata est, Altera quia facta fuit contra formam Concilij Lateranensis, cuius plura requisita enumerantur, & ideò notatur defectus publicationis non sequutæ in ipsa die, ipsoque actu electionis; Altera quia stante nullitate primæ electionis non poterat Archiepiscopus iure deuolato eligere, cum non ad ipsum spectaret electio, sed nouiter fieri deberet, eo minus quia præcedens nullitas culpa sui Vicarij processerat, quæ proindè sicuti eidem Episcopo suffragari non poterat, ita & multò minus ius deuolutionis illi tribuere valebat.

R. P. D. EMERIX.
Romana Donationis.
Veneris 9. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXIV. Baronem, quis se vocauerat, tam in supplicatione Pontificis, quàm in venditione bonorum iurisdictionalium; Cumque ex hoc vnico actu nimis durum videretur filio soluere debita patris ad formam Clementinæ Constitutionis, durius esse visum est excludere creditores, qui iuxtà Constitutionem prædictam eorum pecunias eidem patri crediderant, vt proindè sub fide publica decipiendi non sint.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Hæreditatis de Pepulis.
Lunæ 12. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXV. Post consequutam dotem, quæ fuerat in Sac. Monte depositata, etiam alimenta filiæ incestuosæ prætendebat, sibi in hac decisione denegata, quia ipsa vtrumque habere non poterat ab hæreditate paterna, quod si conquærebatur eandem dotem, non sibi tantos fructus reddere, quantum importarent alimenta prædicta, hoc sibi imputare debet, cur potius vnum, quàm aliud consequi voluerit.

R. P. D. VICECOMITE
postea S. R. E. Cardinali,
Amerina Bonorum.
Lunæ 12. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXVI. Plures nullitates deliberationis remouentur, quia illa ob non seruatam formam Statuti, tollitur ex eo, quod tanquam laicale non comprehendit bona Ecclesiæ dominio directa, nec deliberationem in Curia Episcopali factam, eo magis, quia etiam in desuetudinem abierat; Altera verò citationis, seu intimationis cessabat ex cursu temporis, iuncta etiam scientia citati, ex illius mandato procuratoris resultante. Rursus quia opponebatur etiam simulatio dotis, pro qua dicta deliberatio facta erat, hæc ex illius veritate tolli visum est, iunctis etiam pluribus adminiculis, ex sequenti Summario, & decisione videndis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Calciaten. Iuris cognoscendi Causas.
Lunæ 12. *Decembris* 1678.

ARGVM. CCCXVII. Transactionem substineri deciditur, quamuis factam, vt prætendebatur de iure claro, vel post rem iudicatam, quia neque vnum, neque alterum concurrebat; non primum ex limitatione causæ, quam etiam æquitas subiungebat, minus alterum, quia res iudicata ex præseruatione illi concessa, adhuc in petitorio retractari poterat, prout nec minus fuit attentus defectus subreptionis, oppositus confirmationi Pontificis, quia, & præuia approbatione Sac. Congregationis Concilij illa confirmata erat, & etiam ex clausulis, seu alias, aliter, vel alio modo ille remanebat sublatus.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Prætensæ simulationis Contractus.
Sabbati 25. *Ianuarij* 1677.

ARGVM. CCCXVIII. Simulata prætendebatur venditio, facta cum pacto redimendi, & subsecuta locatione ad fauorem ipsius venditoris, verum quia modicitas pretij probata non erat, pro illius validitate deciditur, & proindè locatione finita, hæredibus emptoris vigore clausulæ *constituti* associatio conceditur, non obstante prætensa relatione Periti facta à Iudice incompetente, & in contumaciam partis, quæ ideo valorem non probabat, minusque ille ex vnica venditione prædij vicini resultare poterat, pluribus adhuc in contrarium pro iustitia pretij concurrentibus.

R. P. D. CALATAIV.
Astens. Præposituræ.
Veneris 29. *Ianuarij* 1677.

ARGVM. CCCXIX. Ob homicidium commissum prætendebatur Beneficiatum fuisse suo beneficium priuatum, quod deindè ab alio impetratum erat; cum autem de manutentione quæreretur, illa priori Beneficiato conceditur, quia in gradu appellationis illi absolutio, ac etiam restitutio fuit concessa; & proindè huic nouo impetranti, nec minus regulam de triennali possessore suffragari posse deciditur.

R. P. D. CALATAIV
Vrbeuetana Legatorum.
Veneris 19. *Februarij* 1677.

ARGVM. CCCXX. Alimenta, victus, & vestitus legata sunt vxori in domo hæredis, quæ licèt à principio taxata in scutis 60. tamen quia visum est pro illis hæredem in sua domo, nonnisi annua scuta quadraginta impendere potuisse, ad hanc igitur summam fuerunt reducta, quia licèt verùm sit, quod stante lite, etiam extra domum illa debean-

debeantur; attamen quia hæres plus impensurus non erat in eis, nil amplius legataria prætendere poterat.

R. P. D. EMERIX.
Caualliceñ. Decimæ fœni.
Lunæ 8. Martij 1677.

ARGVM. CCCXXI. Duæ concluſiones principaliter deciduntur; Altera, quod de terris decimalibus nouiter ad prata redactis debeatur decima fœni, alioquin perſolui non conſueta; Alia etiam, quod vnio facta per verbum *perpetuò incorporamus, & vnimus*, ſit plenaria, & perpetua, quo ſtante ius decimandi, quod competebat Parocho, tranſit in Monaſterium, cui vnio facta eſt, de qua plura etiam in eadem deciſione deducuntur.

R. P. D. RONDININO.
Romana Saluiani.
Lunæ 15. Martij 1677.

ARGVM. CCCXXII. Duo principaliter continet hæc Deciſio; Alterum, quod immiſſio contra meliorantem conceſſa ſine retentione ſuorum meliorameutorum, ſit iniuſta, de eaque opponi poſſit etiam poſt ſententiam, modò tamen illa exequuta non ſit; Alterum etiam, quatenus, & in quibus ceſſionario ſuffragetur ceſſio cenſus extincti, de quibus itaque plura in eadem deciſione declarata ſunt.

R. P. D. PAVLVCCIO.
Foroliuien. Legati Doctoratus.
Lunæ 5. Aprilis 1677.

ARGVM. CCCXXIII. Pro obtinendo legato à Teſtatore relicto illi, qui certo tempore ſtudiorum curſum incipere, & ſucceſſiuè continuare debebat, petitum fuerat examen, hic in Curia faciendum, in hac Deciſione conceſſum, quia materia articulata releuare viſa eſt, dum probatione perfecta, legato locus eſſe debebat; eo magis quia agebatur de probando facto notorio in Archigymnaſio Sapientiæ Romanæ ſequuto.

R. P. D. RONDININO
Romana Legatorum.
Veneris 10. Aprilis 1677.

ARGVM. CCCXXIV. Duplex legatum Eccleſiæ relictum; Alterum quod liberum eidem Eccleſiæ remaneat; alterum verò in certis bonis præſtandum, cum obligatione iniuncta hæredi, ſoluendi quid annuum, donec ad aſſignationem deueniret, ita interpretatum eſt, vt primum non ſolum à canone per Teſtatorem expreſſo immune præſtetur, ſed etiam à ſolutione Laudemii, vel quindennij; Alterum verò, quod aſſignatione ſequuta, hæres ad annuam præſtationem amplius non teneatur.

R. P. D. RONDININO,
Carpenctoraten. Cenſus.
Veneris 7. Maij 1677.

ARGVM. CCCXXV. Sola materia compulſoriæ ſpecialis, & illius requiſita in hac Deciſione tractantur, ad effectum probandi conſuetudinem, circa modum, & qualitatem ſoluendi, in vna potiùs moneta, quàm altera, cuius itaque pro conceſſione concluditur, quia æquè de exiſtentia, & releuantia ſcripturæ compulſandæ, ac etiam, quod abſit, ſuſpicio calumniæ ſufficienter doctum fuit, prout de neceſſitate ad hunc effectum requiritur.

R. P. D. RONDININO.
Hortana Succeſſionis.
Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVM. CCCXXVI. Duo principaliter deciduntur; Alter quod ad præteritionis effectum non ſufficiat reliquiſſe legitimam, niſi etiã titulo inſtitutionis relicta ſit, quod proinde in codicillis fieri non poteſt, quia in eo, neque dari, neque adimi poteſt hæreditas; Alterum etiam, quod filia ex Statuto Vrbis dotata, & ita à ſucceſſione patris, vel aui excluſa, ita etiam excludantur nepotes ex ea, ne melioris conditionis ſit effectus quam cauſa.

R. P. D. RONDININO.
Anconitana Reſtitutionis Fructuum.
Lunæ 21. Junij 1677

ARGVM. CCCXXVII. Prohibitus erat hæres poſſeſſionem accipere, niſi prius inuentarium conficeret, ſub pœna priuationis hereditatis, & fructuum; Cum autem ille d. inuentarium confeciſſet infra trimeſtre à iure præfixum, adhuc pro caducitate, & fructuum reſtitutione fuerat conuentus; binis tamen deciſionibus ab vtraque pœna abſolutus, quia caducitas non intrabat, ſtante legitima credulitate, quod legale tempus ſibi ſuffragaretur; Fructus verum, quatenus reſtituendi; intelligebantur de ijs, qui ante confectionem fuerant percepti, & dummodo probetur, aliquod damnum ex inde hæreditati obueniſſe.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Fauentina Fideicommiſſi.
Lunæ 28. Junij 1677.

ARGVM. CCCXXVIII. Dubium ſuper dubio diſputatum eſt, de teſtamenti apoſtillæ in ſubſtantialibus, à quo pendebat reſolutio fideicommiſſi in eo deſcripti, vtrumque tamen pro eodem fideicommiſſo deciſum, quia illa apparebat ſubſcripta manu Notarij rogati, agebatur de teſtamento antiquo, in Archiuio conſeruato, pluraque etiam adminicula pro illius validitate concurrebant, hoc autem ſatis reſultare videbatur ex filijs, non ſolum in conditione poſitis, ſed ex multis coniecturis vocatis, adeoque grauatis, maximè fauore loci pij vltimo loco ſubſtituti, cuius reſpectu ſicuti teſtator omnes vocatos grauauerat, ita etiam filios in conditione poſitos fideicommiſſo onerare voluiſſe dicendum eſt.

R. P. D. RONDININO.
Carpenctoraten. Cenſus.
Lunæ 5. Julij 1677.

ARGVM. CCCXXIX. In alia moneta, quam in ſpecie conuenta propter generalem conſuetudinem ſoluere prætendebat debitor, quod tamen illi permiſſum non eſt, quia ſtante

stante existentia monetæ in contractum deductæ, ipsa, & non altera soluenda erat; sed quatenus etiam ex hac obseruantia, quæ adhuc probata non fuit, solutio in alia specie permittenda foret, eandem in moneta grossa, non autem minuta faciendam esse deciditur, maximè ob damnum, quod ex inde creditori resultaret, propter minorem valorem monetæ minutæ.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Domus, seu Emphyteusis.
Veneris 26. Nouembris 1677.

ARGVM. CCCXXX. Possessori, de cuius possessione constabat, manutentio conceditur, quia primus possessor validè fuerat à iudice sua possessione priuatus, dum citatus erat in domo suæ vltimæ habitationis, quānis de eo tempore abesset ab Vrbe, & diligentiæ de reperiendo personam factæ non sint, quia illæ non erant necessariæ in obligatione Camerali, & iudicio agitato coram A. C. in quo sufficit citatio domi, atque ita valida, & legitima reputata est illa, quæ in domo vltimæ habitationis ipsius facta fuit.

R. P. D. CALATAIV.
Foroliuien. Pecuniaria.
Mercurij 5. Decembris 1677.

ARGVM. CCCXXXI. Duo articuli in hac decisione disputati sunt, Alter quatenus possit in iudicio nullitatis subhastationis, & adiudicationis manutentio concedi, quamuis in decisionibus de illa resolutum non sit, Alter verò quatenus eadem adiudicatio pro summa debita subsistineri possit vel non; Primus affirmatiuè resolutum, quia manutentio in consequentiam nullitatis debita erat, secundus verò negatiuè, quia aduersus factum iudicis nulliter, & iniuste procedentis retentio concedi non poterat.

R. P. D. VICECOMITE
postea S. R. E. Cardinali.
Amerina Bonorum.
Veneris 28. Ianuarij 1678.

ARGVM. CCCXXXII. Bona emphyteutica nulliter alienata dicebantur in præiudicium vocatorum, sed deliberationem de illis factam validam fuisse deciditur, quia emphyteusis erat hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, ex clausula *ad habendum, in perpetuum*, & huiusmodi: quarum ideo natura explicatur; Cumque opponeretur etiā alienationem sequutam sine consensu, & beneplacito Domini directi, hoc ab hærede alienantis, qui vlterius alienationi consenserat opponi non potuisse declaratum est.

R. P. D. RONDININO.
Marsicana Iurisdictionis.
Lunæ 28. February 1678.

ARGVM. CCCXXXIII. Cum Lateranensis Basilica, quæ Ecclesias ædificatas in suo solo, habet sibi subditas, etiam quoad iurisdictionem Ordinarij, non probauerit concludenter identitatem Ecclesiæ controuersæ, inibi, vt prætenditur, fabricatæ, illam ideo eidem Ordinario subesse deciditur; hinc plures demonstrationes adducuntur, quæ vel tamquam æquiuocæ, vel tamquam parum concludentes ad plenam, & perfectam probationem faciendam non sunt admissæ.

R. P. D. VARESIO.
Subrogato in locum
R. P. D. VEROSPII.
Perusina Legatorum.
Mercurij 1. July 1665.

ARGVM. CCCXXXIV. Post satisfactum creditorem ex fructibus de bonis sui debitoris in Saluiano retentis, eidem debitori manutentio conceditur, cum non liceat amplius creditori eandem possessionē continuare, sed illam restituere tenetur, alioquin spolium committit; Satisfactio verò probari vsa est ex perceptione eorundem fructuum, iuxta notulam ab eo traditam, & quoad valorem ex fide officialium desumpta.

R. P. D. CARPINEO.
postea S. R. E. Cardinali.
Mediolanen. Capellaniæ.
Mercurij 2. Decembris 1665.

ARGVM. CCCXXXV. Materia celebrationis missarum, & erectionis Capellaniæ continet hæc Decisio, ad eam quæstionem: An illa Sacerdotalis sit, & Capellanus celebrare teneatur per se ipsum, vel possit etiā adimplere per alium: Rursus adhuc quatenus eadem residentiam requirat, vel non, ad hoc, vt compatibilis sit cum beneficio Archipre byterali, curam animarum habente.

R. P. D. CARPINEO.
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Vineæ.
Veneris 2. Aprilis 1666.

ARGVM. CCCXXXVI. Post euictionem fundi censiti, qui ex causa anterioris hypothecæ subhastatus erat, prætendebat creditor consequi fructus sui census, saltem loco damnorum, & interesse: Verùm quia de illius scientia constabat, propter quam ad repetitionem sortis agere poterat, cum census ex auocatione eiusdem fundi remansisset extinctus, illos ideo non deberi deciduntur, & quatenus etiam exactos, in sortem imputandos esse concluditur.

R. P. D. OTALORA.
Postea Præfide Granaten.
Romana Saluiani.
Lunæ 28. Iunij 1666.

ARGVM. CCCXXXVII. Creatus erat census cum simplici ordine Sac. Monti Pietatis directo, quod ideo subsistineri prætendebat, quia verè, & realiter erat d. ordo solutus; Contrarium verò deciditur, quia non exindè adimpleta fuerat forma Pianæ Constitut. requirentis numerationem pecuniarum in actu celebrationis instrumenti; Cumque ille, vel mediante alio simili ordine, reuocari potuisset, vel adhuc per præuentriuam exactionem eludi, ideo pro nullitate eiusdem census fuit decisum.

Index Argumentorum.

R. P. D. OTALOAR,
Postea Præside Granaten.
Romana Saluiani.
Lunæ 14. *Februarij* 1667.

ARGVM. CCCXXXVIII. Agitur de eadem materia decisionis præcedentis; nullitatis nempè census creati cum simplici ordine Sac. Monti Pietatis directo; Addito insuper pro eo magis annullando, quod hoc procedit, etiam pro summa verè, realitèr, & in contanti soluta; Hinc traditur differentia cedulæ eiusdem Sac. Montis, vel illius, quæ nuncupatur Bancharia, ad distinctionem simplicis notulæ continentis adnotationem pecuniarum in Bancho, vel in eodem Sac. Monte existentium, quamuis sub illa ordo soluendi factus sit.

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Veliterna Retractus.
Lunæ 23. *Ianuarij* 1668.

ARGVM. CCCXXXIX. De sola Peritorum relatione tractatur, & primò, quando ad vlteriorem electionem illorum deueniri debeat, vel non; Secundò etiam qualiter ipsi iurare teneantur, & à Iudice super eorum relatione interrogandi sint, & licet secundum iuris dispositionem plures iuramentorum formulas præstare deberent, tamen iuxta consuetam praxim, iuramentum in sola relatione requiritur, vbi etiam sine causa interrogandi non sunt, si ipsi totum negocium plenè consideraſſe retulerunt.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA
Postea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.
Fesulana Bonorum.
Lunæ 30. *Aprilis* 1668.

ARGVM. CCCXL. Disceptatur natura contractus emphyteutici acquisiti, vel recogniti à fratre pro se, & fratribus, vt scilicet ille vnicuique pro sua portione remaneat acquisitus, absque eo, quod impediri non possit, quod deficientis portio non deuoluatur ad Ecclesiam dominam directam, quæ in ea succedere debet, tam ex natura contractus emphyteutici, quam ex dictionibus distributiuis in eo appositis, ita vt in illo nequaquã habeat locũ ius decrescendi.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA
Postea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.
Auximana Donationis.
Lunæ 18. *Iunij* 1668.

ARGVM. CCCXLI. Collationis materia tractatur ad eum casum, quo mater donationem fecerat filio, occasione certi matrimonij, quam ideo conferendam esse decidit, tam ex dispositione iuris communis præcipientis omne id, quod consequuntur filij ex substantia paterna venire in collationem cum alijs fratribus, æqualiter succedere volentibus, quam etiam, quia de voluntate eiusdem matris constabat, ex eo præsertim, quod iniunctum erat onus, bona donata in legitimam imputandi.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA
Postea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.
Vrbeuetana Regressus.
Veneris 11. *Februarij* 1669.

ARGVM. CCCXLII. Ad resignatum beneficium regressus conceditur, quia pensio super eo reseruata, ad formam pacti, soluta non erat, & de illius nullitate fuerat etiam oppositum, quod licet cum solo resignatario procedere diceretur, successores tamen adhuc afficiebat, quia eorum etiam nomine stipulatum erat, non obstante defectu clausulæ, *& non alias*, in resignatione omissæ, quia cum illa conditionalis esset, eadem clausula in ea semper censeri debet apposita.

R. P. D. BEVILAQVA.
Postea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.
Narnien. Prædij.
Veneris 8. *Februarij* 1669.

ARGVM. CCCXLIII. Fideicommissum dicebatur in donatione constitutum, sed quia illud à donatario non fuerat acceptatum, suffragari non posse decidit[ur], quæ acceptatio ex sola scientia, vel possessione bonorum non resultabat, quia illa in præiudicialibus non sufficit, hæc autem cum ad titulum donationis liberæ referri potuerit, ad fideicommissum onerosum trahenda non erat; Rursus quatenus hæres teneatur ad obseruantiam facti à suo auctore defuncto constituti, ac qualiter facultas conditionaliter concessa suffragetur, transmittatur, vel potius, donec casus euenerit, in suspenso remaneat, in eadem decisione declaratur.

R. P. D. D. CALATAIV
Cæsenaten. Dotis.
Lunæ 11. *Februarij* 1669.

ARGVM. CCCXLIV. Disputatur conclusio, quatenus debeantur fructus dotis per hæredes patris dotantis; vndè etiam quæritur, an ipsa dos succesſerit loco legitimæ; vtrumque affirmatiuè resolutum, quia illa constituta erat occasione ampliſſimæ renunciationis, factæ à filia in fauorem eiusdem patris, etiam pro portione legitimæ, ex quo ideo sequebatur, eam assumpsisse naturam illius, & per consequens deberi fructus à die constitutionis factæ; Rursus etiam quod teneatur tutor, pecunias à se ipso debitas, in emptionem prædiorum conuertere, alias euitare non potest solutionem vsurarum pupillarium, quamuis sub clipeo Contutoris se excusare prætendisset.

R. P. D. EMERIX.
Tiburtina Hæreditatis.
Veneris 30. *Maij* 1670.

ARG. CCCXLV. Post mortẽ instituti, & substituti simul, vsusfructus matri fuerat relictus, cumq; ea defuncta, hæres primo instituti peteret immissionẽ in proprietate, hæc licèt sibi controuersa, conceditur, quia institutio eiusdem matris ad solum vsumfructum fuit restricta, non obstante quod illa etiam in proprietate instituta prætenderetur, quia neque

neque fuerat hæres sola, vel in re certa; sed quia de alia etiam sui vocatione opponebatur, hæc minus competere visa est, tamquam facta per verbum *hæredes*, & *successores*, quod in hac facti specie, solos hæredes sanguinis comprehendebat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Augumenti Dotis.
Lunæ 1. Decembris 1670.

ARG. CCCXLVI. Nulla declaratur transactio facta occasione dotis mulieris, quia plures partitæ in ea expressæ, non subsistere visæ sunt, & ideo ex defectu causæ, etiam in sola parte, remanebat nulla in totum, pro quarum verificatione non suffragabatur confessio mulieris facta pro exoneratione suæ conscientiæ, quia ad conualidandum contractum, alias nullum, huiusmodi cautelæ non sufficiunt, cum eadem facilitate, qua inducuntur minores, & mulieres ad contrahendum, ea quoque ratione seducuntur ad confitendum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Fulginaten. Census.
Mercurij 11. Martij 1671.

ARGVM. CCCXLVII. Quamuis regulariter census extinctio requirat actum retrosimilem, in hac tamen decisione, illam ex pluribus solutionibus deciditur esse sequutam, quia respectu vnius partitæ, de clara voluntate creditoris constabat, atque ita nõ docto de contrario, etiam de reliquis partitis præsumendum erat, quamuis illæ in eandem causam factæ non apparerent, quia præterquamquod ex facti circumstantijs de ea satis constabat, quoties de alia non docetur, semper in causam debiti præsumitur facta solutio, maximè, vt hic, quo de summa notabili tractabatur, vndè verisimile nõ erat, debitores illam in causam mutui soluisse, ipsosque etiam graues vsuras substinere voluisse.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Hildesinen. Canonicatus.
Lunæ 13. Aprilis 1671.

ARGVM. CCCXLVIII. Practicabilis, & quotidiana materia tractatur Clerici resignantis beneficium sine constitutione patrimonij, cum quo exinde commodè viuere possit, atque ideo resignatio nulla declarata est, eidemque Clerico reintegratio concessa, parum releuante sui confessione contraria, quæ contra legis dispositionem non admittitur, prout nec minus, quod ille haberet patrem diuitem, quia non ideo satisfactum erat menti, & dispositioni Sac. Conc. Trid. eatenus resignationem admittentis, quatenus alia bona ad victum sufficientia verè, & realitèr subrogata sint.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Fideicommissi.
Lunæ 12. Aprilis 1671.

ARGVM. CCCXLIX. Pro exclusione fideicommissi allegatæ coniecturæ ponderantur & excluduntur simul, quia verbum *filij*, & *descendentes* de per se consideratum, solam substitutionem vulgarem importat, prout similiter est verbum, *substituo*, quod sine aliis circumstantijs, fideicommissum non inducit: Altera verò, *ad inuicem*, & *vicissim*, quia sine vlla mentione mortis sunt adiecta, ipsa etiam meram vulgarem importabant; Cumque adhuc aliæ substitutiones adducerentur, illæ tamquam dependentes à prima, quæ euanuit, locum habere non poterant, reiecta etiam qualitate masculinitatis, exclusione filiarum Testatoris, onere missarum perpetuò, & aliis pluribus, ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Augumenti dotis.
Lunæ 22. Iunij 1671.

ARGVM. CCCL. Fructuum dotalium solutionem, & taxationem quamuis hæc decisio contineat, in sequendo etiam minorem summam à partibus, licèt temporaliter, conuentam, addit tamen articulum, quatenus transactione non obstante, illorum condemnationi locus sit, ad distinctionem, an transactio fuerit à principio nulla ipso iure, vel à Iudice annullanda foret, quæ hic pro clara, & euidenti nullitate deciditur, ex falsa causa, & ex aliis etiam desumpta, vt proinde, ea circumscripta, mandatum pro dictis fructibus relaxatum sit.

R. P. D. EMERIX.
Imolen. Pensionis.
Veneris 15. Ianuarij 1672.

ARGVM. CCCLI. Singularis est decisio in materia translationis pensionis factæ vigore amplissimi indulti nepoti Pontificis regnantis concessi, qui illam transtulerat in personam vnius, ad commodum tamen, & beneficium alterius, cuius ideo translatio nulla reputata est, quia talis facultas in indulto non aderat, nec poterat dici à Papa fuisse attributa, cum non consueuerit ipse ita pensiones concedere; vnde ne maior videatur data facultas, quam illa, qua ipse concedens vtebatur, ideo pro nullitate eiusdem translationis fuit decisum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Imolen. Fructuum Census.
Veneris 4. Martij 1672.

ARGVM. CCCLII. Solemni distinctione tractatur quæstio illa, quatenus obligatio mulieris, facta pro viro alienante, ad simplicem consensum potius, vel remissionem suæ hypothecæ dotalis referatur, vel etiam importet, quod ipsa se pro eodem viro obligauerit, prout in hoc casu ex verbis instrumenti visa est; cumque ageretur vlterius de cedente, qui creditum cessum exegerat, & de eo, qui ad impediendam intimationem melioramenta opposuerat, ideo super iis omnibus ad sequens Summarium, & decisionem recurrito.

R.P.D.

Index Argumentorum.

R. P. D. CALATAIV,
Romana Cambij.
Mercurij 23. Martij 1672.

ARGVM. CCCLIII. Duæ quæstiones principaliter decidiuntur, Altera, & prima quatenus possint, vel prohibeantur Clerici contrahere cambia, aliasque exercere negotiationes, quæ cum distinctione resoluitur de simplici Clerico, Beneficiato, vel Presbytero; Altera verò de onere, & obligatione cambiandi à debitore susceptis, quatenus etiam illa dicantur impleta, vt proinde plura de vtraque materia pertractata sint,

R. P. D. CALATAIV,
Cremonen. Iurispatronatus,
Veneris 1. Aprilis 1672.

ARGVM. CCCLIV. Occasione qualitatis Beneficij Sacerdotalis, vel non, de pluribus pertractari contingit, quatenus nempe, sine instrumento fundationis, eadem qualitas remaneat probata, quæ ex longeua obseruantia huc verificari visa est, hinc etiam plura de enunciatiuis emissis in Bullis Summorum Pontificum, quando verba dicantur potius dispositiua, vel solam enunciationem importent, de natura verbi, *videtur*, quod varias significationes admittit, de qualitate dispensationis à Papa concessæ, deque etiam aliis similibus dispensationibus, quæ ante Concilium non denegabantur Episcopis, de ætate necessaria ad obtinendum beneficia Sacerdotalia, & demum de iure patronatus ad plures spectante, qualiter per electionem inhabilis, deuoluatur ad præsentantem habilem, & huiusmodi.

R. P. D. RONDININO.
Fanen. Fideicommissi,
Mercurij 4. May 1672.

ARGVM. CCCLV. Donatario data est immissio ex remedio *l. finalis C. de edict. Diui Adriani tollen.* quia illud non solum adaptatur hæredibus, sed etiam vocatis in contractu, in quo reiecta opinione Scholasticorum, fideicommissa constitui posse decidit; Rursus quod donatio inter viuos facta sit, non autem fuerit causa mortis, latissimè in hac eadem decisione firmatur, vbi etiam illius substantialia, aliaque plura requisita enucleantur, vt proinde in omnibus fauore eiusdem donatarij sit decisum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Anconitana Fideicommissi.
Veneris 3. Iunij 1672.

ARGVM. CCCLVI. De fideicommisso resultante ex prohibitione alienationis tractatur, illudque perpetuum, & successiuum esse decidit, quia prohibitio facta erat in oratione separata, & distincta, superaddita etiam ratione conseruationis bonorum in familia, propter quod illud ad solum casum alienationis non poterat dici restrictum, cùm aliàs locum non haberet Testatoris voluntas, suæ prospiciendæ agnationi: Rursus quia de identitate bonorum quærebatur, ex quibus ideò illa fuerit in præsenti dedu-
cta, in eadem decisione resoluitur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Foroliuien. Manutentionis.
Lunæ 13. Iunij 1672.

ARGVM. CCCLVII. Occasione manutentionis concedendæ potiùs hæredi donantis, quàm donatarius, non de validitate donationis, sed de clausula *constituti* in ea apposita principaliter in hac decis. decidit, eaque illis non suffragari affirmatur, quia erant absentes, neque donationem ratificarunt re integra, rursùs quia ob non seruata pacta donationis, non videbatur donator habuisse animum possessionem transferendi, & demùm cum plura etiam contra eandem donationem adducerentur, non erat interim retardanda manutentio hæredi donantis, cui assistebat etiam Statutum de continuanda possessione defuncti in illius hæredem.

R. P. D. RONDININO.
Farfen. seu Sabinen. Bonorum.
Veneris 13. Iunij 1672.

ARGVM. CCCLVIII. Magistralis est decisio, quæ sub diuersis articulis materiam renouationis emphyteusis pertractat, eamque luculenter distinguit, quando scilicet, & quę competant actiones proximiori emphyteutæ pro illa obtinenda, non solùm contra dominum directum, sed etiam contra extraneum interim inuestitum; eumque in præsenti illa vigore Statuti peteretur, vlterius disceptatum est, quatenus Statuta loci subiectione, vel vnione alteri loco facta adhuc permaneant in suo robore, quodque ad Statuta Ciuitatis dominantis non recurratur, quoties adsint Statuta particularia eorundem locorum,

R. P. D. EMERIX.
Romana Hæreditatis,
Lunæ 27. Iunij 1672.

ARGVM. CCCLIX. Peregrinus est articulus de legitima relicta alteri filio, vel nepoti, cum onere illam restituendi post mortem cæteris fratribus, qui ad saluandum testamentum à præteritione, affirmatiue deciditur, cum tam respectu instituti, quàm substitutorum censeri debeat purè fuisse relictam, quocumque onere, & dilatione reiectis; Rursus etiam qualiter sorores continuantur, appellatione fratrum, vel ex præsumpta mente Testatoris, vel ratione coniunctionis sanguinis, in eadem Decisione resoluitur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Pecuniaria.
Lunæ 27. Iunij 1672.

ARGVM. CCCLX. Plura congerit hæc decisio; alterum de assignatione creditori facta, quatenus illa satisfactionem importet, vel non; alterum de possessione eiusdem ad vnum potiùs, quàm ad alium titulum referenda; tertium de creditore, vel extraneo cessionem procurantibus, quomodo

vna distinguatur ab alia, ad effectum vel solam summam solutam, vel totum creditum recuperandis & demum de valutatione crediti cessi, ac de eo, qui acquisinit emphyteusim, vel feudum, quomodo nempè ille dicatur primus acquirens, ad hoc, vt cæteris potuerit præiudicare vocatis.

R. P. D. EMERIX.
Leodien. Nullitatis Professionis.
Veneris 1. *Iulij* 1672.

ARGVM. CCCLXI. Anno probationis durante propter infirmitatem Nouitia Monasterium egressa, per plures menses extra illud commorata est, sed postea reuersa, eo completo, professionem emisit, de cuius validitate cum dubitaretur in Rota, nulla declaratur professio, quia integer annus ad formam *Concilij Tridentini* non præcesserat, non attento, quod possit Nouitius ex causa infirmitatis, & cum superioris licentia egredi Monasterium, & permanere extra illud, quia hoc ad summum per paucos dies permittendum foret, non autem per menses, prout in hoc casu practicatum erat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Saluiani, seu Ratæ Domus.
Veneris 1. *Iulij* 1672.

ARGVM. CCCLXII. Pro Legato datur immissio in Saluiano, quia pro illo competit hypotheca, & illius requisita concurrebant; Rursus de electione alternatiuæ tractatur, quæ vel non competere dicitur, quia pecunia erat in obligatione, bona vero simpliciter in solutione, vel propter moram debitoris, & contestationem litis fuerat amissa; Et demum agitur, quod confessio mulieris in testamento facta, se esse debitricem alicuius, sine solemnitatibus non subsistineatur, quoties debitum sine illis contrahi non poterat.

R. P. D. EMERIX.
Bonon. seu Ferrarien. Emphyteusis.
Mercurij 26. *Nouembris* 1672.

ARGVM. CCCLXIII. Cum regulariter emphyteusis Ecclesiastica non transeat ad extraneos, hoc maximè procedere declaratur, si illa nominatim pro solis masculis facta sit, non obstante pacto de renouando, & clausulis *in perpetuum*, & *ad habendum*, quia hæc omnia illius naturam non egrediuntur, sed famulantur eidem contractum prout adhuc in nihilo relcuante prætenta obseruantia contraria, deducta à receptione canonis per Ministros Ecclesiæ, facta ab extraneis, quia hæc potius erronea apparuit, & Ecclesiæ præiudicare non poterat.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Barchinonen. Congruæ.
Sabbati 26. *Nouembris* 1672.

ARGVM. CCCLXIV. Licèt regulariter in vnionibus Ecclesiarum sola congrua Vicario assignari soleat, & cætera bona remaneant Parocho, Archipresbytero, vel Archidiacono, & huiusmodi, in hac tamen Ecclesia, & Causa contrarium practicatum est, quia vniuersa bona eidem Vicario sunt dimissa, reseruato quid annuo ipsi Archidiacono, qui cum auctis fructibus, vel alia etiam de causa de nimis tenua sua assignatione conquereretur, ad illam seruandam compellitur, nedum quia sic conuentum erat, verum etiam quia plusquam centenaria præscriptio concurrebat.

R. P. D. RONDININO.
Romana Annuæ præstationis.
Lunæ 12. *Decembris* 1672.

ARGVM. CCCLXV. Manutentio in quasi possessione exigendi creditori conceditur, quia de illius quasi possessione satis constare visum est, eaque impediri non poterat à sententia lata in possessorio plenario, quæ vlterius erat etiam absolutoria, & ita secum traxerat exequutionem, quia ab ea appellatum erat, & agebatur de exequutione, quæ fit ab homine, non autem à lege; minus etiam ex asserta redditione rationis ab hærede facta, quia erat nulla, vtpote citatis solum quibusdam creditoribus, non autem illo, qui manutentionem petebat, quique etiam contra hæredem ipsum, antecedenter mandatum obtinuerat.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Vincæ.
Lunæ 12. *Decembris* 1672.

ARGVM. CCCLXVI. Fideicommissario, ad immissionem agenti, inter alia opponebatur præscriptio, bonorum, identitas, detractiones, & melioramentorum exceptio; sed iis posthabitis, immissio concessa est, quia præscriptio ante purificationem fideicommissi currere non potuit, identitas ex aliquibus confinibus resultabat, quamuis bona fideicommissi cum aliis incorporata sint; detractiones verò mediante alienatione fuerant consumptæ, & demum exceptio melioramentorum, quæ probata non erant, per cautionem de ea reficiendo, postquam fuerint liquidata, ipsa etiam remoueri visa est.

R. P. D. TAIA
Postea S. R. E. Cardinali.
Romana Census.
Veneris 3. *Martij* 1673.

ARGVM. CCCLXVII. Census, aliasque alienationes à filio factas, in causam legitimæ subsistineri iura concedunt; Cum autem de præcedentibus alienationibus opponeretur, cui incumbat onus probandi, illius detractionem fuisse consumptam in hac decisione multiplici distinctione resolutur, ad eum casum, quo alienatio diu obseruata sit, & agatur potiùs inter fideicommissarios, & hæredes grauati, vel contra tertium.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Caualicen. Hæreditatis.
Veneris 14. *Aprilis* 1673.

ARGVM. CCCLXVIII. De manus recognitione tractatur, eamque in defectum alterius

terius modi recognoscendi, per comparationem faciendam esse deciditur, præstito prius parti iuramento calumniæ, Perito verò illam faciendi sine spe alicuius lucri, amoris, vel odij causa; sed solum pro veritate dicenda, ac etiam constito de realitate scripturæ, cui comparatio facienda sit, non obstante, quod à primæua recognitione prius appellato, postea fuerit reditum coram Iudice à quo, quin hæc omnia facta sunt cum protestatione de non recedendo ab appellatione interposita.

R. P. D. MATTHÆIO.
Romana Assecurationis.
Lunæ 26. *Maij* 1673.

ARGVM. CCCLXIX. Peregrina controuersia est, non solius assecurationis nauis ad titulum causæ, satis, & luculenter in hac decisione distincta, & apprimè declarata; verum etiam quatenus, & quando in contractibus persona extrinseca comprehendatur, vel non, qualiter omissa defensio in non subsistenda viriliter aggressione inimici, adscribatur potius simplici prosternationi animi, quam dolo, vel culpæ; itant ex ea nulla fraudis suspicio, vel machinatio resulter, & demum de nautico fœnore, olim à iure ciuili permisso, hodie verò à Sacris Canonibus penitus abrogato, quodque illud cum cambio maritimo, nihil habeat commune.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Societatum Officii.
Veneris 26. *Ianuary* 1674.

ARGVM. CCCLXX. Pro consequendis pecuniis debitor suum creditorem deceperat, affirmando se esse patrem familias, cum verè filius familias existeret; indeque pro solutione conuentus, quia nullitatem obligationis allegabat, creditor ipsum de periurio criminaliter accusauit, sed causa agitata coram Sanctissimo, prodijt rescriptum, vt constito de præiudicialitate causarum, Iudex ciuilis inhiberet Criminali, prout postea inhibitum est, cum non dubitaretur exinde, quod vna causa esset præiudicialis alteri, dum sententia absolutoria, quatenus in iudicio ciuili ferenda, parere debuisset exceptionem rei iudicatæ in iudicio criminali, de quorum itaque iudiciorum praxi, plura in præsenti decisione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,
Firmana Donationis.
Lunæ 4. *Aprilis* 1674.

ARGVM. CCCLXXI. Nulla declaratur donatio minoris, non solùm quia erat immensa, & læsiua, verùm etiam quia de suo patrimonio clericali facta fuit, absque licentia Episcopi; Rursùs etiam quia apparuit dolosa, & fraudolenta ex illius traductione extra propriam patriam, & alijs in decisione ponderatis; Ac demum quia scientia bonorum vniuersaliter donatorum, in eo probata non erat, prout adhuc effectum illa erat omninò necessaria.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Pensionis.
Lunæ 18. *Iunij* 1674.

ARGVM. CCCLXXII. Solemnis est decisio super probatione valoris à Titulari, nõ autem à Pensionario facienda, quia ille non solùm reseruationi consenserat, sed expressè dictum valorem affirmauerat, & de eo se optimè informatum asseruerat; cumque de beneficio parochiali tractaretur, in quo de omni tempore verificari debet clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, adhuc ab eo probationem faciendam esse deciditur, si pensionem vel nullam, vel reducibilem esse prætendit.

R. P. D. MATTÆIO.
Romana Assecurationis.
Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVM. CCCLXXIII. Altera assecurationis materia tractatur ad eum casum, quo stante verisimili, seù etiam possibili notitia super statu mercium in persona assecurati de tempore assecurationis, ex qualitate breuis itineris, ab hac decisione deducta, non tenetur assecurator damnum assecurato persoluere, quia deficiebat iustitia præsentis contractus, quæ in sola ignorantia, & ita in alea fortunæ consistit, vt qualibet notitia supposita, vel etiam præsumpta, cesset omnimoda bona fides inter mercatores, & huiusmodi assecurationibus omninò necessaria.

R. P. D. RONDININO.
Camerinen. Pecuniaria.
Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVM. CCCLXXIV. Declaratur materia, quatenus bona debitoris à creditore recepta, potiùs in pignus, quàm iure dominij tradita sint, quod hic pro solo pignore fuit decisum, quia de voluntate creditoris constabat, qui pluries declarauerat se illa recepisse in pignus, non autem, quod sibi in solutum data fuerint; cumque hoc à plurimis circumstantijs dependeat, illæ satis, & locuplenter, & ad satietatem etiam remanent in decisione declaratæ.

R. P. D. RONDININO,
Maioricen. Pensionis.
Veneris 28. *Iunij* 1674.

ARGVM. CCCLXXV. Nulla declaratur pensio, reseruata sub expressione certi valoris beneficij, & cum clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, quia vtrumq; simul probatum non erat, prout in hoc casu probandum esse deciditur, ita tamen, quod nec reductioni locus esse potuerit, cuius ideo plures casus distinguuntur, & alia etiam de eodem valore, fructibus beneficij, cæterisque plurimis in eadem decisione deducuntur.

R. P. D. MATTHÆIO.
Romana Assecurationis.
Lunæ 10. *Decembris* 1674.

ARGVM. CCCLXXVI. Ad probandum Nauem assecuratam idem esse, ac Pincum Remissoria in hac decisione conceditur, ex solita, & consueta regula, quod data relenantia materiæ articulatæ, illa in prophanis de-

negàri non debeat, ad quem effectum sufficit releuantia vnius articuli, vt super omnibus eadem remissoria concedatur; cumque ad illam impediendam opponeretur exceptio periurij, hanc minus suffragari decidit-tur, quia illud probatum non erat, & sub hoc prætextu denegari non poterat probatio hinc inde facienda, cuius discussio post eam factam reseruari debet, quænam ex illis magis attendenda sit.

R. P. D. RONDININO.
Bononien. Fideicommissi de Victorijs.
Luna 10. *Iunij* 1675.

ARGVM. CCCLXXVII. Filii legitimi, & naturales, sed ex patre legitimato ad fideicommissum admissi sunt, quia & de ampliſſima legitimatione constabat, & concurrebat voluntas omnium testatorum, qui illos succedere voluerant; cumque vlterius de filiatione opponeretur, illa ex plurimis præsumptionibus, coniecturis, & adminiculis probari visa est, non resistente illa rigida mulieris concubinatus custodia, quia agebatur de Matrona nobili, & illustri, in quibus huiusmodi exacta probatio non requiritur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Anconitana Bonorum.
Mercurij 26. *Iunij* 1675.

ARGVM. CCCLXXVIII. Non solum ad æqualitatem seruandam, & quia materia articulata erat nouiter, & magis distinctè concepta, petita remissoria conceditur, non obstante oppositione præcedentis examinis; Verùm etiam quia exadverso probari prætendebatur valorem bonorum ex Catastro, quod parum concludere poterat, tùm ob distantiam loci, tum ob periculum inundationum, ac etiam quia in contractibus ille non desumitur ex Catastro, sed ex conuentione Partium, vel ex iudicio Peritorum dependet.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Maioricen. Pensionis.
Luna 2. *Decembris* 1675.

ARGVM. CCCLXXIX. Super Parochiali reseruata erat pensio, non solum ad consuetam clausulam, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, sed etiam sub expressione certi valoris fructuum beneficij; Cum autem Pensionarius illam sùbstineri prætenderet, quia dicta centum Rectori remanebant; Contrarium tamen fuit decisum, & declaratum etiam esse necessariam probationem valoris narrati, & in reseruatione expressi.

R. P. D. TAIA
postea S.R.E. Cardinali.
Romana Appartamenti.
Luna 2. *Decembris* 1675.

ARGVM. CCCLXXX. Plura congerit hæc Decisio. Primùm de prohibitione alienationis, quatenùs, & quale illa fideicommissum importet, vel non, & quomodo etiam ea interpretanda sit; Alterum de officio Patris postea collatum filio, an illud in legitimam imputetur, vel remanserit liberum ipsi filio; Tertium de facultate disponendi ab eodem Patre sibi reseruata quatenùs potiùs per viam contractus, quàm per vltimam voluntatem exequenda sit, & alia etiam plura, ex sequenti Summario, & Decisione videnda.

R. P. D. RONDININO.
Firmana Census.
Luna 13. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. CCCLXXXI. Solemnis est Decisio, quæ cum solida distinctione procedit, ad eum casum, quo creditor, cui bona pro suo credito assignata sunt, illis euictis pro refectione damnorum, & interesse agere possit, etiam cum priuilegio prælationis, quæ hic nonnisi pro credito principali fuit concessa, quia omnes accessiones ab ipso prætensæ, ex bonis assignatis prouenichant, non autem ab ipso credito principali, per dationem in solutum extincto, vel nouato. Plura igitur de actione hypothecaria, de creditore immisso in Saluiano, & de præseruatione iurium in eadem Decisione deducuntur.

R. P. D. EMERIX.
Bononien. Pecuniaria.
Veneris 31. *Ianuarij* 1676.

ARGVM. CCCLXXXII. Hæres debitoris, quia beneficiatus erat, opponebat de exceptione fideicommissi, quam illi nullatenus suffragari decidit-tur, tùm quia, & sufficientem redditionem rationis non reddiderat, & inuentarium erat adhuc minus legitimè cõfectum, tum etiam, quia ex defectu hypothecæ, quæ sine dolo non competit, pro reintegratione fideicommissi cum creditore hypothecario ille concurrere non poterat; quatenus autem, & quando dolus in grauato alienante resultet, ex sequenti summario, & decisione videndum est.

R. P. D. RONDININO.
Romana Census.
Veneris 7. *Februarij* 1676.

ARGVM. CCCLXXXIII. Ad impediendam immissionem à creditore petitam opponebatur censum in inuentario hæreditatis creditoris non fuisse descriptum, indeque vel non existere, vel satisfactum remansisse; eo

magis; quia nunquam petiti sunt fructus,& demum ob deuastationem fluminis de domo censita, illum amplius non deberi; sed neutrum admittitur, quia non descriptio ex ignorantia hæredis processerat, fructus verò non fuisse petitos non arguebat extinctionem, sed potiùs liberam solutionem importabat, & demum deuastatio fluminis nõ excludebat illum adhuc substineri super reliquijs remanentis domus.

R. P. D. EMERIX.
Romana Successionis.
Lunæ 2. Martij 1676.

ARGVM. CCCLXXXIV. Occasione filiæ, æqualiter cum alijs sororibus succedere volentis in hæreditate patris, deciditur primo lucrum dotis non deberi ad formam Statuti Vrbis, quoties adsunt filij vtriusque matrimonij: item qualiter creditori concedatur retentio in bonis sui debitoris, & demũ, quod eidem filiæ suam dotem conferre debenti non sufficiat, cedere iura dotalia contra hæreditatem mariti defuncti.

R. P. D. RONDININO.
Salisburgen. Canonicatus.
Lunæ 14. Martij 1676.

ARGVM. CCCLXXXV. Per mortem promoti ad Episcopatum vacauerat beneficiũ, quod ille retinuerat ex indulto sibi à Papa præuentiuè concesso: Cum autem de eodem beneficio fuissent insimul prouisi, alter ab eodem Papa, & alter ab Ordinario collatore, habente pariter indultum conferendi reseruata; pro executione literarum Apostolicarum est decisum, quia de reseruatione Papæ dubitatum non est: Facultas verò Episcopi *Indultarij* reuocabatur in dubium, cum videretur restricta ad solas reseruationes mensium, quæ proindè ad alias reseruationes extendi non poterat: de natura itaque vtriusque reseruationis, & de hac materia indultorum plurima in hac Decisione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Hæreditatis.
Lunæ 1. Junij 1676.

ARGVM. CCCLXXXVI. Defuncto hærede à testatore instituto, licèt pro persona ab eo nominanda, quæ postea nominata non sit, ac etiam vxore vsufructuaria relicta, hæres ab intestato succedere prætendebat, siue quia testamentum corrueret, per institutionem alterius arbitrio collatam, siue etiam quia vxor erat plus petere prohibita; sed contra illum est decisum, quia nominatio hæredis purè facta est, non autem ab alieno arbitrio pendebat, & ita nominatione non facta, vel penes suos hæredes remanere debet hæreditas, vel illa fuerat acquisita vxori vsufructuariæ, cui non dato hærede proprietario, prohibitio plus non petendi reijcitur.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Romana Census.
Mercurij 3. Junij 1676.

ARGVM. CCCLXXXVII. Nomen debitoris extinctum quisquis cesserat cum protestatione nolle teneri de euictione, sed cedere tale quale; cum autem de eo verum esse præstando conueniretur, ad nihilum se teneri prætendebat, sed in contrarium condemnatus est, quia cum vsque ad falsum, & dolum etiam conueniri potuisset, nulla poterat contraria protestatione iuuari.

R. P. D. RONDININO.
Leodien. Electionis.
Lunæ 1. Junij 1676.

ARGVM. CCCLXXXVIII. Nulla declaratur electio, quia reditus Canonici absentis, & qui electioni interuenire debuerat expectatus non erat: quinimò tempus eiusdem electionis sine iusta, & rationabili causa abbreuiatum est, quod ideò in illius contemptũ factũ fuisse deciditur; cumque de huiusmodi reditu ab altero ex Concanonicis præsentibus pluries protestatum sit, magis deciditur attendendus dissensus vnius, quam consensus aliorum.

R. P. D. RONDININO.
Spoletana Redditionis Rationis.
Mercurij 3. Junij 1676.

ARGVM. CCCLXXXIX. Occasione Statuti Terræ Vissi certas solemnitates disponentis in contractu minoris, disceptatur conclusio, quatenus Ægidiana se compatiatur cum dispositione Statuti localis, itaut vtraque solemnitas seruanda sit, quod hic affirmatiuè deciditur, quia in eo casu verba eiusdẽ Statuti, intellecta in sẽsu directo, nihil aliud importabat, quod suæ solemnitates adhiberi debuissent, non autem quod illæ iuris communis, vel Constitutionis Ægidianæ prætermittendæ forent.

R. P. D. CALATAIV.
Romana Donationis.
Mercurij 3. Junij 1676.

ARGVM. CCCXC. De qualitate Baronali tractatur, eaq; deducitur ex possessione bonorum Baronalium iure familiaritatis primo loco habita, viuente vxore, & deindè iure proprio, quia Maritus fuerat postea ab ea institutus hæres. Rursus quia ipse etiam tamquam Baro, Pontifici supplicauerat pro venditione eiusdem Baroniæ; Cumque antea illam alteri vendidisset, seù cessisset, ex quo Beneplacitum Apostolicum sequutum non

non erat, neque dominium, neque poſſeſſionem fuiſſe amiſſam, aut in alterum tranſlatam deciditur.

R. P. D. CALATA IV.
Nouarien. Penſionis.
Mercurij 22. Iunij 1672.

ARGVM. CCCXCI. Singularis eſt Deciſio & ideo rara, ad eũ caſum Canonici Præbendarij, ac etiã penſione grauati, qui dimittẽdo Prębendã, per optionem alterius penſionis, quoq; onus dimittere prætendebat, Hoc tamen illi denegatum, quia Præbenda licet a Canonicatu ſeparata, non ideo operabatur, quod ea dimiſſa, nouus etiam titulus Canonicatus aſſequeretur, propter quod non licebat illi per optionem nouæ Præbendæ antiquam euitare penſionem.

R. P. D. EMERIX.
Anconitana Manutentionis.
Lunæ 15. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCII. Duo principaliter proponũtur, alterũ quod dos conſtituta in pecunia, in præiudiciũ vxoris nõ potuerit in fundũ dotalem conuerti, imo nec in illũ conuerſa ſit ex aſſignatione bonorum, quæ tradita fuerint loco pecuniæ, quamuis illa pro fundo dotali fuerint; expreſſa, quia hoc intelligitur impropriè, non autem propriè; Alterum verò quod conſequutus à muliere fructibus, vel bonis ex hæreditate mariti; eorũ liquidatione nõ facta, ad ſubhaſtationẽ procedendum non ſit, in nihilo releuante aſſerta notula iurata ſuper quantitate eorundem fructuum, quia hæc ſuffragatur quidem excipiendo ad effectum retinendi, non autem agendo pro conſecutione ſui crediti.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Nertonen. Tranſactionis.
Lunæ 15. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCIII. De obligatione adimplementi tractatur, quatenus ille, qui aliquid implere tenetur, prius quam adimpleat, agere prohibeatur, ad quem effectum nec ſufficit adimplementi principium, niſi etiam illud totaliter perficiatur. Rurſus etiam quatenus hæredes plures pro portionibus hæreditarijs obligati remaneant, & quod ille agere prohibeatur, qui alias euictionem præſtare tenetur.

R. P. D. RONDININO.
Vladislauien. Abbatiæ.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCIV. In conflictu duplicis poſſeſſoris, manutentio illi data eſt, qui ab Exequutore Apoſtolico, & de manu eligentium, poſſeſſionem fuerat adeptus, reiecta poſſeſſione alterius, tamquam capta de mandato Exequutoris, à Signatura Iuſtitiæ, in locum Exequutoris Apoſtolici ſubrogati, quia ſicuti ille nullam iuriſdictionem habebat, ita legitimam poſſeſſionem dare non poterat.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Cuſentina Abbatiæ.
Veneris 22. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCV. Ad impediendam executionem Literarum Apoſtolicarum, prætendebatur Beneficium eſſe de iurepatronatus, quod quia & probatum non fuit, & vltimus ſtatus aſſiſtebat pro libertate eiuſdem Beneficij, ideò pro executione Literarum Apoſtolicarum fuit deciſum; Eo magis, quia quatenus illud probatum exiſteret, cũ tamen oppoſitor non adhuc inſtitutionem obtinuerat, non erat legitimus contradictor, ad quem effectum ſimilis gratia requiritur.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.
Leodien. Decanatus.
Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCVI. Agitur de Decaniſſa Eccleſiæ ſæcularis Oppidi Thoren. Leodien. Diœceſis, in qua eſt Capitulum vtriuſque ſexus, eaque electa à maiori parte Capituli, canonicè electa declaratur: cum autem ipſa etiam prouiſionem Apoſtolicam obtinuiſſet, illius literas exequendas eſſe deciditur, reiectis electionibus aliarum, vtpotè habentium minora ſuffragia, pluraque etiã per Procuratores minus legitimè conſtitutos, emanata.

R. P. D. TAIA
Poſtea S. R. E. Cardinali.
Hiſpalen. Primitiarum.
Veneris 26. Iunii 1676.

ARGVM. CCCXCVII. Aſſiſtentia iuris, quã habent Parochi in iure decimandi, in Hiſpaniarum Regnis Epiſcopo, & Archiepiſcopo ſuffragatur, quia ibi Parochiæ non ſunt diſtinctæ, neque Curati ſunt verè Parochi, ſed ſolum Epiſcopi, & Archiepiſcopi; Cumque etiam cuncta beneficia in illis partibus plerumque ſuper decimis ſint fundata, ideò Beneficiato, qui etiam poſſeſſionem decennalem habebat, manutentio ſuper illis fuit conceſſa.

R. P. D. RONDININO.
Romana Cenſus.
Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVM. CCCXCVIII. De ſuo intereſſe docuerat fideicommiſſarius, & proinde fuit admiſſus ad cauſam, quæ agitabatur cum hæ-

hærede grauato; illud autem fuit desumptum ex immissione sibi à iudice concessa, etiam cum clausula, *dummodo possessio sit vacans, & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*, ac etiam ex alijs, quia dicta clausula, alio non possidente, veram immissionem tribuit, cumque de defectu sui iuris adhuc excideretur, hoc sibi à tertio opponi non posse deciditur, sed alijs fideicommissarijs, qui non comparebant, remanere reseruatum.

R. P D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Bononien. Pecuniaria.
Mercurij 1. *Iulij* 1676.

ARGVM. CCCXCIX. Euadere contendebat Procurator restitutionem pecuniarum ab eo vigore mandati exactarum, ex quo dicebat se anteriorem creditorem mandantium, à quibus etiam cessionem reportauerat, ipsum tamen ad eam restituendam teneri deciditur, quia de veritate sui crediti, ab eo mandantibus præcedenter cessi nequaquam docuerat, prout cedens semper, & quandocumque illud præstare, & de eo docere tenetur.

R. P. D. EMERIX.
Cremonen. Iurispatronatus.
Mercurij 1. *Iuly* 1676.

ARGVM. CCCC. Traditur materia beneficij Sacerdotalis actu, non autem habitu, quæ in præsenti deducebatur ex eo, quod testator mãdauit eligi Sacerdotem, qui sit sufficiens, & attendat ad celebrandum, alias remoueatur, & eligatur alter, ad quem effectum ponderatum est, quod qualitates à testatore requisitæ considerari debeant vicissim, & vnitim, non autem separatæ, & distinctæ.

R. P. D. BOVRLEMONT.
Bononien. Beneficij.
Luna 21. *Iunij* 1677.

ARGVM. CCCCI. Nulla declaratur possessio concessa à Iudice, qui vel appellanti non responderat, vel Apostolos simpliciter, sine vlla distinctione concesserat, cum dicatur semper ille appellationi detulisse, non obstante clausula, *cum facultate manutenendi quem de iure*, à Signatura apposita, quia etiam ipsa suspendit exequutionem iam factam, quoties eadem legitimè fieri non poterat; Rursus nullus quoque visus est processus beneficialis, fabricatus coram A.C. cum solis citationibus domi dimissa copia exequutis, cum illæ personales esse debuerant, & tandem deciditur, quod possessor triennalis aduersus Prouisum Apostolicum tutus sit, quamuis conuentionalis intimatio molestiarum inter partes processerit, quoties, vt hic, illa facta fuerit, litteris non expeditis.

R. P. D. RONDININO.
Romana Legati.
Veneris 17. *Ianuarij* 1679.

ARGVM. CCCCII. Licet Rota teneat opinionem, quod pro legatis via exequutiua non detur; si tamen pro eis fuerit actum coram Auditore Cam. à quo in illis practicatur processus exequutiuus, ipsa etiam exequutionem concedit. Rursus quoque deciditur, quod hæres beneficiatus possit conueniri in propria persona, & bonis, quia pro certa summa debitor hæreditaris declaratus erat; & tandem de compensatione tractatur, & quod pecuniæ paulatim à viro absente vxori transmissæ, restituendæ non sint, quia solutæ præsumuntur pro alimentis, suaque lautiore substentatione.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.
Bononien. Fideicommi de Seraphinis.
Lunæ 20. *Februarij* 1679.

ARGVM. CCCCIII. Alienata erant bona fideicommissi particularis, quamuis expressè alienari prohibita: cum ideò alienatio ratione detractionum saluari prætenderetur, hoc ipsum ab illorum possessore probandum esse deciditur: Plura ideò non solum de hac materia fideicommissaria deducuntur, verum etiam de filiatione, illiusque legitimitate in præsenti Decisione tractatur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO,
Sacræ Rotæ Decano.
Montis Casinen. Præeminentiarum.
Veneris 14. *Aprilis* 1679.

ARGVMENTVM CCCCIV. Rursùs de quasi Cathedralitate Ecclesiæ tractatur ad eum casum, quo de huiusmodi prærogatiua contendentibus simul Populo Germanensi, cum Monachis Casinensibus, horum iura prævalere vita sunt; Atque ideò quia materia, vltra controuersam quæstionẽ satis redditur vaga, cum de pluribus pertractari contingat, quæ nõ minus eruditionem, quam historiam concernunt, ideò ad sequẽs Summarium, & decisionem Lectorem remittere necesse est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Locorum Montium.
Mercurij 7. *Februarij* 1680.

ARGVM. CCCCV. Creditori, qui sua Loca Montium debitori accomodauerat, cum obligatione illa restituendi, quia ipse etiam debitoris administrator extiterat, principaliter opponebatur, quod ad euitandum earum vsurarum debuisset ille pecunias ad sui manus peruentas in satisfactionem locorum Montium recipere, non autem in alia credi-

ta excomputare, quæ occasione administrationis habebat, contrarium verò decidit, quia in eius facultate erat eligere causam, in qua solutionem sibi potius accepto referret, iterùs quia illa cadere debuerat in eodem genere crediti, & debiti pecuniarum, non autem commodati penitus ab illo separati, & diuersi; tertio demum, & hoc mihi superaddere licebat, quod sicuti credita particularia ex sola administratione proueniebant, ita, etiam illa ex eadem administratione debuerant primatio persolui;

R. P. D. VRSINO.
Bononien. fideicommissi de Benatijs.
Veneris 17. *Maij* 1680.

ARGVM. CCCCVI. Ius accrescendi fideicommissarijs denegari prætendebatur, ex eo, quod illorum portiones fuerint à testatore defunctæ, cumque talis separatio solum intellectualiter facta sit, neque esset ad oculum demonstrabilis, vbi verò reciproca concurrebat, eorumdemque vocatio actiuè, & passiuè, vulgariter, & per fideicommissum facta erat dispositionem eiusdem iuris accrescendi subintrare decidit, reiecta exceptione melioramentorum, quæ non erant liquida, & quibus per cautionem de ea reficiendo succursum remanebat.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Montis Casinensis Præeminentiarum.
Lunæ 27. *Ianuarij* 1681.

ARGVM. CCCCVII. Quasi Cathedralitas Casinensis Ecclesiæ per binas decisiones in hac causa firmata, itidem in hac altera decisione declaratur, in qua plura submouentur æquiuoca ab Ecclesia S. Germani deducta, & inter ea, præcipuum, quod illius Ciuitas tempore S. Patris Benedicti non aderat, cum fuerit ædificata a Bertario Abbate longe post obitū eiusdem S. Patris Benedicti, quodque ipsa etiam per instrumentum publicum declarauerit se esse subiectam Ecclesiæ S. Germani, & Monasterio Casinensi, de quibus quidem Ecclesijs plura ideo in eadem præsenti decisione deducuntur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Restitutionis Alimentorum.
Lunæ 3. *Iunij* 1680.

ARGVM. CCCCVIII. Constitutiones, & Decreta Seminarij Romani super obligatione Alumnorum se promouendi ad Sacros Ordines in hac Decisione expēduntur, quatenus nempè olim, & hodie teneantur ipsi Sacerdotium assumere, vel eis sufficiat in statu Clericali permanere, ad hoc vt eis sacris ordinibus non assumentibus, alimenta recepta restituere teneantur, vel non.

R. P. D. GVAXARDO.
Romana Pecuniaria.
Lunæ 19. *Martij* 1681.

ARGVM. CCCCIX. De restitutione animalium tractatur, petita in Tribunali Agriculturæ, atque ideò exequutiue demandata, quæ ex simplici ordine non remanebat probata, dum ille reperiebatur penès eum, cui restitutio facienda erat, vbi verò penès restituere debentem, idem ordo remanere debuisset, maximè quia habebat onus reportandi quietantiam, quæ facta non apparebat, & proindè condemnatio ad pretium, etiam cum refectione damnorum, & interesse fuit concessa.

R. P. D. FLOREZ.
Romana, seù Bononien Fideicommissi de Riarijs.
Veneris 13. *Iunij* 1681.

ARGVM. CCCCX. Prohibitio alienationis, eiusdemq; ratio à testatore expressa pro conseruatione bonorum in familia, plenè in hac decisione discutitur, ad inducendum ex eis non solum fideicommissum successiuum, & perpetuum; verum etiam in fauorem masculorum tantummodò, itavt ad illud nullatenus admittantur fœminæ, vel descendentes ab eis; Hinc plurima de huiusmodi fideicommissis masculinis in vtramque partem sunt adducta, quæ tandem pro sola eorundem masculorum vocatione fuerunt decisa.

R. P. D. FLOREZ.
Romana Societatis Officij.
Lunæ 24. *Nouembris* 1681.

ARGVM. CCCCXI. Plura congerit hæc decisio, & primo transportationem actorum non esse necessariam coram iudice procedente, non in gradu appellationis, sed prout in prima, secundo de extentione instrumenti facienda ad formam matricis, tertio de pluribus adminiculis eandem extensionem, & veritatem instrumenti comprobantibus, quartò super prohibitione Notarij in extendendo instrumentum intra tres menses, quod, nempè illius defectus partibus non præiudicet, quinto etiam de pluribus, quæ extentioni opponebantur, vltra vel præter matricem in instrumento extenso contentis, & demum de fructibus societatis officij renouatæ hæredi, & successori debitis vigore decreti ad fauorem defuncti reseruati.

R. P. D. GVAXARDO.
Romana Stagni.
Veneris 12. *Decembris* 1681.

ARGVM. CCCCXII. Ad euitandum iudicium attentatorum occasione appellationi interpositæ ab excessiua taxatione expensarum, eadem prorsus repetebantur exceptiones,

net, alias etiam oppositæ, & successiuè etiam hodie reiectæ; cumque in hoc iudicio non solum fructus, & expensæ, sed adhuc debeantur damna, & interesse; de vtroque, ideo ab ipsa die motæ litis condemnationem faciendam esse deciditur, quamuis per viam manutentionis, & super negotio principali sit processum, quia hæc omnia non immutant naturam eiusdem iudicij.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Locorum Montium,
Veneris 14. Iunij 1680.

ARGVM. CCCCXIII. Solidatio computorum à debitore prætensa non probati visa est ex emptione, de pecuniis administratis ab administratore suo proprio nomine facta, minus etiam ex contrapositione partitarum sine interuentu, & voluntate creditoris in suis libris appositæ, maximè quia iidem libri nec fuerant mercantiliter tenti, & plures etiam defectus habebant, vt proindè contra ipsum, non autem pro eo scribente probare visi sint,

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.
Romana Fideicommissi Ioannis Petri
Senioris de Caffarellis.
Veneris 2. Maij 1681.

ARGVM. CCCCXIV. Ad effectum concedendi fideicommissario immissionem super bonis fideicommissi, deciditur primo qualiter probetur possessio bonorum defuncti, illiusque continuatio præsumatur vsque ad obitum, & etiam, an iustitia, vel iniustitia possessionis, vel nudum factum probari sufficiat, Secundo quatenus transactio grauati, sibi potius, vel fideicommisso quæratur, Tertio adhuc super possessione, & dominio bonorum paternorum tractatur, quæ filij propria fuisse asseruerũt, Quarto demum de creditore paterno ab eisdem filijs dimisso, quatenus nempe ille cum pecunia, vel de effectibus patris, aut proprio ære persolutus sit.

R. P. D. RONDININO.
Romana Locorum Montium,
Lunæ 2. Iunij 1681.

ARGVMENTVM CCCCXV. Debitor obligatus in forma Cameræ, quia creditor sua bona administrauerat, ex pecuniis receptis, quæ in aliam causam, & in alia sua credita fuerunt conuersa, illum satisfacere prætendebat, quod cum sibi denegatum sit, ex adæquatione partitarum dati, & accepti, ad confessionem eiusdem creditoris confugit, qua ille dicebat, velle consequi residuum crediti, obligationem Camerali vallati, verum quia hæc confessio respiciebat futura, non præterita, insuper etiam, quia nec erat à debitore acceptata, sed potius impugnata, & demum quia voluntatem eiusdem debitoris habere debuerat, ob periculum solutionis, quæ in sui damnum cedere debuisset, si à Domino approbata non esset, ideò contra obligationẽ Cameralem, & mandata relaxata admissa non est.

SACRAE ROTAE ROMANAE DECISIONES RECENTIORES NVNCVPATAE

A' IO: BAPTITA COMPAGNO I. C. ROMANO SELECTÆ

PARS XIX.

R. P. D. EMERIX.

Vallisoletana Congrua.

Lunæ 11. *Januarij* 1677.

ARGVMENTVM.

Parochiales Decimas possidebant Capitulum, & Canonici, & tamen Congruam soluere recusabant Parochis, aliisque personis curam animarum exercentibus, ad cuius ideo traditionem condemnantur, quia quocumque titulo illas possideant, cum hoc onere eas habere intelliguntur, quæ proindè taxata in scutis centum auri, non subiacere imputationi incertorum deciditur, quia hæc erant omninò incerta, neque ad aliquam certitudinem reduci poterant.

SVMMARIVM.

1 *Congrua æquè debetur Parochis, sicuti & cæteris aliis curam animarum exercentibus.*
2 *Congrua debita Parocho debetur ab iis, qui omnes decimas, & primitias parochiales exigunt.*
3 *Decimarum translatio quocumque titulo facta sit censetur facta cum onere præstandi congruam exercentibus curam animarum.*
4 *Parochorum cura est commissa administratio Sacramentorum, aliaque onera ab eis exercenda.*
5 *Congruæ taxatio remittitur arbitrio Iudicis.*
6 *Parochis ideo debetur congrua, vt in administratione spiritualium sint solliciti, nec debeant habere curam vnde sibi victum querere debeant.*
7 *Parochi prouidendum est, ne propter inopiam suum officium negligant, nec populo quem debent regere, sint ludibrio, aut indigna committant.*
8 *Congrua Parochi fuit taxata in scutis 100. auri & quandoque etiam in plus.*
9 *Incerta dicuntur funeralia, oblationes, nuptialia, eleemosyna, & alia huiusmodi.*
10 *Incerta non imputantur in congruam. limita vt num. seq.*
11 *Incerta aliqua sunt, quæ tamen habent aliquam certitudinem, puta ratione summæ, vel similis.*
12 *Incerta, quæ tamen locari solent imputantur in congruam.*
13 *Beneficium tenue si quis acceptauit, an possit petere congruam. & num. seq.*
14 *Præiudicium si non est solius beneficiati, sed etiã ordinis, & Ecclesiarum, non intrat regula,*

quod quis illud acceptauerit, quamuis tenue.

15 *Constitutio Beati Pij V. super taxatione congruæ declaratur.*

16 *ex Diuersis non fit illatio.*

DECISIO I.

INTRODVCTO Iudicio per Parochos Ciuitatis Vallisoletanæ coram Reuerendissimo Nuntio Hispaniarum super assignatione Congruæ eis debitæ ratione curæ animarum, quam exercent cõtra Decanum, & Capitulum Cathedealis Ecclesiæ eiusdem Ciuitatis possessores Decimarum, & primitiarum ad Parochiales pertinentium, emanauit Decretum, in quo assignata fuerunt eisdem Parochis pro tunc scut. 70. pro quolibet, vt Summario *num.* 2. à quo Decreto cum omnes appellauerint, Capitulum scilicet à condemnatione, & Parochi à modicitate summæ, Causa ad Curiam deuoluta, & mihi commissa, dedi dubium bipartium, An Congrua debeatur, & ad quam summam; quo hodie proposito, responsum fuit, Congruam deberi in scutis auri 100. computatis omnibus computandis secundum consuetudinem loci.

Quo enim ad Congruam, indubitati iu-
1 ris est, illam deberi Parochis, † sicut omnibus aliis curam animarum exercentibus, ex regula, de qua *cap. de Monachis, & cap. extirpandæ de præb.* & pluries dixit *Rot. vt coram Mantic. decis. 269. num. 3. decis. 420. par. prima decis. 230. par. 6. & decis. 392. par. 13.* in omnibus *nu.* 1. & alibi passim; Et quidem in præsenti
2 à Decano, & Capitulo prædictis † vti percipiẽtibus omnes Decimas, & primitias ad Ecclesias Parochiales pertinentes, vt deponunt testes Summario *num.* 5 iuxtà dispositionem *Text. in cap.* 2. § *vbi autem de decimis num.* 8. & notant *Rebuff. de decim. par.* 7. *num.* 4. *Tondut. resol. benef. cap.* 58. *num.* 16. *Rota coram Seraph. decis.* 839. *num.* 1. & 2. *coram Millino decis.* 84. *num.* 1. & *in rec. d. decis.* 392. *n.* 6. *par.* 13. Translatio enim Decimarum in eosdẽ facta quo-
3 cumque titulo, † præsumitur facta cum tali onere præstandi Congruam exercentibus curam animarum, *Rebuff. de corg. portion n.* 48. & *seq. Grat. disc.* 106. *num.* 20. & *Rot. d. decis.* 420. *num.* 7. *par.* 1. *recent.*

Quo vero ad quantitatem eiusdem Congruæ, cùm illam debeatur habita ratione ad qualitatem loci, numerum personarum, quibus subministranda sunt Sacramenta, &
4 redditus Parochiarũ † quarum cura est commissa Parochis, aliaque onera ab his subeũda, *gloss. in d. cap. extirpandæ, verb. sufficiens de præbend. Rebuff. de congr. portion. num.* 61. & *seq. Tondut. quæst. benef. d. cap.* 58. *num.* 13. & 14. & *Rot. coram Dunoz. iun. decis.* 310. *num.* 11. & *decis.* 631. *num.* 6.

Et Ciuitas Vallisoletana sit vna ex nobilioribus Hispaniarum, in qua propterea Rectores, non vt in Pagis, sed decentius viue-

re debent, Ecclesiæque Parochiales, de quibus agitur, tam ob eorum circuitum, quàm ob numerum personarum in eis degentium sunt de maioribus, itaut Parochi in administratione Sacramentorum vtantur opera Coadiutorum, vt deponunt testes Summario *num.* 3. & 4. ac Decimæ, quæ percipiuntur à dd. Decano, & Capitulo sint magnæ, vt ex Calculo ad Partes dato.

Domini pro eorum prudenti arbitrio,
5 cui remissa † est determinatio huiusmodi quantitatis, ex tradit. per *Rebuff de congr. portion. num.* 80 & *Rot. coram Vbaldo decis.* 87. *nu.* 6. benè perpendentes eandem Congruam debere esse talem, vt Parochi, qui laborant in agro Domini spiritualia Parochianis mini-
6 strando, † absque sollicitudine aliundè quærendi sibi victum, commodè viuere possint, vt notant *Rebuff. eodem tract. de congr. portion. num.* 78. & firmauit *Rot. coram. Millino decis.* 84. *num.* 4. & *in rec. decis.* 347 *num* 7. *par.* 13. ne aliàs propter eorum inopiam proprium officium negligant, populoque sibi credito, quem
7 coercere, † & à quo reuereri debent, sint ludibrio, ac indigna eorum gradui cogantur committere, *Lotter. de re benef. lib.* 2. *q.* 12. *num.* 25. & ponderauit *Rot. d. decis.* 428. *num.* 5. *par.* 1. & *decis* 392. *num.* 4. & 5. *par.* 13. *recent. ac coram Dunoz. iun. d. decis.* 631. *num.* 5. ex hactenus deductis arbitrati sunt, illam esse as-
8 signandam, vt supra in scutis 100. auri, † vt prædictis contideratis aliàs respondit *Rot. d. decis.* 87. *coram Vbaldo*, & in valde maiori sũma *dec.* 420. *n.* 5. *par.* 1. *rec.*

Non obstat, quod Parochi habeant plures redditus constistentes in funeralibus, oblationibus, nuptialibus, eleemosynis, aliis-
9 que similibus, † quia cum ista sint merè incertà, nisi de consuetudine loci aliter in-
10 troductum doceatur, † non veniunt imputandi in Congruam, *Rebuff. de congr. portion. num.* 33. & 87. *Gratian. discept.* 399 *num.* 10. & *seqq. Tondut. d. quæst.* 58 *num.* 4. & 5. & pluries firmauit *Rot. vt decis.* 5. *nu.* 4. *par.* 2 *diuers. in rec. decis.* 230. *num.* 4 *par.* 6. & *decis* 187. *num.* 27. & *seq. par.* 11. *ac coram Bichio decis.* 255. *num.* 14. in quibus concordantes; Et contraria tantùm procedunt in incertis, quæ habent aliquam
11 certitudinem, † vt sunt Decimæ frumenti, & vini, aliaque solùm incerta ratione summæ, vt declarauit *Rot. d. decis.* 230. *num.* 3. & 4. *par.* 6. *rec.* & *coram Bichio d. decis* 255. *num.* 16. Vel quando illa solent ex consuetudine an-
12 nuatim, vel aliàs pro certa summa † locari, vt notarunt *Felin. in cap. ad aures sub num.* 14. *de rescript. Rebuff. d. tract. de Congr. portion. n.* 87. & in specie dixit *Rot. d. decis.* 255. *num.* 14. *coram Bichio*.

Leuioris ponderis est, quod saltem hi
13 Parochi sibi imputare debeant, † quod beneficium tam tenue acceptarunt, ex *Rot. decis.* 429. *num.* 4 *coram Greg.* quia conclusio nõ procedit, dum non constat aliàs illi, seù illorum antecessoribus assignatam fuisse Cõ-
14 gruam, † & agitur non solùm de præiudicio personarum, sed etiam ordinis, & ipsa-

rum-

rummet Ecclesiarum, vt declarando *d.decis.* explicant. *Adden. ad illam num. 8. vers. finali, Gratian. d.discept. 399. num. 11. & seq. Rot. d. decis. 420. num. 4. par. 1. decis. 230. num. 6. & seqq. par. 6.* & in fortioribus *dec. 347. num. 1. & 2. & decis. 392. num. 14. & seq. par. 13. recent.*

Demum nihil facit, quod Constitutio B. Pij V. taxet Congruam in scutis 50. † quia illa loquitur de Congrua Vicarij, non autem Parochorum, pro cuius taxatione ponderanda sunt præmissa *in §. quo verò ad quantitatem cum seq.* & ex diuersis † non fit illatio, vulgata *l. Papinianus ff. de minor.*

Et ità, Parochis tantùm informantibus, decisum fuit &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoracten. Bonorum.

Lunæ 11. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

ad rescindendum contractum adducebantur, simul, & probata erant læsio, ac metus, cumque ad excludendum vtrumque remissoria peteretur super probatione valoris, hæc in præsenti decisione conceditur, quia cùm illa penitùs cessabit prætensio læsionis, & probatio metus remanebit æquiuoca, quod ad effectum concessionis remissoriæ reputatur sufficiens.

SVMMARIVM.

Remissoria in prophanis conceditur etiam sine fumo, data relenantia articulorum.

Dubietas sola relenantiæ sufficit ad concedendam remissoriam.

Lasionem ad excludendam quæ probationes sufficere videantur.

Metus ex quibus probationibus excludatur.

Articulorum pro admissione, & concessione remissoria, sufficit quod probatio facienda directè, vel indirectè faciat ad causam.

Articuli alijs articulis contrarijs admittuntur, & super eis remissoria conceditur, si non sint, didicita testificata.

Subornationis timor cessat si processus publicatus non est, nec sint didicita testificata.

Probatio probationem non excludit.

Probationibus hinc indè factis, deciditur quæ ipsarum videatur melior, & ideo præferenda sit.

Remissoria, & probatio vni ex partibus concessa, eadem quoque alteri parti concedenda est.

Æqualitas in iudicijs, & inter litigantes est seruanda.

Tribunalia suprema semper seruant æqualitatem inter partes.

Probationem sibi beneficam quilibet facere permittendus est.

DECISIO II.

SPIRITVI de Cheylus dandam esse remissoriam Domini responderunt, moti
1 ex releuantia articulorum, † quæ etiam sine fumo in prophanis operatur, quod remissoria denegari non debeat, *Cassad. dec. 1. num. 10. de dilat. Rot. decis. 258. num. 1. par. 14. recent. & in Leodien. affillus 21. Februarij proximè præteriti §. eo magis coram me*; Imò sufficit sola †
2 releuantiæ dubietas, *Rot. decis. 453. num. 5. par. 14. rec. & in Bononien. successionis 1. Iulij 1665. coram R.P.D.meo Bourlem.*

Releuantia in proposito liquet ex lectura actorum; nam Spiritus probare intendit valorem bonorum, de quibus agitur tempore venditionis non excessisse scuta 200. pro salma, tum melioramenta in eisdem facta, tùm demum bonam famam emptoris, & eius amorem erga neptes venditrices, † vndè probatio læsionis deducta ex
3 maiori valore, † ac metus illati ad effectum
4 inducendi ipsas neptes ad vendendum, remanebit æquiuoca, & in omnem euentum sat est pro admissione articulorum, & con-
5 cessione remissoriæ, † quod articuli aliquo modo directè, aut indirectè faciant ad causam ad sensum, *Bald. in cap. licet causam num. 3. de probat. Rot. in Ancenitana pecuniaria 16. Ianuar 1669. §. fin. cor. Reuerendiss. Alex.*

Nec obstat, quod articuli sint de directo contrarij aliis datis pro parte Claudij, & aliorum de Scipionibus, super quibus iam fuerunt testes examinati, † quia cùm adhuc
6 non sit publicatus processus, nec didicita
7 testificata, cessat timor † subornationis, proindè etiam super contrarijs concedi debet remissoria, iuxtà *text. in cap. Series de test. Salust. in prax. lib. 2. cap. 14. num. 6.* & firmat *Rot. decis. 353. num. 4. coram bonæ memoriæ Cardinali Celso, & decis. 573. num. 8. coram Bichio, & in Fanen. compositionis 23. Ianuarij 1671. §. non obstat, coram Reuerendissimo Alex.*
8 Probatio † enim probationem nõ excludit, vt dixit *Rot. dicta decis. 573. num. 7. coram*
9 *Bichio*, & ea hinc indè facta, † videbitur quæ prævalet, & veniat attendenda, *Rota decis. 93. num. 5. & 6. coram Zarate, & in dicta Fanen. compositionis dicto §. non obstat coram Reuerendissimo Alex. & decis. 303. num. 6. coram Cardinali Celso, & decis. 505. num. 13. coram Pentingerio.*

In quam sententiam eò facilius Domini venerunt, quia sicuti remissoriam obtinuerunt Claudius, & litis consortes, ad
10 fundandam eorum intentionem, † ita æquum videtur, vt concedatur Spiritui ad eam elidendam, & suam exceptionem instificandam, vt in iudiciis inter litigan-
11 tes seruetur æqualitas, † quam semper ha-
12 bent præ oculis suprema Tribunalia, † æquè indulgendo actori, & reo facultatem pro-
13 bandi ea, † à quibus propriam intentionem, & exceptionem vterque pendere arbitratur, iuxtà *Text. in L. non debet ff. de reg. iur. Rota dicta decis. 573. num. 9. coram Bichio*, & di-

& dicta decis. 353. num. vltimo coram Cardinali Celso, & in dicta Fanen. Compositionis §. primo coram Reuerendissimo Alexandrino.

Et ita, Partibus hinc inde informantibus, decisum fuit dilata resolutione super negotio principali.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Eugubina Census.

Veneris 15. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

De minoris obligatione tractatur, quæ quia erat solemnitatibus destituta, ideo nulla declaratur, non obstante quod pro seruitio Reipublicæ, & ratione officij Abbundantierij ab eodem minore exerciti, contracta dicerentur, quia non constabat in hanc causam fuisse initam, cique etiam resistebat statutum, quod illam sine solemnitatibus annullabat, & demum quia idē minor huiusmodi officium exercere non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Iniustitia mandati resultat, si obligatio nulla sit*
2 *Baptismatis Fides probat ætatem.*
3 *Minor fideiubere, aut se obligare non potest.*
4 *Minoris obligatio eo magis de iure prohibetur, si ille sub curatore degat.*
5 *Statutum Eugubinum rubr. 20. 22. 25. 30. & 56. traditur, & declaratur, & num. 15. 21. & seqq.*
6 *Minor contrahens contra formam statuti nullitèr contrahit, & ideo non obligatur neque ciuiliter, neque naturaliter.*
7 *Iuramentum regulariter validat contractum minoris.*
8 *Iuramentum præsumitur dolo, & fraude extortum si statutum mandans certas solemnitates, sine illis contractum annullet.*
9 *Minor ex facilitate, qua inducitur ad contrahendum, inducitur ad iurandum.*
10 *Minor obligans se pro seruitio Reipublicæ, vel tanquam officialis ratione officij quatenus validè obligetur sine solemnitatibus, & num. seqq.*
12 *Contractus initus ab officiali, vel à ministro Reipublicæ, non tamen expresso titulo officij, vel Reipublicæ an huiusmodi nomine gestus esse dicatur.*
13 *Minor prohibetur à iure exercere publica officia habentia annexam administrationem & nu. 15.*
14 *Respublica plures in ruinam abiere, quia ab adolescentulis recta sunt.*
16 *Adolescentulis, & minoribus defuit consilium, & discretio.*
17 *Vnicum vno modo acceptum in aliquo capite statuti, eodem modo censetur acceptum in alio.*
18 *Pars, seu caput vnum Statuti suppletur, & declaratur ab altero, & num. 19.*
20 *Contractus initus à minore etiam fauore Reipublicæ, vel ratione officij. non subsistetur sine solemnitatibus, si statutum indistincte illas seruari præcipiat.*
21 *Minoris electio ad officia publica quatenus subsistineatur, si à superiore confirmata sit.*
22 *Dispensatio non cadit in confirmatione generaliter à superiore facta, maximè si ille defectus dispensati notitiam non habebat.*
23 *Minoris electio ad officia publica aliud est quod à superiore confirmetur, aliud verò quod ipse ab eodem motu proprio eligatur, & de ratione ibidem.*

DECISIO III.

ABSQVE Interuentu Curatoris, & Iudicis decreto, & non seruatis alijs solemnitatibus iuris communis, & municipalis Ciuitatis Eugubij, Constantius in 19. anno suæ ætatis cōstitutus fideiussit pro Sebastiano in censu scutor. 3000. anno 1646. illo imposito ad fauorem Flaminij, cuius hæredes citata Camilla Sorore, & hærede Constantij fideiussoris obtinuerunt contra bona hæreditaria pro fructibus dicti census mandatum executiuum, quod in gradu appellationis commissæ per Signaturam Rotæ cum clausula *si quid exequendum*, non esse executioni demandandum, attenta illius iniustitia, Domini responderunt.

1 Iniustitia † resultat ex eo, quod obligatio Constantij laborat vitio nullitatis, cùm
2 ex fide Baptismatis, † quæ probat ætatem, *Rota decis. 18. num. 2. coram Zarate*, liqueat ipsum de tempore contractus non expleuisse annum 19. propterea tamquam minor nequibat fideiubere, † & se obligare, siue inspiciatur Ius commune, de quo in *l. ait Prætor, §. non solum, vbi gloss. in verb. detrat, ff. de minor.* præsertim quando, vt in casu nostro, † minor degit sub Curatore, vt dixit
4 *Rota decis. 443. num. 1. par. 13. recent.* siue attendatur Statutum Eugubinum statuens in
5 Rubr. 25. & 56. † minorem viginti quinque annis carentem Curatore non posse quoquo modo contrahere, nisi duorum proximiorum accedat assensus, Curatorem verò habentem non posse ad contractus deuenire, nisi illius auctoritas intercedat, aut Iudex decretum interponat, & contractus aliter celebratos inualidat, & dolosè gestos censeri mandat; quamobrem cùm in contractu census vbi fideiussit Constantius so-
6 lemnitates prædictæ omissæ fuerint, † actus peccauit in forma, & proindè minor nec ciuiliter, nec naturaliter remansit obligatus, *Roman. cons. 12. num. 4. Fenzon. ad Statut. Vrb. cap. 151. glos. 11. num. 8. Rot. decis. 18. coram Duran. & decis. 126. num. 9. coram Eminentissimo Ottobono, & decis. 355. num. 1. & 2. par. 12. & dicta decis. 443. num. 20. par. 13. rec.*

Nec potest contractus robur assumere à
7 iuramento, † quod validat contractum minoris, iuxtà *Text. in auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit.* quia cum Statutum prohibeat minoribus contrahere non seruato

ta certa forma ab ipso præscripta, & contractus aliter gestos præsumat dolosos, &
8 fraudolentos, † sequitur iuramentum eodem modo præsumi à minore dolo}, & fraude extortum, cum minor eadem faci-
9 litate, qua fuit inductus ad † contrahendum, eadem præsumitur inductus ad iurandum, *Soccin. Sen. conf. 23. num. 13. lib. 4. Gratian. decis. March. 234. num. 8. & 9. Pich. ad Statutum Vrbis glos. 23. num. 7. Rota pest eam decis. prima num. 20. & decis. 163. num. 6. par. 14. rec.*

Minus fuit visum subsistere, quod census fuerit impositus ob publicum beneficium, nimirum pro emendo frumento in-
10 Annonæ caritate, † & proindè quod Constantius fideiusserit ratione publici muneris Præfecti rei frumentariæ, vulgo, *Abundanziere*, quo tunc fungebatur, itavt contractus vtpotè gestus ex necessitate offi-
11 cij † in causam Reipublicæ subsistneatur etiam sine solemnitatibus, vt tradit *Bald. Nouell. de dot. par. 6. priuil. 48. sub num. 2. vers. Nam etiam*, quem sequitur *Cancer. var. resol. cap. primo num. 46. par. 2.*

Quoniam in facto constat Constantium contraxisse suo priuato nomine, non autem publico ratione officij, & eodem modo Sebastianus imposuit censum suo priuato, & particulari nomine, ac super propriis bonis, nulla facta expressione, quod illius pretium esset erogandum in causam-
12 Annonæ, † itavt sicuti in eius arbitrium residebat pecuniam censualem in vsus sibi magis beneuisos conuertere, ita quoque deficere dicitur causa publica, in quam nec emptor census cauit pecuniam esse erogandam, de quo nec alio modo mentio facta fuit à contrahentibus, vt in proximis terminis aduertit *Rot. decis. 259. num. 5. 6. & 9. par. 17. recent.*

Vlterius Constantius, cùm esset minor, non poterat assumi ad Præfecturam An-
13 nonæ, † tùm quia minores à iure prohibentur eligi ad publica officia habentia anneram administrationem rerum publicarum, iuxtà *Text in l. ad Rempub. ff. de muner. & honor. Loseus de iur. Vniuers. par. prima cap. 3. num. 29. Pascbal. de Iurepatr. potest. par. 4. cap. 4. num. 4. Narbon. de etat. ann. viginti quinque quæst. 67. num. primo*; Nam interest Reipublicæ gubernacula Senioribus
14 demandari, non autem † Adolescentulis, propter quorum fragile consilium maximas Respublicas ruisse notat *Aristot. lib. primo politic. cap. 8. & lib. primo Retoric.* cuius verba refert *Mastrill. de Magistr. lib. 2. cap. 5. num. 5.*

15. Tùm etiam attento Statuto † Eugubino, quod in Rubrica 30. statuit huiusmodi muneri præfici Viros primarios, & discretos,
16 vndè censetur excludere minores, † quibus deficit consilium, & discretio, *Bart. in l. prima verfic. quædam sunt, C. què etat. & profess. se excus. sunt, Suarez. alleg. 12. num. 2.* & patet, dum idem Statutum pro Viris prudentibus, & discretis intelligit homines ætatis annorum triginta, † vt in Rubrica 20.
17 & 22. Verbum enim vno modo acceptum ab vno capite Statuti, † eodem modo ac-
18 cipiendum est in alio, cùm vna pars illius
19 declaret, † & suppleat alteram, *Alderan. Mascard. de general. statut. Interpr. conclus. 2. num. 116. Paris. consil. 97. num. 16. Rota decis. 16. num. 6. par. 8. recent.*

Non obstat auctoritas *Baldi Nouelli*, quia loquitur in terminis longè diuersis, nempè quando minor gerens publicum ministerium occasione illius contrahendo se obligat in fauorem Reipublicæ, non autem quando contrahit proprio, & generali nomine cum priuato, vt in præsenti, & nihilominus vbi etiam contractus esset, fa-
20 uore Reipublicæ initus adhuc † ruceret, dum Statutum indistinctè irritat omnes contractus contra eius formam factos, *Farinac. consil. 183. num. 3. & seqq. lib. 2.* & reprobato *Baldo*, & sequacibus, firmat *Ronit. decis. 69. num. 19.*

Quod autem Eminentissimus D. Cardinalis Legatus Vrbini confirmauerit electionem factam de persona Constantij in-
21 Abundanzerium, nihil posuit in esse, † quia per huiusmodi confirmationem fuit dumtaxat satisfactum Statuto requirenti literas patentes Principis, vt legitur in Rubrica 30. non autem per illam censetur habilitatus ad contrahendum, sed potiùs est præsumendum illum in tantùm confirmasse, in quantùm videns illum electum, credidit in eo concurrere qualitates à Statuto requisitas, præsertim quia minoritas Con-
22 stantij illi non innotescebat, † vnde dici nequit, quod cum eo voluerit dispensare circa ætatem, *Rota decis. 114. num. 4. par. 2. recent. & decis. 83. num. 16. coram Durano, Suarez. alleg. 12. num. 23. & 24.* quidquid
23 dicendum esset, si Legatus † motu proprio, & scienter illum ad huiusmodi munus euexisset, vt distinguit *Mastril. de Magistr. dicto lib. 2. cap. 5. num. 58.*

Et ità mandatum non esse exequendum dictum fuit, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Melioramentorum.

Sabbati 23. Ianuarij 1677. Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

Domum emphyteuticam vigore pacti conuenti pro se retinere prætendebat dominus directus, quia illa fuerat Ecclesiæ legata, sed cum de refectione melioramentorum disceptatum sit, totum legatario persolui mandatur, nulla habita ratione meliorati, & impensi, quia talis conuentio solam prælationem importabat, quæ cæteris paribus,

non aliud infert, quã quod ille, cui prælatio debetur, subintret in locum alterius.

SVMMARIVM.

1 *Dominus directus vigore pacti potest pro se retinere emphyteusim si illius melioramenta aliis personis legata fuerint.*
Et talis conuentio nihil aliud est, quàm simplex prælatio, seu retractus ibidem & num. seqq.
2 *Dominus directus si velit in venditione rei emphyteuticæ præferri, tenetur soluere idem pretium, quem soluisset extraneus.*
Meliorationum soluendarum ratio de impenso & meliorato non habet locum, si dominus directus voluerit præferri, vel pro se retinere. ibidem, & per tot.
3 *Prælatio nihil aliud operatur, quam ille, cui competit, cæteris paribus subintret in locum alterius.*
4 *Dictio seu, quandoque non stat alternatiuè, sed dispositiuè, & declaratiuè.*
5 *Melioramenta, & annui redditus habentur pro synonimis, & quando.*
6 *Area domus, vulgo* Cortile *eodem iure indicatur, ac ipsamet domus, & quando.*
7 *Area communis dicitur membrum, & de pertinentijs domus.*
8 *Domus appellatione venit etiam ædificium, eiusque situs.*
9 *Argumentum valoris situs domus cedit emphyteutæ, non autem domino directo, & num. 11.*
10 *Damnum rei emphyteuticæ, nisi tota res pereat, spectat ad emphyteutam, non autem ad dominum directum.*
11 *Augumentum rei emphyteuticæ sive latens, sive patens pertinet ad Dominum vtilem, non autem directum.*
12 *Melioramenta quando Dominus directus emphyteutæ soluere tenetur ex pacto, non fit distinctio meliorati, & impensi, sed totum persoluitur.*

DECISIO IV.

QVAMVIS Monasterium S. Siluestri de Capite volens vti pacto in Instrumẽto Inuestituræ appositio, nec hodie recusaret soluere Patribus Beatæ Mariæ de Populo substitutis in Testamento Isabellæ valorem meliorationum, seu Domus, de qua agitur, sed tantùm controuerteret quãtitatem repetendo ipsum tamquam Dominum directum soli, in quo Domus est constructa, non teneri ad solutionem illius augumenti, quod vltra impensam erogatam, in ædificando prouenit ex qualitate domus, loci, & situs, vbi illa reperitur ædificata, sed dumtaxat ad simplicem solutionem pretij cementorum, & materiæ, ex qua domus componitur; Nihilominus Rota hodie approbauit decisionem coram me, editam 28. Iunij 1675. in qua resolutum fuit meliorationa esse soluenda in scutis 1810. & b. 34. iuxtà relationem tertij Petitti.

Nam fuit ab initio conuentum inter emphyteutam, & Monasterium, quod in euẽtum in quem meliorationa faciendi in solo emphyteutico legarentur alicui Loco Pio, posset Monasterium illa pro se retinere, solutis Legatario meliorationibus, vt liquet ex lectura Instrumenti, cuius verba recensentur in principio præteritæ† decisionis, quod pactum nihil aliud tribuit, nisi prælationem, seu retractum, non secus ac si ageretur de venditione, in qua si Dominus 1 directus præferre vellet, † teneretur soluere 2 idem pretium oblatum, ab emptore, nulla facta distinctione inter pretium cæmentorum, & valorem ædificij, vt notat *Molin. de contract. disp.* 463. *num.* 9. cùm prælatio nihil 3 aliud operetur, † quàm ille, cui competit, cæteris paribus, pro eodem pretio, & cum eisdem pactis subintret in locum emptoris, *Mandel. consil.* 107. *num.* 2. *Surd. consil.* 434. *num.* 9. & plures cumulat *Gimba obseru.* 25.

Nec subsistit, quod contrahentes respexerint ad sola meliorationa, quia habita fuit ab eis ratio etiam de redditibus ex eis percipiendis, dum dictum fuit licere Monialibus meliorationa retinere facta solutione de meliorationibus, seù annuo redditu, vnde patet etiam fructus, & redditus ipsorum meliorationorum fuisse à Partibus habitos in consideratione, & ab eis quodammodo voluisse regulari pretium, casu quo eueniret casus legati; Nil vrgente dictione, *seù*, † per quam vtpotè alternatiuam Monasterium prætendebat esse in eius arbitrio soluere alterum ex alternatis, quoniam, vt respondet præterita decisio, talis dictio in proposito casu non stat alternatiuè, sed expositiuè, & declaratiuè, dum contrahentes pro synonimis habuerunt meliorationa, † & annuos reditus, *Rota coram Seraph. decis.* 393. *num.* 9. & *decis.* 436. *num.* 6. *coram Merlino*.

Neque ad diminuendam summam in relatione contenta debet defalcari situs Areę, vulgo, *Cortile*, tamquam nudus, & discopertus, quia talis absolutè dici non potest, cùm sit stratus silice, ac muris circundatus, & in eo existat puteus, furnus, & fons ad vsum domus; propterea de isto situ † tanquam de pertinentijs domus iudicandum est id, quod de domo, cuius † membrum Area reputatur, ad tradit. per *Bart. in l. cætera* §. *hoc Senatu ff. de legat.* 1. quem sequitur *Nigrs. de sign. 4. membr. 2. par. num.* 138. *in fine*, & 139. *Barbos. appell.* 83. *nu.* 1. *in fine*, vbi quod appellatione domus † venit etiam ædificiũ, siue situs.

Prout nec defalcari potest augumentum valoris situs, in quo domus est ędificata, quia huiusmodi incrementum, tamquam proueniens ex beneficio temporis, fabricis circumcirca factis, † cedit commodo Domini vtilis, non autem directi, vt notat *Fulgin. de Emphyt tit. de solut. can. quæst.* 13. *ferè per tot.* & signantèr *num.* 8. dicitur esse rationi congruum, quia sicut omne damnum, siue latens, siue patens, in re emphyteutica con-

contingens, ſpectat ad emphyteutam. † niſi tamen tota res pereat, iuxtà *Textum in l. 1. C. de im. emphyt. & in §. adeò autem inſtit. de locat. vbi gloſ. in verbis particulatim* ad propoſitum diſticon recenſet latè *Theſaur. deciſ. in. 1 per totam*, ita etiam ſequitur † emphyteutam omne augumentum ſiue patens, ſiue latens, & ex hac ratione affirmat ibidem *Fulgineus* moueri *Bartol. Bald. Salicet. Iaſon. & alios in d. l. 1. C. de iure emphyt.*

Quod autem in refectione melioramentorum reſpiciendum ſit impenſum, & melioratum, & deindè ſoluendum, quod eſt minus, non adaptatur caſui noſtro, quia quando Dominus directus ex pacto tenetur ſoluere emphyteutæ melioramenta ab eo facta in Prædio Vrbano, tunc huiuſmodi 2 meliorationes † æſtimantur, & ſolui debent tanti, quanti valent de tempore ſolutionis iuxtà valorem ipſius ædificij incorrupti, & integrè ſumpti, non autem ſecundum id, quod valet materia, & opera impenſa ab emphyteuta in illo conſtruendo, nec ſecundum id, quod cæmenta, & rudera vendi poſſent ædificio diruto, *Simon de Pretis de interpretat. vltim. volunt. lib. 3. dub. 5. ſolut. 5. Barzius deciſ. 23. num. 15. Molin. de iuſt. nupt. lib. 3. queſt. 73. num. 10. & ſequen. Velaſc. de iure emphyt. queſt. 25. num. 28. Barboſa in l. diuortio §. fin. par. 1. num. 109. & ſeq. ff. ſolut. matrim. Giurba ad conſuetud. Meſſan. cap. 15. gloſ. 12. n. 7. & 8. Anat. reſolut. 14. num. 38. & 39. Petr. de fideicommiſſis queſt. 15. num. 177.* & hanc opinionem ſecuta eſt *Rota deciſ. 186. par. 2. diuerſ. & 650. num. 3. par. 2. rec.* & diſtinguendo inter Prædium vrbanum, & ruſticum, reſpondet contrarijs alia *deciſ. huius cauſæ §. nihilominus, & ſeqq.*

Demum non facit ad rem, quod domus prætendatur deuoluta ob lineam finitam, quia præter quod ſuper huiuſmodi deuolutione Monaſterium ſententiam cõtrariam reportauit, id viſum fuit extra dubium reſtrictum dumtaxat ad quam ſummam ſoluenda ſint meliorameuta, ſuper quo Rota debet ſolum dare votum iuxta formam commiſſionis directæ Reuerendiſs. Viceſgerenti, qui in ſententia lata ſuper deuolutione reſeruauit Monialibus ius vtendi prædicto pacto ſoluendi melioramenta quatenus domum pro ſe retinere velint &c.

Et ita Domini ſteterunt in deciſis, vtraque &c.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Dotis, & Fructuum.

Sabbati 23. Ianuarij 1677. Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

conſequutione fructuum ſuæ dotis excluſi prætendebatur Vidua, ex eo ſolum, quod eſſet nupta, & ſic alimentari debuiſſet à ſecundo viro, illos tamen eidem deberi deciduntur ad formam noſtri ſtatuti, quod quamuis de Vidua loquentis, habet etiam locũ, ſi illa ad ſecundas conuolauerit nuptias, quia non per hoc amiſerat iura, & priuilegia dotalia.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. *de fructibus dotalibus vidue ſoluendis comprehendit etiam binubam.*

2 *Mulier binuba, & Vidua æqualiter comprehenduntur à ſtatuto generaliter loquente.*

3 *Rubrica ſtatuti generaliter loquentis non reſtringitur à nigro, & quando ſup. num. 2.*

4 *Dictio*, donec, *denotat perſeuerantiam vſque ad tempus, ad quod fuit appoſita.*

5 *Fructus dotis non reſtituta non concedantur inuita perſona, ſed ex ſpeciali priuilegio eiuſdem dotis.*

6 *Vidua defuncta poſt factam interpellationem pro reſtitutione ſuæ dotis, tranſmiſit ius percipiendi fructus ad illius hæredes.*

7 *Mulier tranſiens ad ſecunda vota non amittit ius percipiendi fructus, quos in ſua viduitate recipiebat.*
Amplia, quia nec etiam perdit priuilegia dotalia. ibidem.

8 *Alimentorum ratio ceſſat in vidua, quæ alimentari debet à ſecundo viro.*

9 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. *de fructibus dotis viduæ ſoluendis, procedit etiam ſi vidua habeat alibunde.*

10 *Fructus dotis mulieri debiti aliud eſt quod debeantur iure actionis, aliud verò ſi ſolo iudicis officio.*

11 *Maritus ſi non habuit dotem, vxorem alere non tenetur.*

12 *Mulier ſecundo nubens cenſetur renupta cum eadem dote primo viro tradita.*

13 *Præſumptio iuris habetur pro liquidiſſima probatione.*

14 *Actio dotalis licet à muliere binuba cenſeatur data in dotem ſecundo viro, ab ipſa tamen ſolum exerceri poteſt.*

DECISIO V.

DIXERVNT Domini ſub die 8. Iunij proximi præteriti Statutum Vrb. *lib. 1. cap. 137.* vbi diſponitur, † quod Vidue debeantur fructus poſt iudicialem interpellationem, & poſt moram non reſtitutæ dotis comprehendere etiam binubam: Tùm ex verbis generalibus d. Statuti, tùm ex identitate, imò maioritate rationis, & per conſequens eſſe procedendum ad vlteriorem executionem mandari A. C. relaxati; & repropoſita hodie Cauſa, Domini ſteterunt in deciſis ex eiſdem rationibus relatis in deciſione.

Rubrica enim dicti Statuti loquitur ge- 2 neraliter ibi: *de fructu Dotis pro alimentis*, † vnde generaliter eſt intelligendum de quacumque muliere tam vidua, quàm binu ba cre-

creditrice dotis, ex latè congestis *in decisione*
3 §. *respectu enim*, † nec potest restringi à nigro bis facientè mẽtionem viduæ; nam dictum nomen stat ibi demonstrativè, non autem taxativè: Idque euidenter conuincitur, quia non determinat solutionem fructuum quousque mulier sit vidua, sed donec *Dos* (sunt verba Statuti) *à quacumque debita restituta fit*, vnde etiam viduitate cessante, non cessat solutio fructuum, si dos soluta non fuerit, cùm illa dictio, *donec*, denotet perse-
4 uerantiam vsque ad tempus † restitutionis, cui fuit à Statuto adiecta, ex cumulatis per *Barbos. dict. 93. num. 4. & 5. Grat. consil. 81. nu. 26.* Nec Statutum concedit solutionem fructuum intuitu personæ, sed propter mo-
5 ram, † & ex reali, & speciali priuilegio ipsius dotis, vt in specie tenuerunt *Card. Paris. consil. 64. num. 5 lib. 4 Spadazz. in theatr. vidual. disquisit. 13. num. 67. & 68.* Hinc si vidua post iudicialem interpellationem decedat, tale ius percipiendi dictos fructus transit ad ip-
6 sius hæredes etiam extraneos, † & durat quousque dos restituta sit, quia onus est reale, *Ant. de Corduba in l. si quis à liberis §. si quis num. 140. ff. de liber. agnoscen. Neapod. ad Consuetud. Neapol. in consuetud. Viro mortuo num. 58.* quem sequitur *Franch. decis. 338. per totam*; vnde multò magis si ipsa transeat ad
7 secundas nuptias, † cùm exindè non amittat priuilegia circa suam dotem, *Bald. in l. 2. ff. de Iur. dot. & in l. nupta ff. solut. matrimon. Bulgherin. in repetit. l. prima num. 12. & 14. ff. solut. matrimon.*

Non obstat, quod Statutum decernat
8 fructus ad hoc, vt vidua possit se † substentare, & dicta ratio cessat in binuba, quæ debet alimentari à secundo viro, vt respondit *Rota coram Coccin decis. 1781. num. 5. & post Gilian. ad statut. Perus. decis. 72. num. 9. & in Romana transactionis 16. Martij proximi præteriti coram Reuerendissimo Domino meo Decano*. Quia, vt fuit responsum in decisione, Statutum Vrbis (quidquid sit in aliis) cogit debitores dotis ad solutionem fructuum, etiamsi
9 mulier aliundè habeat, ex quo viuere possit, cùm pro illis det actionem, vt tenent *Fenson. ad dictum Statutum num. 15. Gratian. discept. 920. num. 9.* & in specie fructuum debi-
10 torum † iure actionis plenè *Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 92. num. 7. & seqq.* Sed cessat difficultas, quia dum secundus vir dotem sibi
11 debitam non habuit, † non tenetur vxorem alere, *Rota coram Pentingerio decis. 234. num. 14.* cum aliis adductis in decisione, quæ etiam respondet decisionibus Coccini, & aliorum in contrarium allegatis loquentibus in diuersis terminis.

Multoque minus subsistit, quod saltem illi fructus non debeantur mulieri, sed secundo viro, qui modò non agit, nec debitores dotis vnquam interpellauit; Nam D. Ducissa transiuit ad secundas nuptias
12 nulla viro promissa, † nec constituta dote, & quamuis censeatur renupta cum eadem dote primo viro tradita, ad *text. in l. De-*
13 *tem quæ ff. de iur. dot.* & ista præsumptio † habetur pro liquidissima probatione, *Menoch. consil. 5. num. 10.* tamen maritus, cui nomen debitoris dotis non fuit cessum, agere non potest, sed actiones directæ competunt so-
14 lum ipsi mulieri. † quæ modò agit, & plures interpellauit ipsos debitores dotis, *l. neminibus C. de act. & oblig. Alex. consil. 122. nu. 10. lib. 7. Rota coram Peutingerio d. decis. 234.* cum aliis adductis *in decisione §. minus relenat*.

Exceptio denique prætensæ subtractionis gemmarum, vt potè discutienda in alio particulari dubio, super quo hodie non fuit capta resolutio, non fuit habita in consideratione in hoc iudicio executiuo, ad effectum retardandi restitutionem dotis, ex rationibus adductis in præcedentibus decisionibus coram Reuerendiss. D. meo Decano, & coram R. P. D. meo Taia.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Præsens decisio fuit confirmata sub die 14. Maij 1677. coram eodem R. P. D. Calatain, quæ infra cum alia decis. eadem die emanata suis loco, & tẽpore apponetur, cæteras verò decisiones in hac causa emanatas concordauimus supra in alio precedenti tomo secũdo decimę octauæ partis in calce dec. 727

R. P. D. RONDININO.

Montis Falisci Archipresbyteratus.

Sabbati 23. Ianuarij 1677. Rota Martiniana.

ARGVMENTVM.

De probatione iurispatronatus tractatur, maximè in Potentatibus, & Vniuersitatibus ad formã Concilij, in quibus plerumque requiritur cẽtenaria possessio, vel immemorabilis, quæ debet esse completa, itavt minor numerus centum annorum non sufficiat; Rursus quatenus computentur, vel non imputentur in illo collationes factæ à Sede Apostolica.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus ad probationẽ quæ requisita concurrere debeant ad mentem Concilij in Vniuersitatibus, Principibus, & familijs potentibus iurisdictionem habentibus.*
2 *Vsurpationis præsumptio cadit in personis potentibus iurisdictionem habentibus.*
3 *Centenaria an equipolleat immemorabili super probatione iurispatronatus in potentatibus, & Vniuersitatibus.*
4 *Castri Status hodie est deuolutus ad Reuerendam Cameram Apostolicam.*
5 *Centenaria præscriptio debet esse completa, & octoginta, & amplius annis non sufficiunt.*
6 *Collationes beneficij de iurepatronatus factæ à Sede Apostolica tamquam de libero etiam cum clausula* dummodò, *non computantur in numero præsentatorum.*

7 Col-

7 *Collationes Beneficij facta à Sede Apostolica maximè cum clausula* dummodo &c. *illius statum non mutant.*

8 *Collationes Beneficij de iurepatronatus facta à Sede Apostolica interrumpunt cursum præsentationum Patronorum.*

9 *Præsentationes iurispatronatus effectuatæ requiruntur, istæ sola enunciatiuæ non sufficiunt.*

10 *Enunciatiuæ eo minus suffragari possunt, si dubitanter sunt admissæ,*

DECISIO VI.

DECISIONIBVS requisitis ab œcumenica Synodo Tridentina *sessione 25. de*
1 *reformatione cap. 9.* † ad probationem iurispatronatus in Vniuersitatibus, Principibus, & familijs potentibus iurisdictionem
2 habentibus, in quibus vsurpationis † præsumptio adesse censetur, vt nempè de Patronatu constet ex Instrumento fundationis, aut dotationis, vel per immemorabile tempus, vna cum præsentationibus effectum sortitis, non minori spatio annorum quinquaginta, dixerunt proindè Domini iterum, non constare de Iurepatronatus, de quo agitur, approbando fundamenta decisionis prima Iulij * 1676. coram me.

Quidquid enim sit, an centenaria quasi
3 possessio præsentandi † æquipolleat in hoc casu consuetudini immemorabili à Concilio requisitæ adhuc ex facto remouebatur omnis difficultas, cùm, vt obseruat decisio præterita, non adsit centenaria ex defectu temporis, quia ab anno 1556. ex quo desumitur prima præsentatio Dominorum de Farnesijs in hac Ecclesia Terræ Capitis
4 Montis in Statu Castri † ad Cameram Apostolicam deuoluti, vsque ad annum 1644. quo prouisus fuit Ioannes Franciscutius Patruus Mariani collitigantis à Sede Apostolica de controuerso Archipresbyteratu prouisi, tamquã de libero non effluxerint
5 anni centum, sed solùm octoginta octo, insufficientes proindè ad centenariam quasi
6 si possessionem præsentandi, † pro qua computari non possunt subsequentes præsentationes à Sede Apostolica emanatæ, tamquam de libero, cum clausula, *dummodò ad ipsam illis vicibus pertineret*, quia licèt vera sit regula ab Informantibus contra decisionem deducta, vt prouisiones Apo-
7 stolicæ, † attenta potissimum prædicta clausula statum beneficij non mutent, cum insuper emanauerint tempore belli, adhuc tamen negari non potest quin sit interrup-
8 ta continuatio præsentationum † requisita ad hunc effectum, ex ratione, de qua in proposito *Rotæ diuersor. parte tertia decis. 169. ad finem*, & post *Vivianum de iurepatronatus decis. 9. num.* &.

Accedit, quod non afferuntur præcisæ
9 præsentationes effectuatæ, † sed vt plurimum illarum enunciatiuæ cum assertiuis iurispatronatus admodum incertis, & am-
10 biguis, † quas dubitatiuè Ordinarij admiserunt, vt probatur in præterita decisione, cum qua Domini transierunt, vtraq; Parte informante.

Supra in alio præcedenti tomo secundo alterius decimæ octauæ partis adest hæc altera, quæ hic confirmatur decisis, quæ ibi est in ordine 782.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali

Pisana Canonicatus, & Præbendæ.

Sabbati Rota Martiniana 23. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Subtinendam præsentationem decidit, quia præsentato assistebat vltimus status Beneficij, & si patronus qui præsentauit, nouus forsan dici posset, acquisierat quasi possessionem præsentandi, sciente, & patiente patrono antiquo, non obstante quæstione proprietatis, quæ absorbet possessorium, quia de ea liquidò non constabat.

SVMMARIVM.

1 *Patronus si est in quasi possessione præsentandi, validè præsentat, & eius præsentatio admittenda est.*

2 *Status vltimus in beneficialibus attenditur ad effectum validitatis collationis.*

3 *Præsentatio vnica cum subsequuta institutione sufficit, ad acquirendum vltimum statum, & constituendi patronum in quasi possessione præsentandi.*

4 *Præsentatum in possessione beneficij obijsse sufficit, vt de vltimo statu, & de quasi possessione patroni constare dicatur.*

5 *Institutio, & admissio præsentati ad beneficium, iurispatronatus non fit, nisi prænio edicto.*

6 *Patronus nouus si fuit admissus ad præsentandum cum scientia antiqui patroni in quasi possessione constituitur.*

7 *Scientia præsumitur in patrono de præsentatione beneficij, quæ prænio edicto facta est.*

8 *in Foueam quam fecit sæpe quis incidit, ac etiam in Scyllam, cupiens euitare Charybdim.*

9 *Patronus nouus si præsentauit sciente patrono antiquo, possessionem acquirit, vbi alter illam perdidit, & præsentatus habetur pro legitimè præsentato.*

10 *Præsentatis pluribus à diuersis patronis, admittitur ille, qui à vero patrono præsentatus est, & quando.*

11 *Proprietatis quæstio absorbet possessorium, si liquido de proprietate constiterit.*

12 *Præiudicium inferri non debet, ei qui de iure aliquid debuit habere.*

DECISIO VII.

DOMINI vnanimes steterunt in decisis 4. Decembris proximi insistentes pau-

paucioribus, firmioribus rationibus, ex hoc est, quod hodie confirmatis, videlicet stante iure, quod existens in quasi possessione iurispatronatus, seù præsentandi valide præ-
1 sentat, & eius † præsentatio admittenda est *cap. Consultat. 19. de iurepatronatus*, & ibi *Barbos. num. 5.* & cum huiusmodi regulis antea, & postea, itaut denique vltimus status
2 in beneficialibus † cõsideretur ad effectum validitatis collationis apud *Barbos. ibidem*
3 *n. 7. cum allegat.* etiã ex † vnica præsentatione, & institutione secuta *d. cap. Consultationibus*, & cum alijs *Lambertin. de iurepatronatus quæst. 3. art. 11. num. 1. & seq. art. 12. num. 2. parte 1. lib. 2.* & cum alijs *Barbos. ad dictum cap. Consultat. num. 6.*

Constitit quoque factum, quòd Petrus Paulus fuit præsentatus ab illis de Agliatis 8 causam habentibus ab Artemisia, quæ in præcedenti vacatione per dimissionem Didaci præsentauit vti Patrona pro maiori parte Octauium proinde institutum 24. Aprilis, & sententia confirmatum 12. Septem-
4 bris 1658. stylo † Pisano, adeoq; in Canonicatus possessione defunctum, quod sufficit ad hunc effectum, vt breuius, & melius inquit *Rota decis. 176. num. 4. par. 15.* de multis aliter non alia locutis, & in confirmata decisione notatis à §. *notandò quoque*.

Nec placuit, quod Sfortia pars altera dicebat assumendo, monasterium Patronum, non attendi præsentationem aliorum, quia quilibet etiam alius in præiudicium Patroni possit præsentare præsentatum à Patrono absque scientia Patroni adeo absque consensu.

Sed potius placuit confirmari præsentationem Artemisiæ, quia etiam quando nouum possessor præsentat cum aliis compatronis, & fuit admissus, ex quo admissio, &
5 institutio non fit nisi posito Edicto, † præ-
6 sumitur scientia eius quo ad hoc † vt illa præsentatio cum institutione efficiat illum possessorem, quia debuit sciuisse ex qũo
7 Edictum emanauit Ecclesia † vacante, & de Rectore est prouisa, vt sensit, & scripsit *Lambert. dicta quæst. 3. art. 10. num. 3. ad fin. vers. Tu die*.

Quod magis placuit ex attestatione, & sententia subsecuta Vicarij Generalis Archiepiscopi, qui etiam curare ius monasterij maxime debuit, & ex temporis cursu, quo præsentatus, & institutus Octauius superuixit ab anno 1658. Pisano, & Romano 1657. in annum 1675. Pisanum, & Romanum 1674. 13. Aprilis cum ipsa die functus est Octauius, nec monasterium, nec monasterij officiales pro suo iurepatronatus quæsiuerint vnquam quomodo intrauerit hoc Octauius Canonicus in Ecclesia Pisana.

Supradicta species beneficij præcipuus Canonicatus, & præbenda in Ecclesia Pisana, cui magis intendentes præsentandi, quã præsentantes adiuissent Monasterium, & Monasterij officiales pro libera propria præsentatione,

Minus obfuit, Petro Paulo, sed & satis proficit, quod Sfortia obijciebat contra hanc præsentationem, & sententiam, & saltem quasi possessionem Patronatus præsentantium Petrumpaulum, & subinde institutionem, & possessionem Canonicatus Octauij vltimi præsentati, quod Chyrographum Monasterij ad præsentandum pro minori parte non sit de actis, sed sit extractum de quodam cumulo, seu fascio scripturarum anni 1658. Sfortia non citato, cui & Actuario, nec deferendum sit, quodque neque verificetur Monachis, Chirographũ scripsisse, vel Chyrographo subscripsisse negantibus.

Etenim salua veritate, vt Petrus Paulus dicebat, Sfortia incidit in foueam quam fecit, † & in scyllam cupiens vitare Charybdim. vt hoc magis qualiscumque præsentatio Monasterij inanis, non solum inepta, eaque supposita profuit præsentantibus Petrum Paulum, ita vt quodcumque, & qualecumque ius ex vltima præsentatione sit, maius sit totum pro laica parte, quàm pars cum altera parte monastica, & totus status vltimus pro Petro Paulo nunc præsentato adeout Monasterio Patrono, & in quasi possessione, alij etiam non Patroni, nec in quasi possessione præsentassent, præsentatus haberetur pro legitimè præsentato, &
9 Monasteriũ, † quod prius erat in possessione amisisset possessionem, & illam acquisiuissent alij, qui præsentarũt, & hoc expressè probatur in *d. cap. Consultat. apud Lambert. dicta quæst. 3. art. 16. num. 13.*

Cæterùm ad propositas à Sfortia præsentationes Monasterij annis 1591. & 1596. ex quibus limitabat, & dimouebat *d. cap. Con-*
10 *sultat.* quod hoc † tempore præsentationis constaret de defectu proprietatis possessionis, vt ibi notatur post alios à *Barbos. num. 3. vers. nisi de tempore*, procedebatur cum ijs-
11 dem, ipsoque *Barb.* si liquido constaret † de proprietate patronatus, præferendus, sine dubio esset, qui ab ipso proprietario est præsentatus ex resolutis per *Abb. apud Barbos. ibidem, & infra vers. Quando verò*.

Neque enim visum est liquere ex schemate, & serie successorum controuersia, & alijs propterea prætermissis, nisi & minus liquere non solum ex aliqua præsentatione Raynerii de Nocchis præsentantis Clementem della Croce deducta à Petro Paulo, sed ex ipsis recentibus præsentationibus Monasterij deductis à Sfortia vsque ad præsentationem hanc vltimam controuersis.

Et facilius DD. conuenerunt in decisionem, & standum in decisis, vt Alexander Tertius venit in constitutionem cum ex
12 hoc ei, † qui de iure debet habere nullũ in posterum præiudicium inferatur, inquit ipse *d. cap. Consultationibus*.

Et ita vtraque &c.

R. P. D.

R. P. D. TAIA
poſtea S. R. E. Cardinali.

Valliſoletana prætenſi Iuriſpatronatus.

Mercurij 27. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur Concilium Tridentinum ſuper materia vſurpationis iuriſpatronatus, in Potentatibus, Communitatibus, & Vniuerſitatibus, quod ſcilicet ad eam excludendam requirantur præſentationes effectum fortitæ, quæ non minus centum annorum tempus requirunt, ſed etiam per publica, & authentica documenta probari omnino debent.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio cauſæ appellationis cum clauſula* conſtito de tribus, *an abuſiua dici debeat, cum tertiò prouocare non liceat.*
2 *Cauſa commiſſa cum clauſula* conſtito de tribus *alia formalis habetur inſtantia, quæ tamen ſecundum iuris diſpoſitionẽ dicere non debuiſſet.*
3 *Iudex in commiſſione cum clauſula* conſtito de duabus, vel tribus *ſuper ſola executione pronunciare deberet, non autem ſuper meritis.*
4 *Beneficia omnia de iure præſumuntur libera.*
5 *Iuſpatronatus in perſonis in quibus cadit præſumptio vſurpationis, plenè, & concludenter probari debet, & quomodo.*
6 *Præſentationes effectum ſortitæ requiruntur ad probationem iuriſpatronatus in perſonis potentibus, & quidem per publica documenta.*
7 *Concilium Tridentin. ſuper præſumptione vſurpationis iuriſpatronatus in Potentatibus habet locum, tam in petitorio, quam in poſſeſſorio.*
8 *Concilium Tridentinum ſuper præſumpta vſurpatione iuriſpatronatus, procedit etiam in Communitatibus, & Vniuerſitatibus, quamuis illa fuerint parua num. 9.*
9 *Vſurpare per ſe ipſos, & per alios paria ſunt.*
1 *Indirectè permitti non debet, quod prohibetur directè.*
2 *Præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus admittendus non eſt, ſi præſentatio cum contradictione facta ſit, & poſt appellationem obtenta inſtitutio.*
1 *Proceſſus extraiudicialis non admittit appellationem.*

DECISIO VIII.

PRETEXTV, quod in diſtrictu Abbatiæ Medinæ del Campo ad Incolas locorum ſpectaret iuſpatronatus Eccleſiarum Parochialium locorum, quorum erant Incolæ, ſequuta intra deſtrictum Abbatiæ depopulatione Villæ Valdefuentes, factaque ab ordinario in actu viſitationis tranſlatione Parochialis, & plurium in ea Beneficiorum, vna cum reliquis rebus ſacris ad Eccleſiam de Alaexo, cepit Comes Dominus Villæ prætendere ad ſe deuolutum iuſpatronatus, & ad Beneficium vacans per obitum Franciſci 19. Februarij 1667. præſentauit Ioannem 30. Martij ſeq. Et licet Vicarius Abbatiæ manutentionem Comiti conceſſerit, tamèn appellantibus Promotoribus Fiſcalibus Abbatiæ, & Curiæ Valliſoletarum, Ordinarius reuocauit ſententia, quæ fuit alijs duabus confirmata; Quamuis autem tertius Iudex illarum Partium appellationi detulerit ad vtrumque effectum, viſis, vt ipſe aſſerit, Decretis Regij Conſilij, cauſa ad Curiam deuoluta, & à Signatura commiſſa cùm Clauſula conſtito de tribus, cuius partim vſus, & partim abuſus, niſi contra† legẽ, ſaltèm præter legem, & rubricam nè liceat in vna, eademque cauſa tertio prouocare *Cod. tit. 7. lib. 7. Clement. 1. de ſent. & re iudic.* occaſione diſputãdi ſuper verificatione† Clauſulæ conſtito, alia formalis habetur inſtantia, vt notat *R. P. D. de Luca in tract. de Iudicijs diſc. 36. numer. 54.* quando Iudex virtute Commiſſionis conſtito de duabus non poteſt pronunciare ſuper reſpiciẽtibus† merita cauſæ, ſed tantùm ſuper exequtione aliarum ſententiarum inquit *Rota coram Dunoz. Iuniore deciſ. 189. num. 1.*

Quandocumque alteta Parte non comparente, adeò non informante validitas ſententiarum apparuit in actis cauſæ, iuſtitia quoq; de iure, vt omnia† Beneficia Eccleſiaſtica libera præſumantur pro Eccleſiaſtica libertate, in ijs verò perſonis, ſeù Communitatibus, vel Vniuerſitatibus, in quibus id ius plerumque ex† vſurpatione potius præſumi ſolet plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiritur, nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragatur, quam ſi preter reliqua ad eam neceſſaria, præſentationes etiam continuatæ, non minori ſaltem, quam quinquaginta annorũ ſpatio,† quæ omnes effectum ſortitæ ſint Authenticis ſcripturis probentur ex *Conc. Trid. cap. 9. de reform. ſeſſ. vltima*, quod habet locum, tam in petitorio, quã in † Poſſeſſorio iuxta decretum Congregationis Concilij apud *Garz. de Benef. cap. 2. num. 198. verſ. ad decimumnonum par. 3. Rota coram Bichio deciſ. 148. in fine confirmata in deciſ. 155. num. 1.* & opportunè declarando quando eſt quæſtio ſuper libertate Beneficij coram ipſo *Bichio deciſ. 188. num. 2. & 3.*

Et de hac Patronatu nulla quidem probatio afferebatur preter præſentationem Incolarum, & Caſtri depopulationem, & adhùc Concilij† loquitur pariter de perſonis, & Communitatibus, vel Vniuerſitatibus, vt notauit *Barboſa ad d. cap. 9. 82 numer. 49.* adnicẽdo etiamſi Vniuerſitas,† ſeù Communitas parua ſit, maximè cum perſonæ Comiti Domino ſubditæ eſſent, qui pariter, & potiùs vſurpaſſe, per incolas† ſubditos, ac per ſe ipſum, & ità obliquè † quã directè præſumitur, & nihil probatum eſt de requiſitis à Concilio ſupradictis.

Atque

Atque ità non obstat, quod asserat Dominus se præsentasse etiam ante depopulationem, quia si verum est, parum iuuat, nisi & non parum nocet Domino comprimenti vna cum populo Ecclesiam; Immò, nec verum est, cùm contrarium constet ex testibus, Comitem numquam præsentasse.

Neque profuit Comiti admissio ad præsentandum in Contradictorio Fiscali, quia neque in petitorio, neque in possessorio iudicio suffragatur, vt supra, & multò minùs contra tres sententias conformes, ne præ-
12 sentatus ab eo sit admittendus hoc † ipso, quod præsentatio fuit cum contradictione, & post appellationem institutio. *Lotter. de re Benef. quæst. 13. nu. 80. lib. 2. Rota coram Buratto decis. 625. num. 1. & decis. 695. num. 2. & coram Coccino decis. 1784. ex num. 1.* Quid-
13 quid aliud si processũ esset † extraiudicialiter, vt prosequitur *Lotter.* vel interim dum reuideretur ab ordinario iuspatronatus iuxta Concilium *dicto cap. 9. Rota coram Bichio decis. 162. num. 22.* cum alijs allegatis.

Et ita &c.

R. P. D. CALATAIV.

Hispalen. Decimarum.

Mercurij 27. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Occasione priuilegiorum, quæ à non solutione decimarum habent Monachi Carthusiani, de alio simili, & ampliori priuilegio tractatur Inuictissimorum Regum Hispaniarum pro bonis è manibus Maurorum recuperatis, quod non solum maius esse deciditur, sed eidem non fuisse in aliquo præjudicatum per d. Priuilegium Chartusianorum, imo amplius ipsum hodie cessare visum est, tamquam ex sola causa paupertatis concessum. de natura itaque vtriusque priuilegij plene discutitur, & materia decimarum latissimè pertractatur.

SVMMARIVM.

1 *Hispaniarum nomine comprehenduntur omnes antiquæ Prouinciæ, hodie Regna citerioris, & vlterioris Hispaniæ.*

2 Ferdinandus III. & Alphonsus filius *successerunt* Petro Regi Aragoniæ.

3 *Successorum verborum in priuilegio ex certa causa concesso, extenditur ad quoscumque successores, in quibus eadem causa concurrit.*

4 Ferdinandus III. Rex Castellæ, & Legionis *plura loca è manibus Maurorum gloriosè recuperauit.*

5 *Reges Aragoniæ, Castellæ, & Legionis habent priuilegia Pontificum disponendi de decimis pro locis per ipsos à Barbaris recuperatis, & n. seq.*

7 *Decimæ à Summis Pontificibus sunt concessæ non dum Regibus Hispaniarum, sed etiam Equitibus qui expugnationi Maurorum auxilium præstiterunt.*

8 *Reges Hispaniarum non est præsumendum sibi decimas appropriasse, & de illis etiam disposuisse, nisi verè apostolicum priuilegium haberent.*

9 *Obseruantia per plura secula comprobata, probat titulum cum omnibus suis qualitatibus.*

10 *Priuilegiũ Summorum Pontificum concessum super Tertijs comprehendit omnes fructus, & decimas & nu. seq.*

12 *ex Diuersis non fit illatio, neque in ijs, in quibus vnum non est exclusiuum alterius.*

13 *Priuilegium apostolicum super decimis intelligitur de decimis spiritualibus, non laicalibus.*

14 *Sententia antiqua probat etiam sine actis, & contra tertium.*

15 *Decimæ Territorij de Alxarafe in Hispania spirituales sunt, & ab illius Regibus exiguntur.*

16 *in Concessionem omnia comprehendere manifestum est ex exceptuatione certa rei.*

17 *Decimæ spirituales à Pontifice sunt donatæ Petro Hispaniarum Regi.*

18 *Decimarum in donatione non veniunt nisi spirituales, & quando.*

19 *Obseruantia declarat quid fuerit in donatione, vel priuilegio comprehensum.*

20 *Obseruantia declarat priuilegium, donationem, vel quid simile, etiam si alius fuisset verior intellectus.*

21 *Priuilegium Chartusianorum super exemptione decimarum, quia iuri speciali non derogat, non suffragatur pro decimis iuri speciali concessis, & numer. seqq.*

22 *Derogatio iuris specialis est necessaria quotiescunque agitur de secundo priuilegio, adhoc vt illud primo præualeat.*

23 *Priuilegio alicui concesso percipiendi decimas in tota Parochia, & deinde alteri eas percipiendi ex certis prædijs eiusdem Parochiæ, quale ex illis attendatur.*

24 *Papa dum secundum priuilegium concessit, potuit probabiliter ignorare primum à se, vel à suis Prædecessoribus similiter elargitum.*

25 *Papa si sciuisset primum priuilegium, verisimiliter secundum non concessisset.*

26 *Principem varium esse non decet.*

27 *Confessio voluntaria procuratoris facta, nullo præcedente iussu iudicis, principali non præiudicat.*

28 *Confessio procuratoris sine speciali mandato ad lic, & sic confitendum, potest quandocumque reuocari, etiam, non dolo de errore.*

29 *Tituli vnius allegatio maximè iuris communis, non excludit alium titulum competentem de iure speciali, & extraordinario.*

30 *Priuilegium Carthusianorum super exemptione decimarum primariò, & principaliter in paupertate fundatur.*

31 *Priuilegia non soluendi decimas solent Religiosis concedi ob magnam ipsorum monachorum paupertatem.*

32 *Communicatio priuilegiorum intelligitur quatenus de tempore concessionis, vel communicationis, quis qualitatibus communicati potiatur.*

33 *Communicatum plus dici non potest, quam est ipsum.*

34 Mo-

34 *Monaſterium, vel Religio, quibus alicui priuilegia communicata ſunt, illis non gaudet, niſi habeat qualitates, quæ ſubiecto communicato inhærebant.*

35 *Odioſa quæ ſunt, & tertio praiudicialia reſtringenda veniunt.*

36 *Priuilegium ex cauſa paupertatis conceſſum, ceſſat paupertate ceſſante, etiam ſi ab initio ſuam perfectionem habuiſſet.*

37 *Priuilegium non ſoluendi decimas, vt ſuffragetur an neceſſarium ſit adeo Eccleſiam grauari, vt illius Rector congrua ſubſtentatione careat.*

38 *Priuilegij exemptionis decimarum derogatio non conſiſtit in ſola deficientia congruæ Rectoris, ſed etiam in illius læſione.*

39 *Priuilegia exemptionis decimarum ne Parochis nimis onerosa redderentur, quomodo à S. Congregatione declarata ſint.*

40 *Priuilegia exemptionis decimarum vbi tranſierunt in contractum, non habet locum diſpoſitio textus in* cap. ſuggeſtum de decimis.

DECISIO IX.

EX duplici fundamento Rota ſub die 10. Maij 1675. cenſuit ſententiam eſſe infirmandam, quorum primum fuit, quod Priuilegia Apoſtolica Carthuſianorum conceſſiua Decimarum non derogant iuri ſpeciali donationum Regum Hiſpaniarum competenti Capitulo Hiſpalen. Alterum; quod priuilegium Ioannis XXII. conceſſum Conuentui Bonipaſſus, & deinde à Pio II. communicatum vniuerſo Ordini Carthuſiæ fundatur principaliter in paupertate, quæ cum modernis temporibus ceſſauerit, tale priuilegium ipſo iure reuocatum cenſetur, & ex eiſdem rationibus hodie DD. ſteterunt in decisis non obſtare in contrarium adductis.

Contra enim Priuilegium, informantes pro Carthuſia valdè inſteterunt in eo, quod donationes reportatæ per Capitulum à Ferdinando III. & Alphonſo Filio Regibus Caſtellæ, & Legionis, vti carentes Priuilegio Apoſtolico non ſuffragentur, & Indultum Vrbani II. vti conceſſum Petro Regi Aragoniæ, & Proceribus dicti Regni, pro Locis à Mauris recuperatis, & recuperandis non poſſit extendi ad Reges Caſtellæ, quorum Regna de tempore donationis erant penitus diſtincta ab illo Aragoniæ, vel, quatenus etiam conſtaret de Indulto Apoſtolico, nihilominus donationes non comprehendant, niſi Veſtigalia, & alias Decimas laicales, non autem ſpirituales.

Verum prædicta ceſſare viſa ſunt aduertendo, quod Priuilegium Vrbani II. fuit conceſſum Petro Hiſpaniarum Regi, eiuſque ſucceſſoribus ritè ſubſtituendis in perpetuum; Vndè ſub iſta denominatione Hiſpaniarum † comprehenduntur omnes antiquæ Prouinciæ, hodie Regna citerioris, & vlterioris Hiſpaniæ, vt de ſimili Priuilegio ſenſit *Rota coram Carillo deciſ. 51. num. 5. &* ſub nomine ſucceſſorum in perpetuum, procul dubio veniunt Ferdinandus, † & Alphonſus, qui dicto Petro Aragoniæ Regi ſucceſſerunt, *vt habetur ex Volaterano in ſua Cogr. in deſcript. Hiſp. fol. 20.* Tanto magis attenta cauſa finali ipſius indulti, recuperationis ſcilicet Eccleſiarum, & locorum è manibus Maurorum, operante, vt verba *Succeſſoribus* † non reſtringantur ad ſucceſſores in Regno Aragoniæ, ſed extendantur ad alios Reges Hiſpaniarum, qui etiam alia Loca e manibus Maurorum recuperarunt, † prout fecit idem Ferdinandus, *vt aduertit Rota deciſ. 192. & deciſ. 212. par. 7. recent. & coram Carillo dec. 75.*

Et ſane tale Priuilegium ſuffragari, tàm Regibus Aragoniæ, † quàm Regibus Caſtellæ, & Legionis expreſsè tradiderant *Bellug. in ſpecul. Princ. rubr. 13. de decim. num. 24. & 29. Rebuff. de decim. qu. 13. num. 110. Camill. Borell. de præſtant. Reg. Cathol. cap. 59. num. 4. & ſeqq. Noguerol. alleg. 39. num. 10.* & fuit pluries reſolutum in hoc Sacro Tribunali, *vt in deciſione 202. num. 4. par. 3. rec. & coram Pen. dec. 560. num. 8. & in alia Hiſpalen. decim. 27. Nouembris 1678. coram R.P.D. meo Bourlemont*; & in proximè citata deciſione coram Penia etiam habetur, Priuilegia Apoſtolica diſponendi de decimis fuiſſe conceſſa à diuerſis Summis † Pontificibus, nedum Regibus Aragoniæ, ſed etiam Caſtellæ, & Legionis, *& comprobat Joſeph de Seſſe tom. 2. deci. 162. num. 1.* Ibi enim refert, quod Reges Caſtellæ, Aragoniæ, ac Nauarræ gaudebant prædictis decimis in vim conceſſionum Alexandri II. & Gregorii VII. quodque aliæ conceſſiones poſtea ſuperuentæ, erant confirmationes aliorum Priuilegiorum antiquorum Pontificum, & in Chronica Imperatoris Don Alphonſi VII. Authore *Don Prudentio de Sandoual cap. 66.* † pariter habetur Summos Pontifices intuitu expugnationis Maurorum conceſſiſſe decimas nõ ſolum Regibus Hiſpaniæ, ſed etiam Equitibus, qui expugnationi auxilium præſtarent.

Nec eſt præſumendum, dd. Reges Ferdinandum, & Alphonſum † voluiſſe ſibi decimas appropriare, & de illis diſponere, niſi verè habuiſſent Priuilegium Apoſtolicum, vt pariter aduertit in punctο *Rota coram Veralio dec. 238. num. 1. par. 1.* iuncta etiam obſeruantia dd. donationum per plura ſæcula, † quæ probat titulum cum omnibus ſuis qualitatibus *Rota deciſ. 212. num. 9. par. 7. rec. & coram Reuerendiſſimo Royas dec. 329. num. 8.*

Nihil obſtante illatione, quod Reges Caſtellæ, ſi habuiſſent dicta Priuilegia, non obtinuiſſent poſtea alia ſuper Tertijs, quoniam antiqua Priuilegia erant reſtricta ad ſolas decimas bonorum, & Eccleſiarum, quas Reges è manibus Maurorum recuperaſſent, † poſteriora verò ſuper Tertijs comprehendunt omnes fructus, & decimas, quas in omnibus Hiſpaniarum Regnis deciman-

tor, vt inquit *Castill. de Tertijs cap.* 1. Imò ipsi Reges Aragoniæ, quibus exadverso admittitur fuisse concessa Apostolica indulta disponendi de integris Decimis, quoad lo-
11 ca recuperata è manibus Maurorum, † obtinuerunt generalia priuilegia super dd. Tertijs, vt *refert idem Castill. eod. tract. cap.* 10. *in prim.* ex quo patet esse longè diuersa inter se, & vnum non esse exclusiuum alterius,
12 & † per consequens de vno ad aliud non posse fieri illationem *l. Papinianus ff. de minoribus Ros. coram Penning. dec.* 85. *num.* 28.

Constito ex prædictis spectasse ad Reges Ferdinandum, & Alphonsum decimas spirituales, clarius apparet in donationibus ab ipsis factis Ecclesiæ Hispalen. fuisse illas comprehensas; In ea enim Regis Ferdinandi habentur hæc verba — *Quod si forte Regina Donna Ioanna, & Henricus efficerent Literas Apostolicas rationabiliter, & iuridicè, & tales, vt valore debeant ad eos excusandos à decimis, eis valeat eorum Ius.* Si igitur Donna Ioanna, & Henricus indigebant Priuilegio Apostolico ad effectum se eximendi à solutione deci-
13 marum, † proculdubio donatio continebat decimas Spirituales, non autem Laicales. *Roderic. Suarez allegat.* 28. *num.* 1. & aduertit *Rota in dicta Hispalen. decimarum* 27. *Nouembris* 1671. §. *minus subsistit coram R.P.D. meo Bourlemont.* Insuper in eadem donatione habetur, quod Ecclesia Hispalen. gaudere debet dictis decimis, quousque in locis extra Diœcesim existentibus non fuerit creatus Episcopus, & quando adest Episcopus in dd. locis, redeat decima ad Episcopum, & Ecclesiam dd. locorum, & excluditur Archiepiscopus, & Ecclesia Hispalen. Talis enim dispositio non potest comprehendere, nisi decimas spirituales, non autem Laicales, quæ de iure non sunt soluendæ Episcopis, vel Ecclesijs, sicuti declarauit Episcopus Cordubensis in sua sententia arbitramentali lata de anno 1480. adiudicante Decimas Spirituales Ecclesiæ Hispalen. vigore
14 donationis dicti Regis Ferdinandi, † quæ vti antiquissima probat etiam tunc actis, & contra Tertium *Rota coram Reuerendissimo Royas decis.* 329. *num.* 3. *& seqq.*

Multo clarius hoc defumitur ex alijs duabus donationibus Regis Alphonsi, nam in prima expressè præcipit, quod Mauri, & Iudei cmentes, aut conducentes agros, vel domos à Christianis in toto Archiepiscopatu Hispalen. soluant Decimam completè Ecclesiæ, quemadmodum soluere deberent Christiani, & quod Christiani soluant Decimas pecis, Vini, Equorum, Vaccarum, & totius generis Pecudum, & Apum, ac rerum ædificiarum, & Tributorum ab ipsis possessorum &c. nec non caseî, lanæ, herbarum, hortorum, & fructuum arborum, omniumque aliarum rerum &c. in secunda verò post quam concessionem omnium Decimarum dictus Rex sibi reseruat Deci-
15 mas olei Territorii *del Alcarafe*, † quas esse spirituales, ac etiam hodie exigi à Regę Hispaniarum testatur *Negusant. d. allegat.* 39. *num.* 2. *& seq.* Ex tali igitur exceptuatione
16 ad † euidentiam elicitur reliquas omnes similis speciei fuisse concessas *Alex. cons.* 35. *num.* 20. *lib.* 4. *Spad. cons.* 56. *num.* 28. *& seqq. lib.* 1. *Rota coram Greg. decis.* 258. *num.* 6. *& in rec. decis.* 204. *num.* 9. *par.* 8.

Et verè fuisse concessas Decimas Spirituales suadetur nedum ex eo, † quod tales
17 erant illæ donatæ à Pontifice d. Petro Hispaniarum Regi, vt firmat *Borell. de præstan. Reg. Cathol. d. cap.* 59. *à num.* 1. *& seqq.* idco-
18 que donando decimas † de iure non veniunt, nisi spirituales, vt dixit *Rota decis.* 688. *num.* 1. *par.* 1. *rec.* Sed etiam ex longeua obseruantia Capituli exigendi dd. Decimas etiam in Terris Carthusiæ ex pluribus in la-
19 cto comprobata, † quæ declarat, quid fuerit in donatione, & priuilegio comprehensum *Rota decis.* 175. *nu.* 10. *coram Eminentissimo Ottobono & decis.* 300. *num.* 30. *par.* 12. *rec.* & operatur, vt illa veniant intelligenda eo
20 modo, quo fuerunt obseruata, † licet contrarius intellectus esset de iure verior *Rot. coram Dunez. Jan. decis.* 966. *num.* 17. *& coram Reuerendissimo Royas decis.* 279. *num.* 7. *& in recens. decis.* 316. *num.* 6. *&* 320. *num.* 9. *par.* 12.

Firmum igitur remanet primum fundamentum decisionis, quod dum Decimæ spectant ad Capituium iure speciali donationum prædictarum, Priuilegia Carthu-
21 siæ, † quæ dicto Iuri speciali non derogant, non suffragentur ad obtinen. concessionem decimarum, vt dixit *Rota coram Seraph. decis.* 1293. *& in Valentina Decimarum* 9. *Iunij* 1597. *coram Pamphilio* cum alijs adductis *in alia Hispalen. Decimarum* 27. *Nouembris* 1671. *coram R. P. D. meo Bourlemont*, quæ etiam respondet *decis.* 48. *par.* 4. *rec.* in contrarium allegatæ.

Nullatenus obstante *d. decis.* 48. *par.* 4. *rec.* in contrarium allegata, quia præter responsiones eidem datas in nov. *Hispalen. Decimarum* hodie per DD. approbatas, quæ pariter adaptantur *decis. Corpin. Castill. Manzaned.* & *Merlin.* editis super amplissimis priuilegijs Patrum Iesuitarum ibidem exadductis adductis, insuper fuit animaduer-
22 sum, quod ipsa *decis.* 48. *sub num.* 2. expressè admittit, & firmat derogationem Iuris specialis esse necessariam, † quoties cumque
23 agitur de secundo priuilegio iuris decimandi, quo vti prætendunt PP. Carthusiani super omnibus bonis per eos acquisitis, vel acquirendis in Diœcesi Hispalen. in concursu primi concessi Hispaniarum Regibus super iisdem bonis è manibus Saracenorum recuperatis, & optimè notat *Abbas in cap. venerus.* 19. *sub num.* 12. *vers. in contrarium de præscript.* vbi, quod si per Sedem Apostolicam fuit alicui concessum Priuilegium percipiendi Decimas in tota Parochia, † & deinde alteri concessum priuilegium percipiendi easdem ex certis prædijs illius Parochiæ non facta mentione de primo, nouo præiudicat, & in terminis *Suarez. allegat.* 28.

num.

num. 10. per tot. ea ratione, quia, vt inquit
24 *d. decis. 48.* Papa, dum concessit † secun-
dum, potuit probabiliter ignorare primum
à se, seu à suis Prædecessoribus alteri perso-
25 næ concessum, † quod si sciuisset, verisi-
26 militer non concessisset, cum non † de-
ceat Principem esse varium.

Minusque obstat Mattheum Perez Pro-
curatorem Capituli in petitione Decima-
rum asseruisse illas competere de iure ordi-
nario, quia præterquam nõ constat de man-
dato Procuræ, cessare visum est obiectum,
27 tum † quia huiusmodi confessio, seu asser-
tio emissa non precedente iussu Iudicis, &
sic voluntaria non valuit eidem Capitulo
præiudicare *Burat. d. decis. 136. num. 15.* Imo
deficiente speciali mandato ad sic, & sic
28 confitendum, † posse quandocunque re-
uocari etiam non docto de errore, de quo
tamen clarè constat ex prædictis, dixit *Rota
inter diuersos decis. 613. num. 9. par. 1. coram
Mantic. decis. 302. num. 5. coram Gregor. decis.
270. num. 9. & ibi Add. num. 12. & coram Bu-
ratt. in mox d. decis. 136. num. 16. & ibi Adden.
numer. 29.*

Tum quia allegatio vnius Tituli compe-
29 tentis de iure communi, & ordinario † non
excludit alium competentem de iure spe-
ciali, & extraordinario bene *Suarez d. alle-
gat. 28. num. 22.*

Subsistit etiam secundum, quod Priuile-
gium Ioannis XXII. concessum Carthusiæ
30 Bonipassus † fundetur principaliter in pau-
pertate, vt patet ex verbis Priuilegij relati
in mea decisione §. non obstat, & in specie ad-
uertit *Saccin. sen. conf. 268. num. 3. vers. prae-
terea lib. 2.* atque ita etiam in dubio esset
31 præsumendum, † quia huiusmodi Priuile-
gia concedi solent ob magnam Monacho-
rum paupertatem, vt apertè desumitur *ex
cap. suggestum de Decimis*, & ex eo aduertit
Rot. decis. 345. num. 7. par. 11. rec. Vnde dum
illud fuit post ea d. generaliter communi-
catum à Pio II. reliquis Monasterijs Reli-
32 gionis, † communicatio debet intelligi
quatenus de tempore cõcessionis, vel com-
municationis Monasterium de Xeres pro-
bet paupertatem, ne alioquin plus dicatur
33 communicatum, † quàm concessum *No-
guerol. d. allegat. 19. num. 14. Rota decis. 665. nu-
mer. 1. cum seqq. par. 3. diuer. coram Seraphin.
decis. 951. num. 2. coram Bich. decis. 570. nu. 2.
& 3. & in recent. decis. 195. num. 2. par. 10.* De
paupertate autem de dicto tempore con-
cessionis, vel communicationis nullo mo-
do constat, qua propter frustra dictum Mo-
nasterium prætendit concessionem Deci-
34 marum, & ius decimandi † prætextu Priui-
legij alteri Domui concessi, nisi habeat præ-
dictam qualitatem, quia sumus in materia
35 odiosa, & tertiò præiudiciali, † & per con-
sequens venit strictè intelligenda. *Rota co-
ram Pen. decis. 1090. num. 14. & in Valentina
Decimarum coram Lancell. relata apud Marches.
de commiss par. 1. fol. 639. num. 3.*

Præterea quatenus hanc qualitatem ha-
buisset de tempore communicationis, ad
huc cum hodie illa, & sic causa priuilegij
cessauerit ob superabundantes diuitias, &
redditus, quos habet Monasterium prædic-
tum, vt concludunt testes postremò exami-
36 nati, † cessare debet etiam prædictum Pri-
uilegium, & si ab initio suam perfectionem
habuerit, vt in terminis notat *Abbas in cap.
Suggestum sub num. 5. vers. & per hoc potest li-
mitatio notabiliter elici de decim.* & probant au-
thoritates adductæ *in mea decis. §. secundum
fuit.*

Non refragante repetito obiecto, quod
adhoc vt sit locus dispositioni *tex. in dicto*
37 *cap. Suggestum* † necesse sit vt Ecclesiæ, qui-
bus decimæ debentur, adeo grauentur, vt il-
larum Rectores congrue substentari ne-
queant, quia, vt dictum fuit *in alia decisione
§. penultimo* ratio fundamentalis *dicti text.*
non consistit in paupertate Ecclesiæ Paro-
chialis, nec in deficientia congruæ substen-
38 tationis Rectoris, sed in læsione, † quæ vi-
gore priuilegij sit Parochis, vt aduertit *Rota
in Calagurit. Decimarum S. Astentij decis. 122.
num. 10. par. 13. recent.* & ex sola ratione, ne
huiusmodi Priuilegia Parochis nimium
onerosa successu temporis redderentur, fue-
39 runt ad terminos *dicti cap.* reuocata † quo-
ad omnes Regulares Regni Poloniæ per Sa-
cr. Congreg. Concilij Tridentini, vt refert
eadem *Rota decis. 9. num. 7. par. 11. rec.* ne-
que contrarium firmatum fuit *in eadem Ca-
lagurritana 3. Julij 1661. §. vltra quod enim co-
ram Eminentissimo D. Cardinali Cerro exadverso
allegata*, quia in ea refertur opinio aliquo-
rum DD. & solum firmatur non habere lo-
cum dispositionem sæpedicti *cap. Suggestum*,
40 quia † priuilegium transiuerat in contrac-
tum mediante transactione.

Ex quibus, & alijs ponderatis in mea de-
cisione DD. steterunt in decisis vtraque &c.

*Confirmata fuit hæc decisio sub die 27. Ianua-
rij 1679. coram Reuerendissimo D. Damasceno.*

REVERENDISS. D: ALBERGATO DECANO.

Interamnen. Expensarum.

Veneris 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Pro defensione bonorum hæreditariorum æqualiter condemnantur ad expensas hæres proprietarius, & vsufructuarius simul, quia vtrique interest bona in hæreditate conser-uari, & ideo de bonis hæreditarijs illas facien-das esse præcipitur, quod si ab altero factæ sint, ipsum à suo cohærede releuandum esse demandatur.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarij vita æstimatur iuxta* tex. in l. hæreditatum ff. ad l. falcidiam.
2 *Vsufructuario, & Proprietario communiter interest bona in hereditate conseruari.*
3 *Vsufructuarius, & Proprietarius æqualiter tenentur ad expensas pro defensione bonorum hereditariorum, & num.* 13.
4 *Hæres beneficiatus si se obligauit hereditario nomine, intelligitur de bonis hereditarijs, non autem de proprio.*
5 *Hæres beneficiatus obligans se nomine hereditario, suam non impugnat obligationem, si dicat illam de bonis hereditarijs esse soluendam.*
6 *Hæres beneficiatus non tenetur propriis sumptibus defendere hereditatem, & num.* 9.
7 *Hæres si de proprio defendit bona hereditaria, potest, & debet super illis obtinere reintegrationem.*
8 *Expensæ pro defensione bonorum hereditariorum dicuntur fieri ex causa necessaria.*
9 *Expensæ pro defensione bonorum hereditariorum non sunt faciendæ ab hærede de proprijs pecunijs, & sup. num.* 6.
10 *Hæres beneficiatus præseruari debet immunis ab omni damno, & expensa.*
11 *Expensa pro tuendis bonis hereditarijs ex ipsis bonis hereditarijs faciendæ sunt.*
12 *Expensæ quæ fiunt pro defensione hereditatis ita illam diminuunt, vt tanto minus in ea esse dicatur.*

DECISIO X.

AD sumptus litis factos, & faciendos pro defensione hæreditatis quondam Francisci Mariæ Perotti teneri contribuere tam Abbatem Octauianum Spadam hæredem proprietarium, quam Iudicatam vxorem Testatoris, & hæredem vsufructuariam;
1 habito † tamen quò ad istam respectu ad eius vitam metiendam, iuxta dispositionem, *tex. in l. hereditatum ff. ad l. falcidiam*, firmauit Rota coram me 22. * Iunij proximi præteriti, quam resolutionem hodie iterum Domini approbarunt, ex eo quod cum proprietarij, & vsufructuarij communiter in-
2 terfit bona in hæreditate conseruari, † ideò vterque ex pretio fundi hæreditarij distra-
3 hendi, † iuxta modum in præterita decisione præscriptum tenetur subire onus expensarum, *Castill. de vsufruc. cap.* 55. *numer.* 6. & præter relatos in alia decis. notat *Costa de ratione rata quæst.* 159. *num.* 5. & 6.

Nec facit, quod Abbas in transactione inita cum Iudicata promiserit facere omnes expensas necessarias pro defensione bonorum hæreditariorum, & propterea nequeat recedendo à promissis Iudicatam hac de cau-
4 sa molestare, † quia fuit animaduersum Abbatem se quidem obligasse, sed tanquam hæres beneficiatus; & quatenus vires hæreditariæ suppetant, non autem de
5 † proprio, & ideò non dicitur transactioni contrauenire, dum ad illius formam instat, quod expensæ pro defensione bonorum fiant de ip-
6 sis bonis hæreditarijs, † cum hæres beneficiatus propriis sumptibus non teneatur hæreditatem defendere, vt benè distinguit, & declarat *Cancerius var. resol. par.* 2. *cap.* 2. *numer.* 244. *& seqq.* & alij infra allegandi.

Similiter non obstat ponderatio allata ab informantibus pro vsufructuaria: Nempè, quod præter bona litigiosa nihil aliud sit in hæreditate, cum alia bona hæreditaria ab eo possideantur partim pro suis creditis, & partim pro legatis à testatore relictis, vndè inferebatur, quod si deueniretur ad alienationem alicuius ex fundis ad ipsam pleno iure spectantibus ad effectum erogandi pretium in expensis litis, ipsa illas integrè pateretur absque vlla contributione hæredis proprietarij, qui sub prætextu, quod bona, in quibus habet proprietatem tanquam litigiosa vendi non possint, nihil de suo in his expensis poneret.

7 Quia præter quod in casum victoriæ † poterit Iudicata reintegrari super proprietate bonorum defensorum, certum est, quod ex-
8 pensæ pro tuitione hæreditatis † dicuntur fieri ex causa necessaria, & ob id non sunt
9 faciendæ † de proprio ab hærede beneficia-
10 to, qui præseruari debet † immunis ab omni damno, & expensa iuxta *tex. in l. fin.* §. *& si præfatum Cod. de iure delib. Rota decis.* 521. *num.* 1. *apud Post. de manut.* Sed fieri debent
11 ex † bonis hæreditarijs, iuxta *tex. in d. l. fin.* §. *in computatione Cancer. d. cap.* 2. *numer.* 245. *par.* 2. immò tales expensæ pro defensione
12 hæreditatis, ità illam minuunt, † vt tanto minus in ea esse dicatur, quantum soluendum est pro patrocinijs, & aliis necessarijs ad defendendum illam. *Grat. discept.* 257. *num.* 30. & 32. *Cancer. vbi proximè, Salgad. labyr. creditor. par.* 3. *cap.* 9. *numer.* 18. dicens
13 *numer.* 19. ad illas teneri Proprietarium, & Vsufructuarium.

Et ità in decisis standum esse decisum fuit vtraque parte informante.

Supra in alio præcedenti tomo 2. *decima octaua partis adest altera præsentis causæ decisio, quæ ibi est in ordine* 761.

R. P. D. RONDININO.

Narnien. Societatis Officij.

Veneris 29. *Ianuarij* 1677.

ARGVMENTVM.

Onus in legitima iniunctum ipso iure resecari à lege planum est, itaut non requiratur in hoc aliqua positiua reclamatio filij, cum eius sola taciturnitas sufficiat, imo eo ipso, quod ille debitum contraxit, & asseruit habere peculium, ex eo manifestè deducitur ipsum acceptare voluisse legitimam liberam, dum illam suis creditoribus obligauit.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Ratio nunquam dicitur sufficienter reddita donec de bonis, vel turibus debitoris integra non reddatur.*

2 *Filius, vt dicatur onus sibi in legitima impositum acceptasse, vel ne, an requiratur positiua reclamatio, vel sola taciturnitas sit sufficiens.*

3 *Legitima sine vllo onere transmittitur à filio, quamuis in eius vita ipse non reclamauerit.*

4 *Legitimæ onus ipso iure resecatur à lege itaut non sit opus reclamatione filij.*

5 *Filius dicitur agnouisse legitimam liberam, neque illius oneri consensisse, si debita contraxit, & asseruit habere peculium.*

6 *Mater agnouit legitimam deberi filio, si ius illi in hæreditate competens pro eadem legitima consequenda descripsit.*

7 *Legitima filiorum quamuis trium, efficitur semis, vbi fœminæ à Statuto sunt exclusæ.*

8 *Fœminæ à Statuto exclusæ licet non sumant partem, faciunt tamen partem ad augendam legitimam masculorum.*

DECISIO XI.

MANDATVM pro scutis 500. ex causa Societatis officij vna cum fructibus contrà bona hæreditaria Iacobi Alberti illius debitoris cum Ioanne Antonio Pellegrino eiusdem Societatis creditore coram A. C. obtentum, exequi curauit actor, citatis Carolo, & Anthea fratribus, & hæredibus beneficiatis dicti Alberti, nisi infrà quindecim rationem reddidissent de bonis hæreditarijs in Inuentario descriptis postquam pro executione dicti mandati A. C. præcesserant coram me decisiones in causa 15. Februarij * & 17. Iunij 1675.

Excitata verò difficultate in ipsa redditione rationis consului Dominos, an de ea sufficienter constaret, vel potiùs esset exequendum mandatum, & super quibus bonis, & pro qua rata, atque in tertia causæ propositione diù expectatis informantibus pro Albertis, non constare de sufficienti redditione rationis, & mandatum modo, quo infrà exequendum esse Domini responderunt.

Posito credito in præcedentibus decisionibus huius causæ coram me comprobato, 2 de quo amplius non dubitatur, visum est non fuisse redditam sufficientem rationem, neque hìc euitare posse, Albertos vlteriorem executionem mandati, quia nempe possideant bona tanquam dotalia Magdalenæ Matris defunctæ, quia cum ipsi Alberti possessores in Inuentario cognouerint legitimam debitam Iacobo huius Societatis debitori, & Magdalenæ pariter filio ibi -- *Tutte le ragioni, che habbia, ò possa hauere l'heredità di detto qu. Giacomo nell'heredità della bona memoria di detta Madalena sua Madre* -- Donec, & quousque non reddatur ratio de dictis bonis, ex quibus Iacobo † legitima debebatur, nunquam dici poterit sufficienter reddita ratio, vt alijs adductis *Rota coram Bichio decis. 449. num. 5. & 6. & in recen. par. 12. decis. 97. num. 15.*

Nec obstat, quod Magdalena prohibuerit Iacobo filio detractionem legitimæ, contra quam prohibitionem, cum filius non reclamauerit censeatur illi adhæsisse, neque 2 ius respuendi hoc onus tanquam inhærens voluntati ipsius filij transire possit ad hæredes, quia licet grauissima hæc quæstio in varias partes iuris peritorum sententias diuiserit, placuit tamen Dominis sententia illorum, qui voluit legitimam transmissam fuisse liberam in hæredes Iacobi filij, qui 3 ideò pro illius debito ad ratam legitimæ conueniuntur cum lex ipsa reiciat omne onus ab ipsa legitima absque facto alterius in *l. quoniam in prioribus C. de inoffic. testam. concordan.* adeout opus non fuerit, † quod filius contradixisset, dum lex ipsa pro eo omne grauamen resecabat *Costa de fact. scient. & ignor. centur. 2. distinct. 58. num. 2. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. quæst. 9. num. 21. & seqq. & lib. 3. tit. 2. qu. 16. ex num. 8. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 10. Gratian. discept. 594. ex num. 11. Bottlier. de success. cap. 1. Theorema 24. in fine R. P. D. de Luca Theatr. veritat. & iust. tom. 9. tit. de legit. discurs. 18. numer. 9. Rot. recent. par. 5. decis. 342. numer. 4. & 6. & par. 8. decis. 228. num. 14. & coram Dunozett. iun. decis. 141. per tot.*

Quinimo cum Iacobus debita contraxerit asserendo se habere proprium Peculium, 5 inde potius coniectura desumitur, † quod legitimam agnouerit, cum ipsi quoque hæredes Iacobi in Inuentario illius hæreditatis, 6 vt superius dictum est ius † hoc competens Iacobo in bonis matris descripserint ex traditis in propolito in *Bonon. separationis bonorum 13. Februarij 1674. §. nec relenans coram R. P. D. meo Emerix.*

Cum autem defunctæ Magdalenæ Matri, super fuissent quinque filij, tres nempè masculi, † & duæ fœminæ, legitima filiorum 7 transijt de triente in semissem iuxta *text. in §. si vero authent. de trient. & semiss.* quia exclusio filiarum propter dotem vigore Statuti Narnien. vtpotè ad fauorem masculorum ipsis, non præiudicat, sed operatur, vt fœminæ quidem non sumant partem, quam in dote eisdem † tradita receperunt, sed faciant partem ad fauorem masculorum, augendo illorum legitimarum iuxtà ab omnibus receptam sententiam, de qua *Roman. in l. vnica num. 67. & 68. C. quando non peten. part. peten. accrescat Gabr. conf. 11. sub nu. 27. vol. 1. Gratian. discept. 594 num. 12. & 676. numer. 12. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 4. quæst. 3. numer. 24. Cephal. conf. 245. ex num. 30. Thesaur. decis. 159. num. 6. Morot. conf. 23. num. 24. Honded. conf. 62. num. 125. vol. 1. Rot. diuers. par. 1. decis. 266. per tot. & recent. par. 2. decis. 408. num. 6. & par. 6. decis. 137. num. 9. & decis. 160. numer. 18. & post Merlin. de legit. decis. 61. in fine, & decis. 87. numer. 3. & decis. 100. num. 11. & decis. 142. sub. numer. 4. Penia decis. 248. num. 5. & post Mebeler.*

de fruct. decis. 68. sub num. 15, & in Romana pretensi fideicommissi 5. Aprilis 1666. §. Denique coram Eminentissimo Carpineo Vrbis Vicario.

Et ita cũ tres sint masculi, vt dictũ est, atque ideò ex semisse duæ vnciæ pro vnoquoque contingant, dixerunt Domini relaxandum esse mandatum, contra bona prouenientia ab hæreditate Magdalenæ matris intrà supradictas duas vncias Iacobo de Albertis filio debitas.

Vtraque parte in prima causæ propositione audita, & in alius altera tantum parte audita, & altera sæpè monita; diuque expectata.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 14. Maij eiusdem anni, quam infra suis loco, & tempore apponemus, alias vero in hac causa vnanata habentur impressa supra in præcedenti 2. par. 18. 451. & 548.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Canalicen. Decimarum.

Venetis 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

De consuetudine decimandi tractatur, ad quam probandam remissoria conceditur, non solum ex communibus regulis in hac materia adduci solitis, verum etiam quia iam testes super ea examinati erant, quorum dicta licet publicata prætenderentur, hoc tamen non obstare deciditur, quia illorum examen processerat in possessorio, quod proinde non impedit nouum examen in petitorio.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria quandoque sine retardatione conceditur.*
2 *Relevantia articulorum etiam sine fumo sufficit ad obtinendam, concessionem remissoriæ.*
3 *Causa decimarum ad effectum obtinendi remissoriam reputatur prophana.*
4 *Decima quibusdam in locis soluitur in fasciculis, ipsisque met oliuis, & vuarum racemis.*
5 *Decima potest consuetudine induci, quod de certis fructibus non soluatur.*
6 *Ius decimandi, tam respectu quotæ, quam respectu modi per consuetudinem alterari potest.*
7 *Testes examinati in summarissimo possessorio non obstante, quod testificata sint didicita, examinari etiam possunt in petitorio.*
8 *Causæ petitorij, & possessorij sunt diuersæ.*
9 *Testium publicatio in causa summaria non impedit nouum examen in iudicio plenario.*
10 *Remissoria conceditur super omnibus articulis, si alij sint à primis diuersi, vel alij continent materiam partim nouam, & partim antiquam.*
11 *Remissoria nunquam denegatur vbi agitur de re perpetua, & grani.*
12 *Consuetudinem probari non impedit de consuetudine vnius loci non inferatur ad aliud, quia hoc post factas probationes discutitur.*
13 *Relevantia materia articulata ante factas probationes non discutitur, sed solum post perfectum examen.*

DECISIO XII.

COMMVNITATI Robionis petitam remissoriam Domini dixerunt esse
1 dandam, non tamen simpliciter, † sed cum clausula sine retardatione, & ad illam conceden. moti sunt ex articulorum relevan-
2 tia, † quæ etiam sine fumo sufficit ad illam
3 obtinen. quando causa est prophana, † qualis ad hunc effectum reputatur causa Decimarum *Rot. coram Bich. decis. 123. num. 3. & decis. 262. & 303. vtrobique num. 1. coram bo. me. Card. Celsi. & in Bononien. Primitiarum, seu Decimarum 8. Aprilis 1669. §. Quatenus coram me.*

Relevantia visa est resultare ex eo, quod articuli tendunt ad proban. quod possessores bonorum intra fines Castri Robionis ab immemorabili tempore consueuerunt soluere Priori Parocho eiusdem loci decimam frumenti, leguminum, & aliorum granorum primi fœni, & vini ad rationem decimæ sextæ partis, & hanc respectu frumenti,
4 & granorum in fasciculis; † respectu verò vini in racemis, & ex oleo in oliuis, & ad rationem decimæ septimæ partis, viterius, quod consueuerint pariter ab immemorabili tempore non soluere decimam de canape, foliis mororum herbis, Oleribus, Croco, secundo, & tertio fœno. Si enim de prædictis testes examinandi concludenter deposuerint, multum quidem talis probatio con-
5 fert ad causam, † cum possit consuetudine induci non solum, quod Decimæ de certis fructibus non soluantur iuxta sententiã *glos. in c. in aliquibus in verbo loci de decim. mouet. de decim. cap. 5. quæst. 4. num. 94. Barbos de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. numer. 65. & seqq. Tondut. quæst. benef. par. 1. cap. 39. numer. 3. Rot. decis. 104. num. 1. coram Bich. & in Corduben. Decimarum 21. Maij 1664. §. clara coram*
6 *bon. mem. Priolo*; verum etiam alterari, † ius ipsum decimandi respectu quotæ, & modi, vt per *glos. in d. cap. in aliquibus de decim. Rebuff. de decim. quæst. 13. num. 57. Monet. eodem tract. d. cap. 5. quæst. 4. numer. 89. Cancer. var. resol. par. 1. cap. 23. numer. 12. Rot. decis. 311. num. 5. par. 6. recentior.*

Non obstat, quod super eisdem articulis examinati fuerint alij testes, quorum testificata didicita fuerunt.

Quia dupliciter respondetur. Primo quod illud examen fuit peractum in iudicio possessorio summariissimo manutentionis, quod
7 tunc in partibus agebatur, suspenso † petitorio, propterea non potest modo impediri, quo minus alij testes recipiantur in petitorio etiam super eisdem articulis, ex quo
8 causæ sunt diuersæ, † vnde publicatio tes-
9 tium in causa summaria † non impedit nouum examen in iudicio plenario, *cap. ad ultimum*

timem. vbi Barbos. num. 5. de cauſ. poſſeſ. & propr. Fermoſin. in cap. fraternitatis ſeſ. 8. num. 1. & 2. de teſt. Gabr. concl. 21. de teſt. num. 62. & plures cumulat Burell. in ſum. deciſ. tit. 9. de teſt. quæſt. 75. num. 46.

Secundo, quia hodiè fuerunt dati noui articuli concernentes, quod eadem conſue-
10 tudo viget in locis vicinis, † quo caſu remiſſoria ſuper omnibus concedi debet, etiã ſi articuli contineant materias partim nouas, & partim antiquas. *Rot. deciſ. 51. nu. 11. & ſeq. par. 11. rec. & deciſ. 6. numer. 2. & 10. coram Dunozz. & in dicta Bononien. Primitiarum, ſeu Decimarum S. fin. coram me*, vbi ponderatur, quod quando agitur de re perpetua,
11 & graui, † numquam remiſſoria denegatur, nil vrgente, quod ex conſuetudine vnius
12 loci non inferatur ad alium locum † quia ad effectum, de quo agitur ſatis eſt, quod
13 articuli quoquo modo faciant ad † cauſam, reſeruata, deinde in meritis rigoroſa diſcuſſione releuantiæ, vt præcisè reſponſum fuit in *Anon. Munerum 16. Nouembris proxini præteriti coram me*.

Et ita concedendam eſſe remiſſoriam ſine retardatione deciſum fuit vtraque parte informante.

R. P. D. CALATAIV.

Foroliuien. Donationis ſuper bono Iure.

Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Simulatio donationis tractatur, eaque ex pluribus coniecturis deducitur, quæ data cauſa ſimulandi, prout hic, etiam leues, & parum concludentes ſufficiunt; hæc autem deducebatur ex eo, quod de bonis litigioſis, & ad euitandas imminentes creditorum executiones facta ſit, prout adhuc etiam ex donatoris confeſſione conſtabat, itaut pro conuincenda ſufficienti ſimulatione, dubitatum non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ſimulata, & falſa nullius eſt roboris, & momenti.*

2 *Donatio dicitur ſimulata, ſi eſt facta de bonis litigioſis, vel ſuper quibus donator timebat executiones iam paratas.*

3 *Teſtes deponentes donatorem aliquid ſibi ipſis dixiſſe, deponunt de facto proprio, & num. 11.*

4 *Teſtes deponentes de facto proprio plene probant etiam ſi non ſint conteſtes. & num. 13.*

5 *Teſtes de ſimulatione donationis deponentes creduntur ab aliis teſtibus, ac etiam à ſcriptura manu donatoris conſcripta.*

6 *Cauſa ſimulandi non requiritur quod ſit vera, relenans, & ſubſiſtens, ſed ſufficit quod fuerit à ſimulante optata.*

7 *Simulatio probatur ſolis coniecturis ſtante cauſa ſimulandi.*

8 *Coniectura, etiam leues pro ſimulatione ſufficiunt vbi adeſt cauſa ſimulandi.*

9 *Coniectura duæ ad effectum probandi ſimulationem dicuntur ſufficere, ſi cauſa ſimulandi concurrit.*

10 *Cauſa donationis dicitur inueriſimilis vt donataria puella, & infantes liberarent donatorem, & aduocatum à litibus, & num. ſeqq.*

11 *Aduocatum donaſſe bibliothecam, qua ipſe indigebat pro ſe, inueriſimillimum reputatur.*

12 *Veriſimile quod non eſt, non creditur verum.*

13 *Simulatio donationis reſultat ſi donator poſt donationem bona donata poſſedit, & de illis diſpoſuit, tanquam ſuis. & num. ſeqq.*

14 *Bona donata non poſſunt amplius dici eſſe donatoris.*

15 *Donatoris declaratio facta poſt donationem quod bona donata eſſent ſua, inducit coniecturam ſimulationis donationis.*

16 *Donatio apparet ſimulata ex pacto inſolito, quod donator habeat liberam facultatem illam reuocandi, & num. 20.*

17 *Confeſſiones donatoris facta poſt donationem detegunt veritatem ſimulationis, ſi ipſe donator alia via ſibi ſuccurrere poterat, quam ex dd. confeſſionibus.*

18 *Solitum ſimulandi deducit coniecturam ſufficientem ſimulationis.*

19 *Donatio facta coniunctis perſonis de facili dicitur ſimulata.*

20 *Pacta inſolita arguunt coniecturam ſimulationis.*

21 *Simulatio inter alias probationes, reſultat etiam ex teſtibus informiter examinatis.*

22 *Actus nomine proprio facti à donante poſt donationem probant ſimulationem, ſi alias fieri non potuiſſent.*

23 *Poſſeſſio donatoris poſt donationem quatenus poſſit referri, & intelligenda ſit nomine donatarij, vel non.*

24 *Clauſula* conſtituti *in inſtrumento donationis appoſita, non excludit ſimulationem, ſi donator poſſidere continuauit, & quando num. anteced. & ſeqq.*

25 *Quietantia donatoris amica, demonſtrans veritatem donationis, non præualet actibus, vel quietantijs contrarijs, importantibus ſimulationem eiuſdem donationis.*

26 *Teſtes in concurſu qui magis præualere debeant, illi nempe pro realitate, an alijs ſuper ſimulatione donationis.*

27 *Actus conſequentini ad donationem ſimulatam, & ipſi ſimulatè, non autem verè & realiter cenſetur facti, ne detegeretur illius ſimulatio, & ideo non probant.*

28 *Donatio aliud eſt, quod fuerit ſimulata aliud verò, quod in fraudem creditorum facta ſit.*

29 *Donationis ſimulatio, vel fraus in præiudicium creditorum quatenus poſſit ab hæredibus allegari, & num. ſeqq.*

30 *Donatio ſimulata non ſubſiſtit, & ideo poteſt à quocumque, etiam à ſimulante ipſo allegari.*

31 *Donatio ſimulata ſi adhuc in fraudem creditorum facta ſit, poteſt tanquam talis à quacumque perſona allegari, & num. ſeq.*

32 *Donatio ſimulata non eſt in rerum natura ſed dicitur vera apparentia donationis.*

33 Si-

11 *Simulatio donationis non excluditur ex eo, quod donatarij fuerint infantes, si simulatio à solo donatore facta sit.*

DECISIO XIII.

RESPONSVM fuit, Sententiam Rotalem esse infirmandam, tamquam iniustam, quia fuit pronunciatum, donationem à Fabritio Puntirolo fauore Euphemiæ, & Iuniperæ ex Philippa Sorore neptibus factam, esse validam, & DD. hodie eam benè cum suis circumstantijs perpēiam agnoscuerunt fuisse simulatam, † & per consequens 3 fictam, & apparentem, nulliusque roboris, vel momenti, *Bec. cons.* 52 *num.* 25. *Gisrb. decis.* 22. *num.* 17. *Rota decis.* 741. *num.* 1. *par.* 3. *rec.*

Quod autem donatio fuerit verè simula- 12 conuinci visum est ex quo adest Causa simulandi; continet enim bona stabilia, quæ erant litigiosa, necnon omnia mobilia, domus, & sic bona, in quibus donator timebat executiones paratas, ad quas euitandas, seu saltem differendas motus fuit simulare bona non esse amplius sua, nec à se 2 possessa, † quæ est vna de causis simulandi passim admissis, vt per *Gratian. discept.* 502. *num.* 22. & 37. *Gisrb. decis.* 62. *num.* 8. *cum pluribus seq. Buratt. decis.* 166. *in princ.* & ibi *Adden. Coccin. decis.* 943. *num.* 13. *Bich. decis.* 49. *num.* 2.

Et licèt opponeretur Causam illam in casu præsenti non esse releuantem, nec verisimilem, ex quo dum bona erant iam litigiosa transibant cum vitio, & poterant directò executari, nec donans liberabatur, quia habebat alia bona, in quibus poterant creditores satisfieri, vltra donata, & hæc ei benè nota præsumendum erat, dum esset Iurisperitus, & Aduocatus. Tamen visum est tolli hanc inspectionem ex facto, quia satis probatum apparuit, donantem opinatum fuisse, quod donationis simulatio sibi contra collitigantes profutura esset, ita enim deponunt plures testes dati in Sūmario illorum de Pontirolis *num.* 15. *litera A.* 5 † qui dicunt eum sibi ipsis hoc dixisse, & ideo deponunt de facto proprio, ac 4 proindè quamuis nō sint contestes, † adhuc benè probant, vt in his terminis tradit *Castr. cons.* 109. *num.* 1. *post princ. vers. sed hic adsunt lib.* 2. & dixit *Rota coram Mantic. dec.* 325. *num.* 4. *vers item ei credendum.*

Præcipuè quia data fuit vlteriùs depositio iurata facta in articulo mortis pro exoneratione conscientiæ à Religiosa muliere Paula Alpina, eodem Summ. & *num. lit. B.* nec non Apocha ipsius Fabritij manu conscripta, in qua expressè declarat ex eadem causa priùs simulasse venditionem eorundem stabilium in donatione comprehensorum, eodem Summ. *num.* 1. *lit. B.* 5 † quæ depositio, & Apocha saltem vehementer adminiculant testium depositiones, & magis eos plenè probare faciunt, iuxta tradita per *Mantic. in dicta decis.* 325. *n.* 4. *Verall. decis.* 271. *num.* 3. *par.* 3. *decis.* 433. *num.* 11. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.* & *decis.* 181. *num.* 16. *post Zacch. de obligat. Camer.*

Et dum constat donantem ita opinatum fuisse, nihil vlterius quærendum est, quia causa simulandi non est necesse, quod sit 6 vera, releuans, & subsistens, † sed sufficit, quod sit à simulante opinata, *Farinacc. quæst.* 162. *num.* 138. *Bich. decis.* 49. *num.* 7. *Peating. decis.* 319. *num.* 1. *Otthob. decis.* 191. *num.* 8. *in recent. decis.* 11. *num.* 4. & *seq. par.* 7.

Stante verò causa simulandi sufficiunt ad 7 simulationem † probandam coniecturæ, *Dec. consil.* 544. *n.* 13. *Rota dec.* 179. *n.* 13. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.* nec necesse est, quod plurimum 8 vrgeant, † sed etiam leues sufficere tradunt *Altograd. cons.* 21. *num.* 42. *vers. prout nec opus est lib.* 2. *Rota decis.* 741. *num.* 6. *in fin. par.* 3. *recent.* 9 & dummodo † sint duæ, *Palm. cons.* 17. *num.* 3. *Staiban. inn. resol.* 156. *num.* 86. *cum seqq. Otthob. decis.* 191. *num.* 3. *Rota decis.* 34. *num.* 19. *post Baderic. de concurs. cred.*

Et tamen in præsenti sunt plures, & vrgentissimæ, nam primo DD. considerarunt maximam inuerisimilitudinem in causa illa donationis, quam donans ipse dixit esse finalem, vt donatariæ lites susciperent; 10 ac enim à molestijs liberarent, † dum donatariæ erant puellæ, & infantes, necnon eandem inuerisimilitudinem cōsiderarunt, quod voluerit donare liberè omnia sua mo- 11 bilia domus, † ac inter ea Bibliothecam eisdem puellis, præcipuè dum ipse erat Doctor, & vti exercens actualiter Aduocationem ea pro se indigebat; cùm autem id, 12 quod non est verisimile, † non credatur verum, *cap. non est verisimile de præsumpt.* negari non potest † præfatas inuerisimilitudines præbere vrgentem coniecturam simulationis, *Honded. cons.* 40. *num.* 17. *vers. quæ coniectura lib.* 1. *Cyriac. contr.* 219. *num.* 76. *Dunozett. Inn. decis.* 703. *num.* 12. *Rotæ rec. decis.* 179. *numer.* 11. *par.* 4. *tom.* 2.

Secundò fuit ponderatum, quod adsunt testes deponentes de confessione ipsiusmet donantis, quod donationem fecerit simulatam ex causa prædicta, qui vti deponentes eum sibi dixisse deponere dicuntur de facto 14 proprio, & probant, licèt non sint contestes, iuxta punctuales auctoritates *Castrens. in d. cons.* 109. *num.* 1. *post princ. vers. sed hic adsunt lib.* 2. & *Rota coram Mantic. decis.* 325. *n.* 4. *vers. item ei credendum*; Rademque confessio 15 saltem implicitè † habetur ex instrumentis locationum bonorum in donatione comprehensorum, aliarumque dispositionum de eisdem à donante post donationem factarum cum expressione, quod essent sua, 16 d. Summ. *num.* 5. & 7. † non enim potuisset dicere bona esse sua, si illa verè, & non fictè, ac simulatè donasset, & confessiones istæ multum vrgent, cùm nedum coniectu- 17 ram, † sed probationem simulationis præbere aliàs censuerit *Rota coram Penningen. decis.* 21. *num.* 32. & *in rec. decis.* 179. *num.* 17. *par.* 4. *tom.* 2. & *decis.* 63. *num.* 13. *par.* 3.

Quod

Quod & facilius admittendum est in præsenti, ex quo donator reseruauit sibi facultatem ad sui libitum donationem reuocandi, vnde tollitur, quod dicebatur eum non potuisse post donationem factam amplius donatarijs præiudicare, & quod confessiones fecerit, ex quo poenituerit verè donasse, quia dum habebat alium modum ab ea recedendi, si opus fuisset, & sic cesset ratio fingendi simulationem, credendum est con-
18 fessiones fuisse veras, & † solum detegendam veritatem emissas, ac proindè aptas, etiam de se solas simulationem probare, vt vltra mox citatas decisiones habetur etiam penès *Buratt. decis. 734. num. 4.* & penès *Bich. decis. 49. num. 8. & in rec. decis. 262. num. 15. par. 11.*

Tertio concurrit solitum simulandi, dum constat, quod eadem bona simulauit vendere, d. Summ. *num. 1. lit. B.* & simulauit etiam alium contractum, eodem Summ. *num. 9.*
19 *litera B.* † ex quo solito simulandi deduci coniecturam simulationis tradunt *Mascard. de probat. concluſ. 445. num. 5. & seq. Farinacc. quæſt. 162. num. 169. & seq. Paim. conſ. 17. num. 10. Leotard. de vſur. quæſt. 9. num. 9. verſ. & licet qualitas.*

Quarto, quod donatio facta est neptibus, & sic fauore coniunctarum personarum, ex
20 quo pariter † indicium simulationis desumunt, *Altograd. conſ. 21. num. 51. & ſeq. lib. 2. Bich. deciſ. 34. Penting. deciſ. 21. num. 16. & deciſ. 319. num. 11.*

Quinto fuit etiam ponderatum donationem continere pactum nedum insolitum, sed etiam quodammodo repugnans donationi liberæ inter viuos factæ, nempè quod
21 posset ad libitum reuocari, † vnde quoque resultat simulationis coniectura, *Farinacc. qu. 162. num. 155. & ſeq. Leotard. de vſur. qu. 40. num. 27. Dunoz. Iur. deciſ. 196. num. 10.*

Sexto fuit etiam considerata depositio d. Paulæ Aspinæ, quod Fabritius donationem
22 simulauerit ex causa præfata, † quæ cum fuerit adducta ad hunc effectum probandi simulationem, sufficit etiamsi non fuerit formiter examinata, *Rota coram Mantic. deciſ. 326. num. 4. & coram Ottob. deciſ. 191. n. 16.*

Septimo denique multum mouit credere, donationem non fuisse veram, obseruãtia donantis; nam licèt donare dixerit liberè absque vlla reseruatione vsusfructus, tamen bona semper vti propria retinuit vsquequo vixit, spatio fere septem annorum ea locando, census extinguendo, ac transitum per ea patri donatariarum cum iurgio denegando, ac alios actus faciendo, quos si verè bona donasset, certum est, quod fa-
23 cere non potuisset, † vnde benè deprehenditur, quod verè non donauerat, *Honded. conſ. 46. num. 14. lib. 1. Altograd. conſ. 21. num. 47. lib. 2. Gratian. diſcept. 40. num. 45. Rota deciſ. 179. num. 13. par. 4. tom. 2 & deciſ. 11. num. 6. par. 7. & deciſ. 262. num. 20. par. 11. rec.*

Nec placuit responsio, quæ huic coniecturæ adducebatur ex clausula *constituti in*
24 donationis instrumento appositæ, † qua fi-

te, censeri debeat possessionem fuisse continuatam nomine donatariarum, non autem nomine proprio, quia quidquid sit, si retenta fuisset pro tempore modico, dum tamen fuit pro tam longo tempore, coniectura ex clausula *constituti* in donatione apposita non destruitur, sed potiùs augetur, quia cum d. clausula fuerit inuenta, vt ci-
25 tiùs transferretur possessio magis † repugnat, quod ea non obstante fuerit diu retenta, & sic magis indicat simulationem, vt docuit *Bart. in l. ſicut 8. §. ſuperuacuum num. 5. verſ. quero quid ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolu. Cranett. conſ. 156. num. 10. Staiban. inn. reſol. 9. num. 20. & ſeqq. Ronit. deciſ. 3. nu. 11. & ſeqq. Rota deciſ. 179. num. 14. par. 4. tom. 2. rec.*

Et licèt adderetur, quod vltra d. clausulam, adessent etiam aliqui testes deponentes Fabritium dixisse administrare nomine neptum; necnon quædam quietantia ab eodẽ facta cum expressione, quod illarum no-
26 mine recipiebat, † tamen huic quietantiæ vnicæ, & de parua summa, visæ sunt prævalere aliæ plures nomine proprio factæ, prout & testibus prævalere visi sunt alij testes, maximè quia sunt magis adminiculati per actus ipsos nomine proprio factos, & diu
27 continuatos, † qui prævalent dictis, & magis attendi debent, *Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4 limit. 2. num. 91. Buratt. deciſ. 113. num. 2. & ſeqq. Merlin. deciſ. 313. nu. 3.* Imò tam quietantia præfata, quàm dicta donantis relata à testibus, quod administraret nomine donatariarum, vti actus consecutiui donatio-
28 nis simulatæ, censentur & ipsi simulati, † ne detegeretur simulatio donationis, & ideò non valent ad eam excludendam allegari, *Dec. conſ. 587. num. 10. Altograd. conſ. 22. nu. 55. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 8. tit. 25. num. 37. verſ. quamobrem, Rota deciſ. 63. num. 40. & 41. par. 8. recent.*

Non obstat, quod ista simulatio tamquam facta in fraudem creditorum non possit allegari ab hæredibus simulantis, quia hoc obiectum euitatur, distinguendo inter fraudem, & simulationem, seu donationem fa-
ctam in fraudem alicuius, & donationem simulatam, in prima enim si fraus à fraudãte, vel hærede non potest allegari, donatio remanet, in secunda verò non potest rema-
29 nere, † quia si est simulata non subsistit, & hoc potest à quocumque dici, etiam ab ipso
30 simulante, † vt distinguendo tradit *Bart. in l. post contractum 15. num. 6. ff. de donat. & in l. filios 4. C. de reuoc. his quæ in fraud.* vbi etiam *Castren. & Salicet. Guttier. in repetit. l. nemo potest num. 373. ff. de leg. primo, Dec. conſ. 659. num. 3. verſ. nec hinc, Rim. inn. conſ. 62. num. 23. Noguerol. alleg. 10. num. 75. Cancer. var. lib. 3.* & sentit *Rota coram Bellamer. deciſ. 715. num. 4. & 5. & dec. vnic. num. 3. de donat. in non. & deciſ. 237. num. 9. post ſecundum vol. conſ. Farinacc.* & nouissimè *in Romana fideicommiſſi 28. Febr. 1676. §. multum enim coram R. P. D. meo Vicec.*

Et procedit secũda pars distinctionis præfatæ, etiamsi simulatio sit in fraudem credito-

31 ditorum facta, † quia adhuc viget dicta ra-
tio, quod donatio tamquam simulata in re-
rum natura non existit, sed est mera appa-
rentia, & quod hoc potest dici à quocum-
32 que, † vt expressè declarat *Bald. in l. cum pro-
fitearis 4. num. 1. ad fin. vers. cave tibi, C. de revoc.
donat. Castr. cons. 58. num. 2. vers. sed his non ob-
stantibus lib. 2. Kim. iun. cons. 62. num. 23. & 24.
Cancer. variar. lib. 3. cap. 2. nu. 218.* & sensit *Ro-
ta in d. dec. 237. num. 3. prope fin. & 9. post 2. vol.
cons. Farin.*

Nec obstare visum est, quod donatariæ vti puellæ infantes essent omnino fraudis, & simulationis incapaces, quia in præsenti agitur de donatione à solo Fabritio illis absentibus, & prorsùs ignorantibus facta; imò verius agitur de donatione non facta, sed facta, quod ex prædictis cõuinci adeò apertè visum est, vt superfluum putarint DD. alia motiua pro Pontirolis adducta discutere.

Et ita vtraque &c.

Hæc, & altera decisio amba emanarunt in eadem Causa, in qua etiam sunt alia plures supra in precedenti tomo 2. decisa ultima partis, quæ sunt tibi in ordine 423, & 569. sub die verò 23. Junij 1679. erit altera coram Reverendiss. D. Dauasceno.

R. P. D. CALATAIV,

Foroliuien. Donationis super Manutentione.

Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Datur manutentio hæredi vigore Statuti contiuuantis in illum possessionem defuncti, non obstante possessione ab alio capta, quæ adhuc erat posterior possessione eiusdem hæredis, & non obstante clausula *constituti* à defuncto apposita in contractu, qui apparebat simulatus, itavt donec de illius validitate cognoscatur, effectus eiusdem clausulæ nihil operetur, sed debeat remanere suspensus.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Foroliuiense* Rubrica 38. *mandat possessionem defuncti continuari in hærede.*
2 *Manutentio hæredi conceditur vigore Statuti, demandantis possessionem defuncti continuari in illius hæredes.*
3 *Possessio vacans potest capi ab hærede, & quomodo.*
4 *Manutentio possidenti non denegatur.*
5 *Possessio capta contra formam Statuti volentis possessionem defuncti continuari est nulla, & ideo non manutenibilis.*
6 *Possessio posterior manuteneri non potest in concursu possessionis anterioris.*
7 *Clausula* constituti *appositæ in contractu simulato, & ficto nihil operatur. & n. seqq.*
8 *Clausula* constituti *semulatur qualitatem, & naturam contractus, cui apponitur.*
9 *Manutentio non datur ex clausula* constituti *appositæ in contractu, de cuius validitate dubitatur. & n. seq.*
10 *Contractus validitas donec disputatur, remanet suspensus effectus clausulæ* constituti.
11 *Simulationis indicio durante, impossibile est, quod clausula* constituti *aliquid operetur, nisi eo totaliter terminato.*
12 *Statutum de continuanda possessione defuncti in hæredem operatur manutentionem, non obstante clausula* constituti *à defuncto appositæ in contractu, de cuius validitate disputatur.*

DECISIO XIV.

CENSVERVNT Domini dandam esse manutentionem illis de Pontirolis fratribus, & hæredibus Fabritij, non autem Iuniperæ donatariæ, quia dum constat Fabritium semper vsque ad obitum possedisse, intrat fauore hæredum Statutum Foroliuiense Rubr. 38. † vt possessio defuncti continuetur in quolibet legitimo hærede, quod sufficit ad hoc, † vt hæredibus non possit denegari manutentio, *Gratian. disc. 732. numer. primo. & seq. Seraph. decis. 1065. num. 1. Andr. decis. 36. num. 1.*

Et vlterius constat eosdem hæredes, statim eo mortuo, ingressos fuisse domum, eamque retinuisse tamquam ad se spectantem, necnon adiuisse Prædia, & fuisse in Dominos recognitos ab eorum Colonis, eorum Summario *num. 1. & 12.* † quod sufficeret ad actualem acquisitionem possessionis, quatenus illa fuisset vacans, *Roland. consil. 46. num. 12. lib. 2. Ridolph. in praxi parte 2. cap. 4. num. 66. Rota decis. 141. num. 9. post Pacif. de Saluian.* Qua possessione stante † non potest denegari manutentio, §. *retinendæ, Instit. de interdict.* cum aliis vulgat.

Contra verò pro Iunipera nulla adest possessio manutenibilis; nã actualiter adepta post mensem à die obitus Fabritij, redditur inanis, & non manutenibilis, † tam ex dispositione dicti Statuti, quàm etiam ex quo est posterior prædictæ possessionis actualiter adeptæ † à Pontirolis, *Seraphin. decis. 1106. num. 2. Buratt. decis. 249. num. 13. & decis. 746. num. 2.*

Nec vllum potest fieri fundamentum in clausula *constituti* in Instrumento donationis appositæ, quiam quamuis hæc clausula regulariter reputetur apta possessionẽ constituentis, in constitutarium † transferre, tamen hæc regula non potest applicari in præsenti casu, dum Domini iam firmarunt per aliam decisionem hac eadem die emanatam. donationem non fuisse veram, sed simulatam, & ficticiam: Inde enim sequitur clausulam prædictam nihil posse operari, cum & ipsa tamquam accessoria † eodem morbo simulationis, & fictionis laborare censeatur, *Gabr. consil. 31. num. 12. lib. primo, Coccin.*

Coccin. decis. 222. num. 3. & in rec. decis. 262. num. 10. & 12. par. 11.

Huc obstat, quod licèt emanauerit decisio super simulatione, non propterea dicis valeat simulationem esse certam, maximè dum adsunt nedum aliæ decisiones, sed
9 etiam duæ sententiæ pro validitate; † quia sufficit donationem esse in controuersiam deductam ad hoc, vt donec Cauſa super eius validitate pendet, non valeat super clausula *constituti* in ea apposita, & ab illa dependente fieri aliquod fundamentum, & tribui propter eam manutentio, vt pluries dixit *Rota coram Millino decis. 282. num. 7.* vbi quod interim ac discutitur validitas con-
10 tractus, † virtus clausulæ *constituti* remanet suspensa, & *in decis. 152. post Postbium de manutentione*, vbi *num. 3.* & in specie habetur, quod non terminato iudicio simulationis,
11 impossibile est dicere, † quod clausula *constituti* operetur, *decis. 92. num. 5. & seq. post Statil. Pacif. de Saludan. decis. 868. num. 4. parte 4. diuers.* Et quod non possit impediri effectus Statuti continuantis possessionem in
12 hæredes per clausulam *constituti* † à defuncto appositam in instrumento, cuius validitas sit in controuersiam deducta, *Rota coram Eminentissimo Otthobono decis. 176. num. 18. & 19.*

Et ita vtraque &c.

Hæc, & altera immediata decisio amba emanarunt in hac eadem Cauſa, in qua alia plures decisiones factæ sunt, quæ quia concordata in ealce decis. præcedentis, superfluum fuisset eas hic repetere,

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Concursus Creditorum.

Romæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Materia hypothecaria, etiam cum prælatione tractatur, ad eum casum, quo locator erat creditor communis debitoris pro pensionibus sedi locatæ ad conseruandum, qui proinde super rebus in ea existentibus sit potior creditor, etiam anterioribus: Rursus qualiter socius possit obligare portionem suam, non alteram socij, & quatenus alium sibi consocium possit assumere, & de actione super fundaco, & mercibus ibidem existentibus competente.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui prior est tempore, est etiam potior in iure.*

2 *Locator pro pensionibus sedi locatæ ad conseruandum, & reponendas merces, habet tacitam hypothecam cum prælatione contra creditores anteriores, & seq.*

3 *Locans demum pro conseruatione vel, vtiliter negotium gerit, etiam aliorum creditorum communem debitoris.*

4 *Socius pro suis particularibus debitis suam solam portionem obligare potest, non autem alteram socij consecij.*

5 *Debitor si post contractam obligationem, & hypothecatum negotium ad fauorem sui creditoris, alium in socium assumit, illi non præiudicat.*

6 *Negotium semel creditori obligatum per assumptionem noui socij, transit in illum cum onere suo.*

7 *Merces nouæ intromissæ in fundacum, dicuntur subrogatæ loco antiquarum, & ideo sunt hypothecatæ sicut erat hypothecatus ipse fundacus.*

8 *Æstimatio facta ad solum finem soluendi valoris, non facit emptionem, & venditionem.*

9 *Negotium semper remanet idem, quamuis in eo noui socij fuerint assumpti.*

10 *Negotium quatenus etiam per assumptionem noui socij fuerit mutatum, non ideo extinguitur hypotheca super illo contracta.*

11 *Ius non consistit in mutatione personæ, sed in essentia, & duratione negotij.*

DECISIO XV.

PLACVIT Dominis decisio huius cauſæ, in qua sub die 8. Iunij proximi dictum fuit non constare de re iudicata, sed de cauſis restitutionis in integrum; non enim in hoc iudicio Concursus possunt ex fundaco Comitis Morandi satisfieri Comes Capraria, & alij Creditores posteriores in præiudicium Comitissæ Vxoris illius, quæ est anterior pro credito Dotis, & potior pro pensionibus Apothecæ, in qua Fundacum fuit seruatum; vnde habet pro credito dotali
1 intentionem † fundatã in regula prior in tẽpore, potior in iure; & pro pensionibus in
2 priuilegio, † quod impartitur *text. in l. interdum ff. qui pot. in pign. habean.* cum non agatur de pensionibus domus locatæ ad habitandum, sed de Apotheca, seù Promptuario conducto ad reponendum, & conseruandum merces, super quibus hac de cauſa locator pro pensionibus habet tacitam hypothecam cum prælatione contra Creditores hypothecarios, & anteriores conductoris, & ratio est, quia vtiliter geritur negotium etiam aliorum Creditorum, cum ibidem
3 talia bona conseruentur, † quæ aliàs possent perire, ideò conueniens est Locatori conseruanti dari prælationem, & vltra deducta in præterita decisione tradunt *Molpbes. ad Consuetud. Neapol. tit. de locat. quæst. 31. n. 23. Paschal. de patr. potest par. 4. capit. 6. n. 68.*

Et quamuis rerum opponeretur, quod attenta societate contracta super huiusmodi Fundaco inter Comitem Capratiam, & Comitem Morandum non licere † illius creditoribus egredi portionem spectantem
4 ad ipsum Morandum, cùm socius pro suis particularibus debitis solum possit propriã portionem obligare; non autem illam consocij, vt firmant *Salgad. labyr. credit. parte 1. cap. 9. num. 6. Rota coram Kemboldo decis. 110.*

Mer-

Merlin. de pignor. & alij in alia decisione relati §. *Nec visa*.

Quia visum fuit id procedere, quando ab initio socij ineunt societatem, & post eam contractam alter eorum tamquam priuata persona suo proprio, & particulari nomine debita contrahit, quo casu certum est non posse socium consocio præiudicare, secùs quando, vt hic, post iam contractam obligationem, & hypothecatum ad fauorem Creditorum negotium, seù Tabernam, in ea debitor socium assumit, † quia tunc Taberna, seù negotium tamquam corpus, & quid vniuersale iam antea hypothecatum Creditoribus, semper remanet tale, itavt Creditores contra illud iura sua apericndo, dicantur agere contra bona sui Debitoris, non autem contra consocium, † per cuius assumptionem, & communicationem negotij ei factam à Debitore ius illorum non fuit præiudicatum, cum transiuerit Taberna cum suo onere hypothecæ, *Merlin. de pignor. lib. 4 tit. 1. num. 29. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. par. 2. num. 61. Rota decis. 719. num. 1. coram Barat.* & *in Romana pretij officij 13. Iunij 1676. §. siquidem coram me*.

Nec facit, quod ex pecunijs collatis in societatem à Com. Capraria asseratur emptum quoddam alterum Fundacum mercium spectans ad Antonium Certanum, illudque cum alijs mercibus eadem pecunia coemptus fuisse positum in hac societate, quia præter quod non probatur concludenter huiusmodi emptionem factam fuisse cum pecunijs Comitis Capratiæ, cessat motiuum, aduertendo Fundacum Certani fuisse emptum non ad effectum separatim exercendi, sed ad effectum incorporandi cũ Fundaco Comitis Morandi, illudque augendi cum mercibus in eo existentibus, propterea tam dictæ merces, quæ erant in eo, quàm aliæ ab aliis emptæ dicuntur subrogatæ loco illarum, quæ erant in Fundaco de tempore, quo illud Comes Morandus obligauit, † & per talem subrogationem remansit semper illudmet Fundacum cum suis oneribus, & hypotheeis fauore Creditorum, qui ante societatem contraxerant *Bald. in l. vbi adhuc nu. 280. C. de ver. dot. Stracc. de Mercat. par. 1. num. 97. & 98. latè Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 45. num. 24. & 25. Rota decis. 219. num 8. coram Card Cavaler.*

Quod autem antiquum Fundacum fuerit extinctum vna cum omnibus hypothecis, ex quo merces in principio societatis omnes fuerunt appretiatæ, non subsistit, quia per talem æstimationem non censetur facta emptio, & venditio, minusque nouum negotium erectum, cum illa facta fuerit solummodò ad effectum an valor illarum corresponderet summæ libr. 64. mil. quas Comes Morandus pro sua tata ponere debebat, † non autem ad finem faciendi emptionem, & venditionem, vt ponderat prætenta decisio *Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 45. num. 61. & seq. Rota decis. 126. num. 12. post Rocis. de Salutiano interdicto.*

Quinimò tantum abest, quod negotium antiquum fuerit extinctum, & dissolutum, & alterum creatum, quod manifestè contrarium probatur ex quo Gomes Morandus admisit socium Comitem Capratiam cum pacto expresso, quod negotium continuaret in eadem Apotheca sub eodem antiquo nomine *Gioseppe Moretari*, & cum eodem antiquo signo, & stemmate, † Vnde patet semper remansisse eandem Tabernam formaliter, & materialiter, licèt fuerit admissus ad participationem idem Comes Capratia, ad tradita per *Ancharian. consil. 312. num. 4. & 5. Magon. decis. Florent. 1. n. 58. & Lucen. 1. num. 26.*

Non suffragatur, quod per admissionem noui socij constituatur nouum negotium, quia non indè extinguitur hypotheca super corpore, & Taberna vniuersali à Creditoribus præcedenter acquisita, † cum ius non fiet in mutatione personæ, † sed in essentia, & duratione Tabernæ considerata tamquam quid vniuersale, quod propterea eadem semper conseruatur, licèt persona illam exercens mutetur, ad tradita per *Sessam decis. Aragon. 149. num. 20. lib. 2. Rota decis. 259. num. 3. coram Cavaler.*

Et ità in decisis standum esse concluſum fuit, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Veliterna Census.

Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Validitatis inuentarij materiam principaliter continet hæc decisio, quæ vlterius etiam æstimationem bonorum hæreditariorum complectitur; Rursùs quatenus hæres creditor hæreditatis, possit sibi per imaginariam solutionem persoluere, ac de inuicem & contraria declaratione hæredis, se non esse hæredem, qualitèr illa suffragari possit, vel non, & demum de confessione dotis receptæ, vna cum alijs pluribus ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium vt dicatur legitimum, qua debeat habere requisita.*

2 *Inuentarium operatur, vt hæres reddita ratione de bonis hæreditarijs non teneatur vltra vires, amplia vt num. 3.*

3 *Hæres beneficiatus non confundit actiones proprijs in bonis, & creditis, si qua habet contra bona hæreditaria, sed præseruatur ab omni damno.*

4 *Instrumentum à Notario negatum, quomodo non repe-*

reperiatur in protocollo, nec fuerit appositum in Archiuio, adhuc tamen probat.

5 *Instrumentum coram Iudice productum, & executioni demandatum, in dubium reuocari non debet. & num. 7.*

6 *Sententia in iudicatum transacta, amplius controuerti non potest, nec de validitate impugnari.*

7 *Inuentarium coram iudice productum, & mediante redditione rationis approbatum, eo magis probat.*

8 *In Inuentario facto tempore, quo hæres erat minor, cessat omnis dolus.*

9 *Æstimatio bonorum hæreditariorum facta citatis creditoribus, & ser. ser. probat valorem saltim donec de errore doceatur.*

10 *EMIN. D. CARDINALIS CASTALDVS integerrimus, & peritissimus Iudex nuncupatur.*

11 *Relatio, & æstimatio secunda facta à peritis de bonis hæreditarijs ad instruendum animum iudicis, non tollit primam. amplia vt num seq.*

12 *Clausula* poni ad partes, & sine præiudicio iurium partium, *omnia intra præfernat.*

13 *Relatio, & æstimatio secunda peritorum facta super bonis hæreditarijs post decennium à prima relatione, non attenditur, & quare.*

14 *Valor, & pretium decennio præsumitur immutatum.*

15 *Relatio peritorum facta de bonis hæreditarijs, qua calculat etiam fructus ad hæredes spectantes non attenditur, & quando.*

16 *Hæres facit fructus suos, quamuis habeat notitiam creditorum, qui tamen non vrgeant.*

17 *Hæres beneficiatus creditor hæreditatis in longe maiori summa, quàm sit valor eiusdem hæreditatis, per imaginariam solutionem bona sibi appropriasse præsumitur.*

18 *Hæres, qui pro suo credito etiam per imaginariam solutionem bona hæreditaria sibi appropriauit, pro illis facit fructus suos.*

19 *Solutio imaginaria inducta per legem, habet vim iudicialis solutionis.*

20 *Solutio imaginaria non requirit factum iudicis, etiamsi illa super bonis facta sit.*

21 *Aditio hæreditatis probatur ex declaratione minoris facta, quamuis adhuc sine solemnitatibus, si illa ab eodem minore non impugnetur. amplia vt ibidem, & num. seqq.*

22 *Actus gestus à minore sine solemnitatibus est nullus, si ipse petat annullari.*

23 *In Fauorem inducta, in odium retorqueri non debent.*

24 *Heredem qui se non esse declarauit in Tribunali Fabricæ S. Petri, hoc præsumitur fecisse ad effugiendas molestias solutionis legatorum piorum. & num. seqq.*

25 *Declaratio facta ab hærede, se non esse hæredē, reuocari potest, & ideo non nocet, & quando.* 1

26 *Hæres semel, per repudiationem non desinit esse hæres.*

28 *Dotis confectio coniecturis, & præsumptionibus administrata, probat numerationem, nec dicitur simulata, & 9. seqq. vbi amplia.*

29 *Dotis plures coniecturæ referuntur, ad hoc, vt illius confessio non sit simulata. sed probet numerationem.* 3

30 *Dotis confessio facta tempore, quo quis non erat ære alieno grauatus, nō potest dici facta in fraudem creditorum.*

31 *Dotis confessionem approbant creditores, citantes mulierem, vel hæredes ad declarandum in quibus bonis illam consequi velit.*

33 *Dotis confessionem ad substinendam contra virum, leniores probationes sufficiunt.*

34 *Dotis confessio de recepto mediantibus coniecturis, & præsumptionibus, etiam creditoribus præiudicat.*

35 *Renunciatio mulieris habentis dotalia, & extradotalia bona, si loquitur de dotalibus non porrigitur ad extradotalia.*

36 *Solutio non probatur facta ex notulis, seu libriculo priuato creditoris, & quare.*

37 *Liber memoriæ causa retentus, non probat, nec pro scribente, nec contra scribentem.*

38 *Laudum à partibus approbatum habet vim transactionis, & rei iudicatæ.*

39 *Testes non informati, & testantes simpliciter de audita, non probant.*

40 *Simulatio resultans ex possessione bonorum cessat, si illa hæreditario, vel alio titulo possideantur.*

DECISIO XVI.

ADVERSVS decisionem editam coram me sub die 21 Aprilis 1673. ad fauorē Ioannis Baptistæ, & aliorum de Vlissis, fuit concessa Archāgelo Georgio noua audientia, qua pendēte Partes inter se transegerunt; Verùm alij creditores hæreditatis Benigni Patris Archangeli, & signanter tractes de Colutijs sua interesse putantes litem, prosequi dum decisio firmabat nec inuentarium, nec credita anteriora suffragari Archangelo, qui vsque tunc hoc clypeo, se defenderat, causam hodie reproponi curarunt, & facto clarius ab Informantibus fulcito, DD. ab ea recedendum esse censuerunt.

Etenim corruit in facto præcipuū fundamentum prætensæ decisionis, quod Archangelus hæres Patris gaudere non valeat beneficio legis, & inuentarij, ex quo, de eo non doceat, dum in hodierna propositione fuit ab eo exhibitum publicum Instrumentum Inuentarij ritè, & rectè factum præuia citatione executa contra creditores, & præcipuè contra Colutios ad videndum adiri hæreditatem cum beneficio leg. & inuentarij, super qua Iudex decretum interposuit admittendo hæredem ad adeundum, & mādauit confici Inuentarium, ad cuius confectioni interessendum pariter citati fuerunt tam ipsi Colutij, quàm singuli creditores præsentes, & absentes per proclama, † quibus requisitis concurrentibus, Inuentarium dicitur legitimum, vt tradit *Rot. decis.* 508. *ferè per tot. coram Caualer.* & notat *Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 9. num. 77. & 117.* & operatur, quod hæres reddita ratione bonorum in eo descriptorum, † non teneatur vltra vires hæreditarias, & iura, & credita si quæ ex propria persona habet contra † defun-

dum, non confunduntur, sed præseruantur perinde ac si non adiuisset, *Bald. in l. si vxor num. 2. C. de bon. auct. iudic. possid. Surd. consil. 7. num. 31. Rota decis. 114. & 126. vtrobique n. 22. par. 7. recent.*

Nec fides huius Inuentarii eliditur, ex quo publicum Instrumentum de eo confectum non reperiatur alligatum in Protocollo cũ alijs Instrumentis Notarij de eo rogati, neque in Archiuio, sed inuentum sit in quodam Cascículo existente in Cancellaria Veliterna, † quia si Notarius per incuriam ne-4 glexit illud alligare cum alijs instrumentis, illius error, & negligentia nocere non debet partibus, *Rota decis. 118. num. 3. coram Peutinger. & in Romana Cambiorum 20. Iunij 1673. §. difficultas cor. me*, præsertim quando aliundè constat de instrumenti realitate, de qua hic dubitandum non est, cùm tale Inuentarium paulò post obitum Benigni pro-5 ductum fuerit coram A. C. Caballerio, † & ad illius forma. præuia Peritorum electione citatis creditoribus, & signanter Colutijs, reddita fuit ratio de bonis in eo descriptis, 6 & lata sententia Archangelo † fauorabilis; quę cum in iudicatum trãsiuerit, non valet amplius reuocari in dubiũ illius legalitas, *Staihan. var. resol. 69. num. 2. & seq. Rota in rec. decis. 482. num. 3. par. 1. & decis. 61. num. 17. parte 12 recent. & 643. num. 11. coram Bich.*

Eo maximè quod successiuè nedum productum fuit coram R. P. D. Baranzono, & iterum reddita ratio, ac obtenta per Archangelum altera fauorabilis sententia, verùm etiam quia commissa postmodum causa Eminentiss. D. Cardinali GASTALDO, tunc Prælato, & Iudice deputato, cùm fratres de Vlissis creditores ad nouam bonorum æstimationem deueniri institerint, Periti super eodem Inuentario hæreditaria bo-7 na æstimarunt, † vndè perperam dubitatur de eius realitate, dum totiès iudicialiter fuit productum, & approbatum, & cessat 8 omnis dolus, † ex quo Archangelus de tempore confectionis erat minor, *Odd. de restit. in integr. qu. 83. num. 23. vers. ego puto, Surd. decis. 222. num. 12. Rota in rec. decis. 381. num. 11. & seqq. par 13.*

Quod autem status hæreditatis Benigni sit calculandus in scutis 2270. non autem in scutis 4417. vt firmat præterita decisio, colligebant DD. ex iudiciali æstimatione facta à Peritis, vt supra electis, citatis ipsis Colutijs, vnà cum alijs creditoribus, † quæ æsti-9 matio plenè probat donec de errore concludenter doceatur, *Rota post Saigad. labyr. credit. decis. 32. num. 15. & decis. 192. num. 23. par. 10. recent. & decis. 380. num. 2. coram bo. me. Card. Celso, & decis. 564. num. 7. coram Bich.*

Non obstat altera relatio, seù æstimatio, neque facta de mandato d. Eminentissimi GASTALDI tunc Prælati, & Iudicis deputati, quia vt liquet ex decreto, ille inte-10 gerrimus, † & iuris optimè peritus Iudex, non deuenit ad illam, vt per eam tolleret primam relationem per tot annos ante-11 factam, † sed dumtaxat, vt hac vltima instrueret animum suum, propterea decreuit poni ad partes, & fieri sine præiudicio iu-12 rium ambarum partium, † quæ clausula operatur, quod ius partis resultans ex prima relatione semper illæsum remanserit, *Rota decis. 931. num. 7. & 8. coram Dunozetto iuniore.*

Et eò faciliùs hanc postremam relationẽ 13 Peritorum vitium est non esse † attendenda, nedum quia de eo tempore non poterat ita innotescere Peritis qualitas rerum, sicut innotuerat illis primis, cùm per lapsum de-14 cennij, † propter rerum, & temporum vicissitudines, rerum qualitas, & valor mutatus præsumatur, iuxta *text. in l. pretia rerum ff ad l. Falcid.* Verum etiam, quia in ea ad augendam hæreditatem in commodum 15 creditorum † calculantur fructus bonorum 16 hæreditariorum, qui spectabant † ad hæredes, qui illos suos fecerant, tùm quia creditores non vrgebant, *Escobar. de variocin. cap. 9. num. 83. Salgad. labyr. credit. par. 2. cap. 14. à n. 57. Gratian. disc. 649. à num. 10. Rot. decis. 47. num. 6. & 7. coram Eminentiss. Otthob. & decis. 60. nu. 1. coram Bich. & in Romana Census prima Aprilis 1669. §. secundum decisiones coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Tùm etiam, quia hæredes de tempore aditionis erant creditores (vt infra patebit) in longè maiori summa, quàm esset valor 17 hæreditatis; † Vndè pro eis militat præsumptio, quod statim legis ministerio per imaginariam solutionem sibi bona hæreditaria approbriauerint in extinctionem fuorum 18 creditorum. † & consequenter ratione dominij fecerunt, & faciunt fructus suos, *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 14. num. 7. Rot. decis. 69. n. 10. par. 12. recent & d. decis. 47. num 8. coram Eminentiss. Otthob. & in Romana fideicommissi de Mutis 3. Iunij 1661. §. imaginaria coram R. P. D. meo Bourlemont post Rodriquez de concurs. credit. decis. vlt. & prius in decis. 2. num. 11. & 12. par. 5. rec.* vbi relato *Bartolo* firmat istam fictam 19 solutionem per legem inductam † habere vim iudicialis solutionis, & in *decis. 127.* 20 *n. 10. & 11. par. 7.* dicitur, quod † non requiritur factum Iudicis.

Credita autem anteriora, quibus Archangelus assem hæreditarium absorbet, plura sunt, & primum est scutorum 1800. dotis Matris, cuius esse hæredem apparet ex pluribus declarationibus se velle esse hæredem illius, etiamsi factæ fuerint sine solemnitatibus ab ipso Archangelo tempore minoris 21 ætatis, quia adhuc aditio sublineatur, † dum ipse, cuius fauore inducta fuit nullitas, non solùm illam non allegauit, imò expresè declarauit etiam maior factus velle esse hæredem, actus enim gestus à minore sine so-22 lemnitatibus est nullus, † si ipse petat an-23 nullari, nec alias inducta ad eius † fauorem retorqueantur in odium, in specie *Postb. resolut. 106. nu. 96. Boerius ad Constit. March. lib. 5. capit. 25. gloss. 10. numer. 18. Cartar. decis. gen. 46. numer. 15. & 19. Rota decis. 62. nu. 20.*

& de-

& decis. 119. num. 24. parte 7. recentiorum.

Parùm releuante, quod Archangelus in Tribunali Fabricæ Sancti Petri negauerit se
24 esse hæredem, † quia talis declaratio fuit simplex subterfugium ad effugiendas molestias illatas à Fabrica pro solutione lega-
25 torum Piorum, quæ Mater † reliquerat, potuitque proindè reuocari, & nihil no-
26 cet, † cùm semèl hæres per repudiationem non desinat esse hæres, *l. sient, vbi Bart. & Alex. C. de repud. hared. Rota coram Burat. decis. 847. num.* 10. & in individuo similis de-
27 clarationis † contra Fabricam respondit *Rota decis. 85. num. 7. & 8. coram Card. Celso,* & sequendo *Bald. in l. quidam elogio num. 2. C. de iur. delib.* dictum fuit in *Florentina Iurispatronatus 5. Decembris 1659. §. non obstat coram me.*

Minus subsistit alterum obiectum contra hanc dotem excitatum, nempè quod sit simulata, ex quo de ea non constet, nisi per simplicem confessionem de recepto, quoniam hæc generalis conclusio limitatur cō-
28 munitèr, † quando cum quietantia concurrunt adminicula, & præsumptiones, quæ hic non desunt; fuit enim in Instrumento inserta apocha capitularitèr matrimonialiū.

Concurrit generalis præsumptio, quod matrimonia non præsumuntur contracta
29 sine dote, † quod in eadem quantitate constituta fuit dos alteri Sorori, constat de effectiua solutione partis per medium banchi, præterea de tempore Instrumenti Be-
30 nignus non erat ære alieno grauatus, † vndè dici nequit feciſſe in fraudem creditorum, *Merlin. decis. 652. num.* 12. & demum cre-
31 ditores dotem approbarunt † citando hæredes ad declarandum, in quibus bonis vellent consequi dotem, *Rota in Bononien. Bonorum 20. Iunij 1664. §. hit igitur coram R. P. D. meo Bourlemont in rec. decis. 214. par. 14.* quibus concurrentibus de vera, & effectiua tradi-
32 tione dubitari non potest, † non solum
33 contra Virum, eiusque hæredes, † contra
34 quos leuiores probationes sufficiunt, † sed etiam contra creditores, *Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap. 2. num. 283. Rota decis. 43. num. 16. coram Arguell.* & latè *in Bononien. securationis 25. Iunij 1674. §. ex publico coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Canen. Dotis sub hodierna die coram eodem.*

Alterum est creditum de anno 1599. Liuiæ Passaræ in scutis 700. quod fuit legatū ipsis Georgeis, non subsistente responsione, quod eidem fuerit renunciatum, quia præmittendum est in facto, quod illa habebat bona duplicis generis, nempè dotalia, & extradotalia, ideo renunciatio loquens de
35 dotalibus, † tamquam stricti iuris trahi non debet ad extradotalia, quæ Lutia in d. quantitate scutorum 700. possidebat, *Rot. decis. 157. num. 18. par. 8. recent. & in Asculana fideicommissi 22. Iunij 1672. §. pari modo coram R. P. D. meo Calatain.*

Tertium est creditum proueniens ex legato scutorū 500. relicto Domitillæ, quod solui debebat à Benigno hærede Prosperi
36 de tempore matrimonij, † cuius solutio non probatur facta ab eodem Benigno ex notulis Archangeli existentibus in eius li-
37 berculo, † quia liber memoriæ causa retentus non probat, nec pro scribente, nec contra scribentem, *Gen. de script. priuat. lib. 5. de Scartafac. seu memor. num. 4. Grat. consil. 123. num. 11. lib. 2. Mandell. cons. 529. num. 32. Burat. decis. 282. num.* 6. imò solutionem fuisse factam ab ipso Archangelo, nedum indicta summa scutor. 500. verùm etiam in maiori ascendente ad scuta 689. apparet incontrouertibilitèr ex instrumento rogato anno proximo præterito 1676. in executionem laudi inter Archangelum, & hæredes dictæ Domitillæ lati à R.P.D. de Luca, & Ioanne Baptista Arrigo Iudicibus Cōpromissarijs, quod laudum cùm fuerit ab eisdem de Bu-
38 balo hæredibus approbatum † remouet omnem prorsùs difficultatem tanquam habens vim transactionis, & rei iudicatæ, ad *text. in l. cum autem C. de arbitr. Rota decis. 65. num. 9. & duobus seqq. par. 7. rec.* cum aliis *in dec. 202. num. 9. coram bo. me. Card. Celso.*

Sunt etiam ponendi ad creditum Archāgeli plures census ascendentes ad summam scutorum 1400, & alterum creditum scutorum 355. Barellæ, quæ credita suo particulari nomine, & cum propria pecunia translatiuè, non autem extinctiuè contra paternā hæreditatem ipse Archāgelus acquisiuit, prout est etiam habenda ratio alterius crediti scutorum 500. relictorum Siluiæ, cuius solùtio non resultat ex dictis testium, vt ponderat alia decisio, quia ex illorum depositione nunc data per extensum, apparuit
39 illos non esse informatos, † & testari tantùmodò de auditu auditus, quod non sufficit, potiſſimum dum Siluia postquam citata fuit ab Archangelo expediuit mandatum, in cuius satisfactionem Georgij dederunt nonnulla bona, quæ nuper tantùm reperta fuerunt penès Archangelum in quantum
40 ab illa fuit ipse institutus hæres. † Vnde cessat quælibet simulatio, *Cyriac. contr. 131. num. 16. Rota dec. 338. coram Eminentissimo Ottobono.*

Prædictis addendus est census nupèr per viam concordiæ acquisitus per Archangelum translatiuè, & non extinctiuè ab illis de Vlissis creditoribus anterioribus, mediāte solutione scutorum 575. pro qua summa soluta, indubitatum est competere retentionem, quidquid sit de residuo, ex quibus omnibus creditis insimul coaceruatis semper conflatur summa absorbens valorem assis hæreditarij, siue attendatur prima, siue secunda Peritia; Propterea recessum fuit à decisis, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. CALATAIV.

Camerinen. Bonorum.

Lunæ 8. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Cum adeo sit in iure necessarium, vt testamentum perfectam testatoris voluntatem contineat, illud etiam fauore piæ causæ, inualidum declaratũ est ex pluribus minutis, nulla tamen perfectionẽ habentibus, licèt ab eodẽ testatore conscriptis, ac proinde legitimo hæredi ab intestato hæreditas fuit concessa, quæ cum esset Monialis, & ante ingressum renunciationem fecerat, de illius qualitate fuit quæsitum, & illam non fuisse, nisi merè personalem deciditur; Rursus explicatur, etiam quatenus in legato non comprehendantur ea, quæ in libro testatoris sunt conscripta.

SVMMARIVM.

1 *Proximior succedit suo proximiori ab intestato defuncti.*
2 *Testamentum imperfectum ratione voluntatis non subsistetur, nec etiam fauore piæ causæ.*
3 *Testamenti imperfectio resultat ex defectu diei, mensis, anni, nominis Pontificis, subscriptionis, & testium.*
4 *Testator si erat solitus facere plures minutas testamentorum, ex hoc arguitur eius inconstantia testandi, & indeterminata voluntas.*
5 *Testamentum dicitur imperfectum, si testator illi plura addere velle declarauit.*
6 *Testamenti perfectio non resultet ex additione à testatore facta, si in ea plura etiam alia superaddi debuerant.*
7 *Declaratio testatoris se velle quamprimum condere testamentum, manifestè ostendit ipsum per antea illud non condidisse.*
8 *Testis vnicus sufficit pro declaranda voluntate testantis.*
9 *Testamenti minutam non fuisse perfectam declarat testator, faciendo mentionem in alio instrumento de testamento condendo.*
10 *Testator si post exaratam minutam testamenti, pluribus annis supervixit, & illam non terminauit, subscripsit, aut consignauit notario.*
Signum euidens eam non habuerit pro perfecta ibidem.
11 *Renunciatio monialis facta non ob ingressum monasterij, sed solius amoris, & gratitudinis erga fratrem, reputatur esse personalis, non autem realis.*
12 *Renunciatio si est mere personalis, expirat mortuo renunciatario.*
13 *Renunciatio solum translatiua, non autem abdicatiua, non excludit renunciantem à successione renunciatarij.*
14 *Renuncians iuribus de futuro super bonis renunciatarij, an ab illius successione excludatur.*
15 *Renunciatio si inspecta vtriusque mentis renunciantis, & renunciatarij, non comprehendit illius successionem, eam tollere nequaquam potest.*
16 *Renunciatio Monialis est nulla ex defectu licentiæ Episcopi.*
17 *Renunciationis validitatem ostendere debet qui se fundat in illa.*
18 *Licentia Episcopi in renunciatione monialis in eodem actu intervenire debet, & ita ostendendo renunciationem, illius negatiua probatur.*
19 *Auctoritas plurium DD. & præcipue S. Rotæ Romanæ, præualet aliis paucioribus contrarium tenentibus.*
20 *Licentiam Episcopi in renunciatione monialis non requiri in eodem actu, sed illam præcedere potuisse plures DD tenuerunt, & sup. n. 18.*
21 *Legatum quatenus comprehendit omnia, quæ in libro testatoris sunt comprehensa, & num. 22.*
22 *Testator si legatario mandauit librum sibi consignatum nemini tradere, nisi ei cui ipse mandauerit, an omnia in eo contenta eidem legatario legasse dicatur.*
23 *Persona hæredis si non fuit nominata inter personas, quibus testator aliquid restitui mandauit, de iure tamen subintelligitur.*
24 *Testamentum etiam dicitur fecisse testator in fauorem legitimi hæredis, licet intestatus decesserit.*

DECISIO XVII.

VT de rebus suis prouidè disponeret Hieronymus Taraschius, varias meditabatur dispositiones, sibique parum constans modò vnam, modò alteram testamenti minutam exarabat. Inter illas autem vna reperta fuit, in qua institutis filijs proprijs nasciturs, in eorum defectum substituit Confraternitatem Sancti Antonii de Camerino cum onere dotandi Puellas; sed in ea, sicut in alijs antea fauore Patrũ Oratorij Camerini, & post pro multiplico faciendo, vt obtineretur à Sancta Sede Apostolica Beatificatio aliquorum Religiosorum confectis, semper remansit imperfecta Disponentis voluntas, qui dum noua parabat Testamenta, improuisa morte correptus, obijt intestatus; Hinc successio ad illius hæreditatem à pluribus exoptata, variis litibus causã dedit, ortaque est quadrangularis quæstio inter Confraternitatem Sancti Antonij, prætendentem illam sibi deberi ex dominuta; Monasterium Sanctæ Catarinæ Senen. Ciuitatis Camerini ex persona Monialis Mariæ Hieronymæ in eo professæ, prætendentis sibi delatam hæreditatem ab intestato tamquam proximiori defuncto, quia erat illius germana soror, & Iulianum, aliosque de Riccijs, qui admittentes defunctum obijsse intestatum, prætendebant Monialem excludere vigore renunciationis ab illa factæ fauore Hieronymi, necnon Beatricem Granatam Vxorem defuncti, prætendentem loca montium, & credita hæreditaria vigore cuiusdam donationis causa mortis sibi factæ de nonnullis bonis particularibus à Hieronymo; Introductaque causa inter collitigantes coram A. C. ille pronunciauit, immissionem competere Monasterio; quod delata causa ad Rotam, hodie

die coram me pariter resolutum fuit.

Posito enim, quod vbi deficit Testamen-
1 tum, potior causa succedendi † est proxi-
mioris in gradu, *l.1.& 2. ff.quorum bonorum, & in Auth. cessante C. de legitimis heredibus*, du-
bitatum non fuit, quin Monialis tamquam proximior, vt non controuertitur, & ex eius persona Monasterium præferri debeat.

Quod autem Hieronymus decesserit ab intestato est de per se satis clarum, dum non exhibetur testamentum perfectum, quale dici non potest minuta confecta fauore Archiconfraternitatis Sancti Antonij de Padua, cùm ex sui facie appareat omninò imperfecta, & ex pluribus conuincatur eam continere simplicem præparationem ad testan-
2 dum; † illaque imperfectio procedens ex defectu voluntatis, licèt in minuta contineatur institutio fauore piæ causæ, sufficit pro illius exclusione, quidquid secus dici posset, si defectus esset in solemnitatibus, vt distinguendo tradunt *Vasquez de success.tom.1. lib.3. §.22.num.6. Rub. de testam. cap.8. num. 391. & 392.Torr.de pact. futur. success.lib.3. cap.12. numer.56.Rota decis.576.num.2.& 3.par.2.& decis.16. num.1.& par.13.rec.*

Et sanè non solùm minuta perfecta caret die, mense, anno, nomine Pontificis, sub-
3 scriptione, & testibus, † quorum omissio indicat imperfectionem testamenti, *Roca d.decis.16.num.1.& 7.par.13. recent.* sed quod magis est, aduerterunt DD. solitum fuisse Hieronymum similes minutas imperfectas, tamen ob inconstantem, & adhuc indeterminatam eius voluntatem conficere, vt patet ex
4 aliis ante, & post exaratis, † ex quibus benè arguitur, quod ille semper dubius permansit, & hoc ipsum clarius conuincitur, ex quo post istam minutam in illius continuationē fecit conscribi plura folia, in quibus circa modum dotandi puellas, quas in d. minuta dotari mandauerat, plura addidit, aliaque velle addere expressit, scilicet nomen puellarum dotandarum, & executores d. dota-
5 tionis, quæ tamen nō addidit, † adeovt nimis apertum remanet, huiusmodi minutam non fuisse perfectam, dum carebat tot dispositionibus, & conditionibus, quas velle addere professus fuit *Paris.cons.27. num.17. lib.2. Gratian. discept.764. num.3. & seqq.* & in simili arguit *Rota d.decis.576.num.1.par.2.rec.* Absque eo, quod perfectionem assumere potuerit ab istis folijs, quoniam vltra cancellationes, &
6 apostillas † in istis etiam deficiunt ea, quæ defunctus explicare, & addere decreuerat, *Paris.vbi supra num.17. Surd. cons.187. num.21. Burat.decis.172.num.6.in fin.cum seqq.*

Nil refragante, quod in dubio præsumatur, quod voluntas sit perfecta, & quod Testator nihil voluerit addere, quia id procedit, quando Testator morte præuentus nihil addidit; hic autem constat apertè de additione facta per viam continuationis.

Vlterius comprobatum fuit ex depositione vnius testis, quod Hieronymus paulò ante sui obitum, & post exaratas dd. minutas plu-
7 ries declara[illegible] ipsius pus testamentum volebat illud quamp[illegible] declaratione indubitata fectio præcedentium min[illegible] posito aduertit *Rota decis.18[illegible] autem, post Torr.de pact.futur.succ[illegible]*
8 de ea deponat vnicus dumtaxat men cum agatur de declaranda de Sancti sufficit, *Rota decis.310. nu.10. & decis.296.num.12.par.13.recent.*

Et fortiùs dum ille Testis est adminicula-
tus ab instrumento donationis causa mortis rogato post d.minutam, in quo quidem instrumento Hieronymus bis tacitumentionem
9 de testamento à se condendo; † nam hoc etiã indicat, quod scriptura antecedenter facta non contingit voluntatem perfectam, sed præparationem, *Rota decis.186. post Torr. de pact.futur.succes.num.5.*

Atque insuper animaduertererunt DD. quod Hieronymus pluribus ab hinc annis superuixit post d.minutam, nec vnquam illam subscripsit, terminauit, aut consignauit Notario, vel aliud signum fecit perfectæ
10 volũtatis, † prout verisimiliter fecisset, si voluisset habere vim testamenti, vt arguunt *Menoch.cons.42.num.16. Morat. cons.6. num.10. vers. septima conclusio.*

Atque ex his sublata remanet exceptio, quod cum in d.minuta legantur verba præferentia perfectionem voluntatis debeat haberi pro testamento solemni, quoniam regulare est, quod quando dd.minutæ conficiuntur, apponi solent, omnia, quæ in ipso originali perfecto apponi deberent. Hinc fuit animaduersum, Hieronymum eadem formula vsum fuisse etiam in alijs minutis, quas tamen imperfectas allegabant vtrimque Scribentes, quare non est inistendum in hoc cortice verborum, sed aliundè ex alijs indicijs quærenda est perfectio voluntatis, quæ certè hic deficit, ex allegatis.

Quibus ita firmatis fauore hæredum venientium ab intestato, non visa fuit sufficiens ad exclusionem Monasterij renunciatio facta à Moniali Maria Hieronyma fauo-
11 re fratris, quia renunciatio fuit † personalis, dum causa illius non fuit ingressus in Religionem, sed amor, & gratitudo erga fratrem, quem vnicè considerauit, ex quo de proprio expenderat scut.500. pro illius monachatione, *Surd.cons.244. num.14. Rota coram Dunoz.Iun.decis.346.num.34. & in rec.dec. 543. num.35.par.5. & decis.106.num.11.par.3.rec.* & dum omnia verba tendunt in fauorem personæ fratris, Summ.Monialium *num.12. ibi dicta suo fratri &c. desiderans ei &c.* verum etiã ad illius fauorem renunciare in eius fauorõ pagamentum, *dans &c.* Idcoque mortuo fra-
12 tre renũciatario expirauit renunciatio, † nec potest Monialis excludi ab illius successione, *Donat. Anton. de Marin.resol. 186. per tot lib.2. Rota decis.253.num.17.par.14.recent.*

Nec obstare visum fuit, quod renunciatio sit facta etiam de bonis fraternis, nam verisi-

11 *Simulatio donationis non excluditur ex eo, quod donatarij fuerint infantes, si simulatio à solo donatore facta sit.*

DECISIO XIII.

RESPONSVM fuit, Sententiam Rotalem esse infirmandam, tamquam iniustam, quia fuit pronunciatum, donationem à Fabritio Pontirolo fauore Euphemiæ, & Iuniperæ ex Philippa Sorore neptibus factam, esse validam, & DD. hodie eam benè cum iuris circumstantijs perpēsam agnouerunt fuisse simulatam,† & per consequens
1 ficiam, & apparentem, nullius que roboris, vel momenti, *Bec. cons. 52 num. 25. Gmrb. decis. 22. num. 17. Rota decis. 741. num. 1. par. 3. rec.*

Quod autem donatio fuerit verè simula-
12 conuinci visum est ex quo adest Causa simulandi; continet enim bona stabilia, quæ erant litigiosa, necnon omnia mobilia, domus, & sic bona, in quibus donator timebat executiones paratas, ad quas euitandas, seu saltem differendas motus fuit simulare bona non esse amplius sua, nec à se
2 possessa,† quæ est vna de causis simulandi passim admissis, vt per *Gratian. discept. 502. num. 22. & 37. Gmrb. decis. 62. num. 8. cum pluribus seq. Buratt. decis. 166. in princ. & ibi Adden. Coccin. decis. 943. num. 13. Bich. decis. 49. num. 2.*

Et licèt opponeretur Causam illam in casu præsenti non esse releuantem, nec verisimilem, ex quo dum bona erant iam litigiosa transibant cum vitio, & poterant directò executari, nec donans liberabatur, quia habebat alia bona, in quibus poterant creditores satisfieri, vltra donata, & hæc ei benè nota præsumendum erat, dum esset Iurisperitus, & Aduocatus. Tamen visum est tolli hanc inspectionem ex facto, quia satis probatum apparuit, donantem opinatum fuisse, quod donationis simulatio sibi contra collitigantes profutura esset, ita enim deponunt plures testes dati in Sūmario illorum de Pontirolis *num. 15. lit.*
3 *ra A.* † qui dicunt eum sibi ipsis hoc dixisse, & ideo deponunt de facto proprio, ac
4 proindè quamuis nō sint contestes,† adhuc benè probant, vt in his terminis tradit *Castr. cons. 109. num. 1. post princ. vers. sed hic adsunt lib. 2.* & dixit *Rota coram Mantic. dec. 325. num. 4. vers item ei credendum.*

Præcipuè quia data fuit vlteriùs depositio iurata facta in articulo mortis pro exoneratione conscientiæ à Religiosa muliere Paula Alpina, eodem Summ. & *num. lit. B.* nec non Apocha ipsius Fabritij manu conscripta, in qua expressè declarat ex eadem causa priùs simulasse venditionem eorundem stabilium in donatione comprehenso-
5 rum, eodem Summ. *num. 1. lit. B.* † quæ depositio, & Apocha saltem vehementer adminiculant testium depositiones, & magis eos plenè probare faciunt, iuxta tradita per *Mantic. in dicta decis. 325. nu. 4. Verall. decis. 271. num. 3. par. 3. decis. 433. num. 11. par. 4. num. 2. rec. & decis. 181. num. 16. post Zacch. de oblig. Gamer.*

Et dum constat donantem ita opinatum fuisse, nihil vlterius quærendum est, quia causa simulandi non est necesse, quod sit
6 vera, releuans, & subsistens, † sed sufficit, quod sit à simulante opinata, *Farinacc. quæst. 162. num. 138. Bich. decis. 49. num. 7. Penting. decis. 319. num. 1. Ottheb. decis. 191. num. 8. in recent decis. 11. num. 4. & seq. par. 7.*

Stante verò causa simulandi sufficiunt ad
7 simulationem † probandam coniecturæ, *Dec. consil. 544. n. 13. Rota dec. 179. n. 13. par. 4. tom. 2. rec.* nec necesse est, quod plurimum
8 vrgeant, † sed etiam leues sufficere tradunt *Altograd. cons. 21. num. 42. vers. prout nec opus est lib. 2. Rota decis. 741. num. 6. in fin. par. 3. recent.*
9 & dummodo† sint duæ, *Palm. cons. 17. num. 3. Staiban. inn. resol. 156. num. 80. cum seqq. Ottheb. decis. 191. num. 3. Rota decis. 34. num. 19. post Federic. de concurs. cred.*

Et tamen in præsenti sunt plures, & vrgentissimæ, nam primo DD. considerarunt maximam inuerisimilitudinem in causa illa donationis, quam donans ipse dixit esse finalem, vt donatariæ lites susciperent;
10 ac enim à molestijs liberarent, † dum donatariæ erant puellæ, & infantes, necnon eandem inuerisimilitudinem cōsiderarunt, quod voluerit donare liberè omnia sua mo-
11 bilia domus, † ac inter ea Bibliothecam eisdem puellis, præcipuè dum ipse erat Doctor, & vti exercens actualiter Aduocationem ea pro se indigebat; cùm autem id,
12 quod non est verisimile, † non credatur verum, *cap. non est verisimile de præsumpt.* negari non potest † præfatas inuerisimilitudines præbere vrgentem coniecturam simulationis, *Honded. cons. 40. num. 17. vers. qua coniectura lib. 1. Cyriac. contr. 219. num. 76. Dunozett. Inn. decis. 703. num. 12. Rotæ rec. decis. 179. numer. 11. par. 4. tom. 2.*

Secundò fuit ponderatum, quod adsunt testes deponentes de confessione ipsiusmet donantis, quod donationem fecerit simulatam ex causa prædicta, qui vti deponentes
14 eum sibi dixisse deponere dicuntur de facto proprio, & probant, licèt non sint contestes, iuxta punctuales auctoritates *Castrens. in d. cons. 109. num. 1. post princ. vers. sed hic adsunt lib. 2. & Rota coram Mantic. decis. 325. n. 4. vers. item ei credendum*; Eademque confessio
15 saltem implicitè † habetur ex instrumentis locationum bonorum in donatione comprehensorum, aliarumque dispositionum de eisdem à donante post donationem factarum cum expressione, quod essent sua,
16 d. Summ. *num. 5. & 7.* † non enim potuisset dicere bona esse sua, si illa verè, & non fictè, ac simulatè donasset, & confessiones istæ multum vrgent, cùm nedum coniectu-
17 ram, † sed probationem simulationis præbere aliàs censuerit *Rota coram Penting. decis. 21. num. 32. & in rec. decis. 179. num. 17. par. 4. tom. 2. & decis. 63. num. 13. par. 3.*

Quod

Quod & facilius admittendum eſt in præſenti, ex quo donator reſeruauit ſibi facultatem ad ſui libitum donationem reuocandi, vnde tollitur, quod dicebatur eum non potuiſſe poſt donationem factam amplius donatarijs præiudicare, & quod confeſſiones fecerit, ex quo pœnituerit verè donaſſe, quia dum habebat alium modum ab ea recedendi, ſi opus fuiſſet, & ſic ceſſet ratio fingendi ſimulationem, credendum eſt con-
18 feſſiones fuiſſe veras, & †ſolum detegendam veritatem emiſſas, ac proindè aptas, etiam de ſe ſolas ſimulationem probare, vt vltra mox citatas deciſiones habetur etiam penès *Buratt.deciſ.734.num.4.* & penès *Bich.deciſ.49. num.8. & in rec.deciſ.262.num.15.par.11.*

Tertio concurrit ſolitum ſimulandi, dum conſtat, quod eadem bona ſimulauit vendere, d. Summ. *num.1. lit.B.* & ſimulauit etiam alium contractum, eodem Summ. *num.9.*
19 *litera B.* † ex quo ſolito ſimulandi deduci coniecturam ſimulationis tradunt *Maſcard. de probat. concluſ. 445. num.5. & ſeq. Farinacc. quæſt.162.num.169. & ſeq. Palm.conſ.17.num.10. Leotard.de vſur.quæſt.9.num.9.verſ. & licet qualitas.*

Quarto, quod donatio facta eſt neptibus, & ſic fauore coniunctarum perſonarum, ex
20 quo pariter † indicium ſimulationis deſumunt, *Altograd. conſ. 21. num.51. & ſeq. lib.2. Bich.deciſ.34. Penting.deciſ.21.num.16. & deciſ. 319.num.11.*

Quinto fuit etiam ponderatum donationem continere pactum nedum inſolitum, ſed etiam quodammodo repugnans donationi liberæ inter viuos factæ, nempè quod
21 poſſet ad libitum reuocari, † vnde quoque reſultat ſimulationis coniectura, *Farinacc. qu.162.num.155. & ſeq. Leotard.de vſur. qu.40. num.27. Dunoz. Inn-deciſ.196.num.10.*

Sexto fuit etiam conſiderata depoſitio d. Paulæ Aſpinæ, quod Fabritius donationem
22 ſimulauerit ex cauſa præfata, † quæ cum fuerit adducta ad hunc effectum probandi ſimulationem, ſufficit etiamſi non fuerit formiter examinata, *Rota coram Mantic. deciſ.326.num.4. & coram Otthob.deciſ.191.n.16.*

Septimo denique multum mouit credere, donationem non fuiſſe veram, obſeruãtia donantis; nam licèt donare dixerit liberè abſque vlla reſeruatione vſusfructus, tamen bona ſemper vti propria retinuit vſquequo vixit, ſpatio fere ſeptem annorum ea locando, cenſus extinguendo, ac tranſitum per ea patri donatariarum cum iurgio denegando, ac alios actus faciendo, quos ſi verè bona donaſſet, certum eſt, quod fa-
23 cere non potuiſſet, † vnde benè deprehenditur, quod verè non donauerat, *Honded. conſ.46.num.14. lib.1. Altograd.conſ.21. num.47. lib.2. Gratian.diſcept.40.num.45. Rota deciſ.179. num.13.par.4.tom.2 & deciſ.11.num.6. par.7. & deciſ.262.num.20.par.11.rec.*

Nec placuit reſponſio, quæ huic coniecturæ adducebatur ex clauſula *conſtituti* in-
24 donationis inſtrumento appoſita, † qua ſiãte, cenſeri debeat poſſeſſionem fuiſſe continuatam nomine donatariarum, non autem nomine proprio, quia quidquid ſit, ſi retenta fuiſſet pro tempore modico, dum tamen fuit pro tam longo tempore, coniectura ex clauſula *conſtituti* in donatione appoſita non deſtruitur, ſed potiùs augetur, quia cum d. clauſula fuerit inuenta, vt ci-
25 tiùs transferretur poſſeſſio magis † repugnat, quod ea non obſtante fuerit diu retenta, & ſic magis indicat ſimulationem, vt docuit *Bart. in l. ſicut 8.§. ſupernacuum num.5. verſ. quero quid ff. quib.mod.pign.vel hypot. ſalu. Cranett.conſ.156.num.10. Staiban. inn. reſol. 9. num.20. & ſeqq. Ronit.deciſ.3.nu.11. & ſeqq. Rota deciſ.179.num.14.par.4.tom.2.rec.*

Et licèt adderetur, quod vltra d. clauſulam, adeſſent etiam aliqui teſtes deponentes Fabritium dixiſſe adminiſtrare nomine neptum; necnon quædam quietantia ab eodẽ facta cum expreſſione, quod illarum no-
26 mine recipiebat, † tamen huic quietantiæ vnicæ, & de parua ſumma, viſæ ſunt præualere aliæ plures nomine proprio factæ, prout & teſtibus præualere viſi ſunt alij teſtes, maximè quia ſunt magis adminiculati per actus ipſos nomine proprio factos, & diu
27 continuatos, † qui præualent dictis, & magis attendi debent, *Lancellot. de attent. par.2. cap.4 limit.2.num.91. Buratt. deciſ.113. num.2. & ſeqq. Merlin.deciſ.313.nu.3.* Imò tam quietantia præfata, quàm dicta donantis relata à teſtibus, quod adminiſtraret nomine donatariarum, vti actus conſecutiui donatio-
28 nis ſimulatæ, cenſentur & ipſi ſimulati, †ne detegeretur ſimulatio donationis, & ideò non valent ad eam excludendam allegari. *Dec.conſ.587.num.10. Altograd.conſ.22. nu.55. lib.2. Mantic.de tacit.lib.8.tit.25. num.37. verſ. quamobrem, Rota deciſ.63.num.40. & 41. par.8. recent.*

Non obſtat, quod iſta ſimulatio tamquam facta in fraudem creditorum non poſſit allegari ab hæredibus ſimulantis, quia hoc obiectum euitatur, diſtinguendo inter fraudem, & ſimulationem, ſeu donationem factam in fraudem alicuius, & donationem ſimulatam, in prima enim ſi fraus à fraudãte, vel hærede non poteſt allegari, donatio remanet, in ſecunda verò non poteſt rema-
29 nere, † quia ſi eſt ſimulata non ſubſiſtit, & hoc poteſt à quocumque dici, etiam ab ipſo
30 ſimulante, † vt diſtinguendo tradit *Bart. in l. poſt contractum 15.num.6. ff. de donat. & in l. filios 4. C. de reuoc. his quæ in fraud.* vbi etiam *Caſtren. & Salicet. Guttier. in repetit. l. nemo poteſt num.373. ff. de leg. primo, Dec. conſ. 659. num.3. verſ. nec hinc, Rim. iun. conſ.62. num.23. Noguerol. alleg.10. num.75. Cancer. var. lib.1.* & ſentit *Rota coram Bellamer. deciſ.715. num.4. & 5. & dec. vnic. num.3. de donat. in nou. & deciſ. 237. num.9. poſt ſecundum vol. conſ. Farinacc.* & nouiſſimè *in Romana fideicommiſſi 28. Febr. 1676. §. multum enim coram R.P.D. meo Vicec.*

Et procedit ſecũda pars diſtinctionis præfatæ, etiamſi ſimulatio ſit in fraudem credito-

31 ditorum facta, † quia adhuc viget dicta ratio, quod donatio tamquam simulata in rerum natura non existit, sed est mera apparentia, & quod hoc potest dici à quocum-
32 que,† vt expressè declarat *Bald.in l.cum profitearis 4.num.1.ad fin.vers.caue tibi, C.de revoc. donat.Castr.cons.58. num.2. vers. sed his non obstantibus lib.2. Rim.iun. cons.62. num.23. & 24, Cancer.variar.lib.3.cap.2.nu.218.* & sensit *Rota in d.dec.237.num.3.propè fin.& 9. post 2. vol. cons.Farin.*

Nec obstare visum est, quod donatariæ vti puellæ infantes essent omninò fraudis, & simulationis incapaces, quia in præsenti agitur de donatione à solo Fabritio illis absentibus, & prorsùs ignorantibus facta; imò verius agitur de donatione non facta, sed facta, quod ex prædictis cõuinci adeò apertè visum est, vt superfluum putarint DD. alia motiua pro Pontirolis adducta discutere.

Et ita vtraque &c.

Hæc, & altera decisio amba emanarunt in eadem Causa, in qua etiam sunt aliæ plures supra in præcedenti tomo 2. decimæ octauæ partis, quæ sunt tibi in ordine 423, & 569. sub die verò 23. Iunij 1679. erit altera coram Reuerendiss. D. D. nascens.

R. P. D. CALATAIV.

Foroliuien. Donationis super Manutentione.

Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Datur manutentio hæredi vigore Statuti continuantis in illum possessionem defuncti, non obstante possessione ab alio capta, quæ adhuc erat posterior possessione eiusdem hæredis, & non obstante clausula *constituti* à defuncto apposita in contractu, qui apparebat simulatus, itavt donec de illius validitate cognoscatur, effectus eiusdem clausulæ nihil operetur, sed debeat remanere
5 suspensus.

SVMMARIVM.

1. *Statutum Foroliuiense* Rubrica 38. *mandat possessionem defuncti continuari in hærede.*
2. *Manutentio hæredi conceditur vigore Statuti, demandantis possessionem defuncti continuari in illius hæredes.*
3. *Possessio vacans potest capi ab hærede, & quomodo.*
4. *Manutentio possidenti non denegatur.*
5. *Possessio capta contra formam Statuti volentis possessionem defuncti continuari est nulla, & ideo non manutenibilis.*
6. *Possessio posterior manuteneri non potest in concursu possessionis anterioris.*
7. *Clausula* constituti *apposita in contractu simulato, & ficto nihil operatur. & n. seqq.*
8. *Clausula* constituti *famulatur qualitatem, & naturam contractus, cui apponitur.*
9. *Manutentio non datur ex clausula* constituti *appositæ in contractu, de cuius validitate dubitatur. & n. seq.*
10. *Contractus validitas donec disputatur, remanet suspensus effectus clausulæ* constituti.
11. *Simulationis indicio durante, impossibile est, quod clausula* constituti *aliquid operetur, nisi eo totaliter terminato.*
12. *Statutum de continuanda possessione defuncti in hæredem operatur manutentionem, non obstante clausula* constituti *à defuncto appositæ in contractu, de cuius validitate disputatur.*

DECISIO XIV.

CENSVERVNT Domini dandam esse manutentionem illis de Pontirolis fratribus, & hæredibus Fabritij, non autem Iuniperæ donatariæ, quia dum constat Fabritium semper vsque ad obitum possedisse,
1 intrat fauore hæredum Statutum Foroliuiense Rubr. 38.† vt possessio defuncti continuetur in quolibet legitimo hærede, quod
2 sufficit ad hoc, † vt hæredibus non possit denegari manutentio, *Gratian. disc. 732. numer. primo. & seq. Seraph. decis.* 1065. *num.* 1. *Andr. decis.* 36. *num.* 1.

Et vlterius constat eosdem hæredes, statim eo mortuo, ingressos fuisse domum, eamque retinuisse tamquam ad se spectantem, necnon adiuisse Prædia, & fuisse in-
3 Dominos recognitos ab eorum Colonis, eorum Summario *num.* 1. & 12.† quod sufficeret ad actualem acquisitionem possessionis, quatenus illa fuisset vacans, *Roland. consil.* 46. *num.* 12. *lib.* 2. *Ridolph. in praxi parte* 2. *cap.* 1. *num.* 66. *Rota decis.* 141. *num.* 9. *post*
4 *Pacif. de Saluian.* Qua possessione stante† non potest denegari manutentio, §. *restituuda, Instit. de interdict.* cum aliis vulgat.

Contra verò pro Iunipera nulla adest possessio manutenibilis; nã actualiter adepta post mensem à die obitus Fabritij, red-
5 ditur inanis, & non manutenibilis, † tam ex dispositione dicti Statuti, quàm etiam ex quo est posterior prædictæ possessionis
6 actualiter adeptæ †à Pontirolis, *Seraphin. decis.* 1106. *num.* 2. *Buratt. decis.* 249. *num.* 13. & *decis.* 746. *num.* 2.

Nec vilum potest fieri fundamentum in clausula *constituti* in Instrumento donationis apposita, quiam quamuis hæc clausula regulariter reputetur apta possessionẽ con-
7 stituentis, in constitutarium † transferre, tamen hæc regula non potest applicari in præsenti casu, dum Domini iam firmarunt per aliam decisionem hac eadem die emanatam. donationem non fuisse veram, sed simulatam, & ficiam: Inde enim sequitur clausulam prædictam nihil posse operari,
8 cum & ipsa tamquam accessoria † eodem morbo simulationis, & fictionis laborare censeatur, *Gabr. consil.* 31. *num.* 12. *lib. primo.*

Coccin.

Coccin. decis. 222. num. 3. & in rec. decis. 162. num. 10. & 12. pag. 14.

Hinc obstat, quod licèt emanauerit decisio super simulatione, non propterea dici valeat simulationem esse certam, maximè cùm adsint nodum aliæ decisiones, sed
9 etiam duæ sententiæ pro validitate; † quia sufficit donationem esse in controuersiam deductam ad hoc, vt donec Causa super eius validitate pendet, non valeat super clausula *constituti* in ea apposita, & ab illa dependente fieri aliquod fundamentum, & tribui propter eam manutentio, vt pluries dixit *Rota coram Millino decis. 282. num. 7.* vbi quod interim ac discutitur validitas con-
10 tractus, † virtus clausulæ *constituti* remanet suspensa, & *in decis. 152. post Posibium de manutentione*, vbi *num. 3.* & in specie habetur, quod non terminato iudicio simulationis,
11 impossibile est dicere, † quod clausula *constituti* operetur, *decis. 92. num. 5. & seq. post Statil. Pacif. de Saludan. decis. 868. num. 4. parte 4. diuers.* Et quod non possit impediri effectus Statuti continuantis possessionem in
12 hæredes per clausulam *constituti* † à defuncto appositam in Instrumento, cuius validitas sit in controuersiam deducta, *Rota coram Eminentissimo Ottobono decis. 176. num. 18. & 19.*

Et ita vtraque &c.

Hæc, & altera immediata decisio amba emanarunt in hac eadem Causa, in qua alia plures decisiones factæ sunt, quæ quia concordatæ in calce decis. præcedentis, superfluum fuisset eas hic repetere,

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Concursus Creditorum.

Romæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Materia hypothecaria, etiam cum prælatione tractatur, ad eum casum, quo locator erat creditor communis debitoris pro pensionibus ædi locatæ ad conseruandum, qui proindè super rebus in ea existentibus sit potior cæteris, etiam anterioribus; Rursùs qualiter socius possit obligare portionem suam, non alteram socij, & quatenus alium sibi consocium possit assumere, & de actione super fundaco, & mercibus ibidem existentibus competente.

SVMMARIVM.

1. *Creditor, qui prior est tempore, est etiam potior in iure.*
2. *Locator pro pensionibus rei locatæ ad conseruandum, & reponendas merces, habet tacitam hypothecam cum prælatione contra creditores anteriores, & n. seq.*
3. *Locans domum pro conseruatione rei, vtiliter negotium gerit, etiam aliorum creditorum communis debitoris.*
4. *Socius pro suis particularibus debitis suam solam portionem obligare potest, non autem alteram socij consocij.*
5. *Debitor si post contractam obligationem, & hypothecatum negotium ad fauorem sui creditoris, alium in socium assumit, illi non præiudicat.*
6. *Negotium semel creditori obligatum per assumptionem noui socij, transit in illum cum onere suo.*
7. *Merces nouæ intromissæ in fundacum, dicuntur subrogatæ loco antiquarum, & ideo sunt hypothecatæ sicut erat hypothecatus ipse fundacus.*
8. *Æstimatio facta ad solum finem sciendi valere, non facit emptionem, & venditionem.*
9. *Negotium semper remanet idem, quamuis in eo noui socij fuerint assumpti.*
10. *Negotium quatenus etiam per assumptionem noui socij fuerit mutatum, non ideo extinguitur hypotheca super illo contracta.*
11. *Ius non consistit in mutatione personæ, sed in essentia, & duratione negotij.*

DECISIO XV.

PLACVIT Dominis decisio huius causæ, in qua sub die 8. *Iunij* proximi dictum fuit non constare de re iudicata, sed de causis restitutionis in integrum; non enim in hoc Iudicio Concursus possunt ex fundaco Comitis Morandi satisfieri Comes Caprara, & alij Creditores posteriores in præiudicium Comitissæ Vxoris illius, quæ est anterior pro credito Dotis, & potior pro pensionibus Apothecæ, in qua Fundacum fuit seruatum; vnde habet pro credito dotali
1 intentionem † fundatã in regula prior in tẽpore, potior in iure; & pro pensionibus in
2 priuilegio, † quod impartitur *text. in l. interdum ff. qui pot in pign. habean.* cum non agatur de pensionibus domus locatæ ad habitandum, sed de Apotheca, seù Promptuario conducto ad reponendum, & conseruandum merces, super quibus hac de causa locator pro pensionibus habet tacitam hypothecam cum prælatione contra Creditores hypothecarios, & anteriores conductoris, & ratio est, quia vtiliter geritur negotium etiam aliorum Creditorum, cum ibidem
3 talia bona conseruentur, † quæ aliàs possent perire, ideò conueniens est Locatori conseruanti dari prælationem, & vltra deductum in præterita decisione tradunt *Molpheſ. ad Consuetud. Neapol. tit. de locat. quæſt. 31. n. 23. Paschal. de patr. potest. par. 4. capit. 6. n. 68.*

Et quamuis iterum opponeretur, quod attenta societate contracta super huiusmodi Fundaco inter Comitem Caprariam, & Comitem Morandum non licere † illius creditoribus egredi portionem spectantem
4 ad ipsum Morandum, cùm socius pro suis particularibus debitis solum possit propriã portionem obligare; non autem illam consocij, vt firmant *Salgad. labyr. credit. parte 1. cap. 9. num. 6. Rota coram Rembolde decis. 280.*

Mer-

Merlin. de pignor. & alij in alia decisione relati i §. *Nec visa*.

Quia visum fuit id procedere, quando ab initio socij meunt societatem, & post eam contractam alter eorum tamquam priuata persona suo proprio, & particulari nomine debita contrahit, quo casu certum est non posse socium consocio præiudicare, secùs quando, vt hic, post iam contractam obligationem, & hypothecatum ad fauorem Creditorum negotium, seù Tabernam, 5 in ea debitor socium assumit, † quia tunc Taberna, seù negotium tamquam corpus, & quid vniuersale iam antea hypothecatum Creditoribus, semper remanet tale, itavt Creditores contra illud iura sua apericndo, dicantur agere contra bona sui Debitoris, 6 non autem contra consocium, † per cuius assumptionem, & communicationem negotij ei factam à Debitore ius illorum non fuit præiudicatum, cum transierit Taberna cum suo onere hypothecæ, *Merlin. de pignor. lib. 4 tit. 1. num. 29. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 9. par. 2. num. 61. Rota decis. 719. num. 1. coram Baratt.* & *in Romana pretij officij 13. Iunij 1676. §. siquidem coram me*.

Nec facit, quod ex pecuniis collatis in societatem à Com. Capraria asseratur emptum quoddam alterum Fundacum mercium spectans ad Antonium Certanum, illudque cum alijs mercibus eadem pecunia coemptis fuisse positum in hac societate, quia præter quod non probatur concludenter huiusmodi emptionem factam fuisse cum pecuniis Comitis Capratiæ, cessat motiuum, aduertendo Fundacum Certani fuisse emptum non ad effectum separatim exercendi, sed ad effectum incorporandi cũ Fundaco Comitis Morandi, illudque augendi cum mercibus in eo existentibus, propterea tam dictæ merces, quæ erant in eo, quàm aliæ ab alijs emptæ dicuntur subrogatæ loco illarum, quæ erant in Fundaco de tempore, quo illud Comes Morandus 7 obligauit, † & per talem subrogationem remansit semper illudmet Fundacum cum suis oneribus, & hypothecis fauore Creditorum, qui ante societatem contraxerant *Bald. in l. vbi adhuc nu. 280. C. de ver. dot. Straccs. de Mercat. par. 1. num. 97. & 98. latè Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 45. num. 24. & 25. Rota decis. 219. num 8. coram Card Cavaler.*

Quod autem antiquum Fundacum fuerit extinctum vna cum omnibus hypothecis, ex quo merces in principio societatis omnes fuerunt apprettatæ, non subsistit, quia per talem æstimationem non censetur facta emptio, & venditio, minusque nouũ negotium erectum, cum illa facta fuerit solummodò ad effectum an valor illarum corresponderet summæ libr. 64. mil. quas Comes Morandus pro sua rata ponere debebat, † non autem ad finem faciendi emptionem, & venditionem, vt ponderat præterita decisio *Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 45. num. 61. & seq. Rota decis. 126. num. 10. coram Pacif. de Saluianis interdicto.*

Quinimò tantum abest, quod negotium antiquum fuerit extinctum, & dissolutum, & alterum creatum, quod manifestè contrarium probatur ex quo Comes Morandus admisit socium Comitem Capratiam cum pacto expresso, quod negotium continuaret in eadem Apotheca sub eodem antiquo nomine *Gioseppe Moratori*, & cum 9 eodem antiquo signo, & stemmate, † Vnde patet semper remansisse eandem Tabernam formaliter, & materialiter, licèt fuerit admissus ad participationem idem Comes Capratia, ad tradita per *Ancharan. consil. 332. num. 4. & 5. Magon. decis. Florent. 1. n. 58. & Lucen. 1. num. 26.*

Non suffragatur, quod per admissionem noui socij constituatur nouum negotium, quia non indè extinguitur hypotheca super corpore, & Taberna vniuersali à Cre- 1
10 ditoribus præcedenter acquisita, † cum ius
11 non fiet in mutatione personæ, † sed in essentia, & duratione Tabernæ consideratæ tamquam quid vniuersale, quod propterea eadem semper conseruatur, licèt persona illam exercens mutetur, ad tradita per *Sessam decis. Aragon. 149. num. 20. lib. 2. Rota decis. 259. num. 3. coram Cavaler.*

Et ità in decisis standum esse conclusum fuit, vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Veliterna Census.

Lunæ 1. Februarij 1677.

ARGVMENTVM:

Validitatis inuentarij materiam principalitèr continet hæc decisio, quæ vlterius etiam æstimationem bonorum hæreditariorum complectitur; Rursùs quatenus hæres creditor hereditatis, possit sibi per imaginariam solutionem persoluere, ac de inuicem & contraria declaratione hæredis, se non esse hæredem, qualitèr illa suffragari possit, vel non, & demum de confessione dotis receptæ, vna cum alijs pluribus ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium vt dicatur legitimum, quæ debeat habere requisita.*

2 *Inuentarium operatur, vt hæres reddita ratione de bonis hæreditarijs non teneatur vltra vires, amplia vt num. 3.*

3. *Hæres beneficiarius non confundit actiones proprijs in rebus, & creditis, si quæ habet contra bona hæreditaria, sed præferatur ab omni domino.*

4 *Instrumentum à Notario rogatum, quamuis non repe-*

reperiatur in protocollo, nec fuerit appoſitum in Archiuio, adhuc tamen probat.

5 *Inſtrumentum coram Iudice productum, & executioni demandatum, in dubium reuocari non debet. & num. 7.*

6 *Sententia in iudicatum tranſacta, amplius controuerti non poteſt, nec de validitate impugnari.*

7 *Inuentarium coram iudice productum, & mediante redditione rationis approbatum, eo magis probat.*

8 *in Inuentario facto tempore, quo hæres erat minor, ceſſat omnis dolus.*

9 *Æſtimatio bonorum hæreditariorum facta citatis creditoribus, & ſer. ſer. probat valorem ſaltim donec de errore doceatur.*

10 *EMIN. D. CARDINALIS GASTALDVS integerrimus, & peritiſſimus Iudex nuncupatur.*

11 *Relatio, & æſtimatio ſecunda facta à peritis de bonis hæreditarijs ad inſtruendum animum iudicis, non tollit primam. amplia vt num. ſeq.*

2 *Clauſula* poni ad partes, & ſine præiudicio iurium partium, *omnia iura præſeruat.*

3 *Relatio, & æſtimatio ſecunda peritorum facta ſuper bonis hæreditarijs poſt decennium à prima relatione, non attenditur, & quare.*

4 *Valor, & pretium decennio præſumitur immutatum.*

5 *Relatio peritorum facta de bonis hæreditarijs, qua calculat etiam fructus ad hæredes ſpectantes non attenditur, & quando.*

6 *Hæres facit fructus ſuos, quamuis habeat notitiam creditorum, qui tamen non vrgeant.*

7 *Hæres beneficiatus creditor hæreditatis in longe maiori ſumma, quàm ſit valor eiuſdem hæreditatis, per imaginariam ſolutionem bona ſibi appropriaſſe præſumitur.*

Hæres, qui pro ſuo credito etiam per imaginariam ſolutionem bona hæreditaria ſibi approprianit, pro illis facit fructus ſuos.

Solutio imaginaria inducta per legem, habet vim iudicialis ſolutionis.

Solutio imaginaria non requirit factum iudicis, etiamſi illa ſuper bonis facta ſit.

Aditio hæreditatis probatur ex declaratione minoris facta, quamuis adhuc ſine ſolemnitatibus, ſi illa ab eodem minore non impugnetur. amplia vt ibidem, & num. ſeqq.

Actus geſtus à minore ſine ſolemnitatibus eſt nullus, ſi ipſe petat annullari.

in Fauorem inducta, in odium retorqueri non debent.

Hæredem qui ſe non eſſe declaranit in Tribunali Fabricæ S. Petri, hoc præſumitur feciſſe ad effugiendas moleſtias ſolutionis legatorum piorum. & num. ſeqq.

Declaratio facta ab hærede, ſe non eſſe hæredem, 1
reuocari poteſt, & ideo non nocet, & quando.

Hæres ſemel, per repudiationem non deſinit eſſe hæres.

Dotis confeſſio coniecturis, & præſumptionibus adminiculata, probat numerationem, nec dicitur ſimulata, & n. ſeqq. vbi amplia.

Dotis plures coniectura referuntur, ad hoc, vt 2
illius confeſſio non ſit ſimulata, ſed probet numerationem. 3

30 *Dotis confeſſio facta tempore, quo quis non erat are alieno grauatus, nõ poteſt dici facta in fraudem creditorum.*

31 *Dotis confeſſionem approbant creditores, citantes mulierem, vel hæredes ad declarandum in quibus bonis illam conſequi velit.*

33 *Dotis confeſſionem ad ſubſtinendam contra virum, leuiores probationes ſufficiunt.*

34 *Dotis confeſſio de recepto mediantibus coniecturis, & præſumptionibus, etiam creditoribus præiudicat.*

35 *Renunciatio mulieris habentis dotalia, & extradotalia bona, ſi loquitur de dotalibus non porrigitur ad extradotalia.*

36 *Solutio non probatur facta ex notulis, ſeu libriculo priuato creditoris, & quare.*

37 *Liber memoriæ cauſa retentus, non probat, nec pro ſcribente, nec contra ſcribentem.*

38 *Laudum à partibus approbatum habet vim tranſactionis, & rei iudicatæ.*

39 *Teſtes non informati, & teſtantes ſimpliciter de audita, non probant.*

40 *Simulatio reſultans ex poſſeſſione bonorum ceſſat, ſi illa hæreditario, vel alio titulo poſſideantur.*

DECISIO XVI.

ADVERSVS deciſionem editam coram me ſub die 21 Aprilis 1673. ad fauorẽ Ioannis Baptiſtæ, & aliorum de Vliſſis, fuit conceſſa Archãgelo Georgio noua audientia, qua pendẽte Partes inter ſe tranſegerunt; Verùm alij creditores hæreditatis Benigni Patris Archangeli, & ſignanter fratres de Colutijs ſua intereſſe putantes litem, proſequi dum deciſio firmabat nec inuentarium, nec credita anteriora ſuffragari Archangelo, qui vſque tunc hoc clypeo, ſe defenderat, cauſam hodie reproponi curarunt, & facto clariùs ab Informantibus fulcito, DD. ab ea recedendum eſſe cenſuerunt.

Etenim corruit in facto præcipuũ fundamentum prætenſæ deciſionis, quod Archangelus hæres Patris gaudere non valeat beneficio legis, & inuentarij, ex quo, de eo non doceat, dum in hodierna propoſitione fuit ab eo exhibitum publicum Inſtrumentum Inuentarij ritè, & rectè factum præuia citatione executa contra creditores, & præcipuè contra Colutios ad videndum adiri hæreditatem cum beneficio leg. & inuentarij, ſuper qua Iudex decretum interpoſuit admittendo hæredem ad adeundum, & mãdauit confici Inuentarium, ad cuius confectioni intereſſendum pariter citati fuerunt tam ipſi Coluris, quàm ſinguli creditores præſentes, & abſentes per proclama, † quibus requiſitis concurrentibus, Inuentarium dicitur legitimum, vt tradit *Rot. deciſ.* 508. *ferè per tot. coram Caualer.* & notat *Ridolphinus in prax. par. 1. cap. 9. num. 77. & 117.* & operatur, quod hæres reddita ratione bonorum in eo deſcriptorum, † non teneatur vltra vires hæreditarias, & iura, & credita ſi quæ ex propria perſona habet contra † defun-

dum, non confundantur, sed præseruantur perinde ac si non adiuisset, *Bald. in l. si vxor num. 2. C. de bon. auct. iudic. possid. Surd. consil. 7. num. 31. Rota decis. 114. & 126. vtrobique n. 22. par. 7. recent.*

Nec fides huius Inuentarii eliditur, ex quo publicum instrumentum de eo confectum non reperiatur alligatum in Protocollo cũ alijs Instrumentis Notarij de eo rogati, neque in Archiuio, sed inuentum sit in quodam Casiculo existente in Cancellaria Veliterna, † quia si Notarius per incuriam neglexit illud alligare cum alijs instrumentis, illius error, & negligentia nocere non debet partibus, *Rota decis. 128. num. 3. coram Peutinger. & in Romana Cambiorum 20. Iunij 1673. §. difficultas cor. me*, præsertim quando aliundè constat de instrumenti realitate, de qua hic dubitandum non est, cùm tale Inuentarium paulò post obitum Benigni productum fuerit coram A.C. Caballerio, † & ad illius forma. præuia Peritorum electione citatis creditoribus, & lignanter Colutijs, reddita fuit ratio de bonis in eo descriptis, & lata sententia Archangelo † fauorabilis; quę cum in iudicatum trãsiuerit, non valet amplius reuocari in dubiũ illius legalitas, *Staiban. var. resol. 69. num. 2. & seq. Rota in rec. decis. 482. num. 3. par. 1. & decis. 61. num. 17. par. 12 recent. & 643. num. 11. coram Bich.*

Eo maximè quod successiuè nedum productum fuit coram R.P. D. Baranzono, & iterum reddita ratio, ac obtenta per Archangelum altera fauorabilis sententia, verùm etiam quia commissa postmodum causa Eminentiss. D. Cardinali GASTALDO, tunc Prælato, & Iudice deputato, cùm fratres de Vlissis creditores ad nouam bonorum æstimationem deueniri instetterint, Periti super eodem Inuentario hæreditaria bona æstimarunt, † vndè perperam dubitatur de eius realitate, dum toties iudicialitèr fuit productum, & approbatum, & cessat omnis dolus, † ex quo Archangelus de tempore confectionis erat minor, *Odd. de restit. in integr. qu. 83. num. 23. vers. ego puto, Surd. decis. 222. num. 12. Rota in rec. decis. 381. num. 11. & seqq. par 13.*

Quod autem status hæreditatis Benigni sit calculandus in scutis 2270. non autem in scutis 4417. vt firmat præterita decisio, colligebant DD. ex iudiciali æstimatione facta à Peritis, vt supra electis, citatis ipsis Colutijs, vnà cum alijs creditoribus, † quæ æstimatio plenè probat donec de errore concludenter doceatur, *Rota post Salgad. labyr. credit. decis. 32. num. 15. & decis. 192. num. 23. par. 10. recent. & decis. 380. num. 2. coram bo. me. Card. Celso. & decis. 564. num. 7. coram Bich.*

Non obstat altera relatio, seù æstimatio, neque facta de mandato d. Eminentissimi GASTALDI tunc Prælati, & Iudicis deputati, quia vt liquet ex decreto, ille intergerimus, † & iuris optimè peritus luderet, non deuenit ad illam, vt per eam tolleret primam relationem per tot annos antefactam, † sed dumtaxat, vt hæc vltima instrueret animum suum, propterea decreuit poni ad partes, & fieri sine præiudicio iurium ambarum partium, † quæ clausula operatur, quod ius partis resultans ex prima relatione semper illæsum remanserit, *Rota decis. 931. num. 7. & 8. coram Dunozetto iuniore.*

Et eò facilius hanc postremam relationẽ Peritorum visum est non esse † attendendam, nedum quia de eo tempore non poterat ita innotescere Peritis qualitas rerum, sicut innotuerat illis primis, cùm per lapsum decennij, † propter rerum, & temporum vicissitudines, rerum qualitas, & valor mutatus præsumatur, iuxta *text. in l. pretia rerum ff ad l. Falcid.* Verum etiam, quia in ea ad augendam hæreditatem in commodum creditorum † calculantur fructus bonorum hæreditariorum, qui spectabant † ad hæredes, qui illos suos fecerant, tùm quia creditores non vrgebant, *Escobar. de variocin. cap. 9. num. 83. Salgad. labyr. credit. par. 2. cap. 1. d n 57. Gratian. disc. 649. d num. 10. Rot. decis 47. num. 6. & 7. coram Eminentiss. Otthob. & decis. 60. nu. 1. coram Bich. & in Romana Census prima Aprilis 1669. §. secundum decisiones coram R.P. D. meo Bourlemont.*

Tùm etiam, quia hæredes de tempore aditionis erant creditores (vt infra patebit) in longè maiori summa, quàm esset valor hæreditatis; † Vndè pro eis militat præsumptio, quod statim legis ministerio per imaginatiam solutionem sibi bona hæreditaria appropriauerint in extinctionem suorum creditorum. † & consequentèr ratione dominij fecerunt, & faciunt fructus suos, *Merlin. de pignor. lib. 5. qu. 14. num. 7. Rot. decis. 69. n. 10. par. 12. recent & d. decis. 47. num 8. coram Eminentiss. Otthob. & in Romana fideicommissi de Mutis 3. Iunij 1661. §. imaginaria coram R.P.D. meo Bourlemont post Rodriquez de concurs. credit. decis. vlt.* & prius *in decis. 2. num. 11. & 12. par. 5. rec.* vbi relato *Bartolo* firmat istam fictam solutionem per legem inductam † habere vim iudicialis solutionis, & in *decis. 127. n. 10. & 11. par. 7.* dicitur, quod † non requiritur factum Iudicis.

Credita autem anteriora, quibus Archãgelus assem hæreditarium absorbet, plura sunt, & primum est scutorum 1800. dotis Matris, cuius esse hæredem apparet ex pluribus declarationibus se velle esse hæredem illius, etiamsi factæ fuerint sine solemnitatibus ab ipso Archangelo tempore minoris ætatis, quia adhuc aditio sublineatur, † dum ipse, cuius fauore inducta fuit nullitas, non solùm illam non allegauit, imò expresè declarauit etiam maior factus velle esse hæredem, actus enim gestus à minore sine solemnitatibus est nullus, † si ipse petat annullari, nec alias inducta ad eius † fauorem retorqueantur in odium, in specie *Postb. resolut. 106. nu. 96. Boccacc. ad Constit. March. lib. 5. capit. 25. gloss. 10. numer. 18. Cartar. decis. gen. 46. numer. 15. & 19. Rota decis. 62. nu. 20. & de-*

& decis. 119. num. 24. parte 7. recentiorum.

Parùm releuante, quod Archangelus in Tribunali Fabricæ Sancti Petri negauerit se
24 esse hæredem, † quia talis declaratio fuit simplex subterfugium ad effugiendas molestias illatas à Fabrica pro solutione lega-
25 torum Piorum, quæ Mater † reliquerat, potuitque proindè reuocari, & nihil no-
26 cet, † cùm semèl hæres per repudiationem non desinat esse hæres, *l. sient, vbi Bart. & Alex. C. de repud. hared. Rota coram Buratt. decis. 847. num. 10.* & in individuo similis de-
27 clarationis † contra Fabricam respondit *Rota decis. 85. num. 7. & 8. coram Card. Celso,* & sequendo *Bald. in l. quidam elogio num. 2. C. de iur. delib.* dictum fuit in *Florentina Iurispatronatus 5. Decembris 1659. §. non obstat coram me.*

Minus subsistit alterum obiectum contra hanc dotem excitatum, nempè quod sit simulata, ex quo de ea non constet, nisi per simplicem confessionem de recepto, quoniam hæc generalis conclusio limitatur cō-
28 munitèr, † quando cum quietantia concurrunt adminicula, & præsumptiones, quæ hic non desunt; fuit enim in Instrumento inserta apocha capitularitèr matrimonialiū.

Concurrit generalis præsumptio, quod matrimonia non præsumuntur contracta
29 sine dote, † quod in eadem quantitate constituta fuit dos alteri Sorori, constat de effectiua solutione partis per medium banchi, præterea de tempore Instrumenti Be-
30 nignus non erat ære alieno grauatus, † vndè dici nequit fecisse in fraudem creditorum, *Merlin. decis. 652. num. 12.* & demum cre-
31 ditores dotem approbarunt † citando hæredes ad declarandum, in quibus bonis vellent consequi dotem, *Rota in Bononien. Bonorum 20. Iunij 1664. §. his igitur coram R. P. D. meo Bourlemont in rec. decis. 214. par. 14.* quibus concurrentibus de vera, & effectiua tradi-
32 tione dubitari non potest, † non solum
33 contra Virum, eiusque hæredes, † contra
34 quos leuiores probationes sufficiunt, † sed etiam contra creditores, *Pacific. de Saluian. inspect. 3. cap. 2. num. 283. Rota decis. 43. num. 16. coram Arguell.* & latè *in Bononien. securationis 25. Iunij 1674. §. ex publico coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Canen. Dotis sub hodierna die coram eodem.*

Alterum est creditum de anno 1599. Liuiæ Passaræ in scutis 700. quod, fuit legatū ipsis Georgeis, non subsistente responsione, quod eidem fuerit renunciatum, quia præmittendum est in facto, quod illa habebat bona duplicis generis, nempè dotalia, & extradotalia, ideo renunciatio loquens de
35 dotalibus, † tamquam stricti iuris trahi non debet ad extradotalia, quæ Lutia in d. quantitate scutorum 700. possidebat, *Rot. decis. 157. num. 18. par. 8. recent. & in Asculana fideicommissi 22. Iunij 1672. §. pari modo coram R. P. D. meo Calatain.*

Tertium est creditum proueniens ex legato scutorū 500. relicto Domitillæ, quod solui debebat à Benigno hærede Prosperi

36 de tempore matrimonij, † cuius solutio non probatur facta ab eodem Benigno ex notulis Archangeli existentibus in eius li-
37 berculo, † quia liber memoriæ causa retentus non probat, nec pro scribente, nec contra scribentem, *Gen. de script. priuat. lib. 5. de Scartafac. seu memor. num. 4. Grat. consil. 123. num. 11. lib. 2. Mandell. cons. 529. num. 32. Buratt. decis. 282. num. 6.* imò solutionem fuisse factam ab ipso Archangèlo, nedum in dicta summa scutor. 500. verùm etiam in maiori ascendente ad scuta 689. apparet incontrouertibilitèr ex instrumento rogato anno proximo præterito 1676. in executionem laudi inter Archangelum, & hæredes dictæ Domitillæ lati à R.P.D. de Luca, & Ioanne Baptista Arrigo Iudicibus Cōpromissarijs, quod laudum cùm fuerit ab eisdem de Bu-
38 balo hæredibus approbatum † remouet omnem prorsùs difficultatem tanquam habens vim transactionis, & rei iudicatæ, ad *text. in l. cum autem C. de arbitr. Rota decis. 65. num. 9. & duobus seqq. par. 7. rec.* cum alijs *in dec. 202. num. 9. coram bo. me. Card. Celso.*

Sunt etiam ponendi ad creditum Archāgeli plures census ascendentes ad summam scutorum 1400, & alterum creditum scutorum 355. Barellæ, quæ credita suo particulari nomine, & cum propria pecunia translatiuè, non autem extinctiuè contra paternā hæreditatem ipse Archāgelus acquisiuit, prout est etiam habenda ratio alterius crediti scutorum 500. relictorum Siluiæ, cuius solùtio non resultat ex dictis testium, vt ponderat alia decisio, quia ex illorum depositione nunc data per extensum, apparuit
39 illos non esse informatos, † & testari tantūmodò de auditu auditus, quod non sufficit, potissimum dum Siluia postquam citata fuit ab Archangelo expediuit mandatum, in cuius satisfactionem Georgij dederunt nonnulla bona, quæ nuper tantùm reperta fuerunt penès Archangelum in quantum
40 ab illa fuit ipse institutus hæres. † Vnde cessat quælibet simulatio, *Cyriac. contr. 131. num. 16. Rota dec. 338. coram Eminentissimo Otthobono.*

Prædictis addendus est census nupèr per viam concordiæ acquisitus per Archangelum translatiuè, & non extinctiuè ab illis de Vlissis creditoribus anterioribus, mediāte solutione scutorum 575. pro qua summa soluta, indubitatum est competere retentionem, quidquid sit de residuo, ex quibus omnibus creditis insimul coaceruatis semper conflatur summa absorbens valorem assis hæreditarij, siue attendatur prima, siue secunda Peritia; Propterea recessum fuit à decisis, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. CALATAIV.

Camerinen. Bonorum.

Lunæ 8. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Cum adeo sit in iure necessarium, vt testamentum perfectam testatoris voluntatem contineat, illud etiam fauore piæ causæ, inualidum declaratũ est ex pluribus minutis, nulla tamen perfectionẽ habentibus, licèt ab eodẽ testatore conscriptis, ac proinde legitimo hæredi ab intestato hæreditas fuit concessa, quæ cum esset Monialis, & ante ingressum renunciationem fecerat, de illius qualitate fuit quæsitum, & illam non fuisse, nisi merè personalem deciditur; Rursus explicatur, etiam quatenus in legato non comprehendantur ea, quæ in libro testatoris sunt conscripta.

SVMMARIVM.

1 *Proximior succedit suo proximiori ab intestato defuncti.*
2 *Testamentum imperfectum ratione voluntatis non substinetur, nec etiam fauore piæ causæ.*
3 *Testamenti imperfectio resultat ex defectu diei, mensis, anni, nominis Pontificis, subscriptionis, & testium.*
4 *Testator si erat solitus facere plures minutas testamentorum, ex hoc arguitur eius inconstantia testandi, & indeterminata voluntas.*
5 *Testamentum dicitur imperfectum, si testator illi plura addere velle declarauit.*
6 *Testamenti perfectio non resultet ex additione à testatore facta, si in ea plura etiam alia superaddi debuerant.*
7 *Declaratio testatoris se velle quamprimum condere testamentum, manifestè ostendit ipsum per antea illud non condidisse.*
8 *Testis vnicus sufficit pro declaranda voluntate testantis.*
9 *Testamenti minutam non fuisse perfectam declarat testator, faciendo mentionem in alio instrumento de testamento condendo.*
10 *Testator si post exaratam minutam testamenti, pluribus annis supernixit, & illam non terminauit, subscripsit, aut consignauit notario.*
Signum euidens eam non habuerit pro perfecta ibidem.
11 *Renunciatio monialis facta non ob ingressum monasterij, sed solius amoris, & gratitudinis erga fratrem, reputatur esse personalis, non autem realis.*
12 *Renunciatio si est mere personalis, expirat morte renunciatoris.*
13 *Renunciatio solum translatiua, non autem abdicatiua, non excludit renunciantem à successione renunciatarij.*
14 *Renuncians iuribus de futuro super bonis renunciatarij, an ab illius successione excludatur.*
15 *Renunciatio si inspecta vtriusque mentis renunciantis, & renunciatarij, non comprehendit illius successionem, eam tollere nequaquam potest.*
16 *Renunciatio Monialis est nulla ex defectu licentiæ Episcopi.*
17 *Renunciationis validitatem ostendere debet qui se fundat in illa.*
18 *Licentia Episcopi in renunciatione monialis in eodem actu interuenire debet, & ita ostendendo renunciationem, illius negatiua probatur.*
19 *Auctoritas plurium DD. & præcipue S. Rotæ Romanæ, præualet aliis pancioribus contrarium tenentibus.*
20 *Licentiam Episcopi in renunciatione monialis non requiri in eodem actu, sed illam præcedere potuisse plures DD tenuerunt, & sup. n. 18.*
21 *Legatum quatenus comprehendit omnia, quæ in libro testatoris sunt comprehensa, & num. 22.*
22 *Testator si legatario mandauit librum sibi consignatum nemini tradere, nisi ei cui ipse mandauerit, an omnia in eo contenta eidem legatario legasse dicatur.*
23 *Persona hæredis si non fuit nominata inter personas, quibus testator aliquid restitui mandauit, de iure tamen subintelligitur.*
24 *Testamentum etiam dicitur fecisse testator in fauorem legitimi hæredis, licet intestatus decesserit;*

DECISIO XVII.

VT de rebus suis prouidè disponeret Hieronymus Taraschius, varias meditabatur dispositiones, sibique parum constans modò vnam, modò alteram testamenti minutam exarabat. Inter illas autem vna reperta fuit, in qua institutis filijs proprijs nascituris, in eorum defectum substituit Confraternitatem Sancti Antonii de Camerino cum onere dotandi Puellas; sed in ea, sicut in alijs antea fauore Patrũ Oratorij Camerini, & post pro multiplico faciendo, vt obtineretur à Sancta Sede Apostolica Beatificatio aliquorum Religiosorum confectis, semper remansit imperfecta Disponentis voluntas, qui dum noua parabat Testamenta, improuisa morte correptus, obijt intestatus; Hinc successio ad illius hæreditatem à pluribus exoptata, variis litibus causã dedit, ortaque est quadrangularis quæstio inter Confraternitatem Sancti Antonij, prætendentem illam sibi deberi ex deminuta; Monasterium Sanctæ Catarinæ Senen. Ciuitatis Camerini ex persona Monialis Mariæ Hieronymæ in eo professæ, prætendentis sibi delatam hæreditatem ab intestato tamquam proximiori defũcto, quia erat illius germana soror, & Iulianum, aliosque de Riccijs, qui admittentes defunctum obijsse intestatum, prætendebant Monialem excludere vigore renunciationis ab illa factæ fauore Hieronymi, necnon Beatricem Granatam Vxorem defuncti, prætendentem loca montium, & credita hæreditaria vigore cuiusdam donationis causa mortis sibi factæ de nonnullis bonis particularibus à Hieronymo; Introductaque causa inter collitigantes coram A. C. ille pronunciauit, immissionem competere Monasterio; quod delata causa ad Rotam, hodie

die coram me pariter resolutum fuit.

Posito enim, quod vbi deficit Testamen-
1 tum, potior causa succedendi † est proxi-
mioris in gradu, *l.1.& 2.ff.quorum bonorum, & in Auth. cessante C. de legitimis heredibus*, dubitatum non fuit, quin Monialis tamquam proximior, vt non controuertitur, & ex eius persona Monasterium præferri debeat.

Quod autem Hieronymus decesserit ab intestato est de per se satis clarum, dum non exhibetur testamentum perfectum, quale dici non potest minuta confecta fauore Archiconfraternitatis Sancti Antonij de Padua, cùm ex sui facie appareat omninò imperfecta, & ex pluribus conuincatur eam continere simplicem præparationem ad testan-
2 dum; † Itaque imperfectio procedens ex defectu voluntatis, licèt in minuta contineatur institutio fauore piæ causæ, sufficit pro illius exclusione, quidquid secus dici posset, si defectus esset in solemnitatibus, vt distinguendo tradunt *Vasquez de success.tom.1. lib.3. §.22.num.6. Rub. de testam. cap.8. num. 391. & 392. Torr.de pact. futur. success.lib.3. cap.12. numer.56. Rota decis.576.num.2.& 3.par.2. & decis.16. num.1.& par.13.rec.*

Et sanè non solùm minuta perfecta caret die, mense, anno, nomine Pontificis, sub-
3 scriptione, & testibus, † quorum omissio indicat imperfectionem testamenti, *Rota d.decis.16.num.1.& 7.par.13. recent.* sed quod magis est, aduerterunt DD. solitum fuisse Hieronymum similes minutas imperfectas, tamen ob inconstantem, & adhuc indeterminatam eius voluntatem conficere, vt patet ex
4 alijs ante, & post exaratis, † ex quibus benè arguitur, quod ille semper dubius permansit, & hoc ipsum clarius conuincitur, ex quo post illam minutam in illius continuationē fecit conscribi plura folia, in quibus circa modum dotandi puellas, quas in d. minuta dotari mandauerat, plura addidit, aliaque velle addere expressit, scilicet nomen puellarum dotandarum, & executores d. dota-
5 tionis, quæ tamen nō addidit, † adeovt nimis apertum remanet, huiusmodi minutam non fuisse perfectam, dum carebat tot dispositionibus, & conditionibus, quas velle addere professus fuit *Paris.cons.27. num.17. lib.2. Gratian. discept.764. num.3. & seqq.* & in simili agnit *Rota d.decis.576.num.1.par.2.rec.* Absque eo, quod perfectionem assumere potuerit ab istis folijs, quoniam vltra cancellationes, &
6 apostillas † in istis etiam deficiunt ea, quæ defunctus explicare, & addere decreuerat, *Paris.vbi supra num.17. Surd. cons.187. num.21. Rerat.decis.172.num.6.in fin.cum seqq.*

Nil refragante, quod in dubio præsumatur, quod voluntas sit perfecta, & quod Testator nihil voluerit addere, quia ad procedit, quando Testator morte præuentus nihil addidit; hic autem constat apertè de additione facta per viam continuationis.

Vlterius comprobatum fuit ex depositione vnius testis, quod Hieronymus paulò ante sui obitum, & post exaratas dd. minutas pluries declarauerat se vsque ad illud tempus testamentum non confeciſſe, sed quod
7 volebat illud quamprimum cōdere, † ex qua declaratione indubitata conuincitur imperfectio præcedentium minutarum, vt in proposito aduertit *Rota decis.186.num.5. vers. hæc autem, post Torr.de pact.futur.succes.* & quamuis
8 de ea deponat vnicus dumtaxat Testis, † tamen cum agatur de declaranda voluntate de Sancti sufficit, *Rota decis.310. nu.10. par.10. & decis.296.num.12.par.13.recent.*

Et fortiùs dum ille Testis est adminiculatus ab instrumento donationis causa mortis rogato post d.minutam, in quo quidem instrumento Hieronymus bis facit mentionem
9 de testamento à se condendo; † nam hoc etiā indicat, quod scriptura antecedenter facta non contigit voluntatem perfectam, sed præparationem, *Rota decis.186. post Torr. de pact.futur.succes.num.5.*

Atque insuper animaduerterunt DD. quod Hieronymus pluribus ab hinc annis superuixit post d.minutam, nec vnquam illam subscripsit, terminauit, aut consignauit Notario, vel aliud signum fecit perfectæ
10 volūtatis, † provt verisimiliter fecisset, si voluisset habere vim testamenti, vt arguunt *Menoch.cons.42.num.16. Morat. cons.6. num.10. vers. septima conclusio.*

Atque ex his sublata remanet exceptio, quod cum in d.minuta legantur verba præferentia perfectionem voluntatis debeat haberi pro testamento solemni, quoniam regulare est, quod quando dd.minutæ conficiuntur, apponi solent, omnia, quæ in ipso originali perfecto apponi deberent. Hinc fuit animaduersum, Hieronymum eadem formula vsum fuisse etiam in alijs minutis, quas tamen imperfectas allegabant vtrimque Scribentes, quare non est intistendum in hoc cortice verborum, sed aliundè ex alijs indicijs quærenda est perfectio voluntatis, quæ certè hic deficit, ex allegatis.

Quibus ita firmatis fauore hæredum venientium ab intestato, non visa fuit sufficiens ad exclusionem Monasterij renunciatio facta à Moniali Maria Hieronyma fauo-
11 re fratris, quia renunciatio fuit † personalis, dum causa illius non fuit ingressus in Religionem, sed amor, & gratitudo erga fratrem, quem vnicè considerauit, ex quo de proprio expenderat scut.500. pro illius monachatione, *Surd.cons.244. num.14. Rota coram Dunoz.Iun.decis.346.num.34. & in rec.dec. 543. num.35.par.5. & decis.106.num.11.par.3.rec.* & dum omnia verba tendunt in fauorem personæ fratris, Summ.Moniallum *num.12. ibi dicto suo fratri &c. desiderans ei &c.* verum etiā ad illius fauorem renunciare in eius fauorē pagamentum, *dans &c.* Ideoque mortuo fra-
12 tre renūciatario expirauit renunciatio, † nec potest Monialis excludi ab illius successione, *Donat. Anton. de Marin.resol. 186. per tot lib.2. Rota decis.253.num.17.par.14.recent.*

Nec obstare visum fuit, quod renunciatio sit facta etiam de bonis fraternis, nam verisi-

cari poterat in bonis duorum fratrum præmortuorum, & quia renunciatio non fuit simpliciter abdicatiua, sed translatiua, vt d. 11 Summ. nu. 12. ibi; *donauit, cessit, transtulit,* †non exindè renuncians excluditur ab hæreditate renunciatarij, *Rota decis. 245. num. 7. par. 13. rec.* 14 quæ loquitur in fortioribus terminis, †nempè quando fuerat in specie renunciatum iuribus futuris super bonis renunciatarii, vt patet ex *decis. 477. num. 5. in fin. par. 13. rec.* neque inspecta mente tam renunciantis, quàm re- 15 nunciatarij †dici potest in renunciatione fuisse comprehensam hæreditatem ipsius Hieronymi, vt plurib⁹ comprobat *Rota decis. 543. num. 13. vsque ad 25. par. 5. rec.*

Præterea d. renunciatio fuit nulla propter 16 defectum licentiæ Episcopi †requisitæ per Concilium Tridentinum *sess. 25. de regular. cap. 16.* quæ cum interuenire debeat in eodem 17 actu †præsumi nō potest per lapsum 30. annorum, sed qui in ea re fundat, debet tamquam actor de illius validitate docere, ostē- 18 dendo licentiā Episcopi, †de qua satis dicitur non constare, eo ipso quod nulla in instrumento renunciationis de ea legitur facta mentio. *Barbos. in collect. ad Concil. d. cap. 16. num. 23. Franch. contr. inter. Episc. & Regul. par. 2. contr. 42. num. 4.* plenè *Capon. contr. 20. art. 2. n. 14. & seq. Rembold. decis. 535. num. 9. & pluribus seqq.* 19 quæ auctoritates, & præcipuè S. Rotæ †præualere debent auctoritati *Ventrigl. in prax. cap. 2. de renunc. nouit. admot. 46. cap. vnico num. 21. & Camerat. resp. decis. 21. num. 37. & 38.* contrariū tenentibus.

Præcipuè quia ratio adducta à *Camerata*, quod licentia possit præcedere actum renun- 20 ciationis, nullius est momenti, †quia etiamsi licentia præcedat, tamen attento quod de tempore actus adhuc durat, benè dicitur interuenire in ipso actu.

Minuique visa fuit sufficiens ad excludendas Moniales, prætensio Beatricis, quod in donatione causa mortis sibi facta à Hieronymo, comprehendantur loca montium, & omnia credita descripta in libro, cui titulus 21 est, *Secondo libro de' miei effetti*, †attento quod donator prohibuerit, ne donataria cogi possit ad illum consignandum, nisi ei, cui ipse per testamentum, aut aliam scripturam ordinasset, restitui debere, & nemini ordinauit, quod restitueret, per *text. in l. qui filiū 62. ff. de legat. tertio*; nam dispositio d. textus non 22 procedit †quotiescumq; extant coniecturæ in contrarium, *Ias. in l. semum filij 46. § cum quis num 4. & seq. ff. de legat. 1.* hic autem concurrūt nedum coniecturæ, sed expressa voluntas donatoris non comprehendi loca montiū, & credita, dū hæc omnia sunt claris verbis exceptuata in donatione, ibi: *Non siano compresi le Patenti de' luoghi de' monti, Instromenti, polize, et altre note, di più, e diuersi debitori*; & licèt inter 23 pertinax, cui liber restituendus erat, non sit expressa persona hæredis, † tamen ea subintelligitur, non obstantibus verbis personalibus, *Cyriac. contr. 212. num. 15. & seqq.* cum aliis per *Rotam decis. 371. num. 21. & pluribus seqq. par. 11. rec.* Imò quia Hieronymus de- 24 cessit ab intestato, †videtur tacitè fuisse testatum ad fauorem hæredis legitimi, *l. confician. tur etiam in princ. ff. de codicill.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Augumenti Dotis.

Lunæ 8. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Dotis augumentum à Sixtina Constitutione comprehendi deciditur, non obstante illius derogatione à Pontifice obtenta, quæ licet pro dote concessa, & in minori summa constituta, quam derogatio importaret, non ideo comprehendere poterat d. augumentum Pontifici non expressum, & hoc ex natura dispensationis, seu derogationis, quæ quia strictissimè intelligenda est, tantum comprehendit, quantum in ipsa fuit præcisè concessum.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio* Sanctæ memoriæ Sixti V. *prohibet constitui dotes vltra summam scutor. 500. monetæ, & plura de illius intellectu per totam.*

2 *pro Dote vltra summam* Sixtinæ Constitutionis *nulla datur actio, & proinde mandatum relaxari non potest.*

3 *Dotis Augumentum vnum, & idem requiratur cum ipsa dote.*

4 *Verba* sotto qualsiuoglia colore, o titolo *omnem, quemcunque modum important, & numer. seq.*

5 *Directè vetitum censetur etiam indirectè prohibitum maximè adiunctis verbis directè vel indirectè, & numer. 4.*

6 *Dictio* altro *comprehendit, tam casus expressos, quam alios similes.*

7 *Dos vltra summam* Sixtinæ Constitutionis *assignari non potest neque à debitoribus, neque à marito, neque ab extraneis.*

8 *Dotis excessus à Statuto, vel Constitutione prohibitus, nequaquam permittitur, sive ille fit ex parte viri, sive etiam ex parte mulieris.*

9 *Ratio eadem vbi militat, ibi etiam eadem iuris dispositio procedit.*

10 *Derogatio* Sixtinæ Constitutionis *prodesse Pontifici expressa, quamuis in minori summa illa verè assignata sit, non comprehendit illius augumenti, quod Papæ narratum non est.*

11 *Derogationes, & Dispensationes sunt strictæ iuris, & ideo non trahuntur ad ignorata.*

12 *Derogatio* Constitutionis Sixtinæ *facta pro dote constituenda, non comprehendit illius augumentum iam constitutum, vel saltem promissum.*

13 *Verba derogationis* Sixtinæ Constitutionis, *quod maritus recipere, & retinere possit dotem derogatam, non comprehendit augumentum ab eadem*

eodem viro in favorem uxoris factum.

14 *Verba si verificari possunt in eorum proprio significatu, secundum illum intelligenda sunt, nec trahuntur ad alium intellectum.*

15 *Dispensatio stricti iuris est, & ad instar derogationis strictissime interpretari debet.*

16 *Derogatum, & concessum tantum esse censetur, quantum dictum, & expressum est, aut de necessitate infertur, exclusa omni, & quacumque extensione.*

17 *Constitutio* Sixtina *super moderatione dotium aliori tollit actionem, & reum à contracta obligatione præservat immunem, & sup. num. 2.*

DECISIO XVIII.

PROMISERAT Excellentiſs. D. Princeps Carboniani, & clar. me. Stephanus Dux Baſſanelli eius filius Excellentiſſimæ D. Lucretiæ Columnæ futuræ Nurui, & Spōſæ reſpectiuè ſcuta quinquaginta millia pro augumento dotis ſoluenda in euentū in quem illa viro ſuperſtes remaniſſet, quamobrem ſoluto matrimonio per obitum Ducis, D. Duciſſa Vxor relicta iudicium contra Principem ſocerum vigore apochæ promiſſionem prædictam continentis introduxit coram A. C. cui ſan. mem. Clemens X. commiſit, vt in cauſa procederet de voto Rotæ, ideò à Dominis quæſiui, an petitum mandatum eſſet relaxandum, & habui reſponſum negatiuum.

Huius reſolutionis fundamentum fuit *Conſtitutio ſa. me. Sixti V. in ordine* 52. *Bullar. tom.* 2. † qua prudens Pontifex cupiens reſecare ſuperflua, tollendo immoderatas dotes, & ſumptus, qui occaſione nuptiarum profuſè fiebant, ſtatuit dotem non niſi in ſumma ſcut. 5500. conſtitui poſſe, & in euentum in quem dos præſcriptam quantitatem exceſſerit, pro eo quod excedit annullat quaſcumque obligationes, & tollit omnem actionem, vt liquet ex lectura, † propterea D. Duciſſa tanquam carens actione mandatum contrà obligatos in apocha obtinere non valet, vt pluriès dixit *Rota*, & ſignanter *in deciſione* 75. §. *non obſtat poſt Fenzon. ad Statut. Verb. & in rec. deciſ.* 438. *num.* 31. *par.* 9. *& deciſ.* 192. *num.* 31. *& 32. par.* 10. *& deciſ.* 323. *n.* 18. *par.* 12. *& dec.* 413. *eodem num. par.* 14. *& coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ.* 199. *numer.* 17. *& ſeqq.*

Nec refert, quod in caſu præſenti non agatur propriè de dote, ſed de donatione propter nuptias, ſeù ſponſalitia largitate, ſeù verius de augumento dotis, vt indicant verba promiſſionis ibi: *per ſopradote*, quia præter quod augumentum dotis, † vnum, & idem cum ipſa dote reputatur, itaut diſpoſitum in dote cenſeatur diſpoſitum in augumento *l. inter ſocerum §. cum inter ff. de pact. dotal. Luc. in rubr. num.* 39. *& ſeq. ff. ſoluto matrim. Roland. de iure dot. quæſt.* 100. *per tot. Surd. conſ.* 97. *num.* 12. *& 14. Barſat. conſ.* 120. *num.* 6. *& ſeqq. Spad. conſ.* 120. *num.* 4. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 129. *num.* 3. *& ſeqq. coram Duran. & deciſ.* 113. *n.* 4. *coram Royas*, ceſſat motiuum ex verbis ipſius 4 Conſtitutionis † verantis tranſgredi tradendo vltrà ſummam taxatam, tàm ſub prætextu augumenti ibi: *Ne ſia lecito à queſto contrauenire per cauſa, & occaſione di accreſcere ſomma di dote*: quam ex cauſa donationis propter nuptias, & ſponſalitiæ largitatis ibi: *ſotto qualſiuoglia colore di dotatione, à parafreno, à* 5 *altro titolo*; † quæ verba ſic ampla includunt omnem modum directum, vel indirectum, qui excogitari poſſet pro tradendo maiori quantitate, vt in eadem Conſtitutione ſubditum ibi: *à via diretta, à indiretta*; *Gabr. conſ.* 187. *num.* 9. *lib.* 1. *Bertazzol. de clauſ. clauſ.* 21. *gloſ.* 16. *num.* 1. *Gratian. diſcept.* 758. *num.* 36. *Rota deciſ.* 760. *num.* 27. *coram Dunoz.* iuncta 6 potiſſimùm dictione: *altro*: quæ comprehendit caſus expreſſos, & alios illis ſimiles *Barboſ. diff.* 26. *num.* 1. *Gratian. diſcept.* 163. *n.* 21. *Rota deciſ.* 640. *num.* 9. *coram Dunoz.*

Quod autem promiſſio hotum ſcutorum quinquaginta millium non comprehēdantur ſub Sixtina Conſtitutione ex quo non emanauit ex parte mulieris, ſed viri, & ſoceri non refert, † quia Conſtitutio non ſo- 7 lum locum habet quādo exceſſus prouenit ex parte Sponſæ; Verum etiam quando procedit ex parte viri, aut alterius extraneę perſonæ ibi: *Ne ſia lecito à queſto contrauenire per alcun patto &c. da farſi per li contrahenti, ò altre perſone terze &c. ad effetto, che il marito, ò la donna, ò altri per eſſi venga ad hauere più della ſomma &c.* & paulo infra: *ò vero ancora con intermento di terze perſone ſotto qual colore ſi ſia di donatione*.

Idque optima ratione, quia cum intentio Papæ fuerit moderandi dotes, & donationes reducendo illas ad ſummam certam in totum dd. ſcutorum quinque millium, & quingentorum, ne hac de cauſa Ciues inter ſe æmulantes depauperentur contra publi- 8 cum bonum Reipublicæ; † eadem propterea ratio militat, ſiuè exceſſus ſit ex parte mulieris, ſiuè ex parte viri, aut alterius tertiæ perſonæ, quæ donet, aut augeat dotem, vbi enim militat eadem ratio, † militat quo- 9 que eadē iuris diſpoſitio *l. illud ff. ad l. Aquil.*

Nec ad euitandam nullitatem promiſſiones huius augumenti ſuffragatur, quod ſanctæ memoriæ Alexander Septimus derogando Sixtinæ Conſtitutioni induſerit, quod inter hos Magnates contraheretur matrimonium cum dote ducatorum centum mille monetæ Regni; Vndè inferebant informantes pro D. Duciſſa, quod Papa diſpenſando vſque ad d. ſummam ducatorum centum mille intellexerit in ea comprehendi hoc augumentum, ex quo dos licèt ei narrata, & D. Duciſſæ promiſſa in quantitate ducatorum centum mille, re vera non niſi in ſcutis quadraginta quinque millibus erat conſtituta.

Quoniam reſponſum fuit obtentam de- 10 negationem † loqui dumtaxat de dote promiſſa, non autem de hoc augumento, de quo nihil expoſitum fuerat Papæ, cui nec narra-

narratum, quod dos realiter erat in minori quantitate ducatorum centum mille, propterea nullo modo dici potest, quod ipse dispensare intellexerit super re sibi penitus ignota, & à partibus non postulata, nam derogationes, & dispensationes sunt stricti
11 iuris, † & non trahuntur ad ignorata *Suarez alleg.* 12. *num.* 23. *Rota decis.* 114. *nu.* 4. *par.* 2. *rec. & dec.* 83. *num.* 56. *coram Durano, & in Eugubina census* 15. *Ianuarij proximi præteriti* §. *fin. coram me*.

Quod facilius intrare Rota censuit in proposito, ex quo Breue derogatorium loquitur per verba futuri temporis concedendo licentiam condendi instrumenta, & conficiendi scripturas desuper necessarias ibi; *In-*
12 *strumenta dotalia, aliaque præmissa conficienda*, Et ob id intelligi non potest de augumento, cuius promissio antecedenter per apocham facta erat, vt in proximis terminis aduertunt *Frecc. de subfeud. libr.* 2. *quæst.* 11. *per tot. Surd. cons.* 351. *num.* 5. *Afflict. decis.* 355. *numer.* 8. *Rot. coram Verallo decis.* 258. *per tot.* & in specie dictum fuit *in decis.* 413. *num.* 19. *par.* 14. *recentior*.

Vlteriùs Breue prædictum indulget Duci Bassanelli, quod dotem in ducatis centum mille retinere possit ibi; *ipsamque dotem re-*
13 *cipere, & retinere*, † quæ verba iuxtà propriam eorum significationem verificari non possunt in augumento dotali, quod Dux non recipiebat, imò è conuerso dare debebat D. Ducissæ quatenus tamen eidem Duci superuixisset, quando enim verba possunt
14 verificari in eorum proprio † significatu, veniunt omninò secundum illum intelligenda, nec trahi debent ad alium diuersum intellectum *l. non aliter ff. de legat.* 3. *Rota decis.* 10. *num.* 15. *par.* 10. *recent.* maximè in materia
15 stricti iuris qualis est Dispensatio quæ ad instar derogationis strictè est interpretanda *Conrad. in praxi dispens. lib.* 1. *q.* 5. *n.* 28. & tãtùm
16 derogatum, & concessum censetur, † quantum dictum, & expressum, aut de necessitate infertur exclusa omni extensione ad *text. in cap.* 1. §. *ille verò de fil. Presbit. Sanchez de matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 32. *Ciarlin. contr.* 24. *num.* 28. *Rot. coram Bichio decis.* 558. *num.* 32. & *decis.* 216. *num.* 9. *coram Card. Celsi*.

Cæterum an ex hoc augumento debeatur quartum dotale, & an D. Princeps teneatur insolidum, vel pro virili, & an illud sapiat puram, & gratuitam donationem, ita vt subiaceat *Statuto Vrbis lib.* 1. *cap.* 149. & 150. requirentibus certas solemnitates, vel habeant locum deducta per informantes pro Excellentissimo D. Principe, visum fuit Dominis superfluum ingredi, cùm satis sit pro denegatione mandati obstare Sixtinam
17 Constitutionem, † quæ actionem tollit actori, & reum ab obligatione seruat immunem, vt probant authoritates supra relatæ §. *huius resolutionis*.

Et ità non esse relaxandum mandatum, decisum fuit partibus hinc indè informantibus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano,

Romana Annuæ Præstationis.

Veneris 12. *Februarij* 1677.

ARGVMENTVM.

Annua præstatio prætendebatur promissa ex eo, quod quis alteri dixerit *di farli del bene, & riconoscerlo quattro volte l'anno*, sed quia huiusmodi verba, vel potius curialia visa sunt, vel non animo obligandi expressa, vel tamquam gratuita in tota parte verificata, ideo contra obligationem successiuam, & perpetuam fuit decisum, maximè ex testibus non plenè, & concludenter deponentibus in hac materia confessionis extraiudicialis, prout de iure requiritur, plura igitur de huiusmodi cõfessionibus, & de elargitione gratuita perbellè adducunt.

SVMMARIVM.

1 *Testes deponentes aliquem alteri promisisse* di farli del bene, & riconoscerlo quattro volte l'anno, *non probant annuam præstationem*.

2 *Testes inuerisimilia deponentes, fidem habere non solent*.

3 *Testes de confessione extraiudiciali deponentes, debent esse omni exceptione maiores, & contestes de certa, & determinata quantitate, vel re.*

4 *Confessiones extraiudiciales plerumque sine deliberatione proferuntur ad ostendendam bonam animi dispositionem, non autem vt acceptentur*.

5 *In Confessionibus extraiudicialibus cautè procedendum est*,

6 *Promissio sine causa facta parte absente, & nemine pro ea acceptante, in simplicem pollicitationem resolnitur, & non obligat*.

7 *Obligatio facta absente parte, reducitur ad meram confessionem extraiudicialem, quæ ideo non obligat*.

8 *Promissio facta in fauorem alterius per verba* di riconoscerlo quattro volte l'anno, *sine vlla expressione quantitatis, remanet inutilis, & non obligat*.

9 *Stipulatio est inutilis, si quod pendere numero, & mensura continetur, si vt adiectione ponderis numeri, & mensura stipuletur*.

10 *Promissio generica, & non limitata nullam parit obligationem*.

11 *Testis deponens aliquid recepisse tradendum alteri* per vna sol volta, *excludit intentionem obligationem fuisse perpetuam*.

12 *Solutio gratuita expressè facta* non per obligo, o promissione alcuna, *certum est, quod nullam parit obligationem*.

13 *ad Necessitatem reduci non debet, quod gratis, & voluntariè factum est*.

14 *Solutio, vel præstatio alicuius rei per aliquod tempus, puta à Rustico voluntariè facta, non inducit obligationẽ illam continuandi in futurũ*.

Obli-

15 *Obligationem ad excludendam omnis interpretatio sumenda est.*

16 *Testis depositio acceptari debet cum sua qualitate, prout iacet, & num. seq.*

17 *Testis depositio scindi non potest, maxime in odiosis.*

18 *Dictio* verso il mese *non verificaretur in fine mensis, sed in principio, vel prope principium.*

19 *Promissio, vel obligatio, si trahit originem à certitudine alicuius causæ, potest à iudice quamuis incerta, & ambigua declarari.*

20 *Dotis promissio, quamuis generica, secundum qualitatem personarum, & quantitatem patrimonij declaratur.*

21 *Iudex, vt possit declarare incertitudinem contractus, debet præscindendo ab illo respicere fontem obligationis, & causæ.*

22 *Lites ad minuendas, & tollendas sacri Canones sunt propensi.*

23 *Testamentum procurare ad sui fauorem secluso dolo, non est in iure prohibitum, amplia vt numer. seqq.*

24 *Testamenti prioris reuocatio sine dolo procurari potest, vt aliud deinde ad sui fauorē obtineatur.*

25 *Donatio sine insinuatione ex Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 154. *non subsistetur.*

26 *Donatarij merita debent aliunde probari, quam ex assertione contrahentium, & quando nu.* 25. *&* 27.

27 *Fraus statuto fieri non debet.*

DECISIO XIX.

CVM à Præfecto Sacri Palatij Apostolici, coram quo Franciscus Maria Vignatus hæres ex asse Paschalis pulsabatur à Carolo Marabino prætendente sibi fuisse promissa annua scuta centum distributa tamen in quatuor solutionibus 25. scutorum pro qualibet, emanauerit ad fauorem Vignati sententia absolutoria, Marabinus appellauit, & committi obtinuit causa appellationis R. P. D. Altouito de voto Rotæ, propterea consulni S. Tribunal super Dubio: An, & quid Marabino debeatur, & nihil debere responsum fuit.

Venerunt enim DD. in hanc sententiam, quia Marabinus nihil probat; Nam testes, in quorum dictis fundat intentionem, vltra exceptiones, quas patiuntur, deponunt inuerisimilia; quoniam, si reuera Vignatus promisisset hanc annuam summam, ipsi testes, qui negocium tractabant, & erant mediatores, vt Vignatus indulgeret ad aliquid dandum Marabino, audientes vagam, & 1 nericam oblationem Vignati: *di farli del bene: di riconoscerlo quattro volte l'anno*; Inuerisimile est, quod, dum dicunt negocium concluisse, non curassent reduci promissionem ad certitudinem per specificationem qualitatis rei, seù quantitatis pecuniæ tra- 2 dendæ, & soluendæ respectiuè; † Ideò, tanquam testibus inuerisimilia deponentibus, fides non debet adhiberi, vt in proximis terminis aduertit *Rot. decis.* 715. *numer.* 17. *&* 18. *coram Coccin. & decis.* 510. *num.* 4. *coram Papa Gregorio XV.*

Præterea promissio, seù confessio extraiudicialis vt noceat confitenti, oportet testes de ea deponentes † esse omni exceptione maiores, & contestes de certa, & determinata re, & quantitate per *text. in l. certum ff. de confess.* plenè firmauit *Rota in Anconitana Pecuniaria coram Reuerendissimo Alexandrino in recent. decis.* 241. *nu.* 3. *par.* 15. cum huiusmodi assertiones, seù confessiones vt plurimùm emittantur inconsideratè sine aliqua deliberatione, & citra animum se † obligandi, sed potiùs ad ostenden. per verba Curialia quandam bonam animi dispositionem, non autem vt acceptentur ad *text. in cap. cum venissent de instit. Alex. conf.* 199. *nu.* 4. *lib.* 7. *Spad. conf.* 277. *num.* 4. *lib.* 2. *plenè Rota in d. decis.* 241. 5 *num.* 6. *par.* 15. *rec. vbi num.* 7. † dicitur cautè esse proceden. confirmata 8. *Aprilis* 1674. *coram me.*

Quinimò probata etiam hac promissione, adhuc ex ea nulla actio oriri posset; Tùm quia facta fuit sine vlla causa absente Mara- 6 bino, & nemine pro eo acceptante; † Vndè resoluitur in simplicem pollicitationem, quæ nihil aliud est, quàm solius offerentis promissio, & non obligat Promissorem *l. pactum ff. de pollicit. l.* 1. *in prin. ff. de verb. oblig. Mantic. de tacit. lib.* 19. *tit.* 3. *num.* 7. *Bertazzol. conf.* 452. *sub num.* 24. *lib.* 2. *Cyriac contr.* 052. *sub num.* 22. *Molin. de contract. tract.* 2. *disput.* 264. *numer.* 5. & quod promissio facta Parte absen- 7 te † resoluatur in confessionem extraiudicialem in nihilo obligantem, firmauit *Rota decis.* 117. *num.* 16. *coram Bichio.*

Tùm etiam quia nihil certi in promissione deductum fuit, sed dumtaxat Vignatus dixit in genere generalissimo: *di riconoscere quattro volte l'anno*: absque quod descenderit ad genus subalternum per enumerationem certæ speciei, aut quantitatis, propterea inutilis remansit promissio iuxta clara verba *text. in l. ità stipulatus ff. de verb. oblig. ibi*: Imperfecta erit stipulatio, † non secus, ac, si 9 quod pondere, numero mensura continetur sint adiectione ponderis, numeri, mensuræ stipulatus essem: Et exemplis ornat *Molin. vbi supra disput.* 268. *in princ.* propterea vt tali non limitata promissione nulla nascitur 10 obligatio Promittentis, † cum ad effectum inducendi obligationem certa, & explicita esse debeat, *Alex. d. conf.* 169. *num.* 1. *Spad. citat. conf.* 277. *num.* 1. *& seqq. lib.* 2. *Rota coram Seraph. decis.* 1079. *num.* 2. *& decis.* 68. *sub num.* 20. *&* 21. *par.* 6. *rec. & decis.* 1. *nu.* 1. *coram Dunoz. Senior.*

Et sanè rem in claris ponit declaratio ipsius Vignati, de qua deponit Boccuccius, qui affirmat Vignatum ei dixisse: *Vi manderò qualche cosa per detto Signor Carlo, e questo la farò in riguardo vostro per mia cortesia, e non per* 11 *obligo alcuno*: † Qui testis recipiendo postea fert. 25. ad effectum illa tradendi Marabino, testatur illa habuisse cum expressa protestatione, & declaratione; *il detto Francesco Maria Vignati mi disse, che li scudi* 25. *gli li douano*

nata per vna sol volta, e data di sua volontà anco in riguardo di tante istanze fatteli da me, e non
12 *per obligo, o promissione alcuna*: † Ideò in ea nulla vis fieri potest iuxtà notabilem *glossam in l. solet verba qualitatem ff. de offic. Proconf.* ibi: Quod fit gratis, non debet ad necessi-
13 tatem deduci, & sic facit pro rustico, † qui
14 aliquid præstitit aliquamdiù. Et in † dubio
15 omnis interpretatio est sumenda † ad excludendam obligationem *l. quidquid astringendæ ff. de verb. oblig. Spad. d. conf. 277. num. 6. Rota d. decis. 68. num. 22. & 23. par. 6. rec.*

Hinc patet, quod ex d. solutione scut. non potest declarari, nec reduci ad certam speciem antecedens generica promissio, dū ille met testis, qui pecuniam Marabino exbursauit, testatur Vignatum soluisse pro vna vice tantùm sponte, & citra animum se obligandi, cuius testis dictum destruit in-
16 tentionem Marabini, † qui tenetur illud acceptare cum sua qualitate, prout iacet, absque eo, quod valeat illud in odiosis reji-
17 cere, & in fauorabilibus approbare, † cum depositio testis scindi non possit, *Gratian. discept. 339. num. 5. & seqq. Rot. decis. 238. vbi adden. num. 15. coram Greg. & coram Buratt. decis. 611. num. 11. & coram Card. Celsi. decis. 382. eodem numero 11.*

Nec depositio huius testis potest conciliari cum depositione aliorum, dicendo, quod ille deponat de hac protestatione Vignati emissa, priusquam alij testes negocium concluisissent, quia ex combinatione temporum contrarium liquet; Nam alter eorum dicit tractasse *verso il mese d'Agosto* 167 2. & Boccuccius dicit pecuniam cum d. declaratione sibi transmissam in fine men-
18 sis Augusti; Dictio enim, † *verso il mese d' Agosto*, non potest verificari in fine mensis, sed in principio, vel prope principium, cum in subiecta materia importet propinquitatem ad tradita per *Rot. decis. 755. num. 7. coram Corcino.*

Similiter nihil facit, quod Iudex possit de æquitate Iuris canonici declarare in certas, & ambiguas contrahentium promissio-
19 nes, † cum id procedat, quando promissio trahit originem à certitudine alicuius causæ, ob quam ad illam deuentum fuit, vt in exemplo allato per *Card. Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 30. nu. 26.* videlicet si ageretur de promissione dotis in genere, nulla expressa
20 quantitate; † Tunc enim potest Iudex ex qualitate personarum, & quantitate Patrimonij declarare, & reducere incertum ad certum *Rota in Romana dotis 16. Iunij 1673. §. apparet enim coram bo. me. Priolo, Rota decis. 172. num. 34. & seq. par. 6. rec.* vbi quod Iudex ad effectum, vt valeat declarare incerti-
21 tudinem contractus, † debet præscindendo ab ipsa incerta promissione respicere fontem obligationis, & causæ; Vndè talis promissio emanauit, cum & ipsi Sacri Canones † ad lites minuendas sint propensi, vt
22 liquet ex *text. in cap. finem litibus de dol. & contum.*

In proposito deficit causa nam, pro cō sumitur prætensio, quod Vignatus præstiterit impedimentum, ne aliquid Marabino relinqueretur à Paschali, dum illi dissuasit accessum ad Roccam Contradam, quo iuit ipse Vignatus, & fuit hæres institutus; Quia, præterquod ex fide duorum testium constat, quod Vignatus insinuauit Paschali, quod recordaretur Marabini, cessat motiuum, dum non probatur, quod Paschalis certè aliquid relinquere voluisset, & malis artibus fuerit à Vignato ab hac voluntate remotus, & allectus ad testandum ad sui fa-
23 uorem, † cum excluso dolo non sit prohibitum allicere testatorem ad hoc, vt pro ipso Alliciente testetur, est *text. ad litem in l. virum ff. si quis aliq. test. prohib.* & in fortioribus
24 terminis de reuocatione † testam. iam fa-ctâ, dixit *Rota in Romana Testamenti 10. Decembris 1670. §. quod autem, & 12. Decembris 1072. §. vltra quod coram me.*

Si tandem pro causa accipitur prætensio Seruitiorum, quæ Marabinus asserit præstitisse Paschali, hæc non suffragatur, Tùm quia illa negantur á Vignato; Tùm etiam quia promissio, de qua agitur, quatenùs hac de causa facta fuisset, nec sustineretur, cum aliam naturam sortiri non posset, quàm
25 donationis, † quæ sine insinuatione nulla est, vt disponit *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 150.* nil vrgente specioso titulo remunerationis, quia vt donatio remuneratoria non subia-
26 ceat solemnitati insinuationis, † merita donatarij debent cōcludenter probari aliun-
27 de, quàm ex assertione contrahentium, † ne fiat fraus Statuto, *Bellon. conf. 74. num. 3. Rota decis. 917. num. 12. coram Dunoz. & decis. 388. num. 7. par. 6. rec. & in Romana Domus 18. Februarij 1669. §. donatio verò coram Reuerendissimo D. meo Patriarcha Alexandrino.*

Et ita vtraque parte informante resolutum &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Interamnen. Fideicommissi.

Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Duplex prætendebatur extare fideicommissum, Particulare vnum; Vniuersale verò alterum, Quorum primum sicuti resultare visū est ex prohibitione alienationis omnibus facta, ad hoc vt bona perpetuò remaneant in familia pro conseruatione agnationis, ita fuit reiectum secundum, quod prætendebatur per reciprocam institutum, quia illius requisita non concurrebant; imo potius apparebat duos stipites à principio fuisse consideratos, & institutos, ita vt descendentes vtriusque stipitis, suæ propriç lineæ, non autem alterius succedere debeant.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Restitutio in integrum datur aduersus sententiam iniustam.*
2 *Fideicommissum perpetuum, & descensuum ex quibus verbis constitutum esse dicatur, & numer. seqq.*
3 *Prohibitio alienationis adhoc vt bona perpetuò remaneant in familia, filys, & descendentibus, importans mutuũ granamẽ restituendi ad inuicẽ.*
4 *Prohibitio alienationis facta per modum principalis dispositionis, & vestita ratione conservationis bonorum in familia, perpetuum fideicommissum inducit, & num. seqq.*
5 *Fideicommissum perpetuum ex prohibitione alienationis resultat, si testator in casu contrauentionis illam inualidauit, & non alienanti applicauit, & num. seqq.*
6 *Memoria testatoris conseruari non potest, si bona liberè transire possent in heredes, & nu. seqq.*
7 *Bona, quæ liberè transeunt in heredes, eorum proprium patrimonium efficiuntur.*
8 *Prohibitio alienationis inducta adhoc, vt bona remaneant in familia pro conseruatione memoriæ Testatoris.*
Semper durat, & finem operatur effectum donec extet aliquis de familia, qui illam conseruare possit ibid.
9 *Fideicommissum perpetuum in domo paterna de facili præsumitur constitutum, & num. seqq.*
10 *Domus paterna, & Patris Lares propter maiorum imagines solent plerumque à testatoribus diligi.*
11 *Fideicommissum perpetuum ex affectione testatoris, & alijs coniecturis desumitur.*
12 *Fideicommissum expirat si vltimus vocatus sine filijs, & descendentibus decedat.*
13 *Fideicommissarius vltimus remanet Dominus, & potest liberè de bonis fideicommissi disponere.*
14 *Substitutio reciproca cessat si à principio duo filij, & duo diuersi stipites lincarum sint vocati, amplia, vt num. seqq.*
15 *Vocatio filiorum, & descendentium intelligitur diuisim, & discretiuè de filijs, & descendentibus vtriusque linea, absque eo, quod vna pertranseat ad aliam.*
16 *Descendentes vtriusque linea, regulariter intelliguntur gratiam restituere suis descendentibus, non autem alterius.*
17 *Reciproca substitutio non inducitur, vel sine coniecturis ad illam omnino necessarijs, vel nisi concurrunt tria solita requisita à DD. enumerata.*
18 *Reciproca substitutionis requisita qualia sint, & vide num. seqq.*
19 *Voluntati testatoris si fine fideicommisso successiuo, perpetuo, vel reciproca satisfieri non possit, tunc illud semper inducitur, & supra numer. 3. cum seqq.*
20 *Substitutionis reciproca tria solita requisita copulatiuè concurrere debent, ita vt vno deficiente ipsa substitutio deficiat.*
21 *Substitutio reciproca cessat si non facta sit in tota hereditate, aut saltem de hereditate.*
22 *Institutio generalis in omnibus bonis non sufficit ad inducendam reciprocam, cum requiratur substitutio in tota hereditate.*
23 *Vocatio masculorum ante fœminas non est sufficiens coniectura pro inducenda substitutione reciproca.*
24 *Præceptum detandi fœminas intelligitur præcisè in vnaquaque linea non autem, quod de vna linea fiat transitus ad aliam.*
25 *Vocatio fœminarum post omnes masculos intelligenda est ordine distributiuo, scilicet de fœminis cuiuslibet linea in sua tantum linea.*
26 *Lineæ factæ substitutiones si verificari possunt in sua linea, nunquam de vna pertranseunt ad aliam.*
27 *Coniectura non omnes sufficiunt pro inducenda reciproca, sed illæ solum, quæ sunt vrgentes, & voluntatem testatoris pernecesse concludant.*
28 *Vocatio filiorum natorum, & nascturorum ex filijs institutis comprehendit, tam nepotes, quam pronepotes, & alios etiam descendentes ab illis.*
29 *Vocatio discretiua excludit transitum de vna linea ad aliam, & nu. 15.*
30 *Fideicommissum si sine violatione mentis testatoris potest intelligi in vna linea, non extenditur ad aliam.*
31 *Fideicommissa, & onera multiplicari non debent.*
32 *contra Fideicommissum, & pro libertate bonorum semper in dubio iudicandum est.*
33 *Reciproca de linea ad lineam omni possibili interpretatione excluditur.*

DECISIO XX.

PRÆTENDENTES Io: Maria, & alij de Perottis per obitum Francisci Mariæ sinè filijs fuisse ad eorum fauorem purificatum fideicommissum Pompei, introduxerunt iudicium coram A. C. vigore *l fin. C. de edic. Diu. Adrian. toll.* super immissione contra Abbatem Octauianum Spadam eiusdem Francisci Mariæ hæredem scriptum in proprietate, & Iuditham hæredem in vsufructu relictam, & sententiam contrariam reportarunt, à qua licet commissa causa appellationis in Rota, tamen acta non fuerunt in tempore transportata, nec obtenta prorogatio fatalium, vndè dubium proposui super re iudicata, de qua non constare, sed de causis restitutionis in integrum iuxtà modum infrà exprimendum responsum fuit propter existentiam duorum fideicommissorum, quorum alterum particulariter institutum super certis bonis purificatum est in personam illorum de Perottis quibus
1 propterea iniustè fuit denegata † immissio, & proindè competit restitutio in integrum propter læsionem ex iniustitia resultandum vulg. *l. 4. §. condemnatum ff. de re iudicat.*

Existentia fideicommissi particularis liquet ex eo, quod testator antequàm instituerct hæredes Ludouicum, & Paulum, filios iussit, & mandauit (sunt verba testamenti) quod infrascripti eius hæredes non possint, nec valeant vendere, vel alienare, nec in testamento relinquere domum, vbi ad præsens habitat ipse testator, molendina tàm ad granum, quàm ad oleum, quæ ipse habet in vocabulo *lo Staino*, vt ea bona perpetuò

perpetuò remaneàt in familia,& filijs,& de-
scendẽtibus in infinitum, ipsius testatoris &
hoc pro cõstruenda memoria,& Bonis ipsius
2 testatoris &c. † Ex qua dispositione depræ-
hẽditur voluisse testatorẽ super prędictis bo-
nis perpetuum, & descensiuum fideicom-
missum ordinare, cum talis prohibitio, seú
verius ratio prohibendi alienationem dd.
bonorum ad hoc vt perpetuó remaneant in
familia,filijs,& descendentibus in infinitum
3 importet † mutuum grauamen inter ipsos
filios, & descendentes restituendi ad inui-
4 cem per fideicommissum bona † prædicta,
aliàs adimpleri non posset perpetua conser-
uatio bonorum in familia sicut testator eni-
xè optauit *Rota in Perus. fideicommissi de Bigaz-
zinis* 14. *Nouembris* 1605. *coram Litta apud
Giouagn. cons.* 75. *num.* 72. *lib.* 1. *& in Firmana fi-
deicommissi* 16. *Aprilis* 1663. § *de fideicommis-
sis coram bo. mem. Card. Vicecomite, Aldograd.
cons.* 92. *num.* 14. *lib.* 1. maximè,quandò prout
hic, prohibitio ne dum est per modum
5 principalis dispositionis, † & vestitur. opti-
ma ratione conseruationis bonorum in fa-
milia *Bartol. in l. Pater fil.* § *fundum. num. vlt. ff.
de leg.* 1. *Curt. Iun. cons.* 145. *num.* 6. *Menoch. cons.*
148. *num.* 43. *Rota decis.* 496. *num.* 4. *par.* 13. *re-
cent. & in Anconitana fideicommissi* 3. *Iunij* 1672.
§. *nàm testamentum coram me,* Verum etiam
quia testator in casu alienationis, illam in-
6 validauit, † & rem alienatam applicauit al-
teri non alienanti, vt ponderat *Rota coram
Bich. decis.* 343. *num.* 16.

Quod etiam comprobatur ex illis verbis:
& hoc pro conseruanda memoria, & bonis
7 ipsius testatoris, † quæ non posset conser-
uari, dum bona quæ transeunt liberè in
hæredes efficiuntur illorum patrimonium,
8 absque † eo quod amplius memoretur de-
functus, qui illa reliquit, Ideò ne memoria
pereat, sed viuida seruetur, perneceśsè dici
debet fuisse inductum fideicommissum, per
quod bona, siuè per contractus,siuè per vl-
timas voluntates transire nequeunt ad ex-
traneos, donec remanear aliquis de fami-
9 lia, † qui ea possidendo possit defuncti me-
moriam conseruare latè *Rota in Firmana fi-
deicommissi de Fulchis* 28. *Nouembris* 1670. §.
*quamuis enim, & §. præcipuè coram R. P. D. meo
Vicecomite,* præsertim quia inter ista bona re-
10 peritur domus paterna, † in qua testator
11 habitabatur. Isti enim Patris lares † solent
à testatoribus propter maiorum imagines
in eis particulariter diligi ad *text. in l. lex qua
tutores. C. de administr. tutor.* ex qua affectione
iunctà cum alijs coniecturis facilè desumi-
12 tur fideicommissum † ad hoc vt huiusmo-
di genus bonorum perpetuò conseruentur
in familia *Fusar. qu.* 530. *num.* 9. *Petr. de fideic.
qu.* 1. *num.* 93. *Rota coram Buratt. decis.* 108. *nu-
mer.* 13. *& in d. Firmana fideicommissi de Fulchis
d.* § *præcipuè coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Quo verò ad alterum fideicommissum
vniuersaliter superioribus alijs bonis ordi-
natum, iustè fuit Perottis denegata immis-
sio, quia, cum linea Ludouici vnius ex hæ-
redibus institutis, à quo Franciscus Maria
trahit originem, in eo propter mortem si-
13 ne filijs defecerit, † expirauit fideicommis-
14 sum, † & propterea rectè potuit ipse de
portione ab initio obuenta Ludouico, ad
sui libitum disponere *l. qui solidum* §. *penult.
ff. de leg.* 2. *Peregrin. artic.* 42. *num.* 2. *Rot. dec.* 817.
num. 12. *coram Dunozet. & decis.* 221. *numer.* 27.
coram Peutinger.

Nec visum est subsistere, quod in hoc fi-
deicommisso,prout in alio contineatur re-
ciproca de linea ad lineam, propter quam
Perotti prætendebant vocari ad portionem
de qua Franciscus Maria testatus est, quia
huiusmodi substitutio non legitur in ver-
bis testamenti,imò cum ab initio Pompeius
testator instituendo æqualiter duos suos fi-
lios, constituerit duos diuersos stipites li-
15 nearum, † ex hac distincta constitutione,
non censetur ordinata substitutio reciproca
de linea vnius ad lineam alterius, sed dum-
taxat dicitur discretiuè ordinatum fidei-
commissum inter descendentes vniuscuius-
16 que lineæ, ità vt vocatio † filiorum, & de-
scendentium intelligatur diuisim, & discre-
tiuè de filijs, & descendentibus vniuscuius-
que hæredis à principio instituti de Patre
17 in filium, † non autem, intelligantur gra-
uati descendentes ex vna linea restituere de-
scendentibus ex altera, sed quælibet linea
dicitur habere proprium, & diuersum gra-
uatum, qui debeat restituere suis descen-
dentibus iuxtà communem sententiam, de
qua testantur *Alciat. cons.* 87. *num.* 2. *Mezoch.
cons.* 376. *num.* 10. 29. & 41. *Peregr. artic.* 27. *à
num.* 3. *& cons.* 133. *num.* 12. *& cons.* 37. *num.* 9.
lib. 3. *Ruin. cons.* 134. *num.* 7. *lib.* 2. *Fusar qu.* 475.
num. 3. *& cons.* 2. *num.* 10. *Rota coram Seraph. de-
cis.* 1083. *num.* 3. *& coram Merlin. decis.* 798. *nu-
mer.* 26. *& decis.* 103. *num.* 21. *coram Carill.* vbi
aderat vocatio in infinitum, *& in Anconitana
fideicommissi* 23. *Martij* 1667. §. *ex hac enim co-
ram Reuerendissimo Alexand. in recent. decis.* 68.
num. 1. *par.* 15. vbi hanc esse receptissimam
conclusionem, & in hoc Sacro Tribunali
passim approbatam.

Et quamuis ab hac sententia recedatur
quoties adsunt coniecturæ, necessario præ-
18 seferrentes reciprocam linealem,† vel con-
currunt illa tria, quæ ad hunc effectum re-
quirunt DD. & enumerat *text. in l. Titia Seio*
§. *Seia libert. ff. de legat.* 2. nempè vt sint om-
nes vocati illi inter quos dicitur facta reci-
proca, secundum quod substitutio sit facta
vltimo morienti tertium, vt sit in tota hæ-
19 reditate, † quæ requisita si iunctim concur-
rant reciproca linealis licèt non expressa,
20 venit in necessariam consequentiam, † cũ
aliter voluntati testatoris satisfieri non pos-
sit. *Mantic. de coniectur. vlt. voluntat. lib.* 7. *tit.* 5. *nu.* 3.
Menoch. præsumpt. 72. *num.* 1. *lib.* 4. *Marescot. var.
resolut. lib.* 1. *cap.* 66. *num.* 2. *Rota in Senogallien.
fideicommissi* 22. *Iunij* 1676. *coram me,* & prius
in Pisauren. fideicommissi 29. *Martij* 1666. §. *non
subsistit. coram Reuerendiss. Patriarcha Alexand.*

Hæc autem requisita in proposito defi-
ciunt

ciũnt, nãm quidquid sit de primo, & secundo, certum est, quod deest tertium nempe
20 substitutio in tota hæreditate, † sine quo tacita reciproca nunquàm dicitur inducta, cùm hæc tria requisita copulatiuè, & coniunctim concurrere debeant ità vt vno deficiente deficere dicatur ipsa substitutio *Crenett. conf. 161. num. 7. Surd. conf. 329. num. 7. Symon de Pret. de interpret. vlt. volunt lib. 3. interpret. 3. fol. 1. num. 24. Alteograd. conf. 60. num. 61. lib. 1. & in d. Pisauren. §. caterum.*

Quod verò deficiat hoc vltimum appareret ex lectura testamenti, vbi testator in defectum omnium masculorum substituit fœ-
21 minas, † vndè cum nullam mentionem fecerit de tota hæreditate, aut saltèm de hæreditate simpliciter, deficit substitutio in tota hæreditate, & consequenter cessat reciproca, quæ ad sui subsistentiam hoc requisitum exigit copulatiuè cum aliis *Soccin. Iun. conf. 164. num. 3. & 4. lib. 2. Onded. conf. 60. nu. 60. lib. 1. & in d. Pisauren. §. caterum*, Nil vrgente præcedenti institutione generali in omni-
22 bus bonis, † quia ad effectum inducendi hoc requisitum non suffragatur, vt tradit *Alciat. conf. 87. num. 8. lib. 9. Menoch. præsumpt. 41 num. 42. & 43. lib. 4. & conf. 327. nu. 30. Surd. conf. 315. num. 43. Intrigl. de subst. cent. 2. q. 774. num. 52. Rota in Ciuitatis Castellana Bonorum 3. Martij 1670. §. exclusa coram R. P. D. meo Calatain.*

Vltrà deficientiam requisitorum, nec concurrunt coniecturæ nàm illa desumpta ex vocatione masculorum antè fœminas non-
23 est sufficiens, † quia firmo manente, quod ab initio plures lineæ separatim, sint designatæ, talis præsentatio masculorũ intelligitur restrictiuè in quolibet linea, non autem ampliatiuè de vna ad aliam, sicuti declarant *Surd. conf. 315. sub nu. 59. Rota decis. 289. nu. 12. par. 13. rec.* & distinguendo tradit *Eminentissimus Ottobon. decis. 167. num. 19.* prout nec est releuans altera elicita ex præcepto dotandi
24 fœminas, † quia id æquè benè potest adaptari, & sortiri effectum suum in linea, & descendentia vnius, absque eo quod trahatur ad aliam, vt præcisè dixit *Rot. in d. Pisauren. fideicommissi §. quod autem sicuti* de vocatione
25 fœminarum post omnes masculos, † quod sit intelligen. retento eodem themate distributiuo *Rota coram Vbald. decis. 10. num. 4. & coram Bich. decis. 279. num. 10. vers. sed in casu nostro*, & idem dicendum est de alijs coniecturis recensitis per informantes in quibus pariter militat eadem ratio, & equiuocum, quod quælibet ipsarum verificari potest in-
26 sua linea, † vndè ex illis nihil inferri potest, cum ad hunc effectum non omnes conic-
27 turæ admittantur, † sed solum illæ quæ sunt vrgentes, & concludentes, voluntatem testatoris fuisse inducendi reciprocam de vna ad aliam lineam *Ripa in l. haredes mei §. cum itâ num. 17. ad Trebell. Menoch. conf. 489. num. 10. Rot. decis. 497. nu. 8. par. 9. rec. & in Ranenaten. fideicommissi 24. Februarij 1668. §. con-*
tra Rura coram Illust. Ottalora Præside Granaten.

Quinimò adest coniectura in contrarium desumpta ex vocatione filiarum natarum, & nascitura rum ex filijs, & successoribus,
28 quæ † vocatio, cum comprehendant, tàm neptes, quam proneptes, aliasque fœminas descendentes ab hæredibus institutis, & sic à pluribus lineis, supponit à principio discret-
29 tiuam vocationem † excludentem transitum de vna ad aliam lineam, vt notat *Rot. in d. decis. 68. num. 3. par. 15. recent.* Quandò enim fideicommissum sine violatione mentis te-
30 statoris, † potest intelligi in vna linea, non
31 debet extendi ad aliam, ne † multiplicentur
32 onera, cum in dubio semper contra † fideicommissum, & pro libertate bonorum sit iudicantes, & in specie ad exclusionem re-
33 ciprocæ de linea ad lineam † sumendam esse omnem possibilem interpretationem *Cesfal. conf. 430. num. 17. & 18. Rot. decis. 497. num. 7. par. 9. rec. & coram Carillo d. decis. 105. num. 21. & in d. decis. 68. num. 13. & 14. par. 15. recent.*

Et hoc modo decisum fuit vtraque parte informante &c.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Ianuen. Archipresbyteratus.

Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur Regula Cancellariæ 45. de præstandis consensibus in resignatione beneficiorum, eaque deciditur procedere etiam in coadiutorijs, sed quia forma, in ea præscripta seruata non erat, consensus huiusmodi, quamuis in illius exequutionem præstitus, suffragari non poterat; plura itaque de vtriusque materia formæ, & consensus explicata sunt.

SVMMARIVM.

1 *Auditores Rotæ in extendendo decisiones quandoque vtuntur formalibus verbis suorum Coauditorum.*
2 *Consensus in resignationibus requisitus à regulis Cancellariæ non debet extendi ad coadiutorias.*
3 *Consensus exorbitans à iure non extenditur de casu ad casum.*
4 *Consensus de iure communi præstari potest, etiam per epistolam.*
5 *Forma adimpleri debet in modo præfixo, & quècumque alium modum, etiam à iure admissum, aut æquipollentem excludit.*
6 *Consensus qui in resignationibus præstatur, differt à consensu in coadiutorijs requisitus & qualiter.*
7 *in Coadiutorijs qualiter exigatur consensus Coadiuti.*
8 *Regula Cancellariæ 45. de præstandis consensibus in resignatione, habet etiam locum in coadiutorijs, & plura de ea vide per totam decis.*

9 *Doctoris dictum non habentis doctorem contrarium dicitur casus legis.*
10 *Stylus Dataria probatur ex attestatione fiorum officialium.*
11 *Officiali plenè creditur in his, quæ spectant ad eius officium, & num. 13. & vid. n. 15. & 16.*
12 *Reformatio fan. mem. Pauli V. taxat mercedem notarij tam pro consensu resignationis, cessionis &c. quam altero Coadiutoriæ.*
13 *Notario Rotali etiam creditur super stylo Dataria ex ipsius actis probato.*
14 *Observantia interpretatiua declarat quid in Regulis Cancellariæ fuerit comprehensum.*
15 *Observantia interpretatiua etiam ex non facto deducitur.*
16 *Fides officialis non indiuiduantis casum contrarium nihil probat.*
17 *Stylus probari debet in casu de quo agitur.*
18 *Attestationes nec etiam officialium attenduntur, si habeam Doctores, & decisiones Rotæ in contrarium.*
19 *Consensus præstitus contra formam à lege, vel statuto præscriptum, non attenditur.*
20 *Forma respicientis modum, & ordinem perficiendi actum, non adimpletur per æquipollens.*
21 *Decretum irritans eo magis facit formam non posse adimpleri per æquipollens.*
22 *Iuramentum extensum à notario, & in mandato procuræ non contentum in nihilo suffragatur.*
23 *Iuramentum ab absente expleri non potest sine expresso, & claro mandato.*

DECISIO XXI.

BIS decisum fuit ad fauorem Pauli Æmilij constare de eius bono iure super Archipresbyteratu resignato per Patruum, vt in decisionibus 29. Maij, & 11. Decembris 1673. eo quod prætensa à Hieronymo Coadiutoria non subsisteretur ex defectu consensus non præstiti ad formam Regulæ Cancellariæ 45. & reproposita hodie causa sub consueto dubio, An sit standum, vel recedendum à decisis, DD. steterunt in decisis.

Libenter describo quod ampliùs dixit vnus ex DD. omnesque concordes cum eo
1 conuenere, † ciusq; verbis formalibus vtar, vt aliquando fecit *Arguell. dec.* 116.

Huius causæ (inquit ille) principalis inspectio est, vtrum Regula 45. Cancellariæ de consensu in resignationibus præstando habeat locum in Coadiutorijs.

2 Pro † negatiua vrgere videbatur, quod cũ
3 consensus ille exorbiter à iure nõ debeat † de casu ad casum ex identitate rationis extendi, vt in terminis Statuti *decis.* 502. *num.* 1. *par.* 2. *recent. coram Cardinali Celso decis.* 327. *num.* 12.
4 Dicitur autem exorbitare à iure, † quia ius admittit etiam per epistolam consensum posse præstari *l.* 2. *ff. de alli. & obligat. cum alijs per Gonzal. glos.* 47. *n.* 36. Regula autem præfata cum præscribat certam formam, præsentibus scilicet in Curia vt personaliter illum præstent, absentibus verò per Procura-
5 torẽ in Cancellaria, † excludit modum præfatum à iure admissum, & quemcumque alium æquipollentem, vt firmat *Rotæ coram Duran. decis.* 225. *à num.* 12. *vsque ad fin. Coccin. decis.* 1988. *à num.* 15. *ad* 39.

Rursùs consensus, qui præstatur in resignationibus, † nõ videtur esse idem qui præ-
6 statur in Coadiutorijs, quia primus operatur effectum suum statim atque fuit præstitus, effectus verò secũdi, † differtur post mortem
7 Coadiuti, vt benè distinguit *Rot. coram Pur. decis.* 108. *num.* 2. 3. *lib.* 2. *coram Mobedan. decis.* 10. *circa med. vers. Nec obstat quod per consensum de priuileg.*

Et demum cum consensus adhibendus in Coadiutorijs fuerit adinuentus vt obuiaretur fraudibus, & ne postessoribus beneficiorum contra propriam voluntatem darentur Coadiutores, videbatur iam prouisum huic inconuenienti si de huiusmodi consensu quomodocumque appareret.

8 Verùm his non obstantibus, † contraria sententia in decisionibus firmata videtur verior, & propterea standum in decisis.

Habemus enim *Gonzal. Louer. & Monetam in decisionibus*, & signanter *in prima allegatos* §. *Quæstio non fuit*, firmantes Regulam 45. de consensu adhibendo in Resignationi-
9 bus, procedere etiam in Coadiutorijs, † contra quos cum huc vsque nemo alius allegetur Doctor, qui contradicat, eorum decisio dicitur casus legis *Sard. decis.* 329. *nu.* 36. *cum alijs in dicta prima decisione allegatis* §. *Replicabunt*; Quibus nunc superadduntur *decis.* 349. *à num.* 9. *par.* 4. *recent. quæ est inter impressas coram Manzanedo decis.* 490. *num.* 15. *& nouissimè decis. coram bo. me. Priolo in Calaritana Pensionis* 1. *Februarij* 1672. §. *Quibus pro integranda*. †

His accedit stylus Datariæ probatus, ex il-
10 lius officialibus, † qui cũ deponant circa pro-
11 prium officium, † iis credendum est, *Rot. decis.* 197 *num.* 4. *par.* 4. *diuers. cum allegatis in decisione causæ* §. *sed ex contrario*.

Et concordat Reformatio Tribunalium
12 Vrbis fa. me. Pauli V. † quæ *in cap. de Notarijs Cameræ* inter taxas pro consensu præstando in Resignatione, Cessione &c. taxat explicitè pro consensu Coadiutoriæ pro Notario ducatum vnum; Et insuper attestatio Nota-
13 rij Rotalis, † referentis ex perquisitione plurium Coadiutoriarum expeditarum tàm ante annum 1666. quàm post, in omnibus à tergo supplicationis apparere consensum præstitum personaliter à Procuratore Coa-
14 diuti: † Ex quibus deducitur obseruantia interpretatiua Regulæ pro comprehensione Coadiutoriarum ad *Rotam decis.* 605. *num.* 5.
15 *& 6. par. 2. recent.* quæ obseruantia, † etiam ex non facto deducitur, *Rot. decis.* 520. *num.* 15. *par.* 13. *recent.*

Non obstantibus alijs attestationibus, de
16 quibus infra aliorum expeditorũ, † quia non indiuiduant casus, quibus ita obseruatum fuit, prout indiuidant dicti Officiales Data-
17 riæ in oppositum testantes, † & prout est necessarium ad probandum stylum, *Paris. cons.* 112. *à num.* 12. *lib.* 4. *Rota coram Cardinali Celso decis.* 13. *num.* 12. Deinde quia contrariæ attesta-

testationi resistunt Doctores, & decisiones in specie firmantes vt supra Regulam Resignationum comprehendere Coadiutorias, & interpretatio ex obseruantia vniformi deducta.

Præmisso autem quod in Coadiutorijs locum habeat dicta Regula, certum est quod illius requisita non fuerunt in casu præsenti seruata; Omisso enim, an consensus potuerit à Procuratore absente per epistolam præstari, qui si præstetur à Principali præsente in Curia, debet præstari personaliter, & si absente per Procuratorem suum (ad literam Regulæ, ita videretur personaliter præstandus à Procuratore) non fuit tamen præstitus cum iuramento, nec cum expresso consensu ad expeditionem literarum, quæ duo sunt omninó necessaria, vt habetur ex litera ipsius Regulæ, vnde ex vtriusque requisiti defectu actus fuit frustratorius, & cõsensus inanis, cum enim forma respicit modum, & ordinem perficiendi actum, exigitur implementum præcisum in omnibus, nec adimpletur per æquipollens *Rota coram Durano d. decis.* 225. *à num.* 12. præsertim stante decreto irritante ex verbis Regulæ, ibi: *Litere Apostolice nullatenus expediantur &c.*

In nihilo obstante extensione in instrumẽto facta per Notarium de iuramento, & consensu expeditioni literarum præstitis; Quia repugnant Chirographo, in quo Procurator nec iurasse, nec consensisse literarum expeditioni legitur, & repugnat amplius actui ipsi iuramenti, requirenti factum positiuũ, & solemnitatem extrinsecam per tactum scripturarũ ab absente nullatenus explebilem sine expresso, & claro mandato *ad vulgat. regulas*. Vnde ex supradictis, & alijs congestis per Scribẽtes pro Paulo Æmilio, cum quibus transiit illæ vnus ex Dominis, cæterique alij, transeo & ego, & concludo decisionem.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Fides Officialium Cancellariæ.

Attestationes superius ab vtraque Parte adductæ, & in decisione indicatæ sunt infrascriptæ cum opportuna licentia.

Noi infrascritti Curiali, e Speditionieri di Dataria, e Cancellaria Apostolica facciamo piena, & indubitata fede essersi osseruato, e tuttauia osseruarsi tanto nelle Risegne, quãto nelle Coadiutorie di dare il consenso alle speditioni delle Bolle; qual consenso si dà di presenza qui in Roma tanto da' Principali, quanto da' Procuratori con giuramento attuale nelle mani de' Notari di Camera, e ciò sappiamo come pratici Speditionieri, Curiali di molti anni.

Altera Fides aliorum Officialium.

Noi infrascritti Curiali, e Speditionieri di Dataria, e Cancellaria di Roma facciamo piena & indubitata fede qualmente essendo assenti di Roma i Procuratori deputati nelli mandati di procure per consentire alle Coadiutorie, Rassegne, Cessioni, e Cassationi di pensione, o diuisione, & in qualsiuoglia altre materie di Dataria, doue si ricerca il consenso di detti Procuratori, massime doue è la clausola substituen. il solito è, che ritrouandosi detti Procuratori amalati, o impediti da loro negotij di non potere venire di persona in Roma per dare i consensi opportuni, di consentire, o per instromento publico, che fà il Procuratore auanti il notaro publico nel luogo oue si ritroua, quale si manda in Roma, o vero per lettere proprie, quali si chiamano per *publicum documentum*, e vengono riconosciute da persona cognita qui in Roma, quali hanno il medemo effetto, & il medemo vigore, come se il Procuratore hauesse dato di propria persona il consenso, & mediante *suo iuramento, & tactis scripturis*, si fà la solita speditione, senza altra solennità con stendere à tergo delle Bolle *consensit &c. iurauit &c.*

R. P. D. CALATAIV.

Æsina Successionis.

Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

Causa inimicitiæ vocatus non erat consanguineus proximior ad interessendum in contractu mulieris, cum igitur ad eam probandam remissoria peteretur, illa fuit sine dubitatione cõcessa, quia talis probatio ponebat falcem ad radices, non obstante, quod diceretur materia obiectiua, quia erat de iure dantis, quodque illa iudici narrari debuisset, quia hoc post factas probationes discutiendum relinquitur.

SVMMARIVM.

1 *Inimicitia est legitima causa non vocandi proximiorem in contractu proximioris ad formam Statuti, & num.* 2.
3 *Remissoria non denegatur, data relenantia materie articulata.*
4 *Suspicio calumnie cessat, data relenantia articulorum.*
5 *Examen nouum semper conceditur, quamuis super diuersis articulis alij testes fuerint examinati.*
6 *Inimicitia probatio quatenus dicatur materia obiectiua.*
7 *Obiectiua materia non reputatur, quæ principaliter, vel secundario continet ius articulantis,*
8 *Inimicitia, si remoueri pretenditur per reconciliationem sequutam, illa probari debet precisè de tempore, de quo agitur.*
9 *Probatio probationem non excludit.*
10 *Inimicitia consanguinei an iudici explicari debuis-*

habuisset, vt contractus sine illius interessentia subsistat.

DECISIO XXII.

QVONIAM sub die 22. *Iunij proximi præteriti resolutum fuit donationem inter viuos factam ab Aurelia † fauore Hiacynthi filij fuisse inualidam, eo quia non fuerint vocati proximiores, & præcipue Antonius Nepos, qui tẽpore stipulatę donationis reperiebatur in Castro Beluederij, & poterat commodè interuenire, ideo petita fuit remissoria ad probandum, quod inter Hiacynthum, Aureliam, & Antonium tunc temporis aderat ex causa rixæ inimicitia capitalis, † & per consequens non erat vocandus, quam Domini concedendam esse dixerunt.*

Quia sumus in prophanis, & probatio dictæ inimicitiæ est releuans, † ea enim habetur pro legitima causa non vocandi proximiores, vt dixit Rota decis. 11. num. 10. post Pichum ad Statut. Vrb. data autem † releuantia non solet remissoria denegari *Rota decis. 256. num. 1. par. 4. tom. 2. rec, & coram Reuerendissimo Otthob. decis. 119. num. 1.* & exinde etiam † cessat quælibet suspicio calumniæ *Rota coram Verallo decis. 56. num. 3. par. 3. & coram Eminentissimo Otthob. decis. 31. num. 11.*

Non obstat, quod alia fuerit concessa remissoria, & desuper fuerint testes examinati, † quia dum non emanauit super eisdem articulis, sed super aliis longe diuersis non impedit, quin de nouo sit concedenda *Rota coram Peutingerio decis. 275. num. 4.*

Minus vrget, quod materia sit obiectiua, quia talis dici non potest eo ipso, quod principaliter, † vel secundario ius articulantis includit *Rota coram Coccin. decis. 2106. numer. 9.*

Multoque minus releuant epistolæ de nouo exhibitæ ad excludendam dictam inimicitiam, † nam præter quod non percutiunt tempus precisum stipulati contractus, prout requiritur, nec sunt recognitæ, intrat in proposito vulgata regula, † quod probatio probationem non excludit *Rota decis. 1847. num. 10. & decis. 2049. numer. 7. coram Coccino.*

An autem dicta inimicitia debuerit exprimi Iudici, nec ne, † videbitur post factas probationes in disputatione super meritis.

Et ita vtraque &c.

Supra in alio præcedenti tomo 2. decimæ octauæ partis adest quæ hic altera in eadem causa adnotatur decisio, & est ibi in ordine 753.

R. P. D. RONDININO.

Auximana Pecuniaria.

Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

De donatione excipiebant filij aduersus creditores patris donatarij, sed quia ipsi non poterant ad illã admitti, nisi vti hæredes eiusdẽ patris, ideo ad aliã exceptionem restitutionis in integrum aduersus inconsulto illius aditam hæreditatem conuolarunt; verum quia inter maiores agebatur, & neque de læsione, neque de negatiua bonorum constabat, ideo hęc etiam illis denegata est.

SVMMARIVM.

1 *Filij hæredes Patris donatarij non possunt excipere de donatione illi facta contra creditores eiusdem Patris.*

2 *Restitutio in integrum sine læsione maioribus non datur aduersus inconsulto aditam hæreditatem, amplia vt ibidem.*

3 *Testes deponentes hæreditatem esse valde ære alieno grauatam, non probant sine iustificatione æris alieni.*

4 *Fides simplex non attenditur, nec facit fidem.*

5 *Læsio non solum concludenter, sed etiam magna probanda est, ad effectum restitutionis in integrum in maioribus, & sup. num. 2.*

6 *Status hæreditatis firmari debet adhoc, vt negatiua non existentia aliorum bonorum possit dici probata.*

7 *Donator vniuersalis si sibi reseruauit vsumfructum, sola possibilitas, quod ex illo aliquid superluerari potuerit.*

Excludit negatiuam, nihil amplius quam bona donata in eius hæreditate remansisse.

8 *Fideiussor, maximè reportata promissione indemnitatis, si soluit, debet à debitore relenari.*

DECISIO XXIII.

REVOCATA per Rotalem sententiam latam à R. P. D. meo Bourlemonte sententia A. C. concedente Io: Baptistæ, & aliis de Gallis restitutionem in integrum aduersus inconsulto aditam hæreditatem Dioneæ eorum Auiæ, fuit postea dubitatum, an Rotalis sententia esset confirmanda eumque illam confirmandam esse DD. dixissent, vt in decis. 2. * Decembris 1676. coram me, hodie in decisis renouata disputatione permanserunt.

Siquidem cum non amplius impugnaretur prædictam Dioneam donasse Leoncllo filio, & respectiuè Patri istorum de Gallis acceptanti pro se hæredibus, & successoribus quibuscunque, ac proinde fratres de Gallis reos conuentos, non simpliciter tamquam filios, sed tamquam hæredes Patris Donatarij in ea bona succedentes, † de hac donatione aduersus creditores excipere non

posse,

posse, vt latè firmat *decisio huius causæ 2. Decembris 1675. coram R. P. D. Bourlemont, & par. 2. Decembris 1676. §. nulla habita coram me*, restricta proindè fuit difficultas ad duas exceptiones propositas à fratribus de Gallis, non aditæ scilicet ab illis hæreditatis Auitæ, & debitæ in integrum restitutionis, quatenus de hac additione constaret.

Verùm quoad priorem exceptionem, non aditæ scilicet hæreditatis Auitæ, dicebant DD. de illius additione satis constare ex iudiciali declaratione, quæ non fuit simplex confessio Procuratori, sed ipsorummet Principalium ibi: comparuerunt personaliter in iudicio Io: Baptista, & Rodulphus fratres de Gallis, atque ex ipsa formali additione iudicialiter facta à Rodulpho de Gallis, tàm proprio, quam fraterno nomine, & ab ipso fratre ratificata, vt in Summario de Gallis *num.* 1. & in Summario responsionis Capituli Auximani pariter *numer.* 1. & ideò 8
corruere alteram exceptionem debitæ restitutionis in integrum aduersus prædictæ hæreditatis inconsultam additionem cum non docetur de læsione, & quidem ex causa
2 magna requisitæ, † ad hoc, vt maioribus concedatur hæc restitutio post quadriennium, stante etiam verisimili notitia æris alieni de tempore aditæ hæreditatis ex eo, quod à die illius delationis vsque ad additionem sex integri anni effluxerunt, quamque hæreditatem ipsi adeuntes in actu additionis lucrosam asseruerunt Summario de Gallis *coram R. P. D. meo Bourlemont num.* 4. vt in proposito comprobant *Odd de restit. in integr. par. 2. qu. 62. art. 14. num. 133. & qu. 89. artic. 7. sub num. 52. & 53. Rota recen. par. 9. decis. 82. numer.* 6. & 7. cum similibus.

Neque ad probationem læsionis habita fuit in consideratione extraiudicialis attestatio duorum testium, qui asseruerunt hæreditatem Dioneæ magno ære alieno grauatam ob plurium censuum creditores, † quia
3 nec censuum instrumenta exhibentur, nec
4 aliqua de his affertur iustificatio, † sine qua simplex fides non attenditur ex vulgari regula, de qua *DD. in l. 3. §. ideoque ff. de testibus* cum concordantibus.

Eadem verò ratione respondebant DD. ad reliqua deducta ad probandam læsionem ex editione insurgentem, quia cum sint simplices illationes nullatenus iustificatæ, vel ex solis extraiudicialibus attestationibus desumptæ, de his nulla potuit haberi † ratio,
5 in hoc præsertim casu, in quo ex superius dictis magna læsio concludenter probanda fuisset.

Præterea ad exclusionem læsionis considerabant Domini, quod nunquam fuit firmatus status hæreditatis Dioneæ, † prout
6 erat necessarium ad hoc, vt probaretur non extitisse alia bona *Conarru. in cap. si heredes sub num. 9. de testam. Cirtac. contr. 294. numer. 5. Modern. Forolivien. Consult. 19. num. 14. Rota coram Caualer. decis. 246. num. 2. & seqq.*

Neque dictum statum insurgere ex donatione omnium bonorum facta ab eadem Dionea, Leonello filio, quia cum ia ea vltra scuta 2000. illa sibi reseruauerit suppellectilem albam, & vsumfructum omnium bonorum sua vita durante, ex quo spacio temporis, quo superuixit, potuit alia bona ac-
7 quirere, † hæc sola possibilitas sufficit ad effectum excludendi negatiuam, quod in hæreditate nulla alia extarent bona, quam reseruata in donatione *Cancer. var. resolut. par. 3. cap. 2. num. 120. & seqq. Capic. latr. decis. 44. numer. 20.* & in decisionibus huius cauæ 2. *Decembris 1675. §. dixerunt in fin. coram R. P. D. meo Bourlemont, & pariter 2. Decembris 1676. §. neque dici coram me.*

Et quatenus hæreditas Dioneæ consisteret dumtaxat in scutis 2000. in donatione reseruatis, adhuc dicebant Domini non constare de læsione, quia Dionea fideiussit pro Leonello filio, reportata promissione indemnitatis, † ideòque si à creditoribus soluere cogeretur deberet releuari ex hæreditate Leonelli, cuius sunt etiam hæredes isti de Gallis, sicque semper salua erunt in eius hæreditate dicta scuta 2000.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alio precedenti tomo 2. adest hic altera confirmata decisio, que ibi est in ordine 472.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Fulginaten. Fructuum.

Lunæ 15. Februarij 1677.

ARGVMENTVM.

De proximioris vocatione tractatur, quæ æquè in successionibus, ac etiam in Legato magis proximiori debetur, cum eadē vtriusque, & par ratio esse soleat, ex maioritate affectionis ab ipsa proximitate desumpta. atque ideo legatum dotis proximioribus relictum, magis proximiori præstandum esse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Aetate maior, & in gradu testatori proximior semper in iure præfertur.*
2 *Legatum ad normam, & aquitatem adicti successorij debetur.*
3 *Legatum dotis à testatore relictum, debetur primo loco magis proximioribus, & ætate seuioribus.*
4 *Nomen* fœminarum *dicitur nomen collectiuum.*
5 *Vocatio* fœminarum *quia dicitur collectiua, intelligitur facta ordine successiuo.*
6 *in Gradu proximior æquè in successione, ac etiam in legato præfertur.*
7 *Affectio testatoris erga magis proximiores semper de iure præsumitur.*

8 *Affectio testatoris erga sibi magis proximiorem prælationem, inducit.*

9 *inter Descendentes testatoris, eiusdemque lineæ, magis proximiores præferuntur.*

10 *Filiatio, & descendentia probatur ex fide Baptismatis, & depositionibus testium.*

DECISIO XXIV.

INTER cætera bona, in quibus institutis hæredibus Boncompagno, & Carolo fratribus cum perpetuo fideicommisso ad fauorem descendentium ab eis, & posterorum de agnatione Troilus Boncompagnus Episcopus Fulginaten. possedit etiam domum in Vrbe, cuius pensiones inuestiri voluit in societatibus officij, & inuestiendo multiplicari ad hoc, vt inseruiant pro fœminis dotandis; Hæc domus fuit retracta vigore Gregorianæ Constitutionis eiusque prætium conuersum, seu assecuratum super Prædio sito in Territorio, siue Agro Fulginaten. in Contrata *delle Spinete*.

Quod Prædium cum exijsset de agnatione, & contra mentem testatoris transijsset in Tarquiniam Rampescam, Boncompagnus Iunior, & Troilus fratres petierunt immissionem in prædium subrogatum, & fructus, eaque concessa dum disceptaretur super fructibus, & eorum liquidatione cum Placida Tignosina hærede supradictæ Rampeschæ, fuit admissa ad causam Maria Cintia Clara Boncompagna Soror eorumdem Boncompagni Iun. & Troili petens dotem sibi constitui ante filias Boncompagni; vnde subrogatus in locum bonæ memoriæ Prioli inquiren. proposui, an, & cui sit danda prælatio in dotatione.

Et fuit resolutum pro Maria Cinthia Clara informante, cum sit ipsa, & ætate maior, & gradu proximior testatori, quàm sint fi-
1 liæ Boncompagni, † Ideoque in iure po-
tior *regula, qui potior de reg. iur. in* 6. ad nor-
2 mam, & æquitatem † Edicti Successorij *l.* 2. *ff. de succeff. edict. Rota coram Zurat. decis.* 19.
3 & in † puncto dixit *Rota decis.* 15. *numer.* 21. *coram Eminentissimo Domino meo Cardinali Otobono.*

Fauetque maximè voluntas testatoris, qui gradatim in dotatione procedendum con-
4 stituit sub nomine † collectiuo fœminarum,
5 quo † casu vocatio facta intelligitur ordine successiuo *l. si plures* 96. *ff. de leg.* 3. *l. cum ità* 33. *§. fin. ff. de leg.* 2. *Peregr. de fideic. art.* 17. *num.* 13. *Fusar de subst. quæst.* 358. *num.* 2. *Rota decis.* 81. *num.* 11. *vers. quoniam vltra par.* 5. *rec. Arguelles decis.* 81. *numer.* 2. & 3. itaut gradu
6 proximior † veniat præferenda.

Et eo rationabilius, quo maior erga ip-
7 sam † præsumitur testatoris affectio, quæ
8 quidem † ingens momentum ad prælationem inducere censetur *l. Publius §. fin. ff. de vsufr. & Ermogen. l. cohæredi §. qui discretas ff. de vulg. & pupill. l. si vinæ matre C. de bon. matern. Mantica de coniect. vlt. vol. lib.* 6. *tit.* 10. *numer.* 13. *Rota coram Zurat. decis.* 19. *num.* 3.
9 & extra omne dubium in hoc casu, † in quo omnes sunt descendentes eiusdem lineæ *Rota decis.* 124. *num.* 4. *par.* 15. *recent.*

Maior autem proximitas Mariæ Cinthiæ Clarę satis probata videtur ex fide Baptismatis, ex qua Maria Clara Soror apparet Boncompagni, cui adstipulatur etiam depo-
10 sitio testium, † quæ quidem omnia filiationem, & descendentiam probant *Surd. cons.* 1. *num.* 45. *Negueral. alleg.* 25. *numer.* 3. *Rota decis.* 409. *num.* 5. *& seqq. & 511. num.* 1. *& 2. par.* 5. *recent. & decis.* 209. *num.* 2. *par.* 10. *recent. & coram Zurat. decis.* 39. *sub num.* 5. *vers. fides autem, & decis.* 52. *num.* 13.

Et ità Maria Cinthia Clara tantùm Informantem resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Attentatorum.

Rota Memorialium, 19. *Februarij* 1677.

DECISIO XXV.

Habetur impressa in alio præcedenti tomo primo parte 18. *vbi est in ordine* 394. *ideo hic omittitur, infra verò sub diebus* 5. *Iulij, & 15. Nouembris* 1677. *præsentis anni alia duæ decisiones habentur.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Forosempronien. Saluiani.

Mercurij 10. *Martij* 1677.

A R G V M E N T V M.

Denegatum est Saluianum quia defecerat hypotheca per spatium decem annorum inter præsentes, & viginti inter absentes, quamuis obiceretur in instrumento adfuisse iuramentum, & clausulam constituti, requirentia præscriptionem triginta, vel quadraginta annorum, quia hæc omnia procedunt in præscribendo credito, nõ autem hypothecam, quæ est mater Saluiani, quæque adhuc ex alio fundamento cessabat.

S V M M A R I V M.

1 *Saluiani requisita sunt creditum cum hypotheca, antiqua possessio debitoris, & moderna rei conuenti.*

2 *Immissio in Saluiano non conceditur, si cessat alterum ex illius requisitis necessarijs, & num.* 11.

3 *Saluianum sine hypotheca concedi non potest.*

4 *Hypotheca dicitur mater Saluiani.*

5 *Saluianum excluditur ex longæua taciturnitate creditoris, & pacifica possessione emptoris, & quomodo.*

6 *Hypotheca contra tertium remanet præscripta per*

de-

decennium inter præsentes, & viginti inter absentes.

7 *Tertius possessor. vt possit excludere Salvianum, requiritur, quod possideat cum titulo, & bona fide.*

8 *Præscriptio decennalis, vel annorum 20. non suffragatur quoties in instrumento adest clausula constituti, vel iuramentum, vbi vid. & numer. seqq.*

Salvianum, & hypotheca præscribuntur à tertio spatio decem, vel viginti annorum etiam si in instrumento adsit clausula constituti, *vel iuramentum num. 8. & 9.*

9 *Hypotheca longè differt à credito, quia præscribitur minori tempore, quam ipsum creditum.*

10 *Venditionem quis fecisset nomine proprio, non autem aliorum, si res vendita ad ipsum spectasset.*

11 *Salviano pro denegando non est opus ingredi quæstionem omnium requisitorum, cum sufficiat, vt alterum ex illis deficiat, & sup. num. 2.*

DECISIO XXVI.

PRO consecutione fructuum census impositi de anno 1596. ad favorem Hectoris Berardi à Clarice, & Bernardina eius matre cum fideiussione Annibalis mariti, & generi respectiue. Fratres de Berardis hæredes venditoris iudicium Saluiani intentarunt contra Angelum Brullinum possessorem domus olim possessæ à debitoribus, & susceptа defensione cautæ ab orphanis Ciuitatis Forosempronien sis ex persona Castellani necessarijs defensoribus Angeli, concessa fuit ab A.C. actoribus immissio, quam hodie in gradu appellationis Rota denegandam esse respondit.

In hoc enim Interdicto adipiscendæ, vbi creditor agit contra tertium possessorem rei hipothecatæ, vt de suo credito satisfiat ex fructibus eiusdem rei, tenetur actor copulatiuè probare suum creditum cum hypo-
1 theca, † & antiquam possessionem debitoris de tempore obligationis, & modernam rei conuenti, & si in altero ex prædictis defi-
2 ciat Saluianum, † & cum eo etiam immissio *Menoch. de adipisc. possess. rem. 3. numer. 163.* latè *Pacific. de Salvian. inspect. 1. cap. 5. num. 1.* in proposito, quidquid sit de credito, & pos-
3 sessione debitorum, deficit hypotheca, † sine
4 qua Saluianum dari non potest, † cum illa dicatur mater Saluiani *Gratian. discept. 691. num. 20. Rot. decis. 114. num. 2. par. 8. & decis. 220.* vtrobique *num. 1. par. 14. rec. & in vna Brundusina Pecuniaria 1. Decembris 1673. §. neque cum coram Reuerendissimo Matthæo Archiepiscopo Damasceno.*

Defectus hypothecæ visus est resultare, ex quo Franciscus Antonius creditor, cui tanquam vni ex heredibus Hectoris in diuisione obtigit census, pro cuius fructibus petitur immissio licet absens, sciuit tamen alienationem, & siluit per annos vigintiqua-
5 tuor, & vltra; † Ex hac enim longeua taciturnitate creditoris, & pacifica possessione emptoris remansit prescripta hypotheca,

6 quæ † per decem annos inter præsentes, & viginti inter absentes præscribitur à tertio
7 possessore † possidente cum titulo, & bona fide *l. 1. & 2. C. si aduers. credit. l. fin. C. de præscript. Paris. cons. 50. lib. 1. Tiraquell. de retract. §. 1. Glos. 10. num. 11. Rot. decis. 85. numer. 1. & decis. 86. num. 2. post Pacific. de Salu. & decis. 437. num. 10. & 11. & decis. 611. num. 1. & 2. coram Merlin. & in dicta Brundisina Pecuniaria §. eque magis coram Reuerendissimo Damasceno.*

Non obstat, quod talis præscriptio non suffragetur, quoties in instrumento creditor
8 habet clausulam constituti, † vel iuramentum, sed requiratur lapsus triginta, vel quadraginta annorum iuxta *decis. 92. coram Argell. Gratian. decis. March. 15. num. 1. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. quæst. 21. sub num. 50. Rot. decis. 315. num. 10. par. 14. rec.* quia huiusmodi auctoritates loquuntur de præscriptione
9 crediti, & non autem hypothecæ, † quæ longe differt à credito, vt notat *Merlin. vbi proxime num. 7. vers. non vero hypothecæ.*

Præterea deficit hypotheca ex alio capite; domus enim de qua agitur, de tempore obligationis non possidebatur per Anibalem, sed erat Claricis vxoris, & deinde filiorum, vt liquet ex venditione facta per Ani-
10 balem nomine eorumdem, † quam vtique proprio, non autem filiorum nomine venidisset, si domus sua fuisset, quod etiam adminiculatur ex Catastro, in quo illa reperitur adnotata sub nomine eiusdem Claricis, de cuius obligationis validitate hodie agere Domini superfluum existimarunt, dum pro
11 deneganda immissione † superabundat defectus hypothecæ, quæ vna cum alijs extremis requiritur, adhoc vt sit locus Saluiano *Rot. in Foroliuien. Saluiani 17. Aprilis proximi præteriti §. 1. coram me.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

In hac causa adest altera decisio sub die 6. Iunij 1678. coram eodem R. P. D. Albergato, quam infra suis loco, & tempore apponemus.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Releuationis Indemnitatis.

Lunæ 15. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Indemnitas promissa euitari prætendebatur ex eo, quod illa de solis creditoribus incertis intelligenda foret, non autē de eo creditore, qui iā fuerat detectus, ex generali tamē promissione, illam de omnibus intendendam esse deciditur, & ideo cum emptor sibi prospicerit de non recipiendis pecunijs, nisi cum cautione de restituendo, subsequutis molestijs, contra quemlibet ex creditoribus, qui receperunt, agere permissus est.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus liberare à molestijs statim tenetur, ex molestiæ superuenerunt.*
2 *Liberatio molestiarum promissa non intelligitur de creditore iam detecto, sed de alijs incognitis, & incertis, sed vid. num. 4.*
3 *Obligatio liberationis à molestijs generaliter facta, intelligitur, tam respectu creditorum, qui erant incogniti, quam de ijs de quibus habebatur notitia.*
4 *Venditor sciens certo habere creditores, se se adhuc generaliter obligauit liberare emptorem à molestijs, generaliter quoque tenetur.*
5 *Conuentiones, & pacta intra fauore emptoris, non dicuntur adiecta fauore creditorum.*
6 *In Odium retorqueri non debent ea, quæ fauorem alicuius concernunt.*
7 *Verbum* liceat agere *non est obligatorium, sed mere facultatiuum.*
8 *Pecunias semper in Bancho extare voluisse dicitur, qui illas non amoueri mandauit, nisi cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus.*
9 *Creditor potest agere contra alios creditores sibi magis bene visos pro restitutione pecuniæ receptæ cum cautione de restituendo prioribus, & potioribus.*
10 *Debitor principalis dicitur, qui in forma Cameræ se obligauit aliquem liberare à molestijs.*
11 *Debitor principalis non potest opponere de excussione.*

DECISIO XXVII.

MANDATVM ab A. C. relaxatum contra Franciſchinum tanquàm validum, & iuſtum Rota ſub die 22. Iunij proximi præteriti cenſuit eſſe exequendum, & hodie cauſa iterum propoſita ſtetit in deciſis non obſtantibus in contrarium adductis.

Quoniam nimis clara eſt eius obligatio de reſtituendo pecunias quibuſcumque prioribus, & potioribus creditoribus caſu quo Domini de Veroſpijs paterentur moleſtias ſuper domibus emptis à Patriarcha, vndè dum moleſtias paſſi fuerunt à Cuneo credi-
1 tore, † factus eſt locus præcedenti ſtipulationi, ac pecuniarum reſtitutioni ex adductis in dicta deciſ. §. *quia eſt*.

Non obſtat, quod prædicta obligatio non debeat intelligi reſpectu Cunei creditoris, qui iám notus erat contrahentibus. ſed de-
2 alijs creditoribus incertis, † qui in futurum detegi poſſunt iuxtà *deciſionem* 323. *num.* 11. *coram Card. Celſo*.

Quoniam ordo directus à Veroſpio banco Sancti Spiritus, cuius vigore Franciſchinus pecunias recepit eſt nimis generalis ibi; *ſarà obligato per ſicurezza di detto Monſignore Veroſpi di reſtituire detta ſomma à qualſiuoglia, e ſingole perſone, che haueranno raggioni anteriori, à poſteriori in qualſiuoglia modo, e cauſa contratti*: prout generalis eſt obligatio Franciſchini
3 facta in actu receptionis pecuniarum, † vndè non poteſt, reſtringi ad creditores incertos tantùm, potiſſimè cum Franciſchinus ipſe optimè ſciret præexiſtentiam credi-
4 Cunei, † vt recedendo à *dicta deciſ.* 323. *coram Cardinali Celſo* firmatur *Rota in binis ſubſequentibus deciſionibus coram R. P. D. meo Fenilaqua, vt in deciſ.* 70. *num.* 12. *& deciſ.* 149. *num.* 13. *par.* 14. *recens*.

Minus valeat, quod Veroſpius pactus fuerit cum Patriarcha venditore, vt infrà annum cenſum Cunei extingueret, quo elapſo liceret eidem emptori extinctionem facere cum reſiduo pretij domorum, quod per biennium in manibus ſibi retinere permiſſum fuit, & Franciſchinus in tantum ſe obligauerit pecunias reſtituere, quibuſcumque creditoribus, in quantum ſciebat emptorem curaturum dictam extinctionem, ideoque dum illam neglexit non poſſit age-
5 re pro liberatione à moleſtijs, † quæ eius negligentia ſibi ſuperuenerunt. Nam tales conuentiones non fuerunt adiectæ fauore creditorum, ſed fauore ſolius emptoris, qui multiplicitèr voluit ſibi præcauere in emptione domorum, & præſertim, quod creditores recipientes eius pecunias tenerentur illas reſtituere in caſu moleſtiarum, quod-
6 que † ſibi liceret cogere venditorem ad extinguendum cenſum Cunei, quapropter non debent in eius odium retorqueri *l. quod fauore ff. de regul. iuris*. Nec voluit eſſe obligatum ad extinctionem, ſed ſolum quod
7 elapſo anno, † ſibi liceat agere pro impleto, quæ verba non ſunt obligatiua, ſed merè facultatiua *Menoch. de arbitr. lib.* 1 *qu.* 70. *num.* 32. *Gratian. diſc.* 442. *num.* 1. *Rot. coram Seraph. deciſ.* 739. *num.* 3. *& coram Peuting. dec.* 53. *num.* 09. & in ſortioribus terminis dixit *Rot. deciſ.* 129. *num.* 3. *verſ. nec damnorum parte* 14. *recentior*.

Multo minus vrget, quod Veroſpius paſſus fuerit ex pecunijs in banco depoſitis ſatisfieri creditores poſteriores in præiudicium anteriorum, quia ipſe noluit inuigilare, cui nam ſoluerentur pecuniæ, ſed ſolum curauit, ne exindè amouerentur niſi facta obligatione per creditores de reſtituendo prioribus, & potioribus in caſu moleſtia-
8 rum ſuper domibus, † quod eſt idem ac ſi pactus fuiſſet, vt pecuniæ ſemper in banco extarent *Giurb. deciſ.* 4. *num.* 40. *Rot. coram Cardinali Celſ. deciſ.* 206. *num.* 2. *& poſt Merlin. de pignorib. deciſ.* 50. *num.* 63, *& in Romana pecuniaria* 4. *Julij* 1669. *coram R. P. D. meo Beuilacqua*.

Eſt etiam inſubſiſtens obiectum, quod Veroſpius agere debeat contra vltimum poſteriorem creditorem ad euitandum circuitum, vel ſaltem prius excutere principa-
9 lem debitorem; † quia eſt in facultate emptoris pulſare creditores ſibi magis placitos, & beneuiſos, vt de veriori, & in praxi magis obſeruata opinione teſtantur *Salgad. in laberint. credit. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 19. *& ſeq. Guidopap. deciſ.* 432. *Manent. deciſ.* 45. *num.* 18.
10 Franchinus autem non fuit † ſimplex fideiuſſor, ſed principaliter, & in forma Cameræ ſe obligauit liberare emptorem à moleſtijs,

11 filijs, vndè non potest opponere de excussione *Rot. post Zacch. de oblig. Cam. decis. 55. per totam.*

Et ita vtraque &c.

Supra in alio præcedenti tom. 2. partis 18. adest altera præsentis causa decisio coràm eodem R.P.D. Calatain ibi: in ordine 572.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Senogallien. Fideicommissorum super Immissione.

Lunæ 15. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Immissio Fideicommissario conceditur, quia de requisitis dubitatum non fuit, quorum quæstione ad illius existentiam redacta, hæc ex reciproca substitutione resultare visa est, quia non solum illius requisita concurrebant, sed eò magis coniecturæ adducebantur, prohibitio nempè alienationis, digressus ad plures gradus substitutionum, & expressa declaratio conseruandi bona in agnatione, quæ etiam solæ alioquin fideicommissum inducunt.

SVMMARIVM.

1 *Vocatus in anteriori gradu semper admittitur, & præfertur alteri in posteriori gradu vocato.*
2 *Masculi præferuntur fœminis, si fœminæ sint vocatæ post deficientiam masculorum.*
3 *Filio, cuiuslibet, tribuit successionem cuilibet ex vocatis in solidum.*
4 *Fœminæ vocatæ post masculos non possunt admitti in aliqua portione, donec superstes sit vnus ex masculis.*
5 *Lineæ plures si à principio sint institutæ, quando inter illas dicatur facta reciproca, & nn. seqq. ac per totam.*
6 *Voluntas Testatoris seruari debet tamquam lex.*
7 *Pluralitas, an, & quatenus discretiua non sit, nec resoluatur in suas singularitates.*
8 *Reciproca substitutio necessariò resultat, si alioquin bona remanerent libera penès vocatos, & peruenirent ad extraneum, vbi Testator integrè noluit illa conseruari in familia.*
9 *Reciproca substitutio tunc dicitur facta, quando concurrunt illa tria requisita à lege, & à DD. enumerata, & quæ illa sint.*
10 *Reciproca substitutio eo magis intrat, si vltra solita requisita, etiam coniecturæ interueniant, quæ hìc in decis. numerantur.*
11 *Fideicommissum descensuum in linea cuiuslibet ex vocatis censetur à Testatore institutum, ex vocatione plurium linearum, sed vid. num. 5. cum. seqq.*
12 *Linea plures aliud est, quod à principio fuerint vocatæ, aliud verò post mortem primi instituti, cuius contemplatione fideicommissum factũ fit.*
13 *Reciproca ad exclusionem sufficit vnum tantum requisitum deficere.*
14 *Exclusus, & respectiuè vocatus ad aliquod fideicommissum, sic etiam excluditur, & vocatur ad aliud, quod iuxtà illud, & per relationem ad illud factum est.*

DECISIO XXVIII.

DANDAM esse immissionem Flaminio Iuniori ad bona fideicommissaria Flaminij Senioris, Claudij, & Iuniperæ de Mannellis fuerat, me proponente, resolutum sub die 22. * Iunij proximi præteriti, & Causa hodie super eisdem reprepositæ, Domini censuerunt esse standum in decisis; Tùm quia literalis est vocatio Flaminij, nã ipse tamquam masculus est in quarto ordine succedendi descriptus in Testamento, 1 ideò præferendus Mariæ Nicolæ, † quæ tamquam fœmina in quinto, & vltimo ordine recensetur; Testator enim incipiens à primis distinxit omnes subsequentes gradus, & in vnoquoque constituit vocatos ad fideicommissum; nam in primo posuit Claudium, & Iuniperam, in secundo Hieronymum, in tertio Ioannem Baptistam, Aloysium, & Bartholomæum filios Hieronymi, quos ad inuicem compendiosè substituit, in quarto posuit omnes masculos descendentes ex eisdem Ioanne Baptista, Aloysio, & Bartholomæo, & quinto demum loco in defectum lineæ masculinæ, voluit succedere fœminas, declarans, & mandans, quod hæredes primo loco nominati eorum, & cuiuslibet eorum vita durante, semper, & omninò, & in totum excludant secundo nominatos, & sic de singulis aliis gradibus, vnde quintus gradus vocationis fœminarum non potest habere locum, nisi priùs per totalem defectum lineæ masculinæ cõsumptus sit quartus gra- 2 dus, in quo positi sunt masculi, † qui iuxtà ordinem prædictum ante fœminas succedere debent, ad *Text. in l. in testamento ff. de hæred. instit. Surd. cons. 403. num. 10. Mandell. cons. 51. num. 15. Odd. cons. 95. num. 76. Altograd. cons. 60. num. 105. & cons. 97. num. 45. lib. 1. Rot. decis. 593. num. 1. & seqq. par. 2. recent. & in Carpentoracten. fideicommissi 12. Iunij proximi præteriti §. Cum autem coram R.P.D. meo Vicecom.* 3 maximè attẽta illa dictione *cuiuslibet*, † quæ tribuit successionem cuilibet descendenti masculo in solidum, & operatur, vt fœminæ admitti non possint in aliqua hæreditatis portione † donec superstes sit vnus ex 3 masculis quarto loco nominatis, *Fusar. consil. 108. num. 3. & 4. Gratian. discept. 272. nn. 29. & 30.* & in terminis reciprocæ linearis *Rot. Coram Zarat. dec. 15. num. 3.*

Hinc patet cessare repetitum motiuum discretiuæ, desumptum ex constitutione plurium linearum facta ab initio per institutionem plurium hæredum, quoniam si in tertio ordine succedendi fuerunt positi, & ad inuicem substituti dumtaxat Ioannes Baptista,

Baptista, Aloysius, & Bartholomæus filij
5 Hieronymi, † clara est voluntas Testatoris excludendi discretiuam; si enim alter ex dd. filijs Hieronymi superstitibus filijs prædeceslisset alteri, & prædecedenti succedendum fuisset discretiuè, vtique filij huius defuncti successissent patruo, quod nimis repugnaret dispositioni Testatoris, qui expressè ipsos filios Hieronymi ad inuicem substituit, non autem eorum filios, quos superstite aliquo ex prædictis Ioanne Baptista, Aloysio, & Bartholomæo nec posuit in conditione, nec alio modo tacitè, aut expressè vocauit, sed solum illos quarto loco vocauit sub nomine descendentium defunctis omnibus existentibus in tertio ordine
6 succedendi, † quæ Testatoris voluntas tanquam lex seruari debet, §. *disponat*, *Auth. de nupt.*

Præterea Testator prohibuit quamcumque alienationem, & detractionem, quia voluit totam, & integram hæreditatem transire de hæredibus in hæredes, ac in perpetuum, & in infinitum, conseruari omnia, & singula eius bona in dd. hæredibus, & familia Hieronymi, quæ cnixa, & inculcata prohibitio vestita prædicta ratione, vt bona ordine successiuo de vno in alium hæredem integrè, & totalitèr in perpetuum, & in infinitum peruenirent operatur, quod dd. bonorum vnitas, & integritas minimè conseruari possit, nisi ipsa de vno ad alium gradum descendant, & alteri ab altero restituantur; Vndè in necessarium antecedens admitti debet reciprocum fideicommissum, † alioquin si dispositio esset discreti-
7 ua, & resolubilis in singularitates non possunt bona integrè, & totalitèr conseruari in familia Hieronymi, cùm per discretiuam dari possit casus provt euenit, quod adhuc existentibus masculis de familia eiusdem Hieronymi, fœmina vnius Columnelli deficientis sine masculis, bona extra familiam per viam dotis asportaret, aut per totalem defectum filiorum vltimi masculi alicuius lineæ, & Columnelli, portio hæreditatis il-
8 li obuenta efficeretur libera, † & sic bona scinderentur, & ad extraneos perueniret contra votum Testatoris, qui integrè voluit bona in familia Hieronymi remanere, *Ruin. cons.* 109. *num.* 6. *lib.* 2. *Peregrin. consil.* 62. *num.* 24. *lib.* 1. *Rot. decis.* 386. *num.* 2. *par.* 4. *diuers. & in Firmana fideicommissi* 16. *Aprilis* 1663. *per tot. coram bo. me. Cardin. Vicecomite, & in Interamnen. fideicommissi* 15. *Februarij currentis anni* §. *Existentia, & §. quod etiam coram me.*

Et omnem difficultatem tollit substitutio reciproca de linea ad lineam dd. Nepo-
9 tum hæredum institutorum; † Illa enim resultat ex concursu illorum trium requisitorum, quæ enumerat *Text. in l. Titia Sejo* §. *Seia libertis ff. de legat.* & tradunt communitèr DD. nempè quod omnes sint honorati, quod sit facta vltimo morienti, & in tota hæreditate, quæ omnia in casu præsenti vnitim occurrere probat præterita *decisio* §. *Verum & seqq.* vbi etiam vltra concursum
10 trium requisitorum † recensentur coniecturæ, nempè prohibitio alienationis, digressus ad plures gradus substitutionum, & expressa declario conseruandi agnationem, ac integra bona in illa, vndè elicitur coniecturata voluntas substituendi vnam lineam alteri, vt conciliando decisiones, quæ inter se videntur discordare tradit *Rota coràm Eminentiss. Otthob. dec.* 167. *n.* 19.

Nec aduersatur *decisio* 68. *n.* 15. *recent.* vbi
11 firmatur conclusio passim recepta, † quod Testator, qui plures lineas ab initio constituit per institutionem plurium hæredum, a quo cæteri descendunt, censetur ordinasse fideicommissum descensiuum discretiuè in linea cuiuslibet ex institutis; tũ quia verius est in casu nostro vnicam lineã fuisse per Testatorem ab initio contemplatam, ex quo Ioannes Baptista, Aloysius, & Bartholomeus, ex quorum personis Informantes pro Maria Nicola desumebant plu-
12 ralitatem linearum † fuerunt vocati post institutionem Hieronymi patris, pro cuius familiæ conseruatione videtur principaliter inductum fideicommissum; Tùm quia substitutio in casu d. decisionis non fuerat facta in tota hæreditate, ideò dictum fuit
13 cessare reciprocam linealem, † ad cuius exclusionem sufficit deficere vnum ex tribus requisitis, quia requiritur copulatiuus illorum concursus, ìtaut altero ex eis deficiente, deficere dicitur ipsa substitutio de linea ad lineam, *Rot. in Pisauren. fideicommissi* 29. *Martij* 1666. §. *cæterum*, *coram Reuerendiss. Alexandrino*, & anteà dixerunt *Cranett. cons.* 161. *num.* 7. *Surd. cons.* 329. *num.* 7. *Altograd. cons.* 60. *num* 61. *lib.* 1. & nouissimè in allega-
14 tis *Interamnen. fideicommissi* 15. *Febr prox. prat.* §. *Hæc autem coram me*.

Similitèr quoad fideicommissum Iuniperæ Rota stetit in decisis complectendo motiuum, quod etiam in hoc adsit fideicommissum cum reciproca substitutione lineali nuper purificatum in personam Flaminij tam ex eadem prohibitione alienationis, vt bona conseruentur in agnatione Hieronymi, & aliis in præterita ponderatis, quàm ex eo, quod Ioannes Baptista, & Bartholomeus transigendo inter se, expressè voluerunt, & declararunt hæreditatem Iuniperæ transire debere, & illius testamentum regulari à testamento Flaminij Senioris, ad quod se expressè retulerunt; Ideò sicuti vigore testamenti eiusdem Flaminij Senioris excluditur Maria Nicola ab illius hæreditate, & admittitur Flaminius Iunior, sic etiam excluditur illa, & hic vocatur ad
14 ad fideicommissum Iuniperæ † propter relationem habitam ad d. testamentum Flaminij, vt post *Alex.* & alios firmat *Rota decis.* 219. *per tot. coram* Peutinger. & tradit præterita decisio, quã hodie Domini in omnibus approbarunt, vtraque Parte informante &c.

Alia hinc decisiones sunt in hac Causa, ambæ impressa in alio præcedenti tomo 2. decimæoctauæ

partis

partis 715. & 756. in ordine, ac etiam altera, quæ his immediatè subsequitur.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Senogallien. Fide icommissorum super Locis Montium.

Lunæ 15. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Pro deneganda fideicommissario immissione opponebatur solum fideicommissum capi debuisse de manu hæredis, sed hoc procedere declaratur, quoties illud est turbidum, & coniecturale, itaut dicatur exquirere altiorem indaginem, hoc autem merè literale vitium est, cui proindè neque poterant obstare detractiones legitimæ, & trebellianicæ, qui hæc fuerat à Testatore prohibita, illa verò ex fideicommisso transuersali non debebatur.

SVMMARIVM.

1 *Masculus excludit fœminam vltimo loco vocatâ in defectum linea masculina.*
2 *Fideicommissum reciprocum resultat ex illis tribus solitis requisitis, quæ in hac materia enumerantur.*
3 *Reciproca substitutionis requisita sunt, quod omnes sint vocati, quod illa facta sit vltimo morienti, & in tota hereditate.*
4 *Fideicommissum si requirit altiorem indaginem, non impedit immissionem hæredi. & n. 7.*
5 *Fideicommissarius debet capere fideicommissum de manu hæredis.*
6 *Fideicommissum turbidum, & coniecturale dicitur requirere altiorem indaginem.*
7 *Immissio non denegatur hæredi propter fideicommissum turbidum, & coniecturale, & sup. n. 4. Secus autem in fideicommisso claro, & literali.*
8 *Fideicommissum clarum, & literale non habet opus discussione ad indagandam voluntatem defuncti, & ideo cessat in eo altior indago.*
9 *Legitima non debetur ex fideicommisso condito à transuersali.*
10 *Trebellianica censetur prohibita ex prohibitione detractionum.*
11 *Immissio illi fideicommissario conceditur, qui meliora iura fouet.*
12 *Iura meliora, & potiora habere dicitur ille, cui assistunt decisiones Rotales.*

DECISIO XXIX.

CVM Loca Montium, de quibus agitur subsint eisdem fideicommissis Flaminij Senioris, Claudij, & Iunipetæ de Mancellis nupèr purificatis in personam Flaminij Iunioris, propterea Rota ferit in decisis coram me * sub die 22. Iunij proximè præteriti denegando iterum super illis immissionem Mariæ Nicolæ, quæ tamquam exístens in vltimo ordine succedendi iuxtà 1 seriem testamenti nequit anteferri † Flaminio, qui tamquam masculus in quarto loco constitutus, proculdubio illam excludit vti fœminam in vltimo loco collocatam, & solùm vocatam in defectum linea masculinæ, vt probat hodierna decisio confirmatoria alterius, quæ sub eadem die emanauit pro concessione immissionis Flaminio super omnibus alijs bonis, quæ prædictis fideicommissis reperiuntur obnoxia.

Vltrà vocationem resultantem ex lectura testamenti concurrit fideicommissum reciprocum lineale de linea vnius ad alterum Ioannis Baptistæ, Aloysij, & Bartholomei hæredum institutorum † desumptum 2 ex illis tribus requisitis, de quibus in *l. Titia Seio §. Seia libertis ff. de legat. secundo*, nempè quod omnes sint vocati, quod sit facta vltimo morienti, † & in tota hæreditate, 3 quæ omnia vnitim in hoc testamẽto adesset probant ambæ decisiones super alio dubio emanatæ, nempè *prima in §. verum, secunda in §. & omnem*.

Non obstat, quod quando fideicommissum requirit altiorem indaginem, † non 4 impediatur immissio hæredi scripto, † de 5 cuius manu fideicommissarius capere debet fideicommissum, *Rota decis. 104. num. 10. par. 14. recent. & decis. 176. num. 21. coram Eminentissimo Otthobono*, & 190. *num. 2. coram Peutingerio*. Quia id procedit quando illud est 6 turbidum, & merè vniuersale, † tunc enim propter altiorem indaginem requisitam in 7 illius diuisione, † interim non denegatur hæredi immissio, *Rip. in l. prima num. 12. ff. quorum bonorum*, & alijs relatis dixit *Rota decis. 297. num. 13. coram Richio*, secus autem quando, vt hic, fideicommissum est clarum, † & 8 literale, nam tali casu opus non est discussione ad indagandam, & eruendam mentem, & voluntatem fideicommittentis, & consequenter cessat altior indago, *Argel. de legit. contrad. quæst. 1. art. 6. num. 158. & 194. & de acquir. possess. quæst. 2. art. 4. num. 138. Capic. Latr. decis. 198. num. 41. & 52. Rot. decis. 183. num. 6. & decis. 430. num. 4. coram Card. Seraph.* & dictum fuit in alia *decisione*, huius Causæ *§. Nam*.

Idque faciliùs quia Carolo Emanueli Patri Mariæ Nicolæ, ex cuius persona ipsa postulat immissionem nullæ competebant detractiones; nam legitima non debetur 9 cùm non † agatur de fideicommisso ascendentis, sed de condito à transuersalibus cũ 10 expressa prohibitione † detractionum, propter quam Trebellianica prohibita reputatur, vt relatis alijs dictum fuit in præterita *decisione* super hoc articulo edita *§. fideicommissa*, ac etiam quia nemo ex collitigantibus repetitur in possessione suorum locorum montium, † immissio dari 11 debet alteri eorum, qui meliora jura fouet, & quod Flaminio propter vocationem ad fideicommissum ante Mariam Nicolam 12 assistunt meliora, & potiora iura † satis apparet ex primis duabus decisionibus, in

quibus

quibus super cunctis bonis fideicommissarijs concluſum fuit eidem dandam esse immissionem.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia plures decisiones sunt in hac causa, prima vnà impressa supra in altero tomo 2. præcedentis partis 18. 17. 755. & 756. Altera verò, quæ hic immediatè apponitur.

R. P. D. EMERIX.

Nullius, seù Vrgellen. Præposituræ.

Mercurij 17. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Inter duos præsentatos ille præferri declaratur, qui habet gratiam Pontificis cum derogatione medietatis vocum, cuius literæ in omnibus verificatæ, exequutioni demandatæ sunt, non obstante quod alter maiorem numerum vocum habere prætendisset ex præsentatione sui fauore facta à procuratore aliorum patronorum, quia omisso quod in mandato generali facultas præsentandi non aderat, cum tamen priùs præcessisset præsentatio facta vigore mandati specialis, non poterat deindè procurator generalis nouam præsentationem facere.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolica vbi sunt instificata veniunt exequenda.*
2 *Beneficium esse de iurepatronatus probatur ex confessione collitigantis.*
3 *Confessio in præiudicium confitentis plenè probat.*
4 *Dignitas esse beneficium dicitur, si illud habeat superioritatem, iurisdictionem, & administrationem in Ecclesia.*
5 *Præpositura dicitur dignitas, si Præpositus solet deputare Vicarios generales.*
6 *Instrumenta extracta à Notario successore notarij rogati plenè probant, etiam quod sint extracta lite pendente, & sine citatione partis.*
7 *Præsentatus à maiori parte patronorum est præferendus.*
8 *Mandatum procuræ generale, & cum clausulis ampliſſimis an tribuat facultatem præsentandi, sub dubitatione relinquitur.*
9 *Præsentatus antecedenter à procuratore speciali præfertur præsentato posteriori à procuratore generali.*
10 *in Beneficialibus semper est melior, & potior conditio præoccupantis.*
11 *Ius quæsitum quando non possit dici mediante clausula* dummodo non sit alteri ius quæsitum, *& num. anteced.*

DECISIO XXX.

AD Præposituram Ecclesiæ Beatæ Mariæ Oppidi de Muro nuper vacantem per obitum Patiani vltimi illius legitimi possessoris, fuerunt præsentati Honuphrius à Procuratore Marchionis de Orano, Baronis dicti Oppidi, & Augustinus ab hæredibus Christianæ Cassador, ad quos pro indiuiso spectat iuspatronatus dictæ Ecclesiæ, & quamuis vocum medietas neutri suffragaretur, & ob id Honuphrius impetrauerit à sanctæ memoriæ Clemente Decimo gratiam pro præsentato à medietate Patronorum, cum derogatione alterius medietatis, nihilominus Augustinus obtinuit in possessionem immitti dictæ Præposituræ ab exequutore deputato in mandato de conferendo reportato à Reuerendissimo Nuntio Hispaniarum; Hinc introducto iudicio ad instantiam Honuphrij super executione Literarum Apostolicarum, & Causa mihi commissa, Domini responderunt easdem 1 Literas † vti in omnibus iustificatas esse exequendas, ad vulg. *textum in cap. super literis de rescript. & in cap. si capitulo, vbi gloss. in verb. exequatur,* & vtrobique communiter *DD. de probat. in* 6.

Habilitas enim Honuphrij, & narrata quoad vacationem, & valorem non controuertuntur, quòd verò Præpositura, de qua agitur sit de iurepatronatus Laicorum, & medietas vocum spectet ad Marchionem de Orano, cuius Procurator specialitèr ad 2 hoc cõstitutus præsentauit † Honuphrium, resultat ex clara, & specifica confessione ipsiusmet Augustini collitigantis emissa coram Nuntio, & exequutore ab ipso deputato, Summario Honuphrij *num.* 3. † quæ 3 confessio in præiudicium confitentis plenè probat, *Adden. ad Gregor. decis.* 452. *num.* 22. vbi concordantes cumulat. ad *Rotam coram Celso decis.* 144. *num.* 2. & postremò *in Vrbetana Iurispatronatus* 24. *Aprilis* 1646. *coram me.*

4 Quod autem sit Dignitas † probatur ex eo, quod habet superioritatem, iurisdictionem, & administrationem in dicta Ecclesia, 5 adeout Præpositi † soliti fuerint deputare Vicarios generales, prout deputauit, & Augustinus oppositor ad exercendam iurisdictionem ad Præposituram pertinentem, Summario *num.* 6. *Barbos. de Canon. & Dignit. cap.* 4. *num.* 12. *Lotter. de re benef. lib.* 1. *quæst.* 16. *num.* 47. & plurimis aliis relatis *lib.* 2. *qu.* 33. *num.* 23. *& seqq.*

Non obstat, quod instrumenta deputationum dictorum Vicariorum fuerint extracta pendente lite, & absque citatione 6 partis, ideoque non probent, † quia cum illa extracta fuerint à successore Notarij de ipsis rogati, vtique probant, vt docet *Bart. in l. si quis ex argentarijs num.* 3. *ff. de eden.* & aliis relatis dixit *Rota decis.* 756. *num.* 2. & 4. *decis.* 1559. *num.* 14. *coram Coccin.*

Nec releuat, quod Augustinus habeat etiam pro se præsentationem Marchionissæ de Orano vti generalis Procuratricis Marchionis viri, itaut tamquam præsentatus ab 7 omnibus, seù à maiori parte † Patronorum

non

non ſolum ſit præferendus, ad *text.in cap. quoniam de inrepatronat.* ſed etiam ex hoc excludatur iuſtificatio narratorum in Literis Apoſtolicis; Etenim, quidquid ſit an Domina Marchioniſſa haberet mandatum ſufficiens, † dum in eo licèt adeſſent clauſulæ ampliſſimæ, nulla tamen fit mentio iuris ſeù facultatis præſentandi adhuc viſa fuit ceſſare difficultas, quia cum alius Procurator ſpecialis Marchionis iam præcedentèr præſentaſſet † Honuphrium, non poterat Marchioniſſa ampliùs præſentare Auguſtinum, cùm in hac facti ſpecie † ſemper ſit melior conditio præoccupantis, vt eſt *text. in cap. ſi quis* 46. *ibique gloſſ. in figuratione caſus de elect.in* 6. *Grat. diſcept.* 201. *num.* 67. *Lambert.de inrepatr.lib.*2. *par. prima quæſt.*4.*art.*10. *num.*2.*verſ.& ideò dicerem*.

Et hinc remouetur etiam obiectum, quod Literæ Apoſtolicæ contineant clauſulam, *dummodo alteri non fuerit ius quæſitum*, † quia ex præmiſſis latis conſtat Auguſtino nullũ fuiſſe ius quæſitum.

Et ita omiſſis alijs circa nullitatem inſtitutionis, & incapacitatem Auguſtini, & gratiam ſi neutri reportatã ab Honuphrio, quorum diſpoſitionem vti non neceſſariam DD. aſſumere noluerunt, decitum fuit, vtraque parte informante.

R. P. D. CALATA IV.

Bononien. Fideicommiſſi de Foſcherarijs.

Mercurij 17. *Martij* 1677.

ARGVMENTVM.

Duæ quæſtiones principaliter deciduntur, altera, & prima de actione reali, & hypothecaria vigore donationis inter viuos donatario conceſſa, attento formulario Bononiæ, quod mediante clauſula conſtituti, & præcarij, tribuit aſſociationem contra tertium, ſecunda verò, quod in eadem donatione facta fauore familiæ etiam cum dictionibus reſtrictiuis ipſorum, vel huiuſmodi comprehendãtur omnes de eadem familia, nec ad certas perſonas illa ſimpliciter ſtringatur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum conſtitutum in donatione inter viuos, non tribuit fideicommiſſario actionem realem, vel hypothecariam contra tertium.*
Sed datur tantummodo actio perſonalis contra alienantem. ibid.& num. ſeqq.
2 *Donatio facta ob ingreſſum Religionis, & quatenus donatarius ibidem profeſſionem emittat, non dicitur donatio inter viuos, ſed cauſa mortis.*
3 *ex Donatione inter viuos quando detur actio realis, & hypothecaria contra tertium poſſeſſorem. & ſup.num.*1.*cum ſeqq.*
4 *Clauſula* co nſtituti, & precarij *tribuit aſſe-*
ciationem, & facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, etiam non citato tertio poſſeſſore, attento formulario Bononiæ.
5 *Donatarijs in donatione facta pro conſeruatione familiæ competit actio realis, & hypothecaria contra tertium.*
6 *Hæres beneficiatus non prohibetur ex propria perſona vindicare bona à defuncto alienata, & diſtracta.*
7 *Inuentarium, vt ex omiſſa deſcriptione mobilium dicatur defectuoſum, illorum exiſtentia probari debet, & quod omiſſio fuerit doloſa.*
8 *Sententia lata ſuper redditione rationis ſtatus hereditarij, & ſeparatione bonorum, citatis creditoribus, afficit etiam non citatos.*
9 *Sententia dicitur lata ſuper ſtatu, non ſolum reſpectu perſonæ, verum etiam rei, & bonorum.*
10 *Donatio certis perſonis facta, ac omnibus de familia, importat fideicommiſſum ad fauorem omnium de familia.*
11 *Donatio facta ob dilectionem donatariorum, & ad hoc, vt bona remaneant in eorum familia, inuicta dictione ipſorum, an ad ſolos nominatos dicatur reſtricta. & n. ſeqq.*
12 *Prædilectionis ratio ſi fuit cauſa impulſiua non finalis, non reſtringit donationem ad ſolas perſonas prædilectas.*
13 *Verba donationis ex iuſtis, & rationabilibus cauſis animum donatoris mouentibus, & præſertim propter dilectionem donatariorum importat prælationem cæteris agnatis, non autem illorum excluſionem. ibidem.*
14 *Dictio* ipſorum, *quatenus dicatur reſtrictiua vel non. & ſup.num.*11.*&* 15.
15 *Donator ſi poſt inſinuationem non repetijt dictiones reſtrictiuas ſuperius appoſitas, ſed ſolũ verba vniuerſalia, omnes dicitur voluiſſe vocare.*
16 *Verbum* Familiæ *pluries à donatore requiſitum, & geminatum, comprehendit etiam familiam contentinam.*
17 *Familia contentiua dicitur vocata, ſi teſtator, vel donator non habebat filios, nec illos habere poterat.*
18 *Conſanguineus ratione intereſſe remoti, & incerti non repellitur ab intereſſendo in contractu ſui conſanguinei.*
19 *Intereſſe dicitur remotum, & incertum, ſi eſt verificabile ſolum poſt mortem alicuius, eiuſque deſcendentium.*

DECISIO XXXI.

RESOLVTVM fuit ſub die 21. * Iunij 1675. Ioſepho Mariæ de Foſcherarijs vti vocato ad fideicommiſſum factum in donatione à q. Andrea de Foſcherarijs dãdam eſſe immiſſionem ad Molendinum detentum ab Antonio Maria Caſtello; Cauſa autem bis propoſita, hodie Domini ſteterunt in deciſis, non obſtantibus in contrarium adductis.

Non enim obſtitit, quod vigore fideicõcommiſſi inſtituti in contractu inter † viuos, non detur fideicommiſſario actio realis, vel hypothecaria contra tertium poſſidentem, ſed tantum actio perſonalis contra alienan-

tem, ex adductis à *Giouannan. conſ. 34. lib. 2.* quia donatio, de qua agitur, tamquam fa-
2 cta ob ingreſſum Andreæ in † Religionem, & quatenus ibidem profeſſionem emittat, non dicitur donatio inter viuos, ſed cauſa mortis, *Manent. conſ. 57. num. 1. Pignatell. can. conſult. 109. num. 20. tom. 5. Amat. deciſ. March. 46. num. 54. Rota coram Buratt. dec. 461. num. 5. & coram Dunoz. Jun. deciſ. 953. & coram Carill. deciſ. 29. num. 2.* & poſt *Torr. de pact. ſuc-ceſſ. deciſ. 139. num. 6.* ſed quatenus eſſet donatio inter viuos, adhuc in propoſito competeret actio realis, non ſolum quia donator pro obſeruantia donationis obligauit omnia bona ſua cum pacto de ingrediendo in forma iuris valida, & ſtipulanti-
3 bus Notarijs pro omnibus, † quorum intereſt, quod operatur, vt tam primis, quàm vlterioribus donatarijs competat hypotheca, & actio realis etiam contra tertium, *Barthol. in l. creditores col. 5. C. de pignor. Peregr. de fideic. artic. 51. nu. 76. Fontanell. de pact. nupt. claus. 9. gloſſ. 25. num. 58. Amat. Panormitan. reſol. 12. num. 18.* ſed etiam adjecit clauſula
4 *conſtituti, & precarij* † tribuentes omnibus in donatione comprehenſis, non tantum aſſociationem, ſed etiam facultatem apprehendendi bona donata propria auctoritate non citato poſſeſſore, quantumuis tertio, vt habetur ex earum formula extenſa poſt Statuta criminalia Bononiæ, *lib. 7.* & per *Montarent. ibi in gloſſ. litera C. & D. fol. 19. & fol. 28. vbi gloſſ. lit. B.* idque etiam deſumitur ex veriſimili mente donatoris, qui dum fecit donationem pro conſeruatione agnationis ad fauorem omnium de Foſcherarijs
5 in infinitum, & ad hoc † vt bona remaneant in familia ipſorum de Foſcherarijs, ſine dubio voluit competere actionem realem tã primis, quàm vlterioribus vocatis, vt tenuit *Rota poſt Merlin. de pignor. deciſ. 86. num. 7.* & poſt *Zacch. de oblig. Camar. deciſ. 189. num. 11. & coram Peutinger. deciſ. 178. num. 11. & in Romana Palatij de Capranica 6. Martij 1665. coram Eminentiſs. Cerro, & in Fauen. Fideicommiſſi 4. Maij 1672. coram R. P. D. meo Rondin.*

Minus relcuat, quod Ioſeph Maria ſit hæres Romei Patris, pro cuius debitis Molendinum ſubhaſtatum fuit, atque ita fa-
6 ctum defuncti impugnari non poſſit; † quia cum ſit hæres cum beneficio legis, & inuentarij non prohibetur bona fideicommiſſo ſubiecta, & à defuncto diſtracta ex propria perſona vindicare, *Rota deciſ. 724. n. 2. par. 3. deciſ. 298. num. 5. & 8. par. 6. & deciſ. 363. n. 44. par. 10. rec.* & quamuis diceretur in inuentario deficere plura mobilia, & de aliis rebus ibidem adnotatis non fuiſſe legitimè redditam rationem citato ipſo Caſtellino, & per conſequens inuentarium non ſuffragari, tamen placuit reſponſio, † quod non proba-
7 tur exiſtentia mobilium non deſcriptorum, minuſque quod omiſſio deſcriptionis fuerit doloſa, prout requiritur, *Ridolph. in prax. par. prima cap. 9. num. 58. & 62. Rota coram Mãſic. deciſ. 256. num. 7. & coram Greg. deciſ. 269. n. 3.* redditio autem rationis probatur ex ſententia A. C. ſuper ſeparatione bonorum in
8 iudicatum tranſacta, † quæ tamquam promulgata citatis, & contradicentibus pluribus alijs creditoribus allicit etiam non citatos, ad *text. in l. ingenui ff. de ſtat. homin.* qui locum habet non ſolum quando ſententia
9 lata eſt ſuper ſtatu perſonæ, † ſed etiam quando lata eſt ſuper ſtatu rei, vt dixit *Rota deciſ. 352. num. 3. par. 3. rec. & coram Peutinger. deciſ. 114. num. 14. & deciſ. 178. poſt Zacch. de oblig. Camer.*

Demum non ſubſiſtit, quod ad† fideicõmiſſum ſint vocati tantum illi de familia effectiua Aſtorgi, & Camilli, quia, vt aduertit deciſio, quæ reuidetur, licèt donator donauerit Aſtorgio, & Camillo eius fratribus, eorumque filijs, tamen poſteà per ſeparatam orationem declarauit donationem facere ad fauorem omnium de Foſcherarijs in infinitum, † quæ verba vniuerſalia
10 important fideicommiſſum non ſolum ad fauorem deſcendentium Aſtorgi, & Camilli, & eorum familiæ effectiuæ, ſed etiam ad fauorem omnium de familia contentiua, vt præter adductos in deciſione conſuluerunt *Boccafer. conſ. 24. & Fuſar. conſ. 10. n. 4. & 5.* nihilominus obſtante quod in inſinuatione dixerit ſe donationem facere pro-
11 pter magnam dilectionem, † & amorem erga perſonas Aſtorgij, & Camilli, ad hoc, vt bona ipſius remaneant in familia ipſorũ de Foſcherarijs, quæ expreſſio amoris, &
12 dilectionis, necnon dictio *ipſorum* † reſtringunt diſpoſitionem ad ſolos donatarios ſupra nominatos, quoniam ratio prædilectionis fuit tantum cauſa impulſiua donandi, non autem finalis, quæ fuit vt bona remaneant in familia, imò donator donationem facere dixit ex iuſtis, & rationabilibus cau-
13 ſis animum mouentibus, † & præſertim propter dilectionem, quæ verba important prælationem fratrum cæteris agnatis, non autem iſtorum excluſionem. Dictio autem
14 *ipſorum* † non ſtat de per ſe, ſed illi ſubſequuntur alia verba, *de Foſcherarijs*, quæ latiùs patent, & comprehendunt omnes de familia tam effectiua, quàm contentiua, vt in ſpecie reſpondit *Rota in Bononien. fideicommiſſi de Pancaldis 16. Februar. 1640. coram Panzirolo*, confirmata *coram Eminentiſs. Cerro 10. Junij 1652.* quod clariùs apparet, quia in donatione facta poſt inſinuationem non
15 repetijt dictionem, *ipſorum*, † ſed donationem facere geminatè declarauit ad fauorẽ
16 omnium de Foſcheratijs, † quæ vti vniuerſaliſſima neminem excludit, *Rota dec. 752. num. 4. par. 3. & deciſ. 317. num. 3. par. 6. recent.* ſicuti etiam repetitio, & geminatio vniuerſalis familiæ † magis arguit voluntatem comprehendendi etiam familiam contentiuam, *Boccafer. d. conſ. 24. num. 14. & 15.*

Inſuper donator non habebat proprios deſcendentes, & erat ſpe deſtitutus filios procreandi, dum profiteri volebat in Religione, nec Aſtorgius, & Camillus erant de

fami-

18 familia effectiua, † vnde tantò magis credendum est intellexisse de familia contentiua, vt ponderauit *Rota decis. 193. num. 10. parte 1. rec. & coram Cavill. dec. 299. num. 1.*

Nec obstat, quod si donator intellexisset de familia contentiua, Romeus Senior agnatus transuersalis non potuisset dona-
19 tioni interuenire † ratione interesse; nam cum istud esset remotissimum, & valdè incertum, tamquam verificabile post mortem Astorgij, & Camilli, eorumque descendentium, non esset in proposito considerabile, *Rota decis. 168. num. 3. & seqq. & decis. 241. n. 25. par. 7. rec.*

Et ita, omissis alijs ad decisionem non necessarijs, Domini steterunt in decisis, vtraque parte informante &c.

Supra in alio precedenti tomo 2. decime octaue partis dec. 563. est in eadem Causa.

R. P. D. RONDININO.

Asculana Redditionis rationis.

Mercurij 17. Martij 1677.

ARGVMENTVM:

Condemnatur administrator ad redditionem rationis bonorum administratorū, quoquo modo illæ administrasse dicatur, quia hoc est de natura eiusdem administrationis, quę etiam proprietario conceditur, quamuis opponeretur adhuc vsufructuarium viuere, propter interesse, quod habet, cum finito vsufructu, ipse ad hæreditatem admittendus sit.

SVMMARIVM.

1 *Rationem vnusquisque reddere tenetur sine tamquam tutor, vel curator, sine alio quouis modo se ingesserit in administratione bonorū alterius.*

2 *in Administratione aliquem se ingessisse probatur tam ex confessione propria, quàm ex testibus de ea deponentibus.*

3 *Administrator non solum rationem reddere tenetur de capitali administrato, sed etiam exhibere libros.*

4 *Administrator ex quacumque causa administrauerit, semper obligatur ad reddendam rationem tamquam negociorum gestor.*

5 *Administratione probata, non est dubium, quod quis rationem reddere non teneatur.*

6 *Substitutus in proprietate quatenus posthumus non nasceretur, eo nato admittitur ad exercendum iura hereditaria, etiam viuente vsufructuario.*

7 *Proprietarius habet ius petendi redditionem rationis, quamuis adhuc vsufructuarius viuat.*

8 *Proprietarius, finito vsufructu, ad hæreditatem admittitur.*

DECISIO XXXII.

SERAPHINVM Moronum, quem Vicarius Episcopi Asculani, instantibus Leone, & Philippo de Carfratellis ad reddendam rationem eorum, quæ administrauit in priori instantia, atque in secunda A. C. Caprara condemnauerat, hodie quoque Domini ad reddendam rationem teneri responderunt.

1 Siue enim ratione curæ, † siue quouis alio titulo se ingesserit in administratione Artis Tinctoriæ, quæ remanserat in hæreditate Seraphini Carfratelli, qui erat Patruus Actorum, adhuc tamen quia negari nequit quin se ingesserit administrando ex
2 eiusdem Moroni confessione, † atque ex testibus ab Actoribus inductis Summario eorundem *num.* 2. & 5. quorum probatio conuerti non potest, ex vulgaribus conclusionibus, quas in his terminis comprobat *Rota coram Bichio decis.* 220. *num.* 27. & 29. & *decis.* 243. *num. primo, & seqq. & coram Eminentissimo Cardinali Otthobono decis.* 200. *num.* 3. & *seqq. & num.* 9. & 25. debet proinde rationem reddere de capitali dictæ Artis
3 Tinctoriç, † & libros ipsius negotij exhibere, prout referunt Testes, ad quam rationem teneri quicumque Administrator ex
4 quacumque ratione administrauerit, † saltem tamquam negociorum gestor, *l. prima §. officio, ff. de tutel. & ration. distraben. l. 2. §. & sanè ff. de negoc. gest. l. Curator, & l. Tutori C. illo eodem tit. Munnoz. Escobar. de ratiocin. cap. primo num.* 5. & *cap.* 3. *num. primo, & seqq. Altograd. consil.* 21. *num.* 2. & 3. *vol. primo, Rota coram Coccino decis.* 93. *num.* 2. *coram Durano decis.* 247. *num.* 11. & *in recentior. par.* 9. *decis.* 436. *num.* 4. & *seqq. & par.* 15. *decis.* 349. *num.* 2. & 3. & *in Fulginaten. administrationis* 26. *Iunij* 1676. *coram Rener. P. D. meo Bourlemont*: Atque probata, vt hic administratione, † retorquente in contrarium ad-
5 ductæ *decisiones Canaler.* 98. *num.* 4. & *in rec. par.* 1 *decis.* 470. *num.* 1. & 4.

Quod autem fratrum de Carfratellis Actorum interest, quod ratio reddatur ex eo, desumitur, quod prædictus Seraphinus Carfratellus illorum Patruus, casu quo ex ipso, & Faustina eius Vxore Posthumus non
6 nasceretur, † prout natus non fuit, ipsos Nepotes ex Thoma fratre hæredes proprietarios instituit, Vxore superstite vsufru-
7 ctuaria relicta, † quibus proindè proprietariis hæredibus conuenit, vt ratio reddatur respectu proprietatis bonorum hęreditario-
8 rum, atque aliorum, † ad quæ ipsi vocantur, & quæ institutionem eorum consequūtur, finito vsufructu, ex deductis per *Gratian. discept.* 130. *n.* 22. & *seqq. Castil. de vsufruct. cap.* 17. *n.* 25. & *seqq.* cum alijs apud *Ciroc. discept.* 13. *ex n.* 48. *Rot. coram Duran. dec.* 235. *n.* 3. & 4. & *coram Card. Celsi. dec.* 2. *n.* 9.

Et ita, vtraque Parte audita resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Neapolitana Pensionis.

Lunæ 22. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Pro subsistenda pensione, quia valor expressus beneficij non ascendebat ad summam narratam, computati prætendebantur mortuaria, prout etiam exemptio ab onere soluendi gabellam, contrarium verò decidit, quia hæc omnia sunt incerta, & clausulam reseruationis super certis, & incertis, non respiciebat pensionem controuersam, sed alteram, ita vt de vna inferri non possit ad aliam.

SVMMARIVM.

1 *Sententia si est valida, & iusta excludit quamcumque lasionem.*
2 *Restitutio in integrum sine lasione non datur.*
3 *Pensio reseruata cum expressione, quod fructus beneficij ascendant ad ducatos 90. remanet nulla, si apparet illos non ascendere nisi ad ducatos 81, & num. 4.*
4 *Valor à pensionario expressus per ascensum, si etiam in obulo non verificatur, tota pensio redditur nulla, & sup. num. 3.*
5 *Pensione reseruata super certis, & incertis, etiam incerta computanda sunt.*
6 *Clausula, super certis, & incertis appositæ reseruationi vnius pensionis, & super vno beneficio, non refertur ad aliud beneficium, & pensionem.*
7 *Mortuaria nullo modo possunt ad certitudinem reduci.*
8 *Mortuaria non computantur in valore certo beneficij, ad effectum sustinendi pensionem super illo reseruatam.*
9 *Franchitia nihil aliud est, quam exemptio à solutione gabellæ, & num. 10. vbi infertur.*
10 *Pensionem si non constat fuisse à Papa reseruatam super exemptione ab onere aliquid soluendi, talis exemptio non computatur in fructibus,*

DECISIO XXXIII.

RESIGNAVIT Carolus Antonius de Benedictis Canonicatum, quem obtinebat in Ecclesia Metropolitana Neapolis ad fauorem Francisci Rumini cum reseruatione annuæ pensionis ducatorum viginti nouem, sub narratiua, quod fructus ascenderent ad ducatos nonaginta auri de Camera, & defuncto dicto Rumino fuit de dicto Canonicatu prouisus Franciscus Honuphrius Hodierna, qui conuentus pro solutione dictæ pensionis sententiam absolutoriam ab A. C. reportauit, transactam in iudicatum, ob non prosequutam in tempore appellationem: Cum autem Signaturæ Iustitiæ per commissionem mihi directam rescripsisset postremò cum clausula de præfixione termini, Proposui dubium: An constet de causis restitutionis in integrum, quod fuit negatiuè resolutum.

Sententia enim A. C. tanquam valida, 1 & † iusta excludit læsionem, sine qua non 2 datur restitutio † in integrum *Abb. in c. ex literis de restit. in integr. Rot. d. decis. 153. numer. 15. par. 15. & in Ariminen. pensionis 7. Iunij 1669. coram Eminentissimo Carpineo.*

Validitas non fuit controuersa, & iustitia est manifesta, quia agitur, de pensione reser- 3 uata cum expressione, † quod fructus Canonicatus ascenderent ad ducatos 90, auri de Camera, & tamen ex probationibus iam factis à pensionario constat, valorem non excedere ducatos 81, quando autem valor 4 narratus fuit per ascensum, † si in obulo deficiat tota pensio redditur nulla, vt passim resoluit *Rot. vt coram Dunozetto Iuniore, decis. 880. num. 8. & coram Peutinger decis. 417. per tot. & in recent. decis. 134. num. 2. par. 19. & in dicta Ariminen. pensionis coram Eminentissimo Carpineo, & in Eugubina pensionis 27. Ianuarij* 1672. *coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Non obstat, quod si computentur mortuaria, & franchitiæ concedi solitæ Canonicis in Vrbe Neapolis, valor Canonicatus ascendat vltra ducatos nonaginta, eaque ve- 5 niant computanda, † dum pensio reseruata fuit super certis, & incertis, quia in facto non subsistit, quod pensio, de qua agitur, re- 6 seruata fuerit etiam super incertis, † cum clausula super certis, & incertis, non referatur ad istam, sed ad aliam pensionem ducatorum 17, reseruatam super alio beneficio à dicto Hodierna non possesso, vt apertè le- 7 gitur in Bulla reseruationis. † Vnde mortuaria, quæ nullo modo reduci possunt ad 8 certitudinem non computantur † in valore certo, *Rot. coram Eichio decis. 255. num. 14. & 16. & in recent. decis. 270. num. 3. par. 6. & in d. Ariminen. pensionis coram Eminentiss. Carpineo §. nec relenat.* & multo minus franchi- 9 tiæ, † quæ nihil aliud sunt, quam exemptio 10 à solutione † Gabellæ, & super exemptione ab onere non constat, Pontificem voluisse pensionem reseruare.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Cambiorum.

Lunæ 22. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Ad sustinendum cambium ad certam quantitatem taxatum, siue nundinæ ad illam accedant, siue non, explicantur requisita contractus, substantialia nempe, naturalia, & accidentalia, cumque huiusmodi taxatio inter accidentalia referatur, illam, non autem contractum vitiari decidit, eo magis quia non obstante huiusmodi taxatione, fructus

iuxta

iuxta ſummam currentem, & legitimum intereſſe ſunt recepti, plura ideo in hac materia cambiorũ, & de contractibus aliter vſuratijs perbellè in hac deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Cambij fructus ad certam quantitatem taxati, ſiue curſus nundinarum ad dictam quantitatem aſcendant, ſine non, quatenus illius nullitatem importent vid. per totam.*

2 *Cambiorum lucrum ſemper non eſt vniforme, cum quandoque ſit maius, quandoque verò minus, imo cambia aliquando etiam damnum afferunt.*

3 *Cambiorum taxationes ad certum intereſſe expreſſe prohibuit Beatus Pius V.*

4 *Contractus omnis habet ſuam formam, quæ circa ſubſtantialia, naturalia, accidentalia, & ſolemnia verſatur.*

5 *Subſtantialia contractus ea ſunt, quæ dant illi ſubſtantiam, & perfectionem, ſine quibus contractus ſubſiſtere non poteſt.*

6 *Naturalia contractus dicuntur ea, quæ inſunt contractui, & tacitè veniunt in eo, niſi per pactum à contrahentibus expreſsè remoueantur.*

7 *Accidentalia contractus ſunt omnia illa, quæ contractui præter naturam pacto contrahentium accedunt, & poſſunt adeſſe, & abeſſe citra corruptionem ſubſtantiæ.*

8 *Solemnia contractus appellantur ea, quæ poſt illius formam, & ſubſtantiam ad eius validitatem à lege, vel ſtatuto requiruntur.*

9 *Cambij ſubſtantialia ſunt conſenſus contrahentium, traditio pecuniæ, cum obligatione recipientis de illam, ſeu ſimilem quantitatem grandi, vel girari faciendi.*

10 *Cambij taxatio ad certum, & determinatum lucrum eſt, quid accidentale, nec vitiat contractum, alioquin de ſui natura perfectum,*

Amplia, quia vitiatur ipſum pactum. & habetur pro non appoſito, quinimo reducitur ſed debitam metam curſus nundinarum num. 11.

12 *Cenſus pacta, quæ ſunt contra diſpoſitionem Piana Conſtitutionis, dummodo non ſint contra illius ſubſtantiam vitientur, & non vitiant.*

13 *Cambiorum taxatio inuariabilis admittitur ſi eſt veriſimilis, & proportionata ad honeſtum lucrum, & creditor probet tanti ſua intereſſe.*

14 *Conſtitutio Beati Pij V. ſuper cambijs vetat quidem certam quantitatem ab initio paciſci, non autem irritat contractum aliter celebratum.*

Amplia, quia ſolum ſupponit tranſgreſſores pœnis contra vſurarios à Sacris Canonibus comminatis num. 15.

Contractus vſurarij quatenus, & in quibus à Sacris Canonibus irritentur, vel potius reducantur. & num. 15.

16 *Pacta illicita, quæ non repugnant ſubſtantiæ contractus in materia cambiorum, vel vſurarum à Sacris Canonibus habentur pro non appoſitis.*

17 *Cambiorum in materia ſuper taxatione intereſſe DD. & deciſiones plures afferuntur, & declarantur.*

18 *Cambium nullum, & palliatum eſt quando deeſt, vel adeſt aliquod afficiens ſubſtantiam, ſeu formam ſubſtantialem contractus.*

19 *Cambij contractus ſi continet aliquid contra ſubſtantiam, facit illud pertranſire in ſimplex mutuum.*

20 *Cambium, dicitur iniuſtum quando non deeſt ſubſtantia, ſed concurrit iniuſtitia circa taxationem intereſſe vltra legitimam quantitatem.*

21 *Cambium aliud eſt, quod fuerit nullum, aliud verò, quod ſit iniuſtum, quia vtroque caſu diuerſimodè indicatur, & quomodo, & vid. num. antecedd.*

22 *Cambium licet taxatum ad certam quantitatem ſi tamen illius fructus ſunt recepti iuxta ſummam currentem in nundinis, valet, & ſubſtinetur.*

23 *Cambium quamuis aliter taxatum tamen, dicitur receptum iuxtà quantitatem nundinarum, ſi in quietantia ad earum formam aſſeritur fuiſſe ſolutum.*

24 *Quietantia cambiorum quatenus attendatur, tam pro ſubſtinendo contractu, quam pro reddendo lucitum intereſſe ſolutum, & nu. antecedd. & ſeq.*

25 *Vſurarum ad excluſionem ſemper ſtat omnis iuris præſumptio.*

26 *Creditoris qualitos ſoliti legitimè negotiari maximè attenditur in materia cambiorum, & vſurarum, quæ illicita prætenduntur, & num. 27.*

28 *Cambiorum illicita taxatio quando potius ex in curia Notarij, quam ex voluntate contrahentium dicatur appoſita.*

DECISIO XXXIV.

DEBERI Cambia Paulo dictum fuit ſub die 16. * Iunij 1673. aduerſus, quam deciſionem conceſſa audientia Carolo, qui non informauerat, repropoſui pluries Cauſam, ſed abſque reſolutione, quia pro parte Caroli acriter inſiſtebatur in eo, quod ab initio taxatum, & promiſſum fuiſſet in vno ex cambiis certum intereſſe ſcut. ſex, & in altero ſcut. ſex cum dimidio pro centenario, & anno ſiuè ad id aſcenderet, ſiue non curſus nundinarum, † & proindè 1 cambia eſſe nulla, ac vſuraria, & ſolutum imputatã in ſortem, nedum quia experientia, & vſus fori docet, † illa non dare lucrum vniforme, ſed quandoq; maius, quandoque minùs, quandoque nihil, & multoties damnum, vt notat *Ciriac. contr.* 526. *numer.* 21. & ponderat *Rota deciſ.* 215. *nume.* 6. *par.* 2. *diuerſ.* & 304. *num.* 5. *par.* 2. *recent.* & 118. *num.* 7. *coram Vbaldo*. Verum etiam, 2 quia ſimiles taxationes † expreſſe prohibuit *B. Pius Quintus in eius Conſtit.* 118. *Bullar. tomo* 2. *Scacc. de camb. quæſt.* 7. *ampliat.* 8. *nu.* 30. *Gratian. diſcept.* 387. *num.* 18. & 19. *Rota deciſ.* 1247. *per tot. coram Pania*, Propterea reſtricta facultate decretum fuit cauſam ab omnibus Dominis videri, & ſtrictè à Partibus ſcribi, an tale pactum vitiaretur, ſeu potiùs vitiaret; vndè iuxta reſcriptum repropoſita cauſa, concluſum fuit, ſtandum eſſe in deciſis.

Cum enim quilibet contractus habeat 4 ſuam formam, † quæ regulariter verſatur circa ſubſtantialia, naturalia, accidentalia,

& solemnia. Substantialia sunt ea, quæ po-
5 nunt contractum in quidditate, † & dant illi substantiam, & perfectionem, sine quibus contractus consistere nequit iuxtà *text. in l. pacta conuenta, vbi gloss. in verbo vona emptio, & Bald. de contrahen. empt. Abb. in cap. fin. numer. 4. de condit. appos. Menoch. cons. 37. nu. 6. Cenc. de Censib. quæst. 53. num. 18.* naturalia
6 dicuntur ea, † quæ insunt contractui, & tacitè in eo veniunt, nisi à contrahentibus expræsè per pactum remoueantur, & post *Bald. in d. l. pacta conuenta* notant *Menoch. vbi supra, & Cenc. numer. 19. & seqq.* Accidentalia
7 † dicuntur omnia ea, quæ contractui præter illius naturam, pacto cõtrahentium, accedunt, & possunt adesse, & abesse citrà corruptionem substantiæ ipsius contractus. vt post *glos. & Bald. in d. l pacta conuenta* explicat *Oinot. super instit. tit. de oblig. §. seq. numer. 23.* Et demum solemnia contractus ap-
8 pellantur † ea, quæ post originalem formam, & substantiam contractus, ad illius robur, & validitatem à lege, vel Statuto requiruntur secundum *Bald. in l. ad exactionem num. 3. C. de dot. promiss.* & exemplis omnia exornat *Oinot. vbi supra.*

In præsenti igitur hypothesi cum substan-
9 tialia cambij, † de quo agitur sint consensus contrahentium, traditio pecuniæ in recipientem, cum obligatione illam, seù similem quantitatem giraudi, seù girari faciendi per nundinas, vt explicando naturam cambij tradit *Turr. de camb. disput. 1. quæst. 2. num. 1. & seqq. & par. 8. num. 8.* Idcircò talis certa quantitas à principio inter partes con-
10 uenta, † tanquam quid accidentale, quod circa plus, & minus poterat adesse, & abesse sine corruptione substantiæ contractus, cui adhæret, non reddit nullum, & vitiosum ipsum contractum, in suo genere perfectum, nec illum trahit in aliam speciem, neque remouet consensum Partium à contra-
11 ctu cambij, † sed ipsa taxatio, ipsumque pactum super ea initum vitiatur, & habetur pro non apposito in quantum excedit legitimam quantitatem creditori debitam ad mensuram cursus nundinarum, vt generaliter statuit *text. in l. placuit, & in l. pecuniæ ff. de vsur. Laurent. de Rodulph. de vsur. quæst. 135. num. 28. Leotard. eodem tract. qu. 7. num. 10. Cancer. ver. resol. par. 1. cap. 7. nu. 38. Gratian. discept. 589. num. 17. Gail. obsern. 4. nu. 7. & per tot. lib. 2.* & sic fuisse iudicatum in Granaten. consilio, ex *Couar.* refert *Honded. cons. 17. num. 25. lib. 2.* & in specie cambij tradunt *Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 1566. Card. de Lugo oper. moral. de iust. & iur. tom. 2. disput. 18. sect. 8. num. 10. vers. sed circa Duard. de camb. §. 2. quæst. 1. in fine vers. & tamen Scacc. eod. tract. §. 1. qu. 7. par. 2. ampliat. 3. num. 60. Cyriac. contr. 526. num. 58. Rota coram Coccin. decis. 1173. in princ. & decis. 1185. num. 7. coram Vbaldo, & clarè decis. 196. nu. 20. & seq. coram Peutinger.* & in terminis Constitutionis eiusdem Pontificatus super forma
12 creandi census, † quod pacta emissa, vel apposita contra dispositionem eiusdem Constitutionis, dummodo non sint contra illius substantiam, vitientur, & non vitient *Rouit. super Pragmat. 1. de cens. num. 14. Gratian. discept. 141. num. 3. Rot. decis. 116. num. 4. & 5. post Cenc. de Censib.* Quinimò in materia cambiorum
13 taxatio inuariabilis interesse † permittitur, quando illud est verisimile, & proportionatum ad honestum lucrum, si creditor verè probet tanti sua interesse, quanta fuit summa ab initio taxata sustinetur *Rota dicta decis. 118. num. 8. coram Vbald. & decis. 321. num. 4. post 2. vol. cansil. Farin.* & fuit dictum *in Romana, seù Toletana cambij 1. Iulij proximi præteriti §. fin. coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Nec vila est obstare specialis prohibitio
14 contenta in Constitutione B. Pij, † quia Papa vetat ab initio pariter certam quantitatem, non autem irritat contractum cambij taliter celebrati, vt notant *Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 21. de camb. dubit. num. 90. Filiuce. oper. moral. tract. 35 par. 2. de cens. & camb. c. 11. nu. 432.* sed solùm in fine transgressores subiicit pœnis contra vsurarios comminatis à
15 Sacris Canonibus, † qui cum non aboleant, neque nullos declarent huiusmodi contractus, sed illos solum irritent quoad pactum
16 illicitum, & iniustum, † debent proindè in reliquis sustineri, remotis, & habitis pro non appositis pactis, & conuentionibus illicitis, quæ non repugnant substantiæ ipsius contractus ad *text. in cap. fin. de condit. appos.*

Non obstant DD. & decisiones in con-
17 trarium allegatæ † nàm *Peguer. decis. 33.* loquitur contra textus, quos allegat, & excepto casu, in quo loquitur vsurarum nimis exorbitantium, reprobatur in specie à *Turr. de camb. disp. 3. qu. 11. num. 34. & seqq.* & clarius *num. 52. vers. ex quibus, Mart. vol. 165.* & alij, loquuntur, vel de cambio nullo, & palliato peccante in substantialibus, vel de promissione soluendi certum interesse in mutuo, non autem de cambio iniusto propter taxationem iniustam, & illicitam, magnum enim est discrimen inter vtrumque, nam
18 cambium nullum, & palliatum † est quando deest, vel adest aliquid afficiens substantiam, seù formam substantialem contractus cambij, propter quod vitiatur ipsum cambium, quia tale, quid tendens ad perimendum ipsum contractum, cum sit contra ipsius substantiam, qua remota remouetur
19 contractus, † facit vt cambium transeat in mutuum, & hoc casu creditor tenetur restituere totum interesse, iniustum verò cam-
20 bium † dicitur quando non desunt substantialia, sed concurrit iniustitia per taxationem interesse vltra legitimam quantitatem; tunc enim licet cambium sic iniustè,
21 & illicitè creatum substineatur, † tamen creditor ità contrahendo committit iniustitiam, propter quam tenetur in vtroque foro restituere illum excessum, ob quem resultat iniustitia contractus, vt egregiè distinguit *Turr. de camb. disput. 1. qu. 24. num. 53. & 54.* & denique obiecta *decis. Penia 1247. iuxtà impress. Lugdun.* solum improbat mo-

dum

dum cambiandi propositum à mercatoribus Barchinon, & taxationem certi interesse, sed non tangit quæstionem nostram, an posita illicita taxatione totus contractus cambij vitietur, vel potiùs vitietur sola taxatio; propterea talis decisio casui nostro non applicatur.

Quibus positis, cessat in casu præsenti omnis difficultas, quia Carolus non docet Paulum exegisse cambia ad rationem taxa-
22 tam, † imò pro parte Pauli probatur ipsum recepisse cambia ad summam currentem in nundinis, non autem ad quantitatem ab initio conuentam in instrumentis, vt liquet ex quietantia finali ab eodem Confecta, & à Mirra debitore producta, & à Carolo per
23 iudicialem repetitionem approbata, † in qua asseritur fuisse visa spacia feriarum, & ad eorum formam fuisse calculatum, & so-
24 lutum interesse cambiorum, † quæ assertio magnum recipit fomentum, & adminiculum veritatis, tum ex subsequuta reuelatione eiusdem debitoris emissa metu excommunicationis ad instantiam Caroli publi-
25 catæ, † tum etiam ex iuris præsumptione, quæ semper militat pro exclusione vsuratum, vt aduertit *Rot. decis.* 338. *num.* 21. *par.* 15. *recent.* & firmat alia *decisio huius causæ* §. *confirmantur*.

Accedit etiam, quod contractus huiusmodi fuerunt in vrbe publicè, & palam gesti adstante Procuratore Pauli, ac interponente paucos post dies Iudice decretum pro validitate obligationis Margharitæ, & Cæciliæ de Marinis, quæ in his cambiis fi-
26 deiusserant, † & demum concurrit solitum credit ris legitimè, & sine vsuraria prauitate contrahendi cambia sub vsitatis, & le-
27 gitimis modis, † quæ omnia licuti ad exclusionem vsuræ ponderanda sunt; vt singillatim ponderat *Rot. in Romana domus coram Reuerendissimo Benilacqua in rec. decis.* 94. *per tot. par.* 15. Ita quoque ostenditur huiusmodi conuentionem, & certam taxatio-
28 nem cambiorum † potiùs irrepsisse ex calamo, & in curia Notarij quam fuisse apposicam de consensu contrahentium, vt in casu simili *R. P. D. de Luca de camb. disc.* 16. *num.* 9. *vers. verum ne contrarium*, & latè probat prætenta decisio, quæ hodiè post quartam causæ propositionem approbata fuit votantibus omnibus Dominis, & vtraque parte acerrime informante.

Supra in alio præcedenti tomo prima decimæ cßanæ partis adest altera præsentes causæ decisio, quæ est ibi in ordine 129.

R. P. D. EMERIX.

Caullicen. Decimæ Fœni.

Luna 22. *Martij* 1677.

ARGVMENTVM.

Petebatur decima fœni, quæ concessa pro terris antea satiuis, & postea ad pratum redactis, fuit super alijs bonis denegata, non solum quia illa de iure regulariter non debetur, verum etiam quia aderat consuetudo non soluendi eam, per testes vndequaque probata, cumque aduersus illam opponeretur de non petitione, & denegatione cum acquiescentia creditoris, hæc in præscriptione requiri declaratur, secus in consuetudine, quæ solum exposcit decimam per 40. annos non fuisse solutam.

SVMMARIVM.

1 *Decima debetur de fœno recollecto ex terris olim satiuis, & nouiter redactis ad Prata.*
2 *Decima fœni non debetur stante consuetudine illam non soluendi de eo.*
3 *Testes probantes consuetudinem non soluendi decimas plenè probant, & quando num. seqq.*
4 *Testes contra inducentes plenam faciunt probationem.*
5 *Consuetudine induci potest, quod ex certa specie fructum decima non soluatur.*
6 *de Fœno regulariter non soluitur decima.*
7 *Consuetudo non soluendi decimas de fœno viget in toto Orbe terrarum.*
8 *Consuetudo non requirit probationem aliquid fuisse petitum, & denegatum, ac creditorem de negatione acquieuisse.*
9 *Consuetudinem ad inducendam super non solutione decimarum sufficit illam non fuisse petitam per 40. annos, etiam sine vllo titulo.*

DECISIO XXXV.

TAMETSI Rota sub die 8. huius mensis confirmando decisionem editam coram bonæ memoriæ Auunculo meo die 18. Iunij 1661. censuerit constare de bono
1 iure Carthusiæ, † quoad decimam fœni terrarum olim Satiuarum, & nouiter ad Prata redactarum ex vnione Parochialis Ecclesiæ S. Simphoriani de Cauis montibus eidem Carthusiæ per s.m. Clementis VI. cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis in perpetuum incorporatæ, annexæ, & vnitæ, vt plenius continetur in decisione sub dicta die extensa.

Nihilominus hodie prosequendo disputationem articuli reseruati super Pratis antiquis censuit quoad istum constare de bo-
2 no iure Communitatis, † fundata in antiqua consuetudine non soluendi decimam fœni ex Pratis antiquis, quæ probata videbatur non solum ex testibus pro parte Communitatis inductis, inter quos sunt

multi

multi conductores bonorum huius Parochiæ, qui deponunt per ſpatium 40. annorum, † & vltra decimam fœni ex Pratis antiquis nunquam fuiſſe ſolutam; ſed etiam ex aliis inductis pro parte Carthuſiæ, † deponentibus decimam fœni ex illis Pratis nunquam à Monachis fuiſſe petitam, qui contra ipſos plenè probant. *Add. ad Burat. deciſ. 298. litt. B. Rot. deciſ. 107. num. 22. parte decima recent. coram Dunozet. Jun. deciſ. 812. num. 12. & coram Celſo deciſ. 150. num. 6.*

Receptum enim paſſim eſt conſuetudine induci poſſe, † vt ex certa ſpecie fructuum decima non ſoluatur, vt notant. *Monet. de decim. cap. 5. quæſt. 4. num. 94. Barboſ. de iur. Eccleſ. vniuerſ. lib. 3. cap. 26. §. 3. numer. 65. & 66. Tondut. quæſt. Benef. par. 1. cap. 39. numer. 3. Rot. deciſ. 104. num. 1. coram Bichio, & in Caualicen. decimarum 24. Ianuarij præſentis anni §. relenantiam coram Reuerendiſſimo Albergato Decano*, & in individuo de decimis fœni † *Monet. & Tondut.* vbi proximè *Conarr. var. reſol. lib. 1. cap. 17. num. 8. verſ. ſeptimo eodem iure*, vbi quod † paſſim hæc conſuetudo viget in Orbe Chriſtiano *Rot. in Sabinen. decimarum 3. Iunij 1602. coram Pamphilia apud Marchef. de commiſ. par. 1. fol. 686.*

Non obſtat, quod teſtes non deponant decimam fuiſſe petitam, & denegatam, † & bonacchos acquieuiſſe, quia iſta neceſſaria ſunt ad præſcriptionem non autem ad inducendã conſuetudinẽ, pro qua ſufficit decimam non fuiſſe ſolutam per ſpatium 40. annorum, † etiam ſine titulo *Conar. var. reſol. d. cap. 17. num. 8. verſ. decimo his omnibus Monet. de decim. d. cap. 5. num. 103. Barboſ. d. cap. 26. §. 3. ſub numer. 74. Tondut. d. cap. 19. ſub num. 3. verſ. quæ conſuetudo. Rot. deciſ. 321. num. 8. par. 15. recent.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Altera deciſio præſentis cauſæ, quia ob celeritatem impreſſionis haberi non potuit, in appendice Deo dante apponi curabitur.

R. P. D. RONDININO,

Romana Succeſſionis.

Lunæ 22. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Continebat æque legitimatio filii, ac etiam donatio ei facta clauſulam, ſiue ille eſſet filius, ſiue etiam extraneus, cui proinde cum defectus probationis ſuæ filiationis obijceretur; adhuc donationem ſubſtineri decidebatur, quia pater nõ ſe continuerat in ſola credulitate filiationis, ſed vlterius proſequutus fuit, illi donationem faciendo etiam, quod eſſet extraneus, eo magis, & eo amplius, quia donatio facta erat etiam filijs donatarij, qui ſemper erant tales, quamuis verè pater non fuiſſet filius donantis.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa teſtati facit ceſſare cauſam inteſtati.*
2 *Filius inſtitutus heres cum clauſula, ſiue eſſet filius, ſiue etiam extraneus, ſi filiatio fuit cauſa inſtitutionis, ea ceſſante ceſſat inſtitutio.*
3 *Cauſa donationis, vel teſtamenti ſi ceſſat, ceſſare quoque debent donatio, ſeu teſtamentum.*
4 *Teſtator ſi in teſtamento, vel donatione dixerit ea facere fauore filij, tam vti filij, quam vti extranei, & intuitu eius perſonæ, non habuit reſpectum ad filiationem.*
Et ideo etiam ſine probatione filiationis donatio, ſeu teſtamentum ſubſtinetur ibidem, & per tot.
5 *Filiatio, ſeu patris credulitas aliquem ſuum eſſe filium quando dicatur cauſa principalis, ſeu potius impulſiua donationis, vel teſtamenti, & ſupra à num. 1. & ſeqq.*
6 *Filius non tenetur probare filiationem, ſi pater illum legitimauit, & inſtituit heredem non ſolum vti filium, ſed vti etiam extraneum.*
7 *In Donatione facta filijs, & deſcendentibus Petri filij donatoris, ſufficit, quod donatarij ſint filij Petri, licet Petrus non ſit filius donantis.*
8 *Demonſtratio in ſe vera non vitiatur ex alia demonſtratione falſa.*
9 *Falſa demonſtratio patris non præiudicat filio heredi inſtituto, & ex propria perſona vocato.*

DECISIO XXXVI.

SENTENTIAM latam ab A. C. de voto Rotæ, in qua denegata fuit inmitio Cæſari Salæ, & Elenæ in bona Claudij pariter Salæ Aui confirmandam eſſe in ſecunda cauſæ repropoſitione hodie DD. reſponderunt.

Cum enim Claudius prædictus, de cuius ſucceſſione agitur, Carolo Joſepho Salæ, quem pro filio agnouit, & legitimauit, tam vti filio, quàm vti penitus extraneo, nec non Antonio Francisco eiuſdem Caroli Joſephi filio, aliiſque Primogenitis maſculis donationem inter viuos ſcut. 25000. fecerit, quam vnà cum Primogenitura prædicta in teſtamento poſtea condito confirmauit, inſtitutis hæredibus prædictis Antonio Francisco, aliiſque filijs dicti Caroli Joſephi natis, & naſcituris; † Conſequens eſt, vt ceſſet inteſtata nepotum ſucceſſio, ſtante diſpoſitione bonorum facta ab ipſo Claudio, tàm inter viuos, quàm in teſtamento etiam cum ſuppoſito filiationis, de cuius probationis defectu in hac inſtantia ſolùm opponebatur, quia præmiſſis probationibus filiationis, quæ deductæ fuerunt ſententiam de more præcedentibus, & prætermiſſis releuantibus probationibus per informantes pro Carolo Joſepho, & filijs ad comprobandam eius filiationem adductis, ac reſponſionibus datis ad ea, quæ deducta fuere in contrarium, quorum omnium diſcuſſio neceſſaria viſa non fuit.

Adhuc dicebant DD. actus iſtos ſubſtineri cum Claudius donator, itidemque teſtator, non ſe ſimpliciter continuerit in credu-

dulitate filiationis Caroli Ioſephi adiecta,
2 ſimpliciter clauſula conſequenti, † ſiue eſſet filius, ſiue eſſet extraneus, adeovt ceſſante
3 filiatione, quæ fuit cauſa diſpoſitionis, † ipſa quoque diſpoſitio corruere debeat, quæ eſt ratio *text. in l. ſi Pater. C. de hared. inſtit.* in qua fundantur *Pariſ. conſ. 29. in fin. vol. 1. Barbat. conſ. 27. volum. 4. ante med. verſ. & plus dico vol. 1. Neuzan. conſ. 34. num. 36. & 37. Pacian. conſ. 1. ſub numer. 37. & ſeqq. Bardell. conſ. 57. numer. 15. & ſeqq. vol. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 24. ſub numer. 5. & ſeqq. Adden. ad Gregor. XV. deciſ. 271. nu. 29. Modern. Actolin. reſol. 15. num. 29. 34. & ſeqq.* & latè *Barz. poſt deciſ. Bononien. conſ. vnic. numer. 56. & pluribus ſeqq. Rot. coram Achill. de Graſſ. deciſ. 1. num. 2.* qui filij ſint legitimi, & poſt *Modernum Argentan. colluſ. legal. deciſ. 72. numer. 13.*

Sed Claudius prædictus vlterius progrediendo expreſsè declarauit diſponere in
4 eius fauorem, non ſolùm vti eius † filij, ſed etiam vti prorsùs extranei, & nullo ſanguinis vinculo coniuncti, habitaque dumtaxat contemplatione, & intuitu eius Perſonæ gerentis nomen familiæ Salæ, non autem præaſſertæ filiationis, & alias omni meliori modo; verùm etiam primogenitorum maſculorum, qui ab eodem Carolo Ioſepho ex iuſtis nuptijs, & legitimo matrimonio nati, & naſcituri deſcendent, vt ſunt præciſa verba, quo caſu cum conſtet de voluntate Claudij diſponendi non intuitu filiationis; ſed ab illius credulitate præſcindendo ob ſolam perſonam Caroli Ioſephi tanquam extraneum conſiderati ob ſolam propagationem familiæ Salæ ex ipſo Carolo Ioſepho,
5 eiuſque deſcendentibus habendam, † non poſſunt proinde ſola filiatio, eiuſque credulitas dici cauſa finalis, ſed ſimpliciter motiua, & impulſiua, †
6 actuſque ſubſtinetur citra onus aſſumendi probationem filiationis, vt declarando *text. in d. l. ſi Pater. Cod. de hared. inſtit. cum concord. Laſon. in l. neque profeſſio num. 5. verſic. limita tamen C. de teſtam. Decian. conſ. 1. num. 140. vol. 3. Cuiac. in l. eam quam C. de fideicom. Riminald. iun. conſ. 611. numer. 66. & ſeqq. Menoch. de præſumpt. lib. 6. præſumpt. 53. ſub numer. 13. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 4. tit. 5. numer. 15. Gratian. diſcept. 653. numer. 57. & ſeqq. Rot. coram Moed. deciſ. 2. num. 1. in fin. qui filij ſint legitimi, & coram Merlin. deciſ. 438. num. 14.*

Conſiderando inſuper, quod Claudius donauit etiam filijs, & deſcendentibus Caroli Ioſephi, quos etiam hæredes ſcripſit in
7 Teſtamento, † nulla habita conſideratione, quod filij, & deſcendentes Caroli Ioſephi eſſent ex deſcendentibus ſuis, ſed ſimpliciter tanquam ipſius Caroli Ioſephi filios, & deſcendentes conſiderauit, quæ demonſtratio
8 cum vera ſit, † quia verè ſunt tales ſubſtineatur donatio, & teſtamentum ex eorum
9 Perſona, † neque vitiantur propter falſam demonſtrationem Patris, quatenus etiam adeſſet *Adden. ad Alex. conſ. 88. vitiaretur vol. 7. Ger. Spin. conſ. 67. numer. 44. & 45. Barry. de ſucceſſ. lib. 2. tit. 6. ſub numer. 5. verſ. quod verum.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana, ſeu Anconitana dotis.

Veneris 26. Martij 1677.

A R G V M E N T V M.

Poſſeſſio defuncti, & illius continuatio, vſque ad obitum erat in controuerſiam deducta, vtraque probata ex diuiſione bonorum illius, ab hæredibus facta, quia continuatio vſque ad mortem ſemper de iure præſumitur, non obſtante omiſſa deſcriptione bonorum in inuentario facta, cum ageretur de ſtabilibus, quæ omnibus patent, & occultari non poterant, & ideo talis deſcriptio non erat neceſſaria.

S V M M A R I V M.

1 *Diuiſio facta inter hæredes, licet probet diuiſionem, non tamen concludit bona diuiſa fuiſſe hereditaria.*
2 *Diuiſio bonorum ab hæredibus facta, non probat bona eſſe hereditaria contra tertios poſſeſſores.*
3 *Tertius; ſi non poſſidet tanquam hæres diuidentium, tunc diuiſio facta inter hæredes illi non præiudicat.*
4 *Poſſeſſio aliena, quod cenſeatur continuata vſque ad mortem, non poteſt allegari à tertio, & numer. ſeqq.*
5 *Poſſeſſionis continuatio pendet ab animo, & voluntate conſtituentis.*
6 *Tertius non poteſt allegare ea, quæ dependent ab animo, & voluntate alterius.*
7 *Poſſeſſio bonorum defuncti probatur ex diuiſione hæredum.*
8 *Poſſeſſio ſemel probata præſumitur continuata vſque ad mortem.*
9 *Bona patris præſumuntur tranſiſſe in filios illius hæredes.*
10 *Bona in inuentario non deſcripta, quatenus præſumuntur non fuiſſe in hæreditate reperta.*
11 *Inuentarium non probat contra tertium.*
12 *Inuentarium non remanet nullum, quamuis in eo non ſint deſcripta ſtabilia, quia omnibus patent, & occultari non poſſunt, & num. ſeqq.*
13 *Omiſſio ſtabilium in inuentario non concludit illorum non exiſtentium in hæreditate defuncti.*
14 *Inſtrumentum extractum ex alio inſtrumento producto in Curia vigere* Innocentianæ *plenè probat.*

DECISIO XXXVII.

DECISVM erat 12. Aprilis proximi præteriti * DD. concordibus, repellendos eſſe Iuliam, & Albertum Coniuges agen-

agentes pro dote iam à Iulia data Antonio primo Marito contra bona poſſeſſa à Cammilla filia Antonij vti hæreditaria illius ex vnica tantum exceptione videlicet, quod de mandato A. C. fuerat conſumata in quibuſdam domibus, quarum nulla legebatur in inuentario hereditatis Antonij facto ab Enea filio, nec aliunde conſtabat, quod Antonius debitor dotis illas poſſederit; Sed hodie ex inſtrumento diuiſionis factæ 26. Decembris 1636. inter Antonium, & Franciſcum fratres nouiter deducto expreſſis in eo, & in parte Antonij domibus controuerſis vnicè ex capite receſſerunt à deciſis.

Et licet vni ex DD. qui approbabat inſtrumentum diuiſionis, & diuidentium verba, ibi ſe ſe habere, & communiter poſſidere pro indiuiſo infraſcripta bona ſtabilia, & velle, & intendere inter ſe ſe diuidere, prout diuiſerunt non ſatis ſibi videretur probare, † controuerſas domus poſſeſſas à filia Antonij eſſe hereditarias per hanc diuiſionem, † vt poſt re inter alios acta, & contra tertios poſſeſſores ex *Rot. coram Cardinali Celſo deciſ. 267. in fine cum alijs alleg.* præſertim, quod non probatur, quod tertij poſſeſſores † poſſideant tanquam heredes diuidentium *Rot. deciſ. 352. numer. 4. par. 15.* & minus, quod diuidentes continuauerint poſſeſſionem à die diuiſionis 26. Decembris 1636. ad diem obligationis 15. Iunij 1644. & vſque ad diem mortis cum præſumptio continuatæ poſſeſſionis alienæ † vſque ad mortem, non poſſit allegari à tertio in ſui commodum, † cum poſſeſſio ab animo, & voluntate poſſidentis pendeat, † de quo tertius atteſtari non poteſt *Menoch. de præſumpt. præſum. 64. numer. 38. lib. 6. Coccin. deciſ. 475. numer. 1. & coram Bich. deciſ. 356. numer. 13. cum ſeqq.*

Attamen contrarium reſponderunt alij, & pro receſſu à deciſis. † Siquidem probata poſſeſſione à diuiſione ex *Rota coram Manzan. deciſ. 784. numer. 3. & 4. & coram Card. Ottobono deciſ. 143. numer. 1.* cum ibi congeſtis, † præſumitur ab inde continuata poſſeſſio vſque ad mortem *Rot. Florent. coram Magon. deciſ. 47. numer. 3. & alijs alleg. in Romana fideicommiſſi Card. Bartolomei Ferrattini* 24. *Iunij* 1676. Quin etiam ab Antonio Patre † tranſiſſe ad Camillam filiam *Grat. diſcept. 788. ex numer. 15. Rot. coram Buratt. deciſ. 834. num. 6.*

Nihilo obſtante, quod hæc bona non fuerint in inuentario hereditatis Antonij deſcripta, † vt ex hac omiſſione argui poſſit non exiſtentia in hereditate. Primo, quia Iulia eſt tertia, & contra tertium non probat inuentarium, vt adnotatur ad *Buratt. deciſ. 637. num. 17. Rot. coram Dunoz. Iun. etiam 637. numer. 13.* Deinde, quia nihil concludit; cum enim deſcriptio ſtabilium, quæ omnibus patent (abolita † eſt enim veterum quorumdam ſententiam exiſtimãtium fundi locique factum fieri inquit *Iuſtinian. §. fortunè quoque res Inſt. de rer. diuiſ.*) non ſit neceſſaria, ex huiuſmodi omiſſione, neceſſario non concluditur non exiſtentia, quia potuerunt exiſtere in bonis debitoris, † & tamen non fuiſſe deſcripta in Inuentario, vt *coram Ludou. deciſ. 169. num. 8. cum alleg.*

Minus etiam obſtante, quod diuiſio ſufficienter non conſtet, ex inſtrumento exhibito, tamquam ſumptum de ſumpto, quia cum fuerit extractum ex alio † proceſſu, in Curia, vbi fuerat in forma probante producto, vigore Innocentianæ probat *Rot. coram D. Card. Otthobono deciſ. 243. numer. 5.* cum ibi concordantibus.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Supra in alio precedenti tomo 2. decimæ octauæ partis adeſt altera præſentis cauſæ deciſio coram eodem EMINENTISSIMO D. CARDINALI TAIA, *qua ibi eſt in ordine* 730.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Viterbien. Succeſſionis.

Veneris 26. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Duplici iure, duplicique ratione hæreditas fratris defertur ſimul ſorori cum altero fratri, ad ſucceſſionem concurrenti, non obſtante ſtatuto excluſiuo fœminarum, quia vtraque perſona non erat eidem ſtatuto ſubiecta, hæc vti Monialis, ille verò tamquam Clericus, & ideò vterque non comprehendebatur ab eo, cumq; vlteriùs quæreretur eandem excluſionem induci, ex quo frater defunctus declarauerit in ſua hæreditate ſolum fratrem ſuccedere velle; hæc minus ſufficiens viſa eſt, non ſolum quia perfunctoriè, & ad eximẽdam vexationem interrogantis facta eſt, verum etiam quia non erat legitimè probata ſufficienti numero teſtium, prout de iure requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Soror ſuccedit ab inteſtato cum fratre in hæreditate alterius fratris defuncti. & n. 54.*
2 *Statutum laicale non habet locum in hæreditate Clerici. & n. ſeqq.*
3 *Laici ex defectu iuriſdictionis nec directè, nec indirectè poſſunt diſponere de bonis, & perſonis Eccleſiaſticorum.*
4 *Statuta, & Conſtitutiones Laicorum non comprehendunt Clericos, eorumque bona.*
5 *Statuentes Laici non præſumuntur in eorum ſtatutis voluiſſe comprehendere Clericos, aliaſque perſonas immunes.*
6 *Monialis dicitur perſona eccleſiaſtica, & non ſubiacet ſtatutis Laicorum.*
7 *Statutum excluſiuum fœminarum ſiue dirigat verba in perſonas, ſiue diſponat de bonis, nunquam*

quam comprehendit Clericos, vel Moniales, & quare,

8 *Statutum laicale non comprehendit Clericos, quamuis à principio essent Laici ..*

9 *Statutum laicale comprehendit Clericos, quando iam consumpserat effectum suum ante Clericatum.*

10 *Statutum laicale de successione comprehendit Clericos, si illi de tempore delata successionis non essent adhuc persona ecclesiastica.*

11 *Morions ab intestato præsumitur se conformasse cum statuto, & inxtà illud voluisse suam hæreditatem deferri, si erat laicus, secùs verò si Clericus.*

12 *Clericus quia nihil commune habet cum statuto laicali, præsumitur se conformasse cum iure communi. amplia vt n.17.*

13 *Verba*, l'Imperatore hà fatto testamento per me, *important, quod eius hæreditas devolvatur ad eos, qui de iure succedunt.*

14 *Successio ab intestato defertur proximioribus sublata differentia sexus, agnationis, & cognationis.*

15 *Clerici volentes possunt per modum priuilegij vti statutis, & Constitutionibus laicorum.*

16 *Verba morientis*, voleua che la robba andasse al tale, *& huiusmodi præsumuntur probata ad se eximendum à vexatione, & instantijs interrogantium, amplia vt ibidem.*

17 *Verba perfunctoriè, & non dispositiuè prolata, non concludunt determinatam dispositionem, nec quod moriens Clericus voluerit se conformare cum statuto laicorum ad exclusionem sororis. ibidem.*

18 *Testes duo sufficiunt ad probandum aliquid relictum in causam piam.*

19 *Testes duo quatenus sufficiant pro ademptione legatorum piorum.*

20 *Testamentum, vel testamentariam dispositionem ad probandum requiruntur septem testes, rogati, & omni exceptione maiores.*

21 *Monialis professę declaratio, quia illa caret velle, & nolle, non præiudicat Monasterio.*

22 *Declaratio Gregorij XIII, quod à statuto Perusino exclusiuo fœminarum debeatur clausula sine præiudicio locorum piorum, tamquam localis, ad dictumque statutum restricta, non extenditur ad statutum Vrbis. ibidem.*

DECISIO XXXVIII.

QVIA fundamenta decisionis editæ coram me 8. *Iunij proximè præteriti vera sunt subsistere; Rota stetit in decisis pro concessione immissionis Monasterio S. Augustini Viterbij ex persona Sororis Co-
1 lumbæ, † quæ ab intestato vna cum Francisco successit Horatio communi fratri, iuxtà vulgat. *Text. in §. si igitur defunctus il secondo, Auth. de hared. ab intest. venien.* nil obstante statuto, quod in eadem Ciuitate viget, exclusiuo fœminarum à successione, stantibus masculis, quia huiusmodi statutum non est attendendum, siue inspiciatur persona fratris defuncti, siue persona sororis ab
2 intestato succedentis, † respectu enim defuncti ipse erat Clericus, propterea huiusmodi statutum tamquam laicale, non vindicat sibi locum in eius hæreditate, *Dec. in cap. Ecclesia S. Maria num. 218. de Constit. Imol. in cap. quod Clerici num. 4. for. compet. Fermosin. eodem cap. Ecclesia S. Maria qu. 3. nu. 15. & seqq. Andreol. contr. 227. per tot.* quam sententiam veriorem esse testatur *Fachin. contr. iur. libro 12. cap. 29. vers. ergo veriorem*, & maturè discussis rationibus vtriusque opinionis sequuta est est *Rota decis. 149. per tot. coram Eminentiss. Otthob. & decis. 625. coram bo. mem. Bich. & 258. num. 7. coram bo. me. Card. Celso*, & alios refert præterita *decisio §. non obstat.*

Et ratio est euidens, quia cum laici ex
3 defectu iurisdictionis † nullo modo possint directè, aut indirectè disponere de bonis, & personis Ecclesiasticorum, iuxtà *Textum in cap. qua in Ecclesiarum de Constit. & in cap. primo de immunit. Eccles. in 6. Rota in Albanen. deuolutionis 28. Iunij 1669. coram Reuerendiss. Benilaqua*, proindè sub eorum statutis, & con-
4 stitutionibus † nequeunt comprehendere Clericos, eorumque bona, iuxtà *Tex. in can. bene quidem 96. dist.* & sequendo *Bart. in l. 1. n. 32. & seq. C. de Summ. Trinit. & fid. catbol.* firmauit *Rota decis. 521. num. 4. coram Bich. & in d. decis. 258. num. 9. coram Card. Celsi.* Quinimò cum laicis deficiat prorsus omnis potestas in personas, & bona Ecclesiasticorum, metiendo voluntatem statuentium ab eorũ
5 potestate, † dicendum est huiusmodi genus personarum immunium noluisse comprehendere, vt notat *Alex. cons. 210. sub n. 1. vers. sed statutum lia. 2. Eugen. cons. 99. num. 32. & seqq. lib. 2. Honded. cons. 20. num. 6. & 7. pariter lib. 2. Ambrosin. de immunit. Eccles. cap. 21. numer. 13.* & latè dictum fuit in *Tudertina successionis 29. Maij 1652. coram bo. me. Meltio* & in præcitata *decis. 258. num. 10. coram bo. me. Card. Celso.*

Si verò inspiciatur persona Sororis hæc est
6 Monialis, † quę tanquã persona Ecclesiastica ex rationibus supra relatis, non subiacet Statuto eam excludenti, siue Statutum dirigat verba in personas, siue disponat de bonis, admittendo masculos, & excludendo fœminas, † cum semper effectus istius
7 Statuti conferatur in tempus mortis, de quo nec Clericus, nec eius hæreditas, nec in casu præsenti Monialis hæres ab intestato subijciuntur Statuto, *Rota decis. 149. num. 9.* loquens de Statuto Rauennæ *lib. 3. rubr. 11.* quod non loquitur per verba, *si quis decesserit*, & respectiuè excludit, vt ex illius lectura, & liquet ex principio *d. decis. 149. in princip.* & fuit dictum in *decis. 371. num. 11. par. 15. recent. & decis. 521. num. 4. coram Bich.* vbi sufficit, quod tale Statutum careat subiectionem bonorum,

Nec visum est subsistere, quod vbi Statutum excludit fœminas simpliciter, non habito respectu ad obitum masculorum, liget etiam Ecclesiasticos, quia ipsi antè erant laici, & proindè in eis etiam erat iniectum vinculum Statuti, † hoc enim obiectum
8

dum diluit præterita decisio, tùm quia si attendenda esset præcedens iniectio vinculi semper Clerici subijcerentur Statutis laicorum, quia laici nati sunt; tùm etiam quia Statutum effectum suum operatur solùm, quando venit tempus succedendi, vt in Statuto, de quo agitur manifestè legitur, ibi: *Mulier nupta, vel non nupta, & descendentes ab*
9 *ea non succedant ab intestato*; † Et contrarium procedit, vel quando Statutum consumpserat effectum suum ante Clericatum, vt notat *Surd. decis.* 20. *num.* 8. vel quando de tempore delatæ successionis persona succedere
10 volens, † non esset effecta ecclesiastica, vt post *Salicet. Ruin.* & alios distinguit *Rota in allegata decis.* 625. *num.* 32. *coram Bich.*

Quod autem moriens ab intestato censeatur se conformare cum Statuto suæ Ciuitatis, & iuxtà illud velle deferri suam ha-
11 reditatem † procedit in laicis, non autem in Clericis, qui nihil habent commune cũ
12 huiusmodi Statutis, † & propterea præsumuntur se conformare cum iure communi, vt aduertit *Rota decis.* 258. *num.* 12. *& 13. coram Celso*, & in casu nostro, id est euidens, ex quo Horatius pluries dixit: *Che l'Imperatore haueua fatto testamento per lui*:
13 † quæ verba prolata a viro, qui propter iuris peritiam sciebat eorum efficaciam, nil aliud important, nisi quod eius hæreditas deuoluereturad eos, qui de iure succedunt, & sic æqua-
14 liter ad fratrem, & sororem, † qui vti proximiores, sublata quacumque differentia sexus agnationis, & cognationis ad intestatam successionem fratris vocantur ab Imperatore *in l.* 2. §. *hæreditas, & §. legitima ff de suis, & legit.* & aduertit alia *decisio* huius Causæ §. *nec subsistit*.

Non aduersatur, quod Clerici possint vti Statutis, & Constitutionibus laicorum
15 per modum priuilegij, † quia id procedit, quando Clerici vti volunt, *Surd. decis.* 120. *num.* 9. in casu nostro, Horatius non fuit vsus huiusmodi Statuto, & licèt Franciscus induxerit, & examinari curauerit testes, ex illorum depositionibus nihil aliud resultat, nisi quod Horatius protulit nonnulla verba per modum simplicis velleitaris: *Che la sua robba voleua, che andasse à Francesco*: & quædam alia, ibi: *Vi è Francesco mio fratel-*
16 *lo &c.* † quæ dixit ad se eximendum ab instantijs cuiusdam mulierculæ illi ministrantis, & enixè flagitantis sibi aliquid relinqui.

Vndè ex his verbis non dispositiuis per-
17 functorie, & ad aliud effectum lapsis † nihil desumitur, quod concludat determinatam dispositionem fauore fratris in exclusionem sororis ob prętensam conformationem cum dicto Statuto in exclusionem sororis, *Seccin. Iun. cons.* 29. *sub num.* 27. *vers. verum lib.* 2. *Dunoz. Iun. decis.* 813. *num.* 2. *& seqq. Rota decis.* 327. *num.* 13. *par.* 12. *recent.*

Nec facit, quod sicuti ad probandum re-
18 lictum in causam piam † sufficiunt duo testes, per *text. in cap. relatum de testam.* ita
19 quoque duo testes sufficere debent † pro ademptione eiusdem relicti, ad *Rot. dec.* 533. *num.* 35. *par.* 4. *tom.* 3. *recent.* quia quidquid sit de huiusmodi conclusione, obiectum est penitùs extraneum ab articulo, qui disputatur; hic enim non agitur nec de legato, nec de illius ademptione, sed tractatur de inducenda testamentaria dispositione Ho-
20 ratij ad fauorem solius Francisci, † ad quã probandam nec sufficiunt duo testes, sed requiruntur septem, qui debent esse rogati, & omni exceptione maiores, iuxtà *text. in l. hac consultissima* §. *per nuncupationem C. de testam.* & alios relatos in præterita *decis.* §. *minus relevant*.

Iterum obiecta declaratio facta à Monialì ad fauorem Francisci, non præiudicat
21 Monasterio, † vtpote facta à professa, quæ caret velle, & nolle, vt notat altera *decisio* §. *fin.* prout nec est momenti, quod Gregorius XIII. mandauerit deleri à Statuto Perusino exclusiuo fœminarum clausulam
22 *sine præiudicio locorum piorum*, † quia talis Pontificia declaratio tamquam localis, & restricta dumtaxat ad Ciuitatem Petusij non potest extendi ad Ciuitatem Viterbij, vt huic obiecto præcisè respondit *Rota* in supra allegata *decis.* 625. *num.* 52. *coram Bich.*

Et ita resolutum, vtraque Parte informante.

Supra in alio præcedenti tomo 2. *alterius partis* 18. *adest alia præsentis Causæ decisio, quæ ibi est in ordine* 728.

R. P. D. EMERIX.

Vrbeuetana Iurispatronatus.

Veneris 26. *Martij* 1677.

ARGVMENTVM.

De verificationè iurispatronatus tractatur coram Ordinario facienda iuxtà formam literarum Apostolicarum, quæ licèt regulariter, etiam in gradu appellationis fieri possit in Rota, hoc tamen procedere declaratur, quoties ille grauauit in aliquo partem, secùs verò si solummodò demandauit, rectiùs agi, citato Procuratore fiscali, quia eo in casu nullum grauamen intulisse iudicatur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus verificari debet ex dotatione, vel fundatione coram Ordinario ad formam conditionis in literis Apostolicis præscriptæ.*
2 *Litera Apostolica quoad verificationem iurispatronatus coram Ordinario, plenam, & concludentem probationem recipiunt.*
3 *Sententiæ recentes non possunt probare centenariã super verificatione iurispatronatus.*
4 *Enunciativa recens, quamuis contineat antiquã cum-*

denunciatum, non fuſſicit ad comprobandam quaſi poſſeſſionem centenariam præſentandi.

5 *Quaſi poſſeſſio centenaria præſentandi requiritur an probandum legitimum titulum iurispatronatus fundationis, vel dotationis ex præſentationibus reſultantem.*

6 *Probatio omiſſa coram Ordinario poteſt fieri in Rota in gradu appellationis, & quando, vide num. ſeqq.*

7 *Rota ſuccedit loco Ordinarij tam in cognoſcendo, quàm in exequendo literas Apoſtolicas.*

8 *Ordinarius ſi denegauit verificationem literarũ, appellari poteſt ad Rotam, & in ea fieri probationes.*

9 *Ordinarius non dicitur denegare verificationem literarum Apoſtolicarum, ſi mandauit rectiùs agi, citato Procuratore fiſcali, & verificatis narratis.*

10 *Appellari non poteſt ab Ordinario, qui non grauauit, & coram alio Iudice fieri verificationẽ iurispatronatus.*

11 *Iuſpatronatus ideo verificari debet coram Ordinario, quia de eius intereſſe tractatur.*

12 *Clauſula*, verificato prius iurepatronatus coram Ordinario, *quare in Literis Apoſtolicis apponatur.*

DECISIO XXXIX.

RESOLVTVM fuerat ſub die 24. Aprilis proximè præter. Literas Apoſtolicas Antonij Felicis tamquam in omnibus iuſtificatas eſſe exequendas; ſed Cauſa hodie ſuper ijdem repropoſita, placuit Dominis recedere à deciſis, ex vnico fundamento, quod non fuerit verificatum iuſpatronatus ex fundatione, vel dotatione
1 coram Ordinario † ad formam conditionis in eiſdem literis præſcriptæ, & plenam, ac
2 concludentem probationem † requirentis. per ea quæ tradit *Vinian. de iurepatr. lib. 13. cap. 8. num. 2. Rot. apud eundem deciſ. 25. num. primo, & deciſ. 102. num. 18. & 19. & coram Dunozett. Iun. deciſ. 367. num. 29. cum duobus ſequentibus, & deciſ. 15. num. 12. par. 14. recent.* ac aliàs paſſim.

Neque huiuſmodi verificatio viſa fuit reſultare ex tribus ſententiis ſuper inſtitutione præſentatorum ab hac familia, prolatis de annis 1624. 1644. & 1650. iuncta enunciatiua alterius antiquæ ſentẽtiæ Car-
3 dinalis Simoncelli, † quia tres priores non inducunt centenariam, & enunciatiua alterius antiquæ ſententiæ Cardinalis Simoncelli eſt vnica, & recens, nempè de anno
4 1675. † ac propterea inſufficiens ad comprobandum contrariam quaſi poſſeſſionem præſentandi, ſuppoſitam in præcedenti de-
5 ciſione, † & requiſitam ad iuſtificandum legitimum titulum fundationis, vel dotationis, ex multiplicatis præſentationibus, vt notant *Mobed. deciſ. 3. per tot. de iurepatr. Buratt. deciſ. 173. num. 11. Canal. deciſ. 560. num. 2. verſ. aut præſentationes, & verſ. præſentationes enim, Rot. recent. deciſ. 321. numer. 17. & 18. par. 9. recent. & in Montis Faliſci Ar-*

chipresbyteratus prima Iulij 1676. §. adhuc coram R. P. D. meo Rondinino.

Nec ſuffragatur, quod huiuſmodi veri-
6 ficatio fieri poſſit in Rota, † vbi reperitur
7 commiſſa Cauſa appellationis, † & quæ ſuccedit loco Ordinarij tam in cognoſcendo, quàm in exequendo, vt in his terminis reſponſum fuit in *Placentina Parochialis 2. Decembris 1659. §. non obſtat coram Cardinali Cerro, vt in Melenitana Commenda 27. Martij 1675. coram Bourlemont.*

Tùm quia in Rota nihil vltra productũ fuit, ex quo huiuſmodi verificatio reſultet, tùm etiam quia id procedere poſſet, quando coram Ordinario facta fuiſſet con-
8 grua inſtantia pro verificando † iurepatronatus, & iſte illam denegaſſet, in quibus terminis loquitur *Rot. in præallegatis deciſionibus Placentina Parochialis, & Melenitana Commenda*; ſecùs verò eſt, quando, prout hìc,
9 Ordinarius non denegauit indebitè literas exequi, ſed ſolum mandauit rectiùs agi citato Procuratore fiſcali, & verificatis priùs expoſitis, ac contentis in literis; tunc enim
12 quia in nihilo grauauit, † non eſt per appellationem coram alio transferenda verificatio, non citato, & inaudito Procurato-
11 re fiſcali, de cuius intereſſe agitur, † quoties beneficia canonizantur ſubiecta iuripatro-
12 natus, & quæ eſt ratio, † quare Papa voluerit verificationem fieri coram illo, vt benè ratiocinatur *Rot. deciſ. 158. num. 5. cum ſeqq. par. 12 recent. & in Aprutina, ſeu Aſculana iurispatronatus 28. Iunij 1660. coram Reuerendiſs. D. meo Decano.*

Et ita omiſſis alijs, quorum diſcuſſio, his ſtantibus, viſa fuit non neceſſaria, reſolutum fuit, vtraque Parte informante.

Altera præſentis Cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra in præcedenti tomo 2. partis 18. recent. vbique eſt in ordine 697.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Capellaniæ.

Veneris 26. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Licèt in ſolo caſu diſcordiæ devolueretur electio, ea tamen, & à primis Electoribus facta eſt, ac etiam ab altero, cui conditionaliter reſeruata erat, ſed illa priorum electorum fuit attenta, quia diſcordia non conſtabat ex irrationabili contradictione vnius, dum alij vnanimiter conſenſerunt; cumque etiam de qualitatibus electi dubitaretur, ratione paupertatis, & habilitatis ad confeſſiones audiendas, de ijs etiam plura in deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Electus à Consilio legitimè congregato, præfertur electo ab eo, tum in casum discordiæ devolvebatur electio.*

2 *Electio non vitiatur, nec dicitur contentiosa, licèt alter ex eligentibus irrationabiliter contradicat, si alij vnanimiter consentiant.*

3 *Oppositio, seu Protestatio vnius non præiudicat electioni, nec facit devolvere ius eligendi ad alios in solo casu discordiæ devolvendum.*

4 *in Facultate alterius esse non debet per suam solam contradictionem cæteris eligentibus præiudicare, eisque tollere ius eligendi.*

5 *Contradictio, & Oppositio vnius ex eligentibus detegitur insubsistens, si electus habeat qualitates requisitas.*

6 *Confessarius sufficit quod aliquis sit, licèt de tempore consequutionis beneficij ab Ordinario loci non fuerit approbatus, & n. 7.*

8 *Confessarij qualitas requisita ad consecutionem beneficij, requiratur ne actu, vel sufficiat præcedenter fuisse approbatum ad confessiones audiendas. & num. seq.*

9 *Confessarius alibi approbatus, si in alio loco subire debet onus audiendi confessiones, ab Ordinario illius loci denuò approbandus est.*

10 *Pauperis electio facienda, an de pauperiori fieri debeat, vel sufficiat, quod in paritate status pauper simpliciter eligatur. & num. seqq.*

11 *Pauper dicitur, qui artem Ludimagistri, maximè extra patriam cogitur exercere, vt viuere possit.*

12 *Pauperior semper in beneficijs præfertur minori pauperi.*

DECISIO XL.

AD Capellaniam in Ecclesia S. Mariæ Literatorum Terræ Montis Rubiani Firmanæ Dioecesis Consilium Communitatis elegit Dominicum de Nicolinis, & Parochi eiusdem Terræ, ad quos in discordia Communitatis, ex lege fundatoris devoluebatur electio, Franciscum Antonium de Bennatis nominarunt, quem subsequuta possessione Ordinarius instituit; Causa autem ad prouocationem Nicolini à Cõmunitate nominati mihi commissa, cõsului Dominos, An, & de cuius bono iure constaret, qui de bono iure Dominici constare dixerunt.

Habet enim Nicolinus nominationem, & electionem Consilij eiusdem Terræ legi-
1 timè congregati, † ideoque præferendus est Bennato, quem Parochi elegerunt, ad quos ex lege fundationis Capellaniæ in Testamento Ascentij Frãcischini vtrinque exhibito, non deuoluebatur electio, nisi quatenus Consilium Terræ adunari non posset, aut electio Capellani redderetur difficilis,
2 seù contentiosa, † qualis dici non potest electio Nicolini, cum protestatio vnius, ex Consiliariis aduersus illam, non impediuerit continuationem Consilij, in quo maiora suffragia habuit Nicolinus, neque ideò difficilis, vel contentiosa electio effecta
3 fuerit, † cum ad hunc effectum non attendatur protestatio, nisi sit rationabilis, nè sit
4 in vnius contradicentis † potestate priuare Communitatem hoc iure eligendi, illudque in Parochos transferre, si ex vnius dicto discordia, & contentio Consilij à Fundatore considerata penderet, iuxtà doctrinam *Abb in cap. in Genesi num. 9. in fine de electione, Lauor. Lucubrat. tit. 4. de electione cap. 17. num. 25. Sigismund. à Bono. eodem tract. de electione cap. 8. num. 11. & in Leodien. electionis 6. Aprilis 1674. §. Irrationabili coram me.*

Qualitates autem à Testatore requisitæ
5 vilæ sunt concurrere in Nicolino, † atque adeò contraria protestatio aduersus illius electionẽ insubsistens detegitur, quia quod ipse sit ex hac Terra Montis Rubiani, Sacerdos, & pauper, non controuertitur, quodque sit Cõfessarius approbatus ab Epi-
6 scopo Ripano, † quod sufficit, etiamsi de tẽpore electionis non esset Cõfessarius approbatus ab Archiepiscopo Firmano, in cuius Dioecesi sita est controuersa Capellania.

Quia Fundator non imposuit onus Capellano audiendi confessiones, & sic non requisiuit in eo exercitium actualis fundationis in Terra Montis Rubiani, † sed so-
7 lum respexit ad habilitatem, cùm generaliter dixit, quod eligeretur Sacerdos Con-
8 fessarius, † quo casu sufficit, quod Nicolinus esset talis, quocumque loco, & quatenus subire deberet onus audiendi confes-
9 siones in sua Patria † id benè perficere poterit accedente licentia Archiepiscopi Firmani, vel alterius ad id facultates habentis, iuxtà declarationem *Sac. Congregationis Concil.* de qua *Sellius in select. canonic. cap. 13. numer. 28. Barbos. in collect. Decis. Apost. verbo Confessarius collect. 202. num. 10. & 14. & in tract. de offic. & potest. Episcopi allegat. 25. num. 30. & seq. & in remiss. ad Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 15. num. 29. Garz. de benefic parte 5. cap. 8. num. 132. R. P. D. Fagnan. in cap. pro dilatione num. 65. vers. quia Sacerdos de pœnit. & remiss, Borden. resol. moral. 36. num. 51. lib. 1.*

Non obstat, quod Nicolinus non sit pauperior Bennato, quia præmisso quod Fundator Capellaniæ non præcisè manda-
10 uit eligi pauperiorem, † sed vnum ex pauperioribus, itaut sufficiat, quod paupertas Nicolini sit æqualis illi Bennati, adhuc eiusdem Nicolini paupertas visa est maior paupertate Bennati ex attestationibus hinè
11 indè exhibitis, cùm ars Ludimagistri, quã Nicolinus exercere coactus est extra suam patriam, vt viuere posset, id ipsum comprobet, ideoque quatenus Fundator contrarium non disposuisset, seque conforma-
12 re voluisset dispositioni iuris † communis, pauperis vocationem de pauperiori semper accipientis, Nicolinus adhuc præferendus esset tamquam pauperior Bennato, iuxtà *text. in l. si quis ad declinandam §. vbi autem C. de Episcopis, & Cleric. & in §. si quis in nomine*

Magai

Magni Dei, Anth. de Eccles. tit. Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 5. num. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 125. num. 9. & 11. Rot. Diuers. par. 2. decis. 16. num. 7. & decis. 150. n. 10. & in Recentior. par. 11. decis. 296. n. 6. & 7.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali

Romana Læsionis.

Veneris 26. Martij 1677.

A R G V M E N T V M.

Deciditur quæstio, an locationes probent valorem rei locatæ, quæ sub distinctione resoluitur, quod aut sunt plures, aut vna, vel duæ, & hæ quia non probant veritatem annui redditus, cum ratione amicitiæ, vel alia de causa ad d. rationem fieri potuerint, neque probant certitudinem pensionis, neque valorem domus concludunt, secus verò si sint plures, & vniformes, quia in illis non potest assignari disparitatis ratio; Rursùs deciditur etiam, quod status hæreditatis cũ vno legitimo contradictore firmatus faciat ius quoad omnes.

S V M M A R I V M.

1 *Locationes si sunt vna, vel duæ non probant veritatem annui redditus, minusque etiam valorem rei locatæ.*

2 *Locatio fieri potest pro minori pretio ratione amicitiæ.*

3 *Locationes plures, & successiuè continuatæ ad eandem rationem, probant valorem, & veram quantitatem pensionum.*

4 *In Pluribus locationibus vniformiter continuatis, non potest assignari diuersitatis ratio, quare potius vna, quàm altera ad eandem rationem facta sit.*

5 *Valor bonorum, & præcipuè domorum resultat ex probatione certi redditus annui.*

6 *Sententia per subsequutam transactionem dicitur approbata.*

8 *Sententia lata super statu, cum legitimo contradictore, facit ius quoad omnes.*

8 *Status hæreditatis verè, & non colluſiuè firmatus cum legitimo defensore, probat etiam quoad quoscumque alios.*

D E C I S I O XLI.

ADHVC audito Ioanne Benedicto super decisis 11. Martij 1670. proposito dubio die 17. præsentis, an sit standum, vel recedendum à decisis, dilata fuit resolutio ad secundam hodiernam Rotam, in qua vno contradicente, alij Domini, stetẽ- 8 runt in decisis.

Nam ad solum articulum iuris redacta præcipua difficultate, An locationes probent valorem rei locatæ, inspiciendum 1 prius dicebat ille vnus, an ex recensitis locationibus probetur verus redditus, & circa hoc distinguendum esse; Si enim agatur de vna, vel altera locatione, † tunc quidem locationes non probare concludenter vc. 2 pos annuos fructus, † nam fieri potest, quod quis locet pro minori pretio *ratione amicitiæ* &c. vt fuit dictum in *decis. 871. num. 2. par. 4. Diuersorum, & coram Ludouis decis. 101. num. 2.* & passim; sin autem de pluribus lo- 3 cationibus agatur, factis diuersis Conductoribus, vt in præsenti causa ab anno 1607. ad annum 1643. ferè vnitormibus, & quod plus est, nonnullis factis ab ipsis emptoribus postea locatoribus planè tunc constat probatio veri redditus, quia in tali locationum serie nullæ sint rationes, † quæ in vna, 4 & altera locatione possent concurrere, vt apud *Posth. de subhastat. in observat. ad insp. 60. num. 28.* cum allegatis, & *Spada conf. 114. num. 1. lib. 2.* & adnotantes ad *Ludouis. dicta decis. 101. num. 5. & coram Bichio decis. 575. numer. 2.* & prius *decis. 544. num. 12. & 13. par. 5. & decis. 186. num. 11. & 19. par. 6.* & quidem 5 probato redditu certo, † concludi valorem stabilium, præcipuè domorum ad regulam notam maximè concurrenti bus alijs, videlicet testibus, & peritis, tamquam testibus, & testibus tamquam peritis.

Contrarium alij dixerunt, & vltra deducta in præcedentibus decisionibus, quæ iterum Dominis placuerunt, probationi valoris ex his locationibus, & conductionibus, earumque instrumentũ, nimiũ refragari visa est sententia, & res iudicata à Iudice Reuerendæ Fabricæ super statu hæreditario Ioannis Baptistæ cum Ioanne Vincentio hærede tunc reo conuento à Ministris Fabricæ ad reddendam rationem prouentuum hæreditariorum; atque adeo hæreditatis, ob non impletam piam dispositionem ædificationis Monasterij à Testatore mandatã, vbi etsi præcessisset quædã asserta peritia Periti à Fabrica electi (quæ tamen in actis huius Causæ dicebatur non fuisse producta) deductis deducendis, ipsi prouentus totius hæreditatis liquidati sunt in dd. annuis 227. & ita per definitiuam sententiam confirmatis, † assentiente quoque Ioanne 6 Vincentio sententiæ per subsequentem transactionem de prouentibus ante perceptis, & cum obligatione percipiendorum Fabricæ soluendorum, compositis illis toto tempore perceptis penè in scutis 2000. in solis 500.

Non obstante, quod sententia lata non esset cum his partibus, sed cum alijs; quoniam visa est Dominis sententia super sta- 7 tu, † quæ lata cum legitimis contradictoribus, facit ius quoad omnes, ad *text. in l. ingenuum 24. ff. de statu hominum* cum ibi notatis &c. & de statu hæreditatis, † qui legitimè, & non colluſiuè sit firmatus cum vno 8

legitimo defensore, vt faciat ius, quoad omnes habetur in *Rom. fideicommissi de Candidis nunc decis. 201. par. 11.* vbi concordantes, vt tenta auctoritate *Rotæ scripsit R. P. D. de Luca Sanctissimi D. N. Auditor, vir maximæ auctoritatis, disc. 25. sub num. 2. & 3. lib. 9.*

Quod si omnis annuus prouentus totius hæreditatis, est scutorum 227. ex re iudicata, & approbata vt supra, cum controuersa bona non sint vniuersa hæreditas, sed alia corpora, & iura fructifera proponantur, & demonstrantur remansisse in hæreditate, impossibile videtur, quod subsistat prætensus prouentus in scutis 400. aut saltem sc. 350. vt pretendebatur.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit,

R. P. D. EMERIX.

Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.

Lunæ 29. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Filiationis materia deciditur qualiter illa non possit directò probari, & ideo admittat etiã coniecturas, & præsumptiones, aliasque facti circumstantias, maximè in antiquis, ad quem effectum peculiariter fuit attenta illius possessio, & tractatus etiam à grauatis facti; itaut stante legitimatione Pontificis, de admissione ad fideicommissum dubitatum non sit, parum releuante, quod testator excluserit spurios, quia non ideo dicitur excludere voluisse naturales legitimatos.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana habet locum in omnibus locis, & Tervis Romano Pontifici immediate subiectis,*
2 *Ægidiana in quolibet possessorio procedit quoties sententia est valida, & iusta, & agitur inter laicos & de rebus laicalibus,*
3 *Ægidiana semper intrat si de tempore latæ sententiæ Clericus non est in causa.*
4 *Legitimatio obtenta à Papa controuerti non potest.*
5 *Filiatio, & illius qualitas probatur ex tractatu, & denominatione omnium ad fideicommissum vocatorum,*
6 *Filiatio respectu patris non potest directè, & præcisè probari.*
7 *Filiationem ad probandam recurritur ad præsumptiones, coniecturas, aliasque facti circumstantias, quæ illam arguunt.*
8 *Filiatio in antiquis ad effectum immissionis; & fauore constitutorum in illius quasi possessione, probatur etiam præsumptionibus, & coniecturis.*
9 *Filiationem, & illius qualitatem quatenus probent tractatus, agnitiones, & denominationes, & numer. seqq.*
10 *Concubinatus à iure canonico fuit prohibitus.*
11 *Filius præsumitur potius naturalis, quam adulterinus.*
12 *Testator si declauerit excludere filios spurios non ideo dicitur excludere voluisse naturales legitimatos, & num. seqq.*
14 *Spurij propriè dicuntur solum illi, qui nati sunt ex damnato coitu.*
15 *Filiorum legitimorum, & naturalium appellatione veniunt, etiam naturales legitimati per rescriptum Principis.*
17 *Conditio, putà nubendi, adiecta alteri filio, non censetur repetita in alijs personis, & gradibus.*
18 *Declaratio testatoris, quod filij ex diuersis nuptijs progenati æqualiter succedant.*
Intelligitur facta ad tollendam difficultatem, an coniuncti ex vtroque latere tantum deberent præferri ibidem.

DECISIO XLII.

COMMISSA mihi per Signaturam Iustitiæ causa appellationis à sententia Rotali concedente Corradino, & Ioanni Corrado fratribus de Vrsinis immissionem in bonis fideicommissarijs Ioannis Corradi senioris contra Excellentissimum D. Ducem Bracciani hæredem testamentarium Marchionis Martij hæredis grauati, dedi dubium, *An sit locus Ægidianæ, seù potiùs sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda*, coque hodiè proposito, prodijt resolutio, locum esse Ægidianæ, fundata in validitate, & iustitia sententiæ, ac notoria dispositione 1 eiusdem Constitutionis Ægidianæ, † quæ locum habet in omnibus locis, & Terris Romano Pontifici immediatè subiectis, & 2 in quolibet possessorio, † quoties sententia est valida, & iusta, & fuit lata inter personas merè laicas, & de rebus laicalibus, vt notant *Vestr. & Ridolphin. in praxi, hic par. 2. cap. 6. num. 132. cum seqq. & ille lib. 7. cap. 3. per tot.* & firmant innumeræ decisiones.

Non obstat, quod in commissione fuerit etiam nominatus Reuerendiss. D. Episcopus Ripanus frater germanus Corradini, & Ioannis Corradi, quia commissio fuit obtenta à D. Duce, non autem ab Episcopo, qui præcedenter renunciauerat possessioni, & non † fuit, nec erat in causa de tempore 3 sententiæ; quod sufficit, vt intret Ægidiana, ad tradita per *Rotam coram Dunoz. inc. decis. 793. ferè per tot.*

Minùs releuant ea, quæ proposita fuerunt contra iustitiam sententiæ, quia in substantia reducuntur ad vnicum obiectum plenè sublatum *in præcedentibus decisionibus coram R. P. D. meo Taia sub die 31. Ianuar. & 19. Iunij anni præteriti*; nempè quod fratres actores, vti descendentes à Leonida supposito filio naturali legitimato Vicinij filij testatoris, non sint capaces succedere in hoc fideicommisso, ad quod vocati sunt descendentes masculi legitimi, & naturales; Tùm quia ipsi non probarunt Leonidam fuisse filium naturalem legitimatum Vicinij; Tùm etiam quia quando constaret ipsum fuisse talem,

talem, adhuc essent excluſi per declarationem, quam in fine teſtamenti fecit teſtator, *quod filij ſpurij ex Presbyteris fortè, ſeù Laicis poſt naſcituri, etiam legitimati, in perpetuum non ſuccedant neque ex teſtamento, neque ab inteſtato.*

Legitimatio enim Leonidæ non eſt con-
4 trouertibilis, † tanquam pleniſſimè reſultans *ex Literis Apoſtolicis fel. record. Greg. XIII.* Probatio autem filiationis, eiuſque qualitas contradiſtincta à qualitate ſpuritatis rursùs
5 exuberanter reſultare viſa fuit † ex tractatu, & denominatione Vicini Patris, omniumque ad hoc fideicommiſſum vocatorum, vique ad Marchionem Martium vltimò grauatum, à quibus ſemper tam in iudicio, quàm extrà habitus, & reputatus fuit pro tali, vt in *Summar. dato ſub die 10. Iunij 1675. coram R. P. D. meo Taia num. 5. & ſeqq.* nam
6 cum reſpectu Patris † nulla directa, & præciſa probatio afferri poſſit, *iuxta text. in l. Lutius ff. de condit. & demonſtrat.* recurrendum
7 eſt † ad præſumptiones, & coniecturas, aliaſque facti circumſtantias, quæ illam arguere valeant, vt notat *Gloſ. in cap. Michael. verb. conſtituerit, de fil. Presbyt.* cum aliis adductis *ab Eminentiſs. Otthob. deciſ. 251. num. 17. cum ſeq.* quæque in præſenti, vbi agitur de re antiquiſſima ferè centum annorum ad ſimpli-
8 cem effectum immiſſionis † ad fauorem conſtitutorum in quaſi poſſeſſione, & pro talibus agnitorum ab ipſomet hærede grauato, ſuperabundant, ſicut præter allegatos *in deciſ. R. P. D. mei Taia ſub die 31. Ianuar. 1676. §. ad primum*, pleno calamo firmatum fuit *in deciſ. 125. & 246. per tot. par. 15. recentior.*

Nec placuit, quod iſti tractatus, & denominationes poſſint quidem probare filiatio-
9 nem, † non autem qualitatem naturalitatis,
10 quinimò inſpecto Iure Canonico, † quo Concubinatus fuit prohibitus, filius præſu-
11 mitur potiùs naturalis, † quàm adulterinus ad euitandum maius delictum, vt de communiori teſtantur *Boſſ. oper. mor. par. 2. tit. 1. §. 43. numer. 551. cum ſeqq.* vbi latè, & benè materia diſcutitur, & reſpondetur rationibus in contrarium facientibus, *Facchin. contron. iur. lib. 3. cap. 63. per tot. Berrett. conſ. 117. num. 2. & per tot. Surd. conſ. 530. num. 2. cum ſeq. Gratian. diſcept. 958. num. 24. Rot. deciſ. 808. par. 1. diuerſ. & apud Torr. de patt. futur. ſucceſſ. deciſ. 84. numer. 1. & ſeq.* Ideòque
12 ijdem actus æquè probant qualitatem † filiationis naturalis contradiſtinctæ à ſpuritate, ac ipſam filiationem.

His firmatis, non refert quod teſtator in
13 fine teſtamenti declarauerit, † quod filij ſpurij ex Presbyteris fortè, ſeù Laicis poſt naſcituri non ſuccedant, neque ex teſtamento, neque ab inteſtato, quia cùm ſpurij in-
14 propria, & propriori ſignificatione † dicantur ſolùm illi, qui nati ſunt ex damnato coitu, vt benè firmatur in ſupra allegata *deciſ. R. P. D. mei Taia §. & pleniùs reflectendo*, & teſtator ſuperiùs in conditione poſuiſſet
15 omnes filios legitimos, & naturales, † quorum appellatione etiam venire naturales legitimatos per reſcriptum Principis abſolutum eſt apud omnes, iuxta communem DD. ſententiam, *in l. ex facto §. ſi quis rogatus ff. ad Trebell.* quam probat *Rot. deciſ. 600. num. 1. & ſeqq. par. 3. diuerſ. deciſ. 217. n. 21. par. 15. recent. & coram Nunc. deciſ. 13. n. 15. cum ſeq. aliſque concordan.* tantùm abeſt, quod per huiuſmodi declarationem dicendum ſit. Voluiſſe excludere naturales legitimatos, quos vnico verbo illegitimorum, vel baſtardorum legitimatorum à ſucceſſione
16 arcere poterat, † quod *imò* potiùs cenſeatur illam adieciſſe ad declarandum ſe ſub appellatione filiorum legitimorum, & naturalium, etiam comprehendiſſe naturales legitimatos, & ſolùm excludere velle illegitimos ex damnato coitu.

Nec quidquam facit, quod idem teſtator in ſuperiore parte teſtamenti filios, & deſcendentes Vicini, & Hieronymi pro æquali portione inſtituerit, & ſubſtituerit, non obſtante quod eſſent nati ex diuerſis matrimonijs, & Maherbalem alterum filium ad contrahendum matrimonium inuitauerit,
17 quia conditio adiecta Maherbali, † quem fortè à matrimonio alienum cognoſcebat non cenſetur repetita in alijs perſonis, & gradibus, vt in ſpecie notat *Soccin. ſen. conſ. 63. ſub num. 19. verſ. conſiderandum lib. 3.* & declaratio, quod filij, & deſcendentes Vicini, & Hieronymi æqualiter ſuccederent, non obſtante, quod eſſent nati ex diuerſis matri-
18 monijs, † intelligitur facta ad tollendam difficultatem, an ſolùm ex vtroque latere tantùm coniuncti deberent præferri, de qua latè tractant *Soccin. iun. conſ. 69. & 67. per tot. lib. 3. Surd. conſ. 31. pariter per tot. & Fuſar. queſt. 494. num. 11.* non autem ad oſtendendum ſe voluiſſe, quod omnes ſucceſſores eſſent nati ex legitimo matrimonio, quod ſi voluiſſet, & intellexiſſet, pariter de facili declarare potuiſſet.

Et hinc non iuuat D. Duci ceſſio iurium obtenta à Marchioniſſa Portia ſorore Marchionis Martij, quia ipſa eſt tantùm vocata in ſubſidium, non extantibus maſculis legitimis, & naturalibus.

Et ita vtraque &c.

Plures deciſiones in hac cauſa facta concordata ſunt ſupra in altera deciſ. precedentis par. 18. tomo 2. vbi etiam cetera poſteriores referuntur.

R. P. D. CALATAIV.

Molcuitana Euictionis.

Luna 29. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Euictionem non deberi declaratur, quia petita fuit pro legato facto ex cauſa debiti, quod verè nõ debebatur quia auocata ſunt bona,

quorum occasione fuerat legatum, Legatario verò quia erat creditor census in bonis prædictis, primæua actio competere dicitur, quæ non remansit extincta per allequutionem, eorundem bonorum, dum postea illa ab emptore auocata sunt.

SVMMARIVM.

1 *Emptione nulla existente, nulla quoque remanet accollatio ab emptore illius occasione facta.*
2 *Obligans se ad aliquod debitum occasione rei, quam possidet, ablata, non ea amplius tenetur.*
3 *Legatum factum ab eo, qui se debitorem esse putabat, deficiente causa debiti, non debetur, quia dicitur erroneè factum.*
4 *Euictio non debetur in legato facto occasione debiti, quod verè, & realiter non debebatur.*
5 *Creditor census pro quo bona insolutum data sunt, ea renocata, agit primeua actione, quia census non remansit extinctus.*
6 *Emptio si fuit à principio nulla, non subsistetur legatum ab emptore factum de re empta, quam testator credebat esse suam.*
7 *Datio insolutum, cuius bona postea auocata sunt, non extinguit censum, nec tollit primanas actiones, pro eo competentes, & sup. num. 5.*
8 *Filio primæua competit actio pro sua legitima, si illi fuerint euicta bona, pro eadem legitima assignata.*
9 *Euictio competens pro bonis in causam legitimæ filio assignatis, non debetur, nisi prius status hereditatis paternæ fuerit firmatus.*
10 *Euictio non datur filio pro legitima vltra id, quod computari debuisset in illam.*

DECISIO XLIII.

RESOLVTVM iterum, fuit in hac facti specie non deberi euictionem, * & per consequens standum esse in decisis coram me die 2. Decembris 1675. Nam Petrus donauit Iulio filio contemplatione matrimonij censum in sorte vnciarum 400, qui impositus repetiebatur super Prædio Tadilimata, sed quia idem Petrus emit postea dictum Prædium à PP. Sancti Augustini, & in partem prætij accollauit sibi dictum censum, ideò agnoscens se debitorem filij legauit illi in testamento medietatem eiusdem Prædij sub his verbis, ibi: *Item dictus testator instituit eius hæredem particularem Iulium filium in vna vnciæ ponderis generalis &c. & hoc vltra summam vnciarum 400. alias per ipsum testatorem promissarum dicto Iulio super Territorio Tadilimata, pro quarum vnciarum 400. solutione, ipse testator legauit dicto Iulio medietatem integram dicti Territorij &c. & eodem Iulio recusanti prædictam medietatem dicti Territorij habere, in eum casum voluit sibi dari dictas vncias 400. ad electionem ipsius Iuly, & hoc pro omnibus iuribus, & actionibus dicto Iulio competentibus, & competituris in, & super bonis ipsius testatoris ex quocunque iure &c.* Licet autem iidem Patres Sancti Augustini auocassent à dicto Iulio legatario dictam medietatem Prædij ex eo, quod in venditione illius non interuenisset Beneplacitum Apostolicum, nihilominus hæredibus Iulij nulla debetur euictio, quia 1 dum Petrus nulliter emit, † euanuit etiam accollatio emptioni correspectiua; Quando enim quis se obligat ad aliquod debitũ ra- 2 tione rei, † quam possidet, ea ablata, amplius non tenetur, *Faber. in suo Codic. lib. 2. Tit. 4. definit. 9. Ant. de Amat. resol. 21. per tot.* cum aliis adductis in *decis. §. ex facto*, & dum legauit, credens se debitorem filij ex causa 3 dictæ accollationis, ea deficiente, † dicitur 4 erroneè legasse, † nec tenetur de euictione. *Bart. in l. si domus 74. §. de euictione numer. 3. in fine, ibique Castren. numer. 7. ff. de legat. 1. Cuman. cons. 29. per tot.* bene *Menoch. præsumpt. 118. numer. 16. 17.* aliique relati in decisione §. *cessante*; Sed hæredes filij legatarij debẽt agere † ex primæua actione contra Possessores fundi censiti pro censu, qui 5 non fuit euictus, nec fuit extinctus propter bona legata, † vel, vt prætenditur, data creditori insolutum, quia cum emptio fuisset ab initio nulla, nec legatum rei emptæ, quã testator credebat esse suam, subsistetur, nec 6 datio insolutum, † potuit censum extinguere, minusque tollere pristinas actiones pro illo competentes, vt præter adductos in decisione, §. *vltra quod*, tenuit *Rota coram BAbio decis. 551. num. 5. & seqq.*

Neque obstat, quod medietas dicti Territorij relicta fuerit à testatore etiam pro satisfactione legitimæ, aliorumque iurium dicto Iulio competentium in paterna hæredi- 8 tate, † quoniam euicta re pro legitima assignata, competit filio prima actio ad legitimam. *Merlin. de legit. libr. 5. quæst. 6. nu. 10. Mangil. de euict. quæst. 75. num. 11.* cum aliis cumulatis in decisione huius causæ emanata 20. Aprilis 1674. *coram R. P. D. meo Emerix*, vel quatenus competeret etiam actio 9 euictionis, † esset primo firmandus status hæreditarius, & videndum quanta sit legitima, & quid in illam veniat † imputandum, 10 cùm vltra eam non debebatur euictio. *Vasq. de succeff. tom. 2. in l. scimus, in princ. num. 11. C. de inoffic. testam. Tondut. quæst. Ciuil. part. 2. cap. 197. numer. 6.*

Ex quibus, & aliis ponderatis in decisione Domini steterunt in decisis, vtraque Parte informante &c. resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo 2. decimæ octauæ partis adest altera præsentis causæ decisio, quæ ibi est in ordine 504. sub die verò 17. Martij 1670. adest altera præsentis confirmatoria coram Reuerendissimo D. Damasceno.

R. P. D.

R. P. D. T A I A

*postea S. R. E. Cardinali.

Rauennaten. Emphyteusis.

Lunæ 29. Martij 1677.

A R G V M E N T V M.

Materia filiationis, & quidem legitimæ, in hac decisione tractatur, illa ex communi reputatione, agnitione, aliisque plurimis actibus deducta, hæc autem ex subsequuto matrimonio resultans, quamuis in libro Parochi illud adnotatum non esset, quia eius incuria Partibus præiudicare non potuit, maximè quia ex admissione filij ad ordines sacros, & alias dignitates Ecclesiasticas, sine aliqua dispensatione, de tui legitimitate concludenter constabat.

S V M M A R I V M.

1 *Filiationis maximum argumentum est fides Baptismatis.*
2 *Filiatio probatur ex tractatu, communi reputatione, & si quis in pluribus actibus se gessit, vti filius, de quibus num. seqq. & per tot.*
3 *Enunciatiuæ, aliique actus importantes filiationem, illam concludunt, & probant.*
4 *Filiatio probatur ex assertione Communitatis, illiusque admissione ad officia publica, & de ratione.*
5 *Agnitiones, & tractatus probant filiationem, non solum contra agnoscentes ipsos, sed etiam contra habentes causam ab eis, & num. 6.*
6 *Filiatio etiam contra tertium probatur ex agnitionibus, & tractatibus, & sup. à num. 2.*
7 *Titulus* Illustrissimo *maxima existimationis est apud Venetos.*
8 *in Muliere nobili, retenta pro concubina, non requiritur probatio custodia pro concludenda filiatione, quia non præsumitur suspicio aliorum accessus.*
9 *Matrimonium, ad effectum legitimitatis filij, probatur ex testibus, & quomodo.*
10 *Testis vnus de visu, & alij de auditu, & publica voce, & fama plenè probant.*
11 *Vxorem aliquam fuisse probatur ex illis titulis, que soli legitimæ vxori conueniunt.*
12 *Legitimitas filij naturalis, ex subsequuto matrimonio resultans, qualiter remaneat probata.*
13 *Sententia super filiatione lata in loco, in quo illa erat cognita, plenè probat, & facit statum quoad omnes.*
14 *Filiatio, & quidem legitima concludenter probatur ex admissione ad ordines clericales, & alias Ecclesiasticas dignitates.*
15 *Episcopatus probat filiationem, etiam contra tertium, & ad effectum successionis.*
16 *Dignitates Ecclesiastica personis illegitimis, sine dispensatione non conferuntur.*
17 *in Antiquis probationes leniores admittuntur.*
18 *Antiquum reputatur tempus 60. annorum.*
19 *Filiatio ad effectum successionis leuioribus probationibus probatur.*
20 *Filiatio si agitur de fædere matrimonij concludenter probari debet.*
21 *Matrimonium, etiam si non sit adnotatum in libro Parochi, potest tamen aliunde probari.*
22 *Negligentia, & incuria Parochi alijs præiudicare non valet.*
23 *Parochi in Ciuitate Venetiarum plerumque omittunt in suis libris describere matrimonia.*

DECISIO XLIV.

HISTORIAM Priami non referam, & varias inuestituras, variosque inuestitos ab antiqua 26. Iulij 1525. & ad formam illius, quia (vt DD. dicebant) non controuertitur successionem spectare ad Franciscum iuniorem, ad duo redacta causæ difficultate. Primò, an constet filiatio Aloysij Patris Francisci actoris ex Patre seniore Francisco. Secundò, an constet eiusdem Aloysij legitimitas, vnde danda sit immissio Francisco actori iuxtà propositum dubium; quam dandam vnanimes Domini responderunt.

Ad filiationem primò (vt Domini etiam dicebant) ab ipsa natiuitate Aloysij -- *A dì 22. Genaro 1584. more Veneto, Aluise, e Sebastian figliuolo del Clarissimo Missier Francesco Emo, e di Madonna Cassandra Dond Battezzato* 1 *&c.* † quod vti vehemens argumentum filiationis considerauit *Rota decis. 409. num. 5. par. 5. recent.* & cum pluribus coram *Argnell. decis. 58. num. 18. & coram Zarat. decis. 39. numer. 7. & decis. 53. num. 13.*

Secundò quia d. Aloysius vti filius communis semper fuit habitus, & tractatus tàm à Francisco Patre, quàm à Cassandra Matre, & communiter ab alijs, vt deponunt sex testes examinati pro parte eiusdē Aloysij ad effectum obtinendi dispensationem super bigamia ab ipso incursa ob matrimo- 2 nium cum Vidua contractum; † & ostendunt plures enunciatiuæ, nedum ab ipso Aloysio in constitutione Procuratoris 7. Martii 1631. *Il Clarissimo Signore Aluise Emo fù del quondam Illustrissimo Sig. Francesco Emo.* Et in celebratione nuptiarum prima Maij 1610. *Contratto di Nozze stabilito trà la Magnifica Signora Eleonora figliuola del Signor Diego Rodriguez, & il Magnifico Signor Aluise Emo dell' Illustrissimo Signor Francesco &c.* Verum etiam à Francisco Patre præsente Aloysio filio emissæ in eodem instrumento nuptiarum, vbi: *Et per maggior cautione delle sopradetta dote il sopradetto Illustrissimo Signor Francesco Emo Padre del sopradetto Magnifico Signor* 3 *Aluise s'obliga in sua specialità &c.* † Ex quibus enunciatiuis, & actibus, tamquam importantibus tractatum filiationis, filiationem ipsam concludi dixit *Rota coram Buratto decis. 725. num. 5. coram Vbald. decis. 155. num. 6. & coram Argnell. decis. 63. num. 8.*

Neque releuat, quod tales enunciatiuæ, seù tractatus cum à Patre, seù Aloysio procedant,

cedant, ipsis tantum præiudicare, & inter ipsos filiationem probare intelligantur, non autem contra tertios, ab agnoscentibus, vel tractantibus causam non habentes.

Quoniam vltrà prædicta animaduersum fuit interuenisse plures enunciatiuas, ac tractatus ab alijs factos, vt in concursu eiusdem Aloysij ad munus Aduocati Fiscalis septem Sapientum, in quo nominatus fuit: *D. Aluise Emo del Nobil Huomo Sier Francesco 12. Febraro 1604.* & inferius: *Và per Missier Aluise Emo del Nobil Huomo Sier Francesco.* Quod munus obtentum, cum supplicasset anno 1626. resignare ad fauorem proprij filij concessa fuit gratia: *Al sopradetto D. Aluise Emo figliuolo dell'Illustrissimo Sig. Francesco sia concesso &c.* † Quæ quidem assertio maximè est 4 ponderanda, cum præsumendum non sit, quod Nobiles Veneti, qui optimè sese cognoscunt vocassent Aloysium filium Francisci tunc viuentis, & tamquam talem præelegissent ad officium, nisi verè sciuissent esse filium Francisci, excludendo alios Nobiles concurrentes.

Insuper accedunt enunciatiuæ Patriarchę Venetiarum, Dalmatiæque Primatis, qui in Pontificali apparatu promouit ad primam tonsuram tantùm iuxtà ritum, & morem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, seruatis in similibus seruari solitis, & consuetis *Clarissimum Dominum Aloysium Emo*, ipsum vocando *filium quondam Illustrissimi, & Excellentissimi D. Francisci*, ad id idoneum reputatum, & approbatum, aliaque requisita habentem 26. Iulij 1630. Et deindè Archiepiscopus Paronixiensis de licentia &c. promouit, & ordinauit &c. aliaque requisita à Sacro Concilio Tridentino designata habentes ad Hostiariatum &c. inter alios *D. Aloysium Emo filium Illustrissimi D. Francisci* 14. *Septembris* 1631.

Et denique ipsimet Rearum Auctores acceptauerunt tales enunciatiuas, recipiendo, & vtendo mandato Procuræ in sui persona facto: *Il Clarissimo Signor Aluise Emo fù del quondam Illustrissimo, & Eccellentissimo Signor Francesco constituisce suo Procuratore l'Illustrissimo Signor Andrea Emo*, (Propatruum Dominarum Rearum) septima Maij 1631. † Quæ 5 quidem agnitiones, seù tractatus filiationem probant non solùm contra ipsos tractantes, & agnoscentes, *Rota coram Ninot decis. 13. sub num. 4. vers. vlterius, & decis. 310. numer. 11. & seq. par. 11. recent.* & priùs dixerat *coram Merlin. decis. 488 num. 3. vers. tertio est*. Verùm etiam contra † habentes causam ab illis, quales sunt Reæ. *Rota decis. 310. num. 7. decis. 318. num. 18. vers. ex quibus part. 13. decis. 248. num. 10. part. 14. decis. 125. num. 16. par. 15.* Quinimò etiam contra quoscumque. *Rota coram Eminentissimo Otthobono decis. 251. num. 17. cum seqq. decis. 246. numer. 16. parte 15.*

Neque visum fuit obstare, quod non probetur Cassandram fuisse custoditam in schemate concubinatus cum Francisco, ita vt nemini ali patere potuerit accessus; Quoniam cum versemur in muliere nobili; ita semper reputata, nobilibusque titulis decorata, etiam ante matrimonium cum Francisco ex publicis scripturis, in quibus appellata fuit Clarissima, & Nobilis, & filia quondam Clarissimi, & Nobilis Marci Donati *Summario Alteris num. 24.* & contestantur testes ad perpetuam memoriam examinati *dicto Summario num. 23. Hò sentito à dire da tutti comunemente, che detta Illustrissima Signora Cassandra Emo &c. era trattata dall'Illustrissima Madre Abbadessa, è da altre Monache in quella stessa maniera, che facevano con altre Gentildonne sue pari, &c.* Secundus verò de mandato ab Andrea Emo *Nipote del Capitolato quondam Nobil Huomo Sier Francesco quando parlava di detta Illustrissima Signora Cassandra, che la nominava col titolo di Signora Amia Cassandra, &c. come anco gli hò sentito più volte à dire, che essa era Gentildonna, &c.* Quibus concordant tres alij testes successiuè examinati; & insuper concurrunt duo Decreta, alterum Magistratus Censorum septima Aprilis 1620. *S'accorda con l'Illustrissima Signora Cassandra Emo.* Alterum verò Magistratus Procuratorum 15. Septembris 1625. *Ad istanza dell'Illustrissima Signora Cassandra Emo*; † qua concur- 7 rente nobilitate ex dicto titulo *Illustrissima* maximam † existimationem præferente 8 apud Venetos, procul dubio excluditur omnis suspicio accessus aliorum, & nulla requiritur probatio talis custodiæ pro filiatione concludenda, ad tradita *à Rota in decis. 125. num. 23. & seqq. & decis. 246. num. 7. & seqq. par. 15.*

De legitimitate autem satis constare dixerunt † ex subsecuto matrimonio inter 9 Franciscum, & Cassandram, vt supra contracto, cuius probatio ad euidentiam resultat primo ex attestationibus supradictorum, testium causa dispensationis super Bigamia examinatorum, & præsertim ex vnico teste, & quidem Nobili, deponente de visu: *Il Signor Francesco Emo sposò vna Donna, &c. che successe nella contrà di San Giacomo dell'Orio; Credo che vi fosse presente il Sig. Giouanni Fiandra, quale credo che fosse Compare, e lo affermo che fù Compare.* Cui accedit depositio secundi Testis: *hauer inteso dire per publica voce, e fama trà la Nobiltà di Venetia sopradetto matrimonio, e così per questa voce, e fama hò sempre tenuto tanto vero detto matrimonio, quanto quello de' miei Padre, e Madre, &c. La Signora Cassandra era da tutti nominata per moglie dell'Illustrissimo Signor Francesco Emo, & io l'hò conosciuta, e tenuta che sia stata moglie di detto Signor Francesco, &c.* Ex quatuor alijs testibus idem deponen- 10 tibus confirmata, † quæ cum depositione primi de visu testantis plenè probat legitimitatem, *ad Sped. conf. 86. nu. 4. & seq. lib. 3. Rot. coram Gregor. decis. 247. num. 5. cum seqq. Coccin. decis. 1644. num. 9.*

Prætereà est admodum cõsiderabile, quod dicta Cassandra filia quondam Marci Donati Viri Nobilis post contractum matri-

monium

monium fuit appellata Clariſſima, & Illuſtriſſima, & de Familia Emo, & vt talis habita à Conſanguineis Franciſci, & præſertim ab Andrea, & Georgio de Emo Auo, & Propatruo aduerſariarum Franciſci, vt
11 deponunt teſtes ſecundus, tertius, & quartus illam appellando *Amiam*, † quod nomen (vt explicant iidem Teſtes ſecundum vſum regionis conueniebat legitimæ Vxori eiuſdem Franciſci illorum Patrui; qui teſtes licèt ad perpetuam memoriam examinati, aliquod tamen conſtituunt adminicu-
12 lum pro legitimitatis probatione, † & concurrentibus alijs teſtibus, alijſque præſumptionibus, de quibus ſupra, plenè probant *Rot. deciſ. 458. numer. 2. par. 14. & deciſ. 234. num. 19. & ſeqq. par. 10.*

Et concludentiùs vtraque ſimul qualitas tàm filiationis, quàm legitimitatis viſa fuit probari ex ſententia per Vicarium Patriarchalem lata, declarantem *D. Aloyſium Sebaſtianum filium Clariſſimi Franciſci Emo, & Clariſſimæ Caſſandræ donatæ ſub die vigeſima ſecunda Januarij 1584. more Veneto in Eccleſia Sancti Auguſtini Venetiarum baptizatum fuiſſe, & eſſe filium legitimum, & naturalem eorumdem Clariſſimi Domini Franciſci, & Clariſſimæ Dominæ Caſſandræ 25. Auguſti 1631.* quæ quidem ſententia tamquam lata in ipſa Ciuitate Veneta, in qua cognita erat qualitas Aloyſij, & tempore magis proximo eidem matrimo-
13 nio, optimè comprobat veritatem † facti, & tamquam ſuper ſtatu perſonæ facit ius quoad omnes, *ad l. ingenuum ff. de ſtat. homin. Merlin. Pignatt. contr. cap. 32. num. 1. & ſeq. & num. 11. & cap. 84. num. 23. & ſeq. cent. 2.*

Attenta præſertim promotione eiuſdem Aloyſij, tàm ad ordines Clericales, quàm ad Eccleſiaſticam Dignitatem per decretum Vicarij Epiſcopalis Turcell. Executoris Apoſtolici ob vacationem Eccleſiæ Patriarchalis Venetæ ſuper executione diſpenſationis à bigamia per Aloyſium, vt ſupra contracta, cuius diſpẽſationis vigore abſque alia habilitatione natalium promotus fuit ad Archipresbyteratum Aſulanum Brixien. Dioœceſis, † ex quibus concludens reſultat probatio filiationis, & quidem legitimè. *Rot. coram Cauał. deciſ. 123. num. 11. & deciſ. 234. num. 16. & ſeq. par. 10.* vbi aſſumptione ad Epiſcopatum † fuit dictum ſufficienter probari qualitatẽ legitimæ filiationis etiam ad effectum ſuccedendi in præiudicium tertij, cum ad ordines, & dignitates Eccleſiaſticas † admitti nequeant illegitimi, ſine ſpeciali diſpenſatione. *Rot. deciſ. 317. num. 11. & ſeqq. par. 10. ver. vti irregulares, cap. 1. de filijs Presbyterorum*, cum ibi notatis, *& à gloſſ. Veſeli. natal. cap. vlt. d. tit.*

Quas quidem probationes tantò magis dicebant Domini ſufficere ad talem legitimam qualitatem concludendam, quoniam ultra quod agitur de probando facto antiquo, † ad quod probandũ leuiores probationes admittuntur. *Rot. deciſ. 125. nu. 5. & ſeq. & deciſ. 246. num. 3. & 4. par. 15.* † vbi tempus ſexaginta annorum reputatur antiquum ad hunc effectum.

Maximè quia lis non eſt ſuper fœdere matrimonij, neque agitur de pronuncianda
19 filiatione principaliter, † ſed ſolùm quæritur de hac incidenter ad effectum ſucceſſionis in bonis emphyteuticis, quo caſu leuiores probationes pro ſufficientibus exiſtimauit *Rota coram Coccin. deciſ. 1369. num. 10. & ſeq. & deciſ. 1790. nu. 11. & 12. & deciſ. 1823.*
20 *num. 68.* vbi de diſtinctione † inter fœdus matrimonij, & effectum ſuccedendi, *& coram Cauał. deciſ. 79. & deciſ. 142. vtrobique numer. 1. & deciſ. 255. num. 11. par. 9. & deciſ. 248. num. 5. par. 12. & deciſ. 318. nu. 4. par. 15.*

Neque refragatur, quod prædictum matrimonium non ſit annotatum in libro Pa-
21 rochi ad præſcriptum Concilij † Tridentini, quia cum dictum Concilium non ſuſtulerit alios modos probandi matrimonia, deneganda non eſt admiſſio aliarum probationum, præſertim exuberantium prout sũt ſuprapoſitæ, ne incuria, & negligentia Paro-
22 chi † alijs valeat præiudicare. *Grat. diſcept. for. cap. 553. num. 62. Rota coram Dunoz. iun. deciſ. 895. num. 4. & deciſ. 233. numer. 12. & 22. par. 10.* quod ſæpè euenire ſolet in Ciui-
23 tate Venetiarum, † vt Parochus omittat deſcribere in ſuo libro matrimonia, prout apud *Peregr. conſ. 92. lib. 2.* & teſtatus Patrina Venetus *Summ. Franciſci num. 16.*

Et ita dandam eſſe immiſſionem Franciſco Domini reſponderunt, etiam omiſſis alijs huiuſmodi rationibus, parum curatis cæteris obiectis pro parte Reorum adductis, & per informantes pro Franciſco reſolutis in reſponſionibus, cum quibus Domini concordes, vt ſupra tranſierunt.

Vtraque &c.

Infra ſub die 4. Februarij 1678. erit altera in hac eadem cauſa Deciſio coram eodem Eminentiſſimo D. Taia, quæ ſuis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs.

Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Bona cum pacto redimendi primo loco vendita, æque à primis emptoribus, ac ab illius venditore alteri poſtea venditæ ſunt; cumque diſcèptaretur proinde à quibus verè hæc ſecunda venditio proceſſerit, illam ab omnibus ſimul factam fuiſſe deciditur, quia omnes in ea ſe expreſsè obligauerant, itaut verba, quæ vel ſolum conſenſum priorum emptorum, vel aliquam contrarietatem inducere viderentur, interpretanda ſint ſecundum ſubiectam materiam, & veram naturam contractus, qui geritur.

S V M.

SVMMARIVM.

1 *Venditio ſecunda quatenus dicatur facta potius à ſolo vendente cum pacto redimendi, vel etiam ab ipſis primis emptoribus ſimul, numer. ſeqq. & per totam.*
2 *Vendere quis poteſt bona, alius verò cedere ius, quod in eis habet.*
3 *Vendere aliud eſt, aliud verò venditioni conſentire.*
4 *Conſentiens venditioni non tenetur de euictione.*
5 *Venditioni verè, & propriè non conuenit pactum, quod venditor teneatur de dato, & facto ſuo tantum.*
6 *Venditor de iure, etiam citra pactum, ſemper tenetur de euictione.*
7 *Emptor ſecundus, qui aquè à venditore rem emit, ac etiam à primis emptoribus illam retrouendere obligatis, ex quibus dicatur emptionem feciſſe ab omnibus, & ſupra à num. 1.*
8 *Pluralis loquutio de vna tantum perſona intelligenda non eſt.*
9 *Contrarietatem ad euitandam, quomodo verba intelligenda ſint.*
10 *Verba ſemper interpretantur ſecundum naturam contractus, qui geritur.*
11 *Verba intelliguntur ſecundum ſubiectam materiam.*
12 *Dos data à fratre ſorori præſumitur data de bonis aſcendentium, non autem de proprys.*
13 *Frater ſi non tenebatur dotare, & dotauit, dicitur explere voluiſſe obligationem ſuorum maiorum, non autem propriam inducere.*

DECISIO XLV.

AVDITO rurſus D. Comite Lutio ſuper deciſis 27. Aprilis 1676. DD. ſteterunt in deciſis, vno repugnante, cui (difficultate reſtricta ad euictionem) videbatur illam deberi ab Antonio venditore Palatij,
1 non à tribus illis primis emptoribus cum pacto de retrouendendo, vtpotè, quod verba inſtrumenti denotant primos emptores retrouendidiſſe Antonio, qui poſteà aſſerens integrum Palatium ad ſe ſpectare, & pertinere, vendidit fratribus illis ſecundis emptoribus, ſe ſeque de integra euictione obligauit vſque ad integram pretij reſtitutionem, prout idem expreſſit in ſupplicatione data Pontifici pro obtinenda derogatione fideicommiſſi, vbi narrauit per prædeceſſores ſuos nonnullas apothecas, & habitationes dicti Palatij fuiſſe venditas cum pacto retrouendendi, & nouos emptores occaſione retrouenditionis ſecutæ, & retroceſſionis factæ ſoluere promiſiſſe prædictis diuerſis perſonis &c.

Et quidem cum dicatur in inſtrumento ad Antonium ſpectare bona, & iura vendenda, niſi retrouenditio præceſſiſſet, non poterat dici ſpectare ad Antonium, ſed de-
2 buit dici ſpectare ad Emptores primos, † & eos vendere bona, Antonium autem vendere ſolummodo ius bona retrahendi, ſed quia primi Emptores retrouendiderunt Antonio, ideo vendere nequierunt, ſed conſenſerunt venditioni Antonij retroemptoris, † vt aliud eſt vendere, aliud venditioni conſentire, *l. aliud eſt* 120. *ff. de reg. iur.* vbi conſentiens non tenetur de euictione, vt notat *gloſ.* Cui congruunt reliqua pacta inſtrumenti, † nempè ſolutio à ſecundis Emptoribus demandata Antonio, vt ſoluere
4 ret ſummas debitas primis Emptoribus, & reportata quietantia ad fauorem † Antonij; Item quod primi Emptores ſe obligarunt ſolum, & dumtaxat pro eorum, & cuiuslibet ipſorum dato, † facto, contractu, & obligatione, non autem vltra, nec alio modo &c. quæ non conueniunt bonorum venditioni, & venditori, † qui de iure citra pactũ
7 ſemper tenetur de omni euictione *l. 6. Cod de euict. Couar. var. reſ. 17. ab init. lib. 3.* de qua ſe Antonius venditor ſpecialitèr obligauit, demum pactum reſolutiuum, quo in euentum non obtentæ intra certum tempus derogationis fideicommiſſi omnia cenſerentur reſoluta, & dominium retro-translatum, & iura retroceſſa Antonio non primis Emptoribus, quibus debebatur emptione, & venditione reſoluta, ſi fuiſſet contracta cum illis.

Alij tamen DD. ſteterunt in deciſis; quia
8 benè perpenſo inſtrumento † venditionis, dixerunt apertè conſtare ſecundos Emptores emiſſe non tantum ab Antonio, ſed etiam à prioribus Emptoribus, vt etiam his antea nominatis pro quocumque eorum iure, & intereſſe dederunt, vendiderunt, & tradiderunt, & quilibet ipſorum etiam nominibus reſpectiuè prædictis pro quocumque eorum, & cuiuslibet ipſorum iure, & intereſſe dedit, vendidit, & tradidit &c. & ibi: Omni meliori modo per ſe, & cuiuslibet ipſorum hæredes, & ſucceſſores dederunt, ceſſerunt, tranſtulerunt, & mandarunt, & quilibet ipſorum pro quocumque eius
9 reſpectiuè iure, & intereſſe dedit, † ceſſit, tranſtulit, & mandauit eiſdem Emptoribus, quæ plurali numero concepta non poſſunt intelligi de ſolo Antonio.

Et verè Antonium non retroemiſſe à primis Emptoribus (dicebant) apparere manifeſtè ex ipſius renunciatione iuri redimendi in hac ſecunda venditione; ibi, & ſucceſſiuè dictus Antonius ſponte vt ſupra, quatenus opus ſit, & ad abundantiorem cautelam renunciauit, & renunciat ad fauorem emptorum, & iiſdem præſentibus, & vt ſupra ſtipulantibus, & acceptantibus omnibus, & quibuſcumque pactis de francando poſitis in dictis omnibus, vt ſupra memoratis inſtrumentis.

Placuit etiam, quod reſpondebatur ab informantibus pro reis contra ſuppoſitam demandatam ſolutionem ab Antonio Galeatio ſecundis Emptoribus, vt ſoluerent ſummas debitas primis Emptoribus cum reportatione quietantiæ ad fauorem ipſius Antonij Galeatij demandantis; quia vnica tantum ſumma lib. 767. 3. ſoluta fuit de-

man-

mandato Antonij Galeatij Maffeio, non quidem pro pretio apothecæ, quam retro uendidit, ſed expreſsè pro quibuſdam meliorametis factis in apotheca cellis, & venditis reſpectiuè, quæ cum cedere debuiſſent Antonio Galeatio vna cum apotheca in caſum retrouenditionis, propterea ſecundi Emptores volentes ſibi conſulere, & iuſtum illorum valorem ſoluere, præuia approbatione, & mandato ipſius Antonij Galeatij pecuniã numerarunt, & ad vtriuſque fauorem quietationem receperunt.

Cæterum quietatio, quæ legitur facta ab aliis prioribus emptoribus in actu receptionis pecuniæ, tàm ad fauorem ſecundorum Emptorum, quam Antonij Galeatij, videtur ad cautelam factam, vel refertur ad alia iura enunciata in inſtrumento ex ijs verbis abſoluit, & pleniſſimè liberauit ab omni eo, & toto, quod tàm occaſione dicti inſtrumenti acquiſitionis factæ per ipſum Emilium à dicto Antonio Galeatio, & contentorum in eo, quam adminiſtrationis bonorum receptionis pecuniarum, ac penſionum, & intentionem ipſius Antonij Galeatij, & ex quacumque ratione, vel cauſa faciendam eis finem, remiſſionem, quietantiam &c.

Hinc alias clauſulas, & verba inſtrumenti examinata pro alia parte, † quatenus in-
10 ferre poſſent, aliquam contrarietatem intelligenda ſunt ſecundum naturam cõtractus, qui geritur *Rota coram Ludou. deciſ* 520. *nu.* 8. & ſecundum ſubiectam materiam, † ſicut
11 tradit S. C. (inquit) *Rot. coram Dunoz. Iun. deciſ.* 419. *num.* 26.

Quoad dotem Iſabellæ promiſſam à fratribus DD. cenſuerunt ſubſiſtere fundamen-
12 ta deciſionis, † quæ expenditur, & cum nullibi legatum eos dotaſſe de propriis bonis, in conflictu plurium coniecturarum hinc indè deductarum verisimilium, quod dotauerint de bonis aſcendentium, explen-
13 dò illorum obligationem, † quam de propriis ſubſtantijs nulla concurrente obligatione *Rota coram Merlino deciſ.* 32. *num.* 5. *& coram Zarate deciſ.* 83. *num.* 23. cum allegatis.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Fideicommiſſi de Maluetijs.

Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Occaſione venditionis, quæ videbatur facta ad corpus, non ad menſuram, diſceptatum eſt de relatione periti, qui æſtimauit bona vendita, & licet ille dixerit, ea non aliter menſuraſſe, attamen quia retulit ſingula peritiæ conſideraſſe, æſtimatio, ac etiam venditio legitimæ viſæ ſunt, attenta præſertim dictione *in circa* in eadem venditione appoſita, quæ quantitatis incertitudinem denotat, & ideo, ſiue numerus decreſcat, ſiue etiam augeatur, adhuc ſubſtinetur venditio, modo tamen defectus in maxima quantitate non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Peritus pro declaratione æſtimationis examinatus, quatenus concludat, & num. ſeqq.*
2 *Venditio intelligitur facta ad corpus, non autem ad menſuram, ſi incipiat à corpore.*
3 *Venditio rei certis finibus deſignatæ facta vnico pretio, dicitur ad corpus, ſi poſt deſignationem finium, expreſſus ſit numerus bubulcarum.*
4 *Dictio* in circa, *certam, & determinatam quantitatem excludit.*
5 *Dictio* in circa *quam quantitatem, ſiue ſupra, ſiue infra pretium expreſſum importet, remittitur arbitrio iudicis, & num. ſeqq.*
6 *Contractus factus cum dictione* in circa *ſubſtinetur, etiam ſi decima illius portio deficiat.*
7 *Venditor ſicuti per dictionem* in circa *reclamari non poteſt de exceſſu, ita nec emptor de receſſu.*
8 *Imputari ſibi debent partes, ſi aliquid certè noluerunt exprimere, nec quoad veram menſuram ſtipulari contractum.*
9 *Æſtimatio periti quando dicatur pendere à quantitate.*
10 *Æſtimationem, vel menſuram qui concludere vult, quomodo debeat ſuam relationem referre.*
11 *Peritus, & æſtimator vt validè æſtimare poſſit, debet perneceſſe ſcire quantitatem, & latitudinem rei æſtimatæ.*
12 *Venditio aliud eſt, aliud verò æſtimatio rei venditæ, quia hæc à quantitate dependet.*
13 *In Venditionibus non proceditur cum rigore æſtimationis.*
14 *Vnuſquiſque eſt rei ſuæ moderator, & arbiter.*
15 *Venditor poteſt ſibi imponere legem quam vult.*
16 *Dictio* in circa *excuſat quidem à modico defectu, non autem magno.*

DECISIO XLVI.

AVDITO rurſus D. Comite Lutio ſuper deciſis 13. * Maij 1675. DD. ſteterunt in deciſis, vno repugnante, cui recedendum videbatur, vel ſaltem reformanda deciſio, quia tertius Peritus auctoritate Rotæ examinatus pro ſtatuendo ſtatu hæreditatis, † declarauit æſtimaſſe ad corpus, non
1 ad menſuram, tam in relatione. Vna Poſſeſſione diuiſa in tre Pezze di Terra di ſementa corbe 34. *certo quidem hoc numero ſeminis confinatum &c.* Biolche 124. la ſeconda pezza &c. confina &c. Biolche 14. e compreſeui le ſudette, e Biolche 150. vnite in circa, veduta, e conſiderata tutta la detta poſſeſſione col Prato, dico eſſere del commune prezzo, e valore di lire 24750. *quam in declaratione in examine*: Io non miſurai tutti quelli corpi de beni, e loro Edifitij all'hora quan-

quando c'andai per far' la mia relatione come terzo Perito; ma feci le mie osseruationi necessarie ſpalleggiando per detti beni, lo feci l'osseruatione di detti beni circa la qualità del Terreno à corpo per corpo, feci poi le ſtime à corpo per corpo &c. Io non hò tenuto altra norma in far detta relatione, se non quella, che v' hò detto.

Ex quibus cum explicatio incipiat à cor-
2 pore, † non à mensura ad corpus intelligitur facta venditio *Mantic. de tacit. & ambig. conu. tit. 17. num. 12. lib. 4.* præcipuè, quod
3 venditio huius fundi, certis finibus designata, facta est vnico pretio, & post fines designatos expressus est numerus: mēsuræ Bubulcarum 124. &c. *Mantic. d. tit. 17. numer. 15. Rot. coram Ludou. dic. 104. num. 2. 3. & 4. & decis. 128. nu. 2.* Imo non fuit expressus certus numerus Bubulcarum, sed cum dictio-
4 ne *in circa*, quæ excludit certam, † & determinatam quantitatem *Barbos. dict. 154. numer. 6.*

Et obseruando illam dictionem *in circa*, quæ modicam quantitatem, siuè supra, siuè infra quantitatem expressam designat, cum remittatur arbitrio Iudicis pro negotij qua-
5 litate, & quantitate, † & soleat, siuè decima
6 pars deficiat, † siuè excedat, virtute illius dictionis, in circa, contractus sustineri *Barbos. d. dict. 154. num. 3. Rot. coram Ludou. d. decis. 128. num. 5. & 6. & decis. 415. num. 9. par. 13.* Sanè si decem Bubulchę in circa sunt nouē, 280. cum dictione in circa erūt 252. & ideò sunt plures quā Bubulchæ 260. mensuratæ, sicut Comes Lutius in excessu mensuræ si
7 essent Bubulchæ 308. non posset † reclamare, propter illam dictionem de excessu super Bubulchis 280. ita nec altera in recessu vsque ad 252. & multo minus, vsque ad 260. *Barbos. d. dict. 154. sub num. 4. Rot. coram Burat. decis. 722. num. 3. & d. decis. 415. num. 9.*
8 Et propterea imputent sibi Partes, † quæ noluerunt aliquid certè quoad mensuram stipulari, vt inquit *Rot. d. decis. 128. numer. 6 vers. & propterea.*

Aliud vitium est aliis DD. ad verba tertij Periti descripta in Summariolo, videlicet, q feci le mie considerationi à Biolca, † per Biolca, dalla quale consideratione si regola poi tutto il valore di tutto il corpo, adeoque æstimatio pendet à quantitate ex allegatis, & deductis in decisione, quæ expenditur §. *fin. & quidem*, qui mensuram aliquam, vel alicuius rei probari voluerit,
10 tunc † concludere diceretur, si interrogatus, vt dicat determinatè, quot pedum sit longitudo talis rei, responderit, vt puta decem, adducens causam suæ scientiæ, quia
11 vidit, & mensurauit &c. qui ex *Bartolo* retulit *Mascard. concl. 1049 numer. 2174.* adeoque pernecesse debet Peritus æstimator scire quantitatem, & latitudinem rei æstimatæ, vt possit validè æstimare.

Et aduertimus hodie, quod non sumus in
12 venditione, † in qua loquuntur DD. allegati à Domino discordante, sed in æstima-
tione, quæ vt dictum est à quantitate depen-
det, & dictio *in circa* appolita multis ex di-
13 ctis petijs Terræ, non excusat; Quia etiam in venditionibus, in quibus non proceditur cum rigore æstimationis; etenim vnusquis-
14 que venditor est rei suæ moderator, † &
15 arbiter, & potest sibi imponere † legem, quam vult, & ideo huiusmodi dictio ex-
16 cusat quidem à modico defectu, † non autem à magno *Rot. decis. 93. numer. 8. par. 9.* & est etiam *Bisb. decis. 93. numer. 9. & 10. cum alleg.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit,

Supra in alio præcedenti tomo 2. partis 18. adest altera præsentis causæ decisio, quæ ibi est in ordine 517.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Decimarum super manutentione.

Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Decimandi quasi possessio monasterij probata erat ex pluribus, & ideo illi manutentio conceditur, non obstante confessione sui procuratoris contraria, quia apparebat erronea, & ideo benè potuit ab eodem monasterio reuocari, propter quod eidem monasterio præiudicare non debet, quamuis iudicialiter facta sit.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio in quasi possessione exigendi, dolio de eadem quasi possessione conceditur.*
2 *Quasi possessio exigendi ex quibus dicatur concludenter probata.*
3 *Confessio procuratoris monasterij dicitur erronea, si ex alijs pluribus constat de contrario, & ideo ipsi monasterio non nocet.*
4 *Monasterium potest reuocare confessionem sui procuratoris erroneam, quamuis illa sit iudicialis.*
5 *Scriptura priuata non producta, neque recognita nihil probat.*
6 *Recognitio, ac etiam iudicialis productio requiritur pro legalitate scripturæ priuatæ.*
7 *Confessio erronea, procuratoris non nocet, sed à principali reuocari potest, & suprà nu. 3. & 4.*
8 *Probationes leuiores sufficiunt in iudicio manutentionis.*

DECISIO XLVII.

MANVTENTIONEM in quasi possessione exigendi decimas Villarum Poiolæ Borou, & Slabosouicæ, ac Mierzauæ Monasterio Andreouiensi competere iterum Domini dixerunt iuxta rationes deductas in præcedentibus huius causæ decisioni.

sionibus super hoc articulo retinendæ pos-
sessionis * vigesima sexta Iunij 1675. & vi-
gesima secunda Iunij 1676. coram me.

1 Doctum nempe fuit † de quasi possessio-
ne exigendi non solum ex Libris Monaste-
rij, sed ex publicis instrumentis Excommu-
nicationibus, Decretis, Censuris commina-
2 tis, contra non soluentes, sententijs, † aliis-
que in præsentis causæ propositionibus ab-
3 undè deductis, † ex quibus apparet erronea
confessio Procuratoris Monasterij, qui iu-
dicialiter asseruit Præpositum, seu Paro-
chum Kracreacien. per quatuordecim an-
nos exegisse Decimas Villarum Potok, &
4 Borou, † quæ ideo ab ipso Monasterio re-
uocata fuit, cum vsque ad annum 1669. con-
stet de exactionibus, vnico tantum anno il-
lis destituto, vt in præcedentibus decisioni-
bus, in quibus habitæ non fuerunt in con-
sideratione assertæ quietantiæ, vt dicebantur
factæ per Præpositum antecessorem di-
5 uersis possessoribus de decimis sibi † solu-
tis, quia non fuerunt in prima, nec in se-
cunda, neque in ista tertia instantia, tertia-
que propositione productæ, neque recogni-
6 tæ, † cum vtrumque in scriptura, præcipuè
priuata requiratur; adeo vt confessio erro-
7 nea, & retractata, † monasterio non præiu-
dicet *l. in confessionibus decima quarta ff. de in-
terrogator. action. Postbius de manutentione obser-
uatione 67. numero 47. Fusarius consil. 169. nu-
mero 136. Rota recentior. parte 4. decisione 268.
sub numero 2. & coram Carillo decisione 190. nu-
mero 12.*

8 In hoc præsertim iudicio † in quo leuio-
res probationes sufficiunt *Rota coram Cardi-
nali Seraphin. decisione 624. numero 5. & apud
Postbium de manutentione decis. 51. numero 1. de-
cis. 547. numero 2. & decis. 626. illo eodem nu-
mero cum similibus.*

Et ità Monasterio tantum informante, & Parocho citato responsum fuit.

Alia sequens Decisio emanauit in hac eadem causa, cuius in calce cæteræ plurimæ concordantes notatæ sunt, & ideò hic fuerunt omissæ, & ad eas recurrito.

R. P. D. RONDININO.

Cracouien. Decimarum super bono iure.

Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Pertinentia decimarum tractatur, eaque ad donatarium ex pluribus antiquis donationibus probari sæpiùs in hac Causa fuit decisum, non obstante exceptione nouiter adducta superadditionis vnius nominis pro alio cassо, & abraso, quia hæc rasura, & superadditio probata non erat, prout ad hunc effectum, tamquam criminosa concludenter probari debuisset, itaut potiùs vitio Scriptoris, & errori nominis, quàm falsitatis delicto attribuenda sit.

SVMMARIVM.

2 *Decimarum pertinentia ad Monasterium, vel Ecclesiam non parochialem, ex quibus dicatur concludenter probata.*
2 *Historicis fides adhibetur, etiam super pertinentia decimarum.*
3 *Decima ex causa legitima possunt ad alium spectare, quàm Parochum.*
4 *Possessio vel quasi centenaria, & adminiculata dicitur titulata.*
5 *Falsitas sapit delictum, & ideo probari debet concludenter. & num. 6.*
7 *Delictum, & ea, quæ tendunt ad illud, habent iuris præsumptionem contra se, & ideò concludentem probationem requirunt. & num. 6.*
8 *Varietas transcriptionis vnius idiomatis in aliud ex quibus excludatur.*
9 *Nominis errorem quandoque Rota non attendit.*

DECISIO XLVIII.

TERTIA vice ponderatis rationibus, quibus Parochus, siue Præpositus Krzezecicen. contendebat decimas Villarum, Potoh, Borou, Slabosouice, & Mierzaua sibi deberi, adhuc Monasterio Andreouien. Ordinis Cistercien. debitas esse iterũ Domini responderunt, approbando fundamenta decisionum istius Causæ 26. * Iunij 1675. & 22. Iunij 1676. coram me.

Deducebatur bonum ius Monasterij Andreouien. super iure decimandi in Villis controuersis ex donationibus sibi factis a Ioanne Archiepiscopo Gnesnen. & ab alij
1 Episcopis Cracouien. † ex longa quasi pos-
sessione exigendi non solum ex libris ipsius Monasterij, sed ex pluribus Instrumentis,
2 Decretis, actibus iudiciarijs, † & testimonio
trium Historicorum Polonorum pleniùs comprobata, ex libris ipsis publicis Beneficiatorum Diœc. Cracouien. ac retaxationũ Decimarum in illius Archiuio Cathedralis existen. ex depositionibus quatuor testium octogenariorum, ac demum ex monitionibus, & censuris pro istarum decimarum solutione publicatis ad instantiam Monasterij etiam in ipsa Ecclesia Parochi, seù Præpositi Krczecicen. ex quibus insurgit competentia iuris ipsius decimandi fauore
3 Monasterij † ad exclusionem Parochi tam ex donationibus Episcoporum, ad literam *Text. in Clementina prima* ibi: Ad eos aliqua ex causa legitima non spectantes, *de decim.* vbi *Vitalin. num. 71. Card. in Clementina prima sub num. 7. de iurepatronat. Rebuf. de congr. n. 108. Rot. rec. par. 11. decis. 316. sub num. 7. & sequen. & par. 12. decis. 216. num 3. & decis. 315. num. 1. & sequen. & par. 13. decis. 193. num. 5.* quàm ex possessione plusquam centenaria exigendi, tot actibus adminiculata, † & vt inquiunt
4 titulata, *text. in cap. cum in tua 30. de decim. Gabr. comm. concl. de præscript. concl. 1. num. 44. Rot. recent. par. 11. decis. 101. nu. 3. & in Gnesnen. decimarum 3. Iulij 1673. §. fin. coram R. P. D. meo Emerix*, cum alijs latè congestis in decisioni-

siohibus huius Cauſæ 26. *Iunij* 1675. & 22. *Iunij* 1676. *coram me*.

Neque videbatur attendenda exceptio occaſione nouę Audientię oppoſita ex parte Prępoſiti, quoad inferiorẽ partem Villæ Potok, quæ dicebatur diſtincta à Superiori, occupata ab hæreticis militibus, & illorum Colonis, quia, vt dictum eſt in præteritis Cauſæ deciſionibus, & clarius hodie comprobatum fuit, comprehenſio illius partis inferioris, quæ nunc poſſidetur à nobilibus, colligitur ex litera donationis generaliter Villas ipſas tribuentis, ſed clariùs ex ipſis exactionibus reſpectu iſtius inferioris partis, quæ ex cauſa permutationis anno 1532. à Monaſterio, ad nobiles & milites tranſiuit cum ſuppoſito, quod ad ipſum Monaſterium inferior pars ipſa ſpectaret, vt ex ſcriptura permutationis compulſata, ac ex ipſius inſtrumento originali hodie per extenſum exhibito, & in tribus locis de hac inferiori parte loquente, in quo nulla apparet raſura, vel abraſio literarum, vt opponebatur ex parte Præpoſiti, affirmando dictionem ſuperioris, in inferioris Villæ commutatam fuiſſe, quin potiùs ex alijs iuribus patenter exhibitis apparent acta, inſtrumenta, & ſolutiones loquẽtes de poſſeſſione ex exactione decimarum dictæ inferioris partis Villæ Potok contiguæ ſuperiori parti habenti agros permixtos cum inferiori, vt hodie deductum fuit ex depoſitione teſtium, itaut vndique er-
5 ronea detegatur obiecta falſitas, † quæ ta-
6 men cum † ſapiat delictum, debuiſſet pro-
7 bari concludenter † ob aduerſam iuris præſumptionem, de qua alijs adductis *Rota corã Pauia deciſ.* 942. *num.* 2. & 3. & *in recent. par.* 13. *deciſ.* 166. *num.* 15.

Quod autem medietas decimæ Villæ Borou ſpectaret ad Parochum, non benè deducebatur ex libris Beneficiatorum productis, vt dicebatur in proceſſu prioris inſtantiæ, quia nunquam id iuſtificatum fuit, prout è contrario benè iuſtificauit Monaſterium, Donationem Villæ Mierzaua ſibi factam à Ioanne Archiepiſcopo Gneſnen. non quidem ex priori inſtrumento donationis anno 1145. aut ſecundo, ſed ex diuerſo inſtrumento tertiæ donationis, vt in Summario Monaſterij vltimæ Poſitionis *num.* 1. *litera B.* deſumpto ex proceſſu decimarum Mierzaua fol. 23. prout pariter cõtinetur in renouatione dictarum donationum per B. Vincentium, iunctis alijs conſiderationibus, quæ in præteritis deciſionibus deductæ fuerunt, in quibus pariter ſatisfactum fuit, quoad Villam Slaboſouice, circa quam etſi in ſcribendo latino ipſius nomine, idiomat: Polonorum reſpondenti
8 adfuerit in Scribis varietas aliqua, † de hac tamen Villa Slaboſouice, non autem de quadam alia Coloſice, vt intinuabatur pro parte Præpoſiti, apparet intellexiſſe ex Apoſtolica confirmatione Adriani IV. ex libris Beneficiorum, & retaxationum, ex obſeruantia ipſa exigendi, atque ex alijs deductis in deciſionibus Cauſæ, quemadmodum ſi-
9 milem errorem † nominis in non diſſimili articulo poſthabuit *Rota in Cracouien Decimarum in recent. par.* 11. *d. deciſ.* 316. *ſub num.* 5. & 6. & alijs deciſionibus huius Cauſæ.

Et ita Monaſterio informante, & Propoſito monito, Domini reſponderunt.

Plurimæ deciſiones in hac Cauſa factæ ſunt, quæ omnes adnotatæ fuerunt in calce alterius deciſ. 749. *præcedentis part.* 18. *to.* 2. *Alia verò, immediatè præcedens, etiam in ipſa eadem Cauſa emanauit.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Romana penſionis Domus in Ghetto.

Veneris 2. *Aprilis* 1677.

ARGVMENTVM.

Cogitur Vniuerſitas Hebræorum ad ſolutionem penſionum domorum in Ghetto, quæ ab Hebræis conductoribus derelictæ ſunt, etiam pro augumento pẽſionis per nouam ſuperædificationem a Domino Locatore facta, de conſenſu ipſius inquilini; hinc plurima de illorum habitatione deducuntur, de iure, quod ipſi habent, & vocant Gazzaga ſuper domibus Chriſtianorum, & demum ſuper explicatione Conſtitutionum de ipſis, eorumque iuribus diſponentibus.

SVMMARIVM.

1 *Hebræi antiquitus in Vrbe vſque & de tempore Imperij Auguſti, habitabant in Regione Tranſtyberim.*

2 *Hebræi à Summis Pontificibus in Vrbe translati ſunt ad habitandum citrà flumen Tyberis, & certo ambitu recluſi.*

3 *Hebræi proprias domos in Vrbe poſſidere prohibentur.*

4 *Hebræi domos Chriſtianorum in Vrbe, & intra eorum ſepta ædificatas tenentur conducere.*

5 *Domini, & locatores domorum Hebræorum illis penſiones augere non poſſunt, niſi quatenus eas propriis ſumptibus notabiliter meliorauerint. & num.* 9.

6 *Ius Gazzaga apud Hebræos habetur pro re ſtabili, & inuiolabile nuncupatur.*

7 *Ius Gazzaga licèt antiquum, non tamen reperitur conceſſum, vel de eo aliquid diſpoſitum in Pentateucho Moyſis.*

8 *Hebræorum Vniuerſitas tenetur ad ſolutionem penſionis domorum in Ghetto, quæ in dies remanent dislocatæ. & n.* 13.

9 *Hebræi in alio loco, quàm in Ghetto habitare non poſſunt.*

10 *Hebræis ſicuti penſiones augeri non debent, ita ferendum non eſt, quod Domini domorum illas minuere negentur.*

11 Con-

11 *Constitutio* Clementis VIII. *quamuis prohibeat pensiones domorum Hebræis augeri non posse, præbet tamen illis licentiam ædificandi cum licentia Domini.*

Ampliat quia concedit etiam facultatem eisdem Dominis, propriis sumptibus ædificantibus, augere pensiones pro rata noui ædificij. ibidem, & num. 12. & 24.

13 *Hebræorum Vniuersitas tenetur soluere pensiones domorum in Ghetto eo modo, & in ea quantitate, qua soluebantur ab Hebræis inquilinis.*

14 *Decretum* irritans, *& clausula* sublata, *dandi* ex parti, *& audiri, non obtenta prius oris aperitione. & num. seq.*

15 *Clausula* sublata, *& decretum* irritans *tollunt facultatem aliter iudicandi. & n. 14.*

16 *Verbum* solitum, *refertur, & intelligitur iuxta tempus, cui adijcitur.*

17 *Qualitas adiecta verbo exequutiuo attenditur, & verificari debet de tempore, quo locum habet exequutio ipsius verbi.*

18 *Constit.* Alexandri VII. *super eo, quod Vniuersitas Hebræorum teneatur ad solutionem pensionis domorum dislocatarum in Ghetto traditur, & declaratur sup. à n. 7.*

19 *Dictionis* nunc, *& dictionis* quandocumque *natura explicatur.*

20 *Qualitas Legis seu Constitutioni adiecta, aut ab ipsis expressa, quatenus in futurum procedat. & num. 21.*

21 *Legis, seu Constitutionis qualitas verificari debet de tempore, quo verificatur ipsa lex, seu Constitutio. & sup. n. 20.*

22 *In Conditionibus attenditur tempus, quo verificatur, & adimpletur conditio.*

23 *Locatores domorum in Ghetto non debent esse melioris conditionis Locatorum domorum in Vrbe, & quando hoc argumentum attendatur.*

24 *Locatores domorum in Ghetto possunt illas meliorare, & propter melioramenta pensionem augere. & sup. n. 11.*

25 *Lege quod permittente fit, recte fieri dicitur.*

26 *Iure suo qui vtitur, nemini facit iniuriam.*

27 *Protestatio omni iure destituta, nec aliquod prohibere potest, nec aliud præiudicium inferre.*

DECISIO XLIX.

1 IVDÆOS, † qui olim in Regione Transtyberim vsque ab Imperio Augusti degebant, vt ex *Martial. epigr. 35. lib. 1.* refert *Baron. tom. 1. Annal. in appar. num. 29.* à Summis Pontificibus † fuisse citrà Tyberim
2 translatos, & certo ambitu recluſos aduertit *Ricciull. de iure person. lib. 2. cap. 41. num. 4.*
3 propterea cum ipsi † proprias Domos possidere prohibeantur à *sa. me. Paulo IV. Constit. 3.* de qua *Rota decis. 225. par. 14. rec.* co-
4 guntur domos Christianorum intrà eorum sepia ædificatas conducere; Ideò ne Domini illarum coactos istos habitatores, augendo pensiones præmerent, *sa. memor.* Clemens VIII. in quadam eius Constitutione impress. per *Cherubin. in compend. Bullar. to. 3.*
5 *ad Constit. 65. eiusdem Pontif. schol. 2.* † statuit de cætero pensiones augeri non posse, nisi in euentum, in quem à Domino notabiliter domus proprio ære aucta fuisset, minusque expelli posse ab ædibus conductis, quod Ius Inquilinatus apud ipsos habetur pro re
6 stabili, † & inuiolabili, nuncupatur Gazzaga, *Rota in Romana Dotis 21. Iunij 1661. coram Reuerendissimo Alexandrino*, quod licèt antiquum, non tamen de eo aliquid reperitur
7 dispositum in Pentateucho, † vt reprobata sententia Rabinorum, qui illud excerpere conantur ex illis verbis: *Maledictus, qui transfert terminum proximi sui*, de quibus in *Deuteron. cap. 27.* sequendo *Liran. et Tostat.* & auctoritatem *Rotæ in Romana Prælationis coram Ottembergo* notat *Ricciull. de iur. person. lib. 2. cap. 17. num. 1. et 2.*

Indè agnoscentibus Hebræis, nonnisi ipsis domus in eorum Claustro sitas posse locari, cæperunt nonnulli illas studiosè derelinquere, facta inter ipsos prohibitione, quod nemo eas conduceret; vnde oriebatur, quòd Dominus post diuturnam dislocationem, nè totum amitteret, cogebatur pro omni reperibili, licet exigua pensione, illas locare, quod absurdum prouidè considerans san. me. Alexander VII. ad retundendam Iudæorum malitiam, statuit in
8 eius *Constit. 54. Bullar. nou. tom. 6.* † Vniuersitatem Hebræorum teneri ad solitas pensiones domorum, quæ in dies dislocatæ remanserint, quemadmodum enim Hebræis
9 pensiones augeri non possunt, † quia in alio
10 loco eisnō permittitur habitare, † ita quoq; ferendum non est, quod Domini domorū pensiones minuere per indirectum compellantur, ex eo quia habitare prohibebatur Christianis, iuxtà *Text. in can. nullus 28. qu. 1. Marquard. de Iudæis par. 1. cap. 3.* & statuit *dicta Constitut. Pauli IV. §. primo, Ricciull. d. cap. 41. num. 2. lib. 2.*

Cum igitur DD. Fratres de Vecchiarellis quandam eorum domum sitam intra Claustrum, & locari solitam pro annuis scutis 26. 95. ad petitionem Crescentij, & Raphaelis de Monte Conductorum eleuauerint, superædificantes nouas mansiones, aliaque ad commodiorem vsum conficientes; itaut pensio propter melioramenta cum Conductoribus æstimata increuerit vsque ad scuta 83. 18. quæ locatores reduxerunt ad scuta 76. dummodo tamen iidem Conductores non essent morosi in solutione, & in casum moræ, ad integram summam scutorum 83. 18. tenerentur; sed cum inquilini à domo recesserint, eaque proindè Conductore destituta, egerunt Patroni contra Vniuersitatem pro solutione pensionum ad formam Constitutionis Alexandrinæ, & emanauit illius fauore sententia absolutoria; à qua commissa causa appellationis in Rota, datoque dubio: An, & quæ pensio debeatur, & Causa ter proposita, votantibus omnibus Dominis, fuit ab eorum maiori parte resolutum, Vniuersitatem teneri ad vltimam pensionem à die tamen moræ litis.

Quamuis enim *Conſtitutio Clementis VIII.*
11 vetet penſiones domorum Ghetti †augeri, nihilominus Hebræis dat facultatem ædificandi cum licentia Domini, vt meminit *Rota in Romana ſuper ædificati 1. Iulij 1672. & 3. Martij 1673. coram R. P. Dom. Rondinino*, ac
12 etiam indulget Dominis, †quod in caſum notabilis, ac euidentis melioramenti propriis ſumptibus facti ab ipſis Dominis pro rata expenſarum penſiones ad quantitatem tot pro centenario, & anno, quæ declarabitur, augere valeant, indè ſequitur Fratres de Vecchiarellis iure potuiſſe ædificare, maximè de hoc à Conductoribus requiſiti, & ſic penſio auctâ in quantitate ſcutorum 76. propter melioramenta ſolui debebat à Creſcentio, & Raphaele Inquilinis, non ſolum vigore Bullæ Clementinæ, ſed etiam vigore obligationis Cameralis, ſub
13 qua illi ſe obligauerant, †eodem modo in eadem quantitate ſoluenda venit ab Vniuerſitate, quæ in caſu dislocationis ſucceſſit, & obligata fuit ad penſiones loco Inquilinorum, iuxtà ſupra relatam *Conſtitutionem Alexandrinam*, quæ facit ius, iuxtà *text. in can. ſi Papa 40. diſt. & in §. ſed quod Principi inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil.* cum ſit munita de-
14 creto *irritanti*, & clauſula *ſublata*, † quæ claudit os Parti, & Iudici non obtenta oris
15 aperitione, *Rot. deciſ. 180. num. 1. par. 2. rec.* †& tollit facultatem aliter iudicandi, *Pariſ. conſil. 38. num. 7. lib. 4.* latè *Barboſ. clauſ. 175 num. 3. Rota deciſ. 261. num. 13. & 16. coram Bichio.*

Nec obſtat, quod in literis Apoſtolicis *Alexandri VII.* obligetur Vniuerſitas dumtaxat ad ſolitas penſiones, quæ cum in hoc caſu ante melioramenta eſſent ſcut. 26. 95. inferebat eadem Vniuerſitas ſe non teneri niſi ad iſtam ſummam, non autem ad aliam
16 auctam; † quia fuit animaduerſum illam qualitatem ſoliti referri ad tempus dislocationis, vt patet ibi: *pro tempore, quo ille non*
17 *erant locata*: † qualitas enim adiecta verbo executiuo, attendi, & verificari debet de tempore, quo locum habet executio ipſius verbi, *l. in delictis §. extraneus ff. de noxal. act. l. 2. & 3. ff. de aur. & arg. legat. Coccin. deciſ. 514. num. 7.*

Quod etiam comprobatur aduertendo, quod Pontifex non ſe reſtrinxit ad ſolitum, ſed vltrà progreſſus eſt, obligando Vniuerſitatem ad ſolitas penſiones, perinde ac ſi domus particularibus Iudæis locа-
18 tæ eſſent, † vndè colligitur ipſum pro ſolitis penſionibus intellexiſſe illas, quas Inquilini ſoluebant de tempore diſceſſus à domo, & patet, quia Conſtitutio reſpicit tã domos, quæ actualiter de tempore eius datæ erant illocatæ, vt liquet ex aduerbio,
19 *nunc*, † quàm etiam illas, quæ potentialiter in futurum dislocari poterant, vt ex alio aduerbio, *quandocumque*; nam quoties Lex, ſeù Conſtitutio habet tractum ſucceſſiuum,
20 & perpetuum pro futuris temporibus, †toties qualitas ei adiecta, ſeù per ipſam expreſſa intelligitur de caſu in poſterum euenire, *Roland. conſ. 39. num. 54. lib. 4. Surd. conſil. 335 ſub nu. 2. Rota coram Remboldo deciſ. 20.*
21 *num. 1.* quia † tunc illa dicitur effectum ſuũ ſortiti, vt in ſimilibus terminis *Surd. d. conſil. 335. ſub nu. 21. Rota deciſ. 10. num. 2. de conceſſ. Præbend. in antiqu. & d. deciſ. 20. num. 4. & 5. & coram Remboldo*; Idque faciliùs, quia dicta Conſtitutio cõtinet tacitam conditionem, ſi domus dislocatæ remanſerint. Et ideò attendenda eſt quantitas penſionis, quæ tempore dislocationis ſolui conſueuerat,
22 cum in conditionibus † attendatur tempus, quo conditio verificatur, *Oldrad. conſ. 168. ſub num. 2. Rota d. deciſ. 10. ſub num. 4. de conceſſ. præben. in antiqu.*

Minus viſum eſt conſiderabile abſurdũ, quod ſi Dominis domorum exiſtentium in Ghetto ſub prætextu refectionis liceret ad libitum illas ampliare, poſſent illi reducendo eas in diuerſam maiorem ſtructurã, & conſequenter augere notabiliter penſiones, & ſic pecunias collocare in tuto, & certo redditu longè meliori, quàm in reliquis
23 domibus Ciuitatis, † quæ in dies experientia docet ſubeſſe dislocationibus, & aliquãdo etiam amiſſioni penſionum, ſi contingat Inquilinos aufugere, vel non eſſe ſoluendo, vt ratiocinatur *R. P. D. de Luca de locat. & conduct. diſcurſ. 33.* quod eſſet in magnum præiudicium Vniuerſitatis, quæ obligaretur ad penſiones nouorum ædificiorũ, quę dicta de cauſa ita augeri poſſent vltrà neceſſitatem, & numerum habitantium, vt dari poſſet caſus, quod plures eſſent domus, quàm Incolæ, quia fuit reſponſum
24 in hoc nullum poſſe dari abſurdum, †cum liceat Dominis meliorare, & propter melioramenta penſiones augere, vt diſponit *Conſtitutio Clementis VIII.* quod enim ſit le-
25 ge permittente, † rectè fieri dicitur, & qui
26 vtitur iure ſuo † nemini facit iniuriam, *l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de adilit. edict. Barboſ. axiom. 136. num. 12.*

Et hinc excluſa remanet nedum allegata colluſio locatorum cum Inquilinis, ſed etiam euaneſcit proteſtatio, & prohibitio non ædificandi facta ad inſtantiam Vniuer-
27 ſitatis, †quæ tamquam omni iure deſtituta, non poterat prohibere, *Franc. de proteſt. conſil. 8. num. 2. & ſeqq. & conſil. 17. num. 2. Rota deciſ. 221. num. 4. coram Cardin. Seraphino*, nec auferre facultatem ædificandi competentem tam ex iure communi, quàm ex iure ſpe-
28 ciali Conſtitutionis Clementinæ, † cui Alexander Septimus in nihilo derogauit.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Forolluien. Muri.

Veneris 2. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Prosequutio ædificii conceditur, quia murus, qui in controuersiam deducebatur, vel erat proprius ædificantis, vel si etiam communis, apparuit destinatus ad fabricandum, & proinde cum solita cautione de demoliendo in casu succumbentiæ, nuncianti nouum opus consulitur; plura ideo de pariete proprio, vel communi, non simpliciter diuisorio, sed ad ædificandum parato, de seruitute potius, quam dominio, & alia ad hanc materiam pertinentia in præsenti decisione discutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati resultat ex reuolutione actorum.*

2 *Iudex appellationis, cui tota causa deuoluta est, potest pronunciare prout in prima in ijs, quæ primus iudex non sententiauit.*

3 *Opus nouum prohibens, si intra tempus à iure præfixum non doceat de iure, impertitur alteri licentia ædificandi, data cautione de demoliendo, & numer. 4.*

5 *Nuncians nouum opus antiquitus succurrebatur sola cautione de demoliendo in casum succumbentiæ.*

6 *Murus si est destinatus ad fabricandum quis prohibere non potest ædificare in eo, & nu. 16.*

7 *Murus ex quibus dicatur esse proprius non autem communis.*

8 *Caminus probat dominium muri.*

9 *Trabes, seu Tigna immissa in muro denotant illud esse proprium immittentis.*

10 *Murus si est suppositus tecto, & intra stillicidia domus, dicitur esse Domini eiusdem domus.*

11 *Dentes colligatorij existentes in muro, illius dominium demonstrant.*

12 *Muri dominium, seu potius communio ex maioribus, & fortioribus argumentis resultat, quæ in concursu prævalent minoribus.*

13 *Seruitus potius, quam dominium demonstrant argumenta, & coniecturæ, quæ ab alijs fortioribus, & maioribus superantur.*

14 *Murus ex quibus dicatur non simpliciter diuisorius, sed destinatus ad fabricandum.*

15 *Murus simpliciter diuisorius non habet fundamenta profunda, & magnam altitudinem.*

16 *Vicinus non potest prohibere vicinum fabricare in muro destinato ad fabricandum, & supra numer. 6.*

17 *Murus quamuis fabricatus ex sabie, & luto, vel alia materia fragili, non ob id est incapax elevationis.*

18 *Nuntiatio noui operis quoties est dubia, semper intrat prouida dispositio l. vnica C. de noui operis nunciat.*

DECISIO L.

ROTA censuit, exequendum esse Mandatum Auditoris Cameræ, quo decreuit licere fratribus de Paulutijs ædificare super muro controuerso præstita per eos cautione de demoliendo in casum succum-
1 bentiæ. † Illius namque validitas liquet ex reuolutione actorum iuxta *vulg. decis. Capuaquen.* 260. *par.* 2. Non obstante obiecto, quòd A. C. vti Iudex appellationis à sententia de partibus, qua permissum fuit dictis fratribus extollere murum super fundamentis antiquis, debuisset priùs cognoscere de iustitia, & iniustitia eiusdem sententiæ, quia cùm non fuerit ampliùs coram ipso controuersia circa eleuationem fabricæ super fundamentis antiquis, sed restricta difficultas ad eleuationem dumtaxat muri controuersi, respectu cuius Iudex de partibus nihil in sententia determinauerat, sed solùm assignauerat Comiti Fabritio aduersario terminum decem dierum ad iustificandum ius suum, vt plenius in eadem senten-
2 tia continetur. Bene potuit idem † Auditor, ad quem tota causa per appellationem deuoluta fuerat, subdelegare Iudicem in partibus, sicut fecit ad instantiam eiusdem Comitis ad hoc, vt ipse posset circa hoc melius iustificare ius suum, & subinde, eo non
3 iustificato, impartiri, vti in prima, † licentiam dictis Fratribus fabricandi, data cautione de demoliendo ad formam *l. vnica C. de nou. oper. nunciat.*

Iustitia verò resultat ex clara, & literali
4 dispositione eiusdem *Legis*, † secundum quam, dum opus prohibens intra trium mensium spatium de iure suo tam liquidò non docuit, vt nullum remaneat ambiguitatis argumentum, concedenda est licentia ei, qui ædificationem deproperat, præstita supradicta cautione, vt conciliando leges
5 antiquas, † quibus cautum erat, nunciationem, seu prohibitionem huiusmodi absolutè remitti, præstita tali cautione, notat *Facchin. controu. iur. lib. 8. cap. 48. per tot. & ante illum Iaf. in l. 1. num. 15. ff. de nou. oper. nunciat. & Gaill. obser. 16. num. 17. lib. 1.*

Tantùm autem abest, quòd Com. Fabritius hoc intra dictum tempus præstiterit, quòd immo adhuc hodie ex omnibus signis, & argumentis hinc inde adductis potiùs appareat, murum controuersum vel esse proprium supradictorum Fratrum, vel quatenus aliquo modo posset dici communis, esse destinatum ad fabricandum, † &
6 consequenter Comitem Fabritium hoc prohibere non posse resistente *text. in l. alius C. de seruit. & aqua, & in l. cum duobus vicinis §. item Mela scripsit ff. pro socio.*

Licet enim ipse ad probandam communionem adduxerit ex parte, quæ ipsius Domum, & Viridarium respicit, existere in eodem muro quasdam Feneſtrellas à Peritis Imperiales nuncupatas, habereque illi immissas trabes, & infixos nonnullos anulos

pro alligandis equis, murosque eius proprios eidem in aliquibus partibus esse colligatos.

Nihilominùs quia è contrario Fratres de Paulutiis probarunt, eorum tectum in variis locis tegere totum murum, & stillicidia protendi vltra eundem versus solum Comites aduersarij, & habere in eo latrinas, ac tres caminos, quorum duo penetrant vltra dimidium muri, & tertius extensus, seu dilatatus est intra Domum Comitis Aduersarij. Item octo Tigna, seu trabes substinentes illorum tectum, quæ eundem murum totaliter perforant, vt in hodierno illorum *Summar. num.* 10. *cum seqq.* Et denique in alio muro proprio, qui respicit, & continuat controuersum, relictos fuisse lapides, seu dentes colligatorios ad fabricandum *Summ. eorundem dato die* 19. *Iunij proxi-*
7 *mi præteriti numer.* 5. † Ex quibus omnibus Dd. solent arguere ad dominium, vt de ca-
8 minis notant *Menoch. de præsumpt.* 73. *nu.* 13. *lib.* 6. *Crott. cons.* 153. *num.* 11. *lib.* 2. *Thesaur. decis.* 23. *num.* 2. cum aliis adductis in *Voto Præsidis viarum relat. par.* 7. *recent. decis.* 253.
9 & de tignis, † seu trabibus *Bero. cons.* 132. *num.* 1. *lib.* 3. *Gratian. discept.* 263. *num.* 1. & *Menoch. d. præsumpt.* 73. *num.* 10. & de muro
10 suppolito tecto, † atque existente intra stillicidia est *text. in l. fin.* §. *Lucius ff de seruit. vrb. prad.* vbi *Florian. à S. Petro, Surd. cons.* 74. *num.* 8. & *d. voto* 253. *nu.* 21. & 34.
11 & demum de dentibus † colligatorijs *Surdus cons.* 126. *num.* 25. *in fine, Honded cons.* 80. *num.* 25. *lib.* 1. & *sapè d. voto, seu decis.* 253. *num.* 10. *cum seqq. par.* 7. *recent.*

Et ampliùs quia supradictæ feneſtrellæ, & anuli, & trabes, exceptis duabus, quæ nouiter fuerunt immissæ in muro integrè constructo à dictis fratribus, vix penetrant vsque ad tertiam partem crassitiei muri, & colligatio non est contemporanea, neque per totum murum, sed tantùm in aliquibus eius partibus, & quidem per rupturam, præsenti *Summar. dd. Fratrum num.* 7. & 8. itaut clandestinè fieri, seu apponi potuerint. Il-
12 la † in concursu aliorum suprà relatorum numero plurium, & fortiorum non benè iustificant communionem *Mascard de probat. conclus.* 1149. *num.* 6. *Gratian. d. discept.* 261. *sub numer.* 9. *vers. intelligendo tamen cum seqq.*
13 *Tondut. resol. ciuil.* 88. *num.* 6. † sed potiùs videntur indicare seruitutem *Vegg. cons.* 53. *sub num.* 47. *Mascard mox citat. conclus. nu.* 7. & *suprad. voto, seu decis.* 253. *numer.* 41. & *seq. par.* 7. *recent.*

Et tamen quando ex his aliquo modo inferri posset ad communionem, adhuc non esset iustificatum ius Comitis, quia murus est absque Pinnis, & corona, aliisque signis
14 denotantibus simpliciter diuisorium, † & collitigantes habent ex vtroque latere in eo immissa tigna, ac mansiones, & illius fundamenta sunt profunda, † & crassa, & altitudo quindecim pedum contra solitum simplicis muri diuisorij, vt aduertunt *Gratian. discept.* 572. *num.* 47. & *Thesaur. decis.* 41. *numer.* 24. & *seqnen.* Quæ omnia denotant, il-
16 lum esse destinatum ad fabricandum, † & consequenter vicinum id prohibere non posse, vt declarando *text. in l. Sabinus ff. communi diuidundo*, notat *Alberic. in l. si aditus ff. de damn. infect. laf. cons.* 98. *per tot. Gratian. discept.* 572. *numer.* 55. *vers. maximè, & seqq. Thesaur. decis.* 24. *vers. in contrarium, & seqq. Thomat. decis. March.* 119. *numer.* 5. & *seqq. ea per tot.* vbi declarat contrarios, & *d. voto, seu decis.* 253. *num.* 69. & *seqq. par.* 7. *rec.*

Non obstante, quòd duo primi ex quinque pedibus fundamenti in aliquibus locis sint compositi ex glarea, & fragmentis, & murus ex lateribus inter se connexis à Lu-
17 to, seu Sabie, † quia non ob id incapax est eleuationis, vt testantur Periti dicto *Summ. Fratrum* 19. *Iunij præteriti num.* 11. & alij præsenti *Summar. num.* 13. & probat exemplum Comitis aduersarij, qui murum subtiliorem construxit, & eleuauit ex eadem materia *eod. Summ.* 19. *Iunij num.* 12. *in fin.*

Et in omnem casum rursus, quatenus res
18 remaneret dubia, † semper intraret prouida dispositio supradictæ *l. vnic. C. de noui oper. nunciat.* ac consequenter mandatum est exequendum.

Vtraque parte informante resolutum fuit.

Infra in hac eadem parte alia erit decisio præsentis confirmatoria sub die 25. *Iunij eiusdem anni* 1677. *quæ suis loco, & tempore apponetur.*

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Fulginaten. Fideicommissi.

Lunæ 5. *Aprilis* 1677.

ARGVMENTVM.

Quæstio disceptata inter DD. deciditur, quod fideicommissario ex posteriori fideicommisso venienti, non retardari possit immissio ratione fideicommissi anterioris, quando illud est turbidum, & à solis coniecturis dependet, vel ab articulis iuris subtilitèr indagandis; plura ideo de detractionibus, & de statu hæreditatis firmando, ab eadem decisione deducta sunt.

SVMMARIVM.

1 *Decisiones Rotæ semper de more præcedant illius sententias.*
2 *Ioannis de Torres sublimis tractatus de pacto futuræ successionis, ipsaque etiam Auditor Sacra Rota nobilissimus nuncupatur.*
3 *Sententia emanata cum supposito valituri, qui non subsistit, reuocari debet.*
4 *Fideicommissario posteriori non denegatur immissio, quoties fideicommissum antiquius est turbi-*

turbidum, vel requirit altiorem indaginem. &c. vbi. ſeq.

5 *Aliter indago dicitur que dependet à facto, vel iure ambiguo, vel à ſubtilitate articulorum, qui examinari debent.*

6 *Fideicommiſſum precedens dependens à coniecturis, nunquam retardat heredi, vel nouo fideicommiſſario immiſſionem.*

7 *Legitima, & Trebellianica quando importent ſemiſſem hereditatis.*

8 *Status hereditatis remanet comprobatus ex tranſactione facta inter heredes etiam ſuper ſola portione hereditatis, vel fideicommiſſi.*

9 *Legitima, & Trebellianica ſunt quota bonorũ, non autem hereditatis, deducto ære alieno.*

10 *Statu hereditatis firmato, cenſetur prius ab illo detracta dos vxoris, & aliud ſs alienum.*

DECISIO LI.

DIVISIS bonis inter Hieronymum Rodulphum, Olimpiam, Annam Mariã, & Flaminiam, idem Hieronymus Rodulphus vigore fideicommiſſi Rodulphi Senioris ex ſententia A. C. vltra medietatem à ſe poſſeſſam, obtinuit immiſſionem in aliam quartam partem alterius medietatis à mulieribus poſſeſſam, quorundam bonorum, ſeù iurium in ſententia expreſſorum, ſine præiudicio quorumcumque iurium ipſi Hieronymo Rodulpho competẽtium, vt in ſententia; Sed Cauſa poſt executionem deducta ad Rotam per appellationem à dd. mulieribus interpoſitam, interim mortuis mulieribus, earum ſucceſſores obtinuerant duas ſentẽtias reuocatorias illius A. C. & pronunciari Rodulphum Seniorem, eiuſque hæreditatem teneri reintegrare ad fauorem ſucceſſorum dictarum mulierum fideicommiſſum Ioannis Martini per eum diſſipatum, vti purificatum, & terminatum in perſonis filiorum dicti Rodulphi, & ad bonum computum in ſumma ſcutor. 6854. & pro hac ſumma competere retentionem dictis ſucceſſoribus, omnium bonorum, quę à dicto Hieronymo Rodulpho prætenduntur hæreditaria Rodulphi Senioris, vel aliorum in eorum locum ſubrogatorum, ac ipſis aſſignatorum ſo permutatione cum Hieronymo Rodulpho, & prout poſſidebant tempore prioris ſententiæ, & pro his omnibus mandato etiam decreto, vt in ſententijs, 1 ſquarum pro more præcedentes deciſiones ad primam ſententiam quatuor ſunt (licèt inordinatè impreſſæ) *dec.* 526. *dec.* 169. *deciſ.* 494. & *deciſ.* 415. *par.* 13. Ad ſecundam verò ſententiam *vnica deciſ.* 532. *par.* 14. *rec.* licèt poſt duas priores deciſiones prodierat alia contraria 7. Iunij 1660. reuocata in alijs 2 duabus ſequentibus, quæ eſt *deciſ.* 37. † apud nobilem tractatum etiam nobilis tractantis *Thom. Parrit poſt ſuar. ſucceſſ.*

Interim mortuo quoq; Hieronymo Rodulpho, Paulo Emilio filio ſuperſtite, procuratum eſt hodie dubium de poſteriocibus ſententijs confirman. vel infirman. &. tres ex Dominis vnico ſenſu dixerunt ſententias eſſe infirmandas.

Vnus inquit has ſententias Rotales emanaſſe cum ſuppoſito hæreditatem Ioannis Martini aſcendere ad ſcuta 275. mil. & hac ratione retentionem competere pro ſcutis 6854. ex perſonis Franciſci, & Octauiani, 3 ſed illam ſummam † redigi à nouo Perito ad ſcuta 230820. & ex hoc capite eſſe ſententias iniuſtas, atque adeò infirmandas.

Duo conſentiendo cum ſupradicto dixerunt eſſe infirmandas, quia illis videbantur quoque infirmæ rationes, quibus nitebatur retentio ex fideicommiſſo Ioan. Martini in fideicommiſſo Rodulphi Senioris, 4 Quando enim fideicommiſſum† antiquius altiorem expoſcit indaginem, tamquam à facto ambiguo, vel à ſubtili articulorum iuris examine dependens, & creditum, pro quo prætenditur reintegratio fideicommiſſi eſt turbidum, & illiquidum, prout in præſenti ex multis partitis, hinc inde con- 5 trouerſis, † vltimus fideicommiſſarius eſt immittendus, non attenta primi fideicommiſſarij contradictione, inquit *Rota dec.* 80. *num.* 20. *par.* 15. *rec.* vbi de fideicommiſſo antiquiore inducto ex coniecturis, † quæ non 6 retardarunt immiſſionem petitam ex fideicommiſſo recentiori, & claro, & de illiquiditate, *Dunoz. Iun deciſ.* 415. *num.* 14. & vnus examinando relationem Periti ſuper fideicommiſſo Rodulphi Senioris dicebat, aſſem hæreditarium Rodulphi aſcendere ad ſcuta 52083. 31. & ex eadem relatione in facto ſibi conſtare fuiſſe inter partes æqualiter diuiſa bona ſtabilia hæreditaria Rodulphi valoris ſcutorum 36042. atque ita cuiq; Parti obtigiſſe ſcut. 18021. 80. quibus additis alijs ſcutis 7493. 30. pro cenſibus, & locis Montium, ab altera parte rea ſpectan. ad dictam hæreditatem Rodulphi Senioris receptis ex Inſtrumento deliberationis aliàs in actis, conſtat ipſam partem Ream retinere ſcuta 25515. 30. prout ſimilem ſummam retinet Actrix; Cùm autem Pars Rea prætendat, aut prætendere poſſit ad ſummum reintegrationem pro medietate ſcut. 27416. videlicet ſcut. 13708. ac habet d. ſc. 25373. 30. remanent eidem de bonis Rodulphi Senioris ſcut. 11307. † ex quibus deducto ſemiſſe 7 pro legitima, & Trebellianica deducenda à fideicommiſſo Rodulphi Sen. remanent pro fideicommiſſo ſcut. 5903. ÷ ad calculum *d. deciſ.* 523. *num.* 13. *verſ. ex qua confeſſione parte* 14. pro quibus petitur, & debetur immiſſio, & adhuc ſuperſint fructus percepti lite pendente, & proindè etiam ex hoc ſententias immiſſionem denegantes eſſe infirmandas.

Vnus verò diſſentiens tribus dixit ſententias confirmandas, & conſtare ſibi de debito Rodulphi Senioris ex fideicommiſſo Ioannis Martini, quis conſtat ex confeſſione iurata, quatuor fratrum Rodulphi, & Decij fratris Procuratoris Rodulphi, & Petri de ſcut. 275. mil. approbata à Iudice, &. ex legi-

legitima taxata relatiuè ad d. summam cum aperta ratificatione Rodulphi Seniotis, qui alienauit loca montium sibi assignata ad computum legitimæ vigore dictæ confessionis, & ex venditione Hieronymi filij Ioannis Martini pro legitima, & Trebellianica vsque ad scut. 26174. vltra scut. 9060. in locis montium, & officijs sibi antecedenter assignatis à Iudice in computum legitimæ, arguendo à portione legitimæ; & Trebellanicæ totum assem hæreditarium, & præcipuè comprobante transactione inter dictum Petrum hæredem Decij, & filij Ioannis Martini cum dicto Rodulpho, & fratribus super restitutione Partis † fideicommissi
8 paterni, vt in *decis.* 294. *num.* 5. *vers. eamque præcipuè d. par.* 13. & *decis.* 532. *num.* 3. *versic. quantum verò par.* 14.

Non obstante oppositione de malè computatis vtilibus, incrementisque fundacorum Viterbij, & Fulginei mortuo Ioanne Martino, quod non essent hæreditaria, sed propria hæredum; quia quidquid iuris sit, ex facto nõ videbatur sibi computationem dictorum vtilium in dicta contestione fuisse comprehentam.

Neque obstante detractione Trebellianicæ prætensæ à Rodulpho Seniore; †
9 nam cum tam ipsa, quàm legitima sit quota bonorum deducto omni ære alieno, ad *l.* 8. *ff. de inoff. testam.* (vt cum prohibita videatur à Testatore, vt hic, & alij ex DD. non videbatur, aliis verò fuit illibatum.) adhuc hoc respicit maiorem quantitatem fideicommissi, adeoque credebat debitum reintegrandum remanere in quantitate certa, & sic non posse immissionem concedi.

Et minus ex alia detractione dotis vxoris funerum, & similium; quia præter alia, cum status hæreditatis fuerit in prædicta quantitate concorditer inter fratres firma-
10 tus, † pro detrahenda legitima, quæ est quota bonorum non hæreditatis, vt dictum est, censetur vxoria dos, † & similia tamquam æs alienum priùs deducta ad dictum *Text.* cum similibus, vt ex *decis.* 415. *num.* 10. *par.* 13.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Apothecarum.

Anno 5. *Aprilis* 1677.

ARGVMENTVM.

Emphyteusim Ecclesiasticam ad instantiam creditorum subhastari, & deliberari posse decernitur, quia hæreditaria visa est ex clausula *in perpetuum*, quæ iuncta observantiæ, optimè declarat illam transire ad extraneos, non obstante caducitate ab Ecclesia acceptata, ob non solutum canonem, quia permittantur creditores illum pro suo debitore persoluere, tam ex dispositione iuris communis, quàm specialis Constitutionis s. m. Pauli Tertij Bononiæ vigentis, quod bona non incidant in commissum, sed duplicato canone morosis emphyteutis relinquantur, quam Constitutionem realem, non autem personalem esse declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis hæreditaria, & transitoria ad quemcumque, potest ad instantiam creditorũ subhastari, & deliberari.*

2 *Emphyteusis Ecclesiastica ex quibus dicatur hæreditaria, & transitoria ad extraneos & numeris seqq.*

3 *Hæredum nomine in emphyteusi Ecclesiastica non veniunt nisi hæredes sanguinis. sed vide num. seqq.*

4 *Clausula* in perpetuum, *in emphyteusi Ecclesiastica concessa pro hæredibus, si habeat aliam etiam levem coniecturam, facit illam transitoria ad quemcumque.*

5 *Observantia est optima interpres ad declarandum naturam emphyteusis, & qualis illa sit, & num. seqq.*

6 *Observantia, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos resultat, si illa ex consensu Domini pluries fuerit in alios translata.*

7 *Observãtia declarat quodis ab initio fuerit mens, & intentio contrahentium.*

8 *Emphyteusis Ecclesiastica si semel transiit ad extraneos, semper durat transitoria ad quemcumque.*

9 *Emphyteusis Ecclesiastica eatenus non transit ad extraneos, quatenus Ecclesia nolit, secus si ipsa voluerit.*

10 *Creditor ad conseruandum suam hypothecam habet facultatem purgandi moram, & solvendi canonem pro emphyteuta & num.* 22.

11 *Emphyteutica bona in præiudicium creditorum devolui non debent.*

12 *Creditor amittit privilegium purgandi moram pro emphyteuta suo debitore, si comparat re non integra post acceptatam caducitatem, & latam sententiam.*

13 *Sententia lata contra expressum casum legis, vel Constitutionem Pontificis est ipso iure nulla, & notoriè iniusta.*

14 *Clausula* sublata, & decretum irritans operatur, quod si secus Iudices iudicaverint, nulliter, & iniustè iudicasse dicantur.

15 *Sententia notoriè nulla, & iniusta revocari non debet.*

16 *Emphyteusis non cadit in commissum ad præiudicium creditorum, si agitur de debitore decoctо, vel de collusione suspicari potest.*

17 *Collusio præsumitur, & clarè redditur, si quis facilem defensionem, quam habuit, non opposuit, sed illam omisit.*

18 *Privilegium quatenus dicatur potiùs personale, quàm reale, vel è contra. & num.* 23. *cum seq.*

19 *Creditor repræsentat personam sui debitoris, & ideò opponere potest omnes obiectiones, & exceptiones competentes.*

20 *Suc-*

20 *Successores emphyteuta propter investituram dicuntur habere causam, & ius in illius dominio.*

21 *Creditores hypothecarij habent ius in bonis sui debitoris.*

22 *Dominus directus ne bona emphyteutica incidant in commissum, tenetur recipere canones à creditoribus emphyteuta sibi oblatos.*

23 *Personarum expressio facta per accidens, vel quia vltra bona, etiam persona exprimenda sunt, non facit priuilegium personale. & num. seqq.*

26 *Priuilegium Ciuitati concessum propter publicã vtilitatem dicitur reale, non personale.*

27 *Ciuitas nunquam moritur.*

28 *Verba*, perpetuis futuris temporibus, *denotant realitatem priuilegij.*

29 *Priuilegium respiciens bona, quamuis concessum personis, non dicitur personale simpliciter, sed secundum quid.*

30 *Priuilegium concessum persona ratione rei, est transmissibile etiam in tertium.*

DECISIO LII.

CVM cessasset Comitissa Moranda in solutione Canonum Domus, & Apothecarum, de quibus ipsa Anno 1650. in perpetuum cum pacto renouandi de 29. in 29. annos pro se, & hæredibus inuestita fuerat à Monasterio S. Dominici Bononiæ, quod proindè ex hoc capite deuolutionem acceptauit, & successiuè sententiam obtinuit à Vicario Gener. sed ad instantiam creditorum Comitissæ, & eius Viri, qui super eisdem executionem fieri curauerant causa in gradu appellationis deuenit ad Curiam, & A.C. (deuolutione non attenta) mandauit procedi ad vlteriora in subhastatione, & deliberatione, solutis tamen Canonibus decursis, & facta obligatione de soluendo illos in futurum duplicatos ad formam Bullæ san. mem. Pauli Tertij, quæ Bononiæ viget, cuius Constitutionis vigore bona emphyteutica ob non solutum Canonem nũquam incidunt in commissum, sed tantùm Emphyteuta ob moram incursam tenetur 8 in posterum illum soluere duplicatum; Verùm appellante Monasterio, Signatura Iustitiæ commisit Causam cum clausula, *qui ad vlteriorem legitimam*; Vndè disputato dubio commissioni conforme, procedendum esse ad vlteriora Domini responderunt.

Quamuis enim Domus, & Apotheca, 9 subsint directo dominio Monasterij, nihilominus cum talis emphyteusis sit hæredi-
1 taria, & transitoria ad quoscumque, † potuit ad instantiam creditorum Comitissæ Emphyteutæ super illarum vtili dominio fieri executio, eaque nunc prosequi, & consumari mediante subhastatione, & deliberatione earundem, ad hoc, vt ijdem creditores ex pretio redigen. debitam satisfactionẽ consequantur, *Bald. consil. 306. num. 1. lib. 1. Corbul. de iur. emphyt. tit. de grauat. ob alien. limit. 19. num. 2.* latè *Salgad. in labyr. credit. part. 3. cap. 3. ferè per tot. Merlin. de pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 8. num. 61. & seqq. & in alia Bononien. firmauit Rot. decis. 1888. num. 19. & seqq. coram Coccino.*

Esse autem transitoriam ad quoscumque Emphyteusim, de qua agitur constat † ex 2 stipulatione pro se, & hæredibus cũ clausula, *in perpetuum*, & quamuis magis communem opinionem, quam hodie sequitur Rota in Emphyteusi Ecclesiastica † nomine 3 hæredum non veniant nisi hæredes sanguinis in perpetuum, ad *text. in §. Emphyteusim Authen. de non alienan. collat. 2. glos. 8. in l. in perpetuum ff. de procur. Cald. de Emphyteus. lib. 2. quæst. 23. num. 19. & seqq. Rot. decis. 874. numer. 5. coram Seraphin.* & ratiocinatur *Rot. in mox. allegand. Mediolanen. deuolutionis*; Nihilominus quando, vt in proposito, cum clausula in 4 *in perpetuum* † concurrit aliqua etiam leuis coniectura, tunc Emphyteusis etiam Ecclesiastica est transitoria ad quoscumque, iuxtà *cons. Cephal. 9. num. 13. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19. num. 2.* & in terminis similis Emphyteusis *Bononien. Rota coram Coccin. dicta decis. 1388. num. 9. & in Mediolanen. deuolutionis 25 Februar. 1669. §. verum coram. Reuer. P. D. Viccomite.*

In proposito præcipuam coniecturam 5 desumebant Domini † ex obseruantia, quæ resultat, ex quo huiusmodi bona pluries 6 spatio duorum sæculorum, & vltra † mediantibus alienationibus factis, cum consensu, & scientia Monasterij, & Fratrum proprietariorum transierunt in plures per- 7 sonas extrancas, † nam talis obseruantia aufert omnem dubitationem, & declarat naturam Emphyteusis, & qualis fuerit ab initio mens Inuestientis, & Inuestiti, *Rot. dec. 15. num. 11. coram Card. Celsi. & dec. 246. num. 4. cor. Carill. & in alleg. Mediolanen. deuolutionis §. accedit obseruantia*, & per clausulam *in perpetuum*, & longè minorem obseruantiam fuit decisum, bona esse transitoria ad quoscumque in dicta *dec. 1888. num. 9. & seqq. cor. Coccin. repetit. in rec. dec. 381. num. 6. par. 5.* Quando autem Emphyteusis licèt Ecclesiastica, semel transiuit ad extraneos, † semper retinet eandem qualitatem, & durat alienabilis, & transitoria ad quoscumque, *Rain. cons. 161. num. 32. ad med. vers. et præmissis, & numer. 33. lib. 1. Card. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 19. nu. 32. & num. 38.* vbi dicit, hoc esse notatu dignissimum, quia in casibus, in quibus Emphyteusis Ecclesiastica non tranlit † ad extra- 9 neos, intelligitur nisi, Ecclesia velit transire, quem sequitur *Coccin. d. dec. 1888. num. 13. Ciarlin. controu. 180. num. 27. 28. & 33. Rot. corã Cavaler. dec. 316. num. 5. & in Romana Casalis mediæ via 15. Maij 1662. §. cæterum coram Reuerendiss. Beuilaq. Patriarcha Alexandrino, & in d. Mediolanen. §. admisso autem.*

Nec refert, quod creditores, qui de iure 10 ad conseruandam suam hypothecam † habent facultatem purgandi moram, & sol- 11 uendi Canonem pro Emphyteuta, † ne bona in eorum præiudicium propter Canones non solutos deuoluantur, vt per *Text. in l. lex vectigali ff. de pignor.* notant *Ias. in l. 2. n. 67.*

C. de

C. de iur. emphyt. Amic. eodem tract. qu. 98. nu. 11. Corbul. & Fulgin. eodem tract. ille tit. de priuat. ob non solut. Canon. limit. 7. num. 4. hic tit. de solut. Canon. qu. 1. num. 323. Cost. de remed. subsid. remed. 52. num. 10. Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 76. num. 4. Ginrb. dec. 91. num. 6. Mastrill. decis. 154. Rota in Romana deuolutionis 14. Decemb. 1655. §. nec valuit coram R. P. D. Taia, in casu præsenti comparuerint re non integra, scilicet post latam sententiam, & acceptatam ca-
12 ducitatem, † quo casu amittere huiusmodi beneficium notant *Giurb. vbi supra nu. 97. Mastrill d. dec. 154 num. 28. à Costa de priuil. creditor. reg. 1. ampliat. 11. num. 17. Olea de cess. iur. tit. 1. qu. 3. num. 22. Carleual. de iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 22. num. 20.*

Quoniam sententia de partibus, quæ de-
13 uolutionem canonizauit † cũ fuerit contra expressum casum legis sancitæ à sa. m. Paulo III. in dicta eius Constitutione, est ipso iure nulla, & notoriè iniusta, iuxta *Text. in l. si expressis ff. de appell. l. 1. vers. item cum contra sacras ff. quæ sent. fin. appell. rescind. Soccin. Sen. cons. 13 num. 3. lib. 1. Capic. Latr. consult. 6. num. 54. Scacc. de sent. et re iudic. gloss. 14. qu. 24. num. 11. et qu. 30. num. 8. Rota dec. 252. n. 3. par. 9. recent. et in Romana pecuniaria 14. Iunij 1669. §. eoque magis coram Reuerendiss. Beuilaqua*, vbi quod talis sententia habetur pro non lata, tanto fortius cum Constitutio prædicta mu-
14 nita sit clausula *sublata*, † *et decreto irritante*, quod operatur, quod si secus Iudices iudicauerint, eorum iudicia, & sententiæ sint irritæ, & nullæ ipso iure, *Rot. coram Buratt.*
15 *dec. 337. num. 8.* proindè vti notoriè † nulla, & iniusta, nec opus fuit, quod ab A. C. reuocaretur, *Surd. cons. 160. num. 40. Rot. dec. 326. num. 2. coram Dunozett. et decis. 354. num. 13. part. 9. recent.*

Vlterius quando vt hic, propter decoctionem debitoris aliundè creditores satisfieri non valent, aut potest suspicari de-
16 collusione Emphyteutæ, † tunc creditor etiam re non integra admittitur ad purgationem moræ, & solutionem Canonis, vt in primo casu aduertit *Costa de remed. subsid. remed. 52. num. 6. Olea de cess. iur. tit. 4. quæst. 3. in addit. sub num. 22.* & in vtroque *Mastrill. dicta decis. 154. et Giurb. d. dec. 91.* in proposito apparet collusio, dum Coniuges de Morandis nullam adhibuerunt defensionem, quam facillimè poterant adhibere, allegando sim-
17 pliciter dictam notoriam † Constitutionẽ, vndè cum defensionem tam facilem, & certam omiserint, vtique in claris est collusio, *Natt. cons. 537. num. 32. Menoch. cons. 311. num. 25. Amat. Panormit. resolut. 79. num. 22. Rot. dec. 525. num. 3. par. 13. et 264. num. 17. par. 14. recent. et dec. 13. num. 6. cor. Merlin.*

Minus habet subsistentiam, quod Constitutio Paulina sit priuilegium personale
18 concessum dumtaxat Emphyteutis, † itaut si ipsi nolint eo vti, nec illo vti valeant eorum creditores, ex eo quod tamquam personale non egrediatur personas priuilegiatas, quia omisso quod creditor hypothecarius repræsentat personam debitoris, †
19 eidè potest omnes actiones, & exceptiones illi competentes allegare, vt latè firmatum fuit in *d. Romana pecuniaria 14. Iunij 1669. coràm Reuerendiss. Beuilaqua §. nec obstat* remouetur obiectum, quia in ipsamet Constitutione præcipitur super dictis bonis non molestari Dominos vtiles, aut ab eis ius, vel causam
20 habentes, † ex quibus verbis apparet mentem Papæ fuisse, comprehendi tam successo-
21 res in dominio, † qui propter inuestituram dicuntur habere causam in eo, quàm
22 creditores, qui propter hxpothecam † dicuntur gaberé ius super bonis, ad tradita per *Merlin. de pignor. qu. 156. num. 1. et qu. 175. num. 2. lib. 4.* proindè possunt, & ipsi ad euitandam caducitatem in eorum præiudiciũ
23 tendentem † offerre Canones, quod Dominus directus non potest recusare, vt tradunt *D D.* relati supra in §. *Nec subsistit*.

Nec ex eo quod Papa in Bulla fecerit mentionem de Emphyteutis, priuilegium
24 censeri debet personale, † nam talis expressio personarum fuit per accidens, quia cum Ciuitas Bononiæ supplicasset pro pri-
25 uilegio, ratione bonorum, † necessariò exprimendæ erant personæ, quæ fuerunt causa priuilegii, quibus illud dirigebatur, non vt illius concessio esset personalis, sed ad demonstrandum ad cuius contemplationẽ concedebatur, *Dec. cons. 262. num. 6. Gratian. discept. 266. num. 78. Rota decis. 400. nu. 5. par. 9. dec. 199. num. 19. par. 12. rec. et in Vasionen. Priuatus 21. Iunij 1666. §. Quibus coram me*, & cum priuilegium concessum sit Ciuitati
26 propter illius publicam vtilitatem, † pernecesse debet iudicari reale, cum nunquam
27 Ciuitas † moriatur, per *Text. in l. firma §. quamquam ff. de cons. glos. l. fordidorum verb. ad hæredem, vers. aut coniunct C. de excus. numer. lib. 10. Bart. in l. 1. num. 2. in fine vers. siverè ff. de constit. Principis, Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 103. num. 24. Rot. d. dec. 410. num. 1. 3. par. 6. et 199. num. 13. et 14. par. 12. recent.* eò magis cum idem priuilegium concessum
28 legatur pro perpetuis futuris † temporibus, quæ verba denotare realitatem priuilegii dixerunt *Soccin. Sen. cons. 84. num. 3. in fin. & duobus seqq. l. 3. Menoch. d. præsumpt. 103. nu. 38. & seqq. & cons. 905. num. 1.* Et in omnem casum huiusmodi priuilegium eo ipso, quod
29 respicit bona emphyteutica, † non dicitur personale simpliciter, sed secundum quid,
30 nempe concessum personæ † ratione rei, quo casu est transmissibile etiam in tertium; vt ferè in simili resoluit *Rota coram Gregorio dec. 416. num. 5. & 6. vbi ad num. 7.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. E-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Pampilonen. Abbatiæ.

Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVMENTVM.

Transactio facta super diuisione beneficiorũ rescindi prætendebatur, & ob id oris aperitionem concedi, vtrumque tamen denegatum, quia illa erat a Pontifice confirmata, & ideo sine læsione retractari non debuit, quæ ex impari permutatione beneficiorum non resultabat, quia præterquã quod inæqualitas fuerat narrata Pontifici, cessabat etiam, quia beneficium, quod dicebatur dignius, fuerat limitatè concessũ, vbi verò minus dignum, liberæ collationis erat.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ controuersi non potest, quæ ex reuolutione processus apparet lata seruatis seruandis.*
2 *Subreptio, vel obreptio, seu læsio, aut alia legitima causa probari debet, pro obtinenda oris aperitione.*
3 *Oris aperitio non conceditur à Papa, nisi subsit iusta, & rationabilis causa.*
4 *Lites, Principis auctoritate sopitæ, & terminatæ, pro libito partium refricari non debent.*
5 *Reipublicæ interest lites non oriri, vel subortas, quantocitius finiri.*
6 *Ciues ne graventur laboribus, & expensis, Respublica inuigilare debet.*
7 *Arbitrium pro oris aperitione non conceditur ad suscitandas lites Principis auctoritate finitas.*
8 *Supplicatio, & preces ab vtraque parte porrecta dicuntur approbare omnia, quæ in illis narrata sunt.*
9 *Partes dum si aliquid vnitim Principi supplicarunt, neutra potest alteram redarguere de expressione falsi, aut reticentia veri.*
10 *Ignorantia allegari non potest de ijs, quæ inter vtriusque solemnia publicata sunt.*
11 *Veritatis narratorum præsumptio resultat ex longeua obseruantia gratiæ.*
12 *Papa si sciuisset pinguiorem partem alteri ex trãsigentibus obuenisse, vel transactionem non confirmasset, vel confirmationem difficilius concessisset. & vid. n. seqq.*
13 *Inæqualitas Papæ narrata non inducit nullitatẽ confirmationis.*
14 *Læsio non resultat ex impari permutatione beneficiorum narrata Pontifici.*
15 *Ius præsentandi ad parochialem licèt sit magis vtile, & honorificum simplicis beneficij, non indè enormissimam læsionem transactionis, vel permutationem importat.*
16 *Læsio enormissima requisitur ad infringendam transactionem Apostolica confirmatione robaratam.*
17 *Ius præsentandi limitatum, quamuis sit de beneficio dignori, æquiualere potest iuri præsentandi libero de beneficio minus digno. & n. seq.*
18 *Libertas in beneficijs magis attenditur ad effectũ iuris præsentandi.*
19 *Causa finalis confirmationis Apostolicæ semper attendenda est.*
20 *Confirmationis Apostolicæ causa finalis in transactione, vel laudo, est recessus à lite.*
21 *Lucrari multum dicitur ille, qui recedit à lite.*
22 *Læsione cessante, cessat restitutio in integrum.*
23 *Restitutio in integrum sine læsione non datur, maximè in beneficialibus.*
24 *Transactio, & permutatio beneficij, vt ex capite læsionis rescindi possint, requiritur etiam dolus.*

DECISIO LIII.

SVPPLICANTIBVS Incolis loci de Echarren in Signatura Sanctissimi pro aperitione oris aduersus Breue fa.me. Pauli V. confirmatorium laudi lati, & transactionis ad illius formam initæ inter Oratores, & Dominum Palatij super iure præsentandi ad Parochialem Sancti Romani eiusdem loci, commissa fuit Causa cum clausula, *arbitrio Rotæ*, & disputato dubio * coram R. P. D. meo Vbago, emanauit resolutio, arbitrium non intrare, & ad illius tenorem prodijt sententia Rotalis, quæ tamquam valida, & iusta in gradu appellationis coram me hodie confirmationis robur obtinuit.

1 Validitas est incontrouertibilis † cum ex reuolutione liqueat fuisse processui ser. ser. Et iustitia deprehenditur ex decisione, quæ sententiam præcessit, vbi luculenter firmatur Incolas non probare subreptionem, vel obreptionem, seu læsionem, aut aliam le-
2 gitimam, & rationabilem causam, † propter quam intrare posset arbitrium pro oris
3 aperitione, quæ à Papa concedi non † consueuit, nisi iusta, & rationabilis causa subsit, vt testãtur *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 66. num. 53. Marches. de commiss. par. 2. §. vnico de commiss. aperit. oris num. 65. Rot. decis. 748. nu. 54. coram Dunozett. & decis. 270. num. 4. cor. Cardin. Celso*, cum permittendum non sit, lites auctoritate Principis iam sopitas, & termina-
4 tas † ad libitum partium refricari in præiudicium Reipublicæ, † cuius interest ne-
5 dum illas non oriri, verum etiam subortis finem quamcitius imponi, ne Ciues † grauentur laboribus, & expensis, *cap. finem litibus de dol. & contum.* & præcisè ad excluden-
7 dum arbitrium † pro oris aperitione aduertit *Rota in Romana aperitionis oris 8. Maij 1613. coram Sacrato apud Marches. vbi proximè fol. 439. num. 5. & 6.*

Subreptio, vel obreptio allegari non potest, quia pro confirmatione transactionis preces vnitim porrexerunt tam Incolæ, quã
8 Dominus Palatij, † propterea vtraque pars censetur approbasse narrata in supplicatione pro veris, & fide dignis, † & consequen-
9 ter alter ex supplicantibus non potest alte-

rum redarguere, quod per falsi expressionem, aut veri reticentiam gratiam impetrauerit, *l. cum precum C. de liberal. caus. Rota decis.* 489. *num.* 2. *par.* 3. *recentiorum*, & probat *decisio coram Reuer. P. D. meo Vbago* §. *primo in fine*; præsertim cum statim gratia tamquam iustificata ab Ordinario fue-
10 rit executioni demandata, ac per † publicationem sententiæ latæ pro executione factam inter Missarum solemnia peruenerit ad notitiam Incolarum, & præcipuè illorum, qui antecedenter à laudo reductionem petierant ad arbitrium boni viri, qui omnes acquieuerunt, & illud vna cum transactione spatio quinquaginta annorum obseruarunt, præsentando Incolæ ad Beneficium simplex eis in laudo assignatum, & Dominus Palatij ad Parochia-
11 lem de qua agitur; † ex hac enim longæua obseruantia oritur præsumptio veritatis narratorum in gratia, *Garzias de benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 179. *Rota decis.* 134. *numer.* 2. *parte prima diuersorum*, & *decis.* 1412. *num.* 4. *coram Card. Seraph.* & *decis.* 70. *num.* 7. *coram bo. me. Card. Celso*.

Nec in transactione potest considerari læsio, ex qua Arbitri in laudo inæqualiter se gesserint, assignando dumtaxat iuspatronatus simplicis Beneficij Incolis, antecedenter habentibus, cum Domino Palatij ius æqualiter præsentandi ad Parochialem, & Beneficium, & Domino Palatij iuspatronatus Parochialis priuatiue quoad Incolas, quod tam respectu valoris, quàm iuris honorifici superat qualitatem simplicis Beneficij Incolis attributi; nam si Papa sciuisset pinguiorem partem obtinuisse Domino Palatij forsan laudum,
12 & transactionem non confirmasset, † aut saltem cum maiori difficultate confirmationem concessisset, *Rota decis.* 108. *num.* 4. *et decis.* 367. *num.* 16. *coram Dunoz*.

Quoniam multiplici responsione remouetur obiectum, narratiua enim Breuis ostendit, Papam sciuisse diuisionem tali
13 modo factam ab Arbitris, † vndè cum illi innotuerit hæc inæqualitas, & nihilominus laudum, & transactionem confirma-
14 uit, non potest indè deduci læsio, † vt de impari permutatione Beneficiorum notant *Franc. in cap. primo num.* 12. *in fin. de rer. permut. Paris. de resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *numer.* 18. *Rota coram Merlin. decis.* 329. *num.* 11. Viterius ius præsentandi ad Parochialem, licèt
15 sit magis vtile, & honorificum, † quàm simplex Beneficium, non tamen indè re-
16 sultat læsio enormissima, † quæ requiritur ad infringendam transactionem Apostolica confirmatione robotatam, *Dec. consil.* 551. *num.* 6. *Rota decis.* 320. *num.* 6. *coram Vbaldo*, & considerat præterita *decisio huius Causæ* §. *secundo ponderatum*; Tantò magis cum facultas præsentandi data Domino Palatij non sit libera, & absoluta, sed restricta, & limitata ad præsentationem Clerici ætatis viginti quinque annorum actualiter, seu potentialiter Sacerdotis, ac ido-
17 nei ad curam animarum; † E contra facultas concessa Incolis est amplissima, nempè præsentandi ad Beneficium quemcumque Clericum, siue sit Sacerdos, siue non,
18 quæ † libertas multum est considerabilis, ad effectum præponderandi facultatem præsentandi ad Parochialem datam Domino Palatij, vt ponderat eadem *decisio coram Reu. P. D. meo Vbago dicto* §. *secundo ponderatum*.

Denique ad remouendam quamcumque vmbram læsionis fuit iterum animaduersum, ad effectum, de quo agitur, attendendam esse causam finalem, quæ mouit Papam ad laudum, & transactionem con-
19 firmandam, † quæ in præsenti fuit anti-
20 qua lis, † quæ spatio triginta, & vltra annorum agitata exinaniuit collitigantium crumenas; non enim modica vtilitas ex hoc recessu à lite vtrique collitiganti re-
21 sultauit, † cum multum luctari dicatur qui à lite discedit, *Rota decis.* 25. *numer.* 32. *coram Eminentissimo Otthobono, et decis.* 20. *et* 21. *par.* 6. *recent.* & pluribus ad rem lepidè notatis tradit *Galerat. de renunc. cent.* 1. *renunciat.* 18. *per tot.*

22 Igitur cessante læsione, † cessat restitutio in integrum, quæ sine læsione regulari-
23 ter non competit, † præcipuè in benefi-
24 cialibus, in quibus cum læsione, † dolus requiritur, vt sequendo *Paris. de resignat.* & alios firmat prætérita *decisio*, ad quam Domini se retulerunt in hodierna resolutione, quæ emanauit, Domino Palatij tantùm informante, Incolis tamen decem & septem vicibus intimatis.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Fideicommissi.

Veneris 30. *Aprilis* 1677.

ARGVMENTVM:

Aduersus fideicommissarium, qui de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum docuerat, excipiebat possessor de detractionibus, quas non competere visum est, tamquam cum præcedentibus alienationibus consumptas, atque ideo de illius bono iure, etiam ad effectum immissionis constare deciditur, non obstante alia oppositione eundem fideicommissarium esse etiam hæredem alienantis, quia & de inuentario, & sufficienti redditione rationis docuerat.

SVMMARIVM.

1 *Ius bonum fideicommissarij resultat data existentia fideicommissi, illius vocatione, & identitate bonorum*.

2 *Alienationes factæ ab hærede grauato subsistunt ex capite detractionum*.

3 *Detractiones in primis alienationibus consumptæ, remanent inefficaces ad subsistendas posteriores alienationes.*

4 *Possessor tertiæ bonorum fideicommissi non potest se tueri ex capite detractionum si illæ in primis alienationibus sint consumptæ.*

5 *Fideicommissarius sit ne etiam hæres grauati, & fecerit inuentarium, non ideo potest impugnare illius alienationes nisi rationem reddiderit.*

6 *Ratio dicitur sufficienter reddita si iudex non admittit partitas à perito in suspenso relictas.*

7 *Calculo facto à perito standum est, & pro eo præsumitur, donec de errore doceatur.*

8 *Actori sufficit vincere per non ius partis.*

9 *Possessori, & Emptori bonorum fideicommissi nullum ius acquiritur, nisi solutione sequuta.*

10 *Retentio quatenus possessori non competat.*

11 *Creditum illiquidum, & ex perceptione fructuum consumptum non est æquum concedere retentionem, nec retardare immissionem sup. numer. antecedentibus.*

DECISIO LIV.

DOMINI assumpta hodiè disputatione super bono iure etiam ad effectum manutentionis censuerunt de illo constare ad fauorem Victoriæ, & ludictæ sororum de Campanis.

Suppositis enim existentia fideicommissi Ioannis Baptistæ Senioris de Campanis vocationem dd. Sororum, ac identitate prædij, de quo agitur, vti non amplius controuersis, & late firmatis † in præterita decis. 26 * Iunij 1675. sequitur, vt de illarum bono iure non sit dubitandum ad vulgatum *text. in l. fin. C. de ædifi. diu. Adr. tollen.*

Minimè obstandum detractationibus in bonis fideicommissarijs competētibus Mattheo, † & Io: Baptistæ Iuniori alienantibus, quarum vigore moniales S. Agnetis hæredes Gaspari Rencherij emptoris subsistineri dicebant alienationem prædij ad terminos *text. in l. Marcellus §. res, quæ ff. ad Trebell.* quoniam secluſa legitima, & Trebellianica sufficienter non probatur alias competere, prædictæ verò imó, & aliæ si fuissent deducendæ pluſquam integraliter consumptæ remanserunt ex antecedentibus alienationibus nouem ex decem corporibus bonorum à testatore fideicommisſo suppositorum factis à Carolo primo hærede grauato, & successiuè à dd. Mattheo, & Io: Baptista Iuniore Summario de Campanis dato sub die præcedentis *decis. num. 12. & seqq.* & proinde inefficaces † pro subsistinenda hac vltima alienatione *Cephal. conſ. 189. numer. 24. Rota coram Greg. decis. 580. num. 4. & 5. & coram Pinot. decis. 31. num. 7. & in recent. decis. 108. n. 7. par. 16.* Etiamsi agatur † contra tertium possessorem *Rota in Bonon. fideicommissi 2. Iunij 1671. §. legitima coram me.*

Et licet eædem Sorores vti hæredes beneficij dictæ Matthei alienantis non possēt alienationem retractare, † non reddita de eiusdem hæreditatis ratione, attamen quia ad hunc effectum fuit à Iudice de consensu partium electus peritus, qui visis omnibus videndis, & calculatis calculandis retulit ipsas remanere potius creditrices, quam debitrices, quotiescumque Iudex dixerit non habendā esse † rationem de sex partitis contra eaſdem positis, prout non habendā esse dixit, 6 7 ratio dicitur sufficienter reddita, † & standum est calculo, pro quo præsumitur donec de errore fuerit doctum *Rota coram Rojas decis. 472. numer. 5. & decis. 47. numer. 7. par. 7. recent.*

Ex alio etiam capite videlicet ex non iure Monialium dictum fuerit constare de bono iure dd. Sororum, † quibus sufficit vincere 8 per non ius partis *Rota decis. 63. numer. 38. par. 8. & decis. 58. numer. 11. par. 12. recent.* si quidem cum Roncherius earum Auctor prædium emerit de anno 1642. pro pretio librarum 7750. & soluerit tantùm libras 2250; cum declaratione, quod residuum eiusdem prædij, pro quo prætium non soluerat, retinebat titulo affictus vsque ad integram eiusdem pretij solutionem in septennium secuturum, eo vero elapso, & solutione minimè facta, intelligeretur affictus continuare pro annua responsione librarum 320. etiam intrà dictū septennium conuenta, donec cum effecto prætium soluisset, reseruato etiam venditoribus iure specialis hypotecæ Summario de Campanis *numer. 1.* 9 Hinc solutione pretij, imò, & affictuum numquam secuta, nullum ius acquiri potuit Rongherio *Rota coram Coccino decis. 216. numer. 28. & 29. coram Celſ. decis. 365. num. 1. & seq. & decis. 76. numer. 16. post Merlin. de pignor.*

Et quamuis pro rata dictarum librarum 2250. solutarum, possent moniales opponere retentionem; † Quia tamen de anno 10 1649. post concordiam inter partes initam, Rongherius remanebat creditor dd. Sororum, ad effectum sibi satisfaciendi, conduxit ab eisdem prædium controuersum pro annuo affictu librarum 430. dicto Summario *numer. 6.* quod cum retinuerit vsque ad annum 1656. successiuè remissa concordia, 11 moniales eius hæredes, † & numquam soluti fuerint affictus, non solum præfatum creditum remansit illiquidum, etiam per receptionem fructuum, sed plus quam satisfactum.

Firmato autem bono iure dd. Sororum, eò facilius in earum priori possessione à Signatura non circumscripta, debent manuteneri ex deductis in dicta præterita decisione, cum quibus Domini transierunt.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

Supra in alia præcedenti parte 18. tomo 2. adest altera præsentis causa Decisio 570. in ordine per errorem in iudice adscripta Reuerendissimo Domino Decano.

R. P. D. T A I A.

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

De coniecturis simulationis hinc inde adductis, eæ prævalere visæ sunt, quæ apocham fuisse simulatam concludebant, non solum ex communi regula, quod illa semper habeat præsumptionem antidatæ; verum etiam, quia facta erat eadem die carcerationis sequutæ, quod pro sufficienti causa simulandi plus quam sufficere visum est, qua igitur stante ad eam inducendam leviores coniecturæ sufficiunt.

SVMMARIVM.

1 *Complementarius mensæ nummulariæ quis esse potest, quamuis alius adsit Capserius generalis, ad quem spectaret huiusmodi onus, & nu. seq.*
3 *Simulatio probari debet per causam simulandi, & per coniecturas vrgentes, & num. seqq.*
4 *Simulationis causa cessante, non sufficiunt, quæcumque coniecturæ pro ea adducantur.*
5 *Causa simulationis debet esse rationabilis, quamuis plures coniecturæ concurrant.*
6 *Causam sufficientem simulationis probare non sufficit, sed illa præcisè ad hunc, & talem effectum probari debet.*
7 *Scriptura qualibet priuata habet suspicionem antidatæ.*
8 *Scriptura priuata non potest dici in præiudicium fisci, si facta est antequam illi fuisset ius quæsitum, amplia, vt ibidem, & vid. num. 14.*
9 *Simulationem nullatenus committere præsumitur hominem probata fidei. maximè apud illos, qui illum alicui negotio præposuerunt.*
10 *Simulatio habens admixtam fraudem, non potest quoad fraudem ab hærede simulantis allegari.*
11 *Causam delinquendi habens, præsumitur deliquisse.*
12 *Interesse non debetur, si non probantur notissima requisita* Pauli de Castro.
13 *Interesse vltra requisita* Castrensis, *etiam interpellationem requirit.*
14 *Institor, & Præpositus non potest Præponentem obligare vltra causam suæ Institoriæ.*
15 *Scriptura facta eadem die qua quis fuit carceratus præsumitur simulata, & collusiua.*
16 *Simulatio, & collusio faciliter præsumitur ex pluribus coniecturis, & quales ille sint.*

DECISIO LV.

A DECISIS 16. Nouembris 1676. altera tantum Parte informante, hodiè altera quoquè, DD. recesserunt, licet non nemine discrepante.

Dixit enim vnus, standum iuxta modum, etenim Io: Franciscus est creditor (inquit illo) sicut. 5025. 62. *per frutti scritti in più volte fin' à questo dì 20. Nouembre* 1652. ex scriptura nomine constituentium scripta, & subscripta à Michaele Angelo Mandatario, & complementario nummulariæ mensæ Mutii, & Iustiniani, cum facultate in quibuslibet scripturis, quas fieri contigerit, scribendi, & subscribendi, omniaque alia, & singula, quæ circa administrationem Bancorum, & administrationis Montis Fidei esset necessaria, & opportuna, etiamsi mandatum magis expressum, † & magis speciale exigerent, & ad plenum, liberum, & generale mandatum, cum plena, & generali administratione &c. in Instrumento 8. Ianuarii 1647. in Summario prioris portionis Ioan: Francisci *numer.* 13.

1

Non obstante, quod esset Capserius generalis alius ad quem spectarent huiusmodi scripturæ, † quia non docetur facultas huius Capserij, & quod existeret dictus Capserius, & per eam non excluditur ampla facultas, data Michaeli Angelo mandatario, & complimentario depositariæ montis, vt in dicto Instrumento.

2

Minùs obstante aliqua simulatione, vti probanda saltem per causas, & per coniecturas vrgentes, † & quod simulatio requirat causam, *Farin.* infinitos cumulat, & nisi adducitur causa non sufficiunt † quæcumque coniecturæ &c. *Annot. ad Ludouis. decis.* 157. *num.* 2. & vltra vulgatum *Bart. cons.* 65. *Rota coram Burat. decis.* 99. *num.* 1. *& annot. sub. num.* 2. vbi *Rota* sequitur hanc opinionem, & causa debet esse rationabilis, etiam si plures concurrerent coniecturæ, † secundum opinionem, quam *Rota* tenet, & fuit sæpè decisum (inquit) *coram Dunoz. sen. decis.* 23. *num.* 8. nec sufficit allegare causam sufficientem pro simulatione, † sed est probandum, quod interuenit illa causa ad dictum *Bartoli cons.* 65. *annot. ad Burat. dec.* 714. *numer.* 12.

3

4

5

6

Et causa non videtur adesse, nam fraudandi Fiscum non apparet, & hoc minus, quod scriptura scribenda fuisset antedata, Mutio carcerato, † si etiam sufficeret ad *l. scripturam* 11. *& seq. Auth. si quis vult. Cod. qui pot. in pignor.* antequam esset ius quæsitum Fisco, † præcipuè cum Fiscus non pro confiscatione, sed pro credito instaret.

7

8

Et de coniecturis consanguinitas inter D. Io. Franciscum, & Michaelem Angelum, nihil arguit, non præsumendo Michaelem Angelum iam tantæ fidei apud constituentes illum talem Administratorem simulare voluisse cum Io: Francisco, † & quidem pro constituentibus ipsis, nunc allegantibus in suam causam, suam quoque simulationem, quia cum ista simulatio in hoc casu habeat admixtam fraudem, non potest quoad fraudem allegari, † etiam ab eorum hærede ex

9

10

Cardinali Mantica de tacit. & ambig. conuentis. 37. num. 5. vers. hoc autem non possunt dicere lib. 13. inquit *Rota coram Coccin. decis.* 1177. *numer.* 5. nam qui causam delinquendi habuit ipsum,

11 ipſum,† nempè deliquiſſe præſumitur apud *Farinac. qu.* 52. *num.* 144. & notum eſt Caſſianum illud cui bono fiunt eum feciſſe credendum.

Et tarditas proferendæ prolatæquè ſcripturæ ab anno 1652. in annum 1666. annis 14. maximè poſt mortem Michaelis Angeli ſcriptoris, tollitur ex eo, quod debitores notoriè decoxerant, & cum eſſent rationes inter ipſum, & Io: Franciſcum, quouſque Io: Franciſcus non fuit pulſatus, non curauit exactionem reliquatus crediti proprij, & ex oppoſito ſi fuiſſet ſimulatè ſcriptura, vel nulla ad exceptionem debitorum non eſt cur ipſi, costeroqui creditores petere diſtuliſſent.

Alia credita Io: Franciſci non controuerſa in Deciſione, neque controuertuntur, & tranſeundo ad credita alterius Partis.

Primum eſt ſcut. 394. 83. monetæ numeratæ Io: Franciſco ex pretio Locorum montium, quæ reſpondit idem deberi, quidem non deberi autem aliqua damna, & intereſſe, cum Io: Franciſcus illa non vendiderit, ſed Cæſar Procurator Caroli, de mandato
12 Mutij conſtitutus, vt in deciſione,† Vndè Io: Franciſcus ſimplex eſt debitor pecuniarius dictæ ſummæ ſolius, non probatis notiſſimis requiſitis à *Paulo Caſtrenſe ad l. 3. ff. de eo quod certo loco*, & ſaltem non conſtante
3 interpellatione † nouiſſimè *Rota deciſ.* 150. *ex numer.* 6. *par.* 15. Imò conſtante credito Io: Franciſci, quod, & aliis placuit.

Secundum eſt reſidui pretij rubr. 974. frumenti ad ſeptem cum dimidio pro quolibet rubro, videlicet ad ſcut. 1350. quibus hinc indè computatis, & ſupputatis in eó, quod ſupereſt declarandus eſt creditor Io: Franciſcus, vt ſic ille concluſit.

Alij autem in præſenti propoſitione, facto dilucidato, aliud reſponderunt.

Et quoad creditum Mutij, nunc cauſam agentis, illud eſt clarum (dicebant) quia cum eſſet antea debitor Caroli ſcut. 4000. auri ex cambio, & pro cautione reſignaſſet Loca 62 ÷ Montis Fidei, his poſteà venditis, & reducto pretio vltrà debitum ad Io: Franciſci manus iure merito ad reſtitutionem quantitatis superantis omnino tenetur de iure aperto allegata *Rota deciſ.* 134. *num.* 5. *par.* 11.

Quoad creditum Io: Franciſci deciſio ſupponit ipſum emiſſe rubra 1000. frumenti à Mutio, & fratribus, & ſoluiſſe pro illorum pretio ſcut. 5357. & tamen non fuiſſe tradita vltra ſcut. 974. vnde infertur remanſiſſe creditorem non traditæ quantitatis, verum admiſſo etiam non conſtare traditionem, adhuc ex calculo apparet ad pretium ut. 7 ÷ pro quolibet rubro, valor rubror. 4. aſcendens ad ſcut. 7350. cumque Ioannes Franciſcus ſoluerit tantum ſcut. 5375. itet non ſolum eum non eſſe creditorem, d, & demptis alijs duobus creditis, eius ut. 340. 20. ex pretio vini, & ſcut. 943. numeratis, adhuc remanet debitor ſc. 1558. 56.

Minùs conſtat creditum ex ſcriptura ſcriptor. 5025. 62. quoniam fuit facta à Michaele Angelo, qui non erat complementarius nummulariæ menſæ, & Depoſitariæ Montis Fidei, & licet eſſet Adminiſtrator Dohanarum,† & Depoſitariæ generalis, non po-
14 tuit tamen Præponentes obligari extra cauſam ſuæ Inſtitoriæ *Rot. coram Seraphin. deciſ.* 1139. *num.* 2.

Potiſſimè, quia dicta ſcriptura eſt valdè ſuſpecta de colluſione, & ſimulatione, vt facta ipſa die, qua fuit carceratus Mutius, vn-
15 de reſultat † cauſam excludendi Fiſcum (dicebat) allegata *Rota coram Bich. deciſ.* 49. *num.* 2. concurruntque plures coniecturæ, prima, quod Michael Angelus ſcriptor erat conſanguineus Io: Franciſci, ſecunda quod fuit facta longè poſt factas fructuum receputas (aiebant ipſi) cum tamen omnibus notum ſit fieri in ipſo inſtanti, quo ſcribuntur. Tertia, quia Io: Franciſcus diſtulit pe-
16 titionem ſummæ adeò conſiderabilis,† ſpatio 14. annorum. Et tandem quarta, quia expectauit obitum Michaelis Angeli informati de veritate facti, quæ omnia iuncta valde ſtringunt ad præſumendam ſimulationem huius ſcripturæ factæ etiam à perſona minus legitima.

Et ſic alij concordes, vtraque parte informante reſponderunt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Montis Caſſinenſis Prærheminentiarum.

Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur quaſi Cathedralitas Eccleſiæ Caſſinenſis ex pluribus argumentis, & demonſtrationibus eam talem eſſe denotantibus; hinc de illius antiquitate, primæua Epiſcoporum inſtitutione vſque, & de tempore SS. Apoſtolorum, introductione in ipſam S. Patris Benedicti, de altera Eccleſia S. Germani eidem Eccleſiæ ſubiecta, de deuaſtata Campania à Barbaris, de materia, enunciatiuarum, & alia etiam ex ſequenti Summario, & deciſione omnino videnda.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia Caſſinenſis æquè olim, ac hodiè ſemper extitit Cathedralis, & per tot.*
2 *Ciuitas Caſſini præclara Latinorum Vrbs appellatur, & plura de ea num. ſeqq.*
3 *Ciuitates, & Colonia ab initio naſcentis Eccleſiæ conſueuerunt erigi in Cathedrales, & Epiſcopali dignitate decorari, & num. 6.*
4 *Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Preſbiteros iuxta locorum qualitatem inſtitui mandauit S. Petrus Apoſtolus, & Chriſti Vicarius.*
6 *Apoſtolorum conſuetudo fuit vnicuique Ciuitati*

præficere Episcopum, qui prædicaret Euangelium.

7 *Ecclesia Cassinensis, etiam antequam ad illam accederet* Diuus Benedictus, *suum habebat Episcopum, & Prælatum.*

8 Seuerus *fuit Episcopus Cassinensis, qui cum pluribus alijs Campaniæ Præsulibus Lateranensi Concilio interfuit, & sup. numer.* 7. *&* 9. *vbi plura de eo.*

10 S. Benedictus *non solum appellatur Frater Monachorum, sed gratia, & nomine verè Benedictus nuncupatur.*

11 S. Benedictus *post deuastatum à Ghotis Campaniam, mittitur à Deo in Ciuitatem Cassinensem ad prædicandum Euangelium teste* Gregorio Magno.

12 S. Benedictus *suum construxit Monasterium in cacumine Montis Cassini, ibique morabatur.*

13 *Abbates Cassinenses licet non essent Episcopi vsque, & à tempore obitu* Diui Benedicti *iura Episcopalia, & omnimodam iurisdictionem exercuerunt.*

14 *Ecclesia Cassinensis in regularem Cathedralem erigitur, à Ioanne XXII. eique oras Episcopalis annectitur.*

15 *Episcopalis dignitas Ecclesiæ Cassinensi alimitur ab Vrbano V. & quare.*

16 *Ecclesia Montis Cassini, tam priscis, quam modernis temporibus semper Cathedralis nuncupata est.*

17 *Episcopus Cassinensis est solus Abbas S. Benedicti, & vti talis etiam à Sede Apostolica appellatur, non autem Episcopus S. Germani, & numer.* 18.

19 *Ecclesia Cassinensis à Zaccaria Primo dedicatur in Ecclesiam S. Benedicti.*

20 *Cathedralitatis signum maximum est si in Ecclesia Episcopus sit tumulatus.*

21 *Episcopus sepelliri debet in propria sede, & iuxta suam sponsam Ecclesiam, si in alio loco sepulturam non elegit.*

22 *inter Ecclesiam, & Episcopum spirituale matrimonium contrahitur.*

23 *Coniugij vinculum exigit, vt neque post mortem coniuges separentur.*

24 *Residentia Episcopi arguit Cathedralitatem.*

25 *Cathedralis Ecclesia, ea dicitur, in qua est Cathedra Episcopi, illiusque sedes.*

26 *Cathedralitatis signum est prerogatiua pulsandi Campanas in Sabbato maioris hebdomadæ ante omnes alias Ecclesias.*

27 *Campanæ ante omnes alias Ecclesias in die Sabbati Sancti primo loco pulsari debent ab Ecclesia Cathedrali, vel matrice.*

28 *Cathedralitatis signum est exigere decimas etiam in Territorio aliarum Ecclesiarum.*

29 *Germanenses Populi compulsi sunt soluere decimas Ecclesiæ Cassinensi.*

30 *Ecclesia non potest dici Cathedralis si in ea obtinentur Canonicatus, etiam à non habentibus ætatem annorum* 22.

31 *Canonicatus in Ecclesia Cathedrali obtineri non possunt nisi in ætate annorum* 22. *& vide sup. numer.* 30.

32 *Cathedralitatis potissimum argumentum est, administratio Sacramentorum.*

33 *Maioritas, & quasi Cathedralitas Ecclesiæ probatur ex obedientia aliarum Ecclesiarum.*

34 *Ecclesia recognoscens aliam Ecclesiam in dominam, & matricem, non potest impugnare illius Cathedralitatem, vel quasi.*

35 *Archiuium Ecclesiæ Cassinensis magnam habere legalitatem, & auctoritatem Rota nostra testatur.*

36 *Ciuitatis deuastatio est vna ex legitimis causis transferendi vnam Ecclesiam ad aliam.*

37 *Translatio Ecclesiarum non potest fieri nisi de licentia, & auctoritate Summi Pontificis.*

38 *Ecclesiæ translatio non potest ex coniecturis consistere, & quando num. seqq.*

39 *Enunciatiuæ, etiam Papæ non probant, si sunt emissæ ad instantiam partis.*

40 *Ecclesiæ nomine sine expressione Sancti de stylo Curiæ intelligitur per antonomasiam Ecclesia Cathedralis.*

41 *Enunciatiuæ non attenduntur quoties principaliter contigit dubitari de enunciato.*

42 *Enunciatiuæ erroneæ non præiudicant, si constat de contrario.*

43 *Cathedralitatem, vel quasi non inferunt celebratio dedicationis Ecclesiæ, Fons Baptismatis, & huiusmodi, si ex alijs constat de Cathedralitate contraria.*

DECISIO LVI.

SVBORTIS inter Abbatem Cassinensem, & Capitulum S. Germani pluribus differentijs, eisque delatis ad Sac. Congregationem Episcoporum, & Regularium, placuit Eminentissimis PP. exquirere super nonnullis earum, votum huius Sacri Tribunalis, proindè super singulis articulis singula dubia subscripsi, quorum vnum respiciens Cathedralitatem hodiè dumtaxat proposui, & emanauit resolutio, constare de quasi Cathedralitate Ecclesiæ Montis Casini, non autem S. Germani.

1 Ecclesiam autem Cassinensem †olim fuisse Cathedralem, & successiuè quasi Cathedralem ex antiquis munimentis multipliciter

2 comprobatur; Nam Ciuitas † Casini præclaram Latinorũ Vrbem appellat *Strab. lib.* 5. *de sit. orb.* & Romanorum Coloniam dicit *Liu. lib.* 9. *decad.* 1. & Casinum pluries commemorant, & commendant *Plin. Id. Varro, Sanctus Antoninus Sil. Italic. lib.* 12. *de bello punic.*; has enim Colonias, † & Ciuitates ab initio nascentis Ecclesiæ erigi consueuisse in Cathedrales, & Episcopali dignitate

3 decorari habetur ex *textu in Can.* 1. *& duobus* seqq. 80. *distinct.* vbi quod Patriarcas, Archiepiscopos, Episcopos, & † Præsbyteros

4 iuxta locorum qualitatem instituì præcipit Princeps Apostolorum, & Christi Vicarius Petrus, à quo veteres Casinates Christianam

5 Religionem fuisse edoctos, † & Ecclesiam in Cathedralem excitatam proprioque Pastori commendatam refert pro constanti maiorum traditione *Pater Ferdinand. Vghell. Abbas Cistercien. in eius Ital. Sacr. tom.* 2. *in append. Column.* 1028. *littera B.* erat enim

Apo-

6 Apoſtolorum conſuetudo † præficiendi Epiſcopum vnicuique Ciuitati, in qua Euangelium prædicauerant, vt refert *Tertullian. de præſcript. aduerſ. hæretic. cap.* 20. quem refert, & ſequitur in propoſito *Rota deciſ.* 1867. *numer.* 35. *coram Coccin.*

Quod etiam ex temporum ſerie demonſtratur, cum liqueat, Eccleſiam Caſinenſem
7 prius quam illuc accederet diuus † Benedictus, habuiſſe proprium Epiſcopum, & ſignanter SEVERVM, qui vti talis, ſub Felice Tertio Pontifice Maximo anno ſalu-
8 tis 487. † cum finitimis Capuano, Aquinate, Fundano, aliiſque Campaniæ Præſulibus Lateranenſi Concilio interfuit, & ſe ſubſcripſit, vt conſtat ex *tom.* 2. *Concil. fol.* 420. & teſtatur *Rot. coram Merlin. deciſ.* 264. *nu.* 11. *&* 12. & teaſſumit *Adden. ad Buratt. deciſ.* 667. *num.* 26. *Vghell.* vbi ſupra, & de hoc SEVE-
9 RO teſtatur *Petrus Diaconus*, † qui eius præclaras virtutes in vnum collegit, & meminit *Leo Hoſtien. in Chronic. Caſinenſi lib.* 3. *cap.* 40. Verum paucis annis à Seueri morte, cum Theodoricus Gothorum Rex Campaniam totam, ac etiam Caſinum deuaſtaſſet, Al-
10 mus Pater Monachorum, † gratia, & nomine Benedictus, è Sublacenſi ſolitudine diuino ductus ſpiritu Caſinenſis Eccleſiæ ca-
11 lamitoſum ſtatum commiſeratus, † eò diuertit, vbi prædicato Euangelio, ad quod à Deo illuc miſſum fuiſſe teſtatur Sanctus *Gregorius Magnus Dialog. lib.* 2. *cap.* 8. *& diuus Thomas opuſculo* 19. & recenſet *Tamburin. de iure Abbatum diſp.* 3. *quæſt.* 4. *numer.* 2. & alij relati per *Rot. d. deciſ.* 264. *numer.* 14. *coram Merlin. & per adden. ad Buratt. vbi ſupra nu.* 26. veterem Diœceſim excolendam ſuſcepit, Gothorum Idolatriam fugauit, & in Cacumine Montis, vbi olim Ædem Appollinis
12 fuiſſe narratur, † Cœnobium conſtruxit, ibique tamquam in proprio domicilio Cathedram ſibi fixit Abbatialem, cuius ordinaria iura Titulo diuinæ miſſionis, prædicationis, & conuerſionis circumiacentis Populi acquiſiuerat, poſt cuius glorioſam obdormi-
13 tionem, † Abbates Caſſinenſes licet non eſſent Epiſcopi, iura tamen Epiſcopalia, & omnimodam iuriſdictionem per octingentos ferè annos ſedulo exercuerunt, donec anno 1322. IOANNES PAPA XXII. ean-
14 dem † Eccleſiam in Regularem Cathedralem erexit, ordinem Epiſcopalem dumtaxat addendo Abbatibus inpoſterum Canonicè eligendis, quod Seruatum extitit vſque ad
15 annum 1367. ſub VRBANO V. † qui reſeruata Abbatibus Iuriſdictione, Epiſcopalem Ordinem dumtaxat ademit, putans vtilitati Monaſterij ſic magis fore conſultum, vt refert illius *diploma* datum apud Montem Peſſulanum *Secundo Kalen. Aprilis Pontificatus ſui* 5. regiſtrat. apud *Vghell. vbi proximè columna* 1031.

16 Præterea Eccleſia Montis Caſini † tam priſcis, quam modernis temporibus habita, & nuncupata fuit Cathedralis, vt apud *Ioannem Andr. in cap. cum contingat num.* 4. *verſ.* *ſunt tamen ibique Anton. de Butr. num.* 11. *verſ. fatetur de for. competen. Quarant. in Sum. Bullar. verb. Concilium prouinciale ſub nu.* 16. *verſ. ſuffragantur*, & habetur in *Prouincial. omn. Eccleſ. impreſſ. poſt Rebuff. in prax. benefic. fol. mihi* 696. *verb. Archiepiſcopus Capuanus*, & apud *Barboſ. de poteſt. Epiſc. par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7. *fol. mihi* 44. ibi: Caſſinenſis Monte Caſino, vbi
17 quod Epiſcopus Caſſinenſis † eſt Abbas Sancti Benedicti, eiſdemque verbis poſt *Conrad. in prax. diſpenſ. fol. mihi* 442. *Franceſ. de Eccleſ. Cathedr. cap.* 35. *Tamburin. vbi ſupra verſ. primo addentes ad Buratt. d. deciſ.* 667. *numer.* 26. *Rot. in alleg. deciſ.* 264. *num.* 9. *coram Merlin.* Vndè Diœceſis ſemper fuit appellata Montis Caſini, non autem S. Germani, &
18 Abbas ſemper dictus fuit Caſſinenſis, † eidemque vti tali Literæ Apoſtolicæ diriguntur, vt ponderat *R. P. D. Fagnanus in cap. cum certum num.* 25. *verſ. & licet de maior. & obed. Rot. deciſ.* 5. *num.* 5. *par.* 13. *rec.* & latiſſimè *in deciſ.* 1567. *num.* 58. *coram Coccin.*

Vlterius deducitur quaſi Cathedralitas ex enunciatiua Papæ Zachariæ Primi, qui an-
19 no Chriſti 741. Eccleſiam † Caſinenſem, adſtantibus pluribus Archiepiſcopis, & Epiſcopis dedicauit in honorem diui Benedicti, afferens in eius *Conſtit. impreſſ. apud Tambur. vbi ſupra* illam fuiſſe Eccleſiam S. Benedicti,
20 ibique eius corpus requieſcere, † ſepulcrum enim Epiſcopi in Eccleſia, quæ prætenditur Cathedralis eſt non leue adminiculum, & præſumptio, quod talis Eccleſia
21 ſit Cathedralis, cum Epiſcopus † in propria ſede, & iuxta ſuam ſponſam Eccleſiam tumulandus ſit, quando in alio loco ſepulturam non elegit *Cardinalis in Clementin. dudum §. huiuſmodi de ſepulturis Abbas in cap. Apoſtolicè de donationibus*, & diſtinguit *Murga de ſepultur. tract.* 8. *diſquiſit.* 2. *ſect.* 2. *dub.* 9. *concluſ.* 1. *num.* 4. *fol.* 345. *tom.* 1. & ratio eſt,
22 quia inter Eccleſiam, † & Epiſcopum ſpirituale matrimonium contrahitur *Can. ſicut viri, & Can. Altari ſeptimo quæſt.* 1. cuius con-
23 iugij vinculum exigit, † vt neque poſt mortem ſeparentur ad tradit per *Abbatem in cap. de vxore de Sepultura*, quem refert, & in puncto ſequitur *Rota deciſ.* 1867. *num.* 42. *&* 43. *coram Coccin. Franc. de Eccleſ. Cathedr. cap.* 17. *num.* 8. *&* 14.

Concurrit etiam antiqua, & continua reſidentia Abbatum apud Eccleſiam Caſinenſem, non autem apud illam Sancti Germa-
24 ni; † talis enim continua reſidentia pariter arguit Cathedralitatem *Rot. d. deciſ.* 1867. *numer.* 39. *in fin. coram Coccin. & deciſ.* 665. *numer.* 29. *coram Bich. & deciſ.* 5. *num.* 6. *par.* 3. *recent.* Nam Eccleſia Cathedralis ea dicitur,
25 in qua † Cathedra Epiſcopalis, & ſedes Epiſcopi ſita eſt *cap. Statutum de reſcriptis in* 6. *cap. ne prò defectu de electionibus Barboſ. de Canon. & dignit. cap.* 2. *num.* 4. *Tondut. quæſt. benefic. par.* 2. *cap.* 2. §. 1. *num.* 4. prout idem oſtendit prohibitio facta Eccleſiæ S. Germani pulſandi Campanas in Sabbatho Sanctioris Hebdomadæ, antequam pulſatæ fuerint

26 rint illæ Montis Casini, † hæc enim prærogatiua est signum Cathedralitatis, cum hoc ius pulsandi Campanas ante omnes alias Ec-
27 clesias Diœcesis † spectet ad Cathedralem *Francesc. de Eccles. Cathedrali cap. 24. nu. 179. Rot. coram Merlin. decis. 109. per totam, & decis. 198. num. 2. coram Dunoz. Sen.* & sæpissimè declarasse Sacram Congregationem Rituum refert *Barbos. in Collectanea Apostol. decis. 83. num. 3. & 4.*

Comprobatur quoque quasi Cathedrali-
28 tas, † tum quia Ecclesia Casinensis exigit decimas etiam in Territorio S. Germani *Rot. d. decis. 1867. num. 56. vers. facultas, & decis. 640. num. 8. coram Bich. & decis. 177. numer. 6. par. 6. rec.* & ad illarum solutionem
29 fuisse Germanenses † compulsos à Raymundo Episcopo Casinate refert *Vghell. vbi supra tom. 2. Ital. Sacr. in Append. Column. 1032.* ibi *Germanenses decimas persoluere detrectantes diris deuouit Romani Pontificis diplomate, lata in eos excommunicatione roborata*; Tum quia in Ecclesia Sancti Germani simplices Clerici minores 22. annorum Canonicatus obti-
30 nent, † quos obtinere non possent si esset
31 Cathedralis, vbi Canonici † dictam ætatem habere debent iuxta præceptum *Concilij Tridentini sess. 24. cap. 12. Rot. decis. 205. num. 10. & 15. par. 10. recent.* tum etiam ex Sacramentorum administratione, quæ fit omnibus ab Ecclesia Casinen. vt deponunt testes
32 examinati pro Abbate, † quæ administratio est argumentum Cathedralitatis, vt ponderat *Rot. in sæpe allegat. decis. 1867. numer. 56. vers. sacramentorum, & d. decis. 177. num. 7.* & demum quasi Cathedralitas, & maioritas Ecclesiæ Casinensis colligitur ex diuturna, immemorabili obedientia præstita Ecclesiæ
33 Casinensi, † & ex ipsamet confessione Capituli, & Canonicorum Sancti Germani, qui in Synodis se subscribunt de Collegiata Ecclesia, non autem de Cathedrali; Imò per instrumentum publicum anno 1275. capitulariter congregati in ipsa Ecclesia S. Ma-
34 riæ, † recognouerunt Ecclesiam Casinensem pro eorum Matre, & Domina *Rot. d. decis. 5. num. 15. par. 13. rec.* de cuius instrumenti legalitate dubitari non valet, cum
35 extractum sit ab Archiuio Casinensi, † cuius auctoritas, & legalitas quanta sit, ostendit *Rota coram Merlin. decis. 264. à num. 19.* & refert addentes *ad Buratt. dicta decis. 667. numer. 23.*

His positis non subsistit, quod Casino veteri destructo, Cathedralis translata fuerit in Ecclesiam S. Germani, quæ postmodum fuit ædificata, quia præter quod huiusmodi migratio, & mutatio in facto non potest subsistere, dum diuus Benedictus, eiusque successores Cathedralem retinuerunt in Ecclesia Casinensi, cessat motiuum, ex quo li-
36 cet deuastatio Ciuitatis † facta ab Hostibus sit vna ex legitimis causis transferendi Cathedralem ex deductis in *cap. 2. de relig. Dom. & in cap. quia non asserimus eodem titulo*, & notat *Francesc. de Eccles. Cathedr. cap. 7. num. 23.* accedere tamen debet licentia, & auctoritas
37 Papæ, † cui reseruatum est Ecclesias transferre, & Diœceses assignare *cap. 1. de translat. Episcop. Rebuff. in prax. tit. de erect. in Cathedr. num. 1. & 5. Barbos. de potest. Episcopi alleg. 68. num. 8. & 15. Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 3. num. 15. Francesc. de Eccles. Cathedrali cap. 3. num. 1. & seqq. & num. 158. Rot. coram Bich. decis. 665. num. 8. Adden. ad Buratt. decis. 912. numer. 11.*

Nec ex præsumptionibus, & coniecturis argui potest legitima translatio Cathedra-
38 litatis in Ecclesiam S. Germani. † Nam licet in Bulla Clementis Tertij de anno 1188. dicatur: *Archipresbytero Ecclesiæ S. Germani, & Clericis* absque expressione alterius Sancti, tamen quia emanauit ad supplicationem ipsius Archipresbyteri, & Clericorum ibi: *Vestris postulationibus clementer annuimus*; Propterea talis enunciatiua ad instantiam partis
39 supplicantis emissa † non probat ad fauorem enunciantis, vt de huiusmodi enunciatiuis latè dictum fuit *in Romana Castri Orciani coram me in rec. decis. 161. par. 15. confirmata 15. Iunij 1672. §. Bulla autem, & 24. Ianuarij 1676. §. minus vrget coram R. P. D. Emerix*, & consequenter nihil prodest Capitulo, quod de stylo Curiæ sub nomine Eccle-
40 siæ, sine expressione Sancti † intelligatur per Antonomasiam de Cathedrali iuxta *gloss. in cap. quamuis plenissima verbo non extendit in fine de præben. in 6. Rot. decis. 233. nu. 4. & 13. par. 1. diuers. & decis. 995. num. 16. coram Dunoz. Iun.*

Similiter ius fieri nequit in Instrumento quietantiæ factæ de anno 1362. Benedicto de Plumarola conductori rectoriæ Sancti Germani; Imò retorquetur, dum illic frater Angelus, qui instrumentum quietantiæ stipulatus est enunciatur Episcopus Casinensis, non autem S. Germani ibi: *Admodum Reuerendus in Christo Pater, & D. Fr. Angelus Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Casinen. &c.* & hæc enunciatiua percutit tempus inter Pontificatum *Ioannis XXII. & Vrbani Quinti*, quando Monasterium fruebatur dignitate Episcopali, priusquam reduceretur ad abbatialem, & aliæ enunciatiuæ postmodum per Abbates emissæ non sunt habendæ
41 in consideratione, † quando contingit particulariter dubitari de enunciato, & tãquam
42 erronea, dum de contrario constat, † non præiudicarunt, clarè *Rota* in toties allegata *decis. 1867. num. 75. coram Coccin. & in dec. 5. num. 12. par. 13. recent.* eò facilius cum non sint vniformes, dum in Synodo anni 1626. circa præcedentiam, illa tribuitur dignitatibus Ecclesiæ Casinen. vti Cathedralis ibi: *Exceptis dignitatibus nostræ Cathedralis Ecclesiæ Casinen.*

Tandem celebratio Dedicationis Eccle-
siæ Sancti Germani, existentia fontis Baptis-
43 malis, & alia, † quæ adducebantur ab informantibus pro Capitulo, tamquam æquinoca non possunt inferre quasi Cathedralitatem, quam ex supra enumeratis esse pœnes

Eccle-

Eccleſiam Montis Caſini Domini reſoluerunt.

Vtraque parte informante.

Plures Deciſiones in hac cauſa facta ſunt, quarum altera erit ſub die 22. Aprilis 1678. cuius in calce etiam alias concordantes notabimus.

R. P. D. EMERIX

Bononien. Fidei commiſſi de Amorinis,

Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Rationes in laudo fuiſſe diſpunctas deciditur, quia dum aliquis in eo creditor declaratus eſt, de cæteris partitis vel præſumitur habita ratio, & inuicem inducta compenſatio, aut ſaltem agnitum, quod illæ de alienis pecunijs factæ ſint, eoq; magis quia cum d. laudum eſſet antiquum, & pluries à partibus approbatum, & emologatum, de eiuſdem legalitate amplius dubitari non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Alienationes bonorum fideicommiſſi ſubſtinetur ex capite detractionum.*
2 *Detractiones ſemel facta, iteratò fieri non debent.*
3 *Reſeruatio ſemper intelligitur prout de iure, & quatenus competat ius reſeruanti.*
4 *Rationes vbi ſunt diſpuncte, ſi aliquis creditor declaratur, de exteris partitis præſumitur habita ratio, & facta compenſatio.*
5 *Æqualitas ſeruata non eſſet, ſi in redditione rationum debitum, & creditum compenſatum non fuiſſet.*
6 *in Redditione rationis aqualitas eſt ſeruanda, & ſeruata præſumitur, ac ſup. num. 4.*
7 *Debitum, & creditum in redditione rationis, vel laudo, aut compenſata præſumuntur, aut agnitũ quod illa de alienis pecunijs facta ſint.*
8 *Creditum ſemel conſequutum, amplius conſequi non debet.*
9 *Solutionem bis fieri bona fides non patitur.*
10 *Approbata dicuntur bona alicui aſſignata, quæ poſtea ab aſſignatario ſuis creditoribus in ſolutũ data ſunt.*
11 *Approbatum dicitur laudum, vel alia ſcriptura, quæ à partibus in inſtrumento fuit inſerta.*
12 *de Legalitate laudi dubitari non poteſt, ſi illud iterato approbatum, & obſeruatum ſit.*

DECISIO LVII.

PRÆVIIS duabus deciſionibus, Prima nempè ſub die 24. Maij 1669. coram D. Otalora, & altera ſub die 24. April. 1671. coram bo.me. Priolo Rota decreuit Comiti Ioanni Mariæ de Vitis, & Ioanni Andreæ de Bologoinis vti vocatis ad fideicommiſſum Matthęi Amorini immiſſionem in poſſeſſionem dúarum ex tribus partibus Apothecæ à Marchione Hieronymo Albergato poſſeſſæ; Cumque poſtea ex ſuppoſita variatione facti coram R. P. D. meo Calataiu præuijs alijs duabus deciſionibus, altera nimirum ſub die 27. Martij 1772. & reliqua ſub die 9. Iunij 1673. eadem immiſſio reuocata fuiſſet, & indè denuò mihi commiſſa appellatio, vt veritas facti eluceſceret, & ſolida reſolutio capi poſſet, curaui ex mente Dominorum per cauſę Patronos coram me concordari factum, quo peracto, propoſui dubium: An ſententia Rotalis eſſet confirmanda, vel infirmanda, quod hodie ex capite iniuſtitiæ pro infirmatione reſolutum fuit.

Fideicommiſſum enim, illiuſque purificatio, & identitas Apothecæ non controuertuntur. Detractiones verò competentes
1 Alexandro hæredi grauato, † pro quibus Marchio Albergatus ex eiuſdem perſona vult ſubſtinere alienationem, iuxtà *Text. in l. Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell.* viſæ ſunt
2 iam factæ, † & ideo iteratò non faciendæ, *Rota deciſ 336. num. 9. & deciſ. 384. num. 18. parte 9. rec. & coram Ninot. dec. 37. num. 7.*

Siquidem pro debitis Teſtatoris ſolutis per Alexandrum, & pro quibus in ſententia Magonij tunc Auditoris generalis Bononiæ de anno 1588. iſte declaratus fuit creditor hæreditatis in lib. 112463. auctis poſtea in laudo dato per Vincentium Bencium, & Borninum Blancum deputatos ad inſtantiã d. Alexandri, & Iulij Cæſaris fratris, ab Executoribus teſtamentarijs de anno 1595. vſq; ad ſummam lib. 119105. fuit vberrimè ſatisfactus, cum per dictam ſententiam Magonij ſeparata, & reſpectiuè eidem Alexandro aſſignata fuerint ex bonis hæreditarijs loca Montium, Domus exiſtentes in Ciuitate Bononiæ, & bona ruralia deſcripta in eadẽ ſententia regiſtrata in inſtrumento tranſactionis §. 46. ad 55. valoris lib. 107385. necnõ per dictum laudum Banchi, & Blanchi ad complendum integram ſummam alia bona ſtabilia valoris lib. 24. mil. videlicet Prædiũ ſitum pro parte in Communi Caſadei, & pro parte in Communi Funi, duæ Domus exiſtentes in Ciuitate Bononiæ, vna ſcilicet ſub Capella S. Antonij de Banzolis, & altera S. Michaelis Archangeli, ac petia terræ nuncupata *la Rambalda*, vt fuit concordatum coram me, & liquet ex folio impreſſo actorum §. 4. 5. & 6. atque ita habuerit in totum bona valoris lib. 131385. quamuis eius creditum eſſet tantum lib. 119105.

Non obſtat propterea, quod Alexander in prædicta ſententia Magonij, in qua fuerunt diſpunctæ rationes, fuerit conſtitutus creditor in lib. 12463. & quod de exactionibus, ac diſtractionibus bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum antecedenter factis, non poſſit haberi ratio, eo quia illa deſeruierunt pro ſatisfactione aliorum debitorum in ſententia non expreſſorum.

Quia Actores pro ſatisfactione d. ſummæ

non

non adducunt alienationes præcedenter factas, sed supradictas assignationes locorum Montium, bonorum ruralium, & aliorum stabilium factas Alexandro in dd. sententia, & laudo excedentium non solum dictam sūmam lib. 112463. sed etiam aliam auctam ab Arbitris vsque ad lib. 119105. vt supra firmatum fuit.

In nihilo releuante reseruatione iurium in eadem sententia Magonij ad fauorem Alexandri pro alijs creditis si quæ haberet, quia non iustificatur, prout deberet per Alexandrum fuisse soluta; alia debita diuersa à contentis in dicta sententia, & excedentia summam lib. 119105. firmatam in laudo: Dotes enim, & legata, ac alia debita Testatoris contenta in dicta sentētia, præter quatuor partitas, de quibus in d. folio concordato §. 1. & 3. sunt etiam descripta in eodem laudo, in quo verisimile non est omissa fuisse alia, si quæ Alexander interim soluisset, vel acquisiuisset, pro quibus Magonius iura
3 reseruauit. † Reseruatio autem semper intelligitur, prout de iure, & quatenus ius reseruatum competat, *Cranett. conf.* 15. *num.* 2. *& conf.* 144. *num.* 15. *Rota dec.* 75. *sub num.* 4. *vers. reseruationis par.* 2. *rec. coram Penia decis.* 732. *num.* 5. *& decis.* 738. *num.* 3. *& coram Bichio decis.* 175. *num.* 7.

Neque talia visa sunt debita, quæ nunc adducuntur; nam illud medietatis lib. 39890. per eundem Alexandrum, & Iulium Cæsarem fratrem, & cohæredem solutarum diuersis creditoribus Matthæi Testatoris, fuit solutum ante sententiam Magonij, vti concordatum est coram me in supradicto folio §. 7. Vnde cum in eadem sententia supponantur dispunctæ rationes, sicuti per fideicommissarios Actores non possunt allegari
4 alienationes antecedentes, † eo quia in ea de illis præsumitur habita ratio, & facta cōpensatio cum debitis solutis, vt firmant decisiones præcedentis instantiæ, ita ex eadem ratione non possunt per Reumconuentum ex persona Alexandri allegari solutiones antecedentes, cum pariter præsumatur habita illārum ratio, & facta debita compensatio
5 cum alienationibus, † aliàs enim non seruaretur æqualitas, † prout fieri debet, *Rota decis.* 132. *num.* 29. *par.* 15. *rec.*

Præcipuà quia eædem lib. 39890. sunt debita negocij, descripta in Bilancio, & in sæpè dicto laudo facta dispunctione omnium debitorum solutorum, & creditorum exactorum per Alexandrum, & compensatis compensandis idem Alexander declaratur creditor, pro debitis d. negocij solutis, & in Bilancio descriptis solum in lib. 4567. quæ sūt comprehensa in d. summa lib. 119105. firmata in eodem laudo. † Ex hoc enim intrat
7 vehementissima præsumptio, quod vel ijdem Arbitri agnouerint prædictas solutiones facta fuisse cum pecunijs in hæreditate repertis, vel quod eisdem compensauerint cum exactionibus per eosdem Alexandrum & Iulium Cęsarem medio tempore factis, *Buratt. dec.* 341. *num.* 7. *Dunoz. Intr. dec.* 910. *numer.* 8. *Celsi. dec.* 133. *num.* 10. & firmatum fuit in hac Causa *coram bo. me. Meltio dec.* 185. *numer.* 21. *par.* 10. *rec. & coram bo. mem. Priolo* 24. *Aprilis* 1671. §. *Retentio siquidem*.

Alterum verò lib. 6600. solutarum Fabricæ S. Petronij, non erat debitum Testatoris, sed proprium ipsius Alexandri, qui eidem Fabricæ de anno 1574. post obitum d. Testatoris vendiderat Prædium situm pro parte in Communi Casadei, & pro parte in Communi Funi cum pacto francandi pro dicta summa lib. 6600. hodierno Summ. Actorum *num.* 1. quod Prædium postea dictus Alexander retinuit, & suis creditoribus assignauit in transactione cum eisdem inita de anno 1596. vt in §. 4. describitur inter debita per ipsum Alexandrum contracta.

Sicuti nec etiam debitum Testatoris, sed proprium Alexandri est illud lib. 55610. licèt enim ipse hoc contraxerit ad effectum soluendi debita, & legata per Testatorem relicta Ludouicæ, & Lucretiæ neptibus in sūma scutorum 16500. auri pro qualibet, cum tamen hæc omnia sint in sententia Magonij, & in dicto laudo comprehensa, & pro illis Alexander consecutus fuerit ex hæreditate sæpe dictas assignationes bonorum, vt pluries fassus fuit in dicta transactione à §.
8 13. cum pluribus seqq. † non potest hæc summa denuò adscribi debito fideicommissi, aliàs enim bis solueret, † quod bona fides
9 non patitur, *l. bona fides ff. de reg. iur. Rota coram Ninot dec.* 37. *num.* 7.

Aliud verò lib. 7500. siue scut. 1050. auri solutorum d. Lucretiæ, præterquod non est in tanta quantitate respectu Alexandri, sed solum in lib. 2250. fuit etiam cōprehensum, & satisfactum cum supradictis bonis assignatis in dd. sententia, & laudo, vt concordatum fuit coram me in d. fol. §. 8.

Credita verò, quæ prætenduntur ratione supplementi legitimæ, & æqualitatis debitę Ludouicæ de Amorinis nuptæ Campegio cessant ex facto, quia ista nupta fuit post conditum testamentum viuente adhuc Testatore, qui pro dote eidem soluit sc. 5200. præsenti Summ. Actorum *num.* 4. & vlterius ipsa pro supplemento legitimæ, quod erat tantum lib. 6681. d. Summ. *num.* 5. consecuta fuit Prædium Gallisani valoris lib. 11862. eodem Summ. *num.* 6.

Neque eadem Ludouica prætendere valet tantam quantitatem pro dote, quanta in sententia Magonij persoluta apparet Lucretiæ, quia hæc dicta summam non recepit ex nudo titulo dotis, sed etiam propter diuersa credita ei competentia contra bona fideicommissaria, Summ. d. *num.* 5. quæ credita non habebat Ludouica consobrina, & non soror, vt erroneè supponebatur.

Minus officit, quod Iulius Cæsar, & Alexander computatis exactis, declarati fuerint in sæpè dicto laudo creditores in lib. 258534 ob tot debita fideicommittentis soluta, atqui ita medietas Alexandri sit lib. 129282. quia

Ale-

Alexander non soluit medietatem dd. lib. 258534. sed solum lib. 119105. & reliquæ in summa lib. 13157. solutæ fuerunt à Iulio Cæsare, vt liquet ex notula extracta ex eodem laudo, in quo diuersimodè descripta non fuisset summa per Alexandrum soluta, si esset maior lib 119105. & nihilominus semper verum est ipsum esse plenè satisfactum, dum consecutus fuit bona valoris lib. 131385.

Quæ verò dicebantur contra legalitatem laudi visa sunt Dominis non releuare; Tùm quia in transactione subsecuta inter Alexãdrum, & eius creditores illud non solum enunciatur, ibi: In omnibus, & per omnia prout in declaratione per eos, scilicet Arbitros, facta, de qua rogatus fuit Ser Petrus Bellosus, sed etiã per d. Alexandrũ approbatur † hoc ipso, quo eadẽmet bona contenta in laudo assignata suis creditoribus in satisfactionem suorum debitorum, *Cranett. cons. 237. num. 2. Ret. coram Durano decis. 136. num. 2. & in rec. decis. 307. num. 2. par. 15.* Tùm quia fuit pariter approbatum, & obseruatũ per eius filios, † qui illud per extensum inseruerunt in instrumento transactionis initæ cum DD. de Maluasia, aliisque possessoribus bonorum in d. laudo contentorum allegato Summ. *num. 7.* stante autem iterata huiusmodi approbatione, & obseruantia † laudi, de illius legalitate dubitari non debet, *Ret. coram Caual. decis. 625. num. 7.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia decisiones concordantes in hac causa adnotata sunt supra in altera præcedenti parte 18. tomo 2. in calce decisionis 117.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Assecurationis.

Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Casum incogitatũ prætendebatur non fuisse in assecuratione comprehensum, sed ex generalitate, & vniuersalitate verborum, illum ab eadem assecuratione compledi decidebatur; Cumque prætendissent vlterius assecuratores solum damnum, & interesse persoluere, ad pecuniam conuentam condemnati sunt, prout ipsi fese in Apocha assecurationis expresè obligauerant, quæ quia dicitur fundamentum contractus, tamquam lex venit inter ipsos seruanda.

SVMMARIVM.

1 *Pacta, & conuentiones in contractu assecurationis appositæ, sunt omninò seruandæ, quia dicuntur fundamenta contractus.*
2 *Assecurationis contractus aliud est, quando importet emendationem damni, & refectionem interesse, aliud verò quod pecunia assecurata restitutionem contineat. & num. seqq.*
3 *Assecuratores ex quibus dicantur omnem itineris, nauigationis aleam in seipsos suscipere voluisse. & num. anteced. & seqq.*
4 *Barattariæ ratio formalis consistit in fraude, & culpa Nauarchi.*
5 *Assecuratores mercium, eueniente casu assecurationis, non earum pretium, aut æstimationem, sed pecuniam conuentam soluere debent. & num. anteced. & seqq & n. 14.*
6 *Stipulatio certo modo concepta, committitur, & executioni demandatur eo prorsus modo, quo fuit conuenta. & num. 14.*
7 *Merces assecurata censentur deperditæ respectu loci, quo peruenire debuerant.*
8 *Pecunia in casum assecurationis promissa, non autem damnum, & interesse præstatur.*
9 *Exceptio facta in contractu assecurationis, de uno tantum casu, manifestè declarat, omnem alium casum fuisse comprehensum in illa.*
10 *Quantitas mercium assecuratarum probatur ex apocha onerationis subscripta* dal Sopracarico, *ac etiam ex alijs. & n. seqq.*
11 *Quantitas mercium assecuratarum, si aliunde probetur, non obstat defectus subscriptionis Nauarchi.*
12 *Militibus in casu depræd ationis Nauis datur facultas in suos vsus conuertendi aliquam quantitatem, puta olei, in eadem Naui existen.*
13 *Assecurationis contractus præsumitur initus eo modo, quo de iure iniri debuisset.*
14 *Assecurationis stipulatio, vt dicatur commissa, sufficit euenisse casum, ob quem merces ad locũ destinatum peruenire non potuerunt.*
15 *Exemplis licèt iudicandum non sit, tamen valdè deferendum est illis, qui aliquam materiam frequenter pertractant.*
16 *Assecurationis in materia Rota plurimum deferre solet iudicio Tribunalium Mercatorum.*

DECISIO LVIII.

REVOCATA fuit ad examen decsio, quæ prodijt 7. Februarij *1676. coram me pro Martellis, & Vbertinis Assecuratis, & cum ex decreto Rotæ ab omnibus DD. esset videnda, proposui discutiendum, an sit standum, vel recedendum à decisis, & re matura expensa, censuerunt DD. standum in decisis.

Præcipuus autem resolutionis cardo nititur fundamẽto apochæ Assecurationis, † quæ tamquam lex contractus inter Assecuratos, & Assecuratores quid actum inter partes indicat, & quid inter ipsas seruandum præscribit, *l. iuris gentium §. adeò ff. de pactis l. contractus 24. ff. de hæred. vel act. vend.* Acta igitur conuenta Assecurationis ea sunt. Sia noto &c. come li Signori Nicolò Martelli &c. si fanno assicurare &c. sopra vna quantità di Ogli &c. caricati, e da caricarsi in Bottame nel Porto di Brindesi, nella Naue nominata Vigna-d'oro, Capitano Giouanni Vingard Donchercheſe, per condurre in Ostenda di

Elan-

Fiandra &c. e si fanno assecurare sopra detti Ogli dall'hora, che saranno carichi, ò cominciati à caricare in detto Porto di Brindesi, sino che scaricati saràno in terra à buon saluamento in detto Porto d'Ostenda &c. correndo rischo li sudetti Signori Assecuratori sopra detti Ogli d'ogni caso di mare, di fuoco, di getto in mare, di represaglie, ò rubbarie, di amici, ò inimici, d'ogn'altro opertenole disastro, sinistro auuenimento, ò caso sinistro, ò fusse, come si volesse, ò interueniss e, tutti li rischi li corrino, e tutti li portino li sottoscritti Signori Assecuratori sopra di loro dall'hora, che detta Barca cominciò, ò cominciarà à caricare in detto Porto di Brindesi, fin'à tanto, che saranno intieramente scaricati à saluamento in terra, come sopra, e se in detti Ogli interuenisse alcun disastro li sudetti Assecuratori debbano dare, e pagare à detti Martelli, & Vbertini quelli denari, che haueranno assecurato, & in caso di robbaria, e ripresaglia, ò altro, che Dio guardi, li detti Signori Assecuratori si contentano, che detti Ogli siano ricuperati senza licenza loro, & à loro spese, correndo sempre ogni risico, e caso sinistro, che ne potesse interuenire per insino, che scarichi saranno in terra à buon saluamento in detto luogo di Ostenda in Fiandra. Dichiarando, che la Baratteria del Padrone in fuori li sottoscritti Assecuratori à tutti gli altri rischi, casi sinistri, & infortunij vogliono esser tenuti in tutto, e per tutto, rinuntiando li detti Signori Assecuratori ad ogni legge, e consuetudine, che in loro fauore facesse.

Ex quibus sanè verbis colligitur non illam fuisse initam conuentionem inter contrahentes, vt scilicet, si oleum quoquo modo, & quocunque casu pereat, detrimentum aliquod patiatur, teneantur Assecuratores soluere illius pretium, ac æstimationem, damnumue compensare pro eo, quod defuerit, sed vt certam, eamque conuentam pecuniæ quantitatem soluere debeant si oleū in itinere pereat, vel damnum patiatur, & quocumque euentu (vna excepta baratteria) ad destinatum Portum Ostenda incolume non peruenìat, ibi — li sottoscritti Signori Assecuratori debbano dare, e pagare à detti Signori Martelli, & Vbertini quelli de-
2 nari, che haueranno assecurato, † qui quidem modus assecurationis, vt est à primo illo omninò diuersus, ita etiam probatus, & legitimus, *Sautern. de Assecur. gloss. 6. num. 4. & p. 3. num. 41. vers. puto. Scacc de camb. §. 1. quæst. 1. num. 169. vers. primus casus est, Ludouic. Molin. de Iust. & Iur. tom. 2. de contract. disput. 507. nu. 18. Leonard. Less. de Iust. & Iur. lib. 2. cap 28. dub. 4. num. 27. & 28. Dominic. à Soto de Iust. & Iur. lib. 6. quæst. 7. artic. vnic. Franc. Rotch.*
3 *de Assecurat num. 114.* † Per cum enim Assecuratores omnem itineris, & nauigationis aleā, velut per omnimodam auersionem susci-piunt, ac in se transferunt, *l. opus 36. ff. locati, l. si quis vina 20. ff. de contraben. empt. l. 4. §. fin. ff. de peric. & comod. rei vendit. Rot. dec. 24. num. 9. & seqq. par. 6. rec. cum alijs relat. in decis.* quæ reuidetur, §. *contractus enim in fin.* Ideque etiam manifestè euincitur ex literalibus verbis Apochæ assecurationis, vt supra relatis ibi. Et in caso di rubbaria, ò represaglia, ò altro, che Dio guardi, li detti Signori Assecuratori si contentano, che detti Ogli siano ricuperati senza licenza loro, & à loro spese, correndo sempre ogni risico, e caso sinistro che ne potesse interuenire per insino, che scarichi saranno in terra à buon saluamento in detto luogo di Ostenda.

Et ideo censuerunt DD. recte decisum, teneri Assecuratores ad summam conuentam soluendam, ex quo Oleum assecuratum non peruenit ad Portum Ostenda, nec ibi fuit exoneratum, siue id euenerit ex tempestate maris, siue ex impedimento Regiæ Classis, cum in omnem casum se obligauerint, vno tantum excepto Baratteriæ, de qua tamen non constat, nec vlla adest suspicio, cum nulla in Nauarcho arguatur fraus, aut dolus in perniciem, aut perditionem mer-
4 cium directus, † in quo ratio formalis Baratteriæ consistit *Strace. de Assecurat gloss. 11. n. 1. Lucien. de Iur. mar. lib. 2. cap. 5. num. 10.* cum alijs *in præceden. allegat.* quicquid sit de culpa ex ignorantia Regij Bannimenti ne exportaretur argentum, quæ fuit causa, vt Nauis à Regia Classe sisteretur, & fisco Regio adiceretur, & cum in quemcumque casum, Baratteria excepta, promiserint non soluturos se Olei pretium, aut æstimationem eius, quod esset deperditum, sed certam pecuniæ
5 summam singuli, † ideo non appellente naui ad Portum Ostenda, nec exonerato ibidem Oleo, commissa intelligitur stipulatio *l. 1. nunc. l. centum Capua ff. de eo, quod certo loco, Castr. ad l. in naue Saupbei num. 6. ff. locati Alex. ad l. à titio num. 2. ff de verb. oblig. Rot in Romana Grani 13. Nouemb. 1641. §. nec sufficeatur coram Eminentissimo Cerro, cum alijs adductis in decis. huius causæ 9. Maij 1674. in fin. princ. coram bo. me. Priolo.*

Quo in facto supposito leuiora sunt visa, quæ denuo pro parte Assecuratorum afferebantur, quam vt possent recessum à decisis suadere, longè enim primo à lege contractus videbantur recedere, dum te offerunt ad refectionem damni, si quod passos esse probent Assecurati propter interceptam nauem.

Quia non fuit interposita stipulatio de pretio Olei restituendo, aut farciendo damno, si quod contingeret, sed de soluendo certam pecuniæ summam in quemcumque casum aduersum ob quem fieret ne Nauis cum Oleo Portum Ostenda attingeret vt supra fuit firmatum.

Minusque adhuc vrget, quod iidem Assecuratores non promiserint soluere sub conditione negatiuè concepta, Nam cum in Apocha sit dictum: Si fà assicurare sopra li detti Ogli dall'hora, che saranno carichi in detto Porto di Brindisi insino, che scari-

cia

chi saranno in Terra à buon saluamento in detto luogo di Ostenda, *& inferiùs reperitur terminus & denuò tertio*. Certando sempre ogni risico, e caso sinistro, che ne potesse interuenire, per insino, che scarichi saranno in Terra à buon saluamento in detto luogo
6 d'Ostenda in Fiandra. † Iam promittentes soluere pactam pecuniæ summam, in omnem casum mali euentus, quousque Nauis cum Oleo Portum attingat, virtualiter, ac necessario è contra soluere promiserunt in omnem casum, quo propter aduersum euentum Nauis cum Oleo ad Portum Ostenda non peruenisset, sic enim in terminis similimæ Apochæ Assecurationis, ac ijsdem verbis conceptæ, *Loccen. de iur. marit. lib. 1. cap. 5. num. 9. Rota d. decis. 24. num. & 64. par. 6. recent.*

Quod verò addobatur Nauem non fuisse à procella maris, quam geminam passa est submersam, & licet captam à Regia Classe, attamen positam fuisse in libertatem cum restitutione Olei; ideoque non teneri Assecuratores ad promissæ pecuniæ solutionem, sed ad sola damna inde obuenta, veritati facti non arridet; Nauis enim per sententiam Præfecti Regiæ Classis fuit Fisco addicta, eiusque sententia fuit confirmata Matriti à Regio Consilio, vnde confiscata Cadicis remansit, nec potuit Oleum ad destinatum Portum deferre, imò minùs Oleum ipsum potuit eò transmitti cum fuerit venditum, ac illius pretium depositum ad dispositionem Regij Auditoris, ex cuius Decreto id, quod Assecurati habuerunt ex-
7 cõputare Assecuratoribus exhibent, † ideoque Oleum censetur deperditum respectu loci Portus Ostenda, quo fuit promissa deiatio, ac intrat proinde obligatio Assecurationis, vt post *Santern. de Assecur. par. 3. numer. 53.* considerat *Rot. d. decis. 24. num. 6. par. 6. recent.* &
8 pecunia promissa, † non damna debetur *ex l. contractus, l. 1. §. legem, ff. depositi.* & in specie notat *Santern. de Assecur. par. 3. numer. 44. vers. ex quo sic placuit.*

Neque casus huiusmodi, quo fuit confiscata, & impedita Nauis ob oneratum argentum à Nauarcho contra Regium Banimentum, visus est ab assecuratione excludendus tamquam omnino inopinatus, & non præuisus, cum optimè comprehendatur sub generalitate iuxta plurium casuum singularium specificationẽ, præsertim cum fuerit expressè exceptus casus singularis Ba-
9 ratteriæ, † hæc enim expressio singularis casus operatur, vt nullus omninó casus intelligatur exceptus, sed omnis, & quicumque comprehentus ob quem Oleum non posset Ostenda deferre, vt notat *Glos. ad l. si quis fundum verb. præstaretur ff. locati Alex. cons. 3. numer. 2. lib. 2. Angel. cons. 290. numer. 5. Bald. cons. 395. num. 6. lib. 2. pluribus congestis Rot. d. dec. 24. num. 3; par. 6. rec. & in decis. cuas. coram me edita §. minusque officit.*

Prout neque attendendum DD. existimarunt, quod non constet de quantitate Olei onerati, idque maximè assecuratores
10 vrgebãt, † cum quantitas ipsa euidenter nimis appareat ex apocha oneration is subscripta à Sapia Sopracarico, cui adstipulatur attestatio iurata Gubernatoris Carouigni, qui oneration i interfuit ad tradita *per Rot. coram Coccin. decis. 66. num. 1. & 2. cum alys cumulatis in 1. decis. huius causa coram me, §. Neque magis*, quæ omnia etiam comprobant veritatem Apochæ assecurationis, ac subscriptionem Nauarchi malè impugnatam pro parte assecuratorum.

Nihil obstante, quod Nauarchus Apocham subscripserit *per Botte* 405. *trà grandi, e piccolo, la misura non la sò, nè quantità, nè qualità*, quia cum in Apocha legatur oneratas fuisse Salmas 1683. ac Staria 5 ÷ in dolijs 405. eaque primo loco fuerit subscripta à Iacobo Sapia Custode eiusdem Olei, vulgò Sopracarico, qui illas recepit, deinde verò subscripta fuerit à Nauarcho, mirum non est, si ille vti exterus, & consequenter ignarus quidditatis illius mensuræ, voluerit quidem se subscribere pro numero doliorum, quæ inducebat in Nauim, non autem pro mensura, & quantitate Olei, quorum ad Sapiam Custodem spectabat reddere rationem, præter quod cessat omnis difficultas quia cum aliunde constet de
11 quantitate, & qualitate Olei onerata, † non obstaret defectus subscriptionis Nauarchi etiam si Apocha nullatenus ab eo subscripta fuisset *Strach. de assecurat. gloss. 11. nu. 55. vers. verum diuersa sententia.*

Neque huic probationi onerationis aduersatur, quod Oleum in portu Gadicensi non fuerit repertum in eadem quantitate onerata Brundusij, sed in minori, quia cum Nauis non solum plures tempestates cum effusione Olei subierit, verùm etiam fuerit capta, & abducta à Classe Hispanica, illud Oleum, quod repertum est deficere tribui debet procellis, & consumptioni in vsum
12 militum, † quorum licentia in hisce casibus depredationum nemo ignorat.

Aliud autem obiectum, quod assecuratio facta fuerit pro summa excedente valorem Olei, non probatur ab assecuratoribus, qui in omnem casum id probare tenentur tamquam eorum intentionis fundamentum, & intrat præsumptio, quod assecura-
13 tio † facta fuerit eo modo, quo fieri debuit *Rot. Iannen. decis. 5. num. 10. Fontanell. decis. 244. num. 15.*

Vlteriùs cum assecuratores in euentum casus sinistri non promiserint soluere æstimationem Olei, sed vnusquisque illorum promiserit certam, & determinatam sum-
14 mam, vt ad illius solutionem teneãtur, † sufficit accidisse infortunium, propter quod Oleum non potuit deferri ad destinatum Portum Ostenda iuxta *distinct. Strac. Santer. & aliorum supra relatam*, quam sequitur præcedens *decis. coram me.*

Plurimum denique visum fuit vrgere contra istos assecuratores Vrbis, quod in-

Tribunalibus maritimis Venetiarum, & Liburni sic fuerit iudicatum contra alios asse-
15 curatores eiusdem Nauis, † & licet exēplis non sit iodicandum, tamen in his rebus valdè deferendum venit illis, qui in diem eas pertractant *ad tex. in l. inter artifices, ff. de solut.* vt in hac materia asecurationis aliàs pla-
16 cuit Rotæ † deferre iudicio Tribunalis Mercatorum, *vt in decis. 47. num. 7. & 8. par. 6. recent.*

Et ita causa quater proposita, confirmata fuit vltima decisio Votantibus omnibus DD. vtraque parte informante.

Decisio his confirmata fuit impressa supra par. 16. vbi est in ordine 420.

R. P. D. EMERIX.

Ariminen. Bonorum.

Mercury 5. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Nota mirabile virtutis exemplum Vxor, & Maritus mutuo consensu, & cum licentia Sedis Apostolicæ ambo Religionem ingrediuntur, & in ea profitentur; cumque ab hæredibus viri bona dotalia persequerentur ex interdicto quorum bonorum, hoc illis est concessum, quia data fuerant æstimata, ac etiam ab Vxore Marito cessa in recompensationem dotis per eum Monasterio solutæ, itaut possessio hæredum vxoris, sic etiam eorum titulus nulla ambo, & invalida declarata sint.

SVMMARIVM.

1 *Vxor; & Maritus de mutuo eorum consensu, & cum licentia Sedis Apostolicæ possunt ingredi Religionem.*

2 *Immissio vigore interdicti quorum bonorum conceditur, quoties concurrunt illius requisita, quæ qualia sint, vide ibidem remissiuè.*

3 *Interdictum quorum bonorum non datur contra possidentem alio titulo, quàm pro hærede, vel pro possessore. sed vid. num. 8.*

4 *Bona data in dotem æstimata transeunt in dominium Mariti. amplia vt ibid.*

5 *Matrimonium ratum, & consumatum per ingressum amborum coniugum in Religionem non dissoluitur, sed adhuc durat.*

6 *Coniuges ingredientes Religionem liberantur ab obligatione reddendi debitum coniugale.*

7 *Titulus, & possessio bonorum capta vti dotalia, dicitur nulla, & invalida, si dos in quantitate consistebat, & bona æstimata data sint.*

8 *Interdictum quorum bonorum non impedit possessio alterius nulla, & invalida, ac etiam mala fide capta. & vid. sup. num. 3.*

DECISIO LIX.

ANNO 1661. Angelus, & Maria Violanta contraxerunt matrimonium cū dote scutorum 3. mil. promissa à Patre in quantitate pro omni, & toto eo, quod Maria Violanta prætendere posset in bonis paternis, maternis, fraternis, ac sororijs, & deindè soluta in Prædio Bundunchij, ac nonnullis aliis bonis, Summario *num. 4.* septennio post Maria Violanta volens cum consensu Viri, & licentia Sedis Apostolicæ ingredi Religionem, cessit eidem Angelo integram ipsius dotem, intuitu dotis spiritualis per eundem solutæ Monasterio,
1 Summario *num. 7.* † Ingresso postmodum, ac professo etiam Angelo in Religione Capuccinorum, supradictum Prædium vnà cum aliis bonis per illum possessis peruenit ad Aloysium eius Fratrem, quo defuncto anno 1674. Philippus, & Antonius Fratres Mariæ Violantæ obtinuerunt à Prætore Arimini, nemine citato, immitti in possessionem eiusdem Prædij tamquam dotalis Mariæ Violantæ, cum clausula, *dummodo possessio sit vacans, & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*, Summario *num. 9.* Quapropter Lucia germana Soror supradictorum Angeli, & Aloysij instituit contra eos Iudicium ex interdicto quorum bonorum, & præuijs duabus sententijs, altera coram Vicario Arimini, & altera coram Auditore Cameræ Cauallerino, immissionem reportauit, Summario *num. 1. & 2.* Vndè delata Causa ad Rotam, eaque mihi commissa, dedi dubium: An esset concedenda immissio, affirmatiuè † resolutum,
2 quia concurrunt omnia ad hunc effectum requisita, de quibus *Dofferet in l. prima §. & C. quorum bonorum*, & latiùs *Ridolphin. in sua praxi par. 2. cap. 10. num. 23. & sequentibus.*

Non obstat vnicum obiectum propositum pro parte Philippi, & Antonij, nempe, quod hoc interdictum † non detur contra possidentem alio titulo, quàm pro hærede, vel pro possessore, ad *Text. in d. l. prima ff. quorum bonorum*, & *in §. seq. instit. de interdict.* quia cum Prædium, de quo agitur
4 fuerit datum in dotem æstimatum, † & insuper, dos cessa Angelo Viro intuitu dotis spiritualis per eum solutæ Monasterio, ac amplius matrimonium per plures annos cō-
5 tractum, & consumatum, † adhuc duret,
6 tametsi soluta sit mutua obligatio † istorum Coniugum inuicē reddendi debitum coniu-
7 gale, huiusmodi titulus, † & possessio vti nulla, ac invalida, † & post mortem Aloysij
8 mala fides acquisita † non impediunt effectum interdicti quorum bonorum, per ea, quæ tradit *Rota coram Buratt. decis. 772. num. 1. cum seq. & Ridolphin. vbi supra num. 36. versic. verum*, & *seq.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Canonicatus.

Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Beneficium tamquam vacans fuerat obtentũ ob illius dimissionem à Beneficiato factam, & acquisitionem alterius incompatibilis, sed neutram vacationem subsistere dicitur, quia dimissio facta erat simpliciter coram Notario, nullam facultatem habente, nec fuerat à Superiore acceptata, imò potiùs impugnata, prout ipsum, & Ecclesiam eam impugnare posse firmatur, & Beneficiatum ad se reuocare; incompatibilitas verò cessabat tam ex nullitate supradictæ cessionis, quàm ex eo, quod de beneficio postea assequuto, nunquam fuerat capta possessio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia secunda non reuocans primam, remanet nulla, & quando. vid. n. seqq.*

2 *Iudex appellationis aliud est, quod processerit pro vt in prima, aliud verò, quod vti Iudex secundæ, vel alterius instantiæ.*

3 *Beneficium obtinens per resignationem alterius dictam resignationem concludenter probare tenetur.*

4 *Beneficium qui obtinuit ex eo quod Beneficiatus aliud incompatibile sit assecutus, illius totalem assecutionem debet plenè, & concludenter probare.*

5 *Ordinarius habet de iure fundatam intentionem conferendi omnia beneficia sua Diœcesis.*

6 *Resignatio beneficij facta simpliciter coram Notario carente iurisdictione illam acceptandi, remanet nulla.*

7 *Resignatio beneficij fieri debet in manibus Superioris habentis potestatem instituendi, & destituendi.*

8 *Beneficiatus non potest ad libitum dimittere beneficium, & se liberare ab obligatione inseruiendi Ecclesiæ. & n. 12.*

9 *Beneficij in dimissione requiritur Superioris consensus, qui ad hunc effectum dicitur Papa, Legatus de latere, & Episcopus.*

10 *Beneficium non vacat per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, nulliter obtenti.*

11 *Beneficium, licèt quoad Beneficiatum vacare possit per consecutionem alterius beneficij incompatibilis, respectu tamen Superioris, & Ordinarij non vacat. & n. seq.*

12 *Ordinarius potest beneficiatum, qui sine Superioris assensu beneficium resignauit, ad seruitium reuocare.*

13 *Ecclesia potest repetere beneficiatum, qui sine consensu Episcopi transiuit ad aliam Ecclesiã.*

14 *Beneficiatus acceptans beneficium, per quasi contractum se obligat ad illius administrationem. & num. anteced. & seqq.*

15 *Vacatio beneficij nulliter dimissi, non dicitur acceptata ab Episcopo, qui mandauit beneficiatum ad suam Ecclesiam redire.*

16 *Incompatibilitas vt causet vacationem primi beneficij, requirit, quod de secundo beneficio sit adepta legitima possessio.*

17 *Beneficium non vacat per assequutionem alterius incompatibilis, sed per possessionem, & retentionem vtriusque.*

18 *Possessio non dimittitur per solam declarationem dimittendi, quia hæc intelligitur de dimissione tituli.*

19 *Possessio beneficij non acquiritur ipso iure per simplicem prouisionem, sed actualis apprehensio requiritur.*

20 *Assertio, & confessio detegitur erronea, si res diuersimodè se habere dignoscitur.*

21 *pro Possessore habendus est illo in sui odium, qui possessionem habere non curat.*

22 *ad Beneficium nullitèr dimissum propter assecutionem alterius, qui redit, benè facit, nè alioquin careat vtroque.*

DECISIO LX.

QVAMVIS Rota sub die 4. Aprilis 1672. coram R. P. D. meo Rondinino denegauerit Marco Antonio immissionem in possessionem controuersi Canonicatus possessi à Io: Baptista, nihilominus postmodum præuijs alijs duabus decisionibus Marco Antonio fauorabilibus, illam eidem concessit, & expedita subindè Causa per sententiam, cum relaxatione mandati de immittendo, Io: Baptista obtinuit à Signatura Iustitiæ committi mihi causam appellationis, cum clausula, *si quid exequendum*; Ideò proposui dubium commissioni conforme, & negatiua prodijt resolutio, propter nullitatem, & iniustitiam mandati resultantem ex nouitèr deductis ab appellãte.

Nullitas visa est resultare ex quo cum ab initio Causa fuisset commissa in Rota à sententia Vicarij generalis Bononiæ, qui in prima instantia absoluerat Io: Baptistam ab impetitis, in secunda instantia fuit lata altera pro Marco Antonio, † absque eo quod reuocata fuerit præcedens, quamobrem hęc secunda, quæ super eisdem actis in gradu appellationis emanauit tamquam lata contra sententiam, remansit nulla, dum primam non reuocauit, iuxtà *Text. in l. 1. C. quando prouoc. non est necess. Roman. cons. 410. nu. 4. Rota coram Bich. decis. 290. num. 2. & in Meleuitana euictionis 18. Martij 1675. §. nullitas cor. R. P. D. meo Bouelemont*, & distinguendo inter Iudicem appellationis † procedentem prout in prima, & procedentem vti Iudicem secunda, vel vlterioris instantiæ distinguit *Rota decis. 191. num. 1. & 4. par. 14. recent. & in allegata decis. 290. num. 2. & seqq cor. Bich.*

Iniustitia desumitur ex eo, quod Marcus Antonius, qui fuit de hoc Canonicatu prostitutus, tamquam de vacante per resignationem, & liberam dimissionem Petri Sandrij, non probauit validam resignationem, propter quam ius ab illo fuerit abdicatum,

nō minus iuſtificauit aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis, effectum ſortitam, quorum alterum omninò probare tenebatur, tamquam fundamentum ſuæ intentio-
3 nis, † vt de probatione reſignationis, quæ valida fuerit traditur relati per *Pariſ. de reſignat lib.10. qu.3. Rota coram Seraph. dec.422. n.4. & coram Buratt. dec.437. num.1.* & de aſſecu-
4 tione incompatibilis † notant communiter *DD. in cap. de multa de præben. vbi gloſſ. in verb. per exceptionem, & Abb. num.16. Rota dec.411. num.3. par.11. recent.* quibus non probatis, firma remanet collatio in fauorem Io: Baptiſtæ, facta per obitum Sandrij ab Eminentiſſimo Archiepiſcopo Bononiæ, qui tam-
5 quam Ordinarius, † habet in iure intentionem fundatam conferendi beneficia ſuæ Diœceſis, *can. omnes Baſilicæ 16. qu.6. cap. cum olim in princ. de præſcript. gloſſ. in cap. quamquam verb. deuoluitur de elect. in 6. Rota dec. 268. nu.4. coram Bich.*

Nec facit ad probandam reſignationem, quod Sandrius declarauerit coram Notario Epiſcopali ſe dimittere, & reſignare Canonicatū, quem obtinebat in Collegiata S. Mariæ Maioris, propter aſſecutionē alterius in
6 Collegiata S. Petronij, † quia talis Reſignatio vtpote facta apud Notarium carentem hac facultate, remanſit nulla, cum fieri debuiſ-
7 ſet in manibus Superioris † habentis poteſtatem inſtituendi, & deſtituendi, non enim
8 relidet in arbitrio Beneficiati, † poſtquam beneficium acceptauit, illud ad libitum dimittere, & ſe liberare ab obligatione, qua per acceptationem remanſit adſtrictus fauore Eccleſiæ, cuius ſeruitio ſe addixit, iuxtà *Text. in cap. admonet, & in cap. fin. vbi DD. de renunciat.* ſed accedere debet aſſenſus Superioris, † qualis ad effectum, de quo agitur
9 dicitur Papa, Legatus de latere, & Epiſcopus, *cap.2. & 3. de inſtit.* vt notat *Gabriel conſil. 187. ſub nu.5. lib.1.* quem ſequuntur *Garz. de benefic. par.11. cap.3. num. 262. Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſcopi par.3. allegat. 69. num. 24. Rota coràm Mobedan. dec.22. aliàs 135. de renunc. & dec.110. num.6. coram Bich.*

Minus obſtat, quod per aſſecutionem ſecūdi Canonicatus S. Petronij vacauerit pri-
10 mus ipſo iure, ratione † incompatibilitatis, quia id procedit quando canonice, & ſer. Beneficiatus aſſequitur ſecundum beneficium incompatibile cum primo, non autem quādo ſine auctoritate Superioris vult primum dimittere, vt accipiet ſecundum, quia tali caſu licèt quoad ipſum poſſit dici
11 vacare primum, † non tamen dicitur vacare quoad Ordinarium, qui ratione obligationis contractę cum priori Eccleſia poteſt Be-
12 neficiatum, qui propria auctoritate, † & ſine legitimo Superioris aſſenſu reſignauit, reuocare ad ſeruitium antiquæ Eccleſiæ, *gloſſ. in can. qui verò in verb. vt redeant 7. qu.1.*
13 *in fi.* † Si Eccleſia vult cum repetere, & petit quantum ad ſe, ſed non quantum ad priorem Prælatum, & tradit alia *gloſſ. in can. ſi quis dum in verb. tranſlatus 21. qu.1.* ibi:

Si ſine licentia Epiſcopi tranſit, non ipſo iure vacet prior Eccleſia, imò prior Epiſcopus poteſt cum repetere, & vacet quantum ad ipſum: benè *Rota deciſ.6. num. 3. & 4. de conſuetud. in nouis, Barboſ. de iure Eccl. vniuerſ. lib.3. cap.15. num.16. & ſeqq.* & ratio eſt illa,
14 quam ſupra innuimus, † quod Beneficiatus acceptans beneficium, per quaſi contractum ſe obligat ad illius adminiſtrationem, *Riccius in prax. par.3. reſolut.583. num.3. vſque in fin.* In præſenti non ſolum deficit licentia, & conſenſus Superioris, verum etiam
15 conſtat de poſitiuo diſſenſu, dum Vicarius generalis renuit, expreſsè mandans, quod hanarius rediret ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ Maioris, vt teſtatur Notarius Epiſcopalis in Summario Io: Baptiſtæ *num.6.*

Præterea ad hoc, vt intret vacatio primi
16 per aſſecutionem incompatibilis, † probandum venit, quod ille, qui ſecundum aſſecutus eſt, eiuſdem pacificam poſſeſſionem habuerit, vt tradit *gloſſ. in d. can. ſi quis iam*, illamque continuauerit ſaltem per duos mēſes, iuxtà *Text. in d. canon. de multa*, & alios relatos per *Maſcard. de probat. concluſ. 183. per totam, & in deciſ. 241. num.1. par.1. recent.* aliàs primum non dicitur vacare, cum vacatio
17 non oriatur ex acceptatione † incompatibilis, ſed ex pacifica poſſeſſione, & retentione vtriuſque poſt lapſum bimeſtris, quæ duo inter ſe valdè differunt, *Rota deciſ. 189. nu.13. & 313. num.3. coram Rich. & in prima dec. huius Cauſæ §. Neque*, alterum coram R.P.D. Roddino, quod tantum abeſt fuiſſe probatum à Marco Antonio, quod conſtat de contrario, dum pro parte Io: Baptiſtæ oſtenſum fuit Sandrium vſque ad obitum poſſediſſe dumtaxat Canonicatum S. Mariæ Maioris, & huic ſoli Collegiatæ inſeruiſſe, & nullatenus accepiſſe poſſeſſionem Canonicatus S. Petronij, vt aduertit eadem *prima deciſio d. §. Neque alterum.*

Nec ſubſiſtit, quod poſſeſſio ſecundi Canonicatus probata remaneat per aſſertio-
18 nem eiuſdem Sandrij, † affirmantis ſe dimittere primum Canonicatum Sanctæ Mariæ Maioris propter aſſecutionem ſecundi in Eccleſia S. Petronij, quia id intelligendum eſt de aſſecutione tituli, non autem
19 poſſeſſionis, quæ cum ſit quid facti, † non acquiritur ipſo iure per ſimplicem proviſionem, & collationem, ſed per Prouiſum actualiter apprehendi debet, *cap. cum Bertoldus de re iudicat.* clarè *Bariſ. de reſignat. lib.10. qu.6. num.4.* & in omnem euentum ſicut ex probationibus ſupra relatis apparet Sandrium numquam poſſediſſe Canonicatum S. Pe-
20 tronij, † ita quoque talis aſſertio conuincitur erronea, dum res diuerſimodè ſe habere dignoſcitur, *Rota dec. 590. & 985. vtrobiq; n.6. coram Dunozet.*

Denique non ſuffragatur, quod actualis poſſeſſio ſecundi, non ſit neceſſaria quando non conſtat, prouiſum de ſecundo fuiſſe
21 impeditum illam apprehendere, † quia cum tunc per eum dicatur ſtare, in odium qui

negligentiæ haberi debet pro possessore, quoniam liquet in facto per Sandrium non stetisse, sed fuisse impeditum à Vicario Generali Bononiæ, qui eidem iniunxit continuationem seruitij suæ Ecclesiæ S. Mariæ
22 Maioris, † cui proindè Sandrius obediendo cessit, nè propter inobedientiam, & futuram litem forsan caruisse vtroque, ex deductis per *gloss. in dicto canon. si quis verò, verb. vtrodeant. Garz. de benef. par. 11. cap. 5. num. 172. Rota decis. 189. num. 14. & 313. n. 11. coram Riccio.*

Atque ita responsum fuit, mandatum non esse exequendum, vtraque Parte informante.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Interamnen. Fideicommissi.

Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Quæstio illa sub distinctione resoluitur, quatenus dos constituta super bonis fideicõmissi, cẽseatur data tamquã libera, vel potius cũ onere eiusdẽ fideicõmissi, & omissa diuersitate assignationis vti quid vniuersale, vel particulare continentis, ad solã congruitatẽ & incongruitatem in hac decisione reducitur, vt nempe illa remaneat libera, & à quocumque fideicommisso dicatur exempta, secus verò aliter, quæ semper eidem fideicommisso debet remanere subiecta.

SVMMARIVM.

1 *Dos ex fideicommisso constituta transmittitur ad hæredes, nec amplius restituitur fideicommissariis.*

2 *Bona fideicommissi data in dotem, vti quid vniuersum, transeunt cum onere eiusdem fideicommissi, & numer. 5.*

3 *Maritus constituens sibi in dotem omnia sua bona, non potest ea alienata in illis contractum excipere.*

4 *Fideicommissum semper à dote reicitur vigore auth. res quæ C. Comm. de legatis, si non adsint bona libera.*

5 *Maritus si non fuit certioratus de onere fideicommissi, non potest eo casu pretendi, quod illi assignata sint bona cum onere eiusdem fideicommissi.*

6 *Bona fideicommissi ascendentis, qui tenebatur dotare, eo ipso, quod in dotem fuerunt tradita, exeunt ex fideicommisso, & ad illud amplius non redeunt.*

7 *Dos data super omnibus bonis fideicommissi, si excessiua dici posset, ad euitandum defectum præsumuntur data cum onere fideicommissi.*

8 *Dos congrua, quamuis assignata super vniuersis bonis fideicommissi ascendentis, adhuc tamen remanet libera, & immunis ab eodem onere fideicommissi.*

9 *Emin. D. CARDINALIS DE LVCA. AVDITOR etiam Sanctissimi D. N. Innocentij Papæ XI. semper fuit, & nunc amplius maximæ auctoritatis est.*

10 *Dos vnius sororis inæqualis doti alterius sororis, minus congrua iudicari debet, & num. seqq.*

11 *Trabem prius quis eiicere debet de oculo suo, antequam educat festucam de oculo alieno.*

12 *Æqualitas seruanda est in dote sororum, ne interueniant iurgia inter eas, & earum filios.*

13 *Congruitas dotis ex plurimis resultat, & quibus.*

14 *Bona fideicommissi, si data sunt in dotem, ab eo, qui eidem fideicommisso succedere debebat, eo magis præsumuntur data tamquam libera, non autem vti fideicommissaria.*

DECISIO LXI.

AGENTE Margharita contra hæredes Timotheæ Sororis, tanquam substituta ex fideicommisso Fului communis Patris, difficultas redacta est ad dotis qualitatem, an liberata sit à dicto fideicommisso, & ad quantitatem, an sit congrua, & liberam, & congruam esse responsum fuit 5. Decembris 1674. & hodiè visum est DD. standum esse in decisis.

Et quamuis quoad qualitatem liberationis à fideicommisso, aliquis putaret regulam generalem, quod dos ex fideicommisso
1 constituta transmittatur ad hæredes, † nec veniat restituenda fideicõmissario apud *Fusar. de substit. qu. 531. num. 90. & recentius decis. 12. & decis. 310. vtrobique num. 1. par. 15.* Limitari specialiter, quando dos de fideicommisso datur, vti quædam Vniuersitas patrimonij, & pro sua parte hæreditatis, ad distinctionem in certa quantitate, seu certis
2 bonis, † *Pezzi di Terra, e denari*, vt hic, *se le danno per parte del suo terzo dell'eredità paterna, e di Creseide sua Ana*, quia tũc bona transeunt cum sua causa, & onere fideicommissi *Rota decis. 271. num. 14. & 16. par. 9. & coram Dunoz. Iun. decis. 836. num. 19.*

Attamen aliud DD. dixerunt, & casum præsentem multum distare à casu *d. decis. 271. ad num. 14.* nam omisso, quod illa Victoria expressè conuenerat, quod per dotationem Bona non subtraherentur à dispositione fideicommissaria, vt præcedente *n. 12.* nihilominus constitutio eius dotis non fuit
3 facta ex fideicommisso † cum expressione certæ quantitatis, seu certorum bonorum, sed omnium, & quorumcumque bonorum ad se spectantium vniuersaliter plusquam ad *l. mulier bona omnia 72. ff. de iur. dot.* in præsenti casu verò fuerunt singulariter descripti, & specificati singuli fundi, *vn pezzo di detta Terra &c. vn'altro pezzo di Terra &c. vn'altro pezzo di Terra di scudi 200. &c.* atque ita non omnia bona, sed certa, & particularia per sua confinia, & valorem demonstrata,

quæ conficiebant tertiam partem totius hæreditatis.

Quid quod *d. l. mulier bona omnia*, loqui-
4 tur de ære alieno intrinseco, † & necessario, quod non potest facto mulieris auferri, non
5 autem de fideicommisso, † quod semper reijcitur, si non adsint alia bona libera pro dotatione fæminarum ex dispositione *auth. res quæ C. com. de legat. & §. cum proponeretur l. mulier 22. ff. ad Sen. cons. Trebell. Rot. dec. 55. numer. 31. & 32. par. 9. vbi numer. 34.* inquit locum fortè sibi vindicare illum textum,
6 quando † disponitur per viam vniuersitatis, & dantur in dotem generaliter omnia bona, non autem quando deuenitur ad dinumerationem specierum, prout in præsenti actum fuit, præsertim dum maritus tempo-
7 re contracti † matrimonij non fuit certioratus de fideicommisso sequitur *numer. 35. & decis. 150. num. 10. à vers. neque communis cum seqq.* Et verè quantum ad fideicommissum si bona data in dotem sunt debitum potius
8 patris fideicommittentis obligati dotare † filiam, hoc ipso, quod alienata sunt in causam dotis, exuunt causam fideicommissi, & exeunt ab illo, vndè mirabile foret, vt transirent cum sua obligatione legali pro dote filijs, & sic cum sua exemptione, & non contradicunt supradictæ *decis. 271. & 836.*

Imo in *decis. 271. à num. 4.* firmatur dotem congruè potuisse constitui de bonis li-
9 beris, † & ideo respondit bona transijsse cum suo onere fideicommissi, & æris alieni, de quo loquitur *d. l. mulier. bo. omnia*, & non fuisse locum subsidiariæ doti ex *d. auth. res quæ* super illo Auguzzani fideicōmisso cum cæteroquin priuilegium dotis non extanti-
10 bus bonis liberis indistinctè † locum habeat, siue bona fideicommissaria assignentur per modum vniuersitatis, siue per dinumerationem singulorum corporum, vel specierum, & si congrua sit dos, bona liberentur à fideicommisso, nisi expressè fuerit reseruatum *Rot. coram Royas decis. 163. numer. 18.*

Et altius, & amplius si dotis constitutio fiat generaliter de toto fideicommisso, seu de tota portione, quam dotans possidebat,
11 puta quia puella fideicommissaria † nubens, vel eius pater omnia bona in dotem viro dederit, alia non expresso, si bonorum quantitas est talis, quod si data essent libera, constituerent dotem excessiuam, isto casu ad excludendum delictum, desumendo voluntatem à potestate, dicendum est censeri eam datam cum vinculo fideicommissi, proindèque ad fideicommissum reuerti debere; itaut in effectu dos videatur constituta super illo vsufructu, seu iure vitalitio ad fideicommissi possessorem spectante, si verò congrua dos postulat omnia bona in
12 sorte, † & tunc censeri datam eo meliori, & pleniori titulo, quo poterant; & idcirco ad instar rei particularis semel extractæ, non reuertuntur, ita preclare destinguendo apud *R. P. D. de Luca Auditorem Sanctissimi D. N.*
13 *Innocentij XI.* magnæ semper Auctoritatis, & nunc maxime apud suum *tract. de dot. disc. 145. num. 102. à vers. aut tandem de dote constituenda lib. 6.* cum qua distinctione benè conciliantur *tot. decis. supradictæ*, & aliæ enumeratæ in illa Romana Casalis Auguzani *d. dec. 271. sub init. vers. ratio resolutionis fuit, & alias in dicta decis. 836.*

Hinc transeundo ad congruitatem dotis, res visa est expeditissima, quia iuxtà estimationem bonorum in partem Timotheæ
14 scut. 1500. circiter, † minor quam congrua est *Gratian. dec. March. 19. num. 38. cum alleg.* cum Margharita Actrix dotem dederit ex testibus examinatis scut. 3000. & male reprehendit Thimotheam sororem defunctam
15 de excessiuitate, nisi eijciat prius trabem de oculo suo, vt educat festucā de oculo sororis suæ admonitum Euangelij, & planè circa dotem inter sorores seruandam esse
16 æqualitatem, † quantum fieri potest ne sit locus iurgijs inter eas, & earum filias inquit *Fontan. de pact. nupt. claus. 3. glos. 5. par. 1. numer. 80. cum alijs*; Iterum placuerunt DD. argumenta precedentis decisionis ad congruitatem firmandam ex donatione facta à Patruo curatore ipso quoque substituto in
17 fideicommisso, † quod neglexit assignando Puellis neptibus bona tanquam libera. & quod ad ipsas pleno iure dominij, & pro-
18 prietatis spectent, † & ex approbatione Margharitæ ipsius, quæ soluit residuum dotis, quam nunc impugnat, & demum ex more Patriæ, & familiæ intra Summarium vberrimè demonstratum.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Pecuniaria.

Veneris 7. Maij 1677.

A R G V M E N T V M.

Procurator cedentis; & cessionarius simul quis erat, & exegerat creditum, quod ad cedentem spectabat, cum itaque quæreretur, cuius nomine exactio facta sit, ad mādatum procuræ visa est referri, quia & eodem mandato ille vsus erat, & sic etiam debitor eidem persoluerat, vndè limitatur conclusio. quod actus præsumatur potius gestus nomine proprio, quam alieno.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum procuræ cessionario factum ad exigendum, quando intelligatur ad exigendum proprio, & cessionario nomine, & num. seqq.*

2 *Cedens tenetur tradere nomen debitoris certum, ac etiam debitorem ipsum præstare.*

3 Ce-

3 *Cedens consignare tenetur cessionario instrumentum crediti cessi.*

4 *Cessionarius si etiam à cedente mandatum procuratorium susceperit ad exigendum, quatenus illius nomine exegisse dicatur, & num. anteced. & seqq.*

5 *Declaratio proprij iuris exclusiua resultat, ex facto facto cum relatione ad mandatum alterius.*

6 *Mandatum suscipiens ad exigendum, si deinde exigeret nomine proprio, falleret fidem mandantis.*

7 *Actus præsumitur factus in exequutionem præcedentis tractatus.*

8 *Procurator censetur exegisse procuratorio nomine, non autem proprio.*

DECISIO LXII.

RVRSVS visum est Dominis constare de credito Antonij, & Iuliani ex eorum mandato facto Comiti Marco Antonio ad exigendum à Ioanne Baptista libras 1209 $\frac{1}{3}$, vt in instrumento mandati 18. Maij 1644, & ex subsequuta manutentione de solutione facta à Ioanne Baptista eidem Comiti Marco Antonio, vti procuratori librarum 1563, enunciando dictum mandatum, & promittendo soluere residuum, vt in instrumento solutionis sexta Iunij sequentis.

Neque profuit Marco Antonio præcedens instrumentum vndecima Septembris 1647, in quo dicti Antonius, & Iulianus actores asseruerunt cum iuramento fuisse sibi cessum à Comite Marco Antonio mense Iulio præcedēte creditum scutorum trium millium contra Vincentium, & proinde creditum hoc librarum 1209 $\frac{1}{3}$. cessum à dictis actoribus contra Ioannem Baptistam fuisse datum insolutum, & incomputum pretij dicti crediti scutorū trium millium, quia residuum vsque ad summam scutorum trium millium receperat in pecunia numerata, vt in dicto instrumento, † ideoque quodcunque mandatum datum ab actoribus ad exigendum contra Ioannem Baptistam, intelligendum esse ad exigendum proprio, & cessionario nomine.

Domini etenim responderunt Comitem Marcum Antonium, cessum nomen † debitoris, nec debitorem quidem vmquam præstitisse contra *legem 4. ff. de hæreditate; vel actione vendita cum legibus sequentibus* vsque *ad legem si quasi* 17. *ff. eodem titulo*, vt notauit *Baldus in summa dicta legis quarta Olea de cessione iurium, & actionum quæstione tertia num. 384. titulo septimo*, nec minus instrumentum crediti † cessionarijs tradidisse, vt tenebatur *Angelus in dicta lege quarta* cum alijs per *Oleam quæstione prima numero tertio, & septimo eodem titulo septimo*.

Quid quid dum Comes Marcus Antonius ab vndecima Septembris 1647, quo cessit actoribus nomen Vincentij debitoris ad diem decimam octauam Maij sequentis, ipso suscepit mandatum ab actoribus cessionariis ad exigendum à Ioanne † Baptista, quod exequutum fuerit bona fide, stricto-

que modo cum relatione ad mandatum, relaxato, & descripto mandato in fine instrumenti exactionis, sibi vti procurator Antonij, & Iuliani, & Ioannes Baptista soluerit vti tali procuratori sexta Iunij sequentis, absque mentione quidem prioris instrumenti contractus, siue cessionis, † ex his resultat aperte proprij iuris exclusio, & declaratio proprij iuris exclusiua ex *Bartolo in §. item si procuratori lege sexta ff. de negotijs gestis numero quarto versiculo in casu Menoch. de præsumptionibus quæst. 49. numero primo, & secundo*, vbi & ratio, quia alias † qui sic mandatum suscepit deliqueret, fallendo fidem mandantis, & actus sequutus † præsumitur factus in exequutionem præcedentis tractatus *libro tertio*, & alias dixit *Rota decision. 260. numero decimo, & vndecimo*, prout regulariter, qui mandatum habet, † censetur exegisse vigore ipsius præcedentis mandati ex *Bartolo ad dictum §. Item si procuratori dicto numero quarto versiculo si verò non dixit procuratorio nomine Rota Ianuensis decisione 198. numero tertio, Rota coram Buratto decision. 321. numero primo, & decis. 869. numero tertio*.

Et ita altera tantum parte informante resolutum fuit.

Alia bina decisiones sunt in hac causa, altera sub die primo Iulij 1676. coram eodem Eminentissimo D. Cardinali Taia, quæ quia in præcedenti tomo fuit omissa, erit infra in Appendice, Altera sub die 27. Iunij 1681. coram R.P.D. Paulutio.

R. P. D. RONDININO.

Melcuitana Commendæ.

Veneris 7. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Non retardatur exequutio literis Apostolicis ex eo, quod illarum exequutor erat mixtus in procedendo, quia non ex inde fuit mixtus in exequendo, prout nec minus ex sententia alterius iudicis, cui sola cognitio iurispatronatus spectabat, quia præter quod illa non tangebat substantiam earundem literarū, quatenus etiam tangeret, remaneret nulla, & ideo eas vulnerare nō potuisset, imo sat erat rescriptū Signaturę cum clausula alteri, qui ad legitimam, quod viam exequutiuam præseruauerat.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolica vbi sunt iustificatæ, veniunt exequendæ.*

2 *Clausula* vocatis vocandis, amoto &c. & verificato &c. *faciunt exequutorem mixtum, & reddunt iudicium ordinarium.*

3 *Exequutor literarum Apostolicarum, stante legitime contradictore, & clausulis in literis appositis, tenetur assumere partes iudicis.*

4 *Exequutor Apostolicus licet fuerit mixtus in procedendo, non tamen mixtus est in exequendo.*

5 *Exequutio literarum Apostolicarum non retardatur, quamuis adsit legitimus contradictor, & exequutor fuerit mixtus in procedendo.*

6 *Processus exequutivus non impeditur ex sententijs in contrarium pronunciatis, & quando.*

7 *Sententia, qua non tangunt substantiam obligationis, vel literarum Apostolicarum non tollunt viam exequutivam.*

8 *Iudex, cui solum reservata est cognitio iurispatronatus, non potest exequi literas Apostolicas, quibus certus exequutor datus est.*

9 *Iudex, qui non potest concedere exequutionem, nec minus potest vulnerare viam exequutivam, & numer.* 11.

10 *Via exequutiva non vulneratur ex sententijs nullis, apparente nullitate ex eisdem actis.*

11 *Iudex carens iurisdictione, quoad exequutionem concedendam, ita nec illam denegare potest.*

12 *Via exequutiva remanet præservata per clausulam* alteri qui ad legitimam, *absque ulteriori cognitione super illius competentia.*

13 *Beneficium, seu Commenda si semper sunt habita pro patronalibus, talia semper iudicari debent.*

14 *de Familia aliquem esse dicitur, si tamquam talis legitimè præsentauit, & nemo comparcat, qui se magis proximiorem esse prætendat.*

15 *de Iurepatronatus beneficia, & bona ab extraneis detineri non possunt.*

16 *Status vltimus beneficij non attenditur, si fuerit litigiosus, & controuersus, & habeat probationem incontrarium.*

17 *Quasi possessio præsentandi non attenditur, quoties constat de statu contrario.*

18 *Causa proprietatis absorbet possessorium, & quando.*

DECISIO LXIII.

ADVERSVS Rotalem sententiam declarantem literas Apostolicas Equitis Riccij exequendas esse obtinuit Eques Minerbettus appellationis causam mihi committi cum clausula *Alteri, qui ad legitimam executionem procederet.* Ad cuius rescripti tenorem dubio proposito, ad legitimam executionem procedendum esse Domini responderunt.

Quatuor enim exceptiones, quæ in contrarium adducebantur nullatenus subsistere visæ sunt, ita vt iustificatis literis Apostolicis, † ad illarum executionem procedi debuerit ex vulgari conclusione desumpta ex litera textus *in cap. si Capitulo vbi Glosa, & scribentes de concess. Prab. in* 6.

Non itaque obstare visa est prior exceptio, quod literæ Apostolicæ Equitis Riccij continerent clausulam *Vocatis vocandis, Amoto quolibet illicito detentore, & verificato prius iurepatronatus*, † quæ faciunt executorem mixtum, reddantque Iudicium Ordinarium, itaut ab executoris sententia liceat appellare; ad quem effectum deducebatur etiam possessio Equitis Minerbetti, vna cum titulo reportato à V. Lingua Italiæ, ex qua possessione, & † tituli qualitate dicebatur effectus legitimus contradictor ad impediendum processum executiuum, † quia hæc omnia procedunt quoad ipsum iudicium, quod efficitur ordinatium, quoad processum illius, adeout tàm ex clausulis supradictis, quam ex legitimi contradictoris oppositione Executor literarum Apostolicarum debuerit assumere partes iudicis in procedendo, sed verificatis Iurepatronatus aliisque, citata, & audita parte, nihil obstant hæc omnia vlteriori legitimæ executioni, & sicut clausulæ illæ reddunt solum Executorem mixtum in procedendo, † non autem in exequendo, ità possessio vitiosa, & titulus illegitimus non efficiunt legitimum contradictorem † ad effectum impediendi executionem literarum Apostolicarum pro Equite Riccio præsentato iuxta distinctionem *Bartoli in l. fin. sub num.* 21. *vers. aut comparet aliquis C. de edict. Din. Adrian. Toll. Amayden. de stylo Datar. lib.* 1. *cap.* 5. *quæst.* 3. *num.* 57. *& seqq. Rota coram Coccin. decis.* 965. *num.* 5. *& 6 & decis.* 1313. *sub num.* 10. *& 11. & coram Bich. de. cis.* 275. *num.* 26. *& 27. & coram Card. Celsi decis.* 89. *num.* 10. *& in rec. par.* 1. *decis.* 558. *num.* 4. *& par.* 13. *decis.* 307. *num.* 15. *& 16. & par.* 14. *decis.* 509. *num.* 41. *cum aliis in Conchen. Beneficij* 1. *Decembris* 1671. §. *finali coram me.*

Neque processum executiuum impediùt duæ sententiæ latæ à Magno Magistro, & Consilio Melcuitano, quia stante in literis clausula *Verificato priùs Iurepatronatus* † ex qua non verificatione sententiæ emanarùt, non idcò amittitur via executiua, cùm non tangatur literarum substantia, † Iudexque appellationis agnoscens illas verificatas exequi potest iuxta celebrem decisionem in *Asturicen. Archidiaconatus* 9. *Nouembris* 1602. *coram Lancellotto apud Marchesanum de commiss. par.* 1. *cap.* 1. *decis.* 45. *nu.* 9. *pag.* 376. *quam sequuntur, & comprobant Ridolphin praxi par.* 2. *cap.* 8. *num.* 78. *Reuerendissimus Cauen. de execut. liter. Apostolic. par.* 1. *cap.* 7. *sub numer.* 157. *Rota coram Cavaler. decis.* 11. *sub num.* 5. *& 6. & coram Bich. decis.* 388. *num.* 35. *& 36. & decis.* 664. *num.* 3. *& coram Arguell. decis.* 110. *n.* 3. *repetit in rec. par.* 10 *decis.* 357. *& in rec. par.* 14. *decis.* 509. *num.* 41. *& in Casalen. Beneficij* 1. *Aprilis* 1675. *in principio coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Præsertim quia quemadmodum magnus Magister demandare non poterat executioni literas Apostolicas † in quibus datus fuerat certus executor bo. me. Leo Verospius huius Tribunalis Auditor, reseruata sola verificatione Iurispatronatus coram eodem magno Magistro, † ità pariter easdem vulnerare non valebat deficiente iurisdictionis gladio ad infligendum vulnus necessario, qua stante nullitate ob defectum iurisdictionis ex ijsdem actis citra vlteriorem disputationem apparente, † via executiua vulnerata non dicitur ex ratione textus *in l.* 4. §. *condemnatus ff. de re iudic. quam in his terminis deduxerunt Grat. discept.* 531. *num.* 69. *Zacch. ad Gallef. de oblig. Cam. quæst.* 17. *numer.* 35. *& seqq.*

Rota

Rota pell cuelen Zacch. decis. 106. *ex num.* 1. *& coram Buratto decis.* 94. *num.* 5. *& ibi Adden. litera D. et in rec. pas.* 6. *decis.* 302. *num.* 6. *et in Ancitana dotis* 3. *Aprilis* 1669. §. *et nihil coram R. P. D. meo Vicecomite*, & ob iustum de-
11 cium iurisdictionis † quoad exequendas literas Apostolicas in *Nullius*, *seù Taurinen. Prioratus* 5. *Decembris* 1667. *in fine*, *et* 4. *Iunij* 1668. §. *patens iuxta principio coram Eminentiss. meo Carpineo Vrbis Vicario*.

Quæ omnia agnouit Signatura Gratiæ, à quâ cum fuerit commissa causa cum clau-
12 sula *Alteri qui ad legitimam executionem* † *procedat*, dicitur præseruata per Principem via executiua citra vlteriorem disputationem super illius competentia *Rota coram Seraph. decis.* 357. *num.* 5. *et* 6.

Neque secunda exceptio aduersus existentiam iurispatronatus resistere visa fuit, quia de illo constat ex vtroque instrumento tàm fundationis, quàm redorationis, & ex successiuis præsentationibus ferè per duo integra secula, in quibus etsi admixtæ fuerint quandoque fœminæ, sed numquam extranei, æquè tamen vrgent contra Religionem, quæ numquam prætendit libertatem
13 ante vltimam vacationem, † cùm semper Commenda agnita fuerit Patronalis, siue fœminæ, siuè quis alius præsentauerit, vt latè probant decisiones huius causæ, quarum solidissima fundamenta latissimè comprobata, iterum Dominis placuerunt vt in *decisionibus* 27. *Martij* 1675 *et* 20. *Aprilis* 1676. *coram R. P. D. meo Bourlemont*.

Non itidem tertia exceptio subsistere videbatur, quia pertinentia iurispatronatus fauore præsentantium plenè insurgit ex præsentatione facta in penultima vacatione ab ipsomet Vincentio, qui Equitem Roccium presentauit, & in ante penultima à Petro Gentile eius Patre, quæ ambæ præsentationes fuerunt effectum sortitæ, atque ex instrumento redotationis, quod dùm post extinctam lineam Benedicti non vocat descendentes ex certa persona, sed antiquio-
14 rem de familia † sufficit ad probationem pertinentiæ Vincentium præsentantem esse de familia, & non concurrere alium qui
15 prætendat se esse seniorem, † ne interim extranei bona patronalia detineant iuxta praxim de qua *Surd. cons.* 359. *num.* 15. *& seqq. Rota coram Durano decis.* 448. *numer.* 10. *et coram Royas decis.* 174. *numer.* 5. *et in Mediolanen. fideicommissi* 9. *Maij* 1672. §. *licèt enim coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Denique quoad quartam, & vltimam exceptionem deductam ex vltimo statu vigore prouisionis istius Commendæ, quam V. Lingua Italiæ fecit in persona Equitis Bondelmontis, dicebant Domini attendendam
16 non esse, † cùm vltimus status fuerit controuersus, & litigiosus, & veluti habens contra se clara instrumenta fundationis, & redotationis, & liquidum statum antecedentem contrarium respectu qualitatis patro-
17 nalis † non valet adduci pro sustinenda præsentationis controuersa vigore quasi possessionis, quæ in beneficialibus attendi solet
18 quia † constito de proprietate fauore Patronorum, cessat effectus quasi possessionis, quam absorbet causa proprietatis, vt declarant scribentes in *cap. consultationibus vbi Abbas numero nono*, *& in cap. ex literis*, *vbi Butrius numero octauo*, *& Abbas numero octauo*, *& nono de iure patronatus*, *Decius consilio* 127. *sub num. primo*, *& cons.* 149. *num.* 2. *Lambertinus de Iure patronatus lib.* 2. *parte prima quæst.* 3. *articulo* 6. *num.* 4. *& 5*, *& articulo* 9. *num.* 2. *Mascottus variar. resolutionum lib.* 1. *cap.* 15. *numer.* 66. *Addentes ad Gregorium XV. decis.* 77. *num.* 12. *& est celebris decisio Pensa* 1630. *cum aliis in Bononien. Iuris patronatus* 3. *Iunij* 1672. §. *finali coram me*, *& in Maioricen. Beneficij* 11. *Ianuarij proximè præteriti ex* §. *verum quacumque coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Senogallien. Vsusfructus.

Veneris 7. *Maij* 1677.

ARGVMENTVM.

Manutentio renuncianti conceditur, quia de illius possessione ex ipsa renunciatione constabat, qua per non adimplementum resoluta, similiter resolucbatur possessio, illius vigore concessa, cui nec obstare visa est instantia super immissione facta, quia hæc respicere poterat proprietatem, non autem possessorium.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio supponit præcedentem possessionem in renunciante, amplia, vt num. sequen.*
2 *Clausula* constituti *probat possessionem constituentis, tam contra constituentes, quam contra habentes causam ab eis.*
3 *Renunciatio facta cum pacto resolutiuo, in casu non implementi resolutur, si ex parte renunciatarij adimpletum non fuit.*
4 *Possessio translata vigore donationis, seu renunciationis resoluta, & ipsam quoque resolui necessarium est.*
5 *Manutentio datur aduersus renunciationem resolutam ex pacto reuersiuo in casum non adimplementi.*
6 *Pactum resolutiuum inficit titulum, & possessionem, & sup. à num.* 3.
7 *Immissionem petens licet fateatur se non possidere, hac tamen instantia non præiudicat si respicit proprietatem, non autem possessorium.*
8 *ex Diuersis non fit illatio.*
9 *Præceptum testatoris administrandi bona potest adimpleri per alios.*
10 *Insufficientia personalis nã impedit, quin per alios opus iniunctum adimplere possimus, & ut autem.*

DE-

DECISIO LXIV.

ROTA censuit, manutenendam esse Laurniam in possessione, seu quasi vsusfructus hæreditatis, de qua agitur, quia de eius possessione satis constat ex renunciatione eiusdem vsusfructus per eam facta
1 fauore Victoriæ, & Dominicæ † filiarum, quæ renunciatio supponit præcedentem possessionem in renunciante, ad *textum in l. manumissiones ff. de iust. & iur.* benè *Rota coram Gregor. decis.* 458. *numer.* 2. accedente præsertim clausula Constituti apposita in ipsamet renunciatione ad fauorem earum-
2 dem filiarum, † quæ probat possessionem constituentis, tam contra Constitutarias, quàm contra habentes causam ab eis, *l. quod nemo ff. de acquir. possess. Posth. de manut. obser-nat.* 20. *numer.* 4. *in fine, & numer.* 5. *Rota decis.* 412. *num.* 3. *par.* 4. *recent.* & alibi passim.

Non obest dicta renunciatio, quia, cum facta appareat cum pacto resolutiuo, casu quo renuncianti non præstarentur per renunciatarias alimenta, & adimplerentur alia
3 promissa *Summario num.* 4. † vtique per non adimplementum promissorum, ex parte Petri Iacobi filij, & successoris Victoriæ vnius ex dictis renunciatariis, de quo constat *Summario num.* 5. iuxta eamdem conuentionem
4 resoluta remanserunt renunciatio, † & possessio illius vigore translata, vt in his terminis *Grat. cons.* 50. *numer.* 53. *lib.* 1. *Thomat. decis.* 35. *numer.* 58. 63. *& seq.* Ac propterea competit Laurniæ dimittenti manutentio
5 in eius † possessione vtendi, & fruendi, perinde ac si nunquam fuisset dimissa, secun-
6 dum † naturam pacti resolutiui, ad tradita in his terminis per *Gratian. discept.* 307. *numer.* 3. & 4. *Magon. decis. Flor.* 49. *num.* 1. & *seq.* & plenè per *Rotam in Romana rescissionis contractus* 22. *Iunij* 1672. §. *regula enim, coram bonæ memoriæ Priolo, & in Albanen. donationis* 3. *Martij* 1673. §. *cum igitur, coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Minùs releuat, quod Laurinia insteterit in partibus pro immissione ad bona, quorum vsusfructus controuertitur, & sic fassa fue-
7 rit, se non possidere, † quia talis instantia respicit proprietatem, non autem vsumfructum eorundem bonorum, ad quæ Laurinia ex alio capite prætendit ius habere, ideoque
8 ex diuersis † non fit illatio, ad *vulg. tex. in l. Papinianus ff. de minor.*

Denique nihil facit, quod Laurinia dimiserit vsumfructum, ex quo ipsa iam Senio confecta non poterat amplius administrare,
9 iuxta onus illi iniunctum à testatore, † quia, cum non prohibeatur, per alias partes ad id
10 necessarias supplere, † insufficientia personalis ei non obest, vt aliàs respondit *Rota in Romana pecuniaria primæ Aprilis* 1672. §. *neque obstat, coram bo. mem. Priolo.*

Et ità, omissis aliis per informantes hinc inde lato calamo deductis, quæ vti respicientia petitorium, ad illud remissa fuerunt, Vtraque parte informante resolutum fuit &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Lunæ 10. *Maij* 1677.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur obligatio mulieris ex quo debitapro causa adhuc effectu enunciata, expressa sunt, sine die, nomine creditoris, & notarij rogati, sed quia hęc omissio succedere potuit culpa Notarij stipulãtis; fuit proinde reiecta, & pro validitate obligationis decisum, tum quia, & iudex potuit se de illis præcedenter informare, tum etiam quia aliquibus verificatis ex eis, idem erat præsumendum de alijs. Rursus plura etiam de releuatione indemnitatis, probatione versionis, de bona, vel mala fide in eadem decisione adducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Debita in instrumento enunciata, sine die, & anno, Notario rogato, & nomine debitoris quatenus sufficiant pro causa obligationis mulieris, & numer. seqq.*

2 *Iudex si in instrumento expressit habuisse causæ cognitionem, & debitam sumpsisse informationem, pro illius decreto præsumitur.*

3 *Omissio diei, nominis creditoris, & Notarij rogati facta negligentia Notarij ascribitur, qui pro maiori sollicitudine eam distulit in aliud tempus describere.*

4 *Iudex potuit antecedenter certiorari de debitis pro causa obligationis mulieris, sine die, anno, & Notario in instrumento expressis, & num.* 61 *cum seqq.*

5 *Obligatio à muliere contracta pro extinguendis debitis, quatenus subsistineatur si in instrumento non fuerit notatus dies, annus, & Notarius rogatus.*

7 *Falsitas causæ obligationis mulieris aliunde iustificari debet, quam ex omissione diei, & Notarij de illa rogati.*

8 *Causa obligationis mulieris indefinitè, & vagè enunciata, non sufficit, quia iudex in illa nullam cognitionem adhibere potuit.*

9 *ex Debitis pro causa in obligatione mulieris enunciatis, sine die, & anno si aliqua iustificentur, ex eis etiam de alijs dicitur aliunde constare.*

10 *Causam principalem obligationis mulieris sufficit esse veram, vt contractus, & illius obligatio subsistineatur.*

11 *Mulieris obligatio pro viro quando sine spe relevationis facta dicatur, vel subsistineatur, & numer. seqq.*

12 *Relevatio obligationis mulieris facta pro viro, non est necessaria in bonis extra dotalibus.*

13 *Relevare debitorem non posse suum fideiussorem*

non probatur ex narratiua instrumenti, illum esse debitis oneratum, & non habere pecunias pro ijs soluendis.

14 *Decoctus non dicitur quicumque caret pecunia, imponit censum, vel aliud debitum contrahit.*

15 *Vxor non tenetur ad solutionem debitorum sui viri, & si pro illis se obligat, eius obligatio dicitur voluntaria.*

16 *Versio in causam expressam probanda non est in obligatione voluntaria, secus autem in necessaria.*

17 *Emptor, & possessor si ex acquisitione census non potuit facere fructus suos, non ideo impeditur illos ratione dominij acquirere potuisse.*

18 *Fides mala, quæ oritur ex introductione litis, procedit vbi quis in illa succubuit, secus verò si ab ea victoriam reportauit, & num. seqq.*

19 *Fides bona resultat ex decisionibus, et sententijs in causa obtentis, ex quibus etiam excluditur mala.*

20 *ad Damnum referri non debent ea, ex quibus quis commodum reportare debuisset, et sperat.*

DECISIO LXV.

RATIONES, & motiua aliàs reiecta in decisione coram me edita *die prima * Iulij anni præteriti* inculcabant hodie informantes pro Confraternitate Sanctissimi Corporis Christi in Ecclesia S. Mariæ in Via ad obtinendam immissionem in possessionem Domus retentæ per Patres Congregationis Oratorij; sed sicuti insufficientia tunc apparuerunt pro infirmatione præcedentis Rotalis sententiæ, ita etiam minus valida hodie existimarunt Domini pro recessu ab eadem decisione, quam ideò confirmarunt.

Subsistit enim fundamentum, quod pro censu ab Hortensia imposito super domo controuersa, & vendito ad fauorem Marij Accoramboni, competat retentio Patribus Congregationis hæredibus dicti Marij, non obstantibus nullitatibus contrà eundem censum oppositis; Insubsistens enim est prima ex eo elicita, quod dum in instrumento impositionis apparent enunciata plura debita † absque relatione diei, anni, & Notarij rogati, & nominis creditoris, dici nequit, quod Iudex interponens Decretum, de iisdem debitis habuerit plenam, & exactam informationem qualis requiritur, ad hoc, vt substineri possit obligatio mulieris sub hac expressa causa contracta; † nam cùm adsit asserno Iudicis testantis in interpositione Decreti se adhibuisse super omnibus in instrumento contentis legitimam informationem, & causæ cognitionem, pro eo præsumitur, ita quod contrarium alleganti incumbat onus id concludenter probandi, *Pic. ad Statut Vrb. glos. 21. numer. 24. Surd. cons. 39. numer. 7. et seqq. Rot. post Pacific. de Saluian. decis. 227. numer. 1. et 2. in recent. decis. 314. numer. 2. par. 2. recent. et decis. 33. numer. 1. et 2. par. 4. tom. 2.*

Talis autem probatio non resultat ex di-

ctà omissione dici, anni, & Notarij, ac nominis creditoris in quibusdam ex partitis
3 descriptis in instrumento census, † quia ista omissio concludit quidem negligentiam Notarij, qui pro maiori sollicitudine distulere potuit suppletionem dictorum defectuũ ad commodius otium, non autem incu-
4 riam, & mendacium Iudicis, † qui potuit antecedenter eadem debita separatim considerare, & rimari, vt respondet *decisio R. P. D. mei Rondinini 4. Martij 1675. §. tum quia.*

Hoc posito non obstant decisiones allegatæ pro Confraternitate ad comprobandam conclusionem, † quod obligatio à mu-
5 liere contracta pro extinguendis debitis, non substineatur, nisi reperiatur adnotatus dies
6 mensis, & Notarius rogatus, † eo quia tunc dici non possit, quod Iudex de tali causa fuerit legitimè informatus, nam nulla ex eis applicatur casui nostro. Aliquæ enim pro-
7 cedunt, quando falsitas causæ † verificatur etiam ex aliis probationibus, quàm ex dictis omissionibus, qualis est *decis. 540. coram Merlin.* vt apparet ex *num. 2. in fine, et num. 14. ad med. et decis. 255. par. 12. recent. vt ex numer. 21. et seqq. et decisio in Romana rescissionis transactionis 16. Ianuarij 1671. coram R. P. D. meo Calatasu, vt in §. agitur enim ad med.* Et
8 aliæ quando debita fuerunt tantum indefinitè, & vagè enunciata, † in quibus ideo nulla cognitio Iudicis præcedere potuit, vt est *d. decis.* mox allegata in *Romana rescissionis transactionis, & alia in Romana census 20. Iunij 1672. coram R. P. D. meo Vicecomite, vt in §. toto igitur.*

In casu autem nostro vltra, quod duo ex
9 debitis enunciatis sine die, & anno, † iustificantur in Summario Patrum dato in præterita Positione die 1. Iulij 1676. coram me adeo, quod potius constet aliunde de veritate causæ enunciatæ, satis est, quod debita expressa ascendant ad summam scutorum
10 mille, pro qua census impositus † fuit, quamobrem dum vera existit causa principalis, super qua decretum Iudicis interpositum est cõtractus quoque substinetur iuxta doctrinam *Castrens. Pic. & aliorum de quibus in decis. R. P. D. mei Rondinini §. neque Dominos.*

Minoris momenti est secunda nullitas contractus resultans ex damno irreparabili, quod passa fuit mulier ex obligatione facta
11 pro viro sine spe releuationis, † præmisso enim, quod agitur de bonis extradotalibus
12 in † quibus releuatio non est necessaria, *Martin. Andr. decis. 79. numer. 4. vers. non obstat Rot. decis. 775. num. 5. par. 2. recent.* cum aliis allegatis in *decis. R. P. D. Rondinini §. vel quando*, adhuc impotentia viri ad releuan-
13 dum † non iustificatur ex narratiua facta in instrumento census, quod ipse reperiretur multis debitis grauatus, ad quæ soluenda nec habebat pecunias, neque modum congerendi, & soluendi ex hoc enim non excluditur quin habere posset stabilia, & alia bona longè superantia quantitatem debitorum.

rum, quæ tamen non posset, vel nollet tunc vendere, alias si esset verum, quod qui ca-
14 ret pecunia esset decoctus, † quicumque imponit censum, vel aliud debitum contrahit pro habendis pecuniis diceretur talis, & tamen contrarium patet ad sensum.

Nec releuat, quod non doceatur de versione pecuniæ in causam expressam, & pro qua contracta fuit obligatio, deferendo enim responsionem ex distinctione ab informantibus pro Confraternitate adducta, dicebant DD. quod cum census fuerit per Hortensiam impositus pro soluendis debitis maniti ad quorum solutionem nullo iu-
15 re tenetur vxor, † talis obligatio dicitur voluntaria, in qua dicta versio probanda
16 non est, † licèt secus sit in obligatione contracta ex causa necessaria, vt ex doctrina *Innoc. in cap. 1. num. 2. vers. cum vel forte de deposit.* communiter sequuta à Canonistis declarat *Rot. post Cene. de constib. decis. 29. nu. 1. coram Pen. decis. 778. numer. 7. & coram Merlino decis. 219. numer. 13.* vbi plures cumulantur.

Demum non aduersatur, quod Accorambonus auctor Patrum, & creditor census per acquisitionem fundi censiti extinxerit censum, & debeat computare in sortem fructus omnes exinde perceptos. Admissa enim responsione decisionis, quæ reuidetur *in §. fin.* quod, scilicet, Accorambonus fe-
17 cerit fructus suos non ratione census † sed ratione dominii acquisiti ex titulo emptionis eiusdem domus, & quod semper remanserit creditor sortis principalis, incongrua visa fuit replicatio hodie adducta, quod computare debeat in sortem saltem fructus perceptos à die, quo per contestationem litis factam à Confraternitate pro immissione super hac domo, constitutus fuit in mala
18 fide. † Hoc enim tunc locum habere posset, si Accorambonus, vel Patres ab eo causam habentes in eadem lite succubuissent, secus autem, dum hodie idem Patres possessores obtinuerunt sententiam, & binas decisiones pro exclusione immissionis pe-
19 titæ, † sicuti enim ex his excluditur allegata mala fides, *Rot. coram sa. me. Gregor. XV. decis. 467. numer. 1. & coram Bich. decis. 307. numer. 23. & in recent. decis. 285. num. 1. par. 2.* ita sequitur, quod Patres reportare non de-
20 beant hoc damnum ex victoria causæ, † ex qua commodum sperant contra regulam *text. in l. quod fauore C. de legib.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in alio præcedenti tomo secundo parte 18. vbi est in ordine 778.

R. P. D. RONDININO.

Romana Casalis veteris.

Lunæ 10. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Generatio emphyteusis à quibus personis sumere debeat initium, in hac decisione declaratur, ibique firmatur illius principium desumendum esse à filiis, non autem à nepotibus, quia sic in capitulis partes expressè conuenerant, quamuis ex instrumento postea celebrato contrarium forsan appareret, tum quia & magis sunt attendenda capitula, quam instrumentum, tum etiam quia aliter illud interpretando quatuor essent generationes, non tres, quas solas fuerant inter partes conuentæ, tum & tertiò, quia sic ab Executore Apostolico declaratum erat.

SVMMARIVM.

1 *Verba*, cominciando, *apposita in concessione emphyteusis ad tertiam generationem concessam quibus personis initium sumere debeant*.
2 *Relatio & determinatio ad proximiora, & præcedentia fieri debet*.
3 *Sententia Executoris Apostolici declarat, quomodo emphyteusis regulanda sit*.
4 *Concessio non potest intelligi diuerso modo ab eo, quo declarata est à Iudice, pro illius confirmatione deputato*.
5 *Generatio emphyteusis incipere debet à filiis, quoties incipiendo à nepotibus, non ad tertiam, sed quartam generationem facta foret*.
6 *Emphyteusis Ecclesiastica vltrà ad tertiam generationem concedi potest*.
8 *Femina dicitur principium linea feminina, quod etiam attenditur in materia emphyteutica*.
9 *Capitula potiùs confecta à partibus, quàm instrumentum à Notario extensum attendenda sint, & quando &c. seq.*
10 *Verba* capitulorum, *quod super illis fiat instrumentum*, senza mutar parola sostantiale, *quid importent, & operentur - & n. seq.*
11 *Substantialia immutari dicuntur, vbi in instrumento superadditur persona, quæ non erat comprehensa in capitulis*.
12 *Forma stipulationis seruanda est, qualiscumque fuerit contractus*.
13 *Femina in concessione emphyteusis, vel locationis si non excludantur ex natura contractus, saltem remanent exclusæ in vim pacti*.
15 *Sententia sublata, cessant omnia ad ipsam consequutiua*.
15 *non Entis nulla sunt qualitates*.

DECISIO LXVI.

CASALE vetus nuncupatum, quod anno 1575. Abbas, & Canonici Regulares S. Petri in Vincula Ioannis Baptistæ de Vido-

Victoriis ad tertiam generationem masculinam concesserant, illa in Marco Antonio Victorio deficiente, Principissa Diana eius Soror, & hæres detinuit, inter quam, & Regulares, qui ob concessionem finitam Casalis deuolutionem prætendebant, ad illorum fauorem anno 1651. prodijt decisio, cui Principissa acquieuit, Casale dimittens, vt in *rec.par.11.dec.302.*

Cum autem clar.mem. Cardinalis Robertus ex Victoria filia, dicti Ioannis Baptistæ pronepos, eiusque frater se vocatos esse prætenderent, succubuerunt prævijs duabus decisionibus 34. & 402.par.12. rec. à quibus quamuis recessum fuerit 18. Maij 1671. 15. Ianuarij, & 18. Martij 1672. coram Reuerendissimo D.meo Albergato Decano, cum subsequuta Rotali sententia, illam tamen infirmandam esse, Causa maturè ab omnibus Dominis in secunda eius propositione perpensa, responsum fuit.

Distinctè hodie consideratis singulis pactis concessionis emphyteuticæ, alijsque consequentibus, vt infra, dicebant Domini non solum in principio Capitulorum istius conuentionis emphyteuticæ concessionem fieri Ioanni Baptistæ *à terza generatione mascolina legitima, e naturale, cominciando da tutti i suoi figli nati, e da nascere;* sed in omnibus pactis tam soluendi Canonis, seu annuæ pensionis, quàm soluendi laudemij, benè vtendi, non alienandi, & caducitatis ob non solutum Canonem semper considerari Ioannem Baptistam tamquam eum, cui principaliter facta fuit concessio, & non tamquam eum, qui simpliciter stipulatus fuerit, concessionem à filijs inchoandam; adeout non tam ex mente contrahentium, quàm ex natura verborum clarissima sit expressio, quod ad generationem immediatè præcedentem referatur illud gerundium, † *cominciando da tutti i suoi figliuoli:* non autem ad concessionem ab initio factam, in qua Io: Baptista Pater stipulator cõprehensus quoq; fuerat ex regula, † vt ad proximiora fiat relatio, & præcedentium determinatio, *Textus in l. vim facit ff.de vi, & vi armata. Decian.consil.64. num.29. vol.2. Riminald. Iun. consil. 491. n. 26. Modern.Lucen.consultat. 18.n.28. Rota corã Bich.dec.19.n.13.& rec.par. 12.d.34.n.9.& seqq.*

Comprobatur hoc idem ex verbis supplicationis porrectæ pro Beneplacito Apostolico impetrando, necnon etiam ex verbis sententiæ executoris eiusdem Beneplaciti, quæ pariter clarè loquuntur, quod concessio deberet incipere à Io.Baptista, † & à filijs ais generatio, adeout non liceat concessionem intelligere † diuerso modo ab eo, quo confirmatur per Iudicem à Sede Apostolica deputatum, ex congestis in proposito per *Altograd.cons.22.num.2.vol.1. R. P. D. de Luca de Emphyteu. discurs. 14. sub num. 5. & 6. Rota coram. Seraph.dec.268.& in rec. par.12. dictâ dec.34.num.47.& 48.*

Rursùs considerabant Domini huic intellectui ius assistere, ex quo si generatio in-
5 ciperet deberet à nepotibus † Io. Baptistæ, non autem à filijs, vt innuit instrumentum, sequeretur, quod concessio esset ad quar-
6 tam generationem † contra dispositionem *Textus in §. Emphyteusim. Auth. de non alienan. aut permutan.* cuius dispositio à Iure Canonico approbata fuit, vt latè examinato articulo dixit *Pappon.conf.86. num.3. & seqq. Rota coram Merlin.decis.420. ex num.9. & coram Coccin.decis.2194.num.5. & 6. & decis.2264.num.3. & seqq. repetit. in rec.par.8.dec.19.*

Neque subsistit in facto, quod Io. Baptista soluerit de proprio scuta mille Francisco Porcario, à quo Casale redemerit, cum illa sint ea, quæ soluere debebat Monasterio pro ingressu, vt in Capitulis. Item, *oltre la detta annuale pensione, debbe pagare al Monaste-*
7 *ro per entratura scudi mille:* † Et sic pecuniæ illæ erant propriæ ipsius Ecclesiæ, cui soluuntur pro ingressu, ad *Text.in l.prima, vbi Bartol. & alij C.de iur. emphyteut. Ferrett. consil.81.num.3. Afflict.decis.72. sub numer.1. & 4.* cum alijs per *Fulgin. de iur. emphyt. in præludio qu.16.per totam.*

Si itaque concessio incepit in Io. Baptista Victorio, qui stipulatus est, & generatio masculina, pro qua emphyteusis concessa fuit initium sumpsit ab illius filijs, clarum est Cardinalem Robertum in ea non contineri tamquam descendentẽ à Victoria filia d. Io. Baptistæ, mediante persona Octauij proprij Patris, & respectiuè filij prædictæ Victoriæ, in qua inchoata fuit linea fœmi-
8 nina, cuius fœmina est principium, † vt in his terminis est singularis doctrina *Castren.in l.maritus 21.num.5. C.de procurat. & cons. 190. nu.4. par.2.Clar.in §. emphyteusis quæst.36. vers. sed si emphyteusis, Grat. discept.295. nu.3. Mantic.de tacit. & ambig.conuention. lib. 22. tit. 16. num.23. Rota coram Bich.decis.493. num. 6. & seqq.& coram Cardin.Celso dec.341.num.7.& in decisionibus huius Causæ in rec. par.11.dec.312. & par.12.dec.34 & 402.*

Non obstat, quod qualitas masculinitatis non fuerit requisita in subsequenti instrumento, in quo potuerit declarari ambiguitas concessionis factæ in capitulis, quia in claris non est opus alia declaratione, ita vt seclusa dubitatione, quam non putarunt Domini adesse in hoc casu, quoad controuersa capitula, istis potiùs standum est, tan-
9 quam factis ab ipsis partibus, † quam Instrumento, quod fit à Notario, iuxta doctrinam *Bartoli in l. Sempronius Proculo num.3. ff.de legat. secundo, Surd.decis.71.num.4.& seqq. Rota coram Penia decis.1237.num.18. & coram Eminentiss. Ottobono decis.99. num.33. & in recent. par.12.d.dec.34.num.29.& 30.*

Euidenter autem in hoc casu, cum præcedenter in capitulis dictum fuerit esse stipulandum Instrumentum: *senza mutar pa-*
10 *rola sostantiale;* † quod certè non esset, si includerentur fœminæ, & ab eis descendentes, quia mutaretur substantia concessionis pro generatione masculina conceptæ, quæ
11 mutatio est circa substantialia, † cum adducun-

dantur personæ prius non comprehensæ, vt post alios Moderni Patauin. de rebus Eccles. non alienandis quæst. 15. n. 28. Rot. rec. par. 3. dec. 39. n. 54. par. 10. dec. 16. n. 12.

Quæ omnia procedunt etiamsi contractus ille emphyteosis propriè dici non posset, sed potius locationis, quia in vtroque casu est seruanda forma stipulationis pro
12 generatione masculina, † & fœminæ cum suis descendentibus semper excluduntur, si non ex natura contractus saltem in vim pacti, Glos. in § emphyteusis tit. 28. num. 2. Rota coram Buratto in Orthobona dec. 40. num. 2. & 3. & in rec. par. 1. dec. 312. n. 14. & 15. & par. 12. t. dec. 34. n. 61. & 62.

His positis, superflua remansit resolutio alterius dubij super fructibus perceptis, ad quos damnati fuerant Canonici Regulares in sententia Reuerendissimi Decani, quia
13 sententia sublata, † cessant omnia ad ipsam
14 consequentia, cum non enim † nullæ sint qualitates, ex regula Text. in l. eius qui in Prouincia vers. quoniam ff. si cert. pet. & in l. 4. § condemnatum ff. de re iudic. cum concord.

Et ita, vtraque Parte audita resolutum fuit.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 14. Martij 1678. coram eodem R. P. D. Rondinino, quæ infra suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Auenionen. Donationis.

Lunæ 10. Maij 1677.

A R G V M E N T V M.

De intellectu Cautelæ Angeli in hac decisione tractatur, vnde illa processerit, & quatenus, ac quomodo ea practicari debeat; Rursus de reintegratione bonorum fideicommissi, de exceptione retentionis à tertio possessore opposita, & demum quatenus ille verè tertius dici possit, vel non.

S V M M A R I V M.

1 *Cautela Angeli exponitur à Ridolphino in sua praxi.*

2 *Cautela Angeli deducta fuit ex textu* in l. à Diuo Pio ff. de re iudicata.

3 *Tertius timens executionem contra alium super suis bonis faciendam, quomodo protestari debeat, & num. seqq.*

4 *Summaria cognitio adhiberi debet super possessione, vel pertinentia rei ad tertium spectante, in materia Cautela Angeli. & num. 3.*

5 *Reintegratio fideicommissi, secluso dolo, nullam habet hypothecam.*

6 *Dolus probari debet, quia de iure non præsumitur.*

7 *Retentionis ad effectum, an sit necessaria hypotheca. & num. seqq.*

8 *Possessor excipiens de retentione aduersus creditores chirographarios non indiget hypotheca, quidquid sit, quoad alios.*

9 *Retentio cessat, cessante prælatione creditoris.*

10 *Tertius possessor dicitur ille, contra quem nullus adducitur actus, qui concludat illum esse hæredem.*

11 *Cautela Angeli, si quis allegat post factam executionem, altioris probationis onere grauatur.*

12 *Statutum* Auenionen. rubr. 9. lib. 2. *præbens viam executiuam contra tertios, qualiter procedat.*

D E C I S I O LXVII.

EX facto denuò pleniori explicatione repetito, Diana desiderans Templum Collegij Societatis Iesu Auenionis, cuius Fundator fuerat Henricus Frater, finiri, maturè donauit inter viuos eidem Collegio scuta 1500. solidorum quinquaginta soluend. biennio post mortem, atque ita promisit Donatrix per scripturam de eius mandato scriptam à Notario, & ab ipsa vna cum tribus alijs testibus subscriptam 26. Septembris 1634. cum recognitione propriæ subscriptionis ipsa die, & aliorum subscribentium coram eodem Notario rogato suo publico officio fungente, & pro quibus opus esset stipulante in calce eiusdemmet scripturæ donationis apud procuratores Collegij, cuius transumptum de manu d. procuratoris productum fuit in publicis actis.

Moriens Donatrix anno 1646. reliquit hæredem Henricum filium, cui substituit Dominicum ex eo nepotem; qui hæreditate Patris, & Auiæ non adita, & proinde succedente substituto de la Verdiere, ipse Dominicus anno 1648. veniente die biennij præfixi solutioni, præueniens molestias Collegij Donatarij, aliorumque creditorum tam Dianæ Auiæ, quàm Henrici Patris, procurauit inhibitiones ab Auditore Legationis, ne turbaretur in possessione pacifica omnium, & quorumcumque bonorum loci de Montilijs, Thori, Villæ, Insulæ, & illorum Territoriorũ vbique sitorum sibi ex fideicommissis maiorum suæ familiæ, & ad illa reintegrationem, & pacificè quidem possessis, quoad Collegium, nulla apparente saltem iudiciali petitione pecuniæ donatæ.

Defuncto Dominico, Domina Marchionissa Francisca soror, & hæres ab intestato renouauit eas inhibitiones generaliter contra creditores specialiter præsentatas R. P. Collegij, itaut petentibus RR. PP. alijsq; creditoribus ipsas reuocari Vicelegatus, reseruauit prouidere, manutentis interim inhibitionibus 26. Augusti 1661.

Et adhuc procedentibus PP. 14. Iun. 1662. ad executionem super Prædio S. Raphaelis d. loci Montilis, tamquam empto à Diana Donatrice, & inuento in eius hæreditate, Vicelegatus executionem vti attentatam reuo-

reuocauit 20.Iunij ipſius, ſicut aliam Mariæ matris Franciſcæ ſuper aliis bonis pro dotibus ſuis, & appellante Maria ad D.Cardinalem Legatum, fuit Cauſa Rotæ commiſſa pro voto, pro quo promulgatæ ſunt duæ deciſiones ſuper Bono Iure Franciſcæ, & manutentione illius in bonis poſſeſſis, expreſſo quoque hoc Prædio S.Raphaelis, vt in *deciſionibus 37.par.14.& dec.14.& 84.par.15.* alijs annis 1665.& 1667.

Rebus ſic ſtantibus, & Auenione agente Collegio pro ſumma donata, petijt Procurator conſtitutus Franciſcæ à D. Cardinali 5 Legato inhibitionem contra Collegium, & obtinuit 30.Nouembris 1666. illamque denunciauit Collegio prima Iunij 1667. deinde Collegium proſequendo in Curia coram D.Cardinali Legato, petijt decerni, & relaxari mandatum executiuum contra bona hæreditaria Dianæ, citatis Franciſca, & Ioſepho Matthia, vti hæredibus illius, obtinuitque niſi infra octauam cum intimatione 6.Aprilis 1669. vnde Franciſca proteſtata eſt, ſi Collegium prætenderet aliquid cõtra ſe alio nomine, quam proprio, nihil fieri, niſi legitimatis perſonis octaua dicti menſis Aprilis; Cumque vidiſſet Collegium ex hac proteſtatione denegatam qualitatem hæreditariam, petijt deputari Curatorem hæreditati iacenti, obtinuitque die 17. ſequenti, & proſequendo petijt contra Curatorem deputatum decerni, & relaxari mandatum executiuum, & obtinuit, niſi ad pri- 6 mam 24. Iunij 1670. Franciſca verò nihil obijciens mandato, vt ad ſe non pertinente, 7 vel potius conferente ad ſuam proteſtationem ſe non eſſe hæredem Dianæ proteſtata eſt, † ad Cauthelam Angeli denunciatam Collegio 4. Februarij 1670. deſcriptam a *Ridolph.in praxi Iudic.cap.9.num.12.& 26. p.1.* & ſtante hac proteſtatione, & petente adhuc Collegio executionem mandati coram Auditore Legati, Congregatio Auenionen. reſcripſit quoad Prædium Sancti Raphaelis ad D.Auditorem de voto Rotæ, fuitque confirmata commiſſio de voto Rotæ, & diſputato dubio, An mandatum ſit exequendum, nempè ſuper Prædio S. Raphaelis, & reſoluto non eſſe exequẽdũ hodie quoque propoſito rurſùs eodem, An ſit ſtandum, vel recedendum à deciſis, DD. ſtandum communiter decreuerunt.

Et quidem, ſtantibus his, dicebat adhuc vnus, non videri negandam executionem mandati † in hoc Prædio Sancti Raphaelis à Franciſca ſiue detento, ſiue poſſeſſo, etenim hæc Angeli Cautela, vt educta eſt à *extu §. ſi rerum, aliàs §. ſi ſuper rebus l. à Dino Pio 15. ff.de re iudic.* ſic ad illam redacta eſt, vt coram Iudice † exequente ſummatim examinetur quæſtio emergens ſuper reous pignori captis, vt eſt ſumma *Bart. in §.poſt gloſſ.* ſummatim, quæ notat ſimilia e ſummaria cognitione in alia *gloſſ. plena 9. C. de ind.* & ideo quotidie practicatur, quod tertius poſt latam ſententiam contra alium venit, & proteſtatur, vt in talibus bonis non procedatur ad eius executionem, quia ſunt ſua, vel à ſe poſſeſſa, & in quan- 4 tum executio facta ſit, † petit tertius tenutam datam contrario imperio reuocari, quatenus de facto proceſſit, & iuſta eſt petitio, & debet ſuper eo procedi ſummariè, vt patet in litera inquit ipſe *Angelus ad d.§. num.1.* quem penè deſcripſit *Alexand. ibidem num.9. Ridolph.d.cap.9.num.27.* & ad literam *R. P. D. de Luca de Iudic. diſc. 40.numer. 19. verſ. eaque prafati auctoris lib.* 15. planè vti theorici ita practici inſignis, † de quo ſtylo pluries *Rota* meminit *deciſ.182. ab initio par.10.* confirmatoria præcedentis *coram Gbisler. in Romana, ſeu Æſina Donationis 23. Maij* 1640. *& deciſ.373.n.1.& vlt.par.* 15.

Itaque ad textum, ſi ſummatim cognoſcenda ſit hæc exceptio, id eſt non dato libello, neque lite conteſtata, conſtat actio clara Collegij, & ex actione mandatum executiuum decretum, & relaxatum; eiuſq; iuſtitia in hypotheca ex ſtatuto Auenionen. illam dante ſcripturis recognitis legitimè adſcibente; Non conſtat autem ius Franciſcæ non pro fideicommiſſis, quia bona ſunt hæreditaria, & propria donatricis grauatæ, non etiam pro reintegratione ad bona fideicommiſſi alienata à donatrice, quia vtrum tot, ac tantæ alienationes, & exactiones propoſitæ factæ fuerint à Diana fideicommiſſaria, & reintegratio propter illas competat Franciſcæ, † nulla tamen competit hypotheca pro huiuſmodi reintegratione, ſeclu- 7 ſo dolo alienantis, vti non probato, † nec præſumendo, *ad Rotam coram Dunozett. Iun. deciſ.630.num.9.& deciſ.369.num.21. à verſ. neque facit eum allegat.& deciſ.395.num.5.à verſ. non obſtat par.15.*

Non obſtante *deciſione 78. apud Merlin. de pignor.* vbi ad effectum retinendi non eſt ne- 8 ceſſaria hypotheca, † quia vel doctrina intelligenda eſt quando poſſidens vult retinere contra creditores chirographarios, † non 9 autem contra creditores anteriores cum hypotheca, vel controuerſa admodum eſt, vel fortè non vera, vt apud *Merlin. de pignor. qu.181.num.12.lib.4. Rota coram Duran.dec.412. in fin.* ceſſante itaque prælatione contra Col- 10 legium creditorem, † ceſſat etiam retentio, vt concludit *Rota deciſ. 40. in fin. par.9.* cum allegatis.

Sed non exequendum mandatum reſpon. derunt alij, & actenus negatam fuiſſe executionem in Prædio ſumpto, quia conſtat eſſe penès Franciſcam tertiam poſſidentem, contra quam ex vulgatis non datur via executiua, & quia donatio Dianæ, propter quã petitur executio mandati, non benè probatur per ſcripturam habentem faciem priuati chirographi, nec apparebat legitimè fuiſſe extractam, hodie verò adhuc negandam mandati executionem dixerunt, non ſolum quod Prædium exiſtat penès Franciſcam, 11 ſed ampliùs quod illud poſſideat † iure fideicommiſſi, vt inde dignoſcatur, quod ſit ter-

tia, cum non exhibeatur actus ꝓneceſſarius, qui concludat illam poſſidere nomine hæreditario Dianæ Donatricis, ad *Bart. in l. gerit de acq.hæred.num.* 19. & §. *Papinianus ſcribit. l. pro hærede* 20. *ff. eod.* & cum aliis *Card. Mantic. de coniect. vlt. vol. tit.* 12. *num.* 4 *lib.* 12. *Rot. coram Coccin. deciſ.* 307. *num.* 3. ex contrario autem tam in Tribunali Auenionen. quàm Tribunali noſtræ Rotæ admiſſæ fuerint contra creditores Dianæ inhibitiones vigore fideicommiſſi, & ſignanter coram Reuerendiſs. D. Matthæo Archiepiſcopo Damaſceno validiora præbentur motiua deflectendi in ſententiam, vt Franciſca poſſideat iure fideicommiſſi, non hæres Dianæ, ſed tertia.

Nec arctior probatio incumbit Franciſcæ
12 ex illo capite, † quod poſt executionem interpoſuerit Cautelam Angeli, iuxta declarationem *Ridolph. d. cap.* 9. *num.* 28. cum allegatis, quia in facto verificatur illam interpoſuiſſe ante executionem legitimam, & quidem hactenus pendentem, vt ex ipſo dubio, An mandatum ſit exequendum, illa namque facta anno 1662. fuit attentata, & tamquam talis fuit reuocata, ac ſi facta non fuiſſet.

Non inſiſtendo ſtatuto Auenionen. *rubr.* 9.
13 *lib.* 2. præbente viam † executiuam contra tertios poſſeſſores, quia non conſtat fuiſſe inſtructum ludicium iuxta illius diſpoſitionem, quod ſcilicet fuerit citatus poſſeſſor ad indicanda bona, & alia prout in eo.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Fanen. Succeſſionis.

Lunæ 10. *Maij* 1677.

ARGVMENTVM:

Excluſa dicebatur mater ab hæreditate filij, tã ex Statuto Fani illam excludente, quam ex eo, quod creditum ſuæ dotis petierat ab alio, tamquam hærede eiuſdem filij, propter quod eius hæreditatem repudiaſſe videbatur, ipſi tamen ſucceſſionem deberi deciditur, quia Statutum non includebat patruum inter perſonas excludere debentes, & petitio dotis facta erat ab altero ex obligatis, non autem ab hæreditate eiuſdem filij; Plura ideò de interpretatione Statuti, dotis reſtitutione, & natura fundi dotalis in præſenti deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Repudiaſſe hæres dicitur hæreditatem, ſi ſuum creditum petijt ab alio vti hærede, & num.* 4. *cum ſeqq. vbi vide.*
2 *Statutum* Fani cap. 6. de ſucceſs. ab inteſtat. *excludit matrem à ſucceſſione filij, & quando.*
3 *Cauſa potentius ius habet, quam cauſatum.*
4 *Mulier pro conſtitutione ſuæ dotis agens contra alterum ex obligatis, non dicitur egiſſe contra alios.*
5 *Repudiatio hæreditatis non reſultat, ſi hæres pro ſuo credito agit contra hæreditatem alterius, non autem ſui debitoris.*
5 *Statutum excluſiuum à ſucceſſione, ſi inter perſonas excludentes aliquem non nominauit, ille non dicitur incluſus.*
7 *Mater vti proximior ſuccedit in hæreditate ſui filij, & excludit auum remotiorem.*
8 *Statutum excluſiuum à ſucceſſione non extenditur ad perſonas ab eo non expreſſas contra diſpoſitionem iuris communis.*
9 *Statutum ita debet interpretari, vt non excludat matrem ab hæreditate ſui filij.*
10 *Statutum excluſiuum à ſucceſſione licet non extendatur ad perſonas ab eo non expreſſas, intelligitur tamen de extenſione irrationabili, non autem rationabili.*
11 *Extenſio dicitur rationabilis, in qua concurrit maior ratio.*
12 *Succeſſionis in materia non attenditur, neque identitas, neque maioritas rationis, quando ex ea corrigitur ius commune.*
13 *Statutum excludens matrem ab hæreditate filij dicitur odioſum, & irrationabile.*
14 *Statutum admittens ad ſucceſſionem ſorores, & eorum filios, non dicitur reſpicere agnationem.*
15 *Fœmina, & eorum filij agnationem non conſeruant.*
16 *Statuti vnum capitulum non extenditur ad aliud, & quando.*
17 *Statuentes ſibi apertè contradixiſſe præſumendum non eſt.*
18 *Statutum excludens matrem verbis vniuerſalibus propter aſcendentes, & huiuſmodi, quomodo intelligatur. & num. ſeq.*
19 *Generalitas præcedentis Rubricæ Statuti reſtringitur ad perſonas ſubſequenter expreſſas.*
20 *Reſtitutio dotis fieri debet à marito, qui illam recepit.*
21 *Fundus dotalis in præiudicium vxoris alienari non poteſt.*
22 *Maritus ſi fundum dotalem alienauit, ipſe, & eius hæredes pretium vxori reſtituere tenentur.*
23 *Reſtitutio dotis ſub obligatione camerali recepta, eo magis vxori fieri debet.*
24 *Maritus licet fundum dotalem alienatum recuperari poſſit, idque reſtituere vxori, non inde tamen quia vxor contra ipſum agat pro reſtitutione pretij.*

DECISIO LXVIII.

SENTENTIAM Rotalem admittentem ad hæreditatem Io. Andreæ defuncti in infantili ætate. Annam Bartolellam eius matrem, non autem Franciſcum eius Auũ paternum, Rota ſub die 20.* Aprilis anni proximè præteriti cenſuit eſſe infirmandam ex duplici fundamento; Primo, quia dicta Anna petijt iudicialiter ſuæ dotis reſtitutionem ab Alexandro Mariotto, vti hærede Franciſci, & d. Ioannis Andreæ, per quam
1 petitionem, † vti factam abſque vlla proteſtatione dicebatur fuiſſe tacitè repudiatam illius hæreditatem; Secundò, quia mater à Statuto Fani *cap.* 66. *de ſucceſs ab inteſt. & inteſtab.*

2 *tab.* † est excluſa à ſucceſſione filiorum, ſi remanſerit filius fratris, vel ſororis, aut patruus, vel frater patruelis, vnde inferebatur multò magis excludendam eſſe ab auo, qui eſt proximior, & à quo deſcendunt aliæ perſ-
3 ſonæ excludentes, † cum potentiùs ius habeat cauſa, quàm cauſatum; Verùm hodie Cauſa repropoſita, neutrum fundamentum ſubſiſtere vitium eſt, ideoque dictum fuit recedendum à deciſis.

Non enim ſubſiſtit primum, quia ipſa non egit directò contra hæreditatem Ioannis Andreæ Iunioris eius filij, ſed contra Franciſcum Sperandeum, qui vel tamquam ſocer, vel tamquam hæres alterius Io. Andreæ Senioris eius filij, & reſpectiuè viri prædictæ Annæ, tenebatur de iure ad reſtitutionem dotis, *Fontanell.de pact.nup.claus.7. gloſs.2. par.2. num. 71. Mantic. de tacit.lib. 11. tit.19.num.24.Paſchal.de patr.poteſt.par.2.cap.7. num.8. Merlin.de pignor.lib.3.tit.2. qu. 45.n.42. Capic.Latr.deciſ.36.num.7.* vndè nullo modo inferri poteſt ad repudiationem hæreditatis filij, de qua agitur, *Bald.in l.vt debitum.5.n.2. verſ. ſecundo oppone C.de haredit.act.* eoque magis, dum mater habere non poterat certam ſcientiam, † quod ad ipſam ſpectaret hæreditas filij, cum hoc penderet ab interpretatione ſtatuti, quod adhuc non fuerat à Rota declaratum, quo caſu multo minus ex petitione proprij crediti, inducì poteſt repudiatio hæreditatis, *Mantic.de coniect. lib.12. tit.14.num.29.*

Inſubſiſtens eſt etiam ſecundum fundamentum, nam ſtatutum inter perſonas matrem excludentes, † non exprimit Auum, & in caſibus ibidem non expreſſis, mandat ſeruari ius commune, † quo inſpecto mater, vti proximior excludit Auum remotiorem in hæreditate filii, *Auth. defuncto Cod. ad Senat.cons. Tertullian. §.conſequens, & §. ſi igitur, Auth.de hared. ab inteſt. venien.* Vndè non debet extendi etiam ad Auum † contra iuris communis diſpoſitionem, vt in terminis dicti ſtatuti Fanen. tradit *Neguſant.in Silua reſponſ.qu.87.num.* 10. & 11. & generaliter *Rota deciſ.316.num.8.& 463. num. 4 par. 1. & deciſ.502.num.2.par.4.tom.2.& deciſ.60. nu.17. par.7.& deciſ.370.num.9. par. 13. rec. & coram Seraph.deciſ.822.num.4.& coram Penia dec.207. num.8.& coram Merlina dec.526.num.9. & coram Cardinali Celſo dec.327.num.12.* Imò in dubio ſtatutum ita debet interpretari, † vt matrem nõ excludat à luctuoſa hæreditate filij, *Relenaſc. conſ.27.nn.30.Mart.de ſucceſſ.legali par.2. in.4.art.6.num.11.Grat.diſcept.972.num.49.Gregor.dec.495.num.6.& 15.*

Non obſtant firmata in poſtrema deciſione, nempè quod ſtatutum prohibens † extenſionem, intelligatur de irrationabili, non autem de rationabili, † & iuſta, qualis eſt extenſio ad Auum, in quo concurrit maior ratio, quàm in aliis perſonis ibidem expreſſis, vtpotè remotioribus, & ab eo deſcendentibus, & ſic habentibus minus ius, ideoque magis dum in *cap.* 163. expreſsè diſponitur, vt in caſibus in eodem ſtatuto non diſpoſitis procedatur de ſimilibus ad ſimilia; Quoniam in materia ſucceſſionis non
11 attenditur neque identitas, † neque maioritas rationis, quando ex ea corrigitur ius commune, *Curt.Iun.conſ.49.num.9.Decian.reſponſ.13.num.38.lib.3. Honded. conſ.8. num. 16. lib.primo, Alex. conſ.535.num. 18. lib.4. Thob. Non.conſ.16.num.17. Surd.conſ. 416. numer.25. Altograd.conſ.4.nn.18.lib.1.* & ſtatutum exclu-
12 dens matrem ab hæreditate filij, † dicitur odioſum, & irrationabile, *Monteſperell. conſil.18.num.19. Redenaſc.dicto conſ. 27. num. 17.*
13 maximè quia verſamur in ſtatuto, † quod admittit ad ſucceſſionem ſorores, earumq;
14 filios, † & ſic non reſpicit ad agnationem, quam ſororum filij non conſeruant. *Cravett. conſ.250.num.2.Menoch.conſ.532. num.* 10. *Molin.de primog.lib.3.cap.5. num.* 50. *Mart. de ſucceſſ.leg. par.2.qu.6.art.2.num.5. Mantic.de coniect.lib.6.tit.15.num.9. Gregor.dec.433. n.15.*

Diſpoſita autem in *cap.*163. trahi non poſ-
15 ſunt ad *cap.*66. † in quo ſpecialiter enumerantur perſonæ matrem excludentes, & in caſibus ibidem non expreſſis prohibet extenſionem, & mandat ſeruari ius commune, aliàs ſtatuentes ſibi apertè contradixiſ-
16 ſent, ſi quod non eſt præſumendum, *l. vbi repugnantia ff.de reg.iur. Surd.dec. 322. num.* 56. *Gilian.ad ſtatutum Peruſ. verbo Baſtardus nu. 24. in fine,* cum aliis adductis in *deciſ.edita die 12. Decembris 1672. coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Minus faciunt ad caſum *Abbas conſil.* 75. *lib.1.Caſtr.conſ.*173. & alij in contrarium al-
17 legati, † quia loquuntur de ſtatuto excludente verbis vniuerſalibus, nempè propter aſcendentes, deſcendentes, agnatos, vel ſimiles, vt aduertit *d.deciſ.coram Reuerendiſs. D.meo Decano*, & quamuis in ſtatuto Fani diceretur adeſſe etiam verba generalia, vt in rubrica, ibi: Secundo quia intereſt Reipublicæ, vt Cippus Domus conſeruetur, cuius appellatione venit etiam Auus, tamen pro excluſione matris enumerat certas perſonas, nempè filium, fratrem, vel ſororem perſonæ defunctæ, necnon filium
18 fratris, vel ſororis, patruum, & fratrem patruelem, † vndè generalitas præcedens rubricæ debet reſtringi ad ſubſequentes perſonas expreſſas, *l.in toto ff.de reg.iur. cap.ſi generi de reg.iur.in 6.Menoch.conſ.328. numer. 23. vol.4. Fuſar.conſ.2.num.26. & de ſubſiſt. q.359. num.14.Attolin. reſol.73. num. 64. Rota deciſ. 7. num.43.par.10.recent.*

Repetitum verò obiectum, quod hæreditas Io.Andreæ reducatur ſaltem ad tertiam tantum partem dotis Lauiniæ eius matris, cum aliæ duæ partes ſpectent ad alias duas filias fœminas, ſiue ad Franciſcum ea-
19 rum patrem, & renunciatarium, † ſublatum fuit in omnibus præcedentibus deciſionibus; vndè meritò Domini dixerunt contra eundem eſſe relaxandum mandatum pro eadem dote ab ipſo recepta partim in pecunia, partim in ſtabilibus in fundum

20 dotalem sibi assignatis, † & ab eo postmodum alienatis, quia sicuti in præiudicium vxoris alienari non poterant, *l. Iul. ff. de fundo dot. l. prima Cod. eod. leg. fin. ff. de pact. dot. l. æstimatis ff. solut. matrim.* ita maritus, eiusque
21 hæredes † tenentur ad pretium, *Cyriac. controu. 5. num. 24. Rota coram Merlin. dec. 331. n. 1. dec. 844. num. 1. & coram Bichio dec. 252. num. 3. & coram Card. Celso dec. 141. num. 4. & dec. 235. num. 3.* tantò magis dum vir in Instrumento
22 dotali dotem receptam † promisit restituere sub obligatione Camerali, *Rota post Zacchiam de oblig. Camer. dec. 245. num. 3. & coram Bich. dec. 333. num. 10.*

Nec mandatum retardari valet sub prætextu, quod maritus, vel eius hæredes possint recuperare bona dotalia, à tertijs possessoribus, & mulieri restituere, quia non
23 inde sequitur, † quod mulier agere non possit contra virum, si bona dotalia apud ipsũ non extant, & ab eo fuerint distracta, *l. rer in dotem, & l. plerumque in fine ff. de iur. dot. Soccin. Sen. cons. 56. n. 2. lib. 1.*

Et ita vtraque &c.

Decis. 693. supra in alia parte 18. tom. 2. est in eadem Causa.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Paren. Iurisdictionis.

Luna 10. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Quæstio principalis in hac decisione decisa, quamuis plura contineantur in ea, consistit in iurisdictione inter Archiepiscopum, & Archipresbyterum controuersa, qui licèt in certis casibus aliquam iurisdictionem haberet, suam tamen dilatando auctoritatẽ, ordinariam Archiepiscopi iurisdictionem occupabat, vt proindè plures actus, specialiter in eadem decisione recensiti attentati declarati sint, quales autem illi fuerint, & in quibus consistant, ex sequenti summario, & decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Existentia scripturæ ex illius productione resultat.*
2 *Productio secum affert perpetuam fidem.*
3 *Productio licet facta à procuratore plenè probat, si ab altera parte non fuit contradicta, amplia vt num. seqq.*
4 *Obseruantia probat robur scripturæ productæ.*
5 *Mandatum etiam sibi præiudiciale quis præsumitur expediuisse, dum adhuc sibi fauorabilia continebat.*
6 *Scriptura antiqua si non appareat ex actis, præsumitur fuisse deperditam.*
7 *Amissio scripturæ si non allegetur à Notario sed à tertio, probatur ex assertione eiusdem Notarij.*
8 *Archiepiscopus habet præsumptionem omnimodæ iurisdictionis in tota sua Diœcesi,*
9 *Manutentio iure conceditur Episcopo in quasi possessione iurisdictionis suæ Diœcesis.*
10 *Attentata sunt omnia gesta contra iurisdictionem quam habet Episcopus in sua Diœcesi.*
11 *Attentata sunt omnia, quæ post mandatum de manutenendo contra illius formam gesta sunt.*
12 *Nullius Diœcesis titulus pugnat cum iurisdictione Episcopo, vel Archiepiscopo competente.*
13 *Iurisdictionem totalem Episcopo competere non repugnat, specialem verò spectare archipresbytero inter presbyteros, & in aliquibus causis.*
14 *Ordinarius qui se nominat, facit se Episcopum, & locum Ciuitatem appellat.*
15 *Ordinarij nomen soli Episcopo spectat, non autem inferiori.*
16 *Nullius Diœcesis verbum supponit iurisdictionem Episcopalem, seu quasi, & territorium separatum, & distinctum.*
17 *Editorum, & ordinationum prohibitio ab aliquo facta, ledit iurisdictionem ordinariam.*
18 *Ordinarius solus in sua Diœcesi potest facere ædificia, & bannimenta.*
19 *Iurisdictionem aliqualem licet quis habeat non tamen potest se profiteri exemptum.*
20 *Licentiam laborandi diebus festiuis, commedendi carnes, & huiusmodi illius Episcopus, vel eius Vicarius concedere possunt, & num. seq.*
21 *Episcopus solus impartiri potest facultatem, vt alicubi dicitur, faciendi testamentum fauore animæ.*
22 *Præseruata quæ in mandato, vel sententia non sunt, in illis remanent comprehensa.*
23 *Verba generalia mandati, vel sententiæ restringuntur à subsequentibus.*
24 *Verba sententiæ, & alia iurisdictionalia exercere possit, stant conditionaliter, non causaliuè, scilicet quatenus competant, non quia competunt.*
25 *Iurisdictionem nullam habet Archipresbyter in causis censuarum, sed illa soli Episcopo competit.*
26 *Excommunicare nemo potest, si non habet iurisdictionem.*
27 *Excommunicare si aliquem posse dicatur, intelligitur in ijs terminis, in quibus ipsi competit iurisdictio. & num. 30.*
28 *Excommunicandi facultas in foro contentioso non competit nisi Prælato.*
29 *Parochus, & Archipresbyter non est Iudex ordinarius, nec habet iurisdictionem, nisi in foro pœnitentiæ, & ideò in eo solum excommunicare potest. & num. 30. vbi amplia.*
31 *Absolutio ab excommunicatione percutientis clericos soli Pontifici reseruatur, nec spectat ad Episcopum, nisi in certis casibus. num. 32.*
33 *Archipresbyter non potest concedere facultatem Confessarijs ab Episcopo suspensis audiendi confessiones in sua Ecclesia Archipresbyterali.*
34 *Confessariorum approbatio spectat ad Episcopũ.*
35 *Episcopus potest Confessarios, etiam approbatos ex iusta causa suspendere.*
36 *Inferior non potest actum superioris validum, & subsistentem posse habere, & infringere.*
37 *Vicarium foraneum Episcopus in qualibet Terra sua Diœcesis retinere debet, qui ibidem iurisdictionem exerceat.*

38 *ex Diuersis non fit illatio.*
39 *Carceris retentio quatenus in sua Curia, & Terra possit ab Archipresbytero haberi.*
40 *Concionatoris benedictio soli Archiepiscopo, vel Episcopo competit.*
41 *Actus possessory precedentes non attenduntur ad effectum excusandi attentata commissa post mandatum de manutenendo.*

DECISIO LXIX.

REVOCATA ad disquisitionem decisione, quæ manauit 26. Ianuarij 1671. coram bo.me.R.P.D.Pyolo, proposui examinandum, An sit standum, vel recedendum à decisis.

Et supposito mandato de manutenendo, quod legitur relatum in eadem decisione ad fauorem Reuerendissimi Archiepiscopi Baren. standum in decisis Domini censuerunt.

De mandati existentia non dubitarunt,
1 cum plura sint, quæ id confirmant, † præ-
2 sertim productio in iudicio, † quæ secum affert perpetuam fidem, *Bald. ad l. si quia testibus num.5.C.de Testib.Angel.ad l.prim. §. editionem nu.12.in fin.C.de eden. Pereir. de edit.instit 1.resol.3.§.3.num.47.Cocc. dec.1358. nu.25. Bich.dec.640.num.11.*

Et licèt sit facta per procuratorem, hoc
3 tamen fidem non minuit, † ex quo Archipresbyter Aquauiuæ non contradixit, nec productionem ipsam impugnauit, *Rot.decis.*
4 *132.num.13.vers.ad.4 par.2.diuers.* † Accedente maximè, ac subsequuta obseruantia, *Cranet.cons.101.Seraph.decis.1192.num.2. Rota in Reatina Præeminent.die 4. Iunij 1674. coram R.P.D.mo Rondinino.*

Non obstante, quod asserat inuerisimile mandatum huiusmodi fuisse expeditum ab Archipresbytero, contra quem vrgebat,
5 quia cum inuolueret, † & ipsi fauorabilia quoad eadem, eorumque obseruantiam, potuit vtiquè ab ipso expediri, prout etiam eadem obseruantia pro ipso successiuè obtinuit.

Nec turbat mandatum ex actis non apparere, cum non sit nouum, & insuetum,
6 quod fuerit deperditum, † præcipuè cum sit scriptura satis antiqua, nec eius amissio
7 allegatur à Notario, sed à tertio † probetur ex assertione, & iuramento Notarij, *Posth.de manut.obser.69.num.29.Mandel.cons.101.num.8 Rota coram Martin.Andr.decis.9.num.5.*

Posita autem existentia mandati attenta-
8 ta ex parte Archipresbyteri visa sunt clara, & eo facilius pro ijs concludendum, quod D.Archiepiscopus † præsumptionem omnimodæ iurisdictionis in tota sua Diœcesi pro se habet, in qua cum sit Terra Aquauiuæ, vt inquit *Rota cor.Coccino dec.448.& 472.*
9 *nu.1.* Vndè & fuit ipsi merito † concessum mandatum de manutenendo, *cap.cum persona de priuil in 6.cap. dum contingat de for.comp. Seraph.decis.1378.num.7.Canaler.dec.306. nu.7.* iam præsumitur attentatum quidquid ab
10 Archipresbytero circa ea, † quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, apparet gestum, &
11 præsertim † post mandatum de manutenendo, *cap.1.& cap.2. vt lite pendente, Lanceil.de attent.par.2.cap.4.in præfat.num.346. & seq. & ampliat.19.num.10.& seq. Rota decis.168.num.2. par.10.recent.*

Et primò singulariter non potest eximi à vitio attentati, quod Archipresbyter nouissimè se attitulauerit Ordinarium Ciuitatis Aquauiuæ nullius cum iurisdictione quasi
12 Episcopali. † Pugnat enim hæc attitulatio cum iurisdictione quasi Archiepiscopali, & intra cuius Diœcesim sita sit Terra Aquauiuæ, & in hanc habet Archiepiscopus totalem iurisdictionem, *Rota coram Coccin. decisis.919.num.1.* † Archipresbyter verò specialem, & limitatam inter Presbyteros suæ
13 Ecclesiæ S.Eustachij, & in causis ciuilibus, vt exactissimè dictum *coram Coccin. dec.444. dec.471.dec.506.dec.513.& dec.716.& dec.919.* nec ei suffragantur vetustæ sententiæ Andreæ Archiepiscopi Baren. de anno 1221. & Episcopi Vigilien de anno 1452, vtpote restrictæ ad cognitionem causarum inter laicos, & Clericos Ecclesiæ suæ S. Eustachij, *d.dec.448. nu.2.* vllaue immemorabilis præscriptio, quam non probari ab Archipresbytero testatur *Rota in eadem decis.in fine*, ideò excedendo attentauit, & præcipuè nominando se absolutè Ordinarium Ciuitatis
14 Aquauiuæ; † sic enim facit ipsam Ciuitatem, & se ipsum Episcopum, cum Ordina-
15 rij nomen absolutè dicat Episcopum, † non item inferiorem, *gloss.ad cap.3. verb.loc.de off. Ord.in 6.Felin.ad cap. post cessionem nu.1. de probat.Lotter.de re benef. lib.1. qq.24. num. 102. & seq.* & minus competere potest verbum *nul-*
16 *lius*, † quod supponit iurisdictionem Episcopalem, seu quasi, & Territorium distinctum, *R.P.D. Fagnan.ad cap. nullus 3.num.16. & & 18.de Paroch.*

Attentauit secundo Archipresbyter, dum interdixit, nè edicta, & ordinationes cuiuscumque personæ sint, affigantur in Eccle-
17 sia Aquauiuæ sine sui ipsius licentia; † Ea enim generalitate agit Archiepiscopum, qui solus in tota sua Dioecesi edicta facere
18 potest, † tamquã solus habens in ea plenam iurisdictionem, *vt d. dec. 448.* & aliis suprà allegatis coram *Coccino*, à qua non subtrahitur Ecclesia Aquauiuæ, vtcumque enim
19 Archipresbyter aliquam † iurisdictionem habeat, non tamen se profiteri potest exemptum, *C.per exemptionem de priuil.in 6 cap. cum venerabilis de relig. domib.*

Nec minus & tertio, dum facultatẽ concedere præsumpsit laborandi festiuis diebus, & pœnam exigere à violantibus festiuos dies, tùm quia actus isti non exprimuntur inter illas particulares Archipresbytero præfer-
20 uatos in mandato de manutenendo, † tùm etiam quia spectat ad Episcopum, vel eius Vicarium nondum Generalem, sed & Foraneum non semel respondit Sac. Congregatio Regul. necnon & Concilij, referente *Quaranta in summ. Bullar. verb. dies festi, &*

Piasec. in praxi Episcopi par. 2. cap. 3. nn. 23. apud Barb. de off. & potest. Parochi cap. 16. num. 9.

Haud absimiliter vitium est contendum de facultate faciendi, vt vocant in ijs Regionibus, Testamentum animæ, & indulgendi infirmis, vt possint diebus vetitis comedere carnes. † Hæc enim ita propria Episcopi, qui commodè adiri possit post alios à se cumulatos probat *Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 9. num. 27.* in fine, vt alij non competant, vt eò certiùs in hoc casu, quo nec exprimuntur in mandato de† manutenendo, nec præseruata leguntur in sententia Vigilien. nec in supracitatis *decis. coram Coccin.* & præcipuè *decis. 511.* vbi singula, quæ vigore dictæ sententiæ competunt Archipresbytero, recensentur.

Et quamuis in eadem sententia post singula recensita subdatur, & alia iurisdictionalia exercere; † Attamen generalia hæc verba restringuntur per sequentia, prout hactenus consuetum extitit in Terra Aquauiuæ, quæ verba fiant conditionaliter, non cautiuè, † hoc est qua eius sit consuetū, non quia consuetum, vt appositè expositi *Rota apud Coccin. d. decis. 448. num. 11.*

Nec magis sine culpa attentati potuit Archipresbyter vigore eiusdem sententiæ, aut mandati de manutenendo sibi arrogare declarationem censurarum in causis criminalibus, † cum in huiusmodi cautis nulla ipsi competat iurisdictio *ex decr. Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 20.* fine qua † excommunicare nemo potest, *C. duo simul. de offic. Ordin. cap. cum contingat de for. compet. Nauarr. in man. cap. 27. n. 5.* præsertim cū dictæ *decisiones 448.* & *1919.* coram *Coccino* non agnoscant in Archipresbytero iurisdictionē quasi Episcopalem, non Territorium separatū, non demum præscriptionem immemorabilem, sed hæc omnia aperrissimè excludāt.

Esto enim, quod sententia Vigilien. dicat, quod possit Archipresbyter Clericos suspendere, & Laicos excommunicare, † hoc tamēn accipiendum est in iis terminis, in quibus ipsi competit iurisdictio, inter Clericos scilicet, & Laicos Ecclesiæ S. Eustachij, vt in *dec. 513. coram Coccin.* vel quoad Clericos solā competat suspensio, quoad Laicos verò excommunicatio quidem, vt in solo foro interiori, non item in foro † contentioso, in quo facultas excommunicandi non competit, nisi Prælato. *cap. quæsiuit de his quæ fiunt à maiori parte Capituli*, ac proindè non competit, Parocho, † qui non est Iudex Ordinarius, neque iurisdictionem habet in foro exteriori, sed solummodò in foro pœnitentiæ, *Sayr. de cens. lib. 1. cap. 61. num. 32. Suarez de censur. disp. 2. sect. 2. n. 10. in fin.*

Eoque alludit aptissimè sententia Vigilien. in verbis Curam in spiritualibus per se regere, interdicere, & suspendere Clericos, Laicos excommunicare, † quæ sanè verba solum forum interiorem respiciunt iuxta subiectam materiam, & iuris dispositionem, *Cels. decis. 557. num. 5.*

Præter hæc attentata, alia ad† petitionem Archiepiscopi DD. declarantes censuerunt, inter quæ primo visa est attentata absolutio indulta ab† Archipresbytero percussoribus Cleticorum ab excommunicatione, *cap. si quis suadente 17. qu. 4.* cum hæc absolutio sit reseruata Summo Pontifici, *d. cap. si quis suadente,* † nec regulariter Episcopo competere possit, nisi in casibus certis, vt latè per *Barbos. de iur. Eccles. vniu. lib. 1. cap. 39. §. 1. n. 1. & 85. & de offic. & potest. Episcop. par. 2. alleg. 41. Castropal oper. moral. tom. 6. tract. 29. disp. 3. punct. 23. §. 4. num. 4. & 18.*

Secundo sine attentati vitio non potuit Archipresbyter facultatem concedere Cōfessarijs ab Archiepiscopo suspensi, † vt possint in Ecclesia sua Archipresbyterali confessiones audire; † Approbatio enim Confessariorum est reseruata soli Episcopo priuatiuè quoad omnes alios ex decreto Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 15.* † qui etiam approbatos potest ex iusta causa suspendere, *Barb. in summ. Apostolic. Constit. Collect. 18. nn. 5.* Idcoquè non potuit Archipresbyter tamquam inferior † actum superioris validum, ac subsistentem posthabere, ac nimis audaciter infringere, *cap. inferior sedes 21. dist. cap. cum inferior de maior. & obed.*

Tertio attentauit Archipresbyter, dum vetuit, nè Archiepiscopus in Terra Aquauiuæ Vicarium foraneum haberet, qui ibidem iurisdictionem exerceat, † cum non solum possit, sed etiam debeat huiusmodi Vicarium retinere, iuxta decretum Sacræ Congregationis Episcoporum, relatum per *Nicol. in Flosc. verb. Vicarius foraneus*, nihil officiente *dec. 716. coram Coccin.* non enim negatur in ea posse deputari per Archiepiscopum Vicarium Foraneum, sed Clericum Ecclesiæ S. Eustachij deputatum in Vicariū Foraneum non eximi per hoc à iurisdictione Archipresbyteri, quæ sunt omninò diuersa, † & à diuersis non fit illatio, *l. Papinianus exul ff. ad municip.*

Quo verò ad carceris retentionem ea nō visa est attentata, iuxta *decisionem cor. R. P. D. bo. me. Priolo*, licèt enim in hodierno Summario Archiepiscopi *num. 1.* constet, anno 1617. compulsum fuisse Archipresbyterum ad reficiendum carcerē Archiepiscopi iussu eius destructum, † attamen quia potest esse, vt vltra carcerem Archiepiscopi, sit alter etiam Archipresbyteri, in quo custodiri soleant carcerati ciuiliter iuxta iurisdictionē, quam habet Archipresbyter, vt ex mandato de manutenendo, ideó retentio carceris visa non est attentata.

At qunad benedictionem Concionatoris, cum Sacra Congregatio rescripserit specificè in hac controuersia sub die 13. Februarij 1613. † eam non competere Archipresbytero, nec poterit nisi attentando eam largiri.

Hinc non vrgent ad excludenda prædicta attentata nōnulli actus particulares exerciti à prædecessoribus moderni Archipres-

byte-

byteri, quia apparent facti ante decisiones Rotales, ac ante relaxationem, & executionem mandati de manutenendo, vt in Sum-
41 mario Archipresbyteri n.8.11.13.& 14.† & consequenter non sunt attendendi, iuxta deducta coram *Peutinger. decis. 260. num.8. & decis.174.num.6.par.14.recent.*

Lita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Narnien. Societatis Officij.

Veneris 14. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Quia legitima filiorum *ipso* iure reijcit omne grauamen, ideò non requiri deciditur positiuam declarationem filij super reiectione oneris, quæ tamen in præsenti concurrebat ex obligatione per eum facta de suis bonis, vel de suo patrimonio, quæ nonnisi ad legitimam referri poterat, cum reliqua bona Patris essent fideicommisso subiecta; Plura ideo de eadem legitima eiusque oneribus in præsenti decisione deciduntur.

SVMMARIVM.

1 *Filij positiua declaratio non requiritur pro reiectione oneris in legitima, quia sola taciturnitas sufficit, vt onus non dicatur acceptatum.*
2 *Legitima respuit ipso iure omne grauamen illi impositum etiam absque vllo facto hominis,& n.4.*
3 *Contractus initi à muliere vel minore quatenus ipsis solis volentibus sint nulli, & quatenus ipsi dicantur voluisse eos esse nullos.*
Ius dicendi de nullitate contractus an trasmittatur ad hæredes.
5 *Legitima non detrahitur ex fideicommisso particulari, alijs bonis existentibus.*
6 *Legitima onus à patre impositum subsistetur, si statutum disponit illud reijci non posse.*
7 *Legitima detractio prohiberi potest à patre, adhibita cautela Soccini.*
8 *Legitima filij quatenus possit Principis precepto grauari, & num.seq.*
9 *Decisiones Rotæ quandoque sunt discursus ipsius, vel alterius Auditoris, non autem eiusdem Tribunalis resolutio.*
10 *Filius obligando sua bona vel summ patrimonium dicitur agnouisse legitimam liberam cum remotione cuiuscumque oneris illi impositi.*
11 *Verbum* Patrimonium *propriè intelligitur de patrimonio profano suorum bonorum, non autem ecclesiastico quod constituitur ob ordines Sacros.*
12 *Legitimam à filio fuisse agnitam liberam, non autem fideicommisso subiectam, probant hæredes filij in illam detrahendi in illius inuentario describentes.*
13 *Ius filij in hæreditate patris fideicommisso grauata, non potest referri nisi ad solam legitimam.*

DECISIO LXX.

NON constare de sufficienti redditione rationis bonorum hæreditariorum Iacobi Alberti, ideoque exequendum esse mandatum pro duabus vncijs debitis eidem Iacobo in bonis Magdalenę Matris pro eius legitima ad fauorem Ioannis Antonij Pellegrini creditoris Iacobi, iterum Domini dixerunt permanendo in decisis 27.*Ianuarij proximè præteriti coram me.

Quamuis enim reassumendo quæstionem in præcedenti decisione deductam Scribentes aduersus illam contenderent Iacobum ipsum non agnouisse legitimum, & consequenter grauamini super illa à Matre fideicommittente impositio consensisse, quasi oneris remotio, veluti personalissima non competat hæredibus, vel creditoribus filiũ ipsum in ijs, quæ cohærent personæ minimè repræsentantibus; Adhuc tamen placuit Dominis contraria sententia, vt non requiratur in filio positiua declaratio pro
1 remotione oneris super legitima † iuncti, quia sufficit ipsum huic oneri expressè non contentire, vt dicatur adhærere dispositio
2 legis, † quæ ipso iure reicijt onus à legitima absque facto hominis, *l. quoniam in prioribus C.de inoffic.testam.* ibi: Hæres procedat quasi nihil eorum testamento additum esse. *Barbos.in d. l. quoniam in prioribus num. 25. C. de inoffic.testam.Fachin.contron.iur.lib.12. capit. 10. Cyriac.contron.148. num. 24. & seqq. Caren. resol.34. sub num.17. Merlin. de legit. lib.3. tit. 2. qu.17.num.8. Botilier. de success. theorem. 24. in fin.Castill.de coniect. vlt. volunt. lib.5. cap.107. n.41. Modern.adden ad Gomez var.resolut.lib.1. cap.11.sub n.25. Reuerter.ad de Marin. quotidianar.resolut.lib.1.cap.252.n.10. Neal.de transmiss. cas.10.§2.n.19.n.7. Modern.Lucen.consult.122. n.35.et 68.to.2.Merlin.Pignatell. contr.49. n.17. & seqq.centur 2.Thomat.dec.4. numer.3. & seqq. Rota rec.par.5 dec.342. sub num.3.& 4.& par.3. dec.228. num 2.& 9. vsque ad nn.14. et par.16. dec.253.num.16.et 17. et num.24. & in Romana fideicommissi 10.Maij 1669.§. fin.coram Eminentissimo Carpineo Vrbis Vicario, et in Melenitana fideicommissi 20.Februar.1669. sub §. nec visum coram Reuerendissimo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino, et in Bononien. separationis bonorum 5.Decembrit 1670.§.certius coram bo me.Priolo, & latè firmatum fuit, & in Romana transactionis 12.Februar.1666.§. quatenus verò coram Eminentissimo Cerro, et 11.Martij 1671.§. tum etiam quia coram R.P. D. meo Bourlemont, & pariter 11.Martij 1672.§. non equidem coram eodem R.P.D.meo Bourlemont, et 6.Mart.1673. §.quemadmodum coram R.P.D. meo Vicecomite,* cum alijs *in decis.huius Causa 22.Ianuar. proxim. pret.§.nec obstat coram me.*

Neque concludit ratio Doctorum contrarium asserentium exemplo ducto à statutis inducentibus nullitatem fauore minoris, vel mulieris, quæ intelligitur ipsis dumtaxat volentibus, quia dicuntur voluisse quotiescumque contrarium non † declarauerint, adeo vt secluſa approbatione cõtractus,

3 sola

sola taciturnitas minoris, vel mulieris non tollit quin ad illorum hæredes transmittatur ius dicendi de nullitate, quando nullitas
4 obligationis à statuto inducitur † ipso iure, prout ipso iure lex reiicit onus à legitima, *Cancer. variar. resol. par. 3. cap. 15. n. 18. Fötanell. de pact. nupt. clausula 7. glos. 2. par. 6. n. 48. Grat. discept. 805. num. 18. et 19. Tondut. resolut. ciuil. par prima cap. 45. num. 23. Rota apud Posth. de subhastat. decis. 119. num. 13. et decis. 216. nn. 17. et coram Dunoz. Iun. dec. 595. num. 4.*

Decisiones autem, quæ in contrarium adducebantur loquuntur in fideicommisso
5 particulari, † in quo non detrahitur legitima alijs bonis existentibus, *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. qu. 10. num. 10. et seqq. Card Cels. dec. 102. n. 13.* cum concordantibus in quibus terminis procedunt *decisiones in rec. par. 5. dec. 47. num. 8. & seqq. & par. 10. decis. 363. num. 31. & seqq.*

Aliæ autem decisiones loquuntur quan-
6 do onus in legitima substinebatur, † vel quia Statutum denegabat reiectionem istius oneris, vt in *rec. par. 15. decis. 196. numer. 2. &*
7 *seq.* vel quia adhibita fuerat † cautela *Soccin. vt in rec. par. 14. decis. 201. num. 11.* vel quia à Principe ipsum onus in legitima vali-
8 te impositum pariter fuerat, † *vt coram Arguelles decis. 63. num. 30. & seqq.* quæ tamen decisio quatenus tangit casum controuersum est potius discursus Extensoris, & vo-
9 tum alicuius † ex Rotæ Auditoribus, quam ipsius Tribunalis resolutio, vt in *d. decis. Arguellis 63. num. 33. ac in rec. par. 14. dicta decis. 205. & num. 11.*

Cæterum sublata fuit omnis difficultas in iure ex facto positiuo ipsius Iacobi, qui satis declarauit animum suum agnoscendi legi-
10 timam cum oneris remotione, † eo ipso, quod obligauit suum Patrimonium, quæ verba referri non possunt ad beneficium Ecclesiasticum, vel ad Patrimonium assignatum à Patre, vt ad sacros ordines promoueretur, cum in illo non verificetur verbi proprietas, & in isto repugnet intentio asserentis, cum assertiones istæ sint anteriores die nempe 21. Martij, & 1. Nouembris 1652. & Patrimonium postea assignatum fuerit 15.
11 Iulij 1652. † ideoque habita necessaria relatione ad Patrimonium prophanum priorum bonorum insurgit eorundem obligatio, atque illorum electio in legitima ex ratione *textus in l. Marcellus §. res quæ ff. ad Trebell. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 3. nn. 4. & seqq. Fusar. de subst. qu. 543. num. 19. Argell. de acquir. possess. qu. 8. numer. 877. & seqq. Rot. post Merlin. de legit decis. 99. num. 3. & decis. 80. illo eodem num. & coram Bich. decis. 62. num. 3. & seq. & in rec. par. 9. decis. 336. numer. 2. & decis. 384. num. 1. & in rec. par. 15. decis. 253. num. 1.* & melius in proposito in rec. pariter *par. 15. dec. 10. num. 24. & in Bononien. separationis bonorum 28. Februarij 1674. §. nec releuant coram R. P. D. meo Emerix.*

Quod etiam agnouerunt ipsi de Alberti
12 rei conuenti, † qui in Inuentario descripso-
13 runt: *Tutte le ragioni, che habbia ò possa hauere l'eredità di detto qu. Iacomo nell'eredità della bo. me. di detta Maddalena sua madre*: quod ius in hæreditate matris fideicommissi onere grauata, † aliud esse non poterat, nisi ipsa legitima à Iacobo agnita, ex traditis in proposito in *dicta separationis bonorum 23. Februarij 1674. §. nec releuant coram R. P. D. meo Emerix*, cum alijs mox adductis.

Et ita vtraque &c.

Plurima decisiones in hac causa emanarunt super negotio principali, quæ habentur impressa in alio præcedenti tomo 2. par. 18. & notata fuerunt supra in hac eadem parte in calce alterius decis. 11. in ordine, quæ pariter in eadem causa emanauit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Farfen. Bonorum.

Veneris 14. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Vxori emphyteutæ hæredi vniuersali renouatio conceditur in bonis Abbatiæ Farfensis, quia redacta sunt ad instar allodialium, & ideo ad quoscumque hæredes pertranseunt, etiam extraneos, hinc plurima declarantur non solum de hac emphyteutis, & renouationis materia, de Statutis, & consuetudine Farfensi, sed adhuc qualiter domicilium, & incolatus acquiratur, & demum de non excludendo hæredem sub prætexta, quod fuerit forensis à consequutione bonorum, quæ suo auctori, pariter forensi sunt concessa.

SVMMARIVM.

1 *Bona emphyteutica Abbatiæ Farfensis redacta sunt ad instar allodialium, & transitoriam ad quoscumque hæredes, tamquam hæreditaria.*

2 *Bona emphyteutica quotiescumque redacta sunt ad instar allodialium, transeunt ad quoscumque hæredes, etiam extraneos.*

3 *Abbatiæ Farfensis consuetudo renouandi hæredes vltimi inuestiti de bonis emphyteuticis, ex quibus remanent probata.*

4 *R. P. D. FRANCISCVS DE RVBEIS vir doctissimus nuncupatur.*

5 *Consuetudo renouandi emphyteutas non solum inuesituras interpretatur, sed etiam statutum, quod super illa disponit.*

6 *Statuta Farfensia de bonis emphyteuticis disponentia declarantur, & supra numer. antecedent. & seqq.*

7 *Argumentum à contrario sensu in statuto quatenus procedat, vel non.*

8 *Statuti vnum caput nõ infert ad aliud, & quãdo. Fauorem, qua respiciunt in odium retorqueri non debent num. 8. & 9.*

9 *Consuetudo renouandi emphyteusim non est probabile temerè, & sine causa fuisse inductam.*

10 *Emphyteuta Abbatiæ Farfensis semper ab immemo-*

morabili tempore liberè disposuerunt de bonis emphyteuticis, tamquam de allodialibus.

11 *Bona emphyteutica Abbatia Farfensis, locatione finita redeunt ad Abbatem libera, & immunia à quocumque onere.*

12 *Abbas Farfensis post lineam finitam renouare tenetur haeredes, vel proximiores vltimi emphyteutae recepto laudemio.*

13 *Ius petendi renouationem emphyteusis est hereditarium, & ideo illa non dicitur finita, quousque aliquis superfit, cui renouatio debeatur.*

14 *Renouatio emphyteusis haeredibus, vel proximioribus debita defertur solum pro solutione laudemij. & ad facilierem probationem dominij directi.*

15 *Incolatum, & domicilium ad contrahendum sufficit declaratio animi, inuito migrationis facto.*

16 *Emphyteuta, vel qui renouationem petit, si acquisiuit domicilium, & incolatum, remanet capax bonorum emphyteuticorum.*

17 *Capacitas renouationis bonorum emphyteuticorum attenditur de tempore quo fieri debet inuestitura.*

18 *Emphyteusis renouatio acquiritur de tempore, quo fit inuestitura, quia tunc bona personae renouatae applicantur.*

19 *Bona emphyteutica alienari prohibita non veniunt sub vniuersali institutione haeredis, sed vide numer. seqq.*

20 *Ius petendi renouationem emphyteusis est hereditarium, & tum haereditate pertransit.*

21 *Ius petendi renouationem emphyteusis continetur sub vniuersali institutione haeredis.*

22 *Renouationem ad petendam conceditur spatium vnius anni.*

23 *Annus ad petendam renouationem, an competat à die mortis vltimi emphyteutae, vel à die scientiae, & quid seruetur in Abbatia Farfensi.*

24 *Bona emphyteutica Abbatiae Farfensis ex Constitutione Summorum Pontificum quibuscumque subditis Sedis Apostolicae locari possunt.*

25 *Dictio* Alijs *comprehendit non solum personas similis, sed etiam inuolvit diuersas.*

26 *Consuetudo est optima legum interpres.*

27 *Exempla gratis exquiruntur, vbi habemus existentiam casus de quo agitur.*

28 *Bona emphyteutica concessa testatori, quamuis forensi, non possunt denegari illius haeredi, sub praetextu, quod ipse non sit ciuis.*

29 *Haeres non debet esse deterioris conditionis, quam fuerit defunctus.*

30 *Haeres, & defunctus vna, & eadem persona esse reputantur.*

31 *Prohibitio, seu clausula non alienandi emphyteusim in forenses non attenditur, si de facto bona concedantur forensi, & in forenses alienantur.*

32 *Statum faciunt emphyteusis concessiones, alienationes, & consuetudo illas transferendi in personas forenses.*

33 *Renouatio emphyteusis haeredi denegari non potest si defunctus habebat facultatem ad libitum disponendi de illa.*

34 *Emphyteuta habens proximiores, quibus renouatio debetur, potest etiam locatione finita, de bonis emphyteuticis ad fauorem cuiuscumque personae disponere.*

35 *Manutentio haeredi, vel proximiori conceditur etiam in possessione bonorum emphyteuticorum, si illis renouatio debeatur.*

DECISIO LXXI.

DECESSIT Antonius Aloysius 25. Iulij 1670. qui bona nonnulla possidebat à Patre suo Aloysio de Aloysijs transmissa, posita sub Abbatia Farfen, & haeredem sibi vniuersalem ex testamento reliquit Margharitam Sanctoram. At ex opposito Eminentiss. Abbas Farfen. praetendens bona praedicta ad Abbatiam Farfen. pertinere tamquam deuoluta, inuestiuit in ijsdem, vt vacantibus, & deuolutis, Ioannem Cecium, ac subindè orta controuersia inter haeredem testamentarium, & inuestitum commissa fuit causa bo. mem. Priolo, coram quo manauit decisio fauorabilis Io: Cecio inuestito, & Mensae Abbatiali, subrogatoque R.P.D. meo Calataiù eadem Decisio confirmata fuit, & subinde ad tenorem vtriusque decisionis lata sententia, à qua cum per Margharitam fuerit appellatum, commissa mihi causa inquirendum in sententiam ipsam proposui sub eo themate, an sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & cui fit danda manutentio, & DD. infirmandam censuerunt, & manutentionem dandam Margharitae.

Totum siquidem momentum contrariarum decisionum in eo potissimum est, quod scilicet Antonius Aloysius non potuerit de bonis huiusmodi disponere in testamento, quia cum bona praetendantur concessa ad tertiam generationem, eodem decedente sine filijs, & descendentibus, ac proximis intra decimum gradum, tamquam finita inuestitura corruat dispositio, & Eminentiss. Abbas potuerit haec bona vtpotè deuoluta in alium conferre, praecipuè cum Margharita, quam Antonius sibi fecit haeredem sit Romana, & Forensis, ideoque bonorum Abbatiae Farfen. incapax.

Verùm haec parùm subsistere visa sunt; 1 Bona siquidem Farfen. Abbatiae redacta sùt ad instar allodialium, ac proindè reddita transitoria ad quoscumque haeredes tamquam haereditaria, *Rota coram Penia decis. 1221. num. 5. & 8. decis. 1462. numer. 2. & coram Buratt. decis. 87. num. 8. & decis. 161. num. 8. & 9. par. 10. recent.* & generaliter de alijs bonis si- 2 milibus † redactis ad instar allodialium *Rota in recent. decis. 319. num. 1. & seqq. par. 5. & coram Celso decis. 192. num. 6. in fin. & in Eugubina emphyteusis 6. Iunij 1659. coram bon. mem. Priolo quae est post Paitell. decis. 8. num. 2.* Conspirante in idem validissimè consuetudine eiusdem Abbatiae Farfen. renouandi quibuscumque haeredibus vltimi inuestiti huiusmodi † bo- 3 na, etiam locatione finita, prout hodie ipsa concludenter remanet probata ex plurimis inuestituris factis de bonis sic deuolutis, ac etiam ex testium depositionibus, nedum in hac causa examinatorum, sed & aliàs coram

Penia;

Pœna; firmatque Bannimentum Eminentiſſimi Abbatis Commendatarij, mandans concedi renouationem hæredibus extraneis, firmant quoque ſententiæ Miniſtrorum ipſius Eminentiſſ. Abbatis, qui in contradictorio iudicio ad normam eiuſdem conſue-
4 tudinis definierunt, † & tandem Decretum Congregationis ad id deputatæ à ſ. m. Alexandro VII. iuncto Voto Doctiſſimi Viri R. P. D. de Rubeis, quæ quidem conſuetu-
5 do ſic probata, ne dum inueſtituras, † ſed & ſtatutum Abbatiæ Farfen. apta eſt interpretati, *l. ſi de interpretatione, ff. de leg. Pen. d. deciſ.* 1221. *Ciroce. diſcept.* 62. *nu.* 16. & 17. *Spad. cenſ.* 22. *num.* 6. *lib.* 1. *Peregr. conſ.* 8. *num.* 4. *lib.* 3. *Caual. deciſ.* 555. *num.* 3. & 583. *in fin. Rot. dec.* 93. *num.* 58. *par.* 5. *recent. & coram Coccin. deciſ.* 469. *numer.* 6.

Quamuis enim Statutum *cap.* 85. diſponat, vt liceat Emphyteutæ de bonis huiuſ-
6 modi diſponere locatione durante, † vndè inferri videatur à contrario ſenſu, vt non liceat locatione finita.

Attamen fallax viſa eſt illatio, quia præterquam, quod ſtatutum id intendit potiſſimum, vt liceat Emphyteutæ de bonis diſponere locatione durante, etiam in præiudicium vocatorum, & comprehenſorum in inueſtitura, non tamen quidquam diſponit circa alium caſum locatione finita, vndè à
7 contrario ſenſu inferre non licet, † ex quo argumentum à contrario ſenſu non procedit, quando caſus omiſſus in Statuto non poſſit haberi pro expreſſo per aliquam coniecturam, vt limitando notat *Euerard. in tent. leg. loc. à contr. ſenſu num.* 23. Aut ex alia parte eiuſdem Statuti, quod capite immediatè
8 ſequenti 86. ita conſtituit. † *In aliis caſibus ſuperius ſuper bonis locatitijs non declaratis ſeruentur, & ſeruari debeant antiquæ conſuetudines*, ideoque non licet arguere à diſpoſitione *cap. præcedentis*, niſi conſtet quomodo caſus non expreſſus ſeruetur per conſuetudinem, maximè ne fiat, vt Statutum, quod in fauorem ſubditorum eſt inductum, ne ſcilicet Abbas poſſit priùs laudemium prætendere, quàm locatione finita, & poſt finitam generationem venditoris, ſeu cuiuſcumque alterius diſponentis, vt conſtat ex præcedenti *cap.* 83. ad quod, & duo ſubſequentia referuntur, & declarationem ab eo recipiunt, in eorum
9 detrimentum, † & odium eõuertatur *contra l. quod fauore C. de legib. Surd. conſ.* 315. *nu.* 68. & *conſ.* 426. *numer.* 16. *Celſ. deciſ.* 316. *numer.* 13. *in fin.*

Huiuſmodi enim conſuetudinis vis eſt irrefragabilis, vtpotè cuius initij memoria nõ extet, nec probabile ſit temerè, & ſine cauſa fuiſſe inductam, cum ea diſponendi libertas, vt conſiderauit *Rota coram Pen. d. deciſ.* 1221.
10 *num.* 8. ex eo proceſſit; † aut quod Abbatia ab initio ita cum Vaſſallis conuenerit, vel ille, qui Abbatiam dotauit pacto conuento conſenſerit, quod quidem Subditorum neceſſitas exigere omninò videbatur, ne ſcilicet commercium inter eos omninò impe-

11 diretur, † immò, & tolleretur, ideoque ab immemorabili eos ſemper tamquam de allodialibus libere diſpoſuiſſe notarunt *Spada conſ.* 240. *numer.* 1. & *per tot. lib.* 2. *Burat. deciſ.* 87. *numer.* 8. & *deciſ.* 261. *num.* 2. *par.* 10. *recentior.*

Nec applicabilis viſa fuit illatio ab informantibus pro Cecio deſumpta *ex deciſ.* 86.
12 *par.* 5. *recent.* quod ſicuti bona huiuſmodi Abbatiæ finita locatione redeunt ad Eminentiſſimum Abbatem immunia à quocumque onere, & hypotheca contractis ab Emphyteuta, ita facultas diſponẽdi competens eidem Emphyteutæ non vlterius protrahenda, quam ipſa locatione durante, nam-
13 que nimis apertè † remanet ex ſuperius firmatis comprobatum Eminentiſſ. Abbatem debere in caſu deuolutionis ob lineam finitam, ſoluto ſibi conſueto laudemio, renouationem bonorum facere hæredibus ſcriptis, vel aliis quibuſcumque acquirentibus, ſiue proximis infra decimum gradum, tùm quia bona iſta redacta ſunt ad inſtar allodialium, tum etiam quia ius petendi renoua-
14 tionem eſt hæreditarium, † ideoque finita dici non poteſt locatio quouſque aliquis ex prædictis ſupereſt, *Alciat. in l. ſi mihi, & Titio* 110. *num.* 27. & 28. *ff. de verb. obligat. Rota deciſ.* 176. *numer.* 33. & 34. *par.* 5. *recent.* &
15 conſequenter renouatio, † quæ fit, tantum deſeruit pro ſolutione laudemii, & ad faciliorem probationem dominij directi, *Rota coram Eminentiſſ. Ottobon. deciſ.* 183. *cum.* 14. prout etiam ſic declarauit dicta Congregatio deputata à ſ. m. Alexandro VII. vt refert præſens Auditor Sanctiſſimi D. Noſtri *diſc.* 8. *de Emphyt.*

Quod autem ad incapacitatem prætenſam Margharitæ, quæ cum ſit Romana, & non Subdita, aut Vaſſalla Abbatiæ, huiuſmodi bona conſequi non poſſit DD. neque pariter viſum fuit obſtare.

Quandoquidem Margharita vtcumque Romana, viuente adhuc Antonio teſtatore, † habitauit in Terra Faræ, & ſequuto
16 eius obitu nondum elato cadauere animum ſuum declarauit migrandi ad Terram Faræ, ibique obtinendi ciuilitatem, prout de facto migrauit, & obtinuit, quæ ſola animi declaratio iuncto migrationis facto ad incolatum, & domicilium contrahendum ſufficit, *l. domicilium iunct. gloſſ. & ibi Cuiac. ff. ad municipalem, Abb. ad c. fin. verſ. & per hoc duo de Parochis Gaill. pract. obſerv. c.* 35. *num.* 7. *Mancin. diſquiſ. gen. cent.* 2. *cap.* 80. *num.* 1. *Rota in punct. Cauſæ Farfen. deciſ.* 87. *nu.* 15. & *ſeqq. coram Burat. & coram Merlin. deciſ.* 193. *num.* 3. & 4. & *deciſ.* 53. *numer.* 7. *par.* 5. *recent.* Et hac ſtante in-
17 colatus, † & domicilij aſſecutione, non poteſt capacitas bonorum Farfen. ipſi negari iuxta doctrinam *Bart. ad l. murileguli numer.* 1. *C. de murilegul. lib.* 11. *Guilel. de Benedictis ad cap. Raynutius verb cuidam Petro num.* 50. & 6. *de teſtam.* cum attendatur † capacitas acquirentis tempore faciendæ inueſtituræ, tunc enim
19 acquiruntur bona, † & actus renouationis

appli-

applicatur perſonæ, *Rota coram Eminentiſſimo Urſbobon. deciſ. 148. num. 13.*

Et valdè conſiderabile fuit viſum, quod qu. Antonius Aloyſius non alienauit hæc bona Emphyteutica in Margharitam, ſed
20 ſolum eam ſibi inſtituit vniuerſalem † hæredem, nulla habita mentione bonorum Abbatiæ, qua quidem inſtitutione vniuerſali, non veniunt bona Emphiteutica alienari prohibita *Petr. de ſideic. probib. alien. qu. 8. num. 282. Rot. deciſ. 375. num. 2. & 3. par. 1. rec.*
21 Sèd vtique ius petendæ † renouationis, quod vtpotè hæreditarium tranſiuit cum
22 hæreditate, † & competit ſolis hæredibus *Rot. coram Celſ. deciſ. 192. numer. 7. & 8. deciſ. 87. num. 13. & 14. coram Buratto* hæredi autem
23 conceditur ſpatium † vnius anni ad petendam renouationem *Grat. diſcept. for. cap. 934. num. 6. Carill. deciſ. 253. num. 12.* maximè in
24 Abbatia Farfen., in qua viget conſuetudo expectandi hæredes, & proximiores per annum à die ſcientiæ, non a die obitus, vt ex atteſtatione *in Sum., Margharitæ num. 30. Rot. coram Ninot. deciſ. 19. numer. 2. & 3. & deciſ. 21. num. 3. & ſeqq. & deciſ. 48. num. 3. & ſeqq. & deciſ. 306. num. 1. & 13. par. 13. rec. & deciſ. 132. numer. 4 par. 14. recent.* Vnde fit eſt, quod Margharita facta fuerit Ciuis, & Incola intra huiuſmodi ſpatium prout factam probant plures teſtes formiter examinati. Et Ciuilitas in pleno Conſilio Communitatis Tophiæ obtenta *Summ. veteri Margharitæ nu. 14. & 15.*

Verum in hac parte ceſſat omnis difficultas ex quo prodijt Conſtitutio, & Bulla Six-
25 ti V. vbi inter cætera ſanciuit, † quod bona Emphyteutica huiuſmodi Abbatiæ Vaſſallis locari, & concedi ſolita, non ſolum poſſent locari Incolis, & Vaſſallis, ſed & alijs Vaſſallis Sedis Apoſtolicæ, quod & confirmauit Innocentius IX. Ait enim conſtitutio. *Ac alijs Vaſſallis noſtris locari, ſeu renouari debeant*, dictio enim *ac alijs* inducit non ſolum perſonas ſimiles, cuiuſmodi ſunt om-
26 nes ſubditi Abbatiæ Farfen., ſed & inuoluit perſonas diuerſas nempe alios ſubditos Apoſtolicæ Sedis, prout condiſtinguuntur à Vaſſallis Abbatiæ ante expreſſis *l. ſi fundum 83. §. ſi libertus ff. de leg. 1. Barboſ. dic. 26. nu. 17. Rot. coram Celſ. deciſ. 263. num. 1. & deciſ. 232. numer. 2. par. 14. recent.* traditur per eamdem *Rotam deciſ. 90. num. 11. par. 15. recent.*

Nec de hoc intellectu dubitari ſinit praxis, & obſeruantia ſubſecuta; Abbates enim
27 pro tempore Inueſtituras paſſim † renouarunt, & conceſſerunt Romanis, & non Subditis Farfen. vt ex congeſtis inueſtituris, & teſtium depoſitionibus; Optima autem legum interpres conſuetudo *d.l. ſi de interpretatione ff. de leg. cum alijs ſupra relatis.* Immo gra-
28 tis aduocantur caſus, & exempla, † quando hæc ipſa bona controuerſa acquiſita fuerunt à qu. Aloyſio de Aloyſijs Narnienſi, & Romæ degente, moxque migrarunt in
29 Antonium Filium Romanum, † & Incolam Vrbis, & ab eodem vſque ad obitum fuere poſſeſſa, neque enim hæres debet eſſe deterioris conditionis, quam fuerit defun-
30 ctus ſtante eadem capacitate, † cum hæres, & defunctus vna, & eadem perſona cenſeantur, *l. fin. C. de impub. & alijs ſubſtit.*

Magis quo cumulantur quamplurimę inueſtituræ Forenſibus factæ de bonis Abbatiæ, omneſque ſortitæ effectum, *Summ. Margharitæ veteri, num. 35.* & altero *num. 22.* quæ
31 quidem operantur, † vt clauſula adiecta Inueſtituræ, de non alienando in Forenſes, non debeat attendi, *Rota deciſ. 26. nu. 5. par. 3. rec.* & adduntur ſolutiones Laudemiorum factæ à Forenſibus pro renouationibus inueſtiturarum, vt *in veteri Summ. Margharitæ nu. 36.* ac demum iudicia ſequuta inter Forenſes, & alios proximos, & intereſſe habentes in ipſa
32 Abbatia coram Commiſſarijs, † & Vicarijs Farfen., qui locationes conceſſerunt ad fauorem dictorum Forenſium, vt in *Summ. nouo eiuſdem Margharitæ nu. 20.* quæ omnia cum alijs ſupra conſideratis extra omne dubium rem ſtatuunt, *l. ingenuum ff. de ſtat. homin. l. res indic. ff. de reg. iur. Scacc. de ſent. & re indic. Gloſſ. 14. quæſt. 7. num. 7.*

Sed omnem difficultatem recidere illud videtur, quod Margharita poſtremo attulit, Antonium ſcilicet Aloyſium teſtatorem habuiſſe tempore conditi teſtamenti coniun-
33 ctos, & conſanguineos intra decimum gradum, *vt in dicto Summ. nouo num. 2.* quibus exiſtentibus renouatio haud denegari po-
34 teſt, † cum ipſi exaduerſo ſcribentes taſſi alias ſint licere inueſtito, etiam locatione finita, de bonis Abbatiæ ſubiectis ad libitum diſponere, quo caſu exiſtant conſanguinei intra decimum gradum ad terminos *tex. l. 1. ff. de conſ. ff.*

Ideoque cum ex prædictis comprobatum remaneat bonum ius Margharitæ, & de il-
35 lius anteriori poſſeſſione conſtet ex iuribus datis *in Summ. ſuper manut. num. 3.* DD. cenſuerunt ei dandam manutentionem *ad tex. in cap. licet cauſam de probat. Bart. in l. ſi duo in princ. ſub num. 4. vti poſſid. Menoch. de reintegr. rem. 3. num. 733. Gregor. deciſ. 9. numer. 5. & deciſ. 549. numer. 1. & in recent. deciſ. 60. numer. 1. par. 14.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Fulginaten. Attentatorum.

Veneris 14. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Prætendebatur euitari attentata ex eo, quod inhibitio Rotalis, vel teſcriptum Signaturæ non comprehenderet cauſam controuerſam, & ideò ſaluari debuiſſe executionē iam factam, illam autem tanquam attentatam reuocari deciditur ex eo, quod huiuſmodi decla-

declaratio fieri deberet à Rota, vel ab ipsa Signatura, cum super ea cognoscenda Iudices de partibus se intromittere nequaquam possint.

SVMMARIVM.

1 *Attentata est exequutio facta in partibus post pendentiam litis in Rota, & præsentatam inhibitionem.*
2 *Iudices de Partibus, vel inferiores non debent se ingerere super interpretatione inhibitionum Rotalium, & num. seqq.*
3 *Inhibitio Rotalis, sive iusta, sive iniusta, semper est timenda.*
4 *Interpretatio, seu modificatio inhibitionis Rotalis spectat ad Rotam.*
5 *Attentata committuntur super bonis, de quibus tractatur in Rota, licet actio, sit diuersa.*
6 *Actionis diuersitas non excusat ab attentatis propter causa connexionem.*
7 *Attentata semper committuntur quoties sententia in vno iudicio parit exceptionem rei iudicatæ in alio.*
8 *Causa in Rota pendente, si supervenit Signaturæ rescriptum ad iudicem de partibus, quatenus coram vtroque iudice procedi possit.*
9 *Signaturæ rescriptum, an comprehendat causam pendentem in Rota, declarari debet ab ipsa Rota, vel Signatura.*

DECISIO LXXII.

CONSTARE de attentatis decisum fuit 19. Ianuarij 1674. & hodie DD. repropositio dubio fieterunt in decisis agitur enim de gestis; & actis post inhibitionem Rotalem denunciatam attentantibus 8. Augusti 1673. & de mandato executino relaxato quidem 7. Maij 1658. contra Hieronymum Rodulphum, sed renouato, & relaxato contra Paulum Æmilium vti filium, & hæredem Hieronymi Rodulphi 11. Octobris 1673. post inhibitionem supradictam, vnde attentata esse manifesta DD. vnanimes, & vnioquio responderunt.

Non enim poterant huiusmodi agentes, nec officiales Fulginas in partibus post præsentatam sibi inhibitionem Rotalem, & plures protestationes de lite pendente in
1 Rota, † procedere ad nouam executionem mandati contra filium, & hæredem Hieronymi Rodulphi, *Rota decis. 332. nu.* 1. *&* 2.
2 *par.* 15. *cum alleg.* † Cum non pertineat ad partes, vel Iudices inferiores interpretatio, seu modificatio inhibitionum Rotalium, sed eas, siue iustas, siue iniustas seruare de-
3 bent, † & pro interpretatione, seu modificatione recurrere ad Rotam, inquit *Rot. coram Bichio decis.* 3. *num.* 10. & magis in specie,
4 quod inhibitio causet attentata, † etiam si dubitari possit, an actus attentatus in ea comprehendatur *num.* 11. *cum allegat.*

Et plane obseruatum est acta in officio Fulginei post dictam inhibitionem tendere ad ea bona, de quibus agebatur in Rota, vnde quid quid sit, an actio sit eadem, vel
5 diuersa, † sufficit pro attentatis, quod interueniant eædem personæ, & res in vtroque iudicio iuxta decisionē in alia Fulginaten. fideicommissi, seu attentatorū 27. Septembris 1668. nunc *decis.* 192. *numer.* 1. *&* 2.
6 *verf. Quia nulla par.* 15. *recent.* † Vbi nec diuersitas actionis excusat attentata propter connexionem &c. *nu.* 11. Tantoque magis, quod versamur in casu, quo sententia lata
7 in vno iudicio † parit exceptionem rei iudicatæ quoad aliud, vt concludit *numer.* 14. *&* 15.

Nec obstare visum est Signaturæ Iustitiæ rescriptum ad iudicem in partibus de restitutione in integrum, ex quo videbatur Reis sublatus omnis scrupulus prætensorum attentatorum, † adeò vt si esset idem articu-
8 lus, & eædem personæ, stante dicta commissione alteri directa, posset coram vtroque iudice procedi, vt in *decis.* 768. *num.* 10. *par.* 3. *recentior.*

Nam rescriptum Signaturæ Iustitiæ fuit in causa omnino diuersa ab illa fideicommissi Hieronymi Rodulphi in Rota pendentis *Summario Reorum numer.* 6. & non determinat connexionem, aut inconnexionem causæ introductæ in partibus cum causa pendente in Rota, & ideò visum est
9 rescriptum non posse allegari, & † saltem fuisse à Rota antea cognoscendum, *Rota decis.* 3. *coram Bich. d. numer.* 10. non enim pertinet ad partes, vel ad iudices inferiores interpretatio, seu modificatio inhibitionum Rotalium cum allegatis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Dotis, & Fructuum.

Veneris 14. *Maij* 1677.

ARGVMENTVM.

Examinantur depositiones testium super amotione gemmarum, quæ obijciebatur mulieri, facta ab hæreditate sui viri, quæ quia sit materia obiectiua, & matronæ nobilissimæ imputabatur, visa non est probari à testibus plures exceptiones habentibus, cum adhuc effectum non solum requiratur plena, & perfecta probatio, sed eo minus sufficere visi sunt testes famuli, mendaces, contrarij, & qui alijs etiam defectibus notabantur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio rerum amotarum plenè, & concludenter probari debet, quia est materia obiectiua.*
2 *Matrona nobilissima si de subtractione gemmarum redarguitur, hoc debet plenè, & concludenter probari.*
3 *Locatio. argenta, & linteamina si tempore mortis viri*

viri non probantur extitisse penes mulierem, præsumuntur deuenisse ad manus viri.

4 *Testes plures habentes exceptiones, tam in persona, quam in dictis, non probant, maximè in materia graui.*

5 *Testis mendax in vno, nihil probat, quia præsumitur mendax in omnibus.*

6 *Testis famulus expulsus à Domino, contra illum non probat.*

7 *Testis dicens alios testes mendaces, & falsos, si postea deponat idem, quod ipsi deposuerant, nihil probat.*

8 *Testis vnicus benè probat, si deponit de re spectante ad eius officium.*

9 *Liber mercatoris probat etiam contra tertium, si agitur de probando simpliciter factum.*

10 *Testis aliquid deponens tamquam famulus, si in famulatu detegitur mendax, perneceſſe probari debet ipsum fuisse famulum.*

11 *Testis dubitatiuè deponens, contra inducentem habetur, ac si assertiuè deposuisset.*

12 *Error in nomine tunc non vitiat, si concurrunt alia demonstrationes conuenientes personæ.*

13 *Cognominis expressio, quod alijs personis conuenire potest, nihil concludit.*

14 *Testis non deponens de tempore præciso, vt erat neceſſarium, sed alternatiuè de vno anno, vel alio, ne possit conuinci de mendacio, non probat.*

15 *Testes contra inducentes plenè probant.*

16 *Vxor habens gemmas proprias, cum illis præsumitur se ornasse, non autem cum immobilibus sui viri.*

17 *Testis vnicus in suo dicto, nihil probat.*

18 *Occultatio frustra prætenditur, si non probatur existentia præcedens penes occultantem*
Priuatio præsupponit habitum num. 18.

19 *Contrarietas in substantialibus adimit fidem omnibus testibus.*

20 *Testes inuicem contrarij; vnus adimit fidem alterius.*

21 *Fides extraindicialis, etiam Principissæ non probat.*

22 *Subtractio gemmarum ab vxore prætensa, non probatur ex emissa descriptione illarum in inuentario.*

23 *Existentia gemmarum in hereditate probatur ab expignoratione ab heredibus facta.*

24 *Existentia iocalium apud heredem, ex ipsius confessione probatur, quod de illis aliqua solum deficiebant.*

DECISIO LXXIII.

MANDATVM Rotale relaxatum ad fauorē Excellentissimæ Dominæ Ducissæ Aldobrandinæ pro residuo sortis, & fructuum suæ dotis ad rationem statutariam septem cum dimidio pro centenario, hodie Domini confirmandum esse dixerūt, non obstante exceptione rerum amotarum iterum opposita ab Excellentissimo D. Duce Borromeo.

Talis namque exceptio non fuit probata
1 plenè, & concludentèr † prout requiritur in hac materia obiectiua *l. quoties §. quæ dolo ff. de probat. Rot. post Farinacc. decis. 9. num. 1. & coram Bichio decis. 393. num. 4. & coram Coccin. dec. 68.*
2 *num. 2.* cóque magis † dum proponitur contra Matronā Nobilissimam *Cravett. cons. 244. num. 6. Rota coram Coccin. decis. 715. num. 12.* & præsumptio, quod Linteamina, Argenta, & localia ad vsum mulieris destinata remanserint penes vxorem tunc locum haberet
3 posset, † quando constaret, quod paulo ante obitum viri existerent apud ipsum, alias peruenisse præsumuntur ad hæredes mariti *Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 64. num. 18. Rot. decis. 265. num. 5. decis. 297. numer. 5. per tot. par. 6. & decis. 331. num. 21. par. 9. recent. & coram Eminentissimo Otthobon. decis. 43. numer. 13. & in Romana Saluiani 23. Februarij 1663. coram Eminentissimo Cerro.*

Existentia verò penes D. Ducissam non probatur à sex testibus in præcedentibus instantijs examinatis, quia illi tamquam mendaces, & falsi aliasque notabiles exceptiones patientes reiecti omnino fuerunt in *decisionibus 4. Decembris 1673. & 2. Martij 1674. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

Minusque probatur ex alijs tribus testibus postremò examinatis, dum isti quoque patiuntur plures exceptiones in persona, & in
4 dictis, † qui proindè in hac materia graui non veniunt admittendi *Aymon de antiq. tempor. §. quæritur etiam num. 36. Rot. post 2. volum. consil. Farinacc. decis. 194. num. 5. & coram Millin. decis. 376. num. 10.*

Elisabeth enim prima testis filia Aurighę, quæ deposuit D. Ducissam tempore mortis Ducis viri occultasse linteamina, redarguitur de mendacio à Petro eius marito, & secundo teste, deponente linteamina, suppellectilem, vasa argentea, & alia mobilia, fuisse propria D. Ducissæ, vndè tanquàm †
5 persona vilis, & mendax in vno reperta, nihil probat, & præsumitur mendax in omnibus *Mantic. decis. 142. in fine Carill. decis. 186. nu. 11.*

Dictus autem Petrus fuit famulus à dicta
6 D. Ducissa expulsus, qui proindè non est idoneus ad deponendum contra eam *Farinacc. de testib. qu. 55. num. 144. Mascard. de probat. concluſ. 758. num. 11.* Eoque magis, quod dum inseruiebat scripsit D. Ducissæ, quod testes antecedenter contra ipsam examinati, erant
7 mendaces, † & falsi, vt in Epistolis datis in hodierno *Summ. num. 11.* vndè deponendo, vt infrà id, quod in aliis redarguebat multò minus idoneus reputari debet *Mantic. d. decis. 142. num. 11. Bich. decis. 34. num. 8.*

Præterea dicti tres testes deposuerunt, quod in fine mensis Maij, vel Iunij 1655. vel 1656. bo. me. Cardinalis Caponius mediante persona Caroli Casini eius Præfecti Domus transmisit eidem Elisabethæ quoddam scriniolum cum omnibus gemmis D. Ducis, & cum illarum inuentario, ad hoc, vt illas consignaret D. Ducissæ, & quietantiam reportaret, prout consignauit, recepta ab eodem D. Ducissa quietantia. Verùm talis depositio in pluribus reperta est erronea inueriſimilis, & valdè suspecta.

Primo, quia Carolus de fratris Guardarobba deponit, ſe de ordine Ducis aſportaſſe ſcriniolum cum gemmis ſigillatum Cardinali Caponio, & poſt paucos dies de ordine eiuſdem Ducis dictum ſcriniolum à dicto Cardinali recuperaſſe, & eidem Duci
8 conſignaſſe, qui teſtis licet vnicus † probat, cum deponat de re ſpectante ad eius officium *Rot. deciſ.* 750. *numer.* 10. *par.* 1. *diuerſ. & deciſ.* 421. *num.* 5. *par.* 9. *recentior.*

Secundo, quia de annis 1655 & 1656. Carolus Caſinus non fuit Præfectus domus Cardinalis, ſed fuit Vincentius Græcus, & poſt illum Franciſcus Maria Riccionus, vt conſtat ne dum ex libris fundacalibus Io:
9 Baptiſtæ Borelli, † qui probant etiam contra tertium, quando, vt hic agitur de probando factum *Adden. ad Buratt. deciſ.* 119. *numer.* 11. Sed etiam ex iuratis atteſtationibus Comitis Franciſci Ramarzotti, & Ioannis Sabini, qui tunc temporis erant famuli eiuſdem Cardinalis dicentium Carolum Caſinum dictis annis non ſolum non fuiſſe in
10 ſeruitio Cardinalis, † ſed neque extitiſſe in Vrbe, & tamen ad ſaluandum dictos teſtes a mendacio debuiſſet præcisè probari famulatus ab allegante *Alex. conſ.* 120. *num.* 4. & 5. *lib.* 6. Nihil obſtante, quod Petrus ſecun-
11 dus teſtis dubitatiuè † depoſuerit ibi: *Non sò il nome mà il cognome mi pare, che fuſſe Caſino*, quia contra inducentem idem eſt, ac ſi aſſertiuè depoſuiſſet *Soccin. iun. conſ.* 69. *nu.* 14. *lib.* 1. *Cravett. conſ.* 203. *num.* 7. *Pariſ. conſ.* 83. *num.* 3. *lib.* 1. *Grat. diſc.* 950. *numer.* 10. *Surd. deciſ.* 284. *num.* 19. & *in recent. deciſ.* 150. *numer.* 31. & *deciſ.* 377. *num.* 23. *par.* 12.

Neque excuſari poſſunt dicta teſtium ex eo, quod adeſſet alius Caſinus nomine Ze-
12 nobius, † qui de anno 1652. fuerat Præfectus domus eiuſdem Cardinalis, quia tunc error in nomine non vitiaret, quando concurrerent aliæ demonſtrationes conuenientes perſonæ Zenobij, hic autem adſunt demonſtrationes in contrarium, quia ille non erat Præfectus domus de annis 1655. & 1656. ſed tali officio fungebantur ſupradicti Vincentius Grecus, & Riccionus, vnde error non conſiſtit in ſolo nomine, ſed etiam in tempore ſeruitij præſtiti, & expreſſio ſolius
13 cognominis, † quod alijs conuenire poteſt nihil concludit *Barthol. in l. demonſtratio falſa num.* 17. *ff. de condit. & demonſtrat. Dec. conſ.* 13. *num.* 9. *Rimin. iun. conſ.* 36. *num.* 53. *Rota coram Andrea deciſ.* 61. *num.* 9.

Tertio, quia non deponunt de tempore præciſo, ſed alternatiuè de anno 1655. vel
14 1656. ad hoc, † vt difficilius redargui poſſent de mendacio, talis autem artificioſa depoſitio non caret ſuſpicione *Corn. conſ.* 56. *num.* 4. *lib.* 1. *Cravett. conſ.* 125. *num.* 11.

Quarto, quia de anno 1657. gemmæ exiſtebant in manibus Cacciamani Aurifices, vt ex depoſitione eius iuuenis, & dicto anno extiterunt etiam in poſſeſſione D. Ducis, vt probant alij tres teſtes, & ſignanter Salamon Hæbreus, qui depoſuit illas vidiſſe, &
15 extimaſſe in eius manibus, † omnes autem dicti teſtes, tanquàm inducti ab hæredibus ipſius Ducis, plene probant contra ipſos inducentes *Farinacc. de teſt. qu.* 62. *numer.* 243. *Honded. conſ.* 84. *numer.* 5. *lib.* 2. *Gratian. diſc.* 552. *nn.* 9. *Rot. in rec. deciſ.* 305. *in fine par.* 15. & *coram Bich. deciſ.* 214. *numer.* 18. & *coram Card. Celſo deciſ.* 382. *num.* 10. & quamuis teſtes dixerint pluries vidiſſe gemmis ornatam D. Duciſſam, ipſa tamen habebat gemmas proprias hodierno *Summario numer.* 5.
16 cum quibus † ſe ornaſſe præſumitur *Ciriac. controu.* 84. *numer.* 6. & *contr.* 263. *numer.* 15. *Rot. coram Caſill. deciſ.* 285. *num.* 4. & *ſeqq.*

Depoſuit etiam Eliſabetha D. Duciſſam die obitus viri tentaſſe ea mediante trafugare dictum ſcriniolum gemmarum, & per
17 Rotam mulierum, † & ob loci anguſtiam non potuiſſe, ſed tanquàm vnica in hoc dicto nihil probat *cap. licet de teſtibus Rot. coram Serapb. deciſ.* 1191. *num.* 2. imò dùm non conſtat ſcrinium extitiſſe præcedentèr in
18 manibus D. Duciſſæ, † fruſtra prætenditur illius occultatio, cum priuatio ſupponat habitum *l. decem* 117. *ff. de verb. oblig.*

Vlterius depoſuit d. mulier, quod ea tantùm præſente D. Duciſſa biduò poſt mortem viri aperuiſſet cum cultro ferreo ſcrinium Ebani, & ex illo extraſſiſſet inuentarium gemmarum, vna cum illarum quietantia ab ipſa facta, & alias ſcripturas, quas ſtatim in ignem proiecit, ſed illius dicto eſt contrarius nonus teſtis nomine Iacobus, qui depoſuit cum dicto cultro ferreo aperuiſſe aliud ſcrinium, in quo erat repoſita clauis alterius ſcrinij, vbi exiſtebant inuentarium, & quietantia gemmarum, & prædictæ aperitioni non fuiſſe præſentem Eliſabetham,
19 ſtante autem † dicta contrarietate in ſubſtan-
20 tialibus, † neutri credendum eſt, cum vnus adimat fidem alteri *Farinacc. de teſtibus q.* 65. *num.* 2. *Rot. deciſ.* 147. *num.* 4. *par.* 10. *deciſ.* 8. *numer.* 26. *deciſ.* 327. *numer.* 13. & *deciſ.* 409. *num.* 19. *par.* 12. *recent.*

Prædictis tribus teſtibus fuit ſuperaddita fides Excellentiſſimæ D. Principiſſæ Roſſani teſtantis de auditu ab ipſa D. Duciſſa, *che non ſi faceſſe ſcrupolo tener queſte gioie, mentre il marito glie l'hauena donate quando la preſe*, ſed omiſſis aliis, quæ dicebantur ab informanti-
21 bus pro † D. Duciſſa placuit DD. reſponſio, quod iſta tanquàm ſimplex fides extraiudicialis nihil probat *Rotæ coram Greg. deciſ.* 214. *num.* 2. *ibique Adden. lits. B.*

Nèc obſtat, quod in inuentario facto per hæredes D. Ducis nullæ fuerint deſcriptæ gemmæ: quia ex omiſſione deſcriptionis
22 in inuentario non benè infertur, † quod illæ fuerint ab vxore ſubtractæ, & vere fuiſſe in hæreditate repertas etiam gemmas con-
23 ſtat ex oppignoratione † illarū facta ab hæredibus in Sacro Monte Pietatis, & ex confeſ-
24 ſione † Marchioniſſę Borromeæ primæ hæredis, quæ ſolum conqueſta fuit de deficientia aliquarum gemmarum, vt aduertit *prima deciſio coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Et

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisio, quæ immediate subsequitur est in eadem causa, cuius in calce concordantes adnotantur.

R. P. D. CALATAIV

Romana Dotis, & Fructuum.

Veneris 14. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Fructus dotales denegabantur mulieri postea quam ad secunda vota transierat, ea ratione, quia nostrum statutum loquens de vidua non haberet locum in binuba, cos verò deberi fuit decisum, non solum ex identitate, sed etiã ex maioritate rationis, itaut huiusmodi casus non videatur extensio, sed vera, & realis comprehensio, cum magis egeat nupta, quàm vidua alimentis dotalibus, ob maiores expensas, quas substinet.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. de fructibus dotis, *quamuis faciat mentionem de vidua, extenditur tamen ad binubam, & num. seqq. ac per totam.*

2 *Extensio non dicitur, sed potius comprehensio quæ fit ex identitate, vel maioritate rationis.*

3 *Fructus dotis post interpellationem factam à Vidua debentur etiam si illa postea transierit ad secundas nuptias.*

4 *Vidua transiens ad secunda vota non perdit priuilegia circa suam dotem.*

5 *Fructus dotis ex Statuto Vrbis non debentur vidue ex priuilegio personali, sed reali eiusdem dotis.*

6 *Interpellatio omnino requiritur ad constituendum aliquem in mora.*

7 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 139. *dicens alimenta vidua non extendi ad binubam qualiter procedat.*

8 *Statutum Vrbis decernens alimenta mulieri procedit, etiam si illa habeat vnde viuere possit.*

9 *Maritus non tenetur alimentare vxorem, quæ dotem non soluit.*

10 *Mulier licet censeatur renupta cum eadem dote tradita primo viro, si tamen illam secundo viro non cessit, sibi remanet actio recuperandi eam vna cum fructibus.*

DECISIO LXXIV.

PERSTITERVNT Domini in resolutis sub die octaua Iunij 1678.* & 23. Ianuarij proximi præteriti, inhærentes tùm verbis generalibus Statuti Vrbis *libro primo* 1 *capite* 137. † tùm identitati, imò maioritati rationis, quę operantur, vt quamuis illud faciat mentionem de Vidua, tamen extendatur etiam ad Binubam, quasi tunc 2 non dicatur propriè extensio, † sed potius comprehensio, prout hæc omnia latè fuerunt comprobata in vtraque decisione, & in specie quod fructus debeantur in vim 3 Statuti ab hæredibus primi Viri, † postquam Vidua illos interpellauit, & deindè transiit ad secundas Nuptias pluries resoluit *Rota, vt coram Seraphino decis. 1406. numero 2. & 3. decisione 1423. numero 2. & decisione 1430.* & post *Fenzon. ad Statutum Vrbis decisione 87. & in recent. decis. 736. numero primo, & seqq. parte 4. tomo 3. decisione 527. numero primo, & 16 parte 5. tomo 2. & decisione 188. numero 14. parte 10.* Vidua enim transiens ad secunda vota † non perdit priuilegia circa suam dotem, vt dicunt *Baldus in l. 2. ff. de iure dot. & in l. nupta 31. ff. solut. matrim. Bulgherin. in repetit. l. 1. numero 12. & 14. ff. solut. matrim.* tanto magis in proposito, quo Statutum non taxat fructus contemplatione Viduæ, sed propter moram debitorum in restituenda dote 5 postquam fuerint interpellati, † & sic non ex personali, sed ex reali priuilegio ipsius dotis, vt in terminis Statuti Vrbis tradunt *Cardin. Paris. consil. 64. numero 5. lib. 4. Spadazza in Theatro Ciuili disquisit. 13. numero 67. & sequentibus.*

Hinc iterum dictum fuit non obstare *decisiones coram Coccino 1781. numero 5. & post Gratianum ad Statutum Perusinum decisione 72. numero 9.* Quia præterquod ibidem deficiebat 6 interpellatio, † quæ omninò requiritur ad constituendum aliquem in mora; Illæ præcisè loquuntur non de Binuba, sed de Muliere diuertente à Viro, cui de alimentis fuit ab eodem Statuto prouisum in alio 7 subsequenti capitulo 139. † & licèt ibi perfunctorie dicatur, quod Statutum taxans alimenta Viduæ non possit extendi ad Binubam, quæ debet alimentari à secundo Viro, dicta tamen ratio dupliciter non applicatur; Primo, quia Statutum Vrbis † 8 decernit alimenta, etiamsi mulier habeat vnde viuere, vt firmat *Fenzonius ad dictum Statutum capite 137. numero 51. Gratianus disceptatione 920. numero 9.* Secundo, quia Domina Ducissa non soluit dotem, nec cessit nomen debitoris dotis secundo viro; † Vnde 9 iste non tenetur eam alere, *Addentes ad sanctæ memoriæ Gregor. decisione 534. numero 4. & coram Peutingerio decisione 234. numero 14.* Et quamuis censeatur renupta cum eadem 10 dote primo Viro tradita, † tamen non facta secundo Viro effectiua cessione, actio directa recuperandi suam dotem vna cum fructibus competit ipsi mulieri, *l. nominibus C. de action' & obligation. Rota coram Coccino decisione 60. numero 6. & coram Peutingerio dicta decisione 234.* cum aliis latiùs congestis in vtraque decisione huius Causæ.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Plures decisiones sunt in hac Causa, quas omnes concordauimus supra in calce decis. 727. parte 18. tom. 2. decisio verò immediatè præcedens ipsa etiam in eadem Causa

emanauit; infra verò sub die 11. Martij 1678. erit altera præsentis confirmatoria, quæ suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali

Cathacen. prætensi Matrimonij.

Veneris 22. Maij 1677.

A R G V M E N T V M.

Excluditur filiatio, quæ ex matrimonio probari prætendebatur, ad vulgatum textum *in l. miles §. defuncto ff. ad Trebell.* quia á die contractus illius nondum effluxerant menses quatuor, itaut impossibile sit partum, si ex eo processisset, remansisse vitalem, atque ideò eandem filiationem aliundè probandam esse deciditur.

S V M M A R I V M.

1 *Filius natus quadrimestri à die contracti matrimonij nondum completo, non dicitur ex iustis, & legitimis nuptijs procreatus.*

2 *Partus quinque mensium, & quinque dierum non est naturalis, nec vitalis.*

3 *Pater non potest agnoscere filium vti legitimum, si est natus infra quinque menses à die matrimonij, nec illi tenetur præstare alimenta.*

4 *Partus quadrimestris non datur, quod fuerit vitalis. & num. 8.*

5 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri, & quatenus hæc præsumptio procedat. num seqq.*

6 *Matrimonium de tempore conceptionis probari debet, ad hoc vt intret præsumptio, filium fuisse mariti, non autem adulteri. & numeris sequentibus.*

7 *Filius si fuisset legitimus, non esset vitalis, si natus esset ex matrimonio solis quinque mensibus antea contracto.*

9 *Paternitas non præsumitur in filio nato per quinque menses post contractum matrimonium. & supra num. 3. cum seqq.*

10 *Filiatio probari debet aliundè, quàm ex matrimonio, quando partus ex illo non fuisset vitalis, & sup. num. antecedentib.*

11 *Filiatio non probatur ex sola nominatione, vel tractatu, & quando supra à principio decisionis, & per totam.*

D E C I S I O LXXV.

TER proposito dubio. An constet de matrimonio inter Lutium, & Mariã, & an Dominicus proindè sit filius legitimus & naturalis eorundem, decisum tandem fuit 4. Iulij 1674. pro filiatione legitima, & naturali Dominici ex Lutio, & Maria, & adhuc ter reproposita Causa: An esset standum, vel recedendum à decisis, coadiutis probationibus de ordine Rotæ, standum esse in decisis responsum fuit prima Iulij 1676. Auditis hodie tertio Partibus, & proposito ter dubio consultis omnibus Dominis, recessum est a decisis.

Non quidem ex puncto existentiæ, vel non existentiæ matrimonij, quod DD. (nescio an concordes, vel discordes) reliquerunt propter hinc inde exhibita argumenta pro existentia, & non existentia bonæ memoriæ Paravicini Archiepiscopi Sanctæ Severinæ, & libro matrimonij, à quo tot, ac tanta alia pendent, vt in decisionibus suprascriptis, sed ex puncto legitimitatis, & naturalitatis Dominici, cum in facto matrimonium, quod controvertitur supponatur fuisse contractum 17. Maij 1650. & natum Dominicum 25. Augusti subsequentis, 1 quadrimestri nondum completo, †ideoque non esse ex iustis nuptiis natum iustum filium, ad auctoritatem Hippocratis relatam *in l. septimo mense 12. ff. de stat. hom. & ex §. vlt. l. 4. ff. de suis, & legit. gloss. perfecto §. secundum verò, Auth. de restit. & ea quæ parit vndec. mense, seu nouella 18. doctiss. Menoch. de arbitr. Iudic. cas. 89. ex num. 34. Rot. dec. 223. ex n. 6. tom. 2. par. 4. rec.* vbi & partum quinque mẽsium, † & quinque dierum non esse naturalem 2 3, neque vitalem, † paternitatemq; omninò excludere, itaut pater volens illum recognoscere in filium, nec teneatur ad alimenta, vt in principio decisionis, † & tota decis. quam prosequuta est *Rota* in partu quadrimestri *coram Bich. dec. 101. n. 6. & 7.*

5 Non obstante præsumptione legis †ex *§. defuncto marito, l. miles 16. ff. ad l. Iul. de adult.* de qua latè apud *Menoch. dicto cas. 89. num. 20.*

Quia matrimonium, ex quo regulariter resultat præsumptio iuris, quod filius natus ex legitima vxore in domo mariti, cum 6 qua ipse cohabitabat, † sit filius ipsius, non erat contractum tempore conceptionis Dominici, prout ad d. præsumptionem fundandam requiritur, contractum siquidem fuisse prætendetur minus quàm quatuor mensibus antequam Dominicus nasceretur, nec Dominicus hodie viueret, † si con- 7 stante matrimonio conceptus fuisset, quia 8 partus quatrimestris non †est vitalis, iuxta receptam sententiam *Hippocratis*, vt in simili casu inquit *d. dec. 101. ex d. n. 4.*

Igitur præcedenti conceptione pueri, & 9 subsequente matrimonio † lex non præsumit paternitatem *d. dec. 223. num. 4.* imò illam excludit, vt supra *d. num. 6. & d. decis. 101. num. 1.* & aliundè probanda est filiatio, tam- 10 quam necessarium † antecedens à Dominico, antequam descendat ad legitimitatem, aut legitimationem, quam prætendit, vt post alios respondisse *Roland.* &c. inquit *dicta decis. 101. num. 14. & vers. & ex his*, vbi ex 11 *Alciato* non sufficit ad probationem † filiationis nominatio, vel tractatus patris, de quo tamen in præsenti non constat.

Et ita vtraque &c.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Palentina Beneficij de Padilla de Duero.

Lunæ 31. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Prouiso Apostolico, non autem instituto ab Episcopo beneficium conceditur, quia eius literæ iustificatæ visæ sunt, & ideò exequendæ, non obstante altera prouisione Ordinarij facta vigore alternatiuæ, qua ipse gaudebat, quia illius effectus expirauerat per mortem Pontificis concedentis, parum etiã releuante alternatiua secunda per eundem Episcopum repoztata à nouo Pontifice, quia hæc suffragabatur quidem pro beneficiis postea vacaturis, non autem pro illis inter vnam, & alteram alternatiuam iam vacatis.

SVMMARIVM.

1 *Rota per speciale priuilegium Clementis Quinti succedit in locum exequutoris in literis deputati.*
2 *Fides obitus extracta ex libro defunctorum probat nedum mortem, sed etiam tempus ad effectum reseruationis.*
3 *Mensis Februarij est reseruatus Summo Pontifici.*
4 *Præsentia in Curia probatur ex fide Curialium.*
5 *Habilitas, & idoneitas Beneficiati resultat ex attestatione Examinatorum Vrbis.*
6 *Literæ Apostolicæ iustificatæ, veniunt exequendæ, & ex quibus iustificata remanent.*
7 *Alternatiua Episcopis concessa expirat per mortem Papæ, quia durat vsque ad vitam Pontificis concedentis.*
8 *Alternatiuæ acceptatio est quasi contractus initus inter Papam, & Episcopum.*
9 *Alternatiua suffragatur pro beneficijs in posterũ vacaturis, non autem pro medio tempore vacatis inter vnam, & alteram alternatiuam.*
10 *Mensis Februarij, qui vigore alternatiuæ spectat ad Episcopum, ea expirata, desinit esse ordinarius, & remanet apostolicus.*
11 *Beneficia vacata in mense Februarij, Episcopo nõ gaudente alternatiua, sunt reseruata Pontifici, ab eoque tantummodo conferuntur.*

DECISIO LXXVI.

CVM per obitum Francisci Gomez del Castillo defuncti extra Romanam Curiam de Mense Februarij 1668. vacauerit simplex Beneficium in Parochiali Ecclesia de Padilla de Duero, illud contulit sanctæ memoriæ Clemens Nonus Ioanni Casiado præsenti in Curia, qui expeditis de more Literis Apostolicis suæ Prouisionis, illas præsentauit Prouisori Palentino in eisdem pro Executore deputato, qui cum mandasset supersederi in executione, Ioannes appellauit, & appellationis causa Rotæ commissa, quæ agnoscens Literas Apostolicas esse iustificatas, præuia dubij disputatione pro illarum exequutione respondit; nam hoc Sacrum Tribunal per speciale priuilegium Clementis Quinti † succedit in locum 1 Exequutoris in Literis deputati, vulgata *Clement. Auditor de rescript.*

Literas autem esse iustificatas deprehendebant Domini ex eo, quod Beneficium vacauit in mense Februarii, vt liquet ex fide obitus Francisci formitèr extracta ex libro, vbi defunctorum nomina † describuntur, 2 quem probare nedum mortem, sed etiam tempus ad effectum reseruationis, decidit *Rot. decis. 92. num. 10. coram Zarati*; Propterea ritè, & rectè fuit à Papa † collatum, 3 cum talis mensis sit de reseruatis Sedi Apostolicæ, iuxtà literalem *regul. Cancellariæ 8. bodie 9.* & tradunt *Gonzal. ad reg. 8. glos. 11. num. 1. Rota decis. 250. num. 30. par. 7. recentior.* prout iustificatur præsentia in Curia per fidem Curialium, † & valor per non excessum ducatorum 24. de Camera probatur 4 per Testes optimè informatos, & demum prouisi habilitas, & idoneitas resultat † ex 5 attestatione Examinatorum Vrbis, de qua mentionem faciunt eædem Literæ Apostolicæ, ibi: Nos tibi, qui aliàs à dilectis filiis Examinatoribus in Vrbe deputatis examinatus, & idoneus repertus fuisti &c. Quæ omnia sicuti ponunt in claris iustificationẽ Literarum Apostolicarum, de quibus agi- 6 tur, † ita operantur, quod eisdem executio danda sit, iuxtà conclusionem desumptam, & allegari solitam ex Decretali Bonifacij Octaui in *cap. si capitulo de concessione Prabend. in sexto*.

Nec subsistit, quod in hoc casu mensis Februarij de Apostolico euaserit Ordinarius propter gratiam alternatiuę, qua Episcopus Palentinus gaudebat, quia cum famem. Alexander Septimus, qui illam concesserat obierit, vt notorium est, 22. Maii 7 1667. † expirauit alternatiua, quæ durat vsque ad mortem Papæ concedentis. *Cochier. super regul. Cancell. ad regul. 8. gloss. 21. num. 2. Gonzal. ad eandem regul. gloss. 51. nn. 4. & 5.* subdens rationem, quia acceptatio alternatiuæ † est quidam quasi contractus ini- 8 tus inter Papam concedentem alternatiuam, & Episcopum acceptantem, nil vrgente, quod à Clemente Nono successiuè assumpto nouam alternatiuam Episcopus impetrauerit, quia hæc alia gratia alternatiuę concessa, & respectiuè acceptata fuit de mente Septembris anni 1668. vt ex partita extracta ex libro Datariæ, in quo acceptationes alternatiuæ registrantur, † propterea 9 Episcopo talis gratia suffragatur pro beneficiis in posterum vacaturis, non autem pro collatione illorum, quæ antecedenter medio tempore vacauerant, quale est id, de quo agitur vacatum in mente Februarij 10 eiusdem anni 1668. † qui expirata antiqua alternatiua Alexandri Septimi desiit esse Ordi-

Ordinarius, & rediit ad primæuum esse Apostolicum, & consequenter Papa illud conferre valuit, cum collatio beneficiorum,
11 quæ vacant in mense Februarij † Episcopo non gaudente alternativa spectet ad Papam, vt tradunt auctoritates supra relatæ §. *literas aut-m*:

Et ita per contradictas decisum est Literas Apostolicas esse iustificatas, & exequendas.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Immissionis.

Veneris 4. Ianij 1677.

ARGVMENTVM.

Plures enucleantur quæstiones super alienatione bonorum fideicommissi in legitimam imputanda, legato dotis relicto à matre filiæ titulo institutionis, & onere fideicommissi in eo appositio quatenus donus possit à tertio impugnari, & quod semper in excessu substineatur, eodemque legato super bonis, expressa etiam quantitate, similiter facto, an hæc causa demonstrationis, vel taxationis sit adiecta, de emphyteusi Ecclesiastica transitoria ad quoscumque hæredes de fideicommisso conditionali non transmittendo, & demum de iure accrescendi, ad quem effectum coniunctio realis, & verbalis etiam perpenditur.

SVMMARIVM.

1 *Filius alienando bona fideicommissi, videtur in illis suam legitimam elegisse.*
2 *Alienata bona eo magis in detractionem sunt electa, si fuerint distracta tamquam propria, non autem vti hereditaria.*
3 *Datio in solutum vim venditionis habet.*
4 *Venditor cum pacto redimendi, si infra tempus conuentum emptori successit, dicitur rem venditam à se ipso redimere voluisse, & quare.*
5 *Pactum redimendi infra quinquennium diminuit pretium saltem ad quartam partem.*
6 *Mater relinquendo filiæ dotem titulo institutionis, dicitur illam voluisse succedere loco legitimæ, recedendo à Statuto Vrbis, & reducendo rem ad terminos iuris communis.*
7 *Mater licèt attento Statuto potuisset grauare legitimam filiæ, non tamen dicitur voluisse, nisi declaraverit.*
8 *Bona emphyteutica Ecclesiæ non cadunt sub fideicommisso.*
9 *Fideicommissum substituitur in portione vltra legitimam filio relictam.*
10 *Pater constituendo filiæ maiorem dotem, potest in eo, quod excedit legitimam, fideicommissum imponere.*
11 *Dotem, sine legitimam si filiæ non opposuit fuisse fideicommisso grauatam, quia vinus conquesta non est, an ab alio possit opponi.*
12 *ad Tertium, & extraneum non transit ius opponendi dotem, & legitimam fideicommisso grauari non potuisse.*
13 *Legatum pecuniæ super bonis relictum, quatenus dicatur potiùs in pecunia consistere, quàm in bonis*
14 *Bona Ecclesiæ locata in emphyteusim perpetuam alicui præsenti &c. dicuntur concessa pro se, hæredibus, & successoribus quibuscumque.*
15 *Emphyteusis Ecclesiastica mediante clausula in perpetuum, remanet transitoria ad extraneos.*
16 *Dictio* quibuscumque, *etiam in emphyteusi Ecclesiastica denotat comprehensionem extraneorum.*
17 *Fideicommissum conditionale mortuo substituto ante institutum, non transmittitur ad descendentes substituti.*
Amplia etiam si substitutus esset de descendentibus Testatoris. num. 18.
19 *Cessio generalis omnium iurium, importat etiam cessionem iuris accrescendi.*
20 *Substituti plures pro vna parte, & alij pro alia parte, dicuntur quidem verbis coniuncti, re tamen distincti.*
21 *Ius accrescendi, vt intret, an requiratur coniunctio realis, & verbalis simul, vel altera sola sufficiat, & de materia num. seqq.*
22 *Coniunctionis verbalis, & realis distinctio in materia iuris accrescendi, an sit vera, & quando. num. seq.*
23 *Legatum factum duobus pro dimidia, vel alteri vnam, aliam verò alteri, an differant ad effectum iuris accrescendi. & num. seq.*

DECISIO LXXVII.

FLAMINIVS dedit in solutũ Septimiæ Matri pro restitutione dotis ex alijs causis inter alia Domum in Vrbe in Regione S. Eustachij, cum pacto, quod liceret eam intra quinque annos redimere, ex Instrumento 29. Octobris 1607. & Septimia, iure institutionis, & omni alio meliori modo reliquit Olimpiæ filiæ de bonis suis vsq; ad scut. 2000. & hæredem instituit Flaminium, cui morienti sine filijs, substituit Olimpiam, prohibens vtrique venditionẽ, & alienationem bonorum, vt in Testamẽto 22. Septembris 1610. & postridiè codicillando eidem Flaminio, quandocumque decedenti sine filijs legitimis, & naturalibus, substituit Petrum Paulum, & Carolum fratres pro vna tertia parte, pro duabus alijs tertijs partibus Clericos Regulares Minores, & in scutis 2000. quæ dixit reliquisse Olimpiæ, eidem quandocumque decedenti sine filijs legitimis, & naturalibus substituit Flaminium, cui etiam decedenti sine filijs legitimis, & naturalibus, substituit dd. Petrum Paulum, & Carolum pro vna tertia parte, & pro duabus alijs tertijs partibus dd. Clericos Regulares.

Mortuis sine filijs, & Flaminio, & Olimpia post Testatricem, & purificato vtroque Fideicommisso, ted & mortuis interea Petro

tro Paulo, & Carolo, Celsus filius Caroli, & Clerici Regulares concordarunt & Clerici sua iura cesserunt Celso, vt ex Instrumento 23. Junij 1666. cum approbatione D. Cardinalis Vicarij tertia Octobris subsequentis, vndè Celsus egit contra Elisabetham possidentem domum controuersam coram A.C. obtinuitque immissionem; appellante autem Elisabetha, commissaque Causa Rotæ, propositum est hodie dubiũ, An concedenda sit immisso, quam DD. concedendam responderunt.

Et licet vnus denegandam responderit, quia Flaminio filio competeret legitimam in hæreditate Septimiæ, pro qua elegisse vi-
1 deatur domum controuersam,† quam dedit in dotem Virgilio Marito Olimpiæ, ad §. *res qua l.3.ff.ad Senat.Consult. Trebell. Rota coram Coccin.decis.*143.*num.* 1. maximè quod dedit
2 domum, non vti hæreditariam,† sed vt suã, superaddens ad se pleno iure vtilis domini, tanquam emphyteuticam spectare, & pertinere, nullis fideicommisso purificato,
3 vel purificando esse obnoxiam, † & dedit in solutum, quod vim venditionis obtinet, *l.4.C.de euict.* & ibi *gloss. vlt.l.*5. *C.de iur.dot.* vltra alias rationes, quod Flaminius iam dedisset hanc domum in solutum Septimiæ cum pacto facultatis redimendi intra quinquennium, vt in Instrumento 29. Octobris 1607. & deindè anno 1610. factus hæres
4 Septimiæ defunctæ, † dederit postea in dotem Olimpiæ d.domum 24. Martij 1612. & sic intra quinquennium, itaut redemisse à
5 seipso censendum sit,† ad euitandum damnum pretij, quod in talibus venditionibus cum huiusmodi pacto diminuitur, saltem ad quartam partem, *Rot.decis.*2. *num.*10. *par.*15. cum allegatis.

Concedendam autem immissionem alij responderunt; & quæstione redacta ad tres articulos; primo, quod ex dispositione Testatricis dos prædicta locũ legitimæ assumpserit, quia dotem relinquendo iure institutionis, & omni alio meliori modo, vo-
6 luerit Septimia à statutaria † dispositione recedere, & rem reducere ad terminos iuris communis, vt in *decis.*10.*num.*16. *versic. Præterea extenis omissis par.*15. & de matre est ferè tota *decisio* 128.*num.*19. *R.P. D. de Luca disc.*3.*num.*15. *à vers. quamuis enim lib.*9. & an
7 mater hanc legitimam voluerit † grauare fideicommisso, vt potuit, sed noluerit, nisi declarauerit.

Secundo, an fuerit pro hac dote relicta domus, aut summa scutorum 2000. prout in codicillis ipsa dixit reliquisse Olimpiæ filiæ scut. 2000. monetæ, quæ ad summum subiecta fuerit fideicommisso.

Tertio, quod domus esset emphyteutica
8 Ecclesiæ S. Eustachij, † vndè cedere non potuit sub fideicommisso ex defectu tam voluntatis, quàm potestatis, in quo *Rota decis.*452.*num.*2.*par.*9. cum aliis.

Sed nullam exceptionem subsistere DD. responderunt, & primam adhuc in facto constare supra legitimam etiam remanere
9 summam considerabilem,† & in illa saltem subsistineri fideicommissum, & ita si pater
10 etiam maiorem dotem leget† potest in eo quod excedit legitimam iuris communis onus imponere, ex *Gabr. conc.* 116. *num.* 10. *lib.*1.

Insuper quia filia in vita conquæsta nun-
11 quam esse de hoc onere, † & hodie opponi
12 non possit à Tertio, & Extraneo,† ad quã non transit, *Grat.disc.*981.*num.* 11.*& seqq.* vbi respondet contrarijs *Rota coram Merlin. decis.*263. *sub num.*2.*& pluribus alleg.Rota dec.*63. *sub num.*32.*& 33.coram Arguell.*

Et ex facto ipso Flaminius post mortem Olimpię sororis sine filiis, vtens testamento materno, vigore fideicommissi in eo instituti, & etiam purificati, prævio Iudicis mandato, vti substitutus possemssione istius domus adeptus est, & Elisabeth causam habens mediatè à Flaminio, illius factum impugnare non valeat.

Ad secundam verè non summam, sed domum relictam fuisse, ibi; *Lassa de' sui beni fin alla somma di scudi* 2000. *in tanti beni stabili da stimarsi &c.* † Ex quibus notarunt
13 summam expressam solum ad designandã, & limitandam portionem bonorum, non autem vt relictum consisteret in pecunia, vt ferè in terminis dixit *Rota in Romana successionis dotis, & legati prima July* 1676. §. *simili modo coram R.P.D.meo Vicecom.*

Ad tertiam demum satisfacere qualitatẽ emphyteusis, & domus locatæ; in emphy-
14 teusim perpetuam Valerio † præsenti &c. quæ valent pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, vt in Instrumento 25. Junij 1565. & ex iure clausula *in*
15 *perpetuum*† facit, vt emphyteusis Ecclesiastica sit ad extraneos transitoria, *Rota dec.* 872. *num.*8. *coram Merlin, & coram Cavaler.dec.* 293. *num.*2.*& dec.*294.*num.*4.*par.*3.*rec.* & de dictione
16 *quibuscumque*† *Rot.dec.*280.*num.*2. *& vers. atque ex datione par.*1.*rec.* Addita etiam facultate alienandi de consensu Canonicorum.

Alia erat adhuc difficultas, & controuersia inter Informantes de caduca; adeoq; tollenda dispositione Septimiæ, præmortuis iam Petro Paulo, & Carolo fratribus Testatricis substitutis Flaminio, adeoque Celsus filius Caroli non videatur admittendus, cum fideicommissum conditionale, si Fla-
17 minius Olimpiæ decederet † sine filiis, mortuo substituto ante institutum non transmittatur ad descendentes substituti, §. *sin autem sub conditione, l.vnica C.de cadut. toll.*
18 *Fusar.de substit.qu.*490.*ab init.*† etiamsi substitutus sit de descendentibus Testatoris *numer.*2.*Noal.de transmiss.cap.*1. *ex nu.*1. *& vid.*8. *num.*101. & de communi sententia, *Rot. cor. Card.Mantic.dec.*125.*num.*6. cui duo DD. responderunt, quod licet vera sit conclusio suprascripta, tamen in præsenti casu succurrere specialem cessionem Clericorum
19 Regularium omnium iurium, † atq; adeò iuris accrescendi (quod etiam Informantes

pro

pro ea vehementissimè controuertunt) quia in ea substitutione Testatrix substituit Petrũ Paulum, & Carolum pro vna tertia parte, & pro duabus alijs tertijs partibus Clericos
20 Regulares substituti sunt verbis† coniuncti licèt rc disiuncti, ad §. *vltimum, l. si duobus* 16. *ff. de legat. primo*, & cum alijs *Rot. dec.* 506. *num.* 1. *à vers. Ex hac autem coniunctione par.* 4. *diuers.* quam pro magistrali allegabant Informantes pro Actore, adijciendo *Peregrin. de fideic. artic.* 9. *num.* 8. *& Bellon. de iur. accresc. cap.* 5. *tota qu.* 19. & prius *d. cap.* 5. *quæst.* 16. *num.* 25. *à vers. septimus casus.* Informantes autẽ
21 pro Rea frustrà† adducebant *Bellonum dicta quæst.* 16. *num.* 28. *à vers. verum, & sic vsque ad finem quæstionis num.* 43. cum allegat. præcipuè *ex l. Meuio* 41. *ff de legat.* 2. & differentiam in paucis verbis magnam, si vera quidem sit
22 inter has formulas differentia, †quod verbis quidem coniuncti sint cum duo Titio, &
23 Meuio pro æquis partibus lego, † secus si dicam Titio dimidiam partem Meuio, alteram dimidiam lego, *gloss. vltima* §. *interdũ tamen l.* 1. *ff de vsufruct. accresc.* cum supradictis alleg. & declarat. *à Bellono d. q.* 19.

Qui tamen vtrisque præmissis dixit à cõtraria sententia, quod inter verbis coniunctos detur ius accrescendi, tamquam receptiore non esse consulendo, & iudicando recedendum sub *n.* 13. & sic *Bartoli* sententia in dicto, & in hoc casu coniunctionis ver-
24 balis Meuio fundi partem dimidiam, † & Seio alteram dimidiam lego ita esse receptam, vt nefas sit consulendo, & iudicando recedere, vt dixit *Bellon. d. qu.* 16. *num.* 25. *d. vers. verum est*,

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Terracinen. Legati.

Veneris 4. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Imputari prætendebatur in dotem filiæ à patre constitutã, etiam legatum per matrem eidem filiæ relictum, sed contrarium fuit decisum, quia pater dotem constituerat simpliciter, nulla facta mentione legati, quo casu dicitur voluisse persoluere debitum proprium, non autem cõpẽsare alienum, eo magis quia equè dos, ac legatum diuersimodè constituta erant, ex quo ideò impossibile est deducere voluntatem patris circa eandem imputationem faciendam.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum à matre suæ filiæ, in illius dotem non imputatur, & vide per totam.*

2 *Pater dotans filiam non facta mentione bonorum maternorum illi debitorum, censetur dotasse de proprio, non autem de bonis matris, & n. seqq.*

3 *Dotandi onus spectat ad patrem, qui filiæ dotem constituere tenetur.*

4 *Soluere quis præsumitur debitum proprium, non autem voluisse compensare alienum.*

5 *Legatum factum à matre filiæ diuersimodè quod illi fuerit à patre constituta dos, non imputatur in creditum eiusdem dotis, & num. seq.*

6 *Voluntas patris in materia imputationis ex quibus penitus excludatur.*

7 *Dos à patre debita, vel constituta succedit loco legitimæ.*

8 *in Legitimam non imputatur ea, quæ extra substantiam paternam peruenerunt ad filiam.*

9 *Creditum maternum non imputatur in legitimam filio debitam in bonis patris.*

DECISIO LXXVIII.

VICTORIA Vara institutis sibi hæredibus Dominico Antonio, & Marco Maria filijs, legauit Liuiæ, & Mariæ Flaminiæ suis filiabus tumulos quadraginta terrarum pro qualibet, & vnam vineam, quibus decedentibus sine filiis legitimis, & naturalibus, substituit in dicto legato supradictos suos hæredes; Cum autem prædictæ filiæ fuissent nuptui traditæ à Francisco earum patre cum dote scutorum quatuor millium soluenda in tot stabilibus, mobilibus, & animalibus; ideò dubitatum est hodie: An dictum legatum maternum debeatur, vel potiùs sit imputandum in dotem
1 à patre constitutam; † Verum Domini censuerunt dictum legetum deberi, & non esse imputandum.

Nam dum pater dotauit simpliciter suã filiam, nulla facta mentione bonorum ma-
2 ternorum, quæ filiæ debebantur, † censetur dotasse de proprio, non autẽ de bonis maternis, *text.* est expressus in *lege finali C. de dotis promissione, & lege cum pater ff. de iure dotium.*
3 Cum enim onus dotandi filias † pertineat ad patrem, *lege qui liberos ff. de ritu nuptiarum*, in dubio præsumitur soluisse debitum pro-
4 prium, † non autem alienum compensare voluisse, latè *Marianus Soccinus in suo celebri consilio* 79. *num.* 33. *lib.* 3.

Clarius quia mater voluit, quod decedentibus legatarijs sine filijs, legatum redi-
5 re deberet ad eius hæredes, † pater verò tali casu dotem sibi restitui stipulatus est, vndè ex ista dispositionum diuersitate, †
6 excluditur penitùs quæcumque voluntas eiusdem patris imputandi dotem in supradictum legatum, *Soccinus iunior vbi supra numero* 63. *Spada consilio* 173. *numero* 38. *libro tertio*.

7 Ac demum, quia regulariter dos † à patre debita succedit loco legitimæ; in illam
8 verò non imputantur ea, † quæ extra substantiam paternam in filiam perueniunt, *lege scimus*, §. *repletionem*, *C. de inofficioso testamento*, vbi *Bartolus numero* 10. *& Ripa*
9 *numero* 134. ac in specie credici † materni, quod non imputetur in legitimam filio debi-

debitam in bonis patris firmat *Peregrinus de fideicommissis artic.36.numero 104.*

Et ita, vna tantùm Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Fideicommissi de Pinis.

Veneris 4. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario immissio conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, eique non obstabat, quod sola pars domus ad fideicommittentem spectaret, cum potuerit ille etiam de portione hæredis disponere, prout adhuc ipsum disposuisse resultabat, ex quo totam domum fideicommisso subiecerat, prout nec minus, quod non remanebat hæredi compensatio super bonis defuncti, quia cum non doceretur de inuentario, ideo de aliqua recōpensatione, nec de alijs suis creditis, vel detractionibus ille obijcere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana prohibens appellationem in quocumque possessorio semper intrat data validitate, & iustitia sententiæ.*

2 *Iustitia sententiæ resultat propter existentiam fideicommissi, & ex illius requisitis.*

3 *Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum.*

4 *Filij positi in conditione ex Statuto Vrbis dicuntur dispositiuè vocati.*

5 *Domus appellatione in fideicommissis, & legatis. venit etiam illius apotheca, & quando.*

6 *Hæres approbans contenta in testamento defuncti, ea amplius impugnare non potest.*

7 *Hæres sine inuentario, factum defuncti seruare tenetur.*

8 *Testator potest fideicommisso supponere non solum portionem propriam, sed etiam portionem sui hæredis, cum de ea disponere permittatur.*

9 *Testator licet dominus solius partis domus, cuius altera pars spectabat ad hæredem, si totam fideicommisso subiecit, censetur includere voluisse etiam portionem eiusdem hæredis.*

10 *Testator non potest disponere de re hæredis, nisi ille habeat æqualem compensationem in bonis defuncti.*

11 *Hæres sine inuentario approbando factum defuncti, disponentis de re eiusdem hæredis, non potest opponere, quod æqualem compensationem non habeat in bonis illius.*

12 *Aditio hæreditatis resultat ex assumptione cognominis defuncti, ac etiam ex possessione, & locatione bonorum.*

13 *Hæres sine inuentario non solum de suo credito, sed etiam de legitima præsumitur satisfactus, & quando vid. n. seqq.*

14 *Legitima præsumitur consumpta vbi cum alienationibus, concurrit etiam omissio inuentarij.*

15 *Detractiones fieri nequeunt super bonis fideicommisso particulari subiectis.*

16 *Fideicommissum in donatione acceptatum, amplius impugnari non potest.*

DECISIO LXXIX.

MARCVS Antonius, & Paulus de Pinis vti vocati ad fideicommissum, Constantiæ Belæ, reportarunt coram A. C. sententiam immissionis ad Apothecam existentem subtus domū positam in Plateam Sanctæ Mariæ Magdalenæ, & detentam ab Anna Elisabetha Butia, quæ causam appellationis mihi committi obtinuit, cum clausula, *constito quod sit locus Aegidianæ*; Quare ad formam commissionis dedi dubium. An sit locus Ægidianæ; quod affirmatiuè resolutum fuit.

Actum siquidem fuit inter Laicos, & de bonis laicalibus, & sententiā desuper emanata est valida, & iusta, † quo casu semper
1 locum habet Ægidiana, prohibens appellationem in quocumque possessorio, vt dixit *Rota decis.425. num.1. par. 12. recent.* validitas apparet ex inspectione actorum, nec à par-
2 tibus fuit controuersa, † iustitia verò resultat ex clara existentia fideicommissi, eiusque purificatione, in fauorem Marci Antonij, & Pauli filiorum Seraphini; ac identitate
3 Apothecæ, de qua agitur, † quibus concurrentibus, rectè fuit ab A.C. concessa immissio, ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* vt tenuit *Rota decis 320. num.1. par.9. recent. & Bononien. fideicommissi de Maluetijs 4. Februar. 1667. coram Reuerendiss. D. meo Beuilaqua.*

Existentia fideicommissi, eiusque purificatio redditur manifesta, nā Testatrix institutis hæredibus vniuersalibus in omnibus suis bonis, & Seradhino, eius ex filia nepotibus, eos inuicem substituit in casu, quo aliquis sine filijs decederet, vndè cum ex Seraphino nati sint Marcus Antonius, &
4 Paulus, † isti licèt positi in conditione dicuntur dispositiuè vocati ex Statuto Vrbis *cap.142. lib.1. Rota coram Gregor. decis.575. n.1. & coram Eminentiss. Ottheb. decis.1. num.19.*

Quod autem Domus fuisset in bonis Testatricis, eiusque fideicommisso supposita, apertè desumitur ex verbis testamenti, ibi: Dichiarando in particolare, che la casa grande posta alla Madalena, sopra la quale dichiara in particolare volerci la sua dote; & altre ragioni sue sopradette, non si possa mai vendere, nè impegnare, ma sia perpetuo fideicommisso, nel modo, forma, & ordini sopradetti: Appellatione igitur do-
5 mus in legatis, & fideicommissis, † venit etiam Apotheca existens sub eisdem tecto, muris, & fundamentis, habens portam respondentem ad ipsam domum, ad *Text. in l. si cui ædes 30. & l. prædijs 89. §. balnea, & §. fin. ff de leg.3 Gabr. cons.94. num.11. lib.2. Grat. discept.775. num.3. Vrceol. consult. 73. num. 10.*

Mars.

Mant. consul. 187. *num.* 15. *seff. decis.* 124. *nu.* 15. & *coram Card. Celso decis.* 35. *num.* 2.

Non obstat, quod Testatrix supponere non potuerit fideicommisso, nisi iura sua dotalia, & alia credita, quæ sicuti valorem totius domus non absorbent, ita multo minus apothecam, de qua agitur cõprehendere valent, quia præterquod tam Paulus, quàm Seraphinus auctor Annæ Elisabethæ, approbarunt in instrumento trànsactionis, & donationis omnia contenta in testamento d.Constantiæ, Summario *num.* 2. † Eique hæreditatem adierunt absque beneficio legis, & inuentarij, qui proindè illius factum seruare tenentur vulgat. *l. cum à matre C. de rei vind.* adhuc cessat obiectum, nam dato, quod pars domus, † & apotheca spectarent ad dd. Paulum, & Seraphinum, nihilominus Constantia potuit totam domũ eius fideicommisso supponere, & etiam de re hæredum disponere, *l. filius familias* 117. §. *cum pater ff. de leg. primo, l. vnum ex familia* 69. §. *fid & si fundum ff. de leg.* 2. *Socin Iun. cons.* 107. *num.* 56. *lib.* 3. *Alex. cons.* 103. *num.* 4. *lib.* 2. *Bellen. Sen. cons.* 9. *num.* 10. *Menoch. consil.* 688. *num.* 12. *Peregr. de fideicomm. artic.* 33. *num.* 5. *cum seqq. Rota decis.* 444. *num.* 2. *par.* 4. *tom.* 1. *decis.* 4. & *decis.* 19. *num.* 1. & *seqq. par.* 5. *recent.* & *in Romana fideicommissi de Cesys* 23. *Maij*, & 10. *Decembris* 1659. *coram Meltio*, & *in Auenionen. fideicommissi* 29. *Nouembris* 1666. *coram Eminentiss. Cerro*; Voluisse autem totam domum fideicommisso supponere, apertè colligitur, ex eo quod non restrinxit dispositionem ad iura sua dotalia dumtaxat, sed indefinitè dixit: Che la casa grande posta alla Madalena &c. non si possa mai vendere, nè impegnare, ma sia perpetuo fideicommisso &c. Si igitur disposuit, quod domus esset perpetuo fideicommisso subiecta, † proculdubio voluit includere etiam portionem hæredum, *Bart. in l. seruus electione* §. *fin. num.* 3. *ff. de leg. primo, Ruin consil.* 84. *num.* 4. *lib.* 2. *Bald. cons.* 418. *num.* 2. *Cyriac. controuers.* 284. *num.* 22. *Gomez. var. resol. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 15. *Cirocch. discept.* 37. *num.* 29.

Neque intrat obiectum, quod dispositio de re hæredis non subsistat, † quando hæres non habet æqualem recompensationem in alijs bonis Testatoris, *Andreol. contr.* 484. *nu.* 4. quia non procedit in hoc casu, quo hæredes approbarunt dispositionem Constantiæ, eiusque hæreditatem simpliciter † adierunt nam tunc lex præsumit, quod ex illius hæreditate tantundem habuerint, & fideicommissum præstare tenentur, etiam de proprio *Rota coram Coccino dec.* 1387. *num.* 13. & *seqq.* & *coram Dunoz. Iun. dec.* 800. *num.* 2. & 3. & *coram Bichio dec.* 559. *num.* 13. & *in recent. dec.* 12. *n.* 35. *par.* 10. Quod autem DD. Paulus, & Seraphinus acceptauerint testamentum Constantiæ, & fuerint illius hæredes, deiumitur ex assumptione cognominis de Pinis, prout ipsa ordinauerit in d. testamento, † ex possessione bonorum, & ex locationibus domus, controuersis factis ab eisdem vti eius hæredibus, d. Summ. *num.* 5. quæ satis probant adition em, *Bart. in l. gerit sub nu.* 14. *ff. de acq. hared. Iaf in l. ex his verbis C. de testam. milit. lib.* 8.

Demum non vrget, quod alienatio Apothecæ sustineri debeat ratione creditorum, & legitimæ debitorum Paulo, & Seraphino in bonis Constantiæ, ac pro credito Alcibiadis patris in scutis 509. liquidato in instrumento tranlactionis, † & donationis, nam cum ipsi hæreditatem simpliciter adierint, præsumuntur aliundè de eorum creditis, & donationibus satisfacti, *Rota cor. Bichio dec.* 559 *num.* 13. & *dec.* 670. *num.* 15. fortius stantibus alienationibus † bonorum fideicõmissi, factis à prædictis Paulo, & Seraphino, *Rota dec.* 248. *num.* 19. *par.* 9. & *dec.* 31. *nu.* 9. & *seq. par.* 11. *recent.* creditum verò Alcibiadis apparet compensatum, & satisfactum ex eodem instrumento donationis, Summario de Pinis *num.* 2. *litera B.* quamuis prædictæ detractiones peti nequeant super bonis particulari fideicommisso suppositis, *Card. Cels. dec.* 124. *num.* 1. eo minus dum Alcibiades etiam nomine dd. Pauli, & Seraphini † donationem controuersiæ domus cum onere particularis fideicommissi acceptauit, *Text. in l. Imperator in princ. vers. si centum legatis ff. de legat. secundo, Rota decis.* 19. *num.* 3. *parte* 5. *recentiorum*.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Fanen. Fideicommissi.

Veneris 4. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Fœminas in fideicommisso fuisse vocatas deciditur, quia illud ordinatsi erat fauore lineæ, cuius appellatione veniunt etiam fœminæ, idque firmatum est procedere æquè in portione patris, ac patrui, quia respectu patris illa magis præsumitur à Testatore dilecta, quam transuersalis, quo verò ad portionem patrui, quia veniebat iure representationis patris; & hoc, non obstante altero fideicommisso, seu primogenitura ab eodem Testatore ordinatis cum exclusione foeminarum, quia id magis arguebat voluntatem contrariam illas non excludendi, sed potiùs admittendi sub dispositione, quæ eas comprehendere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Testatoris dispositio tanquam lex seruari debet.*
2 *Lineæ appellatione sine alia speciali mentione veniunt etiam fœminæ. & num.* 12.
3 *Testator carens filijs, æquè præsumitur dilexisse nepotes, ac eorum filios.*
4 *Testator prole defectuosus, si nepotes instituit, eos sub-*

ſubſtituit, cenſetur ſubſtitutionem feciſſe, quatenus illi ſine filijs deceſſerint.

5 *Deciſio Rotæ probat concluſionem in ea firmatã, quamuis ab illa fuerit receſſum, ſi d. concluſio reuocata non ſit.*

6 *Filius vocatus ad portionem patrui, eo magis cenſetur vocatus ad portionem proprij parentis.*

7 *Succeſſio magis debetur filijs, quàm nepotibus.*

8 *Teſtator præſumitur ſe conformare voluiſſe cum ſucceſſione legali. & n. 9.*

10 *Filij in portione proprij parentis non debent eſſe deterioris conditionis, quàm tranſuerſales.*

11 *Teſtator ſemper magis præſumitur diligere deſcẽdentem in portione aſcendentis, quàm in portione tranſuerſalis.*

12 *Fœminæ veniunt appellatione linea, quando non apparet de contraria voluntate diſponentis. & ſup. num. 2.*

13 *Teſtator ſi mandauit ſucceſſionem eſſe faciendam in ſtirpes, dicitur voluiſſe filios repræſentare proprios parentes.*

14 *Succeſſio in ſtirpes nihil aliud eſt, quàm ſubintrare in locum prædefuncti, & aſſumere omnia iura cohærentia gradui repræſentato.*

15 *Teſtator ſi in primogenitura vocauit maſculos, & excluſit fœminas, non inde ſequitur, quod in alio fideicommiſſo in eodem teſtamento ordinato, eas quoque voluerit excludere. & num. ſeqq.*

16 *Diſcretiuus modus loquendi Teſtatoris, illius cõtrariam voluntatem demonſtrat.*

17 *Qualitas maſculinitatis appoſita in gradu, ſeu gradibus antecedentibus, in ſubſequentibus cenſetur à Teſtatore conſulto omiſſa.*

18 *Repetitio non datur, vbi militat diuerſa ratio.*

19 *Primogenitura plerumque ſit pro maſculis, & pro conſeruatione agnationis.*

20 *Repetitionem ad excludendam ſat eſt probabilem rationem differentiæ reddi poſſe, cur plus in vno, quàm in altero caſu, ſic fuerit à Teſtatore diſpoſitum.*

21 *Fœmine non cenſentur excluſa ab altero ex fideicommiſſis, in quo eas Teſtator non expreſſit, licèt in caſum delicti fuerint appoſita verba, quæ eas comprehendere videantur.*

22 *Verba, quæ vtrumque fideicommiſſum à Teſtatore ordinatum comprehendere poſſunt, ſingula ſingulis referenda ſunt, retento themate vtriuſq; diſpoſitionis.*

23 *Verba*, come ſopra *ſunt relatiua præcedentium, & operatur, quod ſingula ſingulis congruè referantur.*

24 *Diſpoſitio facta in caſum delicti nõ operatur, quod Teſtator voluerit confundere diſpoſitiones ab ipſo ſeparatim ordinatas.*

25 *Codicillorum verba relatiua, & demonſtratiua ad fideicommiſſum factum in teſtamento, illud non immutant, ſed intelliguntur pront in teſtamento ſunt expreſſa. & num. 26.*

26 *Fœmina non excluſa à fideicommiſſo facto in teſtamento, non cenſentur excluſa per codicillos poſtea à Teſtatore ordinato.*

DECISIO LXXX.

EX tenore teſtamenti conditi ab Epiſcopo Caſtracano Rota cenſuit conſtare de fideicommiſſo ad fauorem Annæ Mariæ; nam Teſtator duas fecit diſpoſitiones, in quarum altera inſtituit primogenituram pro Vincentio, eiuſque primogenitis in infinitum, cui ſubſtituit Nicolaum, & Franciſcũ, eiuſque primogenitos deſcendentes in infinitum, excluſis ſemper fœminis, & baſtardis; In altero inſtituit hæredes eoſdem Vincentium, Nicolaum, & Franciſcum, eoſque inuicem ſubſtituit, ibi: Soſtituendoli vno all'altro, cioè mancando vno vada à gl'altri, ò altro, ò alle loro linee, volendo ſempre, che ſi dia la repreſentatione in ſtirpes, & nõ in capita: Quamobrem defuncto Vincentio Patre Annæ Mariæ, & ſucceſſiuè Franciſco eius Patruo ſine filijs, illa ſuccedere debet vniuerſaliter in portione proprij Parentis, ac viriliter in portione Franciſci Patrui ſimul cum Angelo filio Nicolai, cùm 1 in vtraque vocata fuit à Teſtatore, † cuius diſpoſitio tamquam lex debet ſeruari, §. *diſponat auth. de nupt.*

Vocatio enim ad portionem proprij Parentis deſumebatur, tùm ex eo, quod Teſtator inſtitutis ſubſtituit earum lineas, † cuius 2 appellatione, quando ſine addito facta eſt mentio lineæ, veniunt omnes deſcendentes tam maſculi, quàm fœminæ, niſi conſtet diuerſam fuiſſe mentem diſponentis, *Cephal. conſ. 664. num. 23. Menoch. conſ. 625. num. 9. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 24. Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 546. num. 1. Barboſ. appel. 135. num. 13.* & alios refert *modern. Melphiten. de linea legali art. 15. num. 12. & 13. Rota deciſ. 269. num 2. par. 15. rec. Dunoz. deciſ. 418. num. 8.* Tùm ex eo, quia in huiuſmodi ſubſtitutione ſubintelligitur conditio, ſi ſine filijs: Nam Teſta- 3 tor filios non habebat, † & proindè æqualiter diligendo nepotes, cenſetur ex eadem affectione, & pietate nedum illis, ſed etiam eorum filijs, & deſcendentibus voluiſſe conſulere, eoſque proindè in conditione poſuiſſe, & vocaſſe in portionem obuentam illi ſtipiti, à quo deſcendunt, ad *text. in l. cum auus ff. de cond. & demonſtrat.* † cuius diſpoſitionem 4 etiam in tranſuerſalibus locum ſibi vindicare ex coniecturata mente diſponentis dixerunt, ponderando qualitatẽ Teſtatoris prole carentis, *Vueſembech. conſ. 94. à num. 10. par. 2. Marta de ſucceſſ. legal. par. 1. quæſt. 2. art. 2. nu. 29. Bardellon. conſ. 16. à nu. 20. lib. 1. Altograd. conſ. 45. num. 6. & 10. lib. 1.* & ſequuta eſt *Rota in Bonon. fideicommiſſi de Medico 27. Ianuarij 1668. §. & præcipuè coram R. P. D. meo Taia,* † à qua licèt 5 receſſum, non tamen hæc concluſio fuit reuocata.

Comprobatur etiam, quia Teſtator vocauit nepotes ad portionem Patruorum propter illa verba teſtamenti, *à alle loro linee:* † vn- 6 dè eò magis credendum eſt eos vocaſſe ad portionem proprij Parentis, quæ magis debetur † liberis, quàm nepotibus, qui per 7 tranſuerſum à fratribus deſcendunt: hoc enim argumentum in materia fideicommiſſaria optimum dicit *Cranett. conſ. 326. ſub n. 3.* & ſic etiam arguit *Rota dec. 345. nu. 17. par. 16. rec.*

rec. & in dubio præsumitur, quod Testa-
8 tor † conformare se voluit cum successione legali, vt in specie ad eliciendam vocationē probant *Mant. de coniect. lib. 8. tit. 8. num. 15. Cafill. contr. lib. 5. cap. 66. num. 38. Rota decis. 177. num. 17 coram Card. Celso, & in d. decis. 345. n. 18. par. 16. rec.* aliàs si illa verba, *loro linee*, essent referenda non ad lineas defuncti, sed super-
9 uiuentium, † sequeretur, quod filij illius, qui prædecessit, excluderentur à portione Patris, propter Patruos, aut descendentes ab eis, & sic filij in portione proprij Parentis essent deterioris conditionis, quàm transuersales, † quod intolerabile absurdum euitandum esse admonet *Rota in alleg. decis. 345. num. 19. par. 6. rec.* nam semper censetur, quod Testator magis diligat descendentem in
11 portione ascendentis, † quàm in portione transuersalis, *Ruin. cons. 160. num. 24. lib. 2. Rota decis. 333. num. 3. coram Remboldo, & decis. 264. num. 1. & seq. coram Coccino.*

Ad portionem verò Patrui vna cum Angelo filio Nicolai nedum admittenda est Anna Maria propter eandem rationem supra relatam, scilicet quod Testator substituit
12 institutis lineas aliorum, † cuius appellatione etiam fœminæ veniunt, quando non apparet cōtraria voluntas disponentis, vt probant auctoritates supra relatæ; Verum etiam quia venit repræsentando proprium Paren-
13 tem, † vt literaliter Testator ordinauit, dum mandauit successionem fieri in stirpes, nempè repræsentatiuè, nam succedere in stir-
14 pes † nihil aliud est, quàm subintrare in locum prædefuncti, & assumere omnia iura cohærentia gradui repræsentato, latè *Robles de repræsent. cap. 2. num. 5. & cap. 10. num. 9. & seq. lib. 1.*

Nec ad excludendum Annam Mariam obstat, quod Testator in primogenitura vocauerit masculos, & excluserit expressè fœ-
15 minas, † quia non indè sequitur eas quoque voluisse excludere à fideicommisso separatim, & sub diuersis conditionibus á primogenitura condito, imò dum fœminas in fideicommisso expressè non exclusit, prout
16 fecerat, à primogenitura, † arguitur ab isto discretiuo modo disponendi, quod vbi exclusionem non expressit, consultò omiserit,
17 vt in specie ad excludendam † repetitionem masculinitatis appositam in gradibus præcedentibus aduertit *Bolognett.* inter *con. Alex. 53. num. 17. lib. 4. Simon. de Pret. cons. 90. sub num. 23. & 26. Altograd. cons. 83. num. 58. lib. 2. Rota decis. 151. num. 19. & 20. par. 5. rec. & in Camerinen. fideicommissi 17. Martij 1673. §. Altera, & 28. Iunij eiusdem anni §. neque ad inducen. coram me*,
18 præsertim † cum militet diuersa ratio inter
19 fideicommissum, & primogenituram, † hæc enim, vt plurimum fit pro masculis, & pro conseruatione agnationis, vt aduertit *Rota decis. 397. num. 4. & 398. num. 4. & 15. par. 15. rec. Spada cons. 236. num. 2. lib. 3.* propterea non sequitur, quod voluerit etiam disponere in fideicommisso, & ad excludendam repeti-
20 tionem † satis est probabilem rationem differentiæ reddi posse, cur plus in vno, quàm in alio casu fuerit appolita qualitas masculinitatis, *Alex. cons. 158. num. 11. lib. 6. Altograd. d cons. 83. num. 77. lib. 2. Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 13. num. 8. Rota dec. 344. num. 3. par. 2. & decis. 131. num. 23. & 24. par. 5. rec.*

Neque releuat, quod Testator post primogenituram ordinatam, & conditum fideicommissum cogitans casum confiscationis propter delictum priuauerit delinquentem, declarans te id facere: Perche li suoi beni si conseruino nelle persone degl'heredi instituiti, e sostituiti, e loro linee, e descendenti tanto nella primogenitura, come nella heredità come sopra. Vndè inferebant Informantes pro Angelo, quod sicut a primogenitura excludūtur fœminæ, ita quo-
21 que videantur exclusæ † à fideicommisso, quia huiusmodi verba nil aliud important, nisi quod bona conseruentur in personis, & lineis, quas supra expressérat in primogeni-
22 tura, & fideicommisso, † singula singulis congruè referendo, ac retentis terminis
23 vtriusque dispositionis † iuxtà naturam dictionis relatiuæ *eeme sopra, Greg decis. 433, n. 9. & 10. Dunoz. decis. 564. num 14.* benè ad propositum nostrum *Merlin. decis. 429. num. 4. & 5* proindè dici non potest, quod Testator per
24 talem prouisionem captam in casu † delicti, dispositiones separatim ordinatas confunderit & alterauerit, *Gionagn. cons. 93. num. 26. lib. 1.*

Tandem Angelo non suffragantur verba codicillorum, in quibus Testator dixit: *li-*
25 *quadri siano nel fideicommisso di casa* † quia cū huiusmodi verba sient solum relatiuè, & demonstratinè ad fideicommissum vniuersale iam factum, & contradistinctum à primogenitura, ideò ex illis nequit colligi Testatorem prædictas dispositiones voluisse im-
26 mutare, † & sic in nihilo illa præiudicarunt Annæ Mariæ, sed intelliguntur, prout in testamento, in quo etiam ipsam fuisse vocatā constat, vt punctualiter respondit *Hended. cons. 56. num. 30. & seqq. lib. 2.*

Et decisum est, vtraque Parte informāte.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommissi Ioannis Podiani de Ferratinis.

Veneris 4. Iulij 1677.

ARGVMENTVM.

Defectus Commissionis Rotalis, qui illius sententiæ nullitatem importat, hic non obstare deciditur, quia prosequuta erat causa in gradu appellationis, quā sine noua commissione prosequi potuit hæres, vel proximior eius, qui fuerat admissus ad illam; Rursùs de identitate bonorū tractatur, quæ ex confessione, & transactione facta à graiato dicitur sufficienter probata.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorũ.*
2 *Sententia Rotalis lata sine speciali commissione remanet nulla, limita, seu declara, vt num. seqq.*
3 *Rotæ tribuitur iurisdictio per specialem commissionem causæ.*
4 *Causa introducta super duobus fideicommissis, super quibus etiam fuit pronunciata sententia, ita quoque super vtroque fideicommisso ad iudicem appellationis deuolnitur.*
5 *Filius potest prosequi causam à patre super fideicommisso introductam, tam vti hæres, quam vti ex propria persona vocatus.*
6 *Iustitia sententiæ deducitur ex decisionibus in causa factis.*
7 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex transactione à possessore facta, in qua dd. bona fideicommissaria enunciantur.*
8 *Identitas bonorum fideicommissi semel à possessore, in transactione, vel aliter confessata, amplius impugnari non potest.*
9 *Confessione propria nulla maior datur probatio.*

DECISIO LXXXI.

IOANNES Podianus Ferratinus in vltimis Tabulis hæredes scripsit quinque eius filios, nempè Baldum, Zephirum, Simonem, Fuluium, & Fabritium, eorumque hæredes, & successores, cum reciproca substitutione superuiuentium in portione decedentis sine filijs, & vocatione proximiorum de domo, & familia in casu deficientiæ omnium; cumque primo loco obijssent Zephirus, & Baldus sine filijs, & successiuè Fabritius cum filijs, ac deindè etiam Fuluius sine filijs, superstite adhuc Simone Patre Caroli, fuit eidem præuia decisione edita sub die 4. Decembris 1673. à Reuerendo Patre Domino meo Calataiu concessa immissio per sententiam Rotalem, postmodum confirmatam, præcedentibus alijs tribus decisionibus in secunda instantia à Reuerendo Patre Domino meo Taia; Vndè interposita tursùs appellatione, Causaque mihi commissa, consului de more Dominos: An hæc vltima esset confirmanda, vel infirmanda.

Et pro confirmatione prodijt resolutio, quia validitas visa fuit sufficienter resultare † ex reuolutione actorum, non obstante defectu iurisdictionis aliàs deducto coram Reuerendo Patre Domino meo Taia † sub colore, quod sententia Reuerẽdi Patris Domini mei Calataiu prolata fuerit sine speciali commissione, † per quam Rotæ tribuitur iurisdictio, quia cum ad instantiam Ioannis Iunioris filij Fabritij priùs introducta fuisset Causa coram Auditore Cameræ tam super hoc fideicommisso, quàm super alio claræ memoriæ Cardinalis Bartholomæi contra Auctores Ioannis Baptistæ, possessoris bonorum vtrique fideicommisso subiectorum, latèque ab eodem Auditore Cameræ sententia comprehendens vtrumque fideicommissum, † & deindè commissa Causa in Rota cum clausula *quam, & quas*, atque ad illam admissus Simon, Pater Caroli, benè potuit Carolus absque alia commissione tam vti hæres Patris, † quàm vti proximior de Domo, & Familia sine noua commissione prosequi iudicium super vtroque fideicommisso ad Rotam deuolutum, vt latè responsum fuit coram eodem Reuerendo Patre Domino Taia diebus 24. Ianuarij, * & 4. Maij 1676.

Iustitia verò liquet ex ijsdem decisionibus, † in quibus reiectis prætensis detractionibus propter omissionem Inuentarij, & alienationem magnæ quantitatis bonorum, plenè comprobata fuerunt fideicommissum, & illius purificatio primò in persona Simonis, & deindè in persona Caroli eius filij, & proximioris de Familia, ac etiam bonorum identitas, † quæ hodie magis corroborari visa fuit ex Instrumento transactionis initæ inter supradictos Ioannem Iuniorem filium Fabritij, & Ioannem Baptistam reum conuentum, in qua sub certis conditionibus conuenta fuit dimissio controuersorum bonorum per eundem possessorum vti suppositorum fideicommissis Io. Podiani, & Bartholomæi Cardinalis, præsenti Summario *numero vnico*, itaut non rectè hodie eadem identitas † per Ioannem Baptistam in controuersia deducatur, contra propriam confessionem, † qua nulla maior datur probatio, ad Textum *in capite per tuas de probationibus, & in l. cum se Cod. de transact.* alioſque concordantes.

Et ita, Carolo tantùm informante, & Ioãne Baptista pluribus citationibus lacessito, resolutum fuit &c.

Plures decisiones in hac Causa emanatas concordauimus supra in alio præcedenti tomo 2. alterius partis 18. quæ ibi est in ordine 631. cæteræ verò si quæ deficere videntur fuerunt omissæ, quia nimis breues decisiones visæ sunt.

R. P. D. RONDININO.

Nouarien. Beneficij.

Veneris 4. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus gentilitium prætendebatur, siue quia soli masculi præsentassent, siue etiam quia sic à Pontifice in literis Apostolicis nuncuparetur, sed pro qualitate hæreditaria deciditur ex præsumptione iuris, ac etiam, quia præsentatio masculorum nõ obstabat, cum non doceretur extitisse fœminas, præsentare voluisse, fuisse reiectas, & reiectioni acquieuisse, maximè, quia aderat quoque Statutum exclusiuum fœminarum; expressio vero Pontificis, nec officere poterat, cum in ea diceretur tantummodo illud spectare

ad aliquos de familia, quod qualitati hæreditariæ non repugnat.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure, & ideo non intrat pro retardatione literarum Apostolicarum, si illa fuerint iustificata.*
2 *Quasi possessio præsentandi attenditur ad probandam pertinentiam iurispatronatus.*
3 *Productio facta de scriptura informi non probat, licet producens asserat illam concordare cum suo originale.*
4 *Iuspatronatus præsumitur hæreditarium, non autem gentilitium, amplia, vt num. seqq.*
5 *Iuspatronatus non probatur gentilitium ex præsentatione masculorum, nisi doceatur extitisse fœminas, eas præsentare voluisse, fuisse reiectas, & reiectioni acquieuisse.*
6 *Masculi soli iuxta votum parentum præsumuntur, quod fuerint hæredes.*
7 *Masculi non autem fœminæ stante Statuto exclusiuo fœminarum, admittuntur ad præsentandum.*
8 *Fœminæ ex Statuto Nouariæ stantibus masculis, remanent à successione exclusæ.*
9 *Beneficium si in literis Apostolicis dicitur spectare ad aliquos de familia, non ideo excluduntur, quod illi fuerint hæredes.*
10 *Hæres licet aliquis sit, adhuc dicitur de familia.*
11 *Fundatio alicuius beneficij pro solis masculis, non infert aliud simile beneficium tantummodo masculis fuisse reservatum.*
12 *ex Diuersis non fit illatio.*
13 *Literæ Apostolicæ stante iustitia narratorum possunt etiam in gradu appellationis executioni demandari, quamuis prior executio pro illis concessa fuisset nulla.*
14 *Rotæ Romanæ spectat adiudicatio beneficiorum.*

DECISIO LXXXII.

ARBITRIVM non intrare DD. respondetunt pro retardanda executione literarum Apostolicarum, quas obtinuit cum derogatione medietatis vocum Patronorum, Io. Andreas Torniellus, habens, vt expressit, alteram medietatem ex præsentatione de se ipso facta ab Octauia eius matre, quam vti legitimam Patronam admiserunt in eorum sententijs ordinarijs, & postea Metropolitanus, quia cum arbitrium reguletur
1 à iure, † non habet locum quando prout hic literæ sunt iustificatæ quoad narrata ex vulgata regula desumpta ex *cap si capitulo de concess. præben. Rot in rec. par. 13. decis. 73. num. 1. & 2. Penting. decis. 402. nu. 1. & 2. cum seqq. Zarat. decis. 101. num. 3. & seqq. & in Alexandrina Archipresbyteratus 11. Martij 1676. coram me.*

Cum enim ex iuribus datis in Summario Io: Andreæ probetur Parsque non negaret vacationem Beneficij per obitum Gabrini mense Decembris 1673. Clericatum Io: Andreæ, eiusque præsentationem factam ab Octauia matre, valorem per non excessum in 24. & vna cum incertis 100. ducatorum auri de Camera, atque Iurispatronatus existentiam, restricta solum fuit difficultas ad medietatem vocum, & ad competentiam Iurispatronatus ipsi Octauiæ, in quibus visum est Io: Andream Torniellum ab Octauia matre præsentatum, vocum medietatem habere, quia cum Iuspatronatus pro pluribus personis reseruatum redactum sit in duas personas nempè in Iosephum auum Enrici, & Io. Baptistæ, quorum vterque diuersam personam hodie præsentauit, & in Io. Francisci auum Octauiæ, quæ præsentauit filium, vtique Octauiæ competit medietas vocum; Enrico vero, & Io. Baptistæ altera medietas, omnesque descendunt à personis, quæ in vltima vacatione fuerunt in quasi possessione præsentandi, Octauia scilicet vti filia Io. Andreæ, & donataria Octauij eius Patrui, & Enricus, ac Io. Baptista tanquam filij Caroli Summario Io. An-
2 dreæ nu. 9. & seqq. † quæ vltima quasi possessio ad hunc effectum attenditur *Molin. de Primog. Hispan. lib. 1. cap. 7. numer. 7. Rot. coram Greg. decis. 349. num. 1. & seqq. vbi Adden. litera A. & coram Koyas decis. 254 num. 4. & in rec. par. 13. decis. 73. num. 13.*

Quo verò ad competentiam ipsius Iurispatronatus, quamuis diceretur illud esse gentilitium de familia Torniella pro solis masculis ad exclusionem Octauiæ filiæ, adhuc tamen cum non ostendatur originale instrumentum fundationis, seu dotationis, in quo fuit reseruatum iuspatronatus, sed tantum adducatur quædam productio cuiusdam instrumenti, de quo hodie non constat, & quod ipsemet producens asseruit non esse authenticum, sed informe, & lace-
3 ratum, † non videtur propterea standum assertioni eiusdem producentis, quod eius tenor talis, & talis sit non exhibita scriptura producta, & quidem authentica, ideoque cum exceptio ista plenè non probetur, visum est standum regulæ, iuxta quam iuspa-
4 tronatus iudicatur hæreditarium, † non autem gentilitium *Clemen. plures de iurepatr. Lambert. de iurep. par. 2. lib. 1. qu. 1. princ. art. 25. num. 19. & 20. Peregr. cons. 27. num. 1. vol. 2. Tondut. quæst. benef. par. 1. cap. 32. nu. 3. Rot. rec. par. 9. decis. 187. num. 1. & 2. & par. 13. decis. 73. nu. 15. Duran. decis. 285. num. 7. Reuerendissimus Nimet decis. 12. num. 16. & in Piscien. Beneficij 20. Feb. 1669. in fin. coram bo. me. Priolo.*

Non attentis Præsentationibus factis à solis masculis, sine qualitate hæreditaria, quia adsunt etiam Præsentationes aliquæ d. qualitatem exprimentes, & quia non probatur, quod fœminæ extiterint, voluerintque præsentare, & fuerint reiectæ, ac reiectioni ac-
5 quieuerint, † quia potest esse, quod nullus ex Patronis fœminis relictis decesserit, vel quod probabilius est iuxta votum Paren-
6 tum, † vt soli masculi fuerint hæredes iuxta *cons. Calder. 12. & 15. in fin. de iurepatr. Ferret. cons. 132. num. 3. vol. 1. Rot. rec. par. 5. decis. 288. num. 6. & par. 13. dicta decis. 73. num. 16. & seqq. Merlin. decis. 798. num. 9. & Emin. Otthob. decis. 3. num. 11.*

num. 11. *Vbald. decis.* 605. *num.* 14. *par.* 2. vel denique, quia extiterint masculi in concursu fœminarum, † quibus existentibus ob Statutum Nouariæ illarum exclusiuum, † non fuissent admissæ ad præsentandum, vt in proposito *Rota coram Reuerendissimo Ninot. decis.* 27. *num.* 12.

Enunciatiua autem emissa in literis Apostolicis Sixti V. non dicit Beneficia esse pro solis masculis, sed spectare ad illos de familia de Torniellis, † quæ verba intelliguntur demonstratiuè, non autem taxatiuè cum exclusione qualitatis hæreditariæ, † quia etiam hæredes sunt de familia de Torniellis *Rot. rec. par.* 5. *dicta decis.* 288. *num.* 6. *& seqq. & num.* 15. *& par.* 13. *dicta decis.* 73. *num.* 15. *& seqq. Duran. decis.* 173. *num.* 3. *Em. Otthob. dicta decis.* 3. *numer.* 10. *Reuerendissimus Ninot. dicta decis.* 27. *num.* 8.

1 Neque his resistit fundatio † alterius Beneficij facta ab istis de familia Torniella pro
2 solis masculis, † quia ex diuersis non fit illatio vulgata *l. Papinianus ex vlt. ff. de minor.* & in proposito *Rot. coram Duran. dicta decis.* 173. *in fin.*

Quæ autem dicebantur circa nullitatem executionis literarum Apostolicarum fauore Io. Andreæ, visa sunt sublata ex responsionibus datis ab informantibus pro ipso, præsertim ex eo, quod iam possessio fuit sequestrata ex Decreto Eminentissimi Præfecti Signaturæ, vel saltem extranea esse in
3 proposito, quia quatenus nullitas executionis inbsisteret, † stante iustitia narratorum potest ex integro literis Apostolicis execu
4 tio concedi ab ipsa Rota, † cur ipsorum Beneficiorum adiudicatio permittitur in *Clement. Auditor. de rescript.* & aliis relatum dictum fuit in dicta *Alexandrina Archipresbyteratus* 11. *Maij* 1676. §. *fin. coram me*.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Augumenti Dotis.

Lunæ 14. *Junij* 1677.

ARGVMENTVM.

dducitur intellectus *Sixtinæ Constitutionis* super moderatione dotium, quod nempe illa habeat locum etiam in Magnatibus, & procedat adhuc in quocumque augumento dotis facto à marito in fauorem suæ vxoris, quod augumentum non remanet comprehensum à derogatione eiusdem Constitutionis restricta ad solam dotem, prout, nec minus ab alia derogatione pro secundo matrimonio concessa, in quo illud fuerat expressum, quia hoc non tollit nullitatem eiusdem augumenti, in primæua constitutione dotis eiusque derogatione non expliciti.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio* Sixtina *prohibens assignari dotes vltra summam ab ipsa taxatam habet locum etiam in Magnatibus, & contrarias promissiones annullat.*
2 *Obligatio est mater actionis.*
3 *Actione carens mandatum aliquod obtinere non potest.*
4 *Constitutio* Sixtina *quatenus procedat in augumento dotis, seu supra dote, quæ fauore mulieris constituitur à viro, & numer. seqq. ac per totam.*
5 *Dotis augumentum, seu supra dos, quæ à viro assignatur vxori. non dicitur vera dos, sed appellatur donatio propter nuptias, aut sponsalitia largitas.*
6 *Verbum* sopradote *nihil aliud est, quam augumentum dotis.*
7 *Augumentum dotis sortitur, & sequitur naturam dotis.*
8 *Constitutio* Sixtina *prohibet, & interdicit quemcumque modum augendi dotes mulierum, etiam à quibuscumque personis.*
9 *in Matrimonio contrahentes sunt vir, & vxor.*
10 *Verba Constitutionis cui conueniunt, eidem quoque conuenit illius dispositio.*
11 *Verbum* donatione *loquens de coniugibus comprehendit donationem factam ante, vel propter nuptias.*
12 *Sponsalitia largitas nihil aliud est, quam donatio.*
13 *Dotium moderatoriæ Constitutiones tendunt ad publicam vtilitatem, nè depauperentur familia.*
14 *Casus omnes, qui subiacent eidem rationi sub eadem Constitutione, vel lege continentur.*
15 *Comprehensio, quæ fit ex identitate rationis est potius enucleatio, seu declaratio.*
16 *Constitutio* Sixtina *super moderatione dotium prohibet etiam munera inter sponsos, & donationem vestium.*
17 *Donatione minoris quantitatis prohibita, multo magis dicitur prohibita maior præsertim ingentis summæ.*
18 *Statuti, seù Legis vna pars declarat aliam.*
19 *Donatio propter nuptias, an requirat solemnitates Statuti.*
20 *Dotis augumentum à viro vxori constitutum vltra summam* Sixtinæ Constitutionis, *remanet nullum, si eidem Constitutioni derogatum non sit.*
21 *Dispensatio* Sixtinæ Constitutionis *facta super sola dote. non comprehendit illius augumentum, de quo dispensatio non loquitur.*
22 *Concessum non censetur plus eo, quod fuit in supplicatione petitum.*
23 *Scriptura qualibet facta contra formam* Sixtinæ Constitutionis *moderatoriæ dotium est ipso iure nulla, si Beneplacitum Apostolicum reservatum non sit.*
24 *Dispensatio* Sixtinæ Constitutionis *non suffragatur, si in ea expressum non sit dotem fuisse precedenter constitutam.*

25 *Papa non dicitur voluisse sanare nullitatem, quam ignorabat.*

26 *Scripturas conficiendi facultatem concedens, non dicitur consentire scripturas tam falsas.*

27 *Facultas recipiendi, & retinendi alicui concessa, non intelligitur de eo, quod nec recipitur, nec retinetur.*

28 *Verbum* retinere *in marito comprehendit etiam augumentum dotis, ab eo constitutum, & remanens penes ipsum pro oneribus matrimonij, declara, vt ibidem, & num. seqq.*

29 *Augumentum dotis à viro vxori promissum in casum sui prædecessus, eo vivente, peti non potest.*

30 *Dispensatio non comprehendit id, quod illius verbis non convenit, nec continetur in eis.*

31 *Dispositio non habet locum in casu, in quo verba non conveniunt.*

32 *Derogatio* Sixtinæ Constitutionis *super moderatione dotium de facili conceditur cuicumque illam petenti.*

33 *Dispensatio licet faciliter obtinenda, peti tamen debet, alioquin non censetur concessa, sed omnia nulla sunt.*

34 *Dispensatio Constitutionis* Sixtinæ *pro secundo matrimonio obtenta, non convalidat dotem constitutam in primo.*

DECISIO LXXXIII.

MANDATVM petitum ab Excellentissima D. Ducissa Lucretia Columna pro augumento dotis scut. 5000. constituto à clar. mem. Duce Bassanelli, eius primo viro, & ab Excellentissimo D. Principe Carboniani illius Patre, & Socero respectivè non esse relaxandum firmauit Rota me proponente sub die 8. * Februarij proximi præteriti, in qua resolutione hodie quoque Domini permanserunt iterum fundati in
1 Constitutione Sixtina † prohibente dotes etiam magnatum extendi vltra quantitatem scutorum 5500. ac irritante quæsuis promissiones, & obligationes in eo, quod d. summam excesserint, vt præter relatos in antecedenti *decisione* §. *huius resolutionis* aduertit *Rota coram Arguelles decis.* 26. *num.* 27. quamobrem sublata Principis, & Ducis obligatione, † quæ mater actionis nuncupatur, vt innuit *text. in l. licet* §. *ea obligatio ff. de*
3 *Procurat.* D. Ducissa remanet sine † actione, & consequenter mandatum executiuum obtinere non potest ad *text. in l. si Pupilli* §. *videamus, & in l. quoties* §. *item ff. de negot gest. Rota decis.* 526. *numer.* 3. *coram Amato Dunozetto.*

Nec subsistit casum de quo agitur non comprehendi sub Constitutione, ex eo, quia illa disponat de dote, quæ traditur viro à muliere, vel ab alia persona pro ea,
4 non † autem de augumento, seù supradote,
5 quæ non est verè, & propriè dos, † sed appellatur donatio propter nuptias, aut sponsalitia largitas iuxta *cons. Nett.* 254. *num.* 7. *Rota Benon. decis.* 112. *num.* 14. *Sanchez. de matrimon. lib.* 6. *disp.* 6. *num.* 5. *Rota decis.* 80. *numer.* 4. *coram Merlino*; quia præter quod hic agitur de augumento dotis cum promittentes locuti fuerint per verbum † *Supradote*,
6 quæ nil aliud est quam augumentum dotis,
7 quod naturam dotis sortitur, & sequitur vt firmat præterita *decisio*, & destinguit *Rota Romana dotis* 2. *Decembris proximi præteriti coram R. P. D. meo Vicecomite* §. *summa igitur in fine.*

Cessat motiuum ex verbis ipsis Constitutionis ibi -- nè sia lecito à questo contrauenire per alcun patto &c. da farsi per li contrahenti ò altre persone &c. per causa, & occasione di accrescere somma di dote, ò in qualunque modo fare fraude à quest' ordinatione, ad effetto che il marito, ò la donna &c. venghino ad hauere piu della detta somma &c. in alcun modo, ò via diretta, ò indiretta &c. tutto quello, che oltre le dette somme &c. sotto qual' colore si sia di donatione, parafreno, ò altro titolo etiam in persona della donna, quale similmente si
8 proibisce; † Vnde colligitur fuisse prohibitum, tàm mulieri, ac alijs pro ea promittentibus, quam ipsi viro aliisque personis vt innuunt illa verba -- Da farsi per li con-
9 trahenti, ò altre persone, † nam contrahen-
10 tes in matrimonio sunt vir, & vxor, † ideo cum verba Constitutionis eis conueniant, eisdem quoque conuenit dispositio *l. quod constitutum ff. de militat testam* latè *Barbos. axiomat.* 222. *num.* 33. ac etiam apparet ex alijs verbis generalibus, quæ subsequuntur -- Sotto qual colore si sia di donatione, parafre-
11 no, ò altro titolo: † Illud enim verbum donatione comprehendit donationem ante, vel propter nuptias, & sponsalitiam lar-
12 gitatem, † quæ nihil aliud est quam donatio *Mantic. de tacit. lib.* 20. *tit.* 1. *num.* 2. *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 7. *gloss.* 1 *par.* 1. *numer.* 7. *Cutell. de donat. contempl. matrim. disc.* 1. *numer.* 37.

Et alter intellectus nequit adaptari, sine violatione mentis Papæ conditoris; Ipse enim Constitutionem ædidit ad effectum tollendi ingentes dotes, quæ constituebantur, & resecandi superfluos sumptus, qui occasione nuptiarum in huiusmodi donationibus, & muneribus profundebantur, ne inde Ciues imminuto patrimonio, & re familiari absumpta, ad paupertatem redige-
13 rentur contra publicam vtilitatem, † ad quam huiusmodi moderatorias, & pragmaticas tendere relatis *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 5. *gloss.* 1. *par.* 1. *num.* 2. & *Giurb. ad consuetud. Messan. c.* 4. *gloss.* 5. *par.* 1. notat *R. P. D. de Luca discurs.* 17. *de dote num.* 11. & *specialiter de Sixtina Rota decis.* 160. *num.* 6. & 172. *num.* 13. *par.* 8. *rec.* quæ ratio ne Ciues depauperarentur militat, siuè promissio fiat ab vxore, siuè à marito, cum semper verum sit depauperari familiam illius, qui promit-
14 tit; † Ideo vterque casus sub Constitutione intensiuè comprehenditur, cùm ambo eidem rationi subiaceant *Alderon. Mascard. de general. Statut. Interpret. conclus.* 4. *numer.*

mer. 59. & seq. & num. 167. vbi quod est po-
17 tius enucleatio, † seù declaratio eiusdem casus, qui latebat sub ratione expressa *Cancer. var. resol. par. 1. cap. 8. num. 113. Rot. decis. 287. num. 4. & decis. 471. num. 10. coram Merlino.*

Clarior prædicta Papæ intentio prohibendi sponso apparet, ex eo, quod in eadem Constitutione sub titulo -- Moderatione del donare nelle noaze dicitur. Item non sia lecito mandare alla Sposa il Natale alcun presente in robba, che ecceda il valore
18 di scudi 20. & deinde; † Item non sia lecito allo Sposo donare alla Sposa più di doi vesti, quali però non siano di drappo proibito, nàm si Sponso non permittitur donare vltra istam exiguam summam, & quali-
19 tatem vestium, † multo magis censeri deber prohibita donatio maioris summæ præcipuè, tàm ingentis qualis est ista scutorum 50000. † Vna enim pars Statuti, seù legis declarat alteram *Rota decis. 387. num. 11. par. 13. recent. & decis. 327. num. 8. coram bonæ memor. Cardinali Celso.*

Non obstat, quod hæc promissio, vtpotè concepta sub spe omnino incerta, & euentuali præmorientiæ viri non sortiatur naturam dotis, cuius nomen, & titulus soluto matrimonio euanescit, sed magis propriè accedat donationi ob causam, scilicet ma-
20 trimonij, quia quidquid sit de † validitate huiusmodi donationum, quando deficiunt solemnitates *Statuti Vrbis lib. 1. tit. 149. & seq.* satis est, quod promissio loquatur de su-
21 pradote, † quæ continetur in Sixtina, cui dùm non fuit derogatum, promissio remansit ineffica, vt præcisè aduertit altera *decisio §. fin.*

Minus suffragari potest ad sublimendam huiusmodi promissionem derogatio Sixtinæ obtenta à fa. mem. Alexandro VII. quia cum fuerit Papæ narratum dumtaxat dotem esse ducatorum 10000. monetæ Neapolitanæ, nulla facta mentione huius augu-
22 menti, † non censetur circa illud dispensatum, cum non præsumatur † concessum plus eo, quod fuit in supplicatione petitum *Rota decis. 306. num. 2. par. 3. rec. & dec. 360. num. 5. coram Cardinali Celso* facilius, quia cum partes antecedenter de eo scripturam confecissent, absque vlla reseruatione Bene-
23 placiti Apostolici, † & ipsa scriptura esset
24 nulla ipso iure, vt disponitur in † Sixtina erat necessarium exponere Papæ, quod illa præcesserat supplicationem, aliàs non potest dici, quod Papa sanare voluerit nullitatem,
25 quam † ignorabat *Rota coram Coccino decis. 234. num. 5. & decis. 139. num. 6. par. 15. rec.* Idque magis fit euidens ex eo, quod conce-
26 dens licentiam conficiendi scripturas, † noluit conualidare iam factas *Gizzarell. decis. 67. num. 3. & ibi Balthasser. de Angelis num. 2. & Ioseph. Mele num. 5.* vltra adductos in *alia decis. §. quod fortius.* Eoque fortius, quia Papa tribuens facultatem Duci dotem præ-
27 dictam recipiendi, & retinendi, † certè non intellexit de augumento, quod vtique ab eo non recipiebatur ad rem *Rota Benon. decis. 112. num. 32.* nil aduersante, quod verbum *retinere* verificari valeat in hoc augumento, ex quo Dux illud pro substentatione onerum matrimonialium apud se reti-
28 nere debuisset, † quia id ad summum procedere posset si augmentum purè ab initio fuisset constitutum, ita vt matrimonium durante D. Ducissa tantam dotem in dominio, & bonis habere diceretur, sed cum consisteret dumtaxat in spe omninò euentuali,
29 & promissione conditionali † præmorientiæ, propterea ante euentum conditionis nulla actio viuente Duce competebat, sed solum contra illius hæredes, casu quo ipsum prædecedere contigisset *Gabr. conf. 141. nu. 5. vers. tamen lib. 1. Gomes. var. resol lib. 2. cap. 11. num. 21. Rota decis. 40. num. 4. apud Merlin. de pignor. & decis. 350. num. 14. par. 12. recent.* & proinde cum verba illa dispensationis -- recipere, & retinere non possint applicari huic supradoti, quam maritus non
30 recipiebat, nec poterat retinere, † vtique nec applicatur dispensatio, cum non solum in dispensatione, sed in qualibet alia dispo-
31 sitione sit regulare, † quod si non conueniunt verba, non habet locum dispositio *Barbos. axiom. 73. num 16.*

Tandem non releuat, quod si Papa scisset, dispensasset, cum passim concedatur
32 derogatio Sixtinæ, † cuicumque illam petenti *Rota coram Millino decis. 433. num. 13. & in rec. decis. 93. num. 11. par. 14.* quia nihilo-
33 minus impetrari debet, † aliàs ea non obtenta promissio remanet nullius roboris, & non exercibilis in iudicio, vt in fortioribus terminis, quod dispensatio obtenta pro secundo matrimonio, † non conualidet dotem constitutam in primo. *Rota in Romana, quæsti dotalis de Auscis 4. Julij 1636. §. nec obstat coram bo. mem. Buccabella*, & firmat præterita *decisio*, in qua hodie esse persistendum decisum fuit, Vtraque parte informante.

Supra in hac eadem parte 19. adest altera præsentis causæ decisio, quæ hic confirmata est coram eodem Reuerendissimo D. Albergato Decano, & est in ordine 18.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Collectæ.

Lunæ 14. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Patres nostri manducauerunt vuas acerbas, & dentes filiorũ obstupuerunt, hoc iterũ verificari prætendebatur in pauperibus Calceolarijs nouiter ad suam Vniuersitatem admissis, illos obligando ad collectam impositam pro emenda domo, & in eam adducenda aqua, cuius causa cum vita fuerit,

vel ſolum vtilis, aut omnino voluntaria, ipſos non amplius d. domum poſſidentes, minimè teneri decidítur.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa emendi domũ, & in ea introducendi aquam dicitur meré voluntaria, & num. 12.*
2 *Cauſa ædificandi domum eſt neceſſaria.*
3 *Vniuerſitatis homines nouiter admiſſi non tenentur ad debita vtilia, ſeu voluntaria à ſua Vniuerſitate contracta, ſed ſolum ad debita neceſſaria, & num. ſeqq.*
4 *Voluntarium debitum ab initio ex poſt facto efficitur neceſſarium, & quando.*
5 *Sententia non comprehendit, nec poteſt comprehendere aliquas perſonas, ſi eas comprehendendo remaneret iniuſta.*
6 *Sententia non inducit nouam obligationem, ſed tantum declarare poteſt, quid de iure debeatur.*
7 *Tranſactio non nocet illis, qui in ea non interfuerunt, nec ſe obligarunt.*
8 *Tranſactio non poteſt efficere neceſſarium, quod à principio erat meré voluntarium.*
9 *Maior pars Vniuerſitatis ex cauſa vtili poteſt obligare omnes de Vniuerſitate reſpectu rerum ad ipſam Vniuerſitatem ſpectantium.*
10 *Succeſſores Vniuerſitatis pro illius debitis non tenentur, niſi quatenus illa fuerint neceſſaria, non autem ſimpliciter vtilia.*
11 *Doctrina in diuerſo caſu loquentes non applicantur alteri caſui controuerſo, & ſupra num. 9.*
12 *Obligatio contracta pro emenda domo dicitur meré voluntaria, & non obligat ſucceſſores, & ſupra num. 1. & ſeqq.*

DECISIO LXXXIV.

PRÆVIIS quatuor deciſionibus primo coram Eminentiſſimo Cerro, & aliis tribus * coram R. P. D. meo Rondinino in eius locum ſubrogato, emanauit ſententia declarans Calciolarios de nouo poſt tranſactionem admiſſos ad Vniuerſitatem non teneri ad debita, ab eadem Vniuerſitate contracta pro emendis domibus, & in illis introducenda Aqua Paula; cum autem ad inſtantiam creditorum fuiſſet mihi commiſſa cauſa appellationis, propoſui Dubium: An ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda; & Domini confirmandam eſſe dixerunt, tamquam validam, & iuſtam.

Validitas non fuit controuerſa, Iuſtitia vero reſultat ex optimis fundamentis relatis, in dictis quatuor deciſionibus remouentibus omnia obiecta, quæ hodie ab informantibus pro creditoribus repetebantur, Nam cum nulla vrgente neceſſitate Vniuerſitas contraxerit iſta debita pro emendis do-
1 mibus, † & ducenda ibidem Aqua Paula, quæ dicitur cauſa meré voluntaria. *Bart. in l. 1. §. quod ſi nemo ff. quod cuiuſq. vniuerſit. nomin. Natt. conſ. 215. num. 4. verſ. ſecus* ſi imponerent
2 pro facienda † domo *Burſatt. conſ. 159. num. 9. Grat. deciſ. March. 217. num. 5. Theſaur. deciſ. 258. num. 4. Crimell. deciſ. Dolan. 11. num. 26.* ad illa non tenentur Calceolarii de nouo ad Vni-
3 uerſitatem admiſſi, † qui non tenentur niſi ad debita neceſſaria *l. prouident. 23. C. de Decurion. lib. 10. Bald. in l. . num. 2. ff de magiſtr. conuen. Imol. in l. 4. num. 3. in fine ff. de vt indic. Purpurat. conſ. 428. num 84. vol. 2. Burſatt. d. conſ. 159. num. 8. Natt. d. conſ. 215. num. 4 & ſiquen. Cancer. var. reſol. par. 3. cap. 3. num. 135. Kloch. de contribut. cap. 6. numer. 106. Theſaur. deciſ. 257. num. 6. Crimell. d. deciſ. 11. numer. 25.* cum aliis adductis in dictis deciſionibus.

Non obſtat, quod collecta pro ſoluendis dictis debitis, impoſita fuerit poſtquam emanauit ſententia Iudicis, & poſt reſcriptum Sanctiſſimi, cuius vigore fuit etiam tranſactum cum creditoribus, † ideoque licet ab
4 initio debitum fuiſſet voluntarium, ex poſt facto euaſit neceſſarium; quia vt aduertunt præcedentes deciſiones ſententia Iudicis nõ comprehendit nouiter admiſſos, nec potuit
5 comprehendere, † quia fuiſſet notoriè iniuſta, dum pro debita merè voluntaria non poterant iſti collectari ex authoritatibus ſupradictis, & ſententia non inducit nouam
6 obligationem, † ſed tantum declarare poteſt quod de iure debetur *l. ſient 8. §. ſed ſi ff. ſi ſeruit vindic. l. qui id 34. ff. de donat. l. adeo 7. §. cum quis ff de acquir. rer domin. Scace. de ſent. & re iudicat. Gloſſ 14. quæſt. 22. num. 2.* Minuique illos comprehendere potuit reſcriptum Sanctiſſimi, qui ad effectum imponendi collectam cauſam in Rota commiſit prout de iure, quo inſpecto non poterant collectari pro de-
7 bito, quod à ſuo origine fuit voluntarium ex ſupra firmatis. † Tranſactio vero non nocet illis, qui in ipſa non interfuerunt, & non ſe obligarunt, nec ſunt hæredes tranſigentium, minuſque poteſt efficere neceſſarium, quod ab origine erat voluntarium in
8 eorum præiudicium, † vt pluribus firmat poſtrema deciſio coram R. P. D. meo Rondinino.

Minus refragatur obiectum, in quo informantes pro creditoribus valde inſiſtebant, videlicet, quod cum contractus emptionis domorum, & aquæ fuerit vtilis, ex eo remanſerunt obligati omnes ſucceſſores,
9 quoniam Doctrinæ ad id allegatæ, loquuntur in diuerſis terminis, nempe, quod geſta a maiori parte Vniuerſitatis ex cauſa vtili obligant omnes de Vniuerſitate reſpectu rerum, quæ ad ipſam Vniuerſitatem de eo tempore ſpectarent. At in caſu noſtro agitur de obligandis perſonis ſucceſſorum, vt de proprio teneantur pro contractibus anteceſſorum, in qua ſpecifica quæſtione cum habeamus receptam ſententiam de qua ſupra, & in antecedentibus deciſionibus firmatam, videlicet, quod ſucceſſores non te-
10 neantur niſi in caſu obligationis † neceſſariæ, non autem vtilis, ſeu voluntariæ, hoc caſu non applicantur dictæ doctrinæ in di-
11 uerſo caſu loquentes; Et de obligatione
12 contracta pro emenda domo, † quod tamquam cauſa voluntaria non obligét ſucceſſores puntualiter loquitur *Natt. conſ. 215.*

num. 4.

num. 4. versic. secus si imponeretur, quem plerique alii ex allegatis sequuntur.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

Plurimas decisiones in hac causa emanasse constat ex omnibus ferè precedentibus partibus, in quibus illæ sunt impressæ et pro maiori parte adnotata in indice partis 18. tom. 1.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ,

Luna 14. Iunij 1677.

ARGVMENTVM:

Nouationem fuisse inductam deciditur, quia per subsequutam assignationem bonorum, seu effectuum, visum est à prima venditione recessum, cum datio insolutum postea successerit, nulla protestatione, vel alia reseruatione facta, quæ proinde operabatur resolutionem præcedentis contractus, propter quod illius executio fuit omnino denegata; Hinc deciduntur plura de resolutione contractus, de dationibus insolutum, de materia regressus, & aliis etiam ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Nouatio, siue expressa, siue tacita præcedentes conuentiones extinguit, & tollit.*

2 *Nouatio inducitur per dationem insolutum.*

3 *Contractus primus remanet nouatus, si in secundo traditur, vel promittitur res substantialiter diuersa à primo.*

4 *Venditio remanet sublata, & extincta per recessum ab ea factum de partium consensu.*

5 *Verbum* cassando *operatur, vt præcedens contractus, & instrumentum penitus sublatum, & extinctum remanserit, & num. 24. & seq.*

6 *Emptor non potest penes se retinere rem, & pretium.*

7 *Regressus alias venditori competenti dicitur renunciatum per receptionem aliorum bonorum, & quietantiam generalem à venditore factam, & numer. seqq.*

8 *Verba generalia comprehendunt in specie prætentionem partis, dum alia non aderat prætensio, super qua illa verificari possent.*

9 *in Contractibus nullum verbum, imo nec sillaba debet remanere otiosa, superflua, & sine virtute aliquid operandi.*

10 *Debitor per dationem insolutum à quacumque obligatione remanet liberatus.*

11 *Pacto resolutiuo, seu conditioni redeundi ad primæua iura, vel bona vendita, dicitur renunciasse, qui aliud insolutum recepit.*

12 *Receptio pretij quatenus operetur renunciationem pacti redeundi ad primæua iura, & numer. anteced. & seqq.*

13 *Pactum legis commissoria est illud, quod si pretium intra certum tempus non soluatur, res sit inempta, & num. seqq.*

14 *Contractus, vt subiaceat dispositioni legis commissoriæ, quid requiratur.*

15 *à Pacto resolutiuo per generalem renunciationem, seu quietantiam dicitur recessum, etiam si adhuc non fuisset purificata conditio.*

16 *Pacto resolutiuo dicitur à venditore renunciatum si ipse petijt bona sibi insolutum assignari, eaque sine protestatione recepit, & vsque ad obitum pacificè possedit.*

17 *Dationem insolutum recipiens protestare debet, & reseruare sibi iura, alioquin illis dicitur renunciare.*

18 *in Contractu nouante non censentur repetita conditiones, & pacta in contractu nouato ex conuentione partium apposita.*

19 *Relatio instrumenti, & Notarij expressa in contractu nouato, non relationem, sed assertionem, & simplicem narratiuam important.*

20 *à Conditione, & resolutione contractus per subsequens instrumentum censetur recessum, si de illis nulla mentio in eo facta sit.*

21 *Datio insolutum absolutè facta, non autem ad tempus important recessum ab omni præcedenti conditione, & resolutione contractus.*

22 *de Bonis sibi assignatis creditor disponens, illa perpetuo insolutum recepisse declarat.*

23 *Fructus decurrendos bonorum sibi assignatorum si quis suo creditori cessit, peruecesse conuincit bona non ad tempus, sed perpetuo insolutum recepisse.*

24 *Regressui dicitur renunciatum si quis omnem præcedentem scripturam siue publicam, siue priuatam voluerit esse cassatam.*

25 *Incompatibile est quietantiam debitori facere, ac præcedentem scripturam esse cassatam, & super bonis velle simul habere regressum.*

26 *Obseruantia pacificæ possessionis bonorum assignatorum plurimum facit pro renunciatione regressus.*

27 *Voluntas creditoris mouendi litem suo debitori non resultat ab extractione iurium per eum facta, quæ ad alium effectum deseruire possunt.*

28 *ex Diuersis non fit illatio.*

DECISIO LXXXV.

INSTRVMENTVM venditionis Tenutæ Diamantinæ non esse exequendum coram me die 13. * Mai superioris anni Sacra Rota declarauit, quam resolutionem, Instante Canonico Frescobaldo, hodie verò examini subiectam, Domini confirmandam esse censuerunt. Iterũ animaduertentes inter glor. memor. Ducem Mutinæ Franciscum, & quondam Carolum Mariam Frescobaldum intercessisse nouationem, quæ abstulit regressum ad Tenutam prætensam, quo casu Carolo Mariæ Emptori Constitutiones Apostolicæ non obstarent, & signanter illa, quam nouissime ediderat s. m. Innocentius X. super prohibitione

tione alienandi bona Status Eccleſiaſtici in Forenſes. Ac vlterius eundem Carolum Mariam prætenſo regreſſui, & cuicumque conditioni reſolutiuæ renunciaſſe.

Siquidem poſt reſciſſionẽ cõtractus mutuo conſenſu peractam in qua pro parte Ducis oblata fuit d. Freſcobaldo reſtitutio pretij conuenti, eodem modo, quo ſolutum fuerat, ſeù concordatum de ſoluendo, vt in Summario impreſſo Sereniſſimi D. Ducis *num. 3. in fine*, Idem Freſcobaldus apud d. Ducem inſtetit ſibi tradi pro ſatisfactione omnium ſuorum creditorum bona, & effectus ſuæ ſatisfactionis, & de communi conſenſu obtinuit ſibi dari inſolutum pro ſcuta 67000. bona Gualterij, & pro ſc. 49600. aſſignari annuos redditus ſcutorum 3100. per annos ſexdecim in Terra Finalis exigendos; & eodem contextu finalem, & perpetuam quietantiam fecit, de omnibus creditis, & prætenſionibus præſentibus, & futuris, quas habebat, & habere poterat occaſione retroceſſionis Diamantinæ, caſſans, & annullans quaslibet ſcripturas publicas, & priuatas, ac promittens nihil amplius petere, & plenius in Inſtrumento publico dato in Summario D. Ducis *num* 4. ibi -- *Aſſolue libera, e quieta, fa fine aſſolutione, e liberatione finale, e perpetua in ampliſſima forma di ragione, il prefato Sereniſſimo Signor Duca generalmente dà tutti li crediti, e pretenſioni, che hà ò poſſa hauere per la retroceſſione del Poſſeſſo della Diamantina &c. caſſando perciò, & annullando qualſiuoglia ſcrittura publica, e priuata &c.* Inde ſequitur 1 inductam fuiſſe nouationem, † quæ ſiuè tacitè, ſiuè expreſsè intercedat, præcedentes conuentiones, & pacta abrogat, & extinguit, §. *Præterea inſtit. quib mod. toll. oblig.* & in 2 ſpecie, † quod inducatur per dationem inſolutum *Nouar. de dat inſolut. ſect. 1. qu. 11. numer. 1. Dec conſ. 464. num. 4. verſ tertio reſponderi poteſt lib. 2. Alex conſ. 72. num. 6. lib. 6. Surd. conſ. 145. num. 24. Amat. reſol. 50. num. 4.* & ſi debitor promittat in ſecundo Contractu rem 3 ſubſtantialiter diuerſam à prima, † nouatum eſſe priorem contractũ dixit *Rota deciſ. 373. num. 43. verſ. ſed eſt mutatum par. 4. rec. & deciſ. 526. num. 14. coram Dunoz. Iun. & in Auenionen. pecuniaria 16. Iunij 1664. §. Nouatio coram me.*

Quod maximè comprobatur ex illis verbis: *Caſſando, & annullando qualſiuoglia ſcrittura*, quę perneceſſe important nouationem, 8 dum per ea tolluntur omnia documenta, tam publica, quam priuata, ita ut nihil amplius remaneat, quod poſſit executioni demandari pro effectuatione contractus ven- 4 ditionis, † cuius exiſtentia ſublata fuit, tum per receſſum de conſenſu Partium ſequutum iuxta *text. in l. 1. C. quand. lic. ab empt. diſced.* Tum etiam per ſucceſſiuam dationem inſolutum cum dd. verbis: *Caſſando &c.* 5 quæ † operantur, vt quodcumque Inſtrumentum præcedenter ſtipulatum ſublatum penitus in radice, & ſubſtantia remanſerit perindè, ac ſi nunquam fuiſſet celebratum. *Caſtrenſ. conſ. 128. numer. 1. in princ. verſ. quia dictum Inſtrumentum, & num. 2. in fine lib. 2. Surd. conſ. 145. num. 23. Cancer. var. reſol. par. 2. cap. 3. num. 34. Rota coram Merlin deciſ. 463. num. 16. in fine, & num. 17. & deciſ. 298. num. 7. & 337. numer. 3. coram Peutinger.*

Nec ad excludendam nouationem facit, quod ex Inſtrumento retroceſſionis Tenutæ D. Dux interpretatiuè, & virtualiter duplicem obligationem contraxerit, alteram conditionalem. Iterum tradendi Tenutam Carolo Mariæ, quatenus huic non reſiſterent Conſtitutiones Apoſtolicæ, & alteram 6 puram ſcilicet reſtituendi pretium, † ne interim conditione pendente illud vna cum re apud ipſum permaneret, contra equitatem *text. in l. curabit C. de act. empt.* & quoad iſtam fuiſſe nouatam mediante datione inſolutum, & quietantia admittebant informantes pro Canonico, non autem, quo ad aliam, de qua mentio facta non legitur.

Quoniam quidquid ſit de hac diſtinctione, Reſponſum fuit Inſtrumentum dationis inſolutum cum finali, & perpetua quietantia, & abſolutione comprehendere, tum conditionem reſolutiuam, quatenus obſtent Conſtitutiones Apoſtolicæ, tum obligationem reſtituendi pretium, dum loquitur generaliter, tam de creditis quam de prætenſionibus, quas Carolus Maria habebat, & habere poterat pro retroceſſione Tenutæ, & pro omnibus factum fuit pactum de non petendo ibi; *Di tutti li crediti, e pretenſioni, che hà ò poſſa hauere &c. promettendo non domandar più &c.* Illa enim verba: *Di tutti li crediti*, oſtendunt quietantiam reſpicere prætium ex pacto, vt ſupra reſtituendum Carolo Mariæ Emptori, qui per reſtitutionem rei emptæ creditor Ducis euaſerat, & alia: *Pretenſioni, che hà ò poſſa hauere*, tanquam generalia, † & nihil excludentia comprehendunt 7 regreſſum ad Tenutam prætenſum quatenus Conſtitutiones Apoſtolicæ non obſtarent, vt in proximis terminis decidit *Zucear. deciſ. Cur. Lucen. 24. num. 32. verſ. primo, quia Rimin. Iun. conſ. 111. num. 30. & 55. & ſub num. 63. Gratian. diſcept. 163. numer. 21. Valaſc. conſult. 39. num. 6. Rota coram Coccino deciſ. 1568. num. 16. & 17. & deciſ. 202. num. 3. & 241. nu. 13. par. 15. recent.* Præſertim cum nullam aliam prætenſionem Carolus Maria ſuper Tenuta de præſenti haberet, aut habere poſſet in futurum niſi illam ex dicta conditione † reſultantem. Ideo perneceſsè prætenſiones in hoc verificari debent *Cornazzan deciſ. 7. nu. 6. verſ. quia non apparet Honded. conſ. 49. numer. 27. lib. 1. Rota coram Gregor. deciſ. 99. num. 3. coram Rich. deciſ. 332. num. 9.* alias illa verba remanerent otioſa, & ſuperflua, quod non eſt ferendum in contractibus, † vbi nullum verbum, imò nec ſyllaba ſtare debet ſine virtute aliquid operandi *Bald. in rubr. C. de contrab. empt. qu. 9. num. 9. & in l. 1. ff. quod met cauſ. Dec. conſ. 48. num. 2. Rota deciſ. 200. num. 56. par. 7. recens.* & tradit *Cornazzan*, vbi ſupra, & refert *Cyrocb. diſcept. 666. num. 16. & 17.*

Propterea per huiuſmodi dationem inſolutum,

lutum, & receptionem respectiuè aliorum bonorum, & effectuum, ac amplissimam
10 quietantiam † quemadmodum D. Dux remansit liberatus à quacumque obligatione iuxta *text. in* §. 1. *Instit. quib. mod. toll. oblig.* Sic etiam Carolus Maria dicitur renunciasse
11 conditioni, † & recessisse a pacto resolutiuo redeundi ad possessionem Tenutæ iuxta *text. in l. Emilius 38. ad trebel. ff. de minorib. Cravet. cons. 7. num. 5.* cum aliis pluribus relatis in præterita *decisione* §. *non obstat*. Quibus non aduersatur responsio, quod receptio pretij
12 operatur renunciationem, † vel quando versamur in terminis legis. Commissoriæ,
13 nempe † pacti, quod si pretium intra certum tempus non soluatur res sit inempta, & nihilominus post lapsum Statuti temporis recipitur pretium, vel quando post factum locum *pacto resolutiuo* petitur adimplementum contractus.

Quia cum in casu præsenti nullum prorsus inter Partes initum fuerit pactum, quod facienda esset declaratio, an Constitutiones obstarent, nec consequenter ad illam obti-
14 nendam Statuta fuerit certa dies, † qua elapsa retrocessio Tenutæ haberetur pro non facta iuxta terminos legis Commissoriæ, cum de his in Instrumento resciſionis contractus, nec verbum quidem scriptum reperiatur, nec minus antè, nec post dationem insolutum vnquam intercesserit declaratio fauorabilis Carolo Mariæ vndè oriri possit resolutio retrocessionis, inde fit, vt siuè purificata esset conditio tempore dationis insolutum (vt innuere videtur Fretcobaldus prætendens illam nunc esse purificatam, licèt intermedio tempore nihil actum fuerit) siuè non per receptionem bonorum, & assignamentorum loco pretij à Duce restituendi, ac ea quietantia generali perpetua, & finali cum cassatione omnium scripturarum
15 publicarum, & priuatarum † dicatur recessum à pacto resolutiuo, etiam si adhuc non fuisset purificata conditio. *Aret. cons. 149. num. 11. vers. in quo articulo Surd. cons. 136. num. 4. Gratian. discept. 301. num. 59. Rota decis. 91. num. 70. coram Arguell. & decis. 109. num. 4. par. 7. recent.*

Vlterius renunciatum fuisse conditioni, & Carolum Mariam noluisse vti pacto resolutiuo, satis constare Domini dixerunt, ne-
16 dum ex prædictis, † verum etiam ex eo, quod ipse purè, & simpliciter petijt Bona, & assignamenta suæ satisfactionis, illaque recepit absque vlla protestatione dicto Summario impresso D. Ducis *num. 4. & sequent.* & pacificè absque vlla reclamatione vsque ad obitum possedit, vt præter adductos in alia *decisione* §. *non obstat.* ponderant *Paris. cons. 5. num. 197. vers. ad exclusionem lib. 4. Surd. cons. 145. num. 23.* vbi post *Cepollam* dat cauthelam
17 recipienti insolutum, † quod protestetur, & reseruet sibi iura, aliàs censetur renunciasse, & recessisse *Mavent. cons. 128. numer. 11. in princip. & num. 21. & cons. 129. num. 54. lib. 2. & in Firmana census 13. Ianuarij 1676. §. hoc pariter coram R. P. D. meo Rondinino.*

In nihilo releuante, quod sicuti in Instrumento resciſſionis adest pactum resolutiuũ, ità quoque censeri debeat repetitum in Instrumento dationis insolutum, tùm quia in
18 contrarium est, regula, † quod in contractu nouante non censentur repetitæ conditiones, & pacta in contractu nouato ex conuentione Partium apposita ad *text. in l. nouatione 18. de nouat. Angel. cons. 31. numer. 7. Sard. cons. 445. sub num. 56. vers. & non obstitit, & numer. 57. lib. 3. Bardellon. cons. 70. num. 16. Rota coram Bich. decis. 281. num. 11.* Tum, quia nulla legitur clausula, quæ relationem importet, & verba illa: *Non hauendo hauuto effetto il contratto della Diamantina &c. anzi essendo stato retrocesso il possesso come per Instrumento rogato in Ferrara dalli Notari &c.*

Non sunt relatiua, sed assertiua, & appo-
19 sita per modum narratiuæ, † Propterea licet faciant mentionem de Instrumento, & Notarijs rogatis, ita tamen faciunt enunciatiue referendo simpliciter factum, vt ostendit antecedens *decisio huius causæ* §. *prout*, & dictum fuit coram *Bich. decis. 664. numer. 1.* & notat *Eugenius cons. 54. num. 31. Mandell. cons. 353. num. 4. in fine, & decis. 131. numer. 10. vers. nam non par. 15. recens.* Propterea dum in hoc Instrumento nihil de conditione resolutiua
20 dictum fuit, † censetur ab ea recessum. *Zucc. dec. 5. Lucen. 24. num. 31. vers. per istam secundam*, & cassatum, ac annullatum Instrumentum, in quo illa continebatur ex verbis generalibus supra relatis.

Præterea intentionem recedendi à prædicta conditione demonstrat clausula ad haben., & facultas concessa Carolo Mariæ disponendi ad libitum de bonis appolita in datione insolutum dicto Summario impresso D. Ducis *num. 4. littera C.* Hæc enim repugnat, & excludit intentionem redeundi
21 ad Tenutam, † quia si Carolus Maria, & D. Dux habuissent hanc intentionem, illic recepissent, & hic respectiuè tradi mandasset Bona reuocabiliter, & cum pacto restituendi quatenus Constitutiones Apostolicę non obstarent, vt in proposito ponderat *Alexan. cons. 206. num. 1. post med. lib. 7. Surd cons. 576. num. 37. & 39.* & in allegata *Firmana census coram R. P. D. Rondinino*, fortiùs quia Carolus Maria disposuit de Bonis receptis, assignando certam eorum quantitatem Marchioni Calcagnino eius creditori; Talis
22 namque dispositio † supponit in necessarium antecedens remissionem conditionis, & voluntatem perstitendi in hoc vltimo contractu absque spe regressus ad Tenutam, si enim fuisset diuersa mens Caroli Mariæ, vtique bona non alienasset, & certo sciret se teneri ad illorum restitutionem, si ob non obstantiam Constitutionum habuisset intentionem redeundi ad Diamantinam *Rota decis. 169. num. 5. coram Millin. & decis. 100. numer. 4. coram Caualerio, & decis. 291. num. 8. & 10. & decis. 253. num. 43. & 44. par. 9. recent. & decis. 616. numer. 11. coram Bichio.*

Nec

Nec tollit motiuum reſponſio, quod non fuerint aſſignata Marchioni Calcagnino bona, ſed redditus finalis, quos ſicuti poterat exigere Carolus Maria per ſe ipſum, ſic potuit eos tradere exigendos ab alio; Ideoque ſolùm teneri reſtituere tantundem, eatu, quo per fauorabilẽ declarationẽ validitatis fuiſſet obligatus coſdem effectus D. Duci conſignare; Quia quidquid dici poſſet, ſi fuiſſent aſſignati Marchioni prædicto redditus decurſi, tecus dum conſtat decurrendos fuiſſe aſſignatos, Summ. impreſſo D. Ducis *num.9.* nam hinc reſultat, quod Carolus Maria conſiderauit huiuſmodi redditus tamquam ſibi irreuocabiliter acquiſitos pro tẽpore annorum 16. quoniam ſi perſtitiſſet in opinione ſe aliquando rehabiturũ Tenutam cùm ſecundum illum id accidere poſſet de
23 die in diem, † ideo non properaſſet ad aſſignationem fructuum decurrendorum, quos ad ſe ſpectare certo ſcire nequibat, ſi manſiſſet in ancipiti cos retrocedendi D. Duci, vt ad rem *Rota deciſ.100. num.4. coram Caual. & deciſ. 291.num.8.& 10.par.9.rec.* vt aduertit præterita *deciſ.§.quinimo*: & ſemper verum eſt dicere, quod dum ipſe fecit perpetuam, & finalem quietantiam cum caſſatione, & annullatione omniũ ſcripturarũ publicarũ, & priuatarũ ibi: *Fà fine aſſolutione, e liberatione finale, e perpetua, annullando perciò, e caſſando*
24 *qualſinoglia ſcrittura publica, e priuata*; † indè excluditur intentio habendi regreſſum ad Tenutam, cùm ſit incompatibile quietantiam, & liberationem à quouis credito, & prætenſionem eſſe finalem, & perpetuam, caſſatas, & annullatas eſſe omnes ſcriptu-
25 ras, † & velle habere regreſſum ad Tenutam, *Mandell conſ.70.num.12.Manent. deciſ.31. num.1.Rota coram Bich.dec.437. num.25.* cum alijs ſupra, & in præterita adducis.

Plurimum tandem vrgere viſa eſt obſeruantia deducta ex longeua poſſeſſione bonorum tam Caroli Mariæ, qui pacificè toto vitæ tempore illa retinuit, nec vnquam pro regreſſu ad Tenutam quidquam deduxit,
26 quàm ipſius Canonici, † qui tamquam hæres fratris non ſolum illa poſsedit, & hodie poſſidet, ſed etiam vſus fuit Inſtrumento dationis in ſolutum illius vigore reſiduũ iudicialiter, & executionem pactorum petendo, ac ex alijs recenſitis *in §. quæ omnia alterius deciſionis*, quæ etiam hodie placuerunt Dominis. Abſque eo, quod huic obſeruantiæ obſtet, quod Carolus Maria extraxit publicum Inſtrumentum venditionis Tenutæ, & alias ſcripturas; Vnde referebant Informantes pro Canonico illum habuiſſe ani-
27 mum litigandi; † Quoniam cum his ſcripturis vti poſſet pro lite vertente inter ipſũ, & Ternaquincium, & Bellonum, vt ex *deciſ.466.& 493.coram Reuerendiſs Reyas* ſucceſſiuè continuata per Canonicum coram Reuerendiſſimo Beuilaqua, vt liquet ex deciſionibus coram eo editis 4. Februarij, 31. Maij, & 2. Decembris 1669. Exindè
28 non arguitur † probatio voluntatis impugnandi contractum retroceſſionis Tenutæ ad regulam *text.in l.Papinianus ff.de minor.*

Et ita ſteterunt Domini in deciſis, vtraque Parte informante.

Altera ex deciſionibus præſentis cauſæ eſt impreſſa ſupra in alio præcedẽti tomo 2.decimæ octauæ partis, altera verò erit infra in hac eadem parte 19. ſub die 9.Maij 1678.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Dotis.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Immiſſio denegatur mulieri agenti pro reſtitutione ſuæ dotis, etiam ad ipſum fundum dotalem, quia ex retentione bonorum viri, vel fuerat ſatisfacta, vel illius creditum remanebat illiquidũ. Retentio autem ſatis conſtare viſa eſt, quia dd. bona licèt deſcripta ad inſtantiam filiorum, penès ipſam ſunt dimiſſa, quæ adhuc diſpoſuerat de illis.

SVMMARIVM.

1 *Mobilia viri deſcripta, & remanſa in domo mulieris, in qua habitabant etiam filij, non poſſunt dici remanſiſſe penes vxorem.*
2 *Liber deſcriptionis animarum Parochialium probat perſonas habitantes in domo.*
3 *Mulieri non retardatur immiſſio ad fundum dotalem prætextu retentionis bonorum viri, quæ non ſit omnino liquida, ſed vid. num. anteced. & ſeqq.*
4 *Exceptio requirens aliorem indaginem non admittitur in ſaluiano.*
5 *Saluianum dicitur remedium poſſeſſerium.*
6 *Creditum dotis remanet illiquidum ex retentione bonorum viri, quamuis illa æſtimata non ſint, & ex retentione fructuum; vt n.7.*
7 *Retentionem impugnare non poteſt, qui de bonis retentis diſpoſuit, & n 9.*
8 *Mulier probare debet bona viri, vel fructus ab ipſa retenta, non ſufficere pro ſatisfactione ſuæ dotis.*
9 *Ratificatum dicitur mandatum de deſcribendo, ſi quis bona deſcripta penes ſe retinuit.*
10 *Fundus dotalis remanet liber ſtante ſatisfactione vxoris, ex retentione bonorum viri, vel alunde repertata.*

DECISIO LXXXVI.

FRANCISCA tantùm informante die 26. Iunij 1676. Domini reſponderunt, conſtare de bono Iure illius ex perſona Catherinæ Matris, & Actricis ad reſcindendum contractum inſubſiſtentem, & conſenſum à Catherina præſtitum alienationi fundi dotalis. Hodie verò reuiſa deciſio,

&

& altera quoque Parte informante, receſſerunt à deciſis, vno tamen diſcordante.

Videbantur enim illi ſubſiſtere fundamenta deciſionis ex deductis in ea. Nec à deciſis illum remouebant, quod Catherina fuerit ſatisfacta de ſua dote, in alijs bonis, quia id nõ probatur ex oppoſito Inuẽtario,
1 & mandato deſcribendi mobilia, † quæ licèt remanſerint in Domo, quam ipſa ha-
2 bitabat, tamen cohabitabant etiam filij, † vt in deſcriptionibus Parochialibus Animarum; nec probatur concludenter deſcriptionem fuiſſe factam ad inſtantiam Catherinæ, quia licèt petita fuerit à Ioanne Baptiſta filio, tamen non conſtat mandatum matris, prout nec conſtat bona fuiſſe eidem conſignata, imò obſtabat decretum Iudicis, mandans deſcribi, & conſignari penès tertiam perſonam pro aſſecuratione Iudicij, & Dotis; Cæterum Franciſca prætendit mobilia eſſe illamet Ioannis Baptiſtæ, Fratris
3 Catherinæ, † & concludebat ille non re-
4 tardandam mulieri immiſſionem in ſuum fundum dotalem † ex huiuſmodi exceptionibus, cum in Iudicio Saluiani exceptio altiorem indaginem requirens opponi non
5 poſſit, † quia eſt remedium poſſeſſorium, *Pacific. cap. 2. ex num. 42. inſpect. 2.* etiamſi contra tertium poſſeſſorem agatur *num. 45.*

Alij tamen receſſerunt à deciſis ex ſatisfactione dotis in præſenti propoſitione clariùs digeſta; Mortuo namque Paulo, Catherina mandatum obtinuit de deſcribendo omnia, & ſingula bona cuiuſuis generis in Domo ſua in via delle Moratte exiſtentia, quæ penès eam fuerunt dimiſſa, & retinuit, & de his etiam diſpoſuit, & licèt non fue-
6 rint æſtimata, † ex ſola nihilominus retentione, creditum dotale fuit redditum
7 illiquidum, † vt aliàs ex fructuum retentione dictum fuit coram *Peuinger. deciſ. 334. numer. 8.* adeout onus probandi bona retenta
8 non ſufficere, † eidem incumbat, vt aliàs de Mariti bonis alienatis *Rota coram Card. Celſo deciſ. 335. num. 8.*

Non obſtat, quod mandatum fuerit expeditum inſtante Ioanne Baptiſta filio, quia ſufficienter conſtat de ratificatione Catheri-
9 næ matris, † eo ipſo quod pro credito dotali mobilia penès ipſam remanſerunt, eademque retinuit, & de eiſdem diſpoſuit, vt ſupra; Additur, quod Catherina aliam domum habuit præter detentam à Capella Sancti Venantij, vndè quatenus immiſſio dictæ Capellę in Saluiano mereretur nomen euictionis, quod non admittebatur, adhuc iuncta alia domo, cum mobilibus memo-
10 ratis, † maior vrget præſumptio ſatisfactionis, qua ſtante fundus dotalis liber euaſit, & aliundè mulier ſua pro ſatisfactione, & propterea reſultat clara verificatio cauſæ ludiei expoſitæ in venditione facta à Paulo Marito cum Catherinæ vxoris conſenſu.

Quoad mobilia conſignata Catherinæ, quod fuerint Ioanni Baptiſtæ fratris nullatenus iuſtificatur à Franciſco: imò ex ipſa comparatione Inuentarij, apparet diſcrepantia, & diuerſitas pluſquam notabilis in corporibus deſcriptis.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Romana, ſeù Verulana Fideicommiſſi.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Quia immiſſio vigore fideicommiſſi obtineri non potuit, ex quo bona erant antiquiori fideicommiſſo ſuppoſita, ideo ad detractiones recurritur, quæ nec minus competere poterant, quia legitima fuerat ex confiſcatione conſumpta, dos materna non verificabatur ſoluta, trebellianica verò eædemque detractiones ſimul ceſſabant, quia cum non confectione Inuentarij, etiam alienationes concurrere viſæ ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore poſterioris fideicommiſſi non conceditur contra poſſidentem ex fideicommiſſo anteriori, quia tunc illi competit retentio.*
2 *Enunciatio fideicommiſſorum ſuorum Antenatorum tamquã nimis vaga, & incerta, non relevat.*
3 *Renunciatio fideicommiſſi non reſultat ex ſola ſcientia teſtamenti, ſed requiritur notitia omniũ contentorum in eo.*
4 *Declaratio velle poſſidere bona vigore fideicommiſſi, ſeu fideicommiſſorum ſuorum Antenatorũ, illorum ignorantiam denotat.*
5 *Dictio, ſeù, ambiguitatem, & incertitudinem importat.*
6 *Renunciatio non extenditur ad ignorata.*
7 *Dos, quæ non probatur promiſſa, nec ſoluta repeti non poteſt.*
8 *Legitima confiſcata vivente patre, tamquam ſemel conſumpta, amplius detrahenda non eſt.*
9 *Legitima, & trebellianica præſumuntur conſumpta vbi cum non confectione inuentarij concurrunt etiam alienationes.*
10 *Acquiſitiones facta poſt fideicommiſſum conuentionale, non comprehenduntur in eo.*
11 *Fideicommiſſum conuentionale à duabus perſonis innicem conſtitutum, ceſſat ſi bona alterius ex illis ali fideicommiſſo ſint obnoxia, & vtrumque ſequenti.*
12 *Correſpectiuorum natura eſt, vt ex defectu cauſæ finalis, vna ex ſuppoſitis non ſubſiſtente; tota cornuat diſpoſitio.*

DECISIO LXXXVII.

PAVLVS, & Fratres de Philonardis vocati ad fideicommiſſum conuentionale factum inter Siluium, & Paulum Aemilij petebant immiſſionem ad bona poſſeſſa à Felice, & alijs de Columnis, quam Domini

ſub

sub die prima* Februarij 1675. concedendã esse dixerant, sed Causa reproposita die 15.* Iunij proximi præteriti, recesserunt à decisis, eo quia fuit compertum prædicta bona prouenire ex antiquiori fideicommisso Saturni expirato in persona Marij, cuius Domini de Columnis sunt hæredes; cum autem hodie fuisset dubitatum, an sit standum in primo, vel secundo loco decisis Domini in secundo decisis standum esse dixerunt.

De fideicommisso Saturni iterum constare visum est ex publico testamento rogato de anno 1567. à Prospero de Amatis, quem tunc temporis fuisse Notarium pluribus cõprobat postrema decisio §. *Certa est enim*. Quod autem bona, de quibus agitur, sint hæreditaria eiusdem Saturni, euidenter apparet ex instrumentis acquisitionum, aliisque pariter cumulatis in eadem decisione: Vnde firma remanet conclusio ibidem firmata, † quod possidenti vigore antiquioris fideicommissi competit retentio aduersus petentem immissionem ex fideicommisso posteriori, vt præter adductos in decisione *Rota post Pacific. de Salnian. interd. decis. 83. numer. 11. decis. 80. num. 3. par. 6. decis. 34. num. 1. 4. par. 7. recent. & in Romana fideicommissi de Nicolinis 28. Aprilis 1651. coram Eminentissimo D. Card. Cerro*.

Non obstat, quod Marius acceptauerit fideicommissum Siluij, declarando velle possidere bona vigore fideicommissi, seù fideicommissum suorum Antenatorũ, ideoque fideicommisso Saturni dicatur renunciasse, † quia ista enunciatio fideicommissorum suorum Antenatorum tamquam nimis vaga, & incerta non releuat: Imo non suffragaretur, etiamsi facta fuisset expressa mentio testamenti Saturni, † cum ad inducendam illius renunciationem non sit sufficiens ista generica declaratio, sed constare debet de eius positiua scientia tam testamẽti dicti Saturni, quam omnium ibidem contentorum, *l. de his C. de transact. Cyriac. contron. 474. num. 46. Rot. coram Buratt. decis. 899. num. 2. & decis. 523. num. 12. par. 4. tom. 3. rec. & coram Dunoz. Sen. decis. 181. num. 9.* & latà in præterita decisione. Et quod magis, vt aduertit postrema decisio, eo ipso quod declarauit † velle possidere vigore fideicommissi, seù fideicommissorum, exindè potiùs arguitur ignorantia, cùm dictio, † *seù*, denotet ambiguitatem, & incertitudinem, *Alexand. conf. 61. num. 5. lib. 2. Alex. conf. 62. num. 2. lib. 4. Grot. conf. 122. num. 4. Bertran. conf. 100. num. 19. lib. 1.* & ad ignorata † non extenditur renunciatio, *d. l. de his C. de transact. Rota coram Bichio decis. 119. num. 1. & coram Peutingeris decis. 286. num. 7.*

Minùs releuat, quod in bonis Saturni competerent Silnio detractiones, dotis maternæ, legitimæ, & trebellianicæ, in quibus dicebatur subsistineri posse eius fideicommissum, vel saltem in bonis proprio nomine acquisitis, Quoniam dos materna, † quæ non probatur promissa, nec soluta, repeti non potest; legitima fuit Siluio confiscata adhuc viuente patre, † vnde bis detrahi non debet, eoque magis præsumitur consumpta cum trebellianica, † dum inuentarium non confecit, & plura bona alienauit: Acquisitiones autem non benè iustificantur ex attestationibus extraiudicialibus, quæ tamquam procuratæ lite pendente, & non repetitæ citata parte, nihil probant, maximè quia acquisitiones factæ dignoscuntur post fideicommissum, † in quo proindè non censentur comprehensæ, & per consequens prætendi nequeunt à Filonardis venientibus vigore fideicommissi cõuentionalis, vt hæc omnia latè comprobat di secunda decisio.

Et inter cætera placuit Dominis alterum fundamentum, quod agitur de fideicommisso conuentionali facto in contractu inter Siluium, & Paulum Aemilium, in quo vnusquisque correspectiuè contulit bona sua cum supposito, quod omnia hinc indè collata essent libera, & dicto fideicommisso supponi possent, † quod suppositum cessat, quia dum bona Siluij deteguntur hodie fideicommissaria Saturni, proculdubio fideicommissum conuentionale corruit in totũ per naturam correspectiuorum ex defectu causæ finalis, † quæ operatur, vt vno ex suppositis non subsistente, tota etiam cessat dispositio, vt in his præcisis terminis nostræ quæstionis firmauit *Rot. in recent. dec. 419 num. 14. vers. hinc inferebant Domini cum duobus seqq. par. 13. & decis. 1. num. 19. & per totam, & decis. 519. num. 18. vers. detracta itaque, & num. seq. vsque ad finem par. 14.*

Atque hinc etiam dictum fuit non suffragari nonnullas modicas acquisitiones Siluij quatenus probarentur, minusque esse insistendum in detractionibus Siluio competẽtibus, quia Filonardi venientes vigore illius fideicommissi, eo cessante ex supradictis, remanent sine actione, cum in bonis liberis non sit hæres Siluij.

Et ita vna tantùm parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tomo 2. partis 18. adsũt aliæ duæ, quæ in hac Causa decisiones emanarũt, inibi impressa 428. & 735. in ordine, infra vero sub die 10. Ianuarij 1678. erit altera in eadem causa decisio.

R. P. D. EMERIX.

Romana, seù Balneoregien. Fideicommissi.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Ampliſſimæ legitimationis effectus principaliter in hac decisione tractatur, ad hoc, vt filius legitimatus possit ad fideicommissum admitti, illumque legitimo parificari decidatur, ita tamen quod in portione propri

paren-

parentis præferatur etiã verè legitimis; hinc plura de qualitate naturalitatis decidũtur, ad differentiam ſpuriorum, qui ſicuti excluduntur à iure, ita illi, qui naturales ſunt admittuntur.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus multipliciter dicitur, qui pluries contrãxit matrimonium cum vidua.*
2 *Miles S. Stephani ſi contraxit matrimonium cum vidua non valet frui priuilegio eccleſiaſticis conceſſo, ſed in omnibus habetur pro laico, & numer. ſeq.*
4 *Contradictor legitimus non dicitur qui in continenti non docet de iure ſuo, & in poſſeſſione non reperitur.*
5 *Tertius veniens ad cauſam ad excluſionẽ vtriuſque collitigantis non poteſt impedire, vel retardare expeditionem aut proſequutionem illius.*
6 *Legitimatus ampliſſimè à Papa ad iura legitimitatis reſtituitur, & habetur ac ſi verè, & de legitimo matrimonio natus fuiſſet, & n. 16.*
7 *Legitimatus ampliſſimè à Papa, & verè legitimus non differunt inter ſe*
8 *Naturalitatis qualitas probatur ex legitimatione, & etiam ex tractatibus,*
9 *Succeſſor non impugnat qualitatem naturalitatis ab eius auctorem approbatam.*
10 *Succeſſores grauantur onere concludenter probandi contrarium de eo, quod ſui anteceſſores approbarunt.*
11 *Filiatio, & naturalitas non ſolum à pluribus approbata, ſed etiam coniecturis fulcita præiudicat tertio quamuis non habente cauſam ab approbantibus.*
12 *Naturalitatis qualitas in antiquis, & in iudicio immiſſionis ſtantibus coniecturis, & approbationibus ſucceſſorum nocet etiam aliis.*
13 *Agnatio conſeruatur etiam per naturales legitimatos, ſi non ſuperſunt alij, qui melius illam conſeruare poſſint.*
14 *Spurij ſunt odioſiſſimi, nec nomen filiorum merentur, & ideo non conueniunt cum naturalibus qui à iure admittuntur.*
15 *Viri nobiles, & magnates magis, quam alij inferiores deſiderant conſeruationem agnationis per naturales legitimatos.*
17 *Legitimatus ampliſſimè comprehenditur ſub nomine legitimorum, & naturalium, etiam ad excluſionem filij teſtatoris.*
18 *Legitimatus in portione proprij parentis præfertur cæteris ſubſtitutis quamuis legitimis.*
19 *Conditio adiecta vni filio, non cenſetur alteri filio repetita, vel intellecta, & quando.*
20 *Legitimorum, & naturalium appellatione in feminis non poſſunt venire legitimati, ne illis detur occaſio deturpandi familiam, & n. ſeq.*
21 *Maſculis non eſt indecorum filios naturales habere, fœminis verò ſic.*
22 *Legitimatio non præiudicat inſtitutis, aut ſubſtitutis ſi reſiſtit clara teſtatoris voluntas, ſecus autem ſi illa fuerit dubia.*

DECISIO LXXXVIII.

DOMINI perſtiterunt in reſolutis *29. Martij proximi præteriti, non obſtantibus iis, quæ tam pro excluſione Conſtitutionis Ægidianæ, quàm pro iuſtitia Sententiæ Rotalis repetita, vel de nouo deducta fuerunt ab Informantibus pro DD. Duce, & Portia Sorore Martii vltimo loco defuncti. Quo enim ad Ægidianam non releuat obiectum nouiter excitatum ex parte Ducis, ipſe vti adſcriptus Ordini Equitum S. Spiritus ſit perſona Eccleſiaſtica, & propterea contra illum non poſſit habere locum dicta Conſtitutio, quia quidquid ſit de inſtitutione, & priuilegijs iſtius Ordinis, quæ exhibita non fuerunt, dum idem Dux contraxit primum, & ſecundum matrimonium cum
1 Vidua, † eſt multipliciter bigamus, itaut non valeat frui aliquo priuilegio Eccleſiaſticis conceſſo, †
2 ſed in omnibus pro laico habeatur, per *Text. in cap. vnico de Bigamis in 6.* & tradita per *Farinacc. in prax. ſeu de Inquiſitione par. 8. num. 8. Clar. §. fin. qu. 38. num. 9. & Rota deciſ. 150. num. 2. & 3. poſt Torr. de poſſeſſor. ſucceſſ.* ſignanter dum non docet, quod huiuſmodi Equitibus ſit ab Apoſtolica Sede indultum, †
3 quod plures nuptias etiam cum Viduis contrahere valeant abſq; amiſſione priuilegiorum, vt ad huiuſmodi effectum neceſſe eſſet.

Et minus aliud adductum ex perſona Portiæ, quod ſcilicet contra ipſum vti legitimã Contradictricem non intret Ægidiana, quia illa ſubſit tota omnibus maſculis, iſtis extantibus, nullum ius prætendere poteſt, non reſtagantibus iuribus per ipſam prætenſis, quia cum de eis non doceat incontinenti, &
4 illi deficiat poſſeſſio, † vtique haberi non poteſt pro legitima Contradictrice ad retardandam immiſſionem in hoc iudicio Corradino, & Fratribus Actoribus, qui eorum intentionem contra D. Ducem poſſeſſorem iam probarunt, vt docet *Bart. in l. fin. §. fin autem aliquis, verſ. prime caſu C. de edict. Diu. Adrian tollen.* & tradunt *Angel. de legitim. contrad. qu. 2. num. 41. & ſeq. Menoch. de adipiſc. remed. 4. num. 556. & ſeqq.* & facit *Text. in l. is à quo ff. de rei vindic* aliique concordantes, per quos *Rota coram Celſo deciſ. 53. num. 4. & ſeqq. & deciſ. 357. num. 6. cum ſeqq.* benè ad propoſitum firmat tertium venientem ad cauſam
5 ad excluſionem vtriuſque collitigantis † non poſſe impedire, vel retardare expeditionem, vel proſecutionem cauſæ.

Quo verò ad iuſtitiam Sententiæ, illa reſultat, ex quo Corradinus, & Fratres Actores deſcendunt ex Leonida filio naturali Vicini Semoris, filij Teſtatoris ad hoc fideicommiſſum vocato ſub nomine deſcendentium legitimorum, & naturalium eius filiorum ex iuribus, & auctoritatibus in præcedenti deciſione deductis. Non obſtante,
6 quod idem Leonida eſſet naturalis, † dum vti ampliſſimè legitimatus à Gregor. XIII.

fuit ad iura legitimitatis restitutus, & habetur, ac si verè de legitimo matrimonio natus fuisset, *ex text. in § licet igitur . & in §. sit igitur licentia auth. quib. mod. natur. effic. legit.* & aliis relatis, *Rot. decis. 600. num. 1. & seqq. par. 3. rec. & coram Ninot. decis. 1.. num. 15. & seqq.* ac firmatur *in decis. in causa emanata coram R.P.D. meo Taia 31. Ianuarij 1670. & in alia coram me.*

Et fortius in hoc casu, in quo legitimatio Leonidæ legitur concepta amplissimis verbis, per quæ illi indulgetur, quod in omnibus succedere possit, vt solent filij de legitimo matrimonio verè procreati, quodque ipse de legitimo matrimonio natus reputari ab omnibus deberet, atque ab alijs taliter natis in nihilo differret, *vt in Summ. dato coram R.P.D. meo Taia 27. Martij 1675. nu. 7.* † Ex
7 tali enim legitimatione nulla considerari potest differentia inter legitimatos, & verè legitimos, *vt ex dicto §. sit igitur auth. quib mod. natur. efficit. legit.* dixit *Rota dicta decis. 600. num. 3.*

Filiatio verò cum dicta qualitate naturalitatis iterum benè probari visa est ex eadē
8 legitimatione, † atque ex perpetuo tractatu, & denominatione Vicini Patris, ac aliorum ad huiusmodi fideicommissum successiuè vocatorum, & præcipuè à Martio vltimo possessore, *vt in præcedenti mea decisione §. legitimatio*, licèt ad rigorosam probationem Corradinus, & Fratres Actores in præsenti non tenerentur, cum enim fuerint, vt supra pluries approbati vti tales, & inter alios à
9 Martio Auctore D. Ducis, † vtique ille non potest illius confessionem impugnare, *ad text. in l. unic. C. de rei vindic. alisq; vulg.* vel saltem dum ex tali approbatione iidem Actores fuerant constituti in quasi possessione filiationis cum dicta qualitate naturalitatis, tam contra ipsum Martium, quàm
10 contra eius successores: † hi grauantur onere contrarium concludenter probandi, iuxtà *glos. in cap. Iator verb. probare, qui filij sint legitimi, Castil. de coniect. vltim. volunt. lib. 5. cap. 104. num. 5. & seqq.* & plenè discusso articulo dixit *Rota decis. 1369. num. 1. & seqq. & decis. 1453. num. 6. vers. ex quibus, & seqq. coram Coccino.*

Nec releuat, quod prædictæ probationes non tam fortiter stringant contra D. Portiā, quæ prædictam filiationem nunquam ap-
11 probauit, & nec causam habet † à Martio, quia cum tot, tantaque concurrant adminicula eandem filiationem cum dicta qualitate comprobantia, & alias illa respectu Patris sit difficilis probationis, vtique etiam contra ipsam eadem coniecturæ, & præ-
12 sumptiones benè sufficiunt, † præcipuè in hac re antiquissima, & in iudicio Immissionis *vig. l. fin. C. de edict. Div. Adrian. tollen.* in quo leuiores probationes admittuntur, vt plenè *Rot. decis. 251. num. 17. & seqq. coram Eminentissimo Otthobono, & decis. 125. per tot. par. 15. rec.* in quibus referuntur decisiones concordantes.

Limitatio verò nouiter reperita, quod sub nomine legitimorum, & naturalium non veniant naturales, etiam legitimati, quando ex verbis, vel coniecturis desumi potest contraria mens Testatoris, iterū reiecta fuit, ex quo in præsenti non concurrunt verba hoc suadentia, & coniecturæ sunt irrelcuantes. Nunquam enim Testator excluserit naturales legitimatos, & licèt in fine post varias substitutiones adiecerit; Cum hoc, vt filij spurij ex Presbyteris fortè, seù laicis post nascituri, etiam legitimati in perpetuū non succedant, neque ex testamento, neque ab intestato: Nihilominus, quia hic agitur de descendentibus Testatoris, maximè desi-
13 derantis conseruationem propriæ † agnationis, cui etiam per naturales legitimatos benè prospicitur, quando non supersunt alij, qui melius illam conseruare valeant, vt in simili notant *Decian. conf. 33. num. 12. versus sin vers. ex quo apparet lib. 5.* benè *Gionagn. d. conf. 21. num. 43. lib. 1. Rot. d. decis. 600. num. 1. par. 3. rec.* verba relata: ex Presbyteris, nempè, seù laicis &c. non tolùm non repugnant dictæ conclusioni, quinimò illa ex eis magis corroboratur; Testator enim sic exprimendo personas, à quibus spurij isti suscipi poterant, declarauit voluisse tantùm excludere spurios propriè sumptos, ex damnato scilicet coitu susceptos, etiamsi tales fuissent le-
14 gitimati conformando se iuris † dispositioni, ex qua isti spurij sunt odiosissimi, nec nomen filiorum merentur, non autem etiam alios quoscumque naturales, qui à iure admittuntur, ad latè tradita *per Clar. Add. in §. Testamentum quæst. 31. per tot.* quiue sub dicto verbo, spurij, propriè non comprehenduntur, vt in alia mea decisione §. *his firmatis*. Nec contrarium suadet ponderatio exaduerso facta super verbis sequentibus: neque ex testamento, neque ab intestato; quia ista non ad aliud fuerunt adiecta, quàm ad demonstrandum enixam voluntatem Testatoris, quod iidem spurij propriè sumpti, de quibus loquebatur, nullo modo succederēt, non autem ad contradistinguendos eosdem spurios à naturalibus, qui de iure ab intestato succedunt, quia stante dispositione testamentaria, quam fecerat, certum erat neminem eorum ab intestato succedere posse, secundum vulgatam regulam, quod causa testati facit cessare causam intestati.

Quod verò coniecturæ in contrarium ponderatæ ad suadendum Testatorem voluisse excludere omnes naturales etiam legitimatos, sint irreleuantes, detegitur ex earum omnium examine. Prima enim deducta, ex quo Testator esset vir nobilis, & possessor bonorum iurisdictionalium, potiùs
15 retorquetur, † dum viri nobiles, & bona iurisdictionalia possidentes magis, quàm alij inferioris conditionis solent deficientibus natis ex legitimo matrimonio desiderare conseruationem familiæ, & bonorum per naturales legitimatos, signanter quando legitimatio fuit, vt supra amplissimis verbis
16 concepta, † & legitimatus reintegratus ad honores, & nobilitatem, perinde ac si de legi-

legitimo matrimonio natus fuiſſet, vt limitando aliam concluſionem tradit *Fuſar. de ſubſtit. queſt.* 408. *n.* 46. *&* 54. *Gionagn. d. conſ.* 21. *num.* 45. *lib.* 1. *Mareſcott. var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 76. *cum ſeqq.* & firmauit *Rot. deciſ.* 241. *ſub num.* 18. *verſ. huiuſmodi & ſeqq. parte* 9. *recent.*

Secunda verò deprompta ex eo, quod inuitauerit Maherbalem filium ad ſucceſſionem cum conditione, quod vxorem duceret, caſu quo Hieronymus, & Vicinus, eorumque deſcendentes maſculi, omnes ſine filijs legitimis, & naturalibus maſculis decederent, cui quidem Maherbali, eiuſque deſcendentiæ legitimæ, & naturali ex legitimo matrimonio, ſicuti non eſt veriſimile, Teſtatorem voluiſſe præferre naturales legitimatos ex Hieronymo, & Vicino, ita nec illos vocare ad excluſionem aliorum legitimorum deſcendentium ex fœminis, cæterorumque ſubſtituorum, non vrget, tùm quia, cum legitimatus comprehendatur ſub
17 nomine legitimorum, & naturalium, †etiã ad excluſionẽ proprij filij Teſtatoris, *Graſſ. de ſucceſs. §. Fideicommiſſum queſt.* 39. *num.* 7. *Peregr. de fideic. art.* 28. *num.* 45. *verſ. ampliatur, Mareſcott. var. reſol. lib.* 2. *cap.* 88. *num.* 2. *& ſeqq.* vbi teſtatur de veriori, *& lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 24. *& ſeqq.* nullum reſultat abſurdum, vel inueriſimile, quod Teſtator in portione, ſeù bonis
18 relictis Hieronymo, & Vicino filijs †prædilexerit illorum filios, etiam legitimatos, Maherbali, aliiſque ab eo, & à fœminis deſcendentibus, ad tradita per *Rotam cor. Pania deciſ.* 545. *per tot.* Tùm etiam quia, quidquid conſiderari, & dici poſſet, ſi adeſſet aliquis deſcendens Maherbalis maſculus legitimus, & naturalis, & ex legitimo matrimonio, ſufficit ad excluſionem reliquorum dicere, quod iſta conditio Maherbali adiecta non cenſetur nominatim repetita, aut ſubintellecta in Hieronymo, & Vicino, illorumque deſcendentibus, tanto minùs, quod idem Teſtator iam Religioni dottinauerat, & ab eo ex tali caſu ſibi, & Hieronymo, ac Vicino filijs omnia bona renunciari procurauerit, præſenti Summ. *num.* 1. Stante enim iſta ratione, quam Teſtator fixam in mente ha-
19 bebat, † conditio ipſi adiecta non cenſetur in aliis repetita, vel ſubintellecta, vt præter allegatos in aliis deciſionibus huius Cauſæ probat *Text. in l. Celſus* 29. *§. quod alicuius, vbi gloſ. in verbo extitiſſet verſ. alij diſtinguunt ff. de legat.* 2 & dixit *Rota in Meleuitana hæreditatis* 15. *Ianuarij* 1674. *§. primo quia cum ſeq. coram Reuerendiſs. Decano.*

Eadem reſponſio adaptatur etiam tertiæ coniecturæ elicitæ ex ſubſtitutione facta fœminis, quatenus illæ decederent abſque
20 filijs legitimis, & naturalibus, †quorum appellatione non poterant venire legitimati, ne daretur occaſio mulieribus nobilibus deturpandi familiam, quod nullo modo eſt præſumendum Teſtatorem ſenſiſſe, quia
21 ſemper verum eſt dicere, † quod in fœminis concurrebat alia diuerſa ratio, quam in maſculis, quibus non eſt indecorum filios naturales habere, vt benè, & latè *Gionagn. d. conſ.* 21. *num.* 58. *& ſeqq. lib.* 1.

Porrò prædictis omnibus non obſtat *deciſio in Ciuitatis Caſtelli bonorum facta in Congregatione habita* 7. *Auguſti* 1583. *coram Robuſterio*, quia illa firmat, quod Indultum legitimationis non præiudicet inſtitutis, vel ſubſtitutis
22 tutis, † quando voluntas Teſtatoris legitimatis clarè reſiſtit, & contrariam ſententiam admittit, quando voluntas Teſtatoris eſt dubia, quæ in præſenti non ſolum dubia, ſed clara, fauore Actorum Dominis viſa fuit.

Et ita vtráque parte informante reſolutum fuit.

Plurima deciſiones in hac Cauſa emanata concordatæ ſunt ſupra deciſ. 642. *par.* 18. *tom.* 2. *infra verò erit altera eiuſdem Cauſæ deciſio ſub die* 4. *Martij* 1678. *coram R.P.D. Calatain præſentis confirmatoria, quam ſuis loco, & tempore apponemus.*

R. P. D. RONDININO.

Cæſenaten. Fideicommiſſi.

Lunæ 14. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſum dicitur conſtitutum, quamuis ſubſtitutio facta ſit, ſi inſtitutus ſine filiis deceſſerit, quæ regulariter expirat per mortem cum filijs ad vulgatum conſilium *Oldradi* 21. quia aderat ratio conſeruandæ agnationis, & permanentia bonorum in familia, quæ operatur vt vnus ſit alteri reſtituere grauatus, donec extet aliquis de familia; Rursùs quatenus per cancellationem aliquorum verborum, totum fideicommiſſum caſſatum nõ ſit, dummodo remaneant verba, quæ illud important.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio, & fideicommiſſum factum ſi ſine filijs expirat per mortem cũ filijs, quamuis poſtea filij, ſine liberis decedant, lim. vt n. ſeqq.*

2 *ex Coniecturis recedituꝛ à* Conſilio Oldradi 21. *& cenſetur quod plus fuerit à teſtatore dictum, & minus ſcriptum.*

3 *Conſeruatio agnationis, & permanentia bonorum in familia non conſequuntur, & dependenter à priori ſubſtitutione.*
Sed in diuerſa, & ſeparata oratione expreſſa, quæ ſtat de per ſe, inducit fideicommiſſum, & operatur receſſum à Conſil. Oldradi *ibidem & num. ſeq.*

5 *Fideicommiſſum ſi expirare debuiſſet in primo hærede, non poſſet habere locum votum conſeruandæ agnationis, & permanentia bonorum in familia.*

6 *in Fideicommiſſo conſtituto fauore familiæ aliter*

alteri semper dicitur restituere grauatus donec extet aliquis de familia.

7 *Testator si delendo aliqua verba, totum fideicommissum delere voluisset, sequentia etiam verba, illud importantia delere debuisset, & numer seq.*

8 *Testamentum sufficit quod in verbis non cancellatis subsistat ad hoc vt cassatio aliquorum verborum illi non præiudicet.*

9 *Intentio actoris in verbis cancellatis fundata, illi suffragari non potest.*

DECISIO LXXXIX.

LVCÆ Bertoccio alterius Lucæ in defectum masculorum à Ioanne Baptista patriter de Bertoccis Testatori substituto ex fratre nepoti iterum immissionem concedendam esse Domini responderunt permanendo in decisis 20. *Martij 1676. coram me.

Licèt enim prætenderetur omne fideicõmissum expirasse, tanquam conceptum cum conditione, *si sine filijs*, quæ non euenit, cum Georgius institutus, & filius testatoris decesserit relictis filijs masculis, & fœminis, † quãuis postea ijdem masculi sine filijs masculis, fœminis decesserint, iuxta *cõs. Oldr. cõ concord.*

Adhuc tamen placuit Dominis posterius fundamentum decisionis præteritæ, vt nẽpè ex coniecturis recedatur ab Oldradi consilio, quasi plus dictum à Testatore, † & minus scriptum fuerit, quarum coniecturarum † potior est illa conseruandæ agnationis, & permanentiæ bonorum in familia, non consecutiuè, & dependenter à priori substitutione, vt dicebatur ab Informantibus aduersus decisionem, sed per nouam, & separatam orationem, ibi: Di maniera che tutta l'heredità, e beni si conseruino sempre nell'Agnatione maschia di detto Testatore, e questo acciò detta famiglia, & Agnatione si conserui: † quo casu inducitur necessarium fideicommissum, ad distinctionẽ alterius casus, in quo consecutiuè, & dependenter hæc ratio adiecta fuisset, † cum aliàs locum habere non posset voluntas Testatoris conseruandi semper bona in familia, & Agnatione, si fideicommissum expiraret in primo hærede, *Gionagn. conf. 38. num. 24. vol. 1. Menoch. de præsumption. lib. 4. præsumpt. 69. ex num. 9. Honded.* in contrarium adduct. *conf. 48. vol. 2. & Andreol. controu. 278. Rota coram Cavill. decis. 2. num. 1. & 2. & coram Merlin. dec. 83. ex num. 14. & coram Card. Celsi. decis. 228. ex numer. 7. & in rec. par. 10. decis. 142. per tot.* cum aliis *in decis. huius Causæ 20. Martij 1676. §. Caterum, & seqq. coram Mr.*

Accedentibus præsertim vocatione masculorum in quacumque substitutione exclusis perpetuo fœminis, & perpetuitate vocationis collatæ in tempus futurum, vna cum integritate, & perpetuitate bonorum, ibi: E questo acciò detta famiglia, & Agnatione maschia si conserue, escluse sempre le femine. & ibi. Vuole che tutta l'intiera heredità senza diminutione peruenga à Luca suo fratello: & insuper ex illis verbis, tutta l'heredità, e beni si conseruino sempre. † Quæ verba verificari non possent quoad restitutionem bonorum integralitèr, & sine diminutione, & quoad exclusionem fœminarum in infinitum, nisi alter alteri restituat, donec extet aliquis de familia, & nisi contemplata sit Agnatio per modum rationis, iuxta doctrinam *Bartoli in l. pete §. fratre ff. de legat. secundo*, latè comprobatam in præterita *decisione huius Causæ 20. Martij 1676. §. neque videbatur, & §. seq. coram me.*

Non obstat, quod in matrice post verba, e mancandosi detti figliuoli maschi di detto Testatore, appareant cancellata verba, sequentia, E loro descendenti; quia cum superius dictum est, ex aliis rationibus, præterquam ex ista fideicommissum desumatur, sufficit, quod aliundè constet de voluntate Testatoris, qui si delendo illa verba voluisset delere fideicommissum, † debuisset quoque votum conseruandæ Agnationis, permanentiam bonorum, eorumque integritatem perpetuam exclusionem fœminarum in infinitum, & alia sufficientia ad ipsum fideicommissum inducendum, † in quibus non cancellatis, adhuc testamentum subsistit, argumento *Textus in l. Tribunus, §. vltimo ff. de militari testamento, Oldrad. conf. 144. num. 3. vers. si vero actus, Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 12. tit. 1. num. 31. in fin.* quidquid sit, quando fundamentum † Actoris consistit in verbis cancellatis, in quibus terminis procedit *decisio 244. Eminentissimi Ottoboni* cum aliis in contrarium adductis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in alio præcedenti tomo secundo partis decimæ octauæ, vbi est in ordine 684.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Annuæ Præstationis.

Lunæ 14. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Petebatur manutẽtio in quasi possessione exigendi, quæ quia probata non erat, ideo concessa non fuit, cum ad illam verificandam adducerentur solum terminus ad soluendũ susceptus, & solutio facta ab hærede, quæ suffragari non poterant, quia præterquod susceptio termini pro solutione deseruire non poterat, satisfecit respõsio quoad illius actus, prout etiã solutio, nomine hæreditario facta sunt, vt proindè de proprio obligare non potuissent hæredem, eo magis, quia cessauerat etiam ipsa causa soluendi, cùm á Moniali prætenderetur annuam præstationem sibi in renunciatione reseruatã & tamen ob mortem renunciatarij ipsa omnia bona renunciata retinebat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio malè petitur ab eo qui [possessionem non probat.*

2 Ma-

2 *Manutenere verbum importat conseruare.*
3 *Conseruari non potest possessio, quæ non habetur.*
4 *Possessio, vel quasi non acquiritur sine actu possessorio.*
5 *Quasi possessio exigendi non acquiritur per susceptionẽ termini ad soluendum à debitore factam, sed vide num. 12.*
6 *Terminum suscipiens ad soluendum, fatetur quidem debitum, at illud non soluit.*
7 *Quasi possessio exigendi sine vera, & reali solutione non acquiritur.*
8 *Debere aliud est, aliud soluere, aliud cauere, aliud etiam satisfacere.*
9 *Debitum, & possessio, vel quasi nihil habent inter se commune.*
10 *Possessio magis est quid facti, quam iuris, adeoque requirit factum, & actualem apprehensionem.*
11 *Quasi possessionem exigendi non inducit neque confessio debitoris, neque decretum iudicis, quoties actualis solutio non probatur.*
12 *Terminus ad soluendum susceptus tamquam hæres ad alios fines, & effectus non suffragatur.*
14 *Actus agentium non debent operare vltra inuentionem illorum.*
15 *Hæres suscipiens terminum ad soluendum non præsumitur se ipsum, suaque bona voluisse obligare, & nouationem inducere.*
16 *Hæres soluens tamquam hæres non tenetur continuare solutionem ex bonis propriis, sed ex hereditarijs quatenus extent.*
17 *Inuentarium operatur, quod hæres non teneatur soluere de suo, sed de effectibus hæreditatis, & num. 18.*
19 *Citatus coram perito si nihil opposuit, aut opponere non poterat, sibi præiudicat, & relatio eiusdem periti subsistit.*
20 *Redditio rationis administrata efficit etiam non citatum.*
21 *Derogatio* Sixtinæ Constitutionis *obtenta post mortem coniugis suffragatur, si hoc fuerit Papæ narratum.*
22 *Dictio* quondam *inducit, & probat mortem.*
23 *Derogatio* Sixtinæ Constitutionis *super moderatione dotium, cuicumque, etiam ex nulla causa conceditur, & post Constitutionem Innocentij nemini denegatur.*
24 *Hæres non tenetur reddere rationem de eo, quod ex iudicis decreto, sibi adiudicatum est, amplia vt num. seqq.*
25 *Iudex etiam si in adiudicatione nulliter, & iniustè processerit, adhuc facit legitimum possessorem illum, cui bona adiudicata sunt.*
26 *Sententia adiudicationis habet præsumptionem pro se.*
27 *Deliberationis iniustitia probari debet præuia transportatione actorum.*
28 *Hæres bona sibi per iudicem adiudicata, non amplius possidet tamquam hæres, sed tamquam tertius.*
29 *in Legato facto non titulo lucrativo, sed cum onere, quis non dicitur legatarius, sed creditor.*
30 *Hæres non tenetur reddere rationem de prælegato sibi cum onere facto.*
31 *Hæres non tenetur reddere rationem de fructibus bona fide consumptis, & in vsus hereditarios ad mentem testatoris distractis.*
32 *Creditores anteriores non possunt auocare à legatarijs, & creditoribus posterioribus quod bona fide fuit ab ipsis perceptum, & consumptum.*
33 *Possessioni, seu quasi dicitur renunciasse qui post sententiam diu tacuit, & acquieuit.*
34 *Manutentionis iudicium cessat quando pars aduersa non prosequitur appellationem intra legitima tempora.*
35 *Annua prestatio cessat, si causa reducitur ad non causam, quia illius creditor reassumpsit bona propter quæ illa facta erat.*
36 *Renunciatio monialis non inquiritur an sit realis vel personalis, vbi omnia bona ex quibus sibi annua prestatio debetur retinentur ab ipsa moniali.*
37 *Annua prestatio cessare debet, si cessat indigentia, ob quam illa fuit promissa.*
38 *Promissio correspectiua, rebus in eodem statu permanentibus intelligenda est.*
39 *Obligatio facta intuitu renunciationis durat quousque renunciatio subsistetur, & suum habet effectum.*
40 *Correspectiuo deficiente, cessat omne id quod illius intuitu fuit promissum.*

DECISIO XC.

OBTINVIT Monasterium SS. Dominici, & Sixti ex persona Sor Mariæ Virginiæ Toscanellæ in eodẽ Monasterio Monialis mandatum de manutenendo in quasi possessione annuæ præstationis sc. 50. contra Hieronymum Clementinum, præuia decisione coram R.P.D. meo Rondinino; sed commissa mihi Causa à Signatura in gradu appellationis, DD. censuerunt recedendum à decisis, & mandatum Rotale non esse exequendum prima Iulij *1676. & reproposita hodie Causa, dixerunt standum in vltimo loco decisis coram me, nec Monasterio concedendam manutentionem.

Placuerunt siquidem fundamenta, quorum summa eo redigi videbatur, quod ma-
1 lè petat Monasterium manutentionem, †cũ possessionem non probet, quam supponit
2 manutentio, manutenere enim† est conser-
3 uare, nec potest conseruari possessio, † quæ non habetur, *l. 1. §. huius autem interdicti ff. vti possidetis §. retinenda instit. tit. de interdict. Couar. pract. quæst. cap. 17. num. 3. Posth. de manut. obseruat. 4. & 5. num. 1.* cum alijs ibidem per eum congestis.

Nam siue prætendat Monasterium quasi possessionem exigendi in bonis, quæ sunt propria ipsius Clementini, siue in bonis hæreditarijs Constantiæ Vxoris, cuius Clemẽtinus est hæres, quasi possessionem ipsam non probat.

Non in bonis proprijs Clementini, cum non offendat; quod ipse soluerit, nec Soror
4 Maria Virginia ab ipso exegerit, † sine actu autem possessorio, non inducitur, aut acquiritur possessio, *l. 3. §. adipiscimur in fine ff. de acquir. vel amitt. possess.*

Nec suffragari Monasterio videbatur re-

petita obiectio, quod Clementinus aliàs ter-
5 minum ad soluendum susceperit, † quia su-
scipiens terminum confitetur quidem debi-
6 tum, † at verò non soluit, sine qua solutio-
7 ne † creditor non constituitur in quasi pos-
sessione exigendi, cum aliud sit debere, aliud
8 soluere, † aliud cauere, aliud satisfacere, *cap. cum aliquibus de sent. & re iudic.* debitum si-
9 quidem, † & possessio nihil habent commu-
ne, cum possessio magis sit facti, quàm iu-
10 ris, † adeoque requirit factum, & actualem apprehensionem, *l. naturaliter §. nihil commune ff. de acquir. vel amitt. possess. l. 1. & l. 3. ff. eodem. Affl. Dec. dec. 199. num. 7. Gail. 26. pract. lib. 2. cap. 152. num. 9. Rot. apud Posth. de manut. dec. 61. num. 8.* quam nec confessio, nec decretum
11 Iudicis inducit, † vbi actualis non probatur facta solutio, *Posthius de manuten. observat. 35. num. 49.*

Addebatur, quod etsi susceptio termini per fiduciariam concessionem creditorem
12 in quasi possessione constitueret, † & non posset adhuc iuuari Monasterium, ex quo, vt aliàs fuit consideratum Clementinus illum suscepit nomine hæreditatis Constan-
13 tiæ, et tamquam hæres, † vnde vltra horum fines non debet extendi, cum actus Agen-
14 tium † non debeant operari vltra eorum intentionem, *l. non omnis ff. si certum pet.* neque enim præsumendum est, quod voluerit
15 seipsum, & bona sua obligare, † aut donationem inducere, *l. 1. §. si is qui ff. ad Senat. Consult. Trebellian. Rot. decis. 392. per tot. par. 1. rec.* ac proindè vtcumque sit hæres, non tamen tenetur continuare solutionem ex bo-
16 nis propriis, † sed vtique ex hæreditariis, quatenus extarent, etiamsi se creditorem ex aliqua anteriori causa afferret, *Bich. dec. 37. num. 8.*

Minus cum sit hæres cum beneficio le-
17 gis, & inuentarii, † quod beneficium operatur, vt hæres non teneatur soluere de suo,
18 sed vtique de hæreditate, † respectu cuius creditor in quasi possessione exigendi reperiretur, *Cene. de cens. par. 2. qu. 5. art. 3. num. 16. Posth. de manut. d. observat. 56. num. 9. Rot. dec. 158 num. 14. par. 15. rec.*

Præcipuè cum interuenerit sufficiens redditio rationis facta à Perito legitimo, ex qua Clementinus apparet creditor hæreditatis in relenanti summa, quæ sanè redditio rationis, eo fortiùs afficit Moniales, quo Soror Maria Virginia fuit mandato Rotæ citata
19 coram Perito, † & nihil opposuit, aut opponere potest, cum omnia sint acta ritè, & rectè, eaque redditio cum sit administra-
20 ria † afficeret etiam non citatũ, *Rot. dec. 362. num. 8. par. 1. 242. num. 8. & 9. par. 9. rec.*

Et quamuis contra redditionem rationis vrgeretur in facto, quod Clementinus adhuc sit debitor hæreditatis ex triplici capite; Primò ratione quarti dotalis, quod fuit calculatum a Perito in scutis 6256. cum non sit ei debitum in tanta quantitate, ex quo dotem in scutis 250000. habuerit, non impetrata dispensatione Bullæ fan. me. Sixti V. quæ vetat dotem dari, nisi in scutis 5500. Secundo ratione mobilium, quæ ipsi á Constantia Vxore fuerunt prælegata; & tertio demum ratione fructuum, quos ex hæreditate percepit, quibus tamen omnibus per Informãtes pro Clementino appositè satisfieri videbatur.

Quod enim respicit quartum dotale iam obtenta fuit per Clementinum derogatio Sixtinæ Constitutionis concessa á fan. mem. Alexandro Septimo, quæ derogatio argui non potest tamquam subreptitia, aut ob-
21 reptitia, † eo quod fuerit impetrata post mortem Constantiæ, quando eius obitus Pontifici innotuit, cum in Breui derogationis facta fuerit ipsius mentio, addita di-
22 ctione *quondam*, † quæ indicat, & probat mortem ex communi loquendi vsu notat *gloss. in l. cius qui in Prouincia verb. defuncti ff. de reb. credit. & ibi Bald. §. primo cap. ex parte B. de for. compet. Bald. cons. 407. num. 9. lib. 1. Alex. cons. 14. n. 15. lib. 6. Barb. dict. 331. n. 3. Burat. dec. 757. n. 10. & ibi Add. Rot. dec. 351. n. 7. par. 9. rec.* maximè cum derogatio hæc gratis, & sine
23 vlla causa concedatur cuique petenti, † & post Constitutionem Innocẽtij Decimi nemini denegatur, vnde dari aduersus ipsam de vitio subreptionis, aut obreptionis non potest, *Rot. decis. 155. num. 6. par. 5. rec. Millin. decis. 433. num. 12. & in rec. decis. 213. num. 7. & seqq. par. 11. decis. 172. num. 6. & decis. 78. nu. 23. par. 12. & dec 93. n. 11. par. 14.*

Immo cum hoc ipsum quartum dotale
24 fuerit ipsi addictum ex Iudicis † decreto, iam non tenetur de eo publica, & legitima auctoritate quæsito reddere rationem, *l. iustè possidet ff. de acquir. vel amitt. poss.* vtcumque
25 Iudex nulliter, † aut iniustè processisset, *Rota decis. 201. num. 1. par. 4. tom. 2.* cum pro sen-
26 tentia adiudicationis † in dubio præsumatur, *l. 2. de offic. ciuil. ind.* latè *Menoch. lib. 2. præsumpt. 67. nu. 2. & 3. & per tot.* quod si insistere vellet Monasterium, alia via esset ipsi incedendum ad euitandum iniustitiam delibe-
27 rationis, † si adesset, transportatis scilicet actis, cum huiusmodi bona Clementinus
28 possideat non tamquam hæres, † sed tamquã tertius, *Rota apud Posth. de subhastat. decis. 55. num. 7. & apud Mangil. partier de subhastat. decis. 89. num. 2.*

Quo verò ad mobilia prælegata, cum nõ
29 sint ei relicta titulo merè lucratiuo, † sed adiecto onere remunerandi famulos, iam
30 factus est creditor magis quam † legatarius, adeoque ad rationem reddendam non tenetur; Idemque dicendum est de fructibus
31 perceptis, qui non extant, † sed sunt bona fide consumpti, & distracti, pretiumque inde habitum distributum inter famulos, iuxta mentem, & dispositionem Constantiæ Testatricis, idque gestum de tempore, quo aderat sententia absolutoria bo. me. R. P. D. Pirouani, quæ etiam transitum fecerat in iudicatum; non possunt autem creditores,
32 licèt anteriores † auocare á legatariis, & creditoribus posterioribus, quod fuit bona fide

ab ipsis perceptum, & consumptum, *l. nomen quoque debitoris*, & ibi notatur *C. quæ res pign. obl. poss. Pacif. de Salvian. interdict. inspect. 3 cap. 2. num. 252. Rot. apud eundem decis. 204. nu. 2. & coram Ludovis. decis. 311. num. 18.*

Neque magis potest Monialis, & per eam Monasterium prætendere manutentionem respectu hæreditatis Constantiæ, tùm quia in eodem manutentionis iudicio fuit absolutus Clementinus per sententiam d. R. P. D. Parouani, quæ cum transierit in iudicatum ob non prosecutionem Causæ in prædicto termino de iure præfixo, attento, quod Monialis post interpositam appellationem
33 stetit per multos annos, † hoc silentio, ac acquiescentia censetur quasi possessionem, si habuisset remisisse, cum iudicium manu-
34 tentionis cesset quando Pars Aduersa, † non prosequitur appellationem intra tempus à iure statutum, *Rot. in Camerinen. Pensionis coram Gipsio, apud Marches. de commission. super ædif. par. 2. cap. 2.*

Tùm etiam quia hæc annua præstatio re-
35 dacta est à causa ad non causam, † cum Monialis reassumpserit bona, propter quæ facta fuit præstationis promissio, ex quibus de duplo maior percipitur prouentus, quam sit annua ipsa præstatio, vnde aliquis ex DD. asserebat inane esse quærere, & scrutari, An renunciatio Mariæ Virginis sit realis,
36 vel personalis, † quando causa præstationis cessat, cum bona omnia à creditrice eiusdē præstationis habeantur; sicque cum cesset indigentia, ob quam promissa fuit præsta-
37 tio, † & ipsa meritò cessat, *cap. cum cessante de appell. Bursatt. decis. 8. num. 5. & seqq.* cum aliis adductis *in decis. quæ resideur §. præcipuè, & §. fin.*

Nec dubitari potest, quod Monialis fideicommissis Auorum, & Proauorum renunciauerit, verba enim renunciationis data in præterito Summ. *num.* 1. sunt apta, in quibus, nedum Auorum, sed Abauorum, & Tritauorum habetur mentio expressa, ac fideicommissis eorum, cæterisque omnibus
38 dispositionibus renunciatur, † ideoque promissio correspectiua rebus in eodem statu
39 manentibus est intelligenda, † & renunciatione ipsa durante, ad *l. si vnquam C. de revoc.*
40 *donat.* & deficere debet † correspectiuo cessante, *l. etiamsi pater §. ex causa ff. de minorib. Gratian. disc. for. cap. 14. n. 4. Rot. dec. 302. n. 6. par. 11. rec.* & pluribus relatis firmat *Rot. coram R. P. D. Benilaq. Bourlemont. in Romana residui dotis 5. Aprilis 1677. §. hæc minus.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præstruit Causa decisio fuit apposita in alio præcedenti tomo 2. partis 18. vbi est in ordine 785.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Concursus Creditorum.

Mercurij 16. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Socium nouiter negociationi admissum parē cum aliis creditoribus, imò minorem fortunam habere prætendebatur, dum illius assumptionem præiudicare non potuisse dicebatur iis, quibus antea negocium obligatum erat, ipsum verò pro mercibus sua pecunia comparatis, & in negocium immissis, cæteris præferendum esse deciditur; quia sicut non licuisset socio post obligatum negociū per assumptionem noui socij, suis creditoribus præiudicare, ita etiam iustitia non patitur, quod ex nouis mercibus ære suo emptis, ipsi cum illius iactura locupletari debuissēt.

SVMMARIVM.

1 *Mutato facto, ius quoque variare necesse est.*

2 *Socius licet nouiter assumptus, si ære suo nouas merces comparauit, easque superaddidit negocio, non remanet simplex creditor, sed condominus, & num. 10. & seqq.*

3 *Condominus, & consocius negocij dicitur socius nouiter admissus ab omnibus approbatus, etiam in ipsa intitulatione, & exhibitione libbrorum.*

4 *Emptio mercium dicitur facta ex pecunijs consocij, si illa ex eadem pecunia nummularia facta sit, in qua dd. pecunia fuerunt deposita.*

5 *Pecuniarum identitas resultat à breuitate temporis, quo ille fuerunt soluta, vsque ad diem, qua emptio facta est.*

6 *Pecunia identitas probatur, si emptio facta sit ex pecunijs alicuius negotij, in quo alia pecunia non erant.*

7 *Socius, & condominus si est creditor negotij, super rebus socialibus nulla indiget prælatione, & numer. seqq*

8 *Socius, & condominus merces de sua pecunia emptas, tamquam proprias, & ad se pertinentes vindicare potest.*

9 *Creditores vnius ex socijs, non habent plus iuris quam eorum auctor, & ideo sicut ille suam solam portionem auocare potest, sic tantum, & non alias ipsi facere permittuntur.*

10 *Socius in præiudicium creditorum negocij, qui per antea cum eo contraxerunt, non potest nouum assumere socium.*

Intelligi si socius assumptus nihil de suo superaddit negocio, secus si ille nouas merces innexit, ibidem, & num. seqq.

11 *Debitor in præiudicium creditorum res suas alteri communicare non potest.*

12 *Creditores antiqui negocij non possunt habere ius super capitale à socio nouiter assumpto, in eodem negocio apposito, & num. 18.*

13 *Creditor vnius ex socijs, licet anterior societati, nullum ius habet super capitale aliorum sociorum, & num. 18.*

14 Mer-

14 *Merces noviter comparatæ, in eodem negocio appositæ, vti subrogatæ in locum antiquorum remanent subrogatæ creditoribus negocij.*

15 *Subrogatio mercium supponit continuationem negocij.*

16 *Negocium novum ex quibus constitutum dicatur, non autem antiquum continuatum.*

17 *Negocium novum vt constitutum dicatur, per assumptionem novorum sociorum, non est necessarium, quod dd. socij nominentur.*

18 *Negocium novum non repugnat exerceri in eadem taberna, & sub antiquo signo.*

19 *Creditores mercatoris non possunt habere ius super portione capitalis a non socio appositæ, sed tantummodo super eo, quod antea extabat.*

20 *Locator rei datæ ad conservandum habet potioritatem, & præfertur omnibus creditoribus etiam anterioribus.*

DECISIO XCI.

MANAVERAT Sententia Rotalis ad tenorem decisionis editæ coram Reuerendiss. Damasceno 27. Maij 1675. in qua decisum fuerat medietatem Mercium decocti negocij, super quo Societatem contraxerant Senator Franciscus Carolus Capraria, & Com. Nestor Morandus esse consiguan. Capitibus Creditorum eiusdem negocii, exclusa Vxore, ac aliis particularibus Creditoribus eiusdem Comitis, quam Sententiam licèt pro parte Senatoris, qui cum Creditoribus Socialibus interim concordauit, prætenderetur ob neglectam appellationē transitum feciſſe in iudicatum, Rota tamen, me proponente 8. Iunij superioris anni respondit constare de causis restitutionis in integrum, quam resolutionem iterum approbauit prima Februarij proximi præteriti, sed concessa iterum audientia, & Causa hodie super decisis reproposita, fuit recessum a resolutis, quia fundamenta decisionum ex Iuribus nouiter adductis in facto non subsistunt; Nam mutato facto, Ius quoque vari-
1 are necesse est, † vt inquit *Alphanus I. C. in l. si ex plagis §. in Clino ff. ad l. Aquil.* & est vulgare axioma, de quo latè *Barbos. axiomat. 93. num. 2.*

Constat enim ex scripturis compulsatis, & nuper exhibitis, Senatorem Capratiam ad formam Capitulorum Societatis initæ cum Com. Morando, posuisse in ea capitale librarum 64000. illatque per medium publicorum Bancorū Ciuitatis Bononiæ fuisse exbursatas, & erogatas partim in emptionem negocij, alias exerciti ab Antonio Certano, & partim aliarum mercium, quæ vna cum illis Certani fuerunt collatæ in hoc
2 nouum negocium Senatoris, † & Comitis, vnde liquet ipsum Senatorem, qui suo ære merces coemit, & quæsiuit communi negocio, non effectum fuisse simplicem Creditorem Societatis, seu Comitis Morandi, sed Condominum negocij, & capitalis hinc indè in Societatem collati, *iuxta text. ex §. si duorum Instit de rerum diuis. l. adeo §. volumus ff. de acquir. rer. dom. Bart. in l. 1. num. 1. ff. pro soc. Soccin. sen. cons. 265. num. 2. lib. 2. Felic. de Societ. cap. 4. nu. 14.* & pro Condomino fuit ab omnibus, & à Comite habitus, dum illum talē
3 appellauit in exhibitione apochæ † socialis in foro Mercatorum, ac in intitulatione librorum huius negocij, vt in hodierno Summ. Senatoris *num. 1. 2. & 3.*

Quod autē capitale Senatoris fuerit erogatum in emptionem d. negocij Certani, &
4 aliarum mercium, † visum est fuisse concludenter probatum. Tùm ex quo emptio facta fuit ministerio eiusdem Mensæ nummulariæ, in qua capitale Senatoris fuerat depositum, ad notata per *Staiban. resolut. 196. num. 9. Rota decis. 311. nu. 10. par. 3. recent. & in Romana Census 16. Ianuarij 1673. §. de versione coram R. P. D. meo Vicecomite.* Tùm quia modicum
5 tempus intercessit † à die, quo pecuniæ fuerunt solutæ, ad diem, quo negocium Certani, & aliæ merces emptæ fuerunt, idem *Staiban. d. resolut. 196. n. 2. & seqq. Rota decis. 73. num. 5. & 28. par. 15. rec. & in Eugubina transactionis 2. Decembris 1672. §. nullatenus coram bo. me. Priolo.* Tùm denique, quia in huiusmodi negocio sociali non aderant aliæ pecuniæ,
6 quàm Sen. Capratiæ, † dum Comes Morandus in eo posuerat dumtaxat merces, vt ad rem considerauit *Surd. cons. 80. n. 14. Menoch. de arbitr. casu 432. num. 36. Rota decis. 50. num. 2. in fin. par. 15. rec. & decis. 568. num. 21. cor. Bichio, & 199. num. 24. apud Zacch. de oblig. Camer.*

Nec d. vertio visa est obscurari ex nōnullis partitis extractis ex computo capsæ per Certanum retentæ, & datis in Summ. additionali Creditorum Com. *num. 1. & 2.* quia obseruatum fuit d. computum capsæ esse diuersum à computo particulari ipsius Certani, & pecunias in illo conscriptas fuisse erogatas in emptionem aliarum mercium, & satisfactionem operariorum, vt patet ex contrapositione partitarum facta eidē computo capsæ, quæ sunt diuersæ à partitis solutis mediantibus Banchis, in quibus capitale Co. Capratiæ depositum fuerat.

Hinc sequitur, quod Senator ratione huius
7 dominij nulla indiget prælatione, † vt aduertit *Gail. de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1500.* sed
8 merces tamquam suas, † aut ad se pertinentes vindicare potest, iuxta indiuiduale *cons. Castrens. 345. num. 2. vers. præfatus ergo lib. 2.* nec super eis molestari potest à creditoribus Comitis consocii, cum creditores vnius ex sociis, vti habētes causam à suo debitore, plus
9 iuris habere non possint, † quàm habeat socius eorum Auctor, propterea sicut ille nil aliud nisi suam portionem in mercibus, vel earum pretio prætendere valet, ita eius creditores, qui ab ipso ius metiuntur, nonnisi super portione eundem tangente satisfactionem assequi possunt, *DD. in l. si pign. ff. Famercisc. & in l. Comm. dividundo, §. si debitor ff. commun. divid. Castren. d. cons. 345. num. 2. Fontanel. de pact. nupt. claus. 4 glos. 9. par. 2. vers. §. 3. Cost. sicul. cons. 55. n. 2. Hermosil. ad Lopez tit. 4. l. 49. glos. 6. par. 5. sub num. 9. Merlin. de pign. lib. 4. quæst. 41. n. 23.*

num.23. Rosc.de Mercat.conf.86.nu.7.& 15.lib.2. & de decoct. Mercat.nu.264.& de Societ. nu.169. & seqq. Rota decis.230.num.2.coram Rembaldo,& probat *decis. Reuerendis. Damasceni §. & huius,* & admittit alia *coram me 8. Iunij 1670. §. nec obsta.*

Non obstat,quod Comes Morandus post contractam hypothecam fauore suorũ creditorum nequiuerit illis præiudicare, assumendo Senatorem, in socium,eique cõmu-
10 nicando negocium † tam antea eisdem creditoribus pro eorum satisfactione obligatũ, quoniam id procedit quando exercens Taberniam, vel alterum negocium post cõtracta debita assumit socium, per cuius assumptionem capitale negocij non augetur, vt quia pecunia, vel aliquid alium ab illo pro sua portione capitalis positum nõ erogatur, nec conuertitur, aut redundat in augmentũ
11 gocij, † in quibus terminis loquuntur auctoritates in meis præcedentibus decisionibus allegatæ, cum nec iustitia, nec æquitas admittat, quod debitor in præiudicium creditorum res suas alteri communicet,& *Text. in l.debiterum pactionibus C. de pact.* quẽ exornat *Salgad. in labyr. cred. par.3. cap. 13. Rota in Romana prety officij 13. Ianuarij 1676. coram me §.nec dicatur.*

Secus autem est,quando negocium augetur mediante capitali posito à consocio, vt in præsenti fecit Senator, cuius pecunia negocium, quod antea erat valoris lib.64000. increuit vsque ad summam libr.128.in hoc enim casu eadem iustitia, & æquitas, quæ non patiuntur debitorem in præiudicium creditorum assumere socium inanem,& va-
12 cuum;†qui capitale non augeat,ita nõ permittut, quod creditores particulares vnius socij ius acquirant super capitali, & augumento posito à nouo socio, quem nullatenus, nec in persona, nec in eo habent obligatum, *Salgad.in labyr.credit par.1.cap.9. n.60.*
13 dicens creditores vnius ex sociis † licèt anteriores Societati ius non habere ad capitale aliorum sociorum, *Fontanel de pact. nupt. d.clauſ.3.glos.9.par.2.num.61. versic. non autem, Rota coram Rembaldo decis.280.n.9.& post Mangil.de subhast.decis.66.num.7.*

Nec releuat, quod mercimonium emptũ à Certano non fuerit seperatim exercitum,
14 sed inuectum in fundacum Morandi,†vnde inferebatur illud per subrogationem loco mercium ab initio in eo existẽtium remansisse hypothecatum creditoribus Morandi, iuxta *Text.in l.cum tabernam ff. de pignor.* quia cum subrogatio supponat in necessariũ an-
15 tecedens continuationem negocij,†talis cõtinuatio ex datis in hodierna propositione, cessat ex facto; Nam antiquum negocium, quod tamquam quid vniuersale ceciderat sub hypotheca creditorum Comitis fuit penitùs extinctum, & alterum nouum, & diuersum erectum,& creatum cum Senatore, & patet quoniam inter Comitem, & Senatorem fuerunt facta noua Capitula, eaque insimul cum nouis libris fuerunt exhibita in foro Mercatorum Bononiæ, fuerunt conscriptæ Epistolæ circulares Mercatoribus responsalibus antiqui negocij, quibus certiores reddebantur negocium antiquum esse finitum,ibi: *Li negotij sin hora caminati sotto il mio nome hanno hauuto suo debito fine con sodisfattione*
16 *dell'interessati,*†fuit etiam ex integro conducta apotheca, vbi negocium exerceri in posterum debebat, & assumpti noui Institores, qui eidem præessent, & demum fuit alteratum antiquum nomen *Gioseppe Moratori,*sub quo negocium vsque tunc cantauerat, & additum, *E compagni*, quæ omnia manifestè ostendunt fuisse creatum, & erectum nouũ negocium totaliter separatum ab antiquo *Magon.decis.Lucen.1.num.26. Nogerol alleg.11*
17 *num.48.*vbi quod procedit†etiamsi socij nõ expressè nominentur.*Giurba ad Const. Messan. cap.9.glos.9.num.12. Salgad. labyr. credit. par.1. cap.9.num.52. Ioseph Ludouic.conclus.53. vers.3. præsumptio,*& facit *Rota decis.233. nu.1. par.15. recent.*

Non obstante, quod hoc nouum negocium fuerit ex pacto exercitum in eadem Taberna, & sub eodem stigmate, quia non repugnat, imò quotidianum est, quod ibi-
18 eadem Taberna,†& sub antiquo signo, noua erigatur negociatio, & licèt quandoque dd.coniecturæ fuerint consideratæ pro continuatione præcedẽtis negociationis,tamen non vltæ sunt releuantes, quando, prout hic, præpõderant aliæ demonstrationes pro terminatione primi, & erectione noui negocij.

Præterea ad excludendum subrogationẽ fuit nupèr ostensum non fuisse à Comite collatam in societate Tabernam tamquam quid vniuersale, sed tamquam quid particulare, nempè vt capitale libr.64000.quas pro sua portione ponere tenebatur, & negociũ Certano, & alię merces emptæ ex capitale Sen.Capratiæ fuerunt in fundacum Comitis inuectæ, non ad finem subrogandi loco mercium antiquarum, cum quibus Senator nihil vnquam commune habuit, sed ad finem communicandi cum Comite, quatenus ipse eidem communicaret suum capi-
19 tale†ad effectum constituendi vnum totum librar.128.mil. & in omnem euentum semper viget eadem responsio, quod talis prætensa subrogatio posset ad summum intrare pro rata libr.64000.positarum à Comite, non autem pro mercibus emptis, & collatis à Senatore, super quibus nullum ius acquiri potuit creditoribus Comitis, vt probant *Castr. Fontanel. Salgad. Rot & alij supra allegati.*

Quo verò ad pensiones apotheca non fuerunt impugnatæ decisiones, cum tam A.C.Panciaticus, quàm Reuerendis. Damascenus pro illis prętationem concesserint
20 locatori.†qui cum agitur de re data ad cõseruandum,habet super inuectis,& illatis potioritatem, & præfertur omnibus creditoribus etiam anterioribus, vt tradunt *Bart.in l. interdum n.1. ff qui pot. in pign.hab.* & reprobato *Perigr.conf.84.lib.4.* notat *Gart. de credit.cap.4.*

quæst. 11. num. 1586. & alij, qui referuntur in vtraque decisione huius Causæ coram me, & consequenter nō possunt creditores Comitis Morandi ex isto capite Sententias de iniustitia redarguere, & sub hoc prætextu rem iudicatam euitare.

Et ita, Partibus hinc indè informantibus; recedendum esse à decisis resolutum fuit.

Alia bina decisiones in hac causa, amba sunt impressæ in præcessori tomo 2. partis 13. vbi sunt in ordine 484. & 726.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Vrbeuetana Relcuationis Indemnitatis.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Ad euitandam relcuationem indemnitatis ob euictionem à choærede passam opponebatur præscriptio, quæ tamen non subsistebat, quia illa creditori litiganti cum deliberatario, non currit, & vlterius remanebat sublata per monitorium super d. reuelatione indemnitatis exequutum, & legitimè reproductum, & demum, quia, vel nimis serò allegata est, post tres conformes, aut etiam quod ex capite ignorantiæ, restitutio in integrum competebat.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* libr. 1. cap. 158. *præscribit actiones spatio* 16. *annorum.*
2 *Statutum Vrbis de præscriptionibus comprehendit etiam forensem, sed vid. num.* 16.
3 *Præscriptio de iure communi est triginta, & quadraginta annorum.*
4 *Actiones, quæ non præscribuntur triginta annis, remanent præscriptæ per spatium annorum quadraginta.*
5 *Hæres conuentus actione personali non tenetur ad totum debitum, sed pro virili.*
6 *Creditori litiganti cum deliberatario nulla præscriptio currit, & num. seq.*
7 *Præscriptio cum debitore principali non currit donec agitatur lis cum illo, qui ius habere videbatur.*
8 *Præscriptio fundatur in negligentia creditoris, & ideo sine illa currere non potest.*
9 *Monitorium cum negatione subsequuta sufficit pro litis contestatione, & sic præscriptionem interrumpit.*
10 *Præscripta, vt interrumpatur per monitorium sufficit tacita responsio.*
11 *Actio per monitorium exequutum, & negatum perpetuatur ad alios quadraginta annos.*
12 *Interpellatio perpetuat actionem, maximè si fuerit deuentum ad litis contestationem.*
13 *Hæres aduersus præscriptionem cum ipso completam, succurritur auxilio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ.*
14 *Præscriptio allegata post tres conformes non suffragatur ad retardandam illarum executionem.*
15 *Restitutio in integrum facile conceditur aduersus Statutum Vrbis* de præscriptione 16. annorum, *maxime in muliere.*
16 *Forensis vocatus in Vrbe ad litigandum non comprehenditur sub Statuto* de præscript. 16. annorum, *sed vid. sup. num.* 2.

DECISIO XCII.

DIVISIS Paternis bonis à Deianira, & Constantia filiabus, & hæredibus Petri Iacobi, & Ascanius vti creditor dicti Petri Iacobi obtinuit ab A. C. mandatum executiuum pro scutis 1100. ex quo fuit subhastatum Prædium in parte Deianiræ obuentum, quæ Iulium Constantiæ filium, & hæredem etiam infantem interpellauit in persona Ioannis Baptistæ Patris in Tribunali Vrbeuetano pro contributione scutorum 550. & in eo, quod interesse ad rationem scutorsim quinque pro centenario, vt in interpellatione 7. Ianuarij 1595. & sic postmodum anno 1663. Monaldus hæres Deianiræ procedendo coram A. C. obtinuit sententiam condemnantem Iulium ad restituendum sibi scuta 550. nec non fructus bonorum subhastatorum ad rationē quinque prout in sententia, sed causa commissa Rotæ de restitutione in integrum ex defectu legitimæ prosecutionis appellationis, Rota respondit in iudicatum transisse coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano in tribus decisionibus 10. Aprilis 1671. 15. Februarij 1672. & 30. Ianuarij 1673. fuit iudicium absolutum, Commissa vero denuo causa à Signatura Alteri, qui ad legitimam, &c. eaque disputata coram Reuerendissimo D. Mattheio nunc S. Palatij Præfecto, decisum fuit prima Iulij 1674. procedendum ad vlteriora, atque ita fuit per decretum pronunciatum, sed adhuc adita Signatura, Commissa tertio est causa cum clausula constito de tribus &c. quo dubio proposito 7. Februarij 1676. non potuit liquere, & hodie reproposita DD. responderunt constare de tribus vno tamen non assentiente.

Aiebat enim ipse iniustas esse sententias, & præscriptam actionem, tam ex Statuto, quàm ex iure communi, siquidem Deianira euictionem passa interpellauit Iulium, vt
1 supra 7. Ianuarij 1595. & postea siluit, † vnde successit in primis præscriptio 16. anno-
2 rum ad *Statut.* 158. *lib.* 1. † Comprehendens etiam forenses ex annotatis à *Fenzon. nu.* 61. & 62. *Rot. coram Merl. decis.* 125. *num.* 3.

Vnde vitium est non obstare illi, quod monitorium Deianiræ contra Iulium exequutum 11. Iunij 1916. & inde prætensa interrupta præscriptio, quia à dicto anno 1595. perfecta iam fuit statutaria effluxis vltra quinque annis.

Et

Et communis quoque successit trigena-
3 rij, † & quadrigenaria, & vltra ad *l. 3. & 4. C. de præscript. 30. & 40.* annorum vbi omnes actiones, quæ 30. annorum spatio, vel
4 minore non tolluntur, † 40. annorum spatio tolluntur, est *Bart. summe dicte l. 4.* nullo quidem obstante monitorio, & monitorij productione die 11. Iunij 1616. quod non exhibetur, & minus explicatur, quod ex causa huius euictionis fuerit petitum, & Iulius protestatus fuit non teneri respondere ad petita prout petuntur, &c. & his salvis nihil fieri nisi ipso comparente citato, adhuc ab anno 1616. vsque ad annum 1663. intrat, & quadrigenaria præscriptio.

Minusque obstare lite pendente inter Deianiram, & Deliberatarium super nullitate subhastationis, & deliberationis Prædij, ne posset agi Deianira pro relevatione, quia non impedit præscriptionem inter alios lis, & iudicium inter alios, & nullitas cum deliberatario tantum deducebatur, quod Deia-
5 nira actione personali, † qua fuit conuenta non tenebatur ad totum debitum, sed pro dimidio, *iuxta tex. l. 2. C. de hered. action.* & ideo non valens effugere euictionem dimidij prædij, aut saltem dimidium debiti, bene potuit, & debuit agere contra sororem eiusque hæredem, & vltrà habebat actionem, pro recuperatione fructuum.

Et corroborando præscriptionem statutariam præsumptionem solutionis addebat ille, alias rationes præsumendam solutionem, videlicet à lapsu tot annorum, à petitione aliorum creditorum annis 1623. & 1625. & prius ab alia diuisione anno 1619. 11. Nouembris, & ex nonnullis bonis indiuisis, postea diuisis, nihilo acto, aut præseruato super huiusmodi credito, ex quibus satisfactio illi concludebatur.

Contrarium autem placuit aliis DD. & constare de tribus conformibus iustis, & validis, vt supra responderunt.

Nec obstare præscriptionem facto bene perpenso; Subhastatio enim vigore mandati A. C. cœpit anno 1595. & mortua tunc Constantia, Deianira subhastationem passa, interpellauit Iulium in persona Ioannis Baptistæ Patris ad contribuendum pro medietate, vt supra, sed post interpellationem Iulij deuoluta causa à Prætore Vrbenetano ad Curiam anno 1616. Deianira prosequuta est Iudicium super nullitate subhastationis, tàm contra deliberatarium, quàm contra Iulium, vt ex monitorio in actis reproducto aliisque gestis contra deliberatarium in totum an-
6 num 1624. † vnde litigando cum deliberatario nulla potuit currere præscriptio, *Rot. decis. 79. num. 4. par. 15.* & in puncto eius, qui
7 litigauit cum debitore putatiuo, † quod non potuerit currere præscriptio cum debi-
8 tore vero, ex quo cessat negligentia, † in qua fundatur præscriptio tenuit *Rota coram Bichio decis. 50. num. 4.*

Et monitorium contra Iulium cum negatione subsequenter facta nomine Iulij 11. Junij 1616. sufficiens visum est pro illis con-
9 testatione, † & sic ad interrumpendam præscriptionem, *Gonzal. de lit. contest. ad cap. primum numer. 11. vers. non obstat.* vbi quod suf-
10 ficit etiam † tacita responsio, *Rota coram Coccin. dec. 337. n. 9.* adeoque actio perpetuata
11 fuit † ad alios 40. annos *iuxtà tex. in l. fin. C. de præscript. 30. & 40. annorum & Rot. coram Merl. decis. 125. num. 8.* quando non so-
12 lum intercessit simplex interpellatio, † sed fuit etiam deuentum ad litis contestationem *in dicta decis. vers. secundus casus.*

Ab anno autem 1624. lite terminata cum deliberatario, & si fuisset incepta alia præscriptio compleri tamen non potuit contra Deianiram defunctam anno 1627. & si com-
13 pleri dicatur cum Monaldo hærede, † succurritur eidem auxilio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ probabilis, vbi agitur de hærede, ad *Fenzon. dicto cap. 158. num. 71. eum allegat.* & nimis sero opposita visa est hæc præscriptio post tres conformes, † adeoque non suffragari ad retardan-
14 dam executionem earumdem conformium *Rot. coram Bich. decis. 173. à numer. 1. vsque ad 4.*

Non obstante etiam, quod monitorium reproductum non sit in hac causa, aut saltem non demonstretur concludenter pertinere ad hanc causam, quia licet inter partes essent aliæ lites merè executiuæ, ita vt incongruum esset in illis procedere per viam monitorij nihilominus ostenditur ad oculum hoc monitorium esse in hac causa, dum lites executiuæ erant in actis aliorum notariorum, & hæc erat in actis, in quibus vertebat prætensa contributio contra Iulium, & prætensa nullitas subhastationis inter Deianiram, & Deliberatarium, & mense Maij 1616. fuerunt ibi producta iura contra Deliberatarium, & mense Iunij sequentis reproductum monitorium contra Iulium, vt supra.

Præsumptio autem satisfactionis minus nocere, visa est siue illa deducatur ex præscriptione Statutaria Vrbis *d. cap. 158.* siue, quod inter partes remanserant diuidenda fœnouentia, & mobilia, & occasione talis diuisionis potuerit Constantia facere Deianiræ dicta scuta 550. Quo eum ad præscriptionem statutariam Vrbis, cùm contractus in Vrbe non fuerit celebratus, sed solum fuerit ab Aicanio forenti actum pro illius consecutione in Curia contra Deianiram, pariter forensem, & si Iudicium nomine Aicanij procederit, nec iuuari eo possit Iulius vti de re inter alios acta, præcipuè, quod post dictum Iudicium in Vrbe interpellauerit Iulium in Tribunali Vrbenetano, vel non comprehendatur Deianira sub Statuto Vrbis vti forensis, vel si comprehenderetur ex iudicio cœpto ab Aicanio (quo
15 iuuari non debet Iulius) † præsto est in integrum restitutio aduersus hoc statutum, præcipuè in fœmina. *Rota coram Capyferreti. decis. 203. num. 5. par. 3. Add. ad Burat. decis. 81.*

nu-

numer.7. & benè distinguendo, quando mulier forensis trahitur in Vrbe, prout hic vocata est ab Ascanio creditore ad litigãdum, vel quando ipsa voluntariè mouit litem in
16 Vrbe, † vt primo casu non comprehendatur sub dicto Statuto *R. P. D. de Luca de credit. disc. 129. num. 21. vers. & è conuerso*. Quo verò ad mobilia, & semouentia indiuisa inter partes, non concluditur ex hoc, quod Constantia sarcierit Deianiræ, sed amplius ostenditur ex parte Monaldi, quod mobilia, & semouentia ex conuentione inter partes debebant diuidi anno 1592. quo tempore creditum non erat in rerum natura contra Constantiam, nec Ascanius iudicium instruxerat pro obtinendo mandato, & præsumitur diuisionem fuisse sequutam eo tempore, quo partes se obligarunt ad diuidendum.

Noua scriptura diuisionis 13. Nouembris 1619. vtpotè non producta, nec recognita, nullius momenti est in iudicio, & DD. pro omnibus corroborandis adeundas decisiones causæ in præcedentibus instantijs promulgatas dixerunt, quia in illis adamussim omnibus responsum est, & cum illis transire voluerunt.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Plures decis. in hac causa emanatæ cõcordatesunt supra decis. 358. par. 18. tom. 1. rec. infra verò sub diebus 19. Ianuarij, & 1. Iulij 1678. ‡ erunt aliæ duæ in eadem causa coram eodem Emin. D. Cardinali Tana, quæ infra suis loco, & tempore apponentur.

R. P. D. CALATA IV.

Viterbien. Pecuniaria.

Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Ad euitandum damnum inter socios sequutum occasione vilioris venditionis rerum socialium allegabatur societatem fuisse finitam, mediante epistola circulari, qua correspondalibus explicabatur, ne in posterum alteri fidem præstarent, quam nouo ministro ad hunc effectum constituto, sed quia illa solam mutationem eiusdem ministri continebat, pro cõtinuatione, & sic damno communiter adscribendo, decidit, maximè quia eadem epistola non erat absoluta, sed conditionalis, donec aliter prouideretur, & etiam, quia sic ex obseruantia subsequuta declaratum erat.

SVMMARIVM.

‡ *Negotium dicitur continuatum, non finitum per solam mutationem ministri, quamuis correspondalibus scriptam ne antiquo ministro amplius fidem præstarent.*

2 *Mercatoribus in materia durationis, vel terminationis negotij, ratione eorum peritiæ plurimum Sacra Rota deferre consuenit.*

3 *Causa conscriptionis epistolæ magis, quam ipsa epistola attendi debet.*

4 *Epistola circularis à mercatoribus scripta super præstatione fidei alteri ministro, si fuit temporalis, non perpetua, non inducit terminationem negotij.*

5 *Deputatio noui ministri, donec aliter prouidebitur, dicitur temporalis, non perpetua.*

6 *Dictio* finche, *latinè* donec *actum non tollit, sed illum simpliciter suspendit.*

7 *Actus operari non debet vltra intentionem agentium.*

8 *Epistola alicui conscripta cum clausula* finchè vi si dirà il contrario, *non importat actum absolutum, sed conditionalem tantum, & sup. numer. 6.*

9 *in Libro contentorum notitiam habere dicitur ille, qui in eodem libro continuo versatus est, in*que etiam ipse scribebat.

10 *Consensus inter mercatores ex scientia, & acquiescientia præsumitur.*

11 *Fides quamuis sit extraindicialis, si tamen est adminiculata, plurimum attendi debet.*

12 *Epistola circularis inter mercatores conscripta, ex postea gestis apprimè declaratur, & nu. seq.*

13 *Obseruantia est optima interpres durationis societatis, & intellectus sociorum.*

14 *Societas non ideo terminata dicitur, ex eo quod alter socius negotium appellauerit suum.*

15 *Meum quoque dici potest, quod est mihi cum alio commune.*

16 *Epistola circularis si est sub dubia, & respectu correspondalium dissolutionem societatis importare non possit, quatenus tamen illam inducat, quo ad ipsos socios, & num. seq.*

17 *Contrauentio, & odium sibi contrauenientis excluditur fama scientia, & consensu alterius socij.*

18 *Damnum succedens in re, communi nomine empta, non vni soli, sed pro rata cuilibet socio communicatur.*

19 *Merces vili pretio vendite etiam post disdictam, & dissolutam societatem, communi sociorum damno adscribendæ sunt.*

20 *Damnum inter socios non attendit tempus, quo res sociales consumuntur, sed tempus, quo communi nomine comparatæ sunt.*

DECISIO XCIII.

IVXTA facti variationem, & intelligentiam, varias hæc causa sortita est vicissitudines. * Primo enim coram bo: mem: Verospio resolutum fuit, quod per Epistolam circularem per quam Paulus Ciofus correspondales negocij monebat, ne imposterum fidem aliquam præstarent literis, nisi per Carolum eius fratrem scriptis, dissoluta fuerit societas inter ipsum Paulum, & Serchiettum intã, ideoque, quod damnum postea superuentum in frumento sociali afficere

ficere deberet ſolum Ciofum, non autem Serchiettum, vt ex deciſione coram ipſo edita die prima Decembris 1659. quæ etiam confirmata fuit coram me in illius locum ſubrogato die 4. Maij 1668. ſed quia deductum poſtea fuit, quod damnum partim paſſum fuerat ante dictam Circularem literam; partim verò ſuperuenit præcedentis negocij expiendi, & communis frumenti vendendi gratia, illud ad omnes ſocios etiã poſt diſſoluiam ſocietatem ſpectare, recedendo ab antecedentibus deciſionibus, firmatum fuit in alia pariter coram me 8. Aprilis 1669. Reuocata ſubinde fuit etiam illa die 5. Decembris 1670. eo quia diſſolutio ſocietatis illegitimè, & intempeſtiuè facta fuit per Ciofum, & frumentum ab ipſo proprio nomine venditum.

Cum autem hodie denuò ad Trutinam reuocaretur vltima hæc reſolutio DD. melius conſiderata ſupradicta circulari Epiſtola à Ciofo ſcripta cenſuerunt, quod per hanc inducta ſolum fuerit complementarij
1 mutatio, † non autem ſocietatis diſſolutio, ideoque ab illa receſſerunt.

Satis enim hoc colligitur ex tenore eiuſdem Epiſtolæ: *da qui auanti per la noſtra Ragione cantante Paolo Ciofi, e Sante Serchietti, ſarete nota di non preſtar fede ad altra mano, che à quella di Carlo Ciofi, ſotto li nomi medeſimi di Ciofi, e Serchietti, finche vi ſi dirà il contrario &c.* in qua, cum enuncietur, quod nouus complementarius ſcribere debebat: *per la Ragione cantante, Ciofi, e Serchietti, e ſotto nome delli medeſimi*: Vtique ſupponitur continuatio, non diſſolutio antiquæ ſocietatis, & inducitur ſola mutatio Miniſtri, prout atteſtantur primarij Vrbis Mercatores in hodierno Summario Ciofi *num.* 6. quibus in
2 hac materia † ratione Peritiæ plurimum Sacra Rota deferre ſolet, vt in *deciſ.* 166. *nu.* 5. *par.* 11. *& deciſ.* 345. *num.* 22. *par.* 15. *recent.* & ſæpè alibi.

Idque colligitur etiam ex cauſa conſcriptionis Epiſtolæ, † quæ magis, quam ipſa
3 Epiſtola attendi debet *l. tutor datus, ibique Gloſ. verbo ſit. ff. de fide inſtrum. Rota dec.* 387. *num.* 5. *coram Burati.* Cum enim Serchiettus, qui prius ſcripturas ſubſcribebat ſub ipſius, & Ciofi nomine, profecturus eſſet ad Ciuitatem Vetulam pro negociatione frumenti ſocialis, † vt apparet ex Epiſtolis, paulo poſt inde tranſmiſſis, ne interea fundacum Viterbij damnum pateretur, neceſſe
4 fuit alium Complementarium ſubſtituere, & de ſubſtitutione correſpondales monere, quod † ipſum iudicant vltima verba Epiſto-
5 læ; *finche vi ſi dirà il contrario*. Vnde apparet deputationem Caroli Ciofi temporaliter
6 fieri propter abſentiam, † Serchietti, iuxta naturam illius dictionis, *finche* latinè *donec*, quæ non tollit, ſed ſuſpendit *Cirocc. diſcept.* 46. *num.* 11. *Barboſ. plures colligens dictione* 93. *num.* 3. Ideoque ne actus operetur vltra in-
7 tentionem agentium, † contra regulam *text. in Leon cognus in princip. ff. de reb. cred. Merlin. de pignor. lib.* 4 *qu.* 110. *num.* 6. *Rota in Peruſina exequtionis* 25. *Nouembris* 1672. §. *fin. ad med. coram bo. me. Priolo*, dicendum eſt, quod hæc
8 Epiſtola importauerit † ſolum temporalem mutationem Complementarij, non diſſolutionem ſocietatis.

Præſertim, quia ſcripta fuit ſciente, & conſentiente Serchietto, ſcientia enim probatur ex eo, quod regiſtrata fuit in ſolito libro intitulato *Copia di lettere*, vbi etiam regiſtratæ ſubinde fuerunt aliæ ab eode m. Carolo Ciofo nouo Complementario conſcriptæ; Iſteque liber publicè retinebatur
9 in communi negocio, † vbi per plures ſubſequentes dies idem Serchiettus verſatus fuit, ſcribendo etiam in libris fundacalibus plures partitas, vnde ignorantiam allegare nequit per *text. in l. ſi Pupillus* 11. §. *de quo Paul. ff. de inſtit. actio. Rot. coram Burati. dec.* 110.
10 *nu.* 25. *& ſeq.* Conſenſus autem † in hac materia ex acquieſcentia præſumitur *Rocc. de Societ. & Mercat. notab.* 9. *num.* 25. *Rota Iannen. deciſ.* 97. *num.* 1. *& ſeqq. Mantic. de tacit. lib.* 6. *tit.* 23. *num.* 30. & comprobatur ex atteſtatione iurata alterius Miniſtri eiuſdem fundaci deponentis, quod dicta Epiſtola ſcripta fuit, cum conſenſu, & licentia Serchietti, & quod ipſe talem facultatem Carolo Ciofo tribuerat, vt in hodierno Summario Ciofi
11 *num.* 11. quæ licet extraiudicialis, † cum tamen ex ſupradictis adminiculetur multum attendi debet *Rot. coram Duran. deciſ.* 416. *numer.* 3. *verſ. quorum fidibus, & in recent. deciſ.* 189. *numer.* 8. *par.* 10.

Rectè etiam comprobantur prædicta ex
12 actibus ſubſequutis, † dum poſt dictam Epiſtolam ſocij continuarunt in eodem negocio ſub iiſdem nominibus Ciofi, e Serchietti cantante, ipſe Serchiettus aſſiſtentiam præſtitit in fundaco, donec diſceſſit, ibidem vendendo merces, & partitas regiſtrando in libris fundacalibus, ac etiam poſt diſceſſum ſcripſit Epiſtolam à Ciuitate Vetula ſuper negociatione communis frumenti, vt in dicto Summario Ciofi *nu.* 5. 8. *& 11.* & quod magis eſt, dum poſt aliquos menſes Ciofus ſocietatem iudicialiter diſdixit, ipſe Serchiettus proteſtatus fuit, quod ſocietas diſſolui non poterat, ſed duratura erat ad ſexennium, ex quibus reſultat obſeruanti
13 optima Epiſtolæ interpres, † & durationem ſocietatis demonſtrans, vt omiſſis generalibus ad rem ſirmant *Rom. conſ.* 291. *numer.* 2. *Rot. deciſ.* 124 *num.* 8. *par.* 12. *recent.*

Hinc non obſtat, quod Ciofus in quadam Apocha enunciauerit *il mio negocio di Viter-*
14 *bo*, ex quo argui prætenditur, † quod idem negocium non eſſet amplius commune,
15 quia meum dici poteſt, † quod eſt mihi, cum alio commune per *text. in l. rectè dicimus* 25. *vbi Gloſ. verſ. illa Pars, & in l. Pupillaris* 239. *in fi. ff. de verb. ſignif. Surd. deciſ.* 263. *numer.* 7. *& ſeq. Ciriac. contron.* 292. *num.* 1.

Nec minus reſiſtit, quod quatenus dicta
16 Epiſtola non importaret clarã diſſolutionem ſocietatis, hoc intelligendum eſſet ſo-

lum ad fauorem Correſponſalium, † pro quibus requirebantur expreſſa, & legalia
17 verba, non autem in odium Ciofi, qui contraueniendo Capitulis ſocietatis tribuentibus facultatem ſcribendi vtriq; ſocio, illam
18 diſſoluiſſe cenſetur, vt firmatum fuit in deciſione 4. Maij 1668. §. *nec obſtat*, quia ſtante ſcientia, & conſenſu Serchietti, vt ſupra comprobatis, euaneſcit quælibet contrauentio, & quodlibet odium euitatur.

Confirmarunt quoque DD. deciſionem præcedenter emanatam die 8. Aprilis 1669.

Nam placuit etiam fundamentum illius, quod cum prædicta Epiſtola ſcripta fuerit 28. Aprilis 1649, & per duos menſes ante Nauis frumenti ſociali nomine incæptati, fuerit depredata, & alia frumenta ſocialia duarum aliarum Nauium, quæ ad Ciuitatem Verulam peruenerant Romæ, vendi non potuerit, attentis bandimentis R. P. D. Præfecti Annonæ; adeoùt neceſſe fuerit ad alias partes illa tranſmitti, ac pro prætio reperibili vendi, iactura inde ſecuta, vtpotè
19 prouenienſ ex re in communi empta, † nõ vni ſoli, ſcilicet Ciofo, eſt imputandi, ſed pro rata participationis inter omnes ſocios diuidenda *l. Aſſ. 65. in princ. verſ. ſi in rem certam ff. pro Soc. Com. conſ. 123. col. 2. lib. 1. Surd. conſ. 20. num. 17. Rota in Romana Participationis 9. Maij 1588. coram bo. me. Rubalo §. 1. verſ. accedit penes Marcheſ. de commiſſion. par. 1. fol 772.* cum aliis allegatis in deciſione confirmata §. *& ſumma quidem ratione*.

Hinc propterea licet frumentum appareret fuiſſe venditum etiam poſt diſdictam, & diſſolutam ſocietatem, nihilominus dampnum ſemper erit commune, quia cum id actum fuerit præcedentis negotij explicandi
20 gratia, non debet haberi ratio ad † tempus, quo ſociales effectus conſumuntur, ſed ad illud, quo communi nomine illi empti fuerunt *l. nam, & ſeruus 21. §. ſi vino ff. de negot. geſt. Ruin. conſ. 216. numer. 1. & ſeq lib. 1. Gratian. diſcept. 276. numer. 91.* cum aliis in deciſione citatis.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Plures deciſ. in hac cauſa ſunt impreſſæ par. 13. deciſ. 123. par. 15. dec. 233. & par. 16. deciſ. 372.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommiſſi Caroli de Pepulis,

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Æqualis ſucceſſio conceditur proximiori, & remotiori ſimul, tam in hæreditate, & fideicommiſſo, quam etiam in prælegato, quando prout hic, conſtat de voluntate teſtantis, quæ in præſenti fuit deducta ex paritate affectionis, itaut ex pluribus viſum ſit, ipſum voluiſſe, quod omnes æqualiter ſuccedere debeant, & proinde æqualiter etiam ſunt admiſſi.

SVMMARIVM.

1 *Pronepos, & Nepos æqualiter à teſtatore dilecti, & vocati, æqualiter etiam admittuntur, tam in ſucceſſione, quam in prælegato, & num. ſeqq.*
2 *Succeſſio æqualiter conceditur inter proximiorem, & remotiorem ſtante paritate affectionis, & vniformitate voluntate teſtatoris.*
3 *Repræſentatio ex voluntate teſtatoris etiam in prælegato particulari conceditur.*
4 *In Legato facto proximioribus omnes proximiores admittuntur, itaut filius repræſentet perſonam ſui patris.*
5 *Teſtator ſi ſuis hæredibus fecit etiam prælegata, quorum vnum compenſaretur cum altero, eorum ſubſtituti æqualiter in omnibus ſuccedere debent.*
6 *Subſtitutus non debet eſſe melioris conditionis, quam inſtitutus.*
7 *Proximitas quando à teſtatore deſumenda non ſit.*
8 *Proximior de agnatione vocatus intelligitur de agnatione teſtatoris ad diſtinctionem alterius de agnatione eiuſdem familiæ.*

DECISIO XCIV.

ROTALEM ſententiam, qua Marchioni Guido conceſſa fuit immiſſio ad Palatium, quod Carolus teſtator legauit Franciſco, & poſt eius obitum proximioribus agnationis ſuæ, confirmandam eſſe hodie Domini reſponderunt.

Conſtat enim ex teſtamento Caroli fideicommittentis hodie denuo exhibito teſtatorem tàm in prælegato Controuerſo huius Domus, quàm in Inſtitutione æqualiter
1 dilexiſſe Marchionem Camillum † nepotem, & Marchionem Guidum Pronepotem, eos æqualiter ad ſucceſſionem vocando, quinimo æqualem affectionem teſtatorem habuiſſe erga Franciſcum priorem Prælegatarium huius domus controuerſæ, & granatum in caſu obitus ſine filiis: *à fauore de più proſſimi dell'agnatione di detto teſtatore*, quia licet ei prælegauerit Palatium, voluit tamen, quod teneretur rettribuere Camillo Nepoti, & Guido Pronepoti portionem eius domus addita ratione: *e qui ſto in cambio della parte, che à ciaſcheduna di quelli dourebbe toccare nella caſa, che hà laſciato il detto teſtatore al Signor Conte Franceſco ſe non glie l'haueſſe laſciata, perche à queſt' effetto il detto Signor teſtatore hà fatto il detto legato, e non altrimenti, e non in altra maniera*: qua poſita paritate affectionis, & vniformi teſtatoris voluntate, tàm reſpectu Camilli Nepotis, quam Guidi Pronepotis,
2 ſequitur vt æqualiter vterque ad ſucceſſionem admittatur, quamuis verſemur in prælegato particulari, in quo dicebatur non admitti repreſentationem qua
3 eget Marchio Guidus Pronepos, † vt æquetur

tur Marchioni Camillo Nepoti, & ſic vno gradu illum antecedente, quia data volun-
4 tate teſtatoris, † æquali fauore vtriuſque admittitur æqualis ſucceſſio etiam per modum repreſentationis in legato facto proximioribus iuxta *text.in §.cum filius inſtit. de hered.qua ab inteſtat.gloſ.in l.cum ita §.in fideicommiſſo verſ.proximo de leg.2.Cruuett.conſ.64.nu.5. verſ.ſecundo reſpondeo Rub.Alexan.conſ.37.in fin. Menoch.conſ.134.num.75.& conſ.357.num.11.& de præſumpt.lib.4.præſumpt.95.num.37.Altograd. conſ.67.num.15.vol.1. Petra de fideic. qu.11.numer.37. Fuſar.de ſubſtit.qu.485.numer.111. cum aliis in deciſionibus huius cauſæ Rotales ſententias R. P. D. Calataiu, & R. P. D. Emerix de more precedentibus. vt in deciſ.14.Iunij 1671.& 1.Iulij 1672. coram bo.me. Priolo, & 28. Maij 1675. coram R.P.D.meo Calataiu,& 27.Aprilis 1676. coram R.P.D. Emerix.*

Equidem in prælegato facto Franciſco adiecto onere retribuendi Camillo Nepoti, & Guido Pronepoti hæredibus ſuis portionem domus Controuerſæ, Carolus teſtator nihil aliud ſenſit, quam omnibus commodum,& capacem habitationem tribuere volens, quod tàm Camillus, quàm Guidus mediante retributione ſuperius dicta facienda à Franciſco priori huius domus prælegatario haberent commodam ibi: *vuole che fiano date dette parti al Conte Camillo, acciò poſſino eſſi hauer più commodità di caſa, e tutti detti Signori accommodarſi meglio, e con più atta capacità d'habitatione*: Ex quibus patet in ipſomet prælegato domus vtriuſquè æquiparationem. quæ ſublata eſſet, ſi excluſo Guidone Camillus integrum Palatium retineret vna cum parte alterius domus ſibi à Franciſco
5 priori Prælegatario aſſignata,† & ideo quod longe magis eſt Camillus ſubſtitutus eſſet melioris conditionis, quam Frãciſcus prior Prælegatarius erga ipſum Camillum grauatus, quia iſte habuiſſet ſolum Palatium prælegatum, & Camillus modo illud conſequeretur retenta parte alterius domus contra regulam, vt ſubſtitutus non ſit melioris
6 conditionis, † quàm inſtitutus in his terminis deductam per *Fuſar.de ſubſtit. qu. 485. numer.110. Altograd.conſ.67. num.35. vol.1. & in deciſ.huius cauſæ 27. Aprilis 1676. §. eoque magis, & §. ſeq. coram R.P.D.meo Emerix.*

Neque his omnibus reſiſtit animaduerſio, quod Franciſcus prior prælegatarius grauatus fuerit reſtituere: *à i più proſſimi dell'agnatione d'eſſo teſtatore*: quia hæc verba non-
7 important, † quod proximitas deſumenda ſit ab ipſo teſtatore, quia non dixit teſtator proximiores ipſius teſtatoris, & ſic non ad proximiores ſuos, ſed ad proximiores de agnatione ſua reſpexit ad contra diſtinctionem alterius agnationis ex numeroſa Popu-
8 lorum familia, † vt latè probat *Gamma deciſ.Luſitan.7.per tot. & in deciſionibus huius cauſæ 1. Iulij 1672. §. his tamen, coram bon. mem. Priolo, & 27. Aprilis 1676. §. nec viſum coram R. P. D. meo Emerix atque in aliis ſuperius adductis.*

Et ita altera parte informante, & altera ſæpè monita DD. reſponderunt.

Alia bina deciſiones in hac cauſa ſunt impreſſa, & appoſita ſimul ſupra in alio precedenti tomo 2. partis 18. vbi reperiuntur in ordine 478. & deciſ. 702.

R. P. D. RONDININO.

Romana Teſtamenti.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

De teſtamenti validitate tractatur, quod duobus ſubſtantialibus defectibus oppugnabatur; Altero quod hæres ore proprio nominatus non ſit, altero verò quod illud fuerit rogatum à iuuene, vel ſubſtituto Notarij contra formam conſtitutionis, vel legis; vtrumque ſublatum ex reſponſione à teſtatore facta per verbum *ſic* eidem Notario interroganti, & explicanti perſonam hæredis, qui licet iuuenis, vel ſubſtitutus ex conſuetudine tamen almæ Vrbis ob multiplicitatem negotiorum inducta poterat etiam ſe de inſtrumentis, & teſtamentis rogare.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamenti pro validitate, ac etiam hæredis inſtitutione, maximè infert teſtatoris erga illum dilectio, & auerſio erga alium.*

2 *Verba teſtatoris*, che voleua aggiuſtar meglio le coſe ſue, *intelliguntur de teſtamenti factione.*

3 *Verba morientis*, che la robba haueua il ſuo corſo, *referuntur ad hæredem inſtituendum, non autem ab inteſtato ſucceſſurum.*

4 *Teſtatoris opinio potius quam veritas attenditur.*

5 *Teſtamentum factum ad interrogationem Notarij per verbum* ſic *eo magis ſubſtinetur, & valet, ſi poſtea teſtator dixerit,* che haueua aggiuſtato le coſe ſue.

6 *in Interrogatione expreſſa quando virtualiter dicantur ineſſe in reſponſione.*

7 *Hæres dicitur ore proprio nominatus etiam ſi teſtator reſpondeat per verbum* ſic, *& ſtatutum mandet hæredem ore proprio eſſe nominandum.*

8 *Teſtamenta, & inſtrumenta ob multiplicitatem negotiorum in Vrbe rogantur etiam à Subſtitutis Notariorum.*

9 *Conſuetudo rogandi contractus, & vltimas voluntates per iuuenes, & Subſtitutos Notariorum, emollit iuris rigorem illa per ſolos Notarios rogari mandantis.*

10 *Sub Fide publica Populi ignari decipi non debent.*

11 *Notarius ſe rogans de inſtrumento contra formam Statuti, vel legis, afficitur pœnis ab eodem Statuto, vel lege comminatis.*

12 *Inſtrumenta aliter rogata, quam lex, vel Statutum diſponat, ob publicam vtilitatem remanent valida, licet Notarij multentur.*

DECISIO XCV.

TESTAMENTVM bo. me. Domitillæ Ceſiæ citra dolum, & fraudem confectum fuiſſe iterum DD. reſpõderunt permanendo in decißis * 12. Iunj 1676. coram me.

Diſtinguendo denuò actus, illorumque tempus ante teſtamentum in ipſo actu teſtandi, & poſt teſtamentum, conſiderabant iterum DD. ante iſtud per Domitillam teſtatricem beneuolo animo fuiſſe in Cardinalem Borromeum, quem velle dicebat
1 hæredem inſtituere, prout inſtituit, † atque è conuerſo non admodum gratam fuiſſe, nec bene affectam ſorori Moniali ex cuius perſona annullato teſtamẽto ſucceſſionem ab inteſtato prætendit Monaſterium S. Luciæ de Vrbe, quam ſororem mortuam mundo teſtatrix reputabat, vt teſtes depoſuerũt, itaut verba: *che voleua aggiuſtare meglio*
2 *le coſe ſue* † intelligantur de teſtamẽti factione *Caſtrenſis conſ. 395. ſub numer. 1. par. 2.* & ſequentia pariter verba, *che la robba haueua il*
3 *ſuo corſo* † referuntur ad D. Cardinalẽ hæredem inſtituendum, non autem ad ſororem Monialem, quam vtpote mortuam mundo inhabilem ad conſeruandum ſplendorem domus hæreditarium conſiderabat † teſtatrix, cuius opinio potius, quam veritas attenditur *l. bis qui putat, & l. hæres inſtitutus in*
4 *principio ff. de acquir. hæred.* cum alijs pluribus late comprobatis in præterita *deciſione 12. Iunij 1676. §. diſtinguendo cum duobus ſeqq. coram me.*

Addebantur præambulæ voluntati alia ſigna omnem ſuſpicionẽm excludentia in præterita deciſione deducta, quemadmodum in ipſo actu teſtandi, & poſt ipſum teſtamentum ſanam ipſius teſtatricis mentem, & libertatem actus comprobantia, cum, & Religioſo Sacerdoti, atque Ancillæ gratulantibus teſtatrix hilari animo dixerit, *che*
5 *haueua aggiuſtate le coſe ſue*, † quo caſu reſpondendo Notario interroganti, an ea eſſet ſua vltima voluntas, per ſimplex verbum *ſie*, dicitur de illius voluntate conſta-
6 re, atque expreſſa in interrogatione † dicuntur virtualiter ineſſe in reſponſione iuxta *gloſſ. communiter receptam in l. iubemus C. de teſtam.* diciturque hæres ore proprio teſtantis
7 nominatus, † quamuis Statutum vltra ius commune mandaret, vt hæres proprio nomine nominaretur à teſtatore, vt magiſtraliter conſuluit *Bald. conſ. 122. num. 2. vol. 4. Cephal. conſ. 546. num. 46. Boſſ. tract. crim. tit. de falſis numer. 55. Rota coram Carillo deciſ. 88. ſub num. 12. & 13. & in Romana teſtamenti 11. Februarij 1672. ſub §. prout coram R. P. D. meo Bourlemont*, & late comprobat præterita deciſio 12. *Iunij 1676. §. conſequens, & §. neque pro adimenda, & per tot. coram me.*

Neque reſiſtit defectus Notariatus in Quadrio, qui teſtamentum ſcripſit, attenta conſuetudine in Vrbe notiſſima, & nõ con-
8 troverſa, † in qua ob multiplicitatem negociorum Notarij adhibent ſubſtitutos, ſiue iuuenes, per quos conficiunt inſtrumenta, & teſtamenta, qui iuuenes rogant nomine Notariorum principalium. Hac autem poſita conſideratione ſubſtinentur contra-
9 ctus, & vltimæ voluntates, † & ex mente ipſa legum, & Canonum emolitur veriſ-
10 que iuris duritiem, ne ſub publica † fide ignari populi decipiantur ad textum expreſſum in *Auth. de Tabellion. in fine* ibi: ſi verò præter hoc fiat, & alter delegetur, tunc ſub-
11 iacet pæne Tabellio, † ipſis tamen documentis propter vtilitatem contrahentium non infirmandis, & in *nouella 174.* ibi inſtrumentum autem non ſit irritum, ſed propter vtilitatem contrahentium valeat, *Canoniſtæ omnes in cap. inter dilectos de conſuetud.* & de
12 hac ipſa conſuetudine, † Vrbis *Beccaſ. ad Conſtit. Piceni gloſ. 7. num. 20. Poſth. de manut. obſeruat. 102. num. 29. Tuſch. in addit. ad repertor. littera N. §. limita pag. 44. Farin. in ſeagm. poſt Repertor. Iudicial. §. notarius ſub num. 10. Stracc.* qui latiſſime defendit in *tract. de indir. lib. 2. cap. 11. ſub num. 561. & ſeqq. Spad. conſ. 184. numer. 3. vol. 2. Rota coram Mohed. deciſ. 6. de fid. inſtrum. & in Romana teſtamenti 10. Decembris* 1670. §. *memorem, & 9. Decembris* 1972. §. *verũ coram Reuerendiſſimo D. meo Albergato Decano*, & latè comprobat præterita deciſio huius cauſæ 12. *Iunij* 1676. §. *defectu, & ſeqq. coram me.*

Reliquis occurrebat ipſamet deciſio cauſæ cùm qua Domini tranſierunt DD. de Borromeis informantibus, atque Monialibus S. Luciæ pluries monitis.

Supra in alio præcedenti tomo 2. parte 18. adeſt altera in hac eadem cauſa deciſio, quæ ibi eſt in ordine 729.

R. P. D. EMERIX.

Maceraten. Fideicommiſſi.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur Statutum prohibens detractiones, quod ſcilicet non habeat locum extra territorium ſtatuentium, quia principaliter dicitur reſpicere bona, non perſonas ad differentiam alterius Statuti inhabilitantis aliquem ad contrahendum, vel ſtandum in iudicio, quod è conuerſo principaliter reſpicit perſonam, non autem bona.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio vigore fideicommiſſi conceſſa contra illum, cui competunt detractiones dicitur exceſſiua.*

2 *Sententia exceſſiua, tamquam indebita, venit in omnibus reuocanda.*

3 *Statutum prohibens detractiones comprehendit ſolum*

ſolum bona exiſtentia in territorio ſtatuentium, non autem extra.

4 *Statuentes ex defectu facultatis non poſſunt diſponere, de bonis extra ſuum territorium exiſtentibus.*

5 *Statutum ſi inhabilitat perſonam ſibi ſubditam, talis inhabilitatio ſolum reſpicit actus, qui perſonæ principaliter inhærent.*

6 *Obligationes, & alia huiuſmodi dicuntur principaliter inhærere perſonis, non autem bonis.*

7 *Statutum inhabilitans perſonas ſibi ſubditas, quatenus procedat, & num. 6. cum ſeqq.*

8 *Succeſſiones, & detractiones reſpiciunt principaliter bona non perſonas.*

9 *Statuentes ſi quoad ſucceſſiones, & alia huiuſmodi poſſent inhabilitare perſonas ſubditas etiam pro bonis exiſtentibus extra territorium.*

Exercerent iuriſdictionem in illud, & in re ipſis non ſubiecta, quod non licet, ibidem.

10 *Habilitatio minoris ad effectum ſtandi legitimè in iudicio, principaliter dicitur inhærere perſonæ.*

DECISIO XCVI.

DOMINI reſponderunt infirmandam eſſe ſententiam R. P. D. mei Calataiu concedentem fratribus de Nigris vti vocatis ad fideicommiſſum inſtitutum à Blaſio Maiorano immiſſionem in omnibus teſtatoris Bonis, excepta ſola legitima debita Claræ hæredi Io: Francilci vltimi grauati, quia cum illi non ſolum competeret tenen-
1 tio pro legitima, ſed etiam pro † Trebellia-
2 nica, eadem immiſſio eſt exceſſiua, † ideoque ſententia vti indiuidua venit in omnibus retractanda *Grat. diſcept.* 960. *numer.* 4. & aliis relatis dixit *Rot. deciſ.* 18. *num.* 15. *par.* 14. *recentior.*

Non obſtat, quod detractio Trebellianicæ ſit prohibita per Statutum Maceratcu, inhabilitans perſonas ad illam petendam,
3 quia hoc ſolum comprehendit bona exiſtentia in Territorio ſtatuentium, non au-
4 tem alia exiſtentia extra illud † ob defectum facultatis diſponendi quoad illa iuxta doctrinam *Bart. in l. cunctos populos num.* 33. *ibique Cin. C. de Sum. Trinit. & fid. Cathol.* quam opinionem communiorem aſſerunt *Pariſ. conſ.* 68. *num.* 9 *lib.* 2. *Burſat. conſ.* 93. *num.* 21. *Menoch. conſ.* 875. *per tot. & conſ.* 1021. *num.* 10. aliique quos lato calamo refert *Altograd. conſ.* 93. *numer.* 12. *Thomat. deciſ. March.* 189. *nu.* 11. & hanc ſequitur Rota, vt teſtatur *Merlinus* in notiſſima *Narnien. ſucceſſionis*, quæ eſt inter eius impreſſ. *la* 353. *num.* 2. & 3.

Et licet ſtatuentes inhabilitare poſſint per-
5 ſonas ſibi ſubditas, † attamen talis inhabilitatio ſolum reſpicit actus, qui perſonæ prin-
6 cipaliter inhærent, † vt ſunt obligationes aliaque huiuſmodi ad *text. in l. magis puto* §. *illud ff. de rebus eorum & l. propter litem* §. *licet ff. de excuſat. tut.* qui allegantur per Doctores contrariam opinionem tenentes, vt declarant *Altograd. d. conſ.* 93. *num.* 16. *Thom. d. deciſ.* 189. *num.* 19. & 20. & *Rot. d. deciſ.* 353. *num.* 25. & *ſeqq. coram Merlin.* † non autem actus quorum effectus principalis oritur in rebus, &
8 ipſas afficit, † vt ſunt ſucceſſiones, & detractiones, reſpectu quarum ſi Statutum poſſet etiam inhabilitare perſonas quoad bona
9 extra Territorium exiſtentia, † ſtatuentes diſponerent non ſolum ſuper perſona illis ſubdita, ſed etiam exercerent illorum iuriſdictionem principaliter in re, & materia illis non ſubiecta, vt benè conſiderat mox allegata *deciſio coram Merlin.* 353. *num.* 28. cui non contradicit *deciſio in Reatina Caſtrorum* 21. *Junij* 1666. *coram R. P. D. meo Bourlemont*,
10 quia † illa ſolum loquitur de habilitatione minoris ad effectum ſtandi legitimè in iudicio, quod principaliter perſonæ inhæret.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Vltra deciſionem immediate ſequentem duæ aliæ deciſiones ſunt in hac cauſa ambæ impreſſæ in præcedenti tomo ſecundo 535, & 690. in ordine.

R. P. D. EMERIX.

Maceraten. Fideicommiſſi ſuper manutentione.

Mercurij 16. *Junij* 1677.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſario ſimul, & hæredibus grauati manutentio conceditur, illi ratione fideicommiſſi, huic autem ex capite detractionum, quæ ſicut pro indiuiſo non impediunt immiſſionem, ita nec minus tollunt manutentionis effectum. Fideicommiſſum vero hic ex pluribus reſultabat vocatione nempe cippi domus, & etiam quia filij fuerant in conditione poſiti, qui proinde ſtantibus coniecturis dicebantur vocati.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio poſſidenti conceditur pro rata iurium, pro quibus ille poſſidet.*

2 *Poſſidens auctoritate iudicis inſtè poſſidet, & ideo ei ſemper datur manutentio.*

3 *Poſſeſſio capta cum clauſula* excepta legitima, *ea non liquidata, non eſt manutenibilis, ſed vide num. ſeqq.*

4 *Detractiones incertæ ſicuti impediunt immiſſionem, ita etiam obſtant manutentioni.*

5 *Legitima, & Trebellianica dicuntur certa detractiones ratione loci, & quotæ.*

6 *Immiſſio fideicommiſſario pro indiuiſo conceditur cum hæredibus grauati, quibus competunt detractiones, & quando.*

7 *Cyppi nomine veniunt etiam deſcendentes ex fœminis, quando iſta in defectu maſculorum ſunt vocatæ.*

8 *Linea fœminina appellatione comprehenduntur non ſolum filiæ, ſed etiam nepotes, pronepotes, & alij deſcendentes ex eis.*

9 Filij in conditione positi stantibus coniecturis dicuntur dispositiuè vocati.

10 Coniectura vocationis filiorum in conditione positorum maxima est, si vltimo loco substituitur Ecclesia.

11 Filij in conditione positi, si agitur de descendentibus testatoris, leuioribus coniecturis censentur vocati.

12 Fidei commissum sub conditione reuocatum, conditione non impleta, remanet in suo robore.

13 Reuocatio fideicommissi facta sub conditione, quæ non euenit, eo magis nihil operatur, si in reliquis testamentum confirmatum est.

DECISIO XCVII.

LICET DD. in hac audientia censuerint infirmandam esse sententiam R. P. D. mei Calatain concedentem fratribus de Nigris immissionem in omnibus bonis suppositis fideicommisso qu. Blasij Marciani, contra Claram hæredem Io; Francisci vltimi grauati, ex fundamento, quod ipsis vltra legitimam in dicta sententia exceptam, competat etiam retentio pro Trebellianica eidem Io; Francisco debita, vt in alia decisione; Attamen existimarunt in eisdem bonis vtrique dandam esse manutentionem Claræ scilicet, quia ipsa post obitum viri accepit
2 possessionem omnium bonorum, de quibus agitur † ideoque eidem pro rata dd. detractionum est concedenda manutentio *Posth. de manut. obseru. 54. numer. 23. & dicta Rot. coram Bich. decis. 600. numer. 6. & 7.* ac alibi passim.

Et dictis fratribus, quia illi etiam possident eadem bona auctore Prætore præuio scilicet mandato de immiten. ab A. C. eo-
3 rum fauore vti fideicommissariorū † relaxato, vnde ipsis quoque pro portionibus fideicommissariis competit manutentio ad vulg. *tex. in l. iustè possidet ff. de acquir. poss.* & bene ad propositum tradita per *Rot. decis. 59. parte 2. recentior.*

Nec releuat, quod dictum mandatum
3 contineret clausulam *exceptæ legitimæ*, † & idcirco non facta illius liquidatione, & detractione possessio per dd. fratres de Nigris eius vigore capta non sit manutenibilis ex *Rot. decis. 92. penes Posth. de manut. & Dunoz. decis. 728.* quia istæ aliæque auctoritates in
4 contrarium relatæ loquuntur de detractionibus non habentibus certitudinem, † quæ sicut impediunt immissionem; ità etiam manutentionem, secus verò est in detra-
5 ctionibus legitimæ, & Trebellianicæ, † quæ cum sint certæ ratione quotæ, & loci, non-
6 requirunt liquidationem, † sed immo censetur pro illis concessa pro indiuiso, prout in similibus consueuit *Rot. coram Burat. decis. 63. num. 8. Canal. decis. 573. numer. 2. decis. 6. post Merlin. de legit. & in Interamnen. fideicommissi 22. Junij 1671. §. hinc dicebant coram R. P. D. meo Rondinino,* & licet in dicta *decis. 92. penes Posth.* detractiones constituerent etiam in legitima, & Trebellianica, attamen aderant aliæ, vt *numer. 6.* quæ certitudinem excludebant.

Fideicommissum autem, & illius purificatio ad fauorem dd. fratruum rursus benè resultare videbantur ex dispositione testatoris, qui institutis filijs masculis, eisque ad inuicem substitutis, morientibus omnibus, vocauit filias fœminas, quas pariter ad inuicem substituit, & illis deficientibus Flaminiam vxorem, istique decedenti, Cippum domus ipsius testatoris, & demum deficientibus lineis masculina, & fœminina eiusdem Ecclesiā Pacis; Et propterea defunctis Ignatio, & Io; Francisco filijs masculis, & Celidonia, ac Franciscæ filiabus testatoris absq; filijs, nec non etiam Angela, relicta Eusebia filia, ex qua nati sunt Octauius, & fratres de Nigris Actores, vtique ipsi tamquam
7 Pronepotes testatoris † sunt explicitè vocati, tam in prima substitutione Cippi, cuius appellatione veniunt omnes descendentes testatoris, etiam ex fœminis, quando, vt in præsenti, istæ in defectum masculorum fuerunt vocatæ *Corn. cons. 396. n. 101. & seqq. Paris. cons. 23. num. 64. lib. 1. & cons. 47. num. 50. & seqq. lib. 3.* & discusso articulo latè dixit *Rot. decis. 518. num. 1. in fine 6. 9. & 10. par 4. recent. tom. 1.* in quibus declarantur, & reiiciuntur contrarium tenentes, quam in alia substitu-
8 tione lineæ fœmininæ, † sub qua comprehenduntur non solum filiæ, sed Nepotes, Pronepotes, & alij descendentes ex eis, vt notant *DD. in l. cum ita §. in fideicommisso ff de legat. 2. Surd. cons. 344. num. 14. Rot. decis. 28. numer. 4, & seqq. coram Arguel. Cels. decis. 181. numer. 18, & Caualer. decis. 241. num. 1.*

Non obstante, quod descendentes ex linea fœminina ibi potius fuerint in conditione positi, quam dispositiuè vocati, quia hoc etiam admisso concurrentibus pluribus con-
9 iecturis pro illorum vocatione, † idem est, ac si fuissent dispositiuè vocati, vt latè probat *vltima decisio huius causæ 20. Aprilis 1676. §. certum est coram eodem R. P. D. meo Calatain.*

In præsenti autem habemus vltra digressum ad plures substitutionum gradus, aliasque dispositiuam vocationē suadentes specialiter examinatas in mox allegata *decis. R. P. D. meo Calatain*, vehementissimam coniecturam, quod testator post lineam masculinam, & fœmininam substituit Eccle-
10 siam, † quæ cum recipere debeat ab vltimo de linea, perneceſſe supponit omnes ex illa descendentes fuisse antecedenter vocatos *Surd. d. cons. 344. num. 16. Peregr. cons. 54. numer. 6. & seqq. lib. 1. Rot. decis. 283. num. 5. par. 13. & decis. 326. num. 10 & 13. par. 14. rec.* aliique relati in *decis. huius causæ sub die 24. Januarij 1674. §. vnde, & in predicta 20. Aprilis 1676. §. quinta coram R. P. D. meo Calatain*, præsertim dum agitur de descendentibus † testa-
11 toris, pro quorum vocatione sufficiunt leuiores coniecturæ *Alexand. cons. 45. num. 52. & seqq. lib. 1. Surd. cons. 434. num. 19. Dunoz. Jun. decis. 518. num. 11;* & latè discusso articulo fitmatum fuit in *Bonon. fideicommissi de Gozzadinis 27. Aprilis 1684. confirmata 26. Aprilis*

1675.

1673. coram R. P. D. meo Celsano, & successiuè 8. Iunij 1676. coram R. P. D. meo Rondinino, & in Ravennaten. fideicommissi 22. Martij 1675. §. premisso coram me,

Nec mouit replicatum obiectum, quod huiusmodi fideicommissum fuerit reuocatum in Codicillis, quia non fuit reuocatum simpliciter, sed conditionaliter, quatenus scilicet filij testatoris decessissent sine filijs,
12 quæ † conditio cum per obitum vnius ex filiabus testatoris cum filia, vt supra dictum est, euanuerit, reuocatio non habuit effectum, sed fideicommissum remansit in suo robore, præcipuè dum testator excepto, eo
13 casu, † in reliquis testamentum confirmauit, vt benè obseruatum fuit in supracitata decis. R. P. D. meo Celsano 24. Ianuarij 1674. §. nec subsistere.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisio immediatè precedens ipsa etiam in hac causa emanauit, in qua vlterius sunt alia hinc decis. 535. & 690. par. 18. tom. 2.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris.

Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Decisio, eruditione plena, super computatione, & diuisione dierum, Hebdomadarum, & mensium in materia collationis beneficiorum affertur, in eo casu, quo beneficium vacauerat hora secunda noctis Sabbati, illudque fuerat dupliciter collatum ab Eminen. Archipresbytero tamquam vacatum in sua hebdomada, & à Canonico Turnario sequentis hebdomadæ, vt pote sibi spectare prætendentis, quod pro collatione Eminen. Archipresbyteri resolutum est, quia computatio diei naturalis, non Ecclesiastici erat in illo seruanda, quæ incipit de vna media nocte ad aliam, de cuius itaque computatione plurima in eadem decisione bellissimè discutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij spectat ad collatorem, qui erat in hebdomada vocationis, non autem ad Canonicum Turnarium successorem, cuius facultas nondum accesserat.*

2 *Hebdomada non completur nisi post adlatam mediam noctem vltimi illius diei, & num. seqq. ac numer. 35.*

3 *in Beneficialibus attenditur dies naturalis, qui incipit à media nocte diei precedentis, & terminat in mediam noctem diei immediatè sequentis, & num. 13.*

4 *Dies, ad effectum reseruationis beneficiorum iuxta stilum Datariæ, & Cancellariæ, computatur de vna media nocte ad aliam.*

5 *Alternatiua inter Pontificem, & Episcopum incipit, & respectiuè desinit à media nocte primi, & vltimi diei mensis vnicuique spectantis.*

6 *Collatio beneficij, quæ fit ratione mensis, non differt à collatione, quæ fit per hebdomadas, & vtraque eisdem regulis subiacet.*

7 *de Toto quoad totum idem ius dicitur, quod de parte quoad partem, & num. seq.*

8 *Tempore de toto benè arguitur ad illius partem.*

9 *Hebdomada Canonici Turnarij incipit à vesperis Sabbati.*

10 *Dies variè computata est secundum diuersitatem Regionum, & de computatione plurimorum Populorum plura etiam explicantur.*

11 *Dies diuiditur in naturalem, artificialem, legalem, seu conuentionalem, vel emergentem, & Ecclesiasticam, & qualis vnaquæque sit.*

12 *Dies Ecclesiastica attenditur in indulgentijs, & in celebratione diuini officij.*

13 *Dies Ecclesiastica non attenditur in materia beneficiali, nec in alijs rebus, sed sola dies naturalis spectatur, & num. 3.*

14 *Diei pars dicitur totum tempus quod durat vsque ad mediam noctem, itaut actus gestus in aliqua hora noctis, habeatur pro facto in die precedenti.*

15 *Ecclesia vniuersalis seruat, & computat diem naturalem de vna media nocte ad aliam.*

16 *Nuptiarum prohibitio Ecclesiastica incipit à prima media nocte temporis vetiti, & terminat in alia media nocte vltimi diei assignati.*

16 *Ieiunium ad effectum celebrandi missam, & sumendi Sacrosanctam Eucharistiam incipit à media nocte.*

18 *Carnium esus, ab Ecclesia prohibitus, sumit initium post mediam noctem diei præcedentis vigiliæ, vel alterius temporis vetiti.*

19 *Dictio* ad instar *de sui natura parificat, & adæquat parificatum in omnibus, & per omnia cum extremo, cui fit assimilatio, sed vide nu. seqq.*

20 *Æquiparatio operatur æqualem determinationem in vtroque parificato.*

21 *Constitutio, vel alia dispositio facta, vel emanata ad* instar alterius *quatenus in omnibus, vel solum in certis casibus, cum illa parificata dici debeat.*

22 *ex Diuersis non fit illatio, quamuis habeant clausulam,* prout, *vel aliam* ad instar, *quæ parificationem inducere videantur.*

23 *Parificata numquam censentur ea, super quibus particulariter, & diuersimodè fuit prouisum.*

24 *Seruitium Ecclesiæ in Canonico Turnario, vel alijs hebdomadarijs à quo tempore incipiat. V. Vespere Sabbati quales Canonici pro temporum diuersitate inseruiant in Basilica Liberiana numer. 24.*

25 *Cæremoniarum magistro, & Sacristæ plena fides adhibetur.*

26 *Officiali plenè creditur in materia ad suum officium spectante.*

27 *Ecclesia Lateranensis, Basilica Constantiniana S. Ioannis nuncupatur, & caput Ecclesiarum inscribitur.*

28 Be-

28 *Basilica Lateranensis fuit à fundamentis erecta à Nicolao Quarto ex Seraphica Franciscana familia.*

29 *Dominica est initium hebdomadæ, quæ à Latinis appellatur etiam septimana.*

30 *Dominicam inter vnam, & alteram continetur circulus septem dierum, qui repetito in se calculo ad inuicem reuoluuntur.*

31 *Dies Dominicus tamquam caput hebdomadæ antiquitus à Romanis sacratus erat SOLI Principi Planetarũ, vnde dies SOLIS appellabatur.*

32 *Dominicus dies, qui olim erat dies SOLIS, quare sic nuncupetur à Christianis, & n. seqq. vbi plura de eo.*

33 *Dominicus dies præcipue ita à Christianis nuncupatur in memoriam Resurrectionis Dominicæ, à qua vita initium, & mors interitum habuerunt, & num. seqq.*

34 *Dies Dominicus ab Ecclesia canitur prima dies, quo Trinitas Beata mundum condidit.*

35 *Collatio beneficij facienda in hebdomada, si incipere debet die dominico, non potest sumere initium ante mediam noctem Sabbati præcedentis, & sup. à num. 2. & seqq.*

36 *Chorus licet in vesperis Sabbati immutet tabellam inscriptam verbo* Chorus, *non ideo declarat ab illa hora incipere diem naturalem sequentis hebdomadæ.*

37 *Septimana, vel Hebdomada ad effectum collationis beneficiorum sumit initium à vesperis Sabbati præcedentis hebdomadæ, & vid. sup. à numer. 2. & seqq.*

38 *Collatio beneficiorum competens Canonico Turnario Liberianæ Basilicæ à qua die incipiat, & vid. supra à num. 2. & seqq. vbi etiam de Basilica Principis Apostolorum.*

39 *Consuetudinem ad inducendam etiam alicuius Ecclesiæ, requiritur probatio casus individualis.*

40 *Consuetudo inducta inter Canonicos, inter ipsos solum seruari debet, non autem ab aliis.*

41 *Emin. Archipresbyter Liberianæ Basilicæ habet ius conferendi beneficia independenter à Capitulo, & ideo ab illius consuetudine non ligatur, & numer. seq.*

42 *Superior non afficitur, neque adstringitur per decreta, conuentiones, & consuetudinem suorum inferiorum.*

DECISIO XCVIII.

IN LIBERIANA Basilica Sanctæ Mariæ Maioris suppressit san. me. Pius Quartus nonnullas Capellanias, & speciali Cõstitutione erexit Beneficiatus, & Clericatus Beneficiatos, quorum Collationem spectare voluit pro duabus ex tribus partibus ad Archipresbyterum pro tempore, & pro alia ad Capitulum, itaut hoc pro vna, ille verò pro duabus hebdomadis beneficia præfata conferret; Quamobrem vacante nuper per obitum Petri Pauli Pacij defuncti die Sabbathi 11. Ianuarij 1676. hora secunda noctis, vno ex Clericatibus, illum vti in vna ex suis hebdomadis vacatum, contulit Eminentissimus D. Iacobus Cardinalis Rospigliosius modernus Archipresbyter Francisco Maronio, qui vigore prouisionis possessionem adeptus fuit. E contra D. Canonicus Fauoritus, qui immediatè succedebat in Turno, prætendens in Vesperis Sabbathi hebdomadas Eminentissimi finitas, & respectiuè suam inchoatam de eodem prouidit Pompeium Mignuccium, qui in vim obtentæ Collationis instetit coram R.P.D. Altouito immitti in possessionem, sed cum fuerit iniunctum, quod in Causa procederetur de voto Rotæ, exquisiui à Dominis, an Mignuccio esset danda immissio, & negatiuè responderunt, quia hebdomada Eminentissimi Archipresbyteri de tempore obitus
1 Petri Pauli adhuc durabat, † & consequenter non poterat Canonicus in Turno successurus conferre cum ad ipsum non dum accessisset facultas conferendi ad *text. in cap. ex parte de conces. præben. Rebuff. in prax. benef. tit. de collat. §. si quis verò vers. secundo infertur fol.* 168. *Vitian. de iurepat. par. 2. lib. 2. cap. 5. numer.* 13.

Quod autem non expirasset hebdomada Eminentissimi liquet ex eo, quod vacatio contigit die Sabbathi hora secunda noctis, propterea ad ipsum spectabat Collatio, †
2 cũ non compleretur hebdomada, nili aduenientе media nocte, in beneficialibus enim attenditur dies naturalis, quæ incipit à media
3 nocte dici præcedentis, † & spatio 24. horarum terminat in mediam noctem sequẽtem *iuxta text. in l. more Romano ff. de fer. & in cap. consuluit vers. licet etiam de offic. & potest. Iud. Deleg. Lauor. var. lugubrat. tit. 1. cap. 6. num.* 75. *Rota coram Pen. decis.* 607. *numer.* 11. *& decis.* 303. *num.* 1. *par.* 4. *diuers.* & ad effectum reseruationis sic computat Dataria, & Cancellaria, vt in *reg. de infirm. resign. testantur ad eandem regul. Sarnen. qu.* 38. *per tot. Rebuff. gloss.* 9. §. 1. *vers. incipit Paris. de resignat. lib.* 12. *qu.* 8. *num.* 34. *Castropal. operum moral. par.* 2. *tract.* 13. *disput.* 2. *punct.* 22. & præcisè de diuisione Collationis beneficiorũ per mensem inter Papam, & Episcopum gaudentem alternatiua. adeout si beneficiatus decedat in nocte vltimi diei mensis ordina-
5 rij, † si obitus acciderit ante mediam noctem, Beneficium dicatur vacare in mense Ordinarij, si verò post, censeatur vacasse in principio mensis sequentis reseruati Sedi Apostolicæ tradunt *Polidor. Rip. de noct. temp. cap.* 160. *num.* 5. *&* 6. *Antonell. de temp. legal. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 38. plenè *Gonzalez ad* 8. *reg. Cancell. gloss.* 11. *nu.* 9. *Garz. de benef. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 523. *Pasqualig. quæst. moral. Cent.* 4. *qu.* 393. *per tot. Barbos. de potest. Episcop. alleg.* 57. *nu.* 183. *Lotter. de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 40. *num.* 54. & obtinuisse à Rota in Perusina Parochialis coram Verospio affirmat *Gratios. Vbert. de citat. cap.* 10. *num.* 272. 10. 2. *& in Abulen. portionis* 17. *Decembris* 1646. *coram Ghisilerio confirmata coram Card. Celso decis.* 19. *num.* 5.

Absque eo, quod contrarium possit differentia inter Collationem distributam per mensem, & aliam per hebdomadam, itaut

ita

ista à vesperis, illa verò à media nocte initium sumat, cum nulla sit assignabilis di-
6 uersa ratio inter vnam, † & aliam; nam sicuti collatio, quæ fit ratione mensis, qui componitur de diebus, & hebdomadis regulatur à die naturali de media ad mediam noctem, sic quoque regulari debet Collatio per hebdomadam, quæ est pars mensis, cum
7 idem ius sit de toto quoad totum, quod de parte quoad partem *l. quæ de tota ff. de rei vindicat.* & arguendo à toto ad partem tem-
8 poris † per *text. in can. quod si quis Cod. de præscript.* ratiocinatur *Enerard. loc. à tot. ad part. numer. 5. in fin.*

Non obstat vnicum motiuum, quod heb-
9 domada Canonici Turnarij † incipere debeat à Vesperis Sabbathi *iuxta text. in Can. quod die 75. dist. & in cap. 1. de fer. & in Clement. de Reliquijs, & vener. Sanct. glos. in c. Ministerium de offic. Archipresbyter. & in c fin. verb. assumptionis de sent. excom. in 6.* quia licet secundum varietatem Regionum variè quo-
10 que dies fuerit computata, † nam Athenienses illam computarunt à solis occasu, Babiloni ab ortu, Arabes à meridie, Hæbrei à vespere, vt in *Leuitic. cap. 23.* Nihilominus secundum *Ias. Castrens. & alios antiquiores in d. l. more Romano*, quos sequuti sunt *Scacc. de indic. lib. 2. cap. 3. num. 309. Caffan. ad consuetud. Burgund. de inst. §. 2. fol. mihi 312. Gratios. Vbert. vbi supra Antonell. d. cap. 3.* dies diuiditur in-
11 naturalem, † quæ incipit à media nocte vsque ad aliam mediam noctem, in artificialem, quæ sumit initium à mane ad vesperas, & legalem, seu emergentem, vel Conuentionalem, quæ incipit de momento ad momentum, & clauditur die sequenti eadem hora, qua currere incæpit, & demum diuiditur in Ecclesiasticam, quæ incipit à
12 vesperis diei præcedentis, † & finitur in vesperis diei sequentis, & hæc dies Ecclesiastica attenditur dumtaxat in indulgentijs, & in celebratione Diuini officij, in quibus ter-
13 minis loquuntur *text. & glossæ allegatæ*, † non autem seruatur in materia beneficiali, nec in alijs rebus, vt declarat *Card. Farrerensis. in tract. Can. quod die num. 2.* ibi: *Cui legi standum est in pactis, contractibus, & in omnibus alijs Castrens. in d. l. more Romano numer. 2. & ibi Ias. sub num. 1. Scacc. ubi supra nu. 307. Campanil. diuers. iur. Canon. rubr. 11. cap. 13. num. 94.* Et in individuo actus gesti die Sabbathi secunda hora
14 noctis, † quod dicatur ex prædictis insecutum fuisse in ipsa die Sabbathi probat *Sard. cons. 558. num. 7. vers. secundo si dictum mediante, 8. 9. & 10.* & sequitur *Gratian. discept. 972. n. 8.* & comprobat obseruantia ipsiusmet Eccle-
15 siæ vniuersalis, † quæ in pluribus seruat diem naturalem à media ad mediam noctẽ, vt testatur *R. P. D. Fagnan. in c. si constiterit num. 12. de accusat.* & præcipuè obseruat in-
16 Dominica prima Aduentus, † in feria quarta Cinerum propter prohibitionem celebrandi nuptias *Riccius prax. par. 4. resol. 568. numer. 8. Antonell. vbi supra num. 28.* ac etiam, vt quis dicatur ieiunus ad effectum celebrandi
17 Missam, † & sumendi Eucharistiam *Fagnan. ibidem*, & seruat etiam quoad esum carnium prohibitum post mediam noctem diei præ-
18 cedentis Vigilias, † ac feriæ quintæ præcedentis vsque ad mediam noctem Sabbathi immediatè sequentis *Can. de esu de consecrat. dist. 3. glos. in c. de fer. & in Can. 1. verbo pronunciandum de consecr. dist. 3. Scacc. vbi supra numer. 319.*

Nec ad sustinendam Collationem Canonici Turnarij potest fieri vis in verbis prædictæ Constitutionis Pij Quarti ibi: ad instar Archipresbyteri, & Capituli Basilicæ Sancti Petri, ex quibus inferebatur, quod sicuti in illa Vaticana Basilica hebdomada pro Collatione beneficiorum exorditur à vesperis Sabbathi, idem seruari debeat in hac Libe-
19 riana propter clausulam *ad instar*, quæ de sui natura parificat, & adæquat parificatum in omnibus, & per omnia cum extremo cui fit assimilatio *l. omnia priuilegia Cod. de Episc. & Cleric. Barbos. clausul. 5. nu. 4. Crescent. dec. 9. numer. 5. & 7.* & æquiparationem operari
20 æqualem determinationem † in vtroque dixit *Rota in Valens. iuris sedendi 8. Junij 1648. coram Verospio.*

Nam obiectum dupliciter remouetur, primo ex lectura ipsiusmet Constitutionis
21 habentis clausulam, † *ad instar*, non in parte, vbi Papa indulget Archipresbytero, & Capitulo Liberiano Collationem, sed alia penitus distincta, vbi per separatam orationem conceditur facultas condendi, reformandi, & promulgandi statuta pro bono regimine Cleri huius Basilicæ ad instar facultatis, qua fruitur Archipresbyter, & Capitulum Sancti Petri; Euidentius ex discreta dispositione dictæ Constitutionis, quæ in *vers. quodque Collatio*, vbi incipit loqui de Collatione diuiditur in tres partes, in vna per orationem perfectam absque clausula ad instar, vel alia parificatiua statuitur, Collationem Beneficiatuum, & Clericatuum quoties vacare contigerit spectare pro duabus tertijs ad Archipresbyterum, & pro alia ad Capitulum, in secunda per aliam orationem diuersam decernitur, quod omnimoda iurisdictio, & superioritas in Beneficiatos, & Clericos, & illorum correctio, & visitatio pertineat ad Archipræsbyterum, & Capitulum cum clausula parificatiua *prout* Beneficiatorum, & Clericorum in Basilica Sancti Petri correctio spectat ad illius Archipresbyterum, & Capitulum, in postrema per alium vndique perfectam orationem conceditur Archipresbytero, & Capitulo ad instar Archipresbyteri, & Capituli Sancti Petri amplissima facultas condendi, & reformandi quæcumque Statuta super præmissis, & circa diuisionem officiorum celebrationem, aliaque concernentia ipsos Beneficiatos, & Clericos, vt patet ex ipsa constitutione impressa, & accuratè per §§. *vt fieri consueuit in Bullario Romano diuisa* §. 7. 8. & 9. Vnde cum parificatio sit dumtaxat quoad iurisdictionem, & superioritatem per dictam

dictam clausulam *prout*, & quoad facultatem condendi Statuta per aliam clausulam *ad instar*, † vt supra non valet indè inferri ad rem diuersam, qualis est Collatio per *vulg. regul. text. in l. Papinianus ff. de minor.* quam ad propositum expendit Rota in Romana Beneficiatus Sancti Ioannis in Laterano 16. Iunij 1670. §. *fin. coram Reuerendissimo D. meo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Eoque magis, quia ex diuersitate modi, & temporis circa Collationem præscripti in dicta Constitutione Piana tribuente Archipresbytero Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris duas hebdomadas, redditur omnino inapplicabilis, quoad Collationem, prætensa adæquatio, & parificatio cum Basilica Sancti Petri, in qua vna tantum hebdomada competit illi Archipresbytero, † nunquam enim parificata censetur ea, super quibus particulariter, & diuersimodè prouisum est ad *textum in c. si propter de rescript.* quem interminis clausulæ *ad instar* adducit *Horat. Mandos. de priuileg. ad instar glos. 8. numer. 5. & 6. int. tract. Mogu. tom. 15. fol. mihi 133.*

Nec releuat, quod Collatio spectet ad Canonicum Turnarium in remunerationem, & correspectiuitatem seruitij, quia quicquid sit de hoc, constat in facto seruitium huius Basilicæ Sanctæ Mariæ Maioris non sumere initium à vesperis Sabbathi, † sed à Matutino diei Dominicæ immediatè sequentis; siquidem vespere Sabbathi in festis non communibus omnibus Canonicis recitantur solum ab illis Canonicis, qui in hebdomada labente inseruierunt, & hi solum punctantur, si Choro non inseruiant in dd. vesperis, prout similiter in festis, in quibus tanquam communibus tenentur interesse omnes Canonici, si præfatis vesperis Sabbathi non interueniant Canonici inseruientes in hebdomada labente ipsi duplici punctatura mulctantur, Canonici verò qui futuri sunt hebdomadarij in hebdomada sequenti vnam tantum punctaturam habent, quæ constitit in sola amissione communis, ea nimirum ratione quia, vt dictum est seruitium incipit à matutino diei Dominicæ immediatè sequentis, non autem à vesperis antecedentis, vt testantur Magistri † Cæremoniarum, & Sacrista huius Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris in Summario Prouisi ab Eminentissimo † Archipresbytero *num. 2. & 3.* quibus plenè credendum est dum fidem faciunt de re ad suum officium spectan. *Rota decis. 334. num. 1. & 376. num. 5. & 11. coram Dunoz.* & seruant plures aliæ Collegiatæ Vrbis, & signanter Basilica Constantiniana Sancti Ioannis in Laterano, † quæ cunctarum mater, & Caput Ecclesiarum inscribitur in vestibulo eius antiquæ Porticus, quam à fundamentis erexit Nicolaus Quartus ex Seraphica Franciscana familia, † vt scribit in ipsius vita *Ciaccon. Histor. Pontific. tom. 2. col. 257.* iuxta nouissimam Romanam impressionem currentis anni, *Vgonius in hist. Station. Vrb. fol. mihi 39.*

Præterea ad demonstrandum, quod dies in hac Basilica ad effectum Collationis non incipiat à vesperis Sabbathi, multum confert, quod paulo post emanatam Constitutionem erectionis Beneficiatuum, & Clericatuum Archipresbyter, & Capitulum conuenerunt per publicum instrumentum, quod hebdomadæ Collationis deberent incipere currere prima Dominica † Ianuarij, & meritò quia Dominica est initium hebdomadæ, quæ à Latinis appellatur etiam septimana, ex quo est spatium septem dierum, qui repetito in se calculo inter vnam, † & aliam Dominicam reuoluuntur *l. omnes dies vbi glos. verb. repetito Cod. de fer.* & talis dies sicuti Caput hebdomadæ † antiquitus à Romanis sacratus erat soli Principi Planetarum vnde dies solis appellabatur *Antonell. vbi supra num. 21. & Scacc. nu. 315.* ità Christiani hanc diem vocant Dominicam est pluribus rationibus, quas refert *S. Leo Papa epist. 31. ad Dioscor. cap. 2. per tot.* & præcipuè in memoriam Resurrectionis Dominicæ à qua mundus, † & vita initium, & mors interitum habuerunt *Can. quod die 75. dist.* & hæc omnia optimè tradit *Laurent. Beieclineth in Theatr. Vit. hum. tom. 2. lit. D. verb. dies vers. dies dicti fol. 118. & vers. septimana fol. 119. & versic. prærogatiua diei Dominicæ Tyrin. ad Sac. Scriptur. tom. 1. Cronic. Sac. cap. 3. de hebdomad. fol. 1. & cap. 48. conclus. 6. fol. 41.* & comprobat Pia Mater Ecclesia canens in Hymno Matutini huius diei Primo † die, quo Trinitas Beata mundum condidit, vel quo resurgens conditor nos morte vita liberat, quamobrem dum dies Dominica pro principio Collationum concorditer assignata fuit, vtique nequit intelligi de die Sabbathi, quæ completur media nocte, à qua subsequenter incipit dies Dominica. quæ fuit prima dies mundi, † vt præter relatos tradit *Cornel. à Lapid. ad Genes. cap. 1. vers. dies vnus*, & contrarijs respondet *Perer ad Genes. lib. 1. pag. 55. Io. Lucidus Samotheus Cronic. seu emendat. tempor cap. 1. per tot. præcipuè pag. 4. in principio vers. nam vespere*, & ex nostris ornat *Eugen. conf. 48. à numer. 27. lib. 1. Gratian. dicta discept. 972 per tot.*

Nil vrgente, quod in vesperis Sabbathi transferatur de vno ad alterum latus Chori Tabella inscripta *Chorus*, quia huiusmodi translatio respiciens celebrationem Diuinorum officiorum nō arguit principium hebdomadæ ad effectum Collationis, in qua seruatur dies natalis, vt probant authoritates, & rationes relatæ supra §. *quod autem.*

Denique non suffragatur, quod tam de generali consuetudine Ecclesiarum septimana, † in qua Canonici sunt in Turno ad conferendum incipiat à vesperis Sabbathi, vt notat *Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 5. att. 1. de Collat. benefic. num. 44. vers. quomodo fol. mihi 445. iuxtà impressionem Cracouien. 1643. Cassan. ad consuetud. Burgund. tit. de iust. §. 8. num. 37. vers. aduerte fol. mihi 312.* quam de particulari huius Basilicæ desumpta ex decretis

cretis capitularibus † de anno 1601. & 1672. in quibus ſtatuitur hebdomadam ad effectum conferendi inchoari à veſperis Sabbathi, quibus etiam acceſſit ſententia R. P. D. Muti; quia in ordine ad conſuetudinem generalem Piaſeccus loquitur de Baſilica Principis Apoſtolorum, inter cuius Archipresbyterum, & Capitulum ſuper hoc adeſt ſpecialis conuentio, & Caſſaneus meminit Eccleſiæ Hedunen. vbi dicit vigere particulare Statutum. Quo verò ad conſuetudinem particularem huius Liberianæ Baſilicæ, † vltra quod non affertur caſus in iniuiduo, prout omnino requiritur ad conſuetudinem inducendam, vt benè ad rem *Rot. deciſ. 56. num. 7. & 8. coram Mantic. & deciſ. 616. num. 4. coram Dunozett.* Decreta Capituli, & ſententia R. P. D. Muti introduxerunt † tantaxat conſuetudinem inter ipſos Canonicos, præſertim cum emanauerint occaſione vacationis quarundam Capellaniarum, quæ priuatiuè conferuntur à Capitulo, diuiſo tamen exercitio iuris conferendi inter Canonicos per Turnum, † vnde nullum præiudicium illatum fuit Eminentiſſimo Archipresbytero, qui non ſolum independenter à Capitulo habet ius † proprio, & ſuas hebdomadas collationis diſtinctas ab hebdomada, & iure Capituli, verum etiam tanquam ſuperior non potuit per huiuſmodi decreta ligari ad *text. in Canonum inferior de maiorit. & obedient.* & plura ad rem congerunt *Anton. Regne. de voc. Canon. & capit. queſt. 2. per tot. & Barboſ. de Canon. & dignitat. cap. 6. per tot.*

Et ità poſt ſecundam Cauſæ propoſitionem reſponſum eſt vtraque &c.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali,

Conchen. Præeminentiarum.

Mercurii 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Præcedentia 'denegari' prætendebatur Canonico coadiuto, quamuis illa proprio Canonico deberetur, eam tamen etiam ipſi competere fuit deciſum, quia Coadiutor in omnibus, & per omnia perſonam veri Canonici repræſentat, eique omnes Canonici inſeruire tenentur, prout etiam ipſi Coadiuto miniſtrare tenebantur.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor Canonicus in abſentia Coadiuti præcedere debet ſicuti præcedunt veri Canonici.*
2 *Canonicus coadiutor cum futura ſucceſſione dicitur Canonicus fictus.*
3 *Coadiutor Canonicus habet verum honorem, etiam inter veros Canonicos.*
4 *Canoniti tenẽtur inſeruire, & miniſtrare Canonico coadiuto, ſicuti inſeruire, & miniſtrare teneatur vero Canonico.*
5 *Coadiutori in multis tribuuntur effectus veri beneficij.*
6 *Canonicus coadiutor vix cedit ſub coadiuto, aliiſque Canonicis paribus in gradu coadiuti, intellige vt num. ſeqq.*
8 *Obſeruantia eſt optima interpres omnium, & quarumcumque diſpoſitionum.*
9 *Obſeruantia ſemper attendenda eſt, etiam ſi iuri repugnet, & n. ſeqq.*
10 *Præcedentia in materia totum facit conſuetudo, quæ pro iure habetur, & num. entered. & ſeq.*
11 *Minus dignus præfertur digniori ſtante conſuetudine.*
12 *Conſuetudo in materia precedentiæ inducitur ſpatio decem annorum, & ſemper attenditur, etiam ſi iuri repugnet.*

DECISIO XCIX.

IN concordia ſexagenaria ab anno 1617. inter Epiſcopum, & Capitulum, Canonicoſque Cathedralis Eccleſiæ ex vna, & ex altera Abbatem, ſiue Curatum maiorem, alioſque Beneficiatos Eccleſiarum Parochialium partibus, conuentum fuit, quod Dignitates, & Canonici obtinentes Beneficia in qualibet ex dictis Parochialibus Eccleſiis Ciuitatis Conchen. ſedere debeant, & ſedeant cum prælatione maioris minori in Capitulo, Conſiliis, & aliis functionibus, nulla habita ratione temporis receptionis, ſeu antiquitatis; Tamen Abbas maior, & Capitulares Eccleſiæ Parochialis Sancti Dominici renuerunt dare locum Bonauenturæ Coadiutori Canonicatus, & Præbendæ Eccleſiæ Cathedralis, necnon Beneficiato in ipſa Parochiali Eccleſia Sancti Dominici, quia Canonici Coadiutores in Concordia non comprehendantur, & Cauſa deducta ad Rotam, propoſitum eſt hodie dubium, An præcedentia competat Coadiutoribus, & competere reſponſum eſt.

Et planè vti Canonicum Coadiutorem extra Eccleſiam Cathedralem in abſentia

1 Coadiuti † ex forma Coadiutoriæ præcedere, ſicut præcedunt veri Canonici declarauit Sacra Congregatio Rituum, ex Aldano refert *Barboſ. Apoſt. deciſ. Collect. 175. num 9. & de Canon. & Dignit. cap. 29. num. 50. & ad Concil. Trident. cap. 7. de reform. ſeſſ. vlt. num. 40. & Iuris Eccleſ. vniuerſ. cap. 10. num 91. lib. 3.*

Et licèt apud eundem *Barboſ.* Canonicus
2 Coadiutor cum futura † ſucceſſione dicatur Canonicus fictus, *de Canon. & Dignit. dicto cap. 29. num. 6. & ad Concil. Trid. d. cap. 7. nu. 10. & Iur. Eccleſ. vniuerſ. d. cap. 10. num. 52.* & ex
3 ipſa † Sacra Congregatione *Rota deciſ. 456. num. 8. par. 1. recent.* adhuc habet verum honorem, etiam inter veros Canonicos, & ex eadem Sac. Congregatione Rituũ Coadiu-
4 tori tenentur Canonici inſeruire, † & miniſtrare, prout tenentur inſeruire proprio Canonico Coadiuto in omnibus functionibus

bus Canonicalibus, vt refert *Barbos. in dd. Apostol. decis. dicta collect.* 175.*num.* 12. & *de Canon.& Dignit.d.cap.* 29.*num.*53. & *ad Concil. Trid.d.cap.*7. *num.*43. prout in multis Coadiutori effectus veri Beneficij † tribuuntur, *Barbos.ad Concil.Trid.d.cap.*7. *à num.*33. & *in vis Eccles.vnius d.cap.*10. *ex num.*83. Itaut Canonicus Coadiutor vix cedat subCoadiuto, alijsq; Canonicis † paribus in gradu Coadiuti apud *Gonz.in huiusmodi quæst.ad regul.*8.*Cancell.glos.*5.§.9.*num.*101.*à vers. præmissis tamen tamen non obstan.* & quando † non agitur de præiudicio Coadiuti, seu alterius Canonici *Rota decis.*259.*num.*10.*par.*9.

His adiecta sunt opportuna testimonia Testium coram Ordinario Conchen. examinatorum, nullam haberi distinctionem inter Canonicos proprietarios (dicunt illi) & Coadiutores, ita congruente iure, vsu etiam loci, & obseruantia speciali concordiæ supradictæ; † Obseruantia enim est interpres omnium dispositionum, *l minimè* 23. *ff.de legibus, Rota decis.*203.*num.*14. *par.*15. quæ est attendenda, † etiamsi iuri repugnet, *Barbos.iur.Eccles.vniu.cap.*43.*num.*178. *in fin.lib.*1. *advot. ad Ludouic. decis.* 124. *sub num. vltimo*, maximè ex *Rota coram Seraphin.decis.*964. *numer.*1. & *coram Merlino decis.* 779. *sub num.* 1, vbi in materia præcedentiæ totum facit cõsuetudo, † quæ pro iure habetur, etsi repugnaret dispositioni iuris communis, † & minus dignum præferat digniori, *Advot. ad Ludou.d.decis.*124. *sub d.num.vltimo, ex Rota coram Seraphin.d decis.*964. *sub d.num.primo*, & huiusmodi consuetudinem † induci spatio etiam decem annorum, *advotat. ad Ludou. d. decis.*124. *sub d.num.vltimo ex Rota ibi alleg.*

Et ita altera Parte informante, & altera pluries citata, & nunquam excitata, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Filiationis.

Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Fillationis materia in hac decisione potissimũ declaratur ad excludendum filium, qui potius apparebat vulgo quæsitus, à consequutione alimentorum, etiam ab hæredibus sui asserti parentis, quia quando, prout hic, illa adducitur in petitorio ad effectum consequendi alimenta perpetua, plenè, & concludenter probari debet, quod secus esset, si solum prouisionaliter eadem alimenta peterentur, hinc plures enucleantur coniecturæ in hac materia ab vtraque parte deductæ, quas ex sequenti Summario, & decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio respectu patris est improbabilis, & propterea coniecturis, & præsumptionibus probatur.*
2 *Filiatio ad effectum alimentorum quæ perpetuo petuntur, probari debet plenè, & concludenter, secus autem si per modum prouisionis assignanda sint.*
3 *Verisimile non est quod vir probus, bonæ famæ, & negocijs incumbens adeo voluerit suum honorem contemnere.*
Vt publicè, & palam accederet ad mulierem inhonestam, habitantem humi, & cum illa loqui in ianua, ac si esset vilissimus pedissequa. ibid.
4 *Contrarietas, & discordia tollit fidem testibus.*
5 *Filius vulgo quæsitus, certum patrem assignare non potest.*
6 *Filij nati ex ventre incæstodito, & cum latitudine peccandi, dicuntur ignoti, & degeneres, & habentur pro spurijs, ac vulgo quæsitis.*
7 *Probatio filiationis æquinoca non suffragatur.*
8 *Coniectura imperfecta, & inconiungibiles non suffragantur, maximè si compugnent à coniecturis contrarijs.*
9 *Mulierem castam, & pudicam, ac honestam matronam habuisse sermones impudicos cum alia muliere præsumendum non est, maximè si ipsa vix excessisset infantiam.*
10 *Testis vnicus nihil probat,*
11 *Turpitudinem propriam quis non præsumitur desegere voluisse cum muliercula, & vilibus famulis.*
12 *Testibus inuerisimilia deponentibus non creditur, & supra num.*39.*& seqq.*
13 *Testes dicuntur inuerisimilia deponere, si recordantur de re parum ad ipsos spectante, & valde antiqua vltra annos* 40.*& num.seq.*
14 *Oblivio, etiam in proprijs negocijs, præsumitur per lapsum decennij.*
15 *Filiationis coniecturæ non est præstatio alimentorum, quæ ad titulum pietatis, & eleemosinæ referri possunt.*
16 *Filiationem non probant actus æquinoci, & referibiles ad alium titulum, & num* 15.
17 *Alimenta filiorum naturalium in quibus consistant.*
18 *Alimentorum appellatione veniunt omnia necessaria ad subsistentiam vitæ humanæ.*
19 *Testes vt probent famam, quomodo deponere debeant, & num.seq.*
20 *Fama probari debet à quibus originem traxerit, & an ante, vel post motam litem, quia alias præsumitur ab illa originem habuisse.*
21 *Filiatio quatenus ex nominatione probetur, & num. seq.*
22 *Filij vocantur etiam illi, qui diliguntur, & ideo sola vocatio filij non probatur filiationem, maximè in actibus, quæ conuenire possunt etiam extraneis.*
23 *Nominatus, vt ex nominatione dicatur approbatus, & agitus in filium, requiritur quod agatur de actu proponendo, & quasi debito ipsi filio.*
24 *Filiationis rigorosa probatio non requiritur, quando agitur cum patre, vel contra habentem causam ab eo, secus si contra extraneum,*

25 *Fi-*

25 *Filiationis quasi possessio quatenus suffragetur filio, & sup. n. anteced. & sequ.*

26 *Filiationis agnitio, & approbatio eatenus praeiudicat agnoscenti, & habenti causam ab eo, si sit clara, & coniecturis fulcita, secus si contrarijs coniecturis elidatur.*

27 *Agnitio, & approbatio facta de aliquo tanquam filio, vbi adsunt coniecturæ contrariæ, dicitur procedere ab erronea credulitate, & ideo agnoscenti non praeiudicat.*

28 *Filiatio respectu patris excluditur, si quis in libro baptismatis exprimitur natus ex patre incerto.*

29 *Filius adulterinus in libro baptismatis cautè adnotandus est, & adnotari solet, ab praeiudicium, quod inde resultaret parentibus.*

30 *Baptismatis liber, in quo filius describitur ex incerto patre, licet plenè non probet, facit tamen adminiculum.*

31 *Filiatio excluditur si pater in suo testamento, nec etiam ratione alimentorum, vt de iure tenetur, aliquid suo pretenso filio reliquerit.*

32 *Patris declaratio emissa in vltimo vitæ spiritu, quod filius non erat suus, plurimum confert ad excludendam illius filiationem.*

33 *Mortis in articulo nemo praesumitur mentiri.*

34 *Actor si expectauit instituere iudicium post mortem omnium informatorum, malum ius fouere praesumitur.*

35 *Alimentorum titulus cessat, vel redditur equiuocus, si de ijs, quæ pro dd. alimentis recipiebantur, aut exigebantur, reddebatur ratio, & sup. n. 16.*

36 *Filiatio excluditur, si quis semper se denominauit filium alterius.*

37 *Contrahentes tam de iure communi, quam ex Reformatione* Pauli V. *non solum nomen proprium, sed etiam patris tenentur exprimere.*

38 *Nominatio de se facta in instrumento publico, praesumitur dispositiuè, & serio facta, non autem perfunctoriè, & ideo impugnari non potest.*

39 *Confessionem propriam, maximè in instrumento emissam, quis amplius denegare non valet.*

DECISIO C.

DECRETIS à R. P. D. Altouito per modum prouisionis in causam alimentorum scutis sex quolibet mense ad fauorem Cæsaris prætendentis se filium naturalem Thomæ senioris de Baccellis, appellauit Thomas iunior, & commissa mihi causa per Signaturã Iustitiæ cũ clausula *sine præiudicio* quoad menstrua scuta quatuor, quamobrẽ ad effectum terminandi litem in petitorio, proposui dubium super negocio principali filiationis, de qua non constare dixerunt Domini, quia licèt non dubitauerint filiationem respectu patris præcisè, & directè
1 esse ferè impossibilem, † & propterea coniecturis, & præsumptionibus iustificari, ex plenè relatis per *Rot. decis. 125. & 146. par. 15. rec.* nihilominus hæ præsumptiones, & coniecturæ in iudicijs decisorijs, vbi in petitorio agitur de magno, & perpetuo præiudicio, quale dicitur illud, quod mediante condemnatione ad perpetuò alendum infertur
5 asserto patri, vel eius hæreditati, debent esse

esse fortes, & necessariò concludentes id,
2 quod deducitur in probatione, † quidquid sit, quando alimenta in alijs iudicijs prætenduntur per modum prouisionis, & incidenter, vt distinguit *Rota coram Celso dec. 334. numer. 9. & in Farsen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Card. Corrado, impress. apud Zacch. quæst. medicoleg. decis. 90. & in Romana alimentorum 26. Iunij superioris anni coram me*, & prius *in Romana pretensa filiationis 16. Februarij 1671. §. quidquid coram R. P. D. meo Vicecomite*, confirmata *27. Iunij 1671. coram Reuerendissimo D. meo Matthæo Archiepiscopo Damasceno*, & in punctо alimentorum *Dunozett. iun. decis. 977. num. 2.*

Huius generis probationis Cæsar non adducit, nam consuetudo inhonesta Thomæ cum Iulia eius asserta matre non probat, quia testes pro eo examinati, vltrà exceptiones, quas patiuntur in dictis, & in personis talem consuetudinem, & accessum non concludunt, & licèt quædam Iulia de Monte Politiano dicat vidisse Thomam accedentem ad domum Amatię de mane, de sero, in meridie, & quacumque hora, ac etiam vidisse eum alloquentem cum illa ad ostium, vltra quod supponit inuerisimilia,
3 vnde fide minuitur, † cùm verisimile non sit, quod vir negocij incumbens, & mercaturæ addictus, & probæ famæ, existimationem propriam contemnere voluerit, accedendo, absque vlla temporis distinctione, ad domum vilis mulieris habitantis tugurriolum ad planam terram, & cum ea loqui in porta, omnibus videntibus, perindè ac si fuisset inuerecundus, & vilissimus pedisequus. Dictum huius testis destruitur ex depositione alterius, nempè secundi in eadem vicinia contemporanee habitantis, qui affirmat nunquã vidisse, nec audiuisse, quod Thomas hanc consuetudinem, & domum
4 frequentaret: † hæc enim contrarietas, & discordantia fidem aufert, *Rota coram Cardin. Celso decis. 351. num. 4. & decis. 386. num. 5. & in præcit. Romana pretensa filiationis §. vltra quod vers. Ex ista contrarietate coram Reuerendissimo Matthæo, & in Eugubina successionis 16. Nouembris 1665. §. Præterea coram Eminentissimo Cerro.*

Quinimo, etsi probaretur accessus Thomæ, & carnale commercium cum Iulia, nihil suffragaretur, cum illa non esset à Thoma domi retenta in schemmate concubinatus, itaut nemo cum ipsa miscere posset, sed vt ipsi testes affirmant, ipsa erat sui iuris, & manebat in propria domuncula cum eius matre, & quod peius est, hæc alios ad filiam introducebat, & signanter quendam Sebastianum famulum Thomæ, cum quo famulo Iulia palàm, & publicè conuersabatur, & etiam quendam Cauponem nuncupatum Imbroglia, qui cibos deferebat, & pro istius filio Cæsarem fuisse reputatum, dicunt testes, qui metu excommunicationis retulerunt ad illius instantiam. † Ideò
5 cum filius tali casu affirmare nequeat quis

DECISIO XCV.

TESTAMENTVM bo. me. Domitillæ Cesiæ citra dolum, & fraudem confectum fuisse iterem DD. respõderunt permanendo in decisis * 12. Iunij 1676. coram me.

Distinguendo denuò actus, illorumque tempus ante testamentum in ipso actu testandi, & post testamentum, considerabant iterum DD. ante istud per Domitillam testatricem benevolo animo fuisse in Cardinalem Borromeum, quem velle dicebat
1 hæredem instituere, prout instituit, † atque è converso non admodum gratam fuisse, nec bene affectam sorori Moniali ex cuius persona annullato testamẽto successionem ab intestato prætendit Monasterium S. Luciæ de Vrbe, quam sororem mortuam mundo testatrix reputabat, vt testes depo-
suerũt, itaut verba: *che volea aggiustare meglio*
2 *le cose sue* † intelligantur de testamẽti factione *Castrensis cons.* 395. *sub numer.* 1. *par.* 2. & sequentia pariter verba, *che la robba havesse il*
3 *suo corso* † referuntur ad D. Cardinalẽ hæredem instituendum, non autem ad sororem Monialem, quam vtpote mortuam mundo inhabilem ad conseruandum splendorem
4 domus hæreditarium considerabat † testatrix, cuius opinio potius, quam veritas attenditur *l. bis qui putat, & l. hæres institutus in principio ff. de acquir. hæred.* cum alijs pluribus late comprobatis in prætenta *decisione* 12. *Iunij* 1676. §. *distinguendo cum duobus seqq. coram me*.

Addebantur præambulæ voluntati alia signa omnem suspicionẽm excludentia in prætenta decisione deducta, quemadmodum in ipso actu testandi, & post ipsum testamentum sanam ipsius testatricis mentem, & libertatem actus comprobantia, cum, & Religioso Sacerdoti, atque Ancillæ gratulantibus testatrix hilari animo dixerit, *che*
5 *havesse aggiustate le cose sue*, † quo casu respondendo Notario interroganti, an ea esset sua vltima voluntas, per simplex verbum *sic*, dicitur de illius voluntate constare, atque expressa in interrogatione † dicun-
6 tur virtualiter inesse in responsione iuxta *gloss. communiter receptam in l. iubemus C. de testam.* diciturque hæres ore proprio testantis
7 nominatus, † quamuis Statutum vltra ius commune mandaret, vt hæres proprio nomine nominaretur à testatore, vt magistraliter consuluit *Bald. cons.* 132. *num.* 2. *vol.* 4. *Cephal. cons.* 546. *num.* 46. *Boss. tract. crim. tit. de falsis numer.* 55. *Rota coram Carillo decis.* 38. *sub num.* 12. *& 13. & in Romana testamenti* 11. *Februarij* 1672. *sub* §. *prout coram R. P. D. meo Bourlemont*, & late comprobat prætenta decisio 12. *Iunij* 1676. §. *consequens, & §. neque pro admenda, & per tot. coram me*.

Neque resistit defectus Notariatus in Quadrio, qui testamentum scripsit, attenta consuetudine in Vrbe notissima, & nõ con-
8 troversa, † in qua ob multiplicitatem negociorum Notarij adhibent substitutos, siue iuuenes, per quos conficiunt instrumenta, & testamenta, qui iuuenes rogant nomine Notariorum principalium. Hac autem posita consideratione substinentur contra-
9 ctus, & vltimæ voluntates, † & ex mente ipsa legum, & Canonum emolitur vtriusque iuris durities, ne sub publica † fide
10 ignari populi decipiantur ad textum expressum in *Auth. de Tabellion. in fine* ibi: si verò præter hoc fiat, & alter delegetur, tunc sub-
11 iacet pæne Tabellio, † ipsis tamen documentis propter vtilitatem contrahentium non infirmandis, & in *nouella* 174. ibi instrumentum autem non sit irritum, sed propter vtilitatem contrahentium valeat, *Canonistæ omnes in cap. inter dilectos de consuetud.* & de
12 hac ipsa consuetudine, † Vrbis *Barosec. ad Constit. Piceni glos.* 7. *num.* 20. *Postb. de manut. observat.* 102. *num.* 29. *Tusch. in addit. ad repertor. littera N. §. limita pag.* 44. *Farin. in fragm. post Repertor. Iudicial. §. notanius sub num.* 10. *Scacc.* qui latissime defendit in *tract. de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *sub num.* 561. *& seqq. Spad. cons.* 184. *numer.* 8. *vol.* 2. *Rota coram Mabed. decis.* 6. *de fid. instrum. & in Romana testamenti* 10. *Decembris* 1670. §. *memorem, & 9. Decembris* 1672. §. *vero coram Reverendissimo D. meo Albergato Decano*, & late comprobat prætenta decisio huius causæ 12. *Iunij* 1676. §. *difficultas, & seqq. coram me*.

Reliquis occurrebat ipsamet decisio causæ cum qua Domini transierunt DD. de Borromeis informantibus, atque Monialibus S. Luciæ pluries monitis.

Supra in alio præcedenti tomo 2. *parte* 18. *adest altera in hac eadem decisio, quæ ibi est in ordine* 729.

R. P. D. EMERIX.

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur Statutum prohibens detractiones, quod scilicet non habeat locum extra territorium statuentium, quia principaliter dicitur respicere bona, non personas ad differentiam alterius Statuti inhabilitantis aliquem ad contrahendum, vel standum in iudicio, quod è converso principaliter respicit personam, non autem bona.

SVMMARIVM.

1 *Immisso vigore fideicommissi concessa contra illum, cui competunt detractiones dicitur excessiua.*

2 *Sententia excessiua, tamquam indebita, venit in omnibus reuocanda.*

3 *Statutum prohibens detractiones comprehendit solum*

solum bona existentia in territorio statuentium, non autem extra.

4 *Statuentes ex defectu facultatis non possunt disponere, de bonis extra suum territorium existentibus.*

5 *Statutum si inhabilitat personam sibi subditam, talis inhabilitatio solum respicit actus, qui personæ principaliter inhærent.*

6 *Obligationes, & alia huiusmodi dicuntur principaliter inhærere personis, non autem bonis.*

7 *Statutum inhabilitans personas sibi subditas, quatenus procedat, & num. 6. cum seqq.*

8 *Successiones, & detractiones respiciunt principaliter bona non personas.*

9 *Statuentes si quoad successiones, & alia huiusmodi possent inhabilitare personas subditas etiam pro bonis existentibus extra territorium. Exercerent iurisdictionem in illud, & in re ipsis non subiecta, quod non licet, ibidem.*

10 *Habilitatio minoris ad effectum standi legitimè in iudicio, principaliter dicitur inhærere personæ.*

DECISIO XCVI.

DOMINI responderunt infirmandam esse sententiam R. P. D. mei Calataiu concedentem fratribus de Nigris vti vocatis ad fideicommissum institutum à Blasio Maiorano immissionem in omnibus testatoris Bonis, excepta sola legitima debita Claræ hæredi Io: Francisci vltimi grauati, quia cum ipsi non solum competeret tenen-
1 tio pro legitima, sed etiam pro † Trebellia-
2 nica, eadem immissio est excessiua, † ideoque sententia vti indiuidua venit in omnibus retractanda *Grat. discept.* 960. *numer.* 4. & aliis relatis dixit *Rot. decis.* 18. *num.* 15. *par.* 14. *recentior.*

Non obstat, quod detractio Trebellianicæ sit prohibita per Statutum Macerat. inhabilitans personas ad illam petendam,
3 quia hoc solum comprehendit bona existentia in Territorio statuentium, non autem alia existentia extra illud † ob defectum
4 facultatis disponendi quoad illa iuxta doctrinam *Bart. in l. cunctos populos num.* 33. *ibique Cin. C. de Sum. Trinit. & fid. Cathol.* quam opinionem communiorem asserunt *Paris. cons.* 68. *num.* 9. *lib.* 2. *Barsat. cons.* 93. *num.* 21. *Menoch. cons.* 875. *per tot. & cons.* 1021. *num.* 10. aliique quos lato calamo refert *Altograd. cons.* 93. *numer.* 12. *Thomat. decis. March.* 189. *nu.* 11. & hanc sequitur Rota, vt testatur *Merlinus* in notissima *Narnien. successionis*, quæ est inter eius impress. *la* 353. *num.* 2. & 3.

Et licet statuentes inhabilitare possint per-
5 sonas sibi subditas, † attamen talis inhabilitatio solum respicit actus, qui personæ prin-
6 cipaliter inhærent, † vt sunt obligationes aliaque huiusmodi ad *text. in l. magis puto* §. *illud ff. de rebus eorum & l. propter litem* §. *licèt ff. de excusat. tut.* qui allegantur per Doctores contrariam opinionem tenentes, vt declarant *Altograd. d. cons.* 93. *num.* 16. *Thom. d. decis.* 189. *num.* 19. & 20. & *Rotd. decis.* 353. *num.* 25. & *seqq. coram Merlin.* † non autem actus quorum effectus principalis oritur in rebus, &
8 ipsas afficit, † vt sunt successiones, & detractiones, respectu quarum si Statutum posset etiam inhabilitare personas quoad bona
9 extra Territorium existentia, † statuentes disponerent non solum super persona illis subdita, sed etiam exercerent illorum iurisdictionem principaliter in re, & materia illis non subiecta, vt benè considerat mox allegata *decisio coram Merlin.* 353. *num.* 28. cui non contradicit *decisio in Reatina Castrorum* 21. *Iunij* 1666. *coram R. P. D. meo Beurlement,*
10 quia † illa solum loquitur de habilitatione minoris ad effectum standi legitimè in iudicio, quod principaliter personæ inhæret.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Vltra decisionem immediate sequentem duæ aliæ decisiones sunt in hac causa ambæ impressæ in præcedenti tomo secundo 535, & 690. in ordine.

R. P. D. EMERIX;

Maceraten. Fideicommissi super manutentione.

Mercurij 16. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario simul, & hæredibus grauati manutentio conceditur, *illi* ratione fideicommissi, huic autem ex capite detractionum, quæ sicut pro indiuiso non impediunt immissionem, ita nec minus tollunt manutentionis effectum. Fideicommissum vero hic ex pluribus resultabat vocatione nempe cippi domus, & etiam quia filij fuerant in conditione positi, qui proinde stantibus coniecturis dicebantur vocati.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio possidenti conceditur pro rata iurium, pro quibus ille possidet.*

2 *Possidens auctoritate iudicis iuste possidet, & ideo ei semper datur manutentio.*

3 *Possessio capta cum clausula* excepta legitima, *ea non liquidata, non est manutenibilis, sed vide num. seqq.*

4 *Detractiones incertæ sicuti impediunt immissionem, ita etiam obstant manutentioni.*

5 *Legitima, & Trebellianica dicuntur certæ detractiones ratione loci, & quotæ.*

6 *Immissio fideicommissario pro indiuiso conceditur cum hæredibus grauati, quibus competunt detractiones, & quando.*

7 *Cyppi nomine veniunt etiam descendentes ex fœminis, quando ista in defectu masculorum sunt vocata.*

8 *Linea fœminina appellatione comprehenduntur non solum filiæ, sed etiam nepotes, pronepotes, & alij descendentes ex eis.*

9 *Filij in conditione positi stantibus coniecturis dicuntur dispositiuè vocati.*

10 *Coniectura vocationis filiorum in conditione positorum maxima est, si vltimo loco substituitur Ecclesia.*

11 *Filij in conditione positi, si agitur de descendentibus testatoris, leuioribus coniecturis censentur vocati.*

12 *Fidei commissum sub conditione reuocatum, conditione non impleta, remanet in suo robore.*

13 *Reuocatio fideicommissi facta sub conditione, quæ non euenit, eo magis nihil operatur, si in reliquis testamentum confirmatum est.*

DECISIO XCVII.

LICET DD. in hac audientia censuerint infirmandam esse sententiam R. P. D. mei Calatain concedentem fratribus de Nigris immissionem in omnibus bonis suppositis fideicommisso qu. Blasij Marsiani, contra Claram hæredem Io; Francisci vltimi grauati, ex fundamento, quod ipsis vltra legitimam in dicta sententia exceptam, competat etiam retentio pro Trebellianica eidem Io; Francisco debita, vt in alia decisione; Attamen existimarunt in eisdem bonis vtrique dandam esse manutentionem Claræ scilicet, quia ipsa post obitum viri accepit 2 possessionem omnium bonorum, de quibus agitur † idcoque eidem pro rata dd. detractionum est concedenda manutentio *Posth. de manut. obseru. 54. numer. 23. & dicta Rot. coram Bich. decis. 600. numer. 6. & 7.* ac alibi passim.

Et dictis fratribus, quia illi etiam possident eadem bona auctore Prætore præuio scilicet mandato de immiten. ab A. C. eorum fauore vti fideicommissariorū †relaxato, vnde ipsis quoque pro portionibus fidei- 9 commissariis competit manutentio ad vulg. *tex. in l. iuste possidet ff. de acquir. poss.* & bene ad propositum tradita per *Rot. decis. 59. parte 2. recentior.*

Nec releuat, quod dictum mandatum 3 contineret clausulam *exceptæ legitimæ*, † & idcirco non facta illius liquidatione, & detractione possessio per dd. fratres de Nigris eius vigore capta non sit manutenibilis ex *Rot. decis. 92. penes Posth. de manut. & Dunoz. decis. 728.* quia istæ aliæque auctoritates in contrarium relatæ loquuntur de detractionibus non habentibus certitudinem, † quæ 4 sicut impediunt immissionem; ità etiam manutentionem, secus verò est in detra- 5 ctionibus legitimæ, & Trebellianicæ, † quæ cum sint certæ ratione quotæ, & loci, non 6 requirunt liquidationem, † sed immo censetur pro illis concessa pro indiuiso, prout in similibus consueuit *Rot. coram Burat. decis. 63. num. 8. Caual. decis. 573. numer. 2. decis. 6. post Merlin. de legit. & in Interamnen. fideicommissi 22. Junij 1671. §. hinc dicebant coram R. P. D. meo Rondinino*, & licet in dicta *decis. 92. penes Posth.* detractiones constituerent etiam in legitima, & Trebellianica, attamen aderant aliæ, vt *numer. 6.* quæ certitudinem excludebant.

Fideicommissum autem, & illius purificatio ad fauorem dd. fratrum rursus benè resultare videbantur ex dispositione testatoris, qui institutis filijs masculis, eisque ad inuicem substitutis, morientibus omnibus, vocauit filias fœminas, quas pariter ad inuicem substituit, & illis deficientibus Flaminiam vxorem, istique decedenti, Cippum domus ipsius testatoris, & demum deficientibus lineis masculina, & fœminina eiusdem Ecclesiæ Pacis; Et propterea defunctis Ignatio, & Io; Francisco filijs masculis, & Celidonia, ac Francisca filiabus testatoris absq; filijs, nec non etiam Angela, relicta Eusebia filia, ex qua nati sunt Octauius, & fratres de Nigris Actores, vtique ipsi tamquam 7 Pronepotes testatoris † sunt explicitè vocati, tam in prima substitutione Cippi, cuius appellatione veniunt omnes descendentes testatoris, etiam ex fœminis, quando, vt in præsenti, istæ in defectum masculorum fuerunt vocatæ *Corn. cons. 396. n. 101. & seqq. Paris. cons. 23. num. 64. lib. 1. & cons. 47. num. 50. & seqq. lib. 3.* & discusso articulo latè dixit *Rot. decis. 518. num. 1. in fine 6. 9. & 10. par 4. recentiorum. 1.* in quibus declarantur, & reiiciuntur contrarium tenentes, quam in alia substitu- 8 tione lineæ fœmininæ, † sub qua comprehenduntur non solum filiæ, sed Nepotes, Pronepotes, & alij descendentes ex eis, vt notant *DD. in l. cum ita §. in fideicommisso ff. de legat. 2. Surd. cons. 344. num. 14. Rot. decis. 28. numer. 4, & seqq. coram Arguel. Cels. decis. 181. numer. 18, & Caualer. decis. 241. num. 1.*

Non obstante, quod descendentes ex linea fœminina ibi potius fuerint in conditione positi, quam dispositiuè vocati, quia hoc etiam admisso concurrentibus pluribus con- 9 iecturis pro illorum vocatione, † idem est, ac si fuissent dispositiuè vocati, vt latè probat *vltima decisio huius causæ 20. Aprilis 1676. §. certum est coram eodem R. P. D. meo Calatain.*

In præsenti autem habemus vltra digressum ad plures substitutionum gradus, aliasque dispositiuam vocationē suadentes specialiter examinatas in mox allegata *decis. R. P. D. meo Calatain*, vehementissimam coniecturam, quod testator post lineam masculinam, & fœmininam substituit Eccle- 10 siam, † quæ cum recipere debeat ab vltimo de linea, perneceſſe supponit omnes ex illa descendentes fuisse antecedenter vocatos *Surd. d. cons. 344. num. 16. Peregr. cons. 54. numer. 6. & seqq. lib. 1. Rot. decis. 283. num. 5. par. 13. & decis. 326. num. 10 & 13. par. 14. rec.* aliique relati in *decis. huius causæ sub die 24. Januarij 1674. §. vnde. & in predicta 20. Aprilis 1676. §. quinta coram R. P. D. meo Calatain*, præsertim 11 cum agitur de descendentibus † testatoris, pro quorum vocatione sufficiunt leuiores coniecturæ *Alegred. cons. 46. num. 52. & seqq. lib. 1. Surd. cons. 434. num. 19. Dunoz. Jun. decis. 518. num. 13.* & latè discusso articulo firmatum fuit in *Bonon. fideicommissi de Gozzadinis 27. Aprilis 1674. confirmata 26. Aprilis 1675.*

1673. coram R. P. D. meo Celatain, & ſucceſſiuè 8. Iunij 1676. coram R. P. D. meo Rondinino, & in Ranennaten. fideicommiſſi 22. Martij 1675. §. præmiſſo coram me,

Nec mouit replicatum obiectum, quod huiuſmodi fideicommiſſum fuerit reuocatum in Codicillis, quia non fuit reuocatum ſimpliciter, ſed conditionaliter, quatenus ſcilicet filij teſtatoris deceſſiſſent ſine filijs,
12 quæ † conditio cum per obitum vnius ex filiabus teſtatoris cum filia, vt ſupra dictum eſt, euanuerit, reuocatio non habuit effectum, ſed fideicommiſſum remanſit in ſuo robore, præcipuè dum teſtator excepto, eo
13 caſu, † in reliquis teſtamentum confirmauit, vt benè obſeruatum fuit in ſupracitata decis. R. P. D. meo Celatain 24. Ianuarij 1674. §. nec ſubſiſtere.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Deciſio immediatè precedens ipſa etiam in hac cauſa emanauit, in qua vlterius ſunt alia bine deciſ. 535. & 690. par. 18. tom. 2.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Beneficiatus S. Mariæ Maioris.

Mercurij 16. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Deciſio, eruditione plena, ſuper computatione, & diuiſione dierum, Hebdomadarum, & menſium in materia collationis beneficiorum afferitur, in eo caſu, quo beneficium vacauerat hora ſecunda noctis Sabbati, illudque fuerat dupliciter collatum ab Eminen. Archipresbytero tamquam vacatum in ſua hebdomada, & à Canonico Turnario ſequentis hebdomadæ, vt pote ſibi ſpectare prætendentis, quod pro collatione Eminen. Archipresbyteri reſolutum eſt, quia computatio diei naturalis, non Eccleſiaſtici erat in illo ſeruanda, quæ incipit de vna media nocte ad aliam, de cuius itaque computatione plurima in eadem deciſione belliſſimè diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Collatio beneficij ſpectat ad collatorem, qui erat in hebdomada vacationis, non autem ad Canonicum Turnarium ſucceſſarum, cuius facultas nondum acceſſerat.*

2 *Hebdomada non completur niſi poſt adtentam mediam noctem vltimi illius diei, & num. ſeqq. et numer. 35.*

3 *In Beneficialibus attenditur dies naturalis, qua incipit à media nocte diei precedentis, & terminat in mediam noctem diei immediatè ſequentis, & num. 13.*

4 *Dies, ad effectum reſeruationis beneficiorum iuxta ſtilum Datariæ, & Cancellariæ, computatur de vna media nocte ad aliam.*

5 *Alternatiua inter Pontificem, & Epiſcopum incipit, & reſpectiuè deſinit à media nocte primi, & vltimi diei menſis vnicuique ſpectantis.*

6 *Collatio beneficij, quæ fit ratione menſis, non differt à collatione, quæ fit per hebdomadas, & vtraque iſdem regulis ſubiacet.*

7 *de Toto quoad totum idem ius dicitur, quod de parte quoad partem, & num. ſeq.*

8 *Tempore de toto benè arguitur ad illius partem.*

9 *Hebdomada Canonici Turnarij incipit à veſperis Sabbati.*

10 *Dies variè computata eſt ſecundum diuerſitatem Regionum, & de computatione plurimorum Populorum plura etiam explicantur.*

11 *Dies diuiditur in naturalem, artificialem, legalem, ſeu conuentionalem, vel emergentem, & Eccleſiaſticam, & qualis vnaquæque ſit.*

12 *Dies Eccleſiaſtica attenditur in indulgentijs, & in celebratione diuini officij,*

13 *Dies Eccleſiaſtica non attenditur in materia beneficiali, nec in alijs rebus, ſed ſola dies naturalis ſpectatur, & num. 3.*

14 *Diei pars dicitur totum tempus, quod durat vſque ad mediam noctem, itaut actus geſtus in aliqua hora noctis, habeatur pro facto in die precedenti.*

15 *Eccleſia vniuerſalis ſeruat, & computat diem naturalem de vna media nocte ad aliam.*

16 *Nuptiarum prohibitio Eccleſiaſtica incipit à prima media nocte temporis vetiti, & terminat in alia media nocte vltimi diei aſſignati.*

16 *Ieiunium ad effectum celebrandi miſſam, & ſumendi Sacroſanctam Euchariſtiam incipit à media nocte.*

18 *Carnium eſus, ab Eccleſia prohibitus, ſumit initium poſt mediam noctem diei præcedentis vigiliæ, vel alterius temporis vetiti,*

19 *Diſſio* ad inſtar *de ſui natura parificat, & adæquat parificatum in omnibus, & per omnia cum extremo, cui fit aſſimilatio, ſed vide nu. ſeqq.*

20 *Æquiparatio operatur æqualem determinationem in vtroque parificato.*

21 *Conſtitutio, vel alia diſpoſitio facta, vel emanata ad* inſtar alterius *quatenus in omnibus, vel ſolum in certis caſibus, cum illa parificata dici debeat.*

22 *ex Diuerſis non fit illatio, quamuis habeant clauſulam,* prout, *vel aliam* ad inſtar, *quæ parificationem inducere videantur.*

23 *Parificata numquam cenſentur ea, ſuper quibus particulariter, & diuerſimodè fuit prouiſum.*

24 *Seruitium Eccleſiæ in Canonico Turnario, vel alijs hebdomadarijs à quo tempore incipiat.*

Veſpere Sabbati quales Canonici pro temporum ✦ *diuerſitate inſeruiant in Baſilica Liberiana numer. 24.*

25 *Cæremoniarum magiſtro, & Sacriſtæ plena fides adhibetur.*

26 *Officiali plenè creditur in materia ad ſuum officium ſpectante.*

27 *Eccleſia Lateranenſis, Baſilica Conſtantiniana S. Ioannis nuncupatur, & caput Eccleſiarum inſcribitur.*

28 *Re-*

28 *Basilica Lateranensis fuit à fundamentis erecta à Nicolao Quarto ex Seraphica Franciscana familia.*

29 *Dominica est initium hebdomadæ, quæ à Latinis appellatur etiam septimana.*

30 *Dominicam inter vnam, & alteram continetur circulus septem dierum, qui repetito in se calculo ad invicem revoluuntur.*

31 *Dies Dominicus tamquam caput hebdomadæ antiquitus à Romanis sacratus erat SOLI Principi Planetarũ, vnde dies SOLIS appellabatur.*

32 *Dominicus dies, qui olim erat dies SOLIS, quare sic nuncupetur à Christianis, & n. seqq. vbi plura de eo.*

33 *Dominicus dies præcipue ita à Christianis nuncupatur in memoriam Resurrectionis Dominicæ, à qua vita initium, & mors interitum habuerunt, & num. seqq.*

34 *Dies Dominicus ab Ecclesia canitur prima dies, quo Trinitas Beata mundum condidit.*

35 *Collatio beneficij facienda in hebdomada, si incipere debet die dominico, non potest sumere initium ante mediam noctem Sabbati præcedentis, & sup. à num. 2. & seqq.*

36 *Chorus licet in vesperis Sabbati immutet tabellam inscriptam verbo* Chorus, *non ideo declarat ab illa hora incipere diem naturalem sequentis hebdomadæ.*

37 *Septimana, vel Hebdomada ad effectum collationis beneficiorum sumit initium à vesperis Sabbati præcedentis hebdomadæ, & vid. sup. à numer. 2. & seqq.*

38 *Collatio beneficiorum competens Canonico Turnario Liberianæ Basilicæ à qua die incipiat, & vid. supra à num. 2. & seqq. vbi etiam de Basilica Principis Apostolorum.*

39 *Consuetudinem ad inducendam etiam alicuius Ecclesiæ, requiritur probatio casus individualis.*

40 *Consuetudo inducta inter Canonicos, inter ipsos solum seruari debet, non autem ab alijs.*

41 *Emin. Archipresbyter Liberianæ Basilicæ habet ius conferendi beneficia independenter à Capitulo, & ideo ab illius consuetudine non ligatur, & numer. seq.*

42 *Superior non afficitur, neque adstringitur per decreta, conventiones, & consuetudinem suorum inferiorum.*

DECISIO XCVIII.

IN LIBERIANA Basilica Sanctæ Mariæ Maioris suppressit san. me. Pius Quartus nonnullas Capellanias, & speciali Cõstitutione erexit Beneficiatus, & Clericatus Beneficiatos, quorum Collationem spectare voluit pro duabus ex tribus partibus ad Archipresbyterum pro tempore, & pro alia ad Capitulum, itaut hoc pro vna, ille verò pro duabus hebdomadis beneficia præfata conferret; Quamobrem vacante nuper per obitum Petri Pauli Pacij defuncti die Sabbathi 11. Ianuarij 1676. hora secundæ noctis, vno ex Clericatibus, illum vti in vna ex suis hebdomadis vacatum, contulit Eminentissimus D. Iacobus Cardinalis Rospigliosius modernus Archipresbyter Francisco Maronio, qui vigore prouisionis possessionem adeptus fuit. E contra D. Canonicus Fauoritus, qui immediatè succedebat in Turno, prætendens in Vesperis Sabbathi hebdomadas Eminentissimi finitas, & respectiuè suam inchoatam de eodem prouidit Pompeium Mignuccium, qui in vim obtentæ Collationis instetit coram R.P.D. Altouito immitti in possessionem, sed cum fuerit iniunctum, quod in Causa procederetur de voto Rotæ, exquisiui à Dominis, an Mignuccio esset danda immissio, & negatiuè responderunt, quia hebdomada Eminentissimi Archipresbyteri de tempore obitus
1 Petri Pauli adhuc durabat, † & consequenter non poterat Canonicus in Turno successurus conferre cum ad ipsum non dum accessisset facultas conferendi ad *text. in cap. ex parte de concess. præben. Rebuff. in prax. benef. tit. de collat. §. si quis verò vers. secundo infertur fol.* 168. *Vivian. de iurepat. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 13.

Quod autem non expirasset hebdomada Eminentissimi liquet ex eo, quod vacatio contigit die Sabbathi hora secunda noctis,
2 propterea ad ipsum spectabat Collatio, † cũ non compleretur hebdomada, nisi adueniente media nocte, in beneficialibus enim attenditur dies naturalis, quæ incipit à me-
3 dia nocte dici præcedentis, † & spatio 24. horarum terminat in mediam noctem sequentem *iuxta text. in l. more Romano ff. de fer. & in cap. consuluit vers. licet etiam de offic. & potest. Ind. Deleg. Lauer. var. lugubrat. tit.* 1. *cap.* 6. *num.* 75. *Rota coram Pen. decis.* 607. *numer.* 11. *& decis.* 303. *num.* 1. *par.* 4. *diuers.* & ad effe-
4 ctum reseruationis sic computat Dataria, & Cancellaria, vt in *reg. de infirm. resign. testantur ad eandem regul. Sarnen. qu.* 38. *per tot. Rebuff. gloss.* 9. §. 1. *vers. incipit Paris. de resignat. lib.* 12. *qu.* 8. *num.* 34. *Castropal. operum moral. par.* 2. *tract.* 13. *disput.* 2. *punct.* 22. & præcisè de diuisione Collationis beneficiorũ per mensem inter Papam, & Episcopum gaudentem alternatiua. adeout si beneficiatus decedat in nocte vltimi diei mensis ordina-
5 rij, † si obitus acciderit ante mediam noctem, Beneficium dicatur vacare in mense Ordinarij, si verò post, censeatur vacasse in principio mensis sequentis reseruati Sedi Apostolicæ tradunt *Polidor. Rip. de noct. temp. cap.* 160. *num.* 5. *&* 6. *Antonell. de temp. legal. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 38. plenè *Gonzalez ad* 8. *reg. Cancell. gloss.* 11. *nu.* 9. *Garz. de benef. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 523. *Pasqualig. quæst. moral. Cent.* 4. *qu.* 393. *per tot. Barbos. de potest. Episcop. alleg.* 57. *nu.* 183. *Lotter. de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 40. *num.* 54. & obtinuisse à Rota in Perusina Parochialis coram Verospio affirmat *Gratios. Vbert. de citat. cap.* 10. *num.* 272. *to.* 2. *& in Abulen. portionis* 17. *Decembris* 1646. *coram Ghisilerio confirmata coram Card. Celso decis.* 19. *num.* 5.

Absque eo, quod constitui possit differentia inter Collationem distributam per mensem, & aliam per hebdomadam, itaut

ista

ista à vesperis, illa verò à media nocte initium sumat, cum nulla sit assignabilis diuersa ratio inter vnam, † & aliam; nam sicuti collatio, quæ fit ratione mensis, qui componitur de diebus, & hebdomadis regulatur à die naturali de media ad mediam noctem, sic quoque regulari debet Collatio per hebdomadam, quæ est pars mensis, cum idem ius sit de toto quoad totum, quod de parte quoad partem *l. quæ de tota ff. de rei vindicat.* & arguendo à toto ad partem temporis † per *text. in aut. quod si quis Cod. de præscript. ratiocinatur Everard. loc. à tot. ad part. numer. 5. in fin.*

Non obstat vnicum motiuum, quod hebdomada Canonici Turnarij † incipere debeat à Vesperis Sabbathi *iuxta text. in Can. quod die 75. dist. & in cap. 1. de fer. & in Clement. de Reliquiis, & vener. Sanct. glos. in c. Ministerium de offic. Archipresbyter. & in c fin. verb. assumptionis de sent. excom. in 6.* quia licet secundum varietatem Regionum variè quoque dies fuerit computata, † nam Athenienses illam computarunt à solis occasu, Babiloni ab ortu, Arabes à meridie, Hæbrei à vespere, vt in *Leuitic. cap. 23.* Nihilominus secundum *Ias. Castrens. & alios antiquiores in d. l. more Romano*, quos sequuti sunt *Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 3. num. 309. Caffan. ad consuetud. Burgund. de inst. §. 8. fol. mihi 312. Gratios. Vbert. vbi supra Antonell. d. cap. 3.* dies diuiditur in naturalem, † quæ incipit à media nocte vsque ad aliam mediam noctem, in artificialem, quæ sumit initium à mane ad vesperas, & legalem, seu emergentem, vel Conuentionalem, quæ incipit de momento ad momentum, & clauditur die sequenti eadem hora, qua currere incæpit, & demum diuiditur in Ecclesiasticam, quæ incipit à vesperis diei præcedentis, † & finitur in vesperis diei sequentis, & hæc dies Ecclesiastica attenditur dumtaxat in Indulgentijs, & in celebratione Diuini officij, in quibus terminis loquuntur *text. & glossæ allegatæ*, † non autem seruatur in materia beneficiali, nec in alijs rebus, vt declarat *Card. Farnesemat. in cod. Can. quod die num. 2.* ibi: *Cui legi standum est in pactis, contractibus, & in omnibus alijs Castrens. in d. l. more Romano numer. 2. & ibi Ias. sub num. 1. Scacc. vbi supra num. 307. Campanil. diuers. iur. Canon. rubr. 19. cap. 13. num. 94.* Et in individuo actus gesti die Sabbathi secunda hora noctis, † quod dicatur ex prædictis insecutum fuisse in ipsa die Sabbathi probat *Surd. cons. 558. num. 7. vers. secundo si dictum nocturnum, 8. 9. & 10.* & sequitur *Gratian. discept. 972. n. 8.* & comprobat obseruantia ipsiusmet Ecclesiæ vniuersalis, † quæ in pluribus seruat diem naturalem à media ad mediam noctẽ, vt testatur *R. P. D. Fagnan. in c. si constiterit num. 12. de accusat.* & præcipuè obseruat in Dominica prima Aduentus, † in feria quarta Cinerum propter prohibitionem celebrandi nuptias *Ricc. in prax. par. 4. resol. 568. numer. 1. Antonell. vbi supra num. 28.* ac etiam, vt quis dicatur ieiunus ad effectum celebrandi Missam, † & sumendi Eucharistiam *Fagnan. ibidem*, & seruat etiam quoad esum carnium prohibitum post mediam noctem diei præcedentis Vigilias, † ac feriæ quintæ præcedentis vsque ad mediam noctem Sabbathi immediatè sequentis *Can. de esu de consecrat. dist. 3. glos. in c. de fer. & in Can. 1. verbo pronunciandum de consecr. dist. 3. Scacc. vbi supra numer. 319.*

Nec ad sustinendam Collationem Canonici Turnarij potest fieri vis in verbis prædictæ Constitutionis Pij Quarti ibi: ad instar Archipresbyteri, & Capituli Basilicæ Sancti Petri, ex quibus inferebatur, quod sicuti in illa Vaticana Basilica hebdomada pro Collatione beneficiorum exorditur à vesperis Sabbathi, idem seruari debeat in hac Liberiana propter clausulam *ad instar*, quæ de sui natura parificat, & adæquat parificatum in omnibus, & per omnia cum extremo cui fit assimilatio *l. omnia priuilegia Cod. de Episc. & Cleric. Barbos. clausul. 5. nn. 4. Crescent. dec. 9. numer. 5. & 7.* & æquiparationem operari æqualem determinationem † in vtroque dixit *Rota in Valent. iuris fœcundi 8. Iunij 1648. coram Verospio.*

Nam obiectum dupliciter remouetur, primo ex lectura ipsiusmet Constitutionis habentis clausulam, † *ad instar*, non in parte, vbi Papa indulget Archipresbytero, & Capitulo Liberiano Collationem, sed alia penitus distincta, vbi per separatam orationem conceditur facultas condendi, reformandi, & promulgandi statuta pro bono regimine Cleri huius Basilicæ ad instar facultatis, qua fruitur Archipresbyter, & Capitulum Sancti Petri; Euidentius ex diuersitate dispositionis dictæ Constitutionis, quæ in *vers. quodque Collatio*, vbi incipit loqui de Collatione diuiditur in tres partes, in vna per orationem perfectam absque clausula ad instar, vel alia parificatiua statuitur, Collationem Beneficiatuum, & Clericatuum quoties vacare contigerit spectare pro duabus tertijs ad Archipresbyterum, & pro alia ad Capitulum, in secunda per aliam orationem diuersam decernitur, quod omnimoda iurisdictio, & superioritas in Beneficiatos, & Clericos, & illorum correctio, & visitatio pertineat ad Archipræsbyterum, & Capitulum cum clausula parificatiua *prout* Beneficiatorum, & Clericorum in Basilica Sancti Petri correctio spectat ad illius Archipresbyterum, & Capitulum, in postrema per aliam vndique perfectam orationem conceditur Archipresbytero, & Capitulo ad instar Archipresbyteri, & Capituli Sancti Petri amplissima facultas condendi, & reformandi quæcumque Statuta super præmissis, & circa diuisionem officiorum celebrationem, aliaque concernentia ipsos Beneficiatos, & Clericos, vt patet ex ipsa constitutione impressa, & accuratè per §§. *vt fieri consuevit in Bullario Romano diuisa* §. 7. 8. & 9. Vnde cum parificatio sit dumtaxat quoad iurisdictionem, & superioritatem per dictam

dictam clausulam *prout*, & quoad facultatem condendi Statuta per aliam clausulam *ad instar*, † vt supra non valet indè inferri ad rem diuersam, qualis est Collatio per *vulg. regul. text. in l. Papinianus ff. de minor.* quam ad propositum expendit Rota in Romana Beneficiatus Sancti Ioannis in Laterano 16. Iunij 1670. §. *fin. coram Reuerendissimo D. meo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Eoque magis, quia ex diuersitate modi, & temporis circa Collationem præscripti in dicta Constitutione Piana tribuente Archipresbytero Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris duas hebdomadas, redditur omnino inapplicabilis quoad Collationem, prætensa adæquatio, & parificatio cum Basilica Sancti Petri, in qua vna tantum hebdomada competit illi Archipresbytero, † nunquam enim parificata censetur ea, super quibus particulariter, & diuersimodè prouisum est ad *textum in c. si propter de rescript.* quem interminis clausulæ *ad instar* adducit *Horat. Mandos. de priuileg. ad instar glos. 8. numer. 5. & 6. int. tract. Magn. tom. 18. fol. mihi 133.*

Nec releuat, quod Collatio spectet ad Canonicum Turnarium in remunerationem, & correspectiuitatem seruitij, quia quidquid sit de hoc, constat in facto seruitium huius Basilicæ Sanctæ Mariæ Maioris non sumere initium à vesperis Sabbathi, † sed à Matutino diei Dominicæ immediatè sequentis; siquidem vespere Sabbathi in festis non communibus omnibus Canonicis recitantur solum ab illis Canonicis, qui in hebdomada labente inseruierunt, & hi solum punctantur, si Choro non inseruiant in dd. vesperis, prout similiter in festis, in quibus tanquam communibus tenentur interesse omnes Canonici, si prætatis vesperis Sabbathi non interueniant Canonici inseruientes in hebdomada labente ipsi duplici punctatura mulctantur, Canonici verò qui futuri sunt hebdomadarij in hebdomada sequēti vnam tantum punctaturam habent, quæ consistit in sola amissione communis, ea nimirum ratione quia, vt dictum est seruitium incipit à matutino diei Dominicæ immediatè sequentis, non autem à vesperis antecedentis, vt testantur Magistri † Cæremoniarum, & Sacrista huius Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Maioris in Summario Prouisi ab Eminentissimo † Archipresbytero *num. 2. & 3.* quibus plenè credendum est dum fidem faciunt de re ad suum officium spectan. *Rota decis. 334. num. 1. & 376. num. 5. & 11. coram Dunoz.* & seruant plures aliæ Collegiatæ Vrbis, & signanter Basilica Constantiniana Sancti Ioannis in Laterano, † quæ cunctarum mater, & Caput Ecclesiarum inscribitur in vestibulo eius antiquæ Porticus, quam à fundamentis erexit Nicolaus Quartus ex Seraphica Franciscana familia, † vt scribit in ipsius vita *Ciaccon. Histor. Pontific. tom. 2. col. 257.* iuxta nouissimam Romanam impressionem currentis anni, *Vgonius in hist. Station. Vrb. fol. mihi 39.*

Præterea ad demonstrandum, quod dies in hac Basilica ad effectum Collationis non incipiat à vesperis Sabbathi, multum confert, quod paulo post emanatam Constitutionem erectionis Beneficiatuum, & Clericatuum Archipresbyter, & Capitulum conuenerunt per publicum instrumentum, quod hebdomadæ Collationis deberent incipere currere prima Dominica † Ianuarij, & meritò quia Dominica est initium hebdomadæ, quæ à Latinis appellatur etiam septimana, ex quo est spatium septem dierum, qui repetito in se calculo inter vnam, † & aliam Dominicam reuoluuntur *l. omnes dies vbi glos. verb. repetito Cod. de fer.* & talis dies sicuti Caput hebdomadæ † antiquitus à Romanis sacratus erat soli Principi Planetarum vnde dies solis appellabatur *Antonell. vbi supra num. 21. & Scacc. nu. 315.* ità Christiani hanc diem vocant Dominicam est pluribus rationibus, quas refert *S. Leo Papa epist. 81. ad Dioscor. cap. 2. per tot.* & præcipuè in memoriam Resurrectionis Dominicæ à qua mundus, † & vita initium, & mors interitum habuerunt *Can. quod die 75. dist.* & hæc omnia optimè tradit *Laurent. Beieclineb. in Theatr. Vit. hum. tom. 2. lit. D. verb. dies vers. dies dicti fol. 118. & vers. septimana fol. 119. & versis. prærogatiua diei Dominicæ Tyrin. ad Sac. Scriptur. tom. 1. Cronic. Sac. cap. 3. de hebdomad. fol. 1. & cap. 48. concluf. 6. fol. 41.* & comprobat Pia Mater Ecclesia canens in Hymno Matutini huius diei Primo † die, quo Trinitas Beata mundum condidit, vel quo resurgens conditor nos morte vita liberat, quamobrem dum dies Dominica pro principio Collationum concorditer assignata fuit, vtique nequit intelligi de die Sabbathi, quæ completur media nocte, à qua subsequenter incipit dies Dominica, quæ fuit prima dies mundi, † vt præter relatos tradit *Cornel. à Lapid. ad Genes. cap. 1. vers. dies vnus*, & contrarijs respondet *Perier ad Genes. lib. 1. pag. 55. Io. Lucidus Samotheus Cronic. seu emendat. tempor cap. 2. per tot. præcipuè pag. 4. in principio vers. nam vespere*, & ex nostris ornat *Eugen. cons. 48. à numer. 27. lib. 1. Gratian. dicta discept. 972 per tot.*

Nil vrgente, quod in vesperis Sabbathi transferatur de vno ad alterum latus Chori Tabella inscripta *Chorus*, quia huiusmodi translatio respiciens celebrationem Diuinorum officiorum nō arguit principium hebdomadæ ad effectum Collationis, in qua seruatur dies natalis, vt probant authoritates, & rationes relatæ supra §. *quod autem.*

Denique non suffragatur, quod tam de generali consuetudine Ecclesiarum septimana, † in qua Canonici sunt in Turno ad conferendum incipiat à vesperis Sabbathi, vt notat *Piasec. in prax. Episc. par. 2. cap. 5. sect. 1. de Collat. benefic. num. 14. vers. quomodo fol. mihi 445. iuxtà impressionem Cracouien. 1643. Cassan. ad consuetud. Burgund. tit. de iust. §. 8. num. 17. vers. aduerte fol. mihi 312.* quam de particulari huius Basilicæ desumpta ex decretis

cretis capitularibus † de anno 1601. & 1672. in quibus ſtatuitur hebdomadam ad effectum conferendi inchoari à veſperis Sabbathi, quibus etiam acceſſit ſententia R. P. D. Muti; quia in ordine ad conſuetudinem generalem Plateccus loquitur de Baſilica Principis Apoſtolorum, inter cuius Archipresbyterum, & Capitulum ſuper hoc adeſt ſpecialis conuentio, & Caſſaneus meminit Eccleſiæ Hedunen. vbi dicit vigere particulare Statutum. Quo verò ad conſuetudinem particularem huius Liberianæ Baſilicæ, † vltra quod non affertur caſus in iniuiduo, prout omnino requiritur ad conſuetudinem inducendam, vt benè ad rem *Rot. deciſ. 56. num. 7. & 8. coram Mantic. & deciſ. 616. num. 4. coram Dunozett.* Decreta Capituli, & ſententia R. P. D. Muti introduxerunt dumtaxat † conſuetudinem inter ipſos Canonicos, præſertim cum emanauerint occaſione vacationis quarundam Capellaniarum, quæ priuatiuè conferuntur à Capitulo, diuiſo tamen exercitio iuris conferendi inter Canonicos per Turnum, † vnde nullum præiudicium illatum fuit Eminentiſſimo Archipresbytero, qui non ſolum independenter à Capitulo habet ius † propriũ, & ſuas hebdomadas collationis diſtinctas ab hebdomada, & iure Capituli, verum etiam tanquam ſuperior non potuit per huiuſmodi decreta ligari ad *text. in Can. cum inferior de maiorit. & obedient.* & plura ad rem congerunt *Anton. Regue. de voc. Canon. & capit. quæſt. 2. per tot. & Barboſ. de Canon. & dignitat. cap. 6. per tot.*

Et ità poſt ſecundam Cauſæ propoſitionem reſponſum eſt vtraque &c.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali,

Conchen. Præeminentiarum,

Mercurij 16. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Præcedentia 'denegari' prætendebatur Canonico coadiuto, quamuis illa proprio Canonico deberetur, eam tamen etiam ipſi competere fuit deciſum, quia Coadiutor in omnibus, & per omnia perſonam veri Canonici repræſentat, eique omnes Canonici inſeruire tenentur, prout etiam ipſi Coadiuto miniſtrare tenebantur.

SVMMARIVM.

1 *Coadiutor Canonicus in abſentia Coadiuti præcedere debet ſicuti præcedunt veri Canonici.*
2 *Canonicus coadiutor cum futura ſucceſſione dicitur Canonicus fictus.*
3 *Coadiutor Canonicus habet verum honorem, etiam inter veros Canonicos.*
4 *Canonici tenẽtur inſeruire, & miniſtrare Canonico coadiuto, ſicuti inſeruire, & miniſtrare tenentur vero Canonico.*
5 *Coadiutori in multis tribuuntur effectus veri beneficij.*
6 *Canonicus coadiutor vix cedit ſub coadiuto, aliiſque Canonicis paribus in gradu coadiuti, intellige vt num. ſeqq.*
8 *Obſeruantia eſt optima interpres omnium, & quarumcumque diſpoſitionum.*
9 *Obſeruantia ſemper attendenda eſt, etiam ſi iuri repugnet, & n. ſeqq.*
10 *Præcedentia in materia totum facit conſuetudo, quæ pro iure habetur, & num. anteced. & ſeq.*
11 *Minus dignus præfertur digniori ſtante conſuetudine.*
12 *Conſuetudo in materia precedentiæ inducitur ſpatio decem annorum, & ſemper attenditur, etiam ſi iuri repugnet.*

DECISIO XCIX.

IN concordia ſexagenaria ab anno 1617. inter Epiſcopum, & Capitulum, Canonicoſque Cathedralis Eccleſiæ ex vna, & ex altera Abbatem, ſiue Curatum maiorem, alioſque Beneficiatos Eccleſiarum Parochialium partibus, conuentum fuit, quod Dignitates, & Canonici obtinentes Beneficia in qualibet ex dictis Parochialibus Eccleſijs Ciuitatis Conchen. ſedere debeant, & ſedeant cum prælatione maioris minori in Capitulo, Conſilijs, & alijs functionibus, nulla habita ratione temporis receptionis, ſeu antiquitatis; Tamen Abbas maior, & Capitulares Eccleſiæ Parochialis Sancti Dominici tenuerunt dare locum Bonauenturæ Coadiutori Canonicatus, & Præbendæ Eccleſiæ Cathedralis, necnon Beneficiato in ipſa Parochiali Eccleſia Sancti Dominici, quia Canonici Coadiutores in Concordia non comprehendantur, & Cauſa deducta ad Rotam, propoſitum eſt hodie dubium, An præcedentia competat Coadiutoribus, & competere reſponſum eſt.

Et planè vti Canonicum Coadiutorem extra Eccleſiam Cathedralem in abſentia

1 Coadiuti † ex forma Coadiutoriæ præcedere, ſicut præcedunt veri Canonici declarauit Sacra Congregatio Rituum, ex Aldano refert *Barboſ. Apoſt. deciſ. Collect. 175. num 9. & de Canon. & Dignit. cap. 29. num. 50. & ad Concil. Trident. cap. 7. de reform. ſeſſ. vlt. num. 40. & Iuris Eccleſ. vniuerſ. cap. 10. num 91. lib. 3.*

Et licèt apud eundem *Barboſ.* Canonicus
2 Coadiutor cum futura † ſucceſſione dicatur Canonicus fictus, *de Canon. & Dignit. dicto cap. 29. num. 6. & ad Concil. Trid. d. cap. 7. nn. 10. & Iur. Eccleſ. vniuerſ. d. cap. 10. num. 52.* & ex
3 ipſa † Sacra Congregatione *Rota deciſ. 456. num. 8. par. 1. recent.* adhuc habet verum honorem, etiam inter veros Canonicos, & ex eadem Sac. Congregatione Rituũ Coadiu-
4 tori tenentur Canonici inſeruire, † & miniſtrare, prout tenentur inſeruire proprio Canonico Coadiuto in omnibus functioni-

bus

25 *Filiationis quasi possessio quatenus suffragetur filio, & sup. n. anteced. & seqq.*

26 *Filiationis agnitio, & approbatio eatenus praiudicat agnoscenti, & habenti causam ab eo, si sit clara, & coniecturis fulcita, secus si contrarijs coniecturis elidatur.*

27 *Agnitio, & approbatio facta de aliquo tanquam filio, vbi adsunt coniectura contraria, dicitur procedere ab erronea credulitate, & ideo agnoscenti non praiudicat.*

28 *Filiatio respectu patris excluditur, si quis in libro baptismatis exprimitur natus ex patre incerto.*

29 *Filius adulterinus in libro baptismatis cautè adnotandus est, & adnotari solet, ab praiudicium, quod inde resultaret parentibus.*

30 *Baptismatis liber, In quo filius describitur ex incerto patre, licet plenè non probet, facit tamen adminiculum.*

31 *Filiatio excluditur si pater in suo testamento, nec etiam ratione alimentorum, vt de iure tenetur, aliquid suo pratenso filio reliquerit.*

32 *Patris declaratio emissa in vltimo vitæ spiritu, quod filius non erat suus, plurimum confert ad excludendam illius filiationem.*

33 *Mortis in articulo nemo præsumitur mentiri.*

34 *Actor si expectauit instituere iudicium post mortem omnium informaturum, malum ius fouere præsumitur.*

35 *Alimentorum titulus cessat, vel redditur æquiocus, si de ijs, quæ pro dd. alimentis recipiebantur, aut exigebantur, reddebatur ratio, & sup. n. 16.*

36 *Filiatio excluditur, si quis semper se denominauit filium alterius.*

37 *Contrahentes tam de iure communi, quam ex Reformatione* Pauli V. *non solum nomen proprium, sed etiam patris tenentur exprimere.*

38 *Nominatio de se facta in instrumento publico, præsumitur dispositiuè, & serio facta, non autem perfunctoriè, & ideo impugnari non potest.*

39 *Confessionem propriam, maximè in instrumento emissam, quis amplius denegare non valet.*

DECISIO C.

DECRETIS à R. P. D. Altouito per modum prouisionis in causam alimentorum scutis sex quolibet mense ad fauorem Cæsaris prætendentis se filium naturalem Thomæ senioris de Baccellis, appellauit Thomas iunior, & commissa mihi causa per Signaturam Iustitiæ cū clausula *sine præiudicio* quoad mensrua scuta quatuor, quamobrē ad effectum terminandi litem in petitorio, proposui dubium super negocio principali filiationis, de qua non constare dixerunt Domini, quia licèt non dubitauerint filiationem respectu patris præcisè, & directè
1 esse ferè impossibilem, † & propterea coniecturis, & præsumptionibus iustificari, ex plenè relatis per *Rot. decis. 125. & 146. par. 15. rec.* nihilominus hæ præsumptiones, & coniecturæ in iudicijs decisorijs, vbi in petitorio agitur de magno, & perpetuo præiudicio, quale dicitur illud, quod mediante condemnatione ad perpetuò alendum infertur
5 asserto patri, vel eius hæreditati, debent esse esse fortes, & necessariò concludentes id,
2 quod deducitur in probatione, † quidquid sit, quando alimenta in alijs iudicijs prætenduntur per modum prouisionis, & incidentèr, vt distinguit *Rota coram Celso dec. 334. numer. 9. & in Farfen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Card. Corrado, impress. apud Zacch. quæst. medicoleg. decis. 90. & in Romana alimentorum 26. Iunij superioris anni coram me,* & prius *in Romana pratensa filiationis 16. Februarij 1671. §. quidquid coram R. P. D. meo Vicecomite,* confirmata *27. Iunij 1671. coram Reuerendissimo D. meo Matthæo Archiepiscopo Damasceno*, & in punctо alimentorum *Dunozett. iun. decis. 977. num. 2.*

Huius generis probationis Cæsar non adducit, nam consuetudo inhonesta Thomæ cum Iulia eius asserta matre non probat, quia testes pro eo examinati, vltrà exceptiones, quas patiuntur in dictis, & in personis talem consuetudinem, & accessum non concludunt, & licèt quædam Iulia de Monte Politiano dicat vidisse Thomam accedentem ad domum Amatię de mane, de sero, in meridie, & quacumque hora, ac etiam vidisse eum alloquentem cum illa ad ostium, vltra quod supponit inuerisimilia,
3 vnde fide minuitur, † cùm verisimile non sit, quod vir negocij incumbens, & mercaturæ addictus, & probæ famæ, existimationem propriam contemnere voluerit, accedendo, absque vlla temporis distinctione, ad domum vilis mulieris habitantis tuguriolum ad planam terram, & cum ea loqui in porta, omnibus videntibus, perindè ac si fuisset inuerecundus, & vilissimus pedisequus. Dictum huius testis destruitur ex depositione alterius, nempè secundi in eadem vicinia contemporanee habitantis, qui affirmat nunquā vidisse, nec audiuisse, quod Thomas hanc consuetudinem, & domum
4 frequentaret: † hæc enim contrarietas, & discordantia fidem aufert, *Rota coram Cardin. Celso decis. 351. num. 4. & decis. 386. num. 5. & in præcit. Romana pratensa filialionis §. vltra quod vers. Ex ista contrarietate coram Reuerendissimo Matthæo, & in Eugubina successionis 16. Nouembris 1665. §. Præterea coram Eminentissimo Cerro.*

Quinimo, etsi probaretur accessus Thomæ, & carnale commercium cum Iulia, nihil suffragaretur, cum illa non esset à Thoma domi retenta in schemmate concubinatus, itaut nemo cum ipsa misceri posset, sed vt ipsi testes affirmant, ipsa erat sui iuris, & manebat in propria domuncula cum eius matre, & quod peius est, hæc alios ad filiam introducebat, & signanter quendam Sebastianum famulum Thomæ, cum quo famulo Iulia palàm, & publicè conuersabatur, & etiam quendam Cauponem nuncupatum Imbroglia, qui cibos deferebat, & pro ipsius filio Cæsarem fuisse reputatum, dicunt testes, qui metu excommunicationis retulerunt ad illius instantiam. † Ideò
5 cum filius tali casu affirmare nequeat quis

ex istis eum genuerit, excluditur certitudo Patris, & non potest potius vni, quàm alteri se attribuere, sed remanet vulgò quæsitus, *l. vulgo concepti, vbi gloss. de stat. hom. §. Aduersus, instit. de nupt. Alber. in diuers. iur. verb. incertus, Bald. cons. 129. nu. 3. vol. 2. & cons. 206. num. 6.* decens talitèr natos ex ventre incu-
6 stodito cum latitudine peccandi, † non posse ostendere certum patrem, sed tamquã ignotos, & degeneres haberi pro spuriis, ac vulgo quæsitis, *Rot. dec. s. 259. num. 8. par. 1. recent. Paleott. de not. & spur. cap. 26. sub num. 5. Rota decis. 47. in secunda num. 1. par. 13. rec.* proindè
7 probatio ex parte Cæsaris † remanet æquiuoca, vt inquit *Rota decis. 167. sub numer. 16. vers. quidem par. 8. rec. & decis. 334. num. 4. coram Card. Cels. & decis. 388. num. 3. & seqq. par. 13. recent.*

Nec obstant coniecturæ; Sunt enim om-
8 nes imperfectæ, † inconiungibiles, & conquassantur à contrarijs, vt notat *Rot. decis. 336. num. 14. coram Carillo*; nam ea, quæ desumebatur ex depositione alterius mulieris quinti testis dicentis audiuisse à Lucretia Sorore Thomæ, Iulia concepisse ex Thoma, proindè ipsam illam benè tractare-nè frater cum alijs mulieribus rem haben do, inficeretur lue venerea. Ista enim testis, vltra quod est vnica, & de illo tempore vix
9 accesserat infantiam, † & proindè non est verisimile, quod Lucretia haberet cum hac puella hos sermones impudicos, ac prorsùs alienos à lingua, & auribus castæ Matronæ, pietate, ac religione conspicuæ, vt ipsamet testis affirmat, dum deponit illam fuisse, vna Santarella, & semper illam inuenisse gestantem Coronam præ manibus, ipsamque in Ecclesia S. Ioannis Florentinorum Doctrinam Christianam publicè edocere, & ab ea sæpiùs fuisse ductam ad Templum Principis Apostolorum: ex hac enim qualitate Lucretiæ argui non potest, ipsam fuisse loquutam de rebus, de quibus nec forsan à publicis meretricibus disseritur, prout non iuuat depositio alterius mulieris fundata in confessione Thomæ, quod ipse Iuliam defloraſſet, quia omisso quod est prorsus inuerisimile Thomam tale quid voluisse confidere huic vili Ancillæ sibi ignotæ, quæ in domo Iuliæ tunc solum morabatur, donec occasionem famulandi inue-
10 niret, nihil probat tamquam † testis vnicus, vt in puncto *Rota d. decis. 136. num. 11. coram Carillo*, eodem modo repellitur ille testis Coquus, qui affirmat, quod quando Cæsar erat Infans Thomas per mille vices ei dixerit, quod puerulo blandiretur, & ictaculum daret, quia erat suus filius. Vir enim prudens, vt erat Thomas, non est credibile, quod propriam turpitudinem cum
11 muliercula, † & Coquo detegere voluerit, propterea istis testibus vti inuerisimilia de-
12 ponentibus † credi non debet, *cap. quia verisimile de præsumpt. l. ob carmen ff. de testib.* cum aliis cumulatis per *Rot. decis. 67. nu. 7. par. 10. rec. & in Romana præstationum 1. Februarij proxime præteriti coram me*; imo dum adeò præcisè recordantur, & deponunt de re antiqua vltra quadraginta annos, & ad se non spe-
13 ctante, † redduntur suspecti, cum etiam pro-
14 pri negotii † per lapsum decennii præsumatur obliuio, vt præcisè ad repellendum hoc genus testium dixerunt *Laurent. decis. Auenionen. 91. num. 6. & 7. Farinac. cons. crim. 110. num. 2. lib. 2.* egregiè *Rota*, vbi agebatur de solo lapsu decem mensium in *d. decis. 67. n. 7. par. 10. rec. & in Romana societatis Lotti 23. Martij 1672. §. si vero coram me.*

Altera coniectura desumpta ex subministratione alimentorum tota reducitur ad quotidianam largitionem cuiusdam vini, & panis, ac solutionis pensionis domus scutum vnum singulo mense non excedentis, quæ omnia cũ Thomas potuerit subministrare titulo eleemosynæ, cum esset vir pius, & eleemosynas facere solitus, vt idem Testes affirmant, eo magis quia Vxor Cæsaris
15 in domo illius à teneris annis † inseruiebat, perinde ex talibus actibus pietatem potiùs redolentibus, quam obligationem, non in-
16 fertur sufficiens coniectura pro † filiatione, cum sint æquiuoci, & referibiles ad alium titulum, *Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 12. num. 9. Gratian. discept. 462. nu. 24. & 25. Spad. cons. 251. num. 14. lib. 2. Rota in eadem causa decis. 289. nu. 5. par. 1. rec. & decis. 334. num. 6. coram Card. Celso*, potissimum, quia alimenta præstari solita naturalibus liberis non consistunt in solo
17 pane, & vino, & habitatione, † sed etiam in omnibus alijs ad sustentationem vitæ ne-
18 cessarijs, † quæ veniunt sub nomine alimentorum, & enumerat *text. in l. 43. in verb. victus ff. de verb. signif. Rota in Romana alimentorum 15. Martij 1658. §. non obstat coram Reuerendiss. Beuilaqua, & in Romana Salarij 19. Iunij superioris anni coram me §. non obstat.*

Similiter validum argumentum filiationis deduci non potest ex publica voce, & fama, de qua conantur deponere testes Cæsaris, quia illam non iustificant, cum suis re-
19 quisitis, † non enim sufficit, quod dicant, hanc esse communem opinionem, & famã in aliquo loco, sed opus est, quod exprimant personas, à quibus audiuerunt, etiamsi interrogati non fuerint, ad hoc, vt cognosci possit, an talis opinio ducat originem à fide dignis, vel ab interesse habentibus, & suspectis, quodque ante motam litem talis
20 per ora volauerit, † non autem postea, sicuti præsumitur, aliàs fama non dicitur probata, *Mascard. de probat. concl. 791. nu. 18. Rota coram Baldo decis. 335. num. 4. & cor. Zarate decis. 3. num. 19. & coram Buch. decis. 633. num. 8. §. nil relenante coram Eminentiss. Cerro, & in Bononien. fideicommissi de Cæsareis 27. Nouembris prox. prat. §. tanto magis cor. R. P. D. meo Bourlemont.*

Eodem modo nihil refert, quod Thomas Cæsarem puerulum filium pluries appella-
21 uerit, quia filiatio prouenit † à natura, proinde nominatio illam producere non valet, sed talis nominatio incidenter emissa

præ-

præsumitur facta blandiendi gratia, vt fieri
22 solet, † cum sæpè filij vocabulo vocentur illi, qui diliguntur, propterea ex ea non arguitur filiatio, potissimum, quando nominatus est in actu, qui conuenire potest etiam extraneo, *gloss. in cap. per tuas de probat. Mascard. vbi supra num.27.37.43.& 47. Rota d. decis.136.nu.8.& seqq.coram Carillo, & dec.351. num.7.& 8.coram Remboldo*, ad hoc enim, vt quis ex nominatione dicatur approbatus,&
23 agnitus in filium, † tali nominationi debet adiungi actus proportionatus, & filio quasi debitus, qualis esset institutio in testamento, vel donatio, *Rota coram Pœnia decis.630.nu.4. & decis.112.num.12.par.8.rec. & decis.7. num.1. & decis.251.num.10.coram Bich.dec.598.num.5. coram Remboldo*.

Et quamuis DD. relati per *Sperell.dec.174.* ac etiam Rota pluries dixerit, rigorosas probationes filiationis requiri, quando filius agit contra tertium non habentem causam
24 ab asserto patre, † secus quando iudicium dirigit contra illum, vel hæredes illius, qui
25 eum nominauit, & agnouit † in filium, quo casu per talem nominationem, & agnitionem filius respectu agnoscentis, eiusque hæredum dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, ex deductis per *Gratian. discept.655. Rota decis.458.coram Merlin.* & alibi: nihilominus DD. & Rota intelliguntur, quando agnitio in filium est clara, & sulci-
ta coniecturis, nec offuscatur contrarijs præ-
26 sumptionibus, † secus autem, vbi contra agnitionem adsunt præsumptiones validiores in iure approbatæ, quia tunc non sufficit agnitio, & quasi possessio filiationis, sed exigitur probatio magis certa, & cõcludens, vt conciliando opiniones distinguit *Rota in Romana pretensæ filiationis 20. Februar. 1660. §. nec obstat quod agnitio cõram bo. me. Priolo*, & ad effectum denegandi aliments responsum fuit *coram Dunoz.iun.d.decis.977. num.2.* potissimum quando mater etiam alijs patuit, quia tunc agnitio dicitur procedere ab er-
27 ronea credulitate, † quæ veritati non præiudicat, *Rot.decis.312.num.25. & 382.num.3.& duobus seqq.par. 13. rec.* & in allegata *Romana pretensæ filiationis cor. Priolo §. fortius*.

In proposito contra filiationem concurrunt coniecturæ magis vrgentes; nam in libro Baptismatis Cæsar legitur descriptus
28 natus ex patre incerto; † si enim fuisset filius Thomæ, vtique sub eius nomine fuisset adnotatus, vt ponderat *Dunoz.d.dec.677.n.4.*
29 præsertim cum non esset filius † adulterinus, quo casu cautè proceditur in adnotatione filij, nè parentes in existimatione lædantur, *Rot.dec.226.num.13.coram Celso*, quæ partita descripta cum ista qualitate incerti patris, quamuis non faciat plenam probatio-
30 nem, † facit tamen præsumptionem, quod filius sit ex incerto patre, sicuti in ea descriptus reperitur, *Rot.in puncto decis. 317. num. 8. par.9.rec.*

Præterea excluditur filiatio, ex quo Thoma condidit testamentum, & nihil Cæsari reliquit, prout semper fieri solet à patre erga filios bastardos saltem ratione alimento-
31 rum, quæ de consuetudine illis † dare debet. Vnde ex hac omissione ducitur argumentum, quod Cæsar non esset suus filius, *Rot. coram Carill.d.dec.136.num.22.* eo magis, quia hac de causa, auditis iactationibus Cæsaris Vincẽtius filius legitimus, & naturalis Thomæ, eidem ægrotanti, & iamiam morituro, insinuauit, quod si sentiebat se in conscientia grauatum circa filiationem Cæsaris, illi aliquid relinqueret, & Thomas respondit, nihil habere agere cum d. Cæsare, vt deponit testis Sacerdos, qui fuit præsens, & reuelauit meta excommunicationis ad instan-
32 tiam Cęsaris publicatæ; † Ista enim declaratio emissa in vltima vitæ periodo, præsumitur vera, cum in eo momento, à quo pendet æternitas, & imminet supremum
33 Dei iudicium † quis non censeatur mentiri, vt omissis generalibus respondit in terminis *Rot.dec.351.n.10.coram Remboldo*.

Desumitur etiam non leue argumentum, quod Cæsar non sit filius, ex longæua taciturnitate, nam viuente Thoma, & postea Vincentio, litem non est ausus excitare, sed solum post obitum eorum, qui erant informati, litem introduxit contra Thomam iuniorem pupillum de hac re penitus igna-
34 rum; † quando autem ad agnoscendum expectatur mors informatorum, ex hac tarditate insurgit suspicio calumniæ, quia si re vera actor bonum ius fouisset, non tamdiu distulisset actionem proponere, vt aduertit *Rota in supra citata dec.136.nu 16. coram Carillo*, vel suffragante excusatione, quod tacuerit, quia à Thoma, & deindè à Vincentio alimenta consequebatur ex assignatione quarundam pensionum domorum, & habitatione in vna ex illis, quia habitatio, & aliquid aliud, quod Thomas, & successiuè Vincentius tradiderunt, vel fuit titulo eleemosynę, vel mercedis exactionis, & patet, quia pecunias exactas non imbursabat, sed eas ad Bancum deferebat reddens rationem
35 de illis, † vnde cessat, seu saltem remanet æquiuocus titulus alimentorum, vt probant auctoritates supra relatæ §. *Altera coniectura*.

Postremò insurgit contra Cęsarem alia vehemens coniectura, & præsumptio deducta, ex quo viuente Thoma, & Vincentio nunquam se denominauit filium Thomę
36 de domo Baccelli, † imò positiuè se appellare fecit filium Alexandri Galli, & talem se confessus fuit, & fecit describere in plu-
ribus instrumentis, in quibus cùm contrahentes tam ad formam *Constitutionis Pauli Quinti super reformatione Tribunalium tit. de*
37 *Notarijs §. Notarij non audeant*, quàm iuris communis, debeant expressione etiam nomen patris, proindè cum talis expressio nominis fieri deberet ex præcepto Pontificię
38 Constitutionis, & iuris communis, † præsumitur dispositiuè, & serió, non autem perfunctoriè, & per accidens emissa, &
39 proindè hanc propriam confessionem † Cę-

sar hodie impugnare non valet, vt ad rem considerat *Rota decis. 176. sub num. 3. & 4. parte 1. rec.*

Et ita non constare de filiatione decisum est, vtraque parte informante.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Fauentina prętensorum attentatorum.

Lunæ 21. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Quęstio duplex proponebatur de attentatis à Tutore commissis super continuatione possessionis bonorum pupilli, & super eo, quod lite pendente ipse tertium quærelaverit, sed neutra pro attentatis deciditur, quia mortuo pupillo, illi competebat retentio ob interesse quod habet super redditione rationis; eo magis quia ipsi pupillo substitutus erat, & ideo iure fideicōmissi cōtinuare bene potuit; Altera minus, quia etiam lite pendente ipse tertium quęrelare valuit, de vi ostio illata, quamuis tamen ille non habuerit causam à collitigante, vel ipse tutor eius iuribus vius sit.

SVMMARIVM.

1 *Possidere aliud est, aliud esse in possessione.*
2 *Tutor & curator tam durante tutela, quàm postea, ex finita habet detentationem, & custodiam rerum administratarum.*
Ampliat quia eam continuare debet donec suæ administrationis rationem reddat ibidem, & numer. seqq.
3 *Tutor licet non possideat bona pupilli, ea tamen detinet, & ratione d. detentationis competunt illi manutentio, & alia remedia possessoria.*
4 *Tutor, seu curator, finita tutela, seu cura, tenetur de periculo, & damno bonorum pupilli, donec rationem reddat.*
5 *Tutori, & curatori competit retentio bonorum pupilli ob interesse, quod habet super redditione rationis, & si spoliatur, ei conceditur restitutio, & num. 11.*
6 *Tutela finita vel cura, non censetur finitum interesse tutorum propter reliquias.*
7 *Possessio bonorum pupilli, eo defuncto, non dicitur vacua, donec tutor rationem non reddat.*
8 *Tutor vocatus ad fideicommissum post mortem pupilli, eo defuncto, potest mutare causã possessionis, & possidere nomine fideicommissi etiam absque alia animi declaratione.*
Ampliat, & fortius declaratione sequuta ibidem.
9 *Continuans suam possessionem non attentat.*
10 *Attentata non sunt, quæ vel exercentur ratione muneris, vel ratione iuris, quod quis habet.*
11 *Retentio, seu reintegratio tutori debita in bonis pupilli ob interesse quod habet, ob redditionem rationis, competit etiamsi illa ab eo non petatur.*
12 *Interesse non minus competit tutori in bonis pupilli ob redditionem rationis, quam ipsi pupillo: cum eorum alter possit remanere creditor, vel debitor.*
13 *Clausula* cum facultate manutenendi quem de iure, *executionem iam factam non revocat.*
14 *Attentata non sunt gesta ab existente in possessione, & ideo revocare non debent.*
15 *Carceratio non probatur ex simplici fide.*
16 *Tertius, etiam lite pendente, potest querelari de vi ostio illata, & de fractura illius.*
17 *Tertius sicuti non attentat, ita nec ipse, si aliquid innovavit, obijci potest de attentatis ratione personæ collitigantis.*

DECISIO CI.

ANTONIVS à Pane facto sibi hærede in testamento Carolo filio, substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissũ Claudium à Pane Nepotem, & agnoscens Carolum filium parum habilem ad sua tractanda, & administranda negocia, eundem Claudium ipsi constituit Curatorem, & testamenti Executorem, itaut nihil Carolus agere posset, vel minimum, & ne per scripturam siue publicam, siue priuatam sine eiusdem Curatoris auctoritate, & in administrationis quasi possessione Claudius obtinuit se manuteneri ab A.C.

Donauit Carolus Franciscæ de Marchettis Vxori suæ prædia nonnulla, & præcipuè Prædium nuncupatum, la Pideura, cuius possessionem etiam assecuta fuit. Verùm Claudius vita functo Carolo sine filijs, vigore fideicommissi mutando causam possessionis, declarauit se possidere titulo fideicommissi, & mandatum de manutenendo obtinuit ab A. C. contra Franciscam, qua appellante, Signatura Causam mihi commisit, adiecta clausula *cum facultate manutenendi quem de iure*.

Interim cum Augustinus Mazzettus Colonus in fundo prędicto stantias nonnullas clausas aperuisset. Claudius criminaliter agens, ipsum quærelauit, & carcerari fecit, vndè Fr̃anciſca prætendens contra Claudium actus istos attentatos, tamquam turbatiuos suæ possessionis vigore dicti rescripti Signaturæ instetit dari dubium, An constet de attentatis, & articulo à me proposito, DD. negatiuè responderunt.

Negari siquidem non potest, quin Claudius possideret, aut ad summum in possessione esset † tamquam Administrator, & Curator, cùm re vera aliud sit possidere, & esse in possessione: vt inquit *Vlp. in l. si quis ante §. Idem Pomponius*, & ibi notat *Cuiac. ff. de acq. vel amitt. poss. l. 6. §. is qui rogauit ff. de precar. l. Officium in fin. ff. de rei vindic.* ne dum viuente Carolo, sed & eo vita fuṅcto. † Tutor siquidem, seù Curator non solum durante sed & finita tutela, vel cura per mortem pupilli, vel adulti, habet detentationem, vel custodiam rerum administratarum, & in eadem continuat, donec administrationis suæ rationem reddiderit, cuius detentatio-

nis,

nis, seù custodiæ virtute vtcumque verè hõ
3 possideat, sed potiùs sit in possessione, iuxtà supra tactam distinctionem, competunt tamen ei remedia possessoria officio Iudicis impertienda, ex traditis per *Castr. ad l. Sancimus nemini C. de Sac. Sanct. Eccles. Menoch. de retinen. poss. remed. vlt. quæst. 1. num. 15. Conar. pract. quæst. 17. num. 5.* Nec mirum cum in eo
4 vigeat proprium, † & particulare interesse, ex quo finita tutela, seù cura tenetur de periculo, & damno, quousque minori, aut eius hæreditati, cui fuerat Curator datus, rationem reddiderit, *Gail. lib. 2. obsern. 96. num. 3. Gutierez de tutel. & cur. par. 3. cap. 39.* ideoque
5 & ei competit retentio pro† suo interesse, immo & restitutio si spoliaretur, *Castr. ad d. l. Sancimus nemini num. 3. C. de Sac. Sanct. Eccles.* vndè ad rem appositè *Seraph. decis. 82. num. 4.*
6 & 5. quod finita tutela † non censeatur finitum interesse Tutoris propter reliquias, *l. si tutor post pubertatem ff. de tutel. & ration. distrab l. tutor post pubertatem, C. arbitrium tutelæ,*
8 & consequenter nec possessio † potest dici vacua, *l. 2. §. vacuam ff. de act. empt.* vt in eius præiudicio potuerit ab alio occupari.

Accedit, quod cum Claudius ob mortem Caroli fuerit ad fideicommissum vocatus, iam potuit superueniente nouo titulo, mu-
3 tare causam suæ possessionis, † immo & mutauit, itaut qui detinet custodiæ causa, & tanquam Curator cæperit possidere tamquam fideicommissarius nomine proprio, etiam sine alia declaratione. *l. cum. nemo C. de acq. poss. Bald. ad l. pen. C. de pignor. act. num. 1. Duran. dec. 269. num. 10 & seqq. Emine. tis. Ottob. dec. 219. num. 15. & seqq. Rot in Bononien. Donationis 10. Febr. 1662. §. nec obstat il primo coram Eminentiss. Cerro*, & multò magis declaratione sequuta, de qua in Summario Claudij num. 4.

Quibus sic suppositis, iam intrat vulga-
9 tum broccardicum, † quod qui continuat non attentat, *Glos. ad cap. non solum, de appel. in 6. & ad clem. 2. vt lite pendent. Lancell. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 1. num. 2. Rot. coram Penting. decis. 28. per tot. Mandos. de inhibit. quæst. 23. n. 13. & 14.* & quæ gessit Claudius non tam at-
10 tentata, quàm necessaria, † aut ratione muneris, aut ratione iuris, quod ei competebat sunt censenda.

Neque officere visa sunt, quæ exaduerso afferebantur: non primò, quod Francisca non curet reddi rationem à Claudio, vndè neque prætextu redditionis rationis possit
11 iuuari, † quia circumscripta redditione rationis actuali, adhuc competit retentio pro suo interesse; non enim minus interest Ad-
12 ministratoris si remanserit creditor, † quam alterius partis, si remaneat debitor, *Seraph. d. decis. 82. num. 6.*

Non secundo rescriptum Signaturæ cum
13 facultate manutenendi quẽ de iure, † quandoquidem huius clausulæ non ea est vis, vt executionem iam factam reuocet, *Rota decis. 305. nu. 15. par. 6. rec. eadem coram Celso decis. 43. num. 16.* vndè nec continuationem possessio-

nis ante motam litem, quam sanè habuit Claudius ante motam litem, superstite adhuc
14 Carolo, de cuius hæreditate agitur, † gesta autem ab existente in possessione non consueuerunt tamquam attentata reuocari, *Rota decis. 574. par. 3. diuers.*

Non demum tertio imputari debuit Claudio, quod querelauit, & carcerari fecit Augustinum Mazzettum Colonum, quia duo cubicula aperuit, ab ipso Claudio clausa,
15 sicque Claudius attentauerit, † omisso enim quod carceratio non probatur satis ex simplici fide præsertim ipsiusmet Mazzetti carcerati, & Simois eius filij, *Rota coram Buratt. decis. 644. num. 3. & 4.* certè non ostenditur eundem Mazzettum aperuisse cubicula mãdato Franciscæ tunc absentis, & quamuis Claudius querelauerit de fractura ostij, adhuc
16 dici non debet attentasse, † quia etiam lite pendente, potest tertius querelari de vi ostio illata, eoque fracto, cum non constet id factum iussu collitigantis, † & sicut tertius
17 non attentat, ita nec obiici potest de attentatis ob factum contra tertium, *Lancell. de attent. par. 1. cap. 3. num. 155. & seq.* & conferunt tradita per *Rot. in decis. 92. par. 15. rec.* cum ibi adductis.

Et ita vtraque &c.

Infra sub die 1. Iulij 1678. erit altera in hac causa decisio, coram eodem Reuerendo Patre Domino Paluccio, quæ suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. RONDININO.

Leodien. Canonicatuum.

Lunæ 21. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Plura beneficia ob incursam simoniã ex causa trãsactionis initæ super alio beneficio impetrata, quarum literæ nec exequutioni demãdatæ sunt, nec iustè, & validè fuisse obtentas declaratur, quia processus exequutionis non cõpetebat ex impetratione certo modo obtenta, cũ super eis agendũ sit; illarum etiam insubsistẽtia fuit deducta, quia stãte lite super beneficio ad transactionem, eiusq; cessionem absq. vlla labe simoniæ, deueniri poterat, pro vt publicè, & palàm ab honestis viris, etiam cum approbatione Episcopi fuerat deuentũ

SVMMARIVM.

1 *Litera apostolica certo modo obtenta non indicio exequutiuo, sed ordinario decidenda sunt.*
2 *Simonia non probatur ex concordia inita super cessione beneficij, & quando n. seqq.*
3 *Ius nominandi alicui spectans, stante lite, potest per concordiam renunciari absque vlla labe simoniæ, & n. anteced. & seqq.*
4 *Cessio beneficij, quæ permittitur cum extraneo,*

multo magis fieri poteſt cum illius compatrono.

5 *Simoniam ad excludendam plurimum attenduntur qualitates perſonarum, & publicus actus, geſtus enim auctoritate ſuperioris, & n. ſeq.*

6 *Simonia clam, & in abſcondito committi conſueuit.*

7 *Honeſtus, & laudabilis actus non autem ſimoniacus ex quibus dicatur geſtus. & n. 5. cum ſeq.*

8 *Reſignationes beneficiorum ad fauorem certæ perſonæ coram Ordinarijs locorum fieri prohibentur à Conſtitutione B. Pij V.*

9 *Ceſſio beneficij ad effectum vnionis per ſedem Apoſtolicam demandatæ, non ſubiacet Conſtitutioni B. Pij V. ſuper prohibita reſignatione fauore certæ perſonæ.*

10 *Sententia non extinguit litem, dum ab ea appellatum eſt.*

11 *Exactio fructuum non probat poſſeſſionem, ſi fieri potuit de facto, alio exiſtente in poſſeſſione.*

12 *Poſſeſſio, quæ non erat pacifica, non extinguit litē.*

13 *Tranſactio ſemper fieri poteſt, quouſque durat lis, ad effectum ab ea recedendi.*

14 *Tranſactio ſuper beneficio dicitur potius facta ad euitandam litem, & ſic ob cauſam licitam, quam ob ſimoniam, & cauſam illicitam.*

15 *Reſolutiones Sacrarum Congregationum furtiuim obtentæ, & non expreſſa veritate facti non præiudicant, & n ſeqq.*

Amplia, & fortius ſi in eis iura partium narrata non ſint. ibidem, & n ſeqq.

DECISIO CII.

OB prætenſam ſimoniam, qua innodati dicebantur viginti duo Canonici Inſignis Collegiatæ Eccleſiæ Sācti Martini Leodien. plures illorum Canonicatus impetrarunt, quouſque Dataria Apoſtolica obiecta calumniæ ſuſpicione ſubſiſtens, mandauit, quamuis aliqui Prouiſi adiuiſſent particulares Iudices pro executione literarum Apoſtolicarum, omnium tamen prouiſionum, quarum literæ vel expeditæ fuerant, vel ſignatæ ſolum ſupplicationes, executio committeretur in Rota, quæ literas Apoſtolicas exequendas non eſſe reſpondit, ex duplici ratione ordinis, nempè iudicii, cum literis certo modo non detur via executiua, ſed ordinariè procedatur, & defectus iuſtificationis ipſarum literarum, cum nullatenus ſimonia Pontifici narrata probetur.

Prior ratio decidendi pro non executione literarum deſumpta ex ordine Iudiciorum fundatur in eo, quod cum literæ iſtæ Apoſtolicæ, quæ in impetrationibus certo modo expediuntur habeant clauſulam vocatis vocandis, aliiſque citationem, litiſque conteſtationem inducentes, operantur proinde, vt ij, quibus dirigūntur cenſeri nequeant
1 executores, † ſed potius Iudices, quorum partes aſſumunt, adeout ordinariè procedendum ſit, ex ratione *Textus in cap. exhibita, vbi Canoniſtæ omnes de Iudic. Lotber. de re benef. lib. 2. quæſt. 44. num. 8. & ſeqq. Rota coram Burat. deciſ. 529. num. 6. & coram Otthob. deciſ. 186. num. 11. & ſeqq.*

Altera decidendi ratio deſumpta ex non iuſtificatione narrati criminis ſimoniæ fun-
2 datur in eo, quod ſimonia, † cui nituntur impetrationes, non probatur ex concordia inita inter Ioannem Roſmarinum, & Capitulum huius Collegiatæ, quæ nihil aliud continet, quàm ceſſionem iuris factam à Ioanne intuitu nominationis Sacriſtiæ ſibi pro illa vice conceſſæ à Capitulo, ac ideò citra incurſum ſimoniæ pro redimenda litis vexatione cedere potuerunt Canonici, & quemadmodum ipſis vigore vnionis auctoritate Apoſtolica factæ competebat † ius
3 nominandi, & remouendi Sacriſtam, poteratque infimul ipſum Sacriſtam nominare, ita quoque poſſe pro vna vice cedere hoc ius nominandi Sacriſtam eidem Roſmarino, qui erat eiuſdem Eccleſiæ Canonicus,
4 & conſequentèr Compatronus, † cui multò magis potuit cedi hoc ius, vt fieret concordia, & recederetur à lite, ſi id permitteretur cum extraneo citra incurſum ſimoniæ, vt pro limitatione Textus notat *gloſ. & Canoniſtæ in cap. ſuper eo 5. Amicabiliter de tranſact. Gomez in reg. de annal quæſt. 2. num. 5. Farinac. conſ. crimin. 75. num. 20. vol. 1.* & diſcuſſo ad partes articulo ex ſententia Canoniſtarū, & Theologorum reſoluit *Rota coram Dunoz. iun. deciſ. 702. per tot. & in rec. par. 13. deciſ. 87. num. 22. & ſeqq.*

Præſertim animaduertendo, quod concordia facta fuit publicè, & palàm in Capitulo, in quo ſunt omnes perſonæ nobiles, quæ perſonarum qualitas vna cum publicitate actus multum operantur ad amouendam
5 credulitatem, † vt voluerint tot Viri nobiles in publicis tabulis committere ſimoniam, † quæ clandeſtinè, & in abſcondito committi conſueuit, & quidem cum auctoritate Sereniſſimi Epiſcopi Leodien., eiuſque approbatione, ex quibus omnibus apparet laudabilem, & honeſtum actum,
7 non autem ſimoniacum ſtranſigentes cogitaſſe, vt in præciſis terminis *Menoch. conſ. 67. ſub num. 21. Nauar. conſ. 46. in fine de ſimonia, Farinac. dec. conſ. 75. num. 7. vol. 1. & Rota poſt eundem deciſ. 135. in fin. poſt item vol. 1. & coram Dunoz. Iun. deciſ. 702. ſub num. 7. & ſeqq.*

Auctoritates autem in contrarium adductæ percutiunt diuerſos terminos, † improbatæ ſcilicet reſignationis ad fauorem certæ perſonæ coram Ordinarijs Locorum iuxtà Conſtitutionem B. Pij V. extra cuius terminos verſamur, dum agitur de ceſſione ad
9 effectum vnionis † per Sedem Apoſtolicam demandatæ, quo caſu non eſt locus huic Conſtitutioni Pianæ, *Gratian. in contrarium adduct. diſcept. 196. nn. 5. & 6. Rota diuerſ. par. 2. deciſ. 133. ſub num. 15. & 16.*

Neque verum eſt, quod lis iam eſſet ex-
10 tincta, & Ioannes iam pacificè † poſſideret, quia ſententia, quam Ioannes obtinuerat, non extinguit litem, dum ab ea fuerat appellatum, Cauſaque in Rota commiſſa cum clauſula *Partio, Rota coram Cavaler. deciſ. 483. num. 9. & 10. & in Tolentana Decimarum*

de Ubella 8. Aprilis 1674. §. Nec hinc, & 15. Ianuarij 1677. §. nec dici poterat coram R. P. D. meo Bonriemont.

Possessio autem Ioannis non probatur, quia quietantiæ priuatæ nonnullorum modiorum spelta, præterquam quod sint informes, sed non recognitæ, adhuc perseces-
11 sè beneficij possessionem non †concludunt, cum exactio hæc de facto fieri potuerit, alio existente in possessione, sicuti reuera existebat Seruatius pro Sacristia nominatus à Capitulo, adeout quatenus diceretur possessionem adfuisse, illa tamen non fuisset pa-
12 cifica, nec excluderet litem, † quæ euidenter aderat propter appellationem Rotæ cō-
13 missam cum prædicta clausula *perite*, † qua lite durante, semper fuit locus transactioni quæ dici debet ob recessum à lite, & sic ob
14 causam licitam potius, † quàm ob simoniā, & sic ob causam illicitam, ex ratione *Text. in l. merito 51. ff. pro socio, Abb. cons. 68. sub n. 3. par. 1. Bald. cons. 89. num. 4. vol. 1. Rota coram Gregor. XV. decis. 476. num. 6. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 253. num. 14. & 15. & in Bononien. iurispatronatus 23. Ianuarij 1671. §. Quo verò coram me.*

Neque obstitit Dominis resolutio Sacræ Congregationis Concilij, quia illa fuit furtiuè obtenta sub nomine Capituli, non ap-
15 posita tota serie facti, † in eaque non resolui tur cessionem iuris, quod ex lite habetur ad beneficium subiacere pœnis à Constitutionibus Apostolicis contra simoniacos inflictis, vt ex decreto Sacræ Congregationis cum insertione integri libelli sub inuerisimili, & supposito nomine Capituli, vt latè in Summario responsionis eiusdem Capitu-
16 li, † ideoque decretum vtpote obtentum tacita veritate, & non narrato iure Capituli, non præiudicat, ex ratione *Text. in cap. si quando de rescriptis, & in l. neque nunc Cod. de emancipat. liberor. Rota coram Coccin. decis. 1379.*
17 *num. 6.* & in simili declaratione † Sac. Congregationis Concilij dictum fuit in *Firmana hæreditatis 4. Decembris 1614. coram Firmano, apud Castagn. de benef. dedutt. ne egeat. decis. 9. ad finem, & in Cremonen. Iurispatronatus 10. Decembris 1675. §. non obstat coram R. P. D. meo Emerix.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CALATAIV.

Einen. Obedientiæ.

Lunæ 21. Iulij 1677.

ARGVMENTVM.

VNum corpus à Canonicis separatum, & distinctum facere prætendebant Beneficiati, propter quod vnico Prælato in Ecclesia existenti obedire renuebant, eique etiam reuerentiam præstare; sed cōtrarium vitum est ex pluribus, & præcipuè ex transactione inter ipsos secuta, vnicam communitatem constituente ad instar aliarum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, quæ tamquam facta ad maiorem Dei cultum, non poterat esse restricta ad solum interesse burgale, propter quod eidem Prælato obedire sunt coacti.

SVMMARIVM.

1 *Corpora duo esse in vna eademque Basilica inter se distincta Regularium, & secularium, & habentia duo capita separata monstruosum non est.*
2 *Ecclesia S. Ambrosij Mediolanen. & Ecclesia Mitis Regalis habent duo collegia, & duo membra Ecclesiastica, quorum vtrumque à diuersis capitibus gubernantur, & nu. 15.*
3 *Ecclesia vna in vna dispositiuam iuris communis non debet habere duo capita.*
4 *Beneficiati, qui per se ipsos non faciunt collegium, non valent diuersum, & separatum corpus cum diuerso, & separato capite efformare.*
5 *Clausula* sine præiudicio *apposita in fundatione Ecclesiæ, præseruat iura eiusdem Ecclesiæ, sed vid. num. seqq.*
6 *Clausula* sine præiudicio *non potest præseruare ius, quod expressè immutatur, sed de aliis iuribus intelligenda est.*
7 *Contradictio infrenans, & inconstantes præstami non debet.*
8 *Beneficiati, & Canonici eo magis in eadem Ecclesia vnum corpus efficere debent, si ita expressè inter ipsos conuentum est:*
9 *Caput, seu superiorem vnum permixtè habere debent, qui vnum corpus efficere voluerunt.*
10 *Multandi ius inter ipsos si habeant beneficiati vel Canonici, illud dicuntur habere vti ministri, & dependentes ab Abbate, vel Episcopo.*
11 *Corpus vnum simul facere voluisse beneficiatos, & Canonicos, in eadem Ecclesia, ex quibus resultet.*
12 *Corporis vnicitas inter beneficiatos & Canonicos non destruitur ex eo, quod illi certis in casibus insimul non conueniant.*
13 *Obedientia, & reuerentia aquè præstari debet à Canonicis, & beneficiatis vni eidemque Abbati in Ecclesia quomodo existenti.*
14 *Obedientia etiam præcisa, & tactiua debetur vnico Prælato, cui soli à Pontifice commissa est administratio Ecclesiæ, & num. 17.*
15 *Verbum* plenariè *importat totalitatem, nec patitur aliquam restrictionem.*
16 *Litera Apostolicæ regulariter diriguntur capitulo, & Canonicis, non autem beneficiatis.*
17 *Ecclesiæ appellatione venit non tantum Ecclesia materialis, sed etiam Canonici, beneficiati, clerici, cæteriique ministri.*
19 *Abbatem habere iurisdictionem probatur ex actu carcerationis per eum facto.*
20 *Carceratio est actus iurisdictionis, & talidem iurisdictionem probat.*
21 *Iurisdictio Abbatis non tollitur si propter ipsa fuit excommunicatus, dum postea plenariè absolutus est.*
22 *Sententia in iudicatum transacta facit statum in futurum.*

22 Sum-

23 *Sententia reuocationis censurarum, si potuit proferri ex alia causa, non importat iurisdictionem pro eis fulminandis, lim. vt n. seqq.*

24 *Sententia interpretatur, & declarationem recipit à libello, quod nempe non potuerit ex alia causa proferri, quam illa in libello contenta.*

DECISIO CIII.

CENSVIT Rota 19. Iunij anni præteriti infirmandam esse sententiam Rotalem declarantem Beneficiatos Collegiatæ Beatæ Mariæ Virginis de la Real Oppidi Pompiniani teneri, & obligatos esse præstare reuerentiam, & obedientiam Abbati vti Capiti, & Prælato dictæ Ecclesiæ, eiusque salutaria monita, & mandata reuerenter suscipere, alias per eundem Abbatem mulctari posse saltem pœna pecuniaria proportionata excessibus; Verum dicta postrema relolutione iterum examinata, & facto melius comprobato, recessum fuit à decisis.

Etenim admittebant Domini extitisse antiquitus in dicta Ecclesia duo Corpora penitus inter se distincta, & separata, alterum Beneficiatorum sæcularium existentium sub gubernio Sindici pro tempore, & sub Iurisdictione Episcopi Eluen. & alterum Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini, regium á Priore eiusdem Ordinis, qui nullam in Beneficiatos iurisdictionem habebat, neque monstruosum esse, quod in
1 in vna Ecclesia † adsint duo corpora inter se distincta, sæcularium, & Regularium, & habentia duo Capita, vt de Ecclesia Montis Regalis exemplificat *Ros. coram Coccino decis. 157. per tot.* quam refert *Dunoz. iun. dec. 640 num. 23.* & de Ecclesia Sancti Ambrosij Me-
2 diolanen. † habente duo Collegia inter se distincta, quorum vnum regitur ab Abbate, alterum verò à Præposito aduertit *Lotterius de re benefic. lib. 1. qu. 18 num. 20.*

Sed aduertebant, quod Clemens Octauus dictam Ecclesiam sæcularizauit, & in Collegiatam erexit cum vno Abbate sæculari, qui Dignitas principalis existeret, & inibi præsset, per quam sæcularizationem taliter factam proculdubio voluit Summus Pontifex statum antiquum immutare, & vnum, & nouum Corpus instituere cum vno, & nouo Præsule, conformando se cum dispo-
3 sitione iuris, † secundum quam vna Ecclesia non debet habere duo Capita, *cap. sicut 21. qu. 2. quoniam 14. verb. prohibemus de offic. Ordin.* nec Beneficiati, † qui per se ipsos non
5 faciunt Collegium, valent diuersum, & separatum Corpus cum diuerso, & separato Capite ab illo Canonicorum efformare, *gloss. in cap. dilecta verb. vnum corpus de excess. Prælat. Abbas in cap. penult. num. 9. ante finem de Cleric. non resident. Rot. decis. 136. num. 1. par. 6. & dec. 76. num. 22. par. 7. rec. & dec. 136. num. 11. coram Bichio.*

Non obstat, quod in Bulla sæcularizationis adiecta legatur clausula *sine præiudicio eli-*
6 *cuius*, † per quam dicitur præseruatum ius Beneficiatis, quàm eorum Sindicis; Quia clausula prædicta non operatur quoad expressa, seù ab expressis resultantia, *Pir. Corsalda prax. benefic. lib. 2. Gratian. discept. 458. num. 10. Rota coram Seraphino decis. 1445. num. 4. & in Messanen. Erectionis Collegiatæ 27. Iulij 1602. coram Eminentiss. Cerro.* Quapropter dum in sæcularizatione, & noua erectione Pon-
7 tifex constituit in Capue † vnum Abbatem, qui solus Ecclesiæ præesset, proculdubio per dictam clausulam *sine præiudicio* noluit præseruare ius Beneficiatorum, illique aliud Caput permittere; alias incontinenti tibi con-
8 tradixisset, † quod non est præsumendum, *Rebuff. in prax. tit. in Collegiatam §. & in hac erectione, Azzor. instit. moral. par. 2. lib. 6. cap. 10. vers. secundo quæritur. Pirr. Corrad. vbi supra lib. 4 cap. 2. num. 55.*

Idque comprobatur ex Concordia de anno 1601. confirmata de anno 1636. inter
9 Canonicos, & Beneficiatos, † qui insimul se vniuerant, & concordauerunt ad hoc, vt in posterum sic vniti vnum corpus, vnamque Communitatem efformarent, vt patet ex verbis eiusdem Concordiæ, ibi: De vnione inter Canonicos, & Beneficiatos facienda, iraut omnes Communitatem efficiant inter eos tractáuerunt, & fecerunt &c. & ibi: Primo fuit concordatum, quod dicti Canonici, & Beneficiati faciant dictam Communi-
10 tatem &c. † Si enim voluerunt vnam Communitatem, & vnum Corpus constituere, perneccesse vnum tantum Caput adesse debeat, nempe Abbas vti prima Dignitas ad euitandam monstruositatem, *d. cap. quoniam 14. verb. prohibemus autem de offic. ordin. Rot. decis. 167. num. 3. coram Bichio*; Et quamuis in eadem Concordia deputati fuerint duo Sindici, vnus ex parte Beneficiatorum, & alter ex parte Canonicorum, qui habebant ius
11 mulctandi, † tamen illud dicuntur exercere vti ministri, & subordinati eidem Abbati, vt in simili de Priore claustrali, qui pariter habet ius mulctandi, & tamen subest Abbati, & Superiori Monasterij dixit *Rota decis. 329. num. 3. par. 3. rec.*

Nec subsistit, quod vnio facta mediante dicta Concordia respiciat massam communem duntaxat, & alia emolumenta bursalia, non autem vnitatem Corporum; Quia contrarium præseferunt verba illius proœmialia, in qua præcipuè habitus fuit respectus ad maiorem Dei cultum, & ad formandum in futurum vnum Corpus, ad instar aliarum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum, vt patet, ibi; Causa præcipua est, quod dicti Canonici cum dictis Presbyteris Beneficiatis Communitatem non efficiunt contra aliarum Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum antiquam consuetudinem, & vsum &c. Insuper fuit ibidē
12 conuentum, quod tam Canonici, † quàm Beneficiari vtantur eisdem Priuilegijs, Indultis, & Ordinationibus eiusdem Cōmuniratis; Item post eandem Concordiam, vnum tantum Ecclesia librum retinet, cuius

tita-

titulus inſcribitur: Liber, in quo deſcriptæ exiſtunt liberationes Conſiliorum, & reſolutionum Presbyterorum, Canonicorum, & Beneficiatorum eiuſdem Communitatis Eccleſiæ B. Mariæ de Regali &c. Ac demum indiſtinctè Sindici mulctant Beneficiatos, &
13 Canonicos, † quæ omnia arguunt Communitatem Corporis, quæ non deſtruitur, ex eo, quòd in certis caſibus inſimul non conueniant, vt aduertit *Rota coram Eminentiſſimo Ottobon. dec. 4. num. 21. & 22.*

Patet igitur ex prædictis, Abbatem eſſe
14 Caput illius Eccleſiæ, † eique proindè eſſe debitam reuerentiam, & obedientiam, eoq; magis dum Summus Pontifex poſt ſibi plenariè commiſſam curam, regimen, & adminiſtrationem eiuſdem Eccleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus expreſsè præcepit tibi: Quatenus eidem Abbati tamquam Patri, & Paſtori animarum veſtrarum humiliter intendentes, & exhibentes ſibi obedientiam, & reuerentiam debitas, & deuotas eius ſalubria monita, & mandata ſuſcipiatis humiliter, & efficaciter adimplere curetis, alioquin ſententiam, quam dictus Abbas ritè tulerit in rebelles ratam habebimus, & faciemus, authore Domino, vſque ad ſatisfa-
15 ctionem condignam inuiolabiliter † obtemperari; Ex commiſſa enim ſibi adminiſtratione Eccleſiæ proculdubio debetur ab omnibus ibi exiſtentibus obedientia, etiam præciſa, & coactiua, vt docet *gloſſ. in verb. obedientiam diſtinct. 93. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 16. nu. 122. Cochier. de iuriſdiction. Ordin. in exempt. par. 2. cap. 2. §. 1. num. 38.* maximè dum Ponti-
16 fex vſus fuit verbo *plenarie*, † quod importat totalitatem, nec patitur reſtrictionem ad ſolos Canonicos, *Rota in Clement. prima de ſent. & re indic. Innoc. in cap. preterea de offic. Iudic. deleg. Bald. conſ. 203. num. 3. lib. 4. Surd. conſil. 511. num. 5.*

Neque releuat fundamentum deciſionis, quod literæ Apoſtolicæ nullam faciant mẽtionem Beneficiatorum, ſed directæ ſolum fuerint Capitulo, & Canonicis, quorum
17 nomine non veniunt Beneficiati, Nàm regulariter literarum exequutio dirigitur Capitulo, & Canonicis, non autem Beneficiatis, aliiſquè inferioribus Clericis, *Rebuff. ad Concord. Franc. tit. de form. mandat. Apoſt. verb. Capitulo*, ad effectum autem, vt iſti teneantur
18 ad obedientiam, † ſatis eſt, quod Abbati tributa fuerit adminiſtratio ipſius Eccleſiæ, cuius appellatione veniunt non ſo-
19 lum Eccleſia materialis, † ſed etiam Canonici, Beneficiati, Clerici, aliiquè illius miniſtri *c. per exemptionem de Priuil. in 6.* ibiquè Doctores, & præſertim *Barboſ. nu. 1. & ſeqq. Dec. conſ. 152. num. 3. Cocchier. de iuriſdict. ordinar. in exempt. par. 4. qu. 37.*

Quodquè verè Abbas in vim dictæ admi-
20 niſtrationis talem habeat † iuriſdictionem, comprobatur ex carceratione vnius Beneficiati, qui noluit eidem debitam reuerentiã,
21 & obedientiam præſtare, † carceratio enim eſt actus iuriſdictionis *Diuus Thomas in 2. 2. qu. 65. art. 3. Poſſ. de manut. obſer. 31. numer. 24. Rota deciſ. 26. num. 2. & deciſ. 88. numer. 2. & 8.*
22 *coram Coccino*, quamuis † autem Epiſcopus Elnen. pro dicta carceratione cenſuras con-
23 tra d. Abbatem promulgauerit, † tamen fuerunt reuocatæ ab Hiſpaniarum Nuntio per ſententiam iam tranſactam in iudicatum, quæ proindè facit ſtatum in futurum, *l. ingenuum ff. de ſtat. homin. l. res iudicata ff. de reg. iur.*

Nihil obſtante, quod ſententia Reuerendiſſimi Nuntij non declaret competiſſe iuriſdictionem Abbati, ac proindè potuerit ex
24 alio capite cenſuras reuocare, † quia ex libello à dicto Beneficiato porrecto, in quo negabat iuriſdictionem Abbatis, & ex narratiua d. ſententiæ reſtricta ad eamdem iuriſdictionem ibi: ſuper eo, quod Abbas ad carcerationem contrà licentiatum Domin. g. iuriſdictionem exercendo proceſſerit optimè declaratur, quod ea ferri non potuerit ex alia cauſa *Rota coram Canalerio deciſ. 158. num. 1. & 2.*

Et ita vtraque &c.

Altera præſentis cauſæ deciſ. eſt impreſſa in alio præced. tomo 2. partis 13. vbi eſt in ordine 741.

R. P. D. EMERIX.

Romana Cenſus ſuper bono iure.

Lunæ 21. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

De prælatione creditoris tractatur, eaque deducitur ex pecunia per eum impenſa in reſtauratione domus, cuius verſio concludenter probari videbatur, ex quo pecuniæ penes eædem ſacram ſunt depoſitæ, & ei conſignatæ, cui conſignari debuerant, non obſtante, quod in eadem domo alia præcedens impenſa ſuper alia ſimili reſtauratione facta ſit, quia hoc non implicat etiam ſummam controuerſam fuiſſe in illam erogatam.

SVMMARIVM.

1 *Creditor, qui dedit pecuniam pro reſtauratione, & elenatione domus, potior eſt in illa omnibus creditoribus, etiam anterioribus debitoris.*
2 *Prælationis principale requiſitum in eo, qui dedit pecunias pro reſtauratione domus, in earum verſione conſiſtit.*
3 *Verſio probatur ſi pecunia penes eadem ſacrata fit depoſita, & deinde conſignata illi, cui conſignari debuerat.*
4 *Sententia antiqua, & exequtioni demandata plenè probat, & quando num. 5.*
4 *Sententia dicitur antiqua, ſi fuerit pronunciata vltra 30. annos.*
6 *Sententia ſuper reſtauratione domus lata de tempore, quo recenter d. reſtauratio ſuccеſſit, & per oculatem inſpectionem apparere poterat, præſumitur iuſta.*

7 Sen-

7 *Sententia latè contra creditores, qui non appellauerunt, dicitur habere præsumptionem iustitiæ.*

8 *Sententia in iudicatum transacta pro veritate habetur.*

9 *Creditores duos in eiusdem domus restaurationem pecunias dedisse non implicat inter se.*

10 *Potioritatis priuilegium competens pro sorte, habet etiam locum in fructibus.*

11 *Fructus vti accessorij ad sortem, illius naturam sequuntur.*

DECISIO CIV.

ROTA censuit constare de potioritate Nicolæ pro censu scutorum mille anno 1614. imposito à Hieronymo, & alijs de Francionis super quinque eorum domibus in Regione Parionis ad fauorem Ioannis Francisci Palazzoli Authoris dictæ Nicolæ contra alios creditores anteriores eorumdem de Francionis, quia ex facto constitit d. Io: Franciscum expressè tradidisse prædicta scuta mille pro restauratione, & eleua-
1 tione dd. domorum, † & illa in eandem causam versa fuisse ad textum expressum in *l. interdum* 5. *vbi glos. & communiter DD. ff. qui pot. in pign. hab.* §. *his consequens auth. de equal. dot.* latè *Acost. de priuil. cred. reg. 2. ampl. 3. numer.* 1. *&* 2. & dixit *Rot. decis. 398. numer.* 2. *coram Celso.*

Versio dd. pecuniarum in causam restau-
2 rationis, & eleuationis domorum, † quod est principale requisitum *d. l. interdum*, vt tradit *Merlin. de pignor. lib. 3. quæst. 5. num. 66. & seqq. & numer. 69. & seqq. Rota decis. 176. numer. 7. coram Vbald.* bene resultat, ex quo illa depositæ fuerunt in Sacro Monte Pietatis, cum conditione, quod exinde amoueri non possent, nisi ad effectum soluendi Fabris Muratijs, alijsque pro seruitio, & fabrica dd. domorum, & alias ad formam instru-
3 menti census *Summario numer.* 1. *&* 2. † & successiuè consignatæ cuidam Magistro Michaeli Fabro Murario, qui ante dictam impositionem census ad eadem restaurationem, & eleuationem se se adstrinxerat dicto *Summario numer.* 3. *&* 4. vt in his terminis respondit *Rota d. decis. 398.* vbi supra *coram Celso, & in Bononien. censuum* 17. *Martij* 1664. §. *& quamuis coram Reuerendissimo Domino meo Decano.*

Maximè, quia de anno 1613. secuta confiscatione bonorum dd. de Francionis, insurrexerunt omnes illorum creditores, & inter illos Ioannes Franciscus Palazzolus, qui contradicentibus alijs obtinuit per sententiam bo. me. Signij, tunc Iudicis deputati, declarari supradicta scuta mille verè fuisse erogata in restaurationem, & melioration-
4 em dictorum domorum iuxta conuentionem initam in dicto instrumento census, & propterea ipsum esse omnibus alijs potiorem, illique assignandas pro fructibus dicti census tot pensiones dictorum domorum, vt Summario Nicolæ super alio dubio manutentionis *numer.* 1. † quæ sententia cum successiuè fuerit executioni demandata præuia immissione concessa successori Palazzolæ in dd. domibus ad effectum sibi satisfaciendi de eius credito, vt dicto Summario super dubio manutentionis *numer.* 2. sitque
5 antiqua † vltra 30. annos, vtique præsumitur iusta, donec per integram transportationem actorum doceatur de contrario ad tradita per *Rot. decis. 376 num. 3. & seqq. coram Buratt. & in Bononien. fideicommissi de Amorinis* 8. *Iunij* 1671. §. *nec demum in fin. coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Et fortius, quia lata fuit de tempore, quo
6 recenter facta fuerat dicta restauratio, † de qua propterea per ocularem inspectionem apparere poterat, & creditores agnoscentes tunc rei euidentiam, nec ab illa, nec ab alia bo. me. Virilis tunc A. C. Locumtenentis absoluente successorem dictæ Palazzolæ ab impetitis per Concreditores eorumdem de Francionis, neque ab alio decreto iudiciali eandem potioritatem præseruante, appellaruntdicto Summario super dubio manu-
7 tentionis *numer.* 3. *&* 4. † quod vtique facere non omisissent, si res aliter se habuisset ad tradita per *Afflict. decis.* 13. *numer.* 21. *vers. nona coniectura, & numer.* 22. *Rota coram Bich. decis.* 312. *numer.* 11. & propterea cum per huiusmodi diuturnam acquiescentiam illæ sententiæ transitum fecerint in iudicatum,
8 hodie pro veritate sunt habendæ *ad reg. res iudicata* 208. *ff. de reg. iur. & Rot. coram Bich. decis.* 312. *numer.* 14. non obstante, quod pro eleuatione duarum ex dd. quinque domibus parum ante impositionem d. census ad fauorem Palazzolæ, impensa fuerint à Morfino Inquilino scuta 420. vt Summario fratrum de Verospijs, & litis consortium *nu.* 6. Ideoque tanto magis sit probanda versio pecuniarum Palazzolę in causam expressam, quia versio *est* sufficienter probata *ex prædictis*, † & nulla adest inuerisimilitudo, neque repugnantia, quod in præfatis domibus non solum impensa fuerint dicta scuta 420. Morfini, sed etiam alia mille Palazzolæ.
9

Denique non subsistit, quod quatenus competat Nicolæ potioritas pro sorte principali eius census iuxta dispositionem *d. l. interdum*, ista tamen illi non competat etiam
10 pro fructibus, † quia fructus vti accessorij
11 ad sortem sequuntur † naturam illius, vti sui principalis, vt respondendo ad obiectum in his terminis dixit *Rota d. decis. 398. num. 6. & 7. coram Celso.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Hæc, & altera immediata decisio ambæ emanarunt in eadem causa.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Romana cenſus ſuper manutentione.

Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Creditori immiſſo, vel aſſociato manutentio conceditur, quia de ſua poſſeſſione conſtabat, quæ non remouebatur ex eo, quod ille exegerit penſiones vigore ordinis ſui debitoris, vel quia contra ipſum egerit executiuè, quia licet ſic immiſſus, vel aſſociatus, vtrumque tamẽ facere potuit, tã ad maiorẽ cautelam, quam ad effectum conſequendi celeriorem conſequutionem ſui crediti.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio, quæ concederetur viro ſi viueret, ita etiam conceditur vxori habenti clauſulam* conſtituti *pro reſtitutione ſuæ dotis, & num ſeq.*
2 *Mulier habens clauſulam* conſtituti *poſſidere dicitur omnia bona mariti, & etiam iura incorporalia ad quoſcumque effectus.*
3 *Poſſeſſio creditoris probatur ex cõfeſſione debitoris declarari prætendentis illum eſſe ſatisfactum ex fructibus ſuorum bonorum ab ipſo poſſeſſorum.*
4 *Exactio à creditore facta vigore ordinis ſui debitoris, benè compatitur cum poſſeſſione, quam ipſe habet de bonis eiuſdem debitoris.*
5 *Ordo factus à debitore ſuo creditori, eius bona poſſidenti, præſumitur factus ad maiorem cautelam, & ideo exigenti non nocet.*
6 *Creditor immiſſus, vel aſſociatus ad effectum ſibi ſatisfaciendi ex fructibus, non impeditur agere executiuè contra debitorem vigore obligationis Cameralis.*
7 *Creditor immiſſus in Saluiano pro certa portione fructuum, non præſumitur fuiſſe conſequutus niſi portionem, pro qua fuit immiſſus.*
8 *Manutentio creditori conceditur etiam contra tertios poſſeſſores, ſi bona ad eum peruenerunt ante quam transiſſent in tertios, & num. 9.*
10 *Manutentio datur in gradu reſtitutionis in integrum, quoties conſtat de iniuſtitia rei iudicatæ, & ſententia facto hominis executa non fuit.*

DECISIO CV.

EADEM facilitate, qua Domini in Audientia dixerunt Nicolam eſſe potiorem reliquis creditoribus Hieronymi, & aliorum de Francionis pro cenſu ſcutorum mille, eiuſque fructibus ab illis impoſito ad fauorem Ioannis Franciſci Palazzoli, & poſtea ceſſo pro dote dictæ Nicolæ Gregorio Turriano eius viro, pariter reſponderunt ei dandam eſſe manutentionem in poſſeſſionem percipiendi annua ſcuta 70. pro fructibus dicti cenſus ex penſionibus quinque domorum pro eo hypothecatis, quia cum de tempore motæ litis Gregorius eius vir reperiretur in huiuſmodi poſſeſſione, ſicuti ipſi, ſi viueret eſſet concedenda manuten-

1 tio, † ita quoque eo defuncto eſt concedenda Nicolæ, quæ vigore clauſulæ conſtituti pro reſtitutione ſuæ dotis in inſtrumento
2 dotali appoſitæ † poſſidere dicitur omnia iura etiam incorporalia Mariti ad quoſcumque effectus etiam manutentionis ex latè traditis per *Poſth. de manut. obſerv.* 20. *num.* 8. *& ſeqq. & Rot. in decis.* 138. *impreſſ. poſt ipſum*.

Poſſeſſio Gregorij percipiendi dicta annua ſcuta 70. clarè probatur, tum ex Inſtrumento poſſeſſionis dd. domorum adeptæ per Palazzolum eius Auctorem vigore mãdati de immittendo relaxati à bo: mem. Signio *Summario num.* 2. Tùm etiam ex con-
3 feſſione eorumdem debitorum † benè deſumpta ex eo, quod illi coram A. C. Bilio petierunt, & obtinuerunt declarari hunc cenſum eſſe extinctum ex penſionibus, tàm per Palazzolum, quam per Gregorium perceptis, vt latè dictum fuit in duabus deciſionibus huius cauſæ coram Reuerendiſſimo D. meo Decano 26. Maij 1664. & 4. Februarij 1665. quæ eſt in *recen. deciſ.* 255. *par.* 14.

Neque ſubſiſtit, quod eadem poſſeſſio cenſeatur per Gregorium dimiſſa, ex quo ipſe pluries exegit penſiones dd. domorum, ab earum Inquilinis præuiis ordinibus illis directis a Francionis debitoribus, quia cum Gregorius vigore prædictæ immiſſionis cõceſſæ Palazzolo eius Auctori non poſſideret ſibi, ſed eiſdem debitoribus dominis do-
4 morum, † talis exactio non eſt incompatibilis cum eius detentatione, ſed ordines huiuſmodi, vti ad idem tendentes ſcilicet ad
5 ſatisfactionem creditoris, † præſumuntur dati ad abundantiorem cautelam, & per conſequens exigenti non nocuerunt ad *text. in l. teſtamentum* 17. *C. de teſtam.*

Et minus ex quo idem Gregorius executiuè egit contra eoſdem debitores pro fructibus d. cenſus, quia creditor immiſſus in Saluiano in poſſeſſionem bonorum debitoris ad effectum ſibi ſatisfaciendi ex fructi-
6 bus, † non impeditur actionem actioni cumulando agere executiuè contra eumdem debitorem vigore obligationis Cameralis *Merlin. de pign. lib.* 4. *tit.* 3. *numer.* 13. *& ſeq.* latè *Rota deciſ.* 161. *numer.* 16. *& ſeqq. par.* 6. *recentior.*

Prout nec etiam procedit dilemma exaduerſo propoſitum, quod vel Palazzolus, & Gregorius poſſederunt domos controuerſas, vel non poſſederunt; ſi poſſederunt, præſumantur percepiſſe omnes penſiones, & indè integrè ſatisfacti iuxta ſententiam dictæ bo. me. Bilij; ſi verò non poſſederunt modo ex illorum perſona non competit manutentio Nicolæ, quia reſpondetur Palazzolum non fuiſſe immiſſum in poſſeſſionem dictarum domorum ad effectum conſequendi omnes penſiones, ſed tantum ad effectum conſequendi annua ſcuta 70. pro fructibus eius cenſus, & propterea ex illius poſſeſſione continuata etiam à Gregorio vſquè ad tempus motæ litis non infertur, nec illum,

illum, nec istum fuisse integrè satisfactum,
7 sed tantum pro tempore, quo possederunt consecutos fuisse satisfactionem fructuum, census in annuis scutis 70. vt firmant duæ aliæ decisiones æditæ in hac causa super negocio principali coram eodem Reuerendissimo Decano, nempè *decis.* 53. *par.* 14. *recen.* & altera *sub die* 10. *Martij* 1674.

Demum non refragatur, quod non solet concedi manutentio creditori contra tertios Possessores bonorum debitoris, sed quod, vel agere debeat remedio associationis, vel Saluiani, vel actione in rem scripta, præsertim
8 post rem iudicatam, † quia hoc procedit, quando creditor non reperitur in possessione exigendi, antequam res transeat ad tertios Possessores, secùs verò, vt hic, in casu contrario; tunc enim, quia res transit cum suo onere ex tali anteriori possessione, seu
9 detentatione creditoris, † vtique benè datur ei manutentio, etiam contra tertios Possessores, vt ex *Grat. discept.* 921. *num.* 7. *Posth. de manut. observ.* 56. *numer.* 27. *Rota coram Seraph. decis.* 876. *numer.* 1. *& coram Bichio decis.* 37. *numer.* 2. aliisque pluribus resolutum fuit coram *Reuerendissimo Domino meo Decano* 11. *Ian. &* 28. *Iunij* 1675. non obstante re iudicata, quæ quoties sententia detegitur in-
10 iusta, nec fuit executa ex facto † hominis, non impedit quominus in gradu restitutionis in integrum concedatur manutentio, vt notat *Posth. de manut. observ.* 8. *numer.* 94. *& Rot. coram Gregor. decis.* 458. *numer.* 8. *ibique Adden. numer.* 10. cum alijs cumulatis in *decis. huius causæ* 26. *Maij* 1664. §. *nec resistere, &* 4. *Februarij* 1665. §. *quia etiam coram eodem Reuerendissimo Decano.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Decisio immediatè præcedens ipsa etiam in eadem causa facta est.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali

Beneuentana Iurisdictionis.

Lunæ 21. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Archidiaconum, non autem Archiepiscopum iurisdictionem habere decidit ex concessione illi facta ab Archiepiscopo antecessore, & à Sede Apostolica confirmata, cui licet opponeretur confirmationem successisse post mortem Archiepiscopi concedentis, non vocato successore; huiusmodi tamen defectus sanari visus est ex qualitate eiusdem confirmationis, ex certa scientia emanatæ, & ex tenore concessionis narrato Pontifici, ita vt de voluntate Papæ dubitari minimè posset, plura ideo de hac materia iurisdictionis plenissime in decisione discutiuntur.

SVMMARIVM.

1 *Annatam primam fructuum beneficiorum vacantium in Diœcesi nemini, Ordinario recipere licet.*
2 *Extrauagantes Pauli Secundi de bonis Ecclesiæ non alienandis edita fuit anno* 1477.
3 *Archiepiscopi ante extrauagantem de bonis Ecclesiæ non alienandis, poterant abdicare, transferre, ac etiam alienare iurisdictionem.*
4 *Immemorabilis euertitur ex actibus in contrarium exercitis.*
5 *Scripturæ extractæ ab archiuio publico Archiepiscopali per Notarium successorem probant, etiam sine compulsoria, & citatione partis.*
6 *Scripturæ non dicuntur extractæ à successore Notarij actuarij, vel Notarij rogati si ea extrahens, se simpliciter vocauit Notarium publicum, & eiusdem alicuius loci.*
7 *Legalitas Episcopi, Vicarij, vel Ciuitatis si Notarium non aliter approbet, quam quia se facit Notarium, illius fidem non auget.*
8 *Ordinarius habet assistentiam iuris super iurisdictione in locis suæ Diœcesis.*
9 *Bona, vel Castra eo ipso, quod sunt posita in aliqua Diœcesi, sequitur illa esse eiusdem Diœcesis.*
10 *Ecclesiæ, vel Basilica in eius Episcopi potestate sunt, in cuius Territorio existunt.*
11 *Locus dicitur eius Diœcesis à quo circundatur.*
12 *de Diœcesi, vel Territorio non ideo dicitur locus eo ipso, quod in aliqua Diœcesi, vel Territorio existat.*
13 *Probatio quando dicatur in solam præsumptionem reuersa, & num. anteced. cum seqq.*
14 *in Diœcesi aliquid est, ergo est de Diœcesi bona consequentia non est.*
15 *intra Fines existere bona, vel castra aliud est, aliud verò esse iuxta fines.*
16 *Loca omnia, seu Castra semper præsumuntur esse alicuius Diœcesis certa, & præsumptio est illius Diœcesis, cuius sunt viciniora.*
17 *de Diœcesi certa, quod primo præsumantur bona, deinde illa esse vicinioris Diœcesis, & demum, quod ex Diœcesi præsumatur iurisdictio non admittitur.*
18 *Præsumptio plurium præsumptionum regulariter non datur.*
19 *ex Statu de præsenti non infertur ad statum de præterito.*
20 *Iurisdictio si ab inferioribus Prælatis probatur exercita in locis Ordinariorum, non sufficit iuris præsumptio eisdem Ordinarijs assistens.*
21 *Confessio emanata ab Archiepiscopo optimè informato de statu suæ Diœcesis, superat omnem contrariam probationem, & nocet etiam successoribus.*
22 *Situationis loci confessio emanata à persona informata plenè probat.*
23 *Constitutiones Episcopales, vel Archiepiscopales, si continent confessionem situationis, vel iurisdictionis plenè probant.*
24 *Confessiones geminatæ factæ ab Episcopis probant iuri-*

Iurisdictionem inferiorum Prælatorum, & situationem loci.

25 *Iurisdictionales actus exerciti ab Archidiacono, vel alio inferiori confirmant confessiones Episcoporum super eadem iurisdictione, & situatione locorum.*

26 *Situatio loci de præsenti non benè infert ad situationem de præterito.*

27 *Centenaria, & immemorabilis æquiparantur ad vim privilegij.*

28 *Immemorabilis ea est, cuius contrarij memoria non existat.*

29 *de Centum vltra annos quis meminerit cum nemo vixerit.*

30 *Possessio quadragenaria, etiam sine titulo præsumit titulum, & præscribit omnibus iuribus.*

31 *Præscriptio quadragenaria sufficit in omnibus iuribus, vbi non est ius commune contrarium, vel præsumptio contra præscribentem.*

32 *Diœcesis dubium, cuius nempe sint bona, vel extra quadragenaria præscriptione tollitur.*

33 *Actus vnicus sufficit contrarius ad effectum euertendi, vel interrumpendi immemorabilem.*

34 *Scriptura quibus est præstita fides, quia videbantur extracta ab Archiuista, vel successore, constito de contrario, nihil probant, & num. 35.*

36 *Patronus præsentis causæ doctus iurista, & cautus factista nuncupatur, & sup. num. 34.*

37 *Archiepiscopi ante Concil. Tridentinum totam Provinciam visitabant, omniaque loca, Ecclesias, & populos existentes in illa.*

38 *Metropolitani post Concilium Tridentinum non possunt, nisi ex causa visitare alienas Diœceses.*

39 *Visitationes factæ ab Archiepiscopo in aliena Diœcesi referuntur ad causam sibi in concessione iurisdictionis præseruata.*

40 *Ordinarius tenetur singulis annis suam visitare Diœcesim.*

41 *Actus iurisdictionis à Prælato superiori exerciti in aliena Diœcesi, sufficit esse dubios, ad hoc vt non præiudicent Prælato inferiori, amplia, vt ibidem.*

42 *Iurisdictione Prælati inferioris probata si exhibeantur etiam actus visitationis, vel alij iurisdictionales Prælati superioris, quatenus illi releuent.*

DECISIO CVI.

TRIBVS sententijs prævijs pluribus decisionibus absoluta causa pro iurisdictione R. D. Archiepiscopi in locis dudum controuersis cum D. Archidiacono, cum ille procederet ad taxationem expensarum, successit commissio plenior, quam plana constito de tribus videlicet validis, & solidis, quales facile informante D. Archiepiscopo visæ fuerunt, D. Archidiacono autem licet personaliter septies citato non comparente, vt in decisione * 15. Iunij 1672. Vltra quinquennio autē cunctātibus partibus parata semper, & currente Rota, hodiè informante vtraque reuisa est illa semidecisio, propositoque solito dubio: An sit standum, vel recedendum à decisis DD. responderunt recedendum.

Quia constant antiquæ Constitutiones, quibus Archidiaconus habet Diœcesim distinctam à Diœcesi Archiepiscopi, in qua habet totum ius Archiepiscopale, de quo non debet se intromittere Archiepiscopus, cuius Diœcesis Terræ sunt Castrum Cercelli, Pagani, Forcellatæ, Montis Vrsini, Sancti Angeli ad Radicinosam, Rochetellæ, Quatrani, vt confessus est olim Archiepiscopus in suis Constitutionibus anni 1355. confirmatis à successoribus Archiepiscopis anno 1366. vbi habet ipse Archidiaconus Diœcesim distinctam verbis explicatissimis, & annis 1385. & 1430. & 1486. ne sine Apostolica auctoritate quantum incenio Archiuio tempore Cardinalis Arigonij ex moderna affirmatione, & attestatione Dignitatum, & Canonicorum ab Archiepiscopo producta notatum est in inuentario facto anno 1467. librorum instrumentorum, & omnium scripturarum, & ab eo superstite arguebatur, & per Cardinalem Sabellum est post Tridentinum Concilium declaratum, vt ea loca ab Archiepiscopo iure ordinario, vel Vicario, vel Visitatoribus pro tempore deputandis visitari possint cum alijs iuxta Concilium; sed alijs manentibus non autem, vt alias dicebatur abrogatis, & ex hoc ipso, quod talis visitatio est specialiter declarata, & ita firmatum in Synodo anni 1567. ad Antiquarum Constitutionum reformationem, & præcipue anni 1355. occasione Concilij anni 1564. proximè confirmati, sic superuenerunt etiam approbationes, & attestationes successorum, in quibus Archidiaconus Beneuentanus, omnesque sui Predecessores ab antiquo immemorabili tempore pacificè, & quietè exercuerunt, & exercent iurisdictionem ordinariam inter personas locorum, & Terrarum Cercolli &c. vt in data 18. Ianuarij 1611. & in alia Capituli Metropolitani Archidiaconum habuisse, & habere Diœcesim distinctam, &c. & in casu vacationis beneficiorum, tam cum cura, quam sine cura Archidiaconos pro tempore contulisse, & conferre, ibique ordinariam iurisdictionem in Ciuilibus, & Criminalibus causis in Populis, & Cleris sibi subiectis exercuisse, & exercere &c. anno 1620. & notandus visus est processus factus anno 1603, ab Archiepiscopo illius temporis, † vti de Legato Sac. Congregationis Concilij, in quo licet Congregatio declarauerit non licere Archidiacono percipere primam annatam fructuum beneficiorum vacantium in sua Diœcesi Archidiaconali, prout nulli ordinariorum licitum est; Nihilominus tali occasione probata fuit per testes, & admissa pro indubitata, etiam ab ipso Archiepiscopo delegato immemorabilis possessio Archidiaconalis iurisdictionis ordinaria in locis controuersis cum Territorio separato, vt in eius Summario *num. 43. litt. A. ad F.* omitto alia de assertionibus, & agnationibus Pontificum Datarie Congregationum Regis, quorum me turba fatigat,

& fatigauerat maiores noſtros, qui manus dederant, & reſponderant pro Archiepiſcopo.

Duobus quidem non omittendis, dum cætera dimittuntur, alterum ſuper antiquorum
2 atteſtationibus, † & conſtitutionibus Archiepiſcoporum de iuriſdictione D. Archidiaconi, quod ante extrauagantem Pauli Secundi de bonis Eccleſ. non alien. edit. anno 1477. erat facultas, & auctoritas pe-
3 nes Archiepiſcopos abdicandi, transferendi, quin etiam alienandi iuriſdictionem, vt tradit *Barboſ. de offic. & poteſt. Epiſc allegat.* 95. *num.* 2. apud *Tambur. de iur. Abb. dec.* 57. *num.* 3. & 4. & alterum de frequentiſſimis actibus, & ſignanter de literis Apoſtolicis Congregationum, Nuntij, ſuffraganeorum, & eorundem met Archiepiſcoporum per plura ſæcula continentibus præſuppoſitum ordinariæ iuriſdictionis, nec ſunt incidenter, aut ad ſupplicationem Archidiaconi, ſed in actu proportionato ad inſtantiam aliorum, vt ex Summario D. Archidiaconi latiſſimè à *num.* 10. *vſque ad* 44.

Attamen quia pro parte D. Archiepiſcopi deducuntur plures actus iuriſdictionales in Caſtris controuerſis, ab eo eiuſque anteceſſoribus exerciti in ipſius Summario, †
4 exinde ſine dubio immemorabilis euertitur &c. vt dicitur in præclara *deciſ.* 31. *Ianuarij* 1656. pro D. Archiepiſcopo poſt multa pro D. Archidiacono à §. *attamen*, quia pro parte D. Archiepiſcopi *coram Eminentiſſimo Domino meo Cardinali Cerro*, quæ reiectis quoque alijs, & alienis dictis relatis in alijs deciſionibus coram D. Zarate ſe continet in aliquibus, & cum illa maximè procedunt ſubſequentes *deciſ.* 440. *par.* 13. & 21. *par.* 14.

Itaque cauſa iam examinata, & nunc examinanda ſuper illis actis Archiepiſcopalibus, de quibus allatæ ſunt ſcripturæ cum aſ-
5 ſertione, † quod ſint extractæ ab Archiuio illo publico Archiepiſcopali per Notarium ſucceſſorem, & optimè probent etiam, ſiue compulſoria, & citatione partis, vt in dicta *deciſ.* 31. *Ianuarij* 1656. §. *ſcriptura verò*, examinata eſt etiam hodiè cauſa ſecundum dictas ſcripturas, ſed notatum eſt in primis non fuiſſe extractas per Notarium ſucceſſorem Notarij actuarij, vel Notarij rogati de
6 talibus actis, † ſed à quodam alio Notario in ipſa ſubſcriptione ſe Ciuem Beneuentanum publicum auctoritate Apoſtolica Notarium facientem, nec alias, †
7 quam qualem ſe fecit Notarium approbauit Vicarius Generalis in adiecta legalitate, alias quidem notato etiam in fiſcalibus actis in Summario D. Archidiaconi *num.* 4. & 5.

Nunc ad merita cauſæ ex ſupraſcriptis, ac deſcribendis viſum eſt hodiè, vt alias quoque cauſam non verſari in immemorabili, atque ita in preſcriptione ſimplici, ex ſimplici quaſi poſſeſſione D. Archidiaconi, ſed in iure proprio, & præcipuo quaſi poſſeſſionis, & vera iuriſdictione ex conteſtationibus ſupraſcriptis, etiamſi præcipuis de immemorabili antecedente, & ex alijs demonſtrationibus ſupraſcriptis, & infraſcriptis.

Vnde fruſtra repeti viſa eſt ratio iuris aſ-
8 ſiſtentis iuriſdictioni ordinarij in locis ipſius Diœceſis *ad Capitulum decimum cum alijs ibi notatis* 16. *qu.* 7. & cum ex teſtibus, & Tabulario, & Planta iam datis appareat dicta
9 Caſtra eſſe poſita in Diœceſi † Beneuentana, ſequi quod ſint eiuſdem Diœceſis inquit Rota coram D. Zarate dicta *deciſ.* 10. *num.* 4. *verſ. vnde cum ex prædictis*.

Etenim in *dicto cap.* 10. eſt Canonica regula Baſilicas in eius Epiſcopi poteſtate eſ-
10 ſe, † in cuius Territorio poſitæ ſunt, & ſic benè de iure dictum in d. *deciſione, & ſimiliter coram Coccin. deciſ.* 665. & *deciſ.* 911. *vtrobique num.* 1. & melius declaratum, locum eſſe il-
11 lius Diœceſis, † à qua circundatur *Rot. d. deciſ.* 665. *num.* 2. cum alijs allegatis.

Sed ſaluis alijs, & prima veritate, cui cedit præſumptio, & ſæpè exiſtente loco in
12 Diœceſi, † qui non ſit de Diœceſi, & in Territorio, qui non ſit de Territorio, vt dictum erat in dicta *deciſ.* 10. *dicto num.* 4. Caſtra eſſe poſita in Diœceſi Beneuentana dictum eſt poſtea in dicta *deciſ.* 21. prædictam ſituationem ſatis probari ex teſtibus inſtrumentis, & planta, ex quibus omnino præſu-
13 mitur prædicta Caſtra, † & loca eſſe in Diœceſi Beneuentana &c. *num.* 2. & 3. adeoque probatio videtur reuerſa in præſumptionem.

Et præſumptio, & probatio reſolui etiam videtur; Primo, quod non valet conſequen-
14 tia, † eſt in Diœceſi, ergo eſt de Diœceſi *Rot. deciſ.* 69. *num.* 2. & 3. *poſt Tamburin. addeu. ad Burat. deciſ.* 578. *num.* 21. *Buch. deciſ.* 459. *numer.* 13. deinde quod Caſtra non circundantur à Diœceſi Beneuentana, vt ſint in Diœ-
15 ceſi, † & intra fines, ſed ſunt iuxta fines, & licet certum ſit omnia loca, ſeu Caſtra præ-
16 ſumi eſſe alicuius Diœceſis certæ, † & præſumptio eſt eſſe illius Diœceſis, cui ſunt viciniora *Rota coram Dunoz. Sen. deciſ.* 309. *numer.* 3. & 4. iam ſit gradus de præſumptione
17 ad præſumptionem, † & primo præſumitur certa Diœceſis, deinde vicina Diœceſis, &
18 demum ex Diœceſi iuriſdictio, † & eſt præſumptio plurium præſumptionum, quæ regulariter non admittitur *Duran. deciſ.* 307. *num.* 10. maximè, quia ſtante mutatione
19 rerum antiquarum, † vt infra, ex ſtatu de præſenti non infertur ad ſtatum de præterito *Rota in Cracouien. decimarum* 26. *Iunij* 1675. §. & *ſi enim in fine coram R. P. D. meo Rondinino*, cum ibi allegatis.

Deinde conſtat non ſolum vicina non eſſe hæc loca, nec vere Diœceſana, ſed & viciniorem in his Caſtris eſſe Epiſcopum Theſinum ex Summario D. Archiepiſcopi, & alijs in dicta *deciſ.* 21. *nu.* 30. ex quibus præſumpto contraria potius, & potior videtur.

Demum huiuſmodi omnes regulæ limitantur quotieſcunque inferiores Prælati
20 probant † ſe exercuiſſe ſpiritualem iuriſdictionem in iiſdem locis &c. *coram Dunoz. ſen. dicta deciſ.* 309. *ex numer.* 6. & *per tot. deciſ.*

pro-

probatque D. Archidiaconus ex ſupraſcriptis, & adſcriben., & præſertim ex Conſti-
21 tutionibus, † & Confeſſione Archiepiſcopali à dicto anno 1355. quæ confeſſio vti procedens ab Archiepiſcopo, ratione officii, optimè informato de ſtatu ſuæ Diœce-
22 ſis ſuperat † quamcumque contrariam probationem, & nocet etiam ſucceſſoribus, vt de ſituatione confeſſata ab informata per-
23 ſona † reſpondet *Rot. d. deciſ. 70. num. 9. & 305. num. 8. & 9. par. 13.* & eſt etiam optimus *text. in cap. cum veniſſent, ibique gloſſ. in*
24 *verb.* probatum de inſtitutionibus, † & de ſimili Conſtitutione continente ſimilem confeſſionem eſt in puncto *deciſ. 731. num. 7. & 8. par. 4. tom. 3. rec.* & penes *Poſth. de manut. deciſ. 287. num. 1.* præcipuè cum ſit à
25 ſucceſſoribus geminata † dicta *deciſ. 70. numer. 9. cum ſequen. & deciſ. 347. nu. 4. par. 13. Adden. ad Buratt. deciſ. 453. num. 11. & 13. &*
26 ex tot. tantiſque † actis iuriſdictionalibus recenſitis corroborata *Gregor. deciſ. 188. num. 7. & 9. ibique Adden. num. 11. & dicta deciſ. 305. num. 8. dicta par. 13. recent.*

Euidenter exhibita nunc eſt Typographia, & propoſita Ciuitas antiqua Murcen. ſiue Murconen., deinde antiquata, quæ erat vicinior Caſtris Archidiaconalibus, & interpoſita inter ipſa Caſtra, & Territorium Archiepiſcopale, ex antiquis pariter inſtrumentis, videlicet anno 1100. inter Abbatem S. Sophiæ de Beneuento, & Ioannem Epiſcopum de Murcone Ciuitate, in qua enunciatur vna Eccleſia Sancti Benedicti ſita ſecus prædictam Ciuitatem Murconæ, & alias Eccleſia Sanctæ Mariæ iuxta Caſtellum, quod dicitur *Botticelle &c.* & ex alijs pariter inſtrumentis annorum 1117. & 1118. & de Caſtro Cercelli, quod ſit confine Caſtro Botticelle, eſt inſtrumentum anni 1400. & clara ſunt teſtimonia teſtium examinatorum ab Archiepiſcopo: *è la verità, che le Terre Cercello Colle, Caſtel Pagano ſon vicine, e confinanti con altre terre della Diocesi, che ſi chiamano Righino la Molinarte, Cerce maggiore, Santa Croce, Morcone &c.* ſicut etiam Secretarij famuli quinquennalis D. Archiepiſcopi, qui deſcribendo loca aſſerit Ciuitatem Murconen. propinquiorem Beneuento, quam Cercellum, ex quibus infertur loca non fuiſſe vnquam Diœceſis Beneuentanæ, cum inter iſtam, & Caſtra controuerſa conſtituentia Diœceſim Archidiaconalem eſſet intermedia Ciuitas, & Diœceſis Murconen., itaut firma remaneat confeſſio Diœceſis Archidiaconalis diſtinctæ ab Archiepiſcopali, non attenta quacumque demonſtratione confi-
27 nium temporis præſentis, † cum de ſituatione de præſenti, nec minus fiat illatio ad ſituationem de præterito, vt ſupra §. *& præſumptio*.

Deinde repetebantur acta iuriſdictionalia facta ab Archiepiſcopis ad tollendam immemorabilem D. Archidiaconi, ſed quatenus de immemorabili dubitaretur approba-
ta ab alia immemorabili enunciata in Conſtitutionibus 1355. & in actis ſupraſcriptis, adhuc ad immemorabilem conſequeretur adiecta eſt centenaria, cum acta longè exce-
28 dant centum annos, † & centenaria, & immemorabilis æquiparentur ad vim priuilegij *Rot. deciſ. 254. in fin. lib. 3. par. 3. diuerſ.* cum
29 alijs ſi immemorabilis eſt, † cuius contrarij memoria non exiſtat *Capitulo primo de præſcript. in* 6. vt nemo meminit, ſi quis vixerit
30 vltra centum annos, † & ſuccederet etiam
31 quadragenaria, quæ & ſine titulo, † titulum præſumit, & præſcribit omnibus iuribus *leg. 4. C. de præſcript.* 30. vel 40. annorum tanè vbi non eſt ius commune contra-
32 rium, † vel præſumptio contra præſcribentem *d. cap.* 1. cuiuſmodi non eſt D. Archidiacono, vel contra D. Archidiaconum ex ſupraſcriptis, cui ſufficit ſuper dubio Diœceſis propriæ Archidiaconalis † habere quadragenariam *d. cap.* 1. & de titulo, & bona fide eiuſdem ſatis ſuperque videntur tot ſupraſcripta, & alia in Summario ipſius.

Nunc de actis iuriſdictionalibus D. Archiepiſcopi cumulatis in dicta *deciſ. 31. Ianuarij* 1656. §. *cæteri tamen actus*, concluden-
33 do actus exuberantes, † quia ad effectum euertendi, & interrumpendi immemorabilem, ſufficit vnicus actus illi contrarius.

Sed hoc opus, hic labor, & dolor, non adeo dolus, quia, vt Patronus cauſæ dilu-
34 gentiſſimus, † & pro ſua virtute diligendus, reſpondebat tantum Rotam detuliſſe iuribus, & inſtrumentis ſecum ferentibus dicta acta, quantum credidit fideliter extracta per Archiuiſtam, ſiue Notarium ſucceſſorem, & cum hoc ſuppoſito reſpondiſſe eiſdem
35 iuribus & inſtrumentis deferendum, † non obſtante, quod eſſent extracta lite pendente, & ſine citatione D. Archidiaconi, vt in dicta *deciſ. 41. Ianuarij* 1656. *dicto* § *ſcriptura vero*. Hodiè autem apparet, alium, vt in reſtricto, ac in reſtringente ſcriptura ſuper defectibus extractionis.
36 Addiditque doctus iuriſta, † vltra cautum factiſtam, quatenus releuantiſſimæ dictæ fuerunt primæ, & ferè ſolæ viſitationes Archiepiſcopales annis 1521. 1556. & 1560. ante Concilium Triden. in dicta *deciſ. 31. Ianuarij* 1656. *d.* §. *cæteri tamen actus*, tanto minoris poteſt viſitatio extimari, quantum
37 agitur non de Epiſcopo, † ſed de Archiepiſcopo, cui Metropolitano per totam Prouinciam Viſitationis officium exercere, & Curatos, & Diœceſes ſuffraganeos ſuos, & aliarum Eccleſiarum Capitula Eccleſias, & alia Religioſa, & Pia loca Cleros, & Populos liberè viſitare §. *deinde licet cap. 1. & cap. vltimo de cenſibus in* 6. à Concilio autè mandatum eſt à Metropolitanis etiam poſt ple-
38 nè viſitatam propriam Prouinciam, † ne viſitentur Cathedrales Eccleſiæ, neque Diœceſes ſuorum Comprouincialium, niſi cauſa cognita &c. §. *à Metropolitanis cap. 3. de reformat. ſeſſ. 24.* & notauit poſt alios *Barboſ. ad dictum cap. vlt. num. 2.*

Alia verò poſt Concilium non præiudi-

cant non ſolum quia cenſentur euenisſe vigore reſeruationis facultatis viſitandi in Sy-
39 nodo per Archiepiſcopum †Sabellium poſt Concilium celebrata tamquam tituli præambuli *coram Ludouiſ. deciſ. 434. ſub num. 14. verſ. aut verò loquuntur, & Seraph. deciſ. 339. numer. 5.* verum etiam quia fuerunt prote-
40 ſtationes, † & proteſtationibus acquieuit poſtea Archiepiſcopus dum ab anno 1596. amplius non viſitauit, cum tamen data illius iuriſdictione, non potuiſſet omittere ſingulis annis viſitare *Rota coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 82. ex num. 11.* ſatiſque eſt acta
41 eſſe aliquo modo dubia, † & non concludere pernecesſe ordinariam iuriſdictionem gerentis actum, adhoc, vt non præiudicent Prælato etiam permittenti (& ſic multo magis reclamanti) actum fieri *Rota deciſ. 57. numer. 7. & deciſ. 59. num. 5. apud Tamburin. de iur. Abbat. & coram Dunozet. Sen. deciſ. 309. numer. 21.*

Denique obſeruatione dignum viſum eſt, quod nullus prorſus exhibetur actus pro parte Archiepiſcopi, qui tendat ad prohibendam ordinariam iuriſdictionem Archidiaconi, quæ re vera non ſolum non conſtat vnquam impugnata, ſed ab omnibus Archiepiſcopis, vt ſupra approbata, quapropter dum Archidiaconi abſque vllo impedimento exercuerunt ordinariam iuriſdi-
42 ctionem, † & Archiepiſcopi pro tempore abſque vlla pariter reclamatione id paſſi fuerunt, vtique acta viſitationis, & alia quæcumque eſſent legitima, & concludentia nihil aliud operari poſſent, quam vel cumulatiuam poſſeſſionem Epiſcopi in aliis actis particularibus vigore facultatis, vt ſupra reſeruatæ viſitandi in Synodo Sabellica, vel vigore habitualis iuriſdictionis, quam habere poteſt ſuperior Prælatus, illamque reducere abſque vlla monſtruoſitate ad actualem, in caſu ſcilicet negligentiæ, vel vacantis Dignitatis Archidiaconalis iuxta doctrinam *Abbatis ad cap. cum contingat num. 18. & 19. & cap. irrefragabili num. 1. & 2.* vbi loquitur de Archidiacono de foro competenti *Felin. ad d. cap. irrefragabili ante num. 1. & eodem num. 1. Deciſ. ad cap. caterum de iudicijs numer. 16. & 17. Rot. coram Seraph. deciſ. 455. ſub numer. 2.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Barchinonen. Parochialis.

Veneris 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Prætendebatur excommunicationem incurſam ex quo non paruerat poſſeſſor mandatis rotalibus, ſed negatiuè reſoluitur, quia non continebatur in illis aliquod factum poſitiuum dandi, vel faciendi, & ideo cum regulariter ſola patientia ſufficiat, eo magis ſuperabbundare viſa eſt illius declaratio, ſe eſſe promptum, & paratum obedire eiſdem mandatis, quamuis de ſuis iuribus proteſtatum ſit, eaque etiam fuerint reſeruata.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio beneficij poſt ſententiam ab altera parte obtentam, ſequeſtratur.*

2 *Cenſura, vt relaxari poſſint requiritur contumacia, & inobedientia, & ideo contra non contumaces non fulminantur.*

3 *Contumacia, & inobedientia parendi mandatis rotalibus reſultat, ſi poſt eorum intimationem, & ſeruationem quatuor terminorum paritas non ſit.*

4 *Mandata Rotalia præciſam paritionem, aut obedientiam non requirunt, ſi factum poſitiuum, non continent aliquid dandi, vel faciendi.*

5 *Cenſuras ad euitandas ſufficit ſola paritio verbalis, & oblatio obedientiæ.*

6 *Obedientia, & paritio reſultat ſi quis exhibuit ſe promptum, & paratum parere mandatis rotalibus.*

7 *Cenſuras non incurrit, qui præſtat patientiam, non contradicendo mandatis.*

8 *Sequeſtrum non impugnat, qui illud non impedit, licet proteſtetur de ſuis iuribus eaque ſibi præſeruet.*

DECISIO CVII.

POSTQVAM Ioſephus Centena reportauit ſententiam ſibi adiudicantem
1 controuerſam Parochialem, † obtinuit etiã illam ſequeſtrari ad *form. Clem. vnicæ de ſequeſt. poſſeſſ.* expeditiſque literis ſequeſtri cum fulminatione cenſurarum, curauit illas intimari perſonaliter Iſidoro, quem cum prætenderet non paruiſſe mandato Rotali,
2 dedi † Dubium, an contra illum eſſet relaxanda declaratoria, hodiè negatiuè reſolutum ex defectu contumaciæ, & inobedientiæ ad id requiſitæ *cap. contingit il ſecondo cap. ſacro de ſent. excom. Caſſad. deciſ. 22. numer. 2. de reſcrip. Dunoz. ſen. deciſ. 34. numer. 6.* cum aliis cumulatis per *Rot. poſt Poſth. de manut. deciſ. 512. numer. 1.*

Contumacia vero, & inobedientia Iſidori in præſenti non benè deſumitur ex eo,
3 quod † fuerint intimatæ præfatæ literæ exequutoriales, & lapſi termini ad docendum de paritione ad tradita per *Rotam deciſ. 478. numer. 2. par. 2. recentior.* Quia in dictis literis non continetur factum poſitiuè ad im-
4 plendum per Iſidorum, † vtpotè aliquid dandi, vel faciendi, & propterea ad euitandum incurſum Cenſurarum ſufficit paritio
5 verbalis, † & oblatio obedientiæ iuxta diſtinctionem approbatam *à Rota in Toletana Iuris decimandi 8. Nouembris 1583. & 19. Nouembris 1593. coram Pamphil. relat. per Garz. de benef. par. 6. cap. 3. numer. 145. & 146. & coram Merlin. deciſ. 179. num. 2. & 3.* cum-
6 pluribus ibi relatis, † quæ in præſenti non deſi-

desideratur. Immo expresse legitur in relatione inumationis literarum Rotaliũ Summario Iosephi *numer.* 3. vbi se promptum,
7 & paratum esse dixit, † illis parere, & tamen ad hunc effectum sufficit prestare patientiam non contradicendo, vt dixit *Rota coram Buratto decis.* 52. *numer.* 6.

Nec subsistit, quod Isidoro iniunctum fuerit positiuum factum dimissionis possessionis, quia in literis Rotalibus hoc non legitur, sed solum in illis iniunctum fuit sequestratario, vt sub sequestro retinere deberet omnes fructus controuersæ Parochialis, nec sineret Isidorum illos percipere, itaut adhuc subsistat responsio, quod ei satis fuis-
8 set præstare patientiam ad hoc, † vt possessio caperetur nomine sequestri, etiamsi in actu adeptionis possessionis fecisset protestationes, & reseruationes in sui fauorem, vt in simili dixit *Rota coram Pamphil. in dd. Tolet. iur. decimam.* 8. *Nouembris* 1583. & 19. *Nouembris* 1593.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Ameriná, seu Interamnen. fructuum dotalium.

Veneris 25. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Stylus Rom. Curiæ super prosequutione causæ appellationis traditur, & declaratur in eo, quod licet requiratur citatio ad dicendũ contra commissionem *infra* annum, eiusq; etiam reproductio, si tamen commissio sit in plena Signatura firmata, & in actis exhibita, defectus reproductionis citationis non afficiat; Rursus, quod fructus dotales semper debeantur viro supportanti onera matrimonij, quamuis dos inuestiti debuisset, & de tempore maturatæ solutionis inuestimentum non adesset, ijdemque per simplicem receptionem eiusdem dotis nequaquam censeantur remissi.

SVMMARIVM.

1 *Citatio ad dicendum contra commissionem in causis appellationum dicitur primum fatale, & numer.* 2.
2 *Citatione ad dicendum contra commissionem etiam infra annum non reproducta, si commissio fuit à plena Signatura obtenta, & in actis exhibita, sufficit pro non defertione appellationis.*
3 *Prefixio termini ad transportandum acta ante biennium obtenta, nec prodest appellanti, nec nocet appellato.*
4 *Mandatum relaxatum contra bona hereditaria est nullum, citato solum, pretenso harede, non tamen facta legitimatione personarum, vt fuerat oppositum.*
5 *Mandatum nulliter relaxatum, exequendum non est.*
6 *Mandato nulliter relaxato, si constat de credito, index appellationis nouum mandatum concedit.*
7 *Fructus dotales debentur viro substentanti onera matrimonij, etiam non facta aliqua interpellatione.*
8 *Fructus dotales debentur ex dote quamuis in certis pagbis promissa.*
9 *Fructus dotales quatenus sine interpellatione debeantur, si dos erat inuestienda pro fundo dotali mulieris, & num. seqq. vbi amplia.*
Marito supportanti onera matrimonij fructus dotales debentur etiam si dos inuestiri debuisset.
12 *Fructus dotis inuestiendæ debentur, quamuis de tempore solutionis inuestimentum non adesset.*
13 *Fructus dotales non censentur à viro remissi ex eo, quod illi petiti non sint, & dos fuerit integrè persoluta, quoties adsunt filij.*
14 *Fructus dotales, vt censeantur à viro remissi, non sufficit illum eos in assequutione dotis sibi nullatenus præseruasse.*
15 *Instrumentum redditur de falso suspectum si cum suspensione Notarij plura concurrant adminicula, & coniecturæ super illius falsitate.*
16 *Instrumentum non repertum inter scripturas Notarij rogati præsumitur falsum.*
17 *Diuersitas atramenti, & caracteris falsitatem instrumenti deducit.*
18 *Testes deponentes se non interfuisse instrumento, illius falsitatem probant.*
19 *Suspicio falsitatis in ciuilibus pro falsitate habetur.*

DECISIO CVIII.

CVM Hieronymus de Paradisis debitis temporibus non soluisset dotem Brigittæ sororis scut. 2000. quam certis statutis solutionibus in apocha matrimoniali promiserat Carolo Buccarino sponso; Mauritius huius filius, & hæres obtinuit ab A. C. pro fructibus dotalibus contra bona hæreditaria promissoris, citato Valentino fratre, eiusdem hærede, mandatum exequutionum, à qua commissa mihi per Signaturam Iustitiæ causa appellationis cum clausula si quid exequen., & prætensa per Mauritium illius desertione ob non reproductionem in actis citationis ad dicendum contra
1 commissionem † intra primum fatale dedi, Dubium, An constet de re iudicata, siue potius mandatum A. C. sit exequen.; quod pro exclusione rei iudicatæ, & non exequtione mandati, licet tamen pro illius relaxatione resolutum fuit.

Excluditur enim res iudicata, quia cum ex stylo Curiæ appellanti concedatur, secundum fatale, scilicet secundus annus ad prosequendam appellationem, quando intra primum videlicet annum aliquid gessit, & Valentinus post commissionem causæ obtentam in plena Signatura die 14. Iunij 1674. illam in actis presentauerit die 4. Aprilis 1675. & acta etiam transportauerit die 13. Decembris eiusdem, sufficit, ne appella-
2 tio remanserit deserta, † quamuis intra primum fatale reproducta non fuerit d. citatio

ad dicendum contra commissionem, vt latè testando de stylo Romanæ Curiæ, & Sacræ Rotæ notat *Scacc. de appellat. lib. 1. cap. 2. qu. 15. sub num. 34. vers. confirmatur Rot. decis. 44. num. 1. & decis. 73. num. 9. & decis. 105. num. 11. coram Arguell. & decis. 488. sub num. 2. coram Bichio.*

Non obstante præfixione termini ad trans-
3 portandum acta per Mauritium † obtenta, quia cum Valentino competeret integrum biennium ad suam appellationem prosequendam, huiusmodi præuentiua diligentia partis ei præiudicari non valuit, sed expectandus erat terminus debitus, vt dixit *Rota decis. 35. num. 14. par. 10. recent.* & latius in *Narnien. Alluuionis 2. Maij 668. §. minimè obstante coram R. P. D. meo Albergato Decano.*

Quò verò ad executionem mandati hæc fuit denegata, quia relaxatum fuit contra bona hæreditaria Hyeronimi, citato Valen-
4 tino tamquam hærede, † nulla præcedente legitimatione personæ prout stante oppositione requirebatur; *Vant. de nullit. ex defect. habilit. nu. 1. & seq. Ridolph in prax. part. 1. cap. 5. num. 24. & 25. Gregor. decis. 264 num. 2.* vbi latè *Adden. num. 5. & 6. Carill. decis. 78. numer. 9. Otthon. decis. 95. num. 11. & decis. 388. numer. 13. part. 12. recent.* Hinc enim mandatum remanſit nullum, † & proindè non exequendum
5 *Rot. coram Seraph. decis. 425. numer. 13. coram Otthobono decis. 162. nu. 1. coram Vbald. decis. 824. num. 6. & in recen. decis. 38. num. 2. par. 7. & decis. 146. num. 4. part. 4.*

Censuerunt tamen Domini esse ex integrò relaxandum, † quia cum dos promissa fuerit sub obligatione Camerali certis Statutis solutionibus ijs tempore conuento
7 minimè factis, † fructus dotales denegari non possunt marito onera matrimonij sustinenti, etiam nulla facta interpellatione *iuxt. text. in cap. salubriter 16. de vsur.* vbi communiter Canonistæ: *l. dotis fructus ff. de iur. dot. l. pro oneribus 20. Cod. eod. tit.* & in termi-
8 nis dotis promissæ † in diuersis ratis dixit *Rota coram Burat. decis. 159. num. 1. & 2. coram Dunozet. iun. decis. 790. num. 1. & 2. in Sancti Angeli in Vado fructuum dotis 13. Maij 1671. §. 1. coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Ranennaten dotis, & fructuum 3. Iunij 1672. §. 1. & §. quo verò coram R. P. D. meo Emerix.*

Minimè obstante, quod dos aduenientę tempore solutionum, deberet per maritum inuestiri in tot censibus Interamnæ, qui sta-
9 re deberent pro fundo dotali vxoris; † ex quo inferebatur, quod non facta interpellatione prompti inuestimenti, fructus non debeantur *iuxt. decis. 487. num. 6. coram Bich.* fructus enim non petuntur ex capite inuesti-
10 menti, † & soluto matrimonio in quibus terminis loquitur *d. decis. Bich.* sed propter subsistentationem onerum matrimonij, co-
11 que constante, † quo casu interusuria dotis deberi marito à promissore dotis absque aliqua interpellatione præter supra allegata firmat *Adden. ad Burat. decis. 159. num. 13. Rot. decis. 382. num. 2. & 6. & decis. 413. num. 2. par. 14. rec. & coram Bich. cad. decis. 487. num. 14. & seqnen.* Etiamsi non fuisset promptus inue-
12 stimentum † in Ciuitate Interamnæ tempore, quo venerat dies solutionum ex supradicta ratione, vt in terminis notat *Gratian. discept. 241. num. 58. Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 42. sub num. 131.*

Minoris ponderis visa est Dominis præsumptio remissionis horum fructuum ex eo elicita, quod maritus in vita nunquam eos petierit, imo receperit ratas dotis absque aliqua protestatione, siuè præteruatiua fru-
13 ctuum; † Quoniam cum haberet filios, in eorum præiudicium inuerisimile est, quod interusuria dotis voluerit remittere, præsertim ad fauorem Hieronymi extranei, & minus dilecti, vt ponderauit *Rota* in allegata *decis. S. Angeli in Vado fructuum dotis 13. Maij 1671. §. nec fructus isti cum quinque seq.* vbi
14 etiam responsum fuit coniecturæ † de non facta præseruatiua *coram R. P. D. meo Bourlemont* cum ibidem latè congestis.

Denique vis fieri non potest in instrumento rogato per Sanzonettum Carlenum Notarium Amerinum die 29. Aprilis 1666. in quo legitur remissio controuersorum fructuum facta à Carolo ad fauorem Valentini, quia est de falso suspectissimum. Siquidem Archiuista testatur non reperiri in protocollo instrumętorum eiusdem Carleni de anno 1666. de quo supponitur confectum; Apparet etiam exaratum ex diuersitate atramenti, & caratteris; & vlterius ambo testes in eo descripti, qui sunt etiam Religiosi, negant se interfuisse illius confe-
15 ctioni, † ex his enim simul sumptis addita etiam suspensione Notarij ab officio, arguitur suspicio, & quidem vrgentissima falsitatis, cum singula supradicta de per se suffi-
16 ciant, vt de huiusmodi attestatione † Archiuistæ firmat *Farinac. de falsitat. quæst. 153. num. 144. Menoch. de præsumpt. lib. 2 præsumpt. 20. num. 32. & cons. 42. numer. 11. Gramatic. decis. 106. in fin.* & de diuersitate atramen-
17 ti, † & caracteris *Rota coram Coccin. dec. 101. sub numer. 9. & seq. & in recen. decis. 126. numer. 41. part. 12. & decis. 180. numer. 13. par-*
18 *te 13.* & ex dicta contraria testium † depositione idem *Farinac. eod. tract. quæst. 158. numer. 4. Menoch. de arbitr. cas. 105. numer. 32. & 34. Cels. Vgon. cons. 97. numer. 8.* suspicia
19 autem falsitatis † in ciuilibus sufficit pro adimenda fide scripturis *Rot. coram Cels. decis. 21. numer. 15. & decis. 280. numer. 10. in Firmana pretensa donationis 26. Ianuarij 1663. coram R. P. D. meo Albergato Decano, & in Praten. Parochialis 7. Maij proximi præteriti §. attamen coram R. P. D meo Vbago.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. CALATAIV

Romana Attentatorum.

Venetis 25. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Cauſa ſuper ſeparatione thori in Rota pẽdente mobilia in primo iudicio deducta, ſub prætextu aſſecurationis deſcripta, & alibi aſportata ſunt, eademque vxor arreſtata in carceribus, & deindè colloçata etiam in Monaſterio, quæ omnia vigore mandati primi Iudicis facta, attentata declarantur, quia præterquã quod & aſſecurationi locus non erat, illa prout etiam aſportatio vxoris in Monaſterium à ſolo Iudice appellationis fieri poterant.

SVMMARIVM.

1 *Attentata remanet aſportatio mobilium facta de mandato alterius iudicis poſt commiſſam cauſam in Rota ſuper ſeparatione thori.*

2 *Mobilia in primo iudicio deducta, ipſa etiam devoluuntur ad iudicem appellationis.*

3 *Clauſula* quam, *&* quas *comprehendit omnes cauſas, tam motas quam mouendas circa pertinentia ad negotium principale.*

4 *Mandatum dicitur relaxatum vigore ſententiæ & quando vid. num. ſeqq.*

5 *Iudex ad concedendum mandatum mouetur ex ratione per eum expreſſa in fine eiuſdem mandati, & num. ſeq.*

6 *Dictio* quoniam *expreſſa in mandato iudicis, importat cauſam eiuſdem mandati.*

7 *Inhibitionem Rotalem neque partes, neque iudices inferiores interpretare poſſunt, ſed pro earum declaratione recurrendum eſt ad Rotam.*

8 *Mandatum relaxatum à iudice à quo, non excuſatur ab attentatis ſub prætextu aſſecurationis iudicij, vel dilapidationis bonorum.*

9 *Perſona ſemel approbata in iudicio, ſi conditionem deteriorem non fecit, non poteſt prætendi ſuſpecta de dilapidatione, ſeu occultatione bonorum*

10 *Sequeſtrum, mandatum de deſcribendo, & aſſecuratio bonorum poſt commiſſam cauſam appellationis, non poſſunt ab alio, quam ab illius iudice relaxari.*

11 *Arreſtum contra vxorem poſt commiſſam Rotæ cauſam ſeparationis thori, non poteſt ab alio concedi, quam ab ipſa Rota.*

12 *Attentata poſteriora ſunt primo loco revocanda.*

13 *Attentata non intrant vbi cauſa, & res eſt diverſa.*

14 *Attentata, quæ non inferunt præiudicium partis, ſola renunciatione tolluntur.*

DECISIO CIX.

CONCESSA noua audientia Fratribus de Buſſonis hæredibus Matthæi interim lite pendente defuncti, aduerſus duas deciſiones ſuper reuocatione attentatorum editas coram me ſub diebus 15. Iunii 1674. & 27. Martij 1675. Cauſaque hodie repropoſita, Domini ſteterunt in deciſis.

Iterum enim viſa fuit attentata deſcriptio, & aſſecuratio mobilium per Apolloniam è domo viri aſportatorum facta cum 1 mandato alterius Iudicis, † quam Rotæ poſtquam in ea introducta erat Cauſa appellationis, & illius inhibitio Buſſono præſentata, ex allegatis in dictis deciſionibus, & dictum etiam fuit coram *Pcutingerio deciſ. 217. num. 1. & ſeqq.* Non obſtante quod eadem mobilia prætendantur propria Viri, nec comprehenſa in lite commiſſa in Rota ſuper ſeparatione thori, quia præterquam quod huiuſmodi dominium Viri legitimè non probatur; immo contrarium conſtat, dum ex Summario *numero* 2. apparet Apolloniam dicta mobilia emiſſe poſt diſceſſum è domo Viri, adhuc illo ſuppoſito, dum coram Iudice primæ inſtantiæ fuit ſpecialiter deducta prætenſio horum mobilium, vt in Summario præteritæ poſitionis Apollo- 2 niæ *numero* 2. † & deindè ab illius ſententia commiſſa cauſa appellationis, cum omnibus incidentibus, dependentibus, annexis, & connexis, dubitari non poteſt quin fuerit etiam deuoluta cognitio mobilium, ſtante præſertim clauſula, *quam*, & *quas*, † quæ 3 comprehendit cauſas tam motas, quam mouendas circa pertinentia ad negotium principale, *Marcheſan. de commiſſ. appell. parte prima cap. 5. num. 63. fol. 200. Achill de Graſſ. deciſ. 22. num. 2. Bich. deciſ. 370. num. 9. Emineatiſs. Otthob deciſ. 228. num. 1.*

Maximè quia mandatum de deſcribendo relaxatum fuit ex iuribus acquiſitis † ex 4 prima ſententia, prout oſtendunt illa verba, *Quoniam ſtante ſententia ſuper ſeparatione thori &c. Dominus ita mandauit*, quæ dici nequeunt appoſita incidenter, † & enunciatiuè, 5 cum per illa reddatur ratio, quæ mouit Iudicem ad concedendum mandatum, † vt de dictione, *quoniam*, notat *Barboſ. deciſ. 532. numero 2. & Rota deciſ. 193. num. 9. parte prima recent.*

Et in omnem caſum dum clarè noc conſtabat, an dicta mobilia comprehenderentur, necne ſub lite, tenebatur Buſſonus ad Rotam inhibentem pro declaratione, & 7 etiam pro relaxatione † antedicti mandati recurrere, cum non ad Iudicem inhibitum, vel alium inferiorem, & minus ad partes ſpectet interpretari, & ita deludere inhibitiones, & iuriſdictionem Rotalem, vt ad effectum inducendi attentata aliàs reſpondit *Rota deciſ. 74. num. 3. & deciſ. 124. num. 5. parte prima recent. coram Bichio deciſ. 515. num. 8. & in Eugubina attentatorum 20. Martij 1676. §. ex quibus coram R. P. D. meo Taia.*

Nec ſuffragatur prætextus aſſecurationis Iudicij, ex eo quod immineret periculum occultationis, † ſeù diſapidationis mobi- 8 lium, quia cum Apollonia poſſideret in Vrbe bona ſtabilia valoris ſcutorum 3100. & poſt motam litem, in qua ab initio approbata fuit pro idonea, deteriorem non fece-

9 fecerit propriam conditionem, † ceſſabat prætentus timor dilapidationis, ſeù occultationis, *Merolch. de arbitr. iudic. lib. 1. caſ. 87. num. 13. Rota in recent. deciſ. 490. num. 5. parte prima, & coram Cavaler. deciſ. 329. numero 2.* cum aliis in *ſecunda deciſ. §. non enim obſtat*; Immo poſt commiſſam Cauſam in Rota, &
10 præſentatam inhibitionem Rotalem, † non fuiſſet ſufficiens pro obtinendo dicto mandato ab alio, quam ab hoc Sacro Tribunali, vt tradit *Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 12. num. 29.* & obſeruatum fuit *in deciſione 654. coram Buratto*.

Paritèr denuò viſum fuit attentatum arreſtum Apolloniæ in carceribus, & tranſ-
11 portatio eiuſdem ad Domum Piam, † cum mandato alterius Iudicis, quam Rotæ ex ſupra deductis, & aliis in præteritis deciſionibus, in quibus reſpondetur repetitis omnibus etiam pro inducenda renunciatione attentatorum cum quibus Domini tranſierunt.

Minus releuat exceptio attentatorum
12 per Apolloniam commiſſorum, † & quæ vti poſteriora prius veniant reuocanda, *cap. fin. de ordin. cognit.* quia attentata dici non poteſt citatio contra Ioannem Baptiſtam Buſſonum ad eiuſdem inſtantiam executa coram Eminentiſſimo Protectore Monaſterij Sanctæ Catherinæ ad videndum declarari ſe incidiſſe in pœnis contentis in
13 Inhibitione † præſentata in actu carcerationis, cum reſpiciat perſonam, & rem diuerſam, *Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 2. num. primo, Grat. diſcept. for. cap. 914. num. 30. & ſeqq. Rota coram Burett. deciſ. 644. num. 5. ibique Adden. num. 10. & coram Cardin. Eliſo deciſ. 209. num. 2. & 3.*

Recurſus verò per eandem Apolloniam habitus ad Iudicem Capitolinum pendente Cauſa in Rota, licet fuerit attentatus, quia tamen nullum præiudicium aut damnum
14 Buſſonis intulit, † fuit ſufficienter purgatus per ampliſſimam renunciationem, de qua in hodierno Summario Apolloniç *numer. 3.* vt reſpondit aliàs *Rota coram Coccino deciſ. 171. num. 2. & ſeqq. coram Bichio deciſ. 534. num. 1.* & paſſim alibi.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Paten. Concordiæ.

Veneris 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Super Coadiutoria cum futura ſucceſſione ſignata fuerat gratia viuente Pontifice concedente, & Coadiuto conſentiente, quibus tamen defunctis illius literæ expeditæ ſunt, quæ licèt de nullitate impugnarentur, executioni tamen demandantur, quia omnia fuerant expleta ſuo tempore debito, cumq; dubitaretur etiam de mandato procuræ ad conſentiendum tamquam facto per ſimplicem apocham, cuius tantum copia plurimis fulcita adminiculis exhiberetur, illius etiam validitas declarata eſt, ex eo præſertim, quod ita factum erat ad remouendas importunas commendationes virorum potentium.

SVMMARIVM.

1 *Gratia Coadiutoria expedita poſt obitum coadiuti, & poſt mortem Papæ ſuffragatur coadiutori ſi vtroque viuente fuerit data, & num. ſeqq.*
2 *Literæ Apoſtolicæ in forma gratioſa præſumuntur in omnibus iuſtificatæ, & proinde veniunt exequendæ.*
3 *Literæ Apoſtolicæ expeditæ poſt mortem Papæ concedentis, executioni demandantur, ſi ſupplicatio iam erat antea ſignata, datata, omniaq; completa.*
4 *Literæ Apoſtolicæ ſignatæ ab anteceſſore, expediuntur à Pontifice ſucceſſore ſub conſueta formula*, rationi congruit.
5 *Mandatum procuræ aquè per epiſtolam, ac per inſtrumentum publicum fieri poteſt.*
6 *Mandatum ad conſentiendum in beneficialibus dari poteſt etiam per epiſtolam.*
7 *Regula Cancellariæ de præſtandis conſenſibus traditur, & declaratur.*
8 *Copia epiſtolæ exhibita coram Notario, ab eo que collationata cum originali plenè probat, & num. ſeq.*
10 *Copia ſcripturæ priuatæ ex quibus adminiculis faciat probationem.*
11 *Mandatum procuræ factum per ſimplicem epiſtolam plenè probat, & quando vide etiam num. antecedent.*
12 *Inſolita quæ ſunt, ſi tamen neque reprobantur à iure, neque à praxi, ſufficiunt, & probant.*
12 *Scriptura priuata quatenus poſſit fieri, & facta commendetur ad eludendam potentis commendationem vel vim.*
14 *ad Cautelam abundantiorem quæ facta ſunt, in nihilo prorſus nocent, nec præiudicant.*
15 *Repetita cenſetur in ſecundo ea omnia, quæ in primo mandato expreſſa ſunt.*
16 *Coadiutoriæ gratia cum futura ſucceſſione non pendent à conſenſu coadiuti ſed à voluntate Papæ concedentis.*
17 *Iurandi facultas cenſetur conceſſa in mandato ſpeciali facto cum libera poteſtate faciendi ea omnia, quæ ipſe principalis facere potuiſſet.*

DECISIO CX.

BENEDICTVS Bocchinerius ſatisfacere volens præpotenti commendationi, qua præmebatur, vt obtineret ſibi deputari in Coadiutorem Ioannem Baptiſtam Bertum, conſtituit 25. Ianuar. 1671. Procuratorem per Inſtrumentum publicum D. Anibalem de Fide ad conſentiendum Coadiutoriæ cum futura ſucceſſione ad fauorem dicti Ioannis Baptiſtæ, cum omnibus

bus clausulis necessarijs,& opportunis,Summario *num.* 1.

. Verum quia neque Capitulum, neque Benedictus hoc cupiebant, ideò eidem per Epistolam priuatam manu propria scriptã, & subscriptam 22. Augusti eiusdem anni clàm fecit Procuratorem eundem Anibalem ad consentiendum dictæ Coadiutoriæ fauore Ioannis Dominici Organi, mandans eidem Procuratori, vt relicta copia collationata in publico Officio alicuius Notarij, originale sibi remitteret, Summario *num.* 2. & 3.

Cessante autem postea memorata commendatione, & habita attestatione iurata Capituli super impedimento de per se deferuiendi Ecclesiæ ob grauem eius ætatem 78. annorum,præuia reuocatione facultatis præstandi consensum ad fauorem Ioannis Baptistæ Berti, nouam dedit facultatem eidem Procuratori per aliam Epistolam dandi eundem consensum ad fauorem Ioannis Dominici, Summ.*num.* 4. & 5.

Sed quia nihilominus variis de causis supplicatio in longum protracta, & tandem signata, ac datata sub finem Pontificatus fel. rec. Clementis Decimi, superueniente eius
1 obitu expediri non potuit; † Et interim defuncto etiam Sede Apostolica adhuc vacante, Coadiuto, Ioseph Apollonius eundem Canonicatum, tamquam vacantem per obitum Subcollectoris à Sanctissimo D. Nostro sibi conferri obtinuit; Ideò Illustrissimus D. Datarius prudenter occurrere volens indemnitati vtriusque partis mandauit vtrasque literas expediri, & mihi committi illarum executionem. Quapropter bis consulti Domini, hodie pro executione literarum Ioannis Dominici responderunt, moti ex eo, quod istæ vti expeditæ in forma gra-
2 tiosa, † præsumuntur in omnibus iustificatæ,& proindè sunt exequendæ,*Garz. de benef. par.* 6. *cap.* 2. *n.* 157. *Rota coram Merlin. decis.* 141. *num.* 11. & *decis.* 160. *num.* 1. & 4. *par.* 15. *rec.* & aliàs passim.

Non obstant, quod fuerint expeditæ post
3 mortem Coadiuti, & Papæ † concedentis, quia cum supplicatio fuerit signata, & datata, & consensus præstitus de tempore, quo ambo adhuc viuebant, gratia dicitur perfecta, & substantiata, etiamsi literæ iuxta no-
4 torium stylum Datariæ † in forma rationi congruit sub successore post mortem Coadiuti expeditæ fuerint,ad tradita per *Gabriel. cons.* 193. *num.* 3. & 6. *lib.* 2. *Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* 15. §. 1. *num.* 33. *cum seq. Conrad. in prax. benef. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 22. *Mandos. consil.* 16. *num.* 8. & 6. *Rota coram Merlin decis.* 217. *nu.* 6. *coram Pentinger.* 464. *num.* 10. *cum seqq.* cum aliis concordan. pleno calamo adductis in *Colonien. Canonicatus* 11. *Martij* 1672. & 9. *Ian.* 1673. *coram. R. P. D. meo Calatain.*

Minus facit, quod consensus fuerit præ-
5 stitus vigore mandati dati † per Epistolam, quia mandatum æquè per Epistolam, ac per Instrumentum publicum dari posse iure re-
ceptum est, *l. primo ibi, per Epistolam ff. de Procurat. Clem. prima eodem tit. vbi glos. verbo literis Rota coram Dunoz. iun. decis.* 10. *num.* 3. *coram*
6 *Bich. decis.* 147. *num.* 2. & in puncto † mandati ad præstandum consensum *Lotter. de re benef. lib.* 3. *qu.* 16. *sub num.* 36. *Gonzal. ad regul.* 8. *glos.* 47. *num.* 36. & *Vinian. de iurepatr. lib.* 12. *cap.* 5. *num.* 48. Non aduersante regula de præstandis consensibus, & decisiones in Ianuen. Archipresbyteratus sub die 29. Maij 1673. & 28. Februarij 1676. coram R. P. D. meo
7 Taia, † quia regula nullam formam præscribit dandi mandatum, sed solum dat formam præstandi consensum, quem vult Iurato præstari in Cancellaria, vel Camera Apostolica, seù in manibus Notarij Cancellariæ, vel Cameræ Apostolicæ per ipsummet principalem, vel per Procuratorem in Curia præsentem, & in eisdem terminis loquuntur mox allegatæ decisiones.

Neque relevat, quod non fuerit exhibita
8 Notario Cancellariæ Epistola † originalis, quia sufficit ipsi exhibitam fuisse copiam collationatam à Notario publico Auditoris Cameræ, cui datur fides sicut originali, iuxta *Theor. Bartoli in l. Chirographis* 58. *num.* 2. *ff. de administr. & peric. tutor. Castrens. in l.* 2. *num.* 5. *C. de testam.* & in puncto copiæ collationatæ
9 productæ † per acta A. C. *Rota coram Buratto decis.* 584. *num.* 5. & *dec.* 52. *sub num.* 3. *par.* 12. *rec.* & *in Romana fideicommissi Ioannis Petri Senioris de Caffarellis* 17. *Aprilis* 1673. *coram bo. me. Priolo.*

Præsertim concurrentibus adminiculis, quæ in præsenti sunt tot, & talia, vt tollant omnem dubitationem, quippè non solum eadem Epistola antequam ad Vrbem transmitteretur, fuit per ipsummet Benedictum mediante Instrumento publico rogato in pede illius coram Notario in Ciuitate Prati recognita, & tempore non suspecto præuia
10 noua recognitione in actis A. C. † producta, verum etiam cum illa concordat attestatio iurata successiuè data ad eundem effectum Coadiutoriæ cũ futura successione á Capitulo, & Canonicis capitulariter congregatis præsente, & nouum assensum præbente eodem Benedicto, Summ.*num.* 4. *lit. A.* Ac noua Epistola sub eadem die scripta Anibali Procuratori, per quam eidem mandat, quod stante cessatione ante memoratæ præpotentis Commendationis, & deliderio Capituli, ac Ciuitatis habendi pro Coadiutore Ioanne Dominico Viro omnibus caro, & probato eundem consensum, quem vigore primo dicti Instrumenti publici præstare debebat ad fauorem Ioannis Baptistæ Berti, præstet ad fauorem Ioannis Dominici, vt latiùs in Summ.*num.* 5.

11 Ex † his enim omnibus ante, & post mandatum, de quo agitur, gestis, & signantèr ex vltima Epistola, quæ sola ad nouum mãdatum sufficiebat, plene comprobatur veritas eiusdem primodictæ Epistolæ, seù mandati, ad notat. per *Cassadorum decis.* 3. *de Procurat. Gregor. decis.* 111. *num.* 1. *cum seqq. Coccin-*

der.

decis.234 1.num.15. Bich.decis.135.n.19.dec.440. num.5.& 6. par.2.& decis.194.nn.9. & 10.parte 11.rec.

Nihil refragante, quod iste modus præstandi consensum per Epistolam sic productam in actis alterius Notarij, quàm Cancellariæ, vel Cameræ, sit insolitus, quodq; propterea Notarius Cancellariæ curaucrit, vt Procurator se obligaret de producendo
12 mandatum sufficiens, quatenus opus foret, quia respondetur modum tametsi insolitum non esse iniure, neque à praxi reprobatum,
13 & in præsenti innixum iustæ cautæ, † eludendi præpotentem commendationem, qua Coadiutus ante ad fauorem alterius prætendebatur; obligationem verò de producendo
14 mandatum sufficiens † vti factam ad abundantiorem cautelam nihil prorsus nocet, per ea, quæ tradit *Barbos.dict.124.num.10. Rota coram Coccin.decis.355.num.2. & 3. & decis. 309. num.13.par.15.rec.*

Posita autem veritate mandati, parum releuat, quod in eo non fiat mentio futuræ successionis, neque detur specialis facultas
15 ad iurandum, † quia vltra quod hæc omnia continentur in primo mandato ad præstandum consensum ad fauorem Ioannis Baptistæ Berti, ac propterea repetita censentur in secundo, in quo præuia reuocatione primi mandati Procurator constituitur ad præstandum eundem consensum fauore Io. Dominici, iuxta *glos.in l.cum ij §. vni verbo obligatur ff.de transact. Ruin. conf.3. num.4. lib.4. Rota decis.115.num.13.par.1.diuers.* Respondetur mẽtionem futuræ successionis non esse necessariam, † cum gratia in hoc non pendeat à consensu Coadiuti, sed à voluntate Papæ,
16 vt benè notat *Lotter. de benef. lib. 2. quæst. 25. num.29.* & facultatem iurandi censeri sufficienter datam, eo ipso quo Procurator fuit constitutus specificè ad hunc vnicum † actũ, cum libera facultate faciendi omnia, quæ ipse Principalis posset, si præsens foret, per *Text.clar.in l ius iurand.ff.de iure iuran.& in cap. qui ad agendum §.procurator de procur. in 6. Seraphin.de priuileg. iuramenti priuil.111. num.4. post med. vers. sed ego respondeo, & num.11. vers. & propterea Grat.disc.97.num.19.& 21.* vbi testatur, quod ita seruat praxis.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana fideicommissi, seu Saluiani.

Veneris 25. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Emptor bonorum fideicommissi, qui deindè cum fideicommissario transegerat, duplici iudicio est conuentus, solius immissionis primo, postea non prosequuto, & deindè altero rescissionis transactionis, eiuidemque paritèr immissionis, in quo cũ ille fuerit per sententiam condemnatus ad restitutionem fructuum, de quibus fructibus intelligatur, fuit indè quæsitum, & omisso primo iudicio solius immissionis, quoad alterum rescissionis transactionis, cum eadem immissione complicatum, ipsum teneri ad restitutionẽ omnium fructuum dubitatum non est, quia hæc duo iudicia habentur pro vno, & vnum est consequutiuum alterius.

SVMMARIVM.

1 *Fructuum condemnatio fieri non debet pro iudicio quod non fuit prosequutum, sed eo relicto aliud est introductum.*

2 *Fructus restitui debent à die introductionis iudicij, in quo possessores succubuerant, non autem antea.*

3 *Iudicium dicitur diuersum, si aliud fuit intentatum præuio monitorio vnius partis, aliud verò per commissionem iactationis obtenta ab altera parte.*
Amplia licet alius collitigans eadem commissione postea vsus sit ibidem.

4 *Sententia condemnans ad restitutionem fructuum intelligitur de fructibus à tempore iudicij monitorij, introducti, non autem à die primæ litis non prosequutæ.*

5 *Sententia ita interpretari, & intelligi debet, ne dicatur nulla ex defectu iurisdictionis.*

6 *Clausula* omni meliori modo *apponi solet in monitorijs, libellis, & in qualibet actu iudiciario.*

7 *Iudicium mediante clausula* omni meliori modo *subsistentur ex eo capite, & remedio, quo actori magis est vtilius.*

8 *Copia monitorij, libelli, aut alterius actus iudiciarij non probat si non exhibeatur originale, quamvis illud deperditum asseratur.*

9 *Iudicium non remanet esse diuersum, quamuis in eo simpliciter sola qualitas hereditaria enuncietur.*

10 *Enunciatiua emanata inter alias personas, & ad alium effectum non sufficit, vbi principaliter agitur de enunciato.*

11 *Clausula* omni meliori modo *non comprehendit actionem diuersam, & diuerso nomine competentem.*

12 *Fructus qualiter debeantur in iudicio immissionis, aut quam fuit opus rescindere transactionem eidem immissioni resistentem.*

13 *Iudicium rescissionis transactionis complicatum cum iudicio immissionis, quamuis duo sint iudicia, adhuc tamen reputantur pro vno, cum ambo sint procedinata ad eundem finem.*

14 *Emptor si cum fideicommissario transegit, eique transactione rescissa, immissio sit concessa condemnatur ad integros fructus à die mota litis, & num. seq.*

15 *Transactione declarata nulla, & lasiua cessat etiam titulus precedens emptionis, vel similis.*

16 *Possessor constituitur in mala fide à die introducti iudicij super rescissione transactionis, & idcirco fructus restituere tenetur.*

DE-

DECISIO CXI.

RESOLVTVM fuit coram me die * 5. Ianuarij anni proximè præteriti liquidationem fructuum factam in sententia R.P.D. mei Emerix in scutis 2095. 41. sumpto initio ab anno 1657. quo Lutius egit ad rescissionem transactionis, non fuisse excessiuam, & non esse augendam, neque minuendam; Verùm quia neutra pars prædictæ resolutioni acquiescebat, cum Lutius fructus prætenderet ab anno 1651. Honorati verò contenderent non deberi, nisi ab anno 1662. Ideò proposui dubium; An sit standum, vel recedendum à decisis, & Domini in decisis standum esse censuerunt, nõ obstantibus hinc inde deductis.

Non enim debentur fructus ab anno 1651 quia tunc Lutius iudicium immissionis instituit in persona propria, vti vocatus ad fideicommissum Tiburtij, idque hodie euidentius apparuit ex citatione ad dicendum contra, & productione iurium, ex qualitate iurium productorum, nempè solius te-
1 stamenti dicti Tiburtij, † ex tenore Concordiæ initæ inter eundem, ac Honoratos, in quibus omnibus enunciatur Lutium egisse solo nomine fideicommissario, quod iudicium non fuit prosequutum, sed ex integro institutum fuit aliud iudicium de anno 1657. in quo ipse petijt rescissionem transactionis, & postea immissionem vti hæres Siluiæ matris, † & in quo Honorati succubuerunt.
2 Vnde á dicto tempore tantum condemnati potuerunt ad fructus, *Posth. de manut. obseruat. 74. num. 7. & 10. Rota coram Merlino decis. 239. num. 7.* quod autem iudicium de anno 1651. fuerit diuersum ab alio intentato de anno 1657. patet etiam ex eo, quod primum
3 ceptum fuit mediante monitorio † expedito ad instantiam Lutij; secundum vero mediante commissione iactationis obtenta ab Honoratis, & habente in ventre clausulam, non tamen iudicialiter iliatum, & vsque
4 adhuc non deductum in iudicio; † Vnde diuersitas est manifesta, & sententia condemnatus ad restitutionem fructuum intelligi debet de fructibus decursis à tempore
5 quo Lutius vsus fuit dicta † commissione, quia alias fuisset euidenter nulla ex defectu iurisdictionis, *Adden. ad Affli. decis. 154. n. 4. & sequent.*

Nec subsistit, quod monitorium expeditum fuerit de anno 1651. non vti hærede fideicommissario, sed vti hærede Siluiæ matris, idque appareat ex tenore monitorij dati in Summario in Rota de anno 1653. & ex sententia lata à Reuerendissimo Domino meo Decano de anno 1654. vel in om-
6 nem casum ex clausula † *omni meliori modo*, poni solita in monitoriis, libellis, & in quolibet actu iudiciario, iudicium sustineatur ex illo capite, & remedio, quod de iure
7 Lutio competebat, † & sic ex iure hæreditario; Nam dum monitorium originaliter non exhibetur, immo deperditum suppo-
8 nitur, eius simplex copia data in Summarijs Rotalibus, † nihil probat *cap. 1. de fid. instrum. auth. si quis, in aliquo C. de edendo*, & sententia Reuerendissimi D. mei Decani non
9 emanauit in isto iudicio, † sed in alio introducto per creditores in Saluiano contra Honoratos, vti detentores controuersæ domus, quare licet ibidem in narratiua Lu-
10 tius enunciatur filius, & hæres Siluiæ, † semper tamen enunciatiua emanata inter alias personas, & ad alium effectum non sufficit, quando principaliter quæritur de enunciato, *Aymon. cons. 29. num. 3. Alexander cons. 136. num. 15. lib. 1. Rotæ coram Coccino decis. 227.*
11 *num. 13.* clausula verò *omni meliori modo* † non comprehendit actionem diuersam, & diuerso nomine competentem, *Barbos. cansul. 95. num. 52. & sequent.*

Minusque debentur fructus ab anno 1662 quia licèt Lutius tunc solum egisset pro
12 immissione † prius tamen opus illi fuit transactionem rescindere, quæ obstabat ad obtinendam immissionem, vnde ab inde citrà debentur fructus, cum ista iudicia sint inter se complicata, & tamquam præordinata
13 ad eundem finem † pro vno iudicio reputari debent, *Caualer. de iudic. par. 2. lib. 1. tit. 2. disput. 5. per totam, Rota coram Bichio decis. 170. num. 12.* cum alijs adductis in mea decisione §. *verum ventra*.

Nec releuat obiectum, quod Honorati non possiderent domum vigore tranlactionis, sed titulo emptionis factæ à Lucillo Petruccio, vnde inferebatur, quod rescissa transactione, non potuerit condemnari ad
14 fructus, quos alio iure percipiebant. † Quia licèt Honorati domum possiderent, vt emptores, agnoscentes tamen, quod Lutius super ea ius habebat, concordarunt cum ipso, reportando cessionem iurium, quorum vigore postea remanserunt in quieta, & pacifica possessione, aliosque creditores ex-
15 cluserunt; † Verùm quia declarata fuit dicta concordia nulla, & lætiua, cessauit etiã titulus emptionis, & à die intentatæ rescis-
16 sionis, † quo Honorati constituti fuerunt in mala fide, teneatur fructus restituere, ex adductis in decisione d. §. *verum ventra*.

Quo verò ad diminutionem, quam Honorati prætendebant pro dislocationibus domus, pro pensionibus non exactis, pro expensis factis in iactu in Platea Agonis, in fenestris vitreis, ac expensis litium, Dominis placuerunt responsiones datæ in mea decisione §. *respectu verò*, cum quibus transierunt.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Plures decis. sunt in hac causa, omnes remissiue concordatas in calce decis. 615. precedentis tom. 4. par. 18. quæ hic confirmata est.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX.

Vallisoletana Congruæ.

Veneris 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Quia in taxatione congruæ, quæ debetur Parochis, attendenda sunt qualitas loci, numerus Parochianorum, redditus Beneficij, illiusque onera, quæ supportantur, illa ideò in hac decisione taxatur in scutis centum auri monetæ, quæ summa ex prædictis non visa est incongrua prò iudicantis arbitrio, cui regulariter hæc materia committitur.

SVMMARIVM.

1 *Audientia de facili conceditur, si pars in propositione causæ non informauit.*
2 *Parte non informante plerumque confirmatur decisio.*
3 *Congrua debetur Parochis à Capitulo percipiente omnes decimas spectantes ad Ecclesias Parochiales.*
4 *Congrua Parochorum taxatur in scutis centum auri computatis computandis iuxta consuetudinem loci.*
5 *Congrua taxata Paroche in scut. 100. auri non dicitur excessiua, habita ratione loci, Parochianorum, redditus beneficij, & onerum, qua subeunda sunt.*
6 *Congruæ taxatio remittitur arbitrio iudicis.*
7 *Congrua Parochi quandoque in maiori quantitate scutorum centum auri taxata est.*

DECISIO CXII.

ADVERSVS decisionem editam sub die vndecima * Ianuarij huius anni fuit in Rota Memorialium habita die septima Aprilis proximè præteriti benignè concessa Agentibus Capituli Vallisoletani noua Audientia, † non ex alio motiuo, quàm quia decisio emanauerat Parochis tantum informantibus, & simul tunc etiam iniunctum, vt Causa reproponeretur in secunda Rota mensis Maij; Verùm quia ijdem Agentes, tametsi pluribus citationibus lacessiti, & ad abundantiorem cautelam, etiam personaliter à me moniti, ad informandum induci non potuerunt, sub prætextu, quod Capitulum ipsis necessaria non transmiserit; ideò nè contra iuris debitum, & prouidam Rotæ ordinationem Causæ resolutio vlteriùs protraheretur, illam solis Parochis hodie iterum informantibus reproposui super iisdem, † & Domini steterunt in resolutis, quoad congruam, † quàm sine difficultate deberi à Capitulo, vti percipiente omnes decimas, & primitias pertinentes ad Ecclesias Parochiales, planum est ex *textu in cap. secundo §. vbi autem de decimis in sexto*, quàm etiam quoad quantitatem † scutorum auri centum computatis omnibus computandis secundum consuetudinem loci, quam non esse excessiuam, immo potius moderatam † habita ratione ad qualitatem loci, numerum Parochianorum, redditus Ecclesiarum, & onera subeunda, iuxtà *glos. in capit. extirpande verbo sufficiens de prabendis*, Domini, † quorum arbitrio hoc remissum est, ad tradita per *Rebuffum de congrua portione*, iterum arbitrati sunt, prout aliàs illis perpensis responderat coram *Vbaldo decis. 84.* † & in maiori quantitate *decis. 420. par. 1. recentiorum.*

Et ita decisum fuit &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causæ Decisio sub die vndecima Ianuarij istius præsentis anni coram eodem R. P. D. Emerix, quæ est ibi in ordine.

R. P. D. EMERIX.

Foroliuien. Muri.

Veneris 25. Iunij.

ARGVMENTVM.

Conquærebatur vicinus impertiri non potuisse licentiam suo vicino ædificandi in muro, vel destinato ad fabricandū, vel pro tali insufficiēti non iudicato, sed cū debita cautione demoliendi succurritur, quia talis facultas denegari non poterat, quoties vt hic, non constat de aperto iure in contrarium. Plura ideò deducuntur de qualitate muri ad ædificandum destinati, vel non, prout etiam de commissione Causæ cum clausula, *si quid exequendum*, quatenus, & quæ probationes recipiantur in ea.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quatenus debeat terminare causam, non autem concedere reo conuento facultatem ædificandi data cautione de demoliendo, & num seqq.*
2 *Opus nouum denunciantis si de iure constat, non potest ius concedere licentiam ædificandi, etiam cum cautione demoliendi.*
3 *Opus nouum nuncians intra quod tempus docere debeat de iure suo, ad hoc vt postea parti concedatur ædificandi licentia.*
4 *Dues in Muro proprio vnusquisque ad sui libitum ædificare potest.*
5 *Murus ex quibus appareat destinatus ad fabricandum.*
6 *Socius vti potest re, vel muro communi ad vsum destinatum, etiam cum præiudicio consocij, dummodo non fiat ad æmulationem.*
7 *Æmulatio non præsumitur, bene tamen quod quis vtatur iure suo, pro sua vtilitate.*
8 *In Ædificio quod fit per socium in solo, vel muro communi non consideratur damnum socij, sed vtilitas & commoditas ædificantis.*
9 *Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi ipsi, non autem alteri imputare debet.*
10 *Murus si est destinatus ad fabricandum, vicinus non potest redarguere vicinum, quod ex illius edificio damnum sentiat.*

11 *Mu-*

11 *Murus luteus quatenus dicatur sufficiens, & destinatus ad fabricandum.*

12 *Murus destinatus ad fabricandum si timetur insufficiens ad supportandum elevationem, debet ab illa parte, qua timet periculum reſici, & roborari.*

13 *Clausula* si quid exequendum *requirit instificationem ex iisdem actis, & vide num. seq.*

14 *Probationes, nouæ fieri possunt, etiam si causa sit commissa cum clausula* si quid exequendum *quoties vel tendunt ad instificationem antiquarum.*

Vel ad elidendum nouæ iura ab alia parte producta. ibidem.

15 *Nunciationi noui operis occurritur mediante licentia fabricandi, cum cautione de demoliendo, quoties probationes sunt ambiguæ.*

16 *Ædificandi licentia cum cautione de demoliendo, eo magis conceditur, si parata sit materia, & opus ceptum in dies recipit damnum.*

DECISIO CXIII.

RESOLVTVM fuit sub die 2. * Aprilis proximi præteriti, exequendum esse mandatum Auditoris Cameræ, permittens Fratribus de Paulutijs eleuationem Fabricæ super muro controuerso, præstita cautione de demoliendo in casum succumbentiæ, stantibus illius validitate, & iustitia, tunc latè comprobatis in decisione, cuius fundamenta rursus Dominis placuerunt. Non-refragante replicato obiecto, quod A. C.
1 non debebat impartiri licentiam † fabricandi, sed decidere negotium principale, ad *Text. in cap. penult. de nou. oper. nunciat. ibique gloss.* & tradita per *Ciarlin. contr.* 30. *num.* 16. & 17. *Adden. ad Magon. decis. Lucen.* 29. quia hoc procedit, vel quando Iudicium inchoatur, & denuncians vult statim docere de Iure suo, quo casu Iudex debet ipsi præfigere competentem terminum, non autem velo leuato dare facultatem denunciato fabricãdi, præstita vt supra, cautione de demoliendo, † vel quando ex probationibus iam perfectis clarè resultat bonum ius denuncian-
2 tis, qui tunc grauaretur ex permissione fabricandi etiam præstita dicta cautione, & in istis terminis loquuntur *Text. & DD.* allegati. Secùs verò in præsenti, vbi probationes factæ per denunciantem sunt irrelevantes, vel saltem valdè dubiæ, & elapsum erat non solùm trimestre à Iure concessum ad probandum, sed annus, & vltrà à die in-
3 troducti Iudicij coram A. C. † hoc enim casu non solum potuit, immo debuit Fratribus denunciatis impartiri dictam licentiam ædificandi, iuxtà dispositionem *Text. in l. vnica C. de nou. oper. nunciat.* alioſque Concordantes, & tradita per eosdem *DD.* in contrarium allegatos.

Irrelevantia autem probationum denunciantis benè desumitur ex alia Decisione, in qua relatis Signis hinc indè adductis, plenè ostensum fuit, plura, meliora, & efficaciora esse illa, quæ fuerunt allegata per denuncia-

tos ad probandum dominium, quàm alia producta per denunciantem ad probandam
4 communionem, † & propterea ipsos posse pro eorum libitu murum eleuare, ad *Text. in l. Altius C. de servit. & aqua, & in l. cum duobus vitiis §. item mala scripsit ff. pro socio.*

Et quatenus etiam aliquo modo dici posset probata communio, attamen quia murus apparet ex omni sui parte destinatus ad
5 ædificandum, † tùm ex profunditate fundamentorum quinque pedum ad instar aliorum, quæ iaciuntur pro ædificijs, tùm ex eius latitudine, altitudine, mansionibus, & tignis, quæ Collitigantes habent ex vtroq; latère, tùm demum, quia constructus est absque Pinnis, & Corona, aliisque signis
6 denotantibus simpliciter diuisorium, socius benè potest vti re communi ad vsum destinatum, etiam cum præiudicio consocij, dũmodo non faciat ad æmulationem, sed vt
7 sibi prospiciat, † sicut præsumitur, & declarando *Text. in l. Sabinus ff. communi diuidundo* tradunt *Vegg. cons.* 58. *num.* 23. *circa fin. vs.* 28. *& seqq. ac num.* 33. *& seqq. Felician. de societ. capit.* 28. *num* 21. *& seqq. Rota decis.* 450. *num.* 1. *& seqq. coram Dunoz.* & alij adducti in præcitata decisione §. *& tamen quando, cum seq.*

Neque prædictis obstet, quod ex tali eleuatione impediantur domui Comitis Fabritij denunciantis ventus, & Sol meridio-
8 nales, † quia in præsenti non considerantur præiudicium denunciantis, sed potiùs vtilitas, & commoditas ædificare volentis, *Thesaur. decis.* 24. *num.* 5. *& votum Camera impress. intur recent. decis.* 253. *num.* 71. *& seq. par.* 7. tantò minùs, quod alij venti salubriores, quos reciperet illius domus, impediuntur ab alijs
9 ædificijs ab ipsomet nouiter † constructis, itaut damnum, quod modo sua culpa sentit, sibi debeat, non vicino imputare, ad reg. *Text. in cap damnum de regulis iur. in* 6. & tradita in his terminis per *Felician. d. cap.* 28. *numer.* 24. quibus non aduersantur *Carpan. ad Statut. Mediolan. tom.* 2. *cap.* 343. *num.* 33. *& seq. Cyriac. controuers.* 460. *num.* 4. *& seq. Barsatt. c on, fil.* 58. *num.* 17. *& seqq.* quia loquuntur in casu quo murus est simpliciter diuersus, & qui
10 præsumitur constructus pro sola † clausura. Secùs quando, vt hic, concurrunt alia, ex quibus dignoscitur, quod fuerit vsque ab initio destinatus pro vlteriori ædificio, vt ijdem admittunt, & præcipuè *Barsatt. vbi proximè nu.* 19. ac declarat *Thomac. dec. March.* 119. *num.* 19.

Minus officit, quod sit luteus, & ob id
11 insufficiens ad sustinendum onus † ædificij, quia non est simpliciter luteus, sed compositus ex lateribus inter se connexis à luto, quo Foroliuij, & in alijs partibus Romandiolæ quotidie vtuntur pro ædificijs altitudinis etiam considerabilis, & ex quo iidem lateres conficiuntur, vt de solito testantur Periti Summario Fratrum de Paulutijs 19. Iunij anni 1676. *num.* 10. & alij Summario eorundem 1. Aprilis præteriti *num.* 13. Et nihilominus quando aliquo modo dubitari

posset, quòd esset insufficiens ad sustinendum onus, quod ijdem Fratres cogitant illi
12 superimponere, † poterit eorum expensis, & ab eorum latere refici ita crassus, vt illud sine damno, & periculo vicini sufferre valeat, iuxta tradita per *Thesaur. decis.* 41. *numer.* 12.

Nihil etiam facit, quòd mandatum à quo commissa est causa appellationis cum clau-
13 sula *Si quid exequendum*, † iustificari debeat ex eisdem actis, *Rota decis.* 193. *num.* 8. *par.* 15. *recent.* quia iura nouiter producta pro Fratribus denunciatis non constituunt nouas
14 Probationes, † sed tantùm sunt adminicularia aliarum iam factarum A.C. & exclusiua illarum per Comitem aduersarium nouiter adductarum, quo casu est permissa exhibitio nouorum iurium *Add. ad Greg. decis.* 272. *sub num.* 9. *Add. ad Buratt. decis.* 231. *numer.* 9. *& dixit Rota coram Canaler. decis.* 173. *numer.* 2.

Denique semper vrget, quòd in omnem casum Probationes Comites Fabritij vti factæ tantùm ex parte Muri respiciente ipsius domum, & non etiam ex parte respiciente domum Fratrum denunciatorum remanent
15 multùm ambiguæ, † & sic semper intrat dispositio *dictæ l. vnicæ C. de nou. oper. nunciat.* Eo fortiùs, quia ijdem Fratres pluribus sumptibus præpararunt Cæmenta, aliaque necessa-
16 ria ad fabricandum, † & Opus cæptum iniurijs temporum expositum damnum indies recipit ad *text. in l. de pupillo* §. *si quis riues, versic. præterea generaliter ff. de nou. oper. nunciat.* & tradita in fortioribus per *Capyc. Latr. consult.* 64. *num.* 33. *cum seqq. Gaill. obser. cap.* 16. *num.* 17. *lib.* 1. *Antonell. de temp. legal. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 2. *& seq. & Rot. decis.* 685. *num.* 4. *part* 4. *tom.* 3. *recent.*

Et ita partibus iterum acriter informantibus decisum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine dec. 50.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Census.

Lunæ 25. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

De diuisione oneris hæreditarij tractatur, quatenus nempe illud æquis portionibus ab hæredibus subeundus sit, etiam si alioquin ad alterum tantum ex eis spectare debuisset, vt quia ageretur de censu proueniente ex fideicommisso, ad quod alter solùm ex ipsis fuerat vocatus, quia si ille iure fideicommissi non conuenitur, sed simpliciter vti hæres, non nisi pro hæreditarijs partibus condemnari potuit,

SVMMARIVM.

1 *Hæredes plures pro hæreditarijs portionibus onera hæreditaria subire debent.*
2 *Fideicommissum ad, quod vocatur solus primogenitus, totum ad ipsum primogenitum spectat.*
3 *Extinctio census proueniens ex fideicommisso ad solum fideicommissarium spectare debet, limita, vt num.* 5. *& seq.*
4 *Filij si omnes sunt hæredes patris, omnesque participant de vtilitate concordiæ ab eo initæ, omnes pariter illius onera subire debent.*
Amplia etiam si in eadem concordia fuerit extinctum debitum alterius tantum ex illis, & quando ibidem, & sup. nu. anteced. & seqq.
5 *Filius vti vnus ex hæredibus patris, non tenetur nisi pro sua rata ad debita per patrem contracta, & vid. sup. num.* 4. *vbi amplia, & num. seq.*
6 *Hæres si conuenitur, vti hæres, non tenetur nisi pro sua rata, quamuis ipse alioquin totum debitum subire teneretur, & sup. nu. anteced.*
7 *Ratificatio inducitur ex solidatione computorum alicui facta, & num. seqq.*
8 *Negotium ab altero sine nomine gestum, si in reuisione computorum illi bonificatum sit, semper censeatur approbatum.*
9 *Ratiocinatio facit negotium ratum habentis, & plusquam mandatum speciale operatur.*

DECISIO CXIV.

REFORMANDAM decisionem 3. Iunij * 1676. Domini hodie respondêrũt, quia cum dubitaretur, An Ioseph Maria teneatur ad solutionem scutorum quingentorum pro pretio census extincti, seù resoluti, & ad fructus illius loco damnorum, & interesse, vti nunc solus heres Caroli Patris, dictum fuit teneri, Constito nunc Carolum habuisse superstites alios filios, hæredes institutos, Gasparem Agnetem, Vrsulam Mariam, vt ex Instrumento tutelæ à matre susceptæ 16. Decembris 1670. constitit quoque error facti, & sic reformandam esse decisionem, & Iosephum Mariam teneri ad dictum pretium census, & fructus pro viri-
1 li conuenit; siquidem, † vt pro hæreditaria parte hæredes onera hæreditaria agnoscant ad *l.* 2. *C. de hæred. act.* Nihil obstante, quod census extinctus proueniat ex fideicommis-
2 so, † ad quod, vt prætenditur, soli vocati sint Primogeniti, adeoque sicut vocatus Iosephus Maria, totum fideicommissum occu-
3 passet, † quodcumque commodum sensisset, ita totum incommodum debeat sentire; quia hodie non agitur de succedendo in fideicommisso, sed de succedendo expressim conuentioni factæ à Carolo nomine proprio, & omnium filiorum, vt legitur in in-
4 strumento concordiæ; † Vnde sicut omnes filij tamquam hæredes participant de sexta parte fructuum in concordia Carolo, eiusque filijs cessa, ita omnes debent participare in satisfaciendo censum à Carolo extinctum.

Quidquid cum obligatio non sit facta à

Iose-

Iosepho Maria, sed à Carolo Patre, vt dictum est, si Ioseph Maria conuenitur vti filius, † cuius bona Pater administrauit, & non tenetur nisi pro sua rata ad *Rotam coram Arguell. decis. 20. à num. 81.* si † conuenitur, vt hæres, & idem dicendum est, vt traditur in eadem *decisione 20. à. num. 81. & decis. 50. num. 10. par. 11.* cum aliis adductis in voto septimo post *decis. Romboldi num. 5. & seqq. & numer. 47. & seqq.*

Nec tulisset, quod Carolus non extinxerit censum, sed eius assertus Procurator, de cuius mandato procuræ non constat; quoniam dum factis computis, † & solidatione computorum cum dicto Procuratore in ipsis legitur descripta exactio dicti census, inducitur ratificatio Caroli, † vt in decisione, cum ratiocinatio faciat negotiũ ratum habentis §. *item quæritur l. 6. ff. de neg. gest. Rota decis. 258. num. 9. par. 9. & decis. 230. numer. 3. par. 12.* & operetur † plusquam mandatum speciale *cap. 10. de reg. iur. in 6. Rota decis. 244. numer. 10. par. 15.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera huius causa decisio, quæ hic reformata est, erit infra in appendice decisionum prætermissarum.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Burgen. Beneficij.

Veritis 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Agitur de prælatione concedenda doctiori, & magis idoneo ab Episcopo, & Examinatoribus renunciato, eaque non desumitur à susceptione graduum à beneficiato obtenta, sed ex assiduitate, & continuatione studiorum, quæ adeo excellentiores facit possessores suos, vt etiam simplex clericus magis habilior, veteri beneficiato laudabiliter reputatus sit.

SVMMARIVM.

1 *Beneficiorum in prouisione attenduntur Constitutiones synodales, maiorem idoneitatem requirentes.*

2 *Habilior, & magis idoneus rectè dicitur admissus excluso simpliciter minus habili, & minus idoneo.*

3 *Ordinarij, & Examinatorum iudicio defertur quoad scientiam, & doctrinam examinandorum.*

4 *Qualitates beneficiati plurimum attenduntur ad effectum obtinendi prælationem in beneficijs, & quando.*

5 *Dubitatur si quis magis fuit renunciatus in examine, an, & quatenus in beneficio præferendus sit.*

6 *Constitutiones synodales attendi debent, tanquam ius particulare.*

7 *Constitutiones synodales eo magis attenduntur, si sunt in viridi obseruantia.*

8 *Gradus susceptio non facit quem doctiorem altero, sed assidua, & continua studia ante, & post susceptam lauream doctoratus.*

9 *Doctior ab Ordinario, & ab examinatoribus renunciatus, alijs etiam graduatis præfertur.*

10 *Doctiores ab examinatoribus renunciati dicuntur magis graduati; quam alij.*

11 *In Beneficio quamuis simplici præfertur etiam, qui immediatè ante examen clericus factus est, si cæteris doctior, & habilior ab examinatoribus reputetur.*

DECISIO CXV.

PER obitum Simonis vacante simplici, sed integro Beneficio in Parochiali Ecclesia de Cornexo, illud ordinarius contulit Iusto Ruiz Cotorro filio patrimoniali eiusdem loci, & cæteris oppositoribus doctiori in examine reperto, sed interposita per Dominicum Ruiz de Arrendendo coopositorem appellatione, causaque mihi commissa, dubitaui: An cui esset adiudicandum Beneficium, & adiudicandum Iusto Domini dixerunt, quia cum in illis partibus Constitutiones Synodales inter cætera
1 statuant † in prouisione Beneficiorum maiorem idoneitatem esse considerandam respectu scientiæ, vt dixit *Rot. decis. 967. in princ. coram Dunoz.* sequitur rectè excluſum
2 fuisse Dominicum, & admissum † Iustum, quem maiori scientia, & doctrina pollere resultat, ex attestatione ordinarij, & exami-
3 natorum, † quibus in hac materia plurimũ esse deferendum per *text. in cap in præsentia de renunc.* dixit *Rot. in d. decis. 967. numer. 2. coram Dunoz. & decis. 5. numer. 2. coram bo. me. Card. Cellio,* & prius *in decis. 275. numer. 1. coram Mantic*

Nec ex allegatis pro Dominico concluditur irrationabilitas iudicij ordinarij, & examinatorum; nam quod ipse sit actu Sacerdos approbatus ad fidelium confessiones audiendas, & seruitio Ecclesiæ olim addictus, ac nobili genere, natus, in proposito
4 nil operatur, † quia huiusmodi qualitates, licet multum considerabiles, prælationem merentur cæteris paribus, nempè si Dominicus esset in paritate scientiæ cum Iusto, in quibus terminis loquuntur auctoritates, & decisiones pro eodem Dominico allegatæ, quamobrem cum Iustus in examine fuerit magis idoneus renunciatus respectu scien-
5 tiæ, † illi venit adiudicandum Beneficium
6 iuxtà dd. Constitutiones Synodales, † quæ in hoc attendi debent tanquam ius particulare Diœcesis, vt per *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. numer. 18. Rot. decis. 74. numer. 20. coram Zarat.* potissimùm, quando

7 sunt † in viridi obseruantia, vt patet ex allegata *decis. 967. coram Dunoz.*

Minus probat maiorit atem scientiæ in Dominico gradus Baccalaureatus, quia præter quod iustus quicque est eo insignitus, & graduatus, etiam in sacris Canonibus, adhuc maior scientia potest dari in isto, quam in illo, cum simplex suscepti o gradus non fa-
8 ciat quem doctiorem altero, † sed assidua studia ante, & post susceptam lauream, vt ad propositum referendo *Cinum Bartol.* & alios pulchrè notat *Iacob. Bennius de priuil. iurisconsult. par. 2. numer. 2.* & docet experien-
9 tia, quæ in proposito benè docuit, † dum iustus fuit ab ordinario, & examinatoribus doctior cunctis oppositoribus reputatus, vt post *Mandos. ad reg. 16. Cancel. quæst. 15.* aduertit *Rot. in sæpè allegata decis. 967. numer. 7. coram Dunoz.* vbi quod Doctiores dicuntur
10 magis graduati, † & ideò præferendi.

Quod autem Iustus se opposuerit, & ad examen accesserit purus laicus nullo penitus ordine initiatus, sed Clericali tonsura susce-
11 pta pridiè, quam Beneficium † obtineret; nil refert, quia prædictæ Constitutiones disponunt, quod etiam non-promoti possint concurrere, & se opponere, ac petere prorogationem termini in edicto præfixi, ad effectum interim se promouendi, quod non ad alium finem factum fuisse dignoscitur, nisi, vt ille Beneficium habere debeat, qui alios scientia excellit.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Marsicana Iurisdictionis.

Veneris 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Ius conferendi beneficia Ecclesiarum in solo Lateranensis Basilicæ super ædificatarum illius Capitulo competere declaratur ex priuilegiis Summorum Pontificum, quod ex asserta immemorabili in contrarium tolli non poterat, quia illa cum suis requisitis probata non erat, & excludebatur etiam ex probationibus à Capitulo factis, quæ licet extractæ ex libris suæ Ecclesiæ, illos tamen pro eadē Ecclesia probare fuit decisū.

SVMMARIVM.

1 *Lateranensis Ecclesia habet ius, & dominium omnium aliarum Ecclesiarum, quæ in suo solo ædificata sunt cum omnimoda iurisdictione illarum.*

2 *Præscriptio iuris conferendi beneficia non attenditur, sine scientia, & patientia illius, contra quem præscribitur.*

3 *Immemorabilis non suffragatur, si testes non deponunt cum requisitis necessarij enumeratis à gloss. in cap. 1. de præscript. in 6.*

4 *Testes non probant immemorabilem, si principaliter deficiant in eo, quod nec ipsi, nec eorum maiores vnquam viderint, vel audierint contrarium.*

5 *Testes non probant si contrarientur aliis testibus, & instrumentis, ex quibus ipsi conuincuntur de mendacio, & numer. 6.*

7 *Immemorabilis tollitur etiam ex vnico actu contrario.*

8 *Scripturæ extractæ ex libris Capituli stantibus coniecturis, & adminiculis plenè probant, & numer. 9.*

9 *Libris, & scripturis Capitularibus etiam pro eodem Capitulo creditur, si concurrant coniecturæ, & adminicula, & sup. num. 8.*

DECISIO CXVI.

IN hac eadem causa in qua succubuit in possessorio Lateranensis Basilica, renunciauit eidem possessorio iudicio, atque ordinaria cognitione assumpta, dedi dubium: An ad Capitulum, vel ad Marsicorum Episcopum spectet institutio in controuersa Ecclesia, quam ad Lateranensem Basilicam spectare hodie Domini responderunt.

Ratio decidendi fuit, quia constat Capitulum Lateranense concessisse Rugerio Comiti Celani, & Territorij Aielli in quo sita est Ecclesia Sanctissimæ Trinitatis nuncupata in temporalibus domino, situm ipsum, in quo fundata fuit Ecclesia, reseruato iure instituendi Lateranensi Capitulo in limine fundationis illius, ad cuius limites subsecutæ fuerunt institutiones ab eodem Capitulo factæ, tam de Præpositura, quam de Canonicatibus, iunctis solutionibus Canonum, ordinationibus circa gubernium Ecclesiæ, visitationibus eiusdē, recognitionibus præpositorum, deputationibus Vicariorum, & confessione, ac declaratione Vniuersitatis ipsius loci Aielli, in quo sita est Ecclesia, vna cum enunciatiuis antiquissimis, & inscriptionibus, ac signis, vt in Summario Lateranensis Basilicæ 16. * Martij 1676. *nu. 1. & seq. coram me*, ex quibus indubitatum est probari dominium Lateranensis Capituli, cui Bonifacius IX. olim huius Basilicæ Archipresbyter, facultatem hanc concessit, vna cum omnimoda iurisdictione, tam quoad institutionem collatiuam tituli cuius subiectum est beneficium, quam quoad institutionem auctorizabilem, quæ radicatur in ipsa cura, reseruatam solummodo Episcopis iurisdictione iure delegato ad terminos subsecutæ postea Synodi Tridentinæ *sess. 24. de*
1 *reform. cap. 9.* † quæ Bonifatiana constitutio, quamuis reuocata fuerit à Pio Quarto Constit. 57. fuit reintegrata à Sixto Quinto Constit. 19. ac per Rotam semper admissa in *recent. par. 3. decis. 100. & par. 9. decis. 115. 217. 310. & 313. per tot. Seraphin. decis. 293. numer. 3. Bich. decis. 100. & 133. & in Beneuentana Ecclesia 20. Febr. 1668. coram R. P. D. meo Tuo*, quæ est in *recent. par. 15. decis. 185.*

in qua

in qua causa scripsit *R. P. D. de Luca discurs. 39. de iurisd. in tract. verit. & iust. & in decis. huius causæ 3. Decembris* 1674. §. *hinc autem coram me*.

Non obstant testes examinati per Episcopum, & collationes ab eo factæ de beneficiis huius Ecclesiæ, veluti liberis, quia ex his omnibus prætendi nequit præscriptio
2 ordinaria, † quia non probatur sententia, & acquiescentia Capituli ex vulgari regula, quam deducunt in his terminis *Bich. d. decis.* 100. *numer.* 7. *& dicta decis.* 123. *sub numer.* 25. *& in recent. par.* 9. *decis.* 217. *num.* 24. *& dicta decis.* 313. *numer.* 13. nec etiam im-
3 memorabilis, † cum testes non deponant cum necessariis requisitis à *Glos. in cap.* 1. *versic. memoria de præscript. in* 6. vt late per in-
4 formantes, & præsertim deficiant † in eo, quod nec ipsi, nec eorum maiores vnquam
5 viderint, vel audierint contrarium, † cum de tali contrario constet ex testibus examinatis pro Capitulo deponentibus Ecclesiam eidem subiectam esse, atque ex institutionibus, visitationibus, deputationibus, ordinationibus, & attestatione Vniuersitatis ipsius
6 loci Aielli, aliisque superius recensitis, † ex quibus conuincuntur testes adducti aduersus Capitulum de mendacio, atque excludi-
7 tur immemorabilis, † quæ tollitur ex vnico actu contrario *Surd. cons.* 293. *num* 23. *& 24. Tondut. resol. Benefic.* 104. *num.* 13. *Sperel. dec.* 69. *num.* 28. *Rota coram Celsi decis.* 52 *num.* 8. *coram Zurat. decis.* 211. *nu.* 12. *& seqq. & in rec. par.* 11. *decis.* 133. *numer.* 12. *&* 13. *par.* 14. *decis.* 77. *numer.* 4.

Nec refert, quod probationes Capituli desumantur ex libris eiusdem, quia vltra, quod concessio licentiæ fabricandi Ecclesiam cum successiuis institutionibus Summario Capituli *num.* 133. sunt publica instrumenta inserta in dd. libris per Notarium adhuc tentis concurrunt adminicula desumpta ex antiquitate scripturarum, & ipsius fundationis, quo facta fuit anno 1362. ex legalitate Canonicorum, & administratorum Ecclesiæ Lateranen. defunctorum, qui libros scripserunt, & subscripserunt, ex solutionibus canonum, & aliis actibus iurisdictionalibus subsecutis, atque superius recensitis ex præsentationibus Comitum Celani Dominorum in temporalibus huius loci, quibus innituntur institutiones à Capitulo Lateranen. factæ, ex renouatione Bullarum anno 1582. & 1672. petita, & obtenta per publicum instrumentum à DD. de Sabellis, qui Comitibus Celani successerunt, & ex aliis pluribus cumulatis ab informantibus
8 pro Capitulo, † ex quibus adminiculis limitatur regula in contrarium deducta in decis. huius causæ 3. Decembris 1674. §. *neque iuris coram me, & in Anconitana Capella* 5. *Decembris* 1674. §. *non obstante coram R. P. D. meo Emerix*, atque ipsis libris, & scripturis capi-
9 tularibus † pro ipsa Ecclesia fides adhibetur *Thomat. decis.* 41. *num.* 8. *Rota rec. par.* 2. *dec.* 513. *num.* 4. *& par.* 4. *decis.* 44. *num.* 2. *& par.* 10. *de-*

cis. 316. *num.* 4. *& par.* 15. *decis.* 31. *num.* 8. *Merlin. decis.* 154. *num.* 4. & fauore eiusdem Lateranen. Basilicæ in *rec. par.* 3. *d. decis.* 100. *nu.* 1. *in fine*.

Reliqua leuioris considerationis tollebantur per informantes pro Capitulo, cum quibus DD. transierunt Episcopo Marsicorum pluries, ac pluries monito, & diu expectato.

R. P. D. RONDININO.

Firmana Census.

Veneris 25. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Ad restitutionem condemnatus est creditor, qui vltra suum creditum ex bonis debitoris aliquid exegit, non autem de eo, quod supra summam à se ipso in cessione soluta consequutus est, quia illam exigere licitè potuit, cum creditum non fuisset litigiosum, sed clarum, & liquidum, & ideo bene valuit ab ipso, etiam pro minori quantitate comparari.

SVMMARIVM.

1 *Creditor exigens vltra suum creditum restituere tenetur omne id, quod in plus exegit.*

2 *Mandatum relaxatur contra creditorem plus suo credito exigentem, pro summa superiori ab ipso exacta.*

3 *Creditum obligatione Camerali vallatum, non dicitur litigiosum.*

4 *Dispositio textus in* l. per diuersas, & l. ab Anastatio C. mandati *non habet locum in credito claro, & liquido.*

5 *Cessionarius pro minori pretio acquirens creditum clarum, & liquidum, illius integrum pretium exigere potest.*

6 *Exactio à creditore facta ex illius notula inrata probatur.*

7 *Creditor qui ab vno ex debitoribus sibi assignatis suum creditum exegit, ita quoque præsumitur exegisse ab aliis, pariter idoneis, & numer. seq. vbi amplia.*

8 *Exactionis præsumptio vrget contra creditorem, nisi doceat de diligentijs, & impedimento.*

DECISIO CXVII.

BENEDICTVS, & Antonius de Mazzinis possidentes ratam census sc. 600, emptam à Papirio Bartholo, & debita à DD. de Melchiorrijs, passi sunt ex remedio Saluiani fructuum eiusdem census auocationem, ad instantiam Ioannis Francisci Verzerij, Cessionarij Caroli de Carolis creditoris dicti Papirij, in qua fructuum exactione Moniales S. Ioannis Ciuitatis Nouæ hæredes prædicti Verzerij, continuarunt vsque ad annum 1676. tunc autem cum per

tres sententias, quarum vltima præuijs duabus decisionibus à me lata fuit, reintegrati fuerint ad possessionem, vel quasi exigendi dictam ratam census, prætendentes Monialcs vltra debitum exegisse, DD. consului -- An Monasterium teneatur ad restitutionem fructuum de quibus agitur, qui affirmatiuè responderunt, & pro summa infrascripta relaxandum mandatum dixerunt.

Ratio resolutionis fuit, quia Moniales, & Verzerius illarum auctor, quem repræsen-
1 tant quidquid vltra suum creditum exegerunt ideò sic exactum restituere tenentur *l. is cui, §. queri potest ff. vt in possess. leg. cap. fin. de pignor. Pacif. de sal. inspect. 4. cap. 1. nu. 51. Merlin. de pignor. lib. 5. quæst. 45. numer. 10. Fontanell. decis. 208. numer. 8.*

Exactio vltra creditum probatur, quia Verzerius fuit immissus mense Iunij 1641. ipseque, & Moniales illius hæredes possederunt vsque ad mensem Maij 1676. Ideoque cum census reddat annua scut. 48. & b. 60, qui spatio annorum 35. conflant summam scut. 1701. & creditum ob reportatam cessionem duarum societatum officij vna cum fructibus ascenden. ad scut. 1210. istis proinde satisfactis, apparet remanere adhuc sc.
2 491. supra creditum exacta, † pro quibus relaxandum esse mandatum DD. dixerunt, non autem in summa longè maiori prout prætendebatur ab informantibus, ex eo, quod creditum Verzerij non est approbatum nisi in scutorum 850, quæ ipse verè soluit pro reportanda cessione societatum, & earum fructuum ad longè maiorem summam
3 superius expressam ascendentium, † quia cum societates non essent litigiosæ, sed li-
4 quidæ vti vallatæ obligatione † Camerali, non habet proinde locum *textus in l. per diuersas, & in l. ab Anastasio Cod. mandati* prohibens ne per cessionarium exigatur vltra id, quod cedenti fuit solutum, sed creditor, qui non ad redimendas lites cessionem habuit,
5 potest † exigere integrum creditum cessum quamuis minus soluerit, vt post alios *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1. num. 163. & seq. Olea de cess. iur. tit. 6. quæst. 10. num. 57. Rota recen. par. 1. decis. 303. num. 12. & apud Cenc. de cens. decis. 357. numer. 14. & post eundem Oleam de cess. iur. decis. vlt. num. 68. & 69.*

Perceptio autem fructuum in quantitate
6 superius expressa† deducebatur ex eo, quod ipsæ Moniales in notula iurata fassæ sunt Verzerium fuisse immissum mense Iunij 1641. & fructus fuisse exactos à Carolo de Carolis creditore Verzerij, & ab ipsis Monialibus vna cum quietantijs, quarum aliquæ hodie, & aliæ olim etiam exhibitæ fuerunt Summario de Mazzinis *numer. 1. & 2.* vt habetur etiam in *decisione huius causæ 13. Ianuarij 1676. § neque ad tollen. coram me,* † pro-
7 ut etiam † præsumitur factum fuisse cum DD. de Melchiorijs quibus abbundantes fuerint, & sint idonei debitores, atque Ver-
8 zerius fuerit diligens creditor, † aduersus quem vrget etiam præsumptio exactionis, nisi doceat de diligentijs, & de impedimento ex deductis per *Pacif. de Sal. inspect. 4. cap. 1. num. 15. & seqq. Rota coram Gregor. decis. 50. num. 2. & ibi Adden. litt. B.*

Et ita illis de Mazzinis informantibus, & Monialibus pluries monitis DD. respondemunt.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 3. Decembris eiusdem anni coram eodem R. P. D. Rondinino, quæ infra suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali,

Hispalen. Decimarum.

Lunæ 28. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Iudicium manutentionis petebatur simul cum alio super bono iure cognoscendum, vt quandoque Rota facere solet, sed causa super sola manutentione decidituir, quia testes pro ea deponentes erant plures, & adminiculati, alij vero negatiuam, prout opus erat, non concludebant, iuncta præsertim cum illis transactione diu obseruata, quæ nec Papæ beneplacitũ requirebat, neque remouebatur à lite, quia illa prosequuta non erat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentionis in iudicio solet quandoque Rota demandare, vt videatur de bono iure, etiam ad effectum manutentionis, & quando, vide n. seq.*
2 *Testes plures, & adminiculati ea magis probant, etiam in concursum aliorum testium.*
3 *Testes super negatiua deponentes, illam coarctare debent, & quidem de loco, & tempore.*
4 *Testes non probant negatiuam nisi remoueant ea tum à sensu.*
5 *Decimæ, seu Primitiæ vna simul pertinentes ad Curatos, & Beneficiatos, qualiter diuidantur.*
6 *Concordia facta super decimis, seu Primitijs inter Curatos, & Beneficiatos, an egeat consensu Episcopi, vel Beneplacito Apostolico.*
7 *Concordia obseruata à semiseculo, eo magis non indiget cõsensu Episcopi, vel confirmatione Apostolica.*
8 *Concordia, à qua postea appellatum, & reclamatum est, appellatione deserta, remanet in suo robore.*

DECISIO CXVIII.

AVDITO nunc Hieronymo super decisis 26. Iunij 1676. pro manutentione Iosephi eius Aduersarij, fuerunt tunc aliqui ex DD. qui inclinarent ad videndum de bono iure, etiam ad effectum manutentionis, 1 stantibus hinc inde testimonijs testium de possessione vtriusq; nec non variis decisionibus

nibus Hiſpalen. Primitiarum apud *Poſth. de manut. deciſ. 29. & eſt deciſ. 309. par. 4. recent.* etiam cum relatione duarum antecedentiũ, *& deciſ. 385. & 503. par. 4. recent.* conuenerunt tamen nunc vtraque parte informante ſtandum in deciſis.

Quia teſtes pro Joſepho, & Beneficiatis ſunt plures, & teſtificantur non ſolum de
2 poſſeſſione ipſorum, † ſed etiam de conſuetudine totius Diœceſis, foueturque concordia inita 24. Nouembris 1629. cuius, & alias habita fuit ratio in confirmata hodie decisione §. *addebant informantes*.

Teſtes autem pro Hieronymo, & Curatis
3 non coarctant negatiuam, † non participaſſe Curatos Primitias Beneficiatis, nec loco, nec tempore iuxta regulam *Bart. ad l. after*
4 *C. de probat. numer. 8. verſ. quædam eſt negatiua ſubſtantiæ*, nec probant remouendo actum à ſenſu *Farin. qu. 65. numer. 228. Rota coram Ludou. deciſ. 325. præcipue gloſ. & vidiſſe verſ. Item, quod negatiua §. fiat igitur inuentarium Anth. de hared. & falcid. ſen cap. 2. nouell. 1.*

Animaduertendo, quod iuxta dictam concordiam generalem, Curati etiam deputati ab Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo debent habere, & percipere ratione exercitij,
5 medietatem Primitiarum, † quibus recollectio perceptis, & fideliter exactis à perſonis illas ſoluere debentibus, per æquales portiones diuidantur inter Beneficiatos, & Curatos, ex quibus clarum fit primo Curatos habere, & percipere Primitias, & deinde diuidi inter Beneficiatos, & Curatos ipſos.

Concordia vero huiuſmodi, & ſi auctoritate Sedis Apoſtolicæ munita non ſit, ſed ſola auctoritate Archiepiſcopi, vt in fine deciſionis, ſed etiamſi neuter conſenſus Pontifi-
6 cius, † & Archiepiſcopalis accederet cum non ſit neceſſarius ad *cap. vlt. de pact. in 6. & ibi gloſ anteceſſori, & ibidem Barb. numer. 1.* abunde *Rota in Legionen. decimarum deciſ. 218. ex num. 3. par. 7* maxime obſeruata concordia à ſemiſeculo, atque ideo confirmata,
7 non † obſtante appellatione, & reclamatione ab ea cauſa commiſſa bo. me. Motmanno anno 1618. quia cum fuerit deſerta cauſa, remanſit in ſuo robore, † & fundata in-
8 tentio Beneficiatorum in tranſactione *Dec. conſ. 213. num. 3. verſ. & intentio Rota coram Coccino deciſ. 1681. numer. 5. & deciſ. 86. numer. 3. par. 6. recent.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anagnina Caſtri-Vallis Petrarum.

Lunæ 28. Junij 1677.

ARGVMENTVM.

Excluditur directum dominium Eccleſiæ, quia illud non probari viſum eſt ex inſtrumento inueſtituræ contra tertium nullam habentem cauſam ab inueſtiente; Rurſus, quia plura concurrebant adminicula perſuadentia libertatem bonorum, quorũ præcipuum erat, quia illa ab alio, quam ab Eccleſia empta ſunt, itaut cæteris paribus contra emphyteuſim iudicatum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Dominus directus agens pro deuolutione contra tertium non habentem cauſam ab inueſtitis, dominium plenè, & concludenter probare tenetur, & num. ſeqq.*

2 *Re vindicationis indicium pleniſſimam exigit probationem dominij.*

3 *Bona de ſui natura iuxta primæuum ſtatum omnia præſumuntur libera, & allodialia, & numer. 25.*

4 *Res aliena ab alio vendi, & locari poteſt.*

5 *Inueſtitura contra tertium non habentem cauſam ab inueſtitis, dicitur res inter alios acta, & ideo non præiudicat.*

6 *Emphyteutæ ſucceſſores, vel ab eis cauſam habentes inueſtituram impugnare non poſſunt.*

7 *Inueſtituræ inſtrumentum cum adminiculis in ſuo genere perfectis præiudicat etiam tertio, quamuis non habeat cauſam ab inueſtitis.*

8 *Bulla Pontificia plures carens defectibus ſubſtantialibus, vt quia eſt deſtituta plumbo, & foramine, à quo illa pendere ſolet, dicitur informis, & non probat.*

9 *Bulla Pontificia emanata ad inſtantiam partis Eccleſia dominium non probat.*

10 *Emphyteutica, vel Feudalia fuiſſe bona ſi ad euitandam confiſcationem fuit expreſſum, non ideo reſultat illa realiter eſſe talia.*

11 *Enunciatiua emiſſa ad alium effectum non probat feudalitatem.*

12 *Enunciatiua ineffectuata nihil probat.*

13 *Qualitas, & enunciatiua æquiuoca non poteſt referri ad feudalitatem, & dominium directum Eccleſiæ.*

14 *Enunciatiua continens bona eſſe alienari prohibita, eo minus probat directum dominium, ſi in ea exprimitur etiam, numquam de illa fuiſſe perſolutum canonem.*

15 *Bona dicuntur eſſe libera, ſi de eis nullus ſoluitur canon.*

16 *Emphyteutam poſt acquiſitionem factam à Domino directo, non præſumitur bona voluiſſe acquirere ab alijs perſoluto pretio, & quidem notabili.*

17 *Emptio facta ab alio, quam ab Eccleſia, excludit*

domi-

dominium eiuſdem Eccleſiæ, maximè ſi ſit effectum ſortita, & num. 23. & ſeqq.

18 *Vaſſallos ab omni ſeruitute liberare, omnibuſque oneribus, in neceſſarium antecedens denotat liberum, & abſolutum dominium.*

19 *Emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad fœminas probatur ex ſententia, declarante illam æquè ſpectare ad maſculos, & ad fœminas.*

20 *Maſculi non permiſiſſent declarari, quod emphyteuſis æquè ſpectabat ad ipſos, & ad fœminas, ſi ipſi ſolum comprehenſi fuiſſent in illa.*

21 *Inueſtitura non ſortita effectum reſpectu vnius partis bonorum, ita etiam præſumitur ineffectuata reſpectu aliorum infimul cum illis in ea comprehenſorum.*

22 *Dominum directum ad excludendum à ſua intentata caducitate, ſufficit ſola poſſibilitas libertatis bonorum.*

24 *Caſtrum eſſe liberum, & non feudale probatur ex illius acquiſitione facta tamquam de libero, & eius ſucceſſiua poſſeſſione.*

25 *Status vltimus maximè conſideratur ad effectum iudicandi bona eſſe libera, non autem emphyteutica.*

26 *pro Libertate bonorum cæteris paribus ſemper præſumitur, & ſupra num. 3.*

27 *Conſtitutiones Pontificiæ prohibentes diſtractiones Caſtrorum ſine licentia Papæ, intelliguntur de diſtractionibus in forenſes, per contractum, non autem per vltimam voluntatem.*

28 *Inſtitutionis titulus vniuerſalis comprehẽdit etiã Caſtra, quamuis inter forenſes alienari prohibita ſine licentia Papæ.*

DECISIO CXIX.

POSTQVAM Horatius Caietanus Caſtrum Vallis Petrarum vti liberum, & allodiale emerat, & per 50. annos, & vltrà pacificè poſſederat, moriens hæredem ſcripſit Marchionem Tiberium Aſtallium, contra quem inſurrexerunt Eccleſia Anagnina, & Abbas Cæſar, & Fratres de Caietanis, illa vti Domina directa, prætendendo deuolutionem ob lineam finitam, iſti contendebant, inueſtituram adhuc durare, & ſe ſe in ea comprehenſos, ſed cum A. C. ab impetitis abſoluiſſet Marchionem; cauſa in gradu appellationis commiſſa fuit Rotæ, vbi eamdem inſtantiam renouarunt, & propoſito dubio ſuper bono iure reſolutionem eodem modo contrariam ambo reportarunt.

Quantùm enim attinet ad Eccleſiam, viſum eſt conſtare de bono iure Marchionis, quia illa hodiè non agit contra inueſtitos, aut illorum ſucceſſores, vel ab eis cauſam
1 habentes, † ſed iudicium dirigit contra Marchionem tertium poſſeſſorem, qui nullam dependentiam, nec cauſam habet ab ea, nec ab inueſtitis; propterea ipſa tenetur plenè, & concludenter probare dominium, quia Dominus directus intentando deuolutionem dicit, rem eſſe ſuam, & agit rei vin-
2 dicatione, † quæ actio pleniſſimam exigit dominij probationem ad *text. in l. officium ff. de rei vindicat. Alex. conſ. 20. lib. 4. Rot. deciſ. 13. num. 2. coram Eminen. Otthob. plenè in Romana Caſtri Orciani in rec. deciſ. 161. num. 15. & in eadem 24. Ianuarij, & 22. Iunij anni proximi præteriti coram R. P. D. meo Emerix*, & donec dominium concludentiſſimè probetur † viget
3 ad fauorem poſſeſſoris præſumptio, quod bona iuxtà primæuum naturæ ſtatum ſint libera, & allodialia *Bell.* qui loquitur in feudo *conſ. 10. num. 9. Gabr. concluſ. 3. de feud.* vbi plures congerit, & alios enumerat *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt 91. in princ.*

Probationes autem concludentes, & claras Eccleſia non adducit, ſiquidem inſtrumentum inueſtituræ de anno 1297. non
4 probat dominium, quia etiam res aliena locari, & vendi poteſt *l. rem alienam ff. de contrab. empt.* & eſt verior, & magis communis opinio quam tenuit *Rota coram Merlin. deciſ. 11.* & in aliis cumulatis in omnibus deciſionibus æditis in *d. Caſtri Orciani cor. R. P. D. meo Emerix, & coram me*, & in tertio poſſeſſore habente, & non habente cauſam ab inueſtiente, bene diſtinguitur in dicta *Romana Caſtri Orciani in rec. deciſ. 161. part. 15.* nam non habenti cauſam, nec recognoſcenti rem ab inueſtiente, † inueſtitura tanquam
5 res inter alios acta non præiudicat, ſecus eſt in eo, qui cauſam habet ab inueſtiente, vel
6 ab iis, qui ab inueſtiente cauſam † habent, nam confeſſionem, & factum proprium, vel ſui auctoris, qui rem ab inueſtiente recognouit, impugnare non poteſt *Rot. dec. 230. numer. 6. poſt Cenc. de cenſib.* & clariùs *deciſ. 256. numer. 1. apud eumdem, & deciſ. 150. numer. 4. coram Penting.*

Et quamuis inſtrumentum inueſtituræ fulcitum † pluribus vrgentibus, & in ſuo
7 genere perfectis adminiculis probet dominium ad effectum deuolutionis etiam contra tertium, qui poſſidet independenter ab inueſtiente, ſeu inueſtitis. Nihilominùs in præſenti adminicula recenſita per informantes viſa ſunt pauca, leuia, & imperfecta; nam Bulla Bonifacij Octaui, cuius vigore aſſeritur, Eccleſiam conceſſiſſe inueſtituram, præter quod laborat pluribus defe-
8 ctibus, † vt quia lacerata in partibus ſubſtantialibus, caret plumbo, & foramine, à quo illud pendere ſolet, vndè dici nequit in forma probanti, vt in ſpecie *Rota in omnibus deciſionibus in dicta Romana Caſtri Orciani*, nihil operatur contra tertium, cum emanauerit ad ſupplicationem ipſius Eccleſiæ Anagni-
9 næ † ibi; præſentatæ nobis nuper &c. & infra; Votis veſtris ſic in parte prouidimus annuen.: *Rota in rec. 252. num. 7. par. 13. & d. deciſ. 161. numer. 8. par. 15.* confirmata in eadem *Romana Caſtri Orciani 15. Iunij 1672. §. Bulla autem, & 24. Ianuarij 1676. §. minus vrget, & 22. Iunij eiuſdem anni §. reliqua coram R. P. D. meo Emerix.*

Alterum adminiculum deſumptum ex aſſertione Nicolai, & fratrum de Caietanis, qui de anno 1371. vt liberarent Caſtra à confiſcatione incurſa ob reſiſtentiam illa-

tam

tam Officialibus Cameræ Apostolicæ, expo-
fuerunt in supplici libello porrecto Rectori Prouinciarum Campaniæ, & Maritimæ
10 Castra † non potuisse fisco applicari, ex quo retinebantur in feudum ab Ecclesia
11 Anagnina. nihil releuat, † cum talis enunciatiua fuerit emissa ad alium effectum, nempè euitandi confiscationem non probat feudalitatem, vt in simili *Surd. cons.421. num.22.vers.non obstant, & in Veliterna Census 3. Februarij proximi præteriti §. parum vrget contra me*, præsertim quia non probatur fuisse restituta Castra, ex quo essent feudalia Ecclesiæ, imò contrarium liquet, quia postmodùm Gregorius XI. eosdem Nicolaũ, & fratres ad gratiam, & bona quæcumque gra-
12 tiosè restituit, † propterea talis enunciatiua vti ineffectuata nihil probat, *Rot. coram Coccin. decis. 242. num. 33. & coram Carill. dec. 190. num. 18. & dec. 438. num. 13. coram Bichio.* & in allegata *Romana Castri Orciani 14. Ianuarij 1676. §. neque considerari.*

Similitèr visum est parui momenti tertium adminiculum, quod eliciebatur ex quadam commissione, in qua fuit ab Antonio, & fratribus de Caietanis narratum summo Pontifici Clementi VII. quod Sciarra Columna se in possessionem dd. Castrorum intruserat, ex quo illa emerat ab Antonio, & Rinaldo, qui non in alios, quam condominos, & de eadem linea poterant illa alienare. Quoniam cum dicta qualitas non alienandi extra condominos, & lineam fortassè oriri possit, vel ex particulari fideicommisso, aut prohibitione alienandi in extraneos, aut ex aliqua speciali Constitutione, seu Statuto, quod mandaret condominos præferri in emptione, vt hodiè decretum re-
13 peritur in Statuto Vrbis *lib.1.cap.110.* † proinde tamquam æquiuoca non potest referri ad feudalitatem, & dominium directum Ecclesiæ, sed potiùs ex ipsa commissione arguitur allodialitas, dum narratur pro dictis Castris nunquàm fuisse solutum Cano-
14 nem, † quod manifestè ostendit libertatem bonorum, cum res, pro qua non soluitur
15 canon † dicatur libera, & allodialis. *Curt. iun. cons. 1. Clar. in §. emphyteusis quæst. 49. numer. 1. in addit. Fulgin. de emphyt. tit. de contract. emphyt. quæst. 25. num. 3.*

Et tantùm abest, quod ex suprà enumeratis adminiculis probatio dominij insurgat, quod imò ex aliis pluribus, & fortioribus non recensendis libertas, & allodialitas plenè concluditur, nàm biennio post assertam inuestituram Petrus Caietanus Comes Casertæ, & Cardinalis Franciscus eius frater nepotes Bonifacij Octaui, emerunt idem Castrum Vallis Petrarum à Rubeis prætio florenorum 20000. quæ summa inspecto il-
16 lo tempore, erat valdè † considerabilis; Idcò verisimile non est, quod nepotes Pontificis regnantis si realitèr, & cum effectu Castrum fuissent assecuti vigore inuestiturę factæ ab Ecclesia, sine aliqua solutione, illud emere voluissent à Rubeis; & tantum pretium exbursare Summario Marchionis
17 Tiberij *num. 9.* † quæ emptio excludit dominium Ecclesiæ, & concludit illud venditoris, dùm constat venditionem fuisse effectum sortitam, quia Caietani Castrum emptum postea pleno iure possederunt, vt apparet ex eo, quod anno 1481. Petrus Caietanus liberauit Benedictum Rubeum de eodem Castro, & suos hæredes, & successores in perpetuum ab omni seruitutum, & obsequiorum præstatione, omnique nexu, reddi-
tu, angaria, canone, iure, actione, ac qualibet consideratione Summario Marchionis
18 *num. 10.* † Huiusmodi enim liberatio supponit in necessarium antecedens plenum, & liberum dominium Castri ad *text. in l. manumissiones ff. de iust. & iur. Rot. decis. 402. num. 1. coram sa. me. Gregor. XV. & decis. 634. num. 2. coram Amato Dunozetto.*

Confert etiam antiqua sententia Simo-
19 nettæ olim huius Sac. Tribunalis † Auditoris, qua pronunciatum fuit Castrum Vallis Petrarum, vna cum alijs spectare, & pertinere ad Marcum Antonium Prosperum, Corneliam, & Pantasileam filios, & hæredes Cæsaris Caietani Summario Marchionis *num. 11.* Vndè cum hodiè prætendatur inuestituram comprehendere solos masculos, repugnat declaratio emissa in sententia,
20 quod pertineret etiam ad fœminas, † quod certè non toleratssent masculi, si verè inuestitura fuisset effectuata, vt ratiocinatur Rota in toties repetita, *Romana Castri Orciani 14. Ianuarij 1676. §. in hac autem coram R.P.D. meo Emerix*, & priùs in *eadem impraff. in recen. decis. 161. num. 22. par. 15.*

Præterea constat ex publico instrumento per centum, & amplius annos ante inuestituram Monasterium Sublacense, & Vniuersitatem Castri Trebarum de mandato Alexandri Tertij concordasse, & conuenisse Signoriam, & Rectoriam Trebij, Felettini, & Vallis Petrarum, & ipsa Castra perpetuò non vendere, neque in feudum, aut locationem concedere absque contensu Abbatis, cum declaratione, quod erant Vassalli Monasterij, & quod ab eo tenebant in feudum, & deinde anno 1473. Sixtus IV. declarauit Castrum Trebarum spectare ad idem Monasterium eodem Summario Marchionis Tiberij *num. 16. & 17.* ex quibus sicuti manifestè deprehenditur Ecclesiam Anagninam, neque ante, neque post inuestituram fuisse dominam, & quemadmodum inuestituram non fuisse effectum sortita, quoad dictum Castrum Trebarum constat ex prædictis; ità quoque concurrentibus tot admi-
21 niculis dicendum est de hoc † Vallispetrarum, quod vna cum dicto Trebarum concessum legitur, vt in terminis ratiocinatur *Spada cons. 104. num. 9. vers. Præsertim lib.3.*

Quod etiam comprobatur, quia spatio quatuor sæculorum, & vltra nullam exhibet Ecclesia probationem præstationis seruitij, aut solutionis Canonum, pro quibus legitur facta concessio per ipsam Ecclesiam,

nec

nec eadem Ecclesia ostēdit aliquam nouam concessionem, vel recognitionem; aut alium actum, qui inferat ad dominium, vel ad effectuationem inuestituræ; Vnde pernecesse sequitur alterum de duobus, quod vel inuestitura non fuit effectuata; vel quod Castrū præsumitur legitimè alienatum in Auctores
22 Marchionis, † quæ præsumptio, & possibilitas superabundat ad excludendam Ecclesiam actricem, vt latissimè comprobant prædictæ decisiones editæ in *Romana Castri Orciani coram me, & coram R. P. D. meo Emerix*. Eo magis, quia in instrumento emptionis
23 Horatius emit, † & respectiuè illi fuit venditum Castrum liberum à quocumque onere, canone, & seruitute, vt obseruat *Rota* in toties allegata *Romana Castri Orciani*, & post emptionem semper vti liberum, & allodiale fuit ab eodem possessum: ex tali enim acqui-
24 sitione, & possessione † magis comprobatur Castrum esse liberum, & non feudale, *Rosental. de feud. cap. 12. conclus. 14. num. 12. Menoch.*
25 *cons. 395. num. 8* & considerando † efficaciam vltimi status in his terminis firmauit *Rota decis. 69. num. 17. vers. denique par 8. rec.* & in du-
26 bio cæteris paribus semper † pro libertate bonorum iudican. est, *Crauet. cons. 162. n. 19. Menoch. d. cons. 395. nu. 20. Mantic. de tacit. lib. 23. tit. 7. num. 8.* referens sic fuisse per Rotam iudicatum.

Non obstant Constitutiones Pontificiæ, prohibentes distractiones Castrorum sine
27 licentia Sedis Apostolicæ † quia prohibent alienationes in forensis tam per contractū, quàm per vltimam voluntatem, secùs autem in subditos, in quos non potest quidem fieri distractio per contractum sine dicta licentia, sed in vltimis voluntatibus conditis
28 fauore subditi † veniunt accessoriè, & consecutiuè etiam Castra sub titulo vniuersali institutionis absque alia licentia, vt docet quotidiana obseruantia, & probat *R. P. D. de Luca de feud. disc. 68. num. 3. 5. & 6* quæ Constitutiones multo minus possunt allegari à Caietanis, qui fundantur in inuestitura; quæ ex supradictis apparet nullius roboris, & momenti, & proindè superfluum visum est Dominis discutere, an illi in ea comprehendantur, nec nè.

Et ita constare de bono iure Marchionis decisum est, Partibus hinc indè informantibus &c.

Infra in hac eadem parte sub die 3. Iunii 1678. adest altera præsentis causæ decisio, quæ suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. CALATAIV.

Fauentina Retractus.

Lunæ 28. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Cum pecuniis rei emptæ extinxerat emptor census à se accollatos, quorum mediante licèt retractum impedire prætendisset, hoc sibi denegatum est, quia census non fuerunt ab ipso ex cessione acquisiti, sed solum per accollationem extincti, & ideo quia reportare non potuit cessionem translatiuam, sed solum extinctiuam, hanc sibi non suffragari potuisse deciditur.

SVMMARIVM:

1 *Cessionarius census succedit in omnibus iuribus cedentis, & ita etiam in iure petendi retractum.*
2 *Retractus competens creditori census est ius cessibile.*
3 *Cessionarius census emens rem censitam potest censuarios posteriores excludere, & rem emptam defendere, eamque pro se retinere.*
4 *Emptor si extinguit census à se accollatos non potest pro illis reportare cessionem translatiuam, sed solum extinctiuam, & n. 6.*
5 *Accollans succedit in locum debitoris, & extinguendo debitum, illud dicitur extinguere tamquam proprium.*
6 *Debitor extinguendo suum debitum, non potest reportare nisi cessionem extinctiuam.*
7 *Retractus licet cedi possit censuario, requiritur tamen cessio ipsius census.*
8 *Census cessus, non autem ab emptore extinctus est causa retractus.*

DECISIO CXX.

BINÆ in hac Causa emanarunt decisiones, altera die 7.* Maii 1674. in qua fuit firmatum Domino Equiti Paulo Salecchio Creditori Censuario non competere retractum super fundo censito, empto à Blasio à Pane; Altera sub die 22.* Iun. 1676. in qua facto melius comprobato, dictum retractum competere decisum fuit: hodie autem disputato dubio, An sit standum in primo, vel secundo loco decisis, Domini in secundo decisis stanstum esse dixerunt.

Fundamentum enim primæ decisionis in eo consistebat, quod Blasius alia census an-
1 teriores, quæ in se accollauerat, † extinxerat, reportata etiam iurium cessione, qua mediante successerat in omnibus iuribus cedētium, & per consequens in iure retractus
2 eisdem creditoribus competentis, † quod esse cessibile tenuit *Rota post Cenc. de Cens. decis. 504. num. 7.* & quo mediante poterat cen-
3 suario posteriores excludere, † & rem emptā defendere, & retinere, *l. si potiores C. de iis, qui in prior. credit. loc.* cum aliis ibidem allegatis;

sed

sed placuerunt responsiones datæ in secunda decisione, nempè quod cum Blasius acquisiuisset dictos census anteriores ex pretio
4 rei emptæ, eosque extinxisset, † tamquam à se accollatos, non potuit pro eis reportare cessionem iurium translatiua m, quia per dictam accollationem successit in locũ prin-
5 cipalis debitoris, † & restituendam pecunias creditoribus, extinxit debitum proprium; Debitor autem non potest nisi ces-
6 sionem iurium extinctiuam reportare, † vt firmat *Thomat.decis.*202. *num.* 25. *& post Pacific.de Saluian.decis.*165.*num.*7. *Gregor. decis.* 68. *num.*4. *Dunozian. decis.* 187. *num.* 2. cum aliis adductis in secunda decisione §. *quamuis*; ex-
7 tinctione igitur censu, † cuius vigore tantum competit creditori prælatio, vt aduertunt *Cenc.de cens.quæst.*64. *num.*15. *& quæst.*66. *num.* 23. *Ciarlin. contr.* 121. *num.* 4. *Rota coram Gregor.decis.*193.*num.*6. cessat etiam ius prælationis, *Nauarr.tom.*1. *tit.de vsur. numer.* 127. *Duard.de cens.*§.4. *quæst.*9. *num.* 20. *Cenc. eodem tract.quæst.*65.*num.*17. *& quæst.* 66. *num.*2. *Rota decis.* 187. *per tot. coram Dunoz. sen.* & quamuis tale ius sit cessibile, tamen necesse est,
8 vt cedatur ipsemet census, † qui est causa retractus, aliàs census non suffragatur, *Ciarlin d contr.*121. *num.*36. *par* 2. *Cenc.d. quæst.*66. *num.* 122. *Olea de cess. iurium tit.* 3. *quæst.* 2. *num.*51.

Obiecto autem, quod etiam censu extincto detur emptori retentio aduersus posteriores creditores latè respondet secunda decisio.

Et ita vna tantùm &c. altera tamen sæpiùs citata, resolutum fuit.

Quæ binæ Decisiones in hac Causa emanarunt ambæ sunt impressæ; Altera par. 17. rec. vbi est in ordine 286. Altera verò in præcedenti tomo primo par. 18. decis. ibi 758.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Nouarien. Canonicatus.

Lunæ 28. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter complectitur hæc decisio; Alterum, quod ex consuetudine, quæ adhuc rationabilis est, beneficiorum collatio in Ecclesijs Cathedralibus spectet ad solum Capitulum, etiam excluso Episcopo; Alterum verò de intellectu regulæ Cancellariæ reseruatoria mensium, quo tempore scilicet, & sub quibus Pontificibus illa habuerit initium, quodque eadem, sicuti & cæteræ aliæ, omnes expirent cum morte Pontificis, de quibus ideò plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Collatio Canonicatuum in Ecclesijs Cathedralibus simultaneè spectat ad Episcopum, & Capitulum, sed vide n.seqq.*
2 *Consuetudo spectatur an collatio Canonicatuum in Cathedralibus spectet potius ad Episcopum, quam ad Capitulum, vel è contra.*
3 *Consuetudo non est irrationabilis ad Canonicatus Cathedralium conferantur à solo Episcopo, vel solo Capitulo.*
4 *Innocentius tertius fuit ad summum Pontificatum assumptus anno* 1198. *& obyt Perusij anno* 1216.
5 *Capitulum Ecclesiæ Nouarien.sis vsque & de tempore Innocentij tertij, erat in quasi possessione conferendi Canonicatus in eadem Ecclesia.*
6 *Papa olim mandauit Capitulo, vt aliquem reciperet in Canonicum, donec ei in alia vacatione de Canonicatu prouideret.*
7 *Collationes beneficiorum facta à solo Capitulo, in quibus nulla fit mentio Episcopi, ius conferendi eiusdem Capituli benè probant.*
8 *Regulæ Cancellariæ, durante vacatione Sedis Apostolicæ, dicuntur non esse in rerum natura.*
9 *Regulæ Cancellariæ durant viuente Papa, qui illas condidit, & eo moriente expirant.*
10 *Menses omnes, vacante Sede Apostolicâ, sunt ordinariorum.*
11 *Beneficia vacantia mensibus reseruatis, si aliam reseruationem non habent, Sede Apostolica vacante, spectant ad Episcopum.*
12 *Collatio beneficiorum, quæ vacant, Sede Apostolica vacante, spectat ad Episcopum, si ipse habeat ius conferendi, sin minus ad Capitulum.*
13 *Regulæ Cancellariæ reseruatoriæ mensium quo tempore, & sub quibus Pontificibus habuerit initium, & num.*14.
15 *Status vltimus Beneficij assistens Capitulo, non autem ordinario attendendus est.*
16 *Collatio facta ab Episcopo in mense reseruato Pontifici, neque Datariæ praiudicat, neque Capitulo habenti ius conferendi, amplia vt num.seq.*
17 *Manutentio denegatur prouiso ab Episcopo, non habente ius conferendi.*
18 *Possessionem, quam quis habebat, præsumitur continuasse ex titulo præcedenti, non autem ex posteriori, ad cautelam obtento.*
19 *Iuribus acquisitis nolle vti declarat, qui vigore tituli præcedentis, non autem posterioris aliquid petit, vel facit.*
20 *ex Subsequentibus declaratur animus, & intentio agentis in actibus antecedentibus.*
21 *Confessio Canonici, quod collatio beneficij spectaret ad Episcopum, non præiudicat Capitulo.*
22 *Confessio erronea, detecto errore, non præiudicat confitenti.*

DECISIO CXXI.

APOSTOLICA Sede vacante per obitum sa.me. Clementis Decimi, decessit in mense Augusti 1676. Iulius Cæsar, propter cuius mortem vacauit in Cathedrali Nouarien. Canonicatus, quem Capitulum contulit Philippo, Episcopus verò Iacobo Anto-

Antonio: Vndè orta controuersia, eaque ad Rotam delata, proposui dubium, An, & cui esset adiudicandum Canonicatum, & Philippo Domini dixerunt.

Quamuis enim de iure collatio Canonicatuum † in Cathedrali simultaneè spectare præsumatur ad Episcopum, & Capitulum, 1 vt per *gloss.* communiter recept. *in cap. cum Ecclesia, Volaterran. de elect. Rota decis. 124. numer. 1. par. 3. rec.* consuetudo tamen in contrarium attendi debet, videlicet quod ad solum Episcopum, sine Capituli interuentu, seù alio illius ministerio spectet prouisio, † vel è conuerso ad solum Capitulum 2 priuatiuè quoad ipsum Episcopum collatio pertineat, ad *Text. in eodem cap. cum Ecclesia Volaterrana, vbi Abb. num. 1. & 10. cap. ex parte de concess. præbend. Cassador. decis. 22. numer. 2. de præben.* plenè *Barbos. de Canon. & Dignit cap. 14 num. 20. Rot in d. decis. 124. num. 1. & 2. parte 3.* & prius *decis. 615. num. 4. par. 2. diuers.* quam 3 consuetudinem † non esse irrationabilem dicit *gloss. in cap. vltimo in verb. rationabilis de cõsuetud.* & notat *Barbos. de potest. Episc. alleg. 127. num. 9. & 10 Spad. cons. 74. num. 7. lib. 2.*

In præsenti autem visum est non posse dubitari de legitima consuetudine conferẽdi solius Capituli, nam illud ab immemorabili consueuit huiusmodi Canonicatus 4 conferre; nam sub Innocentio Tertio, † qui regimini vniuersalis Ecclesiæ præesse cepit anno 1198. & desijt anno 1216. moriens Perusij, vt ex *Ciaccon. in eius vita tom. 2. colum. 3 & 8.* iuxtà nouissimam Romanam impressionem prodijt eiusdem Pontificis decretalis relata *in cap. Dilectus il secondo de præbendis*, † ex qua constat vsque ab eo tempore 5 hos Canonicatus conferri à solo Capitulo; nã ex lectura prædicti textus habetur, quod Capitulum contulerat Canonicatum alteri, non obstante, quod ipse Papa cuidam Clerico conferri mandasset; quamobrem iniungit Ordinario Vercellen. quod constito sibi Canonicatum adhuc vacare, quando Canonici mandatum Apostolicum † receperunt, 6 eundem Clericum, quatenus sufficienti beneficio careret Capitulum cogeret in Canonicum recipere, illique certos redditus assignare, donec ei in alia vacatione de Canonicatu prouideret, *gloss. ibi in figuratione casus, Abb. ibidem num. 1. & 4. Spad. cons. 74. numer. 8. tom. 2.* vbi in specie de consuetudine huius Capituli, & supponit *Rot. in Nouarien. Canonicatus prima Decembris 1608. coram Iusto, impress. post cons. Spad.* & penès *Posib. de manutent. decis. 563. & in alia Nouarien. Præpositura 28. Junij 1632. coram Cardinali Verospio post Tamburr. de iur. Abb. decis. 25.*

Hanc autem cõsuetudinem comprobant ipsi actus collationum effectum sortiti, nam pro parte Capituli data fuerunt instrumenta collationum vsque ab annis 1255. 1251. 7 1284. 1361. & seqq. † in quibus cum nulla facta sit mentio Episcopi, sed enunciatum fuerit collationem spectare ad Capitulum, censentur facta nomine ipsius Capituli independenter ab Episcopo, *Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 21. num. 92. Rot. rec. decis. 429. parte 4. & 377. num. 13 par. 9. & in d. dec. 615. par. 4. diuers.*

Nec obstat, quod Canonicatus vacauerit in mense Augusti, qui per regulam octauam, hodie nonam Cancellariæ est reseruatus Papæ, † quia cum tunc vacaret Sedes 8 Apostolica, regulæ Cancellariæ non erant amplius in rerum natura, ex quo durant, 9 durante vita Papæ, qui illas condidit, † & eo expirante, ipsæ quoque expirant, *Gonzal ad 8 regul Cancell. §. 5. procm. num. 46. Paris. de resignat. lib. 11. qu. 2. num. 31. Caqutaq. decis. 86. num. 3. lib. 1. & coram Seraph decis. 980. num. 12. & coram Merlin. decis. 192. num. 4.* Vndè sub- 10 lato illarum obstaculo † omnes menses Sedè Apostolica vacante sunt Ordinariorum, qui eo casu ad ius commune reuertentes, prouidere possunt de Beneficijs vacantibus 11 in quolibet mense, † dummodo tamen illa non habeant aliam reseruationem, quàm tam, quæ inducitur ratione temporis, nempè obitus in mense reseruato, vt magistraliter casus distinguendo firmauit *Rota decis. 192. num. 4. coram Merlin.* late *Antonell. de tempore legal. lib. 3. cap. 1. de mens. nu. 44. & seqq. & Barbos. de potest. Episcopi par. 3. allegat. 57. num. 192.*

In nihilo subsistente Episcopi prætensione, quod per cessationem regularum Cancellariæ ad ipsum, non autem ad Capitulũ spectet collatio beneficiorum vacantium in octo mensibus, vel saltem in quatuor ex eis, 12 si contingat in illis Sedẽ Papalem † vacare, quia id posset procedere, si ipse aliàs haberet ius conferendi, quod non ad ipsum, sed ad Capitulum totaliter spectare dignoscitur vsque à temporibus Innocentij Tertij, vt liquet ex allegato *cap dilectus* & sic prius, 13 quàm regula mensium prodiret in † lucem, illius enim Auctor fuit Nicolaus Quintus, qui Petri Cathedram ascendit anno 1447. & obijt anno 1455. quem postea sequuti fuerunt Alexander Sextus anno 1492. Iulius Secundus anno 1503. Leo Decimus, & alij successiuè, vt testatur *Bursatt. cons. 126. num. 101. & seq.* quamuis in tractatu *Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 37. num. 2.* legatur regulam fuis- 14 se editam anno 1447. † de quo tempore erat Pontifex Nicolaus Quintus, non autem Alexander Quintus, qui creatus Pisis anno 1409. obijt Bononiæ anno 1510. in decimo mense sui Pontificatus, *Ciaccon. dicto tom. 2. col. 774.* & auctorem dictæ regulæ fuisse Nicolaum Quintum refert *Franciscus Bellon. disquis. 2. num. 20.*

Et remouet omnem dubitationem quasi possessio Capituli conferẽdi, etiam in mensibus reseruatis, si in eis incidat vacatio Sedis Apostolicæ; nam vacante Sede per obitum Vrbani Sexti, & deindè per obitum Ioannis Vigesimi tertij Capitulum contulit Canonicatus eodem tempore vacantes, & nouissimè Sede vacante per obitum sa. me. Clementis Noni Capitulum de Canonicatu vacato de mense Ianuarij prouidit Stephanum

15 num Mariam Cacciam, † talis autem vitimus ſtatus aſſiſtens Capitulo, non autem Ordinario attendendus eſt, iuxta vulgatum *Tex.in cap.conſultationibus de iurepatr.vbi Abb.* cæterique relati per *Rotam in Mediolanen. iuriſpatronat.* 12. *Iunij* 1676. §. *aſſiſtit coram me*.

Minus poteſt ſuffragari moderno Epiſcopo, quod Epiſcopus prædeceſſor anno 1599. Canonicatum tunc temporis vacatum in
16 menſe Februarij contulerit, † quia huiuſmodi collatio tamquam de vacante in mẽſe reſeruato non præiudicauit nec Capitulo, nec Datariæ, itaut nec minus in poſſeſ-
17 ſorio † talis collatio poterit Epiſcopo ſuffragari ad acquirendam quaſi poſſeſſionem, nam ea non obſtante, fuit illi denegata manutentio, vt liquet ex allegata *deciſ. Nouarien. Canonicatus coram Iuſto*, in qua ſcripſit *Spad. d.conſ.74.lib.2.*

Neque iuri Capituli præiudicauit, quod Caccia ab eo prouiſus in Sede vacante anno 1670. poſt adeptam poſſeſſionem Canonicatus concordauerit, & ceſſionem reportauerit à Menatto, qui de eodem Canonicatu prouiſus fuerat ab Epiſcopo, quia dum-
ante Menattum Caccia reperiebatur in poſ-
18 ſeſſione, & in ea remanſit, † præſumitur illa continuaſſe, vt prius, ſcilicet ex titulo, cum quo ingreſſus erat collationis à Capitulo, & ſolùm tranſegiſſe ad maiorem ſuam cautelam ad effectum effugiendi omnes lites imaginabiles, & ad redimendas vexationes, *Spada conſ.77. ſub num.8.verſ.neque obſtat lib 2. Rota d.deciſ.615.num.4.verſ. vt ſe eximeret parte 4. diuerſ.& deciſ.257.num.13.par.4.tom.2.recent.*& generaliter *in Bonon. fideicommiſſi de Caſareis 27.Nouembris prox præt.* §. *& ipſa coram R.P.D.*
19 *meo Bourlemont*,& facto comprobauit, † dum poſtea inſtetit admitti ad hebdomadas, ac diſtributiones ex collatione, & poſſeſſione habita à Capitulo, & non aliàs, ex quo colligitur vti noluiſſe iuribus Menatti proficiſcentibus à prouiſione Epiſcopi, nam ex
20 poſtea geſtis † deſumitur, qualis fuerit animus, & intentio in præcedentibus, *l. ſed iulianus* §. *proinde ff.ad Maced.*& comprobat *Maſcard.de probat.concluſ.95. num.7.*

Quod autem Philippus faſſus fuerit, quod ante annum 1608. Epiſcopus ſoleret conferre Canonicatus vacantes in menſibus Februarij, Maij, Auguſti, & Nouembris nihil
21 ponit in eſſe, † tùm quia ille non poteſt præiudicare Capitulo, tum etiam quia eſt erronea, dum aliter ex ſupra firmatis rem ſe ha-
22 bere dignoſcitur; † vnde docto de errore confeſſio erronea nec confitenti præiudicat, *l. ſi per errorem ff.de iuriſdict. omn.iudic. Rota deciſ.16.par.15.rec.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommiſſi.

Lunæ 28. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Fœminas à fideicommiſſo non fuiſſe excluſas deciditur, quia verba diſpoſitionis illas comprehendebant, non obſtante ſtatuto earum excluſiuo, quia illud non loquebatur de ſucceſſione, de qua agitur, minus etiam inſpecta altera excluſione à Teſtatore facta, quia potiùs ex illa retorquebatur argumentum, quod ſicuti præcedenter eas expreſsè idem Teſtator excluſerat, ſic etiam illas excluſiſſet, ſi verè excludere voluiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Immiſſio fideicommiſſario conceditur contra alterum fideicommiſſarium, qui totum fideicommiſſum occupauit.*
2 *Filiorum, & deſcendentium appellatione veniunt etiam fœminæ, amplia vt num.7.*
3 *Fœmin.rum excluſio à Teſtatore facta in vna linea, non ideo infert illas etiam in alia linea fuiſſe excluſas. & num. ſeqq.*
4 *Subſtitutio vna non infert ad aliam, maximè quando intercedit diuerſitas perſonarum, & rationis.*
5 *Excluſio fœminarum facta in linea maſculorum, per quos conſeruatur agnatio, non importat excluſionem in linea fœminarum, quæ agnationem non conſeruant.*
6 *Fœminarum pro excluſione non attenditur ſtatutum excluſiuum ipſarum, ſi illud non loquitur de ſucceſſione, de qua agitur.*
7 *Fœminæ veniunt appellatione filiorum, & deſcendentium, quoties nec ſtatutum, nec voluntas Teſtatoris repugnet. & ſup. num. 2.*
8 *Fœminas, quas Teſtator in vno caſu excluſit, etiã in altero caſu excluſiſſet, ſi voluiſſet.*
9 *Obſeruantia vocationis fideicommiſſi non reſultat, ex quo alter ex fideicommiſſarijs tantum, per longum tempus poſſederit, & quando. & numer. ſeq.*
10 *Fideicommiſſarij longa taciturnitas non præiudicat, ſi ille non habuit ſcientiam fideicommiſſi, & in omnem caſum ei in integrum reſtitutio conceditur.*
11 *Subſtitutio facta per verbum commune, eſt compendioſa, & ideo continet tam vulgarem, quàm, fideicommiſſariam.*

DECISIO CXXII.

HELENA, & Monaſterium Sanctiſſimæ Trinitatis Bononiæ ex perſonis Alexandræ, & Hipolytæ in eo profeſſis prætendentes ad eorum fauorem purificatum fuiſſe fideicommiſſum ordinatum à Philippo Sala Auo communi, inſtituerunt iudicium immiſſionis coram Prolegato Bononiæ, aduerſus Lucretiam, & alias filiàs Philippi iu-

nioris, detentrices omnium bonorum dicto fideicommisso suppositorum, sed contrariâ sententiam reportarunt, à qua commissa Causa in Rota R.P.D.meo Calataiu, prodijt prætita decisione 31.ª Ianuarij 1676. altera priorem reuocatoria, quam hodie Domini vti validam, & iustam in gradu nouæ appellationis mihi commissæ, confirmandam esse censuerunt.

Siquidem Iustitia, quæ sola est in quæstione, benè desumitur ex testamento Philippi, qui scripto hærede Iacobo Maria filio, eiusque filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, cum reciproca substitutione ad inuicem, in stirpes, & non in capita, deficiente eodem Iacobo Maria sine masculis, & fœminis, vel cum masculis, qui sine similibus filijs decederent, substituit Isabellam eius filiam, illiusque filios, & descendentes in infinitum; cum enim per mortem D.Iacobi Mariæ absq; filijs factus fuerit locus substitutioni ad fauorem Isabellæ, illiusque filiorum, & descendentium, & ea defuncta, Philippus eius filius solus occupauerit omnia bona fideicommissaria in præiudicium dd.Helenæ Alexandræ, & Hipolyti filiarũ eiusdem Isabellæ, illaque transmiserit ad d. 1 Lucretiam, & alias filias Reas † conuentas, iure meritò contra eas concessa fuit eisdem immissio, vti vocatis post Isabellam eorum Matrem, intimat cum masculis sub nomine 2 filiorum, & descendentium, † quorum appellatione regulariter veniunt etiam fœminæ, vt ell *tertus in l. si ita scriptum* 46. *ff. de legat. 2. & glos. in l. filij appellatione verbo omnes ff. de verb. signif. Honded. conf.* 57. *num.* 23. *lib.* 1. *Greg. decis.* 514. *num.* 1. ibique *Adden. num.* 16. aliisque relatis dictum fuit in alia *decisione coram R.P.Dmeo Calataiu*.

Neque in præsenti admittenda visa fuit limitatio fundata in contraria mente Testatoris, desumpta ex aliquibus coniecturis, iterum repetitis ab Informantibus pro Reis conuentis, quia illæ denuò reputatæ fuerunt insufficientes. Prima enim elicita ex eo, quod sicut Testator in linea Iacobi Mariæ prætu- 3 lit masculos fœminis, † ita præsumatur voluisse in linea Isabellæ, non vrget, quia non valet argumentum de vna substitutione ad 4 alias, † maximè quando intèruenit diuersitas personarum, & rationis, prout in casu præsenti, in quo prudens Testator ita disposuit circa descendentes masculos ex Iacobo Maria filio, quia benè nouit, quod ab illis 5 conseruaretur eius agnatio, † non enim similiter circa descendentes Isabellæ eius filiæ ad id incapaces, ad tradita in his terminis per *Cyriac. contr.* 269. *num.* 58. *& seqq. & per Rotam d. decis.* 514. *num.* 7. *coram fa. mem. Greg.*

Secunda verò deducta ex statuto exclusiuo fœminarum fauore masculorum, † non 6 applicatur, ex quo agitur de hæreditate Aui materni, circa quam statutum nihil disponit, vt in terminis huius statuti aduertit *Spad. conf.* 383. *lib.* 2. & firmauit *Rota dec.* 892. *per tot. coram Pana*, & ad quod hic Testator qui in descendentibus Isabellæ filiæ non considerauit, nec considerare potuit conseruationem agnationis, non respexit, itaut nec statutum, nec voluntas Testatoris, quæ potiùs fauet, quàm resistat, † impediant quo- 7 minus sub nomine filiorum, & descendentium ad fideicommissum vocatorum veniant etiam fœminæ, vt dixit *Rota decis.* 630. *num.* 6. *& 7. coram Dunoz. iuniore*.

Minoris ponderis est tertia desumpta, ex quo Testator se declarando voluit, quod decedente Iacobo Maria cum filijs fœminis, illę æqualiter succederent cum filijs masculis Isabellæ, quia contra hanc coniecturam militat eadem ratio diuersitatis substitutio- 8 nis, & responsio, † quod si Testator voluisset eosdem filios masculos Isabellæ præferre eius filiabus, etiam in casu qui euenit, vtique hoc exprimere potuisset, & dum non fecit, consultò censetur omisisse, vt ex pluribus auctoritatibus consideratur in alia *decis.* §. *secunda*, & præter ibi allegatos *Rota decis.* 471. *num.* 9. *coram Pana*, & benè *dicta decis.* 630. *num.* 3. *vers. quoniam obiectum, & seq. coram Dunoz iun.*

Neque eædem coniecturæ conualidantur ex obseruantia sexaginta annorum, quibus Philippus, & illius filiæ Reæ conuentæ bo- 9 na controuersa possederunt, † quia cum tempore purificati fideicommissi Actrices essent pupillæ præsumitur in illis probabilis ignorantia testamenti Auiti, itaut ex illarum taciturnitate non benè deducatur ob- 10 seruantia, † & in omnem casum ipsis competeret restitutio in integrum ex capite eiusdem probabilis ignorantiæ, iuxta doctrinam *Bartol in l. prima §. si quis propter sub num. primo ff. de itinere actuque priuato*, latè *Afflictus*, qui reijcit contrarium tenentes *decis.* 37. *num.* 34. *& seq. coram Bich.* & responsum fuit in *Neapolitana successionis* 27. *Ianuary* 1676. §. *nihil imputari coram me*.

Demum insubsistens visum fuit obiectũ nouiter excitatum, quod Isabella solum fuerit substituta Iacobo Mariæ per vulgarẽ, & consequenter fideicommissum cessauerit per illius additionem, quia substitutio vti facta per verbum commune, & comprehendens in litera non solum Isabellam, sed & etiam omnes eius filios, & descendentes in 11 infinitum † est compendiosa continens tam fideicommissariam, quàm vulgarem. *Bart. in Centur.* 15. *num.* 32. *circa med. vers. intelligas sic ff. de vulg. & pupill. Peregr. de fideic. art.* 34. *num.* 8. *Fusar. de subst. qu.* 233. *num.* 35. *& seq.* & alijs adductis, *Rota decis.* 1255. *num.* 1. *& seqq. coram Coccin.* & alibi.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis Causæ decisio habetur impressa supra in alio præcedenti tomo decimæ octauæ partis recent. vbi est in ordine 638.

R.P.D.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano:

Caullicen. Dominij.

Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVMENTVM.

Contra communem regulam . quod ſuper iis, quæ fatentur à parte, non admittatur probatio , nec ſit opus remiſſoria , illa fuit in præſenti deciſione conceſſa , ex eo ſolum , quod cum articulis non controuerſis concurrebant etiam alij , qui releuantes viſi ſunt, vt proindè non fuerit receſſum à conſueta regula , quod data releuantia aliquorum articulorum , ſuper omnibus remiſſoria concedatur .

SVMMARIVM.

1 *Remiſſoria non conceditur, nec ea opus eſt ad probandum id, quod à parte fatetur .*
Limita, ſi cum articulis non controuerſis concurrat releuantia aliorum articulorum . num. 2.
3 *Articulum vnum ſufficit eſſe releuantem, vt concedatur examen ſuper omnibus .*
4 *Releuantia ſola materia articulata ſufficit ſine fumo, ad hoc, vt in prophanis remiſſoria concedatur .*
5 *Fumus materia articulata ex ſolis atteſtationibus probatur .*
6 *Articuli dicuntur facere ad cauſam , ſi à probatione eorum illius victoria dependet .*
7 *Remiſſoria pro conceſſione ſufficit quoquomodo articulos facere ad cauſam , reſeruata deinde in meritis vigoroſa diſcuſſione illorum .*
8 *Facti ea qua ſunt melius, & clarius dilucidantur ex probatione facienda cum teſtibus, licèt etiam à iure, vel à ſcripturis dependeant .*
9 *Conſuetudinem ad probandam conceditur remiſſoria, quamuis illa etiam per ſcripturas probari potuiſſet, vel videatur dependere à iure . ſup. num. 8.*

DECISIO CXXIII.

AD coadiuuandum probationes directi dominij vniuerſalis omnium bonorum Caſtri Robionis , de quo Rota coram me ſub die vndecima* Decembris proximè præteriti non conſtare cenſuit; exhibuit Baro eiuſdem loci nonnullos articulos , & petijt ſuper materias ibi ſpecificatas concedi remiſſoriam pro examinandis teſtibus, & licèt Informantes pro Communitate admitterent ex illis primum , quartum, quintum , ſextum, & decimum , & conſequentèr dicebant denegari remiſſoriam, † cum non ſit opus ea, nec concedatur ad probandum id, quod Pars fatetur , *Rota deciſ. 38. num. 2. coram bo.me. Cardinali Celſo, & deciſ. 184. num. 1. par. 14. rec.* Nihilominus attenta aliorum releuantia reſolutum fuit dandam eſſe remiſ-

1

2 ſoriam, † quia ſufficit vnum ex articulis eſ-
3 ſe releuantem, † vt cæteri admittantur, *Rota deciſ. 23. num. 6. coram eodem Cardinali Celſo*, & quotidie in aliis , maximè quando , vt hic , materia eſt prophana , quo caſu ſola releuantia ſufficit, † etiam ſine fumo , qui in-
4 præſenti non deeſt , dum exhibetur fides Iudicis , & Officialium Reuerendæ Cameræ Apoſtolicæ Comitatus Venaiſini con-
5 cernens id , quod in articulis continetur, † & pro fumo ſimiles atteſtationes admittit *Rota in Bononien. primitiarum 8. Aprilis 1669. §. quatenus coram me* , & prius *in deciſ. 163. num. primo coram Gregor. & deciſ. 824. numer. 8. coram Buratto* .

Releuantiam articulorum , qui controuertebantur deſumebant Domini ex eo , quod in illis articulatur, quod trãſactio inita inter Baronem , & Communitatem continens inter cætera prohibitionem ſubditis non dandi ad nouum accapitum bona francà , & libera, niſi pro certa ſumma , ſe refert ad ſtatutum Venaiſinum , & quod ſtatutum prædictum non attendatur , niſi in locis de dominio directo Cameræ Apoſtolicæ, vel Baronis , & quod Barones habentes cum Communitatibus ſuorum Caſtrorum huiuſmodi tranſactiones, habentur, & reputantur pro Dominis directis vniuerſalibus omnium bonorum, & quod illi , qui poſſident intra fines eorundem Caſtrorum bona pleno iure exempta , & franca in allodium, tenentur docere de titulo huius libertatis, quæ omnia cum tendant ad probandum prætenſum dominium , à quo pendet
6 victoria cauſæ, † dicuntur facere ad eam , & proindè admitti debent, cum ſatis ſit, quod directè, vel indirectè , & quoquo modo ar-
7 ticuli faciant ad cauſam, † ad hoc vt admittantur , & detur remiſſoria , reſeruata deindè in meritis rigoroſa diſcuſſione releuantiæ , *Mantic. deciſ. 312. num. 10. cum aliis in dicta Bononien. primitiarum §. non obſtat coram me.*

Non obſtat, quod huiuſmodi articuli plurimum pendeant à iure, vel à ſcripturis , & actis Tribunalium , quia magis pendent ab obſeruantia, ſtylo , & conſuetudine illarum
8 partium, † quæ cum ſit quid facti , clariùs dilucidantur , & probantur per teſtes , vt reſpondit *Rota deciſ. 1. num. 10. par. 11. recent.* & quod ad probandam conſuetudinem detur
9 remiſſoria † in terminis illarum partium dictum fuit in *Caullicen. teſtamenti 23. Ianuarij 1673. & in Auenionen. munerum 16. Nouembris proximi præteriti coram me* .

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit .

Supra in alio precedenti tomo 2. decima octaua partis recentiorum adeſt alia præſentis Cauſæ deciſio , quæ ibi eſt in ordine 797.

R. P. D. CALATAIV.

Corduben. Pensionis.

Luna 5. Iulij 1677.

ARGVMENTVM.

Non de quasi possessione exigendi pensionem contra successorem beneficij admodum disputatum est, sed de illius sola probatione, quæ ex pluribus solutionibus resultare visa est, non obstantibus exceptionibus contra eas adductis, cum aliquæ pernecessè concluderent, alias verò non fuit in dubium reuocatum, ad minus deseruire posse pro adminiculo, quod ad hunc effectum reputatur esse sufficiens.

SVMMARIVM.

1 *Quasi possessio exigendi pensionem acquisita contra antecessorem, suffragatur etiam contra successorem.*

2 *Ius exigendi metitur ex parte actoris, & possessoris in illius quasi possessione existentis, & ideo non mutatur ex mutatione personæ successoris.*

3 *Confessio de recepto de stylo aliquarum partium probat etiam numerationem.*

4 *Confessio de recepto adminiculata probat numerationem.*

5 *Solutionis pensionis plura adminicula numerantur, & num. seqq.*

6 *Bulla reseruationis pensionis plenè probat, & in possessorio nihil contra eam opponi potest.*

7 *Verba realiter, & cum effectu important veram numerationem.*

8 *Solutiones factæ de mandato Iudicis, licèt solæ non sufficiant ad probationem quasi possessionis soluendi, faciunt tamen adminiculum.*

9 *Iudex solutionem pensionis contra successorem non demandasset, nisi vidisset antecessorem aliquando soluisse.*

10 *Manutentionis ad effectum in quasi possessione exigendi plura adminicula considerantur, eaque sufficere declarantur. & supra à num. 5.*

11 *Solutiones reportatæ à procuratore sine mandato quatenus constituant Dominum in quasi possessione exigendi. & num. seqq.*

12 *Ratificatio actus à procuratore gesti, resultat, si Dominus in iudicio ea fuerit vsus.*

13 *Ratificatio æquipollet mandato, etiamsi speciale requireretur.*

14 *Mandatum procuræ præsumitur, si illud in quietantijs enunciatum est.*

15 *Mandatum præsumitur in exigente pensionem ex eo solum, quod non sit verisimile pensionarium post impensam Bullarum exigere neglexisse.*

16 *Manutentionis iudicium super solutione pensionis non admittit exceptionem pensionarium fuisse professum, vel etiam pensionem fuisse nullam.*

DECISIO CXXIV.

CVM Ioannes Ruiz de Quintana Prouisus fuisset de Canonicatu Cathedralis Ecclesiæ Corduben. & consensisset reseruationi pensionis ducatorum 150. monetæ Hispaniarum ad fauorem Marci Antonij Gonzalez, de illius consensu, necnon etiam Titularis cassata fuit dicta pensio, & reseruata noua similis ad fauorem Ioannis Gonzalez, qui etiam consensit, vt pariter cassaretur, & reseruaretur ad fauorem Sebastiani Gonzalez, talis pensio soluta pluries fuit à d. Ioanne Ruiz de Quintana, ac etiam ab eius Executore testamentario de mandato Iudicis, cumque postremo in dicto Canonicatu successisset Franciscus de la Raniaga, renuens pensionem persoluere, proposui dubium. An dicto Pensionario danda sit manutentio, & affirmatiuè responderunt.

Ex pluribus enim quietantijs, necnon etiam ex testibus docet ipse de sua quasi possessione exigendi pensionem à Titulari
1 Antecessore, quæ suffragatur ad obtinendam manutentionem etiam contra successorem in Canonicatu, *Tondut. de pens. cap. 37. num. 15. Gig. ead. tract. qu. 47. num. 10. Rota apud Postib. de manut. decis. 212. num. 2. & coram Greg. decis. 275. num. 1. & coram Buratto decis. 541. numer. 1.* & ratio est, quia ius meturi debet ab
2 Actore, & Possessore, † quod non mutatur ex mutatione personarum, quæ succedant in beneficio, *Grat. discept. 310. num. 49. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 38. num. 109. Guidop. dec. 620. num. 1. Rota coram Dunoz. iun. decis. 888. num. 6. & coram Peutingerio decis. 59. num. 7.*

Non obstat, quod quietantiæ contineant simplicem confessionem de recepto, quæ regulariter non probat solutionem, nec præ-
3 iudicat successori in beneficio, † quia præter quod de stylo illarum partium solutiones factæ in prompta, & numerata pecunia solent per apocham fieri per modum confessionis de recepto, vt testatur *Rota penes Postib. de manut. decis. 113. num. 7. & coram Pania decis. 780. num. 5.* cessat difficultas, nam quando, vt hic, confessio † de recepto est adminiculata, probat veram numerationem, *Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 18. num. 19. Gratian. discept. 165. num. 19. Tondut. de pens. cap. 10. nu. 56. Rota apud Postib. de manut. decis. 304. num. 3. & coram Rubio decis. 19. num. 23.* Adminicula autem plurima concurrunt, † nam primo con-
5 stat de obligatione Titularis soluendi dictã pensionem ex Bulla reseruationis, contra-
6 quam in hoc iudicio manutentionis † nihil opponi potest, quidquid sit in petitorio, vt aduertit *Rota post Cenc. de Cens. decis. 241. nu. 4. coram Verallo decis. 321. par. 1.* Secundò versamur in pluribus quietantijs factis manu diuersorum Notariorum sub diuersis temporibus, & continentibus notabilem summã, quarum aliquæ exprimunt pecunias fuisse-
7 receptas realiter, & cum effectu, † quæ verba important veram numerationem, etiamsi pro manutentione agatur contra successorem, vt in specie tenuit *Rota d. decis. 113. num. 6. apud Postib. de manut.* & tradit *Tondut. de pens. d. cap. 10. num. 53.* Tertio ex testibus hinc indè examinatis, ac demum ex realibus, &

effe-

effectiuis solutionibus factis per executorem testamentarium de mandato † iudicis,
8 quæ licet solæ non sufficiant ad constituendum Pensionarium in quasi possessione exigendi pensionem contra successorem, deseruiunt tamen pro adminiculo, cum iu-
9 dex non demandasset solutionem, † nisi vidisset titularem defunctum aliquando soluisse *Rota d. decis. 113. num. 3. penes Posth. de manut. & coram Gregor. decis. 275. numer. 8.*
10 & quod † in hac facti specie dicta adminicula sufficiant firmant *Loser. de re benef par. 1. qu. 38. num. 119. Posth. de manut. obseru. 35. num. 23. Tondut. d. cap. 10. num. 56. Rota post Genc. de cens. decis. 241. num. 4. & coram Pania decis. 780. num. 3. & coram Greg. decis. 275. numer. 4. & in rec. decis. 597. num. 2. par. 2.* Eoque minus releuat, quod prædictæ quietantiæ reportatæ fuerunt à Martino Martineæ,
11 quem † non constat fuisse Procuratorem Sebastiani, quia dum hodie idem Sebastia-
12 nus vtitur dd. quietantijs, † easque in iudicio produxit, ex inde inducitur eius ratifi-
13 catio, † quæ æquipollet mandato, etiam si speciale requireretur *cap. ratihabitationem vbi DD. de reg. iur in 6. Greg. decis. 295. num. 4. Buratt. decis. 301. num. 8. Merlin. decis. 878. num. 4.*
14 Illudque præsumitur non solum † ex quo enunciatur in dd. quietantijs, vt supra adminiculatis, vt aduertit *Rota coram Greg. d. decis. 275. num. 5.* sed etiam, quia non est ve-
15 risimile, † quod Pensionarius post factam impensam Bullarum neglexerit pensionem tam diù exigere, vt ad arguendum mandatum in exigente considerauit *Rota dec. 591. numer. 3. par. 2. recent. & coram Dunoz. iun. decis. 888. numer. 8.*

Opponebatur denique pensionem fuisse extinctam ob emissam professionem Marci Antonii in Religione Sancti Benedicti, nec
16 non etiam fuisse nullam, † vt potè bis antecedenter translatam, sed tales exceptiones putarunt DD. non esse attendendas in hoc summarijssimo iudicio manutentionis, sed esse reijciendas ad petitorium *Tondut. de pens. cap. 51. num. 2. Rota apud Posth. de manut. decis. 142. num. 2. & coram Verallo decis. 520. par. 2. & coram Grig. decis. 323. numer. 2. & coram Canal. decis. 71. numer. 5.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Romana Attentatorum.

Lunæ 5. Iulij 1677.

A R G V M E N T V M.

Attentata euitari pretendebatur, stante diuersitate causarum, illa tamen fuisse commissa
1 decidituꝛ ex eo, quod fuerit compertum

sententiam latam in vna causa parere exceptionem rei iudicatæ in alia, quo in casu propter identitatem earum semper attentata committuntur, quæ eo minus excusari poterant ob inhibitionem specialem, vtrumque iudicium particulariter comprehendentem.

S V M M A R I V M.

1 *Attentata dicuntur commissa, etiam in causis diuersis si sententia lata in vna causa parit exceptionem rei iudicatæ in alia.*
2 *Causarum identitas resultat, quando vna inducit exceptionem rei iudicatæ quoad aliam.*
3 *Signatura Iustitiæ quando recedendo à suo primo rescripto, sine vlla noua commissione, dicatur abrogasse suas tantum circumscriptiones, non autem alias.*
4 *Auditor Sanctissimi non potest mutare rescriptum Papæ sine eius oraculo, & nouo rescripto.*
5 *Auditor Papæ immutare non valet rescriptum factum in Signatura Gratiæ.*
6 *Inhibitio Rotalis, sine iusta, siue iniusta est timenda.*
7 *Inhibitio emanata in vna causa non inducit attenta in causa diuersa.*
8 *Inhibitio generalis non habet locum in causa diuersa, secus autem si fuerit specialis.*
9 *Inhibitio Rotalis non potest sperni citra vitium attentatorum.*

DECISIO CXXV.

DECISVM fuit 19. Februarij * proximi præteriti. Non constare de attentatis, quæ fuerint commissa á DD. Sororibus in obtinendo relaxationem mandatorum ab Auditore D. Thesaurarij, & in procedendo ad illorum executionem contra Iosephum, licet illis vigore commissionis à Signatura Gratiæ in Rota alterius causæ concursus Generalis creditorum pendentis in Congregatione Baronum fuisset inhibitum, ne aliquid innouarent coram quocunque. Quia d. causa coram Auditore D. Thesaurarij nullam haberet connexionem cum illa Congregationis Baronũ, & in prima DD. Sorores essent Actrices petendo pretium herbarum, & mandatum de euacuando contra Iosephum à Tenuta nuncupata *la Casina*; in secunda vero essent Reæ conuentæ à creditoribus in concursu Generali.

Hodie autem reuisis illis decisis, informante amplius Iosepho, recessum est ab ipsis decisis; visa est enim DD. manifesta identitas, seu connexio causarum, itaut vna alteri præiudicet, & innouatum coram Auditore Thesaurarij tanquam attentatum sit reuocandum. Siquidem non subsistunt (vt præcipuus vnus dicebat) ea quæ in secunda parte decisionis reuisæ pro exclusione attentatorum deducuntur; non enim sunt
1 duæ causæ diuersæ illæ, † quæ inter has partes agebantur, ex quo Iosephus conuentus coram Auditore Thes. primo pro euictio-

ne à Tenuta, & longè post pro solutione pretij herbarum, vsque à Principio coram ipso excepit DD. Sorores non esse Dominas Tenutæ, neque se ab eis causam habere, sed à D. Principe illarum fratre, & ipsius Iosephi debitore in multo maiori summa, vt ex calculis debiti, & crediti pro d. Tenuta datis in Congreg. Baronum, & aliis iuribus, ex quibus fuerat admissus in concursu, & causa, & eo specialiter instante fuerat transmissus Commissarius ad capiendam possessionem nomine Cameræ ad commodum creditorum, & fuit capta possessio huius Tenutæ *della Caseina*, non amoto tamen Iosepho quoquomodo Detentore, imo ipse Iosephus, tam coram Auditore Thesaurarij 16. Octobris 1673. quam in Congregatione Baronum 29. Nouembris 1673. obtinuerat præfigi DD. Sororibus terminum ad docendum de eorum Dominio in bonis controuersis, vt demonstrauit Ioseph in suo Summario *num.* 8. & 18. Cumque causa super dominio pendens in Congregatione Baronum, fuerit ad instantiam DD. Sororum contra creditores commissa in Rota à Signatura Gratiæ cassis recta linea illis verbis: Amoto Commissario, & reiectis attentatis, vigore illius, tam DD. Sororibus instantibus contra creditores 26. Nouembris 1676. fuerit inhibitum, † quam instante quoquè Iosepho 8. Ianuarij 1677. contra ipsas fuerit pariter inhibitum, ne aliquid innouarent coram D. Thesaurario, vel eius Auditore donec illa causa terminaretur, non potuerunt DD. Sorores citra vitium attentatorum innouare super euacuatione, † & multo minus super solutione pretij herbarum, quia per illud iudicium inducitur exceptio rei iudicatæ, quoad præsens. Vnde constat identitas causarum, *Adden. ad Buratt. decis.* 644. *num.* 21. *& decis.* 78. *à numer.* 17. *vsque ad* 18. *par.* 10. *recent.* maximè ad plures inhibitiones, de quibus in facto.

Non obstat, quod per Signaturam Iustitiæ fuerint remissa: Omnia ad Rotam, firmis mandatis Thesaurarij tantum etiam quoad executionem. Primo, quia horum decretorum, & actorum Thesaurarij quatuor præcesserunt circumscriptiones; Prima, facta per Auditorem Signaturæ Iustitiæ instantibus Sororibus 9. Augusti 1674. Secunda, per A. C. met, instante Iosepho, quinta Nouembris 1674. Tertia, per Signaturam Plenam in commissionibus Sororum sub die 24. Ianuarij 1675. quo rescripsit circumscriptis omnibus gestis coram Thesaurario post rescriptum Signaturæ; Omnia ad Rotam. Quarta, ad instantiam Iosephi coram Auditore Signaturæ Iustitiæ 26. Nouembris 1676. recedendo à suo primo rescripto: Circumscriptis omnibus gestis coram Thesaurario &c. vt supra rescripserit post viginti duo menses à primo rescripto, † & sex menses à die præsentatæ commissionis, sine vlla præuia commissione, abrogauit quidem illam circumscriptionem, non autem alias & præcipuè illam A. C. quæ obstabat executioni Decretorum Thesaurarii. Ideoque ante exitum appellationis dd. Decreta etiam si firma remansissent, non erant in statu executionis, & appellatione pendente, nihil poterat innouari coram Thesaurario.

Secundo; Quia superuenit rescriptum Signaturæ Gratiæ, quæ omnia remisit ad Rotam nulla facta reseruatione, quoad Decreta Thesaurarij, & stetit in decisis 11. Februarij proximi præteriti. Non attenta declaratione D. Auditoris Sanctissimi, qui sub die 5. Februarij 1677. mandauit procedi contra Iosephum coram Thesaurario ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ, † & inhibitionem Rotalem non afficere, quia ipse non potuisset mutare rescriptum Papæ, sine eius oraculo, & nouo rescripto *cap. cum accessissent* 8. *de constit.* ibi *Glos.* 2. & multo minus Rescriptum in † Signatura Gratiæ ad tradita à præsente D. Auditore S. D. N. in *relat. Rom. Curiæ disc.* 8. *num.* 10. *& tot. disc.* 30. *numer.* 15. *quin etiam de dolis cap. cum venissent* 12. *de iudic. cum ibi notatis*. Nec voluit, dum expresè habuit relationem ad solum rescriptum Signaturæ Iustitiæ, quod non obstat, vt supra.

Tertio, Quia hoc postremum rescriptum Signaturæ Iustitiæ superuenit in causa mota coram A. C. & postquam causa ad instantiam earundem appellantium fuerat commissa in Rota à Signatura Iustitiæ cum clausula: circumscriptis omnibus gestis coram Thesaurario post rescriptum Signaturæ omnia ad Rotam, prout in commissione directa, & præsentata R. P. D. meo Vicecomiti, Summario Iosephi *num.* 27. qui pariter inhibuit. Propterea, vbi etiam remansissent firma mandata Thesaurarij vigore d. posterioris rescripti, firmis mandatis Thesaurarij tantum etiam, quoad executionem, si adessent dd. mandata, quæ non aderant saltem exequibilia, & etiam si fuisset Rotæ præsentata huiusmodi secunda commissio reformatoria primæ, quæ requirebatur, & non fuit facta prout opus erat ad reformandam inhibitionem factam in Rota vigore primæ commissionis, non potest euitari, quod Rota, cui à Signatura Gratiæ fuerat commissa omnia cum Generali causa concursus, possit, & debeat cognoscere de illorum validitate, & an eorum executioni adhuc obstent decreta, & sententia A. C. Summario Iosephi *num.* 25. declarans nullum ius competere dd. Sororibus super dicta Tenuta à quibus DD. Sorores appellauerant, sicuti obstabant tempore interpositæ appellationis.

Imò dum successit Rotalis inhibitio specifice etiam comprehendens omnia acta coram Thesaurario, † debuisset seruari, propter regula, quod inhibitio Rotalis, siuè iusta, siuè iniusta est timenda, & causat attentata, *Ridolphin. prax. iudic. cap.* 5. *numer.* 210. *par.* 3. *cum alleg.* Non attenta † responsione, quod stante diuersitate causæ inhibitio

in

in vna non possit causare attentata in alia.
8 Quia hoc posset forsà procedere, †si inhibitio esset generaliter concepta, secus vbi expressè fuit inhibitum in hac causa coram Thesaurario, & pluries videlicet 8. Ianuarij, & 11. occasione productionis iurium, & 14. occasione concordandi Dubium, qua fuit mandatum Consuli Rotam, & interim nihil innouari, & die 16. qua præsentauit Iosephus formalem inhibitionem in actis D. Thesaurarij, quo tempore nulla aderant
9 mandata coram Auditore † Thesaurarij stante enim ista speciali enunciatione, & his replicatis inhibitionibus abstinendum omnino erat, nec poterat sperni absque vitio attentatorum, *Rot. coram Coccin. decis. 204. num. 3. & 4. & Dunoz. inn. decis. 464. num. 3. cum alijs*. Vnde non poterant DD. Sorores die 19. Ianuarij obtinere mandata, & expeditionem illorum merito reuocationem, & circumscriptionem actorum coram Thesaurario factorum 23. Ianuarij post dd. Inhibitiones, legitimè factam fuisse; DD. responderunt.

Et hæc eo magis visa sunt DD. inexcusabilia, quo nouis attentatis, maximè criminaliter agendo contra Iosephum in Curia D. Gubernatoris, in dies spreta est Rota, & Læsa Pars, vt in Informatione, & Summario Iosephi.

Et ità &c.

Plures decisiones in hac causa emanatas concordauimus supra in calce dec. 25. in hac eadem parte, infra vero sub diebus 15. Nouembris 1677. & 6. Iunij 1678. erunt aliæ decisiones in eadem causa, suis loco, & tempore apponenda.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Foroliuien. Legati, Doctoratus.

Lunæ 5. Iuly 1677.

ARGVMENTVM.

Agitur de legato studiorum ab eo consequendo, qui studuerat toto tempore à testatore præfixo, quod licet moraliter intelligendum sit, hoc tamen in præsenti probatum remanserat ex principio, medio, & fine, cum assequutione tandem laureæ doctoratus, qui in necessariam consequentiam omnia præcessisse supponit; Rursus, quia ex impetratione beneficij ei legatum impugnaretur, respondetur illum potius beneficio, non autem legato priuari debuisse.

SVMMARIVM.

1 *Legatum studij debetur illi, qui implendo testatoris voluntatem studuit per tempus à testatore ordinatum.*
2 *Testium attestationes equiparantur instrumento publico.*
3 *Studio incubuisse probatur illum, cui legatum studij index præstare mandauit.*
4 *Studium si quis non perfecisset, legatum studij ei submministratum non fuisset.*
5 *Doctoratus priuilegium, studij incumbentiam plene probat.*
6 *Studijs assiduè incubuisse dicitur, qui admodum in illis fuit profectus.*
7 *Studiorum profectus remanet probatus, si quis lauream doctoratus obtinuit.*
8 *Doctoratus non confertur nisi prauio examine.*
9 *Pœna in certo casu inuncta, ad alium quamuis similem non extenditur.*
10 *Continuitas ex principio, medio, & fine probatur.*
11 *Præceptum assiduè incumbendi studijs à testatore iniunctum, moraliter est intelligendum.*
12 *Incompatibilitas non obstat, si quis ad illam fuerit legitimè dispensatus.*
13 *Incompatibilitas, an habeat locum solum in beneficialibus, sed etiam in prophanis, cessat si quis fuerit dispensatus.*
14 *Legatum non amittit, qui etiam beneficium incompatibile obtinuit, cum solum beneficium illi impetrari possit.*
15 *Minor non potest renunciare nisi mediante persona curatoris, & cum solemnitatibus.*
16 *Statutum laicale iuuat etiam clericos in fauorabilibus.*
17 *Legatum non perdit, qui beneficium incompatibile obtinuit, si illi renunciauit.*
18 *Testium oppositiones, seu defectus non attendunter, si non fuerint de substantialibus, sed solum de accidentalibus.*

DECISIO CXXVI.

CONSPIRANTIBVS pari voto Francisco, & Antonio de Torellis ad legatum illi de familia relictum, qui post nouatam per septennium iuris studijs operam, velit Romam pergere, ibique morando curiam sequi, simulque instrui ad decennium, dictum fuit 14. * Decembris 1676. coram me neutri legatum deberi, præsertim Francisco quia quamuis lauream Doctoratus se adeptam ostenderit, non tamen probasset integrum septennij spatium in legalibus studiis impensum iuxtà Siluii testatoris præscriptum, Antonio vero pariter non deberi legatum ex fundamentis de quibus in dicta decisione.

Indè Franciscus articulos proposuit, ipsisque præuia discussione admissis die 5. Aprilis proximi præteriti, examinatisque pluribus testibus ad illius instantiam proposuit hodie causam sub dubio: An sit standum, vel recedendum à decisis, & fuit resolutum recedendum respectu Francisci, standum verò decisis respectu Antonij.

Mandatum enim relaxatum ad fauorem Francisci pro adeptione legati iustum omninò est visum, † cum ipse concludenter, & abundè probauerit septennij studium in Vniuersitate Almæ Vrbis, vndè impleuit testatoris mentem, ac proindè ipsi debitum
1 lega-

legatum *l. sed si ff. de verb. oblig. Bald. in l. si quidem num. 5. C. de excep. Decius cons. 585. num. 1. Graff. in §. legatum quæst. 52. num. 1 & seq. Carth. decis. 68. numer. 2. & seqq. Honded. cons. 82. num. 12. lib. 2.*

Scholarem si quidem se esse ostendit per examen nouem testium formiter examinatorum, de studio per septennium deponentiũ, & de singulis annis † quorum &c. attestatio instrumento æquiparatur *l. si solemnibus 7. & ibi Barbos. in Collect. 2. de fid. instr. Alex. cons. 107. num. 2. & seqq. Pereir. de Acead. lib. 6. tit. de Cancell. num. 379.* quorum dd. duo magis confirmant decretum, scilicet A. C. Arcosti † iubendo Siluio Torello, vt Francisco tanquam studenti in Vrbe annuum legatum præbeat, vt in Summario Francisci *numer. 19.* & actualis annua legati præstatio, ab eodem Siluio facta, † quam sanè non feciſſet, nisi Franciscum verè studentem sciuisset *Maur. de solut. cap. 24. numer. 1. Rota coram Burat. decis. 486. num. 9.*

Quibus cum accesserit gradus Doctoratus, adeptus post septennium, probatus per exhibitionem priuilegij Doctoralis, † studij incumbentiæ plenè satisfactũ apparuit *Paccian. de probat. lib. 2. cap. 41. numer. 6. & 8. Mascard. de probat. conclus. 528. num. 1.*

Assiduitas autem in studio non videtur in dubium reuocanda, † cum profectus eam testetur, & profectum † publica approbatio per doctoratum, † qui confertur præuio examine, quam quidem moraliter continuam exegisse videtur testator, ex quo pœnam priuationis legati iniunxit, quo casu intrà septennium studens in Patriam rediret in ea siquidem verba disposuit, nec vnquam possit redire in Patriam ex quauis causa durante dicto septennio, alias venientibus ipsis, vel aliquo eorum, tunc dd. inobedientes priuentur dicto commodo præsentis legati &c. Pœna autem in casu præciso iniuncta, † ad alium quamuis similem non extenditur, cum in pœnalibus, vtpotè odiosis non admittatur extensio *Cap. odia de reg. iur. in 6. l. factum §. in pœnalibus ff. eodem Rich. decis. 238. num. 23. Rot. decis. 231. à numer. 6. par. 13. & decis. 130. numer. 8. par. 14. recentior.* vndè non videtur attendendum si quid de assiduitate opponeretur, aut dubitatur, cum continuitas † ex principio, medio, & fine satis probatur, & secluso reditu Patriam, † moraliter veniat intelligenda *l. continuus §. cum ità ff. de verb. oblig.*

Quibus omnibus iam non obstare videtur, quod Franciscus Canonicatum obtinuerit, residentiam requirentem, incompatibilem cum legato causa studij, ac cum legato Doctoratus, de quo agitur, nam quoad legatum studij, Franciscus narrato legato Summis Pontificibus Clementi IX. & Clementi X. † præuentiuè fuit dispensatus ad Legatum, & Canonicatum retinendum *text. in l. dudum §. nos igitur de elect. & in c. ordinarij de offic. ordin. in 6.* notant scribentes communiter *ad cap. de multa de prabendis Rot. decis. 50. num. 10. & seqq. pas. 5. recent. & in Varnien. Canonicatus 28. Iun. 1673. §. quatenus coram Reuerendiſſimo D. meo Decano.*

Qua stante dispensatione inane omnino fuit disquirere, an *Clem. Gratia de rescript.* obtineat nõ solum in beneficialibus, sed etiam in profanis, † cessat siquidem quodlibet incompatibilitatis impedimentum ex dispensatione ad vtrumque.

Et vtcumque dispensationes non adessent, adhuc nihil dici posset contrà mentem testatoris egisse, propter quod esset priuatus legato, cum semper Romæ studuerit, † potuisset quidem impetrari Canonicatus ob non residentiam, sed non ipse priuari legato *cap. conquerente, & c. Clericus de Cleric. non reſiden.*

Nec eidem renunciasse intelligi potest acceptando Canonicatum, quia cum Franciscus esset minor 25. annis, vt ex Summario ipsius *numer. 22.* debuisset ei adesse Curator, † qui adhibitis solemnitatibus statutarijs nomine ipsius renunciasset legato, præsertim prophano *Gross. de minor. inspect. 3. qu. 16. num. 1. Rot. decis. 361. num. 2. par. 13. & decis. 323. num. 3. par. 14. recent.* cum in fauorabilibus statutum laicale † iuuet etiam Clericum *Graff. de effect. cleric. effect. num. 47. vers. & sic est in eorum potest. & num. 49. vers. & sic erit conclusio Paschal. de patr. potest. par. 1. cap. 6. num. 32. & 40. Sperell. decis. 10. nu. 35. Rota decis. 231. num. 12. par. 10. recent. & coram Mill. decis. 146. num. 6.*

Quò verò ad legatum decennij euanescit omnis obiectio, ex quo Franciscus post adeptam doctoratus lauream, mandatum dedit Procuratori die 13. Iunij 1676. qui Canonicatum renunciet nomine suo in manibus Ordinarij Forolivien. † vndè liber aditus ad legatum decennij ipsi constitit *text. in d. cap. ordinarij §. fin. in fin. vers. si ea quæ de offic. ordin. in 6.*

Quæ autem pro singulari Censura testiũ, & circà eorum depositiones sunt allata, visa non sunt attendenda, cum non tangant substantialia † sed tantum accidentalia, quæ nihil releuant *Cyriac. contr. 407. num. 143. & seqq. Capic. latr. consult. 4. numer. 36. & seqq. Rota coram Rich. decis. 46. num. 3. & dec. 618. numer. 8.*

Quò verò ad alterã partem decisionis respicientem Antonium Domini standũ censuerunt in decisis ex fundamentis decisionis, cum Antonius, & pro eo informantes in exclusione Francisci maximè institerint.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R.P.D.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. Iulij 1677.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia transportationis actorum, ad hoc, vt de illorum integritate constare, dici possit, quæ hic duplici defectu laborare comperitur; Alter, & primo, quia acta præcedentis iudicij transportata non sunt, super quibus cum Iudex appellationis cognoscere debuisset, erant omnino transportanda; Altero etiam, quia eadem transportatio de actis adhuc simpliciter repetitis facti debuerat.

SVMMARIVM.

1 *Transportatio actorum non dicitur integra si acta à principio causæ producta, transportata non sint.*

2 *Acta non dicuntur integrè transportata, si Notarius testatur solum de fide infrascriptorum actorum, non autem omnium, & singulorum actorum, vt moris est.*

3 *Notario Sacræ Rotæ valde deferre solet circa integritatem, vel non integritatem actorum transportatorum.*

4 *Transportare quis tenetur solum acta quæ suum iudicium concernunt, non autem alterius, limita vt num. seqq.*

5 *Acta omnia etiam alterius instantiæ transportanda sunt, si super omnibus iudex appellationis cognoscere debet.*

6 *Appellans à sententia contra alium latam facit causam suam, & ita etiam illius acta transportare tenetur.*

7 *Repetitio iurium habet vim nouæ, & realis productionis.*

8 *Transportatio actorum fieri debet etiam de illis, quæ solum repetita sunt.*

9 *Transportationis actorum defectus operatur vt iudex appellationis in causa procedere nequeat, & si procedit, nulliter, & iniustè procedit.*

DECISIO CXXVII.

CREDITORES Antonij Rapaccioli habita notitia fuisse ab illo venditum Iulio, & Amico de Sinibaldis vnum ex officijs Militiæ Lauretanæ reportatis in computum pretij duabus Cedulis, vulgo nuncupatis *Pagarè* soluibilibus Ioanni Baptistæ Quarantæ pro summa scutorum 1060. Iudicium introduxerunt coram Auditore Cameræ super consignatione earundem Cedularum, & obtinuerunt sententiam declarantem super illis nullum ius, nullamq; actionem competere dicto Quarantæ, & deindè duo mandata de consignando, vnum pro scutis 660. remanentibus in Banco eorundem de Sinibaldis, & alterum pro scut. 400 ab eisdem Sinibaldis antecedenter eidem Quarantæ solutis; sed commissa mihi ad vtrumque effectum Causa appellationis per Signaturam, lapsoque termino præfixo ad transportandum acta, insteterunt creditores pro moderatione Inhibitionis, quam obtinuerunt præuiis duabus Decisionibus, emanatis coram me sub diebus 4. Iulij 1674. & 13. Maij 1676. & ab hac moderatione iterum Sinibaldis recurrentibus ad Signaturam, rescriptum fuit: Transportatis actis Rota reintegret. Vnde acta fuerunt transportata, sed prætendentibus creditoribus illa non esse integra, dubium subteripsi; An constet de integra transportatione actorum, quod hodie propositum, Domini negatiuè resoluerunt.

Iudicium enim per Creditores intentatum pro consignatione Cedularum, in quo prodierunt sententia, & mandata, inchoatum fuit de anno 1669: & vsque tunc apparent productiones Iudium, Summario Creditorum *num.* 1. Acta autem transportata in Rota incipiunt ab anno 1671. † ideoque dici non potest, quod integrè fuerint transportata, dum præcedentia deficiunt, *Rota coram Mantic. decis. 2. num. 3. & apud Postibium de manutent. decis. 637. num. 3.* quod etiam benè cognouit Notarius, qui in extractione eorundem actorum non testatur iuxta stylum, quod extractus sit omnium, & singulorum actorum, † sed tantum ibi: Infrascriptorum actorum, quibus enunciatiuis Notariorum ad hunc effectum valdè deferre solet *Rota*, vt post *secundum volum. consil. Farinacc. decis. 144. num. 1. ad med. Bich. decis. 466. num. 7. Adden. ad Greg decis. 59. num. 6. & decis. 357. n. 5. coram Dunozzio.*

Non obstat, quod Sinibaldi intendunt solum appellationem pro se, quia à secundo mandato de consignando scuta 400. per ipsos soluta Quarantæ antequam aliquod impedimentum superueniret, non autem à sententia, & mandato de consignando alia scuta 660. de quo agebatur inter Creditores Rapaccioli, & Quarantæ; † Propterea non teneantur transportare alia acta, præter illa concernentia suum peculiare interesse, & causam, non autem ea, quæ pertinent ad iudicium diuersum inter personas diuersas, & super diuersa re agitatum; Dupliciter enim responsione eluitatur obiectum; Primum, quod tam commissio appellationis per Sinibaldos, & Quarantam eorum auctorem laudatum interpositæ, quàm alia commissio executorialis pro præfixione termini à Creditoribus impetrata, loquuntur de sententia, & mandatis, ac de integra summa scutorum 1060. † ideoque cum super his omnibus Rota cognoscere debeat, perneccesse ad eam transportanda sunt omnia acta & iura præcedentis Instantiæ, ad hoc, vt ex illis iustitia, & validitas sententiæ, & mandatorum appareat, *Rota coram Burato decis. 7. num. 18. in recent. decis. 134. num. 9. par. 7. &* de-

decis. 201. num. 10. par. 15. præsertim quia Sinibaldi quatenus etiam diuersam causam agerent ab illa, quæ vertebat cum Quaranta, nihilominus appellando à sententia contra
6 ipsum lata, † & ita committendo causam, intelliguntur suam fecisse eandem sententiam, quamuis illa inter alios lata fuerit, vt ad nostrum propositum considerat *Rota coram Mantic. decis. 2. num. 2.*

Secundo, quod admissa etiam diuersitate causarum, nihilominus cum in Iudicio particulariter intentato contra Sinibaldos pro consignatione scutorum 400. fuerint repetita omnia iura, & acta producta, & gesta inter Creditores, & Quarantam. Summario Creditorum *num. 3.* † repetitio ista
7 habet vim nouæ, & realis productionis, ita
8 ut etiam iura repetita transportari † debeant ad Iudicem appellationis, *Rota apud Posth. de manutent. decis. 637. num. 5. & decis. 529. num. 13. & seq. coram Bichio*, Aliàs semper obstat ap-
9 pellanti defectus integræ † transportationis, qui operatur Iudicem appellationis in causa procedere rectè non posse, etsi de facto procedat, nulliter, sine iurisdictione, & absque causæ cognitione procedere dicitur, *l. eos §. super iis C. de appellat. Grat. discept. 121. num. 26. & 27. Rota decis. 29. num. 3. coram Eminentissimo Ottobono*, & plenè *in Romana fideicommissi 10. Decembris 1646. §. fin. coram bon. mem. Ghisleno*, confirmata *secunda Martij 1668. §. fundamentum coram me* in illius locum generaliter suffecto.

Et ita, vtraque Parte audita, conclusum fuit non constare de integra transportatione actorum.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Attentatorum.

Lunæ 15. Nouembris 1677.

A R G V M E N T V M.

Post Causam Rotæ commissam possessor bonorum debitoris, qui iure creditoris possidebat, fuit à bonis possessis eiectus, ac etiam ab eo exactum pretium herbarum, quæ omnia attentata visa sunt, quidquid partes de iure solius possessionis contenderent, cum causa dominij in Rota pendentis parere debuisset exceptionem rei iudicatæ in alia.

S V M M A R I V M.

2 *Militibus succurritur si propter simplicitatem armata militia allegationes competentes omiserint.*
2 *Milites maximam habere imperitiam dixit Iustinianus.*
3 *Creditor possidens iure creditoris, si super re possessa molestatur ab alijs, potest actori opponere, quod deceat de dominio.*
4 *Attentata sunt manifesta post inhibitiones hinc inde sequutas.*
5 *Dominij causa quoties est præiudicialis causæ possessionis, vtraque coram vno, eodemque iudice cognoscenda est.*
6 *Sententia super vna causa si parit, vel est paritura exceptionem rei iudicatæ in alia, tunc semper intrant attentata.*
7 Lancellottus *Doctor attentatorum nuncupatur.*
8 *Attentata committuntur etiam ratione maioritatis rationis.*
9 *Dominij causa semper maior est causa solius possessionis.*

DECISIO CXXVIII.

A Decisis 19. Februarij Domini recesserunt 5. Iulij, & hodie suo dubio de more proposito, in vtris standum esset, steterunt in vltimis, altera Parte contra decisa non informante, nec comparente quidem, & præmente altera alienis mandatis exequutiuis, vsque ad suspicionis fugæ, alteram, ne Domus propria, neque dies aliqua tueretur ad libertatem per se comparendi.

Et quamquam in decisione 5. Iulij prout ad ipsam decisionem per proprias manus Iosephus propter simplicitatem armatæ mi-
1 litiæ allegationes competentes omiserit, vt ille in *l. 1. C. de inr. & fact. ignor.* quin etiam
2 propter nimiam imperitiam, † quam superaddidit Militibus Iustinianus initio *Instit. de milit. testam.* Tamen constitit factum, & vna propemodum causa; nam, vt tunc, nunc quoque vitus est Iosephus conuentus à DD. Sororibus Principis coram Auditore Domini Thesaurarij, primo pro eiectione a Tenuta, & deinde pro exactione pretij herbarum, siue pascuorum, & quoquomodo excepisse. illas non esse Dominas, sed Dominum esse Principem debitorem suum, etiam quantitatis maioris iam deductæ in Congregatione Baronum, aliorumque iurium, ex quibus erat ibi in concursu Creditorum, & ibidem causa concursus, & eo maximè instante, non ideo amoto Deputatus quoque Commissarius Cameræ nomine
3 possidebat, † & ipse Iosephus coram Congregatione Baronum, & coram Auditore Thesaurarij obtinuerat præfigi terminos DD. Aduersarijs ad docendum de dominio prætenso, maximè post quietam dudum suam possessionem iure Creditoris, quocumque nouo, si vero, si iusto titulo nitantur; & his sic stantibus, instantibus ipsis DD. Sororibus, fuit à Signatura Gratiæ commissa Causa Rotæ simpliciter, deleta prætenta amotione Commissarij, & reiectione attentatorum, & subsequutæ sunt mutuæ
4 inhibitiones, ne quid innouaretur † coram D. Thesaurario, vel eius Auditore; vnde vitæ sunt illæ plus quam innouasse, & attentasse in supradictis eiectione à Tenuta, & exactione pretij herbarum, quæ planè continentur in causa principali, immo vniuer-

sali

5 ſuiſdominij controuerſi, † forte decidenda contra prætenſum illarum dominium, adeoque tunc ſententia ſuper directione, 6 & exactione paritura † exceptionem rei iudicatæ ſuper iudicanda dominii cauſa, ſicut hac ſententia paritura exceptionem rei iudicatæ ſuper iudicanda etiam hac cauſa, *ad idnot. coram Burat. deciſ. 644. num. 11. & Rot. deciſ. 178. à num. 1. uſque ad 18. par. 10.* bene 7 deductis. † & male deſcriptis in deciſione, & amplius apud Doctorem attentatorum *Lancellot. limit. 2. num. 26 cap. 12. par. 2.* cum allegatis, & allegandis, & amplius ratione 8 minoritatis, † quanto maior † eſt cauſa dominij, ad *l. fundum Titianum 16. cum ſeqq. ff. de excep. & præſcript. & ibi Bart. num. 5. verſic.* 9 *dico quod utraque*, †& tradtur ad §. *præiudiciales actiones inſtit. de action. & ibi Myſinger num. 12. verſ. aliud exemplum* cum ſimilibus.

Cætera, quæ iam deciſa ſunt non obſtare in *deciſione ad §. non obſtat*, ex iſidem viſa ſunt quoque confirmata.

Et ita, altera &c.

Plures deciſiones ſunt in hac Cauſa, omnes relatiue concordatæ ſupra in hac eadem parte, & in calce alterius deciſ. 126.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Pampilonen. duorum quartorum Beneficij.

Lunæ 15. Nouembris 1677.

ARGVMENTVM.

Valida declaratur præſentatio facta infra bimeſtre à iure conceſſum, quæ ideo ſuum effectum operare debet mediante inſtitutione præſentati, qui ſi ſit idoneus, proculdubio admittendus eſt, non obſtante prætenſo defectu patroni, vt aſſerebatur, excommunicati, quia donec publicè denũciatus nõ ſit, validè præſentat, prout nec obſtat altero ex incompatibilitate deducto, quia illa ex ſola aſſecutione alterius beneficij non oritur, ſed ex retentione vtriuſque.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nulla, & iniuſta non obſtante quacumque deſertione appellationis non tranſit in iudicatum.*

2 *Sententia nulla, & iniuſta ſuccurritur ex capite reſtitutionis in integrum.*

3 *Patroni habent ſemeſtre ad præſentandum beneficium de iurepatronatus mixto.*

4 *Iuſpatronatus competens communiter ad Eccleſiaſticos, & laicos dicitur mixtum.*

5 *Beneficium de iurepatronatus non deuoluitur, ſi patronus à die habitæ notitiæ præſentat infra tempus ſibi à iure conceſſum.*

6 *Præſentatus ad beneficium iurispatronatus, ſi eſt idoneus, procul dubio admittendus eſt.*

7 *Inſtitutio beneficij de iurepatronatus debetur illi, qui habet maiorem partem voti.*

8 *Eius bona Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus incidit in excommunicationem* Extrauagantis Ambitioſæ de rebus Eccleſiæ non alienandis.

9 *Patronus excommunicatus validè præſentat donec publicè denunciatus non ſit.*

10 *Quaſi poſſeſſio præſentandi etiam ſola, & de per ſe ſufficit ad ſubſtinendam præſentationem.*

11 *Incompatibilitas opponi non poteſt illi, qui poſt adeptum vnum beneficium, aliud perneceſſe dimittere debet.*

12 *Incompatibilitas non oritur ab aſſecutione duorum beneficiorum incompatibilium, ſed ſolum à retentione eorum.*

13 *Parochus poteſt eſſe etiam non Sacerdos, ſi ex conſtitutione Eccleſiæ alius Sacerdos vicè exercere debet, donec ille Sacerdotium aſſumat.*

DECISIO CXXIX.

QVAMVIS Iuſpatronatus duorũ quartorum Beneficij vacantium in Eccleſia Oppidi de Guatteria Pampilonen. Diœceſis, per obitum Ioannis Ramos ſpectet ad Vicarium, & tres Beneficiatos integros eiuſdem Eccleſiæ ad Gubernatorem, eiuſque Locumtenentem, & duos Rectores, itaut Patroni octo numerentur, nihilominus quia deceſſit dictus Ioannes alter ex tribus Beneficiatis, Patroni remanſerunt ſeptem, qui deuenientes ad actum præſentationis, quatuor ex eis, nempè alter ex Beneficiatis, alter ex Rectoribus, Gubernator, & Locumtenens præſentarunt Damianum de Echaue, reliqui verò præſentarunt Franciſcum de Egagna, ſed Ordinarius per ſententiam diffinitiuam denegando vtrique inſtitutionem contulit quartos, de quibus agitur, iure deuoluto eidem Francisco, quam ſententiam in ſecunda Inſtantia confirmauit Reuerendiſſimus Nuntius Hiſpaniarum, at in gradu appellationis à Damiano iterum interpoſitæ, deuoluta Cauſa ad Rotam, & propter non tranſportationem actorum expedita ſolita commiſſione executoriali, propoſui dubium: An conſtet de re iudicata, ſeu potiùs de cauſis reſtitutionis in integrũ, & negatiue primam partem, affirmatiuè verò ſecundam DD. reſoluerunt, moti ex nullitate, & iniuſtitia, † propter quas ſententia 1 non obſtante quacumque deſertione appellationis, ab ea interiectæ, vel nunquam tranſiit in iudicatum, iuxta vulgatum *text. in l. 4. §. condemnatus ff. de re iud.* vel ſaltem ex lectione indè reſultante † datur reſtitutio in integrum, ex relatis in *deciſ. 776. num. 1. & 2. coram Dunez. iun.* & paſſim in aliis. 2

Nullitas viſa fuit reſultare, ex quo huiuſmodi quarti vacarunt ſub die 11. Auguſti 1671. & Patroni ſub die 17. Septembr. eiuſdem anni præſentarunt Damianum, & ſic intra legitima tempora, nempè intra ſemeſtre, † quod datur ad præſentandum ad iuſ- 3

patro-

4 patronatus mixtum,† quale est hoc spectans communiter ad Ecclesiasticos, & laicos, *glos. fin. in cap. vnico de iurepatr. in 6. Vivian. eodem tract. lib. 7. cap. 1. num. 9. Barbos. de potest. Episc. all. 72. num. 131.* propterea non erat locus de-
5 uolutioni, † quæ intrat quando Patronus habens notitiam vacationis negligit præsentare, aut non præsentat intra tempus, sibi à iure præfixum, *cap. cum propter, & cap. cum te de iurepatronat. glos. in Clementina prima de supplen. neglig. Prælat. Vivian. de iurepatron. lib. 12 cap. 3. num. 4. Barbos. vbi supra alleg. 120. num. 65.*

Iniustitia detumpta fuit ex eo, quod cum Damianus esset idoneus ad hos quartos assequendos, & regendos, ac quatuor ex se-
6 ptem Patronis illum præsentassent † procul dubio citra iniustitiã non poterat ei denega-
7 ri institutio,† quæ de iure debetur illi, qui habet maiorem partem vocũ, *cap. 3. vbi glos. de iurepatr. Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 257. Rota decis. 246. num. 8. coram Peutinger.*

Neque ab his quatuor vocibus demenda est illa Ioannis Baptistæ Echaue Beneficiati ob prætensum incursum in excommunicationem propter emptionem prædioli Eccle-
8 siæ exigui valoris 30. regalium argenti† non seruatis solemnitatibus præscriptis in *extrauag. ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* quia vltra quod in facto constat non ipsum, sed illius matre emisse Terrulam, vt in Summario *num. 3.* Patronus excommunicatus, quando vt hic, adhuc non est denunciatus excom-
9 municatus † potest legitimè præsentare, & præsentatio ab eo facta intimatur. *Lambertin. de iurepatr. art. 2. par. 1. quæst. 2. principal. lib. 2. num. 13 fol. mihi 6. Rota decis. 931. num. 11. vers. & satis est coram Dunoz iun.* & plura ad materiam colligit modernus *Mazzarinensis Io. Milazo assertion. iur. ass. 4. per tot.* & in proximis terminis *Passerin. de elect. cap. 10. à num. 72.*

Prout minus debet à numero vocum exciudi illa Locumtenentis prætextus, quod ipse non sit Gubernator, quia licèt ab initio adessent duo Gubernatores, ambo vocem habentes, tamen quia officium vnius ex eis fuit suppressum, & loco illius fuit suffectus Locumtenens, qui ab inde citra in contingentibus vacationibus præsentauit proindè hæc quasi possessio Locumtenentis præsen-
10 tandi † de per se sola sufficit ad sustinendam præsentationem, de qua agitur, iuxta notissimum *textum in cap. consultationibus de iurepatr. vbi Abb.* & alij communiter, *Rota in Mediolanen. iurispatron. 12. Ianij 1676. §. assistit enim coram me.*

Habilitas autem Damiani non valet redargui, aduertendo, quod ipse possideat duos alios quartos eiusdem Beneficii, quibus est annexum onus Organi, & Sacristiæ Ecclesiæ de Guatteria, quibus si iungantur hi alij duo, orietur incompatibilitas, cum ex Constitutione eiusdem Ecclesiæ habens integrũ Beneficium, deputetur ad Curam animarum Ecclesiæ de Asguiua vnitæ dictæ Ecclesiæ de Guatteria, quoniam obiectum cessat ex facto, in quo ab Informantibus pro Damiano, benè fuit iustificatum, quod onus Sacristiæ, & Organi non est annexum inseparabiliter à dictis duobus quartis, itaut impediat assensum ad alios, & generet incompatibilitatem, quoniam eo ipso, quod quis efficitur integer Beneficiatus, assumit Curam Animarum, & munus Custodis, seu Sacristæ, & Organistæ defertur ad alios Beneficiatos moderniores, integrum Beneficium non possidentes, vt constat ex decreto dato in Summario Damiani *numero*
11 *secundo*; † Vnde liquet incompatibilitatem opponi non posse, dum post assecutionem Curæ Organum, & Sacristia non retinentur amplius à Beneficiato, qui exercitium Curæ assumpsit; nam incompatibilitas non oritur ex assecutione alterius incompatibi-
12 lis, † sed ex retentione, *Rota decis. 324. num. 6. coram Cardinali Celso, & in Bononien. Canonicatus 4. Aprilis 1672. §. neque alterum coram R. P. D. Rondinino, & in eadem 5. Maij prox. præt. §. præterea coram me.*

Præterea nec Damiano poterat denegari institutio propter defectum actualis Presbyteratus, dum agebatur de administratione Curæ Animarum, quia cum in Concordia inita cum Incolis dicti Loci de Asquiua inter cætera conuentum sit, quod casu quo vltimus integer Beneficiatus deputandus ad exercitium dictæ Curæ non sit actu Sacerdos, Cura exerceri debeat per Antecessorem, donec Successor promo-
13 ueatur: † Vnde cum Damianus interim ad Sacrum Presbyteratus ordinem ascenderit, vtique repelli ex hoc capite non potest, præsertim cum sic seruatum fuerit cum alijs integris Beneficiatis, qui ad dictam Curam fuerunt deputati, & præcipuè cum Antecessore Damiani, vt in eius Summario *num. 17.*

Et ita Damiano tantùm informante, decisum est, Procuratore Francisci pluries intimato.

R. P. D. RONDININO.

Romana Alimentorum.

Veneris 19. Nouembris 1677.

ARGVMENTVM.

Tractatur de taxatione alimentorum, & sumptuum litis, quæ cum à iudicantis arbitrio dependeat, illa in mensruis scutis sex fuerunt assignata minoribus, & pupillis, quia cum hac summa ipsi commodè educari posse visi sunt in aliquo pio loco. Hæc autem iuxta solitam quantitatem scutorum decem, & octo pro qualibet propositione causæ arbitrata est.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Paupertas eſt homini connaturalis, quia vnuſquiſque naſcitur nudus.*
2 *Pupillus nullam dicitur habere induſtriam ad ſibi victum quærendum.*
3 *Paupertas probatur etiam ex fide teſtium, qui ob paupertatem formiter examinari non potuerunt.*
4 *Nepos æquale ius dicitur habere cum patruo ad effectum conſequendi alimenta ex hæreditate auiſ.*
5 *Iuris boni præſumptio ad effectum alimentorum reſultat ex probatione deſcendentiæ à teſtatore. Amplia, & fortius ſi etiam de vocatione conſtat ibidem.*
6 *Alimentorum quantitas arbitrio iudicantis dependet, inſpecta quantitate patrimonij, & qualitate perſonarum, & num. 11.*
7 *Sumptus litis pro qualibet propoſitione cauſæ in Rota taxantur in ſcutis decem, & octo.*
8 *Alimenta minori, & pupillo taxantur in ſcutis ſex quolibet menſe.*
9 *Minor, & pupillus cum ſolis ſcutis ſex menſtruis commodè poſſunt alimentari in aliquo loco pio.*
10 *Alimenta parco modo taxantur, vbi de quantitate patrimonij non plenè conſtat, ob periculum inanis repetitionis in caſu ſuccumbentiæ.*

DECISIO CXXX.

FABIVS Senior de Gratijs, poſtquam inſtituit Iacobum Antonium, & Angelum filios in legitima, reſiduum hæreditatis adminiſtran., reliquit monialibus Sancti Siluestri de Capite, ad effectum multiplicandi, donec prædicti eius filij filios habuerint annorum viginti, quibus hoc caſu hæreditatem reſtitui mandauit, fideicommiſſo, ad illorum fauorem adiuncto, vt dictum fuit in deciſione huius cauſæ Romana hæreditatis 4. Maij 1671. coram me. Ex fructibus iſtius hæreditatis præſtita fuerunt. Alimenta filijs Iacobi Antonij, donec vnus ex eis Tiberius Alexander Gratia ad præſcriptam ætatem peruentus, obtinuit hæreditatis reſtitutionem, contrà quem ad ſeruandam æqualitatem Fabius Iunior, & Theodota filij Angeli egerunt ad Alimenta, & litis ſumptus, debita ex bonis Auitis à Tiberio poſſeſſis, quæ in quantitate inferiùs exprimenda deberi hodie DD. reſpondcrunt.

Ratio reſolutionis fuit deſumpta ex paupertate, & bono iure, quorum alterum pau-
1 pertatis extremum, † vltrà qualitatem intrinſecam naturalem, qua quis nudus ab vtero matris prodiens pauper naſcitur, deſumptum fuit à pupillari ætate alimenta pe-
2 tentium, † quorum induſtria nulla eſt ad victũ quærendũ iuncta fide paupertatis aliquorum, Summario Actorum *numer.* 1. qui in
3 teſtes formiter † induci non potuerunt ob expreſſam paupertatem Actorum, *Rot. rec. par.* 12. *deciſ.* 265. *numer.* 7. *& par.* 16. *deciſ.* 34. *num.* 9. 18. *& 20.*

Alterum verò extremum boni iuris deſumitur, ex filiatione Angeli, qui fuit vnus ex filijs teſtatoris, vt ſuperiùs dictum fuit, vt Summario eodem *numer.* 2. *& ſeqq.* & proindè Actores eius filij, vt nepotes Fabij Sen. fideicommiſſum ad eorum fauorem inſti-
4 tuentis, † non ſecus, ac Tiberius ex Iacobo Antonio filius, ipſi quoque ad hæreditatem hanc ius æquale habent, iuxtà deducta in deciſione huius cauſæ 4. Maij 1671. & 27. Iunij 1672. coram me, & conſequenter ſuf-
5 ficiens boni iuris præſumptio, † exinde emergit, iuncta qualitate deſcendentiæ à teſtatore, cuius ſunt nepotes, *Surd. de alim. tit.* 1. *quæſt.* 103. *Rot. coram Gregor. deciſ.* 324. *numer.* 4. *& in recent. par.* 12. *deciſ.* 265. *num.* 10. *& par* 14. *deciſ.* 87. *& in Firmana fideicommiſſi prima Iulij* 1676. §. *quoad bonam ius in princ. coram R. P. D. meo Ybago.*

6 Quantitatem verò alimentorum, † & litis ſumptuum à Iudicis arbitrio pendentem inſpecta quantitate patrimonij DD. arbitrati ſunt in ſcutis ſex menſtruis pro quolibet
7 pupillo, † & in ſcutis 18. pro qualitate propoſitione cauſæ. Hæc enim ſumma quoad litis ſumptus ſæpe viſa eſt congrua Rotæ, & præſertim in *rec. par.* 16. *deciſ.* 34. *in fine*, ſum-
8 ma autem ſcutorũ ſex † menſtruorum pro quolibet pupillo congruè pariter videbatur,
9 quia agitur de minoribus, † qui cum tali ſumma, commodè educari poſſunt in aliquo pio loco, & patrimonium adhuc non conſtat, quod ſit adeò pingue, vt ſtante in-
10 certitudine litis, † & periculo inanis repetitionis in caſu ſuccumbentiæ maior quantitas taxanda videatur prudentis Iudicis ar-
11 bitrio, à quo, vt dictum eſt † totum pendet, iuxtà vires patrimonij, & conditionis perſonarum, *l.* 2. *& 3. ff. vbi pupill. educ. deb. & l. cum alimenta* 22. *ff. de alim. & cib. legat. Add. ad Buratt. deciſ.* 707. *num.* 8.

Et ità Actoribus informantibus, & Tiberio Alexandro Patruo pluries monito Domini reſponderunt.

R. P. D. RONDININO.

Lucana Emphyteuſis.

Mercurij 24. Nouembris 1677.

ARGVMENTVM.

Excluditur res iudicata, licet cauſa proſequuta non ſit, quia agebatur de Nuntio Apoſtolico, abſente ratione Reipublicæ, cui proinde reſtitutio conceditur, cumque principaliter opponeretur lapſus fatalium, ille de per ſe, nec litem extinguere dicitur, cum ſuper deſertione iudicis pronunciatio neceſſaria fuiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Dubium ſuper deſertione cauſa diſputari debet ante aliud dubium ſuper negotio principali.*
2 *Nuntius Apoſtolicus ex cauſa Reipublicæ, & ex facto Principis dicitur abeſſe, & per conſequens impeditus.*

3 *à Deſertione cauſæ excuſatur, qui facto Principis remanet impeditus, vel Reipublicæ cauſa.*

4 *Fatalium prorogatio conceditur legitimè impedito, & qui talis eſſe dicatur ſup. numer. anteced.*

5 *Fatalium lapſus de per ſe non extinguit litem de ſtylo Rotæ.*

6 *Super Deſertione cauſæ requiritur pronunciatio, ad hoc vt lis per lapſum fatalium de ſtylo Rotæ dicatur extincta.*

7 *Rota Romana non exequitur ſententias aliorum tribunalium, quamuis in iudicatum tranſactas, niſi conſtito de illarum validitate, & iuſtitia.*

DECISIO CXXXI.

REVERENDISSIMVS Dominus Bonuiſius Nuntius Pontificius ad Cæſarem ob quandam permutationem bonorum Abbatiæ Sancti Saluatoris Cantignani Lucanæ Diœceſis Domino directo irrequiſito factam, & ob non ſolutos Canones per biennium, & vltra obtinuit ab Ordinario ſententiam aduerſus Georgios Emphyteutas ſuper dimiſſione bonorum Emphyteuticorum, niſi infra ſex menſes dediſſent Abbatiæ permutationem Terrarum iuxta præſentem æſtimationem, & ſoluiſſent Canones; cum autem Auditor Cameræ Panciaticus ſententiam hanc infirmauerit, cauſaque per appellationem deuoluta fuerit ad hoc Sacrum Tribunal, antequam ſubſcriberem dubium ſuper negotio † principali, 1 obtinuerunt Georgij diſputari aliud ſuper deſertione cauſæ, in quo locum eſſe prorogationi fatalium, non verò prætenſæ deſertioni hodie Domini reſponderunt.

Ratio reſolutionis fuit, quod Reuerendiſſimus Dominus Bonuiſius, vtpote Nuntius Coloniæ tempore latæ ſententiæ ab Auditore Cameræ Panciatico, & poſtea apud Cæſarem, † ac conſequenter ex publica cauſa reipublicæ, & ex ipſo facto Principis impeditus, † excuſatus remanſit à deſertione cauſæ, † atque eſt ei concedenda fatalium prorogatio *l. Paulus octaua ff. de legationibus l. ſecunda §. legatis vbi Petrus Barboſa numer. 49. & ſequentibus ff. de indic. Doctores in lege non diſtinguemus trigeſima ſeptima §. item ſi quis Romæ ff. de receptis arbitr. Abbas in capitul. ex inſinuatione numer. 3. verſicul. ſecundo nota de appellationib. Ridolphin. in praxi parte prima capit. 13. numer. 563. & ſequent. Rota coram Verall. deciſ. 13. numer. primo parte ſecunda.* 2 3 4

Præterea per lapſum fatalium † ex ſtylo Rotæ non extinguitur lis, † donec pronuncietur ſuper deſertione iuxta doctrinam *Bartoli in l. eos numer. 8. & ibi Baldus ſub numer. 5. C. de appellat. Anton. de Marin. libro 2. reſolution. quotidianar. 79. numer. 5. Mareſcott. libr. ſecundo variar. reſolut. capit. 74. numer. 8. Rota coram Mohedan. deciſ. 3. numer. 3. vt lite pendente. Canaler. deciſ. 317. numer. 2. & deciſ. 333. numer. 6. Penia deciſ. 1168. numer. 4. iuxta impreſſionem Lugdunenſem, & in Auſtrina Cameratus 12. Junij 1651. coram Eminentiſſ. Dom. Cardinali Cerro*, neque Rota ſolet exequi ſententias aliorum iudicum, † quamuis in iudicatum tranſactas, niſi etiam conſtet de illarum validitate, & iuſtitia, vt in *recentior. parte 4. tom. 2. deciſ. 399. numer. 8. & 9. & coram Dunoz. deciſ. 71. numer. 2.* & in alijs paſſim. 5 6 7

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali.

Conuerſana Iuriſdictionis.

Mercurij 26. Nouembris 1677.

ARGVMENTVM.

De iuriſdictione contendebat Archipresbyter cum Epiſcopo, quæ reſpectu cauſarum criminalium ſuorum Clericorum Archipreſbytero competere fuit decitum ex tranſactione cum Epiſcopo anteceſſore facta, eaque à Sede Apoſtolica confirmata, quamuis poſt mortem Epiſcopi concedentis, & non vocato ſucceſſore, quia illa ex certa ſcientia proceſſerat, cum Papæ fuerit narratus totus tenor eiuſdem concordiæ, qui dum per nouam conceſſionem procedere voluit, non erat neceſſaria citatio partis.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio Archipresbyteri in ſuos Clericos ex quibus reſultet, & num. ſeqq. ac tota deciſ.*

2 *Epiſcopus ſine beneplacito Apoſtolico non poteſt iuriſdictionem à ſe abdicare.*

3 *Confirmatio Apoſtolica emanata poſt mortem Epiſcopi, qui alteri iuriſdictionem conceſſit, non vocato ſucceſſore, non ſubſtenetur.*

4 *Papa non cenſetur Epiſcopo ſucceſſori præiudicare voluiſſe per approbationem facti Epiſcopi anteceſſoris in re graui, ſi illum in eadem approbatione non vocauit.*

5 *Exemptiones à iuriſdictione ſine rationabili cauſa concedi non debent, & conceſſæ non citatis intereſſe habentibus nullius ſunt roboris, & momenti, & vide numer. 21.*

6 *Obſeruantia ſemper attenditur, etiam ſi alius intellectus de iure verior ſit.*

7 *Iuriſdictio ciuilis, & criminalis ex eo, quod actus iudiciales requirit, ſi ab inferiore prætenditur, illius acta exhibenda ſunt.*

8 *Acta iuriſdictionis ſi non exhibeantur rectè infertur, quod deſunt, vel quod priuilegium exemptionis defecerit, & vid. num. 18.*

9 *Limitatio iuriſdictionis ordinarij in certis caſibus, ſupponit illam in reliquis caſibus adeſſe, & vide numer. 17.*

10 *Iudicare manus publicum eſſe dicitur.*

11 *Iudicare eſt finem controuerſiæ imponere mediante iudicis auctoritate,*

12 *Iudi-*

12 *Iudicatus si quis dicitur, potiori, & grauiori significatione pro condemnato reputatur.*
13 *Priuilegium alteri nocens, licet strictè interpretandum, non tamen adeo rigorosè, vt à propria verborum significatione recedendum sit.*
14 *Archipresbytero si aliquid in materia iurisdictionis sit concessum, quid censeatur de iure concessum.*
15 *Archipresbyter habet iurisdictionem in sua Ecclesia, & vide sup. num. 14.*
16 *Archipresbyter habet dignitatem, magnum officium praeminentiam, & iurisdictionem circa spiritualia post Episcopum.*
17 *Acta iurisdictionis Archipresbyteri, quae non exhibentur supponunt potius violentiam Episcoporum, aut bonitatem suorum Clericorum, quam malam causam eiusdem Archipresbyteri.*
19 *Inobseruantia allegari non potest, quotics intercessit lis, quae adhuc pendet.*
20 *Iuribus suae iurisdictionis non praeiudicat, qui falsa opinione ductus illam non exercuit.*
21 *Iurisdictionem inferiori concedere quatenus Concilium Lateranense prohibeat, & sup. nu. 5.*
22 *Solemnia omnia interueniisse in concessione iurisdictionis praesumuntur, stante antiquitate temporis, & mandato Papae ea diligenter perquirentis.*
23 *Papam non est dubium posse alteri iurisdictionem concedere, etiam nemine, vel interessatis non citatis, vbi amplia etiam non obstante Concilio.*
24 *Papa dicitur concessionem facere ex certa scientia, si dicit illam cum causae cognitione facere.*
25 *Confirmatio facta à Papa, cui fuerit expressus tenor eius, quod confirmatur, dicitur facta ex certa scientia.*
26 *Papa per nouam Constitutionem quando dicatur tollere primam contrariam, quamuis id non exprimat.*
27 *Exemptiones iurisdictionis, eiusque transactiones ab Episcopis factas, & concessas ante Concilium Tridentinum, idem Concilium non tollit.*
28 *Iurisdictionis concessio, ab Episcopo facta fauore Archipresbyteri, solam Clericorum correctionem concernens non comprehendit causas ciuiles.*

DECISIO CXXXII.

VETVS, atque antiqua simultas inter Episcopum Conuersanum, & Archipresbyterum Rutilianum pendens in Rota super iurisdictione, vt ex decisione 166. 266. & 446. *apud Duran. & decis.* 211. *apud Royas*, sic proposita est hoc anno super dubio, An, & de cuius bono iure constet, quoad causas Ciuiles, & Criminales, nempè 5. Aprilis 25. Iunij, & hodie, quo tandem responsum est, constare de bono iure Archipresbyteri iuxtà modum exprimendum in decisione mihi expressum, quoad Criminales causas, adhuc discordibus Dominis de ciuilibus.

Quia in Bulla Sixti IV. edita 27. Aprilis 1473. narratur, quod alias Saxo Episcopus Conuersanus ex causis expressis, & de Consilio Ecclesiae Conuersanae, statuit inter cætera, quod Archipresbyter ipsius Ecclesiae Rutiliani Curiam de suis Clericis tenere, & Pastorali Virga corrigere posset: Et si contra Episcopum, vel Ordinarium, dicti Clerici aliquid fecerint, coram Archipresbytero dictae Ecclesiae iudicentur, quodque, vt tunc per instrumentum doctum fuit, ità Sixtus instrumentum productum diligenter inspici, & suae Bullae adnotari fecit; & exemptiones, libertates, & concessiones huiusmodi, & omnia, & singula in dicto instrumento concessa, & deinde sequuta, quacumque auctoritate Apostolica, tenore suae Bullae approbauit, & confirmauit, supplendo omnes, & singulos defectus &c. & nihilominus pleniori suffragio eadem libertates, & immunitates, & concessiones Archipresbytero pro tempore dictae Ecclesiae existenti eadem auctoritate denuo concessit, non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, & adiectus est tenor ipse instrumenti praedicti cum ratione praecipua; vt Ecclesia tanti nominis libertate gauderet consilio totius sui Capituli hanc libertatem ei perpetuò statuit &c. Et infrà ne praesumat Episcopus alicui diuinum officium interdicere, seù beneficium auferre, nisi de crimine in eodem Capitulo comprobatus fuerit 1 ab eodem Archipresbytero &c. † & nil aliud Episcopus Conuersanus ab illa Ecclesia exigat, nisi quartam decimarum, hanc igitur libertatis cõcessionem Episcopus per se, suosque successores statuit perpetuò obseruandam, accipiente Vicè Ecclesiae tunc illo Archipresbytero cum suo Aduocato &c. vt in Bulla, quae deducta, & considerata fuerunt à Rota coram *Duran. dicta decis.* 446. *num.* 5. *vers. quibus non obstat* ad arguendam iurisdictionem in corrigendo Clericos dictae Ecclesiae Rutiliani; Et hodie iterum deducta, & examinata visa sunt DD. apertè concludere dictam iurisdictionem in causis Criminalibus.

Fuit tamen vnus, cui videbatur, non obstantibus expressis in Bulla, bonum ius assistere Episcopo, tàm quoad causas Criminales, quàm quoad Ciuiles, quia exemptio 2 concessa à Saxone Episcopo nihil ponit in esse, cum absque Sedis Apostolicae Beneplacito non possit Episcopus iurisdictionem à se abdicare, vt alias dixit Rota in simili transactione super iurisdictione inter Ecclesiam Cathedralem, & Collegiatam alterius Oppidi apud *Bich. decis.* 290. *num.* 14. *& seqq. & coram Eminentissimo Cardinali Ottobono dec.* 220. *num.* 17. *& decis.* 153. *par.* 11. Non sufficiente confirmatione Sixti IV. quae cum emanauerit longè post mortem Saxonis concedentis, non vocato Episcopo successore, † cui 3 medio tempore fuerat ius quæsitum, ei non praeiudicauit, etiam si confirmatio fuisset ex certa scientia, vt visum fuit Rotae in hac causa coram *Duran. dicta decis.* 446. *nu.* 7. *& 8. & coram Royas dicta decis.* 211. *numer.* 5. Neque suffragante noua illa concessione 4 Papae, † quae videtur potius facta pro forma, & non audito Episcopo, ità vt non sit credendum, quod Summus Pontifex voluerit praeiudicium, adeò notabile in re, tàm

5 graui eidem inferri, † & ita omnem casum resisteret dispositio Concilij Lateranen. sub Leone X. anno 1515. quod exemptiones de cæterò absque rationabili causa, & quorum interest minimè citatis concessas, nullius roboris, vel momenti esse decreuit apud *Grat. discept.* 98. *numer.* 60. *à vers. fuit etiam additum* prius apud *Coler. de iurisdict. Episcopi in exempt. qu.* 12. *num.* 3. *par.* 1.

Quinimò ea verba Curiam teneat, legebat ad sensum suum curam teneat pro magis congruo præsertim concurrente obser-
6 uantia, † qua semper Episcopi iurisdictionem exercuerunt, prout obseruantia attenditur etiamsi alius intellectus de iure verior esset, *Rota decis.* 5. *num.* 17. *& decis.* 6. *num.* 7. *par.* 14. & cum agatur de exercitio iurisdi-
7 ctionis Ciuilis, & Criminalis, requirentis iudiciales actus, essent exhibenda acta, & pro-
8 cessus, & eo ipso, quod non exhibentur inferendum est, quod aut desunt, † vel saltem defecerit priuilegium per annos 40 *ad cap.* 6. *& cap. accedentibus* 15. *de priuileg. Rota coram Cardinali Ottobono decis.* 175. *numer.* 7. *à versic. verum cum ex parte*.

Vlterius verba ipsa concessionis videbantur illi excludere prætensam omnimodam iurisdictionem, si enim nullus dictæ Ecclesiæ Diuino Officio suspendi, aut beneficijs suis priuari per successores Episcopos potuit, nisi prius de eodem crimine per Capitulum Ecclesiæ Rutilianæ iudicatum foret, quæ sunt ipsa verba, consequens est, vt in-
9 reliquis reseruata sit Episcopo libera † iurisdictio, ad quid enim limitare in his auctoritatem Episcopi, si tota fuisset Archipresbyteri.

At verò alij DD. adhæserunt verbis incontrouersis, quod Archipresbyter ipsius Ecclesiæ Curiam de suis Clericis tenere, & Pastorali virga corrigere possit, & rursus de suis Clericis curiam teneat, & clarius etiamsi contra Episcopum, vti Ordinarium dicti Clerici aliquid fecerint coram Archipresbytero Ecclesiæ iudicentur, videlicet coram Capitulo, & Archipresbytero suo in ipsa Ecclesia Rutiliana iudicentur, & prout grauior est causa de Episcopo offenso, grauius
10 quoque non solum coram †Archipresbytero, sed etiam coram Capitulo iudicanda; & cum agatur de iudicando agitur de iurisdictione, & munere publico, quippè iudicare munus publicum est, *l. quippe iudicare* 78. *ff. de iudic.* & quid sit iudicare notissimum est ex *Rubric. & l.* 1. *ff. de re iudicat.* vbi dicitur, quo finem controuersiarum pro-
11 nunciatione iudicis accipit, † quod vel condemnatione, vel absolutione contingit, ita-
12 vt iudicatus potiori, † & grauiori significatione pro condemnato sit in *l. si pro aliquo* 21. *ff. ad Senat. Consult. Velleian. & in §. & si creditor l. Gregi* 13. *ff. de pignor. vbi notant Gloss. iudicatum, Cyriac. & alij, & Euangelicum est apud S. Ioannem cap.* 3. Quantum qui non credit iam iudicatus est; Vndè visum est bene legi, & intelligi loquendo Curiam, & proindè sic intelligendam, & legendo curiam. Cura quoquè sua significatione pro sollicitudine, imperio, & iurisdictione intelligitur iuxtà §. *cura carnis l.* 1. *ff. de offic. Præf. Vrb. & ibi Salamon. & ex eo Spiegel. in Lexic.* atque ita ad munus iudicandi, & alia considerata in tota Bulla; Præcipuè quod Episcopus Conuersanus ab Ecclesia Rutiliana, concessa iurisdictione Archipresbytero, etiamsi contra Episcopum, vti Ordinarium Clerici aliquid fecerint, vix retinuerit quartam decimarum; Ex quibus DD. conueniunt de iurisdictione Criminali ad seriem verborum, Curiam de suis Clericis tenere, & Pastorali virga corrigere possit, siuè legatur Curia, siuè Cura ad iudicium, & ad iudicandum directa, vt licet priuilegium al-
13 teri nociuum sit strictè † interpretandum, non tamen adeò vt recedamus à propria verborum significatione *cap. ad audientiam* 12. *de decimis, & ad literam Abb. notab. primo*.

Et quærit adhuc Archipresbyter, nisi Episcopus, nisi Pontifex Curiam, & curam
14 quidem iudiciariam concessissent, † quid concesserint vltrà id, quod pridem, & olim competebat huiusmodi Archipresbyteris de de iure communi iuxtà *textum sub rubr. de offic. Archipresb. & ibi cum alijs Barbos. de iure Eccles. vniu. cap.* 25. *ex num.* 9. *lib.* 1. & nun-
15 cupatim de † Archipresbyteris, quod haberent iurisdictionem *specul. de iurisd. omn. iudic. num.* 8. *versic. alij Archidiacono, & Archipresbyteri*, & quod hoc nomen Archipresby-
16 teri sonet dignitatem, † magnum officium, Præeminentiam, & Iurisdictionem circa spiritualia post Episcopum, vt legitur in *cap.* 1. 2. *& 3. de offic. Archipr. inquit. dec.* 683. *sub num.* 2. *par.* 3. *recent.*

Itaquè ad opposita supra; non obstare visum est, quod deducebatur à limitatione
17 iurisdictionis Episcopi in vno casu, † videlicet non præsumat Episcopus alicui diuinum Officium interdicere, siuè Beneficium auferre, nisi de crimine in eodem Capitulo comprobatus fuerit ab eodem Archipresbytero iudicatus, vt in reliquis libera fuerit eidem iurisdictio reseruata.

Quia in iis verbis noluit Episcopus aliquid iurisdictionis sibi limitare, cum prius limitasset, quando Curiam, seù curam generaliter transtulit in Archipresbyterum, vt etiamsi contra Episcopum suum Clerici aliquid fecissent ab eodem Archipresbytero, & Capitulo suo in ipsa Ecclesia Rutiliani iudicentur, sed voluit declarare, quod in Criminibus grauioribus, vbi vel suspensionis ab officio, vel priuationis beneficij, pœna irroganda esset Clerico delinquenti, non posset ipse Episcopus concedens, nec eius successores dictam pœnam irrogare ex præcedenti solo iudicio Archipresbyteri, sed Archipresbyteri, & Capituli simul iudicantur, ideoquè permanente semper iudicio Archipresbyteri, sed addita comprobatione Capituli, vndè videbatur DD. nihil ex dd

verbis

verbis inferri, quod concluderet contra iurisdictionem in causis Criminalibus.

Aliud verò argumentum de deficientibus actis cautarum, & processuum Criminalium, ex quo inferebatur, quod à Confirmatione Sixti Quarti anno 1473. ad litem moram efluxerint supra 40. anni, & sic vel priuilegium fuerit amissum, vel obest inobseruantia; Videbatur enim DD. in facto contrarium demonstrari; Quia ab an. 1473. confirmationis Sixti ad annum 1504. quo ostenditur exercitum iurisdictionis in causa Criminali contrà Alrobellum ad querelam Marsiliani in Summario Archipresbyteri numero sexto; non efluxerunt nisi anni 31. & nihilominus dantur testimonia testium examinatorum anno 1561. concludentia Archipresbyterum exercuisse iurisdictionem Criminalem per annos antea 80. idemque audiuisse à suis maioribus in eodem Summario numero 4. ex quibus cum ferè attingatur tempus confirmationis Sixti, defecerunt, & inobseruantia, & præscriptio oppositæ; Imò defectus actorum Criminalium inferre potiùs videbatur, aut vim Episcopo-
18 rum, quam eorum ius, † quia non obstante concessione iurisdictionis in corrigendis Clericis attributa Archipresbytero, voluerunt contra eosdem procedere Criminaliter; Aut magis bonos Clericos, quam malam cautam Archipresbyteri, nec credibilis
19 est tanta inobseruantia, † cum certè pendeat lis antè annum 1589. quando iam exhibitio processus litigabatur in dicta *decis.* 126. & *in dicta decis.* 446. quando fuit data manutentio Episcopo in causis Ciuilibus, responsum fuit non obstare dictam concessionem Episcopi; nec Confirmationem Sixti, quia concessio erat restricta ad correctionem Clericorum, quæ ideó non erat extendenda ad exemptionem in causis Ciuilibus, sed de Criminalibus causis nec vilum verbum.

Plus dicebant aliqui DD. quod si Archipresbyter ductus falsa opinione credens per
20 Concilium, † aut alio modò dictæ concessioni, & confirmationi derogatum, non fuisset vsus iurisdictione concessa per plures annos, tamen iuribus suis minimè præiudicasset *Sanleger. Benefic. quæst.* 56. *n.* 7 *ex Gonzalez ad reg.* 8. *Glos.* 35. *num.* 42. vt per Eminentissimos Cardinales Sac. Concil. interpretes fuisse declaratum testatur, *Barbos. dicto Conc. cap.* 20. *sess.* 24. *num.* 88.

Ad Concilium Lateranense, & doctrinam *Gratiani discept.* 918. *dicto numer.* 60. *ad*
21 *verb. fuit etiam additum*, † facile responsum est notando Concilium irritare concessiones de cæterò faciendas, non autem factas; Et tamen non statuit absolutè nullitatem concessionum huiusmodi, sed in eum casum tantum, si erit rationabilis causa, & citati non fuerint ij, quorum interest, qui concessioni præsenti non applicantur, cum præcessisset à sæculis; Ergò tunc enunciante certas causas, vti rationabiles, & citatio, si forte in Confirmatione Sixti, certè in concessione Episcopi non requirebatur, eo ipso
22 concedente, † & omnia rité, & rectè interuenisse præsumendum est, maximè ex mandato Papæ, instrumento diligenter inspecto, & suæ Bullæ annexo, & inserto.

Imò, quod Papa non obstante Concilio Constantien. præcedēti an. 1409. dd. Clericos
23 eximere potuerit nemine citato, † non est quisquam, qui ambigat, inquit *Cokier. dicta quæst.* 12. *num.* 4. & *quæst. vltima num.* 31. & 32. *Francesc. de Eccles. Cathedr. exempt cap.* 1. *num.* 99. & *cap.* 3. *num.* 34. & 36. & *cap.* 30. *ex numer.* 34. *maximè num.* 42. *cum allegat. & ipso text. § alioqui in Concilijs cap.* 4. *de elect.* & satis est, quod Pa-
24 pa concedat ex certa scientia, † qua censetur concessisse, quando dicit, se id fecisse cum causæ cognitione *Cokier. dicta qu. vltima num.* 35. *in fine*, & prius totā ferè, *quæst.* 11. *maximè numer.* 10. *præcipuè ex Ludou. Pontan.*
25 *cons.* 388. *sub num.* 3. qui addit, † quod si effectualiter narretur Papæ tenor ipsius ordinis, quem vult confirmare, censetur, confirmare ex certa scientia planè quoad iura, & quæ iuris sint, cum illa omnia habeat in Scrinio pectoris sui, ideò vt per nouam Constitu-
26 tionem tollat primam contrariam, † quamuis id non exprimat *cap. licet de Constit. in sext. & ibi glos.* 1. *Rota coram Dunozzett. decision.* 743. *in fine*; Dicendum est confirmationem Sixti omnibus derogasse Constitutionibus, & Ordinationibus, quæ huic gratiæ possent obstare.

Ad Concilium Tridentinum cap. vltimo in fine sess. penultima de reform. visum est DD. præcipuè respondere per Sac. Congregationem, quæ alias in vna Lucerina 13. Ianuarij 1629.
27 respondit huiusmodi Concordias, † & exemptiones per Episcopos concessas, & antè Sacrum Concilium Tridentinum ex certa scientia cum inserto tenore à Sede Apostolica confirmatas non esse ab eodem Concilio in dicto cap. Sublatas, quam declarationem refert *Barbos. ad Conc. dicto cap. vltimo numer.* 82.

Ad oppositas *decis. coram Durin.* 446. *numer.* 7. & 8. & *coram Royas decis.* 211. *num.* 5. *præsentit ipsa decis.* 445 *numer.* 5. *& veis. quibus non obstat respondendo*, quod dicta concessio
28 fuit tantum restricta ad correctionem † Clericorum, non extendenda ad exemptionem in causis Ciuilibus; Non obstante secunda responsione, quod Confirmatio emanauerit longè post mortem Saxonis concedentis, non vocato Episcopo; quia dicta responsio tunc erat nimis opportuna, & minus trutinata in facto, & in iure ex suprascriptis.

Et ità vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Ravennaten. Fideicommissi.

Luna 29. Nouembris 1677.

ARGVMENTVM.

Disceptatur conclusio quatenus probare teneatur possessor bonorum fideicommissi in hæreditate non remansisse alia bona, quæ pro detractionibus sufficerent, quam illa ab ipso possessa, & vbi cum non confecta Inuentarij, etiam alienationes concurrunt ad ipsum spectare onus firmandi statum hæreditatis in hac præsenti decisione concluditur.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario conceditur dolo de fideicommisso, ipsius vocatione, & de identitate bonorum.*

2 *Bona fideicommissi vt potuerint validè alienari, probari debet æs alienum testatoris, & quod pretium in illius extinctionem cesserit.*

3 *Assertio sola hæredis grauati bona fuisse vendita pro soluendo ære alieno testatoris, non validet alienationem.*

4 *Alienare prohibitus, dicitur etiam prohibitus asserere, & confiteri id, per quod alienatio redderetur valida.*

5 *Possessor bonorum fideicommissi non potest se tueri ex capite detractionum, si fideicommissarij non confecerint inuentarium, & rationem non reddant, & num. 7. cum seqq.*

6 *In detractiones imputantur ea omnia, de quibus non redditur ratio.*

7 *Possessor bonorum fideicommissi an probare teneatur in hæreditate non remansisse alia bona, quam ab ipso possessa, & num. seqq.*

8 *Status hæreditarius firmari debet à possessore bonorum fideicommissi, & quando vide num. anteced. & seqq.*

9 *Legitima à fideicommissario non amittitur ex omissa confectione inuentarij, sed quatenus hæc conclusio procedat vide num. antecedd. & seqq.*

10 *Inuentarium, & redditio rationis requiruntur ad hoc, vt legitima in bonis alienatis non dicatur consumpta.*

DECISIO CXXXIII.

IOANNI de Bergigis dixerunt Domini dandam esse immissionem in bona Coriolani Senioris fideicommittentis, cum nunquam controuersa fuerint extrema illius vocationis, existentiæ ipsius fideicommissi, & identitatis bonorum, vt probatum fuit in propositione Causæ 28. Iunii proximè præteriti, † quibus positis, vulgata est conclusio, vt vocato concedatur immissio ex remedio *leg. fin.* vbi communiter Scribentes *C. de edict. Diu. Adr. toll.* 1

Neque immissioni obstat prætensio detractionum legitimæ, & Trebellianicæ, nec non ex eo, quod ex pretio bonorum fideicommissariorum fuerit solutum æs alienum Testatoris; nam omisso an probetur æs alienum, & cessio pretij in illius extinctionem, vt copulatiuè requiritur, cum plures solutiones cesserint in extinctionem debitorum ipsorum hæredum grauatorum, vt ex casu in præterita propositione causæ ab Actore deducto iuxta magistralem doctrinam in hac Causa in *recent. par. 5. decis. 541. num. 10. & seqq.* Non enim sola assertio hæredis grauati † sufficit ad hunc effectum, quia quemadmodum illi prohibetur alienatio, † ita etiam prohibitum est confiteri id, per quod alienatio valida efficiatur, *Gabr. cons. 118. numer. 8. lib. 1. Rota post Merlin. de pignor. decis. 76. num. 9. & in recent. par. 5. dicta decis. 541. nu. 11. & par. 7. decis. 88. num. 21. Cardin. Celsi dec. 402. num. 5. Zarat. decis. 12. num. 26. & in Romana Appartamenti 21. Iunij 1674. §. Attamen coram Reuerendissimo Matthæo Apostolici Palatij Præfecto.* 2 3 4

Adhuc tamen, tam quoad istam, quàm quoad alias detractiones vrget responsio, quod cum in hæreditate fideicommittentis remanserint animalia, apotheca, drapparia, credita, & mobilia eiusdem, vt in præterita propositione ex diuisione, atque ex aliis Actor probauit, † Consequens est, vt non exhibito Inuentario, quod neque confectum fuit, & ratione non reddita, possessores se ipsos tueri non possint exceptione detractionum hæredibus grauatis competentium, siue ex causa solutionis debitorum, siue ex quacumque alia à iure approbata, quia ea omnia, de quibus ratio non redditur † cedere debuerunt in ipsarum detractionum satisfactionem, *Addens. ad Greg. XV. decis. 266. num. 16. Rota in recent. par. 5. decis. 541. nu. 18. & seqq. & par. 7. decis. 126. num. 33. Bich. decis. 690. num. 15. Dunozeit. Iun. decis. 645. num. primo & seq. & decis. 683. num. primo, & 7. decis. 846. num. 25. & seqq. Reuerendis. Ninot. decis. 17. sub nu. 6. & 8.* 5 6

Stante enim defectu Inuentarij, & consumptione bonorum, de quibus supra, quorum ratio non redditur, † onus probandi non adfuisse alia bona in hæreditate, præter quam hodie detenta à Reis conuentis, ex quibus potuerint hæredes grauati consequi detractiones spectat ad ipsos, atque status hæreditatis in præterita propositione Causæ demandatus † ab ipsis firmari debuerat, *Conar. var. resolut. lib. 2. cap. 6. numer. 4. Peregrin. de fideicommiss. art. 30. num. 14. Surd. decis. 316. num. 14. Addens. ad Greg. XV. decis. 266. num. 16. versic. prædicta verò, Rota in recent. par. 5. dicta decis. 541. num. 25. & seq.* vbi respondet motiuo, quod ex non confectione Inuentarij nō amittetur legitima, † vt nempè vera sit conclusio, sed non inde tollatur, quin habentes causam à filijs omittentibus Inuentarium, & alienantibus bona, de illisque, rationem non reddentibus, † probare adhuc debeant legitimam in bonis alienatis, & de quibus ratio non redditur, non fuisse consumptam, 7 8 9 10

&c.

& in rec. par. 4. decis. 462. num. 6. & seqq. & in Asculana fideicommissi 20. Nouembris 1666. §. sin coram Eminentiss. Certo.

Et ita Ioanne Actore informante, atque possessoribus conuentis pluries monitis Domini responderunt.

Confirmata fuit hæc decisio 18. Martij 1678. coram eodem R.P.D. Rondinino, quæ infrà suis loco, & tempore apponetur.

R.P.D. RONDININO.

Firmana Census.

Veneris 3. Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

De quasi possessione exigendi tractatur, quæ quia hic dupliciter considerata erat, altera ratione pensionum domus, altera verò pro fructibus census, illa licèt semel probata, non ideo dicitur continuata pro tempore, quo domus dislocata remansit; altera verò præsumenda erat, quia agebatur de fructibus census die, noctuque concurrentibus, & ideo data exigibilitate debitoris, ij semper præsumuntur exacti.

SVMMARIVM.

1 *Conditionis indebiti indicium requirit claras, & concludentissimas probationes.*
2 *Probatio dicitur clara si ex confessione resultat, & ex quietantijs factis debitoribus.*
3 *Quietantiæ antecedentes, & subsequentes probant etiam solutionem medio tempore factam.*
4 *Extremis probatis media præsumuntur.*
5 *Quasi possessio exigendi semel acquisita, si nunquam interuersa probatur, semper præsumitur continuata.*
6 *Pensiones domus superqua aliquis fuit immissus quando probari debeat fuisse exactas, & num. seqq.*
7 *Pensiones domus non percipiuntur, pro illo tempore, quo ille remanent dislocatæ.*
8 *Domus sæpe remanent dislocatæ, cum vt alibi dicitur in eis actus vt plurimum L'EST LOCANDA.*
9 *Fructus census super quo aliquis fuit immissus, data exigibilitate debitoris, semper præsumuntur exacti.*
11 *Creditor si non obstante sequestro, in exactione continuauit, illi non dicitur interuersa possessio, vel quasi.*
12 *Quietantia vltima alias precedentes supponunt.*
13 *Pecunia à posteriore creditore consumpta, non solet auocari ab anteriore.*
14 *Creditor immissus vigore saluiani, si plus suo credito exegit, quatenus possit bona retinere pro alio credito.*
15 *Retentio non datur pro alio credito, cuius existentia orta est de tempore, quo iam bona de dominio debitoris exierant.*
16 *Decisiones antecedentes iuxta stylum Rotæ supponendæ sunt.*

DECISIO CXXXIV.

MONASTERIVM Monialium Sancti Ioannis Ciuitatis Nouæ teneri ad restitutionem fructuum Census debiti à Dominis de Melchiorris vltra summam illarum crediti indebitè exactorum, iterum Domini dixerunt, approbando rationes deductas in decisione huius Causæ * 25. Iunij proximè præteriti coram me.

Non obstat, quod vbi agitur condictio-
1 ne indebiti † probationes esse debeant concludentissimæ; quia tales videbantur esse in hoc casu stante confessione Monialium
2 in notula iurata, † & in quietantijs factis Dominis de Melchiorris Census debitoribus, quæ iterum mihi exhibitæ sunt, adeout defectus aliquarum quietantiarum attendi nõ
3 debeat, † quia stante confessione Monialium in quietantijs præcedentibus, & sub-
4 sequentibus intrat vulgata regula, † vt intermediæ præsumantur, cum nunquam doceatur interuersa illarum quasi possessio
5 exigendi fructus Census, † qui ideo posita notissima exigibilitate Dominorũ de Melchiorris, illius debitorum semper censentur exacti ex deductis per *Pacific. de Saluiano inspect. 4. cap. 1. num. 15. & seqq. Rota coram Grego. vlt. XV. decis. 50. num. 2. & ibi Adden. litera B.*
6 quidquid sit in pensionibus domus, † quarum exactio ostendi debet, cum pensiones
7 domus non percipiantur, † quando ipsæ do-
8 mus, vt sæpè contingit, † sunt dislocatæ, quod non est in fructibus Census, qui semper currunt, & stante idoneitate debitorum, & antecedentibus, & subsequentibus exa-
9 ctionibus, † censentur etiam intermedij fru-
10 ctus exacti, † in quibus terminis pensionum domus procedunt, quæ in contrarium adducebantur ex *Rota in recent. par. 5. decis. 259. num. 21.*

Et quamuis fuerit facta Inhibitio ab ijsdem Mazzinis Actoribus anno 1668. †
11 non inde tamen retardata fuit exactio Monialibus, quæ non attento sequestro exegerunt,
12 & apparet ex vltimis quietantijs, † quarum postremæ præteritas supponunt, iuxtà *Text. in l. quicumque C. de Apoc. lib. 10. Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 14. num. 71. & seq. Rota coram Buratto decis. 582. num. 1. & in decisione huius Causæ 13. Ianuarij 1676. §. neque ad tollendum coram me.*

Non obstat, quod pecunia exacta à Monialibus vltra debitum vtpotè consumpta, restituenda non sit, quia non versamur in terminis pecuniæ solutæ Creditori poste-
13 riori, vel ab eo hac de causa exactæ, † quo casu non solet auocari à creditore anteriore, sed versamur in terminis pecuniæ solutæ, seù superexactæ à Monialibus ex causa crediti anterioris immissis vigore Saluiani
14 in exactione Census vltra ipsum † creditum, ad quem effectum considerari non potest cre-

creditum posterius pro damnis, & interesse ob euictionem passam à Carolo Auctore Francisci Verzerij, à quo ipsæ Moniales causam habent, quia de tempore euictionis sequutæ anno 1629. rata Census, de quo agitur exierat è dominio Papirij debitoris, qui illam anno 1624. cesserat Mazzinis, atque ideo non possunt Moniales pro istis damnis retinere fructus Census, qui iam exierat de dominio debitoris, antequam produceretur in esse subsequens euictio noui crediti productiua, *Pacific. de Salu. inspect. 4. cap. 2. num. 224.* & latè probatum fuit in decisionibus huius Causæ 26. Aprilis 1675. §. *Adhuc, & seqq. & 13. Ianuarij 1676. §. non obstat. & seqq. coram me,* † quæ iuxta stylum sunt supponendæ.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis Causæ decisio habetur impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 117.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Lucana prætensæ Vnionis.

Veneris 3. Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

Opera laicalia prætendebantur Ecclesiæ vnita, quod tamen in præsenti videbatur excludi tam ex eo, quod vnio concludenter non probaretur, prout de iure requiritur, quàm etiam quia contra illam ab ipso Ordinario loci, vt præsumitur informato, pronunciatum erat, quamdemum, quia in omnem casum, cùm ageretur de bonis ad laicos spectantibus, consensus Communitatis semper necessarius fuisset.

SVMMARIVM.

1 *Sententia transit in iudicatum si post commissum causam appellationis, illa per plures annos prosequuta non sit, nec fuerunt prorogata fatalia.*

2 *Validitas sententiæ resultat ex solitis requisitis vulgatæ decisionis* Caputaquensis.

3 *Vnio ab allegante plenè, & concludenter probari debet.*

4 *Vnio est quid facti, & odiosa, ideoque non præsumitur.*

5 *Vnio quibus modis aiatur concludenter probata.*

6 *Vnio ex diuersitate, & distinctione bonorum excluditur.*

7 *Vnio bonorum, seu operis laicalis ad beneficium Ecclesiasticum fieri nequit, sine Communitatis consensu.*

8 *contra Vnionem Ordinarius non pronunciasset, si in eius Cancellaria de illa aliquid constitisset.*

9 *Vnionem facere spectat ad Episcopum, non autem ad inferiorem.*

10 *Personas duas repræsentans, siquid fecit nomine vnius, non potest illud referre ad nomen alterius.*

11 *Titulus vnius inclusio alium perneccesse excludit.*

DECISIO CXXXV.

PRÆTENDENS Peregrinus Puccius Rector Ecclesiæ Sanctorum Stephani, & Cassiani de Moriano Lucen. Diœcesis bona operæ, seù fabricæ dictæ Ecclesiæ esse vnita bonis Beneficij sui, & ad se tamquam Rectorem Ecclesiæ spectare eorundem bonorum administrationem, in ius vocauit coram Vicario Generali Lucano Antonium Ioua electum in Operarium dictæ Ecclesiæ à Communitate, & confirmatum ab Ordinario iuxta stylum aliàs semper obseruatum; indeque manauit sententia, Operam dictæ Ecclesiæ de Moriano esse distinctam, & separatam à dicto Rectoratu, & Rectoribus, nec constare de vnione, imò eius administrationem spectare ad Operarios electos, & in futurum eligendos.

Ab hac sententia appellauit Rector, & commissa fuit Causa R. P. D. bo. me. Priolo die 7. Nouembris 1667. elapso anno, & vltra præfixus fuit terminus in vim commissionis specialis ad transportandum acta 18. Ianuarij 1669. verùm non solum intra terminum præfixum, sed nec intra septennium acta transportata fuere, illis solummodo productis sub die 8. Februarij 1677. Ideo signata executoriali commissione, eaque mihi commissa ad formam eiusdem, dubium proposui: An constet de re iudicata, seù potius de causis restitutionis in integrum, & Domini resoluerunt constare de re iudicata.

Cùm enim à commissione Causæ de anno 1667. vsque ad annum 1677. nihil fuerit actum ab appellante, nullaque appareant prorogata fatalia, † sententia transiit in iudicatum, *cap. cum sit Romana de appell. Auth. qui Cod. de temp. & repar. appell. Rota coram Burat. decis. 885. num. 1. & decis. 156. numer. 4. par. 2. & decis. 332. num. 1. & 2. par. 6. recent. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 44. num. 4.*

Ac proinde consequens visa est necessario resolutio resolutio negatiua ad secundam partem dubij, non constare scilicet de causis restitutionis in integrum.

Sententia enim & valida, & iusta est. Validitas resultat ex actis, † & examinata ad normam *dec. vulgat. 260. par. 2. Caputaq.* Iustitia verò resultat ex quo Rector fundans intentionem suam in prætensa vnione bonorum spectantium ad operam laicalem Rectoratui Ecclesiæ, † hanc ipsam concludenter probare debuit, cùm vnio sit quid facti, & odiosa, † ideoque non præsumatur, *cap. cum in iure penitus de offic. & potest. Iud. del. l. in bello § factæ ff. de captiuit. & postlim. reuers. Rot. coram Caualer. decis. 405. num. 3. & cor. Durano decis. 331. num. 5. Eminentiss. Otthob. decis. 179. num. 2. Gerunden. Parochialis 15. Februarij 1675. §. nec ad augendam fidem cor. R. P. D. meo Emerix.*

Nihil

Nihil tamen fuit allatum, quod vnionem probaret; Non diploma vnionis, non immemorabilis, non demum saltem quadragenaria cum titulo, † quorum aliquod ad probationem necessarium dixerunt *Felin. conf. 2. num. 2. 3. & seqq. Lotter. de re benef. lib. primo quæst. 28. num. 105. & seqq. Gregor. dec. 51. num. 1. & 5. & in d. Gerunden. Parochialis §. nec ad augendam.*

Imò ex opposito visa est apertè nimis excludi vnio, ex diuturna quasi possessione Communitatis deputandi Operarios, seù Administratores bonorum operæ vsque ab anno 1481. cui accessere etiam confirmationes Ordinariorum pro tempore, vt ex Summario Operariorum *num 7.*

Ex pluribus contractibus locationum, concessionum in emphyteusim, & venditionum eorundem bonorum ad operam spectan. factarum ab operarijs pro tempore ab anno 1495. vsque ad annum 1658. dicto Summ. *num. 8.*

Demum ex Testibus formiter examinatis Senioribus eiusdem loci super huiusmòdi bonorum distinctione, & Operariorum electione, concludenter deponentibus, & asserentibus extare adhuc in Ecclesia Vas lapideum, in quo continetur Aqua benedicta, cui legitur inscriptum, Opera, dicto Summ. *num. 9.*

Quæ sanè omnia vt distinctionem probant, † sic vnionem excludunt, quæ proindè † nequiuisset fieri sine Communitatis consensu, *Clem. prima §. ad hæc, & ibi Scribentes de stat. Monach. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 5. Paris. de resignat. lib. secundo quæst. 4. num. 11. Garz. de benef. par. 12. capit. 2. num. 102. & seqq.* Et tamen nullibi de ea constat, præsertim nec in libris Cancellariæ Episcopalis, in quibus si extaret aliquod huiusce vnionis vestigium, † Ordinarius non pronunciasset non constare de vnione, bona operæ esse distincta, & eorum administrationem spectare ad Operarios, cùm vnire sit solius Episcopi, † non item inferiorum, *cap. sicut vnire & excess. prælat. Garz. de benefic. parte 12. cap. 2. num. 71. & 72.*

Neque vnionem indicare potest, quod Rector dictæ Ecclesiæ bona ad dictam operam spectantia à pluribus annis administrauerit, eaque partim vendiderit, partim ad liuellum concesserit, vt ex Instrumentis de anno 1651. & 1658. d. Summ. *num. 3.*

Non enim ea præstitit tamquam Rector, sed tamquam Operarius eiusdem † Ecclesiæ, sicque expressit titulum à titulo Rectoriæ omninò diuersum, & vt Operarius, pro obseruantia contractus, obligauit specialiter dictam operam, eiusdem bona, & successores in ea, & huius specialis tituli inclusio, † concludenter titulum Rectoris excludit, *l. cum Prætor ff. de iudic.*

Et ita altera tantùm parte informante, post plures, easque prolixas dilationes initas, resolutum fuit:

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Cusentina Abbatiæ.

Veneris 3. Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

Probationem iurispatronatus, etiam in Magnatibus continet hæc decisio, ac etiam immemorabilis, illa deducta ex pluribus præsentationibus spatio centum annorum effectum sortitis; hæc autem ex eadem centenaria resultans, cui non præiudicare visæ sunt sententiæ, & decisiones contrariæ, quia illius præscriptio iam antea fuerat completa, & ideo cum ipsa contineat tempus infinitum, dempto quocumque tempore finito, adhuc remanet infinitum, quod in eadem immemorabili cotinuatur.

SVMMARIVM.

1 *Iurispatronatus in personis de vsurpatione suspectis qualiter probari debeat ad* Concil. Trid. cap. 9. de reformat. *& n. seqq. ac per tot.*
2 *Resignationes beneficij iurispatronatus factæ in manibus Papæ cum consensu patronorum, habent vim præsentationis,*
3 *Iurispatronatus probatur si promissus à Papa cum consensu patroni fuit ab ordinario toleratus, imo ipsemet ordinarius literas Apostolicas exequutus est.*
4 *Immemorabilis præscriptio ea dicitur, cuius contrarij non extat memoria hominum.*
5 *Immemorabilis probatur spatio centum annorum, quidquid pauci DD. senserint de tempore maiori, pauciores verò de minori.*
6 *Memoria humana tempus centum annorum attingere, non autem excedere potest.*
7 *Iurispatronatus immemorabilis probatio resultat ex præsentationibus centum annorum, omnibus effectum sortitis.*
8 *Iurispatronatus vsurpationis præsumptio cessat in magnatibus, & alijs huiusmodi ex præsentationibus sequutis spatio plusquam centum annorum.*
9 *Decisiones Rotæ quandoque non integræ etiam in voluminibus reperiuntur impressæ.*
10 *Immemorabilis probatio directa, seu indirecta, quatenus differat à præscriptione centenaria.*
11 *Immemorabilis probatio iurispatronatus etiam per scripturas probatur.*
12 *Probatio facta per scripturas est maioris efficaciæ, quam probatio facta per testes.*
13 *Testes probant immemorabilem si deponunt cum omnibus requisitis* glos. in cap. 1. vers. memoriæ de præscript. in 6.
14 *Subditi, seù Vassalli non probant pro suo Domino, seù Principe.*
15 *Vassalli in probatione facti extraneis nullatenus, vel difficiliter noti benè probãt pro Domino suo.*
16 *Testes Vassalli si sint numero plures, & cum alijs scripturis concordent faciunt probationem etiam ad fauorem sui Domini.*

17 Im-

17 *Immemorabilis non interrumpitur ex actu momentaneo possessionis contrariæ, si attamen vera possessio, quæ fauet immemorabili, semper continuata est.*

18 *Titulus per transactionem non dicitur immutatus, si antiquus fuit semper retentus, non autem nouus introductus.*

19 *Sententia lata super iurepatronatus in iudicatum transacta, firmant illius statum, & relenant patronum ab omni vlteriori probatione.*

20 *Sententia lata super libertate beneficij non præiudicat patrono, si non habuit effectum, sed semper præsentatus à patrono in possessione continuauit.*

21 *Sententia non inducit malam fidem nec interrumpit præscriptionem, si postea sententiæ subsequutæ sint.*

22 *Præsentatus à patrono non dicitur ab ordinario reiectus, si ille appellauit ad Papam, eo quia idem ordinarius differebat eum instituere.*

23 *Concilij Tridentini in materia iurispatronatus præsertim Magnatum, & aliarum personarum potentum traditur & declaratur. num. seqq. & per totam.*

26 *Præsentationes beneficij iurispatronatus dicuntur factæ sub eo titulo, qui patrono competebat.*

27 *Iuspatronatus, & illius possessio, competens ratione Ducatus, per possessionem eiusdem Ducatus dicitur acquisitum.*

28 *Vsurpatio iurispatronatus etiam in Magnatibus excluditur ex sola assertione Ordinarij, vel Notarij.*

29 *Vsurpationis iurispatronatus præsumptio in personis potentibus cessat ex literis Sac. Congregationis inquisitionis, & scientia Papæ super illius permutatione.*

30 *Iurispatronatus probatio resultat ex enunciatiuis Pontificum, & Ordinariorum, & ex insignibus patronorum in Ecclesia, & altari.*

31 *Pertinentia iurispatronatus probatur, si nulla detur prouisio, vti de libero, nisi de persona præsentata à Patrono.*

32 *Immemorabilis iam completa non tollitur per decisionem, aut sententiam contrariam.*

33 *Immemorabilis continet tempus infinitum, ideo si dempto quocumque tempore finito adhuc remanet infinitum, remanet etiam immemorabilis quæ conseruatur in eo.*

34 *Immemorabilis numquam interrumpitur nisi per actus, qui venerint ad notitiam præscribentis.*

35 *Possessio beneficij patronatus ab Ordinario prouenientis non præiudicat illius patrono.*

36 *Resignatarius, seu gratiosè subrogatus ad beneficium, quod alter habebat, tamquam de iurepatronatus, assumit naturam illius pro conseruatione eiusdem iurispatronatus.*

37 *Possessio beneficij patronati per resignationem, vel acquisita, conseruat, & continuat possessionem patronorum.*

38 *Beneficium, & illius possessionem acquirent vti de libero, inscio, & absente patrono, illi non præiudicat:*

39 *Iurispatronatus iure titulo oneroso concessa ob augmentum dotis, habent implicitum statum validitatis, sed subijciuntur solum reuisioni Ordinarij, & quando num. seqq.*

41 *Patronus est in sua quasi possessione præsentandi manutenendus, si subsequutæ sunt sententiæ ordinariorum iurispatronatus approbantes.*

42 *Concursus non habet locum in beneficijs Parochialibus de iurepatronatus laicorum.*

43 *Iurispatronatus probatio per immemorabilem non præjudicat (gratia Pontificis, illud concedentis) cum potuerit illa ad maiorem cautelam obtineri.*

DECISIO CXXXVI.

ALTERA tantùm Parte informante 20. Iunij 1676. decisum est, Literas Apostolicas esse exequendas; informante autem vtraque 8. Februarij interim patiente morâ potius, quàm faciente Hyacintho Aduersario, dilata fuit; & hodie reproposita Causa, recessum est à decisis.

Quia pro Hyacintho præsentato à Domino Duce visum est constare iurispatronatus, etiam ex ea pleniori, & exactiori probatione, quam summo iure requirit Concilium
1 Tridentinum † in ijs, in quibus ius plerumque vsurpatione potiùs quæsitum præsumi solet, ac plenè immemorabilis tẽporis probatio, & omnia ad eam necessaria constare visa sunt, sicut etiam præsentationes continuatæ non minori spatio 50. annorum, quæ omnes suum effectum sortitæ sunt authenticis scripturis probatæ fuerunt iuxta Concilium ipsum Tridentinum *cap. 9. de reformatione*.

Præsentationes autem datæ fuerunt numer. 10. incipien. ab anno 1513. vsque ad annum 1641. effectum sortitæ per prouisiones etiam ex causa resignationis cum consensu
2 Ducis, † quæ habent vim præsentationis, inquit *Rota coram Eminentissimo D. meo Cardinali Otthobono decis. 90. num. 9. cum allegat. & decis. 224. num. 3. & coram Bich. decis. 118. num. 5.* præsertim cum dictos prouisos Ordinarius tolerauerit, ex quo inducitur præsumptiua probatio, quod ipsi habuerint legitimum
3 titulum; † sed etiam, quod plus est, ipsemet Ordinarius Literas Apostolicas exequutus fuit, cum essent sibi directæ in forma dignũ, vt opportunis comprobationibus scripsit *Spad. cons. 12. à vers. præsertim, communem solùm, lib. 3. Grat. discept. 197. num. 12. & 13.* & vsque ad sententiam Ordinarij, *Rota coram Bichio d. decis. 113. d. num. 5. à vers. habuitque*.

4 Porrò vt immemorabilis ea est, † cuius contrarij memoria non exiſtit, *d. cap. 1. de præscriptionibus in 6.* ea videtur probata centum annorum tempore, & vltra, †quidquid
5 pauci DD. senserint de tempore maiori, & pauciores de minori, *Gabr. de præscript. conclus. 1. nu. 68.* cui assensit *Seraph. in suo voto pro decis. 583. num. 1. par. 4. diuersorum*, cum aliis apud *Barbos. de off. & potest. Episc. alleg. 72. n. 35. & ad Conc. Trident. d. cap. 9.* hac maximè ratione, quia viuentium memoria †
6 hoc spatium attingere nedum excedere potest, subdit *Seraphin. ibidem num. 2.*

Atque ita probato, vt supra iurepatronatus per exhibitas præsentationes, & consensus etiam continuatas plus quam 50. annorum

rum ſpatio omnes effectum ſortitas authen-
7 ticis ſcripturis, & publicis actis, † videtur probata quoque immemorabilis requiſita, vt fuit reſolutum in vna Cæſarauguſtana Capellæ, vbi in perſona, in qua caderet præ-
8 ſumptio vſurpationis, † fuit pronunciatum conſtare de immemorabili, ex præſentationibus 130. annorum, ſcripſit *Pariſ. de conſid. quaſt. 28. num. 259. verſ. & adducebat, Garz. de benefic. cap. 9. num. 106. & 107. par. 5.* vbi refert
9 *deciſ. 545. par. 1. diuerſ.* repetitam, † ſed non integre *dec. 577. par. 4. diuerſ. & dicto voto pro dicta deciſ. 583. num. 8. verſ. eodem enim pacto, Seraph. deciſ. 168. num. 37. verſ. vel rerum geſtarum ferie par. 10. & deciſ. 91. num. 3. par. 16. rec.* & omiſſa differentia directæ, ſeù indirectæ probatio-
10 nis immemorabilis per ſcripturas † inter præſcriptionem 100. annorum, & immorabilem apud *Conar. ad reg. poſſeſſor de regulis iuris in 6. §. 3. ex num. 9. ad finem par. 2.* certè in-
11 propoſito iuriſpatronatus † immemorabilis probatur ex ſcripturis, *Garz. d. cap. 9. ex n. 108.* maximè *num. 110.* quæ probatio ſemper eſt
12 maioris efficaciæ, † quàm ſit probatio per teſtes, *Seraph. d. voto pro deciſ. 183. num. 4. & num. 8. verſ. & hoc caſu, & deciſ. 1141. num. 10.*

Vlterius teſtes dati per Hyacinthum valdè ſenes inter ſe conteſtes, & examinati for-
13 mitèr citato Fiſco, † deponunt cum omnibus requiſitis; *gloſ. verbo memoriæ in cap. 1. de præſcript. in 6. cum aliis per Barboſam num. 17. Rota in ſimili cauſa Præneſtina iuriſpatronatus de. ciſ. 444. ab initio, & num. 12. par. 4. deciſ. 188. par. 12. rec. coram Penting. deciſ. 317.*

Nec vrget exceptio dd. Teſtibus obiecta,
14 quod ſint † Principis ſubditi, *in præcit. deciſ. 444. num. 8. par. 4. rec.* cum allegatis per *Farinac. conſ. 169. nu. 11. lib. 2. & de Teſtibus qu. 55. num. 203. & 204. & dicta deciſ. 187. n. 21. & 22. par. 12. rec.* quia agitur de probatione facti ex-
15 traneis † nullatenus, vel difficilius noti reſpondent *eadem deciſ. 444. numer. 10. & deciſ. 187. num. 23. & coram Penting. d. deciſ. 317. num. 20.* & numerus illorum cum præſentationibus, & conſenſibus ſupra relatis, † tol-
16 lit obiectam exceptionem timoris, vel amoris ſubdito ingenitam.

Minuſque redargui poſſunt ex quibuſdã actibus a Carolo adductis, licèt enim Galeatius dicatur prouiſus ab Ordinario de anno 1562. nihilominùs Marcus Antonius præſentatus à D. Duce præualuit, quia a principio poſſedit, exercuit, & poſſidendo
17 deceſſit; † Vndè actus momentaneus poſſeſſionis Galeatij geſtus ſine ſcio populo, ſtante continuatione, & exercitio Marci Antonij non interrumpit immemorabilem, ex *Buratt. deciſ. 739. num. 2. per totam deciſ. 168. n. 41. & ſeqq. par. 10. & deciſ. 179. num. 36. vtrobique in rec.* & concordia cum penſione non mutauit titulum dicti Marci Antonij præſenta-
18 ti, † ſed illum potiùs firmauit, dum continuauit poſſidere non ex nouo iure, ſed ex primæuo præſentationis, *Duran. deciſ. 210. num. 12. Crat. diſcept. 436. num. 14. Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 23. num. 35.* Alij verò actus anni 1581. & 1626 eluduntur ſuo loco, vt infra.

Concurrunt etiam pro iurepatronatu tres ſententiæ, prima 21. Ianuarij 1581. ſecunda 16. Maij 1601. & tertia 15. Iunij 1639. ab ipſis Ordinarijs, & Delegatis, præcipuè vltima à Delegato per Sac. Congregationem S. Officij, quæ ſpecialitèr inuigilabat in hoc pro ſalute animarum populi, quæ cum fuerint latæ cauſa cognita, & citato Promotore fiſcali, & quidem poſt Sac. Concilium, &
19 tranſierint omnes in iudicatum † firmant ſtatum iuriſpatronatus, & releuant Patronum ab vlteriori iuſtificatione, vt diſtinguendo inter ſententiam latam ante, & poſt Concil. *Barboſa ad Concil. d. cap. 9. ſeſſ. vlt. de reform. num. 29. Ciarlin. controu. 5. num. 5. & ſeqq. lib. 1. Gonz. ad reg. 8. gloſſa 18. num. 26. Rota deciſ. 197. num. 58. & ſeqq. par. 5. rec. R. P. D. de Luca diſ. 4. per tot. tom. 13.*

Indè obſtare viſa non eſt contraria ſentẽ-
tia 12. Martij 1581. ſuper libertate Beneficij, quia ex deductis pro Hyacintho conſtat
20 nullum habuiſſe effectum, & immediatè poſt annum 1582. Sebaſtianus dubitans de ſuo iure, procurauit, & obtinuit præſentationem, cuius vigore poſſedit, & per eius obitum ſucceſſit vacatio, & præſentatus fuit anno 1587. Hieronymus, & ſucceſſiuè alius per obitum eiuſdem. *Duran. deciſ. 56. num. 6. Celſ. deciſ. 45. num. 7. Eminentiſſ. Otthob. dec. 224. nu. 26.* & cum ſublequutæ fuerint tres præ-
21 dictæ ſententiæ contrariæ, † vtique non poteſt dici fuiſſe introductam aliquam malam fidem, aut interruptionem præſcriptionis contra Ducem Patronum, & ex *Paulo Caſtren. Felin.* & aliis deciſum fuit *coram Ludouiſ. dec. 467. ſub initio, cum allegat. in adnotat. numer. 15. Buratt. deciſ. 172. num. 16. & ibidem Addentes ſub num. 3.*

Præterea cum ex ſupra allegatis præſentationibus Duces eſſent in quaſi poſſeſſione præſentandi, adhibita cauſæ cognitione, vtique Hyacinto præſentato à moderno Duce
22 debetur inſtitutio, † qui non fuit, reiectus per ſententiam ab Ordinario, vt dicebat Carolus, ſed appellauit ad Sedem Apoſtolicã, quia Ordinarius differebat eundem inſtitue-
re, prout inſtituendus veniebat, iuxta *Text.*
23 *in cap. conſultationibus de iurepatronatus* † cuius effectus non eſt ſublatus per Concil. *Rota in Leodien. Beneficij 22. Aprilis 1630. §. quatenus etiam in fine coram Veroſp.* licèt ipſius Conci-
24 lij diſpoſitio † procedat etiam in poſſeſſorio, iuxta reſolutiones Sac. Congregationis. primam, & tertiam inter relatas per *Garz. de benefic. par. 5. cap. 5. num. 139. prax. Neapol. Archiep. cap. 53. num. 3. Vinian. de iurepatr. lib. 11. num. 4. & num. 97.* vbi reſolutum in Rota refert *Conrad. in praxi benefic. lib. 4. cap. 4. numer. 3. Ricc. in dec. 338. in fine par. 2. & in praxi cap. 63. num. 1. Ciarlin. controu. 17. num. 11. Lotter. de re benef. lib 2. quæſt. 13. numer. 140. Gregor. deciſ. 452. n. 20. in fine dec. 254. n. 3. par. 1.* & diſtinguendo
25 inter poſſeſſiones † acquiſitas cum cauſæ cognitione, vel ſine, *dec. 107. n. 53. par. 5. rec.*

Etiamſi

Etiamsi Dux modernus ex propria persona non esset in quasi possessione, quia cũ
26 iusp atronatus competat ratione† Ducatus, quo titulo præsentationes fuerunt ab Antecessoribus factæ, *Penning. decis. 357. num. 23.*
27 illorum possessio tranimittitur† in ipsum, eo ipso quod acquisiuit possessionem Ducatus, *Garz de benef. par. 5. cap. 5. num. 37. Posth. de manuten. observat. 55. num. 56. Nogerol. allegat. 28. num. 39.*

Præmissa omnia DD. existimarunt fortiùs procedere hoc casu, quo plura concurrunt ad iustificationem iurispatronatus, ex-
28 cludentia præsumptam † vsurpationem, contra quam sola assertio antiqua Ordinarij, & Notarij consideratur, *decis. 211. num. 3. par. 1. rec.* quorum multum mouit illa deducta ex pluribus literis antiquis tam Ordinarii, quàm Sacr. Congregationis Inquisitionis in fine sæculi precedentis, & in principio currentis super tractatu permutandi hanc Abbatiam cum alia dignitate ad effectum erigendi Collegium pro conseruatione orthodoxæ Fidei in populo, trahente originem ab antiquis Vltramontanis, in quibus supponitur, & exprimitur iuspatrona-
29 tus Ducis,† cum in his esset suspicio fraudis, aut metus ratione potentiæ, stante auctoritate Sac. Congregationis, imò ipsiusmet Papæ, cui tractatus non semel relatus fuerat, ad tradita per *Rotam decis. 191. num. 7. par. 3. rec. Eminentiss. D. Cardin. Otthob. dec. 235. num. 16. & 17.*

Vna cum pluribus enunciatiuis antiquis, & modernis, in prouisionibus Pontificum, & etiam Ordinarii, ac Insignibus Ducis in-
30 Ecclesia, & Altari, † quæ valde conferunt ad probationem huiusmodi, *Spad. consil. 12. num. 7. lib. 1. Pœnia decis. 165. num. 10. inter rec. decis. 144. num. 18. par. 14.* quodque à d. anno 1533. nulla datur prouisio de libero in per-
31 sona, † quæ non fuerit etiam præsentata à Duce, *Spad. cons. 28. num. 18. lib. 2. Seraphin. decis. 1025. numer. 22. Rota decis. 245. numer. 45. par. 9. rec.*

Decisio autem 126. par. 5. rec. facta super gratia subrogationis gratiolæ Matthæi, cum sententia subsequuta, visa est impertinens,
32 tùm quia non potuit† tollere immemorabilem iam completam, & probatam postea ex Testibus, *Buratt. decis. 739. num. 3. & 4.* ex tempore enim infinito in ea contento qua-
33 cumque portione empta, † remanet infinitum immemorabilem conseruans, vt in nostris aiunt *Pœnia decis. 178. numero 2. Celsus decis. 110. num. 9. & coram R. P. D. meo Calatain in Tauruen. Decimarum 23. Ianuary 1669. § minusque*; Tùm quia Dux non erat in causa, & ipse Matthæus obtinuerat per resignationem tamquam de iurepatronatus accedente consensu Ducis Patroni, & in vim illius
34 immissus fuerat in possessionem, † ideoque quidquid ipse gesserit ignorante Duce Patrono, præiudicare non potuit ex supra firmatis; & immemorabilis nunquam interrumpitur nisi per actus, qui perueneriut ad notitiam præscribentis, inquit *Rota coram Buratt. dec. 739. num. 7.* & in simili causa corã *Durano*, possidendi causa proueniens ex facto Ordinarij Patronis ignorantibus non-
35 nocuit, † sed potiùs habendus fuisset, ac si Patronus Ordinario conferenti accessisset pro conseruatione sui iuris, *Bichius allegat. decis. 388. nu. 9. vers. tum quia maximè*, dum per ipsam subrogationem Mattheus fuit subrogatus ad ius, & possessionem Ioannis Baptistæ de Paula, qui fuerat præsentatus, & institutus vti dẽ iurepatronatus, & vti talis
36 possederat, † sicque assumpsit naturam illius pro conseruatione iuris Ducis Patroni, *Dunoz. iun. dec. 895. num. 6.* nam & prouisio
37 per viam subrogationis † coadiuuat possessionem Patronorum acquisitam ex antecedenti præsentatione Resignantis, *Rot. in Praten. Capellanie 20. Iunij 1672. & 20. May 1673. coram R. P. D. meo Emerix.*

Ad vltimum statum, & prouisionem Apostolicam in persona Pauli 9. Nouembris 1642. per cuius obitum præsentatus est Hyacinthus ex facto patuit præsentatio Ducis humiliter etiam supplicantis pro actuali, & corporali possessione Pauli præsentati, qui
38 licet obtinuerit possessionem† vti de libero, non ideo nocere potuit Patrono inscio, & in longinquis partibus Hispaniarum commoranti, *Rota coram Bichio dec. 368. num. 9. vers. tum quia, & coram Durano dec. 74. nu. 58. dec. 26. num 10 post Vivian. Vbald. dec. 79. num. 7. dec. 245. num. 35. par 9. rec.*

Ad exceptiones ex concessione Leon. X. qui remouet omnem difficultatem, vt dicebant Informantes pro Carolo, eo quia anno 1520. pro parte Ducis, necnon Incolarum supplicatum esset concedi sibi iuspatronatus, & ius præsentandi ad dictam Abbatiã, si tertia pars fructuum ab eis augeretur, & Leo Duci, & successoribus, necnon Sindicis, si, & postquam fructus, vsque ad illorum tertiam partẽ aucti essent quouis modo, & quoties etiam apud Sedem Apostolicam de cætero vacarent perpetuò reseruauerit, & concesserit 11. Decembris d. anno 1520. Pontificatus octauo, ex quibus omnibus tollatur immemorabilis ostenso tam patenti principio; responsum fuit etiam præclara verba vnius ex Dominis, referendo, quod si attendendum esset dictum principium, non indigeret Dux alia probatione à Concilio requisita, quia incontinenti constaret de concessione, non ex mera gratia, & mero priuilegio, sed propter augmentum dotis ad tertiam partem fructuum, & sic ti-
39 tulo oneroso, † huiusmodi enim iurapatronatus sic concessa habent statum impletum validitatis, & totum subijciuntur examini, & reuisioni Ordinarij, si concessio est à 40. annis citra *in d. cap. 9. §. similiter quoque.* Concessio autem ante annos 40. à confirmatio-
40 ne Concilij † non subiacet dictæ reuisioni, ex declaratione Sac. Congregationis, apud *Garz de benef. d. cap. 9. num. 124. Spad. cons. 21. secundo vers. neque obstat lib. 2.* & nihilominus

eo

eo ipso, quo sequum sint sententiæ Ordi-
41 narium illud probantes † dicendum est habitum fuisse, habendumque pro valido, ita vt Dux manutenendus sit, *Spad. cons. 21. nu. 3. à versic. donec. itaque, Barbos. ad Conc. d. cap. 9. num. 86. Adnotat. ad Ludouis. dec. 397. num. 6. vers. prædicta indubitanter ad fin.*

Eo magis ad excludendam iustificationē gratiæ Apostolicæ obtentæ à Carolo, qui impetrauit hanc Parochialem ob non factū concursum infra sex menses, iuxta dispositionem Sac. Concilij, † nec dicta Constitutio procedit in Parochialibus iurispatronatus Laicorum, in quibus non habet locum concursus, *Garz. de benef. par. 9. cap. 2. num. 258. Lotter. lib. 2. quæst. 31. num. 129.* cum adnotatis ad *Ludouis. decis. 454.*

Sed vitum est cessare omne dubium, cum in dicto Breui Leonis (à D. Duce tamen non allegato) nullum verbum sit de statu
43 præcedenti, † talis concessio Papæ non videtur incompatibilis cum probatione immemorabilis, cū potuerit obtineri ad maiorem cautelam, *Dunoz. sen. dec. 302. num. vlt. recedendo à decisis 244. Coccin. decis. 2139. num. 21. Bichius decis. 285. num. 14. & decis. 218. à nn. 17. ad 20. par. 1. decis. 29. nn. 52. par. 7. rec.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Alia præsentis causæ decisio fuit impressa supra in præcedenti parte 18. tom. 2. vbi est in ordine 083. sub die verò 16. Ianuarij 1679. adest altera in eadem causa, quæ est præsentis confirmatoria.

R. P. D. RONDININO.

Craconien. Decimarum super declaratoria.

Veneris 10. Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

Ad effectum concedendi declaratoriam limitatur conclusio communiter recepta, quod mandata, etiam sine certa quantitate relaxata, non dicantur illiquida, ad hoc, vt illis parere recusantes, veri contumaces existant, & proindè contra eos declaratoria relaxatur, seruatis tamen de iure seruandis, quoties ipsi nec realiter, nec verbaliter obedientiam præstiterint.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum Rotale ad effectum obtinendi declaratoriam debet intimari parti, & num. 4.*
2 *Obedire debentes mandatis rotalibus, vel realem obedientiam, aut saltem verbalem præstare tenentur, & num. 7.*
Obedientia realis dicitur vera solutio, verbalis verò exhibitio, se esse solutioni promptum numer. 2.
3 *Mandata Rotalia continent comminationem censurarum.*
5 *Mandata Rotalia postquam fuerint partibus intimata, debent in actis reproduci, ad hoc vt possit relaxari declaratoria.*
6 *Declaratoria non conceditur, nisi prius seruatis solitis quatuor terminis ad docendum de paritione.*
8 *Declaratoria relaxatur contra parere recusantes mandatis rotalibus, si nec realiter, nec verbaliter obedire voluerunt.*
9 *Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi, continet etiam solutionem possessori faciendam.*
10 *Mandatum de manutenēdo in quasi possessione exigendi decimas subsumetur, & dicitur validum, etiam si in eo quantitas expressa non sit.*
11 *Declaratoria conceditur, quamuis mandatum, cui parendum est, quantitatem non contineat, nisi reus offerat se soluturum liquidatione facta, & num seq.*
12 *Declaratoria relaxatur ob contumaciam, & inobedientiam parere debentis.*

DECISIO CXXXVII.

MANDATVM de manutenendo in quasi possessione exigendi Decimas in bonis Villarum de inferiori Potok, Borou, Mierzaua, & Slabosouice, Andreouiensi Monasterio Ordinis Cistercien sis concessum præuijs decisionibus tam in petitorio, quàm in possessorio 26. Iunij 1675. * 22. Iunij 1676. & 2. Aprilis labentis anni 1677. co-
1 ram me, † intimatum fuit Rectori, seu Præposito Kzczecicen, aliisque nobilibus possessoribus bonorum Villarum de inferiori Potok, & Borou. Quibus nullum obedientiæ signum exhibentibus, nec reale
2 soluendo Decimas, † neque verbale eisdem se soluturos exhibendo, prout de iure, fuit dubium: An concedenda esset Declaratoria.

Eam autem concedendam esse Domini
3 responderunt, quia cum in mandato † de manutenendo Censuræ comminatæ fuerint,
4 illudq; personaliter intimatum fuerit † Rectori, seu Præposito Kzczecicen. aliisque
5 possessoribus bonorum decimabilium, † atque in Actis reproductum fuerit, seruatique sint † quatuor termini soliti ad docendum se paruisse, prout in Summario Mo-
7 nachorum Andreouiensium, † consequens
8 est, vt non docto de paritione † reali, vel
9 saltem verbali, † declaratoria Censurarum concedatur, *Vestrius in praxi libro 8. capit finali nn. 19. Postbius de manutentione observat. 103. ex num. 5. Rota coram Cardinali Seraphino decis. 551. num. 4. & in recentior. parte 6. decis. 254. sub num. 3. & parte 10. decis. 220. num. 1. & decis. 227. num. 3. & parte 11. decis. 12. num. 1. & decis. 376. illo eodem num. 1.*

9 Etiamsi in mandato de manutenendo, † & respectiuè de soluendo non fuerit expressa
10 certa summa, † & ideo illiquidum sit id,
11 quod solui debet, † quia nisi condemnati offerant se soluturos facta liquidatione; remanent contumaces, & inobedientes, fit-

12 que locus relaxationi declaratoriæ, † quæ ob contumaciam, & inobedientiam etiam hoc casu conceditur, *Posthius de manutent. dicta observan. 103. num. 21. & 22. Addentes ad Burat. decis 917. num. 6. Rota in Dertusen. decimarum apud Marchesan. de commissionibus parte 1. §. 1. pagina 675.*

Et ita Monasterio tantùm informante, atque Reis conuentis pluries monitis &c.

Plurimæ decisiones in hac Causa emanarunt, quarum aliæ sunt impressæ supra in præcedenti parte 18. tom. 2. vbi sunt in ordine 407. 574. 575. & decis. 749. Aliæ verò sunt supra in hac eadem parte, & sunt decis. 47. & 48.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Domus.

Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVMENTVM.

Executiuè, ac etiam in Saluiano, & actione hypothecaria creditorem post transactionē agere potuisse decidituir, quia si hæc omnia intentare poterat ante transactionem sequutam, quanto magis post illam hæc eadem remedia sibi competere debent, adhuc contra bona propria ipsorum hæredum, quia mediāte obligatione Camerali defuncti obligata erant, & non obstante exceptione inuentarij, minus legitimè confecti.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatis aditio probatur ex actibus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis.*

2 *Hæres substitutus non dicitur hæres aliorum grauatorum, sed consideratur vti hæres ipsiusmet fideicommittentis.*

3 *Ratificatio licet amplius non importet, quam ipse actus ratificatus, tamen si aliquid de nouo tribuitur illum extendit, & non destruit.*

4 *Contractus iudicatur non à solo nomine, sed ab illius effectu.*

5 *Creditor si ante transactionem agere poterat executiuè, vel in Saluiano, eo magis post illam verum nunc remedium intentare potuisse dicendum est.*

6 *Obligatio cameralis comprehendit etiam bona hæredum.*

7 *Saluianum datur etiam contra bona hæredum, quando illa expressè vel tacitè per clausulas id importantes à debitore defuncto obligata sunt.*

8 *Inuentarium minus legitimum, ex quo distinctam descriptionem bonorum non continet, perinde habetur ac si factum non fuisset.*

9 *Actio hypothecaria competit contra bona propria hæredis qui non confecit inuentarium, vel si fecit, illud non fuit legitimum.*

10 *Executiuè agitur contra hæredem, qui licet confecerit inuentarium, illud tamen minus legitimè factum est.*

DECISIO CXXXVIII.

AD euertenda fundamēta Decisionis coram me editę die 26.* Iunij 1676. informantes pro Lucretia potissimum repetebant Domū ad instantiam Margheritæ executatam non esse hæreditariam Francisci Scarlatti debitoris, sed Marci Antonij Iunioris, à quo Lucretia mediante titulo emptionis illam acquisiuerat controuertebant etiam Marcum Antonium fuisse hæredem Francisci, & quatenus talis fuisse non posse executiuè procedi contra hanc Domum, neque de iure, cum aduersus tertium possessorem executiuè agi non permittatur, neque ex concordia, quia illa talem facultatē concedit solùm contra bona hæreditaria Francisci, & à Marco Antonio donata, neque demum ex ratificatione ipsius Concordiæ, quia de sui natura ratificatio non excludit, sed solum approbat actum ratificatum: Hæ autem exceptiones, licèt resolutionem sub diebus 5. Maij, & 28. Iunij proximè prēteriti retardauerint, non potuerunt Dominos à decisis retrahere, in quibus hodie post tertiam Causæ propositionem steterunt.

Qualitas enim hæreditaria Marci Antonij, ad quod tota reducebatur difficultas, ex facto hodie dilucidato apparuit iustificata; siquidem Franciscus Scarlattus in suo testamento quatuor, quos tunc habebat filios hæredes instituit, nempè Marcum Antoniū Seniorem, Horatium, Aloysium, & Octauium, quibus, seù eorum altero sine filijs decedentibus vulgariter, & per fideicōmissum superuiuentes æquis portionibus substituit, hodierno Summario Margheritæ *numer.* 1. Ex his primus Horatius viuo adhuc Patre decessit, indè vita functo dicto Francisco, obijt Marcus Antonius, relicto ventre prægnante, ex quo prodijt in lucē posthumus, in Patris memoriam Marcus Antonius appellatus, subindè Francisci Testatoris hæreditas diuisa fuit inter Octauium, & Aloysium filios, & Marcum Antonium Iuniorem Nepotem, eodem Summ. *num.* 2. Decessit postmodum Aloysius sine filijs, eiusque portio ad Octauium fratrem deuenit, dicto Summ. *num.* 4. illoque demum defuncto, Marcus Antonius tamquam hæres fideicommissarius Francisci, possessionem omnium bonorum adeptus fuit, eod. Summario *num.* 5. Hinc satis probatur, quod Marcus Antonius fuerit solus, & vltimus hæres Francisci in portione sua, scilicet in dicta diuisione cum Patruis facta, & ratificata, ac ex alijs pluribus actibus successiuè factis, & per necesse supponentibus hæreditariam qualitatem, † vtpote quia fieri non poterant citra ius, & nomen hæredis, *l. pro hærede §. Papinianus in fi. ff. de acquir. hered. Rota coram fa. me. Greg. XV. decis. 98. numer. 3. & 4.*

prę-

præsertim cum possessionem portionis Pa-
2 truorum adeptus sit post mortem† Octauij, vti substituτus in fideicommisso a Francisco ordinato, propter quod considerατur non vti hæres Octauij, & aliorum grauatorum, sed vti hęres ipsiusmet Francisci Testatoris, per *Text.in l.vnum ex familia 69 in principio,& §.primo ff.de legat.2.Peregr.de fideicomm. art.20. num.2. Menoch.cons. 157. num.3. & consil. 88. num.50.Fusar.de substit.qu.274.per tot.qu.484. num.6.* & alios refert *Rosa consul.2. nu. 42. & pluribus seqq.& Rota coram Celso decis. 33. numer.8.*

Hoc itaque probato, nihil interest, an Domus controuersa fuerit hęreditaria Francisci, vel Marci Antonij; licèt enim in concordia Margheritæ data fuerit solum facultas executiuè procedendi pro suo credito contra bona hæreditaria Francisci, in subsequenti tamen ratificatione per Lucretiam facta extensa fuit dicta facultas ad bona etiã
3 hæredum eiusdem Francisci, † non obstante quod natura ratificationis sit solum prętερita approbare, non ampliare, cum non implicet quin post approbationem concordiæ, aliquid adijciatur, quod illam non destruat, sed extendat, nam contractus non
4 à nomine, † sed ab effectu iudicantur, *l.insulam ff.præscript.verb.Mantic.de tacit. lib.2. tit.2. num.20. Rota coram Bich. decis. 10. num.9.* vbi Concordantes cumulantur.

Et facilius in hanc sententiam inclinarunt DD. reflectentes, quod ideo Margherita maiorem partem sui crediti remisit, & condonauit, quia è contra dabatur ei facultas executiuè procedendi super omnibus illis
5 bonis, † in quibus circumscripta transactione; poterat ex Saluiano immitti, ideoque si ex tali interdicto potuisset contra hanc Domum agere, vt Informantes pro Lucretia admittebant, cum requisita solita huius interdicti non deessent. Nam possessio antiqua Marci Antonij, & moderna Lucretiæ est incontrouertibilis; Creditum autem cum hypotheca apparet ex instrumentis cũ Francisco celebratis, continentibus obliga-
6 tionem Cameralem, † quæ iuxta suam formulam comprehendit etiam bona hæredum vt testatur *Zach.de oblig.camer. quæst.4. num.9.* & notat *Merlin. de pignor. lib.2. tit.1. quæst.15. numer.27.* & firmauit *Rota post Pacific. de Salnian.decis.136.n.4.post Merlin.de pignor.decis.33 num.20.post Zach.de oblig.camer.decis.16.nu.10. & decis. 239. num.4.coram Coccin. decis. 1774. num.3. coram Dunoz.iun.decis.576.num.26.& in parte 16.recent.decis.97.num.15.*Indè sequitur, quod Margherita potuisset agere in Saluiano contra bona propria Marci Antonij hæ-
7 redis, † cum hoc interdictum competat creditori defuncti contra bona hæredum, quando illa à defuncto fuerunt obligata expressè, aut per clausulas id importantes, plenè *Rota decis.343.num.5.par.12.recent*

Nec obstat, quod per simplicem reciprocam substitutionem factam à Francisco testatore inter solos primos hæredes institu-

tos, non resultet fideicommissum ad fauorẽ filiorum eorundem in conditione positorũ, & quod per consequens Marcus Antonius Iunior considerari non debeat vti hæres fideicommissarius Francisci, sed vti hæres Octauij vltimi reciprocati, cuius hæreditatem adiuit cum beneficio leg.& inuent. ideoque in omnem casum obligatus solum fuisset ad solutionem tertiæ partis debitorum d.Francisci pro rata hæreditatis sibi assignatæ in diuisione cum duobus Patruis, & pro portione Octauij condemnari non possit ad solutionem debitorum illius, nisi priùs conuentus pro redditione rationis de illa non doceat.

Quia dilemmatè soluitur difficultas, aut enim Octauius grauatus erat restituere Marco Antonio per fideicommissum, prout iste supposuit in adeptione possessionis, & militant rationes supra adductæ, aut in d. Octauio expirauerat substitutio, bonaque effecta
8 fuerant libera, † & in hoc casu inuentarium a Marco Antonio factum absque descriptione illorum bonorum, quæ supposuit fideicommisso obnoxia, est nullum, ac perindè habetur ac [redacted] factum non fuisset, *Bald.in l.§ nal. §.cum igitur num.8.C.de iur.deliber. Honded. cons.14.num.20.lib.1. Rota coram Card. Cels.decis.142. num.4.* adeout cum etiam Octauius eius Auctor adiuerit sine Inuentario hære-
9 ditatem Francisci, † poterat pro istius debito procedi contra Marcum Antonium, eiusque bona propria non solum actione hypothecaria, vt per *text.in l.fin.C.de iur.deliber.Mantic.de tacit.& ambig.lib.11.tit.17.n.10. ad med.Afflict.decis.111.num.16.in fin.& num.17. Merlin de pignor.& hypothec.lib.2. quæst.15. n.9. Rot.post eundem decis.5.num.33.& coram Dunoz. iun.decis.576.num.25.* † sed etiam executiuè
10 iuxta praxim deductã per *Salust. Tiber. lib.1. cap.45.num.17. Alex.cons.18.num.16.vol.5.Rot. decis.39.num.9.par.6.rec.* vbi plures cumulantur, *coram Merlin.decis.721.nu.3.& coram Dunoz.iun.decis.138.num.10.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio præced. tom.2. partis 18. recent. adest altera præsentis causæ decisio, quæ ibi est in ordine 762.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Hæreditatis.

Veneris 10.Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

Disceptatur conclusio, an hæredis institutio possit conferri in arbitriũ tertij, & sub distinctione resoluitur, aliud esse certum instituere hęredem pro persona ab eo nominanda,

Nec ad probandam contrariam Teſtatoris intentionem attendi meretur† legatum ad fauorem Martinelli factum: Vn paro di Calzette di ſeta; ex quo Informantes pro Euſebio arguebant,†quod ipſe non eſſet verus hæres,ſed ſimplex exequutor,& miniſter ob repugnantiam, quod importaret, ſi fuiſſet ſimul hæres, & legatarius; quoniam Teſtator, vltra hæredem proprietarium, cum inſtituiſſet etiam Hyppolitam in vſufructu, potuit Martinello hæredi proprietario abſq; aliqua violatione tituli hæreditarij† prælegatum ab vſufructuaria præſtandũ relinquere, per *Text.in l.ab omnibus* 107.§. *in teſtamento,verſ. ſi actio,& in l.legatus* 119.§.1.*ff.de legat. primo,* & alijs adductis latè probat *Bellon. de iur.accreſcen.cap.7.qu.29. num.6.& ſeqq.*præſertim quia cum Teſtator†crederet Martinellum, vt par erat, hæredem, alteri hæreditatem reſtituturum, benè tunc verificari poterat legatum, quod eo caſu apud ipſum remaniſſet. *Peregr.de fideicom art.7.numer.16. Surd.deciſ.* 250. *num.4. & Hodiern.in addit. ad eund.num.2.*

Similiter DD.approbarunt ſecundum deciſionis fundamentum, in eo conſtitutum, quod quando etiã corrueret inſtitutio Martinelli, ideoque hæreditas ad Catherinam devoluta non fuiſſet, nihilominus admittendus eſſet Ioannes hæres Hyppolitæ vſufructuarię,† ad cuius fauorem accreuit, & in quo conſolidata fuit tota hæreditas, nullo dato, vel nominato legitimo cõhærede, excludendo Euſebium hæredem ab inteſtato, *ex Theor.Dyn.in l.ſi quis ita 74. ff. de hæred. inſtit.* quam vti communiorem, & in praxi receptam†reiecta contraria opinione *Bartoli,* ſequuntur *Roman.& Salicet.in l.1. C.quando non petent.part.petent accreſc.*latè *Imõ in l.1.§. ex fundo, & num.56.& ſeqq. ff.de hæred. inſtit.*& alij plures pleno calamo cumulati per *Alegred.conſ.77.num.13.lib.1 & Caſtill contron.iur. lib.3.cap.17.num.65.& ſeqq.*

Abſque eo,quod attendi mereatur prohibitio aliud non conſequendi præter vſumfructum Hyppolitæ facta,† quia cum adiecta fuerit ad fauorem hæredis proprietarij, ipſo deficiente, euaneſcit, & tota hæreditas in vſufructuario conſolidatur,ad euitandum abſurdum,† quod alias Raymundus deceſſiſſet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus,vt latis comprobatum fuit in *deciſione* confirmata *§.quinimo,& duab. ſeqq.*

Nec obſtat *Bartolin l.quoties n.5.ff. de hæred. inſtit.* diſtinguens inter illum cohæredẽ, qui ſecundum cogitationem defuncti in omni caſu poterat eſſe hæres,† & illum, qui non tantum caſu poterat eſſe talis, firmando, quod in hoc vltimo, prohibitio de amplius non petendo, adiecta fuerit ad fauorem hæredis ſcripti, quatenus hæres ſit; Tùm quia hæc diſtinctio expreſsè reijcitur ab *Imol.* & *alijs* in præterita *deciſ.*§.*nec ſatisfacit*;tùm quia manifeſtam implicat contradictionem cum voluntate Teſtatoris declarãtis nolle ab inteſtato decedere,† quo ſtante, non admittuntur hæredes ab inteſtato, niſi manifeſtiſſimè conſtet, Teſtatorem ad illos reſpexiſſe, per *text.ſtarum in dicta l.quoties* §. *ſi duo ff.de hæred. Inſtit.* & benè *Rot. coram Eminentiſſimo Otthob.deciſ.*203.*num.*26. & 27. Quod tantum abeſt in caſu noſtro, quin potiùs ex diſcordijs,† & inimicitia inter Raymundum vigente, & Euſebium, comprobata ex actis in præteriro Summario adductis, deſumitur Teſtatoris odium.

Atteſtationẽ exhibitã ad demonſtrandum, quod declaratio facienda erat per Martinellum ad fauorem Euſebij, vti extraiudicialem, & ſimplicem fidem vnici teſtis, lite pendente procuratam,Domini neglexerunt; Ea verò, quod de clauſula codicillari repetuntur ſublata fuerunt in §. *fin.* præcedentis deciſionis, quæ hodie confirmationis robur obtinuit. Vtraque Parte audita &c.

*Supra in alio primo tomo par.*18.*adeſt altera in hac cauſa deciſio, quæ ibi eſt* in *ordine* 368.

R. P. D. EMERIX.

Romana Fideicommiſſi Ioſ Podiani ac Ferratinis.

Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVMENTVM.

Declaratur effectus clauſulæ,*quam,& quas,*quatenus ex ea deuoluatur ad iudicem appellationis omne id, quod in prima inſtantia comprehenſum erat, quamuis à ſententia ſuper vno tantum fideicommiſſo appellatum ſit,rurſus quod ea mediante iudex habeat facultatem procedendi prout in prima, & demum quatenus identitas, & poſſeſſio bonorum fideicommiſſi probetur, eaque etiam vſque ad obitum continuata præſumatur.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſio cauſæ obtenta ſuper vno tantum fideicommiſſo, comprehendit etiam alios, ſi de illis mentionem faciat, & habeat clauſulam,*quam, & quas cum omnibus &c.

2 *Iuriſdictionem adeſſe declarat, qui in toto proceſſu citatus, illius defectum numquam allegauit.*

3 *Iudex ſi vni fideicommiſſario immiſſionem denegauit non impeditur eam alteri meliora iura habenti concedere.*

4 *Sententia non afficit non citatum.*

5 *Sententia prior reuocari non debet in ſecunda, ſtante commiſſione cauſæ cum clauſula,* quam, & quas.

6 *Clauſula* quam, & quas *concedit facultatem procedendi prout in prima.*

7 *Identitas probatur ex inſtrumento poſſeſſionis teſtatoris, & inſtrumento diuiſionis hæredum.*

8 *Identitas bonorum fideicommiſſi probatur ſi illa*

rum poſſeſſor, ea vti fideicommiſſaria alteri reſtituere promiſit.

9 *Poſſeſſio præſumitur continuata vſque ad obitum, niſi probetur interruptio.*

10 *Poſſeſſio enunciata, vel probata per teſtes præſumitur propria pro portione ſpectante poſſeſſori, & pro alia rata iure familiaritatis.*

11 *Filij alicuius in conditione poſiti non comprehenduntur in reciproca, conſtituta inter primos hæredes.*

12 *Agnitio fideicommiſſi reſultat ex inſtantia ſuper eo facta.*

13 *Proximiores admittuntur ad fideicommiſſum, in quo proximiores vocantur.*

DECISIO CXL.

ADVERSVS deciſionem, editam ſub die 4. Iunij proximi præteriti defenſores Io: Baptiſtæ Landi Poſſeſſoris bonorum ſubiectorũ fideicõmiſſo Io: Podiani de Ferratinis, quadruplici exceptione nitebantur. Prima ſcilicet fundata in defectu iuriſdictionis Rotæ ſub prætextu, quod commiſſio olim impetrata à Simone Patre Caroli non ſe extenderet ad bona ſubiecta fideicommiſſo Io: Podiani. Secunda in nullitate ſententiæ R. P. D. mei Calataiu, eo quia ipſe ſententiauit ad fauorem Caroli, non reuocata prius ſententia à bon. me. Peutingerio lata contra Ioannem, & fratres filios Fabritij Ferratini fauore Franciſci, & Luciæ Parentum, & Auctorum Io: Baptiſtæ. Tertia in defectu probationis identitatis bonorum, & poſſeſſionis Defuncti de tempore eius mortis; & quarta demum, quod in omnem caſum non potuerit Carolo adiudicari integra portio vacans per obitum Fulvij communis Patrui, priuatiuè quoad Ioannem eidem Fulvio, & fideicommittenti in æquali gradu coniunctum. Quibus minimè tamen obſtantibus DD. pro confirmatione reſpondendum; replicatus enim defectus iuriſdictionis iterum tolli viſus fuit ex eo quod, dum cauſa iàm penderet in Rota per appellationem interpoſitam à ſententia lata in prima inſtantia ſuper vtroque fideicommiſſo Bartholomæi Cardinalis, & Io: Podiani per admiſſionem ad illam, deuoluta etiam cenſetur vtriuſque fideicommiſſi cognitio non obſtante, quod in commiſſione admiſſionis enunciatur ſolùm fideicommiſſum Cardinalis † Bartholomæi, quia in eadem expreſſa habetur relatio ad litem ſuper ambobus fideicommiſſis inter alios vertentem cum omnibus incident. emergent. dependent. &c. & clauſula quam, & quas, ac propterea commiſſio extenditur ad ea omnia, quæ in præcedentibus ſententijs continentur, *Rota coram Duran. deciſ.* 240. *numer.* 4. & latè firmatur *in deciſione* huius cauſæ *coram R. P. D. meo Taia* 24. *Ianuarij* 1676. §. 1. *& ſeqq. & 4. Maij eiuſdem anni* §. *penult.* quod eò magis procedere dicebatur in hoc caſu, quia Ioannes Baptiſta, qui in toto proceſſu citatus, & acriter contradicens, † nunquam allegauit dictæ commiſſionis defectum, cenſetur illius inſufficientiam agnouiſſe, adeoue per ſubſequentem obtemperantiam eiuſdem intellectus, ſi quam dubietatem admitteret, fuerit declaratus, vt in ſimili *Rota coram Bich. deciſ.* 104. *numer.* 8. *& ſeqq.*

Facilius euitatur nullitas ſententiæ D. mei Calataiu, quia ex hoc quod bo. me. Peutingerius denegauerat immiſſionem Ioanni, & fratribus filijs Fabritij, † non impediebatur ipſe illam concedere Carolo filio Simonis diuerſa, & pœnitùs ſeparata iura † habenti, quemque non afficiebat ſententia eo non citato inter alias lata ad *text. in l.* 1. *& toto titulo C. res inter alios act. Rot. coram Coccin. deciſ.* 1055. *numer.* 8. *& coram Dunoz. Iun. deciſ.* 362. *numer.* 10. † adeoue neceſſaria non eſſet præcedentis ſententiæ reuocatio ſtante præſertim dicta clauſula, quam, & quas, in eadem commiſſione interta, † quæ tribuit facultatem procedendi, prout in prima contraria ſententia non reuocata ex deductis per *Rot. coram Dunoz. Iun.* 376 *numer.* 3. *in Leodien. affictus* 15. *Iunij* 1674. §. *quo ceſſante cor. Ren Decano. & in dec.* 4. *Maij* 1676. *coram R. P. D. meo Taia*, §. *nam ordine, & ſeq.* vbi dicta nullitas ſufficienter confutatur.

Identitas autem bonorum concludenter probatur, † non ſolùm ex inſtrumento poſſeſſionis apprehenſæ per teſtatorem, & dimiſionis ſecutæ inter hæredes grauatos, vt in *deciſ.* 4. *Decemb.* 1671. §. *identitas coram R. P. D. meo Calataiu*, † ſed etiam ex moderna tranſactione per quam Ioannes Baptiſta reus conuentus ſub certis conditionibus dimittere promiſit controuerſa bona per ipſum poſſeſſa, vti fideicommiſſis ſubiecta Ioannis Podiani, & Cardinalis Bartholomæi ex deductis *in deciſione, quæ reuidetur* §. *iuſtitia*.

Poſſeſſio verò, vt ſupra apprehenſa continuata præſumitur vſque ad obitum niſi probetur interruptio, † vt ad ſaturitatem diſcuſſo formiter articulo, firmatum fuit *in præcedentibus deciſionibus coram R. P. D. meo Calataiu* 4. *Decembris* 1673. §. *identitas*, & in fideicommiſſo Bartholomæi Cardinalis 4. Maij 1676. §. *minus obſtitit, & per totam coram R. P. D. meo Taia*, cum quibus Domini tranſierunt.

Neque contrarium probatur ex teſtibus Caroli deponentibus bona controuerſa fuiſſe poſſeſſa per Cardinalem, ſi enim congruè (vt fieri debet) illorum dicta interpretentur, non repugnat, imò conciliantur cum inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, quia cum vigore ſententiæ bo. me. Seraphini eadem bona pro duabus ex tribus partibus ad Ioannem Podianum, & pro alia tertia ad Cardinalem Bartholomæum ſpectarent, † poſſeſſio Cardinalis per teſtes enunciata intelligenda eſt conformis dicto præcedenti titulo, & ſic pro tertia parte iure dominij, & pro aliis duabus partibus iure familiaritatis, & adminiſtratorio nomine Ioannis Podiani fratris ab Vrbe abſentis, vt firmant *præcedentes deciſiones coram R. P. D. meo Calataiu* 4. *Dec-*

cem-

tembris 1673. §. *non obſtat, & hinc coram R. P. D. meo Tais* 4. *Maij* 1676. *vtrobique* §. *fin.*

Exiſtentia denique Ioannis Iunioris cuius ceſſionarius eſt Ioannes Baptiſta reus conuentus impedire non potuit Carolo vti filio Simonis immiſsionem ad integram portionem Fuluij Patrui; cum enim Ioannes Podianus in ſuo teſtamento ordinauerit reciprocam ſubſtitutionem ad fauorem tantum trium eius filiorum Fabritij ſcilicet, Fuluij, & Simonis, caſu quo aliquis ex eis ſine filijs decederet, vt plenè firmatum fuit in *deciſionibus editis ſub diebus* 17. *Aprilis* 1671. & 29. *Ianuarij* 1672. *coram R. P. D. meo Bourlemont*, ſtante prædeceſsu Fuluij, ſine filijs, ſuperſtite ſolùm Simone, ad cuius fauorem purificata fuit integra ſubſtitutio, nulla habita conſideratione Ioannis Iunioris, & aliorum filiorum Fabritij prædefuncti, qui vti
11 ſolum in conditione poſiti, † non comprehenduntur in reciproca inter primos hæredes *Rot. coram Coccin. deciſ.* 1294. *numer.* 3. *in recent. deciſ.* 100. *numer.* 1. *par.* 1. & *deciſ.* 124. *num.* 2. *par.* 3. *recent.* & latiùs *in deciſ.* 4. *Decembris* 1673. §. *fideicommiſſi, & ſeqq. coram R. P. D. meo Calatain.*

Non obſtante, quod Simon fideicommiſſum non agnouerit, ideoque tranſmittere
12 non potuerit ad Carolum filium, † ſiue, quia contrarium apparet ex ſupradicta admiſſione ad cauſam ſuper dicto fideicommiſſo vertentem, & iudicio profecuto contra tertios poſſeſſores bonorum fideicommiſſariorũ, ſiue, quia etiam ſine illius agnitione poterat Carolus ſuccedere iure proprio, & vti proximior eiuſdem Simonis vl-
13 timi grauati † vigore ſubſtitutionis per teſtatorem ordinatæ ad fauorem proximioris, vt benè firmat *dicta deciſ.* 4. *Decembris* 1673. §. *eumque ex prædictis coram R. P. D. meo Calatain.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Plurima deciſiones ſunt in hac cauſa, quarũ aliquæ fuerunt impreſſæ in alia precedenti parte 18. *num.* 2. *deciſ.* 611. & 706. *vbi cætera enunciantur, quæ impreſſione digna viſa ſunt, ſupra vero in hac eadem parte adeſt etiam altera deciſio* 82. *in ordine.*

R. P. D. PAVLVCCIO.

Leodien. Decanatus.

Veneris 10. *Decembris* 1677.

ARGVMENTVM.

Electio facta erat à maiori parte capituli, aut ſaltem ab illius medietate, & proinde exequuntur literas Apoſtolicas ſuper illa conceſſas, quia in omnibus iuſtificatæ viſæ ſunt, nec ad earum retardationem potuerat intrare obſtitum, quod ſemper regulatur à iure;

Validitas autẽ einſdẽ electionis reſultabat, quia maior pars Capitularium præſentium conſenſerat poſthabitis abſentibus, qui vel ratione infirmitatis affectatæ, vel de longinquis partibus per procuratorem intereſſe prætendebant, plura igitur de materia electionis, & de procuratoribus ad illam admittendis, vel non in præſenti deciſione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apoſtolica dicuntur iuſtificata, quoties apparet verificatio narratorum in illis.*

2 *Arbitrium regulatur à iure, & ideo non intrat pro retardatione executionis literarum Apoſtolicarum, quoties illæ iuſtificatæ ſunt.*

3 *Litera Apoſtolica iuſtificata ſemper habent executionem paratam.*

4 *Capitulum in ſolis præſentibus conſiſtit, reiectis iis, qui vti procuratores abſentium, minus legitimè intervenire prætendebant.*

5 *Infirmitas affectata non præbet legitimum impedimentum comparendi in capitulo per procuratorem, ſi principalis audita ſui electione ſtatim ad capitulum cucurrit.*

6 *Infirmitas debet eſſe grauis, vt infirmum excuſet ab acceſſu ad Capitulum in materia electionis.*

7 *Mandatum procure ad eligendum factum fauore certæ perſonæ ante vacationem ſequutam eſt nullum.*

8 *Mandatum procure ante vacationem fieri non poteſt, ſiue illa per obitum, ſiue per reſignationem contingat.*

9 *Mandatum procure ad eligendum fieri non poteſt ante vacationem, etiam ſi illa de proximo immineat, eſſet pro certo ſequutura.*

10 *Capitulares eligentes, vt poſſint comparere per procuratorem, debent eſſe in loci, vnde vocari debuiſſent.*

11 *Procurator ad eligendum deputari non potuit ſtante magna diſtantia loci.*

12 *Impedimentum legitimum, vt eligens poſſit per procuratorem eligere, probari debet de tempore conſtitutionis procuratoris, & electionis.*

13 *Impedimentum legitimum in conſtitutione procuratoris exprimendum eſt, adhuc, vt illud examinari poſſit.*

14 *Procurator ad eligendum, an debeat habere facultatem faciendi electionem cum tertio.*

15 *Iuramentum licet in electione non ſit neceſſarium, tamen infamibus Capitularibus eſt præſtandum.*

16 *Mandatum procure ad eligendum debet continere liberam facultatem eligendi procuratori conceſſam, non autem eligendi tantummodo certam perſonam.*

17 *Electio certæ perſonæ ſi in mandato procure ad eligendum permitteretur, electio non eſſet amplius per vota ſecreta, ſed publica, quod fieri non debet.*

18 *Procurator nullibi conſtitutus ad eligendum eo magis admittendus non eſt, ſi Capitulares de illius non admiſſione proteſtati ſunt, & de nullitate electionis.*

19 *Eli-*

19 *Eligens si quis erat, ac etiam procurator alterius, cuius nomine electionem fecisse dicatur, & numer. seqq.*

20 *Procurator ad eligendum potest eligere Dominum suum.*

21 *Eligere se ipsum nemo potest, amplia, vt numer. seqq.*

22 *Electio facta per viam scrutinij secreti, eo minus fieri potest de se met ipso.*

23 *Eligens per modum accessionis potest sibi votum tradere, illudque computatur in discordia eligentium.*

24 *Ambitionis suspicio non consideratur in eligente, qui in sui fauorem per modum accessionis adhæsit in discordia eligentium.*

25 *Electionem de se factam publicè, & palam quis confirmare potest, illique accedere, & suum votum addere, ad augendum numerum votorum.*

26 *Caput ulum consistit solum in præsentibus, non autem in absentibus, quamuis illi per procuratores interesse voluerint.*

27 *Scriptura, & iura in actis producta quando dicantur in forma probanti.*

DECISIO CXLI.

SECVTA electione Philippinæ Ernestinæ Barbaræ in Decanissam Capituli vtriusque sexus Oppidi Thoren., necnon decreta executione literarum Apostolicarum, ad eius fauorem per duas decisiones alteram 22. * Iunij, alteram 11. Decembris 1676. coram R. P. D. meo Taia, & latæ etiam per eundem sententia, ex parte Mariæ Vrsulæ electionem impugnantis habitus fuit recursus ad plenam Signaturam, quæ rescripsit de appellatione cum clausula, *Pario literis arbitrio Rota*.

Ideo ad normam commissionis discutiendum proposui, An intret arbitrium in casu &c.

Et DD. censuerunt nõ intrare arbitrium, sed insistendum executioni literarum Apostolicarum ad fauorem Philippinæ Ernestinæ Barbaræ.

Electio siquidem eius ita processit, vt iustificatum omninò appareat quidquid fuit ab ipsa narratum in literis † Apostolicis, adeoque visa est danda ijsdem executio, nec intrare arbitrium pro retardatione, † cum arbitrium sit regulandum à iure *Groff. ad l. qualem verb. videtur de recept. arbitr. Rota coram Bich. decis. 275. num. 1. & decis. 561. numer. 3. & coram Celso decis. 231. num. 1. & 2. & in recent. decis. 296. num. 1. & 2. per.* 16. Ius autem exigit, † vt literæ Apostolicæ iustificatæ debitam obtineant executionem, quam paratam semper habent *C. literis de rescript. C. si Capitulo, & ibi Gloss. in verb. exequatur de consuet. prabend. in 6. Rot. coram Duran. decis. 98. num. 1. & decis. 377. num. pariter primo.*

Summa narratorum in literis Apostolicis est, quod Philippina habuerit, vel maiorem partem suffragiorum, vel saltem mediatem in discordia, quod vtrumque ex ipso electionis instrumento concludenter euincitur.

Primo enim vtrumque vniuersum corpus Capituli ex xv. Vocabulis constituntea ger tamen hic numerus in hoc casu non venit considerandus, detrahi namque debent quattuor absentes, tres à loco beneficij, duæ scilicet Canonissæ, & Canonicus vnus, pro quibus interuenere Procuratores, & altera Canonissa absens à loco electionis, cuius suffragium sub colore assimirmitatis in domo ipsius à scrutatoribus receptum.

Quæ sane vota cum plures parerentur defectus, pluresque exceptiones, visa non sunt admittenda, & de facto a Capitulo reiecta fuere, † ideoque legitimus remansit reliquorum capitularium numerus, qui iustè suffragium dare possunt, & penes ipsos tota eligendi facultas restricta *Cap. cum, & verbis C. dudum de elect. Miranda in manuali Pralat. Regul. tom. 2. qu. 23. art. 27. Conc. 2. Tondut. Resol. benef par. 1. cap. 36. num. 4. Tamburin. de iur. Abb. tom. 1. disp. 5. qu. 3. num. 23. Barbos. iur Eccles. vniuer. lib. 1. cap. 19. numer. 86. Rota post Tamburin. decis. 31. coram Ghisterio numer. 3. & dec. 219. numer. 4. par. 5. recent. eadem coram Celso dec. 85. numer. 9.*

Euidens autem visus est defectus in voto Canonissæ absentis à loco Electionis prætextu infirmitatis à scrutatoribus recepto. Infirmitas enim apparet affectata, & simulata, cum expleto scrutinio auditisque suffragiis ad sui fauorem collatis, † statim ad Capitulum accesserit pro capienda possessione, vel non adeo grauis, † qualis debet esse, vt ab accessu ad Capitulum excuset *C. si agrotus 5. qu. 3. cap. querelam de Procur. Barbos. vbi supra num.* 109. Vnde eius votum tanquam inane non fuit computandum *Lauor. de elect. tit. 4 cap. 18. num. 1. Tamburin. vbi supra in princip. Rota coram Buratt. decis. 351. numer. 3. & ibi Adden. lit. B.* Et in vtraque decisione fuit conclusum.

Alia tria à Capitulo non fuere admissa, quod satis esset pro eorum exclusione, sed, & meritò fuere reiecta, mandata enim procuratoria facta fuere ante vacationem Decanatus, † expressa certa persona eligenda *cap. ne capiendo de concess. præben. in 6. s. deliberatione §. probibemus de offic. leg. in 6. Marsicent. var. resol. lib. 2. cap. 33. num. 1. & 3. Garz. de benef. par. 10. s. 1. num. 14. & 15.* idque nedum si vacatio contingat per obitum, † sed, & per resignationem *Torr. de pact. fut. succes. lib. 1. c. 20. num. 17. Add. ad Buratt. decis. 21. numer. 29. Rota apud Cassador. decis. 5. de iur. patronat. eadem coram Gregor. decis. 420. num. 3. per tot. vbi Add. numer.* 9. nec minus si vacatio ipsa de proximo imminens esset, † & certò sequutura *Rebuff. in praxi benef. de reprob. benef. vinen. impet. numer. 25. & seqq. Antonell. de iur. patron. lib. 1. c. 13. numer.* 20.

Præterea mandatis ipsis genues defectus emergunt:

Principales enim Procuratorem substituentes, non eo legitimo, † vnde vocati com-

commodè debuissent cum in mandato Mariæ Theresiæ legatur ipsam per longinquam absentiam inductam ad constituendum Pro-
11 curatorem; cum imò magna distantia tollat facultatem deputandi Procuratorem *cap. quia propter §. illud de elect. vbi Barbos. idem iur. Eccles. vniuer. lib. 1. cap. 19. numer. 108. Passerin. de Elect. cap. 10 numer. 37. & seqq. cond. 4. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 19. numer. 22. Lanor. cap. 17. numer. 34. Rota coram Penting. decis. 2. numer. 1. & coram Vbaldo in Calagurit. beneficij de Morillo apud Lanor. vbi supra numer. 67.* & admittitur in *decis. 82. & 87. coram Ninot. & in dec. 371. numer. 4. & 374. num. 6. & 7. par. 14. rec.*

Nec minor est defectus, quod impedi-
12 mentum legitimum, † non solum non iustificatur de tempore depositionis Procuratoris, & Electionis, prout requiri dixit *Rota coram Ninot d decis 87. numer. 9. vbi allegantur supra citatæ decisiones par. 14. recent.* sed neque
13 fuit expressum prout fieri debebat, † ad hoc vt de eius rationabilitate constare posset, vt post supra allegatos fuit dictum in prima *dec. coram R.P.D. nro Tais, §. quattuor autem.*

Haud impar est defectus, quod iuramentum à Procuratoribus non solum præstitum non fuit, sed nec præstandi facultas in
14 mandato aderat, † quæ saltem adesse debet, quamuis actuale iuramentum non sit
15 necessarium, † sed instan. Capitularibus venit præstandum, vt firmant Doctores omnes iam supra allegati.

Et demùm haud absimilis ille, quod mandata procuratoria non largiebantur Procu-
16 ratoribus liberam eligendi facultatem, † sed præfigebant certam personam eligen. quod planè illicitum, & aduersans est Sacro Concil. Trid. decreto *sess. 25. de Regul. cap. 6.* & confirmatù à Sac. Congregatione refert *Garz de benef. par. 5. cap. 4 numer. 12. Tamburin. d. disp. 5. qu. 4. num. 6. Lanor. d. cap. 17. numer. 57.* Expressa
17 enim certa persona eligendi in † mandato, vota secreto non traderentur, imò pandentur ante publicationem scrutinij, quod est omninò illicitum tanquam contra secretum.

Verum omnis tolli visa est difficultas, ex
18 quo Capitulares protestati † sunt de non admissione Procuratorum, & de nullitate, vt aduertit *Rota coram Penting. decis. 242. numer. 12.*

De quindecim igitur reiectis quattuor hisce votis tanquam illegitimis, remanet iustus Capitularium numerus in vndecim, ipsique Capitulum constituunt, ex quibus cum retulent Philippina septem, vel extrà omnem controuersiam sex, iam iustificata est narratiua gratiæ.

Sed neque Votum illud septimum reiici debet, quamuis sit datum ab Anna Ludo-
19 uica Amita, † eademque Procuratrice Philippinæ, nam quod dedit proprio nomine
20 argui non potest, † cum receptissimum sit Procuratorem posse eligere Dominum suum *Roc. in praxi for. Eccles. decis. 192. numer. 816.*

Quod verò dedit pro executione mandati ad fauorem mandantis, quamuis videre-
21 tur non esse computandum † ad augendum suffragiorum numerum in fauorem mandantis, ne idem se ipsum eligat contra legem *in cap. fin. de instit.* præcipuè cum fuerit pro-
22 cessum per viam scrutinij secreti, † vt distinxit *Rot. coram Buratt. decis. 316.* Attamen admitti posse DD. existimarunt, tum quia mandatum ptocuratorium erat omninò liberum, & sine vlla declaratione, aut restrictione ad certam personam, tum etiam, quia sicut conceditur, vt per modum accessionis
23 possit quis sibi ipsi suum votum tradere, illudque computatur in discordia eligendi,
24 ex quo tunc † non intrat suspicio ambitus, vt tradit *Paris. de resignat. lib. 9. qu. 17. num. 108. Tondut. resolut. benef. par. 2. cap. 4. numer. 31. Ciarlin. controu. tom. 1. controu. 69. numer. 9. & 10. Rota coram Buratt. decis. 306. à numer. 3. ad 13. & decis. 219. numer. 7. par. 9. recent.* Quod, & licuisse debuit Procuratrici mandatum cum libera facultate habenti, eoque magis, quo scrutinium non fuit factum per vota secreta, sed fuit apertum per schedulas palam, &
25 publicè datas, † ideoque Procuratrix perceptis, & auditis reliquorum Votis, vltima post omnes suffragium dedit, vt in *Summario numer. 3. lit. C.* & potuit accedere augendo numerum Votorum ad sui fauorem constituendo ex iam supra deductis.

Imò etiamsi subtraheretur hoc Votum, remanebunt decem Capitulares, ex quibus cum Philippina lex retulerit, iustificatæ sunt Literæ Apostolicæ ad eius fauorem quoad vtramque partem, vt, aut maiorem numerum votorum retulerit, aut medietatem in discordia Capitularium,

Quibus omnibus cum post publicatum Scrutinium, accesserit acclamatio vniuersa-
26 lis ad fauorem Philippinæ, † quæ acclamatio vim habet communis consensus *Rota coram Coccin. decis. 1326. numer. 29. & decis. 139. numer. 3. par. 7. recentior. & decisi 210. numer. 7. & 8. par. 9. recent.* legitima omninò apparet electio, & iustificatæ Literæ Apostolicæ.

Neque admitti potest, quod in computatione Votorum sit habenda ratio omnium Capitularium, qui debuissent esse quindecim, cum spectetur solummodo numerus præsentium, non autem absentium, ad ef-
27 fectum iustificationis gratiæ, † cum narratiua Electionis à maiori parte, vel saltem à medietate, quia in præsentibus tantum Capitulum consistit post alios à se citatos *Tamburin disp. 3. qu. 6. numer. 26.*

Sicut nec, quod iura pro Philippina non fuerint producta in forma probante, quia fuerunt extracta per Notarium Capituli, qui de illis rogatus fuerat die 5. Iunij 1676. fue-
28 runt in actis producta parte citata, † & vigore Literarum Compulsorialium S. Rotæ fer. fer. fuere compulsata, & pariter in actis reproducta, adeo vt dubitari nequeat quin sint in forma probanti vulg. iur.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera de præsentibus decisionibus est impressa supra in alio præcedenti tom. 2. par. 18. vbi est in ordine 796. infra verò sub die 28. February 1678. erit altera præsentis confirmatoria.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seu Verulana Fideicommissi.

Luna 10. *Ianuarij* 1673.

ARGVMENTVM.

Plures quæstiones decidituir in materia fideicommissaria, Prima quod ad effectum renunciandi fideicommisso scientia individua, & specialis requiratur de illo, itaut sola generica non sufficiat; Altera quatenus detractiones dicantur c ōsumptæ. Alia demum de fideicommisso conuentionali constituto in contractu, quod si respectu vnius ex fideicommittentibus locum non habeat, quia illius bona alteri fideicommisso, vel oneri sint obnoxia, aliud etiam ipso iure corruat.

SVMMARIVM.

1 *Immissio ex posteriori fideicommisso non datur contra possidentem ex causa fideicommissi anterioris.*
2 *Identitas bonorum ex instrumento acquisitionis probatur.*
3 *Acquisitio noua facta iura iuribus addendo, aliam, & primam acquisitionem non tollit.*
4 *Acquirens primus non dicitur ille, qui noua solum iura acquisiuit.*
5 *Fideicommissum secundum acceptans non renunciat primo, & quando num. seqq.*
6 *Iuri ignorato nemo renunciasse censetur.*
7 *Scientia generica solum resultat ex mentione generaliter facta.*
8 *Scientia specifica, & individua cum omnibus illius qualitatibus ad effectum renunciationis requiritur.*
9 *Fideicommissarius si sciuisset, quod ex fideicommisso dominus bonorum remansisset, vtique illi non renunciasset.*
10 *Iactare suum nemo præsumitur.*
11 *Trebellianica censetur consumpta ex fructibus perceptis à filijs, nepotibus, & alijs descendentibus.*
12 *Fructus computentur in Trebellianicam.*
13 *Legitima dicitur consumpta, si fuit confiscata in vita patris.*
14 *Legitimam sibi confiscatam filius prætendere non potest, quamuis illa patri condonata fit.*
15 *Bannitus in gratiam Principis restitutus, non censetur reintegratus ad bona confiscata, & alteri personæ, etiam proprio patri cessa, & num. 14.*
16 *Aditio non probatur ex possessione bonorum defuncti, quæ potest referri ad alium titulum.*
17 *Legitima præsumitur consumpta, vbi cum alienationibus factis, etiam omissio inuentarij concurrit.*
18 *Fideicommissum conuentionale cessat eo ipso, quod bona alterius fideicommittentis alio fideicommisso, vel oneri sint obnoxia.*
19 *Correspectiuorum vno cessante, aliud etiam cessat.*
20 *Actio pro consequendo implemento diuersa est ab alia immissionis, & ideo sub petitione immissionis non comprehenditur.*
21 *Contractus correspectiuus resolvitur si adimpletum cuius redditur impossibile, ex defectu bonorum, & causa finalis.*
22 *Implementum etiam si deficiat in minimo, adhuc operatur resolutionem totius contractus.*
23 *Instrumentum, testamentum, vel scriptura plures habens defectus, si nimis sero fuit producta, non habetur pro legali, & fide digna.*

DECISIO CXLII.

PROPOSITO dubio sub die 1. Februarij 1675. An Paulo Emilio, & Fratribus de Philonardis esset danda immissio in bonis fideicommissarijs Siluij detentis à Felice, & alijs de Columnis heredibus Marij defuncti, sine filijs, affirmatiua prodijt resolutio, à qua tamen fuit recessum die 15. Iunij 1676. Et * decisio super edita fuit etiam confirmata die 14. Iunij proximi præteriti, eum autem hodie iterum dubitassem. An sit standum in primo, vel secundo loco decisis, Domini in vltimo decisis persistendum esse censuerunt.

Bona enim de quibus agitur proueniunt ex antiquiori fideicommisso Saturni expirato in persona Marij; † Vnde contra illorum possessores non datur immissio ex posteriori fideicommisso ex adductis in dd. postremis decisionibus; Fideicommissum Saturni literale legitur in testamento, quod esse legale, & authenticum iterum DD. visum fuit, non obstantibus exceptionibus propositis, vtpote sublatis in dd. decisionibus; Bona autem ab eis possessa pertinuisse ad Saturnum ad euidentiam fuit demonstratum ex instrumentis acquisitionum datis in præteritis summarijs, † & præsertim Palatium in Terra Babuci, vt firmat etiam decisio edita 15. Iunij 1676. §. *quoad palatium*; & quamuis hodie diceretur ad Saturnum non spectasse ius priuatiuum deriuandi aquas à flumine Cotæ, sed Germanicum filium Siluij d. ius acquisiuisse à R. C. Apostolica, tamen constitit Saturnum eiusque auctores antiquitus habuisse d. ius, † & Germanicum ad remouendas molestias, sibi desuper illatas à Communitate & alijs reportasse à R. C. Apostolica denuo cessionem, cumulando iura iuribus, & cautelas cautelis addendo, quod nihil aliud importat, † quam conseruationem, & confirmationem prioris iuris, quod apud Saturnum existebat; non autem, quod Germanicus fuisset primus acquirens *Cancer. var. resol. par. 3. cap. 15. numer. 207. & seqq. Molin. de primogenit. lib. 4. cap. 9. nu. 22. Menoch. consil. 236.*

nu-

numer. 1. & 3. Olea de ceſſ. iur. tit. 6. qu. 7. num. 2. Grat. diſcept. 470. numer. 14. Noguerol. alleg. 37. numer. 4. Rot. coram Dunozet. iun. deciſ. 336. nu. 11. & coram Caual. deciſ. 374. numer. 4. & in Romana Caſalis 18. Iunij 1600. coram Eminentiſſimo Cerro, & in Romana fideicommiſſi de Boncompagnis 26. Februarij 1666. coram R. P. D. meo Bevilaqua.

Non obſtat, quod Marius expreſsè acceptauerit fideicommiſſum Siluij factum in contractu, vt legitur in mandato de immittendo per eum obtento, ideoque fideicommiſſo Saturni cenſeatur renunciaſſe: † quia cum non conſtet Marium, tunc temporis habuiſſe ſcientiam fideicommiſſi Saturni, acceptando vnum, non ſibi præiudicauit in alio *Spad. conſ. 50. num. 76. lib. 1. Solorz. de inv. Indiar. tom. 2. cap. 18. num. 21. Rot. deciſ. 111. nu. 23. par. 13. recent.* Iuri enim, † & fideicommiſſo ignorato nunquam dicitur renunciatum *l. debit. de tranſact. Surd. conſ. 67. numer. 46. Bardellon. conſ. 11. numer. 30. Ciriac. contr. 323. num. 31. Peregr. de fideic. art. 12. numer. 23. & 24. Merl. Pignatel. contr. lib. 2. cap. 56. numer. 8. Redenaſch. conſ. 29. numer. 76. Torres de pact. futur. ſucceſſ. lib. 2. cap. 40. numer 32. Rot. poſt eam deciſ. 141. numer. 15. & coram Pentieg. deciſ. 286. numer. 7. & deciſ. 203. numer. 17. par. 14. recent.*

Neque talis ſcientia reſultat ex eo, quod Marius declarauerit velle poſſidere illa bona deſcripta in fideicommiſſo conuentionali vigore fideicommiſſi Siluij, & alia bona vigore fideicommiſſi, ſeu fideicommiſſum ſuorum antenatorum, † ac dotium maternarum, nam vt reſpondent etiam præcedentes deciſiones exindè ſolum arguitur ſcientia generica, & vaga, non autem ſpecifica, & individua ipſius fideicommiſſi † Saturni, & omnium eius qualitatum prout requiritur *Rimin. iun. conſ. 343. numer. 49. lib. 3. Spad. conſ. 316. numer. 13. lib. 3. Fuſar. conſ. 39. num. 51. Odd. de fideic. qu. 2. numer. 60. Rot. coram Serapb. deciſ. 969. numer. 4. & coram Baratto deciſ. 899. numer. 2. & ſeqq. & coram Dunozetto ſen. dec. 181. numer. 9. & coram Bichio deciſ. 119. numer. 5.* Et vere Marius ſi ſciuiſſet, † quod vigore fideicommiſſi Saturni remanebat Dominus liberè bonorum controuerſorum, ea non ſuppoſuiſſet vinculo fideicommiſſi Siluij, ad quod alij erant vocati, quia fuiſſet iactare ſuum, quod non præſumitur *l. cum indebito ff. de probat.*

Minus releuat, quod Siluio in bonis Saturni Patris competerent detractiones Trebellianicæ, legitimæ, ac dotium, ſuper quibus potuit iſtud nouum fideicommiſſum conſtituere, † vel ſuper alijs proprio nomine acquiſitis. Nam Trebellianica cenſetur ſatisfacta ex fructibus perceptis per filios primi gradus, à nepotibus, & alijs deſcendentibus ſpatio annorum 50. & † vltra, qui imputantur in Trebellianicam *Rot. coram Comitulo deciſ. 161. num. 3. & poſt Merlin. de legit. deciſ. 20. numer. 15.* legitima verò fuit Siluio confiſcata adhuc viuente patre, eidemque Patri condonata, & quamuis poſt eius obitum fuiſſet in gratiam Principis reſtitutus, † non tamen cenſeretur reſtitutus ad bona confiſcata, † & alijs ceſſa *Natt. conſ. 471. numer. 1. Rolan. conſ. 45. num. 25. Clar. lib. 5. §. fin. qu. 39. num. 6. Fariuac. qu. 6. num. 33. Rot. deciſ. 465. num. 6. par. 2. & deciſ. 271. numer. 5. & 6. par. 14. recent.* alia legitima Vellij non ſpectat ad Siluium, qui non fuit illius hæres, & licet poſſederit aliqua eius corpora, ex ſola tamen poſſeſſione, † quæ referri poteſt ad alium titulum non probatur aditio *Bald. conſil. 17. lib. 3. Gratia. diſcept. 706. numer. 36. Ciriac. contr. 244. numer. 2. & coram Buratt. deciſ. 207. numer. 4.* Vltra, quod præſumitur conſumpta ſtantibus alienationibus † ab eo factis cum omiſſione inuentarij, vt late fuit firmatum in præcedentibus deciſionibus nempe in prima *in §. deficit, & in ſecunda in §. minus releuat.* Bona acquiſita per Siluium partim ſunt poſteriora eius fideicommiſſo, ea vero, quæ ſunt anteriora non poſſidentur à Columnis maximè, quæ ſupponuntur dotalia Lucretiæ matris Siluij in Caſtro Turricis, ſed quatenus aliqua adeſſent, quæ eius fideicommiſſo ſuppoſita fuiſſent maiora bona in eo comprehenſa proueniunt à fideicommiſſo Saturni. Vnde firmum remanet alterum fundamentum præcedentium deciſionum, quod dum Siluius, & Paulus Emilius in contractu conſtituerunt ſuper certis bonis fideicommiſſum conuentionale, † cũ ſuppoſito, quod omnia bona eſſent libera, illud euanuit eo ipſo, quod bona Siluij talia non erant, ſed obnoxia anteriori fideicommiſſo Saturni propter † correſpectiuitatem *Papon. conſ. 58. num. 34 Rot. deciſ. 113. num. 12. & ſeqq. poſt Zacch. de oblig. Cam* cum alijs allegatis in præcedentibus deciſionibus.

Non obſtat, quod verſemur in fideicommiſſo conſtituto in contractu ſuper certis bonis, quorum aliquibus deficientibus, contractus in totum non corruit cum agi poſſit ſuper alijs bonis pro implemento, † quia præterquam actio adimplementi eſt diuerſa ab alia immiſſionis, quæ fuit intentata, ceſſat obiectum non conſtito, quod Siluius haberet tot bona libera ſufficientia pro reintegratione fideicommiſſi, † quando autem impoſſibile redditur implementum ex defectu bonorum, & cauſæ finalis contractus omnino reſoluitur *Rot. deciſ. 676. num. 7. par. 2. rec. & coram Bichio deciſ. 500. num. 23. & 24. & deciſ. 541. num. 24.* etiam ſi implementum deficeret in minimo † *Morot. dicto conſ. 27. numer. 13. Surd. deciſ. 7. numer. 37. Rot. in Romana reſidui dotis 5. Aprilis 1677. coram R. P. D. Bourlemont, §. eadem correſpectiuitatis.*

Motiuum autem nouiter excitatum, quod bona Saturni eſsent ſubiecta fideicommiſſo Cardinalis Ennij expirato in perſonam Siluij, nullam habet ſubſiſtentiam in facto, nam ſcriptura aſſerti teſtamenti exibita in actis, & oculis DD. ſubiecta ex pluribus viſa fuit ſuſpecta, Primo, quia aſſeritur ſubſcripta ſub die prima Martij 1548. à Nicolao Caſula olim C. A. Notario, & tamen in eius

pro-

protocollo eiusdem anni non reperitur registrata talis scriptura; Secundo facta confrontatione cum pluribus instrumentis originalibus, cognitum fuit caracterem subscriptionis asserti testamenti esse ab illis diuersum. Tertio, quia caret signo, quod dictus Notarius in instrumentis exibitis apponere solitus fuit, vnde ponderatis etiam tarditate illius productionis, aliisque adductis per informantes pro Columnis concludebant DD. talem scripturam asserti testamenti non esse legalem, & fide dignam, vt alias respondit *Rot. decis. 6. numer. 4. & 5. par. 13. rec. & in Iunennacen. iurisdictionis 5. Martij 1677. coram R. P. D. Bourlemont, §. nec obstat expressa exceptio.*

Et exinde omnino corruere ea, quæ dicebantur de legato Palatij facto Vellio, & de alijs ex prætento testamento Cardinalis Ennij resultantibus.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

De pluribus decisionibus in hac causa emanatis prima duæ sunt impressæ par. 13. tom. 2. vbi sunt in ordine 248. & 735. alia vero habetur supra in hac eadem parte decis. 88.

R. P. D. CALATAIV.

Faventina Retractus.

Lunæ 10. *Ianuarij* 1673.

ARGVMENTVM.

Quod non suffragaretur emptori fundi censiti cessio census ab illius creditore facta ad effectum consequendi, vel impediendi retractū, in hac decisione concluditur, ea ratione, quia cum illud competat ratione census formalis, & in suo robore existentis; non procedit quoties census est extinctus, qui cum ex pretio rei emptæ solutus sit, vel ex illius particulari accollatione, vt hic, ex pecunijs debitoris, & ex propria obligatione, dicitur esse solutus.

SVMMARIVM.

1 *Emptor dimittens creditores hypothecarios ex pecunia rei emptæ, dicitur illorum credita extinguere, non autem iurium cessionem acquirere, & quomodo vid. num. seqq.*

2 *Accollatarius subintrat in locum principalis debitoris, & ideo illius debita soluens proprium extinguit debitum, & num. 14.*

3 *Cessio emptori, vel accollatario facta intelligitur solum respectu anterioris hypothecæ, cum qua ilia compatibilis est.*

4 *Cessio census facta emptori, seu accollatario non suffragatur ad effectum prælationis consequendi retractum.*

5 *Retractus censuario competit solum ratione census formalis.*

6 *Retractus petendi ius cedi non potest nisi census formalis fuerit etiam cessus.*

7 *Retractus iura competentia ratione census, cessant eo ipso, quod census est extinctus.*

8 *Retractus in materia ad effectum illum acquirendi ex causa census plures DD. declarantur.*

9 *Census creditor licet emat dominum rei censitæ, habet tamen iura retractus æque ante, ac post acquisitionem eiusdem fundi.*

10 *Census extinctus ratione acquisitionis fundi censiti, eo cessio, dicitur reuiuiscere.*

11 *Emptor rei censitæ per cessionem iurium sibi à censuario factam, non ideo acquirit ius consequendi retractum, & sup. à num. 1.*

12 *Mappa, seu Planta plenam facit probationem.*

13 *Emptor rei censitæ ad effectum consequendi retractum non potest opponere de iure creditoris census ad alium spectantis.*

14 *Accollatarius soluens census accollatos, non potest acquirere cessionem ad effectum consequendi retractum, & sup. à n. 2. & per totam.*

DECISIO CXLIII.

DOMINI perstiterunt in vltimo loco decisis, quia vnico fundamento resolutionis contrariæ emanatæ die 7. Maij 1674. benè satisfacit decisio 22. Iunij 1676. confirmata 28. Iunij anni proximè elapsi, vbi ex facti serie melius comprobata firmatum fuit Blasium à Pane per solutionem factam creditoribus censuum anteriorum minimè acquisiuisse eosdem census, sed eos
1 extinxisse, † tum quia creditores præfatos dimisit ex pretio rei emptæ iuxtà *decis. 68. numer. 4. & 5. coram Greg.* quam in terminis census amplexa est *Rot. post Cane. de Cens. dec. 559. numer. 18. & in recent. decis. 280. numer. 7. par. 15.*
2 Tum, quia † tanquam Accollatarius subintrauerat in locum principalis debitoris, proindeque, dum successiuè soluit dicitur extinxisse debitum proprium *Rot. coram Dunoz. Sen. decis. 187. num. 2. & 3. coram Merlin. dec. 541. numer. 1. cum duabus seqq. & in Narnien. Pecuniaria 19. Ianuarij 1674. §. similiter coram bo. me. Priolo.*

Et licet in actu solutionis reportauerit cessionem iurium, hæc dumtaxat verificari
3 potest respectu translationis † anteriotis hypothecæ, cuius cessio compatibilis est cum censu extincto *Rot. decis. 550. numer. 8. vers. non obstant, & decis. 666. numer. 1. vers. quoniam coram Merlin. & coram Cels. decis. 116. numer. 9. & coram Dunozett. Iun. decis. 858. sub num. 4. vers. neque obstat cum seq. & in recent. decis. 189. num. 14. & 15. par. 12.* Non autem respectu prælationis, siue retractus, qui cum competat solum
4 ratione census formalis † *Olea de cess. iur. tit. 3. qu. 2. numer. 31. in fin. Cenc. de Cens. qu. 54. nu. 15. & qu. 66. num. 123. Rot. post eundem decis. 303. numer. 3. & coram Gregor. decis. 193. numer. 6. cc.*
5
6 di nequit, nisi cum ipsomet formali censu, vt latè probat *Ciarlin. contron. foren. cap. 121. numer. 38. cum seqq.* vbi reprobat *Cyriac. con-*

tron.

trov.254. numer. 19. contrarium sentientem *Olea de cess.iur.d.quæst.* 2.*nu.*31. *Antonell.de temp. legal.lib.*3.*cap.*2. *num.*19. & consequenter ex-
7 tincto censu †cessat etiam ius retractus, *Cenc. de cens.quæst.*65. *num.*16. *& seqq. Duard. eodem tract.*§.4. *quæst.*9.*num.*2. *Boccac. pariter de cens. par.*2.*num.*61. *Rot. decis.*187.*per tot. coram Dunoz.Sen.*

Nec contrarium sentiunt *Vrceol. consult* 4. *num.* 42. *cum duobus seqq. Duard. de censib.*§.4. *quæst.*16. *num.*1. *in fin.Cenc.eodem tract.quæst.*114 *.num.*15. *Rota coram Merlin.decis.*380. *num.*2. *& 3.& coram Dunoz.sen.dec.*173.*num.*1. *&* 2. Loquuntur enim in terminis longè diuersis à
8 casu præsenti, † cum in illis emptor fundi censiti ante eiusdem emptionẽ effectus fuis-
9 set Dominus census, † & proindè sicuti ante emptionem potuisset præferri, ita & præferri debet post emptionem, quia secuta evictione fundi census, qui per acquisitionem
10 eiusdem remãserat reuocabiliter †extinctus, reuiuiscit, *Rot.coram Seraph. decis.*872. *num.*3. *post Cenc de cens.decis* 411. *nu.*6. *vers.nec demum, & coram Rich.decis.*551.*num.*5. *& coram Dunoz. sen.d. decis.*173. *num.*8. Secus autem est in casu, de quo agitur, in quo Blasius nunquam fuit Dominus censuum, illoque irreuocabiliter extinxit per actum retrosimilem restitutionis sortis, & vigore præcedentis pa-
11 cti de extinguendo, † qui propterea ad excludendum retractum fauore Equitis Selecchij creditoris censuarij, licèt posterioris, suffragari non possunt, vt præter allegata in specie etiam aduertit *Rota coram Durano decis.*52.*num.*7.*vers.non obstat cum sequen.*

Neque releuat repetitum obiectum, quod nempè fundus, super quo census Equitis Salecchij impositus fuit, reperiretur præcedenter grauatus alijs quatuor censibus, totum eiusdem fundi valorem, & redditum absorbentibus, tùm quia hoc non probatur, & contrarium apparet ex calculo dato per Equitem, tùm quia census præfati non omnes fuerunt impositi super petia terræ tornaturarum 22. controuersa, de cuius corpore extant sex tornaturæ oncre census Equitis grauatæ, vt hinc indè admittebatur, sed aliqui super alia petia tornaturarum 54. contigua, vt constat obseruando confinia, & ocularitèr inspicitur ex planta originali mi-
12 hi exhibita, † quæ facit probationem per rei euidentiam, *Rot. decis.*52. *num.* 1. *cum seq. par.*8. *& decis.*80. *num.*4. *vers. tertio cum duobus seqq.par.*9 *recent.*

Minus per Blasium opponi valet retentio controuersarum Terrarum vigore alterius census adhuc vigentis ad fauorem Societatis Mortis Ciuitatis Faventiæ super illis im-
13 positi, & anterioris censui D. Equitis, † tùm quia hæc est exceptio de iure tertij eidem Blasio non competens, tùm quia censum prædictum non acquisiuit, nec acquirere potest, sed tantum ex pretio Terrarum extinguere, stantibus accollatione, & prædi-
14 cto pacto de illo extinguendo † factis in Instrumento emptionis, ex allegatis, & dixit *Rot.coram Celso decis.*116.*num.*3. *cum seq. coram Caril.decis.*274.*num.*7. *& in rec.decis.*135.*nu.*19. *par.*6.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Praten. Iuris conferendi.

Luna 10. *Ianuarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Capituli nomine etiam Capellanos venire, deciditur, quia habebãt vocem in Capitulo, ad Capitulares actus sunt admissi, & alia gesserunt, quæ ab ipsis Canonicis geri consueta sunt; ac proindè electionem Vicarij Capitularis, collationem beneficiorum, aliaque cuncta, quæ Canonici facere consueuerunt, etiam ipsos exercere potuisse declaratum est.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio non conceditur attento periurio.*
2 *Capituli appellatione veniunt solum dignitates, & Canonici prinatiuè quoad alios Beneficiatos, sed vid. n. seqq.*
3 *Capellani, & Beneficiati stante consuetudine, vel statutis Ecclesiæ dicuntur esse de Capitulo, & sub illius nomine veniunt.*
4 *Clausula* vt hactenus obseruatum est *quatenus conditionem inducat, & n.seqq.*
5 *Clausula, quæ respectu vnius rei, vel personæ non est conditionalis, ita nec etiam conditionalis esse potest respectu alterius.*
6 *Generalitati repugnat limitatio, quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda.*
7 *Collationes Beneficiorum dicuntur actus merè iurisditionales.*
8 *Capitulares dicuntur omnes illi, qui interuenerunt in condendis, statutis, & constitutionibus Ecclesiæ.*
9 *Electio Vicarij capitularis est præcipuus actus, qui expleri debet à Capitulo, & proinde in eã omnes capitulares interuenire debent.*
10 *Capitulum sede vacante de quibus personis constat secundum dispositionem Concilij, quasque etiam comprehendere debeat, & n.seqq.*
11 *Canonicorum verbum non restringit dispositionem seù declarat actum spectare ad solos Canonicos, sed etiam alios de Capitulo.*
12 *Lex, seu dispositio adaptatur ad ea, quæ frequentius, & facilius succedunt, magis quam ad illa, quæ rarò eueniunt.*
13 *Status vltimus, & proximior tempori motæ litis maximè attenditur.*
14 *Status vltimus eo magis spectatur, quo ille fuit primus actus super quo disputatur.*
15 *Iure suo, & ex vi tituli sibi competentis non autem gratiosæ concessionis quis actum dicitur fecisse.*
16 *Assistentiam iuris super actibus capitularibus, quatenus*

tenus Capellani, & alij Beneficiati habuisse dicantur.

17 *Ius pluribus competens conseruatur etiam per actus ab alijs ex illis factos, tanquam de re communi, & vnic. 21.*

18 *Ius sibi, & alteri commune si quis amisit, statim recuperauit, etiam per vnicum actum posteriorem ab eo gestum.*

19 *Collatio Beneficiorum capitularium spectat ad omnes de Capitulo.*

20 *Ius conferendi si quis non haberet, illud in alium non potuisset transferre.*

21 *Possessio communis conseruatur etiam per actus possessorios ab aliquibus gestos.*

22 *Dictio & de sui natura est ampliatiua.*

23 *Canonicorum conscientia in certis rebus si solum onerata sit, non excluditur, quod idem actus non sint etiam communes alijs de capitulo.*

24 *Industria personæ potius vnius, quam alterius non potest dici electa in ijs, quæ pluribus competant, etiam si vni tantum aliquid inuitum sit.*

25 *Canonici acquiescentes protestationi beneficiatorum, coram ius agnouisse dicuntur.*

26 *Mens, & intentio testatoris ex obseruantia declaratur.*

27 *Quasi possessio obtenta cum scientia, & patientia alterius manutenere debet.*

DECISIO CXLIV.

1 SVBLATA periurii exceptione per speciale Breue fa.me. Clem. X. † ob quam causam deneganda visa fuerat manutentio Capellanis Cathedralis Ecclesiæ Praten. coram bo. me. Priolo 7. Maij 1674. fuit Causa reproposita coram R. P. D. meo Vbago die 2. Aprilis anni præteriti, sed non resoluta; Vnde ad me delata tamquam surrectum in locum præfati bo. me. Prioli, prodijt rescriptum: Vt videretur de bono iure etiam ad effectum manutentionis ab omnibus Dominis. Ideo sub iisdem terminis prodijt dubium, & Domini resoluerunt, constare de bono iure Capellanorum, ac proindè dandam ipsis manutentionem.

2 Quamuis enim regulare sit, quod appellatione Capituli † veniant solæ Dignitates, & Canonici, ipsique soli dicantur de Capitulo priuatiuè quoad alios Beneficiatos, iuxta *vulg. glos. ad cap. penult. verb. assistas de cleric. non resid. Barbos. de Canon. & dignit. Eccles. cap. 4. numer. 37. Gonzal. ad reg. 8. Cancel glos. 45. num. 18. Rot. decis. 183. num. 1. & seqq. par. 1. rec. decis. 4. num. 5. par. 2. & decis. 76. num. 4. par. 6. rec. & decis. 237. num. 1. coram Cardinali Celso*, & nouissimè *in Anconitana Iuris interessendi 27. Nouembris 1671. §. 1. coram R. P. D. meo Rondinino.*

3 Cessat tamen assertio, vtcumque vniuersalis, vbi ex specialibus Constitutionibus alicuius Ecclesiæ, aut inueterata, & approbata consuetudine obtineret, † vt Capellani, aut aliàs Beneficiati essent de Capitulo, & Capituli appellatione comprehenderentur, *Gemin. ad cap. fin. num. 5.* & ibi *Franc. num. 6. de præben. in 6. Barbos. vbi supra cap. 17. num. 40. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 25. num. 66. Rota decis. 296. num. 5. & 6. par. 1. rec.*

Apertissimæ autem sunt Constitutiones Ecclesiæ Praten. specialiter confirmatæ a fa.me. Clemente Septimo de anno 1532. in quibus sub titulo, qui veniant appellatione Capituli rubr. 2. hæc leguntur; In primis quidem statuimus. & confirmando sancimus, vt appellatione Capituli, vel Collegij denominatæ Præposituræ, solum, & dumtaxat veniant, & connumerentur, & comprehendantur R. D. Præposituræ Præpositus, omnes Canonici, & Dignitates, qui sunt in præsentia, & in futurum in eadem Ecclesia pro tempore fuerint ius Canoniæ, vt hactenus obseruatum est, tenentes, & habentes omnes etiam Capellani in Capellaniis proprijs, & perpetuis in dicta Plebe, & Capella Cingulo titis, & fundatis canonicè institutis, qui de antiqua, & approbata consuetudine vocem in Capitulo, Stallum in Choro, & distributiones quotidianas habent, & actu percipere consueuerunt.

Nec turbare debuit clausula illa: *vt hactenus obseruatum est*: quasi conditionem importet; † nam cum sit inserta Constitutionibus, & Statutis, quorum est disponere non tat conditionaliter, sed dispositiuè, iuxta commorem sententiam à Rota approbatam *decis. 171. num. 4. par. 1. & decis. 27. num. 2. & decis. 40. num. 4. & 5. par. 2. rec.* & quidem dispositiue, cum illa non sit adiecta dispositioni, quæ sit de Capellanis, sed dispositioni, quæ sit de Canonicis, quorum respectu sicuti illa non potest dici apposita †conditionaliter, ita nec respectu Capellanorum, vt in leuioribus terminis arguit *Rota decis. 178. num. 2. in fin par. 3. rec.*

Eoque magis, quo exhibiti sunt hodie plures actus ante easdē Constitutiones emanati, in quibus Capellani vocantur de Capitulo, & plura ad Capitulum spectantia disponunt, pluresque alij post eaidem Constitutiones ante motam litem, & præsertim duo mandata Procuræ ad conferendum, & præsentandum ad beneficia, facta ab eisdem Canonicis, & Capellanis capitulariter congregatis, in quibus apertè asseritur, in eis ita canonicatis conuenire omnem vim, quæcumque negocia pro prædicto Capitulo vtiliter peragendi vice, & mandato d. Capituli.

Quæ sanè verba vtpote generalia, ac nimis apta omnem omnino interpretationem excludunt; sed eam præcipuè, quod Capellani sint, & habeantur de Capitulo in his, quæ respiciunt interesse burſale; † Repugnat enim limitatio generalitati, cum lex generaliter loquens; generaliter sit intelligenda, *l. si. pretio ff. de publ. in rem. act.* præterquā quod collatio, præsentatio, & institutio Beneficiorum, ad quos actus interuenire debere Capellanos statuitur, non tangunt interesse burſale, sed actus merè † iurisdictionales, quales dicuntur Collationes Beneficiorum, *Gonzal. ad reg. 8. §. 4. Probem. num. 27.* imò, quod magis est, Statuta, & Constitutiones ipsæ iussæ fuerunt cum interuentu duorum Capel-

pellanorum ad id ſpecialiter cum quatuor Canonicis deputatorum, & ſubindè Statuta ipſa fuere approbata, & ſubſcripta ab omnibus Capellanis, † qui ſi admiſſi fuere tamquam de Capitulo ad actum condendi Statuta, iam extra omne dubium eſſe videtur, quod ipſi ſint de Capitulo, & appellatione Capituli veniant, etiam vltra intereſſe burſale, *Rot. inter diuerſ. deciſ. 658. num. 4. verſ. etenim plures par. 4. & in recent. deciſ. 296. num. 7. par. 1. deciſ. 397. num. 2. verſ. ſed ſic & quod per plura, & deciſ. 708. verſ. quam ex quamplurimis par. 2.* vnde ex prædicto fundamento infertur conſequenter ad reſolutionem illarum difficultatum, de quibus maximè agitur.

Controuerſia ſiquidem inter Canonicos, & Capellanos ad tria capita hodie potiſſimum redigitur. Ad electionem ſcilicet Vicarii Capitularis, ad collationem Beneficiorum, quæ ſunt de iurepatronatus Capituli, diſtributionem dotium, quæ ſingulis annis fieri debet ex teſtamento Franciſci de Benamatis.

Et quoad electionem Vicarij capitularis, dixerunt DD. conſtare de bono iure Capellanorum in huiuſmodi electione, quæ cum
9 ſit ex præcipuis actibus capitularibus † meritò ab omnibus, qui ſunt de Capitulo geri debet, vt tradit *Franc. de poteſt. Cap. ſede vacan. tract. 1. quæſt. 12. nn. 2. Rota deciſ. 296. num. 5. & 6. par. 1. & 708. num. 1. & 2. par. 2. rec.*

Hocque non repugnat cum deciſio Con-
10 cilii Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. cap. 16.* † cum enim generaliter Concilium ſtatuat Capitulum Sede vacante &c. iam omnes, qui ſunt de Capitulo comprehendit, & neminem excludit, & eſto quod extra illud caput, non-vnquam ita loquatur, vt Capitulum ad ſo-
11 los Capellanos reſtringat, † id tamen facit reſpiciens ad id, quod vt plurimum accidit, cum non ſit adeo frequens, vt Capellani Capitulum conſtituant, ſed aut ſolis particularibus Statutis, aut approbata conſuetudine extra ius commune non habeant ex ſu-
12 perius allegatis; nam ad ea potius debet aptari eius diſpoſitio, † quæ & frequenter, & facilè, quamque perraro eueniunt, vt inquit *Iuriſconſ. in l. nam ad ea 5. ff. de legibus*:

Et eo certius, quo in vacatione Sedis Epiſcopalis Praten. de anno 1656. ijdem Capellani interfuere electioni Vicarij Capitu-
13 laris, † quæ electio vltimum ſtatum inducens, eumque proximiorem tempori motæ litis eſt magis attendenda, *Rot. in rec. deciſ. 257. num. 3. in fine Grat. diſcept. 113. num. 4.* maximè cum fuerit prima occaſio eligendi Vica-
14 rium Capitularem, † ex quo Pratum fuit erectum in Ciuitatem, & Collegiata in Cathedralem.

Neque id tribui poteſt gratioſæ cõniuentiæ Canonicorum, quia cum Statuta, & Conſtitutiones indefinitè Portionarios, ſeù
15 Capellanos efficiant de Capitulo, † iam iure ſuo, & vi ſui tituli, non autem gratioſæ conniuentiæ eos feciſſe dicendum. *Poſth. de manut. obſerv. 53. num. 18. & 19. Bich. deciſ. 522. n. 4. & deciſ. 542. num. 6. Adden. ad Greg. deciſ. 162 ſub num. 10. verſ. 1.*

Et licèt aſſerantur plures electiones à ſolis Canonicis factæ de tempore, quo Eccleſia Praten. erat ſimplex Collegiata, tamen cum Capellani de corpore Capituli exiſten-
16 tes † habuerint ſemper iuris aſſiſtentiam, *Rota in rec. deciſ. 455. num. 1. par. 1. & par. 4. diu. deciſ. 658. num. 2. in fine, & apud Poſth. de manut. deciſ. 607 n. 8.* Aut ius ſuum nunquam ami-
17 ſerunt, † ſed fuit ipſis conſeruatum per actus Canonicorum tamquam in re communi, *Poſth. d. tract. obſerv. 73. num. 40. & ſeqq. Rota coram Pentingerio deciſ. 480. num. 3. & 4.*
18 Aut ſi ſortè amiſiſſent, † per vnicum actum ab ipſiſmet geſtum poſteriorem recuperatum eſſet quidquid amiſſum, *Poſth. d. obſerv. 73. ſub num. 43. Rota deciſ. 268. num. 3. in fine, Manzaned. deciſ. 472. num. 3.*

Nec minus bonum ius fouere viſi ſunt Capellani quoad prouiſionem Beneficiorum, & non ſolum illorum, quæ reſpiciunt maſſam communem, ſed quoad præſentationem omnium Beneficiorum, quæ ſunt de iurepatronatus Capituli, euincunt, id enim apertè verba Conſtitutionum Capitularium rub. 5. ibi: Pro rebus, & negocijs Capituli pertractandis, præſertim pro Dignitatibus, Canonicatibus, & Capellanijs nouiter creandis, & erigendis, Beneficij præſentandis, eligendis, inſtituendis, & conferendis. Summario Capellanorum 2. Aprilis 1676. *num.* 2. Cumque negari non poſſit quin diſpoſitio de Beneficijs Capitularibus,
19 ſit actus Capitularis † iam ab eo faciendo excludi Capellani non poſſunt, qui ſunt de Capitulo; præcipuè quoad præſentationes ad Beneficia, eo fortius quo de anno 1574. Capellani cum Dignitatibus, & Canonicis capitulariter congregati conſtituerunt Procuratorem clar. me. D. Card. Medicæum, & id fuit repetitum de anno 1624. Inane autē eſſet auctoritatem prouidendi, aut præſen-
20 tandi in aliud conferre, † quam conferentes non haberent, *l. nemo plus ff. de reg. iur.* & licèt aliquando Canonici ſoli præſentauerint, cum non præſumatur id eos feciſſe animo pri-
21 uandi Capellanos, † ex eorundem Canonicorum poſſeſſione intelligitur conſeruata, etiam Capellanorum poſſeſſio, vt præter ſupra allegatos firmat *Rota din. deciſ. 713. num. 6. par. 1. & in recent. deciſ. 640. num. 4. & 5. par. 2. & deciſ. 268. num. 3. par. 4.*

Quo verò ad dotes Puellarum diſtribuēdas idem ſentiendum, Domini cenſuerunt conſtare de bono iure Capellanorum; Franciſcus enim de Benamatis poſt mortem Iacobi de Benamatis, ſubſtituit hæredem Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Praten. ac iniunxit, vt quotannis dos aſſignaretur tribus Puellis; Hocque ius noluit competere ſolis Canonicis, ſed Capitulo, & Canonicis, de cuius Capituli corpore cum ſint Capellani, huiuſmodi iuris debent etiam eſſe participes, maximè quia Teſtator ſubſtituit Iacobo de Benamatis Capitulum, & Canonicos,

vnde nulla fieri potest restrictio, sed bene-
22 ampliatio, cum particulat & , de sui natura
sit ampliatiua, *l. ea tamen adiectio, & ibi glos. ff. de leg. 3. Merlin decis. 685. num. 13. & seqq.* Et quamuis Testatori singulariter Canonicorum conscientiam onerauerit, non per hoc
23 exclusisse censetur Capellanos: † stat enim, quod vigilantia pro recta executione sit iniuncta Canonicis circa actum, qui ipsis, & Capellanis sit communis, ex quo debeat
24 fieri à Capitulo, † non autem dici potest electa illorum industria, vt post *Rotam*, & alios tradit *Marches. decommiss. par. 1. num. 29. fol. 257.* & conferunt cumulat. per *Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 7. num. 10. & lib. 8. disp. 27. num. 43. in fin.*

Quod ipsum agnouerunt etiam Canonici; nam conuocato Capitulo pro adeunda hæreditate Benamati, Capellani protestati sunt nolle hæreditatem acceptare, nisi di-
25 stributio dotium fiat ipsis etiam † communis, cui protestationi etiã Canonici acquieuerunt, dummodo testamentum Benamati non resistat, Summ. Capellanorum *num. 14.*

Accedit etiam obseruantia per spatium annorum viginti, quo admissi fuerunt Ca-
26 pellani ad hanc distributionem, † & ex ea declarata est mens Testatoris, si opus esset, *Gratian. discept. 666. num. 29. Ciarlin. contr. 149. num. 25. Surd. cons. 170. num. 10. Rot. decis. 401. coram Cardinali Celso & in rec. decis. 240. nn. 14. & decis. 22. sub num. 4. vers. tanto magis par. 8.* & Capellanis quæsita quasi possessio cum scië-
27 tia, & patientia Canonicorum, † in qua merito manutenendi, *Rota decis. 206. num. 7. par. 1. recent. decis. 298. num. 2. par. 2. & decis. 27. num. 2. & 3. par. 3.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Infra in hac parte sub die 17. Iunij eiusdem præsentis anni 1678. erit altera præsentis causæ decisio, suis loco, & tempore apponenda.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Caullicen. Decimarum.

Veneris 14. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Prædia decimari solita in aliam speciem fructuum fuerant conuersa, cumque ad hoc probandum remissoria peteretur, illa sine difficultate conceditur, quia nimium diminueretur exinde decima Parochis, & ideo cum de releuantia dubitari non possit, nullus erat necessarius fumus in hac materia prophana, qualis reputatur causa decimarum, maximè quia alia similis remissoria alteri parti denegata non erat, super sua prætensa immemorabili non soluendi decimas.

SVMMARIVM.

1 *Probatio vni parti concessa, alteri parti deneganda non est, & n. seqq.*
2 *Æqualitas inter collitigantes est seruanda, eamque semper suprema tribunalia seruarunt.*
3 *Probandi facultas de ijs, à quibus partes proprias intentiones, vel exceptiones perpendere arbitrantur, deneganda non est.*
4 *Prædia decimabilia, si in aliam speciem fructuum conuertantur, quatenus ex illis adhuc decima sit soluenda, & num. seqq.*
5 *Decima realis non tollitur per mutationem seminis, vel fructuum, & quando.*
6 *Parochus habet iuris assistentiam, seu causam vniuersalem decimandi bona suæ Parochiæ.*
7 *Decimarum causa ad effectum concessionis remissoriæ reputatur prophana, & ideo data relevantia articulorum, illa etiam sine fumo conceditur.*
8 *Testificata non dicuntur didicita, si processus remissorialis, non fuerit apertus.*
9 *Probatio probationem non excludit, sed solum ea facta, discutitur, qua nam ex illis magis attendenda sit.*
10 *Remissoria à Rota conceditur mediante clausula cum retardatione, vel sine, ne ab illa disputatio negotij principalis retardari possit.*

DECISIO CXLV.

QVEMADMODVM sub die 29. Ianuarij anni prox. præt. concessa fuit remissoria Communitati, & Hominibus Castri Robionis ad probandum inter cætera, quod ab immemorabili non consueuerit Parochus exigere decimam foliorum Mororum plantatarum in Prædijs intra limites Parochiæ existentibus: ita quoq; hodie antequã
1 remissorialis processus † iam ad Vrbẽ peruẽtus, aperiretur Parocho remissoriam postu-
2 lanti dandam esse Rota censuit, † tùm ad seruandam æqualitatem deductam, *ex text. in l. non debet actori ff. de reg. iur.* quam semper
3 seruant suprema Tribunalia † indulgendo collitigantibus facultatem probandi ea, a quibus illi proprias intentiones, vel exceptiones pendere arbitrantur, vt inquit *Rota in Fanen. compositionis 23. Ianuarij 1671. coram Reuerendiss. Patriarcha Alexandrino, & decis. 93. num. 1. coram Zurat.*

Tùm etiam, quia materia articulata est
4 releuans, † cum articuli tendant ad probandum Prædia, in quibus olim ferebatur triticum, aut plantatæ erant Vineæ, seu Olieta hodie conuersa fuisse quasi in Syluas
5 Mororum, † vnde antiqua decima, quæ ex Prædijs tunc percipiebatur, valde hodie decreuerit; si enim ex testibus examinandis tale quid iustificetur, huiusmodi probatio multum conferre poterit ad victoriam cau-
6 sæ, cum agatur de decima reali, † in qua per mutationem seminis, aut plantarum non mutari ius decimandi in præiudicium Parochi habentis assistentiam iuris, seu causam vniuersalem decimandi, vt per *text. in cap. commissum de dec.* volnerunt *Gutierez*

can.

can. quæſt. lib.2.cap.2.num.94. Barboſ.de iur.Eccleſ.vniuerſ.lib.3.cap.26. §.2. num. 61. & diſtinguit *Rot.deciſ.333.num 9.& ſeqq. par.5. rec. & in Conchen. Decimarum 17. Aprilis 1676. §. non obſtat, & §.quia reſpondetur coram R.P. D. meo Emerix.*

Hinc igitur euidens eſt releuantia, quæ in
7 prophanis, qualis eſt cauſa † decimarum, i operatur remiſſoriam concedi etiam ſine fumo, vt in materia decimarum firmat *Rot.in alleg.deciſ.93.nu.3. coram Zarat.* & dictum fuit *in d.deciſ.huius cauſa pro Communitate coram me,* & generaliter *in Auximana pecuniaria 3. Decembris proximè prateriti* pariter *coram me;* Nihil releuante fuiſſe datam Communitati remiſſoriam ad probandam conſuetudinem immemorabilem non ſoluendi talem deci-
8 mam, † quia adhuc proceſſus nō fuit apertus, & conſequenter non fuerunt didicita, teſtificata, vnde ceſſat quæuis ſuſpicio, & in omnem euentum probatio probationem
9 non excludit,† & ea hinc inde facta cognoſcetur,quæ prænaleat, & veniat attendenda, vt in durioribus præcisè dictum fuit *in d.deciſ.93. num.5. & 6.coram Zarat.* & prius *coram Peuling.deciſ.505.num.13.& in d.Fanen. compoſitionis §. non obſtat coram Reuerendiſs. Alexandrino.*

Verum ad ſeruandum inter hàs Partes in omnibus æqualitatem reminiſcentes Domini remiſſoriam dediſſe Communitati cum
10 clauſula † cum retardatione, vel ſine arbitrio Rotæ, eodem modo ne Parochus diu immorando in probationibus faciendis retardet propoſitionem cauſæ,eidem remiſſoriam nonniſi cum dicta clauſula concedere voluerunt.

Vtraque Parte informante.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Rauennaten. Bonorum.

Veneris 14. Ianuarij 1678.

A R G V M E N T V M.

Cum declaratio ſententiæ à ſolis deciſionibus deſumatur, potuit illa reducere ad ſpeciem ea omnia, quæ in eiſdem deciſionibus ſunt contenta, quæ ſi in vna ſola parte exequuta ſit, poteſt, imò debet,etiam in alijs partibus debitæ exequutioni demandari.

S V M M A R I V M.

1 *Deciſionem cuius fundamenta confirmantur non eſt opus nouis fulcire rationibus, ſed tantum illam vendicare ab alijs obiectis partis.*
2 *Sententia Rotalis ſemper reſtringitur ad ea, de quibus loquitur Deciſio, & n.ſeqq.*
3 *in Sententia quid quid vltra deciſionem continetur, habetur pro inutiliter ſcripto.*
4 *Declaratio ſententiæ ſumitur à deciſionibus, ſi in*
5 *Clauſula* quam, *&* quas *porrigitur ad ſola annexa, & connexa.*
6 *Sententia poteſt reducere ad ſpeciem ea, quæ in deciſionibus ſunt contenta.*
7 *Sententia exequuta ſuper reſciſſione tranſactionis, & reſtitutionis bonorum, remanet exequenda ſuper alijs, quæ veniunt de natura eiuſdem iudicij.*
8 *Verba generalia ſententiæ, & indefinito modo concepta operantur, quod iudicia diuidenda non ſint.*
9 *Sententia declaratur ex obſeruantia in iudicio ſequuta.*
10 *Cenſus à grauato impoſiti ſuper bonis fideicommiſſi ſuper detractionibus ſubſtituentur.*
11 *Tranſactionis in iudicio diſcuti non debent ea, quæ extra tranſactionem ſunt.*
12 *Proximior fideicommittentis præferenda eſt in dote ab eodem fideicommittente conſtituta.*

DECISIO CXLVI.

CONSTITVTA à Iacobo in Teſtamẽto ventri prægnanti, ſi filia naſceretur, dote ſcutorum 1200, nataque Iacoba poſthuma, Æneas patruus dotem auxit in ſc. 800. & ſic in totum ad ſcut. 2000. contractiſque nuptijs cum Ioanne Baptiſta, defunctis prædèm Patre, & Patruo, Hyppolitus Iacobi filius, Patris, & Patrui hæres, pro d. dote tradidit Ioanni Baptiſtæ Viro certum fundum, ſed Hyppolito interea defuncto relictis Franciſca, & Petra filiabus infantibus, occaſione euictionis paſſæ à Coniugibus fundi pro dote aſſignati variæ ſuſcitatæ ſunt lites, ad iudicium deductæ inter Infantes, & dd.Coniuges, at veró illis compoſitis per tranſactionem prouiſum fuit, quod omnia, & ſingula bona ad dd. Infantes ſpectantia aſſignarentur dd.Coningibus ad computum dotis ſcut. 2000. & cum obligatione dictarum Coniugum ſoluendi omnia debita Æneæ, & Hyppoliti, Patrui magni, & Patris reſpectiuè, illaſque ſuis loco, & tempore dotandi, ac interim alendi.

Sed Franciſca nupta Ludouico, nouas mouit lites contra Coniuges de manutentione, ſiue reintegratione bonorum in tranſactione aſſignatorum, & poſtquam ſuccubuerat in prima, & ſecunda Inſtantia, obtinuit in tertia coram Reuerendiſſimo P. D. meo Emerix ſubrogato R.P.D. Beuilaqua Sententiam ſuper nullitate tranſactionis, & ſuper reſtitutione bonorum vna cum fructibus à die motæ litis: Refuſis tamen receptis ex cauſa tranſactionis, & facta deductione fructuum Cenſuum, & aliorum, quibus bona erant grauata; vt in ſententia, cui Partes acquieuerunt.

Deinceps diſceptatum eſt, quid, & quantum eſſet refundendum, & bonificandum hinc inde, quaſi quodam iudicio de rationibus diſpungendis, & iam præuijs duabus deciſionibus coram Reuerẽdiſsimo D.meo Albergato Decano 4. Maij 1675. & 12. Iunij 1676. per ſubſequentem Sententiam iudi-

catum est, Franciscam teneri, præuia compensatione suorum Creditorum restituere dd. Coniugibus scut. 3157. 77. necnon eisdem competere ius, & actionem consequendi à dicta Francisca, fructus suis loco, & tempore decurrendos quatuor Centuum in Sententia descriptorum, quæ postmodum in vlteriori Instantia coram R. P. D. meo Vbago, præcedente alia decisione 21. Iunij 1677. confirmata fuit: Vnde Causa per appellationem mihi commissa, proposui hodie dubium, An Sententia Rotalis esset confirmanda, vel infirmanda; & confirmandam Domini vnanimes responderunt,

Placuerunt enim Dominis in omnibus, & per omnia fundamenta luculentissimarum decisionum coram Reuerendissimo
1 D.m. Decano, & R.P.D.meo Vbago, †quæ hodie non est opus fulcire, sed tantum vindicare à quibusdam obiectis Informantium pro Francisca.

Obijciebant igitur refusionem, & bonificationem, deductionemque demandatam
2 in Sententia D.Emerix† restrigendas esse ad ea tantùm capita, de quibus loquitur *decisa 11. Decembris 1673. coram Reuerendiss. Decano*, videlicet ad alimenta, onera Cameralia, & Communitatiua, & fructus medietatis census debitos Petro Soræ, adeoque quidquid aliud vltra prædicta fuerit demandatum in
3 Sententia refundendum, †aut bonificandum vti extra id, quod fuit firmatum in decisionibus habendum esse pro inutiliter scripto;
4 iuxta regulam, quod sententia declaratur †ex decisionibus, si aliquid dubij sit, ad *Buratt. decis. 327. num. 1.* non obstante clausula *quam*,
5 & *quas*, † quæ porrigitur ad alia annexa, & connexa &c. quia ista deduci debebant ad
6 speciem † durante iudicio reintegrationis, per viam reconuentionis, aut alia salutari actione.

Sed benè responsum est ex ipsamet Sententia D.Emerix, quæ cum duas habeat partes, alteram puram reintegrationis, & restitutionis bonorum in transactione dimissorum, alteram conditionalem restitutionis fructuum ex bonis restitutis perceptorum, executa iam prima parte per restitutionem bonorum, nunc remanet exequenda altera
7 conditionalis, † sed cum sua conditione refusionis scilicet receptorum ex causa transactionis, videlicet alimentorum & vestiarij, & facta deductione fructuum censuum, & aliorum, quibus bona erant grauata, nempè fructuum omnium censuum, necnon onerum Cameralium, & Communitatiuorum, & dotis Iacobæ, vna cum fructibus, & alijs in decisionibus memoratis recensitis, quæ omnia erant debita hæreditatum Æneæ, & Hyppoliti accollata in transactione, & vti talia assignata lugalibus extinguenda.

Et sine fundamento videbatur Dominis hæc diuisio iudiciorum super particularibus quibusdam partitis, relictis alijs in su-
8 spenso, † quando deductio verbis generalibus demandata est, fructuum censuum, &
8 aliorũ, quibus bona grauata erant † indefinito modo loquendi, quodque declarauit ob-
9 seruantia ipsa, † quia firmato dubio de mãdato Rotæ 7. Iulij 1674. post dictam Sententiam, fuit semper super omnibus prætensionibus prosecuta disputatio, opponente sẽper Francisca de illiquiditate, postea ad claritatem redacta, vt in dictis tribus decisionibus.

Obijciebant etiam grauari notabiliter Franciscam in modum calculandi, eo quia ponantur ad illius debitum vti refundendi, vel deducendi fructus censuum, & dotis Iacobæ, qui nullatenus veniunt calculandi, vel saltem nò in tanta summa, quia Coniuges receperunt ex transactione omnia, & singula bona, in quibus erant mobilia scut. 200. & credita exacta in summa librar. 1827. monetæ Romandiolæ, pro quibus ministerio Iuris, ad ratam dd. quantitatum fuit facta extinctio creditorum fructiferorum; siue dotis, siue censuum, & ex hac quoque ratione obseruanda sunt tempora, quibus pecuniæ peruenerant ad manus dd. Coniugum, si fortè pecuniæ receptæ superarent debita accollata, & sufficerent pro extinguenda aliqua rata sortis principalis.

Sed placuit Dominis motiuum obiecti, non autem applicatio, cum ex calculo dato pro Coniugibus constet tempore transactionis debita accollata, fructusque illorum decursos longè superasse pretium mobiliũ, & pecunias exactas, quæ pecuniæ etiam tõ iustificantur in dicta summa, exactæ de tempore transactionis, sed solum per plures menses postquam fuerat stipulata.

Obijciebatur insuper non esse habendam rationem de censibus, & fructibus eorum impositis ab Æenea, eo quia nulla extent bona Æneæ, totumque proueniat ab Equite Aldobrandino fideicommittente.

Sed præuentum est obiectum, atque solutum in *dd. decisionibus 4. Maij 1675. §. Praterea inter credita, cum seqq.* & præcipuè *in §. Quantum verò attinet, & 12. Iunij 1676. §. quarto bonificanda, cum pluribus seqq.* & præsertim *in §. Quod vero excepto coram D. Decano, & in decisione 25. Iunij 1677. §. respectu autem censuum, & seq. coram D. Vbago*; claræ enim visæ sunt acquisitiones medietatis bonorũ Imolæ, ad quæ Francisca fuit reintegrata, factæ ab Æenea, atque liquidæ detractiones eidem in bonis fideicommittentis competentes, de quibus *in d. decisione 12. Iunij §. Siquidem*
10 *coram D. Decano*, † super quibus census substinentur, & his etiam præciis, cum census, & alia debita fuerint in transactione expressè assignata extinguenda, non potest hodie Francisca obijcere illorum insubsistentiam, aut deficientiam bonorum.

Obijciebatur vltimò, quod tam debita erat dos constituta à fideicommittente fœminis suis descendentibus scut. 2200. Franciscæ, quam Iacobæ, adeoque pro hac summa in his bonis competere retentionem.

Sed

Sed hæc quoque obiectio, vltra quod est
11 extra dubium, † vti non dependens à transactione, præuisa, & præuenta est *in vltima decisione §. Nec obstat cum seqq. coram D. Vbago*, vbi ostensum fuit ante natiuitatem Franciscæ fuisse assignatum legatum dotale, & so-
12 lutum Iacobæ, † & meritò, quia vti proximior fideicommittenti erat, & est præferenda, *vt ex iuribus in eadem decisione allegatis*, in qua etiam benè firmatum est, prætextu huiusmodi legati non posse à Francisca iugalibus impediri super bonis controuersis aliorum creditorum consecutionem.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Plures decisiones in hac Causa emanarunt, quarum binæ sunt impressæ supra in alia præcedenti parte 17. vbi sunt in ordine. Altera verò bo. me. Vbagi, quia illius decisiones iam sunt sub prælo, ideo fuit omissa.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Fideicommissi Caroli de Pepulis.

Veneris 14. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Duæ conclusiones principaliter in hac Decisione declarantur; Altera, & prima quatenus intelligantur verba *dell' agnatione di esso Testatore*, ea nempè non excludere proximitatem desumendam esse à grauato, non autem à grauante, cum dicantur apposita ad cõtradistinctionem suæ numerosæ agnationis, & recipiant ordinem succedendi, non sanguinis; Secunda verò, quod æqualitas hæredum substitutorum, aut etiam legatariorum á Testatore considerata, non debeat ad inæqualitatem reduci.

SVMMARIVM.

1 *Casus substitutionis euenientę, admittitur substitutus.*
2 *Proximitas grauati, & non grauantis in fideicommissis attenditur, & vide num seqq.*
3 *Repræsentatio datur etiam in fideicommisso transuersali vltra secundum gradum.*
4 *Verba* dell' agnatione di esso Testatore, *non impediunt, quod in fideicommissis non attendatur proximitas grauati, & non grauantis.*
5 *Agnatio sua à testatore expressa intelligitur ad contradistinguendum ab alia numerosa agnatione eisdem familiæ.*
6 *Verba* proximioris sui *respicit ordinem succedendi, non sanguinis.*
7 *Repræsentatio, & æqualis successio datur etiam in fideicommisso particulari ex voluntate testatoris à prædilectione desumpta.*
8 *Dilectio æqualis resultat in eis, qui æqualiter æquiparantur.*
9 *ab Institutione ad substitutionem arguitur.*
10 *Æqualitas inter plures vocatos à testatore consi-derata excluderetur, si plus consequeretur vnus quam alter.*
11 *Substitutus non potest meliorem conditionem habere, quam habuisset primus institutus, vel prælegatarius.*

DECISIO CXLVII.

IMMISSIONEM Marchioni Guidoni de Pepulis iustè concessam fuisse in medietate controuersi Palatij, quod Carolus Testator legauit Francisco Nepoti, & post eius obitum proximioribus suæ agnationis iterum Domini dixerunt permittendo *in decisis 16. Iunij 1677. coram me*.

Cum enim casus prioris substitutionis euenerit ob mortem Francisci sine filijs ma-
1 sculis, † Palatium deuolutum fuit ad proximiores vocatos, quales sunt Marchio Camillus, ex Fratre Nepos Caroli Testatoris, & Marchio Guido Pronepos, quamuis iste sit vno gradu remotior, quia cum in successionibus fideicommissarijs attendi debeat
2 proximitas grauati, & non grauantis, † sequitur, vt attenta proximitate Francisci vocati sine filijs masculis defuncti, fiat æqualis Marchioni Camillo mediante Paterni gra-
3 dus repræsentatione, † quæ datur etiam si agatur de fideicommisso instituto à Transuersali vltrà secundum gradum, vt firmatum fuit *in Eugubina fideicommissorum 23. Februarij et 28. Iunij 1674. & 4. Maij 1675. coram R. P. D. meo Bouriemont.* & in aliis *decis. huius Causæ*, præsertim in illa 27. *Aprilis* 1676. *ex §. verum quia coram R. P. D. meo Emerix*.

Neq, contraria Testatoris voluntas, vt eius proximitas attenderetur, probata videbatur ex verbis Testamenti: *Sostituisce li più prossimi dell'*
4 *agnatione di esso Testatore*, † qui quidquid dicant auctoritates adductæ pro Marchione Camillo procedentes cum principio à Rota reiecto, quod attendenda sit proximitas grauantis, & non grauati, adhuc Domini dicebant verba illa, quibus Testator substituit proximiorem, & magis propinquum tempore prælegati restituendi, qui originem
5 traheret à sua agnatione; † hocque ideo fecisse, vt suam familiam contradistingueret à numerosa agnatione de Pepulis, & sic ver-
6 bum illud *proximiori sui* † respicit ordinem succedendi, non sanguinis, *Gamma decis. Lusitan. 7. sub nu. 3. & 4. Mierez de maiorat. quæst. 2. par. 2. Vasqu. de success. progres. par. 1. lib. 3. §. 16. num. 10. in fine, Peregrin. de fideicommiss. art. 21. num. 9. Portius conf. 121. sub num. 12. & seqq. Antonin. de Amat. var. resol. 10. num. 37. & in decisionibus huius causæ. prima Iulij 1672. §. bis tamen coram. bo. me. Priolo 28. Maij 1675. §. talis autem cor. R. P. D. meo Calabain 27. Aprilis 1676. §. nec visum coram R. P. meo Emerix, & 16. Iunij 1677. § final. coram me.*

Neq; pariter vocationi Marchionis Guidonis visa est repugnare qualitas dispositionis, in qua controuersum Palatium non sub vniuersali fideicommisso contentum, sed particulatiter prælegatum fuit, quasi in

pra-

prælegato, vtpote particularibus fideicommissis non detur repræsentatio; † Quia attenta voluntate Testatoris in hoc Palatij prælegato Camillum Nepotem, & Guidonem Pronepotem æqualiter diligentis, omnis dicebatur sublata difficultas, vt etiam in particularibus fideicõmissis admittatur repræsentatio, fiatque æqualis successio pro æquali dilectione Testantis, ex deductis per *Menoch. cons.* 124. *num.* 26. *&* 37. *&* *cons.* 200. *num.* 72. *Robles de represent. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 16. *&* *cap.* 13. *num.* 12. *&* *seqq.* atque in propriis terminis *Molin. de primogen. lib.* 3. *cap.* 19. *n.* 214. *circa med. cum alijs decisionibus huius causæ* 18. *Martij* 1675. *coram R. P. D. meo Emerix*, *&* 16. *Junij* 1677. §. *constat enim in fine coram me.*

7 8 9

Æqualis verò Testatoris dilectio erga Camillum Nepotem, & Guidonem Pronepotem in huius Palatij prælegato desumebatur non solum ex institutione vniuersali æqualiter facta de Camillo, & Francisco Nepotibus, ac de Guidone Pronepote, sed etiam ex ipso legato Palatii, in quo Testator voluit, vt Franciscus legatarius teneretur retribuere Camillo vltimo Nepoti, & Guidoni Pronepoti tertiam partẽ pro quolibet alterius Domus, cum declaratione, quod id volebat: *In cambio della parte, che á ciascheduno di quelli douerebbe toccare nella Casa, che hà lasciata d. Testatore al Conte Francesco se non l'hauesse lasciata*: † vnde patet æqualiter eos dilexisse, cum illos æquiparauit, tam in institutione, † à qua arguitur ad substitutionem, quàm in ipso prælegato, vt in priori casu *Decian. cons.* 50. *num.* 50. *vol.* 1. *post Imol cons.* 53. *sub num.* 72. *Altograd. cons.* 67. *n.* 27. *&* 28. *vol.* 1. atque in altero casu propter supradictos *Menoch. cons.* 457. *num.* 12. *&* *in tract. de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 95. *nu.* 37. *Altograd. d. cons.* 67 *num.* 15. *&* 17. *vol.* 1. *Fusar. de substit. quæst.* 485. *num.* 3. *&* *in decis. huius causæ* 1. *Julij* 1672. §. *sed tollitur coram bo. me. Priolo*, & in alijs.

10

Nihil autem refert, quod Testator deficiente linea legitima, & illegitima Francisci, non vocauit specificè Guidonem, & Camillum, sed sub complexu verborum proximiorẽ, nempè de familia ipsius Testatoris, cum vis non consistat in hoc, quia si Testator vocasset specifice Guidonem, & Camillum, nulla adesset prætensa controuersia, sed vis consistit in hoc, quod Testator, qui in cæteris omnibus, & præcipuè in dispositione huius Palatij prælegati Francisco æqualiter dilexit Guidonem, & Camillum, grauando Franciscum, vt vtrique daret æqualem habitationem, censetur etiam voluisse, vt deficiente linea Francisci, vterque æqualitèr succedat in Palatio; † Etiam si Palatium plus valeat, quàm Domus, in qua vtrique mandauit per Franciscum æqualem commoditatem, quia indè non potest inferri ad inæqualitatem inter ipsos, sed potiùs argui, quod sicuti quoad Domum voluit illos esse æquales inter se; ita etiam voluerit esse æquales, quoad Palatium, quando deficiente linea Francisci contigerit ipsos esse superstites; adeout Marchio Camillus substitutus excludendo in totum Marchionem Guidonem ab hoc Palatio non possit meliorem conditionem habere, † quã habuerit Franciscus prior prælegatarius, ex ratione, de qua *Bart. in l.* 4. *ff. de aliment. & cibar. legat. Grat. respons.* 5. *num.* 52. *vol.* 2. *Valasc. consult.* 132. *num.* 26. & ad inducendam repræsentationem *Altograd. d. cons.* 67. *num.* 35. *vol.* 1. *Fusar. de substit. d. quæst.* 485. *num.* 110.

11

Et ita, vtraque parte acritèr informante, resolutùm fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 94.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano:

Frisingen. Indulti.

Veneris 19. *Januarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Executorem literarum Apostolicarum nullitèr processisse declaratur, quia debuerat assumere partes Iudicis, non autem vti merus Executor procedere, eo magis quia earum verificatio non apparuit, imò illæ subreptitiæ, & obreptitiæ sunt detectæ, ex eo, quod Papæ non fuerit sufficientèr narratus tenor Constitutionũ, quibus derogari debuerat, & vlterius alia etiam erant de necessitate exprimenda, & maximè quia nulla mentio facta fuit de aliis Constitutionibus Apostolicis, quæ vltrà dictas Constitutiones extabant.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*

2 *Litera Apostolica instificata celeriter sunt exequenda.*

3 *Arbitrium intrat pro retardatione executionis sententiæ latæ fauore literarum Apostolicarum si illa vitio nullitatis, aut iniustitiæ laboret.*

4 *Sententia nulla, & iniusta executioni demandari non debet.*

5 *ad Capitulum spectat defensio Constitutionum, & Statutorum suæ Ecclesiæ.*

6 *Capitulum est legitimus contradictor, vbi agitur de derogatione Constitutionum, & statutorum suæ ecclesiæ, & proinde est de necessitate citandum.*

7 *Clausula* verificatis narratis *reddit gratiam conditionalem, & æquiparatur clausulæ* si ita ei, *aut* si tibi constiterit.

8 *Clausula* si ita est, *aut* si tibi constiterit *reddunt executorem mixtum.*

9 *Executor mixtus non potest extraiudicialiter procedere, sed tenetur assumere partes iudicis.*

10 *Episcopi, etiam executoris apostolici attestatio procurata lite pendente, non suffragatur quia debuerat*

bueat indicialiter procedere.

11 *Narratorum veritas verificari debet ex actis, & quando vid.n.anteced.*

12 *Litera Apostolica subreptitiæ, & obreptitiæ tamquam nullæ non sunt exequendæ.*

13 *Residentia rigorosè à statuto Ecclesiæ demandata cum obligatione de non impetrando dispensationem, specialiter debet narrari Pontifici dispensanti.*

14 *Papa non censetur derogare voluisse Constitutionibus Apostolicis, aliquid præcise demandantibus.*

15 *Papa non præsumitur derogare voluisse contra duplex iuramentum de non impetrando, & de non vtendo dispensatione impetrata.*

16 *Gratiæ præcedenter obtentæ exprimendæ sunt Pontifici nouam gratiam concedenti.*

17 *Specialia, & gratia in fauorem eiusdem personæ multiplicari non solent.*

18 *Dispensatio Pontificis super pluribus impedimentis difficilius obtinetur.*

19 *Clausula* quorũ tenores *non extenditur ad ea, quæ non fuerunt expressa Pontifici, & num.*20. & 21.

20 *Papam colligitur non fuisse informatum, si apposuit clausulam* vt asseritur, *vel* de præmissis notitiam non habentes.

21 *Gratia restringitur ad ea, quæ sunt literaliter expressa, amplia vt ibidem, & num.*19.

22 *Generalis derogatio non sufficit, vbi speciali derogatione opus est.*

23 *Cultus diuinus patitur detrimentum si minuitur numerus ministrorum Ecclesiæ, & præcipuè dignitatem habentium.*

24 *Honor Ecclesiæ augetur, & diuina officia honorificentius celebrantur ob interessectiam pluriũ personarum, & præcipuè illorum, qui sunt in dignitate constituti.*

DECISIO CXLVIII.

CONTVLIT fan. mem. Clemens X. Baroni Sigismundo de Koller Præposituram Ecclesiæ Frisingen. disponendo cum eo super retentione alterius incompatibilis Canonicatus, quem obtinebat in Ecclesia Ratisbonen. ac etiam eidem speciale indultum concessit, quod tempore Residentiæ apud Ecclesiam Ratisbonen. esset immunis à Residentia apud Frisigen, & nihilominus lucrari posset quoscumque fructus eiusdem Præposituræ, perinde ac si personaliter interfuisset, quamobrem super hoc expedito Breui, eoque directo pro executione Reuerendissimo Frisingen. hic ad illam processit; sed appellante Capitulo, Signatura Iustitiæ causam commisit cum clausula, *Parito breui arbitrio Rotæ*; Ideo dubitaui, An intret arbitrium pro retardatione, seù potiùs Breue ex integro esset exequendum; & vtraque pars dubij fuit ad fauorem Capituli decisa.

1 Quo enim ad arbitrium † hoc regulatur à iure, iuxtà *glos. in l. qualem verbo videtur ff. de recept. arbitr.* cum alijs *in Leodien. Reflexatus* 10. *Decembris proximè præterit. §. electio coram R.P.D. meo Paulucio*; Ideo sicuti in terminis dictæ clausulæ † Ius mandat literas Apostolicas iustificatas celeriter exequi', vt inquit *Rota decis.* 323. *num.* 3. *par.* 16. *rec.* ita quoque talis rigor per d. clausulam remittitur, quando sententia pro earundem executione lata apparet nulla, aut iniusta, quia tunc talis sententia † de iure exequi non debet, vt præcisè dixit *Rot. decis.* 186. *num.* 2. *coram Bichio, Gonzal. ad* 8. *regul. Cancel. glos.* 9. §. 1. *n.* 286. plenè *Carill. decis.* 143. *num.* 1. *& seq. & decis.* 425. *num.* 1. *coram Cardinali Seraph.*

Nullitas in præsenti visa est resultare ex defectu citationis Capituli, quæ omitti non poterat, tùm quia Breue in pluribus derogabat Constitutionibus, & Statutis Ecclesiæ, † quorum defensio spectat ad ipsum Capitulum, † quod hac de causa tamquam legitimus contradictor erat citandus, vt optimè distinguit *Argel. de legit. contrad. quæst.* 17. *art.* 5. *num.* 47. *Rota coram Manzaned. decis.* 155. *num.* 10. *& coram Carill decis.* 201. *num.* 9. *& decis.* 14. *num.* 1. *coram Bich.* tùm etiam quia inter cætera Papa declarauit in Breui, se de præmissis notitiam non habère, & appossuit clausulam *verificatis narratis*, † quæ reddit gratiam conditionalem, perindè ac si commissa esset executio cum clausula, *si ita est*, aut *si tibi constiterit*, † quæ clausulæ efficiunt Executorem mixtum, † qui non potest extraiudicialiter procedere, sed tenetur assumere partes Iudicis, *Mart. de clauss. par.* 1. *clauss.* 190. *per tot. Barbos. eodem tract. clauss.* 146. *num.* 1. *& clauss.* 754. *num.* 3. *& 9. Hert de citat. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 38. benè *Rota decis.* 989. *num.* 1. *coram Seraph. & decis.* 33. *num.* 11. *coram Aguell*

Iniustitia ob quam Rota non solum censuit esse supersedendum in executione Breuis, verum etiam denegandam ex integro eiusdem executionem, desumpta fuit tam ex eo, quod non verificantur narrata in Breui, nisi per simplicem, & extraiudicialem attestationem † pendente lite in hoc Sacro Tribunali ab eodem Reuerendiss. Executore factam, quæ proindè nihil releuat, 11 cum ipse debuisset iudicialiter † procedere, & sic veritas narratorum ex actis debuisset iustificari, vt dixit *Rota coram Danoz. Iun. decis.* 731. *num.* 38. quam etiam, ex quo fuit cõ- 12 pertum Breue laborare vitio † subreptionis' Vnde infert conclusio, quod literæ Apostolicæ subreptitiæ, & obreptitiæ, tamquam nullæ non suffragantur impetranti, & non sunt executioni demandandæ, *Felin. in cap. ad aures sub num.* 4. *de rescript. Rot. decis.* 295. *numer.* 1. *& 6. par.* 6. *rec. & decis.* 153. *num.* 7. *coram Eminentiss. Ottobo.*

Subreptio liquet, dum non fuit Papæ narratum, quod in Ecclesia Frisingen. vltra particulare illius Statutum, vigent tres Constitutiones Summorum Pontificum Gregorij XI. Sixti IV. & B. Pij V. in quibus iniungitur Præpositis perpetua residentia, ac eisdem mandatur, quod in eorum ingressu iurare debeant de continuanda residentia, ac etiam de non impetranda aduersus illam dispen-

13 dispensatione, & obtenta nullo modo† vti, quæ omnia erant singillatim exprimenda,
14 cum † non censeatur, quod Papa derogare voluerit his Constitutionibus Apostolicis, bene *Roman. cons.* 127. *per tot.* & dispensare
15 contra duplex iuramentum † de non impetrando, & de non vtendo, impetrata dispensatione in specie *Felin. in cap. constitut. numer.* 14. *de rescript. Rota coram Mantic. decis.* 267. *numer* 8. & plene coram *Duran. dec.* 5. *numer.* 8. *& seq.*

Nec minus facta fuit mentio, quod Præposituræ erat annexa cura animarum, nec de aliis gratijs antecedenter obtentis; fuerat enim à Sanctissimo Sigismundus dispensatus super retentione Canonicatus incompatibilis super defectu ætatis super non resi-
16 dentia per triennium causa † studiorum.,, quæ gratiæ erant pariter exprimendæ, quia forsan Papa nouas gratias non concessisset, aut saltem difficilius concessisset, cum non
17 ita facile multiplicari soleant † specialia, & gratiæ in fauorem eiusdem personæ ad *text. in cap. ex literis il secondo vers. verum de dol. & contum. Parisi. cons.* 74. *numer.* 56. *lib.* 4. *Gutier. Can. qu. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 90. & 91. *Rot. decis.* 115. *numer.* 3. *coram Eminentissimo Otthob.* nec super pluribus impedimentis fa-
18 cile dispensatur † *Rip. in cap. ad aures nu.* 37. *de rescript. Grat. disc. tem.* 827. *numer.* 19. *Rot. decis.* 115. *numer.* 12 *coram Otthob.*

Nec huiusmodi vitium subreptionis euitatur per generalem derogationem Statutis Ecclesiæ, & Constitutionibus Apostolicis appositam in indulto cum clausula *Quorum tenores*, quia cum de prædictis tribus Constitutionibus Apostolicis nihil dictum fue-
19 rit, † virtus huius clausulæ non extenditur ad ea, quæ non fuerunt expressa *Spad. cons.* 53. *numer.* 13. *lib.* 1. *Rota in Valentina Decimarum* 28. *Nouembris* 1603. *coram Lancellot.* apud *Marches. de commiss. par.* 1. *fol.* 639. *num.* 8. &
20 10. Attenta potissimum qualitate indulti ad supplicationem partis concessi cum clausula, *vt asseritur, de præmissis notitiam non ha-beat* † ex quibus sicuti colligitur Papam non fuisse informatum, ita quoque gratia
21 restringitur ad ea, quæ sunt literaliter expressa, † absque eo, quod clausula, *quorum tenores* possit aliquid operari *Rot. in rec. decis.* 233. *num.* 6. *par.* 12. & *in dicta Valentina Decimarum numer.* 9. & 12. nec in aliquo suffra-
22 gari derogatoria † generalis *Roman. d. cons.* 372. *per tot.*

Laborat vlterius indultum vitio obreptionis, quia fuit expositum fructus Præposituræ esse insufficientes ad congruam ipsius Præpositi substentationem, quod non subsistit, prout non subsistit, quod per absentiam eiusdem Præpositi Ecclesiæ, & Diuinus cultus detrimentum non patiebatur,
23 cum † Diuinus cultus detrimentum patiatur eo ipso, quod minuitur numerus Ministrorum, ex quorum interessentia, & præci-
24 pue habentium Dignitatem † decor Ecclesiæ augetur, & diuina officia honorificentius celebrantur *Rota in Calaguritana Præeminentiarum* 13. *Aprilis* 1674. §. *reliqui coram R. P. D. meo Emerix*, & prius in eadem causa *decis.* 261. *numer.* 1. *coram Penia.*

Et ita decisum fuit non intrare arbitrium pro retardatione, & Breue non esse ex integro exequendum, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Vrbeuetana Releuationis Indemnitatis.

Mercurij 19. *Ianuarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Ob euictionem à cohærede passam alter cohæres pro medietate condemnatus est ad relarciendos fructus, non obstante præscriptione opposita, quæ non currebat, donec cum deliberatario prosequeretur lis, eo magis, quia illa erat etiam per monitorium interrupta, quod licet deperditum, tamen apparuit factum in eadem causa, & amplius quia post tres conformes, imo in quarta instantia, adeoque post rem iudicatam fuerat opposita, de cuius quæstione plura ideo in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio legitimè completa, non interrumpitur per monitorium nimis generale, de cuius tenore non constat.*

2 *Monitorium generale non sufficit, sed adhuc exhibenda sunt iura, ex quibus possit quis, se esse debitorem, agnoscere, & numer. seqq. & num.* 13. *pariter cum seqq.*

3 *Fructuum ad restitutionem condemnari non potest, qui nullam habuit notitiam, se esse debitorem illorum.*

4 *Monitorium satis resultat, quod in eadem causa factum sit, si est in actis illius Notary, in quibus alia non aderat causa.*

6 *Præscriptionis exceptio quatenus opponatur post tres conformes, & numer. seqq. ac numer.* 15. *pariter cum seqq.*

7 *Sententia, quæ secluſa præscriptione erat iniusta, si postea præscriptio deducatur, non potest per eam substineri, & numer.* 17. & 18.

8 *Hæredum vnus non nisi pro sua portione tenetur.*

11 *Hæres si possus est subhastationem pro toto crediti, sibi imputet si medietatem non euincendam defendere omisit.*

12 *Præscriptio etiam longissimi temporis non liberat debitorem, dum creditor litigat cum alio debitore putatiuo.*

13 *Causarum data multiplicitate, illarum iura exhibenda sunt, vt detegatur ad qua illa referantur.*

14 *Monitorium identificatur ex productione instrumenti immediatè, vel paulo postea sequuta.*

16 *Præ-*

16 *Præscriptio non perimit actiones ipso iure, sed ope exceptionis.*

17 *Præscriptio non opposita in prima instantia potest opponi in secunda, & quando vid. sup. à nu. 6. cum seqq.*

18 *Res iudicata pro veritate accipienda est.*

19 *Possessor, vel hæres citatus, vel si alias de lite notitiam habebat, debuit defendere rem possessam, vt possit postea de euictione agere.*

20 *Cohæres, cui ab alio cohærede intimata sunt molestia, aut partem suam tueri tenetur, aut relevare cohæredem in toto grauatum, & sup. numer. 19. & 21.*

21 *Euictionis in iudicio veniunt etiam fructus, quos quis percepisset si euictionem passus non esset.*

22 *Interpellatio non requiritur pro obtinenda refectione damni emergentis, etiam non probatis requisitis* Pauli de Castro.

DECISIO CXLIX.

VNO adhuc dissentiente alij DD. steterunt in decisis * 16. Iunij proximè præteriti.

Dicebat enim acquiescere non posse decisioni, cùm non subsistat interruptio præscriptionis legalis completæ, per monito-
1 rium executum anno 1616. † quia illud sit nimis generale; neque constet adhuc de te-
2 nore illius, adeò vt si hodie † exhiberetur, essent etiam exhibenda iura, ex quibus Constantia, seù Iulius illius filius, & hæres co-
3 gnoscerent se fuisse debitores † præcipuè ad hoc, vt possent condemnari ad fructuum restitutionem, ex latè allegatis *in Romana fideicommissi de Cossettis 24. Iunij 1674. §. Et quamuis cum seqq coram Reuerendissimo D. Matthæo tunc Sacri Palatij Præfecto.*

Non subsistente adeò, nec releuante, quod ex facto conuincatur prædictum monito-
4 rium in hac causa processisse, † eo ipso, quod in actis illius Notarij nulla alia aderat causa executiua, vt in *decisione §. non obstante etiam.*

Quia præter quam, quod in facto contrarium demonstratur, quod vigeret alia causa executiua inter has partes coram eodem Notario, adhuc obstet qualitas incerta ip-
5 sius monitorij, † adeò vt nulla habeatur notitia de contentis in eo ex prædictis.

Neque nimis serò dici debet opposita ex-
6 ceptio præscriptionis † post tres conformes ex *decis. 173. numer. 1. vsque ad 4. coram Bichio, vt in decisione sub §. ab quo autem.* Quia hæc decisio hoc non dicat, sed solùm firmet, quod sententia, quæ secluſa præscriptione
7 erat iniusta, † si postea præscriptio deducatur non posse per eam sustineri, quia debet iustificari ex actis ante deductis, quod est
8 valdè diuersum ab inspectione, † an præscriptio post tres sententias opposita possit illarum executionem impedire, ostendendo ex hoc capite illarum iniustitiam, qua stante exequi non debeant.

Vlteriùs placebat illi nouum motiuum in præsenti deductum, quod Ascanius creditor Petri Iacobi Patris Deianiræ, & Constantiæ
9 egerit contra Deianiram solam, † quæ non tenebatur nisi pro suo semisse *l. 2. C. de hæred. action.* cum aliis cumulatis. Et ideo quamuis passa fuerit subhastationem Prædij pro toto credito, † sibi imputet si non
10 defendit medietatem non euincendam, & locus esse non potlit euictioni *ad l. si per imprudentiam 51. ff. de euict.* cum aliis apud *Mangil. de euict. qu. 15. numer. 2.* Et quamuis pos-
11 sit repetere partem Constantiæ, † hoc tamen sit merum creditum sine fructibus, vt sine requisitis *Pauli Castren ad §. vltimum l. 3. ff. de eo, quod certo loco numer. 3. versic. limita tamen*, cuius opinionem Rota sequitur, inquit *Rota coram Coccin. decis. 6. num. 1.*

Alij iterum in decisis non esse præscriptam actionem pro relevatione indemnitatis, & obiectam præscriptionem interciſam, & interruptam fuisse per monitorium executum, & reproductum anno 1616. instante Deianira contra Iulium filium, & hæredem Constantiæ pro sarcienda medietate Prædij euicti ab Ascanio creditore hæreditario, & quæcumque præscriptio etiam longissimi temporis cucurrisset, non liberaret verum
12 debitorem, † dum creditor litigaret cum debitore putatiuo, prout in casu, dum Deianira litigabat cum deliberatario, ex *Rota coram Bichio decis. 50. numer. 4.*

Nec visa est subsistere opposita exceptio aduersus monitorium, quod sit incertum, an fuerit factum pro hac causa, non viso illius sensu, imò quod potuerit fieri in alia causa, quæ eodem tempore in eisdem actis agebatur à Deianira cõtra eundem Iulium, pro contributione medietatis legati soluti in summa scutorum 1350. Martianæ legata-
13 riæ, à qua cessionem reportauerat, † vndè data multiplicitate causarum tantò magis videatur necessariò exhibendum monitorium ab Actore, qui asserit ad vnam causam referri, & non ad aliam.

Nam vltrà deducta in decisione hodie confirmata in §. *obiectum tollitur ex facto*, quia Deianira longè post monitorij anni 1616. egit pro consequutione legati ex iuribus sibi cessis coram A. C. actione executiua, pro-
indequè magis videtur cõfirmari illud processisse in hac causa non executiua, sed or-
14 dinaria, † maximè dum eodem ferè contextu fuerunt à Deianira producta iura, & acta deliberationis Prædij, ex quorum vicinitate monitorium identificatur.

Institerunt quoque DD. quod nimis se-
15 rò proposita sit præscriptio † post tres conformes ex dicta *decisione 173. num. 1. vsque ad 4. coram Bichio*, cùm præscriptio hæc non
16 perimit actionem ipso iure, † sed ope exceptionis, vt præter allegatos *in prima decisione quæ est decis. 131. num. 16. & versic. & sufficit coram eodem Bichio*, tradit *Magon. & alij in d. decis. 173. d. num. 1.*

Et quamuis, vt prosequitur ipsa *decisio 173.* non opposita in prima instantia, possit op-
17 poni in secunda, † non autem ad effectum, vt prima sententia, quæ secluſa præscriptio-

ne

ne iniusta esset, transire potuerit in iudicatum, quia tunc sententia debet iustificari ex ante deductis &c. non est visum diuersum, & incongruum à præsenti inspectione,
18 vti, † quod non post primam, neque post secundam, sed post tertiam, adeòque post rem iudicatam, pro veritate accipiendam *l. res iudicata 207. ff. de regul. iur.* propositæ, & oppositi fuerit.

Nihil profuit reo opposita diuisio facta 12. Nouembris 1616. ex qua argui posset compensatio huius crediti Deianiræ, quia potiùs profuit Actori, dum in ea constat partes fuisse pares, & tunc lis duraret adhuc cum deliberatario Prædij, nec creditum Deianiræ adhuc liquidum fuisse, & sic nondum tempus faciendæ compensationis.

Demùm nec visum est aliquid imputandum Deianiræ, si conuenta à creditore hæreditario pro tota summa, ipsa non excepe-
rit se teneri tantùm pro vitili.

Quia creditor non tàm agebat actione personali, quàm reali vigore hypothecæ bonis debitoris hypotecatis, & non tàm contra Deianiram vti hæredem pro medietate, quam contra hæreditatem debitoris, vt indiuisam, diuisione adhuc non apparente, imò impugnata à Constantia, itàvt oportuerit ad eam probandam inducere testes, qui fuerant præsentes diuisioni, adeòque frustranea erat Deianiræ defensio partis propriæ. Sed vlteriùs exhibita sunt acta publica subhastationis, & deliberationis Prædii citatis ad instantiam creditoris, non solùm Constantia, & Deianira vti filiabus, & hæredibus Petri Iacobi debitoris, sed etiam post obitum Constantiæ Ioanne Baptista eius viro, Patre, & legitimo administratore filiorum infantium, & ideò primum Constantia, & posteà filij debebant tueri rem hære-
19 ditariam, si defensioni iustæ locus † fuisset, dum de venditione Prædij obuenti in diuisione Deianiræ habebant indiuiduam scientiam, nec permittere, quod subhastationi subsequeretur deliberatio, & deliberationi instrumentum emptionis, & venditionis ad instantiã creditoris 9. Decembris 1594. præcipuè, quod sciebat ex pacto diuisionis; *Che ogni parte non possi esser grauata, se non per la metà, e parte sua, si è talmente, che ne venga libera-*
20 *ta, e che mai per alcun tempo ne patì danno, è interesse alcuno*, † quo attringebatur, aut rem defendere, aut Deianiram in toto grauatam pro medietate releuare.

Ideòque cum Deianira ab initio iudicialiter interpellauerit Constantiam, eiusque filios ad contribuendum alias ad omnia dam-
21 na, † iustè fuerunt condemnati ad fructuũ restitutionem, quos Deianira percepisset ex dimidio fundi euicti, si euictum non fuisset, *Rota decis. 383. num. 1. par. 15.* vbi quod nomine damnorum veniunt dicti fructus *Cocein. decis. 422. num. 9.* & dum agitur de dam-
22 no emergenti, † satis est interpellatio, etiam non probatis requisitis *Paul. Castr. Rota decis. 350. n. 5. & dicta decis. 393. in prin. parte 15.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Alia plures decisiones sunt in hac causa, sed earum altera adest supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 91. cuius in calce etiam alias concordantes notauimus, infra verò sub die prima Iulij præsentis anni erit altera in eadem causa decisio suis loco, & tempore appanenda.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. Pecuniaria.

Mercurij 19. *Ianuarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Creditor pro suo credito à debitore receperat cedulam, vulgo *Pagherò*, cumque postea egisset contra suum debitorem pro liberatione à molestijs, pro quibus ille etiam ad eius fauorem fideiusserat, hic, & pro eo, sui creditores, excipiebant de satisfactione illarum in cedula consequuta; Contrarium verò ex plurib. fuit decisum, & signanter ex eo, quod cum creditum molestiarum esset incertum, & forsan aduenire non potuerit, impossibile sit ante illius aduentum fuisse solutum, & proinde traditionem cedulæ in aliam causam cessisse, nempe crediti certi, quod ille aduersus suum debitorem habebat manifestum est.

SVMMARIVM.

1 *Associatio conceditur in vim pacti precarij attenta Statuto* Bononiæ *præbente viam executiuam, etiam contra tertium.*

2 *Creditor recipiens à suo debitore schedulam vulgo* Pagharò, *vel similem, remanet de suo credito satisfactus.*

3 *Creditor nullam habet actionem ad petendum id, de quo semel satisfactus est, cum illi recte obijciatur, dolo petis, quod instus habes.*

4 *Solutio refertur ad debitum maturatum, non autem ad illud, cuius non dum cesserat dies, vel tamquam conditionale forsan euenire non poterat,* & num. 9. & 11.

5 *Fideiussio de euictione est conditionalis incertitudinem diei, quo euictio succedere debeat.*

6 *Fideiussor de euictione non habet regressum contra principalem, nisi molestetur.*

7 *Soluere nemo præsumitur ante diem.*

8 *Debitores à communiter accidentibus vix soluunt post quam cessit, & venit dies.*

9 *Solutio censetur facta in causam debiti maturati, non autem maturandi,* & *supra num. 4.*

10 *Debitor relenationis indemnitatis,* & *innestimenti pro illius securitate promissi, non præsumitur voluisse dare pecunias creditori liberas antè molestias sequutas.*

11 *Solutio, seu consignatio cedulæ non potest referri ad titulum, cui nullatenus adaptatur, neque conferi ex eo facta.*

12 Ve-

12 *Solutionem non fuisse factam declarat, qui pro illa pulsatus, de ea tamen numquam opposuit.*

13 *Debitor si solutionem fuisset, de ea verisimiliter opposuisset, nec sequestrum suorum bonorum supportasse.*

14 *Creditum non petitum in vita debitoris, sed solum eo mortuo contra illius haeredes non informatos, non praesumitur verum.*

15 *Taciturnitas, & observantia in vna petendo debitum in vita debitoris informati plurimum iuuat haeredes ignaros.*

16 *Creditum principaliter deductum non ad effectum illud exigendi, sed solum per modum causae, probatur praesumptionibus, & coniecturis.*

17 *Scriptura manu creditoris conscripta, si est adminiculata, habet praesumptionem veritatis, etiam pro scribente.*

18 *Procuratori, & Aduocato regulariter veritas non celatur.*

19 *Scriptura probat etiam pro scribente, si ille decesserit, nulla de ea reuocatione facta.*

20 *Amissio scripturae redditur verisimilis, stante combustione domus, illius, qui eam retinere debuerat.*

21 *Creditum probatur ex dicto creditoris adminiculato stante combustione suae domus, quia praesumitur amissa iustificatio crediti.*

22 *Creditum ad effectum excipiendi, non autem agendi leuioribus probationibus probatur, & supra numer.* 16.

DECISIO CL.

EX pretio domus venditae anno 1628. Ludouico Viggiano à Francisco Maria Amorino, Seraphinus de Seraphinis creditor Amorini recepit pro suo credito schedulam vulgo: *Pagherò*: librarum 6000. praecedenter ab Emptore in computum pretij traditam venditori; Verùm, quia Seraphinus ad facilitandam venditionem, vt indè suum creditum consequeretur, ipse ad fauorem Viggiani pro dictis libris 6000. fideiussit de euictione, & Franciscus Maria promisit eum conseruare indemnem, & pro maiori cauthela eiusdem, tàm ille, quàm Virgilius frater se se obligarunt per sexennium ex certis eorum redditibus conficere inuestimentum librarum mille quolibet anno, quod stare deberet vinculatum ad fauorem Seraphini, casu, quo molestiae occasione fideiussionis pateretur.

Pluries instetit Seraphinus pro confectione promissi inuestimenti, donec à Viggiano euictionem domus passo, fuit molestatus; vndè anno 1659. mandatum pro liberatione à molestijs obtinuit, eoquè mortuo eius filij, & haeredes vigore praecarij appositi in instrumento obligationis faciendi inuestimentum obtinuerunt mandatum de associando ad possessionem Praedij Riccardinae venditi à Virgilio post obligationem Hieronymo Gandulpho, ad effectum tamen deponendi fructus pro liberatione à molestijs, quod mandatum iam per adeptam possessionem executum, cum A. C. reuocasset ad instantiam creditorum Gandulphi, concedens vlteriùs illis mandatum de manutenendo; Seraphini à Signatura Iustitiae committi obtinuerunt causam in Rota, cum clausula si quid exequendum, & disputato dubio commissioni conforme, resolutum fuit, hoc vltimum mandatum non esse exequendum.

Cùm enim A. C. praecedenter relaxasset mandatum de associando ad fauorem haeredum Seraphini, illud tanquam validum, & iustum, citrà iniustitiam reuocare non poterat, minusquè hoc vltimum de manutenendo contrà eos relaxari, cum illi habeant intentionem fundatam, tàm in primo instrumento promissae indemnitatis à Francisco Maria, quàm à secundo promissi inuestimenti insolidum cum Virgilio fratre, quorum alterum habet obligationem Camerale m, & vltimum eorum continet pactum praecarij, cuius vigore ritè, & rectè A. C. concesserat 1 associationem iuxtà formam Statuti † Bononiae praebentis in vim dicti pacti viam executiuam in possessorio, etiam contra tertium, vt non controuertebant informantes pro creditoribus, & dixerunt *Grat. cons.* 57. *numer.* 12. *lib.* 1. *Bero. cons.* 42. *lib.* 3. *Rota decis.* 273. *numer.* 1. *coram Caual. &* 795. *nu.* 7. *coram Dunozetto.*

Non obstat vnica exceptio, quae à creditoribus opponebatur, nempè, quod Seraphinus recipiens dictam schedulam: *Pagherò, li-* 2 *brarum* 6000. † plenè sibi, suaeque indemnitati consuluerit; vndè contra ipsum, eiusque 3 haeredes excipi possit dolo petis, † quod intus habes, nullaquè amplius eis competat actio iuxtà *text. in l. dolo facit ff. de dol. Bald. cons.* 100. *numer. vnic. lib.* 4. *Cocain. dec.* 1464. *numer.* 2.

Quoniam plura Domini ponderabant, ex quibus resultare existimarunt, huiusmodi schedulam non fuisse traditam Seraphino in locum promissae releuationis à futuris molestijs, sed in aliam causam cessisse, nimirùm in satisfactionem alterius crediti, quod ille antecedenter habebat cum fratribus de Amorinis, & primo desumebatur ex eo, quod longè à verisimili distat, quòd Franciscus Maria venditor voluerit hanc ingentem summam tradere in satisfactionem promissae indemnitatis, dum adhuc non aduenerat casus molestiarum, qui forsan, nec euenire 4 poterat; † vndè potiùs haec traditio referenda est ad solutionem alterius debiti, cuius dies venerat, & cesserat, quàm ad satisfactionem promissae indemnitatis, pro qua Seraphinus actionem non habebat, cum fideiussio de euictione sit conditionalis † ob incer- 5 titudinem diei, qua casus euictionis contingere possit *Mangil. de euict. quaest.* 36. *numer.* 1. nec talis fideiussor nisi molestetur pro fide- 6 iussione † potest contra principalem habere regressum *l. si pro ea C. mand. l.* 1. *C. de fideiuss. min. Hering. de fideiuss. cap.* 25. *numer.* 10. *Fenzon. ad Stat. Vrbis* 1. *lib. cap.* 157. *numer.* 4. plenè *Rota decis.* 27. *numer.* 55 *& decis.* 50. *&*

75. *vtrobique numer.* 14. *& decis.* 209. *numer.* 6. *& 11. coram Duran.* Quapropter intrant duæ conclusiones, nempè quod non præsumitur
7 quis soluere antè diem contra communem hominum morem à cõmuniter accidentibus vix soluendi, † quandò cessit, & venit
8 dies *Mandel. cons.* 789. *num.* 4. *Rota coram Pen. decis.* 721. *num.* 18. *Buratt. decis.* 108. *num.* 10. Altera, quod solutio censetur facta in causam debiti maturati, †
9 non autem maturandi per *text. in l.* 1. *ff. de solut. Rota decis.* 341. *num.* 1. *par.* 11. *recent. Et in Romana datis* 3. *Iulij* 1673. §. *nec minùs coram R. P. D. meo Taia, & in eadem secunda Decembris* 1676. §. *cum igitur coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Secundo idem conferebatur, ex quo Franciscus Maria primò se obligauit pro releuatione, & deinde vna cum fratre promisit inuestire libras mille quolibet anno per sexennium, non autem tradere pecunias Se-
10 raphino; † ideò non est præsumendum, quòd hi fratres recedentes à primæuis obligationibus voluerint in eorum damnum dare pecunias Seraphino, tanquàm suas liberas, dùm nullam actionem ipse tunc habebat contra illos, quia molestiæ non venerant, & donec incertus illarum casus accideret, carere inuestimento, eiusque fructibus, qui, donec molestatus esset fideiussor, ad ipsos spectabant, vna cum capitali, quod dumtaxat vinculum fauore Seraphini habebat: & in reliquis ad ipsos Amorinos perti-
11 nebat. † Vndè solutio, seù consignatio schedulæ ad titulum hodié prætensum non potest congruè referri, & consequenter non debet ex eo facta censeri *Rota decis.* 262. *numer.* 1. *par.* 2. *diuers. & decis.* 29. *numer.* 58. *par.* 7. *recent. & decis.* 842. *num.* 6. *coram Dunozetto iun.*

Tertio conuincitur idipsum, animaduertendo, quod pluries contra eosdem Amorinos Seraphinus egit, & sequestra obtinuit ad hoc, vt ad formam propriæ obligationis inuestimentũ conficerent, qui licèt iudicialiter tamen pulsati, cũ nunquã oppoluerint de solutione facta per viam dictæ schedu-
12 læ, † signum euidens, quod dictæ schedulæ traditio præcesserat ex alia causa, & cesserat in extinctionem alterius debiti, nàm aliàs de ea excepissent, & compensationem pe-
13 tiissent, † non expectantes sequestrationem suorum bonorum *Ancharan. cons.* 432. *num.* 2. *Bertazol. cons. cin.* 118. *num.* 17. *Menoch. cons.* 457. *num.* 14. *Hended. cons.* 47. *num.* 34. *lib.* 1. *Rota coram Gregor. decis.* 439. *numer.* 8. Et eò magis, quia nihil fuit petitum per plures annos, quibus Seraphinus vixit, sed hodie solùm deducitur contra illius hæredes non
14 informatos; † vndè sumitur argumentum, ideò non fuisse oppositum ei, quia ille sciebat quomodó se intellexerat cum Amorinis circa huiusmodi *pagherè*, quæ taciturnitas, & obseruantia multum prodest hæredi
15 ignaro † ad præsumendum rem verè se habere, prout obseruantia, auctore suo viuente, demonstrauit, *Alex. cons.* 123. *numer.* 17. *ad med. lib.* 6. *Paris. cons.* 137. *numer.* 12. *lib.* 4. *Seraph. decis.* 684. *numer.* 6. *Merlin. decis.* 124. *num.* 23. *& in recent. decis.* 225. *numer.* 17. *&* 18. *par.* 10. *& decis.* 692. *numer.* 5. *coram Bich. & in Romana census* 23. *Iunij* 1656. §. *omitten. coram bo. me. Meltio*.

Nec facit, quod ad hoc, vt solutio, seù dicta traditio schedulæ cedere debuisset in causam debiti, non autem releuationis indemnitatis, plenè constare deberet de credito Seraphini, in cuius satisfactionem dici posset, dictam schedulam cessisse, quia vltrà superiùs recensita, inferentia schedulam: *Pagherò*, non fuisse datam nisi in extinctionem alterius debiti diuersi à releuatione, responsum fuit, hodie creditum Seraphini, pro quo dicitur data schedula, non deduci principaliter in iudicio, ad effectum illud exigendi, sed incidenter per modum causæ dictæ so-
16 lutionis, seù traditionis schedulæ; *Pagherò*, † quinquaginta, & vltra annis iàm † factæ, quo casu non exigitur plena, & concludens probatio, sed præsumptiones, & coniecturæ sufficiunt *Rota decis.* 34. *numer.* 18. *parte* 2. *diuers.*

Accedit etiam instructio ab eodem Seraphino scripta, & transmissa Curiali in Vrbe eius Procuratori, cui mandat litem agere pro releuatione, eundem sic admonens; Dell'anno 1628. Essendo io creditore del Signor Francesco Maria Amorini, per esser pagato io m'indussi à far sicurtà per esso per parte d'vna casa, che vendette al Signor Lodouico Viggiani per la somma di lire sei milla, doppo detta sicurtà per mia maggior sicurezza il Signor Fràcesco Maria, et insieme con esso lui ci obligò il Signor Virgilio suo fratello, tutti due insolidum: Quæ instructio, tanquam proprio Seraphini caractere exarata, et recognita per testes haben-
17 tes notam manum, † habet magnam præsumptionem veritatis, etiam pro scribente, maximè quandò concurrunt (vt hic) adminicula superiùs recensita illius veritatem suadentia *Gregor. decis.* 273. *numer.* 7. *& decis.* 64. *numer.* 3. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* præsertim,
18 quia est directa Procuratori, † cui sicuti, & Aduocato regulariter veritas non celatur, vt ad rem tradit eruditè *Matienz. in tract. de referend. Aduocat. & Iudic. dignit. & emunen. p.* 1. *cap.* 7. *numer.* 1.

Quod etiam comprobatur, tùm quia Seraphinus scribens decessit, nulla facta reuocatione assertionis emanatæ in dicta instru-
19 ctione, † vndè oritur alterum adminiculum, quod veritatem scripserit *Cravett. cons.* 275. *numer.* 5. *Rota decis.* 321. *numer.* 2. *par.* 3. *recent.* Tum, quia domus solitæ habitationis eiusdem Seraphini incendium passa est, quapropter redditur admodùm verisimilis amis-
20 sio scripturæ, † qua suum creditum proba-
21 re posset; † ideò faciliùs statur hoc casu dicto creditoris adminiculis fulcito *Mandel. cons.* 34. *numer.* 12. *Afflict. decis.* 13. *num.* 10. Maximè, dum creditor non agit ad crediti
21 exactionem, † sed de eo tantùm excipit,

seù replicat *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 10. numer. 4.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Saluiani.

Mercurij 19. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Poſſeſſio, & bonorum poſſeſſorum identitas in hac deciſione deciditur, vtraque reſultãs, tam ex fide Cataſtri, quam ex pluribus demonſtrationibus, quæ eiſdem bonis conueniebant, in nihilo penitus releuantibus diuerſitatibus, quæ obijciebantur illis, quia, aut nulla poterat conſiderari varietas ex ſola mutatione vocabulorum inter ſe conuenientium, aut illa temporis antiquitate proceſſerat ob mutationem nominis perſonarum, quæ in eiſdem bonis ſucceſſerant.

SVMMARIVM.

1 *Ius variatur ex variatione facti.*
2 *Cataſtrum non probat contra tertium, qui cataſtrationi non conſenſit.*
3 *Cataſtrum concurrentibus adminiculis probat etiam contra tertium, & quæ illa ſint, vide numer. ſeqq.*
4 *Cataſtrum antiquum, & publica auctoritate confectum plenè probat, & num. 5.*
6 *Enunciatiua antiqua faciunt non leue argumentum veritatis enunciati.*
7 *Confine differt à confinato, ſicuti differunt terminus, & terminatum.*
8 *Cenſus impoſitio cum non fiat niſi à Domino fundi iuncta cum alijs coniecturis probat poſſeſſionem imponentis.*
9 *Teſtes de poſſeſſione deponentes de ſolo auditu, & fama in antiquis multum attenduntur.*
10 *Poſſeſſionis, & identitatis argumentum reſultat ex fide Cataſtri; ſaltim donec contrarium probetur.*
11 *Alienationes & tranſitus bonorũ de vno in alium in Cataſtro enunciata, ex publicis inſtrumentis remanent coadiuuata.*
12 *Identitas non excluditur ex promiſcua denominatione locorum inter ſe vicinorum.*
13 *Identitas non excluditur ex diuerſitate nominis vicinorum, ſi illi habuerunt cauſam à vicinis antiquis.*
14 *Identitas excluditur ſi pro confinibus, fundi diuerſi enunciantur.*
15 *Diuerſi non dicuntur fundi, quorum vnus comprehenditur ſub alio, & eſt illius membrum, & locus loci appellatur,*
16 *Diuiſio prædij non excludit identitatem ſi concurrit illius quantitas, & numerus tornaturarum.*
17 *Diuiſio vnius rei in plures, ſeu denominatio vnius vocabuli in aliud, facta pro deſtinatione patris familias non præiudicat identitati.*
18 *Qualitas accidentalis, & ſuperficialis non poteſt tollere identitatem.*
19 *Indemnitas præſtari debet à venditore non autem ab eo, qui nec vendidit, nec ſe de euictione obligauit.*
20 *Creditum extinctum non reuiniſcit ex ſola immiſſione poſſa in Saluiano.*
21 *Euictio non ſequitur per ſimplicem immiſſionem in Saluiano.*
22 *Saluianum aufert poſſeſſori ſimplicem detentationem temporaliter, donec creditor de fructibus ſatisfiat.*
23 *Creditum emptoris remanet extinctum mediante excomputatione, per quam fingitur totum pretium ſolutum, & deinde pro rata crediti, creditori reſtitutum.*
24 *Retentio creditori anteriori conceditur non ſuper toto fundo, ſed ad ratam ſui crediti, & pro reſiduo conceditur poſteriori immiſſio.*

DECISIO CLI.

QVEMADMODVM ex facti variatione † variari ius inquit *l. C. in l. ſi ex plagis §. in clino ff. ad l. Aquil.* ità meliùs hodie comprobata, & dilucidata per Informantes pro Pompilijs antiqua poſſeſſione prædij controuerſi apud Franciſcum Scappucinum ſuum debitorem, & moderna apud Marchionem, & fratres de Spadis, receſſerunt DD. à deciſione coram me edita *ſub die 7. Aprilis* 1676. in qua propter non iuſtificationem extremorum denegata fuerat immiſſio ab iſdem Pompilijs in iudicio Saluiani petita. 1

Poſſeſſio enim Franciſci debitoris de tempore contractæ hypothecæ apparet ex partitis Cataſtri, vbi legitur deſcriptum hoc prædium Tornaturarum centum ſub nomine eiuſdem, licet enim Cataſtrum † regulariter non probet contra tertium, qui Cataſtrationi non conſenſit, vt firmatur in *præcedenti deciſione §. non obſtat*; † Hoc tamen limitatur concurrentibus adminiculis, quia tunc etiam contra tertium probat. *Ruin. conſ. 40. numer. 8. lib. 4. Rota coram Seraph. deciſ. 1077. num. 3. coram Coccin. deciſ. 2090. num 5. in recent. dec. 227. num. 13. par. 8. & dec. 520. num. 17. par. 14.* præſertim quando illud † eſt antiquum *Soccin. ſen. conſ. 205. num. 4. lib. 2. Peregrin. de fideic. art. 44. num. 12. ad med Menoch. de retinen. remed. 3. num. 570. pariter ad med. Poſth. de manut obſerv. 27. num. 1. in fin. Rot. dec. 479. n. 11. part. 9. recent.* & publica auctoritate † confectum, & à publico Miniſtro conſeruatum *Soccin. Sen. d. conſ. 205. num. 2. lib. 2. Gen. de ſcript. priuat. lib. 5. tit. de lib. eſtimi qu. 1. num. 9. & ſeqq. Rota coram Seraph. dec. 1077. num. 5. in rec. deciſ. 205. num. 6. part. 8. & dec. 229. num. 15. par. 14. & in Anconitana Bonorum 27. Aprilis* 1676. *§. probatur, & §. ſequenti coram me.* 2 3 4 5

Adminicula in propoſito non deſunt; Primùm enim deſumitur ex enunciatiuis emiſſis in inſtrumentis inueſtiturarum factarum Franciſco de 28. Tornaturis huius Prę-

6 dij, † quæ cum ſint antiquæ, non leue argumentum faciunt veritati enunciati *gloſſ. in cap. cum olim verb. inſtrumentis de cenſibus, Dec. conſ. 20. num. 7. Rota coram Coccin. dec. 1715. numer. 17. & coram Dunoz. iun. dec. 644. num. 3.* & poſſeſſionem Franciſci oſtendunt non ſolùm pro 28 illis tornaturis, ſed etiam pro maiori quantitate deſcripta in Cataſtro, dũ tornaturæ emphyteuticæ dicuntur cohærere
7 aliis bonis eiuſdem inueſtiti, † nam confine differt à confinato, ſicuti differunt inter ſe terminus terminans, & terminus terminatus *l. cum ſeruo in fine ff. de contr. empt. Bald. conſ. 422. poſt princ. Hieron. à Monte de fin. regun. cap. 107. num. 4. Dec. in conſ. 40. num. 27. lib. 4. Rota coram Merlin. dec. 600. numer. 7. & 8. deciſ. 635. numer. 3. & 4. & coram Penting. deciſ. 370. numer. 7.*

Secundum Adminiculum deducitur ex impoſitione cenſus facta à Franciſco ſuper 30. tornaturis cum ſimili enunciatiua cohærentiæ cum aliis bonis, quæ cum regulariter non fiat, niſi à Domino, & poſſeſſore
8 fundi, iuncta cum alijs † aliquid facit ad oſtendendam poſſeſſionem imponentis, tam earundem tornaturarum 30. cenſitarum *Rot. dec. 539. num. 2. in med. par. 4. recent.* quàm aliorum bonorum adiacentium enunciatorum iuxta prælallegata.

Tertium Adminiculum conſurgit ex depoſitione teſtium deponentium de poſſeſſione d. Franciſci, qui licet nec de actibus
9 poſſeſſorijs, nec de viſu, † ſed ſolùm de auditu, & fama deponant, tamen in hoc facto antiquo multum attendi debent *Angel. in l. at qui natura §. cum me abſente num. 2. ff. de negoc. geſt. Maſcard. de probat. concluſ. 778. numer. 1. & ſeqq. Fuſar. de ſubſtit. qu. 618. num. 21. & ſeqq. Roſa coram Coccin. dec. 235. numer. 15. & in Montis faliſci cambij 21. Iunij 1675. §. conſtat coram R. P. D. meo Emerix.*

Poſſeſſio vero eorundem bonorum apud Marchionem, & Fratres reos Conuentos, ſeu identitas, ad quam hodie maior reducebatur difficultas, concludenter iuſtificatur ex ijſdem publicis Cataſtris Ciuitatis Rauennæ, in quibus Prædium prius deſcriptum ſub nomine Franciſci Scappucini debitoris reperitur poſtea translatum, ſiue adnotatum inter bona Siluij filij cum expreſſione, quod erat idem antea relatum in partita Franciſci, & cum ſimili declaratione, quod eſſet idem prius poſſeſſum à Siluio legitur ſubinde in partita Guazzimanni eiuſdem Siluij mediati Succeſſoris, & demum in æſtimo Pauli Spadæ Auctoris Marchionis, & fratrum enunciatur, quod hoc prædium de-
10 ſcriptum antea erat inter bona † Guazzimanni, vnde donec contrarium probetur, validum reſultat identitatis argumentum *Gen. de ſcript. priuat. lib. 5. tit. de lib. æſtimi queſt. 1. num. 27. & ſeq. Ciroec. diſc. 25. numer. 28. Add. ad Burat. dec. 317. num. 9. Scappuc. de Salvian. lib. 1. qu. 29. num. 5. Rota coram Card. Celſ. deciſ. 295. nu. 2. & in rec. dec. 203. num. 5. par. 14.*

Idque magis comprobatur, tum ex inſtrumentis venditionis eiuſdem prædij factæ primo à Præpoſito Lotto Tutore filiorum Siluij Hieronymo Guazzimanno, & ab ipſo quondam Paulo Spadæ, vbi ſpecificatur eadem quantitas Tornaturarum relata in Cataſtris, tum etiam ex quo 28. illæ tornaturæ huius Prædij, de quibus inueſtitus aliàs fuerat Franciſcus Scappucinus, conceſſæ apparent per Dominum directum Siluio filio in locum eius Patris, & ſucceſſiuè Guazzimanno, & Paulo Spadæ cum eadem enun-
11 ciatiua cohærentiæ aliis bonis † inueſtitorum, ex quo adminiculantur, & confiuuantur alienationes, & tranſitus eiuſdem Prædij in Cataſtro enunciati *ad trad. per Maſcard. de probat. concluſ. 373. num. 11. Rot. deciſ. 65. nu. 10. coram Carillo, & in Rom. fideicommiſſi de Cribellis 30. Martij 1673. §. nec deficit coram me.*

Concordant confines, & demonſtrationes expreſſæ in Cataſtro Franciſci Scappucini, & in inſtrumentis inueſtiturę, & impoſitionis cenſus per ipſum factæ, in illis enim enunciatur, quod bona poſita erant in Territorio Rauennæ in Burgo S. Mammi, ſeu Adrianæ in fundo Vadi Rondini in loco Canalis noui Molendinorum veterum, quibus cohærebat fluuius Montonis, via publica mediante à capite ab vno latere d. Canale, ſeu Hieronymus Zambelletus mediante eodem Canale ab alio latere, & ipſe Franciſcus Scappucinus, fluuius nouum, & Petrus Graſſus; Prædium autem à Spadis poſſeſſum ex deſcriptione Cataſtri apparet ſimiliter poſitus in Burgo S. Mammi, & ex inſtrumento emptionis factæ à Guazzimanno eorum Autore in ſuburbio Portæ Adrianæ, ideòque attendi non mæretur allegata diuerſitas Portæ S. Mammi, & Adrianæ ad demonſtrandam diuerſitatem bonorum, quia cum dd. Suburbia, & Portæ ſint contiguæ, & bona controuerſa in illorum ex-
12 tremitate poſita; † promiſcua denominatio S. Mammi, & Adrianæ non excludit identitatem *Rota rec. dec. 118. num 10. par. 5. coram Coccin. dec. 120. num. 6. verſ. non ſubſiſtit, & coram Dunoz. Iun. deciſ. 609. numer. 11. & dec. 663. numer. 10. in fin.*

Verificantur etiam, tam duo illa immutabilia confinia Fluminis Montonis, & Fluminis noui, quàm alij confines Hieronymi Lupatelli, Hieronymi Zambelletti, & aliorum, qui licet hodie poſt curſum tanti temporis mutati fuerint, verificantur tamen omnes, vno excepto, & conueniunt bonis controuerſis, dum ex Cataſtris, & teſtibus
13 conſtat, † quòd moderni poſſeſſores vicinorum prædiorum cauſam habent ab illis, qui enunciantur pro confinantibus in Cataſtro, & inſtrumentis inueſtiturę, & cenſus ſuprà relatis *Rot. deciſ. 75. numer. 20. coram Carillo, & deciſ. 615. num. 1. coram Merlin.*

His poſitis non obſtant ea, quæ ab informantibus pro Marchione, eiuſque fratribus adducuntur ad oſtendendam diuerſitatem, nempe quod in inueſtituris, & cenſu Franciſci exprimatur Prædium in fundo Vadi

Rondi-

14 Rondini, † illud verò quod controuertitur situm sit in Fundo Ariani, quod pro excludenda identitate confideratum fuit in decisione, quæ reuidetur §. 1. quia ex hodie deductis apparet, fundum Vadi Rondini non
15 esse diuersum, † sed comprehendi sub fundo Ariani, esseque illius membrum, & locum loci *Rota coram Coccin decis.* 120. *numer.* 6. §. *non subsistit in fine, & coram Dunoz. Iun. dec.* 663. *vtrobique numer.* 11. nil ficiente, quod hodie numerus petiarum Terreni sub dicto prædio inclusarum discordet ab antiquo, quia in adeò longa annorum serie, vltrà quod euenire potuit ex facto Dominorum, & possessorum plures petias in vnam, vel
16 vnam in plures reducentium, † attendenda non est talis diuersitas, dum verificatur eadem quantitas tornaturarum centum circiter, & alij confines, vt supra comprobati, vt benè ad propositum firmant *Cephal. conf.* 98. *numer.* 22. *Mareſcot. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 28. *& ſeq. Rota coram Coccin. dec.* 1066. *numer.* 2. *& coram Merlin. dec.* 316. *num.* 8. *&* 9.

Nec releuat, quod in partita Franciſci deſcriptum appareat in Cataſtro prædium cum domo, & Capannis, in venditione verò facta per filios Siluij Guazzimanno dicatur cum domibus in numero plurali, omiſ-
17 ſo † enim, quod hoc prouenire potuit ex deſtinatione Patris familias appellantis Capannas domunculas rurales, vel vnam Domum in plures diuidentis *text. in l. ſi quis duas* §. *ſi quis partem in fin. ff. commun. Prædiorum, & in l. qua in rerum* 24. §. *ſi quis poſt teſtamentum ff. de legat. primò Rota recent. deciſ.* 183. *num.* 12. *&* 13. *& deciſ.* 278. *par.* 13. *& deciſ.* 399. *n.* 5. *par.* 15. hæc eſt qualitas accidentalis, & ſuperficialis
18 in bonis controuerſis, † quæ proindè tollere non poteſt identitatem, quæ ex confinibus, & demonſtrationibus certis apparet *Cephal. d. conſ.* 98. *numer.* 23. *& duobus ſeqq. Soccin. ſen. conſ.* 89. *num.* 9. *in fin. & ſeq. lib.* 1. *Decian. conſ.* 17. *numer.* 8. *&* 9. *lib.* 2. *Rota coram Merlin. deciſ.* 316. *num.* 8. *& ſeq.*

Inſubſiſtens quoque viſum fuit, quod Pompilij teneantur de euictione, vel ſaltem Marchioni, & fratribus competat retentio, ex quo Paulus eorum auctor emendo prædium, de quo agitur, excomputauerit in pretio ſcut. 2000. Societatis Officij, in qua
19 fideiuſſerat Camillus Pompilius, † quia cùm dictus Camillus, nec prædium vendiderit, nec de euictione ſe obligauerit, non tenentur illius hæredes, ſed venditor indemnes fratres de Spadis conſeruare *Thomat. deciſ. Maceraten.* 206. *num.* 83. *Bich. deciſ.* 380. *numer.* 26. Allegata verò retentio pro ſocietate officij, quam reuiuiſcere prætendebat propter euictionem reſultantem ex immiſſione
20 conceſſa Pompilius non competit, † tum
21 quia per ſimplicem immiſſionem in Saluia-
22 no † vere, & propriè res non euincitur, ſed ſolùm aufertur detentatio † temporaliter, donec immiſſus ex fructibus ſatisfiat *Pacific. de Saluian. inſpect.* 4. *c.* 1. *num.* 146. *Thomat. d. deciſ.* 206. *ex num.* 77. *Buratt. deciſ.* 325. *Merlin. deciſ.* 696. *vtrobique num.* 1. tum etiam, quia huiuſmodi creditum remanſit extinctum
23 mediante d. ex computatione, † per quam fingitur ab emptore ſolutũ totum pretium venditori, & deindè ab ipſo reſtitutum ad menſuram crediti per emptorem excomputati *l. ſingularia ff. ſi cert. pet. Rot. coram Bichio deciſ.* 380. *num.* 23. *& ſeqq deciſ.* 406. *numer.* 26. *& ſequen. & deciſ.* 55. *num.* 12. *coram eodem.*

Quinimò admiſſo etiam, competere retentionem proindè, ac ſi vera euictio ſecuta fuiſſet, adhuc cum prædũ ſit maioris quantitatis, denegari non poteſt immiſſio pro indiuiſo, parum refragante, retentionem prætendi pro quantitate, non autem pro quota, proindè concedi nequeat immiſſio pro indiuiſo, ſed competat retentio pro toto, quia communiter recepta eſt in hac quæſtione diſtinctio, quod aut creditor retinet rem de ſui natura diuiduam iure pignoris, & hypothecæ ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus illius, & tunc non poteſt compelli ad dimittendum, nec quidem minimam partem, ſed totam poteſt retinere, donec ſatisfactus fuerit, aut illam poſſidet iure Dominij acquiſiti datione in ſolutum, aut alio legitimo titulo, prout in caſu præſenti, & tunc ſi poſſeſſor moleſtatus à creditore hypothecario poſteriore velit iſtum repellere, &
24 rem tueri ſub prætextu crediti † anterioris, non poteſt totam rem occupare, ſed dumtaxat ad cenſurã ſui crediti anterioris competit retentio, & in reliquo conceditur immiſſio creditori poſteriori *per text. in l. qui à debitore C. qui pot. in pign. hab. Merlin. de pign. lib.* 4. *qu.* 44. *num.* 16. *& ſeqq. Thomat. dicta deciſ.* 206. *num* 47. *& pluribus ſeqq. plenè Rota dec.* 139. *numer.* 7. *& ſeqq. part.* 6. *recent. & deciſ.* 33. *à numer.* 14. *apud Rodriquez de concurſ.* Eſt enim compatibilis poſſeſſio plurium pro indiuiſo diuerſis reſpectibus poſſidentium *l.* 3. §. *ſi ex pluribus ff. de acquir. poſſeſſ. Rot. dicta dec.* 135. *num.* 12. *Merlin. vbi prox. num.* 17.

Et ita deciſum Partibus hinc inde in binis propoſitionibus auditis &c.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Hiſpalen. Decimarum.

Lunæ 24. *Ianuary* 1678.

ARGVMENTVM.

Quaſi poſſeſſio decimandi dicitur ſufficienter probata tam ex libris Eccleſiæ, quàm ex teſtibus ſuper ea deponentibus, quæ cum fuerit centenaria, & penè immemorabilis, etiam aduerſus Parochum ſuffragari deciditur, licèt alioquin iuris aſſiſtentiam habentem, & eo magis contra laicum ab eadẽ conſecutione decimarum, propter iuris reſiſtentiam excluſum, maximè quia concurrebat etiam obſeruantia plurimorum mandatorum de manutenendo, quæ etiam ſolet vtrumque concludi.

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiarum resultat ex illius solitis requisitis iuxta satis vulgatam dec. Caputaq.*
2 *Centenaria, & immemorabilis asserunt meliorem titulum de mundo, ampla vt num seq.*
3 *Iuris assistentia decimandi, quæ militat fauore Parochi non protedit contra habentes pro se centenariam, & immemorabilem.*
4 *Laicus nedum habet iuris assistentiam, sed expressam resistentiam super exactione decimarum.*
5 *Quasi possessio decimandi etiam sola decennalis sufficit contra laicum.*
6 *Libris Ecclesiæ plenè creditur etiam ad fauorem eiusdem Ecclesiæ.*
9 *Quasi possessio decimandi probatur ex libris Ecclesiæ, & num. 7.*
10 *Testes formiter examinati plenè probant exactionem decimarum, & quasi possessionem decimandi.*
11 *Testes deponentes de facto proprio, & ex certa scientia plenè probant.*
12 *Quasi possessio decimandi probatur ex mandato de manutenendo in exactione decimarum obtento.*
13 *Obseruantia resultat ex relaxatione plurium mandatorum de manutenendo.*

DECISIO CLII.

APpellatione interposita à sententia lata per R. P. D. meum Taiam de anno 1670. ad fauorem Archipresbyteri Decani, & Capituli Hispalen. commissaque mihi Causa in gradu appellationis, disquirendum proposui, num Sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & Domini confirmandam responderunt.

Validitas enim, & iustitia æqualiter assistunt, de validitate non est † ambigendum 1 concurrentibus omnibus ad normam vulgatæ *decis. Caputaquen.*

Iustitia verò fundari est visa in assistentia iuris firmata in alia decisione R. P. D. mei Taiæ.

Eaque iuris assistentia robur assumere validissimè videtur ex quasi possessione percipiendi decimas controuersas, in qua reperitur Archiepiscopus, & Capitulum, ea- 2 que centenaria, † & planè immemorabilis, quæ meliorem quemcumque titulum de mundo secum affert, *cap. super quibusdam de verb. signif. l. 1. §. ductus aquæ ff. de aqu. quot. & astiu. Rota coram Bich. decis. 98. nu. 3. & decis. 53. num. 10. & 11. coram Zarat. & in Bononien. bonorum 13. May 1676. §. titulo subsistenti coram me*, 3 etiam ad exclusionem † Parochi habentis iuris assistentiam, *Duran. decis. 46. num. 4. Cels. decis. 18. num. 2.* multoque fortiùs ad exclu- 4 sionem laici, † nedum non habentis in decimarum exactione iuris assistentiam, sed imò 5 expressam resistentiam, † contra quem proindè sufficit decennalis, ad tradita per *Barbos.* in puncto litis vertentis inter duas duas *de iur. Eccles. univ. d. lib. 3. cap. 26. §. 2. n. 35. Rot. decis. 333. num. 5. par. 5. rec.*

Nam autem quasi possessionem comprobant libri reddituum decimalium Ec- 6 clesiæ Hispalen. † ex quibus constat eas ab anno 1561. vsque ad annum 1670. semper- 7 fuisse locatas; † Huiusmodi verò libris standum esse firmat *Dec. conf. 140. num. 14. vers. ita concluso Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 33. num. 32. Rot. decis. 290 num. 5. par. 1. rec.* & in his 8 terminis † decimarum *decis. 673. num. 7. parte 7. decis. 44. num. 2. par. 4. tom. 1, decis. 316. nu. 4. & 5 par. 10. rec. & in Hispalen. decimarum 15. Ianuarij 1663. in princ. vers. iuncta longissima coram R. P. D. meo Taia.*

Comprobant etiam depositiones testium 9 inter eosdem partes † formiter examinatorum, quibus innititur *d. decisio* penès *Posth.* aliæque depositiones, vt in Summario *nu.* 10 *mer. 4.* † cum aliis examinatis anno 1663. deponentibus de facto proprio, & certa scien- 11 tia circa solutionem decimarum † factæ Capitulo, quique optimè probant *d. decis. 211. apud Posth. de manut. & coram Zarat. decis. 53. num. 20.*

Quibus omnibus cum accesserint plura mandata de manutenendo concessa Capi- 12 tulo à Vicario Hispalen. † & Nuntio Apostolico Hispaniarum, nedum est probata quasi possessio, *Mantic. decis. 292. num. 2. Cavial. decis. 217. nu. 2.* † 13 sed etiam obseruantia, vt sentit *Rot. decis. 15. num. 2. par. 15. rec.*

Hisque stantibus, Sententiam Rotalem Domini cõfirmandam censuerunt, Archiepiscopo, & Capitulo tantũ informantibus.

R. P. D. EMERIX,

Bononien. Renunciationis.

Luna 24. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Promiserat Pater dotẽ suæ filiæ Moniali, & annuam præstationem tenuit, sua naturali vitæ durãte, dummodo tamen illa generalem renunciationem faceret; Cum autem filia renunciare renuisset, attamen cogitur Pater ad dotem, & annuam præstationem soluendam, quia hæc omnia de iure præstare tenetur, cum respectu pensionis vitaliciæ, illa reputetur de appendicibus ipsius dotis, & hoc non obstante ass. promissione Monialium, quod filia renunciare deberet, quia erat nulla, vtpote non seruata forma præscripta.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum promissum ad formam pacti celebrari debet.*
2 *Instrumenti stipulatione promissa. si non imoletur, iudex illud stipulari mandat, & si non celebretur, declarat illud haberi pro facto.*
3 *Monasterium non tenetur obseruare promissa, si illius obligatio fuit sequuta non seruata forma rescripti.*
4 *Forma sub pœna nullitatis demandata, si fuit omissa*

omissa, contractus remanet nullus.

5 *Officialium monasterio vno defuncto, licet alter extera negotia expedisat, non tamen potest iure contractus, qui amborum interessentiam requirit.*

6 *Causa nulla etiam iustissima excusat ab obseruantia formæ, & pœna nullitatis præscriptæ.*

7 *Forma si ob impossibilitatem obseruari non possit, recurrendum est ad superiorem, vel pro moderatione, vel commutatione illius.*

8 *Pater tenetur subministrare filiæ monali aliquid annuum, vel menstruum iuxta consuetudinem communiter obseruatam, & num. 19.*

9 *Monasteria plerumque non occurrunt omnibus solemnitatibus monialium.*

10 *Pater sicuti filias tenetur dotare, ita eidem moniali annuam præstationem assignare tenetur, & num. 8.*

11 *Annua præstatio quæ monialibus assignatur, reputatur vti de appendicibus dotis, & ita de ea iudicatur, sicuti de ipsa dote.*

DECISIO CLIII.

CVM Angela Dorothea filia vnica Franciſci commorans in educatione in Venerabili Monaſterio Monialium Sancti Gulielmi Bononiæ, cuperet aſſumere habitum per eaſdem Moniales geſtari ſolitum, & in eo ſuis loco, & tempore ſolemnem emittere profeſſionem; Franciſcus Pater promiſit per Inſtrumentum publicum Monialibus, quod de tempore emittendæ profeſſionis in cauſam, & computum dotis, ſeu elecmoſynæ dotalis conſequerentur lib. 1700. in tribus apochis legatorum, ſeu relictorũ piorum exiſten. penès Vicarium; quodque pro reſiduo d. dotis, quod eſt lib. 300. ac appratibus dari ſolitis, & concordatis in libr. mille intra triennium à die emittendæ profeſſionis ipſe ſolueret alias lib. 1300. & interim fructus ad rationem quinque pro centenario; Promiſit etiam ſubminiſtrare alimenta in anno Nouitiatus, & denique ſequuta profeſſione d. Angelæ ſeſe obligauit, cum hoc tamen (ſunt verba Inſtrumenti) quod ante profeſſionem renunciauerit omnibus, & quibuſcumque bonis paternis, maternis, auitis, tranſuerſalibus tam de præſenti illi debitis, quàm in futurum debendis, etiam ratione legitimæ, aut illius ſupplementi ad fauorem eiuſdem Franciſci, & illius hæredum, & non alias &c. ſoluere eidem Angelæ menſtruatim lib. ſex pro ſuis prouiſionibus vita ſua durante, & eo defuncto, voluit illam quoad vixerit conſequi poſſe in eius bonis, & hæreditate annua ſcuta centum in lib. quatuor bonon., quibus ſtantibus, eædem moniales capitulariter cõgregatæ ad crates ferreas, præuia licentia R.D. Vicarij in ventre continentis duas expreſſas conditiones: Che vi ſij il conſenſo Capitolare delle Monache, e l'interuento perſonale almeno di due Aſſunti del Monaſtero, ſenza le quali circoſtanze ſarà il contratto nullo; cum interuentu vnius tantum Aſſumpti ſe obligarunt d. Angelam recipere, & ad habitum, ac profeſſionem admittere, eique toto eius vitæ tempore tam in ſtatu ſanitatis, quàm infirmitatis de omnibus neceſſariis prouidere, vt latius continetur in Inſtrumento Summ. Monialium *num. 1.*

Quia verò Angela ante profeſſionem à Patre interpellata, ſupradictis bonis renunciare renuit; ideo orta inter eandem, & Monaſterium, ac Franciſcum Patrem controuerſia ſuper adimplemento hinc indè promiſſo, eaque poſt plures ſententias, & perſolutum earum vigore reſiduum dotis, ac apparatum, ad Rotam deuoluta, contigit dubitari, An ſit ſtipulandum Inſtrumentum renunciationis, vel potiùs ſit relaxandum mandatum, & pro qua ſumma, & hodie in ſecunda Cauſæ propoſitione prodijt reſolutio, non eſſe ſtipulandum inſtrumentum, ſed Patrem teneri ſubminiſtrare libr. ſex menſtruas.

Licèt enim in eodem Inſtrumento conuentum fuerit, quod Angela validè, & ſolemniter ante emiſsionem profeſsionis, vt ſupra renunciare deberet, & ſub iſta lege, & aliàs Pater eidem promiſerit ſoluere lib. ſex
1 menſtruas pro ſuis prouiſionibus, † & proindè ad formam pacti iuſtè videatur petere ſtipulationem Inſtrumenti, illudque quate-
2 nus non ſtipuletur, † haberi pro facto ex officio Iudicis, ad tradita per *Fulgin. de iure emphyt. in prælud. quæſt. 14. n. 280. Rota decis. 421. num. 4 coram Durano.*

Nihilominus Domini exiſtimarunt, Mo-
3 niales ad hoc non teneri, † quia eorum obligatio vti facta non ſeruata forma reſcripti Vicarij, requirentis inter alia ſub pœna nullitatis interuentum duorum Aſſumptorum
4 Monaſterii, † fuit nulla, ad *text. in cap. cum dilecta 22. circa finem, ibi q. gloſ. verb. irritum, & DD. de reſcript. Dunoz. ſen. deciſ. 52. num. 1.* aliiſque relatis *Dunoz. iun. deciſ. 604. num. 11. Greg. deciſ. 1. & 2.*

Non ſuffragante, quod de tempore ſtipulationis Inſtrumenti alter ex Aſſumptis
5 Monaſterij eſſet mortuus, † quodque propterea alia negotia ab vno tantùm expedita
6 fuerint, quia nulla cauſa † etiam iuſtiſſima excuſat ab obſeruatione formæ præſcriptæ ſub pœna nullitatis, vt firmauit *Rota d. deciſ. 52. num. 2. coram Dunoz. ſen.* & ſtante impoſsibilitate ſaltem recurrendum eſset ad Vicarium, ad hoc, vt loco Aſſumpti præ-
7 mortui alium deputaret, † vel aliter pro validitate actus diſponeret, vt in his terminis firmatum fuit *coram Dunoz. ſen. deciſ. 63. num. 6.* quæ eſt confirmatoria *deciſ. 52.* mox citatæ.

Et tamen Franciſcum teneri ſubminiſtrare Angelæ filiæ lib. ſex menſtruas pro ſub-
8 leuandis eius neceſſitatibus † iuxta conſuetudinem communiter receptam, dum Mo-
9 naſteria † illis vt plurimum non occurrunt ea ſcilicet ratione, quod ſicut Pater filias
10 tenetur, † ita quoque eiſdem ſubminiſtrare compellitur huiuſmodi neceſſarias, & ſoli-

11 solitas præstationes, † de quibus vti dotis appendice iudicatur, sicut de ipsa dote. *Grat. disc. cept. 498. num. 58. Rota decis. 671. n. 27. coram Merlino.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Bononien. hæreditatis de Pepulis.

Lunæ 24. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Suas filias spurias pater in testamento hæredes instituerat, quæ licet insuccessibiles iudicatæ sint, eis tamen de dote congrua fuit prouisum, quæ iuxta conditionem familiæ pro quantitate bonorum patris, & secundum consuetudinem loci, ad metam legitimæ arbitrata est, eo magis, quia pater nullos alios filios legitimos, & naturales reliquerat.

SVMMARIVM.

1 *Filij incestuosi excluduntur ab hæreditate sui patris.*

2 *Filiabus incestuosis assignari debet dos in hæreditate sui parentis.*

3 *Status hæreditatis paterna firmati debet, ad effectum constituendi dotem filiabus incestuosis.*

4 *Dote in constituenda in iure non reperitur assignata certa quantitas, sed tota remittitur arbitrio iudicis.*

5 *Iudex in constituenda dote considerare debet valorem hæreditatis, seu bonorum, qualitatem personarum, & consuetudinem loci.*

6 *Dos arbitranda per iudicem constitui potest, vel infra, vel etiam vltra legitimam.*

7 *Dos etiam filiæ spuriæ debetur secundum nobilitatem sui patris, & vid. num. seqq.*

8 *Dos dicitur congrua si correspondet portioni legitimæ.*

9 *Filiæ spuriæ non ita dotari debent, vt filiabus legitimis, & naturalibus æquiparentur, & numer. antecedd. & seqq.*

10 *Dos filiæ spuriæ non ita extenuari debet, vt illa viro condigno nubere nequeat.*

11 *Dos filiæ spuriæ eo magis, congruè tamen augeri debet, si pater nullos alios reliquit filios legitimos, & naturales, & num. 13.*

12 *Hæres, qui successit ab intestato, prævia irritatione testamenti, in quo pater filios spurios instituit, contra illius voluntatem succedere dicitur.*

13 *Dos filiæ spuriæ taxari debet potius cum aliquo augumento, non autem diminutione, si pater illam in testamento hæredem instituit.*

DECISIO CLIV.

ANTONIA, & Margarita de Pepulis exclusæ per tres conformes ab hæreditate Com. Alexandri Mariæ de Pepulis earum Patris, tanquam genitæ ex incestuoso
1 concubitu, † reportarunt à R. P. D. meo Matthæio mandatum executiuum pro dote in summa scutor. 3000. pro qualibet, quod fuit approbatum à Signatura Iustitiæ pro
2 summa scutorum 3000. dumtaxat, † quo pro remanenti summa appellationis causam mihi commisit cum clausula. Si quid exequendum; vnde dato dubio: An, & pro qua summa mandatum sit exequendum, censerunt Domini esse exequendum pro alijs scutis mille dumtaxat, constituentibus dotem in summa scutorum bis mille pro qualibet.

Moti sunt ex eo, quod Patrimonium Comitis Alexandri Mariæ non excedit summam scutorum 12000. vt videre est ex statu
3 hereditario firmato coram Eminentissimo Cerro, olim nostræ Rotæ Decano, quem esse attendendum existimarunt, dum in plurib⁹ Congregationibus habitis coram me,
4 nihil contra eundem iustificatum fuit, † vnde cum in constituenda congruitate dotis in iure non reperiatur assignata certa quan-
5 titas, sed tota sit remissa arbitrio † Iudicis, qui consideratis locorum cõsuetudine, qualitate personarum, ac hæreditatis valore po-
6 test arbitrari, † quod sit etiam, vel infra, vel vltra legitimam, vt aduertunt *Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 149. numer. 36. Mant. c. de tacit. & ambig. tom. 1. quæst. 13. num. 22. Rota coram Reuerendissimo Royas decis. 193. numer. 3. seqq. & decis 48. numer. 22. par. 12. recent.* Ideo in proposito, habito respectu ad Patrimonium, & quod Antonia, & Margherita licet nouæ sint filiæ legitimæ, & naturales Comitis Alexandri Mariæ, † tamen ortum habent ex
7 nobili Patre, à quo etiam fuerunt in Testamento hæredes institutæ, dixerunt dotem
8 congruam esse summam scutorum † duorum millium pro qualibet correspondentem legitimæ, vt sensit *Rot. coram Vbald. decis. 421. numer. 4. & coram Cardinali Cerro decis. 371. numer. 8. & in rec. decis. 192. numer. 29. & decis. 331. num. 7. par. 10. & decis. 111. & decis. 376. vtrobique numer. 1. par. 15.*

Nec fuit approbata taxatio facta coram R. P. D. meo Matthæio in scutis 3000. pro
9 qualibet, quia non sunt ita dotandæ, † vt filiabus legitimis, & naturalibus æquiparantur, vt inquit *Lup. de illegitim. comment. 2. §. 1. numer. 46. Surd. de aliment. par. 1. quæst. 10. numer. 15. in fine de Luca ad Franch. decis. 686. numer. 7.* minusque adeo earum dotes
10 extenuandæ, † vt viro condigno nubere nequeant, præsertim, quia Comes Alexander Pater nullos alios reliquit filios legiti-
11 mos, † & naturales, sed eius hæreditatem detinet Comitissa Elisabet, quæ prouia irri-
12 tatione eius testamenti, † successit contra voluntatem testatoris, excludendo proprias filias in dicto testamento vocatas, qua propter dum nullum præiudicium infertur aliis
13 filiis, qui non adsunt, † & voluntas Patris fuit, vt ille filiæ illegitimæ totum haberent patrimonium, dos congrua visa fuit summa

scuto-

feutorum duorum millium pro qualibet vtraque parte intormante.

R. P. D. CALATAIV

Bononien. Immiſſionis.

Luna 24. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Hæc decisio denegat immiſſionem vxori ſuper bonis viri à tertio poſſeſſis, ex quo probatum non erat creditum adminiſtrationis bonorum extra dotalium, nec ratione temporis, nec reſpectu quantitatis, nec minus mediante conſenſu eiuſdem vxoris, ſine quibus cum nulla fuerit contracta hypotheca, ſaluianum non intrabat, maximè contra poſſidentem ex credito anteriori; & vltrius quia plura etiam de ſimulatione opponebantur, quæ omnia ex ſequenti Summario, & deciſione videnda ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Creditum certum, & liquidum requiritur in Saluiano, vt poſſeſſor deliberet an bona velit dimittere, vel pretium ſoluere.*
2 *Exactorem probari debet non ſolum adminiſtraſſe, ſed etiam exegiſſe, pecunias adminiſtratas, & quando num. ſeqq.*
3 *Adminiſtrator particularis tenetur ſolum de exactis, quidquid in vniuerſali dici poſſit.*
4 *Exactio contra tertium probari debet plenè, & concludenter, non autem præſumptiuè.*
5 *Adminiſtratio probari debet de tempore præciſo, ad effectum ex ea obtinendi immiſſionem contra tertium.*
6 *Hypotheca reſultans ex adminiſtratione, & exactione, comprehendit bona, quæ erant adminiſtratoris de tempore contracta hypotheca, non autem præcedenter diſtracta.*
7 *Exactio certæ quantitatis pecuniarum probari debet pro obtinenda ex illa immiſſionem in Saluiano.*
8 *Ordines ſimplices inter virum, & vxorem nihil probant, quia præſumuntur antidati, & in fraudem creditorum confecti.*
9 *Sententia ſuper canonizzatione crediti extradotalis mulieris lata contra filios heredes patris, ex quibus colluſiua detegatur, & ſeqq. & nn. 19.*
10 *Iudicium agitatum à matre contra pupillos, eis deputato curatore ab eadem matre petito, qui nihil oppoſuit, non ſubſtinetur.*
11 *Sententia, à qua non fuit appellatum cum appellari potuiſſet, colluſiua dici debet.*
12 *Cauſa ſimulandi reſultat, ſi agitur de repellendo creditores.*
13 *Colluſio probatur præſumptionibus, & coniecturis, vbi conſtat de cauſa ſimulandi.*
14 *Hypotheca pro bonis extradotalibus non contrahitur contra virum, niſi conſtet illum adminiſtraſſe de voluntate vxoris.*
15 *Voluntas vxoris ſuper adminiſtratione bonorum extradotalium à marito facta excluditur, ſi ipſa affirmet maritum omnia ſine ſui participatione feciſſe.*
16 *Confeſſio propria magis attendenda eſt, quam teſtes de contrario deponentes.*
17 *Creditum vxoris ex retentione bonorum viri, vel remanet extinctum, vel ſaltem redditur illiquidum.*
18 *Saluianum non competit antequam creditum liquidatum ſit.*
19 *Datio in ſolutum eſt nulla, ſi facta fuit nullo precedente edicto, aut ſubhaſtatione ſequuta.*
20 *Pupillorum bona ſine precedenti ſubhaſtatione creditori adiudicanda non ſunt.*
21 *Titulus vbi reducitur ad non titulum, poſſeſſor non facit fructus ſuos.*
22 *Saluianum poſteriori creditori non datur contra poſſidentem ex titulo anteriori.*
23 *Iuribus primæuis in caſu euictionis vtitur creditor, & ab eo cauſam habentes ſi bona in ſolutum ſint recepta ſub conditione tamen, quatenus datio in ſolutum ſuum haberet effectum.*

DECISIO CLV.

SVB prætextu, quod Hieronymus Drogus adminiſtraſſet ab anno 1643. bona extradotalia Lauræ Bonfadinæ eius vxoris, egit iſta in partibus pro immiſſione ad prædium nuncupatum *della Baſſa*, quod anno 1652. d. Hieronymus inſolutum aſſignauerat Carolo Catallano ſuo creditori, ſed ſuccubuit tàm in prima, quàm in ſecunda inſtantia; Cum autem Iudex tertiæ inſtantiæ, reuocando dictas ſententias, petitam immiſſionem conceſſerit pro libris 20.m. creditores Catallani poſſeſſores prædij cauſam appellationis mihi committi obtinuerunt, vndè propoſui dubiũ: An, & pro qua ſumma ſit danda immiſſio, & negatiuè reſolutum fuit.

Quia deficit principale requiſitum actionis intentatæ, nempe creditum, quod debet eſſe certum, & liquidum, ad hoc vt tertius poſſeſſor poſſit deliberare, an ſibi expediat, 1 vel fundum dimittere, † vel pretium ſoluere *Grat. diſcept. 22. num. 1. Pacific. de Salu. ſpecl. 1. cap. 5. num. 2. Rota poſt eundem dec. 203. num. 1. & ſeq. & coram Millino deciſ. 328. numer. 1.*

In propoſito autem ſolùm conſtat Hieronymum procuratorio nomine Lauræ confeciſſe inuentarium bonorũ extradotalium prouenientium ab hæreditate Bernardini eius Patris defuncti anno 1648. locaſſe domos, & apotheca, ſed non conſtat, quod 2 ante annum 1652. aliquid exegerit, † prout probari debet, quando, vt hic, agitur contra 3 adminiſtratorem particularem, † qui tenetur de exactis tantùm, quidquid ſit contra adminiſtratorem vniuerſalem *l. Tutoris 20. C. de neg. geſt. Corn. conſ. 31. num. 6. lib. 4. Roman. conſ. 113. num. 4. Rota coram Gregorio deciſ. 220. num. 3. & deciſ. 274. num. 2. & coram Millino deciſ. 150. nu. 1. & 2. & coram Pentingerio dec. 203. numer. 13. & in Fulginaten. adminiſtrationis 26. Iunij 1676. coram R. P. D. meo Bentelment*, eo-

quc

que magis, quia modo agitur contra tertium, contra quem exactio probari debet
4 plenè, † & concludenter, non autem præsumptiuè *l fin. §. fin autem* ibi *ex quo pecunias exegit C. de pact. conuent. Rota coram Seraphin. decis. 149. num. 3. & coram Buratto decis. 264. numer. 3. & seq.*

Nec releuant testes inducti ad probandam administrationem, & exactionem, quia loquuntur in genere, † &
5 non deponunt de exactione ante annum 1652. quo Hieronymus prædium distraxit, prout concludere deberent, eum hypotheca, quæ oritur ex
6 administratione, † & exactione, afficiat tantùm bona, quæ sunt mariti tempore contractæ hypothecæ, non autem præcedenter alienata, *vt in d. l. fin. §. fin autem* ibi *contra res mariti C. de pact. conuent. Rota in Melenitana pecuniaria 30. Ianuarij 1651. coram Eminentiss. Cerro*, minusque testes specificant quid, &
7 quantum fuerit exactum, † vndè eo minus sunt attendendi, cum ad hunc effectum constare debeat de exactione in quantitate præcisa, nec sufficiat generalis, quæ verificari potest etiam in minimo *l. triticum, & l. ita stipulatus ff. de verb. stipulat. l. 2. §. si quis insulam ff. quod cert. loco, Molin. de contract. tract. 2. disput. 268. num. 1.*

Pari modo non suffragantur ordines de soluendo diuersis personis facti à Hieronymo, & directi Margaritæ existenti in Apotheca ad vsum Ferraminum, quia præter quod non constat habuisse effectum mediante solutione, & quietantia, quæ vtique fuisset per Margaritam procurata à recipientibus pecunias pro cautela Hieronymi, † vt fieri solet, aduertebant Domini ist-
8 os ordines potuisse confingi inter maritum debitis inuolutum, & vxorem etiam cum antidata, ad effectum eludendi creditores, & per consequens dicebant non esse attendendos, vtpotè nullo adminiculo suffultos *Bart. in l. scripturas num. 4. C. qui pot. in pign. habean. Gabr. de probat. conclus. 10. num. 2. Rota coram Merlino decis. 143. num. 15.*

Minusque habita fuit in consideratione sententia obtenta à Laura de anno 1665. in
9 qua præuia † liquidatione facta per Peritos, fuit ista declarata creditrix libr. 27. m. pro suis bonis extradotalibus à Hieronymo administratis, & pro quibus adiudicata sibi fuerunt tot bona, quia illa quoque non caret suspicione collusionis, vt patet ex eo, quod totum iudicium fuit agitatum inter Matrem, & Filios pupillos, quibus deputa-
10 tus fuit Actor ad lites illemet petitus † à Matre, electi fuerunt Periti eius domestici, & istorum vnus æstimauit bona, non considerata eorum qualitate, nil in causa fuit oppositum ex parte Actoris ad lites deputati,
11 minusque fuit à d. sententia † appellatum, quamuis esset de sui natura appellabilis, quę omnia exuberant ad arguendam collusionem *Rot. coram Merlino decis. 13. num. 6. & 7. & in recent. decis. 68. num. 14. par. 10. decis. 265. nu. 5. par. 13. & decis. 264. num. 16. par. 14.* & concur-
12 rente, † vt hìc, causa colludendi ad effectum scilicet repellendi creditores Hieronymi, collusio probatur etiam ex præsumptionibus, & coniecturis *Rota coram Bichio decis. 383. num. 9. & decis. 394. num. 19. & in recent. decis. 525. num. 7. par. 13.*

Deficit etiam hypotheca in Saluiano pariter requisita; nam ad effectum, vt illa competat vxori pro bonis extradotalibus viro
13 obuentis post matrimonium, † constare debet, quod vir de consensu expresso, vel tacito vxoris ea administrauerit, vt dixit *Rota coram Coccino decis. 2. num. 2. & 4.* Talis autem consensus nullo modo probatur, imò constat de contrario ex confessione eiusdem Laurę emissa in responsionibus ad positiones ibi -- *Sò che amministraua, e faceua ogni cosa*
14 *senza mia saputa*, † quæ magis attendendę
15 est, quàm testes, † qui contrarium deponerent *l generaliter C. de non numer. pecun. Surd. cons. 263. num. 30. Vernigliol. cons. 403. num. 7. Caputaquen. decis. 283. num. 6. part. 3.*

Sed quatenus Hieronymus administrasset, & in aliquo remansisset debitor vxoris, tamen cum ista retineat ab anno 1665. omnia istius bona mobilia, & stabilia, eius cre-
16 ditum, † vel præsumitur satisfactum ex fructibus perceptis, vel euasit adeò illiquidum,
17 vt ante † liquidationem non comperat Salnianum, vt respondit *Rota decis. 162. num. 27. part. 6. recent.*

Non obstat, quod dicta bona fuerint sibi mediante sententia iudicis adiudicata pro suo credito dotali; nam, vt supra dictum est, dicta sententia fuit merè collusiua ad re-
18 pellendum creditores, † ac fuit etiam nulla, quia non præcessit, nec edictum de subhastando, nec subhastatio, vt opus est, antequam deueniatur ad actum adiudicationis *Mangil. de subhast. quæst. 6. num. 4. quæst. 154. num. 16. & quæst. 195. num. 1. Niger. de subhast. cap. 10. numer. 1. cum aliis cumulatis in Romana fideicommissi de Alberinis 23. Iunij 1662. coram R. P. D. meo Beuilaqua*, clariùs dum actum fuit con-
19 tra Pupillos, † quorum bona nequeunt adiudicari, nisi præuia subhastatione. *Roland. cons. 13. num. 14. lib. 1. Surd. cons. 49. num. 15. Rota decis. 406. num. 5. part. 4. recent. & in Perusina Spolij 4. Aprilis 1636. & 18. Iunij 1642. coram*
20 *Reuerendiss. Roias*, vndè, † cum titulus adiudicationis reducatur ad non titulum, non potuit Laura facere fructus suos *Rota apud Postb. de subhast. decis. 100. num. 15. & seq.*

Præterea Catalanus habuit insolutum prædium controuersum loco capitalis, & pro credito, ad quod Hieronymus erat in forma Camerę obligatus ex causa Societatis
21 inter eos † cõtractæ vsque de an. 1644. vndè contra possidentem ex credito anteriori, non datur immissio posteriori creditori *l. 2. ff. qui pot. in pign. hab Grat. discept. 269. num. 28. Mantic. decis. 69. num. 1. Buratt. decis. 844. num. 1.*

Nec de credito sociali dubitarunt Domini, quamuis resultaret ex apocha priuata, quia illa inserta repetitur de verbo ad verbum in instrumento dictæ dationis insolu-

tum,

tum, à Laura non impugnatum, continens iuramentum partium, omnia, & singula ibidem expressa fuisse vera, ac referens creditum ex causa societatis anni 1644. & vlterius quia d. apocha fuit antecedēter exhibita Compromissarijs electis à Catallano, & Drogo vna cum libris socialibus ad solidandum computa, qui laudarunt Catallanum remansisse creditorem, vt in facto.

Nec subsistit, quod tale creditum per dationem insolutum prædij controuersi remanserit pænitus extinctum, itaut non possit amplius reuiuiscere, quia Catallanus non recepit prædium simpliciter, sed cum expressa conditione ibi -- *quatenus datio insolutum habeat finem debitum finem, & effectum, & non aliter, nec alio modo*, sub qua forma stipulandi cum contineatur reseruatio prioris
22 hypothecæ, & iurium in casu euictionis, nulli dubium est, quin creditores Catallani possint nunc in casu euictionis vti primæuis iuribus *Thes. qu. for. lib. 2. quæst. 88. num. 9. Capic. Galeott. contr. 32. num. 7. & 8. lib. 1. Andreol. contr. 373. num. 22. Rota post Cenc. de Censib. decis. 289. & post Mang l. de subhast. decis. 86. & post Pacific. de Salu. decis. 146. num. 4.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Pecuniaria.

Veneris 28. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

De redditione rationis tractatur, eamque licèt semel redditā, denuò iterum reddendā esse deciditur, quia in primo iudicio quis proprio nomine absolutus erat, & proindè non impediebat, quod nouiter sibi reuiderentur computa, de ijs quæ gesserat tanquam administrator alterius, non solum ex regula generali, quod quilibet gerens aliena negotia, de illis rationem reddere debetur, verum etiam quia ad illam reddendam se particulariter obligauerat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia confirmari debet stante illius validitate, & iustitia.*
2 *Validitas, & iustitia sententiæ resultant ex reuolutione actorum, & decisione in causa facta.*
3 *Ratione semel reddita, quis amplius condemnari non debet ad nouam rationem reddendam.*
4 *Sententia lata super noua redditione rationis, non reuocata prima sententia, contraria remanet nulla.*
Limita, & declara vt num. sequentibus.
5 *Sententia proprio nomine reportata non impedit quod quis condemnari possit tanquam procurator, etiam ad fauorem eiusdem personæ.*
6 *Administrator quilibet rationem reddere tenetur, & ad illam reddendam recte condemnatur.*
7 *Administrator eo magis tenetur reddere rationem, si se ad illam reddendam obligauit.*
8 *Rationem sibi reddere petens, & ipsi etiam vicissim illam reddere tenetur.*

DECISIO CLVI.

COMMISSA mihi Causa appellationis à Sententia Rotali, qua pronunciatum fuit, Iacobum teneri reddere rationem de diuersis cedulis bancharijs, & varijs pecuniarum summis à Gabriele receptis, dedi dubium: An eadem Sententia esset confirmanda, vel infirmanda, eoque hodie proposito, prodijt resolutio pro confirmatio-
1 ne, † attenta illius validitate, & iustitia,
2 quæ respectiuè resultant † ex reuolutione actorum, & decisione in præcedenti instantia sub die 30. Aprilis anni proximè præteriti emanata coram Reuerendo Patre Domino meo Vicecomite.

Neque validitas, aut iustitia obumbrari visa fuerunt ex eo, quod Iacobus conuentus à Gabriele pro solutione scutor. 1060. tamquam procurator Iosephi Gorgot Mer-
3 catoris Barchinonensis, † de eisdem rationem reddiderit, & sententiam absolutoriam
4 obtinuerit, ideoque ea non reuocata, † nullitèr, & iniustè ad reddendam nouam rationem condemnatus fuerit, contra *textum in cap. inter monasterium, ibique glos. in verb. confirmantes de sententia, & re iudicata, & in l. semel. C. de Apoc. publ. lib.* 10. ac latè tradita per *Franciscum Muñoz de Escobar. in tractatu de ratiocin. cap.* 41.

Qua responsponsum fuit Iacobum duplex gessisse negocium, & duplicem repræsentasse personam, vnum nempè procuratorio nomine dicti Iosephi, & in ea qualitate conuentus ad soluendum dicta scuta 1060. reportasse sententiam absolutoriam, vt in eius Summario *num. 4. & 5.*

Et alterum diuersum nomine proprio recipiendo diuersas cedulas bancharias, & pecuniarum summas, vt in Summario responsionis Gabrielis *num. vnico*, & in hac qualitate secundò conuentum, fuisse condemnatum ad reddendam rationem, vt in Summario Iacobi *num. 6. & 7.*

Ac propterea stante diuersitate Causarū,
5 & negociorum † nihil obstare sententiam absolutoriam proprio nomine reportatam, quominus ritè, & iustè condemnari posuerit ad reddendam rationem de gestis, & exactis procuratorio nomine, tùm ex regula
6 generali, † quod quilibet administrator tenetur reddere rationem, de qua *in l. secunda ff. de negot. gest. & in l. qui proprio §. procurator ff. de procurat.* tùm fortiùs ex speciali obligatione, † qua ipse se adstrinxit in apocha,
7 eius Summario *num. 3.* ibi: † lo deuo dare conto delle cedole bancharie, lo Giacomo Clemente; ex qua quia etiam apparet ad
8 manus Gabrielis peruenisse scuta 720. † debet ipse vicissim per eadem iura, de his, & alijs forsan ab eo exactis reddere rationem.

Et

Et in hunc modum concluſum fuit confirmandam eſſe Sententiam Rotalem, vtraque Parte informante.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommiſſi de Amorinis.

Luna 31. *Ianuarij* 1678.

ARGVMENTVM.

De Laudi recognitione, ſeù publicatione, non conſtabat, verùm quia illud fuerat in tranſactione approbatum, in eaque etiam inſertum, & repertum inter alias ſcripturas Notarij de dicta tranſactione rogati, ideò de illius validitate dubitatum non eſt, non obſtante pluralitate de eo oppoſita, quæ & probata non fuit, & de iure præſumenda non eſt.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtentia, ſeu veritas laudi, benè reſultat ex actibus antecedentibus, & ſubſequentibus, & num. ſeqq.*

2 *Laudum in tranſactione approbatum quamuis ſit minus ſolemne, vel informe, adhuc præiudicat tranſigentibus.*

3 *Approbatio ab auctore facta nocet etiam illi, qui ab ea cauſam habet.*

4 *Inſtrumentum informe à partibus approbatum plenè probat.*

5 *Laudi legalitas reſultat ſi illud ſit repertum inter inſtrumenta Notarij, qui de eo dicebatur rogatus.*

6 *Recognitio, & publicatio laudi præſumuntur ſi illud ſit in tranſactione relatum, & inventum inter alias ſcripturas Notarij rogati, & num. 11.*

7 *Recognitio manus, & publicatio Notarij non requiruntur in ſcripturis antiquis adminiculatis, vel ab obſervantia comprobatis.*

8 *Declaratio, & laudum vnum, & idem eſſe reputantur, maximè ſi inter ſe concordant.*

9 *Declaratio enunciata neceſſario refertur ad laudum, ſi factis diligentijs, de alia declaratione, vel laudo non conſtat.*

10 *Pluralitas ſcripturarum numquam præſumitur.*

11 *Laudum licet careat die, anno, ſubſcriptione, & ſigno Notarij rogati, adhuc plenè probat.*

Si fuit in tranſactione approbatum, & repertum inter alios rogitus Notarij rogati ibidem, & num. ſeqq.

12 *Inſtrumentum præſumitur à Notario rogatum ſi in alio inſtrumento publico de verbo ad verbum fuit expreſſum.*

13 *Inſtrumentum in aliquo deficiens, aſſumit robur ab Archivio, & obſervantia.*

DECISIO CLVII.

EX vnico fundamento, quod non conſtet de exiſtentia, & legalitate laudi, cui innititur deciſio coram me edita die 10.* Aprilis proximè præteriti, ſed tantùm exhibeatur quædam ſcriptura informis, carens die, anno, ſubſcriptione, rogitu, & publicatione Notarij, ſubſcripta ſolum per Vincentium Banciũ, & Borninum Blancum aſſertos Arbitros, informantes pro Marchione Hieronymo vrgebant hodie receſſum à deciſis. Verum quia ex infra deducendis de illis ſufficienter conſtare viſum fuit, Domini pro confirmatione reſponderunt.

Exiſtentia enim, ſeù veritas eiuſdem laudi, † quæ benè ex actibus præcedentibus, & ſubſequentibus colligitur, *Surd. conſil. 153. num. 55. Caſſador. deciſ. 3. de procurat.* cum aliis adductis per *Rotam in Praten. Coadiutoria 25. Iuxta anni præteriti coram me*; abundè probatur ex eo, quod Vincentius Bancius, & Borninus Blancus, qui illud protulerunt, & ſubſcripſerunt, fuerunt antecedenter per Executores Teſtamentarios q. Matthæi fideicõmittentis ad inſtantiam Alexandri, & Iulij Cæſaris hæredum electi, & deputati in Arbitros, prout liquet ex memoriali, & deputatione relata in Inſtrumento tranſactionis impreſſo §. 58. & 61. Quodque ſucceſſiuè in tranſactione paulò poſt inita cum præſentia, & interuentu eorundem Vincentij, & Borninj, Alexander aſſignauit ſuis creditoribus bona contenta in laudo cum expreſſa illius relatione, & approbatione, ibi: In omnibus, & per omnia, prout in declaratione per eos, hoc eſt Vincentium, & Borninum ſupradictos facta, de qua rogatus fuit Ser Petrus Belliotus; ſicuti enim iſta incontrouertibile ponunt exiſtentiam, & veritatem laudi contra Alexandrum† etiamſi illud aliàs dici poſſet informe, vel minus ſolemne, vt poſt *Bartol. & Crauett.* firmat *Rota coram Caual. deciſ. 122. num. 4. & deciſ. 640. num. 9. cum ſeq.* ita pariter illa probant† contra D. Marchionem ab eo cauſam habentem, ad tradita per *Fuſar. de ſubſtit. qu. 618. num. 5. Rota deciſ. 184. nu. 9. par. 6. recent.* & in his præcitis terminis Inſtrumentum† informis reperti in Protocollo *coram Bichio deciſ. 643. num. 9.*

Legalitas autem reſultat ex eo, quod idem laudum ſubſcriptum fuit ab eiſdem Arbitris, vel ſupra deputatis, teſtantibus ſe ita laudaſſe, negocio maturè diſcuſſo, † ac repertum inter publicos, & authenticos rogitus Petri Bliioſi, qui in dicta tranſactione dicitur de eo fuiſſe rogatus, *Rot. deciſ. 250. numer. 3. par. 1. diuerſ. & deciſ. 714. num. 1. poſt Ped. par. 1. & deciſ. 122. num. 11. par. 4. tom. 2. recent.* etiamſi non acceſſerit recognitio manuum Arbitrorum, nec appareat de publicatione Notarij, † quia hæc præſumitur eo ipſo, quo laudum fuit relatum in tranſactione, & inuentum inter publicos ipſius rogitus, ex deciſ. mox allegatis; Et iſta non requiritur in ſcripturis antiquis adminiculatis, † vel per obſeruantiam comprobatis, *Rota coram Seraph. deciſ. 148. num. 2. coram Bich. deciſ. 641. num. 19. cum ſeqq. & Addens. ad Burat. deciſ. 667. num. 8. & ſeqq.*

Neque legitimè controuerti poſſe videbatur, quod declaratio in tranſactione enunciata

ciata nõn intelligatur de hoc laudo, † tum quia concordant bona, & creditores vtrobique deſcripti, & nomen, ac rogitus eiuſdem Notarij; Tùm etiam quia fraternizant laudum, & declaratio controuerſiarũ vertentium inter partes facta per Arbitros vtrumque electos, itaut idem fuerit dicere in declaratione per eos facta, ac in laudo per eos lato, vt per *Text.in l. fin. C. de contraben. empt.& in l. ſi merces ff. locati*, ferè in his terminis ratiocinantur *Bartol.conſ.*159. *numer.*4. *ad med.Gratian.diſcept. for.cap.*557. *num.*26. Tũ denique, quia dum factis diligentiis in Archiuio d.Notarii, non inuenitur alia declaratio per eos facta,† talis enunciatiua neceſſario refertur ad laudum, ad excludendam pluralitatem ſcripturarum,† quæ nunquam præſumitur, *Bald.in l.vlt.in fine num.*8.*verſ.reſpondeo C. de rebus cred. Crauett.conſ.*193.*nu.*1. *Gratian.diſcept.*93.*num.*12. *Rota coram Carill.deciſ.*228.*num.*7.

Nec obſtat etiam,quod laudum non contineat ſubſcriptionẽ,vel ſignũ Notarii Biliosi neq;diem,aut annum,†quia attẽto quod illud fuit in ſolemni tranſactione enunciatũ, & ratificatum, ac inter publicos, & authenticos illius rogitus repertum, atque vt ſupra ab Alexandro, & deindè rurſus ab eius filiis in alia tranſactione cum DD. de Maluaſia approbatum, & in eodem de verbo ad verbum relatum, † intrat præſumptio certa de illius rogitu, itaut in eo quod deficit,†aſſumat robur ex Archiuio, & obſeruantia, iuxta auctoritates ſuperius allegatas *in §. legalitas,& in precedenti deciſ.§.vltimo.*

Minus facit ad deſtruendum laudũ, quod in eadem prima tranſactione fiat expreſſa mentio, & approbatio ſententiæ Magonij, quia illa nullam habet repugnantiam, vel contrarietatem cum laudo, dum in vtroque continetur eadem bona, & debita, vt in facto concordato coram me §. 1. & in laudo ſolum augetur debitum Teſtatoris, & aſſignantur pro illius ſatisfactione alia bona in ſententia non comprehenſa.

Et ita omiſſa vlteriori diſpunctione partitarum, quæ ſtante veritate,& legalitate laudi videbantur Dominis benè diſcuſſæ in precedenti deciſione concluſum fuit, vtraque Parte informante.

Alia præſentis Cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra in hac eadem parte, vbi eſt in ordine 57.

R.P.D. RONDININO.

Nouarien. Beneficij.

Lunæ 31. *Ianuarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Quõmodo probari debeat valor beneficij in hac deciſione concluditur, in eaque firmatur non ſolum computandos eſſe illius fructus,etiam incertos,ſed adhuc fore deducendas expenſas, quæ non referuntur in illo. Rursùs de donatione tractatur quatenus altera inter viuos non ſolum reuocet præcedentem donationem cauſa mortis, ſed vigore clauſulæ annullatiuæ aliarum diſpoſitionum declaret,donatorem voluiſſe decedere inteſtatum.

SVMMARIVM.

1 *Valor beneficij expreſſus, ſufficienter iuſtificatur ex atteſtatione Ordinarij, & deductis oneribus.*

2 *Valoris ſexta pars à Rota deducitur ad ſaluandam malam expreſſionem illius.*

3 *Valor expreſſus cum dictione, forſan, tamquam æquinocus non attenditur.*

4 *Teſtes probantes valorem beneficij debent excludere incertos, ac etiam expenſas referre.*

5 *In Valore beneficij probando debet haberi ratio tam expenſarum, quæ illum minuunt, quam emolumentorum, quas illum augent.*

6 *Donatio cauſa mortis remanet reuocata per donationem inter viuos.*

7 *Donatio omnium bonorum, & irrit̃ comprehendit iuſpatronatus, etiamſi conſenſus Ordinarij non interueniat.*

8 *Legatum, vel donatio particularis quatenus differant ab vniuerſali ad effectum comprehenſionis iuriſpatronatus.*

9 *Donatio vltima habens clauſulam annullatiuam omnium precedentium diſpoſitionum, non ſolum illas reuocat, ſed oſtendit donatorem inteſtatũ decedere voluiſſe.*

DECISIO CLVIII.

ADHVC Domini dixerunt non intrare arbitrium pro retardanda executione Literarum Apoſtolicarum, quas cum derogatione medietatis vocum Patronorum obtinuit Ioannes Andreas Tornicllus, habens vt expreſſit, alteram medietatem, ex præſentatione de ſe ipſo, facta ab Octauia eius Matre legitima Patrona, quia iterum viſum eſt omnia narrata iuſtificata fuiſſe ex fundamentis deductis in deciſione Cauſæ 2. Iunij 1677.coram me, quam hodie renouata diſputatione Domini confirmarunt.

Neque in contrariam ſententiam Dominos adducere potuit defectus valoris à Scribentibus contra deciſionem obiectus, quia cum Ioannes Andreas valorem expreſſerit in ducat. 24. & vna cum incertis in centum pariter ducatis per nos exceſſum, † valor iſte abundè iuſtificatus remanet ex atteſtatione Ordinarij, deductiſque oneribus Miſſæ quotidianæ, quo grauatum eſt beneficium, Summario reſponſionis eiuſdẽ Ioannis Andreæ *num.vnico*, habitaque ratione conſeruationis Eccleſiæ, illiuſque ornamentorum,& feſtiuitatum, ac inſuper detracta ſexta parte, † quam Rota ſolet concedere ad ſaluandum malam expreſſionem valoris, valor ipſe ſatis probatus apparet ex deductis

ductis in his terminis per *Letter. de re benef. lib. 3. quæst. 20. num. 65. Rot. coram Bich. decis. 420 num. 15. & 16. & in recent. par. 11. decis. 288. num. 11.*

Non attenta expressione facta in antecedenti propositione, quia illa non est specificè confecta in tot ducatis certis, sed cum di-
3 ctione, *forsan*, † ac ideo vti æquiuoca non valet attendi, *Rot. recent. par. 4. tom. 2. decis. 173. num. 9.* quemadmodum non repugnant testes iudicis Ordinarij, quia licèt loquantur de fructibus beneficij, non excludunt tamen
4 incertos, † prout opus esset ad probandum verum valorem, in quo statuendo habenda est ratio tam expensarum, quæ illum mi-
5 nuunt, † quàm emolumentorum omnium, quæ illum augent, ad *text. in l. fructus 7. vbi DD. ff. solut. matrim. Felin. in cap. ad aures sub num. 13. de rescript. Gomez in regul. de valor. quæstion. vlt. Adden. ad Ludouis. decis. 295. num. 12.* & reiecta opinione *Ripæ* dixit *Rota in decisionibus* cumulatis *in Maioricen. Pensionis 8. Iunij 1674. § final. coram me.*

Quo verò ad pertinentiam Iurispatronatus respectu Octauiæ Matris Ioannem Andream filium præsentantis, placuerunt fundamenta deducta in præterita decisione, & videtur Dominis vana pretensio Morbii cōputare volentis vocem Ioānis Baptistæ Gratioli ei donatam à Comite Manfredo, altero ex tribus Compatronis, quæ cum alia dimidia voce Com. Caroli ex præsentatione Com. Henrici filij eiusdem Caroli, constitueret maiorem partem, cum Ioannes An-
6 dreas habeat solam vocem Octauiæ; † quia idem Manfredus per donationem omnium bonorum postea subsecutam inter viuos, Summario præteritæ positionis eiusdem Ioannis Andreæ *num. 12.* dicitur præcedentem donationem causa mortis reuocasse, *Gratian. discept. 25. num. 32. Modern. Lucen. de pact. futur. success. lib. 3. cap. 13. nu. 126. & 131. & Rot. post eum decis. 184 num. 8.*

Dubio autem procul Iuspatronatus cōprehensum fuit in hac donatione inter viuos vxori factæ, comprehendente omnia
7 bona, & iura, † etiamsi Ordinarij consensus non exhibeatur ad differentiam particularis
8 legati, † vel donationis, ex benè deductis per *Modern. Lucen. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 30. num. 35. & 30. Rota post eundem decis. 121. num. 9. decis. 122. num. 8. 25. 40. & 45. ad decis. 123. nu. 3.* Quæ posterior vniuersalis donatio reuocauit antecedentem causa mortis, non solum ex natura rei, sed ex declaratione expressa donantis, qui cum in hac vltima donatione apponi voluerit clausulam annullatiuam
9 omnium præcedentium dispositionum, † dicitur ex amplitudine verborum voluisse quamlibet præcedentem dispositionem reuocare, atque intestatum decedere, *Rot. corā Greg. XV. dec. 446. n. 8. & 9.* cum quo sensu intelligebant Domini *dec. 305. n. 3. cor. Card. Celso*, cum aliis in contrarium adductis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Census.

Lunæ 31. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Pro exclusione attentatorum, & executione mandati deciditur, illa quia à tertio, vel altero concreditore sunt commissa, & ideo non præiudicabant agenti causam in Rota, hæc autem quia constabat de credito ex publicis instrumentis, etiam in decisione approbato, quod non remanebat diminutum à relatione Periti facta cum supposito non subsistente, quia stante illius comprobatione in ead. decis. facta, hæc in noua disputatione iuxta stylum supponenda erat, non autem incidentèr reuocanda.

SVMMARIVM.

1 *Ratificationi æquipollet scientia cum taciturnitate, vbi agitur de commodo, & vtilitate ratificare debentis.*

2 *Attentatis à procuratore commissis principalis renunciare tenetur, alias ea dicitur ratificare.*

3 *Attentata committuntur, si causa in Rota pendente, coram alio iudice sit petitum mandatum, etiā nomine illius, qui agitabat in Rota.*

4 *Perito iudicialiter electo stari debet.*

5 *Relatio periti facta cum supposito quod non subsistit non attenditur, & num. seqq. vbi ampl.*

6 *Creditori quantitas approbata in decis. causa in noua disputatione supponenda est, non obstāte relatione periti facta cum supposito insubsistente.*

7 *Decisiones antecedenter factæ semper in noua disputatione supponuntur, nec incidenter reuocari debent.*

8 *Attentata vnius alteri nocere non debent.*

9 *Attentata commissa à tertio non per viam attentatorum, sed via ordinaria coram iudice ordinario reuocari debent.*

10 *Attentatis ab alio commissis ne illa dicantur collusiua cum parte, ad omnem suspicionem purgandam quisquis cogitur renunciare.*

DECISIO CLIX.

IMPOSVIT Hieronymus Palatio suo cēsum scutorum 2000. illumque vendidit Marco Lepido, a quo medietas, & rata census deuenit in Iulium, & Fuluium successores Marci Lepidi, & alia medietas in Marcum; recentèr autem instantibus Iulio, & Fuluio, fuit à Rota expeditum mandatum executiuum pro scut. 506. contra Ioānem Dominicum successorem Hieronymi debitoris, vti possessorem Palatij, dictumque creditum, & iura mandati Iulius, & Fuluius debitores Marchionis Martij dederunt in solutum creditori; Vnde Marchio cessionarius instabat pro Palatii locati pen-

[illegible] sione-

sionibus, ad sibi satisfaciendum; sed Ioannes Dominicus prætendens se non esse propositæ summæ debitorem, obtinuit à Rota superiederi in executione mandati, donec à Perito rationes explicitæ exhiberentur, prout exhibitæ fuerunt 20. Iunij 1676. in quibus fructus census debiti Iulio, & Fuluio, ascendunt ad dicta scuta 506. vt in mandato executiuo.

Instabat itaque Marchio Martius pro reuocatione superseforiæ vti liquido iam credito sibi cessò, sed opponebat Ioannes Dominicus, pendente iudicio in Rota Marcum nomine proprio, & aliorum egisse coram A. C. pro fructibus censuariis ad se ipsos spectantibus, & executionem consumasse super quadam Apotheca sub Palatium, atque adeo attentasse; Vnde propositum est hodie de more dubium duplex: An sit reuocanda supersessoria, & An purganda sint attentata.

Videbatur alicui attentata satis patere, quia pendente Causa in Rota non poterant censuarij Creditores adire A. C. & multo minus prosequi vt supra, nihilo obstante, quod mandatum non fuerit expeditum à Iulio, & Fuluio cedentibus, quorum Cessionarius est Marchio Martius, quia Marcus egit nomine proprio, & aliorum, & pro summa debita Iulio, & Fuluio, vt constat ex tenore mandati; & summa in eo expressa, & cum Iulius, & Fuluius, & proindè Marchio Cessionarius non renunciauerint mandato executiuo A. C. ratificare præsumuntur; nam quando agitur de commodo, & vtilitate eius, qui ratificare debuit,
1 scientia cum taciturnitate † æquipollet ratificationi, *Menoch. præs. 39. num. 9. lib. 2.* & in
2 puncto attentatorum, † si Dominus habuit notitiam eorum, quæ fuerunt attentata per Procuratorem, & illis non renunciauerit, debet enim renunciare, alias censetur ratificare scripsit, *Lancellott. de attent. capit. 1. num. 50. vers. debet enim, & num. 59. par. 1.* & præcipuè agente Marco pro consortibus, & coniunctis, *Lancell. cap. 3. numer. 39. & ex num. 46. d. par. 1.* Et ille huius sententiæ singularis in ea magis stabat, quod etiam in meritis Causæ desiderabat examinari instrumenta solutionum, tam pro sorte, quàm
4 pro fructibus † deducta in Summario Ioannis Dominici, ex quibus non satis firmatus videbatur census in summa scut. 1000.

Alij verò DD. reiectis, neglectisque attentatis, vti non adscribendis Marchioni Martio, nec illius auctoribus, reuocandam esse superiessoriam responderunt; Eatenus enim fuit concessa, quatenus controuertebatur quantitas crediti cessi Marchioni, quos hodie per relationem Periti pro rata spectante ad Iulium, & Fuluium cedentes dilucido constat fuisse scut. 506. & dum agitur
5 de huiusmodi Perito, † standum est, inquit *Rot. decis. 178. num. 5. par. 14.*

Non obstante, quod Peritus in alia calculatione reducat summam debitam Iulio, & Fuluio ex fructibus census ad sc. 210. 44. quia calculatio præsupponit censum reductum in sorte ad scuta 800. ex prætensione Ioannis Dominici impugnata à Iulio, & Fuluio, & ideo ab initio apposuit: Pretensioni del Signor Gio: Domenico, & subdit: Pretende il Signor Gio. Domenico, che il censo, del quale si tratta sia solo in sorte principale di scudi 800. moneta, ilche s'impugna da' Signori Giulio, e Fuluio, senza pregiuditio dell'vna, e dell'altra parte, per sodisfare al Signor Gio. Domenico col supposto, che sia il detto censo solo di scudi 800. in sorte fò la tal relatione seguente, e dico, & vti ad verba Periti: per sodisfare al Signor Gio. Domenico col supposto &c.
6 nullum relatio firmat statum, † cui suppositio obstat, non tantum instrumentum anno 1622. in quo dicitur census in capitali scut. 2000. & reducitur ad scut. 1000. sed etiã aliud anni 1626. in quo fit solidatio vniuersalis omnium fructuum centualium maturatorum
7 vsque ad illum annum, † supposito censu scutorum 1000. & talem summam confirmat decisio edita inter has easdem Partes 9. Iunij 1673. de stylo statuenda, nec reuocanda incidenter, & hic DD. quieuerunt.

Itaque firmato credito in scutis 505. non est visus locus vlli purgationi attentatorũ, quia mandatum A. C. non fuit petitum à Iulio, & Fuluio, à quibus habet causam Marchio Martius, sed à Marco; qui nihil
8 commune habet cum illis, † & proindè eius attentata non debent Marchioni nocere, vti facta, & commissa à tertio, pro quorum reuocatione non proceditur via attentatorum, † sed via ordinaria coram Iudice
9 ordinario ad §. *In aliam quoque cap. 3. de appellat. in sexto, Lancell. de attent. d. cap. 3. numer. 3. adnot. ad Buratt. decis. 258. in fine*, & placuit
10 DD. ad purgandam † omnem suspicionem collusionis, quod Marchio Martius renunciat dicto Mandato A. C. & executioni consumatæ, vt ad id esse facilem, & promptum dicebant informantes pro Ipso.

Et ita vtraque &c.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Rauennaten. Emphyteusis.

Veneris 4. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Filiatio, & nobilitas in eo casu, quo filius dicebatur susceptus ex muliere nobili, cuius ventris custodia non requiritur, ex coniecturis, & præsumptionibus probari deciditur, maximè in antiquis, quæ hic ex publica attestatione verificata est, & ex descriptione facta in libris Confraternita-

nitatum tamquã de persona nobili, nõ obstante attestatione mulierculæ vilis, & mecanicæ, se illius sororis appellantis, cum potuerint ipsa vel nobilitatem amittere, vel altera mediantibus diuitijs illam acquirere, de quibus ideo plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio est difficilis, nisi etiam quasi impossibilis probationis,*
2 *Filiationis probatio inter arbitraria iudicum reputatur.*
3 *Filiatio an sit potius bonæ fidei, quam stricti iuris iudicium.*
4 *Filius natus ex coniugibus carceratis & custoditis quatenus, & cuius filius esse reputetur.*
5 *Filius an per aereos dæmones possit esse procreatus.*
6 *Custodes ipsos qui custodiat.*
7 *Suitas potius vera, & certa esse potest, quam filiatio.*
8 *Filiatio reputatur difficilis probationis, maximè in antiquis.*
9 *Filiatio in antiquis eo magis verificatur indicijs, coniecturis, & rationibus.*
10 *Nobilis ex quibus aliquis dici possit, & esse reputetur, num. seqq.*
11 *Filiatio apud Venetos probatur ex publica voce, & fama, nec requiritur alia probatio, quod mater fuerit retenta in schemate concubinatus.*
12 *Filiatione probata, succedit legitimitas filij si matrimonium subsequutum sit.*
13 *Matris retenta in schemmate concubinatus non requiritur probatio custodiæ, quotics illa erat nobilis.*
14 *Nobilitati, non detrahit dictum personæ vilis, & mechanicæ, appellantis se fratrem, vel sororem alicuius personæ nobilis.*
15 *Nobilitas antiqua à persona postea vili, & mechanica dicitur amissa cum de facili amittatur, & deseratur.*
16 *Diuitiæ nobilitant possessorem suum.*
17 *Diues clarus erit, fortis iustus, & sapiens, ac etiam Rex secundum Horatium.*
18 *Nobilitas quatenus ex diuitijs sine virtutibus acquiratur.*
19 *Nobilis non dicitur ille, cui nobilitas sola est atque vnica virtus.*
20 *Paupertas ignobilitat, & nobilitas perditur ob paupertatem.*
21 *Nobilitas in paupertate est contemptui, ac ludibrio.*
Nobilitas per artes, & sordes amittitur n. 21.

DECISIO CLX.

IN decisis 29. *Martij 1677. hodie Domini vnanimes steterunt pro immissione Francisci Actoris, nihil nouum opponentibus mulieribus Reis pro recessu à decisis, nec parum proponente Actore Francisco ad confirmationem, & roborationem decisionis.

Quoniam filiatio Aloysij ex Francisco, (vt dicebant Domini) est per se difficilis pro-
1 bationis, † & difficilis quidem quasi pro im-
2 possibilis, itaut inter arbitraria Iudicum † illam notauerit *Menoch. cas.* 89. quidquid scripserit bonæ fidei potiùs † quam stricti iuris
3 *Bart. ad l. primam C. quorum bonorum num. 4.* de viro, & vxore carceratis, † & custoditis, ex
4 bonæ fidei quoque magistro suo Iacobo Butrig, quos redarguit *Paleot. de nath. & spur. cap. 21. num. 7.* per aereos dæmones, † & testes, vti probationes indirectas *num. 8.* & melius *Alciat. parerg. cap. 2. lib. 10.* & potior
5 Iuuenalis, nam quis custodiat † ipsos custodes? solo excepto casu veræ, certæque
7 suitatis † potiùs quàm filiationis apud *Paleot. d. cap. 21. num. vltimo.*

8 Et quia difficilis est probationis, † præsertim huiusmodi filiatio post tantum tempus tot annorum à natiuitate Aloysij 28. lanua-
9 rij 1584. more Veneto remanet, † quantum potest verificata indicijs, & coniecturis, & rationibus ad *cap. 10. de probat. & Rot. coram Dunoz. iun. decis. 981. nu. 2. cum alleg.* & *cum plurib. decis. 309. num. 1. par. 10.*

Ex facto, nouoque Summario Francisci Actoris Cassandra etiam cum suo cognomine à Magistratibus Venetis appellatur nobilis, filia Clarissimi Domini Marci, sicut & ab alijs Nobilibus etiam eius Aduersarijs, & talis descripta est in libris Confraternitatum Nobilium personarum, in quibus soli
10 Nobiles describuntur, † idque confirmant testes de conuersatione Cassandræ cum mulieribus Nobilibus, & sic descripta est Claritissima Domina Cassandra, quondam Clarissimi D. Marci, & apud ipsam eius filius, & in Literis Ducalibus, & Magistratuum, Aloysius dicitur filius Nobilis Francisci, adeoque ad publicam vocem, famamque descriptam, & literis commendatam.

Et præclarum est testimonium Aduocatorum Venetorum publicam vocem & fa-
11 mam apud Venetos † facere plenam probationem filiationis, nec requiri aliam probationem, quod mater retenta fuerit in schemate concubinatus.

Probata, immo constante vsa filiatio-
12 ne, † vsa est quoque probata legitimitas, vti probato matrimonio per testes, & alia in decisione à §. *de legitimitate*.

Nec obstitit non probata custodia matris
13 oppositæ ignobilis, † quia verius, & clarius nobilitas probata est, vt supra etiam communi existimatione, quidquid occasione testamenti conficiendi quædam fœmina igno-
14 bilis vidua mechanici Artificis † dixerit, contulisse se ad domum Cassandræ Sororis, ibique vocasse Notarium pro recipienda, & scribenda sua voluntate, & Bartholomæus filius, & hæres huius Testatricis in suo testamento legando Aloysio filio Cassandræ illum appellauerit sobrinum suum, quia si fuerat sobrinus, poterat esse naturalis, & vtcumque fœminam illam vel amisisse, vel neglexisse nobilitatem, maximè cum illa dixerit, *Illustrissima Signora Cassandra mia sorella*,

& sine.

15 & fine titulo, *Bartolomeo mio figliuolo*. † Vt facilè nobilitas deterirur, & deteritur, & in
16 primis cum diuitiæ †nobilitent apud *Tiraq. de nobil.cap.3.* & quidem primariæ, *vbi num.6.* ex Horatio, *Diues clarus erit, fortis, iustus, sa-*
17 *piens, etiam Rex*; † Præ virtute quoque apud ipsum *Tiraq.* fortè ex opinione nimis communi de virtute agentem *seq.cap.4.* quidquid ibi *sub num. 4.* contra communem sensetit
18 Iuuenalis, cui *nobilitas sola est*, † *atque vnica*
19 *virtus*; Atque ita ignobilitet paupertas, † & nobilitas perdatur ob paupertatem *cap. 25.*
20 & quod durius est nobilitas est † contem-
21 ptui, † ac ludibrio, vbi est paupertas *num.9. & 10. & genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est, ex Horatio ibidem num.* 10. & amplius de artibus, & sordibus etiam *Tiraquell. cap. 34. & 35.*

Cætera DD. habuere pro repetitis ex decisis, proindè non repetenda in præsenti cõfirmatione decisionis.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest alia præsentis causæ decisio 44.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Transactionis.

Veneris 4. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Per transactionem fuerat à lite recessum cum obligatione soluendi annuam præstationem alteri ex transigentibus, qui pro soluente in certum casum inseruire teneretur; Cumque hic amplius sine sui culpa seruitium præstare non posset, recusabat alius summam cõuentam persoluere, sed ad solutionem condemnatur, nedum quia de quasi possessione exigendi constabat, verum etiam quia obligatio præstandi seruitium erat modalis, quãuis per viam conditionis à partibus sit expressa, & ideo ea cessante, cessare non debuerat transactio.

SVMMARIVM.

1 *Transactio facit probationem probatam.*
2 *Manutentio in quasi possessione exigendi datur illi, qui in ea vigore transactionis existit.*
3 *Conditio in transactione apposita si amplius adimpleri non potest, quatenus faciat cessare ipsam transactionem, & num. seqq.*
4 *Causa finalis transactionis dicitur illa propter, quã ad transactionem est deductum, non autem quod solum consequutiuè, & coherenter eius vigore fuit promissum.*
5 *Annua præstatio transactioni correspectiua, cessare non debet, licet adimpleri non possit quod solum consequutiuè, & coherenter ad illam est promissum.*
6 *Conditionem non inducit solum verbum* conditio *in instrumento appositum, & quare.*
7 *Contractus conditionalis deficiente conditione corruit, limita vt num. anteced. & seqq.*
8 *Cõtractus, seu dispositionis substantia, ac mens contrahentium magis inspicitur, quam cortex verborum.*
9 *Transactionis finis reputatur solus recessus à lite, pax transigentium, & acquisitio iuris cessi.*
10 *Modus non conditio dicitur illud, quod adimpleri debet post emolumentum quæsitum, quamuis conditio nuncupata sit.*
11 *Seruitium pro alio ad formam transactionis præstare obligatus eueniente casu debet supplicare superiori, vt sibi facultatem inseruiendi concedat.*
12 *Obligatus aliquid implere, si quoquomodo hoc facere non possit, ad damna, & interesse tenetur.*
13 *Manutentio etiam in gradu appellationis petitur, & conceditur, ac etiam in qualibet instantia.*

DECISIO CLXI.

FRANCISCVS Matesilanus, & Bartholomæus Comellus Bidelli extra numerum Archigymnasij Iuristarum Bononiæ, cum per obitum Francisci Drusij Bidellij numerarij in eius locum subrogari, inuicem contenderint, ad componendam discordiam conuenerunt, vt Matesilanus effectum controuersum obtineret, illique postea forsasse prædefuncto, Comellus in officio succederet, quibusdam adiectis pactis, inter quæ aderat promissio annuæ pensionis lib. 220. eidem Comello à Matesilano soluendæ; cum verò in solutione prædictæ pensionis vigore cuiusdam decreti ab Vniuersitate Bononiæ obtenti, Matesilanus cessasset, introducta lite super transactionis obseruantia, illam nullam Eminentissimus Legatus Bononiæ declarauit. sed cum A.C. in altera instantia mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi hanc pensionem concesserit, atque per cedulam infirmauerit decretum Eminentissimi Legati, Signatura mihi rescripsit cum clausula, si quid exequendum. Dato itaque dubio, An, & de cuius bono iure constet, etiam ad effectum manutentionis, de illo fauore Comelli constare responsum fuit.

Ius enim Comelli fundatur in instrumen-
1 to concordiæ superius enunciato, † quod, vt notissimum est, facit probationem probatam, vigore cuius cum ipse probet plures exactiones controuersæ pensionis, hinc etiã sequitur, quod eidem sit danda manutentio vulgato §. *retinendæ institution. titulo de interdict.* cum concordan.

Neque aduersatur, quod in transactione fuerit dictum, quod Matesilanus solueret Comello annuas libras 220. cum conditione, quod iste inseruiret Vniuersitati, quando Matesilanus esset infirmus, vel absens ratione itineris, quæ conditio non potest amplius hodie adimpleri à Comello, ob decretum editum ab Vniuersitate Bononienti, in quo mandatur, vt Matesilanus

3 non posſit inseruire per substitutum, † quia Causa finalis deueniendi ad prædictam concordiam fuit renuntiatio, quam fecit Comellius fauore Matesilani super lite, quæ 4 inter ipsos vertebatur † ratione Bidellatus; Hinc cessante etiam seruitio, quod consideratum fuit, non tamquam finis transactionis, sed tamquam quid promissum ad ipsam cohærens, cessare non debet annua 5 præstatio ad eandem transactionem † correspectiua per modum finis, vt in his, & in sortioribus terminis, & ratione *Texturin §. affinitatis instit. de nupt. Tiraquell. in tract. cessante causa limitat. 22. num. 1. & 2. Rota coram Eminentissimo Ciribono decis. 25, num. 10. & in rec. par. 4. tom. 1. decis. 348. sub num. 2.*

Non enim ad inducendam conditionem 6 sat est, quod dicatur, † *con conditione*, quasi exinde inferatur, vt contractus conditionalis † 7 deficiente conditione corruat, quia magis inspicitur substantia dispositionis, & 8 mens disponentium, † quam cortex verborum, itaut cum nemo negare possit, finem præstationis antiquæ fuisse recessum ja- 9 lite, † pacem transigentium, & iuris cessi acquisitionem, seruitium verò debitum fuisse in casu euenientis necessitatis, & sic 10 post emolumentum quæsitum, † hinc sit, vt referatur potius ad modum adiectum contractui in esse deducto, quam ad conditionem illius effectum suspendentem, antequam in esse producatur, iuxtà Theoricam *Bartoli* communiter receptam in *l. quibus diebus §. Termilius num. primo 5. & 6. ff. de condit. & demonstrat. & consil. 4. num. primo, & secundo volum. primo*, benè *Cyriac. controuers. 247. num. 29. Altograd. consil 84. numer. 6. volum. primo, Rota coram Coccino decis. 240. num. 5. & in recent. parte 8. decis. 217. ibi eodem numero, & in Ferrarien. fideicommissi quinta Marty 1667. §. Defuncto coram Cardinali Vicecomite, & in Neapolitana hæreditatis 13. Martij, & 26. Iunij 1673. in princip. coram me.*

Quando itaque veniret casus, quod Co- 11 mellus inseruire debeat † pro Matesilano, poterit ille supplicare Vniuersitati, vt sibi facultatem concedat inseruiendi pro isto, 12 quæ deindè si negetur, † erit solùm adstrictus ad soluendum Matesilano quanti interest Comellium pro ipso inseruisse, *l. si pro fundo 33. & ibi gloss. C. de transact. Surd. decis. 266. numero 12. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 101. num. 16. Mangil de emtil. quæst. 142. numero 18. & sequentib. Rota recent. parte 3. decis. 131. num. 4.*

Neque ad impediendam manutentionem Comello visum est obstare decretum contra eum latum ab Eminentissimo Legato, quia cum illud respiciat petitorium tantum, & nedum fuerit per appellationem suspensum, sed ab Auditore Cameræ reuocatum, 13 non potest eidem negari manutentio, † quæ datur possidenti pendente lite in quacumque instantia petatur, *Nevizan. consil 81. numer. 17. Roland. à Vall. consil. 8. numero 24. & seqq. volum. 4. Rota coram Ricchio decis. 585. numero 8. & seqq. Greger. XV. decis. 171. & num. 9. & apud Posthum de manutent. decis. 163. num. 2. & in Romana annuæ præstationis 12. Decemb. 1672. §. Conclusio coram me.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Saluiani.

Veneris 4. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

De Priuilegio dotis tractatur ad vulgatam *Auth. res quæ C. communia de legatis*, illudque duplici prærogatiua notatur. Primo, quod suam anteriorıtatem desumat à die obitus fideicommittentis, & ideo cuicumque intermedio creditori præferatur. Secùdo, quod habeat locum etiam si dos fuerit tradita vltimo fideicõmissario, in quo fideicommissũ expirauit, & demum quod d priuilegium in singularem successorem non tranſeat.

SVMMARIVM.

1 *Sententia si est valida, & iusta confirmari debet.*

2 *Creditum dotale regulariter suam sumit anteriorıtatem à die contractus matrimonij, limita, vt numer. seq.*

3 *Mulier agens pro restitutione dotis vigore* auth. res, quæ *anteriorıtatem, & potioritatem desumit à die obitus testatoris.*

4 *Mulier pro restitutione sua dotis in bonis fideicommissi, cuicumque intermedio creditori præfertur.*

5 *Fideicommisso expirato, bona in fideicommissario remanent libera, & ipsius proprium patrimonium efficiuntur.*

6 *Priuilegium* Auth. res quæ C. commune de legatis *habet locum etiam si dos fuerit consignata fideicommissario, in quo fideicommissum expiranit.*

7 *Hypotheca dotis adeo remanet infixa bonis fideicommissi, vt transeat in quemcumque possessorem, ad quem bona fideicommissaria perueniant.*

8 *Priuilegium* Auth. res, quæ *in singularem successorem non transit.*

DECISIO CLXII.

DOMINI existimantes validam, & iustam sententiam, qua per Reuerendum Patrem Dominum meum Vbaldum, prætuis decisionibus 13. Maij 1676. * & 11. Ianuarij 1677. concessa fuit Hortensiæ immissio ad domum, de qua agitur, † pro 1 illius confirmatione responderunt.

Licèt enim creditum Archiconfraternitatis Consalonis desumat hypothecam vsque ab annis 1602. 1603. & 1606. illud vero Hor-

tensiæ

tenſiæ contractum fuerit tantum de anno
2 1611. † quo nupſit Francisco Cribellio, & dos ſoluta fuerit, attamen cum iſta agat pro
3 reſtitutione ſuæ dotis contra † domum ſubiectam fideicommiſſo per quondam Ioannem Angelum Cribellium eiuſdem Franciſci Auum ordinato vigore *Auth res quæ Communia de legat.* ſuam anteriorıtatem, & po-
4 tiorıtatem metitur † à die obitus teſtatoris longè ante creditum Archiconfraternitatis ſecuti, & præfertur cuicumque intermedio creditori. *Rot. deciſ.* 199. *numer.* 1. *& per tot. part.* 3. *ſec. & firmatum fuit in recenſitis deciſionibus* 6. *Maij* 1676. §. *iniuſtitia, &* 14. *Ianuarij* 1677. §. *penult. coram R. P. D. meo Fabro.*

Non obſtat, quod fideicommiſſum expi-
5 rauerit in Ioanne Baptiſta Patre † Franciſci, & proinde cum penès iſtum domus controuerſa, aliaque bona remanſerint libera, & effecta eiuſdem proprium Patrimonium, per *text. in l. cum Pater §. Libertis ff. de legat. 2. Rot. deciſ.* 228. *numer.* 7. *par.* 15. *rec.* non poſſit eſſe locus diſpoſitioni d. Authenticæ ad quem effectum attenditur tempus reſtitutionis dotis *Rot. coram Seraph. deciſ.* 693. *numer.* 5. *& in Romana bonorum* 29. *Nouembris* 1666. §. *neque aduerſatur eum ſeqq. coram Reuerendiſs. D. Albergato Decano.*

Quoniam cum non ſolum Franciſco, ſed etiam Ioanni Baptiſtæ Patri ſoluta fuerit dos Hortenſiæ, & pro illius reſtitutione ſe obligauerit Summario reſponſionis eiuſdem *nu-*
6 *mer.* 1. obiectum ceſſat ex facto, † & quæſitum fuit ius Hortenſiæ ſuper bonis fidei-
7 commiſſariis, † ac hypotheca illius fauore contracta infixa remanſit in ipſis bonis penès quemcumque tranſierunt, & modo extant, *Rot. deciſ.* 312. *numer.* 2. *& ſeqq. part.* 6. *& deciſ.* 30. *numer.* 12. *par.* 7. *recent.* & firmatum fuit in deciſionibus cauſæ 10. Maij 1675. §. *quoad primam coram R. P. D. Tanu, &* 13. *Maij* 1676. §. *iniuſtitia, &* 11. *Ianuarij* 1677. §. *quo verò ad ſecundum coram R. P. D. Fabro*, in quibus etiam ſublatum fuit repetitum obiectum, quod ſcilicet Archiconfraternitas euadere poſſit anterior Hortenſiæ ex cre-
8 dito dotali Portiæ Matris Franciſci, † quia nempè priuilegium *Authentica res, qua* non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, & creditum prædictum conſumptum remanſit per plures alienationes ab eodem Franciſco factas, ex ibidem deductis.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Plures deciſiones in hac cauſa emanatas adnotauimus ſupra in alia præcedenti tomo 2. *partis* 13. *recen. ad deciſ.* 710. *infra verò ſub die* 13. *Iunij eiuſd. anni* 1678. *erit altera deciſio præſentis confirmatoria coram Reuerendiſſimo D. Damaſceno.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano,

Romana, ſeu Albanen. Bonorum.

Luna 7. *Februarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Initus erat contractus pro perſona nominanda, ſed verè, & realiter contrahens illum pro ſe ipſo acquieuerat, quem licet poſtea nominato ceſſerit, ſeu perſonam declarauerit, hoc tamen nō in executionē præcedentis contractus, ſed nouiter nouiſque conuentionibus factum eſt; Vnde ipſum ſuiſtionem præſtare debere in præſenti deciſione reſoluitur, vbi hæc materia lautiſſimè declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Iuris cenſuram alterat mutatio terminorum.*
2 *Coniectura ponderanda ſunt ad diſponendum intentionem contrahentium.*
3 *Emere non præſumitur, qui caret pecuniis, cum ad hunc effectum qualitas perſonæ ponderanda ſit.*
4 *Emptor præſumendus non eſt emere voluiſſe pro perſona ſibi penitus ignota.*
5 *Mandatum ad emendum, quis non præſumitur habuiſſe à perſona, ſibi prorſus incognita.*
6 *Emptor ſi verè emptionem feciſſet non pro ſe, ſed pro perſona nominanda, pecunias ad hunc effectum ſub vſuris non recepiſſet, nec lites defendiſſet.*
Sed hæc omnia perſonæ nominandæ reliquiſſet ibidem.
7 *Nominatio perſonæ, pro qua fuit celebratus contractus, fieri debet infra annum.*
8 *Contractum non fuiſſe factum pro perſona nominanda ex obſeruantia reſultat, & actibus proprio nomine geſtis.*
9 *Contractus, quod fuerit initus pro perſona nominanda, & quod emptor ideo emit, ne bona ſuorum maiorum vadant ad extraneos, ionicem pugnant inter ſe.*
10 *Contractus verbaliter tantum dicitur initus pro perſona nominanda, ſi effectus, & actus ſubſequuti contrarium demonſtrant,* ☐ *ſup. & infra numer. ſeqq.*
11 *Bona propriæ familiæ, & à maioribus acquiſita ratio naturalis non patitur in alienam poteſtatem videre.*
12 *Maiorum imagines propriis laribus non videre fixas, aut videre remiſſas lugubre admodum eſt.*
13 *Teſtis fides ab eo in lecto iacente facta, ſi morte preuentus ille amplius examinari non potuit, plerè probat.*
14 *Morte proximus non præſumitur mentiri in præiudicium proximi, & damnationem animæ ſuæ.*
15 *Emptio ſi verè facta fuiſſet pro perſona nominanda, nouo tractatu opus non eſſet, ſed nominatio ſimpliciter ſucceſſiſſet.*
16 *Mediatores non adhibentur in contractu iam concluſo.*

cluſo, ſed ſolum ad concludendum ea, quæ in ſe-
vi conſiſtunt.

17 *Contractus, in quo pretium alteratum eſt, vera nõminatio dici nequit, & num.* 20.

18 *Contractus ſecundus ſi fuiſſet ſimpliciter nominatio ſequi debuiſſet cum iiſdem pactis, & conditionibus, quibus primus contractus ſtipulatus eſt.*

19 *Emens pro perſona nominanda gerit vices meri, & nudi executoris.*

20 *Pretium ſi alteratum eſt, contractus ſecundus factus dici nequit in executionem alterius precedentis.*

Contrahens, & emens pro perſona nominanda nihil ſibi reſervare poſſet, ſed omnia perſonæ nominatæ tradere debet num. 20.

21 *Emptio facta pro perſona nominanda tota tranſit in nominatum cum omnibus honoribus, & oneribus, nihilo remanente penes nominantem.*

22 *Nominans de conſenſu nominati etiam circa alterationem naturæ contractus, poteſt nova adjicere pacta, & num. ſeq. vbi vid.*

23 *Contractus initus pro perſona nominanda, ſi nova continet pacta, non remanet amplius in terminis puræ nominationis.*

24 *Contractus in naturalibus, & accidentalibus à conventione partium legem accipiunt.*

25 *Pretium, eiuſque alteratio dicitur de ſubſtantialibus contractus.*

26 *Contractus ſubſtantialia quotieſcumque mutantur, vel ille remanet nouatus, aut corruit, aut tranſit in aliam ſpeciem.*

27 *Denominatio contrahentium non alterat naturam, aut ſubſtantiam contractus, quando conſtat illum non eſſe talem, qualis à partibus nuncupatus eſt.*

28 *Gabbella, ſeu Laudemium quatenus debeatur ex ſecundo contractu celebrato, vel non celebrato, in exequutionem primi, vel potius alterius, & numer. ſeqq.*

29 *Subſtantia primi contractus, an dicatur mutata ex argumento maioris pretij facto in ſecundo.*

30 *Contractus fuerint ne plures, vel vnus, inſpicitur ad effectum dignoſcendi, an debeatur nova gabella, vel non.*

31 *Gabbella, & Laudemium ſunt onera conſequentiua, & ſequela contractus.*

32 *Venditor de natura contractus, etiam ſi nihil dictum ſit, adhuc tenetur de euictione.*

33 *Euictio dicitur eſſe de naturalibus contractus venditionis.*

34 *Emptor habens ſcientiam oneris rei venditæ agere nequit de euictione.*

35 *Scientia emptoris de onere rei venditæ, ſeu euictionis iam ſequutæ, probari debet, ad hoc, vt ille pro eadem euictione agere non poſſit.*

36 *de Euictione ſi ſibi cauit emptor, licet illam, vel onera ſciuerit, adhuc tamen eadem ſibi præſtari debet.*

37 *Venditorem ex quibus deducatur de euictione teneri voluiſſe.*

38 *Venditor ſi non expreſſit emptori euictionem ſequutam, dicitur in dolo, & num. ſeqq.*

39 *Tacens negari non poteſt, quod non ſit in dolo, & conſequenter tenetur ad intereſſe, & nu. ſeqq.*

40 *Venditor ſciens onera rei venditæ ſi ea taceat præſumitur feciſſe animo circumueniendi emptorem, & ſup. à num.* 38.

DECISIO CLXIII.

DECISVM fuerat coram me ſub die 21. Iunij 1675. conſtare de bono iure Magdalenæ, & propterea ipſam non teneri erga Aloyſium de euictione bonorum, de quibus agitur, hodie tamen integra facti ſeries cum ſuis circumſtantijs enarrata ab informantibus pro illo, ac nouæ probationes exhibitæ demonſtrauunt contractum inter hos colligantes celebratum ſub die 28. Octobris 1067. non fuiſſe ſimplicem nominationem, ſed veram, & realem venditionem.

1 Vnde DD. receſſerunt à reſolutis † memores, quod mutatio terminorum alterat, & mutat cenſuram iuris, vt ſequendo *text. in l. ſi ex plagis §. in cliuo ff. ad l. Aquil.* inquit *Angel. conſ.* 391. *in princ.*

Etenim coniecturæ in hodierna propoſi-
2 tione ponderatæ, † & in huiuſmodi materia ponderandæ ad dignoſcendam intentionem contrahentium, vt admonet Rota in hac eadem cauſa in deciſionibus æditis coram me ſuper admiſſione poſitionum ſub diebus 1. Iunii, & 4. Decembris 1676. indicant, quod Magdalena licet profeſſa fuerit hæc bona emere pretio ſcut. 8608. à fratribus pro perſona nominanda, nihilominus verè, & realiter habuit animum acquirendi pro ſe, non autem pro Aloyſio, quem poſteà nominauit, nàm de eo tempore Aloyſius duntaxat ex bonis, quæ poſſidebat, ſcuta centum recipiebat ad ſui ſubſtentationem. cum reliqua inueſtirentur pro complendo multiplico ab eius Patruo ordinato, vt inquet ex depoſitione teſtium, & præcipuè Alphonſi Giani, qui ad multiplicandum Præpoſitus fuerat à Cardinali Antonio Barberino Executore Teſtamentario, & quod plus eſt, A-
3 loyſius erat pœnitus incognitus † Magdalenæ, vndè redditur nimis inueriſimile, quod ille carens pecuniis voluerit emere, & præciſè ponderando qualitatem perſonæ notat *Niger. de Laudem. qu.* 22 *art.* 1. *num.* 75. *verſ. quorum tom.* 2. † & quod iſta habuerit animum
4 acquirendi pro perſona penitus ignota, à qua veriſimiliter mandatum ad emendum
5 habere non potuerat, † vt arguit *Merend. contr. Iur. lib.* 2. *cap.* 3. *verſ. dico autem* vt plenè notat *Niger. d. numer.* 75. *Hodiern. ad Surd. deciſ.* 226. *num.* 4.

Excluditur etiam animus Magdalenæ emendi pro perſona nominanda ex eo, quod loco pretij fratribus perſoluendi, in ſe accollauit quamplura debita, quorum partem proprio nomine etiam pecunia ſub vſuris ad hunc effectum accepta perſoluit, lites ſuper iſtis bonis excitatas proprio ære defendi cu-
6 rauit, † quod certè non feciſſet, ſed certæ perſonæ nominandæ reliquiſſet ſi re vera alteri, quàm ſibi acquiſiuiſſet *Surd. deciſ.* 325. *ſub num.* 9. præcipuè etiam quia nominatio
7 non fuit facta infra annum, † intra quod regulariter fieri debet, vt ſentiunt *Bald. conſ.* 470. *ſub num.* 1. *lib.* 5. *Cenc. de Cenſ. qu.* 67. *ſub numer.*

per.14. Duard.cod.tract.§.3.qu.13.num.16. Salgad.labyr.credit.par.2.cap.13.nu.47. & 48. Gratian.decis.Mareh.125.num.5. Antonell.de tempor. legal.lib.2. cap.30. num. 2. & seqq. sed contra, omnem verisimilitudinem protracta est per septem, & vltra annos, quibus durantibus Magdalena proprijs sumptibus vineas coluit, & fructus percepit, eosquè sibi appropriauit, alioſque actus dominium inferentes
8 exercuit, † quam obseruantiam ad effectum excludendi animum acquirendi pro persona nominanda obseruant *Merend. vbi supra numer.3.vers.dicamus, & numer.7.vers.& si tandiù Hermosill.ad Lopez.glos.1.l.48. par.5.tit.5. numer.5.vers.simulatio tom.2. fol. mihi 325. numer.12.& in decis. edita in hac causa super responsiones ad positiones 14. Decembris §. quo verò coram me.*

Id ipsum comprobat declaratio emissa in instrumento emptionis eadem Magdalena profitente emere ne bona suorum genitorum in alienas manus distraherentur, pugnauit enim ad inuicem animus emendi pro
9 Aloysio pœnitus extraneo, † & declaratio, quod ipsa emebat, ne bona ad extraneos transirent ad tradita per *Hodiern. ad Surd.decis.226. num.5.* Ideò ad euitandum huiusmodi contrarietatem magis credi debet, quod Magdalena licet verbaliter pro persona nominanda dixerit emere, †
10 tamen realiter sibi duntaxat acquirere voluerit, mota ex illa naturali affectione expressa in †
11 instrumento, quæ non ità facile patitur bona propriæ familiæ à maioribus acquisita in alienam potestatem videre, cum sit valdè lugubre in illis sic alienatis ipsorum maiorum imagines
12 amplius non videre fixas, † aut videre reuulsas, vt inquit Imperator Costantinus in *l. lex, quæ tutores §. nec verò C. de admin. tutor.* & aduertit *Rota in Interamnen fideicommissi 15. Febr. 1677. §. quòd etiam vers. Patrij lares coram me.*

Clariora reddunturprædicta ex depositione duorum testium formiter examinatorum, qui vnanimiter affirmant Angelum Sardinum communem amicum istorum collitigantium de anno 1667. pertractasse, & concluſisse cum Magdalena venditionem cum Aloysio, quod ità testatus fuit etiam Emilius eiusdem Angeli filius, qui licet non fuerit formiter examinatus, nihilominus,
13 quia in lecto iacens paulo ante † obitum medio iuramento recognouit attestationē à se factam, & cum non potuerit formiter examinari propter mortem superuentam credendum est, quod veritatem dixerit, maximè, quia, vt euentus docuit erat iàm moriturus, †
14 vndè nullo modo præsumendum est, quod voluerit mentiri in præiudicium Magdalenæ, & damnationem propriæ animæ, quæ de proximo tremendum Dei iudicium erat subitura *can. sancimus 1. qu. 5. Menoch.præs.5.lib.5.numer.7. Rota decis.351.nu.10. coram Rembold. & in Eugubina Pecuniaria 3. Junij 1672. §. Præterea coram me*, vndè patet, quod ab initio Magdalena non emit pro Aloysio, si enim pro isto emisset, vtiquè opus
15 non fuisset nouo tractatu, † sed simpliciter facta fuisset nominatio absque interuentu mediatorum, qui non adhibentur in rebus
16 iàm inter partes concluſis, † sed duntaxat ad concludendum, ea què in fieri consistunt *gloss.in cap.1. in verb. mediatores de testibus in 6. & in l.1.in verbo proxenetica ff.de praxenet. Paris.de resign.lib.12.qu.11.num.34.* cum aliis relatis per *Modern. Roman. de salar. quæst. 83. numer. 2. & 3.*

Demum Magdalena pro se voluisse acquirere, & contractum posteà gestum inter illam, & Aloysium non fuisse nominationem, sed nouam venditionem prorsus independentem à prima emptione, manifestè conuincitur ex alteratione pretij exbursati per Aloysium, nàm Magdalena emit à fratribus pro se, & persona nominanda hæc bona pro pretio scut. 8608. & posteà nominans Aloysium auxit pretium vsque ad scu-
17 ta 12000. Si enim † iste secundus contractus fuisset vera nominatio debuisset sequi cum iisdem pactis, & conditionibus quibus fuit
18 stipulatus primus, † cum emens pro persona nominanda gerat vices nudi executoris *Dec cons.543.numer 7. Rota decis.377. numer.7. coram Cardinali Celso.* propterea cum pretium
19 fuerit alteratum, † sequitur, quod iste vltimus contractus nequeat dici factus in executionem alterius antecedentis, vt probat *text. in l pacta conuenta vers. si omnibus ibique gloss. in l.verb nona emptio ff. de contraben. empt. punctualiter Hermosill.gloss.1.l.48.tit.5.par.5.numer.10.in fine vers.quando non sit fol. mihi 215. tom.2. Dec.vbi supra num.5. Bertazzol.de claus. claus.30.gloss.12.sub numer.10. Faber.in C. lib.4. tit.34.defin.1.num.8. Baron.de citat.tom.3.singul. 134. numer. 5.*

Nec subsistit, quod huiusmodi augumentum pretij processerit ex additamento mobilium, aut fructuum pendentium, quia licet ex facto Magdalenam sibi reseruasset plures cados vini, ac tabulas pictas, aliaquè mobilia, quæ reseruatio nedum diluit obiectum, verùm conuincit hunc nouissimum
20 contractum, fuisse nouam † venditionem, quæ si fuisset nominatio, Magdalena nihil potuisset sibi reseruare, sed omnia tradere tenebatur Aloysio, cùm bona empta pro
21 persona nominanda facta † nominatione transeat integrè cum honoribus, & oneribus in nominatum, nihilo pœnitus remanente penes nominantem *Salgad.in labyr.credit. quæst.2.cap.13.num.22. Cenc. de Cens. qu.67. num.21. Mangil.de exist.qu.95.num.8. & 9.* fructus verò pendentes iam erant in prima venditione fauore Magdalenæ inclusi, adeout frustra modo opponat de noua causa istius augumenti.

Nec vrget replicatio, quod de consensu
22 nominati posset nominans † citra alterationem naturæ contractus noua pacta adijcere ex *Palm. cons. 38. per tot.* & alijs allegatis, quia huiusmodi auctoritates, vltra quod loquuntur in terminis nominationis ad emphy-

phyteusim, eorum opinio ad summum pro-
23 cedere posset ad hoc, † vt nominans teneatur ad implementum onerum adiectorum, non autem ad effectum, vt contractus remaneat in terminis nominationis, & ratio esse
24 videtur, quia in naturalibus, † & accidentalibus contractus à partibus legem accipiunt *Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 13. num. 30. & tit. 14. numer. 5. Leotard. de vsur. qu. 71. num. 18.* non
25 autem in substantialibus, † qualis est alteratio pretii, & similia, quia tunc si de eisdem partes aliquid mutant, vel nouant contra-
26 ctus, † aut corruit, aut transit in aliam speciem *Cene de Cens. qu. 53. numer. 9. Leotard. de vsur. qu. 16. numer. 21. & qu 62. num. 11.* & ideo nihil refert, quod contrahentes in præsenti casu contractum postea gestum appellauerint nominationem, quia denominatio con-
27 trahentium non alterat naturam, † & substantiam contractus, quando constat contractum in sui realitate, & essentia non esse talem, qualem contrahentes nuncuparunt *Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 12. numer. 17. Guttier. de Gabell. qu. 21. numer. 8. Cene. de Cens. qu. 49. numer. 8. Rota decis. 313. num. 3. coram Seraph.*

Atque hæc pariformiter militant quoad
28 Gabellarium, & Dominum directum, † quibus ideò debetur noua Gabella, seù Laudemium, quia ex augumento maioris pretij
29 mutata substantia primi contractus, † nouus omnino, & diuersus resultet, prout ad dignescendum, an sit vnus, an plures con-
30 tractus, ac noua debita sit Gabella, † & alia similia admonet *Bart. in l. iurisgentium §. adeò sub numer. 1. vers. & est ista quæstio, ac Alex. & Las. in quæst. ff. de pact.* Gabella enim, & Laude-
31 mium est onus consecutiuum, † & sequela contractus *teste Bald. in l. 1. numer. 8. C. de contraben. empt Cephal. cons. 553. num. 7 & seqq. Guttier. de Gabella qu. 49. sub num. 3. vers. 3. quia licet, Niger. de Laudem. tom. 2. quæst. 18. numer. 4. & seqq.*

Constito igitur Magdalenam à principio non potuisse habere animum acquirendi, nisi pro se, non autem pro persona incerta, & incognita, & hunc secundum cõtractum non esse propriè nominationem, sed venditionem, sequitur peruecesse venditricem
32 teneri de euictione, † ad quam etiam si nihil fuisset dictum semper tenetur venditor,
33 cùm † euictio sit de naturalibus contractus venditionis, vt per *Bald. in l. pacta conuenta ff. de contraben. empt. Cene. de Cens qu. 53. n. 19.* dixit *Rota in Romana cambiorum 22. Mart. proximi præteriti §. cum enim coram me.*

Non obstat, quod emptor habens scien-
34 tiam oneris rei venditæ agere † nequeat de euictione iuxta *text. in l. si fundum sciens C. de euict.* quia præter quod non probatur speci-
35 fica scientia † Aloysij de euictione de tempore nominationis iam secutæ dixit Rota *in Romana scutor. 24000. 18. Ian. 1630. §. nec etiam mouit coram Cardinali Hieronymo Verospio,*
36 cessat † difficultas, tùm quia Aloysius expressè sibi cauit de euictione, quo casu dispositio *text. in l. si fundum non procedit*, vt ibidem aduertit *Cyn.* & dixit *Rot. in dicta Romana scutor. 24000.* imò ipsa Magdalena id agnouit, dum post contractum initum cum Aloysio concordauit cum Sauo Porcario, accipiendo in locationem vineas ab illo euictas promittendo pro relevatione suæ indemnitatis, & euictionis agere contra rele-
37 uatores, † pecuniasque, & bona recuperanda eidem Sauo in satisfactionem sui crediti assignare, ex quo bene arguitur eius intentio, quod de euictione dictorum bonorum tenebatur *Mart. cons. 143. num. 21. & seqq. Rota in Bonon. seu Ianuen. cambii 22. Iunij 1672. §. non obstat coram R. P. D. meo Vicecomite,* tùm etiam quia Magdalena expressit in secundo contractu tradere Aloysio omnia bona sibi præcedenter a patribus vendita, tacens partem
38 illorum nempè vineas à Porcano, † & aquas defluentes ad domum magnam, & viridaria à Piatis fuisse euictas, quamuis hoc ibi optimè ex vtriusque litis subtentatione annotesceret, † vidè per hanc tacitumitatem dicitur in dolo, & consequenter
39 ad interesse tenetur *l. planè ff. de pericul. & comm. ed. rei vend. l. rectissimè vbi glossin verb. de-*
40 *cepit ff. de labor. ob caul.* nam eo ipso, † quod vendidit seu emit, & tacet præsumitur fecisse animo circumuenendi Emptorem *Alex. cons. 14 per tot. lib. 3. Cald. de empt. & vendit. l. 18. tit. 5. par. 3. numer. 2. in fine tom. 3. fol. mihi 95.*

Et ità recessum fuit à decisis vtraque parte informante.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Romana, seu Anconitana dotis.

Veneris 11. *Februarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Perbellis est decisio, tam in materia executionis instrumentorum dotalium vig. Statuti Vrbis *lib. 1. cap. 85.* quod illis tribuit viam executiuam etiam contra tertium; quam etiam, An, & quatenus, teneantur forenses seruare Statuta aliorum locorum, quod in ijs, quæ procedunt ex post facto, propter negligentiam, vel moram debitoris, hic affirmatiuè deciditur, modò tamen solutio simpliciter facta sit, non autem in certo loco promissa.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 85. *tribuit viam executiuam instrumentis dotalibus, etiam contra tertium, & plura de eo num. seqq.*
2 *Regula, quod potui nolui, quod volui seruare tenuini quatenus procedat.*
3 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 85. *de executione instrumentorum dotalium est decisorium, & numer. seqq.*

4 Sta-

4 *Statutum Vrbis* lib. 1. capit. 85. *seruatur in omnibus Tribunalibus Vrbis inter Ciues Incolas, & districtuales, non autem inter forenses.*
5 *Forensis seruat legem fori, vbi litigat.*
6 *Forensis seruat Statuta loci vbi, & in quo contrahit, vel quasi contrahit num. seq.*
8 *in Iudicio quasi contrahitur.*
9 *à Contractibus ad iudicia valet argumentum.*
10 *Forensis non ligatur Statutis.*
11 *Statutum non ligat forenses in his, quæ oriuntur à principio, & ex natura contractus.*
Secus autem in iis, quæ oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, ibidem, & num. seqq.
12 *Forensis in us, quæ à negligentia, vel mora debitoris procedunt ligatur Statutis loci, in quo litigat.*
13 *Solutio si est simpliciter promissa, non autem collata in certum locum, attenditur Statutum loci, in quo est facta petitio.*
14 *Contractus si est celebratus in certo loco, de quo, & in quo etiam sint partes, & bona, quale Statutum pro illius executione attendatur, & supra sub numer. 4.*
15 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 85. *de executione instrumentorum dotalium non disponit de bonis, aut personis, sed dirigitur in iudicem exequentem.*
16 *Iudex, cui à Statuto executio actus demandatur, sufficit, vt subsit Statuto, ad hoc, vt illud sit seruandum, quamuis partes fuerint forenses.*
17 *Forum si quis sortitur quoad iudicium, ita etiam illius Statutis ligatur.*

DECISIO CLXIV.

PROCEDENDVM ad vlteriora, adeòque ad subhastationem bonorum hoddie DD. responderunt confirmando vltima decisa * 26. Martij 1677. vno tamen ex DD. 1 discrepante in modo procedendi † executivo vigore *Statut. Vrbis cap.* 85. *de executione instrument. dot.* de quo excipiebant informantes pro rea conuenta, quia coniuges Actores ab initio hanc viam statuti contra tertios non intentauerint, sed mandatum obtinuerint contra hæreditatem, & bona hæreditaria Antonii, vt ex tenore libelli, & mandati, vndè fit locus regulæ, quod potui 2 nolui, † quod volui adimplere nequiui, vt inquit *Rota coram Penia, vt in edit. Lugdun. decis.* 1251. *numer.* 4.

Nec etiam suffragante *Statuto dicto cap.* 85. 3 quia cum illud sit decisorium, † vt adnotauit ibi *Fenzon. numer.* 1. & *Rot. post eum decis.* 51. *in fine*, seruandum est in omnibus 4 Tribunalibus Vrbis inter Ciues, † Incolas, & districtuales: non autem inter forenses. *Rot. coram Verall. decis.* 107. *par.* 2. præcipuè, quod & personæ sunt Anconitanæ, & bona sunt in Territorio Anconæ.

Contrarium tamen placuit aliis DD. quibus visum est congruè actum fuisse, † & vt 5 dixerunt, quia etiam forensis seruat legem fori vbi litigat &c. vt sicut forensis seruat 6 Statuta loci, † vbi, & in quo contrahit ad *Bart. in l. cunctos populos numer.* 44. *C. de Sum-*

ma Trinit. & fide Cathol. &c. ita dicendum est 7 de Statutis loci, † vbi quasi contrahit, cum 8 per iudicia † quasi contrahitur *l.* 1. §. *idem scribit ff. de pecul.* & valeat argumentum à 9 contractibus † ad iudicia inquit *Sard. decis.* 131. *numer.* 5, 6. & 7.

Quinimò addebant, quod licet forenses 10 non † ligentur statutis *int. notata per DD. in l. fin. ff. de inspicit. omnium iudic.* tamen 11 id procedit in his, † quæ oriuntur à principio, & ex natura contractus, secus ex his, quæ oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum scilicet propter negligentiam, 12 vel moram, † quia tunc si solutio non est 13 collata in certum locum, † sed est facta simpliciter promissio, attenditur Statutum loci, vbi est facta petitio inquit *Rota post Fenzon. decis.* 145. §. *quod verò, quæ est decisio* 764. *numer.* 2. *eod. vers. At in casu par.* 4. *divers.* quam ad verbum referunt *Gratian. discept.* 42. *numer.* 41. & *Marchesi. par.* 3. *de Com. nullit. sanat.* §. 3. *numer.* 116. & 117. *Rot. decis.* 158. *post Fenzon.*

Non obstant, vt dixerunt DD. quod par- 14 tes, & bona sint Anconæ, † & inibi celebratus contractus,

Quia *Statutum d. cap.* 85. non disponit de 15 bonis, aut de personis, † sed mandat iudicem exequi instrumentum dotale statim, vt exhibitum fuerit per iudicem executioni mandentur &c. & ideò sufficit, vt lis agere- 16 tur Romæ, & iudex subsit dispositioni Statuti, nam qui forum quo ad iudicium sortitur, similiter in eius ligatur Statutis, vt 17 præter supra allegatos probauit *Bartol.* aliique cumulati apud *Larreum Granatens. decis.* 62. *numer.* 16.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera in hac causa facta decisio coram eodem Eminentissimo D. Cardinali Taia sub dicta die 26. Martij 1677. vbi est in ordine 37. sed istum non tangit articulum.

R. P. D. CALATAIV.

Fanen. Successionis.

Veneris 11. *Februarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Super exclusione matris à luctuosa hæreditate sui filij afferebatur Statutum Ciuitatis, fa- ni, illam propter certas personas excludentis, sed quia inter eas non exprimebatur auus, qui ad successionem aspirabat, matrem non aliter fuisse excluſam decidi- tur, cum in hac materia correctoria iuris communis, statutum tantũ disponat, quantum loquitur, nec aliquam extentionem admittat, etiam ex maioritate rationis, plura igitur de huiusmodi statutis, eorumque intellectu, in præsenti decisione deducũtur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Mater vti proximior suo filio succedit exclusa auo remotiore, & num.* 11. *ac per totam.*
2 *Statutum Faui de successionibus plurimum declaratur, & num.* 17. *ac per totam.*
3 *Casus à Statuto omissus remanet in dispositione iuris communis.*
4 *In Successionibus proximior remotiori præfertur.*
5 *Statutum mandans, vt in casibus ab eo non expressis seruetur ius commune, nullam recipit extentionem, vel interpretationem admittit, & numer.* 14.
6 *Mater, an censeatur à Statuto exclusa per auum, si excludi debeat à personis descendentibus ab auo.*
7 *Statutum excludens matrem à successione sui filij propter personas ab eo enumeratas non extenditur, ad alias personas literaliter non expressas, & numer.* 16.
8 *Statutum tantum disponit, quantum loquitur, & quod ipsum non dicit, neque nos dicere debemus.*
9 *Statutum ad correctionem iuris communis ampliari non debet.*
10 *Statutum exclusiuum matris licet non faciat mentionem de patre, quatenus ille etiam eam excludere debeat,*
11 *Auus tamquam remotior in concursu matris filio non succedit, & sup. à num.* 1. *& per totam.*
12 *Ratio eadem vbi non militet, non habet locum eadem iuris, vel statuti dispositio.*
13 *Matrem ad excludendam à luctuosa hæreditate sui filij argumenta regulariter non attenduntur.*
14 *Interpretatio non admittitur quando in casibus omissis debet ius commune seruari, & num.* 54
15 *Statutum excludens matrem propter ascendentes, descendentes, agnatos, & similes personas quatenus procedat, & num. seqq.*
16 *Statutum exclusiuum matris propter personas ab eo enumeratas, non comprehendit Auum ab eo non expressum, & sup. numer.* 7.
17 *Statutum excludens fœminas propter dotem, sufficit, quod illæ fuerint dotatæ ab vna ex personis, quæ eas excludere debent.*
18 *Statutum admittens in aliquo casu fœminas ab ipso præcedenter exclusas quatenus procedat.*
19 *Statutum de vno casu, non extenditur ad alium.*

DECISIO CLXV.

TRIBVS sententiis, præcedentibus septem decisionibus declaratum fuit, hæreditatem Ioannis Andreæ spectare ad Annam eius matrem, non autem ad Franciscum eius Auum paternum, & quamuis mihi deuoluta causa appellationis, Domini die 20. Aprilis 1676. rescripsissent sententiam Rotalem esse infirmandam, à d. tamen resolutione recesserunt die 10. Maij proximi præteriti, & hodie in vltimo decisis standum esse censuerunt ex eisdem rationibus, tàm in antecedentibus, quàm in postrema decisione deductis.

1 Mater enim de iure communi tanquam proximior succedit filio, non autem Auus, qui est vno gradu remotior, *vulgat. Auth. defuncto C. ad Sen. conf. Tertyll. §. si quis igitur Auth. de hered. ab intest. venien.* & Statuti Fani *cap.* 60. *de succes. ab intest. & intest.* excludens matrem † à successione filiorum, si remanserit filius, frater, vel soror personæ defunctæ, aut filius fratris, vel sororis, aut Patruus, vel frater Patruelis, non nominat 3 Auum; † vnde tanquam casus omissus remanet sub dispositione iuris communis, secundum quam in successionibus proximior 4 præfertur remotiori, † *d. Auth. defuncto C. ad Senat. consult. Tertyllian.* fortius dum idem 5 Statutum ordinat, † vt in casibus in eo non expressis seruetur ius commune, vt aduertunt omnes præcedentes decisiones.

Hinc non intrat illatio toties repetita, quòd dum personæ in statuto nominatæ excludunt matrem, multo magis Auus, à quo dictæ personæ descendunt, debeat il- 6 lam excludere, † ne melioris conditionis sit causatum, quàm causa, quia vt aduertit vltima decisio, quando Statutum enumerat 7 certas personas matrem excludentes, † non extenditur ad alias, literaliter non expressas, illud enim tantum disponit, † quantum 8 loquitur, & quod non dicit, nec nos dicere debemus, minusque ampliare ad correctionem iuris communis, vt præter adductos in 9 postrema decisione §. *non obstat* pluribus exornat *Ciriac. contr.* 385. *num.* 14. *& seq. & numer.* 18. *Rota coram Millino decis.* 68. *numer.* 5. & in specie dicti Statuti respondit *Neguis. in sua resp. qu.* 87. *num.* 10. *& quæst.* 306. *numer.* 12.

Aliud argumentum, quod Statutum non faciat mentionem Patris, & quemadmodum 10 si ille existeret, matrem excluderet, † ità etiam Auus, nullam habet subsistentiam, quia Pater non excluderet matrem totaliter, sed ambo vti pares in gradu æqualiter concurrerent de iure communi ad succes- 11 sionem filii, † non sic Auus, qui tanquam vno gradu remotior non succederet in concursu matris proximioris *d. Auth. defuncto C. ad sen. Consult. Tertyll. §. si igitur Auth. de hered. ab intest. venien.* Et sic quando etiam dici posset, quod attento Statuto, Pater excluderet totaliter matrem, quod tamen fir- 12 matum non fuit, non indè inferri † valeret, idem dicendum esse de Auo, dùm non militat eadem ratio, *Roman. conf.* 179. *num.* 19. cum aliis relatis per *Barbos. in suis locis argument. lec.* 6. *num.* 3. maximè in subiecta ma- 13 teria excludendi matrem † à luctuosa hæreditate filij, in qua argumenta regulariter non admittuntur *Bald. conf.* 258. *numer.* 2. *in fine libro tertio, Ang. consil.* 232. *numer.* 6. *Rota coram Greg. decis.* 495. *numer.* 5. *& in rec. decis.* 45. *num.* 17. *par.* 7. & resistente dicto 14 præcepto statuentium, † quod in casibus non expressis seruetur ius commune, ex quo censetur interdicta quæcunque statuti interpretatio, vt in præcedentibus causæ decisionibus fuit consideratum, & signanter *in decis.* 46. *num.* 9. *par.* 14. *recent.*

Ad conf. Alban. & Cassi. in nouarium ad-
duct.

dag. respondent omnes decisiones, quod lo-
15 quuntur de Statuto excludente † matrem propter ascendentes, descendentes, agnatos, & similes, & sic verbis vniuersalibus, aptis comprehendere personas in statuto nominatim non expressas, & quamuis hodie replicaretur ascendentes, & descendentes non fuisse ibidem vocatos, sed tantum positos in conditione, tamen sufficit, quod statuentes eos saltem in genere considerauerint, *Abbas enim, & Castr. & signanter respectu primi sub num. 5. vers. nec pure admitti. & num. 6. ad finem, & quoad secundum num. 5. ad med.* totam vim faciunt in eo, quod ascendentes fuerint positi in conditione, & istorum nomine comprehendi etiam auum, vt apparet ex eorum lectura, in statuto autem de quo agi-
16 tur non leguntur verba vniuersalia, † sed numerantur certæ personæ, quarum appellatione nullo modo venit auus, vt prædictæ decisiones aduertunt.

Ad motiuum, quod hæreditas Io: Andreæ, consistens in dote Lauiniæ reducatur ad tertiam partem, cùm ista reliquerit alias duas filias fœminas, respondent etiam præ-
17 cedentes decisiones, † & optima ratione, quia Statutum fani *d. cap.* 66. mandat, quod filiæ fœminæ, & descendentes ab eis non possint ab intestato succedere Patri, Auo, Proauo, Matri, Auiæ, vel Proauiæ, si remanserint filij masculi vnus, vel plures, aut nepotes masculi, vnus, vel plures nati ex filio, seù filijs personæ mortuæ descendentes ab ipsa matre Auia, vel Proauia, sed in quolibet casuum prædictorum mulieres illæ si dotatæ nõ essent debeãt congruè dotari &c.

Non obstat, quod pro exclusione fœminarum requiratur dotatio ab eo, à cuius he-
18 reditate excludi prætenditur, † quia cum Statutum enumeret plures personas, nempè Patrem Auum, Proauum Matrem, Auiam, Proauiam, à quarum successione vult fœminas perpetuò excludi, existentibus masculis, sufficit, quod ab vno ex illis fuerint dotatæ, adhoc vt excludantur à successione omnium, vt in terminis eiusdem Statuti tradit *Negus. Iun. qu.* 140. *num.* 15. *& qu.* 493. *numer.* 7. qui reprobat *Ballum* contrarium tenentem *Cirocch. discept.* 23. *numer.* 20. *Thomat. decis.* 187. *numer.* 3. *Rota coram Puteo decis.* 277. *num.* 1. *& coram Seraph. decis.* 1291. *num.* 1. *& in rec. decis.* 115. *numer.* 11. *par.* 8. *& decis.* 329. *num.* 8. *par.* 10.

Nec relevat, quod statutum in aliquibus casibus admittat fœminas dotatas ad suc-
19 cessionem eorum, † à quibus dotatæ non fuerunt, quia cum non veniamur in illis casibus, Statutum non debet ad alios extendi *Parisi. cons.* 40. *num.* 25. *lib.* 3. *Socin. sen. cons.* 81. *num.* 2. *lib.* 5. *Rota decis.* 147. *num.* 2. *decis.* 321. *num.* 13. *par.* 3. *& decis.* 264. *nu.* 18. *par.* 6. *recent.*

Reliquis obiectis repudiationis hæreditatis, & relaxationis mandati satisfacit postrema decisio cuius fundamenta itemque Dominis placuerunt, & in vtraque &c.

R. P. D. PAVLVCCIO

Compostellana Iuris examinandi.

Lunæ 14. *Februarij* 1678.

ARGVMENTVM.

Suos Parochos iterum examinare prætendebat Episcopus, quamuis ab Antecessore approbatos, sed hoc illi denegatur, quia de superuenta inhabilitate non constabat, eaque excludebatur etiam ex effrænata quantitate eorum, qui examinari prætendebantur ad numerum penè sexcentum ascendente, inter quos impossibile erat, omnes effectos fuisse inhabiles, & vlterius quia ex nouo examine Superioris eorum habilitas comprobata erat.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus iuxta dispositionem S. Concilij Tridentini habet facultatem examinandi Rectores Ecclesiarum suarum Parochialium.*
2 *S. Rota reuerenter recipit resolutiones Sac. Congregationis Concilij Tridentini.*
3 *Episcopus, vt possit examinare Curatos sibi subditos, requiritur vehemens suspicio superuenientis inhabilitatis ad curam. & num. 8. & 18.*
4 *Inhabilitas Parochorum ad nouum examen subiciendorum excluditur, si illi ad numerum effrænatum ab Episcopo examinari velint.*
5 *Inhabilitas in suis Curatis pretensa ab Episcopo cessat, si illi ab alio Superiore examinati, idonei fuit reperti.*
6 *Examen est modus probandi, vel improbandi habilitatem.*
7 *Episcopus nouus potest iterum examinare Parochos, quamuis à suo Antecessore approbatos.*
8 *Inhabilitatis suspicio, vt per eam possit Episcopus denuò examinare Parochos, semel approbatos qualis esse debeat, & num. 18.*
9 *Assertiones Episcopi vagæ non sufficiunt super inhabilitate suorum Parochorum.*
10 *Episcopi in arbitrio esse non debet Parochorum famam grauare, illos nouo subijciendo examini.*
11 *ab Examine nouo facto ab Episcopo de suis Parochis, datur appellatio.*
12 *Extraiudicialis probatio requisita pro nouo examine Parochorum, & in scriptis tamen redigenda, ipsa etiam ad Iudicem appellationis transportanda est.*
13 *Parochorum habilitas resultat ex eo, quod ipsi parochiale beneficium per concursum fuerint adepti.*
14 *Archiepiscopus ex Constitutione Synodali Compostellana qualiter possit denuo examinare, vel interrogare Curatos.*
15 *Libertas, & arbitrium alicui competens semper reducitur ad arbitrium boni viri.*
16 *Verbum, videbitur, importat arbitrium boni viri.*
17 *Arbitrij, seu libertatis concessæ non alia ratio regula constitui potest, quàm illa, quæ à Superiore declarata est.*

11 *Episcopus ad hoc, vt prætextu imperitiæ possit aetas examinare Parochos, legitima, & rationabilis causa adesse debet.*

19 *Zelus, & sollicitudo pastoralis licèt laudari debeat, quandoque perniciosè sentitur, & ideo à charitate moderari debet.*

20 *Discretio est mater omnium virtutum, eisque etiã ordinem ponit.*

DECISIO CLXVI.

CONSVLTA Sac. Congregatione Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum per Episcopum Pampilonen. hodie Archiepiscopum Compostellanum circa facultatem examinandi ad libitum Rectores Ecclesiarum Parochialium sibi subiectarum in vrbà dispositionem eiusdem Sac. Cõcilij *sess. 21. cap. 6. de reformat.* die 15. Ianuarij 1607. rescripsit Episcopum posse tam in actu visitationis, quàm extra illam examinare Parochos semel approbatos ad Curam Animarum exercendam, quando ex rationabili, & legitima causa vrgeret vehemens suspicio illorum imperitiæ, & ad huiusmodi examen faciendum non esse necessarias probationes iudiciales; Cumque ab eodem Episcopo iterum die 22. Septemb. 1668. quæsitũ fuerit, an in actu visitationis Ordinario liceret examinare Parochos, quamuis contra illos suspicio imperitiæ non vrgeret, Sacra Congregatio absolutè respondit negatiuè.

Hinc super huiusmodi decretorum executione emergentibus in dies nouis difficultatibus, fuit tandem deuentum ad concordiam, per quam erigendo conferentias bis in mense habendas in singulis Archipresbyteratibus totius Diœcesis Pampilonen. circa casus Sacramentorum administrationẽ, & curam Animarum concernentes, remansit probè consultum sollicitudini Episcopi, & Parochorum existimationi, eandemque concordiam laudauit Sac. Congregatio Episcoporum, & successiuè confirmauit S. Seres Apostolica.

Translatus idem Episcopus à Pampilonensi ad Compostellanam Ecclesiam, Parochorum examen aggrediendo, eandem quæstionem denuo suscitauit, & cum Parochi asserirent non esse fidendum secretis denũciationibus, & attestationibus de ipsorum imperitia, quibus Ordinarius nitebatur, ex hac responsione idem Archiepiscopus contumaciam, & maiorem incapacitatis suspicionem arguens, Vicecestratos in eorum Ecclesijs præfecit, declarando eosdem Parochos ad Animarum curam inhabiles, atque ab Ordinum exercitio, & Sacramentorum administratione suspensos, quinimò aduersus nonnullos processit ad suspensionem à celebratione Missarum, iniungendo, vt in aliquo præciso Oppido literarum studijs incumberent, quæ omnia habentur extensa in Summario Rectorum *num.* 7.

Interposita per Rectores appellatione, Reuerendissimus Nuntius Apostolicus Hispaniarum decreuit remouendos Vicecuratos, necnon suspendendas censuras, & pœnas ab Archiepiscopo inflictas; simulque mandauit Parochos appellantes per Examinatorem Tribunalis Nuntiaturæ de Collegio Imperiali Curiæ Matriti iterum examinari, qui illos retulit idoneos ad curam Animarum.

Deuoluta tandem per appellationẽ Causa in Rota, mihique commissa, discutiendum proposui: An licuerit Archiepiscopo, Parochos, seu Rectores ab Antecessore approbatos, iterum examinare, & repertos inhabiles, ab officio suspendere, & Domini censuerunt non licuisse, quia ad normam Decretorum Sac. Congregationis Eminentissimorum Concilij Tridentini † Interpretum, quæ nostrum Tribunal semper reuerenter recipit, vt in *decis. 5. num. 12. & decis. 60. n. 4. coram bo. me. Cardinali Celso*, † requiritur ad hunc effectum, vt vigeat suspicio vehemens imperitiæ, & superuenientis inhabilitatis ad Curam.

Quæ quidem imperitia in nostro casu longius abesse visa est; † etenim cum Archiepiscopus ad sexcentum fere Parochos Diœcesis Compostellanæ examinare voluerit, sicuti ingenuè admiserunt Informantes pro illo, & habetur ex scriptura impressa relata in Summario Rectorum *num.* 13. sequitur non fore credibile, quod in ambitu vnicæ Diœcesis esset adeò ingens numerus inhabilium, in quos de facto vrgeret vehemens imperitiæ suspicio; Idque comprobatum sunt ab effectu, non tolum quia inter sexcentos neminem reperit, quem potuerit declarare inhabilem, & minus idoneum, ijs exceptis, qui noluerunt se nouo examini submittere, d. Summ. eodem *num.* 13. † sed etiam quia illi prætextu contumaciæ in non subeundo nouo examine suspensi, iussu Nuntij Apostolici deindè examinati, fuerunt reperti idonei, & Animarum curæ capaces, † qui quidem est modus legitimus probandi peritiam, *Rota coram Pen. dec. 444. n. 1.*

Et quamuis Ordinario † liceat iterũ examinare Parochos ab Antecessore approbatos, *cap. accepimus, & ibi gloss. in verb. examinari de etate, qualit. & ord. præfic. iuncta ead. gloss. ad capitum secundum in verb. liceat de præb. & dignit. & ibi cap. 6. sess. 21. Conc. Trid.*, necnon *Constit. 133. B. Pij V. §. insuper in fine.* † Hæc tamen locum obtinent, vbi vehemens vigeat suspicio superuenientis imperitiæ, de qua ad mentem Sacræ Congregationis saltem ex probationibus extrauidiciariis constare debet in scriptis, † non sufficiente sola, atque vaga assertione Episcopi, ne sit in eius arbitrio Parochorum famam grauare, † illos nouo examini subijciendo, *Pignatell. consult. 132. num. 19. lib. 1.*

Vnde notauit *Barbos. ad Conc. Tridentin. d. sess. 21. cap. 6. num. 9.* † ab huiusmodi examine dari appellationem ad effectum deuolutiuũ, ac proinde acta sunt redigenda † in scriptis,

vt possint transportari ad Iudicem ad quem, qui valeat ex illorum reuolutione cognoscere validitatem decreti contra Parochos, *ad Rotam d.decis.444.coram Pavia.*

Imò hæc ipsa suspicio debet esse eo magis fundata, quo in fauorem Parochorum mi-
23 litat vehemens præsumptio habilitatis,† ex quo Parochiale Beneficium sunt adepti prę-mio examine in concursu iuxta præscriptum *Sac.Concil.Trident sess.24. de reformat. cap.18. Oldrad.conf.18. post princ. Felin.in cap. ex literis num.6.de Constit. Dec.in cap. cum venerabilis numer.150.& nu.154.de except.Pign.d.consult.132. num.5.tom.1.*

Nec magis iuuare potest Archiepiscopum Constitutio Synodalis Ecclesiæ Compostellanæ; Per eam enim non datur facultas denuò examinandi Parochos semel approba-
14 tos,† sed tantùm interrogandi, quomodo se gerant in Sacramentorum administratione, & Animarum cura; & esto quod libertatem tribuat Archiepiscopo examinandi,
15 quando sibi videtur expedire,† attamen exinde dicta libertas non elargitur aliud arbitrium, quàm boni viri, *cap.2. in fine de iu-*
16 *ram.calumn.in 6.* idemque importat†verbum *videbitur, Bartol.ad l.si sic in princip ff de legat. primo, & ad extraug ad regimen in verb. videbitur,* & huius arbitrij non alia tutior regula
17 constitui valet,† quàm responsum Sacræ Congregationis Concilij requirens vehementem suspicionem imperitiæ, ex legitima, & rationabili causa, quamuis ex probationibus extraiudicialibus, in scriptis tamen
18 redactis,† iraut laudanda quidem sit pasto-
19 ralis sollicitudo,† & commendandus zelus; sed & plerumque (inquit Bernardus) pernicioſus valdè sentitur. Quo igitur zelus feruidior, vehementior spiritus, professior charitas, eò vigilantior opus scientia est, quæ zelum supprimat, spiritum temperet, ordi-
20 net Charitatem: † Discretio siquidem omni virtuti ordinem ponit *Div. Bernard.* appositè *cap.49.in Cantic.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Decisiones plures, quæ habentur in hac Causa concordatæ sunt in calce alterius decis. immediatè sequentis, ipsius etiam in eadem Causa emanatæ.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Compostellana Iuris examinandi.

Lunæ 14. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Excõmunicati erant Parochi, eo quia recusare prætendebant se subijcere nouo examini, sed facilitèr absoluti sunt, quia non potest Episcopus sine vehementi suspicione inhabilitatis, & imperitiæ, de qua sibi constare debet in scriptis, illos ad nouum exa-

men compellere: Plura ideò de causis excusationis censurarum in præcedenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest examinare Rectores Ecclesiarum parochialium, nisi ad normam decretorũ Sac.Congregationis Concilij Tridentini.*
2 *Parochus vt possit denuò examinari ab Episcopo, requiritur vehemens suspicio inhabilitatis, & imperitiæ, de qua constare debet in scriptis.*
3 *Rector excommunicatus ab Episcopo ad hoc, vt se subijciat nouo examini, absoluendus est, & quando, vide num.anteced. & seqq.*
4 *Absolutio à censuris datur etiam illi, qui eas non incurrisse prætendit, saltem ad cautelam, vt tutò possit se ingerere, aut interesse diuinis.*
5 *Absolutio à censuris eo magis conceditur, si contumacia non subsistit.*
6 *Excommunicationis fundamentum est contumacia in contemptum clauium.*
7 *Censuras non incurrit qui probabiliter credit, se non posse compelli.*
8 *Habilis semel iudicatus ad beneficium, ille semper præsumitur habilis.*
9 *Parochus ad curam iam receptus non dicitur contempsisse Episcopum, eique restitisse, si sine causa ipsum ad nouum examen velit compellere.*
10 *Obedire non recusat, qui se exhibet promptum obseruare concordiam.*
11 *Absolutio à censuris latis extra Curiam, etiam sine causæ cognitione passim conceditur.*

DECISIO CLXVII.

CONSEQVENTER ad resoluta in hac Causa super negocio principali, in quo dictum fuit, Non licuisse Archiepiscopo examinare Rectores parochialium Eccleſia-
1 rum,† nisi ad normam decretorum Sacræ Congregationis Concilij Tridentini Interpretum, quatenus scilicet præcedat vehe-
2 mens suspicio inhabilitatis, & imperitiæ,† de qua constet ex probationibus extraiudicialibus in scriptis, Domini super altero dubio responderunt, eosdem Rectores esse absol-
3 uendos† á suspensione, & censuris, quibus ab Archiepiscopo fuere innodati, vt eos compelleret ad subeundum nouum
4 examen,† saltem ad cautelam, vt tutò Diuinis se ingerere possint, *cap.2. cap.7. §. porrò de sententia excommunicationis in sexto,* &
5 eo magis in proposito casu,† in quo non subsistit contumacia in contemptum Cla-
6 uium,† quæ est fundamentum excommunicationis, *Sacrum Concilium Tridentinum sess. 25.de reform. cap.3. Couarruu. ad capit. Alma Mater parte prima §.9.numer. 3. & seqq. Suarez de censur. disput.18. sect.3. Sayr. de censur. libro primo cap.9. num.32. Sperell. decis. 39. num.30.*
7 *& 33.* Cum Parochi ex rationabili causa crediderint non posse compelli ad nouum
8 examen, ex quo semel† iudicatus habilis ad beneficium, semper ad idem præsumatur habilis,† ac proindè dici non potest con-
9

tempsisse eos auctoritatem Archiepiscopi, & proteruè restituisse, *Decian. consil. 54. num. 9. & seqq. lib. 3. Capic. Latr. consult. prima num. 58.*

10 præsertim † cum se exhibuerint seruare laudabilem concordiam, super hoc eodem examine aliàs initam inter Archiepiscopu, tunc Episcopum Pampilonen. & Rectores Parochialium à sanctæ memoriæ Clemente Decimo prætia approbatione Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium confirmatam, Summario Rectorum *numero secundo*.

Cùm itaque agatur de Censuris extra-

11 Curiam latis, † à quibus passim consueuit à Rota absolutio concedi sine causæ cognitione, *Put. decis. 39. lib. primo in Nouis, Rojas decis. 249. num. primo, & secundo, & decis. 195. num. 4. parte 16. Recentiorum, & in Colonien. Parochialis prima Julij 1669. coram Reuerendo Patre Domino meo Calatatu*, eandem concedendam Parochis Domini censuerunt, vtraque Parte informante &c.

Super negocio principali plures decisiones sunt in hac Causa; Altera, quæ immediatè præcedit, aliæ verò duæ, quæ apponentur infra sub die 20. Iunij præsentis anni, omnes tamen coram eod. R. P. Domino Paulutio.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Imolen. Bonorum.

Lunæ 14. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Prætendebatur deuolutio propter alienationes factas irrequisito Domino, sed quia dominium fuerat solum ex transactione probatum, illa denegata est, cum satis sit dominum directum ex d. transactione habere ius percipiendi canonem, non tamen petendi deuolutionem; eo magis quia plura etiam concurrebant d. deuolutionē impedientia, & vlterius in omnē casum denegari non poterat restitutio in integrum ad euitandam caducitatis pœnam, de quibus ideo plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium directum probatum per simplicem transactionem inter Dominum, & Emphyteutam sequutam, non sufficit ad effectum caducitatis.*

2 *Dominus directus non potest petere caducitatem, si per lapsum quinquennij tacuerit.*

3 *Actio petendi rem incidisse in commissum, quinquennio præscribitur.*

4 *Bona Communitatis non alienantur, nisi prauijs edictis, & alijs seruatis solemnitatibus.*

5 *Caducitas non declarata ab auctore, censetur remissa, nec potest amplius à successore prætendi.*

6 *Caducitas non incurritur ex petitione licentiæ alienandi, licèt ab alio, quàm Domino directo obtentæ.*

7 *Credulitas sola sufficit ad euitandam caducitatem.*

8 *Causa qualibet etiam minus iusta, & irrationabilis excusat à caducitate, & pœna.*

9 *Dubietas qualibet sufficit, vt contra deuolutionem indicendum sit.*

19 *Caducitati locum non esse semper inclinare debemus.*

11 *Rota Romana summoperè studet euitare caducitatem.*

12 *Caducitas excluditur ex nominatione, & reservatione facta dominij directi.*

13 *Alienatio rei emphyteuticæ, vt dicatur facta irrequisito Domino, requiritur spretus, seu contemptus.*

14 *Alienatio rei emphyteuticæ, vt ex ea inducatur caducitas, requiritur, quod sit facta de re tamquam libera, & pleno iure ad alienantem spectante.*

15 *Dominus directus non dicitur ex alienatione spretus, seu contemptus, si in ea ipse pluries nominatus sit, eique canonem soluì declaratur.*

16 *Dominij directi iura confirmantur per alienationem factam cum præseruatione illorum, & declaratione solutionis canonum, & supra num. anteced.*

17 *Caducitas est pœna, & ideo non datur sine dolo.*

18 *Canonis accollatio facta ab emptore rei emphyteuticæ non præiudicat Domino directo.*

19 *Caducitas non incurritur, si per alienationem ius Ecclesiæ Domina directa non fuit effectum deterius.*

20 *Ecclesia est Mater æquitatis, & ideo non debet esse tenax pœnæ.*

21 *Ecclesia cum aliena iactura locupletari non debet.*

22 *Emphyteuta aduersus caducitatem incursam ob alienationem factam irrequisito Domino, datur restitutio in integrum.*

DECISIO CLXVIII.

TENVTAM nuncupatam le Spezzate, de qua anno 1540. inuestita fuerat Cōmunitas Imolæ à Cardinali Rodulpho tūc Episcopo, prætendebat Reuerendissimus Modernus Episcopus incidisse in commissum, suæque Cathedrali fuisse deuolutam ob alienationem, irrequisito ipso Domino directo, factam ab eadem Communitate in Saxatellum, & Codrunchos; quamobrem moto ludicio super deuolutione, Causaque Rotæ commissa, proposui dubium: An Episcopo esset danda associatio ad Tenutam, & negatiuè Domini responderunt.

Quidquid enim sit de concludenti probatione dominij, quam Informantes pro Cōmunitate prætendebant plenè non resultare ad effectum deuolutionis ex Instrumento Inuestituræ concesse per viam transactionis ad tollendas lites tunc super ipso dominio

1 directo vertentes, † quo casu cum non possit Ecclesia probare bona ad se aliundè per-

tine-

rinere, sufficit, quod senserit commodum recognitionis, absque eo quod bona effici possint caduca per alienationem irrequisito Domino, vt tradunt *Clar.in §.Emphyt. q.18. num.18. Grat.consil.55.num.29. lib.1.* cum alijs per *Fulgin.de Emphyt.tit.de alienat. quæst.1. numer.334.* certum est in facto à die alienationis sequutæ anno 167.. vsque ad dictum motæ litis effluxisse quinque annos, †quorum 2 lapsu sublata fuit Domino directo actio ad deuolutionem, cum ius petendi rem, quæ 3 intidit in commissum† duret per quinquennium, & eo elapso præscribatur, *l.2.C.de vetigal. & commiss.* & singulariter notat *Roman. singul.479. Alex.in addit. ad Bartol. in l. forma §. si quis veniam ff. de Cens. Cald. de Emphyt.extinct.lib.4.cap.18. num.11. Mell.obser.88. numer.primo, Rota decis. 419. numer. 29. coram Dunoz. iun.*

Idque magis, quia de tempore alienationis præerat Ecclesiæ bonæ memoriæ Episcopus Ghisletius immediatus Antecessor Reuerendissimi Episcopi Actoris, qui huiusmodi alienationem sciuit, aut saltem sciuisse præsumitur, dum fuit multo tempore pertractata, & ad effectum, vt cunctis emere volentibus innotesceret, fuerunt affixa 4 edicta, † & seruatæ aliæ solemnitates seruandæ in distractione bonorum Ciuitatum, de quibus *in l.vlt. C.de venditione rer. Ciuit. lib.11.* & tradit *Choel.ad Bull. bon. regiminis, cap. 32. d num. 8.* & præcessit licentia Sacræ Congregationis boni Regiminis, ac etiam intercessit approbatio Cardinal. Legati Romandiolæ, & Instrumentum venditionis 5 publicè, & palàm fuit stipulatum, † ideo dum bon.memor. Episcopus Ghisletius ex prædictis tamquam notorijs de alienatione conscius, tacuit, nec caducitatem declarabit, non potest modò eius successor illam declarare, quia censetur remissa ab Antecessore, *Bartol.in l.2.num.2.C.de iur.emphyt.* quem DD. communiter sequuntur, vt affirmat *Paris.cons.108.num.33. lib.1. Fulgin. de emphyt. tit.de var.caduc.quæst.9. num.3.* dicens esse magis communem, & æquiorem *Rot. coram Cassador.decis.3.nu.1. & seqq.de locat. & dec.419. num.8. & seqq.coram Dunoz.*

Quinimò cum in Instrumento Inuestiturę non fuerit appositum pactum non alienandi sine consensu Domini, licèt hoc de iure tacitè ineſſe censeatur, nihilominus cū non sit literale, & Communitas impetrasset licentiam alienandi à Sacra Congregatione Boni Regiminis, potuit forsan credere opus 6 non habere alia licentia, † quæ creduitas 7 satis est ad euitandam pœnam † caducitatis, à qua quælibet causa etiam minus iusta, & irrationabilis excusat, vt post *text. in l. igitur ff.de liberat. caus.* dixit *Rota in Romana Domus 10. Iunij 1661. §. fin.ver. Reuerendiss. Brailaqua, & decis.261. num.5. par.1.rec.* & cum materia 8 caducitatis sit odiosa, † omnis benigna interpretatio capi debet pro illius exclusione, vt dixit *Rota in eadem Romana Domus 5. Iunij 1662. §.nec vrget coram eodem*, & saltim quo-

9 libet dubietas ad hoc, vt contra deuolutionem sit iudicandum; *Olar.in §.emphyt.quæst.8. vers. sed quid*, vbi quod semper est inclinandum in ea parte, † vt caducitati locus non 10 sit, *Fulgin.de emphyt.tit. de alienat. numer. 303.* 11 vbi tollatur de stylo † huius Sacri Tribunalis, *Rota decis.199. num.7.coram Carillo.*

Sed tollitur omnis ambiguitas ex ipsa lectura Instrumenti venditionis, in eo enim expressè enunciatur Tenutam esse de dominio directo Cathedralis Imolen. & illius iura 12 reseruantur, † ex qua reseruatione euitatur omnis prætensa caducitas; nam ad illam incurrendam propter alienationem rei emphy13 teuticæ factam irrequisito Domino, † requiritur spretus, seu contemptus ipsius Domini directi, iuxta *text.in l. fin.C. de iur. emphyt.cap.potuit de locat.Rota decis.63.nn.4. coram* 14 *Andrea*, † & quod alienatio facta sit tamquā de re prorsus libera, & spectante ad alienantem pleno iure, *Salicet.in d.l. fin. num.8. C. de iur.emphyt. Bald.in authen.quas actiones num. 18. C.de Sacr. Eccles. Rota decis. 261. num.6. versic. vltra quod par. 1. recent. Amic.de iur. emphyt. qu.1.num.11.* propterea cum in præsenti pluries in eodem Instrumento asseratur rem esse de dominio Ecclesiæ, illique Canonem in 15 pro ea solui, †non potest dici, quod Dominus fuerit spretus, vel contemptus, sed po16 tiùs, quod illius iura †fuerint confirmata, vnde cessat dolus, & malus animus interuertendi dominium, & fraudandi Dominū iure suo, vt punctualiter obseruat *Amic. vbi supra vers. proinde, Rota decis.63.num. 9. versic. & cum, coram Andrea*, & consequenter cessat 17 caducitas, † quæ tamquam pœna sine dolo non debet infligi, *Mantic.de tacit.lib.22.tit.29 num.23. Allegrad.consil.15.num.1. & seqq. lib.2. Ciarlin.cons.17. Rota d.decis. 261. sub numer. 3. par.1.rec.*

Non obstat, quod in Instrumento venditionis Emptores promiserint soluere Canonem in manibus Depositarij Communitatis, quæ deindè post venditionem illos iugiter persoluit, quia cum in eodem Instrumento fuerint præseruata iura Ecclesiæ, potuerunt partes inter se conuenire, quod alter eorum Canonem solueret, illumque se accollaret, quia sic commoditas esse po18 terat illi, qui in se onus soluendi † suscepit, quod non præiudicat Proprietario, cuius ius per huiusmodi pactum non læditur, *Rota decis.579. coram Cerrino*, & clarius *decis.94. numer.20. par.15.rec.*

Prædictis accedit, quod per istam alienationem ius Ecclesiæ in nihilo fuit effectum 19 deterius, † ideo ipsa, quæ est Mater æquita20 tis † non debet esse tenax in pœnis, ne cum 21 aliena † iactura locupletetur, *Butr. consil.34. num.2. Grat.discept.43. num.36. Amic.vbi supra num.13. Mantic.de tacit.lib.22. tit.28. sub num.3. Seraph.decis.794.num.24.* & in omnem euentum dato etiam per possibile, quod Communitas per hanc alienationem incurrisset caducitatem (quod tamen ex supra relatis non subsistit) adhuc deuolutioni tali casu

22 locus esse non posset, † sed illi veniret succurrendum per viam restitutionis in integrum, vt relato *Corbul.* & aliis aduertit *Folgin. de emphyt. tit. de solution. can. quæst. 1. nu. 171. & seqq.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit,

R. P. D. PAVLVCCIO.

Leodien. Decanatus.

Lunæ 28. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

De Electione tractatur quatenus nempè, & quot voces computari debeant in illa, quique possint per Procuratorem comparere, vel non, an aliquis valeat eligere seipsum, quando etiam infirmitas ad hunc effectum numis affectata dicatur, & quatenus demum error in hac materia consideretur.

SVMMARIVM.

1 *Capitularium omnium non est habenda ratio, sed eorum solum, qui cæteris vocatis, & non venientibus interfuerunt.*

2 *Capituli auctoritas remanet tantummodo supra præsentibus.*

3 *Maior pars præsentium, & interessentium constituit totum Capitulum, & Collegium, & ab eo factum, dicitur factum à toto Capitulo.*

4 *Electio facta per Procuratorem, etiam non probato impedimento, nec præstito iuramento, si fuit admissa, non potest de nullitate redargui.*

5 *Approbatum semel, non potest amplius reprobari, aut in dubium reuocari. & num. 10.*

6 *Eligentis votum, seu mandatum procuræ factum ante acceptatam renunciationem, & sic ante vacationem, non subsistetur.*

7 *Eligentis votum datum per Procuratorem extra locum Capituli, & sub colore infirmitatis, non attenditur.*

8 *Electio quatenus per Procuratorem fieri possit, vid. num. anteced. & seqq.*

9 *Infirmitatis impedimentum non dicitur legitimè, si quis audita sui electione, statim conualuit ad Capitulum, electioni consensit, & possessionem accepit.*

10 *Approbatio facta ex falsa causa, & per errorem approbanti, non nocet, & num. seqq.*

11 *Error excludit consensum.*

12 *Electio facta per errorem, eo detecto, corruit, & annullatur.*

13 *Eligere debens, quatenus possit eligere seipsum.*

DECISIO CLXIX.

RESOLVTIONEM emanatam coram me sub die* 10. Decembris prox. præteriti confirmandam Domini censuerunt, ratamque habendam electionem Philippi- 1
næ Hernesting in Decanissã Capituli vtriusque seruus Oppidi Thoren. & ex iisdem fundamentis literas Apostolicas ad eius fauorem executioni mandandas.

Vera siquidem semper apparuerunt narrata ab eadem Philippina, & supposita in literis Apostolicis prouisionis suæ, ipsam scilicet electam fuisse à maiori parte, aut saltem à medietate Eligentium.

Vtcumque enim totum Corpus Capitularium quindecim votis constet, non tamen omnium habenda est ratio, † sed eorum 1
qui cæteris legitimè vocatis, & non venientibus interfuerunt, cum tota Capituli † au- 2
ctoritas tunc penès præsentes resideat, & quod maior pars facit, † omnes fecisse vi- 3
deantur, *cap. cum nobis, cap. dudum il. prima de electione*, sãltim in antiqua decretali apud *Anton. Aug. collect. 3. tit. 6. cap. 4. Cabassut. in theor. & prax. iur. can. lib. 2. cap. 22. num. primo. Rot. coram Burat. decis. 809. num. primo*, cum latè congestis in 1. *decis. num. 1.*

Ex quindecim duodecim interfuere, & ex iis Philippinam sex elegerunt †, iamque de legitima electione à medietate Capituli constat.

Neque ex eo numero visum est demendum votum Comitissæ de Leuestein, tamquam datum per Procuratorem, non expresso legitimo impedimento, & non addito iuramento, † quia cum fuerit ab omni- 4
bus Capitularibus, nemine contradicente, admissum, † de eius validitate non est di- 5
sputandum, nec potest amplius in dubium reuocari, *Panormit. ad cap. quia propter §. illud num 4. de election. Barbos. de iur. Eccles. lib primo cap. 10. n. 110. Passerin. de election. cap. 10. n. 41.*

Sicut ex opposito ad augendum numerum visum non est computandum votum Annæ Salonæ, quod pluribus de causis fuit relictum à Capitulo, sed præcipuè, quia mandatum procuræ non continet impedimentum specificum, & præcisum, immo 6
neque iuramentum, † & quia fuit factum nondum admissa, aut acceptata renunciatione, ideoque ante vacationem, *Buter. ad cap. quod indubiis sub num. 9. vbi Abb. numer. 8. de renunciat. Paris. de resignat. lib. 7. quæst. prima num. 28. Rota coram Bich. decis. 351. num. 17. & seqq.*

Quo verò ad votum datum per Annam Catherinam, quæ prætendebatur electa, ad fauorem Julianæ, quod subsistendum asserebatur ad augendum numerum, insubsistens adhuc fuit visum, † tamquam datum 7
extra locum Capitularem, sub colore grauis infirmitatis, quæ impediret accessum, cum tamen reuera non esset infirma, saltem infirmitate adeo graui, quæ præberet impedimentum, ex quo audita sui ipsius electione † conualuerit statim ad aulam Ca- 8
pitularem, vbi electioni consensit, & personaliter possessionem cepit, † idque indicat impedimentum non fuisse legitimum; Et gratis asseritur præ lætitia ipsam statim conualuisse, cum nec de præcedenti morbo constiterit.

Nec

Nec attendi debet, quod Capitulum se-
10 mel hoc votum approbauerit † & semel ad-
missum improbari non debeat, *cap. quod se-
mel de regul. iur. in sexto.* Cum enim approba-
11 tio sit facta super falsa causa, † & per erro-
rem, qui excludit consensum, *l. si per erro-*
12 *rem ff. de iurisdict. omn. iudic.* † errore detecto,
gestum corruit, & votum remanet nullum,
*Iul. Lauor. d. tit. 4. cap. 18. in princ. Tamburr. de
iur. Abbat. tit. primo disp. 5. quæst. 3. in princ. Ad-
den. ad Buratt. decis. 351. littera B. Rot. coram Pen-
tinger. decis. 240. num. 11. & decis. 273. num. 21.
& coram Danoz. iun. decis. 805. num. 6.*

Quæ autem denuò refricabantur de Pro-
curatrice, quæ dederit votum ad fauorem
Phillippinæ, à qua mandatum procuræ re-
13 ceperat, † quasi eademmet electa videretur
elegisse seipsam, quod videtur repugnans,
cap. fin. de instit. Domini non curanda cen-
suerunt, sed transeundum cum solutioni-
bus iam datis; quibus denuò subscripserunt.

Et ita vtraque parte informante resolu-
tum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causa decisio, quæ ibi est in ordine 141.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Baren. Iurisdictionis,

Lunæ 28. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Quamuis sola relaxatio mandati, prout etiam sententia, seu decretum possessorem sua possessione non priuent, nisi etiam exequutionis factum interueniat, hoc tamen communiter limitatur in mandato de manutenendo, quod nulla indiget exequutione, quia mediante continuatione possessionis, satis exequutum esse reputatur, imò illius simplex, & sola relaxatio tollit quālibet detentationem, seu prætensam possessionem alterius.

SVMMARIVM.

1 *Mandati sola relaxatio nō priuat possessorem sua possessione. declara vt n. 12. cum seqq.*
2 *Sententia, seu decretum est actus merè ciuilis.*
3 *Decretum, & sententia non sufficiunt ad tollendam possessionem, nisi etiam fuerint exequuta. & n. 5. sed vid. n. 12. cum seqq.*
4 *Possessio est quid facti.*
5 *Exequutionis factum requiritur, vt possessor potuerit sua possessione priuari.*
6 *Actus subsequentes facti in executionem antecedentium, attentati dici nequeunt.*
7 *Qui continuat non attentat.*
8 *Attentare est delinquere.*
9 *in Delictis probationes debent esse concludentes.*
10 *Mandati fines excessisse probari debet, qui prætenditur attentasse.*
11 *Attentata si quis cultare prætendit, in actis declarare debet de non remouendo, aut impediendo cursum mandatorum rotalium.*
& ita obtinere disputationem dubij super bono iure etiam ad effectum attentatorum ibidem.
12 *Mandatum de manutenendo exequutionem non indiget, & quando, sup. num. 1. & seqq. & n. 13. cum seqq.*
13 *in Possessione si quis est, magis possidere non potest.*
14 *Mandatum de manutenendo habet executionem mediante continuatione possessionis, etiam absq; noua apprehensione. & sup. n. 12.*
15 *Manutentio non tradit possessionem, sed traditā declarat, atque confirmat.*
16 *Mandati de manutenendo sola relaxatio reuocat quamlibet detentationem, & possessionem alterius.*

DECISIO CLXX.

CONCESSA noua audientia Archipres-
bytero Terræ Aquauiuæ, redacta fuit
ad examen decisio, quæ emanauit die * 10.
Maij 1677. coram me, in qua dictum fuit,
standum in decisis 26. Ianuar. corā bo mem.
Priolo, & pro recessu suadendo plura ex
parte Archipresbyteri asserebantur, & præ-
cipuè;

Quidquid sit de mandato de manutenē-
do, quod asseritur relaxatum ad fauorem
Reuerendissimi Archiepiscopi Baren. à bo-
næ memoriæ Coccino, admissa etiam eius
relaxatione, tamen non iustificato ipsū fuis-
1 se exequutum, & exequutione † non proba-
ta, sola relaxatio mandati non priuat posses-
sorem sua possessione, *Oldrad. cons. 227. nu. 5.*
2 *vers. sed ad istud*; Sententia enim, seu † de-
3 cretum est actus merè ciuilis, † isque non
4 sufficiens ad tollendam possessionem, † quæ
est quid facti, *l. possessionem 29. ff. de acquir. vel*
5 *amitt. possession* † nisi accesserit factum execu-
tionis, *Rota coram sanctæ memoriæ Gregor. de-
cis. 546. num. 8. & 9. & decis. 17. num. 4. parte 10.
recent.*

Vnde cum decisio, quæ reuidetur in §. *fi-
nali* admittat actus aliquos particulares fuis-
se gestos à prædecessoribus moderni Ar-
chipresbyteri ante Decisiones Rotales, &
ante relaxationem, & executionem manda-
6 ti de manutenēdo, † iam subsequentes actus
Archipresbyteri, & moderni præsertim,
tamquam attentati argui non possunt vt-
7 pote gesti continuando, † qui enim conti-
nuat non attentat, *gloss. ad capit. non solum. de
appellat. in sexto, & ad Clement. 2. vt lite pendente,
Rota coram sanctæ memoriæ Gregor. dec. 557.
num. 2. & 3. & coram Bichio decis. 276. num. 15.
& decis. 331. num. 19. & 20.*

Addebatur non probari concludenter
Archipresbyterum fecisse actus illos, quos
8 Decisio damnat tamquam attentatos, † cum
tamen attentare sit delinquere, *Lancellott. de
9 attentat. in præfatione num. 83.* & in † delictis
probationes debent esse concludentes, *l. fin.
10 C. de hæred.* & quatenus probarentur, † adhuc
non

non constaret Archipresbyterum per eosdē actus excessisse fines mandati Rotalis, cum aliis etiam per Informantes congestis.

Quibus perpensis, Domini stardum in decisis censuerunt; Placuerunt siquidem decisionum fundamenta, sed etiam modum 31 adiiciendum, † vt videlicet facta declaratione in actis per Archipresbyterum de non remouendo, aut impediendo cursum mandati, quoad illos actus, in quibus vigore ejusdem mandati manutenendus est Archiepiscopus, sine præiudicio iurium eiusdem Archipresbyteri in petitorio, videatur de bono iure, etiam ad effectum vlterioris reuocationis attentatorum, idque vt causæ peruetustæ, in qua antiquissimæ sententiæ vigent, altera de anno 1221. & altera de anno 1432. finis cum plena cognitione imponatur.

Eoque adhibito moderamine, de existentia mandati visum non est ambigendum, vel super eius executione insistendum, mā- 32 datū enim de manutenendo executionem nō 33 indiget, & quando quis est † in possessione, 34 non potest magis possidere, † & possidendo mādatū habet executionem, manutentio si- 35 quidem non tradit possessionem, † sed traditam declarat, atque confirmat absque aliqua executione; Imo per solam relaxa- 36 tionem mandati de manutenendo † intelligitur reuocata quælibet detentatio, & possessio alterius, *Menoch. de retinend. possess. remed. vltim. num. 57. Possid. de manut. observat. 106. numer. 21. Rota post eundem decis. 414. numero 7. & seqq. & decis. 647. num. 34 & 37.*

Nec ad singularia visum est descendendum.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis Causæ Decisio est impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 69.

R. P. D. CALATA IV.

Leodien. Receptoriæ.

Luna 28. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

De sola electione tractatur, quæ ideo annullari prætendebatur, quia non à saniori, sed à sola maiori parte facta erat; sed pro illius validitate deciditur, tùm quia & probatum non fuit minorem partem fuisse saniorem, proindèque maiorem talem præsumendam fore, tùm etiam quia non agebatur de dignitate Ecclesiastica, vel parochiali, sed de simplici officio laicali administratoris, & exactoris, in quo ideò sola maior pars, non autem sanior spectatur.

SVMMARIVM.

1 *Electus à maiori parte in concursu, præferendus est electo à minori parte.*

2 *Electio in concursu illa magis attenditur, in qua senior, non autē in qua maior pars consenserit.*

3 *Electio facta à maiori parte annullari non potest, nisi constet minorem partem saniorē fuisse, adeoque præferendam.*

4 *Maior pars de iure præsumitur sanior, nisi contrarium probetur. & sup. n. 1 cum seqq.*

5 *de Incapacitate electionis notoriè constare debet, ad hoc, vt electus à maiori parte non dicatur legitimè electus.*

6 *in Officii prophani collatione, administratoris, exactoris vel similis, sola maior pars elegentiū, non autem sanior spectatur.*

7 *Capituli maior pars attenditur in actibus vtilibus, & necessarijs Ecclesiæ, non autem illa, quæ sanior dicitur.*

8 *Actus factus per modum prouisionis, & vsquequo durauerit lis, non præiudicat.*

9 *Clausula, sine præiudicio iurium partium, vtriusque litigantis, vel interesse habentis iura præseruat.*

DECISIO CLXXI.

VACANTE Receptoria in Ecclesia Beatæ Mariæ Virginis Aquisgranensis, nouem ex Canonicis elegerunt Iacobum Henran, & alii quinque Matthiam Flerom. Orta autem controuersia super illarum electionum validitate, & Causa mihi commissa, dubitaui; An constet de valida electione Iacobi, iraut ei sit danda immissio, & Domini affirmatiuè respōderunt, quia cum ipse fuerit electus à maiori parte Ca- 1 pituli, † proculdubio præferendus est in concursu Matthiæ, in quem minor pars suffragiorum conuenit, *cap. quia propter, capit. in Genesi, & cap. Ecclesia vestra il secondo de elect. Rota coram Coccin. decis. 399. numero 13. & 1431. num. 8. & 9. & 1464. num prima, ibique Addentes num 9. & coram bonæ memor. Cardinali Celso decis. 85. num. 9. & decis. 409. num. 1. par. 16. recentior.*

Non obstat, quod in concursu, illa po- 2 tiùs electio sit attendenda, † vbi senior, quā vbi maior pars concurrit, quia non constat, quod pars minor, quæ Matthiam elegit sit 3 senior, † prout constare debet ad effectum annullandi electionem factam à maiori parte, vt respondit *Rota coram Coccin. decis. 1088. num. 37. & decis. 2341. num. 38. & 39.* aliàs præ- 4 sumptio stat, quo etiam maior pars † sit saniior reputanda, vt aduertunt *Felin. in capit. cum omnes num. 19. de Constitut. ibi*; Et cauē, quia in Ecclesia maior pars in dubio præsu- 5 mitur senior, † donec notoriè non constet de incapacitate electionis, *Ancharan. in capit. cum in cunctis num. primo de elect. Lanoy. de election. tit. 4. cap. 19. numer. 85. versic. & sic valida Miranda in manuale Prælatorum parte prima quæst. 21. artic. 37. conclus. prima per totam; Rota coram Dunozetto iuniore decis. 43. numero octauo, & nona.*

Verùm quidquid sit in electionibus ad digni-

dignitates Ecclesiasticas, vel Parochiales, cessat in proposito difficultas, dum agitur de collatione officij merè prophani administratoris reddituum Capituli, eorumque fi-
6 delis exactionis, & repartitionis, † in quo non attenditur sanior pars, sed maiori parti omnino deferendum est, vt singulariter declarat *Felin. in dicto Capitulo cum omnes nu. 19. versic. modo ad intellectum de Constitution.* & in fortioribus terminis dixit *Rota coram Dunozzetto iuniore decis. 214. numer. secundo, & tertio*, eoque magis, quia in Collegiata de qua agitur, emanauit sententia Episcopi Leo-
7 diensis, † declarans, quod in actibus vtilibus, & necessarijs attendatur maior pars Capituli *Rota coram Dunozzetto seniore decis. 74. numer. 4.*

Minus releuat, quod deinde Mattheus fuerit confirmatus in exercitio Recepto-
8 riæ ab alijs Capitularibus, † quia hæc confirmatio emanauit per modum prouisionis vsque ad finem litis indecisæ pendentis in hoc Sacro Tribunali, & sine partium litigantium præiudicio, hodierno Summario
9 *numer. 7.* † cuius clausulæ vigore ius vtriusque partis dicitur præseruatum *Marta de clausul. clausul. 157. numer. 2.*

Et ita Iacobo tantum informante resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Mediolanen. Pensionis.

Lunæ 28. Februarij 1678.

A R G V M E N T V M.

Pensio dicebatur amissa ob officium Consiliarij Regis Mediolanen. à Pensionario exercitum, quod videbatur habere admixtam criminalitatem; Contrarium verò fuit decisum ex amplissima dispensatione Pontificis, etiã quod ille sequeretur Castra, & Miles Lauretanus efficeretur, qui ex Statutis suæ Religionis possunt sese Criminalitatibus immiscere, Rursus, quia d. officium solum per modum condendi leges in delinquentes iudiciũ exercebat, quod in Consilijs Principum, Clericis non est prohibitum, & demum quia ille potius irregularitatem incurrisset, quam pensionem amisisset.

S V M M A R I V M.

1 *Dispensatus in certis tantummodo casibus retinendi pensionem, extra illos casus illam retinere non potest.*
2 *Clericus amittit pensionem, si exerceat officium, habens admixtam criminalitatem.*
3 *Clericus exercens officium sanguinis, ab officio deponitur.*
4 *Clerici non possunt tenere vices Principum in iurisdictione seculari exercenda, licet non infligant pœnam mortis, vel detruncationem membrorum.*
5 *Prælatus potest esse Consiliarius Principis secularis, sed non debet esse Officialis iustitiæ exercendæ.*
6 *Clericus ex sola assumptione officij secularis clericatu priuatur, etiam si casus particulares illi repugnantes probati non sint.*
7 *Criminalitas de directo Statui clericali opponitur, & sup. à num. 2. & num. 11.*
8 *Equites Hierosolymitani ex Statutis suæ Religionis possunt sese immiscere in Criminalibus.*
9 *Habilitatus ad cognoscendas causas Criminales, vt potè est in Religione Hierosolymitana, censetur dispensatus, tam in Religione, quam extra.*
10 *Dispensatio licet de vno casu non trahatur ad alium, suffragari tamen potest, tam in vno statu, vel loco, quam altero.*
11 *Clericus dicitur renunciare clericatui, eo ipso, quo se immiscet officijs, & muneribus secularibus suo statui omnino contrarijs.*
12 *Clericus sine trina monitione non priuatur clericatu, etiam si exerceat ea, quæ sibi, saltem in habitu non repugnant.*
13 *Consiliarius Regius Mediolani non prohibetur esse Clericus, & huiusmodi officium exercens clericatum non amittit, & num. 19.*
14 *Regibus, & Principibus à Sacris Canonibus permittitur facultas exercendi iustitiam, consultis Episcopis, Archiepiscopis, & Clericis.*
15 *Fridericus Imperator fuit à Papa Innocentio Quarto Imperio priuatus.*
16 *Imperator habet in suo Consilio non solum laicos, sed etiam Clericos, quorum consilio leges promulgat.*
17 *Pensionarius licet interueniat in Consilijs laicorum, in quibus causæ Criminales tractantur, ad summum irregularis efficitur, non autem pensionem amittit.*
18 *Clericus, vt per interuentum Consilio secularis pensionem, vel clericatum amittat, probari debet, criminalitatem in eo fuisse tractatam. Ipsumque huiusmodi negotio consensisse, vel tacuisse, aut tunc temporis ab eodem Consilio non recessisse ibidem.*
19 *in Consilio Regio Mediolani secretò admissi sunt etiam Prælati, & Abbates, quamuis in eo quandoque de causis Criminalibus tractaretur.*
20 *Clerici Consiliarij Principis non efficiuntur irregulares, licet cum eodem Principe interueniant in legibus condendis ad puniendos malefactores.*
21 *Legum Conditores, quamuis sint Clerici non fiunt irregulares, quamuis indicantes, & pœnam mortis secundum dd. leges infligentes, & quare.*
22 *Leges non intendunt homines accidere, sed eos abstinere à malo, timore pœnarum.*

DECISIO CLXXII.

MARCHIO Franciscus Maria Senior Præposituram, & Abbatiam S. Abundij Cremonen. Diœcesis resignauit, necnon Commendam, seu Prioratum D. Mariæ de Campo Mortuo Mediolanen. Diœcesis cessit in manus Vrbani 8. m., & Summus Pontifex

tifex eidem Marchioni Franciſco Mariæ habitum, & Crucem S. Ioannis Hierotolymitani ſuſcepturo, & profeſſionem emiſſuro, ne ex reſignatione, & ceſſione nimium dilpendium pateretur, pentionem annuam ab omni onere ordinario, & extraordinario immunem ducatorum 2257. auri de Camera, videlicet 1612. ſuper Præpoſitura, & 645. ſuper Prioratu reſeruauit, etiam cum regreſſu ad Beneficia in defectu ſolutionum, ſi habitum non recepiſſet, & profeſſionem non emiſiſſet. Sed in habitu, & tonſura clericali remaneret, & non alias &c. in literis Apoſtolicis 29. Aprilis 1637., Deinde Alexander VII. S. me. particulari indulto 16. Auguſti 1666. diſpenſauit penſiones prædictas retinere poſſe quoad viueret, etiam ſi matrimonium contraxiſſet, & coniugatus eſſet, & Bigamus, & etiam ſi ſæcularis in habitu, & tonſura clericalibus non incederet, & Caſtra ſequeretur pro ſeruitio Principis &c. in dicto indulto.

Poſtmodum Marchioni Franciſco Mariæ: La Maeſtà Regia fece mercede della Piazza di Conſigliero del Conſiglio ſecreto dello Stato: Poſſeſſionemque accepit die 10. Martij 1661., præſtito conſueto iuramento, vnde Abbas modernus Prior, & debitor penſionis vt ſupra, penſionem prædictam prætendit extinctam. Sed Marchio creditor obtinuit ab A. C. mandatum de manutenendo, ideoque cauſa ad Rotam deducta, dubitatum eſt, An penſio ſit extincta, & DD. non eſſe extinctam vnanimes, nec difficiles hodie reſponderunt.

Dicebant quidem informantes pro Priore debitore Penſionarij, Conſilium ſecretum Mediolani nedum in modicis votum conſultiuum habere, Gubernatore ſtatus actu Regente, & Gubernante, ſed eo defuncto habere Gubernium, cum omnimoda auctoritate, & dominio Gubernatoris, vt in Regijs Reformationibus, & ſic defuncto Gubernatore 26. Decembris 1668. Conſilium aſſumpſiſſe Gubernium, illudque produxiſſe vſque ad 11. Februarij 1669. & omnia geſſiſſe preſente Marchione Franciſco, & præcipuè ordinaſſe: Che reſtino confermate le Grida, Bandi, & Ordini fatti publicare da S. E. ſi come da qualſiuoglia altro de ſuoi anteceſſori, e che li Giudici, & ogn' altro Miniſtro, à chi tocca puntualmente l'eſeguiſchino con la douta, e retta amminiſtratione per Giuſtitia &c. è rinouoino tutte le Grida. Bandi, Prouiſioni, Ordini &c. publicata 1. Ianuarij 1669. & proinde Marchionem Franciſcum Mariam, neque Clericum, neque Equitem, neque Coniugatum, neque Militem, ſtatus permiſſos in ipſius literis
1 Pōtificijs, amiſſiſſe penſionem, † vt qui extra
2 dd. Status non fuerit diſpenſatus, ab habitū, & tōſurā, † & minus ad capeſſendam criminalem, & capitalem iuriſdictionem, vel Officium, quod aliquid admixtum Criminalitatis habeat *Rot. decis. 274. n. 4. & 5. par. 16. ad cap. 5. de Cleric. vel Monac. ſæcul. negot.* vbi ſuper-
3 mat *Abbas*, quod Clericus † exercens iudicium ſanguinis, ab officio deponitur, & pro-
4 ſequitur ibidem *num.* 5. † Clericos non poſſe tenere Vices Principis in iuriſdictione ſæculari exercenda, licet non infligant pœnam mortis, vel membrorum detruncationem, & *num.* 10. declarando etiam, quod Prælatus poteſt eſſe † Cōſiliarius Principis ſæcularis, ſed non debet eſſe Officialis iuſtitiæ exercendæ *Bonacin. de cenſ. diſp. 2. qu. 4. tot punct. 5. nu. 3. verſ. obycies in Hiſpania*, vbi reſpondet conſuetudini Hiſpaniæ *Rot. apud Torr. de pact. futur. ſucceſſ. deciſ. 17. num. 1.*

6 Nec eſſe neceſſe probare veros caſus, ſquia ex ipſa aſſumptione Officij videtur inducta priuatio ex ſupradictis, & abunde *d. deciſio 17. numer. 6. & verſ. parum obſtante Rot. coram Celſ. deciſ. 69. ex num. 16. confirmata in deciſ. 216. num. 2.* præcipue, quod non controuertebatur alijs temporibus à Conſiliarijs poſt
7 capitalem condamnationem, cum confiscatione bonorum, fuiſſe communitarum ſuſpendium in decapitationem, & particulari ordinatione alias fuiſſe promiſſum præmium ſcutorum 500. cum liberatione duorum banditorum, caſu quo, aut viuum, aut mortuum traderet iuſtitiæ quemdam Iulium Cæſarem; ex quibus pateat officium habere admixtam Criminalitatem † de directo oppoſitam ſtatui Clericali ex allegatis.

Domini autem, his non obſtantibus, ex variis rationibus in vnam ſententiam, vt ſupra conuenerunt, penſiones non eſſe extinctas, & fuit cui placuit, quod cum in actu reſeruationis dd. penſionum conceſſum fuerit Marchioni indultum eas retinendi, non obſtante, quod ſolemnem profeſſionem emitteret in dicta Religione Hieroſolymi-
8 tana; † Equites autem Profeſſi huius Religionis poſſint ſe immiſcere in Criminalibus ex Statutis Religionis tit. 17. vnde fit, vt ſit diſpenſatus, & habilitatus ad cognoſcen-
9 cauſas Criminales, † talis enim habilitatio, & diſpenſatio, vti reſpiciens perſonam Marchionis, operatur ſuum effectum rationē exercitij, tam in Religione, quam extra, cum hic agatur de nō extendenda diſpenſatione,
10 de caſu ad caſum; † ſed de diſpenſationes, conferente facultatem cognoſcendi de Criminalibus, an ſuffragetur in Religione, & alibi *D. de Luca de penſ. diſc. 46. num. 18. lib. 8. Sanleg. de penſ. cap. 17. nu. 10.*

Ex alia quoque ratione moti ſunt Domini, quoniam, aut agitur de Officijs, & muneribus ſæcularibus, Clericatui omnino contrarijs, veluti Criminale admixtum, aut quid ſimile habentibus, & ſuper quo priua-
11 tio inflicta eſt, eoque caſu firmū eſſe, † quod Clericus eo momento, quo ſe illis ingerit præſumatur renunciaſſe Clericatui, aut agitur de Officijs, & muneribus, ſæcularibus non omnino contrarijs Clericatui, neque incompatibilibus, ſaltē in habitu, ſuper quibus priuatio ipſo iure non reperiatur ſanci-
12 ta, † hocque caſu Clericus trina monitione, ſeu interdicto Superioris eſt exhortandus,

ante-

antequam priuetur &c. *in decis. 278. num. 4. & seqq. cum aliis, par. 16. vec.* Marchio autem Pẽsionarius, quamuis fuerit cõstitutus Consiliarius Regius Regij Consilij Mediolani, &
13 munus,† honoremque obtinuerit, & subsinuerit, cum tamen non sit contrarium statui Clericali, non potest præsumi eidem renunciasse, & hoc munus non repugnare statui Clericali, patet eo ipso, quod non docetur quo iure cautum contrarium sit, & ex abundanti etiã ostenditur per Sacros Canones nõ reprobatum, sed approbatum, & permissum, adeoque Regibus, & Principibus faciendæ
14 iustitiæ facultatem † consultis Episcopis, & Archiepiscopis nõ esse negatam *ad cap. pessimam quidem 23. qu. 3. cap. 5. de voto, & vot. redempt.* & de facto constitutio *Friderici* &c.
15 dudum Præpositi,† deindeque depositi Imperatoris, vt in *cap. 2. de sent. & re iudic. in 6.* publicata fuit habita diligenti Inquisitione Episcoporum Abbatum Ducum, & omnũ iudicum &c. *in auth. habita quidem C. ne fil.*
16 *pro Patr.* vbi paucis notatur, † quod Imperator habet in suo Consilio non solum Laicos, sed etiam Clericos, quorum Consilio leges promulgat &c. & ibi *Bald. num. 4. cum aduers. à Barbat. & cum ijsdem verbis, & adnot. Salicet. num. 1. vers. item nota Rebuff. ad d. auth. & verb. Episcoporum*,

Nihilo repugnante, quod aliquando, videlicet vacãto Gubernio, d. supremum Consilium succedat in omnimoda potestate gladij, & sanguinis; ita, vt in eodem Consilio tractentur aliquando causæ Criminales, & fuerint latæ sententiæ mortis, quia dato non autem concesso, quod interuenisset Marchio Franciscus Maria creditor Pensionarius, & suum dedisset suffragium in causa-
17 capitali,† ad summum dici posset incurrisse irregularitatem, non autem amisisse pensionem ob præsumptam renunciationem statui Clericali.

Et nihilominus, vt subiciebant DD., nullus casus deducitur, quo Marchio Franciscus Maria adfuerit Consilijs, in quibus Ca-
18 pitalis pœna fuerit iniũcta,† & ipse, vel consenserit, vel dixerit, nec recesserit *iuxta l. Pomponius 36. & l. seq. & l. si duo ex tribus 39. ff. de re iudic.* cum tamen potuisset recedere, & abstinere, remanente in aliis Consiliarijs congregatis more Senatus, & facultate iudicandi, & in illa modica temporis assumptione Gubernij, capitalia negocia pertractata non fuisse, testatur Secretarius Regij Consilij, vt ex fide in Summario Marchionis *num. 1.*

De illis verò casibus in Summario debitoris Pensionarij commutationis suspendij in decapitationem, & publicationis Gridæ contra Iulium Cæsarem supra oppositis vti antiquissimos, & factos ante Reformationem Regiam anno 1622. DD. respondebant nihilo faciendos, & quamuis hoc Regium Consilium secretum aliquando tra-
19 dat de causis capitalibus, † tamen ex facto obstrictum esse hoc ipso secreto Consilio

admissos fuisse Prælatos, & Abbates, vt ex attestatione Secretarij in Summario Marchionis *num. 4.* prout in aliis multorum Consilijs Regijs intersunt etiam Episcopi Archiepiscopi, & Cardinales, interesse possint ex suprascriptis.

Ex quibus visum fuit DD. sublatum obiectum, quod vacante Gubernio, Consilium Status cum interuentu Marchionis confirmauerit, aut renouauerit Edicta Gubernatorum Antecessorum imponentium pœnam sanguinis.

Nam neque irregularitas incurritur per
20 Clericos,† qui tamquam Consiliarij interueniunt cum Principe legibus condendis, in quibus statuitur pœna mortis malefactoribus, vt inquit *Bellet. disq. Clerical. par. 1. de discipl. Cleric. §. 5. numer. 24. vers. nam neque* subdens *seq. numer. 25.* quod neque Conditores legum, quamuis sint Clerici, habentes iurisdictionem temporalem, qui statuunt pœnam mortis malefactoribus, sunt irregulares,
21 quamuis † iudicantes, & pœnam mortis secundum dd. leges infligentes; tum quia id est remota causa, tum verò quia huiusmodi condentes leges non intendunt homines
22 occidere, † sed arcere eos à malo, timore pœnarum &c. cum pluribus ibi allegatis.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana, seu Balneoregien. Fideicommissi.

Veneris 4. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Quia sub vocatione filiorum legitimorum, & naturalium, etiam legitimati continentur, ideo ad fideicommissum admissi sunt filij legitimi, & naturales ex patre legitimato procedentes, quia legitimatio erat amplissime facta à Pontifice cum clausulis pregnantissimis, addito etiam quod de subreptione, vel obreptione illa redargui non posset.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ valide, & iustæ sunt exequendæ.*
2 *Iustitia sententiarum resultat ex decisionibus in causa factis.*
3 *Fideicommissum, in quo vocati sunt descendentes legitimi, & naturales, comprehendit etiam filios legitimos, natos ex filia naturali legitimato.*
4 *Legitimati amplissimè à Papa veniunt appellatione legitimorum, & naturalium.*
5 *Legitimatus à Principe habetur, ac si legitimè natus fuisset.*
6 *Legitimatus nihil à filijs vere legitimis differt.*
7 *Spuriorum appellatione ex præsumpta voluntate testantis, veniunt omnes extra matrimonium procreati, & quando non vide infra, & num. seqq.*

8 *Le-*

8 *Legitimatio ex quibus dicatur ampliſſima, & numer.* 9.

10 *Legitimatio Principis impugnari non poteſt ex clauſulis prægnantiſſimis in ea appoſitis, addito etiam, quod de ſubreptione, vel obreptione dari non poſſit.*

11 *Deciſio Rotæ Romanæ extra ordinem Rota emanavit de menſe Auguſti* 1583. *coram Robuſterio.*

12 *Legitimationis in materia plures deciſiones declarantur, & plures etiam caſus explicantur.*

13 *Fœmina ad fideicommiſſum vocata poſt maſculos legitimos, & naturales, non admittitur donec adſint filij legitimi, deſcendentes à filio naturali legitimato.*

DECISIO CLXXIII.

PER ſententiam R. P. D. Taiæ prævijs duabus deciſionibus 31. Ianuarij, * & 19. Iunij 1676. conceſſa fuit immiſſio Coradino, & Io. Corrado Frarribus de Vrſinis, vti vocatis ad fideicommiſſum Io. Corradi Senioris in bonis eidem fideicommiſſo ſuppoſitis, & detentis ab Excellentiſs. D. Duce Bracciani hærede teſtamentario Marchionis Martij vltimi grauati, à qua ſententia commiſſa fuit per Signaturam appellatio R. P. D. meo Emerix cum clauſula *conſito, quod eſſet locus Aegidiana*, & prævijs aliis duabus deciſio 29. Martij, * & 14. Iunij 1677. etiam contra D. Portiam ſororem dicti Marchionis Martij, interim ad cauſam admiſſam, pronunciatum fuit dictam ſententiam eſſe exequendam; ſed iterum adita per eoſdem Dominos Ducem, & Portiam Signaturam, per eam fuit mihi commiſſa cauſa, cum clauſula ad legitimam, vnde ad diſtinctè procedendum, dedi dubium bipartitum: An eſſet procedendum ad legitimam executionem, vel potiùs eſſet danda immiſſio D. Portiæ; quo hodie propoſito, Domini reſponderunt, eſſe procedendum ad legitimam, & D. Portiæ eſſe denegandam immiſſionem.

Ratio reſolutionis quoad primam partem fuit, quia ſententiæ Rotales validæ, & 1 iuſtæ, † ideoque exequendæ iuribus vulgatis: Validitas enim vti indubitabilis non 2 fuit controuerſa, † & iuſtitia reſultat ex recenſitis deciſionibus in cauſa emanatis, vt reſpondit *Rota in Præten. Coadiutoriæ* 31. *Ianuarij* 1678. §. *& non de cauſis coram R. P. D. meo Vicecomite*, & ſæpè alibi.

Cum enim fideicommittens vocauerit omnes eius deſcendentes maſculos legiti- 3 mos, & naturales, † proculdubio in huiuſmodi vocatione comprehenduntur Ioannes Corradus Iunior, & Corradinus Actores tanquam deſcendentes à Leonida filio naturali Vicini filij Teſtatoris per ſa. mem. Gre- 4 gorium XIII. ampliſſimè legitimato, † qui venit appellatione legitimorum, & naturalium, *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.* 408. *numer.* 1. *& ſeqq. Rota deciſ.* 600. *numer.* 1. *& ſeqq. parte* 3. *diuerſ. & deciſ.* 217. *numer.* 21. *par.* 15. *recent.* cum alijs in eiſdem cauſæ deciſionibus allegatis, † perinde ac ſi legitimè natus fuiſſet, *l. qui in prouincia* 57. *ff. de vit. nupt. in fine*, itaut 6 nihil à legitimis † filius differat §. *ſit igitur licentia auth. quib. mod. nat. efficiantur ſui, Fuſar. dicta quæſt.* 403. *numer.* 2. *Barboſ. verb. in vi appell.* 185. *numer.* 6. *Lueider. de illegitim. Cleric. & Regular. cap.* 25. *num.* 2.

Nec etiam hodie vſum eſt releuare obiectum in præcedentibus inſtantijs ſemper deductum, ſcilicet quod non probetur Leonidam fuiſſe filium naturalem Vicini, vel ſaltem, quod legitimatus non fuerit, & minus eius deſcendentes ad fideicommiſſum vocatos, ſed perpetuò exclutos per illa verba in fine teſtamenti adiecta: Cum hoc quod filij ſpurij ex Presbyteris fortè, ſeu Laicis, etiam legitimati in perpetuum non ſuccedant, neque ex teſtamento, neque ab 7 inteſtato, &c. † Appellatione verò ſpuriorum ſecundum teſtatoris præſumptam voluntatem veniant omnes extra matrimonium procreati.

Siquidem præter ſolidas reſponſiones in deciſionibus RR. PP. DD. Taiæ, & Emeritæ datas, quas hic repetere ſuperuacaneum Domini duxerunt, animaduerſum etiam fuit remoueri quamcumque difficultatem, ex litera Breuis legitimationis Leonidæ, hodie per extenſum exhibiti, & quidem quoad filiationem, † ibi: Eundem Leonidam, ſiue vt 8 præfertur, ſiue alias quouis etiam ſupradicto modo grauiore, & magis prohibito illegitimè natum exiſtat, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium legitimamus, & ad primæua legitimitatis iura, ac quoſcumque legitimos actus, veramque ingenuitatem, &c. plenariè reſtituimus, & reintegramus, &c. ac prædictum Leonidam ad natiuitatem, vel originem ſuam huiuſmodi, itaque præmiſſa verificanda, aut probanda teneri, ſed præſentes literas ad eorum, omnium probationem, & verificationem ſufficere, illiſque tam in iudicio, quàm extra omninò ſtari, nec ad id alicuius alterius probationis, ſeu verificationis remedium, & adminiculum requiri, &c.

Quo verò ad vocationem, & quidem nominatim ad fideicommiſſa, ac ſi verè conſtante matrimonio procreatus fuiſſet, ibi: Necnon rerum, & bonorum ſucceſſionem, itaut quibuſuis, & bonis mobilibus, & immobilibus, ac ſemouentibus etiam feudalibus emphyteuticis, liuellarijs, non tamen Eccleſiaſticis, Vſualibus, Cenſualibus, Præcarijs, conductitijs, proprijs, allodialibus, etiam fideicommiſſo ſubiectis, etiamſi Dominia, Iuriſdictiones, Caſtra, Oppida, Comitatus Vicariatus, Marchionatus, ſeu etiam Principales, & aliæ maiores Dignitates fuerint, ac in contractibus, ſeu inueſtituris deſuper celebratis ad illa legitimi, & filij naturales, ac de legitimo matrimonio ex eorum corpore, etiam mero, & non ficto procreati, & nati dumtaxat admittantur, necnon iuribus, & actionibus ſæcularibus, ciuilibus, prætorijs, & mixtis, tam genitoris, & genitricis

tiis, quàm aliorum quorumcumque ascendentium, descendentium, &c. vndecumque habitis, &c. cuiuscumque qualitatis, speciei, naturæ, & valoris existentibus, &c. ac tam in Vrbe, & illius etiam districtu, vniuersoque Statu Ecclesiastico, quam aliorum vbicumque locorum consistentibus, tam ex quorumque testamento dictorum ascendentium, & aliorum quorumcumque, & fideicommissorum in eis quolibet contentorum, & continendorum, quàm ab intestato, vel alias, &c. succedere, & ad illa hæreditaris, fideicommissi, substitutionis, &c. aut quouis alio titulo deuenire, eademque apprehendere, adire, prosequi, possidere, & retinere, ac in eorum executione omnes, & singulos, quos etiam cuiuslibet Legis, Canonis, Statuti municipalis, etiam Almæ Vrbis testamenti, substitutionis, fideicommissi, aut alterius cuiuscumque dispositionis, vigore excluderet si legitimo constante matrimonio procreatus, & natus esset excludere, & eis præferri, ac de eisdem bonis, &c. disponere, &c. necnon ad honores, dignitates, gradus, munera, & officia quæcumque, tam secularia, quàm Ecclesiastica, publica, & priuata, etiam si ex eorum institutione, vel natura illegitimi, etiam legitimati illa obtinere, vel exercere, seu ad illa assumi, recipi, & admitti nequeant assumi, recipi, & admitti, &c. necnon arma, & insignia domus, & Familiæ tuæ deferre, & gestare, illisque pro libito voluntatis vti, ac quibus placuerit donare, seque tam quoad præmissa, quàm cæteras humanæ vitæ actiones pro legitimè geniro, ac tuo legitimo, & naturali filio, ex legitimo matrimonio nato, & procreato dicere, nominare, habere, tenere, & vti talis haberi, & reputari, ac sub statutis, decreto, vsu, & inuestitura feudi comprehendi debeat in omnibus, & per omnia absque vlla prorsus differentia, & omni fictione, prolisque legitimæ obiectione cessante, ac quocumque iuris canonici, municipalis, aut consuetudinarii, & hominum opinionis obstaculo penitùs, & in totum remoto, perinde, ac si tuus legitimus, & naturalis ex vxore legitima susceptus, & procreatus esset, & iraut à filijs naturalibus nihil differat, &c. omnemque ab eo genituræ maculam, seu nothani penitus, & omninò abstergimus, & abolemus, &c. & tamen huiusmodi de subreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio notari, seu impugnari possint, sed valida, & efficacia existant, ipsique Leonidæ suffragentur in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis de natalium defectu, & præsentibus huiusmodi expressa mentio facta, & ac si ad hoc sufficienter dispensatum fuisset, ipseque Leonidas de legitimo matrimonio à suæ natiuitatis primordio natus, & procreatus esset indulgemus, secumque super præmissis omnibus, & singulis dispensamus, necnon eisdem præsentes literas nullo vmquam tempore, etiam ex eo quod ad hanc legitimationem faciendam, qui ex eo lædi, aut interesse habere possent vocati non fuerunt, nec consensum super præstiterunt, neque solemnitates, & alia de iure, statuto, vel priuilegio, aut alias quomodolibet requisita in præmissis interuenerunt, aut enormis, vel enormissimæ læsionis, seu alio quouis prætextu, & quantumcumque notabili, & iugidica de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quouis defectu impugnari, &c. aut ad terminos iuris reduci, &c. vel gratiæ remedium impetrari posse, &c. sed semper ab illis exceptas, & quoties illæ manabunt, toties in pristinum statum restitutas, &c. ac denuò concessas fore, & esse, ac prædictum Leonidam ad natiuitatem, vel originem suam huiusmodi, aliaque præmissa verificanda, aut probanda teneri, sed præsentes literas ad illorum omnium plenam probationem, & verificationem sufficere, illisque, tam in iudicio, quàm extra omninò stari, nec ad id alicuius alterius probationis, seu verificationis remedium, seu adminiculum requiri, sicque per quoscumque iudices, & etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, ac definiri debere, necnon irritum, & inane decernimus, si secus à quocumque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus præmissis, ac felic. record. Pij Papæ Quinti, &c. Pij Papæ Quarti etiam Prædecessoris nostri, &c. Conciliis, &c. & alijs decretis etiam motu proprio, ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam consistorialiter, &c. concessis, &c. quibus omnibus, &c.

9 Ex his itaque clarè patet, † Leonidam fuisse amplissimè ad iura legitimitatis, & veram ingenuitatem restitutum, perinde ac si de legitimo matrimonio natus fuisset, quodque vti talis succederet in bonis fideicommisso subiectis, etiamsi ad illa solum legitimi, & naturales de legitimo matrimonio nati admitti deberent, & quod liberatus fuit à probatione, & verificatione eius natiuitatis, siue filiationis, & naturalitatis, itaut hodie, quo non adsunt descendentes masculi ex Corradino, vel Martio filijs legitimis, & naturalibus testatoris, sine quorum tantum præiudicio concessa fuit legitimatio, ibi: Sine tamen in omnibus, & singulis supradictis Corradini, & Martij prædictorum, & ab illis in infinitum descendentium masculorum legitimorum, & naturalium natorum, & nascturorum, dumtaxat præiudicio; Inutiliter opponatur contra descendentes eiusdem Leonidæ probatio filiationis, vel natu-
10 ralitatis; † maximè cum sublata fuerit omnibus facultas contradicendi, & aliter iudicandi ex prædictis clausulis, addita etiam alia, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit *Rota coram Buratt. decis. 237. num. 1. & 2.* & alijs vulgatibus.

Nec ſupradictis aduerſatur deciſio in Ci-
11 uitatis Caſtelli Bonorum † extraordinariè edita 7. Auguſti 1583. coram Robuſt. quia valdè diſtat caſus illius a præſenti; ibi enim inter cætera legitimatus fuerat expreſsè no-
12 minatus, & excluſus à teſtatore; † in præſenti autem excluſio ſolum elicitur ex coniecturis, quo caſu ipſamet deciſio admittit legitimationem attendendam, & viterius in caſu deciſionis ad conſulendum indemnitati ſupplicantium, quod legitimatio reduceretur iuxta Conſtitutionem Pii IV. cui derogatum non fuerat; Vel ſaltem declararetur non fuiſſe mentis, & intentionis concedentis comprehendere teſtamentum, & ſubſtitutionem ex ſpeciali gratia fuerat circumſcripta de ordine ipſius concedentis, clauſula ſublata facultate aliter iudicandi in illa legitimatione comprehenſa, ſicut legitur in eadem deciſione §. D. Lucretia, & §. ſeqq. In præſenti verò caſu Gregorius XIII. qui etiam illam legitimationem conceſſerat poſt eam, ac deciſionem ſuper emanatam ampliſſimè de anno 1584. legitimauit Leonidam, & in legitimatione derogauit Bullę Pij Quarti Sublata, &c. quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, &c. quæ poſterior legitimatio huiuſmodi derogationibus, & clauſulis munita, aliaque ſuperius dicta maximam important diuerſitatem circa caſum, & modum à ſupradicta deciſione, quæ propterea nullo modo applicari viſa fuit.

Hinc clara reſultat ratio reſolutionis excluſionis D. Portiæ ab immiſſione, quia illa fuit tantum vocata poſt omnes deſcenden-
13 tes maſculos legitimos, & naturales, † qui adhuc ſuperſunt, dum adſunt prædicti Actores deſcendentes à Leonida comprehenſo ſub nomine legitimorum, & naturalium ex prædictis.

Et ita omnibus acerrimè informantibus deciſum fuit.

Plures deciſiones in hac cauſa emanarunt, quarum duæ ſunt impreſſæ in præcedenti par. 18. tomi 2. ibi 642, & 738, alia verò ibi ſupra in hac eadem parte 89. in ordine.

R. D. PAVLVCCIO.

Romana Cenſus.

Veneris 4. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Aſſociationem pro fructibus cenſus euitare nitebantur coniuges, qui bona cenſita poſſidebant pro dote, vt aſſerebatur anteriore, ſed eorum creditum apparuit illiquidum, & remouebatur etiam; quia bona cenſita acquiſita erant propria induſtria hæredis debitoris dotis; & ideo ad ipſum liberè ſpectabant, nec poterant ad titulum hæreditatis referri, eo magis, quia in aſſignatione dotis de eodem cenſu expreſſa mentio facta eſt.

SVMMARIVM.

1 *Creditum probatur ex mandato, pro illo ſeruatis ſeruandis relaxato.*
2 *Retentionis ad effectum ſufficit habere mandatum pro credito anteriore relaxatum.*
3 *Donatio facta cum onere dotandi, doti poſtea illius vigore conſtituta præbet anterioritatem ab ipſa die donationis, amplia, vt ibidem.*
4 *Aſſociatio conceditur pro credito, obligatione Camerali vallato, habente clauſulam conſtituti, & facultatem capiendi poſſeſſionem propria auctoritate.*
5 *Exceptiones turbidæ, & requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio aſſociationis.*
6 *Dos in fundo dotali conſtituta reſtitui debet in eodem fundo dotali, maximè ſi à viro alienata non probetur.*
7 *Dotis reſtitutio conſiſtentis in credito per ſocerum exigere promiſſo, non debet reſtitui à viro, qui illud exigere non tenebatur.*
8 *Creditum dotis ſine culpa mariti deperditum, ab eo reſtituendum non eſt.*
9 *ex Tranſactione ſi hæres ſua propria induſtria aliquid acquiſiuit, illud ſpectare debet ad ipſum, non autem ad eius auctorem.*
10 *Tranſactio facta nomine proprio, & in qua propria iura ſunt remiſſa, non ſpectat ad hæreditatem, vel donationem tranſigenti factam.*
11 *Creditum illiquidum, donec liquidetur non parit beneficium retentionis.*
12 *Cenſus ſuper bonis dotalibus impoſitus, & de quo in ipſa conſtitutione dotis mentio facta eſt, non poteſt deinde à coniugibus impugnari.*

DECISIO CLXXIV.

CONSTITVIT qu. Honorius Sabellus die 29. Maij 1655. cenſum ſcut. 2000. in ſorte ad fauorē Helenæ Saminiatæ ſuper domo poſita in Vrbe ad quatuor fontes, quam ſubindè anno 1666. dedit in dotem Portiæ eius filiæ, habita etiam mentione expreſſa eiuſdem cenſus pridem impoſiti, huic cenſuali contractui additum fuit pactum, vt in caſu retardationis fructuum, liceret Helenæ creditrici capere poſſeſſionem domus propria auctoritate, cum clauſula conſtituti &c. Hæc igitur mandatum de aſſociando impetrauit ab A. C. ſuper domo cenſita pro ſcutis 195. iàm excurſis, & non ſolutis, & in futurum decurrendis, eoque per ſententiam confirmato, habitus fuit recurſus ad Signaturam, quæ cauſam commiſit, manauitque Dubium à me propoſitum: An mandatum de aſſociando ſit exequendum.

Pro excludenda exequutione mandati per Portiam, & Io: Antonium Barellam virum duo potiſſimum afferebantur, per quæ debitam ſibi ipſis eiuſdem domus retentionem afferebant cōtra Helenam creditricem cenſus.

Prin-

Primo ex aduerso afferebatur creditum dotis Fælicis Tonagliæ matris Portiæ anterioris censui Helenæ, cùm Honorius vsque de anno 1642. ad illius restitutionem sub obligatione Camerali se adstrinxit, & Portia subindè contra illius hæreditatem mandatum executiuum reportauit à Locumte-
1 nente Eminentissimi Cardinalis † Vicarij, quod mandatum per se sufficiens dicebatur non solum ad creditum huiusmodi comprobandum ad tradita per *Rot. coram Dunoz. decis. 380. numer. 13.* sed etiam in vim excep-
2 tionis † ad parendum beneficium retentionis *Bald. in l. post mortem numer. 3. in fine ff. de adopt. Rota decis. 153. numer. 6. parte 2. diuersor.*

Secundo illud maximè vrgebatur, quod domus subiecta censui, fuit empta ab Honorio ex pecuniis Baroniæ Collis Alti, comprehensæ in donatione facta an. 1613. per Marcum Antonium Auum Principi Paulo Sabello, ea lege adiecta donationi, vt extincta linea masculina ipsius Marci Antonij, si fœminæ supererent, deberent à Principe donatario dotari, quæ sanè dona-
3 tio præbens fundamentum dotationi † Portiæ est longè anterior Constitutioni census, ac proindè, & tempore, & causa eius creditum est prius, maximè ad effectum prædictum retinendi ad *text. in l. 2. ff. qui potior. in pign. hab.* cum aliis plenè deductis *in dec. 69. Card. Mantic. & decis. 170. Eminentissimi Cardinalis Otthob. numer. 25.*

His tamen nil morantibus, DD. mandatum de associando exequendum responderunt; creditum enim nititur publico instrumento obligationis Camerali vallato iuncta clausula Constituti &c. & insuper facultate capiendi possessionem propria auctoritate,
4 vt in Summario Helenæ *num. 1.* † quibus concurrentibus negari non potest associatio *l. pignoris 10. & ibi scriben. C. de pignorat. act. Rip. ad l. 1. §. si hæres num. 21. ff. ad senat. Trebell. Gabr. tit. de acq. poss. concl. 8. num. 8. Mevoch. de adipisc. poss. remed. 5. numer. 183. Rota coram Card. Celsi. decis. 99. numer. 2. & in rec. decis. 185. num. 2. par. 16.*

Nec impediri associationem, aut excludi
5 per suprà opposita fuit visum, † quando ea ipsa, & turbida sint, & altiorem requirentia indaginem *Rota decis. 386. numer. 13. par. 15. rec. & in Narnien. Pecuniaria 11. Martij 1676. §. fin. coram me*, quæque satis per informantes pro Helena diluuntur.

Quod enim attinet ad creditum dotale Fælicis matris Portiæ retentio nullo modo concedi potest, cum dos Fælicis constituta fuerit in certis corporibus, eo expresso, vt
6 essent fundi dotales, † igitur ad hæc ipsa corpora dirigenda est actio pro dotis restitutione, maximè cum corpora prædicta non probentur ab Honorio alienata *l. in rebus, & ibi DD. C. de iur. dot. iuncta l. seq. & l. res quæ ff. eod. l. etiam, & ibi Bald. ff. de fund. dot. Rot. coram Cavaler. decis. 574. numer. 2. & coram Merlin. decis. 792. numer. 12. & decis. 441. nu. 11.*

par. 14. recent. & decis. 83. numer. 3. & decis. 190. pariter num. 3. par. 15. recent.

Minùs retentioni suffragari potest, quod portio aliqua d. dotis Fælicis constiterit in credito scut. 2000. exigendo à Guicciardinis, quia cum Pater Fælicis dotis promissor eiusdem Crediti exactionem sibi reseruauerit, eaque non facta fructus dotales Honorio genero soluere promiserit, si intra decen-
7 nium non exigeretur, † non potest hodiè vxor, vel Portia illius hæres maritum conuenire, cui nec potest imputari, quod non exegerit, cum ad ipsum exactio non spectaret, † nec culpa eius probetur creditum de-
8 perditum *text. in l. Mœuia marito ff. solut. matr. Olea de cess. iur. tit. 5. par. 11. num. 23. & plenè Rota in decis. 83. numer. 10. & seq. & decis. 190. numer. 10 par. 15. recent.*

Quo verò ad secundum, quod domus sic empta cum scutis 2000. prouenientibus ex Baronia Collis alti, nec minus competere visa fuit retentio, cum Honorius dicta scu-
9 ta 2000. sibi acquisierit ex transactione propria industria inita cum Eminentissimo Cardinali Barberino, † ideoque ad ipsum transigentem, non ad hæreditatem Marci Antonij spectare ad *text. in l. 3. in fin. & ibi glos. in verb. decis. ff. ad l. falcid. l. debitor sub pignore §. fin. in fin. & ibi glos. ff. ad sen. Trebell. l. venditor ex hæreditate ff. de hæred. vel act. vend. l eo tempore in fin. ff. de pecul Grat. disc. for. cap. 733. numer. 7. Rota decis 55. numer. 10. par. 9. rec. Romana fideicommissi de Caffarellis 26. Februarij 1674. coram bo. me. Priolo.* Addito, quod Honorius transegit nomine proprio, stipulan-
10 do pro se, & suis hæredibus, † ac iura propria, nec non materna, & aliorum fratrum in transactione remisit *Noguerol. alleg. 20. numer. 130. Rota decis 46. numer. 13. par. 11. recent.* & sat est, quod in transactione fuerint remissa alia iura, adhuc, vt quæsita ex transactione non cadant sub donatione Marci Antonij, sed facienda erit liquidatio om-
11 nium iurium remissorum, † & interim creditum non liquidum non proficere ad retentionem *l. fin. C. de compens. Grat. disc. for. cap. 734. numer. 13. Bich. decis. 136. num. 28. & in recent. decis. 71. numer. 13. par. 13. recent. & decis. 22. num. 12. par. 14. recent. & in Romana Fornacis 14. Decembris 1676. §. neque admitti coram me.*

Sed omnem adimit difficultatem, quod domus, de qua agitur, fuit in dotem data, expresso onere huius census assignationis, etiam excomputatis aliis creditis, quæ Honorius Pater habebat cum Principe Sabellio, vnde nequeunt coniuges solutiones hu-
12 ius census declinare, † cuius existentia ab ipsis cognita fuit *l. si fundum sciens C. de euict. Gurb. decis. 62. numer. 32. Seraph. decis. 785. numer. 8. Rot. decis. 136. numer. 7. par. 12. recent. & decis. 141. numer. 13. & seq. par. 15. recent.* ac proinde, nec retentionis beneficio se possint tueri.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D: ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Bononien. Concursus Creditorum.

Veneris 4. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Socius in societatem, seu magis ad nouum negotium admissus, pro pecuniis per eum societati, non autem consocio creditis, parem fortunam cum cæteris creditoribus habere dicebatur, sed quia cum illis, vel negotium est adauctum, vel creditores potiores sunt dimissi; ipsum ideo cæteris præferendum esse deciditur, cum nulla ratio patiatur, quod de suis pecuniis creditores consocij cum illius damno lucrum consequi debeant.

SVMMARIVM.

1 *in Societatem admissus, ex pecuniis per eum contributis, remanet condominus negotij, cui assumitur.*

2 *Hypotheca anterior restringitur vsque ad concurrentem quantitatem sui crediti.*

3 *Creditores posteriores in eo, quod supereſt, dimisso, vel aliter satisfacto creditore anteriore, non prohibentur suas exercere actiones.*

4 *Socius, seu condominus redimens merces alijs obligatas, ipse dicitur illas in societate posuisse, & numer. 5.*

5 *Soluens debita propria, vel consocij, suum, vel consocij capitale auget, & supra num. 4.*

6 *Socius assumens sibi socium, quatenus totum negotium creditori hypothecatum, ad medietatem reduxisse dicatur, vel ne vid. num. seqq.*

7 *Negotium nouum, nouaque societas si fuerit cum alio contracta, & antiquus fundacus auctus, an hoc mediante creditoribus primi negotij præiudicetur, vel non.*

8 *Creditores vnius ex socijs, vel illius fundacij, super portione consocij, etiam nouiter assumpti, nullum ius habent.*

9 *Creditores licet sint posteriores in tempore si tamen sunt potiores in iure, anterioribus præferuntur.*

10 *Creditores dicuntur esse potiores, si crediderunt ipsi negotio, non autem domino negotij.*

11 *Creditores puta fenici, & aliarum rerum, ex quibus fabricantur merces, super illis, earumque taberna, cæteris creditoribus sunt potiores.*

12 *Socius soluens debita societatis, non dicitur credidisse consocio, sed vt deminutum societatis acquireret, & acquisitum sibi conseruaret.*

DECISIO CLXXV.

LIBRATIS hodie resolutionibus captis in hac causa sub diebus 8. Iunij 1676. & 16. * Iunij 1677. ad fauorem Comitissæ Angelæ, cum illa, quæ die 18. Iunij eiusdem anni pro Senatore Capraria, & alijs creditoribus negotij Co: Morandi prodierat præponderare visa sunt fundamenta, & rationes, quibus hæc postrema innititur, Idepque in vltimo loco decisis Domini standum esse responderunt.

Non enim controuertebatur societas inter Senatorem Caprariam, & Co: Nestorem Morandum inita, cuius vigore vnusquisque tenebatur pro nouo fundaco, seù negocio contribuere lib. 64000. admittebatur etiam, quod idem Senator suam portionem persoluerit, † quodque ex pecuniis per ipsum contributis emptæ fuerint merces pro pretio libr. 27865. & quod pro ista rata effectus fuit Condominus noui negocij, vt latè firmatur in præterita decisione, verum pro residualibus libris 36134. quæ erogatæ non fuerunt in emptionem mercium, sed solutæ creditoribus posterioribus Morandi, prętendebat Comitissa Angela Senatorem non acquisiuisse Condominium fundaci sibi antecedenter hypothecati, & tunc æstimati in libris 118000. sed tantum simplex, & particulare creditum contra eundem Morandum eius virum.

Pro remotione autem huius obiecti animaduersum fuit, quod licet de tempore initæ Societatis antiquum mercimonium Morandi contineret merces æstimatas librarum 118000. vt ex bilancio tunc facto, illud tamen non erat grauatum debitis anterioribus Comitissæ Angelæ Lallatæ, & Fiorentiolæ nisi pro rata libr. 76000. circiter, vt ex calculo, vndè in reliquis libris 42000. vsque ad integram summam librarum 118000. poterant iura sua experiri creditores posteriores ex communi regula, quod hypotheca anteriorum † restringitur vsque ad concurrentem quantitatem debiti, † nec impedit, quin posteriores agere possint ad id, quod supereſt, & super eo suam satisfactionem consequi ad *text.* & ibi notat per DD. in *l. qui à debitore ff. qui potior. in pign. habean. Rota decis. 451. numer. 1. & seqq. post Cenc. de cens. & decis. 259. numer. 8. & 9. par. 14. recent. & decis. 33. numer. 19. post Rodriquez de concurs. credit. & in Veliterna immissionis 4. Iulij 1674. & prima Februarij 1675. vtrobique in princ. coram R. P. D. meo Viccomite.*

Dùm itaque Senator Capraria ex pecuniis per ipsum contributis in simili quantitate librarum 64000. pro rata librar. 27865. emit negocium Certani, & alias similes merces à diuersis mercatoribus emptas pro summa librarum 27865. & pro alia rata librarum 36134. extinsit, & soluit debita, quibus erant affectæ dictæ aliæ merces Morandi excedentes credita anteriora Aduersariorum, † negari non potest quin posuisse dicatur in Societate illas easdem merces à debitis redemptas, ità reddendo ditiorem, & prætiosiorem communem fundacum iuxta illud vulgatum adagium, † quod qui soluit debita, auget capitale, vt respondit Iurisconsultus in *l. si cum mulier ad med. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. si quis oblig. ff. de reb*

Iur. Rota in Romana Pecuniaria 5. Decembris 1672. §. teneatur etiam ante finem, & 5. Iulij 1673. §. & huiusmodi in fine coram me.

Neque in hoc considerari potest aliquod præiudicium Comitissæ creditricis; Aut enim illud deducitur ex eo, quod Morandus debitor communicauerit Senatori Capriariæ fundacum illi præcedenter hypothecatum, † & per talem communionem re-
6 strinxerit ad medietatem mercium hypothecam, quam ipsa præcedenter habebat super omnibus, & hoc non subsistit, dum Morandus non assumpsit simpliciter Senatorem Capprariam in Socium super negotio hypothecato ad fauorem Comitissæ, sed cũ eo contraxit nouum negocium, nouamque Societatem iniuit independentem à prima,
7 per † quam antiquus fundacus, qui deductis debitis erat solùm valoris librar. 64000. auctus fuit mediante pecunia Capriariæ ad librarum 128000. & post annũ ad librarum 159000. vt ex Bilancio, & sic nullum intulit præiudicium Comitissæ cui idem erat habere hypothecatum totum antiquum fundacum valoris librar. 64000. ac medieta-
8 tem noui valoris librarum 128000. † cum in portione, & augumento Senatoris Consocij nullum ius, nullamque obligationem prætendere posset, vt firmant *Fontanell. de pact. nupt. d. claus. 4. glos. 9. par. 2. numer. 61. Rota coram Remboldo d. decis. 280. numer. 9.* & alij relati in antecedenti *decisione §. secus autem.*

Aut deducitur ex eo, quod Senator soluendo debita Co: Morandi posteriora non potuerit liberare ab anteriori hypotheca Comitissæ merces in antiquo fundaco existentes vltra summam librarum 64000. vsque ad summam librarum 128000. nec ideò super illis acquirere liberum Condominiũ, & facilior est responsio; omisso enim, quod creditores dimissi cum pecunia Senatoris,
9 licet essent posteriores in tempore, † erant in iure potiores Comitissæ super fundaco
10 ex causa Seriçi, & aliarum rerum, † ex qui-
11 bus merces fabricatæ fuerant, † & quas potius Mercimonio, & Tabernæ, quam Morando ijdem creditores credidisse dicuntur ad *text. in l. Procuratoris §. si plures ff. de tribut. act. Castren. cons. 285. num. 3. ad med. vers. cum ergo lib. 1. Magonius decis. Luccn. 1. num. 5.* ad huc secluſa potioritate, dum demptis creditis anterioribus, supererant tot merces, ex quibus posteriores poterant satisfieri, Senator Capraria pecuniam propriam exbursando, vt illi satisfactionem consequerentur, non dicitur eam credidisse Comiti Moran-
12 do, vt ipsius fieret, † sed illam posuisse in Societate, vt dominium mercium pro sua portione sibi acquisitum conseruaret, & commune negocium augeret, vt ratiocinatur Hermosilla ad *Lopez glos. 6. leg. 49. tit. 5. par. 5. numer. 9. §. sed in illis fol. mihi 637.*

Et ità omissis aliis in vltima decisione fundè firmatis, & hodiè iterum approbatis, resolutum fuit. Vtraque Parte &c.

Pars XIX. Recent.

De pluribus decisionibus in hac causa emanatis alia duæ sunt impressa in precedenti parte 18. tomo 2. vbi sunt in ordine 484, & 726, alia verò. ut supra in hac eadem parte decis. 92.

R. P. D. RONDININO.

Ciuitatis Castelli Bonorum.

Veneris 4. Martij 1678.

ARGVMENTVM:

Hypotheca prætendebat filius contra patrem pro bonis per eum administratis, sed cum dd. bona non fuerint ab ipso patre possessa tamquam bona filii, sed tamquam hæredis grauato, eam non intrare deciditur, quamuis pater fructus eorumdem bonorum, aut dissipauerit, aut indebitè perceperit, quia præter quod non reperitur iure cautum, aliquam hypothecam pro fructibus contrahi, satis esse dicitur patrem habuisse iustam causam credendi eoldem fructus percipere potuisse.

SVMMARIVM.

1 *Datio in solutum non sumit robur nisi ab ipsa die, qua illa sequuta est, & quando vide numer. seqq.*
2 *Datio in solutum facta pro credito, quod nullam habebat hypothecam, an illam aliqualiter importet.*
3 *Creditum carens hypotheca non potest concurrere cum credito hypothecario, & illius fructibus.*
4 *Filius, an habeat hypothecam contra patrem pro administratione ab eo malè exercita, & numer. seqq.*
5 *Pater aliud est, quod administrauerit bona filij, aliud verò, quod illa possederit tamquam hæres grauatus.*
6 *Hypotheca tacita non inducitur, nisi in casibus à lege expressis.*
7 *Hypotheca tacita non datur pro fructibus ab hærede grauato dissipatis, vel ab eo indebitè perceptis.*
8 *Hypotheca tacita in bonis hæredis grauati non datur, nisi concurrente fraude, & dolo.*
9 *Fraudis, & doli pro exclusione semper facienda est interpretatio.*
10 *Hæres grauatus restituere fructus perceptos, nisi prius aliqua bona fideicommisso supponat, quatenus illos restituere teneatur.*
11 *Hæres grauatus restituere fructus, vt ab illorum dolosa perceptione excludatur, sufficit ipsum credere potuisse illos esse suos.*
12 *à Fructuum dolosa restitutione excusat qualibet causa, & opinio, etiam falsa.*

DECISIO CLXXVI.

PRÆVIA infirmatione sententiæ Rotalis à R. P. D. meo Boutemone latæ, prætendebant DD. de Aptis immissionem

super bonis liberis Caroli Gratiani pro fructibus cuiusdam census, etiamsi bona ab ipso Carolo, tradita fuissent in solutum loanni Baptistæ Gratiano filio ex conventione. Verum in præterita causæ propositione restricta fuit difficultas, vt scriberetur stricte super hypotheca competente Ioanni Baptistæ in bonis Caroli Patris sub die 27. Nouembris 1676. coram me, iuxta quem ordinem assumpta hodie disputatione Rotalem sententiam infirmandam esse Domini responderunt.

Datio enim in solutum, quam quatenus validam, fecit Carolus Gratianus fauore Ioannis Baptistæ filij pro fructibus prædiorum donatorum ab ipso Patre filio, vt prætendebatur debitis, in qua fundatur sententia

1 R. P. Dubourlemont, † non sumit suum robur, nisi ab ipsa die, qua ipsa met datio in solutum emanauit, nec proinde valet impedire immissionem Dominis de Aptis pro fructibus census anteriori; etenim ante ipsam dationem in solutum nulla alia actio hypothecaria, quæ valeat concurrere cum

2 Dominis de Aptis aderat, † quia nulla extabat hypotheca, nec ab homine, nec à lege inducta, sicque, nec tacita, nec expressa, sed nudum creditum, fructuum, quos Ioannes Baptista Gratianus à Carolo Patre prætendebat, † quod vtpote carens hypotheca,

3 non potest concurrere cum credito census, & illius fructuum hypothecario *l. eos* 19. *C. qui potiores in pignore habeantur l. creditor* 12. §. *si primus ff. illo tit. cum concordantibus.*

4 Non aderat tacita hypotheca † iure administrationis malè exercitæ ab ipso Patre ex dispositione *text. in l. cum oportet §. finali C. de bonis, quæ liberis*, quia etiamsi illa prædia data insolutum filio, fuissent illi debita, adhuc tamen bona illa non fuerunt à Carolo Patre administrata, tanquam bona filij, sed vsque ad diem dationis insolutum ab eodem possessa, tanquam propria, sicque illa detinuit, tanquam hæres grauatus, non tanquam

5 Pater Summ. præcrito *nu.* 5. & 6. † Adeout filius ipsum iudicialiter conuenerit, & expulerit ab hæreditate, vtpote non implentem conditiones à testatore præscriptas, & consequenter non intrat dispositio dicti textus *Surd. decis.* 271. *nu.* 12. *Boss. de dote cap.* 3. *numer.* 96. *Negusan. de pignor. membr.* 2. *par.* 2. *sub numer.* 16. *Gutier. de tutel. par.* 2. *cap.* 16. *numer.* 27. *Nogueral. allegat.* 1. *numer.* 41. *lib.* 1. & retorquetur decisio huius causæ 27. *Aprilis* 1663. *sub §. minus coram Reuerendissimo Benilegua.*

Neque alia hypotheca competit pro fructibus fideicommissarius indebite à Patre perceptis, quia legalis tacita hypotheca non

6 inducitur † nisi in casibus à lege expressis,

7 inter quos non est dissipatio † fructuum factæ ab hærede grauato, vt in precisis terminis *Perego. de fideicom. artic.* 45. *sub numer.* 49. *vers.* & in proposito cum nec quidem secundum sententiam Rotæ ipsa hypotheca

8 patris, † nisi concurrente fraude, & dolo *Dec. noq. iun. decis.* 869. *numer.* 22. & *seqq.* & *decis.* 998. *numer.* 7. & 8. *Bann. decis.* 38. *numer.* 29. & *decis.* 54. *numer.* 7. & *in recent. par.* 13. *decis.* 114. *numer.* 7. & *par.* 15. *decis.* 385. *illo eodem numero.*

9 Fraus, & dolus † pro cuius exclusione, semper facienda est interpretatio, non adsunt, cum, etsi Carolus Gratianus Pater fuisset à testatore prohibitus adire suam hæreditatem, atque damnatus restituere fructus præceptos, nisi prius supposuisset fideicommisso prædium Celalbæ; † Etenim cum

10 prædia Peschieræ, & Pochaiæ fuerint ipsi inter viuos donata, cum subsecuta possessione, ipseque non fuerit expressè damnatus restituere fructus istorum prædiorum, etiamsi donatorum cum onere fideicommissi in testamento apponendi, sed tantum hæreditariorum, vt ex contradistincta, & discretiua,

11 dispositione de vtrisque, † negari proinde non potest, quin saltem credere potuerit se ad horum fructuum restitutionem non teneri, atque ipsam acceptationem hæreditatis, eiusque additionem citra beneficium legis, & inuentarii satis fuisse pro implemento omnium à testatore præceptorum, ad effectum saltem excusandi à dolosa fructuum

12 perceptione, † ad quem effectum sufficit quælibet causa, & opinio etiam falsa *Rot. coram Peutinger. decis.* 55. *numer.* 5. & 6. & *in recent. par.* 13. *decis.* 14. *numer.* 8. *cum similibus.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Primogenitura de Bubalo.

Veneris 11. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Executiuè, & per viam inhibitionis conueniebatur possessor immissus à Iudice, ne ad locationem bonorum procederet, verum quia nec condominium, nec possessionis consortium fuerat probatum, via executiua concessa non est, & ideo ordinariè agendum esse deciditur; Rursus declaratur etiam conclusio quatenus ædificium cedat solo, vel potiùs solum ab ædificio superetur, ita, vt illius pretium tãtummodo restituendũ sit

SVMMARIVM.

1 *Executiuè non agitur contra immissum à Iudice, sed via ordinaria agendum est.*

2 *ad Locandum vt quis admittatur, probari debet condominium, vel possessionis consortium.*

3 *Locatio, & pensionum exactio sunt effectus dominij, & possessionis.*

4 *Sententia declaratur à Decisionibus in Causa facti.*

5 *Verba in dubio accipienda sunt demonstratiuè, non autem taxatiuè.*
6 *Cessio comprehendit omnia bona, & iura, quæ specificantur in ea.*
7 *Ædificium cedit solo, sed vid. num. seq.*
8 *Fabrica facta in aliquo solo ædificata est, vt illa fideicommisso subiaceat, eo in casu solum cedit ædificio, non autem ædificium solo.*
9 *Pretium soli quando solui debeat à Domino ædificij, qui superædificauit in illo. & n. 7. & seq.*
10 *Creditum hæredis grauati compensari debet cum fructibus perceptis à die motæ litis.*

DECISIO CLXXVII.

POSTQVAM D. Octauius Hyacinthus de Bubalo reportauit tres conformes concedentes eidem immissionem in omnibus bonis subiectis primogenituræ Marcionis Octauij Senioris de Bubalo, inter alia corpora adeptus fuit possessionem Palatij existentis in Platea Columna, cumque illud propio nomine locare intenderet, se opposuerint Dominæ Contissa, & Victoria Sorores, allegantes ad primogenituram non spectare, nisi nouam fabricam d. Palatij pro rata valoris scutorum 25128. & partem Fabricæ veteris, reliquum verò tamquã liberũ ad ipsas pertinere. Quare dedi dubiũ: An illæ sint admittendæ ad locandum, & exigendum, & sit inhibendum eidem Domino Hyacintho; sed Domini negatiuè in omnibus responderunt.

Siquidem ille possidet dictum Palatium ia vim rei iudicatæ resultantis ex tribus cõformibus obtentis cõtradicẽtibus ipsis Dominis Contissi, & Victoria, & executioni demandatis; Vnde ad illum priuandum sua
1 possessione adepta Auctore Prætore, † agendum esset via ordinaria, non autem inchoandum ab inhibitione. *Posth. de manut. observat. prima num 40. Rota coram Nigot decis. 5. num. 1.* & ad effectum, vt admittantur ad locandũ,
2 & pensiones exigendum pro sua parte: † debeant concludenter probare condominium,
3 vel pro indiuiso consortium, † cuius effectus sue locatio, & pensionum exactio, idẽ *Posth. de manutent. observ. 24. n. 17. Rota post eum decis. 24. num. 2. & in rec. decis. 151. numer. 26. par. 15. & decis. 326. num. 7. par. 16.*

Non obstat, quod Sententiæ Rotales reformantes aliam A. C. concesserint immissionem ad Fabricam nouam dicti Palatij, factam cum impensa scutorum 25128. & ad iura D. Flaminiæ Maffeæ cessa Octauio Testatori pro scutis 12500. & à D. Octauio Hyacintho iuxta dictas Sententias capta fuerit possessio tam super Fabrica noua, quàm super veteri proportionabiliter, & pro intranti quantitate dd. scut. 12500. ideoque in eo quod pluris valeat dictum Palatium, tam nouum, quàm vetus remanserit in dominio prædictarum Contissæ, & Victoriæ; Nam quod Fabrica noua spectet
4 in totum ad primogenituram † firmarunt omnes præcedentes decisiones, à quibus sententiæ declarantur, *Seace. de sent. & re iu-*

dic. glos. 14. quæst. 17. num. 72. Rota coram Buratt. decis. 327. num. 1. & coram Dunozett. iuniore decis. 670. num. 1. & coram Bich. decis. 170. nu. 4. & decis. 399. num. 2. par. 12. rec. & ea verba cum impensa seu, ortum 28128. non fuit taxatiuè, sed demonstratiuè ad declarãdum, † quid
5 impenderat Marchio Paulus, qui ex præcepto Testatoris tenebatur eius pecunias inuestire, prout in dubio accipienda sunt. *& quidam testamento 99. ff. de legat. secundo, Bart. in locum pater §. mepse ff. eodem, & in t. Centurio num. 19. ff. de vulg. & pupillaique Tas. numer. 51. Bero. conf. 17. num. 17. lib. 1. Alvogad. consil. 49. num. 18. lib. 1. Rota in Eugubina dominicis 5. Iunij 1671. §. nec repugnant coram bone memor. Priolo*; Quo verò ad vetus ædificium, cum illud spectaret ad Flaminiam Maffeam, & ipsa iura cesserit Octauio Testatori, sub die
6 da cessione comprehenduntur † dictum ædificium, aliaque bona in cessione specificata, vt responsum fuit in decisione coram me die prima Aprilis 1673. & quamuis in executione fuerit declaratum possessionem apprehendi proportionabiliter, & pro intranti quantitate scutorum 12500. ita tamen expressio facta fuit ad effectum, vt per acceptationem solius Fabricæ, sibi non præiudicaret quoad alia in iuribus cessis comprehensa, vt clarè legitur in Instrumento adeptæ possessionis.

Minus releuat obiectum, quam noua Fa-
7 brica cedere debeat solo † spectante ad Marchionem Paulum auctorem dictarum Contissæ, & Victoriæ, ad *text. in l. si supra §. fil Proculus ff. de acquir. rer. domin. § in diuersis, instit. de rer. diuis.* Quia nunquam probatum fuit solum spectasse ad Marchionem Paulum, sed quatenus probaretur, dum Paulus ædificauit ad effectum, vt Fabrica subiace-
8 ret primogenituræ, † isto casu solum cedit ædificio, *Are. in §. certè num. 2. vers. aut impendit instit. de rer diuis. Surd. consil. 74. numer. 11. Cyriac. controu. 671. num. 16.* vel ad summum
9 deberetur pretium ipsius soli, † quod compensari poterit cum fructibus debitis à die
10 motæ litis, † vt responsum fuit *in decisione edita coram me die prima Aprilis 1674. §. sunt etiam*, quæ in hac instantia venit omninò supponenda.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Decis. quæ hic immediatè subsequitur est in eadem Causa, cuius in calce etiam aliæ plurimæ concordantes adnotatæ sunt.

R.P.D.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Primogenituræ de Bubalo,

Veneris 11. *Martij* 1673.

ARGVMENTVM.

Restitutionem fructuum à die motæ litis continet hæc decisio, non solum naturalium, sed industrialium simul, quo verò ad ciuiles pro rata temporis diuidendos; litem autem respectu rei conuenti à die reproducti monitorij initium sumere declaratur; quia ab eo tempore ille cepit esse in mala fide; ex eius tamen, quæ deducenda sint, vel non, ex sequenti Summario, & Decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Peritus eligendus est à Iudice cum assignatione formulæ, iuxta quam ille postea relationem facere debeat.*
2 *Fructus debentur à die reproductæ citationis, seù monitorij.*
3 *Lis respectu rei conuenti dicitur mota ab ea die, quo citatio, seù monitorium reproducta sunt.*
4 *Fructus à die motæ litis restituuntur, siue anticipatè, siue posticipatè fuerint exacti, & quomodo.*
5 *Fructus merè ciuiles dierum cursum, & ideò sunt dividendi pro rata temporis.*
6 *Fructus donec constet cui, & pro qua quantitate debeantur, veniunt deponendi.*
7 *Fructus à die motæ litis sunt restituendi, siue naturales, siue industriales sint.*
8 *ex Fructibus locorum montium detrahenda sunt regalia dari solita.*
9 *Salarium Exactoris, & Computistæ detrahendum est ex fructibus, qui alteri restitui debent.*
10 *Reaptationes domorum reficienda sunt iuxta quantitatem, qua in eis probatur impensa.*
11 *Dislocationes domorum quatenus computanda, vel non computandæ sint.*
12 *Domus semel locata, sic præsumitur continuata, stante pacto, quod non facta disdicta, illa denuò intelligatur relocata.*

DECISIO CLXXVIII.

IMMISSVS post tres conformes Dominus Octauius Hyacinthus de Bubalo in possessionem omnium bonorum spectantium ad primogenituram Octauij Senioris, petit hodie fructus, ad quos in eisdem sententijs fuerunt condemnatæ Dominæ Contessa, & Victoria Sorores pariter de Bubalo, bonorum detentrices: Vnde dato particulari dubio super illorum liquidatione, dixerunt Domini deputandum
1 esse Peritum, † qui dictos fructus liquidet iuxta modum inferius exprimendum.

Quo enim ad fructus locorum montium,
2 censuum, ac pensiones domorum† veniunt à Perito calculandi à die decimasexta Aprilis anni 1665. quo fuit reproductum moni-
3 torium, quia respectu rei conuenti† à dicto tempore dicitur mota lis, *Rota coram Buratto decision. 652. num. 2. & coram Dunozetto Iuniore decis. 686. numer. 2. & in Romana, seù Vercellen. Fideicommissi quinta Iunij* 1673. *coram bonæ memoriæ Priolo*, non attento† tempore,
4 quo illi fuerunt exacti, scilicet anticipatè, vel posticipatè, quia cum agatur de fructi-
5 bus merè ciuilibus dierum† maturantibus sunt dividendi pro rata temporis, *Mabril. consil. 191. num. 5. lib. 2. Gratian. discept. cor. 80. numer. 45. Rota coram Molhedano decis. 6 alias 237. in fine de locato, & conducto, & post Cencium de Censibus decision. 177. num. 4. & coram Buratto decis. 445. num. 11. & coram Cardinali Cauallerio decis. 104. per totam.*

Item omnes pensiones Palatij in Platea Columnæ ponendæ sunt in Calculo ad fauorem Domini Octauij Hyacinthi, quia, vt firmat alia decisio in eadem Causa emanata hac eadem die, Dominæ Sorores non probant se esse Condominas, & quoad aliam
6 Palatij ad Cloacam Bubali veniunt† deponendæ, donec fuerit declaratum, quæ portio debita sit vtrique parti iuxtà decretum alias factum.

Rursùs ponendi sunt in Calculo ad fauorem Domini Octauij Hyacinthi † omnes
7 fructus tam naturales, quàm industriales à dicta die decimasexta Aprilis 1665.

Deducenda autem sunt ex fructibus locorum montium† regalia dari solita, & ex
8 fructibus Casalium expensæ, quæ facta iu-
9 stificabuntur, † necnon salarium Exactoris, & Computistæ: Ex pensionibus denique
10 domorum sunt bonificandæ† reaptationes, quæ paritèr factæ iustificabuntur, non au-
11 tem dislocationes, † quia cum constet domos fuisse locatas cum expresso pacto, quod nisi fieret disdicta, illæ censeantur relocatæ, vt ex pluribus instrumentis datis in Sum-
12 mario *numero sexto*, † præsumitur continuatio earundem locationum, nisi contrarium probetur, vt dixit *Rota in Romana deuolutionis domus* 10. *Maij* 1659. *coram Reuerendissimo Domino meo Decano*.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Plures decisiones in hac Causa factæ sunt, altera, quæ huic immediatè præcedit, aliæ verò, quæ in alijs antecedentibus partibus sunt impressæ, concordauimus supra in alia decisione 496. parte 18. tom. 2. ex cuius relatione alias etiam concordantes inuenies.

REVE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria super executione mandati.

Veneris 11. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Inter duos creditores ille præferri declaratur, qui habebat instrumentum publicum, obligatione Camerali vallatum, vbi verò creditum alterius deducebatur solùm ex peritia facta, non super omnibus libris negotij, sed tantummodò super libro *Mastro*, omisso, vel non existente *Giornali*: & viterius suum creditum adhuc sub iudice erat, quia ille aperuerat arcam sui debitoris Capserij sine testi- 1 bus, sine inuentario, & de facto, absque Iudicis auctoritate, cumque etiam de simulatione opponeretur, illa non probari visa est.

SVMMARIVM.

1 *Creditor habens ad sui fauorem obligationem cameralem, potest exercere omnes actiones, & iura competentia suo debitori.*
2 *Creditum non probatur ex peritia, quæ non emanauit super omnibus libris negotij.*
3 *Peritia facta super solo libro magistrali, non autem giornali, in nihilo suffragatur.*
4 *Liber* Magistralis, *sine giornali non probat.*
5 *Liber* Giornalis *est necessarius ad rationem bancham.*
6 *Creditũ, quod adhuc est sub iudice, dicitur turbidum, & requirens altiorem indaginem.*
7 *Creditum turbidum non potest concurrere cum credito claro, & liquido.*
8 *Creditum turbidum non impedit effectum obligationis cameralis alterius crediti clari, & liquidi.*
9 *Capserij arcam si quis aperuit sine testibus, nullo facto inuentario, vel absque licentia iudicis, præsumitur de suo credito satisfactus.*
10 *Confessione propria nulla datur magis probatio.*
11 *Simulationis coniectura plures referuntur, et reiiciuntur.*
12 *Sacerdos non præsumitur in fraudem aliorũ creditorum voluisse colludere, & simulare.*
13 *Simulatio est concludenter probanda.*
14 *Simulatio non plenè probata, non retardat effectũ obligationis cameralis.*

DECISIO CLXXIX.

SVPER pecuniis spectantibus ad Christophorum Zuccarinum sequestratis penè Fratres de Rotis illius debitores, concurrebant Michael Angelus hæres Bartholomæi & Franciscus Concreditores eiusdem Zuccarini, & cum diu altercassent coram A. C. super prælatione in consignatione pecuniarum sequestratarum, tandem Franciscus obtinuit mandatum de consignando, à quo interpolita per Michaelem Angelum appellatione, fuit causa commissa per Signaturam Iustitiæ huic Sacro Auditorio cũ clausula, *si quid exequendum*, ad cuius rescripti formam dubitaui super executione mandati, & affirmatiuè prodijt resolutio.

Constat enim de credito liquido Francisci, nedum ex Apocha, manu Zuccarini conscripta, & obligatione Camerali vallata, vbi ille die 15. Iunij 1665. se constituit debitorem Francisci ex causa mutui in summa scutorum 900. verum etiam ex publico instrumento eadem obligatione munito, & stipulato sub die 27. Septembris eiusdem anni: Propterea potuit ille ritè, & rectè agere contra debitores, sui debitoris cameraliter obligatos eodem modo, quo poterat Zuccarinus suus debitor simili obligatione adstrictus, † quia Creditor habens ad sui fauorem obligationem Cameralem, potest exercere omnes actiones, & iura competentia suo debitori, vti comprehensa in dicta obligatione, *l. nomen C. qua res pign. oblig. poss. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. quæst. 29. nu. 5. & seqq. Zacch. de obligat. camer. qu. 5. num. 35. Rota post eũ decis. 184. num. 37. Cels. decis. 205. num. 3. Dunoz. Iun. decis. 394. num. 1.*

Nec ad impediendam, & respectiuè obtinendam consignationem suffragatur Michaeli Angelo creditum Bartholomæi, sui Auctoris, quia non probatur ex peritia, su- 2 per qua fundatur, † cum non emanauerit dispunctis omnibus libris negocij, *Burat. de- 3 cis. 14. num. 28.* & signanter † libro giornali, *Rota Ianuen. decis. 172. num. 21.* vbi quod non flatur libro Magistrali, nisi contineat partitas libri giornalis; † Eoque minus in hoc 4 casu attendenda est huiusmodi peritia facta sine dicto libro giornali, quia Zuccarinus morbo apopletico correptus die 5. Aprilis, non potuit librum magistralem perficere, neque in ipsum reportare partitas ex giornali, quod etiam conuincebatur ex Summario responsionis eiusdem Michaelis Angeli præscribente, quod in libro magistrali non fuerint reportatæ partitæ, nisi vsque ad diẽ 28. Martij, & tamen Zuccarinus officium capsæ exercuit vsque ad diem 5. Aprilis, nec benè controuertitur retentio d. libri gior- 5 nalis † quia illum esse necessarium ad rationem bancham testantur plures Mercatores Vrbis, & tradit *Turr. de camb. disput. 2. qu. 17. num. 89.* Cumque supposito credito lis 6 adhuc sub Iudice sit, † dicitur turbidum, & requirens altiorẽ indaginem *Mangil. de exist. qu. 57. num. 14. Zacch. de oblig. cam. qu. 17. nu. 95.* præcipuè *Rota decis. 1427. num. 3. coram Cocin.* & consequentèr tale creditum ineptum re- 7 putatur † ad concurrendum cum illo Francisci claro, & liquido, & ad impediendum 8 effectum † obligationis cameralis ad illius fauorem vigentis, *Zacch. vbi proximè num. 94. Rota penes ipsum decis. 26. & decis. 43. vtrobique num. 2. & decis. 166. num. 5. & coram Celso decis. 150. num. 12. & decis. 999. num. 14. coram Dunoz.*

In-

Iuniore, & decis. 45. num. 13. & decis. 292. num. 1. par. 16. rec.

Augetur turbiditas, quia Zuccarino apopletico accidente correpto, Bartholomæus de facto acceptis clauibus, aperuit Capſam nummulariam, nullo adhibito teſte, vel fa-
9 cto Inuentario, aut Iudicis obtenta † licentia: Vnde donec Michael Angelus docuerit quid, & quantum in Capſa fuerit inuentum, oritur præſumptio, quod ex pecuniis ibidem repertis Bartholomæus ſibi ſatisfecerit, *ad text. in l. cum Domini horreorum ff. locat. vbi Bart. num. 2. l. 1. §. ſi pecunia ff. depoſit. Ancharan. conſ. 116. num. 2. Pariſ. conſ. 83. nu. 1. & 24. lib. 1. Menoch. conſ. 457. num. 3. & 4. Afflict. dec. 13. num. 16. Rota decis. 512. num. 6. par. 1. rec.* concurrentibus maximè coniecturis, quod in Capſa adeſſet conſiderabilis quantitas pecuniarum, & conuincitur ex propria confeſſione eiuſdem Bartholomæi data in Sum-
10 mario Franciſci *num.* 13. qua nulla maior probatio, *cap. per tuas de probat. l. cum tela 2. C. de tranſact.*

Non obſtant coniecturæ adductæ ad oſtendendum creditum Franciſci eſſe ſimulatum, quia propter quod deficit cauſa ſimulandi,
11 probatio ſimulationis ex illis non reſultat: Non enim concludit illa, quæ deſumitur ex inueriſimilitudine, nimirum, quod Franciſcus mutuauerit ſummam ſcutorum 900. gratis, quia cum Zuccarinus promiſiſſet mutuum reſtituere intra paucos menſes, ideo mirum non eſt, quod Amicus gratis, & amore pecunias mutuas alteri Amico dederit, prout non poteſt fieri vis in alia electa ex eo, quod non ſit credendum, quod idem Franciſcus crediderit illam ſummam Zuccarino, tunc debitis inuoluto, quia tale quid nullibi probatur: quinimò cum
12 Franciſcus eſſet Sacerdos, † non præſumitur, quod in fraudem aliorum voluerit colludere, & ſimulare cum Zuccarino, vt aduertit *Rota deciſ. 94. num. 24. & 25. par. 13. rec.*
13 & in omnem euentum exceptio † ſimulationis debet eſſe concludenter probata,
14 aliàs † non retardat executionem obligationis cameralis, plenè *Zacch. de oblig. camer. qu. 18. num. 1. & ſeqq. Rota deciſ. 472. numer. 7. par. 4. tom. 2. rec. & deciſ. 195. in fine tenam Papæ Gregorio.*

Et ita mandatum de conſignando exequendum eſſe deciſum eſt, vtraque Parte audita.

Alia ſubſequens deciſio, ipſa etiam in eadem Cauſa facta eſt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria ſuper conſignatione mobilium.

Venerit 11. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Creditoribus inter ſe concertantibus, mobilia communis debitoris illi cõſignata fuere, qui habebat pro ſe inſtrumentum clarum, & quidum, vtpote reſultans ex Apocha, & inſtrumento publico cum obligatione camerali, itaut creditum alterius turbidum, & illiquidum, nec potuiſſet cum illo concurrere, nec impedire effectum eiuſdem obligationis, quæ non admittit exceptiones requirentes altiorem indaginem.

SVMMARIVM.

1 *Mobilia debitoris defuncti ſuo creditori conſignanda ſunt in ſatisfactionem ſui crediti.*
2 *Depoſitum recipiens, vel in forma depoſiti, cum obligatione reſtituendi prioribus, & potioribus ad omne mandatum Iudicis, eo præcipiente, illud reſtituere tenetur.*
3 *in Heredem tranſeunt omnia iura defuncti, tam actiuè, quàm paſſiuè.*
4 *Creditum clarum, & liquidum præfertur credito turbido, & illiquido & num. 6.*
5 *Creditum dicitur clarum, & liquidum, ſi reſultat ex Apocha, & inſtrumento obligationis cameralis vallato.*
7 *Creditum turbidum, & illiquidum eſt ineptum ad impediendum effectum obligationis cameralis.*
8 *Obligatio cameralis vincit omnes exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

DECISIO CLXXX.

EX iiſdem rationibus, & motiuis, quibus hodie Sacra Rota ad fauorẽ Franciſci, excluſo Michaele Angelo hærede Bartholomæi, cenſuit exequendum eſſe mandatum ab Auditore Cameræ relaxatum de conſignando pecunias Zuccarini, ſequeſtratas pener Fratres de Rotis illius debito-
1 res, † ita quoque reſpondit eidem Franciſco conſignanda eſſe mobilia ad eundem Zuccarinum ſpectantia, & relaxata apud Bartholomæum ſub obligatione de illa habendo in forma depoſiti, & reſtituendo prioribus, & potioribus creditoribus ad
2 omne mandatum Domini. † Quamobrem ad formam huius obligationis illa Franciſco creditori Zuccarini dimittere tenetur Michael Angelus, *Rota deciſione* 130. *numero primo parte* 16. *recentiorum*: nam in eum tam-
3 quam hæredem Bartholomæi † omnia iura defuncti tam actiuè, quàm paſſiuè tranſierunt, *leg. ſi paſſum ff. de probationib. leg. vnica C. vt*

&c. vt allegat ab hæredibus, & contra hæredes inspiam.

Nec ad illa retinenda suffragari potest Michaeli Angelo creditum, quod habere prætendit ex persona sui Auctoris pro reddit one rationis administrationis Capsæ nũ
4 mulariæ à Zuccarino administratæ, † quia cum ex deductis in alia decisione sub hac eadem die extensa, creditum Francisci sit clarum,
5 & liquidum, † vtpotè resultans ex Apocha, & instrumento obligationis cameralis vallato, † præferendum venit credi-
6 to Michaelis Angeli turbido, &
7 † illiquido, & consequenter inepto ad impediendum
8 effectum obligationis cameralis, † quæ reiicitomnes, & quascumque exceptiones, requirentes altiorem indaginem: vt plenè firmat alia supradicta decisio, vbi referuntur *Zacchias de obligatione camerali quæstione 17. numero 9. & 95. Rota decisione 43. numero 2. post eundem, & decisione 350. numero 11. coram bonæ memoriæ Cardinali Celsi, & decisione 292. numero 5. parte 16. recentiorum.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Decisio, quæ immediatè præcedit emanauit in eadem causa, & coram eodem Reuerendiss. D. Decano.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Iurispatronatus.

Veneris 11. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Denegatur executio Literis Apostolicis, quia iustificatæ non erant, & ideo pro illarum retardatione arbitrium intrare dociditur: Hinc de materia iurispatronatus tractatur, An illud fuerit hæreditarium, vel gentilitium, & an comprehendatur sub donatione vniuersali, cuius natura explicatur; ipsum autem fuisse hæreditarium deciditur, quia de instrumento fundationis non constabat, atque ita præsentato suffragabat iure, se fuisse nominatum, & electum ab existente in quasi possessione præsentandi.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Literæ Apostolicæ, si non sunt iustificatæ, non veniunt exequendæ, sed intrat arbitrium pro retardatione earum.*
3 *Iuspatronatus venit sub donatione vniuersim iuris.*
4 *Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.*
5 *Ordinarij consensus requiritur in donatione particulari facta de iurepatronatus, secùs verò in vniuersali.*
6 *Donatio dicitur vniuersalis, si donator declarauit voluisse facere donationem vniuersalem omnium bonorum, & iurium.*
7 *Bona, & species enunciata in donatione vniuersali dicuntur stare demonstratiuè, non autem taxatiuè.*
8 *Donator si sibi aliquid reservauit ad effectum testandi, eo non cessante, illud cessit sibi donatione, & quando.*
9 *Iuspatronatus præsumitur hereditarium, non gentilitium, si non exhibetur instrumentum fundationis.*
10 *Iuspatronatus dicitur hereditarium, si fuerit donatum extra familiam.*
11 *Iuspatronatus dicitur hereditarium, si in donatione exprimitur, illud hereditario iure spectare ad donantem.*
12 *Iuspatronatus in præsentatione expressum sub qualitate gentilitia, quatenus demonstratiuè, non autem taxatiuè sic dicatur expressum. & supra num. antecedentib.*
13 *Probatio aquinota non suffragatur in materia iurispatronatus.*
14 *Femina quod non præsentauerint in iurepatronatus hereditaria, nihil facit, vbi adest statutum exclusiuum fœminarum.*
15 *Verba, vt asseritur, nihil probant.*
16 *Assertiones, & enunciatiua Ordinariorum super iurepatronatus gentilitij, dicuntur stare demonstratiuè.*
17 *Præsentatio iurispatronatus facta titulo hereditario, probat vltimum statum, qui attendendus est.*
18 *Status vltimus in materia iurispatronatus, eo magis attenditur, si quæstio sit inter præsentatos, nũ autem inter præsentantes super pertinentia iurispatronatus.*
19 *Præsentato sufficit fuisse præsentatum ab existente in quasi possessione præsentandi.*
20 *Præsentatio à compatrono facta, in dubio pro sua portione facta dicitur, & ideo portionem compatroni præsumit.*
21 *Derogatio iurispatronatus, illius existentiã supponit.*
22 *Primatio semper præsupponit habitum.*

DECISIO CLXXXI.

RESIGNAVIT Parochialem Ecclesiã Sancti Laurentij de Prunario Rector, fauore Matthæi Gratioli, qui consensum, seu præsentationem à Marchione Magnano Patrono obtinuit, suasque Literas Apostolicas Vicario Generali Bononiensi directas, exequendas præsentauit; Cum autem Iacobus Ferrarius à Senatore Gozzadino præsentatus, Apostolicas pariter Literas eidem Vicario directas obtinuisset, & ab eodem immissionem in controuersam Ecclesiam reportasset; Hinc commissa mihi Causa, cum clausula, *parito literis arbitrio*, illi locum esse DD. responderunt.

Præmissis enim vulgatis regulis, quod arbitrium † regulatur à iure iuxta dictũ *Bartoli in extrauag. ad reprimendum*, quodque Literæ Apostolicæ quando non sunt iustificatæ non debẽt ex iuris dispositione executioni
1 demandari, † intretque arbitrium pro illarum retardatione, *Rota coram Kembold. decis. 573. num. 7. & coram Vbald. decis. 471. num. 6.* Constat Iacobi Ferrarij Literas iustificatas,
2

non

non esse, quia in illis narratur Gratiolum primò prouisum non habere medietatem vocum, quod in facto non subsistit, etenim Gratiolus fuit præsentatus à Marchione Magnano, ad quem pro medietate spectat hoc iuspatronatus in vim donationis vniuersalis habitæ à Scipione filio Ludouici, donatarij pariter vniuersalis Vincentij, iuxta naturam
3 iurispatronatus,† quod sub omnium iurium
4 donatione continetur,† sub vniuersitate bonorum transiens, *Vivian. de iurepatr. lib. 4. cap 4. num. 16. Palma Iunior consult. prima num. 28. Salgad. labyrint. credit. par. 3. cap. 5. num. 25. Rot. coram Seraph. decis. 725. per totam, & coram Vbald. decis. 412. num. 8. & coram Ninot decis 12. numer. 7. & decis. 25. num. 6. & seqq. & in recent. par. 6. decis. 202. nn. 4.* etiamsi defecisset Ordinarij con-
5 sensus,† quia ille requiritur tantum in donatione particulari, non autem in vniuersali, *Modern. Lucensis de pact. futur. success. lib. 2. cap. 9. num. 73. & cap. 39. num. 49. Palma Iunior d. consult. 1. num. 29. add. ad Rot. par. 9. decis. 46. num. 118. Rot. rec. par. 6. d. decis. 207. nu. 15. & 16. & par. 11. decis. 73. num. 30. Ninot. d. decis. 12. sub num. 7. & 8. & decis. 25. num. 21. & in Nouarien. Iurispatronatus 25. Ianuarij 1678. §. final. coram me.*

Quod autem vniuersalis fuerit donatio, altera, quam Scipio de Gozzadinis filius Ludouici legitimati fecit Marchioni Seniori Magnano eius Consobrino, Domini non
6 dubitabant: † Etenim licet expressa fuerint certa corpora, quia tamen donator voluit facere vniuersalem omnium bonorum, & iurium suorum donationem, vt in donatio-
7 ne expressit, † dicitur proindè enunciatio specierum stare demonstratiuè, non autem taxatiuè ad coarctandum genus omnium bonorum donatorum, etiam futurorum, quæ donator ipsi donatario acquiri voluit,
8 etiam cum summa scutorum 200. † quam sibi reseruauerat ad effectum testandi, quatenus de ea testatus non fuisset, ex quibus omnibus ampla donationis generalitas conuincitur per ea, quæ ad hunc effectum præcisè considerant *Ciarlin. contron. 1. & num. 76, Vivian. de iurepatr. lib. 4. cap. 4. numer. 1. & per tot. Modern. Lucens. de pact. futur. success. lib. 2. cap. 39. & num. 35. Rota coram Seraph. dec. 725, per tot. & coram Eminentiss. Otthobono decis. 234. ex num. 9. & coram Reuerend. Ninot. dec. 4. per totam. & decis. 12. & num. 3.*

Neque iuspatronatus Gentilium prætendi potest, † quia non exhibito Instrumento
9 fundationis, præsumitur hæreditarium, &
10 probatur etiam tale, † ex eo quod fuit olim donatum per Martinum Scipioni Seniori Gozzadino de extranea familia, qui illud acquisiuit pro se, & suis hæredibus, & in ipsa donatione facta à Gozzadinis exprimi-
11 tur, † quod ad Scipionem donantem iure hæreditario spectabat, ex deductis per *Ciarlin. d. contr. prima ex num. 19. & Reuerendiss. de Luca diss. 22. num. 7. de iurepatronat. Rota coram Merlin. decis. 94. num. 4. & rec. par. 6. decis. 207. num. 7. & par. 12. decis. 70. num. 6.* Præsentationes autem factæ per illos de Gozzadinis, nõ designant iurapatronatus Gentilitij; etenim sunt confusæ, sine expressione portionum patronatus spectantiũ ad præsentãtes, atque præsentatio pro eorum tatis, cum referri valeat tam ad voces in capita, quàm in stirpes, in hunc sensum recipiendæ veniunt, quemadmodum recipienda venit expressio quali-
12 tatis Gentilitiæ in præsentationibus, † cum censeatur stare demonstratiuè, non taxatiuè,
13 quod sufficit, vt æquiuoca probatio † non attendatur, vt post alias *Rot. coram Merlino decis. 370. nu. 5. & 6. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 3. num. 13. & decis. 26. num. 25. & in recent. par. 13. decis. 73. ex num. 17.* & verè æquiuoca etiam est illatio, deducta ex eo, quod fœminæ ex Familia Gozzadina non præsentauerint, † quia eatenus non præsentasse censen-
14 tur, quatenus adest statutũ Bononiẽ. excludẽs fœminas in concursu masculorum, *Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. cap. 9. num. 3. Tondut. resol. Canonic. par. 3. cap. 157. num. 36. Rot. coram Reuerendiss. Ninot. decis. 27. num. 12. & 13. & in Nouarien. iurispatronatus 4. Iunij 1677. §. non attentis coram me*: eædemque assertiones Ordinario-
15 rum sunt per verba, vt asseritur, † nec ha-
16 bent taxatiuam pro Familia † Gozzadina, & ideo illæ etiam censentur stare demonstratiuè, *Cassad. decis. 4. & num. 1. de probat. Merlin. decis. 198. num. 10. & 15. Ninot. d. decis. 27. sub num. 7. & 18. & in rec. par. 5. decis. 288. num. 8. & par. 13. d. decis. 73. num. 20. & par. 15. decis. 331. sub num. 8. & 9. & in d. Nouarien. iurispatronatus 4. Iunij 1677. §. enunciatiuè coram me.*

Et quod tollit omnem difficultatem est vltimus status ex præsentatione facta titulo
17 hæreditario, † qui attennendus omninò venit, *Palma Iun. consult. 50. num. 9. Rota cor. Ninot. d. decis. 27. num. 4. & in rec. par. 7. decis. 247. num. 17. & par. 12. d. decis. 70. num. 8.* qui vltimus status suffragatur omninò ad hunc effectum, quia cum quæstio non sit principaliter inter Patronos super pertinentia iurispatronatus, sed agatur inter præsentatos super exequutione Literarum Apostolicarum, atque incidenter solum eiusdem pa-
18 tronatus pertinentia deducatur, † sufficit Gratiolo præsentatum fuisse à Marchione Magnano vniuersali successore Marchionis Magnani Senioris donatarii vniuersalis Scipionis Iunioris Gozzadini filij legitimati, &
19 hæredis Ludouici parite: † de Gozzadinis, quorum vterque in anteactis vacationibus ad hanc Parochialem Ecclesiam præsentauit, *Vivian. de iurepatronat. lib. 5. cap. 4. num. 69. Rota rec. par. 12. decis. 25. num. 16. & par. 15. decis. 148. num. 13. & in Præten. Capellania 5. Decembris 1614. §. quam etiam coram me.* Ad quẽ effectum ineffectuatio præsentationis Marchionis Magnani anno 1636. multum confert, id enim processit ex eo, quod Cataneus præsentatus à Bonifacio de Gozzadinis, obtinuit ab Vrbano VIII. derogationem medietatis vocum Patronalium, quam certè nõ obtinuisset, si Marchio Magnanus pro medietate compatronus non fuisset, neq; Gozzadi-

zatinus præsentasset pro sua portione, quæ verba præterunt ius Marchionis Magnani
20 Compatroni, † vt in dubio etiam præsumitur *Rota coram Eminentiss. Ottobono decis. 26.*
21 *ex num. 21.* quemadmodum derogatio † sup-
22 ponit patronatum, ea ratione, qua † priuatio supponit habitum, ex optimè deductis per *Mand. consil. 7. num. 15. & seqq. Pariss. de resignat. lib. 2. quæst. 4. & num. 55. Rota coram Eminentiss. Ottob. dec. 224. nu. 18. & seqq. & par. 14. rec. dec. 509. num. 39.*

Reliquis satisfaciebant Informantes pro Gratiolo, cum quibus Domini transierunt ipso solum informante, & Iacobo Ferrario pluries monito &c.

R. P. D. RONDININO.

Calaritana Pensionis.

Veneris 11. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Redditio rationis impugnari prætendebatur, siue quia pro maiori tempore facienda foret, siue etiam quia diceretur erronea; sed cum neutrum probatum sit, illi standū esse deciditur: non enim ex administratione vnius temporis inferrebatur ad aliud tempus præcedens, prout nec minus de errore constabat ex confusa relatione Periti, dum altera pars ad illum informandum citata, non comparuerat, ipsumque informare recusauerat.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum validum, & iustum exequtioni demandari debet.*

2 *de Administratione temporis posterioris, non infertur ad aliam temporis anteriorem, nisi illa plenè, & concludenter probetur.*

3 *Peritus quod fuerit electus non solum pro adæquatione monetæ, sed etiam ad calculandum partitas dati, & recepti resultat ex decisionibus causæ*

4 *Peritum confusè descripsisse partitas allegare non potest, qui citatus ad informandum non comparuit, nec illum informare curauit.*

5 *Relatio Periti impugnari non potest, donec de errore plenè, & concludenter probatum non sit.*

6 *Administratio pro alio tempore, quam fuerit à perito relatum, non resultat ex partitis, quæ de solo tempore relationis loquuntur.*

7 *Redditio rationis dicitur apta repellere quemcūq; contrarium asserentem.*

8 *Error redditionis rationis est clarè, & concludenter probandus.*

DECISIO CLXXXII.

1 MAMDATVM Rotale tamquam validum, & iustum † præuijs decisionibus huius *Causæ 11. Decembris 1673. cor. bonæ memoriæ Priolo, & 27. Ianuarij 1676.*

coram Reuer. Patre Domino meo Bourlemont exequendum esse hodie Domini responderunt.

Neque obstat repetita exceptio redditionis rationis fructuum perceptorū per Ambrosium Machinum ab anno 1656. vsque
2 ad annum 1661. † quia de administratione à tali tempore concludenter non docetur: Post illud verò tempus Ambrosius reddidit rationem, vt ex relatione Periti, qui non
3 fuit tantum electus ad reducendam monetam Sardicensem ad aureos de Camera, † sed etiam ad calculandum partitas dati, & recepti, vt iustificatum fuit in Summario Ambrosii, & cōprobant decisiones huius Causæ 11. Decembris 1673. §. *non attento* coram bonæ memoriæ Priolo, & 27. Ianuarij 1676. §. *sicuti non subsistit, & seqq.* coram Reuerendo Patre Domino meo Bourlemont.

Neque pariter releuat, quod Ambrosius nimis confusè descripserit tam partitas fructuum perceptorum, quàm expensarum ex
4 illorum causa factarum, † quia dum Gregorius citatus coram Perito electo, vt informaret illum, & referri videret, nunquam comparuit, quinimò & listas earundem partitarum, super quibus Peritus fundauit propriam relationem produxit, & iuxta eas
5 residuum, quod debebat Ambrosius soluit, non rectè igitur illas hodie impugnat † non docto, & quidem clarè de errore, ex vulgata conclusione, de qua in decisione huius Causæ 27. *Ianuarij* 1676 §. *& quidem coram Reuerendo Patre Domino meo Bourlemont.*

Minusque visum fuit Dominis attendi posse sumptum afferitarum liberationum in hodierno Summario Gregorij adductarum; Etenim præter alias responsiones pro parte Ambrosij, cum quibus Domini transierunt † adhuc semper ex tenore earundem
6 liberationum apparet eas loqui de pecuniis ad manus dicti Ambrosij ab anno 1661. & consequenter comprehensis in prænarrata
7 redditione rationis iam secuta, † quæ importat exceptionem aptam ad repellendum
8 quemcumque contrarium asserentē, † quousque illud clarè probetur, *l. vnica, & ibi Doctores C. de error. Calcul. l. semel C. de apoch. public. lib. 10. Canonista in cap. vnic. de Cleric. agrotant. in 6. Rota coram Eminentissimo Ottobono decis. 5. num. 1. & in rec. par. 12. decis. 17. num. 9.* & in adducta decisione huius Causæ.

Et ità vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera ex supradictis decisionibus coram bo. mem. Priolo est impressa inter suas decis. 450. Altera verò Reuerendiss. Domini Borlemont Episcopi Burdigalensis fuit in imprimendo omissa, quia illius decisiones Typis demandari debent.

R. P. D. ITALIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Appartamenti.

Feudibus 11. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Manutentio locatori, non conductori conceditur, quia de sui possessione ex locatione constabat, cum conductor non sibi, sed pro domino locatore possideat; & hoc maximè locatione finita, & restitutis clauibus, per quarum traditionem dicitur etiam tradita possessio omnium rerum, quæ sub ijs clauibus continentur, sitaut exceptione erroris à partibus non probati, illa retardanda non sit.

SVMMARIVM.

1 *Fidejussor propriè dicitur debitor, non alia differentia, quam non suo nomine debendi.*
2 *Venditor non sibi præjudicat, si falsum modum dixerit fraudatus à mensore.*
3 *Errans rem suam non amittit.*
4 *Errans non dicitur consentire.*
5 *Clausula* constituti *probat possessionem constituentis, & facit possessorem constituendi.*
6 *Possideri potest alieno nomine, etiam illud, quod proprio nomine possidetur.*
7 *Possessor potest alium facere possessorem nomine suo.*
8 *Conductor non possidet sibi, sed locatori domino, & numer. 11. vbi vide.*
9 *Conductori non datur manutentio contra locatorem, & dominum, sed datur ipsi domino emphyteutæ numer. seqq. vbi vid.*
10 *Possessio eorum, quæ continentur sub clauibus dicitur tradita ex traditione clauium.*
11 *Manutentio etiam conductori concedituc in sua detentatione, & ad finem, non solum contra tertium, sed etiam contra dominum, & locatorem.*
12 *Possessorium innixum clausulæ* constituti *recipit omnes exceptiones, quæ competunt aduersus contractum principalem.*
13 *Clausula* constituti *formaliter in omnibus naturam principalis contractus, & eum sequitur.*
14 *Translatio possessionis alia est iuris, alia verò facti.*
15 *Manutentio retardari non potest per exceptionem erroris, à partibus non probati.*

DECISIO CLXXXIII.

FIDEIVSSERAT Hercules pro Ioanne Thoma, & Antonio in cambio libea-
1 rum 8000. Cesari Iosepho, † atque vt fidejussor propriè dicitur debitor, non alia differentia, quam non suo nomine debendi in *l. 4. ff. de solut.* pro debitore Conuentus, vt debitor, rogauit creditorem, vt acciperet partem domus insolutum ad congruam de-
2 bitis, & pacti summam præcedentibus peritorum descriptionibus, & æstimationibus 15. Octobris 1668. sed creditor vigore instrumenti 16. Nouembris eiusdem anni recepit totam partem inferiorem habitabilem, cum pacto resolutiuo, quod Bononiæ dicunt francandi, & successiuè locatione, conductione ad septennium.

Locatione, & conductione finita in traditione clauium conductoris Locatori, orta est controuersia, quid comprehendatur in huiusmodi venditione, & quomodo sint apponenda confinia, nàm venditor prætendebat venditionem fuisse factam ad formam peritiarum, emptor verò ad formam instrumenti stipulati, quod dubium hodiè propositum est, & resolutio dilata, vt testes formiter examinentur, sed, & alium possessorium propositum est; An, & cui sit danda manutentio, & Domini deciam Cesari Iosepho respondebant, vnico tantum discrepante.

Nàm quamuis instrumentum cantet, (inquit ille) datum fuit insolutum totum appartamentum, tamen docetur de † errore, & planè si venditor falsum modum dixerit 1
fraudatus à mensore §. *si venditor l. 3. ff. si mensor falsum*, † & nemo errans rem suam
3 amittit *l. si Procurator 35. ff. de acquir. rer. dom.* neque consentiunt. † qui errant *l. si per errorem 18. ff. de institut. nom. ind.* & error probatur ibi variis rationibus attinentibus respicientibus ad dubium principale dilatum.

Alij autem pro manutentione Cesaris Iosephi ex possessorijs rationibus, vt supra re-
5 sponderunt, & primo ex clausula † Constituti, quæ sola contra constituentem probat, quin etiam facit constituendi possessionem, prout quod meo nomine possideo,
6 possum † alieno nomine possidere, & alium
7 possessorem nomine meo facio dicimur ex fonte *l. quod meo 18. ff. de acquir. poss.* 2

Deinde ex ipsa locatione emptoris, & conductione venditoris, & ex effectiua, & continuata septennali solutione annuæ pensionis librarum 220; cum conductor non
8 possideat sibi, † sed locatori, & domino, itaut ciuilis possessio Domini iuuetur naturali, quæ mediante Conductore tenetur ex possessione Conductoris, nomine Locatoris, possessio Locatoris, non Conductoris probetur; Vndè non datur Conductori manutentio contra Locatorem, † & dominū,
9 sed datur ipsi domino, & Locatori contra Conductorem apud *Posth. de manut. obser. 52. ex num. 13. cum alleg.*

Maximè finita Locatione, conductione,
10 & traditione clauium resoluta, † vt clauibus traditis videtur tradita possessio eorum quæ sunt sub clauibus *l. clauibus traditis 74. ff. de contrahend. empt.* & ibi notat *Bart.* & alij apud *Alex. in addit.* cùm daretur tamen mandatum de manutenendo Conductori in sua
11 detentatione, † & ad finem, tàm contra tertium, quam contra dominum, & Locatorem, licet nullo modo pro se possideat;

apud

apud *Posth. obser.* 52. *num.* 17. *cum alleg.*

Non obstitit, quod aduersus possessoriũ, 12 quodinnititur clausulæ Constituti, † iure admittantur exceptiones, quæ contra ipsum Principalem contractum competunt abundè *Tiraquell. de iur. constit. poss. limit.* 7. *par.* 3. cum alijs per *Rot. apud Posth. de manut. decis.* 68. *numer.* 3. prout clausula Constituti ad- 13 mittit omnes exceptiones, † quas contractus Principalis, vt ex dicta decisione inquit Rota apud ipsum *Posth. decis.* 152. *numer.* 5. & amplius *Tiraquell. d. limit.* 7. *nu.* 16. *&* 28. Quia contractui dationis insolutum successit locatio accipientis, dantisquè conductio, & illa finita, & clauibus restitutis, successit alia ipsius accipiẽtis, cum descriptione continente partem controuersam 18. Octobris 1676. Vndè inhibitiones, & denunciatio- 14 nes, † & aliæ processerunt, ad quæ præclarè distinguendo, & declarando translationem iuris, & facti *Tiraquell. d. limit.* 7. *numer.* 14. *cum allegat.* ex quibus cum possessi- 15 sio Cæsaris visa fuerit clara, † retardari non potuit manutentio ob exceptionem erroris hucusque non probati ad *Posth. de manut. obser.* 64. *numer.* 12.

Et in vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Dotis, & Fructuum.

Lunæ 11. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Causa diu in Rota agitata super consequutione fructuum dotalium in Binuba, quæ tẽpore viduitatis interpellauerat hæredes primi viri pro restitutione suæ dotis, adhuc illius fauore deciditur, siue ex nostro *Statuto libro primo cap.* 137. quod licet in corpore loquatur de vidua, in rubro tamen generaliter loquitur, & ita etiam Binubam comprehendit, siue etiam ex dispositione iuris communis, quia concurrente interpellatione, & indigentia mulieris, nulla ratio patitur, quod hæredes primi viri, si sunt morosi in restitutione dotis, illius fructus soluere non teneantur.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis ex Statuto Vrbis debebantur olim ad rationem scutorum septem cum dimidio pro centenario.*

2 *Statutum Vrbis est confirmatum auctoritate Pontificis.*

3 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 137. *de fructibus dotis mulieri non restitutæ, licet loquatur in vidua, procedit etiam in Binuba, & non. seqq.*

4 *Statutum in Rubro generaliter loquens, non restringitur à Nigro specialiter disponente.*

5 *Fructus non restitutæ dotis plerumque petuntur à Vidua.*

6 *Statutum de fructibus dotis non dicitur respicere ad qualitatem personæ, sed ad priuilegium dotis. Et ideo loquens de vidua habet etiã locum in Binuba, & sup. à num.* 2. *& seqq.*

7 *Dotis causa semper præcipua, & priuilegiata est.*

8 *Maritus non tenetur alere de proprio mulierem, quæ nupsit sine dote, vel eam non soluerit.*

9 *Binuba si tempore viduitatis interpellauit hæredes primi viri pro restitutione dotis, consequitur ab eis fructus etiam tempore binubatus decurrentes, & num.* 21. *ac per totam decis.*

10 *Fructus non restitutæ dotis eo magis debentur binubæ, si mandata relaxata sunt, & hæredes primi viri illorum debitum agnouerunt.*

11 *Actio durante viduitate in iudicio proposita, perpetuatur, & durat etiam tempore binubatus.*

12 *Mora propria nemini suffragari debet.*

13 *Hæredes primi viri si post interpellationem factam à vidua sunt morosi in restitutione dotis. Tenentur ei etiam binubæ persoluere fructus.*

14 *pro Fructibus dotis non competit actio mulieri, sed viro, qui si non interpellauit hæredes primi mariti illos consequi non potest.*

15 *Mulier secundo nubens dicitur sibi constituisse eandem dotem, quam tradidit primo.*

16 *Dotis actio remanet penes binubam, quæ nunpsit nulla sibi constituta dote.*

17 *Exceptio rerum amotarum illiquida non admittitur in iudicio restitutionis dotis.*

18 *Derogatio* Sixtinæ Constitutionis *super modo de ratione dotium obtenta in primis nuptijs suffragatur etiam secundis.*

19 *Fructuum dotis in materia Doctores, & decisiones plures declarantur.*

20 *Fructus non restitutæ dotis sine interpellatione non debentur, secus verò si interpellatio concurrit, & indigentia mulieris.*

21 *Fructus dotis non restitutæ semper debentur binubæ, quæ interpellauit hæredes primi viri, siue ex statuto, siue ratione interesse damni emergentis.*

DECISIO CLXXXIV.

ROTA censuit procedendum ad vlteriorem legitimam executionem mandatorum relaxatorũ pro fructibus dotis debitis D. Annæ Mariæ Aldobrandinæ ab hæredibus b.m. Francisci Mariæ Ducis Cerræ eius primi viri ad rationem scut. 7. cum 1 dimidio † iuxta dispositionem *Statuti Vrbis lib.* 1. *cap.* 137. Quia illorum validitas est incontroversa, & iustitia liquidò resultat ex 2 dispositione eiusdem Statuti † auctoritate Pontificia confirmati, vt pleno calamo notat *Fenzon. ibid. num.* 1. *cum seqq.*

Non obstante exceptione alias adducta, & hodiè denuò repetita, quod Statutum loquatur de fructibus dotis post iudicialem interpellationem per viduam factam illi nõ restituræ, & proinde suffragari non possit D. Mariæ, quæ conuolauit ad secundas nu- 3 ptias, † quia vt benè ponderatum fuit in tribus decisionibus præcedẽtis instantiæ coram R. P. D. meo Calarau, ista exceptio

multifariè repellitur. Et primo, quia Statutũ taxat generaliter fructus dotis pro alimentis ad ſupradictam rationem, & licet in
4 nigro loquatur in ſpecie de viduis; † tamen quia Rubrica generaliter loquitur de fructu dotis pro alimentis, & nigrum non diſponit taxatiuè de vidua ad differentiam binubæ, ſed demonſtratiuè, ſeu relatiuè ad primum virum, ex quo plerumque contingit viduas
5 agere ad huiuſmodi fructus, † diſpoſitio non reſtringitur ad viduas, ſed comprehendit æquè binubas, tum ex generalitate Rubricæ, vt firmat *Rot. coram Greg. deciſ.* 5. *numer.* 3. *coram Royas deciſ.* 359. *num.* 14. *& coram Eminentiſſimo Ottobon. deciſ.* 269. *num.* 17. cum aliis allegatis in deciſionibus * coram R. P. D. meo Calataiu.

Tum ex generalitate verborum ſubſequentium ibi; Donec dos à quocumque
6 debita reſtituta ſit, † quæ oſtendunt, ſtatuentes non tàm reſpexiſſe ad qualitatem, & ſtatum mulieris, quàm ad moram debitoris, & reale, ac ſpeciale priuilegium dotis, vt in his terminis ratiocinatur, *Pariſ. conſ.* 64. *numer.* 5. *lib.* 4. *& Spadaſſa in theatr. viduil. diſquiſ.* 13. *num.* 67. *cum ſeqq.*

Secundo, quia ratio Statuti, & fauor, ac
7 cauſa dotis, † quæ ſemper, & vbique præcipua eſt, vt inquit *tex. in l.* 1. *ff. ſolut. matrim. ibique gloſſ.* & communiter ſcribentes, fortius vrgent in Binuba procreationi Sobolis iàm proxima, quàm in vidua, præſertim in hoc caſu, vbi ſecundo nuptit, nulla dote promiſſa, vel ſoluta; tunc enim, quia ſe-
8 cundus † vir eam non tenetur alere de proprio iuxta *gloſſ. in auth. de non eligen. ſecundo nuben.* §. *final. verb. onera* cum aliis alleg. per *Rot. deciſ.* 270. *num.* 4. *par.* 2. *rec. Adden. ad Gregor. deciſ.* 534. *num.* 4. *deciſ.* 50. *numer.* 12. *par.* 9. *& coram Peuting. deciſ.* 234. *numer.* 14. Ipſaque neceſſitate præmitur ex mora, & tergiuerſatione hæredum primi viri in re-
9 ſtituendo dote, † omnis æquitas, & iuſtitia clamitant, vt ratione damni emergentis teneantur ad alimenta loco intereſſe, & ſic ad fructus iuxta taxam Statutariam. *Pariſ. diſſo conſ. numer.* 3. *&* 4. *Fenſon. ad hoc Statut. numer.* 33. *cum ſeqq. & Theſaur. deciſ. Pedemont.* 43. *num.* 2. *&* 3. vbi plures.

Tertiò, quia D. Maria adhuc exiſtens in viduitate non ſolùm egit pro reſtitutione doris, & ſolutione fructuum, ſed etiam plu-
10 ra mandata obtinuit, † & hæredes fatendo debitum ſuſceperunt terminum ad ſoluendum, & realiter ſoluere cæperunt eoſdem
11 fructus, † itaut actio durante viduitate iudicio incluſa, fuerit perpetuata ad *text. in l. omnes actiones* 182. *ff. de reg. iur.* Ipſique vſque in præſens conſtituti fuerint in mora,
12 quæ nullatenus eis † ſuffragari debet contra expreſſam diſpoſitionem *tex. in cap. mora de reg. iur. in* 6. *& in l. ſi quis ſolutioni* §. *item ff. de vſur. l. ſeruum* §. *ſequitur de verb. oblig. & in l. in condemnatione* 137. §. *vnicuique de reg. iur.* Quin potius omni iure compellendi
13 ſunt ad ſolutionem fructuum, † prout in-

ſpecie mulieris Binubæ firmauit *Rot. coram Seraphin. deciſ.* 1406. *num.* 3. *deciſ.* 1423. *numer.* 2. *& deciſ.* 736. *numer.* 3. *par.* 4. *tom.* 2. *recentior.*

Non obſtat, quod actio petendi fructus
14 dotis, non competat mulieri, ſed viro, † qui eos conſequi non poteſt, cum numquàm hæredes interpellauerit, quia licet mulier
15 regulariter † cenſeatur conſtituiſſe ſecundo viro eamdem dotem, quam primo tradidit per *tex. in l. dotem quæ ff. de iure dot.* tamen, quia in viduitate ipſa agere cæpit, & no-
16 men debitoris ſecundo viro non † ceſſit, extrà dubium eſt, actionem remanere penes mulierem ad notata per DD. *in l. nominibus C. de action. & oblig. Alex. conſ.* 122. *num.* 10. *cum ſeq. lib.* 7. *Gratian diſcept.* 252. *num.* 40. *& ſeq. Rot. coram Coccin. deciſ.* 60. *num.* 6. cum aliis adductis per *Cæſarem Manent. deciſ.* 77. *numer.* 2. *&* 3.

Minus refragatur prætenſa exceptio rerum amotarum, quia illa hactenus remanet illiquida, tàm in ſubſtantia, quàm in qua-
17 litate, † & propterea non eſt admittenda in hoc iudicio *Gratian. diſcept.* 515. *numer.* 4. *& ſeq. Seraphin. deciſ.* 1455. *num.* 4. *&* 5. cum cæteris allegat. *in deciſ.* 4. *Decembris* 1673. *&* 2. *Martij* 1674. *coram Reuerendiſſimo D. Decano*, & in alijs huius cauſæ coram *R. P. D. meo Taia*.

Nec quidquam releuat noua exceptio, quod ſaltem fructus non debeantur pro quantitate dotis excedentis ſcutor. 5500. propter reſiſtentiã Bullæ Sixtinæ, quia cum
18 in primis nuptiis fuerit obtenta † derogatio, illa amplius non obſtat, vt ſæpius reſpondit *Rota*, & ſignanter *deciſ.* 527. *nu.* 14. *par.* 5. *recent. & in Romana dotis* 3. *July* 1673. §. *hoc poſito coram R. P. D. meo Taia confirmata* 2. *Decembris* 1676. *coram R. P. D. meo Vicecomite*.

Denique nihil in contrarium faciunt iterùm obiectæ *deciſ.* 1731. *coram Coccin. &* 72. *poſt Gilian. ad Statut. Perugin.* neque conſil. *Bart.* 128. *lib.* 1, vel ſupradicta *deciſ.* 77. *Cæſaris Manentis*, cæteriquè alias † allegati, quia non percutiunt caſum noſtrum. Duæ enim priores deciſiones loquuntur in caſu mulieris, quæ à viro diuerterat denegantes illi fructus ad rationem ſeptem cum dimidio ad formam noſtri Statuti, quia idem Statutum in huiuſmodi caſu particulariter prouiderat; Et in caſu *conſil. Bartol.* deficiebat interpellatio, & ſic neceſſarium requiſitum ad conſtituendum debitores in mora,
20 ſine qua fructus dotis non debentur; Et in eiſdem terminis loquuntur reliqui, contra quos ſtat communis opinio, quando concurrit interpellatio, & indigentia mulieris à iure, vel Statuto requiſita, vt latè probant *Fenſon. ad noſtrum Statutum Pariſ. d. conſ.* 64. *lib.* 4. *& Theſaur. d. deciſ.* 43. *per tot.* cæteriquè per iſtos conteſtati, *deciſ. verò* 77. *Cæſar. Manent.* potiùs retorquetur, quia *num.* 4. *&* 5.
21 apertè admittit, † quod ſi binuba hæredes primi viri interpellauerit, prout D. Maria fecit,

fecit, tunc iustè poterit ab illis consequi fructus, seu interesse ratione damni emergentis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Plures decisiones in hac causa facta sunt, quas notauimus supra in calce alterius decis. 5. in hac eadem parte, ex qua etiam poteris alias colligere concordantes.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Alatrina Saluiani.

Lunæ 14. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Excluditur res iudicata, nedũ quia fatalia lapsa non sunt durante vacatione Sedis Apostolicæ, quo tempore illa non currunt, ac etiam quia sufficiẽs diligentia facta erat pro commissione cautæ, & demum ex iniustitia sententiæ, reluctante ab immissione creditori concessa, quæ minimè concedi potuerat, quia possessor retinebat bona ex creditis anterioribus ab ipso solutis, super quibus quia plura super solutione, recognitione manus, & alia in præsenti decisione deducuntur, ea omnia non pigeat à sequenti Summario, & decisione colligere.

SVMMARIVM.

1 *Fatalia non currunt durante tempore Sedis Apostolica vacantis, & num. seqq. vbi de ratione.*
2 *Tempus ad appellandum non computatur, si interim successerit vacatio Sedis Apostolicæ.*
3 *Sede Apostolica vacante ius non redditur.*
4 *Fatalia dicuntur prorogata eo ipso, quod fuit insitum à Signatura pro commissione causæ, & numer. seqq.*
5 *Rem iudicatam ad excludendum sufficit, quod aliquid infra annum factum fuerit pro commissione causæ.*
6 *Sententia iniusta non transit in iudicatum sed aduersus illam restitutio in integrum semper conceditur.*
7 *Immissio in Saluiano non conceditur contra possidentem ex creditis anterioribus.*
8 *Retentio possessori datur pro creditis anterioribus ab eo persolutis.*
9 *Dictio* circiter *aliquam incertitudinem denotat. iudicantis arbitrio determinandam.*
10 *In Claris non attenduntur argumenta, & coniecturæ.*
11 *Obseruantia declarat quamcumque dubietatem, & ambiguitatem.*
12 *Falsitas non præsumitur, sed concludentissimè probari debet, & contrarijs coniecturis, & præsumptionibus tollitur.*
13 *Decreti iudicis defectus ex laceratione foliorum libri actorum contingere potuit.*
14 *Apocha priuata etiam illa quæ in calce mandatorum notantur, fieri solent per verba* hò hauto ho riceuto, *& similia.*
15 *Recognitio manus satis facta dicitur per testes illam habere notam deponentes.*
16 *Recognitio manus resultat etiam ex quietantia facta in calce mandati iudicialis.*
17 *Quietantia à creditore non impugnata de recognitione manus amplius redargui non potest.*
18 *Iactare suum nemo præsumitur.*
19 *Testes non cognoscentes personam, illius manum recognoscere nequeunt, limita, vt num. seq.*
20 *Consanguineus potest recognoscere manum sui consanguinei, etiam quod illum non cognouerit.*
21 *Nepos, & hæres præsumuntur habere notam manum suorum auctorum, & possunt ad illam recognoscendam compelli.*
22 *Solutionem de certis pecunijs sibi factam declarare potest creditor, & etiam illius hæres.*
23 *Testis vnicus, iunctis tamen adminiculis, & coniecturis plenè probat.*
24 *Creditor suum creditum potius præsumitur consequutum fuisse à depositario, penes quem illud fuerat depositatum, quam à suo debitore.*
25 *Solutionis subsequutus actus à sua præcedenti causa, veluti à primordio tituli declaratur.*
26 *Solutio in quam causam cesserit probatur etiam ex declaratione creditoris.*
27 *Solutio ambigua semper interpretatur à iure, quod in causam creditorum anteriorum facta sit.*
28 *Creditor quatenus possit vti persona alterius ad faciendum debitori quietantiam sub nomine ipsius creditoris.*
29 *Consuetudo omnem falsitatem excludit.*
30 *Monialium de integritate dubitari non debet.*
31 *Solemnitatum, seu beneplaciti defectus opponi non potest, nisi ab Ecclesia, non autem à tertio, Amplia, vt num. seq.*
33 *Emens cum expressa obligatione mulieris, illius iuribus etiam dotalibus vti potest ad repellendos creditores posteriores vendentis.*
34 *Saluianum creditori denegatur, si ipse possideat bona debitoris, ad quæ possessori daretur regressus, quatenus illi spoliati remanerent.*
35 *Circuitus inutile euitandi sunt.*

DECISIO CLXXXV.

PRO consecutione fructuum ratæ census scutorum centum de anno 1507. impositi à q. Androgeo Nicolio cum fideiussione q. Horatij Tutij, iudicium ex interdicto Saluiani instituerunt Dominus Aduocatus Carolus, & fratres de Comitibus, Cessionarij illorum de Turritianis contra Vajerium, & fratres de Molellis, possessores vnius Prædij in Vocabulo *la Pezza*, per Iulium eorum Patrem empti à Cæsare, & alijs de Tutijs, hæredibus d. Horatij. Cumque A. C. sententiam absolutoriam ad fauorem fratrum de Molellis protulerit, reuocata fuit à Iudice appellationis, qui immissionem concessit in sex ex tresdecim Partibus Prædij controuersi; sed appellantibus Molellis, iterùm commissa fuit causa R. P. D. Paraciano, sed quia intra annale spatium

primi fatalis prosecuta non fuit appellatio, nec commissio facta communis per solitam citationem ad dicendum contra, hinc superuchra nona Commissione Sanctissimi, vt idem Iudex *procedat de voto Rotæ*, cum facultate cognoscendi etiam super re iudicata, quatenus adesset, & proposito hodiè dubio, commissioni conformi, Domini non constare de re iudicata responderunt.

Quamuis enim appellatio interposita fuerit die 19. Decembris 1675, & sic annus primi fatalis terminare videretur die 20. Decembris 1676, † nihilominus, quia intra annum accidit Vacatio Sedis Apostolicæ per obitum s. m. Clementis X. quæ cum durasset per duos menses, isti demendi sunt, nec computantur in tempore dato ad prosequendam appellationem, † cum fatalia de tempore Sedis Vacantis non currant, quia tunc ius non redditur, † vt ex Constitutione Iulij Tertij relata per *Parisi de resignat. lib. 1. qu. 13. num. 127. Ridolphin. in præx. par. 1. cap. 13. num. 562. Rota cor. Serapli decis. 362. num. 2. & in rec. decis. 381. num. 3. par. 16. & coram Merlino decis. 157. num. 7.* Ideò primus annus extendebatur vsque ad diem 20. Febr. 1677. & cum sub die 18. eiusdem mensis Februarij executa fuerit ad instantiam illorum de Molellis citatio coram R. P. D. Auditore Sanctissimi pro obtinenda † commissione, vt procederetur de voto Rotæ; ex hoc enim prorogatus fuit terminus fatalium, & impeditus transitus sententiæ in rem iudicatam, cum ad huiusmodi effectum de stylo nostri Tribunalis sufficiat, † quod aliquid intra annum post commissam causam factum fuerit. *Vestr. in prax. lib. 1. cap. 5. n. 2. vers. verum in Palatio. Cassador. decis. 6. num. 8. part. prine. de appellat. Rota diuer. decis. 181. num. 3. par. 3. lib. 2. & in rec. decis. 82. num. 1. & 2. par. 10.* Idque facilius stante iniustitia præcedentis sententiæ, † quæ impedit transitum in iudicatum, & iustam præbet causam restitutionis in integrum, vt communiter tradunt DD. in *l. 4. §. condemnatum, ff. de re indic. Rot. coram Eminentissimo Otthob. decis. 161. numer. 2. & in rec. decis. 219. num. 1. par. 16.*

Iniustitia autem apparet, quia Iulius Molella emptor maiorem partem pretij erogauit in extinctionem creditorum anteriorum eo, † pro quo agunt fratres de Comitibus, ideoque cum pro illa quantitate prædium remanserit liberum, & immune ab hypotheca posteriorum, † non poterat concedi immissio in Saluiano, sed Molellis competebat retentio pro intranti quantitate dd. creditorum, vt per *tex. in l. 2. ff qui pot. in pign. hab.* pluries resoluit *Rota cor. Mantic. decis. 69. num. 1. post Merl. de pign. decis. 69. num. 13. coram Nunot. decis. 45. num. 5. & in rec. decis. 75. num. 9. par. 15. & in Rauennaten. Saluiani 19. Ianuarij proximi præteriti §. fin. coram me.*

Excomputauit enim primò, seu sibi met ipsi soluit Iulius emptor proprium creditum sortis, & fructuum anterioris census, de anno 1602. impositi, pro quo retentionem non controuertebant fratres de Comitibus, sed solùm impugnabant calculum super eo factum à Molellis; ibi enim coacernando partitam scutorum 140. sortis cum alia scutorum 260. fructuum, constituunt summam scutorum 400. illi autem sub partita scutorum 260. comprehendentes sortem, & fructus, hanc solum quantitatem bonificare prætendebant. Dominis tamen, consideratis verbis instrumenti relati in Summario vtriusque Partis dato super alio dubio mandati hodiè proposito *num. 1.* non dubitarunt d. creditum esse scutorum 400. cùm facta fuerit distincta retrouenditio sortis principalis pretio scutorum 140. & quietantia pro fructibus vsque tunc decursis, & non solutis, ascendentibus ad scuta 260. circiter. Ex qua literali distinctione vnius Partitæ sortis ab altera fructuum, manifestè colligitur, quod ambo non comprehendebantur sub quantitate scutorum 260.

Nihil releuantibus argumentis, & coniecturis ad id probandum adductis, quod scilicet de tempore extinctionis non essent decursi tot fructus æquipollentes summæ scutorum 260, sed deficerent scuta 18. quia in instrumento non fuit taxatiuè enunciata dicta quantitas, sed cum dictione, † circiter, quæ aliquam incertitudinem denotat, & diminutionem admittit, arbitrio Iudicis determinandam, iuxtà qualitatem præsumptionum, & verisimilitudinum in subiecta materia concurrentium. *Add. ad Burat. decis. 722. num. 3. Rot. decis. 99. num. 14. par. 16. rec. & in Bononien. Prady, seu fideicommissi super attentatis 9. Iunij 1671. §. hinc Dominis coram me.*

Inuerisimilitudines autem desumptæ ex adeò magnæ quantitate fructuum, sortem reduplicantium, ex diligentia Molellæ creditoris, & ex diuitijs debitorum, † aliæque debiliores coniecturæ, vltrà quod confutantur ex claro tenore instrumenti, quo stante, recurrendum non est ad argumenta, & coniecturas, *l. ille, aut ille, §. cùm in verbis. ff. de leg. 1. Dunoz. iun. decis. 676. numer. 26.* penitùs eliduntur per subsecutam obseruantiam; Dum enim pro residuo scutorum mille Iulius emptor, interpellatis venditoribus, depositauit scuta 600. quæ mediantibus iudicialibus mandatis, soluta fuerunt creditoribus accollatis, vt latiùs in decisione hodiè edita super alio Dubio §. *accedit quartò*, perneccessè dicendum est, quod summa in censu bonificata, erat scutorum 400. cùm ex obseruantia benè declaretur quæcunque dubietas, & ambiguitas, per *tex. in l. cum de in rem vers. 6. ff. de vsur.* & alijs iuribus vtrinque allegatis.

Secundò ex pretio dicti Prædij, vt supra depositato, soluta fuerunt Sixto Matthiæ Vallettæ scuta 150. pro fructibus census anno 1604. impositi, vt constat ex iudiciali mandato de contignando, Depositario directo, & recepta à tergo illius, d. Summario fratrum de Molellis super alio Dubio *nu. 3.* Quod frustrà allegatur suspectum, eò quia

mate-

mandatum fuerit relaxatum sine præcedente decreto, recepta concepta sit per confessionem de recepto, nec sit sufficienter recognita. Præterquàm, quod enim falsitas,
12 quæ numquam præsumitur, † concludentissimis probationibus conuinci debet, & contrarijs coniecturis, veritatem indicantibus, excluditur, ex adductis in alia hodierna Decisione §. *quatenus tamen*.

Nam defectus Decreti procedere potest ex laceratione libri actorum, vbi continebatur, † vt latius in dicta alia Decisione. Recepta verò concepta per confessionem de recepto, nullam præfert vmbram simu-
14 lationis, cùm tales receptæ, † & schedulæ priuatæ semper concipi solent per verba: *hò hauuto, hò riceuuto*: & similia, vt est notorium. Recognitio autem manus dicti Vallettæ satis apparet ex depositione duorum
15 testium, illam notam habentium. *Gen. de script. priuat. lib. 1. qu. 14. num. 10. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 11. numer. 933. Rot. decis. 88. num. 14. & decis. 96. num. 10. cor. Arguell. & decis. 73. num. 15. cor. Zarate, & in rec. decis. 328. num. 4. & 5. par. 15.* Præsertim quando, vt hic, concurrunt adminicula pro veritate
16 scripturæ; † Recepta enim scripta est in calce mandati iudicialis, obtenti ab ipso Valletta, qui viuens nunquam solutionem
17 impugnauit, † nec, eo defuncto, eius hæredes illam controuerterunt: Vnde resultat validum argumentum veritatis d. receptæ; nam aliàs suum creditum petiisset, si rece-
18 puta non fuisset vera, cùm nemo præsumatur iactare suum, *ad tex. in l. cum de indebito*, *ff. de probat.*

Nec attendi merentur plures inuerisimilitudines, & exceptiones contra eosdem testes notatæ, præsertim contra primum, qui
19 dum nunquam cognouit d. Sixtum † Matthiam, eò minùs eius manum recognoscere potuit, ex *decis. 619. per tot. cor. Rembold.* Hoc enim obstare potest testibus omninò extraneis, de quibus loquitur dicta Decisio.
20 Rembolde, † non autem isti, qui cùm sit nepos, & hæres dicti Sixti Matthiæ, præsu-
21 mitur † habere notam manum sui Auctoris, ideòque illam etiam inuitus recognoscere compellitur, vt aliis adductis firmant *Burfatt. conf. 39. num. 23. Borgnin. Caualc. dec. 27. num. 55. par. 2. Capic. latr. decis. 55. num. 6.* plenè *Posth. de manut. obser. 98. num. 9. in fin.*

Tertiò eidem Vallettæ, seu Paulo Badisso illius Cessionario, soluta fuerunt alia scuta 177. pro fructibus, & sorte principali
22 dicti census, † quas pecunias prouenire ex depositio priùs facto penès Masium de pretio huius Prædij, probatur ex iurata attestatione Marci Badissi, filij, & hæredis eiusdem
23 Pauli d. *Summario num. 4.* qui, † licet vnicus, iunctis tamen adminiculis, & coniecturis plenè probat. *Bart. in l. 1. §. idem Cornelio, numer. 2. vers. vt video hic, & seqq. ff. de quæst. Rald. conf. 136. numer. 5. vers. persuadentes igitur, lib. 2. Rota decis. 247. numer. 6. & 7. cor. sa. mem. Greg. XV. & cor. Bich. decis. 160. num. 3.* Apparet enim, quod Tutij venditionem Prædij fecerunt ad effectum ex pretio extinguendi hùc censum, quod Molella emptor illum in se accollauit, quòdque ad effectum se liberandi, deposuit penès Masium pecunias. Cùmque idem Paulus Badissus in instrumento posteà celebrato de anno 1634. cum vxore d. Masij enunciet, scuta centum inibi contenta prouenire ab hoc censu, præcedenter
24 extincto, † verisimile est, quod illa potiùs habuerit à Masio depositario, quàm à Tutijs debitoribus propter titulum, & causam
25 præcedentem, † à qua declaratur actus subsequens solutionis. *Glos. in l. quædam mulier, verb. sufficiebat, ff. de rei vindic. Rot. decis. 178. numer. 12. par. 4. tom. 2. recent.*

Quartò consignata fuerunt Monialibus S. Stephani Alatri scuta 73. pro fructibus alterius census, de anno 1597. impositi à qd. Horatio Tutio fauore Ruggerij Victorij, & posteà cessi dicto Monasterio, vt ex duabus receptis solutionum in summa scutorum 88. 50. dicto Summario *num. 6.* Non attento, quod cùm dictæ Moniales alterum posteriorem census haberent contra dd. Tutios, & accollatum à Molella, in computum fructuum istius cessisse solutionem præsumendum sit, dum in actu solutionis non
26 fuit specificatum: † Contrarium enim probatur, tum ex subsecuta declaratione Monialium, tum etiam ex dispositione legali,
27 quæ † solutiones ambiguas semper imputat in causam debitorum anteriorum, *l. in ij. verò, ff. de solut. Corn. conf. 128. num. 1. lib. 4. Rot. decis. 113. in fin. par. 1. diuers. & decis. 364. nu. 21 par. 11. recent.*

Sicut etiam nõ releuat falsitatis exceptio opposita etiam contra dictas receptas Monialium, & desumpta ex eo, quod illæ subscriptæ apparent à Scholastica Turritiana Abbatissa, literarum prorsùs ignara; Ex depositione enim aliarum Monialium formiter examinatarum iustificatur, quod licet dicta subscriptio cantet de Scholastica Turritiana, scripta tamen verè non fuit per eandem Scholasticam, sed per Mariam Fælicem
28 Sororem nomine d. Scholasticæ, † de cuius opera ipsa in hoc munere vtebatur, ex qua consuetudine falsitatem excludi, probatum fuit in d. alia hodierna Decisione §. *minùs concludunt, in fin.* Et remouetur quælibet suspicio ex confessione denuò emissa à Monialibus in instrumento. Summario *nu. 13.* & ex iudiciali recognitione, & Processu facto per Reuerendissimum Alatrinum vigore Commissionis Sac. Congregationis Concilij, vt in dicto Summario alterius Positio-
29 nis *num. 6. & 9.* † adeò vt nefas sit dubitare de fide, & integritate tot Sanctimonialium,
30 & de diligentia Episcopi, † cùm tamen certum sit, quod ex qualitate, & quantitate personarum falsitatis suspicio purgetur *Rot. decis. 135. num. 7. in fin. vers. quibus accedit, & num. 8. cor. Merlino, & in Romana census 19. Maij 1671. §. fin. vers. præterea, cor. bo. me. Priolo, & in Perusina executionis 26. Nouembris 1672.*

§. absque.

§ *absque eo, in fin. coram eodem.*

Competit quoque retentio Molellis pro aliis scutis 207. 50. fructuum decursorum in d. censu anni 1597. ipsis cessi ab eisdem Monialibus S. Stephani; quæ cessio frustrà redarguitur de nullitate ob defectum Beneplaciti Apostolici, in alienatione rerum Ecclesiæ necessarij, quia præter quod ex subsecuta licentia, & approbatione Reuerendissimi Episcopi, qui vigore commissionis, & vti specialiter deputatus à Sac. Congregatione Concilij, præuio maturo examine iudicialis Processus, constat contractum cessionis fuisse euidenter vtilem
31 Monasterio. † in omnem casum talis exceptio opponi solùm posset à Monasterio, non à fratribus de Comitibus, dum nunquam fuit à Monialibus declarata, ex pluribus cumulatis dictum fuit in *decis.* 219. *numer.* 5. *coram Merlino, & in Beneventana affictus,* 2. *Martij,* 1663. §. *nullitas locationis, coram me,* vbi dicitur,
32 † hoc procedere, etiam si nullitas esset exclusiua iuris agentis.

Vlteriùs retinere poterant Molellæ Prædium controuersum ex iuribus dotalibus, Iulio cessis à Flaminia vxore Horatij venditoris, quæ non solùm interuenit instrumento venditionis, ad effectum renunciandi hypothecæ dotali, & consentiendi alienationi, vt prætendunt illi de Comitibus, sed expressè, & realiter vnà cum filijs vendidit, cessit iura dotalia, & se obligauit pro euictione ad fauorem emptoris, vt literaliter legitur in Summario alterius hodiernæ Positionis
33 *numer.* 1. † Quo casu certum est, quòd transeunt in emptorem iura dotalia, eisque vti potest ad repellendum posteriores creditores, vt relatum *Morot. Minad.* & alijs plenè distinguit, & firmat *Rota in Imolen. fructuum census* 4. *Martij* 1672. *per tot.* & præcipuè §. *cõ igitur coram me.*

Demum Molelli reddunt tuti nedum ex dd. creditis anterioribus, quæ longè superant valorem Prædij, verum etiam ex alio capite concedi non poterat immissio fratribus de Comitibus, quia scilicet possident plura alia bona venditorum, ipsis in solutum data, & respectiuè subhastata pro creditis posterioribus cuidam censui scut. 200. in sorte de anno 1609. impositi per prædictum Horatium Tutium ad fauorem Cæsaris Ceccarelli, hodie spectan. ad Molellos vigore cessionum, de quibus in præsenti Summario *num.* 15. pro cuius fructibus, sicuti ipsi casu quo amouerentur à possessione cõtrouersi Prædij, agere possent pro eorum relcuatione contra fratres de Comitibus, possessores ex causa creditorum posteriorum;
34 † ita, iis agentibus denegari debet immissio
35 ad euitan. inutiles circuitus, † vt probant *Specul. in tit. de cess. act.* §. 1. *n.* 27. *d Ponte cons.* 82. *n.* 28. *& plur. seq.* benè *Merlin de pign. lib.* 4. *q.* 69. *n.* 11. *& ducb seqq.* & admittit *Rot. dec.* 576. *n.* 4. *& 5. par. 5. rec.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Alatrina Pecuniaria.

Lunæ 14. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Validum declaratum est depositum factum de ordine Iudicis, quamuis ex pluribus causis impugnatum, quia plura concurrebant illius validitatem demonstrantia, ac etiam quia creditores pecuniam depositatam consecuti sunt, & demum quia concurrebat obseruãtia, quæ remouebat obstaculum obiectæ nõ integritatis illius, itaut in omnem casum pro illius implemento, non autem pro nullitate agitari debuisset.

SVMMARIVM.

1 *Solutione eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio.*

2 *Depositum probatur non solum ex cedula bancaria, sed etiam præsumptionibus, coniecturis, & verisimilitudinibus. & num.* 14. *ac per tot.*

3 *Decretum de deponendo non potest intelligi de deposito ficto, & conuentionali, sed solum de actuali, & reali. & num.* 6.

4 *Congrua congruis semper referenda sunt.*

5 *Depositum probatur ex verbis Notarij de eo mentionem facientis.*

6 *Depositum factum in executionem, & ad formam decreti de deponendo dicitur verum, reale, & actuale. & num.* 3.

7 *Dicto*, conforme, *denotat qualitatem, & formam expressam in actu, ad quem illa se refert.*

8 *Depositarius pro solutione conueniri non potuisset, nisi contra eum precedenter verum, & reale depositum factum esset.*

9 *Obseruantia declarat ambiguam qualitatem, & naturam precedentis depositi.*

10 *Veritas, & realitas actus deducitur, si per spatium longi temporis ille nunquam fuit impugnatus ab interesse habentibus.*

11 *Depositum non fuisse à debitore factum, quatenus resultet ex eo, quod idem debitor postea soluerit.*

12 *Debitor licèt summ depositurit deb tum, potuit mutare consilium, illud postea solvendo, & pecuniã depositatam repetendo.*

13 *Obseruantia longo tempore subsequuta facit præsumere, & rectè declarat omnes solemnitates necessarias interuenisse.*

14 *Laceratio, & subtractio scripturarum præsumitur facta ab ea parte, cuius interest illam non reperiri. & num.* 15.

16 *Cedula, & obligatio depositarij licèt non appareat, non inde excluditur depositum verè, & realiter non fuisse factum. & num. seq.*

17 *Cassatio, seu deturpatio alicuius scripturæ, vel illius foli non concludit falsitatem, cum potuerint ex aliquo accidenti procedere.*

18 *Scriptura, seu additio facta in margine, quatenus nullam falsitatem importet.*

19 Fa-

19 *Folia alba solent Notarij actuarij in eorum Libris relinquere, & quare. & num. 20.*

20 *Cancellarij, & Actuarij fides attenditur, & quando.*

21 *Solitum, & consuetum quamcumque falsitatis remoment umbram, & penitus tollunt.*

22 *Probationes, & coniecturæ, semper præferuntur illæ, quæ inferunt veritatem alius, quàm aliæ eiusdem falsitatem comprobantes.*

23 *Scriptura de falsitate suspecta etiam in ciuilibus plenè probat, si illius veritas ex obseruantia, & ex alijs actibus deducatur.*

24 *Depositum vti non integrum non impugnatur, si fuit obseruatum, & etiam à creditoribus acceptatum.*

25 *ad Depositum minus integrum, quatenus remaneat sola actio ad petendum residuum, non autem ad illud impugnandum.*

DECISIO CLXXXVI.

PRÆdium in Territorio Alatrino positũ sub vocabulo, la Pezza, emit vsque de anno 1627. qu. Iulius Molella à fratribus de Tutijs pro pretio scutorum 1300. ad quorum computum soluit scuta 300. in contanti scuta 400. excomputauit, seu bonificauit in sorte, & fructibus vnius census, accollati ab Horatio patre venditorum, & pro reliquis scut. 600. in se accollauit tres alios census eorundem venditorum, quos vnà cum fructibus vsque tunc decursis soluere promisit, dummodo in totum vnà cum supradictis scut. 400. non excederent summam scutorum mille. Post semisæculi lapsum nouissimè D. Aduocatus Carolus de Comitibus, vti Cessionarius illorum de Turritianis creditorum d. Horatij Tutij ex causa census anno 1607. creati, prætendens pretium Prædij non fuisse ab emptore integrè solutum, pro fructibus dicti census executiuè instetit coram A. C. contra Valerium, & fratres de Molellis, filios, & hæredes eiusdem emptoris; Cumque vigore Pontificiæ Commissionis nostri Tribunalis votum expetitum fuerit, dedi de more Dubium; An, & pro qua summa sit relaxandũ mandatum, quod hodie propositum, fuit per DD. negatiuè resolutum, quia satis visum fuit constare de integra satisfactione dicti pretij, dum pro quantitate scutorum 700. solutorum, & respectiuè bonificatorum non controuertitur; reliqua verò scuta 600. præuia interpellatione venditorum, & iudiciali decreto, depositata fuerunt in manibus Antonij Masij, & ab isto vigore mandatorum soluta creditoribus accollaris, vt in Summario Reorum *à* 1 *num. 2. vsque ad* 6. ideoque D. Carolo Actori obstat vulgata nimis, & trita regula, quod solutione eius, quod debetur, extinguitur omnis obligatio, de qua in §. 1. *instit. quibus mod. tolu. oblig.*

Nec potest impugnari veritas, & realitas dicti depositi, quia sicuti non controuertitur in iure, quod illa probari possit non solum ex instrumentis, † & Cedula bancharia Depositarij, sed etiam præsumptionibus, coniecturis, & verisimilitudinibus, vt firmant *Cenc. de Cens. qu. 111. nu. 17. in fin. Duard. cod. tract. §. 6 de diuid. qu. 7. num. 6. Rot. in Romana Census 21. Maij 1590. coram Bubalo, impress. post Cenc. decis. 428.* & repetit post *Duard. dec. 430. & dec. 128. num. 9. cor. Durano*. Ita verum est in facto, quod demonstrationes, & coniecturæ ab Informantibus pro Molellis adductæ, tales sunt, & tantæ, vt in eis iudicantis animus sufficienter instruatur. Primo enim apparet, quod Iulius emptor de extinctione debitorum accollatorum, & sui liberatione sollicitus, interpellauit venditores ad calculandum cum creditoribus, & illis negligentibus, reportauit à Iudice decretum de deponendo summam residualem, Sum-3 mario fratrum de Molellis *num. 2.* † quod decretum, quia intelligi non potest de deposito ficto, & conuentionali, ideo reale, 4 & actuale dicendum est illud, † quod postea factum fuit vigore eiusdem decreti, congrua congruis, vt fieri debet referendo' *Rot. coram Ia. me. Gregor. XV. dec. 297. num. 9. & cor. Dunoz. Iun. dec. 564. n. 15.*

Secundò, concurrit expressa mentio, & relaxatio depositi, & rogitus illius facta in libro credentiarum Episcopalis Cancellariæ Alatri in his verbis: Il Sig. Giulio Molella deue per dichiarationefatta da Antonio Masi del deposito fatto conforme al decreto, 5 dicto Summ. *num. 7.* † Ex quibus verbis a Cancellario emissis, non solum probatur depositum, per ea, quæ tradunt *Cenc. de cens. d. qu. 111. num. 37. vers. depositum autem, Duard. dicto §. 6. qu. 7. num. 6.* similiter *depositum autem Rota coram Millin dec. 7. num. 1. & seqq.* sed etiã 6 quod depositum fuerit verum, † reale, & actuale, vti factum ad formam præcedentis 7 decreti, stante dictione illa, *conforme*, quæ denotat qualitatem, & formam expressam in decreto, ad quod Cancellarius se retulit, ad tradita per *Barbos. dict. 296. n. 4. & 5.*

Comprobatur tertiò ex repetitis ordinibus, & mandatis de consignando successiuè expeditis, tam à D. Episcopo, quàm ab Auditore contra eundem Masium, vti Depositarium scutorum 600. ibi: Antonio Masi Depositario di 600. scudi depositati dal Sig. Giulio Molella, consegnarete &c. eod. Sum. *num. 1. & 6. Iuno.* & quod magis est, in casu quo Masius renuisset soluere, & mandatis gratiosis non paruisset, relaxabatur etiam rigorosum, cum facultate procedendi contra ipsum ad executionem realem, & personalem, ibi; In casu renitentiæ exequatur realiter, & personaliter: Cuius vigore fuisse etiam actualiter carceratum Masium, aliqualiter iustificatur ex relatione Molellæ, 8 Summario *num. 3.* † Quæ omnia nullatenus fieri poterãt, nisi priùs Iudici legitimè constitisset de reali, & actuali depositio, vt sequendo *Mierez de deposit. cap. 3. quæst. 4. par. 1. num. 3.* consuluisse, & obtinuisse refert *Cauter. par. resol. par. 1. cap. 8. de deposit. num. 44.*

Accedit quartò obseruantia subsequuta, dum

dum Masius vigore mandatorum, & vti
Depositarius soluit creditoribus venditorũ
9 pecunias depositatas, † vt apparet ex recepti
s in calce eorũdem mãdatorum; Ex qua
executione, & obseruantia bene declaratur
ambigua qualitas, ac natura præcedentis depositi,
*Rota coram Merl. decis. 802. num. 5. & 6.
Eminentiss. Ottbob. dec. 265. num. 58.* & alibi passim.
Concurrente potissimum diuturnitate
temporis quinquaginta annorum, in quibus
creditores venditoris, & interessati nun-
10 quam controuerterunt, † nec in dubium reuocarunt
realitatem, & veritatem d. depositi,
vnde validum, & efficax argumentum
deducit ex doctrina *Castren. Rota coram Millin. d. dec. 7. num. 2.*

Neque realitas dicti depositi offuscatur,
ex quo Cæsar Ceccarellus Creditor accollatus
fassus fuerit in testamento se recepisse
scuta 140. à Tutiis per manus D. Iulij Molellæ;
vnde inferebat D. Carolus, quod si
Iulius verè deposuisset scuta 600. non sol-
11 uisset postea alia scuta 140. † Etenim responsum
fuit, non exindè excludi, imo esse
valdè verisimile, quod solutio expleta fuerit
de pecunijs paulò ante penes Masium
depositatis, eatenus verò à Testatore expressum
nomen Iulii, quia ipse erat debitor
ratione accollationis, ideoq; satis erat decla-
12 ratio solutionis fauore Iulij † vti necessariò
implicans liberationem ipsius Depositarij:
Vltra quod benè potuisset Iulius soluere de
proprio dicta scuta 180. eandemque summam,
licèt depositatam, mutando voluntatem
à Depositario repetere, *Rota decis. 102. num. 7. & dec. 109. numer. 18. apud Merlin. de pignor.*

Quibus stantibus, non suffragantur nullitates,
& defectus contra depositum adductis;
generaliter enim respõdere sufficit, quod
13 illę soluantur ex tanti temporis lapsu, † qui
cum obseruantia facit præsumere actum ritè,
& rectè celebratum, ac omnes solemnitates
ad illius validitatem necessarias interuenisse,
Dec. cons. 409. num. 2. Grat. discept. forens. cap. 375. num. 7. Rota coram Coccin. dec. 470. n. 4. cor. Eminentiss. Ottbob. dec. 112. num. 4. & in rec. dec. 243. num. 9. par. 15.

Particulariter verò non obstat defectus
14 cedulæ, & obligationis Depositarij, † quia
cum ex libro actorum anni 1627. lacerata
appareat pagina inter diem 19. & diem 26.
Octobris dicti anni, in quibus factum fuit
depositum, prout quoque aliæ tres paginæ
15 libri actorum anni 1628. † continentes cõparitiones,
& decreta mandatorum de consignando
pecunias depositatas, vt testatur
Reuerendiss. Episcopus, & Cancellarius Sũmario
num. 9. & 10. hinc propterea magis incalescit
præsumptio, quod tã cedula, & obli-
16 gatio depositarii, quã dd. decreta † interuenerunt,
quodq; inibi cõtinerentur, sed lacerata,
& subtractæ fuerint ab illis, quorum interest,
dicta acta non reperiri, *Bart. in l. vlt. num. 5. vers. eterm quod illa res. ff. de quast. Mascar. de prob. concl. 831. num. 1. ad. et. coram Zarate decis. 73. num. 37. & in Theatina præminentiarum 4. Iunij 1674. §. itant, & §. seq & 4. Maij 1675. §. quintum deducebatur, coram R. P. D. meo Rondinino.*

Minus concludunt ea, quæ ad ostendendam
falsitatem decreti emanati pro faciendo
deposito deducuntur, quod scilicet partim
sit descriptum in margine folii, & subscriptum
à Iudice inter duas lineas, & quod
17 folium, & lineæ intermediæ † deturpatæ
existant; Deturpatio enim accidere potuit
18 ex aliquo inopinato casu; † Scriptura autem
in margine folii nullam præsefert suspicionem,
cum id sæpè sæpiùs accidat ex stylo
illius Curiæ, in qua post scriptam in libro
Actorum comparitionem, & instantiam
19 Actoris, † relinquitur pro oppositione partis,
& decreto Iudicis spatium album, quod
cum aliquando vtriusque prolixitatem non
capiat, consueuit Actuarius residuum scri-
20 bere in margine, vt testatur † Cancellarius,
cuius fides in huiusmodi materia probare
solet, *Rota dec. 316. num. 9. par. 10. rec. & in Fanen. Dotis super executione mandati 10. Ianuar. proximè præteriti §. quia fuit coram R. P. D. meo Bourlemont.*
Et comprobatur ex eodem libro, ita
pluries fuisse practicatum. Similiter interlinearis
subscriptio Iudicis, vltra quod euenisse
potuit ob deficientiam spatij, saluatur
ex eo, quod similes subscriptiones leguntur
21 in eodem libro, † quæ ostendunt solitum
talis subscriptionis, & remouent quamlibet
vmbram falsitatis, *Iaf. in l. singularia num. 48. post med. vers. limita singulariter ff. si cert. pet. Bertaz. cons. crim. 53. num. 19. & seqq. Fariu. consil. crim. 12. num. 23. ibique Add. lit. G. lib. 1. Magon. decis. Lucen. 43. num. 29.*

Quatenus tamen aliquam falsitatis suspicionem
præseferrent prædictæ, & aliæ leuio-
22 res coniecturæ, † ab informantibus pro Carolo
cumulatæ, illa tamen penitùs tollitur
ex aliis demonstrationibus, & vrgentioribus
coniecturis pro veritate dicti decreti, & realitate
depositi supra deductis, quæque non
solum pondere, sed assistentia iuris præualere
debent, cum etiam in paritate probatio-
23 num semper attendantur, † potiùs illæ, quæ
veritatem, quam quæ falsitatem scripturæ
concludunt, ad tradit. per *Bart. in l. 1. §. si quis neget num. 12. ad med. ff. quemadm. test. aper. Surd. cons. 173. num. 53. vers. his verò omnibus, Add. ad Buratt. dec. 611. num. 15. in fin. Rota dec. 279. numer. 40. & seqq. par. 9.* in quibus respondetur
conclusioni, quod suspicio falsitatis in ciui-
24 libus habetur pro falsitate, † quod procedit
etiamsi scriptura contineat vitium visibile
abrasionis, incisionis, seu cancellationis in
parte substantiali, quia nihilominus fidem
facit, dummodo eius veritas ex obseruantia,
& actibus subsecutis adminiculetur,
gloss. fin. in cap. cum venerabilis de relig. dom. Baldus in l. fin. num. 17. vers. attende bis, C. de edict. Diu. Adr. toll. Paris. cons. 28. num. 46. lib. 2. Rot. d. dec. 279. num. 40. & seq. par. 9. rec. coram Merlin. dec. 53. num. 11.

Firmata ex his veritate, & realitate depo-
siti

ſti, parum releuat illius defectus, ſeu non integritas, deducta ex eo, quod vltra ſcuta 000. teneretur Iulius emptor deponere etiam fructus à die accollationis decurſos, quia cum dictum depoſitum factum fuerit præuia interpellatione venditorum, & Iudicis decreto executum, & obſeruatum cum ſpecifica ſcientia, † & acceptatione tam dictorum venditorum, vt in dicta Summ. *num.* 6. *lit. B.* quàm creditorum, quia fuerunt à Depoſitario ſatisfacti, mediantibus mandatis, enunciatiuis depoſitum ſcutorum 600. impugnari hodie amplius non poteſt, ſed remanet ſolum actio pro reſiduo, *Cravett. conſil.* 106. *num.* 4. *Add. ad ſan. me. Greg. XV. dec.* 430. *num.* 7. Præſertim in caſu noſtro, dum per dictum depoſitum nullum illatum fuit præiudicium creditoribus, † quibus remanebant viui genius, & illæſa iura, tam pro ſorte, quàm pro fructibus contra Putios venditores.

Et ita non eſſe relaxandum mandatum reſolutum fuit, vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Papien. Bonorum.

Lunæ 14. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

De poſſeſſione ſimul, & bono iure emptoris conſtare viſum eſt, vt proindè vtrumque ad ſui fauorem ſit deciſum, quia ille habebat obligatam vxorem vendentis, non per ſimplicem conſenſum, ſed vti principalem, & principaliter, & in ſolidum, & ita eius iuribus vti poterat, ad expellendum cæteros creditores mariti: Poſſeſſio verò quamuis à Iudice ablata, adhuc animo conſeruata erat, cum Iudex iniuſtè proceſſiſſet.

SVMMARIVM.

1 *R. P. D. Vallati decretum à Sacra Rota approbatur.*

2 *Mulier ſi in venditione facta à viro ſe obligauit nomine proprio, & in ſolidum, eius obligatio non reducitur ad ſolum conſenſum, ſed veram obligationem importat.*

3 *Emptor vigore obligationis mulieris, vtitur illius iuribus, cum quibus poteſt cæteros viri creditores expellere.*

4 *Obligatio mulieris remanet valida, ſi in ea intercenit decretum Iudicis à Sereniſs. Duce Sabaudiæ ſpecialiter delegato.*

5 *Verba delegationis Iudicis,* ſe così vi parerà, coſtandoui delle coſe applicate, *verificata præſumuntur, ſtante interpoſitione decreti à Delegato facti.*

6 *Iudex ad perfectionem actus non deueniſſet, ſi narrata verificata non fuiſſent.*

7 *Nullitas contractus mulieris ab ea tantum poteſt addurci, nec poteſt à tertio allegari.*

8 *Vergentia viri ad inopiam eſt concludenter probanda.*

9 *Dotis reſtitutio conſtante matrimonio fieri non debet.*

10 *Dotis reſtitutionem in bonis fideicommiſſi non impedit primogenitura ab aſcendente facta.*

11 *Poſſeſſor bonorum fideicommiſſi mediante obligatione mulieris habentis priuileg. auth. res quæ poteſt ſe tueri aduerſus fideicommiſſarios.*

12 *Manutentio datur contra factum Iudicis iniuſtè procedentis.*

13 *Poſſeſſor, licèt priuatus à Iudice, qui iniuſtè procedit, adhuc dicitur animo conſeruare, & retinere ſuam ciuilem poſſeſſionem.*

DECISIO CLXXXVII.

CONSTARE de bono iure Co. Hieronymi Hiacinthi de Ruere etiam ad effectum manutentionis hodie Domini reſponderunt, prout R. P. D. Vallato ab A. C. deputato placuerat, † qui per decretum manutentionem conceſſerat eidem Comiti, & per ſententiam reuocauerat illam Internuntij Taurinen. aduerſus eundem Comitem latam.

Ratio reſolutionis deſumpta fuit ex inſtrumento venditionis Tenutæ, de qua agitur, quam fecit D. Co. Gaſpar Tapparellus cum fideiuſſione, & obligatione in ſolidum Eleonoræ ſuæ vxoris, quo caſu, cùm non acceſſoriè, neque per ſimplicem conſenſum, † ſed principaliter nomine proprio in ſolidum vna cum viro vendiderit, atque de euictione ſe obligauerit, cedendo iura Com. de Ruere emptori pro medietate ſuæ dotis, dicitur proindè principaliter obligata, neque amplius ſolæ hypothecæ dotali renunciaſſe cenſetur quoad corpus venditum, ſed dicitur tranſtuliſſe ſua iura dotalia in emptorem, † qui ita mulieris ius ſucceſſit, excludendo omnes creditores, quos mulier ipſa excludebat, vt declarando concludunt *Ginth. obſer.* 80. *num.* 20. *Poſth reſolut.* 133. *per tot. Modern. Aſculan. de confiſcat. qu.* 31. *ex n.* 76. *vſque ad num.* 136 *Minad. dec.* 19. *Cancer. var. reſol. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 119. *& ſeqq. Franc. dec.* 478. *num.* 1. *Rot. apud Poſth. de minus. dec.* 219. *num.* 9. *& in rec. par.* 9. *dec.* 173. *ex num.* 14. *& in Imolen. fructuum cenſus* 4. *Martij* 1672. § *nec dicatur, & ſeqq. coram Reuerendiſs. D. meo Albergato Decano, & in Bononien. bonorum* 30. *Maij* 1672. § *contrarium in fine, &* 14. *Aprilis* 1673. § *difficultas coram R. P. D. meo Tria, & 9. Maij* 1674. § *non releuante obiecto. & ſeqq. coram R. P. D. meo Etherix.*

Inter autem dotalia Comitiſſæ Eleonoræ vxoris obligata Comiti de Ruere Emptori pro medietate, ſunt longè anteriora dote Comitiſſæ Chriſtinæ, pro cuius aſſecuratione ipſa egit ob vergentium ad inopiam Comitis Benedicti patris de Tapparellis venditoris filii, quia dos Comitiſſæ Eleonoræ fuit conſtituta in ſcutis 14. mil. anno 1622. atque etiam ſoluta, & dos Comitiſſæ Chriſtinæ

stinæ longè post constituta fuit anno 1659. vt ex Summar. Co. de Ruere in propositione Causæ 28. Februarij proximè præteriti, itaut ex interpositione decreti vnius ex Senatoribus ex mandato Serenissimi Ducis
4 Sabaudiæ, † dubitari nequeat de valida obligatione Comitissæ Eleonoræ, ipsiusque iurium dotalium anteriorum transfusione in Comitem de Ruere emptorem, quamuis
5 Princeps ea verba addiderit: † *Interporrete la nostra autorità, se vedi vi parerà ragionevole, examinarne della verità delle cose supplicate,* † quia ad perfectionem actus iudex non deuenisset, nisi exposita verificata fuissent, *Pir ad Statut. Urb lib 1. cap. 151. gloss 21. num. 21. Rota apud Pacific. de Salvian. dec. 56. num. 21. & in rec. par. 5. dec. 11. num. 2. & par. 10. dec. 128. & par. 11 decis. 151. pariter num. 2° & parte 14. decis. 125. num. 9.*

Et quatenus adesset nullitas, non posset
7 adduci à Comite de Tapparellis, † non declarante nullitatem ipsa muliere, à qua solum potest adduci, non autem à tertio, *Cacheran. dec. 94. num. 22. & seqq. Gratian. discep. 47. num. 40. Rot. cor. Coccin. dec. 939. num. 6. & in rec. par. 14. dec. 224. num. 8. & 9.*

Altera ratio decidendi fuit ex versione maioris partis pretij Tenutæ venditæ, erogati in redemptione bonorum præcedenter distractorum ante dotem constitutam Comitissæ Christinæ, atque etiam ex defectu
7 vergentiæ viri ad inopiam, † quæ concludenter esset probanda, † ne detur restitutio dotis constante matrimonio, contra *textum in l. prima ff. de iure dot. & in l. unic. C. si dos const. matrim. Antonin. de Amat. resol. 81. nu. 10. Olea de cessione iur. tit. 1. quæst. 7. num. 19. in fine, Gratian. discept. 194. cum alijs per Rot. in Romana, seu Narnien. coram 6. Februar. 1668. sub §. non obstat exhibitum Priolo.*

Neque bonum ius Comitis de Ruere tollitur ex prætenso supplemento primogenituræ, quod Comes Benedictus prætendit ex bonis Comitis Gasparis Patris controuersæ Tenutæ venditoris, quia Comitissa Eleonora Vxor vendentis, & Mater Actoris, quam Comes de Ruere emptor repræsentat, est
10 creditrix occasione dotis, † cuius restitutionem in bonis ascendentium, qualia sunt ista, non valet primogenitura ipsa impedire, iuxta vulgarum *textum Auth. res quæ C. com. de legat.* & in his terminis † ad tuendum possessorem considerauit *Rota in Imolen. fructuum census 4. Martij 1672. §. cum igitur coram Reuerendiss. D. Decano.*

Constito autem de bono iure Comitis de
12 Ruere, eidem est concedenda manutentio, dum Internuntius Taurinensis associationem concedendo Comitissæ Christinæ pro assecuratione dotis ob vergentiam viri ad inopiam, atque ipsi Comiti Benedicto Tapparello viro immissionem pariter in hac Tenuta pro supplemento primogenituræ
13 concedens, euidenter iniuste † processerit, atque Comes de Ruere animo retinuerit ciuilem possessionem à Coniugibus de Tapparellis occupatam, *Posth. de manut. obser. 12. num. 36. & seqq. Rota coram Bich. decis 218. numer 2. & 3.*

Et ita, Comite de Ruere informante, & Comitibus de Tapparellis pluries monitis, diuque expectatis, resolutum fuit &c.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 8. Iunij 1678. qua infra suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Auximana Prædij.

Lunæ 14. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Duo fideicommissa dicebantur distincta, vniuersale vnum, & particulare alterum, vt ideo illo cessante, hoc ipsum minimè cessasse videretur; contrarium tamen decciditur, quia secundum visum est consequentiuum ad primum, & ab illo dependens, vt potè constitutum per viam exceptionis, quæ semper est de regula, eo magis, quia per verba connexionem indicantia, fuit expressum.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum particulare non expirat, quamuis expiraverit fideicommissum vniuersale, sed adhuc durat in vocatis, & in familia, sed vide numer. seqq.*
2 *Testamenta subtiliter considerari debent, & particulariter sunt inspicienda.*
3 *Testamenta sæpe decipiunt magistros, & scholares.*
4 *Verbum etiam minimum quandoque continet magnum effectum.*
5 *Verba ipsa sunt propria forma intrinseca, & essentialis dispositionis.*
6 *Voluntas testatoris sæpe ex coniecturis euidentiùs colligitur, & probatur.*
7 *Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ.*
8 *Fideicommisso finito, euanescunt sequentes substitutiones dependentes ab eo.*
9 *Exceptio facta cum oblatione absoluto, dicitur cohærere, & inhærere principali dispositioni.*
10 *Fideicommissum factum per viam exceptionis, regulatur, regitur, & cessat cum ipsa principali dispositione.*
11 *Dispositio, seu substitutio sequens à prima dispositione dependens, ea deficiente, & ipsam quoque deficere necesse est.*
12 *Verba ita vt nullo vnquam tempore indicent connexionem cum præcedentibus, & secundum præcedentia intelligantur.*
13 *Dicens aliud, quam vult, neque id dicit, quod vox significat, quia non vult, neque id, quod vult, quia id non loquitur.*

DE-

DECISIO CLXXXVIII.

EX facto relato primum *coram Merlino decis. 447. deinde coram Cardinali Celso decis. 341. numer. 4. vers. testator enim*, & recenſito *coram Reuerendiſſimo D. Matthæo Archiepiſcopo Damaſceno Sacri Palatij Prefecto* 25. *Iunij* 1674. ab initio deciſionis, teſtator inſtituit hæredes Ioannem Baptiſtam filium, & alios naſciturros, & quandocumque, ſine liberis deceſſerint, ſubſtituit Proſperum fratrem; & Victoriam ſororem, dum viuerent, & poſt eorum mortem hæreditas, ſine deductione Trebellianicæ deuoluatur ad filias ipſius Teſtatoris, ſeu ad filios filiarum in Matrum defectu, excepta poſſeſſione Cauaticci, quam vult ſemper pertinere ad lineam, & Familiam de Campanis ordinatim, vt quiſque proximior erit &c. Ita vt nullo vnquam tempore poſſit ex aliqua cauſa alienari, & maneat durante huiuſmodi Familia Maſculina de Campanis inalienabilis, & ſi aliter factum fuerit, poſſit ab alijs de Campanis, & à primo vendicari, & caſu quo omnes alienationi conſentiant, deuoluatur ad Monaſterium.

Poſt conditum Teſtamentum ſuſcepit duos alios filios Henricum, & Antonium Mariam, & deinde mortuo teſtatore, & poſt eum Ioanne Baptiſta; & Henrico ſine filiis maſculis, nouiſſimè deceſſit Antonius Maria, cum filiabus Maria, & Honeſta, nunc actricibus, in cauſa, ſed contra eas vti fœminas admiſſi fuerunt ad poſſeſſionem Cauaticci, vti de linea, & Familia maſculorum de Campanis deſcendentes, ex Fabritio altero fratre teſtatoris, & vltimo loco frater Alphonſus Religioſus Auguſtinianus, excluſis Mutio, & Scipione nono gradu agnatis teſtatoris, vt in *dicta decis. 341. coram Cardinali Celſo*.

Mortuo deinde fratre Alphonſo, & cauſa renouata inter ipſos Scipionem, & Mutium alteram partem, & Hieronymam, Olimpiam, & Annam filias Fabritij Iunioris proneptes Fabritij Senioris fratris teſtatoris, & nomine etiam Ceſſionario conuentus Sancti Auguſtini Auximi alteram partem, & Mariam, & Honeſtam filias Antonij Mariæ vltimi filij teſtatoris alteram, & tertiam partem *Rota* bis reſpondit pro Maria, & Honeſta reuocando *decis. coram Cardinali Celſo, vt in decis. coram Reuerendiſſimo D. Matthæo dicta die* 25. *Iunij* 1674. *& al.* 9. *Maij* 1675. quam ſententia ſubſecuta eſt.

Per appellationem verò cauſa reuerſa ad Rotam, propoſui ego dubium à Signatura præſcriptum: An ſit locus Ægidianæ, ſeu ſententia Rotalis ſit confirmanda, vel infirmanda, & bis dilata dubij reſolutione, hodie ex octo DD. ſuffragantibus quinque pro confirmatione ſententiæ reſponderunt, tribus aliis renugnantibus, & pro informatione reſpondentibus.

Mouebantur ij ad ſententiæ infirmationem, quia duo videbantur illis diſtincta fideicommiſſa, alterum vniuerſale, ſuper quo nec hodie diſputatio eſt, aliud particulare ſuper prædio, vt alias dicebat *Rota ista dicta decis. 341.* diuerſum, ac diſtinctum ſtrictioni prohibitione; Ita vt nullo vnquam tempore poſſit alienari, ſed permaneat durante huiuſmodi Familia de Campanis in alienabilis &c. & non obſtante diſpoſitione Apoſtolica &c. & quantum vis vniuerſale fideicommiſſum expirauerit in filiis, aut filiabus illorum particulare tamen ſuper prædio in familiam proceſſerit. 1

Sed alij quinque DD. teſtamentum ſubtilius conſiderantes, † vt inquit aliquando Iuſtinian. §. *nos igitur verſ. vnde ſubtilius authentica de reſtit. fideic ſeu cap.* 1. *nouell.* 159. vt verba teſtamenti ſunt inſpicienda, † & ſubtiliter conſideranda; Sæpè enim decipiuntur Magiſtri, & Scholares, nam etiam in minimo verbo conſiſtit magnus effectus† ſiquidem ſunt propria ipſa forma intrinſeca, & † eſſentialis diſpoſitionis, vt inquit *Mantic. de coniect. vlt. vol. tit. 4. numer. 1. & 2. & 16. lib. 3. cum alijs, & iuxta dd. decis. coram Reuerendiſſimo Matthæo*, & ex ipſis verbis obſeruarunt teſtatorem inſtituiſſe filios, & ſaltem ex coniecturis, † ex quibus euidens voluntas colligitur, vt in *l. licet Imperator* 74. *ff. de legat. primo, Mantic. de coniect. tit. 1. numer. 8. lib. 6.* ſubſtituiſſe eorum filios, ſub quorum nomine veniunt etiam filiæ, & vocaſſe ad vniuerſale fideicommiſſum, † quod cum voluerit protrahere nominatim ſubſtituendo Proſperum fratrem, & Victoriam Sororem, & poſt hos etiam ad filias teſtatoris, ſed ſub ſua expreſſa conditione, quandocunque filij inſtituti, ſine liberis deceſſerint ſtantibus iam filijs filiorum, † euanuerunt cum ipſo vniuerſali fideicommiſſo, etiam ſequentes ſubſtitutiones, dependentes ab ea conditione, & exceptio poſſeſſionis Cauaticci ſuum locum habitura in ſuo caſu, poſt ſubſtitutiones dependentes Proſperi, & Victoriæ, nec non filiarum teſtatoris, & filiorum earundem. 2 3 4 5 6 7 8

Animaduertendo quoque verba diſpoſitionis, ſecundum ſuos gradus, cum ſuis verbis nominauit, ſubſtituit, deuoluatur, quæ regunt diſtinctas diſpoſitiones, diſtinctaſque conditiones; Exceptio verò de poſſeſſione Cauaticci eſt, ſine aliquo verbo, & cum ſolo ſimplici ablatiuo abſoluto excepta poſſeſſione &c. † ex quo dignoſcitur cohærentia, & inhærentia huius diſpoſitionis vltimæ ſubſtitutioni, ſi hæreditas deuoluereturad filias fœminas ipſius teſtatoris, ſiue ad filios filiarum &c. iiſque deficientibus, excipienda erat poſſeſſio pro illis de familia proximioribus, † adeoque cum hæc nouiſſima ſubſtitutio filiarum teſtatoris incipere non potuerit, deficiente fideicommiſſo vniuerſali in filiabus filiorum teſtatoris; † vtique nec etiam diſpoſitio de poſſeſſione Cauaticci, ab hac ſubſtitutione dependens ex abunde allegatis in dicta prima deciſione 25. Iunij 1674. §. *ſecuto vero*, & ſequenti, & in di- 9 10 11

cta secunda 11. Martii 1675. §. & quamuis coram Reuerendissimo Matthæo.

Conferre quoque vtia sunt verba illa; 12 ita vt nullo vnquam tempore &c. in † testamento, quæ indicant connexionem, cum præcedentibus, & secundum præcedentia intelligantur *Barbos. dict. 130. numer. 8. Rota coram Bichio decis. 581. numer. 9.* & hic cum nullus locus fuerit, aut esse potuerit substitutioni hliarum testatoris, ita neque vllus locus dispositioni cum ea.

Viderit fortè miser testator vsurias, & alias 13 quantum, qui aliud dicit quam vult, † neque id dicit, quod vox significat, quia non vult, neque id quod vult, quia id non loquitur *l. 3. ff. de reb. dub.*

Et ita triplici parte informante.

R. P. D. RONDININO.

Romana Casalis veteris.

Luna 14. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Generatio emphyteusis, quod incipere debeat à filijs, non autem à nepotibus in hac decisione declaratur, quia hic partes in capitulis expressè conuenerant, de quibus licèt postea instrumentum celebrari debuisset, in quo huiusmodi qualitas forsan alterata, aut immutata est, itaut videretur generationem sumere initium à nepotibus, capitula tamen, non instrumentum attendenda esse decidit; maximè quia in illo aderat pactum de nihilo substantialiter superaddendo.

SVMMARIVM.

1 *Generatio emphyteusis expressim conuenta, quod incipere debeat à filijs, non potest sumere initiū à nepotibus. & num. seqq. & per totam.*

2 *Emphyteusis ad tertiam generationem concessa, si altera superadderetur generatio, illa quatuor essent generationes, & contractus alteraretur in substantialibus.*

3 *Instrumentum non potest fieri diuersum à capitulis stante declaratione partium, quod nihil in eo superaddi debuisset.*

4 *Emphyteusis ecclesiastica non potest in instrumento alterari à capitulis, si Papa illius confirmationem fecit solum iuxta formam capitulorum.*

5 *Contractus bonorum Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico remaneret, si capitula confirmata à Papa, in instrumento innouata fuissent.*

6 *Emphyteusis ecclesiastica ad tertiam generationem, non autem ad quartam de iure concedi potest.*

7 *Instrumentum post capitula celebratum, non potest in substantialibus alterari, maximè stantibus verbis,* senza mutar parola.

8 *Emphyteusis concessa pro solis masculis, in substantialibus immutetur, si in ea superaddantur femina, & descendentes ab illis. & num. 9.*

10 *Fœmina lineam fœmininam constituit, cuius ille dicitur esse principium.*

11 *Masculinitatis qualitas adesse debet generationi emphyteusis, verificatur etiam in filijs, pro quibus illa simpliciter stipulata est.*

12 *Masculinitatis qualitas æquè requiritur in emphyteusi; & locationi simul, quoties illa venit non ex natura, sed ex verbis contractus.*

DECISIO CLXXXIX.

ADHVC omnibus Dominis placuerunt fundamenta Decisionis 10. *Maii 1677* coram me, quam hodie renouata disputatione confirmarunt.

Visum est enim subsistere, quod Partes in capitulis voluerint generationem incipere à 1 filijs, ibi: † A terza generatione mascholine legitima, cominciando da tutti li suoi figli. Adeoque si attendendum esset subsequens instrumentum inuestituræ controuersi Casalis à Patribus S. Petri in Vincula illis de Robertis concessæ, in quo contrarium dictum fuisse videtur, sequeretur vt si generatio incipere deberet à filijs filiorum, † vna generatio adderetur, & contractus alteraretur in 2 substantialibus, quod fieri non poterat, stante expressa partium declaratione, quia voluerint, vt nihil adderetur, *Rota rec. parte 8. decis. 39. num. 54. & par. 12. decis. 34. numer. 33. & seqq.*

Quodque re vera talis fuerat voluntas partium clarè patet non solum ex ipso instrumento, in quo literaliter dictum fuit, dictam capitulationem, & concessionem ad tertiam generationem, prout in ipsis Capitulis continetur, ac omnia, & singula in eis contenta confirmarunt, & innouarunt: Quod certè incōgruè dixissent, si declarare voluissent, quod concessio, quæ in capitulis, aut clarè, aut etiam dubiè iuxta sensum scribentium contra decisionem facta fuerit Ioanni Baptistæ, non fieret amplius ipsi, sed etiam filijs. Verùm etiam id ipsum colligitur ex supplicatione Pontifici porrecta, & ex sententia, iudicis Commissarij, ibi: Ad tertiam generationem d. D. Io. Baptistæ pro se, suisque filijs natis, & nascituris vsque ad tertiam generationem, incipien a suis filijs; Vnde patet, quod non solum partes non voluerint 4 à capitulis recedere, sed nec potuerūt, † quia facultas à Pontifice impetrata restringebatur ad hanc formam, qua alterata contractus 5 remansisset sine beneplacito, † & sic nullus, atque repugnans iuris dispositioni, quæ 6 vsque ad tertiam generationem, † non verò ad quartam emphyteuticas cōcessiones protrahit, *in §. emphyteusis, Anth. de alienat. aut permutan. Rota coram Merlin. decis. 420. nu. 9. & coram Coccin decis. 2144. num. 5. & 6.* & in his terminis obseruauit *in rec. par. 12. decis. 34. num. 47. & seqq.*

Præterea nimis substantialis esset mutatio instrumenti à capitulis, in quibus fuit dictum esse stipulatum instrumentum: Senza mutar parola sostantiate; † si admitteretur

litera instrumenti prout sonat. Etenim in ipso nulla fit mentio qualitatis masculinitatis, sed iuxta sensum scribentiũ contra Decisionem admitti potuit clar. mem. Cardinalis Robertus descendens à Victoria filia d. Ioannis Baptistæ stipulantis mediante persona Octauij Patris eiusdem Cardinalis,
8 & respectu filij Victoriæ; † Hoc autem inducit substantialem mutationem addendo fœminas, & descendentes ab eis, contra tenorem capitulorũ, in quibus Io. Baptista Victorius stipulatus est, pro generatione masculi-
9 na à qua excluditur Victoria cũ suis descen-
10 dentibus, lineam fœmininam constituens cuius ipsa est principium, *Castrens. con. 300. visso quod processu col. 2. par. 2. Gratian. disc. 195. numer. 3. & 4. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 15. num. 15 Rota coram Cardinali Celso decis. 34. num. 5. & decis. 341. num. 6. & in rec. par. 8. dec. 39. num. 54. & seqq. & dec. 415 nu. 12. & 13.* Etiamsi à prin-
11 cipio fuerint nominati filij † simpliciter, quia cũ qualitas masculinitatis fuerit adicta generationi immediatè appositæ, dicitur etiam inesse filijs, in quibus proindè requiritur, siue agatur de emphyteusi, siue de
12 locatione, † quia id non elicitur ex natura, sed ex verbis contractus, *Rota rec. par. 12. dicta dec. 34. num. 61. & 62. & in decisione huius Causæ coram me*, cum qua in reliquis Domini transierunt.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit,

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causæ Decisio, quæ ibi est in ordine 66.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Neapolitana, seù Ianueo, Laudi.

Lunæ 14. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Fructus legati paterni cõtrouertebantur filio, qui tamen ei deberi deciduntur, quia legatum factum erat etiam pro portione legitimæ, quæ debetur vna cũ fructibus à die mortis patris. Rursus quia eidem filio exemplaris substitutio dicebatur facta, illa non resultare visa est ex solis verbis à patre prolatis, *perche pare non sia per riuscire habile, e perfetto huomo*, de cuius itaque requisitis plura in præsenti decisione deducuntur, & tandẽ concluditur, quod non exinde potuerit auferri legitima.

SVMMARIVM.

1 *Legatum factum à patre filio pro sua legitima debetur vna cum fructibus.*
2 *Legitima debetur cum fructibus à die obitus patris, maximè si hæreditas consistit in stabilibus,*
3 *Laudum remanet iniustum, si non tribuit parti, id quod illi de iure tribuendum erat.*
4 *Fratres de iure succedunt fratri ab intestato defuncto,*
5 *Substitutio exemplaris non dicitur facta per sola verba,* perche pare non sia per riuscire habile, e perfetto huomo.
6 *Substitutio exemplaris tempus mortis filij respicere debet, nempè si ille in furore decesserit.*
7 *Furoris mentio sine mentione mortis, non efficit substitutionem exemplarem.*
8 *Substitutio exemplaris cessat, si filius in furore non decedat, aut si morbus illum non efficeret intestabilem.*
9 *Substitutio exemplaris fuit inducta ad exemplum, & similitudinem pupillaris.*
10 *Substitutio pupillaris sicuti expirat adueniente pubertate, ita etiam cessat exemplaris per resipiscentiam, & assequutionem sanitatis.*
11 *Substitutio exemplaris fieri nequit habenti solum iudicium imperfectum.*
12 *Declaratio facta in primo testamento tollitur per secundum.*
13 *Posteriora derogant prioribus.*
14 *Legitima etiam integra debetur filijs, licèt fuerint menteçapti.*

DECISIO CXC.

IN duabus decisionibus editis coram me sub diebus 10. Iunij 1675. * & 16. Martij 1676. concluſum fuit, decretum Rotale R.P.D. mei Rondinini esse infirmandum, propter iniustitiam laudi, de quo agitur, denegantis inter cætera Carolo successionem in legato, seu portione relicta Iosepho, & Augustino fratribus ante annum trigesimum defunctis; & reproposita bis causa super eisdem, nulla capta fuit resolutio, sed vltima vice dictum fuit, quod scriberetur dumtaxat super alijs capitibus laudi, quamobrem deueniendo hodie ad examen reliquorum, DD. pro nunc censuerunt, laudum esse iniustum, nedum in ea parte, de qua in præteritis decisionibus, verum etiam in nonnullis capitulis mox recensendis, reservata tamen discussione aliorum, disputationi particulariter subeundæ.

Iniustum enim visum est laudum in primo capitulo etiã in parte, vbi decernit non deberi Carolo, siue illius hæredibus fructus prædictæ portionis fratrum defunctorum, nisi à die cæptæ solutionis dicti legati, vel à die interpellationis, quatenus ità præcesserit, nam iniustitia ex hac parte resultat ex eo, quod prædictum legatum scutor. 25000. fuit relictum à Marchione Patre vnicuique ex suis secundogenitis non absolutè, & simpliciter, sed pro legitima, vita, militia, & pro omni, & toto eo, quod quisque eorum prætendere posset ex paterna substantia sibi de iure debita, † propterea illi fructus absque mora, aut interpellatione hæredis post ætatem annorum 30. Cùm antea ex dispositione testamenti loco eorum successe-

sint alimenta illis præstita, debentur tamquam fructus legitimę, quę vna cum fru-
2 ctibus debetur filiis à die obitus † Patris, præsertim quando vt hic, hæreditas affluit stabilibus, aliisque bonis fructiferis, *l. Papinianus ff. de inoffic. testam. gloss.* communiter recepta *in l. in fideicommissaria in fine versic. in quartâ ff. ad Trebell. Merlin. de legit. lib. 2. tit. 1. qu. 1. num. 3. Rota post eum decis. 29. num. 3.* & plenè *in decis. 39. num. 10. & sequen. par. 10. recent. & in Bononien. legitima 18. Martij 1661. coram bo. me. Emerix seniore.*

Præterea laudum grauat etiam in secundo capitulo, in quo Carolus excluditur pro eius rata à scutis 12000. ad quæ Marchionissa communis mater, vtens facultate sibi
3 à Testatore tributa, † reduxit portionem Francisci fratris, & filij respectiuè: non poterat enim mortuo Francisco sine filiis, & absque testamento citra iniustitiam Carolus priuari rata ipsum tangente ex his ducatis
4 12000. cum de jure fratri ab intestato † decedente, fratres succedant. *Authent. defuncto C. ad Tertyll.*

Nec subsistit, quod Pater eidem Francisco exemplariter substituerit hæredem, cui proindè illius portio debeatur, quia ex lectura testamenti liquet, Patrem dedisse facultatem vxori taxandi portionem Franci-
5 sci ex solo motiuo; † perche pare (sunt verba testamenti) non sia per riuscire habile, e perfetto huomo, non autem apparet, quod ipse Pater tacitè, aut expressè ordinauerit substitutionem exemplarem, maximè quia non respexit ad tempus mortis filij, quod
6 respiciendum esse insinuant illa verba, † quibus talis substitutio concipi solet, nempè si in furore decesserit, vt obseruant *Cinotom. in §. qua ratione instit. de pupill. substit. Intrigliol. de substitut. cent. 2. qu. 12. nu. 2. & 5.* vbi relato *Ruina cons. 103. num. 21. lib. 2.* dicit, quod mentio
7 furoris sine mentione mortis † nõ efficit substitutionem exemplarem, & clarius *num. 9. Trentacinq. cod. tractat. par. 3. cap. 2. num. 1. Menoch. præsumpt. 49. num. 6. lib. 4. & cons. 303. n. 56.* nam si filius non decedat in furore, aut in morbo, vel defectu efficiente illum intestabilem, vt quia compos mentis euadat, aut
8 sanetur † cessat hæc substitutio iuxta *textum literalem in d. §. qua ratione versic. sin autem, Intrigliol. de substit. cent. 2. qu. 36. & sequen. per totam, Trentacinq. vbi supra cap. 6. num. 1. Odd. eod. tract. par. 4. qu. 10. num. 1.* cum fuerit introdu-
9 cta ad exemplum pupillaris, † vt inquit *textus in d. §. qua ratione*, ideò sicuti pupillaris expirat per aduentum pubertatis, sic finitur
10 exemplaris per resipiscentiam, & assecutionem sanitatis, vt disponit textus supra relatus, & præter *Odd. Oinat. Intrigliol.* & alios proximè allegatos dicit *Fusar. de substitut. qu. 199. per totam*, & plura ad materiam tradit *Rota in Romana successionis 23. Februarij 1654. coram me.*

Vlterius cum Franciscus non esset totaliter mentecaptus, aut furiosus, substitutio exemplaris, etiamsi expressè ordinata fuis-
set, non subsisteret, nam ex verbis testamenti non arguitur, nisi quod ille videbatur non futurus perfectus homo, quod non cõcludit furorem, aut dementiam pro faciendo substitutione, ad cuius essentiam non sufficit, aliquem esse crassæ tantum rationis,
11 vulgò simplicem, aut leuem, † vt fuisse Franciscum indicant paterna verba, proindè eidem, vti habenti iudicium imperfectum, exemplariter substitui non poterat, vt punctualiter de habente iudicium imperfectum tradit *Intrigliol. de substitut.* plures cumulans, & testans de communi *d. controu. 2. quæst. 20. num. 5. Trentacinq. vbi supra cap. 4. num. 9. Fusarius de substitut. qu. 185. num. 14. Vasquez de substitut. exemplar lib. 2. §. 17. num. 110. Odd. de substitut. par. 4. qu. 7. in fine.*

Non obstat, quod Mater prius declarauerit, Francisco deberi dumtaxat alimenta, quia cum talis declaratio euanuerit per re-
vocationem testamenti, in quo facta fuerat,
12 nihil ponit in esse, † sed venit attendendum vltimum testamentum, vbi portio Francisci taxata fuit in ducatis 12000. tum quia posteriora derogant prioribus, *vulg. §. posteriore quoque instituit quibus modis testam. infirm.* tùm etiam quia talis declaratio est magis
13 cõformis iuri cõmuni, † secundũ quod libe-
14 ris etiã totaliter † mente captis debetur legitima. *Intrigliol. vbi sup. qu. 9. nu. 10.* plenè *Rota in d. decis. Romana successionis §. minus suffragatur.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Vtraque hic enunciata decisio præsentis Causæ est impressa in alio precedenti tomo 2. parte 18. in ordine 534. & 677. nescio an Typographorum incuria, vel alia de causa sub titulo Romana, seù Ianuen. fuerit expressa.

R. P. D. CALATAI V.

Barchinonen. Iurisdictionis.

Veneris 18. Martij 1678.

ARGVMENTVM.

Petebat Episcopus executionem Concordiæ super iurisdictione inter ipsum, & Regulares celebratæ, cui licèt opponeretur sentẽtia illi denegans iurisdictionem, ea non obstante, concedi visa est, quia intelligenda erat ad limites eiusdem Concordiæ, in qua eadem iurisdictio in solis certis actibus erat Religiosis attributa, itaut in reliquis eidem Episcopo reseruata diceretur, prout nec minus præiudicabant clausulæ in confirmatione appositæ, aut quod ipsi oris aperitio denegata sit, quia hæc omnia non impediebant quominus potuisset ille petere executionẽ eiusdem Concordiæ,

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Sententiam Rotalem de more præcedunt decisiones in causa facta.*
2 *Concordia facta inter Episcopum, & Regulares in materia iurisdictionis, à Sede Apostolica confirmata inuiolabiliter obseruari debet, & executioni demandari.*
3 *Transactio noua approbans concordiam antiquã, iuxta eam, & non aliter intelligenda est.*
4 *Sententia mandans concordiam esse exequendam, intelligitur, declaratur, & interpretatur ad terminos eiusdem concordiæ.*
5 *Iurisdictionis plures actus referuntur Monialibus ab Episcopo in transactione concessis.*
6 *Iurisdictio in solis certis casibus Regularibus concessa, in iis solum suffragari debet, nec ad alios casus extendi in præiudicium Episcopi. & numer. 10.*
7 *Episcopus habet fundatam intentionem, in dispositione iuris communis, & causam vniuersalem iurisdictionis suæ Diœcesis.*
8 *Iurisdictio alteri quàm Ordinario concessa, stricte interpretari debet.*
9 *Iurisdictio in iis casibus, in quibus concessa non est, quoad illos censetur Episcopo reseruata.*
11 *Sententia declarans non licere Episcopo exercere iurisdictionem, intelligitur respectu aliorum casuum, quibus illa alteri fuit concessa.*
12 *Sententia se referens ad concordiam, ad illius terminos declaratur, ac etiam restringitur.*
13 *Clausulæ præiudiciales appositæ in concordia, ei suffragantur potiùs quàm præiudicent, si illa non impugnatur, sed executioni demandari petatur.*
14 *Oris apertio denegata pro impugnatione concordiæ non impedit quominus illius executio peti possit.*

DECISIO CXCI.

DOMINI responderunt pro confirmatione Sententiæ Rotalis declarantis concordiam initam anno 1660. inter Abbatissam Monasterij Sancti Petri Puellarum, & Episcopum Ciuitatis Barchinonis, omniaque, & singula in eadem concordia contenta, & expressa esse inuiolabiliter obseruanda, quia eius validitas non fuit in dubiũ
1 reuocata,† & iustitia resultat ex decisionibus de more illam præcedentibus, editis 15. Ianuarij, & 27. Iunij 1674. coram R. P. D. meo Taia.

Cum enim partes per huiusmodi concordiam recesserint ab antiquis litibus, & controuersijs pendentibus super veteri transactione inita anno 1401. de quibus *in decisione 504. coram bo. me. Ducoz. inn. & in decisionibus 194. 267, 295. & 197. coram bo. me. Bichio.* hancque antiquam in eadem noua laudauerint, approbauerint, & ratificauerint, necnon inuiolabiliter obseruari conuenerint, secundum quod in ea continetur, vt legitur in primo, & secundo capitulo eiusdem nouæ concordiæ, auctoritate Apostolica etiam
2 confirmatæ,† debet absque dubio obseruari,

debitæque executioni demandari, etiam per successores transigentium, *Rota dec. 218. num. 6. par. 7. rec. coram Bich. dicta decis. 267. n. 5. & dicta decis. 295. nu. 3. & coram Celsi. decis. 68. nu. 2.* & sæpè alibi.

Verùm quia in eadem sententia R. P. D. mei Taiæ quoque firmatum fuit, præfatam concordiam anni 1660. in omnibus obstare Episcopo, tribuendo Abbatissæ omnimodam iurisdictionem, vt scilicet hæc (exceptis dumtaxat iis, quæ curam animarum concernunt) non competeret Episcopo, præsertim super Beneficiatis d. Ecclesiæ.

Ideo Domini ad remouenda omnia, quæ possunt esse contraria sensui Sacræ Rotæ, & literæ ipsi eiusdem concordiæ, siue verùs
3 antiquæ,† secundùm quam noua eam simpliciter approbans, & confirmans, intelligi debet, ad *text. in l. Aurelius §. Testamentum ff. de liber. legat. Peregrin. conf. 67. num. 10. versic. nec approbatio lib. 1. Rot. dec. 228. num. 7. & 8. par. 8. rec. & decis. 259. num. 15. coram Celso*, declara-
4 runt intellectum sententiæ esse,† vt concordia obstet Episcopo in omnibus iis tantùm, quæ fauore Abbatissæ in ea particulariter
5 conuenta, & stabilita fuerunt,† videlicet, quod Monasterium, & Moniales sint exemptæ à iurisdictione Episcopi, vt in primo, & secundo illius capitulis, & deindè in tertio, septimo, nono, decimoquarto, decimoquinto, ac in alijs capitulis, quod Abbatissa habebat ius conferendi Hebdomadarias, & alia Beneficia, & exigendi ab Hebdomadarijs, & Beneficiatis solitam obedientiam, necnõ faciendi inquisitionem contra Hebdomadarios, ac Beneficiatos non inseruientes Ecclesiæ, & non satisfacientes proprio muneri, ac absentes sine sua licentia, & iusta causa, priuandi Portionibus, Hebdomadarijs, ac Beneficijs, adeout nec Episcopus Visitator, nec Visitatores ab eo deputati vllam inquisitionem facere valeant, ratione seruitij Ecclesiæ, nec visitare illius Altaria, nisi solum Parochiale, & alia forsan de nouo erigenda, quibus Moniales non subministrant necessaria, quorum visitatio fuit reseruata Episcopo, & si occasione dictæ Visitationis, vel alias in dicta Ecclesia Missam celebrauerit præfatus Episcopus, vel eius nomine Visitator aliquem actum, vel actus fecerint in dicta Ecclesia, etiam in Moniales dicti Monasterij, non censeatur aliquo modo præiudicare exemptioni competenti Abbatissæ, & Monialibus, neq; per eos aliquam subiectionem acquirere: quodque D. Abbatissa etiam habet ius exigendi ab Hebdomadarijs obedientiam in temporalibus contradistinctis à spiritualibus, & ab animarum cura, in quibus debetur obedientia Episcopo. Item etiam ius cognoscendi de causis, seù in eis deputandi Iudicem non suspectum, in quibus scilicet Hebdomadarij, & Beneficiati fuerint actores contra Abbatissam, & quamlibet Monialem, necnon compellendi Hebdomadarios, & Beneficiatos ad solitas processiones: In quibus omnibus concernenti-

bus seruitium, & gubernium Ecclesiæ, aliisq; fauore Abbatissæ contentis in præfata concordia cum eis annexis, & connexis, sine quibus iurisdictio in talibus actibus exequi, & exercere non valeat, obstat dicto Episcopo, & Beneficiatis præfata concordia de anno 1401. non tamen in aliis eidem Episcopo reseruatis in capitulo vndecimo ipsius-met concordiæ, ibi; Item quod Dominus Episcopus habeat in omnes, & singulos Hebdomadarios, aliosque Beneficiatos prædictæ Ecclesiæ, & Monasterii omnimodam iurisdictionem, tam criminalem, quàm ciuilem, non solùm circa ea, quæ fierent, & committerentur extra dictum Monasterium, & Ecclesiam, sed etiam intus &c. Cum enim iurisdictio concessa fuerit Abbatissæ quoad certos particulares actus supra recensitos, in quibus Episcopus non debet se ingerere (etiamsi in dicto capitulo vndecimo fiat mentio de omnimoda iurisdictione, & subiectione in Hebdomadarios, & Beneficiatis dictæ Ecclesiæ, cum ista solum intelligatur extra actus Abbatissæ concessos) † vltra illos extendi non potest in præiudicium eiusdem Episcopi † habentis fundatam intentionem in iure, & etiam vniuersalem, *cap. si Papa 7 vers. His enim de priuileg. in sexto, Abb. in cap. P. G. num. 15. vers. vento ad sextam de offic. delegat. Bald. in cap. de causis num. 8. col. vlt. Rota coram Bich. dec. 120. num. 6. & dec. 167. num. 5.* In iste namque materia strictè interpretanda, id, quod expressè non legitur in concordia Abbatissæ concessum, † censetur Episcopo reseruatum, *Anchoran. in cap. postulasti, 7 vers. quidquid per exemptionem de fore compet. & in cap. 2. sub num. 50. de Constitutionib. in 6. ibique Franc. pariter num. 10. Cocher. de iurisdict. ordin. par. 2. qu. 45. num. 12. Rota coram Burat. dec. 121. num. 15. & dec. 70. nu. 31. & seqq. par. 13. recent.*

Cui declarationi non obstat, quod in sententia hominem. Bichini iudicatum tran. facta, lata super eadem antiqua concordia, in recentu, vt supra euulgata, dictum fuerit: Abbatissæ competere sunt enim verba eiusdem sententiæ ius exercendi omnes actus iurisdictionales contentos in dicta concordia anni 1401. & Episcopo non licere vllam iurisdictionem exercere &c. † Intelligi debet in supradictis casibus, in quibus iurisdictio concessa fuit Abbatissæ, iuxtà tenorem concordiæ; Cum enim ad eam sententia se referat, † ad illius terminos est restringenda, & secundum ipsam intelligi, *l. asse toto ff. de hared. instit. Adden ad Gregor. decis. 168. in fin. Sesse decis. Aragon. 125. num. 41. Rota decis. 405. num. primo parte 3. recentior.*

Minus obstant clausulæ præiudiciales adiectæ in Confirmatione Apostolica, qua roborata fuit Concordia, † quodque aduersus eandem Signatura Sanctissimi denegauerit Episcopo aperitionem oris, † quia dum Episcopus amplius Concordiam non impugnat, imò hodie illius obseruantiam, & executionem petit iuxtà eiusdem germanum intellectum, prædictæ clausulæ potiùs fauent, *Marth. de claus. par. 1. claus. 176. numer. 60. Marescott. var. resol. lib. 2. cap. 73. num. 20. Rubeus singul. par. 4. claus. 798. num. 12. Barbos. claus. 175. num. 12. & seq. Rota decis. 597. numer. 8. parte 3. recentior.*

Et ita resolutum fuit pro confirmatione Sententiæ Rotalis, vt supra intellectæ, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. EMERIX.

Vrbeuetana Iurispatronatus.

Veneris 18. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Quia præsentatio facta à Patrono existente in quasi possessione præsentandi non eget alia iustificatione sui tituli, valida igitur ea declarata est, non obstante, quod facta diceretur vigore mandati procuræ, emanati ante vacationem sequutam, quia illud erat simpliciter generale, non autem speciale, fauore certæ personæ, quod solum ob votum captandæ mortis reperitur à iure prohibitum.

SVMMARIVM.

1 *Pertinentia iurispatronatus probatur ex pluribus præsentationibus effectum sortitis, & numeris sequentib.*
2 *Patronus vt aliquis dicatur, sufficit quod fuerit in quasi possessione præsentandi.*
3 *Patronus si est in quasi possessione præsentandi, non eget alia iustificatione pertinentiæ sui iuris.*
4 *Patronos plures olim fuisse, non infert exclusionem, hodie vnum tantum patronum adesse.*
5 *ex Præterito non infertur ad præsens.*
6 *Patrono, vel Proximiori sufficit dicere non alios extare patronos, vel proximiores de familia, ad hoc vt asserenti contrarium incumbat onus probandi.*
7 *Iuspatronatus probatur gentilitiũ, non autem hereditarium ex sententia declarante illud esse de aliqua familia, ac etiam ex aliis.*

8 Que-

8 *Qualitatem necessariam, & à iure requisitam habere dicuntur patroni, qui per quinquaginta, & amplius annos præsentarunt.*

9 *Mandatum procura ad præsentandum factum ante vacationem sequentem, est ipso iure nullum. decisiua vt num. seqq.*

10 *Mandatum procura ad præsentandum certã personam fieri prohibetur ante vacationem sequutã, quia continet votum captandæ mortis.*

11 *Præsentatio facta vigore mandati procuræ generalis ad præsentandum, etiamsi illud emanauerit ante vacationem sequutam, remanet valida, & sustinetur.*

DECISIO CXCII.

VERIFICATO ad omnem difficultatẽ per Felicem Antonium (citatis Procuratore Fiscali, & Vgolino Aduersario) denuò Iurepatronatus coram Ordinario ex dotatione, vel fundatione, prout constat ex sententia eiusdem Ordinarij in hodierno Sũmario *num. vicesimo*, atque ita radicitùs sublato motiuo, quod solùm præbuerat causam dubitandi de viribus primæ decisionis, Domini censuerunt ad illam esse redeundum; Pertinentia enim Iurispatronatus pro medietate ad Catharinam, & Hieronymum, quæ sola remanet in controuersia, concludenter
1 probatur, † eo ipso quo quatuor tantum fuerunt præsentantes, Catharina nimirùm, & Hieronyma, à quibus præsentatus fuit Felix Antonius, & Francisca, & Maria Theresia, à quibus præsentatus fuit Vgolinus Aduersarius, ac iustificatur in actis, quod eadem Catharina, & Hieronyma præsentarunt anno 1644. Georgium Vaschiensem, & anno 1650. cõtensum præstiterunt resignationi per dictum Georgium factæ ad fauorem Pompei vltimi possessoris, & amplius Franciscus eorum Pater præsentauit anno 1624. Vincentiuum suum filium, qui prænia sententia Ordinarij in contradictorio iudicio alterius præsentati possessionem adeptus fuit, vt liquet in Summario 24. Aprilis 1676 *num. 4. & seqq.* cum ad hunc effectum
2 sufficiat, † quod quis sit constitutus in quasi possessione præsentandi, *cap consultationibus*, ibique Scribentes *de iurepatron. cap. querelam de elect. Rota decis. 224. & decis. 347. vtrobique num. 1. par. 1. recent.* & post *Vivian de iurepatro-*
3 *nat. decis. 76. num. 3.* vbi quod possessor † non eget alia iustificatione pertinentiæ sui iuris, & in *Mediolanen. Prioratus 13. Maij 1676. §. & nihilominus coram R. P. D. meo Vbago*, cum aliis adductis in decisione in hac Causa emanata *24. Aprilis 1676. coram me*,

4 Non obstat, quod de anno 1644. † decem existerent Patroni, quoniam non bene in-
5 fertur † à dicto tempore ad præsens, sed satis est Felici Antonio dicere nõ extare alios
6 de Familia, † vt Aduersarius, qui contrarium prætendit probare debeat, per ea, quæ latè tradit *Rota decis. 364. num. 2. & seq. par. 2. coram Verallo*.

Minus officit altera oppositio, quod hu-
7 iusmodi iuspatronatus † sit hæreditarium tùm quia contrarium apparet ex ipsamet instantia Vgolini, & antiquis sententijs ab eo productis pro obtinenda institutione, in quibus, & signanter in illa anni 1367. tunc Ordinarius Vrbeuetanus declarauit controuersum Beneficium esse de iurepatronatus Familiæ Vaschiensis, absque eo, quod vnquam facta fuerit mentio de qualitate hæreditaria, sed tantum de gentilitia, dicto præterito Summario *num. 2. & 3.* tùm etiam, quia eadem quasi possessio præsentandi, in qua existunt Catharina, & Hieronyma, illarumque Pater à quinquaginta annis, &
8 vltra, † facit præsumere in illis concurrere qualitatem de iure requisitam, iuxtà *textum in d. cap. consultationibus*, ibique tradita per *Doctores, & Rota dicta decis. 347. numer. primo parte prima recent. & decis. 110. numero 13. post Vivian*, cum alijs allegatis *in Praten. Capellanie 29. Martij 1666. §. pertinentia coram recolendæ memoriæ Annuculo meo*.

Denique non viget repetitum obiectum nullitatis præsentationis Catharinæ, ex eo,
9 quod mandatum ad præsentandum fuerit ab ea factum nullitèr ante vacationem, † quia cum fuerit generale, non autem speciale ad præsentandum certam personam, quod so-
10 lum est prohibitum, † ex quo continere dicitur votum captandæ mortis, mandatum,
11 & præsentatio † illius vigore facta sunt valida, vt distinguendo pluribus adductis tradit *Adden. ad Gregor. decis. 420. num. 9.* & obseruat alia decisio huius Causæ *24. Aprilis 1676. in fine*.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit,

Supra in alio precedenti tomo 2. alterius partis 18. adest altera in hac Causa facta decisio, quæ ibi est in ordine 697.

R. P. D. RONDININO.

Rauennaten. Fideicommissi.

Veneris 18. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Detractiones non fuisse consumptas prætendebat possessor bonorum fideicommissi, & ideo ex earum capite dd. bona retinere volebat; ille tamen onere probandi negatiuam adstringitur, quia cum non confectione inuentarij, & alienationibus factis concurrisset præsumptio, testatorem alia bona reliquisse, ipse, non autem fideicommissarius probare tenetur sufficientiam, vel insufficientiam earundem detractionum:

SI' M-

SVMMARIVM.

1 *Immisso fideicommissario conceditur ex remedio l. fin. C. de edict. Diui Adr. tollen. quoties illius requisita concurrunt, quæ qualia sint ibidem.*

2 *Detractiones præsumuntur consumptæ, vbi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt.*

3 *Detractiones non fuisse consumptas possessor bonorum fideicommissi probare tenetur, & quando vid. num. anteced. & seqq.*

4 *Alienata sicuti probantur bona, de quibus constat, ita præsumuntur alienata alia, de quibus non constat.*

5 *Detractiones per primam alienationem non fuisse consumptas quatenus probetur ex diuisione postea ab hæredibus facta.*

6 *Diuisio inter hæredes facta longe post obitum testatoris, continens descriptionem confusam, vel genericam non fixit statum hæreditatis.*

7 *Alienationes inter medias fieri potuisse sufficit, ad hoc vt ex diuisione bonorum non resultet probatio negatiua.*

8 *Apotheca, seu negotij sola expressio, vel descriptio non sufficit, sine individua mentione mercium in ea existentium.*

9 *Inuentarij omissio, vt non noceat, & illud ex diuisione suppleatur requiritur descriptio distincta mercium in Apotheca testatoris existentium. Ampliat, quia non sufficit simpliciter dicere ipsisse Apothecam, vel negotium ibidem, & supra numer. anteced.*

10 *Diuisio facta inter hæredes innitis coniecturis, & adminiculis probat statum hæreditatis, etiam sine inuentario.*

11 *Inuentarium tutelare quando suffragetur pro inuentario hæreditario.*

12 *Detractionum consumptio eo magis ex non confectione inuentarij resultat, si vltra alienationes concurrit præsumptio testatorem alia bona reliquisse.*

13 *Possessor bonorum fideicommissi probare tenetur detractiones non fuisse consumptas, vbi cum alienationibus, & omissione inuentarij concurrit præsumptio testatorem alia bona reliquisse.*

DECISIO CXCIII.

CVM nec in ista Propositione controuerterentur extrema ad immissionem requisita, vocatis nempè Ioannis de Bergigis ad fideicommissum Coriolani Senioris, identitas prædiorum fideicommissariorum, quæ illis de Gimannis, & de Rotis rei conuenti possident, illorumque antiqua pos-
1 sessio testatoris, † immissionem proindè concedendam esse ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.* iterum Domini dixerunt permanendo in decisis * 29. *Nouembris* 1677. coram me.

Neque possessores immissionem effugere valent ex eo, quod venditores vti filij fideicommittentis essent creditores suarum detractionum, in quarum diminutionem ista prædia censentur electa, & cum solue-
rint æs alienum testatoris, possint pro eo se tueri possessores. Nàm dicti hæredes granatij cum alienarint primo loco quandam possessionem pro scutis auri 3240 Cardinali Sfortiæ, & ex eis receperint liberè sc. 1740.
2 & non confecerint inuentarium, † intrat legalis præsumptio consumptionis omnium detractionum; sicque, vt antecà alienationem bonorum, de quibus agitur hæredes fuerint integrè satisfacti de omnibus detra-
3 ctionibus, & alijs bonis, † adeout possessoribus contrarium allerentibus, incumbat onus concludentèr probandi negatiuam existentiæ, & alienationis aliorum bonorum *R. P. D. de Luca de detraction. disc. 35. nu. 19. & seq. Rota in Romana fideicommissi de Stephanellis apud Gionagnon. cons. 20. num. 45. vol. 2. & coram Dunoz. iun. decis. 645. nu. 1. & seqq. & apud Merlin. de legit. decis. 109. num. 4. & rec. par. 8. decis. 93. num. 8. & in Bonon. fideicommissi 22. Iunij 1671. §. legitima coram Illustrissimo Calatain*; Sicut enim hæredes alie-
4 narunt bona de quibus constat, † ità, & præsumendum est alienasse alia plura, de quibus non constat *Rota rec. par. 11. decis. 31. numer. 19. & 20. & par. 12. decis. 90. pariter num. 20. & in Romana Apralti 21. Iunij 1674. §. quarta in fine, & 10. Nouembris eiusdem anni §. finali coram Illustrissimo Matthæio Apostolici Palatij Præfecto*, & in Decisione, quæ remidetur.

Et licet ex parte possessorum deduceretur, quod Apotheca, animalia, nomina debitorum, & mobilia extiterint, etiam post factam alienationem in ipsos, iuxta di-
5 uisionem anno 1599. † adeout cum prima alienatio, de qua suprà in Cardinalem Sforziam, non adæquet detractiones in quota, & in quantitate, quæ competunt ex hæredum persona, ex hac ipsa suppletio fieri debeat, vt hæc pro prima alienatione in detractiones imputanda reputetur; Adhuc tamen
6 hæc diuisio † cum fuerit facta post octo annos à morte testatoris, neque contineat descriptas merces, nec pecunias, quamuis de Apotheca mentio fiat, non meretur attendi
7 tanquam mutila, & præpostera, † quia potuerunt fieri intermediæ alienationes *Carena resolut. 32. num. 3. Cyriac. contron. 294. numer. 10. Cyroc. discept. 7. ex num. 69. Conciol. alleg. ciuil. 51. num. 11. Rota rec. par. 13. decis. 31. num. 1. & seqq. & in Nonantulana Emphyteusis 24. Ianuarij 1674. §. primo, quia coram Reuerendissimo Alberg. Decano, & in Senogallien. fideicommissi 10. Ianuarij 1676. §. nec subsistit coram R. P. D. meo Vbago*. Cùm potiùs ex hac diuisione appareat præcedens existentia aliorum bonorum præter alienata, adeout etiamsi omnium ratio habita fuisset in diuisione, non tamen releuaret, quia cum merces, & Apothecæ in dies va-
8 rientur in quantitate, † non fuisset satis in diuisione exprimere Apothecam, & merces, quia ex hac expressione non probatur, vt maior quantitas non adfuerit tempore obitus testatoris, prout pernecessè est pro-
bau-

bandum, † vt non noceat omissio inuentarij iuncta cum alienationibus *Pereg. de fideicomm. art. 39. numer. 14. Surd. decis. 316. illo eodem num. Add. ad Greg. XV. decis. 266. num. 16. Rota rec. par. 8. decis. 93. numer. 11. & 12. & par. 16. decis. 106. num. 9.*

Contraria autem procedunt in diuersis facti circumstantijs, † quando nempè cum diuisione concurrunt alia indicantia verum statum hæreditatis tempore obitus testatoris, † quemadmodum ex inuentario tutelari, & similibus desumptus fuit in *decis. Peutingeri* 136. *num.* 5. cum alijs in contrarium adductis; *Decisio autem* 123. *num.* 19. *& seqq. par.* 16. *recent.* non procedit quando vltrà omissionem inuentarij, & alienationes bonorum concurrit præsumptio, † ex qua constet testatorem reliquisse alia bona præter alienata; tunc enim est adeò fortis præsumptio consumptionis † detractionum, vt concludenter probari debeat negatiua aliorum bonorum ab illo, qui retinere intendit ex causa earumdem detractionum, vt dixit *Rota decis.* 645. *num.* 9. *coram Dunoz. iun.* & declarauit eadem *decis.* 121. *num.* 14. *vers. quod si fideicommissaries par.* 16. *rec.*

Et ex his Domini censuerunt nullam esse habendam rationem de calculo exhibito à scribentibus contrà Decisionem, quoniam vltrà, quod partitæ in eo appositæ validè impugnabantur ab informantibus pro Bergigis, placuit responsio, quod stante supradicta omissione inuentarij, iuncta cum alienationibus, omnes detractiones, ij quæ competerent consumptæ remaneant ex allegatis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit,

R. P. D. EMERIX.

Leodien. Testamentorum.

Luna 28. *Martij* 1678.

ARGVMENTVM.

Solemne reputatur testamentum factum à Canonico Leodiensi vigore consuetudinis testandi per schedulam ad instar militum, illudque primo præualere deciditur, non obstante clausula derogatoria in eo apposita, quia per decennium præsumebatur oblita, & adhuc sufficienter reuocata per reuocationem cuiuslibet alterius testamenti, quod per necesse verificabatur in illo, tamquam vnicè confecto, quod autem in eo etiam medicus proprius potuerit institui ex sequenti Summario, & Decisione videbis.

SVMMARIVM.

1 *Lesio excluditur ex validitate, & iustitia sententiarum.*
2 *Restitutione in integrum aduersus tres conformes sententias non habere pretendens, tenetur plenè, & concludenter probare lesionem.*
3 *Testamentum primum reuocatur per secundum.*
4 *Testamentum, vt valeat debet habere testes, aliaque requisita legis.*
5 *Canonici Collegiatarum Ecclesiarum Diœcesis, & Ciuitatis Leodiensis testari possunt per simplicem schedulam more militum.*
6 *Consuetudo Leodiensis concedens Ciuibus, & Canonicis facultatem testandi per schedulam ex quibus remaneat probata, & num. seq.*
7 Carolus de Mean *celebris Doctor Leodiensis nuncupatur.*
8 *Testamentum ad pias causas continet tacitam clausulam derogatoriam.*
9 *Clausula derogatoria tacitè subintellecta, tacitè etiam reuocatur.*
10 *Clausula* reuocato quolibet alio testamento, *perneceſſe intelligitur de primo, vnicè condito.*
11 *Oblivio clausula derogatoria præsumitur per decennium.*
12 *Derogatoria clausula specialis mentio non requiritur post lapsum decennium.*
13 *Testamentum ad pias causas reuocatur per secundum, non obstante clausula derogatoria, si lapsum est decennium.*
14 *Testamentum, etiam in parte, aliena manu scriptum, per subscriptionem à testatore factam, censetur approbatum in totum.*
15 *Testamentum, in quo, hæres est institutus proprius medicus, remanet irritum.*
16 *Medicus hæres institui non potest, vel aliter cum infirmo contrahere, si dolosè se gessit, secus verò si candidè, & bona fide ambulauit* nu *seqq.*
17 *Medicus conductus à publico, si aliquid ab infirmo extorsit, vel procurauit cum illo contrahere, vel ab illo hæres institui quatenus prohibeatur.*
18 *Medicus proprius ex causa benevolentiæ, & amicitiæ hæres institui non prohibetur.*
19 *Contractus cum medico, & infirmo, procuratore, & aduocato cum cliente, quatenus prohibeantur, vel permittantur, & supra num. anteced.*

DECISIO CXCIV.

DELEGATA mihi per Signaturam Iustitiæ, cum clausula, sine præiudicio rei iudicatæ, causa restitutionis in integrum aduersus tres sententias conformes approbantes secundum testamentum quondam Ogerij Boulougne Canonici Collegiatæ Ecclesiæ Molhanien. In quo reuocato priore, condito pro vna ex quinque partibus hæreditatis fauore Vener. Hospitalis Misericordiæ, Domus Buariæ vulgò nuncupatæ, per simplicem schedulam hæredes suos vniuersales scripsit nobilem D. Gerardum de Luxembourg Dominum Temporalem de Hollogne, & expertissimum, ac probatissimum Medicum D. Ioannem Gaindedi dubium ad formam rescripti: An constet de re iudicata, seu potius de causis restitutionis in integrum, quo ad primam partem affirmatiuè, & quo ad secundam negatiuè im-

ho-

hodierna audientia resolutum, stante validitate, & iustitia earundem sententiarum,
1 quæ excludunt læsionem, † plenè, & con-
2 cludenter probandam ab eo, † qui contra tres conformes restitutionē prætendit iuxta *Innoc. in cap. ex literis de restit. in integrum*, quem ibi sequuntur *Rutr. & Abbas* aliique allegati in his terminis per *Rot. coram Burat. decis. 323. numer. 1. cum seqq.*

Præmissa enim rursus pro indubitato re-
3 gula, quod prius testamentum † reuocatur per posterius §. *posteriore instit. quibus modis testamenta infirmentur, & l. si quis priore ff. ad Trebell.* Non releuant, quæ ad redarguendum de nullitate posterius testamentum in hodierna audientia iterum repetebantur ab informantibus pro Venerabili Hospitali.
4 Primo siquidem obiecto, † quod illud careat testibus aliisque requisitis à *l. hac consultissima C. de testam.* Sufficienter occurrit particularis consuetudo permittens Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum, tam-
5 Diœcesis, quàm Ciuitatis Leodiensis † testari more militari per simplicem schedulam manu sua scriptam, vel subscriptam,
6 quam † esse in viridi obseruantia resultat ex statuto dd. Ecclesiarum relato in Sum-
7 mario Ioannis *num. 4.* & testantur † *Carolus de Mean* celebris Doctor illarum partium *ad ius Ciuil. Leodien. obseru. 90. numer. 2. 11. & seqq.* & Consules Leodien. dicto Summario *numer. 5.* ac testes eodem Summario *numer. 6. & 7.* quamquam etiam pluries comprobauit nostra *Rota*, vt in *decis. 22. par. 4. rec. & coram Durant. decis. 304. numer. 4.*

Non obstat, quod primum testamentum
8 vti factum ad pias causas † contineat tacitam clausulam derogatoriam futurarum, dispositionum, & propterea illud non intelligatur per subsequens reuocatum, absque
9 speciali mentione, † tum quia clausula derogatoria tacitè subintellecta, tacitè etiam reuocatur, plenè *Mart. de success. par. 4. q. 4. art. 7. numer. 28. & seqq.* Et cum in secundo testameno adsit clausula *reuocato quolibet*
10 *alio testamento*, † quæ perneçesse solum verificatur in primo, aliàs vnicè condito per nostrum testatorem, & sufficit pro illius reuocatione *Gionagnon. conf. 6. numer. 23. vers. primo quoniam lib. 2. d. conf. 89. numer. 75. & seqq.* aliique relati *in decis. 328. num. 11. p. 15. recent.* in hac causa emanata, tum etiam, quia secundum testamentum conditum fuit de-
11 cennio post primum, † ex quo lapsu temporis præsumitur obliuio clausulæ deroga-
12 toriæ contentæ in primo, † Ideoque in hoc casu non requiritur aliqua specialis derogatoria in secundo *Spad. conf. 336. nu. 7. lib. 3. Gionagn. conf. 7. numer. 23. Bich. decis. 458.*
13 *numer. 32. & seqq.* Vbi in specie † de reuocatione testamenti ad pias causas, & fuit admissum in *Cauallicen. hæreditatis 20. Nouembris 1676. §. & ideo coram R. P. D. meo Paubuccio.*

Minus refragatur, quod superior pars testamenti, in qua continetur clausula derogatoria, fuerit scripta aliena manu, & propterea dicta clausula non sit attendenda,
14 Quia † vltra, quod remanent firmæ aliæ rationes, testator subscribendo censetur omnia approbasse ad *text. in l. si quis ex argentarijs §. 1. ibique Apostilla marginalis ff. de edend.* cum aliis adductis per *Burat. decis. 750. numer. primo.*

Denique non subsistit, quod hoc secun-
15 dum testamentum sit irritum † ex quo in eo institutus fuit hæres prædictus Ioannes medicus per *text. in l. medicus. ff. de var. & extraord. cognit.* quia quidquid sit, An idem Ioannes assisteret testatori vti medicus, Placuit, inter alias, responsio, quod dictæ legis
16 dispositio solum procedit, † quando medicus dolosè se gessit, & excruciantibus medicamentis adhibitis intulit infirmo periculum amissionis vitæ, propter quod illum sub spe liberationis impulit ad vendendum, seu donandum, vel aliàs ad eius fauorem
17 disponendum, † aut quando conductus à Publico aliud quid ab infirmo pro salario sibi dari conuenit ex tradit per *Cagnol. in l. 2. C. de rescind. vendit. numer. 192. Afflict. decis. 123. per tot. & Magon. decis. Florentin. 11. numer. 10.* Non autem in contractibus, & di-
18 spositionibus, † in quibus candor, & bona fides superabundant prout in præsenti, in quo testator sponte, & liberè instituit heredes dictos Ioannem, & Gerardum ex causa antiquæ amicitiæ, sicut in simili de con-
19 tractibus † inter Clientem, & Aduocatum, vel Procuratorē aliàs prohibitis post *Olean de tess. iur. tit. 3. qu. 11. numer. 39.* admissum fuit *in Romana Donationis multiplici 28. Febr. 1676. §. denique in fin. coram me.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Spoletana Testamenti.

Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Subsistetur testamentum mulieris facti cum solemnitatibus iuris communis, non obstante Statuto, requirente præsentiam consanguineorum, quia quidquid sit de validitate illius, quod Sac. Rota decidere noluit, ei semper satisfactum remanebat ex citatione eorumdē consanguineorum, & ex laudabili dispositione testatricis, facta fauore neptis teneræ ætatis, & prædilectæ, quo in casu cum nulla interceserit fraus, non procedebat eadem dispositio Statuti.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Spoletanum prohibet mulieres contrahere, vel testari, sine præsentia viri, vel patris, aut interuentu proximiorum.*

2 Te-

1 Testamentum dicitur validum, si nullum continet vitium visibile, & adhibita sunt omnes solemnitates à iure requisitæ.

3 Statutum requirens solemnitates in testamento mulieris, an valeat Sac. Rota indecisum reliquit.

4 Statuto requirenti interventum consanguineorum in testamento mulieris, remanet satisfactum per citationem illorum.

5 Testes examinati lite pendente, sine citatione partis nullum faciunt probationis gradum.

6 Citatio consanguineorum ad interessendum in contractu, vel testamento mulieris, an debeat subscribi à iudice.

7 Fides Curialium in his, quæ sunt styli à Sac. Rota semper attendi consuevit.

8 In Contractu mulieris si certi consanguinei admissi consuemerunt, non attenditur, quod alter magis proximior interim maior factus sit.

9 Contractus, vel testamentum mulieris ignorantis magis proximiorem fuisse effectum maiorem, non exinde annullatur, sed remanet validum, & subsistetur.

10 Statutum requirens interventum proximiorum in testamento mulieris, non procedit, vbi nulla interfuerit fraus.

DECISIO CXCV.

DECESSIT die 17. Ianuarii 1660. Lelia Luparina cum Testamento, in quo hæredem scripsit Victoriam eius ex qu. Decio fratre neptem, & quia Cecilia, Vincentia, ac Francisca eiusdem Victoriæ sorores germanæ prætendebant testamentum præfatum esse nullum, ac inualidum ob defe-
1 ctum solemnitatum Statuti Spoleti † prohibentis mulieres contrahere, vel testari, sine præsentia viri, & Patris, vel saltem duorum consanguineorũ, fuit in partibus compromissum in arbitros, à quibus lato laudo pro validitate testamenti, eoque deinde reuocato ab A. C. dedi in gradu appellationis mihi commissa, dubium; An testamentum subsistat, quod Domini hodie affirma-
2 tiuè resoluerunt, † quia illud nullum continet vitium visibile, & adhibitæ fuerunt omnes solemnitates à iure requisitæ, vt in simili respondit *Rota decis. 271. num. 4. & 5. par. 11. & decis. 304. num. 2. par. 15. rec.*

Non obstat vnicum fundamentum exadverso constitutum in defectu solemnitatum
3 Statuti, † quia quidquid sit de validitate, & subsistentia similium Statutorum, quam Rota alias etiam indecisam reliquit *par. 9. decis. 9. num. 5. cum seq. & coram Rich. dec. 105. numer. 5. & 6.* Responsum fuit dispositioni
4 eiusdem Statuti † satisfactum fuisse mediante citatione Ioannis Baptistæ, & Petri consanguineorum ad interessendum, vt in Summario *numer. 1. & 4.*

Parum relevante, quod de tempore executæ citationis, & facti testamenti abesset Prætor, seu Potestas Spoleti, qui proinde illam subscribere nequiuerit, & extaret Alexander proximior consanguineus, qui commode citari, & interuenire potuisset; quoniam omisso, quod absentia Prætoris, & præsentia, ac commoditas interessendi Alexandri non aliunde iustificantur, quam ex depositione testium, lite pendente, & sine
5 citatione partis examinatorum, † qui nullum probationis gradum constituunt *Rota decis. 389. num 5. par. 13. rec.*

Respectu defectus subscriptionis citationis cessat difficultas, quia Statutum non disponit, quod istæ citationes subscribi debeant à Prætore, † & de stylo illæ, aliæque
6 similes, super quibus Iudex non solet interponere decretum, fiunt etiam in absentia Iudicis, & postea ab eo, vbi commodum fuerit subscribuntur, vt testantur Curiales Ciuitatis Spoleti, † quibus Rota in his, quæ sunt styli, deferre consuevit ex deductis per
7 *Eminen. Ottobon. decis. 176. num. 3.*

Respectu verò omissæ interpellationis Alexandri alterius proximioris consanguinei, placuit consideratio, quod ipse paulo
8 ante effectus fuerat maior, † & proinde cum in aliis Contractibus Leliæ, & contemporaneis testamento semper citati, & adhibiti fuerint vti proximiores Io: Baptista, & Petrus, æquum non est, vt propter hoc vltima eiusdem Leliæ voluntas, quæ diuinare non poterat Alexandrum effectum fuisse
9 maiorem, † præiudicium patiatur contra prouidam dispositionem *text. in l. 1. C. de Sacrof. Eccles.*

Attento præsertim, quod prudenter, ac laudabiliter disposuit ad fauorem neptis, te-
10 neræ ætatis prædilectæ, † & in domo propria educatæ; itaut cesset omnis suspitio fraudis, & deceptionis, ad quam euitandam Statutum requirit interventum proximiorum, vt in puncto benè cõsideret *R. i. D. de Luca de testam discurs. 29. num. 11. & disc. 30. num. 18. & Rota decis. 9. & numer. 16. & decis. 193. num. 17. par. 9. rec.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit,

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Cassinen. Præeminentiarum.

Venerit 22. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Cathedralitas à duobus Ecclesijs prætensa, illi deberi declaratur, cui etiam olim competisse comprobatum est, ad eum calum quo Monachi Cassinenses cum Ecclesia S. Germani inuicem de illa contenderent, hinc plura non solum de hac materia deducuntur, verum etiam alia cumulantur de euersione earundem Ecclesiarum facta per Barbaros, de aduentu in illas, & foelici obdormitione S. Patris Benedicti, & alia quoque

ex

ex sequenti Summario, & decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia, & Ciuitas Montis Cassini de quo tempore fuerit à Barbaris euersa, & destructa, & numer. seqq.*

2 S. Benedictus *Abbas, & Monachus Cassinensis ad Cassinensem Ecclesiam expiandam accessit anno 529.*

3 Saraceni *euerterunt, & destruxerunt veterem Cassinum de anno 866.*

4 *Historicis probatis, & toti fidei creditur, præsertim in antiquis.*

5 *Ciuitas Cassini de tempore aduentus* S. Benedicti *Episcopali sede gaudebat.*

6 *Cathedralitas, eiusque status semel impressus, non tollitur nisi per auctoritatem Summi Pontificis.*

7 *Episcopali Cathedra in aliqua Ciuitate existente, impleat aliam intra eandem Diœcesim constitui.*

8 *Ecclesia, & Monasterium Montis Cassini paucis annis post obitum S. Benedicti fuerunt à Longobardis expilata, & penitus subuersa.*

9 *Cassinenses Monachi post euersionem eorum Monastery factam à Longobardis sedem obtinuerunt iuxta Patriarchium Lateranense.*

10 *Cassinense Monasterium post destructionem Longobardorum tempore Gregorij Secundi, & Tertij, ac Zachariæ Primi Pontificum restitutum est.*

11 *Episcopalis Cathedra post excidium antiqui Cassini, quo in loco fuerit translata.*

12 *Ciues Cassinenses sequuta euersione eorũ Ciuitatis, facta à Barbaris, commolarunt ad Oppidum S. Germani.*

13 *Subrogatio vnius Ciuitatis, Oppidi, vel loci in locum alterius ex vicinitate loci subrogati resultat.*

14 *S. Germani Oppidum propriè Cassinum nouum appellatur.*

15 *Subrogatione vnius Ciuitatis, vel loci in alterum facta, omnia iura, & priuilegia etiam in locum subrogatum dicuntur translata.*

16 *Cathedralitas sicuti etiam cætera priuilegia Ciuitatis destructæ transferuntur in aliam Ciuitatem eius loco subrogatam.*

17 *Beneplacitum Apostolicum non requiritur in translatione vnius Ecclesiæ ad alteram, sequuta ob illius destructionem à Barbaris facta.*

18 *Beneplacitum Apostolicum præsumitur intercessisse ex lapsu longissimi temporis cum obseruantia.*

19 *Ecclesia S. Germani per plura secula, tam ab ipsis Abbatibus Cassinensibus, quam in Bullis Summorum Pontificum Cathedralis enunciata fuit.*

20 *Enunciatiua antiqua sæpius repetita, & emissa à personis informatis, ac pluribus actibus adminiculata plenè probant Cathedralitatem.*

21 *S. Germanum olim Oppidum, ab antiquissimo tempore Ciuitas nuncupata est.*

22 *Ciuitatis nomen secundum Italiæ consuetudinem non tribuitur, nisi locis habentibus proprium Episcopum.*

23 *Cathedrali Ecclesia, solum conuenit, quod Processiones solemnitatis Corporis Christi, & Rogationum ab illius Ecclesia incipiant, & in ea terminentur.*

24 *Cathedralitatis Ecclesiæ præcipuum signum est Sedes Episcopalis in illa.*

25 *Cathedralis Ecclesia est illa, in qua Episcopi possessionem solemniter capiunt.*

26 *Episcopi suam possessionem capere debent in Ecclesia Cathedrali.*

27 *Possessio domini temporalis non in Ecclesia, sed in Palatio publico accipi solet.*

28 *Palatium Episcopale constitui debet iuxta Ecclesiam Cathedralem.*

29 *Cathedralitas resultat ex celebratione festi dedicationis Ecclesiæ, cum illius octaua.*

30 *Cathedrali Ecclesiæ solum competit ius pulsandi campanas in Sabbato Sancto ante omnes alias Ecclesias.*

31 *Prohibitio, & innouatio Episcopi, vel Abbatis super denegata Ecclesiæ Cathedrali primaria pulsatione campanæ in Sabbato Sancto, quid operetur.*

32 *Iurisdictionis actus, vel prohibitio facta ad eam conseruandam substineri nequit.*

33 *Cathedralitatis signum est cura animarum totius Ciuitatis, administratio Sacramentorum, & alia etiam de quibus sup. & infra numer. anteced. & seqq.*

34 *Fons Baptismalis, & Oleum Sanctum existens in Ecclesia, & toti Ciuitati deseruiens illius Cathedralitatem concludunt.*

35 *Cassinensis Ecclesia hodie nuncupatur Cathedralis, sed quid referat vid. num. seqq.*

36 *Cassinensis Ecclesia, & Ecclesia montis Cassini, quatenus sint eadem Ecclesia, vel diuersa.*

37 *Enunciatiuæ recentes, & quæ dederunt causam liti non attenduntur.*

38 *Episcopus simul, & Monachus quatenus in suo Monasterio potius quam in Ecclesia Episcopali sepeliendus sit.*

39 *Monachi in proprio Monasterio, non autem alibi commorari debent.*

40 *Decimarum exactio an, & quando Cathedralitatem inducat, vel intelligatur potius de canonibus, & linteis, non autem de veris decimis.*

41 *Excommunicatio lata ab Episcopo Regulari ob non solutionem decimarum, probat quidem illas eidem Episcopo, non autem suo Monasterio deberi.*

42 *Ecclesia Montis Cassini olim in Cathedralem erecta, fuit deinde Cathedralitate suppressa, & ad suum statum abbatialem restituta.*

43 *Cathedralitas Ecclesiæ semel suppressa, absque noui Pontificis erectione amplius allegari, vel nominari non potest.*

44 *Papa solus potest prærogatiuam Cathedralitatis Ecclesijs sibi benè visis concedere.*

DECISIO CXCVI.

SVBLATIS hodie æquinoctis, meliusque dilucidato hoc antiquissimo facto, recesserunt Domini à decisis die 30. * Aprilis anni præteriti existimantes constare de quasi Cathedralitate Ecclesiæ S. Germani.

Non

Non controuertitur enim Cassinensem Ecclesiam in ipso nascentis vniuersalis Ecclesiæ principio ab Apostolorum Principe Christiana Religione, & Cathedrali Sede fuisse decoratam, successiuis etiam temporibus talem Præeminentiam, & Dignitatem retinuisse, vsquequo a Barbaris euersa, & Solo penitus æquata remanlit, vt ex antiquorum Historicorum, & Patrum traditionibus late firmatur in præterita decisione; † At æquiuocum, in quo illa fundatur, versatur circa tempus huius euersionis, & destructionis; ibi enim supponitur processisse ex efferata Theodorici Gothorum Regis Barbarie ante annum 529. & aduentum Sancti Benedicti, quodque ideo ipse Sanctus viduatam hanc Diœcesim extructo Monasterio, & Abbatiali Cathedra fixa excolendam, instruendam, & regendam susceperit; Et tamen ex hodie deductis constitit, quod tempore Diui Benedicti, & longè post eius glorioſam obdormitionem per spatium trium sæculorum, & vltra, stetit eadem Ciuitas Casini, vt apparet ex Bulla Zachariæ Primi, data de anno 741. & impressa in Bullario Casinen. la terza, in ordine, & apud *Tamburin. de iur. Abbat. tom. 1. disput. 3. quæst. 4.* vbi inter alia bona Monasterij, enumeratur Casinum.

Et probatur, quia aduentus Sancti Patris
2 Benedicti † ad Cassinensem Ecclesiam expiandam fuit de anno 529. vt tradunt *Cardinalis Baronius tom. 7. pag. 147. Gordian. ex aliis Sancti Placidi, & supponit decisio 264. num. 13. coram Merlino*, Euersio autem, & destructio veteris Casini sub armis Saracenis euenit,
3 vel de anno 866. † vt referunt Marcus Antonius Scipio Cassinensis Monacus in Elogijs Abbatum Cassinensium Abb. 19. ante fin. *Pater Vghell. in Italia Sacra tom. secundo, fol 1027. in appendic. & Leo Hostien. in Cronic. Cassinen. vel de anno 884. vt scribit Sigon. de Regn. Italiæ lib. 5. in historijs prædicti anni*, quibus tanquam Historicis probatis, & notæ
4 famæ fides adhiberi solet, præsertim in antiquis per *text. in l. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor. Bald. in l. ea quidem col. 4. & in fin. C. de iudic. Mascard. de prob. conclus. 287. num. 1. Rota coram Merlin. decis. 807. num. 4 & coram Coccino decis. 1867. num. 19.*

Ex prædictis sicut apparet, quod antiqua Ciuitas Casini de tempore aduentus Sancti
5 Benedicti Episcopali Sede gaudebat, † itaperneceſſe concluditur, quod talis etiam permanserit vsque ad eius euersionem, dum contrarium non probatur; & certum est,
6 statum Cathedralitatis semel † impressum, non tolli, nisi per auctoritatem Summi Pontificis, *ad text. in cap. nisi specialis de offic. Legat. cap. 1. & 2. de translat. Episc. glos. in cap. cum inferior, verb. Cathedralem de maiorit. & obed. Rebuff. in prax. tit. de erect. Eccles. Cathedral. numer. 1.* Erectio autem, seu translatio Episcopalis Cathedræ, quam ab eodem Diuo Benedicto ad Montis Cassini Monasterium factam fuisse, supponit antecedens decisio, §. *quod etiam in fine*, nec probatur, nec probari posse videtur, quia cum ex supra deductis appareat de eo tempore adesse Cathedram in Ciuitate Cassini; † implicat,
7 quod alia constitui posset in Monte Cassino, & intra eandem Diœcesim, *Hostien. in cap. cum contingat, num. 1. de foro compet. Rota coram sanct. mem. Greg. XV. decis. 490. nu. 1. & decis. 352. num. 19. par. 5. rec.*

Idque conuincitur etiam ex eo, quod Ecclesia, & Monasterium Montis Cassini
8 paucis annis post eiusdem Sancti Patris transitum, † expilatum, & pœnitus subuersum fuit à Zotone Beneuentano Longobardorum Duce, vt testantur *Cardinalis Hostien. in Cron. Cassin. lib. 1. cap. 2. Sigon. de Regn. Ital. lib. 1. in historijs anni 589. Marcus Antonius Scipio in Elogijs Abbatum Cassinen. Abb. 14. ad fin.* & habetur in dicta Bulla Zachariæ aliis-
9 que Historicis illius æui, † Vnde Monachi superstites ad Pelagium secundum Pontificem recurrentes, iuxta Lateranense Patriarchium Sedem obtinuerunt, vbi per spatium sæculi, & vltra, commorati fuerunt, donec tempore Gregorij Secundi, & Tertij, & Zac-
10 chariæ Primi Pontificum, † Cassinense Monasterium restitutum, reſtauratum, & solemni Pompa ab eodem Zacharia Dedicatum, repetierunt, vt vltra Historicos mox allegatos refertur in præfata Antiquissima Bulla dicti Zachariæ, sub datum Aquini de anno 741. quæ habetur impressa in Bullar. Cassinen. la terza in ordine, & apud *Tamburin. de iur. Abbat. tomo 1. disputat. 3. nu. 4.* Ideoque, si verum esset, quod Ecclesia Montis Cassini à tempore Diui Benedicti effecta fuisset Cathedralis; sequeretur, quod hæc insignis, & Ampla Diœcesis per spatium 130, vel 140. annorum, quo dicta Ecclesia in ruinis iacuit, Episcopali Sede, & correctione caruisset, quod ab omni verisimilitudine distat.

Quod autem post antiqui Cassini excidiũ Episcopalis Cathedra ad Sanctum Germanum, non autem ad Montis Cassini Eccle-
11 siam translata fuerit, † satis iustificari visum fuit, quia cum Incolæ, & superstites
12 Ciues euersæ Vrbis † migrauerint ad dictũ Oppidum Sancti Germani, tunc de recenti ædificatum, & minimo interuallo distans; vt tradunt dictus Scipio in *Elogijs Abb. Cassin. Abb. 14. Pater Vghell. in Italia Sacra, tomo secundo, fol. 1027. in appendice Angel. de Nuce Monacus Cassinen. in Cron. Cassinen. in vita S. Benedicti. num. 119. fol. 21.* istud censetur subrogatum in locum antiqui Cassini, tum ob vi-
13 cinitatem eiusdem Oppidi, † ex quo talem subrogationem arguit post *Boerium Gabriel. de regulis iuris conclus. 2. num. 27.* Tum ex ea-
14 dem denominatione Sancti Germani, † quod proprie Cassinum nouum appellatur, *Calepinus impressus anno 1674. verbo Sancto Germano, & apud Card. Hostien. in lib. 1. Cron Cassinen. cap. 71. & lib. 2. cap. 64. & Petr. Diacon. lib. 4. Cronic. Cassinens. cap. 105.* Et hac subroga-
15 tione stante, † translata fuerunt in Oppido San-

Sancti Germani omnia iura, priuilegia, ip-
16 samet Cathedra Episcopalis, † sicut etiam omnia alia iura, & priuilegia destructæ Ciuitatis, *Gloss. in cap. priuilegium, lit. B. circa med. vers. quod dic verum de regulis iur. in 6. Innoc. in cap. 2. num. 2. ibique Fagnan. numer. 10. & seqq. de non oper. nunciat. & ibi Reich numer. 9. Decian. consil. 43. numer. 17. lib. 3. Gaill pract. obser. lib. 2. observ. 61. numer. 5. & sequen. Rota coram Penia decis. 117. num. 6. & decis. 163. num. 3. coram san. memoriæ Gregor. XV. & coram Bichio decis. 605. num. 7. & seqq.*

Auctoritas autem, & Beneplacitum Pon-
17 tificium circa huiusmodi † translationem, præter quod in hoc casu non requiri tenet *Frances de Eccles. Cathedr. cap. 4. num. 32. cum seqq.* interuenisse præsumitur ex lapsu tot sæ-
18 culorum, † cum obseruantia, ex infra dicendis, reluctante, vt in simili *Turricell. de union. cap. 6 num. 32. & duobus seqq. Rota decis. 223. num. 4. & decis. 598. num. 3. par. 2. recentior. & decis. 413. num. 1. par. 9. & decis. 351. numer. 8. par. 10.* Nam constat Ecclesiam Sancti Ger-
19 mani † per plura sæcula, diuersis, & reiteratis vicibus enunciatam fuisse Cathedralem, tam ab ipsimet Abbatibus Cassinensibus in Bullis prouisionum Canonicatuum, in Visitationibus Apostolicis, Decretis Synodalibus, & aliis actibus serio, & accuratè emissis, ac relatis per informantes pro Capitulo Sancti Germani, in Summario *nu. 1. & seqq.* quam in Antiquissimis Bullis Pontificis Clementis Tertii, Gregorii Decimi tertii, & Pauli Quinti, eodem Summario
20 *num. 9.* † quæ solæ enunciatiuæ toties repetitæ à personis bene informatis, & adminiculatæ ex pluribus argumentis, & coniecturis in hoc antiquissimo facto, plenè probant controuersam Cathedralitatem *Artin. in cap. causam num. 9. & 10. ibique Felin. num. 4. de probat. Frances de Eccles. Cathedr. cap. 8. numer. 192. & seqq Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 128. num. 106. cum seqq. Rota recent. decis. 141. num. 1. par. 5. decis. 160. numer. 6. par. 15. & decis. 244. numer. 8. par. 16.*

Concurrit insuper exercitium, & vsus multarum præeminentiarum, & signorum
21 soli Cathedrali Ecclesiæ † conuenientium. Nam Sanctum Germanum ab antiquissimo tempore semper retinuit, & retinet nomen
22 Ciuitatis, † quod secundum Italiæ consuetudinem, non tribuitur nisi locis habentibus proprium Episcopum, *Bartol. in extrauag. qui sint rebelles verb. Lombardia numer. 5. vers. Ciuitat. vero, Abb in cap. 1. in 1. notab. ibique Soccin sen. num. 2. Dec. num. 15. Fagnan. numer 14. cum seqq. de priuileg. Hieronym. à Mont. de fin. regun. cap. 5. numer. 2. Frances de Eccles. Cathedr. numer. 97.* Viterius in Ecclesia Sancti Germani incipiunt, & terminantur omnes publicæ Processiones solemnitatis Corpo-
23 ris Christi, & Rogationum, † quod Cathedrali solum Ecclesiæ conuenit, *cap quoniam, distinct. 18. Sandoual. de offic. Eccles. cap. 29. vol. 2. Valenzuel. consil. 184. numer. 69. tom. 3. Barbos. de potestate Episcopi par. 3. alleg. 78. num. 6. Rota coram Seraph. decis. 15. per tot.*

Præterea Tronus, seu Sedes Episcopalis ab antiquo permanet in Ecclesia Sancti Ger-
24 mani, † quem pro præcipuo signo Cathedralitatis considerant *Lotter de re benef. lib. 1. quæst. 13. num. 37. Frances de Eccl. Cathedr. cap. 5. num. 191. Rota coram Coccin. decis. 142. numer. 3. vers. non obstat.*

Similiter Abbates Montis Cassini, qui iurisdictionem quasi Episcopalem habent, possessionem solemniter capiunt in Eccle-
25 sia Sancti Germani, † vnde illius Cathedra-
26 litatem supponunt, † dum talis possessio capi debet in Cathedrali, ad *text. in extrauag. inuncta de elect. inter extrauag. communes, Frances de Eccles. Cathedr. cap. 3. numer. 118. cum seqq. Rota coram Pen. decis. 699. num. 6. & coram Manganedo decis. 365. num. 8.* absque eo, quod talis actus referri posset ad possessionem captam iure Baroniæ, & Dominij temporalis, quod dicti Abbates habent in Ciuitate S. Ger-
27 mani, † quia illa non in Ecclesia, sed in Palatio publico accipi deberet. Prout etiam in eadem Ciuitate Sancti Germani, & prope illius Ecclesiam adest antiquum Episco-
28 pale Palatium, † quod constitui debet, iuxta Ecclesiam Cathedralem, *cap Episcopus 41. distin. cap. Episcopus de consecr. distinct. 3. & ibi gloss. Innoc. in cap. ex ore de priuileg. Oldrad. cons. 55. Frances de Eccles. Cathedr. cap. 29. nu. 4. & seqq. Rota decis. 353. num. 51. par. 5. recentior.* Idemque arguitur ex eo, quod in Ciuitate Sancti Germani ab omnibus celebratur festum Dedicationis illius Ecclesiæ, cum Oc-
29 tana, † vnde Cathedralitatem arguunt *Barbosa de iure Eccles. vniuers. lib. 2. cap. 5. numer. 5. Frances de Eccles. Cathedr. cap. 14. num. 4. & 17. cum seqq. & 81. & 83. cum seqq. Rota coram Coccino decis. 1869. num. 71. cum seqq. & coram Bich. decis. 665. sub numer. 29. & in recent. decis. 17. numer. 5. par. 6.*

Viterius Ecclesia S. Germani ab immemorabili tempore extitit in quasi possessione pulsandi Campanas in Sabbato Sancto ante omnes alias Ecclesias, etiam Montis
30 Cassini, † quod Cathedrali solum Ecclesiæ competere probant Doctores adducti in antecedenti decisione, §. *concurrit etiam, in fine* adeo vt moderna innouatio, & prohibitio per Abbates facta, & allegata in eadem decisione concludat potius necessariam obe-
31 dientiam subditi Capituli, † quam bonum ius prohibentis, vt alias considerauit *Rota in Conuersana iurisdictionis 29. Nouembris 1677. §. aliud vero, post med. coram R. P. D. meo Tanara.* Immo, cum dicta prohibitio emissa fuerit ad præseruandam iurisdictionem prohiben-
32 tis, † sustineri nequit ex adductis per *Rotam coram Buchia decis. 474. num. 3.*

Tandem Cathedralitas Ecclesiæ Sancti Germani comprobatur, quia in illa residet
33 habitualis cura Animarum totius † Ciuitatis, & administrantur indistinctè, tam Sacramentum Confessionis, quam omnia alia, quod non fit in Ecclesia Montis Cassini, *Barbosa de iure Eccles. vniuers. lib. 2. cap. 5. numer. 7.*

num. 7. verſ. indiſtinctam, Rota coram Coccino deciſ. 1867. num. 56. verſic. indiſtincta, coram Bichio deciſ. 665. num. 30. & 31. & deciſ. 177. nu. 6. par. 6. recentior. Imbi exiſtit vnicus † Fons Baptiſmalis tom Ciuitati deſeruiens, *Franchis de Eccleſ. Cathedr. cap. 19. num. 22. & pluribus ſeqq.* Et aſſeruatur Oleum Sanctum, *Barboſa de iure Eccleſ. vniverſ. lib. 2. cap. 5. ſub nu. 3. verſ. Dubi etiam, quod Oleum, Rota coram Puteo, deciſ. 343. in princ. lib. 2.*

Quibus ſuppoſitis non obſtant argumenta, & coniecturæ ad probandam quaſi Cathedralitatẽ Eccleſiæ Montis Caſſini. Quod
35 enim Modernis etiam temporibus † Eccleſia Caſſinenſis nuncupatur Cathedralis, nihil concludit, immo retorquetur; aduertendo ſ, quod non eſt eadem Eccleſia Caſſi-
36 nenſis, & Eccleſia Montis Caſſini. † Eccleſia enim Montis Caſſini eſt illa, quæ in eacumine Montis ſita adhæret Monaſterio Abbatiali, & de hac nõ intelliguntur enunciatiuæ, & Auctores allegati in præterita decitione, quorum maior pars cum ſolum nominet Eccleſiam Caſſinenſem ſine addito, Montis, intelligi debet de illa Antiquiſſima Caſſinenſi Eccleſia, quæ olim in Caſſino veteri, & deſtructo, hodie autem in Sancti Germani in Ciuitate, ſeu Caſſino nouo reperitur, & nonnullæ enunciatiuę emiſſæ cum dicta ſpecificatione, Montis Caſſini, vti recentes, & quæ dederunt cauſam
37 liti † extendi minime merentur ad deſtruendas ſupradictas antiquas, & vrgentes probationes.

Minus concludit Sepulchrum Sancti Patris Benedicti in Eccleſia Montis Caſſini poſitum, quia cum ille non ſolum eſſet Epiſcopus Caſſini, ſed etiam Monachus, &
38 Abbas Montis Caſſini, † potuit ibidem ſepeliri ex obligatione, quam habent Monachi, & Abbates ſe tumulãdi in proprio Monaſterio, & Abbatia, de qua *in cap. fin. de ſepult. in 6. Sanchæ ad præcept. Decalog. lib. 6. c. 14. num. 1. & 7. Mier. de ſepul tom. 1. tract. diſp. 3. §. 2. num. 1.* Prout leuior eſt coniectura deſumpta ex habitatione Abbatum in Monaſterio Montis Caſſini cum certum ſit Mo-
39 nachos † in proprio Monaſterio, non alibi commorari debere: Nihilominus Abbates pro maiori anni parte degunt in Palatio Epiſcopali S. Germani, quod alias ab ipſiſmet Abbatibus nuncupatum fuit propria reſidentia, *Summario Canonicorum num. 1.*

Exactio Decimarum facta à Monaſterio Caſſinenſi etiam in Territorio S. Germani non probatur ex vnico inſtrumento rogato de anno 1273. in quo nec effectiua ſolutio, nec obligatio ſoluendi, ſed aliqua tantum enunciatiua continetur, & talem Decimam ad dictum Monaſterium ſpectare, valde inueriſimile eſt, dum ſpatio quatuor ſæculorum ab inde effluxorum nulla alia proba-
40 tio affertur, † adeout credibile ſit, Decimas, de quibus mentio habetur in præfato inſtrumento, intelligendas eſſe de Canonibus, & Liuellis, quos Abbates vti Domini temporales huius Ciuitatis exigunt etiam ab Eccleſiaſticis in recognitionem Dominii, vt habetur in pluribus inſtrumentis cõceſſionum earundem obuentionum, quas Decimas appellant, *relatis in dicto Summario Capituli Sancti Germani, num. 24.* Idcoque applicari non poſſunt auctoritates adductæ in eadem *deciſione*, quæ reuidetur, §. *comprobatur*, loquentes de Decimis ſpiritualibus: & excommunicatio lata contra Germanenſes à Raymundo Epiſcopo Caſſinati, ob non ſolutionem Decimarum relata in præ-
41 terita *deciſione* §. *comprobatur*, † non concludit, quod Decimæ debentur Monaſterio Montis Caſſini, ſed potius Epiſcopo Caſſinati; ideo ex hoc non infertur ad Cathedralitatem fauore Eccleſiæ Montis Caſſini.

Aliæ demum coniecturæ ad demonſtrandam Cathedralitatem Montis Caſſini cumulatæ in alia decitione eliduntur, & penitus deſtruuntur ex eo, quod eadem Eccle-
42 ſia Montis Caſſini † fuit à ſan. mem. Ioanne Vigeſimoſecundo de anno 1322. in Cathedralem erecta, & deinde ab Vrbano V. ſuppreſſa Cathedralitate ad præcedentem ſtatum Abbatialem redacta de anno 1361. vt in Bulla eiuſdem Pontificis relata *in hodierno Summario Canonicorum, num. 22.* ex quo ſicuti manifeſtè apparet, quod eadem Eccleſia Cathedralitatem retinuit ſolum à dicto anno 1322. vſque ad annum 1361. ita ineuitabile inſurgit dilemma, quod aut enunciatiuæ argumenta, & coniecturæ pro Eccleſia Montis Caſſini deductæ percutiunt tempus ante annum 1322. & obſtat erectio in Cathedralem facta à Ioanne Vigeſimoſecundo, quæ ſupponit eandem Eccleſiam prius non fuiſſe talem; Aut percutiunt tempus poſt dictum annum 1361. & obſtat ſuppreſſio Vrbani Quinti, quæ cum præceden-
43 tem Cathedralitatem ſubtulerit, † allegari amplius non meretur abſque alia Pontificia
44 erectione, † cum ad eius auctoritatem ſolum ſpectet talem præeminentiam, & prærogatiuam Cathedralitatis Eccleſijs ſibi bene viſis concedere, *cap. 1. & ſecundo de tranſlat. Epiſc. gloſ. in cap. cum inferior, verbo Cathedralem, de maioritate, & obedient. cap. niſi ſpecialis, & cap. ſequen. de offic. legat. Rebuff. in prax. par. 1. tit. de creat. in Cathedralem in Princip. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæſt. 11. num. 1. & ſeqq. Adden. ad Burratt. deciſ. 92. 2. num. 11.*

Et ita decitum Partibus hinc inde auditis &c.

Altera præſentis cauſæ deciſio ſupra in hac parte 56. in ordine, quamuis hic reuocata, fuit tamen deinde confirmata ſub diebus 14. Aprilis 1679. & 27. Ianuarij 1681. quæ amba deciſiones, quia materia eſt exemplaris, & notatu digna, infra ideo in hac eadem parte apponentur.

R. P. D. RONDININO,

Pampilonen. Duorum Quartorum Beneficij.

Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM,

Iniusta declaratur collatio Beneficij de iurepatronatus facta ab Ordinario, tamquam sibi deuoluti, quia verè deuolutum non erat; stante legitima præsentatione Patronorum; cui non derogabat, quod alter excommunicatus diceretur, si excommunicatio non fuerat detecta, prout nec minus, quod ad eam non debuisset admitti Locumtenens Gubernatoris, si ille in locum eiusdem Gubernatoris fuerat subrogatus, & adhuc extabat in quasi possessione præsentandi.

SVMMARIVM,

1 *Sententia, quæ apparet valida ex reuolutione allorum iuxta vulgat. dec.* Verall. 260. par. 2. *accipit robur confirmationis.*

2 *Præsentatus à legitimis patronis, vel ab eorum maiori parte venit instituendus.*

3 *Ordinarius conferens beneficia patronata, tamquam deuoluta, quæ verè deuoluta non sint, dicitur nulliter, & iniustè conferre.*

4 *Patronus si prætenditur excommunicatus, & tamen ad votandum fuit admissus, quatenus illius votum attendatur.*

5 *Emptio bonorum Ecclesiæ si est parui momenti non est prohibita, nec facit ementem in excommunicationem incidere.*

6 *Præsentatio facta à patrono vt prætenditur excommunicato, ante detectam excommunicationem, subsistetur.*

7 *Locumtenens in locum Gubernatoris subrogatus potest præsentare, sicuti præsentabat Gubernator.*

8 *Præsentare, seu votare potest subrogatus in locum patroni vel compatroni si est in quasi possessione præsentandi, suaque præsentatio semper sit admissa.*

DECISIO CXCVII.

DISSIDENTIBVS Gubernatore, Locumtenente, Rectoribus, & Beneficiatis integris Ecclesiæ Parochialis Oppidi de Guatterra Pampilonen. Diœcesis circa præsentationem ad duo Quarta Beneficij controuersi, quod est de iurepatronatus illius Vniuersitatis, ex septem vocum habentibus Gubernator Locumtenens, vnus ex Rectoribus, & vnus Beneficiatus integer præsentarunt Damianum de Esclaue, Rector autem alius; scil. Locumtenens; & duo Beneficiati integri præsentarunt Franciscum de Eganna; Ordinarius verò tamquam ad sui dispositionem deuoluta contulit Quarta eiusdem Beneficij Francisco, fuitque super hoc sententiam, quam Reuerendissimus Numius Hispaniarum confirmauit, sed Causa ad Rotam deuoluta, stante commissione executoriali eidem directa pronunciatum fuit constare de cautis restitutionis in integrum aduersus sententiam Ordinarij tam quam nullam, & iniustam, præuia decisione 15. * Nouembris 1677. coram Reuerendissimo Domino Albergato Decano.

Hanc autem Rotalem sententiam tamquam validam † ex reuolutione actorum, 1 iuxtà vulgatam *decisionem Verallis* 260. *par.* 2. & tamquam iustam ex rationibus, de quibus in decisione Reuerendissimi Decani hodie Domini confirmatur.

Et quidem neque vacatio Beneficiorum, de quibus agitur conuertitur per obitum Ioannis Ramos, nec minus iurepatronatus mixtum, quatuor nempè Patronorum Laicorum, & trium Beneficiatorum integrorum remanentium, ex quibus cum quatuor, vt supra dictum est præsentauerint Damianum legitimo tempore coram Ordi- 2 nario, † ipse proindè erat instituendus tamquam præsentatus in tempore, & à maiori parte Patronorum, ideoque iniusta fuit, & 3 nulla sententia Ordinarij, † beneficia hæc tamquam ad ipsum deuoluta sibi adiudicantis, ex ratione Textus *in canon. decernimus & canon. Monasterium. vbi glos. final.* 16. *quæst.* 7. *& in cap. Bertoldus de sentent. & re iudic. Rotæ coram Coccin. decis.* 1289. *num. primo* cum similibus, *& in decis. huius causæ* 15. *Nouemb.* 1677. *ex* §. *nullitas cetera Reuerendissimo Domino Decano.*

Neque verum Ioannis Baptistæ de Esclaue dicendum est tamquam excommunicati, ex eo quod emit Prædium ab Ecclesia; Etenim præmisso quod non ipse, sed 4 eius Mater emit, † atque post emptionem 5 ad votandum admissus fuit, † quodque agebatur de re parui momenti, ex ratione textus *in canon. terrulas* 12. *qu.* 2. *vbi Barbos.* dat concordantes *Gutierrez cons.* 15. *num.* 10. *Quarantis in summa Bullarum verb. alienatio rerum Ecclesiæ num.* 41. *Addens. ad recent. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 444. *num.* 49. *& seqq. Turricell. de reb. Eccles. non alienan. cap.* 14. *ex num.* 51. *Rota coram Seraph. dec.* 401. *n.* 3. *& in dec. huius causæ*, placuit iterum responsio, quod non facta denun- 6 ciatione excommunicationis incursæ † potuit præsentare, & præsentatio ab eo facta subsistetur, *Lambertin. de iurepatronat. art.* 1. *par.* 1. *quæst.* 2. *princip. lib.* 2. *num.* 13. *Passerin. de elect. cap.* 10. *ex num.* 72. *Rota coram Dunozetta Jun. decis.* 931. *sub num.* 11. *& in decisione huius causæ* 15. *Nouembris* 1677. §. *neque ex his rectam Reuerendiss. D. Decano*; quemadmodum & votum alterius Locumtenentis admit- 7 tendum fuerat, † cum esset subrogatus in locum antiqui Gubernatoris, qui votum habebat ab ipsa Vniuersitate, quæ est Patrona, fuitque semper admissus ad votan- 8 dum, eiusque votum efficacem habuit, † quo casu est numerandum arrenta quasi possessione votandi, *cap. consultationibus. & cap. quærelam de iurepatron. Rota coram Coccino de-*

cis. 1797. num. 11 & seqq. & coram Dunoz iun. decis. 79. num. 5. & decis. 114. num. 2. & in decisione huius causæ 15. Nouembris 1677. §. prout uisus coram Reuerendiss. Domino Albergato Decano.

Quo verò ad habilitatem Damiani, tam quoad ordinem Presbyteratus, quàm quoad scientiam, & quoad alia, satisfaciebat decisio dicti Reuerendissimi Decani, cumquo Domini transierunt, Damiano informante, & Francisco pluries monito.

In hac eadem parte aliæ duæ decisiones sunt in hac Causa, altera supra sub die 15. Nouembris anni proximè præteriti coram Reuerendissimo D. Decano, quæ est decis. ibi 129. infra verò sub die 14. Nouembris præsentis anni erit alia coram Eminentissimo D. Cardinali Taia ambarum confirmatoria, quæ suis loco, & tempore apponetur.

R. P. D. RONDININO.

Romana Quindenniorum.

Veneris 22. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Pro euitanda solutione quindennij prætendebat Ecclesia donataria contractum puram locationem esse, qui tamen emphyteuticus apparuit, tùm quia, & sic fuerat à donatore appellatus, tùm etiam quia ipsa laudemium persolaerat, & tandem quia æquè ex denominatione canonis, & pacto caducitatis apposito, huiusmodi qualitas remanebat omninò probata.

SVMMARIVM.

1 *Quindennia introducta sunt ad reparandum damnum Domini directi, quando bona transeunt ad manus mortuas.*
2 *Ecclesia, & vniuersitates nunquam moriuntur.*
3 *Alienatio bonorum emphyteuticorum non ita de facili contingit fieri ab Ecclesia, vel ab altera manu mortua.*
4 *Quindennia successerunt loco laudemij, & ab internallo temporis, quo soluuntur de quindecim, in quindecim annos dicta sunt.*
5 *Emphyteusis dicitur postrema concessio, etiam si in aliis precedentibus innouaturis illa emphyteusis dicta sit, amplia vt n. seqq.*
6 *Locationis nomen generale est, & aquè locationem, ac emphyteusim comprehendit.*
7 *Contractus posterior declarationem recipit à precedentibus scripturis, in quibus illius qualitas explicata sit.*
8 *Idoneitas rei emphyteutica probatur, si dominus directus concessiones adducat, neque alia bona in eo loco possidere conuincatur.*
9 *Confessio emphyteuta bona esse emphyteutica, illi praiudicat, & habentibus causam ab eo.*
10 *Emphyteusim non potest denegare Ecclesia quæ in illius acquisitione obtinuit consensum à domino directo, eique laudemium persoluit.*
Amplia licet hoc fecerit sine solemnitatibus ibid. & num. seqq.
11 *In solutione à Monasterio facta, quæ illi præiudicialis esse possit, quatenus requirantur solemnitates.*
12 *Venditio, seu donatio bonorum emphyteuticorum non subsistit ante eventum beneplacitum, & traditam possessionem.*
13 *Ecclesia, seu Monasterium potest sine solemnitatibus soluere laudemium bonorum sibi donatorum.*
14 *Solemnitates non sunt necessariæ in acquisitione bonorum, quæ fit ab Ecclesia.*
15 *Ecclesia, & Monasterium describendo donationem emphyteusis sibi factam in suis libris, & soluendo canones approbat factum Monachi laudemium soluentis.*
16 *Emphyteusis dicitur, non locatio, si pensio quæ pro illis soluitur, non correspondet fructibus, ac etiam ex aliis, vt n. seqq.*
17 *Contractus emphyteuticus ex quantitate canonis, seu pensionis à locatione distinguitur.*
18 *Denolutionis pactum vna cum melioramentis denotat contractum esse emphyteusim, non autem simplicem locationem.*
19 *Conductor in casu locationis finitæ, seu etiam denolutæ melioramentis priuari non potest.*

DECISIO CXCVIII.

MARCVS Antonius de Incoronatis tamquam Dominus directus nonnullarum Domunculurum cum situ contiguo, seù Horto, quæ per Ioannem Baptistam Porrinum perpetuum conductorem de anno 1615. donatæ fuerunt PP. Sancti Honuphrij de Vrbe, egit coram R. P. D. Vrbis Vicesgerente, contra dd. Patres pro consecutione Quindenniorum, & sententiam fauorabilem reportauit, à qua interposita appellatione, & Causa per Signaturam simpliciter mihi commissa, dedi dubium: An Quindennia debeantur, atque illa deberi DD. responderunt.

Non controuertebant scribentes pro PP. S. Honuphrij quidennia deberi, præsuppositâ obligatione soluendi laudemia, † cum quindennia introducta fuerint ad reparandũ damnum, quod pateretur Dominus directus, permittens bona emphyteutica transire ad Ecclesiam, & ad similes † Vniuersitates, quæ cum nunquam moriantur, & per Administratores, qui in diès succedunt semper permaneant, cessat Domini directi spe deuolutionis ob lineam finitam atque ob alienationem, quæ non ita facilè contingit ob causam, & solemnitates requisitas, † & consequentèr cessat spes laudemiorum; Hinc ne nimium dispendium patiatur ad similitudinem quindenniorum Cancellariæ de quindecim in quindecim annos soluuntur laudemia, † quæ ab interuallo temporum quindennia appellantur, vt articulo ad partes dicusso dixit *Rota coram Coccin. decis. 231. ex*

nn.1.& decis.2357.ex nn.6.& in rec.par.9.decis. 474. sub nn.14.& pluribus seqq. & dec.494.n.7, & seqq.& in Caietana bonorũ 14.Decemb.1676. §. & subinde coram R.P.D. meo Bourlemont.

Itaque redacta quæstione ad naturam bonorum, de quibus agitur, dixerunt Domini concessionem factam Porrino, à quo PP. S.Honuphrii causam habent fuisse emphyteuticam, † cum in alijs instrumentis prius anno 1523. contractus fuerit denominatus emphyteusis, adeout quamuis in concessione facta Porrino anno 1558. illam appellaverint locationem,† tamèn cum hoc nomen sit genericum aptum nempè comprehendere, & locatiònem, & emphyteusim, debet declarationem recipere ab antecedentibus scripturis, † in quibus contractus qualitas clarius fuit explicata, ex deductis in proposito per *Menoch.consil.372.nn.12. Carocc.de locat.& conduct.in princ. tit. locationis diuisio nu.1. Modernus Pistor.de locat.cap.3.nn.2.& 15. Rota rec.par.16. dec.155. n.14.* neque dubium est, quin de iisdem bonis agatur, quia in coronati exhibeat concessiones, † & ostendunt alia bona non habere in eo loco, iuxta distinctionem,de qua *Eminentiss Otthob.dec.62. nn.11.& seqq.*

Secundo deducebatur emphyteusis qualitas ex confessione Porrini, qui cum in ipso instrumento donationis fassus fuerit laudemium deberi, atq; ad illius solutionem PP. S.Honuphrii donatarios obligauerit, † confessiones illæ non solum ipsi confitenti, sed ipsis conatarijs ab eo causam habentibus præiudicarunt, ex ratione *text.in l. generaliter C.de non numer pec.* quam in his terminis deduxit *Rot in rec. par.9.dec.166.num.8. & 9. & coram Dunozinn.dec.28.nn.8. & in Fesulana bonorum 30. Aprilis 1668. §. dominium verò coram Reuerendiss. Boulaqua*; Quinimo ipsi RR.PP. S Honuphrii requisuerunt Incoronatũ Dominum directum pro obtinendo contèntu, prout ab ipso obtinuerunt, pervalida translatione, & acquisitione dominij vtilis istorũ bonorum, & ipsis laudemium † persoluerunt, etiamsi adhibitæ non fuerint solemnitates in hac, vt ipsi dicebant erronea solutione laudemij † facta per Monachum ipsi Monasterio dannosa, cui aiebatur Monachum præiudicare non posse; Cum enim nõ fuisset perfecta bonorum acquisitio, † quia bonorum emphyteuticorum donatio non constitit ante obtentum consensum Domini directi, & traditam possessionem, vt notant Scribentes *in l. fin. C.de iur. emphyt. Clar. in §.emphyteusis qu.15. Rota coram Gregor. XV. dec.320.n.2.* cum alijs per *Adden. ad rec. ad Rotam par.8.dec.131. nu.390.* † potuit proinde Monasterium soluere laudemium sine solemnitatibus, † quæ non requiruntur in acquirendis, vt post alios *Bellett.disquis.clerical. par.1.tit.de cler.debit.§.5.nn.10.14.& seqq. Rota coram Seraph. dec.1198. nu.2.* Erronea autem solutio non probatur, quinimò ex dictis, & ex inferius dicendis apparuit debita pro rebus emphyteuticis, quamquæ etiam Monasterium ipsum approbauit, solutionem describendo in suis libris, atque soluendo postea per tot annos canones ipsi † Incoronato, sicque solutum laudemium, & contractum emphyteuticum,& factum Monachi approbando, & ratum habendo,vt in præcisis terminis *Rota coram Vbaldo dec.343.nn.9.& decis. 487.nn.6.&* passim in alijs.

Tertio emphyteutica qualitas vltra naturam bonorum, & partium confessionẽ, ac obseruantiam, deducebatur ex eo, quod pẽsio non correspondet fructibus, † locantur etenim hæc bona pro scutis annuis 60. vt ex confessione Coloni,& tamen annuus canon est scutorum 13.circiter, quæ modicitas pẽsionis, seu canonis non coæqualis fructibus multum confert ad ostendendam qualitatẽ contractus emphyteutici potiùs, quàm locationis, † cum ex hac circumstantia vnus contractus ab alio potissimum discernatur, *Mantic.de tacit.conuent.lib.22. tit.2. nn.2. in fin. Rolan.cons.96.nn.43.& 44.vol.1. Fulgin. de iur. emphyt.qu.15.n.21. Modern. Pist. de locat. cap.3. nn.18.& 19. Rota coram Seraph dec.286.nn.9. et coram Buratt.dec.344. per tot. et in Caietana bonorum 14.Decembris 1676. §. ex actis coram Bourlemont.*

Quarto denique præter naturam bonorum,confessionẽ, & obseruantiam partium ex solutione etiam laudemij,& canonum,& vltra exiguam pensionem fructibus nõ correspondentem, † adest pactum deuolutionis quatenus cessaretur à solutione per triennium, vna cum melioramentis, † quibus nõ priuatur conductor, *ad textum in l.Colonus 63 in princ ff.locat.Natt.cons.49. sub nu.32. Grat. discept.810.nn.7. Mantic.de tac.lib.2.tit.2.nn.14. Ludouis. dec. Pers.117.nn.34. Fulgin.de iur.emphyt.tit.de melior.qu.1.nn.1. Rota coram Seraphin. dec.286.nn.13.et in recent.par.13.dec.319.n.11. confirm.in dec.481.in princ.et in d Caietana bonorum.14.Decembris 1676. §. amplius cor. Bourlemont.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX

Auenionen. Fideicommissi.

Ventris 22.Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Ad fideicommissum, in quo post obitum masculorum, eorumque filiorum, vocatæ erant filiæ Testatoris, & earum liberi, succedere prætendebant filij earundem filiarum,ac etiam filij fœminarũ descendentiũ à primo vocatis;sed pro filijs filiarũ Testatoris deciditur, quia post omnes masculos, vocatæ sunt filiæ fœminæ, earumque liberi, quorum appellatione dicuntur venire nepotes, & pronepotes, quod non ita est in filijs filiarum fœminarum priorum institutorum, quia in eorum substitutione solum masculi ex masculis fuerunt vocati.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutione prima finita ſit locus ſecunda poſtea à teſtatore vocata.*
2 Liberorum *nomine veniunt etiam nepotes.*
3 *Verbum* liberi *verificatur non ſolum in filijs primi gradus, ſed protenditur etiam ad nepotes, & vlteriores deſcendentes.*
4 *Filios primi gradus teſtatoreꝝ non ſolum vocaſſe dicitur, ſed etiam alios deſcendentes, ſi plures ſubſtitutiones fecit vſque ad vltimum eorum.*
5 *Filiorum maſculorum appellatione veniunt etiã maſculi ex faminis, vbi teſtator nec habuit rationem conſeruandi agnationem, nec de concurſu maſculorum tractatur.*
6 *Maſculi ex faminis non veniunt ſub fideicommiſſo, in quo vocantur ſolum maſculi ex maſculis.*
7 *Maſculi ex maſculis vt ipſi tantum dicantur vocati, vel etiam maſculi, ex faminis, recurritur ad coniecturas, quoties mens teſtatoris eſt dubia, ſecus ſi fuerit clara.*
8 *Voluntatis quæſtio non admittitur, nec eſt opus coniecturis, ſi expreſſa eſt Teſtatoris diſpoſitio.*
9 *Filiarum nomine veniunt etiam neptes, cæteriquę deſcendentes, et quando, ibidem, et numeris ſequentibus.*
10 *Subſtitutio facta de filiabus collata in remotiſſimũ tempus, eis deficientibus, non admittit maſculos faminarum primorum inſtituentium,*
Si filia Teſtatoris, earumque liberi ſubſtituti ſint. ibidem.
11 *Filiorum appellatione non veniunt nepotes, & multo minus pronepotes;*
12 *Coniectura fortiores vincunt minores, maximè ſi illæ innixæ ſunt regulæ.*
13 *Diſcretiuus modus loquendi apprimè in fideicommiſſis attenditur.*
14 *Verbum* filiæ, *et verbum* liberi *non dicuntur ſynonima ſi primo filia, poſtea verò earum liberi vocati ſint.*
15 *Filiorum appellatione non veniunt nepotes, ſi Teſtator vocauit primo loco filias, poſtea verò eorum liberos.*
16 *Filijs vocatis cum expreſſione nominis eorum patrit, non poſſunt venire nepotes.*
17 *Filiarum ſubſtitutio, ſi illæ iam natæ erant tempore teſtamenti, et ideo Teſtatori cognita, non porrigitur ad neptes, vel proneptes.*
18 *Subſtitutio facta de filijs filiarum Teſtatoris, non continet abſurdum, ex quo admitteret remotiores, et excluderet proximiores deſcendentes à faminis maſculorum, ſi ita Teſtator diſpoſuit.*
19 *Proximior Teſtatori, vel gratiato contra illius voluntatem volentis remotiorem admitti, non poteſt ad fideicommiſſum ſuccedere.*

DECISIO CXCIX.

DEeceſſit Dionyſius Senior de Gouſe cũ teſtamẽto, in quo hæredes vniuerſales pro virili inſtituit Antonettã filiã, & Dionyſium ex eadem Antonetta nepotẽ, & Antonettæ Dionyſiũ, alioſq; illius liberos, liberorũq; liberos, ac Dionyſio ſimiliter eius filios, cæteroſque deſcendentes, & illis non extantibus Antonettam, eiuſq; liberos ſubſtituit. In defectum autem Antonettæ, & Dionyſii, illorumque liberorum, & deſcendentium vocauit Gabrielem fratrem germanum: & poſt eum (ſunt verba præciſa teſtamenti) eius liberos maſculos, & maſculos maſculorum ſucceſſiuè, & per ordinem, præferendo illos primi gradus illis ſecundi, & in defectum dd. maſculorum d. Gabrielis, & eorum maſculorum, & maſculorum eorum maſculorum ſubſtituit filios d. Gabrielis, & liberos illarum filiarum ſucceſſiuè pariter, & per ordinem, præferendo maſculos filiabus, & illos primi gradus illis ſecundi, quamdiu aderit de illis vſque ad vltimum.

Cumque primò deceſſerit Antonetta, ſuperſtite Dionyſio vnico filio, & ſubindè etiã Dionyſius ſine filijs, ac demum quoq; Gabriel, Stephanus vltimus maſculus ex maſculis d. Gabrielis, orta eſt controuerſia inter Clementiam vnicam filiam Gabrielis Stephani, & Ioſephum, ac alios eiuſdẽ Clementiæ filios, & poſſeſſores bonorum ex vna, & inter Bartholomæum nepotem ex Anna, & Cæſarem, ac fratres nepotes ex Iſabella filiabus d. Gabrielis fratris Teſtatoris ex altera, prætendentes per mortem d. Gabrielis Stephani ſine filijs maſculis ad eorũ fauorem purificatum fuiſſe fideicommiſſũ Dionyſij Senioris, eiſque dandam eſſe immiſſionem, qua poſt duas ſententias inter ſe contrarias ad Rotam delata, reſponſum fuit conſtare de fideicommiſſo, & dandam eſſe immiſſionem.

Etenim fideicommiſſum eſt literale in verbis teſtamenti ſupra relatis; Purificatio autem ad fauorem dd. Bartholomæi, & Cæſaris, eiuſque fratrum eſt clara, quia cum defecerint omnes deſcendentes maſculi Gabrielis primo loco ſubſtituti, poſt extinctos
1 omnes deſcendentes hæredum† inſtitutorũ, factus eſt locus vlteriori ſubſtitutioni, in qua vocantur filij d. Gabrielis, earumque
2 liberi, † quorum nomine veniunt Actores nepotes filiarum eiuſdem Gabrielis ex vi
3 illius verbi *liberos*, † quod verificatur non ſolum in filijs primi gradus, ſed etiam protenditur ad nepotes, & vlteriores deſcendentes. *l. cognoſcere* 56. *& l. Liberorum* 220. *ff. de verb. ſignificat. Peregrin. de fideic. art.* 22. *nu.* 43. *Rota coram Card. Celſo deciſ.* 229 *n.* 5. Præſertim vbi, vt hic, aſſiſtit mens, & diſpoſitio Teſta-
4 tatoris, † qui dum voluit, quod liberi filiarum Gabrielis ſuccederent per ordinẽ præferendo illos primi gradus illis ſecundi, & protendendo ſubſtitutionem vſque ad vltimum ipſorum, oſtendit, quod non ſolum filios primi gradus, ſed etiam nepotes, & pronepotes vocauerit.

Nec purificationem huiuſmodi ſubſtitutionis impedire poteſt exiſtentia Ioſephi, & Conſortium eorum, qui vti filij maſculi
5 Clementiæ proneptis d. Gabrielis, † venire prætendunt ſub nomine filiorum maſculorum Gabrielis in hoc fideicommiſſo, in quo Teſtator nullam habuit rationem conſer-

seruandæ agnationis, nec agitur in concursu masculorum ex masculis, ad tradita per *Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 5. n. 48. & 49. & Rota coram Buch. dec. 703. n. 15.*

Quæ ipsis obstant clara, & aperta verba testamenti, quæ dum expressè ponunt in
6 conditione solum masculos ex † masculis, applicari non possunt masculis ex fœmina, *DD. in l. Gallus §. nunc de lege ff. de liber. & posthum. Peregrin. de fideic. art. 20. nu. 20. Fusar. de substitut. qu. 404. num. 10. Rot. recent. dec. 84. n. 21. & 22. par. 5. & dec. 34. n. 9. par. 8.* Etiamsi non fuerit contemplata agnatio, & deficiat concursus masculorum ex masculis, † quia ista
7 unc solum attendi mererentur, quando Testator vocasset simpliciter filios masculos, vel recurrendum esset ad coniecturas pro interpretanda voluntate, & dubia mente Testatoris, † non autem quando expressa illius dispositio tales quæstiones ambiguitatis non admittit, vt respondendo ad prædictas circumstantias distinguit *Rota d. decis. 84. nu. 21. & 22. par. 5. recent.*
8

Excluso autem à parte conditionali, frustrà recurrunt ijdem Consortes ad dispositiuam substitutionis, vbi vocantur filiæ fœminæ d. Gabrielis, earumque liberi, sub qua comprehendi prætendunt Clementiã eorum Matrem, licet proneptem eiusdem Gabrie-
9 lis ex fundamento, † quod sub nomine filiarum veniant etiam neptes, cæteræque descendentes, concurrentibus coniecturis, & verisimili mente Testatoris,

Quia coniecturæ ad hunc effectum ab ipsis adductæ nullius sunt ponderis, vel momenti; nam quod substitutio filiarum concepta sit in tempus remotissimum, quo incredibile est, Testatorem supposuisse posse
10 superuiuere filias Gabrielis, † remouetur ex lectura ipsius testamenti, in quo non solum leguntur substitutæ filiæ Gabrielis, sed etiam illarum liberi, vnde apparet; quod Testator cogitans casum præmortientiæ filiarum substitutarum, voluit, ipsis non extantibus, succedere illarum descendentes, potius quàm filias fœminas masculorum antecedenter vocatorum.

Aliæ autem leuiores non merentur attẽdi ad destruendam vulgatam, non minus
11 quam communiter receptam regulã, † quod nomine filiorum non veniunt nepotes, eoque minus pronepotes, de qua *in l. quod si nepotes sexta ff. de testam. tutel. §. vltim. instit. qui testam. tutor dar. poss. Alex. cons. 17. num. 4. lib. 5. Rot. decis. 507. num. 2. par. 2. recent. & coram Dunoz. num. decis. 648. num. 17.* & conquassantur ab
12 aliis coniecturis, & argumentis contrapositis ab infirmantibus pro Actoribus, † quæ vti plura vrgentiora, & innixa regulæ sunt præferendæ aliis in contrarium adductis, ad *text. in l. cum de indebito cum principio ff. de probat. & in l. diuus ff. de in integr. restitut. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quæst. 30. per tot. Cassador. decis. 1. num. 9. de testam. Rot. coram Coccino dec. 29. num. 7.*

Et quarum prima detumitur ex discreti-
13 uo modo loquendi, † quo Testator vius fuit in hac eadẽ substitutione, in qua primò vocauit filias Gabrielis, & deindè ipsarum
14 liberos, † ex quo manifestè colligitur, ipsum non habuisse pro synonimis hos termi-
15 nos *filiæ*, & *liberi*, † nec ideò voluisse appellatione filiorum venire nepotes, *Corr. cons. 90. num. 6. lib. 1. Dreian. cons. 47. num. 10. lib. 3. Simon de pret. de interpret. vlt. volunt. fol. 326. numer. 43. Fusar. de substitut. quæst. 301. num. 59. Rot. coram Dunoz. inn. decis. 454. num. 4.* cum aliis concordantibus cumulatis *in Bononien. fideicommissi 18. Iunij 1666. coram bo. me. Annuncio meo.*

Secunda resultat ex designatione, & expressione nominis patris, ibi: *filias dicti Ga-*
16 *brielis*, † ex quo inclusionem solarum filiarum, & exclusionem nepotum desumunt, *Soccin. sen. in l. Gallus §. instituens num. 5. ff. de liber. & posthum. Paul. de Montepic. cons. 74. nu. 2. Fusar. cons. 95. num. 9.* aliique adducti per *Cyriac. contr. foren. cap. 8. num. 71. & in d. decis. Bononien. fideicommissi coram bo. me. Annuncio meo.*

Tertiò colligitur ex eo, quod filiæ Gabrielis de tempore conditi testamenti erant iam natæ, ac Testatori cognitæ, & dilectæ, prout apparet ex legato ipsis facto, neptes verò, & proneptes vti nondum natæ incognitæ; vn-
17 de oritur præsumptio, † quod quando in testamento fit mentio de filiabus, intelligitur solum de filiabus primi gradus, non de neptibus, & proneptibus. *Paris. cons. 20. nu. 58. lib. 1. Gozzadin. cons. 10. num. 7. Gabr. de verb. signific. conclus. 1. nu. 63. Cyriac. contr. for. d. cap. 8. num. 105. & sequen.*

Verisimilis autem mens Testatoris nullibi apparet, nec argui potest ex absurdo, quod sequi dicunt informantes pro Reis, si exclusis fœminis, & descendentibus ex lineis masculinis prædilectis, admittantur ad successionem personæ magis remotæ Testatori, & hæredibus grauatis, ac diuersæ lineæ, quia cum Testator expressis verbis restrinxerit substitutionem ad filias d. Gabrielis, &
18 liberos illarum filiarum, † ipsemet implicitè exclusit reliquos ab aliis, quàm ab ipsis descendentes, qui per consequens admitti non possunt contra voluntatem Testatoris,
19 etiamsi sint † eidem vel grauato proximiores, vt in similibus terminis aliàs resoluit *Rot. dec. 981. num. 15. ad finem coram Dunoz. inn. & coram Eminentiss. Otthob. dec. 244. nu. 2. vers. ad hoc, & dec. 271. num. 2. & 3.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Confirmata fuit hæc decissio sub die 2. Decembris eiusdem anni coram R P D. Rendinino, quam infra suis loco, & tempore apponemus.

R.P.D.

R. P. D. T A I A

Postea S. R. E. Cardinali

Burgi S. Donnini Beneficij.

Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Causa fuerat *simpliciter* à Signatura commissa cum clausula simpliciter, & ita omnia præcedenter gesta attētata declarata sunt, idemque firmatur, etiamsi alias appellatio admittenda non esset, & proindè, quia in beneficialibus agebatur, factus fuit locus sequestro.

SVMMARIVM.

1 *Iudicialiter processum dicitur per sententiam, ac etiam ex aliis, de quibus ibidem. vt sup. à prin. decisionis.*

2 *Attentata dicuntur omnia gesta per Iudicem post latam sententiam, à qua appellatum sit.*

3 *Attentata committuntur etiam in beneficijs de iurepatronatus, si post appellationē interpositam quidquam innouatur in eis.*

4 *Attentata eo magis sunt gesta post appellationem, si illa fuerit à Iudice admissa.*

5 *Causa simpliciter commissa, perinde est, ac si appellatio vsque à principio ad vtrumque effectum fuisset admissa.*

6 *Appellatio admissa per commissionem simpliciter obeuntem, causat attentata, etiamsi illa admittenda non esset.*

7 *Sequestro in beneficialibus locus est, vbi possessio fuit attentatè capta.*

8 *Attentata reuocantur vsque ad lasam Iudicis maiestatem.*

9 *Attentatorum reuocationem indicat etiam ipsa definitio attentatorum.*

DECISIO CC.

FABIVS vnicus Patronus simplicis Beneficij Ecclesiastici, ad illud vti prætendebatur vacans per assecutionem alterius incompatibilis, seu incompatibilium à Francisco tunc Beneficiato factam, præsentauit Antonium Franciscum 14. * Martij 1670. & lite orta inter hunc præsentatum, & Franciscum possessorem, præsentatus matrimonium contraxit, vndè Fabius præsentauit Carolum 22. Iulij 1671. qui pariter suam præsentationem denunciauit Francisco possessori per citationem personalem, itaut Franciscus perierit terminum ad opponendum, & multis annis agitata lite, decessit Franciscus, sed dubitans d. Patronus de validitate præsentationis Caroli, scripsit Vicario Generali Parmensi, fecisse aliam præsentationem 20. Ianuarij 1677. de persona Iacobi, etiam insistendo Caroli præsentationi, quatenus subsistat, vt in epistola 28. Ianuarij 1677. Vndè Vicarius Burgi visis dictis literis scriptis, Vicarius Parmæ, ex quibus dicebatur constare de mente Patroni circa effectus primæ præsentationis Caroli, pronunciauit præsentationem de persona Caroli, tamquam legitimam, & canonicam admittendam fore, dictumque Carolum instituendum, prout instituit, & confirmauit, eidemque tenutam dari mandauit vigesima secūda Februarij sequentis, prout Carolus per Procuratorem possessionem accepit triduo post, videlicet die 25. Februarij, & post modum adhuc gratiosam subrogationem in omni iure, & ad omne ius Francisci tempore sui obitus impetrauit, etiam quoad possessionem, vt in literis expeditis decimaquarta Augusti 1677.

Sed appellante Iacobo die secunda Martij, & sic intra decennium, cōmissa est Causa Rotæ, & hodie duplex propositum est Dubium: An constet de attentatis, itaut sit locus sequestro, & quis sit instituendus; & ad primum solum, dilato secundo, responderunt Domini constare de attentatis, & apponendum sequestrum.

Quia & contentiosè, & iudicialitèr proc 1 cessum est, † & proinde per sententiam, a qua fuit appellatum, vndè innouata per Iudicem post sententiam diffinitiuam, à qua 2 appellatum extitit, reuocantur, † etiam per Iudicem appellationis ad summam *capituli septimi de appellation. in sexto*, & in huiusmodi 3 † specie *Lancellott. de attentat. capit. 12. tota limitatione 40. parte 2.* vbi corrigitur dubia scriptura, aut doctrina *Lambertin. de iurepatronatus artic. 5. num. 2. principalis quæstionis 11. part. 2. libro 2. Vivian. in praxi. de iurepatronatus capit. 4. ex num. 68. libr. 11. Rota coram Coccin. decis. 1784. ab initio*, maxime si ap- 4 pellatio † fuit à Iudice admissa, *Rota coram bonæ memoriæ Cardinali Celso decis. 126. num. vltim.* cum causa appellationis fuerit per Si- 5 gnaturam simpliciter commissa, † quo casu perindè est, ac si ad vtrumque effectum ab initio fuisset admissa, etiamsi non fuisset 6 admittenda, † & omnia gesta ante appella- 7 tionem simpliciter admissam sunt † attentata, & consequentèr locus est sequestro, *Rota coram Augelles decis. prima ex numer. 5. cum* 8 allegatis, aliisque passim de attentatis, † vsque ad læsam Iudicis maiestatem; proindè- 9 que reuocandis ante omnia, † vt ex ipsa definitione attentatorum apud *Lancel. de attent. in præfatione num. 14. Rota decis. 222. num. 18. part. 16. recentior.*

Et ita vtraque parte informante [resolutum fuit.

Infra in hac eadem parte erit altera præsentis Causæ decisio super negocio principali sub die 28. Iunij præsentis anni coram eodem Eminentissimo Domino Cardinali Taia.

R.P.D

R. P. D. RONDININO.

Carpentoracten. Decimarum.

Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Examinantur priuilegia PP. Ordinis Prædicatorum super non solutione decimatum, vt illa nempe in casu, de quo agitur, non comprehendant decimas prædiales Parochis debitas super bonis post Concilium Lateranense quæsitis, quia hæc nunquam in generali exemptione decimarum comprehenduntur, nili expresè derogetur satis vulgato *cap. nuper de decimis*, ex eodem Concilio Lateranenti desumpto.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus, & Capitulum si retinent iura parochialia, habent fundatam intentionem in decimis suæ Diœcesis etiam contra Regulares.*

2 *Patres* Prædicatores, *eorumque Ordo tenentur soluere Parochis decimas prædiales.*

3 *Priuilegium exemptionis decimarum debet continere expressam derogationem* Capituli nuper de decimis.

4 *Priuilegium exemptionis decimarum à Sede Apostolica concessum, quatenus intelligatur de decimis ab homine impositis, non autem à Deo.*

5 *Derogatio Conciliorum, etiam generalis, sine expressa derogatione* Concilij Lateranensis, *non suffragatur in materia exemptionis decimarum.*

6 *Decimæ prediales Parochis de iure debitæ, non comprehenduntur à quacumq; amplitudine verborum, quæ non dirigatur ad illas.*

7 *Patrum* Prædicatorum *priuilegia expenduntur in materia decimarum, & per totam decisionem.*

8 *Priuilegium exemptionis decimarum continens conditionem, quatenus* Concilio Tridentino nõ obstet, *non suffragatur, si illi aduersari dicatur. & num. 8.*

9 *Exemptio conditionaliter concessa, ea resistente, dicitur potius denegata, quàm concessa.*

10 *Priuilegium exemptionis decimarum* PP. Prædicatoribus *concessum à* B. Pio V. *fuit à* Gregorio XIII. *redactum ad ius commune, &* Concilium Tridentinum.

11 *Priuilegium ad ius commune redactum, & ad terminos* Concilij Tridentini, *habetur ac si non emanasset.*

12 *Priuilegium exemptionis decimarum locale, suffragatur solum illi Monasterio, cui est concessum.*

13 *Priuilegium Locale Monasterij in materia decimarum, vigore generalis communicationis priuilegiorum, ad alia Monasteria non extenditur.*

14 *Communicatio generalis priuilegiorum non suffragatur in iis, quæ sunt specialis notæ digna, & difficillima ad concedendum.*

15 *Exemptio decimarum spiritualium, & ordinaria earum non dicitur concessa, nisi de ea specialis, & expressa mentio facta sit.*

16 *Exemptio decimarum parochialium fauore alicuius Monasterij, non probatur ex sententia lata contra alios Parochos, & ad fauorem alterius Monasterij eiusdem Ordinis.*

17 *Res inter alios acta, seu aliis concessa, ita ei prodesse non debet.*

18 *Decima parochialis pro bonis acquisitis post* Concilium Lateranense *debentur à Monasterijs solum generale priuilegium habentibus. Secus verò illa, quæ præcenduntur super bonis acquisitis ante dictum* Concilium. *ibidem, & num. anteced. & seqq.*

20 *Concilium* Lateranense, *& cap. nuper de decimis ab illarum solutione præfernant bona Regularium antecedenter quæsita, siue pro subsistentatione fratribus assignata.*

21 *Decima pro Noualibus inculti vigore priuilegiorum Regularium, etiam Parochis non debentur.*

22 *Concilio* Lateranensi *super exemptione decimarum faciliter Pontifices derogant, vbi non agitur de iure quæsito Parochis, sed solum de iure quærendo.*

DECISIO CCI.

EPISCOPO, & Capitulo Carpentoracten. habentibus iura Parochialia, concessa fuit manutentio in quasi possessione percipiendi decimas ex fructibus Prædiorũ Monasterij, & Fratrum Ordinis Prædicatorum, vt in decisione 20. Aprilis 1674. coram me; Tunc verò dilata fuit resolutio alterius Dubij super negocio principali, videlicet: An, & pro quibus bonis decimæ debeantur, quas deberi ex bonis hodiè possessis à PP. Prædicatoribus, & controuersus, DD. responderunt.

In his enim bonis intra limites Diœcesis Episcopus, qui vnà cum Capitulo habet iura parochialitatis, † habet intentionem fundatam in iure, etiam aduersus Regulares *in cap. cum in vnc 10. de decimis, & in Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 12. vbi Barbos. nu. 3.* & in his terminis † aduersus eosdem PP. Prædicatores, eorumque Ordinem, *Rota apud Posth. de manut. decis. 157. & in rec. par. 10. dec. 22. & coram Manzanedo decis. 579. & coram Bichio decis 322. & dec. 386. & in Vercellen. decimarum 13. Nouembris 1645. & 15. Ianuarij 1646. coram Eminentiss. Cerro apud Dian. resol. morgl. par. 3. tract. 7. pagin. 668.*

Non attentis priuilegijs exemptionum à decimarum solutione, quia seclusis illis Bonifatij VIII. Gregorij IX. Sixti IV. & Beati Pij V. super quibus Informantes pro Patribus Prædicatoribus hodie amplius; non insistebant; iisdemque responsionibus, quibus priuilegia mox examinanda subiacent, illis quoq; subiacebant priuilegia Iulij III. Pauli IV. Clementis VIII. & Vrbani VIII. ad quę hodie restricta fuit difficultas, obstare non videbantur.

Illud enim Iulij III. † non continet derogą-

rogationem Concilij Lateranensis in celebri *Capitul. nuper de decimis*, vt opus esset, quemadmodum etiam contigit in priuilegijs Bonifatij VIII. Gregorij IX. & Sixti IV. vt in præcitis terminis illa ex hac ratione reiecit *Rota apud Posth. de manut. decis. 157. num. 4. & in præallegata Vercellen. decimarum coram Eminentissimo Cerro apud Dian. resol. moral. par. 8. tract. 7. pag. 669.*

Priuilegium verò Pauli IV. quemadmodum etiam illud Iulij III. post verba eximẽtia ab omni impositione, collecta, & quibuscumque aliis grauaminibus, continet alia, nempè per Sedem Apostolicam pro tempore impositis, atque etiam in fine, ad qualificanda omnia præcedentia, conceditur quidẽ exemptio ab omni impositione, sed verba exemptiua desinũt in aliis similibus grauaminibus per Sedem Apostolicam impositis, † ex his autem apparet Pontifices sensisse de decimis impositis ab homine, prout Sedes Apostolica imponit, sicque de decimis extraordinarijs, non autem de ordinarijs ab ipso Deo impositis in ministrorum Altaris subsistentionem erogandis, † itaut neque vniuersalis derogatio Concilioru̇ suffragetur, nisi expresse de Lateranensi Concilio mentio habeatur, neque etiam sufficiat quæcumq. amplitudo verborum, † quæ non dirigatur ad Prædiales Decimas Diuino iure Parochis debitas, vt in præcisis terminis, latè examinato hoc eodem priuilegio Pauli IV. decisum fuit *in Toletana decimarum coram Iusto apud Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3. decis. 90.* & recedendo *à decis. 5. par. 14. recent.* pro PP. Prædicatoribus adducta, dixit *Rota in eadem Hispalen. decimarum 1. Februarij 1664. coram R.P.D. meo Taia, & coram Zarate dec. 53. num. 16.* & comprobant *Caualer. decis. 247. num. 11. Coccin. dec. 279. num. 3.* † & in aliis priuilegijs Ordinis Prædicatorum in prædicta *Vercellen. decimarum 15. Ianuarij 1641. §. quæ responsio coram Eminentiss. Cerro apud Dian. resol. moral. par. 8. tract. 7. pag. 668.*

Priuilegium itidem Clementis Octaui concessum anno 1604. quemadmodum, & illud Vrbani Octaui non suffragantur, cum contineant expressam conditionem, † quatenus Sacro Concilio Tridentino non aduersentur, cui profecto aduersantur in adducta *sess. 25. de reformat. cap. 12.* Etiam si dicatur id non procedere, quando adsunt priuilegia Eximentia à solutione Decimarum, ex *Monald. conf. 29. numer. 8. & 9. lib. 1. Belmont. decis. 55. numer. 32.* Etenim PP. Prædicatores non docent de aliquo priuilegio, quod ad hunc effectum sufficiat, cumque ista habeat in ventre conditionem, quatenus ea non resistant, aut reuocata non fuerint à Concilio Tridentino, † eo ipso, quod constat de resistentia eiusdem Concilij dicuntur potiùs denegare, quàm concedere exemptionem ex ratione *textus in l. aliquando ff. de condit. & demonstr.* quam in his terminis deduxit *Rota in Hispalen. Decimarum prima Februarij 1664. §. & insuper, coram R.P.D. meo Taia*, & eodem modo tollebatur etiam priuilegium Beati Pij Quinti, † quia redactum fuit ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini in Constitutione 9. *Gregorij XIII. Bullar. nou. tom. 2.* † & proindè habetur, ac si non emanasset, vt præcisè *Rota coram Buratto decis. 196. sub numer. 11. & in recent. par. 3. decis. 728. num. 2.*

Quo verò ad aliud priuilegium Clementis Octaui concessum anno 1592. quod hãc clausulam non continet, adhuc suffragari non posse Monasterio Carpentoraten. DD. dicebant, † quia est locale, restrictum nempè ad Monasterium loci Oriolensis, quod proindè † extendi non valet ad alia Monasteria ex generali communicatione Priuilegiorum, † quia illa non comprehendit ea, quæ sunt speciali nota digna, & difficillima concedi, † prout est exemptio à Decimis Spiritualibus Ordinarijs, nisi fiat illarum specialis mentio, vt post alios singulariter limitant *Barbos. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 26. §. 3. num. 41. Tamburin. de iur. Abbat. disput. 15. qu. 17. num. 34. & seqq. tom. 1. Rota coram Caualer. decis. 297. num. 10. et coram Bichio dec. 380. n. 34. et coram Zarate dec. 53. num. 17. & post Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3. dec. 89. per tot. et decis. 95. num. 2. & seqq. et in rec. par. 11. dec. 345. num. 4. et par. 13. dec. 24. num. 4. et 8.*

Neque obstat sententia lata ab A.C. super exemptione à solutione decimarum fauore Monasterij Auenionen. contra Archiepiscopum, & Parochos, † quia potuit esse quoad bona ante Concilium Lateranense possessa, † atque vti restricta ad Monasterium Auenionense, non valet ad hoc extendi *tex. in. C. res inter alios acta*.

Igitur quoad bona per Monasterium Carpentoracten. acquisita post Concilium Lateranense sub Innocentio III. hodie possessa à Patribus Ordinis Prædicatorum, de quibus est controuersia, † decimæ debentur, quemadmodum debebantur ab illis, à quibus in Regulares transierunt; † secus autem quoad bona antecedenter quæsita, siuè in fundatione pro dote Monasterij, & subsistentatione Fratrum assignata, † quæ præseruãntur in eodem *Capitulo nuper de decimis*, & ibi notat *glos. in figuratione casus, & verbo forte*, & ex mente Sac. Congregationis Concilij *Barbos. in Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 12. num. 3.* quidquid sit in noualibus inciltis, † in quibus loquitur *decis. 299. num. 35.* in contrarium adducta, in quibus Papa censetur facilius derogare Concilio Lateranen. † quia non agitur de iure quæsito auferendo, prout agitur in bonis decimari solitis.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Decis. 271. par. 18. tom. 1. est in eadem causa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano,

Veliterna Census.

Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM:

Plura in præsenti decis. decidūntur, tam super legalitate inuentarij, quamuis non reperti inter protocolla Notarij rogati quam super hærede beneficiato sibi per imaginariam solutionē soluente, & deinde coram judice comparente, pro obtinenda adiudicatione bonorum, ac etiam in materia repudiationis hæreditatis erroneè, vel ad aliū finem ab hærede facta, & demum super exclusione filiæ à successione patris, vel matris, quod nempe illa procedat quatenus testamentum subsistat, secus autem si ab intestato hæreditas deferenda sit.

SVMMARIVM.

1 *Hæres beneficiatus non confundit actiones, sed illæ sibi remanent illæsa, perinde, ac si hæres non fuisset.*

2 *Inuentarium, & instrumentum repertum in Cancellaria Ciuitatis in qua nulla adsunt protocolla Notarij rogati, adhuc plenè probat, & quando numer. seqq.*

3 *Instrumentum indicialiter productum, & per sententias approbatum, non potest de legalitate redargui.*

4 *Notarij negligentia in non conficiendis protocollis, illaque seruandi, non adimet fidem instrumentis, neque præiudicat partibus.*

5 *Peritorum relationi, cui magis stari debeat in concursu plurium relationum, & numer. seqq. vsque ad 13.*

6 *Hæres beneficiatus quatenus per imaginariam solutionem bona hæreditaria sibi appropriare possit, vt inde faciat fructus suos, & vide numer. seqq.*

7 *Hæredem beneficiatum per imaginariam solutionem sibi soluisse, & posset agere pro eodem credito, incompatibile est.*

8 *Hæres, qui per imaginariam solutionem sibi persoluit, non potest postea principaliter agere pro suo credito.*

Sed si ab alijs creditoribus conuenitur, rectè petit à iudice separationem bonorum ad remouendas molestias eorum ibid. & num. seq.

9 *Hæres creditor defuncti tutior redditur, si citatis alijs creditoribus bona hereditaria in solutum recipiat.*

10 *Fructus quatenus suos faciat hæres, creditor defuncti, qui a principio per imaginariam solutionem sibi persoluit, & postea à iudice petijt assignationem bonorum.*

11 *Hæres creditor defuncti post adiudicationem sibi factam nedum facit fructus suos, sed de bonis assignatis ad libitum dispo nere potest.*

12 *Relatio periti detecta erronea in vno, ita præsumi debet in omnibus alijs.*

13 *Æstimatio mobilium facta post 20, & vltra annos, absque eo, quod illa oculis peritorum subijci possint, non substinetur.*

14 *Repudiatio hæreditatis facta ab hærede ad effectum effugiendi molestias Rev. Fabricæ, non præiudicat, & quare num. seqq.*

15 *Sine consensu actus ab aliquo factus ei nocere non debet.*

16 *Declaratio facta ad vnum finem, non trahitur ad alium, & numer. seqq.*

17 *Effectum diuersum operare non possunt, quæ ad alium effectum facta sunt.*

18 *per Repudiationem hæredis scripti fit locus successioni ab intestato.*

19 *Filia ab hæreditate exclusa, intelligitur quatenus testamentum subsistat.*

20 *Testati causa cessante fit locus causæ ab intestato, & proinde filia etiam ab hæreditate exclusa, non remanet exclusa.*

DECISIO CCII.

PERSTITERVNT hodie DD. in vltimo * loco decisis corā me sub die prima Februarij 1677. quia subsistere visa sunt fundamenta decisionis, tam, quo ad legalitatem inuentarij, quam quoad æstimationem bonorum hæreditariorum Benigni, & subsistentiam creditorum, pro quibus Archangelo, & Claræ de Georgijs hæredibus Benigni Patris, dictum fuit competere retentionem bonorum hæreditariorum contra Colutios, & alios creditores posteriores 1 dicti Benigni, † cum ex Beneficio inuentarij non fuerint confusa eorum iura, & actiones, sed illæsa remanserint *iuxta text. in l. debitori*, & ibi scribentes *C. de Pactis Surd. cons. 7. num. 31. Merlinus de pignor. lib. 5. qu. 14. num. 16. & 17. Rota coram Seraphino decis. 842. numer. 4. & in rec. decis. 329. numer. 21. & 22. par. 10.*

Nec ad redarguendum de falsitate inuentarium releuare visum fuit repetitum obiectum, quod illud fuerit cæptum in Cancellaria Veliterna, non autem in Archiuio, vbi nulla extant Protocolla Hectoris Morichetti Notarij, de eo rogati; Quia cum in- 2 uentarium, † quod exhibetur, sit publicum documentum, habens omnia de iure requisita, & nulla sit controuersia, quoad legalitatē dicti inuentarij, quod alias coram A. C. Baranzono, & Caballetto, citatis ijsdem Colutijs, alijsque creditoribus fuit iudicialiter 3 approbatum per sententias in iudicatum transactas, sola propterea negligentia Notarij in conficiendis Protocollis, illaque seruandi in Archiuio non valet ei adimere fidem, vt firmat præterita decisio §. *nec fides*, & præter ibi adductos *Rota coram Caualeria decis. 122. num. 11. coram Eminentissimo Ottobono decis. 255. numer. 29. & in Romana Pecuniaria 23. Martij 1664. §. exceptio coram Eminentissimo Cerro.* 4

Circa æstimationem bonorum standum esse primæ Relationi Peritorum DD. non dubi-

5 dubitarunt, † eo quod illa ritè, ac rectè facta præsumitur,& multo magis,quia secunda Peritia erronea patenter apparet, dum in ista calculantur fructus, quos dicti de-
6 Georgijs hæredes † Beneficiati fecerũt suos per imaginariam solutionem, seù iuris præsumptionem, quod dicti hæredes vti creditores Benigni in summa absorbente totam hæreditatem, statim sibi satisfecerint adiudicando bona defuncti pro suis creditis ad *text. in l.si ei cui 41.§.si is qui ff. de euict.* vt vltra citatos *in decis. §. & eo facilius* tradit *Palm.iun.consult. 22.num. 28. cum seqq. Gratian. discept.214.num.1.& seqq. Surdus decis.170. numer.1. Rota coram Seraphino decis.1234.num.1. & per tot. & coram Merlino decis. 712. nu. 10.*

Quibus non aduersatur separatio bonorum petita à Georgijs, ex qua informantes pro Solutijs inferebant dd.de Georgijs noluisse sibi adiudicare bona hæreditaria per imaginariam solutionem,cum sint inuicem incompatibilia, quod dicti hęredes sibi prius satisfecerint per immaginariam solutionẽ,
7 & post † extinctam obligationem,agere nihilominus voluerint, tanquam creditores pro eorum satisfactione ad tradita per *Surdum decis.92.num.6. & seq. Amat. Panormit. resol.56.numer.8.* Quia quidquid sit de veritate huius conclusionis, de qua per *Rotam coram Eminentissimo Ottobono decis.47.numer.15. cum seqq. & signanter numer. 18.* Vbi indiuidualiter declaratur dictam Decisionem *Surdi* be-
8 nè procedere in suo casu, † quando scilicet hæres principaliter agit pro separatione bonorum ad effectum sibi adiudicandi bona, pro concurrenti, quantitate sui crediti; Non autem, quando, prout in præsenti facti specie, creditores hæreditarij mandata obtinuerant contra bona defuncti, & hæres ad euitandum illorum subhastationem instetit coram Iudice, citatis creditoribus bona se-
9 parari, *iste enim actus est quidem compatibilis cum præcedenti adiudicatione facta* auctoritate propria, cum censeatur petita à Iudice separatio bonorum ad remouendas
10 molestias aliorum creditorum † aduersus, quas hæres creditor defuncti tutior redditur, si auctoritate Iudicis, & citatis creditoribus recipiat bona insolutum prout aduertit *Rota post Posth. de subhast. decis. 196. nu.12. & 13.*

Ponderatum fuit adhuc subsistere errorẽ secundæ peritiæ,nec supradictam exceptionem tolli, quia iuxta eandem opinionem Surdi fructus percepti ante bonorum separationem,& declarationem factam à Georgijs essent quidem imputandi in diminutio-
11 nem crediti, † secus autem fructus percepti post declarationem, quos dicti hæredes vtique fecerunt suos, & proindè calculandi non erant in statu hæreditario, vt admittit idem *Surd.d. decis.92. in princ.* Ab isto enim tempore citrà bona pleno iure dominij spectare cœperunt ad Georgios creditores, ne-
12 dum ad effectum lucrandi fructus, † sed etiam, vt de illis ad libitum disponere pos-

sent *Ruin.cons.57.sub numer.26.in fine lib.2. Rotæ in Rec.decis.332.numer.3.& seq.par.13.& decis.247.num.4.& 5.par.14.*

Vndè propter huiusmodi patentem errorem pro nihilo habenda est secunda Peritia,
13 quæ secuti detegitur erronea in vno, † ita præsumi debet in omnibus *Tob.Non.cons.63. num.7.vers. quemadmodum igitur Rota post Zuff. de legit. proceff.decis.971.numer.6.coram Gregorio decis.79.numer.2. ibique add. numer.6. & coram Bichio decis. 596. numer.10.* signanter in æstimatione mobilium,quæ tanquam facta post viginti,& vltra annos,absque eo,quod oculis Peritorum mobilia subiici potuerint, ad
14 effectum, † vt benè visis, & maturè perpensis illorum statu, & qualitatibus verum valorem arbitrari possent, facillimè præsu-
15 mitur erronea, † itaut in concursu primæ peritiæ sit præferenda in terminis *Ciriac.controu.61.numer.3.& 4. Rota coram Eminentissimo Otthobono decis.199.num.12.*

Quo verò ad credita eorundem de Georgijs iterum fuit approbata veritas crediti dotalis Lauiniæ matris in scut. 1800. ex coniecturis optimè perpensis in alia decisione §. *minus subsistit*, dictumque fuit ipsis suffragari non obstante, quod Archangelus in Tribunali Reuerendæ Fabricæ repudiauerit hæreditatem matris, & Clara hodiè dicatur exclusa in illius testamento, siquidem placuit responsio, quod aut repudiatio Archangeli non est attendenda, vtpotè,
16 quia emanauit ad euitandas † molestias sibi illatas pro solutione legatorum, non autem animo deliberato re vera hæreditatem
17 repudiandi, † sine quo tanquam, sine consensu repudiatio nocere non debet *Posth. resol.24.numer.64. Rota coram Celso decis.85. numer. 7. & 8.* & firmat decisio §. *porum*, relevante declaratio enim facta ad vnum finem
18 non trahitur ad alium, † nec operatur diuersum, & inopinatum effectum, vt in si-
19 milibus † terminis, *Surd.cons.423.sub nu. 23. vers.secundo respondeo, & num seq.*

Vel quatenus attendenda esset corrueret testamentum, & per repudiationem hære-
20 dis scripti esset locus † successioni ab intestato, quæ tali casu deberetur Claræ vti fi-
21 liæ prædictæ † Lauiniæ §. *si quis igitur Auth. de hared. ab intest.venient.* Nil suffragante prætensa eius exclusione, quia talis exclusio in-
22 telligitur facta in casu testamentariæ † successionis, secus cessante causa testati *Gabr. cons.129.numer.8. lib.2. Rota coram Carillo decis.108.num.3.& decis.125. num.2.*

Reliqua autem credita DD. pariter approbarunt iuxta deducta in decisione §. *alterum est creditum cum §§. seqq.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO,

Lucana prætensæ vnionis.

Mercury 27. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Bona patrimonialia Ecclesiæ, & pro illius fabrica destinata, prætendebantur eidem Ecclesiæ vnita, & proinde administrari non potuisse per laicos; sed contra vnionem est decisum, quia concludenter probata non erat, prout requiritur; Laicos verò eadem bona gubernare potuisse resoluitur, tum quia illa erant à cæteris alijs eiuidem Ecclesiæ distincta, tum etiam quia consuetudo immemorabilis concurrebat, tum, & tertio, quia sub hac conditione fuerant relicta.

SVMMARIVM.

1 *Vnionem ad probandam requiritur instrumentum, aut immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo.*
2 *Bona patrimonialia fabricæ Ecclesiarum parochialium maximè stante consuetudine possunt per communitatem, seu laicos administrari.*
3 *Consuetudo administrandi bona patrimonialia fabricæ Ecclesiarum à quibus Doctoribus referatur.*
4 *Obseruantia probatur ex instrumentis publicis, ac etiam ex testibus.*
5 *Obseruantia contraria tollit non solum quadragenariam, sed etiam immemorabilem.*
6 *Vnionem ad probandam plures coniectura, & argomenta referuntur, & reiiciuntur num. seqq.*
7 *Instrumentum, quod non est in forma probanti, & caret omni signo Notarij, & legalitatis non probat.*
8 *Enunciatiuæ instrumenti, quod non est in forma probanti, attendendæ non sunt.*
9 *Enunciatiuæ, vt probent vnionem, debent esse plures, & emissæ à personis non suspectis, vel à tertijs.*
10 *Enunciatiuæ emissæ à personis interessatis, & vnionem affectantibus illam non probant.*
11 *Bona patrimonialia Ecclesiæ non possunt dici vnita cum alijs bonis eiusdem Ecclesiæ, si illa à Laicis, hæc autem ab ipsa Ecclesia administrata sunt.*
12 *Electus ad aliquod officium, nullum ius acquirere potest contra eligentem ipsum.*
13 *Rector de iure, ipse est administrator bonorum suæ Ecclesiæ.*
14 *Bona Ecclesiæ, quod ab Ecclesia administrari debeant, intelligitur de bonis propriis eiusdem Ecclesiæ, non autem de alijs.*
15 *Sæculares, & laici possunt administrare bona patrimonialia Ecclesiæ, destinata pro illius fabrica.*
16 *Legatum relictum Ecclesiæ cum conditione, quod debeat administrari per laicos, ab ipsis solum administrari debet.*
17 *Bona Ecclesiæ, quod possint administrari per laicos consuetudo immemorabilis plurimum operatur, imo totum facit.*

DECISIO CCIII.

IN Decisis coram me * 3. Decembris anni præteriti in hac eadem causa DD. standum censuerunt; Probata enim ipsis denuò fuerunt fundamenta Decisionis, eò quia Rector Ecclesiæ SS. Stephani, & Cassiani de Mariano vnionem operæ, seu fabricæ, & eius reddituum non probat, † cum 1 nec diploma vnionis exhibeat, nec immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo producat, aut firmet, prout necessarium, iuxtà celebre consilium *Fulgos. 2. numer. 2, 3, cum 11. Garz. de benef. par. 12 cap. 2. numer. 126, & 132. Lotber. de re benef. lib. 1. qu. 28. num. 105, Rot. decis. 337. numer. 2. & 704. numer. 7. & seqq. coram Pen.* & firmatum fuit in *decisione, quæ reuidetur in §. sententia, & §. seq.* Cum è contra Communitas intentionem suam fun- 2 det, quæ & eò firmior redditur, † quò consona est vniuersali consuetudini illius Diœcesis, vt scilicet † bona Patrimonialia operæ, seu fabricæ Ecclesiarum Parochialium 3 per Communitates ipsas, seu Parochianos, qui & Operarij dicuntur, administrentur cuius consuetudinis meminere *Merlin. decis. 473. & 709. Pen. decis. 905. & 1113. & sa. me. Gregor. decis. 113.* & de eius obseruantia in hac ipsâ Terra Moriani † constare fecerunt 4 informantes pro Communitate ex instrumentis, & publicis actis ab anno 1481. vsque ad annum 1658. nec non ex testium depositionibus de publica voce, & fama, de propria scientia, & visu attestantibus, imò & de immemorabili, † quæ sanè omnia prætensam immemorabilem contrariam, & ipsam quadragenariam excludunt, iuxta *tex. in l. nemo, vbi gloss. notat, in verb. temperabit, in fin. ff. de reg. iur. Abb. in cap. vltim. num. 29. de consuetud. Add. ad Gregor. decis. 298. numer. 13. decis. 254. numer. 3. decis. 324. numer. 13. par. 4. diuers. Rot. decis. 115. num. 8. par. 14. rec.* 5

Afferebantur ad asserendam prætensam vnionem instrumentum de anno 1546. factum per Rectorem Ecclesiæ cum ea affectione, quod huiusmodi bona operæ erant in perpetuum incorporata, & vnita supradictæ Ecclesiæ: † Nec non libellus porrectus in iudicio anno 1590. coram Vicario Lucensi pro obseruantia instrumenti concessionis in Emphyteusim quorundam bonorum Operæ, & in eo enunciatur Operam, de qua agitur esse vnitam suæ Ecclesiæ, & demum anno 1621. Instrumentum, quo Rector eius temporis concedit in Emphyteusim partem aliquam bonorum huius Operæ. 6

Verum hæc non proficere ad intentionem Rectoris DD. sunt visa. Instrumentum enim de anno 1546. † non est in forma 7 probanti, & caret omni signo Notarii, & legalitatis, † nec enunciatiuæ in eo inserta 8 vllo modo est fidendum *Add. ad Burat. decis.*

667. *numer.* 18. *Rot. decis.* 308. *numer.* 4. *& decis.* 323. *numer.* 17. *par.* 16. *rec.*

9 Nec minus duabus alijs † enunciatiuis, quæ vt vnionem probent debent esse multò plures, & emissæ à personis non suspectis, vt à Summo Pontifice in Bullis Apostolicis, vel ab Episcopis, vel saltem à Tertijs nullum interesse habentibus, non autem à 10 Rectore vnionem affectante, † cuius assertio suspecta omninò redditur, *Garz. de benef. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 254. *&* 257. *Achill. de Grass. decis.* 8. *de iurepatr. Caputaq. decis.* 237. *Rot. decis.* 223. *num.* 14. *coram Eminentissimo Ottobono.*

Et eò magis in hoc casu, quo de eisdem annis 1546. & 1621. tàm ante, quam post dantur plura instrumenta, ex quibus constat bona Operæ fuisse separata à bonis Ec- 11 clesiæ, † eaque administrata ab operarijs pro tempore electis à Communitate, & ab Ordinario confirmatis, vt in Summar. Operæ *numer.* 7. *&* 8.

Accedunt, & Confessiones aliorum Rectorum, tàm ante, quàm post dd. enunciatiuas: Electi enim in operarios, tùm soli, (tum etiam nonnunquam cum alijs sæcularibus in varijs instrumentis locationum bonorum eiusdem Operæ, expressè declararunt se contrahere vti Operarios, & disponere de bonis ad eandem Operam spectantibus dicto Summario *num.* 8. & quod magis est, modernus Rector sub hac distinctione, & nota Operarij varios contractus iniuit, & de bonis Operæ disposuit, vt de anno 1651. & 1658. vt eodem Summ. *num.* 8. 12 nec † ex ea electione potuerunt ius acquirere contra Communitatem, *l.* 1. 2. *& l. & habeat ff. de precar. l. eius ff. de reg. iur.*

Nec suffragatur generalis Doctrina, quod Rectori de iure competat administratio bo- 13 norum Ecclesiæ, † nec in ea possint laici se se immiscere, *canone iudicatum* 89. *distinct.* Quia cum hæc bona Operæ sint separata à 14 Patrimonialibus Ecclesiæ, † de quibus loquitur *dictum canon. iudicatum*, iam nullum 15 est inconueniens, † vt à sæcularibus tracten- 16 tur, maximè cum ea lege † fuerint ab Institutoribus relicta, *Buratt. decis.* 224. *num.* 1. Adstipulãte præsertim immemorabili con- 17 suetudine, † quæ inducta plurimum, imò omnia in huiusmodi materia operatur, *cap. duo simul, de offic. ordin. cap. cum contingat, de for. competen. l. sed & ea, iuncta l. sequenti ff. de legib.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera decisio 135. *quæ in hac eadem causa emanauit.*

R. P. D. EMERIX.

Viceu. Iurisdictionis.

Mercurij 27. *Aprilis* 1678.

ARGVMENTVM.

Abbati, non autem Episcopo, in loco suæ Abbatiæ exempto iurisdictionem competere declaratur, quamuis ille existeret in Diœcesi, quia respectu iurisdictionis perinde est, ac si ille extaret extra Diœcesim, cum autem Episcopus plures actus iurisdictionales adhuc fecisse prætenderet, vel eos non probari dictum est, esse de personis, & locis exempris, vel iidem actus fuerant Episcopo præseruati, vel demum tamquam facti lite pendente, & inscio Abbate, illi præiudicare non poterant.

SVMMARIVM.

1 *Visitandi quasi possessionem habens in ea manuteneri debet, & numer.* 2.
2 *Manutentio eo magis possidenti conceditur, si de illius bono iure constat, etiam per sententiam.*
3 *Episcopus habet iuris assistentiam in exercenda iurisdictione super omnes Ecclesias suæ Diœcesis.*
4 *Iurisdictionem in locis exemptis Episcopus exercere non potest, & num.* 6. *cum seqq.*
5 *Iurisdictio Abbatis priuatiua quoad Episcopum ex quibus deducatur, & num. seqq.*
6 *Licentia petita declarat iurisdictionem non petentis, sed illius à quo petitur.*
7 *Episcopus non potest prætendere assistentiam iuris super iurisdictione loci Abbatialis suæ Diœcesis, si petiuit licentiam ab Abbate illam exercendi.*
8 *Locus exemptus licet sit in Diœcesi, tamen quoad iurisdictionem æquiparatur loco existenti extra Diœcesim.*
9 *Exemptionis à iurisdictione Ordinarij plura exempla remissiuè referuntur, & inter ea de Abbate Riuipulli Vicen. Diœcesis.*
10 *Episcopus, nec etiam vti delegatus Sedis Apostolicæ visitare potest loca exempta, in quibus alius habet iurisdictionem quasi Episcopalem.*
11 *Iurisdictionales actus exerciti ab Episcopo, vt noceant Abbati exempto probari debent, quod fuerint exerciti in locis, & personis exemptis.*
12 *Actus iurisdictionis Episcopo præseruati, nullum ius tribuunt, quoad alios actus eidem Episcopo non præseruatos.*
13 *Actus facti lite pendente, & inscia persona de cuius interesse agitur, non præiudicant.*

DECISIO CCIV.

QVAMVIS Abbas Monasterij S. Petri Ordinis Sancti Benedicti Oppidi Riuipulli reperiretur in antiquissima possessione visitandi omnes Ecclesias, etiam Curatas intra prædictum Oppidum existentes, nihilominus, eo inaudito, Episcopus Vicen.

innixus assistentiæ iuris, & dispositioni *Sac. Conc. Trident. sess. 7. & sess. 21. cap. 8.* tentauit anno 1672. obtinere ab A. C. mandatum de manutenendo in quasi possessione visitandi omnes Ecclesias, tam intra quam extra idem dictum Oppidum existentes, & commissa mihi per Signaturã iustitiæ causa appellationis cum facultate manutenendi quem de iure, dedi partibus ita pereuntibus dubium, An, & de cuius bono iure conset, etiam ad effectum manutentionis, quod fuit hodie, quoad Ecclesias intra supradictum Oppidum existentes in omnibus ad fauorem Abbatis resolutum.

Quia ipse bene fundat suam intentionem in antiqua sententia arbitramenti, lata vsque de anno 1312. in executionem alterius confirmatæ, per felic. rec. Vrbanum IV. in qua illi adiudicatur ampla iurisdictio in Oppido Riuipulli, etiam priuatiuè quo ad Episcopum, exceptis nonnullis casibus particularibus in eadem sententia expressis, & nominatim ei attribuitur ius visitandi omnes Ecclesias in dicto Oppido Riuipulli existentes, vt latius continetur in Summario Abbatis *numer.* 20. vigore cuius cum per duo sæcula, & vltra visitauerit omnes Ecclesias intra dictum Oppidum existentes, absque eo, quod pro parte dicti Episcopi doceatur de
1 aliqua eorum visitatione, † sequitur, quod ex huiusmodi sententia per tantum temporis spatium obseruata ab inde constet de
2 bono iure Abbatis, † quodque etiam ad formam eiusdem illi sit danda manutentio *Marescot. var. resol lib. 1. cap. 11. numer. 1. Grat. discept 893. numer. 18. Posth. de manut. obseru. 45. numer. 1. cum seqq. & Rota penes eum dec. 32. numer. 8. & in recent. decis. 105. & decis. 229. vtrobique numer. 3. par. 13.*

Non obstante allegata in contrarium as-
3 sistentia, quam de iure communi habet Episcopus pro exercenda iurisdictione in omnes Ecclesias suæ Diœcesis iuxta *textum in can. omnes Basilicæ, & can. nullus 16. quæst. 7. cap. conquerente de offic. ordin.* cum aliis concordantibus adductis per *Gonzal. ad reg. Cancell. in §. 1. prooemiali numer. 22.* Quoniam cum per sententiam supra relatam declaratum fuisset, hoc Oppidum esse exemptum a iurisdictione Ordinarij, & subiectum iu-
4 risdictioni Abbatis, † & in illius executionem Abbas ab inde citra sit in possessione congregandi Synodum, eligendi examinatores ad concursus Parochialium, concedendi literas dimissoriales ad suscipiendos ordines sacros, aliaque similia in Clericos,
5 & Populum dicti Oppidi exercendi, vt in Summario *num. 23. 4. cum seqq.*

Ac successiue etiam Episcopus, seu illius officiales curauerint eidem Abbati præsentari requisitorias ad exequendum mandata
6 relaxata contra Incolas dicti Oppidi, †. & pluries petierint sibi cõcedi Territorium ad effectum exercendi in eo nonnullos actus
7 iurisdictionales, † cessat quæuis assistentia iuris, quæ non suffragatur Episcopo in loco
8 exempto, † qui licet sit in Diœcesi æquiparatur tamen quoad iurisdictionem loco existenti extra Diœcesim iuxta punctualem doctrinam *Geminian. in cap. cum Episcopus numer. 4. de offic. Ordin. Franch. in cap. 2. §. Statutum numer. 12. vers. sed si per priuilegium de constitut. eadem lib. 6. Bellett. disquis. Cleric. par. 1. qui loquitur de iurisd. Abbat. S. Michaelis de Clussa §. vnic. numer. 5.* † vbi plura exem-
9 pla adducit, & in specie de hoc Abbate Riuipulli tellatur *Barbos. de iur. Eccles. vniu. cap. 17. numer. 22. Tamburr. de iur. Abbat. tom. 1. disput. 3. qu. 4. numer. 7.* cum aliis adductis per Rotam coram *Martin. Andrea decis. 54. num. 5. decis. 372. numer. 10. par. 11. & in Cauen seu Caputaquen. iurisdictionis 12. Martij 1672. coram me.*

Nec valet Episcopus visitare vti delega-
10 tus Sedis Apostolicæ vigore † dispositionis *Sac. Conc. Trid. sess. 7. & sess. 21. cap. 8.* quia dispositio Sac. Concilij non intrat quando, vt in præsenti agitur de loco, in quo alius habet iurisdictionem quasi Episcopalem, vt multis relatis distinxit *Grat. discept. 212. numer. 30. & Rot. decis. 82. num. 11. coram Cardinali Otthobono.*

Et hinc nihil releuant plures actus adducti ab informantibus pro Episcopo ad probandum iurisdictionem cumulatiuam cum
11 Abbate, † quia animaduersum fuit omnes istos actus, vel non loqui de personis, & Ecclesijs sitis intra dictum Oppidum, ad quos hodie est restricta disputatio, vt aduerrit *Rota decis. 133. numer. 28. coram Bich.* † vel esse de illis, qui fuerunt expresse Episcopo reser-
13 uati in sententia arbitramentali, † vel factos fuisse lite pendente, aut inscio Abbate, qui proinde non præiudicant, vt late responsum fuit coram me in præcitata *Cauen. seu Caputaquen. iurisdictionis §. probatur.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Salernitana Canonicatus Penitentiarij.

Mercurij 27. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Indultum non probari, & probatum non releuare deciditur, quia cum illud adduceretur aduersus Prouisum Apostolicum, verificari non poterat ex sola enunciatiua Cardinalis conferentis, eo magis, quia eidem resistebat Regula Cancellariæ reseruatoria beneficiorum, quæ tollit etiam obseruantiam contrariam, quamuis illa non adesset, tamquam ex vnica sola collatione probatam.

SVMMARIVM.

1 *Litera Apostolica vbi sunt iustificate veniunt exequendæ.*

2 Re-

2 *Reseruatio Beneficij resultat ex regula Cancellariæ octauæ, hodie nonæ.*
3 *Canonicatus Pœnitentiarij, etiam ipsi subiacent regulæ Cancellariæ octauæ, hodie nonæ, & remanent Pontifici reseruati.*
4 *Indultum contra prouisum Apostolicum non probatur ex enunciatiua contenta in literis Cardinalis conferentis beneficium, non exhibito originali.*
5 *Regula moderna Cancellariæ reseruatoria beneficiorum olim octauæ, hodie nonæ tollit omnia priuilegia, & indulta etiam in limine erectionis concessa.*
6 *Indultum, & obseruantia non suffragantur aduersus regulam Cancellariæ habentem decretum irritans, & alias clausulas derogatorias.*
7 *Obseruantia non probatur ex vnica collatione beneficij, quæ parum durauit.*
8 *Vacatio beneficij ex causa resignationis sequutæ non cadit sub reseruatione Pontificis, sed ab ea excepturatur ex Regula septima Cancellariæ.*
9 *Executio subrogationis gratiosæ non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

DECISIO CCV.

ROTA censuit Literas Apostolicas gratiosæ subrogationis concessas Andreę prouiso de Canonicatu Pœnitentiariæ Mettropolitanæ Ecclesiæ Salernitanæ, vti vacante per obitum in mense Pontifici reseruato
1 esse exequendas, † quia ipsius Clericatus, & obitus Defuncti in possessione sunt extra
2 controuersiam, † reseruatio verò desumitur ex regula octaua hodie nona Cancellariæ, †
3 cui subiacent etiam Canonicatus Pœnitentiarij iuxta resolutiones Sacræ Congregationis, & Rotæ relatas per *Garzias de Beneficijs parte 5. capite 4. numer. 144. & Gonzalez ad regulam octauam Gloss. nona §. 2. numero 84. cum sequent. & Barbos. in Collectaneis ad Sacrum Concilium Tridentinum sessione 24. capite 3. numero 12. de reformatione.*

Non obstat, quod hic Canonicatus fuerit erectus præuio indulto à sanctæ memoriæ Paulo V. concesso Ordinario illum conferendi quolibet mense, quodque ab inde citra per sexaginta quinque annos de eo Or-
4 dinarius semper prouiderit, † Tum, quia indultum huiusmodi non benè probatur contra prouisum Apostolicũ ex sola enunciatiua prętensarum literarum clarę memoriæ Cardinalis Burghesii non exhibito in
5 actis originali; † Tum etiam, quia regula Moderna Cancell. tollit omnia Priuilegia, & Indulta Apostolica, etiam in limine erectionis concessa, cũ quibuslibet clausulis derogatoriarũ derogatorijs, necnõ irritantibus & alijs decretis, quorũ tenores &c. ac omnes cõsuetudines etiã immemorabiles; † Et proinde ad
6 uersus regulam talibus clausulis munitã, Indulti & Obseruantia, † etiã si essent probata (quodtamen DD. non admittebant, quia omnes collationes præter vnã, quæ durauit
8 tantum per paucos menses, sunt † ex causa resignationum exceptuatæ in regula septima) non suffragentur, vt pleno calamo notat *Gonzalez glossa 33. & 35. per totas Rota coram sanctæ memoriæ Gregorio Decimoquinto decis. 240. & decis. 200. parte nona per tot.* cum aliis concordantibus.

Tum denique, quia cum agatur vigore
9 subrogationis gratiosæ, † sufficit exceptionem requirere altiorem indaginem, ad hoc vt non possit impediri exequutio Literarum Apostolicarum, vt respondet *Rota decis. 84. numero 11. parte 5. recent. & in Hildesimen. Præpositura 28. Iunij 1658. coram Eminentissimo Domino Cardinali Cerro.*

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Tricastinen. Aggregationis,

Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Petebant noui Presbyteri ad Ecclesiam admitti, ex eo quod numerus admissorum pro diuino cultu nõ sufficeret, sed nisi pro omnibus congruam substentationem remanere doceretur, licèt qualitates habeant, admittendi non sunt, alioquin loco augendi cultum diuinũ, ille potiùs diminueretur, dum paruũ inter primos admissos distribui solitum, reduceretur ad minimum omnibus æqualiter insufficiens; Plura ideò de Ecclesia, Collegio, vel Consortio receptitio, non autem numerario in præsenti decisione expenduntur.

SVMMARIVM.

1 *Aggregari, vel in consortium recipi pretendens, tenetur concludenter probare fallum esse locum sua aggregationi, vel receptioni in consortium.*
2 *Verbum* nullum, *dicitur negatiuum, & omnem alium casum excludit.*
3 *Ecclesia aggregatiua sine præfixione numeri recipiendorum, non tenetur recipere alios, nisi eos commodè substentare possit.*
4 *Ecclesiæ seruitium, & cultus Diuinus non augeretur, sed detrimentum reportaret, si reciperentur alij, qui commodè substentari non possent.*
5 *Canonici, & Beneficiati non possunt nouiter admitti in Ecclesia, nisi etiam congruam substitationem habere valeant.*
6 *Consortiales alios admittere non tenentur, si quid minimum inter ipsos distribuendum remaneret.*
7 *Ecclesiæ status de receptiuo in numerariũ qualitev dicatur immutatus, vel non.*
8 *ad Statutum receptiuum Ecclesiæ pertinere dicitur tot recipi Presbyteros, vel Canonicos, quot ex illius redditibus commodè substentari valeant.*

9 *Ecclesia Collegiata non plures Canonicos recipere debet, quàm quot de illius bonis absque penuria regi possint.*

10 *Taxatio in scutis quinquaginta pro quolibet ex Presbyteris Ecclesiæ, excessiua dici nequit, & quando.*

11 *Congrua in taxanda haberi debet ratio qualitatis personarum, & loci.*

12 *Congrua taxata à iudice præsumitur iusta, donec de excessu concludenter doceatur.*

13 *Congrua quantitas prudenti iudicantis arbitrio est à iure remissa.*

DECISIO CCVI.

CAVETVR in Constitutionibus vigentibus in Ecclesia Sancti Martini Oppidi Abolenæ. Quod nullus Presbyter sæcularis (sunt verba præcisa) poterit esse de numero Aggregatorum, nisi numerus Originariorum dicti loci Abolenæ non sufficeret ad Diuinum seruitium, & tunc Aggregati poterunt aggregare illos, quos ipsis libuerit cum consensu, & deliberatione Capituli, dummodo sint capaces, & approbati à dd. Aggregatis, aut ipsorum maiori, & saniori parte. Quamobrem cum Presbyteri ad præsens aggregati, & de redditibus Ecclesiæ participantes reiecerint Franciscum Gaillard petentem aggregari, iste vocauit illos ad iudicium coram Prolegato Auenionen. qui decreuit aggregandos esse ad seruitium Ecclesiæ tot Presbyteros, quot subsistentari possent ex eiusdem introitibus repartiendis ad rationem scutorum quinquaginta monetæ illarum partium pro quolibet, quod decretum in gradu appellationis approbauit etiã Eminentiss. Legatus, & confirmauit hodie Rota, respondens, constare de bono iure Aggregatorum.

Cum enim Constitutiones aggregari permittant nouos Presbyteros in casum, quo numerus Aggregatorum sit insufficiens ad
1 expleudum Diuina, † sequitur, quod Franciscus pro fundamento suæ intentionis probare debeat seruitium Ecclesiæ, & Diuinum cultum detrimentum pati propter defectũ Aggregatorum, aliàs non potest dici, euenisse casum faciendæ admissionis, seù Aggregationis, præsertim cum Constitutiones
2 loquantur per verba, *nullus* &c. † quæ tamquam negatiua omnem alium casum excludunt, vt præcisè dixit *Rota decis. 180. num. 2. par. 9. & decis. 388. num. 1. par. 16. recent.*

Et tollit omnem difficultatem Decretum Prolegati mandans recipi tot Presbyteros, quot facultates Ecclesiæ subsistentare valent; Vnde quoties ipse Franciscus vltrà capacitatem, & approbationem requisitam à Constitutione docuerit ad formã Decreti, quod ex redditibus Ecclesiæ demptis oneribus, & scuta quinquaginta pro quolibet Presbytero ad præsens aggregato, superfint alia scutã quinquaginta, toties poterit habere in-
3 tentum, aliàs sine probatione, † cum agatur de Ecclesia receptiua absque præfixo numero recipiendorum Consortiales, nec ad recipiendum ipsum, aut alterum cõpelli poterunt, ne propter multiplicitatem personarum, fructus Ecclesiæ non sufficiant ad
4 congruam omnium subsistentationem, † ita vt loco augendi seruitium Ecclesiæ, illud propter quid minimum inter tantos distri-
5 buendum minuatur, † vt de Canonicis, aut Beneficiatis notant *Abb. in cap. cum ex parte num. 4. de concess. prabend. Lotter. de re benefic. lib. primo quæst. 18. numero 19. Rota coram Mantic. decis. 229. num. 3. & 317. num. 9. parte 10. recentior.* † & de Consortialibus punctualiter
6 dictum fuit *in Regien. Consortij 20. Iunij 1670. §. adducebatur coram Reuerendiss. Bemiaq.* confirmata *coram eodem 15. Decembris eiusdem anni §. nec tale, & 10. Aprilis 1671. & successiuè 20. Aprilis 1676. coram R.P.D. meo Emerix*, cum aliis ad propositum relatis à *Pac. Iordan. elucubrat. Eccles. lib. 9. tit. 1. num. 190.*

Nec subsistit, quod ex huiusmodi decreto dicatur immutatus status Ecclesiæ de recepto in numerum, quia cum Prolegatus non determinauerit certum numerum Presbyterorum in futurum, aut immmuerit nu-
7 merum præsentium, † sed solum taxauerit congruam Presbyteris, mandando in cõsortium nos recipi secundum facultates Eccle-
8 siæ, † vnde non dicitur immutasse statum receptiuum, imo eundem comprobasse, cui propriè permeat ad statum receptiuum, tot instituti, & recipi, quot ex redditibus Ecclesiæ, deductis oneribus, subsistentari commodè valent, vt firmauit *Rota in Pampilonen. Canonicatus 24. Nouembris 1631. §. quia verba coram Pirouano*, quod est conforme iuri communi,
9 ex quo † in Ecclesiis Collegatis non plures recipi debent, quam quot de bonis Ecclesiæ absque penuria regi possint, iuxta *Textum literalem in cap. 1. de inst. maximè alij inuitis, vt in cap. 4. eodem tit. ibique Barbos. num. 2. Rot. dec. 53. num. 6. par. 14. rec.*

Prout frustrà de excessu redarguitur taxatio in octo scutis 50. quia præter quod moneta illarum partium, in quibus constituta fuit, non ascendit ad valorem monetæ Ro-
10 manæ, † vix illa sufficiunt ad subsistentationem habito respectu ad qualitatem personarum, & loci, ad quam in huiusmodi taxatione inter cætera respiciendum esse, tradunt *Graff consil. 4. tit. de temp. ordin. Barbos. de potest. Episc. par. 2. cap. 19. num. 8.* & alij, quos refert, & sequitur *Rot. in Barcin. obligationis 17. Martij 1666. § in qua verò coram me, & in Vallisoletana Congrue 11. Ianuarij 1677. cor. R.P.D. meo Emerix*, & donec excessus concludenter
12 probetur, † præsumitur pro iustitia taxatio-
13 nis factæ à Iudice, † cuius prudenti arbitrio determinatio huius quantitatis remissa est, ex traditis per *Rebuff. de Cong. port. num. 80. Rot. coram Vbald. decis. 87. num. 6. & in citata Vallisoletana Congrue §. Domini cor. R.P.D. meo Emer.*

Et ita omissis allegatis nullitatibus, vtpotè insubsistentibus, conclusum fuit, constare de bono iure aggregatorum, vtraque Parte audita.

R.P.D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Fulginaten. Fructuum.

Veneris 29. Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Ad damna, & interesse soluenda condemnatur hæres, qui innestimentum à Testatore ordinatum pro dotibus puellarum, facere non curauit, non obstante quod illud prætenderetur solis Executoribus demandatum, quia cum post illorum obitum alij Executores subrogati non sint, dictumque innestimentum perpetuò fieri deberet, certum est, quod illius impiementum ad hæredes pertransit, quamuis illi in eo se ingerere prohibiti fuerint.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus ad factum si non adimpleat, tenetur ad damna, & interesse.*
2 *Hæres, & Legatarius si non adimpleant onera à Testatore iniuncta, damnum, & interesse præstare tenentur.*
3 *Innestimentum facere obligatus, si non fecit, damna, & interesse persoluere obligatur.*
4 *Damna, & interesse sunt fructus illius rei, quam quis comparare tenebatur, & non emit.*
5 *Interesse dicitur illud, quod quis patitur, & ad quod deficiens tenetur.*
6 *Damna, & interesse qui præstare tenetur, ad normam, & similitudinem Tutorum condemnatur.*
7 *Emere prædia obligatus, si post habitam, vel depositam pecuniam neglexit, incipit conueniri in vsuras.*
8 *Vsuræ tamquam fructus, & damna, ac interesse debentur, non autem tamquam vsuræ formales, & quando. num. anteced. & seqq.*
9 *Hæres obligatur ad eadem damna, & interesse, ad quæ tenebatur defunctus.*
10 *Innestimentum solis Executoribus relictum, non autem hæredibus, quinimo illis prohibitis, mortuis Executoribus, adhuc ad hæredes pertransit. & num. 13.*
11 *Onus diuturnum, & tractum habens successivum, si post mortem Executorum, à quibus impleri debuerat, alij subrogati non sint, adimplendum est ab hærede.*
12 *Exequutore testamentario defuncto, si Testator alium non subrogauit, solum hæredem pro Exequutore habere voluisse præsumitur. et num. 10. cum seqq.*
14 *Onus in perpetuum Exequutoribus à Testatore iniunctum, eis defunctis, necessariò transire debet ad hæredes, & possessores bonorum.*
15 *Testatoris dispositio, et voluntas non debet reddi inanis, nec aliter defraudari.*
16 *Hæres, & fideicommissarius possidens bona defuncti, quorum fructus multiplicanda esse sciebat, ad damna, et interesse tenetur.*
17 *Fideicommissarius, & hæres possidendo bona defuncti, per possessionem illorum, cum legatariis quasi contraxisse dicuntur.*
18 *Fructus scienter percipiens, qui innestiri, vel multiplicari debuerant, ad fructus innestimenti, & multiplici remanet obligatus.*
amplia, quia tenetur etiam ad fructus fructuum num. 19.
20 *Damna, et interesse sine mora, et scientia soluere nemo tenetur. sed vid. num. 22.*
21 *Mora sine scientia, et interpellatione non inducitur. limita, et vide num. seqq.*
22 *Scientia testamenti resultat ex individua, et speciali relatione ad illud.*
23 *Relatum solet esse in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
24 *Scientia, quæ resultat per relationem ad actum, certa, et specialis esse dicitur.*
25 *pro Interpellatione habetur sola existentia personæ, quæ dotari debuerat.*
26 *Interpellatio quatenus resultet fauore dotis, minoris, et pupillæ, et num. anteced.*
27 *Interpellationem, et moram fuisse inductam post motam litem, negare nemo potest.*
28 *Hæres fideicommissarius, et bonorum possessor post motam litem, tenentur ad fructus non facti innestimenti.*
29 *Innestimenti faciendi commoditas in Vrbe controuerti non potest.*

DECISIO CCVII.

PETENTIBVS filiabus Boncompagni de Boncompagnis immissionem in fundū delle Spinete in Agro Fulginatensi tamquā subrogatum in vicem Domus sitæ in Vrbe à Reuerendissimo Troilo Boncompagno Episcopo Fulginaten. destinatæ ad dotationē suarum neptum Zephiræ, & Nicolæ, ac aliarum fœminarum descendentium ad formam in eius Testamento præscriptam, adiudicauit A. C. Bulgarinus contra Tarquiniam Rampetçam hæredem q. Herculis de Boncompagnis, damnata insuper eadem Tarquinia ad restitutionem fructuum in quatuor pro centenario, & anno, necnon per aliam sententiam ad fructus fructuum ob omissū multiplicum à Testatore iniunctum ad rationem octo pro centenario, & anno.

Appellauit ab vtraque sententia Tarquinia, & commissa fuit Causa bo. me. Priolo, ac resolutum 27. Iunij 1672. constare de re iudicata quoad immissionem, & quoad liquidationem fructuum restituendorum, taxandos esse ad rationem scutorum decem annuorum, indecisa relicta taxatione damnorum, & interesse, ob non factum multiplicum, & confirmatum vigesima septima Ianuarij 1671.

Admissa in hoc statu ad Causam Maria Cinthia Boncompagna Sorore Boncompagni de Boncompagnis, obtinuit * 15. Februarij 1677. coram me, esse præferendam in immissione filiabus eiusdem Boncompagni, tamquam seniorem, & potiorem in tempore, ac proximiorem, adeoque in dotis constitutione super fructibus fundi subrogati potiorem.

Pro-

Prosequendo Iudicium, eadem instetit dari dubium: An sit standum, vel recedendum à decisis coram bo. me. Priolo, & ad quam summam sint taxanda damna, & interesse, in casu &c.

Et consulti standum in decisis coram bo. me. Priolo, DD. censuerunt intrare damna, & interesse, eaque taxanda ad rationem fructuum societatis officij, in quam impendi pensiones Domus ad multiplicum Testator mandauit.

Placuere siquidem fundamenta decisionum, quibus & Pars Aduersa acquieuit.

At verò quoad damna, & interesse dixerunt DD. vtique ea deberi; Explorati enim
1 iuris est, quod obligatus ad factum, † quo casu non impleat, tenetur ad damna, & interesse. *l. stipulationes non diuiduntur ff. de verb. obligat. l. si fundum ff eodem, l. si quis ab alio in fine & ibi Alex & Iaf. ff. de re iudic. l. tertius §.*
2 *officium ff. de aqu. pluu. arc.* † Idque etiam in vltimis voluntatibus, & onere à Testatore iniuncto, *Rot. coram Coccin. decis. relata apud Gratian. disc. 540. & registrata par. 2. rec. dec. 682 & in Romana pecuniaria 15. Iunij 1665. cor. Reuerendiss. D. meo Albergato Decano, & cor. Dunoz. Iun. dec. 627. à num. 1. & seqq.* vbi in puncto inuestimenti faciendi in locis montium
3 pro dote mulieris, † in quo casu Tarquinia defecerit non facto inuestimento, obligata remanet ad damna, & ad quanti interest inuestimentum non esse factum.

Quo verò ad exactionem responderunt, eam esse faciendam ad rationem redditus societatis officij; quam Testator iniunxit.

Aptissima siquidem regula liquidationis
4 faciendæ, † sunt fructus rei, super qua est faciendum inuestimentum, seù rei, quæ debetur, cum non est empta, *Bartol. in l. Tutor, qui repertorium §. si post ff. de administr. & peric. Tu-*
5 *tor.* Hoc enim est interesse, † quod quis patitur, & ad quod deficiens tenetur, *l. si Procurator 8. §. mandati actio, l. si mandauero §. Iulianus scribit, & §. sicut autem ff. mandati, l. si fundus in feud. vers. nam etsi Colonus ff. locat. Alex. cons. 31. col. 3. vers. considerandum num. 11. & ibidem Natt. l. b. 6. Menoch. cons. 7. numer. 16. lib. 1, Horded. cons. 59. num. 5. lib. 2. & cons. 82. num. 22. lib. 2.*

6 Eo planè modo, † quo Tutores (inquit *Sen. Cons. in d. l. Tutor qui repertorium §. si post depositionem ff. de administr. & peric. Tutor.*) si post depositionem pecuniæ comparare Prædia neglexerunt, † incipient in vsuras conueniri, non quidem tamquam in formales
7 8 vsuras, † sed tamquam fructus rei emendæ, & interesse, vt notat *Conarr. var. resol. lib. 3. cap. 2. num. 1.* & fuit dictum *in d. decis. 627. n. 3. coram Dunoz. & coram Orano decis. 29. post Merlin. de legit.* † sicque & ad eosdem tenentur
9 Hercules, & eius hæres Tarquinia Rampesca.

Non attento, quod decesserint Executores, quibus Testator, exclusis per expressum hæredibus, ipsique vetito, nè vllo modo se
10 ingerant, onus inuestiendi iniunxit; † quia cum onus sit diuturnum, & inuoluens tractum successiuum, † mortuis Executoribus,
11 nec alijs in munere à Testatore substitutis, illud tralit in hæredes, *Anth. de Eccles. §. si quis ædificationem collat. 9. Iacob. à Canibus de execut. vlt. volunt. par. 2. §. quæro tertio num. 5. vol. 8.*
12 *par. 1. tract.* Cum enim non † subrogauerit, præsumitur nec alios voluisse Executores, quam hæredes, *Mantic. de coniect. vlt. volunt.*
13 *lib. 4. tit. 3. num. 19.* in terminis † inuestimenti faciendi *Gratian. disc. 941. num. 20. Rot. cor. Orano dec. 29. num. 12. post Merlin. de legit.*

Maximè quia onus inuestiendi, & multiplicandi fructus, seù pensiones domus pro fœminis gradatim, & ordine successiuo dotandis, est adiectum in perpetuum (vt ex ver-
14 bis testamenti) † vnde mortuis Executoribus nominatis, debet necessariò transire ad hæredes, & possessores, ne inanis reddatur
15 dispositio testatoris, † & eius voluntas fraudetur, *Rot. dec. 37. tom. 2. par. 4. rec. & decis. 738. eod. par. 4. to. 3. num. 7.*

Immo ex quo Hercules possedit domum, & subinde Prædium subrogatum, tamquã fideicommissarius à Troilo Testatore vocatus, sciens onera, quibus domus, & mor-
16 Prædium est obnoxium, † tenetur ad legatum dotis, & ad multiplicum, tum quia vi-
17 detur quasi contraxisse † cum legatarijs rem possidendo, *l. 2. & l. fin. C ad Sen. Conf. Trebell. l. ex maleficus §. hæres ff. de oblig. & act. Gratian. disc. 646. à num. 1.* Tum etiam quia cum fructus perceperit ex re destinata pro legato do-
18 tium, † scienter contra voluntatem Testatoris, qui interdixit hæredibus fructus huiusmodi tangere, iam merito tenetur pro damno, & interesse, non tantùm † ad fructus,
19 sed & ad fructus fructuum, *Castr. cons. 125. n. 2. lib. 1.* cum alijs iam adductis.

Nec magis vrgere vitium, quod ad obligandum ad damna, & interesse † requirebatur mora, quæ fine scientia, & interpellatio-
21 ne non inducitur: † Scientia autem, & interpellatio in Hercule, & multo minus in Tarquinia non videbatur interuenisse.

Quia in Hercule satis constat de scientia, cum in venditione domus retractæ subrogando Prædium delle Spinete, illud etiam
22 expressè submiserit omnibus vinculis, & cõditionibus præscriptis in testamẽto Troili, cum specifica, & individuali relatione
23 ad eius testamentum, † ex quo apertè nimis scientia præcisa resultat propter effectum relati, † quod solet esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. esse toto ff. de hæred. instit. Rot. dec. 35. num. 6. p. r. 1. rec.* eamq; scien-
24 tiam per relationem ad actum † certum specialem appellarunt, *ex l. Titia §. fin. iuncta l. pluribus in prine. ff. de verb. oblig. Ruin. consil. 29. num. 5. lib. 2. Parisc. cons. 9. nu. 18. lib. 3. & cons. 97. num. 96. lib. primo, Menoch. cons. 287. n. 29.*

Nec erat opus alia interpellatione, quando adest, & aderat Maria Cinthia dotanda,
25 quæ viuente Hercule erat adhuc † pupilla, quo casu sola existentia habetur pro inter-
26 pellatione, tum fauore dotis, † quàm fauo-

re

ne pupillæ, & minoris, *Gratian.disc.579.nu.9. Rot.coram Dunoz.Iun.d.dec.627.num.5.& dicta dec.29. post Merlin.de legit.n.14. & seqq.*

At verò quoad Tarquiniam Rampescam Herculis hæredem vicunique in ea scientia,
27 & interpellatio requiratur † certè post motam litem anno 1641. vt aduertitur in *decis.coram bo.me.Priolo 27.Iunij 1672. in prima* super immissione in vim fideicommissi ordinati à Troilo Testatore non potest negari interpellatio, & mora in restituendis fructi-
28 bus,† itaut & ipsa loco damnorum, & interesse teneatur ad fructus non facti inuestimenti, iuxtà *cons.Castr.125.lib.1.num.2.* cum alijs superius allegatis.

Neque docendum de parata occasione ad contrahendam societatem officij, quia cum domus, ex cuius pensionibus societates in-
29 eundæ erant, esset in Vrbe,†negari non potest, quin adessent continuæ, & paratæ occasiones: sic enim *Conar.var.resol.lib.3.cap.1. num.3.vers.7.* quem sequitur *Rot.coram Cæsar. de Graff.dec.2.num.2.de vsur.Seraph.decis.146. in fin.& dec.105.num.12.par.16.rec.*

Cæterum quoad Placidam Tignosinam, cùm qua agitur in præsenti Iudicio, DD. subsistendum existimarunt donec probetur hæres Tarquiniæ, & scientia oneris quoad ipsam etiam demonstretur.

Et ita vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causæ decisio coram eodem R.P.D.Paluccio, quæ ibi est in ordine 24.

R. P. D. PAVLVCCIO

Nouarien. Canonicatus.

Veneris 29.Aprilis 1678.

ARGVMENTVM.

Ex duobus præsentatis ille præfertur, qui habet maiorem partem vocum, & alijs etiam qualitatibus præpollet, quamuis alter obtinuerit derogationem à Papa, quia cum illa esset cum solitis clausulis, *dummodo* &c, nō poterat ab Exequutore exequutioni demandari, cum teneretur ille assumere partes iudicis, atque ideò pro retardatione literarum Apostolicarum est decisum.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ab vno tantum ex patronis, non dicitur habere meditatem vocum, si alij plures patroni remanent.*
2 *Deuolutio iurispatronatus non intrat, si præsentatio in tempore facta sit.*
3 *Litera Apostolicæ super concessione beneficij patronati verificari debent, prævia causæ cognitione, aliàs commissa decreta remanet nulla.*
4 *Exequutor Apostolicus tenetur assumere partes iudicis, nec potest præcipitanter procedere, & quando.*
5 *Clausula* verificato iurepatronatus, amoto, & dummodo alteri non fuerit ius quæsitum, *faciunt exequutorem mixtum.*
6 *Legatum iurispatronatus diuidendum est iuxtà modum à Testatore præscriptum.*
7 *Ius patronatus pluribus competens, vnicuique pro sua rata competere debet.*
8 *Æqualis contributio inter plures legatarios fieri non debet, vbi alter ex illis fuit à Testatore prædilectus, cui prælatio sit concessa.*
9 *Legata bona, si pro omnibus non sufficiunt, legatarius prædilectus præfertur in illis.*
10 *Præsentatus maioribus vocibus suffultus, aliisque qualitatibus præditus, habetur pro instituto, quamuis alteri beneficium sit concessum.*
11 *Papa in derogatione iurispatronatus non præsumitur voluisse præindicare habenti maiorem numerū vocum, aliisq; etiam qualitatibus prædito.*
12 *Clausula* dummodo nulli de tempore data sit ius quæsitum, *præseruat ius partis.*

DECISIO CCVIII.

ANTONIVS Langus Guadiana Canonicus in insigni Collegiata Ecclesia Sancti Gaudentij Ciuitatis Nouariæ anno 1660.testamento disposuit, vt ex prouentibus hæreditatis suæ, vbi ad competentem summam peruenissent, erigerentur decem Canonicatus in eadem Ecclesia Sancti Gaudentij, qui essent de iurepatronatus, & ius præsentandi, ita distribuit, vt ad quatuor præsentarent illi de familia Langa, & præsentati essent de eadē familia, ad alios quatuor Consilium generale Ciuitatis Nouariæ, ad duos verò Capitulum ipsius Ecclesiæ Sancti Gaudentij; Verùm aduertentes Exequutores testamentarij, & qui habituri erant ius præsentandi, quod nimis in longū protraheretur Canonicatuum erectio, si expectaretur, vt prouentus hæreditatis summā necessariam constituerent ad ipsam erectionem, impetrarunt à Sede Apostolica, vt quinque Canonicatus erigerentur, aç distribueretur præsentatio proportionabiliter ad præscriptum, & mentem Testatoris, vt ad duas præsentarent illi de Familia Langa, ad duos generale Consilium Ciuitatis, & ad quintum Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ.

Quinque Canonicatibus erectis, cum cessasset annua præstatio libr.1350.quæ ad vitam exigentis persoluebantur, insurrexerunt Exequutores testamentarij, vt ex hoc annuo redditu, cuius præstatio ad commodum hæreditatis cessabat, erigeretur sextus Canonicatus, cum iisdem pactis, legibus, & conditionibus, & cum reseruatione iurispatronatus ad fauorem vocatorum in testamento fundatoris, quibus alij quinque iam fuerāt erecti, Vicarius Episcopalis annuit, & cum alijs iam erectis omnes aggregati fuere cæteris Canonicatibus dictæ Ecclesiæ S. Gaudentij.

Prætendens autem vnusquisque ex Patronis ius præsentandi ad sextum Canonicatum ad se pertinere, omnes præsentarunt,

Fa-

Familia Langa D. Octauianum Langum, Ciuitas Nouariæ D. Guidum Antonium Torniellum, Capitulum Collegiatæ S. Gaudentij D. Herculem Torniellum, qui vti de præsentato literas Apostolicas impetrauit à sa.me. Clemente X. in forma dignum, directas Ordinario Nouarien. cum facultate Executori tributa dictum Canonicatum conferendum ipsi Herculi, quatenus præsentationes subsistant, & Hercules sit in paritate vocum cum alijs præsentatis à Familia Langa, & à Consilio Ciuitatis cum derogatione iurispatronatus pro medietate, quatenus verò præsentationes non subsistant, & facta sit deuolutio ad Sedem Apostolicã, fiat ex hoc capite eidem Herculi collatio Canonicatus.

Exhibitis literis Apostolicis, Ordinarius non verificatis exactè conditionibus, ad executionem processit, & harum vigore Herculem in possessionem Canonicatus immisit; ideo tam Familia Langa, quàm Ciuitas Nouariæ pro prætenso grauamine adiuere Signaturam, quæ rescripsit, Parito literis arbitrio Rotæ, appolito Sequestro; eoque appositio, inquirendum remansit: An intret arbitrium pro retardatione executionis literarum Apostolicarum, & Hercule nõ informante, fuit resolutum affirmatiuè.

Quia literæ non sunt iustificatæ, Hercules enim narrauit se esse præsentatum cum paritate vocum, deuolutionem factam Apostolicæ Sedi & nemini ius quæsitum, quæ tamen in facto non subsistunt; non paritas vocum, quia cum non decem Canonicatus sint erecti, vt iusserat Testator, sed quinque, ex quibus duo sint pro Familia Langa, duo pro Ciuitate, & vnum pro Capitulo pro-
1 portionabiliter ad mentem Testatoris,† iam Hercules præsentatus à Capitulo, non est in paritate, cum præsentatis à Familia, & Ciuitate, quæ duas præsentationes habent: Minus adest deuolutio ad Apostolicam Sedem, quia erectio sexti Canonicatus fuit facta 25.
2 Nouembris 1672. † præsentatio verò à Familia Langa 26. Decembris eiusdem anni, sicque deuolutio non intrat, & demum cõsequens vt præsentato per Familiam Langã sit ius quæsitum, quæ omnia cum non fuerint verificata, †
3 præuia Causæ cognitione, immissio decreta, & concessa omninò corruit, *Coccin. decis.* 177. *num.* 3.

Maximè cum adessent legitimi contradictores, tenebatur Executor assumere par-
4 tes Iudicis, † nec præcipitanter ad executionem procedere, *Penting. decis.* 229. *num.* 2. præsertim cum literæ Apostolicæ clausulas inuoluerent, verificato prius, amoto &c. & dummodo tempore datæ præsentium non sit in dd. Canonicatu, & Præbenda alicui ius
5 specialiter quæsitum, † quæ ex sui natura faciunt executorem mixtum, prout de singulis hisce clausulis respectiuè, *Cavaler. decis.* 211. *num.* 2. *Burat. decis.* 746. *num.* 7. & *decis.* 651. *num.* 3.

Accedit, quod distributio vocũ pro præsentatione ad sextum Canonicatum, minus rectè fuit assignata: Esto enim, quod contributio inter Familiam, Ciuitatem, & Ca-
6 pitulum fuisset facienda, † proportio seruari debuit, itaut duæ partes familiæ duæ Ciuitati, vna Capitulo iuxta partitionem à Testatore statutam, *l. si quis testamento* §. *apud Iulianum ff. de leg* 1. *l. si verò* §. 1. *ff. de milit testam. Thesaur. quæst. forens.* t 14. *num.* 1. *lib.* 3. *Capic. Latr. decis.* 12. *num.* 2. *Castill. controu. iur. lib.* 1. *cap.* 51. *num.* 23. *Salgad. in lubyr. par.* 2. *cap.* 4.
7 *num.* 2. & pro rata vnicuique † iuspatronatus competeret, vt appositè exemplificat *Escobar. de ratiocin. lib.* 2. *comput.* 10. *num.* 6.

Imò neque computatio videbatur habere locum, cum adesset Familia à Testatore prædilecta, prout prædilectionem testantur verba eiusdem ad hunc effectum directa: Che morendo parte delli primi Canonici, qui omnes decẽ numero à Testatore erant nominandi, conforme al numero de' morti, se li debba sostituire prima li quattro da nominarsi da Casa Langa, perche mi dichiaro voler, che sia sempre compito il numero di quattro Canonici di Casa Langa &c. Tunc-
8 que non intrat contributio, † sed persona prædilecta omnibus præfertur, cui voluerit Testator verisimiliter integrum relictum præstari, vt in puncto, cum non adsunt bo-
9 na sufficientia † pro solutione omnium legatorum scribunt *Peregrin. de fideic. art.* 4. *num.* 64. *in fin. Escobar. de ratiocin. lib.* 2. *comput.* 10. *num.* 11. *vers. in hac tamen. Rouit. decis.* 87. *num.* 4. *Franc. decis.* 236 *num* 11.

Vnde fit consequentia non iustificati narratiuam, quod in Canonicatu alteri non sit ius quæsitum, cum de tempore datæ adesset
10 præsentatus à Familia Langa, † qui tamquã maioribus vocibus suffultus, aliisque prædi-
11 tus qualitatibus, haberi debet † pro institu-
12 to, nec illi Papa præiudicare voluisse censetur, stante clausula † Nulli de tempore datæ, *Caual. decis.* 478. *num.* 6. *Cels. decis.* 144. *num.* 12. *& in Lunen. seu Sarzanen. Capellanie* 29. *Martij* 1669. *coram Eminentissimo Carpineo*, & ideo intrare arbitrium pro retardatione literarum Apostolicarum fuit conclusum, altera tantũ Parte informante, licèt altera sæpiùs citata &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Fideicommissi Io. Petri Senioris de Caffarellis.

Veneris 29. *Aprilis* 1678.

ARGVMENTVM.

Possessionem defuncti, & bonorum identitatem principaliter continet hæc decisio, illa ex actibus possessorijs, ac etiam confessione partium deducta, quæ adhuc cõtra habentes

cau-

causam ab eis plenè probat ; Hæc autem resultans ex combinatione confinium, ac etiã quia hæredes possidebãt in loco, in quo pariter possidebat defunctus. Rursus etiam de transactione, seu acquisitione facta à grauato super bonis fideicommissi, quatenus non sibi, sed fideicommissario quæratur, & an contractus initus à filio super bonis patris, tamquã super re propria non ideo excludat dd. bona spectare ad eundem patrem, latè in eadem decisione firmatur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio testatoris, & fideicommittentis est principale requisitum pro obtinenda immissione vigore* l.final C.de edict.Diu.Adr.toll.

2 *Possessio probatur ex sententijs in quibus ipsa enunciatur eo magis si illa per concordiam approbata sint.*

3 *Possessio probatur ex venditione barbarum Casalis, seu Tenutæ.*

4 *Vendere herbas est colligere fructus, & sic actus possessorios facere.*

5 *Locationes plures adminiculatæ, & effectum sortitæ probant possessionem ad quemcumque effectum.*

6 *Locatio dicitur effectuata per solutionem pensionis, vel affictus à conductore, vel affictuario factam.*

7 *Inuentarium, eiusque confessio probat identitatem contra inuentariantes, & habentes causam ab eis.*

8 *Possidere cum alio qui se infimul fatetur, illius etiam possessionem plenè probat.*

9 *Possessioni non datur maior probatio, quàm eius adeptio facta auctore Prætore.*

10 *Possessio remanet continuata per perceptionẽ fructuum.*

11 *Assertio facta in transactione, non solum probat contra transigentem, & asserentem ipsum, verum etiam contra habentes causam ab eis. & n. sequenti.*

12 *Enunciatiua emissa à grauato super bonis fideicõmissi plenè probat.*

13 *Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad obitum.*

14 *Possessio semel probata, tunc solum præsumitur continuata, quando de interruptione non constat.*

15 *Possessio Testatoris præsumitur continuata vsque ad mortem, si hæredes quietarunt debitorem de affictibus ipsis solutis.*

16 *Hæredes non potuissent percipere fructus bonorũ hereditariorum, si illa à Testatore non fuissent possessa.*

17 *Possessio probatur ex confessione partis, etiã contra illum, qui habet causam ab ea.*

18 *Immissio vigore* l.final.*hæredi, vel fideicõmissario conceditur ex sola possessione defuncti, nulla habita consideratione tituli, quo ille possederit.*

19 *Transactio, & stipulatio hæredis, quatenus hereditario, vel proprio nomine facta dicatur. & num. seqq.*

20 *Bona acquisita à fideicommissario ex causa fideicommissi, eidem fideicommisso, non autem sibi acquirantur. & num. anteced. & seqq.*

21 *Bona vigore transactionis acquisita à grauato, ita fideicommisso quæruntur, vt actione eiusdem fideicommissi peti possint.*

22 *Transactio facta a grauato existente in possessione, præsumitur facta pro conseruatione antiqui tituli, non autem ad nouationem inducendam.*

23 *Clausula* pro se,& hæredibus *apposita in transactione facta à grauato super bonis fideicõmissi, intelligitur de hæredibus, & successoribus ad idẽ fideicommissum vocatis.*

24 *Stipulatio facta pro se,& hæredibus super bonis fideicommissi, interpretanda venit, quatenus purificatio fideicommissi non succedat.*

25 *Clausula* pro hæredibus *adiecta transactioni facta super bonis fideicommissi, refertur ad portionem, de proprio à grauato solutam.*

26 *Sententiæ à partibus acceptatæ, in dubium amplius reuocandæ non sunt.*

27 *Assertio grauati bona fuisse libera à fideicõmisso non præiudicat vocatis, quia hoc dicitur affirmatum ad alliciendum homines ad eis credendum pecunias.*

28 *Super bonis fideicommisso subiectis pecunias neminem credere velle præsumitur.*

29 *Possessio Testatoris inter filios, & hæredes probatur ex descriptione facta in testamento.*

30 *Census impositio facta à filijs super bonis patris tamquam propijs, quatenus probet, vel excludat possessionem eiusdem patris. & numeris sequentibus.*

31 *Ratificatio patris promissa à filio contrahente super bonis eiusdem patris, illa ad ipsum spectare plenè probat.*

32 *Filius contrahens super bonis patris tamquam propijs, intelligitur de sui quasi dominio improprio.*

33 *Filius viuente patre dicitur quodammodo dominus bonorum paternorum.*

34 *Filius contrahens super bonis patris, quatenus reportando cessionem ad fauorem sui, vel patris declaret bona spectare ad ipsum patrem.*

35 *Scriptura vna declarat aliam.*

36 *Actore donationem non probante, reus absoluitur.*

37 *Identitas bonorum quatenus ex combinatione cõfinium remaneat probata, ac etiam ex alijs. vid. num. seqq.*

38 *in Antiquis vltrà sæculum, etiam in materia identitatis, leniores probationes sufficiunt.*

39 *Identitas bonorum probatur, si hæres possidet in eo loco, in quo possidebat defunctus. amplia vt ibidem.*

40 *Hæredis nona, & intermedia acquisitio probari debet, ne bona in loco, quo possidebat defunctus præsumantur hereditaria. & num. seq.*

42 *Detractiones præsumuntur consumptæ, si earum nõ confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt.*

DECISIO CCIX.

POST duas decisiones, quarum prima emanauit coram bo.me.Priolo sub die 17.Aprilis 1673. & altera sub die 4. Februarij 1675. coram me in eius locum subrogato, in quibus fuit resolutũ constare de valido testamento Io.Petri Senioris, ac de fideicom-

commisso in illo ordinato, & post obitum D. Petri purificando ad fauorem bo. mem. Ducis Gasparis, quatenus D. Petrus sine filijs masculis decedere contingat, fuit hodie ad instantiam moderni Ducis ad idem fideicommissum vocati prosequuta Causa, & disputatum dubium: An, & super quibus bonis post obitum D. Petri sine filijs, vt supra decedentis, danda sit immissio; Et DD. post secundam propositionem responderunt dandam esse in Casale S. Laurentiæ, in Casale Fontis Virginis, vulgò la Caffarella, ac in duabus Domibus, quarum altera hic in Vrbe, altera verò Tiburi sita est, quia huiusmodi quatuor corpora bonorum sunt illamet, quæ Testator continuò possedit, 1 quòd inter cætera requiritur ad obtinendã immissionem vigore *l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll.*

Identitas, & possessio fideicommittentis respectu Casalis S. Laurentiæ vita est probari ex pluribus, & signanter ex binis sententijs latis inter Io. Petrum fideicommittentem, eiusque fratres, ac Homines Ardeæ super iure pascendi in Territorio Ardeæ ad ipsum, & fratres spectante, in quo non controuertitur situm esse huiusmodi Casale, in quibus sententijs cum enuncietur possessio 2 eorundem fratrum, † & fuerint acceptæ per concordiam successiuè inter collitigantes stipulatam, inde probata dicitur possessio, *Posth. de manut. observ. 29. num. 1. & 15. Rota post eam dec. 165. num. 2. & coram Caual. decis. 217.* 3 *eodem numer.* † sicut eadem probatio resultat 4 ex instrumentis venditionis herbarũ † eiusdem Casalis, nam herbas vendere est colli- 5 gere fructus, † & sic facere actus possessorios *Mascard. de probat. concl. 1090. num. 1. Posthius de manut. obseru. 23. num. 4. & 15. Rota in recentior. dec. 632. num. 4. par. 3. Cæsar. de Grasis decis. 83, aliàs 14. num. 4. de testib. & decis. 292. numer. 4. coram Cels.*

Idem conuincitur, tum ex instrumentis locationum per eundem Io. Petrum factarum, quæ tamquam numero plures, adminiculatæ, ac effectum sortitæ per solutionẽ 6 assidua factam à conductoribus, † plene pro- 7 bant possessionem † ad quemcumque effectum, *Posth. d. obseru. 23. num. 31. Eugen. cons. 47. num. 2. & seqq. lib. 1. Rota coram Bichio decis. 172. num. 12. & dec. 219. num. 18. par. 14. rec.* tùm ex inuentario bonorum Ioannis Andreæ fratris Testatoris, confecto de anno 1558. per Ascanium, ac Prosperum illius hæredes, vbi asseruerunt dictum Tenimentum possidere pro indiuiso cum Io. Petro, tunc vi- 8 uente, † quæ confessio probat identitatem contra inuentariantes, & habentes causam ab eis, qualis est D. Petrus, *Rot. dec. 484. n. 21. 22. coram Penting. & in Romana fideicommissi de Cribellis 18. Martij 1672. §. Identitas, his positis coram me*, † & ille qui fatetur se possidere cum alio pro indiuiso approbat pos- 9 sessionem illius, qui secum possidet, *Rot. decis. 220. num. 3. par. prima, & dec. 160. nu. 3. par. 5. recentior.*

Prædictis accedit non solum expressa hypotheca, cui pro dote Drusillæ eius Nurus Io. Petrus supposuit hoc Casale, sed etiam instrumẽtum transactionis factæ anno 1506. inter clar.me. M. Antonium Columnam, & prædictos Ascanium, & Prosperum filios Ioannis Petri, in quo asseritur, illum fuisse per sententiam Iudicis immissum, & fructus percepisse; Maior enim probatio pos- 10 sessionis dari nequit, † quàm illius adeptio, auctore Prætore, & continuatio per fructuũ perceptionem, *Rot. dec. 60. num. 4. par. 14. recent.* & huiusmodi assertio probat nedum contra 11 transigentes, † verum etiam contra illos, qui ab eis causam habent, *Peregr. de fideic. art. 44. num. 22. vers. cum assertio, Rota coram Bich. decis. 559. num. 3. & 143. nu. 4. coram Cardin. Celso, &* 12 præcisè de enunciatiua † in transactione super re fideicommissaria, *Rota in Bononien. fideic. de Foscherarijs 21. Iunij 1675. §. final. coram R. P. D. Calatain.*

Ista autem possessio Testatoris semel probata, nedum præsumitur continuata vsque 13 ad obitum, † vt ad effectum, de quo agitur respondit *Alex. cons. 33. num. 22. lib. 3. Rota coram Dunoz. dec. 558. num. 18. & in Romana fideicommissi Io. Podiani de Ferratinis 4. Decembris 1673. §. identitas coram R. P. D. Calatain, & in Romana fideicom. de Cribellis 15. Iunij 1674. §. identitas coram me*, dummodo tamen non 14 constet ipsam possessionem medio tempore fuisse interruptam, vt erat casus in alia *Romana fideicommissi Prosperi de Caffarellis 12. Iunij 1676. coram R. P. D. Bourlemont*; verum etiã 15 Io. Petrum possedisse vsque ad obitum † positiuè probatur, ex quo illo defuncto, eius supranominati filij, & hæredes quietarunt Conductorem huius Casalis de affectibus sibi solutis occasione locationis factæ à fidei- 16 committente, dum viueret; † Si enim semper non continuasset in possessione hæredes, non potuissent fructus exigere, vlterius probatur ex supradicta transactione stipulata inter DD. Columnenses, & antedictos hæredes, qui fassi fuerunt, se possidere Tenutas 17 Ardeæ, vti filios, & hæredes Io. Petri, † vndè probata remanet continuatio possessionis contra D. Petrum causam habentem à dictis hæredibus, *Fusar. de substit. qu. 618. n. 29. & 34. Pereg. de fideic. art. 44. num. 20. Rot. dec. 42. num. 2. & 4. par. 5. rec.* & præcisè possessio Ioannis Petri dum vixit supponitur in *decis. 205. parte 7. rec.*

Nec potest dici, quod talis possessio non fuerit legitima, ex quo Io. Petrus illam acceperit vigore sententiæ Iudicis suspecti allegati, quia vltra quod de hac positiua allegatione non docetur, cum solum osten- 18 datur mandatum ad allegandum † Iudicem suspectum, & sententia ipsa vna cum possessione illius vigore adepta fuit in ipsa transactione approbata tamquam rite, & rectè lata, sufficit vocatis ad fideicommissum ad obtinendum immissionem contra hæredes grauatorum, vel habentes causam ab eis, 19 quod Testator possederit † nulla habita con-

tide-

fideratione tituli, quo possedit, *Roland.cons.2. num.2.lib.3. Rot.dec.194.num.11.coram Gregor.et dec.145.num.7. coram Ponting. & in Terracinen. fideicommissi de Pilorcijs 6.Iunij 1659. §. nec adversari coram me.*

1 Prout non relenat, quod Ascanius, & Prosper filij Ioannis Petri anno 1566. transigentes cum clar.me.Marco Antonio Columna super hoc Casale sibi, non autem pro fideicommisso stipulati fuerint, † quia cum ipsi non ex propria persona, sed solum vti hæredes super Casale litem haberent, non poterant stipulari, nisi nomine hæreditario, alias facultas transigendi eis competere non poterat, *Bald cons.272.num.2.lib.5.Cancer.var. pa.3.cap.15.num.209.Olea de cess.iur. tit.6. qu.7. num.2. Valleron.de transact.tit.1.qu.6. numer.23. Rot.dec.402.num.6.coram Card.Cels. & in Romana Casalis 18.Iunij 1660.coram Eminentiss. Cerro*, ideò Casale nequiuit acquiri illis, sed fideicommisso quæsitum fuit, nam bona
21 acquisita per transactionem † ab hærede factam iure hæreditario acquiruntur hæredi tamquam hæredi, non autem tamquam particulari, & priuatę personæ, *glos.in l.Imperator §.vltimo verb.non videtur ff.de leg.2. Capr. consil.98.num.14. Andreol.contr.282. numer.3. Rota coram Reyas dec.101.num.3. & in Romana primogenitura de Bubalo 25.Iunij 1672.§. idque non obstante coram R.P.D. meo Emerix. & in Bononien.pradij 16.Aprilis 1674.§.neque obstat coram bo.me.Priolo*, & in specie, quod per transa-
22 ctionem factam à grauato † acquiratur fideicommisso, illudque augeatur, & bona sic recuperata eadem actione fideicomissi peti possint, tradunt *Fusar de substit.qu.629. per tot. Valleron.de transact.tit.5.qu.6.num.24.& 25 Neguerol.alleg.19.num.29. Rot.dec.300.num.14.parte 5.rec.& in d.dec.101.num.4.coram Reyas, Canaler.dec.58.num.1. & 2* & recedendo à contrarijs firmauit *Rot.in Romana fideicommissi de Boncompagnis 26.Februarij 1666.§. final. coram Reuerendijs Beuilaq.*

Idque facilius in præsenti, vbi hæredes reperiebantur in possessione, ideo transigendo præsumitur id egisse ad effectum liberan-
23 di hæreditatem à molestus, † & ad extinguendam litem ad confirmationem antiqui tituli, non autem ad faciendam nouationem *ad text.in l. si pro fundo C.de transact. Surd. consil.418.num.17. Peregr.de fideic.art.40. num.126. Cancer.var.resol.lib.3.cap.15.num.201. Molin.de primog.lib.4.cap.9.num.22.Olea de cess. iur. tit.6. qu.7.num.13. Rota dec.836.num.12.coram Dunozett.& in d.Romana Casalis cor. Emin. Cerro §. certius, & in d.Romana fideicommissi de Boncompagnis §. fin.*

In nihilo releuante, quod stipulatio concepta sit pro se, & hæredibus, quodque soluerint transigentes scuta 1600.de proprio,
24 quia dum transactio † facta fuerit ab hæredibus grauatis super re hæreditaria, censetur stipulatio facta pro hæredibus, & successoribus vocatis ad fideicommissum, *Andreol. contr.182.num.2. Rota dec.38. num.4. & dec.70. num.7.par.9 & dec.308.par.11.rec. et decis.647.*

num.10. coram Coccin. & in Catacn. hæreditatis 18.Aprilis 1653.§.quia cum iste cor. Eminentiss. Cerro, vel debet intelligi quatenus purifica-
25 tio fideicommissi non euenerit, vt voluit
26 *Peregr.dec.Patau.2.num.9.* † vel tandem referri debet ad quantitatem de proprio solutam, *Grat.discept.476.num.14 Molin.de primog. lib.9. cap.9.num.25.R.P.D.de Luca de fideic. disc.177.* pro cuius quantitatis recuperatione hæres,
27 qui soluit effectus fuit † dumtaxat creditor fideicommissi, vt latè dictum fuit in *Romana alleg. primogenitura de Bubalo cor. R.P.D. meo Emerix, et in ead.28.Iunij 1673.§.fin. coram R.P.D.meo Vicecom.*

Hinc quoque visum est irreleuans id, quod pro parte D.Petri dicebatur de cessione reportata à Columnensibus iurium ipsis competentium, vel ex fideicommisso, vel ex pacto de retrouendendo controuersum Tenimentum facto per Antonium Caffarellũ Auum Io.Petri fideicommittentis, & primum acquirentem huius Tenimenti, quia fuit animaduersum, quod iura iam per sententias latas ad fauorem fideicõmittentis reportata fuerũt, mediante reintegratione eiusdem fideicommittẽtis ad possessionem suorum auctorum, ac condemnatione eorundem Columnensium ad restitutionem fru-
28 ctuum ex Tenimento perceptorum, † quæ quidem sententiæ cum fuerint ab ipsis acceptatæ, non sunt in dubium reuocandæ, *l. si eo tempore, vbi glos.in verb.amisisse, et Bart.n.1. ff.de remiss.pig.* cum alijs in *decis.323. numer.8. cor.bo.me.Card.Celso*.

Nec ad excludendum fideicommissum releuat, quod Dux Gaspar, imponendo nõnullos census affirmauerit Casale esse liberum à quocumque fideicommisso purificato, seu purificando, quia talis assertio non
29 præiudicat vocatis, † cum hæredes grauati id affirmare soleant, vt alliciant homines ad credendum sibi pecunias, quas aliter nemo daret, vt pluries respondit *Rota*, & signantèr post *Censalem add. ad Peregr.dec.44. nu.16. decis.136.num.24.cor. Dunoz.et in Romana fideicõmissi de Alberinis 18.Martij 1672. cor.bo. mem. Priolo*.

Quo verò ad Casale Fontis Virginis, vulgò, la Caffarella, illius identitas, & possessio Io.Petri probatur, tùm ex instrumento locationis de anno 1533.ab eodem factæ, tũ ex instrumentis duorum censuũ super eodem impositorum à Testatore de an. 1556. & 1561. ac etiam ex testamento eiusdem, in quo ipse descripsit hoc Casale, prohibens filijs illius diuisionem, quæ Testatoris asser-
30 tio maximè inter filios, † & hæredes probat bona fuisse ab eo possessa, iuxta *cons. Bald. 89.num.3. lib.1. Rota cor.Card. Celso 173. nu.4. et 267.n.6. et 295.n.3.et 6.et in alleg.Romana fideicommissi de Cribellis §.identitas, et in eadem 31 Iunij 1674.§.tantum abest cor.me.*

Neque continuationem possessionis excludit instrumentum censos super eodem Casali impositi à filijs Testatoris, eo adhuc
31 viuente, † quia licèt illi censum imposuerint

tamquam super re propria, aſserentes ſe Dominos, nihilominus quia promiſerunt de rato pro eorum Patre, indè non ſolum non excluditur poſſeſſio patris, imò magis cō-
32 probatur, † quia ſi Caſale ad eundem non ſpectaſset, inanis, ac ſuperflua fuiſset talis
33 ratificationis promiſſio, † & aſsertio filiorū intelligenda eſt de quaſi dominio impro-
34 prio, quod habent filij viuente patre, † quo tempore dicuntur quaſi Domini, vt explicat *Paſchal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 1. num. 1. & ſeqq.* & in proximis terminis ratiocinatur *Rota dec. 511. num. 5. et ſeqq. coram Bich.* & hanc veritatem comprobat alterum inſtrumentū ab eiſdem filiis celebratum de anno 1566. vbi declaratur prædictam impoſitionem fuiſſe factam vice, & nomine eorum patris.

Et clariùs elicitur, quod cenſus à filijs impoſitus fuerit nomine patris, & ſuper fundo paterno ex altero inſtrumento ſtipulato eadem die impoſitionis cenſus, præferente pecunias cenſuales fuiſſe conuerſas in extinctionem debiti paterni, quod cum eſſet in maiori ſumma, ceſſionem reportarunt ad fauorem patris ad menſuram pecuniarum cenſualium in extinctionem erogatarum, & pro reſiduo, quod proprio ære vnius ex filijs fuerat perſolutum, ceſſio ad
35 illius fauorem pro hac rata † reportata fuit, ſignum euidens, quod fundus ſpectabat ad patrem, aliàs ſi ad eum non pertinuiſſet, reportaſsent ceſſionem iurium pro tota ſumma, ſicut fecerunt pro rata de proprio ſolu-
36 ta; † Ex iſta enim combinatione, & conuinctione ſcripturarum, veritas elicitur, cum vna ſcriptura declaret alteram, *Bald. conſ. 212. in princ. verſ. & ſeq. de natura lib. 1. Molin. de rit. nupt. lib. 3. queſt. 24. nu. 290.* nil iaciente reſponſione, quod filij Catale poſſederint tam-
37 quam patris donatarij, † quia de hac donatione doceri debet, aliàs intrat vulgata regula, Actore non probante &c. de qua *in l. actor quod aſſeruerat C. de probat.*

Domorum verò identitas, & poſſeſsio fideicommittentis pariter vita eſt DD. probari, nam reſpectu ad illam litam in Vrbe, & à D. Petro inhabitatam, hæc fuit poſſeſsa à Teſtatore, dum ſuper ea cenſum impoſuit de anno 1555. illamque anno 1502. ſpecialiter hypothecauit pro dote Nurus, & hanc domū hodie eſse illammet identificè reſultat, ex quo ille poſſidebat duas domos contiguas, quibus ab vno latere cohære-
38 bant bona Bernardini Caffarelli, † & a tribus lateribus aderant viæ publicæ, qui confines benè conueniunt huic domui, & alteri hodie poſſeſsæ à D. Principe Sabello, quam alienauit Dux Pater moderni Ducis, & cōcordant confines appoſiti in Inuentario bonorum patris D. Petri, & aſsertio ibidem emiſsa, quod hęc domus erat ſuppoſita fideicommiſso Aui, & aliorum anteceſsorum,
39 & cum verſemur in re antiqua † vltra ſæculum, leuiores probationes admittuntur ad effectum, de quo agitur; maximè quando hæredes poſſident in loco, & loco loci, vbi
40 Teſtator poſſidebat, † quia tunc, niſi doceatur de intermedia hæredis acquiſitione, intrat præſumptio, quod ſint eadem bona relicta à Teſtatore, *Fulgoſ. conſ. 145. num. 2.* plures a Rota receptum, & ſignanter *coram Celſo deciſ 108. num. 4. & deciſ. 173. num. 6. & in allegatis Romana fideicommiſſi de Cribellis 18. Martij 1672. & 20. Martij 1673. & 15. Iunij 1674. coram me.*

Poſtremò conſtat de identitate, & poſſeſsione domus Tiburtinæ ex inſtrumento acquiſitionis per Io. Petrum factæ à Bernardino medietatis dictæ domus, cuius alia medietas erat ipſius Ioannis Petri pro indiuiſo cum Ioanne Andrea fratre, & accedit locatio facta ab eodem Ioanne Petro anno 1534. & comprobatur cōtinuatio poſſeſsionis vſque ad illius mortem, ex quo in dicto Inuentario patris D. Petri hæc domus deſcribitur cum alijs bonis Tibure ſitis tanquam de fideicommiſso Aui, & aliorum anteceſ-
41 ſorum; † Ex quibus omnibus, iuncta moderna poſſeſsione hæredis in eodem loco, & ſitu, non docto de alia acquiſitione ibidem ab eo facta, probata dicitur identitas, vt plene concluſum fuit in prædictis *deciſionibus editis in Romana fideicommiſſi de Cribellis coram me.*

Oppoſitæ detractiones non fuerunt habitæ in conſideratione, quia præſumuntur
42 conſumptæ, † ex quo conſtat de pluribus alienationibus, & non apparet fuiſſe confectum Inuentarium bonorum fideicommittentis, *Rot. deciſ. 3. num. 2. par. 11. rec. & in Romana appartamenti 16. Nouembris 1674. §. final. coram Reuerendiſs. Matthæo, & in Romana, & Veruliana fideicomm. 15. Iunij 1676. §. deficit etiam coram R. P. D. Calatain.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Pampilonen. Anniuerſarij.

Lunæ 9. Maij 1678.

A R G V M E N T V M.

Capellaniam certis oneribus inſtituendam teſtator iniunxerat, cuius tamen exequutor nouum onus appoſuit; cunctante igitur Capellano illud implere; Attamen pro illius executione iudicatum eſt, quia erat in limine fundationis appoſitum, de conſenſu matris, quæ dotem auxerat beneficij, & ab Ordinario in inſtitutione approbatum.

S V M M A R I V M.

1 *Anima certè viuit poſt mortem teſtatoris defuncti, licet forſan eius hæres non ſupereminat.*

2 *Onus à teſtatore, & patrono non iniunctum, ab illius exequutore imponi non poteſt.*

3 Exe-

3 Exequutor testamentarius non potest excedere fines mandati, maximè in grauamen Ecclesiæ.

4 Exequutor testamentarius non potest variare id, quod testator non intellexit, sed vide num. 7.

5 Anniuersarium, celebratio missarum, & aliud quodcumque onus expressè in fundatione appositum, adimplendum est.

6 Onus iniunctum ab eo, qui auxit dotem beneficij, & ab Ordinario etiam, qui præstitit consensum institutioni, adimpleri debet.

7 Variatio permittitur etiam post erectionem beneficij, modo tamen sequatur ante consensum Episcopi, sed vid. numer. 4.

8 Onus beneficij à beneficiato acceptatum, ab eo impugnari amplius non potest.

Ampliè etiam si testator, & fundator illud beneficio non imposuerit supra à num. 5.

DECISIO CCX.

TESTATOR Hispanus Franciscus in Indijs nouum fecit mandatum ad testandum, condendumquè testamentum, & suam vltimam voluntatem tribus Procuratoribus, & cuilibet insolidum, quam illis communicauit, vt exequerentur iuxtà tenorem memoriæ, quam subscriptam à se reliquit, instituendo hæredem Magdalenam Matrem in Hispanijs, si superuixisset, sin minus animam suam (certè superuicturam) vt de suis bonis erogaretur, † pars in Missarum celebratione, & reliquum in fundatione Capellaniæ perpetuæ.

Mortuo Francisco mandante, siuè testante, Andreas exequutor in executionem voluntatis sibi communicatæ assignauit pro dote Capellaniæ petia 4000. de octo realibus, & nominauit primam Capellanum Antonium, ad hoc, vt vita durante percipiat eleemosynam ex 4000. petijs huiusmodi cum obligatione celebrandi quolibet anno 50. missas &c. in instrumento 5. Februarij 1661.

At reperendo nominationem ejusdem Antonij aliter prosequutus est, vt Antonius eius vita durante interuiat Capellaniæ, & percipiat pro eleemosyna vniuscuiusquè ex 50. missis, quas tenebatur quolibet anno celebrare tria petia, quæ faciunt summam petiarum 150. & reliqua 50. petia ad complementum 200. correspondentia doti 4000. peiorum sortis principalis vnius Anniuersarij, quod dicendum cantatum, & cum Vigilia, & solemnitate in die Sancti Francisci in perpetuum &c. in alio instrumento 11. Aprilis 1661.

Nauibus ab Indijs progressis ad Hispanias Ordinarius Pampilonen. vitijs scripturæ antecedentis, vt effectū habeat fundatio Capellaniæ controuersæ (inquit in sua sententia) & stante, quod Magdalena cum qualitatibus, & conditionibus expressis addendo 125. petia de octo in augmentum supradictæ Capellaniæ, vt sit 3000. ducatorum sortis principalis Capellaniam adiudicamus supradicto Antonio &c. & ei expedi-

tur titulus in forma debita cum relatione omnium contentorum in instrumentis præsentatis, & quod Capellani Successores teneantur adimpiere qualitates contentas in consensu supradictæ Magdalenæ &c. prima Ianuarij 1663.

Mortuo autem Antonio præsentatus fuit Franciscus, & orta est contentio inter Venerabile Capitulum, & Franciscum ipsum de Anniuersario non contento in primo instrumento, & contento in secundo, & adiecto in collatione Francisco facta, videlicet celebrando etiam faciendo anniuersarium cantandum cum Vigilia, & solemnitate sancti Francisci anno quolibet in perpetuum, jamque ab Ordinario Pampilonensi condemnatus est Franciscus, vt soluat quartam partem eorum, ad quæ ascendunt redditus 3000. ducatorum consignatorum Capellaniæ pro duobus Anniuersarijs in duobus annis excomputatis pro nunc de illis correspondentibus eleemosinæ Vigiliæ relictæ in celebratione supradictorum Anniuersariorum iuxtà dispositionem supradictæ fundationis, & ab hac sententia deducta causa ad Nuntiaturam, reuocata fuit sententia, & declaratum debere seruari fundationes tradendo tria petia de octo regalibus argenti pro qualibet missa, & existentibus pluribus redditibus, fieri Anniuersarium iuxtà formam secundæ fundationis, a qua sententia per nouam appellationem deducta causa ad Rotam, & hodiè proposito de more dubio, an sit celebrandum Anniuersarium, & quid contribuendum.

Quidquid vnus diceret non celebrandum, quia id debet fieri à Patrono, aut cum 2 auctoritate Patroni, † & Patronus impartiendo facultatem ad erectionem, hoc onus non iniunxit, nec facultatem iniungendi expressit; † Vnde merus exequutor non potuerat excedere fines mandati, maximè in grauamen Ecclesiæ *l. in re mandata* 21. *Cod. mandati*; præcipuè cum in prima declaratione intentionis testatoris nullam mentionem fecerit huius oneris Anniuersarij † sicque præsumendum testatorem non intendisse, ità vt amplius exequutor non potuerit variare *alleg. Rot. decis.* 33. *numer.* 7. *parte* 15. cum alijs.

Contrarium alij dixerunt Anniuersarium esse celebrandū, quia vt dixerunt hoc onus 5 expressè legitur in instrumento † fundationis, & ideò est adimplendum ad *tex. in can. penul.* 18. *qu.* 2. maximè, quia hoc onus fuit 6 approbatum à Magdalena matre, quæ dotem auxit, & ab Ordinario, qui consensum præstitit.

Nec obstat, quod Andreas Executor antea nominando prædictum Capellanū imposuerit tantum onus celebrandi 50. missas, quia hoc instrumentum non continet fundationem, sed quandam præordinationem ad fundationem postea faciendam, vt patet in secundo instrumento 15. Aprilis 1661. ijsquè verbis remisit 4000. petia ad Ciuita-

tem &c. perſonis nominatis in ſupradicto mandato procuræ, vt exequerentur fundationem ſupradictæ Capellaniæ prout † de
7 iure, ità vt antè præſtitum conſenſum ab Epiſcopo Vaſionenſi permittatur *Rot. decis 316. num. 27. & 28. par. 10. rec.*

Et comprobatur, quia hæc fundatio erat facienda poſt obitum Magdalenæ matris, ac proindè non poteſt dici facta in primo inſtrumento, ſed in ſecundo ſubſequenti continenti etiam onus Anniuerſarij, cui ipſa Magdalena conſenſit ſubſequenti conſenſu, & auctoritate Ordinarij.

Et tollit omnem amaritudinem (dixerunt) quia Franciſcus præſens Capellanus
8 acceptauit hanc † Capellaniam cum hoc onere ad tradita à *Rot. coram Ludou. dec. 42. numer. 4. & Coccin. deciſ. 5. numer. 2. allegat.*

Anniuerſario celebrando dixerunt, dictaruntque reſpondentes idem pro celebratione eiuſdem contribuendo nouem regales ſolitam ſummam, quinimò pro ſtipendio Ordinario, & in puncto, & in caſu declaratam à Magdalena, & à Capitulo ipſo ità declarandis, & declaratis conſentientibus Magdalenæ, & Franciſci Capellani.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Cauallicen. Hæreditatis.

Lunæ 9. May 1678.

ARGVMENTVM.

Primo teſtamento non prævalere ſecundum, iam deciſo, hodie confirmatum, ex clauſula derogatoria ſpeciali modo in eo appoſita, cui per derogationem generalem derogatum non erat, nec etiam per illius obliuionem ſpatio decennij præſumptam, quia particularem reminiſcentiam teſtatrix habuerat, ad quam probandam cum adducerentur codicilli interim ab eadem teſtatrice confecti, de recognitione illius manus plurimum diſceptatum eſt, de cuius itaque materia, ac etiam de praxi cauſarum Auditori Rotæ vti Auditori, vel vti Prælato commiſſarum, & alia quoque perbellè in eadem deciſione notantur.

SVMMARIVM.

1 *Sententia Rotalis in vltimis audientijs ante feorias generales, poteſt publicari infra menſem.*
2 *Rotæ Romanæ facultates ampliatæ ſunt etiam ad cauſas extra Rotam commiſſas. & n. 7.*
3 *Cauſa Auditori Rotæ commiſſa quatenus vti Auditori, non tanquam Prælato dicatur commiſſa.*
4 *Reſcriptum, ſeu commiſſio non niſi ad formam precum intelligenda eſt.*
5 *Dignitatis nomen expreſſum, ea, non perſona ventur contemplata.*
6 *Perſona, aut Dignitas an fuerit inſpecta, inſpicitur cuius nomen ſit expreſſum.*
8 *Stylum loci, vel iudicis, qui in aſſitando proſequutus eſt non poteſt illius nullitatem opponere.*
9 *Legati* Auenionenſis *auctoritas amplior eſt ceteris Legatis ordinarijs S. R. E. & plura de ea vid. num. ſeqq.*
10 *Legatus* Auenionenſis, *tamquam Vicarius Pontificis poteſt omnia facere, quæ ſibi non reſeruauit ipſe Pontifex.*
11 *Clauſula derogatoria poſteriori voluntati, & teſtamento ſpeciali nota digna refertur, & approbatur n. ſeqq.*
12 *Clauſula derogatoria vires adimit cuicumque teſtamento poſtea condito.*
13 *Teſtamentum ſecundum, qualecumque illud ſit, non tollit primum, ſpecialem habens clauſulam derogatoriam, & quando.*
14 *Teſtamentum ſine voluntate teſtatoris nihil poteſt operare.*
15 *non Entis nulla ſunt partes.*
16 *Clauſula derogatoria virtus ſi tenaciter admittatur, inducitur neceſſitas, quæ diminuit libertatem teſtandi.*
17 *in Teſtamentis condendis ſumma libertas, ac plenè integra, hominibus eſſe debet.*
18 *Neceſſitas ex ſuppoſitione reſultans, dicitur neceſſitas conſequens, quæ libertatem nedum tollit, ſed nec diminuit.*
19 *Oblivio clauſulæ derogatoriæ præſumitur per decennium.*
20 *Oblivionis non ſolum decennalis præſumptio, ſed cuiuſcumque etiam maioris temporis per reminiſcentiam excluditur.*
21 *Veritas ſemper prævalet, & ipſi omnia cedunt.*
22 *Præſumptioni non eſt locus, vbi conſtat de veritate.*
23 *Veritas ſcripturæ reſultat ſi illa in publico inſtrumento ſit exhibita.*
24 *Inſtrumentum publicum facit probationem probatam.*
25 *Exiſtentia ſcripturæ ex illius exhibitione probatur.*
26 *Enunciatio antiquæ codicillorum, vel alterius ſcripturæ in inſtrumento facta circa originalem ſubſcriptionem illorum, plenè probat.*
27 *Falſitas, quæ nimis facilè detegi potuiſſet, non præſumitur.*
28 *Falſitas non præſumitur, ſi non poſſit aſſignari perſona, cui illa adſcribenda ſit, & imputari poſſit.*
29 *Mori voluiſſe nemo præſumitur, ſine declaratione falſitatis, ab eo, vt præſenditur commiſſa.*
30 *Falſitas non poteſt imputari pupillis, qui nec dolo, nec fraudis ſint capaces.*
31 *Falſitas non eſt adſcribenda tutori, cuius illam committendi non intereſt.*
32 *Falſitas non præſumitur, ſi eo tempore nulla adſit cauſa illam committendi, quæ ſolum longè poſtea orta ſit.*
33 *Recognitio per comparationem admittitur in codicillis æquè à teſtatore, ac à teſtibus ſubſcriptis.*
34 *Recognitio manus, quæ fieri non potuit ob impe-*

dimen-

dimenta alterius partis, in eius odium habetur pro falsa.

35 *Comparationis literarum probatio dicitur semiplena probatio.*

36 *Probatio semiplena iuris præsumptionem non tollit.*

37 *Præsumptio iuris transfert onus probandi in aliũ, & requirit probationem omnino plenam, & concludentem, intellige, vt num. 38.*

38 *Præsumptio iuris aliud est, quod simplicem præsumptionem operatur, aliud verò, quod pro vera, & concludenti probatione habeatur, & nu. 37.*

39 *Oblivionis præsumptio per decennium remittitur arbitrio iudicis, & qualis illa sit num. 36.*

40 *Præsumptio præsumptionem elidit, & standum est plenori, & vehementiori, quid quando procedat vid. num. antecedentibus.*

41 *Comparationis literarum probatio sufficit, vbi sola, & simplex iuris præsumptio sit in contrarium.*

42 *Scriptura à partibus, & testibus subscripta, & recognita plenè probat.*

43 *Recognitio vnici verbi, quatenus per comparationem literarum admittatur.*

44 *Falsitas in vnico verbo de facile committi potest.*

45 *Recognitio manus requisita in apocha obligatoria non habet locum in aliis scripturis, & numer. seqq.*

46 *Comparatio literarum etiam ad plenam probationem admittitur in cæteris scripturis exceptis apochis obligatorijs.*

47 *Dispositio* tex. in l. comparationem 19. C. de fid. instrum. *quo ad solas apochas primatas est correcta.*

48 *Apocha primata recognitio, an, & quatenus per comparationem literarum fieri possit, vel non, & sup. num. anteced.*

49 *Falsitas difficilior est propter concursum plurium personarum, qua se in scriptura subscripserunt.*

50 *Recognitio manus facta à peritis quatenus formaliter facta sit, & plenè probet.*

51 *Relatio peritorum, à qua appellatum non sit transit in iudicatum, & num. 51.*

52 *Relationem peritorum, quos aliquis elegit, impugnare nemo potest.*

53 *Periti electi pro recognitione manus, plenè probant.*

54 *Recognitio manus per comparationem literarum eo magis admittitur, vbi subscriptioni etiam sigillum testatoris accessit.*

55 *Manus testatoris ab illius sigillo coadinuatur, & sigillum recipit comprobationem à manu.*

56 *Scriptura incidenter deducta pro comprobatione alterius, non requiritur, quod omnino sit in forma probanti.*

57 *Recognitio manus per comparationem admittitur, vbi scriptura recognoscenda ad solam probationem voluntatis testatoris adducitur.*

58 *Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, non fuisse revocatum per secundum, plurimum extenditur.*

Quod in illo sit institutus hæres ab intestato successurus, vbi verò secundum factum sit fauore extranei ibidem.

DECISIO CCXI.

REVOCATA iterum ad examen decisione,* quæ prodiit coram me 20. Nouembris 1676. in hac causa sub eo dubio: An sit standum, vel recedendum à decisis DD. censuerunt standum in decisis, adeoque confirmandam denuo sententiam latam à R. P. D. Taia, qua Canonico Honorato de Bonfils adiudicatur testamentaria successio in hæreditate D. Marchesiæ de Guigonet Dominæ des Tallades, eamque à nullitate, & ab iniustitia saluandam, & ideo approbandam senserunt.

Vtcunque validitas sententiæ oppugnaretur acerrimè, ex quo fuerit lata post ipsum decem dierum à die habiti termini Proseruato; † Attamèn cum sit sententia Rotalis lata in vltima Audientia ante ferias generales, potuit rectè publicari infra mensem pro facultate Tribunali cõcessa à Constitutione 44. Pii Quarti §. 5. *in Buller. nou. tom. 2.* 1

Neque praxis euitatur, quia causa fuerit commissa extra Rotam, & R. P. D. meo Taiæ, non tanquam Auditori, sed tanquam Prælato.

Nam facultates omnes Rotæ indultas, tàm à Pio Quarto, quam ab aliis Summis Pontificibus, † ampliauit etiam ad causas extra Rotam *Paulus V. Constitutione sua 31.* §. 5. *Buller. nou. tom. 3.* & commissio fuit facta, imò tanquàm Auditori, non tanquam Prælato, quando pars aduersa appellans a sententia Reuerendissimi D. mei Decani in ea verba instetit: † *Causam, & causas Appellationis alicui ex S. Rotæ Auditoribus committi cum potestate citandi, & inhibendi etiam sub censuris arbitrio DD. Auditorum, &c.* Rescriptum autem, seu commissio non debet intelligi nisi † ad formam precum *l. 1. C. de Diu. rescrip.* quæ cum sub nomine certæ dignitatis sint conceptæ, † ad eandem etiam se restringunt, ipsamque censentur contemplasse *Barbos. ad cap. quoniam Abbas numer. 3. de offic. & potest. Indic. deleg Cephal. cons. 77. numer. 15. Menoch. cons. 23. numer. 14. Rot. decis. 276. numer. 8. par. 11. recent.* Verbaque sic concepta dignitatem, non personam respiciunt, † inter quam vtramque, & commissionem alterutri factam distinguunt *Bellett. disquis. Cleric. par. 1. sit. de Cleric. deb. num. 8. Monet. de commut. vltim. volunt. cap. 8. nu. 139. ex text. in cap. si gratiose de rescript.* 2 3 4 5 6

Confirmatque ipsa Curiæ Praxis, quæ diuersimodè rescribit cum fit commissio, vt Auditori, & vt Prælato, & rescripti alterutro modo facti exhibetur exemplum legitimè extractum Summario de Bonfils *num. 4.* Remque extra omne dubiũ constituit Constitutio *Pauli V. 71. §. de Auditorio Rotæ numer. 6.* † qua omnes facultates competentes Auditoribus Rotæ in causis Rotalibus vndecunque extendit ad causas singulis Auditoribus commissas extra Rotam. 7

Quibus addita obseruantia partis aduersæ,

quæ non vno actu Processum huius causæ agnouit, tanquam Rotalem, nec vnquam contradixit, sed imo eundem stylum est
8 prosequutus. † non potest modo de nullitate opponere *Gregor. decis.* 140. *num.* 8. vt late in alia decisione coram me.

Nec magis attendendum, quod Eminentissimus D. Cardinalis Legatus Auenionen. non possit committere causas Auditoribus
9 Rotæ tanquam Auditoribus † cum eius auctoritas sit longè amplior cæteris S. R. E. Legatis ordinariis; Adeout tanquam Sum-
10 mi Pontificis Vicarius, † ea omnia possit, quæ idem Pontifex sibi non reseruauerit *Tondut. de præuent. iudic par. 3. cap.* 18. *numer.* 8. & 9. & *in resolut. Benefic. par.* 3. *cap.* 200. *nn.* 15. vbi late de eiusdem Legati facultatibus amplioribus, & maioribus, quam habeant cæteri Legati in suis Legationibus, quod conferunt, & *Ludovic. Bell. conf.* 63. *num.* 18. & 20. quibus addita praxi vigore Constitut onum Apostolicarum Pij Quarti, & Pauli Quinti de qua testatur *Modern. Pennsin. in relat. Curi. Foren. disc.* 32. *num.* 60. iam non superest ambigendum, & iam ex hoc capite circa validitatem sententiæ.

Eaque haud minus confirmanda, & approbanda à iustitia, quæ ex hactenus editis Decisionibus emicat.

Cum enim in primo testamento condito a Marchesia anno 1592. inserta fuerit clausula Derogatoria, per quàm præcauere sibi
11 voluit, † ne ad contrariam dispositionem posset induci per subornationem (sunt testamenti verba) aut per senectutem, aut iram, aut aliter, adeoque omne aliud, quod à se fieret testamentum irritum, & inane declarauit nisi (inquit) hæc mea voluntas sit expresse reuocata, neque hac sola cautione fuit contenta, sed aliam adiecit, & quod fiat expressa mentio hæredis scripti mea manu,

12 Quæ sanè clausula Derogatoria † vires adimit in accessum cuicunque testamento, quod postea fieret tanquam deficiente concursu voluntatis ipsius testatoris, vt congestis auctoritatibus fuit ostensum in decisione, quæ reuidetur.

Vnde quamuis eadem Marchesia de anno 1607. aliud testamentum condiderit, quia tamen in eo nulla fit mentio clausulæ Derogatoriæ in testamento præcedenti exaratæ, & quod magis est nomen hæredis non
13 est manu testatricis expressum, † quantumuis testamentum sit solemne quantumuis clausulis generalibus vallatum, quantumuis reuocatio alterius cuiuscunque testamenti declarata; nihil tamen actum censetur, nec inde reuocatio præcedentis testamenti inferri potest *Couarr. ad rubr. de testam. par.* 2. *numer.* 82. *vers secundum Crass. verb. testamentum qu* 80. *Menoch. lib. Præs.* 166. *numer.* 16. *Molin. de iust. & iur. tom.* 2. *disput.* 152. *volum.* 1.
14 Cum † enim secundum, sine voluntate, ni-
15 hil potest operari, quia non entis † nullæ sunt qualitates *l. mas, qui in Prouincia ff. si cert. pet.*

Non turbat, quod adnexa hac vi clausu-
16 læ Derogatoriæ (id enim annuebat aliquis ex DD.) inducatur necessitas, quæ libertatem minuat, †
17 cum tamen summa, ac plane integra in supremis hominum voluntatibus esse debeat *l.* 1. *C. de Sacros. Eccles.*

Huiusmodi enim necessitas est solum
18 consequens, & ex suppositione, † quæ libertatem nedum tollit, sed nec minuit, vt ex *Diu. Thom.* & Theologorum voto probat *Didacus Aluarez de Auxil. Diuin Gnet. disput.* 25. *in princ. & per tot.*

Neque robur addere potest testamento secundo præsumpta obliuio clausulæ Derogatoriæ primi testamenti, ex quo inter primum, & secundum intercessere anni 15. Primum enim fuit conditum anno 1592. 13. Iunij; Secundum vero anno 1607. 5. No-
19 uembris per † decennium autem inducitur præsumptio obliuionis clausulæ præcedentis *l. sancimus, & ibi scribens. C. de testam.*

Cum inter testamentum primum, & secundum anno 1602. intercesserint Codicilli ab eadem testatrice facti, in quibus memini expressè, & prioris testamenti, & clau-
20 sulæ Derogatoriæ in eo expressæ, † quæ præcisa reminiscentia excludit omnem præsumptionem obliuionis, quæ ex lapsu temporis præsumatur inducta, veritas enim
21 semper præualet, † ac ipsi omnia cedunt *l. penult. §. mulier ff. de probat.* nec locus est præ-
22 sumptioni, † vbi de veritate constat *l. ille, aut ille §. cum in verb. ff. de legat.* 3. *l. continuus §. cum ita ff. de verb obligat. Cyriac. controu.* 340. *num.* 98. & *seqq.*

Ad eleuandam horum Codicillorum fidem, circa quam vertitur totus Controuersiæ Cardo, cum afferebantur alias obiecta, tum quod essent ad oportunitatem confuta, tum quod intubsistens eorum recognitio, eaque omnia exagerata, quæ suspicionem augere possent.

Verùm omnem confictionis vmbram
23 tollit prima eorundem † Codicillorum exhibitio facta anno 1614. per publicum instrumentum ab hæredibus qu. Iosephi de Bonfilis instituti in primo testamento, auctoribus Canonici Honorati de Bonfilis,
24 quod † sanè instrumentum facit probationem probatam *cap. cum dilectus de fid. instrum. l. cum precibus C. de probat. Greg. decis.* 157. *numer.* 13. & *decis.* 180. *num.* 1. *Rot. coram Peutinger.*
25 *decis.* 302. *num.* 1. † & Codicillorum existentiam de eo tempore confirmat.

Eoque magis quo potiora eorum circumstantias describit in ea verba; Item vna reuocatio Legati facti per Dominam des Tallades in fauorem Annæ Mayer signata originaliter des Tallades, & per quinque testes cum vno sigillo à latere in data die 13. Aprilis 1602.

Hæcque enunciatio in instrumento anti-
26 quo septuaginta ab hinc annis † confecto circa originalem subscriptionem eorundem Codicillorum plenè probat *Vasquez controu. illustr. lib.* 2. *cap.* 63. *numer.* 13. pluribus

congestis *Gen. de cerb. cruciat. lib. 1. cap. 4. numer. 44.* Præterea cum huiusce instrumenti stipulatio cum ea enunciativa facta fuerit tempore proximo morti testatricis, quæ decessit anno 1699. & superstitibus adhuc testibus, qui subscripserant, & lite pendente cum aduertasset super apertione primi testamenti Summario de Bonfils n. 11. 12. 13.
27 quibus † concurrentibus falsitas commissa non præsumitur, quæ facile minus detegi potuisset *Farinace. conf. 18. num. 12. & 13. volum. 1. & conf. 165. num. 13. vol. 2.*

Cum imò nec assignari possit, cui falsitas
28 huiusmodi valeat imputari; † non enim hæredi, qui solis diebus 28. supernixit testatrici, & nondum apertum fuerat testamentum, adeoque posset ei innotescere Legatum relictum, & mox reuocatum, nec
29 credibile est, illum voluisse mori, † non facta declaratione huius falsitatis, & in peccato adeo graui *Menoch. de præs. lib. 5. præs. 5. n. 5.*
30 Non filijs eiusdem, qui in Pupillari † ætate, nec doli, nec fraudis erant capaces *Menoch. de præsum. lib. 4. præsumpt. 69.* non demum
31 eorum tutori, † cuius nihil intererat idem *Menoch. lib. 5. præs. 20. num. 48.* & demum nulla aderat causa fingendi, tunc temporis Co-
32 dicillos, † cum nulla esset, nec esse posset controuersia super obliuione testamenti primi ob lapsum decennij, quæ excitata fuit anno 1666, tuncque necessitas incubuit exhibendi Codicillos Summario de Bonfils *num. 27.* Ideoque omnis abest suspicio, quod potuerint confingi ad oportunitatem.

Sublata autem hac confictionis suspicione, potuit merito eorundem Codicillorum fides per comparationem examinari, & con-
33 firmari † cū enim sint subscripti ab ipsa Codicillante, & insuper à quinque testibus admittitur recognitio per comparationem *Castr. ad l. admonendi num. 42. ff. de iur. iur. Stacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. Gait. de credit. cap. 2. tit. 8. num. 28 37.* Nàm licèt testium subscri-
34 ptiones non fuerint recognitæ, † quia tamen id euenit ob impedimenta præstita à Parte aduersa, vt in Summario *d. numer. 20. ad 27.* Ideo in eius odium debent haberi pro recognitis *Rota decis. 167. num. 54. par. 1. recent. & decis 251. num. 1. par. 12.* cum aliis cumulatis per *Gratian. disceptat. 370. num. 18.*

Et quamuis hæc probatio per compara-
35 tionem sit semiplena, † adeoque non sufficiens ad elidendam præsumptionem iuris,
36 qualis est præsumptio obliuionis, † quæ
37 cum transferat onus probandi, † exigit probationem plenam, & concludentem ex traditis per *Glos. Bald. & alios ad l. sine possidetis C. de probat. & ad capit. Decimas de restit. spol. in 6.*

Attamen non admittitur simpliciter Do-
38 ctrina, † nisi tunc demum cum præsumptio à iure habetur pro vera, & concludenti probatione *Seraphin decis. 1422. num. 10. & seq. Coccin. decis. 107. num. 6. & decis. 903. num. 6.* Cuiusmodi non est præsumptio obliuionis,
39 quæ † remittitur arbitrio Iudicis expensis circumstantijs rerum personarum, & facti

Menoch. de arbitrar. iud. lib. 2. cap. 16. Mastard. de probat. conclus. 1122. numer. 19. quo casu pre-
40 sumptio præsumptionem elidit, † & standum plenieri, & vehementiori *Cocc. decis. 569. numer. 2. & seq.* & probatio per compa-
41 rationem † sufficit *Alex. cons. 88. num. 1. lib. 7. Boer. decis. 282. num. 6.* maximè cum agatur de scriptura roborata subscriptionibus te-
42 stium, & testatricis sigillo, † quibus concurrentibus scriptura recognita plene probat *Sorrin. sen. cons. 274. numer. 5. Barsett. cons. 39. numer. 76. & 77. Boer. dicta decis. 282. n. 6.*

Neque absurdum videri debet, quod re-
43 cognitio fiat per comparationem, † vbi
44 agitur de vnico verbo des Tailades, † in quo falsitas de facili committi potest iuxta *Dd. in Bartol. ad l. nuda ratio numer. 9. ff. de donat.* à quo desumpsit *Verungl. cons. 132. numer. 13.*

Nam præterquam, quod rationes quibus innititur *Bartolus* casui non applicantur, certè assertio Bartoli loquens de Apochis ob-
45 ligatorijs, † non obtinet in alijs scripturis in quibus sufficit comparatio sola ad ple-
46 nam probationem ex *text. in l. comparationem 19. C. de fid. instrum.* cuius dispositionem esse
47 correctam, † quoad solas Apochas priuatas per *auth. & si contractus C. eodem* scripsit *Dec. ad cap. scripta numer. 13. de fid. instrum. Mascard. conclus. 330. d. numer. 9. Rain. cons. 70. n. 4. lib. 4.*

Et quidquid sit de correctione *text. in d. l. comparationem*, certè cessat omnis dubitatio ex Bartoli Doctrina cuius assertio obtinet in
48 Apocha non subscripta à testibus, † cum etenim est subscripta, admittit, & ipse recognitionem per comparationem, sic se exprimit ad *auth. si contractus num. 4. & 8. C. de fid. instr.* Tunc enim propter concursum plu-
49 rium personarum subscribentium † difficilior redditur falsitas *Scacc. de Iudic. lib. 2. cap. 2. num. 1007.*

Quæ eo tutior in hoc casu, quo semel, & iterum facta est à Peritis recognitio, tum ex consensu partium, tùm ex Decreto Rotæ, seruatis omnibus requisitis, ac necessarijs, & facta comparatione cum scripturis planè
50 certis, & indubijs, † qui Periti vnanimes retulerunt de veritate subscriptionis des Tailades, huic recognitionis Decreto Pars ac-
51 quieuit, † vnde transijt in iudicatum, nec potest relationem impugnare factam à Peri-
52 tis, † quos ipsa elegit *Hippolit. Riminald. cons. 212. numer. 19.* vbi de transitu relationis eo-
53 rundem in iudicatum, † & quod Periti electi in huiusmodi materia probent *Vermiglial. cons. 8. num. 7. & cons. 247. num. 14.*

Immò cum testium subscriptioni accesse-
54 rit sigillum testatricis, † perfectior redditur recognitio per comparationem *Castr. ad d. l. admonendi numer. 42. vers. idem si neges ff. de iure iur. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 114. num. 21.* vbi
55 ait, † vnum aliud coadiuuare *Mascard. de probat. conclus. 350. numer. 10. vers. quod si ignota.*

Cessante igitur suspicione falsitatis, potuit

ficti

fieri comparatio cum ſola ſubſcriptione, potiſſimum cum Baſis, & fundamentum
56 controuerſiæ ſit teſtamentum, † & Codicilli ſint incidenter producti, ad elidendam exceptionem obliuionis reſultantem ex lapſu decennij, & iam non agitur de executione Codicillorum, ſed de probanda voluntate teſtatricis per eiuſdem reminiſcen-
57 tiam; † tunc enim ſufficere probationem per comparationem dixere *Alex. conſ. 114. numer. 4. lib. 7. Gozzadin. conſ. 3. num. 16. Peregrin. conſ. 61. num. 3. lib. 1. Decian. conſ. 33. num. 113. lib. 2. Graſſ. de ſucceſſ. Coſt. de remed. ſubſid. 7. numer. 14. verſ. vel eſſet ſched.*

Additis pluribus adminiculis de quibus in præteritis Deciſionibus, & eo præſertim, quod in teſtamento primo ſcriptus ſit hæres ſucceſſurus alioquin ab inteſtato, & de-
58 teſtatrice optime meritus, † At in ſecundo puella, quæ etiam nata erat tempore primi teſtamenti penitus extranea, quæ licet ſimplex, erat tamen filia eorum, qui actu teſtatrici inſeruiebant, à quibus poterat ipſa importunè vrgeri, prout ſolerter prouiderat, & ſollicitari: obiectio autem circa legitimationem, perſonæ Abbatis Franciſci Donfils non eſt viſa præſentis inſpectionis, & ideo ſtandum in decitis, fuit denuo reſolutum vtraque parte informante.

Supra in altera parte 18. tom. 2. adeſt alia præſentis cauſæ Deciſio, quæ eſt vbi in ordine 787.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Filiationis.

Lunæ 9. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Petebat alimenta filius naturalis ab hæreditate ſui patris, eaque illi in hac deciſione conceſſa, quia ex pluribus de filiatione conſtabat, retentione nempe matris in concubinatu, diuerſis etiam actibus, & tractatibus, qui cum referri non poſſent ad erroneam credulitatem patris, plenam probationem filiationis importabat, etiam ad effectum conſequendi alimenta perpetua, quamuis denegaretur idēitas perſonę eiuſdem patris ratione diuerſitatis cognominis, quia ille duo habebat cognomina, quibus promiſcuè vtebatur.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio reſpectu patris directè probari non poteſt, & impoſſibile reputatur.*
2 *Filiatio probatur præſumptionibus, & coniecturis.*
3 *Filiatio ſolum probata præſumptionibus, & coniecturis ſuffragatur etiam ad effectum conſequendi alimenta perpetua.*
4 *Filius ſuſceptus ex muliere retenta in tali ſcelerato concubinatus, vt potius legitima coniux reputaretur, dicitur verè filius.*
5 *Filius natus ex concubina retenta domi, & cui nemini patebat acceſſus, concubinario ſolum, & non alteri poteſt adſcribi filius.*
6 *Filiatio etiam ex fide baptiſmatis comprobatur.*
7 *Baptizzandi cura pertinet ad patrem, & ideo illius actus denotat paternitatem, & probat filiationem.*
8 *Filius agnoſcitur in ſuum ex ablactatione de facta ſolutione mercedis nutrici, & etiam ex ſolutione alimentorum.*
9 *Filiationis actus, & tractatus conſtituunt filium in quaſi poſſeſſione filiationis contra agnoſcentem, eiuſque hæredes, etiam ad effectum conſequutionis alimentorum.*
10 *Filiatio tunc probatur ex agnitione, & tractatu, aliſque actibus, ſi non concurrunt coniecturæ contrariæ ſuper erronea credulitate patris.*
11 *Fides baptiſmatis non vitiatur ex diuerſitate cognominis, vbi vtrumque cognomen quis habebat.*
12 *Identitas perſonæ ex pluribus demonſtrationibus probata, non tollitur ex diuerſitate plurium cognominum, quæ quis habebat.*
13 *Cognomina plura habens, ſi eis promiſcuè vtebatur, non ideo notari poteſt de diuerſitate perſonæ, & quando ſup. à num. 11.*
14 *Teſtes plures non minuuntur de fide, licet eorum aliqui habeant exceptiones.*
15 *Teſtes non habentes exceptionem plenè probant, amplia, vt num. 14.*
16 *Fides, quæ de errore conuincitur, nihil probat.*
17 *Fides extraiudicialis, extorta lite pendente, nullum facit probationis gradum.*

DECISIO CCXII.

CONTRA bona hæreditaria Iacobi Giaccherini relaxauit A. C. mandatum exequutiuum pro ſcutis tribus ſoluendis neſtruatim Mariæ Felici Cæciliæ pro alimentis ſibi tamquam filiæ naturali dicti Iacobi debitis, ſed interpoſita per Bartolomeum illius fratrem, & hæredem appellatione, & directa mihi à Signatura Iuſtitiæ commiſſione cum clauſula ſi quid exequendum, propoſui dubium: An mandatum eſſet exequendum, & fuit affirmatiuè reſolutum.

Quamuis enim filiationem reſpectu Pa-
1 tris † directè, & præcisè probare ferè impoſſibile reputetur, nihilominus ſi concurrant vegentes coniecturæ, & vehementes præ-
2 ſumptiones, illam præferentes † filiatio probata dicitur, vt plenè firmauit *Rot. deciſ. 125. & 146. parte 15. recent.* etiam ad effectum perpetuò conſequendi alimenta á Patre na-
3 turali, † vel eius hæreditate, vt diſtinguendo tradit *Rot. coram Cavill. deciſ. 136. num. 3. & coram Cardinale Celſo deciſ. 334. numer. 9. & in Farfen. bonorum 23. Ianuarij 1647. coram Card. Corrado apud Zacchiã qu. Mediolegal. dec. 90. & in Rom. Filiationis 21. Ian. proximi præteriti cor. me.*

Hu-

Huiusmodi autem probationes in præsenti facti specie non desunt, quia ex depositionibus testiū formiter examinatorū cōstat Iacobum inhonestam consuetudinem habuisse cum Magdalena Parentina matre huius Mariæ Felicis Cæciliæ, eamque domi propriæ retinuisse in tali Schemate con-
4 cubinatus, † vt potius legitimi coniuges reputarentur, & neminem ad illam de tempore conceptionis, siue alio quocumque tempore potuisse accedere cum sub claui ab
5 couem Iacobo retineretur, † ex qua ventris custodia, & impossibili aliorum accessu oritur probatio, quod filius natus ex muliere sic custodita nemini alteri tribui possit, nisi illi, qui solus ad eam accedebat *Glos. in cap. Michael. verb. constiterit de fil. Presbyt. Parisi. cons. 10. numer. 33. lib. 2. Rota coram Vbald. decis. 155. numer. 2. & decis. 13. numer. 3. coram Ninot.*

Idemque conuincitur ex fide Baptismatis, † in qua infantula descripta legitur filia
6 Iacobi, & Magdalenæ, & vlterius illius Patrinus extit Dominicus Petrosinus, qui hoc expleuisse tellatur de mandato ipsius Iacobi, nam cura, quod puer natus baptizetur, tanquam † actus pertinens ad patrem indi-
7 cat Paternitatem, & filiationem respectiuè *Rot. in Romana Filiationis 16. Februarij 1671. §. descripto coram R. P. D. meo Vicecomite, & in eadem 23. Iunij 1673. §. denique coram Reuerendissimo Matthæis.*

Prætera validum filiationis Argumentum deducitur ex eo, quod, vt iidem testes affirmant, Iacobus semper donec vixit hanc
8 filiam agnouit in suam, † dum persoluit mercedem Nutrici, quæ lac eidem præbuit, & successiuè vltra vestitum scuta tria mestrua pro victu quotidiano huius puellæ continuò exbursauit, & eam filiam appellauit; ista enim agnitio, istique actus con-
9 tra † tractantem, & agnoscentem, eiusque hæredes constituunt filium in quasi possessione Filiationis, præsertim ad effectum consequendi alimenta ex deductis per *Gratian. discept. 655. & per Rot. decis. 588. cor. Merlin.* & passim in aliis, dummodo tamen, vt hic non concurrant aliæ coniecturæ, & præ-
10 sumptiones excludentes Filiationis † ex quibus colligi possit, quod agnitio patris prouenerit ex erronea credulitate, & conciliando Doctores, & Decisiones firmauit *Rot. in Romana Pretensa Filiationis 20. Februarij 1660. §. nec obstant coram bo. mem. Priolo, & in dicta Romana Filiationis 21. Iunij proximi præteriti §. & quamuis coram me.*

Nec efficit, quod in partita Baptismatis non dicatur filia Iacobi Giaccherini, sed
11 Iacobi Bertoli, † quia vtrumque cognomen Iacobus habebat, vt probant testes, & colligitur ex instrumento emptionis domus ab eodem factæ anno 1666. ac etiam ex testamento Michaelis Giaccherini, in quo
12 dictus Iacobus denominatur Bertolus, † vnde nequit dubitari de identitate personæ, maxime quando, vt in proposito tot aliæ demonstrationes concurrunt, vt explicat *Glos. in l. si nomine, quod de testam. Rot. dec. 614. numer. 14. part. 4. tom. 3. recent. & decis. 157. per tot. coram Eminentissimo Ottobono*, & præcisè
13 de habente duo cognomina, † & iisdem promiscuè vtente dixit *Rot. in Romana, seu Vercellen. fideicommissi 10. Aprilis 1671. §. final. coram Reuerendissimo Bonlaqua.*

Minus subsistunt exceptiones contra testes oppositæ, quia cum isti sint † plures,
14 exceptio quæ forsan cadit in aliquo, non cadit in alijs, † qui plenam probationem faciunt, vt dixit *Rot. in Bononien. Testri 11. Decembris 1675. §. nec turbat coram me*, prout fidem non merentur fides contingentes, quod
16 Magdalena alijs sui copiam faceret, † tum quia manifestè conuincuntur erroneæ ex quo Magdalena de anno 1663. habitabat in via Vrsus, non autem, vt fides dicunt in via Iulia, tum etiam quia extraiudiciales,
17 procuratæ † lite pendente, nullum gradum probationis faciunt *Rot. decis. 452. numer. 8. coram Peutinger.* & quotidiè in alijs.

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Ferrarien. Tenutæ Diamantinæ.

Lunæ 14. Iunij 1673.

ARGVMENTVM.

Venditionis contractus prętendebatur inducta nouatio, & ideo illius obligationem fuisse extinctam, verùm quia illa conditionalis apparuit, ea nullatenus adimpleta, primeuam obligationem, eandemque venditionem in suo robore permansisse deciditur, pro qua etiam emptori fuit immissio concessa, vigore obligationis Cameralis, paratam executionem habentis; plurima ideo non solum de nouatione deducuntur, sed etiam de correspectiuitate contractuum, de materia relationis, & alijs ex sequenti Summario, & decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Index secundum ea, quæ in facto proponuntur de iure respondet.*

2 *Index non tenetur supplere in facto sibi ignoto, sed solum in iure, si quid à litigantibus, vel eorum procuratoribus, & aduocatis minus fuerit dictum.*

3 *Nouatio, siue tacita, siue expressè intercedat, semper præcedentes conuentiones tollit, & extinguit.*

4 *Verba* in tal caso, & non altrimente *conditionem important, qua contractum informat, & reddit resolubilem*, & num. 6. & 7.

5 *Conditionalis contractus, cessante conditione, habetur,*

betur, ac si nunquam fuisset in rerum natura.

6 *Clausula* non aliter, nec alio modo, *pactum resolutivum includit, & admittit consensum ab alio, ac sup. num. 4. & 7.*

7 *Conditione non purificata nihil gestum censetur.*

8 *Novatio non inducitur, si nulla de ea mentio facta sit, aut aliud fuerit adiectum verbum, quod novandi voluntatem omnino concludat.*

9 *Assignatio bonorum facta in executionem contractus conditionalis, & resolubilis, & ipsa quoque conditionalis, & resolubilis est.*

10 *Actus consequutivus, & relativus, etiam si non fuerit factus simul, & semel cum ipso contractu principali illius tamen naturam assumit.*

11 *Contractus secundi substantia semper attenditur quoties apparet illud fuisse factum, quod erat faciendum, & fuit in futurum promissum.*

12 *Dictio* come *latine*, vt eandem relationem importat, *sicuti dictio* prout, *& num.* 4.

13 *Contractus secundus celebratus cum dictione* vt, vel prout, *idem operatur, ac primus contractus, & tantum operatur primus, quantum operatur secundus.*

14 *Verba*, vt per acta Notarii &c. *nulli dubium est, non esse, nisi mere relativa.*

15 *Relatio ad instrumentum quando dicatur facta, etiam si deficiant verba* al quale &c.

16 *Relatio non est necessaria, & omissa non variat, quoties actus celebratur in executionem instrumenti.*

17 *Expressio facta in secundo instrumento de eo, quod continebatur in primo, non minus, quam dictio relativa, relationem importat.*

18 *Causa & correspectivitate cessante, cessat assignatio illarum vigore, & occasione facta.*

19 *Repetitio non requiritur in actibus relativis.*

20 *Protestatio postea, vel conditio, an dari aliqua expressio, itaut sit opus illam in qualibet parte instrumenti repetere, vel ne.*

21 *Conditio declarat qualis fuerit contractus, & idea semper durat, donec à contrahentibus fuerit de medio sublata.*

22 *Protestatio semel apposita in actu extrajudiciali in qualibet subsequenti actu semper censetur repetita.*

23 *Protestandi causa quousque durat, durare quoque praesumitur animus continuandi protestationem, nisi expresse ab eo recedatur.*

24 *Protestatio judiciales, & protestatio extrajudiciales differunt inter se, & qualiter.*

25 *Novatione inducta respectu modi solvendi, non ideo dicitur novata substantia contractus.*

26 *Clausula* ad habendum *intelligitur quatenus bona perpetuo apud possessorem teneantur.*

27 *Clausula* ad habendum *famulatur contractui, & eum adhaeret, & ipsius illius naturam regulatur.*

28 *Novatio contractus non inducitur, si loco pretii dati sunt effectus, amplia, vt ibidem.*

29 *Quietantia, licet amplissima, censetur facta tenuto eodem themate, & non secus, ubi vide.*

30 *Quietantia generalis apposita in contractu conditionali & ipsa remanet conditionalis, quatenus nempe conditio subsistat.*

31 *Verborum amplitudo quandoque restringuntur ad solum pretium, si de eo solum actum fuit in illis.*

32 *Verbum* pretentioni *appositum in quietantia quatenus referatur ad solum pretium.*

33 *Obligationem habens duas, quando per subsequutam solutionem unam solum, non autem aliam simul extinxisse dicatur.*

34 *Probemium declarat mentem, & intentionem contrahentium.*

35 *Novatio, quae praetenditur inducta, quatenus per subsequutam taciturnitatem, & observantiam dicatur comprobata.*

36 *Obligatio non remittitur ab observantia contraria, nisi lapsum sit tempus ad legitimam praescriptionem sufficiens.*

37 *Tempus non est modus neque inducendae, neque tollendae obligationis.*

38 *Contractus rescissione conditionali sublata, illius obligatio subsistit.*

39 *Obligatio Cameralis paratam habet executionem.*

40 *Immissio datur emptori super re sibi vendita.*

41 *In Haeredem transeunt omnes effectus obligationis à defuncto contracta.*

DECISIO CCXIII.

IN duabus Decisionibus, quae coram me prodierant sub diebus 11. Maij 1676. & 14. * Iunii 1677. Rota firmauerat non esse exequendum instrumentum venditionis Tenutae Diamantinae distractae in bo. mem. Carolum Mariam Feltcobaldum à gl. me. Francisco Primo Mutinae Duce, sed illis ad examen reuocatis sub die 28. Februarij proximi praeteriti dilatatum fuit resolutio, & dictum, quod omnes Domini causam viderent, ideò illam hodiè repropositi, & ex nouiter deductis in facto pro parte D. Canonici Nicolai fratris, & haeredis Caroli Mariae recessum fuit à resolutis; iudex enim † secundum ea, quae in facto proponuntur, de iure respondet, vt protestatur Scaeuola in *l. defuncto ff. de vsufruct. & in l. pignori §. Titius in fine ff. de exercit. act.* & non tenetur iupplere in facto sibi ignoto, † sed dumtaxat in iure, si quid à litigatoribus, vel ab iis, qui negotiis affluunt, minus fuerit dictum iuxta *text. literalem in l. vnica C. vt quae def. aduoc. par. iud. supp.*

Cum autem non controuertatur, quod Constitutiones Apostolicae prohibentes alienationes bonorum stabilium in non subditos non comprehendant eam, de qua agitur, vt vigore Capitulationis Fauentiae concorditer hinc inde admittebant informantes, difficultas restringebatur ad nouationem, quae dicebatur resultare ex eo, quod inter Ser. D. Ducem Francicum, & Carolum Mariam deuentum fuerat ad rescissionem venditionis, & retrocessionem Tenutae, assignatis postmodum loco illius tot bonis stabilibus Gualterij, ac annuis praestationibus redditum Finalis pro omni eo, quod praetendere potuisset Carolus Maria, & sic antiquam actionem descendentem ex contractu emptionis, & venditionis fuisse penitus extinctam ex natura † nouationis, quae fiue tacitè, fiue expresse intercedat, prae-

præcedentes conuentiones penitus tollit, & extinguit §. *preterea inſtit. quib. mod. toll. obligat.*

Sed fundamentum hoc viſum eſt corruere, quia ab initio reſciſſio contractus Diamantinæ non fuit pura, ſed habuit conditionem adiectam, ſcilicet, vt eatenus cenſeretur reſciſſa emptio, & venditio iam facta, quatenus Bulla ſa. me. Innocentij Decimi declaratiua, & extenſiua præcedentium, contra alienantes ſtabilia in Forenſes obſtaret, & contractum hunc comprehenderet, & non aliter, nec alio modo, cum expreſſa proteſtatione, vt hæc ipſa conditio intelligeretur repetita in principio, medio, & fine, ac in toto contractu, vt ex lectura mandati Procuræ ad reſcinden. dati à Carolo Maria ibi: ma ſolamente nel caſo, che le predette Bolle, ò Bolla lo comprendano, il che ſi habbia per ſempre repetito nel principio, mezzo, e fine, & in qualunque parte del preſente inſtrumento, perche lò fà in tal caſo, & non aliter, nec alio modo: inde
4 fit, † quod talis conditio inſerta contractui, ipſum informet, & reddat reſoluibilem in euentum, in quem Bullæ obſtent *l. iuriſgentium §. quinimmò ff. de pact.* & ideo cum has non obſtare non controuertatur, ſequitur, quod conditio, ſub qua fuit receſſum à venditione, nunquam extiterit, ſeu potius
5 defecerit, † & propterea contractus reſciſſionis ſic conditionatus, ceſſante conditione, habeatur, ac ſi nunquam fuiſſet in rerum natura *l. pecunia ff. ſi cert. petat.* attenta præcipuè clauſula non aliter; nec alio mo-
6 do, † quæ pactum reſolutiuum includit, & conditionem importat, ac adimit conſenſum ab actu, adeout conditione non purifi-
7 cata, † nihil dicatur geſtum *Menoch. conſ. 922. num. 34. Surd. conſ. 369 num. 26. Theſaur. deciſ. 270. num. 23. Rota deciſ. 1296. num. 12. & 1689. num. 4. coram Coccin. & deciſ. 322. numer. 10. coram Cardinali Celſo.*

Nec ſubſiſtit, quod à prædicta conditione reſolutiua fuerit receſſum, ac nouatum, dum Carolus Maria recipiens inſolutum bona Gualterij, & redditus Finalis, fecit Seren. D. Duci pleniſſimam liberationem, & ampliſſimam quietantiam finalem per ea verba: alloluc, l'bera, quieta, fa finale aſſoluzione, e liberatione finale, e perpetua in ampliſſima forma di ragione il prefato Signor Duca di tutti li crediti, e pretenſioni, che hà, ò poſſa hauere detto Signor Freſcobaldi contro dell'Altezza Sua per la retrocceſſione del poſſeſſo della Diamantina, tanto per la ſua propria perſona, quanto per il pagamento al Tornaquinci, caſſando perciò, & annullando qualſiuoglia ſcrittura publica, e priuata.

Quia nouatio, nec verbis nec re inde reſultat; Nō verbis, quia nulla legitur nouationis
8 mētio, † aut aliud verbū, quod nouandi voluntatem neceſſariò concludat iuxtà *text. in l. vltima C. de nouat.* Non autem re, quia ex hodiè deductis, conſtat omnes actus eſſe inter ſe compatibiles, & geſtos in executionem contractus reſolutiui ſub conditione celebrati. Conſiderato enim toto tenore aſſignationis bonorum, & pecuniarum, & quietantiæ deſuper factæ liquet, nihil aliud Seren. D. Ducem egiſſe, quàm iubere ſuis Miniſtris, quod bona, & pecunias ſoluendas per conductorem reddituum Caſtri Finalis aſſignarent in ſatisfactionem, ſeu potius reſtitutionem pretij Diamantinæ, & Carolum Mariam illud in bonis, & pecuniis acceptaſſe, & de eo quietaſſe; liquidem in literis D. Ducis Franciſci ſub datum Mutinæ 14. Martij 1651. inſertis inſtrumento aſſignationis illarum vigore ſtipulato, enunciatur, Carolum Mariam eſſe creditorem certæ ſummæ pro pretio Diamantinæ per eum ſoluto partim D. Duci, & partim pro delegatione ad fauorem Tornaquinci ibi: Ci hà rappreſentato il Signor Carlo Maria Freſcobaldi reſtar creditore della noſtra Camera per cauſa della retrocceſſione del poſſeſſo della Diamantina di certa ſomma tanto per il prezzo pagato già da lui, in tempo, che ne fece l'acquiſto, & inferius: quanto per la delegatione della perſona di eſſo Signor Freſcobaldi à fauore del Signor Gio: Giuſeppe Tornaquinci &c. Però ci hà ſupplicato di voler riceuere la ſodisfattione di tutti li ſuoi crediti &c. quod etiam fuit repetitum in inſtrumento ſucceſſiue celebrato cum inſertione eorundem literarum: ibi: E douendoſi per queſto da Sua Altezza rimborſare il Sig. Freſcobaldi di quanto reſta creditore tanto per il prezzo pagato in conto in mano à Sua Altezza &c. quanto per la delegatione &c. Vnde patet Seremiſſimum D. Ducem, & Carolum Mariam ſolum præ oculis habuiſſe reſtitutionem, ac reſpectiue receptionem pretij in executionem contractus reſciſſionis, qui cum fuerit conditionalis, & reſoluibilis caſu quo Bullæ non comprehenderent venditionem
9 Diamantinæ, † ita quoque conditionalis, & reſoluibilis in euentum conditionis remanet aſſignatio bonorum, & † pecuniarum,
10 tanquam actus conſecutiuus, & relatiuus, etiamſi non fuerit ſimul, & ſemel, & in ip-
11 ſo contractu reſciſſionis expletus, † cum in ſubſtantia geſtum fuerit illud idem, quod in contractu reſciſſionis erat gerendum, & fuit promiſſum in futurum *Surd. deciſ. 70. la 2. numer. 8. & 9. Muta deciſ. 332. numer. 23. Fontanell. deciſ. 560. numer 15. Martins medic. exam. 41. numer. 64. Rota deciſ. 216. numer. 23. coram Bichio.*

Neque viſum fuit habere ſubſiſtentiam, quod talis datio inſolutum, & pecuniarum aſſignatio fuerit independens ab inſtrumento conditionali reſciſſionis, quia contrarium conuincitur ex lectura ibi: Non hauendo hauuto effetto il contratto della Diamantina &c. anzi eſſendo ſtato retroceduto il poſſeſſo di detta Caſtaldaria à Sua Altezza come per inſtrumento rogato in Ferrara, e douendoſi per queſto rimborſare il Sig. Freſco-

ſcobaldi per il prezzo, quæ dictio Come la-
12 tinè, vt, ſicut, prout, † importat relationem, ità vt tantum cenſeatur expreſſum in
13 ſecundo, quantum eſt conuentum in † primo, & tantum operatur primum quantum ſecundum. *Angel. conſ.* 338. *numer.* 4. *Honded. conſ.* 40. *numer.* 38. *lib.* 2. *Altograd. conſ.* 44. *nu.* 8. *lib.* 2. *Rota deciſ.* 555. *numer.* 6. *verſ. ponderando par.* 2. *& deciſ.* 354. *numer.* 29. *par.* 11. *rec.* & de ſimilibus verbis nempè: vt per acta Bonanni
14 Notarij: † non fuit dubitatum eſſe relatiua à Rota Maceraten. apud *Thomat. deciſ.* 220. *numer.* 20. *&* 21. nil vrgente reſpontione, quod propter defectum verborum, *al quale &c.* non dicatur habita relatio ad inſtrumentum, & ſic ceſſet effectus relatiuæ, & verba ſtent purè, & ſimpliciter per modum
15 enunciatiuæ, † quia id procedit, quando nulla adeſt dictio, quæ de ſui natura relationem importet, vt diſtinguit *Odd. conſ.* 64. *numer.* 76. imò cum reſtitutio pretij fieret
16 in executionem eiuſdem inſtrumenti, † ſuperuacanea erat relatio, aut omiſſa, nec offerri, dum in hoc ſecundo inſtrumento expreſſum fuerit id, quod in alio continebatur, † quod nec minus, quam dictio relatiua relationem importat *Simon. de Præt. de interpr. vlt. voluntat. lib.* 2. *interpr.* 4. *dub.* 2. *ſolut.* 21. *numer.* 198. *&* 220. & facit *Rota deciſ.* 219. *numer.* 4. *coram Peutinger. & deciſ* 433. *num.* 14. *coram Gregor.*

Præterea aſſignationem fuiſſe in executionem, & ſequelam antecedentis reſciſſionis, deprehenditur ex eo, quod Serenis. D. Dux conſtituens Procuratorem ad reſcindendam venditionem tribuit eidem facultatem, d'offerirli al Sig. Freſcobaldi d'aggiuſtarſi anche con altri effetti ſuoi dello Stato Eccleſiaſtico, ò in altro modo, come ſi concorderà con ſui Summario D. Ducis *numer.* 2. Ideo cum in reſciſſione Procurator D. Ducis obtulerit reſtitutionem pretij iuxta tenorem ſui mandati, & contraxerit etiam iuxta formam mandati Freſcobaldi habentis d. pactum reſolutiuum, & clauſulam non aliter, nec alio modo Summario Canonici *numer.* 6. §. e perciò, e § e di più. & *numer.* 7. §. In eſecuzione, ſequitur, quod ſubſecuta aſſignatio intelligatur pro pretio iuxta tenorem mandati D. Ducis, ac cum pacto reſolutiuo, iuxta præſcriptam in mandato Freſcobaldi, vtpote correſpectiua,
18 & relatiua ad illud, † & ſic in quantum Bullæ obſtarent emptioni, proinde ſi Bullæ non obſtant, ceſſat cauſa, & correſpectiuitas, & cuique ex contrahentibus competit regreſſus ad primæua iura, & alter alteri rem correſpectiuè receptam reſtituere tenetur, vt aduertit *Menoch. conſ.* 922. *num.* 4. *Surd. conſ.* 360. *numer.* 26. *Gratian. diſc.* 748. *numer.* 10. *Rota deciſ.* 469. *numer.* 6. *coram Buratt. & in Romana cenſuum* 20. *Iunij* 1672. §. *data igitur coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Minùs releuat, quod eadem proteſtatio contenta in mandato Procuræ, non fuerit repetita in actibus ſubſecutis, quia vltra quod ſemper viget reſponſio, quod omnes
19 ſunt relatiui ad illud, † non fuit opus illam repetere, quia proprié non agitur de pro-
20 teſtatione, † ſed de conditione, quæ cum
21 declaret qualis fuerit contractus, † ſemper durat, donec expreſsè tollatur per ipſos contrahentes, vel per eorum Procuratores habentes ad hoc ſpeciale mandatum, quorum vtrumque deeſt in præſenti. Et vlteriùs quatenus etiam eſſet ſimplex proteſtatio, cum
22 fuerit † emiſſa in actu extraiudiciali ſemel appoſita, cenſetur in quolibet actu ſubſequenti repetita iuxta *conſ. Alex.* 27. *num.* 4. *in fine lib.* 3. *Surd. conſ.* 202. *numer.* 2. *Capic Galeot. contr.* 79. *numer.* 10. *Rota coram Put. deciſ.* 52. *numer.* 2. *& 3. lib.* 2. *deciſ.* 431. *numer.* 7. *& duobus ſeqq. par.* 12. *recent. & apud Cenc. de cenſ. dec.* 416. *num.* 6. & ratio eſſe videtur, quia quouſque
23 durat cauſa proteſtandi, † durare quoque præſumitur animus continuandi proteſtationem, niſi expreſsè ab ea recedatur, *Alex. vbi ſuprà Altograd. conſ.* 45. *in fine lib.* 2. *Rota d. deciſ.* 431. *numer.* 7. & diſtinguendo inter pro-
24 teſtationem iudicialem, † & extraiudicialem tradit *Rota deciſ.* 44. *numer* 7. *&* 8. *coram Greg. deciſ.* 611. *numer.* 3. *in fine par.* 1. *&* 118. *numer.* 5. *par.* 12. *recent. & deciſ.* 845. *numer.* 13. *coram Dunoz. iun.*

Nec ad inducendum actuum incompatibilitatem, & conſequenter nouationem, recurri poteſt ad acceptationem bonorum loco pecuniæ, cum clauſula ad habendum, ſiuè ad quietantiam conceptam ampliſſimis verbis ſuprà relatis: Nam reſpectu ad traditionem, & acceptationem bonorum loco pecuniæ, licet ex hoc dici poſſet nouatus
25 modus ſoluendi, † non tamen nouata fuiſſet ſubſtantia ipſius contractus, iuxta *text. in l. pretij C. de reſcind. vendit.* & ibi ſummat *Bald.* ac tradit *Gratian. diſcept.* 509. *num.* 5. *cum*
26 *duobus ſeqq.* & clauſula ad habendum † intelligi debeat, quatenus bona perpetuò remanſiſſent apud Carolum Mariam, propter reſiſtentiam Bullarum; cum talis clauſula
27 famuletur contractui, † cui adhæret, & iuxta illius naturam reguletur *Rota in Romana Donationis* 16. *Ianuarij* 1668. §. *non obſtat coram Reuerendiſſimo Beuilaqua, & in Bonon. Primogenitura* 24. *Ianuarij proximi præteriti* §. *nihil pariter coram R.P.D. meo Virago, & deciſ.* 244. *numer.* 31. *par.* 11. *recent* Sed in caſu iſto ceſſat etiam ex facto omnis amaritudo, quia effectus fuerunt promiſſi pro pretio, conforme al tenore mandati facti à CaroloMaria, continentis pactum reſolutiuum, vt ſuprà §. præterea, ideoque non poteſt dici in-
28 ducta nouatio, † quando iuxta huiuſmodi pactum poſtea loco pretij fuerunt dati effectus.

Quo verò ad quietantiam, & caſſationem ſcripturarum in ea contentam, hæc quoque non ſolum non eſt incompatibilis, quia li-
29 cet ampliſſima, † cenſetur facta, retento eodem themate, & cum eadem proteſtatio-
30 ne † perindè, ac ſi dictum fuiſſet quieto, & caſſo quatenus Bullæ obſtent *Rota dicta deciſ.*

244. num. 20 par. 11. rec. & decis. 748. numer. 5. coram Dunoz. verum etiam constat fuisse eius amplitudinem restrictam ad pretium, 31 cum de eo solum, vt patet ex verbis suprà in §. *quia nouatio*, actum fuisset inter partes *Castill. contron. tom. 4. cap. 41. numer. 72. & seqq. Rot. coram Greg. decis. 158. num. 4. & coram Zarate decis. 98. numer.* 5. Prout ad pretium re- 32 stringitur verbum *pretensioni*, † quia Carolus Maria cum esset creditor pretij, consequebatur pro illo expresso scut. 185. millia in instrumento emptionis, promissionem assignationis de scutis 116600. in bonis, & pecunijs sub dilatione exigendis, ac eius narratis precibus, & prætensionibus in quantitate, & qualitate in totum contrariâ. Quinimò cum Seren. D. Dux ex dicta rescissione duas contraxisset contradistinctas obligationes, primam puram restituendi conditione pendente pretium iuxta modum promissum, altera verò conditionalem dimittendi possessionem Tenutæ, ac recipiendi retrotraditionem assignationis pretij dati, si conditio obstantiæ Bullarum non ve- 33 rificaretur, † ideo talis quietantia solum extinxit obligationem puram restituendi pretium, non autem alteram conditionalem dimittendi possessionem Tenutæ, de qua nihil dictum fuit, sed dumtaxat actum apparet de pretio, vt colligitur ex litera- 34 rum, & instrumenti proemio, † quod declarat mentem, & intentionem contrahentium *Cancer. var. resol. par. 3. cap. 15. num. 264. & seqq. Gratian. disc. 518. numer. 24.* & in terminis quietationis *Ruin cons. 210. num. 3. post med. lib. 1.*

Tandem fieri nequit ius in allegata acquiescentia Caroli Mariæ, eiusque hæredis, quasi quod vterque diu tacendo, nouationem obseruantia comprobauerit, † nam 35 omissis tanquam superfluis multis probationibus eam excludentibus, & præcipuè obitu Caroli Mariæ paucis mensibus post Pontificatum sa. me. Innocentij X. Auctoris supradictæ Bullæ, non fuit adeò longeua, 36 vt intrare potuerit legitima † præscriptio, sine qua neque inducitur, neque remittitur obligatio, † cum tempus non sit me- 37 dius inducendæ, aut tollendæ obligationis ad *text. in l. sicut §. non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypot. solu.*

Sublata igitur de medio dicta rescissione 38 conditionali, † remanet in suo robore instrumentum præcedentis venditionis, quod 39 vti obligatione Camerali † vallatum paratum habet executionem, pro qua datur em- 40 ptori † immissio super re vendita *Rota post Zacch. de oblig. Camer. decis. 161. num. 10.* quod 41 procedit etiam ad fauorem hæredis, † ad quem transeunt omnes eiusdem obligationis effectus *Rota decis. 2340. numer. 1. coram Coccin. plenè Zacch. eodem tract. quæst. 4. numer. 16.*

Et ità recessum fuit à decisis vtraque parte informante.

Quæ ambæ decisiones in hac causa sunt impressæ, habentur supra altera par. 18. tom. 2. 712. altera vero in hac eadem parte 186. in ordine.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinalis.

Romana Domus, seu Immissionis.

Lunæ 9. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Immissio in bonis viri hic denegatur mulieri agenti pro restitutione suæ dotis, quia ex perceptione fructuum, & retentione bonorum mariti, vel fuerat de ea satisfacta, vel suum creditum exinde remansit illiquidum; & demum quia ipsa ad bona ab eodem viro cum suo consensu alienata non poterat habere regressum.

SVMMARIVM.

1 *Fundus dotalis alienari non potest, nec etiam cum consensu vxoris.*
2 *Mobilia præsumuntur consumpta spatio decem annorum, & multo magis annorum viginti, & numer. 3.*
4 *Retentio mobilium duarum hæreditatum non arguit satisfactionem crediti ad vnam tantum hæreditatem spectantis, donec illorum separatio facta sit.*
5 *Mulier in subsidium vendicat sua bona dotalia, vel fundum dotalem datum etiam æstimatum.*
6 *Bona debitoris retenta à creditore, si sint longè minoris valoris, quam creditum, præsumuntur habita pro derelicto, & dominiũ translatũ in eo.*
7 *Immissio ex sola turbiditate crediti denegatur.*
8 *Instrumentum plenè probat, licet Notarius non affirmet cognoscere contrahentes, & quando.*
9 *Fructus dotales post mortem vxoris non amplius debentur.*
10 *Fructus dotis vidua debentur tantummodo post iudicialem interpellationem.*
11 *Mulier pro restitutione suæ dotis non potest agere ad bona mariti, super quibus ipsa cum solemnitatibus renunciauit.*
12 *Nullitas contractus minoris, vel mulieris allegari non potest post lapsum quatriennij concessi ad petendam restitutionem in integrum.*

DECISIO CCXIV.

POSTQVAM decisum est 26. Iunij 1676. dandam immissionem Franciscæ, ea tantum informante, recessum est postea à decisis * 14. Iunij 1677. vtraque parte informante, deindè proposita causa 19. Ianuarij proximi præteriti, in quibus decisis, standum esset, non potuit liquere; vnde hodiè repropositio eodem dubio, DD. standum in secundo decisis, responderunt, vno semper refragante.

Dicebat enim ille domum controuersam esse

esse fundum dotalem, ita vt Paulus maritus
1 Catharinæ, † neque cum illius consensu potuisset alienare, vel hipothecare *instit. quibus alien.* liceat cum vulgatis, nihilo suffraganti pro validitate alienationis decreto Iudicis, & iuramento appositi in contractu, vtpote fundatis super falsa causa, quod mulier esset cauta super alijs bonis Pauli alienantis,

Exceptionibus autem reorũ non possidentium, dicebat non moueri, non vt illa præsumptæ satisfactionis de sua dote, in alijs bonis, & mobilibus hæreditarijs Pauli viri, quæ deuenerint ad manus Catherinæ vxoris, vt ex illorum descriptione, et consecutione facta eidem.

Quia descriptio mobilium, exhibita, non solum non constabat fuisse facta ad instantiam Catherinæ, sed constat ex lectura fuisse facta instante Io. Baptista filio dictæ Catharinæ absque mandato autem consensu matris, amplius laborat descriptio, quia facta est de mobilibus repertis in quadam domo, qua Catherina non habitabat, & de repertis in domo, qua ipsa habitabat, non probatur identitas illorum Pauli, cum in ea domo habitarent, etiam alij, & quod maxime extenuat descriptione, est longinquitas temporis, quo facta est, cum sit facta anno 1645. & sic 19. annis ab obitu Pauli defuncti anno 1626. † quo temporis intervallo mobilia præsumuntur cõsumpta ad *Bartol. ad l. 5. Cod. de Mutileg. lib. 10. numer. 3.* quin etiam spatio decem annorum *Rota coram Durano decis. 195. numer. 11. & decis. 235. num. 2.*
3 & demum † cum eo tempore Catherina, iam successisset in pingui hæreditate Io Baptistæ sui fratris defuncti anno 1635. & mandatum de describendo contineret mo-
4 bilia, tam Pauli, † qua Io. Baptistæ vsque quò non fit separatio mobilium vnius hæreditatis ab alia, allegari non potest præsumpta satisfactio dotis, ex illorum retentione, imo ad exuberantia demonstrat Francisca facta collatione Inuentarij hæreditatis Io. Baptistæ cum descriptione anni 1645. conuenire, quamplurimas significationes huius posthumæ descriptionis cum illius inuentario, ita, vt potius fratris Catherinæ videantur, qua Pauli eius mariti,

Quantum vero ad consignationem factã Catherinæ, dicebat, vel non probari, vtpote, quod nec apparet præsentia eiusdem in actu descriptionis, vel si probetur, videtur facta contra formam mandati, & decreti Iudicis, quod erat de mobilibus consignandis penes tertiam personam,

Nec pariter mouebatur, ab alia exceptione de fructibus à Catherina perceptis domorum Pauli; Quia si quos percepit compensandi sunt cum fructibus fundi dotalis
5 valoris scutorum 1200. † Vindicabilis in subsidium, etiam, quod esset datus æstimatus, si maritus factus sit non soluendo *lege in sub. Cod. de iur. dot.* sed nullos fructus percepisse dicebat, non domus in Burgo, vti non hæreditaria Pauli, sed ad tertiam generationem masculinam concessa à Vener. Capitulo Sancti Petri, non domus ad Murattas, cũ ista proueniat ex fideicommisso Octauiani Thesauri ordinato ad fauorem familiæ de Argentis, cuius vltimi fuerunt filij Catherinæ, & sic Francisca nunc actrix, non domus ad radices Montis Quirinalis, quia, & si ista sit hæreditaria Pauli, tamen fuit euicta in Saluiano, & dum locationes non excedunt scuta 50. & creditor euincens est creditor 60. est desperata recuperatio, alia vero domus, quæ retinetur ab Actrice imputãda est ei in creditum scutorum mille relidualium dotis Catherinæ, pro quo fecerit fructus,
6 quos non solum huius domus retentæ, † sed etiam alterius, vt supra euictæ vsque ad euictionem, siquidem stante debito excedenti valorem bonorum, de quibus agitur præsumitur debitorem, illam habere pro derelictis, ac dominium, eorum translatum ad creditorem *Grat. disc. 422. numer. 14. Gait. de credit. cap. 9. numer 1098. Merlin, de pignor. qu. 45. ex numer. 73. lib. 5. Lotard. de vsur. qu. 12 numer. 112.* & ex quadam non scripta æquitate *Dominus de Luca de credit. disc. 136. ex num. 8. lib. 8.* & licet in Summario reorum asseratur fructus ascendere ad annua scuta 130. tamen pro parte Actricis asseritur, sub d. fructu contineri aliã domum ad *Balestrarios.*

Contrarium tamen placuit aliis DD. quibus fundamentum satisfactionis dotis † Catherinæ, seu saltem turbiditas crediti dotalis, quæ sola sufficit ad denegandum Franciscæ illius hæredi Actrici immissionem petitam contra tertios Possessores bonæ fidei ex causa retractus, visum est benè deduci non solum ex retentione mobilium penes Catherinã dimissorum, vt in vltima decisione, sed multo magis ex perceptione fructuum duarum domorum hæreditariorum Pauli mariti debitoris post obitum Catherinæ, vnius scilicet vsque ad præsens, & alterius vsque ad annum 1665. possessarum.

Et insistendo mobilibus hæreditarijs Pauli mariti, dicebant nihil obstare, quod descriptio facta fuerit comparente Io. Baptista filio Catherinæ sine mandato, & propterea sine præiudicio matris, quia huiusmodi mandatum, quod obtinuerat ab A. C. pro matre de describendis mobilibus, & cuius vigore fuerunt descripta, notatum est in lib. memorialium officii post aliud mandatum de auferendo, & deponendo petitum à Catherina, & solutum, prout latius in actis, ad quæ, & descriptio facta, fuit in domo Catherinæ ipsius, & sic probabiliter in præsentia ipsius, & cum eius consensu, qui satis videtur probari, ex repetitione postea facta pro eadem Catherina à Io. Baptista filio d. instrumenti, addito quoque, quod mobilia fuerunt relicta penes Catherinam, quæ, & si non asseratur à Notario sibi cognita iuxta
8 reformationem, † tamen stante approbatione

ne descriptionis, & cessante fraude præsumpta tale instrumentum probet ad *Rotam coram Merlin decis.* 158. *numer.* 6.

Quo vero ad fructus perceptos ex domibus non placuit responsio, quod huiusmodi fructus potuerint percipi à Francisca, vel tanquam fructus dotales, vel tanquam ex domibus proprijs Catherinæ insolutum acceptis.

Quia de acceptatione insolutum nullibi constat, imo contrarium apparet, ex inuentario bonorum Catherinę facto à Francisca, in quo Francisca fatetur retiduum crediti dotalis consistere in scut. 1600. fructus au-
9 tem huiusmodi † crediti dotalis post obitum Catherinæ non debentur iuxta notata *in cap. salubriter 16. de vsur.* cum tantummo-
10 do debeantur viduæ † post iudicialem interpellationē pro dotis restitutione ad *Statut. Vrb.* 137. *lib.* 1. *adnotat. ad Ludouis. decis.* 269. *numer.* 7. quæ non docetur facta à Catherina, & ad *Statut.* 137. non habet locum in filijs, & *Rota coram Coccino decis.* 2303. *num.* 5.

Hinc descendendo ad calculum cū pensiones ab anno 1650. mortis Catherinæ vsque ad annum 1665. domus euictæ ad ratam scut. 50. quæ erat solita locari quolibet anno ascendant ad scuta 752. & vltra, domus verò hodiè possessæ à d. anno 1050. vsque ad præsens ad rationem quoq; sc. 50. ascendant ad scuta 1400. hæ summæ simul iunctæ constituunt summam scut. 2150. in quibus apparet ipsa de dote fuisse satisfactam nullumque habere creditum, pro quo possit agere contra domum à reis possessa.

Processit etiam vnus ex DD. ad illud fundamentum secundæ decisionis, quod Catherinæ nulla actio competeret contra do-
11 mum controuersam, † quia consensit alienationi mariti cum omnibus solemnitatibus statutarijs, & iuramento, renuncians expressè legis Iuliæ de fundo dotali ad Capitulum, cum contingat de iure iurando *Rota coram Canal. decis.* 482. *numer.* 2. & cum alienatio fuerit facta anno 1613. successerit
12 præscriptio trigenaria, † etiam lapso quatriennio concesso post minoritatem ad reclamandum à contractu, qua præscriptione stante non potest opponi de nullitate contractus *Rota coram Merlino decis.* 215. *numer.* 8. *cum alleg.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Cremonen. Iurispatronatus.

Lunæ 9. May 1678.

ARGVMENTVM.

Rursus in controuersiam deducitur in hac Causa qualitas Sacerdotij actualis de tempore præsentationis requisita, & toties a Rota decisa, ex verbis fundationis, & ob obseruantia desumpta, ab illis nempè, quia demandabatur eligi Sacerdos sufficiens, qui quatenus non attendat ad celebrandum, cassari, & remoueri possit pro voluntate hęredum; hæc autem quia semper Sacerdotes electi sunt, etsi quando Clerici, illi dispensationem obtinuerunt.

SVMMARIVM.

1 *R. P. D.* Calataiu *olim Sacræ Rotæ Auditor, postea magnus Cancellarius Mediolanensis fuit electus.*

2 *Rota Romana in audiendo partes singularem, & exemplarem benignitatem habet.*

3 *Sacerdos actu, non autem habitu, & potentia esse debet præsentandus ad beneficium, si ita à testatore requisitum est, & ab obseruantia declaratum.*

4 *Obseruantia qualitatem, & naturam beneficij demonstrat.*

5 *Beneficium Sacerdotale actu, & non habitu ex quibus dicatur à testatore constitutum, & numer. seqq.*

6 *Beneficium dicitur Sacerdotale actu, & non habitu, si hæredes possunt Sacerdotem electum ad libitum remouere, & cassare, & num. 8.*

7 *Verba testatoris si respiciunt Sacerdotem celebrantem per se ipsum, & referatur ad tempus electionis, beneficium esse actu Sacerdotale demonstrant.*

8 *Beneficium Sacerdotale reputatur actu, & non habitu, si electus remoueri debeat, quatenus non attendat ad celebrandum.*

9 *Beneficium reputatur Sacerdotale actu, si semper Sacerdotes electi sunt, & si quando clerici, dispensationem obtinuerunt.*

10 *Beneficium Sacerdotale ad obtinendum, sufficit quod quis in ea ætate constitutus sit, vt ad Sacerdotium promoueri possit infra annum.*

11 *in Qualitate beneficij Sacerdotalis requisita à iure sufficit quod quis promoueri possit ad Sacerdotium infra annum, secus si ab homine illa constituta sit.*

12 *Testator si cuiuis voluit electum de tempore electionis, & præsentationis ad beneficium esse Sacerdotem actu, eius voluntas attendenda est.*

13 *Beneficium esse Sacerdotale actu non resultat ex quo in fundatione demandetur electio Sacerdotis nisi huiusmodi qualitas expressè ordinetur, intellige, vt n. seqq.*

14 *Qualitas Sacerdotij actualis licet à testatore non expressa, si tamen ex illius verbis, aut voluntate, vel obseruantia resultat, semper censetur à testatore volita.*

DECISIO CCXV.

DVABVS præcedentibus sententijs, prima scilicet prolata ab A. C. & secunda in hoc Sacro Tribunali ab Illustrissimo
1 D.meo Calataiu † nunc magno Cancellario Mediolani, concessa fuit Ioanni Mozzio institutio ad controuersum Beneficium, tamquam actu Sacerdotale; & licèt etiam coram

me in tertia instantia idem resolutum fuerit per sex decisiones editas 3. Iulij 1673. 11. Martij, 17. Iunij, *& 11. Decembris 1674. ac prima Iulij 1676. & 4. Februarij currentis anni; † Nihilominus Stephanus Rufinus nouo acquiescens ex singulari, & exemplari benignitate, obtinuit nouam audientiam; Sed cum in hodierna repropositione eademmet repeteret, quæ singulatim in dd. præteritis decisionibus confutata, & reiecta fuerunt, DD. non dubitarunt persistere in decisis.

Adhuc enim existimarunt, quod præsentandus ad hoc Beneficium debet esse actu Sacerdos, † nec sufficere talem esse habitu, & potentia prout erat Stephanus, tùm propter voluntatem testatoris, tùm propter obseruantiam subsequutam, † quæ qualitatem, & naturam Beneficij demonstrat, iuxtà *text. in l. minimè, & in l de interpretatione ff. de legat.* benè comprobatum in *decis. 3. Iulij* 1673. §. *huiusmodi, & in decis. 17. Iunij* 1675. §. *vnde cum sequen.*

Voluntas siquidem fundatoris colligitur ex Instrumento fundationis toties perpenso in præteritis decisionibus, † vbi disponitur, quod ad hoc Beneficium eligatur vnus Sacerdos sufficiens, qui celebret duas missas in hebdomada ad dictum Altare pro anima dicti Bartholomæi Testatoris, & suorum prædecessorum, quodque prædicti fideicommissarij quandocumque sibi placuerit possint, ac eis licitum sit Sacerdotem electum cassare; † quæ verba cum ex sua naturali significatione, & iuxtà proprium sensum referantur ad Sacerdotem actualem per se celebrantem, ac respiciant actum, & tempus electionis, † perneccsse qualitatem Sacerdotis requirunt in præsentato de tempore electionis, ex reg. *Tex. in l. in delictis §. si extraneus ff. de noxal. act.* & ex pluribus auctoritatibus cumulatis in supradictis decisionibus, & præsertim 11. *Martij* 1675. & 17. *Iunij eiusdem anni vtrobique post prius coram me*, considerata præsertim facultate concessa hæredibus fideicommissarijs electum, & præsentatum priuandi, si eis non videbitur fore sufficiens, & non attendat ad celebrandum dd. missas, † ex qua fortiùs demonstratur, quod celebratio missarum per se ipsum est præcipuè necessaria ad effectum obtinendi dictum Beneficium, dum illa remota, remoueri etiã potest præsentatus, vt consideratum, & comprobatum fuit *in decisionibus* 17. *Iunij* 1675. §. *eoque facilius, & 10. Decembris eiusdem anni* §. *& fortius*, vbi indicatur similis resolutio S. Congregationis Concilij.

Eademque clarior redditur èx obseruantia subsequuta, per quam patet, quod ad hoc Beneficium fuerunt vt plurimum præsentati actuales Sacerdotes, † & si quando nominati fuerunt simplices Clerici, illi dispensationẽ obtinuerunt, vnde validum argumentum qualitatis Sacerdotalis desumptum fuit in omnibus decisionibus præcedentis, & præsentis instantiæ.

His firmatis parum refert, quod Stephanus de tempore præsentationis esset in ea ætate constitutus, † vt posset ad Sacerdotiũ intra annum promoueri, prout sufficit etiã in Beneficijs Sacerdotalibus, per *Text. in cap. 2. de institut. in 6. cap si pro Clericis de præbendis eod. lib.* & statuit *Sacrum Concilium Tridentin. sess. 22. de reform.* Hoc enim locum habere potest in qualitate Sacerdotis requisita à iure, quæ ex illius dispositione suppletur per promotionem intra annum, † nõ autem in illa requisita ab homine per cnixam, & repetitam vocationem Sacerdotis relatam ad tempus eiusdem præsentationis, & electionis, † quo casu non satisfit voluntati fundatoris, nisi per actualem Sacerdotem, vt distinguendo latè firmatum fuit in decisione huius causæ *prima Aprilis* 1672. *coram Illustriss. Calatain §. posita igitur, & sequen.* & in aliis 11. *Mart.* 1675. & 17. *Iunij §. non obstat, & sequen.* & 10. *Decembris eiusdem anni §. primo coram me.*

Minus attendi merentur auctoritates, & rationes cumulatæ ab Informantibus pro eodem Stephano, ad probandum, quod licèt in fundatione demandetur electio Sacerdotis, † nunquam tamen intelligatur de Sacerdote actuali, nisi hoc expresse determinetur, quia illorum dicta procedunt, quoties intentio fundatoris deiumi nequit ex verbis dubijs dispositionis, † secus autem quando qualitas actualis Sacerdotij ab ipsis verbis fundationis, vel ab obseruantia subsequuta benè deiumitur, vt probat plurimis adductis *decisio 17. Iunij* 1675. §. *vnde cum*.

His ita omissis ijs, quæ circa reuocationem mandati procuræ denuò repetita, & in præcedentibus decisionibus iudicata fuerunt, cõcludum fuit, vtraque parte informante.

Plurimæ decisiones in hac causa factæ sunt, quarum tres habentur impressæ supra in alio præcedenti tomo 2. partis 18. recens. vbi sunt in ordine 464. 550. & 607.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Primogenituræ de Cæsarinis.

Veneris 13. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Diffamationis iudicio agere prætendebat fideicommissarius pro declaratione suæ vocationis, quod in hac decisione illi denegatum est, quia vocatio erat conditionalis, & ita sicuti euenire poterat, ita succedere non valebat, in nihilo refragante, quod ipse prius à grauato diffamatus fuisset, quodque de dilapidatione constaret, quia diffamatio vitã nonest exceptio grauati, opposita pro tuitione sui iuris, nec minus dilapidatio dicebatur translatio bonorum fideicommissi facta in fœminam de familia, quæ sola illius splendorem conseruare poterat.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissarius solum conditionaliter vocatus non potest prauentiuè agere ad obtinendam declarationem suæ vocationis.*
Sed conditionis purificationem expectare tenetur ibidem, & n. seq.
2 *Iudex super declaratione existentiæ fideicommissi conditionalis, conditione pendente, nullam potest proferre sententiam.*
3 *Sententia conditionaliter proferri non potest, ne ob defectum conditionis, reddatur frustratoria, & inanis.*
4 *In Fideicommissis conditionalibus qualiter agi possit ad prauentiuam declarationem vocationis fideicommissarij.*
5 *Diffamatus etiam si solum conditionaliter ius habere possit, adhuc indicium* legis diffamari C. de ingenuis, & manum. *intentare permittitur.*
6 *Granatus, si dilapidat bona fideicommissaria, potest etiam a conditionaliter substituto in iudicium vocari super prauentiua declaratione suæ vocationis.*
7 *Diffamatio non dicitur exceptio non iuris alterius, opposita pro defensione suorum bonorum, & iurium, & num. seq.*
8 *Diffamatio ad hoc vt intret remedium* legis diffamari C. de ingen. & manum. *debet esse spontanea, & sine vlla causa, & n. 7.*
9 *Dilapidatio non dicitur sed laudabilis dispositio granati, qui in feminam de familia, qua sola illam conseruare poterat, transtulit bona eiusdem familiæ.*

DECISIO CCXVI.

ADHVC in humanis Excellentissimo D. Duce Philippo Cæsarino, prætendebat Excellentissima D. Liuia eius ex prædefuncto D. Duce fratre neptis declarari ipsam, illo decedente sine filijs masculis, vocari ad primogenituram Excellentiss. Familiæ Cæsarinæ: Vndè commissa Causa A.C. de voto Rotæ, exquisiui à Dominis; An esset locus huic prætentiuæ declarationi, & post plures propositiones responsum habui negatiuum,

Agitur enim de fideicommisso, seu primogenitura conditionali, nempè, si Dominus Dux sine filijs masculis decesserit, propterea cum ille adhuc sit vegetæ ætatis ad sobolem procreandam, vel possit dari casus, quod eadem D. Liuia, eiusque filijs præ-
1 moriantur, † ideo ipsa intempestiuè agere non valet, sed expectare debet purificationem conditionis, cum in fideicommissis pendentibus à conditione incerta, quæ po-
2 test deficere, & esse, & non esse, † non liceat vocato sub tali conditione agere ad prætentiuam declarationem, nec Iudici super hoc
3 ferre sententiam, † ne illa ex post facto, ob defectum conditionis, reddatur frustratoria, & inanis, iuxtà textus literales *in l. litigatores § fin. ff. de recept. arbitr. l. quemadmodum ff. de iudic. l. si ita scriptum ff. de legat. 2. l. ita tamen §. & patre, & l. facta §. si sub conditione ff. ad Trebell.* I filius qui patri §. cum filius ff. de bon. libert. l. statim. §. Cornelio Felici ff. de iur. fisc. & de communi testantur *Pinell in l. 1. par. 3. num. 7. Gde bon. matern. Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. n. 17. Peregr de fideic. art. 41. num. 4. ibique Gensal. in addit. Marzar. eodem tract par. 3. quæst. 6. Fusar. de substit quæst 607. nu. 2. & 3. Castill. contro. lib. 5. contro. 93. §. 14. num. 7. Fontanell. decis. 150. num. 20. Gam. decis. 202. num. 2. Rot. in Romana fideicommissi 31. Ian. 1631. coram Cardinali Hieronymo Verospio*, & distinguendo tradunt *Bartol. in l. 1. num. 1. & seqq. C. de sent. quæ sine certa quantitate, Barbat. de Fideic. par. 1. cap. 5. inspect. 6. num. 61. Vin. decis. 403. Mast. de success. legal par. 4. quæst. 22. art. 4. num. 4. & 6.*

Nec visæ sunt in proposito applicabiles limitationes, propter quas etiam in fideicommissis conditionalibus † agi potest ad 4 prætentiuam declarationem; Altera nempè quando grauatus possessor fideicommisso iactat bona non esse illi supposita, sed libera, & diffamat de non iure fideicommis-
5 sarij, quo casu ad declarationem iuris sui aduersus diffamationem succurrendum est fideicommissario ex remedio *legis diffamari C. de ingen. & manumissi.* vt tradunt *Peregr. de artic. 41. num. 5. ibique Cens. Molin. vbi supra num. 23. Castill. loc cit. num. 24. Camil. Medic. consil. 148. nu. 4. Fontanel. de pact. nupt. claus. 4 glos. 9. par. 5. num. 27. Franch. decis. 695. num. 1.* & admisit *Rot. in Firmana bonorum 20. Ianij 1589. coram Gipsio*: Altera verò † quando idem grauatus dilapidat bona fideicommissaria, vt
6 notant *Peregr. vbi supra, Cens. ad eundem art. 40. vers. 2. inferas, Castil. vbi proxime, Rot. decis. 828. num. 8. & 9. coram Dunoz. & in Bononien. transactionis 27. Ianuarij 1640. coram eodem Cardinali Verospio.*

Quia diffamatio in præsenti non resultat ex eo, quod D. Dux sub die 28. Iulij 1674. 7 respondendo cuidam interpellationi factæ pro parte D. Liuiæ, inter cætera dixerit illi, eiusque descendentibus nullum ius competere in controuersa primogenitura, † nam hinc dici nequit D. Ducem sponte diffamasse, seu se iactasse de non iure illius, sed tantaxat excipiendo ad necessariam sui defensionem id opposuisse, non ad tuendam libertatem bonorum, sed ad ostendendum se non incurrisse caducitatem ab eadem D. Liuia contra ipsum intentatam, vnde tamquam iustam causam habens sic respondendi cessat diffamatio, quæ ad hoc, vt ex ea intret ad effectum de quo agitur, remedium 8 *Text. in l. diffamari* † debet esse spontanea, & absque vlla causa, *Conrad. in eadem leg. diffamari in limit. num. 67. & seqq. Purpurat. in l. 1. num. 61. C. de eden. Menoch. cons. 366. sub num. 2. & seqq. Didac. Iban. ad Couar. var. resol. lib. 1. cap. 18. num. 5. Gruner. ad Gail. lib. 1. conclu. 10. num. 1. sub num. 5.*

Altera autem dilapidationis, quæ in proposito eliciebatur ex translatione bonorum primogenituræ in persona Excellentissimæ 9 D. Cleriæ alterius neptis, nuptæ in Excellentissimum D. Principem Somm eni, illiusque

que filiorum, non applicatur, quia per talem translationem non potest dici, quod
9 D. Dux transferens, cilapidauerit † bona, imò potiùs per eam dici debeat, quod prudenter, & laudabiliter eo tempore se gesserit, dum tunc propter statum Religiosum, in quo vitam ducebat Excellentissima D. Liuia, nullus alter aderat huius Excellentissimæ familiæ, qui esset capax primogenituræ, casu quo D. Dux sine filijs decessisset, ad tradit. per *Molin. de primog. lib. 1. cap. 6. num. 44. Gutier. practicar. quæst. lib. 3. quæst. 71. num. 4. & 5. Castill. contro. lib. 5. cap. 12. num. 108. Noguerol. al leg. 31. num. 61. Olea de cess. iur. tit. 3. quæst. 3. num. 9 & 10. Cyriac. contr. 404. num. 3.* quam translationem, an D. Dux teneatur retractare, ex quo D. Liuia statum Religiosum deseruit, & matrimonium contraxit cum Excellentissimo D. Francisco Sforza, DD. mandarunt particulariter videri.

Et ita, vtraque parte informante, decisum fuit.

Infra sub die 13. Iunij istius presentis anni erit altera eiusdem causæ decisio, quæ suis loco & tempore apponetur.

R. P. D. RONDININO.

Romana Legati.

Veneris 13. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Via exequutiua pro legato etiam à Rota conceditur, quando, prout hic, primo loco agitatum fuit coram A. C. cuius stylus ideò in gradu appellationis seruari debuit, etiam ab ipsa Rota; Rursus agitur de relatione periti de consensu partium iudicialiter electi, & à quo appellatum non erat, vt proindè impartitis liquidis earum exequutio concedenda sit, quamuis aliæ fuerint in suspenso relictæ.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum, de cuius validitate, & iustitia non dubitatur, exequutioni demandari debet.*
2 *Rota pro legatis non seruat opinionem* Angeli *procedendi via exequutiua, & n. 5.*
3 *Legatum in Rota habet viam exequutiuam, si in prima instantia fuerit actum coram A. C. qui pro eo relaxauit mandatum.*
4 *Mandati pro validitate sufficit fuisse seruatum stylum iudicis à quo, licet coram iudice appellationis alius stylus seruari soleat.*
5 *Legatum in Rota non habet viam exequutiuam, & num. 2.*
6 *Periti iudicialiter electi de consensu partium standi debet, amplia vt 2 seq.*
7 *Solum periti, cuius appellatum non est, impugnari amplius non potest.*
8 *Periti relatio exequutioni demandari debet, quamuis ille aliquas partitas in suspenso reliquerit.*
9 *Retentionem ad excludendam, sufficit illiquiditas crediti, quod opponitur.*
10 *Exequutio crediti liquidi retardari non debet per exceptionem alterius crediti illiquidi.*
11 *Dos in pecunia promissa, licet inuestienda, seu inuestita in bonis, adhuc dicitur in pecunia, & maritus remanet dominus bonorum.*

DECISIO CCXVII.

ARCHICONFRATERNITAS Sanctissimi Sudarij Nationis Pedemontanæ tamquam hæres, & ex persona Hieronymi Zuccherti legatarij Franciscæ Campanæ in scutis 500. egit pro illorum consecutione contra Ioannem Carolum de Rubeis Maritum, & hæredem D. Franciscæ, & obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum exequutiuum super domo hæreditaria eiusdem Testatricis; & hodie commissa per appellationem Causa cum clausula: Alteri qui ad legitimam executionem procedat, ad illius rescripti limites dedi dubium, cui Domini affirmatiuè responderunt.

Sanè non impugnata validitate mandati, illiusque iustitia detecta, non aliud superest
1 nisi ad vlteriorem executionem † procedere, quamuis *Rota* non seruet opinionem *Angeli*
2 *in §. illud Anib. de hæredit. & falcid.* † vt pro legatis detur via executiua, quia cum illa seruetur in Tribunali A. C. in quo iudicium
3 actum fuit, † non ideo Rota se ab illius executione abstinet, cum pro mandati validitate sufficiat seruatum fuisse stylum Tribuna-
4 lis, in quo fuit relaxatum mandatum, † quidquid sit quando pateretur à Rota relaxatio
5 ipsius mandati, † quod pro legato non concedit, vt dixit in proposito *coram Dunoz. inn. decis. 597. num. 7. & in rec. par. 16. decis. 416. num. 2 & seqq.*

Iustitia autem mandati videtur insurgere ex ipso legato, & ex electione periti iudicialiter electi, ex qua apparet hæreditatem D. Franciscæ remanere creditricem liquidam in scutis 1100. † cui quidem relationi
6 standum est, non solum ex natura actus,
7 sed etiam ex eo, † quod ipsius periti electio facta fuit de consensu partium, atque ab eius relatione Io. Carolus non appellauit, *Angel. in §. quod autem num. 26. vers. in text. ibid. de Architect. Aubert de non alien. Felin. in cap. proposuisti num. 7. vers. fallit 2. de probation. Alex. cons. 179. num. 6. vers. alias sufficere visum. 2. Decian. de probat. conclus. 47. num. 42. Rota coram Dunoz. inn. decis. 639. num. 9. & coram Cardinali Celso decis. 309. num. 10. & decis. 356. numer. 6. & in rec. par. 9. decis. 83. sub num. 33. & par. 14. decis. 98. num. 1. & seqq. & decis. 12. num. 2. & seqq. & par. 15. decis. 132. ex num. 24.*

Et quamuis peritus nonnullas partitas reliquerit hinc inde in suspenso, non ideò potest Ioanni Carolo competere retentio, quæ
8 valeat mandati executionem retardare, non solum quia, vt mox dictum est, † peritus electus fuit ex partium consensu, atque ab

eius

eius relatione Ioannes Carolus non appel-
9 lauit, † sed etiam quia ad exceptionem re-
tentionis excludendam sufficit ipsa illiquiditas partitarum in suspenso relictarum, vt exinde pro summa liquida scutorum sco.
10 legatorum, † pro quibus relaxatum fuit mandatum, & in quibus nulla cadit difficultas, executio retardari non debeat, ex vulgata regula *Text. in l. fin. C. de compensat.* quam in his terminis deduxit *Rota coram Bichio decis. 590. num. 20. & recentior. par. 15. decis. 209. num. 29. & par. 16. decis. 411. num. 5.*

Quatenus autem discussio singularum partitarum, quas peritus suspensas reliquit non essent reseruanda in iudicio ordinario, videbatur potiùs grauata Archiconfraternitas, quia redacta difficultate ad Vineam data pro solutione dotis, cuiusque melioramenta, præterquod retentio datur solum in re meliorata, adhuc Vinea non fuit data in fundum dotalem, atquè ideo melioramenta dicuntur facta in fundo Mariti, non autem Franciscæ Vxoris, cuius Ioannes Carolus Maritus est etiam hæres; Etenim dos constituta fuit in quantitate scutorum 3660. consistente in Locis Montium, in vna
11 Vinea, & alijs bonis, † ideoque ipsa dos constitit in summa, & summa ipsa soluitur postea in Locis Montium, & alijs, atque ac distinctionem fundi dotalis, breui manu emptis, & venditio inter Virum, & Vxorem facta dicitur, Virque debitor quantitatis, in quo est res constituta remansit, & Dominus Vineæ, & Locorum Montium, & aliorum effectuum, in quibus dos soluta fuit euasit, ad *text.* vbi communitèr scribentes *in l. plerumque 11. ff. de iur. dot. & in l. vbi adhuc 29. & leg. seq. C. ille eodem tit. Mantic. de tacit. conuention. lib. 12. titul. 28. num. 5. & seqq.* & alijs latè adductis *Rota coram Bich. decis. 350. num. 22. & seqq. ac in rec. num. 15. decis. 277. d. num. 9. & seqq.*

Aderant etiam aliæ partitæ, quarum insubsistentiam ad retardandam potissimum executionem mandati, deducebant Informantes pro Archiconfraternitate, cum quibus, vtraque parte informante, Domini transierunt.

Præsens decis. fuit confirmata de anno 1679. quæ ideo in appendice apponetur.

R. P. D. RONDININO.

Senogallien. Fideicommissorum.

Veneris 13. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Tria potissimum continet hæc decisio. Primum, quod ad impediendum Ægidianam non suffragetur, fideicommittentem, vel vltimo grauatum fuisse personas Ecclesiasticas; Alterum, quod reciproca linealis constituatur ex illis tribus solitis requisitis, hic particularitèr enucleatis; Tertio demum, quatenus fideicõmissum remaneat ex transactione immutatum, vel innouatum, & alia etiam plura ex sequenti Summario, & decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Immissio iudicium dicitur esse possessorium.*
2 *Ægidiana semper intrat, quoties sententia non est nulla, vel iniusta, aut non agitur de rebus, vel personis Ecclesiasticis.*
3 *Ægidiana habet locum etiam in fideicommisso constituto à personis Ecclesiasticis, amplia vt ibidem.*
4 *Ægidiana Constitutio disponit super appellatione, quæ interponitur à sententijs.*
5 *Ægidiana Constitutio respicit tempus interpositæ appellationis, nulla habita ratione anterioris status personarum, vel rerum.*
6 *Vocatus in quinto, vel alio simili gradu non succedit, donec supersint alij qui in gradu superiore succedere debeant.*
7 *Dilectio* cuiuslibet *tribuit actum vnicuique in solidum.*
8 *Reciproca solidalis dicitur constituta per dilectionem* cuiuslibet *inter omnes vocatos.*
9 *Reciproca linealis dicitur constituta quoties illius requisita concurrunt, & quæ illa sint n. seqq.*
10 *Substitutio quando dicatur facta vltimo morienti, licet hoc expressum non sit, & n. seqq.*
11 *Linea masculina non potest terminare nisi post obitum vltimi masculi.*
12 *Substitutio dicitur facta in tota hæreditate, tam ex verbis testamenti, quam ex natura substitutionis.*
13 *Substitutio ab institutione dependet.*
14 *Substitutio linealis reciproca induci non potest, si vnaquæque substitutio in sua linea procedere possit, sed vid. n. seqq.*
15 *Pluralitatis exclusio in suas singularitates quatenus à testatore facta sit.*
16 *sub Linea continentur, qui ita sunt vocati, vt constituant solum gradum, non nouam lineam.*
17 *Fideicommissarius ille solum admittitur, qui remanet ex vocatis, & num. seqq.*
18 *Testatoris dispositio, & voluntas in fideicommissis attenditur.*
19 *Fideicommissum eo magis procedit si à fideicommissarijs fuerit in transactione approbatum.*
20 *Fideicommissi renatio in transactione quatenus facta non sit.*
21 *Fœmina veniunt appellatione posterorum, & successorum, sed limita vt n. seqq.*
22 *Transactio facta cum relatione ad fideicommissum, illius naturam, & qualitatem non immutat, & n. seqq.*
23 *Fœmina in fideicommisso non comprehensa, vel ad illud solum conditionaliter admissa non recipiunt vocationem ex transactione facta inter vocatos.*
24 *Fideicommissum puta in transactione, vel aliter de consensu testatoris immutatum, in reliquis remanet firmum.*
25 *Decisiones quæ non tangunt articulum ex professo, sed solum incidenter, & ad alium effectum, non attenduntur, & n. 27.*
26 *Obligatio cameralis, illiusque executio non retardatur per exceptionem transactionis, illiusque intellectum.*

DE-

DECISIO CCXVIII.

DEFVNCTO Carolo Emanuele de Mannellis sine filijs masculis, Flaminius Iunior vti vocatus in vltimis tabulis Flaminij Senioris, Claudij, & Iunipera de Mannellis, petit immissionem cor. R.P. D. Muto Iudice ab A.G. deputato contra Mariam Nicolam d. Caroli Emanuelis filiam, ad cuius preces superuenta Commissione Sanctissimi, quod in Causa procederetur de voto Rotæ, *votum prodijt pro immissione Actoris, præmijs quatuor decisionibus 22. Iunij 1676. & 15. Martij 1677. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano. Prolata autem iuxta formam voti Sententia ad prouocationem Mariæ Nicolæ, Signatura mihi rescripsit cum clausula, Constito, quod sit locus Ægidianæ, super quo omnes DD. à me consulti, locum illi esse responderunt.

Ægidiana enim Constitutio prohibens ar-
1 pellationem in iudicijs possessorijs, † quale est istud immissionis, procedere semper ipsi-
2 let quotiescumque sententia, à qua appellatur, non est nulla, vel inanis, † aut non agitur super re Ecclesiastica, vel inter personas pariter Ecclesiasticas, quæ non subiacent huic Constitutioni editæ à Cardinali Ægidio Vicarium Pontificis potestatem quoad Principatum temporalem tunc exercente.

Neutrum probauit Maria Nicola, quia certum est agi de bonis prophanis, atque personas, quæ hodie agunt, & excipiunt, esse laicas; non enim ad hunc effectum attenditur, quod Claudius, & Flaminius fuerint com-
3 mittentes clericę personę Ecclesiasticę, † quodque Carolus Emanuel vltimus defunctus esset Eques SS. Mauritij, & Lazzari, quia cum Ægidiana Constitutio disponat super appellatione, quæ interponitur à sententia, †
4 illius
5 proindè tempus inspicitur, † nulla habita consideratione anterioris status personarũ, vel rerum, vt generaliter probant *Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 5. num. 319. vers. si verò lis, & num. 338, & 353. Peregrin. de fideic. art. 53. sub num. 1. & 2. Salgad. in laberint. credit. par. 1. cap. 32. sub num. 32.* & in præcisis terminis *R.P.D. de Luca disc. 44. sub num. 85. de Iudic. Rot. rec. par. 5. decis. 51. n. 14. & 15. & par. 16. decis. 118. sub numer. 1. & 2. & coram Dunozetto iun. decis. 793. sub num. 2. & fere per tot. & in Romana seu Balneoregien. fideicommissi 29. Martij 1677. §. non obstat coram R.P.D. meo Emerix, & in Bononien. Primogenitura de Ghisleriis 24. Ianuarij proximi præteriti, §. non refragantibus coram R.P.D. meo Vbago.*

Non etiam probauit Maria Nicola iniustitiam sententiæ, quia Flaminius est vocatus ad fideicommissa ordinata à Flaminio, & Claudio ante fœminas; vterque enim, factis variis gradibus, in quarto vocauit omnes descendentes masculos, & in quinto in defectu linęæ masculinæ, quæ sęper excludat fœminas, vocauit lineam fœmininam, declarans, & mandans, vt sunt verba Testamenti, Quod hæredes primo loco nominati eorũ & cuiuslibet ex ipsorum vita durãte excludant semper omninò, & in totum hæredes secundo loco nominatos, & sic intelligatur de
6 aliis gradibus; † Vnde sequitur, quod Nicola Maria vti vocata in quinto loco post extinctam lineam masculinam, nõ potest succedere, dum adhuc viuit Flaminius masculus quarto loco vocatus, ex vi etiam dictio-
7 nis *cuiuslibet*, † quæ distribuit, & tribuit actũ cuicumque in solidum determinans reciprocam solidalem inter omnes descenden-
8 tes masculos † ad exclusionem fœminarum, quotquot illi superstant, ad *Text. in l. cum in testam. 37. ff. de hæred. instituen. & in l. quamdiu 3. ff. de acquiren. vel omitten. hæredit. Fusar. cons. 108. num. 3. & 4. Rot. recent. par. 4. decis. 415. ex num. 1. & coram Greg. XV. decis. 315. num. 11. et coram*
9 *Zarate decis. 15. num. 2. & seq.* † Et sanè quoad tria requisita reciprocæ linealis, de quibus *in l. Titia Seio §. Scia libertis ff. de legat. 2.* videbatur adesse primum, quod omnes nempè sint vocati, quod non controuertebatur; se-
10 cundum verò, quod substitutio sit † facta vltimo, licèt id expressè non dicatur, tamen pernecessè deducitur ex eo, quod Testator substituit quarto loco omnes descendentes masculos ex Ioanne Baptista, Aloysio, & Bartholomæo, & quinto loco in defectu li-
11 neæ masculinæ vocauit fœmininam, † ideoque cum linea masculina non possit terminari, nisi post obitum vltimi, pernecessè dicitur vltimo facta substitutio, vt post alios *Rota coram Arguell. decis. 95. num. 4. & coram Zarat decis. 15. num. 6. & in decis. huius causæ super Immissione 22. Iunii 1676. §. emanauit coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.* & tertium denique requisitum, quod substitutio sit facta in tota hæreditate, clarum videtur ex eo quod institutio loquitur de tota hæreditate, atq; in testamento mandatur, quod hæredes primo nominati excludant semper, & omnino etiam in totum secundo nominatos, ac etiam vt in perpetuum, & in infinitum sequentur omnia, & singula eius bona in dictis hæredibus, vt tota, & integra hæreditas
12 de hæredibus in hæredes transeat. † Ex his
13 enim tam ex natura substitutionis † ab instiutione pendentis, † quam ex verbis testamenti apparet de tota hæreditate actũ fuisse, *Capyc. Latr. decis. 1. num. 76. Rota recent. par. 10. decis. 183. num. 3. & 4. & par. 14. decis. 472. nu. 9. & seqq. & num. 15. & coram Eminentiss. Ottoboni decis. 177. num. 16. & seqq. & in prædicta decis. Reuerendiss. Decani, §. Tertium.*

14 Neque aduersatur, † quod hęc omnia procedere possint in vnaquaque ex lineis absque inductione linealis reciprocæ, iuxtà celebrẽ *decis. Seraph. 1023.* cum concordantibus. Etenim videtur, testatorem clarè loquutũ fuisse, dum mandauit fœminas succedere, quãdo defecissent omnes masculi Io. Baptistæ, Aloysij, & Bartholomæi, quorum superest Flaminius Actor, & videtur excluisse resolutionem pluralitatis † in singularitatem,
15 dum

dum tam Aloysium, Ioannem Baptistam, & Bartholomæum, ac eorum descendentes masculos non vocauit, vti constituentes nouam lineam, sed vti constituentes gradum
16 substitutionis, † quod effecit, vt non constituant nouam lineam, sed sub linea contineantur, vt post alios *Socin. iun. cons.* 110. *& per tot. lib.* 3. *Rain. cons.* 140. *num.* 9. *vers. Si enim vult personas volum.* 1. *Peregr. cons.* 642. *in princ. & num.* 26. *volum.* 1. *Rminald. Sen. cons.* 189. *numer.* 17. *Ioseph de Rosa cons.* 69. *num.* 13. *& plurib. seqq. Mart. de succes. legal. par.* 1. *qu.* 9. *art.* 5. *n.* 11. *& seqq. & num.* 33. *& seqq. Rot. coram Duran. decis.* 296. *nn.* 1. *& 3. in fine principio, & in recentior. par.* 11. *decis.* 124. *sub num.* 4. *& seqq. & in Ausiuina fideicommissi* 24. *Martij* 1664. §. *non obstat coram Reuerendiss. Benlaq.* quæ decisio ideo reuocata fuit quia deficiebat tertium requisitum, quod substitutio esset in tota hæreditate, vt patet ex *decis.* 68. *num.* 14. *in fine, & num.* 15. *par.* 15. *rec.* & dictum etiam fuit *in Romana fideicommissi Ioannis Petri de Cassarellis* 17. *Aprilis* 1673. *coram bo. me. Priolo*, & benè declarat *decis. Reuerendiss. Decani super immissione* 19. *Martij* 1677. §. *hinc patet, & §. nec adstruatur*.

Quo verò ad fideicommissum Iuniperæ patet, quod ipsa, institura primogenitura in linea masculina tam Ioannis Baptistæ, quàm Aloysij, & Bartholomæi eius nepotũ, si duxissent vxorem de consensu Abbatis Claudij, & Hieronymi eorũ patris, voluit, quod bona semper reuerterentur ad primogenituram, & eius lineam masculinam, idque in perpetuum ordine, quo supra voluit seruari
17 inter posteros masculos, † ac proindè cum ex descendentibus hodie adsit tantùm Flaminius masculus, ipse solùm admitti debet
18 ad totam hæreditatem, † cùm in hoc casu ipse solùm vocatus fuerit, *§. dispone auth. de nupt.* Iunctis considerationibus, quod Iunipera prohibuit alienationem, vt bona omnia suæ hæreditatis conseruarentur in agna-
19 tione vocata, † illiusque testamentum fuerit purificatum in transactione posica inita ab Auctoribus collitigantium ad terminos d. dispositionis Flaminij, de quibus *in decisionibus* huius Causæ super immissione 22. *Iunij* 1676. *& 15. Martij* 1677. §§. *fin. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*.

Neque admittebant DD. ex transactione præfata, in qua post obitum line filijs Ioannis Baptistæ, Aloysij, & Bartholomæi fuit dictum, quod succedant posteri, & succes-
20 sores legitimi, & naturales, † inductã fuisse nouationem fideicommissorum, delatamq;
21 successionem ad omnes posteros, † & successores, quorum appellatione veniunt etiã fœminæ; etenim transactio fuit expresè facta cum relatione ad fideicommissa ordina-
22 ta à prædictis † Flaminio, Claudia, & Iunipera, ibi: Firmis tamen, & ratis manentibus omnibus, & singulis fideicommissis in dictis testamentis Claudij, & Iuniperæ limitatis, & non aliàs, aliter, nec alio modo. Et paulò inferius: quod bona transeant in successores legitimos, & naturales, vt in dictis testamentis, & in testamento Flaminij. Et ideò sicuti in istis fideicommissis admittuntur tantùm fœminæ post masculos, ita est dicendum, quod in vim transactionis
23 appellatione posterorum, † & successorum, veniant tantùm fœminæ, quando non adsunt masculi, cum sola immutatio facta fuerit quoad primogenituram fauore du-
24 centis vxorem cum patris consensu, † atque in reliquis præseruatio, & relatio ad fideicommissa gentilitia modum succedendi in illis præscriptum non immutet, sed repetat, & præseruet, vt benè post alios *Rot. cor. Merlin. dec.* 150. *num.* 4. *& seqq. & cor. Pentingerio decis.* 219. *per tot. & cor. Eminentiss. Ottoboni dec.* 97. *num.* 5. *& 6.*

Decisiones autem in hac eadem Familia emanatæ coram bonæ mem. Ghislerio
25 non tangunt ex professo † hunc articulum, sed tantùm incidenter in iudicio penitùs
26 diuerso obligationis Cameralis, † cuius paratam executionem noluit Rota retardare ob exceptionem transactionis, illiusque intellectus circa nouationem fideicommissorum, vt ex prædictis *decisionibus post Michelor. de Fratr. decis.* 4. *in fin. vers. sed quidquid sit de vero intellectu, & decis.* 5. *n.* 1. *et* 4. Quæ autem incidenter, & ad alium penitùs effectum de-
27 cisa fuerunt, † non contrariantur huic iudicio, in quo non attenduntur, vt sæpiùs *Rota* ipsa protestata fuit *cor. Seraph. dec.* 299. *sub num.* 12. *& 13. & coram Dunoz. iun. dec.* 491. *sub num.* 28. *& seq. & cor. Bich. dec.* 480. *num.* 30. *& 31.* ac passim in alijs.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia bina decis. 755. *et* 756. *par.* 18. *to.* 2. *sunt in hac causa, alia verò sup. in hac ead pa.* 28. *et* 29. *in ord.*

R. P. D. EMERIX.

Tudertina Assictus.

Veneris 13. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

De vsuraria prauitate redarguebatur venditio facta cum pacto redimendi, & successiua locatione in fauore venditoris; sed quia modicitas pretij vltra dimidiam, prout in hoc casu requiritur, probata non erat, valida igitur declarata fuit; cum autem ad eam probandam remissoria peteretur, illa sine difficultate conceditur, quia exclusa variatione valoris, ex cursu temporis procedente, si illius probatio tempus venditionis percutiat, læsio in hoc casu denegari non poterit.

SVMMARIVM.

1 *Læsio vltra dimidium requiritur ad redarguendum de simulatione, & vsura contractum venditionis cum pacto redimendi, & subsequuta locatione,*

2 *Ven-*

2 *Venditio facta cum pacto retrouendendi, & subsequuta locatione in fauorem venditoris, de iure valet, & quando.*

3 *Remissoria nunquam denegatur, præsertim in vltima instantia, quoties sumus in prophanis, & materia relevans sit.*

4 *Relevantia articulorum resultat si probari prætenditur læsio, ex quo bona vendita non passa sunt augumentum valoris extrinseci causatum ex beneficio temporis. & num. seqq.*

5 *Læsio cuitari non potest, si bona vendita non habuerunt augumentum extrinsecum ex beneficio temporis, quoties tamen valor de tempore venditionis probetur. & num. 7.*

6 *Venditio facta cum pacto redimendi, & subsequuta locatione favore venditoris, semtam partē detrahit de vero valore.*

7 *Bona vendita si non reportarunt augumentum ex beneficio temporis, probato valore de tempore venditionis, læsio quatenus inde resultet. & sup. à num. 4.*

8 *Instrumentum palam celebratum cum decreto iudicis, & alijs solemnitatibus, cum habeat præsumptionem pro se, omnem læsionem excludit. limita vt num. seq.*

9 *Præsumptio cedit veritati.*

10 *Veritas, & probatio eruenda ex depositionibus testium, quoties facta sit, tollit, & adimit præsumptionem legis.*

DECISIO CCXIX.

CVM fundamento, quod nõ fuerit probata modicitas, quæ superet dimidium
1 iusti pretij, † prout requiritur ad redarguendum de simulatione, & vsuraria prauitate
2 contractum venditionis † cum pacto retrouendendi, & subsequuta locatione iuxtà Theoricam *Cagnoli in l. 2. C. de pactis inter emptor. & venditor.* ciusque sequacium per binas sententias Rotales approbatas in decisione edita coram me sub die 14. Maij anni præteriti, pronunciatum fuit, venditionem, de qua agitur, subsistere; Vndè venditrices ad remouendum huiusmodi fundamentum exhibuerunt in Actis articulos pro obtinenda remissoria, quam Domini concedendam esse hodie responderunt, innixi laudabili stylo huius Sacri Tribunalis, illam nunquam
3 denegandi, † præsertim in vltima instantia, quoties versamur in prophanis, & materia est relevans, *Rot. decis. 68. par. 3. coram Capyaquen. & decis. 174. & decis. 403. cor. Gregor.* aliisque concordantibus.

4 Relevantia autem visa fuit patens, † quia cum in præcedentibus huius Causæ propositionibus demonstratum sit, Prædium, de quo agitur venditum anno 1653. pro precio scutorum 1000. fuisse de eo tempore in eodem, imò potiùs meliori statu, quàm erat de anno 1637. quo fuit æstimatum in scutis 3654. & hodie articuletur, quod ab eodem anno 1637. vsque ad dictum annum 1653. Prædia in Territorio Tuderti, & nominatim hoc controversum nullam passum fuisse immutationem circa valorem extrinsecum, † sequitur, quod de tempore venditionis fuerit valoris scutorum 3614. prout erat de anno 1637. vt in puncto dixit *Rota in Romana restitutionis contractus 11. Februarij 1675. §. non obstat coram Reverendissimo Patre Domino meo Bourlemont.*

Et consequenter, quod etiamsi ex dictis scutis 3614. detur tertia pars valoris domus vrbanæ in eo existentis, ascendens ad
6 scuta 354. † & sexta pars pretij ratione pacti redimendi in scutis 425. ad formam *Decisionum sub diebus 28. Martij 1672. & 24. Ianuarij 1674. coram Reverendo Patre Domino meo Taia*, adhuc tamen valorem Prædij remanet in scutis 2835. † atque ita palpabilem futuram læsionem longè vltra dimidiam iusti pretij, si probetur illud nullam, vt supra passum immutationem circa valorem extrinsecum.

Neque suffragari potest, quod venditio
8 fuerit tacta publicè, † & palàm cum decreto Iudicis, ac alijs solemnitatibus à iure, & statuto requisitis, quia præsumptio indè
9 elicita † cedere debet contrariæ veritati
10 eruendæ, ex depositionibus † testium examinandorum, vt in his terminis responsum fuit *coram Coccino decis. 1555. num. 5. & decis. 1831. num. 6.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Fideicommissi, seú Multiplici.

Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter in hac decisione proponuntur; Alterum, quod exclusa filia, regulariter excludantur etiam omnes descendentes ab ea, licèt quandoque admitterentur; Alterum verò de constitutione, seù restitutione dotis ex bonis fideicommissi facienda vigore *auth. res quæ C. com. de legat.* quatenus nẽpè illa nõ in solis primis descẽdentibus procedat, sed alijs etiam vlterioribus conueniat vsque ad millesimum gradum, & ex quorũ adhuc fideicommissariorum portionibus facienda sit.

SVMMARIVM.

1 *Cedere quandoque expedit vbi vinci necesse est.*

2 *Veritas magis oculata fide, quàm per aures, animis hominum infigitur.*

3 *Fideicommissum dicitur purificatum ad favorem prædilectorum in certo casu vocatorum.*

4 *Descendentium masculorum appellatione non veniunt nepotes ex filia in materia, in qua filia ipsa est exclusa.*

5 *Descendentium, masculorum nomine non veniunt masculi ex fœminis.*

6 Ne-

6 *Nepos ex filia aliquando continetur sub nomine descendentium, & liberorum masculorum.*
7 *Diuisio, repartitio, participatio, & huiusmodi proportionabiliter, & pro rata facienda sunt.*
8 *Bona fideicommissi pro confectione, & restitutione dotis alienari possent, non solum pro primis, sed etiam ulterioribus descendentibus vsque ad millesimum gradum.*
Quod tamen magis vsu, quam lege constitutum est, ibi tenet.
9 *Immissio non retardatur ex credito, vel pretensione incertis, & ita iniustis.*
10 *Retentionis ad effectum creditum debet esse certum, & liquidum non solum in substantia, sed etiam in quantitate.*
11 *Dos debita de bonis fideicommissi vigore auth. res quæ C. comm. de legat. ex quorum fideicommissariorum portionibus detrahatur, vel restituatur.*

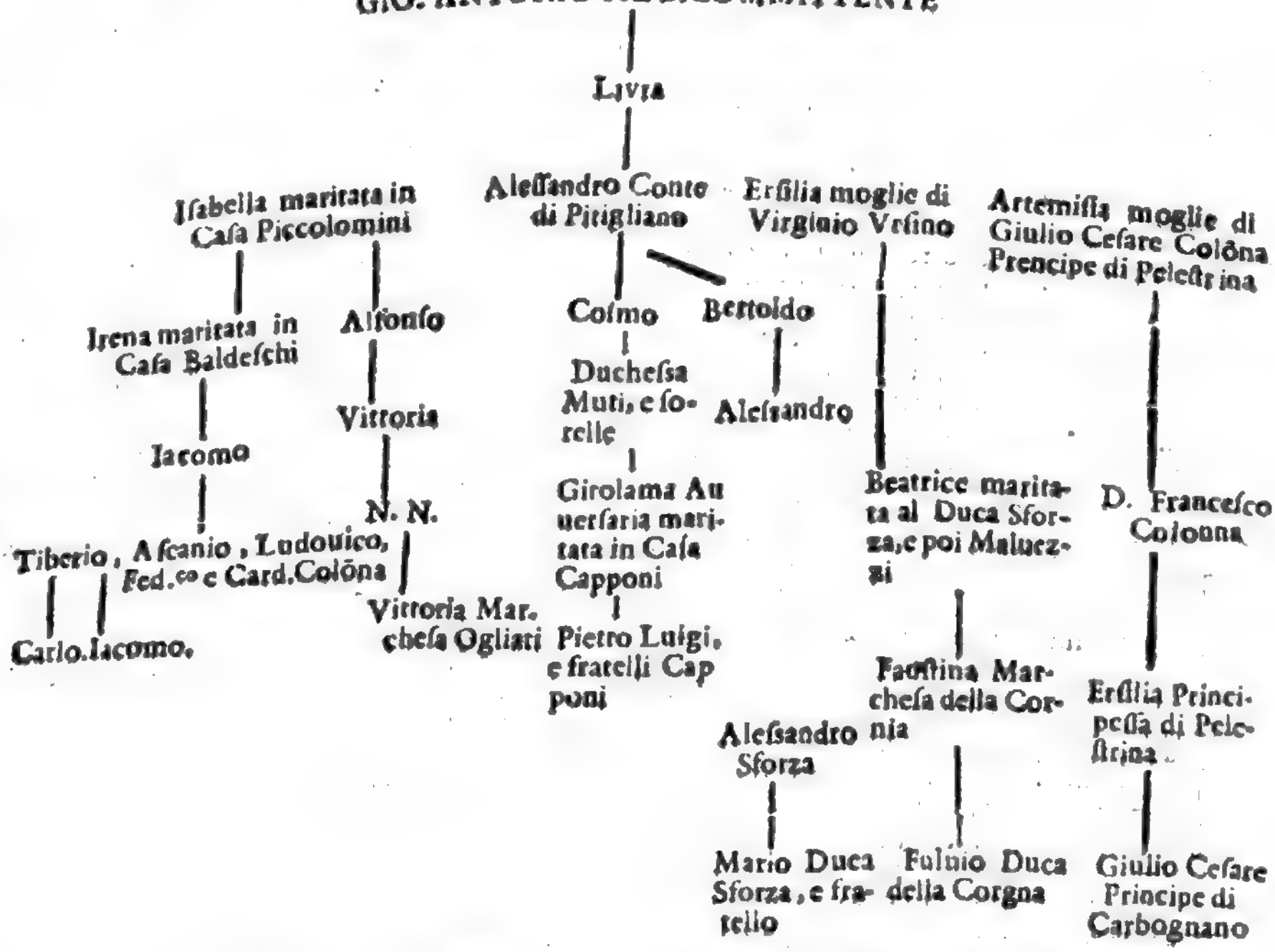

DECISIO CCXX.

DVBIO proposito, An sit danda Immissio Eminentissimo Domino Federico Cardinali Columnæ in fideicommissio à D. Ioanne Antonio Vrsino instituto, & in quibus bonis. Dandam in multiplico, quod dicunt pro dimidia quarta parte DD. vnanimes proculdubio responderunt; Altera parte D. Hieronymæ Sororis D. Alexandri Iuniotis vltimi defuncti grauati, ne comparente quidem, adeò non informante,
1 fortè vt expedit cedere † vbi vinci necesse est, inquit Auctor Oratoriarum *Instit. cap. 5. lib. 5.*

Ex facto in Testamento, & Codicillo D. Ioannes Antonius Vrsinus, quia in emptione Castri Fiani expositerat summam scutorum 35. mil. computatis scutis 12000. aliàs pro dote D. Liuiæ filiæ promissis disposuit, vt dixit, quod Castrum esset ipsius D. Liuiæ, ita tamen, quod ipsa non posset petere ab hæredibus aliquid pro dote, post mortem, verò D. Liuiæ Castrum pro summa scutorum 23000. esse deberet D. Alexandri filij D. Liuiæ, ipsiusque D. Alexandri filiorum, & descendentium masculorum; Quod si contingeret ipsos filios, & descendentes D. Alexandri mascules postea decedere sine liberis masculis, tunc Sorores D. Alexandri, earumque descendentes reuertantur, & succedant in stirpes etiam vna cum filiabus, & descendẽtibus fœminis d. D. Alexandri, quæ similiter succedant.

Et cum magis veritas oculata fide, quàm
2 pur aures animis hominum infigatur, † vt consuluit Iustinianus *Instit. de gradib. cognat.* Generatio D. Liuiæ, & Io. Antonii Testatoris Typographicè descripta est, & ad eam super probata D. Liuiæ, & sic D. Ioannis Antonii Patris fideicommittentis in Eminentissimo D. Cardinale] Actore descendente à

D. Isa-

D. Isabella Sorore D. Alexandri Sen. per D. Iacobum Patrem, & D. Irenem Auiam paternam filiam D. Isabellæ pro dimidio quadrante, ſicut D. Victoriæ per Patrem D. Alphonſam filium D. Iſabellæ pro altero dimidio tempore mortis d. D. Alexandri Iun. vltimi deſcendentis maſculi, & nepotis ex filio D. Bertoldi filij D. Alexandri Senioris.

Proindè filijs, & deſcenden. maſculis Domini Alexandri Senioris antea ſubſtitutis, vt poſtea contigit ipſos filios, & deſcendentes D. Alexandri maſculos, illis ſubſtituros deceſſiſſe ſine liberis maſculis, & breuius ipſos defeciſſe conſequitur Sorores ipſius D. Alexandri, earumque deſcendentes tunc ſuperſtites, vt reuertantur, & ſuccedant in ſtirpes etiam cum filiabus, & deſcendenti-
3 bus fœminis D. Alexandri. † vt ſupra, & meritò dicitur fideicommiſſum purificatum ad fauorem prædictorum in tali caſu vocatorum, vt de iure aperto reſpondit *Rota deciſ.* 269. *num.* 1. *par.* 5. cum alleg. etiam extantibus deſcendentibus maſculis ex fœminis D. Alexandri; Quia ex facto fœminæ ſunt excluſæ à ſuccedendo cum maſculis, itaut vix fuerint filiæ, & deſcendentes fœminæ Domini Alexandri Senioris ſubſtituti inter Sorores illius, earumque deſcendentes, & de
4 iure appellatione † deſcendentium maſculorum non veniunt nepotes ex filia in materia, in qua filia ipſa eſt exclula, *Cephal. conſ.* 580. *num.* 33. *& toto conſil.* generaliter in
5 puncto, † quod ſub nomine deſcendentium maſculorum non veniant maſculi ex fœminis, ait *Rota coram Coccin. deciſ.* 1544. *num.* 4. cum alleg & primo *Cephal. conſ.* 501. (*pro d. conſ.* 580.) in Cauia celeberrima apud *Peregr. de fideicom. artic.* 26. *num.* 29. *verſ. circa verò*, & ibi re quoque iudicata, vbi *Mantic. in tract. de coniect. vltim. voluntat. tit. vltim. ex num.* 11. *lib.* 7. ſingulari certamine cum *Menoch. conſ.* 172. ſudauit, & alſit ita ſuperatus etiam ſubtiliter diſputata ſubtilitate Iuris, † quæ eſt nepotem ex filia centeri aliquando contineri
6 ſub nomine deſcendentium, & liberorum maſculorũ &c. ex *Bald.* & alijs apud *Menoch. d. conſ.* 172. *num.* 28. *verſ. ſexto accedit*, controuerſa *à Mantic. dicto tit. vltimo num.* 42. quidquid, & quantum pro *Mantic.* allegato, & inaudita altera Parte *Menochij*, & minus *Baldi*, & aliorum ſenſerit, ac ſcripterit deinde *Caſtil. quotid. controu.* 131. *ex num.* 13. *lib.* 5.

Nunc in quibus bonis danda ſit immiſſio, cum anno 1600. D. Alexander, mortua D. Liuia matre obtinuiſſet à ſan. mem. Clemente VIII. licentiam vendendi Caſtrum exemptum à fideicommiſſo Auito D. Ioannis Antonij, itaut de pretio in primis, & ante omnia ſcut. 5000. inueſtirentur, fructuſqi ipſi reinueſtirentur, & ita multiplicarentur pro fideicommiſſo, & beneficio temporis pretioſius deindè vendidiſſet pretio ſcutorũ 75. mil. ea ratio habenda eſt Aritmetica per regulam auream, qua proportio habeatur in primis in ſcut. 75. mil. quæ habetur in 35. mil. vt quantum pertinebat, pertinebat ad fideicommiſſum 23. mil. in 35000. tantum plus in 75. mil. & deindè quantum participaretur pro dimidio quadrantis in 23. mil.
7 tantum plus participetur in maiori ſumma proportionali, ſeu rata, quæ tranſiuit in clauſulam apud *Coſtam clauſ.* 23. & cum alijs *Barboſ. clauſ.* 107. *& diſt.* 194.

Præoccupata quoque fuernnt, ne obſtarent, quæ forſitan obijcerentur de quadam concordia, cuiſque inſtrumento 4. Decembris 1642. D. Hieronymæ cum DD. Franciſca, & Artemiſia filiabus D. Coſmi, earumque ceſſio pro ſolutione illis facta ſcutorum 20. mil. pro earum dotibus, & ſi non eſſent alia bona, quibus dotari poſſent, ac dotari deberent bonis fideicommiſſarijs D. Ioannis
8 Antonij Abaui materni dura non lege, ſed praxi, † ſiue deſcendentes, ſiue immediatè, ſiue mediate vſqùe ad milleſimum gradum tam in fideicommiſſo particulari, quàm in vniuerſali apud *D. de Luca in principio libr.* 6. *de dote*, vbi dapſili quidem locupletiſſimi, *aut h diſc.* 145. *ſub num.* 4. *&* 8.

Primo, quia concordia conſtat facta ſuper variis alijs prætentionibus ab ipſis DD. Franciſca, & Artemiſia propoſitis, & proinde ſi & quantum potuiſſent prætendere, dotari de hoc fideicommiſſo, retentionem tamen prætendere non potuiſſent ratione habenda prætenſionum pendentium contra
9 eandem D. Hieronymam, † atque ita iniuſta retentione, vt incerta prætenſione, non retardatur immiſſio, nouiſſimè com alijs *Rota deciſ.* 411. *num.* 4. *ad verſ. neque Eliſabetha parte* 16. quia ad effectum, vt ſit locus retentio-
10 ni, † creditum, pro quo illa prætenditur, debet eſſe certum, & liquidum in ſubſtantia, & quantitate &c. inquit *Rota deciſ.* 200. *num.* 8. *par.* 14. cum alleg. Eo magis, quod hæreditas D. Alexandri Iunioris non erat obærata, & ære alieno ipſius grauata, cum fuiſſet contractum in magna ſumma à filijs D. Alexandri Senioris præcipuam ſcutorum 26. mil. & ſolutum in bonis hæreditarijs D. Alexandri Senioris, præſertim gemmis ex Ciuitate Neapolis receptis, vbi obierat D. Alexander, vt legitur in dicto inſtrumento concordiæ ipſius D. Hieronymæ, & ex facto adnumerata ſunt alia, nec pauca bona *Palatium* ex fideicommiſſo eiuſdem D. Ioannis Antonij, deſinente in eodem D. Alexandro vltimo ſubſtituto Cenſus, Vinea, Mobilia &c. in Summario, & ex eodem Inſtrumento concordiæ, & Inuentario hæreditatis D. Alexandri, quorum D. Hieronyma, vt dicitur in primis, & ante omnia rationem reddere debet, & minus procedendo ad quæſtionem facti de dotibus prætenſis, aut prætendendis ex perſonis DD. Franciſcæ, & Artemiſiæ à Domina Hieronyma ſuper portione Domini Coſmi paterna, vel † Domini Alexandri Senioris Auita, & minus ad quæſtionem Iuris, an dictæ dotes debeantur ex
11 alijs portionibus † in earum conſtitutione, non autem in earundem dotium reſtitutione, de qua apud *Dominum de Luca dicto*

di-

diſcurſ. 145. & numer. 31. & numer. 33. verſic. ſed reſpectiuè.

R. P. D. EMERIX.

Romana Succeſſionis.

Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Bonificationem, & reſpectiuè reiectionem plurium partitarum continet hæc deciſio, principaliter conſiſtentium in credito Piſtoris, mobilibus hæreditarijs, aliiſque hæreditati non adſcribendis, in ſolutione facta pro reſiduo, penſionibus domorum, iocalibus à muliere expignoratis, vel tamquã proprijs retinere prætenſis, & alijs etiam ex ſeq. Summario, & deciſ. videndis.

SVMMARIVM.

1 *Piſtoris creditum ſatis probatur ex mandato relaxato, cum de eo non ſoleat conſici inſtrumentum.*
2 *Mobilia reperta in domo viri, & comprehenſa in locatione domus illius, præſumuntur hæreditaria.*
3 *Creditor carceratus pro tota ſumma, ſi poſtea ſe obliganit aliquid ſoluere pro reſiduo, illud ante extarcerationem obtentam ſoluiſſe præſumitur.*
4 *Creditor de exceſſiuitate crediti, vel eius exceſſiua exactione querelatus, ſi poſtea abſolutus eſt, veritas totius crediti exinde reſultat.*
5 *Locatio totius domus proportionabiliter minuenda eſt, ſi manſiones in ea comprehenſæ, ab altero in locationem ſunt retentæ.*
6 *Teſtes affectatè deponentes, & nimis varij nihil probant.*
7 *Mobilia, quæ non probantur hæreditaria, hæreditati adſcribenda non ſunt.*
8 *Expignoratio non probatur ex fide extraiudiciali ſolius mulierculæ.*
9 *Torques aurea, vel iocalia donec probentur propria mulieris, præſumuntur illi à viro tradita, & ad ornatum conceſſa.*
10 *Pretia rerum variantur in dies.*
11 *Res tanti valet, quanti vendi poteſt.*

DECISIO CCXXI.

CVM poſt varias reſolutiones in hac cauſa factas DD. tandem in eam conueniſſent ſententiam, quod Franciſca antequam admitteretur ad ſucceſſionem bonorum Michaelis Patris, teneretur conferre integram dotem ſcut. mille ipſi à Patre ſolutam, & quod è contra Eliſabeth bonificatis tribus eius creditis, admiſſis in deciſione ſub die 2. Martij 1676. teneretur reddere rationem de omnibus fructibus ex domo hæreditaria perceptis, illoſque reſtituere, ſeu bonificare Franciſcæ pro quarta eius parte, fuit electus peritus ad effectum firmandi ſtatum hæreditatis, verùm quia propter quam plures partitas hinc inde controuerſas, ille hoc aſſequi non potuit, propoſui dubium ſub die 14. Martij: An, & quæ partitæ hinc inde eſſent bonificandæ præſuppoſitis deciſionibus, quod cũ nec etiam tunc reſolui potuerit propter multiplicitatem, & confuſionem partitarum DD. ordinarunt, vt illas diuiderem, quapropter aſſumpta hodie diſputatione ſuper illis, quæ à Franciſca deducebantur ad augendam hæreditatem reſolutum fuit admittendas, ſeu bonificandas eſſe ſequentes.

Primam videlicet ſcutorum 115. 42. pro pretio mobilium ad vſum Barbitonſoris ab Eliſabeth venditorum ſub die 17. Februarij 1657. in ſcutis vndecim b. 42. dumtaxat, quia reliqua ſcuta 104. ex receptis apparent per Eliſabetham ſoluta *Piſtori*, † de cuius credito ſatis videbatur conſtare ex ſolà relaxatione mandati in ſubiecta materia, in qua non ſolent confici inſtrumenta obligationum.

Secundam ſcutorum 120. prouenientem ex locatione vnius ſtationis, ſeu apparta-
2 menti domus hæreditariæ ab Eliſabetha per tres menſes locata cum mobilibus pro ſcutis 40. quolibet menſe, vt ex dictis teſtium conſtat in Summario Franciſcæ *numer.* 2. in totum nihil retragante ad diminuendum hanc partitam, quod locatio facta fuerit cũ mobilibus ipſius Eliſabethæ, quia hoc non probatur, & in contrarium militat præſumptio, quod mobilia in domo viri reperta, &
2 in ſimili locatione comprehenſa, vt in Summario præteritæ Poſitionis ſub die 14. Martij proximi præteriti *numer.* 5. & 6. fuerint hæreditaria.

Tertiam ſcutorum 100. debitorum pro penſionibus Apothecæ à Nicolao Pariſio, vt ex inſtrumento dato in Summario præteritæ Poſitionis *numer.* 7. Pariter in totum non releuante, quod non conſtet de exactione integræ ſummæ, quia cum Nicolaus fuerit ad inſtantiam D. Eliſabethæ carceratus pro ſumma ſcutorum 100. & ſeſe poſteà obligauerit ſoluere ſcuta 15. 45. pro reſi-
3 duo, & finali ſatisfactione, vt in dicto inſtrumento, † perneceſſe dicendum eſt, quod alia ſcuta 84. 55. ſoluerit ante d. obligationem iuxta *text. in l. ex pluribus vbi gloſ. in verb. reliquum ff. de ſolut.* † tantò magis, quia quod
4 Eliſabetha, & D. Io: Baptiſta coniuges ſubinde ab eodem querelati de exceſſiuitate, vel exceſſiua, indebitaque exactione, abſoluti fuerunt per ſententiam, quæ veritatem integri debiti magis confirmat.

Quartam ſcutorum 80. pro annua penſione domus ſub die 18. Auguſti 1658. locatæ Gulielmo milet in ſcutis 60. quam ita
5 reducendam arbitrati ſunt DD. † quia in eadem locatione comprehenſæ fuerunt duæ manſiones domus contiguæ in locatione retentæ à Raphaele Rillo, vt in præſenti Summario Eliſabethæ *numer.* 4.

Quintam Penſionem domus cum Apo-

theca ab anno 1660. vsque in præsens in annuis scutis 116. 50. & sic in scutis 2171: ad formam instrumentorum locationū Summario præteritæ Positionis Elisabethæ, quibus DD. stare voluerunt, non obstante exceptione, quod Elisabetha eodem tempore semper habitaret superiorem partem domus, quia ista non fuit visa sufficienter probata ex testibus datis in præterito Summa-
6 rio Francisce *numer.* 10. † vti nimis affectatis, & variis, ac nihil certi concludentibus, quod tota domus locata non fuerit, vt in instrumentis supra relatis.

Sexta, & octaua non fuerunt bonificandæ,
7 quia non probatur mobilia in illis contenta fuisse hæreditaria, vt late firmatur in decisionibus sub diebus 3. Ianuarij, & 5. Iunij 1673. quibus præsuppositis datum fuit dubium, quod hodie disputatur.

Septima consistens in duabus crateris argenteis, & torque aurea valoris in totum scutorum 150. visa fuit admittenda, seu bonificanda, non obstante prætensione Elisabethæ, quod ipsa expignorauerit crateres pro eadem summa, pro qua à viro fuerant emptæ; quodque torques sit illius propria,
8 quia † expignoratio non benè probatur ex fide extraiudiciali vnius mulierculæ exhibita in præterito eius Summario *numer.* 8.
9 Et quoad torquem stat præsumptio, † quod fuit illi data à viro ad ornatum donec aliunde acquisita doceatur.

Nona denique in scutis 3200. pro pretio domus hæreditariæ admissa fuit iuxtà cedulam in manibus meis exhibitam, de illam tanti emendo, non obstante, quod longè
10 minoris fuerit à Michaele † comparata, quia pretia rerum in dies variantur vulg. *l. pretia rerum, & ibi communiter DD. ff. ad l. fal-*
11 *cidiam*, & res tanti valet, † quanti vendi potest, & in omnem casum poterit Elisabetha in diuisione facienda relinquere aduersariæ domum pro hoc pretio, & recipere partem suam in pecunia.

Et ita ad creditum hæreditatis ponenda esse scut. 6075. 29. scilicet scut. 5812. 42. pro supradictis partitis, & alia scut. 262. 87. pro aliis duobus annis, & mensibus tribus ad rationem annuorum scutorum 116. 70. quibus domus sæpe dicta locata fuit à die 26. Martij 1648. vsque ad diem 26. Iunij 1662. resolutum fuit vtraque parte informante.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali,

Elnen. Obedientiæ,

Lunæ 16. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

Iurisdictionem in Beneficiatos Abbatem habere deciditur, quamuis æque ipsi, ac etiam ille omnes eidem subiacerēt Episcopoque tamen iurisdictio ad solam reuerentiam, & obedientiam fuit restricta, ita vt ipsos pro zelo suæ conscientiæ corripiat, & mulcta etiam pecuniaria, veluti modica correctione castiget, obedientes verò mansuetè recipiat, confortet, & foueat.

SVMMARIVM.

1 *Abbas Ecclesiæ iurisdictionem, obedientiam, & reuerentiam habere debet in beneficiatos, & clericos eiusdem Ecclesiæ.*
2 *Obedientia, & reuerentia ratione dignitatis, & administrationis debetur cuicumque Prælato, & capiti Ecclesiastico.*
3 *Diuina officia, & functiones Ecclesiasticæ nimis perturbarentur, si inferiores superioris monita indiscretè contemnerent.*
4 *Beneficiati, cæterique Ecclesiæ ministri, si superiori Ecclesiastico obedire recusant, mulcta pecuniaria, veluti modica correctione, seu castigatione corrigi possunt, & num. 5.*
6 *Reus, & Rebellis dicitur etiam ille, qui solam reuerentiam, & obedientiam præstare recusat.*
7 *Ratum haberi non potest, quod suo nomine gestum non est.*
8 *Abbas, & Beneficiati, sicuti Episcopus, & Clerici inuicem sibi honorem præstare debent.*
9 *vt Principem cur me habere deceat, cum tu me non habeas, vt Senatorem.*
10 *Prior claustralis licet habeat ius multandi suos Monachos, ipse tamen subest Abbati.*
11 *Monachi, & Religiosi sicuti obedientiam præstare tenentur Priori, qui tamen, sicuti ipsi omnes subsunt Abbati.*
ita Beneficiati suo Abbati obedire debent, quamuis omnes subiaceant Episcopo ibidem, & sup. à princ. decis.
12 *Abbas, Prior, & cæteri superiores Ecclesiæ, vel Monasterij secundum suam conscientiam delinquentes corripere, & castigare debent.*
Obedientes verò benignè recipere, confortare, & confouere tenentur ibidem.
13 *Decisiones Rotæ quandoque prodeunt mendosè immutatæ, & interuersæ, quandoque verò non prodeunt, & aliæ aliæ neque etiam admittuntur.*

DECISIO CCXXII.

DVBIVM disputatum coram R. P. D. meo Calatain nunc per dimissionem à Rota merito ad magnum Cancellariatum Regium Mediolani euecto: An sit standum in primo decisis 19. Iunij 1676. † aut in secundo deinde 21. Iunij 1677. propositum est hodie à me iure congrui, & proximitatis successori, & Domini steterunt communiter in secundo loco decisis, & sic à me alter affuitur pannus.

Ratione potissima, quia Abbas non pretendit iurisdictionem in beneficiatos in
1 præiudicium iurisdictionis Episcopi, † sed solum obedientiam, & reuerentiam iuxta primum dubium de obedientia, planè ad ti-
2 tulum causæ Elnen. Obedientiæ, † ratione di-

dignitatis, & administrationem sibi debitam tamquam Prælato, & Capiti Ecclesiastico, quemque exigit Ordo Diuini Officij,
3 aliarumque functionum † Ecclesiasticarum, quæ cum scandalo perturbarentur si Abbatis monita Beneficiati indiscretè contemnentes non possent cogi ad † obediendum,
4 multa saltem pecuniaria, vt in præcedente decisione coram R. P. D. meo Emerix 23. Iunij 1675. cum ibi allegatis, modicaque
5 coarctione, † seu castigatione, vt in *l. vltima ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio, & in l. magistratibus 12. ff. de iurisdictione omnium iudic.*

Illæsa, & proinde non obstante iurisdictione Episcopi, illæsisque clausulis erectionis collegiatæ Clementis Octaui 22. Augusti 1592. sine alicuius præiudicio &c. & Ecclesiæ &c. aliaque beneficia Capitulum, & Ministri huiusmodi suo Ordinario subiecti sint &c. adeoque ipse met Abbas Capituli Caput, quatenus Clemens Nonus loquitur de Abbate præsente, curam regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus plenariè comittendo, & alloquitur Capitulum eidem Abbati tamquam Patri, & Pastori humiliter intendentes, & exhibentes sibi obedientiam, & reuerentiam, debita, & salubria monita, & mandata suscipientes humiliter, & efficaciter adimplere curetis, alioquin sententiam, quam dictus Abbas rite tulerit in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino, vsque ad satisfactionem inuiolabiliter obseruari in literis Apostolicis præsentis Abbatis 19. Augusti 1669. vt in secunda decisione reuisa, cuius hoc mandatum summa videtur, & regula, etiam si literæ inscriptæ sint Capitulo, tum vt præcipuo, tum vt vnitis illi Beneficiatis in vnam Communitatem communibus priuilegijs, indultis statutis, & ordinationibus d. Communitatis juxtà concordiam 14. Iulij 1603. confirmatam 23. Decembris 1636. de qua fusius in d. secunda decisione reuisa §. *idque comprobatur, & seq.* §. *nec subsistit*, ad quos Domini se remiserunt, Ita ad reuerentiam,
6 & obedientiam solam, † ita quoque intelligendo rebelles, & sententiam in eos à Pontifice ratam habendo iuxta distinctionem *Bartoli ad l. hostes sunt ff. de captiu. numer.* 15. & ipsum Pontificem ratum habiturum planè, quatenus irreuerentia, & inobedientia
7 terigerit ipsum Abbatem, & ministrum, † vt non potest habere ratum, quod suo nomine non est gestum §. *sed, & ego ff. de negot. gest.* atque ita agendo de reuerentia, & honore, vt Abbas, & Beneficiati inuicem honorem
8 sibi exhibeant † prout, & magis quam Episcopus, & Clerici in præclaro S. Hieronymi *can. 7. distinct.* 95. vbi, & scitum illud Oratoris Domitij, cur ego (inquit) habeam,
9 vt Principem, † cum tu me non habeas, vt Senatorem.

Sic in simili de Priore claustrali, qui pa-
10 riter habet ius mulctandi, † & tamen subest

qu. 11. numer. 42. & seq. Rot. rec decis. 267. num. 5. & seq. par. 6. & coram Eminentissimo Ottobono dict. if. 3. numer. 9.

ne, sedibus stantibus suffragari non possunt gabileno Literæ Apostolicæ cum derogadiuers. & medietatis vocum, quia illæ fuerunt autem, & seq. m suppositio, quod supplicans nach. & si de merit à medietate † Patrono- Apostolicæ supra non iustificetur immo ex to ad Episcopum, vt ium appareat remanent vbi Prior præ cæteris pc. 1658. *numer. 7. coram*
11 opere, & sermone † zel- *coram Dunoz. iun. &*
12 bet, † secundum conscient- *vel.*
tes corripiat, & castiget, obca-, quia ista est & confortet, Abbas verò cui on-et neutri ex nibus reuerenter obediant; ita † *inian. con-*
13 nostræ decisiones mendosæ, † & qu- *par. 4.*
que non prodeunt, vt allegata in præstat. simo præsente suffragio Mediolanen. Co- legiatæ S. Babilæ 25. Maij 1615. §. *nec obstat clausula coram Dunozzet. sen.* in impressione omissa, vel excepta, & forte paria faciendo ahæ omittuntur, & aliæ alia, neque admittuntur, vel prodeunt immutatę, quin etiam interuersæ. Credite experto.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit,

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio ibi in ordine 103.

R. P. D. EMERIX.

Tridentina Iurispatronatus.

Lunæ 16. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

Denegatur executio Literis Apostolicis continentibus derogationem medietatis vocū, & gratiam *si neutri*, vti penitus iniustificatis, quia iuspatronatus hæreditarium visum est, non gentilitium, & ideo cessante duplicitate patronorum, cessabat etiam medietas vocum, prout adhuc corruebat gratia *si neutri*, quia solus præsentatus à patrono hærede poterat ius habere, cui proinde, quia iam fuerat in possessionem immissus etiam manutentio conceditur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus hereditarium spectat ad filium, vel filios heredes vniuersaliter institutos, exclusa altero filio instituto in sola legitima.*
2 *Iuspatronatus in dubio præsumitur hereditarium, non gentilitium.*
3 *Iuspatronatus fuisse gentilitium, non autem hereditarium probari debet per probationes omnino concludentes.*
4 *Iuspatronatus reseruatum pro heredibus masculis, adhuc dicitur hereditarium.*
5 *Haeredum nomen in iurepatronatus denotat illud esse simpliciter hereditarium, amplia, vt num. anteced. & seqq.*

que filiorum, non applicatur, quia per talem translationem non potest dici, quod
9 D. Dux transferens, cilapidauerit † bona, imò potiùs per eam dici debeat, quod prudenter, & laudabiliter eo tempore se gesserit, dum tunc propter statum Religiosum, in quo vitam ducebat Excellentissima D. Liuia, nullus alter aderat huius Excellentissimæ familiæ, qui esset capax primogenituræ, casu quo D. Dux sine filijs decessisset, ad tradit. per *Molin. de primog. lib. 1. cap. 6. num. 44. Guttier. practicar. quæst. lib. 3. quæst. 71. num. 4. & 5. Castill. contron. lib. 5. cap. 12. num. 108. Noguerol. al leg. 31. num. 61. Olea de cess. iur. tit. 3. quæst. 3. num. 9 & 10. Cyriac. contr. 404. num. 3.* quam translationem, an D. Dux teneatur retractare, ex quo D. Liuia statum Religiosum deseruit, & matrimonium contraxit cum Excellentissimo D. Francisco Sfortia, DD. mandarunt particulariter videri.

Et ita, vtraque parte informante, decisum fuit.

Infra sub die 13. Iunij istius præsentis anni erit altera eiusdem causæ decisio, quæ suis loco & tempore apponetur.

R. P. D. RONDININO.

Romana Legati.

Veneris 13. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Via exequutiua pro legato etiam à Rota conceditur, quando, prout hic, primo loco agitatum fuit coram A. C. cuius stylus ideò in gradu appellationis seruari debuit, etiam ab ipsa Rota; Rursus agitur de relatione periti de consensu partium iudicialiter electi, & à quo appellatum non erat, vt proindè impartitis liquidis earum exequutio concedenda sit, quamuis aliæ fuerint in suspenso relictæ.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum, de cuius validitate, & iustitia non dubitatur, exequutioni demandari debet.*
2 *Rota pro legatis non seruat opinionem Angeli procedendi via exequutiua, & n. 5.*
3 *Legatus in Rota habet viam exequutiuam, si in prima instantia fuerit actum coram A. C. qui pro eo relaxauit mandatum.*
4 *Mandati pro validitate sufficit fuisse seruatum stylum iudicis à quo, licet coram iudice appellationis alius stylus seruari soleat.*
5 *Legatus in Rota non habet viam exequutiuam, & num. 2.*
6 *Periti iudicialiter electo de consensu partium stari debet, ampliat vt n. seq.*
7 *Relatio periti, cui non appellatum non est, impugnari amplius non potest.*
8 *Periti relatio executioni demandari debet, quamuis ille aliquas paritas in suspenso reliquerit.*
9 *Retentionem ad excludendam, sufficit illiquiditas crediti, quod opponitur.*
10 *Exequutio crediti liquidi retardari non debet per exceptionem alterius crediti illiquidi.*
11 *Dos in pecunia promissa, licet immobilienda, seu immobilitata in bonis, adhuc dicitur in pecunia, & maritus remanet dominus bonorum.*

DECISIO CCXVII.

ARCHICONFRATERNITAS Sanctissimi Sudarij Nationis Pedemontanæ tamquam hæres, & ex persona Hieronymi Zuccheti legatarij Franciscæ Campanæ in scutis 500. egit pro illorum consecutione contra Ioannem Carolum de Rubeis Maritum, & hæredem D. Franciscæ, & obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum exequutiuum super domo hæreditaria eiusdem Testatricis; & hodie commissa per appellationem Causa cum clausula: Alteri qui ad legitimam executionem procedat, ad illius rescripti limites dedi dubium, cui Domini affirmatiné respondetunt.

Sanè non impugnata validitate mandati, illiusque iustitia detecta, non aliud superesset
1 nisi ad vlteriorem executionem † procedere, quamuis *Rota* non seruet opinionem *Angeli*
2 *in §. illud Auth. de hæredit. & falcid.* † vt pro legatis detur via executiua, quia cum illa seruetur in Tribunali A. C. in quo iudicium
3 actum fuit, † non ideo Rota se ab illius executione abstinet, cum pro mandati validitate sufficiat seruatum fuisse stylum Tribuna-
4 lis, in quo fuit relaxatum mandatum, † quidquid sit quando pateretur à Rota relaxatio
5 ipsius mandati, † quod pro legato non concedit, vt dixit in proposito *coram Dunoz. inn. decis. 597. num. 7. & in rec. par. 16. decis. 416. nu. 2. & seqq.*

Iustitia autem mandati videtur insurgere ex ipso legato, & ex electione periti iudicialiter electi, ex qua apparet hæreditatem D. Franciscæ remanere creditricem liquidam in scutis 1100. † cui quidem relationi
6 standum est, non solum ex natura actus,
7 sed etiam ex eo, † quod ipsius periti electio facta fuit de consensu partium, atque ab eius relatione Io. Carolus non appellauit, *Angel. in §. quod autem num. 26. vers. in text. ibid. de Arbitrest. Auibent de non alien. Felin. in cap. proposuisti num. 7. vers. fallit 2. de probation. Alex. cons. 179. num. 6. vers. alias sufficere vnus volum. 2. Decian. de probat. conclus. 47. num. 42. Rota coram Dunoz. inn. decis. 639. num. 9. & coram Cardinali Celso decis. 309. num. 10. & decis. 356. numer. 6. & in rec. par. 9. decis. 83. sub num. 33. & par. 14. decis. 98. num. 1. & seqq. & decis. 512. nu. 2. & seqq. & par. 15. decis. 132. ex num. 24.*

Et quamuis peritus nonnullas partitas reliquerit hinc inde in suspenso, non ideò potest Ioanni Carolo competere retentio, quæ valeat mandati executionem retardare, non
8 solum quia, vt mox dictum est, † peritus electus fuit ex partium consensu, atque ab eius

eius relatione Ioannes Carolus non appel-
9 lauit, † sed etiam quia ad exceptionem re-
tentionis excludendam sufficit ipsa illiquiditas partitarum in suspenso relictarum, vt exinde pro summa liquida scutorum 500.
10 legatorum, † pro quibus relaxatum fuit mandatum, & in quibus nulla cadit difficultas, executio retardari non debeat, ex vulgata regula *Text. in l. fin. C. de compensat.* quam in his terminis deduxit *Rota coram Bichio decis.* 590. *num.* 20. *& recentior. par.* 15. *decis.* 209. *num.* 29. *& par.* 16. *decis.* 411. *num.* 5.

Quatenus autem discussio singularum partitarum, quas peritus suspensas reliquit non essent reseruanda in iudicio ordinario, videbatur potiùs grauata Archiconfraternitas, quia redacta difficultate ad Vineam datam pro solutione dotis, cuiusque melioramenta, præterquod retentio datur solum in re meliorata, adhuc Vinea non fuit data in fundum dotalem, atquè ideo melioramenta dicuntur facta in fundo Mariti, non autem Franciscæ Vxoris, cuius Ioannes Carolus Maritus est etiam hæres; Etenim dos constituta fuit in quantitate scutorum 3660. consistente in Locis Montium, in vna
11 Vinea, & alijs bonis, † ideoque ipsa dos consistit in summa, & summa ipsa soluitur postea in Locis Montium, & alijs, atque ac distinctionem fundi dotalis, breui manu emptis, & venditio inter Virum, & Vxorem facta dicitur, Virque debitor quantitatis, in quo est res constituta remansit, & Dominus Vineæ, & Locorum Montium, & aliorum effectuum, in quibus dos soluta fuit euasit, ad *text.* vbi communitèr scribentes *in l. plerumque* 11. *ff. de iur. dot. & in l. vbi adhuc* 29. *& leg. seq. C. ille eodem tit. Mantic. de tacit. conuention. lib.* 12. *titul.* 28. *num.* 5. *& seqq.* & alijs latè adductis *Rota coram Bich. decis.* 350. *num.* 22. *& seqq. ac in rec. num.* 15. *decis.* 277. *d. num.* 9. *& seqq.*

Aderant etiam aliæ partitæ, quarum insubsistentiam ad retardandam potissimum executionem mandati, deducebant Informantes pro Archiconfraternitate, cum quibus, vtraque parte informante, Domini transierunt.

Præsens decis. fuit confirmata de anno 1679. *quæ idcò in appendice apponetur.*

R. P. D. RONDININO.

Senogallien. Fideicommissorum.

Veneris 13. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

Tria potissimum continet hæc decisio. Primum, quod ad impediendum Ægidianam non suffragetur, fideicommittentem, vel vltimo grauatum fuisse personas Ecclesiasticas. Alterum, quod reciproca linealis constituatur ex illis tribus solitis requisitis, hic particulariter enucleatis; Tertio demum, quatenus fideicõmissum remaneat ex transactione immutatum, vel innouatum, & alia etiam plura ex sequenti Summario, & decisione videnda.

SVMMARIVM.

1 *Immissio iudicium dicitur esse possessorium.*
2 *Ægidiana semper intrat, quoties sententia non est nulla, vel iniusta, aut non agitur de rebus, vel personis Ecclesiasticis.*
3 *Ægidiana habet locum etiam in fideicommisso constituto à personis Ecclesiasticis, amplia vt ibidem.*
4 *Ægidiana Constitutio disponit super appellatione, quæ interponitur à sententijs.*
5 *Ægidiana Constitutio respicit tempus interpositæ appellationis, nulla habita ratione anterioris status personarum, vel rerum.*
6 *Vocatus in quinto, vel alio simili gradu non succedit, donec superfint alij qui in gradu superiore succedere debent.*
7 *Dictio* cuiuslibet *tribuit actum vnicuique in solidum.*
8 *Reciproca solidalis dicitur constituta per dictionem* cuiuslibet *inter omnes vocatos.*
9 *Reciproca linealis dicitur constituta quoties illius requisita concurrunt, & quæ illa sint n. seqq.*
10 *Substitutio quando dicatur facta vltimo morienti, licet hoc expressum non sit, & n. seqq.*
11 *Linea masculina non potest terminare nisi post obitum vltimi masculi.*
12 *Substitutio dicitur facta in tota hæreditate, tam ex verbis testamenti, quam ex natura substitutionis.*
13 *Substitutio ab institutione dependet.*
14 *Substitutio linealis reciproca induci non potest, si vnaquæque substitutio in sua linea procedere possit, sed vid. n. seqq.*
15 *Pluralitatis exclusio in suas singularitates quatenus à testatore facta sit.*
16 *Sub Linea continentur, qui ita sunt vocati, vt constituant solum gradum, non nouam lineam.*
17 *Fideicommissarius ille solum admittitur, qui remanet ex vocatis, & num. seqq.*
18 *Testatoris dispositio, & voluntas in fideicommissis attenditur.*
19 *Fideicommissum eo magis procedit si à fideicommissarijs fuerit in transactione approbatum.*
20 *Fideicommissi nouatio in transactione quatenus facta non sit.*
21 *Fœmina veniunt appellatione posterorum, & successorum, sed limita vt n seqq.*
22 *Transactio facta cum relatione ad fideicommissum, illius naturam, & qualitatem non immutat, & n. seqq.*
23 *Fœmina in fideicommisso non comprehensa, vel ad illud solum conditionaliter admissa non recipiunt vocationem ex transactione facta inter vocatos.*
24 *Fideicommissum puta in transactione, vel aliter de consensu testatoris immutatum, in reliquis remanet firmum.*
25 *Decisiones quæ non tangunt articulum ex professo, sed solum incidenter, & ad alium effectum, non attenduntur, & n. 27.*
26 *Obligatio cameralis, illiusque executio non retardatur per exceptionem transactionis, illiusque intellectum.*

DE-

DECISIO CCXVIII.

DEFVNCTO Carolo Emanuele de Mannellis sine filijs masculis, Flaminius Iunior vti vocatus in vltimis tabulis Flaminij Senioris, Claudij, & Iunipera de Mannellis, petit immissionem coram R.P.D. Muto Iudice ab A.G. deputato contra Mariam Nicolam d. Caroli Emanuelis filiam, ad cuius preces superuenta Commissione Sanctissimi, quod in Causa procederetur de voto Rotæ. * votum prodijt pro immissione Actoris, præuijs quatuor decisionibus 22. Iunij 1676. & 15. Martij 1677. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano; Prolata autem iuxta formam voti Sententia ad prouocationem Mariæ Nicolæ, Signatura mihi rescripsit cum clausula, Constito, quod sit locus Ægidianæ, super quo omnes DD. à me consulti, secum illi esse respondерunt.

Ægidiana enim Constitutio prohibens ap-
1 pellationem in iudicijs possessorijs, † quale est istud immissionis, procedere semper ip-
2 set quotiescumque sententia, à qua appelatur, non est nulla, vel iniusta, † aut non agitur super re Ecclesiastica, vel inter personas partes Ecclesiasticas, quæ non subiacent huic Constitutioni editæ à Cardinali Ægidio Vicarium Pontificis potestatem quoad Principatum temporalem tunc exercente.

Neutrum probant Maria Nicola, quia certum est agi de bonis profanis, atque personas, quæ hodie agunt, & excipiunt, esse laicas; non enim ad hunc effectum attenditur, quod Claudius, & Flaminius fideicom-
3 mittentes essent personæ Ecclesiasticæ, † quodque Carolus Emanuel vltimus defunctus esset Eques SS. Mauritij, & Lazzari, quia cum Ægidiana Constitutio disponat super appellatione, quæ interponitur à sententia, † illius
4 proindè tempus inspicitur, † nulla habita
5 consideratione anterioris status personarum, vel rerum, vt generaliter probant *Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 5. num. 319. vers. si verò his, & num. 338, & 353. Peregrin. de fideic. art. 53. sub num. 1. & 2. Salgad. in laberint. credit. par. 1. cap. 32. sub num. 32.* & in præcitis termi-nis *R.P.D. de Luca disc. 44. sub num. 85. de Iudic. Rot. rec. par. 5. decis. 51. n. 14. & 15. & par. 16. decis. 118. sub numer. 1. & 2. & coram Dunozetto iun. decis. 793. sub num. 2. & fere per tot. & in Romana seù Balneoregien. fideicommissi 29. Martij 1677. §. non obstat coram R.P.D. meo Emerix, & in Bononien. Primogenitura de Ghislerijs 24. Ianuarij proximi præteriti, §. non refragantibus coram R.P.D. meo Vbago.*

Non etiam probauit Maria Nicola iniustitiam sententiæ, quia Flaminius est vocatus ad fideicommissa ordinata à Flaminio, & Claudio ante fœminas; vterque enim, factis variis gradibus, in quarto vocauit omnes descendentes masculos, & in quinto in defectu lineæ masculinæ, quæ semper excludat fœminas, vocauit lineam fœmininam, decla-

rans, & mandans, vt sunt verba Testamenti, Quod hæredes primo loco nominati eorũ & cuiusli. et ipsorum vita durãte excludant semper omninò, & in totum hæredes secundo loco nominatos, & sic intelligatur de
6 alijs gradibus; † Vnde sequitur, quod Nicola Maria vti vocata in quinto loco post extinctam lineam masculinam, nõ potest succedere, dum adhuc viuit Flaminius masculus quarto loco vocatus, ex vi etiam dictio-
7 nis *cuiuslibet*, † quæ distribuit, & tribuit actũ cuicumque in solidum determinans reciprocam solidalem inter omnes descenden-
8 tes masculos † ad exclusionem fœminarum, quoutque illi supersunt, ad *Text. in l. cum in testam. 37. ff. de hared. instituen. & in l. quamdiu 3. ff. de acquiren. vel omitten. hæredit. Fusar. cons. 108. num. 3. & 4. Rot. recent. par. 3. decis. 415. ex num. 1. & coram Greg. XV. decis. 315. num. 11. et coram Zarate decis. 15. num. 2. & seq.* † Et sanè quoad
9 tria requisita reciprocæ linealis, de quibus *in l. Titia Seio §. Seia libertis ff. de legat. 2.* videbatur adesse primum, quod omnes nempè sint vocati, quod non controuertebatur; se-
10 cundum verò, quod substitutio sit † facta vltimo, licèt id expressè non dicatur, tamen perneccessè deducitur ex eo, quod Testator substituit quarto loco omnes descendentes masculos ex Ioanne Baptista, Aloysio, & Bartholomæo, & quinto loco in defectu li-
11 neæ masculinæ vocauit fœmininam, † ideoque cum linea masculina non possit terminari, nisi post obitum vltimi, perneccessè dicitur vltimo facta substitutio, vt post alios *Rota coram Arguell. decis. 95. num. 4. & coram Zarat decis. 15. num. 6. & in decis. huius causæ super Immissione 22. Iunij 1676. §. emanauit coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano.* & tertium denique requisitum, quod substitutio sit facta in tota hæreditate, clarum videtur ex eo quod institutio loquitur de tota hæreditate, atq; in testamento mandatur, quod hæredes primo nominati excludant semper, & omnino etiam in totum secundo nominatos, ac etiam vt in perpetuum, & in infinitum
12 seruentur omnia, & singula eius bona in dictis hæredibus, vt tota, & integra hæreditas de hæredibus in hæredes transeat. † Ex his
13 enim tam ex natura substitutionis † ab institutione pendentis, ‖ quàm ex verbis testamenti apparet de tota hæreditate actũ fuisse, *Capyc. Latr. decis. 1. num. 76. Rota recent. par. 10. decis. 183. num. 3. & 4. & par. 14. decis. 472. nu. 9. & seqq. & num. 15. & coram Eminentiss. Ottobon. decis. 177. num. 16. & seqq. & in prædicta decis. Reuerendiss. Decani, §. Tertium.*

14 Neque aduersatur, † quod hęc omnia procedere possint in vnaquaque ex lineis absque inductione linealis reciprocæ, iuxtà celebrẽ *decis. Seraph. 1023.* cum concordantibus. Etenim videtur, testatorem clarè loquutũ fuisse, dum mandauit fœminas succedere, quãdo defecissent omnes masculi Io. Baptistæ, Aloysij, & Bartholomæi, quorum superest Flaminius Actor, & videtur excluisse reso-
15 lutionem pluralitatis † in singularitatem,

dum

dum tam Aloysium, Ioannem Baptistam, & Bartholomæum, ac eorum descendentes masculos non vocauit, vti constituentes nouam lineam, sed vti constituentes gradum
16 substitutionis, † quod effecit, vt non constituant nouam lineam, sed sub linea contineantur, vt post alios *Socin. iun. cons.* 110. *& per tot. lib.* 3. *Ruin. cons.* 140. *num.* 9. *vers. Si enim vult personas volum.* 1. *Peregr. cons.* 642. *in princ. & num.* 26. *volum.* 1. *Riminald. Sen. cons.* 189. *numer.* 17. *Ioseph de Rosa cons.* 69. *num.* 13. *& plurib. seqq. Mart. de success. legal. par.* 1. *qu.* 9. *art.* 5. *n.* 11. *& seqq. & num.* 33. *& seqq. Rot. coram Duran. decis.* 296. *nu.* 1. *& 3. in fine principio, & in recentior. par.* 11. *decis.* 124. *sub num.* 4. *& seqq. & in Amerina fideicommissi* 24. *Martij* 1664. §. *non obstat coram Reuerendiss. Benlaq.* quæ decisio ideo reuocata fuit quia deficiebat tertium requisitum, quod substitutio esset in tota hæreditate, vt patet ex *decis.* 68. *num.* 14. *in fine, & num.* 15. *par.* 15. *rec.* & dictum etiam fuit *in Romana fideicommissi Ioannis Petri de Caffarellis* 17. *Aprilis* 1673. *coram bo. me. Priolo*, & benè declarat *decis. Reuerendiss. Decani super immissione* 13. *Martij* 1677. §. *hinc patet, & §. nec aduersatur*.

Quo verò ad fideicommissum Iuniperæ patet, quod ipsa, instituta primogenitura in linea masculina tam Ioannis Baptistæ, quàm Aloysij, & Bartholomæi eius nepotũ, si duxissent vxorem de consensu Abbatis Claudij, & Hieronymi eorũ patris, voluit, quod bona semper reuerterentur ad primogenituram, & eius lineam masculinam, idque in perpetuum ordine, quo supra voluit seruari
17 inter posteros masculos, † ac proindè cum ex descendentibus hodie adsit tantùm Flaminius masculus, ipse solùm admitti debet
18 ad totam hæreditatem, † cùm in hoc casu ipse solùm vocatus fuerit, §. *disponat auth. de nupt.* Iunctis considerationibus, quod Iunipera prohibuit alienationem, vt bona omnia suæ hæreditatis conseruarentur in agna-
19 tione vocata, † illiusque testamentum fuerit purificatum in transactione postea inita ab Auctoribus collitigantium ad terminos d. dispositionis Flaminij, de quibus *in decisionibus* huius Causæ super immissione 22. *Iunij* 1676. *&* 15. *Martij* 1677. §§. *final. coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*.

Neque admittebant DD. ex transactione præfata, in qua post obitum sine filijs Ioannis Baptistæ, Aloysij, & Bartholomæi fuit dictum, quod succedant posteri, & succes-
20 sores legitimi, & naturales, † inductã fuisse nouationem fideicommissorum, delatamq;
21 successionem ad omnes posteros, † & successores, quorum appellatione veniunt etiã fœminæ; etenim transactio fuit expresè facta cum relatione ad fideicommissa ordina-
22 ta à prædictis † Flaminio, Claudia, & Iunipera, ibi: Firmis tamen, & ratis manentibus omnibus, & singulis fideicommissis in dictis testamentis Claudij, & Iuniperæ iunctis, & non aliàs, aliter, nec alio modo. Et paulò inferius: quod bona transeant in successores legitimos, & naturales, vt in dictis testamentis, & in testamento Flaminij. Et ideò sicuti in istis fideicommissis admittuntur tantùm fœminæ post masculos, ita est dicendum, quod in vim transactionis
23 appellatione posterorum, † & successorum, veniant tantùm fœminæ, quando non adsunt masculi, cum sola immutatio facta fuerit quoad primogenituram fauore ducentis vxorem cum patris consensu, †
24 atque in reliquis præseruatio, & relatio ad fideicommissa gentilitia modum succedendi in illis præscriptum non immutet, sed repetat, & præseruet, vt benè post alios *Rot. cor. Merlin. dec.* 150. *num.* 4. *& seqq. & cor. Pentingerio decis.* 219. *per tot. & cor. Eminentiss. Ostiob. dec.* 97. *num.* 5. *&* 6.

Decisiones autem in hac eadem Familia emanatæ coram bonæ mem. Ghislerio
25 non tangunt ex professo † hunc articulum, sed tantùm incidenter in iudicio penitùs
26 diuerso obligationis Cameralis, † cuius paratam executionem noluit Rota retardare ob exceptionem transactionis, illiusque intellectus circa nouationem fideicommissorum, vt ex prædictis *decisionibus post Michelor. de Fratr. decis.* 4. *in fin. vers. sed quidquid sit de vero intellectu, & decis.* 5. *n.* 1. *et* 4. Quæ autem incidenter, & ad aliam penitùs effectum de-
27 cisa fuerunt, † non contrariantur huic iudicio, in quo non attenduntur, vt sæpiùs *Rota* ipsa protestata fuit *cor. Seraph. dec.* 299. *sub num.* 12. *&* 13. *& coram Dunoz. iun. dec.* 498. *sub num.* 28. *& seq. & cor. Bich. dec.* 480. *num.* 30. *&* 31. ac passim in aliis.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Alia bina decis. 755. *et* 756. *par.* 13. *to.* 2. *sunt in hac causa, alia verò sup. in hac eod pa.* 28. *et* 29. *in ord.*

R. P. D. EMERIX.

Tudertina Affictus.

Veneris 13. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

De vsuraria prauitate redarguebatur venditio facta cum pacto redimendi, & successiua locatione in fauore venditoris, sed quia modicitas pretij vltra dimidiam, prout in hoc casu requiritur, probata non erat, valida igitur declarata fuit; cum autem ad eam probandam remissoria peteretur, illa sine difficultate conceditur, quia exclusa variatione valoris, ex cursu temporis procedente, si illius probatio tempus venditionis percutiat, læsio in hoc casu denegari non poterit.

SVMMARIVM.

1 *Læsio vltra dimidiam requiritur ad redarguendum de simulatione, & vsura contractum venditionis cum pacto redimendi, & subsequuta locatione,*

2 *Ven-*

2 *Venditio facta cum pacto retrouendendi, & subsequuta locatione in fauorem venditoris, de iure valet, & quando.*

3 *Remissoria nunquam denegatur, præsertim in vltima instantia, quoties sumus in prophanis, & materia releuans sit.*

4 *Releuantia articulorum resultat si probari prætenditur læsio, ex quo bona vendita non passa sunt argumentum valoris extrinseci causatum ex beneficio temporis. & num. seqq.*

5 *Læsio euitari non potest, si bona vendita non habuerunt argumentum extrinsecum ex beneficio temporis, quoties tamen valor de tempore venditionis probetur. & num. 7.*

6 *Venditio facta cum pacto redimendi, & subsequuta locatione fauore venditoris, semper partē detrahit de vero valore.*

7 *Bona vendita si non reportarunt argumentum ex beneficio temporis, probato valore de tempore venditionis, læsio quatenus inde resultet. & sup. à num. 4.*

8 *Instrumentum palam celebratum cum decreto iudicis, & alijs solemnitatibus, cum habeat præsumptionem pro se, omnem læsionem excludit. limita vt num. seq.*

9 *Præsumptio cedit veritati.*

10 *Veritas, & probatio eruenda ex depositionibus testium, quoties facta sit, tollit, & admit præsumptionem legis.*

DECISIO CCXIX.

CVM fundamento, quod nō fuerit probata modicitas, quæ superet dimidium
1 iusti pretij, † prout requiritur ad redarguendum de simulatione, & vsuraria prauitate
2 contractum venditionis † cum pacto retrouendendi, & subsequuta locatione iuxtà Theoricam *Cagnoli in l. 2. C. de pactis inter emptor. & venditor.* eiusque sequacium per binas sententias Rotales approbatas in decisione edita coram me sub die 14. Maij anni præteriti, pronunciatum fuit, venditionem, de qua agitur, subsistere; Vndè venditrices ad remouendum huiusmodi fundamentum exhibuerunt in Actis articulos pro obtinenda remissoria, quam Domini concedendam esse hodie responderunt, innixi laudabili stylo huius Sacri Tribunalis, illam nunquam
3 denegandi, † præsertim in vltima instantia, quoties versamur in prophanis, & materia est releuans, *Rot. decis. 68. par. 3. coram Caputaquen. & decis. 174. & decis. 403. cor. Gregor.* aliisque concordantibus.

4 Releuantia autem visa fuit patere, † quia cum in præcedentibus huius Causæ propositionibus demonstratum sit, Prædium, de quo agitur venditum anno 1653. pro pretio scutorum 1000. fuisse de eo tempore in eodem, imò potiùs meliori statu, quàm erat de anno 1637. quo fuit æstimatum in scutis 3654. & hodie articulatur, quod ab eodem anno 1637. vsque ad dictum annum 1653. Prædia in Territorio Tuderti, & nominatim hoc controuersum nullam passum fuisse immutationem circa valorem extrinsecum, † sequitur, quod de tempore venditionis fuerit valoris scutorum 3614. prout erat de anno 1637. vt in puncto dixit *Rota in Romana restitutionis contractus 11. Februarij 1675. §. non obstat coram Reuerendissimo Patre Domino meo Bourlemont.*

Et consequenter, quod etiamsi ex dictis scutis 3614. dematur tertia pars valoris domus vrbanæ in eo existentis, ascendens ad
6 scuta 354. † & sexta pars pretij ratione pacti redimendi in scutis 425. ad formam *Decisionum sub diebus 28. Martij 1672. & 24. Ianuarij 1674. coram Reuerendo Patre Domino meo Taia*, adhuc tamen valorem Prædij remanete in scutis 2835. † atque ità palpabilem
7 futuram læsionem longè vltra dimidiam iusti pretij, si probetur illud nullam, vt supra passum immutationem circa valorem extrinsecum.

Neque suffragari potest, quod venditio
8 fuerit facta publicè, † & palàm cum decreto Iudicis, ac alijs solemnitatibus à iure, & statuto requisitis, quia præsumptio indè
9 elicita † cedere debet contrariæ veritati
10 eruendæ, ex depositionibus † testium examinandorum, vt in his terminis responsum fuit *coram Coccino decis. 1555. num. 5. & decis. 1831. num. 6.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Fideicommissi, seú Multiplici.

Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter in hac decisione proponuntur; Alterum, quod exclusa filia, regulariter excludantur etiam omnes descendentes ab ea, licèt quandoque admitterentur; Alterum verò de constitutione, seù restitutione dotis ex bonis fideicommissi facienda vigore *auth. res quæ C. com. de legat.* quatenus nēpè illa nō in solis primis descēdentibus procedat, sed alijs etiam vlterioribus conueniat vsque ad millesimum gradum, & ex quorū adhuc fideicommissariorum portionibus facienda sit.

SVMMARIVM.

1 *Cedere quandoque expedit vbi vinci necesse est.*

2 *Veritas magis oculata fide, quàm per aures, animis hominum infigitur.*

3 *Fideicommissum dicitur purificatum ad fauorem prædilectorum in certo casu vocatorum.*

4 *Descendentium masculorum appellatione non veniunt nepotes ex filia in materia, in qua filia ipsa est exclusa.*

5 *Descendentium, masculorum nomine non veniunt masculi ex feminis.*

6 Ne-

6 *Nepos ex filia aliquando continetur sub nomine descendentium, & liberorum masculorum.*

7 *Diuisio, repartitio, participatio, & huiusmodi proportionabiliter, & pro rata facienda sunt.*

8 *Bona fideicommissi pro constitutione, & restitutione dotis alienari possunt, non solum pro primis, sed etiam ulterioribus descendentibus vsque ad millesimum gradum.*

Quod tamen magis vsu, quam lege constitutum est, ibidem.

9 *Immissio non retardatur ex credito, vel pretensione incertis, & ita iniustis.*

10 *Retentionis ad effectum creditum debet esse certum, & liquidum non solum in substantia, sed etiam in quantitate.*

11 *Dos debita de bonis fideicommissi vigore* auth. res quæ C. comm. de legat. *ex quorum fideicommissariorum portionibus detrahatur, vel restituatur.*

GIO: ANTONIO FIDEICOMMITTENTE

LIVIA

Alessandro Conte di Pitigliano

Isabella maritata in Casa Piccolomini

Irena maritata in Casa Baldeschi

Iacomo

Tiberio, Ascanio, Ludouico, Fed.co e Card. Colõna

Carlo. Iacomo.

Alfonso

Vittoria

N. N.

Vittoria Marchesa Ogliati

Cosmo

Duchessa Muti, e sorelle

Girolama Auersaria maritata in Casa Capponi

Pietro Luigi, e fratelli Capponi

Bertoldo

Alessandro

Erfilia moglie di Virginio Vrsino

Beatrice maritata al Duca Sforza, e poi Maluezzi

Faustina Marchesa della Cornia

Fulvio Duca della Corgna

Alessandro Sforza

Mario Duca Sforza, e fratello

Artemisia moglie di Giulio Cesare Colõna Prencipe di Pelestrina

D. Francesco Colonna

Erfilia Principessa di Pelestrina

Giulio Cesare Principe di Carbognano

DECISIO CCXX.

DVBIO proposito, An sit danda Immissio Eminentissimo Domino Federico Cardinali Columnæ in fideicommisso à D. Ioanne Antonio Vrsino instituto, & in quibus bonis. Dandam in multiplico, quod dicunt pro dimidia quarta parte DD. vnanimes proculdubio responderunt; Altera parte D. Hieronymæ Sororis D. Alexandri Iuniotis vltimi defuncti grauati, ne comparente quidem, adeò non informante,
1 fortè vt expedit cedere † vbi vinci necesse est, inquit Auctor Oratoriarum *Instit. cap. 5, lib. 5.*

Ex facto in Testamento, & Codicillo D. Ioannes Antonius Vrsinus, quia in emptione Castri Fiani exposuerat summam scutorum 35. mil. computatis scutis 12000. aliàs pro dote D. Liuiæ filiæ promissis disposuit, vt dixit, quod Castrum esset ipsius D. Liuiæ, ita tamen, quod ipsa non posset petere ab hæredibus aliquid pro dote, post mortem, verò D. Liuiæ Castrum pro summa scutorum 23000. esse deberet D. Alexandri filij D. Liuiæ, ipsiusque D. Alexandri filiorum, & descendentium masculorum; Quod si contingeret ipsos filios, & descendentes D. Alexandri masculos postea decedere sine liberis masculis, tunc Sorores D. Alexandri, earumque descendentes reuertantur, & succedant in stirpes etiam vna cum filiabus, & descendẽtibus fœminis d. D. Alexandri, quæ similiter succedant.

Et cum magis veritas oculata fide, quàm
2 pur aures animis hominum infigatur, † vt consuluit Iustinianus *Instit. de gradib. cognat.* Generatio D. Liuiæ, & Io. Antonii Testatoris Typographicè descripta est, & ad eam super probata D. Liuiæ, & sic D. Ioannis Antonii Patris fideicommittentis in Eminentissimo D. Cardinale] Actore descendente à

D. Isa-

D. Isabella Sorore D. Alexandri Sen. per D. Iacobum Patrem, & D. Irenem Auiam paternam filiam D. Isabellæ pro dimidio quadrante, sicut D. Victoriæ per Patrem D. Alphonsum filium D. Isabellæ pro altero dimidio tempore mortis d. D. Alexandri iun. vltimi descendentis masculi, & nepotis ex filio D. Bertoldi filij D. Alexandri Senioris.

Proindè filius, & descenden. masculis Domini Alexandri Senioris antea substituutis, vt postea contigit ipsos filios, & descendentes D. Alexandri masculos, illis substitutos decessisse sine liberis masculis, & breuius ipsos defeciſſe consequitur Sorores ipsius D. Alexandri, earumque descendentes tunc superstites, vt reuertantur, & succedant in stirpes etiam cum filiabus, & descendenti-
3 bus fœminis D. Alexandri, † vt supra, & meritò dicitur fideicommissum purificatum ad fauorem prædictorum in tali casu vocatorum, vt de iure aperto respondit *Rota decis.* 269. *num.* 1. *par.* 5. cum alleg. etiam extantibus descendentibus masculis ex fœminis D. Alexandri; Quia ex facto fœminæ sunt exclusæ à succedendo cum masculis, itaut vix fuerint filiæ, & descendentes fœminæ Domini Alexandri Senioris substituti inter Sorores illius, earumque descendentes, & de
4 iure appellatione † descendentium masculorum non veniunt nepotes ex filia in materia, in qua filia ipsa est exclusa, *Cephal. conf.* 580. *num.* 33. *& toto consil.* generaliùs in
5 puncto, † quod sub nomine descendentium masculorum non veniant masculi ex fœminis, ait *Rota coram Coccin. decis.* 1544. *num.* 4. cum alleg & primo *Cephal. conf.* 501. (*pro d. conf.* 580.) in Cauta celebertima apud *Peregr. de fideicom. artic.* 26. *num.* 29. *vers. circa verò*, & ibi re quoque iudicata, vbi *Mantic. in tract. de coniect. vltim. voluntat. vltim. ex num.* 11. *lib.* 7. singulari certamine cum *Menoch. cons.* 172. sudauit, & alsit ita superatus etiam subtili-
6 ter disputata subtilitate Iuris, † quæ est nepotem ex filia censeri aliquando contineri sub nomine descendentium, & liberorum masculorũ &c. ex *Bald.* & aliis apud *Menoch. d. conf.* 172. *num.* 28. *vers. sexto accedit*, controuersia *à Mantic. dicto tit. vltimo num.* 42. quidquid, & quantum pro *Mantic.* allegato, & inaudita altera Parte *Menochij*, & minus *Baldi*, & aliorum senserit, ac scripserit deinde *Castil. quotid. controu.* 131. *ex num.* 13. *lib.* 5.

Nunc in quibus bonis danda sit immissio, cum anno 1606. D. Alexander, mortua D. Liuia matre obtinuisset à san. mem. Clemente VIII. licentiam vendendi Castrum exemptum à fideicommisso Auito D. Ioannis Antonij, itaut de pretio in primis, & ante omnia scut. 3000. inuestirentur, fructuique ipsi reinuestirentur, & ita multiplicarentur pro fideicommisso, & beneficio temporis pretiosius deindè vendidisset pretio scutorũ 75. mil. ea ratio habenda est Aritmetica per regulam auream, qua proportio habeatur In primis in scut. 75. mil. quæ habetur in 35. mil. vt quantum pertinebat, pertinebat ad fideicommissum 23. mil. in 35000. tantum plus in 75. mil. & deindè quantum participaretur pro dimidio quadrantis in 23. mil.
7 tantum plus participetur in maiori summa proportionali, seu rata, quæ transiuit in clausulam apud *Cotam clauſ.* 23. & cum alijs *Barbos. clauſ.* 107. *& dict.* 194.

Præoccupata quoque fuerunt, ne obstarent, quæ forsitan obijcerentur de quadam concordia, eiusque instrumento 4. Decembris 1642. D. Hieronymæ cum DD. Francisca, & Artemisia filiabus D. Cosmi, earumque cessio pro solutione illis facta scutorum 20. mil. pro earum dotibus, & si non essent alia bona, quibus dotari possent, ac dotari deberent bonis fideicommissarijs D. Ioannis Antonij Abaui materni dura non lege, sed
8 praxi, † siue descendentes, siue immediatè, siue mediate vsque ad millesimum gradum tam in fideicommisso particulari, quàm in vniuersali apud *D. de Luca in principio libr.* 6. *de dote*, vbi duplili quidem locupletissimi, *aut h disc.* 145. *sub num.* 4. *&* 8.

Primo, quia concordia constat facta super variis alijs prætentionibus ab ipsis DD. Francisca, & Artemitia propositis, & proindè si & quantum potuissent prætendere, dotari de hoc fideicommisso, retentionem tamen prætendere non potuissent ratione habendæ prætensionum pendentium contra
9 eandem D. Hieronymam, † atque ita iniusta retentione, vt incerta prætensione, non retardatur immissio, nouissimè com aliis *Rota decis.* 411. *num.* 4. *ad vers. neque Elisabetha parte* 16. quia ad effectum, vt sit locus retentio-
10 ni, † creditum, pro quo illa prætenditur, deber esse certum, & liquidum in substantia, & quantitate &c. inquit *Rota decis.* 200. *num.* 8. *par.* 14. cum alleg. Eo magis, quod hæreditas D. Alexandri Iunioris non erat obærata, & ære alieno ipsius grauata, cum fuisset contractum in magna summa à filijs D. Alexandri Senioris præcipuam scutorum 26. mil. & solutum in bonis hæreditarijs D. Alexandri Senioris, præsertim gemmis ex Ciuitate Neapolis receptis, vbi obierat D. Alexander, vt legitur in dicto instrumento concordiæ ipsius D. Hieronymæ, & ex facto adnumerata sunt alia, nec pauca bona *Palatium* ex fideicommisso eiusdem D. Ioannis Antonij, desinente in eodem D. Alexandro vltimo substituto Census, Vinea, Mobilia &c. in Summario, & ex eodem Instrumento concordiæ, & Inuentario hæreditatis D. Alexandri, quorum D. Hieronyma, vt dicitur in primis, & ante omnia rationem reddere debet; & minus procedendo ad quæstionem facti de dotibus prætensis, aut prætendendis ex personis DD. Franciscæ, & Artemisiæ à Domina Hieronyma super portione Domini Cosmi paterna, vel Domini Alexandri Senioris Auitæ, & minus ad quæstionem Iuris, an dictæ dotes debeantur ex
11 aliis portionibus † in earum constitutione, non autem in earundem dotium restitutione, de qua apud *Dominum de Luca dicto*

discurs. 145. & numer. 31. à numer. 33. versic. sed respectu.

R. P. D. EMERIX.

Romana Successionis.

Lunæ 16. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Bonificationem, & respectiuè reiectionem plurium partitarum continet hæc decisio, principaliter consistentium in credito Pistoris, mobilibus hæreditarijs, aliisque hæreditati non adscribendis, in solutione facta pro residuo, pensionibus domorum, localibus à muliere expignoratis, vel tamquã proprijs retinere prætensis, & aliis etiam ex seq. Summario, & decis. videndis.

SVMMARIVM.

1 *Pistoris creditum satis probatur ex mandato relaxato, cum de eo non soleat confici instrumentum.*
2 *Mobilia reperta in domo viri, & comprehensa in locatione domus illius, præsumuntur hereditaria.*
3 *Creditor carceratus pro tota summa, si postea se obligauit aliquid soluere pro residuo, illud ante exarcerationem obtentam soluisse præsumitur.*
4 *Creditor de excessiuitate crediti, vel eius excessiua exactione querelatus, si postea absolutus est, veritas totius crediti exinde resultat.*
5 *Locatio totius domus proportionabiliter minuenda est, si mansiones in ea comprehensæ, ab alterο in locationem sunt retentæ.*
6 *Testes affectatè deponentes, & nimis varij nihil probant.*
7 *Mobilia, quæ non probantur hereditaria, hereditati adscribenda non sunt.*
8 *Expignoratio non probatur ex fide extraiudiciali solius mulierculæ.*
9 *Torques aurea, vel res alia donec probentur propria mulieris, præsumuntur illi à viro tradita, & ad ornatum concessa.*
10 *Pretia rerum variantur in dies.*
11 *Res tanti valet, quanti vendi potest.*

DECISIO CCXXI.

CVM post varias resolutiones in hac causa factas DD. tandem in eam conuenissent sententiam, quod Francisca antequam admitteretur ad successionem bonorum Michaelis Patris, teneretur conferre integram dotem scut. mille ipsi à Patre solutam, & quod è contra Elisabeth bonificatis tribus eius creditis, admissis in decisione sub die 2. Martij 1676. teneretur reddere rationem de omnibus fructibus ex domo hæreditaria perceptis, illosque restituere, seu bonificare Franciscæ pro quarta eius parte, fuit electus peritus ad effectum firmandi statum hæreditatis, verùm quia propter quam plures partitas hinc inde controuersas, ille hoc assequi non potuit, proposui dubium sub die 14. Martij: An, & quæ partitæ hinc inde essent bonificandæ præsuppositis decisionibus, quod cũ nec etiam tunc resolui potuerit propter multiplicitatem, & confusionem partitarum DD. ordinarunt, vt illas diuiderem, quapropter assumpta hodie disputatione super illis, quæ à Francisca deducebantur ad augendam hæreditatem resolutum fuit admittendas, seu bonificandas esse sequentes.

Primam videlicet scutorum 115. 42. pro pretio mobilium ad vsum Barbitonsoriæ ab Elisabeth venditorum sub die 17. Februarij 1657. in scutis vndecim b. 42. dumtaxat, quia reliqua scuta 104. ex receptis, apparent per Elisabetham soluta Pistori, † de cuius credito satis videbatur constare ex sola relaxatione mandati in subiecta materia, in qua non solent confici instrumenta obligationum. 1

Secundam scutorum 120. prouenientem ex locatione vnius stationis, seu appartamenti domus hæreditariæ ab Elisabetha per tres menses locata cum mobilibus pro scutis 40. quolibet mense, vt ex dictis testium constat in Summario Franciscæ *numer.* 2. in totum nihil refragante ad dimouendum hanc partitam, quod locatio facta fuerit cũ mobilibus ipsius Elisabethæ, quia hoc non probatur, & in contrarium militat præsumptio, quod mobilia in domo viri reperta, & in simili locatione comprehensa, vt in Summario præteritæ Positionis sub die 14. Martij proximi præteriti *numer.* 5. & 6. fuerunt hæreditaria. 2

Tertiam scutorum 100. debitorum pro pensionibus Apothecæ à Nicolao Parisio, vt ex instrumento dato in Summario præteritæ Positionis *numer.* 7. Pariter in totum non releuante, quod non constet de exactione integræ summæ, quia cum Nicolaus fuerit ad instantiam D. Elisabethæ carceratus pro summa scutorum 100. & sese posteà obligauerit soluere scuta 15. 45. pro residuo, & finali satisfactione, vt in dicto instrumento, † perneceſſe dicendum est, quod alias scuta 84. 55. soluerit ante d. obligationem iuxta *text. in l. ex pluribus vbi glos. in verb. reliquum ff. de solut.* † tantò magis, quia quod Elisabetha, & D. Io: Baptista coniuges subinde ab eodem querelati de excessiuitate, vel excessiua, indebitaque exactione, absoluti fuerunt per sententiam, quæ veritatem integri debiti magis confirmat. 3 4

Quartam scutorum 80. pro annua pensione domus sub die 18. Augusti 1658. locatæ Gulielmo milet in scutis 60. quam ita reducendam arbitrati sunt DD. † quia in eadem locatione comprehensæ fuerunt duæ mansiones domus contiguæ in locatione retentæ à Raphaele Rillo, vt in præsenti Summario Elisabethæ *numer.* 4. 5

Quintam Pensionem domus cum Apo-

theca ab anno 1660. vsque in præsens in annuis scutis 116. 50. & sic in scutis 2171, ad formam instrumentorum locationis Summario præteritæ Positionis Elisabethæ, quibus DD. stare voluerunt, non obstante exceptione, quod Elisabetha eodem tempore semper habitaret superiorem partem domus, quia illa non fuit visa sufficienter probata ex testibus datis in præterito Summa-
6 rio Franciscæ *numer.* 10. † vti nimis affectatis, & variis, ac nihil certi concludentibus, quod tota domus locata non fuerit, vt in instrumentis supra relatis.

Sexta, & octaua non fuerunt bonificatæ,
7 quia non probatur mobilia in illis contenta fuisse hæreditaria, vt latè firmatur in decisionibus sub diebus 3. Ianuarij, & 5. Iunij 1673. quibus præsuppositis datum fuit dubium, quod hodie disputatur.

Septima consistens in duabus crateris argenteis, & torque aurea valoris in totum scutorum 150. visa fuit admittenda, seu bonificanda, non obstante prætensione Elisabethæ, quod ipsa expignorauerit crateres pro eadem summa, pro qua à viro fuerant emptæ; quodque torques sit illius propria,
8 quia † expignoratio non benè probatur ex fide extraiudiciali vnius mulierculæ exhibita in præterito eius Summario *numer.* 8.
9 Et quoad torquem stat præsumptio, † quod fuit illi data à viro ad ornatum donec aliunde acquisita doceatur.

Nona denique in scutis 3200. pro pretio domus hæreditariæ admissa fuit iuxtà cedulam in manibus meis exhibitam, de illam tanti emendo, non obstante, quod longè
10 minoris fuerit à Michaele † comparata, quia pretia rerum in dies variantur vulg. *l. pretia rerum, & ibi communiter DD. ff. ad l. fal-*
11 *cidiam*, & res tanti valet, † quanti vendi potest, & in omnem casum poterit Elisabetha in diuisione facienda relinquere aduersariæ domum pro hoc pretio, & recipere partem suam in pecunia.

Et ita ad creditum hæreditatis ponenda esse scut. 6075. 29. scilicet scut. 5812. 42. pro supradictis partitis, & alia scut. 262. 87. pro aliis duobus annis, & mensibus tribus rationem annuorum scutorum 116. 70. quibus domus sæpe dicta locata fuit à die 26. Martij 1658. vsque ad diem 26. Iunij 1662. resolutum fuit vtraque parte informante.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Elnen. Obedientiæ.

Lunæ 16. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

Iurisdictionem in Beneficiatos Abbatem habere deciditur, quamuis æque ipsi, ac etiam
2 illi omnes eidem subiacerent Episcopoque, tamen iurisdictio ad solam reuerentiam, & obedientiam fuit restricta, ita vt ipsos pro zelo suæ conscientiæ corripiat, & multa etiam pecuniaria, veluti modica correctione castiget, obedientes verò mansuetè recipiat, consortet, & foueat.

SVMMARIVM.

1 *Abbas Ecclesiæ iurisdictionem, obedientiam, & reuerentiam habere debet in beneficiatos, & clericos eiusdem Ecclesiæ.*

2 *Obedientia, & reuerentia ratione dignitatis, & administrationis debetur cuicumque Prælato, & capiti Ecclesiastico.*

3 *Diuina officia, & functiones Ecclesiasticæ absit perturbarentur, si inferiores superioris monita rudisretè contemnerent.*

4 *Beneficiati, caterique Ecclesiæ ministri, si superiori Ecclesiastico obedire recusant, multa pecuniaria, veluti modica correctione, seu castigatione corrigi possunt, & rum. 5.*

6 *Reus, & Rebellis dicitur etiam ille, qui solam reuerentiam, & obedientiam præstare recusat.*

7 *Ratum haberi non potest, quod suo nomine gestum non est.*

8 *Abbas, & Beneficiati, sicuti Episcopus, & Clerici inuicem sibi bonorem præstare debent.*

9 *vt Principem cur me habere debeo, cum tu me non habeas, vt Senatorem.*

10 *Prior claustralis licet habeat ius multandi suos Monachos, ipse tamen subest Abbati.*

11 *Monachi, & Religiosi sicuti obedientiam præstare tenentur Priori, qui tamen, sicuti ipsi omnes subsunt Abbati.*

ita Beneficiati suo Abbati obedire debent, quamuis omnes subiaceant Episcopo ibidem, & sup. à princ. decis.

13 *Abbas, Prior, & cæteri superiores Ecclesiæ, vel Monasterij secundum suam conscientiam delinquentes corripere, & castigare debent.*

Obedientes verò benignè recipere, confortare, & confouere teneatur ibidem.

13 *Decisiones Rotæ quandoque prodeunt mendosè immutata, & inuersæ, quandoque verò non prodeunt, & alia alia neque etiam admittuntur.*

DECISIO CCXXII.

DVBIVM disputatum coram R. P. D. meo Calatain nunc per dimissionem à Rota merito ad magnum Cancellariatum Regium Mediolani euecto: An sit standum in primo decisis 19. Iunij 1676. † aut in secundo deinde 11. Iunij 1677. propositum est hodie à me iure congrui, & proximitatis successori, & Domini steterunt communiter in secundo loco decisis, & sic à me alter assuitur pannus.

Ratione potissima, quia Abbas non pretendit iurisdictionem in beneficiatos in
1 præiudicium iurisdictionis Episcopi, † sed solam obedientiam, & reuerentiam iuxta primum dubium de obedientia, planè ad ti-
2 tulum causæ Elnen. Obedientiæ, † ratione di-

dignitatis, & administrationem sibi debitam tamquam Prælato, & Capiti Ecclesiastico, quamque exigit Ordo Diuini Officij,
3 aliarumque functionum † Ecclesiasticarum, quæ cum scandalo perturbarentur si Abbatis monita Beneficiati indiscretè contemnentes non possent cogi ad † obediendum,
4 mulcta saltem pecuniaria, vt in præcedente decisione coram R. P. D. meo Emerix 23. Iunij 1675. cum ibi allegatis, modicaque
5 coarctione, † seu castigatione, vt in *l. vltima ff. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio, & in l. magistratibus 12. ff. de iurisdictione omnium iudic.*

Illæsa, & proinde non obstante iurisdictione Episcopi, illæsisque clausulis erectionis collegiatæ Clementis Octaui 22. Augusti 1592. sine alicuius præiudicio &c. & Ecclesiæ &c. aliaque beneficia Capitulum, & Ministri huiusmodi suo Ordinario subiecti sint &c. adeoque ipse met Abbas Capituli Caput, quatenus Clemens Nonus loquitur de Abbate præsente, curam regimen, & administrationem ipsius Ecclesiæ in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, & alloquitur Capitulum eidem Abbati tamquam Patri, & Pastori humiliter intendentes, & exhibentes sibi obedientiam, & reuerentiam, debita, & salubria monita, & mandata suscipientes humiliter, & efficaciter adimplere curetis, alioquin sententiam, quam dictus Abbas rite tulerit in rebelles ratam habebimus, & faciemus auctore Domino, vsque ad satisfactionem indubitabiliter obseruari in literis Apostolicis præsentis Abbatis 19. Augusti 1669. vt in secunda decisione reuisa, cuius hoc mandatum summa videtur, & regula, etiam si literæ inscriptæ sint Capitulo, tum vt præcipuo, tum vt vnitis illi beneficiatis in vnam Communitatem communibus priuilegijs, indultis statutis, & ordinationibus d. Communitatis iuxtà concordiam 14. Iulij 1603. confirmatam 28. Decembris 1636. de qua fusius in d. secunda decisione reuisa §. *idque comprobatur, & seq.* §. *nec subsistit*, ad quos Domini se remiserunt, Ita ad reuerentiam,
6 & obedientiam solam, † ita quoque intelligendo rebelles, & sententiam in eos à Pontifice ratam habendo iuxta distinctionem *Bartoli ad l. hostes sunt ff. de captiu. numer.* 15. & ipsum Pontificem ratum habiturum planè, quatenus irreuerentia, & inobedientia
7 tetigerit ipsum Abbatem, & ministrum, † vt non potest habere ratum, quod suo nomine non est gestum §. *sed, & ego ff. de negot. gest.* atque ita agendo de reuerentia, & honore, vt Abbas, & Beneficiati inuicem honorem
8 sibi exhibeant † prout, & magis quam Episcopus, & Clerici in præclaro S. Hieronymi *can. 7. distinct. 95.* vbi, & scitum illud Oratoris Domitij, cur ego (inquit) habeam,
9 vt Principem, † cum tu me non habeas, vt Senatorem.

Sic in simili de Priore claustrali, qui pa-
10 riter habet ius mulctandi, † & tamen subest Abbati, vt Superiori Monasterij dixit *Rota decis. 329. numer. 3. par. 3. recent. & dicitur in dicta secunda decisione* §. *idque comprobatur in fine*, ind puto allegatam decisionem esse allegabilem *decis. 449. numer. 4. & 5. lib. 3. par. 3. diuers.* & pro decisione præstantem §. *Prior autem, & seq.* §. *Abbas verò cap. 6. de stat. monach.* & si de hoc fonte manauerint Literæ Apostolicæ suprædictæ de huiusmodi Abbate ad Episcopum, vt de Priore ad Abbatem,
11 vbi Prior præ cæteris post Abbatem potens opere, & sermone † zelum Religionis ha-
12 bet, † secundum conscientia, vt delinquentes corripiat, & castiget, obedientes foueat, & confortet, Abbas verò cui omnes in omnibus reuerenter obediant; ita prodeunt
13 nostræ decisiones mendosæ, † & quandoque non prodeunt, vt allegata in præstantissimo præsente suffragio Mediolanen. Collegiatæ S. Babilæ 25. Maij 1615. §. *nec obstat clausula coram Dunozzett. sen.* in impressione omissa, vel excepta, & forte paria faciendo aliæ omittuntur, & aliæ alia, neque admittuntur, vel prodeunt immutatæ, quin etiam interuersæ. Credite experto.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit,

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio ibi in ordine 103.

R. P. D. EMERIX.

Tridentina Iurispatronatus.

Lunæ 16. *Maij* 1678.

ARGVMENTVM.

Denegatur executio Literis Apostolicis continentibus derogationem medietatis vocũ, & gratiam *si neutri*, vti penitus iniustificatis, quia iuspatronatus hæreditarium visum est, non gentilitium, & ideo cessante duplicitate patronorum, cessabat etiam medietas vocum, prout adhuc corruebat gratia *si neutri*, quia solus præsentatus à patrono hærede poterat ius habere, cui proinde, quia iam fuerat in possessionem immissus etiam manutentio conceditur.

SVMMARIVM.

1 *Iuspatronatus hereditarium spectat ad filium, vel filios heredes vniuersaliter institutos, exclusa altero filio instituto in sola legitima.*
2 *Iuspatronatus in dubio præsumitur hereditarium, non gentilitium.*
3 *Iuspatronatus fuisse gentilitium, non autem hereditarium probari debet per probationes omnino concludentes.*
4 *Iuspatronatus reseruatum pro heredibus masculis, adhuc dicitur hereditarium.*
5 *Haredum nomen in iurepatronatus denotat illud esse simpliciter hereditarium, amplia, vt num. anteced. & seqq.*

6 *Masculorum nominatio in iurepatronatus hereditario, sine mentione agnationis, demonstrat quidem fuisse contemplatum sexum, non agnationem.*

7 *Iuspatronatus ab extraneo fundatum pro heredibus masculis, sine aliquo onere assumendi cognomen, & arma, dicitur hereditarium.*

8 *Ad Obseruantiam recurritur solum pro declaratione actus dubii, non autem in claris.*

9 *Iuspatronatus expresse reseruatum pro heredibus, non declaratur ab obseruantia.*

10 *Masculi si non præsentarunt vti agnati, dicuntur præsentasse vti heredes.*

11 *Masculi, quod soli præsentarunt, & non femina succedere potuit, vel quia illa non extiterunt, vel quia non fuerint heredes.*

12 *Præsentatio facta ab vno tantum de familia existentibus alijs, declarat iuspatronatus esse hereditarium, non gentilitium, quia hoc ipsi aliter non permisissent.*

13 *Obseruantia confunditur, & eliditur etiam ex vnico actu contrario.*

14 *Status vltimus attenditur ad arguendam naturam, & qualitatem beneficiorum, etiam de iure patronatus.*

15 *Enunciatiua non probant qualitatem iurispatronatus, si sint contrariæ instrumento fundationis.*

16 *Iuspatronatus mixtum requirit simul qualitatem hereditariam, & gentilitiam.*

17 *Literæ Apostolicæ non solum non iustificatæ, imo si etiam contrarium appareat, sunt prorsus inexequibiles.*

18 *Gratia si neutri est conditionalis, & ideo conditione non impleta, nullum ius tribuit.*

19 *Manutentio debetur anteriori possessori, ex possessione per eum legitimè capta.*

20 *Sententia sunt iniustæ, si pronunciata fuerint super executione Literarum Apostolicarum, quæ nullitatis vitio laborant.*

21 *Sententia iniusta non priuant possessorem sua anteriori possessione.*

DECISIO CCXXIII.

PER obitum Vincentij Tabarelli vacauit beneficium sub inuocatione S. Ioannis Euangelistæ fundatum in Cathedrali Ecclesia Tridentina per Ioannem Zuill cum reseruatione Iurispatronatus pro se, Paulo, Donato, ac Victore ex Bernardino de Tabarellis, eorumque, & cuiuslibet ipsorum heredibus per lineam masculinam descendentibus, ad quod Bernardinus Iunior de Tabarellis præsentauit Petrum filium, qui etiam institutionem, & possessionem Beneficij consecutus fuit, sed quia postmodum Victor Ferdinandus Tabarellus, prætendens ad ipsum quoque spectare ius præsentandi, similiter præsentauit Georgium suum filium, hinc introducta lite inter præsentatos, primò super manutentione coram Decano Tridentino, & deinde per appellationem in Curia, Georgius de suis iuribus forte diffidens, obtinuit à Sanctissimo prouisionem pro præsentato à medietate Patronorum cum derogatione alterius medietatis vocũ, ac etiam gratiam *Sanctæ*, & vigore annatarum Literarum Apostolicarum, sepotauit ab A. C. sententiam fauorabilẽ, confirmatam in secunda instantia à R. P. D. Corbelio, imo etiam actualem possessionem Beneficij adeptus fuit.

Vnde post varia rescripta Signaturæ, commissa mihi causa appellationis cum facultate manutenendi quem de iure, proposui dubium: An, & cui sit dandum mandatum de manutenendo, cuius resolutionem cum Domini sub die 13. Maij 1676. existimauerint plurimùm pendere à cognitione boni iuris, ideo assumpta super illo coniunctim disputatione, hodie post tertiam propositionem responsum fuit constare de bono iure Petri, etiam ad effectum manutentionis.

Ipse enim præsentatus fuit à Bernardino Patre, ad quem spectat totum iuspatronatus, olim per mortem aliorum consolidatum in Bernardino seniore, & ab isto integrè transfusum in Octauium, & Ludouicum eius filios, & ab eo hæredes Vniuersales scriptos, † exclusio Antonio altero filio, & auctore Victoris Ferdinandi, qui Georgium præsentauit, tanquam instituto in sola legitima, vt notat *Conar. var. resol. lib. 3. cap. 18. numer. 9. in fin. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 11. numer. 28. Rot. decis. 70. numer. 16. par. 12. recent. & in Placentina Parochialis 16. Ianuarij, §. nec obstat. & 20. Iunij 1676. §. 1. coram Reuerendissimo D. Damasceno.*

Nec obstat, quod in Iurepatronatus gentilitio admittantur omnes de familia, etiam si nõ sint hæredes, quia non fuit satis probatũ hoc iuspatronatus esse gentilitium, † & in dubio illud semper præsumitur hæreditariũ ad *text. in cap. 1. & cap. 2. de iurepatr. Clement. plures eodem tit. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 11. numer. 20. &* 21, pluresque alios adductos per *Rot. in decis. 793. numer. 7. coram Merlino in recent. decis. 272. numer. 9. par. 13. & in Nouarien. iurisp. 4. Iunij 1677. §. quouero coram R. P. D. meo Rondinino*, † donec contrarium concludenter iustificetur per plenas, & exactas probationes *Rot. decis. 336. numer. 3. par. 5. & dicta decis. 272. num. 9. par. 13. recent.*

Tales autem dici nequeunt illæ, quæ fuerunt ab informantibus pro Georgio deductæ, non quidem ea, quæ desumitur ex instrumento fundationis, in quo iuspatronatus reseruatur sub his terminis Ioanni de Zuill Paulo Donato Victori, & Bernardino, eorumque & cuiuslibet ipsorum † hæredibus per lineam masculinam descendentibus quia tantum abest, vt illud clarè probet iuspatronatus gentilitium, quin potiùs ex eo colligitur esse hæreditarium, dum expressè ibi vocantur heredes, & nulla fit mentio agnationis, † qua deficiente nominatio masculorum indicat quidem contemplatam fuisse qualitatem descendentiæ † masculinæ, non autem agnationem, & qualitatem gentilitiã, vt sequendo decisionẽ in *Tridentina de cretõ missi coram Gipsio quæ est. 491. par. 4. diuers.*

aliàs firmauit *Rota in Iaunen. iurispatr. 20. Decembris 1604. coram Litta impressa apud Vivian. de iurepatronat. part. 4. lib. 4. cap. 2. post numer. 81. §. non obstat & confirmata in decis. 350. num. 8. post 2. vol. Farin. in par. 7. rec. decis. 875. num. 6. & decis. 280. num. 8. & 9. & coram Reyas decis. 1. numer. 6. & decis. 4. num. 2.*

Quod eo magis procedit in casu nostro, quia iuspatronatus non fuit fundatum ab
7 aliquo ascendente, † in quibus terminis procedunt auctoritates allegatæ ab informantibus pro Georgio, sed ab extraneo, sine onere assumendi cognomen, & insignia ipsius fundatoris *Rot. dicta decis. 280. numer. 6. par. 7. recent. & coram Reyas dicta decis. 4. post numer. 7.*

Minùs altera, quæ fundatur in obseruantia, elicita ex præsentationibus hucusque semper factis à masculis de familia, omisso
8 enim, quod ad illam recurritur, † solùm pro declaratione actus dubij, nõ autem vbi,
9 vt in casu nostro, iuspatronatus, † expressè reseruatum fuit pro hæredibus, *Rot. decis. 39. numer. 11. par. 2. diuers. decis. 129. numer. 6. coram Buratt. decis. 1546. numer. 2. coram Coccin. & decis. 396. numer. 25. coram Bichio*, ea non videbatur attendenda, tum quia præsentationes
10 non fuerunt factæ à masculis vti † agnatis, sed soli masculi præsentare potuerunt, vel
11 ex † eo, quod fœminæ non adfuerint, vel hæredes non extiterint, vt aduertit *Rota in Nouarien. iurispatr. 4. Iunij 1677. §. non attentis coram R. P. D. meo Rondinino*, tum quia in vltima vacatione præsentauit solum Octauius Pater Bernardini, sine consensu, & interuentu Antonij Patris Victoris Ferdinandi re-
12 spectiue, † qui hoc non permisisset, si iuspatronatus ad omnes de familia pertinuis-
13 set, † ex quo actu confunditur, & eliditur antecedens obseruantia *Bart in l. 2. numer. 22. ff solut matrim. Cravett. consil. 313. num. 4. Rota coram Buratt. decis. 472. num 8.*

Præsertim, quia id accidit in vltima vaca-
14 tione, † vnde inductus fuit vltimus status ad fauorem Bernardini, qui solet præcipuè considerari ad arguendam naturam, & qualitatẽ Beneficiorum per *tex. in cap. cum Ecclesia Sutrina de causis poss. & proprietatis Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 14. n. 12. 0. & 21. Marescott. var. resol. lib. 1. cap. 53. per tot. Rot. decis. 329. numer. 4. par. 16. recent.*

Demum, neque alia desumpta ex enunciatiuis, & confessionibus relatis in hodierno Summario Aduersarij Georgij, quia omissa singulari illarum confutatione sufficit respondere, quod dum contrarium potius colligitur ex ipso instrumento funda-
15 tionis supra relato, † istæ præsumuntur erroneæ, præsertim, quia supponunt iuspatronatus spectare ad seniorem de familia, quod in fundatione non legitur, & non excludunt, quod iuspatronatus spectet ad illos tantum, qui fuerint hæredes fundatoris, at-
16 que ita sit mixtum, † requirens in præsentante non solum qualitatem gentilitiam, sed etiam hæreditariam, *Lotter. de re benef. lib. 2.*

qu. 11. numer. 42. & seq. Rot. rec. decis. 267. num. 5. & seq. par. 6. & coram Eminentissimo Ottobono decis. 3. numer. 9.

Quibus stantibus suffragari non possunt Georgio Literæ Apostolicæ cum derogatione medietatis vocum, quia illæ fuerunt concessæ cum supposito, quod supplicans
17 præsentatus fuerit à medietate † Patronorum, quod cum non iustificetur immo ex supradictis contrarium appareat remanent inexequibiles *Rot. decis. 1658. numer. 7. coram Coccin. decis. 983. numer. 5. coram Dunoz. iun. & decis. 58. numer. 29. coram Arguel.*

Nec etiam gratia *si neutri*, quia ista est
18 conditionalis, † quatenus scilicet neutri ex collitigantibus ius competat, *Geminian. consil. 79. post. numer. 7. Rot. decis. 220. numer. 6. par. 4. rec. & coram Celso decis. 360. num. 1. & 7.*

Consilio igitur de bono iure Petri, ei
19 quoque debetur manutentio, † cum doceat de anteriori, & legitima possessione capta post præsentationem per *tex. in cap. licet causam vbi Felin. numer. 8. de probation. Alex. consil. 88 sub numer. 12. lib. 5. Rot. recent. dec. 114. numer. 6. par. 7. & decis. 82. num. 1. coram Celso.*

Non obstante possessione subsequenter adepta per Georgium vigore Literarum Apostolicarum, & sententiarum pro illa-
20 rum exequutione latarum, † quia cũ stante nullitate earundem literarum Apostoli-
21 carum etiam sententiæ sint iniustæ, † non primarunt Petrum eius anteriori possessione *l. fin. C. si per vim, vel alio modo poss. de manut. obser. 12. numer. 6. Rot. dec. 135. num. 3. par. 1. & decis. 352. num. 4. par. 10. recent.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Census.

Mercurij 23. Maij 1678.

ARGVMENTVM.

Census cum vno ex fratribus contractus tam nomine proprio, quàm nomine suorum fratrum absentium, cum solo fratre contrahente fuit extinctus; Cumque de valida extinctione opponeretur, illa pluſquam legitimè facta dicitur, non solum quia rectè soluitur ei, cum quo contrahitur, verum etiam quia frater contrahens erat administrator bonorum communium, & tandẽ quia in redditione rationis eadem extinctio etiã approbata erat.

SVMMARIVM.

1 *Retroemptio census validè fieri potest cum eo, cum quo idem census antea creatus est, & numer. 3.*

2 *Contractus rectè dissoluitur cum illo cum quo fuit initus.*
4 *Soluens procuratori, vel personæ, cum qua contraxit, bene soluit.*
5 *Frater administrans bona communia, potest etiam communem solutionem recipere.*
6 *Solutio facta administratori liberat soluentem.*
7 *Census quatenus possit extingui per solam confessionem de recepto.*
8 *Census dicitur extinctus per actum retrosimilem, si ex illius pecunijs postea alius census creatus sit.*
9 *Retrouenditio census actus necessarius esse dicitur.*
10 *Census retrouendi potest etiam sine diffidia, & ab eo, qui aliena negotia gerit.*
11 *Creditor census habens promptam occasionem reinuestiendi, eo magis potest illum retrouendere sine diffidia.*
12 *Diffidia census fuit inducta, ad hoc, vt creditor intra bimestre de nouo inuestimento sibi prouidere possit.*
13 *Creditum census à fratre, vel administratore cõtractum, non potest dici fictitium, & simulatum, si in redditione rationis approbatum sit. & n. seq.*
14 *Administrationis quietantia omnium administratorum ratificationem importat.*
15 *Creditum, etiam fructuum census per sexaginta, & amplius annos non petitum, inscia morte debitoris informati, præsumitur bene solutum, & extinctum.*

DECISIO CCXXIV.

REtrouenditionẽ Census factam à Ruberteschо de Rubertеschis prętendebãt Benedictus, & Attulphus illius fratres fuisse dumtaxat validam, quoad portionẽ spectantẽ ad ipsum Rubertеschũ, non autẽ quoad reliquas portiones aliorum trium fratrum, qui hanc facultatem retrouendendi Censũ Rubertеscho non dederant: Vndè obtinuerunt ab A.C. mandatum exequutium contra Hyppolitam hæredem Ioannis Baptistæ Naldini debitoris Census pro fructibus decursis à die dictæ retrouenditionis, dempta tamen portione Rubertеschi, quapropter interpositа appellatione pro parte Hyppolitæ, mihiqúe commissa Causa ad formam rescripti Signaturæ Iustitiæ, proposui dubium: An mandatum A.C. esset exequendum, & negatiua prodijt resolutio.

Etenim cum Rubertеschus ex pecuniis retractis ex venditione quorundam bonorũ hæreditariorum Pauli cõmunis Patris emisset censum cõtrouersum, tam nomine proprio, quàm aliorum fratrum, † vtique valida fuit retrouenditio integri census, quam ab eodem Ruberteschо Naldinus reportauit ex regula, quod contractus † rectè dissoluitur cum eo, cum quo fuit initus, etiamsi ex huiusmodi contractu fuerit alijs fratribus absentibus ius quæsitum, *l. quod seruus ff. de solut. Surd. cons. 43. num. 2. Ciriac. contr. 123. num. 2. Gratian. disc. 20. num. 31. & sequen. & disc. 514. num. 27. & 28. Surd. decis. 229. nu. 12. & 17. Mogon. decis. Lucen. 5. num. 20. & 21. Rota coram Vbald. decis. 223. num. 1. coram Cavaler. decis. 345 num. 2.* & in terminis † extinctionis census post *Cenc. de censib. decis. 174. num. 5. & 7. & in Romana Census 23. Iunij 1656. & 4. Iulij 1657. coram bo. me. Melzio*; quam in præsenti facti specie facilius procedere Domini existimarunt; Tùm quia Naldinus pro retrouendi-
4 tione census soluit † ne quidem simplici Procuratori, sed Rubertеscho vni ex fratribus, cum quo ipse contraxerat, *Maur. de solut. cap. 6. num. 46. Mirbelor. de fratribus par. 2. cap. 48. num. 22.* Tùm quia Rubertеschus scientibus, & patientibus alijs fratribus, administrabat bona paterna communia inter ipsos, con-
5 trahendo, & distrahendo nomine † communi, prout constat ex instrumento redditionis rationis, & quietantiæ de omnibus administratis dato in Summario Hyppolitæ
6 *num. 6.* † & proindè ex solutione facta Ruberteschо administratori Naldinus plenam liberationem consequutus fuit, ad *Text. in l. filia 88. ff. de solut. Rota decis. 311. num. 2. & 3. par. 13. rec. & in d. Romana Census 23. Iun. 1656. §. quia cum coram Meltio.*

Nullatenus subsistente, quod non constet de valida extinctione census per restitutionem sortis, nisi per simplicem confessionem Rubertеschi, † quoniam ex partitis Banchi Roberti primi datis in Summario Hippolytæ *num. 3.* visum fuit Dominis constare de vera, & effectiua restitutione sortis scutorum 100. quæ eodem contextu, quo census fuit extinctus cum Naldino, fuerunt ab eodem Ruberteschо reinuestita in emptionem alterius census similis summæ impositi à q.
8 Marco Antonio Brogio; † Consequenter constito de effectiua restitutione sortis, ac etiam de contensu ipsius Rubertеschi, retrouendentis, non fuit dubitatum de validae extinctione per actum retrosimilem, *Cencius de censib. quæst. 103. nu. 5. & sequen. Rota post eundem decis. 196. num. 1. Rub. in annot. ad decis. 454. n. 43. par. 4. tom. 2. recent.*

Minus etiam releuat, quod Rubertеschus retrouendiderit absque præcedenti diffidia, de qua in Constitutione sa. me. Pij Quinti
9 super forma creandi census, † quia cum retrouenditio sit actus necessarius, potest quis
10 agnoscendo bonam fidem, † pecuniam recipere sine diffidia, etiam alienum negotiũ gerendo, *Burat. decis. 526. num. 2. & in allegata Romana census 23. Iunij 1656. §. fin. coram Meltio*, eo magi, quia cum ille haberet promptam, & paratam occasionem reinuestiendi pecunias dicti census extincti in emptionem al-
11 terius similis census cum Brogio, † potuit sanè remittere, seù renunciare diffidiæ, quæ dumtaxat fauore creditoris census fuit in-
12 ducta, † ad hoc, vt possit intra bimestre de nouo inuestimento sibi prouidere, *Rota coram Merlin. decis. 650. num. 12. cum sequen. & rec. decis. 202. num. 26. par. 12.* & in sæpè allega-
13 *Romana census d. §. fin. coram Meltio.*

Nec subsistit, quod census cum Brogio fuerit fictitius, & simulatus, † quia post plu-

plures annos Ruberteſchus poſt redditam Aſtulpho fratri rationem ſuæ adminiſtrationis, in qua cenſus iſte canonizatur certus, realis, amplam ab ipſo fratre quietan-
14 tiam, & ceſſionem reportauit, † quæ ſicuti ratificationem huius extinctionis, & creationis cenſus reſpectiue importat, ita omnem ſuſpicionem excludit, ad tradita per *Ret. in d. Romana cenſus 23. Iunij 1656. §. hoc autem, & 4. Iulij 1657. §. etiam* benè applicatur, iuncto præſertim lapſu ſexaginta, & vltra annorum, quorum curriculo fructus nun-
15 quam fuerunt periti contra Naldinum, † ac obitu eiuſdem de hac re informati, vt ad propoſitum conſiderat *Rota deciſ. 652. num. 5. coram Bichio, & in d. Romana cenſus 23. Iunij 1656. §. omitto. coram Meltio.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. MATTÆIO.

Mediolanen. Iurium Parochialium.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Eccleſia Parochialis in Collegiatam fuerat erecta, cumque Canonici controuerterent Parochis, qui plures erant, exercitium curæ, & receptionem emolumentorum parochialium, de eorum qualitate diſceptatum eſt, & de mutatione ſtatus illius; eoſque veros eſſe Parochos fuit deciſum, omnes tamen ſimul, non autē vti ſingulos, & ad ipſos etiam omnia iura parochialia pertinere; ſtatum autem, eiuſdem Eccleſiæ quoad parochialitatem illius nec immutatum, nec immutari potuiſſe viſum eſt ex clauſula præſeruatiua in erectione à Pontifice appoſita, itaut quodcumque dominium attributum Canonicis, quoad alia, non autem in iis, quæ parochialitatem concernunt, de iure intelligendum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Parochi fundatam habent intentionem in adminiſtratione Sacramentorum, exactione oblationum, & exercitio omnium actuum ad iura Parochialia pertinentium.*

2 *Parochi plures eiuſdem Eccleſiæ eſſe poſſunt, ad quos vna ſimul totale miniſterium Eccleſiæ pertineat, & quomodo vid. n. ſeqq.*

3 *Parochi vbi ſunt plures vnius Eccleſiæ, non omnes poſſunt eſſe ſponſi, ſed ſolum repræſentare vnum ſponſum, & vnum Parochum.*

4 *Parochi plures, licet non omnes poſſint eſſe Rectores actu, habiti tamen tales denominari non prohibetur.*

5 *Eccleſiæ vnum ſolum deeſt habere ſponſum, ſicuti vna vxor plurium virorum conſortium abhorret.*

6 *Parochi plures per modum vnius Collegij, vnum corpus, licet ex pluribus perſonis conſtitutum repræſentantes conſeruant vnitatem, & vnicitatem Parochialitatis Eccleſiæ.*

7 *Perſonæ quamquis ſint plures, vnus tamen eſt Curatus, quando omnes habentur loco vnius.*

8 *Parochi, licet ſint plures vnius Eccleſiæ, omnes ſimul illius gaudent prerogatiuis, & emolumentis eiuſdem Eccleſiæ, & n. ſeqq.*

9 *Concurſus in Parochialibus non eſt neceſſarius, quando cura reſidet penes Capitulum, & numer. 10.*

10 *Decimandi ſeu funerandi ius, & huiuſmodi poſſunt ſpectare ad plures, etiam Parochos eiuſdem Eccleſiæ, & ſup. à n. 8.*

11 *Curati plures poſſunt de per ſe conſtituere Collegium, etiam ſine alia ſuperioritate Prælati.*

12 *Collegij de eſſentia non requiritur exiſtentia Prælati.*

13 *Collegium eſt cœtus plurium coæqualium, non minor tribus, communi gubernium habentium.*

14 *Vicarij plures perpetui in Eccleſia habere poſſunt omnia iura Parochialia, remanente qualitate ſponſi apud Epiſcopum.*

15 *Vicarij deputati temporaliter ad curam animarū nihil commune habent cum pluribus Parochis, vel Vicarijs perpetuis inſtitutis in titulum.*

16 *Vicarij perpetui, remanente etiam titulo curæ apud alium, omnimodam priuatiuam habent in Parochia quoad omnes alios, etiam illius, cui adhæret cura radicalis.*

17 *Curā radicalem Eccleſia habens, non poteſt tamen in aliquo ſe ingerere, ſine licentia Vicarij perpetui, & num. 16. & 18.*

18 *Vicarij perpetui dicuntur habere exercitium curæ auctoritate iuris, non autem ab ipſo principali Eccleſiæ Rectore.*

19 *Eccleſia Parochialis* Sanctæ Babilæ *Mediolanenſis erecta fuit in Collegiatam, & quomodo ſupra à n. 1. & ſeqq. & per totam.*

20 *Verba* in ſuo priſtino ſtatu remanentibus, *nullam mutationem important non ſolum de iure, ſed etiam de facto.*

21 *Pontifex exigendo Eccleſiam Parochialem in Collegiatam, poteſt ab ea excludere Epiſcopum, & Canonicos, vel ipſam eidem Epiſcopo, Capitulo, & alijs etiam perſonis tradere.*

22 *Præſeruationis prioris ſtatus natura eſt, vt non permittat illum in aliquo immutari.*

23 *Papa ſi nihil demere voluit Parochis, quorum Eccleſiam in Collegiatam erexit, ita vltimum ius in Canonicos tranſferre voluiſſe cenſetur.*

24 *Eccleſia Parochialis erigi poteſt in Collegiatam, & nihilominus cura remanere penes Parochum prout antea erat, non autem in Collegium, vel dignitatem tranſferri.*

25 *Epiſcopus executor literarum Apoſtolicarum erectionis Eccleſiæ Parochialis in Collegiatam, non habet poteſtatem ſtatum immutandi, & quando num. anteced. & ſeqq.*

26 *Conſenſus Canonicorum, & Parochorum non præiudicat, ſi non agitur ſolum de illorum fauore priuato, ſed de intereſſe Eccleſiæ, & ſucceſſorum.*

27 *Cura, quæ prius erat libera, nulli ordinario permittitur in ſeruitutem redigere.*

28 *Cura libera, ſi in ſeruitutem fuerit redacta, eius pri-*

primæuo libertatis statui restituenda est.

29 *Ecclesia Parochialis in Collegiatam erecta sine mutatione prioris status, si deinde illius dominium Canonicis est concessum, quomodo id veniat intelligendum.*

30 *Ecclesiam non implicat pluribus subesse personis, diuersis tamen respectibus.*

DECISIO CCXXV.

AB hoc Sac. Rotæ Auditorio postquam per biennium Sacri Palatij Præfectura vacare me impulit, cum exardescenti cupiditate continuò æstuarem sub huiusmodi aureo pondere, in quo verè virtus reperitur dorsum meum incuruare, & ad hoc auiditas à meis Condominis discēdi assiduis stimulis animum meum excitaret, tandem studijs Rotalibus, & Sac. Palatij negocijs insimul incumbere, genio meo indulgendo, Causam pro prima vice proposui, alias agitatam coram bo.me. Dunozetto inter Curatos Portionarios, & Præpositum, & Canonicos Ecclesiæ S. Babylæ, cuius facti series ita se habet.

Erant consumptis sæculis quatuor Curati Portionarij in Ecclesia Parochiali S. Babylæ, quibus innixum erat onus, eam regendi, & gubernādi, & sequuto obitu vnius, tempore, quo Diuus Carolus suam vitam sanctitate, & miraculis illustrabat; de anno 1580. hanc eandem portionem cum aliis tribus incorporauit, illaque ad inuicem effudit, itaut in posterum tres tolummodò remanere, & in Ecclesia eiusdem gubernio præesse deberent, retenta pro indiuiso possessione omnium bonorum, & iurium Parochialium, vt in summario præteritæ positionis 14. Martij 1678. *num.* 1. Qui supponendo eorum voluntates huiusmodi incorporationi constituerunt Syndicum, & Procuratorem, vt ea, quæ facta erant communia, communi nomine exigerentur, & agitarentur, ad hoc, vt Ecclesia vtilius regi, & gubernari posset, vt in eodem Summario *num.* 2.

Post nonnullos annos, nempè de Anno 1587. q. Hieronyma Mazenta in Tabulis Testamentarijs hærede vniuersali scripta eadem Ecclesia S. Babylæ, siue eius Rectoribus præsentibus, & pro tempore existentibus eisdem onus iniunxit, vt in dicta Ecclesia erigeretur Præpositura cum octo Canonicis, & isti quotidie horas Canonicas canere in dicta Ecclesia, tenerentur; Et vnum ex illis in Præpositum, alioſque duos in Canonicos nominauit, adiecta lege, quod iuspatronatus dicti Præpositi, & quatuor Canonicorum laicis conseruaretur, vt in eodem Summario *num.* 3.

Iuxtà autem formam dispositionis Testamentariæ eiusdem Hieronymæ Archiepiscopus Mediolanensis executioni demandando facultates sibi elargitas à fel. rec. Papa Sixto V. in Bulla edita 5. Kal. Iunij 1588. eandem Ecclesiam in Collegiatam erexit, & Præpositum, & octo Canonicos de iure patronatus instituit, & iuxtà præceptum sibi in eadem Bulla iniunctum, omnia iura eisdem Parochis competentia intacta, illæsa, integra, vnita, & annexa, tam circa curam animarum, quàm circa alia præseruauit, vt in eodem Summario *num.* 4. & 5.

Verùm cum postea Archiepiscopus decreuerit, quod in posterum dominium Ecclesiæ, & omnes supellectiles esse deberent penès Præpositum, & Canonicos, & alia quamplurima firmauerit, quæ iurgia, & contentiones inter eosdem Curatos Portionarios, & Præpositum, & Canonicos excitauerunt, itaut de anno 1614. rumor illarum in Rota strepuerit, & ab eadem de anno 1615. capta fuit resolutio coram bo. me. Dunozetto ad fauorem eiusdem Præpositi, & Canonicorum.

Pendente adhuc lite in Rota, cum varia emanauerint hinc indè decreta in partibus, variæque innouationes accumulatæ fuerint Signatura sub die 20. Maij 1677. rescripsit: Circumscriptis omnibus gestis in partibus post pendentiam litis in Rota, omnia ad Rotam. Et proposito dubio à R.P.D. Calataiu sub die 14. Maij 1678. An Parochis Portionariis S. Babylæ danda sit manutentio in possessione totius, & omnimodæ curæ Animarum, & omnium iurium, & functionum Parochialium priuatiuè quod Capitulum, nulla capta fuit resolutio, ex quo placuit DD. respondere: quod videretur de bono iure, etiam ad effectum manutentionis, & reuideretur decisio coram Dunozetto. Quo dubio postea per me proposito, & in loco eiusdem subrogato, DD. dixerunt: Constare de bono iure Curatorum, etiam ad effectum manutentionis, & declarandi esse decisionem Dunozetti, vt infra.

Præclarum, & irrefragabile esse videtur motiuum, super quo fundatur resolutio, delumptum ex iuris assistentia, † quam habent Curati Portionarij in administratione Sacramentorum, in exercitio omnium Actuum, & iurium Parochialium, in exactione oblationum, ac funeralium, tam in Ecclesia Parochiali, quàm intra fines totius Parochiæ priuatiuè quoad omnes, *cap. dilectus de Capell. Monach. cap. fraternitatem de Sepultur. Maresc. var. resolut. lib. 2. cap. 95. n. 12. & seq. Barbos. de Paroch. par. 1. cap. 12. num. 1. & par. 3. cap. 26. num. 66. Canaler. decis. 101. num. 1. & coram Zerat. decis. 45. n. 1. & 124. n. 1. & decis. 214. num. 6. par. 12. rec.*

Tantoque iuris fomento assistit inexpugnabilis illa consideratio, quod tam ante, quàm post erectionem Collegiatæ, cura Animarum penès eosdem Portionarios priuatiuè quoad omnes alios cōtinuò extitit; Et hanc veritatem cum discernerent clariori lumine DD. in hac noua reuisione in hanc sententiam conuenerunt, quod decisio edita coram bo.me. Dunozetto sub die 25. Maij 1615. esset declaranda in ea parte, in qua confirmatum fuit, eosdem Curatos Portionarios

1 †

tiali esse intapecta ad curam Animarum, ex quo ista non queat esse penès plures Curatos cum mos sit uolum sit, vnam Ecclesiam esse pluribus sponsis destinatam; quod cum coruat ex circumstantiis nouiter in informationibus in facto examinatis, vt infrius demonstrabo, cessat etiam fundamentum,
2 quo decisio Dunozetti nititur; † Cum verè & realiter isti sint Curati, & ad eos spectet totale, & integrum curæ Animarum ministerium, cum iuribus, & emolumentis parochialibus: Quia iuri non repugnat, quod duo, vel plures non possint esse in solidum Curati *in cap. non ignores, Ioann. And. sub nu. 2. versus. sita contra de Prabend. & dignit. Hostiens. ibi. num. 60. Butr. paulter num. 6. Mil. in Repert. in verb. Eccl.*

Penès quos propriè, verè, & realiter dicitur residere omnimoda cura actualis, & habitualis, pro qua habenda non est necessaria formalitas sponsi, sed sufficit titulus
3 perpetuus absque dependentia † ab alio Parocho; hoc enim casu isti plures, licèt non sint sponsi, tamen repræsentant sponsum, nempè Parochum, & de cætero verè habèt curam ipsam omnimodam, *Iunac. in cap. cum non ignores, num. 1. de præben. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 20. à num. 142. ad 145.*

Dum enim in huiusmodi Ecclesia Parochiali isti tres Portionarij sunt coæquales, & prouisi in titulum perpetuum per concursum ad instar Parochorum, quamuis sin-
4 guli, dici non possint Rectores actu, † negati non debet, quod habitu tales denominari non possint, & in ipsis, tamquam in vno corpore conseruatur vnicitas, *Lotter de re benefic. tod. lib. 1. quæst. 20. num. 198. in fin.*

Militante autem huiusmodi iuris assistentia ad fauorem eorundem Portionariorum in exercitio functionum, & iurium omnium Parochialium, Præpositus, & Canonici conqueri nequeunt, quod Sac. Pagina, & Constitutiones fuerint neglectæ, mandantes Coniugium spirituale esse regulandum cum carnali, quod sicut istud plurimum vno eodemque tempore plurium virorum
5 consortium abhorret, † ita vno solo sponso illud contentum esse debet, iuxtà *Text. in cap. quoniam vers. prohibemus de offic. ordin. cap. cùm non ignores de præben. & dignitat.* & firmat decisio, quæ reuidetur *in §. ratio est*. Considerabant autem DD. istos tres Curatos Portionarios per seipsos constituere vnum Collegium iuxtà ea, quæ de nouo adducuntur, & quæ in decisione coram bo. mem. Dunozetto examinata haud fuerunt, & stante huiusmodi Collegialitate cõponente vnum corpus integrale cura Animarum non resi-
6 det penès eorum singulos, vti † Ecclesiæ sponsos, sed tantummodo remanet penès vnum Collegium, seu corpus ex pluribus membris constitutum, & compositum, & in eo conseruatur vnitas, & consistit cura Animarum, *Bold. in l. 1. num. 5. vers. 7. quero ff. de offic. consul. Bellamen. cons. 38. num. 12. vers. cura Parochialis Ecclesiæ Card. Tusc. verb. Parochia conclus. 96. vn. 1. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 20. num. 144. & seq.* Et in hoc casu licèt sint plu-
7 res personæ, † tamen vnus est Curatus, quia omnes habentur loco vnius, *glossa cum sunt verb. Dictatiani dist. 21. Lotter de re benefic lib. 1. quæst. 20. num. 145.*

Ponderabant insuper DD. quod isti tres Curati non cohonestantur simplici nomine Parochorum, sed fulgent alia qualitate, nempè Portionariorum, ad effectum demonstrandi, quod vti singuli, non fruuntur prærogatiua sponsi Ecclesiæ, sed vti corpus ex pluribus membris conflatum, itaut istæ tres personæ omnino distinctæ, & separatæ, & coæquales constituunt vnum Parochum, & sponsum Ecclesiæ S. Babylæ, & per consequens non dicuntur simplices Vicarij, sed veri Parochi, & Sponsi Ecclesiæ, in quæ-
8 sunt perpetuò intitulati, vt in Summ. *num. 1.* & possunt † iure docimandi, vt in præsenti Summario *num. 5.* necnon iure funerandi, vt in eodem Summario *num. 6.* & demum pro-
9 uidentur per concursum, † qui non est necessarius, quoties Cura residet penès Capitulum, vt in Summario *num. 7.* Quæ omnia propriè conueniunt illis, qui ministerium Parochorum exercent, & de iure decimandi adsunt *Text. in cap. cum contingat de decimis, & in cap fin. de Paroch. Rot. cor. Comitulo decis. 111. num. 15. & coram Zurat. decis. 53. num. 2.* & de-
10 iure † funerandi egregiè firmat *Barbos. de Parochis part. 1. cap. 1. num. 3.* & demum de prouisione per concursum loquuntur *Pace Iordan. de benefic. lib. 10 tit. 8. de collat. Paroch n. 64. & seq. Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 31. num. 22. Gonzal. ad regul. 8. Cancellar. glos. 6. nu. 153. cum pluribus seqq. Rot. decis. 579. num. 2. & decis. 710. num. 1. par. 2. recent. & in Leodien. Paroch. 12. Ianuary 1671. §. 1. coram R.P.D. Celatain.*

Indubitatum est, istos tres Curatos Por-
11 tionarios † constituere de per se Collegium
12 absque alia superioritate Prælati, † quæ de essentia Collegij peraccesse non requiritur, vt firmat *Ioan. Andr. in cap. cum non ignores n. 2. vers. & si sit. Zabar. ibi. num. 2 de præben. Archidiac. in canon. sicut nu. 2. vers. & licet non habeant Prælatum conf. 21. quæst. 2. Rom. cons. 436. num. 6.* Quod manifestè resultat, nedum ex eo, quod Diuus Carolus in incorporatione vnius portionis cum aliis tribus nunc existentibus præcepit, omnia debere esse communia, & pro indiuiso, & in posterum Ecclesia per tres Curatos Portionarios regeretur: ac etiã quod ipsi immediatè constituerunt Arcam, fecerunt massam communem, & deputarunt Syndicum ad regendum, & administrandum bona communia ad eos spectan-
13 tia; † quod sufficit ad hoc, vt dicatur Collegium, quod non est, nisi, Cœtus plurium coæqualium non minor tribus communem gubernium habentibus, *l. 1. § quibus ff. quod cuiusque vniuers. nomin. Innocent. in cap. cum non ignores sub num 2. de præben. Card. in Clement. 2. num. 10. de ætate, & qualitate, Abb. in cap. nobis num. 8 vers. quando autem agnoscatur de iurepatr. addens, ad Barat. decis. 455. num. 5. vers. præcipua autem*

antem, Rota coram Greg. XV. decis. 482. num. 4. & coram Mantic. decis. 215. num. 1. in fin. & coram Caualer. dec. 274. n. 1. & dec. 584. & dec. 585. vbi. bique n. 2. par. 4. diuers. & dec. 673. n. 2. par. 1. rec.

Consolidataque eo fortius remanet basis fundamentalis boni iuris, concurrentis ad fauorem eorundem Parochorum priuatiuè quoad omnes alios, ex quo tam ante, quàm post Collegiatæ erectionem nullo vnquam tempore abstinuerunt à ministerio exercendi hanc eandem Curam; Et ante erectionẽ in dubium reuocari nequit, quod penès ipsos extiterit hoc ius priuatiuè quoad omnes dum ante illam erant coæquales, Ecclesiam Parochialem possidebant priuatiuè quoad omnem alium pro indiuiso, & in communi, eiusque redditus communi nomine administrabantur, & sic inspecto iuris rigore, penès eos vti Collegium formalitas Sponsi Ecclesiæ rectè esse potuit, prout in rei veritate fuit, quia cum agatur de Ecclesia Parochiali, in qua existebant plures coæquales, illam possidebant in titulum perpetuum per concursum ad instar Paro-
14 chorum, etiam sine qualitate Collegii, † dici poterant Vicarij perpetui, qui possidebant omnimoda Parochorum iura, remanente qualitate Sponti apud Episcopum, *Gonzal. in cap. veniens 2. num. 8. Fagnan. in cap. ex parte d. num. 8. vsque ad 28.* vbi etiam *Barbos. num. 2. & seq. de offic. Vic. Nauar. conf. 11. de stat. Monac. num. 1. Aut. de Bus. conf. 51. num. 12. Garzias de benefic. par. 9. cap. 2. num. 286.*

Hinc nullo modo obesse posse videtur *conf. Oldrad. 97.* cui nititur decis. bo. me. Du-
15 nozetti, † quia illud habet locum in deputatis temporaliter ad curam Animarum, ideo non adaptatur casui, de quo agitur, nempè in institutis in titulum perpetuum, vti sunt Parochi Portionarij, de quibus loquimur, vt insinuat idẽ *Oldrad. ad n. 2. vers. secus si perpetuo*, & explicat *Lotter. lib. 1. q. 20. n. 14.*

Verùm enim omnem difficultatem de medio tollit ipsa Bulla Erectionis, & ex ea ineuitabiliter patet, quod isti tres Curati Portionarij ante erectionem Collegiatæ habebant omnimodum, & absolutum ius exercendi omnes functiones Parochiales, & exigendi omnes oblationes, & emolumenta priuatiuè quoad quoscunque alios, prout gaudent veri Parochi, dum penès eosdem tres Portionarios, vti priùs existebat, mandat Summus Pontifex, quod Cura Animarum Parochianorum dictæ Ecclesiæ S. Babylæ immineat; itaut penès eos, de eo tempore, vel imminebat Cura omnimoda, vel saltem dicebantur Vicarii perpetui huius Ecclesiæ, & vtroque modo illis competit ius priuatiuè quoad omnes alios, vt in exercente omnimodam curam cadere potest, & de Vicariis perpetuis remanente titulo apud alium,
16 pariter compertum est in iure, † quod habeant omnimodum ius priuatiuè quoad omnes, etiam quoad illum, cui adhæret cura radicalis, qui nequit se in aliquo ingerere sine licentia Vicarij perpetui, *Abb. in cap. ex-*
tirpanda 3. §. qui verò Parochiale in 2. lectura num. 15. de præben. Azorius inst. mor. par. 2. lib. 3. cap. 6. q. 2. propè fin. Et dato quod cura radicalis, & principalis extaret penès Canonicos,
17 vel Episcopum, † illi nequeunt se in Curam Animarũ intromittere inuitis Vicariis per-
18 petuis, † penès quos actualis Cura Animarum residet; ex quo propriè dicuntur huiusmodi Vicarij habere Curæ exercitium auctoritate iuris, non autem ab ipso Principali Ecclesiæ Rectore, quod egregiè, & latè firmat *Barbos. de Parochis par. 1. cap. 1. à num. 56. vsque ad 58. & in cap. ex parte 6. nu. 25. de off. Vicarij, Seraph. decis. 1009. num. 5.*

Quod autem post erectionem Collegiatæ Curati amiserint ius priuatiuum quoad Capitulum, & Canonicos, nullibi docetur, immò contrarium suadet tenor litterarum Sixti V. super huiusmodi erectione in quibus præmissa narratione, quod Ecclesia Parochialis S. Babylæ regi solita erat per tres Rectores Portionarios, transit ad erectio-
19 nem Collegiatæ † huiusmodi verbis effrenatis, ibi-- Et in ea vltra tres portiones ipsius Ecclesiæ, quæ vt priùs subsistant, nec per præsentes vllatenus suppressæ, vel extinctæ, neque vnitæ, annexæ, & incorporatæ, nec confusæ sint, aut censeantur, sed illis in suo pristino statu remanentibus, itaut illas pro tempore obtinentibus Cura Animarum Parochianorum dictæ Ecclesiæ S. Babylæ immineat. Dum enim Summus Pontifex imperat, quod tres Portiones Curatæ subsistãt, & in eorum robore remaneant, vti priùs, necesse est, vt nulla circa eas contigerit nouatio, nec in substantia, nec in qualitate, cũ hoc importet indoles clausulæ *vt priùs l. præmebatur ff. de Indic.* perpensis maximè sequentibus verbis -- sed illis in suo pristino
20 statu remanentibus, † quæ magis præscripserunt, & manifestant enixam Papæ voluntatem, conseruandi Rectoribus Curatis statũ, in quo tunc siue de iure, siue de facto reperiebantur. Itaut nulla fieri debeat mutatio, *Raderch. conf. 95. nu. 6. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 18. nu. 227. Posth. de manut. obtinent. 73. n. 2. & seq. Rot. dec. 193. nu. 9. par. 3. rec.*

Quamobrem cum ex his appareat, Pontificem erigentem voluisse Curam Animarũ remanere penès eosdem Curatos, & ab ea
21 excluisse Capitulum, & Canonicos, † vti facere potuit, vel ipsam Episcopo, vel Capitulo, vel alijs tradere, vt obseruat *Felin. in cap. in nostra sub num. 15. de rescriptis*, & hoc ius eisdem Portionarijs præseruauerit; nullo modo Canonicis, & Capitulo hoc ius competit, quia si ad illos illam transferre voluisset expressè eosdem ad dictam Curam
22 nominasset. † Et talis est natura præseruationis prioris status, vt non permittat illum in aliquo immutari, *Innoc. in cap. dilectus nu. 4. vers. Maxialium*, ibique *Abb. num. 9. de Capell. Monach. Anchar. conf. 404. num. 9. Rot. coram Dunozetto Iun. decis. 768. num. 8. & 10. rec. decis. 150. num. 11. & 12. par. 3.*

Vnde ex mente Pontificis Cura Anima-

rum

rum manet, ſicut antea erat penès Portionarios, & ipſi manent in ſuo ſtatu, & honore, & propria iura agnoſcunt, & gaudere debent eorum priuilegijs vti ante Bullam erectionis fruebantur; Et dum Summus Pō-
23 tifex noluit quid quam Parochis demere, † ita nullum ius in Canonicos transferre voluiſſe cenſetur, *Barboſ. de poteſt. Epiſc. par. 3. allег. 66. nu. 46. Garzias de benefic. par. 12. cap 2. nu. 37. Manuel. ad Regul. 12. Cancell. q. 1. nu. 4. Rota in Toletana Depopulationis de Vzeda 9. Februarij 1661. §. finali coram bo. me. Verospio.*

Nec reperiri videtur repugnantia inter ſtatum Collegialitatis, & ſtatum Parochialitatis, iraut in eadem Eccleſia inſimul vniri non poſſint, abſque eo quod inter ſe con-
24 fundantur; † Et iuri non repugnat, quod Eccleſia Parochialis erigatur in Collegium, & nihilominus Cura non transferatur in dignitatem, aut Collegium, ſed remaneat penès eum, qui illam antea habebat, *Conrad. in prax. benefic. lib. 2. cap. 2. n. 50. Gomin. conſ. 132. ſub nu. 1. Zabarell. conſ. 30. nu. 50. Roſ. de execut. litterar. Apoſtolicarum cap. 5. num. 146. Caſſador. deciſ. 12. de præben. num. 5. Rembold. deciſ. 376. num. 6.*

Neque huiuſmodi fundamenta ſuper quibus informantes pro parte Curatorum ædificium eorum iurium erexerunt, dilabi poſſunt ex Decreto facto ab Archiepiſcopo in actu erectionis continente, quod dominium Eccleſiæ, & ſupellectilium impoſterum ſpectare deberet ad Capitulum, & Canonicos. Quoniam inſpecto, quod in eodem Archiepiſcopo deficiebat tam poteſtas, quàm voluntas, nullo modo Portionarijs dictum decretum aliquod præiudicium inferre valuit.

Defectus poteſtatis in Archiepiſcopo cōtrouerti nequit, ob reſiſtentiam ortam ex diſpoſitione Summi Pontificis, qui cum in ea ſtabiliuerit omnia in eodem ſtatu remanere
25 debere, † remanſit idem Executor denudatus omni poteſtate, primæuum ſtatum immutandi, & nouum inducendi, & ei deficiebat omnis facultas, præuertendi formam ſibi in Breui præſcriptam, & ſub certis modis limitatam, *cap. Venerabilis 17. de offic. delegat. cap. cum dilecta 22. ibiq; glos in verb. transponentes de reſcript. Roſa de execut. litterar. Apoſtolicar. cap. 12. nu. 8. Rot. coram Emiacentiſ. Otthob. deciſ. 153. nu. 4. & coram Duaq. Inn. deciſ. 242. nu. 6. & in recent. deciſ. 277. num. 4. & deciſ. 404. nu. 13. par. 4. tom. 2. & dec. 261. n. 12. par. 7. recent.*

Attento præſertim, quod Breue Erectionis reperitur munitum clauſula *ſublata*, & decreto *irritanti*, ex quo remanet excluſa omnis poteſtas in Archiepiſcopo, aliquid in illius executione innouandi, etiamſi acceſſerit conſenſus Portionariorum eius temporis, qui ſimul, & ſemel in erectione eiuſdem Collegiatæ, iuxtà præceptum Teſtatri-
26 cis effecti fuerunt Canonici, † dū non agebatur de illorum priuato fauore, ſed de intereſſe Eccleſiæ, & ſucceſſorum, *Ioann. de Anania in cap. quia fruſtra nu. 6. de vſuris, Gabriel conſ. 151. nu. 16. & 17. lib. 2. Capnaqūen. deciſ. 26. par. 2. Bich. deciſ. 98. nu. 1. & 7.*

Accedit quod deficiebat in Archiepiſcopo omnis, & quæcumque poteſtas ſubijciendi Portionarios dominio Præpoſiti, & Canonicorum, quia iſti erecti fuerunt ſub iurepatronatus laicorum; Vnde Cura, quæ
27 prius erat libera redacta eſſet in ſeruitutem, † quod nulli Ordinario permittitur, & præcipuè eſſet facere illud, quod prohibet Sacr. Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap 9. de reformat. Rot. deciſ. 63. nu. 2. par. 16. recent.* Itaut ſi verū eſſet, quod Eccleſia ſeruitutis iugo ſubiecta
28 fuiſſet, † opus eſſet in præſenti primæuo libertatis ſtatui eandem reſtituere, vt diſponit *idem Concil. dicta ſeſſ. 25. cap. 9. in fin.* & egregiè ratiocinatur *Vuiau. de iurepatr. par. 3. lib. 19. cap. 5. nu. 40.*

Certior autem viget voluntatis defectus in eodem Archiepiſcopo, qui dum in actu erectionis expreſſam declarationem emiſit, quod non intendebat mutare ſtatum illius, ſed quod portiones, vt priùs ſubſiſterent, nec annexæ, nec incorporatæ, nec vnitæ cenſe-
29 rentur. † Concedendo dominium Præpoſito, & Canonicis, intelligi debet hoc perpetraſſe citrà innouationem præcedentis ſtatus Eccleſiæ; Et ideò quoad ius præeminentiale circa Collegialia, non quoad exercitium, Curæ cenſeri debet ſuam authoritatem interpoſuiſſe, & hoc magis expreſsè poſt actū erectionis faſſus fuit, dum nouam, & reiteratam declarationem emiſit, nempè, quod in his, quæ ſpectāt ad Parochos ratione Curæ, & Animarum, & adminiſtrationis Sacramentorum, tàm onera, quàm cōmoda, & emolumenta ad ipſos Parochos pertineant; In his verò, quæ propria ſunt Collegiatarum, & quæ iura Capituli concernunt, pertineant ad Præpoſitum, & Canonicos, vt in præſenti Summario *num. 2.* Et huic apertæ eiuſdem Archiepiſcopi menti acceſſit declaratio per Vicarium Generalem ante motam litem promulgata, vt in Summar. *num. 3.* & ob id clarè patet remanſiſſe illæſa iura Parochorum, & decreta ab Archiepiſcopō anteà emanata, intelligenda ſunt de Eccleſia merè Collegiata, reſpectu quorum non ade-
30 rat Pontificis prohibitio, † quia de iure non repugnat Eccleſiam ſubeſſe pluribus independentibus diuerſis reſpectibus, *Oloſ. in clement. freq. ad menſam in princip. de exceſſ. Prælat. Bellamer conſ. 20. n. 10. Murga par. 2. queſt. Paſt. queſt. 2. de diviſ. natus §. 7. num. 23. in fin. Cardinal. Tuſc. verb. Beneficiati concluſ. 68. num. 7.*

Et ex his reſolutum fuit. Conſtare de bono iure Curatorum Portionariorum Eccleſiæ S. Babylæ, etiam ad effectum manutentionis, & declarata fuit deciſio bo. me. Dunozetti iuxtà ſenſum Dominorum, vtraque parte informante &c.

R.P.D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Disceptabatur inter vocatos, an fideicommissum familiæ relictum, comprehenderet solum illos, qui erant de familia effectiua, vel etiam ad contentiuam extenderetur, quod quia conseruationem agnationis continebat, ideo vtramque familiam comprehendere fuit decisum, addito viterius, quod testator, religionem ingressurus, familiam effectiuam habere non poterat, neque satis declarauerat persæpius repetitum, & expressum nomen, & rationē conseruandæ agnationis, ipsumque verbum familiæ, eius cognomen eo magis viterius addendo.

SVMMARIVM.

1. *Via exequtiua à prima sententia vulnerata, quatenus à posterioribus sententijs eam, confirmantibus restituatur, & num. seq.*
2. *Statutum* Bononiæ *disponit, quod duæ sententiæ habeant vim trium.*
3. *Donatio, & fideicommissum quando non solum familiam effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendat.*
4. *Verbum* familia *pluries à testatore repetitum, non indicat solam effectiuam, sed etiam contentiuam fuisse vocatam, & numer. 6. cum sequentibus.*
5. *Pronomen* omnium, *quia dicitur vniuersale, neminem excludit.*
6. *Geminatio, & repetitio verborum enixam voluntatem, & intentionem testatoris demonstrat, & numer. 7.*
7. *Ratio amplior dicta, operatur, vt dispositio præcedens amplietur non solum in tempore, & rebus, sed etiam in personis.*
8. *Verba* laica graduum prærogatiua *non referuntur ad descendentes, sed de transuersalibus intelligenda sunt.*
9. *Verba* laica graduum prærogatiua *non referuntur ad descendentes, sed de transuersalibus intelligenda sunt.*
10. *Gradus prærogatiua ex repræsentationis iure, non intenditur inter descendentes, & numer. seq.*
11. *in Successione Parentum gradus non quæritur.*
12. *ex Liberis si quis est, licet gradu remotior per proximiorem non excluditur.*
13. *Collateralium in successione, gradus prærogatiua omnino attenditur.*
14. *Proximiores gradu quando in successionibus proximioribus præferantur, & supra à nu. 10.*
15. *Amoris, & dilectionis expressio non est causa finalis, & impulsiua donationis, seu fideicommissi.*
16. *Causa impulsiua non informat dispositionem, sed exhibet motiuum ad disponendum.*
17. *Causa impulsiua dispositionem non qualificat, aut restringit.*
18. *Agnationis consideratio dicitur causa finalis dispositionis, à qua illa informatur, & regitur.*
19. *Agnationis nomen, maximè si fuerit expressum cum dictione perpetuitatem denotante, etiam ad transuersales porrigitur.*
20. *Familia vocata à testatore religionem ingressuro, de contentiua intelligitur.*
21. *Familia vocatio facta cum dictione personalissima ipsorum, non ideo restringitur ad solam effectiuam. sed etiam contentiuam comprehendit, & quando.*
22. *Dictio* ipsorum, *expressa cum nomine familiæ non restringitur ad solas vocatas, sed etiam vlteriores de familia comprehendit.*
23. *Pronomen* ipsorum *quandoque à testatore exprimitur loco dictionis illorum.*
24. *Fideicommissum familiæ relictum, non solum effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendere, à transigentibus dicitur in transactione declaratum.*
25. *Agnitio fideicommissi vim propriæ confessionis habet.*
26. *Fideicommissarius habens causam à gravato non potest illius factum, & confessionem impugnare.*

DECISIO CCXXVI.

REDIIT hæc causa ad censum ex nouæ commissionis mihi facta per Signaturam cum clausula consulto, quod sit locus Statuto de duabus; ideo eam proposui sub Dubio: An sit locus Statuto de duabus, cui DD. responderunt esse locum.

Quamuis enim prima sententia in partibus lata fuerit ad fauorem Castelli Rei conuenti, & duæ posteriores in Curia ad fauorem Iosephi Mariæ de Foscherarijs actoris,
1 quia † tamen vulnus ex prima illatum viæ executiuæ fuit sanatum per dd. duas sententias posteriores conformes; † merito habent vim trium ex Statuto Bononiæ *seu coram Durano decis. 193. num. 5. & 8.*
2

Sed extra omne dubium sententiæ viæ sunt confirmandæ, cum earum validitas, quæ nec controuertitur inter Partes, & Iustitia solidissimè constat in fundamentis, præsertim in duabus præteritis decisionibus exactè ponderatis.

Fideicommissum siquidem à quondam Andrea Fuscherario in donatione institutum, non fuit restrictum ad solam familiam Astorgij, & Camilli fratrum ipsius do-
3 natoris, † sed ex eius mente, & intentione expressa ampliatum ad totam familiā de Foscherarijs, sicque non effectiuam tantum, sed etiam contentiuam, quod sanè indicant verba, quæ in infinuatione præuia donatione coram Iudice facta expressit; Ait enim; Quia ratione agnationis conseruandæ; hanc donationem facere intendit ad fauorē omnium de Foscherarijs in infinitum, & inferiùs: Quibus sic successoribus de Foscherarijs omnibus vult, & intendit donare.
4 Quæ † verba etiam in donatione ipsa repetijt, hæc autem pluries repetita mentio omnium successorum de Foscherarijs, non patitur

titur restringi ad solam familiam effectiuam, addito præsertim vniuersali signo, & 15 pronomine omnium † quod neminem excludit *l. 1. & ibi scriben. ff. de leg.* I. *Rota decis. 752. numer. 4. par. 3. & decis. 317. num. 3. par. 6. recent.* Imò geminatio ipsa, & repeti- 6 tio † magis indicat voluntatem, & intentionem comprehendendi etiam familiam 7 contentiuam cum geminatio † plurimum operetur ad *cap. si quis iuratus 1. qu. 1. ad l. Balista ff. ad Sac. Cons. Trebell. Peregr. de fideic. artic. 24. numer. 4.*

Amplitudinem intentionis confirmat rationis etiam addictæ Vniuersalitas, quæ rùm in insinuatione, tùm in ipsa donatione declarauit; quia ratione agnationis conseruandæ hanc donationem facere intendit, & vult ad fauorem omnium de Foscherarus in infinitum, etiam vltra tertium, & quartum gradum, salua tamen graduum præro- 8 gariua; † Ratio autem amplior dicto operatur, vt dispositio præcedens amplectur nõ solum in tempore, & rebus, sed etiam in personis *Bart. ad l. Pater filium §. fundum ff. de leg. 3. Crot. ad l. fil. fam. §. dicit nu. 127. ff. de leg. 1. Peregr. de fideic. art. 14. num. 22. Fusar. de substit. qu. 351. num. 54.*

Et eo euidentius in hoc casu quo testa- 9 tor adiecit, salua graduum † prærogatiua, quæ conditio relata ab eodem testatore ad agnationem, quam conseruare intendit, de transuersalibus, non descendentibus à vocatis accipi omninò debent, inter quos ex 10 repræsentationis iure † non intenditur gradus prærogatiua §. *cum filius instit. tit. de hæred. quæ ab intest. defer.* vbi scripsit ad rem appositè *Mastiager.* & hoc pro regula traditur, 11 quod in successione Parentum † gradus 12 non queratur, nec is, qui ex liberis est, † licet gradu remotior per proximiorem excludatur; In Collateralium tamen succes- 13 sione † gradus prærogatiua omninò atten- 14 ditur, sic vt semper gradu priores † posterioribus præferantur, vt in *Auth. post fratres C. de leg hæred.* firmauit etiam *Franciscus Boldain ad eundem §. numer. 6.*

Nequè hæc disponentis intentio, & generalia verba restringi debent, ex eo, quod dixerit, se hanc donationem facere propter amorem, & dilectionem, quam gessit erga personas Vrsolinæ eius matris, & Astorgij, & Camilli eius fratrum.

Nec enim, tanquam præexistens, † non 15 16 est finalis, sed mera causa impulsiua, † quæ non informat dispositionem, sed exhibet motiuum ad disponendum *l. 2. §. fin. ff. de donat. l. 1. § sexum, & vtrobique scriben. ff. de donat. inter vir. & vxor. Menoch. de præs. lib. 4. præsump. 24. numer. 18.* Vnde nec eandem restringen- 17 do qualificat, † at verò causa finalis fuit, vt bona in agnatione conseruentur in infini- 18 tum; † hæcque tanquam verè finalis, vt pote prospiciens in futurum est forma dispositionis, ipsamque extendit tanquam verè informans, vt pluribus more suo congestis scribit *Tiraquell. ad reg. cessat. caus. limit. 1. num. 6.* nec patitur ad solos descendentes Astorgij, & Camilli restringi, cum agnatio- 19 nis nomen † latius longe porrigatur, & transuersales de agnatione contineat, maximè cum sit additum in infinitum, & vocati erant de familia contentiua, ac ipse vocans Religionem ingrediebatur, adeoque familiam effectiuam, & à se descendentes spectare non poterat, † quo casu sumitur argu- 20 mentum pro extensione ad familiam contentiuam, tanquam necessario intentam à disponente, vt optimè ponderat *Rota decis. 193. num. 10. par. 1. recent.*

Nec magis hanc restrictionem inducunt verba illa, in insinuatione, vt bona ipsius remaneant in familia ipsorum de Foscherarijs, † quasi dictio illa ipsorum personalissi- 21 ma de solis Astorgio, & Camillo intelligi valeat.

Non enim dixit tantummodo ipsorum de quibus proximè fuerat loquutus, sed ad- 22 didit de Foscherarijs, † quæ sanè locutio, seù adiectio inepta, ac abundans fuisset, si de nominatis Astorgio, & Camillo intellexisset, quos non erat necesse vlteriùs demonstrare per cognomen de Foscherarijs, verum sic adiectum optimè, & apertiùs declarauit inferius ibidem dum dixit, quia ratione agnationis conseruandæ hanc donationem facere intendit, & vult ad fauorem omnium de Foscherarijs in infinitum idemque totidem verbis repetijt, sic declarando indica- 23 uit pronomen † *Ipsorum* æquipollere pronomini *illorum*, perinde, ac si dixisset illorum de Foscherarijs, quos pronomine omnium inferiùs, & in donationem designauit, vnde intrant termini in decisione in *Bonon. Bonorum de Pancaldis* 10. *Iunij* 1650. *coram Eminentissimo Cerro*, cum alijs auctoritatibus relatis in decisione, quæ reuidetur.

Adstipulatur his omnibus transactionis 24 geminæ, altera 1600. altera 1604. in quibus, & per quas transigentes agnouerunt, & approbarunt fideicommissum ad fauorem fa- 25 miliæ contentiuæ, † quæ sanè agnitio habet vim proprie confessionis, vt inquit *Rota in Romana fideicommissi de Comitibus* 26. *Iunij* 1647. *coram Ghisterio, & in Romana fideicommissi de Maximis* 11. *Januarij* 1649. §. *idque clarius coram Eminentissimo Cerro*, vnde cum Romeus Iunior vnus ex transigentibus, & ex familia contentiua, hæc bona habuerit, tan- 26 quam fideicommissaria, † non possunt causam habentes ab eo contrarium asserere *Rota decis. 306. num. 3. par. 5. rec. Castill. contr. par. 5. exp. 93. §. 7. num. 1. & seqq.*

Quod verò Ioseph Maria sit heres alienantis, & non confecerit inuentarium, vel inconficiendo defecerit, sicut, & in redditione rationis sicut latè, & adæquatè cum alijs sublata in præteritis decisionibus, nec eadem videntur repetenda.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anagnina Castri Vallis Petrarum.

Venetis 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Declaratur dominium directũ Ecclesiæ, etiam ad effectum devolutionis ex instrumento investiturę, aliisque pluribus adminiculis, maximè, quia contra successores agebatur, & habentes causam ab eis, qui proinde impugnare non poterant ea, quæ eorum auctor, vel fuerat expressè approbatus, vel aliter confessus, plurà ideo in præsenti decisione adducuntur etiam super legalitate Bullæ Pontificis, venditione comprehendente iura, vel bona, & super quantitate pretii denotante, quid fuerit in venditione comprehensum.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum investiturę probat dominium ad quemcumque effectum contra investitum, & habentem causam ab eo.*
2 *Investitura sola probat dominium etiam ad effectum devolutionis contra habentem causam ab investitis,*
3 *Investitura, & illius instrumentum eo magis probant dominium, si concurrant coniecturæ, & adminicula, quarum plura enumerantur.*
4 *Inventarium bonorum Ecclesiæ in quo descripta sunt etiam bona in emphyteusim, vel feudum concessa ipsum etiam ad probationem dominij deservit.*
5 Bonifatius Octauus *fuit patria Anagninus.*
6 *Pontifex, qui beneplacitum concessit, præsumitur informatus de directo dominio bonorum emphyteuticorum à nepote acquisitorum.*
Maximè si ille erat eiusdem Ciuitatis, in qua situabantur bona predicta ibidem.
7 *Dominium directum confessatum ab antecessoribus non potest à successoribus impugnare, vel ab alus causam habentibus à confitentibus ipsis.*
8 *Bullæ Pontificiæ legalitas ex quibus remaneat concludenter probata.*
9 *Bullæ Pontificiæ legalitas eo magis resultat, si illius tenor registratur in libris Ecclesiæ, & in alus etiam libris antiquitatis professantibus,*
10 *Ratificatio venditionis, sive illius tenore, vel alia enunciatiua, non probat de quo tempore eadem vendita successerit.*
11 *Venditio ex quibus verbis importare dicatur non bona ipsa, sed simpliciter iurium competentium super bonis.*
12 *Venditionem non comprehendere plura Castra probatur, si eorum alterum erat maioris pretij, quam illius in venditione expressi.*
13 *Pretij quantitas arguit qualitatem, & quiditatem rei venditæ.*
14 *Confessio bona esse emphyteutica Ecclesiæ facta ad euitandam confiscationem, quatenus probet, & numer. seq.*
15 *Confessio administrata probat contra confitentem, & habentem causam ab eo, amplia. vt ibi numer. seq.*
16 *Dominium directum ex confessione remanet plenè probatum, tam contra confitentem ipsum, quam contra habentem causam ab eo.*
17 *Error eo ipso probatur, quo constat rem aliter se habere.*

DECISIO CCXXVII.

TRIANGVLARIS quæstio vertens inter Ecclesiam Anagninam, Marchionem Astalium, & Caiarem, & Antonium fratres de Caetanis ex nouiter deductis pro parte Ecclesiæ fuit primo recessu à resolutis sub die 28. * Iunij anni præteriti, hodie ad fauorem eiusdem Ecclesiæ decisa, & firmatum constare de illius Dominio directo Castri, de quo agitur, cum vltra instrumentum investiturę fuerit nunc etiam ostensum, quod Marchio causam habet ab investitis, mediante Horatio Caetano, qui causam ab illis habebat, & ipsum Marchionem hæredem instituit; vnde intrat communiter recepta conclusio, † quod instrumentum investiturę clarè probat dominium ad quemcunque effectum contra investitum, & habentem causam ab eo, iuxta Theoric. *Bart. in l. ad probationem, C. de locat. & Rip. in l. si alienum numer. 39. ff. de acquir. possess. Rota dec. 36. sub numer. 3. & seq. par. 7. & decis. 65. numer. 6. & seq. par. 10. & coram Dunoz. decis. 939. nu. 7.* Vbi, quod quando agitur contra habentes causam ab eis, qui bona ab Ecclesia recognouerunt, † sola investitura probat dominium etiam ad effectum devolutionis, vt in *Fesulana Bonorum 30. Aprilis 1668. §. In coram Reuerendissimo D. meo Bevilaqua Patriarcha Alexandrino.*

Idque indubitanter, † quando, vt hic concurrunt adminicula in suo genere perfecta, quæ tam de tempore investiturę, quam post, fuadent Ecclesiam fuisse dominam huius Castri, nam de anno 1162. & sic longè ante instrumentum investiturę stipulatum anno 1297. Ecclesia dominium acquisierat mediante donatione reportata, à quodam Landinulpho Trebensi de bonis, quæ ille possidebat, in Territorio Trebensi, & signanter de hoc Castro Vallispetrarum, quod etiam fecit quidam Cosmus pariter Trebensis, & cum Ecclesia super bonis donatis à Cosmo molestaretur ab alio Landinulpho, Rector Prouinciæ anno 1201. per sententiam mentionem facientem de donatione, Ecclesiam manutenuit, ieu reintegrauit, & non molestari mandauit, & successiuè anno 1262. Iudex Delegatus respondet de Apostolis in quadam causa coram eo vertente præsupposuit pro indubitato, dominium Ecclesiæ ibi: Quamuis Ecclesia esset, & in pacifica possessione iurisdictionis eligendi Rectorem, vt in Vallispetrarum, & sole-

selectini plenam habet potestatem, & demum concurrunt antiquum, & publicum instrumentum inuentarij bonorum, & rerum Ecclesiæ facti de anno 1294. ab Episcopo illius temporis in quo inter cætera bona repetitur descriptum hoc † Castrum, quod inuentarium, seu descriptio ad effectum, de quo agitur, inactim cum aliis magnum præfert adminiculum ad probandum, quod tunc Ecclesia possidebat, vt præcisè aduertit *Rota in dicta decis. 36. numer. 3. par. 7. recens.*

4

Post verò inuestituram, & de tempore illius, non desunt adminicula, & quidem vrgentia, ex quibus dignoscitur semper Ecclesiam dominium retinuisse, & inuestituram ab ea concessam obseruatam, & effectum fuisse sortitam, siquidem constat, quod volens Ecclesia de an. 1297. inuestire Petrum Coetanum de tribus Castris ad ipsam Ecclesiam pertinentibus inter quæ, hoc Vallispetrarum continetur, reseruatum fuit beneplacitum Apostolicum, quo superuento, stipulatum fuit instrumento inuestituræ cum expressa mentione obtenti Beneplaciti, à

3 Summo Pontifice, tunc Bonifatio † VIII. qui cum esset Patria Anagninus, vt refert *Ciaconius in eius vita, tom. 2. iuxta nouiss. impress.* & concessio facienda esset fauore Petri

6 cius nepotis, † præsumitur informatus, quod Ecclesia, tunc huiusmodi Castrum possideret ad tradita per *Menoch. de præsumpt. lib. 6. præsumpt. 24. num. 27.*

Vlterius paulo post inuestituram idem Petrus inuestitus vigore obtentæ inuestituræ possessionem Castrorum accepit, & iuramentum fidelitatis à Communitate, & Vassallis reportauit, vti de bonis pertinentibus ad Ecclesiam Anagninam, & successiuè ipso Petro defuncto in diuisione facta inter illius filios, & hæredes anno 1317. Castrum Vallispetrarum cum aliis obtigit Iofredo post cuius Iofredi obitum, anno 1356. in alia diuisione inter filios, & hæredes Iofredi idem Castrum, cum aliis peruenit ad Bellum alterum ex filijs Iofredi, & cum post mortem Belli prædicta Castra confiscata fuissent, ex quo Nicolaus, Antonius, & Tutius illius filij, eadem armata manu inuaserant, in contemptum Rectoris Prouinciæ Cameræ Apostolicæ, qui illa custodiebat, ipsi filij anno 1371. ad docendum, quod violentiam minimè intulerunt, sed ad rem propriam accesserant, allegarunt pro titulo possessionis suæ, & suorum Antecessorum dictam inuestituram ab Ecclesia obtentam, cum qualitate dominij eiusdem Ecclesiæ ibi: illa in feudum ab Ecclesia Anagnina, sub cuius dominio existebant, vt supra recepisse, quo examinato per Cardinalem, tunc temporis in ea Regione legatum, demandata fuit restitutio, quia Castra erant de dominio Ecclesiæ ibi: Attento, quod in dictis Terris directum dominium spectat ad Ecclesiam Anagninam, & ex dicto Antonio, & alijs sine prole defunctis, nata esset Honoratus, ex quo alter Antonius, cui successit Cæsar, cuius filij, Prosper, Antonius, & Marcus Castra prædicta vti remansa in hæreditatibus suorum Antenatorum recuperarunt, à Sciarra Columna, qui tempore eorum minoris ætatis eadem occupauerat, vt ex commissione, & sententia lata anno 1534. per bo: me. Simonettã tunc nostri Ordinis Collegam, & cum Castra tractu temporis deuenissent ad Cæsarem, & Pirrum, obuenit in diuisione huiusmodi Castrum Scipioni hæredi Cæsaris, ex cuius filijs & hæredibus anno 1614. distractum fuit in Horatium patrunum, & hæredem Pirri, qui moriens anno 1670. hæredem instituit Marchionem Astallium.

Ex quibus benè comprobatur non solum dominium Ecclesiæ, & effectuat o, seu obseruantia inuestituræ; verùm etiam concluditur Marchionem habere causam à successoribus, & causam habentibus à primo inuestito, dum ex præmissis liquet, Castrum de vno in alium ex comprehensis in inuestitura transiuisse, & in illis peruenisse spatio quatuor sæculorum, donec an. 1670. peruenit vigore testamenti Horatij ad dictum Marchionem, † qui vti causam habens ab illis, qui bona ab Ecclesia recognouerunt, dominium illius confitentes, non potest illud in controuersiam reuocare, vt conciliando opiniones declarauit Rota in *Sabineu. Tenuta coram Lilla apud Marchef. de Commiss. par. 1. fol. 1079. & coram Burat. decis. 602. numer. 4. & in recent. decis. 249. nu. 4. par. 1. & decis. 262. num. 5. & decis. 98. numer. 5. coram Zarate*, & nouissimè *in Romana Castri Ostien. 15. Iunij 1672. coram R.P.D. Emerix* confirmata 24. *Ianuarij 1676. coram eodem*.

7

His igitur firmatis non subsistit, quod Beneplacitum Apostolicum non sit in forma probanti, quia hodie oculis dominorum subiecta Bulla, in qua continetur apparuit esse scriptam in pergameno, & in ea extare solitum plumbum appensum cum cordulis impressum effigie SS. Petri, & Pauli, & subscriptione Bonifacius Papa VIII.:

8 Vnde † de illius legalitate dubitari non potest, *Rota decis. 667. numer. 1. coram Burat. & decis. 708. numer. 17. coram Dunoz. iun. decis. 470. numer. 2. par. 4. tom. 2. recent.* Imò de ea fit expressa mentio in instrumento inuestituræ, & est registrata de verbo ad verbum in quodam antiquissimo libro Ecclesiæ, in quo registrantur Bullæ ad fauorem illius, ac etiam in alio libro similiter antiquissimo cuiusdam Ciuis Anagnini, qui professus est antiquitates Prouinciæ Campanæ in vnum

9 colligere, † ex quibus eiusdem Bullæ legalitas magis remanet comprobata per ea, quæ tradunt *Soccin. Sen. cons. 187. num. 4. lib. 1. Abb. cons. 74. num. 1. lib. 1. Rot. in recen. decis. 405. numer. 7. par. 1. recens. & decis. 1. sub numer. 2. coram Nino*.

Nec ad ostendendam ineffectuationem inuestituræ, & contrauentionem dum dominium Ecclesiæ releuat, quod b nio post inuestituram

cutam Cardinalis Caietanus, vna cum eò-
dem Petro, antecedenter inuestito, contro-
uersum Castrum emerit ab illis de Rubeis
pretio florenorum 20000. quia instrumen-
tum emptionis, & venditionis adhuc non
est exhibitum, & illud, quod nuper in actis
productum est, non continet venditionem,
sed dumtaxat ratificationem venditionis,
absque istius insertione, & sine expressione
temporis, quo ratificata venditio fuerit sti-
10 pulata; † Vnde cum dignosci nequeat, an
illa præcesserit, vel subsecuta fuerit instru-
mentum inuestituræ, ideo nihil ponit in es-
se, quinimò, cum in dicto instrumento ni-
hil dicatur de Castris, sed dumtaxat alleratur
à venditoribus venditum (sunt verba in-
strumenti) totum id, quod habuerant, & se
habuisse, & tenuisse asseruerant, siue ad eos
pertinuerant, vel pertinuisse poterant in
Castris Trebij, Felectini, & Vallispetrarum,
11 & in tenimentis Collis Asculi: † quæ ver-
ba non videntur importare venditionem
Castrorum, sed dumtaxat iurium compe-
tentium venditoribus super Castris, quod
etiam, suadet modicitas pretij, quia cum
non ageretur de solo Castro Vallispetrarum,
sed de duobus aliis, ac etiam de tenimento
Collis Alti, pretium scut. 20000. non vi-
12 detur condignum, † maximè cum ex dictis
Castris scilicet Felectinum venditum fuerit
Cameræ Apostolicæ pro scut. 80000. quan-
13 titas enim pretij arguit qualitatem, & qui-
ditatem rei venditæ, vt in terminis Castri,
notat, *Hieron. de Mont. de Fin. cap. 95. num. 11.*
& 12. Natt. cons. 460. numer. 12. Corn. cons. 293.
numer. 30. lib. 3. Rot. decis. 150. nu. 6. & 7. par. 1.
recent. & in Romana Castri Orciani 24. Ianuarij
1676. §. *& forte coràm me, & in eadem dec. & die,*
§. *idque suadent coram R. P. D. meo Emerix.*

Minus suffragatur, quod confessio illa
Nicolai, Antonii, & aliorum filiorum Bel-
li Caetani, quod Castra erant de dominio
Ecclesiæ, & proinde non possent confiscari,
fuerit ab illis emissa ad alium effectum, sci-
14 licet euitandi confiscationem, † & propte-
rea non probet dominium, quia nisi dictis
fratribus vere constitisset ex dictis publicis
instrumentis inuestituræ, & possessionis, ac
Beneplaciti Apostolici, quod Castra erant
de dominio Ecclesiæ, vtique non potuissent
huiusmodi confessionem emittere, sine
15 mera diuinatione, † & cum dicta confessio
sit vndequaque fulcita adminiculis supra
recensitis probat cõtra confitentem, & con-
tra habentem ab eo causam *Rota decis. 159.*
16 *numer 13. coram Roias*, † & ad effectum pro-
bandi dominium coram *Coccin. decis. 2017.*
sub numer. 6. & coram Millin. decis. 21. numer. 6.
& 7. coram Cavaler. decis. 269. sub num. 3.

Pariter non relevat concordia inita de
anno 1161. inter Monasterium Sublacense,
& Vniuersitatem Trebarum, in qua enun-
ciatur Castra esse de dominio Monasterij,
quia talis concordia non est de actis, & di-
gnoscitur erronea ex instrumento inuestitu-
ræ cum subsecuta possessione, ac etiam ex
confessione prædictorum filiorum Belli, &
ex ipsa sententia desuper lata ex motiuo,
quod Castra erant de dominio Ecclesiæ, ac
ex alijs supra relatis, ex quibus sicut aperte
deprehenditur dominiũ esse Ecclesiæ Ana-
17 gninæ, non autem Monasterij, † ita quo-
que probatur error, qui adesse dicitur, quan-
do clarè constat rem se aliter habere, vt ad
rem dixit *Rota decis. 67. numer. 14. coram Za-*
cute.

An verò comprehendantur in inuestitu-
ra Cæsar, & Antonius fratres de Caetanis,
& an Horatius testare potuerit de Castro in
fauorem Marchionis Astallij absque licen-
tia Sedis Apostolicæ, Domini, particulari
discussioni reseruarunt.

Et ita partibus hinc inde informantibus
recessum fuit, à decisis.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis
causæ Decisio, quæ ibi est in ordine 119.

R. P. D. MATTHÆIO.

Æsina Donationis.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Inimicitiam fuisse causam non vocandi pro-
ximiorem in cõtractu mulieris probari præ-
tendebatur, & super ea fuerat etiam remis-
soria concessa; cumque altera pars illam
post contractũ successam verificare præten-
deret, hæc coęqualis probatio ipsi impugna-
batur, sed non obstante impugnatione ipsi
etiam remissoria conceditur, nedum quia
adhuc publicatus non erat processus, verum
etiam, quia vterque ad imparia iudicari non
poterat, sed inter eos omnimoda æqualitas
seruanda foret.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria semper conceditur, quotiescunque de*
relevantia materiæ articulatæ dubitari contin-
git.
2 *Consanguineum fuisse, vel non fuisse inimicum*
ad effectum intervenitndi, vel non, in contractu
mulieris vtrique parti ad probandum conceditur.
3 *Relevantia materiæ articulatæ resultat, si illa*
multum conferat ad victoriam causæ, & ad cor-
roborandum fundamenta decisionis obtentæ.
4 *Remissoria conceditur etiam super articulis di-*
rectè contrarijs, si nec primum examen fuerit
secutum, nec publicatus processus.
Ampliat etiam, quod examen factum sit, non ta-
men processus fuerit publicatus, & quare nu-
mer. seq.
6 *Probatio probationem non excludit.*
7 *Probationes postea quam hinc inde factæ sint, tunc*
iudici examinandæ proponuntur, quæ, & qualis
præualere debeat, & magis attendenda sit.

8 Pro-

8 *Probatio Actori concessa ad suam intentionem fundandam, æquum est, vt non denegetur reo ad iustificandam exceptionem.*

9 *Æqualitas est seruanda in iudicijs inter Actorem, & Reum.*

10 *Æqualitatem semper pra oculis habent Tribunalia suprema.*

11 *Actor, & Reus ad imparia iudicari non debent, sed vtrique eadem facultas conceditur probandi ea, qua vnicuique prodesse arbitrantur.*

DECISIO CCXXVIII.

QVOTIES contingit aliquo modo dubitari non posse de releuantia mate-
6 1 riæ articulatæ in causis prophanis, † toties Rota consueuit, ex inueteraro huius Sac. Trib. stylo, etiam sine fumo remissoriam concedere ad probandum illud, quod in actis articularum fuit *Cassad. decis. 1. de dilat. numer. 10. & decis. 259. num. 2. par. 9. & dec. 258. numer. 1. par. 14. rec. & in Leodien. affictus 21. Februarij 1677. §. eo magis coram Reuerendissimo Albergato Decano, & in Bonon. successionis 1. Iunij 1675. coram R. P. D. Bonriemont.*

Certa autem, & indubitata est releuantia, vt patet ex lectura articulorum, quia cum ad reiciendum nullitatem donationis, de qua agitur, ob non seruatas solemnitates Constitutionis Ægidianæ in contractibus mulierum, & minorum requisitas fuerit concessa remissoria ad probandum Canonicum Antonium Calcanen. non fuisse vocatum in stipulatione instrumenti ob causam rixæ, & inimicitiæ, cum Hyacintho Me-
2 schino donatario, & Aureliæ filio, † & cum hodie Calcanei prætendant ipsi probare oppositum, quod inimicitia non aderat; & quod tempore donationis Antonius, & Hyacinthus mutua beneuolentia tamquam consanguinei inuicem tractabantur, & ad hunc effectum exhibuerint testium examen ad perpetuam rei memoriam cum instrumento affirmantium prætēsam rixam euenisse de anno 1664. iuncta fide Ducis militum, qui Nundinis præsidebat, & partes diuisit, vt in Summario *numer.* 1. & 2. & in eodem Summario responsionis *nu.* 1. ambi-
3 gi nequit, † quod hæc probatio multum conferat ad victoriam causæ, & ad corroboranda fundamenta decisionis obtentæ ab eisdem de Calcaneis sub die 22. Iunii 1676. coram R. P. D. meo Calataiu, in cuius locum, ego hoc dubium proposui *Cephal. consil. 441. num. 106. & seq. vol. 3. Rot. coram Eminentissimo Ottob. decis. 40. nu. 22. & 23. decis. 703 numer. 8. par. 2. & decis. 258. num. 2 par. 14. rec.*

Nec ad impediendam hanc remissoriam obstat consideratio facta ab illis de Meschinis, quod articuli sint de directo contrarij aliis datis pro parte eorundem, super quibus eisdem fuit concessa facultas examinandi testes, † quia cum verè adhuc examen
4 non fuerit secutum, nec publicatus processus, nec didicita, & testificata, cessat timor subornationis, & etiam si fuissent testes examinati in hoc casu, † deficiente publicatione processus super contrariis, remissoria ne probationes coangustientur effet elargienda iuxta *text. in cap. feries de testibus saluft. in prax. lib. 2. cap. 14. numer. 6. & final. Rota coram Celso decis. 353. numer. 4. & decis. 573. numer. 8. coram Bich. & decis. 41. numer. 9. par. 7. rec. & in Fanen. compositionis 22. Ianuarij 1671. §. non obstat coram Reuerendissimo Patriarcha Alexandrino, & in Carpentoraten. Bonorum 11. Iunij 1677. §. non obstat coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Eoque magis indulgendum est petentibus suorum iurium corroborationem, ex quo
6 iura præcipiunt, † quod probatio probationem non excludat *Egid. decis. 565. num. 1. Rot. coram Bich. decis. 573. numer. 7. & decis. 785. numer. 5. par. 1. diuers. & decis. 70. nu. 8. & 9. par. 9. recent.* & post quam perfectè hinc inde fuerint, & publicatæ, & ante oculos Iudicis exhibitæ, † tunc proponendæ erunt, quæ præ-
7 ualere debeant, & quæ veniant attendendæ *Rot. coram Merlin. decis. 786. numer. 6. & coram Greg. XV. decis. 163. numer. 9. & decis. 505. numer. 13. coram Penting. & decis. 93. numer. 58. coram Zarate, & in dicta Fanen. compositionis d. §. non obstat coram Reuerendissimo Patriarcha Alexandrino.*

Nec dubitarunt DD. concedere hanc eandem remissoriam Calcaneis illam petentibus, quia sicut illam obtinuerunt Hya-
8 cinthus, & alii de Meschinis ad fundandam eorum intentionem, † ita æquum visum fuit, vt eisdem concederetur ad eam elidendam, & suam exceptionem iustificandam
9 in qua dicuntur rei, & in iudicijs † inter litigantes seruatur æqualitas, quam semper
10 præ oculis † habent suprema Tribunalia,
11 quæ pari lancè, & pari iudicio, † tàm actorem, quam reum tractare debent, quibus
12 æqualem facultatem concedunt probandi ea, à quibus propriam intentionem, & exceptionem vterque procedere arbitrantur iuxta *text. in Cap. ex indicijs, & in cap. non debet de reg. iur. in 6. & in l. non debet ff. eodem titulo Rot. coram Bichio d. decis. 573. num. 9.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Castri Fiani.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Disceptatur conclusio alienationis factæ in fraudem creditorum, vel paratæ executionis cum distinctione actionis realis, vel personalis á DD. intellectæ, quæ hic sine vlla distinctione, pro nullitate resoluitur, quia scientia in alienatario constabat, & de om-

nibus bonis debitoris alienatio facta erat, quo in casu pollicitorem non solum executiuè, sed etiam cum prosequutione iudicij contra debitorem intentati, conueniri posse decciditur.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio idem operatur, ac speciale mandatum, & retrotrahitur ad principium actus.*
2 *Datio insolutum, an facta fuerit fatta in fraudem creditorum, & colluſiua dici possit, distinguendum, an iudicium actionis personalis, & realis.*
3 *Litigiosa res est, de cuius dominio tanta mouetur inter possessorem, & petitorem.*
4 *Alienatio, vt dicatur collusiuè facta, & in praeiudicium creditorum requiritur scientia litis, aut quod debitor nihil aliud possideat.*
5 *Creditor non tenetur excutere bona difficilis excussionis, praesertim extra statum existentia.*
6 *Possidens vigore dationis insolutum, dicitur tertius possessor.*
7 *Bulla* Baronum Clementis Octaui *non praebet viam exequutiuam contra tertium.*
8 *Alienatio facta non solum in praeiudicium creditorum, sed etiam paratae executionis, remanet nulla.*
9 *Exequutio fieri potest etiam contra tertium, si alienatio in fraudem paratae executionis facta sit, quamuis actione personali fuerit processum.*
10 *Alienatio dicitur in fraudem creditorum, & paratae executionis, si facta sit inter consultos, & de omnibus bonis debitoris.*
11 *Alienatio facta in praeiudicium creditorum eo magis nulla est, si alienatarius habuit scientiam litis, & sine affirmatione facta sit.*
12 *Alienatio non potest reuocari in dubium, quod in fraudem credito non facta non sit, si & emptor habuit scientiam litis, & debitor alia bona non habeat.*
13 *Constitutiones Summorum Pontificum referuntur, eademque etiam declarantur super Bulla* Baronum, *& super translatione bonorum in forenses, & num. antecedentibus.*
14 *Bulla* Baronum *non obstat doti debita vigore* auth. res, quæ C. communia de legatis.
15 *Confirmatio non alterat statum rei confirmatæ, sed conualidat eam in specie, in qua continetur.*
16 *Ratificatio operare debet confirmationem actus ratificati, non autem illius destructionem.*
17 *Ratificatio principalis probata per testes non admittitur, cum in omnem casum admissus per epistolam probari debuisset.*

DECISIO CCXXIX.

CREDITORES Principis Nicolai, & Principis Ioannis Baptistæ filij, iam obtinuerant mandata executiua pro magnis summis pecuniarijs contra Principem Ioannem Baptistam filium, & hæredem Principis Nicolai, & præcipuè Marchiones Petrus Franciscus, & Fulcus pro scut. 36000. 28. Septembris 1669. & Dux Petrus, & fratres alterum pro scut. 80000. & fructibus, alterum pro scut. 100000. & fructibus ad. Martij 1670. Cum 5. Martij 1670. Procurator Generalis ad negocia Principis Ioannis Baptistæ assignauerit Sororibus dicti Principis, & pro ipsis Marchioni Tiberio Tutori, & Curatori per pagamento, & assecurationē respectiuè, quædam bona partim mobilia, & partim immobilia; Vnde Procurator ad lites ipsarum sororum petijt, & obtinuit ea concedi inhibitionem in forma aduersus creditores.

Idem 8. Augusti 1670. Idem Procurator Generalis ex mandato Principis Ioannis Baptistæ dedit insolutum dd. sororibus pro scut. 70000. Villam Pincianam cum Vinea, Horto, suppellectilibus pretiosis, & Statuis; item pro scut. 57900. Palatium nondum absolutum, in Vrbe in extinctionem crediti ipsarum sororum, expressis à dicto Procuratore in scutis 54300.

Et adhuc 6. Septembris sequentis idem Procurator Principis expolito præcipuo credito D. Olimpiæ maioris ex dd. sororibus in scutis 119000. pro residuo scut. 125000. à Principe Nicolao eidem relicta testamento, necnon alio credito sorori Laurentiæ, & Hyppolitæ in scut. 30000. similiter testamento relictis aliisque scut. 4500. causa, & ratione multiplici pro rata scutor. 18000. in eodem testamento, vltra alia quamplurima credita, & iura, ita generaliter enunciata, obtenta pridem licentia à fan. mem. Clemente X. pro dd. creditis, dedit insolutum, ac omni meliori modo concessit dd. sororibus dictoque Marchioni Tiberio Tutori, & Curatori pro pretio scutorum 203500. Terram Fiani positam in Prouincia Patrimonij cum Territorio, districtu, & tenimentis, ac omnimoda iurisdictione Ciuili, Criminali, & mixta, ac mero, & mixto Imperio, & annexis, & connexis, reseruata facultate dd. sororibus, & suis hæredibus redemendi ad dd. credita, & iura, priuilegia, prioritates, & potioritates, & alia quæcumque ipsis competentia.

Mandatum autem Principis Ioannis Baptistæ 28. Februarij 1669. erat factum quidem generali Procuratori, & Administratori generalissimum, & specialiter ad ipsius nomen Palatia, Domos, Viridaria, Vineas, Hortos, & alia quæcumque bona stabilia, necnon simulacra, vulgo Statue, Tabulas pictas, & alia quæcumque, & alias pretiosas res, & speciali mentione digna, quocumque nomine, titulo, iure, & causa spectantia in Vrbe, & Statu Ecclesiastico sita, & existentia, non tamen iurisdictionalia, & alienari prohibita, quibuscumque personis, ac pro pretio, & pretijs desuper conueniendis, ac concordandis, dictoque Procuratori placitis, & beneuisis &c. vendendum, alienandum, & insolutum dandum &c.

Itaque conquerentibus creditoribus, & præcipuis præcipuarum summarum, vt supra adiuerant Congregationem institutam super Baronibus Status Ecclesiastici, de qua in Constitutione 41. Clementis Octaui, eam-

que

que adiuerunt etiam ab ipſa prima datione bonorum in pignus, vt ſupra, vbi varia decreta interceſſerunt, & præcipua expeditio Commiſſarij ad Caſtrum Fiani 7. Maij 1672. dudum controuerſa, donec ab hoc decreto confirmato die 3. Septembris 1675. recurrerent ſorores ad ipſum Clementem Decimum, à quo in Signatura Gratiæ 10. Martij 1676. obtinuerunt Commiſſionem in Rota omni, & quacumque appellatione, reclamatione, & reſtitutione in integrum, & recurſu penitus remotis, & tandem variis hinc inde propoſitis, & oppoſitis, hodie, diſputatum eſt dubium: An datio inſolutum ſubſtineatur, & an mandata relaxata ſint exequenda, vel potius denuo relaxanda.

Vnus ex DD. ſubſtineri dicebat, non obſtante, quod fuerit facta à Procuratore cum mandato inſufficiente, quia fuit nihilominus cum promiſſione de rato in forma dicti Principis Ioannis Baptiſtæ, quatenus opus ſit, & requiratur, & non alias, & ſuperuenit ratificatio Principis probata duobus teſtibus conteſtibus de tempore, & ſpecificè menſe Ianuarij 1671. æquiparata mandato, 6
1 & † retrotrahenda ad principium actus, cum ſuperuenerit re integra, nullo iure quæſito 7 creditoribus ſuper Caſtro Fiani, cum poſtmodum anno 1672. inſteterint creditores in Congregatione Baronum pro vnione cauſarum, & pro ſpecifico iudicio concurſus formando, datio verò inſolutum multo ante præceſſerit anno 1670. ex *Rot. deciſ.* 191. *num.* 4. *per.* 9. cum ibi allegatis.

Neque colluſiua, vel fraudolenta, quam prætendunt creditores videbatur illi datio inſolutum, quia procedendo cum diſtinctione cauſarum, & actionum realium, &
2 perſonalium † de quibus in celebri illa Romana Vineæ coram *Duran. deciſ.* 364. quæ Magiſtralis dicitur, & ad eam in occurrente caſu ſemper recurrendum, & recenter in Fanen. dotis 2. Decembris 1676. §. *ſuper prædio*, & 10. *Ianuarij* 1678. §. *non enim ſubſiſtit coram R.P.D. meo Bourlemont*, & Magiſtralis ante has deciſiones iam fuerat *textus in auth. de litig.* §. *Ideoque ſancimus ſeu cap.* 1. *Nouell.* 112. & *Auth. litigioſa* 28. *C. eodem*, vbi litiſ-
3 gioſa † res eſt videlicet de cuius dominio cauſa mouetur inter Poſſeſſorem, & Petitorem, & ad hoc, vt poſſit dici alienatio fa-
4 cta colluſiue, † & in præiudicium paratæ exequutionis, itaut valeat executiuè procedi contra tertium, etiam in mandato relaxato in actione perſonali requiritur ſcientia litis, aut quod debitor nihil aliud poſſederit, quorum neutrum in præſenti probatur.

Non refragante, quod ſorores poſſidentes detineant alia bona libera, computanda in dote, adeoque ad dationem inſolutum pro doribus deueniri non potuerit, niſi computatis, & excuſſis ijs bonis, quia non videbatur eſſe præſentis inſpectionis, ſed pendere hunc punctum ab alio dubio ſuper taxatione dotium, in quo mandatum eſt, vt firmetur ſtatus hereditarius, & ſi quæ ſint bona libera Principis, creditores poſſe illa
5 executere, † quæ nolunt excutere ſorores creditrices, vtpote difficilis excuſſionis exiſtentibus bonis in dominio Regis Hiſpaniarum *Rot. coram Mantic. deciſ.* 152. & *cor. Eminentiſſimo Otthobono deciſ.* 43. *ſub num.* 11. & 12. & *deciſ.* 78. & *numer.* 15. quæ tamen Dominus ille voluit dicta ex abundanti ad oſtendendam veram dationem inſolutum ex præcedenti credito vero.

Quoad alteram partem dicebat denuo relaxanda eſſe mandata citatis ſororibus ſuper intrante quantitate ſcutorum 88000. quia hæc ſumma fuit exburſata de pretio Zagaroli creditoribus Montis Fiani, auctoritate Papæ erecti, & ideo ſuper illo ſorores habent æquale ius cum cæteris creditoribus Principis Nicolai, quia Papa adiuſſit, vt Caſtrum Fiani remaneret liberum pro dd. creditoribus Principis Nicolai pro dicta ſumma ſcutorum 88000. vt in Chirographo Papæ, & merito denuo relaxandum, non autem exequenda relaxata, cum per dationem inſolutum fuerint tertiæ effectæ, † contra
6 quas non habeat locum Bulla Baronum loquens de ipſis debitoribus, † licet ex titulo 7 dotis poſſidentibus allegata *Rota deciſ.* 109. *numer.* 14. *verſ. nec relenat par.* 8.

Contrarium alij ſentire, quia datio inſolutum apparet facta non ſolum animo impediendi creditoribus executionem, ſed etiam contra formam mandati expreſſè excipientis iuriſdictionalia, & facta fuit longè poſtquam comparuerant, & obtinuerant etiam mandata, quorum exequutio imminebat, adeo vt vbi etiam nulla extaret hypotheca, adhuc contra eas fieri deberet executio, nam ea datio inſolutum cui innituntur, facta fuit in præiudicium paratæ exequutionis, & pluſquam paratæ, propoſitæ nominatim in Congregatione Baronum,
8 quo fit, vt executio iam eſſet parata, † & conſequèter alienatio facta in præiudicium ne dum creditorũ, ſed paratæ executionis, quo ſtante executio perfici poteſt contra emptorem, vel acquiſitorem rerum, vt voluit *Bald. &c. apud Surd. conſ.* 533. *numer.* 2. & *verſ. ſed vbi etiam cum alleg. maximè Cappe. deciſ.* 128. *numer. vlt. verſ. pro æquitatis Rot. coram Duran. deciſ.* 364. *nu.* 26. (Vbi etiam quando alienatio fit hoc pendente † in perſonali
9 actione ante rem iudicatam, ſeù mandatum executiuum relaxatum *numer.* 27.) & recentius *deciſ.* 84. *numer.* 54. cum relatione ad alias vbi plura cumulantur, & *deciſ.* 205. *numer.* 19. & 20. *apud Poſth. de ſubhaſt.*

Et de facto cum iure aſſunt his DD. efficaciſſimæ coniecturæ ad excludendam dationem inſolutum in præiudicium paratæ
10 executionis, vti inter perſonas † coniunctas, & datis omnibus bonis in Territorio Eccleſiaſtico, itaut facta alienatione, nil aliud remaneret in bonis debitoris ex quo poſſit ſatisfieri creditoribus inquit *Rot. coram Burat. deciſ.* 166. *ſub numer.* 4. vbi tanto magis

ſi pro-

autem, Rota coram Greg. XV. decis. 492. num. 4. & coram Mantic. decis. 215. num. 1. in fin. & coram Caualer. dec. 274. n. 1. & dec. 484. & dec. 585. vtra, bique n. 2. par. 4. diuers. & dec. 673. n. 2. par. 1. rec.

Consolidataque eo fortius remanet basis fundamentalis boni iuris, concurrentis ad fauorem eorundem Parochorum priuatiuè quoad omnes alios, ex quo tam ante, quàm post Collegiatæ erectionem nullo vnquam tempore abstinuerunt à ministerio exercendi hanc eandem Curam; Et ante erectionē in dubium reuocari nequit, quod penès ipsos extiterit hoc ius priuatiuè quoad omnes dum ante illam erant coæquales, Ecclesiam Parochialem possidebant priuatiuè quoad omnem alium pro indiuiso, & in communi, eiusque redditus communi nomine administrabantur, & sic inspecto iuris rigore, penès eos vti Collegium formalitas Sponti Ecclesiæ rectè esse potuit, prout in rei veritate fuit, quia cum agatur de Ecclesia Parochiali, in qua existebant plures coæquales, illam possidebant in titulum perpetuum per concursum ad instar Paro-
14 chorum, etiam sine qualitate Collegii, † dici poterant Vicarii perpetui, qui possidebant omnimoda Parochorum iura, remanente qualitate Sponti apud Episcopum, *Gonzal. in cap. veniens 2. num. 8. Fagnan. in cap. ex parte 4. num. 8. vsque ad 28.* vbi etiam *Barbos. num. 2. & seq. de offic. Vic. Nauar. conf. 11. de stat. Monac. num. 1. Aut. de But. conf. §1. num. 12. Garzias de benefic. par. 9. cap. 2. num. 286.*

Hinc nullo modo obesse posse videtur *conf. Oldrad. 67.* cui nititur decis. bo. me. Du-
15 nozetti, † quia illud habet locum in deputatis temporaliter ad curam Animarum, ideo non adaptatur casui, de quo agitur, nempè in institutis in titulum perpetuum, vti sunt Parochi Portionarii, de quibus loquimur, vt insinuat idē *Oldrad. ad n. 2. vers. secus si perpetuo*, & explicat *Lotter. lib. 1. q. 20. n. 14.*

Verùm enim omnem difficultatem de medio tollit ipsa Bulla Erectionis, & ex ea ineuitabiliter patet, quod isti tres Curati Portionarii ante erectionem Collegiatæ habebant omnimodum, & absolutum ius exercendi omnes functiones Parochiales, & exigendi omnes oblationes, & emolumenta priuatiuè quoad quoscunque alios, prout gaudent veri Parochi, dum penès eosdem tres Portionarios, vti priùs existebat, mandat Summus Pontifex, quod Cura Animarum Parochianorum dictæ Ecclesiæ S. Babylæ immineat; itaut penès eos, de eo tempore, vel immineba Cura omnimoda, vel saltem dicebantur Vicarii perpetui huius Ecclesiæ, & vtroque modo illis competit ius priuatiuè quoad omnes alios, vt in exercente omnimodam curam cadere potest, & de Vicarijs perpetuis remanente titulo apud alium,
16 pariter compertum est in iure, † quod habeant omnimodum ius priuatiuè quoad omnes, etiam quoad illum, cui adhæret cura radicalis, qui nequit se in aliquo ingerere sine licentia Vicarij perpetui, *Abb. in cap. ex-*
tirpande 3. §. qui verò Parochiale in 2. lectura num. 15. de præben. Azorius inst. mor. par. 2. lib. 3. cap. 6. q. 2. propè fin. Et dato quod cura radicalis, & principalis extaret penès Canonicos,
17 vel Episcopum, † illi nequeunt se in Curam Animarū intromittere inuitis Vicarijs per-
18 petuis, † penès quos actualis Cura Animarum residet; ex quo propriè dicuntur huiusmodi Vicarij habere Curæ exercitium auctoritate iuris, non autem ab ipso Principali Ecclesiæ Rectore, quod egregiè, & latè firmat *Barbos. de Parochis par. 1. cap. 1. à num. 56. vsque ad 58. & in cap. ex parte 6. nu. 25. de off. Vicarij, Seraph. decis. 1009. nu. 5.*

Quod autem post erectionem Collegiatæ Curati amiserint ius priuatiuum quoad Capitulum, & Canonicos, nullibi docetur, immò contrarium suader tenor litterarum Sixti V. super huiusmodi erectione in quibus præmissa narratione, quod Ecclesia Parochialis S. Babylæ regi solita erat per tres Rectores Portionarios, transit ad erectio-
19 nem Collegiatæ † huiusmodi verbis effrenatis, ibi-- Et in ea vltra tres portiones ipsius Ecclesiæ, quæ vt priùs subsistant, nec per præsentes vllatenus suppressæ, vel extinctæ, neque vnitæ, annexæ, & incorporatæ, nec confusæ sint, aut censeantur, sed illis in suo pristino statu remanentibus, itaut illas pro tempore obtinentibus Cura Animarum Parochianorum dictæ Ecclesiæ S. Babylæ immineat. Dum enim Summus Pontifex imperat, quod tres Portiones Curatæ subsistāt, & in eorum robore remaneant, vti priùs, necesse est, vt nulla circa eas contigerit nouatio, nec in substantia, nec in qualitate, cū hoc importet indoles clausulæ *vt priùs l. proponebatur ff. de Iudic.* perpensis maximè sequentibus verbis -- sed illis in suo pristino
20 statu remanentibus, † quæ magis præseferunt, & manifestant enixam Papæ voluntatem, conseruandi Rectoribus Curatis statū, in quo tunc siue de iure, siue de facto reperiebantur. Itaut nulla fieri debeat mutatio, *Kaderch. conf. 95. nu. 6. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 38. nu. 227. Posth. de manut. obseruat. 73. n. 2. & seq. Rot. dec. 193. nu. 9. par. 3. rec.*

Quamobrem cum ex his appareat, Pontificem erigentem voluisse Curam Animarū remanere penès eosdem Curatos, & ab ea
21 exclusisse Capitulum, & Canonicos, † vti facere potuit, vel ipsam Episcopo, vel Capitulo, vel alijs tradere, vt obseruat *Felin. in cap. in nostra sub num. 15. de rescriptis*, & hoc ius eisdem Portionarijs præseruauerit; nullo modo Canonicis, & Capitulo hoc ius competit, quia si ad illos illam transferre voluisset expressè eosdem ad dictam Curam
22 nominasset. † Et talis est natura præseruationis prioris status, vt non permittat illum in aliquo immutari, *Innoc. in cap. dilectus nn. 4. vers. Monialium*, ibique *Abb. num. 9. de Capell. Monach. Anchar. conf. 404. num. 9. Rot. coram Dunozetto Iun. decis. 762. num. 8. & in rec. decis. 150. num. 11. & 12. par. 5.*

Vnde ex mente Pontificis Cura Animarum

rum manet, sicut antea erat penes Portionarios, & ipsi manent in suo statu, & honore, & propria iura agnoscunt, & gaudere debent eorum priuilegijs vti ante Bullam erectionis fruebantur; Et dum Summus Pō-
23 tifex noluit quidquam Parochis demere,† ita nullum ius in Canonicos transferre voluisse censetur, *Barbos. de potest. Epis. par. 3. alleg. 66. nu. 46. Garzias de benefic. par. 12. cap 2. nu. 37. Manlos. ad Regul. 12. Gamell. q. 1. nu. 4. Rota in Toletana Depopulationis de Vzeda 7. Februarij 1661. §. finali versum bo. me. Verospio.*

Nec reperiri videtur repugnantia inter statum Collegialitatis, & statum Parochialitatis, iraut in eadem Ecclesia insimul vniri non possint, absque eo quod inter se con-
24 fundantur; † Et iuri non repugnat, quod Ecclesia Parochialis erigatur in Collegium, & nihilominus Cura non transferatur in dignitatem, aut Collegium, sed remaneat penès eum, qui illam antea habebat, *Conrad. in prax. benefic. lib. 2. cap. 2. n. 50. Gomin. cons. 132. sub nu. 1. Zaberell. cons. 30. nu. 50. Ref. de execut. litterar. Apostolicarum cap. 5. num. 146. Cassador. decis. 12. de præben. num. 5. Rembold. decis. 376. num. 6.*

Neque huiusmodi fundamenta super quibus informantes pro parte Curatorum ædificium eorum iurium erexerunt, dilabi possunt ex Decreto facto ab Archiepiscopo in actu erectionis continente, quod dominium Ecclesiæ, & supellectilium imposterum spectare deberet ad Capitulum, & Canonicos. Quoniam inspecto, quod in eodem Archiepiscopo deficiebat tam potestas, quàm voluntas, nullo modo Portionarijs dictum decretum aliquod præiudicium inferre valuit.

Defectus potestatis in Archiepiscopo cōtrouerti nequit, ob resistentiam ortam ex dispositione Summi Pontificis, qui cum in ea stabiliuerit omnia in eodem statu remanere
25 debere, † remansit idem Executor denudatus omni potestate, primæuum statum immutandi, & nouum inducendi, & ei deficiebat omnis facultas, præuertendi formam sibi in Breui præscriptam, & sub certis modis limitatam, *cap. Venerabilis 17. de offic. delegat. cap. cum dilecta 22. ibiq; glos in verb. transponentes de rescript. Rosa de execut. litterar. Apostolicar. cap. 12. nu. 8. Rot. coram Emiuentiss. Otthob. decis. 153. nu. 4. & coram Dunoz. Iun. decis. 242. nu. 6. & in recent. decis. 277. num. 4. & decis. 404. nu. 13. par. 4. tom. 2. & dec. 261. n. 12. par. 7. recent.*

Attento præsertim, quod Breue Erectionis reperitur munitum clausula *sublata*, & decreto *irritanti*, ex quo remanet exclusa omnis potestas in Archiepiscopo, aliquid in illius executione innouandi, etiamsi accesserit consensus Portionariorum eius temporis, qui simul, & semel in erectione eiusdem Collegiatæ, iuxtà præceptum Testatri-
26 cis effecti fuerunt Canonici, † dū non agebatur de illorum priuato fauore, sed de interesse Ecclesiæ, & successorum, *Ioann. de Anania in cap. quia frustra nu. 6. de vsuris, Gabriel cons. 151. nu. 16. & 17. lib. 2. Capocapitn. decis. 86. par. 2. Bich. decis. 98. nu. 1. & 7.*

Accedit quod deficiebat in Archiepiscopo omnis, & quæcumque potestas subijciendi Portionarios dominio Præpositi, & Canonicorum, quia illi erecti fuerunt sub iurepatronatus laicorum; Vnde Cura, quæ
27 prius erat libera redacta esset in seruitutem,† quod nulli Ordinario permittitur, & præcipuè esset facere illud, quod prohibet Sacr. Concil. Trident. *sess. 25. cap 9. de reformat. Rot. decis. 63. nu. 2. par. 16. recent.* Itaut si verū esset, quod Ecclesia seruitutis iugo subiecta
28 fuisset,† opus esset in præsenti primæuo libertatis statui eandem restituere, vt disponit *idem Concil. dicta sess. 25. cap. 9. in fin.* & egregiè ratiocinatur *Vinian. de iurepatr. par. 3. lib. 19. cap. 5. nu. 40.*

Certior autem viget voluntatis defectus in eodem Archiepiscopo, qui dum in actu erectionis expressam declarationem emisit, quod non intendebat mutare statum illius, sed quod portiones, vt prius subsisterent, nec annexæ, nec incorporatæ, nec vnitæ censē-
29 rentur.† Concedendo dominium Præposito, & Canonicis, intelligi debet hoc perpetrasse citrà innouationem præcedentis status Ecclesiæ; Et ideò quoad ius præeminentiale circa Collegialia, non quoad exercitium Curæ censeri debet suam authoritatem interposuisse, & hoc magis expressè post actū erectionis fassus fuit, dum nouam, & reiteratam declarationem emisit, nempè, quod in his, quæ spectāt ad Parochos ratione Curæ, & Animarum, & administrationis Sacramentorum, tàm onera, quàm commoda, & emolumenta ad ipsos Parochos pertineant; In his verò, quæ propria sunt Collegiatarum, & quæ iura Capituli concernunt, pertineant ad Præpositum, & Canonicos, vt in præsenti Summario *num. 2.* Et huic apertæ eiusdem Archiepiscopi menti accessit declaratio per Vicarium Generalem ante motam litem promulgata, vt in Summar. *num. 3.* & ob id clarè patet remansisse illæsa iura Parochorum, & decreta ab Archiepiscopo anteà emanata, intelligenda sunt de Ecclesia merè Collegiata, respectu quorum non ade-
30 rat Pontificis prohibitio,† quia de iure non repugnat Ecclesiam subesse pluribus independentibus diuersis respectibus, *Glos. in clement. freq. ad mensam in princip. de excess. Prælat. Bellamer cons. 20. n. 18. Murga par. 2. quæst. Post. quæst. 2. de dimis. vnius §. 7. num. 23. in fin. Cardinal. Tusc. verb. Beneficiati concluſ. 68. num. 7.*

Et ex his resolutum fuit. Constare de bono iure Curatorum Portionariorum Ecclesiæ S. Babylæ, etiam ad effectum manutentionis, & declarata fuit decisio bo. me. Dunozetti iuxtà sensum Dominorum, vtraque parte informante &c.

R.P.D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Fideicommissi de Foscherarijs.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Disceptabatur inter vocatos, an fideicommissum familiæ relictum, comprehenderet solum illos, qui erant de familia effectiua, vel etiam ad contentinam extenderetur, quod quia conseruationem agnationis continebat, ideo vtramque familiam comprehendere fuit decisum, addito vlterius, quod testator, religionem ingressurus, familiam effectiuam habere non poterat, neque satis declarauerat persæpius repetitum, & expressum nomen, & rationẽ conseruandæ agnationis, ipsumque verbum familiæ, eius cognomen eo magis vlterius addendo.

SVMMARIVM.

1. *Via exequutiua à prima sententia vulnerata, quatenus à posterioribus sententijs eam, confirmantibus restituatur, & num. seq.*
2. *Statutum* Bononiæ *disponit, quod duæ sententiæ habeant vim trium.*
3. *Donatio, & fideicommissum quando non solum familiam effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendat.*
4. *Verbum* familia *pluries à testatore repetitum, non indicat solam effectiuam, sed etiam contentiuam fuisse vocatam, & numer. 6. cum sequentibus.*
5. *Pronomen* omnium, *quia dicitur vniuersale, neminem excludit.*
6. *Gemmatio, & repetitio verborum enixam voluntatem, & intentionem testatoris demonstrat, & numer. 7.*
7. *Ratio amplior dicto, operatur, vt dispositio præcedens amplietur non solum in tempore, & ritibus, sed etiam in personis.*
8. *Verba* latua graduum prærogatiua *non referuntur ad descendentes, sed de transuersalibus intelligenda sunt.*
9. *Verba* latua graduum prærogatiua *non referuntur ad descendentes, sed de transuersalibus intelligenda sunt.*
10. *Gradus prærogatiua ex representationis iure, non intenditur inter descendentes, & numer. seq.*
11. *in Successione Parentum gradus non quæritur.*
12. *ex Liberis si quis est, licet gradu remotior per proximiorem non excluditur.*
13. *Collateralium in successione, gradus prærogatiua omnino attenditur.*
14. *Proximiores gradu quando in successionibus proximioribus præferantur, & supra à nu. 10.*
15. *Amoris, & dilectionis expressio non est causa finalis, & impulsiua donationis, seu fideicommissi.*
16. *Causa impulsiua non informat dispositionem, sed exhibet motiuum ad disponendum.*
17. *Causa impulsiua dispositionem non qualificat, aut restringit.*
18. *Agnationis consideratio dicitur causa finalis dispositionis, à quo illa informatur, & regitur.*
19. *Agnationis nomen, maximè si fuerit expressum cum dictione perpetuitatem denotante, etiam ad transuersales porrigitur.*
20. *Familia vocata à testatore religionem ingressuro, de contentiua intelligitur.*
21. *Familiæ vocatio facta cum dictione personalissima ipsorum, non ideo restringitur ad solam effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendit, & quando.*
22. *Dictio ipsorum expressa cum nomine familiæ non restringitur ad solas vocatos, sed etiam vlteriores de familia comprehendit.*
23. *Pronomen ipsorum quandoque à testatore exprimitur loco dictionis illorum.*
24. *Fideicommissum familiæ relictum, non solum effectiuam, sed etiam contentiuam comprehendere, à transigentibus dicitur in transactione declaratum.*
25. *Agnitio fideicommissi vim propriæ confessionis habet.*
26. *Fideicommissarius habens causam à grauato non potest illius factum, & confessionem impugnare.*

DECISIO CCXXVI.

REDIIT hæc causa ad censum ex noua commissione mihi facta per Signaturam cum clausula consulto, quod sit locus Statuto de duabus; Ideo eam proposui sub Dubio: An sit locus Statuto de duabus, cui DD. responderunt esse locum.

Quamuis enim prima sententia in partibus lata fuerit ad fauorem Castelli Rei conuenti, & duæ posteriores in Curia ad fauorem Iosephi Mariæ de Foscherarijs actoris, quia † tamen vulnus ex prima illatum viæ executiuæ fuit sanatum per dd. duas sententias posteriores conformes; † merito habent vim trium ex Statuto Bononiæ *Rota coram Durano decis. 193. num. 5. & 8.*

Sed extra omne dubium sententiæ visæ sunt confirmandæ, cum earum validitas, quæ nec controuertitur inter Partes, & Iustitia solidissimè constat in fundamentis, præsertim in duabus præteritis decisionibus exactè ponderatis.

Fideicommissum siquidem à quondam Andrea Fuscherario in donatione institutum, non fuit restrictum ad solam familiam Astorgij, & Camilli fratrum ipsius donatoris, † sed ex eius mente, & intentione expressa ampliatum ad totam familiã de Foscherarijs, sicque non effectiuam tantum, sed etiam contentiuam, quod sanè indicant verba, quæ in insinuatione præuia donatione coram Iudice facta expressit; Ait enim; Quia ratione agnationis conseruandæ; hanc donationem facere intendit ad fauorẽ omnium de Foscherarijs in infinitum, & inferiùs: Quibus sic successoribus de Foscherarijs omnibus vult, & intendit donare. Quæ † verba etiam in donatione ipsa repetitit, hæc autem pluries repetita mentio omnium successorum de Foscherarijs, non patitur

titur restringi ad solam familiam effectiuam, addito præsertim vniuersali signo, & pronomine omnium † quod neminem ex- 43 cludit *l. 1. & ibi scriben. ff. de leg. I. Rota decis. 752. numer. 4. par. 3. & decis. 317. num. 3. par. 6. recent.* Imò geminatio ipsa, & repetitio 6 † magis indicat voluntatem, & intentionem comprehendendi etiam familiam contentiuam cum geminatio † plurimum operetur ad *cap. si quis iratus 1. qu. 1. ad l. Balista ff. ad Sat. Cons. Trebell. Peregr. de fideic. artic. 24. numer. 4.*

Amplitudinem intentionis confirmat rationis etiam addictæ Vniuersalitas, quæ tùm in insinuatione, tùm in ipsa donatione declarauit; quia ratione agnationis conseruandæ hanc donationem facere intendit, & vult ad fauorem omnium de Foscherarus in infinitum, etiam vltra tertium, & quartum gradum, salua tamen graduum prærogatiua; † Ratio autem amplior dicto ope- 8 ratur, vt dispositio præcedens amplietur nõ solum in tempore, & rebus, sed etiam in personis *Bart. ad l. Pater filium §. fundum ff. de leg. 3. Crot. ad l. fil. fam. §. dicit nu. 127. ff. de leg. 1. Peregr. de fideic. art. 14. num. 22. Fusar. de substit. qu. 151. num. 54.*

Et eo euidentius in hoc casu quo testa- 9 tor adiecit, salua graduum † prærogatiua, quæ conditio relata ab eodem testatore ad agnationem, quam conseruare intendit, de transuersalibus, non descendentibus à vocatis accipi omninò debent, inter quos ex 10 repræsentationis iure † non intenditur gradus prærogatiua §. *cum filius instit. tit. de hæred. qua ab intest. defer.* vbi scripsit ad rem appositè *Missinger.* & hoc pro regula traditur, 11 quod in successione Parentum † gradus 12 non queratur, nec is, qui ex liberis est, † licet gradu remotior per proximiorem excludatur; In Collateralium tamen succes- 13 sione † gradus prærogatiua omninò attenditur, sic vt semper gradu priores † posterioribus præferantur, vt in *Auth. post fratres C. de leg hared.* firmauit etiam *Franciscus Balduin ad eundem §. numer. 6.*

Neque hæc disponentis intentio, & generalia verba restringi debent, ex eo, quod dixerit, se hanc donationem facere propter amorem, & dilectionem, quam gessit erga personas Vrsolinæ eius matris, & Astorgij, & Camilli eius fratrum.

Nec enim, tanquam præexistens, † non 15 16 est finalis, sed mera causa impulsiua, † quæ non informat dispositionem, sed exhibet motiuum ad disponendum *l. 2. §. fin. ff. de donat. l. 1. § fexum, & vbique scriben. ff. de donat. inter vir. & vxor. Menoch. de præs. lib. 4. præsump. 24. numer. 18.* Vnde nec eandem restringen- 17 do qualificat, † at verò causa finalis fuit, vt bona in agnatione conseruentur in infini- 18 tum; † hæcque tanquam verè finalis, vt pote prospiciens in futurum est forma dispositionis, ipsamque extendit tanquam verè informans, vt pluribus more suo congestis scribit *Tiraquell. ad reg. cessan. caus. limit. 1. numer. 6.* nec patitur ad solos descendentes Astorgii, & Camilli restringi, cum agnatio- 19 nis nomen † latius longe porrigatur, & transuersales de agnatione contineat, maximè cum sit additum in infinitum, & vocati erant de familia contentiua, ac ipse vocans Religionem ingrediebatur, adeoque familiam effectiuam, & à se descendentes specta- 20 re non poterat, † quo casu sumitur argumentum pro extensione ad familiam contentiuam, tanquam necessario intentam à disponente, vt optimè ponderat *Rota decis. 191. num. 10. par. 1. recent.*

Nec magis hanc restrictionem inducunt verba illa, in insinuatione, vt bona ipsius remaneant in familia ipsorum de Foscheraa- 21 riis, † quasi dictio illa ipsorum personalissima de solis Astorgio, & Camillo intelligi valeat.

Non enim dixit tantummodo ipsorum, de quibus proximè fuerat loquutus, sed ad- 22 didit de Foscherariis, † quæ sanè locutio, seù adiectio inepta, ac abundans fuisset, si de nominatis Astorgio, & Camillo intellexisset, quos non erat necesse vlteriùs demonstrare per cognomen de Foscherariis, verum sic adiectum optimè, & apertiùs declarauit inferius ibidem dum dixit, quia ratione agnationis conseruandæ hanc donationem facere intendit, & vult ad fauorem omnium de Foscherariis in infinitum idemque totidem verbis repetijt, sic declarando indica- 23 uit pronomen † *Ipsorum* æquipollere pro nomini *illorum*, perinde, ac si dixisset illorum de Foscherariis, quos pronomine omnium inferiùs, & in donationem designauit, vnde intrant termini in decisione in *Bonon. Bonorum de Pancaldis 10. Junij 1650. coram Eminentissimo Cerro*, cum aliis auctoritatibus relatis in decisione, quæ reuidetur.

Adstipulatur his omnibus transactionis 24 geminæ, altera 1600. altera 1604. in quibus, & per quas transigentes agnouerunt, & approbarunt fideicommissum ad fauorem fa- 25 miliæ contentiuæ, † quæ sanè agnitio habet vim propriæ confessionis, vt inquit *Rota in Romana fideicommissi de Comitibus 26. Junij 1647. coram Ghislerio, & in Romana fideicommissi de Maximis 11. Januarij 1649. §. idque clarius coram Eminentissimo Cerro*, vnde cum Romeus Iunior vnus ex transigentibus, & ex familia contentiua, hæc bona habuerit, tan- 26 quam fideicommissaria, † non possunt causam habentes ab eo contrarium asserere *Rotæ decis. 306. num. 3. par. 5. rec. Castill. contr. par. 5. cap. 93. §. 7. num. 1. & seqq.*

Quod verò Ioseph Maria sit heres alienantis, & non confecerit inuentarium, vel in confíciendo defecerit, sicut, & in redditione rationis sicut latè, & adæquatè cum aliis sublata in præteritis decisionibus, nec eadem videntur repetenda.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Anagnina Castri Vallis Petrarum.

Veneris 3. Junij 1678.

ARGVMENTVM.

Declaratur dominium directũ Ecclesiæ etiam ad effectum deuolutionis ex instrumento inuestituræ, aliisque pluribus adminiculis, maximè, quia contra successores agebatur, & habentes causam ab eis, qui proinde impugnare non poterant ea, quæ eorum auctor, vel fuerat expressè approbatus, vel aliter confessus, plurà ideo in præsenti decisione adducuntur etiam super legalitate Bullæ Pontificis; venditione comprehendente iura, vel bona, & super quantitate pretij denotante, quid fuerit in venditione comprehensum.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum inuestituræ probat dominium ad quemcunque effectum contra inuestitum, & habentem causam ab eo.*
2 *Inuestitura sola probat dominium etiam ad effectum deuolutionis contra habentem causam ab inuestitis.*
3 *Inuestitura, & illius instrumentum eo magis probant dominium, si concurrant coniecturæ, & adminicula, quorum plura enumerantur.*
4 *Inuenterium bonorum Ecclesiæ in quo descripta sunt etiam bona in emphyteusim, vel feudum concessa ipsum etiam ad probationem dominij deseruit.*
5 Bonifatius Octauus *fuit patria Anagninus.*
6 *Pontifex, qui beneplacitum concessit, præsumitur informatus de directo dominio bonorum emphyteuticorum à nepote acquisitorum.*
Maximè si ille erat eiusdem Ciuitatis, in qua situabantur bona predicta ibidem.
7 *Dominium directum confessatum ab antecessoribus non potest à successoribus impugnare, vel ab alijs causam habentibus à confitentibus ipsis.*
8 *Bullæ Pontificiæ legalitas ex quibus remaneat concludenter probata.*
9 *Bullæ Pontificiæ legalitas eo magis resultat, si illius tenor registratur in libris Ecclesiæ, & in alijs etiam libris antiquitatis professantibus.*
10 *Ratificatio venditionis, siue illius tenore, vel alia enunciatiua, non probat de quo tempore eadem venditio successerit.*
11 *Venditio ex quibus verbis importare dicatur non bona ipsa, sed simpliciter iurium competentium super illis.*
12 *Venditionem non comprehendere plura Castra probatur, si eorum alterum erat maioris pretij, quam illius in venditione expressi.*
13 *Pretij quantitas arguit qualitatem, & quiditatem rei venditæ.*
14 *Confessio bona esse emphyteutica Ecclesiæ facta ad eiusdem confiscationem, quatenus probet, & numer. seq.*
15 *Confessio administrata probat contra confitentem, & habentem causam ab eo, emphit. & numer. seq.*
16 *Dominium directum ex confessione remanet plenè probatum, tàm contra confitentem ipsum, quam contra habentem causam ab eo.*
17 *Error eo ipso probatur, quo constat rem aliter se habere.*

DECISIO CCXXVII.

TRIANGVLARIS quæstio vertens inter Ecclesiam Anagninam, Marchionem Astalium, & Cæsarem, & Antonium fratres de Caetanis ex nouiter deductis pro parte Ecclesiæ fuit præmio recessu à resolutis sub die 28. * Iunij anni præteriti, hodie ad fauorem eiusdem Ecclesiæ decisa, & firmatum constare de illius Dominio directo Castri, de quo agitur, cum vltra instrumentum inuestituræ fuerit nunc etiam ostensum., quod Marchio causam habet ab inuestitis, mediante Horatio Caetano, qui causam ab illis habebat, & ipsum Marchionem hæredem instituit; vnde intrat communiter recepta conclusio, † quod instrumentum inuestituræ clarè probat dominium ad quemcunque effectum contra inuestitum, & habentem causam ab eo, iuxta Theoric. *Bart. in l. ad probationem, C. de locat. & Rip. in l. si aliquam numer. 39. ff de acquir. possess. Rota dec. 36. sub numer. 3. & seq. par. 7. & decis. 65. numer. 6, & seqq. per. 10. & coram Dunozet. decis. 989. nu. 7.* Vbi, quod quando agitur contra habentes causam ab eis, qui bona ab Ecclesia recognouerunt, † sola inuestitura probat dominium etiam ad effectum deuolutionis, vt in *Fesulana Reuerendi 30. Aprilis 1668. §. In coram Reuerendissimo D meo Bentiaqua Patriarcha Alexandrino.*

Idque indubitanter, † quando, vt hic concurrunt adminicula in suo genere perfecta, quæ tam de tempore inuestituræ, quam post, fuadent Ecclesiam fuisse dominam huius Castri, nam de anno 1162. & sic longè ante instrumentum inuestituræ stipulatum anno 1297. Ecclesia dominium acquisierat mediante donatione reportata, à quodam Landinulpho Trebensi de bonis, quæ ille possidebat, in Territorio Trebensi, & signanter de hoc Castro Vallispetrarum, quod etiam fecit quidam Cosmus pariter Trebensis, & cum Ecclesia super bonis donatis à Cosmo molestaretur ab alio Landinulpho, Rector Prouinciæ anno 1201. per sententiam mentionem facientem de donatione, Ecclesiam manutenuit, ieù reintegrauit, & non molestari mandauit, & successiuè anno 1262. Iudex Delegatus reponde s de Apostolis in quadam causa coram eo vertente præsuppoſuit pro indubitato, dominum Ecclesiæ ibi: Quamuis Ecclesia esset, & in pacifica possessione iurisdictionis eligendi Rectorem, vt in Vallispetrarum, & sele-

selectini plenam habet potestatem, & de-
tum concurrunt antiquum, & publicum
instrumentum inuentarij bonorum, & re-
rum Ecclesiæ facti de anno 1294. ab Episco-
po illius temporis in quo inter cætera bo-
4 na, reperitur descriptum hoc † Castrum,
quod inuentarium, seu descriptio ad effe-
ctum, de quo agitur, inactim cum alijs
magnum præfert adminiculum ad proban-
dum, quod tunc Ecclesia possidebat, vt præ-
cisè aduertit *Rota in dicta decis. 36. numer. 3.*
par. 7. recent.

Post verò inuestituram, & de tempore il-
lius, non desunt adminicula, & quidem vr-
gentia, ex quibus dignoscitur semper Eccle-
siam dominium retinuisse, & inuestituram
ab ea concessam obseruatam, & effectum
fuisse sortitam, siquidem constat, quod vo-
lens Ecclesia de an. 1297. inuestire Petrum
Coetanum de tribus Castris ad ipsam Eccle-
siam pertinentibus inter quæ, hoc Vallispe-
trarum continetur, reseruatum fuit bene-
placitum Apostolicum, quo superuento, sti-
pulatum fuit instrumentũ inuestiturę cum
expressa mentione obtenti Beneplaciti, à
5 Summo Pontifice, tunc Bonifatio † VIII.
qui cum esset Patria Anagninus, vt refert
Ciaconius in eius vita, tom. 2. iuxta nouiss. im-
press. & concessio facienda esset fauore Petri
6 eius nepotis, † præsumitur informatus, quod
Ecclesia, tunc huiusmodi Castrum possidere-
tur ad tradita per *Menoch. de præsumpt. lib. 6.*
præsumpt. 24. num. 27.

Vlterius paulo post inuestituram idem
Petrus inuestitus vigore obtentæ inuestitu-
ræ possessionem Castrorum accepit, & iura-
mentum fidelitatis à Communitate, & Vas-
sallis reportauit, vti de bonis pertinentibus
ad Ecclesiam Anagninam, & successiuè ip-
so Petro defuncto in diuisione facta inter il-
lius filios, & hæredes anno 1317. Castrum
Vallispetrarum cum alijs obtigit Iofredo
post cuius Iofredi obitum, anno 1356. in
alia diuisione inter filios, & hæredes Iofredi
idem Castrum, cum alijs peruenit ad Bel-
lum alterum ex filijs Iofredi, & cum post
mortem Belli prædicta Castra confiscata
fuissent, ex quo Nicolaus, Antonius, & Tu-
tius illius filij, eadem armata manu inuase-
rant, in contemptum Rectoris Prouinciæ
Cameræ Apostolicæ, qui illa custodiebat,
ipsi filij anno 1371. ad docendum, quod
violentiam minimè intulerunt, sed ad rem
propriam accesserant, allegarunt pro titulo
possessionis suæ, & suorum Antecessorum
dictam inuestituram ab Ecclesia obtentam,
cum qualitate dominij eiusdem Ecclesiæ
ibi: illa in feudum ab Ecclesia Anagnina,
sub cuius dominio existebant, vt supra re-
cepisse, quo examinato per Cardinalem,
tunc temporis in ea Regione legatum, de-
mandata fuit restitutio, quia Castra erant de
dominio Ecclesiæ ibi: Attento, quod in
dictis Terris directum dominium spectat ad
Ecclesiam Anagninam, & ex dicto Anto-
nio, & alijs sine prole defunctis, natus erat
Honoratus, ex quo alter Antonius, cui suc-
cessit Cæsar, cuius filij, Prosper, Antonius,
& Marcus Castra prædicta vti remansa in
hæreditatibus suorum Antenatorum recu-
perarunt, à Sciarra Columna, qui tempore
eorum minoris ætatis eadem occupauerat,
vt ex commissione, & sententia lata anno
1534. per bo: me Simonettã tunc nostri Or-
dinis Collegam, & cum Castra tractu tem-
poris deuenissent ad Cæsarem, & Pirrum,
obuenit in diuisione huiusmodi Castrum
Scipioni hæredi Cæsaris, ex cuius filijs, &
hæredibus anno 1614. distractum fuit in
Horatium patrunum, & hærodem Pirri, qui
moriens anno 1670. hæredem instituit Mar-
chionem Astallium.

Ex quibus benè comprobatur non so-
lum dominium Ecclesiæ, & effectuum, seu
obseruantia inuestiturę; verùm etiam con-
cluditur Marchionem habere causam à
successoribus, & causam habentibus à pri-
mo inuestito, dum ex præmissis liquet, Ca-
strum de vno in alium ex comprehensis in
inuestitura transiuisse, & in illis peruenisse
spatio quatuor sæculorum, donec an. 1670.
peruenit vigore testamenti Horatij ad di-
7 ctum Marchionem, † qui vti causam ha-
bens ab illis, qui bona ab Ecclesia recogno-
uerunt, dominium illius confitentes, non
potest illud in controuersiam reuocare, vt
conciliando opiniones declarauit Rota in
Sabinen. Tenuta coram Lilla apud Marchef. de
Commiss. par. 1. fol. 1079. & coram Burat. decis.
602. numer. 4. & in recent. decis. 249. nu. 4. par. 1.
& decis. 262. num. 5. & decis. 93. numer. 5. coram
Zerate, & nouissimè *in Romana Castri Octa-*
ui 15. Iunij 1672. coram R.P.D. Emerix con-
firmata 24. *Ianuarij 1676. coram eadem*.

His igitur firmatis non subsistit, quod
Beneplacitum Apostolicum non sit in for-
ma probanti, quia hodie oculis domino-
rum subiecta Bulla, in qua continetur ap-
paruit esse scripeam in pergameno, & in ea
extare solitum plumbum appensum cum
cordulis impressum effigie SS. Petri, & Pau-
li, & subscriptione Bonifacius Papa VIII.:
8 Vnde † de illius legalitate dubitari non po-
test, *Rota decis. 667. numer. 1. coram Burat. & de-*
cis. 708. numer. 17. coram Dunoz. iun. decis. 470.
numer. 2. par. 4. tom. 2. recent. Imò de ea fit ex-
pressa mentio in instrumento inuestiturę,
& est registrata de verbo ad verbum in quo-
dam antiquissimo libro Ecclesiæ, in quo re-
gistrantur Bullæ ad fauorem illius, ac etiam
in alio libro similiter antiquissimo cuius-
dam Ciuis Anagnini, qui professus est an-
tiquitates Prouinciæ Campanæ in vnum
9 colligere, † ex quibus eiusdem Bullæ legali-
tas magis remanet comprobata per ea, quæ
tradunt *Socin. Sen. cons. 187. num. 4. lib. 1. Abb.*
cons. 74. num. 1. lib. 1. Rot. in recen. decis. 405. nu-
mer. 7. par. 1. recent. & decis. 1. sub numer. 2. coram
Ninot.

Nec ad ostendendam ineffectuationem
inuestiturę, & contrauertendum dominium
Ecclesiæ relcuat, quod biennio post inuesti-
turam

curam Cardinalis Caetanus, vna cum eodem Petro, antecedenter inuestito, controuersum Castrum emerit ab illis de Rubeis pretio florenorum 20000. quia instrumentum emptionis, & venditionis adhuc non est exhibitum, & illud, quod nuper in actis productum est, non continet venditionem, sed dumtaxat ratificationem venditionis, absque istius insertione, & sine expressione temporis, quo ratificata venditio fuerit sti-
10 pulata; † Vnde cum dignosci nequeat, an illa præcesserit, vel subsecuta fuerit instrumentum inuestituræ, ideo nihil ponit in esse, quinimò, cum in dicto instrumento nihil dicatur de Castris, sed dumtaxat asseratur à venditoribus venditum (sunt verba instrumenti) totum id, quod habuerant, & se habuisse, & tenuisse asseruerant, siue ad eos pertinuerant, vel pertinuisse poterant in Castris Trebij, Felectini, & Vallispetrarum,
11 & in tenimentis Collis Asculi: † quæ verba non videntur importare venditionem Castrorum, sed dumtaxat iurium competentium venditoribus super Castris, quod etiam, suadet modicitas pretij, quia cum non ageretur de solo Castro Vallispetrarum, sed de duobus aliis, ac etiam de tenimento Collis Alti, pretium scut. 20000. non vi-
12 detur condignum, † maximè cum ex dictis Castris scilicet Felectinum venditum fuerit Cameræ Apostolicæ pro scut. 80000. quan-
13 titas enim pretij arguit qualitatem, & quiditatem rei venditæ, vt in terminis Castri, notat, *Hieron. de Mont. de Fin. cap. 95. num. 11. & 12. Natt. conf. 460. numer. 12. Corn. conf. 193. numer. 30. lib. 3. Rot. decis. 150. nu. 6. & 7. par. 1. recent. & in Romana Castri Orciani 24. Ianuarij 1676. §. & forte corã me, & in eadem dec. & die, §. idque suadent coram R. P. D. meo Emerix.*

Minus suffragatur, quod confessio illa Nicolai, Antonii, & aliorum filiorum Belli Caetani, quod Castra erant de dominio Ecclesiæ, & proinde non possent confiscari, fuerit ab illis emissa ad alium effectum, sci-
14 licet euitandi confiscationem, † & propterea non probet dominium, quia nisi dictis fratribus vere constitisset ex dictis publicis instrumentis inuestituræ, & possessionis, ac Beneplaciti Apostolici, quod Castra erant de dominio Ecclesiæ, vtique non potuissent huiusmodi confessionem emittere, sine
15 mera diuinatione, † & cum dicta confessio sit vndequaque fulcita adminiculis suprà recensitis probat cõtra confitentem, & contra habentem ab eo causam *Rota decis. 159.*
16 *numer 13. coram Roias*, † & ad effectum probandi dominium coram *Coccin. decis. 2017. sub numer. 6. & coram Millin. decis. 21. numer. 6. & 7. coram Cavaler. decis. 269. sub num. 3.*

Pariter non relevat concordia inita de anno 1161. inter Monasterium Sublacense, & Vniuersitatem Trebarum, in qua enunciatur Castra esse de dominio Monasterij, quia talis concordia non est de actis, & dignoscitur erronea ex instrumento inuestiturę cum subsecuta possessione, ac etiam ex confessione predictorum filiorum Belli, & ex ipsa sententia desuper lata ex motiuo, quod Castra erant de dominio Ecclesiæ, ac ex alijs supra relatis, ex quibus sicut apertè deprehenditur dominiũ esse Ecclesiæ Ana-
17 gninæ, non autem Monasterij, † ita quoque probatur error, qui adesse dicitur, quando clarè constat rem se aliter habere, vt ad rem dixit *Rota decis. 67. numer. 14. coram Zamte.*

An verò comprehendantur in Inuestitura Cæsar, & Antonius fratres de Caetanis, & an Horatius testare potuerit de Castro in fauorem Marchionis Astallij absque licentia Sedis Apostolicæ, Domini, particulari discussioni reseruarunt.

Et ita partibus hinc inde informantibus recessum fuit, à decisis.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ Decisio, quæ ibi est in ordine 119.

R. P. D. MATTHÆIO.

Æsina Donationis.

Veneris 3. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Inimicitiam fuisse causam non vocandi proximiorem in cõtractu mulieris probari prætendebatur, & super ea fuerat etiam remissoria concessa; cumque altera pars illam post contractũ successam verificare prætenderet, hæc coęqualis probatio ipsi impugnabatur, sed non obstante impugnatione ipsi etiam remissoria conceditur, nedum quia adhuc publicatus non erat processus, verum etiam, quia vterque ad imparia iudicari non poterat, sed inter eos omnimoda æqualitas seruanda foret.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria semper conceditur, quotiescumque de relevantia materia articulata dubitari contingit.*

2 *Consanguinitatem fuisse, vel non fuisse inimicum ad effectum intercedendi, vel non, in contractu mulieris vtrique parti ad probandum conceditur.*

3 *Relevantia materia articulata resultat, si illa multum conferat ad victoriam causæ, & ad corroborandum fundamenta decisionis obtentæ.*

4 *Remissoria conceditur etiam super articulis de directò contrarijs, si nec primum examen fuerit sequutum, nec publicatus processus.*

Ampliatio etiam, quod examen factum sit, non tamen processus fuerit publicatus, & quare numer. seq.

6 *Probatio probationem non excludit.*

7 *Probationes postea quam hinc inde factæ sint, tunc iudici examinandæ proponuntur, quæ, & qualis præualere debeat, & magis attendenda sit.*

8 *Pro-*

1 *Probatio Alteri concessa ad suam intentionem fundandam, æquum est, vt non denegetur reo ad iustificandam exceptionem.*

9 *Æqualitas est seruanda in iudicijs inter Actorem, & Reum.*

10 *Æqualitatem semper pra oculis habent Tribunalia suprema.*

11 *Actor, & Reus ad imparia iudicavi non debent, sed vtrique eadem facultas conceditur probandi ea, qua vnicuique prodesse arbitrantur.*

DECISIO CCXXVIII.

QVOTIES contingit aliquo modo dubitari non posse de relevantia mate-
6 riæ articulatæ in causis prophanis, † toties Rota consueuit, ex inueterato huius Sac. Trib. stylo, etiam sine fumo remissoriam concedere ad probandum illud, quod in actis articularum fuit *Cassad. decis. 1. de dilat. numer. 10. & decis. 259. num. 2. par. 9. & dec. 258. numer. 1. par. 14. rec. & in Laudien. assictus 21. Februarij 1677. §. eo magis coram Reuerendissimo Albergato Decano, & in Bonon. successionis 1. Iunij 1675. coram R. P. D. Bourlement.*

Certa autem, & indubitata est relevantia, vt patet ex lectura articulorum, quia cum ad reiiciendum nullitatem donationis, de qua agitur, ob non seruatas solemnitates Constitutionis Ægidianæ in contractibus mulierum, & minorum requisitas fuerit concessa remissoria ad probandum Canonicum Antonium Calcaneu. non fuisse vocatum in stipulatione instrumenti ob causam
2 rixæ, & inimicitiæ, cum Hyacintho Meschino donatario, & Aureliæ filio, † & cum hodie Calcanei prætendant ipsi probare oppositum, quod inimicitia non aderat; & quod tempore donationis Antonius, & Hyacinthus mutua beneuolentia tamquam consanguinei inuicem tractabantur, & ad hunc effectum exhibuerint testium examen ad perpetuam rei memoriam cum instrumento affirmantium prætẽsam rixam euenisse de anno 1664. iuncta fide Ducis militum, qui Nundinis præsidebat, & partes diuisit, vt in Summario *numer. 1. & 2.* & in eodem Summario responsionis *nu. 1.* ambi-
3 gi nequit, † quod hæc probatio multum conferat ad victoriam causæ, & ad corroborandafundamenta decisionis obtentæ ab eisdem de Calcaneis sub die 22. Iunii 1676. coram R. P. D. meo Calataiu, in cuius locum, ego hoc dubium proposui *Cephal. consil. 441. num. 106. & seq. vol. 3. Rot. coram Eminentissimo Otthob. decis. 40. nu. 22. & 23. decis. 703 numer. 8. par. 2. & decis. 258. num. 2 par. 14. rec.*

Nec ad impediendam hanc remissoriam obstat consideratio facta ab illis de Meschinis, quod articuli sint de directo contrarij aliis datis pro parte eorundem, super quibus eisdem fuit concessa facultas examinan-
4 di testes, † quia cum verè adhuc examen non fuerit sequutum, nec publicatus processus, nec didicita, & testificata, cessat timor subornationis, & etiam si fuissent te-
5 stes examinati in hoc casu, † deficiente publicatione processus super contrariis, remissoria ne probationes coangustientur esset elargienda iuxta *tex. in cap. series de testibus salust. in prax. lib. 2. cap. 14. numer. 6. & final. Rota coram Celso decis. 353. numer. 4. & decis. 573. numer. 8. coram Bich. & decis. 41. numer. 9. par. 7. rec. & in Fanen. compositionis 23. Ianuarij 1671. §. non obstat coram Reuerendissimo Patriarcha Alexandrino, & in Carpentoraten. Bonorum 11. Iunij 1677. §. non obstat coram Reuerendissimo Albergato Decano.*

Eoque magis indulgendum est petentibus suorum iurium corroborationem, ex quo
6 iura præcipiunt, † quod probatio probationem non excludat *Egid. decis. 565. num. 1. Rot. coram Bich. decis. 573. numer. 7. & decis. 785. numer. 5. par. 1. diuers. & decis. 70. nu. 8. & 9. par. 6. recent.* & post quam perfectè hinc indè fuerint, & publicatæ, & antè oculos Iudicis exhibitæ, † tunc proponendæ erunt, quæ præ-
7 ualere debeant, & quæ veniant attendendæ *Rot. coram Merlin. decis. 786. numer. 6. & coram Greg. XV. decis. 163. numer. 9. & decis. 505. numer. 13. coram Penting. & decis. 93. numer. 58. coram Zarate, & in dicta Fanen. compositionis d. §. non obstat coram Reuerendissimo Patriarcha Alexandrino.*

Nec dubitarunt DD. concedere hanc eandem remissoriam Calcaneis illam petentibus, quia sicut illam obtinuerunt Hya-
8 cinthus, & alii de Meschinis ad fundandam eorum intentionem, † ita æquum visum fuit, vt eisdem concederetur ad eam elidendam, & suam exceptionem iustificandam
9 in qua dicuntur rei, & in iudiciis † inter litigantes seruatur æqualitas, quam semper
10 præ oculis † habent suprema Tribunalia,
11 quæ pari lancè, & pari iudicio, † tàm actorem, quam reum tractare debent, quibus
▼ æqualem facultatem concedunt probandi ea, à quibus propriam intentionem, & exceptionem vterque procedere arbitrantur iuxta *text. in Cap. an iudicijs, & in cap. non debet de reg. iur. in 6. & in l. non debet ff. eodem titulo Rot. coram Bichio d. decis. 573. num. 9.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Castri Fiani.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Disceptatur conclusio alienationis factæ in fraudem creditorum, vel paratæ executionis cum distinctione actionis realis, vel personalis á DD. intellectæ, quæ hic sine vlla distinctione, pro nullitate resoluitur, quia scientia in alienatario constabat, & de om-

nibus bonis debitoris alienatio facta erat, quo in casu possessorem non solum executiuè, sed etiam cum prosequutione iudicij contra debitorem intentati; conueniri posse decciditur.

SVMMARIVM.

1 *Ratificatio idem operatur, vt speciale mandatum, & retrotrahitur ad principium actus.*
2 *Datio insolutum, an facta fuerit fatta in fraudem creditorum, & colluſiua dici possit, distinguendum, & iudicium actionis personalis, & realis.*
3 *Litigiosa res est, de cuius dominio vansa mouetur inter possessorem, & petitorem.*
4 *Alienatio, vt dicatur colluſiua fatta, & in præiudicium creditorum requiritur scientia litis, aut quod debitor nihil aliud possideat.*
5 *Creditor non tenetur excutere bona difficilis excussionis, præsertim extra statum existentia.*
6 *Possidens vigore dationis insolutum, dicitur tertius possessor.*
7 *Bulla* Baronum Clementis Octaui *non præbet vim exequutiuam contra tertium.*
8 *Alienatio facta non solum in præiudicium creditorum, sed etiam paratæ executionis, remanet nulla.*
9 *Exequutio fieri potest etiam contra tertium, si alienatio in fraudem paratæ executionis facta sit, quamuis actione personali fuerit processum.*
10 *Alienatio dicitur in fraudem creditorum, & paratæ executionis, si facta sit inter consanguineos, & de omnibus bonis debitoris.*
11 *Alienatio facta in præiudicium creditorum eo magis nulla est, si alienatarius habuit scientiam litis, & sine æstimatione facta sit.*
12 *Alienatio non potest reuocari in dubium, quod in fraudem credito rum facta non sit, si & emptor habuit scientiam litis, & debitor alia bona non habeat.*
13 *Constitutiones Summorum Pontificum referuntur, eademque etiam declarantur super Bulla* Baronum, *& super translatione honorum in forenses. & num. antecedentibus.*
14 *Bulla* Baronum *non obstat doti debitæ vigore* auth. res, quæ C. communia de legatis.
15 *Confirmatio non alterat statum rei confirmatæ, sed conualidat eam in specie, in qua continetur.*
16 *Ratificatio operare debet confirmationem actus ratificati, non autem illius destructionem.*
17 *Ratificatio principalis probata per testes non admittitur, cum in omnem casum admissus per epistolam probari debuisset.*

DECISIO CCXXIX.

CREDITORES Principis Nicolai, & Principis Ioannis Baptistæ filij, iam obtinuerant mandata executiua pro magnis summis pecuniarijs contra Principem Ioannem Baptistam filium, & hæredem Principis Nicolai, & præcipuè Marchiones Petrus Franciscus, & Fulcus pro scut. 36000. 28. Septembris 1669. & Dux Petrus, & fratres alterum pro scut. 80000. & fructibus, alterum pro scut. 10000. & fructibus 22. Martij 1670. Cum 5. Martij 1670. Procurator Generalis ad negocia Principis Ioannis Baptistæ assignauerit Sororibus dicti Principis, & pro ipsis Marchioni Tiberio Tutori, & Curatori per pagamento, & assecuratione respectiuè, quædam bona partim mobilia, & partim immobilia; Vnde Procurator ad lites ipsarum sororum petiit, & obtinuit eis concedi inhibitionem in forma aduersus creditores.

Itidem 8. Augusti 1670. Idem Procurator Generalis ex mandato Principis Ioannis Baptistæ dedit in solutum dd. sororibus pro scut. 70000. Villam Pincianam cum Vinea, Horto, suppellectilibus pretiosis, & Statuis; item pro scut. 57900. Palatium nondum absolutum, in Vrbe in extinctionem crediti ipsarum sororum, expressis à dicto Procuratore in scutis 54300.

Et adhuc 6. Septembris sequentis idem Procurator Principis expolito præcipuo credito D. Olimpiæ maioris ex dd. sororibus in scutis 119000. pro residuo scut. 125000. à Principe Nicolao eidem relicta testamento, necnon alio credito sorori Laumiæ, & Hyppolitæ in scut. 30000. similiter testamento relictis aliisque scut. 4500. causa, & ratione multiplici pro tata scutor. 18000. in eodem testamento, vltra alia quamplurima credita, & iura, ita generaliter enunciata, obtenta pridem licentia à fan. mem. Clemente X. pro dd. creditis, dedit insolutum, ac omni meliori modo concessit dd. sororibus dictoque Marchioni Tiberio Tutori, & Curatori pro pretio scutorum 203500. Terram Fiani positam in Prouincia Patrimonij cum Territorio, districtu, & tenimentis, ac omnimoda iurisdictione Ciuili, Criminali, & mixta, ac mero, & mixto Imperio, & annexis, & connexis, reseruata facultate dd. sororibus, & suis hæredibus redeundi ad dd. credita, & iura, priuilegia, prioritates, & potioritates, & alia quæcumque ipsis competentia.

Mandatum autem Principis Ioannis Baptistæ 28. Februarij 1669. erat factum quidem generali Procuratori, & Administratori generalissimum, & specialiter ad ipsius nomen Palatia, Domos, Viridaria, Vineas, Hortos, & alia quæcumque bona stabilia, necnon simulacra, vulgo Statue, Tabulas pictas, & alia quæcumque, & alias pretiosas res, & speciali mentione digna, quocumque nomine, titulo, iure, & causa spectantia in Vrbe, & Statu Ecclesiastico sita, & existentia, non tamen iurisdictionalia, & alienari prohibita, quibuscumque personis, ac pro pretio, & pretijs desuper conueniendis, ac concordandis, dictoque Procuratori placitis, & beneuisis &c. vendendum, alienandum, & insolutum dandum &c.

Itaque conquerentibus creditoribus, & præcipuis præcipuatum summarum, vt supra adiuerant Congregationem institutam super Baronibus Status Ecclesiastici, de qua in Constitutione 41. Clementis Octaui, eamque

que adiuerunt enim ab ipsa prima datione bonorum in pignus, vt supra, vbi varia decreta interceſſerunt, & præcipua expeditio Commiſſarij ad Caſtrum Fiani 7. Maij 1672. dudum controuerſa, donec ab hoc decreto confirmato die 3. Septembris 1675. recurrerent ſorores ad ipſum Clementem Decimum, à quo in Signatura Gratiæ 10. Martij 1676. obtinuerunt Commiſſionem in Rota omni, & quacumque appellatione, reclamatione, & reſtitutione in integrum, & recurſu penitus remotis, & tandem varijs hinc inde propoſitis, & oppoſitis, hodie, diſputatum eſt dubium: An datio inſolutum ſubſtineatur, & an mandata relaxata ſint exequenda, vel potius denuo relaxanda.

Vnus ex DD. ſubſtineri dicebat, non obſtante, quod fuerit facta à Procuratore cum mandato inſufficiente, quia fuit nihilominus cum promiſſione de rato in forma dicti Principis Ioannis Baptiſtæ, quatenus opus ſit, & requiratur, & non alias, & ſuperuenit ratificatio Principis probata duobus teſtibus conteſtibus de tempore, & ſpecificè menſæ Ianuarij 1671. æquiparata mandato, 6
1 & † retrotrahenda ad principium actus, cum ſuperuenerit re integra, nullo iure quæſito 7
creditoribus ſuper Caſtro Fiani, cum poſtmodum anno 1672. inſteterint creditores in Congregatione Baronum pro vnione cauſarum, & pro ſpecifico iudicio concurſus formando, datio verò inſolutum multo ante præceſſerit anno 1670. ex *Rot. deciſ.* 291. *num.* 4. *par.* 9. cum ibi allegatis.

Neque colluſiua, vel fraudolenta, quam prætendunt creditores videbatur illi datio inſolutum, quia procedendo cum diſtinctione cauſarum, & actionum realium, &
2 perſonalium † de quibus in celebri illa Romana Vineæ coram *Duran. deciſ.* 364. quæ Magiſtralis dicitur, & ad eam in occurrente caſu ſemper recurrendum, & recenter in Fanen. dotis 2. Decembris 1676. §. *ſuper prædio*, & 10. *Ianuarij* 1678. §. *non enim ſubſiſtit coram R.P.D. meo Bourlemont*, & Magiſtralis ante has deciſiones iam fuerat *textus in auth. de litig.* §. *Ideoque ſancimus ſeu cap.* 1. *Nouell.* 112. & *Auth. litigioſa* 28. *C. eodem*, vbi litiſ
3 gioſa † res eſt videlicet de cuius dominio cauſa mouetur inter Poſſeſſorem, & Petitorem, & ad hoc, vt poſſit dici alienatio fa-
4 cta colluſiue, † & in præiudicium paratæ exequutionis, itaut valeat executiuè procedi contra tertium, etiam in mandato relaxato in actione perſonali requiritur ſcientia litis, aut quod debitor nihil aliud poſſederit, quorum neutrum in præſenti probatur.

Non refragante, quod ſorores poſſidentes detineant alia bona libera, computanda in dote, adeoque ad dationem inſolutum pro dotibus deueniri non potuerit, niſi computatis, & excuſſis ijs bonis, quia non videbatur eſſe præſentis inſpectionis, ſed pendere hunc punctum ab alio dubio ſuper taxatione dotium, in quo mandatum eſt, vt firmetur ſtatus hæreditarius, & ſi quæ ſint bona libera Principis, creditores poſſe illa
5 excutere, † quæ nolunt excutere ſorores creditrices, vtpote difficilis excuſſionis exiſtentibus bonis in dominio Regis Hiſpaniarum *Rot. coram Mantic. deciſ.* 152. & *cor. Eminentiſſimo Otthobono deciſ.* 43. *ſub num.* 11. & 12. & *deciſ.* 78. & *numer.* 15. quæ tamen Dominus ille voluit dicta ex abundanti ad oſtendendam veram dationem inſolutum ex præcedenti credito vero.

Quoad alteram partem dicebat denuo relaxanda eſſe mandata citatis ſororibus ſuper intrante quantitate ſcutorum 88000. quia hæc ſumma fuit exburſata de pretio Zagaroli creditoribus Montis Fiani, auctoritate Papæ erecti, & ideo ſuper illo ſorores habent æquale ius cum cæteris creditoribus Principis Nicolai, quia Papa adiuſſit, vt Caſtrum Fiani remaneret liberum pro dd. creditoribus Principis Nicolai pro dicta ſumma ſcutorum 88000. vt in Chirographo Papæ, & merito denuo relaxandum, non autem exequenda relaxata, cum per dationem
6 inſolutum fuerint tertiæ effectæ, † contra quas non habeat locum Bulla Baronum loquens de ipſis debitoribus, † licet ex titulo
7 dotis poſſidentibus allegata *Rota deciſ.* 199. *numer.* 14. *verſ. nec relenat par.* 8.

Contrarium alij ſentire, quia datio inſolutum apparet facta non ſolum animo impediendi creditoribus executionem, ſed etiam contra formam mandati expreſsè excipientis iuriſdictionalia, & facta fuit longè poſtquam comparuerant, & obtinuerant etiam mandata, quorum exequutio imminebat, adeo vt vbi etiam nulla extaret hypotheca, adhuc contra eas fieri deberet executio, nam ea datio inſolutum cui innituntur, facta fuit in præiudicium paratæ exequutionis, & pluſquam paratæ, propoſitæ nominatim in Congregatione Baronum,
8 quo fit, vt executio iam eſſet parata, † & conſequẽter alienatio facta in præiudicium ne dum creditorũ, ſed paratæ exequutionis, quo ſtante exequutio perfici poteſt contra emptorem, vel acquiſitorem rerum, vt voluit *Bald. &c. apud Iurd. conſ.* 533. *numer.* 2. & *verſ. ſed vbi etiam cum alleg. maximè Capyc. deciſ.* 123. *numer. vlt. verſ. pro aquitatis Rot. coram Duran. deciſ.* 364. *nu.* 26. (Vbi etiam quando alienatio fit hoc pendente † in perſonali
9 actione ante rem iudicatam, ſeù mandatum exequutionum relaxatum *numer.* 27.) & recentius *deciſ.* 84. *numer.* 54. cum relatione, ad alias vbi plura cumulantur, & *deciſ.* 205. *numer.* 19. & 20. *apud Poſtb. de ſubhaſt.*

Et de facto cum iure adſunt his DD. efficaciſſimæ coniecturæ ad excludendam dationem inſolutum in præiudicium paratæ
10 exequutionis, vti inter perſonas † coniunctas, & datis omnibus bonis in Territorio Eccleſiaſtico, itaut facta alienatione, nil aliud remaneret in bonis debitoris ex quo poſſit ſatisfieri creditoribus inquit *Rot. coram Burat. deciſ.* 166. *ſub numer.* 4. vbi tanto magis

ſi pro-

si probetur alienatarium habuisse scientiam vtriusque, qualis erat Marchio Tutor, atque Curator maximè, quod datio insolutum fuit sine æstimatione, † quæ constant
11 in re tam graui, & potius instar permutationis, dotibus quoque nondum liquidis, quinimo maturis contrahente Tutore, & Curatore, & demum excessiua etiam ipsi pro illa tenticute, vt supra.

Cumque ex dictis *decis. 564. coram Duran.* & alijs consentiret ipse contrarius, alienationem factam in præiudicium, & faciendam
12 exequutionem contra tertium, † etiam quando mandatum relaxatum esset in actione personali, si scientia litis sit, & debitor, nihil aliud possideat, alij ex facto dixerunt ambo concurrere, & scientiam litis esse certissimam in dicta Congregatione, quinetiam scientiam mandatorum exequutiuorum cum descriptionibus bonorum petitis à creditoribus, & contradictoribus, quinetiam inhibitionibus petitis à dd. fororibus, & obtentis.

Nec dici potest, vt prosequebantur DD. fidecommissum exemptum à Constitutione supradicta Clementis Octaui ex Chirographo Gregorij XV. confirmante Primogenituram, & derogante omnibus Constitutionibus Sixti Quinti, Clementis Octaui, Pauli Quinti, quia Constitutio Clementis
13 Octaui, ea intelligitur, † quæ fuit eiusmodi Sixti Quinti, & Pauli Quinti 103. de prohibitione translationis bonorum iurisdictionalium præclarè, non potendo dd. Duca, e Cardinale ciò fare, ostandoli le Constitutioni di Sisto Quinto, Clemente Ottauo, Paolo Quinto, di non vendere, permutare, & donare beni giurisditionali senza nostra licenza, non ostanti le Costitutioni sudette di Sisto V. Clemente VIII. e Paolo Quinto &c. Hoc quoque clarius, quod vbi aliam cogitauit Pij Quarti de registrandis, adiecit: com' anco la Constitutioue di Pio Quarto de registrandis, & generalius dicente: & oltre qualsiuoglia Constitutioni, & Ordinationi Apostoliche, e tutte l'altre cose, che facessero in contrario. Non obstat Constitutio 41. Clementis VIII. institutioni, & confirmationi Primogenituræ, quæ eũ, nec obstet creditoribus in Congregatione Ba-
14 ronum, † sicuti alias non obstat Actricibus creditricibus dotalibus, ex *Auth. res quæ*
15 *C. comm. de legat.* † & confirmatio non alterat statum rei confirmatæ, sed conualidat in ea specie, in qua illum reperit, *Rot. coram Ludou. dec. 267. num. 1.* cum alleg. & adnot. *num. 10.* & *dec. 511. num. 1.* cum alijs. Et ad obligationem Procuratoris de rato, ratificationemque testibus probatam respondebatur obligationem apparere non solum quatenus opus sit, sed & quatenus requiratur, adeoque ad confirmationem mandati, non autem ad illius
16 destructionem ratificatio ipsa † contraria est mandato, in quo Princeps mandans noluit vllo modo, neque cum scientia Procuratorem suum posse alienare bona iurisdictionalia, quia si id voluisset, facilè potuisset, exprimendo in mandato etiam iurisdictionalia, addita præseruatiua, cum debita tamen licentia, sed omninò facultatem ademit, etiam petendi opportunam licentiam, adeoque expressè cauit non tamen iurisdictionalia &c. Nec placuit probatio ratificationis, siue mandati vocalis per testes, cum,
17 probari verè, & rectè potuisset, † ac debuisset per literas, & minus per huiusmodi testes ministros Principis pro Sororibus Principis, ipsius, neque visa fuit res integra, etiam ipso tempore, ac die dationis in solutum compertis, & auditis iam creditoribus, eorumq; mandatis executionis, iamque instante executione in Congregatione.

Ex isdem concluserunt Domini mandata exequenda, induendo, & impendendo iurisdictionem Congregationis, & auctoritatem, nihilo aliàs obstante ex parte Sororum illegitimè possidentium, & potiùs detinentium, non obstantibus quoque attentatis in alia decisione reiectis.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Hæc, & immediate decisio emanarunt in eadem causa prout, & alia sup. to. 1. par. 18. dec. 394.

R. P. D. TAIA
postea S. R. E. Cardinali.

Romana Castri Fiani super attentatis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Facultates Cõgregationis Baronũ super transmissione Cõmissarij in Terra Baronali, etiam ad instantiam creditorum facta expenduntur, quæ quia prætendebatur attentata, vtpote sequuta post appellationem interpositam, & causam simpliciter commissam, attamen ab illis excusari visa est, quia apparuit facta vigore suarũ ordinariarum facultatum, quamuis etiam à creditoribus petita sit, non obstante commissione simpliciter obtenta, quia si attentata non adsunt, eadem commissio intelligitur prout de iure, eo magis clausula *purgatis attentatis* in d. commissione apposita, quia fuerat deleta.

SVMMARIVM.

1 *Causa simpliciter à signatura commissa, omnia medio tempore gesta dicuntur attentata, & n. 4.*
2 *Appellatione pendente nihil innouandum est, siue ea fuerit recepta, siue non.*
3 *à Congregatione Baronum decretis non datur appellatio, sed illa absque vitio attentatorum exequuntur, & n. 18.*
4 *Commissio simpliciter causat attentata, quia retrotrahitur ad diem grauaminis.*
5 *Papa licet non attentet, partes tamen attentare dicuntur.*

6 *Si-*

6 *Signaturæ mens qualis fuerit ab illius DD. votantibus Rotæ declaratur.*

7 *Commissio causæ facta cum clausula* simpliciter *operatur id, quod de iure operare debet, amplia vt num.seq.*

8 *Clausula* purgatis attentatis *licet in commissione sit cassata, non ideo illa dicuntur revicta, cum solum approbari voluerint.*

9 *Attentata vndique purgari debent, etiam cum solutione expensarum, & restitutione fructuum.*

10 *Congregatio* Baronum *habet facultatem transmittendi Commissarium propria auctoritate absque vitio spolij, & attentatorum, & n.12.*

11 *Clausula revocationis attentatorum non importat refectionem expensarum, & damnorum, si actus à iudice vigore suarum facultatum factus sit.*

12 *Expensa non reficiuntur, si facta sunt occasione actus à supremo Tribunali vel Principe sua ordinaria facultate gesti, etiam si ille cesserit in commodum partis.*

13 *Clausula* prout de iure *prævalent conditionalia verba,* purgatis attentatis.

14 *Attentata non adsunt, vbi non est suspensa executio, & num.seqq.*

15 *Attentata non dicuntur commissa, quotiescumque appellatio non est permissa, & num. seqq.*

16 *Appellatio non permittitur post tres conformes, & ideo non committuntur attentata.*

17 *Appellatio si est nulla, attentata prætendi non possunt.*

18 *Recursus admittitur, etiam in ijs causis, in quibus non conceditur appellatio.*

19 *Recursus petitione non retardatur executio vsque quo recursus non admittatur.*

20 *Appellationis, & recursus differentia non est si causa sit appellabilis, vel non, vbi illa fuit admissa.*

21 *Expensa transmissionis Commissarij reficienda non sunt, si Papa causam simpliciter commisit, & remotionem Commissarij solum vsque tenus concessit, & sup. à num.10.*

DECISIO CCXXX.

CREDITORES Principis Nicolai, & Principis Io.Baptistæ filij cum singillatim agerent (vt in alia decisione hodierna) pro executione suorum mandatorum in Congregatione Baronum, impetrarũt commissionem pro vnione causarum ipsi Congregationi, & insteterunt committi, & mandari D.Thesaurario in Congregatione prædicta, vt in causa, & causis huiusmodi, aliisque super præmissis procederet iuxtà suas, & Congregationis ordinarias facultates, & impetrarunt, vt Thesaurarius procederet, vt petebant; vndè contra Sorores Principis Ioannis Baptistæ, quæ in solutum acceperant Castrum Fiani, vt in alia decisione petierunt, & iuxta facultates Congregationis ex Constitutione Clementis VIII. de capiẽda, & retinenda possessione nomine Camerę, & prouidendo destinaretur Commissarius ad Castrum Fiani, & non obstantibus oppositis pro Sororibus, obtinuerunt decretum 9.Maij 1673. etiam ad commodum cõmune ipsarum detinentium, & aliorum creditorum, & causa reproposita tandem post biennium, Congregatio mandauit expeditionem submittitur alimentis dd. Sororibus, & loco alimentorum fructibus eiusdem Castri in causam declarandam 7.Maij 1675. quod etiam confirmauit 3.Septembris dicto anno 1675.

Recurrerunt nihilominus illæ ad Auditorem Sanctissimi pro superiorisoria, quampluries habuerunt, & demum 11.Septembris 1675. habuerunt pro vltima, & peremptoria superiorisoria sex dies, & citationes amplius non recipi, nec afficere, quibus lapsis, Congregatio executa est decretum, & Commissarium transmisit 19.eiusdem.

Subindè progressæ sunt ad Signaturam Gratiæ petentes committi causam Rotæ, & attentata purgari amoto Commissario; Signatura verò 10.Martij 1676. rescripsit pro commissione in Rota, omni, & quacumque appellatione, reclamatione, restitutione in integrum, & recursu penitus remotis, deletis quoque verbis supplicationis, purgatis attentatis, & remoto in primis, & ante omnia Commissario.

Sed vtcumque admissa, vel omissa prima supplicatione data, recurrerunt eædem ad Sanctissimum D. N. Innocentium XI. pro simili commissione, descriptisque deletis verbis in prima commissione, iterum obtinuerunt stari in decretis, deletis quoque in hac secunda supplicatione eisdem verbis; itaque Rota ita processit, & procedit; Instantibus autem ipsis Sororibus prætendentibus intercessisse attentata in transmissione Commissarij pendente recursu disputari dubium super attentatis, proposui hodie dubium: An constet de attentatis, quæ veniant purganda.

Vnus ex Dominis constare dicebat, ea esse purganda; Etenim decretum postremum transmissionis Commissarij fuit 7. Septembris 1675. appellatio Sororum 10. eiusdem; Vndè dum postea Signatura Gratiæ causam simpliciter commisit, † omnia secuta, & sic transmissio Commissarij 19.eiusdem dicuntur attentata, vt appellatione, † interpositione, siue ea recepta sit, siue non, medio tempore nihil innouare oportet, *l. vnica ff. nihil nou appell.interp.* & cum pluribus *Rota coram Card.Celso decis.43. & decis. 156.* vtraque ab initio, cum alleg.

Non obstante, quod Congregatio Baronum fungatur vice Papæ, & ab eius decretis non detur appellatio, † & proindè possit illa exequi absque vitio attentatorum, quia Papa appellationi detulit, & causam simpliciter commisit, † etiamsi materia non esset appellabilis, & retrotrahitur ad diem grauaminis inquit *Rota coram Eminentiss. D. Cardinali Otthob.decis.66.* cum allegatis, & licèt Papa non attentet, † attentauit tamen Pars prætendendo coram Executore executionem prouisionis, inquit *Rota coram Biebio decis.182.num.13.*

Nec

Nec aliquid facit, quod fuerit delata in commissione clausula, purgatis attentatis, & amoto Commissario &c. quia vltra quod
6 mens † Signaturæ Gratiæ fuit, vt amoueretur Commissarius, & purgarentur attentata, vt declararunt aliqui Votantes, dum
7 Papa commisit simpliciter † appellationem, id fecit, quod de iure fit, & cassando dictam
8 clausulam, noluit attentata probare, † sed neque voluit reprobare, relinquendo dispositioni iuris, iuxta quod rescripta intelliguntur, itaut in contraria non valeant, *l. penult. C. de prec. Imper. offer.*

Nec posse dici iam purgata attentata remoto Commissario, vt concluſit ille, † quia
9 attentata sunt integrè purganda, solutis expensis, & fructibus restitutis ante causæ principalis discussionem. *Rota decis.* 221. *ab initio par.* 16. cum allegatis.

Contrarium senere alij, quia fuit transmissus Commissarius decreto, & auctoritate
10 Congregationis Baronum, † quæ specialem habet facultatem, & speciale ius transmittendi, transmisitque propria auctoritate, ac prouisione Commissarium, absque vitio spolij, & attentatorum in Constitutionibus Clementis VIII. & Vrbani VIII. in libro facultatum ipsius Congregationis; Ideoque sub generali clausula reuocationis attentatorum, prout de iure † in commissione non
11 continetur refectio expensarum, & damnorum, ad tradita à *Rot. coram Crescent. decis. prima, alias* 47. *de rescript.* propter adiecta verba, vt Iudex delegatus iustitiam faciat, & iusti-
12 tia non ferente, vt Pars † reficiat expensas quas Congregatio potiùs propria, imò Apostolica auctoritate mandauit transmisso Commissario, & capta possessione nomine Cameræ, licèt beneficio creditorum, vt in vtraque supplicatione vtriusque commit-
13 sionis est apposita clausula, † prout de iure, cui præualentia conditionalia verba. Purgatis tamen attentatis, ac remoto in primis, & ante omnia Commissario in secunda commissione delata sunt.

14 Et planiùs absunt attentata, † vbi non est suspensa executio, ad *cap. 7. de appell. in* 6. & *ibi glos. casibus*, *Rota coram Coccin. decis.* 144.
15 *num.* 1. & magis vbi appellatio non est permissa, *d. cap. 7. & d. glos. casibus*, *vers. sed quid dices*, cum alijs apud *Barbos. ad d. cap. num.* 8. & cum pluribus *Lancellot. limit.* 53. *ab initio*,
16 vbi, & in eo, † qui contra tres conformes volebat appellare, *n.* 57. *cap.* 12 *par.* 2. & abundè adnot. *ad Burat. decis.* 63. *nn.* 12. vbi quan-
17 do † appellatio est nulla *num.* 13. & 14. atque itaut à decretis huius Congregationis non
18 appellatur, † processum videtur per supplicationem, & recursum, de quibus promiscuè loquitur *Lancell. de attent. & Stacc. de appell.* vt hic scripsit *quæst.* 19, *remed.* 3. *num.* 33. &
19 recursus petitione † non retardatur executio usquequo recursus non admittitur, vt in *Bulla Sixti V. & anno. Stacc. de appell. quæst.* 8. *num.* 143. & apparet differentia appellationis
20 etiam si materia † non esset appellabilis, si tamen vera appellatio fuit admissa.

Non magis vt DD. adiecerunt, quod Auditor Sanctissimi pro concessione supersessoriæ remisit causam ad Signaturam, non retardata expeditione Commissarij, & Sanctissimus post primam relatum Signaturæ aditus pro his Sororibus pro purgatione
21 attentatorum, † solum oretenus, & in gratiam ipsarum mandauit Thesaurario, vt amoueret Commissarium, nihilo adiecto de reficiendis expensis, & damnis, & potiùs approbando decretum Auditoris, non retardata expeditione Commissarij, & Commissarium expedirum, & omne tulit punctum mancatum, & forma mandati Thesaurarij Commissario his literis, & verbis: Essendo stata V. S. transmessa in coresta Terra dalla Congregatione de' Baroni, si è degnato far gratia Nostro Signore all' Eccellentissime Signore Anna Maria, & altre Sorelle de' Ludouisij, che dalla medesima sia rimossa. Tanto dunque le significo, perche alla presentata di questa ella prontamente obbedisca ritornando à questa volta, così eseguita, e Dio la guardi. Roma 30. Marzo 1676.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Decisio præcedens ***emanauit in hac eadem causa coram in calce etiam aliam concordantem inuenies.***

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Forosempronien. Saluiani.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Ad excludendum Saluianum principaliter opponebatur defectus hypothecæ à possessore præscriptæ per spatium annorum decem, vel viginti, sed neutra subsistere vita est, quia illa decennalis excludebatur per absentiam creditoris; altera verò cessabat ex scientia ipsius possessoris de credito existenti super re possessa, quæ sicuti probata erat in illo, ita etiam creditori non obstabat, quod sua actio remaneret præscripta.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam ostendit.*
2 *Hypotheca præscribitur per decennium, vel etiam per viginti annos.*
3 *Hypotheca non remanet præscripta stante scientia empturi, de creditoribus super re empta.*
4 *Scientia creditorum inducit malam fidem, propter quam præscribere nemo potest, & n.* 5.
6 *Hypothecam ad præscribendam non sufficit decennium, si creditor fuerit absens, quia tunc requiruntur viginti anni.*
7 *Scientia creditoris de alienatione rei sibi hypothecatæ,*

tata, probari debet, vt ille ab exercitio sua hypotheca reiciatur.

8. *Tempus minoris ætatis est semper à præscriptione defendum.*

9 *Clausula* constituti *probat possessionem constituentis contra quoscumque habentes causam ab eo.*

10 *Successores non possunt impugnare factum suorum auctorum, & num.* 15.

11 *Filij venditoris accedentes venditioni, dicuntur interessisse ad reddendum cautum emptorem à molestijs, quas ipsi occasione dotis materna inferre potuissent.*

12 *Possessio venditoris probatur ex fide Catastri.*

13 *Filius si bona vendita à patre ad se spectarent, illa vti propria ab eodem patre vendi non permisisset.*

14 *Tacitum suum nemo præsumitur.*

15 *de Exceptione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*

DECISIO CCXXXI.

POstquã Annibal Beuilaqua an. 1596. tã proprio, quã procuratorio, nomine Claricis eius Vxoris censium sc. 250. in sorte imposuerat ad fauorẽ Hectoris Berardi, ex duabus domibus, quas tunc possidebat in Ciuitate Forosempronien. vnã ex illis, nempè minorem dedit anno 1615. in solutum Margheritæ Nutui in restitutionem propriæ dotis, alteram verò maiorem anno 1617. promisit vendere, & successiuè vendidit cum pacto redimendi cuidam Ginestrino, qui in eius locum de anno 1621. posuit Bartholomæum Castellanum, à quo post Annibali obitum Ioannes Beuilaqua, Elisabetha filij Annibalis, & Liuia neptis, omnes hæredes eiusdem Annibalis, illam redimerunt, & de anno 1622. liberè vendiderunt pro sc. 1150. Hieronymo Castellano, ad effectum erogãdi pretium partim in redemptionem eiusdem, & partim in extinctionem debitorum Annibalis, penès quem Hieronymum emptorem anno 1621. Antonius Franciscus vnus ex filijs, & hæredibus Hectoris anno 1610 defuncti, cui in portionem huiusmodi census contigerat, pretium sequestrauit, deindè Liuia anno 1613. d. domum minorem Margheritæ eius Matri traditam in solutum, dedit in dotem Penezzino, expressè paciscens se nolle teneri pro molestijs à Berardis ex causa prædicti census interendis, qui Pennazzinus intimul cum dicta Liuia eandem domum postea vẽdidit eidem Hieronymo.

Successiuè Hieronymus anno 1635. Domum maiorem vendidit Eleonoræ Brullinæ, expressè declarans, se adhuc remanere debitorem scut. 100. pretij non soluti, propter sequestra penes se facta à creditoribus Annibalis, & domum minorem Magdalenæ Santalonghæ, à qua postea eandem Domum minorem acquisiuit d. Eleonora, cui successit Michael Angelus Brullinus, contra quẽ, vti detentorem vtriusque Domus olim possessæ per Annibalem, frãtres de Berardis, filij, & hæredes Antonij Francisci petierunt immissionem in Saluiano, & comparente ad Brullini defensionem Domo Orphanorum Forotempronij hærede Castellani, Rota sub die 10. Martij 1677. me proponente, censuit immissionem denegandam esse, fundata in præscriptione hypothecæ, ac in defectu probationis necessarij extremi, quod istæ Domus possessæ fuerint à debitore de tempore obligationis; Sed repropolita hodie Causa super eadem, & ex facto superius descripto, & hodie ab informantibus pro Berardis adamussim recensito, & iustificato, visum est Dominis constare de omnibus extremis ad obtinendam immissionem in Saluiano; Vnde recedentes à decisis, illam dandam esse existimarunt.

Creditum non controuertebatur, nec cõtrouerti poterat, vtpotè probatum publico Instrumento obligationis Camerali vallato, ex quo patet, Annibalem censum imposuisse, cunctaque sua bona pro solutione obligasse, † quod facit probationem probatam, & rem manifestam, *l. cum precibus C. de probat. Rota decis. 53. num. 2. apud Cenc. de censib.* sed difficultas reducebatur ad hypothecam, quã informantes pro Brullino, & litis Consortibus, dicebant remansisse sublatam, & extinctam per præscriptionem resultantem † ex taciturnitate decennali, seù potiùs vicennali creditoris, iuxtà deducta in præterita *decis. 5. defectus hypothecæ*, 1 2

Sed hoc refugium visum est cessare, †quia Hieronymus emptor expressam notitiam habuit huius crediti, tùm ex Instrumento emptionis Domus maioris, & sequestrorum contra ipsum ad instantiã Francisci Antonij Berardi executorũ, vt fassus fuit in Instrumento venditionis factæ ad fauorem Eleonoræ, quod vtique ostendit scientiam tam in ipso Hieronymo, quàm in ipsa Eleonora emptrice; Tùm etiam respectu Domus minoris, super qua rectè sciuit ex pacto per Liuiam apposito in assignatione dotis, quod huiusmodi census vigebat, & poterat pro eo à Berardis molestari; vndè per huiusmodi scientiam tam ipse pro vtraque Domo, quàm Eleonora pro Domo maiori ambo constituti fuerunt in mala fide, † propter quam præscribere non potuerunt. iux. *Text. in cap. vigilanti, & cap. fin. de præscript. l. cum notissimi C. de præscript. 30. vel. 40. ann. Negus. de pignor. membr. 2. par. 6. nu. 1. ad fin. Ros. decis. 356. num. 10. coram Bich. & decis. 457. num. 5. & 6. & 505. num. 3. ibiq. Adden. coram Burat.* 3 4

Quæ mala fides apparet cõtinuata nedum in dicto Castellano per totum tempus, quo domus possedit, sed etiam in ipsis Brullinis possessoribus, & causam habentibus à Castellano, & hoc conuincitur ex præfato Instrumento venditionis factæ per Castellanum ad fauorem Eleonoræ, in quo fit mentio de sequestris factis per creditores Annibalis, & ideo retinuisse penès se partem pretij, & etiam ex confessione iudiciali eiusdem par-

partis emissa in libello contra hæredes Annibalis, in quo fatentur tam Castellanum, quàm Eleonoram pluries requisiuisse dd. hæredes pro liberatione, & reuocatione lequestri facti ad instantiam † dd. de Berardis, 15 ex scientia igitur supradicta resultat continuatio malæ fidei, quæ impedit præscriptionem, ex supra allegatis.

Attenta ergo mala fide, non suffragatur lapsus temporis, quod tamen non intercessit sufficiens ad præscribendum, quia si inspiciatur tempus, quo possedit Castellanus, nempè ab anno 1622. vsque ad annum 1635 elapti sunt dumtaxat tresdecim anni, etiamsi Franciscus Antonius sciuerit alienationē, non tamen sufficiunt ad præscribendam hypothecam contra absentes, qualis erat dictus 6 Franciscus Antonius degens Catlis, † contra quem proindè viginti anni requirebantur, non autem sufficiebat decennium, quod dumtaxat suffragatur, quando vterque in eodem loco præsens est, *l fin. §. sin autem C. de præscript. Pacific. de Saluian. inspect. 2. cap. 2. numer. 26. Rot. decis. 311. num. 3. coram Merlin. & in Tudertina Saluiani 27. Iunij 1663. §. non obstant, coram Reuerendiss. D. meo Beuilaqua Patriarcha Alexandrino*; si verò consideretur tempus, quo possedit Eleonora ab anno 1635. vsque ad 1648. quo obijt Franciscus Antonius, & similiter non intrat exceptio præscriptionis deducta ex lapsu decennij, non solum, quia decennium non sufficit contra absentes à loco contractus, verum quia nullibi constat, Francisco Antonio innotuisse, domum sibi hypothecatam fuisse distractam in Eleo- 7 noram, † prout omninò probari debet, ad hoc, vt creditor ab exercitio hypothecæ reiici possit, *Surd decis. 236. num. 6.* cum aliis allegatis per *Rot. d. decis. 311. num. 8. & 9. cor. Merlin. & d. Tudertina Saluiani coram Reuerendiss. D. meo Patriarcha Alexandrino*, quod etiam applicatur multo magis respectu Domus minoris, quæ ab Eleonora per solum trienniū possessa fuit ante obitum Francisci Antonij, qui moriens reliquit filios infantes, & pu- 8 pillos, † ad quorum fauorem à præscriptione demendum semper est tempus minoris ætatis, iuxtà *Text. in l. vltima C. in quibus caus. restit. in integr. & in l. non inficiandum C. quibus non obsit. long. tempt. præscript. Cancer. var. resol. par. 2. cap. 1. num. 39. Rot. coram Zurat. decis. 75. num. 11. et decis. 487. num. 4. coram Dunozett. et in Romana restitutionis contractus 5. Aprilis 1677. §. firmata lasione, coram R. P. D. meo Bourlem.*

Quod autem Domus, de quibus agitur fuerint in bonis debitoris, visum est hodie satis probari; nam constat, quod tam in datione in solutum Domus minoris, quam in venditione maioris adest clausula *constituti*, vndè probatur possessio Annibalis contra Michaelem Angelum, qui ex supra narrata facti serie causam habet ab Eleonora, causam habente à Castellano, & Liuia causam habentibus ab Annibale, † quia clausula *constituti* probat possessionem constituentis contra quoscumque ab eo causam habentes, *l. quod meo, vbi Bart. ff. de acquir. possess. Pacific. de Saluian. inspect. 1. cap. 6. num. 19. Rota coram Duran. decis. 401. num. 3. & in d. Tudertina Saluiani §. Quod autem coram Reuerendiss. Beuilaqua*, & prius *in Romana Saluiani 22. Iunij 1654. §. possessio autem coram eodem*.

Accedit etiam depositio trium Testium affirmantium, vidisse Annibalem possidere, exercendo actus possessorios, & vlterius Domos Annibal tamquā proprias distraxit, & successiuè eius hæredes, tamquam hæreditariam alienarunt Domum maiorem in- 10 Hieronymum, † Vndè tale factum Auctorū nequit à successoribus impugnari, *Rot. decis. 150. num. 4. coram Peuting.* nihil vrgente, quod Instrumentis alienationum accesserint filij ipsius Annibalis, quia non indè concluditur 11 domos fuisse Claricis, † sed potiùs credendum est illos intercessisse ad reddendum cautos, tam supradictam Margheritam respectu Domus minoris, quàm deindè Ginestrinum emptorem Domus maioris à molestijs, quæ pro credito dotis maternæ inferre potuissent filij, iuxtà distinctionem traditam per *Giurb. obseruat. 80. num. 20. Posth. resol. 133. per tot. Andreol. contr. 103. Thomat. decis. 109. num. 10. Rot. in Imolen. fructuum census 4. Martij 1672. coram me, & in Papien. Bonorum 14. Martij proximi præteriti coram R. P. D. meo Rondinino*. Aliàs si Domus fuisset hæreditaria Claricis eorum matris, ipsi vti hæredes vendidissent, cum consensu Patris, non autem Pater, & clarius innotescit Domum maiorem fuisse Annibalis ex eo, quod priùs in Catastro cantabat sub nomine Annibalis, post venditionem autem fuit translata in 12 partitam Castellani, † vndè probari possessionem alienantis ad effectum obtinendi immissionem, plenè firmant *Genu. de script. priuat lib. 5. tit. de lib. extim. quæst. 1. num. 27. Scappuccin. de Saluian. lib. 1. quæst. 19. num. 5. Add. ad Burat decis. 317. num. 9.* cum aliis relatis *in Rauennaten. Saluiani 10. Ianuarij proximè præcriti §. possessio autem coram me*.

Ex his non releuat id, quod dicebatur, Domum minorem fuisse Claricis, ex quo in Catastro dicatur, Annibalem illam possidere pro Clarice eius Vxore, quia contrarium resultat, ex quo Annibal tamquam propriā illam assignauit pro restitutione dotis Margheritæ Bliæ eius Nuru, & dixit ad se spectare, & esse propriam, ac de cautione informa, Summario *num. 2.* cui assignationi ad maiorem cautelam d. Margheritæ accessit vti principalis, & in solidum Hyppolitus fi- 13 lius Annibalis, † qui vtique si domus ad se spectasset vti hæredem matris, non permisisset huiusmodi alienationē fieri, nec promi- 14 sisset spectare ad patrem, † & esse illius propriam, ad *text. in l. cum de indebito ff. de probat.*

Verum videbatur superflua huiusmodi disputatio: An ista minor Domus fuerit Annibalis, vel Claricis Coniugis, quia in isto censu vterque est in solidum obligatus, ideò quatenus etiam Domus fuisset Claricis, adhuc immissio competeret absq; eo quod pos-

possit obstare obiecta nullitas obligationis Claricis, quia vltra quod ab informantibus pro Berardis plura adducebantur, quæ illius validitatem ostendunt, visum est Dominis, non esse necessariam illius discussionem ingredi, quia hodie talis nullitas nec ab ea, nec ab eius hæredibus allegatur; imò ab hæredibus, nec esset allegabilis, ex quo cum illi etiam sint simpliciter hæredes Annibalis patris debitoris census, actiones sunt confusæ, propterea ipsi nequeant impugnare factum defuncti, sed illud seruare tenentur; itaut contra eos intret regula, quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio, *l vindicantem ff. de euict. Rota decis. 41. num. 16. par. 11. rec.*

Et ita recessum fuit à decisis, vtraque Parte informante.

R. P. D. MATTHÆIO.

Bononien. Fideicommissi de Cattaneis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Nec fœminæ, nec descendentes ex eis ad fideicommissum sunt admissæ, quia omnes fuerant perpetuò excluſi, & expressa conseruatio agnationis habita erat; idque neque ex parte conditionali prætendi posse decidit, quia si ambo à dispositiua excludebantur, ita etiam excluſi dici debẽt à parte conditionali, quæ cum dispositiua eandem qualitatem habere debet; de cuius itaque intellectu, quia plura in præsenti decisione deducuntur, ad sequentem Summarium, & Decisionem te non pigeat recurrere.

SVMMARIVM.

1 *Fœminæ ex quibus dicantur totaliter à fideicommisso excluſæ, & n. seqq. & per totam.*

2 *Excluſio fœminarum à testatore facta per verba* femine per niente, *omnimodam excluſionem operatur, eo magis si ante omnes substitutiones facta sit.*

3 *Fœminæ non veniunt in fideicommisso facto fauore hæredum, si fuerit habita ratio conseruationis agnationis.*

4 *Hæredum nomen non applicatur fœminis, si qualificatur à qualitate masculinitatis, & à ratione* acciò non manchi la Casata &c.

5 *Fœminæ semper excluſæ, nec aliquo modo ad fideicommissum admissæ, ad illud aspirare non possunt.*

6 *Agnationis conseruandæ ratio dicitur à testatore habita, si fœminas perpetuo excluſit, & soles masculos ad fideicommissum vocauit.*

7 *Agnatio dicitur à testatore volita, si fideicommissum factum sit per verba* acciò non manchi la Casa de' Catanei.

8 *Cognominis familiæ expressio eo magis arguit votum conseruandi agnationem.*

9 *Familia conseruatio, & perpetuitas dicitur considerata, si deficiente naturali, fuisse fit conseruatio artificialis per modum fictum, assumptionis nempe cognominis testatoris.*

10 *Agnationis conseruandæ ratio resultat ab excluſione illegitimorum, & legitimatorum.*

11 *Excluſio propriæ filiæ testatoris, & vocationis masculorum conuincit agnationem fuisse considerata.*

12 *Filias proprias, & sic magis dilectas, si testator excluſit, eo magis fœminas remotiores, & minus dilectas excludere voluisse dicendum est.*

13 *Conditionalis pars in medio testamenti appositæ, intelligenda venit de personis supra in dispositiua expressis.*

14 *Persona excluſa à dispositiua, non censentur comprehensa in parte conditionali.*

15 *Fœmina proximior si substitutos non excludebat, minus illos excludere debet fœmina remotior.*

16 *Pars conditionalis intelligitur de solis masculis, sicuti loquitur pars dispositiua, si testator qui requisiuit agnationem, illam postea despexerit, & num. 22.*

17 *Agnationis repetitio an etiam in parte conditionali requiratur.*

18 *Familia addito illius cognomine per soles masculos conseruatur.*

19 *Cognomen testatoris in toto contextu testamenti appositum, illius familiam, & agnationem importat.*

20 *Verbum* hæres de familia *appositum in parte conditionali an habeatur pro synonimo cum verbo* hærede masculo, *vel huiusmodi expresso in parte dispositiua.*

21 *Substituti ad excluſionem quatenus sufficiat conditionem de facto deficere.*

22 *Fœminæ quando venire possint in parte conditionali, si à dispositiua reperiantur excluſæ, & sup. num anteced. & seqq.*

23 *Excluſio fœminarum perpetua, & perpetua conseruatio agnationis operantur, quod illæ nullo vnquam tempore possint ad fideicommissum admitti.*

24 *Verba* d'herede in herede maschio *solum intelliguntur de descendente masculo in descendentem similiter masculum.*

25 *Masculi descendentes ex fœminis non veniunt ad fideicommissum, quod de descendente masculo, transire debet in descendentem masculum.*

26 *Masculi descendentes ex fœminis non admittuntur in fideicommisso facto pro conseruatione agnationis.*

27 *Masculi ex fœminis non possunt dici vocati, vbi testator soli proximiori familiæ apposuit onus assumendi cognomen illius.*

28 *Masculus ex fœminis si posset dici vocatus, excluderet substitutum, qui post masculorum defectiam succedere debuisset, quod non est dicendum.*

29 *Conditio* si sine filijs *ex dispositione* l. cum Auus de cond. & demonstr. *non complectitur fœminas, expresse excluſas.*

30 *Fœmina non dicuntur vocatæ, si in defectum masculorum, non ipsæ, sed earum filij substituti sint.*

31 *Conditio solum intelligitur de personis compre-*

benſis in diſpoſitiua, & ideo iuuare non poſſit illos, qui in eadem diſpoſitiua non comprehenduntur.

32 *In fideicommiſſis conditionalibus etiam conceptis in remotiſſimum tempus, ſuccedunt ſolummodo illi, qui exiſtunt de tempore purificatæ, & delatæ ſucceſſionis.*

33 *Verba in tal caſo conditionem ad tempus delatæ ſucceſſionis coarctant.*

34 *Fideicommiſſum non debet remanere in ſuſpenſo, ſi teſtator reſpexit perpetuam conſeruationem ſuæ familiæ.*

35 *Proximitas gradus quod ſola in fideicommiſſis attendatur, non habet locum quando fit tranſitus de vno genere perſonarum ad illud.*

36 *Natus qui non erat de tempore delatæ ſucceſſionis, quamuis proximior, non auocat bona à remotiore præcedenter nato, & iam admiſſo.*

37 *Remedium l. final. C. de ædict. Diu. Adr. toll. datur hæredi, ſi conſtat de fideicommiſſo, ſui vocatione, & identitate bonorum.*

38 *Detractiones non in ſola quota, ſed in quantitate conſiſtentes, fideicommiſſario immiſſionem impediunt.*

39 *Hæres gravati rationem reddere debet de omnibus quæ ad ſui manus pervenerunt.*

40 *Petitio bonorum fideicommiſſi ex capite detractionum excludatur ex ſola præſumptione ſubtractionis bonorum, & fallaciis earum.*

DECISIO CCXXXII.

IN vltimis tabulis Teſtamentarijs, ſub quibus deceſſit Balthaxar Cattaneus, ſuos hæredes vniuerſales ſcripſit Alexandrum filium, & Gaſparem, & Bonifacium nepotes deſcendentes ex Azone altero filio prædefuncto, quibus bona ſua perpetuo fideicommiſſi vinculo obnoxia reliquit per hæc verba -- la quale eredità ſia in fideicommiſſo d'eredi in eredi maſchi, nõ femine per niente, perche non manchi la Caſa delli Cattanei, e tali eredi ſiano di legitimo matrimonio, non legitimati, & in caſo, che non ſi trouaſſe eredi legitimi delli Cattanei (che Dio ne guardi) laſcio in tal caſo ſia tolto vn figlio de' Bardi, ò d'Antonio de' Bardi, il minore di vno di loro, per eſſer figli di Gineura mia figliuola, e farſi chiamare delli Cattanei, acciò la Caſa non manchi, e caſo, che di queſti non ne foſſe figliuolo, in tal caſo laſcio, ſia tolto vn putto piu attinente al ſangue delli Cattanei, e ſia erede di detta eredità, facendoſi chiamare delli Cattanei.

Hinc cum defecerit tàm linea Alexandri, quàm Gaſparis, & Bonifacii, & nullus extaret de Bardis, qui ad ſucceſſionem admitti poſſet, vtique factus eſt locus vocationi Ioãnis Baptiſtæ de Sancto Petro, tanquam proximioris ſanguini de Cattaneis, & cum ad hanc ſucceſſionem aſpirarent Comitiſſa Sulpitia, & Marchioniſſa Hippolyta ex parte diſpoſitiua, vel ſaltem prætenderent eſſe comprehenſas in parte conditionali, ibi † E caſo, che non ſi trouaſſero eredi legitimi delli Cattanei, ac per conſequens defeciſſe ſubſtitutiones factas tàm pueri de Bardis, quàm alterius attinen. ſanguini de Cattaneis.

Super his cum propoſita fuerit cauſa in hoc Sac. Tribunali *diebus 27. Martii, & 11. Decembris 1652. coram R.P.D. Bourlemont*, fuit reſolutum conſtare de fideicommiſſo fauore dicti Ioannis Baptiſtæ de Sancto Petro, vt *in deciſionibus 422. & 519. par. 13. rec.* ac deinde *coram R.P.D. Ninot, qui cauſam propoſuit in abſentiam eiuſdem R. P. D. Bourlemont diebus 11. Maii, & 14. Decembris 1663.* eidem dandam eſſe immiſſionem ſuper prædio vrbano Domus Magnæ in Ciuitate Bononiæ, & in nonnullis aliis prædiis ruſticis, vt habetur *inter eius deciſ. 1a 37. & 53.*

Et cum ad trutinam reuocatæ fuerint *coram R.P.D. Calatalu* huiuſmodi reſolutiones (admiſſo interea ad cauſam Co. Fabio) & *propoſito dubio 2. Aprilis 1677. & 31. Ianuarij præteriti*, an eſſet perſiſtendum in deciſis, nulla capta fuit reſolutio, tandem verò propoſito per me dubio in locum *R.P.D. Calcatu* ſubrogatum, omnibus Dominis de ordine Rotæ votantibus, reſponſum fuit perſiſtendum eſſe in deciſis, *tàm coram D. Bourlemont, quàm coram D. Ninot.*

Quo enim ad prætentam ſucceſſionem videbantur repelli Comitiſſa Sulpitia, & Marchioniſſa Hippolyta ex aperta declaratione facta ab eodem Balthaxare Teſtatore, qui expreſſis verbis ſucceſſionem fœminis denegauit, ibi -- la quale eredità ſia in fideicommiſſo d'eredi in eredi maſchi, temine per niente, vt *in Summario præteritæ poſitionis num. 1.* † ex quibus verbis manifeſtè patet, Teſtatorem habuiſſe animum excludendi fœminas, quia vocatio maſculorum, & illarum excluſio nõ legitur limitatiuè ad aliquas certas perſonas, vel gradus, ſed abſolutè, & illimitatè; itaut videatur inducta excluſio per modum regulæ, & referatur tàm ad partem diſpoſitiuam, quàm ad conditionalem, dum reſpicit omnes clauſulas Teſtamenti, omneſque gradus vocationis, & ab illa omnis, & integra teſtamentaria diſpoſitio regulatur, formamque eſſentialem recipit, iuxtà *Textum in l. filius ff. de liber. & poſth. l. quæ conditio ff. de condit. & demonſtrat. l. regulæ ff. de iuris, & facti ignorantia, & ibi Bartol. n. 1. Gregor. Lopez in l. 3. tit. 13. par. 6. in gloſſ. verb. magnus colum. 8. verſ. ſed quid ſi fœmina, Caſanatt. conſ. 38. nu. 17. verſ. vbi diſtinguit conſ. 47. num. 128. & ſeqq. & conſ. 53. num. 34. in fine, Fuſar. de ſubſtit. q. 401. num. 17. Caſtill. contro. tur. lib. 2. cap. 4. n. 72. Peregr. de fideicom. art. 25. num. 26. Buratt. deciſ. 272 nu. 1.*

Præſertim vero quia verba excluſiua fœminarum fuerunt poſita ante omnes ſubſtitutiones principaliter, & de per ſe *femine per niente,* † quibus non contrariantur deciſiones *Royas 72. & 249*, ex quo in illo caſu verba *intendendo ſempre de maſchi* ſtant conſecutiuè ad deficientiam Iſabellæ, nec ibi contemplata erat agnatio, dum Teſtator vocauerat Iſabellam, & poſt eius obitum illius deſcendentes.

In

In casu autem, de quo agitur Comitissæ Sulpitiæ, & Marchionissæ Hippolytæ non possunt intelligi in vocatione dispositiua comprehensæ per illa verba, *la quale eredità sia in fideicommisso di eredi in eredi maschi, femine per niente, perche non manchi la Casa de Cattanei*, & sic iuuari nequeunt consilio *Fulg.* 85. quia illud non habet locum, quando 3 fuit habita ratio conseruationis agnationis *Soccin. Iun. cons.* 2. *nu.* 19. *vers. ideò secundo loco lib.* 2. *Surd. cons.* 316. *num.* 8. *Menoch. cons.* 1229. *num.* 20. *Gabr. cons.* 116. *num.* 10. *lib.* 2. *Fusar. q.* 311. *nu.* 28. *Duran. decis.* 126. *nu.* 32. *Pen. decis.* 902. *nu.* 5. *& in rec. decis.* 95. *n.* 22. *decis.* 218. *num.* 9. *par.* 11. *& decis.* 269. *nu.* 8. *par.* 15. Nomen enim *heredum* illis applicari nequit, † dū 4 qualificatur à masculinitate adiecta, & viterius à causa, *acciò non manchi la Casa delli Cattanei, Buratt. decis.* 742. *nu.* 3. *Peregrin. cons.* 149. *num.* 14. *post med. lib.* 5.

Penitùs verò quia nullo modo possunt ad eorum fauorem induere communē nomen, ex quo expressæ reperiuntur exclusæ, *femine* 5 *per niente*, † nec aliquo modo constat, ipsas fuisse prius à Testatore ad successionem exoptatas, *Gabriel cons.* 132. *nu.* 56. *lib.* 1. *Peregr. cons.* 58. *num.* 6. *& cons.* 159. *num.* 13. *lib.* 5. *Buratt. decis.* 272. *nu.* 15. *& in rec. decis.* 462. *n.* 16. *& 17. par.* 14.

Votum autem conseruandæ agnationis enixè à Testatore contemplatum in dubium 6 reuocari nequit, † dū semper masculos vocauit, & perpetuò fœminas exclusit, *Surd. cons.* 96. *num.* 31. *Decian. cons.* 127. *nu.* 10. *lib.* 3. *Rot. in rec. dec.* 135. *par.* 5. *decis.* 41. *n.* 10. *par.* 8. *decis.* 142. *num.* 14. *& 45. par.* 10. *& decis.* 269. *num.* 15. *par.* 15.

Eòque magis quia fideicommissum condidit fauore Domus, & familiæ de Cattaneis, ne illa vllo vnquam tempore deficeret, ibi- *perche non manchi la Casa de Cattanei*, & hoc geminatis vicibus in suo Testamento ordi- 7 nauit, † ex quo inficiari nequit, quin expressè exoptauerit immutabilem suæ agnationis conseruationem, latè *Riminald. sen. cons.* 65. *nu.* 27. *& seqq. Rolan. cons.* 71. *nu.* 50. *lib.* 2. *Surd. cons.* 375. *num.* 11. *& 12. Rota coram Merlin. decis.* 12. *num.* 41. præcipuè cum Testator simpliciter nō dixerit *acciò non manchi la Ca-* 8 *sa*, † sed addidit eiusdem Domus cognomen *de' Cattanei*, vt in puncto considerat *Fusar. q.* 351. *n.* 37. *& cons.* 72. *nu.* 13. *in fine, Altogrado cons.* 80. *nu.* 92. *& 93. lib.* 2. *Rot. decis.* 164. *n.* 1. *par.* 7. *rec.*

Tantò fortiùs quia deficiente agnatione naturali de Cattaneis, iussit conseruationem ciuilis, & artificialis per assumptionem co- 9 gnominis *Cattanei*. † Ex hoc enim desumitur coniectura valdè efficax ad inducendam voluntatem fixam Testatoris pro cōseruatione, & perpetuitate familiæ, *Rip. in L. Centurio num.* 164. *ff. de vulgar. Paris. cons.* 19. *n.* 34. *vol.* 2. *Alciat. de verb. signif. lib.* 3. *num.* 15. *ad fin. Mantic. de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 15. *Seraph. decis.* 1329. *num.* 3. *Merlin. decis.* 12. *n.* 39. *& decis.* 266. *nu.* 16. *in rec. decis.* 319. *nu.* 4. *p.* T.

Pars XIX. Recent.

& decis. 494. *nu.* 2. *par.* 2.

Quibus coniecturis accedunt aliæ desumptæ non solùm ex exclusione illegitimorū, † & legitimatorum, *Decian. cons.* 31. *n.* 92. *lib.* 1. *Altograd. cons.* 36. *num.* 50. *lib.* 1. *Rot. decis.* 269. *num.* 19. *par.* 15. *rec.* verùm tamen etiam quia dum masculos ad successionem inuitauit fi- 11 liam propriam à successione excluſit, † *Fusar. cons.* 13. *nu.* 8. *Rot. post Censal. ad Peregrin. decis.* 17. *nu.* 7. vnde ex hac propriæ filiæ ex- 12 clusione, & quam summoperè dilexisse, † præsumi debet, oritur vehemens intellectus ipsum Testatorem alias fœminas remotiores, minùs dilectas, & sibi incognitas excludere voluisse, *Menoch. cons.* 836. *num.* 10. *Castren. cons.* 409. *nu.* 2. *lib.* 2. *Cyrec. discept.* 4. *n.* 4. *Vrcol. consult.* 60. *nu.* 18. *Larrea decis.* 54. *nu.* 1. *Rot. decis.* 34. *nu.* 14. *par.* 3. *rec.*

Cùm igitur Balthazaris Testamentum contineat fœminarum exclusionem per modum regulæ, contemplationem agnationis, vocationem masculorum, exclusionem Iuniperæ propriæ filiæ, ac descensum ad agnationem ciuilem, in defectum naturalis se- 13 quitur, † vt pars conditionalis in medio posita, *in caso, che non vi fossero eredi legitimi delli Cattanei*, eadem fœminas non comprehēdat, sed intelligenda veniat de ipsis hæredibus masculis supra expressis in dispositiua, 14 ex vulgata conclusione, † quod personæ exclusæ à dispositiua non censentur comprehensæ in conditionali, *Soccin. Iun. cons.* 69. *num.* 30. *& seqq. lib.* 3. *Gabriel cons.* 79. *num.* 5. *lib.* 2. *Surd. cons.* 21. *num.* 9. *in fine, & num.* 10. *Mantic. de coniect. lib.* 3. *tit.* 13. *num.* 9. *Peregrin. art.* 25. *num.* 30. *Rot. dec. f.* 237. *nu.* 5. *par.* 5. *decis.* 95. *nu.* 23. *& seqq. par.* 11. *decis.* 330. *num.* 8. *par.* 12. *decis.* 378. *n.* 23. *& 24. par.* 13. *dec.* 489. *num.* 4. *par.* 14. *& dec.* 269. *n.* 27. *par.* 15. *dec.* 207. *nu.* 4. *par.* 16. *& in Rauennaten. fideicommiss.* 20. *Maij* 1640. §. *ex his coram Card. Panzirolo*.

Præcipuè quia cum à dicta parte conditionali exclusa sit Iunipera filia Testatoris, admisso eius Nepote masculo ex filio, & de- 15 inde puero attinēte sanguini de Cattaneis, † sicuti enim eadem Iunipera non excludebat substitutos, eò minùs id firmandum venit in fœminis remotioribus Testatori incognitis, *Andreol. cons.* 218. *num.* 12. *Altograd. cons.* 80. *num.* 77. *lib.* 1. *Valenzuel. cons.* 113. *nu.* 19. *Censal. ad Peregr. art.* 26. *fol. mihi* 136. *vers.* 6. *declaratur*.

Considerabant etiam Domini, quod vbi fœminæ dicerentur comprehensæ in parte conditionali, & impedirent substitutionis purificationem Pueri attingentis, sequeretur, vt fideicommissum huiusmodi, vel in sus- 16 penso semper remanere deberet, † dum eædem fœminæ ex præmissis iure exclusæ, vel transiret ad cognatos sine onere assumptionis cognominis *Cattanei*, dū de eodem onere in dicta parte conditionali, nec verbum habetur, & ita Testator eo momento, quo tā enixè agnationem exoptabat illam despexisset, ad quod absurdum propterea euitandū, inquit punctualiter *Rot. dec.* 269. *n.* 26. *& 27.*

par. 15. *rec.* partem conditionalem de solis maſculis agnatis intelligendam fore.

Et hinc addebant non relevare obiectum, quod in dicta parte conditionali non fuerit
17 expressa maſculinitas; † quoniam præterquamquod posito ex præmissis voto agnationis, dicta qualitas semper repetita centetur, *Altograd. conſ.* 80. *nn.* 74. *&* 75. *lib.* 2. *Dunoz. Jun. decis.* 46. *num.* 22. *Rota decis.* 284. *n.* 33. *par.* 6. *rec. & post discept. Contry dec.* 29. *num.* 11. *& seqq.* satis abunde suppleri visa fuit ex verbis *delli Cattanei*, ibi -- *in caso che non vi fossero eredi legittimi delli Cattanei*, designantibus fa-
18 miliam, & agnationem Cattaneã,† quæ per solos maſculos conseruatur, *Ruin. conſ.* 110. *num.* 14. *lib.* 2. *Rolan. conſ* 70. *num.* 25. *& seqq. lib.* 3, dum præcipuè verba prędicta *delli Cattanei*, in toto testamenti contextu pro eadẽ
19 familia, † & agnatione desumpta fuerunt, *Ricciard. apud Fusar. conſ.* 169. *num.* 3. *in fine, & seqq. Surd. conſ.* 564. *num.* 7. *&* 11, *Rolin. resol.* 41. *nn.* 52. *Altograd. conſ.* 50. *num.* 14. *lib.* 1. *& conſ.* 79. *num.* 24. *lib.* 2. vnde inferebatur verba huiusmodi *Eredi legitimi delli Cattanei*
20 posita in conditionali † habenda fore pro synonimis cum præcedentibus partis dispositiuæ *Eredi maſchi &c. di legitimo matrimonio*, vt in his terminis considerauit *Rot. decis.* 65. *num.* 5. *par.* 13. *& decis.* 398. *nu.* 6. *&* 7. *par.* 15. *recent.*

Vltimum etiam fuit non applicari alterum obiectum, vt ad exclusionem substituti sufficiat, conditionem, de facto deficere, quoniam hoc præsupponit fœmmarum comprehensionem in ipsa parte conditionali, quod non subsistere hactenus demonstratum fuit, & viterius conclusio prædicta non
21 procedit, † quoties Testator non respexit nudum factum, sed desiderauit effectum, vt in hoc casu, quod Testator nec per momentum, agnationem deficere censuit, & ita precisè obiecto respondit *Rot. dec.* 437. *nu.* 1. *cum plurib. seqq. par.* 14. *rec.*

Hisque dictum fuit non resistere *decisionem Carilli* 276. quoniam nec fœminæ vt supra, nec Co. Fabius, vt infra sunt comprehensi in parte conditionali sub nomine legitimo-
22 rum hæredum, † vt respondendo eidem *decisioni Carilli*, inquit *Rot. decis.* 207. *num.* 3. *par.* 16. *rec.*

Viterius dicebatur *in decisione Carilli* fœminas, & incapaces ad matrimonium temporancè tantummodò fuisse exclusas, vt ex ipsa *decisione num.* 3. *vbi num.* 4. super hoc motiuo fixit pedes pro exclusione locorum
23 piorum substituiorum, † ac insuper Testator ibi posi tres lineas maſculorum agnationem despexerat, vocando loca pia dum tamen in casu, de quo agitur exclusio fœminarum est perpetua, & perpetua etiam agnationis contemplatio.

Ex his omnibus, ac ex vrgentioribus ab huiusmodi hereditate exclusus remanet Co. Fabius maſculus Comitissæ Sulpitiæ, tàm à
24 dispositiua, quàm à conditionali. A dispositiua, quia ipse non est vocatus in prima substitutione, ex verbis *d'erede in erede maſchio*, quæ intelliguntur de descendente maſculo in descendentem maſculum, *Menoch. conſ.* 489. *nn.* 3. *& seqq. & num.* 14. *Dec. conſ.* 38. *num.* 4. *&* 5. *Ruin. conſ.* 152. *sub nu.* 7. *lib.* 2. *Parisc. conſ.* 37. *nn.* 28. *& conſ.* 55. *nn.* 3. *&* 4. *lib.* 4. *Mant. de succeſſ. par.* 4. *q.* 12. *art.* 1. *num.* 29. *&* 30. *Fusar. q.* 339. *num.* 69. *Rota coram Celsi decis.* 157. *nn.* 9. *& decis.* 370. *nu.* 1.

Hæc enim verborum serie attenta, non possunt maſculi descendentes ex fœmina aspirare ad hoc fideicommissum, dum illa verificari debent in descendente maſculo
25 procedẽte ab alio maſculo,† quam qualitatem non habet idem Co. Fabius natus ex Comitilla Sulpitia fœmina expressis verbis exclusa, *Cephal. conſ.* 581. *num.* 10. *Menoch. conſ.* 172. *nn.* 22. *& conſ.* 378. *nu.* 21. *Prat. de interpret. vltim. vol. lib.* 3. *num.* 54. *&* 55. *fol.* 291. *Gratian. discept.* 901. *nn.* 22. *& seqq. Rot. dec.* 93. *num.* 5. *&* 218. *à nu.* 4. *par.* 11. *& dec.* 269. *n.* 13. *par.* 15. *rec.* Dum præcipuè ex superiùs firmatis dispositio cõtinet votum agnationis
26 † *Rota decis.* 34. *nu.* 11. *cum seqq. par.* 8. *& dec.* 93. *n.* 22. *& dec.* 218. *n.* 9. *par.* 11.

Clariùs hoc elucescit quia Testator in prima substitutione, & parte dispositiua nõ apposuit onus assumendi cognomen de Cattaneis, in altera verò substitutione Pueri de-
27 Bardis, & attinentis sanguini, † illud onus apposuit, ex quo modo procedendi censeri debet, quod Testator vocauerat veros agnatos in dispositiua, & non maſculos ex fœminis, *Soccin. Jun. conſ.* 69. *nu.* 22. *vers. ex quo potest lib.* 3. *Rot. decis.* 269. *num.* 5. *vers. quæ sane par.* 15. *rec.*

In parte verò conditionali resistunt eidẽ Co. Fabio omnia superiùs deducta contra eius matrem, & amitam, vt nimirum intelligatur de eisdem tantummodò personis, quæ in dispositiua continentur, & à qua, vt probatum fuit, ipse est exclusus,

Hoc superaddito quod cum ipse Co. Fabius contineatur sub vltima substitutione Pueri attinentis, diceretur substitutus in locum sui ipsius si in præcedenti conditio-
28 ne comprehensus esset,† quod absurdum esse euitandum, firmant *Menoch. conſ.* 424. *sub nu.* 13. *Rot. decis.* 14. *sub nu.* 6. *par.* 8. *rec. Cavill. decis* 273. *nu.* 11. *& decis.* 299. *n.* 10. *R.P.D. de Luca de fideic. disc.* 31. *nn.* 10.

Fundamentum verò desumptum ex dispositione *l. cum Anus ff. de condit. & demonstr. & in l. cum acutissimi C. de fideic.* nullius est
29 momenti, quia tacita conditio *si sine filiis* non complectitur fœminas expressè exclusas, *Decian. conſ.* 24. *num.* 20. *&* 22. *lib.* 2. *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 10. *in fin. Rot. decis.* 174. *num.* 3. *par.* 1. *diuers.* Eò maximè quia Testa-
30 tor † in defectum maſculorum ipsas fœminas non substituit, sed eorum maſculos, *Fusar. de substit. q.* 402. *num.* 136. *Rot. decis.* 374. *num.* 6. *par.* 1. *diuers.*

Tum quia cum conditio intelligatur de personis comprehensis in dispositiua; hæc

autem tantumodò verificetur in masculis
31 agnatis, † nec fœminæ, nec Co. Fabius à fœmina descendens, ex dispositione dd. legum iuuari possunt, vt declarat *Bartol. in d. l. cum Anus num.4. Gabr. conf.116. num. 5. cum seqq. & num.18. lib. 2. Decian. conf.127. nu.20. lib. 3. Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num.30. Mantic. de coniect. lib.8. tit.18. n.49. Rot.dec.95. num.20. par.17. rec.*

Nec demùm idem Co. Fabius venire potest ex vltima substitutione Pueri attinẽtis, quia non erat in rerum natura de tempore purificatæ conditionis, & per consequens hæreditas deferri debebat Ioanni Baptistæ tunc nato, & proximiori, attento quod in similibus fideicommissis licet conceptis in remotissimum tempus succedunt solùm illi, qui existunt de tempore purificatæ, &
32 latæ successionis, † nec postmodum nati habentur in consideratione, & non auocant bona à iam admissis, *Castrens. conf.16. num.5. lib. 2. Alciat. conf. 119. num. 7. lib. 9. Mandel. conf. 106. num. 16. & seqq. Gabriel. conf.130. num.8. lib.1. Menoch. conf.413 nu.16. & seqq. conf. 566. num. 4. & conf. 830. per tot. Fachin. conf.86. n.7. & seq. lib.3. Fusar. q.318.à nu.57. per tot.77. Thesaur. Inn. quæst.84. num.12. vers. ampliatur etiam lib.3. Barbat. de fideicom. par.3. cap.3. num.51. & 52. Cenſal. ad Peregr. art.27. vers. observo igitur fol.145. & vers. facilè tamen fol.146. Rot. post eundem decis. 17. num.22. cum duob. seqq. Bich. decis. 493. num. 3. Ros. diuers. decis.38. & decis.379. num.11. par. 1. & in rec. decis.357. num.5. par.1. decis.95. nu.29. par.11. decis. 397. num.14. & seqq. decis.398. num.12. & decis.400. num.4. & 5. par.15.*

Et quamuis ab huiusmodi vera, & indubitata conclusione recedatur ex contrarijs coniecturis, attamen cum à Dominis fuerint examinatæ circumstantiæ Testamenti, dixerunt nil ex eo resultare fauore Co. Fabii nõ nati tempore apertæ successionis, sed quin potiùs assistere Io. Baptistæ iam nato, vt ex verbis, ibi -- *& in caso non si trouassero Eredi legitimi delli Catanei, lascio in quel caso sia tolto il figliuolo de Bardi &c. & in caso, che di questi non ve ne fosse, in questo caso lascio sia tolto vn putto più attinente &c.* vis enim facienda est in illis verbis *in tal caso, in questo caso.* per Testa-
33 torem reiteratis, † & coarctantibus conditionem ad tempus delatæ successionis, *Bocc. conf.39. num.22. Castrens. conf.15. nn. 5. Alciat. conf. 119. num. 3. & seqq. lib. 4.* latè *Menoch. conf.1118. num.14. & seqq. Fusar. q.318. n.82. Bich. decis.493. num.30. & in rec. decis.9. n.32. cum seqq. par.11.*

Fortiùs cum Testator præcipuè respexerit, ne sua familia collaberetur, sed semper floreret verè, vel fictè, vnde fideicommis-
34 sum stare non debuit in suspenso, † atque per consequens vocatum existere necessè fuit de tempore delatæ successionis, vt per assumptionem cognominis familiam conseruaret, illiusque splendor æternus, si fieri posset, redderetur, *Molin. de primogen. lib. 3. cap.10. nu.38. & 39. in fine, Mantic. de coniect. lib.8. capitul. 18. numero 49. Merlin. decis. 17. num.1. & in rec. decis.206. num.6. par.3. & decis.437. num.7. cum seqq. par.14.*

Non obstat quod Co. Fabius sit proximior grauato, cuius proximitas attendenda veniat, quia cum agatur de arguenda dilectione attenditur proximitas, & voluntas Testatoris, quia ipse est, qui disponit, & regula quod attendatur proximitas grauati non habet locum quando fit transitus de
35 vno genere personarum, ad aliud, † nempè de masculis, & agnatis ad attinentes, & cognatos descendentes ex fœminis, *Cephal. conf.493. n.40. lib.4. Altogr. conf.64. n.11. lib.1. Peregr. art.20. num.11. Mantic. de coniect. lib.8. tit.12. nu.31. vers. idem quoque, Rot. decis.691. n.3. & infra par.2. decis.519. n.13. & seqq. p.5. & dec.459. n.4. par.13. rec.*

Et categorica semper est responsio, quod non natus de tempore delatæ successionis
36 quamuis proximior † si superueniat non auocat fideicommissum à remotiore nato iam admisso, iuxtà omnes superiùs congestos *vers. nec demùm*,

Postquam autem constitit de purificatione fideicommissi fauore Ioannis Baptistæ fuit *coram R. P. D. Ninot, in absentia R. P. D. Bourlemont subrogato*, disputatum dubium super quibus bonis eidem esset danda immissio, & responsum fuit super prædio vrbano domus magnæ in Ciuitate Bononiæ sub Capella S. Thomæ de Mercato, ac super aliis tribus rusticis, altero nuncupat. il Palazzo in Communi Bondanelli, cum prędijs contiguis pro tornat. 173. altero in Cõmuni Bagiani pro tornat. 117. & altero in Villa Barisellæ tornat. 450. cum illis annexis, vt *ex decisionibus eiusdem in ordine la 37. & 53.*
37 eumque pariter hodie reuiderentur † Domini responderunt standum esse in decisis, quia constat de identitate bonorum, & de fideicommisso non fuit amplius dubitatum, vnde intrat remedium *l fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. vel Saluiani interdicti ex Gabr. conf.46. n.19. & seqq. lib. 1.*

Nec obstare visæ fuerunt detractiones legitimæ, & trebellianicæ, ac dotium Vrlinæ vxoris fideicommittẽtis, & Catharinæ vxoris Azonis senioris ducat. in totum 1800.
38 quæ cum non solùm in quota, † sed etiam in quantitate consistant immissionem impedire deberent, iuxtà *dec.88. num.30. & 31. par. 6. rec* quoniam præterquamquod ad fideicommissariorum manus in diuisione an-
39 ni 1538. peruenerunt supellectilia, † & iocalia considerabilis valoris, de quibus reddenda est ratio, intrat præsumptio subtractionis aliorum, & satisfactionis detractio-
40 num prætensarum, † quæ est sufficiens ad excludendam retentionem, *Merlin. de legit. lib.2. tit.2. q.4. num.3. Rot. post eundem dec.140. nu.4. & 141. num.5. & in Romana Saluiani 13. Iunij præteriti §. caterum coram me.*

Et ita responsum fuit standum esse in decisis *tàm coram R. P. D. Bourlemont la 422. & 519. par. 13. rec, quàm coram D. Ninott. la 37.*

& 53. *inter eius impressas*, vtraque parte acriter informante &c.

R. P. D. RONDININO.

Romana Pensionis.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Valida declaratur pensio super Parochiali imposita, quia illius fructus sufficientes visi sunt, ad quem effectum computantur etiam incerti, cum super certis, & incertis illa reseruata foret; qua autem in summa taxari debeant expensæ eiusdem Ecclesiæ, suæque etiam reaptationes, eiusdemque domorum, & an inter illius onera computari debeat expensa Vicecurati, ex sequenti Summario, & Decisione colligito.

SVMMARIVM.

1 *Pensio reservata super Ecclesia, cuius fructus sunt impotentes ad illam sustinendam, remanet nulla etiam ex voluntate Pontificis concedentis.*

2 *Sententia lata contra ius non meretur nomen sententiæ nec potest transire in iudicatum.*

3 *Fructus incerti Ecclesiæ tam ex depositionibus testium, quam ex iudicantis arbitrio, possunt ad aliquam certitudinem reduci, & n. seqq.*

5 *Fructus incerti computantur ad augendos reditus beneficij, quoties pensio reservata est super certis, & incertis, & n. 6.*

6 *Incerti fructus cadunt sub æstimatione, & quando.*

7 *Scuta 160. monetæ respondit scutis 100. auri de camera.*

9 *Expensæ Ecclesiæ in Vrbe licet communiter taxentur in scutis triginta monetæ, hic tamen in scutis quingentis taxatæ sunt, & n. 12.*

10 *Ecclesia S. Salvatoris de Capellis in Vrbe est filialis Ecclesiæ S. Laurentij in Lucina, & non inter postremas Ecclesias eiusdem Vrbis numeratur, num. 11.*

13 *Expensæ reparationis Ecclesiæ, & domus Parochialis in annuis scutis octo ab hac decisione taxatæ sunt.*

14 *Expensæ reaptationis domorum in Vrbe communiter taxantur in scutis quinque pro quolibet centenario.*

15 *Pensio per sententiam declarata extincta non computatur inter onera Ecclesiæ.*

16 *Vicecurati expensa quatenus computetur inter alias expensas Ecclesiæ, & n. seqq.*

17 *Parochus ex consuetudine Vrbis Vicecuratum habere non debet, cum possit optimè satisfacere suo ministerio per se ipsum.*

18 *Parochus ob distantiam fidelium, vel alia simili causa potest sibi coadiutorem assumere.*

DECISIO CCXXXIII.

POSTQVAM Ioanni Francisco Topino à san. mem. Alexandro VII. collata fuit Ecclesia Sancti Saluatoris, de Cupellis nuncupata, vacans ob mortem Ioannis de Sanctis illius Parochi, ipseque Topinus consensit nouæ pensioni ducatorũ vigintiquatuor auri de Camera fauore Ioseph Ferratti, assecuta Parochialis Ecclesiæ possessionem, illam soluere recusauit, liteque introducta coram A. C. ille pronunciauit antiquam pensionem, qua Ecclesia hæc grauata fuerat extinctam fuisse; moderna verò Ferratti validam, & legitimam. Elapsis fatalibus, appellationis temporibus nuper Topinus Signaturam Iustitiæ adiit, quæ mihi rescripsit cum clausula: De causis restitutionis in integrum, sine præiudicio rei iudicatæ. Ad cuius rescripti tenorem dato dubio. Domini responderunt: non constare de causis restitutionis in integrum, sed de re iudicata, & pensionem esse validam.

Nulla enim fuit quæstio fatalium temporum ad appellandum, illorumque lapsus rem iudicatam inducentis, quam eatenus Scribentes pro Rectore Ecclesiæ euitare studebant, quatenus illam euidenter nullam dicebant ob tenuitatem reddituum Ecclesiæ
1 impotentis ad sustinendam † pensionem, quo casu ipsa corruit, tam ex iuris dispositione, quàm ex voluntate Pontificis illam reseruantis ad limites Concilij Tridentini cum solita clausula, dummodo centum ducati auri de Camera remaneant pro Rec-
2 tore, atque ideò sententia contra ius lata † nec sententiæ nomen meretur, nec transire potest in iudicatum, quia non est sententia vulgata cõclusione desumpta ex litera *Text. in l. 4. §. condemnatum*.

Igitur ad reddituum Ecclesiæ restricta disputatione, illos in scutis 208. 33. vtraque pars ascendere conuenit in calculo coram me concordato. Hos verò ex redditibus controuersis, quæ in eodem calculo suspensæ fuerant, quousque Domini ad augendos fructus Ecclesiæ relecerunt, in duabus summis conuenerunt. Altera summa est scutorum quatuor annuorum pro quindennijs, & laudemijs bonorum emphyteuticorum Ecclesiæ in calculo concordato descriptorum, quousque apertius eorum qualitas inducetur. Altera summa est scutorum centum pro fru-
3 ctibus incertis Parochiæ, † quæ verisimiliter videbantur Dominis ob amplitudinem Pa-
4 rochiæ, & numerum fidelium † in ea degentium, quo casu cum ea reducantur ad prædictam certitudinem, de qua deponunt tres testes formiter examinati, deponentes de ipsa confessione Rectoris præcedentis illius
5 Ecclesiæ, † computantur proindè ad augendum valorem beneficij, illiusque redditus conflant, quotiescumque, † vt in casu, pensio imposita fuit super fructibus certis, & incertis, quia tunc illius incertum cadit sub

alia

æstimatione, *Garz. de Benefic. par.1. cap.5. sub num.391. Lotter.de re benefic.lib.1.cap.39.nu.17. Rot.recent.par.16.decis.120.num.19.& seqq.* cum concordan.

In hac igitur summa reddituum ex duabus summis supradictis ex aliis controuersis aucto valore reddituum in calculo concordato, vsque ad scuta 312. 83. monetæ, vtum est Dominis remanere congruam Rectoris
7 in scutis 100. monetæ, † quæ respondent scutis centum aureis pro illius congrua substentatione à Pontifice præseruatis. Ex reliquis autem fructibus Ecclesiæ admittebant Domini detrahenda esse scuta quinquaginta
8 annua † plusquam sufficientia pro expensis
9 Ecclesiæ: † quæ veluti filialis Ecclesiæ Sancti Laurentij in Lucina, & quamuis numero fidelium, & amplitudine Parochiæ, vt
10 dictum est, † non inter postremas Vrbis Ecclesias sit, ob modicum tamen ambitum,
11 & Ministrorum seruitium modica est, † non vlteriori egens dispendio in scutis triginta
12 ab hoc Tribunali † in similibus Ecclesijs Vrbis determinari consueto, vt *coram Buratt. decis.418.in fin.& coram Merlino decis.808.n.10. & coram Bich. dec.255. num. 25.* Admittebant etiam Domini expensas scutorum quinque, quæ soluuntur Seminario Rom.& aliorum duorum cum dimidio pro conseruatione triremium, & alia octo annua pariter scuta pro reparatione Ecclesiæ, & Domus Paro-
13 chialis, † quia sic videtur probabilis, & necessaria, quemadmodum & alia scuta sex, & non vltra pro reparatione aliarum Domomorum ad Ecclesiam spectantium, quia, cum pensiones earundem iuxta sensum ipsius Rectoris non ascendant nisi ad scuta
14 114. † iuxta Vrbis consuetudinem nonnisi quinque pro centenario taxari solent etiam à Rota in decisionibus relatis in *recen.par.13 decis.81.num.8. & in Romana fideicommissi, seu Saluiani prima Aprilis 1675. §. iterum coram R.P.D.meo Emerix.*

Habita itaque omnium expensarum ratione, de quibus mox dictum est, apparet illi vna cum congrua Rectoris ascendere ad scuta 231. 50. quibus additis vigintiquatuor ducatis auri de Camera, in qua quantitate pensio controuersa Ferratij reseruata est, patet iam supersesse fructus Ecclesiastici sufficientes ad hanc pensionem soluendam, cum illi, vt supràs dictum est, ascendant ad scuta 312. 83. non enim ad augendas expensas admittebant Domini onus pensionis anti-
15 quæ, † qua grauata erat Ecclesia, quia, vt dictum est, ab initio in narratione facti, illa iam est extincta per sententiam A. C. nec etiam admittebant ad augendas expensas
16 mercedem Subcurati, † quia neque ex necessitate rei, neque ex consuetudine Vrbis
17 illius ministerium requirebatur, † cum Rector possit optimè Curæ satisfacere sine alterius ViceCurati ministerio, quidquid es-
18 set, † si ob distantiam fidelium, aut simili de causa Coadiutor in cura exercenda necessarius esset, in quibus terminis procedunt *glos.in cap.1.de vit.& honestat. Cleric. Addens.ad Gregor.XV.* qui ita benè declarat *decis. 245.sub num.12.* prout etiam declarat *Barbos. de Paroch.par.3.cap.29. num.20. vers.4. de oner. Rot.recent.par.16.decis.120.sub num.16.vers.quos testes referunt esse necessarios.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Hispalen. Primitiarum.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Archiepiscopo, & Parochis impugnabatur consequutio primitiarũ, & oblationum, quæ tamen ex iuris assistentia, & ex eorum quasi possessione fuit concessa, non obstantibus testibus contra illam deponentibus, quia vel non probabant immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo, vel in concursu testium Parochorum, & Archiepiscopi, qui habebant iuris assistentiam, præferendi non erant, minus etiam relenante titulo tranlactionis nullę ob non obtentum Beneplacitum Apostolicum, eo præsertim, quia illa impugnata erat, & successoribus præiudicare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Parochus, & Archiepiscopus habent fundatam intentionem super omnibus iuribus Parochialibus.*
2 *Primitiæ, & oblationes inter iura Parochialia enumerantur.*
3 *Primitiæ, & oblationes Ecclesiæ Parochiali debentur.*
4 *Archiepiscopus, & Curati hispalenses habent iuris assistentiam super omnibus primitijs, & oblationibus suarum Parochiæ, & diœcesis.*
5 *Iuris assistentia decimandi, & consequendi primitias competens Archiepiscopo, transit in Parochos, quibus illa assignata sunt, & n.6.*
7 *Iuris assistentia decimandi alicui competens non eliditur, nisi per priuilegium, vel consuetudinem immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo.*
8 *Quasi possessio decimandi probatur etiam ex testibus antiquitus examinatis, & in decisionibus approbatis.*
9 *Quasi possessio decimandi probata ex testibus antiquis magis comprobata remanet ex testibus nouiter examinatis.*
10 *Probationis in concursu ea magis attenditur, quæ ab antiquis, & nouis testibus vna simul confirmatur.*
11 *Priuilegium non adesse dicitur, quando non exhibetur, quia non esse paria sunt, & non apparere.*
12 *Probatio, vel testes si à decisionibus reijciantur, attendi non debent.*

13 *Im-*

13 *Immemorabilem non probant testes, qui non possunt deponere per 40. annos ante motam litem.*
14 *Testes in concursu magis attenduntur illi, qui habent iuris assistentiam pro se.*
15 *Transactio facta super decimis non suffragatur, si illi Parochi non acquieuerunt.*
16 *Verbum* debet *importat necessitatem.*
17 *Transactio facta sub conditione impetrandi beneplacitum Apostolicum, eo non obtento, remanet nulla.*
18 *Transactio facta super decimis sine beneplacito Apostolico non obligat successores.*
19 *Testes de aliorum participatione deponentes, quatenus intelligantur de participatione voluntaria potius quàm necessaria.*
20 *Voluntaria participatio, vel communicatio nullũ ius tribuit participanti.*

DECISIO CCXXXIV.

APPELLATIONE interposita per Archiepiscopum Hispalen. & Curatum Ecclesiæ S Ioannis del Puerto à sententia lata per R.P.D.meum Taiam super mandato de manutenendo in exactione Primitiarum, & oblationum ad fauorem Iosephi Victoria Charon Beneficiati in eadem Ecclesia, commissa fuit mihi Causa, adiecta clausula, cum facultate manutenendi quem de iure; Ad cuius præscriptum proposito dubio. An, & de cuius bono iure constet etiam ad effectũ manutentionis, in casu &c.

Fuit hodie resolutum, constare de bono iure Archiepiscopi, & Curati.

Habent enim fundatam intentionem de
1 iure communi †quoad omnia parochialia
2 iura, † inter quæ primitiæ, & oblationes adnumerantur, *Abb. ad Rub. de decim. primit. &*
3 *oblat.* ac proindè †Ecclesiæ Parochiali debentur, *cap. quoniam, cap ad Apostol. ea, cap. cum contingat de decim. Suarez de Relig. to. 1. lib. 1. cap. 24. num. 3. Azzor. instit. moral. par. 1. lib. 7. cap. 18. quæst. 7. Barbos. iur. Eccles. vniuersal. lib. 3. cap. 25. num. 8. Innoc. Ciron. in practic. iur. can. ad tit. de decim. Castropal. oper. moral. tract. 1. disput. vnic. punct. 16. per tot. Rot. decis. 192 nu. 1. et seqq. par. 7. et decis. 382. num. 2. et nu. 16. par. 16. rec. et coram Zurat. decis. 53. num. 8.* & præcisè de Archie-
4 piscopo, † & Curatis Hispalen. *decis. 480. num. 1. et decis. 166. penès Posth. de manut.*

Non refragante, quod in Diœcesi Hispalen. ius commune assistat Archiepiscopo tamquam vniuersali Parocho, non autem Curatis, quia cum Archiepiscopus certam
5 portionem assignauerit Curatis, †cum ea assignatione migrauit etiam iuris assistentia, quæ ipsis non minus, quam Archiepiscopo suffragatur, *Barbos. vbi supra cap. 26. §. 2. nu. 8. Seraph. decis. 899. num. 3. & 4. & decis. 908. num. 3. Adden. ad Buratt. decis. 406. num. 6.* & in puncto
6 Curatorum Hispalen. † cum Archiepiscopo *Rot. dd. decis. 480. nu. 54. par. 1. rec. & decis. 166. penès Posth.*

7 Quatenus iuris assistentia, † Beneficiatus eam elidere non potest, nisi priuilegium afferat, vel consuetudinem immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo, *Rot. penes Posth. de manut. decis. 559. num. 8. et coram Cocc. decis. 345. num. 1.*

Potissimum ex quo Archiepiscopus, & Curati sunt in quasi possessione exigendi
8 primitias, † hancque probarunt ex plurium testium examine in causa antiqua, cui innixæ tunc fuere, *decis. Rotales 480. num. 1. & 511. nu. 7. & seqq. par. 1. recent. & 166. apud Posth.* & demum eandem firmauit Hieronymus Curatus in præsenti causa per testes exami-
9 natos, † quæ sanè confirmata quasi possessio operatur, vt euidentius constet de bono iure Archiepiscopi, & Curatorum, & in concursu potior eorum sit ratio, *Posth. de manut. obser. 45. num. 9. Rota post eandem decis. 198. num. 7. coram Duran. decis. 46. num. 5. & coram Dunoz. iun. decis. 536. num. 3.*

10 Priuilegium autem non adest, † quando
11 nec exhibetur, & paria sunt non esse, † & non apparere, *Lin l. ge 77. ff. de contraben. empt.*

Immemorabilis consuetudo non probatur, iterumque enim fuerint examinati testes ad hoc inducti per Beneficiatos in pri-
12 ma Instantia vsque de anno 1574. † horum tamen depositiones tam quam non concludentes reiectæ fuere *in d. decis. 166. num. 23. & seqq. penes Posth. & in d. decis. 480. num. 3. & 511. num. 7. par. 1. recent.*

Minusque eam cõprobant alii testes examinati vigore quarum remissoriarum ante annum 1622.

Quia quamuis *in decis. 29 apud Posth.* admissum fuerit eos probare, ab ea tamen fuit postea recessum, vt in *decis. 166. num. 19.* vbi singulariter dictum, nouem testes primi examinis nulliter fuisse examinatos, maximè cum, qui erant superstites non fuerint repetiti iuxtà præscriptum Rotæ, & interpellationem factam ex parte Archiepiscopi, ideoque nullum inducendum probationis gradum.

Et in eadem *decisione num.* 46. nulla ratio fuit habita testium, qui fuere examinati in vim secundæ remissoriæ, cum reiecti fuerint, tamquam suspecti de falso, & nulliter inducti.

Neque magis eandem immemorabilem probant cæteri testes in hac instantia examinati, quia deponere non possunt per qua-
13 draginta annos ante motam litem, † adeo vetustam, & excitatam vsque de anno 1572. prout necessarium esse dixit *Rot. coram Coccin. decis. 1340. num. 5. & seqq. Dunoz. iun. decis. 775. num. 2. & Cels. decis. 104. numer. 5. & sequen.*

Præsertim cum contra eorundem dicta stent alii inducti per Archiepiscopum, qui
14 cum pro se habeant assistentiam iuris, † depositiones testium eidem inhærentium sunt in concursu præferendæ, vt in *dd. decis. 480. 511. par. 1. recent. & 166. penes Posth.*

Non demum adest quadragenaria cum titulo, quatenus enim afferatur transactio inita per Archiepiscopum tamquam vniuersalem Parochum, cum Beneficiatis an-

no

15 nō 1624. † ea iuuare non poteſt, Curati enim non acquieuerunt, ſed illicò reclamarunt, vt legitur enunciatum in *deciſ. 53. num. 92. & deciſ. 85. num. 29. in fin. eorum Pentinger.* & firmat Commiſſio appellationis directa ad Rotam à mandato relaxato per Vicarium generalem Hiſpalen. pro obſeruatione eiuſdem Concordiæ, quæ Commiſſio fuit data in Summario.

Et quod magis eſt, in eadem Concordia fuit expreſsè conuentum, vt ſuper ipſa impetraretur Beneplacitum Apoſtolicum, id-
16 que expreſſum per verbum *debet*, † quod importat neceſſitatem, *Merlin. deciſ. 432. nu. 5.*
17 *et* 6. quod cum non adlit, † Concordia ipſa remanet nulla, *cap veniens de tranſact. Gregor. deciſ. 191. num. 1. & ibi Adden. num. 3. & dec. 545. num. 1. & 561. num. 2. 611. par. 5. recentior.* nec
18 obligare † poteſt ſucceſſores, *Cocrin dec. 279. num. 7. & ſeqq. & dec. 349. num. 1. & ſeqq. Buch. deciſ 290. nu. 15.* Quibus omnibus addita inobſeruantia eiuſdem Concordiæ, non vila eſt allegari poſſe.

Et quo caſu teſtes inducti pro Beneficiatis aliquam eorundem participationem in-
19 primitijs concluderent, † deberent omninò intelligi de participatione primitiarum, proueniente ex communione, quam Curati, & Beneficiati ſponte, & ex proprio placito faciebant, † & ex qua tamquam merè voluntaria Beneficiari nullum ius potuerunt acquirere, *l. Proculus ff. de damn. infect. l. ſi in meo fundo ff. de aqu. plu. arc. Rot. deciſ. 473. numer. 1. par. 3. recent.*

Et ita reſolutum, vtraque Parte informante.

R. P. D. EMERIX.

Hortana Reintegrationis.

Lunæ 6 Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Ad bona renunciata, & à quibus etiam fuerat per ſtatutum excluſa, reintegrari; prætendebat Soror poſt obitum Fratris, ratione noui ſtatuti d. reintegrationem concedentis; ſed illam perpetuò excluſam deciditur, quia d. ſtatutum ſuperuenerat poſtquam ipſa iam fuerat præcedenter excluſa, & poſt maſculis ius quæſitum, quo caſu cum non habeat oculos retro, reſpicit futura, non autem præterita, eo magis quia ex ampliſſima renunciatione præcludebatur ipſi via quamcumque reintegrationem petendi.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 145. *excludit feminas ab hereditate patris propter dotem à fratre receptam.*

2 *Statutum Vrbis excluſiuum feminarum habet locum in Ciuitate Hortana, quæ eſt in diſtrictu, & in hoc particulare ſtatutum non habet.*

3 *Statutum nouum Ciuitatis Hortanæ* rubr. 22. *reintegrat feminas excluſas deficientibus maſculis.*

4 *Statutum nouum* non comprehendit *caſum qui illius promulgationem ſequutus.*

5 *Legis natura eſt, futura reſpicere, non præterita.*

6 *Statutum nouum ſuper reintegratione feminarū, ſufficit adeſſe de tempore, quo locus reintegrationi factus ſit. ſed vid. n. ſeqq.*

7 *Statutum nouum non tollit ius antecedenter quæſitum per aliud ſtatutum antiquum.*

8 *Statutum Perugiæ ſuper excluſione, & reintegratione feminarum traditur, & declaratur.* & num. 9.

9 *Statutum nouum habet etiam locum in caſu præcedenti ſequuto, vbi nullum ius ex illo fuerat acquiſitum.*

10 *Statutum nouum vigens de tempore obitus illius, de cuius hereditate agitur, non eſt dubium, quin attendendum ſit.*

11 *Statutum nouum publicatum ſolum poſt obitum teſtatoris, in illius hereditate locum habere non poteſt.*

12 *ex Diuerſis non fit illatio.*

13 *Renunciatio ampliſſima operatur, vt res renunciatæ conſiderari debeat, ac ſi nunquam fuiſſet in rerum natura.*

14 *ad Renunciata bona non datur amplius regreſſus.*

15 *Soror renuncians fratri hereditatem paternam, non debet informari, & certiorari de reintegratione, qua illi de eo tempore non competebat.*

16 *Reintegratio ſucceſſionis petita poſt quinquagintā. & amplius annos, non debetur, quia remanſit præſcripta.*

17 *Reſtitutio in integrum ex capite ignorantiæ non conceditur, niſi illa probetur euidenter, & extraiudicialis.*

DECISIO CCXXXV.

ANNO 1571. decedens ab inteſtato q Saluſtius Coccoaginus tres reliquit filios, Rutilium ſcilicet, Lepiam, & Eugeniaquæ receptis à Rutilio fratre ſcut. 700. pro dote, ad illius fauorem ampliſſimè renũciauit omnia iura, & actiones ſibi quomodolibet competentes, & competituras ſuper paterna, & materna hæreditate; Quo tamen no obſtante, Catharina Geruldina eius filia tam nomine proprio, quã vti ceſſionaria Quintiliani, & Petri fratrum, & coheredum d. Eugeniæ prætendens poſt obitum Rutilij factum fuiſſe locum reintegrationi ad fauorẽ d. Eugeniæ, iudicium in partibus inſtituit contra Galatam Paleam illius filiam, & hæredem ſuper immiſſione ad medietatẽ bonorum hæreditariorum d. q. Saluſtij, in quo ſucceſſu temporis continuato cum Paulo Æmilio, & fratribus de Paleis filiis, & hæredibus Galateæ pendente lite defunctæ, contrariam paſſa eſt ſententiam; Vndè deuoluta Cauſa ad A. C. & ab iſto immiſſione certo modo Catharinæ conceſſa; Demùm ad prouocationem Francifici, & aliorum de Paleis hæredum d. q. Pauli Æmilij interim defuncti

di commissa fuit in Rota bo. me. Card. Hieronymo Verolpio: sed quia per longũ temporis spatium litus, & interim obiit etiam d. Catharina Actrix, instituto hærede Monasterio Beatiss. Mariæ Lauretanæ Hortanæ, ideò ad huius instantiam, ego in locum d. bo. me. Card. Verolpij subrogato, dubiũ hodie propolui: An sit concedenda reintegratio, & DD. negatiuè respouderunt.

Resistit enim petitæ reintegrationi clara
1 dispositio statuti Vrbis *cap.* 145. *lib.* 1. † quod perpetuò excludit Eugeniam propter dotẽ à Rutilio fratre receptam, & habet locum
2 etiam in Ciuitate Hortæ, † quæ est in districtu, nullumque habebat super hoc particulare statutum, iuxta *Theor. Bartol. in l.* 1. *n.* 41, *C. quæ sit longa consuetudo*, quam passim secuta est *Rota, vt coram Caualer. dec.* 615. *nu.* 2. *coram Seraph. dec.* 1161. *per tot. coram Dunozetto iun. decis.* 246 *n.* 8 *et cor. Bich. dec.* 17. *n.* 2.

Nec in contrarium viget nouum statutũ
3 Hortanum, † *sub rubr.* 22. mandans, deficientibus masculis, reintegrari fœminas excluſas, quia cum illud fuerit de ordine Sac. Cõsultæ, & mediante epistola clar. me. Car. Aldobrandini in volumine statutorum inser-
4 tum tolum de anno 1595. † non potuit reintegrare Eugeniam iam precedenter exclu-
5 sam ab hæreditate patris defuncti † an. 1575. cum de natura legis sit futura, non præterita respicere, *cap. quoniam*, *ibique Felin.* & cæteri Canonistæ *de Constit. l. leges* 7. *C. de legib. Bart. in l. omnes populi n.* 41. *et seqq. ff. de iustit. et iur.* & in nostris terminis *Gabr. conf.* 43. *nu.* 54. *lib.* 2. *Cyriac contr.* 529 *n.* 14. *et seqq.* & aliàs resoluit *Rot. diuers. decis.* 142. *per tot. et decis.* 179. *n.* 89. *par.* 9. *recent.*

Non obstat, quod de tempore mortis Rutilij, quo factus est locus reintegrationi ad fauorem fœminarum, adesset iam d. statutũ
6 nouum; † ideoque operari posset suum effectum ad fauorem Eugeniæ, vt aliàs videtur sensisse *Rot. coram Reyes dec.* 43. quia cum de tempore obitus Rutilij, & publicationis noui statuti, fuisset iam irreuocabiliter ius quæsitum masculis per indefinitam, & perpetuam exclusionem fœminarum inductam
7 à statuto Vrbis, † non potuit nouum statutũ illud tollere, ad tradita per *Felin. in cap. fin. n.* 2. *post* 4. *ampliationem vers. sed incola*, & in similibus terminis consuluit *Gabr. consil.* 43, *n.* 9. *et seqq. lib.* 1. *Hondedei conf.* 16. *nu.* 27. *et seqq. lib.* 1. & animaduerit *Rota coram Reyes decis.* 137. *num.* 1. *cum seqq. et dec.* 255. *n.* 6.

Adeout applicari nequeat dicta *decisio* 43.
8 coram eodẽ, † quia vt patet ex eius lectura, percutit casum valdè diuersum ob duplicem circumstantiam facti, quæ in nostra hypothesi deficit; Antiquum enim statutum Perusiæ, de quo agitur in eadem decisione non excludebat simpliciter, & perpetuò fœminas, sed solum vsquequo extabant masculi, illasque reintegrabat, masculis extinctis, vt refertur in principio eiusdem decisionis. Ideoque licèt nouum statutum reintegrans etiam omnes descendẽ-
tes ex fœminis, supercueneret post obitum
9 illius, de cuius hæreditate agebatur, † nihilominus operari poterat suum effectum in casu deficientiæ masculorum, quia vtidem masculis non fuerat quæsitum irreuocabile ius, prout in casu nostro, in quo post obitum Salustij patris vigore statuti Vrbis, tale ius masculis quæsitum fuit.

Secundo, in casu decisionis, statutum nouum vigebat etiam de tempore obitus illius, de cuius hæreditate agebatur, vt colligitur ex *n.* 9. *vers. et multo magis, et nu.* 11. *ante*
10 *finem*, † & propterea nihil mirum, si ibi, & successiuè in aliis *dec.* 316. *et* 331. *cor. eod.* Rota
11 resoluit attendendum esse nouum † statutũ; In casu autem nostro statutum nouum publicatum fuit post obitum Salustij, & ius quæsitum filijs, ideoque intrat recepta ma-
12 mis, & trita regula, † quod ex diuersis non fit illatio, vulgata *l. Papinianus ff. de min.*

Rursus locus esse non potest reintegrationi, stante expressa, & amplissima renunciatione facta ab eadem Eugenia ad fauo-
13 rem Rutilij fratris, eiusque † hæredum, quæ operatur, vt renuncians considerari debeat, ac si nunquam fuisset in rerum na-
14 tura, & impedit, ne ad ipsa † renunciata detur amplius regressus, per *textum in l. quæritur* 14. *ante finem ff. de edilit. edict. Rota decis.* 109. *num.* 1. *et* 2. *par.* 2. *decis.* 356. *num.* 3. *parte* 13. *recent. et coram Bicchio decis.* 585. *numer.* 2. *&* 3.

Nec eadem renunciatio dici potest læsiua, eo quia non constat, quod Eugenia fuerit præcedenter certiorata de iuribus sibi competentibus, pro reintegratione in casu deficientiæ masculorum, quia ex supradictis satis liquet nullam de eo tempore
15 illi competisse reintegrationem, † ideoque informari non debuisset de iure, quod ei nullatenus competebat.

Denique remouetur quæcumque difficultas, ex eo, quod non solum ipsamet Eugenia superuiuens Rutilio fratri, nunquam renunciationem impugnauit, sed etiam quod Catharina Auctrix Monasterii reintegrationem intentauit post lapsum 40.
16 annorum, † quo omnis actio iam præscripta fuerat, itaut nec etiam competeret re-
17 stitutio in integrum ex capite † ignorantiæ, nisi illa probaretur euidenter, & excusabilis, *Rot. coram Bich. decis.* 6, *num.* 42. *coram Arguell decis.* 87. *num.* 12. *et seqq. in par.* 9. *recent. decis.* 451. *num.* 12. *et seqq. in par.* 10. *decis.* 293. *num.* 9. *et seqq.*

Et ita vtraque parte informante, resolutum fuit,

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Perusina Domus.

Lunæ 6. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Super bonis expressè alienari prohibitis immissio fideicommissario conceditur, quia de suis requisitis concludenter docuerat, sibi solum excepto, quod competebat retentio, vel ratione detractionum, vel quod dd. bona erant alienata pro dote, quorum neutrum subsistere dicitur, quia detractiones iam fuerant præcedenter consumptæ; causa verò dotis cadere non poterat super bonis expressæ prohibitioni affectis, existentibus bonis eidem prohibitioni non subiectis.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, quæ sunt conformes, in eaque etiam exequenda sunt.*
2 *Sententia valida, & iusta executioni demandari debent.*
3 *Fideicommissario datur immissio, quoties docet de requisitis, quæ sunt illius existentia, eiusque purificatio sequuta, & bonorum identitas.*
4 *Alienationes primo loco facta à granato cedunt in causam detractionum.*
5 *Detractiones semel consumptæ amplius faciendæ non sunt.*
6 *Bona expressè alienari prohibita, extantibus aliis bonis eidem prohibitioni non subiectis, ex causa detractionum alienari non possunt, & numer.* 13.
7 *Detractiones fuisse consumptas resultat ex eo, quod venditione facta à granato, illius loco bona libera subrogata sunt.*
8 *Detractiones, vel fuisse consumptas resultat ex confessione granati, aliisque pluribus pro earum consumptione deductis.*
Vel onus probandi in Reum, & Possessorem transfertur ibidem.
9 *Instrumentum etiam sine die, & consule, vel alias non in forma probante contra producentem plenè probat.*
10 *Emptor bonorum fideicommissi, si illorum pretium cessit in causam dotis, potest excipere de retentione vig.* auth. res quæ C. com. de leg.
11 *Alienatio facta pro solvenda dote vigore* auth. res quæ *suffragatur etiam si causa dotis non sit expressa, modo tamen pretium in eandem dotem fuerit conversum.*
12 *Bona fideicommissi non possunt à granatis alienari pro dote, retentis sibi bonis liberis, quamvis adhuc subrogatis.*
13 *Bona particulari prohibitioni subiecta neque ex causa dotis alienari permittuntur, quoties adsint alia bona tali prohibitioni non obnoxia, & numer.* 6.
14 *Bona particulariter alienari prohibita in solum defectum aliorum bonorum possint alienari pro dote.*

DECISIO CCXXXVI.

IN vltimo Testamento, cum quo decessit, Ludouicus de Raynerijs scripsit Raynerium, Ioannem Baptistam, & Antonium Franciscum suos filios hæredes vniuersales æqualiter, eosque in casu obitus alterius, aut alicuius descendentis quandocumque sinè filijs, ad inuicem pleno iure, & sinè aliqua diminutione substituit, nec non descendentes omnes superstites masculos in infinitum legitimos, & naturales de legitimo matrimonio natos in stirpes, & non in capita, cum generali prohibitione alienationis quorumcumque bonorum hæreditariorum, specialiter tamen, ac expressè domorum existentium in Ciuitate Perusiæ in Porta S. Susannæ sub Parochia S. Mariæ de Valle, quas præ cæteris bonis maximè iussit, & voluit perpetuò esse in agnatione, & familia suorum filiorum, nepotum, & descendentium masculorum.

Verum, quia post mortem testatoris Io: Baptista, & Antonius Franciscus consentiente etiam Raynerio vnam ex prædictis domibus alienari prohibitis vendiderunt q. Raynerio de Crispoldis pretio scut. 2800. & successiuè in locum illius subrogarunt alia bona libera, hinc Raynerius Iunior de Raynerijs, ad cuius fauorem per deficientiam linearum prædictorum Io: Baptistæ, & Antonij Francisci reperitur de præsenti purificata substitutio, ex remedio *l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll.* Iudicium immissionis ad totam supradictam domum contra Raynerium Iuniorem de Crispoldis instituit coram Locumtenente Gubernatoris Perusiæ, sententiamque reportauit fauorabilẽ, quam A. C. in secunda instantia reformauit, declarando, competere Crispoldo retentionem eiusdem domus pro scutis mille pro indiuiso. A qua sententia interposita ab vtroque ex litigantibus appellatione in parte, & partibus vnicuique præiudicialibus, commissaque mihi per Signaturam Iustitiæ causa quoad Crispoldum cum clausula constito de duabus conformibus, in ea parte, qua sunt conformes, quò verò ad Raynerium de Raynerijs simpliciter. Ideò proposui dubium: An constaret de duabus, & in qua parte essent conformes, quæ venirent exequendæ, & an danda esset immissio in totam domum, Dominique responderunt, dempta rata valoris scutorum mille constare de duabus conformibus, & immissionem dandam esse in totam domum.

Ratio resolutionis quò ad conformitatem sententiarum fuit, quia sententia Locumtenentis Gubernatoris Perusiæ concedit Raynerio immissionem ad totam domum, sententia autem A. C. eam denegat pro rata valoris scut. mille, pro qua tribuit Crispoldo pro indiuiso retentionem, proin-

de

1 de dempta dicta rata, † sententiæ in reliquis conueniunt inter se, & in hac parte dicuntur conformes, & cum ex infra dicendis appareant validæ, & iustæ † debent executioni demandari *Glos. in Clem. 1. in verb. aliquins de re iudic. Surd. cons. 102. numer. 6. vers. quibus tamen non obstantibus Dec. cons. 335. num. 1. Rot. decis. 14. num. 2 coram Ninot. & in Bonon. bonorum 27. Ianuarij 1662. in princ. coram me, & in alia Bonon. concursus creditorum 14. May anni præteriti §. nihilominus, & §. seq. coram R. P. D. nostro Bourlemont.*

Incontrouersia validitas resultat ex actorum reuolutione, & iustitia, propter quam etiam immissionem in toram domum esse dandam Domini existimarunt, liquet ex claro fideicommisso, cuius purificatio in personam dicti Raynerij de Rayneriis, & 3 domus identitas non fuit impugnata, † vnde his concurrentibus nequit fideicommissario denegari immissio, vt dixit *Rota coram Dunozet. Inn. decis. 846. numer. 5. in recent. decis. 121. numer. 1. & decis. 378. numer. 2. par. 10.* atque alibi passim.

Nec obstat opposita retentio per Crispoldum ex causa detractionum, quæ tam ratione legitimæ, quàm dotis Sigismundæ matris in fideicommisso competebant venditoribus filus testatoris; quoniam dum in confesso est apud Partes, & patet ex calculo dato Summario Crispoldi *numer.* 5. hæreditatem fuisse opulentam, placuit Dilemma, quod aut de tempore venditionis domus, reliqua bona hæreditaria erant alienata in summa absorbente detractiones, † in 4 quarum causam cedunt primò alienata, iuxta *text. in l. Marcellus §. res quæ ff. ad Sen. cons. Trebell.* & tali casu quoties detractiones fuerant iam consumptæ, † profectò non poterant amplius fieri, & percipi super domo 5 *Rot. decis. 510. numer. 6. par. 14. recent. & coram Penting decis. 205. numer. 8. Gregor. XV. decis. 58. numer. 4.* Aut adhuc integra hæreditas existebat penes hæredes grauatos, & cum domus esset specialiter, & expresè alienari 6 prohibita, † nulla super ea competebat detractio, siuè ex causa legitimæ, siue dotis, extantibus aliis bonis fideicommissarijs, speciali prohibitione alienationis non comprehensis *Rot. decis. 47. numer. 2. & 10. par. 5. & decis. 363. numer. 15. par. 10. & decis. 441. numer. 2. & 3. par. 14. rec. & in Romana Appartamenti 27. Iunij 1674. §. non obstat coram Reuerendissimo D. meo Matthæo Archiepiscopo Damascæno.*

In quam sententiam eò facilius Domini deuenerunt, tum quia in locum domus distractæ venditores subrogarunt alia bona libera, † quam subrogationem vtique non 7 fecissent, si detractiones super domo competere sibi agnouissent, vt aliàs animaduertit *Rot. in Romana vinea 12. Decembris 1672. §. & cum coram R. P. D. meo Taia*; tum etiam attentis pluribus, atque pluribus alienationibus præcedentibus bonorum fideicommissariorum in considerabili quantitate, vnà cum omissione inuentarij, optimè iustificatis Summario Raynerij *d. num. 7. ad 16.* nec non declaratione emissa ab iisdem venditoribus in instrumento dictæ subrogationis, quod domus erat fideicommissaria, atque etiam aperta confessione Ioannis Baptistæ, de legitima sibi tangente, per ipsum 8 iam consumpta; † Quibus omnibus simul perpensis dubitari non potest, de tempore venditionis domus detractiones omnes verè fuisse consumptas, vel saltem onus incumbere Crispoldo, licèt Reo, & possessori, probandi contrarium ad tradita per *Rotā decis. 541. numer. 18. cum pluribus seqq. par. 5. & decis. 123. numer. 16. & seqq. par. 15. recent. & cor. Dunozet. inn decis. 645. numer. 1. & 2. & in Reuennaten. fideicommissi 29. Nouembris 1677. §. stante enim, confirmata 18. Martij proximi præteriti §. neque Possessores coram S. P. D. meo Rondinino.*

Nullatenus releuante, quod instrumentum prædictæ subrogationis, sine Consule, & anno dicatur informe, siquidem legitur productum pro parte eiusdem Crispoldi, 9 propterea † contra ipsum producentem benè probat *Glos. in l. 1. §. editiones verb. die, & Consule vers. Item quid si sponte, Iaf. ibidem numer. 12. ff. de eden. Cravett. cons. 275. num. 2. vers. rursus, & in tract. de antiq. temp. sect. 4. num. 36. Menoch. de præsumpt. lib 2. præsumpt. 45. num. 4 & 5. Rot. coram Coccin. decis. 450. num. 2.*

Minus subsistit altera retentio pariter per Crispoldum prætensa vigore dotis Olimpiæ filiæ Ioannis Baptistæ, & respectiuè nepotis testatoris, quæ dos contenditur soluta mediante assignatione vnius domus habitæ per venditores in computum pretij domus 10 controuersæ, † sicque competere istius emptori exceptionem *Auth. res quæ C. comm. de legat. aduersus fideicommissarium*, quamuis in 11 venditione nulla fuerit † expressa causa dotis iuxta notata per *Fusar. de substit. qu. 531. numer. 175. & sequen.*

Omisso namque, an domus tradita in dotem Olimpiæ fuerit illa eadem recepta in computum pretij domus fideicommissariæ, quod vtique negabant informantes pro Raynerio de Rayneriis, nihilominus satis visa fuit responsio, domum, de qua agitur, minimè potuisse per hæredes grauatos alie- 12 nari pro dote, † retentis sibi bonis liberis, successiuè in locum eiusdem domus subrogatis *Pereg. de fideic. art. 42. numer. 69. idem Fusar. dicta qu. 531. num. 122. Adden. ad Burat. decis. 641. numer. 22. Rota in Romana census 30. Ianuarij 1651. coram Dunoz. Inn. inter eius impress. decis. 877.* confirmata 15. *Iunij 1663. coram bo. me. Cardinale Vicecomite*, Præcipuè etiam quia hæc domus nedum fuit à testatore particulari affectione prædilecta, dum strictè prohibuit eam alienari, verùm, quia extabant alia bona tali prohibitioni minimè 13 obnoxia, † ideò non potuit ista domus, neque ex causa dotis alienari, cum subsidiarium remedium *Auth. res quæ* super bonis 14 particulariter prohibitis alienari, † solùm competat in defectum aliorum bonorum,

vt

vt specialiter distinguit *Fusar. de subst. q. 531. numer. 72. Rot. decis. 47. numer. 10. par. 5. recen. & fuit dictum in Firmana fideicom. 4. Iunij 1668. S. siquidem coram Reuerendissimo D. meo Benilupo Patriarcha Alexandrino.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO

Romana, seu Taurinen. Bonorum.

Mercurij 8. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Plura complectitur hæc decisio, tam in iure, quam in praxi admodum necessaria, super diuersis clausulis æquè in contractibus, ac in iudicijs exerceri solitis, & consuetis, ac etiam super transactionis effectu, tam ad validitatem illius, quam vt impediatur, vel non impediatur ex ea prosequutio iudicij exequutiui, quod in præsenti facti specie jam fuerat introductum.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum non potest relaxari, nisi reuocato prius alio mandato confimili alteri parti concesso.*

2 *Index mediante clausula* quam, & quas *potest sine alia reuocatione decreti, seu sententia prout in prima procedere.*

3 *Rota vigore clausulæ* si quid exequendum, *exequutiue procedere potest.*

4 *Associatio non datur contra tertium, sed vide numer. seqq.*

5 *Relaxatio, seu Retrocessio bonorum fideicommissi quatenus dicatur facta patri, potius nomine filiorum, quam proprio, vel è contra.*

6 *Concordia prudenter facta non est vera alienatio, nec panam caducitatis meretur.*

7 *Transactio facta bona fide super bonis fideicommissi obligat etiam successores.*

8 *Mandatum procura ad transigendum non suffragatur, mutato notabiliter rerum statu, & numer. 32.*

9 *Laicus etiam non impetrata licentia superioris Ecclesiastici, liberè transigere potest.*

10 *Religiosus transigere nequit non petita licentia S. Congregationis.*

11 *Mandatum de associando vigore clausulæ* constituti *concedi non potest post aliud simile mandatum de associando concessum, & exequutioni demandatum.*

12 *Clausula* constituti *expirat, postquam mandatum relaxatum est, ac etiam exequutum.*

13 *Clausula* quam, & quas *licet tribuat facultatem procedendi prout in prima, nihil operatur, si ita verè processum non sit, & num. seq.*

14 *Index vi vigore clausulæ* quam, & quas *possit prout in prima procedere, requiritur, quod hoc ad speciem deduxerit.*

15 *Rota, vt possit viam exequutiuam concedere, necessarium est, quod illi fuerint communicata facultates A. C.*

16 *Clausula* si quid exequendum *non suffragatur stante diuersitate materiæ, & mandati.*

17 *Clausula* Constituti *nihil operatur contra non habentem causam à constituente.*

18 *Obreptio habet locum etiam in contractibus, & numer. seq.*

19 *Contrahens non remanet obligatus si ei expressa non sint, qua illum potuissent à contrahendo retrahere.*

20 *Transactio super bonis fideicommissi facta ab eo, qui iam à fideicommisso cesserat, & voluntati testatoris contrauenerat, nihil operatur.*

21 *Transactio facta cum occupatore bonorum fideicommissi, vt obliget successores, requiritur vis super existentia, & purificatione eiusdem fideicommissi.*

22 *Transactio super bonis fideicommissi fieri non potest cum illo, qui per sententiam iam fuit exclusus ab eodem fideicommisso.*

23 *Caducitatem euitare non potest, qui transactionis prætextu, scienter fideicommissum intermittit, & illius bona alienat in eum, qui nullum ius habet.*

24 *Transactio facta super bonis fideicommissi non obligat successores, qui nunquam possederunt, nec possident.*

25 *Pater si intervenit in transactione facta per filias, ad auctoritatem eorum personas dicitur intervenisse.*

26 *Consensus, & auctoritas patris in contractu filij intelligitur ad formam decisionum, ad quas ille se refert.*

27 *Promissio de rato nihil operatur contra illum, qui non ratificauit.*

28 *Nullitates non attenduntur, nisi sint de tribus substantialibus.*

29 *Nullitates, etiam quæ non sunt de tribus, considerantur tamen ad excindendum executionem decreti, vel mandati.*

30 *Executionem mandati excludit recessus à lite.*

31 *Recessus à lite parat exceptionem litis finitæ, & impedit litis ingressum, ac etiam executionem mandati relaxati.*

32 *Transactio facta vigore mandati procuræ postea quam rerum status fuit mutatus, non subsistet, sed vid. num. seqq.*

33 *Sententia interim lata, & in iudicatum transacta, tollit transactionem factam vigore mandati procuræ antecedenter emanati.*

34 *Transactioni non est locus lite finita per sententiam, quæ etiam in iudicatum sit transacta.*

35 *Decisiones Rotales sunt actus mere extraiudiciales.*

36 *Transactio validè fit etiam post sententiam, si ab ea fuerit appellatum.*

37 *Appellatione pendente res adhuc dicitur dubia.*

38 *Mandatum generale factum ad transigendum semper durat, donec reuocatum sit, & num. seq.*

39 *Mandatum procuræ, illiusque reuocatio dependet à voluntate mandantis.*

40 *Consensus, Reneplacitum, & rati habitio ex quibus resultet.*

41 *Transactio valida est exceptio litis finitæ.*

42 *Immissioni, aut associationi locus esse non potest, si transactio sit de medio.*

43 *Transactio per tres conformes reuocari debet, antequam associatio, vel remissio concedenda sit.*

DECISIO CCXXXVII.

POST plures decisiones coram R.P.D. meo Taia fuit relaxatum mandatum de associando in fauorem P. F. Io: Pauli, & Capitanei Petri Antonij fratrum de Pichis contra Comitem Adrianum, & eius filios de Torellis pro consecutione tertiæ partis bonorum ab ipsis recuperatorum ex causa fideicommissi iuxta conuentionem initam in instrumento retrocessionis iurium factæ eidem Comiti Adriano per fratres prædictos de Pichis, à quo mandato appellatione interpositâ, commissaque mihi causa cum clausula, *si quid exequendum*, occasione transactionis inter Partes subsequutæ inquirendum proposui.

An mandatum Rotale sit exequendum, an verò obstet tranlactio in casu &c.

Et dubitandi ratio pendere ex 90 maxime videbatur, quia mandatum dicebatur validum, & iustum, adeoque exequendum. Validum; vtcumque fuerit relaxatum, non
1 reuocato alio † mandato consimili concesso ab A. C. † quia cum commissio sit cum
2 clausula *quam*, & *quas* potuit Rota, sine præuia reuocatione, & tanquam in prima procedere, *Cocin decis.* 881. *numer.* 4. & 5. *Rot. coram Manzaned. decis.* 714. *numer.* 2. Et si non fuerint Rotæ cõmunicatæ facultates A. C. tum quia in commissione adest clausula, si
3 quid exequendum, † quæ etiam in Rota viam exequutiuam præseruat, *Rich. dec.* 574. *num.* 25. & *seqq. Card. Celsi decis.* 92. *num.* 16.

Iustum verò, cum iustitia reluitet ex tribus decisionibus editis coram R.P.D. meo Taia; eamque non turbat, quod census, ad quem pro tertia parte fuit concessa associatio non fuerit vnquam possessus à Comite
4 Adriano, † sed ab eius filijs, contra quos vt pote tertios non potest concedi associatio, quia satisfacit decisio 27. Martij 1675. §. *non contrarium*: Occupatores siquidem relaxarunt bona fideicommissaria Comiti Adriano principaliter, & primariò, cum prior ad ea esset vocatus, & succedere in ipsis deberet, antequam eius filij succederent.

Neque attendi debet, quod bona fuerint recuperata ex causa litis motæ à filijs, quibus censetur facta relaxatio, & non Comiti Adriano Patri, vel si Patri, ad summum tanquam administratori; quia eius nomine non fuit lis mota, eò quod bonis ipsis per cessionem renunciauerat, verum reprobata retrocessione, bene ipsi tanquam successori in fideicommisso facta fuit relaxatio, vt in dicta decisione R. P. D. mei Taiæ.

Minusque officit, quod Comes Adrianus recciderit à fideicommisso faciendo alienationem bonorum pro tertia parte in fratres de Pichis.

Quia non ea est hæc alienatio, quæ per-
5 nam mereatur caducitatem, † cum sit concordia prudenter facta, vt euitentur iurgia, & tutius possint bona fideicommissa à detentoribus euinci, † & idcirco facta bona fideobligatæ tam successores, *Rot. coram Celsi. decis.* 101. *numer.* 3. & *coram Reyes decis.* 427. *in fine*, & *decis. eiusd. prim. part.* 10. *recens.* & non pro fructibus tantùm percipiendis, durante vita Comitis Adriani, sed & pro translatione dominij subsistere debet.

Quo verò ad secundam dubij partem non videbatur obstare posse transactio; quia cum mandatum ad transigendum factum fuerit P. F. Io: Paulo, qui transegit, & nomine Conuentus tunc fratris, dean. 1667, longè antea quam prodierint decisiones Rotales. † & relaxatum sit mandatum de associando, inseruire non potest, mutato notabiliter rerum statu, iuxta *cons. Rain.* 67. *num.* 7. & *seqq. lib.* 4. *Rich. decis.* 500. *num.* 34. & *seq.*

Et quamuis super approbatione concordiæ fuerint porrectæ preces Sac. Congregationi Episcoporum, & Regularium, & subsecuti actus pro earum verificatione coram Eminentissimo Vrbis Vicario.

Attamen non possunt hæc suffragari pro approbatione concordiæ, & ratificatione mandati ex parte Petri Antonij, qui vti laicus poterat sine vlla facultate impetrata à
8 Sac. Congregatione transigere, † sed quæcumque sunt gesta, censentur facta ad instantiam P. Fr. Io: Pauli, qui erat in causa,
9 & † tanquam Regularis inconsulta Sacra Congregatione, & non impetrata ab eadem facultate transigere non poterat, *Rot. coram Pen. decis.* 1220. *numer.* 3. *Rich. decis.* 500. *n.* 48. & ideo nullius momenti videbatur translatio.

Quibus nihilominus posthabitis, placuit DD. opposita resolutio, & mandatum non exequendum, obstareque transactionem asseruerunt.

Validitatem mandati non approbarunt, quia cum fuerit relaxatum vigore status constituti inseriæ instrumento retrocessio-
10 nis, † hoc fieri non poterat, quando A. C. aliud simile mandatum de associando rela-
11 xauerat, † quod & fuerat iam executioni demandatum; Vnde virtus clausulæ Constituti iam expirauerat, † *Ridolph in praxi per. 2. cap. 5. num.* 61. *Cavalier. decis.* 5. *n.* 4.

Neque robur sumere potest à clausula
13 *quam*, & *quas* † commissioni inserta; quia esto, quod Rota procedere posset, prout in prima, attamen de facto non ita processit,
14 nec † clausula ipsa fuit ad ipsicm reducta, prout fieri debere, notat *Cavalier. decis.* 182. *numer.* 8. & 9. maxime cum vnum mandatum sit ab alio diuersum, vt in hoc casu, in quo A. C. relaxauerat mandatum pro annuis scut. 200. Rota vero relaxauit aliud pro
15 associatione ad tertiam partem † bonorum pensilium cum non sint communicatæ facultates A. C. prout asserit necessarium, *Cocin. decis.* 78. *num.* 9.

16 Quæ ratio est, † vt neque possit suffragari clausula *si quid exequendum* stante diuer-

sitate

sitate materiæ, & mandati in quibus terminis non loquuntur decisiones coram *Celsi. 92. numer. 16. & coram Bich. decis. 574. num. 23.* quæ supponunt materiæ identitatem.

Et augetur fortius, respectu Comitis Pij, & aliorum fratrum de Torellis possidentium, qui non contraxerunt cum fratribus de Pichis, nec partem aliquam habuerunt in instrumento, cui fuit adiecta clausula
17 *Constituti*, † quæ non operatur contra non habentes causam à constituente, *Post. de manut. observ. 20. numer. 92. Seraphin. decis. 300. numer. 6. Cavaler. decis. 18. num. 6.*

Iustitiam vero eiusdem mandati excludere illud fuit visum, quod instrumentum retrocessionis, cuius vigore agitur, non caret dolo, quia retrocessa fuere in ipso iuramento extincta per sententiam, quæ destituta
18 appellatione iam transierat in † iudicatum, quod tamen fuit suppressum à retrocedente, qui geminam sententiam contrariam passus fuerat; alteram nomine proprio, & fratris; alteram verò tanquam cessionarius, & ideò retrocessionarius non remanet ob-
19 ligatus, † cum ei non fuerint expressa, quæ ipsum possent à contrahendo retrahere *Alexan. cons. 14. num. 4. lib. 5. Surd. cons. 13. num. 34. & seq. Menoch. cons. 1178. num. 16.*

Immò, & eo magis, quo per hoc ipsum instrumentum retrocessionis Comes Adrianus retrocessionarius exciderat ab omni fideicommissi iure; promittens enim tertiam
20 partem bonorum, † quæ recuperare contigerit, contravenit expresse voluntati testatoris fidecommittentis, qui alienationem prohibuit sub pœna caducitatis; non enim huiusmodi promissio facta fuit occupatori,
21 aut detentori ad bona ipsa euincenda, † quo casu concordia obligat successores, maxime si controversia sit super fideicommissi existentia, & purificatione, *Card. Celsi. decis. 101. numer. 3. & decis. 13. in princ. par. 14. recentior.*

At verò promissio facta in retrocessione
22 de participanda tertia parte, † & cum tertio iam excluso à fideicommisso per senten-
23 tiam, † & ideo promittens interuertit fideicommissum, & cum scienter id faciat, non potest se excusare, aut subtrahere à lege caducitatis, tanquam alienans, *l. peto §. fratre instituto l. cum pater §. libertis ff. de legat. 2. Cavaler. decis. 34. numer. 6. & decis. 96. numer. 2. & decis. 108. numer. 1.*

At extra omne dubium est, quod hæc Comitis Adriani conuentio, seù concordia
24 non obligauit Comitem Pium, † & alios eius filios, cum nunquam ipsi possederint, nec hodie possideant, & causa super fideicommisso non fuit commissa in Rota instante Comite Adriano, sed Comite Pio, & aliis eius filiis, in quorum fauorem prodiere decisiones coram *Card. Celso 388. & coram Ondera decis. 172. par. 14. recent.*

Neque vrget, quod Comes Adrianus interuenerit in transactione inita à filiis cum occupatore, seù detentore fideicommissi,
25 quia cum ipse non esset in causa, † censetur interuenisse ad auctorandas pers. na fi-
26 liorum, † præcipuè cum verba concordiæ se referant ad decisiones Rotales pro filiis emanatas, *Rot. decis. 281. num. 16. & seq. par. 14. recent. & decis. 23. numer. 25. & decis. 49. num. 19. par. 15. recent.*

Non attento, quod retrocessionem acceptauerit, & inierit nomine etiam filiorum,
27 pro quibus promisit de rato; † quia cum non ratificauerint, nulla eorundem consurgere potest obligatio, ex eo, quod in hac parte causam à Patre non haberent, *l. ab eo C. de fidei.*

Et quamuis nullitates non consueuerint
28 attendi, † nisi sint de tribus substantialibus *Rot. coram Gregor. decis. 192. numer. 5. & 508. nu-*
29 *mer. 2. & coram Celsi. decis. 210. num. 9.* † hæ tamen visæ sunt considerandæ ad iustius excludendam executionem decreti, *Merlin. decis. 11. numer. 20.*

Quam eo magis impediri DD. dixerunt à transactione inita de anno 1677. inter filios de Taurellis, & P. Fr. Io: Paulum de Pichis, non solum nomine proprio, sed tanquam Procuratorem Capitanei Petri Antonij eius fratris, quæ per extensum data fuit in Summario, & per quam solutis scut. 750. pro vna vice tantum, in forma, de qua in instrumento trãsactionis recessum fuit hinc
30 inde à lite præsenti, qui tanc recessus excludit executionem mandati, cum dicat exce-
31 ptionem peremptoriam litis finitæ, † quæ ingressum litis, ac proinde mandati executionem impedit, *l. fratris tui C. de transact. Rot. decis. 300. numer. 2 par. 16. rec.*

Neque validitatem transactionis tollit defectus auctoritatis in P. Fr. Io: Paulo transigente ex eo, quod mandatum ad transigendum factum fuerit anno 1667. Transactio autem ipsa anno 1677. sicque post decisiones Rotales emanatas, ac mutatum rerum
32 statum, † & relaxatum mandatum de associando, quasi impertita auctoritas euanuerit, iuxtà *cons. Ruin. 67. num. 8 lib. 5.*

Quia vrgeret quidem obiectio si ante
33 transactionem superueniisset † sententia, quæ etiam feciisset transitum in iudicatum, in quibus terminis loquitur *Ruin. d. cons. 67. numer. 8.* vbi, & de excessu finium mandati ad transigendum agit, ex quo etiam capite ibi transactio mutabat; lite enim finita per
34 sententiam, † quæ transierit in iudicatum, locus non est transactioni, *l. si causa cognita C. de transact.* cum sit de re dubia, & litigiosa, non gratuita pretio, *l. 1. ff. de transact.*

At vero in hoc casu nulla intercessit sen-
35 tentia, sed solæ decisiones Rotales, † quæ sunt merè extraiudiciales; à relaxatione ve-
36 rò mandati interposita fuerat † appellatio, qua stante, omninò valide transigitur, *d. l. si causa cognita C. de transact. l. post rem ff. eodem Decian. respons. 56. numer. 27.* cum res adhuc sit
37 dubia, † & litigiosa, & sub iudice, *l. 2. C. de transact. Rot. decis. 107. numer. 6. par. 15. rec.*

Magisque cum mandatum non fuerit re-

38 ſtrictum ad certum tempus, † aut certam inſtantiam, ſed generalę, & pro litibus fa-
39 ctis, & faciendis; † Vnde durat donec oſtendatur reuocatum voluntate mandantis, à quæ omnino dependet, *l. ſi verò §. pinali. l. ſi quid §. 1. ff. mand.*

Sed & ei acceſſerit de recenti licentia Sac. Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, & eius virtute decretum Eminentiſſimi Vrbis Vicarij anno ſcilicet proximè præterito, ne dum pro P. Fr. Io: Paulo tranſigente, ſed & pro Capitaneo Petro Antonio eius fratre, in cuius potiorem vtilita-
40 tem tranſactio gerebatur, † quæ omnia faciunt præſumi eiuſdem Capitanei conſenſum, beneplacitum, & ratihabitionem ad tradita per *Rot. deciſ. 337. par. 17. rec.*

41 Tranſactione igitur † ſtante cum neceſſario mandato, & ſolemnibus inita, quæ eſt exceptio litis finitæ *cap. 1. de lit. conteſt. in 6.*
42 *& ibi Gloſ. in verbo finita*, locus † immiſſioni, aut aſſociationi eſſe non poteſt, niſi
43 tranſactio † reſcindatur, & tollatur de medio per tres ſententias conformes, *Cavaler. deciſ. 556. numer. 2. & 3. Rot. deciſ. 86. numer. 8. par. 6. recent.*

Et ita reſolutum vtraque &c.

R. P. D. T A I A

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Æſina Bonorum.

Mercurij 8. Iunij 1678.

A R G V M E N T V M.

Prætendebatur creditum ex tranſactione, vel fuiſſe extinctum, vel ſaltem præſcriptum, ſed neutrum ſubſiſtere viſum eſt, quia quietantia, licet generalis, reſtringebatur, tamen ad rem, de qua agitur, & eo magis, quia agebatur de credito, quod purificari debuerat ex morte, & ideo illud non erat neceſſarium, nec poterat dici ex cauſa de præſenti. Præſcriptio verò pariter ceſſabat, quia non erat quatragenaria, prout in obligatione Camerali, & iuramento requiritur.

S V M M A R I V M.

1 *Hæres quandoque inſtituitur ille, qui habet nomen teſtatoris, in honorem ipſius.*
2 *Subſtitutio facta ſi ſine filijs expirat per mortem etiam cum vnica filia.*
3 *Sine Filijs decedere non dicitur, qui obijt cum vno, vel vnica filia.*
4 *Debitum dicitur extinctum ex quietantia ſuiſcem generaliter facta.*
5 *Creditum, & debitum in quietantia, ſeu tranſactione generali, ſi non continetur inter præſcripta, comprehenditur inter remiſſa.*
6 *Quietantia, ſeu tranſactio licet generalis ſemper reſtringitur ad ea, de quibus eſt actum.*
7 *Debitum non poteſt dici remiſſum, vel extinctum, ſi purificari debuerat ex morte, & ita non erat neceſſarium, & ex cauſa de præſenti.*
8 *Præſcriptio quadragenaria requiritur in obligatione Camerali, & vbi agitur de iuramento.*
9 *Vſufructuario defuncto bona reuertuntur ad proprietarium, qui ab eo tempore in illis incipit habere.*

DECISIO CCXXXVIII.

DVO fratres Ioannes Nicolaus, & Balthaſſar de teſtamento Benedicti fratris litigantes tranſegerunt, & conuenerunt præcipuè: Che Baldaſſar dopo la ſua morte conſegnarà à Gio: Nicolò ſuo fratello tante Terre con le Caſe ad elettione di Baldaſſar per la valuta di ſcudi 1200. da ſtimarſi da due Periti con patto, che ſe Baldaſſar in vita non dichiaraſſe &c. & Ioannes Nicolaus concede à Balthaſſar durante la vita di lui l'vſufrutto della Poſſeſſione di Piccin, qual vſufrutto dopo la morte di detto Baldaſſar ipſo facto reſti à Gio: Nicolò, e ſuoi heredi ſenza alcuna eccettione, e di più detto Gio: Nicolò concede al medeſimo Baldaſſar durante la vita di lui, e della moglie l'habitatione della Caſa vecchia, e che eſſi morti ricada à Gio: Nicolò, e ſuoi ſenza poter allegare eccettione alcuna 20. Octobris 1622.

Balthaſſar viuens declarauit Terras velle conſignare in prædio Maccarani per duos Peritos extimandas 7. Auguſti 1624. Obijt Balthaſſar Senior hærede ſcripto Balthaſſare
1 Iuniore forte in honorem nominis ſui, † vt ille in §. *pater cum filia l. cum filius 76. ff. de leg. 2.* Deinde obijt ſecundus Ioannes Nicolaus, qui exheredatis Angelo, & Deſiderio filijs maſculis, inſtituit hæredes Theodorū, & Balthaſſarem nepotes ſuos ex Angelo filio cum ſubſtitutione, vt infra: E morendo Teodoro, ò Baldaſſarre ſenza figli, che la parte della mia eredità vada all'altro ſuo fratello, non intendendo però d'eſcludere le figlie femine, le quali voglio, che ſuccedano quando non vi ſiano figli maſchi, tertio obijt Petra Balthaſſaris Senioris vxor, & vltimus obijt Theodorus hæres Ioannis Nicolai ex ſemiſſe cum Balthaſſare fratre hærede ex alio ſemiſſe, relicta vnica filia Camilla, nunc viuente, quæ agens contra Balthaſſarem Patruum obtinuit ab A. C. mandatum executiuum contra bona hæreditaria Balthaſſaris Senioris pro ſcut. 600. tanquam ſcut. 1200. iuxtà æſtimationem Peritorum præcedentem, & adhuc mandatum de aſſociando ad medietatem Prædij, & domus.

Appellante autem Balthaſſare, commiſſaque cauſa Rotæ, & hodie propoſito dubio: An mandata relaxata ab A. C. ſint exequenda, DD. vnanimes exequenda dixerunt.

Nec placuit ratam Theodori fuiſſe debitam Balthaſſari cohęredi ex certa parte ſubſtituto

stituto: ibi morendo Teodoro, ò Baldassar senza figli, † voglio che la parte della
3 mia eredità vadi all'altro suo fratello: Deficit enim conditio, mortuo Theodoro cum filijs filia Camilla, non enim est sine liberis,
3 cui † vel vnus filius, vel vna filia est *l. non est 142. ff. de verb. signif. & abunde Fusar. de substit. ab initio qu. 402.* & ibi Rota in multis decisionibus, & præcipuè *decis. 317. num. 3. par. 1. recent.* Confirmante antecedẽtem cum alijs, & alibi millies, itaut hæc sit indubitata opinio, & ipse testator declarauit: Non intendendo però d'escludere le figlie femine, le quali voglio, che succedino, quando non vi siano figli maschi, ex quibus videtur induci vocatio fœminarum hæredum grauatorum deficientibus masculis, & licet contradicerent informantes pro Balthassare, quod apud Doctores sit incontrouersum, & incontrouertibile fœminam filiam Theodori exclusam esse à Balthassare masculo, superadditis aliquibus coniecturis ex testamento, & testamentarijs verbis: morendo Teodoro, e Baldassar senza figli, che la parte della mia eredità vada all'altro suo fratello: plane recadere debet alteri nisi extent filij alterius decedentis positis in conditione in reciproca substitutione, & planius se declarat testator non intendendo, escludere le figlie femine.

Minus placuit coniectura ex Codicillo Ioannis Nicolai 11. Septembris 1638. post testamentum 5. Decembris 1635. qui sciens instituisse hæredes æquis partibus Theodo- 6
rum, & Balthassarem nepotes, & Balthassarem nepotem fuisse institutum vniuersalem hæredem à Balthassare proprio fratre melioriſque conditionis futurum Balthassarem Theodoro, volens inter eos quantum possibile erat seruare æqualitatem bonorũ, quatenus hæreditas Balthassaris Senioris de- 7
ueniret in Balthassarem iuniorem nepotem, tunc prælegauit quasdam possessiones Theodoro, ex qua voluntate seruandi æqualitatem in quantitate bonorum, inferebant in- 8
formantes pro Balthassare, voluisse etiam seruare quantum possibile erat æqualitatem in qualitate, vt sicut hæreditas relicta Balthassari erat arctissimo fideicommisso suppositа fauore masculorum cum exclusione fœminarum, sic essent suppositа fideicommisso cum eadem exclusione fœminarum bona prælegata Theodoro, ne aliàs insurgeret inæqualitas, quod Theodorus haberet bona libera transitoria ad fœminas, Balthassar verò bona vinculata numquam ad fœminas peruentura.

Quia Ioannes Nicolaus Codicillans amãs nepotes suos, & videns, quod Balthassar ditior foret Theodoro, causa hæreditatis acquirendæ Balthassaris fratris sui, satis habuit quod satis voluit seruare æqualitatem, quo quomodo vltra non cogitans, nec prouidens, tàm subtiliter nisi forte dicamus, quod voluerit prouidere simpliciter, & liberè prælegando certos fundos multo minores tamen comparatione hæreditatis Balthassaris, & voluit quoquomodo hac libertate prælegati æquiparare successione hæreditatis pinguis, sed grauatæ pluribus vinculis.

Neque similiter placuit alia exceptio de credito extincto ex transactione 21. Aprilis 1628. in qua Ioannes Nicolaus, & Balthassar ex causa hæreditatis Benedicti fratris, & administrationis gestæ à Balthassare dd bonorum hæreditariorum; Il medesimo Baldassarre fà fine, e quietatione generale à Gio: Nicolò &c. E la detta quietatione fà non solo rispetto alli conti, & administratione sudetta, ma per qualsiuoglia pretensione, negotio, & interesse di dare, & hauere, si come anco dall'altra parte Gio: Nicolò
4 per se, † e suoi approua, e ratifica li conti di detta amministratione, assolue, e libera, e fà quietatione generale al medesimo Baldassar &c. Ex quibus excipiebatur pro Balthassare de debito extincto, vt supra allegata de-
5 cisione coram *Bich. 332. numer. 7. & 8.* † Addito, quod alia præseruata fuerint, vide si hoc creditum non sit inter præseruata, sit inter remissa iuxta *decis. 229. numer. 27. à vers. nec nouo, quia in transactione par. 11. & dec. 241. numer. 5. à vers. concurrit etiam par. 15.* præsertim lapsis tot annis à morte Balthassaris anno 1640. quibus Theodorus Camillæ Pater nihil petijt vnquam.

Quia concordia, & computatio, seu rationum dispunctio, & transactio fuit super administratione, & ex causa ipsius administra-
6 tionis rerum communium, † vnde liberatio quantumuis generaliter concepta restringitur ad ea de quibus est actum §. *Lucius Titius l. emptor prædij 48. ff. de pact.* & ibi notat *Bart.* maximè, quod hoc debitum, quod prætenditur, aut remissum, aut extinctum nondum constabat, cum purificandum esset
7 ex morte, † & à morte Balthassaris, & ita non erat necessarium, & ex causa de præsenti, vt in opposita coram *Bich. decis. 332. d. numer. 8.* & vtrinque abhominandus erat
8 tristis euentus † præmorientiæ Balthassaris, & superuiuentiæ Ioannis Nicolai ad super his transigendum.

Taciturnitas verò tanti temporis non morosa, sed casualis visa est, nam ab an. 1640. obitus Balthassaris Senioris, vsque ad annũ 1658. obitus Ioannis Nicolai, & sic annorum 18. nihil præiudicialis fuit, præsertim nondum aperta successione Theodoro, & à morte ipsius Theodori asserta successione Camillæ anniculæ natæ præcedente anno 1657. in annum 1669 nulla præscriptio per-
9 fecta est, † & tamen quadragenaria hic requireretur, tàm ex actione vigore obligationis Cameralis, quàm ex solo quoque iuramento *Seraph. privil. 51. ex numer. 1. Rota decis. 417. numer. 12. par. 16. cum alleg.*

De mandato de associando minus dubium fuit, quia cum bona fuerint à Ioanne Nicolao data in vsumfructum Balthassari planè cum reseruatione proprietatis, Camilla vti hæres ipsius Ioannis Nicolai potest petere as-

sociationem vti Domina finitus enim fuit vsusfructus morte vsufructuarij, & reuersus ad proprietatem, & ex eo tempore nudæ proprietatis Dominus incipit plenam in re habere potestatem §. *penult. & vlt. instit. de vsufruct.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Papien. Bonorum.

Mercurij 8. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Agitur de obligatione mulieris facta fauore emptoris bonorum fideicommissi, quæ cũ non fuerit reducta ad simplicem remissionem hypothecæ, veram obligationem importat, de cuius iuribus emptor, non autem possessor immissus à iudice excipere potest, quia ille non erat legitimus possessor; hic autem se pro spoliato non habebat; Rursùs de dotis assecuratione tractatur, quæ constante matrimonio nõ conceditur, nisi priùs concludenter probata vergentia viri ad inopiam, maximè contra tertium.

SVMMARIVM.

1. *Mulieris obligatio facta pro viro nomine proprio, & insolidum, non reducitur ad simplicem consensum, & remissionem hypothecæ, sed veram obligationem importat, & n. 2.*
3. *Decreto iudicis interposito, omnia ritè, & rectè gesta præsumuntur.*
4. *Mulieris vel minoris contractus cæteras solemnitates non requirit, si Princeps supremus illos cum solo iudicis decreto fieri mandauit.*
5. *Possessor ad tuendam suam possessionem non excipit de iure tertij, si adhuc legitimus possessor non sit.*
6. *Possidens vigore sententiæ iudicis à quo, adhuc dicitur non possidere in gradu appellationis interpositæ.*
7. *Possessor legitimus quis dicatur attenditur litis initium.*
8. *Actor quis sit, vel reus ad effectum agendi, vel excipiendi litis spectatur initium.*
9. *Emptor potest excipere de iuribus creditorum anteriorum, dimissorum ex pretio rei empta, à se soluto.*
10. *Cessio licet requiratur ad effectum agendi, non tamen est necessaria ad effectum excipiendi.*
11. *Possessor sua possessione priuatus per iudicem, à quo, adhuc habetur pro possessore in gradu appellationis.*
12. *Appellatio suspendit effectum sententiæ, etiam quod illa fuerit exequuta.*
13. *Mulier constante matrimonio non agit pro assecuratione sue dotis, nisi prius concludenter probata vergentia viri ad inopiam.*
14. *Vergentia viri ad inopiam probari debet conclu-*

denter quando agitur contra tertium possessorem.

15. *Assecurationi dotis quatenus sit locus constante matrimonio, ob vergentiam viri ad inopiam, & an illius excussio necessaria sit.*
16. *Dotis restitutionem vigore* auth. res quæ C. com. de legat. *Primogenitura ascendentis non impedit.*
17. *Tertius possessor bonorum fideicommissi ad tuendam suam possessionem potest excipere de iuribus mulieris sibi obligatæ vigore* auth. res quæ C. comm. de legat.
18. *Hæres tenetur seruare statum defuncti, donec exhibito inuentario rationem reddat.*
19. *Sententia iniusta non priuat possessorem sua possessione, nisi ille habuerit se pro spoliato.*

DECISIO CCXXXIX.

BONVM ius Comitis Hieronymi Hyacinti de Ruere, etiam ad effectum manutentionis, de quo Dominis constitit ipso solum audito; iterum hodie informantibus Comitissa Christina Parella, & Comite Benedicto de Tapparellis Conjugibus, assistente adhuc eidem D. Comiti de Ruere visum est, prout R. P. D. Vallatus ab A. C. deputatus iudicauerat, qui per decretum manutentionem eidem Comiti concessit, & per sententiam reuocauit illam Internuntij Taurinen aduersus eundem Comitem latam permanendo in decisis 14. Martij 1676. coram me.

Visa sunt enim subsistere tria fundamenta decisionis, quorum primum innititur obligationi, quam habet Comes de Ruere emptor controuersorum bonorum vnà cum promissione de euictione Comitissę Eleonoræ vxoris Comitis Gasparis Tapparelli venditoris vsque ad medietatem dotis, dotalibus iuribus translatis in Comitem de Ruere emptorem, † quibus tamquam anterioribus, ipsa repellit Comitissam Christinam vxorem Comitis Benedicti de Tapparellis, qui præfati Co. Gasparis pariter de Tapparellis filius est, pro sua dote assecuranda agentem veluti posteriorem, vt in decisione probatur, † cùm contrahentes non steterint in terminis simplicis remissionis hypothecæ, in quibus loquuntur *Andreol. contr.* 162. *ex num.* 2. *Moder. Cautionen. allegat.* 4. *num.* 11. *ad* 15. *vol.* 1. *& in appendic. num.* 32. *&* 33. *Thomat. decis.* 109. *ex num.* 10. *Galerat. de renuncial. cessior.* 1. *renunciat.* 06. *sub num.* 13. *in de materia declaratione, Rota in Romana Saluiana coram Manzaned. apud Marchesf. de commiss. super Emphyteusi par.* 2. *num.* 7. *pag.* 469. *& coram Dunoz. in addit. ad* 699. *num.* 3.

Neque defectus solemnitatum Statuti irritat promissionem euictionis Comitissæ Eleonoræ, quibus tamquam anterioribus, vt dictum est, atque in seipsum translatis, Co. de Ruere emptor repellit Comitissam Christinam agentem pro assecuratione suæ dotis cum Serenissimus Dux Sabaudiæ, non obstantibus prohibitionibus legum, decretorum, & quocumque contrario, vt iunt il-

lius

lius verba, delegauit Iudicem ad interponendum suum decretum, constito de rationabili veritate precum. † Decreto autem interposito, omnia ritè, ac rectè gesta fuisse credendum est, sublatis alijs solemnitatibus legum, & statutorum ex Principis indulgentia,† qui ex primo ordine Senatori in Iudicem deputato cognitionem commisit, *ad text. in l. 2. vbi Bald. Salicet. & alij, C. quand. decr. opus non est, Menoch. cons. 478. nu. 34. & seqq. Cyriac. contro. 200. ex num. 20. Surd. decis. 268. ex num. 1.* Et tamen hæc nullitas vt non proposita ab ipsa Comitissa Eleonora, non potest adduci, vt subditur in præcedenti decisione Causæ à Comitissa Christina, quamuis vtpotè possidens dicatur, illam excipere posse de iure tertij ad tuendam suam possessionem,† cum tempore motæ litis, & latæ sententiæ in partibus Co.de Ruere possideret, atque ideo cum appellauerit à sententia contraria, neque se habuerit pro spoliato, sed animo retinuerit † ciuilem possessionem, non potest illa dici perfectè quæsita Comitissæ Christinæ, quæ adhuc dicitur non possidere, inspecto tempore litis ante sententiam,† quod attendendum est ad dignoscendum, quis in litis initio possideret, necne, vt quis esset actor, vel reus, † ad effectum agendi, vel excipiendi, vt tradunt Canonistæ *in cap. significauerunt*, vbi *Felin. n. 15. de except. Bald. in l. bi qui num. 3. C. de appellat. Cranett. cons. 182. num. 2. Rota coram Mobedan. decis. 5. de indic. & recent. par. 6. decis. 154. sub num. 2. & 4. & par. 8. decis. 243. num. 12. & 13. cum alys in precedenti decisione huius causæ 14. Marty 1678. §. Iura autem, & §. sequen. coram me.*

Secundum decisionis fundamentum pariter subsistere videbatur, quod nempè maior pars pretij per Comitem de Ruere emptorem soluti, cesserit in redemptionem eorundem bonorum ante constitutionem dotis Comitissæ Christinæ distractorum, cum pacto redimendi, reportata iurium cessione à primis emptoribus, vna cum pacto de subingrediendo in eorum iuribus, vt ex litera ipsius instrumenti. Et tamen attenta possessione bonorum emptorum, in qua existebat Comes de Ruere tempore motæ litis, quod vt mox dictum est, attendi debet, † liceret ei excipere de iuribus anterioribus creditorum dimissorum ex prètio rei emptæ à se soluto, citrà illam cessionem, quæ requiritur ad effectum agendi, † non verò ad effectum excipiendi, iuxtà *text. in l. cum prior ff de distract. pignor. & in l. 1. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. Gratian. discept. 209. num. 8. & seq. Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 44. n. 2. & seqq. Rota recent. par. 6. decis. 135. nu. 7. & 12. & seqq.* & alijs adductis *in Anconitan. bonorum 26. Ianuarij 1671. §. non obstat, coram Reuerendiss. D meo Albergato Decano*; Sufficit autem possessio tempore inchoati Iudicij, quamuis Comes de Ruere hodie nõ possideat,† quia habetur ac si possideret, pendente appellatione, † quæ suspendit effectum sententiæ aduersus eum latæ, vt in præcisis terminis post alios *Rota coram Mantica decis. 69. num. 3. & 4.*

Denique subsistit etiam tertium decisionis fundamentum, quod scilicet Comitissa Christina non potuerit intentare Iudicium assotiationis constante matrimonio pro assecuratione suæ dotis, † nisi prius concludenter probata vergentia viri ad inopiam. Et quamuis hodie replicetur, quod cum Maritus, & Socer essent in solidum obligati pro restitutione huius dotis, sufficiat probatio inopiæ alterius, videlicet Soceri, prout in casu nostro, tamen replicatio nullum habet fundamentum, neque in iure, neque in facto. Non in facto, quia notula data status hæreditatis Gasparis, est scriptura informis, quæ nullam facit probationem; Non in iure, quia iuxtà magis receptam sententiam non sufficit informis notula, sed requiritur probatio iuridica ipsius inopiæ, † quando agitur aduersus tertium possessorem, illiusque creditorum præiudicium inuoluitur, extraiudiciali notula non inferendum vsque ad euidentissimam probationem, inquit *Vulpian.* de quo *in l. si constante 25.* & ibi præ alijs optimè distinguens *Petr. Barbos. sub numer. 61. ff solut. matrim. Vrsil. ad Affli&. decis. 9. in fin. Fenzon. ad Stat. Vrb. lib. 1. cap. 129. sub num. 7. & num. 31. Merlin. de pignor. lib. 3. quæst. 73. n. 21. Rota coram Coccin. decis. 2232. num. 8. 11. & seqq. & in Romana Vinea 26. Februar. 1666. §. ex quibus coram Reuerendiss. D. meo Alberbato Decano, & in Romana, seu Narnien. Censuum 6. Februarij 1668. sub §. non obstat, coram bo. me. Priolo*; quidquid sit an requiratur excussio Mariti, in quibus terminis, non autem in sententia, qua pronunciatur nos versari in aliquo ex casibus, † in quibus constante matrimonio est locus assecurationi dotis, loquitur in contrarium adducta *decis. 258. n. 12. post Zacch. de oblig. Camer.*

Neque bonum ius Comitis de Ruere tollitur ex prætenso supplemento primogenituræ, quod Comes Benedictus de Tapparellis prætendit ex bonis Comitis Gasparis Patris controuersorum bonorum venditoris. Etenim, vt dictum est in præterita decisione ante finem, Comitissa Eleonora vxor vendentis, & mater actoris, quam Comes de Ruere emptor repræsentat, est creditrix occasione dotis, cuius restitutionem in bonis ascendentium, qualia sunt ista,† non valet primogenitura ipsa impedire, iuxtà vulgatum *text. in auth. res quæ C. comm. de legat.* & in terminis ad tuendum † possessorem considerauit *Rota in Imolen. fructuum Census 4. Martij 1672. §. cum igitur coram Reuerendiss. D. meo Albergato Decano*; Eo magis, quia Comes Benedictus vir Comitissæ Christinæ, est hæres Comitis Gasparis Patris vendiroris,† cuius proindè factum seruare tenetur quousque exhibito inuentario rationem reddat, *vulgata l. cum a matre C. de rei vindicat. cum concord.*

Posito autem, quod constet de bono iure Co-

Comitis de Ruere emptoris, nulla cadere poteſt controuerſia ſuper manutentione illi debita aduerſus ſententiam Internūtij Tau-
19 rinen. ciuſque exequutionem, † quæ tamquam euidentèr iniuſta, non priuauit illum ſua poſſeſſione, quam animo retinuit ciuiliter, quamuis naturaliter à Coniugibus de Tapparellis occupatam, vt notant communiter Scribentes pro limitatione *textus in l. iuſtè poſſidet ff. de acquirend. poſſeſs. Poſth. de manut. obſerv.* 12. *num.* 36. *& ſeqq. Rota coram Bich. deciſ.* 218. *num.* 2. *&* 3. & paſſim in aliis.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adeſt altera præſentis cauſæ deciſio quæ ibi eſt in ordine 187.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Æſina Bonorum.

Mercurij 8. *Iunij* 1678.

A R G V M E N T V M.

Manutentionem prætendebat vſufructuarius proprietario defuncto, eo magis, quia poſſeſſionem acceperat, ſed illa, ei denegata, hæredi proprietarij conceditur, quia de ſui anteriori poſſeſſione conſtabat, & quidem titulata, adeoque præferenda, vbi verò altera proprietarij clandeſtina viſa eſt, tamquam capta hærede vſufructuarij poſſidente, & cum ſolo mandato, dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio proprietario debetur, mortuo vſufructuario.*
2 *Poſſeſſio naturalis vſufructuarij conſolidatur cum poſſeſſione proprietarij.*
3 *Poſſeſſio quatenus faciat legitimum contradictorem poſſidentem ad impediendam immiſſionem, ſeu manutentionem hæredi, & num.* 11.
4 *Manutentio datur poſſidenti, etiam ex ſola confeſſione partis, vocantis illum poſſeſſorem.*
5 *Poſſeſſio probatur ex actione intentata per aduerſarium, & ſic ex verbis libelli.*
6 *Poſſeſſio titulata præferenda eſt poſſeſſioni, non habenti aliquem titulum.*
7 *Poſſeſſio anterior etiam ciuilis, poſſeſſioni poſteriori naturali præfertur.*
8 *Poſſeſſionis in anterioritate conſideranda, etiam ſpatium vnius ſolæ horæ attendendum eſt.*
9 *Pater habet vſumfructum in bonis aduentitijs filij.*
10 *Reſeruatio poſſeſſionis vel alterius rei ab aliquo facta, intelligitur ſolum de portione reſeruantis non autem de alia.*
11 *Poſſeſſio capta cum clauſula* dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio &c. *alio exiſtente in poſſeſſione, non ſuffragatur.*
12 *Poſſeſſio nulla, clandeſtina, & turbatiua non eſt manutenibilis, & quando illa talis dicenda ſit.*

DECISIO CCXL.

BALTHAXARI concedenda manutentio dicebatur ab vno ex Dominis, vti probanti anteriorem poſſeſſionem ex tranſactione cum Angelo Parre 17. April. 1663. in qua Balthaſſar ceſsit Angelo ſimplicem vſumfructum: Senza però pregiuditio dell'intiero dominio, e poſſeſſo reale, e naturale, quale dominio, e poſſeſſo reale, e naturale s'intenda ſempre reſeruato preſſo il me-
1 demo; † Vnde Angelo vſufructuario mortuo competit Balthaſſari manutentio contra Angeli hæredes, quaſi tunc naturalis poſ-
2 ſeſſio vſufructuarij † conſolidetur cum poſſeſſione proprietarij, inquit *Poſth. de manut. obſerv.* 16. *num* 41. *Rota poſt d. tract. deciſ.* 299. *num.* 5. *& coram Coccin. deciſ.* 1972. *num.* 6. præcipuè *ex Menoch. retin. poſſeſs. rem.* 3. *num.* 26. *verſ. & quia non poteſt num.* 21.

Eoque magis, quia Balthaſſar confirmauit etiam naturalem poſſeſſionem, licèt viuente Angelo deindè poſſidens, & ſanè de-
3 tinens, † cuius quæcumque poſſeſſio conſtituit eum legitimum contradictorem ad impediendam immiſſionem Camillæ, itaut Camilla poſſeſſionem capere non potuerit eo non citato.

Non obſtante, quod Balthaſſar in quodã libello petierit immiſſionem in poſſeſſionem:

Quia libellus vigeſima Iunij 1662. præceſſit tranſactionem 17. Aprilis, & libellum 2. Iunij 1677. ſubſequuta fuit immiſſio, & denunciata poſtridiè Camillæ, & Ludouico Marito.

Contrarium alij dixerunt, & dandam manutentionem Camillæ ex confeſſione Bal-
4 thaſſaris in dicto libello anni 1662. † cum Balthaſſar petijt immiſſionem contra Camillam vti poſſidentem, vt poſſeſsio probatur ex actione intentata per Aduerſarium, & ſic ex verbis libelli &c. apud *Poſth. de manut. obſ.* 19. *num.* 21. *&* 22. *& poſt d. tract. dec.* 182. *num.* 4. *& deciſ.* 208. *& deciſ.* 266. *vtrobique numer.* 1. *& coram Ludouiſ. deciſ.* 200. *num.* 3. *cum alleg. & adnot. num.* 5. *&* 6.

Præſertim cum poſſeſsio Camillæ ſit ti-
6 tulata ex teſtamento Ioannis Nicolai, † vt in alia hodierna deciſione de exequutione mandatorum, & ideò præferenda inquit *Rota apud Poſth. deciſ.* 493. *num.* 5. cum aliis, & an-
7 terior ex dicta confeſſione, † quam anteriorem habens etiam ciuilem præfertur habẽ-
8 ti naturalem poſteriorem, † etiam reſpectu horarum, & per vnam horam tantum. *Poſth. obſerv.* 71. *ex num.* 2. *& num.* 8. *&* 9. cum alleg. innumerabilibus.

Balthaſſari autem concedenda manutentio viſa non eſt, quia nullam habet poſſeſſionem validam, illa enim, quam deſumit

cum

cum dicto Instrumento transactionis cum Angelo patre, in quo Balthasar concessit Angelo vsumfructum bonorum hæreditario-
9 riorum Ioannis Nicolai † etiam competentium ex patria potestate §. *Igitur liberi instit. per quas person. cuique acq.* reseruata quoque
10 sibi possessione, † verificatur solum super medietate dictorum bonorum, quæ ad ipsum spectabat, non autem super alia medietate spectante ad Theodorum, pro qua hodie agit Camilla, vt apparet in ipsa transactione.

Alia autem possessio capta ab eodem Balthassare Angelo in extremis laborante, visa est nulla; Cum enim eo tempore Camilla possideret vt supra, non poterat Balthassar intrudi ex mandato de immittendo
11 habente clausulam † *Dummodo possessio sit vacans*, & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura, imò possessio tamquã
12 nulla † clandestina, & turbatiua non est manutenibilis, vt dixit *Rota apud Possib. decis. 169. ex num. 5. maximè num. 7. cum alijs.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. MATTAEI.

Romana Alimentorum.

Mercurij 8. Iunij 1648.

ARGVMENTVM.

Ex bonis primogenituræ subiectis fratrem primogenitum teneri alere fratrem secundogenitum in hac decisione firmatur, non solum ex dispositione iuris, sed etiam ex obligatione illi in constitutione primogenituræ iniuncta; cum autem de quantitate alimentorum, & de obligatione ea præstandi extra domum dubitatum sit, illa à viribus patrimonij fuit desumpta, hæc autem concessa, stante lite inter eosdem fratres exorta.

SVMMARIVM.

1 *Lites inter fratres amicabili concordia componendæ sunt.*
2 *Difficilius nihil magis est quam transactio inter fratres.*
3 *Frater tenetur alere alium fratrem pauperem, & num. 24.*
4 *Primogenitus duplici iure tenetur alere secundogenitum tam ex præcepto legis, quam ex obligatione illi iniuncta.*
5 *Possessio tutoris nomine capta, eius nomine, non autem alia referenda est.*
6 *Frater quatenus bona fratris iure familiaritatis, non autem iure proprio administrasse dicatur.*
7 *Bona fideicommisso, vel primogenituræ subiecta spectant ad vocatum, etiam incapacem, si alij vocati non existunt.*
8 *Successio bonorum fideicommissi remanet penes gratuitum etiam incapacem si alij fideicommissarij non sint, nec spectat ad venientes ab intestato.*
9 *Renunciare non potest secundogenitus bona secundogenituræ, vt alimenta consequatur à primogenito.*
10 *Commutatio detis, vel bonorum fideicommissi de pecunijs ad speciem, vel e contra, inuito fideicommissario fieri non potest.*
11 *Alimentorum præstatio taxari debet iudicis arbitrio, & num. seqq.*
12 *Iudex in taxatione alimentorum principaliter attendere debet vires patrimonij.*
13 *Primogenitus licet secundogenitum alere teneatur prius tamen sua, suaque familia alimenta detrahere debet.*
14 *Alimenta quatenus, & ex quibus à iudice congrue taxata dicantur, & n. anteced. & seqq.*
15 *Alimenta futura paratam executionem habere debent.*
16 *Venter non patitur dilationem.*
17 *Alimenta debita ad vnam mensam ne possint commutari in pecuniam. & n. 19. & seqq.*
18 *Manutentio debet restringi ad statum, & terminos possessionis.*
19 *Iudex, stante legitima causa, potest alimenta præstanda in domo, taxare etiam extra domum.*
20 *Eis dicitur causa iusta, & legitima petendi, & assignandi alimenta extra domum.*
21 *Frater litigans cum fratre habet legitimam causam diuertendi à domo, & mensa fratris, & petendi alimenta extra illam.*
22 *Filius litigans cum patre potest ab eo petere alimenta, etiam extra domum patris.*
23 *Alimenta præstita à fratre suo fratri quatenus non ex charitate, & dilectione fraterna, sed ex obligatione potius dicantur præstita.*
24 *Frater ex iuris præcepto, cessante etiam quacumque obligatione illi per patrem, vel alios iniuncta, tenetur alere fratrem, & sup. n. 3.*

DECISIO CCXLI.

AMandato ab A. C. relaxato fauore Domini Abbatis Philippi Sanneſij pro scut. 400. loco mandati de manutenendo in quasi possessione consequendi alimenta D. Duce eius fratre, prouocante tam D. Abbate, quàm D. Duce, commissaque mihi Causa à Signatura cum clausula, *si quid exequendum*, eoque proposito sub die 22. Aprilis proximi præteriti, placuit Dominis imponere, vt fieret concordia, † prout decet inter fratres iuxta dispositionem Statuti Vrbis *cap.* 100. *lib.* 1. & cum inter eosdem multos tractatus habuerim, ad hoc, vt amicabili compositione semina iurgium, & contentionum inter illos exortarum extinguerentur, & cum in cassum tempus, & laborem
1 consumpserim, quia nil difficilius † quàm concordia inter fratres; Ideò repropoſui supradictum dubium, & mandatum prædictũ esse exequendum iuxtà modum respondêrunt, nempè quod Abbas teneatur recipere pro rata dd. scut. 400. bona existentia in Prouincia Marchiæ iuxtà ratam fructuum, ex illis

illis percipiendorum, & ſupplementum debeat D.Dux ſubminiſtrare ex fructibus bonorum primogenituræ ſubiectorum, vſque
3 ad integram ſummam dd. ſcut.400. † quia frater tenetur alere alium fratrem pauperē, iuxtà *gloſ.fin.in l. qui filiorum ff. vbi fil. educ. deb.§. ſi quis igitur in auth.quibus modis nat. effic. ſui,Surd.de alim.tit.1.qu.25.Rot.dec.30. n.4. par.7.rec.*

Quod etiam locum ſibi vendicat in primogenito, qui poſſidet maioratum, ex fructibus quorum bonorum tenetur alimenta ſubminiſtrare fratri, & in caſu, de quo agitur non poteſt D.Dux ſe eximere ab huiuſmodi obligatione, ex quo vltra præceptum legis, illi fuit iniunctum in primogenitu-
4 ra, † vt alere deberet ſecundum genitum, vt ex donatione producta Summ.*num.2. Molin. de primog. Hiſp.lib.2.cap.15.num.70.Surd.de aliment.tit.3.quæſt.3.num.1.*

Nec conqueri poteſt D.Abbas, quod ex fructibus ſecundogenito aſſignatis exiſtentibus in Prouincia Marchiæ debeat pro rata recipere huiuſmodi alimenta, quia de anno 1618.quo fuerunt inſtitutæ primogenituræ huius domus poſtquam primo loco fuerunt aſſignata ad fauorem primogeniti bona vniuerſa exiſtentia in Vrbe, vnà cum Terris,& Caſtris, alia bona patrimonialia exiſtentia in Prouincia Marchiæ fuerunt ſecundogenito aſſignata, ad hoc, vt ex illis ali poſſit vna cum ſua vxore, & filiis, quorum poſſeſſionem adeptus fuit mediante Duciſſa Matre Tutrice, & Curatrice,& illorum adminiſtrationem ſemper penès ſe retinuit, & ideò cū Duciſſa in apprehenſione poſſeſſionis ex-
5 preſſerit nomen, & qualitatem † Tutricis, dicitur nomine ipſius poſſeſſionem cepiſſe, & poſſeſſio Tutorio nomine facta cenſetur, ad tradit.per *Bald.in l. poſt dotem num. 15. ff. ſol.matr.& in l.1.§.nunciatio num.13. & ſeq.ff de nou.oper.nunc.Pariſ.conſ.78.num.46.lib.1. Tiraq. de retract.lignag.§.10.gloſ.1. num.15. Rot. penes Poſth.deciſ.116.per tot.*

Non obſtat, quod D. Abbas eadem bona ſecundogenituræ non poſſideat, ſed hodie reperiantur penès D.Ducem, qui illorum fructus exegit, vt in Summario Abbatis *num.7.* quia etſi Miniſtri D,Ducis ſe ingeſſerint in adminiſtratione iſtorum bonorum, non tamen ex hoc argui debet,quod D.Ab-
6 bas remanſerit illorum dominio † denudatus, quia D.Dux non ratione dominij illa adminiſtrauit, ſed titulo familiaritatis, & communicationis fratrum,vt ex ipſa Epiſtola Miniſtri d.Summario *num.7.* apparet, dū in ea redditur ratio, quod bona reddiderunt ipſi Abbati, quod vtique Miniſter executus non fuiſſet, ſi ad D.Ducem abſoluto dominio eadem bona ſpectaſſent, & hoc firmum remanere videtur, etiamſi pro parte D.Abbatis obiici poſſet ipſum cuaſiſſe incapacem huius ſecundogenituræ, ex quo in lege in ea impoſita debebat ducere vxorem, quoniam valdè leue fuit exiſtimatum hoc motiuum, dum non adſunt alij vocati, & ideó
7 non remanſit priuatus bonis huiuſmodi ſecundogenituræ ſubiectis, & ea remanent li-
8 bera ipſius grauati, † nec ſucceſſio pertinet ad veniētes ab inteſtato, *l.hæres meus in princ. l.quibus diebus §.quidem Titio ff.de condit. & demonſt.l.extraneum C.de hær.inſtit.Salices. in l.vlt. col.2.verſ.quæro an prædicto C. de indic. vid. toll. Rimin.conſ.54.num.7.lib.2.Caphal.conſ.59.num. 16.lib.1.Menoch.conſ.273.num.13.lib.3.& conſ. 525.nu.5.& ſeq.lib.6.Fuſar.de ſubſtit. quæſt.278. & quæſt.586.num.2.*

Minus competit D. Abbati renunciatio dictorum bonorum ad ſecundogenituram ſpectantium ad effectum,vt valeat conſequi
9 alimenta à primogenito,† quoniam non eſt amplius locus renunciationi,nec illa admitti debet in præiudicium primogeniti, qui non tenetur ſubminiſtrare pecunias prum-
10 ptum, & minutatim loco bonorum,† & illo inuito hæc commutatio fieri nequit, vt de dote vigore *Authores qua* firmatum fuit *in deciſ.239.num.9.& ſeq.par.5.recent.*

Neque ſe grauatum dici poteſt D. Abbas ex quo alimenta ſibi aſsignata fuerint in annuis ſcut.400. quæ non ſufficiunt, vt ipſe condecentèr viuere poſsit, iuxtà ſtatum, & gradum ipſius familiæ; quoniam quamuis præſtatio alimentorum veniat taxanda iudi-
11 cis arbitrio,† qui regulare debet illorū præſtationem à dignitate perſonarum, quantitate patrimonij, & conſuetudine loci, iuxtà *text.in l.2.& 3.ff. vbi pupil. educar. debeat, Menoch.de arbitr.caſu 169.num.1.& ſeq.lib.2.Simon de Pratis de interpr.vlt.vol lib.4.dub.11.num.58. & ſeq.Marcſſac.var.reſol. lib.2. cap.83. num.12. Rot.coram Celſ.deciſ.65.n.7.& deciſ.418.num.5. par.4.tom.2.rec.*

Attamen Iudex præ oculis principaliter habere debet vires bonorum, ex quibus de-
12 trahi debēt alimenta,† & optimè examinare quantitatem patrimonij, & iuxtà illud taxare debet præſtationem alimentorum,iuxtà *text.in locum plures §.vltimo* ibi: *pro facultate patrimonij ff de adminiſ.tutor. Rot. coram Pendeciſ.184.in fin.& deciſ.7.num.5.par.13.rec.* Itaq; cum D. Ducis patrimonium, qui in ſubſidium, vltra bona ſecundogenituræ obnoxia, debet ſubminiſtrare vſque ad ſummam ſcutorum 400.ſit valdè tenue, & non aſcendat ad annua ſcuta 4000. vt in Summario
13 *num.5.* † & ex his tenetur ipſe prius alere ſe, & quatuor filios, & eius primogenitum vna cum tota familia iuxtà ſtatum Ducalē & dignitatem eius familiæ; Ideoque DD. cenſuerunt taxationem prędictam factam ad fauorem D.Abbatis, eſſe rationabilem, nec mereri augumentum, etiamſi in nobilitate
14 familiæ ipſe fulgeat; † & congruam eſſe huiuſmodi taxationem iuxtà ſenſum Rotæ iuremeritò firmatum fuit *in deciſ.7. num.6. vſq.ad fin.par.13.rec.*

Et ex his omnibus reſultat iuſtitia mandati ab A.C.relaxati ad fauorem D.Abbatis,& reſolutio Sac.Rotæ pro ſcutis 400.loco mādati de manutenendo in quaſi poſſeſſione conſequendi alimenta à D.Duce eius fratre,

in

in qua D. Abbas reperitur, quod executionem paratam habere debet, cum agatur de
15 alimentis futuris, † quæ celerem expeditionem expostulant, † quia venter non patitur dilationem, *l. fin. ff. de appell. resp. Marant. de ord. iud. par. 6. vers. quandoque apellat. num. 229. Surd. de alim. tit. 8. privil. 60. à nu. 8. cum plur. seqq.* etiamsi obviarent per D. Ducem, quod hæc quasi possessio probetur, & admittatur solum respectu communis ad vnam mensam, adeoni on possit alterari, & mutari in pe-
17 cuniam. † ex quo manutentio debet restringi † iuxta terminos, & statum possessionis *Gregor. XV. decis. 369. num. 1. & ibi Addend. num. 6.*

Placuit enim responsio, quod ex iusta causa iudex potest alimenta alias præstanda in
19 domo; & mensa soluere debentis, † ea decernere, & taxare etiam extra domum. &
20 pro iusta causa † reputatur lis inter dd. fratres exorta, quia tunc frater habet iustam causam diuertendi à domo, & mensa fra-
21 tris. † & petendi alimenta extra illam, vt in
22 fortioribus terminis † de filio litigante cum patre firmauit *Rot. decis. 160. num. 13. cum seqq. par. 12. rec. & in Vrbinaten legatorum 6. Martij 1676. coram R. P. D. Calatain.*

Minus subsistit, quod hæc alimenta fuerint per D. Ducem fratri præstita ex benevolentia, & dilectione fraterna, & ex propria liberalitate, & ipsi actus cum sint facultatiui inducere nequeant quasi possessionem ad effectum vt ex illis concedi possit manutentio; † quoniam fundamentum vitium fuit corruere in casu, de quo agitur, dum constat de obligatione antecedente ipsius D. Ducis, ex dispositione, & ordinatione facta per fundatores primogenituræ, qui expressum onus imposuerunt primogenito ad præstanda alimenta secundogenitis, & hæc præcedens obligatio excludit omnem aliam præsumptam voluntatem, & removet quamcumque liberalitatem, & etiam cessante d. dispo-
24 sitione D. Dux ex iuris præcepto † tenetur alere fratrem, vt supra firmatum fuit *in d. decis. 30. num. 4. par. 7. rec.*

Attenta præsertim tenuitate reddituum bonorum in Provincia Marchiæ existentium, quæ hodie effecta sunt deterrimæ conditionis, non solum ob defectum culturæ, & deficientia animalium, sed etiam ob alienationem nonnullorum bonorum, vt patet ex præsenti Summario *num. 4.* & ex alio additionali *num. 1.*

Et ideò resolutum fuit, vtraque Parte informante, exequendum esse mandatum A. C. concedens D. Abbati manutentionem pro exequutione alimentorum in summa scutorum 400 iuxta modum, vt supra expressum.

Infra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio sub die 7. Decembris 1678. coram eodem Reuerendiss. Damasceno.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Beneficii.

Mercurij 8. Junij 1678.

ARGVMENTVM.

Iuspatronatus laicale à Testatore constitutum erat, quod deindè Ecclesiæ relictum, vtpotè subiacens Regulæ Cancellariæ reservatoriæ mensium, ac etiam vigore indulti fuerat ab Episcopo collatum; illud tamen præsentato à Patrono deberi decidituR, quia adhuc naturam laicalem retinebat, tam ex declaratione Testatoris, quàm ex verbis in fundatione appositis, quod illius præsentatio spectaret ad patronum in omni casu, & toties quoties vacatio successerit, quæ verificari non possent, si illud reservationibus subiaceret,

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus intra legitima tempora, si habeat qualitates requisitas procul dubio instituendus est, & num. 12.*

2 *Iuspatronatus laicale per transitum ad personas Ecclesiasticas, efficitur Ecclesiasticum, & numer. 4.*

3 *Iuspatronatus reservatum pro hæredibus cum facultate præsentandi toties quoties vacatio contigerit, dicitur laicale, non Ecclesiasticum.*

5 *Iuspatronatus Ecclesiasticum potest tamen retinere naturam laicalem ad effectum excludendi reservationes, & n seqq.*

6 *Iurispatronatus præsentatio non spectaret ad patronum in omni casu, & toties quoties vocatio contigerit, si illud reservationibus esset subiectum.*

7 *Iuspatronatus dicitur laicale, si testator professus est, se illud constituisse laicale.*

8 *Iurispatronatus qualitas extra fundationem alterari non potest.*

9 *per Codicillos declarare potest testator ea, quæ in testamento disposuit.*

10 *Iuspatronatus laicale in testamento constitutum, etiam si relinquatur Ecclesiæ, potest tamen à testatore declarari, & effici quod illud non desinat esse laicale.*

11 *Verba hæredes, & successores in reservatione iurispatronatus, comprehendunt tam hæredes, & successores laicos, quam Ecclesiasticos,*

12 *Beneficium de iurepatronatus debetur præsentato à patrono, non autem instituto ab Episcopo, & quando supra n. 1.*

13 *Beneficium de iurepatronatus, licet spectet ad Ecclesiam, non tamen subiacet reservationi regulæ mensium, si illud adhuc laicalem retinet naturam.*

DECISIO CCXLII.

CVM de mense Februarij 1675. vacasset perpetuum simplex Beneficium sub invocatione Sancti Ianuarij in Ecclesia Beatæ

tæ Mariæ Lauretanæ Neapolis de iurepatronatus Patrum Congregationis Oratorij, vt hæredum Francisci Racrami, Eminentissimus Archiepiscopus tam sua auctoritate Ordinaria, quàm vigore indulti Apostolici illud contulit Iosepho de Nobilibus. E contra verò dicti Patres intra legitima tempora præsentarunt Fuluium Cribellium; Quapropter orta inter illos controuersia, eaque ad Rotam deuoluta, contigit hodie dubitari, An Fuluius sit instituendus, & affirmatiua prodijt resolutio, † quia de iure-
1 patronatus, præsentatione intra legitima tempora, & de idoneitate Fuluij non fuit difficultas, & reseruatio regulæ mensium, qua Iosephus se tueri nitebatur, eo quia hoc iuspatronatus, tametsi à principio laï-
2 cale, † per transitum ad Ecclesiasticas personas effectum fuit Ecclesiasticum, iuxtà *textũ glossam, & DD. in cap. vnico de iurepatron. in 6.* non intrat in hoc casu ex quo in Instrumẽto fundationis illud legitur reseruatum hæ-
3 redibus, & successoribus † eiusdem Francisci, cum facultate præsentandi in omni casu renunciationis, & collationis, & in defectum hæredum cum potestate nominandi personam benquistam, cum simili iure præsentandi toties quoties casus vacationis cõtigerit, prout latiùs continetur in eodem Instrumento, Summario Iosephi *num.* 2. in omnibus, & per omnia successiuè approbato, & canonizato in sententia desuper ab Ordinario lata, Summ. Fuluij *num.* 1.

Hinc enim resultat, quod licèt hoc iuspatronatus per transitum ad personas Ecclesiasticas, ad Patres scilicet Oratorij hæ-
4 redes Fundatoris, † euaserit Ecclesiasticum
5 quoad pertinentiam, † retinuerit tamẽ naturam laicalem, ad effectum excludendi reser-
6 uationes, nam alias si illis subiaceret, † non posset per Patronos fieri præsentatio in omni casu &c. & toties quoties vacatio contigerit, vt in puncto respondet *Rota decis.* 769. *num.* 7. *& seq. coram Dunozet. sun. decis.* 274. *nu.* 9. *coram Roias decis.* 327. *num.* 4. *&* 5. *recent par.* 15. *in Pampilonen. beneficij de los Arcos* 19. *Iun.* 1673 §. *Iustitia, & in Florentina Capellania* 7. *Martij* 1677. §. *visum est cum seq. coram R. P. D. meo Bourlemont*,

Accedit, quod Fundator in Codicillis dixit, † quod reseruat iuspatronatus laicale,
7 Summario Fuluij *num.* 2. & licèt extra fundationem non possit alterari qualitas iuris-
8 patronatus, † nihilominus quia isti Codicilli fuerunt conditi postquam ipse instituerat hæredes Patres Oratorij, † benè pos-
9 sunt declarare eundem Fundatorem voluisse in fundatione per verba supra recensita, quod hoc iuspatronatus retineret qualitatem laicalem ad effectum excludendi re-
10 seruationes, † etiamsi transiret ad personas Ecclesiasticas, *Rota decis.* 327. *num.* 6. *&* 7. *recent.* 15. *& in Regien. Beneficij* 9. *Aprilis* 1666. §. *& si quis dubitet, &* 16. *Nouembris* 1667. §. *& quatenus coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Nec in facto subsistit, quod illa verba, toties quoties vacatio contigerit, dirigantur ad
11 hæredes laicos, † quia cũ sint apposita hæredibus, & successoribus quibuscumq; absque vlla restrictione, dicto Summario Fuluij *num.* 1. tamquam generalia comprehendunt omnes hæredes tam Ecclesiasticos, quàm laicos, iuxta *text. in l.* 1. §. *generaliter ff. de legat. præstan. Barbos. axiom.* 222. *num.* 76. *Gregor. decis.* 327. *num.* 3.

Firmato autem, quod iuspatronatus retinuerit naturam laicalem, vt supra, consequens etiam est, Fuluium à dictis Patribus
12 præsentatum esse instituendum, † cum io-
13 dubitatum sit illud vti tale † non subiacere reseruationi regulæ mensium, vt latè declarat *Gonzal. ad d. reg. glos.* 18. *per tot. Spad. lib.* 2. *cons.* 21. *num.* 2. *Rot. coram Seraph. decis.* 1252. *numer.* 5. *Dunoz. iun. decis.* 769. *numero* 7. & aliis passim.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Saluiani.

Veneris 13. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Notabilis quæstio deciditur in materia restitutionis dotis vagoꝛ *auth. res quæ C. com. de legatis*, quæ licèt etiam cum priuilegio prælationis in bonis fideicommissi procedat, tamen priuilegium cessare dicebatur, quia bona penès vltimum ex vocatis remanserunt libera, & ideò suis creditoribus prætẽdebantur obnoxia; sed pro prælatione dotis deciditur, quia adhuc illius priuilegium extabat, tamquam incipiens, & ducens anteriorit atem ab ipsa die conditi fideicommissi, non autem constitutionis, vel restitutionis dotis, quod totum ad alium effectum attenditur,

SVMMARIVM.

1 Priuilegium auth. res quæ C. comm. de legat. *competit etiam contra creditores anteriores eiusdem dotis.*

2 *Mulier pro restitutione suæ dotis habet iura anteriora à die obitus fideicommittentis.*

3 *Tempus dotis relictæ attenditur, non autem illud quo eadem dos constituta est.*

4 *Fideicommissum licet in vltimo gradu expiret, & ab eo die bona incipiant esse libera, tamen hypotheca dotalis adhuc durat.*

5 *Dotis constitutio, vel restitutio vigere* auth. res quæ *etiam contra creditores vltimi gradus incipit à die constituti fideicommissi.*

6 *Dotis satisfactio non resultat ex consequutione bonorum mobilium in vxore quamuis illa protestata sit possidere iure proprio.*

7 *Datio in solutum non resultat, nisi ex declaratione iudicis, vel ex consensu partis, itaut solum*

factum

fallum, vel declaratio creditoris non sufficiat.

8 *Creditor retinens bona sui debitoris, si non processerint requisita dationis in solutum, dicitur illa retinere in pignus.*

9 *Cautela* Angeli, *inhibitio, seu declaratio creditoris obtenta, & respectiuè facta super bonis sui debitoris non important dominium, sed resoluuntur in pignus.*

10 *Venditio rerum debitorum tempore peritorum creditori permittitur.*

11 *Possessio creditoris de bonis debitoris nuncupata, vel confessata iure proprio, adhuc resoluitur in pignus, & quando.*

12 *Ius proprium dicitur etiam de eo, quod retinetur in pignus, & excludit illius dominium.*

13 *Pignus, vel dominium importasse retentionem bonorum debitoris à creditore facta, illius obseruantia declarat.*

14 *Dominium ex quibuscumque actibus non resultat deficiente potestate illud acquirendi.*

15 *Solutio prius cedit in sortem fructuum, deinde quod remanet in satisfactionem sortis imputatur.*

16 *In Dotis restitutione non cedit summa ab vxore recepta, & prius ab eadem vxore de proprio soluta in satisfactionem dotis communis filiæ.*

17 *Solutionem fuisse ab vxore factam de propriis pecuniis ex quibus remanent probatum.*

18 *Bona fideicommissi penes vltimum ex vocatis remanent libera.*

19 *Tempus restitutionis dotis attenditur in materia priuilegij* auth. res quæ C. com. de legat.

20 *Dos patri, & filio soluta, licet fideicommissum expiret in filio, adhuc detrahitur de bonis fideicommissi, etiam cum priuilegio prælationis* auth. res quæ C. com. de legat.

21 *Bona fideicommissi in quemcumque vadant, semper transeunt cum onere solutionis, & restitutionis dotis debitæ descendentibus fideicommittentis.*

22 *Priuilegium* auth. res quæ C. com. de legat. *non transit in singularem successorem.*

23 *Detractio legitimæ remanet consumpta, & penitus extincta ex alienatione bonorum fideicommissi.*

24 *Alienationes primo loco factæ, ipsa imputantur in legitimam.*

25 *Legitima an censeatur electa in bonis, super quibus fuit impositus census, & num. 26.*

DECISIO CCXLIII.

SVFFECTVS in locum R.P.D. mei Catalaiù, qui à Rege Catholico fuit destinatus Magnus Cancellarius in Ciuitate Mediolanensi, proposui dubium, An standum, vel recedendum esset à decisis, & quia factum huius causæ fuit sufficienter extensum in decisione sub die 11. * Ianuarij 1677. coram R. P. D. Vbago edita opere pretium esse existimaui illud ampliùs non repetere, sed ad hoc, vt splendor veritatis clariùs elucescat, tantummodo examinare iurium fundamenta, ob quæ prodierunt decisiones in hac causa sub die 13. Maij 1676. 15. Ianuarij 1677. & 4. Februarij 1678. coram RR. PP. DD. Vbago, & Calataiu, ex quibus constat

uenerant Domini perstitendum esse in decisis.

Nixa sunt decisionum fundamenta *in Auth. res quæ C. communia de legatis*, in quibus firmatum fuit competere Hortensiæ ex illius priuilegio potioritatem pro recuperatione suæ dotis contra Archiconfraternitatem Confalonis, quæ etiam si deducat suum creditum contractum de anno 1602. & 1606 & illud Hortensiæ sit fundatum in instrumento dotis celebrato de anno 1611. quo nupsit Francisco Cribellio. † Attamen decisiones firmant creditum dotale eiusdem Hortensiæ gaudere anterioritate, & potioritate credito d. Archiconfraternitatis ex valido iuris fomento, quod cum agatur de domo fideicommissi vinculo obnoxia, mulier ex priuilegio dictæ Authenticæ res quæ suam anterioritatem, & potioritatem demetitur à die obitus fideicommittentis, † quod euenit longè ante creditum Archiconfraternitatis, & propterea hodie attendenda sit origo, & primæuum tempus, in quo domus relicta fuit obnoxia pro restitutione dotis, non † autem tempus purificatæ conditionis *Imol. in l. si is qui pro emptore num. 20. in princ. ff. de vsucap. vbi Rom. num. 25. vers. respondetur etiam Cruc. num. 134. Fusar. de subst. quæst. 612. à numer. 2. cum plur. seqq. Rot. coram Merlin. decis. 657. numer. 4. cum plur. seqq. & decis. 190. numer. 1. cum plur. seqq. part. 8. & decis. 40 num. 11. part. 9. recent.*

Cuius Conclusionis præcipua, & fundamentalis ratio oriri patet ex eo vt firmant *decisiones in hac eadem causa emanatæ sub die 11. May 1675. §. quo ad primam partem coram R. P. D. Taia, & sub die 13. May 1676. §. iniustitia coram R. P. D. Vbago*, quod licet quo ad vltimum hæredem grauatum dissoluatur vinculum fideicommissi, & ab eo die bona incipiunt esse obnoxia eius creditoribus: † Attamen hypotheca dotalis non resoluitur, & remanet eo modo libera, quo pendente fideicommissi casu ad fauorem mulieris orta fuit itaut præferatur cuicumque intermedio creditori, & ipsimet vltimo grauato. *Rot. coram Seraph. decis. 693. num. 2. & 3.*

Itaque cum Hortentia remanserit creditrix dotis sibi constitutæ de tempore, quo nupsit, potuit pro illius restitutione petere immissionem, seù associationem super domo, de qua agitur sibi speciali obligatione obnoxia pro eadem restitutione, & vinculo fideicommissi subiecta, & sic euasit potior, & ei præferenda Archiconfraternitati, † ei pro restitutione dotis faciendæ illi in vim dictæ Authenticæ competat hypotheca ei priuilegio prælationis in bonis fideicommisso subiectis, & alienari prohibitis, dum neque Archiconfraternitas docet adesse bona libera mariti, & sufficientia, ex quibus ipsa satisfieri queat, vt tradunt *Castr. in l. mulier 22. §. cum proponeretur sub numer. 3. ff. ad Trebel. lienum, Curt. in l filius famil. §. Dini num. 171. ff. de legat. 1. Gozzadin. cons. 79. numer. 10. Castr. cons. 15. numer. 2. vers. his non obstan. & cons. 219.*

numer. 13. vers. & sic dicendum part. 1. Dunoz. consil. 519. per tot. Roland. consil. 85. à numer. 29. vsque ad 34. lib. 1. Didac. Vaz. resol. lib. 1. cap. 6. num. 10. vers. 4. notandum Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 190. numer. 1. & seqq. & de arbitr. cas. 282. numer. 69. Peregr. de fideicom. art. 42. numer. 13. & 31. Oddus de fideicom. ex prohib. alien. quæst. 44. art. 8. numer. 138. & seqq. Cæs. Var. resol. part. 1. cap. 1. numer. 175. Ioseph. Ludovic. decis. Lucen. 28. numer. 91. & seqq. Thes. decis. 141. per tot. Rot. coram Seraph. decis. 678. numer. 4. & decis. 37. numer. 4. part. 1. diuers. & decis. 312. à numer. 3. vsque ad 18. par. 6. rec. & fuit dictum in Romana dotis 13. Februarij 1645. coram bo. mem. Panzirolo.

Nec satisfactio Hortensiæ argui potest ex mobilibus ad maritum spectantibus, ad eius manus peruentis post illius obitum, quibus vsa fuit, & minimuit Cautelam Angeli cum protestatione se possidere iure proprio, quoniam obiectum in alijs cunctis propositionibus repertum, dixerunt Domini non obstare, quia huiusmodi possessio mobilium non inducit in mulieribus verum, & reale
6 dominium, † cum vt plurimum vxores sequuto obitu viri ruant sine aliquo obstaculo in illorum possessionem, & inhibitionibus se muniant ad hoc vt pugnare possint contra creditorum vexationes *Achil. dec. 4. in fin. de cauf. possess. & propriet. Rot. penès Posth. de manut. decis. 230. numer. 3. & 4. & decis. 143. numer. 4. part. 2. diuers. & decis. 761. num. 2. & 3. par. 2. recent.*

Quamobrem dici non potest Hortensiam satisfactionem suæ dotis recepisse ex possessione dd. mobilium, dum nullibi docetur ipsam obtinuisse illorum possessionem cum Iudicis decreto, qui dd. mobilia ei adiudi-
7 casset, vel adesse Partis consensum, † sine quibus datio insolutum induci nequit *Rot. coram Duran. decis. 26. numer. 23. & coram Rojas decis. 362. numer. 15. & in rec. decis. 182. num. 18. & seq. part. 10.* Et propterea cum deficiat
8 datio insolutum, habet locum † præsumptio, quod mobilia fuerint occupata ab ipsa muliere pro maiori securitate sui crediti dotalis, & quod illa noluerit retinere nisi in pignus, & nullo modo appropriare in proprium, & reale ipsius dominium iuxta doctrinam *Cuman. in l. res obligata 60. num. 5. ante finem vers. & hoc procedunt ff. de legat. 1.* & in fortioribus terminis firmauit *Rot. decis. 81. numer. 7. 8. & 9. post Merlin. de pignor. & in recent. decis. 182. numer. 8. par. 10. & in Romana dotis 6. Febr. 1640. coram bo. mem. Panzirolo §. & ulsimo.*

Et sine aliqua hæsitatione excluditur huiusmodi datio insolutum etiam si ipsa Hortensia nonnulla mobilia distraxerit, & allegauerit Cautelam Angeli, & protestata
9 fuerit ad ipsam iure proprio spectare, † quia in istis duabus coniecturis, vti remotis, & æquitatis nullum fieri potest fundamentum ad probandum retentionem mobilium factam fuisse insolutum, stante, quod eodem huiusmodi præsumptiones, & coniec-
10 turæ debeant veritati in eo fundatæ, † quod vtilis venditio rerum periturarum creditori in pignus possidenti non denegetur iuxta *text. in l. si euenerit ff. de pignor. Merlin. de pignor. lib. 4. quæst. 95. numer. 1.* & per consequens enunciatio per ipsam facta possidere iure proprio referenda venit ad simplicem hy-
11 pothecam, † attento quod etiam dici po-
12 test ius proprium, † & iste titulus excludit verum & proprium dominium, *Bald. in l. perpetuis numer. 1. C. de præd. Rom. cons. 137. numer. 8. lib. 2. Menoch. cons. 21. numer. 24. Rot. decis. 129. num. 18. & decis. 210. numer. 54. & 56. par. 6. & decis. 182. numer. 11. 12. & 13. par. 10. recent.*

Ac insuper mirificè confert ad excludendam huiusmodi datione insolutum obseruantia, quæ postea subsequuta fuit, quia eadem mobilia fuerunt postmodum de anno 1672. effectiuè insolutum tradita eidem
13 Hortensiæ, † ex quo apparet, & euidenter conuincitur, quod antea non aderat alia retentio nisi in pignus, & ex postea subsequutis optimè inferri potest, quod ab initio ge-
14 stum fuerit, † & deficiente potestate ab initio illius defectus ex dd. actibus suppleri nequaquam potuit, *Parlador. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. numer. 20. Rotal. decis. 182. numer. 18. part. 10. recent.*

Igitur ex his omnibus firmata ab initio retentione mobilium in pignus, & non insolutum sequitur, quod valor dd. mobilium non sit calculandus iuxta tempus effectiuæ traditionis in scut. 5035. sed in scut. 445. & his addenda sunt duo cambia in totum scut. 350. per mulierem exacta, & si quid aliud per eandem docebitur alienatum, & non bonificatum, & vlterius, quod interusuria dotalia vsque ad d. diem integraliter decurrerunt, & deinde postea pro
15 intranti quantitate crediti non † satisfacti, cum dicta receptio priùs cedere debeat in causam fructuum, & deinde in solutionem, & extinctionem sortis principalis iuxta *text. in l. inuit verò §. Imperator ff. de solution. l. cum ea sortis ff. de pignorat. action. Gratian. disc. for. cap. 24. numer. 21. Rot. coram Eminentiss. Ostheb. decis. 242. numer. 8. & decis. 229. numer. 2. & 5. part. 9. recent.*

Parique consideratione animaduertebant DD. non esse enumeranda in satisfactionem crediti dotalis eiusdem Hortensiæ sc. 2580. recepta à Bonadies pro restitutione dotis Portiæ filiæ. Quia ista summa fuit soluta
16 à dicta Hortensia de proprio, † & per consequens eidem Hortensiæ competebat ius exigendi eandem summam pro relevatione suæ indemnitatis, ad quam poterat compelli maritus, & eius hæres *Roland. cons. 64. numer. 6. lib. 1. Crauett. cons. 71. numer. 1. & seqq. Sard. cons. 488. numer. 21. Amat. Parent. resp. 27. num. 13. Mastrill. decis. 186. num. 8. & 9. Castrill. decis. 203. num. 3. & 4. Rot. coram Dunozet. sen. decis. 637. num. 23.*

De

De cuius solutionis factæ de proprijs pecuniis eiusdem Hortensiæ veritate ambigi nequit, quia quoad scuta 892. quod fuerint soluta de proprijs pecunijs eiusdem Hortensiæ patet ex partitis in Sac. Monte Pietatis existentibus, & quoad reliqua valde clarè probatum remanet ex assertione eiusdem Bonadies, qui dixit velle restituere d. Hortensiæ eandem summam, quam ab illa receperat, quæ cum sit adminiculata ex attestatione R. P. D. Buratti, & aliorum, vt in Summario d. Hortensiæ *numer.* 7. 8. & 9. vi-
17 detur † esse sufficiens ad probandum pecuniis in dotem datas Portiæ filiæ fuisse proprias ipsius Hortensiæ dotantis ad *text. in l. instrumento C. de probat. Farinac. de testi. qu.* 57. *numer.* 95. & 96. *Rot. decis.* 175. *numer.* 2. *part.* 3. & *decis.* 148 *num.* 23. *part.* 10. *rec.*

Non obstat, quod fideicommissum expirauerit in Ioanne Baptista Patre Francisci,
18 & proinde † penès eum domus ista controuersa, aliaque bona remanserint libera, & effecta eiusdem proprium Patrimonium per *text. in l. cum Pater* §. *libertis ff. de legat.* 2. & ideircò hodiè non possit ipsa Hortensia agere virtute dispositionis d. *Authentica res quæ*
19 ad quem † effectum attenditur tempus restitutionis dotis iuxta sensum *Rota coram Seraph. decis.* 693. *numer.* 5. & *in Romana bonorum* 29. *Nouembris* 1660. §. *neque aduersatur eorum Reuerendissimo Albergato Deano*. Quoniam cum non tolum Francisco, sed etiam Ioanni Baptistæ Patri soluta fuerit dos Hortensiæ, & pro istius restitutione se obligauerit, vt in Summario dato in responsione *num.* 1.
20 exceptio † ista corruit, ex quo quæsitum fuit ius Hortensiæ super bonis fideicommissarijs, & hypotheca illius vigore contracta, radicata remansit in ipsis bonis fideicommisso subiectis, †
21 & cum isto onere transiuerunt penès eos, in quos eadem bona transitum fecerunt, & permanent fixa penès eosdem apud quos eadem bona reperiuntur; *Bald. in l. fin. C. de dat. promiss. Abb. consil.* 15. *ante numer.* 1. *lib.* 2. *Mond. cons.* 50. *num.* 17. & 18. *lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 12. *tit.* 16. *numer.* 26. & *tit.* 18. *numer.* 14. *Rot. decis.* 312. *nu.* 2. & 3. *part.* 6. & *decis.* 30. *num.* 12. *par.* 7. *rec.*

Istaque ratio pariter fauet ad remouendum aliud obiectum, quod scilicet Archiconfraternitas euadere possit anterior credito dotali Portiæ matris Francisci cum certi, & indubitati iuris sit priuilegium *Authentica*
22 *res quæ* † non debere transire in singularem successorem iuxta opinionem, quam probarunt. *Cur. Ium. in dicta Authentica num.* 22. *quem sequitur Padill. ibidem num.* 71. *Petrus de fideicom. quæst.* 3. *numer.* 447. & *seq. Peregr. eodem tract. art.* 42. *num.* 43. & 44. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 189. *numer.* 194. *Fusar. de substit. quæst.* 531. *numer.* 46. & 47. *Rot. post Zacch. de obligat. Camer. decis.* 189. *num.* 39. & 40.

Cæterum non obstare videtur prætensio detractionis legitimæ debitæ Ioanni Baptistæ in bonis Ioi Angeli fideicommittentis, a quo Archiconfraternitas causam habet, Quia etiam si verum sit, quod hæreditas Ioannis Angeli fuerit valde pinguis, tamen negari non potest, quod Io: Baptista vna cum Francisco filio totam penitus hæreditatem distraxerint, & hoc manifestè deducitur ex alienationibus ab eisdem profusa manu factis in ingenti quantitate, vt patet ex Summario dato sub die 11. Ianuar. 1677. coram R. P. D. Vbago *numer.* 1. & post dictas alienationes idem Io: Baptista, & Franciscus obtinuerunt derogationem fideicommissi pro summa scut. 15. mil. cuius vigore facta fuit alienatio aliorum bonorum, vt constat ex Summario dato die 4. Februarij 1677. coram R. P. D. Calataiu *num.* 4. & in his alienationibus creditum, de quo agitur fuit
23 consumptum, † & remansit per plures alienationes ab eodem factas penitus extincti, & resolutum. *Natt. cons.* 199. *numer.* 11. *lib.* 1. *Peregr. de fideicom. art.* 34. *numer.* 14. *Merlin. de legit. lib.* 2. *tit.* 2. *quæst.* 4. *numer.* 3. *Rot. post eundem decis.* 140. *numer.* 4. & *decis.* 141. *numer.* 5. & *decis.* 260. *numer.* 15. & 16. *part.* 5. *recent.* & *in Sabinen. Prædy prima Aprilis*

Neque obstat replicatio, quod impositiones censuum pro quibus agunt aduersarij sint anteriores dote Hortensiæ ratione legi-
24 timæ debitæ Io: Baptistæ filio † restitutoris, quia omisso, quod adsunt aliæ alienationes anteriores, quæ prius imputantur iuxta *text. in l. Marcellus* §. *res quæ ff. ad Trebell.* & omissa disputatione; An impositiones cen-
25 suum † deseruiant pro electione legitimæ in qua quæstione Rota variauit, vt patet ex *decis.* 299. *numer.* 484. *part.* 9. *recent.* attamen admissa etiam opinione, quod per impositio-
26 nem census, † dicatur electa legitima in re, super qua census fuit impositus iuxta firmata per *Rot. in d. decis.* 299. *part.* 9. Ista in casu nostro non applicantur, cum census non fuerint impositi super domo, de qua agitur, atque ideò non potest dici, quod ista domus fuerit electa pro legitima, dum super ea census non fuit impositus.

Vnde cum ex his euidenter pateat hypothecam, vna cum sua potioritate fuisse contractam tempore solutionis dotis, quo fideicommissum vigebat, & propterea eadem bona transierunt in quoscumque cum onere prædicto, vt fuit firmatum in aliis decisionibus in hac editis. Ideò fuit vtraque parte informante resolutum eidem Hortensiæ competere immissionem in domo, de qua agitur.

Plures decisiones sunt in hac causa, altera, quæ est supra in hac eadem parte 163. *in ordine, cuius in calce etiam aliam concordantem inuenies, omissa altera sub die* 11. *Ianuarii* 1677. *coram bonæ mem. Vbago, quia illius decisiones iam sub prælo esse cognouimus.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Primogenituræ de Cesarinis.

Lunæ 13. Junij 1678.

ARGVMENTVM.

Pendente conditione fideicommissi, illius bona à grauato alteri ex fideicommissariis sunt concessa, sed concessionem retractandam esse deciditur, quia præmaturam restitutionem in præiudicium vocatorum ille facere non poterat, ac etiam quia non valuit ipse duriorem reddere conditionem illorum circa adeptionem possessionis in casum obitus eiusdem grauati, non obstante quod eadem translatio laudabiliter facta diceretur, ad conseruationem splendoris familiæ, quia hoc excusabat quidem à pœna, non autem retractationem impedire poterat.

SVMMARIVM.

1 *Possessio bonorum fideicommissi non potest à grauato in alium transferri ad præiudicium vocatorum, & aliter translata, retractari debet.*

2 *Res in eodem statu reponenda est, quo per antea erat, si illius innouatio alijs præiudicare poterat. & sup. num. 1. & seqq.*

3 *Actus licèt laudabiliter factus, si incipit postea esse præiudicialis alteri, reduci debet in pristinum.*

4 *Bonorum fideicommissi translatio bona fide facta à grauato in personam aliorum, liberat à pœna caducitatis, non autem à retractatione.*

5 *Grauatus restituere personæ certæ ex incertis, non potest in præiudicium vocatorum potius restituere vni, quàm alteri.*

6 *Grauatus non potest declarare, quis in fideicommisso successurus sit, cum hoc à sola voluntate Testatoris dependeat.*

7 *Declaratio voluntatis Testatoris dubiæ circa personam substitutorum fieri debet à iudice, non autem à grauato.*

8 *Grauatus potest declarare voluntatem Testatoris, quando nemo, præter ipsum, lædi, vel damnificari potest.*

9 *Retractatio possessionis bonorum fideicommissi in alios translatæ fieri debet à grauato, etiamsi persona successura declarata non sit.*

10 *Iudex reuocare debet possessionem bonorum fideicommissi pendente conditione, alijs à grauato cõcessam, quamuis adhuc non declaret quis in eodem fideicommisso successurus sit.*

DECISIO CCXLIV.

CVM in statu religioso vitam duceret Excellentissima Domina Liuia Cæsarina Neptis maior Excellentissimi Domini Ducis Philippi Cæsarini, qui indè agnoscens neminem post ipsius Ducis obitum sine filijs existere habilem ad primogenituram Excellentissimæ suæ Familiæ præter Excellentissimam Dominam Cleriam alteram Neptem maiorem, eam collocauit in matrimonium cum Excellentissimo Domino Principe Sonnini, in quam, eiusque filios transtulit possessionem bonorum Primogenituræ per triduum ante obitum ipsius Domini transferentis; Hinc Domina Liuia (quæ statum religiosum postea deseruit, & matrimonium contraxit cum Excellentissimo Domino Federico Sforza) prætendens hanc translationem tamquam sibi, suisque filijs præiudicialem sua interesse retractari, alias esse locum præuentiuæ declarationi super purificatione Primogenituræ; Et cum sub die 13.* Maij proximi præteriti Rota responderit non esse locum præuentiuæ, reseruato tamen particulari discussioni articulo retractationis, super, quo assumpta hodie disputatione; Domini censuerunt esse locum retractationi.

Cum enim actus translationis possessio-
1 nis † possit inferre præiudicium vocatis circa adeptionem possessionis in casu obitus Domini Ducis sine filijs, debet & potest ab
2 eodem Domino Duce retractari, † & res in eo statu reponi, quo foret si minimè factus fuisset, iuxtà sententiam *Bald. in l. quoties la prima num. 10. C. de fideic. de Marin. resol. 18. numer. 60. lib. 2. Pereir. dec. Portugal. 129. num. 3. Cyriac. controu. 312. num. 18. Attolin. controu. 84. num. 27. Magon decis. Flor. 92. num. 3. & 4. Noguerol alleg. 19 num. 13. Peregr. de iur. fisc lib. 5. tit. 1. sub num. 12. Rot. decis. 67. numer. 9. coram Peutinger.*

Nec obstat, quod ista translatio possessionis tunc fuerit actus prudens, & laudabi-
3 lis, † quia tunc non existebat alius capax primogenituræ, quia tametsi ab initio Dominus Dux existens in bona fide prudenter, & laudabiliter se gesserit, hoc dumtaxat liberat illum ab incursu caducitatis in eadem primogenitura cõminatæ primogenitis alie-
4 nantibus bona illi subiecta, † non autem excusat à retractatione, cùm ipse tamquam grauatus restituere incertę ex certis perso-
5 nis, † nec potuerit in præiudicium eorum, qui se post eius obitum sine filijs masculis vocatos, prætendunt facere præmaturè in vitæ restitutionem vt aduertunt *Bart. in l. post mortem sub num. 5. C. de fideic. Molin. de primog. lib. 5. cap. 4. Olea de ces. iur. tit. 3. quæst. 4. num. 35. Fusar. de substit. quæst. 602. num. 4. Peregrin. de fideic. art. 2. n. 51. Petr. Greg. de feud. par. 4. quæst. 10. num. 26. Fontanella decis. 39. num. 8. & decis. 40. num. 14. Rot. decis. 1. num. 2. & decis. 13. num. 3. coram Vbald. & decis. 468. & 469. vtrobique n. 2. par. 4. diuers.* Nec potuerit declarare, quis sit
6 successurus, † cum id pendeat à voluntate
7 Testatoris, † quam declarare in casu dubietatis ad Iudicem spectat, *l. voluntas C. de fideic.*
8 non autem ad grauatum, † cui solum permittitur declaratio, † quando nemo præter ipsum lædi, vel damnificari potest, vt dicit *Bartol. in l. si quis à filio §. si quis plures num. 2. ff. de legat. 1. Ruin. cons. 128. sub nu. 1. lib. 2. Man-*

[illegible] l. 2. tit.

tic. de coniect. lib. 3. tit. 1. num. 25. & 26. Ret. decis. 100. num. 5. par. 2. diuers.

Similiter non obstat, quod adhuc non sit canonizatum ius dictæ Liuiæ, eiusque filiorum, † quia Rota hodie non intendens in reliquis iuribus alicui præiudicare, non ingreditur disputationem super meritis, nec declarat ad quem spectet successio in primogenitura eueniente casu † purificationis illius, sed dumtaxat firmat esse locum retractationi actus præiudicialis, ad quod personæ de familia, quæ de tempore faciendæ restitutionis à grauato succedere prætendat, *L. Peto §. frater ff. de legat. 2. Negotiat. alleg. 19. num. 14. Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. num. 12. & seqq.*

Et ita decisum est, vtraque Parte informante.

Altera præsentis causæ decisio habetur impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 217.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Interamnen. Fideicommissi.

Lunæ 13. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Super bonis, in quibus Testator maiorem affectionem habebat, particulare fideicommissum fuisse ab eo constitutum deciditur, ex speciali prohibitione alienationis, addita ratione, vt illa perpetuò remanerent in familia, & ad hoc, vt eius memoria conseruaretur, quod proindè descensiuum, & reciprocum visum est, cum alioquin hæc enixa Testatoris voluntas impleri minimè potuisset.

SVMMARIVM.

1 *Bona expressè alienari prohibita, addita ratione vt perpetuo remaneant in familia, perpetuo quoque, & descensiuo fideicommisso sunt obnoxia.*
2 *Reciprocum fideicommissum resultat ex speciali prohibitione, imo ratione perpetuo conseruandi bona inter filios, & descendentes in infinitum.*
3 *Fideicommissum, necessario inducitur si alias sine eo testatoris voluntas impleri non posset.*
4 *Fideicommissum particulare resultat ex speciali prohibitione alienationis certorum bonorum, facta pro conseruatione memoria ipsius testatoris.*
5 *Memoria testatoris conseruari non posset, nisi bona transirent de vna linea ad aliam, non autem quod altera defecta, terminaret cum illa.*
6 *Fideicommissum particulare resultat, si vltra dispositionem generalis fideicommissi de certis bonis, eadem omnia particulariter est dispositum.*
7 *Fideicommissum particulare à testatore dicitur constitutum super bonis in quibus ille maiorem affectionem habebat.*

Velati si agitur de domo propria ipsius testatoris, ab eoque etiam inhabitata, & sup. à num. 1.

DECISIO CCXLV.

IN resolutione capta coram me sub die 15. Februarij 1677. decisum fuit quoad fideicommissum vniuersale constare de rejudicata sententiæ Auditoris Cam. Arcolli latæ ad fauorem Abbatis Octauiani Spadæ, & aliorum; quo verò ad fideicommissum particulare constare de cautis restitutionis in integrum ad fauorem Ioannis Mariæ, & aliorum de Perottis, & reproposita hodie Causa super vtroque, dilata resolutione respectu fideicommissi vniuersalis, quo verò ad fideicommissum particulare, steterunt Domini in decisis, moti ex iisdem rationibus in præterita decisione deductis.

Nam Pompeius Testator strictè prohibuit Paulo, & Ludouico filijs primo institutis alienationem etiam per viam vltimæ voluntatis domus per ipsum fideicommittentem tunc inhabitatæ, ac Apothecæ subtus eandem, & Molendinorum ad vsum molendi oleas, & triticum, rationem exprimens, † vt huiusmodi bona perpetuò remaneant in familia, & filijs, & descendentibus in infinitum ipsius Testatoris; vnde Domini iterum eliciebant illius voluntatem super prædictis bonis constituendi perpetuum, & descensiuum fideicommissum, cum per talem prohibitionem, † seù potiùs per dictam rationem sic prohibendi, vt bona remaneant penès descendentes in infinitum inductum censeatur ex Testatoris expresso præcepto reciprocum fideicommissum inter ipsos vocatos, & descendentes eorum, † aliàs non posset impleri enixissima illa voluntas conseruandi bona in familia, *Altegrad. cons. 92. num. 14. lib. 1. Rot. in Perusina fideicommissi de Bigazz. 14. Nouembris 1605. coram Litta impress. apud Giouagn. cons. 75. numer. 72. lib. 1. & in Firmana fideicommissi 16. Aprilis 1663. §. de fideicommisso coram bo. me. Cardinali Vicecomite*, & probant alij in præterita decisione relati §. *existentia*.

Id quoque suadent alia verba testamenti, ibi: Et hoc pro conseruanda memoria, & bonis ipsius Testatoris: † Ex quibus pernecessè desumitur, quod hæc bona in perpetuum stare debeant sub fideicommisso particulari, † aliàs si defecta vna linea non transirent ad aliam, non remanerent perpetuo in Familia, nec in eis conseruaretur memoria Testatoris, vt ipse voluit, ad tradit per *Altegrad. cons. 92. num. 14. lib. 2. Rot. decis. 481. num. 7. & seqq. & decis. 472. num. 9. par. 14. rec.* & latè dictum fuit *in Firmana fideicommissi de Tulchis 28. Nouembris 1670. §. Quamuis enim, & §. Præcipuè coram R. P. D. meo Vicecomite, & in alia decisione huius causæ §. Quod etiam.*

Et ista enixa voluntas disponentis † eo magis deprehenditur ex generali dispositione bonorum successiuè facta fauore masculorum in infinitum, cum enim de Do-

mo, Apotheca, & Molendinis particularitèr disposuerit, & cum replicata ratione conseruandi in Familia, & pro sua memo-
7 ria, † dicendum hinc est habuisse ad hæc bona maiorem affectionem, quàm ad alia, plus de his, quàm de alijs voluisse cum in alijs non ita enixè voluntatem suam declarauerit, nec particularem rationem expressérit, *ad text. in l. Balista ff. ad Trebell. Rota dec. 293. num. 6. coram bo. me. Cardinali Celso.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis Causæ decisio coram eodem Reuerendissimo Domino Albergato Decano, quæ est ibi in ordine decisio 20.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Locationis.

Lunæ 13. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Exceptiones plures hinc indè opponebantur inter Conductorem, & Locatorem, quæ pro partitarum diuersitate sunt admissæ, & respectiuè reiectæ, tam iuxtà relationem Peritorum, de quibus plura in decisione deducuntur, quàm etiam quia ex eodem instrumento resultabant, ideoque non sunt excluſæ, licèt essent turbidæ, vel altiorem haberent indaginem, etiam ad effectum retardandi obligationem cameralem.

SVMMARIVM.

1 *Lex contractus, & sibi ipsis à contrahentibus apposita, est vndequaque seruanda.*
2 *Relatio periti erronea in parte, habetur pro erronea in totum, nec ei aliqua fides adhibetur.*
3 *Nullitas electionis peritorum examinari non debet, quoties illorum relatio de erroneitate conuincitur.*
4 *Suspectus index, vel peritus in curia solo iuramento allegatur.*
5 *Peritus secundus non potest dici quod adhæserit relationi priorum peritorum, si expresse dixit super illis iudicare non posse.*
6 *Relationi tertij periti, redigentis ad quantitatem legitimam summas exorbitantes aliorum peritorum, standum est.*
7 *Processus in infinitum dari non debet.*
8 *In Electionem tertij periti consensisse dicuntur partes, quæ post recusationem aliorum peritorum nouam electionem petierunt:*
9 *Compensationem quatenus importare possint vel non partita illiquida, & solum probata in genere, & num. seqq.*
10 *Exceptio proueniens ex eodem instrumento opponi potest etiam contra obligationem cameralem.*
11 *Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, admittitur adhuc, si ex eodem instrumento resultat.*
12 *Executio oblationis cameralis retardatur etiam per exceptiones illiquidas, & requirentes altiorem indaginem, si ex eodem instrumento proueniant.*
13 *Actionem habere non potest qui non adimplenit ex parte sua, quamuis rem suam exceptionem saltem modo in genere probet.*

DECISIO CCXLVI.

NIHIL immutandum Domini censuerunt quoad obligationem DD. de
1 Verospis, † quæ ex aperta lege contractus inter partes resultat, *L. 1. §. si conuenit ff. depos.*, sed standum decis. 24. Ianuarij * 1676. coram R. P. D. meo Calarario nunc Magno Mediolani Cancellario, in cuius locum subrogatus Causam hodie ex noua audientia proposui.

Verum moderandam decisionem dixerunt in ea parte, qua admittit liquidationem damnorum ob non factam pratorum expurgationem à Dominis de Verospis in scutis 429. 50. rata vt infra manente executione mandati A. C. in scutis 131. b. 25. pro prætensis damnis non factæ expurgationis fouearum, & omissæ plantationis salicum iuxtà legem locationis, & conductionis respectiuè.

Nam quoad summam scutorum 429. 50 non est visa sufficiens damnorum liquidatio in hac summa.

Vel enim ea desumitur à relatione Peritorum, qui primo fuerunt electi, cumque
2 ea apparuerint erronea in vno capite, † in omnibus redarguitur erronea, nec ipsi standum, cum fidem non mereatur, sed imò fides ei adimatur in totũ post *Cassr. cons. 161. num. 4. & Soccin. sen. cons. 131. num. 11. lib. 3. Rot. coram Greg. decis. 79. num. 2. & ibi Adden. & cit. Bich. decis. 596. num. 10.*

Quæ sanè erroneitatis exceptio satis visa
3 est, † absque eo, quod nullitas electionis eorundem Peritorum exactius expendatur, & examinetur, vt in facto deducitur, ad normam eorum, quæ tradit *Ridolph. in prax. parte 1. cap. 8. num. 11. & Adden. ad Burat. decis. 70. num. 14.* maximè cum DD. de Verospis eosdem Peritos suspectos dixerunt, nec sine ratione, cum eos nimium grauauerint, &
4 in Curia solo iuramento † liceat dare de suspicione, *Rot. dec. 290. nu. 1. & 2. & dec. 455. num. 13. par. 14. rec.*

Si verò desumatur damnorum liquidatio in dicta summa scutorum 429. 50. ex relatione secundi Periti, & nullo modo subsistit, quia super hac partita nihil ipse retulit, neque enim admitti potest, quod supponitur in decisione, quæ refertur, quando secundus Peritus adhæserit relationi duorum Peritorum, † quia apertè nimis oppositum euincunt verba ipsius relationis, dico non hauere più luogo la reuisione, stante che, volendo stimare la spesa della cioccatura, & il pregiuditio successo, era necessario vedere li detti Prati, prima che fossero cioc-

cati.

R. P. D. TAIA.

poſtea S. R. E. Cardinali.

Calaguritana Beneficij del Buſto.

Luca 13. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Subdelegatio examinatorum in partibus in hac deciſione conceditur, quia de ſolo ſimplici beneficio agebatur, & quod magis eſt, extra Italiam, quo in caſu propter periculum itineris, & notabiles expenſas, quæ quis ſubire teneretur, receditur a regula, de illud coram Iudice appellationis faciendo, eo magis, quia non prouocabatur ad nouum concurſum, & ambo litigatores erant in partibus.

SVMMARIVM.

1 *Motus proprius s. m.* Clementis VIII. *de conferendis ſimplicibus beneficijs Calaguritanis per concurſum, & ipſe etiam ſanctus nuncupatur.*
2 *Examen delegatur in partibus ad euitanda pericula terræ, & maris, ac etiam expenſas itineris quas alias quis ſubire cogeretur, & numer. ſeqq.*
3 *Accedere ad Vrbem de longiſſimis partibus quis non cogitur propter magna pericula, & expenſas, quæ exinde reſultant, & num. 9.*
4 *Examen in Vrbe non practicatur, niſi in parochialibus, & intra Italiam, & num. 7.*
5 *Examinis delegatio in partibus eo magis conceditur, vbi non prouocatur ad nouum concurſum, & examen, & ambo litigantes ſunt in partibus.*
6 *Examen fieri debet in Curia, non autem ſubdelegari in partibus, ſi appellatum eſt ad Curiam.*
7 *Conſtit.* Beati Pij V. *de appellat. ad Sedem Apoſtolicam, & prouocationem prælecti ad nouum examen, traditur, & declaratur numer. anteced. & ſeqq.*
8 *Gratificationi quatenus locus magis eſſe debeat in ſimplicibus beneficijs, quam curatis.*
9 *Itineris grauamen plus eſſe non debet, quam cauſa principalis.*
10 *Examinis nullitas reſultat, ſi de aliquo examinato nulla mentio ab examinatoribus facta ſit.*

DECISIO CCXLVII.

IVXTA Conſtitutionem, ſeu motũ proprium s. m. Clem. VIII. ipſum quoque motum proprium Sanctum de conferendis ſimplicibus Beneficijs Calaguritanæ Diœceſis per concurſum, † itaut ſi vnus approbatur idoneus ad curam animarum, illi conferatur, ſi plures, tunc eligatur vnus ex illis
1 per viam gratificationis, examinati fuerunt, vacante ſimplici beneficio ſupradicto, Philippus, & Gregorius, & Io: Baptiſta Clerici, & filij naturales, & patrimoniales Eccleſiæ parochialis dicti Oppidi del Buſto, ſed examini-

eſti, onde ſopra di ciò non può giudicare coſa alcuna.

Quod verò ad prætenſa damna ob non factam excauationem foueārum, & omiſ-
6 ſam plantationem ſalicum, † ſtandum vtique liquidationi tertij Periti redigentis exorbitantes ſummas duorum Peritorũ ad ſcu-
7 ta 131. 25. † ne detur proceſſus in infinitũ, *Add. ad Burat. deciſ. 70. num. 14.* præcipuè quia cum Partes in eius electionem conſenſe-
8 rint. † ex quo poſt recuſationem duorum Peritorum nouam electionem petierunt, *Gratian. diſc. for. diſc. 734. num. 42.*

Quo verò ad damna è conuerſo prætenſa per Dominos de Veroſpijs ob non factam cooperitionem Capannarum, ad quam tenebatur ex lege expreſſa locationis D. Dux Strozzius, & ob quam omiſſionem Domini de Veroſpijs compulſi ſunt tenere animalia ſub dio, & fœnum fuit paſſum notabile detrimentum, vtcumque deciſio, quæ reuidetur ea non cenſuerit conſideranda ad
9 effectum compenſationis † tamquam illiquida, nec probata in genere, aut in ſpecie per teſtes deponentes non de facto, ſed de poſſibili; attamen cum damnum ſit certum in genere, præcipuè in fœno ob tegumentũ factum ex ſola ſcarſica, & non ex tegulis, vt fuerat conuentum, Dominis fuit viſum, hanc exceptionem non eſſe poſthabendam, ſaltem ad retardandam obligationem Cameralem contra Dominos de Veroſpijs Con-
10 ductores; † eſt enim exceptio conſurgens ex eodem inſtrumento, ac proindè eiuſdem naturæ, ac eſt actio principalis, vndè & opponi poteſt, licèt inſtrumentũ ſit vallatum obligatione Camerali, *Gallef. ad obligat. Camer. quæſt. 17. num. 7. & 8. & ibi Zacch. num. 101.* eſto enim, quod requireret alterem indagi-
11 nem † ob non factam præciſam liquidationem, *Rot. apud Zacch. de obligat. Camer. de-*
12 *ciſ. 8.* adhuc enim impedire † poteſt executionem obligationis Cameralis, *d. deciſ. 8. num. 1.*

Et præſertim quoad ratam non liquidam cioccaturæ, prout vocatur, ob non implementum illorum de Veroſpijs; quamuis enim ex parte eorundem damna in genere
13 tantum probentur, † attamen, cum & Dominus Dux non impleuerit ex parte ſua, hoc ſatis eſt, vt excludatur, quo minus poſſit agere ex cauſa non implementi, & vt admittatur compenſatio, *Gratian. diſcept for. 301. num. 13. Rot. coram Greg. deciſ. 201. num. 1. & deciſ. 46. num. 1. par. 3. rec. deciſ. 215. num. 4. par. 5. & deciſ. 95. num. 3. & ſeq. par. 8. rec.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tom. 2. par. 18. adeſt altera præſentis cauſæ deciſio, ibi in ordine 612. Typographorum inuuria appoſita ſub nomine bonæ memoriæ Vbaldi.

mi-

minatores retulerunt idoneos Philippum, & Gregorium, sine mentione Io. Baptistæ, adeò nec approbati, nec reprobati. Vndè appellauit Io. Baptista petendo examinari, & orta contentione dumtaxat de subrogando nouo examine, an in loco. vt petit Io. Baptista, aut in Vrbe, vt petit Philippus, Gregorio recedente, proposito dubio, an sit subdelegandum nouum examen in partibus Domini responderunt subdelegandum.

Ratione æquitatis, & iuris, quod valdè oneroſum, & damnoſum videretur propter magna pericula (quibus his maximè tem-
1 poribus quoque, & magis) † terræ scatent, & Maria, etsi quis à longissimis Hispaniæ occidentis Regionibus per varios casus per tot discrimina rerum in latium tendere cogeretur, & tot dispendia ferre viarum &c. in alia Calaguritana Beneficij de Ocon 15. Decembris 1649. *coram Arguell. decis.* 109. *ex numer.* 7. tam comptè, quàm doctè confirmata in *decis.* 116. auctoritate quoque Sac.
3 Congregationis Concil. de examine † in Vrbe, quæ non hoc practicauit, nisi in Parochialibus, & intrà Italiam *d. decis.* 109. *nu.* 16. *vers. & tandem*, & in simili Calaguritana Beneficij S. Martini præcipuè iuxta dd. decisiones *Rot. decis.* 231. *num. vlt. par.* 11. & facilius adeoque libentius, † quod Io. Baptista,
4 non prouocat ad nouum concursum, & examen &c. & ambo sunt in partibus &c. *d. decis.* 109. *numer.* 15 *à vers. nos verò, & numer.* 16. *vers. & ambo*.

Vnus tamen dicebat non subdelegandum examen in partibus, sed in Vrbe, vbi fieri
5 debet, † quando, vt in præsenti casu fuit à tali grauamine appellatum ad Curiam ex Rota in alia Calaguritana Beneficij de Lumbreras *coram Penting. decis.* 263. *numer.* 4. *& coram Card. Celsi. decis.* 5. confirmata quoque in *decis.* 24. variasque decisiones pòtiusque diuersas ipse dicebat inniti certis causis, vel impedimentis infirmitatis, seruitij Ecclesiæ, notoriæ nullitatis examinis.

Contrarium sensere alij, & consensere ex suprascriptis, & alijs allegatis, & facilè allegandis, recentius respondendo *dd. decis.* 5. & 24. quibus hæret *d. decis.* 263. agere de be-
6 neficio Parochiali, † & Constitutionem s. m. nunc etiam B. Pij Quinti in ordine aliarum 33. de appell. ad Sedem Apostolicam, ac
7 prælecti ad nouum examen coram ipso appellationis Iudice prouocatione in *d. decis.* 5. *numer.* 9. & clarius in *d. decis.* 25. *nu.* 5. & 6. & præter eas alleg. satis per se oleat *d.*
8 *decis.* 263. agendo de gratificatione dum gratificati non nisi ad simplicia beneficia habiles relati existunt, alij verò supradicti instantes etiam ad curam *numer.* 6. & satis, superque præoccupata hæc, & huiusmodi fuerunt *coram Arguell. d. decis.* 109. *numer.* 11. *à vers. non obstant* modo videlicet, quæ in contrarium trahuntur non deducuntur præcipuè in alleg. Maioricen. parochialis, quæ ibidem in margine declarantur supradictæ *decis.* 5. & 24. *coram Card. Celsi*, & ita maxi-

9 mè ne longè pluris † sit grauamen itineris, quam causæ principalis, vt ex *Ioan. Andr. ad Specul.* refertur *d. decis.* 109. *numer.* 10. & ne fortè in alia via, quam iuris causa cadat, & succumbat appellans.

Et eò demum libentius stante nullitate to prædicti examinis ex eo resultante, † quod nulla fuerit facta ab examinatoribus relatio quin etiam mentio dicti Ioannis Baptistæ contra formam dicti motus proprij, vt aliàs decisum fuit in simili Calaguritana *coram Pen. Lugd. edit. decis.* 1637. *numer.* 4. *confirmata coram Sacrato decis.* 488. *numer.* 1. *par.* 2. *recent. cum aliis adnot. ad Pen.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Fideicommissi de Campanis.

Lunæ 13. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Bona à principio empta, pro quibus sola pars pretij soluta erat, fuerant deinde per plures annos in locationẽ retenta, cumq; hæredes emptoris exciperent de dominio, simplices tamen conductores declarati sunt, vt proinde neque illis retẽtio competeret pro summa soluta, quia longe plus consequuti fuerant ex illorum fructibus, quam importaret eorum creditum.

SVMMARIVM.

1 *Contractus emptionis, & venditionis, resolutus in contractum locationis, & conductionis, & quando.*
2 *Traditio possessionis facta emptori, qui pretium non soluit, non operatur translationem veræ possessionis, sed nudam detentationem importat.*
3 *Colonus, & conductor nudam, & simplicem detentationem habere dicuntur.*
4 *Plus iuris in alium nemo transferre potest, quam ipse habeat.*
5 *de Repræsentante idem est iudicium, ac de repræsentato.*
6 *Conductionis titulus nullum præfert dominium.*
7 *Conductor non potest refricare quæstionem dominij aduersus suum locatorem.*
8 *Retentio quatenus competat emptori pro rata pretij ab eo persoluti, eiusque fructibus vide numer. seq.*
9 *Creditor si plus recepit ex fructibus bonorum sui debitoris, quam importaret suum creditum, de illo remanet satisfactus.*
10 *Obligatio, & promissio facta in concordia, quæ nulla declarata est, ipsa etiam cernit, & euanescit.*

DECISIO CCXLVIII.

SVBROGATVS in vicem R. P. D. Catalaiu magni Mediolanen. Cancellarij in hac

in hac causa, eandem hodie iterum proposui ex noua audientia concessa super Decisione 30. * Aprilis 1677. coram eodem nunc Magno Cancellario dubitans: An sit standum, vel recedendum á decisis.

Et DD. standum in decisis censuerunt probantes maximè fundamentum eiusdem *Decisionis in §. ex alio*, quo stante, inane existimarunt agere de noua facti concordia, & insistere super consumptione detractionum, quæ per Matthæum, & Ioannem Baptistam de Campanis, qui alienarunt prædium controuersum fieri debuissent, & quarum virtute Moniales S. Agnetis alienationem Prædij substinere nituntur.

Fundamentum autem, & valdè vrgens illud est, quia Rengherius emit hoc Prædium de anno 1642. pretio librarum 7750, pro quo solvit tantum lib. 2250. addito expressè pacto, quod reliquum Prædium retinebat iure Affictus vsque ad totalem integri pretij solutionem per septem scilicet annos quibus elapsis, & pretio non soluto, locatio continuare deberet de triēnio in triennium pro pensione annua librarum 320. reseruata interim Matthęo venditori speciali, & expressa hypotheca super Prędio vendito prout ex instrumento in Summario exhibito *numer.* 1. hocque locationis titulo Prædium extitit penes Rengherium ab anno 1642. vsque ad annum 1649.

Et cui tenet hoc ipsum roboratur ex eo, quod anno 1649. 15. Aprilis idem Rengherius recedens coram Iudice ab instrumento emptionis dixit expressè, se ampliùs non teneri ad solutionem fructuum, & pretij restantis. Imò eodem anno 1649. die 1. Decembris iterum Prædium conduxit per alios quinque annos, & pro annua pensione librar. 430. vt pariter in Summario *num.* 2.

Hęcque indubia conuentio operatur, vt
3 contractus † emptionis interim resoluatur in contractum locationis, & conductionis, qui expressè ipsimet contractui emptionis est insertus *l. cum manu fata* 80. §. *nemo potest ff. de contraben. empt.* vbi eleganter ad rem iuris Consultus; *Nemo potest videri eam rem vendidisse, de cuius dominio agitur*, ne ad emptorem transeat, sed hoc vt locatio est, *aut aliud genus contractus l. Iulianus §. offerri ff. de act. empt.* Et quæcumque vigore huiusce con-
2 tractus sit facta traditio emptori † non operatur veræ possessionis translationem, sed
3 nudam detentationem, † qualis Colonum, & Conductorem propriè doceat *l. serui empter. 16. ff. de peric. & com. rei vend. Gratian. disc. 206. num. 9. & 12. Rota coram Card. Celso decis. 365. numer. 2. & post Merlin. de pigner. decis. 75. numer. 10.*

Quia ergo nemo plus iuris in alium trás-
4 ferre potest † quam ipse habeat *l. nemo plus ff. de reg. iur.* idemque iudicamus de repræsen-
5 tante, † ac de repræsentato *l. ossa ff. de relig. & sumpt. funer.*

Nullum ius maius prætendere possunt Moniales, quam habuerit eorum Auctor Rengherius, quem repræsentāt quique solo
6 Conductionis titulo, † qui nullum præfefetat dominium *l. non solet 59. ff. locati* retinuit Prædium, quod cum retinuerint, & retineant adhuc Moniales, ex tot fructibus inde perceptis videtur ipsis satisfactum, neque
7 tamquam Conductrices † quęstionem dominij aduersus sorores de Campanis locatrices excitare possunt *l. si quis Conductionis C. locati*, quæ sanè dimissa quacumque alia circa fideicommissum, & detractiones disquisitione satis ex non iure Aduersariarum Monialium obtinere debent.

Neque possunt Moniales asserere pro rata pretij ex eo, quod in ipso emptionis actu
8 Rengherius † earū auctor soluerit lib. 2250. in partem pretij Conuenti, pro qua, & etiam pro fructibus vti retentione valeant.

Quia cum Rengherius, vt supra firmatum fuit non soluerit nisi libras 2250. in actu emptionis, & remanserit debitor Affictuum prædictis sororibus de Campanis decurforum ab anno 1642. vsque ad annum 1649. ad rationem libr. 320. quolibet anno, & á dicto anno 1649. ex quo Prædium denuò conduxit, eosdem Affictus soluere deberet vsque ad annum 1655. in annuis lib. 430. & ab anno 1673. vsque ad præsens Moniales d. Rengherii hæredes Prædium controuersum
9 eodem titulo Affictus occupauerint, † satis clarè ex calculo aritmetico conuincitur, quod tàm Rengherius, quàm Monialis eius hæredes in longè maiori summa debitrices remaneant ad tradita per Rotam coram *Eminentissimo Otthobono decis. 201. & in Romana assecurationis 7. Februarij 1676. §. neque magis coram me.*

Nec obstare visum fuit, quod in instrumento locationis factæ de anno 1649. in executionem Concordiæ inter easdem partes initæ dictæ sorores de Campanis promiserint soluere prædicto Rengherio lib. 300. pro effertis melioramentis, & alias libr. 700. pro quibus ab eisdem sororibus data fuit illi facultas retinendi huiusmodi summas in prænarratis Affictibus, quia cum talis Concordia declarata fuerit nulla per tres sententias conformes, tamquam emanata ex cau-
10 sis euidenter falsis, † apertè resultat, quod omnis promissio euanuerit, sicut in his terminis declarauit Rota apud *Possb. de manut. decis. 14. numer. 9. & in recent. decis. 24. numer. 30. par. 10.*

Quo vnico fundamento sic validissimè stante, diuertendum ad alia DD. non censuerunt, si quæ enim videantur contraria, aut extranea, aut soluta satis fuere in præteritis Decisionibus.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

* *Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ est in ordine 34.*

R. P. D.

P. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Nullius S. Ediſti Bonorum.

Lunæ 13. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Legatum bonorum emphyteuticorum factum erat pro dote Capellæ, quod licet impugnaretur ex eo, quod Eccleſia non fuiſſet capax illorum, ipſam tamen ad effectum vendendi capacem eſſe deciditur, ac etiam pro erogando pretium in opus ſibi iniunctum, quamuis alias ipſa emphyteuſim pro ſe retinere non poſſet.

SVMMARIVM.

1 *Bona emphyteutica non poſſunt alienari in Eccleſiam, & loca pia.*

2 *Eccleſia, & loca pia dicuntur perſonæ potentes, ad hoc, vt in illa emphyteuſis alienari non poſſit.*

3 *Conſtitutio* Bonifaciana *facit emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcumque.*

4 *Eccleſia non eſt capax bonorum emphyteuticorum, etiam attenta Conſtitutione* Bonifaciana.

5 *Tranſactio facta contra literalem diſpoſitionem teſtamenti, eſt ipſo iure nulla.*

6 *Bona emphyteutica Eccleſiæ quando vocalia ſint ad inſtar allodialium.*

7 *Eccleſia, vel locus pius licet non ſint capaces emphyteuſis, poſſunt tamen eſſe capaces de pretio, & numer. ſeqq.*

Amplia, vt ibidem.

8 *Eccleſia, an ſit capax bonorum emphyteuticorum plurimum prævalet obſeruantia.*

9 *Eccleſia, ſeu Monaſterium, licet ex priuilegio poſſint retinere bona emphyteutica, de conſuetudine tamen ea ſolum retinent ad effectum vendendi, & quando.*

DECISIO CCXLIX.

CONCESSERAT A. C. immiſſionem in bona hæreditaria Deliæ matris, & Lucretiæ filiæ Carolo legatario, tam nomine proprio, quam vti Capellano per dictas Teſtatrices nominato in Capella conſtruenda, contra Ioannem Petrum, & alios detentores bonorum ex Concordia, ſeu tranſactione inita cum dicto Carolo legatario, & Capellano, reſciſſa per dictum A. C. tranſactione prædicta, tamquam ſine cauſa, & ſuper iure claro, quam conceſſionem confirmauit Rota duabus Deciſionibus primæ Iulij 1675. & 19. Febr. 1676. coram R. P. D. meo Rondinino, declarando tranſiiſſe ſententiam in iudicatum, & denegando reſtitutionem in integrum; Placuit autem Signaturæ committere denuo cauſam cum clauſula Alteri, qui ad legitimam executionem procedat, & hodie propoſito de more dubio, an ſit procedendum ad executionem, DD. præcedentes reſponderunt, vno tamen reluctante.

Dicebat enim non præcedendum, quia bona ex forma Capitulorum Abbatiæ, & 1 inueſtiturarum ſunt Emphyteutica, † & expreſſe prohibita alienari in Eccleſias, & loca Pia, quæ ad hunc effectum dicuntur perſo- 2 næ potentes, † in quas expreſſe vigore pacti non poteſt fieri alienatio ad *Rot. coram Ludouiſ. deciſ.* 529. *ex numer.* 10. *coram Merlin. deciſ.* 384. *ex numer.* 21. & in termino Bonifacianæ, quæ facit Emphyteuſim tranſitoriam, ad quoſcumque, attamen Eccleſia 3 non dicitur capax talis Emphyteuſis ex adnotatis ad *Ludouiſ. deciſ.* 520. *numer. vlt. verſ. nec huic limitationi,* † maximè ex *Rota coram Rembaldo in Ferrarien. bonorum* 3. *Iulij* 1629. *& eſt deciſ.* 118. *ex num.* 11. *tom.* 2. *part.* 4. *recent.* eoque magis, quod Emphyteuſis non eſt hæreditaria, ſed gentilitia pro filijs, & nepotibus, &c.

Non obſtante licentia teſtandi conceſſa ab Abbate, vti linea iam finita in præiudicium proximorum, ſed & ipſa licentia limitata eſt: Salue però, e ſempre reſervate le ragioni del Abbatia, conforme alli Capitoli, e ſtili di eſſa, e non altrimente.

Contrarium alij dixerunt, & procedendum eſſe ad legitimam executionem dicebant iniuſtitiam tranſactionis ſumi ex teſtamento Deliæ, & Lucretiæ, vt de bonorum controuerſorum pretio conſtituatur dos Capellæ, † ac proinde non ſubſtinetur tranſa- 5 ctio poſterior contra literalem diſpoſitionem ex late deductis in dictis Deciſionibus primæ Iulij 1675. §. *reſtitutio*, & 10. Februarij 1676. §. *cum enim*, quarum fundamenta iterum placuerunt, ad quæ ſe remiſerunt DD. in Suffragijs. Et ego cum illis.

Nec obſtat denuo obiectum, quod agatur de bonis Emphyteuticis, quæ ex Conſtitutionibus, & inueſtituris, vti expreſsè prohibita alienari in loca Pia, non potuerint relinqui pro dote Capellæ. Quia tollitur ex facto, ex Capitulis enim Abbatiæ apparet huiuſmodi bona eſſe inſtar allodialium, † vt 6 alias conſiderauit *Rota coram Dunoz. deciſ.* 44. *numer.* 21. *verſ. tum quia bona*, poſt aliam Deciſionem *coram Pirouano*, & conſequenter potuerunt relinqui pro dote, maximè, quod dos conſtituenda eſt de pretio bonorum, & 7 adeſt conſenſus Abbatis, † vt ponderat *Add. ad Ludouiſ. dicta deciſ.* 520. *numer. vlt. verſ. limitatur ſecundo*, cum alijs relatis in *dicta prima deciſ. prima Iulij* 1675. §. *ex hac*.

Et multum mouit DD. obſeruantia in ſententia A. C. pro Monachis Ciſtercienſibus declaratis † capacibus ad effectum ven- 8 dendi maximèque obſeruantia Congregationis ſpecialis Cardinalis Abbatis 21. Iulij 1662. vti de illa ſententia diu expenſa dictum eſt: Si è diſcorſo lungamente la materia &c. è ſi è riſoluto, che li Monachi ſiano capaci delli beni laſciatigli, ed effetti in vendendi

dendi tantùm, & 2. Septembris sequen. dictū est; Che si dij alli Monachi la risolutione presente che si spediscano li memoriali: Quidquid, & quantum replicaretur de specialibus priuilegijs Monachorum Cisterciensiū ex Constitutione Celestini Quinti, data 5. Kalend. Octobris anno primo exaltationis ad Pontificatum, & renunciationis illius, quæ deducta fuerunt in Congregatione, vnà cum alijs priuilegijs communitatis huic Ordini Monachorum à Paulo Quinto in duplici Constitutione 23. aliàs 18; nam respondebant informantes pro Carolo, 9 non fuisse exhibita priuilegia Monachorum, quæ illos ardent ad vendendum, sed priuilegia deducta concedunt facultatem retinēdi, & tamen iuxtà consuetudinem Abbatum coacti fuerūt dd. Monachi vendere præmis tantùm licentia retinendi ad hunc effectum, & amplius deductæ aliæ licentiæ Eminentiss. Card. Alterij moderni Abbatis concessæ Locis Pijs institutis retinendi bona relicta titulo hæreditario, vel alio quocumq; selecto, ad effectum tantum distrahendi in Vasallos cum consensu ministrorum, & participandi pretium pro executione piorū operum.

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 17. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Particularis quietantia facta erat à Matre Tutrice suorum filiorum, etiam cū interuentu procuratoris patrui eorundē pupillorū, quæ cū duplici defectu laborare diceretur, altero solemnitatum, altero non comprehensionis crediti illorum, sed ab vtroque sanata, valida declarata est, quia solemnitates nō erant necessariæ, neque respectu matris, quæ contraxerat tamquam tutrix, neque ratione pupillorum, quia non agebatur de liberatione generali facta ad fauorem Tutoris, sed de quietantia vnius debiti particularis, quæ nullas solemnitates requirit; comprehensio verò crediti eorum satis resultare visa est, quia creditor maioris quantitatis longè minus receperat, & ideò illud excomputasse necessariò dicendum est.

SVMMARIVM.

1 *Debitor per quietantiam sibi à creditore factam dicitur penitus liberatus.*
2 *Mandatum relaxari non potest pro debito extincto.*
3 *Mulieres ex Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 151. *nisi in quietantia teneantur seruare solemnitates.*
4 *Mulier se obligans non proprio, sed tutorio nomine suorum filiorum, statuti solemnitates non seruat.*
5 *Liberatio gratiosa debitoris pupilli à tollatore facta solemnitates requirit.*
6 *Quietantia generalis administratoris facta per pupillum ad fauorem sui Tutoris, sine solemnitatibus non subsistit.*
7 *Quietantia particularis facta à tutrice cum solidatione quorundam computorum, præiudicat pupillo, quamuis solemnitatibus desiuta sit.*
8 *In contractu pupillorum omnis cessat fraus si mater, & patruus interuenerunt in illo.*
9 *Mater, & patruus non præsumuntur quidquam confiteri voluisse in præiudicium pupillorum, & ad commodum extranei.*
10 *Filij etiam pupilli perseuerare tenentur in conductione bonorum, & Casalis ab eorum patre susceptis.*
11 *In Solutione minoris summæ facta creditori maioris quantitatis, censetur excomputatum totum id, quod creditor debitori debebat.*
12 *Excomputatio, & computatio vera solutioni æquiparantur.*
13 *Creditor non præsumitur, quod à suo debitore pecunias ad interesse recipisset.*
14 *Creditor si quis fuisset, summam ab ipso debitam suo creditori non soluisset.*
15 *Quietantia præsumitur rité, & rectè facta si per quatraginta, & amplius annos nihil contra eam oppositum sit.*
16 *Solutionis præsumptio à Statuto Vrbis inducta per spatium 10. annorum, eo magis resultat, si etiam coniecturæ concurrant.*
17 *Tutor si aliquid emit, quod inseruire debuisset pupillo, pro eodem pupillo præsumitur emisse.*
18 *Contractus à tutore initus ex quibus deducatur spectare ad pupillum.*
19 *Pecunia præsumuntur soluentis, quamuis solum per eius manus dicantur recepta, si debitum ad ipsum spectabat.*
20 *Solutio omnis præsumitur facta ex causa præcedentis contractus.*
21 *Solutio facta matri tutrici, quæ se publicè pro tutrice gerebat, valet, & subsistetur, & illius quietantia liberat debitorem.*
22 *à Matre tutrice quæ facta sunt remanent valida, & pupillo præiudicant, licet non satisfecerit.*
23 *Quietantia tutoris perinde habetur, ac si ab ipsis pupillis fuisset facta.*
24 *in Contractu pupilli non dicitur tutor contrahere, sed pupillus in persona sui Tutoris.*

DECISIO CCL.

ADHVC non expleto primo anno obductionis ad nouennium Casalis Auguzzani conducti à Baptista Inueritio, & Hieronymo Alexandrino, ille decessit scriptis sibi hæredibus eius filijs pupillis, quibus cum non expediret in conductione perseuerare, Nicolaus eorum Patruus vnà cum dicto Hieronymo vendidit Paulo Cordiali cū pacto subintrandi, prout cum effectu subintrauit in conductione noualia, Boues, & reliqua instrumenta fundi, quorum pretium à

Peri-

Peritis æstimandum, consignatione sequuta, emptor promisit soluere medietatem, scilicet infra mensem, & residuum in festo Natiuitatis D. N. Iesu Christi tunc currentis anni 1629. & quia pupilli propter vsum, & manutentionem hospitiorum hæreditariorum indigebant fæno, Nicolaus emit ab eodem Paulo pro ipsis pupillis omnes herbas falciatiuas prati rum Casalis pro toto tempore conductionis ad rationem scutorum 14. pro rubro, vndè cum Paulus occasione dd. herbarum anno 1633. esset creditor hæreditatis Baptistæ in magna summa, obtinuit mandatum contra bona hæreditaria, ad quorum imminentem deliberationem euitandam, Paula mater, & tutrix simul cum Laurentio Inuernitio Procuratore dicti Nicolai patrui pupillorum cum decreto Iudicis, aliisq; solemnitatibus susceperunt ad censum scuta 850. quæ fuerunt soluta dicta Cordiali, cum quo facti etiam deindè calculis tam super pretio herbarum, quã noualium, Bobũ, & filiorum, fuit ad inuicem facta mutua, & generalis quietantia, nullis tamen adhibitis solemnitatibus, ex quarum defectu post 45. annos prætendens Antonius Bartholomæus Bergaminus ab hæres fideicommissarius Baptistæ illam non sustineri, egit pro consecutione pretij noualium, & aliorum, vt supra venditorum, & citato Horatio filio Pauli, obtinuit ab A. C. contra bona hæreditaria eiusdem Pauli mandatum executiuum, quod hodie Domini in gradu appellationis confirmarunt, non esse exequendum,

1 moti ex iustitia, † quia dum aderat quietantia pretij legitimè facta a Tutrice Paula, re-

2 manserat liberatus. † & consequentèr pro debito iam soluto, & extincto, non poterat mandatum relaxari, ad *Text. in §. 1. instit. quib. mod. sol. oblig. Rota decis. 18. num. 3. coram Card. Celso*.

Nullatenus reluante, quod quietantia appareat destituta solemnitatibus præscriptis in quietationibus mulierum, & minorum à

3 Statuto Vrbis *lib. 1. cap. 151.* † siquidem respectu matris nullæ in quietantia desiderabantur solemnitates statutariæ, †

4 dum illam non proprio, sed tutorio nomine, filiorum ipsa fecerat, *Alex. in l. quæsitum num. 3. vers. tamen adhuc idem puto, ff. de in ius vocan. Ias. in l. move num. 51. vers. sed Raphael ff. de acquir. hæredit. Cephal. conf. 579. num. 6. lib. 4. Paris. conf. 98. num. 17. lib. 1. Gabr. conf. 29. num. 46. lib. 2. Carpan. ad statut. Mediolan. cap. 328. num. 122. vers. contrarium verius, Vin. inter commun. verb. statutum disponens quod mulier opin. 796. num. 28. Tiraqel. de leg. connubial. gloss. 5. verb. contractus num. 175. & seqq. Mavant in praxi iudic. par. 4. dist. 16. n. 38. & 39. Granut. theorem. 25. num. 36. Gratian. disc. 378. num. 5. Scace. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 502. et in puncto statuti Vrbis idem Scace. vbi supra numer. 504.* qui restatur de vera, communique opinione *Io. Andr. de Georg. alleg. 44. numer. 23. cum plurib. seqq. par. 1.* & firmauit *Rot. decis. 106.*

5 *num. 16. par. 5. rec.* minusque respectu † pupillorum, quia in præsenti facti specie non agitur de gratiosa liberatione alicuius pupillaris debitoris facta per Tutorem, in quibus terminis loquitur *Gratian. discept. 409. num. 25.* Nec de generali quietantia administrationis

6 gestæ facta Tutori per pupillum, † vt in casu *Aucharan. conf. 310. num. 2. & 4.* aut de nuda, & simplici confessione de recepto, vt in casu *decisionis 184. coram Celso*, sed de confessione

7 de recepto facta per Tutricem † cum solidatione quorundam computorum, vndique admuniculata, quo casu talis cõfessio nequit in controuersiam deduci quin præiudicet pupillis, *Gratian. discept. 378. n. 14. cum. plurib. seqq.* & benè distinguit *Rot. cor. Card. Celso d. dec. 184. n. 10. & seqq. Ia. me. Greg. XV. decis. 506. n. 2. & cor. Royas dec. 488. n. 3. in rec. dec. 303. n. 2. par. 5. dec. 28. n. 8. par. 7. dec. 285. n. 4. & dec. 466. n. cod. par. 13. & post Zacch. de oblig. cam. dec. 111. n. 9.* & tradit ad rem *Mart. vet. Pisan. 136. per tot.* signanter *num. 3.*

Pro adminiculis autem, & coniecturis ponderarunt DD. primo, quod fuit emissa ex parte pupillorum à matre Tutrice in solidum, & à Nicolao patruo mediante Laurẽtio Inuernitio procuratore constituto, † ex

8 quorum personarum sanguinis coniunctione omnis fraudis suspicio abesse præsumitur *Menoch. præsumpt. 40. num. 17. lib. 1. Rot. decis. 39. num. 3. par. 7. recent. & coram Burat. dec. 239. n. 6.*

9 credibile quippe non sit † matrem, & patruũ voluisse quidquam latere contra rei veritatem, vt filij, & nepotes pupilli læderentur ab extraneo, *Rot. decis. 28. num. 9. par. 7. rec. & coram Burat. d. decis. 239. num. 7.*

Secundò, quod de eo tempore Cordialis licèt esset creditor pupillorum in summa scutor. 389. 60. pro totidem solutis Societati Sanctiss. Saluatoris ex causa affectuum decursorum ante eius subingressum in condu-

10 ctione Casalis, † consequentèr debitorum à pupillis patris hæredibus, qui vti tales in conductione perseuerare tenebantur, vt præcisè loquendo de patre defuncto durante affectu Casalis firmauit *Rot. in Romana affectus 23. Februarij 1663. coram bo. me. Priolo*, & vlterius aliorum scutorum 1456. pro pretio herbarum, vt Summario Horatij *num. 3. & 9.* Nihilominus recepit tantùm à Tutrice scuta 850. pretij centus prædicti; itaut verisimile sit ad effugiendam solutionem reliquatus

11 matrem Tutricem, † & patruum ei excomputasse, & compensasse pretium noualium, Bobum, & aliarum rerum debitum ab ipso Cordiali pupillis, iuxtà tradita per *Rot. decis. 439. num. 8. coram Ia. me. Gregor. XV. & in recen.*

12 *decis. 254. num. 9. par. 5.* Etenim † excomputatio, & compensatio veræ solutioni æquiparantur, *Rot. coram Seraph. decis. 302. num. 2. & 3. & coram Celso decis. 98. num. 6. 7. & 9.*

Tertium adminiculũ resultat ex eo, quod hæreditas patris erat multo ære alieno grauata, præsertim quamplurimis socieratibus officiorum, pro quorum vna extinguenda pariter mater Tutrix, & patruus in solidum eadem die cæperunt ad censum à Cordiali scuta 650. d. Summario *num. 5.* quod vtique

non

non fecissent, si re vera Cordialis fuisset de-
13 bitor pupillorum,† quo casu potiùs curas-
14 sent, quod iste societatem extinxisset,† ex pecuniis debitis pupillis,minuisque ei soluis-sent supradicta scuta 850.*Honded. conf.47. numer.* 14. *lib.*1. *Ancharan. conf.*434. *num.*3. *vers. Accedit huic præsumptioni, Aym.conf.*129.*num.*9. *vers.tmo ex sola solutione. Andreol. controu.* 166. *num.*19.*Cyriac.controu.*280.*num.*5. *Mart. Medic. decis.*84.*n.*3. *Rota diuers.dec.*724.*n.*9.*vers. Postremo par.*4.*& in rec. decis.*279. *num.*2.*vers. In proposito cum pluribus seqq par.*4.*num.*2.*& decis.*305. *num.*3.*par.*5.

Demum pro altero adminiculo ponde-
ratus fuit lapsus quadraginta quinque an-
15 norum à die emanatæ confessionis,† quæ ob tanti temporis cursum magis præsumi debet vera, redòque facta, vt in specie animaduertit *Flores de Mena var.quæst.cap.*15. *numer.*14.*Rota decis.*285.*num.*15. *par.*13. *rec.* ma-
16 ximè concurrente Statuto Vrbis,† quod ex solo lapsu sexdecim annorum debiti solutionem, & satisfactionem præsumit,*Merlin.decis.*124.*num.*1.*cum seqq.* & regulare est,
17 quod solutio præsumatur† ex lapsu temporis aliis concurrentibus coniecturis, *Menoch. conf.*1257.*num* 9.*Caren. resol.*108. *num.*4. *& sequen.Cyriac.controu.*516.*num.*14. *&* 16. *Merend. contr.iur.lib.*24.*cap.*18.*n.*16. *& seqq.Odd.conf.*13. *num.*18.*Andreol.contr.*318. *num.*12. *& seqq. Rota decis.*823.*num.*6.*coram Ducez.*

Non obstat,quod dicatur erronea,eo quia herbæ falciatiuæ Pratorum fuerant emptæ per Nicolaum patruum, ad quem propterea, & non ad pupillos illarum pretium spectaret; Obiectum namque cessat ex lectura Instrumenti venditionis noualium, Bobũ, & stiliorum initimul,ac emptionis dictarum herbarum,in quo apertè dignoscitur, Nicolaum semper contraxisse,ac stipulatum fuisse nomine pupillorum, eorumque bona hæreditaria paterna obligasse, non propria
18 ipsius Nicolai,† & meritò, quia herbæ concernebant manutentionem Hospitiorũ eiusdem hæreditatis, patris pupillorum, *Rota decis.*54.*num.*6.*&* 9. *par.*12.*rec.* & hoc argu-
19 mentum † ad firmandum contractum spectare ad pupillos admisit *Rota in Camerinen. Census* 21.*Iunij* 1655.*coram me*.

Cessat quoque motiuum, quod scuta 389.60. soluta per Cordialem Societati Sanctissimi Saluatoris pro afflictibus decursis ante subingressum in conductione Casalis, non intelligantur fuisse ipsius propria,dum partitæ loquuntur tantum per eius manus soluta. Quia stante Indigentia pecuniarum, quæ præmebantur Pupilli ob debita Patris hæreditaria, attentaque præcedente obligatione Cordialis in dicto subingressu specificè contracta de soluendis pro ipsis Pupillis etiam illis afflictibus decursis in primo anno ante subingressum ipsius Cordialis,
20 certe † non possunt intelligi alterius nisi soluentis. licet reperiantur descripta in partitis tantùm per Cordialis manus soluta,optimè *Gratian.discept.* 950. *numer.*14. & firmauit *Rota in Forolinien.pecuniaria* 23.*Iunij* 1675. §.*licet coram Illustrissimo Domino Calatain*,cum
21 omnis † solutio præsumatur facta ex causa præcedentis contractus *Maur.de solut. cap.* 8. *numer.* 1. *& in dicta Forolinien. pecuniaria dicto* §. *licet*.

Nil denique facit, quod mater Tutrix non adimpleuerat solemnia, adeoque eius confessio, seu quietantia minimè veniat attendenda, nam vltra, quod id negabant informantes pro Horatio, satis vtia fuit responsio, quod cum publicè, & palàm,& coràm Iudicibus interponentibus decreta ma-
22 ter se gereret pro Tutrice suorum† filiorum, validè soluerit Cordialis, & reportando ab ea confessionem de recepto, seu quietantiam plenissimè euaserit liberatus *Socin. Sen. conf.*153. *numer.*5.*vers. respondeo in primis vol.*2. *Rota coram Buratto decis.*526.*numer.*8.*& coram Royas decis.*204.*numer.*15.*& in recen. de-*
21 *cis.*43. *numer.*2.*in fin. par.*4.† vbi quod gesta per matrem Tutricem sunt valida,licèt non satisdederit illa, nec adimpleuerit solemnia, etiam in præiudicium Bergamini asser. hæredis fideicommissarij, tùm quia sufficit in præsenti casu talem confessionem, seu quietantiam subsistineri in præiudicium Pupillorum pro detractione legitimæ, proculdubio ipsis competentis super bonis hæreditariis paternis. Tùm quia concurrentibus coniecturis superiùs recensitis, eius veritá-
24 tem suadentibus,† perindè haberur, ac si confessio, seu quietantia matris Tutricis fa-
25 cta fuisset à filiis,† cum in contractu Pupilli non videatur Tutor contrahere, sed Pupillus in persona Tutoris *Bald. in l. si Pupilli* §.1.*numer.*2.*ff.de negoc.gest. Lambertenq. de contract gloss.* 10.*numer.* 31. *cum alijs in Camerinen. census* 21. *Iunij* 1655.§.1.*coram me*.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Praten. Iuris Conferendi.

Veneris 17. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Capitulares esse prætendebant Beneficiati, Capellani Portionarij, alijque huiusmodi,ex eo quia interessent Capitulo, in eoque vocem haberent,sed hoc quoad solum interesse commune reducitur, communemque massam, æqualiter, seu distributiuè diuidendam, non autem in cæteris actibus,quæ ijs exceptis, à solis Canonicis exerciri sunt, & exerceri debuerant, quales præ ceteris actus iurisdictionales dicuntur.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum Cathedralis Ecclesia de solis Canonicis constare intelligitur*:

2 *Canonici Ecclesiæ Cathedralis constituunt unum corpus cum Episcopo, tamquam suo capite.*
3 *Capitulum, Senatus Ecclesiæ appellatur, & Canonici Senatores esse dicuntur.*
4 *Episcopus cum suo Capitulo, & Canonicis grauiora Ecclesiæ tractare, & administrare debet.*
5 *Canonici fratres Episcopi dicuntur.*
6 *in Capitulo alij etiam præter Canonicos esse possunt, illius corpus repræsentare, in eo vocem habere, & dici de Capitulo, & num. seq.*
7 *Beneficiati, Capellani, & aliæ etiam personæ quatenus priuilegio, consuetudine, vel statuto fieri, & esse possint de Capitulo, & numer. 10. & seqq.*
8 *Priuilegium, Statutum, & consuetudo tantum tribuunt, quantum expressè largiuntur, & num. seqq.*
9 *Limitata causa, limitatum producit effectum.*
10 *Capellani Beneficiati, & aliæ personæ huiusmodi eatenus admittuntur in Capitulo, quatenus importat eorum interesse.*
11 *Beneficiati, Capellani, aliique similes ad Capitulum solum vocari consueuerunt in iis, quæ respiciunt massam communem, & num. 30.*
12 *in Iurisdictionalibus Beneficiati, & Capellani non admittuntur in Capitulo, & num. 39.*
13 *ab Oeconomicis ad iurisdictionalia non valet argumentum, nec fit extentio, & num. 30.*
14 *Iurisdictionales actus distinguuntur ab actibus, quæ respiciunt simplicem œconomiam.*
15 *Capellani, seu Beneficiati si post eorum interesse tractatum, è Capitulo fuerunt dimissi, exinde resultat illos non esse de Capitulo, & num. 39.*
16 *Constitutio generaliter, & indefinitè loquens, generaliter etiam, & indefinitè intelligenda est.*
17 *Canonicis, Beneficiatis, & Capellanis massa capitularis est quandoque communis.*
18 *Canonicorum propria sunt ea, quæ iurisdictionem respiciunt.*
19 *Constitutio restringenda est ad formam consuetudinis.*
20 *Verba* prout hactenus obseruatum est *non stant causatiue, scilicet quia hactenus obseruatum est, sed conditionaliter, quatenus scilicet obseruatum sit.*
21 *Dictio,* prout, *relata ad actum, de quo certò constat, semper stat restrictiuè, & limitatiuè.*
22 *Constitutio si uniuersaliter omnia comprehenderet, determinatio specialis fuisset superflua.*
23 *Discretiua denotat diuersitatem, tam actus, quam personarum.*
24 *Rubrica generaliter loquens, generaliter est intelligenda, maximè si non apparet de ratione in contrarium.*
25 *ex Priuilegio potius, & consuetudine, quam ex hominis dispositione aliquid spectare ex quibus dignoscatur.*
Legata ex dispositione hominis spectant num. 25.
26 *Constitutionum intellectus benè resultat ex alia proximo editioni earundem Constitutionum.*
27 *Vicarij Capitularis electio ad solum Capitulum, & Canonicos pertinet exclusis etiam Portionarijs, Capellanis, & Beneficiatis, & nu. 33.*
28 *Capituli appellatione veniunt soli Canonici, & non alij, qui solum de consuetudine habent vocem, in eo, & num. 30.*
29 *Episcopo defuncto iurisdictio deuoluitur ad Capitulum.*
30 *Beneficiati, Portionarij, Capellani, & huiusmodi non comprehenduntur sub nomine Capituli in iis omnibus, quæ massam communem non respiciunt.*
31 *Obseruantia, præscriptione centenaria munita, præbet titulum irrefragabilem.*
32 *Obseruantia sola quadragenaria sufficit, vbi stipulatur dispositioni iuris communis.*
33 *Causa uniuersalis actus attenditur, non autem particularis, eaque omnes actus pariformiter determinat.*
34 *Minus, quod est cui non licet, nec ideo licere debet, quod est plus.*
35 *Centenariam rem completam non euertunt, aut diuersi actus particulares in contrarium gesti.*
36 *Actus ex urbanitate, & conniuentia concessus, & qui ita valet interpretari, non præiudicat.*
37 *Actus vt possit inferre præiudicium iuris habenti, debet esse legitima obseruantia præscripta.*
38 *Præscriptio quadragenaria requiritur contra Canonicos & Ecclesiam.*
40 *Sententia in iudicatum, transacta in dubium reuocari non potest.*
41 *Res iudicata pro veritate habetur.*
42 *Sententia transacta in iudicatum attenditur, & nec transportatis actis per viam restitutionis in integrum reuocata sit.*
43 *à Voluntate testatoris tota res geritur.*
44 *Capituli appellatione veniunt soli Canonici, non autem, qui iure speciali vocem habent in eo.*
45 *Verba* Capitulum, & Canonici *eo magis præbent illius appellatione non venire alios, præter Canonicos ipsos.*
46 *Dictio, & apposita inter genus, & speciem fit declaratiuè.*
47 *Dictio, & exponitur pro* idest, *& quando num. antecedenti.*
48 *Dictio* illi *est personalissima, & demonstrativa individuorum.*
49 *Admissio, Concessio, vel huiusmodi si facta sint, quatenus non aduersetur voluntas testatoris, vel disponentis, ea aduersante nihil operantur.*
50 *Obseruantia ad nihilum inseruit, si à conditione dependeat, quotiescumque non verificetur conditio.*

DECISIO CCLI.

EX iis, quæ denuò per Dignitates, & Canonicos distinctè, ac dilucidè in facto proponebantur, DD. recedendo à decisis sub die 10. Ianuarij proximi præteriti resoluerunt constare de bono iure Dignitatum, & Canonicorum asserentes.

Fundata est siquidem ipsorum intentio in iuris communis apertissima assistentia, quò attento † Capitulum Cathedralis Ecclesiæ de solis Canonicis constare intelligitur, eaque vocis acceptio absolutè semper stat in eo tamquam principaliori significato ex celebri *glos. traditione ad cap. pen. verb. Assistat de Cler. non resid. Compostellan. ad cap. 1. num. 4. versic. num quid Portionarij de electione Bart. de Canon. & Digni. Eccles. cap. 4. numer. 37. Capuaq. decis.*

decis 84. per tot. part. 1. Coualer. decis. 57. num. 1. Cels. decis. 337. num. 1. Bich. decis. 126. numer. 78. & nouissimè in Auenionen. Iuris interessendi 27. Nouembris 1671. §. 1. coram R. P. D. meo Rondinino; † Constituunt enim corpus vnum
2 cum Episcopo tamquam capite *Barbos. iur. Eccles. vniu. lib. 1. cap. 4. numer. 18.* eosque Senatum Ecclesiæ appellarunt, & in his Sena-
3 toriam auctoritatem agnouerunt, † *Sancti Patres Ignatius in Epist. ad Smirnen. & Hieronymus Epist. ad Tit. cap. 1.* cum quò, & eius Con-
4 silio Episcopus grauiora Ecclesiæ † tractaret, & administraret *Can. Episcopus 24. dist. cap. nullius causam 15. quæst. 7. ex Carthaginen.*
5 *Conc. decretis*; † Vnde, & Fratres Episcopi dicuntur *cap. quanto de his, qua fiunt à Prælat. Cassan. in Catal. glor. mund. part. 4. consid. 33. §. 3.*

Hæc vtcumque verissima non tamen excludunt, quin, & alij præter Canonicos in-
6 gredi possint mysticum corpus † Capituli, & votum in eo habere, ac dici de Capitulo *Gonzal. ad reg. 8. glos. 45. numer. 43.* siue priui-
7 legio, siuè statuto, † siue consuetudine *Gemin. ad capit. fin. numer. 5. & ibi Franc. numer. 6. de prob. in 6. Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 45. num. 17. Rota apud Posth decis. 201. numer. 3. cum aliis in præterit. decis.* sed eatenus tantum quate-
8 nus priuilegium, † statutum, aut consue-
9 tudo largiatur, nec vltra, † cum limitata causa limitatum pariat effectum *l. in agris ff. de acquir. rer. dom.*

Hic autem ipsissimus est status Capellanorum in Ecclesia Praten. qui quidem attentis Constitutionibus particularibus dicuntur esse, & sunt de Capitulo, at non sim-
10 pliciter, † & absolutè, sed secundùm quid, in ijs scilicet, quæ respiciunt Massam, & interesse commune cum Canonicis, & pro
11 quibus consueuerunt vocari ad † Capitulum, & admitti *Tondut. quæst. benef. par. 1. cap. 1. num. 5. Rota coram Verall. decis. 84. numer. 4. & part. 2. diuers. decis. 40. num. 4. & seqq. & dec. 16.*
12 *numer. 7. & 8. part. 15 rec.* † non item in iurisdictionalibus, ad quæ ab Aeconomicis ex-
13 tensio fieri non potest *Gonzal. ad reg. 8. glos. 45. numer. 44. & seqq. Rota coram Cocceii. decis. 559. numer. 3. & seqq. & decis. 1411. numer. 3. & 1747. numer. 4. & coram Merlin. decis. 697. numer. 13. coram Richio decis. 167. numer. 15. & 17.*
14 vbi † præcisè distinguitur inter actus respicientes commune interesse, & actus iurisdictionales.

Et hic status obseruantiæ vetustissimæ, & semper practicatæ inuincibiliter demonstratur, nouissimè enim, & in hac ipsa causæ propositione fusissimè in Summario exhibita sunt documenta quam plurima, ex quibus *à numer. 1. vsque ad numer. 40.* omnimoda separatio Dignitatum, & Canonicorum à Capellanis ostenditur, & gesta ab ipsis sine vllo Capellanorum interuentu enumerantur, tùm ex Bullis Summorum Pontificum ad Præpositum, & Canonicos tantum Præten. directis vsque de anno 1172. Tùm ex collationibus Canonicatuum ab ijsdem solis factis; Tùm ex possessione plenes colla-

ta Præpositis de nouo electis à solis Canonicis, tùm demum ex pluribus alijs actibus
15 ita gestis, † vt cum hactenus interfuissent Capellani, cum ageretur de horum interesse communi, subinde fuerint dimissi, & exclusi à Capitulo ijque recensentur in Summario *numer. 33. ad 34.*

Et licet prætendatur, quòd Capellani facti sint absolutè de Capitulo ex rub. secun-
16 da, & quinta Veterum † Constitutionum, ex quo Constitutiones ipsæ generaliter, & indefinitè loquantur *l. de pretio ff. de public. in rer. alt.* Neutræ tamen ad id proficiunt; Non rub. secunda quia in ea non simpliciter dicitur Capellanos venire nomine Capituli, sed adijcitur. Qui de antiqua, & approbata consuetudine vocem in Capitulo habere
17 consueuerunt, & inferius, vt hactenus obseruatum est; Cumque ex actis Capitularibus datis in nouo Summario *numer. 1. vsque ad 19.* constet Capellanos antè Constitutiones non consuemisse habere vocem in Capi-
17 tulo, nisi in ijs, † quæ respicerent Massam Capitularem, quæ communis est Canoni-
18 cis, & Capellanis, † non verò in iurisdictionalibus, quæ Canonicorum sunt propria,
19 iam constitutio restringenda † est ad formam consuetudinis *l. si de interpretatione ff. de legibus*, vt ad rem per appositè scribit *Tondut. quæst. & resolut. benef. capit. 1. num. 5. Rot. dec. 84. part. 1. num. 5. coram Verall.*; Nullatenùs admisso, quod verba illa prout hactenus obseruatum est accipi debeant causatiuè, hoc
20 est, quia hactenus obseruatum est, † & non conditionaliter, quatenus scilicet obseruatum est, cum particula, *prout* relata ad actum de quò certo constat, semper stet restrictiuè, & limitatiuè, vt pluribus fusissime congestis probat *Barbos. de dict. vsu freq. dict. 290. nu-*
21 *mer. 2.* † & in terminis eorundem verborum, prout hactenus obseruatum est, quod stent conditionaliter *Tondut. vbi supra num. 5. Coccin. decis. 448. numer. 11. R. P. D. Fagnan. in capit. cum ad Ecclesiarum numer. 28 de offic. ordin. & Rota in Baren. Iurisdictionis 10. Maij 1677. coram me.*

Rub. verò quinta post enumeratas promiscuè materias, tam concernentes iurisdictionem, quam Massam communem, & post præscriptum modum conuocandi Capitulum distinguit alia negocia tractari, & concludi debere à Dignitatibus, & Canonicis tantum ibi: Declarantes, quod res, & negocia ad Dignitates, & Canonicos de per se insolidum pertinentia, & spectantia per duas partes ex tribus ipsorum sic vocatorum, & præsentium pertractentur, & concludantur.

Atque alia gerenda esse à supradictis Dignitatibus, & Canonicis vna cum Capellanis ibi: In alijs verò rebus ad Dignitates, Canonicos, & Capellanos coniunctim spectantibus ex quibus sanè colligitur Capellanos vigore præcedentis rubricæ secundæ non fuisse in omnibus, & per omnia esse-
22 dos de Capitulo, † aliàs distincta determi-

natio rerum à solis Canonicis, & Dignitatibus percipiendarum, & aliarum, quæ ab iisdem insimul cum Capellanis deliberari deberent, fuisset superfluus contra *text. in l. final. §. 1. ff. quis ordo in bon. poss. ser Castr. consil. 175. numer. 4. vol. 1. Dec. consil. 414. numer. 2. Surd. decis. 277. numer. 4.*

Indèque fit, vt actus proferantur quamplures, in quibus cum ageretur de spectantibus ad solos Canonicos, Capellani diuerso respectu interfuere, vt in nouorum Canonicatuum erectione, post erectum nouum Canonicatum à Canonicis, accesserunt, & interfuerunt, cum ageretur de contribuendo, pro statuendis distributionibus quotidianis pro nouo Canonico, sicut, & aliis pluribus actibus adfuere, quatenus de Massa communi, & eorum interesse ageretur, qui casus enumerantur in Summario Canoni-
23 corum successiuè per temporum † seriem; & ex hac discretiua apparet actuum diuersitas, in quibus adesse debeant soli Canonici, & in quibus etiam Capellani *Rot. coram Gregor. decis. 434. numer. 6. & decis. 303. num. 7. & 8. part. 16. rec. & ad rem notabilis est decis. 309. numer. 7. par. 6. recent.*

Nec dicatur prædictam discretiuam Rubricæ verificari in materiis pertinentibus iure particularium legatorum ad solos Canonicos, quia talia legata nullibi probantur, nec adest vlla ratio, cur rubrica generaliter, & indefinitè loquens debeat restringi potius
24 ad actus legatorum, † si quæ adsunt, quam comprehendere cæteros alio iure competentes, & in omnem casum obiectum destruitur ex aliis clarioribus verbis eiusdem rubricæ quintæ ibi: similitèr etiam de his, quæ ad Dignitates, & Canonicos diuisim ex priuilegio, vel consuetudine pertineant facere, & obseruari volumus, & mandamus,
25 quæ † manifestè ostendunt materias ex dispositione rubricæ tractandas à solis Canonicis, & Dignitatibus ad illos spectare ex priuilegio, vel consuetudine, non ex hominis dispositione vt spectarent prætensa legata ad *text. in §. legatum instit. de legatis*.

Hancque actuum diuersitatem, ac separationem consultissime agnouit Laudum *CLAR. MEM. D. CARDINALIS LEOPOLDI MEDICES*, quod tamquam latum cum Consilio prudentum, & insignium virorum cum exacta discussione, & examine Facti, & Iuris, addit momentum ingens.

Cæterum valdè vrget, quod anno 1532. Vicarius Cardinalis Præpositi, cui ex rub. 18. eorundem Constitutionum reseruata fuerat facultas illas declarandi literas Commendatitias eiusdem Cardinalis petentis Canonicorum, & Capituli consensum resignationi Rectoriæ ad fauorem sui familiaris, expulsis Capellanis curauit præsentari, ac perlegi, nec non consensum præstari à solis
26 Canonicis, † vndè ex illo actu, tam proximo compilationi Constitutionum intellectus earundē magis dilucidatur iuxtà *text. in l. sed Iulianus §. proinde ff. ad maced. l. quadam ff. de reb. dub. Barat. decis. 173. numer. 19. Cels. decis. 263. numer. 5. Rot. decis. 114. numer. 4. part. 16. recent.*

A generalibus hisce oppertunè ad singularia, de quibus, & quorum gratia inter partes est controuersia, & disceptatio.

Et primo quoad electionem Vicarij Capitularis vacante Episcopali Sede; DD. ceuluerunt constare de bono iure Canonicorum priuatiuè quoad Capellanos.

Ea enim mens est *Sacros. Conc. Trident. sess. 24. de reform. cap. 16. interpretante Sacra Eminentissimorum Cardinalium Congregatione* 13. Sep-
27 *tembris* 1647. † vt scilicet electio Vicarij Capitularis ad solum Capitulum Canonicorum pertineat, etiamsi Portionarij, Beneficiati, & Capellani haberent vocem in Capitulo cum Canonicis; cum in dispositionibus pertinentibus ad Capitulum veniant Canonici soli, & non alij qui de consuetu-
28 dine vocem habeant in Capitulo † *E. P. D. Fagnan. ad cap. nullus numer. 39. & seqq. de elect. Marchett. in prax. Vicar. Capitular. part. 1. tit. 1. numer. 87. Marcell. Vulpe in prax. Iudicial. for. Eccles. cap. 44. numer. 3. Anconell. de regim. Eccles. lib. 4. cap. vlt. numer. 40.*

Cum enim vita functo Episcopo iurisdi-
29 ctio deuoluatur ad Capitulum † *gloss. ad cap. his, quæ, & ad cap. cum olim de Maior. & obed. & ad cap. illa vè Sede vac. Panorm. de offic. & potest. Capitul. Sede Vac. part. 1. quæst. 1. num. 5. Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quæst. 6. Barbos. Iur. Eccles. Vniu. lib. 1. cap. 32. numer. 61.* de Capitulo proprie dicto id accipi debet, quod ex solis Canonicis constat, & non de Capellanis in Ecclesia Praten. qui non sunt
30 de Capitulo quoad iurisdictionalia, † sed quoad Oeconomica ratione massæ Communis *Rot. coram Bich. decis. 525. num. 2. & 26. & coram Eminentissimo Ottobon. decis. 220. numer. 3. & 4. per tot.*

Maximè cum constet Vicarium Capitularem in eadem Ecclesia Pratensi à 100. an-
31 norum spatio fuisse † semper electum à Canonicis solis, Capellanis exclusis, vt in Summario Canonicorum *numer.* 30. quæ obseruantia sic præscripta titulum præbet irrefragabilem, cum alioquin, vel sola quadragenaria sufficeret, † ad stipulante iuris
32 dispositione *Rota coram Coccin. decis. 559. numer. 2.*

Neque turbat, quod illa centenaria electio Vicarij Capitularis non fuerit facta vacante Sede per obitum Episcopi, qui nondum datus fuerat Ecclesiæ Praten. sed per obitum Præpositi, cum è contrà in primæ electione Vicarij Capitularis de anno 1616. quo tempore Ecclesia Praten. erat erecta in Cathedralem, Capellani electioni Vicarii Capitularis interfuerint.

Nam non spectatur in hac materia actus singularitas, sed vniuersalitas causæ; Vndè sicuti dum Ecclesia Praten. erat Collegiata, non interueniebant Capellani in electione Vicarij Capitularis per obitum Præpositi,
33 multo minus interuenire debent, † dum-

elec-

eligitur Vicarius in locum Episcopi; causa siquidem vniuersalis omnes actus pariformiter determinat *Rota decis.* 116. *numer.* 12. & 13. *part.* 9. *rec. decis.* 266. *numer.* 4. *part.* 15. & *coram Reyas decis.* 279. *numer.* 10. & cui non li-
34 cet, quod est minus, nec licere debet, † quod est plus *Barbos. axiom.* 180. *numer.* 2.

Admissio autem ad electionem an. 1656. non releuat; Neque enim censeri potest
35 tantæ efficaciæ, † vt dirimere valeat centenariam præscriptionem iam completam *Add. ad Gregor. decis.* 51. *num.* 8. *Rot. coram Mantic. decis.* 296. *numer.* 4. *Buratt. decis.* 734. *num.* 10. Maxime cum sit vnicus actus, qui potuit Capellanis ex vrbanitate, & conniuentia
36 concedi, & turbatiuus, † qui vt posset præiudicare Canonicis, & Dignitatibus opus
37 esset obseruantia legitime præscripta, † vt dixit *Rota decis.* 351. *numer.* 7. *part.* 6. *rec.* & *coram*
38 *Cels. decis.* 237. *numer.* 3. & 4. † & saltem quadragenaria, vt in *decis.* 559. *numer.* 3. & 4. *coram Coccino*.

Constare secundo DD. dixerunt de bono iure Dignitatum, & Canonicorum quoad Collationem, & præsentationem ad beneficia de iurepatronatus Capituli, cum exhibeantur in Summario *numer.* 31. plures præsentationes à centum annis, & vltra, factæ à solis Canonicis scientibus, & patientibus
39 Capellanis, † qui fuere etiam à Capitulo dimissi, & sine vlla contradictione exierunt; Nec officit, quod in vnico actu in instrumento scilicet mandati procuræ facti de anno 1574. clar. mem. Cardinali de Medices ad præsentandum ad omnia beneficia Capituli interfuerint, & Capellani; quia cum mandatum esset generale pro omnibus beneficijs inter quæ sunt, & illa Abbatiæ Sancti Fabiani, & Plebaniæ Cerreti, in quibus tamquam vnitis massæ communi ius habent Capellani, debuere merito, & ipsi interuenire, & ad hæc duo beneficia eorum ius esse restrictum, illud euincit, quod mandatum factum fuit à Canonicis, & Capellanis, tam coniunctim, & insolidum, quam diuisim, vt scilicet quoad antedicta beneficia, quorum ius commune est cum Canonicis insolidum, quò verò ad alia à solis Canonicis de per se singula singulis congruè referendo, sicque conciliantur, & quicumque alij actus adducti, & communiter facti, in quibus verificatur interesse Massæ communis. Quod benè declaratur ex mandato procuræ antecedenti anno 1573. eidem Cardinali Ferdinando à solis Canonicis iuxtà eiusdem petitionem concesso dicto Summario *numer.* 29. *litera C.* atque ex alijs duobus subsequentibus mandatis factis in personam Cardinalis Caroli de Medices, etenim die 26. Octobris 1619. Dignitates, & Canonici constituerunt procuratorem irreuocabilem dictum Cardinalem ad præsentandum ad omnia beneficia Capituli, & quoniam in eo non comprehendebatur facultas præsentandi ad beneficia Sancti Fabiani reseruatur Capellanis in sententia anni 1585. vt mox dicetur, ideò iidem Capellani capitulariter congregati vna cum Canonicis die 4. Nouembris sequentis narrando mandatum procuræ prædictum à solis Canonicis expletum, & fatendo alia beneficia esse de iurepatronatus Dignitatum, & Canonicorum constituerunt eundem Cardinalem procuratorem ad præsentandum ad beneficium S. Martini de Vergaio, tamquam procedentem ex prædicta Abbatia S. Fabiani dicto Summario *numer.* 37. Et in hac parte remouet omne dubium sententia lata 10. Octobris 1585. & nouissimè compulsata de qua in Summario Canonicorum *numer.* 38. & confirmata, vt in eodem Summario *numer.* 39 qua fuit declaratum Capellanos non posse interuenire collationi beneficiorum, seù præsentationi, nisi illorum (sunt verba sententiæ) ad Abbatiam S. Fabiani, & Plebaniam Cerreti Guidi spectantium, & pertinentium hodie auctoritate Apostolica Ca-
40 pitulo Ecclesiæ Praten. vnitorum. † Quæ sententia cum transierit in iudicatum in dubium reuocari non potest *l. ingenuus ff. de stat. hom. l. res iudicata ff. de reg. iur.* Ieà pro ve-
41 ritate habenda † *l.* 1. *ff. de re iudic.* donec transportatis actis, & impetrata in integrum
42 restitutione fuerit reuocata † *Rot. decis.* 127. *num.* 1. *par.* 15. *recent.*

Et demum quoad distributionem dotium relictarum à D. de Benanatis, consenserunt DD. constare pariter de bono iure Canonicorum, quibus assistere est visa mens, & vo-
43 luntas Testatoris, † à qua tota res geritur *l. in conditionibus ff. de condit.* & *demonstr.* 9. *disponat auth. de nupt.* In enim dotium distributionem iniunxit Capitulo, † cuius appellatione veniunt soli Canonici, non autem Beneficiati, iique, qui ex iure speciali vocem in Capitulo habere prærendunt *Franc. ad cap. fin. num.* 6. *de præb. in* 6. *Marcell. à Vulpe in prax. Iudicial. for. Eccles. cap.* 44. *numer.* 3. *Antonell. de regim. Eccles lib.* 4. *cap. vlt. numer.* 40. *Marchett. in prax. Vic. Capitular. part.* 1. *tit.* 1. *nu.* 89.

Nec dixit tantum Capitulo, sed addidit
45 Capitulo, & Canonicis, quæ particula intermedia, & adhibita inter genus, & speciem
46 stat declaratiuè, † æquipollet, & exponi-
47 tur, † *ideft Gonzal. ad Reg.* 8. *Cancell gloss.* 3. *numer.* 3. *Rot. decis.* 327. *num.* 3. *part.* 2. *diuers.* & *decis.* 38. *numer.* 12. *part.* 6. *rec.* & *decis.* 173. *nu.* 35. *part.* 7. & *decis.* 181. *num.* 22. *part.* 11. *rec.* Immò adijciens: Grauando in ciò la coscienza di essi Signori Canonici, eos præcisè demonstrauit ipsorum industriam eligens *l. nulli ibi pro sua coscientia, vbi Bald. numer.* 4. *Iaf nu.* 12. *C. de Episcopis, & Clericis Franc. Leo in Thesaur. for. Eccles. part.* 1. *cap.* 13. *numer.* 49. & 50. *part.* 2. *cap.* 2. *numer.* 16. *Barbos. de clausul. clausul.* 24. *num.* 3. *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *disput.* 27. *numer.* 43. *Rosa de exequut. lit. Apostolic. cap.* 6. *num.* 417. *In puncto Rotæ in Florentina Capellania* 7. *Maij* 1677. §. *nec obstat coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Addita præcipuè dictione illa, & prono-
48 mine *Essi*, † quod personalissimum est, ac ad individuum demonstratiuum *Gratian. di-*

sept. forens. 104. *numer.* 13. *Bald. cons.* 304. *nu.* 1. *lib.* 5. *Rota decis.* 387. *numer.* 30. *& decis.* 551. *numer.* 15. *part.* 13. *recent.*

Nec Capellanis suffragari potest, quod fuerint ad dotium distributionem per vi-
42 ginti annos admissi, † quando hæc admissio fuit expresè cõditionalis, quatenus non aduersetur voluntas Testatoris, quæ ex supradictis expresè resistit, vtpotè solis Ca-
50 nonicis distributionem ipsam mãdans, † sicque conditio deficit, & inanis redditur admissio, seù obseruantia ab ipsa conditione dependens *l. qui absenti §. qui possessionem ff. de acquir. possess. Rot. coram Cavill. decis.* 249. *numer.* 3.

Quæ omnia eò præsertim vrgent in ordine ad manutentionem, quòd Capellani non valuerunt impetrare absolutionem ab incursu periurij, nisi cum clausula: Non retardata executione Laudi, Concessa autem ipsis manutentione, laudum non obtineret exequutionem suam, cum actus omnes supradictos determinet ad fauorem Canonicorum, vt ex Summario præterito Capellanorum *numer.* 6.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte dest alterq; presentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 144.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Fideicommissi, seu Primogenituræ.

Veneris 17. *Iunij* 1678.

A R G V M E N T V M.

Quæstio illa simplicis denominationis Collegij, de quo magis intelligenda sit, vbi plura fuerint in Ciuitate Collegia, hic non minus ex facto, quam de iure decidituꝛ, fauore Collegij iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ, ad exclusionem alterius Collegij Aduocatorum, & Iudicum, quia ratione præeminentiæ, & dignitatis sic intelligenda visa est, sicque etiam inibi de facto practicata, non solum ex obseruantia, sed ex publicis instrumentis, à quibus plenissimè comprobata est.

S V M M A R I V M.

1 *Vnusquisque in suo proprio negotio magis hebetior est, quam in alieno.*
2 *Defectus, seu vitia aliena, quia in anteriora mentis ponimus, ideo acutissimè videmus, nostra verò, quia in posteriore posita sunt, ideo non videmus.*
3 *Collegio simpliciter nominato, vbi duo sunt Collegia, de quo magis intelligendum sit, & videpar tot.*
4 *Ciuitatis proprio nomine expressio, siue superadito verbo Ciuitatis, intelligitur de Comitatu, secus verò si adiciatur etiam verbum Ciuitatis.*
5 *Testator vni Collegio adscriptus, si Collegium nominauerit, de suo Collegio intellexisse attendum est, & num.* 10.
6 *Testator si vnius Confraternitatis erat Confrater, & Confraternitatem simpliciter exprimat, suam Confraternitatem intelligitur expressisse.*
7 *Prælationem concedere minus dilecto, vel testatori odioso, maximum reputaretur absurdum.*
8 *Vnius expressio verificari non potest in vno, repræsentante duo corpora.*
9 *Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei in Ciuitate Bononiæ sint ne duo, vel vnicum tantum Collegium.*
10 *Verba prolata in numero singulari non possunt comprehendere id, quod pluralitatem demonstrat.*
11 *Fideicommissa duo, puta alterum in casum mortis, & alterum in casum alienationis non comprehendunt verba de vno tantum fideicommisso loquentia.*
12 *Collegium Aduocator. & Iudic. Ciuit. Bononiæ ratione antiquitatis sit in minori dignitate, & æstimatione Collegij Iur. Pontificij, & Cæsarei eiusdem Ciuit. & num.* 20. 27 *& per totam.*
13 *Collegium Aduocatorum, & Iudicum, & Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ quale præcedat.*
14 *R. P. D. Ratta Senior fuit Auditor Sacri Palatij.*
15 *Collegio D D. Doctorum Bononiensium expresso, de quo magis intelligatur, & practicatum sit numer.* 17. 18. *seqq. & per totam.*
16 *Affectio testatoris attenditur in vocatione ab ea facta, quæ promiscuè potest referri duobus.*
17 *Collegio, Ecclesia, vel huiusmodi simpliciter nominatis, vbi duo sunt Ecclesia, Collegia, vel huiusmodi eiusdem nominis, quale intelligatur de eis, ex obseruantia declaratur, & tota dec.*
20 *Doctor de Collegio simpliciter nominatus intelligitur de Collegio iuris Pontificij, & Cæsarei.*
21 *Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ, sine comparatione dicitur præcellere Collegium Iudicum, & Aduocatorum, & numer.* 26.
22 *Doctores de Collegiis Ciuitatis Bononiæ quomodo, & quibus denominationibus in publicis documentis exprimantur.*
23 *Verba ambigua accipi debent in potentiori significatione.*
24 *Verba ambigua intelliguntur de digniore, & excellentiore subiecto.*
25 *Ius ciuile intelligitur de iure ciuili Romanorum.*
28 *Causa efficiens suo effectui præcedere debet.*
29 *Antiquitas, quid, & qualiter possit dignitati conferre.*
30 *Collegium Aduocatorum, & Iudicum etiam in ipso Statuto Bononiæ cum suo adiuncto Aduocatorum, & Iudicum adnotatum.*

D E C I S I O CCLII.

V SQVE adeò, vt opportunè præfatus est *Ludouicus Molina de primogen.* in sua quisque

1 quisque † negocio hebetior est, quam in sinistro, & sinistra in anteriore manica videmus; † Nostra verò in posteriore non videmus; vt Doctor Iacobus Canobius nobilis Bononiensis, testatus 10. Septembris 1590. mancando la descendenza maschiolina &c. vuole, che subentri, e succeda vn primogenito della famiglia de Signori Bolognetti, nato di legitimo matrimonio, da nominarsi &c. per il Collegio de Signori Dottori di Collegio della Città di Bologna, e che in caso di morte senza figlioli i Signori Dottori di detto Collegio nominino vn altro Primogenito della detta famiglia de Bolognetti, sinche se ne ritroverà -- instituerit, pro Primogenito ità de Primogenito ipso nominando, & inter Collegia nominantia, altero Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæsarei nominante Carolum 22. Nouembris 1674. & altero Collegio Aduocatorum, & Iudicum nominante Hieronymum postridie 23. mensis eiusdem, & hodie dubitatum sit inter informatos, vt disputatum inter informantes, cui danda immissio sit.

Vni ex Dominis visa est danda Hieronymo nominato à Collegio Aduocatorum, & Iudicum, adeoque nunc Paulo filio, non subsistente illa nominatione Caroli, & nunc Antonij aliorumque filiorum Caroli à Collegio iuris Pontificij, & Cæsarei, in primis, quod verba: Per il Collegio de Signori
3 Dottori di Collegio della Città di † Bologna, verè aptari non possint, nisi Collegio Aduocatorum, & Iudicum, composito ex Ciuibus destinatis ad publica officia Ciuitatis, & iurisdictionem voluntariam exercentibus in contractibus minorum, & ideo nuncupato Collegio Ciuitatis, vt destinato ad regimen ciuium, quod etiam obseruatur in Statuto Bononiæ Collegium hoc nominante Collegium Ciuitatis; Collegium autem iuris Pontificij, & iuris Cæsarei Collegium Bononiæ, omisso nomine Ciuitatis,
4 † quo casu appellatione Bononiæ, absque nomine Ciuitatis, Comitatus comprehendit *Rot. decis.* 58. *numer.* 5. secùs ab appellatione Ciuitatis, vt adiecto nomine Ciuitatis, vt Ciuitatis Bononiæ, sicut Florentiæ *d. decis.* 58. *num. vlt. par.* 9.

Et prosequendo coniecturas visa est illi
5 fortissima, † quod testator esset Collegio Iudicum adscriptus, vt de Confraternitate,
6 cuius † Confrater esset ille testator *Rota decis.* 110. *numer.* 6. confirmata *in decis.* 150. *parte* 10. è contra reiecto alio Collegio iuris Pontificij, & Cæsarei, vndè resultaret absur-
7 dum, † quo Collegium odiosum, adeò minus dilectum penès Testorem, prælationem haberet, vt inquit *Rot. dec.* 44. *n.* 5. *p.* 14. cũ alleg.

Adiiciebat, quod Testator nominauit vni-
8 cum Collegium, † quod verificari non potest in Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæ-
9 sarei, cum sint duo Collegia distincta, † vt in Constitutionibus Montis Pietatis de Præcedentibus in terzo, sia eletto per li Collegij di raggion Canonica, e raggion Ciuile, delli Dottori di Bologna, vt in singulari
10 numero prolata † non possunt, vtrumque, sed vnum tantum comprehendere, sicut de
11 duobus fideicommissis, † altero in casum mortis, altero alienationis, & fideicommisso in singulari numero prolato inquit *Rota coram Ludouis. decis.* 433. *numer.* 7.

Quodque Collegium Aduocatorum, &
12 Iudicum † sit in maiori dignitate, & existimatione ratione Antiquitatis, vt dicunt testes, & ratione iurisdictionis, adeout præ-
13 cedat, † quando omnia Collegia, etiam ipsa conueniunt, & testamentum bon. mem.
14 Rattæ † Auditoris Sac. Palatij 2. Nouembris 1597. similiter volentis, che il Collegio de Signori Dottori di Bologna nomi-
15 ni &c. obseruatum pro Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæsarei referebat, ille ad affe-
16 ctionem testatoris † aggregati illi Collegio, & ideo redarguebat hunc testatorem sentisse de alio Collegio Aduocatorum, & Iudicum, cui fuerat aggregatus,

Et de Constitutione Clementis Octaui officium Aduocatorũ Pauperum per vnum ex Doctoribus Collegij Doctorum à nobis, seu Romanis Pontificibus successoribus nostris ex tribus, ex eisdem Doctoribus à toto Collegio præsentandis, seu nominandis eligendum &c. de Aduocato pauperum 9. Iunij 1599. credidit ille testibus, testificantibus antiquitus electum à Collegio Aduocatorum, & Iudicum, & adhuc elegi, & si non opera cosa alcuna, ma noi altri del Collegio de Giudici lo cauiamo per mantenere il ius inquiunt ipsi,

Sed Antonio eiusque fratribus Caroli nominati filijs dandam immissionem alij responderunt, & hoc ius nominandi spectare ad Collegium iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, vt spectauit, ex testamento bo. mem.
17 Rattæ, † qui in casu, che mancassero &c. penè ad formulam voglio (inquit, che il Collegio de Signori Dottori di Bologna, nomini tre Cittadini Bolognesi &c. la qual nomination s'habbia da mandare à Roma alla Rota Romana la quale nè elegga ad arbitrio suo, è quello, che più le piacerà ancorche concorresse qualcuno nel qual Collegio de Signori Dottori di Bologna concorresse vnitamente d'accordo, & in caso di quest'elettione l'eletto habbia à dare scudi 50. per vno alli Signori Auditori di Rota scudi 15. alli Signori Dottori del Collegio di Bologna, & in eodem testamento reliquerat al Collegio de Signori Dottori di Bologna il credito, che hò con i Signori Campeggi, quale riscosso voglio, che s'investa, fin tanto, che arriui al frutto di lire 1000. l'anno, de quali frutti si maritino ogn' anno cinque zitelle, da eleggersi dal detto Collegio, singulis autem annis Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei Lega-
18 tum exequitur dotando Puellas † Collegio Iudicum vidente ferente, & non contradicente, cum tamen testator esset etiam de Collegio Iudicum.

Et

Et ex simili testamento Cardinalis Gozzadini prima Septembris 1628. che la nomination si faccia da Signori Dottori del Collegio di Bologna, vt facta fuit.

Et ex huiusmodi Constitutione Montis Pietatis, & additione circa electionem &c. vno per il Collegio de Dottori ogn' anno &c. & alias 16. Martij 1575. congregatis DD. Præsidentibus Sac. Montis Pietatis Ciuitatis Bononiæ, vnus ab Almo Collegio Doctorum datum &c. quod omnes Doctores vtriusque Collegij &c. videlicet iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, ex qua Constitutione idem Collegium iuris Pontificij, & iuris Cæsarei quolibet anno elegit Præsidem Montis.

Et ex dicta Constitutione Clementis Octaui, & alijs, ex quibus constitit, quodcumque Collegium sit Aduocatorum, & Iudicum, nomine Collegij Doctorum Bononiæ, & Ciuitatis Bononiæ. Per il Collegio de Signori Dottori del Collegio della Città di
19 Bologna, † antonomasticè intelligi Collegium iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, vt comprobarunt, & confirmarunt tres testes, duo Sacerdotes de ipso Collegio Aduocatorum, & Iudicum legitimè examinati, che quando siamo nominati noi altri del Collegio de Giudici, si dice Dottore del Colle-
20 gio de Giudici, † ma quando sono nominati quelli del Collegio Ciuile, e Canonico si dicano, e chiamano Dottori del Collegio, & Io (inquit vnus) hò lette l'Istorie dell' Alidosio, e Gherardazzi, & vltimamente anche del Signor Pompeo Vizzani, i quali quando nominano qualche Dottore, che fosse solo del Collegio de Giudici, dicano: era del Collegio de Giudici, e quando erano delli Collegij Ciuile, e Canonico, ò Filosofi, ò Medici, dicono: Dottori Collegiati semplicemente, & Io (inquit vnus) non singularis, sed singulariter inferens, spenderei di proprio mille scudi per essere habile à Collegij Ciuile, e Canonico di Bologna, e non spenderei vn soldo per esser Conualidatore de contratti de Minori, quod est etiã de Collegio Aduocatorum, & Iudicum hoc ius neque proprium habente, vnde Collegium Iudicum nominatur, & non plus vltrà.

Et insistendo nominationi Doctorum de Collegio, & generaliter pro Doctoribus de Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, confirmarunt omnia, & omnifariam testimonia ex clarissimis iuris peritis, & Historijs ex testamentis, & Statutis, & Constitutionibus Sac. Montis Pietatis, ita confirmatis à Leone X. & Clemente Octauo ipso loquente, & nominante vnum ex Collegijs Doctorum eiusdem Ciuitatis inueniendo vnum Doctorem Collegij iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, & ex Epistolis Cardinalium, & Principum ad hoc Collegium generali nomine Collegij Doctorum, & ex priuilegio Caroli V. priuilegiique substantia creandi Notarios, legitimandi, dispensandi, dandi tutores, emancipandi, Decreta interponendi, manumittendi, restituendi in integrum, vt in priuilegio dato Bononiæ 5. Ian. 1530.
21 quibus † adeo præcedit, excelluitque Collegium hoc illius comparatione, si comparabile quidem ex testibus ipsis suprascriptis, che il Collegio de Giudici non hà numero alcuno determinato, e vien compostо da vna adunanza confusa, senza scelta &c. senza precedente esame, ma subito, che sono Dottorati, bastando l'esame, al quale sono stati soggetti, quando sono stati addottorati, e senza tenere publica, o priuata conclusione, ò lettura, e con la sola spesa di 28. in 30. lire &c. entra ciascun Dottore immediatamente in detto Collegio, e tutti ad vn istesso modo son capaci degl' officij di detto Collegio, senza alcuna annanita, il qual Collegio non hà alcuna rendita, & il Collegio de Dottori conferisce la laurea, hà numero prefisso de Dottori tãto in Canonico, quanto in Ciuile, non vi può essere ammesso, chi non hà l'origine, e la qualità che ricercano le Costitutioni, e trà le altre l'hauer difese publiche Conclusioni, e letto almeno per tre anni la materia Legale, di quel grado, che si domanda nel publico studio, proinde concludendo, che secondo il commune vso di parlare in questa nostra Città di Bologna, e dopoi, che mi ricordo il Collegio de Giudici mai in alcun tempo, e luogo si troua nominato, se non con questi due nomi, copulatiuamente di Collegio de Giudici, vel de Collegio Iudicum, ne ad vn Dottore del Collegio de Giudici può conuenire come già mai gli fù è attribuito, ne di presente gli li attribuisce il nome di Collegiato, o Dottore di Collegio, ma sempre sono stati chiamati come di presente si chiamano Dottori del Collegio de Giudici, nell'atto però solo di interponere Decreti, e nell'altre occationi vengano chiamati I. V. D. tantùm, ne mai Dottore di Collegio, o Collegiati.

Tribus his, & huiusmodi testibus ipsius Collegij Aduocatorum, & Iudicum, similes accesserunt duo precipuè Notarij, & omnibus testibus contestatio publica Notariorum Ciuitatis Bononiæ, & fides, qualiter quandocumque contingit celebrari instru-
22 mentum, † in quo interueniat aliquis Doctor legitimus, tamquam principalis contrahens, si ipse sit de Collegio DD. Doctorum, scilicet conferentium Gradum Doctoratus, tunc semper post nomen, & cognomen dicti Doctoris, ponimus dignitatem Collegij scilicet N. N. I. V. Doctor Collegiatus, si verò non sit de dicto Collegio, etiamsi sit de Collegio Iudicum, ponimus tantum N. N. I. V. D. si verò interueniat instrumento ad effectum interponendi auctoritatem pro validitate contractus minorum, tunc semper exprimimus I. V. D. ac vnus ex DD. Doctoribus de Collegio Iudicum Ciuitatis Bononiæ, sicque si Doctor interponens Decretum, seu auctoritatẽ, vt supra

pra fit etiam de Collegio DD. Doctorum conferend. gradum Doctoratus exprimimus dicendo l. V. D. Collegiatus, & vnus ex Dominis Doctoribus de Collegio Iudicum Ciuitatis Bononiæ, & hoc de præsenti practicatur ab omnibus Notarijs Bononiæ, sequendo stylum, & consuetudinem antiquam Notariorum antecessorum nostrorum, prout de hac veritate apparet in instrumentis publicis.

Adeoque est communis hæc denominatio, vt idem Hieronymus pro hac nominatione adnerit primum, vti primarium Collegium hoc ius Pontificij, & Cæsarei, à quo reiectus, ad Collegium Iudicum recurrit; Insuper Bidelli conuocando Collegas huius Collegij, retulerunt se exequutos fuisse intimationē Doctoribus Almi Collegij DD. Aduocatorum, & Iudicum, eos proprio nomine appellando, vt in alijs actis.

Ad hæc, & plura in Summario 30. numerorum, nec numeris omnibus absoluto, & forsitan absoluendo; Per il Collegio de Signori Dottori di Collegio della Città di Bologna, quin etiam per il Collegio delli Signori Dottori, simpliciter intellectum est Collegium Doctorum iuris Pontificij, & iu-
23 ris Cæsarei, † vt verba ambigua accipi debent in potentiori significatione *Mantic. de coniecturis tit. 1. numer. 6. lib. 5. Fusar. de substit. qu. 241. numer. 14. & qu. 341. numer. 3.* † & de-
24 digniore subiecto *Mantic. d. tit. 1. numer. 7.* & de nobiliore *Mantic. tit. 6. numer. 4. lib. 8.* & per
25 excellentiam, vt ius Ciuile † pro iure Ciuili Romanorum §. *sed ius quidem instit. de iur. natur. & ibi glos. Offic.* cum similibus apud *Io. Fabr.* & alio, & opportunè simplici nomine Collegij de Collegio Senensi, & de Collegio Paduano eorumque controuersia, & medio sublimi Collegio Bononien. diriment. *Campeg. de stat. exclus. femin. qu. 3. nu. 10.* & nouissimè grauissimeque in forma aliorum, & Breue SS. D. N. Innocentij XI. Aduocatum Pauperum per vnum ex Doctoribus Collegij Ciuitatis Bononiæ à Romano Pontifice ex oratoribus à toto Collegio nominandis, eligendum, electumque, & ipsum inter cæteros à toto Collegio Doctorum dictæ Ciuitatis nominatum &c. in Breui quarta Feb. 1678. recepto ab ipso Collegio 28. eiusdem, vt fuit nouissimè electus Doctor Giouagnonus.

Ex his, & huiusmodi ex facto magis, quam ex iure satisfactum visum est oppositis, & in primis Collegio Aduocatorum, & Iudicum non composito ex Ciuibus destinatis ad publica officia Ciuitatis vix iurisdictionem
26 voluntariam exercentibus, † è contra verò Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæsarei longè melioris qualitatis, & maioris auctoritatis, vt supra.

Præcedere itaque Collegium hoc Doctorum etiam tempore Collegio Aduocato-
27 rum, & Iudicum, consequens est, † imò præcedens ipta denominatio, quia nemo potest esse de Collegio Doctorum, & iudicum, nisi antea Doctoratus à Collegio Do-
28 ctorum, † vt efficiens præcedens effecto.

Quod testator esset adscriptus Collegio Aduocatorum, & Iudicum, & reiectus à Collegio iuris Pontificij, & Cæsarei non subsistit, quia ex libro Aggregationum super habilitate, vel inhabilitate ad petendum Collegium Doctorum &c. Iacobi Canobii, & aliorum, Patres legitimè Congregati pari voto, & vnanimiter pronunciarunt esse habiles, tam respectu ciuilitatis, quam legitimę natiuitatis, & propterea Collegio prædicto aggregari in omnibus, & per omnia, iuxta formam Constitutionum &c. quidquid acciderit præcipuè causa certi, & determinati numeri, vt supra, & placuit exemplum testium pro veritate testificantium pro altero Collegio, etiamsi alterius essent, atque ita Iacobi Canobij testantis, pro rectitudine, & dignitate, & merito, præferentes meritum Collegij iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, quam præmium Collegij Aduocatorum, & Iudicum.

Quod testator nominauerit vnicum Collegium, quod verificari non possit in Collegio iuris Pontificij, & iuris Cæsarei, cum sint duo Collegia distincta, vt in Constitutionibus &c. visum fuit resolutum ex libro Constitutionum Collegij iuris Pontificij, & consimili Constitutione Collegij iuris Cæsarei, vbi conuenientibus in vnum ex causis communibus Pontificij, & Cæsarei iuris Collegiorum Ciuitatis Bononiæ Doctoribus, vnumque corpus conficientibus non ad maiorem singulorum corporum partem veram commixtionę, & vnione compacta ad indiuiduum, & vnum corpus &c. vltra contraria, & suprascriptis.

De maiori dignitate nihil visum est respondendum vltra testimonia testium Collegij Aduocatorum, & Iudicum suprascripta, & abundè in Summario, quoque non
29 solum in processu explicationem, † & quidquid conferat antiquitas dignitati, multa possunt præstare antiquitati, nec alias præstaret corpus animæ, & spiritui caro, & tritico glandes.

Et ad Statutum Bononiæ nominans Collegium Aduocatorum, et Iudicum Collegium Ciuitatis, Collegium autē iuris Pontificij, et iuris Cæsarei Collegium Bononiæ
30 obseruatum est, † Collegium Aduocatorum, et Iudicum cum hoc adiuncto reperiri ita connotatum, vt in Rubrica de appellatione, et licet in corpore quandoque, sed relato si autem expresso relatiua, et repetitiua dictione dicendo d. Collegium.

Ex ità vtraque parte informante resolutum fuit.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pensionis.

Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Bigamus, & Gubernator Ciuitatis dicebatur amisisse priuilegia clericatus, ac etiã pensionibus remansisse priuatus; sed neutrũ conceditur, quia bigamia prȩseruata erat ab officio Equitis militum per ipsum possessio; Gubernij autem administratio de sui natura non importabat exercitium illorum actuum, qui sunt statui clericali contrarij, illique omninò incompatibiles, modò tamen non probetur actu, vel habitu fuisse descensum ad pœnam sanguinis, & mutilationis membrorum.

SVMMARIVM.

1 *Bigamus dicitur qui ducit in vxorem viduam, & est incapax pensionis.*

2 *Bigamus remanet spoliatus omni priuilegio clericali, merusque laicus reputatur.*

3 *Clericatui renunciasse dicitur qui exercet officium incompatibile cum clericatu.*

4 *Pensiones dantur ratione clericatus, quo cessante, & ipsæ etiam cessant, tanquam effectus à sua causa.*

5 *Mulier Lauretanus etiam vxoratus, & bigamus potest retinere pensiones vsque ad summam ducatorum 200.*

6 *Indultum, & prænentina dispensatio præseruat ab incursu bigamiæ, & facit remanere in eodem statu, quo quis erat ante matrimonium.*

7 *Bullam Pontificiam non reperiri in Bullario nihil facit, si appareat impressa tipis cameralibus, & eam pro indubitata Doctores supponant subsistere Pensionem.*

8 *Clericus administrando gubernia, non tamen dicitur exercuisse actus cum clericatu incompatibiles.*

9 *Iurisdictio exercendi actus etiam criminales leues non repugnat statui clericali, dummodo non se extendat ad mutilationem membrorum.*

10 *Clericus vt amittat pensiones per assumptionem officij secularis, requiritur quod illud sit omninò incompatibile, & contrarium statui clericali.*

11 *Clericis non solum actu, sed etiam habitu est prohibita potestas infligendi pœnam sanguinis, seu mutilationis membrorum.*

12 *Clericus immiscendo se officijs secularibus non omnino contrarijs statui clericali, si post trinam monitionem non resipiscat, sequæ ab illis abstineat.*

Tunc contra illum ad pœnam priuationis procedi-
tur, non autem antea ibidem.

13 *Clericus Gubernator non ex eo quod iurisdictio-*
nem, mixtum imperium, & gladij potestatem
habeat.

Dicitur exercuisse actus clericatui omnino contra-
rios, quia non ex inde resultat talem facultatem
sibi fuisse concessam ibidem.

14 *Potestas meri, & mixti imperij, quæ competit*
Principi, non ideo dicitur suo Gubernatori com-
municata, & concessa, nisi probetur.

15 *Priuatio beneficij, seu pensionis non incurritur, nisi*
in casibus à iure expressis.

16 *Priuatio puta beneficij, vel pensionis, in aliquo*
canone, vel lege expressa, in dubio intelligitur
de illa, quæ fit per sententiam, non autem, quæ
ipso iure incurritur.

DECISIO CCLIII.

DVPLICI ratione Canonicus Crucianus renuebat soluere pensionem super fructibus sui Canonicatus Sanctæ Mariæ in Vialata reseruatam ad fauorẽ Petri Leoni, & ab illo translatam in Petrum eius Nepotem; Primò, quia Translatarius ducendo
1 in Vxorem viduam effectus fuerit † bigamus, & consequentèr incapax pensionis, *Rota decis. 510. num. 5. par. 2. rec. Addens. ad Greg. decis. 516. num. 13.* cum bigamus omni priuilegio Clericali nudatus sit, †
2 merusque laicus reputetur, iuxtà *text. in cap. vnic. de bigam. in 6. Paris. de resignat. lib. 1. qu. 4. num. 18. Greg. de benef. par. 7. cap. 6. num. 2. Addens. ad Greg. decis. 516. num. 12.*

Secundò, quia idem Translatarius exercuerit gubernium Baronale Principis Romani, nempe Castri Viani; Vndè rationes incompatibilitatis officij cũ Clericatu, huic
3 renunciasse censeatur, † & sic fuisse extinctam pensionem, vt pluribus relatis firmatum fuit *in Romana Pensionis 25. Iunij 1608. coram me*; Pensiones enim dantur rationes
4 Clericatus, † quo cessante, & illæ cessant tanquam effectus à sua causa. *Put. decis. 449. num. 3. lib. 2.*

Sed his minimè obstantibus Rota censuit pensionem subsistere, nam per contractum matrimonij, & incursum bigamiæ licet de iure vacent beneficia, & extinguantur
5 pensiones, † tamen in casu præsenti cum Petrus sit Miles Lauretanus gaudet priuilegio retinendi pensiones vsque ad summam ducatorum 200. etiamsi vxoratus, & bigamus, vt in indultis fa. me. Sixti V. & præcipuè in eo sub datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1588.
6 Kalen. Nouembris, † quod indultum, & prænẽtiua dispẽsatio illorum præseruant ab incursu bigamiæ, ita vt remanserit in eodem statu, quo erat ante matrimonium, iuxtà plenè deducta per *Rotam dec. 12. n. 29. & seqq. & decis. 50. à num. 9. par. 5. rec. et in decis. 255. num. 4. & 395. num. 1. coram ba. me. Card. Celso, et in decis. 247. & 512. par. 13. rec.* nil vrgente huiusmodi vltimum indultum Sixtinum nõ
7 reperiri in Bullario, † quia de eius legalitate non videtur dubitandum, cum appareat impressum typis Cameræ Apostolicæ, illudque pro certo supponunt *Tondut. de Pension. cap. 27. n. 29. & 30. Addens. ad Burat. dec. 791. n. 15.*

Quo

Quo verò ad secundum, licèt Petrus gubernium Viani administrauerit, non tamen probatur, quod actu, vel habitu sæua, & actus incompatibiles cum Clericatu exercuerit, vel exercere potuerit, prout necesse est concludenter probare, † ad hoc, vt dicatur repun-
8 ciatum Clericatui, & sint amissæ † pensio-
9 nes, cum iurisdictio exercendi quoidam actus leues, etiam in criminalibus, dummodo tamen ad mutilationem membrorum non se extendat, non repugnat statui Clericali, iuxta decretalem *Alexandri III. in cap. Archiepiscopatu de raptor. ibique Barbos. in collect. Abb. in cap. Clericis num. 9. & 10. ne Cleric. vel Monach. ibique Io. Andr. num. 4. in fine, Butrint num. 3. in fine, Boich. eodem num. 9. Thesaur. inst. Eccles. par. 1. cap. 4. num. 11. & 12. Conar. in Clementina si furiosus par. 2. §. 5. num. 9. de homicid. Diaz. in prax. crimin. Canon. quæst. 56. ad med. versus debent tamen, Bellett. disquisit. Clerical. par. 1. tit. de disciplin. Cleric. §. 26. sub nu. 10. & 14.* & faciunt tradita per *Farinac. in fragm. crimin. par. 1. lit. C. num. 355. & 389.* vt enim Clericus pensiones amittat per assequutionem officij secularis; vndè argui posset renunciatio Cle-
10 ricatui, † requiritur, quod illud sit omninò incompatibile, & contrarium statui Clericali, habeatque potestatem infligendi pœnam sanguinis, seu mutilationis membro-
11 rum, † quod est Clericis omninò prohibitũ, actu, & habitu, & ipso iure priuationem inducit, vt distinguendo, & conciliando DD. & *decis.* tradit *Rota decis. 279. nu. 4. & 5. par. 16.*
12 *rec.* † secus autem quando Clericus se immiscet in iis, quæ non omninò sunt contraria, & incompatibilia cum suo statu Clericali, nihilque præferentia, pro quo reperiatur imposita ipso iure pœna priuationis, quo casu, si prævia trina monitione à Superiore facienda, ille non respuerit, seque à prædictis abstinuerit procedi potest ad priuationem, vt plenè dictum fuit in eadem *decis. 279. à num. 6. in d. par. 16. in rec. Gigas de pens. quæst. 55. num. 3. Cardinal de Lugo respons. moral. lib. 5. dub. 22. num. 8.* & nouissimè distinctum fuit *in Mediolanen. pensionis 7. Februarij proximè præteriti §. ex alia quoq. coram R. P. D. nostro Tuia.*

Nec ad probandum, quod Petrus saltem habitu, & potentia valuerit in gubernio exercere actus incompatibiles cum Cleri-
13 catu, † vtile est sufficere, quod Castrum emptum fuerit cum mero, mixto imperio, & gladii potestate; quia quidquid sit, an ex hoc probata remaneat talis iurisdictio in-
14 Principe emente, † certum est, quod non probatur communicata Petro Gubernatori deputato talis facultas procedendi ad pœnas criminales statui Clericali contrarias, & cum priuatio beneficij, seù pensionis non incur-
15 ratur ipso iure, † nili in casibus à iure expressis, secundum *Innoc. in cap. bonæ de elect.* & communiter tradunt *Rebuff. in prax. de modo emittend. benef. Rot.* in terminis sortioribus *in Perusina pensionis 29. Ianuarij 1663. §. non obstat coram Eminentiss. Cerro*, in dubio capi debet ea
16 interpretatio pro priuatione per † senten-
tiam, non autem ipso iure, vt per *Text. in cap. in pœnis de regul. iur. in 6.* dixit *Rota in allegat. decis. 279. num. 13. par. 16. recent.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Compostellana Iurisdictionis.

Veneris 17. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Cumulatiua iurisdictio est concessa Capitulo cum Episcopo in puniendis Clericis Capitularibus, non solum quia de illius quasi possessione constabat, verum etiam quia transactio, adeoq; titulus assistebat, vt proindè illi non sit denegata manutentio, quamuis horum exercitium ad solam domesticã, & fraternam correctionem limitari prætenderetur, quia potiùs apparuit veram, & propriam iurisdictionem competere, ex vsu carceris, forma appellationis præscripta, & alia etiam ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur possidenti de tempore motæ litis & magis etiam antea. & n. seqq. vbi amplis.*
2 *Possessio titulata eo fortius manuteneri debet.*
3 *Scientia, & patientia resultat ab obseruantia vna cum temporis lapsu.*
4 *Possessionem ad acquirendam, vel quasi non requiritur scientia partis, vbi adest titulus saltim putatiuus.*
5 *Manutentionis in iudicio non attenduntur quæ respiciunt validitatem, & subsistentiam concordiæ, sed ad petitorium reiiciuntur.*
6 *Capitulum quatenus habeat iurisdictionem cumulatiuam cum Archiepiscopo, vid. per totam decisionem.*
7 *Præuenientis, & præuenti eadem est conditio.*
8 *Verbum* iurisdictio, *& verbum* punire *vtramque* punitionem *publicam, & priuatam important.*
9 *Iurisdictio propria, & vera resultat ex indefinita facultate mulctandi, non quidem ad certam summam restricta.*
10 *Carceris vsus propriam, & ordinariam iurisdictionem importat.*
11 *Correctionis fraternæ, & domesticæ iurisdictionis limites excedit facultas sumendi informationes, & modus appellandi præscriptus.*
12 *Capitulum habet ius correctionis fraternæ in capitulares suos, eosque domesticè corrigendi.*
13 *Ius non quod cuique ordinariè competit, sed extraordinarium resultat, si illud ex consuetudine immemorabili deducatur, & n. 17.*
14 *Transactio, seu concordia non debet esse de indubitabili, sed de re dubia.*
15 *Episcopus habet iuris assistentiam in puniendo suos clericos de capitulo.*

16 Ca-

16 *Capitulum ante* Sac. Concil. Trident. *habebat iurisdictionem cumulatiuam cum Episcopo circa punitionem suorum clericorum.*

17 *Ius commune non allegatur, vbi competit ius singulare, & num.* 13.

18 *Capitulum ex consuetudine potest habere ius corrigendi suos capitulares.*

19 *Ecclesia habens consuetudinem corrigendi clericos, ipsa illos corrigere debet.*

20 *Episcopus quatenus possit quascumque visitare Ecclesias, & clericos delinquentes corrigere, & num. seqq.*

21 *Capitulum si solam iurisdictionem cumulatiuam cum Episcopo habere prætendat, hoc non repugnat Concilio eam tribuente Episcopo.*

22 Concilium Tridentinum *tribuit quidem iurisdictionem Episcopo, sed non impedit, vel tollit cumulatiuam, vel præuentiuam capituli.*

23 *Manutentio eo magis in iurisdictionalibus competit, si vltra quasi possessionem, etiam fama concurrit.*

24 *Actus vnicus in iurisdictionalibus sufficit, & possessionem conseruat.*

25 *in Facultatiuis non acquiritur possessio, nisi prohibitio cum acquiescentia concurrat.*

26 *Actus vnicus, & particularis sufficit ad acquirendam possessionem, vbi causa est vniuersalis:*

27 *Causa eadem, eademque iurisdictio non debet diuerso iure censeri.*

28 *Iurisdictio cumulatiua cuicumque competit in solidum, & illius præfertur, qui præoccupauit in ea.*

29 *Iurisdictione concessa ea omnia competunt, sine quibus illa explicari non potest.*

30 *Iudicium summarium respuit quemcumque ordinem iudiciarium, & telam solemnis iudicij.*

DECISIO CCLIV.

RESOLVERVNT DD. dandum esse mandatum de manutenendo Capitulo, & Canonicis in exercitio Iurisdictionis procedendi in Capitulares, & alios Ecclesiasticos inferioris ordinis delinquentes intra ambitum Ecclesiæ Cathedralis, eosque mulctandi pœnis pecuniarijs, ac puniendi pœna nuncupata, Beatæ Iacobæ, aliisque pœnis iuxta grauitatem, & qualitatem delicti, cum priuatione ad tempus vocis actiuæ, & passiuæ, necnon recipiendi cõfessiones reorum, carceris decernendi, & assignandi.

Constare siquidem fecerunt de quasi possessione exercendi iurisdictionem huiusmodi quoad testes prædictos non solum de tẽpore motæ litis, sed etiam longissimo antea per actus quamplurimos possessorios successiuè in Summario, & diligentèr relatos vltrà centum annos: † Quæ sanè sic fundata quasi possessio, nedum sufficit, sed & exuberat pro manutentione in summarissimo possessorio concedendo, *l. prima §. fin. ff. vbi possidet. l. sicut §. Aristo ff. si seru. vind. §. retinenda instit. tit. de interdict. Abb. ad cap. cum Ecclesia Sutrina num. 23. de caus. possess. & propriet. Posth. de manut. obseru. 73. num. 1. & seqq. Rot. decis. 643. num. 3. par. 2. recen. coram Bich. decis. 192. num. 2. coram Cels. decis. 394. num. 1. & decis. 52. num. 1. post Tambur. de iure Abbat. tom. 3.* & nouissimè *in Barchinonen. iurisdictionis 27. Iunij 1674. §. Et hodie coram R. P. D. meo Tais.*

Cui validè adstipulatur confessio eiusdem Promotoris fiscalis nunciata in articulis coram Reuerendissimo Nuntio exhibitis, prout in Summario.

Sed & validius geminata concordia inter Archiepiscopum, & Capitulum alias in hac ipsa materia inita; Altera de anno 1597. Altera de anno 1651.

Huiusmodi autem concordiæ validissimum titulum præbent, † vndè & possessio tamquam titulata magis venit manutenenda, *cap. licet causam, & ibi Felin. num. 9. de probat. Boich. decis. 486. num. 10. decis. 394. numer. 1. coram Cels. & in Marianen. iuris eligendi Curiæ 2. Aprilis 1677. §. Possessionis coram R. P. D. meo Vicecomite, ac 10. Decembris 1677. §. Et quamuis titulus coram R. P. D. meo Bourl.* maximè quia in exequutionem dd. concordiarum, ac antiquissimæ possessionis Capituli exercendi iurisdictionem cumulatiuam ad præuentionem cum Archiepiscopo bo. me. Carillo, Archiepiscopus Compostellanus, & olim huius Tribunalis Auditor meritissimus omnia gesta per eius Prouisorem nulla, & inualida declarauit, eo quod voluit non obstante præuaricatione Capituli in cognitione causæ criminalis contra Capitulares intentatæ procedere, causamque ad Capitulum remisit, vt in Summario eiusdem Capituli numero 8.

Quibus addita obseruantia per actus quãplures, vt supra exhibitos, † ex quibus scientia, & patientia Archiepiscoporum resultat, & præsumitur, iuncto temporis lapsu, *Rot. coram Martin. Andr. decis. 54. num. 15. decis. 184. num. 4. par. 2. rec.* vtcumque ea non sit necessaria, vbi adest titulus putatiuus, *Bich. decis. 194. num. 7. & decis. 267. num. 22.* ius Capituli, maximè ad intentum manutentionis redditur irrefragabile.

Quidquid afferatur contra earundem cõcordiarum subsistentiam, & contra ea, quæ à Capitulo in comprobationem suæ quasi possessionis adducuntur, † id enim omnes remitti debet ad petitorium, nec manutentionem potest rememorari possidenti, *Rota coram Bich. decis. 418. num. 14. decis. 168. num. 3. & 9. coram. Eminentiss. Ottob. & decis. 394. num. 1. coram Card. Celso.*

Neque potest hæc Capituli iurisdictio, quam exercet in Capitulares, & alios inferioris ordinis intrà ambitum Ecclesiæ delinquentes restringi, itaut dicatur non esse publica, & fori contentiosi, sed domestica, quæ exerceatur per modum correctionis fraternæ, per subtractionem fructuum, & distributionum, & per priuationem vocis actiuæ, & passiuæ.

Plura siquidem sunt, quæ huiusmodi limitationem, & interpretationem excludant.

Nam Capitulum concurrit in solidum cum

6 cum Archiepiſcopo †ſub prænentione, vnde
7 par, & æqualis eſt iuriſdictio †prænuentis, & prænenti, *l. ſi quis poſtea 7. ff. de iudic. cap. Propoſuiſti de for. compet. cap. complures de offic. delegati in 6. Carleual. de iudic. tit. 1. diſput. 2. n. 872. Cuiac. lib. 13. obſ. cap. 11. in fine, Tondut. de prænunt. par. 1. cap. 1. num. 2.*

Potiſſimum cum concordia generaliter de delictis loquatur, nec ad vllam ſingularē ſpeciem ſe reſtringat, & vtatur iuriſdictio-
8 nis, & puniendi verbo, † quod vtrumque publicam poteſtatem indicat, *Ant. Goucan. lib. 2. de iuriſd. in prin. num. 58.* Si itaque iuriſdictio eſt, & Capituli eadem erit, & non domeſtica, aut impropria.

Nec minus domeſticam, & impropriam
9 iuriſdictionem excludit mulctandi †facultas, non quidem ad certam ſummam, ſed indefinitā, *l. 4. 5. & 6. C. de mod. mulct.* & ius in carcerem tradendi, & retinendi, quo vtroq; vſus
10 eſt Decanus in delinquentes, † & hoc vtrūque dicit actum propriæ, & ordinariæ iuriſdictionis, Magiſtratibus competentis, *Bart. ad l. Imperium ff. de iuriſd. omn. iudic. Farinac. in prax. crim. qu. 25. num. 6. Decian. in prax. pariter crim. lib. 7. cap. 10. num. 23. Maſcard. de probat. concl. 947. num. 4.*

Demum eandem impropriam iuriſdictionem reiicit concordia, quæ firmat, ſumendas eſſe informationes, & modum præſcribit admittendæ appellationis, de qualitate,
11 & loco carceris aſſignando, † quæ omnia longius excedunt limites fraternæ correctionis, & domeſticæ iuriſdictionis, *Panormit. ad cap. Cum contingat num. 29. de for. compet. Felin. ad cap. cum omnes num. 10. de Conſtit. Bart. ad leg. fin. C. de Colleg.*

12 Imò cum hæc ipſa †cuicumque Capitulo competat, vt notant *Felin. & Abb. vbi ſup.*
13 manet † fuiſſet eādem ex immemorabili cōſuetudine aſſerere, & ſuper eadem concor-
14 diam inire, quæ de re dubia eſſe debet, † & non de indubitabili, *l. 1. ff. de tranſact. Bich deciſ. 192. num. 12. & Seraph. deciſ. 710. num. 2.*

Quibus ſtantibus, concordijs non poteſt ſuffragari Archiepiſcopo iuris communis
15 aſſiſtentia, † cui potiſſimum innititur, ex *cap. cum Epiſcopus de offic. ord. in 6.* Tum quia Capitulum in cognitione cauſarum criminalium contra Capitulares de iure communi habet iuriſdictionem cumulatiuam cum Epiſcopo, quod magis ius commune, in caſu, in quo verſamur ſuffragari debet Capi-
16 tulo, † cum de illius exercitio ante Concilium Tridentinum nequeat dubitari, vt in puncto ſimilis iuriſdictionis cumulatiuę dixit *Rot. coram Mant. deciſ. 207. num. 2.* tùm etiā,
17 quia non eſt allegabile ius commune, † vbi ius ſingulare ex immemorabili conſuetudine, & concordia inter partes inita inualuit, & obtinet, *l. ius ſingulare ff. de legib. Rot. dec. 29. num. 4. par. 4. rec.* tunc enim correctio Capitu-
18 larium non eſt adeò propria † Epiſcopi, quin & Capitularibus ipſis ex conſuetudine competere poſſit, apertiſſimè *Text. in cap. irrefragabili 13. §. Exceſſus de offic. Ordin.* Exceſſus tamen Canonicorum Cathedralis Eccleſiæ
19 qui conſueuerunt corrigi per †Capitulum, per ipſum in illis Eccleſiis, quæ talem hactenus conſuetudinem habuerunt, corriganturs Et ibi *R. P. D. Io. nic. Fagnan. & num. 21.* ſingulariter de Capitulis Hiſpan. *Gonzal. ibid. num. 3.*

Nec magis niti poteſt Archiepiſcopus
20 nouiſſimo iure †Concil. Tridentini *ſeſſ. 6. de reform. cap. 4. & ſeſſ. 25. cap. 6.* quatenus ibi ſtatuit, vt Epiſcopus non obſtante quacumque exemptione, conſuetudine, aut Concordia Capitula viſitare poſſit. Hic verò, quod etiam extrà viſitationem, non obſtante exēptione in Capitulares delinquentes iuriſdictionem criminalem exercere valeat, aſſumptis duobus Capitularibus adiunctis.

Nam præterquam quod Sac. Concilium
21 non tollit ſententias, & concordias, † vt ad *ſeſſ. 6. cap. 4. n. 15. & 16.* notat *Barboſ.* cum Capitulum ſolam cumulatiuam iuriſdictionem ſub prænentione prætendat, non videtur pugnare cum diſpoſitione Concilii, ſed ipſi potiùs ſe conformare, Concilium ſiquidem excitat iuriſdictionem Epiſcopi in Capitula exempta, quàm alias, ſtante exem-
22 ptione, non fuiſſet habiturus, † at non priuat Capitula, & Prælatos inferiores ea iuriſdictione, quæ ex priuilegio, aut legitima conſuetudine competebat, nec impedit, quo minus eam cumulatiuè, & prænentiuè exercere poſſit, vt ex Sac. Congregatione Concilii teſtatur *Garz. de benef par. 1. cap. 2. num. 194. Gonzal. ad reg. 8. in proœm. §. 2. num. 21. Grat. diſcept. 154. num. 40. Barboſ de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 73. num. 4. & in collect. ſeſſ. 25. capit. 6. num. 15.*

Adeout quaſi poſſeſſio Capituli non habeat iuris reſiſtentiam, vtcumque ius ipſi non aſſiſteret, qua ſtante, & addita etiam
23 concordia, ſufficiens ſanius adeſt, † ob quē debeat manutentio concedi, vt rectè diſtinguit *Poſſid. de manut. obſerv. 44. num. 1. & Rot. coram Bich. deciſ. 339*

Nec impedire debet, quod retroactis hucuſque temporibus Capitulum nunquam receperit confeſſiones reorum, quaſi in hac parte nulla adſit poſſeſsio, quæ valeat manuteneri.

Quia imò conſtat ex facto receptam fuiſ-
24 ſe nomine Capituli confeſſionem † à reis, qui actus licèt vnicus Capitulum in quacumque poſſeſsione conſtituit recipiendi confeſsiones à delinquentibus in futurum. *Poſſid. de manut. obſer. 18. num. 10.*

Et eſto quod Capitulum nunquam amplius confeſsiones reorum recepiſſet, non tamen pro his recipiendis cenſeri debet exclusum, quia cum duplex modus legitimus verificandi delicta, adſit per examen quinque Teſtium, & confeſsiones reorum adhibitus, vnus alterum non extinguit, cum vterque ſit in facultate, nec indè ius quæſitum Promotori fiſcali cenſeri poteſt, niſi
25 eiuſdem prohibitio, † & impedimentum cum acquieſcentia probet, quæ omninò nec-

cessaria est, vt acquisita possessio in facultatiuis dici valeat, *Posth. de manut. obseru. 53. numer. 28. Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 31. num. 29. Adden. ad Gregor. dec. 162.*

Ac proinde sat erit Capitulo probasse, quod pro delictorum verificatione processus consecerit, testes examinauerit, aliaque præstiterit, quæ ad eorum validitatem sunt necessaria, idque propter causæ amplitudi-
26 nem, seu vniuersalitatem, † ex qua per actũ vnicum, etiam particularem absolutè acquiritur possessio, vt eleganter post *Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 25. num. 70.* aduertit *Posth. obseru. 73. num. 133. vbi nu. 140.* exemplificat appositè in materia iurisdictionis.

Sicut itaque non foret negandum, quin esset danda manutentio Archiepiscopo habenti cumulatiuè iurisdictionem sub præuentione cum Capitulorum in quasi possessione recipiendi confessiones à reis, quamuis nunquam recessisset, dum constaret alios actus exercuisse ex vi iurisdictionis suæ, tamquam causæ vniuersalis, ità nec potest denegari Capitulo parem iurisdi-
27 ctionem habenti, † ne causa, & eadem vtriusque iurisdictio diuerso iure censeatur contra *legem Eum qui ædes ff. de vsucap.* Iurisdictio enim cumulatiua pluribus competit in
28 solidum, † & eadem est, ac præfertur, qui præoccupauit, *Couar. pract. quæst. cap. vltimo.*
29 & iurisdictione concessa, † ea omnia competunt, sine quibus ipsa explicari non potest, *l. 2. ff. de iurisd. omn. iudic. Dunoz iun. decis. 652. num. 7.*

Neque interuertere potest hanc Capituli facultatem accipiendi confessiones reorum, id quod legitur in secunda concordia, & hoc summariè, & executiuè vigore informationis, quæ ad instruendum animum Capituli requiritur.

Non enim censendum est voluisse transigentes tollere substantialia iudicis, sed tantum solemnem telam, & diffusum ordinem
30 iudiciarium, † quem respuit summarij iudicii natura, vt tradit *Marant. in prax. parte 4. dist. 9. num. 8. & 9.* vbi ait; Non tamen potest omitti citatio; Et inferius; Nec potest Iudex omittere probationes necessarias; latè prosequitur *Modern. de protect. Reg. par. 2. cap. 13. num. 148.*

Namque transigentium mentem indicant verba illa; Vigore informationis, quæ ad instruendum animum Capituli requiritur, quæ magis confirmatur ex subsequuta obseruantia, cum Capitulum ipsum post vtrãque concordiam, et si summariè processerit, nunquam tamen omiserit substantialia Iudicis citando reos, testes examinando, & alias probationes exigendo, sine quibus iudicantium animi instrui ad iustitiam non possunt.

Constito igitur de quasi possessione Capituli exercendi iurisdictionem cumulatiuã ad præuentionem cum Archiepiscopo per longum tempus ante motam litem, & de ipso motæ litis tempore, fuit meritò resolutum, ipsi dandam manutentionem, vtraque parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Imolen. Bonorum.

Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Deuolutio pœnalis ob alienationem emphyteusis factam irrequisito domino directo, sub conditione conceditur, quatenus infra tempus præfixum nõ petatur ab emphyteuta consensus, eique etiam debitum soluatur laudemium, quia de illius directo dominio satis constare visum est ex instrumento inuestituræ, aliisque etiam coniecturis, & adminiculis, quæ contra inuestitutum, & habentem causam ab eo plusquam probare dicuntur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium directum plenè, & concludenter probari debet, vbi agitur ad deuolutionem, vel in pœnam alienationis irrequisito domino, vel non soluti canonis.*

2 *Instrumentum inuestituræ, iunctis adminiculis, probat dominium, tam contra inuestitum, quam contra habentes causam ab eo.*

3 *Renouatio inuestituræ, & continuata solutio canonis dicuntur adminicula sufficientia super cõprobatione dominij ab instrumento inuestituræ resultante.*

4 *Dominium directum remanet comprobatum ab expressione facta in instrumento emptionis, quod bona empta erant illi subiecta.*

5 *Consensus domini directi requiritur in alienatione bonorum emphyteuticorum.*

6 *Consensus Domini directi peti debet ab Emphyteuta alienante.*

7 *Alienatio emphyteusis facta irrequisito domino directo, de stricto iuris rigore caducitatem importat.*

8 *Caducitatis à pœna excusanda, qualibet causa sufficit secundum obseruantiam Rotæ.*

9 *Caducitatis pœna nũquam declaratur à Rota, nisi prius dato congruo tempore ad moram purgandam, vel petendum consensum.*

10 *Associatio ad rem emphyteuticam domino directo conceditur, nisi infra tempus præfixum emphyteuta soluerit canonem, vel consensum petierit.*

11 *Dominus directus tenetur præstare consensum emphyteutæ alienanti, sibi tamen laudemio soluto.*

12 *Laudemium debetur Domino directo approbanti, & laudanti contractum alienationis, & personam noui emphyteutæ.*

DECISIO CCLV.

DECISVM fuerat coram me sub die 14. Februarij proximè præteriti, non esse dandam Reuerendissimo Imolen. petitam asso-

associationem ad Tenutam nuncupatam le Spazzate ob deuolutionem, quæ prætendebatur incursa propter alienationem factam à Communitate Imolæ in Codrunchos, & Saxatellos, irrequisito ipso Episcopo, sub cuius Cathedralis Ecclesiæ dominio directo eadē Tenuta reperitur; sed reproposita Causa sub die secunda Maij proximè præteriti dilata fuit resolutio, qua hodie ad examen reuocata, concluſum fuit esse recedendum à dictis iuxtà modum infra exprimendum.

Quamuis enim in die præteritæ resolutionis Rota secundum ea, quæ tunc proponebantur, censuerit non sufficienter probatum
1 dominium directum Ecclesiæ, † quod plenè probari debet, quando agitur ad deuolutionem in pœnam alienationis, irrequisito domino, vel non soluti Canonis, vt inquit *Rota in Romana Castri Orciani 2. Martij 1674. §. primo coram R.P.D. meo Emerix*, tamen ex iis, quæ nūc fuerunt deducta ab Informantibus pro Episcopo, visum est, illud plenè probari, nam concurrit publicum instrumentum inuestituræ anno 1540. concessæ ad fauorem Communitatis à clar.me. Card.
2 Rodulpho, tunc Ecclesiam regente, † quod iunctis adminiculis, probat dominium inuestientis contra inuestitum, & causam ab eo habentes, iuxtà *Theor. Bart. in l. ad probationem C. locat. & Rip. in l. si aliquam rem num. 39. ff de acquir. possess. Rota decis. 36. num 3. par. 7. rec.* & plenè distinctum fuit in eadem *Romana Castri Orciani 15. Junij 1672. §. & quamuis coram R.P.D. meo Emerix, confirmata 24. Januar. 1676. coram eodem*.

In præsenti non desunt adminicula, quia ex duobus aliis instrumentis de anno 1415. & 1503. liquet, Episcopum renouasse inuestituram de 29. in 29. annis Hominibus, & Consiliariis Terræ Consilium, concurrit etiam continua Canonum solutio facta Epi-
3 scopis vsque in hodiernam diem, † quæ omnia simul iuncta probant dominium, cum agatur contra ipsam Communitatem inuestitam, & contra illos, qui causam ab ea ha-
4 bent, mediante instrumento emptionis, † cū expressione, quod bona sunt suppositā directo dominio Ecclesiæ, *Rot. decis. 290. num. 4. par. 1. recent. & decis. 402. num. 8. coram Erb. & decis. 33. num. 1. par. 13. recent. & decis. 65. num. 6. par. 10. & decis. 984. num. 7. coram Dunoz. & in Fesulana bonorum 30. Aprilis 1668. §. dominium verò coram Reuerendiss. Alexandrino*.

Hinc probato sufficienter directo dominio Ecclesiæ, sequitur quod Communitas teneatur Episcopum recognoscere in Dominum, petendo ab eo assensum in vendi-
5 tione reseruatum, † cum de iure talis assensus requiratur in alienationibus rerum, quæ sub dominio directo, seu proprietate alterius reperiantur, iuxta *Text. liter. in l. fin. C. de iur. emphyt.* † & peti debet ab emphyteuta alie-
6 nante, vt per eundem *Textum in d. l. fin.* tradunt *Paris. de Put. de feud. reintegr. rap. 143. per tot. Rursat. cons. 56. num. 17. lib. 1.* & alii relati per *Fulgin. de emphyt. tit. de alienat. quæst. 1. & de tendr. qu. 3. num. 6.*

Et licet alienatio irrequisito Domino facta de re emphyteutica, seu feudali de rigore iuris caducitatem inducat, nihilominus
7 huiusmodi rigore posthabito, † Rota semper mitius agit quamcumque causam admittens ad excusandum emphyteutam, seu feudatarium a pœna caducitatis, vt plenè firmatum fuit in antecedenti *decis. §. quinto*, & nunquam ad declarationem caducitatis pro-
8 cedit, † nisi priùs congruo tempore dato ad moram purgandam, vel consensum petendum, vt seruatū legitur in *decis. 165. in fin. par. 10. recent.* Quamobrem eodem modo in præsenti facti specie procedendo Domini decreuerunt, quod Episcopo detur associa-
9 tio, † nisi infra quadrimestre Communitas illum recognouerit in Dominum, & requisiuerit illius assensum, quem Episcopus ad formam antiquarum inuestiturarum præsta-
10 re tenetur, † soluto eidem laudemio, cum certum sit in iure, laudemium deberi Do-
11 mino directo laudanti, † & approbanti contractum alienationis, & personam noui acquirentis, vt ait *Affflict. in cap. 1. §. illud primo num. 14. de prohibit. alien. per Federic.* & docet *Iason. in d. l. fin. n. 43. C. de iur. emphyt.* cū aliis per *Hartman. Pistor. in eius parua tract. de Laudem. n. 2. & 3. impress. inter. tract. diuers. de laud. fol. mihi 276*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana prætensi inuestimenti.

Lunæ 20. Junij 1678.

ARGVMENTVM.

Post quinquaginta, & amplius annos nouæ redditio rationis petebatur à substituto, contra hæredes Tutoris, qui à pupillo liberatus erat, quem tamen pro ea non teneri decidi-
tur, quia nec suus auctor, si viueret, teneretur, ex amplissima solidatione sibi coram Iudice facta, eo magis quia etiam libri consignati sunt, & ita adhuc Impossibile foret eam iterum reddere, quod si substituti aliquid sibi deesse prætendant, agere debent contra hæredes grauati, non autem contra alios hæredes eiusdem tutoris, qui à pupillo fuerat absolutus.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non potest cogi ad nouam redditionem rationis, ad quam non teneretur defunctus si viueret.*

Ampla, & fortius si ille non informatus post 50. & amplius annos fuisset consentus ibidem.

2 *Index interponendo decretum, præsumitur adhibuisse eam diligentiam, & causæ cognitionem, quam adhibere tenebatur.*

3 *Ratio semel reddita post quinquaginta, & plures annos, iterum reddi, aut retractari non debet.*

4 *Rationis nouæ redditio peti non potest, si error calculi cum iuramento renunciatum sit.*

5 *Ratio nouæ reddi non potest, si libri administrationi consignati fuerint partibus.*

6 *Librorum consignatio à tutore facta pupillo, etiam librum tutelarem importat.*

7 *Liber tutelaris ad paternam hæreditatem spectat, & ad pupillum.*

8 *Inuentarium non remanet defectuosum si in eo describuntur scripturæ in genere existentes in d. sæculo, etiam absque individuali expressione ipsarum.*

9 *Substitutus potest redditionem rationis agere debet contra hæredes gravati, non contra tutorem qui illam reddidit, & de ea fuit etiam quietatus.*

DECISIO CCLVI.

FRANCISCVS, & Santa de Saluatoriis vti substituti in testamento quond. Iacobi de Saluatoriis rogato sub die 19. Februarij 1619. obtinuerunt ab A. C. mandatum executiuum pro restitutione scutorum 726, vna cum fructibus à die purificatæ substitutionis contra Venerabilem Archiconfraternitatem B. Mariæ de Plantu hæredē quond. Aloysij Zanini vnius ex Tutoribus à dicto Iacobo Testatore datis Francisco Seniori eius filio hæredi in litu, sub prætextu, quod similis summa à dicto Aloysio, & Ioanne Andrea Contutore retracta ex venditione olerum, quorundam Hortorum iuxta præceptum Testatoris, non deceatur inuestita ad commodum, & beneficium hæredum, tam instituti, quàm substitutorum, vnde interposita pro parte eiusdem Archiconfraternitatis appellatione, & dato dubio ad formam rescripti Signaturæ: An mandatum A. C. foret exequendum, DD. negatiuè responderunt, ex vnico fundamento, quod Aloysius vsque sub die 30. Martij 1627. integram, & fidelem rationem tutelæ, & curæ reddidit Francisco Seniori hæredi grauato, & ab eo amplissimam liberationem, & quietantiam reportauit, vt in copia Instrumenti publici per extensum dati, ac proindè, sicuti Aloysius si viueret cogi non posset ad nouā
1 redditionem rationis, † ita eo minus ad illā adstringi debet Archiconfraternitas eius hæres de gestis non informata post lapsum quinquaginta annorum, & vltra, *Castr. consil. 126. num. 1. vers. tollitur etiam ex altera lib. 2. Cephalus conf. 240. num. 8. vers. 3 pro ista lib. 2. Coru. conf. 279. num. 1. vers. ideo non esset lib. 4. Rota coram Dunoz. Sen. dec. 253. num. 4. & 5.*

Nec videtur obstare, communis regula, quod ratio semel reddita, iterum reddi debeat constito de errore, vel dolo; nam in præsenti de neutro docetur, et vtrumque excludit præsentia, ac decretum Iudicis, coram quo Franciscus iam effectus maior medio iuramēto declarauit, & fassus fuit Aloysium Tutorem in tutela, & cura, ac rerum, & bonorum suorum administratione omni fide, & diligentia se gessisse, necnon mediantibus communibus amicis per multos dies ante compta maturè, & diligenter re-
2 missa approbata, ac solidata fuisse, & propterea cum successiuè coram eodem Iudice libri titulares, ordines, atque aliæ scripturæ, ac rectificationes, ex quibus ratio reddi posset, fuerint dimissæ penès eundem Franc. cum, & ipse eodem contextu coram Iudice, † qui præmittit adhibuisse eam diligentiam, quā adhibere tenetur, iuxtā Theoricam *Iason. in l. fin. §. Item Titia num. 4. C. de iur. deliber.* approbatam *à Rota coram Cardinali Seraphino decis. 371. num. 3.* fecerit quietantiam generalissimis, & amplissimis clausulis conceptam, & iuramento firmatam cum pacto, & promissione de illi semper, & perpetuo stando, & de non contrauenendo tacitè vel expressè, directè, vel indirectè, sub quouis prætextu, ingenio, vel titulo &c. per se ipsum, vel interpositam personam, in iudicio, vel extra, vt patet ex dicto instrumento quie-
3 tantiæ per extensum dato, † vtique hodie post lapsum quinquaginta annorū, & vltra nullo modo permitti debet vlterior calculi reuisio, & retractatio, per *Text. in l. vnic. C. de error. Calculi*, & firmauit *Rota decis. 188. n. 6. & seqq. par. 8. rec. Pariſ. conſ. 89 num. 6. & 11. libro 1. Menoch. de arbitr. iud. caſu 200. numero 16.*
4 & 39. † attenta præsertim renunciatione rata exceptioni erroris calculi, *Rot. decis. 188. num. 6. par. 8. recen.* & supradicta consignatione
5 omniū librorū, ac scripturarum, † per quā impossibilis reddita fuit iterata redditio rationis, ad *text. in l. semel. C. de apoc. pub. lib. 10. Dec. conſ. 94. n. 4. poſt med. verſ. quia reſpondetur Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 209. num. 37. vſque ad 40. Rot. coram Peuting. decis. 485. n. 24. verſ. & ipſa, & coram Cocein. dec. 1802. n. 1. eandem. ſeqq.*

Nec dolus benè probatur ex eo, quod in principio eiusdem instrumenti enuncietur liber Tutelaris existere penès Tutorem, quia hoc non excludit, quin idem postea in adstipulationis consignatus fuerit Francisco, prout ipse fatetur, ibi: Sibi à dicto Aloysio traditam fuisse liberam restitutionem omnium bonorum vnà cum omnibus scripturis, & libris ad eum, & ad dictam hæ-
6 reditatem spectantibus, † sub quorum nomine venire librum tutelarem non est dubium,
7 cum ipse præcipuè ad paternam † hæreditatem, & ad pupillum spectet, *Rota coram Dunoz. Sen. decis. 210. num. 8. cum ſeq.*

Minus præsumi potest dolus ob non confectum particulare inuentarium scripturarum, quia non est defectuosum inuenta-
8 rium, † in quo describuntur in genere scripturæ in sæculis existentes absque eo, quod nominatim individuentur, *Rot. coram Cocetio decis. 151. num. 8. Seraph decis. 371. num. 8.* Nec denique releuat, quod non reperiantur inuestimentum pretij olerum, in summa scutorum 726. quæ per Testatorem inuestiri iussa fuerunt, nam cum potuerint
2 inuestiri in reb. fibus, & vt supra dictum est, omnes libri, scripturæ, & nouitæ Fran-
9 cisco primo hæredi consignatæ fuerint, † si hodie illæ non reperiantur post lapsum tan-
2 ti temporis non est Archiconfraternitati im-

putan-

potandum, sed debent substituti dirigere suas actiones contra hæreditatem Francisci hæredis grauati, qui fassus fuit omnia, sibi restituta fuisse, *Coccin. decis.* 1802. *num.* 2. & 3.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R: P. D. P A V L V C C I O.

Compostellana iuris examinandi.

Lunæ 20. *Iunij* 1678.

A R G V M E N T V M.

Lamentabiles Parochorum querelæ proponuntur super nouo examine eis ab Episcopo successore indicto, quod ab illis tamquam semel approbatis, non amplius subeundum esse prætendebatur; Episcopum verò pro sola quiete suæ conscientiæ eos cogere posse deciditur, quibus non ideo aliquam iniuriam facere visum est, cum nonnisi, prævio huiusmodi examine, de eorum sufficientia sibi constare poterit, ad hoc, vt de grege sibi credito aliquam rationem Omnipotenti Deo reddere non teneatur, super recta administratione Sacramentorum Ecclesiæ.

S V M M A R I V M.

1 *Parochi semel ab Episcopo approbati sine nouo, & legitima causa, ad aliud examen vocari non debent. & num. seqq.*

2 *Certitudinem sufficientem habens, illam sine iusta & rationabili causa, denuò superiente, dimittere non tenetur.*

3 *Approbatus semel, & habilis reputatus, si non emerserit dubium, quod postea defecerit, amplius approbari non debet. & n. seq.*

4 *Promotus ad aliquod officium, vel gradum, nisi se indignum reddiderit, remoueri non potest.*

5 *Episcopus successor, cui sufficientia Parochorum per se ipsum non constitit, potest illos pro quiete suæ conscientiæ etiam sine aliqua superueniente causa denuò examinare. & numer. seqq. & per totam.*

6 *Episcopus ita tenetur curæ suæ Ecclesiæ prospicere, vt oues sibi credita accuratè pascantur.*

7 *Episcopus successor suorum Parochorum sufficientiam nouissi prauio examine per scipsum faciendo cognoscere potest. & num. 23.*

Episcopus in regimine suæ Ecclesiæ operatur sicut Medicus.

9 *Ordinans non potest contra à se ordinatum excipere de imperitia, & illiteratura.*

10 *Indemnitatis defectus, & exceptio opponi potest à successore ordinantis.*

11 *Examinari denuo possunt à successore, qui ab antecessore ordinati sunt. amplia vt num. seq. & sup. à num. 5. & per tot.*

12 *Lectores, aliique etiam in Sac. Theologia graduati ab Episcopo successore, iterum examinari possunt.*

13 *Conscientia rationem soli Deo reddere tenemur.*

14 *Imperitia, seu inhabilitatis defectus in Lectoribus, & Graduatis S. Theologiæ, non ita de facili considerari potest.*

15 *Argumentum si de quo magis, ergo de quo minus est in iure validissimum.*

16 *Episcopus successor denuo examinare potest Regulares, etiam Lectores, & Sac. Theologiæ graduatos ab eius Antecessore approbatos super administratione Sacramentorum.*

17 *Parochi tempore promissionis parochialium ab Antecessore examinati, iterum possunt quandocumque ab Episcopo successore examinari.*

18 *Episcopus, qui semel Parochos approbauit, non potest illos sine noua causa imperitiæ subortæ denuò examinare.*

19 *Resolutiones Sacrarum Congregationum Eminentissimorum Cardinalium S. Rotæ reuerenter amplectitur.*

20 *Parochorum semel approbatorum approbatio est à iure, cum ipsis dicatur ius quæsitum, quia non ad tempus, sed in perpetuum renunciantur idonei.*

21 *Ius alicui competens ab eo non auferetur, donec apertissimis indicijs de eius inhabilitate constiterit.*

22 *Malus nemo præsumitur, donec talis probetur.*

23 *Parochum semel approbatum inhabilem fuisse redditum, & in imperitiam incidisse sine nouis indicijs hoc asserere temerarium, & iniuriosum est.*

24 *Probant nihil, qui nimis probant.*

25 *Parocho semel approbato, ius super suæ habilitate fuisse quæsitum sine dubitatione non transit.*

26 *Parochorum bonum, quod ius priuatum est, cedere debet curæ animarum, quod ius, & bonum publicum dicitur.*

27 *Bonum, seu ius publicum semper præfertur, & cedit iuri, seu bono priuato.*

28 *Iudicium temerarium non facit qui vtitur iure suo, maximè si ad bonum publicum tendit. & sup. num. 23.*

29 *Iniuria nulla fit, si bonum proprium posthabetur bono alieno, saltem si aliter huic consulere non liceat.*

30 *Iniuriam non facit qui vtitur iure suo.*

31 *Malus non ideo præsumitur, qui denuo examinari procuratur, nisi tantum hoc meræ speculatiuè diuinetur.*

32 *Malum, quod subortiri potest, vetiè præuideri debet, maximè si ad bonum publicum tendat.*

33 *Scientia, & peritia hominum mutabilis est.*

34 *Episcopus successor, si Parochos à se denuò examinatos habiles non reperiat, potest illis assignare coadiutores, donec efficiantur habiles.*

35 *Facultate alicui concessa, omnia in illius executionem necessaria concessa dicuntur.*

36 *Parochiales Ecclesiæ Compostellanæ Diœcesis plerumque sunt de iurepatronatus laicorum.*

37 *Examen factum per solam approbationem Ordinarij non inducit adeo vrgentem idoneitatis præsumptionem, sicuti examen per concursum.*

38 *Episcopus de recta administratione suæ Ecclesiæ rationem Omnipotenti Deo redditurus est.*

DECISIO CCLVII.

RECESSVM fuit hodie à decisis in hac Causa sub die 14. Februarij 1678. sed cum moderamine distinctionis, quæ opinionum diffidium appositè conciliet.

Aut enim agitur de nouo examine Parochorum, qui examinati, & approbati fuere ab eodem Episcopo, & isti vocari nequeant
1 ad nouum examen, † nisi superueniente iusta aliqua causa, & probabilibus indicijs ad id inducentibus.

Cum enim Episcopus mediante examine certus sit de ipsorum sufficientia, & recta
2 Sacramentorum administratione, † quatenus ex parte scientiæ necessarium est, deponere non tenetur hanc certitudinem, sine iusta, & rationabili causa, suboriente scilicet ali-
3 quo dubio, † quod non exculta scientia in ipsis defecerit, *Pignatell. consult. 131. à num. 4. & seqq.* & præcipuè *num. 7. & 17. Pasqualig. quæst. moral. canonic. 60. in 2. contr. 4. quæst. 374. à num. 3. Donat. Lainez in prax. Regular. tom. 4. tract. 4 quæst. 15. num. 5.*

Alludit apprimè *in cap. accepimus 15. de etat. & qualit. & ord. præfic.* vbi Innocent. III. Ac ideo post promotionem eorum, exceptionem huiusmodi non poteritis prætendere
4 contra illos, † nisi postquam promoti fuerint reddiderint se indignos: & hic non est casus pendentis controuersiæ.

Aut Episcopus successor, cui de Parochorum doctrina nunquam constitit, approbatos à Prædecessore examinare intendit, qui
5 est casus præsens, † & hoc pro libito, & nulla impellente causa facere poterit, pro sola quiete conscientiæ suæ.

Cum enim teneatur Episcopus ex munere suo curare, & attentè prospicere, vt Ec-
6 clesiæ sibi subditæ rectè administrentur, † & oues propriæ accuratè pascantur, *cap. qui Episcopum 8. quæst. 1.* quod Parochis immedia-
7 tè incumbit, † idque præstare non possit, nisi eorundem idoneitate prospecta, nec assequi sine examine, ideo examinare eos potest, & non alieno, sed proprio iudicio deferre, *glos. ad cap. cum secundum, verbo liceat de præben.* ibi: Sed successor potest, & ita semel ap-
8 probatus iterum probatur, † & reprobatur, sicut medicus, quod & ante notauerat, ad *cap. accepimus, verbo examinari de etat. & qualit. & ord. præfic.* vnde *Card. ad d. cap. accepimus*
9 *num. 2.* admisso quod ordinans † non possit contra à se ordinatum excipere de imperitia & illiteratura subdit; sed si fuit ordinatus à
10 à Prædecessore de mero iure, † admittitur exceptio non idoneitatis, *Panormitan. ad eundem text. num. 6. in fine*, quandoque ordinauit per se alio non præsentante, & tunc dic,
11 quod sic, nec absimiliter *Ioan. Andr.* † ibidē: Si verò à Prædecessore fuerit ordinatus, tunc de mero iure admittitur exceptio.

Quorum præmentes vestigia eidem circa Episcopum successorem asseruerint *Ric. in prax. Eccles. forens. decis. 574. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 4. num. 101. Pasqualig. quæst. moral. canon. tom. 4. quæst. 173. num. 3.* & distinguens inter Episcopum approbantem, & successorem, *Solorz. de iur. Indiar. cap. 17. num. 3. tom. 2. lib. 3.*

Rem demū absolnit Constitutio *B. Pij V. 133. Bullar. tom. 2. §. 2. in fine*: Volumus autem hos, qui semel ab Episcopo in Ciuitate, vel Diœcesibus suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo successore pro maiori conscientiæ suæ quiete examinari de nouo
12 poterūt, † etiamsi sint Lectores, & in Theologia graduati.

Quæ sanè verba nullam requirunt causam in successore, vt possit examinare approbatos à Prædecessore, nisi ob solam propriæ
13 conscientiæ quietem, † cuius rationem soli Deo reddere tenetur, ac proindè Beatus Pōtifex Lectores, & Graduatos in Theologia
14 noluit excipere, † in quibus suspicio imperitiæ facilè considerari non potest, sed eos pro sola quiete conscientiæ a successore posse voluit examinari.

15 Indeque conficitur argumentum † à multo magis *Auth. multo magis C. de Sacros. Eccles.*

16 Si enim successor Episcopus † Regulares, vtcumque à S. Sede adeo priuilegiatos, semel à Prædecessore approbatos, licet Lectores, & Graduatos in Theologia, potest pro recta, & tuta Sacramenti pœnitentiæ administratione ad examen vocare, multò ma-
17 gis poterit † Parochos à se non amplius examinatos examinare, & experiatur, an exculta duret scientia, & peritia, de qua quidem cognouit Prædecessor, vt consulat quieti conscientiæ suæ, quam ratiocinationem induxit *Capon. contr. forens. contr. 42. num. 4. post Ioan. Sanchez in select. de Sacram. disput. 43.*

Hucusque respiciens Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium sapientissimè rescripsit in vna Placentina 28. Augusti 1628. referente *Barbosa in summa Apost. d. collect. 119. num. 11.* Examinare iterum potest Episcopus tam in Visitatione, quàm extra super doctrina, & literatura Parochos approbatos ab Antecessoribus tempore prouisionis Parochialium, idem *Barbos. de offic. & potest. Paroch. cap. 2. num. 10. & ad Concil. Trident. sess. 21. cap. 6. num. 4.*

Neque pugnant rescripta ab eadem Sacra Congregatione in Causa Pampilonen. consulente hoc ipso Compostellano Archiepiscopo, tunc Pampilonen. quatenus permittunt Episcopo nouum Parochorum examen, vbi rationabilis causa adsit, & suspicio imperitiæ, illa enim non loquuntur de Episcopo successore, sed de eodem met, qui
18 approbauerat, † contra quem vrget semper præsumptio habilitatis, & peritiæ semel admissæ, donec ea per superuenientem suspicionem imperitiæ elidatur.

De hac Sacræ Congregationis intentione dubitare non sinit aliud posterius eiusdem responsum *in Tridentina iuris examinandi* 18. *Aprilis* 1671.

Consulta enim, an possit idemmet Ordinarius examinatos, & ad confessiones audien-

diendas, ac curam animarum exercendam, Ecclesiasque Parochiales obtinendas idoneos repertos, & approbatos ad nouum examen vocare, quando nulla adest rationabilis suspicio de illorum imperitia; Respondit seruandam esse declarationem aliàs editam sub die 22. Septembris 1668. Pampilonen. quæ sanè non potest esse, & intelligi, nisi de Episcopo approbante, de quo in Tridentina quærebatur, aliàs Sacra Congregatio ad eam non remisisset.

Sed & anno 1651. Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium super generali edicto clar. mem. Cardinalis Philomarini, vocantis indistinctè Parochos omnes ad nouum examen ad consultationem nonnullorum Parochorum, respondit edictum sustineri, referente *Capon.* edictum ipsum, illudque propinante iuridicis fundamentis,
19 *decis.* 42. † quæ Sacræ Congregationis responsa Rota cum debito cultu suscipere consueuit, quidquid per *Rot. decis.* 71. *num.* 15. *par.* 14. *rec.* quod quidem magis comprobatur, cum liceat dicto Archiepiscopo successori examinare Parochos in Visitatione, pro qua exactè perficienda ipsos examinare potest, *Dian. par.* 4. *tract.* 4. *resol.* 49. *Barbastren. de Paroch par.* 1. *cap.* 2. *num.* 10.

20 Neque est cui conquærantur † Parochi, quod sua ipsorum approbatio sit à iure, vt tradit *Vasquez in secunda parte tom.* 4. *quæst.* 93. *dub.* 5. *num.* 1. ius ipsis sit quæsitum in perpetuum, ac indefinitè; neque enim ad tempus sunt declarati idonei ad munus Parochiale.

Ideoque hoc ius non fit ipsis auferen-
21 dum † donec apertissimis indiciis de ipsorum inhabilitate constet *l. id quod mandatum, ff. de regul. iuris*, nemo enim præsumitur ma-
22 lus, donec contrarium probetur, *cap. dudum de præbend. cap. inter dilectos de fid. instrum. l. seruos ff. de manumiss. testam.*

Ac temerarium videatur iudicium suspicari Parochum semel examinatum, & ap-
23 probatum in imperitiam incidisse, † planeque iniuriosum, sine apertis indiciis hanc de eo opinionem concipere, *Leonard. sess. de iustit. & iur. lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 4. *num.* 34.

Verùm non visa sunt hæc attendenda; Omisso enim, quod nimis probant, cum æquè hæc dici possint de quolibet approbato, cui per approbationem certè fuit ius quæsitum, & pariter iniuria fieret, & tamen sic approbatum, vt Parochum, non dubitatur quin Episcopus pro suo libito possit exa-
24 minare, † ideo cum nimis probent, nihil probant.

Quidquid sit de iure iustitiæ Parochis per
25 approbationem quæsito, † quod tamen sine dubitatione non transit, *Capon. d. contro.* 42. *num.* 30.

Certè hoc ius qualecumque sit, est priua-
26 tum Parochorum bonum, † quod collatum cum animarum cura, quæ est bonum
27 publicum cedere ipsi debet, † ac posthaberi, *Auth. res quæ C. commun. de legat. lib.* 1. *ff. de vsucap.* Huicque proprio, & priuato iuri satis consultum censebitur, si non impediatur ipsorum iurisdictio, quo casu Episcopus eos idoneos repererit.

Neque in iniuria, aut temerarium iudi-
28 cium, † seu improbiorem sensum retorquetur suspicio, dum ipsis examen indicitur.

Episcopus enim sine indicijs, & ex sola suspicione imperitiæ ad examen vocans in-
29 iuriam non infert, † cum consulere intendat, & præcauere bono gregis, adeoque & suo, quo casu nulla iniuria est posthabere bonum alienum bono proprio, si aliter huic non liceat consulere, vt docet *Diuus Thom.* 2. 2. *qu.* 60. *art.* 4. *ad* 3. *& ibi Caietan.* Nec
30 facit iniuriam qui vtitur iure suo, *cap. cum Ecclesia de elect. l. iniuriarum ff. de iniur.*

31 Neque præsumuntur mali, † nisi meritè speculatiuè; non enim habentur de facto pro imperitis, sed agitur cum ipsis tamquã cum imperitis, & sic communi gregis bono
32 consulatur, † & præcauetur malum, quod suboriri posset, *Less. de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 29. *dub.* 4. *num.* 40.

Examinabit igitur Episcopus, & præsertim successor, cui perspecta non potest esse sine examine sufficientia Parochorum, qui à Prædecessore intitulati fuere ad effectum,
33 vt non reperta idoneitate congrua († vt mutabilis est hominum scientia, & peritia) Coadiutores eis dare possit, donec habiles reddantur, ad præfixum Tridentini Con-
34 cilij, † quod hanc facultatem indulget; & præuiam examinis, ac necessariam indulsisse præsumitur, *l.* 2. *ff. de iurisd. omn. iud. l. ad rem l. ad leg. legitimum ff. de procur.*

Et iustius in hoc casu, quo Parochi Com-
35 postellani Diœcesis † pro maiori eorum parte sunt de iurepatronatus Laicorum, ac proindè non conferuntur huiusmodi Parochiæ præuio examine per concursum ab Examinatoribus Synodalibus, sed prouidentur ad præsentationem Patronorum
37 per simplicem approbationem † Ordinarij, quæ præsumptionem non inducit idoneitis adeò vrgentem, sicut examen per concursum, & ideò rationabilius motiuum eos vocandi ad examen habuit Archiepiscopus, pro recta administratione sui Gre-
38 gis, † pro quo rationem Omnipotenti Deo est reddi turus, *Diuus Paulus Epistol. ad Hebræos cap.* 13. 17.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Sequens Decisio ipsa etiam in eadem causa facta est, prout etiam aliæ duæ emanarunt, quæ supra in hac parte sunt impressæ in ordine 166. *& sequen.*

R.P.D.

R. P. D. PAVLVCIO.

Compostellana Iuris examinandi super Remotione Vicecuratorum.

Lunæ 20. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Vicarios, seu Vicecuratos ab Episcopo deputatos remoueri prætendebant Parochi, & nouo examini subiicere recusantes, sed quia illud pro sola quiete conscientiæ Episcopo successori fuit in præcedenti decisione concessum, ante hoc nouum examen dd. Vicarios, seu Vicecuratos remouendos non esse deciditur, quia nimiam inhabilitatem præseferebat huiusmodi examinis recusatio ab Episcopo successore, tamquam legitimo medico, solummodo requisita.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus successor, tamquam legitimus medicus examinare potest Parochos ab eius antecessore approbatos ad eorum peritiam explorandam.*
2 *Inhabilitas resultat ex recusatione se nouo subiciendi examini.*
3 *Episcopus potest suspendere Parochos, se denuo examinari recusantes, eorumque loco Vicarios, seu Vicecuratos deputare.*
4 *Appellatione pendente super negotio principali, nihil innouari potest super illius accessorio.*
5 *Vicecuratorum deputatio facta ab Episcopo loco Parochorum, se examinare recusantium, appellationem non admittit.*
6 *Appellatio suspensiua non conceditur à decretis factis ab Episcopo in actu Visitationis.*
7 *Examen nullum non attenditur.*
8 *Nullum dicitur examen si factum est non citato legitimo contradictore, & num. seq.*
9 *Procurator Fiscalis Episcopi ipse solum dicitur legitimus contradictor in materia approbationis Parochorum.*
10 *Examen, & approbatio subsequuta post appellationem interpositam ad Rotam sunt ipso iure nulla, & attentata.*
11 *Vicecuratorum remotionem si Parochus, qui se renuit examinare, reuocare velit, nouo examini se subicere debet, & num. 13.*
12 *Examen nouum subdelegatur in partibus post commissam causam appellationis in Rota.*

DECISIO CCLVIII.

DELIBERATO recessu à decisis super puncto principali, & fundato, quod
1 Archiepiscopus successor † pro sola quiete conscientiæ suæ, sine alius causæ allegatione potuerit ad examen vocare Parochos suæ Diœcesis, Domini omninò consequens censuerunt, interim Vicecuratos ab eo deputatos in vicem Parochorum contumacium non esse remouendos.

Archiepiscopus siquidem ritè, & rectè processit oblato Parochis examine, tanquam vero, & legitimo Medico ad eorum peritiam explorandam *Gonzal. ad regul. 8. glos. 4. numer. 106. Tondut, quæst. benefic. part. 2. cap. 5. §. 5. num. 6. Paris. de resignat. Benef. lib. 10. qu. 5. num. 66.* eoque per eosdem † recusato,
2 facile deprehendit eorum inhabilitatem, *Castropal. oper. moral de Sacram. part. 4. tract. 23. disput. vnic. punct. 19. §. 4. numer. 5.* ac proinde potuit eosdem suspendere, & in eorum Ec-
3 clesiis, † ac Curæ exercitio Vicarios, seu Vicecuratos deputare iuxtà apertissimam dispositionem *Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 6.* & frequentia Doctorum vota *Gonzal. ad reg. 8. glos. 5. §. 9. num. 29. Garz. de benef. par. 4. cap. 5. numer. 7. Franc. Leo in Thesaur Eccles. for. par. 2. cap. 2. num. 15. Zerol. in prax. Episc. par. 1. verb. Parochia, Barbos. de off. & pot. Episc. alleg. 63. numer. 6.*

Pendente autem principali iudicio † nihil innouari debet super accessorio *cap. accessorium de reg. iur. in 6.*

Maximè, cum hæc Vicecuratorum de-
5 putatio † non admittat appellationem suspensiuam ex dicto *Trid. decreto sess. 21. cap. 6.* ex quo præsertim fuit decreta in Visitatio-
6 ne, † contra quam nulla dari potest appellatio, quæ executionem suspendat ex eodem *Trident sess. 24. de reform. cap. 10.*

Neque Parochis suffragari potest quasi de eorum habilitate iam constet, ex quo fuerunt examinati mandato Reuerendissimi Nuntii Hispaniarum, & in eodem exa-
7 mine approbati, † quia examen illud non videtur attendendum cum arguatur nul-
8 lum, & attentatum; † nullum, quia fuit peractum non citato Procuratore Fiscali
9 Curiæ Archiepiscopalis, † qui erat legitimus contradictor, & cum quo pendebat causa super Parochorum inhabilitate *Rot. cor. Dunoz. inn. decis. 946. num. 11. & 12.*

Attentatum verò, quia examen ipsum, & approbatio sequuta fuit post interpositam appellationem ad Rotam ab ipso Procura-
10 tore Fiscali, † quo casu examen attentatum declarauit *Rot. coram Bich. decis. 545. numer. 25.*

Cum verò declaratio habilitatis proueniens ab illo examine non possit attendi, si propriam habilitatem Parochi ostendere
11 velint † ad effectum obtinendi remotio-
12 nem Vicecuratorum, † rectus ordo esset, vt impetrent à Rota subdelegationem noui examinis in Partibus, & approbationem exhibeant, prout seruatum aliàs in terminis punctualibus decreuit *Sac. Conc. Trident. sess. 21. cap. 6. apud Pen. decis. 444. num. 3.*

Hoc autem non præstito, & non constito priùs de sufficientia, & habilitate Parochorum, de qua constare non potest, nisi per
13 nouum examen, † interim non posse deueniri ad remotionem Vicecuratorum fuit conclusum vtraque parte informante.

Hæc, & alia præcedens decisio amba sunt in eadem causa, cuius in calce cæteras concordantes inuenies.

R. P. D.

R. P. D. RONDININO.

Romana, seù Ferentina Bonorum.

Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Controuertebatur recognitio librorum tutelarium, quatenus esset illa facienda per testes, tantùm habentes notam manù scribentis, vel quod ipsi adhuc illos scribere vidisse deponant, & communem recognitionem sufficere fuit decisum; quia agebatur de libris, in quorum conscriptione non adhiberentur testes, nec aliqua fraudis suspicio concurreret, ob quam rigorosa requireretur recognitio, maximè quia iidem libri solum pro adminiculis adducebantur.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio manus contenta in libris fit per testes characterem scribentis notum habentes, & numer seqq.*

2 *Recognitio scripturarum in quarum conscriptione non adhibentur testes fit simpliciter per testes habentes notam manum scribentis.*

3 *Scripturam ad recognoscendam quatenus requirantur testes eam scribere vidisse deponentes.*

4 *Comparatio literarum admittitur in recognitione scripturæ, quæ in libris familiaribus existit.*

5 *Recognitio manus, quæ fit per comparationem literarum in quibus scripturis correcta non sit, & sup. à num. 1.*

6 *Recognitio manus solum pro adminiculis facienda, non autem pro integra probatione, non adeo exacta requiritur.*

Sed sufficit quod facta fit per comparationem literarum ibidem.

7 *Recognitio manus rigorosè facienda est in iudicio criminali, vel vbi adest suspicio fraudis, aut testes super ea addendi exceptiones paterentur.*

8 *Testes Sacerdotes non possunt dici quod aliquam exceptionem patiantur.*

9 *Recognitio manus qualiter sit facienda, tota residet arbitrio iudicis.*

DECISIO CCLIX.

AC. Captara claræ memoriæ Cardinali de Maximis ex remedio *legis finalis C. de edicto D. Adrian. tollen.* immissionem cõcessit in bonis gentilitijs, quæ data fuerant in solutum Marchionissæ Catharinæ Parabiacchiæ de Maximis pro suis iuribus, potissimum dotalibus, quia nempè creditum Marchionissæ videbatur illiquidum ex redditibus bonorum occasione tutelæ, & curæ, & administrationis filiorum perceptis; Deuoluta autem ad prouocationem Marchionissæ Causa ad hoc Sacrum Tribunal, antequam procederetur ad cognitionem meritorum, emersit quæstio super recognitione facienda librorum familiarium, & scripturarum, ex quibus Marchionissa prætendit administrationis suæ perfectam rationem reddidisse, vt exinde tollatur illiquiditatis exceptio aduersus sua credita.

Hanc itaque recognitionem † faciendam esse per testes habentes notum characterem scribentis, reddita ratione sciendæ hodie Domini dixerunt, cum hic sit modus semper in Curia, & in Sac. Palatio receptus, † quotiescumque agitur de priuatis scripturis, in quibus conscribendis testes adhiberi non 3 solent, vt pro limitanda iuris censura volentis † recognoscendam scripturam testes scribere vidisse in *Auth. & si contractus*, vbi communiter Scribentes *C. de fid. instrum.* præcisè disponit Verbis Statutum *lib. 1. cap. 84.* & ibi *Penzon. ex num. 9. Vester in prax. lib. 6. cap. 1. sub num. 5. Salust. Tiber. in prax. A. C. lib. 1. cap. 14. num. 10. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 2. num. 139. Reuerendiss. de Luca disc. 67. de test. sub num. 1. & 2. Rot. coram Pur. decis. 18. de fid. instrum. & in diuers. par. 1. decis. 570. num. 2. & par. 2. decis. 124. num. 3. & 4. & in recent. par. 3. decis. 192. sub n. 2. & par. 4. decis. 663. num. 5. & par. 9. decis. 159. num. 1. & seqq. & par. 13. decis. 53. ex num. 1. decis. 285. num. 7. & seqq. & decis. 165. pariter ex nu. 1. Seraphin. decis. 1163. num. 4. & Coccin. decis. 817. num. 1. & decis. 1363. num. 2. & 3.* vbi potissimùm quia agitur de scripturis Romanis, confectis in Curia, *& decis. 1869. num. 8.*

Quæ omnia facilius procedunt, cum agatur de rationibus, eorumque libris familia-
4 ribus, † quo casu sufficiant testes habentes notum characterem scribentis, comperta-
4 harum similitudine, † quia hoc casu ex iure nouissimo Authenticorum non est correcta dispositio *text. in l. cõparationes C. de fid. inst. num.* vt declarant Scribentes *in c. authentic. & si conflus C. ille eodem tit. Castren. cons. 87. sub num. 2. par. 2. Gamm decis. 34. num. 16. Adden. ad vestr. in prax. lib. 6. cap. 1. num. 27. Menoch. de arbitr. iudic. cas. 114. num. 23. Ros. coram Merlin. decis. 398. sub num. 4. & 5. & in recen. par. 13. decis. 372. num. 14.* Quinimò ipsi libri rationum, & scripturæ familiares adducuntur pro adminiculo, non
6 verò pro integra probatione, † quo casu nõ adeo exacta recognitio requiritur, sed sufficit per characteris comparationem, vt post alios *Rot. recent. par. 13. d. decis. 372. num. 5.*

Contraria autem procedunt, quando age-
7 retur criminaliter, vel † adest fraudis suspicio, vel testes essent non integræ fidei, & paterentur exceptiones, quas non patiuntur illi, quos D. Marchionissa adducere intendit, † ipta Sacerdotali dignitate præditos, aut
8 animus iudicis aliundè instrueretur ad exactiorem recognitionem requirendam, † cuius Religioni totũ remittitur, in quibus terminis præcedùt deducta per *Posth. de manut. observat. 98. n. 4. Rotarum Cæsill. decis. 254. ex n. 4. & in recen. par. 16. decis. 328. sub nn. 5. & 6.* Cum aliis pro Marchione Camillo de Maximis, defuncti Cardinalis Successore deductis.

Ex ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Bononien. Tranſactionis,

Mercurij 22. Junij 1678.

ARGVMENTVM.

Vſuraria prętendebatur annua præſtatio in tranſactione promiſſa, quaſi ex credito pecuniario nullos fructus conuenirj potuerint; verum quia illa ad eandem tranſactionem, non autem ad purum creditum correſpectiua erat, ideo de aliqua vſura eam redargui non poſſe decidirur; plura ideo non ſolum de hac materia vſurarum, ſed etiam de dote, illius augumento, legato legitimæ, & aliis ex ſequenti Summario videndis, in hac præſenti deciſione adducuntur

SVMMARIVM.

1 *Tranſactioni ſtandum eſt, quia facit rem probatam, & manifeſtam.*

2 *Fructus ex credito pecuniario non debentur ſine labe vſurę, & quidquid fuit ſolutum cadere debet in ſortem, & num. 23.*

3 *Vſurarum ſuſpicio cadere non poteſt, vbi non adeſt mutuum ſine verum, ſine palliatum, & n. 6.*

4 *Fructus ſine labe vſurę poſſunt per viam tranſactionis in contractum deduci.*

5 *in Tranſactione quidquid hinc inde datur, vel promittitur vim mutuę cuiuſdam compenſationis habet.*

6 *in Tranſactione nullum poteſt conſiderari mutuū ſine explicitum, ſine tacitum, & n. 3.*

7 *Fructus promiſſi intuitu retardatę ſolutionis ſortis, ſunt vſuratij.*

8 *Fructus in tranſactione promiſſi dicuntur correſpectiuè ad ratam remiſſam, non autem ad retardatam ſolutionem ſortis.*

9 *Fructus in tranſactione promiſſi eo magis debentur, ſi debebantur ex credito, ex quo adhuc illi conſequi poterant.*

10 *Fructus debentur ex legato pio, maxime hærede conſtituto in mora.*

11 *Fructus debentur pro legato facto filio pro omni, & toto eo, quod ab hæreditate patris prætendere poſſet.*

12 *Fructus legitimæ debentur etiam, quod illa ſit in pecunia numerata relicta.*

13 *Fructus pro legato dotis, & illius augumenti de iure debentur, & n. ſeqq.*

14 *Dotis augumentum ſequitur naturam ipſiſmet dotis, & n. 17.*

15 *Pars ſequi debet normam, & naturam totius.*

16 *pro Dote debentur fructus, ſi illa à patre legetur.*

17 *Augmentum ſequitur naturam ſui principalis, cui adiicitur.*

18 *de Augumento dotis idem cenſetur, ac de ipſa dote.*

19 *Dotis augumentum fieri poteſt à patre, non ſolum vbi matrimonium contrahendum eſt, ſed etiam ſi illud ſit iam contractum.*

20 *ex Augumento dotis facto filiæ iam nuptæ idem debentur fructus, ac de ipſa dote.*

21 *Legatum augumenti dotis factum ad ſeruandam æqualitatem inter filias, etiam fructus habere poteſt.*

22 *Oblatio præſtandi fructus pro tempore dilatæ ſolutionis dotis, illius augumento, eiuſdemque legati ſubſtinetur, & valida reputatur.*

24 *Deciſiones reuocatæ non habentur in conſideratione.*

25 *Vſuraria non eſt premiſſio ſoluendi fructus in tranſactione facta.*

26 *Premiſſio ſoluendi fructus facta correſpectiuè ad ſummam remiſſam, ad vſuras referri non debet.*

27 *Dotes Monialium non poſſunt excedere ſummam Monaſterio dari ſolitam.*

28 *Dotes Monialium commenſurande ſunt iuxta congruam ſubſtentationem ipſarum arbitrio Ordinarij taxandam.*

29 *Dotes Monialium exceſſiuæ, in eo quod iuxtam menſuram excedunt, reſtituuntur.*

30 *Pater pro ſuj libito poteſt augere dotem ſuæ filiæ Monialis, maximè ſi hoc faciat ad ſeruandam inter ſuas filias æqualitatem.*

31 *à matrimonio carnali ad ſpirituale valet argumentum.*

32 *ad Opera pietatis fideles cogendi non ſunt vltra debitum inſtitiæ, niſi velint.*

33 *à Charitatis operibus exercendis pro ſtimulo ſuæ pietatis nemo prohibendus eſt.*

DECISIO CCLX.

IACOBVS Fracaſſatus per publicum inſtrumentum anno 1616. Sor. Venerandæ filiæ ſuæ ingredienti Monaſterium SS. Geruaſij, & Protaſij in Ciuitate Bononiæ promiſit libr. 4000. pro dote, ex quibus ſoluit illicò libr. 2000. & alias 2000. promiſit ſe ſoluturum infra annum, prout etiam ſoluit; addita inſuper obligatione ſoluendi libr. 48. in annos ſingulos pro prouiſionibus eiuſdē Monialis filiæ ſuæ.

Idem anno 1618. in teſtamento, cum quo deceſſit, tribus filiabus in ſæculo exiſtentibus reliquit pro dote libr. 8000. pro qualibet ipſarum, & vt inter filias ipſas ſeruaretur æqualitas, reliquit pariter Sorori Venerandæ ſupplementum vſque ad libr. 8000. computata quantitate iam Monaſterio ſoluta, ſed ita tamen, vt recepto huiuſmodi ſupplemento, ceſſarent prouiſiones, & nihil vltra vigore inſtrumēti petere poſſet.

Hæreditaria bona Iacobi peruenerunt ex ceſſione filiarum in Bartholomæum de Vitalibus, & ſubindè ex venditione in Antonium Carneualium, & Io. Dominicum de Blanchis, contra quem anno 1648. Moniales SS. Geruaſij, & Protaſij ex perſona dictæ Sororis Venerandæ iudicium intentarunt in Saluiano ſuper quadam poſſeſſione de hæreditate dicti Iacobi per eum acquiſita, pro ſupplemento prædicto, & eius fructibus, nec non pro annuis prouiſionibus libr. 48. vſque tunc annuatim decurſis, & pro decurrendis vſque ad actualem ſolutionem ſupplementi, & fauorabilem ſententiam obtinuerūt.

Appel-

Appellatione pendente coram A. C. de anno 1632. inita fuit tranſactio, in qua Moniales, remiſſis omnibus expenſis, ceſſerunt Blanco omnia iura, quæ ex perſona Sororis Venerendæ ipſis, & earum Monaſterio competerent ſuper bonis d. Iacobi pro ſupplemento, & annuis præſtationibus iam debitis; Et è converſo Blanchus promiſit ſolvere Monialibus ſupplementum ipſum in libr. 4000. & interim donec ſolveret, præſtare in annos ſingulos pro fructibus lib. 200 quas Blanchus, & eius hæres ſolverunt per annos 20 donec demum Moniales pro ſupplemento, & annua præſtatione iudicium intentarunt, Bononiæ primùm, mox, & in gradu appellationis coram A. C. & vtrobique fauorabilem ſententiam retulerunt; & appellatione denuo interpoſita, cauſaque nubi commiſſa, propoſui dubium, an conſtet de credito Monialium, & pro qua ſumma, in caſu &c.

Cui DD. reſponderunt, conſtare de credito, & in ſumma libr. 4000.

Reſponſo fundamentum omninò cuidens præbuit inſtrumentum tranſactionis inter
1 partes ſtipulatum, cui ſtandum; † cum faciat rem probatam, & manifeſtam, *l. cum precibus, C. de probat. cap. licet cauſam ext. eodem Coccin. deciſ. 2226 num. 5.*

Nec vllum eſt attendendum obiectum, quod annua hæc præſtatio libr. 200. ſit plane vſuraria, quia cum creditum ſit mere
2 pecuniarium, † non potuerunt fructus in pactum deduci, ſine labe vſuræ, ſed quidquid fuit ſolutum, cedere debet in extinctionem ſortis, *Leotard. de vſur. qu. 72. numer. 1. & ſeqq. & numer. 38. & ſeqq. Celſ. deciſ. 277. numer. 1. & deciſ. 291. num. 1.* quæ ſpatio 20. annorum ex annuis libr. 202. iam ſolutis, debet eſſe extincta. Calculus enim adamuſſim reſpondet,

3 Quia, † ex quo non adeſt in hoc caſu mutuum, ſiue verum, ſiue palliatum nulla cadere poteſt ſuſpicio vſuræ *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 8. tit. 13. nu. 1, & 12. Layman. lib. 3. de iuſt. tract. 4. cap. 14. num. 1. Mareſcott. var. reſol. lib. 2 cap. 133. num. 1. Cabaſſut. in theor. & prax. iur. Can. lib. 6. cap. 7. num.* & 2. Rota laudans tanquam communem ſententiam *Dec. 58. num. 16. par. 13. recent.* fuere ſiquidem con-
4 uentæ, † & promiſſæ in apertiſſimum tranſactionis contractu, in quem poſſunt libere huiuſmodi præſtationes deduci, nec vlli ſubeſt damnati fœnoris ſuſpicio, vt non ſemel aſſeruit Rota, & præcipue *coram Vbald. deciſ 490. num. 3. par. 2. recent. & deciſ 236. nu. 6. deciſ. 330. num. 8. par. 13. rec. & deciſ. 74. par. 14.*

Ea potiſſimum ratione, quam expendit
5 *Mantic. vbi ſupra num. 29.* † quia, quod datur hinc inde in tranſactione, rationem mutuæ cuiuſdam compenſationis habeat, quæ ſane ratio in hoc monialium contractu maximè viget; Quandoquidem remiſerunt ipſæ annuam præſtationem libr. 48. in annos ſingulos, donec ſupplementum perſolueretur libr. 4000. nec non libr. 1632. cum ad eam ſummam annuæ præſtationes debitæ, & non ſolutæ iam aſcenderent, & inſuper expenſas litis, quam iniuſtè paſſas fuiſſe dici poterat, cum ſententiam fauorabilem iam retuliſſent.

Vnde rectiſſimè potuit ipſis promitti ſolutio libr. 200. annuatim, quouſque libræ 4000 præſtarentur ad rationem, & taxam quinque prò quolibet centenario, vt colligi poteſt, quæ rata minui deberet, quo caſu pars aliqua ex ſumma libr. 4000. perſolueretur.

Quæ ſane mutua quædam promiſſio, &
6 compenſatio † eſt in vim tranſactionis, & non vſuraria labes, cum nullum poſſit aſſignari mutuum, nedum explicitum, ſed neque implicitum,

7 Neque vrgeri poteſt, † quod libr. 200. annuæ cenſeantur promiſſæ intuitu retardatæ ſolutionis libr. 4000. ſupplementi, adeoque rationem vſurariam inducant, *cap. in ciuitate cap conſuluit, de vſur.*

Quia potius cenſeri debent promiſſæ reſpectiuè ad quantitatem à Monialibus antecedenter remiſſam cum ea ſit natura tranſactionis, vt in prædictis *deciſ. 236. numer. 6. par. 13. & deciſ. 74, nu. 4. verſ. & inſuper par. 14. recent.* præſertim attentis illis verbis -- Verſa vice in Rauennaten. Concordiæ 12. Martii 1638. coram *Carill. inter impreſſas deciſ. 80. num. 15.*

8 Hæcque fortius † procedere viſa ſunt in præſenti facti ſpecie, cum cauſa ex qua debita erat quantitas do ſe ſufficeret, vt ex ea fructus prætendi licitè poſſent erat namque debita ex legato Moniali facto. Quod cum ſit Legatum Pium, meritò debentur fructus, potiſſimum in mora conſtituto hærede,
9 † *Lqui ſi ſidem. § etiam ff. de legat. 2. l. Titis § vſuras ff. eodem. l. 4. C. de vſur. & fruct. legat. Craſſ. de ſucceſſ. in artic. officium hæredit qu. 12. ſexta med.*

Magis, quia huiuſmodi Legatum fuit fa-
10 ctum à Patre filiæ pro omni, † & toto eo, quod ipſa prætendere poſſet de bonis, & hæreditate paterna, vt in teſtamento dato in
11 Summario, † ſicque pro legitima, & eius ſupplemento; quo caſu debentur fructus, etiam ſi relictum eſſet in pecunia numerata *Bald. ad l. non eſt num. 1. C. famil. herciſc. Rip. ad l. fideicommiſſariam num. 44. 45. ff. ad Sen. conſult. Treball. Seraphin. deciſ. 1400. numer. 7. Ret. poſt Merlin. de pignor. deciſ. 118. num. 2. & ſeqq. & coram Zurat. deciſ. 76. num. 16.*

12 Certius, quia † Legatum fuit factum
13 in augmentum dotis, † ac proinde ſequi
14 debet naturam principalis, † & tanquam pars normam totius. *l. quæ de toto ff. de rei vindic. Everard. in Centur. leg. à toto ad partem.* Pro
15 dote autem deberi † fructus ſi legerut à pa-
16 tre ſirmat *Leotard. de vſur. qu. 18. num. 22.* † &
17 in puncto augmenti dotis, † quod debeantur fructus, ex quo augmentum regulatur ſecundum naturam ſui principalis *l. ſi ex toto l. quod in rerum §. ſi quid poſt, ff. de leg. 2.* &
18 idem cenſendum de augmento dotis, † ac

de

de dote ipsa *l. inter socerum §. cum inter ff. de pact. dotal l etiam C. de iur. dot. Surd. de alim. tit. 1. qu. 42. numer. 76. Rot decis. 300. num. 8. & 9. par. 6. & decis. 216. num. 1. par. 12. rec.*

Nec dubitari sinit, quin hoc sit augmentum dotis, quod filia esset iam Monialis, & iam dotata, quia cum Legatum sit factum
19 à Patre, qui dotare tenetur, & † congruè, quidquid addit, vere auget dotem idque fie-
20 ri potest, † non solum cum de proximo contrahendum est matrimonium, sed etiam cum est iam contractum eoque constante. *Bald. ad l. etiam C. de iur. dot. Gratian. disc. for. dis. 493. num. 13. Rot. post Fonzon. ad Stat. Vrb. dec. 84. §. tum etiam*, Imo ex huiusmodi augumento à Patre facto ad favorem filiæ iam nuptæ, ac dotatæ deberi fructus prout ex ipsa dote tradit *Surdus de aliment. tit. 1. qu. 42. numer. 75. & seqq. Gratian. decis. March. 213. in addit. num. 3. & 4. Posth. resol. 46. num. 51. Stasban.*
21 *de interesse dotis num. 36. & seqq.* † præcipuè quando prout hic factum est ad seruandam æqualitatem inter filias, vt considerat *Paris. cons. 126. num. 4. 15. & seqq. tom. 1.* Ideoque va-
22 lidius subsistetur †obligatio ad præstandos fructus pro tempore dilatæ solutionis, *Rota in Romana fructuum coram Orano allegat. in dicta decis. 84. post Penzon.*

Quæ rationes tollunt fundamentum, quo opponebatur, quod si creditum Monialium sit merè pecuniarium, & natura sua non fructiferum; Quia vtcumque debeatur pecunia numerata, causa tamen, in quam debetur, quæcumque ea sit ex supradictis, siue transactio, siue legitima, siue augmentum dotis, apta est ex natura sua ad producendos fructus, ex iam allegatis; Nec maius robur
23 accipit à decisionibus adductis † coram *Celsi. decis. 277. & 291.* in quibus apertè, quod ex credito pecuniario fructus prætendi non
24 possunt sine labe vsuræ; † quia decisiones illæ reuocatæ fuerunt, & ab illis fuit recessum, vt *decis. 236. & 330. par. 13. recent.* Et hæ ipsæ recedentes confirmatæ subinde fuerunt *decis. 74. par. 14. recent.* Ideoque nullum in-
contrarium præbent momentum; & licet in hisce confirmatis aliquid legatur de fructibus quidem pecuniæ, sed correspectiuis ad certa bona; attamen demum absolutè con-
25 cludunt, † quod promissio in eo casu non poterat dici vsuraria, quia fuerat facta in transactione *dicta decis. 236. num. 6. & 330. numer. 9.* Et eo magis in hoc casu, in quo Moniales creditum clarum, & indubium libr. 48. annuarum dimiserunt, nec non prætentionem fructuum libr. 4000. cum aliis supra
26 ponderatis, † & cum promissio sit facta ad hæc omnia correspectiuè, nec potest, aut debet vllo modo referri ad vsuras, *Gratian. discept. 679. num. 16. Rot. d. decis. 74. vers. & insuper par. 14. rec.*

Neque rectè adaptari visa est doctrina ex *Tamburrin. de iur. Abbat. disp. 5. qu. 4. num. 1. &*
27 *qu. 5. num. 4.* † quod si dotes Monialium, quæ integræ soluuntur ante professionem,
28 non possint excedere summam † solitam dari Monasterio pro Monialis sustentatione arbitrio Ordinarij iuxta decreta Sac. Congregationis Episcoporum, & Regularum ideoque hoc supplementum non possit censeri augmentum dotis, sed merum Legatum à Patre relictum.

Quia certa quidem debet esse dos Monia-
29 lium, † nec excedere potest, vbi si coacte à Monialibus vltra taxam prætenderetur, de quidquid excederet, veniret restituendum, *Tamburrin. d. qu. 5. num. 4.* Sed hoc non exclu-
30 dit, quo minus Pater, si velit, † possit liberaliter augere dotem filiæ Monialis, & redigere ad æqualitatem dotis, quam dedit aliis
31 filiabus pro matrimonio carnali, † vt optimè se explicat *Tamburrio vbi supra d. num. 4.* arguendo semper à matrimonio carnali ad spirituale *cap. inter corporalia de translat. Epis.*
32 Et meritò quidem, † quia cum non sint cogendi fideles ad opera pietatis vltra debitum
33 iustitiæ, † ita non sunt prohibendi ab illis pro libito exercendis iuxta stimulum charitatis *c. bona rei 12. qu. 2.*

Et ita veraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

ponen. S. R. E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Mercurij 22. Iunij 1678.

A R G V M E N T V M.

Fructus non restitutæ dotis deberi mulieri viduæ Statuto Ciuitatis Viterbij cauetur, & quidem etiam absque vlla interpellatione, quod Statutum in iure validum est; hinc cum quæreretur à quo die illorum incipere hypotheca, sub dubia DD. opinio refertur, cum distinctione tamen, quatenus nempe illi ex interpellatione deberi incipiant, vel interpellatio non sit principium productiuum acquisitionis ipsorum.

S V M M A R I V M.

1 *Gradationis, seu concursus in iudicio primo ponuntur anteriores, & deinde alij iuxta computationem temporis.*

2 *Statutum* Viterbij *mandat superlucrari dotis lucrum à coniuge superstite.*

3 *Hæres si vult iustum consequi creditum ab hæreditate subducere debet fructus ab ipso percepto, ac etiam percipiendos.*

4 *Fructus dotis ex Statuto Viterbij debentur viduæ ad rationem septem cum dimidio, etiam nulla precedente interpellatione.*

5 *Statutum mandans viduæ deberi fructus dotales nulla adhuc interpellatione sequuta est in iure validum, & subsistetur.*

6 *Fructus non restitutæ dotis quam habeant hypothecam, an à die matrimonij, obitus vxor, vel inter-*

interpellationis non eſt cenſatus DD. ſententia.

7 *Fructus dotis vidua deberi cum hypotheca à die contracti matrimonij plerumque DD. tenuere.*

8 *Fructus ſi non petantur ex ſola mora, ſumunt hypothecam à die celebrati contractus, alias ſecus, & num. ſeqq.*

10 *Interpellatio vbi ipſa eſt principium cauſatiuum conſequutionis fructuum, tunc illi debentur à ſolo die quo eadem interpellatio facta eſt.*

11 *Mulier non prohibetur conſequi fructus dotis ſi illi fuerit impedita executio mandati pro eadem dote relaxati.*

12 *Auditores Rotæ ſi in decidendo cauſam inter ſe diſcordant, tunc reſpondetur de ea non liquere.*

DECISIO CCLXI.

CONTENDENTIBVS multis creditoribus Franciſci de bonis eius hæreditarijs, exiſtentibus apud Aloyſiam illius hæredem mediatam ex perſona Antonij mariti, & filij dicti Franciſci, ac etiam de graduatione in eorum creditis per ſententiam diffinitiuam ab A. C. pronunciatã, appellantibus cõmuniter omnibus, cauſaque deducta ad Rotam, dubitatum eſt hodie, An, & quomodo ſit facienda graduatio pro dotibus, alimentis, ſiue legitima, & aliis de quibus agitur, & Domini reſponderunt faciendam eſſe iuxta modum infraſcriptum.

1 In primo gradu † ponendo Iuliam creditricem cenſus ſcutorum ſexcentum, vt ex Inſtrumento die 15. Iunij 1646.

In ſecundo Aloyſiam pro dote ſcutorum mille, & quingentorum ex contractu, & inſtrumento die 13. Iunij 1648. & lucro dotali † ad formam Statuti Viterbij ſcutorum centum quinquaginta, ſicuti etiam pro ſcutis 400. impenſis pro ſoluendis debitis hæreditarijs Franciſci, † ſed deductis fructibus ab hæreditate perceptis, & percipiendis iuxta rationem habendam.

2 3 Inſuper pro alimentis, ſiue fructibus præſtandis mulieri ſoluto matrimonio ad rationem ſcutorum ſeptem cum dimidio pro

4 quolibet centenario, & anno, † etiam nulla præcedente interpellatione, vel mora regulari ad literam *Statuti Viterbij*, de cuius validitate, & efficacia, † diſcurrit late *Domin. de Luca de dote diſcurſu 123. numer. 3. & 4. libro ſexto.*

6 An autem fructus iſti dotales † habeant hypothecam parem, ac dos à die contracti matrimonij, vel diſparem ab interpellatione, aut à morte mariti, maximè niſi vnicè cõtrouertebant informantes, aut alias controuertitur in alia longe grauiori cauſa *Romana dotis propoſita die ſeptima Februarij, & 17. Iunij huius præſentis anni coram Reuerendo Patre Domino meo Bourlemont* adhuc indeciſa,

7 & deductis vndique deciſionibus † pro hypotheca à die contractus coram *Burio deciſ. 250. à numero 40, & deciſ. 268. numer. 4. verſ. quinimo parte 16.* cum alijs vtrinque allegatis.

Super quo articulo vnus ex Dominis, & vnicus dixit ponendam ſecundo loco, vt ſupra Aloyſiam, non ſolum pro dote, & lucro dotis, & ære alieno hæreditario ſoluto, ſed etiam pro fructibus, & interuſurijs dotalibus ipſi debitis à die interpellationis, ſiue litis motæ pro reſtitutione ſuæ dotis contra curatorem deputatum viri hæreditati ad formam, & taxam Statuti Viterbij, pro quibus competit eadem hypotheca, &

8 anterioritas dotis, † quia non petuntur fructus ſolum ex mora, † quo caſu habent anterioritatem à die interpellationis, ſed ex

9 promiſſione, & obligatione facta à viro in-

10 ſtrumento matrimoniali, † quo caſu interpellatio non eſt principium cauſatiuum, ſed excitatiuum promiſſionis præcedentis prout diſtinguendo firmat *Rota deciſ. 208. numero primo parte 6. recent.*

Non obſtante, quod Aloyſia obtinuerit mandatum ab A. C. pro reſtitutione dotis, & debuerit procurare executionem per

11 ſubhaſtationem bonorum, † quia apparet fuiſſe impeditam per concurſum aliorum creditorum in Summario ipſius Aloyſiæ *numero primo.*

In tertio, & quarto gradu de creditis Angelæ Felicis, & Ceciliæ, Mariæ Catharinæ, & Mariæ Candidæ filiabus Franciſci, & illius Legatarijs, quarum Mariæ Catharinæ, & Mariæ Candidæ ceſſionaria eſt Aloyſia, fuit diſcordia non ſolum inter partes de creditis ipſis, & de graduatione quatenus ſubſiſterent, ſed etiam fuit inter dominos

12 ſuper vtroque, † & ideo nihil potuit liquere.

De aliis verò gradibus, & creditis in graduatione ab Auditore Cameræ declaratis parum actum eſt inter partes, & nihil à Dominis.

Et ità vtraque parte informante reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Calciaten. Iuris cognoſcendi cauſas.

Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Concordatum erat inter Epiſcopum, et Capitulum ſuper iure cognoſcendi cauſas, poſtea quam Epiſcopus tres ſententias conformes obtinuerat, et etiam exequutoriales expedierat, propter quod impugnabatur tranſactio, tamquam facta ſuper iure claro, ſed illam ſubſtinendam eſſe deciditur, quia adhuc remanebant reliquiæ iudicij cum cauſa fuiſſet commiſſa in gradu reſtitutionis in integrum, maximè quia aliquid etiam decidendum remanebat ſuper declaratione delictorum, quæ poſtea in tranſactione explica-

rã sunt, & demum quia eidem transactio confirmata erat à Sede Apostolica, prævio illius examine facto in Congregatione Concilij.

SVMMARIVM.

1 *Transactio habet vim rei iudicatæ, & dicitur exceptio litis finitæ.*
2 *Reipublicæ interest dubitationi lites, easque semel finitas amplius suscitari non debere.*
3 *Confirmatio Apostolica dicitur facta in forma specifica, & ex certa scientia, quando fuit insertus totus tenor, seu substantia contractus.*
4 *Confirmatio Apostolica dicitur facta in forma specifica, & cum causæ cognitione, si emanauit de voto alicuius S. Congregationis Emin. Cardinalium.*
5 *Confirmatio ex certa scientia addit robur concordiæ, & actui confirmato.*
6 *Confirmatio ex certa scientia afficit non solum partes contrahentes, sed etiam successores earum.*
7 *Confirmatio ex certa scientia ligat manus iudicis, ne possit de viribus rei confirmatæ cognoscere sine mandato Pontificis, & num. 20.*
8 *Clausula sublata, & decretum irritans claudunt os partis, & afficiunt etiam iudices, eorumque iurisdictionem tollunt.*
9 *Transactio à Sede Apostolica confirmata non subiacet* Concilio Tridentino *circa visitationem, & correctionem Capitularium.*
10 *Rigor iuris quandoque summa iniuria à DD. appellatur.*
11 *Calaguritana Diœcesis dicitur esse amplissima.*
12 *Delinquentes Clerici, & Comudices in delictis levibus extra propriam Ecclesiam extrahendi non sunt.*
13 *Transactio fieri potest etiam post rem iudicatam, & in gradu restitutionis in integrum, stante dubietate articuli, & per totam.*
14 *Transactionem ad substinendam sufficit modica occasio dubitandi, imo qualibet pretensio, etiam non iuridica.*
15 *Transactionis ad effectum sufficit rem esse dubiam, vt illa excludat euidentem calumniam.*
16 *Lis non dicitur extincta, sed durat, si adest commissio nullitatis, & restitutionis in integrum.*
17 *Restitutio in integrum litem instaurat, & rem iudicatam offuscat.*
17 *Lis non dicitur vndequaque finita, si adhuc aliquid præseruatur in illa, & remanet aliquid, quod decidendum sit.*
18 *Transactio confirmata à Papa prænia approbatione Sac. Congregationis Concilij, non potest ab alio inferiore reuideri.*
21 *Litis sola mentio sufficit in confirmatione Apostolica, & multò magis si etiam res iudicata fuerit narrata Pontifici.*
22 *Lite vocedens satis lucrare dicitur.*
23 *In Transactione satis dicitur datum, & remissum, si per illam fuerit à lite recessum.*
24 *Sententiæ, & exequitoriales quamuis generaliter declarentur, & restringuntur à decisionibus in causa factis.*
25 *Transactio non dicitur fuisse super re iudicata, si in ea declaratur solum, quod erat dubium, & non sufficienter expressum.*
26 *Declarans non dicitur de nouo dare, vel statuere.*
27 *Confirmatio relationem habens ad actum confirmatum, non suffragatur, nisi constet de relato.*
28 *Confirmatio Apostolica cum insertione tenoris attenditur, & substinetur etiam quamuis de actu confirmato non constet.*
29 *Relatio facta per verba* prout in concordia, *vbi illius tenor, & substantia fuit expressa, refert species totius tenoris verborum, quam substantiam ipsam.*
30 *Confirmatio facta ex certa scientia probat, & valet absque aliqua exhibitione confirmati.*
31 *Confirmatio Apostolica eo magis, sine actu confirmato substinetur, si & illius tenor sit insertus, & illa ex voto alicuius S. Congregationis processerit.*
32 *Concessio, seu dispositio Principis continens, aliquid certum, valet etiam si de eo, quod refert, aliter non constet.*
33 *Verba relatiua in concessione, seu dispositione Pontificis aliquod certum continente, dicuntur stare demonstratiuè, & causatiuè, non autem conditionaliter.*
34 *Supplicatio, à quo fuerit porrecta probari non debet, vbi Papa aliquid ex certa scientia concedit.*
35 *Supplicatio si non fuisset vndequaque iustificata etiam respectu personarum supplicantium, & Papa ministris non fuisset executioni demandata.*
36 *Supplicationem fuisse factam ab eo, cuius nomine fuit porrecta, probatur ex arduitate negotij, & ex impensa pro ea requisita.*
37 *Supplicatio ab eo dicitur porrecta, à quo Summus Pontifex asserit, illam sibi fuisse factam.*
38 *Papa de facto proprio, & de actu gesto testantis stari debet.*
39 *Successor Episcopi non impugnat assertiuè Pontificis dicentis sibi, ab illius antecessore fuisse supplicatum.*
40 *Confessio in supplicatione emissa, contra supplicantem plenè probat.*
41 *Inobseruantia non deducitur ex quo, vel non venerit casus, vel aliquis fuerit impeditus.*
42 *Non Visus ex in curia, aut errore procedens, non præiudicat, si constet de veritate, & subsistentia actus.*
43 *Sententiæ quamuis per appellationem suspensæ, aut etiam si earum aliqua fuerit executata; faciunt tamen veritatis adminiculum, & boni viris præsumptionem inducunt.*
44 *Sententiæ si in aliquo suffragari non possint, tamen recipienda sunt tanquam responsa prudentum, ex quo illa talia esse dicuntur.*

DECISIO CCLXII.

ITEM, & Controuersiam diu in hoc nostro Tribunali agitatam inter Episcopum Calaguritanum, & Calciatensem, & Capitulum Calciatense super eo, quod Præbendam Capituli delinquentes non essent iudicandi nisi in Ciuitate Calciatensi,

non verò in alijs locis ampliſſimæ Diœceſis, ſuſtulit, & extinxit amicabilis Concordia, qua firmatum fuit, licere Epiſcopo delinquentes vnà cum Coniudicibus extrahere è Ciuitate Calciatenſi in quatuor tantum caſibus, ſeu delictis atrocioribus, videlicet Læſæ Maieſtatis Diuinæ, & humanæ, fabricationis falſæ monetæ, nefandi criminis, & fractionis clauſuræ Monialium cum ſtupro; in reliquis verò conuentum fuit, vt Epiſcopus dum præſens non eſt, nec in dicta Ciuitate reſidet, teneatur committere alicui ex Præbendatis eiuſdem Eccleſiæ Calciatenſis ſibi beneuiſo, quod ipſe vnà cum adiunctis cauſam cognoſcat, quæ Concordia fuit Apoſtolica auctoritate roborata per ſa. me. Innocentium X. præuio examine, ac Voto Sac. Congregationis Concilij, vt ex eius tenore dato in Summario Capituli *numer.* 1. Verùm, quia Concordiam in quodam caſu, qui nuper accidit, modernus Epiſcopus ſeruare recuſabat, ſed ſuccumbens per tres ſententias Metropolitani Burgen., Nuntij Apoſtolici Hiſpaniarum, & Delegati Apoſtolici (licèt in hac tertia fuerit attentatum) prouocauit ad Rotam, mihique cauſa commiſſa, Dubium propoſui ſuper obſeruatione Concordiæ, & Domini ſeruandam eſſe reſoluerunt.

Tranſactio enim habet vim rei iudicatæ,
1 & dicitur † exceptio litis finitæ, eamque decet omnino ſeruari, ne lites iam ſopitæ, & extinctæ denuò ſuſcitentur cõtra Reipu-
2 blicæ vtilitatem, † cuius intereſt lites abbreuiari iuxta *text.in c.finem Iuuenes de dol. & contum. & in l fratris* 10. *l. cauſas* 16. *& l.quamuis* 39. *C.de tranſact. Rot.coram Carillo dec.* 111. *numer.* 1. *& 2. & coram Dunozet.Iun.deciſ.*605. *numer.* 1. *& coram bo.me Card Celſo deciſ.* 68. *nu.* 1. *& in rec.deciſ.*107. *num.* 1. *par.* 15.

Maximè dum illa Concordia fuit per Sedem Apoſtolicam in forma ſpecifica, & ex
3 certa ſcientia confirmata, † vt dicitur quando, prout hic, fuit infertus totus illius tenor, ſeu ſubſtantia *Gloſ.in c. Paſtoralis §. præterea verb.ex certa ſcientia de offic.delegat. R.P.D. Fagnan in c.1.numer.*12. *cum ſeq.de confirm.vtil. vel inutil. Rain.conſ.*231. *numer.*4. *lib.*1. *Garz de Benef.par.*3. *cap.*2. *numer.*26. *cum ſeqq. Tondut. Zanleger quæſt.benef.*56. *ſub numer.*3. *Rot.diuerſ. deciſ.*36. *numer.*1. *& ſeqq.par.*2. *& in recen. deciſ.* 192. *numer.*3. *par.*1. *& deciſ.*339. *numer.*2. *par.*2. *& deciſ.*158. *numer.*8. *par.*6. *& coram Coccin.deciſ.*1763. *numer.*6. *& ſeqq. & coram Rich. dec.*57. *numer.*4. Nec non præuio maturo examine, & ex Voto Sac. Congregationis Concilij,
4 Partibus auditis emanato, † quod pariter oſtendit confirmationem in forma ſpecifica, & cum cauſæ cognitione fuiſſe conceſſam *Alex.conſ.*133. *numer.* 14. *verſ.ad hoc etiam accedit lib.*5. *Cephal.conſ.*439. *numer.*35. *Tondut. de reſol.benefic.*56. *numer.*14. *Rota in rec.dec.*191. *ſub numer.*3. *verſ.tum etiam, quia, & deciſ.*210. *numer.*1. *par.*1. *& deciſ.*612. *num.*2. *par.*2. *& deciſ.*93. *numer.* 17. *& ſeqq. par.*10. *& coram Royas deciſ.*258. *numer.*2.

Quæ confirmatio ex certa ſcientia maiùs
5 robur, & vim addit Concordiæ, † itaut ex perſonali efficiatur realis, & afficiat nedum
6 ipſos tranſigentes, † verum etiam ſucceſſores, vt docent *Innoc.in c. ſtatuimus numer.*1. *de tranſact. Io.Andr. in c. de cætero num.* 15. *eodem tit. Hoſtien in c.veniens* 8. *numer.*3. *pariter eodem tit. vbi etiam Butr. numer.* 15. *Anchar. numer.*15. *Imol.numer.*13. *R.P.D.Fagnan.numer.*3. aliique ſcribentes, & dixit *Rot. in rec. deciſ.* 218. *n.* 6. *par.*7. *& coram Royas deciſ.*219. *numer.*11. *& coram Rich.deciſ.*267. *numer.*5. *&* 295. *numer.*3. *& coram Celſ.deciſ.*68. *numer.*2. *& in Piſtorien. Parochialis* 1. *Februarij* 1641. §. *fundamentum coram bo. me. Meltio*, & ita obligat ſucceſſores,
7 vt † liget etiam manus Iudicis, vt ob reuerentiam non poſſit cognoſcere de quæſtione exorta ſuper re confirmata ſine mandato Papæ *c.*1. *& ibi gloſſ in verb exorta. & R.P.D. Fagnan. numer.*14. *de confirm. vtil vel inutil.* ſtantibus præſertim clauſula ſublata, & decreto
8 irritante, † quæ claudunt os Parti, Iudicesque afficiunt, & ipſorum Iuriſdictionem tollunt *Lotter. de re benefic. lib.*3. *qu.* 12. *numer.*61. *Rot. coram Mantic deciſ.*309. *numer.*14. *& coram Cavill.deciſ.*132. *num.*12.

Non obſtante diſpoſitione Sacr. Concil. *Trident.ſeſſ.*6. *cap.*4. *& ſeſſ.*25. *cap.*6. *de reform.* circa Viſitationem, & Correctionem Capi-
9 tularium, † quia illud non comprehendit tranſactiones à Sede Apoſtolica in forma ſpecifica confirmatas, vt in terminis ſimilium tranſactionum inter Epiſcopos, & Capitula ſuper iuriſdictione tradunt *Gonzal. ad regul.*8. *gloſ.*25. *ſub numer.*13. *verſ.hinc non multum diſtat cum ſeq. Tondut reſol. benefic.*62. *nu.*5. *R.P.D. Fagnan.in c.veniens ſub num.*6. *verſ.quo fit, vt Concilium de tranſact. & in cit. cap.* 1. *numer.*24. *& ſeqq.de confirmat. vtil. vel inutil. Rot.in recent.deciſ.*103. *numer.*17. *cum ſeqq. par.*7.

Præterea tranſactio nitebatur magnæ æquitati à Doctoribus ſæpiſſimè amplexæ. Nam licet fauore Epiſcopi latæ fuiſſent tres ſententiæ cõformes Rotales, relaxatis etiam executorialibus tamen cauſa pendebat in gradu appellationis, ſeu reſtitutionis in integrum indecila, & ſententiæ patiebantur multas difficultates iniuſtitiæ, & nullitatum, vt dicitur in confirmatione Apoſtolica,
10 cum de ſummo iuris rigore, † (qui ſumma iniuria quandoque à Doctoribus appellatur) poſſit Epiſcopus in quacumque parte ſuæ Diœceſis Capitulares, & Clericos ex-
11 trahere, † tamen data amplitudine Diœce-
12 ſis, vt eſt Calaguritana, † non videbantur ex quadam æquitate in delictis leuibus extra propriam Eccleſiam trahendi Clerici, & Coniudices propter multa incommoda, & damna, quæ Capitularibus, Coniudicibus, & Clericis euenirent, vt probat deciſio huius cauſæ coram *Remboldo* 477. *per totum*, & admittitur in altera impreſſa in *recent. deciſ.* 537. *num.*11 *par.*4. *tom.*3. & latè probat quoque *Gratian.diſcept.*892. *numer.*3. *& ſeqq. Barboſ.de Epiſcop.alleg.*8. *numer.*5. *& in Collect.ad c. cum Epiſcopus* 7. *numer.* 6. *ibique etiam Paſſerin.*

sub numer.8. de offic.ordin. & declarauit *Rot. in Valuen. præeminentiarum coram R.P.D.meo Taia impress. in recent. decis. 135. numer.6. cum duobus seqq. par. 13.* vbi refertur per extensum elegans declaratio Congregationis Sac. Concilij.

13 Stante autem prædicta dubietate,† rectè venit iniri Concordia etiam post rem iudicatam in gradu appellationis,& restitutionis in integrum *Marcabrun. conf. 17. numer. 29. Mantic. de tacit. lib. 26. tit. 1. num. 21. vers sed tamen, Rot. coram Coccin. decis. 396. numer. 3. & 4. & decis. 491. num. 3. & in recen. decis. 218. nu. 26. par. 3. & in Bonon. fideicommissi de Bonfilijs 24. Ianuarij 1663. §. quinimò coram bo.me. Verospio.*

14 Ad transactionem quippe † tollendam, sufficit modica occasio dubitandi,imò quælibet pretensio etiam non iuridica *Rot. in recent. dec. 263. num. 2. par. 3. & decis. 97. numer. 5. par. 11. & coram Eminentissimo Otthob. decis. 25. num. 16. cum seq. & in d. Bonon. fideicommissi de Bonfilijs coram Verospio,* & ita sufficit rem esse

15 dubiam, † vt excludat euidentem calumniam *Mantic. de tacit. lib. 26. tit. 1. numer. 17. & seqq. Adden. ad Gregor. decis. 149. num. 6. & Rot. coram Canalet. decis. 407. num. 7. & seq. & coram Merlin. decis. 799. sub num. 20. in fine cum seq.*

Et hinc cessat obiectum, quod transactio vti facta post rem iudicatam, & expeditas executoriales, dicatur facta super iure cla-

16 ro, & ideò sit nulla; † Quia vltra, quod lis adhuc durabat, dum aderat commissio nullitatis, seu restitutionis in integrum,quæ

17 litem † antiquam instaurat, & rem iudicatam offuscat, vt ait *Rot. coram Coccin. dec. 572. num. 1. & coram Vbaldo Iuniore decis. 55. num. 6. cum seq. tom. 3.* & de ea fuit dubitatum ab ipsa Rota, dum coram *Carillo decis. 129. nu-*

18 *mer. 3. vers. nec obstat,* firmatur, † licuisse Capitulo, in præsentatione executorialium, exceptiones opponere, & iura sibi præseruare, & *in §. finali* dicitur, quod circa ea, quæ petebat particulariter Episcopus disputari, dum casus venerit dubitabitur ex quo fit, quod lis non erat terminata, & res iudi-

19 cata patiebatur dubietatem, † quare potuit validè iniri transactio ea non obstante ex *Doctoribus, & Decisionibus* in antecedenti §. *sumulatis*,

In præsenti tollitur omnis amaritudo, quia cum Papæ fuerit narratum adesse tres sententias conformes, vna cum executorialibus,& sic rem iudicatam, & ipse adhuc cum præcedente discussione negocij in Sac. Congregatione Concilij, Concordiam ap-

20 probauit, † Inde aperte sequitur, non licere inferiori illam ex eodem capite rei iudicatæ redarguere, cum Papa confirmans optimè sciuerit per expressam narrationem ei

21 factam, † cum tamen esset sufficiens solamentio litis, dum res iudicata erat deducta in Controuersiam per commissionem restitutionis in integrum *Rota coram Coccin. decis. 396. numer. 5. & 6.*

Nec subsistit altera prætensa nullitas,quod pro parte Capituli nihil fuerit datum, aut remissum contra naturam transactionis, & dum Episcopus habebat pro se sententias,& executoriales enormiter læsus fuerit ex restrictione facta per Concordiam, quia vl-

22 tra, quod non parum lucratur, † qui à lite

23 recedit, † ex quo satis dicitur datum, & remissum *Alex conf. 222. num. 12. lib. 2. Rot. in recent. decis. 86. num. 20. & 21. par. 6.*

Aduertendum est, quod causa pendebat in Rota super cognitione delictorum grauium, & sententiæ, & executoriales generaliter loquentes ad illa sunt restringendæ,

24 cum decisiones, † ex quibus sententiæ Rotales declarantur *Rot. in rec. decis. 119. num. 23. vers. maximè, quia par. 9. & coram Bich. dec. 370. numer. 5.* expressè loquuntur de causis atrocioribus, vt legitur in *decis. 58. Carill. nu. 6.* vbi admittitur tanquam probata consuetudo immemorabilis cognoscendi causas in Ciuitate Calciaten. & ei respondetur esse verificabilem quoad delicta leuia, non autem quoad grauiora, & atrociora, de quibus tunc agebatur; Vnde remanebant declarandi, qui essent isti casus atrociores, & graviores, & videtur petitum fuisse subscribi particularia dubia ad effectum reportandi declarationem Rotalem, & fuit responsum, quod cùm casus euenerit, disputabitur, vt in *decis. 129.* in fine coram eodem Carillo, & sic patet, quod lis erat tantum super causis atrocioribus, & per consequens sententiæ, & executoriales ad illas erant restrictæ, vndè Partes transigendo, & declarando, casus atrociores esse quatuor supra expressos, non potest dici transegisse super

25 ipsa re iudicata, † sed potiùs id, quod erat dubium, & non expressum declarasse, cum

26 declarans, † non dicatur de nouo dare, vel statuere *l. heredes palam 21. §. sed si quis pro emptore ff. de testam. Oldrad. conf. 234. numer. 10. vers. Postered non obstat, & conf. 318. ad fin. vers. ad articulos Rot. in recen. decis. 137. numer. 12. & decis. 252. numer. 16. par. 9.* Et stante hac dubietate, benè potuit deueniri ad transactionem ex supra firmatis.

Hinc tollitur etiam afferta inuerisimilitudo, quod Episcopus post rem iudicatam, & executoriales cedere voluerit huic lidi, quia non cessit rei iudicatæ, sed illam declarauit, & fuit transactum super dubiis adhuc pendentibus, imò retorqueretur inuerisimilitudo, quia non fuerunt absolutè executæ prædictæ executoriales, nec taxatæ expensæ, vt fuisset factum, si res iudicata fuisset perfectè consumata.

Minus restitit aliud obiectum, quod non constet de transactione, de qua cum habeatur relatio in Breui confirmatorio, † non

27 valeat suffragari nisi constito de relato iuxta *text. in l. si ita scripsero ff. de condit. & demonstr. Auth. si quis in aliqua C. de eden.* Nam plures huic regulæ, & obiecto applicantur limitationes, tam in Facto, quam in Iure.

Et primo aduerti debet, quod in Breui confirmationis adest insertus totus tenor

28 Concordiæ per septem Capitula distinctæ, quo-

quo casu etiam si non constet de actu confirmato, & relato, confirmatio valet, & actus probatur *Surdus cons.* 419. *numer.* 21. *cum seqq. Ruin.cons.*131.*num.*6.*lib.*1. *R.P.D. Fagnan. in c. si quis numer.*13.*de confirm. vtil. vel inutil. Cancer.var.resolut.par.*3.*cap.*3. *numer.* 217. *cum seqq. Rota diuers.decis.*36.*num.*1 *cum seqq.par.*2. *& in recen.decis.*339.*numer.*4.*vers.quia respondetur par.*2.*& decis.*352.*numer.*2. *par.*4.*& dec.*226. *numer.*20.*& seq.par.*7. Itaut nihil faciat relatio ad eandem habita per verba, *Prout in di-*
29 *cta Concordia*, &c. † quia dum supra est ex-
. pressus tenor, & substantia, relatio respicit potiùs tenorem verborum, quàm substantiam ipsam, vt respondit *Rota inter diuers. dicta decis.*36.*numer.*2.*par.*2.

Secundo dicta confirmatio emanauit de Voto Sac. Congregationis Concilij, & ideò dicitur ex certa scientia, vt supra fuit di-
30 ctum, † quando autem confirmatio est ex certa scientia probat, & valet absque aliqua exhibitione confirmati *Ruin.cons.*131.*num.*3. *ad fin.& seq.lib.*1. *& Rota diuers.dicta decis.* 36. *numer.*5. *par.*2. Quod eò magis venit admittendum in casu præsenti, in quo insertio tenoris, & confirmatio ex Voto Congrega-
31 tionis, quæ ex certa scientia dicitur † concurrunt *Rota diuers.dicta decis.*36.*num.*14.*parte* 2.*& in recen.decis.*226.*num.*22.*par.*7.

Tertio limitatur regula *textus in auth. si quis in aliquo C. de eden.* in Papa, & in quocumque alio Principe superiorem non re-
32 cognoscente, † cuius concessio, aut dispositio, dum continet, quid certum, valet etiam si de eo, quod refert, non constet, quia tunc verba relatiua stare dicuntur de-
33 monstratiuè, & causatiuè, † non autem conditionaliter, vt distinguendo firmat *Cancer.d.cap.*3.*numer.*119.*lib.*1.*& ex Boer.decis.* 247.*n.*1. aliisq; innumeris *Gabr.Paxxa de vniuers.instrum.edit.tit.*7.*resol.*9. *numer.*33.*& seqq. & signanter numer.*35. Vbi, quod limitatio est veritima, & propterea non esset opus respondere motiuo, quod non constet, à quo
34 fuerit facta narratio, & supplicatio, † quia siue à Parte, siue à Papa fiat narratio, procedunt superius firmata, vt ait *Rota diuers.dicta decis.*36 *num.*4.*par.*2.*& in rec.dicta dec.*353. *sub numer.*4.*par.*4.

Sed ex abundanti aduertebant Domini, quod confirmatio de qua agitur, non emanauit sub tabulis, sed prævio examine Congregationis, & de eius Voto per Secreta-
35 riam Breuium, † in qua Ministri Summi Pontificis vigilantissimi non permisissent talem confirmationem extorqueri, nisi de mandato, & vtriusque supplicantis consensu clarè constitisset, vt est notoria praxis, & de iure ita præsumendum est, dum in confirmatione adest absolutio Episcopi à censuris, negocium est graue, & impensa non
36 modica, † quæ circumstantiæ faciunt præsumere supplicationem factam fuisse ab eo, sub cuius nomine cantat *Add. ad Gregor. decis.*331.*numer.*19. *Rota coram Dunozet. Inn. decis.*966.*num.*8.*& seqq.& coram Vbald. dec.*664. *numer.*3. *parte* 2.

At, quod tollere videbatur omnem difficultatem est, quod Papa ipse in literis, confirmationis narrat, sibi ab vtroque, tam Episcopo, quàm Capitulo fuisse supplicatum;
37 vnde † non videtur posse controuerti adfuisse consensum Episcopi, dum de eo testa-
38 tur Papa, † cui tanquam de facto secum gesto testanti standum est *Rota diuers.dec.*171. *numer.*2. *par.*1. & in terminis indiuidualibus est plena decis. *Merlin.* 838. *à princ. vsque ad numer.* 4. & consequenter non potest hodie Episcopus successor dicere, quod narrata in
39 Concordia non sint vera, † quia dum Papa dicit, pro parte Episcopi omnia fuisse narrata, non valet illius confessio impugna-
40 ri, † cum confessio in supplicatione emissa probet contra supplicantem *l. cum pretium C.de liber.caus. Rota coram Verall.decis.*190.*numer.* 3. *par.*1.*& in rec.dec.*155.*num.*1. *par.*5.

Insubsistens demum visa est obiectio inobseruantiæ prædictæ Concordiæ, quia non constat, quod euenerit aliquis casus, & quod Canonici, & Capitulum fuerint impediti
41 causa vti, † quibus deficientibus non potest deduci aliqua inobseruantia, vt firmat *Rota coram Celso decis.*68.*numer.*11.*&* 12.& in aliis sæpissimè. Imò etiam si Canonici ea vsi non fuissent per multos annos aliqua in curia, aut errore detenti, non per hoc sibi
42 præiudicassent, † dum constat de valida, & subsistente confirmatione, vt tradit *Tondut. Sanleger quæst.benefic.*62.*numer.*7.*& Rota coram Seraph.decis.*696.*numer.*4. & aliis cumulatis in *Conuersana iurisdictionis* 26. *Nouembris* 1677. §. *plus dicebant coram R.P.D.meo Taia.*

Viteritis in comprobationem omnium prædictorum considerabat vnus ex Dominis tres sententias in partibus Capitulum reportasse, quarum prima lata fuit à Metropolitano Burgen. de statu Ecclesiarum sibi subditarum verisimiliter informato, & pro suo suffraganeo facilius responsuro, quarum vltima licèt attentata, & aliæ per ap-
43 pellationem suspensæ, † magnum nihilominus veritatis adminiculum. & boni iuris præsumptionem indicare sæpissime dixit Rota, & signanter in *recen.decis.*398. *numer.*8. *&* 9.*par.*13. & alibi passim, & subdebat ille, saltem, vt responsa Prudentum esse reci-
44 penda, † quoniam illorum responsa sententiæ dicuntur in §. *responsa Prudentum Inst. de iur. naturali. Gent. & Ciuil.*

Sic ita aliis leuioribus omissis, concluſum fuit concordiam esse seruandam vtraque Parte informante &c.

R. P. D. PAVLVCIO.

Romana Dotis,

Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Cedens creditum exactum, vel aliis præcedenter cessum se tueri prætendebat ex adiectione verborum facta cum clausula *tale quale è*, sed ea non obstante, ad illud supplendum, & pretium cessionario refundendum condemnatus est, quia cum de exactione, & præcedenti cessione constaret, dubitatum non est de manutentione crediti cessi, pro quo ideo à Rota relaxatur mandatum, quia facultates A. C. illi communicatæ sunt, hoc non impediente sententia contraria, quia vel erat iniusta, vel substantiam crediti non tangebat, & ideo viam exequutiuam vulnerare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Debitor, qui solvit partem sui debiti, adhuc remanet debitor pro residuo.*

2 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, & numer.* 1.

3 *Mandatum etiam à Rota relaxatur pro credito obligationis Camerali vallato, si illi fuerint communicatæ facultates A. C.*

4 *Sententia iniusta non vulnerat obligationem Cameralem, nec tollit viam exequutivam.*

5 *Sententia provisionalis, qua rem totaliter non absolvit, sed iura præservat, non tangit instrumentum, aut obligationem illius, nec viam exequutivam adimit.*

6 *Instrumentum est fundamentum obligationis.*

7 *Cedens creditum per verba, tale quale è, ad quid teneatur, & obligatus, remaneat, num. seqq.*

8 *Verba, tale quale è, in cessione apposita, ea referantur potius ad crediti exigibilitatem, vel alias realitatem, veritatem, & subsistentiam.*

9 *Nomen debitoris cessum si sit distractum, quid præstare teneatur cedens.*

10 *Creditum cessum non fuisse verum, probatur si tempore cessionis erat minoris summæ, quam illa, pro qua fuerat cessum.*

11 *Periti relationi standum est, donec doceatur de errore.*

12 *Creditum minoris summæ cessum pro summa maiori, augeri non potest ex fructibus, quos non constat fuisse debitos.*

13 *Fructus, qui debiti non probantur, ad augendum, & substinendum cessionem computari non possunt ad beneficium cedentis.*

14 *Cessio facta de effectibus alicuius loci intelligitur de credito in eo loco ad vectigalia spectante, nisi de aliis effectibus doceatur.*

15 *Cedens creditum cum alio communem, pro sua tantum portione illud tenuisse censetur.*

16 *Cedens creditum exactum incidit in crimen stellionatus.*

DECISIO CCLXIII.

COLLOCAVIT in matrimonium Cæsar Octavius Ripa Mariam Olimpiam filiam suam D. Bartholomeo Vecchiarellio, decemque constituit in sc. 10000. monetæ, ad quorum computum cessit eidem D. Vecchiarellio creditum scut. 3800. monetæ, quod ex maiori summa consequi debebat à Comite Scipione de Rubeis Sanfecundo hærede bo. mem. Co. Federici & Troili de Rubeis Sanfecundo ex causa pretii cuiusdam Casalis venditi vsque de anno 1624. promisitque cum iuramento, d. creditum ad se spectare, nec alteri cessisse nullumue contractum de eo, aut aliqua eius parte cum alio iniuisse, sed manutenere nomen debitoris cessum, verum, & reale quidem, sed cedere tale quale est.

Detecto per D. Bartholomeum Vecchiarellium, quod creditum scut. 3500. fr. insubsistens, eò quod fuerit per Co. Octavium antea exactum, egit contra hæredem eiusdem pro summa principali cessa, & pro fructibus dotalibus ad rationem septem cum dimidio pro quolibet centenario, ad formam Statuti Vrbis, contestatoque iudicio coram R. P. D. Scarlacio Iudice deputato ab A. C. manavit sententia absolutam hæreditatem reseruato tamen iure eidem D. Bartholomeo competente etiam vigore instrumenti dotalis, si probaverit, creditum contra DD. de Sanfecundis sibi cessum, non fuisse tempore cessionis verum, & subsistens.

Appellatione interposita, commissa fuit mihi causa per Signaturam cum facultatibus A. C. ac proindè proposui Dubium: An sit relaxandum mandatum in casu &c.

Cui DD. affirmativè respondendum censuerunt,

Credito enim Mariæ Olimpiæ, & Bartholomei coniugum fundamentum præbet instrumentum dotale de anno 1658. in quo promisit pro dote filiæ scut. 10000. ex quibus 1 solvit scuta 6200. & sicquè remanet debitor in scutis 3800. ex latè firmatis in *Romana Pecuniaria* 16. *Maij proximi præteriti coram R. P. D. meo Viscomite*. Vndè cum instrumentum faciat † probationem probatam 2 *l. cum precibus C. de probat. Rot. decis.* 97. *numer.* 2. *& decis.* 411. *numer.* 4. *par.* 16. *recent.* & sit vallatum obligatione Camerali, † sinquè communicatæ facultates A. C. mandatum 3 meritò est relaxandum *Rot. decis.* 161. *numer.* 1. *par.* 6. *& decis.* 196. *numer.* 9. *par.* 12. *recent. Dunoz. Iur. decis* 900. *numer.* 1.

Indeque cum sententia appareat iniusta, 4 vulnerata † dici non potest via executionis. *Zacch. ad Gallef. de oblig. Camer. qu.* 57. *num.* 35. *Rudolph. in prax par.* 1. *cap.* 3. *numer.* 222. Imò, & eò minùs, quo sententia non sit absoluta, sed potius prouisionalis, non enim absoluit in totum, sed præseruat ius exequutionis 5 post factas diligentias, & probationes; † vndè non tangit instrumentum dotale, quod

est

6 est fundamentum † obligationis, nec viam executiuam admit, late per *Bacch. vbi supra numer.38.& 39. Grat. disc.130. numer.6. & seqq. Rot.decis.166 numer.6.& decis.353.num.7. & seqq par.4.rec.tom.2.*

Nec dici potest satisfactum obligationi per Co. Octauium ex eo, quod cesserit per instrumentum prædictam summam scut. 7 3800. & creditum *tale qual' è* † nulla prorsus exigibilitate, quasi per cessionem huiusmodi, & traditionem instrumenti fuerit liberatus, & si sponsi creditum non exegerint *Rot. coram Penting.decis.323.numer.12.*

Quia cessio illa etiam cum adiectione *tale qual' è* † non respicit exigibilitatem, sed 8 operatur, † quod nomen cessum debeat esse verum, reale, & subsistens *l. si nomen ff. de hared.vel act. vend.* vbi ad rem eleganter iurisconsultus ſi nomen sit distractum locupletem 9 † esse debitorem non debere præstari, debitorem autem esse præstari nisi conuenit, *Mant.de tacit. & ambig.lib.4. tit.13. numer.9.Ceua.de Ceuſ.qu.72.numer.23.verſ.vel cederet Olea de ceſſ.iur.tit.7.qu.3.numer.7. in fine, Duran.decis.404.numer.5. Greg.decis.379. nu.3. & par.16.rec decis.393.numer.2.* vbi in terminis crediti cessi *tale qual'è*.

Maximè cum Co. Octauius in Capitulis matrimonialibus ità se expresserit sc. 5000. del credito vero, e reale però tale qual' è, e che hà di maggior somma col Sig. Conte Scipione de Rossi di Sanfecondo, & in instrumento dotali, supradictus D. Co. Octauius affirmauit &c. creditum per ipsum, vt supra cessum &c. ad ipsum spectare, & pertinere, nec esse alteri cessum &c.

Creditum autem cessum non fuisse tunc verum, & subsistens euincebatur ex pluri- 10 bus, † & primo, quia cessum fuit creditum scut. 3800. & tamen ex instrumento Concordiæ cum Co. Sanſecundo debitore cesso constat, quod vniuersum creditum remanebat libr.15958.quæ constituunt scuta 1999. & sic summam credito cesso longè minorem, vt habetur ex relatione Periti, 11 cui † standum est, donec non docetur de errore *Rot. coram Greg. decis.* 167. *numer.7. & decis.428.numer.8.par 13.rec.*

Neque prædicta summa augeri potest 12 prætextu fructuum: † cum enim non constet, quod isti debeantur, & onus probandi incumbit Co. Octauio cedenti, tanquam 13 fundamentum suæ intentionis, † ideoque ad illius beneficium nequeunt imputari *cap. vlt.§. sanè de iur.iur.l.ei, qui ff.de probat.Rot.decis.68.num.1. coram Mantic.*

Secundò ex prædicta summa libr. Mediolanen. 15958. deduci debent libræ 6095. pro quibus Co. Sanſecundo debitor assignauit Co. Octauio duas Apothecas annuæ pensionis libr. 275. in vsumfructum cum pacto redimendi, easque postmodum DD. fratres de Ripa cum speciali mandato procuræ Co. Octauij vendiderunt Hieronymo Poliago, certo constituto pretio, pro quo idem Poliago se obligauit soluere pro fructibus compensatiuis annuas libras 300. vt ex instrumento, quas exegit Co. Octauius quoadusque vixit, & modò D. Comitissa eius vxor, vt ex partitis extractis ex Banco Paraticini datis in Summario.

Tertiò detrahi debent aliæ libræ 7863. integrantes d. summam libr. 15958. quia de anno 1628, Co. Octauius cesserat Philippo Carolo Ripæ eius fratri ducat. 1800. vt ex instrumento cessionis dato in Summario (quamuis dd. libræ 7863. constituant solam summam ducat. 1367.) & licèt non fuerit dictum in hoc instrumento cessionis, quod ducatoni essent exigendi à Com. Sanſecundo, sed ex effectibus, quos Co. Octa- 13 uius Mediolani habebat. † Attamen, quia pluralitas creditorum non præsumitur, censendum est, cessionem factam esse de credito suo *Grat. disc. 555. numer. 57. Coccin. decis.* 1855. *numer.* 9.

Subsistit etiam alia cessio antecedenter facta cuidam de Cittadinis, & licèt fuerit eidem satisfactum, vt ex instrumento satisfactionis in Summario exhibito, attamen, licèt ipsa retorqueretur, cum ex eodem instrumento colligitur fuisse satisfactum ex eodem hoc credito.

His addebatur, quod & si creditum extaret, integraliter, tamen non spectaret ad Co. Octauium, sed ad omnes alios fratres; 14 Vndè † pro quinta tantum parte cedere potuisset iuxta regulam *text. in l.qui tabernas de contrahen. empt. & in cap. Pastoralis de donat.*

Ex quibus omnibus concludebatur, Co. Octauium Ripam nullum habuisse creditum exigendum à Co. Sanſecundo in vim instrumenti de anno 1624. attenta præsertim cessione facta Co. Carolo Philippo fratri suo, qua stante secundam, seu aliam in dotem filiæ D. Bartholomeo Vecchiarellio facere non poterat *Olea de ceſſ. iur. tit. 7. qu.2.* 15 *per tot. vbi numer.* 6. quod sic cedens † incidit in stellionatus crimen *l. tutor §. primo l. si quis in pignore §. final. ff. de pignorat. act. l.& quæ nondum §. fin. ff. eodem Gutzman.de euiction. quæst 35. numer.* 43. *Rot. apud eundem Olea decis. 22. numer.* 10.

Et ità DD. visum est vtroque patre informante,

R. P. D. EMERIX,

Bononien. Trebellianicæ.

Mercurij 22. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Trebellianica erat filijs prohibita per illa verba, *cuiuscumque prohibitionis alienationis, vt bona omnia conseruarentur inter veratos;* Cum autem prætenderetur illam ex particulari consuetudine Bononiæ prohiberi non potuisse filijs primi gradus, ad eam probandam

dam pluries fuit petita remissoria, semper tamen denegata, vtpote contraria inueteratæ opinioni Rotæ, adhuc in causis Bononiensibus practicatæ, quod nempe ille, etiam filijs primi gradus prohiberi possit.

SVMMARIVM.

1 *Remedium* l. diffamari C. de ingenuis, & manumiss. *intentari potest etiam pro habenda manutentione.*

2 *Consuetudo non probari permittitur, quod Trebellianica prohiberi non possit filijs primi gradus, & quare num. seqq.*

3 *Probatio dicitur irrelevans, & incompatibilis si tendit ad euertendam opinionem, quam ab antiquissimo tempore semper tenuit Rota.*

4 *Trebellianicam prohiberi posse etiam filijs primi gradus, semper fuit constans, atque inuariabilis opinio Rotæ Romanæ, & num. 8.*

5 *Remissoria non conceditur ad probandum consuetudinem, quod filijs primi gradus non possit prohiberi Trebellianica, & num. 2.*

6 *Immissio fideicommissario conceditur, dato de fideicommisso, legitimatione personarum, identitate bonorum, & possessione rei conuenti.*

7 *Trebellianica dicitur à testatore prohibita ex prohibitione cuiuscumque generis alienationum ad hoc vt bona omnia conseruentur inter vocatos.*

9 *Consuetudo, quod Trebellianica prohiberi non possit filijs primi gradus à Rota excluditur, & improbabilis est ex tot, & tantis decisionibus contrarijs.*

Amplia, quia hoc etiam practicatur in Ciuitate Bononiæ ex decisionibus in causis Bononiensibus factis, ibidem, & num. 4. & 8.

10 *Fructus secundum iuris dispositionem debentur à die motæ litis.*

DECISIO CCLXIV.

CVM per obitum Cosmi Bargellini purificatum fuisset ad fauorem Comitis Odoardi fideicommissum, vsque de anno 1551. ordinatum à Comite Antonio Galeatio de Bargellinis, fratres de Arcollis hæredes dicti Cosmi introduxerunt in Rota
1 iudicium *l. diffamari* † super manutentione in possessione omnium bonorum prædicto fideicommisso subiectorum, verùm agnita postmodùm eiusdem fideicommissi indubitata purificatione restituerunt eadem bona, detracta legitima, & dote Isottæ matris Testatoris, nec non retentis nonnullis alijs pro Trebellianica, sub conditione, tamen, quod si Rota definiret, Trebellianicam non deberi, tenerentur etiam illa restituere, vna cum fructibus Domino Comiti Odoardo, seu alijs ad fideicommissum vocatis, vt latiùs continetur in instrumento transactionis dato sub die 20. Martij 1676. Summario *numero primo*.

Cumque in prosequutione causæ Fratres de Arcollis voluissent probare in Ciuitate Bononiæ vigere, seu viguisse consuetudinem, quod filijs primi gradus non possit, seu non potuerit prohiberi detractio Tre-
2 bellianicæ, † fuit ipsis coram Eminentissimo Otthobono, tunc nostri Ordinis sapientissimo Auditore, bis denegata remissoria,
3 propter † irrelevantiam, & incompatibilitatem articulorum, tendentium ad euer-
4 tendam opinionem, † quam ab antiquo semper tenuit *Rota*, vt per *Cassad. decis. 4. de testam. Crescen. decis. 2. eodem tit. Seraph. decis. 553. numer. 8.* & in specie probauit in causa *Bonon. de Sanctis Petro coram Cardinali Platto anno* 1587. & successiuè in alus relatis in *decis. 36. & 45. per Eminentissimum Otthob.* & canonizatis in *recent. decis.* 185. *& 374. vtrobique numer. 8. par.* 11. *decis.* 277. *num.* 11. *parte* 13.

Vndè causa nunc reassumpta per Comitem Iacobum Philippum, Astorgium, & Vincentium de Bargellinis in fideicommisso successores contra Comitem Carolum Philippum Mariam de Arcollis bonorum possessorem, ac transigentium hæredem, placuit præuia confirmatione decisionum
5 Eminentissimi Otthoboni † super denegatione remissoriæ concedendam esse immissionem, & restituendos fructus; quantum enim pertinet ad primam partem dubii, fi-
6 deicommissum † est incontrouertibile, & fuit ab Authoribus Philippi Mariæ approbatum dicto Summario *numero primo, & secundo*, legitimatio personarum actorum liquet ex *numero tertio, & quarto*, identitas bonorum, & possessio rei conuenti ex *numero primo, & quinto*, Prohibitio Trebellianicæ
7 ex eo † ipso, quod Testator interdixit omne genus alienationis sub ea ratione, & pœna, quia voluit bona omnia integrè peruenire ad substitutos iuxta *tex. in Auth. sed inter C. ad l. falcid.* & in corpore vndè sumitur *§. si quando collat. 9. Newizan. conf. 2. per tot. Rot. coram Coccin. decis. 253. num. 1. cum seqq. & coram Eminentissimo Otthob. decis. 28. num. 17. & decis. 5. num. 10. par. 6. decis. 330. num. 25. par. 12.* cum alijs cumulatis in *Romana fideicommissi de Cribellis 26. Iunij* 1671. *§. fin. coram Reuerendissimo D. Decano*.

Quod autem Testator potuerit eandem Trebellianicam prohibere etiam filijs pri-
8 mi gradus, † iam est abundè decisum, &
9 probatio contrariæ consuetudinis † hodiè magis excluditur per lapsum temporis, & successiuas decisiones, quæ illam reddunt omninò improbabilem.

Quo verò ad secundam partem dubij, illa procedit de plano, tam propter eorundem transigentium præcisam conuentionem sæpè dicto Summario *numer.* 1. quam propter
10 ipsius met iuris dispositionem, † secundum quam fructus debentur à die motæ litis *l. sed & si lege § si ante litem ff. de pet. hared. L. Iulianus §. 1. ff. de rei vindic. Gregor. decis. 74. Eminentissimus Otthob. decis. 87. vtrobique num. 1. cum alijs concordantibus.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. E-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pensionum.

Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

De assignatione alimentorum tractatur, eaque præstita puellis, taxari visa sunt ad rationem, qua pro illis Monasterio solueretur; Rursus agitur de pensionibus domorum, pro quibus executiuè procedendum esse decidit ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 88. quod simili *practicatur* ab A.C. ita etiam practicari potest à Rota, cui facultates eiusdem A. C. communicatæ sint; Et demum de exceptione à creditore facta quatenus illius voluntatem declaret, super quibus bonis ipse satisfieri velit.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta puellis ab aliquo præstitis regulantur à solito, quod soluitur pro eisdem puellis educatis in Monasterio, & n.* 12.

2 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 88. *disponit in causis pensionum domorum ex posse executiuè, & summariè.*

3 *Clausula* summariè simpliciter, & sine strepitu, ac figura iudicij *viam executiuam importat.*

4 *Auditori Cameræ communicata sunt à summis Pontificibus omnes facultates cæteris quibuscumque Tribunalibus Vrbis competentes.*

5 *Rota procedit executiuè communicatis sibi facultatibus A.C. in illis casibus, in quibus idem A. C. executiuè procedere poterat.*

6 *Retentio creditori concedenda est.*

7 *Retentio, quæ creditori competeret, competit etiam illius hæredi.*

8 *Exceptio à creditore facta declarat suam voluntatem super quibus bonis ipse velit satisfactionem consequi.*

9 *Exceptio creditoris excludit voluntatem se satisfaciendi super aliis bonis sui debitoris.*

10 *Dictio* donec *limitativa esse dicitur.*

11 *Fructus, seu domorum pensiones alicui assignatæ, donec ille de aliquo credito fuerit satisfactus, eo satisfacto ad assignantem, non autem ad assignatarium spectant.*

DECISIO CCLXV.

IVXTA modum mox exprimendum DD. confirmantes decisionem editam sub die 4. Maij 1675. iterum responderunt esse relaxandum mandatum ad instantiam hæredis Iacobi Ceuis contra bona hæreditaria Honorati Gini pro pensionibus decursis, & non solutis Palatij ad Cursum per Istum inhabitati, detractis tamen alimentis præstitis ab ipso Honorato Sororibus Iacobi, prævio calculo iudicialiter faciendo, in quo de-

1 mandarunt alimenta taxari, † & regulari à solito, quod soluitur Monasterijs Puellas educandas retinentibus, vt in simili seruatum fuit *in Bononien. Bonorum 4. Maij* 1671. §. *Incipiendo, & 12. Iunij* 1676. §. *& quidem eorum me.* 2

Obligationem namque Honorati pro supradictis pensionibus ad ratam annuorum scutorum 69. etiam in præsenti disputatione informantes pro Monasterio Sanctissimæ Visitationis mediato eius hærede agnoscebant, neutiquàm posse in controuersiam deduci, minusque viam executiuam competentem ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 88. dis-
2 ponere, † in huiusmodi causis pensionum domorum procedi summariè simpliciter sine
3 strepitu, & figura iudicij, † quas clausulas importare viam executiuam in terminis firmatum fuit *decis.* 335. *num.* 4. *par.* 10. *rec.* cuius statuti vigore sicuti A.C. potuisset procede-
4 re executiuè, † ex quo illi communicatæ sunt à summis Pontificibus omnes facultates cæteris quibuscumque tribunalibus cõpetentes, vt notat *Rudolphin. in praxi par.* 1. *cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. & firmauit *Rota in Romana seu Panormitana pecuniaria* 20. *Iunij* 1601. §. 1. *coram bo. me. Leone Veresp.* Ità pariter Rota-
5 attentis facultatibus eiusdem A. C. sibi à Signatura Iustitiæ communicatis iuxtà *decis.* 292. *num.* 10. *par.* 12. *rec.* & alias in præterita decis. allegatas §. *Quia obiectum.*

Detrahi tamen debent alimenta, quia Iacobus 9. Decembris 1645. mediante instrumento obligationis Camerali vallato specificè assignauit huiusmodi pensiones suis sororibus ad effectum exigendi, & eroganda pro earum alimentis, ac etiam inuestiendi donec compleuerint integram quantitatem dotis cuilibet ipsarum debitæ ex dispositione testamentaria Pontij Senioris, adeoque pensiones inde decursæ liberè spectent ad sorores assignatarias pro concurrenti quantitate alimentorum, quæ cum fuerint eis
6 præstita ab Honorato, † meritò huic competit retentio tanquam earundem creditori *Surd. cons.* 4. *num.* 1. *& seq. Cyriac. contr.* 324. *nu-*
7 *mer.* 12. *Rich. decis.* 260. *n.* 12. † consequenter Monasterio quoque mediato istius hæredi *Cels decis.* 240. *num.* 2. & firmauit *Rota in præcedenti decis.* §. *pretendit.*

Nullatenus subsistente, quod Honoratus in protestatione iudicialiter facta 18. Augusti 1651. declarauerit pro credito alimentorum velle se retinere Domum in via Cartariorum; Tale quid enim protestatio data in Summar. Aloysij *num.* 7. non concludit dum loquitur simpliciter pro diuersis creditis, immò quod sub illis non fuerit comprehensum creditum alimentorum conuincitur ex epistola Summar. Monasterij *nu.* 3. ab Honorato præcedenter sub die 26. Iunij eiusdem anni scripta marito Annæ vnius ex supradictis sororibus de Ceuis ibi, nella lite degl'alimenti &c. quando io habbia la sentenza fauoreuole come spero non eseguirò ne farò alcuni atti ne beni, che sono nell'he-

re-

redità del detto Pontio Seniore &c. huiusmodi quippè exceptio, † vtique declarat animum Honorati velle se satisfacere de alimentis super sc. 69. annuæ pensionis Domus per ipsum inhabitatæ *Alex. conf* 217. *num.* 29. *vol.* 2. *Rota coram Greg. decis.* 509. *num.* 3. *& in recent. decis.* 95. *nu.* 6. *par.* 6. & excludit voluntatem se satisfaciendi de ijsdem alimentis† super alijs bonis hæreditarijs Pontij Scnioris, *Surd. conf.* 416. *nu.* 10. *Rota coram Celsi. dec.* 367. *num.* 18.

Quantitate autem alimentorum detracta, summa, quæ remanet pensionum solui debet hæredi Iacobi Ceuæ, quia licet ipse assignauerit suis sororibus pensiones, de quibus agitur, etiam pro earum doribus, nihilominus assignatio pro doribus fuit cõditionalis, nempè ad effectum inuestiendi, & restrictiuè ad tempus, quo dotes debitum reciperent complementum, stante dictione donec, †quam esse limitatiuam notant *Bartol in l.* 1. *num.* 15. *ff. de condit. & demonstr. Surd. cons.* 439. *num.* 9. *&* 10. *Rota coram Coccin. dec.* 223. *num.* 8. *& in rec. decis.* 162. *nu.* 3. *par.* 2. *& decis.* 150. *num.* 6 *par.* 16. Quocirca cum in confesso sit apud Partes dotes, vel ex dictis pensionibus, vel aliundè iam fuisse à Iacobo integrè solutas, † nequit proindè dubitari quin purificata hodie conditione, sub qua assignatio emanauit, pensiones, quæ remanent non amplius ad assignatarias, sed ad ipsum assignantẽ pertineant, vt optimè animaduertit decisio, quæ reuidetur §. *quia talis assignatio, cum* §. *seq.*

Alimenta verò DD. existimarunt esse tanda† ad rationem solitæ quantitatis, quã recipiunt Monasteria pro puellis ibidem educandis, perindè ac si Honoratus illa subministrasset dictis Sororibus degentibus in Monasterio, quia per assignationem pensionum Palatij ad Cursum Iacobus voluit solum prouidere suis Sororibus, quæ molestabantur super pensionibus aliarum domorum ipsis præcedenter assignatis, vt scilicet loco illarum nouas has pensiones consequerentur liberè, & absque vlla prorsus difficultate in exigendo; imò protestatus fuit se minimè recedere, sed inhærere antecedenti alimentorum assignationi, quæ legitur facta tempore quo Sorores puellæ educabãtur in Monasterio, & apertè restricta pro necessario victu, & vestitu, Summario Aloysij *num.* 3. propterea non in plus alimentorum se obligauit, quàm antea esset obligatus, & sic perindè ac eius Sorores adhuc degerent in Monasterio, prout de clausula *nec recedendo*, quod intelligatur quoad omnia contenta in primo Instrumento, præterquam quoad expressè commutata in secundo docet *Mart. de claus. par.* 1. *claus.* 78.

Circa denique simulationem assignationis præfatarum pensionum repetitam ab informantibus pro Aloysio, DD. transierunt cũ responsionibus datis in antecedenti decis. à §. *è contra*, vsque ad §. *præterea*. Et quoad Canones solutos Ven. Hospitali S. Iacobi Incurabilium de Vrbe proprietario, necnon expensas factas pro reaptationibus eiusdẽ Domus, quarum omnium detractionem Monasterium sibi competere declarari pariter conabatur, responderunt non esse præsentis dubij restricti ad solam detractionem alimẽtorum, ideò huiusmodi declarationẽ, quatenus opus sit particulari disputationi faciendam reseruarunt. Vtraque Parte informante &c.

Supra in alia precedenti parte 18. *num.* 2. *dicj altera præsentis Causa decisio, ibi in ordine* 307.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Fructuum.

Mercurij 22. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Vtilis est decisio, quæ ignorantes hæredes bona fide adeuntes potest persæpè iuuare, eo in casu, quo fuerit deindè compertum bona inuentariata defuncti non ad illum, sed ad ipsum hæredem spectare, cui ob id repudiatio est concessa, propter enormissimam læsionem, quam pateretur, si cum suis bonis, quæ credebat hæreditaria defuncti, illius debita soluere teneretur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non dicitur qui repudiauit hæreditatem, etiam post eam aditam, & quando vide n. seq.*
2 *Hæres potest repudiare hæreditatem si detegit bona inuentariata defuncti ad illum non spectasse.*
3 *Repudiatio hæreditatis validè fieri potest ab hærede, quamuis illam præcedenter adiisset, si ei restitutio in integrum competebat.*
4 *Restitutio in integrum aduersus inconsulto additam hæreditatem ex capite enormissimæ læsionis conceditur.*
5 *Læsio etiam enormissima propter ignorantiam conceditur.*
6 *Hæres dicitur enormissimè læsus si ex suis propijs bonis, quæ credebat esse hæreditaria defuncti, illius debita soluere teneretur.*
7 *Repudiatione hæreditatis valida existente, cessat fundamenta additionis, præcedenter facta, & actum ex ea resultantium.*
8 *Possessio bonorum defuncti non inducit additionem hæreditatis illius, quoties referri potest ad alium titulum, quam hæreditarium.*
9 *Additio hæreditatis non resultat ex possessione bonorum defuncti, stante repudiatione, & declaratione hæredis, se alio titulo ea retinere velle.*
10 *Declarationi adeuntis, seu repudiantis hæreditatem standum est, & quando vid. sup. num. præcedentibus.*

DE-

DECISIO CCLXVI.

CVM fundamento, quod Guidobaldus Auctor Andreæ fuiſſet hæres Franciſci, Rota ſub die 3.* Iulii 1676. ipſo non informante, cenſuit exequendum eſſe mandatum pro fructibus vnius cenſus ſcutorum quingentorum in ſorte à dicto Franciſco impoſiti de anno 1600. ad commodum Camillæ, & aliud de nouo relaxandum pro aliis fructibus decurſis à die obitus d. Guidobaldi vſque ad præſens, ſed detecta ex facto hodie ab Andrea melius dilucidato inſubſiſtentia huiuſmodi fundamenti, Domini receſſerunt à deciſis.

Non ſubſiſtit enim, quod Guidobaldus fuerit hæres Franciſci Patrui, † quia conſtat de illius expreſſa repudiatione paulò poſt aditam hæreditatem ob ſuperuentam ſibi
2 ſcientiam quod bona inuentariata non aliter erant Franciſci, † qui tamen illa retinuerat iure pignoris ad effectum ſcilicet percipiendi annua ſcuta mille ſua vita durante, ſed liberè, & proprio iure ſpectabant ad ipſum Guidobaldum tamquam hæredem Ioãnis Baptiſtæ Patris, ad cuius fauorem Franciſcus per viam tranſactionis, & donationis initæ vſque ab anno 1601. ea omnia poſt ſuum obitum ceſſerat, reſeruatis ſibi tantummodo ſcutis mille annuis, & facultate
3 diſponendi de ſumma † ſcutorum 10000. quæ repudiatio validè fieri potuit à Guidobaldo, etiamſi illam antecedenter adiuiſſet, † cum ipſi competeret reſtitutio in
4 integrum aduerſus hæreditatem inconſultò
5 aditam ex capite enormiſſimæ læſionis, † reſultantis ab huiuſmodi ignorantia, propter quam aliàs Guidobaldus vti hæres Franciſci coactus fuiſſet ſoluere illius † debita hæreditaria, ex bonis, quæ ad ipſum Guidobaldum liberè, & iure proprio ſpectabant, prout fauore Andreæ conuenti ex perſona dicti Guidobaldi firmauit *Rota in Anconitana, ſeu Maceraten. Cenſus prima Iulij 1676. coram R.P.D. Bourlemont.*

Data autem validitate repudiationis di-
7 ctæ hæreditatis, † ceſſant quoque fundamenta additionis deductæ in deciſione, quæ reuidetur §. *Neque ſubſiſtere*, ex poſſeſſione bonorum hæreditariorum Franciſci continuata à
8 Guidobaldo vſque ad ſuum obitũ, † omiſſo namque quod ex ſimplici poſſeſſione bonorum hæreditariorum neutiquam inducitur aditio, quoties poſſeſſio referri poteſt ad alium titulum, quàm hæreditarium. *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 12. ſub num. 8. §. porrò in fauorſ. & hoc ſanè intelligendum, Rota coram Canaler. deciſ. 452. num. 1. & 2. & in recent. deciſ. 143. num. 21. par. 15. & in Bononien ſideicommiſſi de Vitloriis 16. Iunij 1673. §. ſecundo non ſubſiſtit, & 8. Iunij 1674. §. ſic coram me.*

Adhuc Dominis viſa fuit tolli quæcumque
9 difficultas † ex prædicta repudiatione per Guidobaldum facta cum expreſſa declaratione ſe velle retinere bona Franciſci non titulo eius hæreditario, ſed ex cauſa dictæ tranſactionis, & donationis, † cui declarationi adeuntis, vel repudiantis hæreditatem ſtandum eſſe tradunt *Cranett. conſ. 33. ſub nu. 11. verſ. imo ſtatur Barry de ſucceſſ. lib. 11. tit. 1. ſub num. 1. verſ. eadem ratione, Maſcard. de probat. concluſ. 45. num. 32. vol. 1. Addenſ. ad Burat. dec. 207. num. 18.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Deciſio, quæ hic reuocata fuit habetur impreſſa in alia præcedenti parte 18. num. 2. vbi eſt in ordine 722.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Elnen Commutationis Legati.

Mercurij 22. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Solam materiam commutationis voluntatis defuncti continet hæc deciſio, ad eum caſum, quo illa nedum in aliud opus pium facta erat, ſed etiam extrà Ciuitatem à moriente declaratam, quia illa impleri non poterat iuxtà modum à Teſtatore demantum, ac etiam quia aderat iuſta cauſa bellorum, quibus ſubiacebat Ciuitas legataria, in nihilo releuante altero defectu omiſſæ citationis Communitatis, & Clericorum eiuſdem Ciuitatis, quia aderat conſenſus Exequutorum, idemque principale intereſſe non habebant.

SVMMARIVM.

1. *Commutatio vltimarum voluntatum fit à Papa cum conſenſu intereſſe habentium, & qui tales eſſe dicantur. num. 12. cum ſeqq.*
2. *Commutatio voluntatis defuncti fieri poteſt, ſi ex teſtibus, & peritis conſtat illam adimpleri non poſſe. & num. ſeq.*
3. *Architectis, & peritis in arte ſtandum eſt.*
4. *Commutatio voluntatis defuncti fieri poteſt, ſi conſtat de impoſſibilitate illius adimplementi.*
5. *ad Commutandam voluntatem defuncti ſufficit non ſolum impoſſibilitas phyſica, ſed etiam moralis.*
6. *Commutatio voluntatis defuncti fieri debet in rem magis commodam, vtilem, & rationabilem. & num. ſeqq*
7. *Commutatio voluntatis defuncti fit etiam in aliena Ciuitate, ſtante periculo ruinæ, bellorum Ciuitatis Legatariæ.*
8. *Commutatio voluntatis defuncti remittitur arbitrio Epiſcopi.*
9. *Epiſcopus habet notitiam indigentiæ ſuæ Diœceſis*
10. *Commutatio voluntatis defuncti narrata Pontifici ſubſistetur.*
11. *Papa habet omnem poteſtatem commutandi voluntates defunctorum.*

12 *in Commutatione voluntatis defuncti sufficit consensus Executorum.*

13 *Administratores fabricæ Ecclesiæ dicuntur superintendentes dumtaxat materialitatis eiusdem fabricæ.*

14 *Clericorum Vniversitas non habet particulare interesse in commutatione voluntatis defuncti, & quando.*

15 *Interesse, vt quis habere dicatur, & ob id vocari debuisse requiritur, quod si fuisset vocatus, actum impedire potuisset.*

DECISIO CCLXVII.

DVPLAS 300. vna cum annuo reditu, scutorum 30. duarum domorum legauit Benedictus Fabricæ Cathedralis Elnen. ad effectum erogandi in absolutionem incepti Presbyterij, quo perfecto, annuum redditum prædictum celebrationibus missarum perpetuis attribuit, sed animaduertens Capitulum dictæ Ecclesiæ, nunc residens in Collegiata Sancti Ioannis Oppidi Perpiniani, hoc legatum esse insufficiens & forsan opus, & impensum posse deperdi propter periculum demolitionis, imminens causa bellorum, ibi sæpè flagrantium, preces porrexit Summo Pontifici, à quo impetrauit commutari huiusmodi voluntatem defuncti in Erectionem Altaris in dicta Ecclesia Sancti Ioannis in honorem Sanctarum Eulaliæ, & Iulittæ Protectricum illius Dioce-
1 cesis, accedente etiam consensu interessentium habentium; vndecum Vniuersitas Clericorum Ciuitatis appellasset à sententia lata pro executione literarum Apostolicarum super huiusmodi gratia expeditarum commissa fuit Causa R.P.D.meo Vbago, quia præuijs duabus decisionibus sub diebus 19. * Iunij 1676. & 21. Iunij 1677. subscripsit sententiam rotalem pro validitate commutationis, quæ hodie coram me in gradu appellationis herum interpositæ, ad trutinam reuocatæ, confirmationis robur obtinuit.

Incontrouertibilis est illius validitas, & iustitia liquet ex eo, quod plenè probatum fuit coram Executore in literis Apostolicis deputato, summam relictam nullo modo satis esse ad compiendum modum à defuncto piè demandatum, cum vix ad id tria
2 aut quatuor millia duplarum sufficerent, vt
3 affirmant testes, & testantur † Architecti, quibus tamquam in arte peritis standum esse monet *text. in l. inter artifices ff. de solut.* propterea data impossibilitate adimplendi
4 præcisam voluntatem defuncti, † rectè fuit legatum commutatum in alterum opus pium, cum ad effectum commutandi voluntatem non solum sufficiat impossibilitas
5 physica adimplendi id præcisè volitum † à defuncto, verùm etiam moralis, vt tradunt *Abbas in cap. vos quidam de testam. Genuen. prælic. ab. Ecclesiast. 214. sub num. 1. Barbos. de potest. Episc. allegat. 83. num. 3.* & alii in secunda decisione huius Causæ §. *adimplementum item R.P.D. meo Vbago.*

Nec dicatur commutationem esse faciendam in alium vsum prium magis commodũ
6 in ipsa Ciuitate Elnen. † quia licèt commutãda sit voluntas in aliam rem magis vtilem, & rationabilem, *Rot. coll. decis. par. 4. decis. 1170. Grat. discept. 458. num. 30.* & firmat prima *decisio §. posito autem*: Tamen quia Ciui-
7 tas subiacet ruinæ, † rectè fuit id adimpletum per erectionem dicti Altaris demandati ab Episcopo, † cuius arbitrio id à iure re-
8 mittitur, cum ipsi † innotescant indigentiæ
9 suæ Diœcesis, vt post *Vgolin. de offic. & potest. Episc. cap. 61. num. 1. §. quare*, tradit eadem prima decis huius Causæ § *huiusmodi*, & *secunda §. obiectio vero*, & cum omnia narrata fuerint Sanctissimo, qui gratiam concessit, † non est vltra quærendum, cum Papa habeat am-
10 plissimam potestatem † derogandi, & commutandi has supremas voluntates defunctorum, *Clement quia contingit de relig. domib.*, plenè *Moneta de commutat. vltim. volunt. quæst. num. 248.*

Omissa demum citatio administratorum fabricæ Ecclesiæ, & Vniuersitatis Clericorum non causauit nullitatem, quia vtrà quod accessit consensus executorum testa-
12 mentariorum † quem sufficere probat vtraque decisio edita coram R.P.D. meo Vbago, Administratores tamquam superinten-
13 dentes dumtaxat materialitati fabricæ † non
14 erant citandi, prout nec Vniuersitas † Clericorum, quia ipsa non habet particulare interesse, ratione cuius citanda esset; Ad hoc enim vt quis dare possit de nullitate actus,
15 ex eo † quod non fuerit citatus in illo debet aliquid adducere, vnde appareat, quod si fuisset citatus potuisset actum impedire, *Farr. de nullit. sent. quib. modis sententia nulla defendi possit num. 18. Surd. cons. 131. num. 28. Vbert. de cinat. cap. 14. num. 100. tom. 3.* & probant decisiones antecedentis instantiæ, cum quibus Domini quoque transierunt in hac relatione, quæ capta fuit Capitulo tantum informante, Procuratore tamen alterius partis pluries intimato.

Altera, & prima decis. præsentis Causæ fuit appositæ sup. præcedenti parte 18. to. 1. vbi est in ordine 744. Alia verò fuit omissa, quia decis. 300. me. Vbagi sunt sub prælo, & forsan impressæ.

R. P. D. EMERIX.

Maceraten. Fideicommissi.

Mercurij 22. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Quia detractiones legitimæ, & trebellianicæ dicuntur certæ ratione loci, & quotæ, idcò sicuti illæ non impediunt immissionem fideicommissario pro indiuiso, ita & nec minus effectum possessionis tollunt, vt proinde manutentio vtrique sit concessa, fideicõmis-

missario, nempè & hæredi simul, vnicuique tamen ad normam suæ possessionis, illi pro fideicommisso, huic autem pro detractionibus sibi competentibus.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio pluribus possessoribus vnicuique ad normam suæ possessionis conceditur.*
2 *Fideicommissarijs, & haeredibus grauatis simul manutentio conceditur, illis pro fideicommisso, huic autem pro suis detractionibus.*
3 *Detractiones legitimæ, & trebellianicæ, tamquam certa ratione loci, & quotæ non impediunt fideicommissario immissionem, & respectiuè manutentionem pro indiuiso.*
4 *Cippi appellatione comprehenduntur etiam descendentes ex fœminis, vbi ex vocatione feminarum non fuit habita ratio conseruandi agnationem.*
5 *Lineæ femininæ vocatio comprehendit nedum nepotes, sed etiam pronepotes, cæterosque descendentes ex fœminis.*
6 *Descendentes positi in conditione, attenta substitutione pia causa, digressu ad plures gradus substitutionum, aliisque etiam coniecturis censentur vocati.*
7 *Filij in conditione positi vt dicantur ex coniecturis vocati, si agitur de descendentibus testatoris, leuiores coniecturæ sufficiunt.*
8 *Fideicommissum solum conditionaliter reuocatum, non purificata conditione, remanet firmum, & in suo robore.*
9 *Fideicommissum factum in testamento in codicillis dicitur approbatum, si testamentum in eisdem codicillis confirmatum sit.*

DECISIO CCLXVIII.

DOMINI ex eisdem rationibus, ex quibus sub die 16.* Iunij anni præteriti censuerunt vtrique Parti dandam esse manutentionem pro indiuiso in possessione bonorum, de quibus agitur, hodie responderunt standum esse in decisis.

Cum enim vtraque pars possideat, Clara scilicet ex titulo hæreditario Ioannis Francisci hæredis grauati; fratres verò de Nigris in vim mandati de immittendo relaxati ab A. C. vigore fideicommissi purificati ad eo-
1 rum fauorem, † manutentio pariter est concedenda vnicuique pro indiuiso ad normam suæ possessionis, nempè Claræ pro tota detractionum legitimæ, & Trebellianicæ, quas ex persona Ioannis Francisci eius Auctoris illi competere firmatum fuit in alia decisio-
2 ne sub hodierna die coram me † emanata; Dictis autem fratribus in reliquis bonis fideicommissarijs, siquidem detratroctiones legitimæ, & trebellianicæ, tamquam certæ
3 ratione quotæ, & loci, † non impediunt immissionem pro indiuiso, nec respectiue manutentionem fauore fideicommissariorum, *Added. ad Greg. decis. 185. num. 4. & 206. nn. 13. Rota coram Buratt. decis. 63. num. 10. ibique Added. sub num. 14.* & nouissimè *in Bononien. fideicommissi de Malueti 11. Martij præsentis anni §. præsupposito coram R. P. D. meo Vbago.*

Cæterum existentiam fideicommissi, eiusque purificationem ad fauorem dd. Fratrum DD. iterum confirmarunt, iuxtà deducta *in decis. §. fideicommissum*, desumendo illorum
4 vocationem tùm ex substitutione † Cippi, cuius appellatione comprenduntur etiam descendentes ex fœminis, quando prout in præsenti ob vocationem fœminarum nulla fuit habita ratio conseruandæ agnationis, *Rot. dec. 518. num. 6. & 9. cum seqq. par. 4. tom. 1. & coram Arguell. dec. 65. num. 21.* cum alijs allegatis in decisione, quæ reuidetur; tùm
5 etiam ex substitutione lineæ † femininæ, cuius appellatione veniunt nedum nepotes, quin etiam pronepotes, cæterosque descendentes ex fœminis, *Ancharan. cons. 95. num. 7. Rota coram Dunoz Iun. decis. 984. num. 4. & seqq. & in rec. decis. 424. sub nn. 1. par. 1. decis. 97. par. 7. decis. 326. num. 12. par. 14.*

Et licèt dd. fratres descendentes ex linea fœminina dicantur solum positi in conditio-
6 ne, non autem expressè vocati, † tamen attenta substitutione piæ causæ in defectum lineæ masculinæ, & fœmininæ, necnon digressus ad plures gradus substitutionum, aliisque coniecturis ponderatis *in decis. 24. Ianuar. 1674. & 20. Aprilis 1676. coram R. P. D. Calatain, & in alia §. In præsenti autem coram me.* Iterum DD. visum fuit, nentiquam dubitari posse de vocatione eorundem, maximè quia cum sint descendentes ipsius Testatoris, † pro earum vocatione sufficiunt
7 leuiores, & minus vrgentes coniecturæ, *Rota coram Merlino decis. 447. num. 2. coram Bich. decis. 424. num. 12. & in Bononien. fideicommissi de Gozzadinis 27. Aprilis 1674. & 26. April. 1675. coram R. P. D. meo Calatain*, confirmata 8. *Iunij 1676. coram R. P. D. meo Rondinino.*

Non obstat repetitum obiectum prætensæ reuocationis dicti fideicommissi factæ per subsequentem dispositionem codicillarem, in quo scribentes pro clara fortius hodie insistebant, quia reuocatio fideicommissi fuit facta in codicillis conditionaliter, quatenus filij Testatoris sine filijs decessissent,
8 & proindè, † cum in casum non purificatæ conditionis, qui euenit per obitum vnius ex filiabus Testatoris cum filia, non fuerit reformata dispositio testamentaria, fideicõmissum remansit in suo robore, *Natt. consil. 483. num. 4.* Attenta præsertim approbatione testamenti facta à Codicillante in singulis illius partibus, excepto † dicto casu,
9 quæ operatur, vt in Codicillis censeantur repetita reliqua in testamento disposita, vt aduertit idem *Natt. d. cons. 483. num. 13. Fusar. de substit. quæst. 451. num. 5. cum seqq. Rot. decis. 51 num. 2. par. 6. decis. 347. num 9. par. 14. rec.* & fuit plenè responsum *in decis. 24. Ianuarij 1674. coram Calatain*, & in alia præcedenti coram me, cum quibus iterum DD. transierunt.

Et ita, vtraq; parte informante, resolutũ fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hac eadem parte 96. in ordine.

R. P. D. RONDININO.

Lucana emphyteusis.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Tam ex capite alienationis, quàm ex capite non solutionis canonum dicebatur incursa caducitas, quæ tamen à Rota admissa non est, quia alienationem non importabat sola facultas francandi bona Ecclesiæ, cum subrogatione aliorũ maioris redditus, & augumento canonis; Rursus quia altera alienatio adducta, facta erat cum consensu domini directi, ac etiam canones fuerant recepti, & si qui adhuc soluendi remansissent, eos emphyteuta erat soluere paratus, propter quod ille semper ad moræ purgationem admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Actor plenè, & concludenter fundamentum suæ intentionis probare tenetur.*

2 *Deuolutionem allegans conoludentissimis probationibus illam verificare debet.*

3 *Deuolutio non incurritur facultate francandi concessa de bonis Ecclesiæ, cum subrogatione aliorũ maioris valoris, & augumento canonis.*

4 *Bonorum Ecclesiæ affrancatio cum subrogatione aliorum maioris redditus, & augumento canonis dicitur à iure permissa.*

5 *Caducitas non resultat ex alienatione bonorum emphyteuticorum, cui accessit consensus domini directi.*

6 *Dominus directus, recipiendo canones, excluditur à iure petendi caducitatem.*

7 *Alienationis, & caducitatis scientia præsumitur ex receptione canonum, facta per longissimum tempus 30. & amplius annorum.*

8 *Canones recepti ab eo, in quem facta fuit alienatio, necessariam scientiam alienationis, & caducitatis important.*

9 *Caducitatis, & deuolutionis ad effectum non attenditur, quod emphyteuta remaneat debitor canonum, quos ille soluere est paratus.*

10 *Moræ purgatio ad excludendam caducitatem semper admittitur, & hæc est opinio Rotæ ex canonica æquitate desumpta.*

DECISIO CCLXIX.

OB permutationem quorundam bonorum Abbatiæ Sancti Saluatoris Cantignani irrequisito Domino factam, & ob non solutos canones per biennium, & vltra, Reuerendissimus Bonuisius Nuntius Pontificius ad Cæsarem prædictæ Abbatiæ Titularis obtinuit ab Ordinario sententiam aduersus Georgios emphyteutas super dimissione bonorum emphyteuticorum, nisi infra sex menses dedissent Abbatiæ permutationem Terrarum iuxtà præsentem æstimationem, & soluissent canonem; Cum verò A.C. Panciaticus sententiam hanc infirmauerit, causaque ad Rotam deuoluta fuerit, primo dubitatum fuit: An causa esset deserta, vel potiùs proroganda essent fatalia, causamque desertam non fuisse, sed fatalia proroganda esse decisum fuit* 24. Nouembris 1677. coram me: Nunc verò prosequendo disputationem principalem, dedi dubiũ: An constaret de deuolutione, itaut sit danda associatio, vel potius reintegratio, quod negatiue resolutum fuit.

Ratio est, quia deuolutio non bene desumitur neque ex instrumento anni 1529. neque ex instrumentis annorum 1620. & 1652 cum tamen qui se in deuolutione fundat,
1 illam plene, & concludenter probare† debet iuxta regulam Textus *in l. 2. ff. de probat. & in l. actor C. illo eodem titulo*, in his terminis deductam *in Rauennaten. bonorum 6. Martij 1675. coram R. P. D. meo Emerix*, & passim in actis.

Non potest desumi deuolutio ex instru-
2 mento anni 1529.† quia in eo nulla sit alie-
3 natio bonorum Ecclesiæ,† sed datur simplex facultas affrancandi bona semper, & quandocumque, cum subrogatione tamen aliorum maioris redditus, & cum augumento canonis, quod videtur licitum, vt in simili respondit *Rota in recent. par. 2. decisione 684. num. 7.*

Nec etiam deuolutio desumitur ex instrumentis annorum 1620. & 1652. quia alienationes in eisdem instrumentis factæ fuerunt cum explicita narratiua, quod bona erant emphyteutica, & cum expressa obligatione soluendi canones, & cum eadem facultate francandi mediante subrogatione
4 bonorum in primo instrumento† conuenta, quibus omnibus accessit etiam consensus Abbatis, atque vlterius fuerunt per longis-
5 simum tempus recepti canones,† quod suf-
6 ficit ad reparandam caducitatem,† quamuis non probetur ipsius caducitatis scientia
7 expressa, quia satis præsumitur† quando lapsum est longum tempus a die alienationis, vt in hoc casu, quo lapsi sunt 34. anni
8 & quod magis est, recepti fuerunt† canones, quos soluit ille, in quem facta fuerat alienatio, *Addentes ad Burait. decis. 617. nu. 8. Rota post Torres de pactis futuræ successionis decis. 81. numer. 30. 51. & seqq.*

Prætensio verò, quod factis calculis emphyteutæ remaneant debitores canonum
9 in aliquot annis,† non suffragatur ad effectum, de quo agitur, cum emphyteutæ se offerant promptos soluere residuum, in quo apparebit illos remanere debitores; Ro-
10 ta autem ex æquitate canonica† semper admittit moræ purgationem, ex deductis per *Fulgin. de emphyteusis titulo de solution. canon. quæstione 6. numero 22. Grat. discept. 378. numero vndecimo, & disceptat. 919. ex numero tertio, Rota coram Dunozetto Iuniore decis. 790. numero 24. & coram Bichio decisione 485. numero 30.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra

Supra in hac eadem parte decimanona adest altera, quæ in hac Causa emanauit decisio, ibi in ordine 131.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Rauennaten. Saluiani.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

De probatione Catastri tractatur, etiam contra tertium, quia illud ex pluribus adminiculatum erat, ac proindè non solum antiquam possessionem debitoris probare decidituri; verum etiam identitatem bonorum ex eo resultare declaratur, quia eadem possessio ita fuerat de vno in alium successiuè translata, donec ad vltimum possessorem deuenerit.

SVMMARIVM.

1 *Catastrum, iunctis pluribus adminiculis plenè probat etiam contra tertium.*

2 *Catastrum probat possessionem etiam de tempore subsequenti.*

3 *Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad mortem, nisi de illius interruptione doceatur.*

4 *Catastrum non conficitur quolibet anno, sed durat per longum tempus.*

5 *Bona semel descripta in Catastro sub partita alicuius, numquam mutantur, nisi per obitum, vel venditionem, vel donec fuerint in alterius partitam translata.*

6 *Possessio antiqua debitoris probatur ex fide Catastri, ex quo deducitur illam de sui persona successiue deuenisse in alias, & num. 10.*

7 *Testes, & instrumenta si pro solis coniecturis adducãtur, & pro comprobatione Catastri, non requiritur, quod sint omni exceptione maiores, & documenta vndequaque perfecta.*

8 *Probationes leuiores in antiquis sufficiunt, & maximè vltra seculum.*

9 *Identitas bonorum probatur ex confrontatione confinium.*

10 *Identitas bonorum probatur ex partitis Catastri, ex quibus resultat illa deuenisse de vno in alium, donec ad vltimum possessorem sint translata, & num. 6.*

11 *Decisiones facillimè confirmantur, si contra eas nihil noui deducitur.*

DECISIO CCLXX.

IN conflictu duarum præcedentium decisionum coram me editarum sub diebus 7. Aprilis 1676. * & 19. Ianuarij proximè præteriti prævaluerunt hodei fundamenta, & rationes, quibus innititur vltima concedens immissionem Pompilijs, ideoque in illa standum esse Domini responderunt, quia latis ex ibi deductis constat de possessione prædii controuersi apud Scapuccinum debitorem, quod solum negatur ab Informantibus pro Marchione, & fratribus de Spadis, illa enim probatur ex publico, & 1 antiquo Catastro, † quod iunctis pluribus, & vrgentibus adminiculis ibidem recensitis plenè probat etiam contra tertium, & firmauit *Ruin. cons. 40. n. 8. lib. 4. Coccin. dec. 2090. num. 5.* & alij plures adducti *in* §. 1. decisionis confirmatæ.

Nihil subsistit, quod Catastrum, vti factũ 2 de anno 1569. † probare non possit possessionem de anno 1580. quo contracta fuit 3 obligatio, de qua agitur, † quia possessio semel probata, præsumitur continuata vsque ad mortem, nisi de interruptione doceatur, *Glos. & Doct. in l. sine possidetis C. de probat. Natt. cons. 400. num. 6. Peregrin. de fideicommiss. art. 44. num. 16. Rot. decis. 294. num. 5. par. 2. rec. coram Merlin. decis. 294. num. 1. & in Romana fideicommissi Ioannis Bodiani de Perratinis 4. Decembris 1673. §. Identitas coram Illustris. Magno Cancel. Mediolanen. & in Romana fideicommissi Io: Petri de Cassarellis 27. Aprilis proximè prateriti §. Iste autem coram me.*

Et hæc præsumptio in casu nostro redditur indubitabilis, quia Catastrum non con- 4 ficitur quolibet anno, † sed durat per longum tempus, adeout eadem bona, quæ semel descripta fuerunt in partita alicuius, 5 nunquam exindè mutantur, nisi per obitum, vel venditionem per possessores facta fuerint in alterius partitam, & nomen translata, & descripta, & tamen non solum in casu nostro non iustificatur de anno contractæ hypothecæ fuisse idem Prædium inter alterius bona in Catastro descriptum, quin immo apparet, quod eademmet die promissæ indemnitatis ipse Franciscus super Tornaturis 30. cum enunciatiua cohærentiæ aliorum bonorum imposuit censum, & pro aliis Tornaturis emphyteuticis soluit Canones, vsque ad annum 1595. Summ. actorum num. 10. & 11. & post mortem eiusdem Frãcisci debitoris deuenisse ad filium, cum enunciatiua, quod erat idem prius adnotatum in Catastro sub nomine Francisci Patris, & quod successiuè à nepotibus vendi- tum fuit Guazzimano, & ab isto Paulo Spadæ, † ex quo valdè corroboratur prædicta 6 iuridica præsumptio, & eiusdem Prædij possessio apud Franciscum debitorem probatur ex adductis in eadem vltima *decisione* §. *possessio verò*.

Minus obstant ea, quæ obiiciuntur contra testes, & instrumentum cẽsus anni 1580. 7 quia cum ista deducta non fuerint pro cõcludentibus probationibus, sed pro adminiculando Catastro, necessarium non est, quod sint documẽta vndequaque perfecta, sed sufficit, quod simul iuncta cum aliis coniecturis in eadem præterita decisione recensitis corroborent fidem Catastri, præsertim cùm agatur de probando factum antiquum ferè

3 vltrà ſæculum, † in quo etiam probationes minus concludentes admitti ſolent, vt ad propoſitum firmat *Soccin. Sen. conſ. 80. num. 2. lib. 1. Rot. deciſ. 360. number. 10. par. 15. rec. & coram Seraph. deciſ. 462. numer. 2. & coram Dunoz. Iun. deciſ. 558. numer. 26. & in dicta Romana fideicommiſſi de Caffarellis §. Demorum coram me.*

9 Identitas † verò ſatis probata remanet ex confrontatione Confinium facta in vltima *deciſione §. concordant, & ſeqq.* vbi latè reſponſum fuit omnibus contrarietatibus, & diuerſitatibus hodiè repetitis ab informantibus pro fratribus de Spadis, & conuincitur
10 ex partitis eiuſdem Cataſtri, † ex quibus patet, quod hoc prædium poſt obitum Franciſci debitoris deſcriptum fuit in partita Siluij filij, cum enunciatiua, quod erat idem antèà adnotatum inter bona Franciſci, & cum ſimili aſſertione tranſlatum, ſubindè apparet ex partita Siluij in illam Guazzimanni, & ſucceſſiuè in Paulum Spadam auctores reorum, quod ad probandam identitatem ſufficit *Genu. de ſcript priuat. lib. 5. tit. de lib. eſtimi qu. 1. numer. 27. & ſeq. Rot. coram Celſ. deciſ. 95. numer. 2.* aliique adducti in eadem vltima *deciſ. §. poſſeſſio verò*.

Retento verò quam prætendunt fratres de Spadis pro Societate officij ſcut. 2000. à Paulo eorum auctore excomputata in emptione huius prædij, eis non competit ex rationibus relatis in præterita *deciſ. §. penultimo, & finali,* † contra quas cum nihil hodie
11 deducatur ſuperuacaneum eſt iam dicta repetere, & propterea Domini in vltimo loco deciſis permanſerunt, vtraque parte audita.

Deciſio 19. Ianuarij iſtius præſentis anni in hac eadem cauſa emanata, eſt impreſſa ſupra in hac parte 151. in ordine.

R. P. D. EMERIX,

Sipontina prætenſi Spolij.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Ad reintegrandum debitorem, Capitulum, creditor condemnatum erat, ſed quia condemnatio viſa eſt nulla, & iniuſta, illi reſtitutio in integrum fuit conceſſa: Hæc vtraque apparere viſa eſt, quia ſine tranſportatione actorum iudex appellationis proceſſerat, eo in caſu, quo de credito ſatis euidenter conſtabat ex agnitione debitoris, & vlterius, quia illud comprobatum erat ex teſtibus eiuſdem Capituli, qui vbi prout hic non agitur de intereſſe ſingulorum, pro eo benè probant.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas ſententiæ reſultat, ſi acta primæ inſtantiæ non ſint tranſportata coram ſine.*

2 *Iudex appellationis, ſine illa tranſportatione actorum nullitèr procedit.*

3 *Creditor ſi executione, & deliberatione legitimè factis, adhuc debitorem reintegrare fuit cõactus, iniuſtè dicitur condemnatus.*

4 *Reſtitutio in integrum ſemper conceditur ad reparandam læſionem.*

5 *Acta tranſportare debens non ſufficit, quod fecerit diligentias contra partem, quæ vlterius illa habere denegauerit.*

6 *Notarius, & actuarius conſeruare debet acta, eaque tradere partibus tranſportanda tenetur.*

7 *Diligentiæ ſuper tranſportatione actorum fieri debent contra Notarium, non autem contra partem, & ſup. numer. 5.*

8 *Debitor, qui ſuam obligationem agnouit, non poteſt amplius opponere, illam non fuiſſe legitimè probatam.*

■ *Teſtes de Capitulo probant pro eodem Capitulo, ſi de illius ſolum, non autem ſingulorum Canonicorum, & Capitularium intereſſe tractetur.*

DECISIO CCLXXI.

CVM Capitulum Terræ Cirignolæ creditor Vincentij Mariæ in decem curribus frumenti, & hordæi ex cauſa locationis cuiuſdam Ruris, ſeù Agri, obtinuiſſet à Vicario Apoſtolico mandatum executiuum contra Cæſarem Tophanum, qui nomine dicti Vincentij eidem Ruri præerat, & ſoluere ſe obligauerat pro amotione ſequeſtri, per Regiam Curiam Ciuitatis Foggiæ appoſiti ſuper recolle&is in dicto Rure, vt in Summario dato ſub die vigeſima ſeptimæ Aprilis proxime præteriti *numero primo, ſecundo, tertio, & ſequentibus*, illudque exequi feciſſet ſuper quodam grege ducentum viginti porcorum ſucceſſiuè deliberato ad extinctionem candelæ pro ducatis trecentis viginti quatuor, & poſtmodum in gradu appellationis Reuerendus Pater Dominus Scarincius condemnaſſet idem Capitulum ad reintegrationem gregis, & in illius locum ad ſolutionem ducatorum octocentum ſexaginta, vt in dicto Summario *numero 15.* fuit mihi, ob non interpoſitam in tempore appellationem, commiſſa per Signaturam Iuſtitiæ cauſa reſtitutionis in integrum, ad cuius formam dato dubio: An conſtet de re iudicata, vel potiùs de cauſa reſtitutionis in integrum hodiè de illis conſtare Domini reſponderunt, tàm ex capite nullitatis, quàm iniuſtitiæ ſententiæ.

1 Nullitas viſa fuit reſultare ex eo, quòd acta primæ inſtantiæ non fuerunt tranſportata coram Reuerendo Patre Domino Scarincio, & abſque illis † iudex appellationis
2 ſemper procedit nullitèr *Rota deciſ. 35. numero 20. & ſequentibus parte 10. recent.* cum ibi cumulatis.

Iniuſtitia verò, quia licet dictus grex ducentum viginti porcorum legitimè executatus, & deliberatus fuiſſet pro trecentis viginti quatuor ducatis ad effectum extinguendi debitum per Cæſarem, vt ſupra con-

3 contractu m, † hoc tamen non obstante Capitulum condemnatum fuit ad solutionem octocentum seraginta ducatorum in locum illius reintegrationis, ac Cæsarem violen-
4 ter expoliasset dicto grege, † pro qua læsione reparanda, restitutio omninò concedenda venit *Rota coram Seraph. decis.* 245. *num.* 2. *& in recent. par.* 10. *decis.* 46. *numer.* 4. *&* 5. *& parte* 8. *decis.* 241. *numer.* 1. *&* 8. & alias sæpissimè.

Neque euitari potest nullitas sub prætextu, quòd non steterit per Cæsarem quominùs transportauerit acta primæ instantię, sed per Procuratorem Capituli, qui dixit ta-
5 lia acta non habere, † & ex hoc remanserit legitimè excusatus à tali obligatione iuxta *decisionem* 335. *Buratt. & ibi Adden.* cum simi-
6 libus, † quia hæc doctrina posset applicari, si Cęsar suas fecisset legitimas instantias Not-
7 tario Actuario causæ, † qui acta habere, & tradere debebat, prout factum fuit in casu dictæ decisionis Buratti, secùs autem in prę-
senti, vbi de tali diligentia non docetur.

Minùs iniustitia ex eo, quòd non sit standum testibus pro parte Capituli inductis, tanquam de gremio Capituli, & in causa illius interesse tangente deponentibus, quia
præter quod Cæsar obligationem tuam
8 aliàs agnouit, † dum se obtulit promptum satisfacere, dummodò sibi traderetur mandatum relaxatum contra Vincentium, in cuius subsidium se tantùm obligatum esse dicebat, vt in præterito Summario *numer.* 7. responsum enim fuit hic agi de interesse
9 Capituli, † & non de interesse Canonicorum, siue Capitularium, vti singulorum, quo in casu testes de Capitulo, beoè faciunt fidem, iuxta millies approbatam distinctionem sanctæ memoriæ *Gregor. decis.* 340. *& ibi Adden. numer.* 14.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Fabricæ.

Lunæ 27. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Noua causa Tramontanæ iterum ventilatur in Rota, super eleuatione fabricæ, quæ aspectum solis vicino impedire dicebatur, ingressum ventorum, & prospectum montiũ, quæ omnia in præsenti decisione sunt reiecta, non ex eo solum, quod illa minus concludenter probari visa sint, verum etiam, quia quatenus verificata, non releuant, cum non impediatur vicinus suum ædificium altius tollere, etiam si luminibus vicini officiatur.

SVMMARIVM.

1 *Ædificare in suo solo, & edificium altius tollere vnicuique licet, etiam si ex inde damnum aliquod vicino inferatur.*
2 *Ædificare ad æmulationem nemo presumitur.*
3 *Æmulatio non presumitur in Religiosis fabricantibus, præsertim pro seruitio, & augumento cultus diuini.*
4 *Monasterium non prohibetur fabricare iuxta aliud monasterium, si inter vtrumque adsit spatium à iure, vel à Constitutione locali requisitum.*
5 *Ædificium altius tollere, an possit prohibere vicinus, ob impedimentum solis, quod sibi resultat, & num. seq.*
6 *Ædificare in suo solo vnicuique licet etiam si luminibus vicini præiudicetur, vel afficiatur.*
7 *Ædificium elenare, an prohibeatur vicinus ob impedimentum ingressus ventorum vicino resultans.*
8 *Ventorum ingressus sufficit, vel à latcribus, vel per reuuionem, vel per descensum, ne ob illius deficientiam impediri possit elenatio vicini ædificij.*
9 *Aeris salubritatem non tollit denegatus ingressus aliquorum ventorum, cum ille non excludat introire alios æquè salubres.*
10 *Ædificiorum elenationi non obstat prospectus maris.*
11 *Prospectus montium non impedit, quod vicinus suum ædificium altius extollere possit.*
12 *Mulieris staturam excedit altitudo palmorum octo.*
13 *Prospectus non est à iure prohibitus inter moniales, quia cessat in illo inhonestas, & scandalum.*
14 *Seruitus non ædificandi sicuti non inducitur per quodcumque tempus etiam longissimum, ita nec acquiritur ius prohibendi, quin ædificetur.*
15 *Seruitutis in materia non simplices coniecturæ, sed concludentissimæ probationes requiruntur.*
16 *Prohibitio ne circum septa monasterij, aliud monasterium, vel pius locus ædificetur, non comprehendit augumentationem monasterij præcedenter ædificati.*

DECISIO CCLXXII.

ROTA censuit licere Monialibus D. Iosephi Neapolis perficere Fabricam Ecclesiæ Chori Cuppolæ, & Dormitorij iuxta altitudinem, & modum ab Eminentissimo ordinario, & Auditore Cameræ respectiuè præscriptum, quia habent pro se Regulam, quod liceat vnicuiquè in suo ædificare, & ædificia altius eleuare † etiam si in-
1 huiusmodi eleuatione vicino damnum aliquod, & præiudicium inferatur vulgata *l. fi in ædib. Cod. de seruit. & aqua Gail. obsern.* 69. *numer.* 1. *lib.* 2. *Cepol. de seruit. cap.* 62. *per totum*, dummodo id non faciat ad æmulationem
2 prout † in dubio non præsumitur, maximè
3 in Monialibus † fabricantibus pro seruitio, & augumento cultus diuini *Menoch. de arbitrar. lib.* 2. *Centur.* 2. *cas.* 156. *numer.* 9. *Gaill. vbi*

supra numer. 3. cum aliis adductis in *Bononien. fenestrarum 13. Aprilis 1663. coram bon. mem. Annonio meo.*

Vnde cum inter Fabricam eleuandam, & Monasterium Monialium Donnæ Reginæ Aduersariarum intercedat non solum debita, sed maior distantia requisita à Pragmatica sanctione Ciuitatis Neapolis, vt constat ex planta, & relatione Periti Summario *numer. 3.* † vtique nullo iure prohiberi potest vlterior illius prosecutio, vt in terminis similis Fabricæ latè firmat *decis. 375. per tot. coram bo. me. Cardinali Celso.*

Non refert igitur prætensa priuatio solis certis † anni temporibus causanda in Monasterio Aduersario, quia illa visa fuit leuis considerationis, attento, quod per eleuationem nouæ Fabricæ in modico augeatur vmbra, nisi circa horas occasus solis, vt in dicta relatione Periti Summario *numer. 3. litera B.* quæ priuatio etiam non attenditur de iure, quod vnicuique permittit in suo edificare, etiam si ſt luminibus vicini præiudicetur, vel officiatur *Honded. conſ. 80. numer. 16. & 31. & conſ. 31. numer. 35. lib. 1. Cels. d. decis. 375. numer. 2. & Duran. decis. 450. num. 1.*

Prout, nec subsistit impedimentum ingressus ventorum salubrium, † præcipuè occidentalium, quia illud non plenè probatur, imo ex dicta relatione Periti Summario *numer. 3. litera C.* constat eosdem ventos occidentales non impediri per nouam Fabricam, nisi directè in centum palmis, in reliquis verò 220. habere apertum aditum, † licet tollicret dictorum ventorum ingressus, vel à lateribus, vel per reunionem, vel per descensum, vt firmauit *Rot. coram Burato decis. 91. numer. 8.* Et tamen data omnimoda exclusione dictorum ventorum, † adhuc ad aeris insalubritatem necessariò non posset inferri, cum ingressus aliorum æquè salubrium non excludatur, vt prosequitur eadem *decis. numer. 9. & 10.*

Minus relenat impedimentum prospectus montis Sancti Martini, cum is aliundè Monialibus Aduersarijs pateat, & licet aliundè non pateret, adhuc non releuaret, † quia si impedimentum prospectus maris non obstat, vt in dicta *decis. Celsi 374. numer. 5. & seqq.* à fortiori † non debet obstare impedimentum prospectus montis.

Frustrà etiam adducitur prospectus in Monasterium Aduersarium, cum per sententiam A. C. Caprara fenestra Chori construi debeat ad lumen, non ad prospectum; prospectus verò à Lastrico omnino tollitur per altitudinem parietis palm. 8. † quæ altitudo staturam mulieris excedit, aliæ autem fenestræ Dormitorij sunt in situ inferiori muro clausuræ Monialium Aduersariarum, cum dictum Dormitorium non debeat extolli vltra palmum, vnum, & quarta parte alterius palmi supradictum murum clausuram, vltra, quod prædictus prospectus ſ non est prohibitus inter Moniales, dum inter eas cessat inhonestas, & scandalum, vt agnouit *Rota in Romana Tremontana 7. Iunij 1621. coram Peruzzo* impressa apud *Fontan. ad Stat. Vrbis libro 1. cap. 124. num. 5. & seq.*

Neque potest alicui inducta seruitus altius non tollendi ex eo, quod huc vsque Moniales Monasterij Sancti Iosephi non edificauerint vltrà murum clausuræ Monialium Aduersariorum, quia, nec per longissimum, quodque tempus inducitur dicta † seruitus, & sic neque acquiritur dicta facultas prohibendi, quin edificetur *Sperell. decis. 55. num. 15. & seq.* cum in hac materia non simplices coniecturæ, † sed probationes concludentissimæ requirantur, vt respondit *Rota decis. 587. numer. 7. decis. 595. numer. 10. & decis. 611. num. 2. par. 15. recent.*

Denique, nec releuat Breue fæ. me. Vrbani Octaui à Monialibus Monasterij Donnæ Reginæ obtentum, ne circumcirca eorum Monasterium Conseruatorium, aut Pius locus construeretur, nisi seruata in omnibus forma Concilij Tridentini, & Constitutionis Clementis Octaui &c. † quia non habet locum in Monasterijs aliisque locis pijs de illo tempore erectis, etiam augmentandis, vt in puncto augmentationis dicit *Barbosa de iure Eccles. vniuers. lib. 2. cap. 12. numer. 78. Rodriguez quæst. regul. tom. 2. qu. 90. artic. 9. post med. Lambur. de iure Abbat. tom. 3. disput. 5. qu. 1. numer. 9. Lezan. oper. moral. tom. 2. verbo Monasteria numer. 34. Cesped. de empt. regul. cap. 1. dub. 9. num. 3.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Decisio, quæ huic immediatè subsequitur, ipsa etiam in eadem causa facta est.

R. P. D. EMERIX.

Neapolitana Fabricæ.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Prosequutio Fabricæ attentata dicta erat, sed contrarium fuit decisum, quia inhibitio respiciebat certum, & particularem modum fabricandi, vbi verò fides extraiudicialis, etiam lite pendente extorta, loquebatur de alio modo ab ipsa inhibitione diuerso; quod eo magis procedere dictum est, quia agebatur de attentatis, quæ sapiunt delictum, & ideo erant omnino, & plenè, ac concludenter probanda.

SVMMARIVM.

1 *Attentata facilius emittantur, ſi super negotio principali resolutum sit fauore illius, quem præditur attentasse.*

2 *Attentata non censentur commissa, nisi indicis concurrat contemptus.*

3 *Contemptus indicis non resultat ex inhibitione ad certam causam, vel modum restrictam.*

4 *Inhi-*

4 *Publicitas ad extera, & particularem modum fabricandi contesta, non curat attentata in alio.*
5 *Fides super contramentione adducta, si loquitur de modo diuerso, non deseruit pro probatione attentatorum.*
6 *Fides extorta lite pendente, & sine citatione partis, nihil probat, nec aliquem fidem meretur.*
7 *Attentata non probantur ex fide extraiudiciali, extorta lite pendente.*
8 *Delictum, & ea, quæ illud sapiunt sunt concludenter probanda.*
9 *Attentata dicuntur delictum, & propterea plenum, & concludentem probationem requirunt.*

DECISIO CCLXXIII.

IN SEQVELAM alterius resolutionis captæ in hac eadem audientia super ne-
1 gotio principali, † responsum fuit non constare de attentatis, quæ veniant reuocanda, ea siquidem commissa minime censentur,
2 nisi † Iudicis concurrat contemptus *Parisius consilio* 41. *numero* 36. *Rota decisione* 75. *numero prime parte* 14. *recentiorum*, † qui in pre-
3 senti non probatur per continuationem Fabricæ contra inhibitionem Eminentissimi
4 Domini Archiepiscopi Neapolitani, † tum quia illa fuit restricta ad certum, & particularem fabricandi modum, & fides adductæ in Summario Monialium venerabilis Monasterii Donnæ Reginæ *numero quarto* ad probandam continuationem loquuntur de
5 diuerso modo, † qui non continetur sub dicta inhibitione, tum etiam, quia eædem fi-
6 des sunt simplices fides † extortæ lite pendente, & sine partis citatione, quæ nullam faciunt fidem *Rota decisione* 318. *numero* 4. & *decisione* 471. *numero* 5. *decisione* 523. *numer.* 4. *parte* 2. *decisione* 82. *numero* 15. *parte* 7. *decisione* 146. *numero* 18. *parte* 9. *recent.* & alibi passim
7 † etiam in Iudicio attentatorum *Rota decisione* 310. *numero* 10. *parte* 9.

Sit tamen attentata cum sapiant delictum
8 plenè, † & concludenter essent probanda *lege finali Cod. de probationibus*, & in puncto
9 attentatorum † *Rota decisione* 251. *numero* 3. *decisione* 310. *numero* 10. *parte* 9. & *decisione* 197. *numero* 4. *parte* 13. *recentiorum*. Inhibitioni autem, quæ elicitur ex Breui sanctæ memoriæ Vrbani Octaui abundè satisfactum, fuit in alia decisione super negotio principali.

Et ita, vtraque Parte informante resolutum fuit.

Altera decisio immediatè præcedens emanata coram eodem Reuerendo Patre Domino Emerix in hac eadem causa facta est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Tenionen. Præpositura.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Impetratum fuerat à Papa beneficium optatum, sed executio Literarum Apostolicarum denegata est, quia probata non erat reseruatio Pontificis, cum collatio spectaret non ad Episcopum, vt fuerat Papæ narratum, sed simultaneè ad Episcopum, & Capitulum, vel etiam ad solum Capitulum vigore particularis Consuetudinis, propter quod eadem reseruatio neutiquam subsistebat, plura itaque de huiusmodi, & de electionis materia in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium regulatur à iure.*
2 *Litera Apostolica, vbi sunt iustificata, etiam stante clausula, arbitrio, executioni demandandæ sunt.*
3 *Litera Apostolica non iustificata ex clausula arbitrio executioni demandari non possunt.*
4 *Litera Apostolica plenè, & concludenter iustificari debent.*
5 *Reseruatio beneficij, si est fundamentum gratiæ, ea omnino probanda.*
6 *Reseruatio beneficij dicitur fundamentum gratiæ, si in ea sit apposita clausula, dummodo collatio ad nos hac vice pertineat.*
7 *Clausula* dummodo collatio ad nos hac vice pertineat *facit gratiam conditionalem, & numer.* 6.
8 *Alternativa mensium solum suffragatur Episcopo in beneficijs liberæ collationis, non autem in iis, quæ simultaneè spectant ad ipsum, & Capitulum.*
9 *Beneficia, quæ non sunt prima dignitas in Cathedrali conferuntur simultaneè ab Episcopo, & Capitulo.*
10 *Consuetudo conformis dispositioni iuris communis eo magis attendenda est.*
11 *Consuetudo valet excludere ius conferendi simultaneum inter Episcopum, & Capitulum, illudque tribuere vni, etiam privatiuè, quod alium.*
12 *Consuetudo excludens simultaneam collationem beneficiorum inter Episcopum, & Capitulum non est irrationabilis, sed iuri communi conformis sup. num.* 10.
13 *Beneficiatus electus à Capitulo quatenus ius habere dicatur, si ab Episcopo confirmatus non sit, & numer. seq.*
14 *Episcopus siluens electionem factam à Capitulo, & non contradicens, illam dicitur approbare.*
15 *Consensus tacitus, & approbatio ex scientia cum acquiescentia resultat.*
16 *Electio fieri debet infra sex menses.*
17 *Eligendi tempus currit à die vacæ dimissionis, seu cessio-*

cessionis facta ab electo, perinde, ac si esset nuda vacatio.

18 *Beneficium non efficitur litigiosum per solam litem in mero possessorio vertentem.*

19 *Electio de beneficio validè fieri potest ab eligente, quamuis super illius possessione litigentur inter ius habere pretendentes.*

20 *Gratia* si neutri *cognosci, & decidi non debet in iudicio executionis Literarum Apostolicarum.*

21 *Dubia diuersa in Rota non coacernantur, nec cumulantur, sed vnicuique sua disputatio particularis relinquitur.*

DECISIO CCLXXIV.

PRÆPOSITVRAM Ecclesiæ Cathedralis Terdonen. vacantem per obitum Pernigotti de mense Septembris 1673. quã Henricus Rampinus Canonicus antiquior iuxtà consuetudinem, & statuta dictæ Ecclesiæ per optionem obtinuerat, post captã ab isto possessionem, Ioannes Baptista Petius impetrauit à Sede Apostolica tamquam reseruatam ratione mensis Septembris, qui Episcopo gaudente alternatiua est reseruatus, literisque Apostolicis expeditis, & præsentatis Terdonen. Vicario executori, obtinuit immitti in possessione dictæ Præposituræ non citato Rampino Possessore, minusque Capitulo, de quorum interesse agebatur; Deindè Petius cum suppolito, quod Capitulum renueret parere executioni literarum Apostolicarum extorsit, (nemine pariter citato) à Sac. Congregatione Concilij rescriptum, vt Eminentissimus Metropolitanus Mediolani, etiam mediantibus censuris compelleret Capitulum, & Rampinum ad parendum Decreto executoris, prout ad euitandas censuras, & cum aliis protestationibus paruerunt, tradendo Petio possessionem Præposituræ. Verum, quia Rampinus ad effugiendas lites, dimissa Præpositura, vigore regressus sibi reseruati inuentum, in quem optio Præposituræ conuerteretur ad possessionem Canonicatus, reuersus fuit, Capitulum ad dictam Præposituram elegit Petrum Mariam Butterium; Ad cuius, & Capituli instantiam, à dicto decreto executoris commissa mihi successiuè causa cum clausula Parito literis arbitrio Rotæ, ac appositio sequestro proposui dubiũ: An intret arbitriũ pro retardatione, & Domini affirmatiuè responderunt.

Etenim cum arbitrium reguletur à iure,
1 vt † relatis concordantibus notat *Barbos. clauſ.* 10. *numer.* 2. Ideò sicuti in terminis dictæ clausulæ †
2 ius mandat literas Apostolicas iustificatas vniuersaliter exequi iuxtà *text. in C. si Capitulo de conceſſ Prebend. in* 6. sic etiam talis rigor per eandem clausulam re-
3 mittitur, † quando literæ prout hic, non apparent iustificatæ mediante iustificatione narratorum, qua deficiente exequutionem
4 non merentur, † cum plenè, & concludenter iustificari debeant iuxta tradita per Doctores in *C. literis de rescript. & in codè C. si capitulo. Rot. decis.* 323. *numer.* 3. *par.* 16. *recent. & in Fulginen. indulti* 14. *Ianuarij proximi præteriti* §. *Quæ eorum coram me.*

Pro iustificatione autem narratorum debuisset Petius verificare reseruationem, quę est fundamentum, & substantia tuæ gratiæ,
5 dum † Papa illum prouidit cum clausula, dummodò collatio ad nos hac vice perti-
6 neat, † quæ solet apponi in similibus prouisionibus factis tamquam de reseruato *Rot. coram Durat. decis.* 306. *numer.* 10. *& decis.* 350. *numer.* 6. & facit gratiam conditionalem, si,
7 & † quatenus beneficium reseruatum existat *Rot. coram Gregor. decis* 314. *numer.* 1. & 3. *in rec. decis.* 142. *num.* 5. *& 6. par.* 5.

Defecit verò Petius in huiusmodi probatione reseruationis, quia licet ipse probauerit vacationem Præpoſturæ de mense Septembris, qui Episcopo acceptante alternatiuã efficitur reseruatus, nihilominus ponderatũ fuit alternatiuã mensiũ suffragari dumtaxat in beneficijs liberæ collationis Episcopi, † non autem extendi ad ea beneficia quæ
8 sũt simultaneę collationis inter Episcopũ, & aliũ inferiorẽ Collatorẽ, vt clarè disponitur *in regul.* 8. *bodiè nona Cancellariæ*, ibique prosequitur *Gonzal. glos.* 45. *numer.* 1. *& seqq. Spad. conſ.* 74. *numer.* 3. *lib.* 2. *Rot. coram Gregor. dec.* 95. *numer.* 2. *& ibi Adden. numer.* 6. *coram Burati. decis.* 805. *numer.* 2. *coram Argnell. decis.* 34. *num.* 9. *& seqq. in rec. decis.* 683. *numer.* 1. *& par. tot. par.* 3 *decis.* 100. *numer.* 2. *par.* 4. *tom.* 2. Et proindè non comprehendere hanc Præpoſituram, quæ cum non sit prima dignitas in Cathe-
9 drali, † spectat ad simultaneam Collationem Episcopi cum Capitulo, tam ex dispositione iuris in *cap. cum Ecclesia Volterana, ibique Fagnan. numer.* 18. *de elect. Gonzal. ad regul.* 8. *dicta glos.* 45. *in princip. à numer.* 36. *Garz. de benef. par.* 5. *cap.* 1. *numer.* 505. *& cap.* 4. *numer.* 10. *cum seqq. Barbos. de Cavon. & dignit. cap.* 14. *numer.* 5. *Rot. coram Cavaler. decis.* 218. *numer.* 1. *& in rec. decis.* 683. *numer.* 1. *par.* 3. *d. decis.* 100. *in* 1. *par.* 4. *tom.* 2. Quam etiam ex particulari consuetudine Ecclesiæ Terdonen. iuxtà quam Capitulum eligere Præpositum, illumque Episcopus confirmare consueuit prout doctum fuit ex pluribus prouisionibus, seù electionibus factis à Capitulo, & ab Episcopo confirmatis Summario Butterij *num.* 1. Quæ consuetudo multò magis venit attenden-
10 da in casu præsenti, † vti conformis iuri, cum illa etiam valeat excludere ius conferendi simultaneum inter Episcopum, &
11 Capitulum, † vnique tribuere ius conferendi etiam priuatiuè, quo ad alium *Lotter. de re benef. lib.* 2. *qu.* 21. *numer.* 6. *Garz. de benef. par.* 5. *d. cap.* 4. *numer.* 72. *Rot. coram Pan. dec.* 993. *num.* 3. *& in rec. decis.* 124. *per tot. par.* 3. *dec.* 244. *numer.* 2. *cum seqq. par.* 16. quam consuetudi-
12 nem † non esse irrationabile affirmat *glos. in cap. vlt. verb. rationabilis de consuetud.* & dixit *Barbos. de potest. Episcop. allegat.* 127. *numer.* 9. & 10. *Spad. conſ.* 74. *numer.* 7. *lib.* 2. quem refert, & sequitur *Rot. in Nouarien. Canonicatus* 28. *Iunij* 1677. §. *quamuis coram me.*

Nil

Nil refragante defectu confirmationis ordinarij, hinc qua in hac Præpositura simultaneæ collationis non potest dici acquisitum Butterio electo à Capitulo ius ad rem
13 considerabile; † quia satis fuit Episcopum
14 scuisse, & non contradixisse † electioni factæ à Capitulo ex scientia enim, & acquie-
15 scentia illius † resultat tacitus consensus, & approbatio *Gonzal. d. glos. 45. numer. 69. & 70. Garz. de benef. par. 5. cap. 4. numer. 42. Lotter. de re benef. d. lib. 2. qu. 20. numer. 24. & 25. Rot. coram Coccin. decis. 212. numer. 4. & sequen.*

Minus ius Butterij excluditur sub prætexto, quod eius electio fuerit nulla, tamquam emanata post sex menses à die vacationis. Quia prout apparet ex facti serie supprius recensita, statim post secutam vacationem per obitum Pernigotti Rampinus Præposituram optauit iuxta consuetudinem, & statuta dictæ Ecclesiæ eumque postea di-
16 miserit, seu renunciauerit dictæ † optioni, Capitulum elegit Butterium infra sex menses à die factæ dimissionis, & sic intra legiti-
17 ma tempora, dum tempus eligendi † currit à die dimissionis, seu cessionis factæ ab Electo, perinde, ac si esset noua vacatio per *text. expressum in cap. si electio de elect in 6.*

Nec valet dici, quod electio Butterii fuerit attentata propter pendentiam litis inter Petium, & Capitulum, siue Rampinum, qui optauerat, quia cum lis esset in mero possessorio adipiscendæ possessionis vigore
18 literarum Apostolicarum, † beneficium non fuit inde effectum litigiosum *Spad. consil. 61. numer. 5. & 6. lib. 2. Rot. in Verdunen. Canonicatus 28. Aprilis 1595. §. aut lis coram clarmem. Card. Pamphilio impress. post dictum consil. Spad. & decis. 342. numer. 2 par. 2. recent.* & consequenter Capitulum, nec remansit impe-
19 ditum, † sed potuit legitimè ad electionem Butterij deuenire *Spad. d. cons. 61. num. 9. Lancellott. de attentat. par. 1. cap. 3. numer. 143. Rot. coram Put. decis. 28. lib. 1. & d. 335. numer. 5. coram Gregor.* Demum nec posset excusari Petius ab onere iustificationis literarum Apostolicarum sub prætextu gratiæ sine utri, quam dubitans de insubsistentia primæ à Sanctissimo impetrauit, † quia hæc erit particula-
20 riter discutienda, cum hodie tolum agatur de executione prouisionis Apostolicæ obtentæ vigore reseruationis orientis ex vacatione in mense reseruato, cum iuxta laudabilem stylum huius Sacri Tribunalis † non
21 fiat coacernandæ disputationes, & cumulanda dubia omnino, vt præcisè seruatum fuit in *decis. 378. in fin. coram Eich.*

Et ita vnica tantum pace hodie informante resolutum est, altera tamen intimationibus continuò lacessita, & audita in alia propositione sub die 4. Iunij 1677. in qua fuit dilata resolutio.

R. P. D. RONDININO.

Toletana, seu Granaten. Pensionis.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Pro sublimenda pensione valor beneficij discutitur, qui tamen satis probari visus est ex testibus, de eo deponentibus, partitis librorum decimalium, iuncta etiam solutione pensionis ab Antecessore facta, ex quibus omnibus simul iunctis, quia probatio decennalis resultabat, qui est superlatiuus modus in hac materia, pensionem ideo sublimendam decernitur.

SVMMARIVM.

3 *Testes probant valorem beneficij, si de eo concludenter deponant, deductis oneribus, & nu. 7.*
2 *Valor beneficij bene probatur ex testibus si cum illis etiam partitæ librorum decimalium concurrant.*
3 *In Probando valore beneficij omnia simul iuncta considerari debent.*
4 *Pensio ab Antecessore soluta coadiuuat probationem valoris beneficij à pensionario factam.*
5 *Extractio partitarum facta citata parte plenè probat.*
6 *Testes examinati cum interrogatorijs plenam faciunt probationem.*
7 *Testes plenè probant si non habent exceptionem, neque in persona, neque in dictis.*
8 *Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda.*
9 *Valor beneficij non excluditur ex eo, quod illius fructus pro aliquo anno ad valorem narratum non ascenderint.*
10 *Pensionem ad sublimendam sufficit, quod per decennium valor beneficij, computato anno fertili cum anno sterili, ad narratum valorem ascenderint.*
11 *Fructuum, & valoris beneficij probatio ea magis rigorosa est, quæ ex integro decennio desumitur.*
12 *Valor monetarum plenè probatur ex persona publici Argentarij ex proprio officio, atque ex delegatione Principis deputati.*
13 *Valorem beneficij sufficit probare de tempore narrato, & de tempore gratiæ.*

DECISIO CCLXXV.

ROTALI sententia infirmata, pensionem deberi ab Eminentissimo Portocarrero Beneficij Sanctæ Mariæ de Alcala la Real prouiso resolutum fuerat 19. Iunij 1676. coram me, quam decisionem hodie Domini confirmarunt.

Valor enim beneficij, ex cuius probationis defectu contraria sententia prodierat, hodie iustificatus fuit in ducatis 400. quemadmodum expressus fuit ex depositionibus
1 testium, † qui deponunt de prædicto valore cum deductione onerum, qui reductus ad duca-

ducatos auri de Camera, vt ex calculo pro Gabriele Estrada pensionario in præterita positione exhibito, narratum valorem, 2 quinimo etiam maiorem iustificat, † iunctis partitis librorum decimalium formiter extractis, ex quibus repartita summa vnicuique ex quinque beneficiatis, quorum vnus est Eminentissimus Portocarrerus, idem valor comprobatur, vna cum partitis administratorum Hospitalis Proxenetarum valorem tritici, & ordei ad eundem finem 3 comprobantibus, † quæ omnia simul iuncta, quemadmodum fieri debet, † cum ad- 4 miniculo solutionis pensionis ab Antecessore Eminentissimi Cardinalis, plenè probant ex deductis per *Lotber. de re benef. libr. 1. quæst. 43. ex numer. 8. R. P. D. de Luca de pensionib. discurs. 6. ex numer. 14. & discurs 3. numer. 7. Rota recent. par. 1. decis 550. numer. 2. & par. 9. decis. 258. sub numer. 10. & seqq. & par. 12. decis. 201. numer. 6. & coram Merlin. decis. 587. ex numer. 2.*

Neque contra testes, & partitas librorum 5 quidquam opponi posse videtur, † cum partitæ sint extractæ formiter cum præsentia 6 procuratorum D. Cardinalis, † atque testes sint pariter examinati cum assistentia interpretis, deponantque, vt dictum est deductis 7 oneribus, † citra vllam exceptionem in personam, vel in dicto, cum vt in præterita de- 8 cisione dicebatur eorum dicta † non sint cavillanda, sed iuuanda, vt subsistant ad regulam *textus in cap. cum tu 8. de testibus* cum concordantibus,

Nulla habita ratione, quod anno 1666. fructus beneficij non ascenderent ad valo- 9 rem narratum in literis reseruationis, † Ecenim ad subsistendam reseruationem pensionis non requiritur, quod fructus beneficij singulis annis ad præcisum valorem as- 10 cendant; † sed satis est, quod ex integro decennio facta adæquatione annorum ter- 11 tilium cum sterilibus, † valor narratus vniformiter constituatur, ita vt, quod deest in vno anno, suppletur ex eo, quod superest in alio anno iuxta praxim magis rigorosam, quam antiquitus Rota præcipsit, & DD. secuti sunt, de quibus *Garzias de benefic. par. 5. cap. 3 numer. 220. & seqq. & numer. 228. & seqq. Rota coram Eichio decis. 142. numer. 13. & coram Dunozz. junior. decis. 542. numer 9.* cum aliis in principio adductis.

Quod verò attinet ad valorem monetæ realis de Vellon, quorum viginti quinque constituere prætendebatur vnum reale de octo, nihil in contrarium facere videbatur, quia huic prætentioni restitit attestatio Prouisoris auri Ciuitatis de Alcala, vna cum testibus in præterita positione pro Pensionario deductis, qui pariter deponunt anno 1663. monetam, quam realem de octo dicunt valuisse quindecim, & sexdecim reales de Vellon, intra quam computationem fuit datus calculus in responsione pro Estrada Pensionario in eadem præterita positione, in quo calculo apparet narratum valo- 12 tis 400. ducatorum fuisse veram, † quæ probatio, vt in fine præteritæ decisionis dicebatur, tamquam proueniens ex persona publici Argentarii ex proprio officio, atque ex delegatione Episcopi Granatensis ad hoc deputati, est præferenda pro habendo vero valore monetarum ex deductis per *Rotam recent. par. 1. decis. 315. per totam, & par. 6. decis. 158. sub numer. 5. & coram Dunozz. junior. decis. 846. numer. 7.* quem valorem sufficit tem- 13 pore narrationis, † iustificasse *Rota coram Burat. decis. 428. numer. 1.* cum similibus.

Et ita Gabriele de Estrada informante, & Emin. Portocarrero legitimè monito Domini responderunt.

Altera præsentis causæ decisio est impressa in alio præcedenti tom. 2. par. 18. vbi est in ordine 745.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Vicen. Parochialis.

Lunæ 27. Junij 1673.

ARGVMENTVM.

Quamuis hoc Sacrum Tribunal habeat in votis plerumque inclinare contra obtinentes beneficia aliena, in hac tamen decisione executioni demandatur gratia, *certo modo*, obtenta, quia permutatum erat beneficium parochiale ab eo, qui die immediate sequenti aliam parochialem obtinuerat, cum alio beneficio simplici modici redditus, propter quod cum impetratio non subsisteret, & duplici nullitate laboraret, ideo illius impetratio, quamuis, *certo modo*, obtenta, valide declarata est.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium, licet relatet aliquid de iuris rigore, tamen debet esse eiusdem iuris communis, dispositioni conforme.*

2 *Executio literarum Apostolicarum non potest retardari, quatiescumque illa fuerint iustificata.*

3 *Beneficium parochiale permutare non potest, qui ad aliam parochialem habuit concursum, eumque die permutationi sequenti consequutus est.*

4 *Vicarius capitularis non potest conferre beneficia deuoluta.*

5 *Permutatio facta à non habente aliquod ius in beneficio permutato, remanet nulla.*

6 *Permutatio beneficij modici redditus, facti cum alio beneficio pinguiori.*

7 *Permutatio facta de beneficio pinguiori cum alio beneficio modici redditus, præsumitur fraudolenta.*

8 *Litera Apostolica iam executa, ex clausula arbitrio amplius retractari non possunt.*

9 *Arbitrium impedire quidem potest executionem faciendam*

faciendam, non autem retardare iam factam.

10 *Exequutio iam facta in causa etiam appellabili, non retractatur per commissionem signata cum clausula* arbitrio.

11 *Exequutio nulla, vel attentata, qua via revocanda sit, vbi in commissione adiecta sit clausula præservativa litis.*

12 *Gratia revalidatoria, vel vt dicunt, per inde valere sanat omnes defectus, & retrotrahitur ad diem gratiæ principalis.*

DECISIO CCLXXVI.

OBTINEBAT Ioannes Solernou Parochialem Ecclesiam SS. Asisclì; & Victoriæ loci de Rejadell, & ex causa permutationis cum simplici beneficio, de quo nuper fuerat tanquam de deuoluto, prouisus Benedictus Verdera à Vicario Capitulari Vicen. illam idem Ioannes liberè resignauit, & dimisit in manibus ipsius Vicarii, qui eam prædicto Benedicto contulit, sed agnoscens Iacobus Calueria insubsistentiam huius resignationis Parochialem vti certo modo vacantem propter nullitatem resignationis, seu dimissionis impetrauit à Dataria, & expeditis de more literis Apostolicis suæ prouisionis, illisque præsentatis Officiali Episcopi Vicen. exequutori deputato, reportauit ab eo sententiam super executione, cuius vigore possessionem adeptus fuit, verum cum Benedictus admisisset Signaturam Iustitiæ, commissa mihi fuit causa appellationis cum clausula, Parito literis arbitrio Rotæ, vndè dubitaui: An arbitrium intraret pro retardatione exequutionis, & negatiua prolata resolutio.

Nam arbitrium quamuis relaxet iuris
1 rigorem, † tamen debet esse iuri conforme iuxta praxim in hoc S. Tribunali inconcussè seruatam ex regula *textus in l. si duobus §. sed & si quis C. commun. de legat. ibique Bartol. numer. 56. & in extrauag. ad regimen. verb. videtur Paris. conf. 30 numer. 5. lib. 1. Rot. decis. 509. num. 1. par. 14. rec.* Iuris autem dispositio non permittit retractari executionem literarum
2 Apostolicarum † quoties illæ apparent iustificatæ *cap. si Capitulo ibique gloss. in verb. exequat. de concess. Præben. Rot. decis. 109. num. 2.* & quotidie in aliis.

Iustificatio literarum, de quibus agitur, liquet ex eo, quod in facto constat Benedictum fuisse prouisum à Vicario Capitulari sub die 8. Aprilis 1674. de simplici Beneficio, de Perrica nullius, aut exigui valoris, tanquam de deuoluto, & eadem die Ioannem, qui istam Parochialem possidebat, &
3 concurrebat ad aliam pinguiorem, † quam die sequenti sibi conferri obtinuit, permutasse dictam Parochialem de Rejadell, tunc possessam cum dicto Beneficio, ad effectum, vt Benedictus ad cuius fauorem illam in manibus Vicarii dimittere non poterat, cum
4 hoc palliato modo eam † consequeretur; Vnde cum Vicarius capitularis conferre nequeat deuoluta *Barbos. de potest. Episcopi allegat.* 126 *numer. 70. versidendè par. 3. Quarant. Sum. Bullar. verb Capitulum, Sede Vacante Antonellus de regimine Eccles. stilo lib. 4 cap. vlt. num. 46.* Benedictus tanquam nullium ius habens in
5 Beneficio † quilibet permutauit *Rot. decis. 1376. num. 18. coram Coccin.* quinimo ex alio capite nulla fuit permutatio, cum Beneficium de Perrica, nullius siue modici reddi-
6 tus, † permutari non valeat cum pinguiori obstante Constitutione Pij Quarti, de qua meminit *Rot. dicta decis. 1376. numer. 18. coram Coccino, & in decis. 170. numer. 7. coram Merlin.* & tradit *Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 31. numer. 25. & duobus seqq.* vbi testatur † permutationes huiusmodi præsumi fraudulentas.

Ideo cum ex testibus pro parte Iacobi examinatis probetur tenuitas fructuum huius Beneficij, nullo modo comparabilis cum illis Parochialis, eo magis iustificata remanet narratiua Bullarum, & consequenter non est locus arbitrio, quod multo minus
8 intrare potest, † quando, vt hic sententiæ exequutoris habuit totalem executionem mediante actuali immissione prouisi Apostolici in possessionem Beneficij, & ratio est, quia arbitrium habet vim retardandi exe-
9 quutionem faciendam, † non autem retardandi iam factam *Marches. de commiss. par. 1. cap. 2. fol. 205. numer. 75. Rot. coram Greg. dec. 70. num. . & coram Cavaler. decis. 277. numer. 1. & decis. 1057. eod. numer. coram Coccin. & decis. 275. in fine coram Bich.*

Nec placuit motiuum, quod possessio capta sit attentata, ex quo causa prætendatur fuisse appellabilem, quia, quid quid sit de hoc, cum commissio signata fuerit cum dicta clausula *Parito arbitrio*, † exequutio iam
10 facta non potest vigore huius clausulæ retractari, vt probant auctoritates præcedenter allegatæ, sed si nulla, aut attentata præ-
11 tenditur, † agere oportere ad reuocationem alia competenti via admonet *Rot. d. decis. 70. numer. 1. vers & quando coram Greg. & dec. 287. numer. 2. coram Cavaler.*

Opposita verò obreptio, resultans ex expressione non veri valoris expressi per Iacobum, non suffragatur, quia fuit obtenta
12 gratia revalidatoria, seu Perinde † valere, quæ sanat omnes defectus, & retrotrahitur ad diē gratiæ, ac si tunc id, quod erat exprimendum fuisset expressum *Calderin. conf. 1. de rescript. Lotter de re benef. lib. 3. qu. 54. nu. 58. Rot. coram Bich. decis. 325. num. 11* quæ noua gratia exhibita, & iustificata fuit cum narratiua emissa in primis literis Apostolicis coram earum exequutore, qui merito processit ad exequutionem, pro cuius retardatione, nec arbitrium intrare Rota respondit vtraque parte informante &c.

Decisio, quæ hic immediate subsequitur ipsa etiam emanauit in eadem causa.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Vicen. Parochialis.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Nouo possessori manutentio conceditur, quia primus fuerat reiectus à iudice, eiusque possessio etiam alteri tradita; cumque illius sententia, neque de nullitate, neque de iniustitia notoria redargueretur, & quidem ex ijsdem actis resultante, aduersus factum iudicis ritè, & rectè procedentis, prout de iure præsumitur, numquam manutentionem concedi deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Arbitrium pro retardatione literarum Apostolicarum, vbi non intrat, etiam mandatum de manutenendo conceditur.*

2 *Manutentio datur immisso à iudice, qui ritè, & rectè processit, & adhuc possidere capit, & infra num. 4.*

3 *Possessio probatur ex immissione obtenta auctoritate iudicis.*

4 *Possessio legitima dicitur, quæ à iudice fuit concessa.*

5 *Possidere iustè dicitur ille, qui auctore Prætore possidet.*

6 *Manutentio antiquiori possessori non datur, si ille à Iudice priuatus sit.*

7 *Iudex potest possessorem sua possessione priuare, illamque transferre in alium.*

8 *Iudex ritè, & rectè processisse præsumitur, donec ab eo, qui prætendit spolium, patens, & notoria nullitas, vel iniustitia probetur.*

9 *Nullitas, & iniustitia notoria probari debent ex ijsdem actis.*

10 *Manutentio contra factum Iudicis non conceditur nisi probata notoria nullitate, vel iniustitia, quæ ex ijsdem actis resultat.*

11 *Nullitas, & iniustitia notoria excluditur ex fundamentis in decisione deductis.*

12 *Manutentionis in iudicio persæpè Rota transire solet cum fundamentis super bono iure, vel in negotio principali deductis.*

DECISIO CCLXXVII.

SICVT in alia decisione, quæ sub hac eadem hodierna die emanauit coram me, firmatum fuit non intrare arbitrium pro retardatione literarum Apostolicarum
1 prouisionis Iacobi Caluariæ, † & ita eidem resolutum fuit dandum esse mandatum de
2 manutenendo † ex quo ipse in vim sententiæ ritè, & rectè latæ ab exequutore in literis Apostolicis deputato fuit immissus, & incæperit possidere, vnde illius possessio ex
3 immissione † obtenta Iudicis auctoritate probata remanet *Postbius de manutention. obseruatione 12. numer. 3. & decis. 398. numer. 2.*
4 *apud eundem*, & quidem legitima, in qua propterea est manutenendus, cum iuste possi-
5 dere dicatur, † qui Auctore Prætore possidet, *l. prima, & secunda ff. ne vis fiat ei &c. l. iustè possidet ff. de acquirenda possessione*, cum aliis per *Postb. vbi proximè num. 1.*

Non obstat, quod manutentio dari de-
6 beat antiquiori possessori, † quia quando Iudex ritè, & rectè procedit, priuat possesso-
7 rem sua possessione, † illamque transfert in alium etiam ad effectum manutentionis, *l. qui vniuersitas, l. item cum Prætor ff. de acquir. possess. Postb. dicta observ. 12. num. 25. Rota decis. 158. numer. primo coram Royas, & decis. 918. num. 5. coram Dunoz.* & semper ritè, & rectè
8 Iudex processisse præsumitur † donec ab eo, qui prætendit spolium, probetur patens nui-
9 litas aut notoria iniustitia, † resultans ex eisdem actis, quæ nullo velamine obtineri
10 possit, † aliàs manutentio contra factum Iudicis concedi non potest, plenè *Postb. vbi supra*, & præcipuè *nu. 8. Rota decis. 9. post eum, & in dicta decis. 158. num. 21. coram Royas.*

In præsenti autem nedum talis nullitas,
11 seu iniustitia non probatur, † imò funditus excluditur ex deductis in alia decisione,
12 cum qua Domini transierunt, † etiam in ista, quæ super manutentione emanauit, vtraque parte audita &c.

Decisio hic immediatè præcedens coram eodem Reuerendiss. D. Albergato Decano emanauit in hac eadem Causa.

R. P. D. EMERIX.

Romana Diuisionis Domorum.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Vtilis est decisio, quia continet praxim diuidendi rem communem, vt nempè illa proportione consocij habentis bona coherentia, eidem consocio assignetur, & quod in hoc iudicio, communi diuidundo, non requiratur probatio dominii, sed sola possessio sufficiat, quæ in præsenti satis ex locationibus constabat vna cū receptione pensionum; Rursus quod tertius veniens ad causam, si non possidet, nō impediat expeditionem illius inter litigantes, maximè si non portio ab ipso prætensa alienari prætendatur, sed altera, in qua ille nullum ius habet.

SVMMARIVM.

1 *D. NICOLAVS SEVEROLVS præcellens Aduocatus Sacri Consistorij nuncupatur.*

2 *Possidentes domos, vel bona communia, quæ commodam patiuntur diuisionem, & quorum redditus sint æquales, coguntur ad diuisionem, & ad assignandum vnicuique suum partem.*

3 *Instrumentum diuisionis, seu venditionis bonorum*

rum quoties faciendum est, fieri debet cum solitis clausulis, iuxta formularium legi eorundem bonorum.

4 *Instrumentum siquis fuerit tentatur, & retusat, illud faciendum est à iudice ex officio.*

5 *Diuisio bonorum communium ita fieri debet, vt consurio habenti bona contigua, assignetur illa portio, qua satis bonis cohæret.*

6 *In diuisionis iudicio non requiritur probatio dominij, sed solum sufficit de sua possessione docere.*

7 *Possessio ex locatione probatur, & depositione eorum, qui domum conduxerunt, & locatori pensiones soluerunt, & num. 8.*

9 *Tertius veniens ad causam si non possidet non impedit illius expeditionem inter litigantes ipsos.*

10 *Tertius veniens ad causam, eo ipso impedit expeditionem super litigantes, si non agitur de alienanda portione ab ipso pretensa, sed solum illa, in qua idem ius habet ius.*

DECISIO CCLXXVIII.

1 DNICOLAVS SEVEROLVS † Sacri Consistorij præcellens Aduocatus, duas obtinuit sententias à Reuerendo Patre Domino Vicegerente, vnam nempe super diuisione Domus magnæ per ipsum inhabitatæ, de qua amplius non est controuersia, & alteram super diuisione duarum Domunculariun ab ipso pro indiuiso possessarum cum Reuerendissimo Domino Episcopo Eugubino, & Iosepho fratribus de Totis in Via, quæ à Platea Mineruæ, retrò Ecclesiam Beatæ Mariæ Rotundæ, tendit ad Ecclesiam Sancti Eustachij, in qua declaratum fuit, easdem Domunculas vti patientes commodam diuisionem, & ha-
2 bentes eosdem valorem, & redditus, † esse diuidendas, assignando dicto Excellentissimo Domino Aduocato, illam, quæ cohæret eius bonis, & nouis ædificijs, & aliam Dominis
3 fratribus de Totis, † cum mutua obligatione conficiendi instrumentum diuisionis cũ promissione euictionis, traditionis rei libe-
4 ræ, liberationis à molestijs, & reliquis clausulis iuxta formularium Vrbis, † aliàs conficiendum esse ex officio; Vnde interpositas, mihique commissa appellatione dubitaui. An, & quomodo sit facienda diuisio, & Domini responderunt, diuisionem esse faciendam ad formam sententiæ Illustrissimi Vicegerentis, datæ in Summario *num.* 5.

Cum enim Domus, de quibus agitur, commodam patiantur diuisionem, & reperiantur positæ inter bona Dominorum de Totis, & dicti Domini Aduocati, rectè fuit
5 ipsi assignata illa cohærens eius bonis, † & & altera, quæ est vnita cum Apotheca Barbitonsoris propria fratrum de Totis, eisdem fratribus; Sic enim fieri debere diuisiones de bonis intermedijs, firmat *Ioannes Vincent. de Anna singul.* 158. *Valasc. de partition.* q. 22. n. 19. *cappy. decis.* 42. *num.* 22.

Non obstat, quod D. Aduocatus non probet dominium, sed solum possessionem,
6 quia in hoc iudicio † probatio dominij non requiritur, sed sufficit probare possessionem *Burrel. in l. si duo in princip. num.* 5. *versic.* & *si mihi, ff. vti possidet, Castrens. in l. si probatum*
7 *secunda num.* 4. *C. commun. diuid.* † quæ in præsenti benè iustificatur ex locatione Domus, & depositionibus illorum, qui dictam domum ab eo conduxerunt, eique soluerunt pensiones, Summar. *num.* 10. ex locatione
8 enim, & solutione pensionum † optimè probari possessionem fatur *Textus in l. quamuis* §. *primo ff. de acquir. possess.* & dicit *Postius de manut. observat.* 23. *num.* 31. & *Rota post eundem decis.* 140. *num.* 9. & *decis.* 147. *num.* 3.

Neque vlla est attendenda instantia Patrum Sanctæ Mariæ supra Mineruam, petentium differri causam, ratione prætensi eorum interesse, † quia Domini dixerunt, quod etiamsi essent admissi, nihilominus dum ipsi non possident; non possunt retardare expeditionem causæ inter Dominos Seuerolum, & de Totis iuxta *decisionem Brisignetti* 4. *de indic. in antiquiorib.* quam perpetuò seruauit Rota, vt in decisionibus relatis per *Hieronymum Leo decis. Valentin.* 11. *num.* 18. & 20. & *in recent. decis.* 357. *num.* 8. & 9. *par.* 6. *decis.* 287. *num.* 11. *par.* 3. *coram Coccin. dec.* 237. *num.* 3. *coram Celsi decis.* 53. *num.* 4. & 5. *cor. Bich. decis.* 24. *num.* 7. *in Bononien. fideicommissi de Amorinis* 5. *Aprilis* 1669. §. *finali coram Eminentiss. Domino Cardinali Carpineo, & in Romana, seu Balneoregien. fideicommissi* 14. *Iunij anni præteriti coram me.*

Præsertim cum hic non agatur de alienanda illa portione Domunculæ, in qua Patres Sanctæ Mariæ supra Mineruam ius habere
10 prætendunt, † sed solum de alienanda portione Dominorum de Totis, in qua dicti Patres nihil petunt, neque prætendunt, itaut saluum, & illæsum ipsis remaneat ius in alia portione ab eis prætensa.

Et ita, Domino Aduocato tantùm informante, Dominis de Totis sæpè citatis, & diù expectatis, decisum fuit.

Infertur in hac eadem parte sub die 5. *Decembris eiusdem anni* 1673. *coram d. R. P. D. Emerix erit altera in hac causa Decisio.*

R. P. D. EMERIX.

Romana Donationis.

Lunæ 27. *Iunij* 1678.

ARGVMENTVM.

Baronalis qualitas rursus in hac præsẽti decisione tractatur, & declaratur, plenè deducta ex possessione bonorũ Baronaliũ, ex cõfessione facta in libello porrecto Pontifici pro obtinenda licentia vendendi, & demum ex illorum venditione sequuta, nõ obstante, quod dd. bona à præcedente possessore fuissent per antea alteri personæ cessa, quia & non

vera cessio, sed promissio cedendi visa est, ac etiam quia non obtento beneplacito Apostolico in simplicem administrationem resoluta erat.

SVMMARIVM.

1 *Bulla Baronum Clementis VIII. declaratur.*
2 *Baro dicitur ille, qui possidet Castra iurisdictionalia, etiam si renocabiliter possideat.*
3 *Baronem aliquem esse ex sui confessione probatur, maxime contra illius heredem.*
4 *Baronalis qualitas probatur ex supplicatione facta Pontifici de vendendo bona Baronalia, cum illorum successiua venditione secuta.*
5 *Cessio vera quando dicatur, & quando simplex promissio cedendi.*
6 *Cessio, seu venditio facta sub conditione beneplaciti Apostolici ab emptore, vel cessionario impetrandi, ea non obtento in simplicem administrationem resoluitur ibidem.*
7 *Venditio, seu cessio bonorum iurisdictionalium requirit beneplacitum Apostolicum.*
8 *Baro dicitur possessor bonorum Baronalium, quamuis dicta bona vigore fideicommissi spectarent ad alium, & quando.*
9 *Fideicommissarius si tentet capere fideicommissum de manu heredis, non impedit quod possessor pro tunc verus, & legitimus possessor extiterit.*
10 *Facultatem habens soluendi in pecunia, vel bonis, soluendo in pecunia, an dicatur dominium bonorum acquirere, & retinere voluisse.*

DECISIO CCLXXIX.

PLACVIT hodie Dominis confirmandam esse Sententiam Rotalem, quæ præuijs duabus decisionibus per Reuerendũ Patrem D. meum Calataju nunc Magnum Cancellarium Mediolani confirmata fuit præcedens, in qua præuijs alijs tribus Reuerendi Patris D. mei Bouriemont pronunciauerat Raphaelem fuisse Baronem; Ratio resolutionis fuit eadem approbata in omnibus supradictis decisionibus, nempè quod
1 ad effectum constituendi aliquem † Baronẽ iuxtà dispositа *in Bulla sa. me. Clement. Octaui in* §. 9. sufficit, quod ipse bona iurisdictionalia quouis titulo, & modo iure dominij, vel
2 quasi, † tametsi resolubilis tenuerit, & possederit, sic autem tenuisse, & possedisse Raphaelem, omissis alijs contra Angelum eius hæredem satis probatũ iursus dicebatur ex
3 propria ipsius Raphaelis confessione † emissa in libello porrecto sa. me. Innocentio X. pro venditione Castrorum Cantalupi, & Bordellę † ad ipsum vti hęredem Annę vxoris spectantium, atque ex successiua illorum
4 venditione, per *Text. in cap. per tuas de probat. & in l. si superatus, vbi Bart. num. 4. ff. de pignorat.* firmatum fuit in omnibus præcedentibus decisionibus.

Neque obstare visa fuit cęssio præcedenter facta ab Anna Petro Pandulphino, ex qua prętenditur Raphaelem nullum postea ius potuisse acquirere super Castris prędictis? Etenim obiecto plenè satisfacit responsio alias data, quod scilicet ea non fuerit vera, & effectiua cessio, † quin potiùs promissio cedendi, vt percipitur ex verbis relatis in decis. huius causę 1. *Aprilis* 1669. *§. quamuis fuit coram Eminentiss. Cerro*; & legatur facta sub expressa conditione, quod cessionarius
6 suis sumptibus † teneretur impetrare Beneplacitum Apostolicum, quod cum Pandulphinus non obtinuerit, remansit purus administrator, vt firmatur in vltima *decis. coram D. Calatain §. 2. & ante in decis. 10. Decembris 1650. coram R. P. D. meo Bouriemont §. multo minus*, vbi aduertitur id maximè procedere
7 in hoc casu, † in quo tam ex conuentione partium, quàm etiam de iure requirebatur d. beneplacitum ex dispositione Bullarum Clementis Octaui, aliorumque Successorum Pontificum adductis *in d. decis. coram Eminentissimo Cerro §. quinimo in fine.*

Nimis refragatur aliud obiectum desumptum ex materno fideicommisso reciproco, cuius vigore prætenditur omne ius super Castris prædictis post mortem Annæ
8 transfluisse in Portiam eius sororem, † nam id pariter tollitur ex deductis in alijs decisionibus, nimirum ex eo, quod Portia non solum admisit Raphaelem in Condominium, † sed etiam quia ipsa tenebatur fi-
9 deicommissum capere de manu hæredis, cui competebant detractiones legitimæ, & trebellianicæ, vt in *d. decis. cor. R. P. D. meo Bouriemont & fin.*

Denique nil facit; quod Anna in suo testamento reliquerit in arbitrio Pandulphini, vel soluere de propria pecunia dotem, pro qua ipse fideiusserat, vel in eius solutionem
10 assignare Castra Cantalupi, † & Bondellæ. Vndè deducitur, quod dum dotem soluit in pecunia censeri debeat dominium Castrorum penès se retinuisse; Id enim non procedit, nisi aliundè doceatur *Pandulphinum* vtendo optione sibi legata prædictum dominum aliàs adeptum fuisse; tantum autem abest, vt hoc probetur quod potiùs ex eodem Instrumento venditionis appareat Pandulphinum quoque venditioni consensisse ad hoc, vt ex pretio sibi, & alijs creditoribus satisfieret. Et propterea dum in contrarium ad docendum de dominio Raphaelis, præter plures actus iurisdictionales vrgent confessiones superius adductæ, & Raphael potuit pecuniam recipere vti creditor dotis, & d. Castra retinere vti hæres propriæ vxoris, iterum concluſum fuit ipsum fuisse Baronem, & sententiam esse confirmandam, vtraque parte informante.

R. P. D.

R. P. D. PAVLVCCIO

Terracinen. Legati.

Lunæ 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Occasione legati à matre filiæ relicti, an illud in computum dotis fuerit à patre eidem filiæ traditum, petita remissoria conceditur, quia releuantia materiæ articulatæ in dubium reuocata non est, eo magis quia plurimum de fumo constabat, tam ex testibus, quàm ex testamento eiusdem patris, qui tamen in prophanis, vt hic, nequaquam dicitur necessarius.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria eo magis in prophanis conceditur, vbi datur fumus materiæ articulatæ, & articuli sunt releuantes.*

2 *Releuantia vnius articuli, etiam sine fumo sufficit ad obtinendam remissoriam in prophanis.*

3 *Probationum in materia non est angustianda facultas.*

4 *Fumus materiæ articulatæ ex scripturis, & testium depositionibus resultat.*

5 *Legatum à matre suæ filiæ relictum quatenus comprehendatur in dotem à patre eiusdem filiæ traditam.*

6 *Releuantia articulorum resultat, si probatio deinde facienda plurimum prodesset ad causam.*

7 *Remissoria denegatur ad probandum contrarium illius quod constat per scripturas.*

8 *Pater quod voluerit filiam dotare de propria, vel etiam de bonis maternis ex quibus resultet, vel excludatur.*

9 *Remissoria, & examen, vel in Curia, vel extra Curiam concedendum, attenditur an locus examinis sit in districtu, vel non.*

DECISIO CCLXXX.

LATA Sententia ad normam decisionis 4. * Iunij 1677. & expeditis exequutorialibus ad fauorem Lauiniæ, & Mariæ Flaminiæ sororum de Quatrassis pro legato iisdem relicto à Victoria Vara earum matre, illisque exequutis in bonis hæreditariis ipsius matris, Dominicus Antonius, & Marcus Maria fratres, Signaturam Iustitiæ adiuerunt, & rescriptum obtinuerunt Rotæ ex integro; Commissaque mihi Causa, proposui dubium, tam super negocio principali, An legatum debeatur, vel sit imputandum in dotem, quàm An sit danda remissoria, & dilata resolutione super negotio principali ad secundum dubium super remissoria, cen. fuerunt Domini affirmatiuè respondendũ,

Cum versemur in prophanis, detur fumus, isque vehementissimus veritatis materiæ ar-
1 ticulatæ, & articuli sint ipsi releuantes, † quibus concurrentibus, remissoria negari non consueuit, cum sufficiat releuantia vnius articuli, † etiam non docto de fumo, *Rota decis. 312. num. 2. coram Mantic. & decis. 164. num. 1. & 295. num. 3. par. 16. rec. & in Anconitana Domus 26. Iunij 1675. coram R. P. D. meo Emerix.*

3 Probationum siquidem facultas † non est angustianda, *cap. quoniam, vt lit. non contest. l. quoniam C. de hæret.*

Fumus veritatis materiæ articulatæ resultat ex deductis in Summario super meritis
4 causæ, † nempè ex testamento Francisci Genitoris dotantis condito ante capitula matrimonialia. In eo etenim filiabus ipsis relinquebat in computum dotis controuersos 80. tumulos terræ legatos à Victoria
5 matre, necnon Vineam della Folla, † ac etiã resultat ex depositionibus testium, quorum aliqui interuenere tamquam mediatores in contractu matrimoniali, attestantium eundem Franciscum verè voluisse legatum in dote comprehendere, & de facto ita fuisse conuentum, cum vitis filiarum, ipsis etiam scientibus, & consentientibus, d. Summario
6 *num. 2. 3. 5. & 6.* † quibus probatis, dubitari non potest de dictorum articulorum releuantia, *Zarat. decis. 93. num. 3. & decis. 393. n. 1. par. 13. & decis. 194. numer. 3. par. 16. rec.* cum aliis supra relatis.

Nec cum veritate asseritur contrarium resultare ex scripturis, scilicet ex capitulis
7 ipsis matrimonialibus, † ideoque denegandam remissoriam, *Rota decis. 135. num. 3. par. 4. rec. & decis. 13. num. 13. par. 10.*

Quoniam non legitur in capitulis, quod Franciscus Pater dotabat ex proprio, non
8 comprehenso legato, † sed simpliciter, quod nomine dotis promittebat scuta 4000. modò in eisdem descripto pro rata videlicet in in dictis tumulis 80. terræ, necnon vineam dictam *la Folla*, quæ sanè sic expressa magis comprobant intentionem petentium remissoriam, ideoque visa est concedenda, vel
9 admittendi articuli, † quatenus Terra Sermonetæ sit in districtu iuxtà stylum Rotæ, de quo testatur *Coccin. notabil. 126.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio emanauit coram R. P. D. Calatain, quæ superius in hac eadem parte fuit appositа, in ordine 78.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Burgi S. Donini Beneficij.

Veneris 27. Iunij 1678.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter complectitur hæc decisio, alterum subrogationis gratiosæ, & requisitorum illius, præcipuè litis inter duos priores collitigantes vertentis; Alterum verò

de incompatibilitate beneficiorum, quatenus nempè secundum, vel tertium beneficium obtinens, prius antea consequutum dimittere debeat, cuius occasione firmatur etiã ex huiusmodi credulitate, Patronum, etiam priori beneficiato viuente, alium sibi beneficiatum præsentare potuisse.

SVMMARIVM.

1 *Congrua beneficiati quanta sit iure cautum non reperitur, quin potius ex persona qualitate, & locorum diuersitate vnusquisque sibi iudex est.*
2 *Vacatio primi beneficij non resultat per assecutionem, & retentionem secundi, sed vlterius concurrere debet fructuum perceptio.*
3 *Dimissio beneficij quatenus sine consensu Ordinarij sit nulla. & n. seq.*
4 *Beneficij dimissionis nullitas ad quos effectus consideretur.*
5 *Calumniam impetrantis beneficium ad excludendam, requiritur quod illa sit adeo patens, vt nulla possit excusatione, aut tergiuersatione celari.*
6 *Subrogatio gratiosa ex quib. dicatur esse subreptia*
7 *Subrogatio gratiosa non habet locum, vbi lis iniusta, & calumniosa detegitur.*
8 *Subrogatio gratiosa non intrat, quotiescumque non adest lis super titulo beneficij.*
9 *Lis ex parte Actoris non dicitur super titulo beneficij, si illud non petitur vti suum, & collatum, sed solum vti debitum, & conferendum.*
10 *Lis quoad hoc non dicitur super titulo beneficij, si ille petitur amoueri, & posse beneficium sibi conferri, nisi post latam sententiam priuationis.*
11 *Gratiosam subrogationem ad obtinendam sufficit qualibet lis, & titulus etiam coloratus suffragatur.*
12 *Lis ad effectum impediendi subrogationem gratiosam, requirit non ius clarum, & notorium ante motam litem, vbi etiam quid ex postea attentatur.*
13 *Calumniam litis ad euitandam sola instantia, & in ea probabilitas boni iuris suffragatur.*
14 *Bonum ius impetrantis subrogationem gratiosam an sit de necessitate probandum.*
15 *Patronus, viuente beneficiato, aliud præsentare non potest ob votum captandæ mortis.*
16 *Patrono præsentante, quia credebat beneficium vacare, quod non vacat, si postea beneficiatus moriatur, an præsentatio conualescat.*
17 *Vacatio prioris beneficij succedit per assecutionem secundi absque dispensatione Pontificis. & num. seqq.*
18 *Incompatibilitas beneficij considerator etiam in simplicibus, si vnum est sufficiens ad congruam substentationem beneficiati.*
19 *In Beneficijs iurispatronatus non fit collatio, sed institutio.*
20 *Beneficium primum, etiam de iurepatronatus, non potest retineri cum alio, postea obtento sine dispensatione Sedis Apostolicæ.*
21 *Beneficium iurispatronatus caueri potest in fundatione, quod possit insimul etiam cum aliis retineri.*
22 *Beneficia iurispatronatus cadunt sub dispositione Sacri Concilij Tridentini.*
23 *Beneficiatus assequendo nouum beneficium, quod sibi pro substentatione sufficiat, aliud, & alia antecedenter obtenta tenetur dimittere.*
24 *Patronus credens beneficium iurispatronatus vacasse per alterius assequutionem à beneficiato factã, legitimè potuit alium ad beneficium præsentare.*
25 *Calumnia litis quoad beneficiatum excluditur ex sola credulitate Patroni, quod ipsum præsentare potuerit.*
26 *Lis vt calumniosa dici possit in materia subrogationis gratiosæ, calumnia tenebrissima esse debet*
27 *Beneficium ex testibus probatur sufficiens ad congruam substentationem beneficiati, si illi deponant, alium beneficiatum, se, & familiam commodè substentasse.*
28 *Dimissio beneficij quatenus dimittenti non suffragetur.*

DECISIO CCLXXXI.

ASSECVTIONE, & retentione trium Beneficiorum, quæ adeptus fuerat Franciscus præsentatus ad tertium controuersum, Fabius Patronus existimans in pluribus Beneficijs vltra modum Sac. Concilii Tridentini *cap. 17. de reformat. sess. 24.* vacasse suum iuspatronatus, præsentauit Carolum apud Ordinarium, & alias de more edictis, citatoque Francisco, excitata lis est, & agitata multis annis, donec mortuo Francisco, credens Carolus finire litem, impetrauit gratiosam subrogationem in iuribus Francisci, sed Fabius Patronus adhuc præsentauit Iacobum, cum quo lis fuit instaurata, & Vicarius sententia diffinitiua, Caroli præsentationem confirmauit, & institutionem demandauit, Iacobus autem appellauit; & hodie propositum est de more dubium; An, & quis sit instituendus, propositum alias prima Februar. 1677. & 27. Aprilis 1678. nunquam resolutum, & nunc sic, Carolum instituendum.

Etenim vnus ex Dominis adhuc perstitit in præcedenti suffragio; Primò, quia illi nõ constitit Beneficium à Francisco obtentum potuisse sufficere ad congruam illius substentationem, illorum fructibus ascendentibus ad scut. 75. monetæ Romanæ, non inueniens ipse in iure texatam congruam sub-
1 sistentationem, † quin potius ex personæ qualitate, & locorum diuersitate vnusquisque sibi Iudex sit, vt inquit *Gonzal. ad reg. 8. glos. 15. num. 39.*

Secundo, quia vacatio priorum Beneficiorum non resultat ex sola consecutione
2 tertij, & retentione priorum, † sed vlterius debet concurrere fructuum perceptio ex primis Beneficijs, vt apud *Barbos. ad dictum Concil. d. cap. 17. num. 10.* in præsenti autem casu quamuis testes deponant Franciscum possedisse post assecutionem tertij, duo priora, tamen non concludunt fructus ex illis percepisse, & è conuerso constat Franciscum alterum ex dictis Beneficijs dimisisse, etiam si esset ordinatus ad titulum Beneficij

5 ficij dimissi, † adeout ipsa dimissio absque consensu Ordinarij fuerit nulla, apud *Barbos. ad Conc. cap. 2. de reform. sess. 21. nu. 27.* quia præterquam quod opinio contraria est cõmuniter recepta† apud *Barbos. ibid. numer. seq.* nullitas huius dimissionis posset opponi ad
4 alios effectus, † non autem vbi sufficit dimittentem abstinuisse à perceptione fructuum, quoquomodo animum suum declarauerit.

Quæ dicuntur de possibilitate vacationis sufficiente ad excludendam calumniam
5 Caroli impetrantis, † quæ ad hunc effectũ requiritur adeo patens, vt nulla possit excusatione, aut tergiuersatione celari, inquit *Rota coram Eminentiss. D. Cardinali Ostobono decis. 90. num. vlt.* cum aliis, non videntur applicari in casu, in quo subrogatio ipsa est subreptitia, cum Carolus Sanctissimo non expoluerit præcedentem præsentationem Iacobi, litemque cum ipso vertentem, alia-
6 que Iacobi circumstantias, † vnde remanet subreptitia, & executionem non meretur, vt *in Gerunden. beneficij 13. Ianuar. prox. prat. coram R. P. D. nuo Vicecom.* Tùm etiam quia cum ex præductis lis contra Franciscum à Caro-
7 lo mota, appareat iniusta, † & calumniosa, non habet locum subrogatio, *ex Mandos. ad reg. 29. de subrogat. quæst. 11. num. 6. Rota coram Cassador. decis. 7. de rer. permut.*

Vlterius (addit ipse) in præsenti casu non
8 erat locus subrogationi, † quia lis inter Franciscum possidentem, & Carolum impetrantem non erat super titulo beneficij, *Rota coram Coccin. decis. 1215. & decis. 1235.* Non ex parte Actoris, quia non probat beneficium
9 vti suum, † & collatum, sed vti debitum, & conferendum, *Adnot. ad Burat. decis. 927. numer. 28. & 29. Rota coram Ludouis. dec. 305. n. 6. & ipta decis. 335. & coram Dunoz. inn. decis. 45. num. 6. 18. 19.* vbi contrarijs respondetur; non ex parte Rei, quia cum Actor peteret pos-
sessorem amoueri propter retentionem triũ beneficiorum, & eo amoto, beneficium ti-
10 bi conferri † neque ex parte Rei dicitur lis super titulo, nisi post latam sententiam super priuatione, *Lotter. de re benef. lib. 2. qu. 20. num. 11. & seq. Rota coram Buratto d. decis. 927. num. 28. & 29. & coram Dunoz. d. decis. 45. nu. 6. & 18. & 19.* & clarius *coram Vbald. decis. 630. num. 4. & seq.* Italiæ.

Contrarium alij pro Carolo respondeunt, Carolum instituendum in Beneficio simplici iurispatronatus laicorum, de quo agitur, qui habet subrogationem in iuribus Francisci primi collitigantis, quam à Sede Apostolica obtinuit ob litem inter ipsos
11 vertentem, † ad quam valide obtinendam sufficit quælibet lis, & titulus etiam coloratus, & sufficit litem non esse notorie iniustam, & adesse aliquam coloratam probabilem causam litigandi, multis abunde alleg. & abundantibus *dec. 217. nu. 9. par. 16. & in sad. causa dec. 91. num. vlt. par. 17.*

Itaut ad hoc, ne ex non iure collitigantis
12 lis in proposito dicatur calumniosa, † requiritur illud non iuste clarum, & notorium ante motum iudicium, & post verò solã
13 instantia, & probabilitas boni iuris, † adumbrata aliquo illius colore, apta est ad euitandam calumniæ præsumptionẽ, *Rota dec. 403. num. 3. & 4. par. 14.* pro multis mihi allegatis, neque cum paucis ibidem, maximè sequen-
14 ti *num. 5.* † vbi non est necesse docere de bono iure impetrantis subrogationem.

In casu autem calumniæ, non probatur, quod Fabius præsentauerit Carolum viuen-
15 te Francisco, & viuente Beneficiato † Patronus non valeat præsentare alium ad idem Beneficium propter votum captandæ mortis, *cap. 2. & cap. ex tenore 13. de concess. præben.*

Quoniam non indè probatæ remanent calumniæ collitigantis, dum Fabius, qui Carolum præsentauit existimauit Beneficium non esse plenum, sed vacans, & suam voluntatem mutauit, & eam confirmauit literis Vicario Parmensi scriptis, & cum postea secuta fuerit mors Francisci, qui Beneficiũ
16 habebat, † dicitur conualescere, & haberi debet, ac si facta fuisset per mortem eiusdem Francisci; An verò Beneficium vacaret, si Patronus præsentauit ad Beneficium, quod putabat vacare, licèt nondum vacaret, superueniente vacatione conualidatur, & à die, quo Beneficium verè vacat, conualescit præsentatio nulla, nisi probetur mutata voluntas &c. quæ optimè firmauit *Maresc. var. res. cap. 33. num. 4. vers. sed quid si Patronus lib. 2* superaddit *Lotter. de re benef. q. 6. ex nu. 19. lib. 2 & Vivian. de iurepatr. cap. 2. num. 23. à vers. & præsentationi lib. 5. ex decis allegat.* maximè coram *Blanchetto*, quæ est apud *Garz. de benef. cap. 3. num. 17. par. 11. & coram Milino, quæ est decis. 265. num. 4.*

At cessat omnis hæsitatio, stante quod Beneficium controuersum vacauerit per assecutionem, & retentionem trium Benefi-
17 ciorum † absque dispensatione Apostolica obtentorum ab eodem Francisco contra dispositionem *Sac. Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 4. & sess. 24. de reform. cap. 17.* & semper seruauit Sac. Congreg. eiusdem Concilij, nõ solum in beneficijs residentiam principaliter requirentibus, sed etiam cuiuscumque titu-
18 li, & qualitatis, † adeout incompatibilitas, etiam in simplicibus consideretur, quando vnum est sufficiens ad congruam Beneficiati substentationem, etiam in Beneficijs iu-
19 rispatronatus, † in quibus non fit collatio, sed institutio, *Barbos. ad d. cap. 17. num. 8.* vbi est decisum Beneficium tertium simplex etiam
20 de iurepatronatus † non posse retineri cum duobus aliis prius obtentis, absque Sedis Apostolicæ dispensatione, & de *off. & pot. Episcopi alleg. 62. num. 10. vers. verum autem* breui, bonaque declaratione alleg. *Garz. de benefic.*
21 *cap. 5. num. 228. lib. 11.* nisi caueatur in fundatione, vt simul cum aliis retineri possit, & simpliciter cum Beneficia quoque iurispa-
22 tronatus † cadant sub dispositione Sac. Concilij, inquit *D. de Luca de iurepatronatu d. sinst. 14. num. vlt. vers. cum ita quoque libro 13.*

Rota decis. 206. nu. 5. vers. comprehendere par. 23,

Superaddito, quod cum tertium Beneficium Præposituræ esset sufficiens congruæ
23 sustentationi, † Franciscus propter illius assecutionem, & retentionem teneatur dimittere ambo priora, *Paris de resig. par. 1. numer. 138. lib. 3. Garz. d. cap. 5. num. 202. & 268. & 270. Barbos. ad conc. d. cap. 17. num. 6.*

Stante hac incompatibilitate, potuit credere Fabius Patronus Beneficium, ad quod præsentauit Iacobum, quod obtinebat Fran-
24 ciscus, † ipso iure vacasse iure meritò ex dispositione Sac. Concilij, & declaratione Sac. Congregationis eiusdem; & ita ad illud
25 præsentare Carolum, † ex quibus excluditur saltem calumnia litis superuenientis, quę obstare possit subrogationi gratiosæ, quam Carolus postea à Sede Apostolica impetrauit, ex suprascriptis, non repetendis, præci-
26 puè de requisita calumnia † adeò patenti, vt nulla possit excusatione, aut tergiuersatione celari.

Quod autem esset sufficiens pro congrua sustentatione Fracisci vltimum ex Beneficijs, quæ ipse habebat, adeptus possessionem pacificam Præposituræ probatur ex annuo reddituum scut. 90. circiter, vt deponunt testes
27 pro Carolo examinati, qui dicunt ascendere ad huiusmodi summam, & Antecessores cum solis fructibus huius Beneficij commodè se cũ familijs sustentasse, & in illis Partibus huiusmodi reddjtus videntur sufficientes ad substentationem Clerici.

Nec valet, quod Franciscus dimiserit vnũ
28 ex dictis Beneficijs, † quia dimissio secuta est longè post bimestre, & longè post litis contestationem, & nulla fuit etiam dimissio absque vlla abdicatione iuris proprij, cum fuerit ad illius titulum ordinatus, nulla mentione tituli, nullaque licentia Ordinarij, & cum is esset inter præsentatos, quæcumque alia præsentatio dicitur attentata, & ad minus cumulatiuè facta censetur, & postea sequuto decessu vnius ex collitigantibus, præfertur in concursu præsentatio quasi possidentis.

Atque ita hæc sic DD. vtraque Parte informante,

R. P. D. EMERIX.

Tolentina Census.

Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVMENTVM.

Brevis est decisio, sed in praxi admodum necessaria super transportatione actorum in dies contingente, firmans quod licèt in prophanis acta integrè transportanda non sint ad formam Concilij, etiamsi lis agatur coram Ecclesiastico, non tamen sufficit transportare ea solum acta, quæ concernunt in-
7 tentionem actoris, sed vna simul etiam illa, quæ respiciunt exceptionem rei transportanda sunt, quamuis causa ad vnum tantũ articulum sit restricta.

SVMMARIVM.

1 *Acta non transportatis indem appellationis sum moderare debet inhibitionem.*

2 *Moderatio inhibitionis Rotalis non conceditur, nisi prauia commissione executoriali, & post prefixum terminum ad transportandum acta.*

3 *Acta omnia in causa prophana transportari non debent, & num. 6.*

4 *Concilium Tridentinum super transportatione actorum traditur, & declaratur, & sup. num. 3. & seqq.*

5 *Transportatio actorum, quæ integra non requiritur in prophanis, habet locum etiam si causa disputetur coram iudice Ecclesiastico.*

6 *Transportatio actorum in causa prophana fieri debet solum de illis, quæ tendunt ad decisionem causæ, & sup. n. 3.*

7 *Acta solum transportanda sunt, quæ concernunt articulum controuersum, quamuis super alijs per antea litigatum sit.*

8 *Transportatio actorum in causa etiam ad vnum solum articulum redacta, continere debet tam intentionem actoris, as exceptionem rei.*

9 *Acta non dicuntur integra si non comprehendant simul fundamenta, & rationes vtriusque partis litigantis.*

DECISIO CCLXXXII.

DOMINI responderunt non constare
1 de integra transportatione † actorum, & per consequens moderandam esse inhibitionem Rotalem ad formam commissionis
2 executorialis per Catharinam obtentæ, † & in executionem termini illius vigore prefixi iuxtà praxim, de qua *Rodolphinus in prax. parte prima capit. 13. numero 640. cum sequentibus.*

Non obstat, quod versemur in causa
3 prophana, † in qua non requiritur trans-
4 portatio omnium actorum † iuxtà disposita à *Sacro Concilio Tridentino sessione 24. cap. 20. de reformatione*, etiamsi illa agatur † coram
5 Iudice Ecclesiastico, vt sæpè admisit Rota, & signanter coram *Cavaler. decis. 67. numer. 2.* coram *Sanctæ memoriæ Gregorio XV. decis. 508. numer. 11. & ibi addentes numer. 15. & 16.* ied
6 sufficit transportare ea acta, † quæ tendunt ad decisionem causæ, *Barbosa ad Sacrum Concilium dicta sessione secunda numer. 73. Rotæ Leodien. domini de Stoua die impressa post Fagnan. ad Statutum Vrbis decis. 165. & coram Eminentissimo Domino Cardinali Ottobono decis. 19. numer. 7. & 8.*

Ac propterea cum Ludouicus appellans vltimo loco renunciauerit omnibus alijs exceptionibus, restricta tantummodo disputatione ad compensationem ex causa census per Hieronymum eius Auctorem acquisiti contra Nicolam Auctorem Catharinæ, † vtique compellendus non sit ad

transportandum alia acta, quam illa, quæ concernunt articulum compensationis, quia placuit responsio, & benè Ludouicum solum transportasse ea acta, quæ pro illius parte producta fuerunt ad fundandam huiusmodi compensationem, † omissis aliis pro parte Catharinæ productis ad illam excludendam indicatis in eius Summario *numero vnico*, & signanter instrumento, in quo Hieronymus Auctor dicti Ludouici se obligauit ex pretio prædij olim venditi Domino Duci Sanneſio extinguere debita Alexandri, ac Cæſaris, ac nominatum censum, ex cuius causa obijcitur compensatio, necnon duobus aliis instrumentis solutionum fructuum eiusdem census indebite, vt prætendatur perceptorum, † ex quibus in omnem casum excluditur obiecta compensatio, itaut nec respecto huius articuli acta sint integrè transportata.

Et ita, vtraque Parte informante fuit decisum.

R. P. D. RONDININO.

Ciuitatis Castelli Bonorum

Veneris 1. *July* 1678.

ARGVMENTVM.

Prohibitus fuerat hæres, ne se intromitteret in hæreditate, nisi prius adimpleret Testatoris præceptum, quod cum facere neglexisset, ad restitutionem fructuum cõdemnatus est, etiam cum tacita hypotheca, pro reintegratione fideicommissi, quia probata scientia testamenti, & contentorum in eo, subintrabat dolus, ex quo semper tacita hypotheca resultat; quando autem, & ex quibus huiusmodi scientia in præsenti deduceretur, ex sequenti Summario, & decisione videndum est.

SVMMARIVM.

1 *Scientia testamenti, & illius oneris, ac pœna contrauentionis in eo inserta, ex quibus resultet.*
2 *pro Reintegratione fideicommissi datur hypotheca, quæ resultat, ex dolo grauati, dissipantis fructus fideicommissario debitos.*
3 *Hypotheca quatenus detur pro restitutione fructuum, quos grauatus subsistuto restituere tenetur.*
4 *Dolo posito, datur actio, quæ alias non competeret, etiam si dubitaretur illam competere posse.*
5 *Decepto succurrit prætor, & quomodo supra n. antecedent. & seqq.*
6 *ex Dolo resultat, & oritur tacita hypotheca.*
7 *Hæres adeundo simpliciter hæreditatem, dicitur se adstringere voluisse omnibus oneribus per testatorem.*
8 *Testator si mandauit, quod hæres antequam se immisceat in hæreditate, aliquid impleat, huiusmodi actus additionem præstare debet.*
9 *Declaratio animi ab aliquo facta, tollit quamque suam præcedentem credulitatem, contrariam.*
10 *Ignorantiam probare debet hæres ne teneatur restituere fructus iuxta testatoris præceptum.*

DECISIO CCLXXXIII.

PRÆDIVM Pocaim prius, & deindè illud Pescheriæ donauit Episcopus Antonius Maria Gratianus Carolo ex fratre Nepoti, reseruato sibi vsufructu, vna cum onere fideicommissi, & conditionibus apponendis à se ipso in vltimis tabulis; in his verò ipso Carolo Nepoti hæredi instituto, mandauit, vt prædium Calalbæ; prædio Pescheriæ conjunctum, ab ipso Carolo emptum, iisdem legibus primogenialibus adstringeretur, quibus illa á se ipso donata, adiecta lege, quod nisi his hæres obtemperauerit, hæreditati se immiscere nequeat, & fructibus hæreditarijs tamdiu priuetur, quamdiu obtemperet, ad substitutos deferendis. Ea lege non adimpleta plurium annorum spatio fructus perceptos Carolus damnatus est restituere Ioanni Baptistæ filio, cui Episcopus Testator illos legauerat, pro quibus idem Carolus in solutum dedit prædium Sancti Antonij, & alia bona libera; Cum autem pro fructibus census, cuius erat debitor Carolus, Domini de Aptis obtinuerint sententiam immissionis ab A. C. Bulgarino infirmatam in secunda instantia quoad prædium Celalbæ à Reuerendissimo Beuilaqua, & confirmatã quoad aliud prædium Sancti Antonij, & alia bona, deindè R. P. D. meus Bourlemont prædictas sententias reuocauit, denegando Actoribus immissionem, eo quod prædium Celalbæ erat fideicommissarium, & illud S. Antonij vna cum bonis liberis spectabat ad Ioannem Paulum, prædicti Ioannis Baptistæ filium ob narratam datioquem in solutum eius patri factam.

Ab hac vltima sententia commissa mihi appellationis causa, illam infirmandam esse Domini dixerunt 4. * Martij proximè præteriti coram me, à qua decisione ex rationibus hodie deductis pro Gratiano Domini recesserunt.

Corruit enim fundamentum decisionis, quod Carolus fructibus, pro quibus successit datio in solutum, priuatus non fuerit ob non dolosam credulitatem non ineundæ caducitatis ob onera testamentaria non impleta; Etenim præsuppositia scientia testamenti in Carolo, ac omnium in eo scriptorum, † ex solutione legatorum in eodem testamento, ex compromisso facto ex causa istius hæreditatis, cum indiuidua relatione ad idem testamentum, enunciando illius diem, & mensem, & ex eo quod non fumus in hærede suo, sed in extraneo ex fratre Nepote, qui hæreditatem Testatoris adire non poterat, nisi vigore testamenti per necessa agnoscendi, ac etiam ex epistolis emanatis inter hos me. Bemboldum, & eundem Carolum occasione approbandi testamenti, ex tra-

traditis per *Bartol. in l qui Romæ* 122. §. *duo fratres num.* 13. *ff. de verb. oblig. Rota coram Pan. decis.* 1044. *num.* 2. *& in rec. par.* 16. *decis.* 155. *n.* 13. *ad fin. & num.* 15. *& par.* 14. *decis.* 265. *sub n.* 11. sequitur proindè vt dum Episcopus Testator expresè prohibuit, ne Carolus hæres se immisceret in hæreditate, illiusque administratione, & præsertim in fructuum perceptione, nisi prius supposuisset legibus fideicommissarijs, & primogenialibus prædium Celalbæ emptum ab ipso Carolo, qui neque ante, neque post aditionem verbo, nec facto vnquam declarauit, se illud supponere, remanserit ipse in dolo tanquam contra præceptum Testatoris dissipans fructus fideicommissarios debitos Ioanni Baptistæ filio substituto, † cuius fauore orta fuit hypotheca pro reintegratione fideicommissi exercibilis, & sufficiens ad subsumendam dationem in solutum hac de causa factam, *Cyriac. contr.* 282. *num.* 18 *& seq. Altograd. cons.* 68. *num.* 26. *& 32. vol.* 1. *Caren. resol.* 137. *numer.* 5. *Mart. Medic. inter decis. Senen. exam.* 23. *num.* 44. *Reuerendis. de Luca de credit. disc.* 36. *num.* 14. *& seqq. Ioseph de Rota consult.* 24. *num.* 17. *Rota coram Zarat. decis.* 30. *num.* 9. *& in rec. par.* 12. *decis.* 7. *num.* 10. *& in decis. huius Causæ* 4. *Martij proximè præteriti §. neque alia coram me.*

Et quamuis in ea decisione relata fuerit opinio *Peregrini de fideicommissis art.* 45. *nu.* 49. *vers. & in proposito,* † quod nempè pro fructibus, ad quorum restitutionem hæres gratuatus tenetur, nulla detur hypotheca, id tamen dictum fuit cum supposito, quod non adesset dolus, prout etiam dolo circumscripto loquitur ipse *Peregrinus*; Posito enim dolo † datur actio, quæ aliàs non competeret, vel etiam si dubitetur an competat, quia sic deceptus † Prætor ipse succurrit in *l.* 1. *in principio. & in l. & eleganter. §. non solum autem ff. de dolo malo*; Ex dolo autem oritur hypotheca tacita, iuxtà Textum, vbi *Bartol. in l final. vers. sed quando interuenit dolus ff. in quibus causis pign. tacit. contrahatur*, *Negusan. de pignor. par.* 2. *membr.* 4. *num.* 164. *vers. vigesimus secundus casus*, *Merlin. cod. tract. lib.* 2. *quæst.* 90. *Mantic. de tacit. & ambig conuention. lib* 11. *tit.* 14. *num.* 5. *in fin.* & in aliis terminis *Thesaur. lib.* 2. *quæst. foren.* 84. *num.* 7. *& seqq. Rota coram Dunoz. in decis.* 631. *num.* 18.

Neque ad excusandum dolum Caroli hæredis, ad quem summa Causæ restringebatur, visa est subsistere exceptio, quod ipse adeundo hæreditatem absque beneficio legis, & inuentarij, † se adstringere voluerit omnibus vltris per Testatorem, vt in fine præteritæ decisionis dictum fuit; Etenim cum acceptatio fideicommissi, & suppositio prædij Celalbæ fuerit per Testatorem iniuncta Carolo, antequam hæreditatem adiret, vel quoquo modo in ea se immisceret, † debuisset præcedere actus positiuus, & expressus acceptationis testamenti, & retentionis bonorum, vt etiã animaduersum fuit *in decis.* huius Causæ *in rec. par.* 14. *decis.* 275. Quinimo Carolus ipse animum suum declarauit alienum à suppositione prædij Celalbæ coram fideicommissarijs, dum post adtam hæreditatem Episcopi patrui super eodem prædio Celalbæ, tanquam libero, & ad se spectante, centum imposuit, pro cuius fructibus Domini de Aptis egerunt; Ideoque cum habeatur declaratio sui animi ab ipso facta, † inanis est quæstio suæ credulitatis, ad notissimum *Textum in Lolle, aut ille ff. de legat. tertio*.

Minusque hæc doli excusatio deduci videbatur ex animaduersione, quod Carolus non fuerit expresè damnatus restituere fructus Pescheriæ, & Pochaiæ sibi in vita donatorum, sed tantum hæreditariorum, & ideò saltem credere potuerit ad illorum restitutionem non teneri; Etenim cum ex tenore donationis, & testamenti aperte deprehendatur, quod illos quoque restituere deberet, vt latè dictum fuit *in decisione Causæ* 17. *Aprilis* 1663. §. *Nec vrget, & seqq. coram Ilerendissimo Beuilaqua*; † Sequitur cum, qui vtriusque notitiam habebat non potuisse de tali obligatione habere ignorantiam probabilem, prout requiritur ad eum excusandũ, vt post alios *Cyriac. contr.* 131. *num.* 49. *& contr.* 539. *num.* 8. *& 9. Mayon. decis. Lucen.* 49. *litera C. vers. doli exclusiua, Rota post* 2. *vol. consil. Farinac. decis.* 58. *num.* 8.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Altera præsentis Causæ decisio, quæ hic reuocata est, fuit impressa supra in hac eadem parte, vbi est in ordine 170.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Barchinonen. Census.

Veneris 1. *Iulij* 1678.

ARGVMENTVM.

Quasi possessio exigendi controuersa non erat, imò potius per solutionem approbata, & proindè possessori manutentio conceditur, non obstante sententia absolutoria in petitorio pronunciata, quia cũ illa fuerit per appellationem suspensa, effectum manutentionis impedire non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio possessori, vel quasi conceditur, & numer.* 3.
2 *Quasi possessio exigendi probatur ex quietantijs, ac etiam ex depositionibus testium.*
4 *Sententia declarans nullitatem census, non impedit manutentionem in quasi possessione exigendi fructus.*
5 *Sententia per appellationem suspensa, per inde est ac si non emanasset.*
6 *Sententia lata in petitorio, non officit possessorium.*

7 Pos-

7 *Possessorium nihil habet commune cum petitorio.*
8 *Possessio respicit vndam factum.*
9 *Possessor sua possessione priuari non debet donec, & quousque fuerit terminatum petitorium.*
10 *Appellatione pendente nihil innouari debet.*
11 *Manutentio eo magis possessori, vel quasi conceditur, si altera pars renunciauit iudicio possessorio.*
12 *Quasi possessio exigendi, per solutionem factam dicitur aquita, & acceptata.*

DECISIO CCLXXXIV.

PENDENTE lite coram Officiali Barchinonensi occasione cuiusdam annui census Quarteriarum sexdecim frumenti, in cuius exigendi quasi possessione ex illis Raphael Padellas Præpositus de Palatio Tordera nuncupatus, & à longo tempore extitisse ostendit Præpositos prædecessores suos, à Rectoribus Porochialis Ecclesiæ Beatæ Mariæ dicti Oppidi, Petrus Galceranduś modernus Rector eiusdem Ecclesiæ renunciauit iudicio possessorio, moxque reportauit sententiam in petitorio. ipsum non teneri ad vlteriorem census solutionem, à qua ab indè citra se abstinuit Raphael, & appellatione interposita, Causaque mihi commissa, proposui dubium: An sit dandum mandatum de manutenendo.

Et affirmatiuè resoluendum Domini cẽ-
1 fuere, † quia Raphael docuit de quasi pos-
sessione exigendi censum, Tùm ex instrumentis quictantiæ in actu solutionis report-
2 atis, † tùm etiam ex testium depositionibus, vt in Summario *numero primo, & secun-*
3 *do*, † ac proindè ipsi concedendam manutentionem, §. *Retinenda instit. titul. de interdict. Rot. coram Coccin. decis. 354. numero primo.*

Et licèt emanauerit sententia declarans
4 nullitatem census, de quo agitur, † hæc tamen manutentionem non impedit, ex quo
5 suspensa per appellationem ad effectum, de quo agitur, † perindè est, ac si non emanas-
6 set, cum sententia lata in petitorio † non
7 afficiat possessorium, † quod cum petitorio nihil habet commune, *l. naturaliter* §. *Nihil commune ff. de acquir. vel. amitt. possess.* cum pos-
8 sessio † nudum factum respiciat *Rota* penès *Possid. decis. 657. num. 10.* & quousque fuit ter-
9 minatum petitorium, † non debet possessor sua possessione priuari, *Rot. decis. 18. numer. 6. parte 14. recent. in Verulana Bonorum super manutentione 12. Iulij 1678. coram Reuerendo Patre Domino meo Rondinino*, ac appellatione pen-
10 dente † nihil innouandum *Rubric. & toto titulo ff. nil. nou. appell. pendente, Scacc. de appellat. libro 3. capit. 2. quæst. 3. num. 28.* maximè in hoc
11 casu, † quo Parochus iudicio possessorio
12 renunciauit, dicto Summ. *num. 1.* † & alias possessionem aquouit soluendo, *l. prima ff. de confessis.*

Et ita resolutum, Raphaele tantùm informante.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Vrbeuetana Releuationis Iodemnitatis.

Veneris prima Iulij 1678.

ARGVMENTVM.

Fructus propter euictionẽ passam à cohærede deberi deciduntur, quia præscriptio opposita non currebat durante lite cum deliberatario, & erat etiam interrupta per monitorium, quod licet amissum, ex pluribus tamen identificatum fuit, exceptio verò, quod euictio fuerit iniusta, retorquetur, quia si ille à suo cohærede interpellatus, ipse ietiam rem hæreditariam non defendit, iniustitiam euictionis allegare non meretur.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio non currit contra creditorem litigantem cum deliberatario super nullitate, & iniustitia deliberationis.*
2 *Præscriptio Statutaria Vrbis 16. annorum non currit contra forensem.*
3 *Præscriptio interrumpitur per monitorium reproductum, & negatum.*
4 *Lis remanet contestata ex negatione facta inter partes.*
5 *Præscriptio semel interrupta, denuo inchoari debet.*
6 *Monitorium non exhibitum, & cuius tenor non iustificatur, quatenus ad interrumpendam præscriptionem sufficiat..*
7 *Monitorium, quod non exhibetur, ex quibus tamen remaneat identificatum, & num. 8.*
9 *Euictio secuta per imprudentiam partis, tollit actionem repetendi fructus, & quando vide numer. seqq.*
10 *Damnorum appellatione veniunt etiam fructus.*
11 *Euictionis in iudicio debentur quoque fructus, qui percipi potuerunt, si res non fuisset euicta.*
12 *Cohæres interpellatus à cohærede si litem non defendit, non potest cohæredi euictionem passo, opponere litem fuisse iniustam.*

DECISIO CCLXXXV.

PROPOSITA causa extrà numerum; An sit standum, vel recedendum à decisis 19. * Ianuarii proximè præteriti, & suffragantibus tribus Dominis, licèt vnus propenderet ad dilationem petitam à reo, nihilominus conuenientibus in resolutione, responsum est standum in decisis.

Quia, vt dicebant exceptio præsumptæ satisfactionis ex præscriptione, iam dudum fuit reiecta in aliis decisionibus coram Reuerendissimis DD. meis Albergato Decano, & Archiepiscopo Damascено, Sac. Palatij Apostolici Præfecto, & in duabus nouissimis editis in hac instantia. Siquidem, aut nulla potuit currere præscriptio ab an-

no

1 no 1595. † dum Deianira litigabat cum deliberatario Prædij super nullitate, & iniustitia subhastationis *ad decisionem 79. numer. 4. par. 15. & coram Bichio decis. 50. numer. 4.* aut si præscriptio incepit currere à die interpellationis Constantiæ, & Iulij illius filij die septima Ianuarij 1595. non potuit currere nisi illa iuris communis, triginta, vel quadraginta annorum (statutaria præscriptione
2 Vrbis 16. † annorum non afficiente Deianiram forensem) & remansit interrupta, &
3 interciſa anno 1616. † per monitorium executum contra Iulium filium Constantiæ, qui succesſiuè monitorium per consuetam
4 formulam penès acta negauit, † & ex ne-
5 gatione lis fuit contestata, † ità vt præscriptio denuò debuerit inchoari, per *tex. l. vlt. C. de præscript. 30. vel 40. annorum, & ex alijs allegatis in decisione 16. Iunij 1677. §. & verùm est. & in decisione 19. Ianuarij 1673. §. alij scterunt.*

Nulla habita, aut habenda ratione, quod
6 monitorium non exhibeatur, † nec illius tenor.

Quia vltrà deducta in dicta decisione 16. Iunij §. *atque vt vnus, & in alia 19. Ianuarij §. nec visum est subsistere*, hodiè pro comperto est, monitorium illud fuisse factum in hac causa, & occasione huius releuationis
7 indemnitatis, † quia repetitum fuit coram A. C. in prosequutione causæ, vt ex comparitionibus in actis die 13. Iunij 1616. & 27. Aprilis 1663. deductis in hodierno Summario *numer.* 1. & 2. adeòque cum nulla alia lis præter istam reperiatur introducta per acta illius Notarij, in qua procedendum esset via ordinaria per monitorium, & clara sit actorum vicinitas nimirum exequutio
8 monitorij, & negatio illius facta à † Iulio, visum est DD. ex omnibus simul ponderatis remanere identificatum monitorium, & sublatam oppositam præscriptionem.

Aliam exceptionem super incompetentia actionis ad fructus Prædij pro parte euicta, eo quia euictio secuta sit per imprudentiam Deianiræ, †
9 quæ non poterat conueniri, nisi pro virili, pariter dixerunt DD. reiectam fuisse in vltima decisione §. *demum, quia visum est, cum §§. seqq.* Et vltrà expressum pactum conuentum in diuisione inter dictas sorores, quod quælibet pars sit tantùm grauata pro medietate æris alieni, tàm detecti, quàm de nouo emergentis, & si vltrà medietatem grauaretur, liberanda foret à quocumque damno, & interesse, concurrit quoque interpellatio facta Constantiæ an. 1595. à die contestationis litis, in qua declarauit velle consequi contributionem scutor. 550. dimidio valore fundi euicti, & insuper pro eo, quod interesset ad rationem scutorum
10 quinque pro centenario, † & tritum est no-
11 mine damnorum, venire fructus, † qui percipi non potuerunt ob euictionem, ex allegatis in vltima decisione §. *vltimo*.

Nihil obstante, vt dicebant, quod euictio fuerit iniusta pro dicta medietate prædij; Quia, vt responsum est in vltima decisione §. *quia creditor*; Constantia fuit interpellata pro releuatione indemnitatis, latum, ac molestiæ illatæ fuerunt à creditore hæreditario pro integro debito, & deindè ea defuncta fuit similiter interpellatus Ioannes Baptista Pater, & legitimus Administrator Iulij infantis, qui tanto magis debuerat defendere rem hæreditariam, quo erat iniustior eu-
12 ctio, † vndè eorum culpa in non faciendo defensionem, & præcipuè appellando à decreto subhastationis, iniusto, hodie suffragari non potest Reo illorum successori, & tantò minus, vt contra Deianiram illam possit opponere ad *gloss. in verbo Posse in fine l. Emptor aliàs ex empto, §. idem lib. 2. respons. ff. de act. empt. cum ibi alleg. Mangil. de euict. qu. 16. num. 3.*

Et ita altera tantum Parte informante resolutum fuit.

Plures decisiones factæ sunt in hac causa, quæ quia concordauimus supra in calce alterius dec. 149 in eadem causa emanatæ, ad illas lectorem remittimus.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Filiationis, & Alimentorum.

Veneris 1. Iulij 1673.

ARGVMENTVM.

Ad alimenta consequenda agebat filia, quæ illi, pendente iudicio filiationis fuit concessa, quia qualitcumque probatio super ea requisita, secùndum diuersas opiniones DD. hic concurrere vita est, ex tractatu, præstatione alimentorum, facta à patre, ac etiam ex alijs, quæ satis superabbundare dicuntur, cum super ijs sola summaria cognitio, non autem perfecta probatio requiratur.

SVMMARIVM.

1 *Filiationis iudicio pendente, compellitur Reus ad subministranda Actori alimenta, donec probaretur illum non esse filium.*

2 *Filius ad effectum alimentorum quasi possessorem filiationis probare tenetur.*

3 *Alimenta, vt consequatur filius, lite pendente, sufficit, quod aliquam præsumptionem adducat, super qualitate suæ filiationis.*

4 *Probatio filiationis ad effectum alimentorum non est facienda concludenter, sed solum summariè, & simpliciter facta suffragatur.*

5 *Filiationis probatio ex quibus dicatur esse sufficiens ad effectum alimentorum.*

6 *Probatio filiationis aliter fieri debet ad declarandum aliquem esse filium, aliter verò pro consequendis alimentis lite pendente.*

7 *Paupertas de iure præsumitur, tamquam connaturalis homini.*

8 *Di-*

3 *Dives, quod aliquis sit probari debet, cum præsumptio iuris sit in contrarium.*

9 *Pauperem se esse probare non debet filius, cum pro eo militet ratio nihil possidendi, si paterno subsidio destitutus sit.*

DECISIO CCLXXXVI.

MANDATVM relaxatum ab A. C. contra bona hæreditaria Iacobi Giaccherini pro securis tribus mensruatim soluendis in causam alimentorum Mariæ Felici Cæciliæ asserenti, se illius filiam naturalem Rota coram me sub die 19. Maii proximi præteriti censuit exequendum; & causa hodie repropolita, stetit in decisis ad effectum alimentorum tantum, quia mota
1 quæstione filiationis, ea pendente, † iudex eum compellere debet ad subministrandum actori alimenta, donec diffinitiuè pronuncietur illum non esse filium *l. si inst. tuta §. de inofficioso ff. inoff. testam. glos. in cap. 2. verb. nutriuntur, qui filij sint legitimi, & in lege vltima verb. vel examinabit vers. inuerim C. de alend. liber.* plenè *Rot. decis. 34. numer. 1. par. 16. recentior.*

Et licet hoc indistinctè non admittatur, cum nonnulli Doctores voluerint, quod
2 ex parte actoris † requiratur quasi possessio filiationis, vt tenuit *Bart. in l. si neget numer. 1. ff. de liberis agnoscendis Dec. cons. 66. num. 1. lib. 2. Rebuff. de sequen. prouis. glos. 2. num. 21.* Aliqui verò tenuerint sufficere aliquam præsum-
3 ptionem dumtaxat, † quæ iudicem ducat in opinionem, quod actor sit filius, vt voluit *Alberic. in eadem leg. si neget*, quem sequuntur *Gabriel. cons. 25. numer. 2. lib. 1. & Surd. de alimentis tit. 1. quæst. 112. num. 21. & sequentibus*; tamen omnes concordant, quod in probando, siue vno, siue altero ex dictis requisitis,
4 præcedere † non debeat euidens, & absoluta probatio, sed summaria cognitio sufficiat, vt allegato textu in *l. si quis à liberis ff. de liberis agnoscendis*, & aliis auctoritatibus dicit *Rot. in citata decis. 34. num. 5. par. 16. rec.*

In proposito ad præsumendam filiationem, vel illius quasi possessionem cognoscendam moti sunt Domini, tum ex assidua, & inhonesta consuetudine habita à Giaccherino cum Magdalena matre huius puellæ, de qua deponũt testes pro ea examinati, tum ex dicto Petrosini, qui eandem à sacro fonte leuasse affirmat, rogatus ab eodem Giaccherino, pro cuius tunc fuit in libro Baptismatis descripta, tum demum ex ipsa præstatione alimentorum ab eodem donec vixit facta prædictæ puellæ, quam filiam appellabat, vt idem testes deponunt,
5 quæ † omnia ad effectum de quo agitur superabundant, vt aduertit *Rot. decis. 34. num. 5. cum tribus seqq.* nam hodie non agitur de probanda filiatione principaliter ad effectum
6 decidendi litem super ea pendentem; † sed dumtaxat ad effectum obtinendi alimenta per modum prouisionis, donec lis terminetur, vt distinguendo notat læpe allegata *deci-sio 34. num. 19. par. 16. recen.*

Et facilius Domini in hanc resolutionem venerunt, quia ex deductis pro parte illius
7 puellæ constat de eius paupertate, † quæ vltra, quod de iure præsumitur, tanquam
8 cõnaturalis, cum nemo † dives præsumatur iuxta moralem *textum in canone sicut 47. distinct.* cuius verba referuntur in *Romana legitima super alimentis 3. Iunij 1669. §. paupertas coram Reuerendissimo D. meo Benilacqua Patriarcha Alexandrino*, non est illa à filio rigidè probanda, cum pro eo militet particularis ratio,
9 nihil possidendi, † si paterno subsidio appareat destitutus, vt reprobatis contrariis dixit *Rot. in dicta decis. 34. numer. 22. par. 16. recen.* & in allegata Romana legitimæ *dicto §. paupertas coram Reuerendissimo Alexand.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio, quæ est in ordine 215.

R. P. D. EMERIX.

Auximana Fideicommissi.

Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVMENTVM.

Ex quo testator, fratribus institutis, demandauerit, quod si eorum alter vxorem non duxerit, & filios non procreauerit, possent alij, sequentes in ordine, ducere vxorem, & filios habere, prætendebant illorum filij ipsos fuisse vocatos, sed negatiue resoluitur, quia ex hoc videbatur potius matrimonium consultum, quam præceptiuè ordinatum, & ideo nulla dicitur inducta vocatio, neque ex coniecturis resultans deficientibus digressu ad plures gradus substitutionum, & conseruatione agnationis, non deducta à manutentione familiæ, quia solum filij nominati sunt, sine vlla qualitate masculinitatis.

SVMMARIVM.

1 *Filij non dicuntur in conditione positi, aut vocati si testator dixit, quod si aliqui sui filij vxorem non ducant, & filios non habeant.*
Possint etiam alij ducere vxorem, & procreare filios ibidem.

2 *Matrimonium quatenus potius dicatur à testatore consultum, & procreatio soboles, quam aliqua filiorum fuerit inducta vocatio.*

3 *Filij in conditione positi, vt inter transuersales dicantur vocati, requiruntur coniecturæ admodum fortes, & concludentes.*

4 *Coniecturæ omnes dicuntur inefficaces pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, si vna saltem non concurrit ex iis, quas semper Rota admittere solet.*

5 *Digressus ad plures gradus substitutionum, aut conseruatio agnationis requiritur, adhuc, vt filij*

in

in conditione positi dicatur ex consilio vocati.

6 *Familiæ conseruatio, & manutentio expressa à testatore, qui simpliciter vocant filios, non dicitur respicere agnationem.*

7 *Masculi, & fœmina dicuntur æqualiter à testatore vocati sub solo nomine filij, quamuis conseruatio, seu manutentio familiæ fuisset adiecta.*

8 *Prohibitio alienationis adiecta solis hæredibus, etiam si verbis ampliſſimis sit concepta, nihil operatur.*

9 *Prohibitio alienationis non inducit vocationem filiorum in conditione positorum, si in casu contrauentionis, alteri, & non filij fuerint vocati.*

10 *Prohibitio alienationis facta omnibus, & in infinitum, non facit filios in conditione positos fuisse vocatos.*

11 *Fideicommissum in casum delicti, non inducit fideicommissum in casum mortis.*

12 *Fideicommissum non resultat ex onere perpetuo missarum, hæredibus, & descendentibus impositio.*

DECISIO CCLXXXVII.

AD impediendam executionem mandatorum à Iosepho Pranzono contra quondam Ascanium eius fratrem obtentorum Metellus, & Polisena dicti Ascanij filij obtinuerunt ab A. C. Inhibitionem vigore prætensi fideicommissi Iosephi Senioris, quam cum idem A. C. post modum moderatos fuerit, ac successiuè per sententiam declarauerit fideicommissum non existere; Signatura Iustitiæ commisit mihi Causam appellationis, cum clausula si quid exequendum: Quo circa dato dubio ad formam rescripti affirmatiua prodijt resolutio; Quia vnica exceptio fideicommissi Iosephi Senioris corruit ex lectura Testamenti vtrinque dati Summario *numer.* 1. in quo filij Ascanij non solum non fuerunt vocati, † sed ne-
1 que positi in conditione ad effectum succedendi, vel excludendi substitutum, vt patet ex ijs verbis: (Casu autem quo Ludouicus, & Ascanius vxorem non ducant, nec filios habeant, possint alij vxorem ducere) ad hunc effectum ab informantibus pro
2 Metello consideratis, † quæ dignoscuntur potius apposita ad consulendum matrimonio, & sobolis procreationi, quam successioni positorum in conditione *Peregrin. de fideicom. art.* 28. *numer.* 21. *post med. & num.* 23. *Rota decis.* 2262. *numer.* 3. *& decis.* 2279. *nu.* 2. *coram Coccin.*

Hinc parum releuant coniecturæ ab eisdem congestæ ad suadendum dd. filiorum vocationem; siquidem admisso etiam, quod
3 illæ alias aliquid operari possent, † nihilominus cum ſimus in transuersalibus requirerentur valdè fortes, & concludentes, vt sæpius dixit Rota, & præcipuè coram *Buratt decis.* 385. *numer.* 1. *& 2. & in Renonien. fideicommissi de Gozzadinis* 27. *Aprilis* 1674. §. 1. *coram Domino meo Calatain.*

Et tamen omnes deficiunt in casu nostro, vel si quæ adsunt, redduntur inefficaces,
4 non † concurrente vna saltem ex iis, quas semper Rota præcipuas in hac materia existimauit, nempè vel digressu ad plures gradus substitutionum (quem hic non adesse
5 nesciunt controuertere ipsimet scribentes pro Metello) † vel contemplatione agnationis *Rota coram Penting. decis.* 258. *numer.* 4. *& decis.* 274. *numer.* 16. & plenè dictum fuit coram me in vna *Ravennaten. fideicommissi* 11. *Martij* 1675. §. *permisso enim*, & §. *non obstat*, *quod per Testatorem*, confirmata 10. Ianuarij 1676.

Neque induci potest respectus ad conseruandam agnationem ex alijs verbis Testamenti vbi dicitur ad effectum procreandi filios pro manutenendo familiæ de Pranzonijs: Cum enim Testator in tota sua dispo-
6 sitione filios simpliciter nominauerit, † nullâ vnquam facta expressione masculinitatis, optimè infertur nullam habuisse consideratio-
7 nem agnationis, † sed tàm de masculis, quàm de fœminis intellexisse, vt per tex. in *l. si quis ità, & in l. si quis filiabus ff. de instit. tutel.* aduertit *Rota decis.* 425. *numer.* 6. *& 7. par.* 9. *& decis.* 135. *numer.* 11. *par.* 16. *recentiorum.*

Minus subsistit alia coniectura desumpta ex prohibitione alienationis, quia hæc legitur restricta ad solos hæredes institutos ibi: quibus hæredibus sic institutis expressè pro-
8 hibuit &c. † quo casu dictam prohibitionem nihil operari censuit *Rota coram Burat. decis.* 387. *numer.* 10. vbi ait id procedere quamuis dicta prohibitio concepta esset sub ampliſſimis verbis.

Eoquè magis dum in casu alienationis non fuerunt vocati filij positi in conditio-
9 ne, † sed alij hæredes non alienantes, & in casu quo omnes alienauerint Alma Domus
10 Lauretana, † ità in fortioribus terminis loquendo de prohibitione adiecta omnibus in infinitum *Rota coram Zarate decis.* 63. *num.* 5. *vers. quapropter, & seq.*

His igitur sublatis nihil facit prætensum fideicommissum in casu delicti, ad fauorem
11 proximiorum † ex quo præcisè inferri non valet ad fideicommissum in casu mortis *Rota coram Dunoz Iun. decis.* 371. *numer.* 2. *& coram Eminentiſſimo Ottobon. decis.* 255. *nu.* 20. *& in recen. decis.* 115. *num.* 1. *par.* 3.

Prout, nec etiam reputetur onus sortis census in casu extinctionis injunctum à Testatore pro perpetua celebratione Missarum cum assistentia hæredum, eorumque descen-
12 dentium: † nàm ex inde non videtur resultare tale perpetuum onus, vndè argui possit vocatio eorundem descendentium. *Gionzag. conf.* 97. *numer.* 22. *Roias decis.* 123. *numer.* 10. *Rota decis.* 231. *numer.* 14. *par.* 8. *& decis.* 383. *numer.* 10. *& 11. parte* 15. *recentiorum:*

Frustra denique opponitur sententia A. C. Arcosti, declarans bona Iosephi Senioris esse subiecta fideicommisso, & quod huic sententiæ acquieuerit Ioseph Iunior. Quia

præ-

præter alias responsiones placuit illa, quod dicta sententia loquitur de fideicommisso reciproco inter primos Institutos, non verò de fideicommisso perpetuò inter iplorum descendentes.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani.

Veneris 1. *Iulij* 1678.

ARGVMENTVM.

Immissio creditori in Saluiano conceditur, quia illius requisita, non admodum controuersa, satis verificata erant; adeoque ad solam retentionem pro creditis anterioribus quæstione redacta; illa pro indiuiso, data est, quia agebatur de possidente iure dominij, cui non nisi pro summa anteriori creditori soluta competit retentio, quod secus esset, si tractaretur de possessore iure pignoris, qui indiuisam possessionem substinere non debet.

SVMMARIVM.

1 *Saluianum conceditur pro refectione damnorum.*
2 *Creditum cum hypotheca probatur ex instrumento publico, obligatione Camerali vallato.*
3 *Possessio debitoris probatur ex instrumento venditionis ab eo facta, vbi altera rei conuenti ex litis substentatione resultat.*
4 *Saluianum conceditur, quoties illius requisita concurrunt, quæ qualia sint, & quomodo iustificata remaneant vid. sup. à num. 2.*
5 *Identitas probatur ex confrontatione confinium modernorum, & antiquorum.*
6 *Retentio competit solum pro intrante quantitate pretij soluti.*
7 *Immissio creditori pro indiuiso conceditur cum possessore, cui solum pro rata competebat retentio ex creditis anterioribus ab eo persolutis, & vide numer. 9.*
8 *Possidens aliud est, quod possideat iure pignoris, aliud verò iure dominij, & quando, & ad quem effectum vid. num. seqq.*
9 *Creditor possidens iure pignoris, licet pro paruo credito, immissionem pro indiuiso fauore alterius creditoris sufferre non debet.*
10 *Possidens iure dominij non impedit immissionem pro indiuiso, concessa sibi sola retentione pro rata crediti anteriotis ab eo persoluti.*

DECISIO CCLXXXVIII.

IMMISSIONEM ex remedio vtilis Saluiani in possessionem Terrarum olim possessarum à Septimio Morontio, & nunc à fratribus de Ghislerijs, dandam esse iuxta modum in decisione exprimendum Archiconfraternitati Sanctorum Ioannis, Euan-
1 gelistæ, & Petronij Nationis † Bononiensis pro refectione damnorum ab eadem passorum Rota respondit me proponente sub die 13. * Maij 1675. & ex eisdem rationibus repropolita hodie causa, sterit in decisis.

Nam visum iterum est constare de extremis in hoc iudicio iustificandis, quia credi-
2 tum cum hypotheca † probatur ex instrumento stipulato anno 1602. obligatione Camerali munito, in quo Septimius fideiussit, & se obligauit de quacunque euictione domus venditæ Antonio Naldo, qui illam postea vendidit Iosepho Froscianti, & ex rata pretij emit loca nouem Mõtium Sixti, ab ipso postea legata Archiconfraternitati, quæ ne dicta loca montium deliberarentur ad instantiam illorum de Caualcantibus, qui propter passam euictionem eiusdem domus, fructus cuiusdam census exigere nequibant, cum illis transegit, & cessionem iurium reportauit, vt ex serie facti in prætenta decisione recensiti; Possessio antiqui Septimij probatur ex instrumento venditionis de an. 1624. in fauorem Pauli Ghisleri auctoris reorũ, † quorum moderna pos-
3 sessio ex litis substentatione conuincitur, vndè cum omnia extrema huius interdicti
4 adipiscendæ concurrant † denegari non debet immissio *Gloss. in §. item seruiana instit. titulo de action. Doctores in l. 1. ff. de salu. interdict. & in Romana Saluiani 1. Februarij 1673. coram me*, & in aliis sæpissimè.

Nec dubitari potest, quod domus euicta fit illa met vendita de anno 1602. à Vetera, cum fideiussione Septimij, quia ex combinatione, & confrontatione confinium antiquorum, & modernorum, ac aliis demon-
5 strationibus, constat domum esse † eandem, vndè probata remanet identitas, vt plenè firmatum fuit in *Ranennaten. Saluiani 19. Ianuarij proxime prateriti coram me, & in Romana fideicommissi de Caffarellis 27. Aprilis huius anni pariter coram me.*

Minus ad euitandam immissionem suffragatur alias opposita retentio pro creditis anterioribus resultantibus ex erogatione pretij soluti in extinctione æris alieni à Septimio contracti, priusquam de euictione se obligasset, quia sicuti aduertit prætenta decisio huiusmodi credita anteriora dumtaxat
6 ascendunt ad scuta 723. & b. 80. † pro quibus solum potest competere retentio Terrarum pro intranti quantitate, & in eo, quod supersit dandam esse immissionem
7 Archiconfraternitati pro indiuiso, † iterum visum est dominis, sicuti fuit aliàs seruatum *in ver. decis. 294 numer. 14. & 549. numer. 5. par. 1. rec. & coram Canal. decis. 652. num. 4. & 5.* & nouissimè in dicta *Ranennaten. Saluiani 19. Ianuarij proxime prateriti §. fin. coram me*, vbi affertur distinctio inter possidentem iure pi-
8 gnoris, & iure dominij, † in primo enim ca-
9 su non datur immissio; † in secundo verò
10 datur pro indiuiso, † concessa dumtaxat re-

tentione, possessori ad mensuram crediti anterioris, quod idem tradunt *Thomat. dec. Matematen. 206. numer. 47. Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 44. numer. 16. & seqq.* & alij relati in eadem *Ravennaten. confirmata* 22. *Iunij proxime praeteriti coram me*.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in alio precedenti tomo 2. partis 18. adest altera praesentis causa decisio, quae est ibi in ordine 320.

R. P. D. MATTHÆIO.

Colonien. Canonicatus.

Veneris 1. *Iulij* 1678.

ARGVMENTVM.

Fructus beneficij sequestrati, gratiosè subrogato deberi deciduntur, non obstante oppositione Capituli, quod nullum ius habere videbatur in illis, nec erat legitimus contradictor ad impediendam exequutionem literarum Apostolicarum, tum quia agebatur de fructibus post vtriusque collitigātis prouisionem decursis, tum etiam, quia illud nō habebat parem titulum eiusdem speciei ad hunc effectum omnino necessarium.

SVMMARIVM.

1 *Validitas mandati resultat, si nullus defectus contra illud opponitur, ex requisitis vulgata* decis. Caputaq.

2 *Exequutio sententia, & mandati conceditur, stante validitate, & iustitia, etiam si causa fuisset commissa cum clausula* si quid exequendum.

3 *Fructus beneficij prouiso Apostolico, & respectiuè subrogato debentur, & numer.* 6. 10. *&* 11. *ac per totam.*

4 *Subrogatus in iuribus defuncti statim, atque possessionem accepit, dicitur illam continuare etiam ex persona eiusdem defuncti.*

5 *in Subrogatione gratiosa non requiritur nona possessio, sed illa defuncti continuatur in subrogatum ex ipso ministerio Principis, & nu.* 16.

6 *Sequestrum in beneficio non apponitur, nisi ad beneficium collitigantium.*

7 *Possessio capta à subrogato gratiosè non dicitur nona possessio, sed continuatio antiqua.*

8 *Capitulum non est legitimus contradictor ad retardandam exequutionem literarum Apostolicarum gratiosè subrogati, & quando.*

9 *Contradictor legitimus, vt quis dicatur etiam in subrogatione gratiosa, requiritur titulus omnino par, & eiusdem speciei.*

10 *Fructus beneficij debiti post prouisiones amborum collitigantium omnes debentur subrogato in iuribus, & possessione defuncti, & numer.* 3. 11. *& seqq. ac per totam.*

11 *Fructus beneficij quatenus potius spectent ad Capitulum, vel ad subrogatum à Papa, & numer. seqq.*

14 *Prouisus Apostolicus si non fuit citatus per Prouisum à Capitulo, adhuc dicitur possidere, & in sua possessione est manutenendus.*

15 *Prouisus quoquo modo de beneficio, si postea obtinuit prouisionem Apostolicam, dicitur mutasse causam suae possessionis, & illius vigore possidere.*

16 *Subrogatus gratiosè postea quam fuit immissus perinde habetur, ac si possideret à die obitus defuncti, etiam ad effectum acquisitionis fructuum.*

DECISIO CCLXXXIX.

VVERNERVS Franchen. de an. 1664. resignauit Canonicatum in Ecclesia Collegiata Sanctorum Duodecim Apostolorum Colonien. fauore Christiani Ellen, & post signatam supplicationem, & literis expeditis Resignatarius vitam cum morte commutauit. Capitulum de eodem Canonicatu prouidit Mulhemium, eumque in possessionem intrusit, non citato, nec audito Vvernero Resignante, non obstante, quod in actuali possessione eiusdem Canonicatus continuaret, qui postea consequutus fuit prouisionem Apostolicam tanquam de reseruato, cum expresso mandato de respondendo de fructibus iuribus, & emolumentis.

Vndè cum postea inter istos prouisos fuerit introducta Causa in Rota, deuentum fuit ad appositionem sequestri 4. Maii 1671. & deindè sequestratarius fructus exegit, & dum his pendebat, decessit dictus Mulhemius Prouisus à Capitulo, & interim Franchen Prouisus Apostolicus à Papa subrogationem in iuribus, & possessione defuncti, ac litis prosequenda reportauit, & successiuè sententiam Rotalem super illius exequutione, & immissione in possessionem Canonicatus, ac fructuum perceptionem obtinuit, & deindè reuocato sequestro, fuit mandatum pro eisdem fructibus à sequestratariis exactis de mense Aprilis 1677. relatarum, & cum ab eodem mandato fuerit per Capitulum prouocatū, Signatura Causam commisit cum clausula si quid exequendum, & subscripto à R. P. D. meo Calataiu dubio, an mandatum de consignando sit exequendum, seù de nouo relaxandum, & à me proposito in locum illius suffecto DD. conuenerunt, mandatum esse exequendum.

Dicebant, validitatem esse incontrouertibil, † ex quo nullus defectus contra illud opponebatur ex requisitis enumeratis in Decisione *Caputaq.* 260 *par.* 2. & iustitiam metiri fuerunt ex motiuis infra deducendis, & his duobus concurrentibus, neque sententiis, neque mandatis exequutio retardanda venit, † etiamsi Signatura rescripserit cum clausula si quid exequendum, quia stante iustitia, & validitate, omninò procedendum est ad ipsius mandati exequutionem,

lucm, *Gratian. disceptt. for. cap. 965. numer. 2. & seq. Rot coram Merlin. decis. 362. numer. 2. & 3. & post Zacch. de oblig. Camer. decis. 12. & coram Celso decis. 63. vtrobique numer. 4. & decis. 302. nu. 3. par. 10. recent.*

Rationes, in quibus Iustitia fulgebat, visæ sunt ex eo resultare, quia agitur de fructibus sequestratis propter litem inter defunctum Prouisum à Capitulo, & Vvernerum Franchen. Prouisum Apostolicum, & 3 succeßiuè subrogatum, † qui subrogato debentur, & statim quo possessionem facti 4 adeptus fuit, † dicitur continuare illam etiam ex persona defuncti *Cephal. conf. 63. numer. 10. & seq. Lancellott de attentat. par. 2. cap. 4. numer. 395. Paris. de resignat. lib. 2 qu. 3. num. 70. & 74. Guidopap. decis. 356. numer. 5. Rota decis. 1443. numer. 4. coram Coccin. & decis. 159. per tot. coram Puteo lib. 3. & decis. 440. per tot. par. 4. tom. 2. recent.*

Fundamentum autem, in quo nititur huiusmodi conclusio prouenit ex speciali priuilegio subrogationis, in quo nõ requiritur 5 noua possessio, † sed illa defuncti in subrogatum continuatur ministerio Principis translata, & ista sufficit ad effectum, vt subrogatus fructus acquirat, & maximè quando 6 præcessit illorum sequestrum, † quod non apponitur, nisi ad Beneficium collitigantium, & in his casibus subrogatio gratiosa 7 in locum defuncti, † nunquam dici poterit noua apprehensio, sed continuatio antiquæ immissionis defuncti possessioni facti cum possessione iuris ad fauorem subrogati, *Lancellott. de attentat. d. par. 2. cap. 4. numer. 395. Rot. d. decis. 449. par. 4. tom. 2. recent.*

Eoquè minus Capitulo competit aliquod ius impediendi huius mandati de cõsignando exequutionem, † dum non est legitimus 8 Contradictor ad retardandam exequutionem literarum Apostolicarum in huiusmodi gratiosa subrogatione, † quæ requirit titulum eiusdem speciei omninò parem in eadem qualitate subrogationis, *Argel. de legit. contradict. quæst. 15. art. 1. numer. 27. & art. 3. per tot.*

Quamobrem cum Capitulum impedire nequeat subrogato perceptionem fructuũ, & cum illi spectent ad litigantes, vti debiti 10 post prouisiones, quæ in lite erant, † ideò ipsi Vvernero vti subrogato, cessante spolio, debentur, vt indiuidualiter probant *text. in cap. cum nos 4. in fin. de offic. ordinar. & in cap. quia sæpè 40. in princip. de elect. in 6. & vtrobique glosa Calderin. conf. 2. vers. tertius casus de petul. Clericor. Iaf. conf. 75. num. 6. & seq. vol. 3. Rot. decis. 529. & decis. 712. vtrobique numer. 3. par. 4. tom. 3. recent.*

Nequè Capitulum post collationem dicti Canonicatus aliquod ius super eisdem fructibus prætendere valet, quia hic non agitur de fructibus inexactis, & non separatis à mensa matutatis de tempore, quo non 11 aderat Canonicus, † sed quæstio est circa fructus separatos à mensa, & existentes penes sequestratarium, quia si spectarent ad Capitulum, lite pendente, iustè non fuissent sequestrati, & ideò dum non docetur spectare ad Capitulum, vel ad hæredes defun- 12 cti † vigore subrogationis debentur Franchen subrogato, *Rot. coram Coccin. d. decis. 1443. numer. 4.*

Nec contrarium firmat *Rota coram Vbaldo decis. 374. tom. 2.* quia ibi non agebatur de fructibus recollectis post litem motam inter Prouisos, & sequestratis ad commodum eorundem, siuè alterius ex eis, qui Victor fuisset, vt patet ex lectura eiusdem, vt ex *de-* 13 *cis. 766. prædictæ* confirmatoriæ † ita nec applicatur doctrina *Gonzal. glos. 37. num. 27. cum decis. Dunozetti 336. numer. 7. & coram Bichio decis. 256. numer. 19.* quia in illis quæstio est de fructibus assignatis mensæ Capitulari, quomodo, & inter quos sint distribuendi, & egregiè in illis fuit firmatum, distribuendos esse inter Canonicos, qui tempore perceptionis possidebant, exclusis aliis, qui de nouo interuenerunt, qui casus diuersus, & extraneus est à dubio, de quo tractatur, vbi agitur de fructibus exactis lite pendente post prouisiones hinc inde expeditas, & possessionem actualem Vvernero consignatis, qui non citatus à Prouiso per Capitulum, 14 reputatur † verus possessor, & in illius possessione est manutenendus *Boccat. de interdict. vti possidetis cap. 2. numer. 66. Posth. de manut. observat. 57. numer. 9.*

Et ex his Vvernero Franchen fructus huiusmodi debentur, tàm ex persona propria propter prouisionem Apostolicam, cum expresso Decreto illi responderi, de fructibus, 15 iuncta possessione actuali, † cuius vigore dicitur mutasse causam possessionis, & cœpisse possidere tanquam Prouisus, *Bald. in l. 2. numer. 63. C. de seru. & aqu. Put. decis. 165. numer 4. & seq. Gregor. decis. 546. numer. 1. Otthobon. decis. 164. numer. 7.*

Tùm denique ex persona Mulhemii defuncti propter subrogationem ad ius, & possessionem illius, ac litis prosecutionem per quam transfertur possessio defuncti in subrogatum, & continuatur potius possessio defuncti, quam noua acquiratur, ita quod subrogatus posteaquam fuit immis- 16 sus, † perindè habeatur, ac si à die obitus defuncti verè possideret, etiam ad effectum acquisitionis fructuum ante immissionem iuxtà *decis. Canaler. 477. à numer. 2. ad finem Royas decis. 222. numer. 1. & dicta decis. 449. à numer. 16. par. 4. tom. 2. recent.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Pecuniaria.

Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVMENTVM.

Fidejussori pro summa soluta indemnitatem petenti opponebatur, ipsum eam voluisse consequi super pretio aliorum bonorum, quasi quod plus ille petere non potuisset; Contrarium tamen fuit decisum, quia dicta declaratio importabat quidem assignationem ad commodum, & incommodum debitoris, non autem aliquam dationem insolutum concludere poterat, ad quem effectum necessaria erat conventio superlucrandi, quidquid pluris ex iisdem bonis fuisset retractum.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor postequam solvit, debet à suo principali debitore relevari indemnis.*
2 *Stipulatio dicitur commissa si venerit casus in stipulationem delatus.*
3 *Mandatum ritè, & rectè relaxatur postequam stipulatio sit commissa.*
4 *Creditor indemnitatis, si pro relevatione declaravit recipere pretium ex certis bonis retrahendum, ultra illud, quid amplius pretendere non potest, sed vid. numer. seqq.*
5 *Assignatio creditori facta super bonis, modum recipiendi satisfactionem demonstrat, non autem inducit insolutum dationem.*
6 *Assignatio facta creditori, dicitur facta ad commodum, & incommodum debitoris, nec liberat assignantem, nisi satisfactione secuta.*
7 *Creditor declarans recipere satisfactionem ex pretio bonorum, ut plus petere non possit, requiritur, quod illud voluerit donare.*
8 *Creditor, ut per assignationem bonorum, plus petere non possit, necessarium est pactum superlucrandi, quod pluris ex iisdem bonis retrahetur.*
9 *Donationis, seu remissionis pro exclusione omnis interpretatio capienda est.*

DECISIO CCXC.

DOMINI respondendum esse mandatum relaxatum ab Auditore Cameræ ad favorem Cosmi, & aliorum hæredum quondam Nerei Acciaioli contra Equitem Petrum Pandulphinum, pro relevatione indemnitatis à fideiussione, quam pro eo suscepit in Apocha dotali Annæ Moronæ; † Cum enim Nereus ex causa istius fideiussionis judicialiter coactus fuerit soluere Raphaeli Viro Annæ scuta 200. & Petrus sub obligatione Camerali indemnem eum relevare promisit, vt in Summario *numero secundo, quinto, & sexto*, vtique † sequitur commissam fuisse stipulationem, † & per consequens iustè relaxatum mandatum, vt in his terminis firmat *Rota decis.* 305 *numer.* 2. *par.* 13. & *decis.* 80. *numer.* 6. *par.* 16. *recent.*

Non obstat, quod Nereus in solidarijs computorum declarauerit se pro sua relevatione recepturum pretium retrahendum ex quarta parte Castri Cantalupi suo tempore vendendi Summario *numero decimo*; & ideo† cum idem Castrum pro parte ad Annam spectans venditum fuerit tantum pro scutis 500. non possit ipse pretendere relevationem nisi pro dicta rata, quia vltra alias responsiones ab informantibus datas placuit, Dominis, quod ista conventio non importat receptionem insolutum, † sed solum modum sibi satisfaciendi ad commodum tamen, & incommodum assignantis, & ideo non liberat assignantem, † nisi le quuta inde integra, & totali satisfactione, si pluribus rationibus, & auctoritatibus comprobat *Olea de cessione iurium parte prima titulo 7. quæstione 3. numero 18. cum sequentibus Leotardus de vsuris quæstione 39. numero 51. & 52.* cum aliis adductis per *Rotam decis. 192. numero 25. & sequentibus parte 5. recentior. & in Neapolitana Pecuniaria 24. Februarij 1608. §. verum Domini coram Reverendo Patre Domino meo Boutlement.*

Tanto minus in presenti, vbi non apparet † de vlla causa donandi, vel remittendi id, quod minus Nereus ex dicta venditione consequeretur, † nec vicissim adest pactum superlucrandi, quod pluris ex eadem venditione retractum fuisset, & tamen in dubio omnis interpretatio sumitur † pro exclusione donationis, seù remissionis iuxta vulgat. *textum in l. cum de indebito* vbi communiter Doctores *ff. de probationibus*.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Leodien. Abbatiæ.

Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVMENTVM.

De duobus Abbatibus insimul electis, ille præfertur, qui nulla macula inquisitus erat; vbi verò alter pluribus fuerat diffamatus criminibus, à quibus licèt absolutoriam obtinuisset; hæc tamen non suffragabatur illi ad abstergendum infamiam facti, quæ sufficit ad aliquem repellendum à consecutione beneficij, quidquid foret, si ageretur de eo privando beneficio, iam assequuto, in quo sola diffamatio non sufficeret, sed requireretur vltèrius vera probatio delicti.

SVMMARIVM.

1 *Infamia iuris ad euitandam pœnam, licet ab imputato delicto, tolli potuisset, non tamen remo-*

vetur

uetur infamia facti in hominum opinione concepta.

2 *Infamia facti sufficit ad aliquem repellendum à consequutione beneficij.*

3 *Ministros Ecclesiæ decet omni penitus nota immunes esse.*

4 *Priuatio beneficij, iam assequuti, non incurritur ex sola hominum opinione ob imputata delicta, sed requiritur, quod illa verè fuerint commissa.*

5 *Innocentia rei non probatur ex sola dimissione à carceribus, ac etiam remissione fideiussionis, sub qua ille relaxatus erat.*

6 *Religiosus, qui sine licentia suorum superiorum accessit ad Vrbem, non potest eligi in Abbatem, vel aliud officium sua religionis.*

7 *Diffamationis reliquia vt tollantur, non sufficit sententia absolutoria ex capite innocentiæ, si non probatur accusationem processisse ex calumnia.*

8 *Accusatio si temeraria non fuit, adhuc accusatus, & absolutus, licet sit immunis à delicto, non tamen remanet liber à suspicione delicti.*

9 *Suspicio sola delicti sufficit, vt quis repellatur à ministerio, & regimine Ecclesiæ, præsertim in concursu alterius maculam non habentis.*

10 *Eligens indignum remanet incapax tam eligendi, quam vt eligeretur.*

11 *Eligens personarum indignam, vt beneficio electionis priuetur, probari debet scientia indignitatis illius.*

DECISIO CCXCI.

IN Abbatem S. Egidij Ordinis S. Augustini propè Leodium à Canonicis regularibus eiusdem Monasterij, in electione discordibus, electus fuit Canonicus Io. Preal tunc in Vrbe commorans; Cum autem altera sanior pars Canonicorum elegisset Philippum à Bynatten, illum in Abbatem Vicarius Generalis Leodien. confirmauit, eique possessionem tradidit; Ab his verò deuoluta Causa ad hoc Sac. Tribunal cum in disputatione attentatorum dictum fuerit, vt apposito œconomo videretur de bono iure, super illo dubitaui in locum Reuerendissimi Calataiu Cancellarij Mediolanen. in hac Causa subrogatus, atque de bono iure Philippi constare hodie responsum fuit.

Ratio resolutionis fuit, quia facultas omnis eligendi consolidata fuit in Canonicos, qui Philippum legitimè elegerunt, cũ altera Pars incapacem elegisset; Talis enim erat Ioanaes Preal de pluribus, & pluribus criminibus diffamatus ex latè deductis per informantes pro Philippo; Quibus omnibus, etiamsi scribentes pro ipso Ioanne Preal satisfacere conarentur, adhuc tamen non omnes responsiones Dominis placuerunt, ex quibus adhuc tolli potuisset infamia iuris
1 ad euitandam pœnam, † sed non infamia facti ad declinandam hominum opinionem de ipso tot criminibus notato malè conceptam, etiam ab ipsis Electoribus ipsius delictorum optimè conscijs; hæc autem sola
2 infamia facti † sufficit, vt aliquis repellatur à beneficio assequendo, cum Ecclesiæ Dei
3 ministros deceat † omni penitùs nota immunes esse, etiam in opinione Populorum, qui ideò arceri non debent à debita illis reuerentia, quidquid esset si ageretur de priuatione beneficij iam assecuti, † quæ cum
4 sit pœnalis, & supponat delictum, illud non
5 ex opinione aliorum, sed ex facto ipso delinquentis committitur. *Textus est in can. laici distinct. 33. & in can. tantis Daniel. distinct. 81. & in cap. omnipotens de accusat. Marescot. var. res. lib. 2. cap. 34. num. 18. & 19. Rota coram Bichio decis. 653. num. 12. & 13. & decis. 669. nu. 8. & 9. & coram Eminentiss. Otthob. decis. 202. ex num. 14. & apud Zuff. de crim. process. legitim. decis. 79. per tot. & in Burgen. Abbatiæ 22. Iunij 1671. §. Ideoque coram R. P. D. meo Tala 17. Nouembr. 1671. §. nulla etenim coram me*, vbi concordantes.

Neque ad hunc effectum attenditur, quod ipse Preal è carceribus Vrbis, in quibus ex mandato Eminentissimi Vicarij detinebatur, relaxatus fuerit sub fideiussione, quæ
6 ei etiam postmodum fuit remissa; † Etenim præterquod solum carceratus fuerat propter delicta commissa in Vrbe, ad quam venerat sine licentia suorum Superiorum, † &
7 propterea ex isto etiam capite effectus fuerat ineligibilis, iuxta *Constitutionem Clementis VIII.* 20. §. 13. confirmatam per *Vrbanum VIII. Lezana in summa quæst. regul. cap. 10. n. 16. tom. 1. & verbo Apostata num. 6. in fine tom. 2. Thesaur. de pœnis Eccles. par. 2. cap. 7. verbo religiosi pag. 294.* vt reliquiæ diffamationis tollantur, illiusque macula abstergatur, neque sufficit absolutio ob innocentiam, quando non constat accusationem processisse ex calumnia, iuxta *cons. 6. Nauar. de accus.* quia potita
8 delatione non temeraria, † adhuc sic delatus, & absolutus quamuis immunis remaneat a delicto, non tamen immunis est à suspicione delicti, † quæ sufficit, vt à ministerio Ecclesiastico ille repellatur in concursu potiorum alterius nulla macula inquinati, *Lotter de re benef. lib. 2. quæst. 31. num 150. & seq. Rota coram Bichio d. decis. 653. num. 16. & seqq. & in Calagurritana Canonicatus doctoralis 13. May 1669. §. 2. clarius, & seqq. coram R. P. D. meo Emerix.*

E conuerso autem non infert illatio, quod si Ioannes Preal erat indignus, vt eligeretur, ipse quoq; Philippus à Bynatten indignus
10 electus fuerit, quia illum postulauit, † atq; ideo incapax, vt in hac postea vacatione eligeret, vel eligeretur, non enim probatur hęc postulatio Ioannis Preal in Abbatem facta à Philippo ex solo mandato ad postulandum, cum sola nominatio non sufficiat, nisi ipsa postulatio sequatur, neque etiam apparet, quia mandatum, quod integre exhibitum non fuit, verò importare possit, quod insuper penitùs ineffectuatum, neque
11 apparet, † quod ipse sciuerit. Item Preal verè indignum eo tempore fuisse, prout ad hunc effectum requirebatur, vt post alios *Sigismund à Bononia de elect. dub. 58. nu. 5. & 10. P. Passerin. illo cod. tract. cap. 29. num. 77. & 78. Barb. de iur. Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 66. 78. & seqq.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana augumenti Dotis.

Veneris 1. *Julij* 1678.

ARGVMENTVM.

Declaratur, ſeu potiùs limitatur diſpoſitio textus *in Auth. & ſi contractus C. de fid. inſtrum.* quatenus pro recognitione ſcripturæ requirit teſtes aliquem ſcribere vidiſſe deponentes, quod ſcilicet non procedat in iis ſcripturis, in quorum conſcriptione non adhibentur teſtes, in quibus tam ex Statuto Vrbis, ac vſu Curiæ, quam etiam S. Palatij, recognitio per comparationem literarum admittitur.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio ſcripturæ facta parte non citata dicitur informis, & habetur ac ſi facta non eſſet.*

2 *Recognitio ſcripturæ formiter fieri dicitur, ſi fiat per comparationem ad certam ſcripturam, & numer. 7.*

3 *Scripturæ in quibus conſcribendis non adhibentur teſtes, de ſtylo Curiæ, & Sacri Palatij per comparationem facta, ſuffragatur. & n. 5.*

4 *Teſtes non requiruntur quod deponant aliquem ſcribere vidiſſe, ſi agitur de ſcripturis, quibus in conſcribendis non requiruntur teſtes.*

5 *Recognitio ſcripturæ à iure requiſita per teſtes, quod viderint aliquem ſcribere, non recipitur à Statuto vrbis, & vſu Curiæ, & quando ſup. num. 3.*

6 *Teſtamenta, & apocha privata per comparationem recognoſci poſſunt.*

7 *Scriptura certa requiritur ad recognoſcendam ſcripturam per comparationem literarum, & ſup. num. 2.*

8 *Scriptura per comparationem dicitur ſufficienter recognita, quoties illius requiſita fuerint ſervata.*

9 *Recognitio ſcripturæ per comparationem denegatur in criminalibus, vel ſi adeſt ſuſpicio falſitatis, vel teſtes non ſint idonei, aut quid aliud in contrarium adducitur, & num. ſeqq.*

11 *Recognitio manus per feneſtrellas, vel per cancellos quatenus requiratur, & ſup. num. 9. cum ſeq.*

12 *Recognitio manus quomodo facienda ſit arbitrio Iudicantis relinquitur.*

13 *Recognitio manus, vel ſcripturæ facta per comparationem literarum cum ſuis requiſitis, dicitur ſuperflua probatio.*

14 *Recognitio manus non denegatur ſub prætextu quod profutura non ſit.*

15 *Iudiciorum ordo præpoſteravi non debet.*

16 *Intempeſtiva eſſet deciſio, illiuſque indicium, ſi primo de relevantia, poſtea verò de exiſtentia ſcripturæ quæreretur.*

17 *Qualitas, quæ eſt accedens non debet præcedere ſubſtantiam.*

DECISIO CCXCII.

REVOCATIS ſub Iudice deciſionibus coram Eminentiſſimo Cerro, in cuius locum fui vniuerſaliter ſubrogatus, cum inter Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales relatus fuit, præcipua quæſtio erat, quando cauſam propoſui 29. Martij 1675. & 27. Nouembris 1676. ſuper apocha reuocante teſtamentum ipſius Bernardini Iacomini; Eo itaque dubio ſuper recognitione characteris Iacomini teſtatoris, apocham recognoſcendam eſſe per comparationem ad certam ſcripturam hodie DD. reſponderunt,

Recognoſcenda enim erit apocha, quia licèt ex parte Roſei Iacomini, & Domini Marchionis Gioneti, aliorumque creditorum eiuſdem Iacomini, ei adhærentium recognita fuerit; adhuc tamen quia recognitio facta, informis fuit, & parte † non citata, habetur ac ſi facta non fuiſſet, ex ratione 1 *textus in l. 1. §. denunciari ff. de vent. in ſpicien. Jaſon. conſil. 67. volum 3. Gratian. diſcept. 501. num. 14. Rota recent. par. 9. deciſ. 159. ſub num. 8. & 9.* quæ eſt repetita coram *Card. deciſ. 54.*

Recognitio verò formiter faciendo † ſufficiens viſa eſt per comparationem ad certam ſcripturam eiuſdem Bernardini iuxta 2 ſtylum Curiæ hunc modum recognoſcendi admittentis in iis ſcripturis in quibus conſcribendis teſtium præſentia non adhibetur 3 qui ideo requirendi non ſunt, † vt deponant, quod viderint illam ſcribi iuxta diſpoſitionem *Textus in auth. & ſi contractus C. de fide inſtrument.* quam hunc in modum innuit 4 vit Vrbis Statutum *lib. 1. cap. 84.* † vnacum Sacri Palatij, & totius Curiæ obſeruantia 5 etiam in iſtis apochis privatis, † & ſcripturis teſtamentarijs *Gratian. diſcept. 895. num. 10. & ſeqq. Rota coram Puteo deciſ. 18. de fide inſtrum. & diuerſor. par. 1. deciſ. 553. num. 2. & coram Ferrati. deciſ. 475. num. 6. vbi Addenda. & in recent. par. 8. deciſ. 166. num. 20. & par. 11. deciſ. 328. num. 4.* cum aliis *in Romana, ſeu Ferentina bonorum 22. Iunij* proximè præteriti coram me. Facta enim comparatione per teſtes habentes notam manum Bernardini, † conſtito prius de certa exiſtentia alicuius ſcripturæ eiuſdem manu conſcriptæ, ad quam ſcri- 8 ptura recognoſcenda comparanda ſit, † dicitur ſufficienter recognita ſervatis requiſitis, de quibus *Menoch. de arbitr. iudic. lib. 2. quæſt. 114. num. 25. & ſeqq Cabal conſil. 150. num. 5. & 6. volum. 1. Rota recen. par. 9. d. deciſ. 159. num. & ſeqq.*

Contraria enim procedunt † quando vr- 9 get ſuſpicio falſitatis ſcripturæ recognoſcendæ, in quam ſuſpicionem huiuſmodi Dd. adduci non potuerunt, vel quando 10 verſamur in criminalibus, † aut teſtes inducendi ſuper recognitione eſſent non integræ fidei, aut alia adducerentur, quæ in exactiorem recognitionem per feneſtrellas,

vt

11 vt dicitur, † vel per cancellos, inter consi-
miles, aut simili modo religionem induce-
12 ret iudicantium, † quorum arbitrio id re-
linquitur, cum quo sensu procedunt dedu-
cta in contrarium, ex *text. in authent. de instrum. cauc. & fide, Menoch. de arbitr. iudic. d. casu 114. num. 20. Ioseph. Ludouic. decis. Perus. 7. num. 14. & 15. par. 1. Aldouin. cons. 13. Vermigl. consil. 134. num. 7. Posth. de manut. observ. 98. n. 14.* cum aliis in praedicta *Romana, seu Ferentinaj bonorum 22. Iunij proximè praeteriti coram me*-
Hic enim modus recognoscendi in his casi-
13 bus seruari solitus † est magnae fidei, & su-
perlatiuus, vt inquit *Rota rec. par. 3. decis. 192 num. 3. in fine, & par. 11 decis. 60. num. 1.*

An autem profutura sit recognitio istius apochae pro reuocatione legatorum in testa-
mento valido, & solemni conscriptorum,
14 super quo articulo certabant † hinc indè in-
formantes, visum est DD. non esse praetentis
15 inspectionis, ne praeposterato † iudiciorum
16 ordine, cum quaeritur de existentia † scri-
pturae intempestiua decisio emergat super
17 illius releuantia, & qualitas, † quae est acci-
dens, praecedat substantiam, contra *text. in cap. 1. & toto tit. de ordin. cognit. cum concor-dantibus.*

Et ita &c.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi, seu Praedij.

Venerit 1. Julij 1678.

ARGVMENTVM.

Possessori ritè, & rectè in iudicio spoliato re-
leuatio indemnitatis, & illius vigore etiam
associatio conceditur, quia aderat clausula
constituti, & precarij, & alia etiam requisita
concurrebant; Rursus filios in conditione
positos fuisse vocatos. & substitutum non
admitti, nisi prius purificata conditione suę
vocationis, in hac praesenti Decisione de-
ciditur.

SVMMARIVM.

1. *Releuatio indemnitatis debetur, si quis à iudice iniustè fuerit spoliatus.*
2. *Associatio conceditur vigore clausulae* precarij *in instrumento appositae.*
3. *Clausula* constituti, *& precarij vt suum possit operari effectum, requirit probationem credi-ti, & vtriusque possessionis.*
Antiqua nempè debitoris, & moderna rei conuenti ibidem.
4. *Sententia iniusta reuocari debet.*
5. *Filij licet simpliciter in conditione positi, existen-tibus caeteris dicuntur vocati.*
6. *Vulgaris substitutio dicitur illa, quae est facta in casu, quo primus institutus non extaret.*
7. *Vocatus ad fideicommissum tenetur probare euen-tum suae vocationis, eiusque conditionem fuisse purificatam.*
8. *Hares tenetur obseruare, simul atque adimplere factum, & obligationem sui auctoris defuncti.*
9. *De Euictione quem tenet actio, eundem agentem repellit exceptio.*

DECISIO CCXCIII.

CAROLVS de Mptia vti vocatus ex fi-
deicommisso suorum maiorum, obti-
nuit ab Auditore Generali Bononiae immit-
ti in possessionem Praedij dell'Acquare, olim
à Francisco, & Iulio fratribus de Mutia in
dotem assignati Vrsinae illorum Sorori, &
Matri Vincentij Calarenghi, qui ideircò
pro relcuatione suae indemnitatis petijt ab
eodem Iudice associari vigore precarij in-
instrumento dotali Vrsinae appositi ad pos-
sessionem cuiusdam domus olim à dd. fra-
tribus possessae: Verùm quia Marchio Iose-
phus de Vrsis à Ioanne Michaele Gypsio
moderno eiusdem domus possessore Auctor
laudatus absolutus fuit, & Auditor Emino-
tissimi Cardinalis Legati in gradu appella-
tionis procedens cum voto Rotae Bono-
niensis duas protulit sententias, vnà nempè
confirmatoriã absolutoriae latae ad fauorem
Marchionis Ioseph, & alteram reuocato-
riam illius, per quam dicto Carolo immis-
sio contra Vincentium decreta fuerat; Ideò
commissa mihi ab vtraque noua appellatio-
ne, datum fuit dubium; An de cuius bono
iure conster, & Domini, non informanti-
bus haeredibus Caroli pendente lite defun-
cti, responderunt constare de bono iure
vtriusque informantis.

Quãtum enim attinet ad bonum ius Vin-
centij, illud concludit dilemma, quod scili-
cet, vel constet de fideicommisso ad fauo-
rem Caroli, itaut ipsi iuste fuerit decreta
immissio, † & competit Vincentio associa-
1 tio ad domum, † stante praedicta clausula
2 precarij, & aliis requisitis necessarijs, † quae
3 in praesenti simul concurrunt, credito nem-
pè proueniente ab euictione Praedij dell'Ac-
quare, possessione antiqua dd. Iulij, & Fran-
cisci, & tandem possessione moderna Ioan-
nis Michaelis, vt in specie post *Bartol. in repe-tit. l. 3. C. de pign. sub num. 25. vers. 3rd pone, quod debitor*, firmat *Rot. post Cenc. de cessib. dec. 149. & 150. vtrobique num. 1. cum siqq. & in recent. decis. 721. num. 1. par. 9.*

Vel non constat de fideicommisso, & tunc
competit eidem reintegrato ad possessio-
nem dicti Praedij, praeuia reuocatione sen-
tentiae immissionis latae ab Auditore Gene-
4 rali † tamquam iniustae, iuxtà *text. in l. 1. C de sent. & interloc. omn. iudic. Rota coram Eminen-tiss. Otthob. decis. 63. num. 13. & in rec. dec. 43. n. 6. & 7. par. 4. tom. 2.*

Quo verò ad bonum ius Marchionis Io-
sephi de eo Domini constare existimarunt,
quia nullum docetur adesse fideicommissum
fauore supradicti Caroli, non ex donatione
Petri Francisci, & Iacobi fratrum de Mutia,
cum ipsi iam ex testamento Caroli Senioris
eorum Patris relato in Summario Marchio-
nis

nis *num.* 2. essent grauati erga filios, qui licèt eisent tantum positi in conditione, † tamen propter digressus ad plures substitutionum gradus, & respectū ad conseruationem agnationis, aliaque plures coniecturas, erant vocati, ad latè tradita per *Rotam in Raucnnaten. fideicommissi* 22. *Martij* 1675. *coram me, & in Bononien. fideicommissi de Gozadinis* 27. *Aprilis* 1674. *coram D. meo Calatain.*

Minus ex antiquiori dispositione Bernardini ad fauorem dictorum Francisci, & Iacobi, itaut Carolus eorum Pater non potuerit illos grauare; Nam ibi filij Caroli
6 non fuerunt vocati, nisi per † vulgarem, nempè in casu, quo ipse Carolus non extaret, dicto Summario *num.* 1. Vt in terminis similibus cõsuluerunt *Soccin. iun. conf.* 180. *num.* 38. *cum seqq. Menoch. conf.* 366. *num.* 10. cum aliis adductis per *Rotam decis.* 49. *num.* 1. & 12. *par.* 13. *rec.* itaut Carolus Iunior, eiusque hæredes prætendentes succedere vti vocati
7 ex hac dispositione, † teneantur probare euentum dictæ conditionis, videlicet non-existentiam D. Caroli Senioris de tempore delatæ successionis, vt pluribus iuribus, & auctoritatibus firmat *Rota apud Posth. de manut. decis.* 302. *num.* 1. & *seq.* & *decis.* 527. *nu.* 13. *par.* 13. *recent.*

Accedit, quod Carolus Iunior est filius,
8 & hæres Francisci dotantis, † & propterea dum ipse possidet plura bona sui Patris non subiecta fideicommisso, sed obligata pro
9 euictione Prædij, intrat regula, † quem de euictione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, *l. vindicantem ff. de euict. Rot. decis.* 175. *num.* 17. & 207. *num.* 11. *par.* 8. *decis.* 41. *num.* 16. *par.* 11. *rec.*

Et ità &c.

R. P. D. EMERIX.

Meliten. Census.

Veneris 1. *Iulij* 1678.

ARGVMENTVM.

Post declaratam insubsistentem donationem, qua se tuebantur filij, allegabant ipsi restitutionem dotis maternæ, quæ quia fuerat à Patre promissa, non præsumebatur soluta, quamuis instrumentum promissionis præcesserit, ac etiam diuturna alimentorum præstatio concurreret, vna cum lapsu temporis sine vlla petitione mariti, quia hæc omnia illius creditoribus præiudicare non poterat; Rursùs quia filij erant etiam hæredes Patris, & ideò sine inuentario, ac redditione rationis, creditum eiusdem dotis nequibant opponere.

SVMMARIVM.

1 *Dotis promissa à patre reputatio non datur aduersus virum, nisi illa fuerit verè soluta.*

2 *Dotis solutio probari debet concludenter, quoties agitur de ea repetenda aduersus creditores mariti.*

3 *Dos non præsumitur soluta ex nuda precedenti solutione, præstatione alimentorum, & lapsu longi temporis, sine aliqua instantia mariti, & quando.*

4 *Dotis restitutio opposita solum post declaratam insubsistentiam fideicommissi, vel donationis, non datur sine probatione veræ, & realis solutionis illius.*

5 *Dos non præsumitur soluta si in actu solutionis fieri debuisset instrumentum, & pecunia numerari.*

6 *Inuentimentum, & quietantiam coniugem non præsumitur ad sui fauorem omittere voluisse.*

7 *Filij qui vna simul sunt hæredes patris non tenentur credito materno, nisi conficerint inuentarium, & rationem reddiderint.*

8 *Creditum dotis maternæ ex retentione bonorum patris vel remansit extinctum, aut saltem illiquidum.*

9 *Fundus censitus præsumitur sufficiens ad subseruationem annui redditus, pro quo census fuit impositus.*

10 *Fructus dotales post obitum matris non amplius currunt, nec filijs debentur.*

DECISIO CCXCIV.

FVERAT bis decisum coram me fratribus de Sergijs vti hæredibus Lucretiæ eorum Matris competere retentionem ex causa crediti anterioris dotis maternæ contra Laudemium, & litis Consortes agentes ex credito posteriori census, ac per consequens infirmandam esse sententiam Rotalem, in qua eidem Laudemiæ, & litis Consortibus decretum fuit mandatum de assolendo, prout in decisione sub die 5. Iulij 1677. & 4. Martij proximè præteriti plenius continetur.

Verum Causa hodie rursùs ad tractam reuocata, placuit Dominis recedere à decisis: Præmisso enim, quod in præsenti excipitur de dote promissa à Patre, † cuius repetitio non datur aduersus virum, nisi illa
1 fuerit verè soluta, iuxtà literalem distinctionem *text. in l. si extraneus ff. de iur. dotium*, quodque non agitur de ea simpliciter retinenda, vel repetenda ab hæreditate Viri in præiudicium illius hæredum, sed in præiudicium
2 creditorum, † quo casu plenior probatio requiritur, per ea, quæ tradit *Rota decis.* 78. *par.* 5. *recent.* & penes *Merlin. de pignor. decis.* 23. *vtrobique num.* 2.

Coniecturæ aliàs ponderatæ, & desumptæ ex nuda precedenti promissione, diuturna alimentorum præstatione, & lapsu longi temporis, absque eo, quod appareat
3 Virum pro illa instetisse, † non sunt sufficientes ad arguendam solutionem, vt notat *Andreol. controuers.* 135. *num.* 1. & 10. & *controuers.* 136. *num.* 2. & 3. *Rota decis.* 23. *num.* 9. *post Salgad. labyrint. creditorum*, & *decis.* 23. *num.* 13. *penès Merlin. de pignor.*

Tantò

Tantò minùs, quod ab anno 1640. quo lis vertitur inter has partes, hæc exceptio retentionis ex causa supradictæ dotis nunquã
4 fuit apposita, † donec Rota nullam, & fraudolentam declarauerit donationem, quam iidem fratres sæpiùs tuebantur; Et aduersus eaidem coniecturas vrget pactum expressum adiectum instrumento promissionis prædictæ dotis, quod in casu solutionis in parte, vel in totum fieri debeat publicum instru-
5 mentum quietantiæ, † & pecuniæ solutæ impendi cum interuentu, & assensu Patris promissoris in emptione tot bonorum stabilium pro securitate dotis, † quod verisimile non est à patre neglectum fuisse, si dos verè soluta fuisset, & propterea intrat præsumptio exclusiua solutionis, *Rota d. dec. 13. num. 9. parès Merlin. de pignoribus, & in Romana Dotis* 11. *Februarij* 1650. 9. *Quinta coram Reuerendiss. Benilequa*.

Et tamen quando solutio aliquo modo probaretur, vel præsumeretur, cum ex testibus hodie datis Summario *num.* 2. constet fratres de Sergijs non solum possedisse fundum censitum, sed etiam alia bona patris, intrat dilemma, quod aut ipsi sunt hæredes
7 patris, † & non possunt iuuari exceptione crediti materni, nisi facto de legitimo inuentario, & reddita prius ratione bonorum paternorum: Aut non sunt hæredes patris, & prætendunt omnia bona possedisse iure crediti dotalis materni, & cum nunquam
8 obtinuerint ea sibi adiudicari, † illud fuit per perceptionem fructuum extinctum, aut saltem effectum turbidum, ac per consequens vlq; ne modo inhabile, *Cardinal. Celsi. dec. 221. num. 13.* cum aliis adductis *in Asculana fideicommissi 22. Iunij 1672. §. minus coram R. P. D. meo Calatasu*.

Non suffragante responsione aliàs data, quod fructus percepti ex fundo censito non excedant scuta 30. annua, tùm quia nulla
9 datur iustificatio, † & contrarium præsumitur eo ipso, quo super ipso impositus fuit census redditus annuorum scutorum centum, vt in præsenti Summario *num.* 3. *Burat. decis.* 151. *num.* 6 *Card. Celsus decis.* 350. *num.* 7. *& Rota post Merlin. de pignorib. decis.* 105. *numer.* 11.

Tùm etiam quia, vt supra dictum est, possederunt etiam alia bona paterna, & post
10 obitum matris † ex dote nulli amplius fructus debebantur, vt notant communiter *Doctores in cap. salubriter de vsuris*.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Restitutionis Alimentorum.

Veneris 1. *Iulij* 1678.

ARGVMENTVM.

Laudabilis institutus RR. PP. Societatis Iesu in hac decisione deducitur, qui adeò laborant in Vinea Domini, vt eam faciant suaues fructus reddere, dulcesque, & maturas vuas producere, non autem labruscas, quod hic præcisè explicatur ad normam Nobilissimi Seminarij Romani eis à Summis Pontificibus commendati, in quo recipiuntur Alumni quatenus perueniant ad Sacros Ordines, quod si facere neglexerint, alimenta recepta restituere tenentur.

SVMMARIVM.

1 *Concilium Lateranense decreuit in vnaquaque cathedrali Magistros conduci, qui gratis clericos illius edocerent.*

2 *Consuetudine abrogata erat prouida dispositio Concilij Lateranensis in Cathedralibus gratis edocendi clericos.*

3 *Collegium Puerorum in Sacris literis erudiendorum in Cathedralibus, Ecclesiusque maioribus erigi Statuit Sac. Concilium Tridentinum, ac etiam san. mem. Pius IV. n.* 16.

4 *Seminarium Romanum in Vrbe erexit san. mem. Pius IV.*

5 *Seminarium Romanum commendatum est pie ac docte disciplinæ RR. Patrum Societatis Iesu.*

6 *RR. Patres Societatis Iesu more prudi agricolæ adolescentulos in Seminarijs ingiter bonis artibus excolunt.*

7 *Iuuentutis bona educatio in literis, præcipue sacris, commendatur, vt inde illa expectatas vuas in vinea Domini, non labruscas producat.*

8 *Obligatio patris restituendi alimenta filij in Seminario educati, quatenus ille nolit fieri Sacerdos. Purificata remanet, eo renuente gradum Sacerdotalem suscipere. ibid.*

9 *Obligatio facta* conforme al solito *non dicitur vltrapa, vel erronea, si non contineat plus, quàm solitum, & consuetum importet.*

10 *Solutum dicitur quod pluries in casum contingentia obseruatum est.*

11 *Collegium, Monasterium, vel aliam Vniuersitatem ingredientes præsumuntur se cum illius statutis conformare voluisse.*

12 *Sac. Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 18. de reformatione super erectione Seminariorum traditur, & declaratur etiam è nou. 1. & seqq.*

13 *Confessionis Sacramentalis audiendæ præceptum, in necessarium antecedens gradum Sacerdotalem supponit.*

14 *Sacramentum pœnitentiæ administrare non valet character Sacerdotali non insignitus.*

15 *Confessarius ad fidelium confessiones audiendas debet specialiter approbari.*

16 *Pius*

16 *Pius IV. inhærendo dispositioni Sac. Concilij Trident. erectionem Collegiorum in Cathedralibus demandauit, eiusdemque dispositionem declarauit, & num. 4.*

17 *Concilium Trident. tempore Pij IV. absolutum est adeoque d. Pontificem præsumitur informatum, qualis fuerit Patrum intentio.*

18 *Papa dicitur supra Concilium, & omnium maximus est.*

19 *Executio obligationis cameralis non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

20 *Seminarij Romani Alumni ad Sacros ordines promoueri debent, alioquin tenentur restituere alimenta percepta, & sup. d. n. 8. & per totam.*

21 *Decretum Eminentiss. Vicarij factum de ordine Sanctissimi, quod Alumni Seminarij Romani non se promouentes ad ordines Sacros, teneantur restituere alimenta percepta.*

Cum loquatur de Alumnis quocumque tempore ingressos, & ingressuros, comprehendi etiam antea receptos. ibidem, & n. seq.

22 *Verba clara decreti, seu cuiuscumque alterius dispositionis interpretationem non admittunt.*

DECISIO CCXCV.

QVAMVIS Concilium Lateranense de-
creuisset in vnaquaq; Cathedrali Ma-
1 gistros conduci, † qui gratis Clericos illius
docerent, de quo *in cap. 1. & cap. quia nonnulli*
2 *de magistr.* &c. Tamen cum id † consuetudo
non obseruaret, vt refert *Fusc. de visit. cap. 16.*
num. 6. nouissimè *Concili. Trident. sess. 23. de*
reformat. cap. 18. statuit singulas Cathedrales
3 Metropolitanas, † atque his maiores Eccle-
sias continuare debere Collegium Puerorũ
Clericorum, qui ibi sacris literis imbueren-
tur ad maius Diuini cultus augumentum, &
Christianæ plebis vtilitatem, vt aduertit *Va-*
lenzuel. cons. 22. num. 41. lib. 1. quamobrem in
4 aliorum exemplum sa. me. Pius IV. † primi-
tùs in Vrbe Seminarium Romanum erexit,
vt refert *Ciaccon. in vit. eiusdem tom. 3. col. 874.*
in fine, iuxtà nouiss. impress. quam Alum-
5 norum educationem commendauit † piæ, &
6 doctæ disciplinæ Patrum Societatis † Iesu,
qui more prouidi Agricolę huiusmodi ado-
lescentules, veluti teneras plantas in Semi-
nario iugitèr bonis artibus excolunt, vt in-
7 dies translati, † expectatas vuas, non autem
labruscas in Vinea Domini producant; inter
quos cum anno 1654. receptus fuisset Ioseph
Belhomineus, qui postea egressus an. 1672.
non curans Sacris Ordinibus insigniri, egit
Seminarium pro solutione alimentorum,
eidem annis octo, & diebus septem submini-
stratorum, & contra bona hæreditaria Ioan-
nis Baptistæ illius patris ab Eminentiss. Vr-
bis Vicario pro scut. 769. & b. 86. obtinuit
mandatum, cuius executio cum fuisset à Si-
gnatura Iustitię suspensa per commissionem
appellationis signatam cum clausula, *si quid*
exequendum, eaque mihi directa, dubitaui;
An mandatum esset exequendum, & affir-
matiua prodijt resolutio.

Siquidem Ioannes Baptista in forma Ca-
meræ promisit (sunt verba instrumenti) &
se obligauit, quod Ioseph eius filius admis-
sus pro Alumno in Seminario Romano,
suis loco, & tempore ad Ordines Sacros
etiam Presbyteratus promouebitur, & in
Altaris ministerio celebrabit, aliàs teneri
voluit de suo proprio soluere Seminario
omnia alimenta per d. Seminarium d. Iose-
8 pho præstanda, † propterea cum Ioseph pa-
ternam obligationem per promotionem ad
Sacros Ordines adimplere renuat, intrat
de plano restitutio alimentorum, promissa
ab eius patre in euentum, in quem ipse non
promoueatur, iuxtà *text. in l. stipulationes non*
diuiduntur ff. de verb. oblig. Zacchias de obliga.
camer. quæst. 2. num. 5. Rota post eum decis. 267.
num. 1. & decis. 406. num. 1. coram Dunozett. &
passim in alijs.

Nec suffragatur, quod in Schedula à Pa-
tre Rectore directa Notario rogato de in-
strumento, mentio non fiat de susceptione
Sacrorum Ordinum, sed dumtaxat dicatur:
Riceuerà da Gio. Battista Belhomo l'obligo
in forma Camera, conforme il solito per
Gioseppe suo figlio, che hauendo ottenuto
luogo trà Chierici di Seminario, promette
seguire vita, e stato Ecclesiastico, e Cherica-
le, come s'vsa per altri, che entrano in Se-
minario: Vndè inferebant Informantes pro
Iosepho huiusmodi obligationem, vti non
contentam in d. Schedula esse vltroneam,
seu erroneam, quia vltra quod ibi non ex-
9 cluditur promotio ad Sacros Ordines, † suf-
ficit, quod in d. Schedula dicatur, *conforme il*
solito &c. *come s'vsa per altri, che entrano in Se-*
minario, ad cuius Schedulæ formam etiam
Io. Baptista se obligauit, ibi: *iuxta stylum, &*
consuetudinem d. Seminarij, de quo d. Io. Bapti-
sta asseruit habere notitiam; ideò cũ pro par-
te Seminarij fuerint exhibitæ plures obliga-
tiones cum d. conditione suscipiendi Sacros
Ordines factæ ab illis Clericis in eodem Se-
minario receptis, tam ante, quàm post in-
gressum Iosephi, sequitur illa verba: *Confor-*
me al solito &c. e come s'vsa per altri, che entrano
in Seminario, intelligantur de obligatione,
quod filius suscepisset Sacros Ordines, cum
facta sit, iuxtà solitum, & dicatur solitum
10 id, quod pluries obseruatum est in casuum
contingentia, ad *text. in § Pauonum instit. de rer.*
diuis. & in l. lege § igitur ff. de verb. signif. & in l.
solet, ff. de fer. Bertazol. de clauf. clauf. 21. glos. 12.
num. 2. Barbos. dict. 456. num. 1. attentis potis-
simum statutis ipsius Seminarij, ibi: *à suo*
tempo saranno promossi all'ordini minori, & altri
11 *maggiori*, † cum quibus statutis in illud ingre-
dientes, censeri debet, se voluisse confor-
mare, ad *Rot. decis. 471. num. 38. par. 9. recent.*

Minus releuat, quod *Sac. Conc. Trid. in d.*
12 *sess. 23. cap. 18. de reform.* † habens formam
erigendi Seminarium Clericorum expressè
non iniunxerit Alumnis promotionem ad
Sacros Ordines.

Quia vltra quod informantes pro Semi-
nario respondebant id non solum à Conci-
lio non excludi, imò potiùs includi, dum
statuit

statuit Alumnos addiscere, quæ ad Sacramentorum administrationem, & præcipuè ad confessiones audiendas videbuntur op-
13 portuna, † quod supponit in necessarium antecedens Presbyteratum, aliosque Sacros Ordines, cum nemo Sacramentum pœni-
14 tentiæ administrare valeat, † nisi, sit Sacerdotali charactere decoratus, *cap. omnes utriusque de pœnit. & remiss. & in eod. Concil sess. 14. de reform. cap. 5. de Sacram. pœnit. propos. 1. num. 3.* &
15 quidem ad fidelium confessiones † audiendas specialitèr approbatus, vt decernit idem *Sac. Cons. cap. 15. sess. 23. de reform.* quod etiam dicebant comprobari ex actibus Consistorialibus fa. me. Pii IV. in quibus habetur die 18. Augusti 1562. dixisse in eodem Concilio
16 Trid. statutum esse, † vt in omnibus metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesijs Collegia constituerentur ad Iuuenes in disciplina Ecclesiastica instituendos, ex quibus postea Sacerdotes, Parochi, atque si opus esset, Epi-
scopi eligerentur, ac proindè cogitasse opus tam sanctum nusquam melius, quàm in Vrbe inchoare, qui Pontifex cum Concilio suo tempore absolutum confirmauerit, &
17 Seminarium erexit, † optimè præsumitur informatus, qualis fuerit PP. intentio, illamque potuit declarare, & interpretari, cum
18 Papa sit supra Concilium, † & omnium maximus, *cap. solita de maiorit. & obedient.* sufficiens pro nunc, visa est responsio, quod agitur ad restitutionem alimentorum in casum non ascensus ad Sacros Ordines promissam
19 sub obligatione Camerali, † cuius executionem non retardatur per exceptiones turbidas, & requirentes altiorem indaginem, vt relatis concordan. dictum fuit *in Romana pecuniaria super executione mandati* 11. *Martij proximè præteriti §. nec ad impedien. coram me.*

Porrò difficultatem remouet nouissimũ decretum Eminentissimi Cardinalis Vicarij, qui facto verbo cum ta. me. Clemente Decimo, decreuit omnes Alumnos quocumque tempore ingressos, & ingressuros Seminarium, perpetuò debere incedere in habitu, & post egressum ab eo, ætate legitimè suffragante, ad omnes Sacros, etiam Pres-
20 byteratus Ordines promoueri debere, † aliàs teneri, & obligatos esse voluit ad restituendum omnia alimenta, quæ ab eodem Seminario perceperunt ad rationem scutor. 8.
21 quolibet mense, cuius decreti † vis porrigitur ad omnes Alumnos, quocumque tempore ingressos, vt deprehenditur ex lectura,
22 quæ vti nimis clara † interpretationem non admittit, ex regula *Text. in l. ille, aut ille, §. cum verbis ff. de legat. 3.*

Et ita, vtraque Parte informante, decisum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Fauentina Manutentionis.

Veneris 1. Iulij 1678.

ARGVMENTVM.

Curatori, seù Administratori in bonis administratis manutentio conceditur, non solũ quia illa, durãte administratione ei denegari non debet, donec sit reddita ratio, verum etiam quia ipse causam possidendi mutauerat ob superuenientiam tituli fideicõmilli per obitum minoris, vel pupilli, non obstante donatione eiusdem minoris, quia erat nulla, tamquam facta sine interuentu Curatoris, quem Pater illi constituerat, & vlterius non comprehendebat, nec comprehendere poterat bona eiusdem fideicommilli.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur consequenter ad reſoluta super attentatis.*
2 *Possessio, & manutentio administratori, durante administratione conceditur, & donec ipse rationem reddiderit.*
3 *Tutor, curator, seu administrator vocatus ad fideicommissum pupilli, eo defuncto potest sibi mutare causam suæ possessionis, amplia vt numer. seq.*
4 *Titulo nouo superueniente potest vnusquisque mutare causam suæ possessionis, etiam absque aliqua declaratione.*
5 *Mutatio possessionis ex causa superuenientis noui tituli, vt magis fieri potest, stante declaratione sequuta per decretum iudicis.*
6 *Donatio facta à filio sine auctoritate curatorum, quos pater illi constituerat, tamquam inhabili, remanet nulla.*
7 *contra Præceptum patris, vel testatoris si qua gesta sunt, nullitatis vitio laborant.*
8 *Clausula* constituti *est accessoria contractus, & ideo non subsistente principali, nihil operatur.*
9 *in Donatione non dicuntur comprehensa bona fideicommisso, vel alteri restitutioni suppositæ.*
10 *Detractiones si sunt incertæ, clausula* constituti *non suffragatur.*
11 *Clausula,* constituti *super incertis, vel ratione incertorum, nihil operatur.*
12 *Manutentio, vel immissio non conceditur contra creditorem possidentem iure pignoris, nisi ei restituto suo credito, pro quo possidet.*

DECISIO CCXCVI.

CONQVERENTE Francisca de Marchettis Vxor relicta quondam Caroli à Pane, Claudium à Pane, cui Auditor Cameræ iam concesserat mandatum de manutenendo, postquam mutata causa possessionis, bona, quæ possidebat tamquam Curator eiusdem Caroli, cœpit possidere post eius obitum tamquam fideicommissarius substitutus; per eundem Claudium attentata fuisse

se commissa, sub die 21. Iunij anni præteriti 1677. coram me fuit resolutum non constare de attentatis; Quia verò Causa mihi commissa fuit cum facultate manutenendi quem de iure.

Ideò dubitaui, An, & cui sit danda manutentio.

1 Et dandam Claudio Domini † dixerunt, planè consequenter ad resoluta super attentatis.

Et siquidem extra omne dubium, quod Claudius, superstite adhuc Carolo, fuit in quasi possessione administrationis, & curæ, ac proindè fuit etiam ipsi ab Auditore Cameræ adiudicata & possessio, & manutentio, † tamquam debita Administratori, durante administratione sua, & donec rationem reddiderit, *Rota coram Durano decis. 322. num. 1.* post *Postib.* quam sequitur idem *Postib. de manut-observatione 52. num. 27.* cum alijs in prætetita decisione allegatis.

Post obitum verò Caroli, & tamquam hæres ab intestato, & tamquam substitutus à patre eidem Carolo per fideicommissum, 3 mutauit sibi † causam possessionis, & eadem bona, in quorum possessione erat tam quam 4 Administrator cæpit possidere nouo † titulo, quod facere potuit etiam sine vlla declaratione, vt latè *Duran. d. decis. 322.* post *Postib. & coram Eminentiss. Ottbob decis. 219. numero 15.* 5 multoque magis declaratione † secuta per Iudicis decretum, vt in hoc casu, & constat in Summario *num. 6.*

Et quamuis Carolus donationem fecerit Franciscæ Vxori omnium bonorum inter viuos cum clausula *constituti*.

Hæc tamen nihil obstare fuit visa, cum exceptione, eaque non vna, & nimis patenti laboret.

Primò enim nullius roboris est donatio, 6 vtpote facta sine scientia, † consensu, & auctoritate Curatorum, quos pater in Testamento tamquam inhabili, Carolo filio assi- 7 gnauerat, † & sic contra expressum patris præceptum, *l. si Curatorem C. de in integr. restit. min.* vndè nec clausula *constituti*, † quæ est accessoria, non subsistente principali aliquid 8 operari potest, *cap. accessorium, de reg. int. in 6. Rota penès Postib. decis. 227. num. 10.*

Secundò, donatio ipsa est restricta ab bona donatoris, cuius non sunt bona, de quibus agitur, quæ sunt subiecta fideicommisso patris, cuius testamentum Carolus acceptauit, & geminatè, imò & tertiò eius dispositioni consensit, † ideò nec potuit, nec voluit 9 hęc bona in donatione cõprehendere, *l. vnum ex famil. §. si falcidia*, & ibi *Cuiac. ff. de leg. 2. Vrceol. consult. for. cap. 45. num. 23. & seqq. Rota decis. 79. par. 13. recent.*

Nec admittendum confugium ad detractiones quæ à Carolo donante ex fideicommisso fieri possent, vt super ipsis subsistineatur donatio.

Quia fuere expressè prohibitæ à Testatore cum cautela Soccini, imò & Carolus ipse approbans testamentum patris ipsi expresse renunciauit; † Et demum cum detractiones ipsæ sint incertæ, clausula *consti-* 11 *tuti* † ratione ipsarum nihil potest operari, *Rota post Merlin. de pignor. decis. 105. num. 12. & decis. 53. impress. penès Paitell.*

Ideò dandam ex his omnibus manutentionem Claudio Domini resoluerunt, adiecta clausula, per quam iuribus dotalibus ipsius Franciscæ consulatur, *restituta, scilicet* 12 *dote recepta*, † prout fieri consueuit, quando creditor possidet iure pignoris, *Postib. de manutobserv. 54. num. 26. in fine*, nec Claudius dissentit.

Et ita, altera tantùm Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Carpentoraten. Bonorum.

Luna 14. Nouembris 1678.

ARGVMENTVM.

Contractus minoris ratione iuramenti, etiam sine vlla causa subsistineri decidituir, quia non aderat statutum, contrarium disponens; Cumque ad illum annullandum adducerentur læsio, hæc non probari resolutur ex testibus plures exceptiones habentibus, & præsertim valorem bonorum non concludentibus, maximè in concursu aliorum testium magis specifice deponentium, & habentium pro se iuris assistentiam, super veritate contractus, & valoris eorundem bonorum in eodem contractu expressi.

SVMMARIVM.

1 *Causæ expressio, an sit necessaria in contractu mulieris, si illius falsitas, vel insufficientia præiudicium, & vid. numer. seqq.*

2 *Iuramentum supplet defectum solemnitatum de iure requisitarum in contractu minoris puberis.*

3 *Causam in contractu minoris non importat ex pretio debitorum pro sola erogatione pecuniarum in instrumento enunciata, & num. seqq.*

4 *Index ex quibus se potuerit inducere ad interponendum decretum in contractu minoris, quamuis aliquid non per modum causæ fuit illi expressum.*

5 *Instrumentum venditionis potest etiam continere mandatum ad soluendum sic, & sic.*

6 *Dolus in venditione non præsumitur nisi constet de læsione venditoris, & magno lucro emptoris.*

7 *Testes plures exceptiones habentes dicuntur insufficientes ad probandam læsionem.*

8 *Læsio probari debet plenè, & concludenter ad effectum rescissionis contractus, qui dicitur habere pro se præsumptionem iusti pretij.*

9 *Testes non probant valorem, nisi aliam reddant rationem, quod habitant in eodem loco, & per bona vendita transierunt.*

10 Te-

10 *Teſtes deponentes de proprio indicio, non probant valorem.*

11 *Teſtes de auditu nihil probant, nec etiam in materia valoris.*

12 *Teſtis dicitur ſuſpectus, ſi non recordatur de loco ſuæ habitationis de aliquo tempore, & poſtea recordatur de die menſe, & anno, ac etiam de re non ad ipſum, ſed ad alium ſpectante, & numer. ſeqq.*

13 *Teſtis inueriſimilia deponens non probat.*

14 *Teſtes propter nimiam reminiſcentiam rei ad ſe non ſpectantis, & adamuſſim deponentes de tempore, nihil probant, & ſup. num. 12. & ſeq.*

15 *Contradictio teſtium eorum depoſitiones omnino enervat.*

16 *Teſtes in eſtimandis bonis debent habere rationem de qualitatibus, & oneribus intrinſecis, & extrinſecis, quæ ipſdem bonis adhærent, & numer. 20.*

17 *Valor bonorum diminuitur, ſi illa ſunt ſubiecta emphyteuſi, pro quibus ſoluitur canon.*

18 *Pretium bonorum extenuant inundationes, & reparationes, quibus illa ſubiacent.*

19 *Valor bonorum diminuitur ſi venditio, ſine obligatione euictionis, facta ſit à venditore are alieno grauato.*

20 *Teſtes magis informati, & reddentes meliorem rationem ſui dicti, in concurſu aliorum præferuntur.*

21 *Teſtes ſuper valore deponentes eadiuuantur ab inſtrumentis venditionum bonorum ſimilium.*

22 *Actoris probationem reo ſufficit aliqualiter offuſcari, quia illius intentio eſt plenè, & concludenter probanda.*

23 *Læſio probari debet per plenas, & neceſſarias demonſtrationes.*

24 *Fideicommiſſarius non tenetur ſoluere annuas præſtationes decurſas in vita grauati, & ſi ſolvit, vel ſoluere cogatur, ab illius hæredibus releuari debet.*

25 *Bona emphyteutica, ſi non extincto prius canone vendita fuiſſent, longè minus vendita eſſent.*

26 *Senex octogenarius dicitur morti proximus.*

27 *Patruus præcipuè ſi ſit ſenex, non præſumitur voluiſſe fraudare, & decipere proprias neptes.*

28 *de Læſione vbi conſtat, admittuntur præſumptiones ſuper fraudolenti contractu alias ſecus.*

29 *Contractus ſi palam, & publicè, & in quocumque loco celebrari potuiſſet, inania fuiſſent incommoda, illum celebrandi in abſcondito, vel alias ſimiles cautelas adhibere.*

30 *Iudicis competentia ſuper interpoſitione decreti in contractu minoris, ex ſituatione bonorum reſultat.*

31 *Mulier maior de iure communi obligatur etiam ſine decreto iudicis, & aliqua cauſa, cum habeatur, ac ſi eſſet maſculus maior.*

32 *Euictio ab aliquo præſtanda ipſum agentem à limine iudicij repellit.*

33 *Minorum contractus iurari ſine ſtatuto diſponente in contrarium remanent ſub diſpoſitione iuris communis.*

34 *Minor ratione iuramenti habetur pro maiore, cum iuramentum ſuppleat defectum ætatis.*

DECISIO CCXCVII.

OB defectum, ſeù inſufficientiam cauſæ, & dolum præſumptum firmauerat Rota coram me ſub die * 11. Februarij 1675. conſtare de inualiditate inſtrumenti venditionis quorundam bonorum factæ à Sororibus de Palleriis ad fauorem Spiritus Baculardi earum Auunculi, illiſque concedendam eſſe reintegrationem ad bona vendita, hodiè poſſeſſa per Spiritum de Cheylus d. Emptoris hæredem; Verum in repropoſitione habita die 2. Decembris eiuſdem anni fuit dilata reſolutio, & pro dilucidatione facti conceſſa etiam fuit vtriquè Parti Remiſſoria; Vndè aſportatis ad Curiam Proceſſibus Remiſſorialibus, ex depoſitionibus Teſtium hinc indè examinatorum, ac ex ipſo inſtrumento venditionis per extenſum dato, apparuit, neutrum ex prædictis fundamentis præteritæ deciſionis ſubſiſtere; Ideoquè ab illa recedendum eſſe Domini cenſuerunt.

Non quidem habet ſubſiſtentiam falſitas, ſeù inſufficientia Cauſæ, quia in contractu, de quo agitur, venditrices nullam expreſſerunt cauſam, propter quam ad contractum venditionis deueniebant, vt conſtat ex lectura eiuſdem inſtrumenti relati in hodierno Summario illorum de Scipionibus
1 *numer.* 1. † Ideoquè expreſſio Cauſæ in hac venditione non erat neceſſaria, cum talis ſolemnitas à iure communi requiſita in *l. magis puto ff. de reb. eorum*. Suppleatur per iura-
2 mentum † ab eiſdem venditricibus puberibus interpoſitum ex clara, & vulgata diſpoſitione *text. in Auth. Sacramenta puberum*. vbi communiter *D D.C. ſi aduerſ. vendit. cap. cum contingat de iur. iur. Abb. conſ. 103. num. 1. lib. 2. Bertran conſ. 22. num. 2. verſ. ſed reſpondeo lib. 2. par. 2. Theſaur. deciſ. 66. nu. 1. Hodiern. ad Surd. deciſ. 278. numer. 35. Rota coram Put. deciſ. 244. per tot. lib. 2.* & admittitur in deciſione, quæ reuidetur §. *neque obſtat*.

Nec releuat, quod quando reperitur expreſſa cauſa in inſtrumento, ſi hæc detegatur falſa, vel inepta, contractus corruat, quia licet in eodem inſtrumento exprimantur, & enumerentur plura debita venditricum, quę ex pretio bonorum venditorum ſatisfieri
3 debebant per emptorem, † hæc tamen ſolutio eorundem non fuit enunciata pro cauſa neceſſaria alienationis, ſed pro erogatione pecuniarum, quæ ex venditione retrahebantur, quod valdè differt *Rota deciſ. 33. numer. 9. verſ. & quoad par. 4. tom. 2. recent.* adeout ſuper extinctione talium debitorum, nec fundauerit, nec fundare potuerit Iudex interpoſitionem Decreti, & auctorizationem contractus, cum debita enunciata fuerint poſtquam venditio conſumata erat, & pretium ſtabilitum, imo per modum ſimplicis deſiderij, & voluntatis contrahentium ne-
4 ceſſariæ, † quæ animum Iudicis mouere potuerit ad interponendum Decretum, & licentiam vendendi, vt diſtinguendo firmat

Rota in Bonon. census 3. Martij 1673. §. minus relevat coram me; confirmata 14. *Junij* 1677. §. *nullitas coram R. P. D. meo Virgo*; & hoc patet ex verbis eiusdem instrumenti ibi; le dette venditrici hanno indicato al Sig. Baculard di pagare in discarico loro la somma &c. Item detto Signor compratore pagarà &c. quæ non cautam venditionis, sed novum contractum important, scilicet mandati ad soluendum sic, & sic, † quod in eodem instrumento fieri potest *l. scire debemus 29. ff. de verb. obligat. l. cum eisdem ff. de edil. edict. Rota diuers. decis. 765. numer. 8. & 9. & coram Dich. decis. 28. num. 20.*

Quo verò ad dolum, iste excluditur ex eo, quod non docetur de læsione venditricum, 6 vel magno lucro emptoris, sine quibus nunquam præsumitur in venditione interuenisse *Menoch. cons. 98. num. 23, Farinac. qu. 89. numer. 56. & 57. Cirtac. contr. 454. numer. 21. Rota decis. 478. numer. 9. par. 4. tom. 2. recent.* Nam Prædium controuersum venditum pro scutis 1987. ad rationem scut. 200. pro qualibet salma articularunt actores, quod erat valoris scut. 300. pro qualibet salma, sed testes ad eorum instantiam examinati tales, & tantas patiuntur exceptiones, tam in perso- 7 nis, quàm in dictis, † vt meritò insufficientes visi fuerint ad probandam læsionem 8 pro rescissione contractus † habentis præsumptionem iusti pretij *Bald. in l. per diuersas numer. 8. in fin. C mandati Rota decis. 553. num. 8. par. 3. diuers. & coram Buratt. decis. 538. num. 2.*

Siquidem illorum dicta singillatim examinanda Primus nihil de valore deponit, secundus est decoctus, & pauper, quartus est Affectuarius actorum, & cognatus vnius ex venditricibus, & sextus est debitor eorumdem de Scipionibus, & omnes nullam aliam rationem pro informatione valoris 9 adducunt, quam habitationem in illa Regione, & transitum per idem Prædium, quæ non concludit, vt in fortioribus *Rota coram Buratt. dicta decis. 538. numer. 7.* quam sequitur *Postb. de subhast. inspect. 60. numer. 83.* Tertius verò ignorat fines bonorum, & deponit de 10 proprio iudicio, & quartus de auditu, † ideoque non probant valorem, vt de proprio iudicio firmant *Alex. cons. 74. numer. 6. lib. 1. Rota diuers. dicta decis. 553. numer. 5. coram Buratt. dicta decis. 538. nu. 12. & coram Dunoz. Jun. decis. 114.* 11 *numer. 20.* † & de auditu *Postb. de subhast. dicta inspect. 60. numer. 87. Caputaq. decis. 264. numer. 7. par. 3. Buratt. d. decis. 538. num. 11. ad med.* & demum quintus est valdè suspectus, quia non recordatur de loco suæ habitationis an- 12 ni 1638. † & tamen post 40. ferè annos recordatur præcisè de die, mense, & anno secutæ venditionis, in qua cum nullum haberet proprium interesse, non est verisimile, quod tam præcisam de ea retinuerit memo- 13 riam; † ideò ei tanquam inuerisimilia deponenti fides haberi non debet *c. quia verisimile de præsumpt.* & propter tam eximiam re- 14 miniscentiam rei ad se non spectantis † reiecit testes deponentes adamussim de tempore *Rota decis. 67. numer. 7. par. 10. recent.* Quinimò consideratis eorundem depositionibus, etiam generaliter, sunt inter se contrarij, & varij, dum vnus ex eis, scilicet secundus super Interrogatorijs deponit Terras venditas indistincte valuisse scut. 300. pro qualibet salma, & deinde super articulis fatetur, quod aliquæ salmæ erant d. valoris, aliæ scut. 250. & aliæ 200. Alij verò contestes valorem scut. 300. simpliciter probare 15 conantur, † quæ contradictio depositiones omnium euertit *cap. licet causam §. quamquam autem de probat.* ibique *glos. verb. quia sibi*, & Canonistæ communiter *l. eos, qui ff. ad leg. Cornel. de falsi. Alex. cons. 114. numer. 14. in fin. & numer. 15. lib. 4. Rota coram Buratt. decis. 367. numer. 8. & coram Dunoz. Jun. decis. 648. numer. 3.* & quod peius est in æstimando Prædio, rationem non habuerunt de qualitatibus, & oneribus intrinsecis, & extrinsecis, quæ illi 16 inhærent, † & considerati debent à Testibus, ad hoc, vt verum valorem cognoscere possint *Alex. cons. 54. numer. 4. lib. 0. Postb. de subhast. inspect. 60. numer. 53. Rota post ipsum decis. 42. numer. 9. & 10. & post Mangil. eod. tit. decis. 39. numer. 5. & in recent. decis. 648. numer. 2. par. 1. & decis. 139. nu. 6. & 7. parte 16. recent.*

Aliquæ enim salmæ erant suppositæ dominio directo alterius, cui Canon, & Lau- 17 demium quotannis soluebatur, † quod valorem minuit *Surd. cons. 452. numer. 76. in prin. Rota decis. 39. numer. 5. ad med. post Mangil. de subhast. & coram Merlin. decis. 705. numer. 4. & in part. 15. recent. decis. 198. numer. 10.* Aliquæ autem expositæ inundationibus, & reparationibus cu- 18 iusdam Torrentis contigui, † quæ pretium bonorum extenuant *Postb. de subhast. d. inspect. 60. numer. 54. Rota post ipsum decis. 44. numer. 8. ad med. & decis. 648. numer. 2. par. 1. recent.* Quinimò æstimatio totius Prædij notabiliter diminuebatur ex eo, quod venditrices 19 pluribus debitis inuolutæ, † nullam præstabant cautionem de euictione prosecutiue emptoris *l. cum, qui §. melior ff. de in diem edict. Martin. Andr. decis. 109. numer. 4. Rota post Postb. de subhast. dicta decis. 44. numer. 5. in fin. & in recen. dicta decis. 648. numer. 2. par. 1. & decis. 377. num. 5. par. 16. recent.*

Sed quatenus aliqualis probatio læsionis ex dictis talium testium argui posset, illa prorsus eliditur ex aliis ad instantiam Spiritus examinatis deponentibus iustum pretium Prædij controuersi fuisse scut. 200. pro qualibet salma, qui veniunt etiam præferen- 20 di. † Tum, quia magis informati, & reddentes meliorem rationem sui dicti, & considerantes qualitates intrinsecas, & extrinsecas eiusdem *Felin. in c. in nostra numer. 10. de testib. Gabr. eod. tit. conclus. 4. num. 59. & 60. Postb. de subhast. d. inspect. 60. nu. 97. & Rota post ipsum d. decis. 44. numer. 7.* Tum, quia eorum depositio adminiculatur † ex publicis instrumentis venditionum aliorum bonorum contiguorum factarum pro eodem pretio *Rota coram Dunoz. Jun. decis. 734. numer. 10. & dec. 295. num. 14. par. 17. recent.* 21

Non

Non attentis aliquibus leuibus exceptionibus contra illos oppositis, quia in omnem casum sufficit ex eorum depositionibus † aliqualiter offuscari probationem
22 Actoris, ad quem spectat dilucidè læsionem probare † per plenas, & necessarias demonstrationes *Bald cons.77.numer.6.lib.2.Rota post Posth.de subhast. decis. 47. in fine,coram Burat. dicta decis. 538 numer. 3. & in par. 10. recent. decis.120.numer.11.*

Excluta ex his læsione, quæ est principale fundamentum doli præsumpti parum releuant coniecturæ ad illum probandũ consideratæ ab informantibus pro Scipionibus; Primo enim desumpta ex falsitate,& suppositione crediti fcut. 158. non subsistit in facto,quia dicta summa erat verè debita à Sororibus venditricibus,vti hæredibus Ioannis eorum Patris, partim vti debitum proprij, partim verò pro fructibus cuiusdã annui cẽsus, qui debebat solui ab eodem Ioanne in vita, vti possessore bonorum fideicommissariorum Stephani Iunioris, vt patet ex distincto, & iustificato calculo relato in responsione facti ab informantibus pro Spiritu dato die 2. Decembris 1675. Idcòque non obstat enunciatio in eodem instrumento venditionis emissa, quod eadem bona fideicommissaria ad Spiritum emptorem deuenerint, quia nihilominus iste, vt fideicommissarius non tenebatur de proprio soluere annuas prestationes in vita hæredis gra-
24 uati maturatæ, † sed hoc onus ad illius hæredes spectabat, à quibus repetere potest fideicommissarius casu quo à creditoribus soluere cogatur *l. idem Iulianus §. hæres, vbi Doct.ff.de legat.1. Peregr.de fideic.art.4.num.65. Molin de Primog. Hispan.lib.1. cap.27. numer.8. vers quod nedum Garz.de expens.cap.16.num.37. in fin.*

Secunda deducta ex solutione scut.80.facta à venditricibus pro extinctione Cano-
25 nis, parum concludit, † quia non facta tali extinctione, Prædium fuisset minoris venditum ex adductis supra §. *aliqua enim*, & similiter tertia ex qualitate personarum retorquetur, quia emptor erat bonæ conditionis, & famæ, vt deponunt testes pro Spi-
26 ritu examinati, † & cum esset senex octogenarius, ideoquè morti proximus *Narbon. de etat. ann.80.qu.6.numer.2.* non præsumitur
27 voluisse fraudare † & decipere proprias neptes Rota post *Terr. de pact. futur. succes. decis. 82. numer. 32.*

Quarta elicita ex expectata morte Patris, quinta ex abductione mulierum ad locum Paternarum, & sexta ex electione Iudicis Pedanei,tunc essent allegabiles,quando constaret de læsione venditricum, & magna vti-
28 litate emptoris,† secus autem quando ven-
29 ditio facta fuit iusto pretio, † quia tunc ineptum fuisset talia incommoda subire, & opportunitatem quærere pro incundo contractu,qui coram omnibus in quocumque loco, & tempore stipulari poterat ex adductis supra §. *quo verò ad dolum*, & tamen singulatim reselluntur; tempus enim venditionis non fuit à Spiritu emptore expectatum,sed ab ipsis venditricibus electum,dum ex articulis à Scipionibus exhibitis, & testibus examinatis constat, quod Spiritus emptor nunquam requisiuit, vel coegit Sorores de Pallerijs ad vendendum, sed ipsemet, & maritus Margheritæ vnus ex eis instarunt apud eundem Spiritum, & sollicitarunt Margheritam Summario Spiritus *numer.* 11. & 14. Abductio verò mulierum ad locum Paternarum similiter excluditur ex testibus in dicto Summario *num.14. in fin.* deponentibus, quod venditrices de tempore initi contractus, & ante, & post vsque ad obitũ semper habitarunt in eodẽ loco Paternarum, quinimo, quod Spiritus emptor ibi non habitabat, sed pro stipulando solum hoc instrumento illuc se contulit, facultas enim Iudicis interponentis Decretum comprobatur ex Iudicialibus sententijs ab eo la-
30 tis dicto Summario *numer.* 15. † & competentia illius ex situatione bonorum resultat *l. si Prædium* ibi: *cum Decreto Præsidis Prouinciæ in qua situm est*, vbi communiter *DD. C.de Præd.min. Bart.in l. magis puto §.illud in secunda lectura numer. 2. ff.de reb.eorum Gomez. var. resol.lib.2. cap.14. numer. 18. Simoncel. de Decret.lib.1.tit.1.num.69.*

Ex quibus omnibus satis constat de validitate, & subsistentia venditionis, & tamen ex alio etiam capite repelluntur Scipiones ab intentata rescissione huius contractus;In eo enim vti principalis, principaliter, & insolidum se obligauit de euictione Margharita Actrix ipsorum actorum, tunc maior
31 ann. 25. † quæ obligatio sicuti etiam,sine aliqua solemnitate, & causa sustinetur, ac si esset facta à masculo maiore *l. 2.C.ad Senat. Consult.Velleian. l.aliquando l. nec interest l. debitrix ff. eod. Gratian.discept.forens. cap.756. numer.24. Rota rec.decis.88. numer.7. & dec. 238. numer.13.par 6. & decis.338.numer.22. par.17.* Ità eosdem Scipiones agentes ad rescissio-
32 nem repellit à iudicio † per vulgatam exceptionem *l. vindicantem ff. de euict.*

Nec subsistit,quod cum dictum Prædium venditum esset Margharitæ cum Sororibus minoribus commune iuuari ipsa possit beneficio minorum alijs Condominis competente. Quia contractus etiam respectu minorum subsistetur ratione iuramenti ab eis præstiti, quando enim in loco non adest legitimum Statutum, dans certam formam contractibus minorum, sine qua illos etiam
33 iuratos statuit non valere, † cum contractus remaneat sub mera dispositione iuris communis inter *text. in l. Auth. Sacramenta puberum, C. si aduersus vendit.* per quem minor vigore iuramenti in contractu appositi
34 habetur pro maiore,vt per dicta † Authentica vigore iuramenti suppleatur defectus ætatis, vt ibi tradunt communiter DD. & plenè firmat *Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 83. numer. 47.*

Et ità post tertium causæ propositionem

resolutum fuit recedendum esse à decisis vtraque Parte informante.

Altera præsentis causæ Decisio est impressa supra in præcedenti tom. 2. parte 18. vbi est in ordine 447.

R. P. D. T A L A

postea S. R. E. Cardinali,

Pampilonen. duorum quartorum beneficii.

Lunæ 14. Nouembris 1678.

ARGVMENTVM.

Deuolutionem præsentationis iurispatronatus prætendebat Episcopus, super qua etiã ipse pronuntiauerat, sed illius sententia visa est notoriè iniusta, quia cũ ageretur de iurepatronatus Clericorum, & Laicorum mixto, & præsentatio infra sex menses fuisset sequuta, nullam deuolutionem eidem competere fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatio beneficij de iurepatronatus mixti clericorum, & Laicorum simul fieri debet infra sex menses, & numer. 4. cum seqq.*

2 *Iniustitia maior est nullitas, quam ipsa nullitas, & numer. seqq.*

3 *Nullitas consequenter dicitur iniustitia notoria, & sup. numer. 2.*

5 *Iurispatronatus adhuc dicitur mixtum Clericorum, & Laicorum etiam si Laici habeant maiorem partem vocum.*

6 *Sententia lata ex falsa causa non subsistetur, quamuis habuisset causam veram.*

7 *Causa falsa expressa per iudicem in sententia reddit eam nullam.*

8 *Præsentatus à legitimis patronis, vel ab eorum maiori parte injuriandus est.*

9 *Præsentatus à maiori parte patronorum, si est idoneus, præfertur præsentato à minori, quamuis maiores qualitates habenti.*

10 *Verba sententiæ non tamen operantur quatenus in forma, sed quatenus ex ipsis necessario infertur*

11 *Patronus quando non dicatur fuisse negligens in præsentando & num. 12.*

13 *Episcopus quatenus, & qualiter litem suam fecisse dicatur.*

DECISIO CCXCVIII.

VACANTE huiusmodi beneficio sub præscripto per obitum 31. Augusti, cuius patronatus, & præsentatio spectare dicitur ad octo aliquos Clericos, & aliquos Laicos, de quibus vno interim mortuo, fuit præsentatus Damianus à quatuor 17. Decembris 1671. & Franciscus à tribus 19. eiusdem, & 11. Ianuarij sequentis, tempore

1 semper opportuno intra sex menses † in patronatu mixto Clericorum, & Laicorum, & tamen Ordinarius pronunciauit, præsentationem Damiani à maiori parte, & præsentationem Francisci à minori, vtramque nullam, & declarauit esse deuolutam prouisionem ad Episcopum, quia elapsus esset annus, & vltra à tempore vacationis, & in eius consequentiam vigore ordinis specialis, & in scriptis ad hunc effectum sibi dari ab Episcopo debuit adiudicare, & adiudicauit dd. duos quartos Beneficij iure deuoluto dicto Francisco in sententia Ordinarij, quam Nuntius confirmauit.

Commisso Rotæ causa cum clausula restitutionis in integrum, coram Reuerendissimo D. Albergato Decano, dubitatum fuit, an constet de re iudicata, vel de causis restitutionis, & informante solo Damiano, decisum est 15. * Nouembris 1677. (serius, ac grauius proposita causa) constare de causis restitutionis, & rursus coram R. P. D. meo Rondinino: An sententia rotalis esset confirmanda, vel infirmanda, esse quoque confirmandam 22. * Aprilis proximè lapsi, tertio tandem, & vltimo hodie: An sententia rotalis sit confirmanda, vel infirmanda, & confirmandam pariter est decisum.

Non solum ex nullitate sententiæ, atque adeo iniustitia maxima, † vt nulla est maior iniustitia, quam nullitas ex *Innocentio &c. Scace. de sent. glos. 14 qu. 11. numer. 56. sub verso confirmatur hæc limitatio, & de appel. quæst. 17. lim. 19. numer. 4. sub vers. sed notoria*, prout notoria iniustitia † consequenter est nullitas 2 3 *Abb. coram Burate. decis. 251. numer. 3.* & vere clara, & notabilis iniustitia notatur ex facto in facto ipso, vt supra, quod vacatio per obitum fuerit 31. Augusti 1671. & præsentationes ambæ mensibus Decembri, & Ianuario subseqq. sanè intra sex menses † ad 4 præsentandum in Patronatu Ecclesiastico, & mixto Laicorum, & Clericorum ad notam *glos. vlt. cap. vnic. de iur. patr. in sexto in fine*, & cum aliis more suo ibi *Barbos. numer. 9.* 5 *vbi numer. 10.* † Etiam si laici haberent maiorem partem; vnde viderit Ordinarius, & potius Episcopus de vigore ordinis specialis, & in scriptis, & deuolutam sibi prouisionem, quia elapsus esset annus, & vltra à tempore vacationis ad tempus quidem pronunciationis, non autem præsentationis intra sex menses, & ex negligentia sua ipsius Ordinarij, non procedentis, non autem non præsentantium patronorum.

Nec subsistetur sententia ex aliis forsitan causis, quia iudex motus est illa falsa allegatione, † & nihil valet illud iudicium, & illa 6 sententia, quamuis habuisset causam veram *l. qui testamento 40. ff. de exercit. tutor.* & scripsit ibi *Vivianus*, in casu, & pinguius, & clarius respondit *Collegium Paduanum apud Anchoran. cons. 208. numer. 3. post Hostiensem*, & alios iudicem, qui causam exprimit & quia † sententia non valet, si causa est falsa, 7 amplius *Scace. de sent. glos. 14. qu. 12. numer. 45.* cum aliis, & opportunè ad restitutionem in integrum, & alia remedia *numer. 46.*

Cæ-

Cæterum iniuſtitia de legitimis præſentantibus, de idoneo præſentato, & à maiori
8 parte patronorum, † eoque inſtituendo,
9 etiamſi † præſentatus à minore haberet maiores qualitates ad *gloſſ. qui maioribus cap. 3. de iur. patr.* abundè *Rot. coram Buratt. deciſ. 942. numer. 2. cum adnotatis ſub numer. 4.* & ipſa deciſione confirmata, & in præſenti cauſa *deciſ. 15. Nouembris 1677. S. iniuſtum* de ſumpta, ſi tantæ molis erat.

De alijs ſuſcitatis, & diſſolutis Domini ſe retulerunt ad deciſiones precedentes numeris omnibus abſolutiſſimis, & ad ipſam ſententiam Ordinarij à Franciſco non impugnatam, vbi etiam propugnarut ad literam non ſolum præſentatio, ſed electio facta in perſona Damiani à maiori parte pro duobus quartis Beneficij, ad quæ fuit præſentatus expreſſim, & conſequenter alia oppoſita etiam in Franciſco ſola expreſſa deuolutione, & cauſa deuolutionis, quia elapſus eſſet annus, ita vt compendio facti iudicio iudicis ex ſupra allegatis, Damianus, vti præſentatus à maiori parte fuerit inſtituendus, niſi eorum iudicio inſtitutio deuoluta fuiſſet in collationem, inſuper quod verba ſententiæ non tamen operantur quatenus infe-
10 runt, † ſed quatenus ex ipſis infertur neceſſario inquit *Scacc. de ſent. gleſ. 14. qu. 4. ſub numer. 25. & de appell. qu. 17. lim. 6. memb. 9. nu. 12. maximè verſ. 3. etiam confirmo, & num. 70. & 71.*

Neque enim aliqua negligentia præſentantium obfuit illis, & Ordinario profuit, quia præclara ſententia pro deuolutione metitur tempus, & cauſam lapſi anni à va-
11 catione, & quia, † nec negligentia aliqua potuit eſſe præſentatorum ante promulgatum edictum, adeo ante ipſius edicti tem-
12 pus, † officio iudicis promulgandi *cap. vlt. de elect. in ſexto, cum vbi not. a Barboſ numer. 8. & Vinian. prax. iuriſpatr. tit. cap. 1. maximè de offic. indic. numer. 25. & tot. cap. 2. in formula edicti lib. 9.* ex quibus Ordinarius videtur feciſ-
13 ſe litem ſuam † alia forma, & alio fine, quam in *l. vlt. ff. de var. & extraord. cognit. & principio inſtit. de oblig. quæ quaſi ex contract. naſcun.* & Franciſci quoque, vt quem à maiori parte præſentatum inſtituere poterat, ei alio deuolutiuo iure conferret.

Et ita altera tantum Parte Damiani primo, ſecundo, & tertio ſemper informante, & numquam altera Franciſci diffidentis de præſentatione, & confidentis in deuolutione, & Ordinarij collatione ſententiæ adiecta &c.

Supra in hac eadem parte adſunt alia duæ deciſ. in hac tarſa quæ ſunt in ordine 129. & 197.

R. P. D. TAIA

Poſtea S. R. E. Cardinali.

Rom. ſeu Veliterna Affictus.

Sabbati Rota Martiniana 26. Nou. 1678.

ARGVMENTVM.

Computationem plurium partitarum continet hæc deciſio, quarum alteram probatam, ex libris ſubducendam non eſſe deciditur, vbi vero alias computandas eſſe firmatur, quæ occaſione traductionis frumenti, ſiue ex area, ad horreum, ſiue ad Vrbem factæ ſunt, quia apparuerunt neceſſariò factæ, pluraque commoda attulerunt, ac etiam damna ſubſtulere.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura producta per productionem cenſetur approbata.*

2 *Legalitas libri, ſeu ſcriptura producta ſemel per productionem approbata, amplius reprobari, aut impugnari non poteſt.*

3 *Productio facta per compulſum, & in partitis fauorabilibus tantum, adhuc in rationibus, & partitis annexis cenſetur approbata, & ſeparari non poteſt.*

4 *Acceptari debent ſimul, aut in totum reprobar. quæ vnitam rationem, & connexionem habenti*

5 *Probatio per ſcripturam præualet probationi facta per teſtes.*

6 *Actus cenſetur expletus ſumptibus illius, qui eum facere tenebatur, declara, vt num. ſeq.*

7 *Solutio non poteſt præſumi facta à domino, vel alio, qui illam facere debebat, ſi conſtat, quod fuerit facta ab alio.*

8 *Soluens præſumitur ſolutionem feciſſe ex titulo, & poſſeſſione, quam habebat.*

9 *Expenſa facta in traductione frumenti ab area ad horreum vtilis, & bonificanda eſt, ob plura commoda, quæ ſecum attulit.*

10 *Expenſa æqualiter reficiuntur pro fructibus colligendis, quam pro illis cuſtodiendis.*

11 *Expenſa traductionis frumenti recollecti in bonis affictatis, ad Vrbem quatenus reficienda.*

12 *Frumentum, vel alia ſegetes, an debeant ab affictuarijs traduci ad Vrbem cum animalibus exiſtentibus in bonis locatis.*

DECISIO CCXCIX.

INSTANTE Reuerendiſſimo Capitulo Sancti Petri, propoſitum fuit dubium, vigeſima tertia Martij proximè præteriti, & vigeſima ſecunda Iunij ſequentis: An eſſet ſtandum, vel recedendum à deciſis, iam vigeſima ſecunda Martij 1662. coram bonæ memoriæ Veroſpio, quo ad expenſas factas in recollecta anni 1645, ſemperque irreſolutum, inſtante altera parte pro dilatione; Hodie pro tertia vice Domini reſponde-

tunt reformandam esse decisionem, altera parte adhuc non informante.

Itaque Reuerendissimum Capitulum instabat à decisis in tribus sequentibus summis recedi.

In prima scutorum centum sexaginta quinque, quæ in dicta expensa demebantur à summa per Capitulum posita scutorum tercentum triginta trium, eo quia conductores asserebant dimidiam partem frumenti asportasse à Casale ad Aream pro triturazione propriis impensis, antequam sibi adimeretur locatio, idque constaret ex dictis testium formiter examinatorum.

Sed non esse demenda supradicta scutacentum sexaginta quinque visum est Dominis, quia ex libro à conductoribus in actis
1 producto, † & per productionem approbato, descriptoque tempore non suspecto manu Francisci Antonij, constat integra solutio scutorum tercentum triginta trium facta à Francisco Antonio pro dicta asportatione totius frumenti à Casale ad Aream, adeoque cum hodie inter has partes non
2 possit controuerti illius libri legalitas, † nec reprobari, aut impugnari sub prætextu productionis factæ per compulsum, & in partitis fanorabilibus tantum, † cum in rationibus, & partitis annexis vnius negotij non
4 possit separari vna pars ab alia, † sed integrè debeat acceptari, vel reprobari ex deductis luculenter in *decisione reuisa §. quamcumque præterea, & sequenti §. licet ipsa productio*, Idcirco stante probatione huiusce solutionis integrè factæ per Franciscum Antonium, reiecerunt Domini probationem conductorum per testes super medietate expensarum
5 soluta, † cum probatio per scripturam præualeat *l. census 10. ff. de probation. Rota coram Coccin. decis. 235. numer. 17. & coram Dunozzetto decis. 113. numer. 19. & decis. 122. numer. 11.* cum allegatis.

Eademque ratione reiecerunt argumentum deductum *in decisione §. quæ tamen responsio, & sequenti §. nec probatio*, sumptum à præsumptione, † quod censeatur actus expletus
6 sumptibus illius, qui facere tenebatur, & sic fuisse solutam traductionem frumenti ab eo qui erat Dominus, siquidem hoc posset alegari, † nisi liquido constaret contrarium
7 de solutione facta per alium argum. *l. 2. C. de alimentis pupillo præstitis*, accedente præsertim, quod Franciscus Antonius, qui soluit habebat titulum conductionis, & possessionis il-
8 lius affictus, † ex quibus vndique iustificata visa est descriptio totius impensæ in dicta summa expletæ ab ipso met Francisco Antonio scribente.

Secunda summa expensarum factarum in traductione frumenti triturati ab Area, ad Horrea Casalis, & Ciuitatis Velitrnæ, visa est quoque reficiendas maximè, quod proinde prouisum est, vt non nocuerint im-
9 bres, † vnde tam vtilis impensa non solum imputanda est, sed à conductoribus ratihabenda, agendaque gratia, quod non perierit, aut deterius factum fuerit frumentum, & æqualiter reficitur expensa pro fructibus
10 colligendis, † quam pro iisdem custodiendis *glos. in verbo fructus cap. Grauis vndecimo de restitutione spoliatorum Geminian. consil. 85. numer. 4. & 5.*

Tertia demum summa expensarum traductionis frumenti ad Vrbem, quas locator non prætendit vltra scutum vnum pro singulis rubris, visa pariter est non demenda,
11 sed † reficienda vti solita ex assertione peritorum artis agrariæ; nec aliquid esse dimi-
12 nuendum † eo, quia traductio fieri potuerit per bubalos, & alia animalia Villæ, seu Casalis locati, satisfacit enim in hac plenè decisio reuisa in §. *asportatio*, denique, & alijs sequentibus, ad quos se Domini remiserunt, & in hac parte decisionem confirmarunt.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Subhastationis de Alexijs.

Sabbati Rota Martiniana 26. Nouembris 1678.

ARGVMENTVM.

Creditori census, tam pro sorte, quam pro fructibus contignatur pretium bonorum debitoris, posteaquam fundus censitus, præuio iudicis mandato, & ratione anterioris hypothecæ subhastatus est, cum census ex inde remaneat extinctus, non obstante præscriptione illi opposita, quia cum prosequutio iudicij ab eo præcedenter intentati sibi fuerit impedita, nulla præscriptio currere potuit, nec ipse aliqua negligentia notari.

SVMMARIVM.

1 *Subhastari, vt possint bona debitoris penes creditorem existentia, requiritur specialis commissio Pontificis.*
2 *Datio insolutum impedit viam exequutiuam.*
3 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*
4 *Census vbi remansit extinctus, tunc creditori conceditur restitutio fortis.*
5 *Census remanet extinctus, si fundus censitus ratione anterioris hypotheca, iudicis auctoritate subhastatus sit.*
6 *Solutione eius, quod debetur omnis tollitur obligatio.*
7 *Retrotractio obligationis, vel hypotheca non habet locum in præiudicium creditoris, cui medio tempore fuit ius quæsitum.*
8 *Præscriptio creditori non currit posteaquam ille agere cepit, & iudicium prosequi impeditus sit.*
9 *Præscriptio in negligentia fundatur.*

DE-

DECISIO CCC.

PRO fructibus duorum censuum à qu. Alexio de Alexiis impositorum vnius stillet in sorte scut. 500. sub die 27. Octobris 1598. & alterius scut. 600. 2. Iulij 1605. ad fauorem Io: Baptistæ Sen. à Sancto Petro, Felix illius hæres vna cum alijs pluribus concreditoribus eiusdem Alexij vsque ab anno 1620. immissionem in vim vtilis Saluiani interdicti ab A. C. obtinuit contra Iulium illius hæredem, & actualè etiam possessionem bonorum adeptus fuit. Quia veto Antonina Vrsina vxor prædicti Alexij, & creditrix scutorum 3000. pro residuo suæ dotis sub prætextu cuiusdam dationis insolutum sibi factæ de bonis communis debitoris, mandatum de immittendo, & successiue etiam de manutenēdo in eisdem bonis obtinuit; hinc ad reclamationem aliorum creditorum commissa fuit causa in
1 Rota † cum speciali rescripto Sanctissimi tribuentis facultatem subhastandi, & deliberandi omnia, & singula bona dicti Alexij, & disputato dubio coram Eminentissimo Cerro, tunc huius Sac. Tribunalis nostro Coauditore: An esset deuenendum ad subhastationem, licet die 12. Decembris 1644. negatiuè resolutum fuerit sub falso suppositio cu-
2 iusdam dationis insolutum, † quæ viam executiuam impediret, vt apparet ex decisione impressa post addit. *ad Posth. de subhast. la* 171. *in ordine*, tamen comperto, quod nulla aderat legitima datio insolutum, ab illa recessum fuit sub diebus 15. Februarij, & 19. 7
Martij 1648. vt in decisionibus 105. & 234. penes eundem *Posth.*

In executionem harum vltimarum resolutionum expedita fuit Causa, & de anno 1670. subhastata bona pro scutis 5000. quæ depositata fuerunt in S. Monte Pietatis; Instantibus autem Conuentu, & Patribus Sancti Stephani del Cacco, vti hæredibus prædictæ Antoninæ pro consecutione dd. scutorum 3000. eius auctrici, vt supra debitorū fuit illis consignata cedula similis summæ; cumque pro consecutione residualium scutor. 2000. contendant, tam dicti Patres Sancti Stephani, quam Io: Antonius à Sancto Petro filius, & hæres dicti Ioannis Baptistæ interim defuncti, vti creditor sortis, & fructuum dd. censuum, Ideo propositum fuit hodie dubium: An, & cui sint consignandæ dictæ pecuniæ, & Domini Ioanni Antonio consignandas esse responderunt.

Creditum siquidem ipsius controuerti non potest, dum constat ex instrumentis publicis censuum supra relatis, & in actis ex-
3 hibitis, † quæ faciunt probationem probatam ex notis iuribus, adeout illorum vigore possit, & debeat idem Io: Antonius super bonis Alexij debitoris satisfactionem, & solutionem consequi, non solum pro fru-
4 ctibus decursis † sed etiam pro sorte, quia cum fundi censiti fuerint mediante iudiciali auctoritate scientę, & citato Ioanne Baptista à Sancto Petro subhastati, & deliberati in Causam necessariam anterioris hy-
5 thecæ, † vtique census remanserunt extincti, & resoluti argum. *text. in l. si res ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* vbi *Bart. & Aug. Cenc. de Censib. quæst. 39. numer. 6. vers. imo eo ipso Rot. coram Dunoz. Iun. decis. 159. & retif. 225. vtrobique numer. 2. & decis. 140. num. 10. par. 11. recent.*

Nec talem consignationem impedire possunt Conuentus, & Patres, quia cum creditum Antoninæ eorum auctricis pro scutis 3000. firmatum in præcedentibus decisionibus Eminentissimi Cerri, fuerit mediante consignatione alterius cedulæ satisfactum,
6 nulla † remanet eis actio ex communi regula textus *Instit. tit. quib. mod. pign. vel hypoth. solu. in principio* communiter sequuti à Doctoribus pleno calamo relatis per *Barbos. axiom. 219. numer. 1. & Rot. coram Duzzett. Iun. decis. 858. numer. 3.*

Quinimo in concursu cum illis, saltem pro sorte, & fructibus primi census Ioannes Antonius semper est præferendus, vti creditor anterior, census enim fuit ab Alexio impositus die 27. Nouembris 1598. & obligatio ad fauorem Antoninæ contracta die 30. Decembris subsequentis non obstante pacto adiecto in instrumēto dotali de mense Septembris præcedentis stipulato, quod scilicet Alexius eisdem obligationibus ad fauorem Antoninæ tunc factis accedere deberet, ex quo retrotractionem subsequutæ accessionis ad diem prędicti instrumenti dotalis prætendunt Patres, † quia dicta retro-
7 tractio locum habere nequit in prędudicium creditoris census, cui medio tempore fuit ius quæsitum *Bart. in l. si vxor §. si mus vxorem vers. vel aliter ff. ad l. Iul. de adulter. Tiraquell. de Iur. Constit. possess. ampliat. 17. num. 4. & 5.* & sepe firmauit *Rot. vt in decis. 2217. numer. 3. & seq. coram Cocein. in decis. 600. nu. 10. coram Bich. in decis. 278. numer. 7. coram Cels. & decis. 149. numer. 7. par. 14. recent.*

Minus controuerti potest exactio fructuū ob præscriptionem 30. annorum, dum ex facti serie supra relata constat, quod auctores Ioannis Antonij pro illis instare cæpe-
8 runt vsque ab anno 1620. à quo tempore vsque in hodiernam diem cum fuerit impedita solutio ab Antonina, & Patribus, nulla potest ei imputari negligentia, nec op-
9 poni præscriptio, † quæ in eadem negligentia fundatur *Bald. in auth. nisi decennale num. 1. C. de bon. matern. Rot. rec. decis. 407. num. 10. par. 5. & decis. 243. num. 13. par. 15.*

Et ita vnica parte informante fuit altera tamen pluries intimata decisum &c.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX.

Romana Succesionis.

Sabbati Rota Martiniana 26. Novembris 1678.

ARGVMENTVM.

Non solum dotis fructus ab hæreditate sui viri, mulieri deberi deciduntur, verum etiam eidem retentionem competere, tam pro credito ab ea persoluto, quàm pro aliis expensis similiter factis, vestimentis lugubribus sibi debitis, & aliis huiusmodi; Rursus. de collatione tractatur, quatenus illa admittenda sit, & successiuè facienda de dote reddita inexigibili.

SVMMARIVM.

1 *Fructus dotis ex Statuto Vrbis* lib. 1. cap. 137. *debentur vidua post interpellationem factam haredibus viri, vsque ad tempus quo illi eadem dos restituta fuerit.*
2 *Retentio super bonis viri vxori conceditur pro credito ab ea persoluto.*
3 *Iustitia, & aquitati quod consonum est denegari non debet.*
4 *Expensa funeris viri facta à vidua, ei bonificanda sunt.*
5 *Vestes lugubres debentur vidua, tam ex dispositione iuris communis, quam ratione Statuti Vrbis* lib. 1. cap. 136.
6 *Reaptationes domorum in Vrbe taxantur ad rationem scutorum quinque pro centenario pensionum, quæ exigantur ex illis.*
7 *Fructus dotis consistentis in pecunia, sine mora conferendi non sunt.*
8 *Dos reddita inexigibilis conferri non debet.*
9 *Collatio petita, si postea impugnata sit, non debetur, & quando n. 8. & 10.*
10 *Interpellatio, & protestatio contraria facto, nihil operatur.*
11 *Expensa facta occasione alimentorum, & vestium propriarum filiarum quatenus repetantur ab vxore in bonis defuncti mariti.*

DECISIO CCCI.

PROSEQVENDO hodie disputationem Causæ super partitis, quæ ab Elisabeth adducuntur ad diminuendam hæreditatem Michaelis iuxta ordinem datum sub die 14. Martii proximè præteriti, visum fuit Dominis bonificandos esse fructus dotis ipsiusmet Elisabeth † à die quo interpellauit hæredes Michaelis viri vsque ad totum tempus, quo ab eisdem hæredibus dilata fuit illius restitutio, & quidem ad rationem septẽ cum dimidio pro quolibet cẽtenario, & anno ad formam Statuti Vrbis *cap. 137. lib. 1.* vbi *Fenzon. num. 31. & 37.*

Secundò bonificanda esse scut. 505. per Elisabeth soluta Franciscæ pro dote Barbaræ eius matris, & primæ vxoris Michaelis, licèt à Francisca cessa fuerint iura cum conditione, dummodò contra ipsam directè, neque indirectè, nec etiam in concursu &c. retorqueantur, quia vigore eorundem iurium Elisabetha non prætendit agere contra Franciscum,† sed vult retinere bona hæreditaria Michaelis debitoris dotis ab ipsa solutæ, quod vti iustitiæ, & æquitati consonum † non est ei denegandum, ad tradita in his terminis per *Rot. decis. 217. num. 2. coram Peutinger.*

Tertiò etiam admittendam partitam † expensarum funeris Michaelis, & vestium lugubrium † Elisabethæ debitarum, iuxta *text. in l. impensa ff. de religiosis, & sumpt. funer. & Stat. Vrbis cap. 136. lib. 1. ibique Fenzon. numer. 1. & seqq.* & tradit *Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. glos. 3. par. 5. num. 26.*

Ac etiam melioramentorum factorum in Domo hæreditaria Michaelis, quæ tamen Domini hactenus solum approbarunt, in genere, desiderantes meliorem liquidationem ad benè distinguendum, an illa sint necessaria, vel potiùs vtilia, seu etiam voluptuosa, & sic dignoscendum quid, & quãtum veniat reficiendum.

Et quartò denique reliquam Canonum solutionem Proprietario dictæ Domus, & solitarum expensarum pro reaptationibus, quæ in Domibus dictim fiunt, † & quidem ad rationem quinque pro centenario pensionis annuæ iuxta liquidationem pluries factam à *Rota in decis. 81. num. 8. par. 13. recent.* & in alijs relatis *in Romana fideicommissi, seu Saluiani 1. Aprilis 1675. §. iterum in fine coram me.*

Non tamen conferendos esse per Franciscam vna cum sorte fructus scutor. 1000. à Michaele patre ipsius viro promissorum pro dote, quia cum illa consistat in pecunia numerata, & quibusdam mobilibus infructiferis, † ex ea nulli sunt conferendi fructus absque mora, vt distinguendum inter dotem consistentem in pecunia in his terminis tradit *Michalor. de fratrib. par. 1. cap. 21. num. 27. vers. si tamen.*

Eoque minus in hoc casu quo per notoriam deteriorationem vin facta est inexigibilis,† itaut satis durè processum fuerit cum Francisca, ordinando, vt ea conferatur, sicut in proposito per *Text. in auth. quod locum C. de collat.* obseruant *Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. glos. 1. numer. 45.* & in terminis dotis *Michalor. de fratrib. d. par. 1. cap. 21. num. 5, dfflit. decis. 247. num. 20.*

Et quamuis Elisabeth ipsam interpellauerit ad conferenda eadem scuta 1000. iuxtà sententiam R. P. D. Muti cũ protestatione, quod alias contra eam loco damnorum, & interesse currerent fructus ad rationem sex pro quolibet centenario, † tamen Aduersaria post dictam interpellationem, semper acerrimè impugnauit Franciscæ successionem, & diuisionem bonorum hæreditariorum Michaelis Patris vsque in præsentem diem, vtique talis interpellatio, & successiua protestatio † tamquam contraria facto nihil

nihil operatur, ut ex in litibus in plures 62. §. Locator hoc rei sic de locat. & tradit. per Rot. decis. 132. num. 35. par. 17. rec.

Prout nec etiam bonificanda alimenta per Elisabetham præstita propriis, & supradicti Michaelis ex secundo matrimonio filiabus, neque expensas pro vestibus lugubribus earundem occasione mortis † patris, quia ista non sunt deducenda ex asse hæreditario Michaelis in præiudicium Franciscæ, sed ex portionibus proprijs dd. filiarum.

Quo verò ad crateres argenteas, & torquem aureum, Domini transierunt cum alia decisione edita 16. Maij proximè præteriti §. septima coram me, quæ in præsenti disputatione de stylo est supponenda.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Romana Dotis.

Sabbati Rota Martiniana 26. Novembris 1678.

ARGVMENTVM.

Impugnabatur creditum cessum vel quia non subsisteret, vel etiam quia antecedenter prætendebatur cessum, sed neutrum verificari visum est, quia probata illius existentia per instrumentum publicum, altera cessio apparuit facta de credito ab illo diuerso, & demum cum cessionarius non docuisset de aliquibus diligentijs factis contra debitorem cessum, vtrumque obiectum cessabat.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum publicum facit probationem probatam.*

2 *Fructus prouenientes ex pretio rei fructiferæ iustè deberi dicuntur, & n. seq.*

3 *Fructus licitè petuntur, & debentur ratione damnorum, & interesse.*

4 *Solutio non probatur ex instrumento promissionis.*

5 *Instrumentum promissionis non probat solutionem, maximè si in futurum sit conceptum, & num 4.*

6 *Traditio, & solutio sunt quid facti, & ideo probari debent ab allegante.*

7 *Facta non præsumuntur, sed sunt omnino probanda.*

8 *Cessionarius non potest se reuertere, & pulsare cedentem, nisi ostendat, se pulsasse debitores cessos, eosque allegasse, & probasse debiti solutionem.*

9 *Cessio secunda facta post primam cessionem, verificatur in reliqua parte, non autem de ea antecedenter cessa.*

10 *Cedenti quoad fieri potest imputari non debet delictum, quod eandem rem duabus personis cesserit.*

11 *Delictum ad excludendum, præsertim in viro nobili, omnis, & quæcumque possibilis interpretatio est capienda.*

12 *Hæres potest totum creditum sibi, & hæreditati commune, alteri personæ cedere.*

13 *Cessionarius etiam si creditum sit difficilis exactionis, docere debet de diligentijs contra debitorem factis, vt possit redire contra cedentem.*

DECISIO CCCII.

IN altera propositione huius Causæ ex concessa noua audientia, Informantes pro hæreditate quondam Comitis Octauij Ripæ, factum adeò exactè elucidarunt, vt consulti DD. responderint recedendum à decisis sub die 22.* Iunij proximè præteriti.

Non controuertitur creditum dotale Mariæ Olimpiæ, & Bartholomæi Vecchiarelli Coniugum, vtpote fundatum in instrumento dotali de anno 1656. † quod facit probationem probatam, *l. precibus C. de probation.* cum alijs, vt in decisione, quæ reuiderur; sed visum est constare de veritate; & realitate crediti cessi in computum dotis non solum in scutis 3800. cessis, sed in maiori quantitate, in libris scilicet 49119. constituen. scut. 7117. monetæ Romanæ, vt ex relatione Periti.

Quæ summa cum esset debita à Comitibus de Rubeis à S. Secundo Comitibus de Ripa occasione pretij Casalis Mazzucchæ in eius computum promiserunt dare in solutum duas sostas, siue apothecas pro libris 33436. & soluere in numerato alias libras 862. & kal. Augusti alias libras 862. vt ex instrumento 21. Febr. 1624. reliquas verò libr. 13958. quæ supererant, & quæ constituunt summam scutorum 1999. monetæ Romanæ, ita soluere promiserunt, nempè libras 7861. in termino vnius anni cum dimidio, & interim soluere fructus compensatiuos ad rationem quinque cum dimidio pro quolibet centenario, & alias libras 6095. intra biennium, & interim soluere fructus, pro quibus assignarunt vsumfructum duarum apothecarum, quæ omnia nituntur instrumento dato in Summario num. 6.

Comites de Sancto Secundo non tradiderunt sostas, seu apothecas promissas, quia pridem eas vendiderunt clar. mem. Cardin. Sfortiæ Seniori, sicuti & defecerunt in solutione summarum in numerato promissarum, & fructuum, exceptis fructibus libr. 6095. perceptis ex apothecis ad id assignatis, qui sanè fructus sunt debiti ex conuentione expressa inter partes, † iustè debiti, cum proueniant ex pretio rei frugiferæ cuiusmodi est Casale Mazucchæ, ad *text. in l. curabit C. de act. empt.* nec minus respectu sostarum, seu apothecarum, non traditarum pro libr. 33436. nedum ex *l. curabit*, † sed & ratione damnorum, & interesse, *l. fructus C. de act. empt. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 26. n. 12. Rota coram Cels. decis. 380. num. 8. & decis. 227. num. 15. & 16. par. 17. recent.*

Qua stante non assignatione apothecarū, & non solutione summarum, & fructuum Comites Sancti Secundi remanent debitores

in

in ingenti ſumma ſortis principalis, & fructuum, iis demptis, qui ex duabus ſortis aſſignatis percepti fuere, vt firmauit Peritus in ſua relatione Summ. *num.* 7.

Neque enim ſolutio probata prætendi poteſt ex inſtrumento promiſſionis, † quod ſolutionem non probat, *Cyriac. contro.* 327. *numer.* 20. *Rich. deciſ.* 179. *num.* 33. *& deciſ.* 416. *n.* 2. *Rota in Romana pecuniaria* 16. *May proximè præteriti coram R. P. D. meo Vicecomite.*

4

Eſto quod creditum redactum eſſet ad libr. 13958. vt profitentur Informantes pro Bartholomæo, adhuc ſupereſt ſumma vltra quantitatem ceſſam, cum à tempore ceſſionis decurſi ſint fructus conſtituentes vna cum ſorte principali ſcut. 8487. vt ex iam dicta relatione Periti.

Quæ omnia tollunt ex facto tria prima fundamenta præteritæ deciſionis, cum conſtet de veritate crediti, de debito fructuum, & quod apothecæ locatæ Dom. Poliago à Comitibus de Ripa non fuere duæ illæ aſſignatæ in inſtrumento pro libr. 13436. ſed aliæ duæ iiſdem traditæ in vſumfructum pro fructibus recompenſatiuis lib. 6095.

Ideoque ſi aſſerat D. Bartholomæus Vecchiarellus apothecas fuiſſe traditas pro libr. 33436. à Comitibus de S Secundo, oſtendere id debet, cum ex iam dictis ſolum inſtrumentum promiſſionis non probet, maximè conceptum per verba reſpicientia tempus

5

futurum, † quæ non important traditionem, aut ſolutionem reſpectiuè in actu ſtipulationis inſtrumenti, & cum traditio, & ſolutio ſit quid facti, † probari ab aſſerente de-

6 7

bet, quia facta † non præſumuntur, *l. in bello S. facta ff. de captiu. & poſtlimin. rem. l. verum eſt ff. de reg. iur. Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *pag.* 14. *n.* 1. nec poteſt ipſe tamquam ceſſionarius ſe conuertere, & conuenire cedentem Comi-

8

tem Octauium, aut eius hæreditatem, † niſi oſtendat pulſaſſe à ſe debitores allegaſſe, & probaſſe debiti ſolutionem, *gloſ. ad l. Titius* 50. *ff. de act. empt. Rota coram Seraph. deciſ.* 1477. *num.* 7. *& coram Peuinger deciſ.* 423. *num.* 12.

Pariter corruere viſum deciſionis fundamentum, quod Comes Octauius ex credito, cuius pars ceſſa fuit, antecedenter ceſſerit Comiti Carolo Philippo fratri ſuo ducat. 1400. quia non ſunt hæc de corpore crediti controuerſi ceſſi Genero, ſed de effectibus Mediolani (vt loquitur inſtrumentum ipſius ceſſionis) vbi Comites de Ripa bona plurima poſſidebant, vt ex inſtrumento in Sum-

9

mario exhibito, † in quibus verificari debet ceſſio, ne aliàs Comiti Octauio rem eandem

10

cedendo duobus, † impingatur delictum, pro quo excludendo, præſertim in viro no-

11

bili, † capienda eſt quæcumque poſſibilis interpretatio. *l. merito ff. pro Soc. Pariſ. de reſignat. benefic. lib.* 14. *quæſt.* 7. *num.* 55. *& 56. Rota coram Celſ. deciſ.* 395. *num.* 13. *& coram Dunoz. deciſ.* 543. *num.* 45.

Nec magis ſubſiſtere dicebatur motiuũ, quod ex eodem credito ceſſa fuerit certa ſumma Ludouico Cittadino; tum quia in actu ceſſionis ipſe erat abſens, nec ceſſionẽ acceptauit, tum etiam quia ipſi aliundè fuit ſatisfactum ex effectibus, ſcilicet alijs ipſorum fratrum de Ripa, mediante perſona cuiuſdam Joſephi Parego, cui nihil eſt cum Comitibus de S. Secundo, vt ex adductis in Summario ſatis conſtat *num.* 9.

Quod verò adhuc obijciebatur non potuiſſe Comitem Octauium, ſtantibus aliis fratribus, de toto hoc credito, ſed de portione tantum ſua cedendo diſponere, facilè tollebatur, quia vigentibus controuerſijs inter fratres ipſos de Ripa, latum fuit laudum, quod reliqui fratres acceptantes ceſſerunt Comiti Octauio pro ſua eorum portione omnes effectus Mediolani, inter quos, & huiuſmodi creditum continebatur, d. Summario *num.* 10. eoque magis, quod decedentibus iiſdem fratribus, Comes Octauius ſu-

12

perſtes in eorum hæreditatibus † ſucceſſit, ac proindè de toto credito diſponere valuit, *l. ea quæ in omnibus C. famerciſcund. l. pactum C. de pact. Cyriac. contro.* 193. *num.* 3.

Et demum ex eo maximè dicebatur excludi Bartholomæi Actoris intentio, quod recta via ageret aduerſus hæreditatem Comitis Octauij, nec prius oſtenderet omnem

13

diligentiam à ſe adhibitam, † vt debitum etiamſi omninò ad exigendum difficile, à debitore ceſſo exigeret, prout faciendum concludunt *Baron. de citat. ſing.* 7. *num.* 2. *tom.* 2. *Olea in addit. ad tract. de ceſſ. iur. fol.* 231. *Scacc. de commerc. & camb. §. ſecundo, gloſ. num.* 255. *& ſeqq.*

Omiſſis aliis circumſtantijs ab Informantibus põderatis in puncto meri facti, ita DD. reſponderunt, recedendo à deciſis, vtraque informante &c.

Altera deciſ. præſentis cauſæ habetur ſupra in hac eadem parte, vbi eſt in ordine 293.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Aucnionen. Donationis.

Veneris 2. *Decembris* 1678.

ARGVMENTVM.

Donauerat mater filio omnia ſua bona, etiam illa, in quibus vſumfructum habebat, reſeruato tamen ſibi ſimili vſufructu ſuorum bonorũ tantũ, in caſu quo filius cum ipſa inhabitare noluiſſet, quorum deindè ſeparatione ſequuta, contendebat filius reſtituere matri vſumfructum ſuæ dotis, debitæ ab hæreditate viri, quaſi quod ille verificaretur in altera parte donationis, etiam quoad vſumfructum conceſſæ; ſed contrarium eſt deciſum, quia dos quamuis conſequi debuiſſet ſuper bonis viri, attamen præterunta remanebat in vſufructu ſuorum bonorũ, ſibi à donatrice ſpecialitèr reſeruatorum.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Donatio, licet vniuersalis facta cum reseruatione vsusfructus in certum euentum, ita remanet modificata, vt omne ius ipsius reseruantis praseruatum sit.*

2 *Reseruatio vsusfructus sibi à donatore facta, quatenus respiciat potius bona propria ab ipso donata, vel etiam illa, in quibus idem donator solam hypothecam habebat.*

3 *Mulier non præsumitur habere, aliud nisi dotem, vel creditum dotalem contra hæreditatem sui viri.*

4 *Bonorum appellatione veniunt etiam iura, & actiones, & quando.*

5 *Reseruatio, & exceptio sunt, de regula, & secundum terminos regulæ intelligenda sunt.*

6 *Verbum* dictorum *repetit præcedentia, eaque etiam informat.*

7 *Mulieri non habenti aliunde alimenta, debentur fructus dotales ex bonis mariti prædefuncti.*

8 *Statutum Auenionense taxans fructus dotales ad rationem septem pro centenario validum declaratur, & approbatur à Rota.*

9 *Vniuersalitas, & amplitudo verborum restringitur, & limitatur ab aliis immediate sequentibus.*

10 *Reseruationes appositæ in inferiori parte instrumenti, censentur declaratæ, & repetitæ, etiam vbi verba generalia sunt apposita.*

11 *Filio* infrascripti *quid importet, & operetur*

12 *Verba generalia restringuntur, & intelliguntur cum limitatione sequentium, quæ totam dispositionem qualificant, & informant.*

13 *Correctio, & contradictio incontinenti non præsumitur, & ad eam euitandam omnis capitur interpretatio.*

14 *Promissio libertatis, & franchitiæ intelligitur de omnibus oneribus, & debitis, præter expressa.*

15 *Hæres creditor defuncti per imaginariam solutionem præsumitur sibi appropriasse tot bona, suo credito æquiualentia.*

16 *Vxor hæres, & creditrix pro sua dote præsumitur bona hæreditaria viri sibi per imaginariam solutionem appropriare voluisse.*

17 *Donatio facta ab hærede creditore defuncti, intelligitur etiam de bonis, quæ ille per imaginariam solutionem sibi appropriauerat.*

18 *Reseruatio sibi à donatore facta, inutilis esse non debet.*

19 *Immissio donatori conceditur super bonis, sibi in certum euentum in donatione reseruatis.*

DECISIO CCCIII.

MAGDALENA de Robert vxor, & hæres vniuersalis ex testamento quõdam Pompei del Rhodes, cum onere tamen restituendi post obitum omnia bona Testatoris Francisco, & Ludouico communibus filijs, intuitu, & contemplatione matrimonij donauit Francisco inter viuos medietatem omnium suorum bonorum, & vlterius eidem præuentiuè restituit medietatem bonorum hæreditariorum Pompei, reseruato tamen ad fauorem ipsius Donatrix vsufructu tam bonorum donatorum, quàm præuentiuè relaxatorum ad effectum, vt exindè Sponsos secum conuiuentes alere deberet. Et casu quo (sunt verba instrumẽti) dicti Coniuges nolint, aut non possint cohabitare concordes cum dicta D. de Robert eorum matre, & socera respectiue, isto casu illa tenebitur, vt promisit, & promittit restituere dictam medietatem dd. bonorum, tam mobilium, quàm immobilium dicti q. Pompei de Rhodes prout ex nunc, prout ex tunc &c. Et è contra dicto casu separationis, remisit, & remittit d. suo filio tam quoad proprietatem, quàm quoad fructus, remanente tamen dicto casu vsufructu dd. bonorum d. Dominæ de Robert supra donatorum de suo proprio ad fauorem ipsius, pendente vita tantum.

Putificata igitur (vt sæpè contingit d. conditione separationis filij, & nurus à matre, & socera respectiuè, ista vigore pacti reuersiui in donatione appositi incidit apud eundem Franciscum donatarium ad hoc, vt ex fructibus bonorum hæreditariorum Pompei ab ipso possessorum sibi traderet vsumfructum medietatis suæ dotis, quam in summa librarum 11. mil. viro prædefuncto dederat, illoque recusante, sententiam fauorabilem reportauit à R.P.D. Altouito Eminentissimi Cardinalis Legati Auenionen. Auditore super manutentione, & respectiuè immissione ad dd. bona hæreditaria Pompei, à se antecedenter dimissa: Sed deuoluta Causa ad Rotam, dubitauit: An medietas bonorum remissa Francisco debeat esse immunis ab omnibus oneribus, & etiam à dote materna, seu potius matri sit danda immissio, seu retentio: Et licèt Causa bis proposita, scilicet 8. & 27. Iunij præteriti capi non potuerit resolutio, tandem hodie suffragantibus omnibus Dominis, negatiuè quoad primam partem, & affirmatiuè quoad secundam, decisum est.

Resolutio primæ partis dubij deducitur ex clara, & literali reseruatione vsusfructus expressè conuenta in d. donatione per verba supra relata, quæ cum habeat vim exceptionis, † non solùm illam modificat & restringit, sed etiam conseruat reseruanti ius, quod prius super donatis, seu dimissis habebat, *Surd. cons.* 152. *num.* 29. *& 30. & decis.* 163. *n.* 17. *& seq. Cravett. cons.* 974. *num.* 17. *Ciriac. controu. forens. cap.* 797. *num.* 115. *& seqq.* 1

Non obstat, quod reseruatio à Magdalena facta in casum separationis respiciat solum vsumfructum bonorum de proprio donatorum Francisco: Ideoque operari non possit reseruationem fructuum bonorum hæreditariorum Pompei, † quæ non erant propria Magdalenæ, sed simpliciter obligata pro restitutione suæ dotis, & liberè dimissa tam in proprietate, quàm in vsufructu; Quia ex facti circumstantijs arguerunt Domini, quod d. reseruatio vsusfructus verificari solum possit in fructibus ex bonis mariti prædefuncti retrahendis, non enim apparet, 2

quod

quod Magdalena aliqua bona propria poſſederit, propterea intrat legalis præſumptio,
8 quod nil aliud habuerit† præter dotem, vel creditum dotale contra hæreditatem viri, per *text.in l.aſſiduis §. & hoc in fin. C qui pot. in pign.hab.& l denique §.nec eo mouemur ff. de minor. Angel.conſ.81.num.2.verſic. primo quia, Soccin.Sen.conſ.126.num.2.lib.1.Rota coram Pentinger.deciſ.340.num.9, & coram Dunozett. iun. deciſ.824.num.7.*

Quo poſito reſultat inexitabile dilemma, Aut enim creditum dotale comprehenditur in donatione bonorum propriorum, aut non cõprehenditur, ſi cõprehenditur, prout etiam indicant illa geminata, & vniuerſalia verba donationis, ibi: Medietatem omniũ, & quorumcumque bonorum ipſius Dominæ de Robert, vbi ſint, & in quibus conſiſtant, poſſint eſſe, & conſiſtere præſentium, & futurorum generaliter quorumcumque
4 &c. † Quæ etiam ad iura, & acta ęnes extenduntur, iuxta magiſtralem diſtinctionem *Rota coram Royas deciſ.282.num.8. & 9. & deciſ.317. num.5* ergo comprehenditur etiam in reſeruatione vſusfructus bonorum propriorum, tum quia reſeruatio eſt exceptio
5 ex ſupradictis,† exceptio autem eſt de regula, & ſecundum terminos regulæ intelligitur, *l.nam quod liquide § fin. ff.de pen legat.gloſſ. magnan proœm.tit.de regul. iur. in 6. poſt princip. verſ. ſubtilitatibus tamen, Calder. conſ.5. de iure iur.Gemin.conſ.65.num.8.verſic.nam ex quo, Rota deciſ.144.num.6.in fine par.1.recent. & cor.Bich. deciſ.337.num.9.*

Tùm quia donatio expreſsè refertur ad reſeruationem ſub illis verbis, ibi: Sub reſeruationibus, qualitatibus, & conditionibus infraſcriptis. & reſeruatio eſt correſpectiua, & correlatiua ad donationem, ibi; Remanente tamen d.caſu vſufructu dd. bo-
6 norum. ex vi verbi *dictorum*, † quod præcedentia repetit, & informat, *Pariſ.conſ.11. numer.26.Menoch.conſ.4.num.27.Surd. conſil.163. num.14.Rota coram Seraphin. deciſ.584. num.8, Barbaſ.*plures cumulans *dict.87. numer. prima & ſeqq.*

Aut dictum creditum dotale non comprehenditur in donatione bonorum propriorum Magdalenæ, & ceſſat difficultas, cum ipſi non habenti aliunde alimenta,†de-
7 bentur fructus dotales ex bonis prædefuncti viri, tùm attenta diſpoſitione iuris communis *in l.1.§. fin autem C.de rei vxor.act.ac l. fin. §.præterea ad med.C.de iur.dot. Afflict. deciſ.284. num.4.Poſth reſolut.ciuil.106.num.72. & ſeq. Rota coram Dunoz iun.deciſ.745.num.12.* tùm vigore patrij Statuti Auenionenſis illos taxan-
8 tis ad rationem ſeptem† pro centenario, quod refert, & approbat *Rota in Auenionen. pecuniaria* impreſſa poſt *Merlin. de pignor. deciſ.145.num.5.* & in alia impreſſa *par.10. rec. deciſ.130. num.11.* confirmata 18.*Maij* 1648. §. *Demum coram Eminentiſs.Cerro.*

Parum releuante ampla, & generali promiſſione libertatis, immunitatis, & euictionis bonorum tam donatorum, quàm dimiſſorum facta cum illis effrenatis verbis, ibi: Francas dictas medietates dd. bonorum ab omnibus debitis, & oneribus ab omni præterito vſque ad præſentem diem &c. Cum promiſſione de omni euictione vniuerſali, & particulari quomodolibet procedat, ſiue de iure, ſiue de facto &c.& aliàs in meliori,
9 & ampliori forma euictionis &c.† Iſta enim vniuerſalitas, & amplitudo verborum reſtringitur, & limitatur ab aliis immediatè ſequentibus, ibi: Sub reſeruationibus, qualitatibus, & conditionibus infraſcriptis: Quæ operantur, vt reſeruationes in inferiori par-
10 te appoſitæ, † cenſeantur declaratæ, & expreſſæ in ea parte inſtrumenti, vbi generalis libertas promiſſa fuit ex vi illius dictionis,
11 *infraſcriptis*, † quam in noſtris terminis explicant *Surd.conſ.572.num.19.verſ.non obſtat, & num.54.verſic.nec reſiſtit, & Rota coram Coccino deciſ.1788.num.15.& ſeqq. & deciſ.2121. num.46. & pluribus ſeqq.* itaut præcedentia
12 verba generalia † reſtringantur, & operari non poſſint, niſi cum limitatione ſequentium, quæ totam diſpoſitionem qualificant, & informant, argum. *Text in l. Lucius Titius §.quæ habebat ff.ad Trebell. Bart. in l generali 32. §.vxori in fin. ff de vſufruct. legat. Ruin conſ.78. num.4.poſt med.verſ. præterea lib.1. Surd. d.conſil 472.num 54.verſ nec reſiſtit, & ſeqq. Rota coram Coccino d.deciſ.1738. num.79. & ſiqq &* plenè *in Feliterna prædii 19. Junij 1634. §. nec turbant, & §. ſeq coram me.*

Aliàs ſequeretur inſtantanea correctio, & contradictio inter partem diſpoſitiuam, & reſeruatiuam. In prima enim promitteretur liberatio, & affrancatio bonorum hæreditariorum Pompei etiam à debito dotis: & in ſecunda reſeruaretur vſusfructus dota-
13 lis ſuper eiſdem bonis affrancatis, † quod non præſumitur, & ad eam euitandam facienda eſt omnis poſſibilis, & congrua interpretatio, *l.non ad eam, ibique gloſſ verb præſens in fin. ff.de condit.& demonſtr.cap.inter dilectos §. in omnibus verſic. ceterum de fid. inſtrum. Surd. conſ.313.num.107.ante med. Rota deciſ.536.n.93. par.14.rec.& coram Dunoz.iun. deciſ.715. nu.4. & in Romana Beneficiatus Sancti Ioannis 16.Junij 1600.§.meus Pontificis coram Reuerendiſſimo D.meo Alexandrino*; Dicendo ſcilicet, quod
14 promiſſio libertatis, & franchigiæ † intelligatur de omnibus oneribus, & debitis præter expreſſa, vt declaratur *in l.doli, clauſ.119. ff. de verb obligat.Iaſ.conſ.170.num.2. volum.4. Ciriac.controuerſ. forenſ.555. num.88. Rot. coram Buratt.deciſ.590.num.3.& in rec.deciſ.204.n.25. par.8.*

Præterea animaduerterunt Domini, quod iſtud creditum dotale Magdalenæ dici poterat de tempore donationis extinctum per imaginariam ſolutionem, ſeu appropriatio-
15 nem, † quam præſumitur ſibi feciſſe vxorem de bonis ſtabilibus Pompei ad manus ipſius, vti hæredis peruentis, per *Text.in l.ſi ei cui §. 1.ante fin.ff.de euict. Bart. & Caſtrenſ. in l peculium la 2. ff.de peculi. Soccin. iun. conſ.170.*
16 *num.9.lib.2.* vbi in ſpecie de vxore†hærede, & cre-

& creditrice dotis; & sæpius dixit *Rota coram Fu.me Gregor. XV. decis. 67. num. 10. ibique adden. num. 15. & 16. coram Seraphin. decis. 1275. num. 1. & coram Merlin. decis. 711. num. 10.* & dictum fuit *in Veliterna census 1. Februarij 1677. §. tum etiam, & 27. Aprilis proximè præteriti §. Quibus coram me:* Ideoque donatio medietatis bo-
17 norum propriorum Magdalenæ † intelligi debet de illis bonis hæreditariis Pompei, quæ sibi appropriauerat pro dicto credito,
18 in quibus cadit reseruatio vsusfructus,† ne aliàs reseruatio remaneret inutilis, argum. *text. in l. fundus qui locatur, vbi glos. ff. de fund. instruct. Rota decis. 24. num. 12. pat. 11. recent.*

Quibus stantibus, facilis fuit resolutio secundæ partis dubij, concedendo immissionem eidem Magdalenæ in vim vtilis Sal-
19 uiani interdicti † contra eadem bona hæreditaria Pompei, relaxata Francisco vigore obligationis Cameralis, & generalis hypothecæ ab ipso contractæ in eodem instrumento donationis pro obseruatione promissorum, vt in simili practicatum fuit coram *Pentingerio decis. 178. num. 16. & 17.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Auenionen. Fideicommissi.

Veneris 2. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Sicuti liberorum appellatione non solum veniunt filij primi gradus, sed etiam vlteriores descendentes, maximè quando, prout hic, eorum descendentia per gradus distinctos fuit à Testatore vocata, ita etiam nomine filiarum nonveniunt neptes, & proneptes, eo præsertim casu, quo Testator adiecit non solum personam patris, sed illas expressit cum dictione *detti*, de sui natura personalissima, coniecturis contrarijs nõ attentis, quia in hoc clara vila fuit Testatoris voluntas.

SVMMARIVM.

1 *Sententia validitas resultat, si in ea fuerint seruata requisita* decis. Caputaquensis, *iustitia verò deducitur ex decisione causæ.*
2 *Liberorum nomine veniunt non solum filij primi gradus, sed etiam vlteriores descendentes continentur.*
3 *Liberorum appellatione eo magis veniunt descendentes, si testator successiuam, & per gradus distinctor descendentiam vocauit.*
4 *Liberi, & filij quando accipiuntur pro finonimis quid operentur, & quatenus sic fuerint à testatore intellecti vel non num. 6. & seqq.*
5 *Masculi ex feminis excluduntur, siue fuerit contemplata agnatio, siue solum fint vocati masculi ex masculis.*
6 *Filiorum nomine quatenus etiam continentur neptes, & proneptes, & n seqq.*
7 *Neptes, & proneptes non veniunt appellatione filiarum. si sub nomine liberorum à testatore collocatæ sint.*
8 *Neptes, & proneptes non veniunt appellatione filiarum, si testator illas expressit sub nomine patris, & vlterius personalissimas dictiones adiecit.*
9 *Nomen patris quatenus operetur sub vocatione filiarum non venire neptes, & proneptes. & num. seq.*
10 *Dictio detti, est personalissima, & ideo adiecta personæ patris operatur sub vocatione suarum filiarum, neptes, & proneptes comprehendi non posse. & num 8. & seq.*
11 *Testamenti ab vna parte quando non liceat recedere ad aliam, & num. seq.*
12 *Discretiuus modus loquendi, diuersam fuisse Testatoris dispositionem demonstrat.*
13 *Coniecturæ nihil operantur contra expressam voluntatem Testatoris.*
14 *Testator quando in vocatione filiarum dicitur respexisse ad tempus præsens, vel potius prouisse etiam in futurum.*
15 *Tempus in futurum remotissimum non permittit dictio relatiua ad personam.*
16 *Remotiores succedere, exclusis proximioribus, non attenditur, quando sic Testator disposuit.*
17 *Prohibitio alienationis, & consideratio agnationis restringuntur in casibus à Testatore volitis, nec ideo dispositionem extendunt.*

DECISIO CCCIV.

SENTENTIAM Rotalem hodie Domini confirmarunt, qua dictum fuit, dandam esse immissionem Bartholomæo de Berton, aliisque de Zanobiis in bona fideicommissaria Dionysij Senioris de Gouse, quia illius validitas † apparet ex actis, iuxta vulgat *decis. Caputaquen. 260. par. 2.* & iustitia
1 ex decisione Causæ 22. * Aprilis prox. præteriti coram R. P. D. meo Emerix Rotalem sententiam de more præcedente.

Etenim fideicommissum, illiusque purificatio insurgunt ex testamento Dionysij Senioris, in quo post deficientiam Dionysij ex Antonetta filia nepotis, & aliorum filiorum ipsiusmet Antonettæ, fuit vocatus Gabriel frater Testatoris, eiusque descendentia masculina tantum, in cuius defectu substitutæ fuerunt filiæ Gabrielis, illorumqs liberi: Ideoque cum defecerit descendentia Antonettæ, & Dionysij ipsius filij, fideicõmissum purificatum fuit ad fauorem Gabrielis Stephani nepotis Gabrielis fratris ipsius Testatoris; Quo sine masculis defuncto, cũ alij non supersint ex descendentia masculina Gabrielis fratris, succedere debent filij, & descendentes ex filiabus fœminis prædicti Gabrielis fratris Testatoris, quales sunt Bartholomæus de Berton, & alij de Zanobiis, qui mediante Anna, & Isabella filiabus Gabrielis, ab eodem Gabriele descendunt, comprehenduntur in vltima substitutione

2 liberorum nomine, † quorum appellatione, non solum hij primi gradus, sed vlteriores descendentes continentur, *l. cognoscere 56. & l. Liberorum 220. ff. de verb. signif. Peregr. de fideic. art. 22 num. 43. Valenz. conf. 197. num. 7. Rota rec. par. 4. tom. 1. decis. 131. num. 2. & coram Card. Cels. decis. 209. num. 5.* vbi concordantes.

In hoc potissimum casu, in quo Testator vocauit, vt sunt verba Testamenti; Liberos masculos, & masculos masculorum successiuè, & in eorum defectum filias Gabrielis, & liberos illarum filiarum successiuè pariter, & per ordinem præferendo masculos filiabus, & illos primi gradus, illis secundi, quamdiu aderit de illis vsque ad vltimum. Ex quibus verbis apparet, liberorum vocationem verificari non posse in filiis primi gradus, sed vlterius protrahi successiuè per alios gradus vsque ad vltimum descendentem ipsarum filiarum Gabrielis fratris, ad quarum filios immediatos non restrinxit 3 vocationem Dionysius Testator, † cum successiuam, & per gradus distinctam descendentium liberorum consideravit, sed restrinxit ad descendentes à filiabus Gabrielis, non vt immediatis, sed tanquam à radicibus, à quibus debent liberi prouenire, vt obseruat *Rota recent. par. 4. tom 2. decis. 4. ex num. 3. & in decis. cause §. Etenim in fine*, quidquid sit in casu opposito, in quo Testatores volunt 4 immediatam successionem à filijs, † vel accipiunt pro synonimis nomina liberorum, & filiorum, in quibus terminis procedunt deducta per *Peregrin. de fideic. art. 26. num. 19. Rota coram Dunoz. iun. decis. 2. sub num. 8. & decis. 981. num. 15. & 16. & coram Rich. decis. 252. ex num. 5. & in recent par. 14. decis. 406. in princ.*

Neque istorum vocationi aduersatur pretensio Iosephi, & aliorum de Goulce, & litis Consortium, aut ex persona propria, aut ex diuersis; Non ex persona propria tanquam contenti sub conditione masculorum ex masculis Gabrielis fratris, qui positi sunt in conditione ante vocationem filiarum eiusdem Gabrielis, earumque liberorum, qui vocantur solum post masculos ex masculis: Etenim Ioseph, & alij Consortes non sunt masculi ex masculis ipsius Gabrielis, sed descendunt ex Clementia filia Gabrielis Stephani, qui fuit nepos prædicti Gabrielis fratris Testatoris, atque ideò, vtpote descendentes à fœmina non continentur sub prædicta conditione, siue hic contemplata fuerit agnatio, siue non, † quia sufficit, quod 5 habita fuerit ratio masculinitatis per masculos, vt masculi è fœminis excludantur, nisi vtraque qualitas concurrat, *Corn. in l. 1. num. 218. C. de conditio. institut. Surd. cons. 108. num. 14. Adden. ad Burat. decis. 272. num. 21. Rota recent. par. 5. decis. 84. nu. 21. & 22. & par. 11. decis. 95. ex num. 2. & par. 12. decis. 330. num. 17. & in decisione cause §. Quia ipsis.*

Non etiam Ioseph, & alij impedire possunt vocationem Actorum ex persona Gabrielæ neptis, & Clementiæ proneptis Gabrielis fratris Testatoris, post quem, eiusque masculos cum filiæ ipsius, vt sæpè dictum 6 est, substitutæ fuerint, † sub illarum nomine neptes quoque, & pronepotes continentur, concurrentibus coniecturis, & verisimiliter mente Testatoris. Videbatur scilicet Dominis mens Testatoris contrarium suadere, qui clarè ostendit, vocando filias Gabrielis, & illarum liberos † habuisse pro diuersis nomen liberorum, & filiarum, atque ideò sub illarum appellatione neptes, & pronepotes non intellexisse, quas sub liberorum vocatione collocauit. *Corn. cons. 90. n. 6. volum. 3. Hondet cons. 60. sub num. 65. volum. 1. Decian. respons. 44. num. 42. & seqq. volum. 3. Ciof. cons. 7. num. 8. Rota coram Dunoz. decis. 454. nu. 4. & decis. 648. num. 19. & in rec. par. 13. decis. 178. ex num. 12. & in decisione huius cause §. Et quamuis.*

Quinimò cum Testator strictè acceperit nomen filiarum, dicebant Domini cessare omnes coniecturas, vrgente clara mente Testatoris, qui vocauit filias Gabrielis cum 8 personolissima dictione, *dicti*, Gabrielis, † quo casu non possunt venire neptes, vel pronepotes. *Cephal. cons. 606. num. 61. Fusar. cons. 95. num. 9. & seqq. Cyriac. controu. 522. ex num. 41. Rota recent. par. 2. decis. 507. num. 9. & par. 13. decis. 378. num. 14. & par. 14. dicta decis. 406. numer. 4. & 5. & in decisione Cause §. Exclusi, & seqq.* Etiamsi dicetetur verba intelligenda 9 esse demonstratiuè, † quia id procedere forsan posset, si nomen Gabrielis esset simpliciter appositum ex ratione, de qua *Rota coram Richio decis. 252. num. 19. & in Romana fideicommissi de Luxis 22. Iunij præteriti §. penultimo coram R. P. D. meo Vicecomite*, † 10 cus verò quando cum verbis restrictis, *dicti, Fusar. cons. 75. num. 9. Aliograd. cons. 82. num. 25. vol. 2. Rota rec. par. 4. tom. 2. decis. 473. ex num. 27. & melius coram Merlin. decis. 206. num. 34. & in recent. par. 14 decis. 406. num 7.*

Et quoad hæc clarè se explicauit fideicommittens, qui quando voluit, vocauit filias Gabrielis strictè acceptas in primo gradu, vt mox dictum est, atque vt ab initio dicebatur, vocauit postea liberos illarum in sua amplitudine per gradus distinctos, & successiuam vocationem illos admittens, & denique in alia parte testamenti (in qua valdè insistebant Scribentes contra decisionè) demonstrauit appellationem liberorum in- 11 tellexisse de filijs primi gradus, † à qua tamen parte testamenti non licet ad hunc casum arguere, cùm potiùs ex discretiuo mo- 12 do loquendi † diuersa in singulis casibus dispositio seruanda sit, argumento *Textus in l. vnic. §. fin autem C de caduc. tollen. & in cap. ad audientiam de decim.* & præter auctoritates superius adductas in his terminis *Rota recent. par. 2. decis 507. num. 7. & decis. 667. num. 5. & coram Seraphin decis. 1486.*

Ex his verò cum clara appareat Testatoris voluntas, inanes visæ sunt coniecturæ, verisimilitudines, & absurda cõsiderata à Scribentibus contra decisionem, tùm quia ea omnia reiecta fuerunt in decisione huius

Cau-

Cauſæ, & in hodierna Cauſæ propoſitione à ſcribentibus pro ipſa decisione, tum etiam
13 quia coniecturæ non admittuntur † contra expreſſam mentem fideicommittentis ex regula *textus in l. ille, aut ille ff. de legat. 3. & in §. diſponat. auth. de nupt.*

Et ſanè coniectura, quæ deducebatur ex eo, quod Teſtator vocauerit filias in remo-
14 tiſſimum tempus, viſa eſt retorqueri † cum potius fideicommittens intellexerit de filiabus primi gradus in tempus præſens cum cogitans caſum præmorientiæ illarum, voluit illis non extantibus ſuccedere illarum liberos, vt bene *Rota in rec. par. 13. deciſ. 378. ex numer. 15. & in deciſione cauſæ §. quia coniectura*. Addita inſuper reſtrictiua dictione
15 ad filias dicti Gabrielis, † quæ extenſionem in remotiſſimum tempus non permittit.

Altera autem coniectura deducta ex abſurdo, quod ſuccedant Actores remotiores
16 excluſis proximioribus, † non videtur attendenda quando ſic Teſtator diſpoſuit, vt poſt alios *Rota coram Dunozz. tom. deciſ. 931. ſub numer. 15. & coram Eminentiſſimo Otthob. deciſ. 244. ſub numer. 2. & deciſ. 271. numer. 2. & 3. & in deciſione, quæ venidetur §. finali*.

Et denique aliæ coniecturæ in hodierna propoſitione deductæ ex prohibita alienatione, & ex agnationis conſideratione cum
17 ſimilibus, † reſtringuntur in ſuis caſibus à Teſtatore volitis, neque ideo diſpoſitionem extendunt, vt in terminis *Rota recent. par. 14. deciſ. 406. numer. 6. & ſeqq.* vbi concordantes, & priùs *in recent. par. 2. deciſ. 607. n. 9. & ſeqq.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adeſt altera præſentis cauſæ deciſ. coram R. P. D. Emerix, quæ eſt ibi in ordine 199.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Rom. ſeu Portuen. Fideicommiſſi.

Veneris 2. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia aſſignationis à patre viuente factæ in fauorem filiorum, quod ea nempe alienationem, & contractum inter viuos importet, non autem vltimæ voluntatis; ideoque illa ſubſequuto teſtamento, & fideicommiſſo ſucceſſiuè facto non ſubiaceat; Rurſus etiam, quod creditor fideicommittentis, cui illius bona inſolutum data ſunt à fideicommiſſario moleſtari non poſſit, ſiue fideicommittens debitor principalis, ſiue fideiuſſor exiſtat.

SVMMARIVM.

1 *Bona aſſignata à patre viuente ſuis filiis, non cadunt ſub fideicommiſſo ab eodem patre conſtituto.*

2 *Diſpoſitio, quantumuis generalis, non porrigitur ad bona ſpecialiter, & præcedenter diſpoſita.*

3 *Verbum aſſignare, & conſignare important tranſlationem dominij, & actum irreuocabilem inter viuos.*

4 *Dotis inſolutum, & aſſignatio, ſi creditoribus demandata ſunt, amplius reuocari non poſſunt.*

5 *Clauſula* ad habendum *indicat à ſe abdicatum fuiſſe dominium, & tranſlatum in alium.*

6 *Alienatio inter patrem, & filium valida reputatur.*

7 *In Obligatione naturali nulla attenditur filiatio.*

8 *Pater, & filius ſunt duæ perſonæ realiter, & naturaliter diſtinctæ.*

9 *Obligatio naturalis inter patrem, & filium ſubſiſtit, & numer. 7.*

10 *Aſſignatio facta à patre in fauorem ſui filij, eo magis irreuocabilis eſt, ſi pater vſumfructum ſibi reſeruauit, & aliquid ad effectum teſtandi.*

11 *Pater teſtator non præſumitur in ſuo teſtamento comprehendere voluiſſe bona ab eo ſuis filijs præcedenter aſſignata, & ſup. à num. 1.*

12 *Clauſula* conſtituti *licet per modum fictum, verum tamen dominium, & poſſeſſionem transfert.*

13 *Aſſignatio facta à patre filijs ex obſeruantia declaratur, quod non fuerit temporalis, ſed perpetua.*

14 *Cenſus impoſitio facta à filio ſuper bonis ſibi à patre aſſignatis, ſciente, & conſentiente patre, apertè demonſtrat aſſignationem fuiſſe perpetuam.*

15 *Verba* ſpectare, & pertinere, *referuntur ad titulum dominij præcedenter acquiſiti.*

16 *Pater aſſignando bona filijs, eos tacitè emancipaſſe cenſetur.*

17 *Donatio inter patrem, & filium, ſtante tacita emancipatione, ſubſtinetur, & filius de bonis donatis poteſt liberè diſponere.*

18 *Donatio inter patrem, & filium facta ad euertendas lites, & ſic ob cauſam, non requirit ſolemnitates Statuti, amplia, vt ibidem.*

19 *Aſſignatio facta à patre filio pro legitima, & toto eo, quod ille prætendere poſſet, non ſubiacet ſolemnitatibus Statuti.*

20 *Aſſignatio facta pluribus, altero tantum præſente, & ſtipulante pro abſentibus, ſubſtinetur.*

21 *Promiſſio de rato, & clauſula* alias &c. *operantur, vt promittens factum alienum, teneatur de proprio, nec faciendo poſſibilia excuſetur.*

22 *Ratihabitio ex longiſſimi temporis ſpatio præſumitur.*

23 *Ratificata dicitur aſſignatio ex poſſeſſione bonorum aſſignatorum, & diſpoſitione de eis facta tanquam de proprijs bonis.*

24 *Alienans bona, & ſuper illis cenſum imponens dicitur de illis diſponere, tanquam de ſuis bonis proprijs.*

25 *Creditor fideicommittentis, cui bona fideicommiſſi inſolutum data ſunt, aduerſus fideicommiſſarium retentionem habet, amplia, vt ibidem, & numer. ſeq.*

26 *Cauſam habens à creditore fideicommittentis eadem vtitur retentione, qua ipſi creditori competeret.*

27 *Bona fideicommiſſi poſſunt pro debito fideicommittentis alienari.*

28 *Creditor fideicommittentis aquè agit contra fideicommittentem ipsum, ac super illius bonis, sine illa debitor principalis, sive fideiussor existat.*

29 *Assignatio inter vivos, & actus translationis dominij à testatore viuente facti, non irritantur per testamentum habens clausulam* cassans, annullans &c.

30 *Clausula* cassans, annullans &c. *verificantur in precedentibus actibus ex causa mortis, non autem inter vivos à testatore factis.*

DECISIO CCCV.

PRÆVIIS duabus Decisionibus altera 23. Iunij 1670. * 5. Decembris 1674. altera, lata fuit sententia per R. P. D. meũ Calataiu, nunc magnum Mediolani Cancellarium; eaque dictum non esse dandam immissionem Antonio de Effectis in bonis, quæ possessa ab Alphonso, & fratribus de Ghisleriis, ipse petebat tanquam subiecto fideicommissi Antonij Senioris eius Aui. Commissoque eiusdem sententiæ examine in gradu appellationis per Signaturam, inquirendum proposui; An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda.

Et DD. confirmandam responderunt tanquam validam, & iustam.

Validam satis exhibuit actorum reuolutio, nec validitas ipsa controuertitur.

Iustam verò censuerunt ex ijsdem fermè fundamentis, quæ luculentissimè in prædictis præteritis Decisionibus ponderata fuere.

Vtcumque enim Antonius se vocatum probet ad fideicommissum Antonij Senioris eius Aui, non tamen danda fuit ipsi immissio in bonis possessis à fratribus de Ghis-
1 sleriis, † quia fuere comprehensa in assignatione facta ab Antonio Seniore filijs, & nepotibus suis antequam condiderat testamentum, ac instituerat fideicommissum. Per quam assignationem, cum adhuc viuens Dominium transtulerit in filios, & nepo-
2 tes, hinc est, † quod bona assignata censeri non possunt comprehensa fideicommisso; & cum hæc ipsa bona non essent in eius hæreditate tempore conditi testamenti, quantumuis generalis dispositio ad ea extendi nõ posset *l. sequens quæstio*, & ibi elegantèr *Cuiac. ff. de leg. 2. Mantic. de coniect. lib. 7. tit. 8. num. 24. & 29. Fusar. de substit. quæst. 632. numer. 1. & 2. Altograd. conf. 3. numer. 84.*

Translatum autem fuisse dominium in filios adeoque non fuisse hanc assignationem actum vltimæ voluntatis reuocabilem, sed inter viuos, & irreuocabilem, plura sunt, quæ irrefragabiliter euincunt, in ipso assignationis instrumento contenta.

Exprimitur enim eiusdem assignationis intentio, quod scilicet, ipso viuente, par-
3 tem patrimonij, † & hæreditatis ipsius vellit *dare, assignare, & consignare*, quæ verba dicunt actum inter viuos irreuocabilem, & in-
4 tentionem transferendi dominij † confirmant, secuta maximè *datione, assignatione, & consignatione Mart. de succes. leg. par. 4. quæst. 21. art. 11. numer. 60. Ruin. cons. 187. numer. 6. lib. 2.*

Magisque, quia adiectæ fuere clausulæ
5 translatiuę dominij, † & præcipuè clausula *ad habendum*, quæ indicat à se abdicatum, & translatum dominium *Mart. vbi supra numer. 60. & de claus. claus. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 196. numer. 12. Peregr. de fideic. tit. 6. numer. 49.* Et cum accesserit insuper in-
6 strumentum, † assignatio transit in naturam alienationis, quæ, vel inter patrem, & filium valida, est *Ias. ad l. frater, à fratre numer. 40. ff. de condit. indebit. Mart. vbi supra numer. 62. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 112. numer. 1. Audr. Gail. lib. 2. obseru. 18. numer. 11.* sub-
7 lata enim ciuili identitatis fictione, † obligatio naturalis, in qua nulla attenditur fictio *Nilig. ad Donell. comm. iur. ciu. lib. 14. in not. lit. A.*
8 inter Patrem, † & filium tanquam inter duas personas naturaliter distinctas, & diuer-
9 las subsistit, † *l. frater à fratre in princ. ff. de condit. indeb.* eaque per iuramentum confirmatur *cap. quamuis pactum de pac. in 6.*

Potissimum cum præter bona assignata pater reseruauerit sibi residuum pro sui vsu,
10 victu, † & facultate testandi, & de facto subinde testatus sit de eodem residuo. Hæc enim facta reseruatione excluisse intelligi-
11 tur, † bona assignata tanquam extra eius dominium, nec de ijs intendisse, aut voluisse tollari, *l. cum Prætor ff. de iudic. Gratian. disc. 82. numer. 6.* cum aliis ab eodem congestis.

Cumque hanc assignationem dixerit se fecisse ad auertendas lites, & iurgia inter filios ipsos, & nepotes, & sit subsecuta tradi-
12 tio saltem per clausulam constituti, † quæ (licet per modum fictum) verum tamen dominium, & possessionem transfert *l. quod meo in princ. ff. de acquir. vel amitt. poss. l. certè §. 1. ff. de precar. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 13. cap. 23. numer. 14. Gratian. disc. 331. num. 15. Tiraquell. de iur. const. poss. ampl. 1. par. 2. num. 1.* iam de translato dominio dubitari non potest, cumulatis præsertim supradictis omnibus circumstantijs.

Quibus robur addit praxis, & obseruantia; Nam filij post factam assignationem; censum super assignatis bonis imposuerunt
13 sciente, † & consentiente patre, qui præsens tanquam fideiussor, interessit, nec
14 contradixit † dum filij in impositione census asseruere, bona censita esse eorum pro-
15 pria, † & ad ipsos spectare, ac pertinere, vt in instrumento in Summario exhibito, quæ verba asserti dominij ad titulum præceden-
16 tis assignationis referri debent, *Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 49. numer. 9.* Et per hunc actum censetur pater eosdem filios tacitè
17 emancipasse, † quæ tacita emancipatio sufficit, vt subsistat donatio, & filij de bonis donatis potuerint disponere *Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 55. numer. 28. Rot. decis. 24. numer. 4. par. 14. recen.*

Neque ad huiusce donationis subsistentiam necessariæ fuere solemnitates statutariæ

ria Vrbis cap. 149. cap. 150. cum non fuerit donatio simplex, sed ob causam facta ad
18 auertendas lites, † non inter patrem ipsum, & filios, sed inter filios, & nepotes post eius
19 obitum, nec non pro legitima, † & omni, & toto eo, quod ijdem filij, & nepotes prætendere possent, qui, & se futuros contentos promiserunt *Gratian. disc. 592. & 249. numer. 14. Rot. coram Merlin. decis. 692. numer. 9. & decis. 292. numer. 3 2. par. 6. recen.* Hæc tamen causa sufficit apprehensa, nec necesse est eam impleri.

Licet nec admitti possit hanc assignationem fuisse conditionalem, factam scilicet
20 nepotibus absentibus, † quatenus eam ratam haburissent, quia assignatio portionum pro nepotibus fuit facta Dominico vni ex
21 nepotibus cum promissione de rato, † & clausula alias &c. & ità, quod &c. quæ extensæ operantur, vt promittens alienum factum de proprio teneatur, nec faciendo possibilia excusetur, *Add. ad Burat. decis. 64. numer. 19. Rot. decis. 150. in princ. & numer. 8. parte 11. recent. & coram Dunozzett. Iun. decis. 1004. numer. 4.*

Ratihabitio autem ex longissimi tempo-
22 ris spatio presumitur, † *Rot decis. 500. num. 8. par. 13. recent.* eamque apertissimè probat bonorum assignatorum possessio, dispositio de
23 ijsdem facta tanquam de proprijs, † tam alienando, ràm census super ipsis imponen-
24 do, † *Rot. coram Cavaler. decis. 100. numer. 4. vers. demum coram Bich. decis. 616. numer. 11. & par. 9. recent. decis. 353. numer. 38.*

Quo verò ad alia bona in assignatione non comprehensa, & à fratribus de Ghislesijs possessa, DD. pariter existimarunt non esse dandam immissionem, sed alia ratione, quia scilicet, prædium nuncupatur in Vado del Vaschio, e Monte Formello ad quod petitur immissio, fuit alienatum pro censu imposito à nepotibus, quorum contractui accesserat fideiussor Antonius testator, &
25 auctor fideicommissi, † vt in nostro Summario *numer. 4.* ac proinde potest creditor, cui datum fuit insolutum vti retentione, sicut etiam quicumque causam ab eodem
26 creditore habens † cum sit certum bona fideicõmitti posse alienari pro debito fidei-
27 committentis † *l. Pater filium in 1. ff. de leg. 3. Peregrin. de fideic. artic. 39. numer. 1. Rot. coram Eminentissimo Otthob. decis. 206. numer. 5. & sequentibus.*

Neque attendendum, quod census fuerit impositus à nepotibus, & Anus fuerit tantum fideiussor, quia creditori, cui fuit facta datio insolutum, sat est, quod Anus esset debitor obligatus principaliter, & insolidum, vt ex instrumento fideiussionis cum
28 potuisset, † etiam agere aduersus bona ipsius fideicommittentis, & eorum distractionem impetrare, siuè esset fideiussor, siuè principalis debitor, *Rot. coram Dunozzett. Iun. decis. 550. numer. 13. cum seq.*

Stante autem assignatione antedicta, tan-
29 quam acta inter vivos, † & dominij trans-

slatiua non suffragantur verba in testamento regesta, *Cassans, & annullans omne aliud testamentum, & vltimam voluntatem, tàm verbis, quam scriptura, vsque ad præsentem diem factam.*
30 Cum † benè possint variicari de alijs scripturis, quæ forsan fuissent factæ super bonis extra assignationem, & ea non comprehensis, absque eo, quod indicent voluntatem reuocandi assignationem ipsam, quæ non fuit actus vltimæ voluntatis *Allegrat. dicto cons. 8. numer. 86.* Et ità responsum videntibus omnibus DD. & vtraque Parte informante.

Supra in alio precedenti tom. 1. par. 18. adest altera in hac causa decis. 283. in ordine, & ibi in calce concordatur alia, quæ in eadem causa emanauit 283. par. 18. tom. 1.

R. P. D. MATTÆIO.

Rom. Prætensorum Alimentorum.

Venerit 2. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Pro præstatione alimentorum bona fratri assignata erant, quæ tamen assignatio vsque ad certam ætatem, non autem in perpetuum durare debebat, itaut ea peruenta, frater debitor bona ipsa pro se retinere decidatur, & alimenta in pecunia, & respectiuè in bonis, seu aliis effectibus eidẽ fratri consignare teneatur quorũ taxatio arbitrio iudicis est remissa, qui secundum dignitatem personarũ, quantitatem patrimonij, & consuetudinem loci eadem statuere debet.

SVMMARIVM.

1 *Possessio capta relatiuè ad aliquod instrumentum, secundum illud, & non vltra intelligenda est.*
2 *Possessio non dicitur perpetua, si vsque ad certum tempus durare debet.*
3 *Possessio fratris non dicitur retenta iure familiaritatis, si proprio nomine continuata est, & de fructibus bonorum sit dispositum.*
4 *Bonorum assignatio inter fratres ita facienda est, vt euellatur ex ea omnis occasio litigandi.*
5 *Bona penes se potius retinere debet, qui ea alteri assignando, attamen vltra eorum fructus, aliquid supplere tenetur.*
6 *Bona melius gubernantur, & custodiuntur ab eorum domino, quam ab assignatario illorum, qui solum temporaliter, vel ad vitam ea retinere debet, & numer. 7.*
8 *Alimenta debentur etiam diuiti, si non officio indicis, sed iure actionis petita sint.*
9 *Bona fideicommisso, vel primogenituræ subiecta, sicuti liberari non possunt à dote, ita nec ab onere alimentorum descendentibus debitorum, & numer. 10.*
10 *Pater, & Ascendentes non possunt se liberari ab onere alendi filios, & descendentes.*

11 *Alimentorum taxatio, vt plurimum pendet ab arbitrio iudicis.*

12 *Iudex regulare debet præstationem alimentorum à dignitate personarum, quantitate patrimonij, & consuetudine loci.*

DECISIO CCCVI.

RELVCTANTE, tàm D. Abbate, quàm D. Duce acquiescere resolutioni, captæ sub die 8. * Iunij proximè elapsi, in qua dictum fuit mandatum ab A. C. relaxatum ad fauorem D. Abbatis in locum mandati de manutenendo in quasi possessione consequendi alimenta ab eodem Duce eius fratre, pro scut. 400. annuis, prout ab infantia ab eodem consecutus fuerat, mediante assignatione vnius rhedæ, ac duorum famulorum, victus, & vestitus, & habitationis, iterum hodiè repropositi causam, & DD. à me consulti, non dubitarunt standum esse in decisis quoad partem substantialem negotij principalis, nempè præstationis alimentorum in scutis 400. annuis, sed solum recedendum esse à decisis in altera parte, in qua firmatum fuerat teneri ipsum Abbatem in computum dd. alimentorum recipere annuos redditus bonorum Marchiæ, & supplementum, vsquè ad d. summam scutis 400. in pecunia ab eodem D. Duce: hodiè verò teneri D. Ducem recipere bona Marchiæ pro se, & præstare singulis annis in pecunia numerata, vltra domum mobilibus exornata scut. 400. quolibet anno conuenerunt.

In hanc autem postremam resolutionem, alterius reuocatoriam facilius cõuolarunt, quia etiamsi huiusmodi bonorum possessio capta fuerit à Ducissa Matre, & Tutrice, nomine D. Abbatis, tunc infantis, † ipsi nocere nequaquam valet, vti facta relatiuè ad formam ipsiusmet donationis, in qua possessio dd. bonorum permittitur secundogenito, vsque ad ætatem viginti annorum, & non vltra, nisi vxorem ducat, & secundum ramum familiæ constituat in Prouincia Marchiæ, quod cum non adimpleuerit, ex quo militiæ Ecclesiæ se addixit, nec post lapsum 20. annorum in dd. bonis se immiscuerit, † dici nequit, quod possessio capta per Ducissam fuerit perpetua, cum nullo vnquam tempore ab eodem Abbate ratificata fuerit, & hodiè facto melius dilucidato ex epistola ministri, data in Summario *numer.* 7. apparet D. Ducem illam non administrasse iure familiaritatis, sed vti verus Dominus de illorum fructibus † disposuit, ità vt excludat omnem actum familiaritatis, *Gratian. disceptat. forens. cap.* 954. *numer.* 1. *Rota decis.* 67. *numer.* 5. *coram Coccin. & decis.* 26. *nu.* 4. *par.* 13. *recent.*

Obseruabant etiam DD. quod ex huiusmodi bonorum assignatione eidem D. Duci euellebatur omnis radix litium, † quæ inter eos de facili oriri poterat ex causa verificationis quanti singulis annis ista bona reddere poterant, ad effectum videndi quid D. Dux esset suppleturus ex bonis primogenituræ: & D. Dux acquiescere potest huic resolutioni, vt eidem fauorabili, quia, aut dd. bona reddere possunt annua scut. 400. & habet recompensationem similium sc. 400. quæ soluturus est D. Abbati, † aut attenta eorum deterioratione reddere non valent d. summam, & nihilominus illam supplere tenebitur ex bonis Primogenituræ; & proindè vtilius est eidem D. Duci, quod suo gubernio maneant, † dum ex illorum insufficientia supplere obligatus est, & facilius ei redditur, quod illa cum eius assistentia augeantur, & in pristinum statum reducantur, quàm † si starent sub cura eiusdem D. Abbatis, qui non haberet Ministros, tàm accuratos, vt ipse D. Dux habere potest.

Alimenta verò, quæ in præterita decisione fuit dictum à D. Duce deberi eidem D. Abbati in summa scutorum 400. annuorum vltra ea, quæ deducta fuerunt ad corroborandum prætensiones eiusdem D. Abbatis, hodiè additur, quod D. Abbas non expoſcit alimenta à fratre, iure pietatis, sed iure actionis ab eodem fratre, vti possidente bona ascendentium, subiecta huic oneri alendi descendentes, † quo casu etiam diuiti alimenta debentur *l. alim. & ibi Bald. Alex. & Decius C. de transact. Surd. de alim. tit.* 7 *q.* 15. *numer.* 26. *& seq. Michelor. de fratribus par.* 3. *cap* 22. *numer.* 24.

Vltra, quod constitutores secundogenituræ assignarunt secundogenito non solum hæc bona Marchiæ, sed etiam scuta 100. m. inuestienda, & hoc stante eò magis videntur eidem D. Abbati competere iure actionis dd. alimenta ex bonis communis ascendentis, & sicuti bona, quæ subiiciuntur Primogenituræ, non possunt exonerari huiusmodi vinculo in præiudicium congruæ dotis pro fœminis; † ità nec fieri potest in præiudicium congruorum alimentorum pro masculis, dum tam dos, quam alimenta debentur propter publicam vtilitatem, & ad explendum debitum naturæ, † à quo ascendens, bona sua subiiciendo fideicommisso, eximere non potest *Barth. in Auth res quæ numer.* 9. *& ibi Iaſ. numer.* 31. *C. communia de leg. Castren. conſ.* 80. *ſub numer.* 1. *verſ. nihilominus Ruin. conſ.* 199. *numer.* 8. *& 9. lib.* 2. *Surd. de alimentis tit.* 1. *quæſt.* 27. *per tot. Gratian. diſcept foren. c.* 832. *numer.* 31. *cum trib. ſeqq. Rota deciſ.* 408. *numer.* 13. *& 14. par.* 5. *& deciſ.* 412. *numer.* 8. *ad fin. par.* 12. *recent.*

Verum inspecta tenuitate Patrimonij, & Bonorum fortunæ D. Ducis, & obligatione, quam habet prius alendi se, & quatuor filias, & Primogenitum, vna cum tota familia iuxta statum Ducalem, existimarunt DD. iuxta ea, quæ deducta fuerunt in præterita decisione esse sufficientia scut. 400. annua assignata pro præstatione supradictorum alimentorum vltra pensionem sc. 80. & scuta 40. annua ex tot locis Montium, vna cum habitatione, & mobilibus, † cum,

vt

vt plurimum huiusmodi taxatio iudicis ar-
12 bitrio remittatur, † qui regulare debet illorum præstationem à dignitate Personarum, quantitate Patrimonij, & consuetudine loci, iuxta *tex. in l. 2. & 3. ff. vbi Pupill. educ. deb. Menoch. de Arbitr. cas. 169. numer. 1. & seq. lib. 2. Simon. de Petr. de interpetrat. vlt. volunt. lib. 4. dub. 11. numer. 58. & seq. Maresc. var. resol. lib. 2. cap. 83. numer. 13. Rota coram Cels. decis. 67. numer. 7. & decis. 418. numer. 5. par. 4. tomo 2. recent.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hac eadem parte 241. in ordine.

R. P. D. EMERIX.

Rauennaten. Fideicommissi.

Veneris 2. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Fideicommissario immissio impediri prætendebatur, ex defectu identitatis bonorum, ex capite detractionum, ac etiam ratione melioramentorum, quæ tamen iis non obstantibus est concessa, quia identitas ex diuisione resultabat, detractiones præsumebantur consumptæ ex omissione inuentarij cum alienationibus subsecutis, melioramenta verò probata non erant, & in omnem casum compensanda forent cum fructibus perceptis à die motæ litis.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario conceditur quoties concurrunt requisita* l. fin. C. de edict. diui Hadrian. tollen.

2 *Vocatio fideicommissi remanet probata ex decisionibus in causa factis.*

3 *Decisiones Rotæ in noua causæ propositione suppotendæ sunt.*

4 *Identitas bonorum ex diuisione resultat, ac etiam ex concessione, seu renouatione emphyteusis.*

5 *Detractiones dicuntur, consumptæ, vbi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt.*

6 *Detractiones, quæ consumptæ præsumuntur, sunt inefficaces ad impediendam, vel retardandam immissionem fideicommissario.*

7 *Melioramenta non dicuntur probata, si non docetur de statu antiquo, & quid fuerit impensum, quidque etiam melioratum sit.*

8 *Melioramenta compensantur cum fructibus perceptis à die motæ litis.*

9 *Concordia, quæ non habuit effectum, indictum immissionis impedire non valet.*

10 *Immissio etiam pro confirmatione possessionis, conceditur.*

DECISIO CCCVII.

IN sequelam Decisionum in hac causa editarum sub diebus 22. Martij 1675. & 10.* Ianuarij 1676. in quibus firmatum fuit constare de fideicommisso Equitis Io. Senioris, & de vocatione Hieronymi Actoris, fuit hodie eidem decreta immissio
1 super prædio Gattinellarum, † ex quo concurrunt omnia requisita necessaria iuxta notata per DD. *in l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.*

Præsuppositis enim fideicommisso, & vo-
2 catione Hieronymi † ex resolutionibus prædictis † de stylo supponendis, identitas Prædii, quæ sola remanet in controuersia benè probatur ex instrumentis renouationum inuesturarum de eodem Prædio factarum ab Abbatibus Sanctæ Mariæ in Portu Rauennæ primo ad fauorem Ioannis Testatoris Summario *numer.* 2. & successiuè ad fauorem illius filiorum Summario *numer.* 3. &
4 denique † ex instrumento diuisionis inter hos secutæ Summario *numer.* 4. ad plenè tradita per *Rotam decis.* 415. *numer.* 6. *& seqq. par.* 4. *tom.* 2. *recen. & coram Zurat. decis.* 39. *numer.* 14. *& seqq.*

Nec Iacobus, & alij rei conuenti possunt se tueri sub pretextu detractionum, quæ competebant grauatis eorum auctoribus, quia illæ, quæ prætenduntur ratione
5 legitimæ, & Trebellianicæ † censentur consumptæ ex omissione inuentarij, & alienationibus antecedenter factis ab eisdem grauatis, de quibus Summario *numer.* 5. † &
6 propterea sunt inefficaces ad impediendam immissionem fideicommissarijs ad *tex. in l. Marcellus* §. *vet, quæ ff. ad S. cons. Trebel.* ibique Doctores, & pluries dixit Rota, vt coram *Merlin. decis.* 383. *numer.* 15. *&* 16. *coram Cels. decis.* 335. *numer.* 9. *coram Arguel. decis.* 48. *num.* 1. *& seqq. & in Romana Saluiani* 28. *Iunij* 1666. §. *finali coram recol. mem. Aunuculo meo.*

Alias autem prætensa ex causa melioramentorum factorum in eodem Prædio à reis conuentis remanent improbatæ ex quo de illis, nec in genere, nec in specie constat,
7 dum † non docetur de statu antiquo, & quid fuerit impensum, & melioratum, & quatenus de eis aliquo modo constare posset, † veniunt compensanda cum fructibus
8 per reos cõuentos perceptis spatio plurium annorum à die motæ litis *l. sumptus* 49. *ff de rei vindic. & Rota decis.* 547. *numer. fin. par.* 5. *decis.* 249. *numer.* 21. *par.* 6. *& decis.* 80. *numer.* 10. *par.* 15. *recent.* & alibi passim.

Non obstat, quod pendente lite, Iacobus, & litis consortes dimiserint Hieronymo possessionem ex causa meundæ Concordiæ,
9 quia † cum ea non habuerit effectum non impedit, quo minus Hieronymo detur im-
10 missio, † pro confirmatione suæ possessionis, vt in fortioribus terminis respondit *Rota coram bon. mem. Aunuculo meo in Bononien. Quinta* 3. *Decembris* 1660. §. *tum etiam, quia*

im-

impressa in recent. par. 13. decis. 255. & prius in Romana fideicommissi de Nicolinis 30. Julij 1653 §. existentia enim coram Eminentissimo Cerro.

Et ita Hieronymo tantum informante, Iacobo, & aliis citatis, & informare non curantibus resolutum fuit &c.

Supra in alio præcedenti tom. 2. partis 18. adsunt aliæ duæ decisiones in hac causa emanatæ, quæ sunt in ordine 481. & 617.

R. P. D. T A I A

Postea S. R. E. Cardinali.

Rom. seu Spoletana Legitimæ.

Lunæ 5. Decembris 1678.

A R G V M E N T V M.

Matri binubæ deberi supplementum legitimæ in hac decisione deciditur, non solum in vsufructu, sed etiam in proprietate, quia non aderant filij prioris matrimonij, omissa distinctione bonorum prouenientium à patre, & aliis à filio acquisitis, pro qua calculanda computatum est etiam lucrum dotis, quod tanquam debitum voluntarium, illam diminuere non poterat.

S V M M A R I V M.

1 *Legitimæ supplementum petitur actione personali, & est remedium ordinarium, non possessorium.*
2 *Supplementum legitimæ debetur contra voluntatem defuncti.*
3 *Legitimæ supplementum aliud est, quod fuerit à patre prohibitum, aliud verò, quod aliquid simpliciter pro legitima sit relictum.*
4 *Subtilitates facti, vel iuris à iudicibus introduci non debent.*
5 *pro Legitima nulla competit hypotheca.*
6 *Legitima debetur matri, etiam binubæ, & vna cum fructibus.*
7 *Mater, siue binuba, siue non, semper succedit filio excepta sola donatione ante nuptiali.*
8 *Matri binubæ debetur solus vsusfructus legitimæ in bonis filij ex substantia paterna quæsitis.*
9 *Supplementum legitimæ non debetur matri binubæ, cui aliquid etiam minus legitima, à filio sit relictum.*
10 *Legitima matri binubæ debetur solum in vsufructu, & quando numer. seq.*
11 *Proprietas bonorum filij non transit ad matrem binubam.*
12 *Matri binubæ debetur legitima in bonis filij, tam in vsufructu, quam in proprietate secundum opinionem Bartoli communiter receptam.*
13 *Legitima matris binubæ debetur de quibuscumque bonis, siue paternis, siue alundè quæsitis.*
14 *Matri binubæ non extantibus filijs prioris matrimonij debetur legitima, etiam in plena proprietate.*
Amplia etiam si illi extarent, sed essent Religiosi, & insuccessibiles.
16 *Filius relinquens aliquid pro legitima suæ matri binubæ, omnem iniuriam, quoad non petitum tutorem, redditam rationem, & huiusmodi dicitur remisisse.*
17 *Matrem binubam à successione sui filij adulti non excludit exceptio non petiti tutoris.*
18 *Legitima matris, etiam binubæ est quota bonorum, deducto ære alieno, & funeris impensa.*
19 *Lucrum dotis computatur in statuenda hæreditate filij, pro assignanda legitima matri, & numer. 21.*
20 *Lucrum dotis dicitur donatio propter nuptias, & etiam non expressum intelligitur in instrumento dotali appositum, & num. 25.*
21 *Lucrum dotis dicitur debitum voluntarium, cum ei renunciari possit.*
22 *Alienationis voluntariæ non præiudicant legitimæ.*
23 *Lucrum dotis eo ipso, quod à statuto defertur, in eo dicitur derogatum dispositioni iuris communis.*
24 *Legitima causæ lucrativæ non subiacet, & numer. 22.*
25 *Hæreditas filiorum parentibus luctuosa est.*

D E C I S I O CCCVIII.

CAMILLA Testamento verè nuncupatiuo iure institutionis omnique alio meliori modo reliquit Cæciliæ Matri scuta 10. In omnibus autē alijs suis bonis suum hæredem vniuersalem instituit Petrum Gelium virum; Mater autem iam ad secundas nuptias transierat, remanente penès eam tutela, confectoque priùs inuentario rerum, & bonorum, præstitaque satisdatione idonea rem Pupillæ saluam fore, Camillam in Monasterio constituit iuxtà præscriptum Breuis fa. me. Clem. X. mortua Camillæ filia, Cecilia mater egit coram A.C. pro legitima, & sententiam immissionis obtinuit pro triente tertia parte bonorum, Petrus autem adijt Signaturam, quę rescripsit ad Rotam constito, quod sit locus Ægidianæ, & hodie proposito dubio, an sit locus Ægidianæ, seu potiùs legitima debeatur DD. responderunt, legitimam deberi.

Non esse locum Ægidianæ consenserunt omnes, quia etiam cum legitima deberetur,
1 adhuc non potuisse procedi per † immissionem, & remedium possessorium, quia legitimæ supplementum petitur actione personali ex lege, quæ est remedium extraordinarium, & non alia actione ad *l. omnimodo 31. C. de inoff. testam. & ibi Gloss. exigere Merlin de legit. qu. 2. ex numer. 6. tit. 4. lib. 5. Grat. discept. 198. numer. 20. Rot. decis. 184. numer. 13.* vbi, & de ipsa actione personali *par. 4. diuers.* & cum alijs *decis. 316. ex numer. 5. par. 13. Adnot. ad Ludouis. decis. 489. numer. 24. 2. citrà allegat. à Merlin. de pign. quæst. 97. numer. 4. lib. 3.* cum relatione ad *quæst. 14. numer. 129.* E à ratione, quia legitima-

timarius agit ad supplementum non reli-
2 ctum contra voluntatem relinquentis, † vt per dilemma discurrendo arguit *D. meus de Luca Sanctissimi D. N. Auditor de legit. disc. 16. numer. 1. lib. 9.*

Et licet subtilius distinguendo *Merlin. de pignor. qu. 14. numer. 134.* dicat, quod si testator certam pro legitima quantitatem relinquat, cum expresso pacto, legitimarius nihil aliud consequi possit, tunc pro supplemento legitimæ hypotheca non competat, quia agendo ad illud, venit contra Patris
3 iudicium; † Competat verò si tacita hypotheca post illud certum relictum pro legitima non prohibeat expresse agi ad supplementum, vt in sequenti *numer. 135.*

DD. nihilominus subtilem diuisionem,
4 facti, † vel iuris subtilius introduci abhorrentes cum *Iustin. in l. donationes 25. in fin. C. de donat. inter vir. & vxor.* Contenti communi
5 opinione, † & vera, quod nulla lex tribuat hypothecam filio pro legitima apud *Merlin. qu. 1. numer. 3. ad vers. attamen in contrarium d. tit. 4. Mantic. de tacit. lib. 13. numer. 26. ad vers. sed quamuis lib. 11. Gabr. de legit. concluf. 5. in prine.* Secùs in supplemento legitimæ relictæ *numer. 2.* Ideò concluserunt ex hoc capite sententiam laborare euidenti nullitate, nec posse esse locum Ægidianæ relicta quæstione de Clericatu Petri, ac reassumpti habitus, ac Tonsuræ, & ad quæstionem de legitima transierunt,

Itaquè legitimam debitam matri vna cum fructibus etiam binubæ omnes vtique
6 conuenerunt, † vt mater filio in bonis omnibus excepta ante nuptiali donatione succedit, † siuè nubat secundo, siue non *§. cum igitur de 2. nub. cap. 3. Nouell. 2.* etiam ad correctionem *§. vltim. lex. 3. C. de nupt.* vt notat *Gloss. Constitutionem d. § cum igitur d. cap. 3. Speculat. decis. 32. numer. 12. & amplius seq. decis. 33. cum aliog.*

Vnus ex DD. ad legitimam matris statuendam, distinguebat bona filiæ ex pater-
8 na substantia, † in quibus solus vsusfructus etiam ex legitima pertineat ad matrem *auth. ex testam. Cod de sec. nupt. Michal. de fratr. cap. 13 numer. 48. par. 3. cum aliog.* & præcipuè *Merlin. de legit. qu. 7. numer. 25. tit. 4. lib. 1. & magis qu. 1. numer. 5. tit. 2. lib. 4. & coram Rich. decis. 414. ex numer. 8. & coram Card. Celso decis. 72. num. 15. & coram Peutinger. decis. 495. num. 11.*

Adeò vt (adiecit ille) si aliquid fuerit eidem matri relictum non ascendens ad legi-
9 timam, † mater in bonis filii non posset agere ad supplementum ex *text. §. hinc nos authentic. de nupt. notat. à Merlin. de legit. qu. 2. ex num. 6. tit 2. lib. 4.*

Atque ità præsumptis bonis filiæ ex pa-
10 terna substantia, respondebat ille, † legitimam deberi in vsufructu Ceciliæ matri, licet Camilla filia decesserit fratribus non re-
11 lictis, † quia in his bonis cum proprietas resideat apud filiam, non trahatur, sed trahat vsumfructum, vt coram *Rich. d. decis. 414. numer. 4. & 5.* non restricta, aut limitata *l. 3. C. de fer. nupt. d. §. hinc nos, sed ampliata, vt in d. decis. 414. num. 23.*

Alij autem DD. etiam in proprietate legitimam Ceciliæ matri deberi conuenerunt,
12 maximè, † cum non concurrant fratres, aut sorores Camillæ, & deberi generaliter de-
13 quibuscumque bonis, † siuè paternis, siuè aliundè quæsitis, consenserantque *Bartol. redarguenti Gloss. filij in auth. ex testamento C. de sec. nupt. numer. 1. cum aliog.* contra quam consulendo, & iudicando quinquies asseritinam reprobasse, plenè *Speculat. d. decis. 33.* vbi de-
veriori, & communiori opinione, vt non extantibus aliis filijs prioris matrimonii mater habeat legitimam in plena proprietate,
14 adeoquè † vna cum fructibus ex expresso *§. si verò expellet auth. de nupt. cap. 23. non. 22. cum aliog. numer. 12. vers. contraria tamen est ve-*
rior, maximè ex *Rota decis. 116. numer. 10.*
15 *& 11. & decis. 181. ex numer. 19.* † in eadem causa, & extantibus quoquè religiosis in-
successibilibus *decis. 221. ex numer. 5. & decis. 267. ex numer. 17. in eadem causa par. 5. & coram Penting. decis. 495. numer. 14.* Diffusque causæ Patronus pro Cecilia super allegabat *Rinuald. Iun. tot. conf. 305. Mangil. de imput qu. 7. numer. 20. cum pluribus seqq.* & præcipuè *numer. 32. Michalor. de fratr. par. 3. num. 52. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 39. numer. 36. & 37. R. P. D. de Luca de legit. tot. disc. 11. Rot. coram Rich. dicta decis. 414. à numer. 12. vsque ad 31.* quæ est prælegata pro clarior *decis. 200. num. 9. cum seqq.* post *Merlin. de legit. in d. disc. 11. sub num. 9.*

Nec obstiterunt alia opposita de tutela, aut non petito tutore, nec reddita ratione, & similia, quia de ratione reddita, & reliquato soluto in scut. 12. Constat ex Summario Ceciliæ *numer. vlt.* vbi refertur instrumentum quietationis 21. Aprilis 1673. &
16 Camilla moriens cum testamento, † & super relinquens Ceciliæ matri, videtur comprobasse, vel solutum, vel remissum ad tradit. à *Mascard. concluf. 1314. in fin. deindè à Surd. tot. decis. 105.* & alia videntur præoccupata in Breui Apostolico, & eius implemento, vt ex sententia Senatoris Capitolini præter singula sublata explicatissimè in Summario
17 ipsius Ceciliæ, † & specialiter exceptio de-
non petito Tutore non excludit matrem à successione filij postea adulti *l. 3. C. ad Senat. consult. Tertul. l. 10. C. de legit. hared.* & vtrobique abundè *Glass. & abundius Rot. coram Rich. decis. 414. num. 39. cum aliog.*

Quotam verò, & quidem bonorum vti
18 deducto ære alieno, † & funeris expensa *§. quarta autem l. 8. C. de inoff. testam.* maximè in summa certa, & parua scutorum 10. relictam, communiter DD. consenserunt fore computandam, collato, & computato lucro dotis in statuenda hæreditate, vti debito
19 voluntario, † & sanè voluntario ex statuto nominante hoc lucrum, donationem pro-
20 pter nuptias, & censente † pactum in instrumentis dotalibus intelligi appositum vt *in statuto 131. de luer. dot. lib. 1. & ibi Fongon. numer. 48. cum aliog. Rot. coram Caual. qu. 818.*

numer.

numer. 2. & coram Buratt. decis. 291. numer. 6. & decis. 79. numer. 3. & 4. apud Mangil. de subhast. & hoc amplius voluntarium, quod contra-
21 hentes possunt declarare † nolle censeri pactum in instrumentis dotalibus intelligi appositum, imò contrarium quoque possunt pacisci, Proindequè vti voluntario, sic com-
22 putando ad faciendũ assem † hæreditarium *Merlin de legit. quæst. 22. numer. 4 tit. 1. lib. 2. cum alleg.* & propterea sicuti non præiudicant
23 legitimæ huiusmodi † voluntariæ donationes ad *l. 1. C. de inoff. donat.* quod, & supra sæpiùs decantasse scripsit ipse *Merlin. d. num. 4. Mangil. de imput. quæst. 10. ab init. maximè numer. 32. vers. & ratio cum Couarr.* & aliis abun-
24 dè, ità etiam cum statutum defert † huiusmodi lucrum censetur derogare dispositioni iuris communis, per quod legitima non subiacet tali lucratiuæ causæ apud *Merlin. d. num. 4.* nam tàm Statutum, quam pactum donationis propter nuptias semper in instrumentis dotalibus appositum censetur *d. Statut. 131.* & difficilius in legitima parentibus debita, quam liberis, quia hæredi-
25 tas parenti delata, † est luctuosa *l. vlt. C. de instit. & substit. Mangil. d quæst. 10. d. num. 29. cum alleg.*

Ex contrario autem Ceciliæ ratione locorum montium dotalium, quos retinuit pro restitutione suæ dotis, tenetur conferre in calculum hæreditarium, de quo deducenda est legitima scuta ducẽta octuaginta, cum in ijs locis montium esset fundus dotalis pro summa scutorum 4000. dumtaxat, & valor locorum montium exuperans fuisset à marito restitutus, atque ita in restitutione dotis etiam ab vxore nunc reponendus ad commodum hæreditatis Camillæ.

Et ita, vtraque Parte informante, decisum fuit.

R. P. D. VICECOMITE

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 5. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Opponebat creditor exceptionem rei non traditæ, sed quia debitorem amplissimè liberauerat in instrumento publico, obligatione Camerali vallato, ideo auditus non est, non solum, quia hoc ipse probare tenebatur, verum etiam, quia traditio adhuc in parte probata, ita etiam pro reliqua parte præsumenda erat, & demum, quia testes plenè, & concludenter deponebant de illa.

SVMMARIVM.

1 *Confessio de recepto facta in instrumento publico, obligatione Camerali vallato, probat receptionem, & respectiuè consignationem.*

2 *Iuramentum proprium impugnare nemo potest.*

3 *Exceptio rei non tradita, & non consignata facta ab eo, qui traditionem, & consignationem fassus est, opponi debet infra 30. dies, amplia, vt numer. 12.*

4 *Creditor, si etiam simpliciter confitendo, debitorem solemniter liberauit, contra illum amplius agere non potest, & numer. seqq.*

5 *Confessio in qua creditor dixit debitorem amplius non teneri, vel illum pacto, vel acceptilatione liberauit, statim præiudicat.*

6 *Confessio dicitur facta sub spe futuræ consignationis, si agitur de rebus, quæ in actu instrumenti consignari non poterant.*

7 *Traditio, & consignatio, quæ alias à debitore probari debuisset, transfunditur in creditorem, si ille suum debitorem solemniter liberauit.*

8 *Excipiens de re non tradita duo copulatiuè probare debet, quod res sibi consignata non sit, & quod confessio emanauerit sub spe futuræ traditionis.*

9 *Exceptio rei non tradita semper admittitur, si illi renunciatum non est.*

10 *Exceptio rei non tradita non admittitur, si in aliqua parte traditio, seu consignatio probata sit.*

11 *Creditor sicuti recepit aliqua ex bonis ab eo in instrumento confessata, ita etiam alia recepisse præsumendum est.*

12 *Exceptio rei non tradita opposita solum postquam quis fuit a parte conuentus, præsumitur opposita ad effugiendum iudicium.*

13 *Præcodium spatio longi temporis non præsumitur potuisse substentari, sine stilijs.*

Animalia, prout sunt Vacchæ, & huiusmodi, spatio longi temporis non præsumuntur alimentari potuisse sine fœno, & palea num. 13.

Amplia, & fortius tempore hiemis, in quo prata sunt arida ibidem.

14 *Consignatio, & traditio ex præsumptione, & verisimilitudinè probatur.*

15 *Traditio, & consignatio probatur si de vno facta est in alium, & ab eo deinde peruenit in alterum.*

16 *Consignatio, & traditio probatur ex testibus de ea deponentibus.*

17 *Inimicitia probata ex quærela data contra vnum ex testibus, non afficit alios non quærelatos.*

18 *Testes non quærelati, & ideo non inimici partis quærelantis, contra illam plenè probant.*

19 *Testes duo sufficiunt, etiam si plures examinati sint, qui aliqua exceptione notentur.*

20 *Quærela dicitur parum releuans, si non fuit sufficiens, quod iudex contra quærelatum processerit.*

21 *Quærela si leuis fuit, non est sufficiens ad inducendam inimicitiam, præsertim grauem.*

22 *Testes, vt propter inimicitiam, vel non probet, vel repellatur à testificando, inimicitia debet esse grauis.*

23 *Testes non sunt varij, si dicant in Præcodio nihil remansisse, quod parti consignatum non sit, & postea deponant remansisse aliquas formas casei.*

Si ipsi in prima eorum depositione, intellexerunt de stilijs, quod nihil cum caseo potest habere commune ibidem, & num. seq.

24 *Stiliorũ Præcodij appellatione non venit caseum.*

DE-

DECISIO DCCIX.

DOMINI hodie informantibus etiam DD. Sororibus de Ludouisijs recedendo a resolutis *die* 6. Maij præteriti D. Valletta tantum audito, censuerunt, non esse exequendum mandatum, quod A. C. ad illius fauorem contra D. Principem Ludouisium relaxauerat pro scut. 2000. sine præiudicio aliorum prætensorum 2650. Quia Valletta de huiusmodi credito apparet satisfactus ex fæno, palea, ac stilijs ad vsum Præcodij insolutum receptis, prout ipse in publico instrumento obligatione Camerali, ac iuramento munito fassus est. † Hæc enim confessio, tam solemnis contra ipsum plenè probat effectiuam receptionem, & respectiuè consignationem, nec ab eo contra proprium iuramentum † impugnari potest, *l. generaliter, C. de non numer. pecun. Bald. in l. pe-* 2 *so num. 2. C. solut. matrim. Mascard. de probat. conclus. 360. numer. 1. & seq. Alex. cons. 90. num. 3. & 4. vol. 3. Cenc. de consib. qu. 87. numer. 11. Rota coram Penia decis. 935. numer. 1. & coram Coccino decis. 935. sub num. 1.*

Maximè, quia vlterius ampliſſimè quietauit, & liberauit Dominum Principem debitorem, renunciauit exceptioni rei non 3 traditæ, sinè non factæ consignationis, † & hanc non oppósuit intra 30. dies, sed longè post iuxta *text. notabilem in l. in contractibus §. super cæteris C. de non numer. pecun.* vbi notant communiter scribentes, & in specie *Angel.* inquiens, quod si confessio emanauit so- 4 lemniter, † & debitor est solemniter liberatus, nullo modo contra debitorem talem agere potest, & *Castrens.* dicens, quod vbi creditor confitetur debitorem non teneri, 5 vel † illum pacto, vel acceptilatione liberasset, tunc confessio statim præiudicat, *Hermosil. ad l. parit l. 9. tit. 1. par. 5. numer. 7. Rain. cons. 19. sub numer. 10. vers. quia demum cum seqq. lib. 4. Bardellon. cons. 127. numer. 4. vers præterea cum seqq. & cons. 157. per tot. Natt. consil. 196. numer. 1. lib. 1. Bertazol. cons. ciuil. 49. numer. 52. cum seqq Gomez. var. lib. 2. cap. 6. in fin. Gail. de credit. cap. 2. tit. 7. numer. 1552. & seqq. Afflict. decis. 105. numer. 2. Rota coram Bich. decis. 636. sub numer. 7. & seqq.*

Nec subsistit, quod dictæ confessio, quietantia, & respectiuè renunciatio factæ fuerint sub spe futuræ consignationis, ex quo fænum, palea, & stilia non poterant realiter, & effectiuè tradi in actu stipulationis instru- 6 menti, in Vrbe celebrati. † Quia eis stantibus præsumitur facta realis, & effectiua consignatio ante stipulationem, & onus probandi contrarium, quod alias spectaret 7 ad venditorem, † refunditur in emptorem, *Barbos. in l. fin. num. numer. 5. C. de non num. pecun. Hermosil. ad l. partit. glos. 8. l. 9. tit. 1. par. 5. nu. 9.* benè *Mantic. de tacit. lib. 18. tit. 4. numer. 7. Riminald. Iun. cons. 108. numer. 12.* vbi, quod excipiens tenetur duo copulatiuè probare, † scili- 8 cet, quod res non fuerit tradita, & confessio emanauerit sub spe futuræ traditionis alias condemnatur *Bardellon. cons. 121. num. 2. & seqq. Mut. dec. 71. numer. 9. & dixit Rota coram Bich. dicta decis. 636. numer. 12.* Nec in his terminis loquuntur *Gratian. discept. 471. nu. 3. & seqq. & Natt. cons 360. numer. 4.* in oppositio 9 allegati, † quia in eorum casibus non fuerat renunciatum exceptioni, rei non traditæ, & vlterius in casu Nattæ ipse conductor excipiens probauerat negatiuam, vt patet ex *numer. 12.*

Quæ eo magis procedunt, dum aliundè conualidatur confessio, & probatur effecti- 10 ua consignatio, † & primo ex quietantia ouium, & equarum ab ipso Valletta facta Dominico Scattolæ sub die 20. Octobris 1671. in qua declarauit, eas sibi fuisse traditas ab Angelo Paradiso tunc Villico Domini Principis sub die 17. Decembris 1670. Summario *numer.* 8. & sic die ante stipulationem præsentis instrumenti, celebrati die 18. eiusdem mensis eodem Summario *nu-* 11 *mer.* 4. † Sicuti enim recepit oues, & equas, ità præsumendum est, recepisse fænum, paleam, & stilia in eodem instrumento contenta, & de quibus etiam quietauit *Castrens. cons. 301. sub nu. 4. lib. 1. Paris. cons. 90. numer. 4. & 5. lib. 1. Afflict. decis. 105. sub numer. 2. vers. item, quia Rot. coram Bich. decis. 295. numer. 9. & seqq. & decis. 258. numer. 6. post Zacch. de obligat. Camer al.*

Præsertim verò, quia illa non petijt nisi postquam à DD. Sororibus conuentus fuit pro solutione pretij herbarum eidem venditarum, & post lapsum nouem mensium: 12 Ex hoc † enim oritur non solum vehemens suspicio, quod exceptio illorum non receptionis allegata fuerit ad effugiendam dicti pretij solutionem, sed etiam non leuis inuerisimilitudo, quod spatio tanti temporis 13 Præcodium sine stilis † ac animalia, sine fæno, & palea potuissent substentari, maximè tempore hyemis quo prata sunt arida, ex qua præsumptione, & inuerisimilitudine 14 probata † etiam remanet consignatio ex traditis per *Caren. resol. 175. numer. 10. & Rot. decis. 41. num. 9. par. 11. recent.* Et quoad stilia res etiam indubia redditur ex publico instrumento rogato sub die 9. Iunij dicti anni 1671. dū in eo legitur, quod Ioannes Franciscus Bastianinus Custos Præcodij pro D. Principe de tempore consignationis vaccarum, & stiliorum factæ Vallettæ, & ab ipso 15 confirmatus, † illamet consignauit Horatio Seminaro nouo Custodi per Vallettam deputato, vt in d. Summar. *num. 6.*

Secundo verò ex tribus testibus formiter examinatis, de quibus in hodierno Summa- 16 rio DD. Sororum *num. 5. & 9.* † ex quibus cessat etiam omne dubium, vt omissis generalibus benè ad rem notat *Gratian. discept. 873. num. 6.*

Nec obstant exceptiones contra eorum personas, & dicta deductæ; Nam ex ipsorum met depositionibus per extensum datis in hodierno Summario DD. Sororum remanent sublatæ; Et quidem prima, quod es-

sent

sent inimici Vallettæ, vti ab eo querelati, nam vltra quod querela porrecta fuit contra primum Testem tantum, dicto Summario num. 17. †ideoque non afficit secundum, 18 & tertium Testem, † quorum proindè depositiones in suo robore permanent, ac sufficiunt, *cap. in omni negocio, & cap. licet il prima de Testib. l. vbi numerus ff. eodem.* Illa vti parum 19 releuans, † ac talis, vt nec Iudex contra 20 querelatum processerit, †non fuit sufficiens ad inducendam inimicitiam, præsertim gra- 21 uem, † prout requiritur, vt Testis propter illam repellatur, *Bart. & alij DD. in l. 3. in prin. ff. de Testib.* cum alijs per *Farinacc. qu. 12. num. 40. & seq. & de Testib. qu. 53. num. 52.*

Secunda verò, quod sint varij, dum primus super 17. Interrogatorio, & secundus super 24. & 25. deposuerunt nil remansisse in Præcodio, quod non fuerit consignatum Vallettæ, & postea super 23. 24. & 27. respectiuè deposuerint remansisse viginti tres formas Casei, tentas per Ministrum Domini 22 Principis, cessat, † quia clarè loquuntur de consignatione filiorum ad vsum Præcodii, aliorumque contentorum in instrumento 23 dationis in solutum, †non autem de Caseo, qui etiam secundum eorum intellectum nõ venit appellatione filiorum, nec fuit cõprehensus in datione in solutum, dicto Summario *num. 4. 5. & 9.*

Tollitur etiam Tertia, quod sint mendaces, eo quia deponant, consignationem Onium factam fuisse eidem Vallettæ ab Angelo Paradiso, & tamen fuerit facta à Dominico Scattola, quem quietauit. Nam ex ipsamet quietantia clarè constat fuisse Angelum, qui consignauit oues, ibi: Le Pecore, che sono in custodia di Domenico Scattola &c. mi furono consegnate da Angelo Paradisi nel 167c. alli 17. di Decembre, in quel tempo Fattore in Fiano, dicto Summario *num. 8.*

Et denique nec in facto subsistit, quod ijdem Testes deposuerint in actu dictæ consignationis confectas fuisse per Vallettam receptas, quibus potiùs, quam Testium dictis sit deferendum, ex allegatis in præterita decisione §. *nil releuantibus in fine*; Quia in eorum depositionibus hoc non legitur, sed benè id se ignorare, vt in allegato Summario *num. 15.*

Et licet non foret necessarium examen articuli, an sub exceptuatione Præcodij Vaccarum rubearum, posita in datione in solutum, per Procuratorem Domini Principis erga eius Dominas Sorores, facta de Castro Fiani vnà cum suo Territorio, & Pertinentijs, comprehendatur etiam Tenuta, vbi aderant Vaccha, cum deficiente credito, mandatum pro eo relaxatum remaneat iniustum, nec ideò exequendum: Attamen ex deductis hodie pro Dominas Sorores existimarunt Domini, quod sub ea exceptuatione comprehendantur dumtaxat Vacchæ, vnà cum filijs, non autem Tenuta.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Romana Diuisionis Domorum.

Lunæ 5. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

De duabus domibus, quæ diuidi poterant, vna assignatur vni, & altera alteri; Alia verò, quæ commodam diuisionem non patiebatur, maiorem partem habenti tota assignata est, ei obligatione iniuncta refundendi alteri parti suam portionem cœqualem, vel in pretio, vel in bonis iuxta æstimationem peritorum faciendam, quia sic remoueri visa sunt iurgia, semper in diuisione vitãda.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio domorum communium fit per assignationem vnius domus, vni, & alterius alteri.*
2 *Bona, vel domus, quæ non patiuntur commodam diuisionem, omnia, & tota assignari debent vni.*
3 *Domus, & bona si diuidi non possunt, assignantur illi, qui in eis maiorem habet partem.*
4 *In Diuisione recipiens totum, quod commode diuidi non potest, tenetur refundere alteri vel pretium, vel bona ad æstimationem peritorum.*
5 *Diuisio ita fieri debet, vt vtrique parti consulatur.*
6 *In Diuisione partes ad pecuniam refundendam condemnari non debent, nisi quando diuisio aliter fieri non potest.*
7 *Diuisio bonorum licet separatim intentata, de omnibus tamen bonis simul fieri potest, & quãdo.*
8 *Statutum Vrbis lib. 1. cap. 101. de diuisione bonorum communium traditur, & declaratur sup. num. 6.*
9 *In Diuisione seruari debet æquitas.*
10 *Diuisio fieri debet prudenti iudicis arbitrio, cui illa à iure committitur.*
11 *Diuisio ita fieri debet, vt dirimatur materia iurgiorum, & ansa litigandi tollatur.*

DECISIO CCCX.

CVM suppositio, quod inter partes Collitigantes non esset amplius controuersia super diuisione Domus magnæ, sed solum super diuisione aliarum duarum Domunculorum illi contiguarum, & existentium in via, quæ à Platea Mineruæ retrò Ecclesiam Beatæ Mariæ Rotundæ tendit ad Ecclesiam Sancti Eustachij, fuit sub die 27. Iunij * proximè præteriti informante tantũ Domino Aduocato Seuerolo resolutum, diuisionem esse faciendam ad formam sententiæ Vicegerentis, præuia scilicet assi- 1 gnatione vnius vni, † & alterius alteri, prout latiùs continetur in decisione sub dicta die emanata; Sed causa hodie reproposita

ſtra, & Dominis fratribus de Totis etiam in
controuerſiam reuocantibus diuiſionem
Domûs magnæ, Domini cenſuerunt deci-
ſionem eſſe reformandam; Ita quidem, vt
diuiſio Domuncularum fiat, prout in ea-
2 dem deciſione, & tota Domus † magna,
quæ non patitur commodam diuiſionem,
quæque pro tribus ex quatuor partibus ſpe-
3 ctat ad dictum Dominum Aduocatum, †to-
ta huic aſſignetur, iuxta *Textum in §. eadem
interueniunt, inſtit. de offic. iud. & in l. Sancimus 34.
§. ne autem, ibique gloſs. & Scribentes C. de donat.
Fontanell. de pact. nuptial. claus. 4. gloſs. 9. par. 2.
num. 75. & 82. Vrſill. ad afflict. deciſ. 23. num. 7.*
& plenè *Rota deciſ. 350. numer. 1. coram Bu-
ratt.*

4 Et portio æquiualens † tribuatur fratri-
bus de Totis in alia Domuncula, vel re-
ſeù rebus inter eaſdem partes communiter,
& concorditer per Peritos æſtimandis; Sic
5 enim vtrique parti conſuletur, † prout in
hac materia faciendum eſſe monet *Text. in
l. iudicem 21. ff. commun. diuid.* & latiùs Statu-
tum Vrbis *lib. 1. cap. 101.* neque alter alteri
6 certa pecunia condemnandus eſt, † niſi quã-
do diuiſio aliter expleri non poteſt, vt benè
colligitur ex iuribus ſupra allegatis, & no-
tant *Tiraquell. de primogen. quæſt. 60. num. 16. Cy-
roc. diſcept. 67. num. 31. Faber in Cod. lib. 3. tit. 27.
diffinition. 14. Fontanell. d. claus. 4. gloſs. 3. par. 2.
num. 95. Rota coram Canal. deciſ. 8. num. 2.*

Non mouit Dominos, quod pro diui-
ſione Domuncularum, & Domus magnæ
fuerint inſtituta diuerſa iudicia, & propte-
rea videatur de qualibet re ſeparatim iudi-
7 cari debere, † quia cum ambo ſint ad Ro-
tam coram me deuoluta, & fratres de To-
tis hodie petant fieri diuiſionem omnium
8 rerum communium † ad formam Statuti
Vrbis hoc expreſsè demandantis in *dicto*
9 *cap.* 101. Domini ſequendo † æquitatem,
10 pro prudenti eorum arbitrio, † cui hoc re-
miſſum eſt, *Menoch. lib. 2. centur. 2. caſu 121. nu-
mer. primo, Magon. deciſ. Florentin. 46. num. 2. Rota*
11 *dicta deciſ. 350. num. 4. coram Buratt.* † ad diri-
mendas lites concluſerunt, diuiſionem, vt
ſupra eſſe faciendam.

Et ita, vtraque parte informante, reſolu-
tum fuit.

*Supra in hac eadem Parte adeſt altera præ-
ſentis Cauſæ deciſio coram eodem Reuerendo Patre
Domino Emerix, quæ ibi eſt in ordine 278.*

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Auximana Pecuniaria.

Veneris 9. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Prætendebant filii ſe eſſe vocatos in donatio-
ne patris, ſed illorum vocatio ad qualitatem
hæreditariam reſtringi viſa eſt, quia donatio
facta erat pro ſe, hæredibus, & ſucceſſori-
bus, etiam cum clauſula *ad habendum*, quod
ſemper facit donationem pertranſire ad ex-
traneos, & hoc non obſtante prætenſa vo-
luntate donantis, quæ potiùs apparuit con-
traria, maximè quia manifeſtata ſolum poſt
donationem factam, neque donatario, ne-
que illius creditoribus præiudicabat.

SVMMARIVM.

1 *Filij non dicuntur ex propria perſona vocati in
donatione facta patri, pro ſe, hæredibus, & ſuc-
ceſſoribus.*
2 *Donatio facta patri cum clauſula* ad habendum
*non poteſt dici acquiſita filijs ex propria per-
ſona.*
3 *Clauſula* ad habendum *tribuit facultatem diſ-
ponendi, de bonis, eaque alienandi, etiam in ex-
traneis.*
4 *Coniectura non ſuffragantur, vbi verba ſunt
clara.*
5 *Coniectura alias à Rota reiecta attendenda non
ſunt.*
6 *Donationem ſoli patri fuiſſe factam oſtendit re-
clamatio donantis, ita donatarium diſſipare bona,
vt nihil eius filijs remanſurum ſit.*
7 *Voluntas donatary manifeſtata ſolum poſt dona-
tionem factam, donatario, & eius creditoribus
non præiudicat.*
8 *Hæres per quatriennium, & vltra poſſidens bona
hereditaria, ſcienti de illius debitis præſumitur
habuiſſe notitiam, ita nec poteſt iuuari beneficio
reſtitutionis in integrum.*
9 *Aditio non reſultat ex declaratione procuratoris
facta ſine ſpeciali mandato principalis.*
10 *Teſtes contra inducentem plenè probant.*
11 *Aditio hereditatis reſultat ex petitione reſtitutio-
nis in integrum.*
12 *Priuatio præſupponit habitum.*
13 *Donator ex fructibus rei donatæ, & ex longa ſu-
pellectili ſibi in donatione reſeruatis, alia potuit
acquirere bona.*

DECISIO CCCXI.

DVABVS præcedentibus ſententijs Ro-
talibus in hac Cauſa prolatis à RR.
PP. Dominis meis Bourlemont, & Rondi-
nino, non ſolum reuocata fuit præcedens
A.C. per quam concedebatur fratribus de
Gallis reſtitutio in integrum aduerſus in-
conſultò aditam hæreditatem Dioneæ eorũ
Auiæ, ſed etiam declaratum, quod creditо-
ribus Leonelli patris eorundem de Gallis
non obſtaret donatio illi facta ab eadẽ Dio-
nea, quinimó quod ijdem fratres ad debita
Dioneæ tenebantur; Cumque fuiſſet mihi
Cauſa appellationis ad inſtantiam Reorum
commiſſa, petierunt appellantes, & obti-
nuerunt die 3. Decembris 1677. remiſſoriã
ad effectum examinandi teſtes ſuper multis
articulis exhibitis, quare dilata tunc reſolu-
tione Dubij ſuper confirmatione, vel infir-
matione ſententiarum Rotalium, & hodie

remissoriali processu completo, & exhibito, pro illarum confirmatione responsum fuit.

Concurrit siquidem illarum validitas non controuersa, & iustitia ex precedentibus decisionibus apparens; Et quoad primam partem, in qua declaratur creditoribus Leonelli non obstare donationem, approbarunt Domini fundamenta aliàs deducta, quod scilicet, cum donatio facta fuerit Leonello expresè stipulanti pro se, hæredibus, & successoribus, † ipsi filij dici non possunt vocati, vti filij ex propria persona, & independenter à patre, sed solum vti illius hæredes ad donationem veniunt, illamque acquirunt debitis, & oneribus paternis obnoxiam, vt pluribus adductis firmatum fuit *in prima decisione huius Causæ 2. Decembris 1674. §. primo coram R.P.D. meo Bourlemont, & in alia R.P.D. mei Rondinini §. penult.* quibus addi potest *Rot. decis 406. num. 6. coram Peutinger. & Donat. Ant. de Marin. resolut. 89. per tot.* præcipuè attenta clausula *ad habendum* † apposita in instrumento, quæ repugnat contemplationi, & vocationi filiorum independenter à patre, † cum tribuat facultatem disponendi de bonis donatis, illaque alienandi in quoscumque extraneos, *Gozad. cons. 9 num. 2. Curt. iun. consil. 40. num. 1. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 10. num. 25. Rota recent. decis. 162. num. 1. par. 2. & decis. 74. nu. 15. par. 6.*

Quibus stantibus frustrà visæ sunt allegari pro Gallis coniecturæ; omisso enim, quod non attenduntur † quoties verba (vt in casu nostro) sunt clara, vulgata *l. Ille, aut ille ff. de legat.* adhuc tamen illæ, † quæ hodie repetuntur fuerunt singulatim confutatæ *in d. prima decis. §. Præter quod, & seqq.*

Nec ad hunc effectum quidquam releuat depositio testium nouiter examinatorum, referentium, quod Donatrix pluries declarauit eius animum comprehendēdi in donatione etiam filios Leonelli; Tùm quia ex dictis eorundem Summario Reorum *num. 1.* potiùs contrarium arguitur, dum deponunt Donatricem pluries conquestam fuisse, quod Leonellus omnia dissipabat, itaut nihil pro filijs remaneret, † vndè arguitur, quod Donatrix non controuertebat absolutam potestatem Leonelli alienantis, sed ægrè ferebat præiudicium indè resultans filijs; Tùm quia quatenùs etiam ex depositione talium testium colligi posset voluntas Donatricis, vocandi filios Leonelli, vel intelligi debet, illos vocare voluisse vti hæredes patris, † vel in omnem casum talis voluntas post donationem iam consumatam manifestata, & contra clarum tenorem instrumenti, attendi non debet in præiudicium Donatarij, & Creditorum, quibus fuit medio tempore ius quæsitum, *l. perfidi 4. C. de donat. Rota in Ravennaten. successionis 11. Maij 1658. §. fin. coram bo. mem. Priolo, & in Papien. pecuniaria 9. Maij 1672. §. verum coram R.P. D. meo Rondinino.*

Quo verò ad secundam partem dictarum sententiarum condemnantem fratres de Gallis ad solutionem debitorum Dioneæ, dixerunt Domini, clariorem esse iustitiam earundem; Ipsi enim non solum hæreditatem debitricem adiuerunt sine beneficio legis, & inuentarij, sed etiam illam per quadriennium, & vltra administrarunt, & pacificè possederunt, † per quem temporis lapsū sicuti inuerisimile est, quod hæres notitiā nō habeat de debitis hereditarijs, ita etiam impeditur eidē restitutio in integrū aduersus incōsultò aditam hæreditatē, vt firmatum satis fuit *in d. decis. R.P. D. mei Bourlemont §. dixerunt etiam, & §. final.* & hæreditatis aditio probatur ex iudicialibus declarationibus emissis de anno 1664. & 1668. contra quas nihil releuat depositio testium nouiter examinatorum, & referentium, quod de stylo Ciuitatis Auximi solet quandoque in comparitionibus adnotari præsentia principalis, licèt compareat solus Procurator, deducendo ex eo, quod prima declaratio facta nomine ipsorum fratrum de Gallis de an. 1664. prouenerit à solo Procuratore sine illorum præsentia, & mandato speciali; † Ideoque talem aditionem non concludit, ex deductis per *Gratian discept. 711. num. 69.*

Nam testes in depositione data in Summario Capituli *num. 3.* non solùm præcisè non probant talem stylum, dum dicunt, quod aliquando solent tales comparitiones fieri à Procuratore cum præcedente ordine Principalis, quinimò manifestè illum excludūt, dū deponūt, quod quando in actis per Notariū adnotatur comparitio solius Principalis, absque ea Procuratoris, vt fuit adnotata aditio fratrum de Gallis, necesse est, quod omninò adfuerit Principalis, qui testes cum ad instantiam Reorum fuerint inducti, & examinati, † plenam, & concludentem probationem faciunt contra ipsos inducentes, *Farinac. de testib. quæst. 62. nu. 243. Honded. cons. 84. nu. 50. lib. 2. Rot. recent. decis. 305. in fin. par. 15. & coram Bich. decis. 214. num. 18. & in Romana dotis, & fructuum 14. Maij 1677. §. quarto quia coram Illustris. D. meo Calataiu magno Cancell. Mediolanen.*

Et in omnem casum aditio sufficienter probatur ex dicta alia subsequuta declaratione anni 1668. quæ de per se sola † sufficeret, & ex petitione restitutionis in integrum, quæ in necessarium antecedens præcedentē aditionem supponit, quemadmodum priuatio † supponit habitum, *Lecem ff. de verb. obligat.* & faciunt tradit. per *Odd. de restit. in integr. quæst. 25. num. 59.*

Frustrà denique repetebant Informantes pro Gallis, quod de statu hæreditario satis constet ex reseruatione scutorum 2000. ad effectum testandi à d. Dionea facta in donatione omnium bonorum, quia aut inde supplerī prætendunt defectum inuentarij, & nō relenat, cum in eadem donatione Donatrix sibi reseruauerit etiam totam albam supellectilem, & vsumfructum bonorum donatorum, † ideò potuit per spatium 33. annorum, quibus superuixit, alia multa acquirere,

reret; vt ponderat *prima decisio R. P. D. mei Rondinini §. neque dici potest, & secunda R. P. D. mei Bourlemont §. dixerunt etiam.*

Aut illam reseruationem deducunt ad effectum obtinendi restitutionem in integrũ aduersus inconsultò aditam hæreditatem, quæ ex debitis tota absorbebatur, & retorquetur; Vltra quod enim calculatis debitis Dioneæ incautis 1300. & admisso quod hæreditas eiusdem esset solum scutorum 2000. remanerent scut. 700. pro satisfactione Capituli, adhuc tamen viterius animaduertebant Domini, quod omnia debita contracta per Dioneam, fuerunt fideiussiones pro filio Leonello, qui cum matrem releuare promiserit, vtique dicendum est, quod in illius hæreditate remanebat actio pro releuatione contra bona Leonelli vsque ad d. summam scutorum 2000. quæ bona cum hodie retineantur ab ijsdem fratribus de Gallis, ex quibus non vti Donatarijs, & ex propria persona contemplatis, sed vti hæredibus patris, vt supra firmatum fuit, ipsi nequaquam effugere valent solutionem petiti debiti, vt in dictis præteritis decisionibus, quarum fundamenta hodie Dominis placuerunt, vtraque Parte informante &c.

R. P. D. EMERIX.

Romana Census.

Veneris 9. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Practicabilis est decisio in materia restitutionis fructuũ in iudicio manutẽtionis, quos æquè in mãdato de manutenẽdo, ac etiã in Signaturæ rescripto cũ clausula, *sine præiudicio eiusdem mandati de manutenẽdo*, comprehensos esse decidit ex natura ipsius manutentionis iudicij, quamuis illi petiti non sint, vel aliter in eodem mandato non contineantur; Cumque ageretur de fructibus annuæ præstationis, illos etiam ante motam litem deberi similiter definitum est.

SVMMARIVM.

1. *Fructus à die motæ litis deberi, in dubium reuocari non potest.*
2. *Manutentio comprehendit etiam fructus ex natura iudicij, quamuis illi petiti non sint, nec in mandato de manutenendo comprehensi.*
3. *Signatura referibens cum clausula* sine præiudicio mandati de manutenendo *comprehendit etiam fructus in possessione contentos.*
4. *Fructus in iudicio manutentionis veniunt à die, quo quis in illorum perceptione turbatus est, vsque ad diem recuperatæ possessionis.*
5. *Fructibus debitis in manutentionis iudicio, quatenus examinari debeat vel non quo tempore sit petita manutentio, & num. seqq.*
6. *Fructus annuæ præstationis, etiam ante motam litem debentur ab ea die, quo fuit cessatum in solutione eorum, & num. seqq.*
7. *Fructus annuæ præstationis debentur tanquam fors, etiam sine vlla interpellatione.*
8. *Fructus aliud est ex annua præstatione deberi, aliud verò ex altera re fructifera, ad effectum computandi tempus, à quo illi currere debeant.*

DECISIO CCCXII.

POSTQVAM Nicola Migliaccia in vim mandati 'de manutenendo expediti ad formam decisionis editæ coram me sub die vigesima prima Iunij 1677. & subindè per Signaturam Iustitiæ canonizati cum clausula *sine præiudicio*, recuperauit possessionem exigendi ex pensionibus Domorum, de quibus agitur annua scuta septuaginta debita pro fructibus eius. Census dotalis, dedi ad eiusdem instantiam Dubium: Ad quam summam sint liquidandi fructus, & Domini hodie ipsa tantum informante, & Aduersarijs quampluriès citatis, ac informare non curantibus, censuerunt illos esse liquidandos in scutis duobus millibus, & centum; Etenim quod fructus debeantur† nulla fuit apud Dominos difficultas, quia speciale est in mandato de manutenendo, † vt ex natura ipsius remedij veniant fructus, quamuis non petiti, neque in mandato cõprehensi, & signatura quando rescribit cum clausula sine præiudicio mandati de manutenendo, † intelligitur etiam rescripsisse quoad fructus in possessione comprehensos, vt plenè firmauit *Rota coram Eminentissimo Domino Otthobono decis. 166. per tot. & dec. 200. num. 21. ac seqq. par. 12. recentiorum*, cum alijs cumulatis *in Interamnen. bonor. 18. Iunij 1663. §. Et primo quoad fructus coram Eminentiss. Domino Cerro.*

Quod autem sint liquidandi in scut. 2000. pariter transijt sine difficultate, quia ab anno 1646. quo Turrianus eius vir turbatus fuit in illorum perceptione vsque ad annũ præteritum, † quo Nicola possessionem recuperauit, facto calculo arithmetico scutorum septuaginta in singulos annos, ista constituunt debitum † in dicta quantitate absque eo quod opus sit examinare à quo die inceperit lis super manutentione, † dum versamur in annua præstatione, in qua veniunt etiam fructus ante motam litem decursi tamquam fors, † quæ sine alia interpellatione debetur pro toto tempore retardatæ solutionis, † vt distinguendo inter fructus annuæ præstationis, & alterius rei fructiferæ tradit *Posth. de manut. observat. 74. numer. 11. & 12. & Rota post illum decis. 471. per totam.*

Et ita, altera tantum parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. PAVLVCCIO,

Colonien. Abbatissatus.

Veneris 9. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Duplex electio Abbatissæ nulla declarata est; Altera quia facta fuit contra formam Concilij Lateranen sis, cuius plura requisita enumerantur, & ideò notatur defectus publicationis non sequutæ in ipsa die, ipsoque actu electionis; Altera quia stante nullitate primæ electionis non poterat Archiepiscopus iure deuoluto eligere, cum non ad ipsum spectaret electio, sed nouiter fieri deberet, eo minus quia præcedens nullitas culpa sui Vicarij processerat, quæ proindè sicuti eidem Episcopo suffragari non poterat, ita & multò minus ius deuolutionis illi tribuere valebat.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia collegiata secularis an per obitum Abbatissæ viduata dici debeat.*
2 *Electio facienda iuxta formam Concilij generalis, non nisi de Lateranensi* in cap. quia propter de elect. *intelligenda est.*
3 *Electio facta contra formam Concilij remanet nulla, & n. seqq & per totam.*
4 *Electionis scrutatores, eorum, & aliorum capitularium vota scrutare tenentur.*
5 *Vota electorum capitularium sunt à scrutatoribus describenda, non autem simpliciter notario exhibenda.*
6 *In Electione facienda ad formam Concilij generalis Lateranensis debet fieri collatio zeli ad zelum, meriti ad meritum, & numeri ad numerum.*
7 *Publicatio testamenti, vel heredis quatenus statim facienda sit,*
8 *Electio celebrata ad formam Concilij Lateranensis incontinenti publicari debet.*
9 *Electio incontinenter non publicata est nulla cum omnibus gestis in illa.*
10 *Electionis publicatio nulla est, si in ea non fuerunt vocati, qui erant vocandi.*
11 *Confirmari non potest electio publicata, non vocatis ijs, qui erant omnino vocandi.*
12 *Publicationis electionis nullitas non sanatur, ex quo aliqui de Capitularibus exierunt de Capitulo.*
13 *Capitulares qui remanent, aliis exeuntibus de Capitulo, quia ad ipsos redigitur Capitulum, ipsi possunt eligere, & publicare electionem.*
14 *Capitulares remanentes in capitulo, aliis exeuntibus, possunt ad superiorem confugere, vt eos ad redeundum, & eligendum compellat.*
15 *Publicatio electionis non incontinenter facta nec excusatur ob ignorantiam, vel negligentiam, si commodè fieri poterat.*
16 *Publicatio electionis facta post moram, sine iudicis decreto remanet nulla.*
17 *Nullum quod est, nullum operatur effectum, cum non entis nulla sint qualitates, vel partes.*
18 *Sententia lata post recusationem iudicis est nulla.*
19 *Episcopus non censetur nullitate electionis, quæ ejus Vicario processit, vt inde deuolutionem acquirat.*
20 *per Alium qui facit per se ipsum fuisse videtur,*
21 *Electio nulla ob non seruatam formam Concilij Lateranensis, non ideo deuolutur ad Ordinarium, sed nouæ electioni locus est.*
22 *Electio vt deuolutur ad Ordinarium debet praecisè à lege, exprimi, & declarari, & quando.*
23 *Electio vt ratione nullitatis deuolutur ad Episcopum, plura concurrere debent, & quæ illa sint vid. ibidem.*
24 *Vicarij factum in ipsum redundat Episcopum, quia illius personam representat.*
25 *de Representante idem est iudicium, ac de representato.*
26 *Episcopus ex culpa sui Vicarij, adeoque propria, commodum reportare non debet.*

DECISIO CCCXIII.

PER obitum q. Gudæ à Rauschemberg vacante Abbatia in Ecclesia Collegiatâ vtriusque Sanctæ Mariæ in Capitolio Ciuitatis Colonien. cùm electio spectaret ad capitulares, cõuenerunt numero viginti quinque in Aulam Capitularem die 1. Decembris 1677. præsidente Vicario Generali Ordinarij Electoris Colonien. & stantes procedere per viam scrutinij, vt in Electione præcedenti fuerat etiam processum, elegerunt Scrutatores, seruatis seruandis, datisque omnibus votis ab Electoribus, fuerunt reperta tredecim pro D. Anna Salome à Bergh Senioriss a, decem pro D. Sophia Magdalena de Valbruch Canonissa, & alia duo vota data fuere alijs duabus Capitularibus, vnum pro qualibet.

Cumque à maiori votorum parte videretur electa prædicta Anna Salome, Vicarius Episcopalis excitauit dubium, num minor pars votorum deberet maiori accedere, & quasi difficultas maturius discutienda, non posset ex tempore tolli, exijt è Capitulo, secum ducens Notarium cum Protocollo votorum, sequentibus cum Capitularibus illis, qui minora vota pro D. Sophia Magdalena tribuerant, & protestantibus alijs Capitularibus.

Habito recursu ad Serenissimum Ordinarium Electorem Colonien. emanauit decretum, vt procederetur ad vlteriora Electionis, & die 17. Decembris fuit publicata Electio D. Annæ Salomæ, quæ in Electionẽ consensit, eamque acceptauit; Electio subindè irrita declarata fuit ab eodem Serenissimo Ordinario, qui iure deuoluto pro hac vice prætendens, denegauit confirmationem Annæ Salomæ electæ, & elegit D. Sophiam Magdalenam de Valbruch; Interposita autem appellatione, tamquam ab attentatis, commissaque mihi Causa, ipsam discutiendam proposui sub eo dubio: An, & de cuius bono iure constet in casu &c.

Et fuit resolutum de neutrius bono iure con-

constare, non Annæ Salomæ, pro qua tredecim aderant vota.

Quidquid enim sit, an per obitum huius
1 Abbatissæ Ecclesia † hæc Collegiata sæcularis, dici debeat viduata, iuxtà *Text. in cap. quia propter 42. de elect.* Hoc certum, quod à Capitularibus in hac electione facienda assumpta fuit forma per scrutinium, quæ assumpta fuerat etiam in electione præcedẽti D. Gudæ à Reuschembergh proximè defunctæ Abbatissæ, iuxtà antiquam consuetudinem eiusdem Ecclesiæ in vtraque electione assertam, ac enunciatam, & præcipuè in publicatione electionis præcedentis dictum: factoque scrutinio iuxtà formã Con-
2 cilij Generalis &c.† quod non aliud important, quàm *Lateranense Innocentij Tertij in cap. quia propter, de elect.* quam formam *in d. cap.*
3 *quapropter* præscriptam †, absolutè seruare defecerunt, *Rot. post Tamburr. de iur. Abbat. tomo 3. decis. 17. num. 1.*

Eam autem non seruatam, sed laborare electionem multiplici defectu, pleraq; sunt, quæ euidenter indicant ex ipso instrumento electionis emergentia.

Nam Scrutatores non sunt inuicem scrutati propria vota, nec aliorum Capitula-
4 rium, † quod tamen tamquam necessarium præscribit *Textus in cap. quia propter*, & firmat *Rota in Treuiren. Abbatiæ coram Coccin. decis. 1539. num. 35. & 1552. num. 9.*

Vota Capitularium non fuere descriptà à Scrutatoribus, sed singuli Capitulares
5 exhibuerunt votum suum Notario, † quod esse contra formam *Textus in cap quia propter*, affirmat *Abbas num. 9. & Passer. de elect. cap. 16 à num. 36. & cap. 18. à num. 67.*

Immò neque facta collatio zeli ad zelum,
6 meriti ad meritum, numeri ad †numerum, quæ sanè collatio, præsertim numeri ad numerum est omninò necessaria, quando electio non est vnanimi omnium consensu celebrata, vt in *d. Treuiren coram Coccino decis. 1539. à n. 46. post Abb. ad cap. quia propter n. 10.*

Et quamuis huiusmodi defectus videantur posse excusari, sed ineuitabilis etiam defectus est ille, quod electio celebrata die prima Decembris, non fuit publicata eodem die, & in eodem Capitulo, sed die 17. eiusdem mensis, sicque pluribus diebus, & acribus interuallis, quod tamen aduersatur
7 apertis verbis *Text. in cap. quia propter*, † qui ait, mox publicetur, hoc est incontinenti, non secus ac in testamento condendo præscribitur *l haredes 21. ff. qui testam. facer. poss.*
8 *§. final.* † vt exponunt *Tamburr. de iur. Abbat. tom. 1. disp. 5. qu. 5. num. 15. Petr. Greger. de elect. cap. 16. num. 11. Gonzal. ad cap. quia propter numer. 6.* & confirmat *Textus in cap. cum post 46. & ibi glos. protractata in fine, eodemque tit. de elect. cap. 19. num. 30. & 33.* vbi quod hic defe-
9 ctus † nullitatem inducit scrutinij, & omniũ cum eo gestorum.

Accedit, quod publicatio facta ab vno ex Scrutatoribus, fuit facta in Capitulo, in quo non apparet vocandos fuisse vocatos, aut in-
10 terueniisse, † qui defectus adeo nullitatem
11 electionis inducit, † vt nec ea possit confirmari, *Passer. teste d. cap. 19. à num. 25. ad 26.*
12 Neque subtrahere à nullitate † potest, quod recesserit à Capitulo Præses Vicarius Episcopalis, cum reliquis Capitularibus, qui non pro Anna Salome, sed pro Sophia Magdalena à Valbruch fuerant suffragati, quia recedendo, cum censeantur noluisse, &
13 seipsos constituerint extra Capitulum, † poterant qui remanserant, & ad quos redigebatur Capitulum publicare, *cap. cum nobis 19. de elect. glos. ad cap. quia propter verbo qui volunt eadem Rota coram Millino decis. 410. num. 2. & decis. 420. num. 1. & coram Coccin. decis. 2021. num. 41. & seqq. & decis. 2032. num. 1.* vel ad Su-
14 periorem confugere, † vt compelleret ad formam *text. in cap. publicatum 58. de elect.* & ideò inexcusabilis omninò est dilata publi-
15 catio, & non facta incontinenti † verè dici potest non facta ob ignorantiam, negligentiam, & incuriam, *Passer. d. cap. 19. num. 31.*
16 Addens, quod publicatio facta post † morã fine Iudicis decreto est nulla, nec vllum ef-
17 fectum potest operari, cum non entis † nullæ sint qualitates *l. eius qui in Prouincia ff. si cert. pet.*

Et licet lata fuerit sententia per Vicarium Episcopalem super nullitate electionis, ea tamen non fuit attendenda, tùm quia nulla
18 tamquam † lata postquam fuerat allegatus suspectus, *Rota coram Dunoz. decis. 867. num. 2. & decis. 875. num. 1.* tum etiam quia iniustè cum declaratæ nullitates processerint ex cul-
19 pa, & facto ipsius Vicarij, † vadè nec eidem potest iuuare Archiepiscopus, qui eum elec-
20 tioni præposuit, & qui per alium facit † per seipsum facere videtur, *cap. qui per alium de regul. iur. in 6. l. quod iussa ff. eodem Barbos. axiom. 92. num. 1.*

Et hæc quidem satis superque visa ad excludendum bonum ius ex parte Annæ Salome, absque eo quod habeatur ratio, *Text. in cap. indemnitatibus de elect. in 6. & in cap. anaritia eodem*, quorum ius adæquatè satis excludebatur per Informantes.

At verò nec constare de bono iure ex parte Sophiæ Magdalenæ Domini asseruerunt.

Quia electio de eius persona facta ab Ordinario Colonien. nullum ius ipsi tribuere potuit tamquam facta sine facultate, & iure eligendi, siue enim electio sit nulla ob non seruatam formam præscriptam *in cap. quia propter de elect.* non tamen per hoc prætendi
21 potest deuolutio ad Ordinarium, † sed fit locus nouæ electioni; Dum tamen Summus Pontifex manum non apposuerit, quia idò *text. in cap. quia propter* nullitatem quidem
22 inducit, † at de deuolutione nec verbum, quod tamen esset omninò necessarium, vt testatur *Lotter. de re benef. lib. 3. qu. 17. num. 105. latè Passerin. de elect. cap. 31. num. 23.*
23 Neque dici potest, † quod deuolutio huiusmodi constituatur ex *cap. Cumeus 50. de election. cap. quamquam de elect. in 6.* quia in-

cap. Cumana Electores expresse à Summo Pontifice fuerant eligendi potestate priuati, ibi in fine Text. Electores hac vice eligendi facultate priuantes, & in *cap. quamquam* catenus pœnam priuationis incurrant, aut deuolutio inducatur, quatenus eligentes sciẽter indignum elegerint, vt apparet ex ipso Textu, & eius litera, & ponderat *Letter. vbi supra num.* 105. vbi requisita assignat ad effectum, vt ex nullitate electionis fiat deuolutio.

Quæ eo minus substineri potest in hoc casu, in quo quidquid inordinatum, & malè, ac contra ius gestum est, culpa Vicarij
24 Præsidentis, † quæ saltem in ipsum scrutiniũ Archiepiscopum videtur redundare, cum eius personam repræsentaret, & idem sit iu-
25 dicandum de repræsentante, † ac de repræsentato, *l. Ossa ff. de reliq. & sumpt. funer.* neque
26 enim decet, vt ex culpa sui Vicarij, † adeoque sua commodum percipiat, *Rota dec.* 140. *num.* 10. *coram Gregor. & decis.* 510. *nu.* 24. *par.* 5. *recentior.*

Nullo igitur dato iure deuolutionis ineligente, corruit, & est nulla ipsa electio, nec per eam ius aliquod electæ potest conferi quæsitum, sicque de neutrius bono iure constare fuit conclusum, vtraque Parte informante.

R. P. D. EMERIX.

Romana Donationis.

Veneris 9. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Baronem, quis se vocauerat, tam in supplicatione Pontificis, quàm in venditione bonorum iurisdictionalium; Cumque ex hoc vnico actu nimis durum videretur filio soluere debita patris ad formam Clementinæ Constitutionis, durius esse visum est excludere creditores, qui iuxtà Constitutionem prædictam eorum pecunias eidem patri crediderant, vt proindè sub fide publica decipiendi non sint.

SVMMARIVM.

1 *Baro dicitur qui iure dominij, non autem iure pignoris bona iurisdictionalia possedit.*
2 *Possessio alicuius probatur ex confessione per eum facta in precibus Sanctissimo porrectis.*
3 *Possessio probatur etiam ex venditione per possidentem facta cum declaratione, quod bona vendita ad ipsum spectabant, & pertinebant.*
4 *Preces Principi porrecta non possunt dici data ab alio, quàm à supplicante, si ipse postea gratia Principis vsus fit.*
5 *Venditio non excludit venditoris dominium, licet ipse noluerit de euictione teneri, & declarauerit, se solum vendere pro suo iure.*
6 *Venditor declarans nolle teneri de euictione, hac declaratione innatur solum euictione secuta, non autem quod ipse verè venditor non sit.*
7 *Filius ex eo quod pater declarauerit se esse Baronem, illius debita soluere obligatus est.*
8 *Creditores alicui credentes iuxta formam Constitutionis Pontificis, æquum non est, quod sub fide publica decipiantur.*
9 *Lex vbi scripta est, iudicis partes sunt in illam exequendo, non autem contra eam æquitatem admittendo.*
10 *Æquitas tunc solum potest à iudice practicari, si verba legis fuerint dubia, secus autem si sint adeo clara, & interpretationem non admittant,*

DECISIO CCCXIV.

DOMINI approbantes fundamenta decisionis editæ sub die 27.* Iunij proximè præteriti, qua, iuxtà sententias aliàs latas, firmatum fuit, Raphaelem fuisse Baro-
1 nem, † ex quo constitit ipsum iure dominij, & non simplicis pignoris possedisse bona iurisdictionalia ad verba, & sensum Bullæ Clementis Octaui contra Barones Status Ecclesiastici, in subleuamentum eorum, qui eis res, vel pecunias suas crediderunt, hodie
2 steterunt in decisis † Etenim prætermissis aliis, talis possessio Raphaelis abundè desumitur ex geminata eiusdem confessione, emissa tam in precibus porrectis' sa. me. Innocentio PP. Decimo pro obtinenda facultate vendendi Castra Cantalupi, & Bardellæ, in quibus asseruit ipsum vti hæredem Annæ Vxoris insimul cum Portia eius Soroia possidere medietatem dictorum Castrorum, prout testatur idem Pontifex in Chirographo successiuè ad eorundem instantiam signato, ibi: Desiderando Portia Moroni, e Rafaele Andosilla eredi di Anna Moroni vender, sicome ci hãno fatto esporre la metà de' Castelli di Cantalupo, e Bordella, con la sua Giurisditione, beni, e ragioni, che essi possidono.

Quam etiam in Instrumento venditionis dictorum Castrorum ab eodem factæ vigore prædicti Chirographi, in quo re, & ver-
3 bis se talem declarauit, † asserendo eadem Castra ad ipsum vti hæredẽ prædictum pro quarta parte spectare, & pertinere, illaque in emptorem plenariè transferre, ibi: D. Portia &c. & D. Raphael &c. in solidum tam coniunctim, quàm diuisim, & aliàs omni &c. inhærendo facultati ipsis concessæ à Sanctissimo Domino Nostro, prout ex literis ab Illustrissimo D. Thesaurario expeditis in vim Chirographi specialis eiusdem Sanctissimi &c. dictumque Chirographum, & gratiam prædictam acceptando, ratificando, & approbando vendiderunt, concesserunt &c. D. Cæsari Palchouiolæ &c. d. medietatem Castri Cantalupi, & Bordellæ ad ipsos DD. Portiam, & Raphaelem, vt supra pro indiuiso spectan. &c. cum dominio superiori, & inferiori, ac plena, & omnimoda iurisdictione ciuili, & criminali, omnibusq; & singulis Vassallis &c. reseruatis tamen

pœnis

pœnis maleficiorum, damnorum datorum, pensionibus, canonibus, aliisque redditibus bonorum, & effectuum in præsenti venditione non comprehensorum vsque, & per totum mensem Aprilis præteriti debitis maturatis, & non exactis.

Neque ad destruendam confessionem tam claram alicuius momenti est obiectum nouiter repetitum, quod non constet preces in supradicto Chirographo enunciatas fuisse à Raphaele, ex quo potuerint porrigi à sola Portia, † quia hoc in præsenti nulla ratione dici potest, dum contrarium liquidò resultat ex effectiua alienatione in vim prædicti Chirographi successiuè facta non solum à Portia, sed etiam à Raphaele, cum positiua acceptatione, & ratificatione eiusdem Chirographi, & plena translatione dominii, ac possessionis, quæ ponit extra omnem controuersiam preces etiam portea fuisse à Raphaele, ipsumque tamquam Condominum, & possessorem sæpedicti Castri gessisse personam veri, & proprij venditoris.

Et hinc non releuat, quod in eodem instrumento protestatus fuerit se nolle teneri
5 de euictione, † venditionemque pro parte sua haberi pro simplici cessione iurium, quia hoc quidem suffragari posset † ad effectum, vt secuta euictione, non valeret exindè ab emptore conueniri, iuxta *Text. in l. emptionibus ff. de pact. & l. emptorem* 12. *§. fin. ff. de act. empt.* & vtrobique notata per *glos. ac DD.* non autem quominus dicatur verè, & propriè vendidisse, omniaque coæqualiter cum Portia in emptorem transtulisse, præter pœnas maleficiorum, damnorum datorum, aliaque vt supra vtrique reseruata, quæ vtique benè perpensa, manifestè comprobant non solum nudam, & momentaneam Raphaelis possessionem, vt exagerabant Scribentes pro Angelo eius filio, sed veram, & continuatam cum effectiua fructuum perceptione.

Nec ab hac sententia remouit Dominos æquitas, qua nitebantur iidem Scribentes,
7 allegantes durum nimis videndum, † quod ex hoc actu, qui solus ponit in claris qualitatem Baronalem Raphaelis, iste compellatur sustinere pondus debitorum paternorum, † quia non minus æquum est, vt Creditoribus, qui fidem Patris secuti sunt, satisfiat, iuxtà prælegatam Bullam Clemen-
9 tis Octaui, & quando lex scripta est † clara, Iudicis partes sunt, secundum illam iudicare, non autem contra eam æquitatem admittere, vt respondit *Vlpian. in l. prospexit ff. qui, & à quibus manum.* quidquid sit, quando
10 verba legis non sunt adeo clara, † atque tam generalia, vt excludant interpretationem ex bono, & æquo, vt distinguendo tradit *Facchin. lib. 1. controu. iur. cap. 3. per tot.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Hæreditatis de Pepulis.

Lunæ 12. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Post consequutam dotem, quæ fuerat in Sac. Monte depositata, etiam alimenta filia incestuosa prætendebat, sibi in hac decisione denegata, quia ipsa vtrumque habere non poterat ab hæreditate paterna, quod si conquerebatur eandem dotem, non sibi tantos fructus reddere, quantum importarent alimenta prædicta, hoc sibi imputare debet, cur potius vnum, quàm aliud consequi voluerit.

SVMMARIVM.

1 *Filij incestuosi remanent exclusi ab hæreditate paterna.*
2 *Filijs incestuosis, & spurijs, quamuis exclusis ab hæreditate patris, tamen de æquitate canonica eisdem alimenta reseruantur.*
3 *Dos etiam filiæ incestuosæ debetur in hæreditate sui patris.*
4 *Dos licet in maiori quantitate taxata, reduritur ad summam minorem, constito de veriori statu hæreditatis.*
5 *Alimenta si euitare vult hæres, qui deposuit dotem filiæ spuriæ, illius inuestimento consentire tenetur.*
6 *Dos filiæ spuriæ, vel incestuosæ loco alimentorum succedit.*
7 *Filia spuria, vel incestuosa ab hæreditate sui patris non potest simul consequi dotem, & alimenta.*
8 *Alimenta filiæ incestuosæ debentur vsque ad diem facti depositi dotis, & præstiti consensus illud pro eadem filia inuestiri posse.*
9 *Dos filiæ incestuosæ, quatenus correspondere debeat illius alimentis.*
10 *Alimenta prouisionaliter taxata, non faciunt statum quoad dotem constituendam, iuxta quantitatem alimentorum.*
11 *Filia incestuosa sic potius dotem, quam alimenta consequi voluit, sibi imputet, si illa non tantos fructus reddat, quantum eadem importarent alimenta.*

DECISIO CCCXV.

POSTQVAM Antonia, & Margarita per tres sententias conformes exclusæ fuerunt à successione Comitis Alexandri
1 Mariæ † tamquam natæ ex complexu incæstuoso, reseruatis tamen alimentis de æqui-
2 tate canonica † præstandis filijs, & spurijs, prout in decisione edita coram Reuerendissimo Domino meo Decano sub die 27.* Februarij 1673. ac eisdem alimentis vsque tunc præstitis, obtinuerunt sibi dari dubiũ. An dos, vel potius alimenta deberentur, &
3 ad quam summam, † & Rota respondit, deberi dotem, quæ successiuè taxata primò in scutis 3000. pro qualibet coram Reuerendissimo D. Matthæio Archiepiscopo Damascено,

4 sceno,† & deinde reducta ad scuta 2000 pro qualibet, Ex quo post longam discussionem super statu patrimonij Comitis Alexandri Mariæ, constitit illud non excedere scuta 1 2000. prout in decisione 21. Ianuarij proximè præteriti coram Domino meo Calatatiu, tandem in executionem resolutionum, & mandatorum Rotalium, instantibus, & sic petentibus eisdem Antonia, & Margharita sororibus, depositata fuerit in Sacro Monte Pietatis Vrbis ad effectum illis consignandi sequuto eorum matrimonio carnali, vel spirituali, vt in Summario *numer. 3. & sequenti*.

Verum, quia non obstante dicto depositio, & declaratione, seù protestatione subinde facta per Procuratorem Comitissæ Elisabethæ Mariæ sororis, & hæredis ab intestato Comitis Alexandri Mariæ se non impedire quin pecuniæ depositatæ pro dote in Sacro Monte Pietatis inuestiantur ad com-
5 modum, & beneficium † Aduersariarum, imo interpellare Aduersarias ad hoc inuestimentum faciendum, vt commodius possint sibi parare alimenta, vt latius continetur in eadem declaratione, seu protestatione Summario *numer.* 7. ipsæ adhuc prætendebant Comitissam Elisabetham Mariam teneri ad vlteriorem præstationem alimentorum, ideo dato, & proposito hodie à me desuper Dubio, responsum fuit alimenta amplius
6 non deberi, quia cum dos filiæ spuriæ † succedat loco alimentorum, vt notant *Merlin. de legitima tit. 2. quæst. 5. numer. 22.* aliique per eum ibi laudatis, & firmauit *Rota* in hac causa coram Reuerendissimo Domino meo Matthæio sub die 4. Iulij 1674. Et filia spu-
7 ria † non possit consequi ex hæreditate paterna insimul dotem, & alimenta *Lucidor. de illegit. cap. 19. & seq.* Vtique dum Antoniæ, & Margharita consequi voluerunt, & effectiuè consequutæ sunt dotem congruam,
8 mediante supradicto depositio, † alimenta non debentur, nisi vsque ad diem dictæ declarationis liberi depositi, & in fortioribus terminis respondit *Rota in Reatina fideicommissorum 4. Iulij 1674. coram Reuerendo Patre Domino meo Rondinino* confirmata 28. *Iunij 1675. coram Reuerendo Patre Domino Bourlemont*.

Nec obstat, quod alimenta ex inuestimento percipienda non respondeant quan-
9 titati prius subministratæ, † tum, quia illa prius taxata fuerant prouisionaliter ad patrimonium Comitis Alexandri Mariæ, tunc
10 calcularum in scutis 1000. † vt constat ex decisione edita coram bonæ memoriæ Peutingerio die 5. Decembris 1653. Tum, quia Antonia, & Margharita sibi imputare de-
11 bent, † quod loco alimentorum voluerint dotem, & hæredem reluctantem, & alimenta offerentem ad illam condemnari obtinuerint, vt ponderauit Rota in mox dicta Reatina fideicommissorum.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causa decisio in ordine 154, alia vero habetur impressa par. 18. tom. 1. vbi est in ordine 37.

R. P. D. VICECOMITE

postea S. R. E. Cardinali.

Amerina Bonorum.

Lunæ 12. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Plures nullitates deliberationis remouentur, quia illa ob non seruatam formam Statuti, tollitur ex eo, quod tanquam laicale non comprehendit bona Ecclesiæ dominio directa; nec deliberationem in Curia Episcopali factam, eo magis, quia etiam in desuetudinē abierat; Altera verò citationis, seu intimationis cessabat ex cursu temporis, iuncta etiam scientia citati, ex illius mandato procuræ resultante, Rursus quia opponebatur etiam simulatio dotis, pro qua dicta deliberatio facta erat, hæc ex illius veritate tolli visū est, iunctis etiam pluribus adminiculis, ex sequenti Summario, & decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum* Amerinum *disponit ante deliberationem bona esse per peritos æstimanda, & numer. 2. cum seqq. vbi vid.*

3 *Statutum laicale super forma deliberationis faciendæ, non habet locum, si illa fiat in Curia Episcopali, & de bonis directo dominio Ecclesiæ subiectis.*

4 *Bona, quæ sunt de directo dominio Ecclesiæ à legibus, & statutis laicalibus sunt immunia.*

5 *Statutum* Amerinum *de forma in deliberatione seruanda, abijt in desuetudinem, & numer. seqq.*

6 *Statutum super forma iudicij non fuisse obseruatum, probatur ex attestatione Notarij actuarij.*

7 *Notario actuario, tanquam officiali attestanti de re ad eius officium spectante, plenè creditur, & numer. 8.*

9 *Statutum, quod in desuetudinem abijt attendi non debet.*

10 *Citatio personalis non requiritur in iudicio obligationis Cameralis, sed sufficit citatio domi.*

11 *Scientia citationis probatur in eo, qui tunc temporis fecit mandatum procuræ.*

12 *Scientia citationis, an, & quatenus sufficiat, & suo. num. 11.*

13 *Approbans deliberationem, illam amplius impugnare non potest.*

14 *Iudicij notitia, & illius approbatio quatenus etiam in absente resultet.*

15 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, & lite pendente nihil probant, & num. 20. vbi amplia.*

16 *Deliberationis nullitas non attenditur si illa approbata sit.*

17 *In-*

17 *Intimatio, & alia pro validitate deliberationis necessaria ex cursu temporis præsumuntur.*

18 *Confessio mariti, quod constitutio dotis pro certa portione facta ad pompam, non præiudicat uxori, eique ius quæsitum non tollit, & num. seqq. vbi amplius.*

19 *Maritus si erat uxori infensus ab indistum assecurationis dotis ab ea institutum, ac etiam in limine decoctionis, eo minus illi præiudicat.*

20 *Remulationis maritorial. non extraiudicialiter, & lite pendente procurata nihil probant.*

21 *Testes habentes exceptiones in concursu publici instrumenti non attenduntur.*

22 *Simulatio quælibet excluditur ex actibus iudicialibus in contrarium factis, ac etiam ex confessionibus in instrumento emissis, & num. 23.*

23 *Confessiones partium super vera constitutione dotis magis attenduntur, quam ea, quæ in contrarium adduci possunt, & num. 22.*

24 *Collusionis, & simulationis suspicio cessat, stante veritate crediti.*

25 *Veritas crediti adeo illius simulationem excludit, vt nec attendantur coniecturæ contrariæ, quæ alias sufficerent.*

26 *Consensus creditorum operatur, quod actus simulatus, in ipsorum fraudem factus dici non possit.*

DECISIO CCCXVI.

IN Donatione plurium bonorum emphyteuticorum facta Carolo Octauio Vlpio à Hieronymo Cirichello, censuerunt DD. sub die 28. Ianuarij proximi præt. non esse comprehensa quædam bona, præcedenter deliberata fauore Bartholomei eius Patris, pro satisfactione dotis propriæ vxori promissæ, & ideò denegarunt eidem Carolo Octauio immissionem ad dicta bona, & concessa aduersus hanc resolutionem noua audientia, Carolus Octauius obiecit deliberationem prædictam fuisse nullam excessiuam, & simulatam, ac propterea bona non exisse de dominio donantis, verùm, quia visum est obiecta non subsistere resolutum fuit standum esse in decisis.

Quo enim ad nullitatem, quæ deducebatur, tum ex quo deuentum fuit ad deliberationem † antequam bona æstimarentur à
1 Peritis prout disponit Statutum Amerinũ, tum ex quo citationes non fuerunt executæ personaliter, sed in domo Ameriæ, & de tempore, quo debitor permanebat Romæ, tum & tertio, quia fuit processum ad deliberationem, absque termino ad reluendum, & absque intimatione Decreti de deliberando, nullam ex prædictis resultare compertum est.

Non ex defectu æstimationis requisitæ à Statuto Amerino, quia vltrà, quod Statu-
2 tum, tanquam laicale † non potest habere locum in deliberationibus, quæ fiunt in
3 Curia Episcopali, † & de bonis subiectis di-
4 recto dominio Ecclesiæ Amerinæ, † quæ sunt à legibus, & Statutis Laicalibus immunia *DD. in cap. Beata Maria de Constit. Rot. decis.84.num.7.decis.63.num.6.par.15.& decis.54. par.16.recent.* fuit animaduersum, quod Statutum loquitur de datione insolutum facta à creditoribus, non autem de deliberationibus fauore plus offerentium, & quod magis est idem Statutum † abiit in desuetudi-
5 nem, † cum ab anno 1634. citra non fuerit
6 eius forma seruata † vt testatur Notarius
7 Actuarius, † cui vti de re ad sui officium spectante creditur *Rot. coram Burat decis.606.numer.12.& seq. coram Coccin. decis.24. sub num.7. decis.216.num. 2. & decis. 322. num. 2.* & læpè
8 alibi, † & ideò attendi non debet *Riminald. Iun. conf.249.num. 27. cum seqq. Surd. conf. 58. numer.9. & seqq. Roland. conf.99.numer. 5. & 6. lib. 2.*

Minùs ex defectu citationis, quia dum agebatur vigore obligationis † Cameralis,
10 non erat necessaria citatio personalis, sed satis fuit domi *Baron. de citat. qu.12. num.67. & seq. Ridolphin. in prax. par.1.cap.3.num.29. & cap.15.num.101. Zacch. de oblig. Camerali q.27. num. 23.* etiam supposita absentia debitoris citati, qui de citationibus habuit notitiam,
11 vt constat † ex instrumento mandati procuræ, tunc temporis ab eo facto Summario *num. 11.* & ex duabus epistolis ab eodem scriptis, in quarum prima etiam fatetur se potuisse conueniri in Ciuitate Ameriæ, & in secunda scripta post deliberationem, illam expresè approbauit dicto Summario
12 *num. 3. & 12.* † quæ scientia sufficit *Ricc. in prax. Eccles. par.1. resol.439. numer.7. Baron. d qu. 12. num.72. Rot. coram Coccin. decis.224. sub numer.24 & seqq.* imò stante dicta approbatio-
13 ne, † non potest hodie amplius reprobari, ex regula de qua *Rot. coram Coccin. dec. 1947. numer.7. & in recent. decis.93. numer. vltimo parte 10.*

Nec merentur attendi duo testes affirmantes Hieronymum paulò post obitum Marcelli Patris, secutum anno 1639. Ameria discessisse, & ad dictam Ciuitatem nunquam deindè fuisse reuersum, quoniam tali
14 absentia supposita, † non tamen exindè excluditur notitia iudicij, & approbatio deliberationis, quæ aliundè positiuè eliciuntur ex superiùs firmatis, sed præterea dicti testes, vltrà defectum, quod vti examinati ad
15 perpetuam rei memoriam, † lite pendente, nihil probant *Rot. decis.18. num.27. & dec.146. num. 18. par.9. recent.* conuincuntur mendaces, tam ex comparitione iudiciali eiusdem Hieronymi coram Gubernatore d. Ciuitatis anno 1641. Summar. additionali Io. Antonij *numer.* 1. atque etiam ex instrumento executionis passæ per ipsum Hieronymum super bonis mobilibus in domo eius habitationis existentibus eodem Summario additionali *num.* 2.

Et ex hac debitoris notitia, & respectiue
16 approbatione, † cessat altera prætensa nullitas ex asserto defectu intimationis Decreti ex allegatis, quam etiam vna cum æstima-
17 tione, † aliisque requisitis necessariis ex tanti temporis lapsu præsumendum est interuenisse *Grat.* in specie *discept.511. num.19.*

& ge-

4 sceno,† & deinde reducta ad scuta 2000 pro qualibet, Ex quo post longam discussionem super statu patrimonij Comitis Alexandri Mariæ, constitit illud non excedere scuta 12000. prout in decisione 21. Ianuarij proximè præteriti coram Domino meo Calataiu, tandem in executionem resolutionum, & mandatorum Rotalium, instantibus, & sic petentibus eisdem Antonia, & Margharita sororibus, depositata fuerit in Sacro Monte Pietatis Vrbis ad effectum illis consignandi sequuto eorum matrimonio carnali, vel spirituali, vt in Summario *numer. 3. & sequenti*.

Verum, quia non obstante dicto deposito, & declaratione, seù protestatione subinde facta per Procuratorem Comitissæ Elisabethæ Mariæ sororis, & hæredis ab intestato Comitis Alexandri Mariæ se non impedire quin pecuniæ depositatæ pro dote in Sacro Monte Pietatis inuestiantur ad com-
5 modum, & beneficium† Aduersariarum, imo interpellare Aduersarias ad hoc inuestimentum faciendum, vt commodius possint sibi parare alimenta, vt latius continetur in eadem declaratione, seu protestatione Summario *numer.* 7. ipsæ adhuc prætendebant Comitissam Elisabetham Mariam teneri ad vlteriorem præstationem alimentorum, ideo dato, & proposito hodie à me desuper Dubio, respondsum fuit alimenta amplius
6 non deberi, quia cum dos filiæ spuriæ† succedat loco alimentorum, vt notant *Merlin. de legitima tit. 2. quæst. 5. numer. 22.* aliique per eum ibi laudatis, & firmauit *Rota* in hac causa coram Reuerendissimo Domino meo Matthæio sub die 4. Iulij 1674. Et filia spu-
7 ria† non possit consequi ex hæreditate paterna insimul dotem, & alimenta *Lucidor. de illegit. cap. 19. & seq.* Vtique dum Antoniæ, & Margharita consequi voluerunt, & effectiuè consequutæ sunt dotem congruam,
8 mediante supradicto deposito, † alimenta non debentur, nisi vsque ad diem dictæ declarationis liberi depositi, & in fortioribus terminis respondit *Rota in Reatina fideicommissorum 4. Iulij 1674. coram Reuerendo Patre Domino meo Rondinino* confirmata 28. *Iunij* 1675. *coram Reuerendo Patre Domino Bourlemont*.

Nec obstat, quod alimenta ex inuestimento percipienda non respondeant quan-
9 titati prius subministratæ, † tum, quia illa prius taxata fuerant prouisionaliter ad patrimonium Comitis Alexandri Mariæ, tunc
10 calculatum in scutis 31000. † vt constat ex decisione edita coram bonæ memoriæ Peutingerio die 5. Decembris 1653. Tùm, quia Antonia, & Margharita sibi imputare de-
11 bent, † quod loco alimentorum voluerint dotem, & hæredem reluctantem, & alimenta offerentem ad illam condemnari obtinuerint, vt ponderauit Rota in mox dicta Reatina fideicommissorum.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis causæ decisio in ordine 154, alia vero habetur impressa par. 18. tom. 1. vbi est in ordine 37.

R. P. D. VICECOMITE

postea S. R. E. Cardinali.

Amerina Bonorum.

Lunæ 12. Decembris 1678.

ARGVMENTVM.

Pluresnullitates deliberationis remouentur, quia illa ob non seruatam formam Statuti, tollitur ex eo, quod tanquam laicale non comprehendit bona Ecclesiæ dominio directa; nec deliberationem in Curia Episcopali factam, eo magis, quia etiam in desuetudinẽ abierat; Altera verò citationis, seu intimationis cessabat ex cursu temporis, iuncta etiam scientia citati, ex illius mandato procuræ resultante, Rursus quia opponebatur etiam simulatio dotis, pro qua dicta deliberatio facta erat, hæc ex illius veritate tolli visũ est, iunctis etiam pluribus adminiculis, ex sequenti Summario, & decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum* Amerinum *disponit ante deliberationem bona esse per peritos æstimanda, & numer. 2. cum seqq. vbi vid.*

3 *Statutum laicale super forma deliberationis faciendæ, non habet locum. si illa fiat in Curia Episcopali, & de bonis directo dominio Ecclesiæ subiectis.*

4 *Bona, quæ sunt de directo dominio Ecclesiæ à legibus, & statutis laicalibus sunt immunia.*

5 *Statutum* Amerinum *de forma in deliberatione seruanda, abijt in desuetudinem, & numer. seqq.*

6 *Statutum super forma iudicij non fuisse obseruatum, probatur ex attestatione Notarij actuarij.*

7 *Notario actuario, tanquam officiali attestanti de re ad eius officium spectante, plenè creditur, & numer. 8.*

9 *Statutum, quod in desuetudinem abijt attendi non debet.*

10 *Citatio personalis non requiritur in iudicio obligationis Cameralis, sed sufficit citatio domi.*

11 *Scientia citationis probatur in eo, qui tunc temporis fecit mandatum procuræ.*

12 *Scientia citationis, an, & quatenus sufficiat, & suo. num. 11.*

13 *Approbans deliberationem, illam amplius impugnare non potest.*

14 *Iudicij notitia, & illius approbatio quatenus etiam in absente resultet.*

15 *Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, & lite pendente nihil probant, & num. 20. vbi amplia.*

16 *Deliberationis nullitas non attenditur si illa approbata sit.*

17 *In-*

17 *Intimatio, & alia pro validitate deliberationis necessaria ex cursu temporis præsumuntur.*

18 *Confessio mariti, quod constitutio dotis pro certa portione fuerit ad pompam, non præiudicat uxori, eique ius quæsitum non tollit, & num. seq. vbi amplia.*

19 *Maritus si erat uxori infensus ob iudicium assecurationis dotis ab ea institutum, ac etiam in limine decessionis, eo minus illi præiudicat.*

20 *Reuelationis monitorial. non extraiudicialiter, & lite pendente procurata nihil probant.*

21 *Testes habentes exceptiones in concursu publici instrumenti non attenduntur.*

22 *Simulatio qualibet excluditur ex actibus iudicialibus in contrarium factis, ac etiam ex confessionibus in instrumento emissis, & num. 23.*

23 *Confessiones partium super vera constitutione dotis magis attenduntur, quam ea, quæ in contrarium adduci possunt, & num. 22.*

24 *Collusionis, & simulationis suspicio cessat, stante veritate crediti,*

25 *Veritas crediti adeo illius simulationem excludit, vt nec attendantur coniectura contraria, quæ alias sufficerent.*

26 *Consensus creditorum operatur, quod actus simulatus, in ipsorum fraudem factus dici non possit.*

DECISIO CCCXVI.

IN Donatione plurium bonorum emphyteuticorum facta Carolo Octauio Vlpio à Hieronymo Cirichello, censuerunt DD. sub die 28. Ianuarij proximi præt. non esse comprehensa quædam bona, præcedenter deliberata fauore Bartholomei eius Patris, pro satisfactione dotis propriæ vxori promissæ, & ideò denegarunt eidem Carolo Octauio immissionem ad dicta bona, & concessa aduersus hanc resolutionem noua audientia, Carolus Octauius obiecit deliberationem prædictam fuisse nullam excessiuam, & simulatam, ac propterea bona non exisse de dominio donantis, verùm, quia visum est obiecta non subsistere resolutum fuit standum esse in decisis.

Quo enim ad nullitatem, quæ deducebatur, tum ex quo deuentum fuit ad delibe-
1 rationem † antequam bona æstimarentur à Peritis prout disponit Statutum Amerinũ, tum ex quo citationes non fuerunt executæ personaliter, sed in domo Ameriæ, & de tempore, quo debitor permanebat Romæ, tum & tertio, quia fuit processum ad deliberationem, absque termino ad reluendum, & absque intimatione Decreti de deliberando, nullam ex prædictis resultare compertum est.

Non ex defectu æstimationis requisitæ à Statuto Amerino, quia vltrà, quod Statu-
2 tum, tanquam laicale † non potest habere locum in deliberationibus, quæ fiunt in
3 Curia Episcopali, † & de bonis subiectis di-
4 recto dominio Ecclesiæ Amerinæ, † quæ sunt à legibus, & Statutis Laicalibus immunia *DD. in cap. Beata Maria de Constit. Rot. decis. 34. num. 7. decis. 63. num. 6. par. 15. & decis. 54. par. 16. recent.* fuit animaduersum, quod Statutum loquitur de datione inuolutum facta à creditoribus, non autem de deliberationibus fauore plus offerentium, & quod ma-
5 gis est idem Statutum † abut in desuetudi-
6 nem, † cum ab anno 1634. citra non fuerit
7 eius forma seruata † vt testatur Notarius
8 Actuarius, † cui vti de re ad sui officium spectante creditur *Rot. coram Burat decis. 606. numer. 12. & seq. coram Coccin. decis. 24. sub num. 7. decis. 216. num. 2. & decis. 322. num. 2.* & sæpè
9 alibi, † & ideò attendi non debet *Rimin. d. Iun. conf. 249. num. 27. cum seqq. Sard. conf. 58. numer. 9. & seqq. Roland. conf. 99. numer. 5. & 6. lib. 2.*

Minùs ex defectu citationis, quia dum
10 agebatur vigore obligationis † Cameralis, non erat necessaria citatio personalis, sed satis fuit domi *Baron. de citat. qu. 12. num. 67. & seq. Rodolphin. in prax. par. 1. cap. 3. num. 29. & cap. 15. num. 101. Zacch. de oblig. Camerali q. 27. num. 21.* etiam supposita absentia debitoris citati, qui de citationibus habuit notitiam,
11 vt constat † ex instrumento mandati procuræ, tunc temporis ab eo facto Summario *num. 11.* & ex duabus epistolis ab eodem scriptis, in quarum prima etiam fatetur se potuisse conueniri in Ciuitate Ameriæ, & in secunda scripta post deliberationem, illam expressè approbauit dicto Summario
12 *num. 3. & 12.* † quæ scientia sufficit *Ricc. in prax. Eccles. par. 1. resol. 439. numer. 7. Baron. d. qu. 12. num. 72. Rot. coram Coccin. decis. 224. sub numer. 24 & seqq.* Imò stante dicta approbatio-
13 ne, † non potest hodie amplius reprobari, ex regula de qua *Rot. coram Coccin. dec. 1947. numer. 7. & in recent. decis. 93. numer. vltimo par. 10.*

Nec merentur attendi duo testes affirmantes Hieronymum paulò post obitum Marcelli Patris, secutum anno 1639. Ameria discessisse, & ad dictam Ciuitatem nunquam deindè fuisse reuersum, quoniam tali
14 absentia supposita, † non tamen eaindè excluditur notitia iudicij, & approbatio deliberationis, quæ aliundè positiuè eliciuntur ex superiùs firmatis, sed præterea dicti testes, vltrà defectum, quod vti examinati ad
15 perpetuam rei memoriam, † lite pendente, nihil probant *Rot. decis. 18. num. 27. & dec. 146. num. 18. par. 9. recent.* conuincuntur mendaces, tam ex comparitione iudiciali eiusdem Hieronymi coram Gubernatore d. Ciuitatis anno 1641. Summar. additionali Io. Antonij *numer. 1.* atque etiam ex instrumento executionis factæ per ipsum Hieronymum super bonis mobilibus in domo eius habitationis existentibus eodem Summario additionali *num. 2.*

Et ex hac debitoris notitia, & respectiue
16 approbatione, † cessat altera prætensa nullitas ex asserto defectu intimationis Decreti ex allegatis, quam etiam vna cum æstima-
17 tione, † absque requisitis necessariis ex tanti temporis lapsu præsumendum est intermeniisse *Grat.* in specie *discept. 511. num. 19.*

& ge-

& generaliter *Rota coram Seraph. decis. 108. numer. 7. coram Buratt. decis. 45. numer. 6. & 8. & decis. 161. num. 13. par. 10. recent.*

Nec etiam ex defectu termini ad reluendum, quia iste fuit concessus in ipso Decreto deliberationis, vt probatum fuit ex processu mihi exhibito fol. 195. à tergo.

Quoad excessum verò prætensum, ex quo creditum dotis non esset scut. 1500. prout cantat instrumentum dotale enunciatum, etiam in aliis duobus instrumentis, sed tantum scut. 1200. ex quo alia scut. 300. fuerint promissa ad pompam, ille non probatur ex confessione viri in quibusdam epi-
11 stolis emissa, † quia non valuit præiudicare vxoti, cui ius ex Constitutione quæsitum, tolli non poterat *l. Attilicinus ff. de pact. dot. l. quoties ff. solut. matrim. Rot. coram Merlin. decis. 77. num. 9. & 10. & decis. 198. nu. 1. par. 9. recent.* Potissimè, quia tunc erat infensus vxori ob iudicium ad ea introductum pro
19 assecuratione suæ dotis, † & erat in statu decoctionis *Buratt. decis. 90. numer. 2. ibique Aden. & decis. 104. num. 1. & 2. Rich decis. 190. numer. 2.* neque ex reuelationibus duorum testium extraiudicialiter, & lite pendente
20 procuratis, † quia nullum gradum probationis constituere possunt *Rota coram Canaler. decis. 21. num. 3. et coram Dunoz. iun. decis. 864. numer. 12.* & alibi sæpè, Præsertim, quia alter ex reuelantibus est inimicus Io. Antonij, dedit pecunias Carolo Octauio ad societatem officij, vt posset hanc litem prosequi, est eius continuus Commensalis, & pluries fuit inquisitus pro iuramento falso Summario additionali Io. Antonij *num. 4. 5. 6.* & alter deponit de simplici auditu à dicto viro, cuius assertio ex præmissis vxori non præiudicat, & ideò tanquam patientibus releuan-
21 tissimas exceptiones, † eo minus eorum fidei in concursu publici instrumenti, in aliquo est deferendum *Honded. conf. 93. num. 50. et seq. lib. 2. Menoch. conf. 431. num. 27. Grat. discept. 144. num. 4. Surd. decis. 155. sub num. 11.*

Et veritatē instrumenti dotalis benè comprobant non solùm acta iudicialia an. 1644. & duæ confessiones Bartholomei emissæ in instrumentis anni 1659. & 1662. Summario
22 Io. Antonij *num. 7. et 8.* † quæ eo magis assertā simulationem excludunt *Rota dec. 198. num. 1. et seq. par. 9. recent.* sed etiam ponderatio, quod neque Hieronymus in iudicio deliberationis, neque ipse Bartholomeus in iudicio assecurationis talem exceptionem opposuerint, prout illam verisimiliter allegassent si credidissent eam posse aliquo modo subsistere, præcipuè, quia ex deductis in facto pro parte Ioannis Antonij constat, quod ambo ægrè ferebant iudicialiter conuenire, & concurrit vlterius ipsa confessio Caroli Octauij, qui agendo tanquam hæres Brigittæ pro consecutione eius tertiæ partis, idem instrumentum produxit, & illius vigore obtinuit expediri mandatum habito
23 respectu ad summam scut. 1500. † quæ confessio prævalet in contrariū deductis, quando etiam aliquid releuarent *Rot. decis. 80. numer 26. decis. 147. numer. 2. et decis. 373. numer. 3. par. 16. recent.*

Denique non obstat simulatio, quæ prætenditur deduci, ex quo tempore deliberationis debitor premebatur à creditoribus, in quorum proinde fraudem facta præsumatur, maximè, quia post eam adhuc soluit Canones bonorum emphyteuticorum, & quoad alia bona nō fecit transferre partitas Catastri in fauorem deliberatarij, & in quibusdam epistolis dicitur fassus fuisse simulationem.

Quoniam stante veritate crediti dotalis,
24 excluſa † remanet omnis collusionis suspicio *Capic. Latr. consult. 137. numer. 67. Rota post Merlin. de pignor. decis. 48. numer. 15. et decis. 275. num. 16. par. 16. recent.* & quidem adeò efficaci-
26 ter, † vt nec admittantur in contrarium coniecturæ, quæ alias ad illam probandam sufficerent *Cyriac. controu. 255. numer. 28. et 52. Rot. post Merlin. d. decis. 48. num. 15. vers. et coniecturæ, et coram Dunoz. Iun. decis. 719. numer. 10.* præcipuè, quia vt cōstat ex extractu fol. 196. deliberatio facta fuit de consensu omnium creditorum, quibus deliberatarius promisit excomputato suo credito, residuum solue-
26 re dicto Summario additionali *num. 11.* † huiusmodi enim consensus excludit simulationem in fraudem ipsorum consentientium ex vulgatis.

Cæterum ass. continuata possessio debitoris non solum non fuit iustificata, sed imò contrarium fuit ostensum ex datis in Summario Io. Antonij *numer. 12.* quemadmodum probata non fuit confessio debitoris ex epistolis, Imò etiam illa supposita non releuaret in præiudicium vxoris de cuius claro credito constat ex publico instrumento ex allegatis.

Et ita vtraque Parte informante, resolutum est.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Calciaten. Iuris cognoscendi Causas.

Lunæ 12. *Decembris* 1678.

ARGVMENTVM.

Transactionem subsistineri deciditur, quamuis factam, vt prætendebatur de iure claro, vel post rem iudicatā, quia neque vnum, neque alterū concurrebat; non primum ex limitane causæ, quam etiam æquitas subiungebat, minus alterum, quia res iudicata ex præscriptione illi concessa, adhuc in petitorio retractari poterat, prout nec minus fuit attentus defectus subreptionis, oppositus confirmationi Pontificis, quia, & præuia approbatione Sac. Congregationis Concilij illa confirmata erat, & etiam ex clausulis,

lis, seu alias, aliter, vel alio modo ille remanebat iublatus.

SVMMARIVM.

1 *Clerici delinquentes eorumque coniudices præsertim in leuioribus criminibus extra propriam Ecclesiam trahendi non sunt.*
2 *Ius non dicitur omnino clarum, si aliquam habeat limitationem, et num. seqq.*
3 *Transactionem ad inundam sufficit qualibet modica causa, etiam non iuridica,*
4 *Res iudicata aliquam dicitur habere difficultatem, si adhuc iura partium præseruari possunt.*
5 *Transactio fieri potest etiam post rem iudicatam, si ille adhuc aliquam dubietatem habeat, vel in gradu restitutionis in integrum facta sit,*
6 *Transactio fieri potest pro declaratione eorum, quæ nec in sententia, nec in re iudicata explicata sunt.*
7 *In Transactione dicitur aliquid datum, quod in sententia, et re iudicata non continetur.*
8 *Papa si transactionem prius in Congregatione* Concilij *examinatam, confirmauit, non est dubium, quod illam in omnibus approbauerit.*
9 *Papa potest non solum in aliquo, sed etiam in toto eximere Capitulum à iurisdictione sui Episcopi.*
10 *Subreptionem ad excludendam satis est, quod narratiua in aliqua parte verificetur.*
11 *In Gratiosis sufficit vnam partem alternatiuæ esse veram.*
12 *Exequutorialium effectum sufficit de facto esse suspensum, prout verè dicitur, si non adsit casus, ex quo ille possit exerceri.*
13 *Dictio*, seu alias *explicatur* aliter, *vel* alio modo.
14 *de Facto narratiuam verificari sufficit, si fuerit expressa cum dictione*, seu alias, *vel* alio modo.
15 *Dictio*, seu *ponit alium casum diuersum, ampliando præcedentem expressum.*

DECISIO CCCXVII.

DECISVM fuit 22. Iunij proximè præteriti coram me seruandam esse Concordiam aliàs initam inter Episcopum Calagurritanum, & Calciaten. ac Capitulum Calciaten. super iure cognoscendi Causas, & delicta Capitularium prædictæ Ecclesiæ Calciaten. præuio examine Sac. Congregationis Concilij à fa.me. Innocentio X. toto inserto tenore approbatam, & confirmatam, pro cuius resolutionis confirmatione hodie DD. responderunt.

Agnoscebant in præsenti scribentes pro Episcopo veritatem Concordiæ nunc originaliter productæ, & datæ per extensum in præsenti Summario Capituli, nec impugnabant, confirmationem fuisse de ordine Episcopi petitam, dum constat de mandato Procuræ facto per Episcopum in personam Prudentij Gonzalez in Vrbe degentis dicto Summario litera E. Ex quibus cessant in facto ea omnia, quæ circa hæc aliàs dicebantur, & eò magis subsistunt Responsiones, quæ in alia decisione fuerunt datæ in iure, quæ iterum Dominis placuerunt.

Tota vis scribentium pro Episcopo restringebatur in oppugnatione transactionis vti factæ super re clara, nihil ei dato, aut remisso, & quod subreptitiè Papa eam confirmauerit, sed neutrum ex his obiectis subsistere visum est; Non primum, quod fuerit inira super iure claro, Nam aut hoc ius clarum deducitur ex quo de iure Episcopus potest in qualibet parte suæ Diœcesis causas Capitularium cognoscere, & cessat obiectum, quia data amplitudine Diœcesis, vt est ista Calciatensis † non sunt de æquitate extra propriam Ecclesiam trahendi Coniudices, & Clerici, maximè in Criminibus leuioribus propter incommoda, & alia absurda considerata in decisione huius Causæ coram *Rembolde decis.477. per tot.* quod etiam admittit altera impressa *in recent. decis. 537. numer.11 par.4. tom.3.* & alios Doct. & Decisiones cumulat præterita *Decisio §. præterea transactio*; Quare dum ius Episcopi habebat limitationem æquitatis, non potest dici omninò clarum, † & per consequens super eo potuit inri transactio, † pro qua sufficit quælibet modica occasio, & quælibet prætensio, etiam non iuridica, *Rot. coram Eminentissimo Ottobono decis.15.nn.16.& seq. cum aljs in præterita decis. §. stante autem*:

Aut verò hoc ius clarum deducitur ex quo ad fauorem Episcopi fuissent latæ tres sententiæ conformes, & expeditæ exequutoriales, & pariter non obtat, quia dum sententiæ ex supra firmatis patiebantur aliquam dubietatem, imò Rota ipsa in Decisione coram *Carillo 139.num.3. vers. nec obstat* admisit licuisse Capitulo iura sibi præseruare, sequitur, rem iudicatam tunc pati aliquam difficultatem, & posse saltem in petitorio retractari, † & ideo non dicitur ius omninò clarum, † ideo potuit super eo etiam post rem iudicatam in gradu restitutionis in integrum fieri transactio, vt firmant allegati in alia *Decisione §. stante autem, & seq.*

Cessat vlteriùs obiectum, ex quo transigentes non alterarunt substantiam rei iudicatæ, quæ iuxta tenorem Decisionum restringebatur ad sola delicta grauiora, & atrociora, sed tolùm illam declararunt, concordando quænam essent delicta leuia, & quæ grauiora, quod adhuc per Decisiones, & sententias decisum non fuerat, † & sic fortiùs transactio sustinenda videtur, vt latè sic respondendo comprobat præterita *Decisio §. & hinc cessat, & §. aduertendum*; Ex qua etiam responsione tollitur aliud, quod nihil fuerit Episcopo datum, † quia fuerunt ei concessi quatuor casus atrociores, de quibus in Concordia, qui tamen non fuerunt in Decisionibus, & Exequutorialibus specificè expressi, vt in *eadem decisione §. nec subsistit, & seq.*

Insuper animaduerti debet, quod Papæ fuit narratum adesse tres sententias conformes,

mes, & Exequutoriales, & nihilominus ipse voluit examinari transactionem in Sac. Congregatione Concilii, quo examine peracto, 8 toto inserto tenore, illam confirmauit, † vnde sequitur, quod Papæ per votum Congregationis omnia innotuerint, & potuit per consequens in quocumque statu illam confirmare, dum ipse potest non solùm in- 9 aliquo, † sed totum eximere Capitulum à iurisdictione sui Episcopi, *Tondut. resol. benef. 62. num. 6. lib. 1.*

Non subsistente, quod confirmatio subreptitiè fuerit extorta, in quo versabatur alterum obiectum scribentium pro Episcopo; Non enim verificatur in facto, quod Papæ narratum fuerit Causam iterum fuisse commissam in gradu restitutionis in integrum, sed fuit eidem expositum per modum alternatiuum ibi: seu alias effectu dd. literarum Exequutorialium suspenso, & sic 10 ad excludendam subreptionem † satis est, quod narratiua in hac parte verificetur, cũ 11 in gratiosis † sufficiat quod vna Pars ex alternatis sit vera, ad *text. in c. in alternatiuis de regul. iur. in 6. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 47. num. 71. Rota coram Dunoz. Iun decis. 494. nu. 7. & coram Duran. decis. 103. num. 3.*

Ex facto autem liquet effectum dd. Exe- 12 quutorialium fuisse suspensum, † tum quia nullus tunc aderat in promptu casus, super quo possent exerceri, sed solùm consistebant in facultate exercibili adueniente casu, vt aduertitur in *decis. 129. Carilli sub numer. 4.* & sic effectus earum quiescebat de facto; Tum, quia in Causa nihil vltra fuit actum, tam ex parte Episcopi, quam ex parte Capituli, vnde cum illæ dictiones, *seu* 13 *aliàs* † tanquam qualitatis explicentur *aliter*, vel *alio modo*, vt firmat *Rot. coram Coccin. decis. 1505. numer. 9.* sequitur, quod sufficiat de facto verificari narratam suspensionem, 14 siue † vno, siue alio modo verificetur, vt in terminis similis clausulæ. *Rota in rec. dec. 297. numer. 12. par. 17.* & est conclusio passim re- 15 cepta in terminis vacationum, † nam in præsenti illa dictio, *seu aliàs* ponit alium casum diuersum, ampliando præcedentem expressum, ita in puncto arguit *Rota coram Coccin. d. decis. 1505. sub numer. 6. vers. nec potest vis fieri, & num. seq.*

Reliqua leuioris momenti vti sublata in præcedenti Decisione visa sunt non repetenda, sed cum Responsionibus in ea datis DD. transierunt vtraque Parte informante &c.

Supra in hac eadem parte decis. 262. est in eadem causa.

DECISIONES

In imprimendo omissæ, & aliæ plerumque in præcedentibus partibus eiusdem Compilatoris exoptatæ.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Prætensæ Simulationis Contractus.

Sabbati 23. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Simulata prætendebatur venditio, facta cum pacto redimendi, & subsecuta locatione in fauorem ipsius venditoris, verum quia modicitas pretij probata non erat, pro illius validitate decidituir, & proinde locatione finita, hæredibus emptoris vigore clausulæ *constituti* assiociatio conceditur, non obstante prætensa relatione Periti facta à Iudice incompetente, & in contumaciam Partis, quæ ideo valorem non probabat, minusque ille ex vnica venditione prædij vicini resultare poterat, pluribus adhuc in contrarium pro iustitia pretij concurrentibus.

SVMMARIVM.

1 *Associatio vigore clausulæ* constituti *conceditur etiam fauore hæredis.*
2 *Locatori, locatione finita, datur associatio ad bene locata.*
3 *Simulationis exceptio ex pluribus remouetur, & quæ illa sint ibidem, & num. seqq.*
4 *Venditio facta cum pacto redimendi, & subsequuta locatione fauore venditoris non improbatur à iure, & quotidie fit in Ciuitate Bononiæ.*
5 *Possessio venditoris non arguit simulationem, si ex noua causa locationis habita fit.*
6 *Pactum redimendi, cum subsecuta locatione fauore vendentis, non arguit simulationẽ, nisi etiam coniecturæ concurrant, & num. 3. cum seqq.*
7 *Relatio facta à perito electo à Iudice incompetente, causa pendente coram alio Iudice, & in contumaciam partis, remanet nulla.*
8 *Contumax non dicitur, qui coram Iudice incompetenti de perito concordare noluit.*
9 *Valor probari debet de tempore contractus, non autem de tempore præsenti.*

10 Pre-

10 *Pretij quantitas non probatur ex notula perceptionis fructuum à debitore facta.*

11 *Notula priuata ab aliquo conscripta, non probat, nec pro, nec contra.*

12 *Valor bonorum non probatur ex venditione prædij vicini, & finitimi.*

13 *Probatio valoris non resultat ex venditione aliorum bonorum, quæ ex affectione, vel ex alijs causis procedere potuit.*

14 *Pretium, vt dicatur esse commune, plures similes venditiones requiruntur.*

15 *Pretij iustitia resultat, si vendita sunt bona fideicommissi, venditor erat admodum ære alieno granatus, nulli fideiussores dati sint, & periculum euictionis immineat.*

16 *Pactum redimendi de iusto valore diminuit.*

DECISIO CCCXVIII.

PREDIVM Crouariæ pro libris 10000. venditum à Benedicto cum obligatione Victorij de Victoris, Dominicus Comellius emptor ad septennium locauit eidem Benedicto venditori pro annuis libris 600. adiecto pacto de more illius Regionis, illud retrouendendi durante dicto septennio expressæ conductionis, vel alterius tacitæ reconductionis; Defecerunt in solutione affictuum Benedictus, eoque defuncto Victorius, ideoque elapso septennio ad retrouendendum, seu, vt ipsi inquiunt, ad francandum concesso, Cohæredes Comelli emptoris per sententias Auditoris generalis Bononiæ, ab A. C. associati fuerunt ad bona empta, & successiuè venditoribus locata; Commissa autem mihi causa appellationis, dedi dubium: An, & de cuius bono iure conâet, etiam ad effectum manutentionis, & quatenus opus sit reintegrationis, quod fauore illorum de Comellis resolutum fuit.

Ratio resolutionis desumpta fuit ex instrumento emptionis cum clausula constituti, † cuius vigore Comellis hæredibus 1 Dominici emptoris debita fuit associatio post finitum tempus locationis ex regula textus 2 *in l. 3. C. de pignor.* † quam in his terminis deduxit *Rota recent. par. 5. decis. 64. numer. 2. & decis. 258. numer. 1.* cum concordantibus.

Non attenta exceptione simulationis 3 contractus, † quia pactum redimendi, & locatio subsequuta rei emptæ facta ipsi ven- 4 ditori, non improbantur in iure, † & quotidie in illis partibus fiunt, atque ita continuatio possessionis non arguit simulatio- 5 nem, † cum possessio sit ex noua causa con- 6 ductionis, † nisi concurrant vrgentes coniecturæ animum simulandi suadentes, vt adductis concordantibus *Rota recent. par. 15. decis. 2. num. 1. & 2. & in Perusina simulationis contractus 8. Martij 1664. coram bo. me. Verospio, 17. Iunij 1669. coram R. P. D. meo Vicecomite, & in Tudertina affectuum prædij 24. Februarij 1676. §. prout coram R. P. D. meo Calatain,* & plenè in *Ferrarien. Bonorum 31. Ianuarij, & 15. Iunij 1676. coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano*; Minusque illa deduci potest ex relatione periti, quia cum ille electus fuerit a iudice incompetente † pendente causa in Curia, quæ postea à Signatura remissa fuit ad Rotam, atque in contumaciam partis, quæ ob hanc litis pendentiam 7 de perito renuit concordare, † nulla ex inde insurgit probatio, tam ex defectu personæ, quam ipsius peritiæ, referentis valorem 8 bonorum de tempore præsenti, † cum in hoc iudicio inspiciatur valor de tempore contractus per ea, quæ in proposito deducunt *Ridolphin. in praxi par. 1. cap. 8. num. 15. Rota coram Coccin. decis. 1346. numer. 18. & in Tudertina affectuum prædij 28. Martij 1672. §. de Peritis coram R. P. D. meo Taia, & 24. Februarij 1676. §. nec minus coram R. P. D. meo Calatain.*

10 Minusque modicitas pretij † probatur ex notula quantitatis fructuum recollecto- 11 rum à Benedicto venditore † conscripta, quia illa vti priuata, nec pro scribente, nec contra eum probat *Genua de scriptur. priuata lib. 5. tit. Scartafacij num. 4. adden. ad Burat. decis. 282. lit. B. Rota Ianuen. decis. 1. num. 12. & Rota nostra coram Buratto decis. 276. numer. 11. & d. decis. 282. numer. 6. & in recent. par. 4. tom. 2. decis. 273. num. 13.*

Nec denique probatio hæc insurgit ex 12 venditione alterius prædij finitimi, † quia cum sit vnica non potest ex illa desumi valor aliorum prædiorum vicinorum, cum 13 præsumi possit, vel ratione affectionis, † vel alia de causa pro tanto pretio venditionem factam fuisse, nisi plures venditiones con- 14 currerent, † quæ commune pretium constituere viderentur iuxta notata per *DD. in l. pretia rerum 63. ff. ad l. falcid. Grat. discept. 461. num. 15. & 16. Rota in d. Tudertina affectuum 24. Februarij 1676. §. & viterius coram R. P. D. meo Calatain.*

Præterea ad excludendam pretij modicitatem, illiusque iustitiam asserendam, pon- 15 derabant DD. † prædium controuersum esse suppositum fideicommisso in dies purificando, quodque venditor defunctus multo ære alieno grauatus erat, ideoque immi- uebat periculo euictionis ob illius creditores, quodque nulli sunt dati fideiussores pro euictione, & denique, quod iam est secuta euictio quinque petiarum, atque adest 16 pactum redimendi, † quod pariter diminuit de iusto valore ex latè deductis in Romana Læsionis 11. Martij 1676. coram R. P. D. meo Bourlemont.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Asten. Præposituræ.

Veneris 29. Ianuarij 1677.

ARGVMENTVM.

Ob homicidium commissum prætendebatur Beneficiatum fuisse suo beneficio priuatum, quod deindè ab alio impetratum erat; cum autem de manutentione quæreretur, illi priori Beneficiato conceditur, quia in gradu appellationis illi absolutio, ac etiam restitutio fuit concessa; & proindè huic nouo impetranti, nec minus regulam de triennali possessore suffragari posse deciditur.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur per publicum instrumentum adeptionis illius.*
2 *Possessio instrumentalis alio non existente in possessione plenè probat.*
3 *Possessio Beneficiati probatur ex confessione partis impetrantis beneficium ex causa priuationis illius.*
4 *Manutentio possidenti conceditur.*
5 *Manutentio Beneficiato conceditur aduersus impetrantem beneficium ex causa priuationis illius, & quando.*
6 *Decretum seu rescriptum S. Congregationis directum Episcopo, vt beneficiatum condamnet ad triremes, & interim prouideat Ecclesiam, Non importat illum fuisse beneficio priuatum ibidem.*
7 *Priuationem beneficij non concludunt verba, quod beneficiatus condemnetur ad triremes, & interim consulatur Ecclesiæ.*
8 *Possessionem beneficij continuasse dicitur beneficiatus, quamuis de delicto inquisitus, si illud purgando, fuerit absolutus.*
9 *Condemnatio facta ab Episcopo Beneficiato non nocet, si ille in gradu appellationis absolutus sit.*
10 *Manutentionem non impedit priuatio beneficij facta ab Episcopo, si postea Beneficiatus fuerit absolutus.*
11 *Possessor pacificus, nec triennalis dicitur ille, qui vigore suæ prouisionis primum possessorem in iudicium vocare debuerat, & non vocauit.*
12 *Regula Cancellariæ de triennali possessore vitioso, & improbo possessori non suffragatur.*

DECISIO CCCXIX.

CVM Abbas Secundus Antonius Senarius impetrasset à Sede Apostolica Præpositurum Ecclesiæ Parochialis Loci Scorzelenghi Asten. Diœcesis ob incapacitatem Stephani Straæ vltimi illius possessoris, qui, vt asseritur in Literis Apostolicis, patrauerat homicidium, dubitans de viribus suæ prouisionis, obtinuit commissionem iactationis iactationum mihi directam; Vndè dedi dubium: An ipsi, vel Stephano esset danda manutentio, quam Domini Stephano dandam esse censuerunt.

1 Quia† constat de eius anteriori possessione per publicum instrumentum possessionis;
2 Summario eiusdem *num.* 3.† quod alio tunc non possidente, plenam facit probationem, *Bich. decis.* 181. *num.* 1. prout de eius continuatione constat etiam ex depositione plurium testium, dicto Summario *num.* 4. iuncta confessione d. Abbatis Secundi,† qui ex hac eadem causa dictum Beneficium impetrauit,† vndè eidem venit danda manutentio, §. *retinenda instit. de interdict.* & in specie
5 manutentionis concedendæ† Beneficiato, aduersus eum, qui prætendebat possidere ob eiusdem Beneficiati priuationem resultantem ex homicidio in *Segutina*, & *Conchen. Beneficiorum* 22. *Iunij* 1657. *in princip. coram bo. me. Priolo.*

Non obstat, quod Stephanus amiserit possessionem Beneficij ob decretum Sacræ Congregationis Episcoporum, & Regularium, quæ rescripsit Episcopo Astensi, vt
6 illum ad triremes condemnaret,† & interim prouideret, ne Ecclesia in spiritualibus, & temporalibus pateretur detrimentum, quia contrarium conuincitur, tùm ex ver-
7 bis decreti dictæ Sacræ† Congregationis, quæ talem priuationem non important, sed tantum vt Ordinarius seruatis seruandis, illum ad triremes condemnaret, & interim dum instrueretur iudicium, prouideret ad Ecclesiæ indemnitatem, Summario Stephani *num.* 1. tùm etiam quia dictum decretum
8 non habuit effectum,† quia cum postmodum inquisitus, appellauerit ad Sacram Congregationem, ab eadem fuerit admissa appellatio, & successiuè huc in carceres adductus, purgando delictum, fuerit absolutus, remittendo illum ad Curam, dicto Summario *num.* 1. ideò possessionem, quam habebat semper retinuit, ac per consequens
9 si ab Ordinario fuerit condemnatus,† hoc casu condemnatio delinquenti non nocet,
10 nec impedit, quod ei† manutentio concedatur, *Bich. decis.* 399. *num.* 10. & *decis.* 308. *numer.* 11. *par.* 12. *rec.*

Minus releuat, quod Abbas Ferrarius sit possessor pacificus triennalis vigore prouisionis, quam à Sede Apostolica reportauit,† quia talis dici non potest, quando,
11 prout hic, ex tenore Literarum Apostolicarum tenebatur citare Præpositum Stratam possessorem, quod cum non fecerit, dicitur vitiosus, & improbus possessor,† cui
12 dicta regula non suffragatur, *Mandos. ad reg. Cancellariæ* 29. *quæst.* 5. *num.* 2. *Rota decis.* 178. *numer.* 18. *par.* 11. *rec.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. CALATAIV.

Vrbecuetana Legatorum.

Veneris 19. *Februarij* 1677.

ARGVMENTVM.

Alimenta, victus, & vestitus legata sunt vxori in domo hæredis, quæ licèt à principio taxata in scutis 60. tamen quia visum est pro illis hæredem in sua domo, nonnisi annua scuta quadraginta impendere potuisse, ad hanc igitur summam fuerunt reducta, quia licèt verum sit, quod stante lite, etiam extra domum illa debeantur; attamen quia hæres plus impensurus non erat in eis, nil amplius legataria prætendere poterat.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta victus, & vestitus alicui relicta à Rota taxata sunt in annuis scutis 60. sed vid. num. 2. & num. 9.*
2 *Alimenta si à iudice excessiuè taxata fuerunt, reducenda sunt.*
3 *Alimenta vxori relicta in propria domo, & in communione cum filijs, quomodo, & in qua summa taxari debeant.*
4 *Conditio, quod legatum alimentorum præstetur in domo hæredis, & in illius mensa, censetur adiecta fauore eiusdem hæredis.*
5 *Hæres minus grauatur præstare alimenta legatario in propria domo, & in sua mensa, quam extra.*
6 *Lites, & inimicitia inter hæredem, & legatarium suborta, non permittunt illos amplius conuiuere in eadem domo, vel mensa.*
7 *Alimenta quamuis relicta in domo, adhuc ex causa litis, & inimicitiæ debentur extra domum.*
8 *Legatarius, cui legata sunt alimenta in domo hæredis, si ex causa inimicitiæ illa petit extra domum, non potest prætendere plus quam quod hæres in propria domo impensurus esset.*
9 *Victus, & vestitus in domo hæredis alicui legati, licèt ex causa etiam extra domum debeatur, in annuis tamen scutis 40. taxari visum est.*

DECISIO CCCXX.

IVXTA resolutionem factam sub die 6. Martij proximè præteriti, quod Angelicæ deberetur vtrumque legatum sibi relictum in Testamento Gabrielis eius Viri, nempè annua scuta viginti, & victum, & 1 vestitum, † quem Rota taxauit in alijs scutis sexaginta, petijt hodie eadem Angelica expeditionem causæ, & Domini agnoscentes excessiuam taxationem dictorum alimentorum, † ordinarunt mihi, vt reductis alimen- 2 tis ad annua scuta quadraginta, Caulam expellerem.

Moti sunt ex eo, quod Testator legauit Vxori victum, & vestitum in domo eius 3 propria, & in communione cum eius filijs, 4 & talis conditio † censetur adiecta fauore hæredis, qui minus grauatur præstare alimenta in communi, & in propria domo, quàm extra domum, *Bart. in l. Caio §. Imperator ff. de aliment. & cibar. legat. Castr. in l. dimortio ff. soluto matrim. Rain. consil. 101. num. 3. volum. 2. Rota decis. 680. num. 13. par. 4. tomo 3. recentior.* Vndè quamuis ob lites suboritas inter hæredem, & legatarium † non sit permittendum eosdem conuenire † in eadem domo, & in eadem mensa, *Iason. consil. 44. num. 3. volum. 2. Roland. consil. 22. numer. 12. volum. 1. Menoch. de arbitr. iud. cas. 170. numer. 16. Surd de aliment. titul. 4. quæst. 15. numer. 28. Ioseph Audonic. decis. Perus. 40. num. 10.* & concurrente rationabili causa possit Iudex † decernere, vt alimenta relicta in domo, subministrentur extra domum, *l. 1. §. Et solet ff. vbi Pupil. educ. am morar. deb. Roland. dicto consil. 22. num. 12. cum seqq. Menoch. vbi supra numer. 15. Peninten. decis. 43. num. 2. & coram Millino decis. 377. num. 3. & seqq.* tamen legataria non 8 potest prætendere, † nisi æstimationem eius, quod hæres in propria mensa fuisset pro ipsa impensurus, vt probant auctoritates supra adductæ; † Quapropter habito dicto respectu, congrua vita est taxatio in summa 9 scutorum quadraginta, prout alias in dicta summa Rota taxauit alimenta, vt *in recent. decis. 150. num. 8. & in decis. 442. numero primo par. 14.*

Et ita resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX.

Cauallicen. Decimæ fœni.

Lunæ 3. *Martij* 1677.

ARGVMENTVM.

Duæ conclusiones principaliter deciduntur; Altera, quod de tertisdecimabilibus nouitèr ad prata redactis debeatur decima fœni, alioquin persolui non consueta; Alia etiam, quod vnio facta per verbum *perpetuò incorporamus, & vnimus*, sit plenaria, & perpetua, quo stante ius decimandi, quod competebat Parocho, transit in Monasterium, cui vnio facta est, de qua plura etiam in eadem decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Vnionem plenariam important verba, perpetuo incorporamus, annectimus, & vnimus.*
2 *Vnio facta cum omnibus iuribus, & pertinentijs, dicitur plenaria, & perpetua.*
3 *Decimæ, quæ ante vnionem percipiebantur à Parocho, percipiuntur postea à Monasterio, cui facta vnita Parochia.*
4 *Consuetudo non soluendi decimas ex certis fructibus, quatenus extendatur, vel non extendatur ad aliam speciem fructuum, & num. seqq.*
5 *Subrogatio decimæ speciei fructuum ad aliam, sic-*

ri debet, eaque fit à iure, quoties adest causa vniuersalis decimandi.

6 *Decimæ, quæ percipiebantur ex terris satiuis, debentur etiamsi illæ redigantur ad prata, quamuis de pratis nulla decima soluerentur.*

7 *Decimæ, quæ non debentur ex pratis antiquis, debentur quidem ex terris nouiter redactis ad prata*

8 *Decimæ primari non potest Parochus ex mutatione seminis non decimabilis, quæ fit à Colono. et num. 9.*

9 *Vnio facta in casu vacationis, seu dimissionis beneficij, non suffragatur, si beneficiatus supernixit Pontifici vnienti.*

10 *Regula Cancellariæ reuocatoria vnionum, eas tollit, quæ non sunt effectum sortitæ.*

11 *Vnio ex quibus dicatur suum effectum sortita.*

12 *Vnio facta pro simplici augumento reddituum, nõ sat primit titulum beneficij. & num. seq.*

13 *Parochiæ intra Ecclesiam simpliciter vnita pro sola applicatione reddituum, remanenti penès Vicarium.*

14 *Vnione plenariè, & perpetuò facta Monasterio, exercitium curæ actualis remanet penès Vicarium, in d. Monasterium, vel Ecclesiam habituale translatæ.*

DECISIO CCCXXI.

PRÆVIA decisione emanata coram Reuerendo Patre Domino meo Taia impressa in recent. decis. 191. parte 13, fuerat per Sententiam Rotalem concessa Monachis Carthusiæ Boni passus manutentio in quasi possessione percipiendi decimam fœni in toto Territorio de Cauis montibus, tam ex terris olim latiuis, & nouiter ad prata redactis, quàm ex illis, quæ antiquitus erant pratiua, cumque ab ea Communitas, & Homines de Cauis montibus prouocassent, & Signatura causam appellationis commisisset bonæ memoriæ Auunculo meo, cum facultate manutenendi quem de iure, & Rota ordinasset, vt videretur de bono iure, prodijt die 18. Iunij 1663. coram eo decisio, constare de bono iure Carthusiæ, quoad prata noua, reseruata particulari discussione super antiquis, cuius decisionis fundamenta hodie Domini coram me, in eius locum sufficto, iterum approbantes, fecerunt in decisis.

Siquidem Bonum ius Carthusiæ liquidò resultat ex verbis vnionis Ecclesiæ Parochialis Sancti Simphoriani de Cauis montibus factæ dicto Venerabili Monasterio per sanctæ memoriæ Clementem Sextum de anno 1347. ibi: in perpetuum incorporamus, annectimus, & vnimus, † quæ important vnionem pleno iure cum translatione curæ, ac omnium iurium spiritualium, & temporalium, *Rota decis. 257. num. 2. par. 3. decis. 30 num. 1. par. 6. rec decis. 23. num. 23. coram Zarate dec. 421. num. 1. & seqq. coram Bichio, & in Pampilonen. iurium Parochialium* 11. *Martij* 1667. §. *fortius coram Reuerendiss. D. Ottalora*, iunctis maximè aliis cum omnibus † iuribus, & pertinentijs suis, *Rota coram Canal. decis. 599. num 3. & 4. coram Merlin. decis. 115. numer. 6. & 7. coram Zarate decis. 23. num. 21. & in ree decis. 630. num. 27. par. 4. tom. 3. & decis. 21. num. 6. & 7. par. 6.* operanturque, vt ficut ante vnionem Parochus habebat ius reale, & vniuersale percipiendi omnes decimas, † ita illud post vnionem habeat Monasterium, *Rota coram Verall. decis. 139. num. 2. par. 3. decis. 30. num. 1. & seqq. par. 6. & decis. 161. num. 6. par. 8. recent.* non obstante præcensa consuetudine non soluendi decimas fœni ex pratis antiquis, † quia stante iure reali, & vniuersali percipiendi omnes decimas, † fit quoad prata noua subrogatio de vna specie fructus ad aliam, vt præter allegatos in vtraque decisione causæ dixit *Rota decis. 122. num. 6. & seqq. coram Bichio in Carpentoraten. decimarum 28. Iunij 1675. §. nihil obstante, & §. nam cum citra coram R. P. D. meo Taia, in Conchen. decimarum 17. Aprilis 1676. §. quia respondetur coram me*, & in terminis mutationis terrarum latiuarum † ad pratiuas *decis. 321. num. 6. parte 15. rec.* ita aut consuetudo non soluendi decimam ex pratis antiquis, † non suffragetur respectu terrarum de recenti ad prata redactarum, ne alioquin sit in potestate Colonorum, † mutando semen, auferre ius Parochis, & tractu temporis eos frustrare decimis ipsis omni iure debitis, vt aduertit *Rota decis. 666. num. 1. par. 3. & decis. 502. num. 3. par. 4. & decis. 591. nu. 10. par. 5. rec. & decis. 322. num. 8 coram Bichio.*

Nec subsistat, quod vnio prædicta non habuerit effectum, † ex quo fuit concessa in casum futuræ vacationis per cessum, vel decessum possessoris, qui supponitur supervixisse dicto Pontifici, proindeque remanserit reuocata † per subsequentes regulas Cancellariæ reuocatorias vnionum, vt dixit *Rota coram Eminentiss. Ottobono decis. 281. num. 6. cum seq.*

Quia quidquid sit de dicta superuientia, quæ non ostenditur, & de cessione, quæ tamquam quid facti non præsumitur, constat ex pluribus vnionem fuisse effectum sortitam, nempè ex antiquissima exactione decimarum aliorum fructuum, qui antequam recolligerentur fœnum, percipiebantur à Monachis, & non controuertitur à Communitate; Ex continuatis collationibus, & institutionibus factis ab Ordinario Caualli censi de dicta Parochia ad nominationem, & præsentationem Prioris, & Monachorum vti Parochorum, & ex sententia eiusdem Ordinarij de anno 1594. lata contra Vicarium prouisum de eadem Parochia tamquã de libera, in qua in specie declaratur electionem, & nominationem spectare ad Monasterium in vim dictæ vnionis, & demum ex deputatione Prædicatoris, quæ fit in Quadragesima ad nominationem Prioris Carthusiæ, vti Parochi dictæ Ecclesiæ Sancti Simphoriani, † ex quibus omnibus remanet exclusa quælibet præcepta inefficatio vnionis, *Turricell. de vnione cap. 14. num. 12. & 14. Rot. decis. 2323. num. 6. & 7. coram Coccin.*

& *decis.130.num.11.& seqq.par.6. vers.*

Minus subsistit, quod illa vnio facta fuerit Monasterio Carthusiæ pro simplici augumento reddituum, idcoque non per extinctionem, & suppressionem nominis, &
12 tituli beneficij, † sed per viam dismembrationis, & applicationis fructuum, per quam
13 redditus Monasterij augerentur, † reseruato iure Parochiæ penès Vicarium perpetuũ, vt dixit *Rota in Vasionen. Vicaria 17. Aprilis 1676.§.in vrbis coram R.P.D. meo Vicecomite.*

Quoniam contrarium desumitur tum ex verbis vnionis superius recensitis, tùm ex quo in Bulla eiusdem vnionis reseruata fuit certa congrua ipsi Vicario, ex qua commodè sublistentari posset, iuraque epi-
14 scopalia persolueret, † signum quod penès ipsum remansit tantum exercitium, & cura actualis, habitualis verò translata fuerit in Monasterium, *Rota coram Merlino d.decis. 115.num.7.coram Zarate decis.21.num.19. in recent.decis 88.num.12.par.9.& decis.49. num.21. & seqq.par.15.*

Erita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Hæc decisio fuit promissa supra in hac eadem parte in calce alterius decisionis præsentis causæ in ordine 35.

R. P. D. RONDININO.

Romana Salutiani.

Lunæ 15. Martij 1677.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter continet hæc Decisio; Alterum, quod immissio contra melioramentem concessa sine retentione suorum melioramentorum, sit iniusta, de eaque opponi possit etiam post sententiam, modo tamen illa executa non sit; Alterum etiam, quatenus, & in quibus cessionario suffragetur cessio census extincti, de quibus itaque plura in eadem decisione declarata sunt.

SVMMARIVM.

1 *Ægidiana non intrat, stante iniustitia sententiæ.*
2 *Sententia concedens immissionẽ sine retentione melioramentorum, remanet iniusta. & quando.*
3 *Immissio, vbi adsunt melioramenta, pro quibus competit retentio, citra labem iniustitiæ concedi non potest.*
4 *Clausula* præstita fideiussione de reficiendo melioramenta, *non suffragatur quoticscumque de eis saltem in genere constat.*
5 *Possessor, qui meliorauit, non potest sua possessione priuari, nisi prius sibi præfixo termino ad liquidandam meliorementa.*
6 *Terminus ad liquidanda meliorementa, quamuis non fuerit à parte petitus, concedendus est, & quando n.anteced.& seqq.*
7 *Actor qui petit executionem sententiæ, tenetur illam iustificare ex eisdem actis.*
8 *Reus qui impugnat sententiam, potest deducere non esse locum executioni, non solum ex ipsdem actis, sed etiam ex nouis.*
9. *Executio vbi non est facta, sed facienda, ad eam impediendam, possunt etiam noua iura, nouaque probationes adduci.*
10 *Probatio noua tendens ad corroborationem antiquæ, fieri potest etiam post terminum.*
11 *Solutione eius quod debetur, omnis actio cessat, & omnis tollitur obligatio.*
12 *Fructus census extincti, mediante disdicta, non amplius debentur, quamuis adhuc ille translatus sit quia verè remanet extinctus.*
13 *Census per actum retrosimilem extinctus, licet dicatur cessus, attamen realiter est extinctus, & cessio in hac causa quid importet, num. seqq.*
14. *Census quod verè extinguatur, & illius iura tandem in fraudem fiare possint, & num.seqq.*
15 *Cessio census extincti quid operetur, & ad quem effectum cessionario suffragari possit.*

DECISIO CCCXXII.

VIGORE cessionis obtentæ à PP. Sancti Caroli ad quatuor fontes ob censum illis solutum, immissionem in Saluiano obtinuit Ludouicus Cremona pro scutis 700. super domo possessa à Vincentio, & Fabritio de Vrsinis, eisque vendita à bonæ memoriæ Alutio Marerio, quæ domus proueniebat à Flauio Buccarino fideiussore, & in solidum obligato pro centu prædicto; Commissa autem in plena Signatura appellationis causa cum clausula, *confitto quod sit locus Ægidiane*, illi locum nõ esse hodie Domini responderunt.

1 Posita enim vulgata regula, † vt nempè stante iniustitia sententiæ Ægidianæ locus non sit, dicebant Domini de iniustitia sententiæ concedentis immissionem Ludouico Cremona in controuersia domo, consistere ex neglecta retentione pro melioramen-
2 tis, † de quibus dictum fuit: Quibus stantibus immissio citra iniustitiam concedi non poterat, ad *text.in l.Paulus §.Domus pignori data ff.de pignor.Gallef.de oblig.cam. quæst.2.nu.12. Rota coram Caualer.decis.66.num.4. & post Merlin.de pignor.decis.87.num.1.& in Romana vinea coram Meltio, in recent.par.13.decis.149. nu.12. & decis.238. illo eodem num.*

Nec satisfactum fuit per clausulam in sententia Iudicis à quo appositam, præstita nempè fideiussione de reficiendis melioramentis, postquam fuerint liquidata, † quia
4 cum non posit impugnari probatio melioramentorum, saltem in genere, non poterant possessores ab eorum possessione amoueri, † nisi prius præfixo eis termino pro-
5 meliori illorum liquidatione, prout præfigendum esse Domini dixerunt iuxtà antiquam huius Tribunalis praxim; de qua *Put. decis.461.in fin.lib.2.in correct.& in diuers.par.2. decis.120. Caualer. decis.86. num.5. Merlin. decis.363.num.6.& 7. Bich. decis.364. num.11.& seqq.*

seqq. & in recent. par. 5. decis. 188. num. 6. & 7. par. 13. d. decis. 149. num. 13. & seqq. & in Ranennaten. Saluiani 19. Februarij 1674. §. finali & 15. Junij eiusdem anni coram R. P. D. meo Emerix, & in terminis similis sententiæ præteruantis ius melioramentorum apud *Pacific. de Salu. decis. 77. sub num. 1.*

Et hæc procedere dicebant DD. quamuis in actis prioris Iudicis non doceatur de pe-
6 titione termini ad liquidanda †melioramen-
7 ta in genere saltè probata, †quia licet Actor qui petit executionem sententiæ teneatur illam iustificare ex iisdem actis; Reus tamen qui illam impugnat, potest deducere, non
8 esse locum executioni, † non solum ex iisdem Actis, sed etiam ex iuribus nouiter deducendis, sicque, quando, vt in casu, non-
9 est facta executio, sed faciēda, †sufficit hodie hanc exceptionem adducere, & declarare, cum tendat ac corroborationem probatio-
10 nis antiquæ, † quod potest fieri etiam post terminum, *Bald. in cap. primo in princ. de fid. instrum. & in Authen. si quis in aliquo num. 2. & 3. C. de eden. Gabr. commun. concl. tit. de testibus concluf. 21. num. 38. Rot. post Pacif. de Salu. decis. 64. per tot. & coram Coccin. dec. 56 num. 4. & 5.*

Addebatur defectus credini in Actore, cum debitum, cuius vigore actum fuit so-
11 lutum fuisset, † ac ideò omnis actio cessat §. 1. *instituit. quibus modis tollitur obligatio* cum concordan.

Quod autem debitum solutum fuerit, deducebatur ex eo, quod Cremona Actor pro credito census, de quo agitur habuit scuta 1150. pro pretio locorum vndecim cum dimidio Montis Vrgarici; Aliaque scuta 1512. ex fructibus dictorum locorum, scuta 700. ex deliberatione alterius domus eiusdē Flauij Buccarini centus fideiussoris: Quæ summæ superant creditum eiusdem Actoris, vt in calculo Summario de Vrsinis, & Marerijs *num.* 10. cùm fructus census decursi post reportatam cessionem à Patri-
12 bus S. Caroli, de qua ab initio dicebatur, illi non debeantur, † cùm census extinctus fuerit, non autem translatus, præcedente discidicta eiusdem, & subsecuta extinctione mediante actu retrosimili summæ eiusdem Cremonæ *num.* 1. & Summario de Vrsinis, & Marerijs *num.* 7. verbaque cessionis lo-
13 quuntur tantùm de iuribus, † & sic non repugnant extinctioni census, quamuis co-
14 dantur iura ipsius census, † quia benè stat, quod census ipse extinguatur, & quod illius iura cedantur ad effectum agendi pro
15 recuperatione soluti, † & ad effectum retinendi bona debitoris aduersus posteriores creditores, & adhuc non remaneat census viuus, & fructiferus in futurum ad fauorem extinguentis, quamuis illum tueatur, quoad creditores posteriores, eique prosit quoad principalem debitorem respectu sortis extinctæ, & fructuum decursorum in præteritum vsque ad diem extinctionis, *Amat. Panormit. resol. 7. num. 32. Postb. resol. 30. num. 25. & seqq. & num. 37. Rot. coram Merlin. decis. 650. sub num. 8 & seqq. & decis. 666. ex num. 1. Caril. decis. 270 ex num. 11. Dunoz. jun. decis. 158. sub numer. 4. & 5. & decis. 178. num. 4. Card. Celsi. decis. 110. num. 9. & in rec par 6. decis. 133. num. 19. & in Romana Saluiani 14. Februarij 1667. ex §. quo vero ad anteriorem vsque ad finem coram Illustriss. Otalora Præside Granaten.* & late in *Romana coram 30. Januarij 1671. §. & primo, & seqq coram R. P. D. meo Vicecomite impress. in addit. ad Olean de cess. iur. decis. 67.*

Et ira Cremona Actore, Vrsinis Possessoribus, & Marerio filiorum necessario Defensore informantibus &c.

R. P. D. PAVLVCCIO.

Foroliuien. Legati Doctoratus.

Lunæ 5. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Pro obtinendo legato à Testatore relicto illi, qui certo tempore studiorum curium incipere, & successiuè continuare debebat, peritum fuerat examen, hic in Curia faciendum, in hac Decisione concessum, quia materia articulata releuare vita est, dum probatione perfecta, legato locus esse debebat; eo magis quia agebatur de probando facto notorio in Archigymnasio Sapientiæ Romanæ sequuto.

SVMMARIVM.

1 *Studium solum, & sic nudum factum probare non sufficit, vbi testator, etiam illius initium intervenire voluit.*

2 *Examen quoties est relevant, & fieri petitur in curia, numquam denegari consuevit, & numer. 8.*

3 *Articuli relevantes etiam sine fumo, admittuntur, præsertim in curia.*

4 *Articuli dicuntur relevantes sive directè, sive indirectè faciant ad causam.*

5 *Probandi facultas agitanda non est.*

6 *Relevantia articulorum est eadem, quoties probatio satisfacit menti, & intentioni defuncti.*

7 *Articuli relevantes dicuntur, si ab illis dependet victoria causæ.*

9 *Studium expleuisse in Archigimnasio sapientiæ Romanæ nemini probare denegatur.*

DECISIO CCCXXIII.

DISCEPTANTIBVS Francisco, & Antonio de Torellis, & vtroque sibi vindicante legatum annuum à Syluio Torello Seniore relictum illi ex certis descendentibus, qui post nauatam incessanter operam vtriusque iuris studij ad septennium in publica Vniuersitate Italiæ, vellet Romam pergere, & Romanam Curiam sequi, sub die 14. Decembris proximè præteriti Domini

mini dixerunt neutri legatum deberi, & præcipuè non deberi Francisco, qui licèt lauream Doctoratus se adeptum ostendat, non autem initium præcisum studij, & eius continuationem per septennium, vsque ad
1 lauream †iuxtà præscriptum Testatoris probaret; Cum igitur ipse magis exactam probationem instituere vellet, & articulum exhibuisset, dedi dubium: num articulus esset admittendus, & Domini admittendum censuerunt.

Materia enim est releuans, & quod magis est, Testium examen est faciendum in
2 Curia, † quibus conspirantibus, Rota admissionem articulorum negare non censuerit, iuxtà vulgatam *decis. Caputaq. 47. par. 1.*
3 & admittuntur† etiam absque fumo, *Gregor. XV. dec. 124. n. 1. decis. 401. num. 1. & 152. num. 3.*
4 *& coram Celsi. decis. 13. num. 1.* siue directè, † siue indirectè faciant ad causam, *Rota coram Eminentiss. Cerro decis. 483. num. 3. par. 14 rec.*
5 cum probationum † facultas non sit angustianda, *cap. quoniam vt lit. non cont. l. quoniam C. de haret.*

6 Releuantia est euidens, † nec in dubium reuocari potest; probato enim studij initio, & eiusdem continuatione per septennium vsque ad lauream adeptam, iam videtur fa-
7 tis factum menti, † ac dispositioni Testatoris. Articulus autem est releuans, à quo pendet victoria causæ, *Caual. decis. 232. num. 2. Bich. decis. 270. num. 7.* nec dubium, quin ma-
8 teria sit prophana, † & examen in Curia sit habendum, cum Franciscus probare intendat studium peractum in Sapientia † Almæ
9 Vrbis, nihil ergo visum, quod admissionem articuli debeat remorari.

Et ita Francisco tantum informante.

R. P. D. RONDININO.

Romana Legatorum.

Veneris 30. Aprilis 1677.

ARGVMENTVM.

Duplex legatum Ecclesiæ relictum; Alterum quod liberum eidem Ecclesiæ remaneat; alterum verò in certis bonis præstandum, cũ obligatione iniuncta hæredi, soluendi quid annuum, donec ad assignationem deueniret, ita interpretatum est, vt primum non solũ à canone per Testatorem expresso immune præstetur, sed etiã à solutione Laudemij, vel quindennij; Alterum verò, quod assignatione sequuta, hæres ad annuam præstationem amplius non teneatur.

SVMMARIVM.

1 *Hæres potius, an Legatarius quatenus subire teneatur onus laudemij, vel quindennij rei legatæ.*
2 *Verba generalia non restringuntur à verbis specialibus postea à testatore expressis.*
3 *Species expressa post genus non restringit genus, sed gratia demonstrationis censetur apposita.*
4 *Legatum à testatore factum per verba* che il legatario habbia la casa libera da ogni peso *quomodo præstandum sit, & sup. à num. 2. & seqq.*
5 *Verba à testatore prolata in vim rationis, si magis late pateant, quam dispositio, illam extendunt ad omnes casus in ratione contentos, & nu. seqq.*
6 *Hæres tenetur liberare legatum non solum à debito per testatorem expresso, sed etiam ab omni alio, si illud liberum ipsi legatario peruenire debet.*
7 *Legatum pium ita interpretari debet, vt liberum ab omni onere legatario præstetur.*
8 *Hæres non tenetur supplere aliquid pro legato postea quam illud legatario persoluit.*
9 *Testator si quid legatario persolui mandauit, donec sibi legatum solnatur, hoc, vsque ad solutionem præstari voluisse censetur.*
10 *Dictiones* fin'à tanto, *&* fin che *æquipollent dictionibus* donec, *&* quousque, *& numer. seq.*
11 *Dictiones* donec, *&* quousque *reddunt quidem actum conditionalem, sed impleta conditione, illum faciunt esse purum.*
12 *Quantitas conditionaliter legata, donec aliquid pro eodem legato præstetur, dicitur esse in obligatione ante factam præstationem, non autem postea.*
13 *Diminutio, & augmentum rerum assignandarum, assignatione sequuta, spectant ad legatarium, non autem ad hæredem, & nu. 14.*
14 *Legatarius post sibi assignatum legatum, remanet dominus rei legatæ.*
15 *Testator si in certis bonis, certam etiam assignationem præstari mandauit, an perpetuo illam demandasse dicatur.*
16 *Bona certa, & particularia si alicui assignari debent hoc intelligitur respectu proprietatis, non autem respectu fructuum.*
17 *Legatum vnicum dicitur, non autem plura, & perpetua, quamuis pro illo certa, & particularia bona assignari præcipiatur.*
18 *Priuilegium pia causa operatur in dubio, non autem in claris.*
19 *Testator potest legatum certa lege in Ecclesiam conferre, vt proinde cæteris priuilegijs eiusdem Ecclesiæ non gaudeat.*

DECISIO CCCXXIV.

REASSVMPTA disputatione, prætermisso mense Februarij dilata, Domini dixerunt hæreditatem Iacobi Dominichini teneri ad laudemium, & quindennia debita ratione domus Archiconfraternitati SS. Ioãnis Euangelistæ, & Petronij Nationis Bononien. in Vrbe legatæ, atque è conuerso hæreditatem eandem non teneri supplere redditus assignandos pro adimplemẽto aliorum legatorum, quæ eidem Archiconfraternitati reliquit, quamuis illorum diminutio contingeret.

Ratio resolutionis prioris partis fuit, quia

pri-

1 prætermissa quæstione,†an onus laudemij,&
quindenniorum de iure spectet ad hæredem
vel ad legatarium, dicebant DD. ex facto
sublatam esse omnem dubitationem, quia
cum testator voluerit: Che d. Chiesa habbia
la medema casa libera da ogni peso: non videtur generalitatem verborum aptam casus
2 controuersos cõprehendere,† restringi posse
à sola liberatione à censu, & canone, quibus
3 domus grauata erat, vt testator † expressit,
quia non indè onus laudemij, & quindenniorum exclusit, dum non fuit loquutus per
4 verba taxatiua, † quo casu specificatio census, & canonum non restringit dispositionẽ,
cum censeatur facta gratia demonstrationis,
& cum verba superius relata in vim rationis,
5 vt domus†libera sit, & ab omni onere habeatur, magis latè pateant, quàm dispositio
ipsa, illam proindè extendunt ad casus omnes, per quos omnimodam domus libertatem Archiconfraternitas legataria cõsequa-
6 tur, vt in terminis testatoris, † qui legauit
rem iniuncto onere hæredi, vt illam liberaretà mutuo, addita ratione, vt quod sorori suæ reliqui, integrum ad eam perueniat:
quod hæres teneatur soluere, non solum
mutuum, sed quodcumque aliud debitum,
quo magis integrum, vt inquit Iurisconsultus, quod testator dedisset, ad eam perueniat, est textus egregius in *l. nomen. debitoris* ... *§. pater filio* ... *& ibi gloss. verb. releuaret ff. de legat.* 1. & comprehendit ea, quæ in proposito deceuunt *Ruin. consil.* 61. *num.* 35. *vol.* 5. *Duard. de censib. §.* 2. *quæst.* 11. *num.* 14. *Rota coram Gregor. XV. decis.* 257. *num.* 9. *& ibi Adden. num.* 13. *& post Cencium de censib. decis.* 522. *num.* 1. *& par.* ... *recent. decis.* 142. *num.* 35. *& seqq.*

7 Præterum quia agitur de legato pio,†pro
quo adhuc in dubio capienda esset hæc interpretatio, vt liberum præstaretur, resque legata ab omni onere, & hypotheca
per hæredem eximeretur, *Cenc. de censibus quæst.* 79. *num.* 19. *& seqq. & num.* 45. *Grat. discept.* 256. *num.* 29. *& discept.* ... *num.* 7. *& seqq. Menoch consil.* 996. *num.* 13. *Thorus de privileg. piæ causæ privil.* 188. *Rota recent. par.* 9. *decis.* 165. *num.* 41. *& seqq.* & latè in *Perusina legati* 4. *Maij* 1671. *per totam coram R. P. Domino meo Bourlemont.*

Ratio resolutionis alterius partis dubij
ea fuit, quod nempè assignatis certis redditibus pro adimplemento aliorum duo-
8 rum legatorum, vt Testator † præceperat,
cessauit omnis obligatio hæreditatis ad supplendum, quia Testator noluit in plus illam obligare, quàm ad tradendum assigna-
9 mentum, † vsque ad cuius traditionem annuum legatum solummodo præstari voluit
à suæ voluntatis exequutoribus: Sin à tanto, che da loro sia fatto l'assegnamento par-
10 ticolare: quæ dictiones, *sin'à tanto*,†& *sinche*
æquipollentes dictionibus *donec*, & *quousque*,
11 reddunt quidem actum † conditionalem,
sed adimpleta conditione ob factam assignationem actus efficitur purus, & hæreditas
12 liberatur, & quantitas debita † dicitur esse
in obligatione ante tempus assignationis,
non autem postea, *Dec. cons.* 61. *num.* 4. *Paris. consil.* 20. *num.* 7. *volum.* 3. *Barbos tract. var. de diction dict.* 93. *sub num.* 4. *&* 11. *& dict.* 340. *sub num.* 1. *Rota recent. par.* 2. *decis.* 162. *num.* 4. *& decis.* 475. *num.* 1. vt proindè diminutio, & au-
13 gumentum rerum assignatarum † post do-
14 minij translationem spectent†ad legatariũ,
qui est dominus, non autem ad transferentes, *l.* 1. *&* 2. *C. de peric. & commodo rei vendita Cin. in l. si quis argentum §. si verò redditus C. de donat. Surdus consil.* 319. *num.* 16. *& in tractat. de alim. tit.* 9. *quæst.* 40. *sub num.* 17. *Mantic. de coniectur. lib.* 9. *num.* 2. *Castil. contr. iuris lib.* 4. *cap.* 33. *num.* 9. *Rot. recent. par.* 7. *decis.* 283. *num.* 24. *& par.* 11. *decis.* 62. *num.* 7. *& seqq.* & latè dictum fuit in *Romana prætensi supplementi dotis* 5. *Decembris* 1653. *coram Eminentiss. Cerro.*

Neque contrarium voluit Testator, cum
iussit fieri assignationem certam, & parti-
15 cularem,† quasi indeterminatam illius perpetuitatem quocumque tempore considerauerit, quia dicebant Domini Testatorem
id voluisse ad euitandam incertitudinẽ & vt
omnia eius bona illorum legatorum præstationi obnoxia essent, non autem importare perpetuitatem redditum, quia illæ dictiones: *certo, & particulare*: sunt appositæ assignationi, quæ vnico actu consummi-
16 tur, non autem fructibus, & redditibus ex
re assignata percipiendis, qui perpetuitatem
17 respicerent, † & sic est vnicum tantum legatum, vt bene *Soccin. iunior consil.* 60. *num.* 4. *vers.* 5. *considero & seqq. vol.* 3. *Rota in d. Romana prætensi supplementi dotis* 5. *Decembris* 1653. *§. facilius autem coram Eminentiss. Cerro.*

Priuilegium autem piæ causæ operatur
18 in dubio, † non autem in claris aduersus
19 voluntatem Testatoris, † qui beneficium
certa lege potuit in Ecclesiam conferre, &
in his terminis dixit *Sacra Congregatio Concilij* fauore hæredis *in Romana assignationis* 5. *Septembris* 1671. quæ data fuit in publica forma, & comprobauit *Rota in diuers. par.* 2. *decis.* 56. *num.* 7. *& par.* 7. *decis.* 283. *n.* 24. *& par.* 11. *d. decis.* 62. *num.* 7. *& seqq. & in d. Romana prætensi supplementi dotis* 5. *Decembris* 1653. *§. satisfacit coram Eminentiss. Cerro, & in d. Perusina legati* 4. *Maij* 1671. *§. fin. vers. aut res est clara coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Carpentoracten. Census.

Veneris 7. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Sola materia compulsoriæ specialis, & illius requisita in hac Decisione tractantur, ad effectum probandi consuetudinem, circa modum, & qualitatem soluendi, in vna potiùs mone-

monetą, quàm altera, cuius ipsaque pro concessione concluditur, quia æquè de existentia, & relevantia scripturæ compulsandæ, ac etiam, quod absit, suspicio calumniæ sufficienter doctum fuit, prout de necessitate ad hunc effectum requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Compulsoriam specialem ad obtinendam tria requisita necessaria concurrere debent, & quæ ibi*
2 *sint num. seqq. & per totam.*
Existentia scripturæ compulsandæ, illius relevantia, & quod absit suspicio calumniæ probari debent pro obtinenda compulsoria speciali.
3 *Consuetudo, & modus soluendi solitus inter partes attendendus est, ipsumque etiam seruari.*
4 *Pacta, & obligationes intelliguntur contracta iuxta modum, & consuetudinem Ciuitatis, in qua contrahitur.*
5 *Obseruantia inter partes sequuta, in solutionibus attendenda est.*
6 *Compulsoria pro concessione sufficit dubietas, quod veritas probatio profutura sit.*
7 *Probationis faciendæ via præcludenda non est, nec præpostero ita ordine, super aliis relevantia prius incidenter decidendum.*
8 *Compulsoria, & remissoria à pari procedunt, & eisdem regulis iudicantur.*
9 *Suspicio calumniæ cessatur ex ipsa relevantia probationum.*
10 *Consuetudo generalis soluendi quatenus probata non sit, vel non adsit, potest tamen inter partes existere, adeoque seruari.*
11 *Probatio, & etiam suspicio calumniæ cessat, neque resoluitur ex possibili ratione in contrarium.*
12 *Compulsoria specialis conceditur sine retardatione processus iuxta stylum pro religione iudicantium, & ordinem iudiciorum.*

DECISIO CCCXXV.

CVM sub die decimanona Iunij 1676. coram me decisum fuisset, Communitatem Carpentoractensem teneri ad solutionem census controuersi in scutis auri de auro Regis iuxtà pactum inter partes conuentum, Communitas petiit compulsoriam specialem ad extrahenda quædam iura, ex quibus contrarium insurgere prætendebat, quam concedendam esse Domini responderunt.

Siquidem non dubitabantur concurrere † tria requisita necessaria ad compulsoriam specialem obtinendam, vt nempe 1 constet de existentia scripturæ † compulsandæ, † de qua dictum fuit Summario Ciuitatis quinta Maij currentis *num. primo*, quodque scripturæ prædictæ releuent ad victoriam causæ, & denique, quod absit, suspicio calumniæ, *Veste in praxi lib. 6. cap. 1. n. 12. Rota etiam Buratt. decis. 555 num. 1.* 2

Relevantia deducebatur ex eo, quod si probabitur consuetudo vniformis soluendi scuta aurea Regis in obligatione conuenta ad rationem sexaginta solidorum, vel 3 trium librarum, † illa erit seruanda; non secus ac si in pactis subintelligatur conditio, † vt illa censeatur adiecta iuxta consue- 4 tudinem Ciuitatis, in qua contrahitur, † & iuxta obseruantiam subsequutâ inter eisdem 5 partes, *Bart. in l. Paulus numer. primo ff. de solut. Ceuc. de censibus quæst. 85. numer. 31. & seqq. Cyriac. controu. 581. numer. 16. & 55. Rota coram Peutinger. decis. 429. nu. 1. & 7. & in rec par. 15. decis. 211. num. 2.*

Et licèt in hac propositione ad destruendam relevantiam scripturarum, quæ compulsari prætenduntur, multa deducerentur, visa tamen sunt dubia, altioremque indaginem requirentia, & ideò non apta 6 ad impediendam compulsoriam, † pro cuius concessione sufficit dubietas, quod probatio sit profutura, ne interim præcludatur via faciendi probationes, † & præpostero ordine causa incidenter decidatur, vt aliis adductis in proposito compulsoriæ, & re- 7 missoriæ, † quæ à pari procedunt, *Rota coram Merlino decis. 706. num. 2. & coram Richio decis. 15. illo eodem num. & coram Cardin. Celso decis. 32. num. 10. & 11. & decis. 299. num. 5. & in Bononien. matrimonij 27. Iunij 1674. §. quod verò coram R.P.D. meo Ewerix.*

Quod autem abiit suspicio calumniæ, quod est vltimum requisitum pro concessione compulsoriæ, † deducebant Domini 9 ex ipsa relevantia probationis faciendæ, quatenus quietantiæ hodie exhibitæ ad ostendendam obseruantiam soluendi modo præscripto omissæ fuerint in prima, & secunda instantia, tuncque solum petita fuerit remissoria ad probandam consuetudinem soluendi fructus census in moneta diuersa à conuenta, quia benè insimul stare poterat, quod hæc consuetudo generalis tunc probata nõ 10 fuerit, † & quod hodie debeat habere locũ consuetudo particularis recipiendi pro fructibus census, de quo agitur scuta ad rationem solidorum sexaginta, vel trium libr. quæ probari prætenditur, qua posita ratio- 11 ne possibili in contrarium, † non concludit perneceſſe probatio calumniæ, ex regula *textus in l. neque natales C. de probat. Addens. ad Gregor. XV. decis. 81. sub num. 6. vers. bene verũ, Rota coram Buratt. decis. 169. num. 6. decis. 555. num. 9. & decis. 824. illo cod. num. & cor. Peutinger. decis. 155. num. 1.*

Cæterum vt consulatur vtriq; parti, DD. 12 compulsoriã specialem concesserunt † sine retardatione vlteriores processus causæ iuxta stylum pro religione iudicantium, & ordinem iudiciorum seruari solitum, de quo *Salust. Tiber. in praxi A.C. lib. 2. cap. 8. n. 20. & 21. Ridolphin. in prax. par. 1. cap. 12. n. 129. & 132. & seqq. Rot. rec. par 10. dec. 101. in fin. & in Pisaurien. testamenti 27. Ianuarij 1672. §. fin. coram me.*

Et ita resolutum, vtraque Parte informante.

Supra in alia præcedenti parte 18. tom. 2. adde altera in hac causa decis. ibi 742. in ordine.

R.P.D.

R. P. D. RONDININO.

Hortana Successionis.

Mercurij 5. Maij 1677.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter deciduntur. Alter quod ad præteritionis effectum non sufficiat reliquisse legitimam, nisi etiam illa titulo institutionis relicta sit, quod proinde in codicillis fieri nõ potest, quia in eo, neque dari, neq; adimi potest hæreditas; Alterũ etiam, quod filia ex Statuto Vrbis dotata, & ita à successione patris, vel aui exclusa, ita etiam excludantur nepotes ex ea, ne melioris conditionis sit effectus quam causa.

SVMMARIVM.

1 *Testati causa facis cessare causam intestati.*
2 *Nepos dicitur præteritus, si defuncto patre, vel matre, auus de eo nullam mentionem fecerit in testamento.*
3 *Præteritionem ad euitandam non sufficit reliquisse legatum, nisi etiam illud titulo institutionis factum sit.*
4 *in Codicillis non potest dari, neque adimi hæreditas.*
5 *Legitima titulo institutionis non potest in codicillis relinqui.*
6 *Præteritionis ad effectum non sufficit fuisse relictam legitimam, nisi etiam legalis, & validus titulus institutionis accedat.*
7 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 141. *mandat, quod filia dotata teneatur acquiescere testamento patris, vel aui, nec quidquam aliud possit ab eius hæreditate prætendere, &* num. 9. *cum seqq.*
8 *Soriani Terram in Vrbis districtu existere pluribus est.*
10 *Testamentum patris, vel aui à filia dotata ex Statuto Vrbis in aliquo impugnari non potest.*
11 *Filia dotata, & ita ex Statuto Vrbis exclusa, eodem modo censentur exclusi nepotes.*
12 *Nepos remotior, & velut à radice infecta proueniens, censetur exclusus, si pater, vel mater proximiores sint exclusi.*
13 *Nepos ex Statuto Vrbis censetur exclusus ab hereditate aui, si eius mater ab eodem Statuto sit exclusa.*
14 *Statutum Vrbis excludens filias dotatas ab hereditate patris, vel aui comprehendit tantum personas expressas, nec admittit argumentum contrarium.*
Quod exclusa proximiore censeatur exclusus remotior ibidem, & num. *seqq. vbi declara.*
15 *Proximiore à Statuto exclusa, quod censeatur exclusus remotior, qualiter argumentum procedat, &* num. *seqq.*
16 *Effectus non potest esse melioris conditionis, quam causa.*

DECISIO CCCXXVI.

CÆSAR Fontana institutis sibi hæredibus Bernardino, & Leonida ex Dominico fratre nepotibus, scuta centum vtriusque institutionis reliquit Rosanæ filiæ antea nuptæ, & condecenter dotatæ, ea autẽ præposterato naturæ ordine patri ipsi, contra votum prædefuncta, eisdem pecunias Rosanæ filiæ legatas Octauiano ex earneport in suis codicillis confirmauit; Cum autem hic prætenderet supplementum legitimæ, inito inter consanguineos compromisso, nec legitimam, nec eius supplementum, aut ex persona propria, aut ex persona Rosanæ matris in hæreditate Cæsaris aui Octauiano competere Ars. C. Baranzonus censuit in Laudo, cui acquieuit Octauianus. Nouo autem iudicio contra Carolum Mariam, & Odoardum, alioſque filios, & hæredes dd. Bernardini, & Leonidæ ab ea nuper coram A. C. Caprara introducto, ipsum immittendum esse in possessionem hæreditatis Cæsaris aui pronunciatum fuit, cuius oppositum in gradu reclamationis hodiè censuit Rota, Octauianũ immissionem dandam non esse respondens.

Adest quippe testamentum Cæsaris aui vtriusque, quo posito intestatæ successioni 1 locus esse non potest, † cum illam cessare 2 faciat causa testati *l. antequam C. communia de succes. l. quamdiu* 10. *& l. nec is* §. *fin. ff. de acquir hæred. & l. quamdiu ff. de reg. iur.*

Non attenta vnica exceptione præteritionis Octauiani, cuius mentio requirebatur 3 ob prædecessum Rosanæ matris, † itaut non fuerit legatum scutorum centum matri 4 factum, † & reperto titulo institutionis in codicillis nepoti confirmatum, † in quibus 5 cum non possit dari, nec adimi hæreditas iure directo *l. Scæuola ff. ad Trebell. l.* 2. *C. de Codicill. &* §. *penult. instit. illo eodem titulo*, nec ideo potuerit † relinqui legitima titulo institutionis *gl. in* §. *aliud quoque Capnium verbo præterire Authentica, vt cum de appell. cognos. Merlin. de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæst.* 1. *num.* 11. qualiter ad effectum præteritionis minus faciat fuisse 6 relictam legitimam, †. nisi accedat legalis, & validus titulus institutionis *d.* §. *aliud quoque capitulo amb. vt cum de appell. cognos. Gomez. var. res. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 34. *in fin. Vasq. de succes. creat. lib.* 2. §. 20. *numer.* 161. *in fine Capic. Latr. contr.* 86. *num.* 16. *per.* 2. *Rota recens. par.* 13. *decis.* 342. *num.* 15.

Placuit enim responsio, quod cum Rosana iam congruè dotata fuerit in scutis 700 7 intrat † Statutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 141. in eo- 8 ius † districtu Terram Soriani litigantium patriam existere notorium est, quo Statuto 9 cauetur, † quod filiæ fœminæ dotatæ à patre sint contentæ dotibus, quas pater dederit, nec occasione legitimæ possint aliquid petere ab hæredibus patris de agnatione etiam transuersali vltra id, quod pater dedit 10 sed semper testamentum, † & vltima voluntas patris robur habeat, nec possit per ipsas

sas filias, aut neptes per quamcumque viã, seu alio modo impugnari, vt sunt verba ipsius Statuti, per quod eodem modo, quo Rosana mater Octauiani dotata, exclusa
11 fuit, & plus petere prohibita, † eodem modo excluius censetur Octauianus filius ex
12 maioritate rationis, † veluti magis remotus, & à radice infecta prouenions *Parisi. cons. fil. 94. sub num. 33. & 34. vol. 3. Alex. de legitim. lib. 1. tit 2. quæst. 10. & num. 14. cum alijs per Modern. Fulginat. disceps. 33. num. 28. & seqq. Bellonian. cons. 74. ex num. 55. Alegr. consil. 93. num. 1. & 2. volum. 1. Berdellon. consil. 40. numer. 79. & seqq. & consil. 187. ex numer. 3.* & in terminis
13 precisis quoad † hoc Statutum Romanum *Rota diuers. par. 4. decis. 415. in fine, & in recent. par. 1. decis. 104 num. 2. & 4. & par. 5. decis. 405. sub num. 8. & seqq.*

Neque contrarium probant, sed huic potius assertioni fauent auctoritates à scribentibus pro Octauiano deductæ, quateus af-
14 firmant Statutum Vrbis, † de quo agimus, excludere tantum personas expressas, neque
15 attendi argumentum, quod excluso † proximiore, multo magis intelligatur exclusus remotior, quia id affirmant cum distinctione, quando nempe succedere volens non descendit à persona exclusa, nec lata verbi significatio controuersum casum comprehendit, secus autem in casu opposito, qui est noster, ne alias sit melioris conditionis effe-
16 ctus, † quam causa, vt distinguendo tradunt *Cephal. cons. 616. num. 64. & seqq. Fenzon. ad Statut. Vrbis lib. 1. d. cap. 141. numer. 25. vers. quia responsum est cum distinctione Rotæ coram Millin. decis. 68. num. 3. & seqq. repetit. post eundem Fenzon. decis. 94. & coram Rotas decis. 135. numer. 4.* & latissimè comprobat in *recent. par. 5. d. decis. 405. sub num. 8. & pluribus seqq.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Anconitana Restitutionis Fructuum.

Lunæ 21. Iunij 1677.

ARGVMENTVM.

Prohibitus erat hæres possessionem accipere, nisi prius inuentarium conficeret, sub pœna priuationis hæreditatis, & fructuum; Cum autem ille d. inuentarium confecisset infra trimestre à iure præfixum, adhuc pro caducitate, & fructuum restitutione fuerat conuentus; binis tamen decisionibus ab vtraque pœna absolutus, quia caducitas non intrabat, stante legitima credulitate, quod legale tempus sibi suffragaretur; Fructus verò, quatenus restituendi, intelligebantur de iis, qui ante confectionem fuerant percepti, & dummòdo probetur, aliquod damnum ex inde hæreditati obuenisse.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarium ab hærede certo tempore conficiendum sub pœna priuationis, quatenus, & quomodo illam importet, & num. seqq. ex per totam.*
2 *Prohibitio, & priuationis pœna à testatore hæredi inuicta in codicillis, non subsistunt, sed remanet nulla, & quare num. seqq. & num. 14. pariter cum seqq.*
3 *in Codicillis, nec dari, nec adimi potest hæreditas sine diuerso, & num. 15.*
4 *Prohibitio, & priuatio inuicta hæredi, ne possessionem accipiat, nisi confecto inuentario, cessante illo confecto legitimo tempore, & num. seqq. vbi amplia.*
5 *Inuentarium ad conficiendum à iure præfigitur terminus vnius trimestris.*
6 *Hæres iussus statim confecisse inuentarium sub pœna priuationis adhuc credere potuit sibi sufficere tempus legale trium mensium præfixum à iure.*
7 *Dictio statim intelligitur secundum subiectam materiam iuxta iuris dispositionem.*
8 *Credulitas iusta, maximè si sit legalis sufficit ad excludendam caducitatem.*
9 *Caducitatem ad remouendam suffragatur qualibet causa, etiam minus iuste credendi.*
10 *Inuentarij defectus, qui remouentur, & melius excluderentur ab hærede defuncto informato si viueret, attendendi non sunt.*
11 *Defunctus si viueret, & conueniretur meliores exceptiones daret, quam illæ quæ allegantur ab hærede de eisdem exceptionibus prorsus ignaro.*
12 *Inuentarium non potest dici nullum post lapsum 30. annorum.*
13 *Nullitatis actio per spatium 30. annorum præscribitur.*
16 *Testamentum licet declarari possit in codicillis, in eis tamen nouo, & diuersa dispositio per viam conditionis fieri non potest.*
17 *à Diuersis non fit illatio.*
18 *Hæres hæreditate priuatus, & illius fructibus si certo tempore non confecit inuentarium, intelligitur de fructibus ante confectionem percepti, non autem postea.*
19 *Fructus percepti ante confectionem inuentarij, stante præcepto illud certo tempore conficiendi, ita restituendi sunt, si probatur exinde damnum hæreditati contigisse.*
20 *Inuentarij conficiendi præceptum sub pœna priuationis inuentum, cessat postquam illud fuit confectum.*
21 *Forma ad certum effectum præscripta quatenus seruari debeat, & seruata suffragetur.*

DECISIO CCCXXVII.

NAPPIO hæredi substituto fructus hæreditatis Camillæ à die illius mortis non deberi iterum Domini responderunt, cum conditio cõficiendi inuentarium tem-
1 pore præscripto, † non importauerit amissionem hæreditatis vna cum fructibus, vel
2 si illam importauerit, † nulla fuerit, tanquam adiecta in codicillis, † in quibus, nec
3 dari, nec adimi potest hæreditas, vt in decisione huius causæ 8. Iunij 1676. coram me, quam

quam hodie Domini, tenuata disputatione, confirmarunt.

Non fuit inducta priuatio hæreditatis vna cum fructibus ex præcepto adiecto, vt Guidobaldus hæres institutus non posset capere possessionem, nisi prius confecto inuentario, † quod vtpote confectum intra trimestre † præfixum à iure in *l. sumus* §. 1. & §. *donec C. de iur. deliber.* † potuit credere Guidobaldus sibi suffragari, etiam si conditio adiecta fuisset, vt illam fieret, † quia dictio illa *fiatur* intelligitur secundum subiectam materiam iuxta iuris dispositionem *Grat. discept.* 41. *num.* 12. & 13. *Rota diuers. par.* 1. *decis.* 470. *num.* 8. cum aliis congestis in *Neapolitana hæreditatis* 12. *Martij* 1673. §. *& dictio illa fiatur*, & 26. *Iunij eiusdem anni* 1673. §. *contrahentes coram me*, quarum posterior est impressa post *Nouar. in summa Bullarum decis.* 3. † quæ credulitas sufficit ad excludendam caducitatem, † pro qua remouenda sufficit quælibet causa, etiam minus iuxta credendi *l. igitur ver. potest ff. de liberal. causa Rota coram Emin. Otthobono decis.* 110. *num.* 12. & *seqq.* cum concordantibus.

Etiam si multis defectibus obnoxium inuentarium dicatur, quia placuerunt Dominis responsiones datæ ab informantibus pro decisione, † quasque melius dedisset Guidobaldus si viuens conuentus fuisset, † quæ nunc ignorantur ab eius hæredibus ad *textum in l. qui in alterius* 43. *ff de reg. iur.* † effluxis iam à tempore confecti inuentarij plus quam 40. annis, † ex quibus sublata fuit actio dicendi de nullitate *l. sicut C. de præscrip.* 30. *vel* 40. *annorum Rota coram Seraphin. decis.* 1360. cum concordantibus.

Si autem priuationem hæreditatis præceptum illud importauit, nullum fuit, † vt ab initio dicebatur, neque ideo incursa caducitas ex alio capite, tanquam adiectum in codicillis, † in quibus directò, nec dari, nec adimi potest hæreditas §. *codicillis versic. nec conditionem hæredi instituto adijcere inst. de codicillis*, & in his terminis *Rota coram Dunozz. iunior. decis.* 516. *num.* 2. cum aliis *in decis. huius causæ* 8. *Iunij* 1676. §. *ex eadem ratione coram me*.

Non attenta responsione scribentium contra decisionem, quæ reuideretur, quod in codicillis possit declarari † testamentum, quidem vera in abstracto, sed non applicatur præsenti hypothesi, in qua agitur de noua, & totali diuersa dispositione facta per viam conditionis, non declarationis, & decisio 585. in eadem causa, in qua emanauit alia 516. coram *Dunozz. iunior.* superius adducta non reuocat antecedentem, neque illi contrariatur, sed continet aliud dubium diuersum super redditione rationis ad formam testamenti, † & à diuersis non fit illatio *l. Papinianus ff. de minorib.* cum concordantibus.

Denique quatenus conditio adiecta, esset validè apposita, atque incursa illius pœna, citra vllam excusationem, † non tamen integro commodo hæreditatis vna cum fructibus Guidobaldus priuatus fuisset, † sed solum restituendi essent fructus decursi, & percepti in ipso trimestre ante confectionem inuentarij, quatenus probaretur deperditos effectus hæreditarios fuisse, vel aliquod damnum ob dilatum inuentarium hæreditati contigisse, quia ad hunc effectum hæredi in codicillis vetita solum fuit fructuū hæreditariorum perceptio ante inuentarij confectionem ibi: acciò ogni cosa si restituisca l'equiualente, † quo proinde confecto, cessauit prohibitio, † quia forma ad certum effectum præscripta fuit ex deductis per *Sperellum decis.* 154. *nu.* 9. & *seqq.* & *in Romana domus* 23. *Ianuarij* 1675. §. *finali coram R. P. D. nco Taia*, & respondendo contrarijs in *decis. huius causæ* 8. *Iunij* 1676. §. *finali iuncto principio coram me*.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Fauentina Fideicommissi.

Lunæ 28. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Dubium super dubio disputatum est, de testamenti apostilla in substantialibus, à quo pendebat resolutio fideicommissi in eo descripti, vtrumque tamen pro eodem fideicommisso decisum, quia illa apparebat subscripta manu Notarij rogati, agebatur de testamento antiquo, in Archiuio conseruato, pluraque etiam adminicula pro illius validitate concurrebant, hoc autem satis resultare videbatur ex filijs, non solum in conditione positis, sed ex multis coniecturis vocatis, adeoque grauatis, maximè fauore loci pij vltimo loco substituti, cuius respectu sicuti testator omnes vocatos grauauerat, ita etiam filios in conditione positos fideicommisso onerare voluisse dicendum est.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas instrumenti aliud est, quod dedocatur criminaliter, ad effectum puniendi Notarium, aliud verò ciuiliter, vt fides instrumento tollatur.*

2 *Apostilla instrumenti, recognita manu Notarij rogati, plenè probat, & illius verba, instrumentalia dicuntur.*

3 *in Instrumento non alia de causa requiritur subscriptio Notarij, quam vt sciatur, an ipse Notarius fecerit instrumentum.*

4 *Instrumentum publicum qualia requisita habere debeat, vt probet.*

5 *Apostilla testamenti antiqui, & in archiuio existentis, si est conscripta de manu Notarij rogati, eo magis probat, si tunc non poterat cogitari casus*

fus euentus, maximè fauore pia cauſæ.

6 *Apoſtilla inſtrumenti maximè attenditur, ſaute conſuetudine Notarij faciendi ſimiles interlineaturas in eodem inſtrumento, ac etiam in alijs.*

7 *Apoſtilla teſtamenti conformis diſpoſitioni teſtatoris, attendenda eſt, & quando talis eſſe dicatur.*

8 *Grauatus dici nequit, qui non fuit vocatus, adeoque non honeratus, & proinde non grauatus.*

9 *Vulgaris ſubſtitutionis effectum operatur diſiunctiua inter vocatos.*

10 *Clauſula* Codicillaris *nihil operari poteſt in ſubſtitutione vulgari.*

11 *Filij in conditione poſiti non dicuntur vocati ex coniecturis, deficientibus tractu temporis, digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, & conſeruatione agnationis.*

12 *Verbum* inſuper, *& verbum* vlterius, *quid operentur.*

13 *Fideicommiſſum vltra primum dicitur conſtituere voluiſſe teſtator, ſi illud expreſſit per verbum* inſuper, *& verbum* vlterius, *& ſupra numer.* 12.

14 *In Conditione ſi ſine filijs comprehenduntur nepotes, & omnes liberi.*

15 *Filij in conditione poſiti, an ſint vocati, vel non vocati, qualis ſit verior opinio, vide etiam numer. ſeqq.*

16 *Filius fratris ſi vocauit, aut in conditione poſuit teſtator carens filijs, illos pro filijs dicitur habuiſſe.*

17 *Coniecturæ plures enumerantur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, & vid. ſup. numer.* 11. *& ſeqq. & num.* 2.

18 *Filij in conditione poſiti fauere piæcauſæ, dicuntur vocati, & num.* 20.

19 *Aguationis ratio licet à teſtatore non expreſſa ſufficit, quod ex plurimis ab ipſo in teſtamento diſpoſitis eliciatur.*

20 *Filij in conditione poſiti, etiam citra vocationem poſſunt fideicommiſſo grauari, maximè concurrentibus coniecturis, vt num. ſeqq.*

22 *Fideicommiſſum relinqui poteſt ab is, quibus datur, vel non auferatur hæreditas.*

23 *Filij poſiti in conditione, ſi ſunt vocati certum eſt, quod poſſunt fideicommiſſo grauari, & ſup. numer.* 20.

24 *Hæres hæredis, quamuis non vocatus, poteſt tamen fideicommiſſo grauari.*

25 D. Hipolitus Vrſellius, *pius, doctuſque cauſarum Patronus nuncupatur.*

26 *Filij in conditione poſiti dicuntur vocati, ſi teſtator grauauit eorum parentes, & deſcendentes, ſi ſine filijs deceſſerint.*

DECISIO CCCXXVIII.

CAROLVS hæredem vniuerſalem vſufructuarium inſtituit in omnibus, & ſingulis bonis ſuis Lauram vxorem in vita tantùm, & Laurę decedenti inſtituit, & ſubſtituit vulgariter pupillariter, & per fideicommiſſum etiam cum prohibitione Trebellianicæ, & cuiuslibet alterius deductionis Sigiſmundum, & Franciſcum Cæſaris fratris filios ad inuicem æqualiter, & æquis portionibus, & eos, & quemlibet ipſorum ad inuicem, vt ſupra, Item voluit, quod ſi alter deceſſerit, ſine filijs maſculis, alter ſuperuiuens, ſeu ipſius deſcendentes maſculi ſuccedant. inſuper ſupradictos Sigiſmundum, & Franciſcum, & quemlibet eorum deſcendentium grauauit reſtituere hæreditatem prædictam, ſi deceſſerint, ſine filijs Confraternitati, &c. vt in teſtamento.

Mortuo Teſtatore, mortua quoque eſt Laura, & deindè Franciſcus, ſine filijs, & poſtea Sigiſmundus, ſuperſtite ſolo filio maſculo Carolo, qui mortuus eſt demum, ſine filijs, inſtituto hærede Nicolao Corneliæ Sororis filio, & orta lite de fideicommiſſo inter Confraternitatem Actricem, & Nicolaum reum, Cauſaque ad Rotam deducta, propoſitum eſt hodie dubium: An conſtet de fideicommiſſo, & Domini conſtare dixerunt, vno reluctante.

Prior difficultas fuit de marginali adiectione verbi deſcendentium, cum Teſtamentaria ſcriptura linealis ſic procedat inſuper ſupradictos Sigiſmundum, & Franciſcum, & quemlibet eorum grauauit deſinente verſu in verbo eorum, & inchoante inferiore verſu in verbo grauauit in margine, verò additum eſt deſcendentium, ac legendum ſit inſuper dd Sigiſmundum, & Franciſcum, & quemlibet eorum deſcendentium grauauit reſtituere &c. quæ additio, vt duo fidem facientes pro Nicolao dicebant dubium eſſe verbum additum eſſe manus Notarij, qui Teſtamentum ſcripſit, ſed conuenerunt omnes Domini ſatis certum habentes verbum deſcendentium eſſe caracteris Notarij, ex atteſtatione iurata Notariorum, ſicuti ſunt manus Notarij verbum vſufructuariam additum in inſtitutione, & verba hæredem vniuerſalem vſufructuariam inſtituit &c. quia quando † eſt controuerſia, An apoſtilla, & additio ſit 1 eiuſdem caracteris, † ac totum corpus ſcripturæ, & vtrum arguatur falſitas non ad effectum, vt poſſit criminaliter contra Notarium agi, ſed ſolum, vt fides inſtrumento tollatur, vt apud *Farinacc. qu.* 153. *ex nu.* 10. placuit iam Rotæ † manum Notarij recognitam à Notarijs exuberantem eſſe probationem pro veritate verborum adiectorum, quod ſint verba inſtrumentalia, vt coram *Coccin. deciſ.* 467. *ex numer.* 2. cui adhæſit *deciſ.* 1350. *numer.* 6. *Rot. deciſ.* 133. *ſub num.* 12. *par.* 13. adiecta ratione naturali, quia ad aliũ finem non requiritur atteſtatio † Notarij, ſe ſcripſiſſe, niſi vt ſciatur, an ipſe Notarius fecerit *d. deciſ.* 467. *ſub num.* 2. & melius ex *Bald.* Quia cum ſit de coherentijs habet diẽ, & conſulem principalis ſcripturæ, & etiam locum teſtes ſignum, dummodò certiſſimè conſtet, quod ſit manus eiuſdem Tabellionis &c. *ad rubr. C. de fid. inſtr. num.* 52. Et hic multa, magnaque concurrunt antiquitas Teſtamenti ab anno 1583. ferè centenaria, & Teſtamentum, in Archiuio conſeruatum, & cum vix eſſet cogitatio futuræ hu-

lus successionis præcipuè huius piæ cons-
6 tám procul ab huiusmodi fraudibus, † &
consuetudo Notarii in hoc ipso Testamen-
to, vt in aliis instrumentis apponendi tim-
les interlineaturas, quod notauit *Rota coram Buratt. decis.* 456. *numer.* 19. *vers. & administra-
tor*.

Maximè placuit, quia ex eo verbo adie-
cto oritur conformitas dispositionis, cum
7 tum Testator instituris Sigismundo, † &
Francisco voluerit, quod si alter decederet,
sine filijs masculis, alter superuiuens, seù de-
scendentes masculi succedant, si posteà gra-
uasset soles Sigismundum, & Franciscum,
& quemlibet eorum, non quemlibet eorum
descendentium grauasset alterum morien-
tem, sine filijs in prima substitutione restr-
tuere alteri hæredi, & in eadem substitutio-
ne restituere Confraternitati, E contra ve-
rò approbato verbo illo, descendentium,
congruit cõgrua dispositio, vt primo loco
nepotes sint grauati restituere ad inuicem, &
secundo loco filij nepotum descendentes, si-
ne filijs grauati restituere Confraternitati,
quod declarauit obseruantia, quia mortuo
primo Francisco, sine filijs successit Sigis-
mundus, & hoc mortuo, superstite filio Ca-
rolo, successit Carolus ipse, & sic mortuo
Carolo, succedere debet Confraternitas,

Itaque ad substitutionem, & fideicom-
missum ad fauorem Confraternitatis cen-
suerat vnus ex DD. non constare de tali fi-
deicommisso, cum prætendat Confraterni-
tas Carolum fuisse grauatum, quod illi non
8 videbatur, † vti non vocatum, adeoque non
honoratum, & proinde non grauatum §. *vi-
timo l.* 6. *ff. de leg.* 1. *l.* 9. *C. de fideic.* non ob-
stante, quod expressim in casu obitus vnius
ex Institutis, & substitutus sit alter, seù
eius descendentes, atque ita Carolus filius,
9 ac descendens Sigismundi, † quia substitu-
tus fuit per vulgarem, vt disiunctiua inter
vocatos operatur effectum vulgaris, adcout
10 Codicillaris † clausula non posset operari
&c. ad *Peregr. de fideic. art.* 18. *num.* 24 & no-
uissime *Rot. decis.* 383. *numer.* 18. *à vers. & licet
par.* 15. cum alijs, nihilo etiam referente,
quod Carolus saltem vti filius positus fue-
rit sub conditione, & ex coniecturis voca-
tus, quia illi non videbantur sufficientes,
11 deficientibus tractu temporis, † digressu ad
plures gradus substitutionum, & præsertim
agnationis, ratione qua deficiente nullius
roboris coniecturæ solent reputari inquit *Ro-
tæ coram Bich. decis.* 342. *numer.* 5. & 6. cum
allegatis.

Alij autem Domini contrarium respon-
derunt, & constare fideicommissum, quia
Testator post reciprocam substitutionem
per fideicommissum expressum inter insti-
tutos, & vulgarem substitutionem descen-
dentium ipsis substitutis, insuper supradi-
ctos Sigismundum, & Franciscum, & quem-
libet eorum descendentium grauauit resti-
uere hæreditatem prædictam, si decesserint,
sine filijs Confraternitati, per illud verbum
12 *insuper*, sicuti per verbum † *vlterius*, quod
est nouæ orationis inceptiuum, ostenditur
13 voluisse † Testatorem vltrà præcedens fi-
deicommissum aliud nouum, & seperatum
subiungere *Rot. coram Bich. decis.* 315. *num.* 13.
cum alijs, & nouum quidem fideicommis-
14 sum videtur, † quia in conditione si sine
filijs intelliguntur nepotes, & omnes liberi
ex l. *Lucius Titius* 85. *ff. de hæred. institut. Soc-
cin. Sen. cons.* 279. *nu.* 1. & 2. Maximè, quod
hic Testator positis in conditione filijs eos
repetijt descendentes in substitutione præ-
mortuo Patri, & quæcumque verior sit sen-
tentia de liberis in conditione positis, an
sint vocati, vel non vocati, quod sint voca-
15 ti crebrior, † & verior est apud *Card. Mant.
de coniect. vlt. volunt. tot. tit.* 2. *à num.* 1. *ad fin.
lib.* 11. Informantes annumerabant coniec-
turas ex quibus vocati essent, & proindè
16 grauari possent, † & præcipuè, quod Te-
stator carens filijs filios fratris pro filijs ha-
beret ad *Bardel. & Vssemb. apud Fusar. q.* 397.
in fine (licet limitationem periculosam pe-
riculosus ipse dicat) *R. P. D. de Luca de fi-
deic. disc.* 25. *numer.* 17. & *disc.* 115. *numer.* 8.
17 *lib.* 10. † Multaque coniecturas superad-
debant vocationis, & substitutionis videli-
cet dupliciter fuisse positos in conditione,
qualificatos etiam fuisse qualitate legitimo-
rum, & naturalium, & de legitimo matri-
monio, & masculorum sæpius replicato-
rum, & reciprocam fuisse appositam inter
institutos, & specialiter pupillarem substi-
tutionem inter filios fratris, quæ maximè
fundat, & fouet suprascripta de non haben-
te filios proprios, & pro illis habente filios
fratris etiam in portione Patrui, & emissi
pluribus subtilioribus coniecturis apud in-
formantes acutissimos consideratæ quoque
sunt substitutio Confraternitatis piæ causæ,
18 cuius † fauore positi in conditione censen-
tur vocati *Fusar. d. qu.* 437. *numer.* 81. & ratio
quoque agnationis, & si non expressa, sed
19 tamen ex † pluribus à Testatore in Testa-
mento dispositis elicita apud *Alexand. Iun.
contr.* 36, *num.* 50. *à vers.* 9. *coniectura*, & nu. 54.
cum decis. ibi allegatis.

Additur, quod etiam citra vocationem
20 † positi in conditione fideicommissi † grauà-
ri possunt *Bartol. ad l. Centuria ff. de vulgar. &
pupillar. num.* 37. *vers. cogitari*, quod possumus
subtinere cum testibus *Rustic. de lib. in cond.
pos. par.* 3. *in fine vers. Non putarem Ego à
Bartoli sententia*, *cap.* 2. *lib.* 4. cum allegatis
Fusar qu. 305. *num.* 1, vbi hæc opinio illi sem-
per magis placuit, & *Rustic.* qui late defen-
dit hanc opinionem infinitas adducit, au-
ctoritates inquit *Fusar. Rot. decis.* 338. *n.* 14.
par. 12. & magis si concurrant coniecturæ
21 inquit *Rustic. initio cap.* 3. † videlicet quan-
do masculi sunt in conditione positi, & gra-
uati *num.* 3. si concurrat fauor piæ causæ *nu-
mer.* 5. Et quãdo Testator prohibuit Trebel-
lianicæ detractionem *num.* 11.

Et superaddit, quod à descendentibus,
qui succedent, & quatenus succedant hæce-

dibus.

dibus institutis, & fideicommissarijs substi-
22 tutis relinqui potest, † vt fideicommissa re-
linqui possunt ab ijs quibus datum, vel non
adimitur inquit tex. §. *sciendum est l. 1. ff. de*
legat. 3. Peregr. de fideic. art. 3. num. 10. Rota coram
Coccin. decis. 2119. num. 19. & d. decis. 338. nu. 5.
23 & multo † magis positis in conditione si
24 sint vocati sicut, † & de hærede hæredis,
quod possit grauari *tex. est in l. 5. in fine, & in*
l. 6. ff. de leg. 3. Fusar. qu. 303. ab initio, & de
verisimiliter successuro, vt filio hæredis
Soccin. Iun. ad l. cum filio familias ff. de leg. 3. ex
numer. 72. & cum alijs *Fusar. d. quæst. 303.*
numer. 3.

Non possum omittere D. *Vrselli Pij.* docti-
25 que † Patroni Confraternitatis additionem,
& allegationes addentis, quod Tessaror gra-
uando supradictos Sigismundum, & Franci-
scum, & quemlibet eorum descendentium
26 restituere hæreditatem † prædictam si decess-
erint, sine filijs, ex hoc ipso omnes vocauc-
rit ex *gloss. l. l. si Pater impubères ff. de vulg.*
quæ est in omnibus valde singularis ex *glos.*
marginali Soccin. Sen. cons. 69. sub num. 4. vers. &
si dicatur quomodo liberi, & cons. 104. numer. 5.
lib. 3. Fusar. cons. 3. num. 6. vers. quarto addo, & ijl-
dem verbis *quæst. 479. num. 57. vers. quarto sub-*
stitutio.

Et ità vtraque parte informante resolu-
tum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Carpentoraten. Census.

Luna 5. Julij 1677.

ARGVMENTVM.

In alia moneta, quam in specie conuenta pro-
pter generalem cõsuetudinem soluere præ-
tendebat debitor, quod tamen illi permis-
sum non est, quia stante existentia monetæ
in contractum deductæ, ipsa, & non altera
soluenda erat; sed quatenus etiam ex hac
obseruantia, quæ adhuc probata non fuit,
solutio in alia specie permittenda foret, eam-
dem in moneta grossa, non autem minuta
faciendam esse deciditur, maximè ob dam-
num, quod ex inde creditori resultaret, pro-
pter minorem valorem monetæ minutæ.

SVMMARIVM.

1 *Solutio facienda est in specie, & moneta conuen-*
ta, quotiescumque illa reperitur in esse, & nu-
mer. seqq.
2 *Debitor, stante generali consuetudine, potest sol-*
uere, vel monetam, quæ est in obligatione, vel
illius valorem, lim. vt num. 1. & seqq.
3 *Solutio quatenus permittenda sit in alia specie,*
quam conuenta, non tamen fieri potest in mone-
ta minuta, sed in moneta grossa facienda est.
4 *Census seu pensiones Ciuitatis Auen. solui de-*
bent in moneta prescripta à Regulamentis Car-
dinalis de Armeniaco.
5 *Statuta super monetis condita à Vicelegatis, quia*
dicuntur emanata à Principe, seruari debent.
6 *Monetarum æstimatio, & taxatio ad Principem*
spectat.
7 *Conuentiones, Obligationes, & Pacta super mo-*
netis modificantur, & determinantur secundum
Statuta, & consuetudines locorum.
8 *Solutio à creditore recepta in scutis, in illis dici-*
tur acceptata, non autem in moneta inferiori, in
qua eadem forsan facta sit.
9 *Testes deponentes solutionem fieri in moneta in-*
feriori, nihil probant, si non deponant de casu,
in quo adsit conuentio contraria.
10 *Testes contra inducentem probant, quia ille eos*
inducendo, illorum personam approbauit.
11 *Testium examen si quis produxit, illud dicitur*
acceptare, & ideo ipsi contra eundem producen-
tem plenè probant.
12 *Monetaærea in statu Auenionensi minus valet,*
quam moneta grossa.
13 *Solutio in statu Auenion. idco conuenitur in auro,*
vel moneta grossa, quia moneta minuta minus
valet.
14 *Solutio de vna specie ad aliam eatenus fieri per-*
mittitur, quatenus nullum damnum creditori
proueniat.
15 *Creditor non cogitur recipere solutionem in alia*
moneta, quam conuenta, si exinde sibi damnum
resultaret, & num. seq.
16 *ob Damnum insurgens à conuentione, & pacto*
recedi non debet, & sup. num. 14. & seq.

DECISIO CCCXXIX.

AD annuam pensionem, siue censum
scutorum 42. auri in auro Regijs fa-
uore Magdalenæ de Bertonę Ciuis Auenio-
nensis, à qua causam habet Carolus Por-
tius Actor, Communitatem Carpentora-
tensem teneri iterum Domini dixerunt iu-
xta modum infrascriptum permanentes in
decisis 19. * Iunij 1676. coram me.

Stante enim pacto soluendi scuta aurea in
auro Regis Franciæ sumptibus eiusdem
Communitatis asportanda, atque soluenda
in ipsa Ciuitate Auenionensi vna cũ man-
dato procuræ eiusdem Communitatis, ho-
die exhibito, atque existente eadem moneta
1 aurea Regis, † sequitur, vt in ea specie so-
lutio facienda fit, stante pacto, quod ser-
uandum est, & per quod limitatur conclu-
sio, vt stante generali consuetudine † sit in
2 electione debitoris, an soluat monetam, quæ
est in obligatione, an verò illius valorem
iuxta tempus solutionis ad *textum* vbi com-
muniter scribentes omnes in *l. Paulus ff. de so-*
lutionib. & in cap. cum Canonicus de constitut.
Larrea decis. Granaten. 21. nu. 12. Grat. discept. 55.
num. 24. Surd. consil. 242. num. 3. & seqq. Scaccia
de commerc. & cambijs §. 2. gl. 3. num. 112. Tou-
dut. quæst. ciuil tom. 1. cap. 14. num. 1. & 2. Cencius
de censib. quæst. 85. num. 21. & 23. cum aliis per
adden. ad recent. par. 9. decis. 85. num. 45. & seqq.
Rota post Cencium de censibus decis. 214. ex nu-
mer. 2. & decis. 219. num. 3.

Modus autem, iuxta quem fecerunt Domini in decisis, ac faciendam esse solutionem dixerunt, hic est, quod solutio fiat, vel in prædictis scutis auri in auto iuxta con-
3 uentionem partium, † vel saltem in moneta grossa, hoc est auri, vel argenti ad rationem solidorum 60. pro quolibet scuto iuxta regulamenta Cardinalis de Armeniaco, olim Legati Ancnionensis, & Episcopi Bisignani eiusdem Status Vicelegati in his pen-
4 sionibus, seu censibus præcisè disponentia,
5 Summario Communitatis *num.* 1. & 2. † quæ seruanda sunt, vt pote à Principe condita,
6 ad † quem monetarum æstimatio spectat *Thesaur. de argum. moneta par.* 1. *num.* 41. *Ciriac. contr.* 620. *num.* 32. *Faleria in Cod. libr.* 8. *tit.* 30. *in fine Ioseph de Rosa consult.* 54. *num.* 32. cum aliis per *Modernum Mantuanum de monetis q.* 6. *num.* 124. *Rota coram Dunozz. seniore decis.* 159.
7 *sub num.* 1. & 2. quasi in conuentionibus † insit modificatio, seu determinatio istorum regulamentorum, quæ in illis partibus obseruantur *Bart. in d. l. Paulus num.* 1. *ff. de solut. Rota recens. par.* 15. *decis.* 311. *num.* 2.

Non obstat iterum deducta contraria consuetudo soluendi tertiam partem in patacchis, seu moneta ærea, quia non probatur ex quietantijs Summario Communitatis
8 tis *num.* 5. cum ex eis solum † deumatur, quod solutio per creditorem fuerit acceptata in scutis librarum trium, vel solidorum 60. iuxta præscriptum dd. Regulamentorum: non autem quod pro tertia parte fuerit facta, & acceptata eadem solutio in patacchis, vt ex lectura, & bene comprobat *Gutierez libr.* 2. *practic. quæst.* 179. *num.* 2. §. *nec obstat*.

Nec minus prætensa consuetudo probatur ex testibus, quia isti non deponunt pro tertia parte solutionem fieri posse in patac-
9 chis, seu moneta ærea, † quando solutio, vt hic conuenta fuit in scutis auri in auro, seu moneta grossa, imo tunc integram solutionem faciendam esse in moneta grossa specificè deponunt tertius, & quartus testis Summario Communitatis *num.* 3. qui con-
10 tra ipsam Communitatem, † quæ illos induxit, & sic illorum personam approbauit,
11 eorumque examen produxit, † sicque illorum dictum ratificauit, plenè probant *Honded. consil.* 84. *num.* 50. & 51. *volum.* 2. *Burfatt. consil.* 89. *num.* 11. *vol.* 1. *Rota recent. par.* 12. *decis.* 191. *num.* 11. & *decis.* 246. *num.* 12. & *in Burgen. Abbatiæ* 13. *Nouembris* 1671. §. *verum etiam coram me*.

Præsertim, quia ex eisdem testibus appa-
12 ret monetam † æream in illis partibus minus valere, & consequenter, sine detrimento notabili modum soluendi commutari
13 non posse, † ac propterea fieri in illis partibus conuentiones similes soluendi census in auro, siue in moneta grossa iuxta nedum superius explicatum, cum vnica ratio admittendi solutionem de vna specie ad aliam
14 constat † in æquiualentia monetæ, itaut nihil interest creditoris, vnam vel alteram
15 speciem recipere, † non autem quando interest in specie conuenta solutionem fieri ob damnum insurgens ex solutione alterius speciei iuxta textum *in d. l. Paulus* 99 *ff. de solut.* ibi: Paulus respondit creditorem non
16 esse cogendum † in aliam formam nummos accipere, si ex ea re damnum aliquod passurus sit *Scace. de commerc. & cambys* §. 2. *gl.* 5. *sub num.* 142. *Gutierez lib.* 2. *practic. quæst.* 179. *num.* 1. *vers.* 2. *quia Valenzuel. consil.* 30. *numer.* 27.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia parte 18. *to.* 2. *adest altera præsentis causæ Decisio, quæ est ibi in ordine* 742.

R. P. D. CALATA IV.

Romana Domus, seu Emphyteusis.

Veneris 26. *Nouembris* 1677.

ARGVMENTVM.

Possessori, de cuius possessione constabat, manutentio conceditur, quia primus possessor valide fuerat à iudice sua possessione priuatus, dum citatus erat in domo suæ vltimæ habitationis, quamuis de eo tempore abesset ab Vrbe, & diligentiæ de reperiendo personam factæ non sint, quia illæ non erant necessariæ in obligatione Camerali, & iudicio agitato coram A. C. in quo sufficit citatio domi, atque ita valida, & legitima reputata est illa, quæ in domo vltimæ habitationis ipsius facta fuit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur ex instrumento publico adeptionis illius, ac etiam ex clausula* constituti *in alio acquisitionis instrumento appositæ.*
2 *Clausula* constituti *transfert possessionem constituentis in constituturum.*
3 *Citari quatenus aliquis possit in domo, quam de tempore citationis exequutæ non habitabat, & num seqq.*
4 *Possessor si fuit citatus in domo, quam de tempore citationis non habitabat, si fuerit à iudice citatus, non remanet sua possessione priuatus.*
5 *Absens ab Vrbe, si nescitur, quo in loco ad habitandum se contulit, valide citatur in domo suæ vltimæ habitationis.*
6 *Diligentia de reperiendo personam non requiritur in obligatione Camerali, & vbi agitur coram A. C.*
7 *in Obligatione Camerali, & in iudicio agitato coram A. C. non requiritur citatio personalis, sed domi facta suffragatur.*
8 *Diligentia de reperiendo personam non sunt necessaria, quoties ille personaliter citandus non est.*
9 *Citatio personalis vbi non requiritur, sufficit quod illa in domo facta sit.*

10 *Exis-*

10 *Existentia personæ in aliquo loco probatur ex instrumento ab eo in d. loco celebrato.*

11 *Existentia personæ in uno loco de aliquo tempore, non infert ad aliud.*

12 *Tempus præcisè probandum est, quoties vis consistit in tempore.*

13 *In Possessorio & manutentionis iudicio non attenduntur, neque examinantur ea, quæ deuolutionem respiciunt.*

DECISIO CCCXXX.

IOANNES Paulus, & alij de Mutis, tam ob non solutos per decennium canones, & laudemia, quam ab impositiones censuum super domo controuersa, ipsis itrequisitis, acceptata deuolutione, associationem obtinuerunt, citato Antonio de Montibus filio, & hærede Ioannis Mariæ primi inuestiti, & deinde nouam inuesturam concesserunt Angelicæ Theresiæ de Lazzaris eiusdem Antonij vxori, contra quam præfatus Antonius manutentionē ab A. C. reportauit, nec non etiam sententiam, declarantem nullam fuisse incursam caducitatem, sed commissa mihi causa appellationis, & disputato dubio: An dictæ Angelicæ Theresiæ danda sit manutentio, affirmatiuè per Dominos resolutum fuit.

Ipsa enim docet de sua possessione, tam
1 ex actuali illius apprehensione, † quam ex
instrumento inuesturæ reportatæ à Domi-
nis de Mutis habentis clausulam constituti,
2 quæ † transfert in constitutarium possessio-
nem, etiam manutenibilem *Post. de manutent. observat. 20. num. 11. Rota post eundem Post. decis. 89. numer. 6. & decis. 131. numer. 3. & decis. 150. num. 2.*

Non obstat, quod in iudicio associationis obtentæ ab illis de Mutis de anno 1671. ci-
3 tatus fuerit Antonius domi, † quam tunc
4 non habitabat, & stante dicta nullitate † non
potuerit sua anteriori possessione priuari,
vt dixit *Rota coram Buratt. decis. 60. num. 10. & coram Duran. decis. 114. num. 4.* quia cum tempore citationis ipse abesset ab Vrbe, & ignoraretur vbi moram traheret, & habitationem haberet, vt probant testes dati in Sum-
5 mario Angelicæ *numero 8.* † satisfuit eundem citare in domo suæ vltimæ habitationis *cap. causam vbi gloss. verbo ad domum de dolo, & contumacia cap. ult. qui aliter, ibique gloss. verbo ad domum ff. quod vi, aut clam Vbert. de citat. parte prima capit. 7. num. 263. Ridolphin. in praxi parte prima cap. 2. num. 63. Rota coram Capitaqueu decis. 117. numer. 3. parte prima, & decis. 344. numer. 2. par. 2. & coram Penia decis. 320. numer. 10.*

Neque est verum, quod saltem præcedere debuissent diligentiæ de reperiendo personam dicti Antonij mediante affixione ci-
6 tationum in locis publicis, † quia in propo-
sito actum fuit coram A. C. in vim obligationis Cameralis, vnde iuxta suas ordinarias facultates, & praxim sui Tribunalis non
7 erat citandus personaliter, † sed domi, vt testantur *Ridolphin. vbi supra parte prima capit. 2. num. 61. Vbert. de citationib. cap. 7. num. 219. Zacchias de obligatione Camerali quæst. 27. numer. 23. Rota post eundem decis. 191. numer. 18.* quando autem quis non est citandus perso-
8 naliter, † non est necesse facere diligentias
9 de reperiendo personam, † sed sufficit, quod recta via citatio fiat domi *Bartol. in leg. 4. §. Prætor ait numer. 11. ff. de damno infecto Affinius in praxi §. 6. capit. 2. limitat. 8. & capit. 3. num. 2. versic. his tamen, & versic. attamen.*

Minus releuat, quod de anno 1676. An-
10 tonius reperiretur Ferrariæ, † vt constat ex
mandato procuræ ibidem stipulato, quia es-
set probandum, quod ibidē existeret etiam
11 de anno 1675. † quo motum fuit iudicium
super deuolutione, quando enim vis consi-
12 stit in tempore, † illud præcisè, & conclu-
denter probandum est *l. cum autem C. de negotijs gestis l. cum sit ff. de probat. Ofasc. decis. 79. numer. 13.*

Multa etiam deducebantur ad demonstrandum non fuisse locū deuolutioni propter impositionem censuum, & non solutos
13 canones, † quæ tamen Domini examinare
prætermiserunt in hoc iudicio possessorio vti respicientia petitorium.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. CALATA IV.

Foroliuien. Pecuniaria.

Mercurij 5. Decembris 1677.

ARGVMENTVM.

Duo articuli in hac decisione disputati sunt, Alter quatenus possit in iudicio nullitatis subhastationis, & adiudicationis manutentio concedi, quamuis in decisionibus de illa resolutum non sit, Alter verò quatenus eadem adiudicatio pro summa debita subsistneri possit vel non; Primus affirmatiuè resolutum, quia manutentio in consequentiam nullitatis debita erat, secundus verò negatiuè, quia aduersus factum iudicis nulliter, & iniustè procedentis retentio concedi non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio debitori conceditur, stante excessiuitate deliberationis, & adiudicationis, quamuis sola excessiuitas in decisionibus disputata sit, & numer. seqq.*

2 *Executionem excessiuam passus, si non habuit se pro spoliato, manutentionem petere potest, eaque illi concedenda venit, & num. 3.*

3 *Manutentio debetur possessori à iudice nulliter eiecto, si ille non habuit se pro spoliato.*

4 *Iudex, qui in executione excessit, dicitur nulliter, & iniustè processisse.*

5 *Iudex nulliter, & iniustè procedens possessorem sua possessione non priuat.*

6 *in Decisionibus Retalibus si nihil de manutentione dictum sit, quatenus possit illa sine nova disputatione excedi, & supra à num. 1. & seqq.*

7 *Auditor Rota ex Constitutionibus Summorum Pontificum, non potest inconsultis Dominis expedire causam.*

8 *Causa in Rota expediri possunt in relationibus causarum, etiam absque particulari disputatione.*

9 *Auditores Rota ex Constitutionibus Summorum Pontificum non teneatur, neque arctantur disputare dubia superflua.*

10 *Deliberatio, & Adiudicatio excessiua non subsistunt pro summa debita,*

11 *Retentio non datur, quando spolium est commissum à Iudice nulliter, & iniustè procedente.*

12 *Creditum dicitur illiquidum, si super eo firmando DD. Auditores non fuerunt concordes,*

13 *Creditum remanet illiquidum ex perceptione fructuum consequuta ex bonis nulliter subbastatis.*

14 *Retentio non datur pro credito illiquido.*

DECISIO CCCXXXI.

MANDATVM executiuum relaxatum ab A.C. pro scutis 1100. monetæ veteris, cuius vigore Ioannes, & alij de Torellis fecerunt subhastare, & sibi adiudicare nonnulla bona Thomæ Iuj debitoris Rota censuit fuisse excessiuũ in scutis quatuorcentum, vt in decisionibus editis coram me 23. Iunij 1675. * & 26. Iunij 1676. & cum ad illarum tenorem fuisset sub die 15 Martij proxime præteriti demandata expeditio, dictus Thomas vltra sententiam petebat hodiè in relationibus causarum, etiam
1 mandatum de manutenendo, † quod Domini concedendum esse dixerunt, non obstante oppositione partis.

Nam cum fuerit excessum, tam in mandato, quam in executione, † sine dubio huiusmodi executionem passo, † qui se non habuit pro spoliato, competit manutentio *Mangil. de subhastat. quæst. 51. num. 5. Postius eodem tractatu, inspection. 58. numer. primo, &*
4 *seqq.* tali enim casu † iudex dicitur nulliter,
5 & iniustè processisse, † & per consequens non priuasse Thomam sua possessione *Grat. discept. 916. numer. 1. Rota coram sanctæ memoriæ Gregor. XV. decis. 307. num. 6. & coram Cavaler. decis. 17. numer. 8. & coram Duran. dec. 257. numer. 4.*

Nec relevat, quod in præcedentibus decisionibus nihil dictum fuerit de manuten-
6 tione, † ideoque ante illius expeditionem necessaria sit particularis disputatio ex Constitutionibus apostolicis *Pij Quarti, & Pauli Quinti super reformatione Tribunalium Vrbis, tit. de Auditoribus Rotæ verbo Auditor tamen,*
7 quia † illæ tantum disponunt, quod Auditor non possit inconsultis Dominis causam
8 expedire, non autem prohibet, † quod expeditio demandari nequeat in relationibus causarum, minusque arctant ad disputan-
9 dum dubia, † quæ eisdem Auditoribus videntur superflua, vt responsum fuit coram *Reuerendissimo D. Reies decis. 385. num. 7. & coram Cavaler. decis. 190. numer. 6. & in recent. decis. 170. numer. 10. parte 6. & decis. 159. num. 9. parte 11.*

Siquidem non obstat, quod adiudicatio
10 subsistat saltem pro summa vere debita, † quia non datur retentio, quando spo-
11 lium † est commissum per iudicem nulliter, & iniuste procedentem, vt tenuit *Rota apud Postium de subhastatione decis. 109. numer. 3. & 4. & decis. 217. numer. 15. & decis. 242. numer. 30.* eoque magis dum Domini non fuerunt concordes, an in residuo maneret adesset etiam excessus, vt videre est *in prima*
12 *decisione §. finali,* † & sic dicitur illiquidum.
13 iuncta maxime perceptione fructuum † ab anno 1673. ex omnibus bonis stabilibus ad-
14 iudicatis, pro credito autem illiquido † non datur retentio Rota coram sanctæ memoriæ *Gregor. decis. 254. num. 3. vbi Addentur num. 3. & coram bonæ mem. Cardinali Celso dec. 356. n. 5.*

Hinc Domini demandarunt mihi, vt, una cum sententia expedirem etiam mandatum de manutenendo vtraque parte informante.

Altera decisio præsentis causæ est impressa in alio præcedenti tom. 2. par. 18. vbi est in ordine 579. altera vero sub die 26. Iunij 1676. quamvis brevis, ideo fuit consultò omissa.

R. P. D. VICECOMITE

Ponens S. R. E. Cardinali,

Amerina Bonorum.

Veneris 28. Ianuarij 1678.

ARGVMENTVM.

Bona emphyteutica nulliter alienata dicebantur in præiudicium vocatorum, sed deliberationem de illis factam validam fuisse decidit, quia emphyteusis erat hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, ex clausula *ad habendum, in perpetuum*, & huiusmodi; quarũ ideo natura explicatur; Cumque opponeretur etiam alienationem sequutam sine consensu, & beneplacito Domini directi, hoc ab hærede alienantis, qui viterius alienationi consenserat opponi non potuisse declaratum est.

SVMMARIVM.

1 *Donatio non comprehendit bona, quæ donator tempore donationis non possidebat, sed de illius dominio exierant, & in alium translata erant.*

2 *Emphyteusis ex pacto, & prouidentia, neque hypothecari, neque alienari permittitur in præiudicium vocatorum.*

3 *Emphyteusis hæreditaria, & transitoria ad quoscumque, æque potest hypothecari, & alienari in extraneos.*

4 *Emphyteusis hæreditaria alienata ex causa dotis, non amplius reuertitur ad vocatos.*

5 Em-

5 *Emphyteusis primus acquirens ex titulo oneroso præiudicare vocatis comprehensis in inuestitura.*

6 *Emphyteusis ex pacto, & prouidentia, ipse etiam potest à primo acquirente alienari.*

7 *Emphyteusis dicitur hereditaria, & transitoria ad quoscumque ex clausula* ad habendum, tenendum alienandum, *& huiusmodi.*

8 *Clausula* ad habendum *apposita in parte dispositiua, facit emphyteusim esse hereditariam, & transitoriam ad quoscumque, quamuis cætera verba inuestituræ non dissentiant.*

9 *Clausula* in perpetuum, *iuncta clausulæ* ad habendum *eo magis reddit emphyteusim hereditariam, & transitoriam ad quoscumque hæredes.*

10 *Emphyteusis dicitur hereditaria ex clausula* quid quid placuerit faciendum.

11 *Emphyteusis, in qua fit mentio hæredum, & successorum, ipsa etiam dicitur hereditaria.*

12 *Facultas alienandi cum prælatione Domini directi, clarè connincit emphyteusim esse verè hereditariam.*

13 *Emphyteusis inuestitura emanata per viam venditionis, de sui natura est transitoria ad extraneos.*

14 *Identitas bonorum probatur ex vniformitate vocabuli, at etiam ex identitate confinium, maximè in antiquis.*

15 *Emphyteusim fuisse alienatam, sine consensu Domini directi, non potest opponi ab eo, qui fuit hæres alienantis.*

16 *Hæres non impugnat factum sui auctoris defuncti.*

17 *Approbans deliberationem, siue tacitè, siue expressè, illam amplius impugnare non valet.*

18 *Approbatio deliberationis tacita resultat, ex eo, quod quis passus fuerit deliberatarium longo tempore possidere.*

19 *Consensus Domini directi non est necessarius in eo, qui est in inuestitura comprehensus.*

DECISIO CCCXXXII.

OBTINVIT Bartholomeus Vulpius filii deliberari vsque de anno 1645. quædam bona hæreditaria Marcelli Chirichelli, & præcipuè Tenutam in Contrada Luchiani, in qua comprehenduntur nonnulla bona emphyteutica Cathedralis Ecclesiæ Amerinæ pro satisfactione dotis ab eodem Marcello promissæ Brigittæ eius vxori, quorum bonorum possessionem, deindè primo loco pro assecuratione dotis, ob vergentiam Bartholomei ad inopiam, accepit dicta Brigitta, & postrèmò eo defuncto, mutato titulo, declarauit velle pro suis iuribus dotalibus retinere.

Verum, quia Hieronymus Chirichellus Marcelli filius donauit omnia sua bona emphyteutica Carolo Octauio Vulpio, ex dicta Brigitta sorore, iste prætendens, quod in donatione essent comprehensa bona, vt supra deliberata fauore Bartholomei, reportauit à Capitulo proprietario renouationem inuestituræ, & immissionem petijt contra Iot Antonium fratrem, & Brigittæ matris hæredem, quam licet in prima instantia obtinuerit, causa tamen in Rota delata, & per binas vices proposita, DD. denegandam esse censuerunt.

Fundamentum resolutionis fuit, quia Hieronymus donauit bona emphyteutica 1 ab ipso possessa; † & ideo in dicta donatione censeri non possunt comprehensa illa, de quibus agitur? quæ non possidebat, & quæ pro debito Patris longè antè deliberata, & in alterius dominium translata fuerant ad *text. in l. quod vendidi ff. de contrahenda empt. & in l. qui prædium C. de distract. pignor. & in §. 1. instit. quib. alien. lic. vel non Possid. de subhast. in specil. 53. numer. 1. cum seqq. Rot. coram Bich. decis. 105. num. 1.*

Neque subsistit, quod hæc bona tanquam emphyteutica Ecclesiæ, non fuerint comprehensa in generali obligatione facta pro dote Brigittæ Bartolomæo, & ideo, nec deliberari potuerint, quia obiectum licet procedere posset, si ageretur de emphyteuli ex 2 pacto, & prouidentia † in qua nec hypotheca, & multò minus alienatio permittitur in præiudicium aliorum in inuestitura comprehensorum *Corbul. de cauf. priuat. ob alien. limit. 19. num. 2. Gratian. discept. 43. nu. 15. & 20.* non tamen sibi vendicat locum in hæreditaria, & ad quoscumque hæredes transitoria, qualis est illa, de qua agitur, vt infra, † quæ ex communi DD. sententia ob- 3 ligari, & distrahi potest ex causa dotis, † nec 4 mortua muliere reuertitur ad vocatos in inuestitura, vt omissis generalibus in his terminis firmat *Grat. disc. 511. num. 10. cum seqq. & Rot. decis. 145. num. 6. coram Peuting.* ac admittitur in *decis. 42. num. 11. coram Eminentissimo Otthob.* in obiecto allegata, præsertim si agitur, prout hic de obligatione facta à primo acquirente ex titulo oneroso, † quem 5 omnes admittunt posse præiudicare cæteris vocatis, & in inuestitura comprehensis *Gratian. d. cap. 151. num. 10. & seqq. Rot. coram Burat. decis. 822. num. 3. ibique Adden. lit. A. coram Merlin. decis. 699. num. 4.* vbi, quod procedit 6 etiamsi ageretur de inuestitura † ex pacto, & prouidentia coram *Carillo decis. 258. num. 13. & in rec. decis. 166. numer. 6. par. 11. & dec. 306. num. 1. & decis. 352. num. 9. & 10. par. 15.*

Quod autem emphyteusis, de qua agitur, sit hæreditaria, & ad quoscumque hæredes transitoria, desumpta fuit ex clausula *ad habendum &c.* in inuestitura apposita, & latissimè extensa ibi; *ad habendum, tenendum, & alienandum &c.* & quidquid ipsi, & suis hæredibus, & successoribus placuerit perpetuò 7 faciendum, saluo iure proprietatis † cum pacto non alienandi in locum pium, & potentiorem iuxtà latè firmata per *Rot. coram Burat. decis. 37. num. 2. cum seqq. coram Caud. decis. 293. num. 2. & coram Peutinger. decis. 141. numer. 3.* cum ibi allegat. talis enim est vis clausulæ † *ad habendum*, quæ si est apposita 8 in parte dispositiua, prout hic, reddit emphyteusim hæreditariam, & subiectam dispo-

spositionibus, & contractibus, ac hypothecis emphyteuticæ quotics non contrariatur contextus inuestituræ *Lauerch.conf.1. per tot. Cionagnon.conf.44.num.53.86.& 100.lib.2. Rot. in rec.decis.232.num.6 par.6. & decis.510. nu.1. par.13. & decis.309.num.3.par.15.*

Hic autem non solum non contrariatur contextus inuestituræ supradictæ facultati, sed imò illam coadiuuat, vltrà enim dictam clausulam *ad habendum*, fuit adiecta alia *in* 9 *perpetuum*,† quæ pariter denotat qualitatem hæreditariam *Soccin.Sen.conf.266.sub num.36. verſ.2. premitto lib.2. Pariſ.conf.84. nu.3. lib.4. Rot.coram Seraph.decis.368.num.3. coram Caualer.decis.293. num.3. & in recent. decis.232. numer.5.par.9.& decis.510.n.4. p.13.rec.* nec non apposita fuit alia, quid quid *placuerit faciendum*, 10 †quæ etiam eandem qualitatem comprobat *Lauerch.d.conf.1.num.5. Rot d.decis.510. num.7.* vbi, quod semper ità tenuit *Rota par.* 13. cum ibi cumulatis, item facta fuit mentio hæredum, & successorum, † quo casu 11 emphyteusim censeri hæreditariam latè tradit *Fulgin.de emphyt.tit.de contract.emphyt.qu.1. num.2.Rot.coram Dunoz.Iun.decis.556 num.13. Merlin.decis.500.num.6.& in recent. decis.191. num.3.par.13.* & demum concessa legitur facultas alienandi cum prælatione ad fauorem Capituli Domini directi, † ex qua fa- 12 cultate, quoque insurgit qualitas emphyteutis hæreditariæ *Rot.decis.294.num.6. par.2. & decis.26.num.6. par.3. & d.decis.510. num.2. par.13.rec.* Vltra, quod vbi inuestituræ emanant per viam venditionis † de sui natura 13 sunt transitoriæ ad extraneos *Pentinger.decis. 224. num.3.*

Minùs in dubium reuocari poterat, quod bona emphyteutica fuerint comprehensa in dicta deliberatione, tum quia hoc primum fassus fuit ipse met Actor, qui cum tali suppositio petiit immissionem, & bonorum identitatem in prima Causæ propositione probauit, tum, quia pro comprehensione, & respectiuè identitate concurrunt plura à Reo conuento deducta, videlicet identitas vocabuli *Luchiani*, & Confinium, 14 vt † constitit DD. ex combinatione instrumentorum primæ inuestituræ deliberationis, & secundæ concessionis, quæ stante antiquitate temporis ad effectum de quo agitur exuberant *Rot.coram Seraph decis.1209.numer.3. coram Card. Ottob. decis. 102. & in Romana fideicommissi de Cribellis 13. Martij 1672. §. identitas coram Reuerendissimo Domino Albergato Decano.*

Nec releuat, quod in præfata deliberatione, non accesserit consensus Capituli Do- 15 mini directi, † quoniam ex persona Hiero- 16 nymi hoc nequit opponi, † tùm quia ipse fuit hæres Marcelli Rotantis *Gratian.d.discept.511. num. 16.* Tum quia deliberationem 17 approbauit, † tàm positiuè mediante epistola data in Summario Rei Conuenti *nu.3.* quam mediante taciturnitate annorum 30. 18 quibus † permisit bona emphyteutica possideri à Bartholomeo deliberatario, & à Brigitta eius vxore, vt subdit idem *Gratian. ibidem numer.16. verſ. viterius. & numer.19.* & 19 quidem Brigitta non indigebat tali † consensu, dum vti neptis Diosæbi, & filia Marcelli erat de comprehensis in inuestituris, sicuti obseruat sæpè allegatus *Gratian.vbi sup. num.7. & 8.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

Supra in hac eadem parte adest altera præsentis sensæ decisio 316. in ordine.

R. P. D. RONDININO.

Marsicana Iurisdictionis.

Luna 28. Februarij 1678.

ARGVMENTVM.

Cum Lateranensis Basilica, quæ Ecclesias ædificatas in suo solo, habet sibi subditas, etiã quoad iurisdictionem Ordinarij, non probauerit concludenter identitatem Ecclesiæ controuersæ, inibi, vt prætenditur, fabricatæ, illam ideo eidem Ordinario subesse deciditur; hinc plures demonstrationes adducuntur, quæ vel tamquam æquiuocæ, vel tamquam parum concludentes ad plenam, & perfectam probationem faciendam non sunt admissæ.

SVMMARIVM.

1 ***Narratiua referens se ad aliud, sine relato nihil probat.***
2 ***Instrumentum non habens signum Notarij, nec alia requisita necessaria, nullam fidem meretur.***
3 ***Territorium dicit agrum extra Castrum.***
4 ***Burgum nihil aliud est, nisi suburbium.***
5 ***Suburbium dicitur locus extra Vrbem.***
6 ***Annus inscisus vel conscriptus in edificio plerumque ædificij terminationem denotat.***
7 ***Præsentationes antecedentes, & subsequentes facta in eadem, vel de eadem Ecclesia, vno eodemque iure censentur, & intelligenda sunt.***
8 ***Finis, & medium debent esse de ratione principij.***
9 ***Testes formiter examinati præferuntur testibus ad perpetuam rei memoriam receptis qui nec possunt cum illis concurrere.***
10 ***Notario non creditur, si illius actis contradicant index, & testes.***
11 ***Notarius si in accessu, & examine testium aliquid proprio marte composuit, ita in alijs fecisse præsumendum est.***
12 ***Malus semper præsumitur malus in eodem genere mali.***
13 ***Identitas Ecclesiæ non probatur ex possibili præsumptione contraria.***
14 ***Possibilitas sola sufficit, vt probatio non concludat.***

D E-

DECISIO CCCXXXIII.

POSTQVAM in hac eadem causa succubuerat in possessorio Lateranẽsis Basilica, eidemque renunciauerat, assumpta fuit ordinaria cognitio: An ad Capitulum Lateranense, vel Marforum Episcopum spectaret institutio in controuersia Ecclesiæ; licèt autem audito tantum Lateranenti Capitulo ad ipsum spectare dictum fuerit* 25. Iunij 1677. coram me, hodie informante etiam Marforum Episcopo, suisque probationibus deductis, & perpensis, DD. recesserunt à decisis.

Posita enim assistentia iuris fauore Episcopi, qui fundat suam intentionem in Castro Aielli, & in omnibus Ecclesijs suæ Diœcesis, Capitulum Lateranense, ad quod spectat onus concludenter probandi controuersam Ecclesiam fuisse fundatam in suo solo, id non exequitur; Etenim narratiua ab eodem capitulo facta in priuilegio cõcesso Comiti Roggerio anno 1362. quod nempè fundus fuerit Ecclesiæ Lateranensi donatus à d. Comite Roggerio, eandem donationem non probat, neque concludit, tũ quia non exhibetur ipsum instrumentum
1 donationis, † & ideo ipsa narratiua, sine relato nihil probat, quæ nec etiam desumitur ex instrumento originali, quia tale non
2 est priuilegium eidem Comiti † concessum, cum non habeat signum Notarij, quod per eundem Notarium dicitur fuisse appositũ, nec alia ad id requisita, ad tradita *in Auth. si quis in aliquo C. de eden.*, *Rota coram Coccino decis. 2142. num. 36. & in Auenionen. Capellæ 5. Decembris 1674. §. non obstante coram R. P. D. nec Emerix*.

Tùm & fortiùs, quia ista narratiua dicit de Ecclesia sita in Territorio Castri Aielli in loco, qui dicitur Borgo, iuxtà rem hæredum de Francoxijs, quæ demonstrationes non verificantur in Ecclesia, de qua agitur; ipsa enim est in Castro, non in Territo-
3 rio, † quod dicit agium extra Castrum, *Brisson. de verb. significat. lib. 18.* Sicut Burgum
4 nihil aliud est, † nisi Suburbium, quod est
5 extra Vrbem, † & locum, nec respondent confinia, quia ex adhibitis diligentijs, appareret familiam Francoz, iam nunquam fuisse iuxtà confinia enunciata: Quinimò Ecclesia, de qua loquitur concessio facta dicitur à d. Comite Roggerio anno 1362. Hæc autem ostenditur fundata tempore Ducis Piccolominei, vt indicant eorum Arma, & Insignia. Adminiculantur hæc omnia ex dictis testium, qui deponunt annum 1479.
6 incisum in marmore ostu † indicare tempus absoluti ædificij, prout dicunt audiuisse a maioribus, ac etiam legitur in accessu pro parte Capituli facto, & exhibito, ex quo duo inferuntur; primum, quod hæc Ecclesia non sit illa, quæ prætenditur constructa anno 1362. iuxta priuilegium Comitis Roggerij, de quo supra, & assertionem Notarij emissam in actu d. accessus; Alterum, quod
7 præsentationes, quæ asseruntur à Capitulo ante annum 1479. non possint esse huius Ecclesiæ, in quinto sæculo iuxta marmo- ream inscriptionem fundatę, † atque hac ratione neque subsequentes præsentationes,
8 vtpotè factæ in eadem Ecclesia, in qua facta tuerunt priores, vt finis, † & medium sint de ratione principij, *Seccn. consil. 73. numer. 22. vol. 1 Rimin. iun. consil. 809. Rotæ coram Richio decis. 214. num. 10.*

Neque aduersantur præsentationes, & visitationes recentes, quæ respiciunt Ecclesiã hodie existentem sitam in ipso Castro Aielli, quia non proficiunt hodie in hoc iudicio ordinario, & conquassantur ex institutionibus, visitationibus, & alijs actibus iurisdictionalibus, quæ fecit Episcopus, qui ab institutione marini Iacobucci ante annum 1579. vsque in præsens semper instituit, quemadmodum & testes pro Capitulo adducti conquassantur ex testibus hodie pro
9 Episcopo inducti, † in quorum concursu vtpotè formiter examinatorum, non valent illi pro Capitulo examinati ad perpetuam rei memoriam, sine iurisdictione præferri, quorum duo ingenuè postea fassi sunt, non esse veram attestationem antecedenter factam pro Capitulo, cui Notarius nimium fauere voluit, cum tam in accessu facto cum iudice Rotali, quam in alio per se facto asseruit in literis cassatis in inscriptione Ecclesiæ Castri, contineri fundationem anni 1362. & desuper testes examinauit; Etenim,
10 vt deponit † iudex examinatus temerè Notarius id asseruit, & in accessu iudiciali noluit veritatem describere, licèt ad id monitus à iudice, testesque fuerunt proprio marte Notarij examinati contra formam protestationis Episcopi, & non in faciem loci, nec mandante, aut consentiente iudice, vt ipse testatur; licèt autem Notarius ausus est confingere examen testium super situatione Ecclesiæ, qui dixerunt postea id nunquã
11 depoluisse, vt in Summario Episcopi, † ita credi potest etiam in reliquis id fecisse, quia
12 semel malus † semper præsumitur malus in eodem genere mali, *ad text. in l. non omnes §. d Barbaris, Obligoff. ff. de re militari* cum concordantibus.

Non obstat, quod confinia ex antiquitate temporis fuerint mutata, ac variatæ de- 2
monstrationes, Ideoque insurgat discrepantia inter Ecclesiam Castri, & illam Territorij; Etenim testes deponunt semper locum, in quo hodie est Ecclesia in Castro fuisse 3
semper plateam, & nunquam in Burgo, aut districtu ipsius Castri, & ita semper audiuisse, ac Burgum fuisse in locis extra Castrum; & quod plus est ipsi testes pro Capitulo examinati, referunt, se nunquam id dixisse, sed scriptum forsan fuisse per errorem, vel af-
13 fectionem Notarij, † adeout omnia, quæ deducuntur pro Capitulo, referenda sint ad aliam Ecclesiam iam existentem in Burgo d. Castri, & nunc dirutam, prout dirutæ probantur aliæ Ecclesiæ, quæ erant in Territo-

rio,

tio, quarum onera fuerunt annexa, & vnita huic Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in
14 Castro Aicili; † sufficit autem hæc possibilitas, & quidem probabilis, vt probatio non concludat ex parte Capituli, argumento *text. in l. non hoc C. vnde vi, Rota recent. parte 11. decis. 281. num. 23.* cum similibus.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia præcedenti parte 18. to. 1. adest altera præsentis causæ decis. 375. in ordine, & altera in hac eadem parte 116. amba emanarunt in hac causa.

R. P. D. VARESIO.

Subrogato in locum

R. P. D. VEROSPII.

Perusina Legatorum.

Mercurij 1. Julij 1665.

ARGVMENTVM.

Post satisfactum creditorem ex fructibus de bonis sui debitoris in Saluiano retentis, eidem debitori manutentio conceditur, cum non liceat amplius creditori eandem possessionem continuare, sed illã restituere tenetur, alioquin spolium committit; Satisfactio verò probari visa est ex perceptione eorundem fructuum, iuxta notulam ab eo traditam, & quoad valorem ex fide officialium desumpta.

SVMMARIVM.

1 *Creditori immissio in Saluiano integrè satisfacto datur debitori manutentio, & n. 3.*
2 *Decisio non extensa ab Auditore prædefuncto, ab eo, qui in eius locum subrogatus est extendi, & promulgari consueuit.*
3 *Manutentio competit debitori postquam suus creditor in bonis immissis plenariè satisfactus est.*
4 *Creditor immissus in Saluiano, si post consecutam satisfactionem, bona non dimittit, eaque creditori restituit, dicitur spoliare, & n. 12.*
5 *Compensatio resultat ex perceptione pecuniarum, & consequutione fructuum à creditore facta.*
6 *Vsurarum cursum ad euitandam compensatio ipso iure fit.*
7 *Floreni 1500. redacti ad pecuniam constituunt scuta 937. 50.*
8 *Creditum, & debitum ex computo aritmetico liquidetur, & num. seqq.*
9 *Fructuum perceptio probatur ex notula ipsius creditoris immissi.*
10 *Creditor si remansit in possessione bonorum, sui debitoris, & fructus percepit, suum extinguit creditum.*
11 *Valor fructuum sufficienter iustificatur ex attestationibus officialium.*
12 *Spolium à creditore committitur si postquam ille remanet satisfactus, bona debitori non dimittit, & supra n. 4.*

DECISIO CCCXXXIV.

A SENTENTIA immissionis pro florenis bis mille lata a Reuerendiss. Domino Zarate de anno 1655. ad fauorem Ioannis Baptistæ, & aliorum de Columbis vti hæredum Olimpiæ, & Virginiæ de Cinciis, commissa fuit appellatio bonæ memoriæ Verospio ad instantiam Marci Antonij, & fratrum de Cinciis cum clausula sine præiudicio legitimæ exequutionis quoad florenos 1500. & illorũ fructuum à die obitus Petri Hieronymi de Cinciis, quo verò ad florenos 500. constito quod sit locus Ægidianæ; & disputato dubio coram eodem bonæ memoriæ Verospio sub die 16. Ianuarij 1662. responsum fuit non esse locum Ægidianæ; Hinc adepta per Columbos possessione pro solis florenis 1500. ad formã rescripti Signaturæ, & decisionis editæ, prætenderunt Cincij, eos fuisse satisfactos ex perceptione fructuum per nonnullos annos, & proindè obtinuerunt disputari dubium. An constaret de satisfactione illorum de Columbis, itaut Cinciis dandũ esset mãdatum de manutenendo, † quod affirmatiuè fuit resolutum, & cum propter obitum d. bonæ memor. Verospii, non fuerit adhuc
1 2 extensa decisio, † hæc cura mihi in eius locum suffecto demandata est.

Fundamentum autem resolutionis fuit, quod cum constet de satisfactione Columborũ, qui immissionem obtinuerunt, † Cin-
3 ciis debitoribus competit aduersus eos manutẽtio pro recuperanda possessione, † itaut Columbi illam retinendo, spoliare dicãtur, *Pacific. de Saluian. interd. inspect. 4 cap. 1. nu. 220. Adden ad Burat. decis. 848. num. 16. Rota coram sanctæ memoriæ Gregorio XV. decis. 254. num. 1. vbi Addentes num. 6. Merlin decis. 291. num. 3. & penes Posth. de manut. decis. 327. num. 13.*

Hinc præmisso, quod ex receptione pe-
5 cuniarum, & perceptione fructuum † relapeQuè fuit factus locus compensationi † ipso
6 iure ad euitandum cursum vsurarum, per *textum in l. cum alter ff. de compensat. l. eius, quantitatis ff. de solution. Honded. consil. 38. numer. 19. lib. 2. Fontanella de pactis nuptial. claus. 6. gloss. 2. par. 6. num. 161. Rota decis. 303. num. 4. par. 8. & decis. 309. num. 21. par. 9. recent.* Integram satisfactionem Dominorum de Columbis desumebãt Domini ex calculo per Cincios exhibito, in quo firmato credito Columborum
7 in florenis 1500. † qui redacti ad pecuniam, constituunt summam scutorum 937. 50. & è conuerso demptis scutis 111. 80. pro totidem fructibus debitis Cincijs pro rata illis
8 competente, † constat dictum creditum remanere in scutis 826. 31. pro sorte, vltra alia scuta 169. 85. pro fructibus vsque tunc decursis ad rationem scutorum quinque pro quolibet centenario, & anno, & ab illo detractis scutis 689. 30. pro totidem receptis

ab

ab œconomo, & ex retractu pretij grani, fi-
parum, & pentionum cumulcam domus, re-
mansit dictum creditum in scutis 306.34.

Quibus scutis 306.86. additis scut. 414. 26. pro fructibus decursis vsque ad annũ 1655. ad eandem rationem scutorum quinque pro centenario, denuò fuit auctum ad scuta 721.12. sed demptis scutis 516.32. quæ receperunt ex fructibus bonorum, ad quæ fuerunt immissi ab anno 1655. vsque ad annum 1658, iuxta notulas ab ipsis exhibitas
9 Summario num. 5. † creditum reductum fuit ad scuta 204. 80. ijsque iunctis scutis 1024. pro fructibus vnius anni ad eandem rationem, remansit in scutis 205.04. Et cum Columbi anno 1659. receperint ex iisdem bonis scuta 128. 89. ÷ vti ex eorum notulis Summario num. 6. diminutum fuit vsque ad scuta 86. 14. ÷ quibus cumulando alia scuta 4. 30. ÷ pro fructibus totius anni 1650. dictum creditum de anno 1660. firmatum fuit in scutis 90.45.

Cum autem Columbi permanserint in
10 possessione bonorum, † non videtur hæsitandum, quod eadem summa remanserit consumpta per fructus ab illis perceptos anno 1660. vt constat ex eorum confessione, de qua in notulis dicto Summario numer. 8. 10. & seqq. in quibus licèt non fuerit
11 expressus valor eorundem fructuum, † tamen de eo sufficienter constat ex attestationibus Officialium, Summ. num. 9.

Ex quibus vltra regalia Colonorum, & vltra alias recollectas, de quibus exhibuerunt notulas pro annis 1661. 1662. & 1663. euidenter apparet de integra, & totali satisfactione eorundem Colũborum, †
12 itaut citra vitium spolij non possint recusare restitutionem bonorum, ex allegatis.

Et ita, vna tantum parte informante, resolutum fuit.

Presens decisio ideo fuit apposita, vt vna cum alijs supra impressis par. 15. rec. integra habeantur decisiones ho. me. Faresij.

R. P. D. CARPINEO,

postea S. R. E. Cardinali.

Mediolanen. Capellanie.

Mercury 2. Decembris 1665.

ARGVMENTVM.

Materia celebrationis missarum, & erectionis Capellaniæ continet hæc Decisio, ad eam quæstionem: An illa Sacerdotalis sit, & Capellanus celebrare teneatur per se ipsum, vel possit etiam adimplere per alium? Rursus adhuc quatenus eadem residentiam requirat, vel non ad hoc, vt compatibilis sit cum beneficio Archipresbyterali, curam animarum habente.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio Capellani, seù Beneficiati à testatore facta habet vim expressæ præsentationis, & electionis.*

2 *Electus à testatore in concursu cuiuslibet præsentati à patrono præferendus est.*

3 *Beneficiatus etiam non Beneficiato præfertur, si à testatore nominatus sit.*

4 *Sacerdotale beneficium, seù Capellania ex quibus verbis à testatore fundata fuisse dicatur.*

5 *Sacerdos actu esse debet tempore purificatæ candidatus qui Capellaniam Sacerdotalem obtinere velit.*

6 *Sacerdotalem Capellaniam obtinere potest etiam non actu Sacerdos, dummodo in ea sit ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoveri valeat.*

7 *Residentiam personalem requirit Archipresbyteratus, & aliud beneficium habens curam animarum.*

8 *Celebratio Missarum Capellano iniuncta non ob stat ad residentiam præsens, cum possit adimpleri per alium, & n. seqq.*

9 *Capellanus non tenetur celebrare per se ipsum, nisi talis obligatio illi expresè sit iniuncta, vel ex alijs verbis idem necessario inferatur, & numer. seqq.*

10 *Capellania est compatibilis cum beneficio Curato, & vid. sup. n. 7. & infr. n. 26.*

11 *Capellanus, quod non teneatur celebrare per se ipsum, sed possit celebrare per alium in concussa est Sac. Congregat. Eminentissimorum Cardinalium, & aliorum DD. sententia.*

12 *S. Rota venerenter excepit resolutiones SS. Congregat. Eminentissimorum Cardinalium, etiam recedendo à contraria opinione, quam prius tenuerat.*

13 *Residentiam ad inducendam non semper requiritur, quod in fundatione caueatur, vt Capellanus celebret per se ipsum.*
Sed sufficit quod aliunde desumatur intentio testatoris ibidem.

14 *Dictio* qui *est personalissima, & an ex ea residentia deducatur,*

15 *Relatio quamuis personalissima nihil operatur, si persona etiam proprio nomine expressa non tenetur nec obligatur.*

16 *Relatio respiciens personam quandoque inflectitur vt sit demonstratiuè, non autem dispositiuè.*

17 *Celebrationem Missarum per se ipsum, vel residentiam non important plura verba, quæ hic notantur, à testatoribus in fundatione apposita.*

18 *Sacerdotij qualitas sine sit adiecta electioni, sine oneri celebrandi, Capellaniam Sacerdotalem, vel residentialem non induxit.*

19 *Residentia, ex qua resultat incompatibilitas non deducitur ex qualitate Sacerdotij à testatore in beneficio expressa.*

20 *Sacerdotalis potest esse Capellania, ita vt liberat eligi Sacerdos actu, vel habitu, sed non ideo infertur, quod sit residentialis,*

21 *Capellania quatenus non sit perpetua regulanda ad instar beneficij, sed solum simplex legatum pium, cum onere celebrationis Missarum.*

22 *Capellaniam habitualem retinere possunt, & de ea fruì capaces, etiam laici, & mulieres.*

32 Ca-

23 *Capellania licet à testatore nuncupata sit mercenaria, non inde sequitur, quod illa fuerit simplex legatum pium, & n. seqq.*

24 *Capellania, & Capellani erectio, & electio vtrè congruit ipsi Capellaniæ, non autem adaptatur simplici legato pio cum onere Missarum.*

25 *Residentiam non requirunt beneficia simplicia, vel similes Capellaniæ, etiam perpetua.*

26 *Beneficia simplicia, & Capellaniæ se compatiuntur cum beneficio Curato, & etiam absque dispensatione retinentur simul, & vid. sup. num. 7. & 10.*

27 *Testator instituens Capellaniam, circa illius residentiam, præsumitur se conformare voluisse cum vniuersali consuetudine totius Orbis.*

28 *Missa Sacrosanctum Sacrificium non tam prouenit ex merito celebrantis, sed ex opere operato, vt docet schola SS. Patrum, & Theologorum simul.*

29 *Industria personæ an possit dici electa in Sacrificio Missæ.*

30 *Testatori nihil interest an per vnum, vel per aliũ Sacerdotem celebrentur Missæ ab eo demandatæ.*

DECISIO CCCXXXV.

FRANCISCVS Bernardinus de Cruce instituto hærede Carolo Aurelio filio, ad alios descendit gradus substitutionum, quibus deficientibus, voluit ferè per hæc verba: Quod omnes hæreditatis suæ partes ad Capellaniam Sanctæ Mariæ Assumptæ Loci Goiler Maronis deberent peruenire, quodque per agnatos proximiores eligeretur Capellanus, qui missam quotidianam ad dictum Altare teneretur celebrare, qui Sacerdos eligendus debeat gaudere fructibus suæ hæreditatis; Et missis aliis, quæ ad quæstionem non pertinent, mandauit, vt eligeretur in Capellanum filius Melchioris Littæ, quatenus efficeretur Sacerdos.

Huic vltimæ dispositioni cum locus factus esset, elegerunt proximiores ad hanc Capellaniam Hieronymum Madam, cui se opposuit Carolus Litta filius Melchioris, & tamquam ab eodem Testatore expressè nominatus prælationem, ac immissionem etiã in bonis ad Capellaniam spectantibus primò à Vicario Generali Mediolanen. in Curia, deindè obtinuit; Vndè causa ad Rotæ Tribunal deuoluta, dubium proposui: An d. Littæ esset immissio concedenda, quod DD. resoluerunt affirmatiuè.

Designatio enim illius personæ facta a
1 Fundatore † vim obtinet expressæ præsentationis, ac electionis, *Rota coram Puteo decis. 252. num. 2. lib. 1. in correct. & decis. 57. numer. 3. & 5. post Vivian. de iurepatr.* Adeout meritò Litta sit anteponendus cuicumque alteri
2 præsentato à Patronis, † qui expressæ Testatoris, Fundatorisque voluntati contrauenire voluerunt, vt tradit *Bald. cons. 38. num. 2. lib. 4.* Imò Beneficiatum etiã hoc casu † non Beneficiato præferri voluit *Rota coram Card. Seraph. decis. 774. num. 3. & cor. Duran. dec. 228. num. 10. & seqq.*

Neque ex recensitis verbis visum fuit aliquam Littæ obtici posse incapacitatem; Quia licèt admitteretur, quod qualitas Sacerdotalis in eligendo requisita, ibi: Qui Sacerdos eligendus debeat gaudere fructibus, & præcipuè in eodem Litta, ibi: Et quatenus filius Melchioris efficiatur Sacer-
4 dos, † continuare potuisset Capellaniam sacerdotalem, iuxta opinionem *Barbat. cons. 38. num. 10. & Lambertin. de iurepatr. lib. 2. par. 1. quæst. 2. princ. art. 27.* quos secuta fuit *Rota dec. cis. 496. num. 2. & 3. par. 1. & decis. 216. num. 1. & seqq. par. 2. rec.* & in alijs adductis *in Nullius, seu Montis Alti iurispatronatus* 15. *Iunij* 1654. §. *ad secundum obiectum, coram bo. me. Dunozett.* Itaut vel oportuerit Littam actu esse Sacer-
5 dotem † tempore purificatæ conditionis, vt voluit *Dec. cons.* 129. *num.* 5. & firmat, adductis alijs, *Castropal. oper. moral. tract.* 13. *disput. 1. punct. 6. num. 2. & Rot. in decis. Seraph.* 271. & ex sententia *Rota Garz. de benef. par. 7. cap. 1. enumer. 61. vsque ad 73.* vel saltem tunc temporis
6 in tali fuisse ætate constitutum, † vt potuisset infra annum ad Ordines promoueri, ad *text. in cap. 2. de institut. in 6. & in cap. cum super eo de elect. in 6. Didac. Spin. in spec. testam. glos. 4. princ. num. 68.* & illo adducto *Thomas Sanchez oper. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 43. num. 15.* & alij adducti per *Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. num. 105.* Tamen huic requisito fuit abundè satisfactum, dum Litta ante purificatam conditionem non solum extiterat sacerdotali charactere insignitus, sed obtinuerat etiã Archipresbyteralem Ecclesiam Terræ Annæ, cui inest cura animarum.

Eiusdem ferè ponderis fuit altera obiectio incompatibilitatis ex eo desumpta, quod Litta obtinens prædictum Archipresbyterа-
7 tum, † qui ob curam animarum personalẽ requirit residentiam, *cap. extirpanda de præben. & cap. licet Canon. eodem tit. in 6.* non posset iuxta Testatoris præceptum apud hanc Capellam Sacrum quotidiè peragere, quod etiam sine personali residentia expleri nequit. Quoniam onus quotidiè celebrandi non arctat Capellanum ad residentiam præ-
8 cisam, † itaut non possit per alium idoneum illi æquè benè satisfacere, vt ex sententia *Io: Calderin. in cap. super inordinata de præben.* probat in terminis *Lapus alleg. 35. num. 2.* & latius *alleg. 116. num. 1. vers. nec forte dicat aliquis,* & per eadem ferè verba in sequẽti *alleg. 117. num. 2. vers. dicit enim,* quem secutus est *Felin. in cap. cum omnis ante num. 32. vers. & hoc procedit, de Constitut. & Card. in cap. de multa §. vltimo in fin. vers. quæro de præben.* & alij, quos refert *Alphons. Oied. de incompatib. par. 2. cap. 1. num. 2.* nisi vlterius fuerit dictum, quod Ca-
9 pellanus per se ipsum celebrare † teneatur, vel nisi per similia verba remouisset Fundator hanc qualitatem, seu facultatem celebrandi per alios, vt vltra superius adductos firmat, alijs pluribus relatis *Vgolin. de potest. Epis. cap. 50. §. 8. num. 5. Barbos. in eodem tract. alleg. 25. num. 29. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 3. cap. 8. num. 5. Petr. Conrad. in pract. benef. lib. 2.*

cap.

*cap.*10. *num.*114.*& seqq. Campanil. diuers. iur. Canon. Rubr.*7. *cap.*6.*num.* 15. ac ex professo *Thom.Sanchez consil.moral.lib.*7.*cap.*1. *dub.*48. *per tot.* & signanter *num.* 14. vbi, quod nec talis Capellania est incompatibilis cum Be-
10 neficio Curato, † nec Capellanus cogi potest ab Episcopo ad residendum, vel ad celebrandum per se ipsum: Et hoc idem voluit alijs relatis *P. Dian. resol.moral. par.*3.*tract.* 14.*resol.*18.

A qua opinione tot Doctorum auctoritate firmata putarunt Domini nullo pacto esse hodie recedendum, vbi illa non solum
11 validissimis rationibus, † sed quamplurimis etiam fulcitur retolutionibus Sac. Congregationis Eminentissimorum Sac. Concilij Tridentini Interpretum, quorum vnam ponit per extensum, *Garz.de benef. par.* .*cap.*4. *num.*15.*vers.cum dubitaretur*, & duas in *par.*7. *cap.*1.*num.*91. & de simili declaratione testatur *Gonzal. ad reg.*8. *Cancellaria glos.*5. *num* 88: & de alijs *Gratian.discept foren.cap.*153. *nu.*12. *ac Barbos.& Dian.locis citatis*,ac materia prius plenè discussa, hanc ipsam sententiam 14. eiusdem Sacræ Congregationis resolutionibus ad vnguem interris confirmat *R. P. D. Fagnan.in cap. Abbates à num.*70. *vsque ad* 76.*de etat.& qualit.*

Hinc meritò Rota nostra ijsdem innixa resolutionibus, quas semper excepit reue
12 renter, †recedendo à contraria opinione, quam tenuerat *in Romana Capellanie* 19.*Martij* 1586.*coram clar. mem.Card. Pamphilio* relata per *Garz.de Benef.d.par.*7. *cap.*5. *num.*79. hanc eandem sententiam profecta est *in eadem causa sub die* 23.*Ianuarij* 1589. *coram eodem*, *vt in decisione apud eundem Garz. loco cit. num.*94. & illam semper inconcusse retinuit in sequentibus decisionibus adductis *in decis. Merlin.* 825. *num.* 10. quibus addi possunt *decis.* 635. *num.*2. 719.*num.*3.*par.*2. 221.*num.*16. *par.*7. & 382 *num.*11.*& seqq.par.*8. *recent. in Maceraten. Beneficij* 16.*Maij* 1640 *coram bo.me. Bich. & in alia Maceraten. Capellanie* 1. *Iulij* 1651. *coram R.P.D.meo Priolo, & coram eodem in Tiraso-nen.beneficij* 20.*Maij* 1653. §. *ponderatur*.

Et quamuis ad inducēdam obligationem præcisè residendi non semper requiratur, quod in fundatione sit cautum, vt Capella-
13 nus celebrare teneatur per se ipsum, †sed sufficiat, quod verbis æquipollentibus talis desumi possit intentio Testatoris, vt colligitur ex quatuor exemplis adductis per eundem *Fagnan.ibid.à num.*78. *vsque ad* 81. in quibus eadem Sac. Congregatio censuit, Capellanū teneri ad residentiam, atque ad munia per se ipsum explenda; Nihilominus applicari illa non possunt proposito casui, in quo nulla adsunt verba, ex quibus aliquod desumi possit argumentum consimilis intentionis; nam debile visum fuit illud desumptum ex vi
14 personalissimæ relationis, †qui, ibi: Eligatur Sacerdos, qui celebrare teneatur: Nam sicuti quando onus celebrandi iniungitur ipsimet Capellano, non intelligitur per se ipsū,
15 nisi hoc expressè declaretur; † ita & eo minus, quando hoc agitur relatione mediante, vt in terminis similium verborum tradit *Lotter. de re benef. lib.*7.*quæst.*48. *à num* 29. *vsque ad* 38.*& Gonzal. ad reg.*8. *Cancell. d. glos.*5. *n.*74. *& seqq.* firmantes, quod licèt verba hæc se
16 se referant ad personam Beneficiarij, †tamen relatio inflectitur, vt fiet demonstratiuè ad qualitatem oneris, non dispositiuè ad qualitatem personæ, vt in puncto respondit etiā *Rota coram Merlin. decis.*825. *num.*11. *& decis.* 182.*num.*6. *par.*8. *recent.* & in his præcisis terminis adsunt tres punctuales retolutiones Sacræ Congregationis relatæ per eundem *R.P.D. Fagnan. in d. cap. Abbates num.*66. ibi: Pro vno Clerico, qui est in Diuinis inserui-
17 ret.† & inferius *in vers.tem tenute*, sit, & esse debeat vnus Capellanus, qui qualibet hebdomada teneatur &c. & *num.* 67. Deputari debeat vnus Præbendarius, qui singulo quoque die &c.

18 Longe aliud ex qualitate † Sacerdotis, siue adiecta verbis electioni, siue oneri celebrandi, ex traditis per *Rotam coram Seraphin. decis.*801. *& in dicta Nullius, seu Montis Alti iurispatronatus* 11. *Iunij* 1654. §. *ad secundum coram bo. me. Dunozett. confirmata* 29. *Nouembris* 1662. *coram R.P.D.nio Benilaqua*. Quia non reincidit in superiorem articulum: An Capellanus eligendus debeat esse actu Sacerdos, vel aptitudine tantum, qui, vt dictum fuit, sublatus remanet, ex quo Littæ tempore conditionis hac qualitate fruebatur; & ex eo non infertur, quod necessaria
19 sit residentia, † ex qua insurgat incompatibilitas, vt pluribus relatis firmatum fuit *in d.decis.*182.*num.*11.*par.*8. *& in d. Aquilana Capellanie* 26.*Maij* 1656. §. *Possessionis verò coram R. P. D. meo Priolo*: & possunt stare simul, quod Capella sit Sacerdotalis, itaut ad illam præsentari non possit, nisi Sacerdos vel actu,
20 vel aptitudine, † & quod eadem non sit residentialis, adeout Sacerdos ad illam electus munera iniuncta per alium valeat explere, vt aduertit *Pirr. Corrad. in prax. benef lib.*3. *cap.* 16.*num* 116. & ab eadem Sacra Congregatione decretum extitit sub die 28. Iun. 1605. vt in resolutione relata à *R. P. D. Fagnan. loco alleg.num.*57. *in fine*, *& à Campanil. diuers. iuris Canon. rubr.*7.*cap.*6.*num.*13.*vers.secundo an in eo*.

Denique non subsistit motiuum ab altero ex Scribentibus pro Meda excitatum, quod hæc non sit perpetua Capellania, ad
21 instar Beneficij regulanda, † sed tantū simplex legatum pium, cum onere mercenario celebrationis missarum in certa Capella; potissimum quod ipsemet Fundator illā mercenariam nuncupauerit, ex quo subtilitèr inferebatur ad intentionem Fundatoris, vt Sacerdos celebret per se ipsum; nam si aliàs hic actus per quemcumque Sacerdotem expleri potuisset, sequeretur, quod ij, penès quos esset facultas eligendi, possent hanc Ca-
22 pellaniam habitualem † (cuius sunt etiam capaces laici, vel mulieres) retinere, *Bratt. decis.* 1.*num.*7.

Quia, vltra aptissimas responsiones, quæ huic obiecto dari possent, visum fuit Dominus illud funditùs destrui ob defectum assũpti, super quo fundatur; nam ex quo vno in loco dixerit Testator, Capellaniam velle
23 nuncupari Mercenariam, † non sequitur perneccsse, quod illa efficiatur simplex legatum pium, cũ potuerit hoc velle ad alios effectus.

Quod clarè conuincunt verba antecedẽtia, & subsequentia super erectione Capellaniæ, ibi: Volo ex redditibus duarum partium eligi debere Capellaniam, & pluries:
24 volo, vt eligatur Capellanus: † quæ magis adaptari possent Capellaniæ ad instar perpetui Beneficij, quàm simplici legato, vt notat in his terminis *Alphons. de Ler. de offic. Capel. quæst. 3 num. 36. & seqq.* & voluit *Rota in Sanuen. Beneficij, seù iurispatronatus 27. Iunij 1664. confirmata 30. Ianuarij præteriti cor. R. P. D. meo Emerix*.

Sublato ex his omni argumento contrariæ intentionis, circa residentiam concurrit generalis totius Orbis consuetudo, quod
25 obtinens simplicia Beneficia, † vel similes Capellanias perpetuas non teneatur residere, ad notata per *Felin. in cap. dilectus il secondo de rescript. & Imol. in cap. fin. num. 9. de Clericis non residen. ante num. 2. Mil. in repertor. in verbo Beneficia quæst. 33.* Itaut compatiantur cum
26 Beneficio Curato, † & possint absque dispẽsatione insimul retineri, iuxta doctrinam Lap. in adductis *alleg. 116. & 117.* Et cum hac
27 vniuersali consuetudine † Domini existimarunt potius se voluisse conformare Testatorem, vt probant adducti per *Gonzal. d. glos. 5 num. 81.* quam ab ea recedere, vt dixit *Latter de re benef. lib. 2. qu. 48. num. 36.*

Maximè quia ex sequentibus verbis: Et hoc in remedium animæ meæ, & meorum defunctorum finis præcipuus, & vera Testatoris elucet intentio, suffragandi scilicet ipsius animæ, & defunctorum: Quocirca nihil ipsius interesse poterat, si in hoc puro, nudoque ministerio hic, vel ille administret, cum effectus Sacrosancti Sacrificij non tam
28 ex merito veniat celebrantis, † verum ex opere, vt dicunt, operato, vt communis docet sententia Sanctorum Patrum, & præcipuè *Dini Gregorij in cap. multi sæcularium 14. qu. 1. & Sancti Augustini in cap. vtrum sub figura 172. de consecratione dist. 2.* Idcoque affirmari non potest, ab ipso fuisse electam industriam
29 personæ, † quia vtroque modo siue Beneficiatus per se ipsum, siue per alium celebret,
30 consultum est menti, † & intentioni defuncti, vt ponderat in puncto *Grat. discept. 133.* & considerat *Rota in decis. 182. num. 11 par. 3. rec. & in decis. 325. num. 4. & 10. coram Merlino, ex in Macraten. Beneficij 1. Iul. 1647. §. Itenim in fin. coram bo. me. Verospio.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. CARPINEO.

postea S. R. E. Cardinali.

Romana Vincæ.

Veneris 2. Aprilis 1666.

ARGVMENTVM.

Post euictionem fundi censiti, qui ex causa anterioris hypothecæ subhastatus erat, prætendebat creditor consequi fructus sui census, saltem loco damnorum, & interesse: Verùm quia de illius scientia constabat, propter quam ad repetitionem sortis agere poterat, cum census ex auocatione eiusdem fundi remansisset extinctus, illos ideò non deberi decidunatur, & quatenus etiam exactos, in sortem imputandos esse concluditur.

SVMMARIVM.

1 *Census extinguitur, si fundus censitus ex causa necessaria anterioris hypothecæ fuerit euictus.*
Fructus ex censu resoluto, non debentur. numero primo.
2 *Fructus census vt debeantur ratione damnorum, & interesse, quamuis ille ob anteriorem hypothecam resolutus sit.*
Requiritur ignorantia creditoris eiusdem hypothecæ, & resolutionis illius. ibid. & num. 5. cum seqq. vbi vid.
3 *Creditor census, qui habuit notitiam euictionis fundi censiti, non potest amplius prætendere fructus, & quando. num. enumer. & seqq.*
4 *Creditor census tenetur restituere fructus exactos post euictionem fundi censiti ex causa anterioris hypothecæ sequutam, illosque in sortem etiam imputare.*
5 *Scientia, vel ignorantia quatenus attendantur in creditore census, prætendente consequi fructus ratione damnorum, & interesse, ob euictionem fundi censiti.*
6 *Scientia debitoris census non præiudicat illius emptori, neque eiusdem actiones immutat, aut eluforias reddit.*
7 *Creditor census sciens fundum censitum esse alienatum, vel aliis obligatum, quatenus potius debeat repetere sortem, quàm fructus exigere.*
8 *Census habetur pro extincto, quotiescumque est in facultate creditoris repetere sortem.*
9. *Censum durare, & esse in facultate creditoris cõsequi sortem, incompatibilia sunt.*
10 *Census nullitas proueniens ex defectu materiæ, distinguitur à nullitate resultante ex defectu formæ.*
11 *Census à principio nullus, vel postea resolutus ex defectu materiæ, subsistetur adhuc in præiudicium impositoris.*
12 *Scientia creditoris census, & illius cessionarij super euictione fundi censiti, resultat, si de ea in instrumento cessionis mentio facta sit.*

DE-

DECISIO CCCXXXVI.

CENSVERAT Rota sub die 26. Iunij 1651. coram Reuerendissimo Royas Episcopo Abulen. confirmandam esse sententiam A. C. in qua ex remedio Saluiani data fuerat immissio Ioanni de Pactis super controuersa Vinea, donec fuisset satisfactus de fructibus Census alias de anno 1621. quondam Francisco Ansidonio impositi; sed reuisa hodie decisione, quæ est inter eius impressas * 458. contrarium respondit, quia visum fuit non habere subsistentiam creditum fructuum, pro quibus agit Ioannes: nam illos non potuit prætendere ex Censu ob euictionem Domus censitæ ex necessaria causa anterioris hypothecæ præcedenter
1 resoluto, & extincto, † iuxta regulam, quam distinguendo inter causam necessariam, & voluntariam, constituunt *Bart. & Angel. in l. 3. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. solu.* & quæ cõmuniter desumitur ex *l. lex vectigali 31. ff. de pignor. & ex l. vbi §. sed & Marcellus, ff. de in diem addict.* & per Feudistas *ex cap. 1. §. rursus, quib. mod. feud. amit.* quibus Textibus concordant in nostris terminis adducta per *Cenc. de censib. quæst. 116. num. 1. & 2.* & latius per *Rot. in Romana census 10 Iunij 1641. §. nec visa est, coram Reuerendiss. D. meo Decano, post Merlin. de pignor in ordine la 47. num. 1.*

Nec etiam loco damnorum, & interes-
2 se, † quia hoc posset admitti, quotiescumque Dominus Census, vel Creditor nullam habuisset scientiam euictionis, vt sunt termini adductæ *decisionis 47. Reuerendissimi Decani sub num. 4. post Merlin. de pignor.* Secus verò quando, vt in propolita facti specie, superuenit Creditori notitia sequutæ euictionis,
3 quia tali casu † nullo modo fructus potest prætendere, vt sensit *Nauarr. in comment. de vsur. num. 118. vers. 26. quæstio.* Et si quos recepisset, † teneretur restituere, vel in sortem
4 compensare, vt prosequitur *Idem Nauar. in seq. num. 119.* & ipso allegato *Boeuac. de censib. par. 2. num. 47. Gratian. decis. March. 13. num. 12. & seq. Mart. Medic. decis. Senen. 31. num. 16.* & voluit *Rota nostra in decis. Duran. 449. num. 2. cum plurib. seqq.* & signanter *num. 15. vers. & quando*, & admittit *d. decisio in Romana Census coram Reuerendiss. D. meo Decano §. præterea, vers. cuilibet verò secuta fuerat ignorante creditore.*

Nec discrepat *decisio Seraphini 787.* licèt ibi *num. 4.* dictum fuerit, damnum, & interesse deberi, reprobata distinctione scientiæ, vel ignorantiæ, quando, vt in præsenti, contenditur, adest pactum soluendi dam-
5 na, & interesse; † Quia animaduertum fuit hanc decisionem non loqui de scientia emptoris, seu creditoris, sed de scientia venditoris, in quo certè attendi non debet scientia, vel ignorantia, cùm non debeat esse in potestate ipsius actiones ex contractu resul-
6 tantes eluforias reddere, † neque ex ignorantia illius diminuitur interesse emptoris, vt benè ratiocinatur ex plurib. exemplis *Rota in d. decis. à num. 4. vsque ad num. 10.* & cõuincitur ex antecedenti decisione eiusdem causæ *coram Castruccio la 102. post Statil. de Salvian. interdict.* Et hoc non congruit casui nostro, in quo agitur de creditore sciente fun-
7 dum censitum esse alienum, † vel vti alijs prius obligatum, euictum fuisse, & sic apertum fuisse locum repetitioni sortis principalis, in quibus terminis, qui sunt valdè diuersi à *decisione Seraphini*, excluditur creditor sciens à quacumque consecutione fructuum, vel interesse, remanente penès ipsũ sola actione pro sorte principali, quæ vbi
8 aliquo casu facta fuisset repetibilis, † itaut sit in mera facultate emptoris illam recuperare, census habetur pro extincto, vt probant adducti per *Cencium de cens. quæst. 107. num. 26.* quia, vt inquit *Rota apud eundem d. decis. 253. num. 3. & decis. 290. num. 2.* non com-
9 patiuntur ad inuicem, quod census † duret, & sit in arbitrio emptoris repetere sortem, alias aperiretur magnum ostium pro exercendis vsuris, vt considerat *Nauar. in comment. de vsur. num. 118. in vigesima octaua quæstione.*

Parum obstitit *decisio bo. me. Verospij in Re-*
10 *mana Saluiani 20. Maij 1651. § siquidem*, † distinguens inter nullitatem ex defectu materiæ, & illam ex defectu formæ proueniente; quia quatenus se fundat in auctoritate, *Cenc. qu. 19. num. 41. & qu. 38. num. 15, in resolutionibus Rotalibus apud eundem ibidem allegatis,*
11 omnes procedunt retento † eodem themate, quod census subsistineatur in præiudiciũ impositoris, quando ab initio est nullus, vel postea reso uitur ex defectu materiæ; nulla ex illis descendit ad casum, quando euictio
12 sequatur cum scientia creditoris, † quæ in proposito euidentissimè probatur tam respectu Agathæ Girosiæ emptricis, quàm Ioannis cessionarij, dum in ipso cessionis instrumento insimul affirmarunt, omnia bona Francisci impositoris fuisse ex causa prioris hypothecæ adiudicata, & signanter cuictam fuisse Domum censuatam.

Quamobrem, omissis alijs pro nunc, quę circa nullitatem sententiæ A. C. & circa reiectam melioramentorum exceptionem deducebantur, hoc solum motiuum hodie satis fuit Dominis, vt Partibus hinc indè informantibus recederetur à decisis coram Reuerendissimo Royas.

R. P. D. OTALORA,

Posica Præside Granaten.

Romana Saluiani.

Lunæ 28. Iunij 1664.

ARGVMENTVM.

Creatus erat census cum simplici ordine Sac. Monti Pietatis directo, quod ideò subsistineri prætendebatur, quia verè, & realiter erat debitor solutus; Contrarium verò decidituri, quia ad exindè adimpleta fuerat forma Piana Constitut. requirentis numerationē pecuniarum in actu celebrationis instrumenti; Cumque ille, vel mediante alio simili ordine, reuocari potuisset, vel adhuc per præuentiuam exactionem eludi, ideo pro nullitate eiusdem census fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Census impositus sine interuentu pecuniæ numeratæ remanet nullus & num. seqq.*
2 *Constitutio Beati Pij V. super forma creandi census traditur, & declaratur. & num. seqq.*
3 *Pecunia numerata, & præsens requiritur in actu impositionis census.*
4 *Nullitas census proueniens ex non numeratione pecuniæ protedit vsque, & ab initio creationis illius.*
5 *Censu nullo existente, nulli etiam debentur fructus, neque damna, aut interesse peti possunt.*
6 *Census creatus mediante ordine directo S. Monti Pietatis est nullus, etiamsi dictus ordo fuisset immediatè ab impositore exactus.*
7 *Constitutio Beati Pij V. super forma creandi census requisiuit numerationem pecuniæ ad fraudes, & simulationes euitandas.*
8 *Ordo S. Monti Pietati directus, licèt mediante solutione suum habuerit effectum, non tamen sanat nullitatem census, ex defectu pecuniæ numeratæ prouenientem.*
9 *Numeratio pecuniæ in censu requiritur pro forma, ad excludendas fraudes non solum actu interuenientes, sed etiam possibiles,*
10 *Fraus de facili committi potest mediante solutione facta per simplicem ordinem, licet S. Monti Pietatis directum, & quare.*
11 *Ordo simplex facillimè potest à Scribente deludi, vel mediante nouo ordine, vel etiam præuentiua exactione.*
12 *Census creatus mediante ordine S. Montis Pietatis, idèo à Rota aliquando validus reputatus est, quia plures circumstantiæ concurrebant in illo.*
13 *Casus, in quo plures circumstantiæ intercedebant, trahendus non est ad alium casum, quo illæ non concurrunt.*
14 *Cedula Bancharia multum differt à simplici ordine.*
15 *Cedula Bancharia postquam fuit à debitore subscripta, & à creditore acceptata, irreuocabilis est.*
16 *Solutio, & actus irreuocabilis omnem prorsus simulationis, & fraudis suspicionem excludit.*
17 *Cedula Bancharia vera, & actuali numerationi æquipollet.*
18 *Mulier hereditatem sibi damnosam sine solemnitatibus repudiare potest. amplia vt num. seq.*
19 *Solemnitates non sunt necessariæ in contractu mulieris, in quo illa acquirit, & sibi rem vtilem gessit.*

DECISIO CCCXXXVII.

RECESSERVNT Domini à decisis coram Me die 17.* Martii præteriti, quia census, cuius vigore agit Iacobus Marche-
1 fettus est nullus, † vti impositus non interueniente pecunia numerata, nisi pro ratascutorum 50. Reliqua verò scuta 450. soluta fuerunt mediante ordine Sac. Monti Pie-
2 tatis directo † contra formam præscriptam in Bulla tel. record. Pij V. super censuum constitutione *in §. Rursus*, requirente in ipso
3 actu impositionis † præsentem, & numeratam pecuniam, *Cenc. de cens. quæst. 50. numer. 5. Rot. post eundem decis. 118. num. 1. & decis. 120. num. 2.* aliàs remansit † nullus vique ab initio, vt tradunt *Honded. cons. 25. num. 33. & 34. lib. 2. Felician. de cens. tom. 1. lib. 1. cap. 8. num. 11. & 12. Rocacc. eodem tract. par. 1. numer. 47. & seq. Duard. pariter de cens. §. 1. quæst. 9. numer. 1. & seq Cenc. d. quæst. 50. num. 16. cum duobus seqq. Rot. coram Merlin. decis. 171. num. 3. & 6* Et ex
4 eo † nulli debentur fructus, nec damna, & interesse, *Rot post eundem Cenc. decis. 45. num. 1. & decis. 787. num. 15. coram Seraph. cum aliis in Licien. Census 3. Maij 1655. §. ad secundum verò obiectum coram R. P. D. meo Priolo.*

Nec releuat, quod in vim ordinis prædicti pecuniæ fuissent realiter exactæ ab ipso
5 venditore census, † ideoque cessat fraus, & quælibet suspicio simulatæ solutionis, † ad
6 quam dumtaxat euitandam Piana Constitutio voluit numerationem pecuniæ in ipsomet actu impositionis, vt senūt *Rota in Romana Saluiani 31. Ianuarij 1646. §. fin. coram bonæ mem. Verospio, Scacc. de commerc. & camb. §. prima quæst. 1. num. 233. & par. 2. gloss. 5. num. 61. & seq. Capic. Latr. consult. 150.* Quia licèt ordo
7 suum habuerit effectum mediante vera, & reali solutione, † non tamen dici potest satisfactum menti Pontificis, qui pro † forma
8 requisiuit actualem numerationem de tempore impositionis ad excludendas fraudes,
9 non solum actu interuenientes, † sed etiam possibiles, quales facilè oriri possunt per traditionem simplicis ordinis, continentis
10 dumtaxat mandatum ad † exigendum, quod potest per emptorem census alio nouo ordine reuocari, vel præuentiua exactione deludi, vt probat *d. Licien census 7. Maij 1655. §. Verum coram R. P. D. meo Priolo.*

Rota autem *in Romana Saluiani coram bonæ mem. Verospio* pro sufficienti admisit similem ordinem ex quadam æquitate, ob multas
11 circumstantias in eo casu † concurrentes, vnde secus dicendum est, inspecto rigore
12 Bullæ, † & his omnibus circumstantiis in-

pra-

præsenti non concurrentibus, vt *dicta decisionis in Romana Saluiani* respondit *Rot. in supradicta Lucien. census 7. Maij 1655. coram Reuer. P. D. Priolo.*

Ceteri verò *DD.* nempè *Seraf. Gait. Rouit. & Capic. Latr.* loquuntur de Cedula Bancha-
14 ria, † quæ multum differt ab ordine: Ea enim postquam fuit per emptorem subscri-
15 pta, & venditorem census acceptata, † statim transiert dominium pecuniarum in ac-
16 ceptantem, †& ob eius irrenocabilitatem, omnem fraudis suspicionem etiam possibilem circa simulationem solutionis exclu-
17 dit, † & æquipollet veræ, & actuali numerationi, *Bart. in l. si solutum ff. de solut. Cenc. de cens. d. quæst. 50. num. 13. & 14.* cum aliis relatis *in d. Lucien. census §. posterioris.*

Duo alia obiecta, quæ proponebantur contra decisionem, quæ reuidetur, non vrgere visa sunt: Nam primũ, quod Catharina Caputa, vti minor nõ potuerit repudiare hæreditatem Placentiæ de Gasparis eius Auiæ, absque solemnitatibus Statuti Vrbis; vltra quod non subsistit in facto, cum interuenerit decretum Iudicis, & eius Patris præsentia, vt in Summario præterito *numero*
18 *primo*, † tollitur ex eo, quod repudiando hæreditatem inuolutam, & fortasè damnosam pro scutis 400. vnà cum fructibus
19 recompensatiuis, gessit sibi† rem vtilem: Quando autem mulier acquirit, & vtiliter contrahit, solemnitates Statuti non requiruntur, *Tiraquell. de leg. connub. gloss. 8. nu. 56. 76. & 85. Riminald. Iun. cons. 14. num. 4. Merlin. Pignatell. lib. 2. contr. 74. & 75. Franch. dec. 35.*

Secundũ, verò, quod Iacobus Marcheletus sit posterior D. Iacobo Columnæ respectu fructuum, sublatum fuit in dicta decisione, quæ reuidetur *in §. Neque dubitari*, cum qua responsione DD. transierunt.

Et ita ex capite tantum nullitatis census recessierunt à decisis, vtraque Parte informante.

Hæc, & altera Decisio, quæ immediatè subsequitur ideò procurata sunt, quia emanarunt in eadem Causa, & ambæ sunt reuocatoriæ decis. 440. par. 14. rec. in qua contrarium fuerat decisum.

R. P. D. OTALORA.

Postea Præside Granaten.

Romana Saluiani.

Lunæ 14. Februarij 1667.

ARGVMENTVM.

Agitur de eadem materia decisionis præcedẽtis; nullitatis nempè census creati cum simplici ordine S. Monti Pietatis directo; Addito insuper pro eo magis annullando, quod hoc procedit, etiam pro summa verè, realiter, & in contanti soluta; Hinc traditur differentia cedulæ eiusdem S. Montis, vel illius quæ nuncupatur Bancharia, ad distinctionẽ simplicis notulæ continentis adnotationem pecuniarum in Bancho, vel in eodem Sac. Monte existentium, quamuis sub illa ordo soluendi factus sit.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio fel. rec. Pij V. super forma creandi census præcipit numerationem pecuniarum coram Notario, & testibus in actu celebrationis instrumenti.*
2 *Census creatus contra formam Constitutionis B. Pij V. remanet nullus.*
3 *Census sine numeratione pecuniæ constitutus, est nullus in totum, etiam pro summa verè, & realiter soluta.*
4 *Forma, licèt in minimo seruata non sit, destruit actum in totum, propter indiuisibilitatem illius.*
5 *Census creatus mediante ordine Sacri Montis, nullus est, quamuis pecunia fuerit post ea verè & realiter soluta.*
6 *Constitutio fel. rec. Pij V. super forma creãdi census idcò requisiuit numerationem pecuniarum in actu celebrationis instrumenti, ad hoc, vt remoueantur fraudes tàm interuenientes in illo, quàm actu possibiles. ibid.*
7 *Ordo simplex in constitutione census non remouet fraudes à Piana Constitutione remoueri procurantes.*
8 *Ordo simplex nihil aliud est, quàm mandatum ad exigendum, quod mediante alio ordine venetari potest, vel præcentina exactione deludi.*
9 *Census venditor, mediante simplici ordine, de facili potest in pecuniarum solutione deludi.*
10 *Census constitutus, mediante cedula S. Montis à census venditore subscripta, & à verè tota acceptata, remanet validus, & subsistit.*
11 *Cedula S. Montis, vel illa, quæ nuncupatur Bancharia, statim transfert dominium pecuniarum in eam recipientem.*
12 *Cedula Bancharia, vel S. Montis vera, realis, & actualis solutionis pecuniarum vices supplet.*
13 *Cedula Bancharia, vel S. Montis non dicitur simplex notula pecuniarum in eodem S. Monte, vel Bancho existentium, quamuis sub illa ordo soluendi factus sit.*

DECISIO CCCXXXVIII.

IN decisione edita coram Me 8. * Iunij 1666. firmatum fuit, censum scut. 500. impositum ab Alexandro Pinello fauore Iacobi Marcheleti esse omninò nullum, firmis tamen remanentibus rationibus alterius antecedentis decisionis sub die * 17. Martij quoad anterioritatem respectu fructuum. Hodie verò Causa super eisdem reproposita, Domini steterunt in decisis quoad nullitatem census, & quoad anterioritatem fructuum, à decisis recesserunt.

Fundamenta nullitatis cẽsus fuerunt eadẽ, quæ in vltima decis. recensentur, quia scilicet in illius creatione non fuit numerata inte-

integra pecunia, sed solum scuta 50. & reliqua scuta 450. soluit Marchesettus mediante ordine Sac. Monti Pietatis directo, ac proindè ob non impletam formam Con-
1 stitutionis fel. rec. Pij V. † præcipientis integrã pretij numerationem coram Notario, &
2 testibus in actu celebrationis † instrumenti, nullo modo census potest sustineri, *Cenc. de cens. quæst. 50. num. 16. Merlin. decis. 373. numer. 1. & in vltima decisione §. 1. vbi concord.* Idque procedit etiam respectu scut. 50. incontinenti solutorum, quia dum Constitutio exigit pro forma interuentum integri pre-
3 tij, † census redditur nullus etiam in ea parte, pro qua pecunia numerata fuisset, vt pluribus explicat idem *Cenc. de cens. quæst. 49. à num. 7. vsq; ad 25.* Forma enim etiam in-
4 minimo non seruata † destruit actum totaliter, propter illius indiuiduitatem, *Dec. cons. 532. num. 5. Gratian. discept. 853. num. 28. Surd. decis. 263. sub num. 19. Rot. dec. 471. num. 9 par. 1. diuers. & decis. 414. num. 5 & 6 coram Pen. & in recent. decis. 30 num. 5. par. 1. & decis. 20. num. 6. par. 7.*

Neque ex eo, quod pecunia fuerit à Mon-
5 tistis realiter soluta, † dici potest adimpleta forma Piana Constitutionis requirentis numerationem effectiuam, & præsentiam pretij, ad solam finem euitandi fraudes, quæ committi possunt in simulatis solutionibus. Huic enim obiecto fuit congruè respon-
6 sum *in d. vltima decisione §. non relinat,* † quod ideò Pontifex requisiuit pro forma præsentiam pecuniæ in actu celebrationis contractus, quia voluit obuiare quibuscumque fraudibus, tam in actu interuenientibus,
7 quàm possibilibus, † quibus non occurretur consultum, admittendo pro sufficienti traditionem simplicis ordinis, qui nil aliud est, quã nudum mandatum ad exigendum
8 non transferens † dominium in acceptantem, & potest per mandantem alio nouo
9 ordine quandocumque reuocari, † vel præuentiua exactione reddi inutile, & sic venditorem census deludi, vt in isdem terminis considerauit *Rota in Lucien. census 7. Maij 1655. coram R.P.D. meo Priolo.*

Non obstat, quod non versemur in traditione simplicis ordinis, sed in ordine facto sub Cedula Bancharia, reportata à Marchesetto in actu depositi dd. scutorum 450. in Sac. Monte Pietatis, & Alexandro Pinello consignata, per quam statim translatum fuit dominium irreuocabile in ipsum Pinellum absque vllo periculo præuentiuæ exactionis, cùm Ministri Sacri Montis non soleant aliis pecunias soluere, nisi eade-
10 Cedula reporterur; † Obiectum namque subsisteret, si verè constaret, quod in ipso actu stipulationis instrumẽti loco pretij tradita fuisset Cedula Sac. Montis ab emptore subscripta, & à venditore acceptata; Tali enim casu satis diceretur adimpleta forma-
11 Pianæ Constitutionis, † quia statim transfertur dominium pecuniarum in acceptantem, & ob eius irreuocabilitatem cessat suspicio etiam possibilis cuiuscumque frau-
12 dis, & simulatæ solutionis, † & proindè habetur ac si verè, & actualiter pecunia numerata fuisset, *Bart. in l. si solutum ff. de solut. Cenc de cens. quæst. 50. nu. 13. & 14. Rota post eum decis. 104. num. 1. & decis. 290. num. 2. & coram Put. decis. 159. lib. 1. in recent.* At Marchesettus non reportauit à Sac. Monte Cedulam Banchariam, sed solum quandam Schedulam pro memoria pecuniarum ibidem ad
13 eius creditum existentium, † sub qua ordinem fecit, qui licèt effectum habuerit, reuocari tamen poterat, vel præuentiuè exigi, & sic census venditor fraudari, vt benè distinguendo inter Cedulam Banchariam, & simplicem ordinem firmauit *Rota in d. Lucien. census 7. Maij 1655. coram R.P. Domino meo Priolo.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. T A I A

postea S. R. E. Cardinali.

Veliterna Retractus.

Lunæ 23. Ianuarij 1668.

A R G V M E N T V M.

De sola Peritorum relatione tractatur, & primò, quando ad vlteriorem electionem illorum deueniri debeat, vel non; Secundò etiam qualiter ipsi iurare teneantur, & à Iudice super eorũ relatione interrogandi sint, & licèt secundũ iuris dispositionem plures iuramentorum formulas præstare deberent, tamen iuxta consuetam praxim, iuramentum in sola relatione requiritur, vbi etiam sine causa interrogandi non sunt, ij ipsi totũ negocium plenè considerasse retulerunt.

S V M M A R I V M.

1 *Relationi Periti à Iudice electi, in quem partes consenserunt, standum est.*
2 *Peritorum post secundam electionem non est locus vlteriori electioni, ad euitandum processum in infinitum.*
3 *Pretium verum, veraque æstimatio qualis sit.*
4 *In Ore duorum, vel trium, stat omne verbum. Peritorum, sive Testium, stat omne verbum.*
5 *Iudices in electione peritorum cum moderamine procedere debent, adeoque non indifferenter secundos peritos admittere.*
6 *Peritus, & Æstimator iurare debet de æstimatione legaliter facienda. & n. 14.*
7 *Peritus, & Æstimator pranio iramento affirmare tenetur, neque lucri gratia, neque inimicitiæ, neque in gratiam alterius suam relationem fecisse.*
8 *Peritus tenetur eam iuramento referre, sive fuerit electus à partibus de mandato Iudicis, sive etiam Principis.*

9 Pe-

9. *Probatio quæ fit per Peritos de sui natura fallax est.*
10 *Iudex in probatione, quæ fit per peritos semper laborare debet, vt possit habere maiorem certitudinem.*
11 *Peritus interrogandi sunt, & cogendi ad declarandum suam relationem.*
12. *Relatio peritorum est nulla, si iudex illos super ea non examinauerit, & de hac examine constet ex actis.*
13 *Iuramentum periti in solo actu suæ relationis requiritur, sine quo illa non subsistetur, & seq.*
14 *Agrimensores qui ponunt coram Iudice fines, seu terminos, tenentur iurare apud acta.*
16. *Iudex, si velit, potest peritos interrogare ex iusta causa, non autem cogitur, quia hoc nulla lege cauetur.*
17 *Peritus si in sua relatione expressit se totum consideraſſe negocium, & computaſſe tempora, & quantitates, vlterius interrogari non debet.*
18. *Perito standum est, etiam si nullam rationem reddat.*
19 *Periti semper præferuntur teſtibus.*
20 *Peritus tunc solum interrogari debet à iudice, si de nullitate, vel læsione constiterit, vel si non fuisset deuenitum ad electionem aliorum Peritorum.*
21 *Statutum* Veliternum 35. de Magistris viarum lib. 1. *cum alijs Constitutionibus Pontificum super eo disponentibus traditur, & declaratur.*
22 *Breue, seu Gratia Pontificis in forma significauit ad cuius petitionem dicantur concessa.*
23 *Reuocatio à Papa concessus, qualiter potius ad formam Statuti, vel independenter ab illo dicatur attributus.*
24 *Clausula* quibuscumque, &c. *& illorum tenores, oppositæ in Gratia Pontificis, derogant Statuto disponenti contrarium.*

DECISIO CCCXXXIX.

OB discordiam Camilli pro Eminentissimo D. Cardinale, & Ioannis Francisci pro Petro Paulo Peritorum, etiamsi Antonius tertius Peritus cum Camillo cõcordaret; Tamen quia extra regulã Peritorum de aliena peritia retulerat, decisum fuit 9. Aprilis 1666. non esse iuramentum instrumentum venditionis Horti; sed postea ad mandatum Rotæ ab Eminentissimo Domino Cardinale electo Frãcisco vno inter plures Peritos propositos à Petro Paulo, illoque bene referente, receptum fuit à decisis 12. Nouembris 1666. Hinc orto dubio: An in primo, vel secundo decisis standum sit, eoque proposito 19. Ianuarij, & repropositio 11. Martij, & prima Iulij 1667. & 12. Ianuarij præsentis, cum instaret Petrus Paulus pro admissione articulorum, & examine Testium ad reprobandam peritiam Francisci, Domini mandarunt vtrumque dubiũ hodie proponi, & in primo, ac præiudiciali, reiectis iam articulis in secundo principali, Domini responderunt standum in vltimo loco decisis.

1 Quia relationi Periti à Iudice electi, † in quem Partes consenserunt, deferendum est, ait *Rot. decis. 44. num. 7. par. 11. recens.* Maximè tribus concordibus, vt supra, cum post
2 secundam electionem Peritorum † non sit amplius locus vlteriori electioni ad euitandum processum in infinitum, *Gratian. discept. 600. num. 3. Quesad. foren. constr. 18. num. 56.* cum adnotatis *ad Burat. decis. 70. in fine, versic. Sit salua secunda peritorum deputatione.* Vnde pro
3 vero pretio, † ad *l. inter hæc verba 179. ff. de verb. signif.* veraque æstimatione, *ad gloss. vltim. l. prima ff. de in lit. iur.* Adhuc in ore duorum, vel trium † etiam Testium stat omne
4 verbum, Euangelico Oraculo *S. Matth. c. 18.*

Et quamquam aliquis putaret ex recensito, vt supra facto, posse procedi ad electionem alterius Periti, quia reiectis primis Camillo, & Ioanne Francisco, vti discordibus, & Antonio malè referente, ac suspecto, remaneret solus Franciscus, qui licet tertius ordine electionis primus, & vnicus in legali peritia, æstimatione censendus sit.

Attamen Dominis visum est vtrumque magni faciendum idem arbitrium antecedẽtium, & à tribus diuisim, sicuti coniunctim relatarum fuisse idem pretium scutorum 900. & quando etiam Franciscus postremo electus censendus esset in æstimatione primus, & vnicus, nihilominus Dominis maximè placuit doctrina *Felin. ad cap. 4. de probat. numer. 11. vers. sed quia Dominus meus,* † monen-
5 tis Iudices vti debere moderamine, adeò quod non admittant indifferenter secundos peritos &c. Et in hoc casu si vnquam alias Peritum nouum non esse admittendum, cum peritia Francisci concordet cum alijs, licet diuersis rationibus, & causis eorum peritia Dominis non sufficeret.

Opponebant Informãtes pro Petro Paulo nouissimam illam æstimationem debe-
6 quosam esse in iuramento, † vtpotè quod teneatur æstimator iurare de æstimatione legaliter facienda, *ad l. Comparationes 20. ibi;* Nisi iuramento antea præstito ab his fuerit
7 affirmatum, † quod neque lucri causa, neque inimicitijs, neque gratia &c. *C. de fid. instrum. Bart in repet. l. 8 C. de pignor. numer. 29. à vers. erit igitur ordo, Cagnol. ad l. 2. C. de rescind. vendit. num. 58. Pinell. cap. vlt. numer. 1. vers. & inrabunt se velle arbitratores par. 1. Lup. de vsur. remunerat. 2. num. 143.* vbi de forma, *Mascard. de probat. concl. 651. ab init.* etiam vbi Peritus assumptus est à Partibus de mandato
8 Iudicis, † quin etiam de mandato Principis, vt ad *Text. §. his illud l. 6. C. de secundis nupt.* declarant *Bart. ad l. Theopompus §. de dot. præleg. num. 8. vers. contra prædicta, Butr. ad cap. veniens ad nos, de testib. vers. idem quando, Felin. ad d. cap. 4. num. 9. vers. fallit secundo, & ad cap. 9. de præscript. num. 5. à vers. & fortè videtur.*

Et generalius replicabant huiusmodi genus probationis per Peritos esse de sui natu-
9 ra fallax, † itaut Iudex semper debeat laborare in probatione, quæ fit per Peritum, † vt

pol-

sit habere maiorem certitudinem, inquit *Gratian. discept. 263. num. 23. Sanleger. ciuil. quæst. 107. num. 24. Rot. decis. 328. num. 31. par. 11.* Et quod interrogandi sint Periti, & cogendi
11 ad declarandam suam relationem, † adeout relatio nulla sit, si Iudex Peritos non exa-
12 minauerit, † & de hoc examine constet ex actis, tenuerunt nonnulli apud *Sanleger. dicta quæst. 107. num. 22.*

Sed responsum fuit, quod cum vltimus Peritior in actu relationis iurauerit, aliud iu-
13 ramentum non requirit, † & in effectu Modernioribus irritas solas esse peritias sine hoc iuramento in actu relationis, ad *text. d. §. his illud, & ibi glos. Serran certo, & ibidem Bald. num. 5.* ibi: Potest etiam dici, quod isti iurabunt officium eis commissum facere
14 legaliter, & bona fide, † & tunc non erit necessarium aliud iuramentum &c. *Tiber. pract. iudic. cap. 43. num. 2.* ibi: Agrimensores, qui ponunt coram Iudice fines, seu termi-
15 nos. † ac demum: præmia illorum relatione iure iurando apud ..... &c. *lib. 2.* & similiter *Ridolphin. prax. iudic. cap. 8. à num. 115. par. 1.* Et ita quotidie practicari, vt in Peritis hoc solum iuramentum exigatur. Et quantum ad interrogationem Periti, Domini obseruarunt, ex allegatis doctrinis posse Iudicē, si velit, interrogare, accedente legitima cau-
16 sa, † non autem id lege caueri, vt apud *Sanleger. in d. quæst. 107. d. num. 22.* vbi testatur etiā in illis partibus contrarium seruari; Et cum Peritus in relatione expresserit, se totum obseruasse, & computasse, tempora, quan-
17 titates arborum, † non videbatur locus in-
18 terrogationi, adeoque standum esse † Peri-
19 to, cū semper præferatur testibus, † etiamsi nullam rationem redderet, apud *Gratian. discept. 920. num. 16.* cum allegat. in alia decisione hac ipsa die super articulorum reiectione: Et vnus ex Dominis singulariter respon-
20 dit contraria procedere, † quando constat de euidenti nullitate, vel læsione, & quando non fuisset deuentum ad secundam electionem, allegando in puncto *Quesad. d. contron. 18. num. 46.*

Noua exceptio proponebatur à Petro Paulo ex Breue fa. me. Pauli V. 31. Ian. 1611. super *Statuto Veliterno 35. de Magistr. viar. lib. 1.*
21 cui Statuto † innititur extensio gratiosa fa. mem. Alexandri VII. in gratiam Eminentissimi D. Cardinalis, & prima sententia, videlicet: Si quis velit in eadem Ciuitate construere, seu reparare, vicinamque paruam Domum (valorem tamen 500. scutorum monetæ non exceden. aut Hortum, vel Casalenum emere voluerit, teneantur Domini, etiamsi paruam huiusmodi Domum inhabitent, aut Hortum, seu Casalenum per se ipsos colant, cum augumento vltra iustum pretium 8. pro centenario dicti pretij vendere, & ad vendendum cogi possint, & valeant, seruata in reliquis forma Statuti &c. Cui adijciebatur ius commune *in l. si quis sepulchrum*, ibi: Ita tamen, vt Iudex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum &c. *ff. de relig. & sumpt. funer.* Placuerunt Dominis plures responsiones Informantium pro Eminentissimo D. Cardinale. Primò, quod huic exceptioni non sit locus, cum respiciat iustitiam sententiæ super validitate gratiæ retractus, quæ transiuit in iudicatum; Secundò, quod Breue non sit in vsu, nec vnquam fuerit publica-
22 tum, imò vti expeditum † in forma *significauit* potiùs fuerit concessum ad petitionem personæ particularis pro priuato interesse, præcipuè, quod de commissione Communitatis non constat, neq; ex Consilio Maiore. Tertiò, quia Statutum loquitur limitatiuè de pretio paruæ Domus non excedente scut. 500. non autem respectu Horti. Quartò, quia tam Breue, quàm Statutū loquuntur de venditione coacta Domus, & Horti ad effectum construendi, vel reficiendi Domum contiguam, quibus omnibus Sum-
23 mus Pontifex derogauit, † concedendo Eminentissimo D. Cardinali retractum Horti ad effectum vniendi cum Viridario. qui est casus diuersus à comprehensis in Breue, & Statuto, & processit Summus Pontifex specialiter, & independenter à dispositione prædicti Statuti Veliterni, & fuit resolutum *in 1. decisione huius causæ coram Reuerendissimo D. Ninot 28. Ianuarij 1664. §. Animaduertebant Domini.* Et demum, quia derogatum sufficienter videtur prædicto Statuto, ac Breui,
24 & Literis Apostolicis quibuscumque, † ex clausula speciali, *Illorum tenores pro plenè, & sufficienter expressis habentes* &c. vt de hac clausula inquit *Rot. decis. 630. num. 37. par. 4. tom. 3. rec. & coram Eminentiss. Ottbob decis. 22. num. 10.*

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA

Postea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.

Fesulana Bonorum.

Lunæ 10. Aprilis 1668.

ARGVMENTVM.

Disceptatur natura contractus emphyteutici acquisiti, vel recogniti à fratre pro se, & fratribus, vt scilicet ille vnicuiq; pro sua portione remaneat acquisitus, absq; eo, quod impediri nō possit, quod deficientis portio non deuoluatur ad Ecclesiam dominā directam, quæ in ea succedere debet, tam ex natura contractus emphyteutici, quam ex dictionibus distributiuis in eo appositis, ita vt in illo nequaquam habeat locum ius decrescendi.

SEM-

SVMMARIVM.

1 *Prælegata non veniunt in restitutionem fideicommissi, & num. seqq. vbi amplia.*
2 *Institutio hæredis facta per verba in omnibus autem aliis bonis, manifestè declarat in ea bona prælegata non comprehendi.*
3 *Fideicommissum, & prohibitio alienationis restricta ad certa bona, eo magis continent in illis prælegata non contineri.*
4 *Discretiua loquutio ostendit, quod si testator aliquid voluisset, expressisset, sicuti in aliis expressit.*
5 *Fideicommissa tanquam odiosa, nisi à testatore inungantur, inducì non debent.*
6 *Emphyteusis à fratre acquisita pro se, & fratribus, vtcuique quæritur pro sua rata, & numer. 10.*
7 *Descendentes ab vno ex acquirentibus emphyteusim, solam sui auctoris partem, non autem aliorum consequi debent.*
8 *Ius accrescendi non habet locum inter plures acquirentes emphyteusim, vel descendentes ab eis, & quando vid. num. seqq.*
9 *Bona emphyteutica pro portione deficientis spectant ad Ecclesiam dominum directum, non autem spectat ad alios emphyteutas superstites.*
10 *Clausula* secundum naturam emphyteusis, *concessionem, seu recognitionem ad illius terminos restringit,*
11 *Dictio,* respectiuè, *excludit ius accrescendi, & quando.*
12 *Dictio,* respectiuè, *distinguit, & separat partes, & portionem suam vnicuique tribuit.*
13 *Primus acquirens, an dicatur frater, qui emphyteusim pro se, & fratribus stipulatus est, vel illa eo etiam nomine recognouit, & sup. à num. 6. cum seqq.*
14 *Ratificatio emphyteusis acquisitæ, vel recognitæ à fratre pro se, & fratribus ex quibus resultet, & numer. seqq.*
15 *ex Possessione, diuisione, & solutione onerum bonorum ab alio suo nomine acquisitorum, ratihabitio resultat.*
16 *Bona emphyteutica acquisita à fratre pro se, & fratribus, si eorum ratificatio non intercesserit, remanent fratri stipulanti eo modo, quo aliis fratribus acquisita fuissent.*
17 *Portio emphyteuta à deficientis deuoluitur ad Ecclesiam, etiam si ille emphyteusim ab alio suo nomine acquisitam non acceptauerit.*
18 *Acquirens vnicus non potest dici frater stipulans, aut recognoscens emphyteusim pro se, & fratribus, si eorum etiam nominibus contractus stipulatus est.*
19 *Verba* dictis modis, & nominibus *discretiuam relationem important.*
20 *Emphyteusis à pluribus acquisita, vel ab vno nomine plurium, nisi post mortem omnium non deuoluitur ad Ecclesiam, & quando.*
21 *Obseruantia contra Episcopum, vel Ecclesiam non suffragatur, non probata scientia qualitatis emphyteusis.*
22 *Scientia contractus emphyteutici in Episcopo, vel Ecclesia non præsumitur.*
23 *Resolutio emphyteusis non petita ab Ecclesia potuit prouenire ab ignorantia, & incuria ministrorum eiusdem Ecclesiæ.*
24 *Ecclesiæ Ministri, illi præiudicare non possunt.*
25 *Dominium directum Ecclesiæ ex quibus resultet, & dicatur sufficienter probatum.*
26 *Confessio emphyteutæ petentis se ad emphyteusim admitti tanquam in ea comprehensum plenè probat contra ipsum, & habentes causam ab eo.*

DECISIO CCCXL.

MENSA Episcopalis Fesulana prætendens nonnulla bona liuellaria iam diu ad se fuisse deuoluta, illorum possessionem accepit occasione obitus Fabritii de Mormorais, sed prætendentes Iacobus, & alii de Mormorais eadem bona ad se spectare, tam vigore fideicommissi Pauli, quam recognitionis stipulatæ anno 1545. introduxerunt litem super immissione, quam illis esse concedendam coram R. P. D. meo Emerix Rota respondit sub die 29. Martij 1666. super qua resolutione per me in illius locum subrogatum, Dubio hodie proposito recessum fuit à decisis.

Non enim subsistere in facto animaduerterunt Domini Paulum super bonis de quibus agitur condidisse fideicommissum cum ex lectura Testamenti in hodierno Summario Mensæ *num.* 1. appareat Testatorem prælegasse Iacobo, & Petro filijs diuisim, & separatim absque vllo onere fideicommissi certa bona, inter quæ (secluso Prædio Casamaggio, seù Vallucciole comprehenso in recognitione stipulata anno 1545. de qua hodie non disputatur) continentur controuersa Prædia a Castiglione, Maglioli, e Poggio, & successiuè in omnibus autem aliis bonis vniuersales hæredes cum fideicommisso scripsisse eosdem filios † sub quo bona prælegata non venire, sequendo Theoricam *Bart. in l. si quis seruum §. finali ff. de legat. 2.* tradunt *Peregr. de fid. art. 7. nu. 15. Fusar. de substit. qu. 650. numer. 6. & seqq. Riminald. Iun. cons. 147. num. 50. Grat. discept. 404. num. 16. Rota dec. 48. num. 27. coram Coccino, & decis. 112. nu. 4. par. 11. recent. & in Amerina fideicommissi 4. Maij 1661. coram me.* Attenta partissimum dictione illa aduersatiua, *autem*, posita vna cum verbis *in omnibus aliis bonis*, † quæ ostendunt institutionem factam fuisse in aliis bonis, exceptis tamen prælegatis *l. Marcellus §. quidem liberis, & l. in fideicommissariam ff. ad Trebell. Peregr. vbi proximè num. 44. Surd cons. 265. num. 5. & decis. 209. num. 1. Romana Legati 1. Martij 1660. coram me.*

Quod clariùs innotescit, ex eo, quod prohibitio alienationis, & desiderium conseruationis, in filijs, & descendentibus non egreditur Domum Magnam Florentiæ, & Prædia nuncupata di Benciſà, e di Lecciole, & alia bona in posterum acquirenda, talis quippè limitatio, & restrictio magis demonstrat Testatoris mentē fuisse hæc dumtaxat bona venire in restitutione fideicommissi, † non autem ea, quæ anteà prælegata

4 uerat, nam si de hîs etiam intellexisset, † vtique dixisset *ad text. in l. cum prætor ff. de iudic. Peregrin. vbi supra num. 32. Fusar. numer. 97. Menoch. cons. 80. num. 25. Merend. contr. iur. lib. 4. cap. 45. nu. 24.* Cum fideicommissa tanquam
5 odiosa, † nisi à Testatoribus iniungantur, induci non debent, vt pluribus relatis decidit *Rota in Bononien. fideicommissi 1. Aprilis 1650. §. Ex his coram bon. memor. Leone Verospio impressa apud Consal. in addit. ad Peregrin. de fideicom. decis. 35. num. 13.*

Minus etiam visa fuit debita immissio vigore recognitionis anni 1545. quia cum bona fuerint acquisita, & recognita à Paulo nomine suo Petri Matthæi, & Ioannis fratruum Summario prætexito Mensæ *num. 5.*
6 Censentur † acquisita vnicuique pro virili, ita vt descendentes à Paulo, quales sunt Ac-
7 tores de Mormorais, † ipsius Testatoris solam quartam partem, non verò aliorum prætendere possunt, *Alexand. cons. 110. num. 1. lib. 5. Dec. cons. 58. num. 1. Cald. de emphyt. tit. de nominat. emphyt. qu. 19. num. 83. & lib. 1. quæst. cap. 26. num. 68. Rota in Bononien. Bonorum 28. Ianuarij 1664. §. nihilominus coram R. P. D. meo Albergato.* Nec inter illos locus est iuri ac-
8 crescendi, † sed extincta linea vnius portio
9 deficientis, † non ad superstites, sed ad Ecclesiam Dominam directam deuoluitur *Bellon. de iur. accref. cap. 6. qu. 38. numer. 165. lib. 1. Card. Mantic. de Tacit. lib. 22. titul. 14. nu. 23. Rota decis. 176. num. 5. par 5. recent. & decis. 97. coram Card. Seraphino in princ. & in Portuen. Stagni coram Cardinali Pangirolo inter rec dec. 122. numer. 17. par. 8. & decis. 57. numer. 10. & dec. 89. numer. 40. par. 9.*

Idque fortiùs militat in casu nostro cum in dicta recognitione exprimantur instrumenta emptionum bonorum recognitorũ, quæ voluerunt haberi, & tractari, sunt verba instrumenti, perindè, ac si essent instrumenta publica Liuellarię locationis, & concessionis factæ dictis respectiuè nominatis, ac si recepissent pro se, & eorum cuiuslibet eorum filiis, & descendentibus masculis respectiuè secundum naturam Liuellariç con-
10 cessionis, † hæc enim clausula concta restringit ad terminos, & naturam ipsius contractus Liuellarii per ea, quæ tradit *Rota coram Cardinale Seraphino decis. 794. num. 8. & in recent. decis. 310. num. 19. par. 5. & decis. 35. nu. 6. post Saigat. Labyr. cred.* Et sic ad concessionem pro virili absque iure accrescendi ponderando præcipuè dictionem illam *respectiuè*
11 pluries repetitam, † quæ magis excludit ius
12 accrescendi, † cum distinguat, & separet partes, & portionem suam vnicuique tribuat *Grat. discept. 705. num. 9. Rot. coram Canal. decis. 581. numer. 3.* cum aliis per *Barbos. de dict. Bian. dict. 348. num. 6.*

Non obstat, quod alij fratres stipulationi antedictæ recognitionis non interfuerint, quosque ratificaturos Paulus promiserit, quod cum impletum non fuerit, prætendebant informantes pro Mormorais solum Paulum, qui obseruantiam contentorum in instrumento proprio nomine promiserat, ob id effectum fuisse solum acquiren-
13 tem, † quoniam obiectum remoueri visum
14 fuit ex facto, † cum ratificatio aliorum fratrum deducatur ex eo, quod tanquam Liuellarij, & emphyteutæ cum prædictis Petro, & Iacobo filiis, & hæredibus eiusdem Pauli super diuisione dictorum bonorum compromiserunt, vt in eodem Summario Mensæ *num. 7.* illaque insimul possederunt,
15 & decimas soluerunt, vt ibidem *nu. 8.* † quæ omnia satis comprobant ratihabitionem, vt aduertit *Dec. cons. 58. num. 1. versic. & licet non appareat Canaler. decis. 100. num. 2. Monach. decis. Bonon. 59. numer. 18.* cum aliis congestis per *Fulgin. de contract. emphyt. qu. 34. num. 29.*

Quinimò etiamsi defecisset ratificatio, adhuc bona non ita spectassent ad Paulum, vt eo minus aliorum fratrum, & eorum cuiusque personæ generatio, aut vita singillatim attendi deberet, neque Ecclesiæ potuisset præiudicium inferri per ius accrescendi,
16 contra verba pacti, † sed bona remansissent penes Paulum sub eisdem conditionibus, &
17 qualitatibus dictis fratribus † cohærentibus, & sic cum pacto reuersionis, quoad illorum portiones per *text. in l. fundum mihi ff. de act. empt.* & ibi notat *Bart. Bellon. de iur. accresc. cap. 6. qu. 38. numer. 208. à vers. caterum quoties maximè num. penult. & vlt. Fulgos. d. quæst. 34. numer. 28.*

Indè parum censuerunt Domini referre, quod in eadem recognitione adiecta fuerit alia conuentio, scilicet quod finita linea dicti Pauli bona deuoluerentur ad Ecclesiam hodierno Summario illorum de Mormorais *num. 2.* in fine, quæ proinde ipsum pro
18 vnico acquirente admisisse videtur, † quia præter quod statim sequuntur verba *dictis*
19 *modis, & nominibus, &c.* quæ important discretiuam relationem videlicet linea Pauli defecta deuoluerentur pro eius rata, quidquid esset dicendum si dictum fuisset post mortem omnium, vel ipsorum fratrum,
20 quo casu indistinctè mors omnium fuisset expectanda in quibus terminis loquuntur *Gratian discept. 451. num. 4. Rota decis. 435. nu. 5. par. 1. recent.* & alij in oppositum citati, vt distinguendum vtrumque casum firmat *Alciat. cons. 16. num. 4. lib. 1.* quem sequitur, & refert *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. tit. 34. numer. 24. vers. Porro.*

Nec mouit Dominos prætensa obseruantia, deducta ex eo, quod Episcopi statim nõ egerint ad deuolutionem sequuta morte sine filijs, & descendentibus Petri, Ioan-
21 nis, & Matthæi, † quia obseruantia non suffragatur non probata scientia in Episco-
22 pis naturæ huius emphyteusis, † quæ non præsumitur *Rota decis. 128. num. 6. par. 4. recent. & decis. 504. num. 4. & seqq. par. 4. tom. 2.* Potuit
23 namque hoc prouenire † ex ignorantia, &
24 incuria Ministrorum, † qui Ecclesiæ præiudicare non possunt *Rot. decis. 34. num. 6. par. 2. recent. & in Bonon. seu Nouantuana deuolutionis Bonorum 6. Iunij 1664. coram R. P. D. Taia in fin.*

Minus

Minus vrget obiectum, quod ab initio bona fuerint vni tantum conceſſa, & acquiſita, hoc enim non probatur, imò contrarium oſtendit ipſa lectura recognitionis anni 1545. in qua habetur bona primordialiter fuiſſe penes plures, & ab ijs particulari titulo emptionis fuiſſe per fratres de Mormorais acquiſita; vndè huic ſtandum eſt, donec de contrario doceatur.

Dominium verò directum Menſæ quamuis ab ea, quæ in hoc iudicio ſubſtinet vices Rei, & poſſeſſoris non eſſet probandum, adhuc ex allatis in hodierna diſputatione ſuf-
25 ficienter viſum fuit iuſtificari † ſcilicet ex dicto inſtrumento conceſſionis, cum pluribus adminiculis reſultrandum ex diuturna Canonum ſolutione vltra triginta annos ex multiplicibus inſtrumentis recognitionum,
26 quæ † iuncta cum confeſſione ab ipſis de Mormorais emiſsa in Libello coram Reuerendiſſimo Nuntio Florentiæ, in quo faſſi ſunt dicta bona eſſe Liuellaria Menſæ, dum tanquam comprehenſi inſtabant ad illa immitti, ſatis probant contra ipſos recognoſcentes, confitentes, & habentes ab eis cauſam *Rota deciſ. 249. num. 3. & deciſ. 290. num. 2. par. 1. recent. & deciſ. 602. numer. 2. 4. & 5. coram Buratto.*

Poſito igitur acquiſitionem prædictorum bonorum fuiſſe viriliter inter quatuor prædictos fratres diſtributam, negari non poteſt, quin portiones aliorum trium non durantibus eorum lineis, deuolutæ fuerint ad menſam, & portio Paulo illius linea durante pertineat ad eiuſdem deſcendentium, de quorum numero ſunt Iacobus, & alij in hoc iudicio Actores, vndè illa excepta, receſsum fuit à deciſis vtraque Parte informante &c.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA.

poſtea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maieſtatem Cæſaream.

Auximana Donationis.

Lunæ 18. Iunij 1668.

ARGVMENTVM.

Collationis materia tractatur ad eum caſum, quo mater donationem fecerat filio, occaſione certi matrimonij, quam ideo conferendam eſſe deciditur, tam ex diſpoſitione iuris communis præcipientis omne id, quod conſequuntur filij ex ſubſtantia paterna venire in collationem cum alijs fratribus, æqualiter ſuccedere volentibus, quã etiam, quia de voluntate eiuſdem matris conſtabat, ex eo præſertim, quod iniunctum erat onus, bona donata in legitimam imputandi.

SVMMARIVM.

1 *Collatio ſolum datur inter æqualiter ſuccedere volentes.*
2 *Filij volentes ſuccedere parentibus tenentur inter ſe conferre, quæ illis ex propria ſubſtantia etiam contemplatione matrimonij clargita ſunt.*
3 *Collatio ſi à parentibus eſt prohibita, facienda non eſt.*
4 *Æqualitas inter filios ſeruari debet, ampliùs, vt num. ſeqq.*
5 Soccinus *ſenior fuit auus* Soccini *iunioris.*
6 *inter Fratres propter inæqualitatem oritur inuidia, & diſcordia.*
7 *Fratres potius malunt extraneum plus ſe habere de hereditate paterna, quam alij fratres, licet illud minimum ſit.*
8 *Æqualitas eſt nutritiua pacis, & charitatis fraternæ, adeoque inter fratres dicitur à patre volita.*
9 *Iudex quoad fieri poteſt, ſeruare debet æqualitatem inter fratres, & opinionem illam confirmantem amplecti.*
10 *Donatio facta filio, ex voluntate parentis donantis dicitur conferenda, ſi facta illi iniunctum onus, eam imputandi in legitimam.*
11 *Collationi ſubiacent omnia ea, quæ imputantur in quartam.*
12 *Teſtatoris, Donatoris, ſeu alterius diſponentis voluntas vbi adeſt, ceſſat omnis diſputatio, & omne id, quod poſſet in contrarium allegari.*
13 *Donatio facta à patre, vel matre filio intuitu matrimonij, quatenus conferatur, vide per totam deciſ.*
14 *Donatio facta à matre filio contemplatione matrimonij, an dicatur procedere ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria.*
15 *Donatio facta contemplatione certi matrimonij comprehendit etiam fauorem filiorum naſciturorum ex eo, & vid. num ſeqq.*
17 *Donatio principaliter facta contemplatione patris venit in collationem, quamuis etiam comprehendat fauorem filiorum.*
18 *Donatio non excluditur, quod principaliter facta ſit contemplatione patris.*
Quamuis ſit adiectum, quod quatenus ille à ſuis creditoribus moleſtaretur, ipſius filij cenſeantur primi donatarij ibidem.
19 *Donatio conditionaliter facta, quatenus donatarius à ſuis creditoribus non moleſtaretur, remanet pura, ſi non ſuperuenerint moleſtiæ.*
20 *Donatio facta à patre, vel matre dicitur principaliter concernere fauorem filij., quamuis ſola ſpes pro eo adſit.*
21 *Donatio, in qua pater ſibi reſeruauit vſumfructum, an dicatur inutilis. filio, qui in vita patris nihil percipit, & poſt mortem illam conferre debet cum fratribus, & num. ſeqq.*
22 *Filius ex donatione ſibi facta à patre cum reſeruatione vſusfructus, plures vtilitates habere poteſt, quamuis eam debeat conferre cum fratribus.*
24 *Creditum adminiſtrationis bonorum paternorum filio donatum, ipſum etiam conferendum eſt.*

DE-

DECISIO CCCXLI.

VT recederetur à decisione edita coram me sub die * 28. Iunij 1658. in qua dictum fuit bona donata à Ludouica esse conferenda à Iosepho donatario cum aliis donatricis filijs, informantes pro eodem duo potissimum hodie opponebant. Vnum, quod collationi locus non sit in propotito, quia donatio fuerat voluntaria; Alterum quòd donatio facta fuerat non Iosepho, sed filijs ex eo procreandis, & consequenter cessare collationem, cum nepotes non tradent de succedendo auiæ vnà cum
1 patruis, † & collatio solùm detur inter æqualiter succedentes iuxta doctrinam Baldi, & aliorum *in auth. ex testamento, C. de collat.*

His tamen non obstantibus donationem esse conferendam, & sic standum esse in decisis censuerunt Domini amplectentes denuò conclusionem in decisione firmatam, nempè filios quoquomodo succedere volentes patribus, siue ex testamento, siuè
2 ab intestato, † teneri conferre ad beneficium fratrum collaterales cuncta, quæ parentes ex propria substantia etiam contemplatione
3 ne cum matrimonij largiti fuerunt, † dummodo tamen collatio prohibita non reperiatur, *l. in quartam, ff. ad l. falcid. Parisi. consil. 16. num. 13. & seqq. lib. 4. Fontanell. de past. nupt. claus. 4. glos. 1. numer. 19. cum multis seqq. Alexandr. consil. 7. num. 27. lib. 1. Rolan. consil. 70. numer. 13. lib. 4.* cum aliis allegatis in alia decisione huius coram *§. resolutionis fundamentum.*

Huius autem collationis introducendæ
4 ratio fuit ipsa † æqualitas inter filios seruanda, vt tenuit *text. in l. final. C. comm. vtrinsq. Iudic. & in l. illud, C. de collat.* ne aliàs inter
5 eos rixæ, † & discordiæ orirentur, quamobrem, *Socinus consil. 160. lib. 2. à num. 20.* re-
6 ferens dictum † *Socini senioris* aui sui, attestatur fratrem malle extraneum de hæreditate parentum habere, † quam alterum germanum plus le aliquid quantumuis minimum, quàm æqualitatem vti pacis, & fra-
8 ternæ charitatis nutrimentum, † non solùm præsumitur parens voluisse seruare inter proprios liberos, vt dicit *Socinus* ibidem, ve-
9 rum ea de causa ipse Iudex † amplecti debet in iudicando ex præcepto Imperatoris *in §. illud quoque authen. de non eligen. secun. nub. quem text.* cum aliis ad propositum excoedit, & refert *Ciroc. discept. 74. numer. 14.* Quapropter Domini id libentius in præsenti facti specie secuti fuerunt, vbi pro collatione, nedum vila fuit concurrere iuris præsumptio, sed, & ipsa Ludouicæ donatricis
10 voluntas, † elicita ex iniuncto præcepto Iosepho accepto ferendi donationem in legiti-
11 mam, vnde subsequitur generalis iuris † regula, quod ea, quæ imputantur in quartam subiacent collationi, *l. illud, C. de collat. vbi Dec. num. 5. Thesaur. decis. 46. num. 5. Merlin. de legitim. lib. 2. tit. 2. qu. 1. num. 2.* quando enim
12 dispontentis voluntas accedit, † cessat omnis disputatio, & totum id, quod posset in-

contrarium allegari *l. quæ pater, ff. famil. ercisc. Thesaur. vbi prox nu. 11. Michalor. de fratr. c. 19. num. 11. par. 1. Rot. decis. 568. numer. 2. coram Papa Gregor.*

Non obstat, quod donatio fuerit intuitu matrimonij voluntariè à matre procedens,
13 & ob id collatione non adstringi, † quoniam in contrarium est *text. literalis, in l. vt liberalis, C. de collat.* & in terminis consuluerunt *Cassan. cons. 73. num. 70. Rolan. cons. 70. numer. 16. & 17. lib. 4. Rota coram Merlino dec. 588. Sum. 2. in fin. Michalor. vbi supra num. 16.*

Neque hic applicabilis vila fuit distinctio causæ necessariæ, & voluntariæ, quoniam, vt ista donatio ad effectum, de quo agitur;
14 dici possit ob causam, † non requiritur, quòd sit simpliciter, & absolutè necessaria, sed sufficit, quòd fiat à matre iure naturali impulta maternæ dilectionis, vt filius ditiores, & honorabiliores contrahat nuptias, vt ponderant *Piccard. in eius tractat. de collation. qui est post §. quadam actiones, instit. de action. in art. 3. num. 24. 25. & seqq. fol. mihi 180. Roland. vbi supra num. 14. Fontanell. de pact. nupt. dicta claus. 4. gloss 1. num. 35. & 40. Molin. de iust. nupt. lib. 1. quæst. 21. à num. 14. Faber de err. pragm. decad. 41. err. 1. num. 6. versic. denique Cuiell. de donat. contempl. matrim. tom. 2. difficult. 3. par. 2. numer. 24.*

Minùs ad euitandum collationem profuit allegare, quòd ex mandato procuræ ad donandum donatio resultet in fauorem fi-
15 liorum nascitu rorum, † qui quemadmodum auiæ non successerunt, ita à collatione euadunt immunes, nam vltra, quod *Baldus*, & alij loquuntur de filijs iam natis, & cognitis donanti, quales non erant filij Iosephi, obiectum remouetur, quia etiamsi in præcedenti mandato expressè non legatur Iosephi, tamen Ludouicæ intentio fuit principaliter eidem donandi, vt liquet ex antecedenti declaratione bon. mem. Cardinalis Caratæ, cuius opera matrimonium conclusum fuit, vt in Summario responsionis Ascanij *num. 2.* & ex instrumento ratificationis omnibus solemnitatibus roborato, in quo principaliter, & primariò voluntas donandi dirigitur in Iosephum, ibi: cum D. Ludouica Guzzolina singulari sèper amore dilexerit D. Iosephum eius filium, & infernis, ibi: volens &c. erga dictum D. Iosephum filium noua dilectionis signa præberc, & gesta alias erga dictum D. Iosephum, eiusque filios nascituros plenarie executioni demandare &c. ex his sanè verbis optimè
16 demonstratur, † quòd donatio respectu filiorum, fuit contemplatione ipsius patris,
17 intrat † propterea de plano collatio, *Cyn. in l. scimus, C de inoffic. testam. Bart. in l. dotem dedit num. 2. C. de collat. bonor. Surd. cons. 361. numer. 30. & 31. Gratian. discept. 405. numer. 12. & 663. num. 1.* & à contrariis vindicat *Giurgen. respons 83. numer. 70. lib. 1.*

Neque contrarium inferri valet ex coniecturis, nam præter enumeratas, & reiectas in prætorita decisione, non vila fuit obstare

altera

item deducta ex eo, quod donatrix expreſ-
so cauerit ipſos filios cenſendos eſſe primos
18 donatarios, † quatenus creditores paterni
illum ſuper bonis donatis molestarent, quia
19 cum moleſtia non ſuperuenerint, † dona-
tio ex defectu conditionis, remanſit Ioſephi,
vt in ſortioribus, quod donatio dicatur re-
20 ſpicere commodum patris, † & illius con-
templatione facta cenſeatur, etiamſi ſola
ipſe pro eo adſit, *Mandell. conſ.* 58. *numer.* 7.
quem ſequitur *Giouan. allegat. reſponſ.* 23.
numero 70. *verſ. tertio, quia*.

In nihilo releuante, quòd donatrix vſum-
fructum bonorum donatorum reſeruauerit
ſibi, ac bo. me. Epiſcopo Mineruini, & Sil-
uestro alteris filijs, vnde arguendo cum *Cra-*
uetta conſ. 85. *numer.* 8. & *Surdo eius ſectatore in*
21 *conſ.* 141. *ſub num.* 32. infertur † donationem
eſſe fructuariã, dum in vita matris, & duo-
rum filiorum fructus percipi non poterant,
poſt mortem vero bona donata erant con-
ferenda, quoniam vſusfructus fuit reſeruա-
tus vnicuique pro rata, & ſic per obitum
donatricis acquirebatur donatario pro ter-
tia parte, ſicut etiam per aliorum reſeruata-
rorum prædeceſſum reliquæ duæ tertiæ
22 partes eidem acquirebantur, † & plures vti-
litates, ex tali donatione filio relictas, re-
probatis Cravetta, eiuſque ſequacibus enu-
merat *Giouagn. vbi ſupra num.* 73. *verſ. quartum*
hoc, Rolan. d. conſ. 90. *numer.* 15. *Ludouic. Bell.*
conſ. 9. *num.* 13. & *ſequendo Giouagn. eos recenſet*
ipſe Surd. conſ. 361. *num.* 32. & *Cravett. conſ.* 617.
numer. 2. firmat donationem eſſe collatitiam,
& ſe retractat ab eo, quod dixerat in
23 *conſil.* 85. † dicens, quod tunc contrarium
reſpondit, quia in illo caſu donatio matris
erat ſimplex, non autem cauſa matrimonij,
vt hic.

Præterea Domini vltra bona donata ad-
docendum eſſe ad collationem putarunt
etiam creditum Ludouicæ ratione adminiſ-
trationis geſtæ per Ioſephum, tam de om-
nibus bonis donatricis vſque ad diem 25. Fe-
bruarij 1650. quo illud in ratificatione do-
nationis fuerat remiſſum, & condonatum
Summario Aſcanij *numer.* 1. *litera G.* quàm
uſque ad mortem matris etiam de vſufru-
24 ctu bonorum donatorum, † qui vigore
ante dictæ donationis ſpectabat ad illam,
quatenus Ioſeph in redditione rationis re-
peratus debitor, id quoque per rationes ſu-
peruis expreſſas venit conferendum *Kalaſe.*
de partitio. cap. 43. *num.* 148. & 149. *Gamm. de-*
ciſ. Lucenſium 164. *per totam*.

Demum quoad domum habitationis ip-
ſius donatricis, quam Aſcanius prætendit
non eſſe collationi obnoxiam, ſed ad ipſum
ſpectare vigore particularis primogenitu-
conſtitutæ anno 1588. in contractu matri-
monali ipſius matris, reſpondebatur pro
parte Ioſephi ſuper ea litem pendere in
Tribunali A. C. coram quo licet Aſcanius
poſſit agendo eam petere vigore dictæ pri-
mogenituræ, & in Rota excipiendo inſtare,
vt declaretur illam collationi non ſubiace-
re, attamen Domini pro nunc circa eam ni-
hil firmare voluerunt, ſicut Aſcanius pro
effectu collationis in principio cauſæ petiit
immiſſionem in alijs bonis donatis, reſer-
uando ſibi iura dictæ primogenituræ ſuper
hac domo, vt in ſententia de partibus in
eius Summario primæ poſitionis *numer.* 7.
in fine.

Atque ita concluſum fuit ſtandum eſſe
in deciſis.

Alia præſentis cauſæ deciſio, qua hic confirma-
tur, habetur impreſſa ſupra par. 12. *recent. de-*
ciſ. 389. *in ordine*.

REVERENDISS. D. BEVILAQVA.

poſtea almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio
apud S. Maieſtatem Cæſaream.

Vrbeuetana Regreſſus.

Venerit 11. *Ianuarij* 1669.

ARGVMENTVM.

Ad Reſignatum beneficium regreſſus conce-
ditur, quia penſio ſuper eo reſeruata, ad for-
mam pacti, ſoluta non erat, & de illius nul-
litate fuerat etiam oppoſitum, quod licet
cum ſolo reſignatario procedere decretur,
ſucceſſores tamen adhuc afficiebat, quia eo-
rum etiam nomine ſtipulatum erat, non ob-
ſtante defectu clauſulæ, & non alias, in reſi-
gnatione omiſſæ, quia cum illa conditiona-
lis eſſet, eadem clauſula in ea ſemper cenſe-
ri debet appoſita.

SVMMARIVM.

1 *Regreſſus à reſignante ſibi reſeruatus in caſu non*
ſolutionis penſionis, vel quod illa de nullitate re-
darguretur, debetur, ſi verumque, vel alterum
verificatum ſit.
2 *Regreſſus reſeruatus afficit non ſolum primum*
reſignatarium, ſed etiam omnes ſucceſſores il-
lius.
3 *Penſio reſeruata occaſione reſignationis beneficij,*
que ad regreſſum non indiget clauſula, & non
alias.
4 *Reſignatio beneficij facta occaſione reſeruationis*
penſionis, dicitur conditionalis, & ideo in ea ſem-
per cenſetur appoſita clauſula, & non alias.
5 *Clauſula, & non alias ſubintelligitur in reſer-*
uatione penſionis reſeruata occaſione dimiſſionis
beneficij, quamuis illa expreſſa non ſit.
6 *Nullitas, que eſt iuridica, non poteſt dici, quod*
ſit allegari prohibita.
7 *Reſignatarius ſi pro ſe, & ſucceſſoribus renun-*
ciauit cuicumque exceptioni etiam legitimæ, nec
ipſe, nec eius ſucceſſores illas poterunt allegare.
8 *Verba generalia, & effrenata comprehendunt,*
quamlibet nullitatem, non ſolum de facto, ſed
etiam de iure.
9 *Nullitatis cuiuſcumque renunciatio comprehendit*

etiam illam, quæ prouenit ex malo expressione valoris.

10 *Valorem verificare non debet pensionarius, qui non agit ad canonizzationem pensionis, sed solum, vt regressum obtineat.*

11 *Resignans, cui nullitas pensionis reseruatæ opponitur, non debet simul beneficio, & pensione carere.*

12 *Assignatio fructuum beneficij facta pro decimis, tanquam ad alium finem emanata, non suffragatur pro iustificatione eorundem fructuum, ad effectum solutionis, vel non solutionis pensionis.*

13 *Fructuum quantitas in annis calamitosis, puta tempore Belli, non infert ad fructus eiusdem annorum.*

14 *Fructuum probatio non resultat minori tempore, quam decennio.*

15 *Fructuum probatio pro sustinenda, vel annullanda pensione in resignatione reseruata, fieri debet per quinque annos antea, & quinque post reseruationi eiusdem pensionis.*

DECISIO CCCXLII.

RESPONSVM fuerat sub die 13. Aprilis proximi præteriti constare de bono iure Philippi Maccioni in contumaciam Sebastiani Panaceni, qui informare neglexerat, sed hodie ipso audito, & ponderatis eius iuribus in antecedenti disputatione non deductis, recessum fuit à decisis, nam Sebastianus consensum præstitit resignationi Plebaniæ S. Martini Castri Fabri in fauorem Francisci Leonelli ex quo ille vice versa consensit super illius fructibus ascendentibus ad ducatos 270. auri de Camera, reseruari annuam pensionem scutorum centum auri stamparum, reseruato etiam regressu ad fauorem ipsiusmet resignantis casu, quo ipse Leonellus, vel successores antedictam pensionem non soluissent, seu in totum, vel in partem reduci, aut annullari tentassent hodierno Summario Pensionarij num. 1. quod idem apertè legitur in literis Apostolicis desuper expeditis. Vnde cum Philippus immediatus successor per obitum Leonelli cessauerit nedum in solutione pensio-
1 nis, † verum etiam illam annullari præsumpserit, sub prætextu non expressionis veri valoris, vtique à semetipso aperuit viam Sebastiano regrediendi ad suam Ecclesiam sub dicta conditione resignatam iuxta decisionem *Cresent. 1. num. 1. de rescript. Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 40. n. 171. Rota coram Royas decis. 213. num. 4. & in rec. decis. 314. num. 1. & in Theatina, seu nullius Abbatiæ 10. Decembris 1640. coram Coccin. & in eadem 10. Maij 1641. coram Bichio.*

Neque refert, quod hodie non agatur de primo resignatario, qui pensioni consensit, sed de Philippo successore; Nam cum Sebastianus conditionaliter consenserit resignationi, scilicet quatenus pensio solueretur, atque in euentum contrarij, ac nullitatis, & reductionis dictæ pensionis reseruauerit regressum, ac si resignationem non fecisset,
2 vt in † dicto Summario *num. 1. & 2.* proinde talis conditio afficit nonsolum Leonellum primum resignatarium, sed etiam omnes successores in beneficio pro conseruatione iuris resignantis, qui aliàs non resignasset *Pan. de resignat. lib. 6. qu. num. 18. Lotter. vbi supra qu. 19. num. 104. Rota decis. 63. num. 2. par. 9. rec. Et in Aquilana Canonicatus 26. Maij 1660. coram Eminentissimo Celso inter eius impressas 31. num. 2.*

Non obstat, quod reseruationi pensionis non fuit adiecta clausula, & non aliàs &c.
3 quia † cum agatur de pensione reseruata occasione resignationis in fauorem, quæ semper dicatur conditionalis, propterea & clausula prædicta, de stylo semper apponi
4 solita, expressè non fuit apposita, † Nihilominus semper tacitè inest, & subintelligitur, & non minus quam expressa eundem parit effectus iuxta doctrinam *Pan. de resignat. lib. 1. qu. 2. num. 17. & 22.* quam sequitur *Rota coram Buratto decis. 810. num. 3. & decis. 400. num. par. 1. diuers. & decis. 76. num. 19. coram Eminentissimo Prodatario.*

Minus ad allegandum regressum profuit allegare, quod nullitas opposita sit iuridica,
5 quæ regulariter † non censetur prohibita iuxta deducta in antecedenti decisione, quia obiectum cessat ex quo tam in literis resignationis, quam in instrumento consensus in Summario Sebastiani *num. 1. & 2.* Leo-
6 nellus resignatarius pro se, † & successorum nomine renunciauit omni, & cuicumque exceptioni, quantumuis legitimæ, & iuridicæ, ac etiam erroneæ confessionis, quæ verba tam effrenata, sicuti æquiualent cui-
7 cumque nouæ formæ, † Ita vigore suæ generalitatis comprehendunt quamcumque
8 nullitatem, siue de facto, † siue de iure, &
9 consequitur etiam † nullitatem elicitam ex mala expressione valoris *Rota coram Penia decis. 308. num. 6. & 7. repet. apud Garz. de benefic. par. 4. cap. 3. num. 52. & in Camerinen. regressus 1. Decembris 1645. §. pro quo coram bo. me. Peutinger. & in Parmen. pensionis 1. Iunij 1656. §. vlterius coram R. P. D. meo Ottalora, confirmata 15. Februarij 1666. coram eodem.*

Neque subsistit, quod prædicta regulentur à clausula dummodo fructus ascendant ad ducatos 270. quo non probato, omnia corruunt, quoniam vltra, quod iustificatio ipsius valoris videtur satis apparere ex testibus examinatis ad instantiam Leonelli primi resignatarii, deponentibus de tali redditu Plebaniæ, pro responsione animaduerterunt Domini, Sebastianum hodie non agere pro Canonizatione suæ pensionis, ideoque non
10 teneri ad verificationem valoris, † sed tantum ad probandum euenisse casum moræ, & impugnationis pensionis per Titularem, qui cum in proposito non controuertatur, negari non potest regressus resignanti ne tam
11 magnum dispendium patiatur, † amittendo beneficium, & pensionem correspectiuè reseruatam *Lotter. de re benefic. lib. 1. qu. 40. num. 291. in prax. exig. pens. par. 1. qu. 9. num. 9. 12.*

& 16.

& 16. Rota in Cremonen. pensionis 19. Iunij 1623. coram Fbaldo, quem sequitur *Rota in allegata Thesaurus, seu pallium Abbatiæ 10. May 1641. §. quia hoc coram Bichio.*

Quod agnouit ipsemet Philippus, dum ad docendum fructus non ascendere ad quantitatem narratam, attulit in præterita disputatione notulam reddituum, quos Sebastianus assignauerat pro Decimis annorũ 1642. & 1643. quam hodie visum fuit, nec posse
12 suffragari Philippo, † tum quia emanauit ad alium effectum nempe solutionis Decimarum, & sic dubitari potest de diminutione ad se exonerandum á debito *Grat. discept. 151. num. 21. Surd decis. 250. num. 5. in fine*, tum, quia ex illis annis, tamquam calamitosis occasione Belli initi, eo tempore vi-
13 gentis, † nihil colligi potest, quod inferat ad certum annuum reditum, & valorem beneficij, vt dixit *Rota decis. 222. nu. 5. par. 10. recent.* pro quo firmando computandus est
14 annus fertilis cum sterili, † & inspici debent fructus integri decennii, calculando
15 omnes introitus quinque † annorũ præcedentium resignationem, & quinque sequentium, vt ad propositum nostrum dicunt *Achil. decis. 24. num. 1. de probat. Pen. decis. 574. num. 4. Greg. decis. 353. num. 7.* & aliis cumulatis firmatum fuit in *Romana pensionis 23. Iunij 1656. §. nihilominus, & §. probauit coram R. P. D. meo Albergato.*

Et ita concluſum fuit esse recedendum à decisis vtraque parte informante.

R. P. D. BEVILAQVA.

Postea Almæ Vrbis Gubernatore, & Nuntio apud Maiestatem Cæsaream.

Narnien. Prædij.

Veneris 8. Februarij 1669.

ARGVMENTVM.

Fideicommissum dicebatur in donatione constitutum, sed quia illud à donatario non fuerat acceptatum, sustragari non potè deciditur, quæ acceptatio ex sola scientia, vel possessione bonorum non resultabat, quia illa in præiudicialibus non sufficit, hæc autem cum ad titulum donationis liberæ referri potuerit, ad fideicommissum onerosum trahenda non erat; Rursus quatenus hæres teneatur ad obseruantiam facti à suo auctore defuncto constituti, ac qualiter facultas conditionaliter concessa suffragetur, transmittatur, vel potius, donec casus euenerit, in suspenso remaneat, in eadem decisione declaratur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta cum pacto reuersiuo in casu præmortuitatis donatarij, eo prædefuncto, reuertitur ad heredes donantis.*

2 *Fideicommissum donatario iniunctum, ex sola illius scientia non censetur acceptatum.*

3 *Ratificatio in actibus merè lucratiuis ex sola scientia resultat secus verò in odiosis, & præiudicialibus, in quibus requiritur expressus consensus.*

4 *Solutio, quæ nihil commune habet cum fideicommisso, illius ratihabitionem non importat.*

5 *Possessio donatarij, quæ referri potest ad donationem liberam, ad titulum fideicommissi referenda non est.*

6 *Possessor præsumitur velle possidere titulo sibi magis vtili, & proficuo, non autem damnoso.*

7 *Hæres tenetur obseruare fideicommissum à suo auctore defuncto constitutum.*

8 *Hæres tenetur obseruare factum defuncti, non in re actionis, sed solum per viam exceptionis.*

9 *Acceptatio fideicommissi si non fuit vtilis donatario, ab eo facta censeri non debet.*

10 *Fauore alicuius inductum, in illius odium retorquendum non est.*

11 *Facultas disponendi fideicommissario tributa in casu non existentiæ filiorum, expirat per illius obitum, sine filijs, & num. seqq. vbi vide.*

12 *Ius conditionale non purificatum in vita, quatenus transmittatur ad heredes.*

13 *Facultas conditionaliter alicui concessa, donec impleatur, & eueniat casus illius, remanet in suspenso.*

DECISIO CCCXLIII.

EX Instrumento donationis hodiè pro D. Fælice, & litis consortibus exhibito, resultare visum fuit, Iniustitiam sententiæ A. C. petitam immissionem denegantis in Prædio nuncupato Vallo Antica; vnde concluſum fuit esse recedendum à Decisione coram me edita 28. Ianuarij 1664. vbi
1 firmatum fuerat constare † de re iudicata ad fauorem Auueduti moderni Possessoris, ex quo conuentionale fideicommissum reciprocè ad proprium, & filiorum commodum ordinatum à Clemente Angelo, & Dominico fratribus de Contectibus expirasset in Dominico, qui vltimus, sicut cæteri absque liberis decesserat.

Siquidem Prædium, de quo agitur, tanquam situm in Territorio S. Gemini comprehenditur in donatione facta anno 1630. à Clemente in fauorem Angeli, & Dominici, pacto tamen adiecto, quod bona donata quatenus ipsi decederent, sine filijs legitimis, & naturalibus, reuertentur ad ipsum donantem, eiusque hæredes; Cum igitur conditio purificata existeret per prædecessũ, sine prole vtriusque ex donatarijs, donatio
2 resoluta remansit, † & bona in vim præfatæ conuentionis, quasi per fideicommissum redire debent ad Fælicem, & alios mediatos hæredes donantis ex persona Gasparis ab eo vniuersaliter instituti, *Tiraquell. in Lsi vnquam num. 5. C. de reuocat. donat. Barbos. dict. 351. post princ. Rota decis. 1. par. 2. rec. & in Romana census 30. Ianuarij 1654. coram Reuerendissimo Domino meo Decano §. informantes verò.*

Nec vis aliqua fieri poteſt in antecedenti fideicommiſſo per viam contractus celebrato 28. Auguſti 1627. quia cum id geſtum fuerit abique interuentu Dominici, ſuffragari non poteſt Auueduto, niſi ipſe docear de expreſſa illius ratificatione; nam tacita non ſufficeret, quia propter, quod fideicommiſſum eſt de ſui natura odioſum, imponebat etiam expreſſum grauamen Do-
3 minico; † illi ſubiiciendi ſcut. 2000. ſibi iamdiù quæſita per donationem Thomei Patrui, ideò etiamſi probaretur ſcientia, adhuc non prodeſſet, cum non verſemur in contractu merè lucratiuo, quo caſu fortaſſe intraret præſumptio, quod quilibet cenſetur reſpicere rem ſibi vtilem, & proficuam, ſed agitur de fideicommiſſo habente admixtum dictum onus ſcut. 2000. quod
4 poterat à Dominico non acceptari, † propterea ad inducendam ratificationem non ſola ſcientia, ſed explicitus illius conſenſus requirebatur, *gloſ. in l. ſi verbo liberalitatem ff. de donat. Molin. de Primogen. Hiſpan. lib 4. cap. 2. num. 66. verſ. quæ omnia Rota in rec. deciſ. 27. numer. 1. & ſeq. par. 7. & in Romana domus 26. Februarij 1663. §. Tum, quia coram Reuerendiſſimo Domino meo Decano, & in Romana Domus de Vſazzis 18. Februarij 1664. §. & licèt coram eodem.*

Quamobrem ratificationem non concludit inſtrumentum ſubſequutum 8. Nouembris eiuſdem anni, cum in eo Dominicus nihil egerit, minuſquè adimpleuerit, ſubiugando ſummam prædictam, ſed ſolum ibi fuerunt à Clemente, & alijs data ſcuta 1700 ad effectum extinguendi debita ipſorum
5 fratrum, † quæ ſolutio, ſicut nihil habet commune cum fideicommiſſo, ita ratihabitionem Dominici importare non poteſt *Innoc. in cap. ſuper hoc num. 2. in fin. de renunc. cum alijs in deciſ. 215. num. 15. par. 9. recent.* quod nec elici valet ex eo, quod Dominicus Prædium poſſederit, quia cum non probetur poſſedi-
6 ſſe ante donationem, † poſſeſſio ſubſequens referenda venit pòtiùs ad illam, tanquàm vtiliorem, quàm ad præcedens fideicommiſſum oneroſum, cum quilibet præſumatur velle poſſidere titulo ſibi magis † vtili,
7 & proficuo *Caſtrenſ. conſ. 351. num. 4. verſ. item cum quis lib. 1. Menoch. de præſumpt. 5. numer. 4. & conſ. 87. numer. 64. Rota deciſ. 247. numer. 9. apud Poſth. de manut. & in Rauennaten. legitimæ 29. Nouembris 1667. §. Hinc igitur cor. R. P. D. meo Priolo, & in Romana Domus 25. Junij proximi præteriti §. fin. coram me.*

Non obſtat, quod Dominicus ſucceſſerit
8 Thomeo, † qui promiſerat ipſum ratificaturum, ex quo informantes pro Auueduto adducentes *text. in l. cum à matre C. de rei vindic.* inferebant Dominicum eiuſque ſucceſſores teneri ad obſeruantiam dicti fideicommiſſi; Nam allegatus Textus non ap-
9 plicatur; † quia hæres tenetur ſeruare factum defuncti, non tamen iure actionis, ſed iure exceptionis. *Bartol. in l. cum vir num. 14. verſ. ſed, vt ſuas ff. de vſucap. Gabr. de reg. iur. concluſ. 21. limit. 3. num. 13.* & ideò Angelus, & Clemens, & ab eo cauſam habentes bene potuiſſent, & poſſent excipere contra Dominicum recuſantem ſeruare factum pro-
10 prij Auctoris; † Verùm, cum nec Angelo, nec Clementi, nec Fælici, & litis conſortibus expediat talis acceptatio, imò vtilius ſit Dominicum non acceptaſſe, ob id retorqueri non debet in odium id, quod in eorum fauorem fuit à lege introductum *c. quod ob gratiam de regul. iur. l. quod fauore C. de legib.*

Vlteriùs fuit animaduerſum fideicommiſſum, ſi oſtenderetur acceptatum à Do-
11 minico, † attenta facultate vnicuique ex fratribus tributa, libere diſponendi de ſua portione in caſu non exiſtentiæ filiorum, expiraſſe per obitum, tam Angeli, quam Dominici, ſine prole, parum relcuante, quod pactum, vti conceptum verbis negatiuis ibi: Non eſſendoci maſchi: non potuerit ſuffragari Clementi, eiuſque hæredibus, antè purificationem conditionis Defuncti, relicto Dominico vxorato cum probabili ſpe ſo-
12 boiem procreandi, † quia obiectio poſſet procedere in vltimis voluntatibus, ſecùs verò ſi ex contractibus, vt in propoſito ius conditionale oriatur, cum tunc in vita non purificatum, tranſmittatur ad hæredes iuxta *text. in l. ſpem, C. de donat. Inſ. in l. qua legata ff. de legat. 1. Aretin. in §. ex conditionali num. 6. Inſtit. de verb. obligat.* latè *Cancer. var. reſol. lib. 3. cap. 21. numer. 95. Rota in Romana fideicommiſſi 21. Junij 1655. §. nec relenat coram bo. me. Leone Veroſpio*, aliàs facultas ſuum non ſortiretur effectum, & reſpectu vltimi ſuperſtitis, omninò vana fuiſſet, cum ipſe de per ſe liberam facultatem haberet diſponendi de to-
13 to, quapropter ne † eluſoria reddatur facultas, eo facto, donec per obitum omnium, ſine filijs veniat caſus, illa manebat in ſuſpenſo per ea, quæ tradit *Rota deciſ. 146. à numer. 21. par. 5. recent. & in Ferrarien. fideicommiſſi 4. Martij 1663. coram Eminentiſſimo D. meo Card. Vicecomite, & in Arminen. fideicommiſſi 21. Decembris proxime præteriti §. fin. coram R. P. D. meo Albergato.*

Atque ità ex læſione reſultante ex iniuſtitia ſententiæ A. C. conſtare de cauſis reſtitutionis in integrum, non autem de re iudicata recedendo à deciſis Domini conſuerunt vtraque Parte audita.

Supra in alia parte 16. adeſt altera præſentis cauſæ Deciſio, quæ eſt ibi in ordine 127.

R. P. D. CALATAIV.

Cæſenaten. Dotis.

Luna 11. Februarij 1669.

ARGVMENTVM.

Diſputatur concluſio, quatenus debeantur fructus dotis per hæredes patris dotantis; vndè etiam

etiam quæritur, an ipsa dos succesſerit loco legitimæ; vtrumque affirmatiuè reſolutum, quia illa conſtituta erat occaſione ampliſſimæ renunciationis, factæ à filia in fauorem eiuſdem patris, etiam pro portione legitimæ, ex quo ideo ſequebatur, eam aſſumpſiſſe naturam illius, & per cõſequens deberi fructus à die conſtitutionis factæ; Rurſus etiam quod teneatur tutor, pecunias à ſe ipſo debitas, in emptionem prædiorum conuertere, aliàs euitare non poteſt ſolutionem vſurarum pupillarium, quamuis ſub clipeo Contutoris ſe excuſare prætendiſſet.

SVMMARIVM.

1 *Legitima licet non debeatur ante obitum patris, poteſt tamen cum conſenſu filij, etiam viuente patre, perſolui.*

2 *Pater poteſt in vita aſſignare filio legitimam, dummodo tamen vtriuſque interueniat conſenſus.*

3 *Dos à patre conſtituta filiæ correſpectiuè ad renunciationem, etiam pro portione legitimæ, dubitari non poteſt, quod ipſam legitimam non comprehendat.*

4 *Pater adhuc viuens dicitur præuenire voluiſſe ſolutionem legitimæ, ſi filiam, omnia bona ſibi renunciantem, dotauit.*

5 *Dos ſuccedit loco legitimæ, etiam reſpectu temporis conſtitutionis illius, ſi in recompenſationem ampliſſimæ renunciationis conſtituta ſit, & num. 7. 11. & per totam.*

6 *Querela inofficioſi teſtamenti ceſſat, ſi non ſolum mortis cauſa donatum ſit, ſed etiam inter viuos, contemplatione tamen vt in quartam imputetur.*

8 *Filius, vel filia, cui in vita patris legitima perſoluta eſt, poteſt imputè ab eodem patre in teſtamento præteriri.*

9 *Legitimam ſibi à Patre viuente aſſignatam, ſi filius diſſipat, idem pater ad nihil vlterius tenetur.*

10 *Dos à patre ſimpliciter conſtituta filiæ, quatenus eo viuente aſſumit naturam legitimæ?*

12 *Fructus dotis, quæ etiam viuente patre aſſumpſit naturam legitimæ, debentur ab ipſa die conſtitutionis illius, quod quatenus procedat vid etiam num. ſeq.*

14 *Tutor ſi eſt etiam debitor pupilli tenetur ſuum debitum ſoluere illudque ad commodum pupilli in emptionem fundi fructiferi impenſire,*

15 *Vſuras pupillares à die ſuſceptionis tutelæ tutor pupillo perſoluit, ſi pecunias à ſe ipſo debitas, non impenſiuit.*

16 *Tutor qui adminiſtrauit, ipſe tenetur, quamuis etiam alius tutor, vel contutor datus ſit.*

17 *Tutor qui munus ſuum ſollicitè non impleuit, ſub clipeo contutoris ſe excuſare non poteſt.*

DECISIO CCCXLIV.

EX quo ſub die 16. Ianuarij 1668. viſum fuit DD. dotem ſc. 600. promiſſam per Sebaſtianum Buſchum Vincentiæ filiæ, nuptæ cum Thoma de Altinis ex diſpoſitione Statuti Cæſenæ ſucceſſiſſe loco legitimæ, reſolutum fuit Auguſtinum Buſchum filiſi, & hæredem d. Sebaſtiani teneri ad ſoluendum fructus dictæ dotis promiſſæ, & non ſolutæ, etiam matrimonio diſſoluto per prædeceſſum dictæ Vincentiæ, vt in deciſione deſuper extenſa, de cuius iuribus cum fuerit diſputatum die 15. Iunij eiuſdem anni 1668. aduertentes, quod legitima debetur dumtaxat à die obitus Patris, declarando primam deciſionem, ab ea tantum die fructus etiam eſſe debitos DD. reſponderunt, ſed repropoſito hodie dubio; An ſit ſtandũ in primo, vel ſecundo loco deciſis pro receſſu à dicta vltima deciſione, emanauit reſolutio.

Et quidem licèt legitima verè de iuris rigore non antea debeatur, quàm à die, qua moritur Pater, † accedente tamen filij conſentu, poteſt Pater adhuc viuens illius aſſignationem ad libitum præuenire, vt ſunt text. clari *in l. cum quo de peculio* 56. §. *final. ff. ad leg. falcid. l. ſi quando* 35. §. *& generaliter C. de inoff. teſtam. Bald. in l. cum quis verſ. ſed quid ſi donat. ff. de condit. cauſa data, Iaſ. in l. in ſuis* 11. *num.* 18. *ff. de lib. & poſth.* vbi referens paraboIam Euangelij de Filio prodigo † *Luca cap.* 15. dicit, quod Pater etiam in vita poteſt filio legitimam aſſignare, dummodo & ipſe conſentiat, optimè *Dec. conſ.* 616. *num.* 5 *verſ. & iſta legitima, Caſtr. conſ.* 372. *num.* 5. *lib.* 1. *Alleg. grad. conſ.* 85. *num.* 30. *& ſeqq. lib.* 1. cum pluribus relatis per *Vincent. de Franch. deciſ.* 132. *num.* 2. *& ſ.*

Nec dubitari poteſt in propoſito caſu, quod in conſtituenda tali dote vtriuſque partis conſenſus non interuenerit ad inducendam iſtam præuentiuam ſolutionem, ipſa enim in eodem actu promiſſionis dotis ampliſſimè renunciauit bonis paternis, maternis, fraternis, ſororiis, & auitis, & generaliter omnibus alijs iuribus ſibi competentibus, & in futurum competituris ex quacumque legitima portione, † & ſupplemento iure naturæ debito, Summario primæ poſitionis illorum de Altinis *num.* 5. & pater correſpectiuè ad factam ſibi renunciationem, congruam dotem filiæ promiſit; vnde ex hac contemporanea renunciatione fauore Patris dotantis in ipſo actu dotationis emiſſa, manifeſtè reſultat, & quod ipſa propter dotem ſibi promiſſam omnia iura ſibi competentia, & competitura etiam nomine legitimæ, † illiuſque ſupplementi remiſerit, & quod Pater inhærendo prædictæ renunciationi, adhuc viuens in aſſignatione legitimæ præuenire voluerit, vt poſt *Bald. in l. cum oportet* §. *non autem num.* 8. *C. de bonis quæ liber.* in puncto contuluerunt *Caſtren. d. conſil.* 372. *num.* 4. *lib.* 1. *Crauett. conſ.* 84. *num.* 4. *et* 5. & admiſit *Rota in deciſ.* 815. *num.* 5. *verſ. præterea coram Card. Seraph.* & in individuo firmauit *in deciſ.* 267. *num.* 4. 5. *& 6. coram bo. memor. Amat. Dunoz.* vbi etiam aduertit, quod quando (prout hic) Pater dotat filiam in recompenſationem portionis hæreditatis, † & legitimæ, non ſolum dicitur voluiſſe præueni-

re in vita, quod facere tenebatur post mortem, tunc tempus talis promissionis dotis dicatur subrogatum loco temporis mortis Patris, sed vlterius talis assignatio, eo adhuc viuente, succedit loco legitimæ, quod etiam apertissimè deducitur ex verbis *text. in l. si non mortis causa 24. ff. de inoffic. testam. vbi*: Si nō mortis causa fuerit donatum, sed inter viuos
6 hac tamen contemplatione, † vt in quartam habeatur, potest dici inofficiosi querelam cessare; Vnde cum in casu nostro dubitari non possit, quod dos in vita Patris assignata
7 fuerit, vt succederet loco legitimæ, † dum de ea etiam Pater expliciam reportauit renunciationem, etiam in eius vita, legitimæ naturam assumere debet, vt in punctualibus terminis dotis scut. 600. assignatæ per Patrē filiæ, quæ pluribus hæreditatibus ipsius fauore renunciauerat, quod succederent loco
8 legitimæ etiam in vita Patris, † tanquam potuerit in eius testamento impunè præterire, consuluit *Dec. d. conf.* 6. 6. *num.* 5. & conferunt in similibus terminis cumulati per *Allegrad. d. conf.* 85. *num.* 31. & 32. vbi aduertit, quod est adeò verum, vt talis assignatio præuenta in
9 vita Patris legitimæ successionem † importet, vt si filius eam dilapidet, Pater ad nihil vlterius teneatur, & clarius *num. seqq.*

Neque huic intellectui contradicit *Rossi. de dote cap.* 6 §. 9. *num.* 212. in præterita decisione allegatus; † ipse enim loquitur, vt in terminis Patris simpliciter dotantis, in cuius vita quidquid sit an dicta dos illicò assumat naturam legitimæ, filia inuita, & dissentiente, si vterque, vt in casu nostro consentiat, & pater competentem dotem filiæ assignet non simpliciter, sed correspectiue ad generalem renunciationem a filia reportatam, in-
qua ipsa etiam ius petēdi legitimam solem-
11 niter à se abdicauit, † non videtur posse controuerti, quin etiam in vita Patris talis dos induat naturam legitimæ, vt optimè ad propositum firmat *Rota decis.* 267. *num.* 4. 5. & 6. *coram bo. me. Dunozzium*,

Cum itaque de vtriusque consensu ista dos assumpserit etiam in vita Patris na-
12 turam legitimæ, † inde assequimur, quod ex ea fructus debentur, *lege Papinianus* 8. §. *Vnde si quis ff. de inoff. testam. Rota decis.* 528. *num.* 27. *coram Dunozzium.* cum aliis cumulatis in prima decisione huius Causæ 16 Ianuarii 1668. §. *quidquid enim*, & quamuis *Andreol. contr.* 191 *num.* 12. in præterita decis. relat. in contrarium sensisse videatur, ipse
13 tamen non loquitur † in terminis dotis assignatæ pro omni, & toto eo, quod filia, quæ renunciauit omnibus bonis paternis prætendere poterat, qui est casus noster; quinimò idem *Seraph. ab ea allegat. in decis.* 815. *num.* 5. *vers. preterea*, hoc ipsum admisit.

Vltra quod etiam ex alio capite visum fuit Dominis, Augustinum prædictum petitam fructuum solutionem euitare nō posse, cum enim Sebastianus Pater in actu promissionis dotis iniunxerit onus Thomæ generi, vt eam omninò inuestiret, postquam, deindè ipse in testamento eiusdem Thomæ relictus fuit Tutor, & Curator Ioannis Baptistæ filij ex dicto matrimonio suscepti, & in solemni susceptione tutelæ declarauit se debitorem scut. 400. pro reliquo dictæ dotis, adhuc non solutæ, dicto præterito Summa-
14 rio *num.* 1. *in fine* & *num.* 2. † tenebatur ex munere tutelæ ibi ipsi breui manu dictum residuum soluere, illudque ad commodum pupilli in emptionem fundi fructifer erogare,
15 alias enim vti negligens † in adimplendo onere, † quod antea in Genero adeò enixè requisiuerat, tenetur à die saltem susceptæ tutelæ, hoc est 7. Martij 1643. dicto Summario *num.* 1. *in fine*, pupillares vsuras persoluere, iuxtà præscriptum Imperatoris *in l. tutores 24. C. de admin. tut. & l. si tutor constitutus* 15. *& l. ab fœnus* 49. *ff. eodem*, *Franch. decis.* 18. *num.* 6. *vers. quæ æquitas*, *Rota decis.* 300. *num.* 1. *par.* 11. *recent.* cum aliis nouissimè congestis in *Tiburtina redditionis rationis* 2. *Martij* 1608. §. *Itaque dicebatur coram R. P. D. meo Tato*.

Et hoc licèt haberet in Contutorē Thomam Santolinum, vltra quod enim ipse tantum administrabat, minusque vsque adhuc
16 iustificauit Contutorem in aliquo † defecisse, illius negligentiam semper redditur inexcusabilis, dum sibi ipsi non soluens pecunias pupillo debitas, † nec Contutori denuncians eum teneri otiosas, officio proprio non satisfecit. Tutor autem, qui munus proprium solliciè non adimplet, sub clypeo Contutoris se excusans, non auditur, inquit *text. in l. tutor qui repertorium 7. §. si tutor ff. de administr. & peric. tut.*

Et ità vtraque Parte &c.

Supra in alia parte 15. *recent. adde altera, & prima præfentis causæ decisio, quæ ibi est in ordine* 150.

R. P. D. EMERIX.

Tiburtina Hæreditatis.

Veneris 10. *Maij* 1670.

ARGVMENTVM.

Post mortem instituti, & substituti simul, vsusfructus matri fuerat relictus, cuique ea defuncta, hæres primo instituti peteret immissionem in proprietate, hæc licèt sibi contraria, conceditur, quia institutio eiusdem matris ad solum vsumfructum fuit restricta, non obstante quod illa etiam in proprietate instituta prætenderetur, quia neque fuerat hæres sola, vel in re certa; sed quia de alia etiam sui vocatione opponebatur, hæc minus competere visa est, tanquam facta per verbum *hæredes*, & *successores*, quod in hac facti specie, solos hæredes sanguinis comprehendebat.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vsusfructus extinguitur morte vsufructuarij.*
2 *Vsusfructu finito per mortem vsufructuarij, ille statim consolidatur cum proprietate, etiam fauore hæredis ab intestato.*
3 *Vsusfructus consolidatio tamquam ius reale, fit cum proprietate, nullo habito respectu personæ, penes quam illa existit.*
4 *Vsufructuarius dicitur ille, cuius dispositio non incipit à bonis, sed ab vsufructu.*
5 *Vsusfructus formalis quando non dicatur relictus.*
6 *Vsusfructus simplex relictus censetur per verba durante la vita sua.*
7 *Vsufructuarius, si ei nullus fuit datus cohæres in proprietate, remanet etiam hæres proprietarius.*
8 *Testator dici non debet decessisse pro parte testatus & pro parte intestatus.*
9 *Vsufructuarius vt dicatur etiam hæres in proprietate, requiritur quod in re certa, vel ipse solus hæres institutus sit.*
10 *Vsufructuarius si quis fuerit relictus post mortem instituti, vel substituti, eo defuncto proprietas remanet penes hæredes primi instituti, vel substituti.*
11 *Hæres in omnibus repræsentat personam defuncti.*
12 *Hæredum, & successorum appellatione quatenus veniant solum hæredes sanguinis, & numeris seqq.*
13 *Substitutio facta personæ coniunctæ per verbum, hæredes, & successores, non comprehendit nisi hæredes, & descendentes sanguinis.*
14 *Dictio, suis, adiecta substitutioni factæ de hæredibus, & successoribus, illam restringit ad hæredes, & successores sanguinis.*
15 *Proprietarium aliquem esse simul, quoque videtur solus vsusfructus vita durante fuerit relictus, incompatibile reputatur.*
16 *Repugnantia in vna eademque dispositione admittenda non est.*

DECISIO CCCXLV.

ASPIRANTIBVS ad hæreditatem Getulij Roncetti in pupillari ætate defuncti Francisca Matre, innixa dispositioni iuris communis, & Barbara Auia, suffulta substitutione in testamento paterno his verbis facta: In euento che Getulio mio figlio erede instituto, & anco Gio. Antonio mio fratello sostituito, e l'vno, e l'altro morisse, e morissero senza figli legitimi, e naturali, in tal caso lascio vsufruttuaria di tutti li miei beni la Signora Barbara mia Madre durante la sua vita; Fuit per sententiã A.C. decreta immissio Barbaræ in possessionem solius vsusfructus, qua postmodum defuncta, atque consolidato vsufructu cum proprietate, Francisca rursus petijt immitti, & fauorabilem sententiam obtinuit contra Troianum, & Iosephum de Ciauijs hæredes Barbaræ, ad quorum instantiam commissa causa appellationis in Rota, proposui dubium; An eidem Franciscæ sit danda immissio, affirmatiuè resolutum.

Ipsa enim habet pro se regulam, quod vsusfructus extinguitur morte vsufructuarij
1 † §. finitur instit. de vsufruct. l. corruptionem 16. C. eodem, l. sub conditione 63. ibique gloss. verb. interierit ff. de vsufr. vnde defuncta Barbara
2 simplici vsufructuaria, † ille statim consolidatus remansit cum proprietate ad commodum Franciscæ hæredis ab intestato Getulij filij, ex *Auth. defuncto C. ad Sen. Consult. Tertull.* quamuis non sit hæres scripta a Hie-
3 ronymo Testatore, † sed hæres hæredis, quia consolidatio veluti ius reale fit cum proprietate, nullo habito respectu personæ, penès quam illa existit, *l. generali 32. §. primo, ibique gloss. ff. de vsu, & vsufruct. legat. Castrens. in l. Titia 15. §. final. num. 1. post medium, versic. istum casum habui ff. de legat. 2. Cephal. cons. 158. num. 1. 2. & per tot. lib. 2. Dec. cons. 597. numer. 4. & 5. Bellon. de iur. accrescen. cap. 7. qu. 19. nu. 70. & 71. latè Rota coram Merlin. decis. 505. num. 2. & seq. & coram Eminentiss. Celso decis. 399. numer. 2. & 3.*

Nec dubitari potest, quin Barbara fuerit simplex vsufructuaria præfatæ hæreditatis, tũ prospecta dispositione, quæ non incipit à
4 bonis, † sed ab vsufructu, ibi; Lascio vsufruttuaria di tutti li miei beni la Signora Barba-
5 ra mia Madre: quo casu † non censetur relictus nisi vsusfructus formalis, ex doctrina *Bart.* communiter recepta *in l. 4. num. 2. ff. de alim. & cibar. legat.* quam pluribus comprobauit *Rot. in rec. decis. 119. num. 3. & 4. par. 8. & coram Eminentiss. Celso d. decis. 399. numer. 6. & decis. 411. num. 5.* tum etiam attenta limitatione per Testatorem adiecta in verbis imme-
6 diatè subsequentibus, ibi; † durante la sua vita, quam in proposito ponderant *Dec. cons. 273. num. 4. in fin. vers. quarto quia, Ruin. consil. 102. sub num. 22. vers. & in casu nostro lib. 2. Menoch. præsumpt. 131. num. 12. Rot. in recent. decis. 120. num. 4. & decis. 470. num. 1. par. 9.*

Parum obstante, quod Barbaræ nullus alius fuerit datus cohæres in proprietate,
7 quam proinde † (ne Testator dicatur in parte testatus, & pro parte intestatus decessisse)
8 prætendebatur ei fuisse pleno iure † acquisitam, ad *text. in l. cohæredi 41. §. non videri ff. de vulgar. & pupillar. & post Bart. Alex. Meno h. &* alios dixit *Rot. in Romana hæreditatis 5. Decembris 1668. §. ex testamento coram Eminentissimo D. Card. Cerro.*

Quia obiectum non applicatur proposito casui, vbi Barbara non fuit sola instituta in
9 vsufructu, vel in re certa, † in quibus terminis procedit *lex cohæredi*, & prædictæ auctoritates, sed relicta simplex vsufructuaria in casum obitus Getulij primo instituti, &
10 Antonij substituti sine filijs, † quo propterea ante Getulium defuncto, proprietas ex dispositione iuris, secuta morte Getulij,
11 transiuit ad huius hæredes † ab intestato, qui personam primi defuncti in omnibus repræsentant, *l. fin. vers. & hoc de hæred. instit. l. hæredis appellatio, ff. de verb. signif. & l. qui per successionem de reg. iur.* & in proximis terminis dixit *Rot. decis. 22. d. num. 17. ad 22. par. 6. & decis. 119. num. 17. & 18. par. 8. rec.*

Ne-

Neque ad impediendam immissionem Franciscæ hæredes Barbaræ iuuari possunt
12 alia* sequenti substitutione in eorum testamento facta ad fauorem hæredum, & successorum Ioannis Antonii his verbis; morendo Getulio senza figli sostituisco volgarmente, pupillarmente, e per fideicommisso, & in ogni altro miglior modo il Signor
13 Gio: Antonio mio fratello suoi heredi, † e successori. Quia in præsenti visum est sub appellatione hæredum, & successorum, non posse venire, nisi hæredes, & descendentes sanguinis Ioannis Antonii, non solum, quia agitur de substitutione facta coniunctæ personæ *ad text. in l. ex facto in §. vlt. ibique glos. vlt. ff. ad Sen. consul. Trebell. Fusar. de subst.*
14 *qu.* 330. *num.* 61. vbi de verbo hæredum, † & de successoribus est *text. in l. Pater* 33. §. *mater ff. de leg.* 3. *l. cum scutissimi* 30. *in fin. C. de fideicom. Fusar. d. qu.* 339. *num.* 13. 14. *&* 15. & de
15 hæredibus, & successoribus suis, † ponderando præsertim illam dictionem *sui* plenè *Rot. decis.* 181. *num.* 5. 6. *&* 7. *par.* 12. *rec.* verum etiam, quia non bene congruit, quod Barbara post mortem Getulij, & Ioannis Antonij, sine filijs sub nomine collectiuo hæredum, & successorum fuerit libere substitu-
16 ta, etiam in proprietate, † quodque superius testator eodem casu et reliquerit vsumfructum quantaxat eius vita durante, vt supra dictum est. Nam ex tali interpretatione oriretur irreconciliabilis repugnantia, quæ neutiquam est admittenda contra *text. in l. vbi repugnantia* 149. *ff. de reg. iur.* cum aliis adductis *in Romana concursus* 15. *Iunij* 1665. § *quod autem coram bo. mem. Annuncio meo.*

Et ita reiectis nullitatibus oppositis contra sententiam *R. C.* quæ vitæ fuerunt insubsistentes decisum fuit vtraque parte informante.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Augumenti Dotis.

Lunæ 1. *Decembris* 1670.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur transactio facta occasione dotis mulieris, quia plures partes in ea expressæ, non subsistere vitæ sunt, & ideo ex defectu causæ, etiam in sola parte, remanebat nulla in totum, pro quarum verificatione non suffragabatur confessio mulieris facta pro exoneratione suæ conscientiæ, quia ad conualidandum contractum, alias nullum, huiusmodi cautelæ non sufficiunt, cum eadem facilitate, qua inducuntur minores, & mulieres ad contrahendum, eaquoque ratione seducuntur ad confitendum.

SVMMARIVM.

1 *Causa, etiam in sola parte falsa, vitiat totum contractum minoris, vel mulieris.*
2 *Solutio facta in causam fructuum non potest trahi ad causam sortis.*
3 *Officio duplici solutio fungi non debet.*
4 *Solutio prius cadit in causam fructuum, quam in sortem, & num.* 23.
5 *Debitor pro sorte, et fructibus non se obligasset, si aliquid in causam eiusdem sortis vere solvisset.*
6 *Solutio, et partita in instrumento conuenta, non aliter iustificata, quam ex insubsistenti relato, corruunt totaliter, et attendi non debent.*
7 *Instrumentum nullum, et insubsistens, perinde est, ac si factum non esset.*
8 *Relatio non fit ad ea, quibus ratio recti fermenis non conuenit, amplia, et num. seq.*
9 *à Cogitatione partium, quæ sunt alienæ, relatio fieri nequaquam potest.*
10 *Declaratio pro exoneratione conscientiæ facta à muliere in instrumento nullo, et ipsa quoque remanet nulla, nullumque roboris, et momenti.*
11 *Enunciatiua, et Confessiones mulieris non attenduntur, nisi earum veritas aliunde probetur.*
12 *Contractus mulieris, vel minoris nullus ex defectu causæ, quibuscumque cautelis validari non potest.*
13 *Mulieres, et minores eadem facilitate, qua inducuntur ad contrahendum, ea etiam ratione seducuntur ad confitendum.*
14 *Frandibus minis aperta esset via, si minores, et mulieres, quæ prohibentur contrahere, sub pallio confessionis, præterea confiteri permitterentur.*
15 *Confessio erronea non solum à muliere, et minore permittitur impugnari, sed etiam à quocumque maiore, et num. seqq.*
17 *Error quotiescumque probatur, tunc confessio non præiudicat confitenti.*
18 *Obseruantia modici temporis, puta* 12. *annorum, non est apta conualidare contractum ab initio nullum.*
19 *Tacita dicitur ratificatio, quæ deducitur ex curso temporis.*
20 *Ratificatio tacita non debet esse maioris potentiæ, quam expressa.*
21 *Solutio à debitore in instrumento narrata, sine vlla approbatione creditoris, nihil probat.*
22 *Debitoris assertiones non attenduntur, nec aliquam fidem merentur.*

DECISIO CCCXLVI.

OCCASIONE matrimonij contrahendi cum Bartholomæo Lancetta fratre, promiserat Stephanus de anno 1629. augumentum dotis Catherinæ in summa scutorum 1000. tam nomine proprio, quam eiusdem Bartholomæi, tunc in decimo octauo anno constituti, qui cum id ipsum ratificasset, sed nulliter, vtpote sine solemnitatibus, idem Stephanus eandem summam repromisit pro cuius solutione cum vrgeretur de anno 1641. emanauit certa quietantia sub pri-

prętextu, quod scuta 500. fuissent soluta in tot censibus scuta vero 300. essent in Sacro Monte depositata, quæ cum in facto non subsisterent, de anno sequenti idem Stephanus, bonam fidem agnoscendo, declarauit scuta 400. tantummodo fuisse soluta, residuum verò soluere spopondit ad quinque annos, & interim respondere de fructibus Summario *numer.* 3. Cum verò de an. 1651. supersoluta certa summa, partes ad quandam transactionem, nouamque quietantiam deuenissent, eaque non obstante, potijsset Catherina mandatum coram A. C. pro scutis 600. in vim dicti instrumenti anni 1642. vna cum fructibus interim decursis, dedi dubium (superuenta commissione, vt ille procederet de voto Rotæ) an dictum mandatum sit relaxandum, vel potius obstet transactio, & DD. transactionem non subsistere responderunt.

Etenim inter cætera ibi narratur solutio scutorum 500. in tot censibus, qui tamen verificantur tantummodo respectu scutorum 400 contentorum quoque in precitato instrumento anni 1642. sed non respectu aliorum, vtpotè impositorum de pecuniis, & effectibus propriis ipsius Catherinæ, & eius patris, non autem ipsius met Stephani debitoris, vt euidenter apparet ex ipsis met instrumentis relatis, & singillatim expositis in dicto Summario *num.* 4. Causam verò, quæ in parte detegitur falsa, & erro-
1 nea † totum vitiare contractum pluries dixit Rota, & signanter in *recent. decis.* 31. *numer.* 25. *decis* 200. *num.* 1. *cum sequen. & per totam, & decis.* 355. *numer.* 24. *par.* 12. cum aliis in *Bononien. censuum* 17. *Martij* 1664. §. *finali*, confirmata, seu admissa in hac parte §. *penultimo coram me*.

Accedit alterius census assignatio 50. qui tamen reperitur impositus de pecuniis Catherinæ ex fructibus augumenti ab ipso Stephano debitis ab anno 1629. eidem Bartholomæo sponso, qui stante nullitate, vt
2 supra obligationis, ad nihil † tenebatur, vnde trahi non potuit in causam sortis, † & duplici officio fungi, quando etiam
3 4 ipsa solutio prius in fructus, † quam in sortem cadat *textus in l. in ijs* §. *apud Marcellum ff. de solutionibus Bartolus in l. creditor.* §. *Valerius ff. de solution. Rota coram Canal. dec.* 165. *numer.* 1. *& 2. & in Ravennaten. seu Faventina sambij* 27. *Ianuarij* 1666. §. *quoniam coram Eminentissimo D. meo Celso*; vnde etiam huius partitæ respectu, nullitas saluari non potest, cui proxima est alia euidentior scutorum 100. quæ ait soluisse Stephanus in emptione alterius census, cum tamen apparent erogata tantummodo scuta 60. vt clare in eodem Summario *num.* 6.

Additur vltima scutorum 200. in tot mobilibus, quæ fassa est Catherina habuisse reclamatè ad dictum instrumentum anni 1641. & nihilominus in vero, ac reali instrumento anni 1642. nulla de iis mentio legitur, sed tantummodo dd. scuta 400. cum expressa, ac præcisa promissione aliorum scu-
5 torum 600. ad quæ, & illorum interessuria Stephanus non se obligasset, si dd. scuta 200. mobilium in rei veritate soluisset; Præsumitur ergo ista partita erronea, quem admodum cæteræ contentæ in dicto instrumento
6 anni 1641. † & non aliter iustificari, quam ex insubsistenti relato, corruit totaliter, & attendi non potest, vt bene *Rota in Romana sambij* 1. *Iunij* 1662. §. *huiusmodi coram R. P. D. meo Beuilaqua, & in Perusina hæreditatis* 27. *Iunij* 1670. §. *finali coram R. P. D. meo Bourlemont, & prius in dicta Bononien. censuum* 1. *Februarij* 1666. *coram me* §. *quæ tamen versic. cum demum*.

Nec dicta promissio residui in præfato instrumento anni 1642. verificari potest dumtaxat in scutis 100. debitis, vt supponebatur in dicto instrumento anni 1641. occasione depositi à Stephano faciendi; dum-
7 enim huiusmodi instrumentum detegitur nullum, & insubsistens, † per inde est, ac si factum non fuisset, & de eo nullam fuisse habitam rationem euidenter conuincitur, dum in hac promissione, nec verbum quidem de eo habitum fuit, & consequenter illa obligatio soluendi residuum pernecessè referri debet ad scut. 600. demptis 400. non autem asserti depositi, de quo nulla mentio immò, nec verbum, vt supra habitum fuit, ex regula satis nota, quod relatio non fit ad
8 ea, † quibus ratio recti sermonis non conuenit, vt per *Rotam coram Durazetto Ianuen. decis.* 637. *num.* 18. nec ad alienam † à cogitatione contrahentium *in recent. decis.* 100. *num.* 29. *par.* 11. quemadmodum etiam prætendi non potest hanc promissionem fuisse in solidum cum Bartholomæo, quem ad inuestimentum dumtaxat se obligasse deprehenditur: ibi, quod residuum scutorum 1000. monetæ reinuestimenti ab eodem Stephano promissi, promiserunt iidem Stephanus, & Bartholomæus reinuestire, & interim loco fructuum idem Stephanus teneatur.

Nec obstat clausula in fine transactionis apposita, qua Catharina declarauit, etiam
10 pro exoneratione conscientiæ † narrata pro vt narrantur, vera fuisse, & esse licet prædicta instrumenta quietantiæ, & concordiæ, vt supra enunciata, aliter cantent, seu aliæ scripturæ desuper confectæ aliter cantare possent, siquidem huiusmodi enunciatiuæ
11 nullatenus attenduntur, † nisi earum veritas, aliunde probetur inquit in puncto *Rotæ decis.* 92. *num.* 7. *per.* 9. *& decis.* 226. *numer.* 17. *& sequentibus parte* 12. immò admissa contractus nullitate, & insubsistentiâ ex defectu
12 causæ, † eam sanare non possunt huiusmodi cautelæ, qua enim facilitate decipiuntur mulieres, & minores in principali dispo-
13 sitione, & in ipsamet rei substantia, † eadem immò maiori circumueniuntur in hisce appendicibus, & accessoriis ad tradita per *Gratian. decis.* 234. *num.* 9. *&* 10. *Burat. decis.* 361. *num.* 3. *Eminentissim. Ottobon. dec.* 16. *num.* 7. *& sequen.* & alias aperta esset via fraudibus,

dibus, & circumuentionibus mulierum, &
14 minorum, ſi huiuſmodi thecnis, & laqueis inſolubilibus adſtringeretur, vt ponderat *Rota apud Pic. deciſ. 22. num. 6. penes Gallerat. de reuunc. deciſ. 40. num. 2. & ſequen. & in diſſa Peruſina hæreditatis coram R.P.D. meo Bourlemont §. finali*, immo cum quietantia prædicta anno 1657. confecta per euidentiam facti con-
15 uincatur erronea, † ne dum à Catherina, tanquã muliere potuit impugnari, tali clau-
16 ſula non obſtante, † ſed etiam à quocum-
17 que maiori potuiſſet illius error † adduci, quoniam vbi confeſſio probatur erronea, prout hic, nec maiori præiudicat *l. non fatetur ff de confeſſ. Honded. conſ. 66. numer. 66. lib. 1.* cum aliis *Ciriac. controu. 35. numer. 16. & ſequentibus*.

Obſeruantia vero duodecim annorum
18 non † eſt apta reualidare contractum ab initio nullum *Rota in recen. deciſ. 19. verſ. 4. p. 6.*
19 ne maioris potentiæ ſit tacita † reſultans
20 ex curſu temporis, † quam expreſſa ratificatio, vt fuit dictum in *Anconitana cenſus 27. Martij 1641. coram bo. me. Fentingerio, & coram bo. me. Dunozet. deciſ. 805. num. 6.*

Cæterum fruſtra opponebatur de ſolutione non nullarum pecuniarum, aſſignatione mobilium, & condonatione penſionum, quoniam de ijs nulla allata fuit probatio, quæ deſumi non poteſt ex inſtrumento anni 1657. in quo prædicta narrantur ab ipſo
21 Stephano debitore † per verba dubitatiua, abſque vlla approbatione Catherinæ, vel eius viri, cui prætendebantur ſoluta, & reſpectiuè tradita ibi: & licet crediderit ſe eſſe debitorem dicti Bartholomæi in diuerſis pecuniarum ſummis &c. ad textum *in l. 2. ff. de probat. l. in exemplo, & l. actor Cod. eodem titulo,*
22 vbi quod debitoris † aſſertiuæ non attenduntur, nec quoquo modo fidem merentur *Cephalus conſil. 393. num. 69. lib. 3. Gail. obſernat. lib. 2 obſernat. 20. num. 1.* & in omnem caſum hæc omnia redirent in cauſam fru-
23 ctuum † ex dicto augumento debitorum, in quam cauſam cederent etiam ſcuta 150. quæ de anno 1657. dicuntur ſoluta ad tradita per *Andreol. controuerſia 246. num. 16. Rota deciſ. 147. num. 22. par. 5. recent.*

Et ita partibus hinc inde informantibus reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Fulginaten. Cenſus,

Mercurij 11. Martij 1671.

ARGVMENTVM.

Quamuis regulariter cenſus extinctio requirat actum retroſimilem, in hac tamen deciſione, illam ex pluribus ſolutionibus deciditur eſſe ſequutam, quia reſpectu vnius partitæ, de clara voluntate creditoris conſtabat, atque ita non docto de contrario, etiam de reliquis partitis præſumendũ erat, quamuis illæ in eandem cauſam factæ non apparerent, quia præterquamquod ex facti circumſtantijs de ea ſatis conſtabat, quoties de alia non docetur, ſemper in cauſam debiti præſumitur facta ſolutio, maximè, vt hic, quo de ſumma notabili tractabatur, vndè verisimile non erat, debitores illam in cauſam mutui ſoluiſſe, ipſoſque etiam graues vſuras ſubſtinere voluiſſe.

SVMMARIVM.

1 *Liber priuatus admittendus eſt, & probat etiam contra tertium, vbi concurrunt adminicula, & qua illa ſint, vide n. ſeqq.*
2 *R.P.D. Filicaia Vir nota integritatis nuncupatur.*
3 *Teſtis vnicus de facto proprio deponens, concurrentibus adminiculis, plenè probat.*
4 *Liber priuatus pro maiori parte verificatus, ita etiam præſumitur eſſe in totum.*
5 *Teſtes de confeſſione extraiudiciali deponentes, ſi ſunt conteſtes de loco, tempore, & verbis, plenè probant, & n. 6.*
7 *Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente, & per duos teſtes legitimè verificata probat tam de iure ciuili, quam de iure canonico.*
8 *Quirtantia ex alia cauſa debitori reddita non excludunt, imo fortius conuincunt debitum fuiſſe ſolutum.*
9 *Solutio probatur ex diuitijs debitoris, & egeſtate creditoris, qua cum longa taciturnitate cum ipſo credito incompatibilis reputatur.*
10 *Solutio inter domeſticos, & conſanguineos plerumque minutatim fieri ſolet, amplia etiam de ſorte cenſus, ibid.*
11 *Solutio probatur etiam præſumptionibus, & coniecturis, qualiquales ſint, vide ſupra à n. 8.*
12 *Liber priuatus regulariter contra tertium non probat.*
13 *Liber priuatus quoad ſemiplenam probationem, & adminiculum probat etiam contra tertium.*
14 *Probationes non tendunt ad aliud, quam ad inſtruendum animum iudicis rem ita, & non aliter ſe habere.*
15 *Liber priuatus, ſi verificetur in parte, probat etiam contra tertium.*
16 *Scribentis mors auget fidem ſuis libris, ne credatur illum cum falſitate accumbere voluiſſe.*
17 *Scribentis bona fama plurimum attenditur, vt eius libris fides adhibeatur.*
18 *Teſtis familiaris à teſtificando non repellitur, ſi talis non erat de tempore examinis.*
19 *Paupertas non tollit fidem teſti, ſi ille fuerit honeſta vitæ, bonaque conditionis, & famæ.*
20 *Teſtes per eadem verba præciſa deponentes, quando inueriſimilis ſuſpicem habeant, ibidem & numer. ſeqq.*
21 *Teſtes nihil intereſt, an in cortice verborum concordent, dummodo in ſubſtantia non diſcrepent.*
22 *liber, & teſtes coadunantur ad inuicem.*
23 *Probationes inuicem coadunande ſunt, & adminiculande.*

34 *Census extingui potest, etiam sine illo retrosolli, quisimo minutatim, & paulatim, sup. d. num. 1. & per totam, ampliè inter domesticos, vt sup. num. 10.*

25 *Census, quod fuerit ex pluribus solutionibus extinctus non valeat, quod illa non appareant facta in eam causam, & quando, ibidem, & numer. anteced. & seqq.*

26 *Solutio in certam causam dicitur facta, quotiescunque de alia causa non apparet.*

27 *Solutio ex voluntate partium etiam pro sola vice facta in certam causam, ita quod ceteras paritas præsumitur non facto de contrario.*

28 *Debitor crediti fructiferi, etiam census, non præsumitur notabilem summam in causam mutui soluisse, & adhuc sub usuris permanere voluisse.*

29 *Solutio facta in causam debiti, vbi vtriusque partis obseruantia concurrit, creditorem in illud non petendo, & debitorem in non repetendo summam solutam.* 2

30 *Census extinctio probatur etiam argumentis, & coniecturis, quæ qualia sint vide per totam decis.*

DECISIO CCCXLVII.

CENSVM scutorũ 4000. de anno 1635. in Herculis fauorem impositum, extinxerunt in pluribus vicibus Alexander debitor, & post illius mortem eius filij vsque ad summam scutorum 3000. videlicet pro duobus millibus idem Alexander sub die 7. Augusti 1636. pro scutis 500. Mattolus Agens eiusdem Alexãdri sub die 9. Iun. 1646. & pro aliis scutis 500. idemmet vti Procurator filiorum sub die 30. Augusti 1648. vt ex instrumentis Summario præteritæ positionis *num.* 1. & 3. Cum autem pro fructibus residui actum fuisset coram A. C. per Thomam, cæteroſque creditores hæredes, prodijt mandatum dumtaxat pro rata scutorum 700. reliquis in suspensum relictis, quod esse exequendum cum Rota respondisset sub die 7. Iunij 1669. Hodie ex facto melius dilucidato in contrarium resoluit.

Etenim probationes, quæ tunc temporis debiles, & inefficaces ad controuersam solutionem allatæ fuerant, nouis hodie suffultæ adminiculis, vigorosæ, & omninò sufficientes apparuere; Siquidem primo loco adductus est liber præfati Mattoli dd. filiorũ Administratoris, in quo descriptæ leguntur paritæ ab anno 1648. vsque ad 1654. ascendendo ad scuta 1761. 55. d. præterito Summario *num.* 14. cui libro, quantumuis primato, deferendum fore, dum scriptus fuit ante litem motam, & tempore non suspecto, & concurrit legalitas, & obitus scribentis, necnon verificatio aliundè paritatũ pro maiori parte tradiderunt *gloss. in l. instrumenta domestica per illum textum, ibique Salicet. num. 4. C. de probat. Bald. Ripa, Castren. & cæteri in l. admonendi*, quos adducit *Barbos. sub n. 27. ff. de iur. iur. Gudetp. decis. 441. part. Surd. decis. 105. n. 5. Franc. Merlin. decis. 88. num. 10. Thomat. dec. 169. num. 3. Rot. in diuers. decis. 776. numer. 2. & 3. & decis. vltima num. 1. cum seqq. par. 3. coram Gregor. decis. 317. num. 1. vbi addens lit. A. cum aliis, Ioret. decis. 225. num. 2. & pluribus seqq. par. 10. coram Dunoz. in decis. 974. num. 5.*

Quod fuerit scriptus ante litem motam, & tempore non suspecto, probatur hoc ipso, quod Mattolus obijt de anno 1659. dicto præterito Summario *num.* 5. & lis fuit mota de anno 1665. eodem Summ. Actorum *numero finali*; Illius legalitas, ac bona fama non solum præsumitur, verum etiam liquet ex attestationibus, de quibus in d. Summ. *num.* 7. Paritarum verò pro maiori parte verificatio optimè probatur, nam respectu scutorũ 133. solutorum in Vrbe 14. Februarij 1649. concordant libri Thesaurariæ Patrimonij administrati per dd. filios, & hæredes debitoris, qui etiam concordant cum aliâ partita scutorum 300. anno sequenti solutorum 2. Iulij eodem Summ. *num.* 9. † de quo plene deposuit R. P. D. Filicaia vir notæ integritatis; tùm in eius epistola, tùm in examine formiter ad instantiam Partis emisso, proprium factum referendo, ipsamque census extinctionem, ibi: Se V. S. (loquens de Mutio altero ex ipsis filijs debitoris) non si pigliera l'incommodo di sborsare lei medesima quelli 300. scudi al Sig. Pietro Orsini in conto di quel censo, che hà la sua casa con quella di V. S. Dio sà quando mai veniuo rimborsato del mio denaro. eodem Summario *num.* 4. & in dicto examine, ac interrogatorijs, ibi: Io sò, che il Sig. Pietro Orsini riceue da detto Sig. Mutio Scudi 300. moneta, e questo lo sò, perche io medesimo più volte vedendo il Sig. Mutio lo pregai, che pagasse detta somma, acciò pagando d. Sig. Mutio dd. scudi 360. à d. Sig. Pietro, potesse sodisfare il Sig. Francesco Maria Luc Antonij creditore di d Sig. Pietro, e mio debitore, & in questa conformità, per farmi cosa grata, d. Sig. Mutio sborsò d. somma al Sig. Pietro, che disse in conto di rata di estintione di vn censo di maggior somma. dicto Summ. *num.* 12. Dubium autem non est, quin Testis, † quamuis vnicus, si de facto proprio deponat, & sit adminiculatus pienam faciat probationem, *Bart. in l. prima §. Item Cornelio num. 3. ff. de quæstion. Io. Andr. in cap. final. num. 4. vers. num vt dixit de succession. Farin. de test. q. 61. num. 15. Franc. Anton. Cast. cons. 40. num. 13. Carpz. Lotr. decis. 52. num. 14. Rot. coram Verall. decis. 271. num. 3. coram Gregor. decis. 172. num. 5. & 247. num. 6. in rec. decis. 346. num. 3. par. 9. cor. Eminentiss. Celso decis. 312. num. 4. & seqq.* plenè firmatum fuit *in Romana Societatis 23. Martij 1667. & 24. Februarij subsequentis coram Reuerendissimo Varesio Venetiarum Nuntio*, comprobat. 23. *Iunij proximè præteriti coram me, vbique §. 1.*

Itidem respectu scutorum 247. 16. erogat. in expignorationem argentorum à S. Monte Pietatis sub die 15. Maii 1649. comprobatur solutio, ac liber Mattoli ex partitis ejusdem Montis sub eodem nomine, quantitate, & tempore, Summ. *num.* 10. necnon re-

spec-

ſpectu aliarum partitarum in magno numero, licèt paruæ ſummæ, ſolut. partim inſtrumento, & partim in pecunia iſidem filiis, & eorum matri, aſcenden. ad ſcuta 320. vel teſtibus ritè, ac formiter cum interrogatoriis partis examinatis, vt *num.* 8. quibus inſimul iunctis conficien. ſcut. 1002. 40. patet librum illum pro maiori parte iuſtificari, † & ita verum in toto cenſeri, *Gabr. de præſcript. concluſ. 45. num. 1. & ſeqq. Menoch. conſ. 308. num. 25. Surd. deciſ. 199. num. 1. Scacc. de iud. lib. 2. cap. 11. num. 143. Macerater. var. reſol. 58. in fine lib. 2. Thomat. d. deciſ. 169. num. 3. Rota in diuerſ. deciſ. vlt. num. 15. par. 1, coram Mantic. deciſ. 144. num. 3. & deciſ. 363. n. 4 in recent. alicg. deciſ. 22. num. 6. & 9. par. 10. & coram Dunoz iun. d. deciſ. 974. num. 6.*

5 In quorum comprobationem viſ. eſt potiſſimum vrgere duorum teſtium depoſitio ſuper extraiudiciali confeſſione creditoris, de huiuſmodi rata cenſus extincta cũ oblatione eiuſdem conficiendi inſtrumentum ad omne beneplacitum Mutii, ib.: Primus teſtis iuxta octauum: Io ſo, che vna mattina calando à baſſo il Sig Mutio per vſcire di caſa il d. Sig. Pietro li diſſe, che li voleſſe far pagare à Foligno certi denari alla Signora Coſtantina ſua Cognata, & eſſo Sig. Mutio riſpoſe, V.S. sà, che il cenſo di ſcudi mille, che lei doueua hauere è ſtato reſo ogni coſa, tanto per la ſorte, quanto per li frutti, & il Sig. Pietro riſpoſe, queſto è vero, e gli ne farò inſtromentò ogni volta che vuole; ma vorrei, che V.S. mi faceſſe pagare queſti denari, perche ne hò biſogno, cùm quo optimè concordat ſecundus

6 eodem Summ. *nn.* 11. † & ita cum fuerint ritè, & formiter examinati, ſintque contextes loco, tempore, ac verbis, plenum ſtatuunt probationem, *Felin. in cap. ſi cautio num. 27. de fide inſtrum. Dec. conſ. 163. num. 1 in fin. Theſaur. deciſ. 109. num. 6. Rota coram Duran. deciſ. 186. num. 1. cum ſeq apud Merlin. deciſ. 240. num. 1. & ſeq. in recent. deciſ. 244. num. 15. par. 6. deciſ. 591. num. 2. & ſeqq par. 12. & in d. Romana Societatis 23. Martij 1607. §. 2.* vbi id firmatur tam

7 de iure canonico, quàm iure ciuili, † ſi confeſſio, vt hic, parte præſente, emanauerit, & 24. Februarij ſequentis §. 1. *verſ. ideoque coram Reuerendiſſ. Pareſio. & coram me d. die 23. Iunij proximè præteriti §. poſtremum.*

Fortiùs verò quo non ſemia concurrunt adminicula, & argumenta hanc ipſam veritatem comprobantia, ſignanter, quod in manibus vxoris, & filiorum Martoli, vt ſupra Adminiſtratoris vitæ fuerint receptæ

8 ſolutionum, ac quietantiæ, † & earenus Mutio redditas eſſe, quatenus extorquere inhẽdebant remiſſionem crediri, quod ipſe à præfato Adminiſtratore conſequi debebat, ipſo Summ. *nn.* 8. benè *Mant. Medic. d. deciſ. 84. num. 5. verſ. quinta coniectura Rot. coram Greg. dec. 521. num. 2. & 3.* cum quo congruit mo-

9 dus, & qualitas ſoluentium † diuitis debitoris, & creditorum egeſtas, cum longa tacitumitate incompatibilis; † ſicenim modus

10 hunc cenſum extinguendi apparet minutissimus & (quod plerumque inter domeſticos contingit) abſque ſtipulatione inſtrumenti in actu ſolutionis, d. Summ. *num. 8. & duobus ſeqq.* Qualitas verò ſoluentium, eorumque

11 opulentia tacis nota dicebatur de eo tempore; & comprobatur ex teſtibus d. Summario *numer. 11.* ſicut è contra creditorum inopia, atque neceſſitas conuincitur, nedum ex verbis ſupra relatis d. Summario *num. 11.*

11 verum etiam ex datis in Summ. *nn. 13.* † ſolutionem verò, etiam ex coniecturis, ac huiuſmodi præſumptionibus educi traditorum *Pariſ. conſ. 81. num. 29. lib. 1. Valenzol. conſ. 183. num. 8. Surd. d. deciſ. 105. num. 1. & per tot. Caeuen. reſol. 508. num. 8. Affliſ. deciſ. 13.* pariter *per tot. Merlin deciſ. 10. num. 10. & deciſ. 124.* per *tot.* & cæteris adductis in ſuprà *deciſ. 225. num. 3. cum multis ſeqq. par. 10. in Romana Iuxta Montium 21. Iunij 1660. §. 2. & ſequen. & in Beneuien. pecuniaria 14. Februarij 1661. §. alia coram R. P. D. meo Beuilaqua.*

His poſitis, vitæ non iam refragari exceptiones in deciſione, quæ reuidetur adductæ, tùm aduerſus librum Adminiſtratoris, & Dohanæ. & tùm etiam aduerſus Teſtes;

12 itenum quoad primum † licet verum ſit, librum priuatum non probare contra teſtiũ, ad doctrinam *Iaſonis in d. l. admonendi num. 81. verſ. 5. limita de iure iurando Eſcobar. de ratiocinijs cap. 11. num. 28. & ſequen. Gen. de ſenten. pru. lib. 5. quæſt. 9. tit. de Scartaſcijs num. 4.* cum cæteris ibi allegg. Attamen aduertebant Domini id eſſe intelligendum quoad efficacem

13 atque integram probationẽ, † ſecus quoad partialem, & ſemiplenam, cum enim probationes ad aliud non tendant, quàm ad in-

14 ducendum animum iudicis ſtrem ita & taliter ſe haberi, clarum eſt ex pluribus ſimul iunctis, & ad inuicem ſe adminiculantibus in totum ſortiri. Ideoque prædictam regulam limitat idem *Iaſon*, ſi liber aliundè in-

15 parte verificetur † ſub eodem *num. 81. verſ. addo quod tertio, idemmet Eſcobar. de ratiocin. cap. 10. num. 6. & d. cap. 11. 30. & 31.* vbi cum Scri-

16 bens eſt mortuus, † ne credatur cum libris falſo cõſcriptis accumbere voluiſſe, necnon ipſemet *Genua d. tract. tit. de libro adminiſtratoris num. 1. & 2. Ancharan. quæſt. familiar. 55. num. 4. lib. 1. Surd. d. deciſ. 105. num. 5. & ſequen. Mart. Medic. d deciſ. 83. num. 8. verſ. & cum D. Merlin. d deciſ. Lucen. 61. num 8. Rot. coram Mantic. d. deciſ. 363 num. 5. coram Dunoz. ſen. deciſ. 56. nn. 15. in recent. deciſ. 650. num. 4. par. 1. deciſ. 321. n. 2.*

17 vbi exponderat † bonam famam Scribentis *par. 1. deciſ. 246. num. 14. par. 5.* & in *mox* citam *deciſ. 225. num. 2. & ſeqq. par. 10.*

Quo verò ad ſecundum reſpectu teſtium admittebatur, confeſſionem extraiudicialem per eos non probari, niſi fint vndique integri, & omni exceptione maiores, quod etiã dicebatur de vnico teſte reſpectu extinctionis cenſus pro dicta rata ſcutorum 300. Summario d. *num. 4. & 12.* & de alio, qui vidit quietantiam *num. 6.*

18 At ſingulis exceptionibus † reſpondendo

ſuit

ſed dictum quoad familiaritatem illam, nec quidquam nocere, dum non aderat de tempore examinis, vt diſtinguunt *Maſcard. de probat. concluſ. 758. num. 4. Gabriellde teſtib. concluſ. 10. num. 9 Farin. de teſtib. quæſt. 55. n. 141. Rota in recent. deciſ. 77. num. 47. par. 10. & d. deciſ. 291. numer. 19. par. 12.* quo verò ad pauperta-
19 tem † eam non refragari, nec quidquam de fide detrahere, vbi pauper honeſtæ ſuæ vitæ, bonæque conditionis, *Menoch. de arbitr. lib. 2. caſ. 96. num. 22. Farin. quæſt. 57. num. 73. & ſeqq. Rota coram Burat. deciſ. 725. num. 12. in recentiores. deciſ. 148. num. 25. add. par. 10. & deciſ. 87. num. 14. cum pluribus ſeqq. par. 12. & in d. Romana Societatis 24. Februarij 1668. §. exceptiones, quæſtionum quia coram Reuerendiſs. Varetto, & d. die 23. Junij proximè præteriti §. ſecundum verò paupertatis coram me.*

Et demum quoad ingeriſimilitudinem, & contrarietatem ex eo, quod profeſſi ſint
20 de tempore per verba præſenta, † in quibus tamen diſcordant, ad doctrinam *Buratj in cap. nihil num. 2. verſ. quod intellige de verb. ſignif. Rotam conſ. 32. num. 20. lib. 2.* cum aliis in deciſione, quæ tenetur §. *Accedit*, vilum eſt *DD.* reſpectu inueriſimilitudinis eam omninò alienam fore ex qualitate perſonarum, modo ſoluendi, rebuſque alijs ſuperius recenſitis.

Reſpectu verò contrarietatis ex lectum, & combinatione teſtium eam in ſubſtantia non adeſſe, tunc verò in cortice, & formalitate verborum officere, quando ipſamet verborum formalitas fuiſſet articulata, vel à Iudice exacta; ſecus vbi in reſpondendo interrogatorius Teſtis ex ſe in illa prorum-
21 pit, † quia tunc nihil intereſt, an in cortice verborum concordet, necne, dummodò in in ſubſtantia non diſcrepet, *Rotan. cod. conſil. 33. num. 22 Farin. d. quæſt. 64. num 68. & 69. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 4. num. 85. & ſeqq. add. ad Burat. deciſ. 458. in fine verſ. ſufficit, Merlin. d. deciſ. 340. num. 7. in recent. deciſ. 320. n. 11. par. 9. d. deciſ. 191. num. 5. par. 12. & in Romana pecuniaria 5. Decembris 1661. coram me in princ. verſ. vbi quod.*

Et in vniuerſum dicebant DD. ea omnia procedere poſſe, vti ſingula, & de per ſe ponderata non inſimul ſumpta, & ſe ad inuicem adminiculantia; liber enim tùm Mattoli
22 Adminiſtratoris, & tùm Dohanæ † Teſtes coadiuuat, ſiue ſingulares, ſiue de extraiudiciali confeſſione deponentes, & è contra illi à Teſtibus adiuuantur, & omnes à cæ-
23 teris circumſtantijs, & qualitatibus, † vt in hac probationum materia adnotarunt *Parij. d. conſ. 83. num. 29. lib. 1. Bertazzol. conſ. ciuil. 118. num. 13. Prat. conſ. 68. in princ.* & in ſpecie *Genc. de cenſ. quæſt. 112. num. 10. & ſeqq. Duard. cod. tit. §. 5. quæſt. 31. num. 12. & ſeqq. & nu. 25. cum alijs ſeqq. Surd. deciſ. 105. nu. 1. & ſeqq. Rot. coram Coccin. deciſ. 358. num. 6. verſ. & iſta ſcripturæ penes Merlin. d. deciſ. 10. num. final.* & de confeſſione *extraiudiciali* adminiculata in *diuerſ. deciſ. 703. num. 7. par. 1. in recent. deciſ. 334. num. 3. & ſeqq. par. 1.* vbi *amplius de confeſſio-*

ne Turcis, vel Prælat, & coram Pen. allegat. *deciſ. 524. num. 28. & ſequen.*

Cum igitur ex præmiſsis apparet de ſolutionibus correſpondentibus huic rato cenſus ſcutorum 1000. eiuſque fructibus, propterea cenſus remanſit extinctus, nam licet Rota dubitauerit, numquid ad extinctionẽ cenſus neceſſaria ſit retrouenditio, & actus
24 præciſè retrolimdis, † ibique diſputatio fuerit particulariter reſeruata, attamẽ negatiua poſtmodum ſententia præualuit, vt vi-
† dere eſt coram *Seraph deciſ. 1333 num. 1. coram Duran. deciſ. 449. num. 10. apud Genc. de cenſib. deciſ. 182. num. 3. in recent. deciſ. 148. num. 4. verſ. ad debitum cum ſeq. par. 6. deciſ. 297. num. 24. & 25. par. 10. & coram Rojas deciſ. 305. num. 13. & deciſ. 511. num. 16. & ſequen.* nil propterea reſcuãre, quod in dictis partitis ſolutionum expreſſa non legatur cauſa extinctionis, cum ſufficiat quoquo modo conſtare de ſatisfa-
25 ctione, ac ſolutione, † dummodò ad effectum extinguendi, vt in hoc caſu viſum eſt, nedum ex epiſtola, & formali depoſitione R. P. D. Filicaiæ quoad dicta ſcuta 300. & quoad alia ex teſtibus, eademque extraiudiciali confeſſione, ceteriſque ſuperius pon-
26 deratis, † verum etiam ex eo, quod alia cauſa non apparet, in qua ſolutio neri potuerit, vt bene *Rota coram Eminentiſs. Celſo deciſ. 250. num. 2.*

Et ſanè probata Partium voluntate ſoluendi, & reſpectiuè recipiendi in extinctionem dd. ſcut. 300. benè infertur eadem inten-
27 tio quoad cæteras, † non dicto in contrarium de animo continuandi pro reſiduo ſortis, quodque ſolutiones in aliam cauſam emanauerint, vt ponderat *Rota coram Dunoz. iun. deciſ. 612. num. 12. verſ. non primum, quod prædicta recepta, & num. 13.* maximè vero, quia verisimile non eſt, debitores ſoluere
28 voluiſſe in cauſam mutui † adeò notabilem ſummam pecuniarum, quæ ipſammet ſortem, & fructus illius cenſus excedebat, vt grauibus vſuris ad rationem lex pro centenario, quibus cenſus creatus erat, obnoxij remanerent, bene hic adſtipulante obſer-
29 uantia per multos annos † tam creditorum in non petendo fructus dicti cenſus, tùm debitorum in non repetendo dd. pecunias ſolutas, *Rot. coram Dunoz. iun. d. deciſ. 612. numer. 17. in recent. deciſ. 3 num. 22. in fin. par. 9. & coram Eminentiſs. Celſo d. deciſ. 116. num. 14.* & concurrentibus tot argumentis, & conie-
30 cturis ſuperius recenſitis, † ex quibus extinctionem cenſus fuiſſe probatam, quamplurimes cenſuit eadem *Rota*, ſignanter coràm *Seraph. d. dec. 1333. n. 1. & ſeqq. in rec. dec. 355. n. 7. & 8. par. 10. dec. 144. n. 10. par. 14. & cor. Eminentiſs. Celſo in alleg. dec. 116. n. 13. & ſequen.*

Et ita recedendum eſſe à decitis, & noua mandata non eſſe relaxanda, vtraque Parte informante, reſponſum eſt.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Hildesinen. Canonicatus.

Lunæ 13. *Aprilis* 1671.

ARGVMENTVM.

Practicabilis, & quotidiana materia tractatur Clerici resignantis beneficium sine constitutione patrimonij, cum quo exindè commodè viuere possit, atque ideò resignatio nulla declarata est, eidemque Clerico reintegratio concessa, parum releuante sui confessione contraria, quæ contra legis dispositionem non admittitur, prout nec minus, quod ille haberet patrem diuitem, quia non ideò satisfactum erat menti, & dispositioni Sac. Conc. Trid eatenus resignationẽ admittentis, quatenus alia bona ad victum sufficientia verè, & realiter subrogata sint.

SVMMARIVM.

1 *ad Ordines sacros nemo promoueri potest, nisi habeat beneficium, quod sibi ad victum honestè sufficere possit.*

2 *Resignatio beneficij non admittitur nisi constito quod Beneficiatus habeat alunde, vnde commodè viuere possit.*

3 *Clausula* constito *requirit verificationem expressorum.*

4 *Clausula* constito *claras, & perspicuas exigit probationes, non autem præsumptiuas, & fictas.*

5 *Confessio propria in his, quæ sunt de genere prohibitorum non suffragatur.*

6 *Sacerdos, vel alius in sacris ordinibus constitutus non potest confingere se habere patrimonium, vt inde beneficium validè resignet.*

7 *Confessio non prodest in omnibus iis, quæ per legem interdicta sunt.*

8 *Confessio, alias omnium probationum fortissima non admittitur resistente lege, vel S. Concilio.*

9 *Prohibitio legis vbi tendit in bonum publicum, non est in potestate alicuius, illi præiudicium inferre.*

10 *Clericus quod non admittatur ad ordines Sacros sine beneficio, vel quod illud sine sufficienti patrimonio resignare non valeat in honorem sacri ordinis clericalis constitutum est.*

11 *non Renocare resignationem, vel alium alium promisisse dicitur ille, qui simpliciter resignauit, vel alium alium fecit.*

12 *Resignatio beneficij facta contra formam Concilij potest non obstante iuramento reuocari.*

13 *Resignatio beneficij facta contra formam Concilij Tridentini, non subsistetur ex eo quod resignans patrem diuitem habeat.*

14 *Resignatio Beneficij ad formam Concilij verum, & reale patrimonium requirit, nec sufficit assecurationem victus super alijs bonis, etiam mediante cautione.*

15 *Beneficij resignatio in promoto ad ordines Sacros eatenus à Concilio Tridentino admittitur, quatenus facultates resignatio in locum beneficij subrogentur, & quomodo.*

16 *Filius viuente patre non est dominus hæreditatis paternæ, nec illam dicitur possidere.*

17 *Alimenta filijs denegari possunt ex eisdem causis, ex quibus contingit exheredatio.*

18 *Clerici in vilipendium, & dedecus ordinis clericalis mendicare non debent, &* num. 21.

19 *Pater donationem filio clerico factam reuocare non potest, neque ex causa ingratitudinis, nec minus si filius manus iniecisset in eum.*

20 *Clericus eisdem regulis iudicatur in assequendis sacris ordinibus sine beneficio, ac in idem Beneficium renunciando.*

21 *Patrimonium clericus alienare non potest, nisi prius subrogatis bonis, ex quibus commodè sibi victum quærere possit.*

DECISIO CCCXLVIII.

STATVIT Sacrosancta Synodus, ne quis deinceps ad Sacros Ordines promoueatur, nisi prius legitimè constet cum Beneficium Ecclesiasticum, † quod sibi ad victum honestè sufficiat pacificè possidere; Ille verò Beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius Beneficij titulum sit promotus, † neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod alunde viueret commodè possit, & aliter facta, resignatio nulla sit, vt in verbis Tridentini *sess. 21. de reformatione cap. 2.* Cum igitur Melchior ad titulum huius Canonicatus reperiretur promotus, eius resignatio admitti † non valuit; prius non constito, quod aliquid possideret, vnde commodè viuere posset, quod etiam voluit Summus Pontifex Pius V. in eius Constitutione 58. in ijs verbis, ibi; Sed nec horum vllus sacro ordine mãciparus valeat vllo modo Beneficium, seù Officium Ecclesiasticũ resignare, nisi alunde ei sit, quod in vita possit commodè subsistentari, & expresse fuit eamum in Bulla de qua agitur expedita Vicario cum solita clausula *cæterò* † ad notata per *Barbos. de offic. & pot. Episcop par. 2. alleg. 19. num. 41. Donat. Ant. de Martin. resol. benef. 34. num. 1. lib. 1. §. 11. Sanleger. resol. benef. par 2. cap. 1. §. 11. num. 42. Grat. discept. 159. num. 13. & discept. ob 1. num. 1. & seqq.* & n. 6. vbi quod ista clausula *claras*, † atque perspicuas exigit probationes, non autem præsumptiuas, & fictas *Rot. in Lucana beneficij* 5. *Decembris* 1586. *coram Lizza & in decis. quæ reuidetur* 20. *Nouembris proxime præteriti in princ. & §. penult.*

Hisce autem satisfactum non exilit per confessiones ipsius resignantis, vel per id quod habeat patrem diuitem, vt in Summ. *num. 3. cum duobus seqq.* etenim confessionem in his, quæ sunt de genere † prohibitorum, clarum est non sufficere, nec illa ratione, quæ quis resignaret sine patrimonio, † eò ibi illud habere confingat, cui præcisè occurrere voluit Sac. Concil. d. *cap. 2* in iis verbis, ibi: compertumque sit quam plures ad sacros ordines admitti, qui variis artibus, ac fal-

fallacijs confingunt se Beneficium Ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, quod in actibus quibuscumque à lege interdictis, seruatur, vt confessio non pro-
8 sit, nec quoquomodo suffragetur, † & quæ aliàs est omnium probationum fortissima, in his, lege resistente, sit nulla, *text. in Leonina iuris 28. §. vltimo ff. de pactis in l. pactum curatores 22. C. eodem, Surd. decis. 249. num. 24. Rot. coram Eminentiss Otthob. decis. 16. num. 5. & 7. & coram Eminentiss. Celso decis. 184. num. 6.* signanter verò, vti legis resistentia tendit in publi-
9 cum bonum, † tùm enim minus est in potestate cuiuspiam illi præiudicium inferre, vt in specie *Rota coram sa. me. Gregor. decis. 441. num. fin.* vbi ponderat hanc prouisionem
10 Concilij emanasse in fauorem, † & decus totius ordinis Clericalis, cui propterea renunciari non potest, vt tradunt Interpretes omnes in *cap. si diligenti, & cap. significasti de foro competenti, & in cap. contingit de sent. excomm.* quos colligit *Barbos. in collectan. iur. canon. vtrobique num. 1. & seqq. tom. 1.*

Melchior autem non iurauit non reuocare resignationem, sed tantum medio iura-
11 mento constituit procuratorem † ad faciendum id, quod constituens ipse facere potuit,
12 vt in Summario num. 2. † & hic faciendi resignationem validam, & nihilominus etiamsi iuramentum caderet super non reuocatione, non ideo ad illud seruandum compelli posset, *Paris. de resignat. d. quæst. 7. num. fin. Azor. instit. moral. par. 2. lib. 7. cap. 20. qu. 6. idem Barbos.* qui insuper ait sine absolutione validam, quamuis non licitam esse reuocationem *de offic. & potest. Episc. d. alleg. 19. num. 26.*

Per id verò, quod habeat patrem diuitē,
13 minus dicitur satisfactum Concilio; quando illud, & cæteræ Sanctiones requirūt in Clerico verum, reale, atque absolutum patrimonium à quocumque independens, in puncto *Paris.* qui contrarijs antiquiorum
icitentijs respondet *d. lib. 2. quæst. 6. num. 17. vers. quod tamen hodie, & seqnen.* & præter *Garz.* alios que relatos in *decis.* quæ confirmatur §. 1. tradiderūt *Molin. de inst. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 146. vers. illud præterea, & Golm. de offic. Episc. cap. 26. §. 9. n. 3. Campanil. diuers. iur. can. rubr. 8. cap. 5. num. 8. Molfes. in summ. tract. 2. cap. 15 n. 5. Narbona l. 35. glos. 12. tit. 3. lib. 1. recopil. pag. 11. à num. 47. Alzedo de præcell. Episc. dign. par. 2. cap. 5. num. 62 cum seqq. Barbos. d. alleg. 9. n. 19. vers. sed contrariam,* necnon Sacra Congregatio Concilij apud *Garz. de benef. par. 2. cap. 5. sub num. 96.* vbi amplius non admittit assecu-
14 rationem victus super alienis bonis, † etiam cum certa cautione, sed omninò exigit rem liberam, ac fructiferam, de qua ipsemet Clericus quoad fructus disponere valeat, vt *in vers. qui super alienis, & vers. quod primum.*

Id autem comprobatur ex eo, quod Sancta Synodus voluit facultates Clerici sub-
15 rogare in locum beneficij resignati, † quod tamen aliter ei suffragari non poterat, quam si illæ liberè, ac pacificè ab eo possessæ fuissent *d. sess. 21. cap. 2. vers. nisi prius*, quod omnino incongruit titulo hæreditatis paternæ,
16 quam filius possidere nō dicitur, † nec quoquo modo prætendere eo viuente, magisque
17 incongruit titulo alimentorum, † quæ ex tot causis denegari possunt, ex quot exhæredatio contingere, *glos. in l. si quis d liberis §. idem iudex, verbo detulerat, ff. de lib. agnoscendis in l. fin. C. de alim. l. 10. & in §. aliud quoque auth. vt cum de appellatione cognoscitur*, cum alijs per *Surd de alim. tit. 7. quæst. 1. num. 1. per tot.* & ite-
18 Clericus in vilipendium, † & dedecus ordinis, mendicare cogeretur, contra textum d. Concilij, & ponderat *Rot. coram Greg. decis. 441. num. fin.* & contra ea, quæ tradit *Grat. d. cap. 159. num. 29.* vbi quod pater donationem Clerico factam non reuocat, etiam ex cau-
19 sa ingratitudinis, † & etiamsi filius in eum violentas manus iniecerit, vt apud *Rice. decis. 19. par. 1. Donat. Anton. de Marin. lib. 1. d resol. 38. num. 5.*

Cæterùm nil facit, quod auctoritates prædictæ loquantur in ordinando, ne scilicet possit promoueri, nisi firmo subsistente beneficio, vel patrimonio; Id enim pariter, atque omninò procedit in resignante, cum æquè militet ratio, ne in dedecus, atque op-
20 probrium ordinis mendicare cogatur, † & propterea non aliter concedi Promoto pro-
21 prij patrimonij alienationem, † nisi alia re certa subrogata, ex qua victum consequi valeat, tradiderunt *Gratianus d. discept. 159. num. 14. Garz. de benef. d. cap. 5. num. 180. Barbos. d. alleg. 19. num. 88. & seq.* præcipuè *num. 9 vers. alterum quod illa res subrogata, Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 2. num. 35.* Ex quibus pro reintegratione Melchioris ad controuersum Canonicatum iterum responderunt Domini, vtraque Parte informante.

Altera decisio præsentis causæ ideo omissa, vel quia brevis, sed quia per contradictas simpliciter emanata.

R. P. D. EMERIX.

Bononien. Fideicommissi.

Lunæ 20. Aprilis 1671.

ARGVMENTVM.

Pro exclusione fideicommissi allegatæ coniecturæ ponderantur, & excluduntur simul, quia verbum *filij*, & *descendentes* de per se consideratum, solàm substitutionem vulgarem importat, prout similiter est verbum, *substituo*, quod sine alijs circumstantijs, fideicommissum non inducit: Altera verò, *ad inuicem, & vicissim*, quia sine vlla mentione mortis sunt adiecta, ipsa etiam meram vulgarem importabant; Cumque adhuc aliæ substitutiones adducerentur, illæ tanquam dependentes à prima, quæ euanuit, locum habere non poterant, reiecta etiam qualitate masculinitatis, exclusione filiarum Te-

statoris onere missarum perpetuò, & assis pluribus, ex sequenti Summario, & Decisione videndis.

SVMMARIVM.

1 *Verbum* filios, & descendentes *licet sit collectivum, & aptum comprehendere pronepotes, & ulteriores gradus.*
Simpliciter tamen, & de per se sumptum inducit solum vocationem vulgarem, non autem fideicommissariam, ibidem.
2 *Vulgaris substitutio, adita hæreditate à primo instituto, expirat quoad ipsos substitutos.*
3 *Verbum* instituo *dicitur esse directum.*
4 *Verbum* substituo *est obliquum.*
5 *Verbum* substituo *regulatur secundum subiectam materiam.*
6 *Verbum* substituo *æque vulgarem, ac etiam fideicommissariam importat secundum verba, & circumstantias, tractum temporis successivum præferentia, vel non.*
7 *Verba* ad invicem, & vicissim *quatenus potius solam aditam vocationem non autem vicissim vel fideicommissariam substitutionem inducant.*
8 *Verba* ad invicem, & vicissim *expressa sine vlla mentione mortis non important substitutionem fideicommissariam, sed meram vulgarem.*
9 *Clausula* omni meliori modo *confirmat solum, & corroborat voluntatem defuncti, non autem illam alterat, vel extendit.*
10 *Hæredum mentio intelligitur de primis, non autem de secundis hæredibus.*
11 *Descendentes hæredum dicuntur secundi hæredes, non autem primi.*
12 *Verbum* instituti *secundum suam propriam significationem non intelligitur de substitutis.*
13 *Substitutio secunda dicitur facta consecutivè ad primam ex continuatione sermonis, tacita etiam copula, &*
14 *Copula, & est illius naturæ, vt copulata coniungat cum suis qualitatibus.*
15 *Substitutio secunda facta consequutivè ad primam non potest habere locum, nisi si, & quatenus prima substitutio procederet.*
16 *Substitutio secunda consequutiva ad primam, expirat si prima substitutio expirauit.*
17 *Substitutio facta in casum delicti, vel professionis à prima substitutione dependet intelligitur solum si eadem prima substitutio procedit, & simul habeat effectum.*
18 *Fideicommissa non sunt extendenda de casu ad casum, nec de persona ad personam.*
19 *Masculinitatis qualitas derivata ratione conservationis agnationis, importat solum prædilectionem sexus, ideoque plerumque à Rota reicitur.*
20 *Filiarum testatoris exclusio ex eo dote aliis descendentibus non facta prouisum, non deservit pro coniectura fideicommissi in cæteris gradibus.*
21 *Reciproca inter primos institutos non censetur repetita inter alios vocatos.*
22 *Onus Missarum licet perpetuum, ex eo quod sit realle, potest etiam ab extraneis impleri, ideoque non indicit coniecturam fideicommissi.*
23 *Fideicommissum inter descendentes, licet leuioribus coniecturis probetur, illæ tamen debent esse efficaces, & concludentes in genere suo.*

DECISIO CCCXLIX.

COMES Hyppolitus Platesius instituit hæredes vniuersales pro medietate vsusfructus, Com. Franciscum Mariam eius fratrem, & pro alia medietate Comites Io. Baptistam, Octauianum, & Aurelium eius filios, quo verò ad nudam proprietatem, durante vsufructu, & eo finito quoad proprietatem, & vsumfructum insimul coniunctos, dictos Io. Baptistam, Octauianum, & Aurelium eius filios, ac eorum descendentes sibi inuicem, & vicissim substituit omni meliori modo, & vno ex ipsis eius filiis, & hæredibus ex legitimo matrimonio natis, & nascituris alium, seu alios superuiuentem, seu superuiuentes, & prænortui, seu prænortuorum filios masculos legitimos, & naturales, vt supra natos, & nascituros in stirpes, & non in capita substituit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum omni meliori modo; Vltimo verò dictorum eius filiorum sic absque similibus filijs decedenti, substituit prædictum Comitem Franciscum Mariam eius fratrem.

Defunctis Io. Baptista, & Aurelio primis hæredibus institutis sine filijs, ideoque delata tota hæreditate ad Octauianum alterum cohæredem, ipse imposuit annuum censum ad commodum Comitis Francisci Herediani, quem soluere recusantes Comes Carolus Maria, & fratres de Platesijs pronepotes Testatoris ex Co. Alexandro filio Octauiani, sub prætextu, quod bona pro censu hypothecata sint subiecta fideicommisso d. q. Comitis Hyppolitj, ad eorum fauorem purificato, introduxerunt vti pupilli in prima instantia causam in Rota, præuia commissione iactationis iactationem, & obtinuerunt dari dubium: An constet de fideicommisso, cui DD. negatiue responderunt.

Etenim in dispositione supra narrata non legitur expressa vocatio pronepotum, neque illa visa fuit posse deduci, ex quo Testator substituerit eius filios, & eorum descendentes, quia licèt istum nomen collectiuum, descendentes, sit aptum comprehendere 1 pronepotes, & ulteriores gradus, † attamen quando, prout hic, reperitur destitutum aliis verbis denotantibus tractum temporis successiuum operatur solummodo vocationè descendentium per vulgarem, non autem 2 per fideicommissum, † itaut adita hæreditate ab Octauiano, Aurelio, & Io. Baptista filijs Testatoris expirauerit quoad ipsos substitutio, iuxta distinctionem *Cumani in addit. ad §. in fideicommisso ff. de legat. secundo* communiter receptam à *DD.* vt apud *Fusar. cons.* 57. *num.* 19. *Redenasch. cons.* 70. *nu.* 4. *lib.* 1. *Sard. consil.* 554. *sub num.* 2. & *vers. quod si dicatur. Adde ad Gregor. decis.* 207. *num.* 9. & amplexa est pluries *Rota*, vt in *dec.* 266. *num.* 12. & *decis.* 357. *num.* 3.

num.1.par.1.recent. & in Bonomien. fideicommiſſ Bartholomæi de Bologninis 26. Nouembris 1649. §.reſolutio coram Reuerendiſs. Imolen.

Quam indiſtinctè procedere dixerunt Do-
3 mini, ſiue Teſtator vſus fuerit verbo† dice-
4 to, *inſtituit*,† ſiue verbo communi, *ſubſtituit*, quia cum illud reguletur ſecundum ſubiec-
5 tam materiam,† indè ſit, vt ſi concurrant
6 verba, & circumſtantiæ† tractum temporis præſeſcrentia, importet fideicommiſſariam, vt *in deciſ.344.num.6.par.2. verſ. ſin minus vulgarem*, vt in ſpecie firmant *Alciat.conſil.5. numer.35.& 36.lib.4.Surd. conſ.354. num 26. Laderch.conſ.38.num.30.* vbi poſt plures ab eo relatos, dicit hanc ſententiam eſſe communiſsimam ſecundum omnes, & deciſum fuit per *Rot.coram Cavaler.deciſ.490.num.5. & 6.* & latiùs *deciſ.357.num.7.par.1.rec.*

Neque obſtare viſa ſunt illa verba *ad inuicem,& vicißim*, ex quibus Informantes pro Plateſijs contendebant fuiſſe inductam recipro-
cam inter omnes deſcendentes, quia placuit reſponſio, quod per hæc verba in-
7 tellexit Teſtator† inducere actiuam ſubſtitutionem, vt ſcilicet altero ex filijs ſuis ſine filijs decedente, alius filius, ſi adſit, ſin minus, eius filij, & in eorum defectu nepotes, & cæteri deſcendentes ordine ſucceſſiuo, cenſentur actiuè ſubſtituti, vt in puncto do-
cet Soccin ſen conſ.104.ſub num.2. & ſeqq. verſ. capio nunc capitulum lib.3. quem ſequuntur *Pariſ. conſ.31.num.8.lib.2, Pancirol. conſ.59. num.14.ante med.Surd.conſ.315.ſub num.13.*

Quorum opinionem in propoſito eo magis amplectendam cenſuerunt DD. quia in
8 §.ſubſtitutione nulla fuit facta mentio mortis, quo caſu verba *inuicem,& vicißim*† non importare fideicommiſſariam, ſed vulgarè conſuluit *Caſtren.conſ.14. num.2. verſ. reſtat reſpondere lib.1.* ſequendo doctrinam *Bartol in §.Lucius 45. num.20. ff.de vulg. & pupill. & poſt Caſtren.Menoch.conſ.85.num.66. Surd. conſ.129. num.3.& ſeqq.* cum aliis ibi allegatis, & admiſſe videtur *Rota deciſ.18.n.8 par.10. rec.* nihil
9 ſuffragante clauſula *omni meliore modo*,† quia iſta confirmat tantum, & corroborat voluntatem Teſtatoris, non autem alterat, & extendit *Rota coram Seraph.deciſ.1216.num.13.& coram Gregor.deciſ.207.num.4.& in rec.dec.221. num.16.par.5.rec.*

Minus obſtat, quod Teſtator in d.ſubſtitutione, ibi; & vno ex ipſis eius filijs, & hæredibus prædictis inſtitutis decedente ſine filijs &c.ſubſtituit &c. grauauerit non ſolum filios, ſed etiam deſcendentes; Vndè inferebatur fuiſſe ad fauorem eorundem inductum fideicommiſſum deſcendentium, eo quia non poſſent illi bona aliis reſtituere, niſi penès ipſos fuiſſent per fideicommiſſum conſeruata. Huiuſmodi enim obiectum dupliciter remouetur, primo, quia dicta verba
10 referuntur ad filios primos hæredes, non autem ad deſcendentes,† vbi enim fit men-
11 tio hæredum, intelligitur de primis, non autem de ſecundis hæredibus, quales† ſunt deſcendentes, *Tiraquel.in tractatu le mort ſai-*

ſit.par.2.diclar.9.num.4. Menoch.conſ.61.à num 6
Fuſar.conſ.98.num.8. & 9. Rota in Ciuitatis & Bellane Bonorum 30. Maij 1670.ſub §. minus, & lenat, & ſeq.coram R.P. D. nco Calatain, mai-
12 nimè dum verbum, *hæredibus*† fuit adiectum inſtitutis, quod ſecundum propriam ſignificationem non intelligitur de ſubſtitutis, *Menoch.d.conſ.610.num.5.Fuſar.d. conſ.98.num.6. verſ. & etiam*; Secundo, quia ſi dd. verba eſ-
13 ſent referenda ad deſcendentes,† nihilominus cum iſta ſecunda ſubſtitutio fuerit facta conſecutiuè ad primam, vt patet ex contí-
14 nuatione ſermonis, iuncta† copula, &, cuius natura eſt copulata iungere cum ſuis qualitatibus in ſpecie, *Grat.diſt.356. n.50. & Rot. deciſ.519.num.3.par.1. rec.* & in prima ſubſtitutione deſcendentes fuerint vocati per vulgarem, adhuc Teſtator non cenſeretur illos grauaſſe, niſi quatenus habuiſſet locum di-
15 cta prima ſubſtitutio,† quæ cum vt ſupra defecerit, defecit, & expirauit etiam ſecun-
16 da, illi ſubordinata, & conſecutiua,† vt in ſpecie firmarunt *Alex.conſ.24.num.5.circa medium, & num.6.& 7.lib.3.Capbal.conſ.269.n.46, lib.2.& alij. Peregr.conſ.45.nu.5.lib.1.& in tract. de fideicommiſſis art.12.num.19.& art.29 in fine, Fuſar. d.conſ.98.num.6.*

Et tunc patet reſponſio ad *Pariſ. conſ.7. num.28.& ſeqq.lib.3.& ad deciſ. 248. num.4. & 5.par.7.& deciſ.385.num.11.12.& ſeqq. par.9. & deciſ.142.num.33.34. & ſeqq. par.10. rec.* & ad alias auctoritates in contrarium allegatas, quia illa loquuntur in caſibus, in quibus Teſtator non ſe reſtrinxit ad inſtitutos, ſed vſus fuerat verbis vniuerſalibus, & ſi omnes prædicti hæredes decederent, & concurrebant coniecturæ ſuadentes Teſtatorem habuiſſe relationem ad omnes ſupra vocatos.

Eiſdemque reſponſionibus tollũtur coniecturæ pro fideicommiſſo deſumptę ex ſubſtitutionibus factis in caſu delicti, & ingreſſus in Religionem, quia vltra quod viden-
17 tur reſtrictæ ad prædictos hæredes,† & quatenus includerent deſcendentes, huiuſmodi incluſio intelligi deberet in caſu, quo haberet locum prima ſubſtitutio, à qua illæ dependent ſubſtitutiones in caſu delicti, vel
18 profectionis,† nec extenduntur ad caſum mortis ex regulis cõmuniter receptis, quod fideicommiſſa non ſunt extendenda de cãſu ad caſum, & de perſona ad perſonam.

Aliæ verò ponderatæ ab Informantibus viſæ fuerũt Dominis nimis leues, nam qua-
litas maſculinitatis deſtituta ratione conſer-
19 uandi æquationem, † importat tantum ſexus prædilectionem, *Fabr.conſ.91.& ſeq.lib.2 Gionagu.conſ.82.num.147. & ſeqq. lib.1.* illamque reiecit *Rota coram Eminentiſſ. Celſo deciſ. 145. num.6. & 8.& deciſ.160. num. 15.& 16. par.10.rec.* exclusio propriarum filiarum, ex
20 quo de tali dote non prouidit† aliis fœminis vlterioris gradus, propterea deſeruire non poteſt pro coniectura fideicommiſſi ad fa-
uorem vlteriorum graduum, *Rot.deciſ.387. num.5.coram Buratt.& d.deciſ.145. num.14.20.*

ram Eminentiss. Celso. Reciproca inter primos
21 militutos, non censetur repetita inter alios vocatos, *Cravett. cons. 161. num. 8. Menoch. cons. 743. sub num. 3. & seqq. Fusar. de substit. quæst. 472. num. 30.* & dixit *Rot. coram bo. me. Dunoz. iun. dec. 562. num. 19. & decis. 272. num. 19. par. 6. rec.* onus perpetuum vnius missæ, vti regulæ
22 adimpleri potest, † & debet etiam ab extraneis hæredibus, idroque non inducit coniecturam fideicommissi in specie, *Paris. consil. 87. nu. 39. & seqq. lib. 2.* & dixit *Rota in decis.* relatis apud *Gionagn. cons. 92. num. 22. & 25. lib. 1. Burat. decis. 387. num. 8.*

Et quamvis ad inducendum fideicommissum inter descendentes leuiores coniecturæ
23 sufficiant, istæ nihilominus debent † esse efficaces, & cõcludentes in genere suo, *Gionagn. cons. 82. num. 86. cum seqq. lib. 1. Rot. coram Burat. decis. 387. nu. 1. & seqq. & coram Celso decis. 145. num. 3. & in rec. decis. 160. num. 26. par. 10.*

Et ita vtraque &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano,

Romana Augumenti dotis,

Lunæ 22. Iunij 1671.

ARGVMENTVM.

Fructuum dotalium solutionem, & taxationem quamuis hæc decisio contineat, insequendo etiam minorem summam à partibus, licèt temporaliter, conuentam, addit tamen articulum, quatenus transactione non obstante, illorum condemnationi locus sit, ad distinctionem, an transactio fuerit a principio nulla ipso iure, vel à iudice annullanda foret, quæ hic pro clara, & euidenti nullitate decidituir, ex falsa causa, & ex alijs etiam desumpta, vt proindè, ea circumscripta, mandatum pro dictis fructibus relaxatum sit.

SVMMARIVM.

1 *Fructus augumenti dotis non soluti, debentur tam ex dispositione iuris communis, quam ex statuto illos persoluere mandante.*
2 *Fructus dotis post conuentionem illos licet temporaliter ad minorem summam reducentem, in eadem summa etiam indistinctè taxati sunt.*
3 *Conuentio moderatoria fructuum, si solum temporaliter facta est, vltra tempus conuentum exigendi non potest.*
4 *Mora formalis, seu regularis intrat pro solutione fructuum dotalium post tempus à partibus, vel statuto concessum.*
5 *Transactio nulla non requirit sententiam, nec iudicis ministerium. cum annulletur à lege.*
6 *Transactio si non est nulla ipso iure annullari debet à iudice, & quidem per tres sententias conformes.*
7 *Nullitatem si index declarare debet, qu'a declpi potest, tres sententiæ conformes requiruntur, quæ verè rem iudicatam irretractabilem constituant.*
8 *Transactio facta ex falsa causa, & plures etiam nullitates continens, non iuris assistentiam, sed imò expressam resistentiam habet.*
9 *Nullitas ipso iure, & irrefragabilis dicitur si in statuto, vel lege adsint verba* nul ius sint roboris, vel momenti.
10 *Transactio si est nulla ipso iure, ea circumducta, mandatum relaxari potest.*
11 *Nullitet existere, ac penitus non existere paria sunt,*
12 *Impedimentum non infert, quod de iure non sortitur effectum,*
13 *Immissio vigore* l. final. *non retardatur ab illegitimo contradictore.*
14 *Contradictor illegitimus dicitur ille, qui habet titulum infectum & insubsistentem.*
15 *Executio Literarum Apostolicarum non retardatur à possessore cum titulo, si ille detegitur infectus.*
16 *Oblivio etiam minori tempore decennij in seu præsumitur,*
17 *Oblivionis quæcumque præsumptio orta ex reminiscentia sequuta. & num. seq.*
18 *Præsumptio cedit veritati.*

DECISIO CCCL.

SVBLATA de medio transactione tam quam euidenter erronea, & funditùs nulla, vt in decis. 1. *Decen. prox. præteriti de stylo supponenda, & sub qua fuit bis decreta expeditio, petijt Catherina executionem sui instrumenti dotalis, & pro summa ducatorum 600. illiusque fructibus non solutis, Domini mandatum esse relaxandum respõderunt.*

Clara est enim promissio Stephani soluẽdi Catherinæ Sororiæ scuta 1000. in augumentum dotis, præterito Summario *num. 1.* Vndè cum 400. dumtaxat fuerint ei soluta, remanet actio pro residuo, & interusurijs à die promissionis hucusque decursis, siue ad normam Statuti, ea taxantis in septem cum dimidio, siue ad terminos conuentionis initæ de anno 1642. ea reducentis in posterum ad sex, ad notata in *Cap. salubriter, vbi Abbas, & Anchoran. de vsur.* latè *Carlenal. de iudic. in genere exerc. lib. 1. tit. 3. disput. 8. sect. 3. numer. 18 & seq.* † quæ minor summa à d. anno 1642. placuit Dominis æquitate magis impulsi, quàm iuris censura, secundum quam conuentio fructuum moderatoria, † cum esset limitata ad annos quinque, vltra extendi non poterat, *Surd. dec. 75. num. 1. & 2. & decis. 123. num. 2.* tamquam post illius temporis lapsum † subintret Statutum, & mora formalis ab eo inducta, quam regularem appellamus, idem *Surd. de alim. tit. 1. quæst. 34. num. 52. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 6. glos. 2. par. 6 num. 9. in fine. Carlenal. de iudic. d. disput. 8. sect. 1. num. 41. Castil. contr. lib. 8. cap. 50. num. 29. Rot. decis. 130. n. 3. in fin. par. 4. decis. 228. num. 11. par. 10. recen. & in Bitunt. Bonorum 28. Februarij 1667. S. possessio coram Emin. Cerro.*

No-

Neque relaxationem mandati impedire valuit prælata tranſactio, non priùs per tres conformes reſciſſa, quia plana, & vulgaris eſt diſtinctio, quod vel agitur de actu nullo, vel annullando, † primo caſu nullo requiritur ſententia, nullóque iudicis miniſterio opus eſt, ipſa lege, ac ipſomet iure operante, *l ex facto C. de tranſact. ſ. nam & ſi de inſtit. neq. & inſt. text. Argel. de leg. contradic. qu. 7. articul. 7. num. 144. Grat. ſap. 691. num. 1. & ſeqq. Rota coram Royas deciſ. 287. num. 7. coram Dunozett iun. deciſ. 192. num. 9. & in rec. deciſ. 755. n. 5. par. 2. & deciſ. 912. num. 4. par. 10.* cum aliis infrà allegan. † ſecus eſt in ſecundo habente, pro ſe aſſiſtentiam iuris, & ob id indigente facto ipſius iudicis, qui actum declaret inualidum, & minus legitime geſtum, vbi inſuper, † quia falli poteſt, propterea per tres conformes, eandemque verè iudicatam, atque ita irretractabilem firmet, ita *Caual. deciſ. 150. num. 4. & deciſ. 645. num. 5. & ſeqq. in rec. recent. deciſ. 36. num. 3. & 9. par. 6. & deciſ. 126. numer. 9 par. 10. & in Fauent. primogenitura 21. Iunij 1666. §. non obſtat coram Illuſtriſſimo D. Benilaqua, Vrbis Gubernatore.*

Nos certè in ſecundo caſu non verſamur, quia tranſactio fundata in cauſa falſa, & ex tot capitibus euidenter de erroneitate conuincitur, quot in dicta deciſione continentur, † habere non poteſt aſſiſtentiam iuris, ſed imo directam communis, & municipalis reſiſtentiam *d. l. ex facto C. de tranſac. & Stat. Vrb. cap. 151. de contract. ſine certa ſolemnitate non ualituris, vbi Pri. gloſ. 11. numer. 4. & ſeqq.* ponderat illa verba nullius ſint roboris, vel momenti † inualiditatem contractus ipſo iure, & irrefragabiliter inducentia, quod etiam aduertit: *Rot. coram Dunozett. iun. deciſ. 59. num. 5. & in rec. deciſ. 200 num. 13. & deciſ. 383. num. 4. par. 12.* qua ratione, cum verſemur in primo caſu nihil eſt cur ea tranſactione circumducta, † mandatum relaxati non debeat in vim inſtrumenti dotalis, perinde, ac ſi illa non emanaſſet, cum paria ſint non exiſtere, † ac nulliter exiſtere *l. duo ſunt Titij ff. de teſtat. Tut. l. non putauit, §. quæ vis ff. de bonorum poſſeſſione contra tabulas Surd. deciſ. 11. num. 14.* tritumque ſit non ferre impedimentum, † quæ de iure non ſortiuntur effectum *cap. non præſtat & cap. quibus enim de regul. iur. in 6. l. 1. §. nihil ff de inoff. teſt. Monach. deciſ. Bononien. deciſ. 40. num. 18.* & ita arguit *Rota in Peruſina hæreditatis 27. Iunij proximi præteriti, §. nec vltra coram R. P. D. Bourlemont* exemplo immiſſionis in vim *ſtatuti*, † quæ non retardatur à contradictore illegitimo hoc † eſt titulo infecto, & inſubſiſtenti ſubnixo *Argel. de legit. contra dec. 7. artic. 7. nu. 144. Rota coram Rojas deciſ. 337. num. 7.* & præter allegatos ſuperius *coram Dunozett iun. dec. 305. num 3. in eadem Fauentina Primogenitura 21. Iunij 1656. §. non obſtat verſ. nam verum coram D. meo Benilaqua, & in Romana bonorum 19. Iunij proximi præteriti §. in ſubſiſtentia coram R. P. D. Bourlemont*, quod ipſum practicamus in beneficialibus, vt nimirum poſſeſſor quantum vis cum titulo † obſtare non poſſit executioni literarum Apoſtolicarum, ſi ille detegatur inualidus *Rot. in rec. deciſ. 755. numer. 5. par. 2. deciſ. 302. num. 18. & ſeq. par. 4. tom. 2. deciſ. 353. num 52. par. 12. coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 154. num. 32. & ſeqq. & 173. numer. 9.* & alibi ſæpe.

Summam igitur fructuum ab anno 1619. promiſſionis, vſque ad prædictum annum 1642. calculârunt, & taxarunt DD. ad rationem ſcut. 7. & b. 50. iuxta formam Statuti Vrbis, à dicto tempore verò citra ad rationem ſex pro quolibet centenario in forma conuentionis conſtituen. ſcut. 11. 89. bonificatis ſcutis 260. per Catherinam receptis, vt in ſup. *deciſ. §. accedit, & §. ſin.* & ſuſpenſo pro nunc Luſtro, quod interceſſit ab anno 1642. vſque ad annum 1647. quo alimenta interuſurijs ſucceſſiſſe aſſeruntur.

Abſque eo, quod ab ea quantitate demenda ſit ſumma ſcutorum 300. quæ prætenduntur ſoluta à Stephano mediante depoſito in Sac. Monte Pietatis de anno 1641. quoniam hoc fuiſſe mere fictitium conſtitit DD. ex declaratione facta ab eodem Stephano in inſtrumento 1647. in quo facta expreſſe illius mentione aſſeruit per hæc formalia verba pagamentum prædictum non habuiſſe effectum, quod etiam adnertitur in dicta ſup. *deciſ. in principio, & §. nec diſſe promiſſio*, non attenta reſponſione, quod ille oblitus fuit huiuſce ſolutionibus, ſeu depoſito ob lapſum 16. annorum, cum ad præſumendum obliuionem, † in ſenſ ſufficiat etiam minor lapſus decem annorum ad tradita per *Surd. deciſ. 222. nu. 19.* alioſque pro Antonia allegatos in memoriale pro nona audientia, aduerſus dictam expeditionem correcto: quoniam omiſſis aliis reſponſionibus pro Catherina adduci, viſum fuit obiectum procedere poſſe, ſi de hoc depoſito Stephanus nullam feciſſet mentionem, † & cum illud nominatim exprimendo dixerit, non habuiſſe effectum, ceſſat, quæcumque obliuionis præſumptio, tanquam recordari quis non valeat de qualitate ſic oblata in ſubſtantia, † & tanquam ea præſumptio cedat veritati hoc eſt reminiſcentiæ ex firmatis in *deciſ. 353. num. 6. par. 12. & in Romana Societatis Lotti 23. Iunij 1070. §. & inſuper coram me.*

Et ita fructibus cum reſiduo capitalis coniunctis mandatum pro ſcutis 1789. DD. relaxarunt Antonia pluries intimata, & informare recuſante.

Supra in hac eadem parte adeſt altera præſentis cauſæ Deciſio, quæ hic confirmata eſt, ibique eſt in ordine 346.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX,

Imolen. Pensionis.

Veneris 15. *Ianuary* 1672.

ARGVMENTVM.

Singularis est decisio in materia translationis pensionis factæ vigore amplissimi indulti nepoti Pontificis regnantis concessi, qui illam transtulerat in personâ vnius, ad commodum tamen, & beneficium alterius, cuius ideo translatio nulla reputata est, quia talis facultas in indulto non aderat, nec poterat dici à Papa fuisse attributa, cum non consueuerit ipse ita pensiones concedere; vnde ne maior videatur data facultas, quam illa, qua ipse concedens vtebatur, ideo pro nullitate eiusdem translationis fuit decisum.

SVMMARIVM.

1 *Pensio nulliter translata, sequuto obitu transferentis extinguitur.*
2 *Pensio est ad instar vsusfructus, & illius regulis subiacet.*
3 *Pensio vigore indulti translata in personam vnius ad commodum alterius, si talis facultas transferenti non competebat, translatio remanet nulla,*
4 *Translatio pensionis facta vltra limites in indulto concessos, nulla est, & inefficax.*
5 *Indultum transferendi pensiones motu proprio, elargitum nepoti Pontificis regnantis latè interpretari debet, pluresque facultates in eo dicuntur concessæ, & num. 15.*
6 *Facultas transferendi pensiones dicitur esse odiosa, & à iure exorbitans.*
7 *Interpretatio stricta fit in odiosis, & iis, quæ à iure exorbitant, & num. seq.*
8 *Extensio facienda non est in odiosis, & exorbitantibus à iure, & sup. à num. 7.*
9 *Indultum etiam motu proprio, & nepoti Pontificis concessum non comprehendit casum omissum, vbi agitur de præiudicio Ecclesiæ, & numer. 16.*
10 *Qualitas personæ, & gratia facta motu proprio non extendunt dispositionem, & facultatem in ea limitatè concessam.*
11 *Indultum, & Gratia Pontificis semper interpretatur secundum mentem concedentis, & iuxta solitum, quod ille facere consuevit.*
12 *Papa non censetur voluisse concedere alteri, etiam nepoti maiorem facultatem, & gratiam, quam illam, qua ipsemet vtitur.*
13 *Pontifex pensiones Italiæ non solet conferre vni ad commodum alterius.*
14 *Pensiones Hispaniæ conferuntur etiam in personam vnius ad commodum, & beneficium alterius, & quare.*
16 *Indultum transferendi pensiones, etiam amplissimè conceptum, & nepoti Pontificis regnantis concessum, non comprehendit pensionem translatam in personam vnius ad commodum alterius.*
17 *Facultas transferendi pensiones non trahitur ad casum omnino insolitum, & à Pontifice non cogitatum.*
18 *Pensio vni personæ translata ad commodum alterius, non substinetur ad fauorem alicuius, & de ratione.*
19 *quod Potui nolui, quod Volui fernare nequiui.*
20 *Potestas, siue voluntate ad actum deducta nihil operatur.*
21 *Pensio translata vigore indulti, & relatiue ad illud, deficiente causa translationis, & voluntate transferentis remanet nulla,*
22 *Vtile per inutile vitiatur, vbi agitur de actu individuo, etiam ex sola intentione agentis.*

DECISIO CCCLI.

CLARÆ memoriæ Camillus Princeps Pamphilius vigore indulti sibi motu proprio concessi à felic. record. Innocentio Decimo transtulit in D. Leonardum Massilium Canonicũ Sacrosanctæ Basilicę Principis Apostolorum annuam pensionem sc. 2300. reseruatam super fructibus Mensæ Episcopalis Imolen. cum hac tamen conditione, quod commodum, & vtilitas dictæ pensionis, donec ipse D. Leonardus viueret, spectaret, & pertineret ad Vener. Capitulum, ad effectum perficiendi candelabra, Cruces, & Simulachra argentea pro magnificentiori Altarium dictæ Basilicæ ornatu, ab eodem transferente in vita piè incohata, super cuius translationis subsistentia orta lite coram R. P. D. Vrsino Iudice dep. ab A. C. & superuenta in eius prosecutione Commissione Sanctissimi cum clausula, vt idem Iudex procedat de Voto Rotæ, bis coniulti DD. An esset danda immissio per Capitulum, & Canonicum Translatarium, tam coniunctim, quam diuisim petita, & negatiua prodijt resolutio; † quia translatio ad neutrius fauorẽ substinetur. Idcoque pẽdio per mortẽ Principis, ad instar vsusfructus extincta remansit §. *finitur instit. de vsufruct. leg. antiquitas C. de vsufr. & habit.* cum alijs in terminis per *Gigan. de pens. q.* 12. *numer.* 1.

Non quidem ad commodum Capituli, 2 quia † in indulto non legitur facultas transferendi pensionem in personam vnius ad commodum alterius, & propterea translatio, † tanquam facta vltra limites facultatis 3 in indulto concessæ, nulla, & inefficax remanet *Paris. de resig. lib. 6. qu. 4. num. 46. Lotter. de re benef. lib. 1. cap. 40. num. 71. Tondut. de pens. cap. 32. numer. 11. Rot. decis. 490. num. 13. & 14. par. 1. diuersor.*

Neque ex eo, quod Indultum fuerit concessum motu proprio nepoti, cum amplissimis verbis, † & clausulis, talis facultas ei- 5 dem implicitè attributa censetur ex deduct. per *Rot. decis. 768. & 830. coram Dunoz. Inn. & in recent. decis. 464. num. 12. & seqq. par. 5.* Quia 6 in hac † materia odiosa, & exhorbitanti, vt inquit *Verall. decis. 306. num. 10. par. 2. & Sarnen. qu. 16. in fin. in reg. de reform. resign.* Non est 7 facienda extensio, † sed stricta interpretatio

ad

ad reg. tex. in cap. dilecta, & in cap. quæ à iure de reg. iur. in 6. & in terminis Rot. in Nolana Pensionis 10. Ian. 1610. coram Card. Ludovisio impress. penes Marchesan. de Com. par. 1. fol. 621. num. 3. in fine.

Non attento motu proprio, nec qualitatibus personæ, quæ dum cautus fuit omissus,
8 & agitur de † præiudicio Ecclesiæ, non sunt considerabiles ad extendendum dispositionem, † & facultatem in ea limitatè concessam *Tondut. de pens. cap. 31. nu. 36. & 37. Mant. decis. 93. num. 1.* & admisit *Rot. in decis. 400. sub num. 14. par. 1. diuers.* allegata ab informantibus pro Capitulo.

Idque præsertim ponderando verisimilem
10 mentem concedentis, † quæ cum semper reguletur à solito, & consueto, vt in simili aduertit *Rot. coram Mantic. decis. 214.* cum alijs *per Mol. ad Greg. decis. 150. num. 10. & 11.* ita
11 interpretanda est, † vt ne dicatur voluisse concedere alteri maiorem facultatem, quàm quaipsemet vtitur in pensionibus Italiæ, tametsi praxis illam introduxerit in
12 Pensionibus Hispaniæ † ad removenda impedimenta Pensionarij exteris alias op-
13 poni consueta, † vt recedendo à contrarijs *decisionib. 724. & 791. coram Buratto* dixit *Rota coram eodem decis. 835. num. 6.* & tradit *Lotter. de re benefic lib. 1. qu. 36. num. 106. & seq.*

Nec est verum in facto, quod in Indulto concedatur facultas transferendi, etiam in casu insolito, & incompatibili, vt dicebant informantes pro Capitulo, quia hoc in eo
14 nullibi legitur, † sed solum præter, & vltra alias similes, vel dissimiles gratias, priuilegia, & indulta, etiam maiora, & insolita, ac incompatibilia, quatenus scilicet alias fuissent Principi concessa, vel imposterum concederentur, illi tribuitur facultas transferendi in personas, vel ex se, vel ex dispensatione Apostolica capaces, & habiles pensionis, seù pensionum huiusmodi, vt latius in Summario Capituli *numer. 1. lit. A.* Vnde dum
15 alia priuilegia, & indulta maiora, & insolita non exhibentur, † & in hoc, de quo agitur facultas transferendi in vnum ad com-
16 modum alterius, scripta non legitur, † vtique hæc tanquam omninò insolita non pre-
17 sumitur à Papa cogitata, † neq; per consequens concessa, prout ex doctrina *Putei decis. 512. num. 2. lib. 2.* in proposito pro certo habuit *Ros in Nolana pensionis 1610. coram Sancto penes Marchesf. par. 1. fol. 622. num. 2. & 3.*

Cortuente autem ex præmissis translatione ad commodum Capituli propter de-
18 fectum facultatis, multo minus subsistere potest ad † fauorem Canonici Translatarij ob defectum voluntatis transferentis; Ipse enim noluit pensionem acquiri dicto Canonico, cum quo ei nullum consanguinitatis, aut familiaritatis vinculum intercedebat, sed expresè declarauit, tam ante, quam in actu translationis eius voluntatem fuisse, & esse, quod commodum, & vtilitas pensionis (donec ipse D. Canonicus viueret) acquireretur Capitulo ad effectum prædictum, vt constat ex eius met Summario su-

mar. 2. lit. B. & num. viii. C. quod cum deficiente speciali facultate facere non potue-
19 rit, † subierat regula, quod potuit noluit, quod voluit adimplere nequiuit, qua in casu vtitur *text. in l. multum C. si quis alteri, vel sibi, & Rot. in Bonon. liquidationis pretij 3. Decembris 1666. §. neque veritatem coram bo. me.*
20 *Annuenio meo*, † vbi quod potestas, sine voluntate ad actum deducta nihil operatur.

Non suffragantibus protestationibus in actu translationis emissis, quod omnia censeantur facta iuxta facultates in Indulto concessas, quodque vtile per inutile non vi-
21 tietur, & similibus, † quia deficiente causa finali translationis, quæ secundum voluntatem transferentis erat, vt commodum spectaret ad Capitulum ad effectum, tam anxiè ab ipso desideratum, consequens est, vt & actus ipse corruat ad *text. in cap. cum cessante 60. de appellat. Dec. conf. 150. num. 3. & 4. Rot. coram Buratt. decis. 289. num. 9. & in rec. de-*
22 *cis. 141. num. 6. par. 8.* † Præsertim dum totum hoc negotium ex intentione Principis fuit indiuiduum, quo casu vtile per inutile semper vitiatur *Bald. in l. Græce § illud sub num. 1. ff. de fideiuss.* quem in proximis terminis sequitur *Lotter. de re benefic. d. lib. 1. qu. 40. nu. 76.* cum alijs per *Rot. decis. 709. num. 8. par. 1. & decis. 318. num. 3. par. 2. diuers.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Imolen. Fructuum Census.

Veneris 4. Martij 1672.

ARGVMENTVM.

Solemni distinctione tractatur quæstio illa, quatenus obligatio mulieris, facta pro viro alienante, ad implicem consensum potius, vel remissionem suæ hypothecæ dotalis referatur, vel etiam importet, quod ipsa se pro eodem viro obligauerit, prout in hoc casu ex verbis instrumenti visa est; cumque ageretur vlterius de cedēte, qui credito cessum exegerat, & de eo, qui ad impedendam immissionem melioramenta oppofuerat, ideo super iis omnibus ad sequens Summarium, & decisionem recurrito.

SVMMARIVM.

1 *Mulier, quæ iura sua dotalia antecedenter vendit, non potest deinde illa denuo in alium transferre.*
2 *Antecessorem, quam quis alteri cessit, non potest deinde alteri persona cedere.*
3 *Mulier simpliciter consentiens alienationi bonorum viri, solam hypothecam dotalem remittit super fundo alienato, non autem super alijs bonis in aliquo sibi prædictis.*

4 Mu-

4 *Mulier si vendit insimul cum viro, & cedit iura sua emptori, ad solam illius cautelam intervenisse dicitur, ne super bonis emptis ab ea molestari posset.*

5 *Mulier vendens simul cum viro, seque obligans, vti principalis, principaliter, & insolidum, dicitur intervenire, & fideiubere pro eodem viro.*

6 *Mulier licet respectu viri, cum quo se obligat, sit fideiussor, respectu creditoris ob correa debendi, nulla habita ratione ad cuius commodum tendat contractus.*

7 *Muliere vendente insimul cum viro, seque principaliter obligante, non attenditur, quis illorum receperit pretium.*

8 *Emptor, vel creditor, qui habet obligatam vxorem, vtitur illius iuribus eodem modo, quo ipsa vti poterat.*

9 *Mulieri si permitteretur iura sua dotalia, semel cessa, alteri personæ cedere, dos dupliciter solueretur.*

10 *Dos, si in fundo dotali consistit, non potest à muliere, vel eius creditore peti quantitas.*

11 *Dotis petitum, quod non existente fundo dotali, restituatur pecunia, importat facultatem illum alienandi.*

12 *Fundus dotalis probari debet alienatus, ad hoc, vt locus sit restitutioni dotis in pecunia.*

13 *Conditione non purificata, nulla competit actio.*

14 *Cedens post cessionem non potest amplius creditum cessum exigere.*

15 *Debitor crediti cessi, ignorando cessionem, cedenti bonè soluit.*

16 *Cedens, si post cessionem, creditum cessum exegit, tenetur cessionario ad refectionem damnorum, quæ illi resultare potuerunt.*

17 *Redditionis rationis exceptio procedit in credito, vel debito, quod ex illa resultat, non autem ab ea separato, & diverso.*

18 *Retentio non datur pro melioramentis, de quibus, neque in specie, neque in genere constat.*

19 *In Melioramentis non requiritur præfixio termini ad liquidandum si illa, neque in genere, neque in specie fuerint probata.*

20 *Meliorum succurritur per cautionem de reficiendo meliramenta postea quam illa fuerint liquidata, & quando sup. à num. 18.*

DECISIO CCCLII.

SVPER prædio olim possesso à Taurellis, & post plures alienationes peruento ad Poggiolinos, petijt immissionem Barbaccina pro fructibus nonnullorum censuum ad sui fauorem ab eisdem de Taurellis impositorum, quam Rota censuit sub die 14. Martii 1668. esse denegandam ex duplici fundamento: Primò, quia Poggiolini excipiebant de creditis anterioritus, quæ regulariter posteriores repellunt, secundo propter melioramenta in prædio facta, quæ pariter solent tribuere retentionem melioranti, quorum neutrum ex nouiter deductis vitium est in facto subsistere, vadè DD. à decisis recesserunt.

Non primum, quia Vrsarius Auctor illorum de Poggiolinis quamuis emendo prædium reperiatur cessionem iuriam à Ioanninis matre, & Vincentia vxore Taurelli venditoris, creditoribus ex causa suarum 1 dotium, † tamen cum dicte mulieres intercedenter iura sua cessissent emptoribus duarum domorum scie, & iure dotalia obligando pro illarum cautione, & quodcunque ius ipsarum transtulerint in dictos em- 2 ptores, † non potuerunt iterum transferre in Poggiolinos anterioritatem, quam alijs cesserant *l. nemo plus ff. de reg. iur.* & in his terminis *Minad. decis. 29. in princ.* & clarius explicat *Monach. in addit. numer. vlt. Franch. decis. 478. num. 3. Gierb. observ. 50. num. 20. Merlin. de pignor. lib. 4. qu. 109. num. 29. Salgad. Labyr. credit. par. 3. cap. 17. §. vnico num. 57. seq.*

Nec dicatur, quod huiusmodi cessiones à mulieribus reportatæ reliqui soleant in simplicem remissionem hypothecæ ad fauorem emptoris, quia plures casus sunt distinguendi, nam si mulier simpliciter consen- 3 sum accommodat † alienationi pro omni suo iure, & interesse, tunc censetur dumtaxat remissa hypotheca dotalis super fundo alienato, itaut mulieri super reliquis bonis maritj in nihilo remaneat prædicatum, quam super illis iura tua valeat experiri, & in his terminis loquitur *Rot. decis. 219.* penès *Postib. de manut. & in Tiburtina 8. Iunij 1648. & 7. Iunii 1649. coram Reuerendissimo Benilequa confirmata 8. Febr. proximi præteriti coram me.*

Alter est casus, quando mulier vendendo insimul cum viro cedit iura sua emptori, & licet in hoc DD. in duas acies diuisi sint, tamen apud hoc Sacrum Tribunal prævalet opinio, quod mulier, † quæ non est domina rei venditæ censeatur dumtaxat adhibita 4 ad cautelam emptoris ad effectum reddendi illum tutum à molestijs, quas vxor pro creditis dotalibus inferre posset, vt egregie firmat *Gabr. cons. 41. num. 14. lib. 2. Thomat. dec. March. 209. à num. 3. ad 14. Rot. in citata Tiburtina Saluiani coram Eminentissimo Cerro, & 5. Decembris 1660. coram bo. me. Cæsare Verospio, & in Romana dotis 10. Iunij 1665. coram bo. me. Cardinali Vicecomite.*

Alter casus est quando mulier non solùm vendit vna cum viro, sed vlterius promittit emptori perpetuam euictionem, & defensionem fundi venditi, obligando in forma 5 Cameræ Apostolicæ se, & sua bona, † vti principalis principaliter, & insolidum, & tunc indubitatum est, quod transeunt iura dotalia in emptorem, cum isto casu vxor non dicatur simpliciter interuenire cum viro ratione suæ hypothecæ, sed intercedere, & fideiubere pro eodem viro seque principaliter, & insolidum obligare ad fauorem emptoris respectu cuius ipsa, & vir sunt duo rei debendi, licet respectu viri sit fideiussor, 6 nulla habita † consideratione ad cuius commodum tendat contractus *Grat. disc. 310. numer. 28. & 701. n. 5. Ant. de Maran. resolut. lib. 2. cap. 14. num. 4. Fontanell. decis. 472. num. 5. Cens. de Censib. qu. 74. num. 9. Rot. post eum decis. 201. num. 3.*

num.1. & coram Merlin. decis. 512. num.9. & coram Gregor. decis. 321. num. 7. etiam ſi maritus, & non vxor pretium receperit, quia hoc attenditur ſolum inter vxorem, & virum, qui illam relevare poterit, † non autem contra emptorē, & venditores, quibus ius acquiritur contra vxorem, quando alias ea valide obligauit, vt declarat *Afflictus ad ſ. 209. numer. 4. & ibi Addens. numer. 7. Rot. deciſ. 27. num. 7. Valaſc. conſult. 81. num. 8. Fab. in C. libro 7. de fin. 8. numer. 7. Fontanell. de pactis nuptialibus claus. 1. par. 13. num. 17. Capyc. reſol. Meſſin. de conſ. cat. qu. 35. à num. 106.*

Cum igitur in caſu noſtro mulieres fideiſſerint vti principales, principaliter, & inſolidùm, ſe obligando ad fauorem emptoris domorum, verſamur in vltimo membro alterę diſtinctionis, & conſequenter illarum cenſus, & obligatio non poteſt reſtringi ad
8 ſimplicem remiſſionem † hypothecæ, ſed transfert in emptorem exercitium iurium dotalium, quibus ipſe eodem poteſt vti modò ſicuti poterant ipſæ mulieres, attenta obligatione Camerali, vt reſpondit *Rot. deciſ. 50. numer. 65.* penes *Merlin. de pignor. Poſtius reſol. ciuil. 135. poſt Mangil. de euict. qu. 77. nu. 17. Rot. deciſ. 57. ſub numer. 10.* apud *Gilian. ad Stat. Peruſ.* propterea ipſæ non poſſunt amplius
9 vti in præiudicium creditorum, † nam alias ſi permiſſum eſſet iura ceſſa iterum cedere dos bis ſolueretur, vt relato *Morot. reſponſ. 87.* aduertit *Monac. in addit. ad Minad. d. deciſ. 29. num. 12. verſ. alias bis ſatisfiet.*

Aliud verò creditum Iuſtinæ parum ſuffragatur Poggiolinis, quia vltra, quod ipſa ſimpliciter conſenſit, & ſic iura ſua non ceſſit, eius dos conſiſtebat in fundis dotali-
10 bus, † & ſic non poſſet peti quantitas, ſed ad ſpeciem, ideſt ad fundum dotalem dirigenda eſſet actio *l. in reb. C. de iur. dot. Fontanell. de pact. dot. tom. 2. claus. 5. glo. 8. qu. 13. Rot. coram Merlino deciſ 791. num. 1. & in Rom. Bonorum 27. Aprilis 1667. §. nec iuuat coram Reuerendiſſimo Beuilaqua*, parum vigente, quod eueniente caſu reſtitutionis dotis pactum
11 fuerit illam eſſe reſtituendam in ipſis fundis quatenus exiſterent, † alias in pecunia numerata, per quod ceſſet data facultas alie-
12 nandi, quia hoc in iure verum eſt, † ſed non applicatur in facto, quia non iuſtificatur, quod fundi dotales alienati fuerint, &
13 ſic conditione non purificata, † nulla actio competit *Rot. coram Buratt. deciſ. 671. num. 7. & 898. num. 1. Manent. deciſ. 28. num. 8. Addent. ad deciſ. 150. num. 7. & ſeqq. par. 9. rec.*

Præterea non releuat, quod vnus ex cenſibus ceſſis fuerit extinctus à Taurello cedente, † quia cum ipſe mediante ceſſione non eſſet amplius Dominus, id agere non
15 poterat, † & ſi egit cum debitor ceſſionem ignoraret, rectè ſoluit, ſed ipſe remanſit obligatus hæreditati ad omnia damna, quæ
16 inſificantur † in fructibus huius cenſus *Genu. de Cenſ. qu. 88. num. 14.* prout non facit ad rem, quod Taurelli adminiſtrauerint hæreditatem, & ſic donec calculi facti non fuerint, non poſſit conſtare de credito, & debito, quia id procederet ſi ageretur de credito proueniente ex cauſa adminiſtratio-
17 pis, † ſecus quando verſamur in credito totaliter ab eo diuerſo, & ſeparato *Mandoſ. de reſtitut. cap. 36. num. 3. Merlin. de pignor. lib. 3. titul. 1. qu. 2. num. 40. verſ. prout, nec poteſt, & allegat Rot. in Romana de Ruſticuccijs 24. May 1630. coram Pirouano.*

Retento verò pro aliis creditis non competit, quia non conſtat de illorum ſolutio-
18 ne, † prout nec concedenda eſt pro aſſertis melioramentis, quia cum non deceatur de antiquo ſtatu, nec in genere, nec in ſpecie oſtendatur, quid impenſum, & quid melioratum procedi poteſt ad immiſſionem, etiam termino non præfixo ad liquidādum
19 in ſpecie, † vt diſtinguendo declarat *Rot. deciſ. 304. numer. 19. & 20. coram bo. mem. Bich. & deciſ. 227. num. 1. par. 18. rec. Poſth. de manuten. obſerv. 12. numer. 51. & 54.* & in hoc ſatis prouiſum dicitur per cautionem de illis reficiendis, ſecuta liquidatione *Rot. deciſ. 233. num. 12. coram bo. me. Card. Celſo, & in Romana domus 16. Nouembris 1663. coram Reuerendiſſimo D. meo Beuilaqua Alma Vrbis Gubernatore.*

Et ità vtraque parte informante reſolutum fuit.

Altera præſentis cauſæ deciſio eſt impreſſa ſupra par. 15. vbi eſt in ordine 216.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Cambij.

Mercurij 23. Martij 1672.

ARGVMENTVM.

Duæ queſtiones principaliter deciduntur, Altera, & prima quatenus poſſint, vel prohibeantur Clerici contrahere cambia, aliaſque exercere negotiationes, quæ cum diſtinctione reſoluitur de ſimplici Clerico, Beneficiato, vel Presbytero; Altera verò de onere, & obligatione cambiandi à debitore ſuſceptis, quatenus etiam illa dicantur impleta, vt proinde plura de vtraque materia pertractata ſint.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio Camerallis habet paratam executionem.*
2 *Clericus non poteſt pecunias negotiari, & aliud cambia exercere.*
3 *Clericatus non probatur ex ſimplici enunciatiua, emiſſa in ſupplicatione porrecta Pontifici.*
4 *Supplicatio, vt præiudicet probari, debet, quod fuerit à ſupplicante porrecta.*
5 *Clerici prima tonſura, & minorum ordinum negotiari non prohibentur, ſed ſolum illi, qui in ſa-*

cris

eis conflicti sunt, non tollunt beneficia.

6 *Contractus negotiationum à Clericis, Beneficiatis, & Presbyteris gesti non annullantur, sed omnino sunt validi.*

Ipsi tamen Clerici, Beneficiati, & Presbyteri certis pœnis mulctantur ibidem.

7 *Constit. 19. §. in. Pii IV. non tollit contractus Clericorum super illicita negotiatione, sed solum eorum acquisitiones applicat Ben. Cameræ.*

8 *Cessionarius Cameræ illius iuribus, & privilegiis in omnibus uti potest.*

9 *Cambiorum pro realitate requiritur transmissio literarum ad nundinas.*

10 *Cambia si non debentur vti cambia, ex quo de literarum transmissione non constat, vti damna, & interesse debentur.*

11 *Cambiandi onus, & obligationem importat promissio debitoris, quod mercator electus cambiabit.*

12 *Facere per se ipsum videtur, qui per alium facit.*

13 *Cambij debitor dicitur ille, qui promisit invenire personam, quæ pecunias ad cambium accipiet.*

14 *Cambiorum in materia mercatoribus Sac. Rota valde admodum deferre consuevit.*

15 *Debitor assumens in se onus eligendi mercatorem ad effectum cambiandi, operare debet, vt ille realiter cambiet.*

Ita vt sola verbalis obligatio eiusdem mercatoris non sufficiat.

16 *Factum sequi non sufficit, sed etiam effectus requiritur, vbi vtrumque fuit à partibus consideratum.*

17 *Cambiandi onus in se debitor suscepisse dicitur, si literas mercatoris in manibus creditoris consignare promisit.*

18 *Consequens, qui vult, etiam necessarium antecedens voluisse dicendum est.*

19 *Obligatio ad damna, & interesse solum intrat, quando quis aliquod faciendum promisit, quod postea non adimplevit.*

20 *Cambiandi onus fuisse susceptum importat promissio solvendi pronotiones mercatoris ad cambiandum electi.*

21 *Cambiandi onus resultat in eo, qui loco mercatoris ad cambiandum electi, alium mercatorem subrogauit.*

22 *Cambiandi onus ad quem spectat, sufficit observantia vnius tantummodo actus.*

23 *Cambia derelicta post mortem mercatoris ad cambiandum electi, non debentur.*

24 *Creditor cambij facultatem habens alium eligendi mercatorem in locum prædicti, sibi imputet, si illum non elegit.*

25 *Facultas eligendi mercatorem ad effectum cambiandi creditori competere ex quibus resultet.*

26 *Mandati executio concedituri solum pro summa vere debita.*

DECISIO CCCLIII.

MARCHIONISSA Octauia Rentia Strozzia Principis, & hæres meditata Fantini Rentij, qui sub die 28. Septembris anni 1637. dederat ad cambium D. Duci Hieronymo Matthæo scu. 4000. mone-

tam mandatum executionis reportauit ab A. C. tam pro sorte, quam pro fructibus decursis, ab eodem D. Duce non solutis; de cuius executione cum pluries fuerit in Rota dubitatum, quid tamen hodie Domini dixerunt esse exequendum pro sorte tantum, & cambijs decursis vsque ad obitum Laurentij Carli Mercatoris ab eodem D. Duce ad cambiandum deputati. Quia in hac parte mandatum est validum, aciustum, & iustitia, in qua rota controuersia versabatur, manifestè resultat ex publico instrumento, in quo D. Dux fatetur habuisse, & recepisse manualiter, & in contanti à supradicto Fantino scuta 3000. ad cambium, quæ vna cum cambijs restituere promisit sub obligatione Camerali † habente paratam executionem *Ros. decis. 192. n. 1. & decis. 222. num. 5. post Zacch. de oblig. Camer.*

Non obstat, quod Fantinus de tempore contracti Cambij esset clericus, † qui proinde non poterat pecunias negociari, & adhuc cambia exercere, *cap. 2. ne Clerici, vel Monachi, cap. Clerico, & cap. fin. de vit. & honest. Clericor.* & in terminis cambij tenuerit *Scacc. de camb. §. 1. qu. 7. par. 2. ampliat. 11. numer. 7. Tusc. eodem tract. disput. 1. qu. 14. num. 2. cum seqq. Rota in Romana camby 5. Martij 1663. 28. Martij 1664. & 30. Ianuarij 1665. coram R. P. D. meo Bevilaqua.* Nam præterquam, quod clericatus non probatur, nisi ex enunciatiua emissa in quadam supplicatione pro obtinendo Officio Abbreuiatoriæ de Parco minori, † quæ de iure clericatum non probat, *Io. Andr. Butr. & Imolam Clem. 1. de probat. Spad. conf. 31. n. 9. lib. 3.* Fortius non constito, quod supplicatio facta, siue porrecta fuerit ab eodem Fantino, † prout esset necesse in hac re sibi præiudiciali, *Adden. ad Gregor. decis. 331. num. 19. & decis. 59. num. 14. coram Carillo, & decis. 300. numer. 20. & seqq. coram Vbaldo:* Respondetur, Sacros Canones non prohibere negociationes clericis primæ tonsuræ, & Minorum Ordinum, † qualem fuisse Fantinum supponitur, sed solis Clericis in Sacris constitutis, ac Beneficia retinentibus, vt ceciarant *Abb. in cap. 1. numer. 12. vers. ex his nota, ne Clerici, vel Monac. Redoan. de spoliis qu. 2. nu. 60. & qu. 15 num. 15. Bellett disquis. Clerical. qu. 1. tit. de disciplin. Cleric. §. 21 numer. 19. Salon. de iust. & iur. qu. 67. art. 4. controu. 4. numer. 5. & 6. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. qu. 5. num. 2137.* Et ita esse intelligendas *decisiones in Romana camby coram R. P. D. meo Bevilaqua* firmatum fuit in *Romana Saluiani 14. Martij 1662. coram Reuerendissimo D. meo Decano §. relle igitur.* Imo cõtractus actiue gesti à Sacerdotibus, & Clericis Beneficiatis à Sacris Canonibus non annullantur, nec beneficio creditorum cum quibus contrahentium irritantur, † sed omnino sunt validi, solumque isti illicitè negociantes certis pœnis mulctantur, vt latè probant *Mascambrun. conf. 18. num. 258. Molin. de contract. disput. 342. num. 1. Carol. de Graff. de effect. Cleric. effect. 6. num. 16. Molphes. de contract. cap. 4. num. 128. Gait. vbi supra num. 2134. Tusc. de camb.*

camb. diſput. 1. qu. 11. nu. 16. Nec contrarium determinat Conſtitutio 19. ſa. mem. Pii IV. quæ pariter non annullat contractus Clericorum ad fauorem debitorum, † ſed tantum 7 declarat, quod omnia bona per eos acquiſita ex illicita negociatione contra ſacros Canones pertineant ad Reu. Cameram. Apoſtolicam, cuius ceſſionem cum reportauerit q. Scipio, cuius Marchioniſſa eſt filia, & hæres, rectè ipſa agit, dum mediante dicta ceſſione † ſucceſſit in omnibus iuribus eidem Reu. Cameræ competentibus cum omnibus eius priuilegijs, & prærogatiuis. *Thob. Non. conſ. 84. nu. 1. Rimald. inu. conſ. 291. num. 40 lib. 1. Sard. conſ 22. n. 15. & conſ. 82. n. 13. idem deciſ. 308. num. 1.* & poſt *Zach. de obligat. Camerali dec. 187. num. 12. & 13.*

Minus releuat, quod in hoc caſu cambia non debeantur, † dum non conſtat de tranſ- 8 miſſione literarum ad nundinas, prout requiritur pro realitate cambiorum, *add. ad Buratt. deciſ. 532. num. 8. Duran. deciſ. 32. nu. 21. Fich. deciſ. 130. num. 18. & deciſ. 69. num. 3. par. 9. rec.* Quia cum onus curandi tranſmiſſionem literarum non fuiſſet iniunctum Fantino creditori, ſed D. Duci debitori, † Il non de- 10 bentur fructus vti cambia, ex quo verò pecuniæ non fuerunt per ferias negotiatæ, debentur vti damna, & intereſſe ob mandatũ ſuſceptum ab eodem debitore, & non adimpletum, vt pluries reſpondit *Rota, vt in deciſ. 199. num. 3. deciſ. 276. num. 8. & 338. numer. 5. par. 10. rec. deciſ. 141. num. 20. par. 11. & coram Dunoz. inu. deciſ. 829. num. 3. & in Romana, ſeu Bononien. literarum cambij 22. Junij 1654. coram bo. me. Verospio §. licet enim.*

Onus autem cambiandi non ſpectaſſe ad creditorem, ſed ad D. Ducem debitorem deſumitur ex pluribus partibus inſtrumenti, in quo poſt electum de communi conſenſu Antonium Lucarinum mercatorem ad cambiandum cum ſua prouiſione, Dominus Dux tunc Marchio ſub his verbis ſe ſe obliganit, ibi: Promittens propterea dictus D. Marchio Hieronymus obligari facere dictum Antonium de tenendo ſcripturas, cambiando, & recambiando, literaſq; ſpaccia, & partitas ſuis loco, & tempore exhiben. & alia facien. quæ dictus Fantinus facere teneretur ſumptibus, & expenſis dicti D. Marchionis: Promiſſio enim debitoris, 11 quod mercator cambiabit, † idem importat, ac obligationem cambiandi per ſe ipſum, 12 per regulam, qui per alium facit, † per ſe ipſum facere dicitur, vt in his præciſis terminis reſolutum fuit in *Romana Cambij 8. Aprilis 1638. & 24. Aprilis 1662. coram Eminentiſſimo Cetro, & 30. Maij 1664. coram Reuerendiſſimo Gerunden.* ac in terminis illius, qui promiſit inuenire perſonam, † quæ pecunias ad 13 cambium acciperet, *Rota deciſ. 338. numer. 5. par. 10. rec. & coram Bich. deciſ. 191. numer. 10.* & ita teſtati ſunt plures † mercatores Vrbis, 14 quibus in materia cambiorum valdè deferendum eſſe dixit *Rota coram Gregor. dec. 126. num. 2. & 3. & coram Duran. deciſ. 398. num. 23. &* 416. *num. 8. & in reſidetif 199. num. 7. par. 10.* Et verba ſubſequentia, nempe: alia faciendo, quæ Fantinus facere teneretur, nil aliud præſeferunt, niſi totalem liberationem creditoris ab onere, & cura girandi pecunias ſuper cambijs, prout aliàs ſecluſa dicta conuentione fuiſſet de iure obligatus: Nec perindè dici poteſt, quod D. Dux adimpleuerit ſuam promiſſionem, dum procurauit ſolam 15 verbalem obligationem mercatoris, † ſed vlterius tenebatur operari, vt Antonius actu cambiaret, & recambiaret, prout Fantinus faceret ad effectum, vt eius pecuniæ non ſtarent otioſæ, vt in eodam principio inſtrumenti, ibi; Verum quia d. Fantinus non eſt ſolitus ſuas pecunias otioſas retinere &c. Quotieſcumque enim Partes non- 16 ſolum nudum factum, † ſed etiam principaliter effectum conſiderarunt, non ſufficit, vt ſequatur nudum factum, ſed eſt poſitiuè neceſſarius effectus à Partibus deſideratus, *Bart. in l quid ea, §. cum autem ff. de his, qui infam. notantur, Rot deciſ. 422. num. 2. par. 4. tom. 1. rec.*

Quod planiùs procedit, attentis verbis pariter ſubſequentibus eiuſdem inſtrumenti, ibi: Quas quidem literas, ſpaccia, & partitas promiſit tradere, & conſignare in manibus eiuſdem Fantini de feria in feria iuxta ſtylum mercantilem, aliàs teneri voluit ad omnia damna, & intereſſe. Eo enim ipſo, quod debitor promittit conſignare literas in 17 manibus creditoris, † neceſſariò voluit, quod mercator cum effectu cambiaret, quandoque aliàs in ſe aſſumeret onus illas tranſmittendi de feria in feriam, quia qui vult conſe- 18 quens, † vult etiam quodcunque neceſſarium antecedens, *Lilud ff. de acquir. hæredit. Gratian diſcept. 594. num. 9. Rota deciſ. 142. numer. 17. par. 10. recent.* Idque etiam operatur 19 tam obligatio ad damna, & intereſſe † quæ ſolum intrat, quando quis aliquod faciendum ſuſcepit, quod poſtea non adimpleuit, *Rota deciſ. 85. num. 1. par. 4. tom. 2. rec. deciſ. 199. num. 2. & deciſ. 276. num. 8 par. 10. & in d. Romana, ſeu Bononien. literarum cambij 22. Junij 1654. coram Verospio §. licet*, quàm promiſſio ſoluendi prouiſiones nedum mercatoris, ſed 20 eius correſponſalibus, † quæ pariter ſuſceptionem oneris præſefert, vt aduertit *Rot. in d. Romana, ſeu Bononien. literarum camby §. licet in fine.*

Hoc ipſum quoque recognouit idem debitor; Nam cum Antonius Lucarius mercator electus non poſſet de anno 1643. amplius retinere ſcripturas, & ſpaccia tranſmittere, deputauit in eius locum Laurentiũ Carolum alium mercatorem ad effectum d. ſcripturam retinendi, & literas tranſmittendi, vt ex publico inſtrumento dato in Sum- 21 mario *num. 4.* † ſignum euidens, quod onus procurandi tranſmiſſionem literarum ad ipſum debitorem ſpectabat, alioquin alium 22 mercatorem non deputaſſet, † & ſufficit obſeruantia vnius actus ad declarandum ad quem ſpectet onus cambiandi, *Rota dicta deciſ. 199. num. 12. par. 10. recent. coram Dunoz. inu.*

decis. 329. num. 9. & 10 dilla Romana, seu Bonon. literarum cambij coram Verospio in fine.

Cæterum obligationem cambiandi spectasse ad D. Ducem dixerunt Domini esse intelligendum durante vita secundi mercatoris ab eodem electi, † non autem post eius mortem, quæ successit sub die 20. Octobris anni 1653. Summario *num.* 5. Et ratio fuit, quia cum in casu mortis mercatoris data esset facultas creditori alium deputandi, sibi imputet, si tali facultate vsus non fuit, vt respondit *Rot. in Romana cambij* 30. *Maij* 1664. *coram Reverendissimo Ninot.*

Quod autem illo casu deputatio alterius fuisset † in sola facultate creditoris aperte conuentum legitur in ipso instrumẽto cambij ibi: Et in euentum, in quem d. Antonius intra dictum tempus decederet, vel ab Vrbe discederet &c. liceat D. Fantino illicò, & incontinenti absque vlla intimatione &c. eligere, atque deputare alium mercatorem, seu negociatorem idoneum ad contentamentum eiusdem D. Fantini, omnibus damnis expensis, & interesse, ac prouisionibus dicti D. Marchionis.

Cumque mandatum non sit executum, & cambia vsque ad mortem Laurenti Caroli legitimè peti possint, merito dictum fuit esse exequendum, tam pro forte in summa scutorum 3000. quam in aliis sc. 3436. 60. decursis pro cambijs, seu damnis, & interesse vsque ad diem 26. Octobris 1653. detractis tamen scutis 460. 21. per Scipionem Rentium perceptis ex fructibus Officiorum Militis Lauretani, & Scriptoris Archiuij, iuxta relationem periti electi ab A. C. † & sic pro summa verè debita, vt dixit *Rota decis. 86. apud Posth. de subhast.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. CALATAIV.

Cremonen. Iurispatronatus.

Ventris 1. Aprilis 1672.

ARGVMENTVM.

Occasione qualitatis Beneficij Sacerdotalis, vel non, de pluribus pertractari contingit, quatenus nempe, sine instrumento fundationis, eadẽ qualitas remaneat probata, quæ ex longeua obseruantia hic verificari visa est, hinc etiam plura de enunciatiuis emissis in Bullis Sũmorũ Pontificũ; quando verba dicantur potius dispositiua, vel solam enunciationem importent, de natura verbi, *videtur*, quod varias significationes admittit, de qualitate dispensationis à Papa concessę, deque etiam aliis similibus dispensationibus, quæ ante Concilium non denegabantur Episcopis, de ætate necessaria ad obtinendum beneficia Sacerdotalia, & demum de iurepatronatus ad plures spectante, qualiter per electionem inhabilis, deuoluatur ad præsentantem habilem, & huiusmodi.

SVMMARIVM.

1 *Præsentatus ad beneficium iurispatronatus, instituendus est, quoties in illum requisita necessaria concurrunt.*

2 *Præsbyteratus, Clericatus, & alia huiusmodi qualitas ex literis Ordinarij probatur, quibus plena fides adhibetur.*

3 *Beneficium, an sit aliu, vel solo habitu Sacerdotale, tenor fundationis inspicitur, & vid. numer. seqq.*

4 *Fundationis Beneficium si deficit instrumentum, tunc ad dignoscendum qualitatem illius, an fuerit Sacerdotalis, vel non attenditur obseruantia.*

5 *Obseruantia spectatur quoties aliqua dispositio ponitur in ambiguo.*

6 *Bullæ Pontificiæ, & enunciatiuæ in eis emissæ probant beneficium esse Sacerdotale, quoties cumque deficit instrumentum.*

7 *Verbum* Præsbyter *in Bullis Summorum Pontificum, iuxta consuetam praxim, semper ponitur ad differentiam simplicis Clerici.*

8 *Verbum* Præsbyter *à quocumque prolatum, accedente obseruantia, qualitatem Sacerdotalem importat.*

9 *Enunciatiuæ Summorum Pontificum probant, quid fuerit in beneficio obseruatum, & numer. 6.*

10 *Iurispatronatus qualitas ex Bullis Pontificijs resultat.*

11 *Enunciatiuæ Pontificum, etiam non effectuatæ probant.*

12 *Enunciatiuæ antiquæ eo magis probant, si cum illis recentes concurrant.*

13 *Obseruantia fundationi proxima est optima interpres qualitatis beneficij, & ad probandam mentem testatoris est validissima.*

14 *Beneficium de iurepatronatus esse Sacerdotale probatur ab obseruantia, quæ fundationi immediate subsequuta fit.*

15 *Enunciatiuæ emissæ in literis Apostolicis ad petitionem partis, quamuis fuerint antiquæ, non probant.*

16 *Enunciatiuæ emissæ etiam ad instantiam partis, cessante suspicione, adhuc tamen probare dicuntur.*

17 *Enunciatiuæ emissæ ad postulationem partis concurrentibus adminiculis, plenam probationem faciunt.*

18 *Enunciatiuæ, quæ narrant præiudicium enunciatis, contra ipsum plenè probant.*

19 *Obseruantia, quæ resultat ex aliibus facultatibus, nihil ponit inesse.*

20 *Verbum* videtur *varias recipit significationes, secundum subiectam materiam.*

21 *Verbum* videtur *adaptatur etiam ad conceptum mentis, & iudicium rationis, quod quis de aliqua dispositione formauit.*

22 *Dispensatio narrata per verbum* videtur, *& à Pontifice facta, non simplicem facultatem, sed*

ima

...imo verum necessitatem importat.

23 *Sententia lata per verbum* videtur, *adhuc decisionem concludit.*

24 *Verbum* videtur *regulariter non accipitur pro decisione, & veritate, sed resolvitur in simplicem opinionem.*

25 *Mens, & intentio testatoris à consuetudine, & observantia antecedentium, & subsequentium præsentationum desumitur, & probatur.*

26 *Iurispatronatus qualitates, & conditiones cognoscere non ad patronos, sed ad iudicem spectat.*

27 *Verba dispositiva in antiquis, actum positivum denotantia, non autem simpliciter enunciativa solam probationem falsitatis in contrarium admittunt.*

28 *Dispensationes Summorum Pontificum probant Beneficium esse actu Sacerdotale.*

29 *Præsentationes facta de simplici Clerico ad beneficium Sacerdotale actu, sine dispensatione Pontificis sunt invalida.*

30 *Dispensatio vulnerat ius, sive aliam quamcumque dispositionem, qua dispensato resistit.*

31 *Facultas Vicarij ex lapsu longi temporis præsumitur, quotiescumque non adest præiudicium Ecclesiæ.*

32 *Episcopus ante* Concilium Tridentinum *poterat de consensu patronorum, super qualitatibus iurispatronatus dispensare, & num. seqq.*

33 *Dispensatio Pontificis super beneficio iurispatronatus, de quibus qualitatibus intelligatur.*

34 *Ætas quacunque post septennium ante* Concilium *erat capax simplicis beneficij, nec erat opus dispensatione.*

35 *Dispensatio Summi Pontificis, etiam nulla, adhuc inservit ad declarandum necessitatem actus præsentationis beneficij.*

36 *Necessaria præsentationes de Sacerdote, non autem simpliciter facultativa, ex quibus deducantur, & distinguantur.*

37 *Sacerdotalis qualitas in beneficio ex plurimorum actuum multiplicitate resultat, simulatque probatur.*

38 *Multiplicitas, & pluralitas actuum veritatem inducit.*

39 *Sacerdotale non dicitur beneficium, nisi in fundatione adsint expressa verba, quod Sacerdos celebret per se ipsum.*

40 *Beneficium esse Sacerdotale actu, ubi deficit instrumentum fundationis, ex illius observantia declaratur.*

41 *Sententia super habilitate, vel inhabilitate beneficiati lata inter compræsentatos, & sic legitimos contradictores, tanquam super statu, facit ius, quoad omnes.*

42 *ad Titulum præsumptum recurrendum non est, quotiescumque habemus expressum.*

43 *ad Beneficium Sacerdotale obtinendum sufficit, quod promissus infra annum ad Sacerdotium promoveri possit, & valeat.*

44 *Beneficia alia dicuntur Sacerdotalia Aptitudine, alia verò prosequutione, & qualiter in utrisque servetur.*

45 *Beneficium Sacerdotale actu requirit Sacerdotium de tempore præsentationis, vel promissionis, ita ut non sufficiat, quod huiusmodi qualitas superveniat postea.*

46 *In Beneficijs aptitudine solum Sacerdotalibus sufficit, quod ea obtinentes in Presbyteros ordinentur.*

47 *Beneficia Sacerdotalia habitu, ut validè conferantur, requirunt ætatem vigintiquinque annorum, saltem inchoatam.*

48 *ad Beneficium Sacerdotale, etiam solo habitu, eligi non potest, qui infra annum ad Sacerdotium promoveri non valet.*

49 *Clericus in 24. anno constitutus, si tamen illud non compleat ad beneficium Sacerdotale promoveri non potest.*

50 *Annus, intra quem quis ad Sacerdotium promoveri debet, non datur ad complendam ætatem, sed ad se quanto citius promouendum.*

51 *Ius præsentandi pluribus compatronis competens, est individuum.*

52 *Ius præsentandi alterum habilem, vel potius ius non revocandi præsentationem factam de inhabili per ius non decrescendi consolidatur in altero compatrono, qui à principio præsentauit habilem.*

53 *Præsentato carenti requisitis necessarijs suffragari non possunt plurium patronorum suffragia, licet cæteris sint maiora.*

54 *Facultas præsentandi, constituendi procuratorem, vel huiusmodi, non consumitur per actum nullum, & num. 55.*

DECISIO CCCLIV.

VACANTE per obitum Francisci Rufini Beneficio simplici in Ecclesia Prepositurali S. Petri Vitellianæ Cremonensis Diœcesis de Iurepatronatus Laicorum, à quinque legitimis Patronis data fuerunt duo mandata, alterum scilicet ab Alexandro de Monacis, Felicita, & Maria, alterum à Francisca, & Elisabeth vnanimiter constituentibus Procuratores Iosephum de Regijs, & Hieronymum Balladorium ad præsentandum Stephanum Rufinum simplicem Clericum, conditione tamen in vtroque adiecta, quatenus intra quadrimestre, demptis vltimis octo diebus, reperiretur habilis, & idoneus, vel secundum testamentariam dispositionem, vel per Apostolicam dispensationem, quod si secus ad præsentandum in dd. vltimis octo diebus quadrimestris Ioe Mutium Sacerdotem habilem, & idoneum, cum autem Regius alter ex Procuratoribus vnico contextu præsentasset vtrumque Rufinum scilicet sub conditione habilitatis superius expressa, Mutium verò tanquam habilem, & idoneum, prætendentes perinde tres ex dd. mulieribus compatronis, Franciscam scilicet, Mariam, & Elisabeth non fuisse seruatam formam mandati, præsentationem prædictam tanquã intempestiuam, mediantibus duobus alijs mandatis, reuocauerunt, sed cũ volueretur etiam quadrimestre, & adhuc d. Rufinus se habilem non præbuisset, prædictus Regius Procurator in dd. vltimis octo diebus denuo præsentauit fratrem Mutium Sacerdotem, qui successiue à Vicario Generali Cremo-

næ fuit per ſententiam inſtitutus, quæ tamen cum in gradu appellationis fuerit ab A. C. Cauallerino Iudice Commiſſario reuocata, & demum ad S. Rotam cauſa deuoluta, propoſui Dubium, quis nam dd. præſentatorum eſſet inſtituendus, & reſponſum fuit Io: Mutum inſtituendum eſſe.

Concurrunt enim in illius fauorem omnia requiſita, vacatio ſcilicet Beneficij, propria idoneitas, cum ſit actu Sacerdos, & eſſet talis de tempore præſentationis, † Beneficium ſit actu Sacerdotale, & fuerit legitimè præſentatus, quibus concurrentibus inſtitutio non denegatur *Can. Monaſterium* 16. *qu.7.cap.cum Bertoldus vbi Abb. num.2.de re iudic. Lambertin.de iurepatr.art.14.nu.2. & art.15. qu.8.par.2.lib.2. Rota decis.87. num.1. par.3.* & in his terminis *decis.188.nu.2. & ſeqq.par.11. recent.*

De vacatione non fuit dubitatum, quemadmodum, nec de ordine Presbyteratus, cum † in eo conſtitutus reperiatur vſque ab anno 1650. prout teſtantur literæ patentes ſui Ordinarii, quibus fidem adhibendam eſſe ait *tex.in cap. 1.2. & 3. de Cleric. Peregrin. cap.poſt ceſſionem de probat.* vbi Canoniſtæ *Rota coram Bichio decis.230.numer.5.decis.371.numer.14.decis.615. num.17.* & millies in aliis.

Tota igitur ferè quæſtio vertebatur ſuper articulo, an Beneficium de quo agitur habeat ita annexam qualitatem ordinis Sacerdotalis, vt huiuſmodi qualitas exigatur in præſentando in ipſo caſu † præſentationis, Pro cuius definitione quamuis regulariter ſpectetur tenor fundationis ad *tex. in c.recepimus de Priuil. Prob.ad Monach.in cap. ei cui de præben.in 6. Lotter.de Benef.par.2. qu.47. nn.29.* Nihilominus cum in præſenti caſu dicta fundatio non reperiatur fundatoris mentem, † Sacerdotes actu de tempore præſentationis exigentem concludenter deduxerunt Domini ab vniformi obſeruantia præſentationum de Sacerdotibus actu inconcuſsè factarum, † prout ſemper fieri ſolet quoties aliqua diſpoſitio ponitur in ambiguo *volg. l. ſi de interpretatione ff. de leg.* & in terminis quoties dubitari contingit, An Beneficium requirat ordinem *Abb. in c.cum in cunctis §. inferiora numer.12. verſ. vnde vide de elect. Pariſ.conſ.50. num.19. in fin.lib.4. Lotter. qui ſupra d. qu.47. num.30. Rota coram Mantic. decis.129.num.4.verſ. præſertim.*

Exhibitæ namque fuerunt Bullæ Pontificum, & alia documenta d. obſeruantiam comprobantia. Ex Bulla enim Nicolai V. vſque ſub data anni 1449. manifeſtè apparet, quod executores Teſtamentarii q. Bartolini de Caleſſis in executionem illius voluntatis (iuxta verba præciſa Bullæ) immediatè poſt erectionem Beneficij, in quo nullus alius prius fuerat inſtitutus, ad d. Beneficium præſentarunt quendam Ioannem de Bartolinis actu Sacerdotem, cum eſſet Eccleſiæ Parochialis Rector *Innoc.in c.illud numer.3.verſ. ſi aliquis de præſumpt.cum allegat.par Manch.præſ.26.lib.6.num.17. Barboſ. de Paroch.par.1.c.1.num.2.* qui cum ſucceſſiue cuperet d. Beneficium renũciare, ſeruauit mentem fundatoris ſaltem in eligendo renunciatarium Sacerdotem quendã ſcilicet Franciſcum eius nepotem, † quod conuincitur ex alia Bulla Sixti Quarti data vſque ſub anno 1481. vbi Papa narrando d. renunciationem alias ad ſe admiſſam nominat d. Franciſcum Presbyterum, quod verbum in omnibus Bullis iuxta praxim Datariæ proferri ſemper ſolet ad differentiam ſimplicis Clerici, † & indiſtincte à quocumque alio in lingua Latina prolatum, accedente obſeruantia, prout in præſenti caſu, qualitatem Sacerdotalem ſignificat, vt tenet *Garz. de Benef.par.7.cap.1.num 70. Rot.decis.216.num.3. par.2.rec.* ſed quoniam prædicta renunciatio laborabat forſan vitio ſubreptionis, quidam Antonius tunc temporis Clericus 20. annorum de Familia Fundatoris idem Beneficium ab eodem Sixto IV. impetrauit, cui cum obſtaret defectus qualitatis à Fundatore requiſitæ, cum illo Papa diſpenſauit, de qua diſpenſatione infra dicetur.

Ex his enim diuerſorum Pontificum enunciatiuis, & duorum ferè ſæculorum antiquiſſimis quemadmodum prænarratæ facti ſeries, † ex qua apparet, quid fuerit in Beneficio obſeruatum remanet comprobata *Cranett.de antiq.temp.par.1. §. ampliatur numer.13. & pluribus ſeqq.* in terminis iuriſpatronatus *Garz.de benef.par.5.cap.9.num.88. Vinian de iurepatr lib.11. cap.7. num.48. & 49. Rot.coram Pen.decis.1578. num.18. coram Merlin.decis.148.à num.1.per plures ſeqq in rec. deciſ 101.num.12 par.6.& deciſ.396 num.1. par.9.* etiam † ſi non probentur effectuatæ *deciſ. 109.num.6 par.10.rec.* & magis præciſè in terminis probandi † qualitatem Beneficij coram *Merlin.deciſ.61.num.1. & 2. & deciſ.128. num.3.coram Burata deciſ.610. num.4.* coque fortius, ſi prout in præſenti caſu, ab actibus ſubſecutis modernarum † præſentationum vniformium primis coadiuuentur *Ruin conſil.173.num.4.verſ.accedit vol.4. Rot.coram Seraph deciſ.1334 num 2.coram Buratt. deciſ.172. num.25.coram Em.Otthobono deciſ.224.à nu.10. per alios ſeqq. & ſignanter num.14.* ita cum huiuſmodi obſeruantia † ſit fundationi immediata, eſt omnium validiſſima ad probandam mentem Teſtatoris *Rota coram Greg.deciſ.125.num.1. & ibi Adden. litera A.coram Seraph.deciſ.1410.num.7.in recent deciſ. 70. nu 4. par.2.deciſ.105.num 10. & ſeq. & deciſ.275.numer.7. & 8.par.7.d.deciſ.220.num.22. par.11. & deciſ.299.num.12. par.2.* & in terminis obſeruantiæ circa qualitatem Sacerdotalem in actu præſentationis requiſitam conſuluit *Pariſ.d.conſ.50 nu.19. lib.4. Rota coram Seraph. deciſ.871.num.1.in fin.coram Buratt. deciſ.650. in fine*, & de præſentatione Sacerdotis fundationi immediata egregiè † *Lambertin. de iurepatr.art.30.qu.7.princ.par.1.lib.2. numer.22.* vbi, quod in praxi ita obtinuit, cum aliis per *Vinian.cod.tract.lib.6.c.6.num.26. Rot.deciſ. 216.num.2.par.2.recent.*

Non

Non obstat, quod prænarratæ enunciati-
15 uæ emanauerint in literis † Apostolicis ad petitionem partis, & ideo quamuis antiquæ non probare ad tradita per *Rot.coram Vbald. decis.* 126.*num.* 1. & 2. quoniam omissis aliis responsionibus pro Mutio adductis, intiterunt DD. in ea, quod cum emanauerint de tempore non suspecto, atque etiam in materia, in qua nullum excogitari potest interesse, propter quod Ioannes de Bartolinis exponens debuerit narrare Papæ se Parochialis Ecclesiæ Rectorem, & primum præsentatum, atque etiam Franciscum eius re-
16 nunciatarium fuisse Presbyterum, † si verè tales qualitates non concurrissent, cessante suspicione, cessat etiam ratio in qua fundatur prædicta decisio coram Vbaldo cum similibus exadverso allegatis, & concurrentibus insuper nedum adminiculis, verum-
17 concludentibus probationibus † de quibus infra dictæ enunciatiuæ etiam ad postulationem partis emissæ plenè probant *Eugen.cons.* 44.*num.* 65.*lib.* 1. *Rot.coram Achill.decis.*7.*de iurepatr.in fine in ver.decis.*91.*num.*2. *in fin. & decis.*405.*num.*3.*par.*1.*& decis.* 191. *num.* 3.*par* 4. *tom.*1.*decis.*16.*num.*22.*par.*5.*decis.*164. *num.*38. *cum duobus seqq.* & passim in aliis, & cum in reliquis ex toto contextu dd. enunciatiuarum apparcat, res enunciatas esse potius contrarias, quam fauorabiles dicto expo-
18 nenti, † dum narrant nullitatem *luæ* prouisionis, dubium non fuit quin contra ipsum probarent *Rota coram Pen. decis.* 629. *coram Dunoz.iun.decis.*973.*num.*5.

Minus relevat, quod electio personæ præsentandæ sit actus facultatiuus, itaut quemadmodum in ipso primordio fundationis, & per tempora successiua ceciderit super Sa-
19 cerdotibus actu, † non detur maior ratio, quin cadere etiam potuerit super simplicibus Clericis, atque ideo in prænarrata obseruantia ex huiusmodi actibus constantem parum esse insistendum ad tradita in notissima *decis.*825, *in fine coram Merlin.* quia verè necessitas, non autem simplex facultas præsentandi Sacerdotes actu visa est Dominis concludenter probari ex binis præsentationibus factis cum simplicibus Clericis in casu quo fuerunt ad hoc idem Beneficium præsentati, & aliis prout infra.

Prima scilicet cum prædicto Antonio ætatis 20. annorum, & quamuis facta fuerit, præuia narratiua Papæ ibi: Non obstante &c. quod dictus Antonius ad ordinem Presbyteratus prædictum, quem exigere videtur fundatio, ætatis prædictæ defectum patitur in illius 20. anni, vel circa constituendus &c. & infra; Nos autem, vt Beneficii prædictum retinere liberè, & licitè valeat, Testamento, seu fundatione huiusmodi nequaquam obstante, auctoritate Apostolica præsentium tenore indulgemus, penè, ac si verbum illud videtur importando dubietatem, subsecuta exindè dispensatio censeatur ad cautelam potius, quam ex necessitate facta; † Ni-
20 hilominus cum ex variis dicti verbi significationibus illa reddatur casui applicabilis quam exigit subiecta materia, vt in terminis *lat.in l. si is, qui pro emptore nu.*91.*vers.unde debemus ff.de vsurap.* in casu de quo agitur,
21 certum est, † quod aparatur ad conceptuum mentis, & iudicium rationis, quod Papa formauit de tali fundatione, vt tradit *Bart.in l. quid tamen §. si arbiter num.*3. ibique *Bald in princ. ff.de recept.arbitr. Felin.in c.quoties sub numer.*2.*de test.& attest.* ibique *Aretin. num.* 24. *vers. quia non potest negari*, vnde cum iudicauerit d. fundationem exigere ordinem Pres-
22 byteratus, † iudicium hoc sic de tali fundatione formatum efficit, vt subsecuta dispensatio censeatur saltem secundùm Papæ
23 proferentis sententiam necessaria, † vt in simili de sententia lata per verbum *videtur*; quod importet decisionem est *tex. expressus in d § si arbiter*, & ibi *Bart.num.*1.*& d. num.*3. *Bald. Fulgos. Odofred. in princ.* & in his terminis loquutus est *Amaiden. de styl. Datar. lib.*1. *c.*6.*de Data.num.*29. sed quatenus etiam præ-
24 dicta Papæ sententia accipi † non deberet pro decisione, & veritate ad terminos dicti §. *si arbiter*, adhuc dato, quod resolueretur in simplicem opinionem, ab hac non esset
25 recedendum tanquam consuetudine, † & obseruantia antecedentium, & subsequentium præsentationum roborata, ex quibus mens Testatoris elicita fuit, *Alciat.presumpt.* 30.*regul.*2.*numer.*3. & 4. post *Mathesil.de electi. opin.num.*1. *Tract. magn. tom.*18.*fol.*221. *Remig. de charit. subsid. quæst.*3.*numer.*32.*&* 33. *pariter in dd.tract.tom.*15.*par.*2.*fol.*184. *Soccin.sen.cons* 271 *sub num.*3. *vers. quoniam præsupposito Cenall. tom.contr.com. in præfat.num* 60.

Quia dispensatio, quæ fortius stringit, facta fuit ab ordinario Cremonæ, siue eius Vicario auctoritate Episcopali sibi commissa vsque de anno 1509. cum quodam Rubino ad supplicationem Patronorum, qui quamuis professi fuerint qualitates dicti Beneficii ignorare, & ideo dictam dispensationem petierint quatenus necessariam, Nihi-
26 lominus cum non sit Patronorum, † sed solius Iudicis Ecclesiastici partes de iurepatronatus, eiusque qualitatibus dignoscere per *tex.express.in c. quanto de iudic. Lambert. de iurepatr.art.*2.*qu.*9.*num.*1.*lib.*3. iste in forma solemni, constito sibi prius de iurepatronatus, & ad modum sententiæ pro Tribunali sedens dispensauit (sunt verba præcisa) & dispensat cum dicto Rubino Clerico præsentato, quod non obstante eius defectu ætatis, & ordinis, quem patitur ipse Rubinus possit, & valeat institui, & inuestiri de Capellania prædicta, & illam obtinere quamuis Sacerdotalis existat, & Sacerdotium actu requirat, perindè, ac si esset Sacerdos, & in ordine Sacerdotali, & in ætate legitima constitutus &c. & infra attento, quod sibi constitit, & constat de dicto iurepatronatus.

Quibus quidem dispensationibus, sic pro indubitato præsuppositis, & præmisso, quod non sunt simplices enunciatiuæ, vt dicebant

27 ſcribentes pro Ruſſino, † ſed verba diſpoſitiua, actum poſitiuum denotancia, vt ex eatum formalitate apparet, nec aliam admittunt in contrarium probationem, niſi ex capite falſitatis, vt diſtinguendo inter vtraque verba poſt *Caſtren. conſ. 406. numer. 2. lib. 1.* ait *Grauett. de antiq. temp. d. §. ampliatur num. 28. cum*
28 *duobus ſeqq.* † de natura ideo dd. diſpenſationum eſſe dixerunt Domini, vt probent veritatem, & ſtatum Beneficij actu Sacer-
29 dotalis, † itaut ſine illarum præſidio alias eſſent inualidæ præſentationes de ſimplicibus Clericis *Bal. in l. 2. Cod. de int. nat. Annal. Aloyſ. de Albert. inter ſingul. Doctor. ſingul. 179. tom. 2. Oldrad. conſ. 327. num. 1. Rebuf. in prax. benef. de diſpenſ. numer. 1. & per tot.* in poſito notat *Lotter. de benef par. 2. qu. 47. num. 25. Rot. coram Buratt. deciſ. 19. num 8. & deciſ. 23. num. 5. coram Vbald. deciſ. 139. pariter num. 5.* cum ibi
30 allegat, † & ſic per diſpenſationem dicimus ius, ſiue aliam quamcumque diſpoſitionem, quæ diſpenſato obſtabat vulnerari *Speul. de diſpenſat. in princ. Rot. deciſ. 450 nn. 11. par. 5. tom. 2. rec.*

Quæ verò contra hanc vltimam diſpenſationem dicebantur, vel circa defectum facultatis Vicarij in diſpenſando, ſiue inſpecta eius limitata auctoritate, ſiue reſiſtente qualitate iurispatronatus, vel quod dicta diſpenſatio cadere potuerit ſuper ætate Beneficij Eccleſiaſtici, non dum capaci, cum diſpenſatus duodecimum annum tantum attigerit, non fuerunt habita in conſideratione, quia & facultas Vicarij ex lapſu, tam-
31 longi temporis præſumitur, † cum non verſetur circa materiam Eccleſiæ præiudicialem, vt in proximis terminis reſpondit *Rota coram Buratt. deciſ. 102. num. 1. cum duobus ſeqq.*
32 & ante † Concilium de Patronorum conſenſu poterat ordinarius ſuper qualitatibus cum iurispatronatus diſpenſare *Capitul. acceſſiſſent*, & ibi *Abb. num. 5. de conſtit. Garz. de Benef par. 7. c. 1. num. 12.* quæ tamen facultas
33 per idem † *Concil. ſeſſ. 25. c. 5 de reform.* ſublata remanſit, nec de alia, quam de ætate, & ordine Sacerdotali potuit loqui præfata diſpenſatio, cum ante Concilium ſeruaretur
34 in hoc ius commune, † ſecundum cuius diſpoſitionē quæcumque ætas poſt ſeptennium erat capax ſimplicis Beneficij *gloſ. in cap. ſi eo tempore verſ. ætatem de reſcript. in 6.* cum aliis late per *Garz. de Benef. par. 7. cap. 4. num. 4. & pluribus ſeqq.* nec opus erat diſpenſatione; Quomodocumque demum ſe ha-
35 beat dicta diſpenſatio, † etiam ſi nulliter facta, adhuc inſeruit ad declarandam neceſſitatem actus præſentationis ad *tex. in l. fin. ff. de reb. eorum, qui ſub tut. Crauett. conſ. 113. nu. 6. ad med. Rot. coram Caual. deciſ. 126. num. 3. in recent. deciſ. 523. num. 10. par. 5. & deciſ. 220. nu. 21. par. 14.*

Pro neceſſitate viterius dd. præſentationum ponderabant DD. quod incipiendo à primis vſque ad proximam vltimam, quotquot temporis iniuria, & antiquitas permittit exhiberi, iuſtificatum fuiſſ omnes fuiſſe de Sacerdotibus actu, atque ideo ex tot præſentationibus ſic per longiſſimum temporis interuallum vniformiter multiplicatis, inſe-
36 rebant ad neceſſitatem † præſentandi Sacerdotes actu, non autem ad facultatem, vt diſtinguendo inter actus facultatiuos, & neceſſarios tradit *Rip.* communiter allegatus in *c. cum Eccleſia Sutrina numer. 55. de conſ. poſſ. & propriet. Poſth. de manut. obſ. 53. num. 20. & ſeqq.* late *Add. ad Greg. 162. ſub nu. 15. verſ. 2.* excluditur præſumptio facultatis *Rot. coram Caſ. de Graff deciſ. 1. num. 3. & 4. de conſ. poſſ. & propriet. coram Seraph deciſ. 212. n. 2. in rec. deciſ. 30. num 7. in fin. par. 4. tom. 1. deciſ. 85. nu. 8. par. 5. deciſ. 220. num. 8. par. 6. coram Bich. deciſ. 522. nu-*
37 *mer. 72.* † & huiuſmodi actuum multiplicatio qualitatem Sacerdotalem probat in puncto *Rot. coram Seraph. d. deciſ. 871. num. 1. in*
38 *fin. verſ. & cum iuris diſpoſitionem*, † atque etiam veritatem inducit in ſimili *Burſat. conſil. 324. num. 4. lib. 1.*

Et cum ex his omnibus probata remaneat obſeruantia coacta, & neceſſaria, non applicantur *deciſ. 825. coram Merlin. Tirafunen. Beneficij coram R. P. D. meo Priolo, qua eſt 345. par. 12. rec. & Vrbeuetana iurispatronatus 10. Decembris 1670. coram me*, in contrarium alle-
39 gatæ; † quod ſcilicet vbi in fundatione non adſunt expreſſa verba, quod Sacerdos perpetuo ipſum celebret, non dicatur Beneficium Sacerdotale, quia cū vt ſupradictum fuit, non reperiatur d. fundatio, nec prænarratæ enunciatiuæ probent d. fundationis
40 verba formalia, † concurrente d. obſeruantia, quæ tamen in prælegatis deciſionibus deficiebat, non prædicta controuerſi, quin Beneficium ſit actu Sacerdotale, vt admittunt præcitatæ *deciſ. 825. coram Merlin. num. 24. & in rec. deciſ. 345. num. 12. par. 12.*

Qualitatem hanc demum Sacerdotalem de tempore præſentationis requiſitam, fortius deducebant DD. ex ſententia ordinarij Cremonæ de anno 1650. inter Sacerdotem, & ſimplicem Clericum, in qua Sacerdos tanquam habilis, & idoneus fuit inſtitutus, reiecto ſimplici Clerico, attenta eius inha-
41 bilitate, & incapacitate, † quæ cum latæ fuerit inter legitimè compræſentatos cum legitimo contradictore, & in iudicatum tranſacta facit ſtatum quoad omnes ad terminos *l. ingenuum, vbi Gloſ. Bart. & DD. ff. de ſtat. homin.* vt in terminis iurispatr. *Lambertin. eod. tit. par. 2. lib. 2. art. 9. qu. 11. per tot. Rot. coram Pen. deciſ. 165. num. 9. & deciſ. 1578. nu. 19.* cum adductis per *Vivian. de iurepatr. lib. 14. pag. 2. num. 4.* & poſt eundem admittit *Rot. deciſ. 29. num. 15. in rec. deciſ. 321. num. 4. & ſeq. par. 10 deciſ. 148. num. 45.* ſatis in terminis, & *deciſ. 15. num. 10. par. 12.*

Et licet in dicta ſententia non exprimatur qualitas inhabilitatis obſtatiuæ d. Clerico, itaut prætenſum fuerit, quod ex alio etiam defectu, quam qualitatis Sacerdotalis potuerit prouenire, nihilominus iuſtificatum fuit ex mandato Procuræ dato ad præſentandum d. Clericum, quod eſt in actis

dictæ

dictæ sententiæ illam aliunde deriuare non potuisse quam ex defectu prædicto, cum enim prima vice præsentatus fuerit tanquam habilis, habita postmodum per compatronos aliquali notitia, quod Beneficium esset Sacerdotale, dederunt nouum mandatum Procura ad præsentandum actu Sacerdotem, quatenus dictus Clericus reperiretur inhabilis, cuius mandati vigore præsentatus postea fuit dictus Sacerdos, & successiue institutus, atque etiam de eo in dicta sententia habetur expressa
42 tio, † & proinde cum appareat de certo titulo excludente d. simplicem Clericum, ad præsumptum non esse recurrendum tradit regula *tex. in l. ille, aut ille ff. de legat. 1.*

Posita igitur pro constanti, ex tot insimul concurrentibus probatione qualitatis huiusmodi Sacerdotalis in actu præsentationis exigitæ, duo præcipua obiecta pariter excitata remouentur; Alterum circa ætatem, alterũ circa præsentationem; Circa ætatem dicebatur, quod cũ Ruffinus per quatuor menses de tempore præsentationis tetigisset vigesimum quartum annum, & sic intra alium annum potuerit promoueri ad Sacerdotiũ,
43 debuerit institui, † etiamsi Beneficium esset Sacerdotale, & allegabatur *Gratian discept. 133. num. 2. & Rota in præcitata Vrbenetana iurispatronatus 10. Decembris 1670. §. caterum eam me.*

Verum præmissa distinctione inter Beneficia aptitudine, & prosecutione Sacerdotalia, in quibus præsupposita ætate † habilis,
44 satis est, quod superueniat ordo Sacerdotalis, & in his terminis intelligenda venit mox allegata *decisio Vrbenetana iurispatronatus*, & loquitur expressè *Gratian. d. discept. 133. nu. 6.* & Beneficia actu Sacerdotalia, prout actu
45 Sacerdotale est istud, de quo agitur, † in hoc casu non sufficit, quod d. qualitas Beneficij superueniat, sed debet omninò inesse præsentato de tempore præciso præsentationis, aliter præsentatio esset nulla, *Prob. ad Monach. in cap. ei cui num. 1. de præben. in 6. Lambertin. de iurepatr. par. 1. lib. 2. quæst. 7. articul. 29. nu. 2. vers. cum ergo versus finem, & eadem par. 7. articul. 30. nums. 25. vers. limita modo ad med. Gaspal. ad regul. 8. glos. 5. num. 100. & seq.* latè *Garz. de benefic. d. par. 7. cap. 1. num. 58. & pluribus seqq. & num. 67. Lotter. de re benef. lib. 2. quæst. 47. à num. 15. vsq ad. 30. Barbos. de offic. & potest Episc. allegat. 72. num. 104. Vivian. de iurepatron. lib. 6. cap. 6. num. 20. Monet. de commun. vtrim. volunt. lib. 10. num. 145. cum seqq. Rota d. decis. 216. n. 5. par. 2. & decis. 188. nums. 4. & 5. par. 11.* & egregiè distinguit *coram Bich. decis. 313. nam. 5. & 6. & decis. 553. num. 12.*

Quinimó si versaremur in primo distinctionis membro adhuc valdè dubitarunt DD. de inhabilitate Ruffini, quia licèt sit vera conclusio, quod in Beneficijs aptitudi-
46 ne Sacerdotalibus, † in iis scilicet, quæ vel de iure communi, vel ex lege fundatoris requirant, vt ea obtinentes omninò in Presbyteros ordinentur, vt tradit *Garz. de benefic. d. par. 7. cap. 2. num. 40. & 41.* in his nihilomi-
47 nus, vbi adest ordo de tempore † præsentationis, saltem ratione ordinis annexi concurrere debet ætas Sacerdotalis viginti quinque scilicet annorum inchoata, iuxta præscriptum *cap. cum in cunctis §. inferiora de elect. & elem. vlt. de ætat. & qualit.* aut intra annum,
48 quantò citiùs poterit, † præsentatus promoueri debeat ad Presbyteratum, & cum ad hanc ætatem de tempore præsentationis nõdum peruenisset d. Ruffinus, eius inhabilitas etiam ex isto capite videbatur manifesta, per *text. expres. in d. cap. ei cui de prabend. in 6.* quamuis in contrarium pro secundo membro præmissæ distinctionis malè allegat ibi. *Prob. ad Monac. num. 2.* egregiè *Franch. num. 13. Lotter. de benefic. par. 2. quæst. 47. num. 18.* & in
49 puncto de Clerico † qui per quatuor menses tetigerat vigesimum quartum annum dixit *Rota coram Pamphilio* relata per *Garz. de benefic. d. par. 7. cap. 1. num. 80.* Annus enim ille, intra quem præsentatus suscipere debet
50 Sacerdotium † non datur ad complendam ætatem, sed ad se quanto citiùs promouendum ad d. ordinem, *Lotter. mox allegat. d. quæst. 47. num. 20.*

Circa præsentationem fortius insistebant DD. Scribentes pro Ruffino prætendentes, primam fuisse nullam, tamquam factam a Iosepho de Regijs Procuratore, non seruata forma mandati, præsentando scilicet ante tempus in eo præscriptum Ioannem Mutium actu Sacerdotem; Ad secundam verò factam in vltimis octo diebus, & sic in tẽpore habili, non potuisse deuenire, attenta reuocatione dicti mandati; sed omissa pro parte Mutij disputatione: An d. præsentatio esset verè nulla, & an subsecuta reuocatio fuerit reuocatio mandati, siue potiùs solius actus præsentationis intempestiuè factæ, placuit DD. stricta responsio ex facto deducta, quod scilicet cum nullibi constet de reuocatione Alexandri alterius ex quinque Compatronis, & cum nomine istius præsentatus fuerit Mutius actu Sacerdos, & habilis, totum ius, quod amiserunt cæteri alij Compatroni in præsentando Ruffinum inhabi-
51 lem, seù potiùs ius, † quo vti noluerunt, omittendo post reuocationem ab ipsis factã præsentare alterum habilem, cum sit de sui natura indiuiduum, *Cardin. in Clem. plures num. 3. vers. quia vero*, per ius non decrescendi
52 consolidatum remansit in solo † Alexandro, cuius vnica præsentatio prævaluit, *Rocc. de Curt. de iurepatr. verb. honorificũ n. 43. Vivian. eod. tit. lib. 6. cap. 6. in fin.* in puncto *Rota coram. Burat. decis. 680. num. 1. in recent. decis. 122. nu. 1. par. 11. & in Lucana beneficij 4. Julij 1670. §. parũ referente, vers. ad summum sublata cor. R. P. D. meo Vicecomite.* Nec Ruffino carente quali-
53 tate Sacerdotali à fundatore † requisita suffragari poterunt aliorum suffragia, etiamsi numero maiora, *Rota d. decis. 188. num. 7. par. 11. recent.*

Neque pro reuocatione attenta fuit quædam

dam comparitio in termino edicti post primam præsentationem publicati, facta coram Vicario generali Cremonæ nomine dd. Cõpatronorum, atque etiam ipsius Alexandri; quamquamquam quod ex toto contextu alterius comparitionis per extentum exhibitæ, & ex eius formalitate, videtur potius comparitio alterius Procuratoris in persona dd. Compatronorum concepta, quam istorum actus formalis; adhuc d. comparitio nõ importat reuocationem mandati, cum fuerit exposita Vicario ad præfatum effectum, vt declararet nullam d. primam præsentationẽ de Mutio factam, tamquam immaturam, & licet in ea deducatur, quod ad d. declarationem nullitatis debuerit deueniri, tanto etiã magis (iunt verba formalia) quia d. mandatum procuræ videtur reuocatũ quoad personam d. R. D. Mutii, itaut huiusmodi reuocatio sic enunciata, debuerit etiam intelligi respectu Alexandri. Ex facto tamen omnis hæsitatio corruit, quia immediatè post dicta verba comparentes subdunt, *prout constat ex duobus instrumentis* &c. & ibi enunciarunt instrumenta reuocationum dd. mulierum, de quibus in præmissa facti specie: Vnde tanto magis apparet, quod d. Alexander nullatenus ad aliquam mandati reuocationem deuenerit: Et dato etiam, quod ipse inflexerit pro declaranda nullitate d. præsentationis, & supposito, quod verè esset nulla, adhuc intempore habili vltimorum octo dierũ, potuit per d. de Regijs Procuratorem reiterari: Eius enim facultas restricta non fuit aduersum, & nudum actum presentationis, sed ad præsentandum Mutiũ sub conditione, quatenus per totum quadrimestre, exceptis vltimis octo diebus, Ruffinus non redderetur habilis, & ideo cum voluntas mandantis, quæ erat, vt præsentaretur idoneus, non fuerit expleta in primo actu præsentationis nulliter facto, non verificata conditione habilitatis in Ruffino, benè potuit, imò debuit expleri per præsentationem validam dicti Mutij
54 habilis, & idonei,† & in his terminis militat conclusio, quod per actum nullum non consumitur facultas, vt in his terminis Procuratoris tradit *Bald. in l. inuitus nu. 8. vers. in dic. C. de procurat. Tiraquel. in l. Boues §. hac Sermone limit. 6. num. 5. & 6. Gratian. discept. 58. à num. 5. vsque ad 13. Rota coram Cardin. Seraphin. decis. 589. n. 10. in rec. dec. 210. n. 37. & seqq. par. 9. to. 1.*

Et ita, vtraque &c.

Deficiebat hæc decis. in decis. 173. & 333. par. 18. tomo 1. & dec. 464. 550. & 607. par. 18. tom. 2.

R. P. D. RONDININO.

Fanen. Fideicommissi.

Mercurij 4. Maij 1672.

ARGVMENTVM.

Donatario data est immissio ex remedio *l. fin. C. de edict. Diui Adriani tollen.* quia illud nõ solum adaptatur hæredibus, sed etiam vocatis in contractu, in quo reiecta opinione Scholasticorum, fideicõmissa constitui posse decidit: Rursus quod donatio inter viuos facta sit, non autem fuerit causa mortis, latissimè in hac eadem decisione firmatur, vbi etiam illius substantialia, aliaque plura requisita enucleantur, vt proinde in omnibus fauore eiusdem donatarij sit decisum.

SVMMARIVM.

1. *Immissio scriptis hæredibus à Iustiniano decreta fuit in* l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.
2. *Fideicommissarius qua probare teneatur vt immissionem obtineat, & num. seqq.*
4. *Remedium* l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen. *non minus adaptatur hæredibus scriptis in testamento, quam vocatis in contractu.*
5. *Fideicommissa constitui posse in contractibus plenum est in foro, quidquid voluerint scholastici, & num. seq.*
6. *Scholasticorum opinio reprobatur, quoties contrarium seruatur in foro, & practicantium vsus obtinuit.*
7. *Donator non potest reuocare substitutionem factam in contractu donationis celebrata inter viuos, & num. 11.*
9. *Donatio inter viuos irreuocabilis, & immutabilis est.*
10. *Donatarij primi acceptatio suffragatur omnibus alijs in eadem donatione vocatis, & n. 12.*
11. *Substitutiones factæ in contractu donationis inter viuos, in præiudicium substituendorum reuocari, & immutari non possunt, & sup. num. 7.*
12. *Acceptatio primi donatarij censetur facta non solum nomine proprio, sed etiam nomine omnium, & num. 10.*
13. *Donatio præsumitur inter viuos, donec contrarium probetur.*
14. *Contractus, & essentia actus declaratur, & dignoscitur ex antecedentibus, & sequentibus.*
15. *Donatio dicitur inter viuos, si in ea interuenit causæ cognitio, & iudicis decretum.*
16. *Donatio causa mortis non requirit causam, nec iudicis decretum exposcit.*
17. *Donationi causa mortis repugnant traditio possessionis, & dominium in donatarium translatum ac vocatio illius hæredum, etiam eodem durante donatore prælmoriente.*
18. *Donatio causa mortis reuocari potest ad libitum donatoris.*
19. *Donata bona, præmoriente donatario, reuertuntur ad donantem in donatione causa mortis.*
20. *Donatio causa mortis quatenus ex pactis appositis in exceptinis, possit in donationem inter viuos transfundi, & num. seqq.*
21. *Pactum non contraueniendi non immutat naturam donationis causa mortis, nec facit illam ad donationem inter viuos transire.*
22. *Promissio obseruandi, & non contraueniendi, intelligitur secundum naturam contractus, cui adijcitur.*
23. *Contractui reuocabili quis contrauenire non dicitur, etiam si non contrauenire promiserit.*
24. *Insinuatio non nisi in donationibus inter viuos non*

non autem causa mortis dicitur necessaria.

25 *Donatio causa mortis requirit numerum quinque testium.*

26 *Donator si effectum donationis distulit post mortem, sibi magis, quam donatario dicitur prospexisse, & haredem potius, quam donatarium habere voluisse.*

27 *Donatio non dicitur causa mortis ex solo numero quinque testium, sed alia etiam coniectura requiruntur.*

28 *In Donationibus inter vivos ad cautelam adhibentur etiam quinque testes, vt saltem ex causa mortis illa subsistere possint.*

29 *ex Abbundanti, & ad Cautelam qua sunt adhibita, nocere non debent.*

30 *Mortis sola mentio non facit donationem ex causa mortis, nisi etiam ad hunc finem donatum sit.*

31 *Donatio inter vivos plerumque fieri potest, & sit ex cogitatu mortis.*

32 *Mortis mentio licet in dubio faciat præsumere donationem causa mortis, ab hac tamen præsumptione ex coniecturis recedi tur.*

33 *Donatio adhuc dicitur inter vivos, licet aliquid, vel usumfructum donator sibi reservaverit.*

34 *Causa expressio in mutatione donationis causa mortis non requiritur.*

35 *Donatio causa mortis, & alia qualibet vltima voluntas ad nutum etiam sine vlla causa mutari possunt.*

36 *Donatio inter vivos ex sola pœnitentia donatoris revocari non permittitur.*

37 *Donationem si qualem facere voluit donator expressit, ita alteram expressisset si facere voluisset.*

38 *Donatio omnium bonorum quatenus reputetur invalida, & revocabilis, num. seqq.*

39 *Testandi facultas non dicitur sublata in donatione omnium bonorum, si donator vsumfructum, vel quid aliud sibi reservavit.*

40 *Substituti sola existentia, quamvis ille esset religiosus, & successioni renunciasset sufficit, ne fideicommissum conditionale purificatum non sit.*

41 *Fideicommissarius in casum alienationis, & in casum mortis, licet ob defunctum conditionis non possit revocare bona alienata in extraneum. Ea tamen vindicare potest tamquam nulliter alienata, & distracta ibidem.*

DECISIO CCCLV.

1 IMMISSIONEM scriptis † hæredibus a Iustiniano decreta *in l. fin. C. de edict. Diu. Adr. tollen.* Aloysio Rinalduccio vtpotè proximiori consanguineo in bona à q. Constantia Daniellia ad secundas nuptias transeunte, Laurentio altero ex filijs primi matrimonij donata, eiusque linea deficiente, ad suos proximiores consanguineos deferenda, hodie DD. concesserunt, cum omnia huiusce actionis extrema concurrant, †fideicommissum nempè favore proximiorum in dicto instrumento donationis expressum, Summario vtriusque *num.* 1. eiusque casus puritas favore Rinalduccij proximioris, vel

2 luti filij Iulij Rinalduccij, quem in d. donatione cæteris consanguineis, proximiorem Constantia fassa est, Summario eiusdem Rinalduccij *num.* 2. & 3. ac denique bonorum

3 identitas, †eodem Summario *num.* 7. *cum seqq.* Quibus probatis, consequens est, vt in dicta bona vocatus immittatur, ex remedio *d. l. fin.* quod non minus aptatur scriptis hæredibus in testamento, †quàm vocatis in con-

4 tractu, potissimum donationis † in quo absolutum est fideicommissa constitui posse, iuxta Textus expressos in *l. vt heredibus* 51. *ff. de leg.* 2. *in l. Mulier* 22. §. *fin. ff. ad Trebell. in l. quoties* 3. *C. de donat. quæ sub mod.* So magis ex-

5 pressè *in l. vnic.* §. *fin autem C. de caduc. tollen.* vt

6 reprobata Scholasticorum opinione †Florentinus vsus obtinuit, ex adductis per *Peregrin. de fideic. art.* 1. *num.* 16. *Grattan. discept.* 247. *Fusar. de substit. quæst.* 14. & *quæst.* 308. *num.* 78. *Manz. cons.* 91. & est constans omnium Tribunalium sententia apud *Boer. decis.* 155. *num.* 1. & 3. *Ofasob. decis.* 81. *num* 6. *Surd. decis.* 144. paritèr *num.* 6. *Magon decis. Florentin.* 71. *item num.* 6. *Rut. in rec. par.* 6. *decis.* 584. *num.* 27. & *par.* 11. *decis.* 283. *num.* 1. *coram Card Cels. decis.* 36. *num.* 1. & 143. *num.* 6. ac latè de veriori, & communiori coram *Dunozett. inn. decis.* 914. *d. num.* 2. ac in *Romana fideicommissi de Boncompagnis* 22. *Martij* 1662. §. 1. *coram Illustrissimo Benilaqua Vrbis Gubernatore.*

Hinc sequitur, quod non potuerit dona-

7 trix anno 1637. † substitutionem proximiorum revocare, cum in donatione inter vi-

9 uos, † adeoque irrevocabili, ad literam *text. in l. perfecta* 4. *C. de donat. quæ sub mod.* & *in* §. *alia autè instit. de donat.* acceptatio à Laurentio primo donatario facta, Summario Rinal-

10 ducci *num.* 4. †omnibus condonatarijs profuisse dicatur, itaut in eorum præiudicium

11 substitutiones † amplius immutari non potuerint, ad *text. in l. quoties* 3. *vbi glos.* & *Scribentes C. de donat. quæ sub mod.* quasriple cen-

12 seatur omnium† nomine acceptasse, *Molin. de primog. lib.* 4. *cap.* 2. *sub num.* 75. *Cyriac. contr.* 312. *num.* 89. & *seqq. Merlin. contr.* 99. *num.* 18. *vol.* 1. *Rot. diversi. par.* 1. *decis.* 083. *num.* 8. *in rec. par.* 9. *decis.* 40. *num.* 20. *coram Seraph.* 472. *n.* 11. & *coram Dunoz. d. num.* 914. *num.* 9.

Hanc autem fuisse donationem inter vi-

13 uos † ostendunt & natura ipsa actus gesti, hãc præsumptionem præferentis, quousque contraria probatione elidatur, *Text. in l. Seia* §. *fin. ibique glos. & DD. ff. de donat. caus. mort. & in l. fin. C. eodem tit. Clar. in* §. *donatio q.* 4. *sub n.* 2. *Franc. à Pont cons.* 83. *n.* 4. *vol.* 1. cũ aliis per *Cyriac contr.* 314. *n.* 7. & *seqq.* & antecedentia, con-

14 comitantia ac subsequentia actũ, † ex quibus illius essentiam dignoscere arguit *Iulian. in l. si fœnus* 53. §. *fin. ff. de legat. primo.*

Non solum enim in d. donationis con-

15 tractu † præcessit causæ cognitio per Fanensem Prætorem, qui deinde decretum inter-

16 poluit, prout in contractibus † fieri consueuit, ac in donationibus causa mortis non requiritur, vt plenè consuluit *Bald. cons.* 169. *vol.* 4. & probant *Menoch. cons.* 261. *num.* 32. *Ti-*

raquel.

raquel. ad leg. commiss. glos. 5. num. 66. quo argumenti genere vtuntur *Scribentes in l. vbi ita 27. ff. de donat. caus. mort. Rot. coram Merlin. decis. 664. num. 18. que vide in rec. decis. 9. par. 7. & coram Reverendiss. Royas decis. 122. num. 15.*

Verum etiam donatio concepta fuit per verba liberam dominij trãslationem importantia, ibi : Cede, concede liberamente, pieno iure . & alibi : della qual possessione li dà pieno possesso, e libero dominio : ac insuper vocati fuerunt filij, & hæredes, etiam præmoriente primo donatario ante ipsam
17 donatricem ; † quæ omnia repugnant do-
18 nationi causa mortis, † in qua bona donata ad libitum donantis reuocari possunt, ac
19 præmoriente donatario † ad donantem reuertuntur, ad notata per *gloss. & DD. in Clement. fin. verb. liberè, de stat. & qualit. & in Clement. dudum verb. liberè de sepult. Alex. cons. 14. sub num. 2. & 4. vol. 1. Corn. cons. 289. sub nu. 11. vol. 4. Mantic. de coniect. lib. 1. tit 13. num. 13. Grat. discept. 96. num. 4. & 13. Cyriac. contr. 314 nu. 12. Rota coram Merlin. decis. 664. num. 7. 23. & 35. et seq. coram Duran. decis. 84. num. 14. coram Bich. decis. 555. num. 5.*

Idcoque cum non agatur de immutanda donatione, quæ ab initio, & in toto sui contextu appareret causa mortis, sed alijs innectis pro solo adminiculo dumtaxat accipiatur, alienum Domini putarunt assumere quæstionem : An pactum hoc in executiuis appositum, iuxta deducta *in Eugubina donationis*
20 23. *Ianuarij proximi §. Posito coram me,* † posset illam donationem inter viuos transfundere, & an promissio obseruantiæ quotiescunque non sit concepta per verba non reuocandi,
21 sed solum nõ contraueniendi † valeat priorem naturam donationis causa mortis immutare, illamque transfundere in donationem inter viuos, in qua quæstione affirmatiuæ sententiæ adhærent *Cestren. cons. 75. n. 3. par. 2. Alex d. cons. 14 sub num. 3. vol. 1. & cons. 78. num. 4. vol. 4. Aretin. cons. 74. num. 3. vers. prima ratio, Socin. sen. cons. 53. num. 4. vol. 1. Ias. in l. non omnis ff. si cert. pet.* cum alijs per *Bellon. iun. consil. 8. num. 6. & 7. Gabr. concl. 9. num. 7. de iurisd. Rolan. à Valle cons. 8. num. 26. & 37. vol. 1. & consil. 61. n. 42. vol. 2. Mantic. de coniect. lib. 1. tit. 13. num. 5. Boer. decis. 353. Magon. decis. Florent. 64. num. 8. & 9.* Contrariam autem opinionem
22 quamplures ea ratione tuentur, † quod promissio non contraueniendi intelligatur iuxta naturam contractus, qui cum reuocabilis
23 sit, ac idcó reuocetur, † non ex hoc quis cõtrauenire dicatur, *Bald. in l. cum quis ff. de condit. ob caus. Angel. cons. 254. ad fin. Corn. cons. 26. sub num. 2. vol. 1. Natt. cons. 104. nu. 6. & 7. Gabr. cons. 69. num. 21. vol. 2.* aliique apud *Mantic. d. tit. 13. num. 7. Gratian. discept. 96. num. 5. Ambros. decis. Perus. 41. num. 28. par. 2.* cum quibus transit *Rot. coram Burat. decis. 581. num. 6.*

Ac demum subsecuta fuit insinuatio, de
24 Summario Rinalducci num. 5. † quæ nouissima donationibus inter viuos congruit, *l. fin. vbi Bart. Felin. & Ang. C. de donat. caus. mort. Mantic.* qui alios commiss. *tit. 13. num. 16. Gratian. discept. 586. num. 8. Rot. coram Reverendiss. Royas decis. 314. num. 8.*

Quibus apertissimis probationibus aduersari visæ non sunt contrariæ præsumptiones deductæ vel ex adhibito quinque Testium
25 numero † dispositionibus causa mortis conuenienti, ad *l. fin. C. de donat. causa mort.* vel ex dilatione donationis pluriũ bonorum post
26 mortem donatricis, † quasi tunc videatur illa sibi magis prospexisse, quã donatario, & hæredem potius, quàm donatarium habere voluisse, inquit *text. in l. Senatus 35. §. donatio, ff. de donat. caus. mort.*

Quo enim ad quinque Testium præsen-
27 tiam aduertebant Domini, † solere quidem DD. coniecturã hanc iunctis aliis, ponderare, vt censeatur causa mortis donatum, ex terminos *text. in l. non Codicillum 14. C. de testam.* sed aliis destitutam, quinimò ab illis sublatam, non concludere perneceſſe, cum quo-
28 tidie videamus etiam in donationibus inter viuos quinque Testes ad cautelam adhiberi, vt si non valet vt donatio inter viuos, valeat saltem vt donatio causa mortis, ideo-
29 que quæ † abundanti cura adhibentur, non nocere, iuxta regulam ductam á *l. qui mutuum 56. ff. mandat.* quam in his terminis deducunt *Natt. cons. 104. num. 13. Roland. d. cons. 61 num. 59. vol. 2. Mantic. d. tit. 13. num 18. Gratian. d. discept. 586. num. 13.* & milius *Surd. cons. 450. num. 40.*

Quo verò ad secundam dicebatur solam mortis mentionem non reddere donationẽ
30 causa mortis, † nisi etiam doceatur ad hunc finem donatum fuisse, cum nemo prohibea-
31 tur † cogitatu mortis, ac in extremis vitæ periculis inter viuos donare, vt sunt casus expressi *in d. l. vbi ita 27 & in l. Senatus 35. §. mortis causa, ibique glossa verb. donator. & in l. Seia 42. § pater in fin. vbi glos. & Doctores ff. de donat. caus. mort.* Ideo præsumptionem, quæ ex mortis mẽtione operatur, vt causa mor-
32 tis in dubio donatum censeatur, † tolli ex supradictis contrariis coniecturis, quæ potissimum in præsenti casu inter viuos donatum fuisse demonstrant, cum (circumscriptis aliquibus bonis, quorum dominium, ac possessionem donatrix in filium transtulit) quoad reliqua voluerit quidem actionem filijs acquiri, sed filius exercitiũ, ac effectum distulerit in tempus suæ mortis,
33 quasi sibi cauere cogitauerit, † ne quousque viueret, quoad ratam bonorum reseruatorij molestaretur à donatario, vel eius hæredibus, sed liberè eorum vsufructu frueretur, prout in fortioribus terminis donationis valituræ post mortem donantis consuluere *Alex d. cons. 14. num. 3. vol. 1. & d. cons. 78. num. 2. & 3. vol. 4. Angel. cons. 179. num. 6. Natt d. cons. 104. num. 2. 11. & seq. Rolan. d. cons. 3. sub num. 26. & cons. 61. num. 13. 27. & 50. Mantica d. tit. 13. num. 12. Cyriac. d. contro. 314. num. 11. Franc. à Pont. d. cons. 83. num. 7. & seqq. Gratian. d. discept. 586. num. 9. & 10. Rota coram Merlin. decis. 664. num. 24. & seq. coram Duran. decis. 84. num. 23. & seq. coram Reverendiss. Royas d. decis. 414. nu. 6*

10.

coram Wlch. decis. 403. num. 5. & seq. & num. 13. cum alijs in dicta singulina donationis 23. Ianuarij proxime præteriti § posita autem, coram me.

Ideoque meritò donatrix ipsa huiusce irreuocabilis naturæ donationem agnouit, dū in reuocatione substitutionis proximiorum relata in Summario de Alattolinis num. 2. causam expressit, qua substituit ibi: Il tutto hauer fatto mossa da sdegno, che haueua con il Sig. Lorenzo: Qua ita sublata, ideoque causa cessante, substitutionem reuoca-
34 uit; † quæ profectò causæ expressio in mutatione donationis causa mortis non requirebatur, vltimarum voluntatum exemplo,
35 quæ ad † nutum donantis reuocabantur, ad terminos *text. in l. mortis 30. ff. de donat. cauſ. mort.*
36 secùs autem in donatis inter viuos, † in quibus ex sola pœnitentia reuocatio non admittitur, ad literam *text. in l. 3. C. de reuocand. donat.* qua argumenti specie vtitur *Iuris Consultus in l. si quando 112. ff. de legat. 1.* adhibitæque solemnitates seruatarias, & iudicis decretum, quæ ex supradictis, contractum ostendunt, idequè donauit mortis causa eidem bona Laurentio, & Papirio eius filio, Summario responsionis Rinalduccij n. vnic.
37 & consequenter ostendit, † cū voluit mortis causa donare, claris verbis id exprimendo, ad regulam *text. in l. si idem 7. C. de codicil.* quā latè exornant *Menoch. cons. 554. sub num. 3. Rota coram fe. mem. Gregorio XV. decis. 372. num. 7. & in recent. par. 10. decis. 59. num. 9. & decis. 72. n. 12. & coram bon. mem. Richio decis. 492. num. 24.*

Ex his autem non intrabat illatio facta per Scribentes pro Alattolinis, quod si hæc admitterentur, ista remaneret donatio omnium bonorum, quæ idcirco cum afferret liberam testandi facultatem, quam in mortalitatis solatium liberam esse iura
38 sanxerunt, † inualida remaneat, ac reuocabilis, non attentis iuramento, ac quibuscūque clausulis, & promissionibus, ad celebrem *text. in Apellatum quod datali 15. C. de pact.* quia cum ipsa viuente, circumscriptis, vt mox dictū est, aliquibus corporibus quoad cætera vsumfructum sibi donatrix reseruauerit, ac ideo in eo, quod alimenta necessaria excedit, non prohiberetur sibi hæredē
39 instituere, † non dicitur proindè sublata potestas testandi, sed donatio sic concepta meritò sustinetur, vt probant communiter *Scribentes in l. fin. C. de pactis*, cum alijs per *Clar. §. donatio quæst. 19. num. 8. Abbat. cons. 102. num. 3. vers. quia vt plurimum quæst. 2. Surd. in his præcisis terminis cons. 530. num. 54.* & de communi *Vinius comm. spin. 207. num. 4.* & occurrendo huic illationi egregiè explicat *Castrens. d. cons. 75. sub num. 3. par. 2.* cum quo transit *Rota in recent. par. 3. decis. 242. num. 2. & par. 5. decis. 10. num. 5. coram Durante decis. 318. num. 7. & 10. & coram Dunozet. iun. decis. 602. num. 17. & decis. 668. num. 14.*

Posita autem hac vocatione Rinalduccij, vtpote proximioris, visum est DD. Alattolinos penitùs extraneos, in quos fideicommissaria hæc bona alienata reperiantur, non
40 posse illum à debita immissione arcere, sub prætextu, quod casus eius substitutionis conceptæ in casum deficientiæ lineæ Laurentij primi donatarij nondum venerit, ob superuenientiam Claræ d. Laurentij filiæ Moniis professæ, † quæ licèt ob amplissimam re-
41 nunciationem relatam in Summario Rinalduccij *n. 6.* infuccessibilis reddita esset, quousque tamen viuit, substituti admissionem impedire videtur, ac operari, ne dicatur defecta linea parentis, ad cuius negatiuæ conditionis euentum arcendum, sufficit nudum factum existentiæ alicuius, qui sit de linea, quamuis ad succedendum inhabilis reputetur, ad *text. in l. qui heredi 44. & in l. Maeuius 55. ff. de condit. & demonstr. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 79. Sess. decis. 14. num. 17. & seqq.* cū aliis, quos secuta est *Rota in illa Romana fideicommissi de Seriezys coram Cerillo decis. 266. n. 20. & per tot. & in Romana fideicommissi 15. Aprilis 1665. coram R. P. D. meo Calatain.*

Cum enim in donatione duplex constitutum fuerit fideicommissum, in casum nempè deficientiæ lineæ, & in casum alienationis bonorum, Summario vtriusque Partis *num. 1.* quamuis etiam ex primo fideicommisso Rinalduccij proximior substitutus admitti non posset, † ob non purificatam con-
41 ditionem deficientiæ lineæ Laurentij, eadē tamen conditione pendente, potest ex secūdo fideicommisso bona hæc in Alattolinos extraneos distracta reuocare, etiamsi ipse alienans viueret, ad celebrem *text. in l. cum pater 70. §. libertis, & in l. pen. 71. §. fratre ff. de legat. 2.* & ad declarationem *text. in l. fin. §. sed quia nostra maiestas, & §. fin autem C. comm. de legat. & in l. seruo legato §. 1. ff. de legat. 1.* originaliter distinxit *Iacob. de Bell.* cuius dicta resumpsere *Castren. Ripa*, alique, quos congerit *Gabr. cons. 118. vol. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 16. num. 33. Castren. cons. 77. num. 2. par. 1. Peyra de fideic. quæst. 8. sub num. 516.* & optimè distinguendo fideicommissum in casu alienationis, & in casu mortis, *Peregrin. de fideic. artic. 14. num. 8. Rota diuers. par. 1. decis. 379. num. 2. coram Canal. decis. 204. num. 1. coram Reuerendissimo Roias decis. 290. num. 3. coram Dunozet. iun. decis. 996. num. 18. in rec. par. 1. decis. 71. num. 1. & par. 10. decis. 313. num. 19. in Perusina fideicommissi 5. Martij 1668. & in Faven. fideicommissi 13. Iunij proximè præteriti coram R. P. D. meo Boncompagno* ac in his præcisis terminis *in Romana fideicommissi de Cartulis 20. nouembris 1646. coram Verospio impress. post Merlin. in addit. ad Cassiod. de alien. decis. 31. sub num. 24. & seqq.*

Et ita vtraque Parte informante, resolutum fuit.

RE-

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano,

Anconitana Fideicommissi,

Veneris 3. Junij 1672.

ARGVMENTVM.

De fideicommisso resultante ex prohibitione alienationis tractatur, illudque perpetuum, & successiuum esse deciditur, quia prohibitio facta erat in oratione separata, & distincta, superaddita etiam ratione conseruationis bonorum in familia, propter quod illud ad solum casum alienationis non poterat dici restrictum, cum alias locum non haberet Testatoris voluntas, suæ prospiciendæ agnationi: Rursus quia de identitate bonorum quærebatur, ex quibus ideò illa fuerit in præsenti deducta, in eadem decisione resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Immissio fideicommissario conceditur constito de requisitis* l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll.

2 *Prohibitio alienationis expressa in oratione separata, & distincta per modum principalis dispositionis, cum ratione conseruationis agnationis. Induxit perpetuum, & absolutum fideicommissum ibidem.*

3 *Prælegata regulariter non veniunt in restitutionem fideicommissi.*

4 *Prælegata ex voluntate testatoris veniunt in restitutionem fideicommissi.*

5 *Voluntas testatoris subijciendi fideicommisso, etiã prælegata, resultat ex prohibitione alienationis eorundem prælegatorum.*

6 *Prohibitio alienationis, si etiam prælegata comprehendit, sive præcedat, sive sequatur, semper facit ea venire in restitutionem fideicommissi.*

7 *Fideicommissum perpetuum, & successiuum resultat ex prohibitione alienationis, seu magis ibi ratione conseruandi bona in familia.*

8 *Fideicommissum resultans ex prohibitione alienationis facta pro conseruatione agnationis, habet etiam locum in casum mortis.*

9 *Bona non conseruarentur in familia, si prohibitio alienationis non induceret fideicommissum, etiam in casum mortis.*

10 *Prohibitio alienationis eo magis induxit fideicommissum in casum mortis, si resurgit fauorem eorundem substitutorum, & grauatorum in fideicommisso vniuersali.*

11 *Identitas bonorum fideicommissi probatur ex descriptione in testamento facta tam contra grauatum, quam contra habentes causam ab eo.*

12 *Assertio, & enunciatiua fideicommissarij probat identitatem contra asserentem ipsum, & alios ab eo causam habentes.*

13 *Dos non detrahitur, nec restituitur ex bonis fideicommissi, si detrahi, & restitui potest ex bonis liberis.*

14 *Priuilegium* Anth. res quæ C. com. de legat. *habet solum locum in subsidium, si non extant alia bona libera, præterquam fideicommissa subiecta.*

DECISIO CCCLVI.

CONTRA Vincentium hæredem Iosephi Fanelli petebant Carolus, & alij immissionem vigore fideicommissorum Galeatij, & Ioannis, ac etiam pensiones domus fideicommissariæ, sed prætermissis his duabus petitionibus, Rota pro nunc inclinauit dumtaxat pro immissione in bonis Galeatij, & moti sunt Domini ex lectura testamenti, in quo ipse, facto prælegato maioris partis bonorum ad fauorem Bartholomæi, & Antonij Iacobi filiorum, prohibuit alienationem, & deinde illos cum reciproco, & perpetuo fideicommisso fauore masculorũ instituit, & respectiuè substituit. Vnde cum hodie Carolus, & alij Actores sint soli superstites ex linea Antonij Iacobi, purificatum
1 est fideicommissum ad eorum fauorem, cuius vigore danda est immissio, cum constet de omnibus requisitis *in l. fin. C. de Edict. Diu. Adr. toll.*

Nam Testator vltra fideicommissum inter hæredes ordinatum antequam ad illud deueniret, immediatè post prælegata addidit amplissimam prohibitionem alienationis, ibi -- Item dictus Testator infrascriptis suis hæredibus institutis, & substitutis, descendentibus, & successoribus, & cuilibet eorum in perpetuum prohibuit alienationem, venditionem, donationem bonorum quorumcumque sua hæreditatis, neque cum Papali dispensatione &c. Et hanc prohibitionem ideò fecit, quoniam voluit, quod omnia, & singula stabilia permaneant, & in perpetuum
2 stent in domo, & familia Fanella &c. † Quæ prohibitio cùm sit per orationem distinctã, & separatam per modum principalis dispositionis, vestira optima ratione pro conseruatione bonorum in familia, inducit perpetuum, & absolutum fideicommissum, *Rot. in l. Pater filium §. fundum num. vlt. ff. de leg. 3. Cur. Ian. cons. 145. n. 6. Menoch. cons. 143. n. 43. Rot. dec. 433. n. 2. par. 4. diuers. & dec. 188. n. 8. & dec. 496. n. 4. par. 13. rec. & in Fauentina fideicommissi 8. Iunij 1665. §. ute vigeri coram bo. me. Leone Verospio.*

Nõ obstat, quod Galeatius bona, de quibus
3 agitur, reliquerit iure prælegati, † quod regulariter non venit in restitutione fideicommissi, iuxtà theoricam *Bartoli in l. si quis seruũ §. fin. ff. de leg. 1.* pluries à Rota canonizatam, & signanter *in Fabulana bonorum 30. Aprilis 1668. §. Non enim coram Reuerendissimo Feuilaqua*, vbi concordantes referuntur. Quia non procedit, quando constat, Testatorem voluisse supponere fideicommisso etiam prælegata, vt tradunt communiter *Doctores in l. cũ virum C. de fideic. & in l. 3. §. Quidam libertis ff. ad S. C. Trebell. Rota dec. 168. n. 8. coram Buratto.*

Hanc verò voluntatem in præsenti colli-
4 ge-

gebant Domini tam ex ſupra relatis verbis
5 vniuerſalibus, & ampliſſimis, † quibus concepta eſt prohibitio alienationis, quæ non ſolùm cætera bona, ſed etiam ipſa prælegata
6 apta ſunt comprehendere, † ſiue præcedant, ſiue ſubſequantur fideicommiſſum, vt poſt plures notat *Rota d. dec.* 168. *n.* 9. *coram Buratt. & dec.* 122. *nn.* 12. & 408. *nn.* 7. *par.* 12. *recent.* Quàm ex ipſa prohibitione, ſeù potiùs ex ratione prohibitionis tendente ad conſeruationem agnationis, † per quam in vniuerſa hæreditate reſultat perpetuum fideicommiſſum, *Bartol. in l. qui Romæ* §. *Coheredes nn.* 3. *ff. de verb. oblig. Surd. conſ.* 67. *à n.* 2. *Rot. dec.* 21. *à num.* 1. *& ſeq. par.* 2. *diuerſ. & dec.* 143. *nn.* 1. *verſ. ex prædicta par.* 1. *recent.* cum aliis pleno calamo relatis *in Firmana fideicommiſſi de Fulchis* 28. *Nouembris* 1670. §. *Quamuis enim, coram R.P.D. meo Vicecomite*.

Et huiuſmodi fideicommiſſum inde
8 oriens † vindicat ſibi locum etiam in caſu mortis, cum aliàs ſi in caſu alienationis dũ-
9 taxat purificaretur, † non poſſet adimpleri voluntas Teſtatoris conſeruandi perpetuò bona in eius familia, *Rota in Perufina fideicommiſſi de Bighazzinis* 14. *Nouembris* 1605. *coram Litta apud Gionagnon. conſ.* 75. *num.* 72. *lib.* 1. *coram Caual. dec.* 481. *num.* 6. cum aliis per *Alitegrad. conſ.* 92. *n.* 14. & 19. *lib.* 1. Maximè quã-
10 do talis prohibitio, prout hic, † reſpicit fauorem earundem perſonarum, quæ in fideicommiſſo vniuerſali ſubſtitutæ fuerunt, & grauatæ reſtituere, *Ripa in l. hæredes mei,* §. *cum ita n.* 39. *& ſeqq. ff. ad S.C. Trebell. Menoch. præſumpt.* 194. *n.* 18. *lib* 4. *Honded. conſ.* 71 *n.* 34. *lib.* 1. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 617. *n.* 1. *Rota dec.* 337. *nn.* 5. *coram ſæ. me. Gregor. XV. & in dicta Firmana fideicommiſſi de Fulchis* §. *Præcipuè*.

Conſtito igitur de fideicommiſſo, legitimatio perſonarum non fuit controuerſa, ſicuti nec identitas bonorum potuit impugnari, cùm reſpectu domus in Parochia S. Nicolai, & alterius in Parochia S. Ægidij, ac bonorum in Contrada Bolignani, & Cõtrada Pannochiara conſtat fuiſſe de tempore
11 obitus poſſeſſa à Galeatio, † tum ex deſcriptione in eius teſtamento, quæ probat identitatem contra grauatum, eiuſque ſucceſſores, *Rota dec.* 559. *nn.* 2. *coram Bich. & in Melenitana fideicommiſſi* 20. *Februarij* 1669. §. *fin. coram Reuerendiſſimo Beuilaqua*. Tum ex poſſeſſione capta tamquam de fideicommiſſarijs à Ioſepho Auctore Vincentiæ, qui ſimili enunciatiua pariter apprehendit poſſeſſionem aliorum bonorum in Contrada Ca-
12 ſtri: † quæ aſſertio ſicut probat contra ipſum Ioſephum bona eſſe fideicommiſſaria, ita probat contra Vincentiam poſſeditricem, quæ cauſam ab eo habet, *Peregr. de fideicom. art.* 44. *num.* 20. & 22. *Rot. deciſ.* 235. *num.* 10. *coram bo. me. Card. Celſo, & dec.* 89. *nn.* 3. *par.* 8. *dec.* 31. *n.* 21. *par.* 11. *dec.* 195. *nn.* 9. *par.* 12. *rec. & coram Bichio dec.* 593. *num.* 7.

Nec ad retardandam immiſſionem profuit allegata retentio occaſione dotis Vrſulæ matris, & detractionum. Quoniam rebe-

lianica fuit expreſsè prohibita, & legitimè conſumpta apparet ex pluribus alienationi-
13 bus: † Dos verò detrahi non debet ex bonis fideicommiſſarijs, quia Vincentia poſſidet bona libera hæreditaria Parris, qui pro reſtitutione dotis tenebatur. Vnde non eſt locus diſpoſitioni *Text. in Auth. res quæ C. commun.*
14 *de legat.* qui ſolum intrat in ſubſidium, † quãdo non extant alia bona, præterquam fideicommiſſaria, *Rota dec.* 877. *nn.* 1. *coram Dunozetto, & dec.* 108. *n.* 3. *coram bo. me. Card. Celſo, & in Bononien. Prædij* 1. *Iunij* 1665. *coram R.P.D. meo Bourlemont*.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali.

Foroliuien. Mantentionis.

Lunæ 13. *Iunij* 1672.

ARGVMENTVM.

Occaſione manutentionis concedendæ potiùs hæredi donantis, quàm donatarijs, non de validitate donationis, ſed de clauſula *conſtituti* in ea appoſita principaliter in hac decid. decidit, eaque illis non ſuffragari affirmatur, quia erant abſentes, neq; donationẽ ratificarunt re integra, rurſùs quia ob non ſeruata pacta donationis, non videbatur donator habuiſſe animum poſſeſſionem transferendi, & demùm cum plura etiam contra eandem donationem adducerentur, non erat interim retardanda manutentio hæredi donantis, cui aſſiſtebat etiam Statutum de continuanda poſſeſſione defuncti in illius hæredem.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Foroliuij mandat poſſeſſionem defuncti continuari in illius hæredes, & plura ſuper eadem poſſeſſione diſponit.*

2 *Statutum Foroliuij ſuper continuatione poſſeſſionis bonorum defuncti in hæredem quoad bona exiſtentia intra Territorium illius, fuit etiam approbatum à S. Rota.*

3 *Manutentio hæredi conceditur ex ſola diſpoſitione ſtatuti continuantis poſſeſſionem defuncti in hærede, etiam ſine alia apprehenſione.*

4 *Clauſula* conſtituti *transfert poſſeſſionem donatoris conſtituentis in Donatarium.*

5 *Clauſula* conſtituti *vt ſuum operetur effectum, requiritur, vt conſtitutarius ſit præſens, vel re integra poſtea ratificet, alias ſecus.*

6 *Clauſula* conſtituti *tunc ſolum transfert poſſeſſionem, quando conſtitutarium vinens habet animum, & intentionem illam transferendi in conſtitutarium.*

7 *Clauſula* conſtituti *nihil operatur, ſi conſtitutarius ſciens poſſeſſionem apprehenſam ab alio, neglexit, etiam per modicum tempus recuperare poſſeſſionem naturalem, quam habebat.*

1 *Facultas capiendi possessionem propria authoritate, est eiusdem rationis, imo etiam levioris clausulæ* constituti.

9 *Facultate capiendi possessionem propria authoritate creditor uti non potest, si debitor ex iusta causa restitit, ne illam ingrediatur.*

10 *Debitor potest ex iusta causa denegare possessionem suo creditori concessam, & qualis illa sit.*

11 *Testamenti, vel donationis validitas pari ratione indicantur, ad effectum concedendi, vel denegandi possessionem hæredi, vel donatario.*

12 *Manutentio hæredis ab intestato non denegatur, quotiescumque pertinentia ad testamentum requirunt alterius indaginem.*

DECISIO CCCLVII.

FABRITIVS donauit Catherinæ sorori certa bona cum certis conditionibus, & prima reseruata facultate reuocandi, & adhuc mortuo donatore regressus donationis ad ipsum, & eius hæredes, & dandi Paulæ Tertiariæ annua scut. 50. & seruandi donatorem indemnem à certis molestijs in instrumento 26. Nouembris 1660. Religionem ingrediente donataria donator reuocauit donationem, & donauit Gineuræ, & Euphemiæ filiabus Philippæ sororis, cum iisdem conditionibus, pactis, & obligationibus, adiecta obligatione ampliùs donatarijs--Che siano tenute mantenere, e difendere à loro spese tutte le liti &c. dandoli autorità di pigliare ex se, senza decreto, ò autorità di Giudice il possesso, & interim se cõstituit &c. in instrumẽto 18. Maij 1663. & adhuc possedit donator vsque ad obitum 19. Decembris 1669. cum, & 8. Februarij dicto anno 1660. locasset Colono la sua Possessione &c. prohibuisset transitum per fundum Iosepho Patri donatariarum, census exegisset, & extinxisset, soluisset annua scut. 50. illi Paulæ, & omnes lites egisset nomine suo, & suis impensis. Mortuo Fabritio, Laurentius, & Iosephus fratres Fabritij ab intestato hæredes continuarunt possessionem ex Statuto
1 Fotoliuien. & ipsa statutaria rubrica, † vt possessio defuncti continuetur in quemlibet legitimum hæredem, & ex facto suo, & soluendo eidem Paulæ, vt in instrumento anni 1670. Vnde dubitatum est, An & cui sit dãdum mandatum de manutenendo, & DD. dandum Laurentio, & Iosepho responderunt.

Quia clarum est Statutum, quod si aliquis decesserit relictis legitimis hæredibus, vel successoribus, etiam extraneis ex testamento, vel ab intestato, tales hæredes auctoritate Statuti intelligantur apprehendisse possessionem bonorum, quæ possidebãtur à defuncto tempore mortis, & possessio bonorum eius intelligatur continuata ipso iure, & sine apprehensione corporali, & huiusmodi possessio pro vera, & reali, ac legitima habeatur, & si quis turbauerit, vel inquietauerit possessionem dd. bonorum sine citatione, & iudicis auctoritate, & iuris solemnitate non seruata, condemnetur in pœnam turbantium alterius possessionem, & prædicta de continuatione possessionis locũ habeant, etiamsi interim ante quam adiuisset hæreditas possessio bonorum fuisset quoquo modo apprehensa per tertium, quæ apprehensio in casu prædicto pro nulla habeatur, & allegari non possit, iuxtà dictum
2 Statutum ad literam† quoad bona quidem intra territorium *ad dec. 146. num. 15. par. 10. cum alleg.*

Satisfaciente adhuc actu corporali possessione ipsorum hæredum, maximè quoad bona extra territorium, *in Summario eorum num. 11.*

Quod †generaliùs, vt possessio defuncti continuetur in quolibet legitimo successore
3 ad ipsam rubricam sufficeret, †quia illius vigore conceditur hæredi manutentio ex sola aditione abundè, *Post. de manut. obs. 55. nu. 54. & dec. 200. num. 5. par. 5.*

Nec profuit donatarijs clausula *constituti*
4 apud *Post obs. 20. num. 4.* †cum alijs ex clausula *authoritatis capiendæ possessionis*.

Quia dicta clausula *constituti* collata est in
5 donatarios absentes, stipulante Notario, & operatur, quando præsens est alic, cuius nomine est factum constitutum, vel quando postea re integra ratificauit, alias secus *Post. d. obs. 20. num. 21.* deinde quia tunc dicitur
6 per constitutum translata possessio, † quando quis habet animum transferendi, *Post. d. obs. 20. num. 19. & 20. ex Rota coram Mantic. dec. 37. nu. 1.* & vbi post mortem constituentis ipsa bona sunt ab illius hærede apprehensa, †&
7 postmodum constituarius sciens, neglexit etiam per modicum tempus apprehendere naturalem possessionem, quam prius habebat, dicitur amisisse, *Post. d. obs. 20. num. 39. cum alijs.*

Clausula verò *authoritatis* videtur eiusdem
8 rationis, †& levioris, vt videre est apud *Bart. ad l. 3. C. de pignor. in repet. num. 10. vers. sed si fuerit additum plus, Menoch. de adipisc. poss. remed. 5. num. 69.* cum alijs apud *Costam de retroract. casu 9. d num. 26. cap. 8.* & specialiter
9 cum debitor ex iusta causa restitit creditori, † ne ex licentia ingrediatur, neque adipiscatur possessionem, ea licentia vti non potest ad doctrinam *Bart. ad dictam l. 3. in d. repet. d. num. 19. vers. item quod dixi*, & cum alijs *Menoch. d. remed. 5. num. 78.* & iusta quito dem causa visa est D D. multiplex, †& maxi-
10 mè ex defectu implementi, & ex effectu resolutionis à donatore sibi præseruata, quia etiam reseruata pro se, vt supra, & præclarè iuxtà priorem donationem collatam in Catherinam, morendo detta Signora Caterina, vuole che subito ipso iure & facto &c. tutti li sopradetti beni donati ritornino al sopradetto Signor Dottore, ó suoi heredi di qualliuoglia sorte, adeòque iuxtà posteriorem tutti i beni, raggioni, & attioni contenute nel detto instromento con tutti li suderti patti espressi in esso, il cui tenore &c. ne donatariæ ingredi possint, non solùm non po-

tue-

tuerint, si adhuc donatariæ sunt, & à simili,
11 vel à maiori, † sicut inter hæredes testamentarium, & ab intestato, quando pertinentia ad testamentum requirunt altiorem indaginem, cum hæc sint prius discutienda,
12 interim † non debet denegari manutentio ab intestato, *Rota coram Seraphin. decis.* 810. *num. vlt. cum pluribus coram Burat. decis.* 186. *num.* 6. ita, & magis inter ipsos hæredes, & donatarias huiusmodi donationis.

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Farfen. seù Sabinen. Bonorum.

Veneris 18. *Iunij* 1672.

ARGVMENTVM.

Magistralis est decisio, quæ sub diuersis articulis materiam renouationis emphyteusis pertractat, eamque luculenter distinguit, quando scilicet, & quæ competant actiones proximiori emphyteutæ pro illa obtinenda, non solùm contra dominum directum, sed etiã contra extraneum interim inuestitum; cumque in præsenti illa vigore Statuti peteretur, vlterius disceptatum est, quatenus Statuta loci subiectione, vel vnione alteri loco facta adhuc permaneant in suo robore, quodque ad Statuta Ciuitatis dominantis non recurratur, quoties adsint Statuta particularia eorundem locorum.

SVMMARIVM.

1 *Renouatio emphyteusis facta proximiori ad formam statuti, valida reputatur.*
2 *Statutum mandans renouari proximiores emphyteutæ vltimi defuncti, æquitati dicitur esse conforme.*
3 *Statutum Vrbis* lib. 1. cap. 124. *mandat fieri renouationem emphyteusis proximioribus defuncti.*
4 *Abbas Farfensis est perpetuus commendatarius Castri S. Petri in Sabinis.*
5 *Bona Castri alteri Castro, vel loco vnita non sumunt naturam bonorum loci, cui vnio facta est, nec ad instar ipsorum allodialia facta sunt.*
6 *Bona emphyteutica redacta ad instar allodialium per generalem institutionem transmittuntur in extraneos.*
7 *Statuta loci vniti, vel alteri loco subiecti, per subiectionem, & vnionem non tolluntur, sed adhuc remanent, nisi contrarium caueatur expressè.*
8 *Statuta Castri vniti, vel subiecti attenduntur in concursu statuti, vel consuetudinis loci dominantis, etiam super contractibus emphyteuticis.*
9 *ad Statuta, vel consuetudines loci dominantis non recurritur, nisi in subsidium, deficiente statuto particulari locorum subiectorum.*
10 *Statutum permittens alienationem emphyteusis in extraneum intelligitur locatione durante.*
11 *Facultas alienandi emphyteutæ concessa interpretatur durante emphyteusi in præiudicium vocatorum secus autem ea finita in præiudicium domini directi, & num. seq.*
13 *Præmior pro renouatione emphyteusis contra tertium interim inuestitum non agit remedio l. vnic. &c. vel alio rei persecutorio.*
Sed ordinariè tantum super prælatione inuestituræ, & quando ibidem, & num. seq. vsq ad fin.
14 *Emphyteusis ad generationem vel tempus limitatum concessa, elapso tempore, vel finitis renouationibus, reuertitur ad dominum directum.*
15 *Dominus directus emphyteusim ad se reuersam potest pro se retinere.*
16 *Dominus directus si bona emphyteutica velit pro se retinere, ex æquitate legis proximiores inuestire debet, & num. seqq.*
pro Renouatione emphyteusis non competit agnato alio realis vel personalis mixta, quæ rem prosequatur, etiam apud tertios possessores, n. 10. *& seqq. num.* 25. 28. 29.
18 *Dominus directus de iure non tenetur ad renouandum, & vid. sup n.* 16.
20 *Officium solum iudicis nobile datur, vt dominum directum cogat ad renouandum.*
21 *Officium iudicis cessat, vbi competit actio ordinaria, quia succedit solum in defectum actionis, quoties id æquitas postulat.*
22 *Dominus directus quod teneatur ad renouandum ex pacto, consuetudine, vel statuto paria sunt, quia hæc omnia pariificantur ad inuicem, & num. seqq.*
24 *pro Renouatione emphyteusis datur actio personalis ad factum contra dominum, quoties ipse illam tenetur concedere.*
25 *Actio personalis, quæ contra debitorem competit, non dirigitur contra tertium possessorem, & seqq.*
26 *Emphyteusis inuestitura non solum abusiuè accipienda est, sed propriè, quæ in bonorum possessione consistit.*
27 *Emphyteusis extraneo concessa in præiudicium illius, cui renouatio debetur, reuocanda est, & eo amoto, proximior inuestiri debet. & n. seq.*
28 *Dominus directus, amoto extraneo, proximiorem renouandum in possessionem inducere debet, vel actionem contra illum cedere tenetur, & numer. seqq.*
29 *Remedia in rem contra tertium possessorem quatenus competant.*
30 *Proximior egens pro renouatione emphyteusis contra dominum directum, vt iudicium etiam extraneo inuestito præiudicet, quid facere teneatur.*
31 *Sententia lata contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, vt noceat etiam tertio inuestito, debet ille in iudicium vocari.*
32 *Emphyteusis concessa facta extraneo post petitam renouationem à proximiore, & ab illius denegatione appellatum, remanet nulla, & attentata,*
Ampliat quia nullum ius eidem inuestito conceditur, ibid. & n. seqq.
35 *Inuestitura concessa extraneo fieri solet cum clausula* saluo iure proximiorum, *vel eorum, quibus renouatio debetur.*
36 *Inuestitura concessa sine præiudicio proximiorum, illis non præiudicat, sed eis petentibus censetur concessa renouatio.*

37 *Emphyteusis renouatio non debetur, si illa fuerit amissa ob canonem non solutum, vel ob delictum.*

38 *Clausula* sine præiudicio proximiorum *intelligitur quoad alios effectus, non autem quoad renouationem, quæ non debetur.*

39 *Renouatio emphyteusis indebita præstari non potest.*

40 Hypotheca *resultat ex obligatione cameralj, inuentario, ac etiam ex alijs, & n. seqq.*

41 *Obligatio generalis omnium bonorum continet hypothecam, & sup. n. 40.*

42 *Actio personalis competens contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, stante illius obligatione, Constitutione, Statuto vel consuetudine.*

Transit in rem scriptam, & ex ea dicitur ius quæsitum in re ibidem, & n. seq.

43 *Proximior, cui renouatio emphyteusis debetur ex obligatione, constitutione, vel similibus, iustificando sibi debitam renouationem, quatenus agat.*

44 *Renouatio emphyteusis an aliud sit, quod ex pacto, vel ex statuto debeatur.*

45 *Renouatio emphyteusis perpetua etiam si certis solum temporibus sit promissa, adhuc perpetua esse debet.*

46 *Ius in re, quod mediante translatione dominij fuit acquisitum semper durat, licet solum temporaliter sit expressum, & sup. n. 45.*

47 *Innestitura emphyteusis concessa extraneo, si est nulla, dominium transferre non potest.*

48 *Proximior pro renouatione emphyteusis recte agit ad ipsam rem, quotiescumque innestitura extraneo concessa nulla est.*

49 *pro* Renouatione *emphyteusis contra tertium innestitum proceditur in omnibus casibus, in quibus durat innestitura.*

50 *Immissio datur contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, & quando vide à prin decisionis.*

DECISIO CCCLVIII.

IMMISSIONEM, quam in bona sita in Territorio Castri Sancti Petri Claudiæ, vnà cum fratre à Sancte Viro hæredi institutæ A. C. Bulgarinus denegauerat, Summar. vtriusque Partis *num.* 4. hodie quoque in gradu appellationis illi denegandam esse Domini dixerunt, quia deuolutis bonis ad D. Ducem Matthæium dicti Castri Dominum per obitum dicti Sanctis sine filijs, tàm ex lege innestituræ, quàm ex Statuto dicti Castri *cap.* 41. Summario vtriusque Partis
1 *num.* 2. † Renouatio Alexandræ Clarellæ defuncto proximiori iure merito facta fuit ex dispositione eiusdem Statuti *cap.* 44. Sum-
2 mar. eiusdem Alexandræ *nu.* 1. & 3. † quod conforme est æquitati, quam ex lucra *Textus in l.* 1. § *permittitur ff de aqu. quotid. & æstiu. & in l.* 1. *ff. de primil. credit.* delumpserunt *ibid. glos. Bart. & reliqui Scribentes*, quos sequuntur congesti per *Rip. de peste ut. de remed. præseru. contr. pest. num.* 260. *Caldas de iur. emphyt. lib.* 1. *q.* 8. *à n.* 1. *Gabr. comm. concl.* 1. *de emphyt. nu.* 1. *Marescott. lib.* 1. *var. resol. cap.* 3. *num.* 1. *& seqq.*
3 & in Statuto Vrbis † idipsum mandante *lib.* 1. *cap.* 124. *Fenzon. ibidem in adnot. num.* 4 *& seqq. Rot. coram Cocchin. dec.* 1145. *coram Dunoz. Iun. dec.* 498. *& coram Bich. dec.* 57. *nu.* 1. *& seqq.* & in simili *Farsen. Bonorum in recent. par.* 9. *dec.* 527. *num.* 8. *& par.* 13. *dec.* 506. *nu.* 4. *& dec.* 513. *num.* 2. cum aliis late deductis *in Forolinien. emphyteusis* 30. *Ianuarij* 1665. *& 23. Martij* 1667. *coram R. P. D. meo Bouriemont.*

Nulla habita ratione, quod Castrum hoc subiectum diceretur Abbatiæ Farfen. vtpotè ex conuentione Petri Ruix dicti Castri emptoris cum Alexandro Farnesio Card. anno 1584. inita annexum Abbatiæ S. Saluatoris, Summario Claudiæ *num.* 1. † cuius per-
4 petuus Commendatarius Farfen. Abbas exibit, vt ex Constitutione fa. me. Sixti V. relata in eodem Summar. *num.* 5. cuius inemi-
nit *Rot. in Farfen. Bonorum* 19. *Februarij* proximi *præteriti* §. *similiter coram R. P. D. meo Priolo*, & ex solutionibus canonum, & laudemij relatis in Summar. Alexandræ *num.* 10. Quia
5 non ideò sequebatur illatio, † quod iuxtà naturam bonorum directo dominio dictæ Abbatiæ subiectorum bona dicti Castri vni-
ti redacta fuerint ad instar aliodialium, iuxtà
6 *decis. Pan.* 1221. *in prine.* † ac consequenter in vxorem extraneam hæredem, per generalem institutionem transmissibilia fuisse, ad ter-
minos *Text. in l. item prædia* 10 *ff fam. hercisc. & in l. item videndum* 20. §. *fin.* ibique *glos. & DD. ff. de petit. hered.* vt in his terminis dixit *Rot. coram Buratt. dec.* 87. *num.* 10. *& seqq. & in rec. dec.* 261. *num.* 8. *& 9. par.* 10. Cum absolutum in iure sit, ex similibus vnionibus, vel subiectionibus, quemadmodùm videmus in frequenti dominiorum mutatio-
7 ne, † Statuta eadem manere, nisi contrarium expresse caueatur, iuxtà receptam *Bart.* distinctionem *in l. si conuenerit* 18. §. *si nuda n.* 3. *ff. de pignor. act. in l.* 1. *n.* 11. *& 12. C. de Metrop. Beryto lib.* 11. *& in tract. Tyberiad. ut. de insul. verb. nullus, Iaf. in l. si eadem num.* 2. *& 3. ff. de offic. Assess. Alex. in l.* 3. *num.* 11. *ff. de leg.* 1. *in cons.* 151. *num.* 2. *vers. & dico vol.* 1. *& cons.* 114. *num.* 12. *vol.* 4. *Soccin. Sen. cons.* 79. *nu.* 24. *vol.* 4. *Honded. cons.* 13. *num.* 10. *& 51. vol.* 1. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 7. *num.* 119. *& seqq. Rot. post expedit. Paitell. dec.* 50. *nu.* 23. *in Pampilonen. Decimarum de Tafalla* 23. *Martij* 1667. §. *Minimè obstante vnione coram Reuerendissimo D. meo Decano, & in Eugubina donationis* 23. *Ianuary proximi præteriti in princ. coram me.*

Ideòque in concursu constitutionis, vel consuetudinis generalis loci dominantis, cũ Statuto particulari Castri super iisdem con-
8 tractibus emphyteuticis disponentis, † illud attendendum est, ad *Text. in l.* 2. §. *nouissimè, ff. de reg. iur. & in* §. *fin.* vbi *glos. & aly, instit. de satisdat. in l. fin. C. de testam. Bald. in l. ius ciuile num.* 8. *ff. de iust. & iur. in cap. translato n.* 4. *& 5. de constit.* ☞ *in celebri cons.* 201. *vol.* 1. *Cruc. in l. omnes populi nu.* 22. *ff. de iust. & iur. Rolan. cons.* 5. *num.* 25. *vol.* 4. *Gabr. cons.* 29. *num.* 46. *& 47. vol.* 2. cum aliis per *Grat. discept.* 474. &c. per *Fenzon. ad Stat. Vrb. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 2.

Et

Li nomini in subsidium, deficiente Statuto
9 particulari Castri † ad Statuta, vel consuetudines loci dominantis recurritur, ad terminos *Text. in d. §. fin. instit. de satisdat.* prout declarant *Roman. cons.61. sub num.2. & 3. Socin. Sen. cons.7. nu.7. vol.1. & cons.128. nu. 3. vol.4. Menoch. cons. 58. sub num. 6. & seqq. Cephal. cons.168. num.7. Menoch. cons. 227. in fin. Rolan. de lucr. dot. q.85. num. 3 Mandos. in addit. ad Roman. cons. 218. lit. H. Modern. Argentan. collect. 2. num. 71. & collect. 34. num. 126. Rot. coram Gregor. XV. dec. 269. num. 2. Buratt. dec.538. num.20. Coccin. dec.1451. nu.6. & post Merlin. de legit. decis.197. num.1. & decis. 198. num. 4.*

Neque aliqua contrarietas insurgere visa est ex *cap.46.* eiusdem Statuti relati in Sum-
10 mario Claudiæ *num.* 6. † quo permittitur alienatio in personam extraneam, dummodò non prohibitam, etiam per vltimam voluntatem. Quia id conceditur locatione durante, ibi -- Durante la locatione in persona del primo locatario, ò suoi descendenti-- ac proinde decedente primo inuestito sine filiis, vel descendentibus alienandi facultas intra
11 præscriptos limites coarctata expirauit, † cũ illa intelligatur durante emphyteusi in præiudicium vocatorum, non autem emphyteusi finita in præiudicium Domini, iuxtà *Text. in l. fin. C. de iur. emphyt. Dec. cons. 171. nu. 3. vers.4. Add. ad Buratt. d. dec.87. nu.* 19. & declarando *decisiones 87. coram Buratt. & dec.1221. coram Pen.* dixit *Rot. coram Coccin. decis. 1712. à nu.8. repetit. in rec. par.5. dec.* 86. iuxtà quã
12 facultates alienandi † siue ex natura bonorum, siue ex consuetudine, siue ex conuentione permissas, *Rota*, durante locatione semper accepit *in rec. par.12. dec.115. à num.22. ad fin. & dec. 398. num. 7. in Bononien. seù Ferrarien. emphyteusis 1. Aprilis* 1669. §. *Hanc autem in fine, & 5. Decembris* 1670. §. *Quibus tamen coram Illustrissimo Ottalora*, confirmata in alia instantia 26. *Nouembris* 1672. *coram R. P. D. meo Emerix, & in dicta Farfen. bonorum* 19. *Februarij proximi præteriti* §. *Idèo Domini, coram R.P.D. meo Priolo*.

His omnibus addebant Domini, immissioni à Claudia in hęc bona petitæ adhuc locum non esse, stante inuestitura istorum bonorum à Domino directo ab Alexandra habita, ac possessione subsecuta, Summario eiusdem *num.* 1. quo casu cum agatur contra possessorem parem titulum habentem, certum est, adipiscendæ indicio ex *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* vel alio rei persecutorio lo-
13 cum non esse, † sed ordinariè dumtaxat procedi posse super prælatione inuestiturę, vt declarant *Scribentes in d. l. fin. vbi Bart. nu. 21. Castr. num.11. Dec. num.41. Everard. nu. 384. Bero cons.54. num.3. & 4. vol.2. Rolandus cons.78. nu.87. vol.3. Personal. de adipisc. possess. n. 398. Menoch. sed. remed. 4. num. 565. & seqq. Bonastud. decis. 83. num. 4. & 5.* & fuit antiqua Rotæ distinctio *coram Mohed. decis. 13. vt lit. pend. & coram Put. dec. 294. & 308. lib. 1. correct.* in his præcisis terminis comprobata

in simili *Farfen. bonorum coram Royas dec.313. num.* . *& dec.321. num.4. & in Senogallien. bonorum 23. Junij* 1660. *coram bo. me. Meltio, & 13. Februarij* 1661. *coram Illustrissimo Vrbis Gubernatore*, ad cuius conclusionis germanam explicationem pro conciliandis DD. hinc inde pugnantium sententijs, & pro explicatione decisionum, quæ pro varietate casuum ad hoc Sac. Tribunali emanarunt, à suis principijs materiam altiùs repetendo, plures casus distinguebantur.

Primus casus est, quando facta concessione ad generationem, vel ad tempus limita-
14 tum, res emphyteutica elapso tempore, vel finitis generationibus, reuertitur ad Dominum directum, ex regula *Text. in l. si vnus* 25. §. 1. vbi *Bald. ff. de pact. & in l. Imperator* 8. *ff. de postul.* Et hoc casu quotiescumque
15 Dominus non vult pro se retinere, † iuxtà singularem limitationem *Abb. in cap. Bone 4. num.28. de postul. Prælat.* tenetur quidem proximiores inuestire ex æquitate legis in initio
16 decisionis deducta, † sed non ideò competit agnato actio aliqua realis, vel personalis, mixta, hoc est in rem scripta, quæ rem ipsam prosequatur etiam apud tertium possessorem, ad terminos *Text. in l.3. §. est autem personalis*, ibique *glos. & Scribentes omnes ff. ad exhiben.* cùm communis, & vera sit conclu-
17 sio non solùm in iure † non reperiri actionem in rem scriptam fauore emphyteutæ
18 pro renouatione, † quinimò de iure potiùs Dominum non teneri ad renouandum, iuxtà *Text. in l. ne qui, & in l. lege C. locat. ac in*
19 *l. dudum C. de contrab. empt.* † sed id solùm inductum fuisse ex aliqua epicheia, quam ex litera *Text. in l. 3. §. permittitur ff. de aq. quot. & æstiu. & in l. 1. ff. de priuil. credit.* desumpserunt *ibidem glosa, Bart. & Scribentes*; pro qua competit solum officium Iudicis
20 nobile, vt cogat ad renouandum, † quod cessat, vbicumque actio ordinaria competit,
21 iuxtà *Text. expres. in l. quædam 9. ff. de eden.* † & solum in actionis defectum succedit, vbicumque æquitas suadet, ad *Text. in l. qui per collusionem 51. §.1. ff. de act. empt. & in l. Quintus 7. ff. de ann. legat.* prout in his præcisis terminis obseruant Scribentes, & præsertim *Alex. in l. si mihi & Titio num.* 19. *ff. de verb. oblig. Dec. cons. 78. num. 2. Cald. de renon. emphyt. lib.1. q.9. num.21. & q.17. num.8. vers. facit etiam, Valasc de iur. emphyt. qu. 24. n. 1. Molin. de iust. & iur. disp.484. à nu.11. Add. ad Gamm. dec.41. vers. tamen in puncto iuris, Ruger cons.21. sub num. 31. & 32. iuncto num.47. & seqq. lib.2. Fenzon. ad Stat. Vrb. lib.1. c.124. num.19. & 75.* optimè *Mierend. lib.24. contr.2. num. 1. & seqq.* benè *Rot. coram Coccin. dec.2194. num.46. cum plurib. seqq. & dec.2228. num.4. & seqq.*

Secundus casus est, cum Dominus directus ad renouandum obligatur, siue id proueniat ex pacto, siue ex consuetudine, siue
22 ex Statuto, † quæ omnia censentur se conformare voluisse prædictæ æquitati à iure desumptæ, nisi vlteriùs progrediantur, iuxtà notabilem *Text. in l. vnic. vbi Bart. num.* &

utif. possunt C. de condict. ex leg. Marqins de feud. lib. 2. cap. 1. num. 8. & ad hunc effe-
23 ctum † parificantur à Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renouat. q. 1. num. 34. & 35. Fenzon. ad stat. Verb. lib. 1. d. cap. 124. nu. 19. & seqq. & n. 75. Grat. discept. 913. num. 26. Conciol. alleg. 15. nu. 2. Rot. coram Royas decis. 321. num. 10. & hoc casu
24 dabitur quidem actio personalis † ad factum contra Dominum pro renouatione obtinenda, & pro præcisa traditione inuestituræ, ad text. in l. naturalis 5. §. & si quidem ff. de præscript. verb. nam autem, contra extraneũ possessorem
25 bonorum interim inuestitum, † contra quẽ, vel fundum ab eo possessum personalis, cõtra Dominum competens actio, dirigi nequit, resistente dispositione text. in l. actionum 34. §. in personam, ff. de act. & oblig & in l. fin. §. Lucius Titius, ff. de contrab. empt. & ita procedit doctrina Angel. cons. 184. alias 181. ad fin. vers. et illa verba, quem hoc retento themate in renouatione debita, siue ex pacto, siue ex statuto, siue ex consuetudine promiscuè sequuntur DD. Barbat. in addit. ad Bald. in l. voluntas vers. idem puto, C. de fideic. Iaf. in l. manumissiones num. 9 C. de inst. & inr. Rimin. Sen. consil. 46. num. 7. 16. & seqq. vol. 1. Ruin. consil. 167. num. 12. & 13. vol. 1. Gabr. cons. 38. num. 1. vol. 1. & cons. 68. num. 10. & sub num. 13. vol. 2. Rosental. de feud. cap. 6. concl. 6. num. 6. & seqq. Cald. de renouat. qu. 9. num. 5. in fin. et qu. 12. num. 12. & seqq. Fulgin. de emphyt. tit. de contract. emphyt. qu. 33. num. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. num. 1. 5. & per tot. Adden. ad Gregor. XV. decis. 348. Rimin. Iun. cons. 22. nu. 16. Corbol. de caus. priuat. emphyt. tit. de priuat. ob temp. finit. nu. 10. Rot. in rec. par. 1. decis. 215. num. 2. & 4. confirmata in par. 3. decis. 278. & coram Gregor. XV. d. decis. 348. num. 3. & 567. num. 2. repetita in rec. decis. 369. par. 2. coram Coccin. decis. 2194. num. 79. & 82. coram Royas decis. 132. nu. 3. repetit. in rec. par. 9. dec. 10. & decis. 151. num. 4. & 321. num. 10. coram eodem, in Casenaten. bonorum 29 Maij 1623. §. demum coram Pirouano, in Casenaten. emphyteusis in rec. par. 11. decis. 111. num. 8. decis. 166. num. 10. & decis. 230. nu. 9. & 10. repetit. post Selged. in Labyr. credit. decis. 38. ac in d. Senogallien. bonorum 23. Iunij 1660. §. in indicio autem, coram bo. me. Melzio, & passim in alijs.

Et in hunc sensum obligationis Domini ad factum præcisum tradendæ inuestituræ
26 non solum abusiuè, sed proprié, † quæ in bonorum possessione consistit, procedit doctrina Bald. in l. ne cui 32. C. locat. qui ex ratione illius textus voluit inuestituram alteri factam in præiudicium illius, cui renouatio
27 debetur, reuocandam, † & extraneo amoto proximiorem reinuestiendum esse, quem sequuntur Andr. Barbat. in addit. ad Bald. in d. l. ne cui, Soec. Sen. cons. 99. num. 6. in fin. & seq. vol. 1 Ruin. cons. 168. vol. 3. Rimin. Iun. cons. 44. nu. 49. cum seqq. cons. 94. num. 29. & seqq. & consil. 138. num. 16. & 257. num. 53. & cons. 751. per tot. Rebuff. cons. 6. num. 14. vol. 1. Rot. par. 2. diuers. decis. 242. num. 7. & in rec. par. 3. decis. 176. num. 31. & par. 10. decis. 143. num. 5. & in alijs, quemadmodum explicant, cuius in vnum auctoritatibus, Paris. cons. 82. num. 7. vol. 1. Cald. de inr. emphyt. lib. 1. tit. de renou. qu. 5. num. 9 et qu. 12 sub num. 13. et 14. Valesc. eodem tract. qu. 14. num. 11, & ita loquitur solummodo decis. Daran. 431, & explicat Rot. in rec. par. 11. d. decis. 250 n. 11. et in Eugubina emphyteusis coram Card. Celso dec. 198 et coram R. P. D. meo Priolo, & obtendit dec. 102. par. 13. rec. in princ. & alia, quæ in contrarium adduci possent.

Hinc postquam Dominus nouam inuestituram concesserit ei, cui non debebatur, ticque luderit, quem ob denegatam inuestituram proximior adiit, Dominum ad renouandum condemnauerit, licèt dubium non
28 sit in jure, † Dominum teneri, amoto extraneo inuestito, nouum emphyteutam in possessionem inducere, vel actionem con-
29 tra illum nouo emphyteutæ † cedere, tumque demum remedia in rem contra extraneum possessorem competere, iuxta doctrinam Bert. in d. l. vnic num. 7. et 8. C. de commodat. ex leg. et in l. in commodato §. 1. ff. commodat. quam sic communiter accipiunt Affict. super feud. in præfat. nu. 149. ibique pariter Ifern. num. 45. Cart. Iun. de feud. par. 1. qu. 10. Mezz. vol. tract. in quo actio oriatur à num. 2. Rosental. in simili tract. cap. 12. concl. 11. et 12. Simon. de Pur. consil. 204. per tot. Cepoll. cons. ciuil. 40. à nu. 17. Cors. cons. 237. num. 1. ad fin. vol. 1. Oliban. de act. qu. 2. lib. 1. cap. 3. num. 18. et cap. 7. num. 57. et 60. in quo casu loquuntur Cald. de emphyt. lib. 1. de renouat. qu. 5. num. 6. et 7. Gabr. d. cons. 68. num. 10. vol. 2. Rot. in rec. par. 11. d. decis. 111. num. 8. n. 9. et in Ranennaten emphyteusis 16. Aprilis 1668. & nec intempestiuè coram R. P. D. meo Tala. Ad tollendam tamen litium protractionem in praxi, apud magna præsertim Tribunalia receptum fuit in ius vocare extraneum inuestitum, vel ei notificare litem contra Do-
30 minum assumptam, † vt illi quoque sententia contra Dominum lata noceat, ac contra ipsum citò executioni demandari possit, iuxtà egregium cons. Card. Paris. 28. à num. 13. ad fin. et per tot. vol. 1. quem sequitur Turrett. cons. 92. sub num. 58. et 71. vol. 1. & fuit de mente Ifernia in cap. si vassallus de feud. lib. si de feud. defunct. milit. controu. fuer. nu. 11. cum quo transit à Pont. cons. 90. sub num. 5. & seqq.
31 vol. 1. & in hoc casu vocato † in iudicium extraneo possessore processum fuit in dicta Ranennaten. emphyteusi 16. Aprilis 1668. & in alijs subseqq. in Farfen. bonorum 4. Iulij 1665. coram Ninot. et 11. Februarij 1664. coram Card. Vicecomite, & in alijs coram R. P. D. meo Tala in eadem causa emanatis, postquam prius resolutum fuerat, cui veluti proximiori à Domino deberetur inuestitura, vt in præcedentibus eiusdem causæ decisionibus, quarum aliquæ habentur impressæ in recent. decis. 306. et 513 par. 13. et coram Ninot decis. 21, & 48.

Tertius casus est, cùm extraneo alicui inuestitura facta fuit à Domino non solũ post petitam inuestituram à proximiore, sed etiam post appellationem interpositam ab illius denegatione, & tunc pendente lite, ac

32 recursu ad superiorem facta, † renouatio non tolum ipso iure est nulla, & attentata, ideoque nullum ius tribuit inuestitio ex vtriusque iuris dispositione, *in l.1. ff.si non ap. appell.pend.et in cap.1.et toto tit.vt lit. pend. Felin.conf.32. sub num.12.et 13.Afflict. decis.396. num.9.et 10.Cost de re integra dis.68.num.4.Fulgin.de var.caduc.it.qu.17.num.14. Cald. de renou. qu.7.num 35.et qu. 20. sub num.9. Gabr. comm. concl.de indic.concl.4.num.24.Menoch.conf.1161 num.8 et est decis.Rota in par.2.diuers. decis.187.* quo casu inuestitura facta extraneo post pe-
33 titam a proximiore inuestituram, † & interpositam appellationē loquitur *Rot. in Asculana emphyteusis 27.Maij proximè pret. §. porrò, coram R.P.D.meo Priolo*; sed si inuestitura fa-
34 cta fuerit, quemadmodum † fieri consueuit cum clausula, *saluo iure* proximiorum,
35 vel eorum, quibus renouatio debetur, † tūc directè agi poterit contra inuestitum pro recuperatione bonorum, quæ sub hac lege ei concessa fuerunt, itaut probato, quod de-
36 beatur renouatio, † eo ipso vigore d. clausulæ præseruatiuæ in concessione extraneo facta appositæ, proximior habebitur pro renouato, quia licèt conditio illa non suspendat acquisitionem, constito tamen de iure proximioris, illam ipso iure resoluit, vt benè declarant *Rain.conf.168.num.24.versic. ex alio etiam. & seqq.vol.1.Natt.conf.509. num.12. & 13.* & declarata *decis.105.coram Gregor.XV.* dixit *Rota coram Rojas decis.313.num.9. & decis.339.num.14.in vet.par.11.d. dec.166. num.14. & in d.Farfen. bonorum 15. Martij 1669. coram R.P.D.meo Taia*; Quidquid esset in casu, in quo deuolutio contingeret ob canonem nō
37 solutum, vel ob delictum, † quia tunc cum debita non esset renouatio, iuxtà deducta per *Ias.in l.in emphyteuticariis num.22. C.de int. emphyt.Clar.in §.emphyteusis q.14.in princ.Cald. de renouat.lib.1.qu.3. num.1. Rot. coram Peg. decis.675.coram Caual. dec.198. & coram Duran. dec.351.num.3. & in Forosempronien.emphyteusis 2.Decemb.1669.§.exclusa coram Illustriss.Ottoboni*. Clausula illa præseruatiua quoad alios
38 effectus intelligi posset, † non autem quoad
39 renouationem, † quæ veluti indebita præseruari non potuit, prout declarata auctoritate *Corn conf.115.num.2. vers. non enim vobis* explicant *Fulgin.de inv.emphyt.tit. de var. caduc.it.qu.12.num.32.Rot. in d. Forosempronien. emphyteusis 28.April.1671.§. fin.coram R.P.D.meo Emerix*.

Quartus casus est, cū Dominus directus se ad renouandum adstrixit sub generali hypotheca bonorum, & cum iuramento, ac
40 obligatione Camerali; † quæ hypothecam includit, iuxtà deducta per *Zurch.post Gallef. de oblig.Camer.qu.5.num.31.Gratian.discept.391. num.43.* & dixit *Rota coram Dunoz.in dec.576. num.3.coram Bich. dec.311. num.8. & dec.415. num.4.coram Peutinger.dec.178.num.17. et decis. 446.num.16.& coram Eminentiss. Ottobono decis.156.num.3.& dec.173. num.8.* vel sub obli-
41 gatione omnium bonorum, † sub qua hypotheca pariter continetur, iuxtà *conf.Rimin. Sen.99.num.10.& 12.vol.2. Burgat.conf.39. numer.17.& Cephal.conf.41. num.19. Rota coram Bich.dec.115.num.4.* & tunc in his casibus, ac in aliis, in quibus ex pacto, constitutione,
42 statuto, vel consuetudine, † actio personalis simplex transit in rem ipsam, iuxtà distinctiones, quas magistraliter facit *Bart. in d.l. vnic.C.de condict. ex leg.* & benè in terminis statuti *Castren.conf.455. num.2. vers. notandum par.1.* Ius in re quæsitum dicitur, ad quam
43 proindè, † iustificando debitam renouationem agi potest, vt explicato *Angel.d.conf.184.* declarant *Sorc.Sen.conf.99.num.9 vol.1. & consil.90.num.1.& 9.vol.4.Roland.conf.6.n.7.vol.1. Cald.de renou.qu.12.num.16.* & in hoc casu dicebant Domini rectè immissionem concessam fuisse in *Callien bonorum coram bo.m. Mehino in rec.par.11.d.dec.430.num.12. in Foroliuien. emphyteusis 5.Iunij 1668.§. præterea cor. R.P.D. meo Bourlemont*, confirmata 1. *Iunij 1671. coram R.P.D.meo Taia, & in d.Farfen. bonorum 5. Decemb.1670.§.non obstan.cor eod. R. P. D. Taia*,
44 quo casu procedit distinctio, † quæ sit inter renouationem debitam ex pacto, vel ex statuto *in d.dec. Ninot 48.n.11.& seqq.*

Quintus casus est, quando concessio non est temporalis, sed perpetua, etiamsi adiecta
45 sit promissio certis temporibus † renouandi, quæ hoc casu fit solummodo ad faciliorem domini probationem, & laudemii consecutionem, iuxtà doctrinam *Butry in cap.1.nu.3. de præcar.& conf.Alciat.43. lib.1.* & tunc cum
46 duret semper, † quod in re mediante translatione vtilis dominii quæsitum fuit, iuxtà *text.in l.1.§.quo autem ff.de superfic.* si extraneus interim sit inuestitus, inuestitura,
47 vtpote nulla, † dominium transferre non potuit, iuxtà receptum *Baldi conf.135.vol.2.*
48 ideoque ad rem ipsam agi poterit, † in qua ius quæsitum adhuc perseuerat, vt declarato *d.conf.Angel.* 184. contulerunt *Aretin. & Barbat.* quos sequitur *Alex. conf.165. in princ. & num.4.vol.2.Bero.conf.116.num.19.vol.1.Rimin.Sen.d.conf.16.nu.8.& conf.74.n.20. & seqq.* & conciliando vtramque sententiam distinxerunt *Corbol.de caus.priuat.emphyt. tit. de priuat.ob temp.finit.n.47.Mart.de claus. par.2.claus. 4.num.3.& seqq.Fulgin.in d.qu.1 de renouat. sub num.14 & qu.33.de contract.emphyt. num.4.et 8. Add.ad Gregor.d. dec.438. in fine*, qui dicit ita intelligendas esse *decisiones in Foroliuien. bonorum 14.Decembris 1618. §. denique coram Remboldo, & 15.Martij 1620.coram Pirouano*, prout illas nuper intellexit *Rota in d. Foroliuien. emphyteusis 5.Iunij 1668.coram R.P.D. meo Bourlemont*, vbi concordantes; Et in his casi-
49 bus, † vel similibus, † in quibus durat inuestitura, rectè cōtra tertium procedituꝛ, vt per *Valesc.de emphyt.q.18.n.28.vers. filius, † Rosental. de feud.cap.6.concl.12.n.6. Rota in rec. par.7.dec. 164. sub n.15. & seq. iuncto princ. & p.13. d dec. 517. & in Ravennaten. emphyteusis 15. Martij*
50 *1669. coram Emin. Carpineo Prodatario*: † quinimmo etiam contra ipsum Dominum directum datur immissio, vt fauore Magnæ Ducissæ Etruriæ resoluit *Rota in decisiō. 35.*

& 36.

& 36. *post Pâtellum expedition. civil.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. EMERIX,

Romana Hæreditatis,

Lunæ 27. Junij 1672.

ARGVMENTVM.

Peregrinus est articulus de legitima relicta alteri filio, vel nepoti, cum onere illam restituendi post mortem cæteris fratribus, qui ad laluandum testamentum à præteritione, affirmatiuè decidítur, cum tam respectu instituti, quàm substitutorum censeri debeat purè fuisse relictam, quocumque onere, & dilatione reiectis; Rursus etiam qualitèr sorores contineantur, appellatione fratrum, vel ex præsumpta mente Testatoris, vel ratione coniunctionis sanguinis, in eadem Decisione resoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Testati causa facit cessare causam intestati.*

2 *Filij non dicuntur præteriti, si eorum alteri legitima relicta sit, in eaque etiam alij post illius mortem fuerint substituti.*

3 *Legitima censetur purè relicta, quocumque onere, & dilatione reiectis.*

4 *Legitima etiam solo titulo substitutionis relicta, adhuc suffragatur.*

5 *Clausula* omni meliori modo, *et clausula* codicillaris *operantur, quod legitima titulo, & iure institutionis dicatur relicta.*

6 *Fratrum appellatione etiam sorores continentur. & vid. num. seqq.*

8 *Sorores sine dubitatione veniunt sub nomine fratrum in numero plurali concepto, vel expresso.*

9 *Verba vulgari sermone prolata, & à muliere legum ignara, in sua propria significatione, & secundum communem vsum loquendi intelligenda sunt.*

10 *Nomen* fratelli *vulgariter expressum, in suo proprio sensu, non est actum comprehendere sorores.*

11 *Verba testatoris, etiam imperiti, & mulieris, licet vulgariter prolata, si à notario in scriptis sunt redacta.*

Intelliguntur secundum sensum iuris, non autem in sensu vulgari, & secundum communem vsum loquendi ibidem, & n. seq.

12 *Verba testatoris nihil refert quod à Notario fuerint primario vulgariter conscripta, & postea in latinum redacta, ad effectum interpretationis illarum, & sup. n. 11. in fine.*

13 *Fratrum nomen ex sua propria significatione non comprehendit sorores, sed solum ex extensiua interpretatione iuris.*

14 *Sorores quod veniant appellatione fratrum procedit vel ex connexione sanguinis, vel ex præsumpta voluntate testatoris.*

15 *Legitima vni soli filio, vel nepoti relicta, cum onere restituendi post mortem alijs fratribus, statim debetur, & purè censetur omnibus fuisse relictam.*

DECISIO CCCLIX.

DOMINI steterunt in decisis sub die 11. *Martij anni præteriti, quia crediderunt inconcussam permanere conclusionem in decisione firmatam, quod causa testati † facit cessare causam intestati ex remedio interdicti quorum bonorum, per *text. in l. quamdiu ff. de acquir. hæredit. & in l. antequam C. communia de succes.* cum alijs adductis in decisione.

Nec quidquam releuare repetitam exceptionem testamenti ex præteritione nepotum, & neptum Testatricis ex Lucretia filia prædefuncta, quia Ioannes Baptista vnus ex illis fuit expressè institutus in scutis 200. cũ declaratione, & conditione, † quod post illius mortem in dictis scutis 200. succedere debeant ipsius fratres, ita quod neque illi, neque ipse quidquam vlterius, cuiuscumque portionis prætendere possint, adiuta ratione, quod dicta scuta 200. relinquit in supplementũ legitimæ, Trebellianicæ, seũ alterius portionis, & ex causa vt supra; † & proindè ad sublimendum testamentum, pro quo quæuis benigna semper est facienda interpretatio, *l. si pars ff. de inoffic. testam. Cephal. cons. 748. nu. 4. & 9. lib. 5. Faber. in C. lib. 3. tit. 20. defin. 1.* cum alijs adductis per *Rot. coram Dunozet. Inn. decis.* 491. legitima censetur purè relicta omnibus, tam nepotibus, quàm neptibus in eisdem scutis 200. † reiecto quocumque onere, ac dilatione, *l. Scimus §. cum autem C. de inoffic. testam.* ibique communiter Scribentes, *Guidopap. decis. 388. num. 3. & decis. 577. num. 4.* & fratres Ioannis Baptistæ, licèt post eius mortem honorati perindè habentur, ac si ab initio fuissent simul cum illo instituti, † tametsi legitima illis relicta fuerit titulo substitutionis, *Michal. de duob. fratrib. par. 1. quæst. 33. num. 46.* vbi de communi, cum alijs relatis in *decis. §. quoniam*, præsertim attenta clausula † *omni meliori modo*, adiecta relicto, & clausula *codicillari*, quæ indistinctè operantur, vt legitima censeatur relicta iure institutionis, *Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 2. q. 16. num. 4.*

Sorores verò licèt expressè non nominatæ, ipsæ quoque veniunt † appellatione fratrum, vt præter allegatos in decisione probat *text. in l. Latius*, & *Titia*, ibique *glos. verb. fratres, Castr. cons. 119. num. 2. lib. 1. Angel. cons. 385. num. 3. in fin. Mar. Antonin. var. resol. lib. 2. resol. 59. cas. 9. §. 1. vers. & præsertim in favorabilibus*; † maximè dum vocatio fratrum concepta fuit in numero plurali, quo casu sub illorum nomine sorores † indubitanter contineri voluerunt *Alciat. in l. 1. vers. præterquam de verbor. signific. Ias. in l. tres fratres n. 11. ff. de pactis, Alex. cons. 83. sub num. 7. vers. & subdit lib. 4. Antonin. d. resol. 59. cas. 9. vers. & verissima. Michal. d. tract. par. 3. cap. 26. num. 6. Porcel. de*

duo-

duobus fratrib. qu.3. principali num.9. inter tract. magnorum 6. par.1.

Non obstante, quod verba prolata fuerint in vulgari sermone, & à muliere, ideoque intelligenda videantur secundum commu-
10 nem vsum loquendi, † quo attento nomen
11 *fratelli* † ex propria significatione non est aptum comprehẽdere sorores, vt dixit *Bald. in l. lege sub nu.7. vers. & secundum C. de legitimis hæredibus*, cum alijs in contrarium allegatis, quia obiectum non procedit, quando verba
12 Testatoris, etiam imperiti, vel mulieris, † in scriptis redacta sunt à Notario, vt in casu nostro; tunc enim intelligenda sunt secundum intellectum iuris, non autem in sensu vulgari, & secundum communem vsum loquendi, idiotarum, siue latino, siue vulgari, idiomate conscripta fuerint, vt benè distinguendo declarat *Bart. in l. si quis filiabus sub num.3. vers. puto tamen, & num.4. ff. de testam. tutel.* quem sequuntur *Alex. cons.2. numer.17. lib.1. & cons.37. num.15. lib.6. Menoch. cons.266. num.64. & 65. Peregr. cons.65. num.33. lib.1. Decian. cons.9. num.54. lib.4. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.3. tit.5. num.8. bo. me. Bichius dec.485. num.8.* Et quamuis isti sequaces *Bartoli* loquantur in casu, in quo Notarius verba latinè conscripsit, nihilominus *Bartolus* non facit istam obseruationem, & vtrobique
13 eadem est ratio; quia nec etiã in latino sermone nomen fratres ex propria significa-
14 tione comprehendit sorores, † sed tantùm ex interpretatione extensiua iuris fundata, vel in præsumpta mente Testatoris, vt notat *Cephal. cons.306. num.6. lib.3.* vel in ipsa sanguinis coniunctione, vt sentit *Michal. de fratrib. d. cap.16. num.3. vers. hic tamen*, iuncto *num.7.* & generaliter *Alciat. in d. l.1. vers. quod vero de verb. signific.*

Vndè non vrget, quod sublato onere restituendi scuta 200. relicta intelligantur soli Ioanni Baptistæ, quia cum illa nõ purè ipsi
15 relicta fuerint, † sed cum onere restituendi fratribus post mortem, quoad Ioannem Baptistam remouetur ministerio legis onus restitutionis, & respectu fratrum dilatio temporis, ita quod omnes eodem tempore, & vnico contextu censeantur purè sine onere, & dilatione honorati, vt respondit *Rot. in prœallegat. decis.690. num.3. par.1. diuers. & 335. num.3. & 577. num.4. coram Caualer.*

Et ita &c.

Supra in alia præcedenti parte 17. adest altera præsentis causæ decisio, quæ ibi est 72. in ordine.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 27. Iunij 1672.

ARGVMENTVM.

Plura congerit hæc decisio; alterum de assignatione creditori facta, quatenus illa satisfactionem importet, vel non; alterum de possessione eiusdem ad vnum potiùs, quàm ad alium titulum referenda; tertium de creditore, vel extraneo cessionem procurantibus, quomodo vna distinguatur ab alia, ad effectum vel solam summam solutam, vel totum creditum recuperandi; & demum de valutatione crediti cessi, ac de eo, qui acquisiuit emphyteusim, vel feudum, quomodo nempè ille dicatur primus acquirens, ad hoc, vt cæteris potuerit præiudicare vocatis.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum publicum facit probationem probatam, maximè si pluries fuerit in decisionibus comprobatum.*
2 *Debitor non potest suo creditori pro satisfactione assignare bona quæ penes ipsum tempore assignationis non extabant.*
3 *Datio in solutum parit effectum solutionis, quando realiter, & cum effectu res traditur creditori.*
4 *Assignatio, seu in solutum datio facta in causam expressam, non potest cedere in aliam ab illa diuersam, & n.8.*
5 *Possessio in dubio refertur ad titulum effectuatum, & magis fauorabilem possidenti.*
6 *Possidere vno, vel alio titulo consistit in animo.*
7 *Declarationi possidentis, quo titulo ille possideat, standum est.*
8 *Solutio cuiusuis generis sit refertur ad causam expressam, non autem ad aliam, de qua nulla mentio facta est, & sup. n.4.*
9 *Creditor qui suum creditum cum cautione de restituendo receptum, illud restituere coactus est, redit ad sua primæua iura.*
10 *Creditor potest cedere creditum, quamuis antecedenter extinctum, si postea ille ad sua primæua iura redire coactus est.*
11 *Cessionarius representat in omnibus personam cedentis, cuius iuribus vti potest ad quemcumque effectum.*
12 *Creditum pluries à Rota, vel iudice approbatum, in dubium reuocari non potest.*
13 *Cessio quatenus cessionario suffragetur pro sola summa soluta, aut etiam pro toto credito, vid. num. seqq.*
14 *Creditum cessum vbi est clarum, & limpidum non intrat dispositio* l. per diuersas, & l. ab Anastasio C. mandati.
15 *Cessionem expiscare dicitur extraneus, qui inhiando alienis substantijs, illam animo, & intentione vexandi procurat.*

16 Ces-

16 *Cessionem obtinens, ratione proprij interesse, ad effectum solum sua iura, vel bona tuendi, non subiacet legibus illam irritantibus.*

17 *Hæres creditor, & possessor, vt bonis vel suis iuribus se confundant, non prohibentur obtinere cessionem, & recuperare totam summam quamuis in sola parte solutam.*

18 *creditum cessum pluribus obnoxium periculis, & incommodis, recuperatur in totum, & n. 20.*

19 *Solutio liberè facta plurimum æstimanda est, & in partem pretij computanda.*

20 *Creditum vinculatum minori pretio vendi solet & sup. num. 18.*

21 *Pretium iustum ad constituendum nominis cessi, non habetur ratio solius quantitatis, sed qualitatum, & circumstantiarum, quæ illud diminuunt.*

22 *à Conuentione præcedenti dicitur recessum, si postea alio modo contractum sit.*

23 *Approbatio resultat ex scientia, & acquiescentia annorum 30 & vltra.*

24 *Creditor non potest cogi ad sibi satisfaciendum de suo credito super feudo, quod debitor à Principe, non autem à se ipso titulo recognoscit.*

25 *Acquirens primus titulo oneroso non dicitur, qui de proprio non solvit feudum, vel emphyteusim.*

26 *in Emphyteusi, vel feudo vt primus acquirens possit præiudicare vocatis, requiritur vt illorum pretium de propriis pecuniis, & titulo oneroso persolverit.*

DECISIO CCCLX.

CVM Excellentissimus D. Dux Sfortia duo mandata obtinuisset ab A.C. contra bona hæreditaria bo.mem. Ducum Alexandri, & Marij de Sfortijs Aui, & Patris respectiuè, alterum pro scutis 16666. pro residuo restitutionis maternæ dotis, alterum verò pro scutis 21115. vti cessionarius Euaristi, & fratrum de Scottis; ab vtroque appellarunt. Curator deputatus hæreditatibus Ducum adhuc iacentibus, & Eminentissimus D. Card. Sfortia concreditor in iudicio citatus, sed adita Signatura Iustitiæ Causa mihi commissa fuit cum clausula *sine præiudicio*, **& expurato hodie dubio super bono iure, illud assistere D. Duci Ludouico Rota respondit.**

Nam creditum dotale resultat ex publico instrumento stipulato de anno 1612. in quo ambo Duces Alexander Socer, & Marius Maritus bo.me. Ducissæ Renatę Sponsæ **obligantur in solidum in forma Camerę Apo-**
1 **stolicæ pro dotis restitutione,†** quod instrumentum fauore D. Ducis illius filij, & hæredis facit rem claram, & manifestam, & **probationem probatam**, & pluries fuit pro eodem canonizatum, & signanter *in recent. decis. 102. & 117. par. 8. & in Romana dotis 13. Iunij 1663. coram Me.*

Nec subsistit, quod pro satisfactione huius credit assignatum fuerit D. Duci vsque de anno 1639. à Duce Mario Castrum Vallis Tollæ; quia vltra quod assignatio facta fuit D. Duce absente, & nemine pro eo legitimè acceptante, fuit dumtaxat verbalis, ex quo Castrum non possidebatur à Duce Mario, qui illius possessionem acquisiuit de anno
2 1645. † & consequenter non poterat in extinctionem debiti assignare id, quod penès
3 se non habebat, nam datio in solutum† parit effectum solutionis, quando realiter, & cum effectu res traditur creditori, *Cyriac. controu. 327. num. 20. & seqq. Rot. dec. 38. n. 2. par. 11. & dec. 155. num. 7. par. 12. rec. & dec. 449. nu. 19. & 20. cor. Bich.* & in omnem euentum cùm assignatio legatur expresè in causam alimẽtorum, vt nempè D. Dux Ludouicus posset pro naturalium nobilitate gradum suæ digni-
4 tatis decenter sublinere, †non potest cedere in aliam causam diuersam extinctionis crediti dotalis, *l. 1. ff. de solut. Rot. cor. Canal. dec. 165 num. 2. & 3. & dec. 199. num. 21. penès Zacch. de oblig. camerali, & dec. 343. num. 10. par. 11. rec. & in Neapolitana pecuniaria 3. Decembris 1668. §. præterea, cor. R. P. D. mio Bourlem.*

Et quamuis D. Dux de anno 1655. persoluerit Abbati d. Castri annuam responsionem, non indè concluditur, Ducem Marũ Castrum possedisse anno 1639. sed potiùs ex hoc potest inferri ad aliam assignationem de eadem iurisdictione, & Castro ab eodẽ Duce anno 1647. post recuperatam possessionẽ realiter peractam in fauorem Ducis Ludouici in permutationem Castri Azzani, & pa-
5 latij Storzeschæ. † Possessio enim in dubio refertur ad titulum effectuatum, ac magis fauorabilem possidenti, *Cast. cons. 351. num. 4. lib. 1. Menoch. præsumpt. 5. num. 4. lib. 6. Rot. in Romana domus 25. Iun. 1668. §. fin. cor. Reuerendiss. Beuilaq.* & cum possidere vtro, vel alio mo-
6 do† consistat in animo, iuxtà *Text. in l. si quis*
7 *§. differentia ff. de acquir. possess.* in dubio† datur declarationi possidẽtis, quo titulo possideat, *Gregor. dec. 460. num. 12. dec. 204. num. 12. par. 6. rec. & in Bononien. emphyteusis 3. Decemb. 1668. §. fin. coram Me.*

Idemque creditum dotale non fuit redditum illiquidum ex apocha cõfecta per Ducem Marium anno 1644. ex quo loquatur de assignatione pro alimentis, & alijs prætensionibus: quia antecedenter anno 1641. Dux Marius promisit per instrumentum Duci Ludouico nedum pro alimentis, sed pro remuneratione suorum laborũ annua scuta 700. conlequen. ex redditibus, Tenutæ **Siluenæ, & vlterius annua scuta 800. monetæ super bonis existen. in Prouincia Lombardiæ tunc occupatis à Sfortia Duce Fiani,** & fit mentio etiam obligationis pro alijs pecunijs ad fauorem D. Ducis Ludouici, vt in
8 Summ. eius responsionis *num. 2.* † & sic d. assignatio quartæ partis reddituum dd. bonorum contenta in d. apocha, ad has prætentiones est referenda, eu supra allegatis, non autem respectu dotis, de qua nulla fit mentio, & super qua extant *dd. decisiones* supra relatæ.

Quo verò ad alterum creditum ex cessione reportata à Fratribus de Scottis, pariter clarum est bonum ius D. Ducis, quia cum illi essent creditores Ducis Marij, & quidẽ anteriores credito, cui Eminentiss. D. Cardina-

dinalis nititur, tamquam cessionarius Comitissæ Theodulæ, & ex scut. 25000. quæ assecuti fuerunt ex pretio Oppidi Vallis Montanæ, data cautione de restituēdo prioribus, & potioribus creditoribus Excellentissimæ Familiæ Sfortiæ, coacti fuerunt restituere anterioribus scuta 21000. quo casu
9 cum ad eorum primæua iura † rediuerint,
10 rectè illa † cedere potuerunt D. Duci, qui
11 illorum personam repræsentando, † potest eisdem vti ad quemcumque effectum, præcipuè, quia de subsistentia crediti cedentium
12 dubitari non potest, † cum semel, & iterum Rota illud approbauerit in *decis.* 206. & 382. *coram bo. me. Card. Celsi.*

Nec aduersatur *text. in l. per diuersas, & in*
13 *l. ab Anastasio C. mandat.* † in quibus statuitur, cessionario non suffragari cessionem, nisi pro summa verè soluta. Quia quando,
14 prout hic, creditum cessum est † clarum, non intrat illarum dispositio, *Gabr. conf.* 67. *num.*7. *lib.*1. *Olea de cess.iur.tit.*6. *qu.*10. *num.*51. & 55. *Rot.coram Bich.decis.*10. *num.*4. & 5. & *in Bononien. quinta partis fructuum* 5. *Aprilis* 1660. §. *Quia pariter, coram R.P.D.meo Taia:* sed vindicat sibi locum dumtaxat in extra-
15 neis, † qui inhiando alienis substantijs ani-
16 mo vexandi expiscantur cessiones; † non autem in illis, qui ratione proprij interesse, animo se tuendi, cessionem reportare procurant, vt fecit D. Dux obtinens cessionem ad effectum melius se confouendi in bonis auitis, & paternis ratione iurium sibi competentium pro alijs suis creditis, vt clarè exceptuatur in *d. l. per diuersas*, ibi: Exceptis scilicet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hæreditarijs fieri contingit, &
17 quascumque vel creditor, † vel is, qui res alienas possidet pro debito, seu rerum apud se cõstitutarum munimine, aut tuitione recepit; Et fusius exemplificat *ibi glos.* & distinguendo tradunt *Io. Franc. à Pont. conf.* 76. *num.*13. & *conf.*77. *numer.*4. *Menoch. lib.*3. *præsumpt.*129. *num.*1. & 42. *Barbos. in d.l. per diuersas num.*5. *in fine. Olea vbi supra num.*53. *Staiban. Iun. resol.*182. *num.*18. *Rot. decis.*274. *num.*4. *parte* 2. *recent.* & *dicta decis.* 10. *numer.* 5. & *seqq. coram Bich.*

Quod facilius procedere visum est, cum de iniustitia redargui non possit pretium
18 solutum pro habenda cessione, † quia creditum cessum pluribus incommodis erat obnoxium, & præcipuè eodem periculo auocationis, quatenus alij creditores anteriores, aut potiores comparuissent, & ta-
19 men pecunia fuit liberè soluta, † quod est plurimi æstimandum, & computandum in partem pretij, *Noguerol. alleg.*37. *num.*64. *Olea vbi supra num.* 17. & creditum adhuc remanebat vinculatum, † quod longè minori
20 pretio vendi solet, vt firmat *Rot. in Romana cambiorum* 4. *Decembris* 1662. & 18. *Ianuarij* 1664. *coram bo. me. Merosspio*: Vt enim constituatur iustum pretium nominis cessi, non
21 est habenda † ratio dumtaxat debitæ quantitatis, sed eius qualitatum, & circumstantiarum, quæ illud minoris valoris constituere possunt, vt magistraliter dictum fuit in *Romana, seu Florentina cambiorum coram bo. me. Card. Corrad. impress. in rec. decis.* 43. *numer.* 9. & *seqq. par.* 11. & *in Romana Domus, & pretij Officij* 11. *Martij* 1658. *coram R.P.D. meo Priolo.*

Minus obstat, quod vtrumque creditum satisfieri debuisset ex pretio retrahendo ex venditione status S. Florę, non autem ex alijs effectibus, iuxta conuentionem initam inter ipsos Excellentissimos fratres de Sfortijs sub die 14. Iunij 1633. de extinguendo cum illo omne æs alienum domus Sfortiæ. Quia Dux Marius, cui cæteri fratres dederant facultatem alienandi, distraxit dumtaxat altum dominium dicti status ad fauorem Serenissimi Magni Ducis Etruriæ, retinendo vtile dominium, illudque ab eodem in feudum recognoscendo, quod sub die 9. Decembris eiusdem anni interuenientes eidem instrumento venditionis, & infeudationis, fratres prædicti approbarunt, & signanter Eminentissimus D. Cardinalis, qui fecit amplissimum mandatum in personam D. Ducis Marij ad consentiendum d. venditioni, & quod plus est, ex scut. 244000. à dicto Serenissimo Magno Duce solutis re-
22 cepit scut. 50000. † Vnde receptum fuit à priori conuentione inter ipsos habita, & approbata venditio dicto modo à Duce peracta, ad *text. in l. Iulianus, ff. ad S.C. Maced Surd. conf.*28. *num.*21. & *decis.*208. *num.* 8. *Rot. coram Canal. decis.*226. *num.*4. & *decis.*342. *nu.*3. *coram Royas*, & *decis.*271. *num.*17. *par.*10. *rec. Celsi. decis.*17. *numer.* 10. & amplius extat alter consensus, & approbatio expressa D. Cardinalis per publicum instrumentum anni 1634. vt in dicto Summario responsionis D. Ducis
23 *num.* 1. præter præsumptam † approbationem ex scientia, & acquiescentia per spatium 30. & vltra annorum, *Rot. decis.*30. *numer.*13. *cum duob. seqq. par.*9. *rec.* & *decis.*647. *sub num.*13. & 14. *coram Dunozett. iun.*

Denique non obstat, quod Dux Ludouicus retineat eundem Statum S. Florę; quia non possidet iure creditoris, sed ius suum ex propria persona mutuatur ab inuestitura à Serenissimo Magno Duce concessa ex pa-
24 cto, & prouidentia: Vndè nullo iure cogi potest ad se satisfaciendum de suis creditis super feudo, quod recognoscit à liberalitate Serenissimi concedentis, non autem à Patre debitore, ex plenè deductis per *Salgad. in labyr. credit. par.*2. *cap.*7. *num.*39. Non subsistente, quod Dux Marius sit considerandus tanquam primus acquirens titulo oneroso, qui præiudicare potest vocatis ex eo, quod pro obtinenda inuestitura erogauit scuta 218000. Quia non indè acquisitio venit illi adscribenda, cum pecuniæ non essent de eius patrimonio, sed eas pro hac rata sibi retinuit Serenissimus Magnus Dux ex pretio Status, qui erat subiectus fideicommissis Majorum, ad quæ vocabantur etiam de-
25 scendentes; † propterea cum de proprio non soluerit, nequit dici primus acquirens titu-

titulo oneroso, † ad effectum, vt in feudo posſit præiudicare vocatis, *Maresc. var. resol. cap. 74. num. 7. lib. 1. Rouit. conſ. 42. ſub nu. 8. 11. & 12.* allegans *Iſern in cap. Imperialem, §. Præterea Ducatus numer. 39. in addit. de prohib. alienat. per Feder. Rot. deciſ. 571. num. 29. coram Bich. & in Bonon. Domus 14. Ianuary 1661. §. Exhibebant, & 17. May 1662. §. 1. cor. R. P. D. meo Taia.*

Et ita deciſum fuit vtraque Parte informante.

R. P. D. EMERIX.

Leodien. Nullitatis Profeſſionis.

Veneris 1. Iulij 1672.

ARGVMENTVM.

Anno probationis durante propter infirmitatem Nouitia Monaſterium egreſſa, per plures menſes extra illud commorata eſt, ſed poſtea reuerſa, eo completo, profeſſionem emiſit, de cuius validitate cum dubitaretur in Rota, nulla declaratur profeſſio, quia integer annus ad formam *Concilij Tridentini* non præceſſerat, non attento, quod poſſit Nouitius ex cauſa infirmitatis, & cum ſuperioris licentia egredi Monaſterium, & permanere extra illud, quia hoc ad ſummum per paucos dies permittendum foret, non autem per menſes, prout in hoc caſu practicatum erat.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſio in Religione validè non emittitur, niſi prius annus probationis continuus fuerit elapſus & num. ſeqq. & per totam.*

2 *Annus probationis interruptus, non ſuffragatur pro valida profeſſione emittenda.*

3 *Nouitiatus non interrumpitur, ſi nouitius à Religione egreditur ad tempus de licentia ſuperiorum ad ſuam infirmitatem curandam.*

4 *Abbatiſſa non habet facultatem concedendi ſuæ Nouitiæ licentiam egrediendi Monaſterium, ad ſe ipſam de infirmitate curandam.*

5 *Nouitius per paucos dies, abſque interruptione nouitiatus non prohibetur egredi Monaſterium ad ſanandam ſuam infirmitatem.*

6 *Annus Nouitiatus in ſubſidium humanæ fragilitatis, tam fauore Nouitij, quam Monaſterij conſtitutus eſt, & num. ſeqq. vbi de ratione.*

7 *Nouitius, anno Nouitiatus durante, experiri debet aſperitates Religionis, & cum illis ſuas vires metiri.*

8 *Monaſterium, Nouitiato durante, animum, & mores Nouitij inſpicere debet.*

9 *Nouitius, ſi anno Nouitiatus durante, longo tempore permitteretur extra Religionem extare, illius aſperitates non poſſet cognoſcere.*

10 *Profeſſionis nullitas eo magis reſultat, ſi Nouitius per aliquod tempus, durante Nouitiatu, extra Monaſterium commoratus eſt.*

Si poſtea reuerſus, tanquam ſimplex alumnus ſeu mulier vti ſimpliciter educanda, ſine magiſtris cohabitarunt in eo ibidem.

11 *Profeſſionis de nullitate dubitari non poteſt, ſi conſtat de proteſtatione Abbatiſſæ, quod non poterat monialem ad profeſſionem admittere.*

Eoque magis ſi Monaſterium ipſum, eadem nullitate agnita, liti. & cauſæ renunciauit ibidem.

DECISIO CCCLXI.

AD inſtantiam Franciſcæ de Lieques Moniales de Hocht Ordinis Ciſtercien. introductum fuit iudicium ſuper nullitate profeſſionis coram Officiali Leodien. & Abbate Sancti Remigij Iudicibus à Sede Apoſtolica per Breue ſpeciale delegatis, contra Abbatiſſam, & Moniales d. Monaſterij, quæ quia in progreſſu cauſæ, agnita nullitate profeſſionis, per inſtrumentum publicum declararunt huiuſmodi inſtantiæ, & iudicio nolle amplius ſe opponere, admiſſa fuit ad cauſam pro ſuo iure, & intereſſe D. Baroniſſa de Vviſſelherch ſoror d. Franciſcæ contra quam lata ſucceſſiuè ſententia ſuper nullitate dictæ Profeſſionis, & commiſſa mihi appellationis cauſa cum facultate ſubminiſtrandi in primis, & ante omnia alimenta, & ſumptus litis, illa decreta fuerunt in quantitate relata in deciſione extenſa ſub die 13. Februarij proximi præteriti, & deinde mihi ordinatum fuit, vt proponerem dubium in negotio principali, ſuper quo aſſumpta hodie diſputatione, Domini reſponderunt conſtare de nullitate Profeſſionis, fundati in eo, quod Franciſca pendente anno probationis ſub colore curandæ infirmitatis ſe tranſtulit ad Balnea Aquiſgranenſia, ibique per plures menſes commorata eſt, vt conſtat, tum ex reſponſione Abbatiſſæ, Prioriſſæ, & Monialium ſuper articulis pro parte Franciſcæ exhibitis Summario *numer. 3.* tum ex depoſitione earundem Monialium Summario *numer. 4.*

Inde cum clarè pateat annum probatio-
1 nis non fuiſſe continuũ, † vt requirit *S. Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular.* ibique notat *Barboſ. num. 24.* cum communi claſſe Doctorum ab eo relatorum, ſed interruptum, propterea Profeſſionem poſtmo-
2 dum ſubſecutam † fuiſſe, & eſſe ipſo iure nullam, vt docet *Sanchez ad precept. Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 31 & ſeqq.* aliique, quos refert, & ſequitur *Rot. in Burgen. nullitatis profeſſionis 16. Aprilis 1643. coram bo. me Arguelles impreſſ. par. 10. recent. in ordine 300. numer. 26. & ſeqq.*

Non obſtat, quod interpolatio non im-
3 pediat temporis continuationem, ſeu Nouitiatum non interrumpat, quando Nouitius Monaſterium egreditur ad tempus ex cauſa infirmitatis, vel alia legitima de conſenſu Superioris, vt reſoluunt *Nauar. conſ. 10. nu. 3. de Cleric. non reſiden. & conſ. 42. de Regul. Leſſius de inſt. & iure lib. 2. cap. 4. dub. 7. num. 5. verſ. 2. hunc Annum*, & cæteri per *Barboſ. vbi ſup. numer.*

mer. 18. Tum, quia in hoc casu de licentia Superioris in processu non constat, & quatenus etiam Abbatissa licentiam dedisset,
4 illa † Abbatissa non habet huiusmodi facultatem, vt notat *Gratian. discept. 166. num. 15. & Rodriquez quæst. regul. tom. 3. qu. 15. numer. 10. vers. aduertendum denique.*

Tum etiam, quia omnes prædicti Doctores loquuntur in Nouitio egrediente, & permanente extra Monasterium per paucos
5 dies, † & proinde non applicantur casui nostro, in quo ex confessione Abbatissæ, & Monialium plenè iustificatur Franciscam pendente anno Nouitiatus abfuisse per integros quinque menses; cum enim annus Nouitiatus datus sit in subsidium humanæ fragilitatis, tam in fauorem Nouitij, quam Monasterij, vt ille experiatur asperitates re-
7 ligionis, † & cum illis suas vires metiatur,
8 illud verò, † eiusdem Nouitij animum, & mores inspiciat, atque cognoscat *cap. ad Apostolicam de Regul. & cap. cum non solum eodem in 6.* manifestum est non satisfieri dispositioni iuris, & Concilij Tridentini, vt hic Nouitius tanto tempore procul à Religio-
9 ne moretur, † quo plures occurrere possunt asperitates, quas ferre, vel nollet, vel non posset, & propter quas forsan statueret non profiteri, vt in specie aduertit *Rot. in Granaten. professionis 9. Februarij 1609. coram Marcomensio impress. par. 1. rec. 175. num. 2.* quam sequitur *Peyrin. de offic. Prælat. regul. tom. 2. qu. 3. cap. 2. §. 4. numer. 101. vers. quibus tamen non obstan.*

Et hanc sententiam eo facilius DD. amplexi fuerunt, quia ex responsione earundem Monialium ad articulum 16. liquet
10 Franciscam à balneis reuertam, † permansisse in Monasterio in plena libertate absque Magistra, sicut aliæ puellæ educandæ; Et, quia Abbatissa etiam per instrumentum publicum protestata est eam propterea non
11 posse admittere ad Professionem † Summario *numer.* 6. & agnoscens illius nullitatem liti cessit, & causæ.

Et ita &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Saluiani, seu Ratæ Domus.

Veneris 1. Julij 1672.

ARGVMENTVM.

Pro Legato datur immissio in Saluiano, quia pro illo competit hypotheca, & illius requisita concurrebant; Rursus de electione alternatiuæ tractatur, quæ vel non competere dicitur, quia pecunia erat in obligatione, bona verò simpliciter in solutione, vel propter moram debitoris, & contestationem litis fuerat amissa; Et demum agitur, quod confessio mulieris in testamento facta, se esse debitricem alicuius, sine solemnitatibus non substineatur, quoties debitum sine illis contrahi non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Rota Romana non concedit expeditionem causarum post decennium, nisi prius gustata iustitia suarum decisionum.*
2 *Actor si decem annis tacuit, nec procurauit expeditionem causæ, & huiusmodi negligentia, aliqualem præsumptionem mali iuris habere videtur.*
3 *pro Legato competit hypotheca in bonis legantis.*
4 *Saluianum datur pro Legato, quia ex eo competit hypotheca in bonis defuncti.*
5 *Possessio Rei conuenti probatur ex substentatione litis, eaque ad effectum obtinendi Saluianum sufficere suffragatur.*
6 *Saluianum conceditur dotto de credito cum hypotheca, & probata possessione debitoris, & rei conuenti.*
7 *Legato pecuniarum relicto, cum facultate illud præstandi, etiam in bonis, qualiter debeatur.*
8 *Pecunia si est in obligatione, Bona verò simpliciter in solutione, eadem solutio in pecunia peti potest.*
9 *Electio alternatiua debitori competens per moram, & litis contestationem amittitur, eademque in creditorem transfertur.*
10 *Legatum repudiatum à Legatario, quo iure deuoluatur ad heredem.*
11 *Mulieris declaratio facta in testamento, se esse debitricem alicuius occasione census, sine solemnitatibus non substinetur.*
12 *Procuratore in Curia defuncto, contra Principalem proceditur per contradictas.*

DECISIO CCCLXII.

1 INCONCVSSVS est stylus huius Sacri Tribunalis † non expediendi causas lapso decennio à die decisionis, nisi iterum gustata illarum iustitia, cum ex huiusmodi diu-
2 turno silentio, † saltem apparenter oriatur contra negligentem aliqualis præsumptio mali iuris, vt ipsamet Rota testatur in decisione prima *numer. 6. par. 8. recent. & in Hispalen. Præeminentiarum 25. Februarij 1667. coram Eminentissimo D. Cardinali Cerro, & in Romana census 28. Februarij 1671. coram R. P. D. meo Emerix;* Ideo cum Confraternitas Sanctissimi Sacramenti in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Via die 10. Iunij proximè præteriti contra PP. Oratorii Sancti Hieronymi Neapolis instaret pro expeditione præsentis causæ, iam diù decisæ sub die 7. Iunij 1649. coram bonæ mem. Corrado dictum fuit, quod causa reproponeretur. Quamobrem hodie reproposita, DD. steterunt in decisis.

Nam subsistere visa est decreta immissio in Saluiano ad possessionem Ratæ Domus, reseruata Patribus portione pro intranti tantummodo valore scut. 700. vt firmatur in

decis. bon. mem. Cardinalis Corradi, quia constat de Legato scut. 1500. nempe scut. 1400. relictorum ab Hortensia Confraternitati ad effectum inuestiendi, & ex fructibus dotandi quolibet anno duas puellas, & scut. 100. libere in remunerationem huius iniuncti oneris, quæ pia dispositio cum ab hærede neglecta fuerit, rectè agere potuit Confraternitas legataria pro adimplemento, & consecutione Legati, † pro quo con-
3 tra bona hæreditaria competere hypothecam disponit *text. in l. 1. Cod. commun. de legat. Duran. decis. 185. num. 4.* & consequenter in-
4 trare † Saluianum dictum fuit coram *Seraphino decis. 228. num. 1. coram Merlino decis. 218. eod. num. & decis. 166. num. 3. & 4. coram bo. me. Card. Celso.*

Quod autem controuersa domus fuerit in bonis testatricis de tempore eius obitus, quod est vnum ex principalioribus requisitis in iudicio Saluiani, iustificatur ex inuentario vbi hæreditaria describitur ab hærede, & possideri a Patribus reis conuentis †con-
5 stat † ex subsistentatione litis, quod sufficere Respondit *Rota in Montis Falisci dotis 27. Ianuarij proximè præteriti coram me*, vnde constito de credito cum hypotheca, & probata antiqua possessione debitoris de tempore con tracti debiti, vel post, ac etiam moder-
6 na reorum, † intrat de plano Saluianum *Rota decis. 4. num. 2. coram Dunozetto* cum aliis vulgatis.

Neque ex eo, quod testatrix grauauerit hæredem ad tradendam Confraternitati pecunias, aut census, denegari potest immissio, prætextu, quod fuerit excessum, petendo legatum, cum in alternatiuis regulariter electio sit debitoris, quia placuit responsio, alias data scilicet pecuniam fuisse principa-
7 liter legatam, & positam in † obligatione, census verò in solutione ibi: lascia alla Confraternità del Santissimo Sacramento in Santa Maria in Via scudi 1400. moneta, da assegnarseli dopo la morte del Signor Girolamo suo marito &c. ò in denari con-
8 tanti, ò in censi, † vnde licuit petere pecuniam iuxta textum in *l. si quis stipulatus fuerit decem in melle ff. de solut.* cum aliis relatis in alia decis. huius causæ, cum quibus concordant *Peregrin. cons. 86. num. 1. lib. 5. Rota in Romana dotis 3. Maij 1659. §. non vrget coram Reuerendissimo D. meo Beuilaqua, & in Ciuitatis Castelli bonorum 27. Iunij proximè præteriti coram me.*

Et in omnem euentum cum testatrix mandauerit illud tradi, sequuto obitu eius viri, & non fuerit adimpletum, & per litis contestationem fuerit inducta mora, in qua
9 hæredes adhuc persistunt; † Ideo beneficium huius alternatiuæ, quatenus competisset amiserunt, & electio deuoluta fuit ad Confraternitatem creditricem, quæ ad sui libitum, vel pecuniam, vel censum pro vt sibi magis videtur, & expedit petere, & obtinere potest, vt aduerrit præterita decisio. & vltra inca adductos tradunt *text. in l. fa-*

mulibero §. fictum vbi Bartol. nu. 2. ff. de leg. 2. Cirias controuers. 431. num. 4. Anton. de Amat. resolut. 14. num. 25. Rota decis. 243. num. 18. coram bo. me. Bichio.

Defectus autem hypothecæ, deductus ex quo domus hæc legata fuerit Accorambonis non subsistit, quia illis legatum repudiantibus, cum eodem onere soluendi debita illis iuncta, deuoluta fuit ex præcepto testatricis ad hæredem, non iure particula-
10 ris substitutionis, † sed iure vniuersalis institutionis, iuxta distinctionem approbatam in præterita decisione, quæ etiam iure optimo, excepta rata domus pro intranti quantitate scut. 700. solutorum aliis Collegatariis, coæquale ius habentibus cum Confraternitate, denegauit retentionē pro censu, & fructibus, de quo non constat, nisi per simplicem confessionem emissam in testa-
11 mento parte absente à muliere, † quæ sicuti si censum imponere voluisset tenebatur seruare solemnitates statutarias, ita eadem adhibere debebat in huiusmodi confessione, ad hoc vt contra ipsam ad fauorem illius, pro quo emanauit oriatur actio efficax ad illam conueniendam, vt post *Bur. Cafrens.* & alios dicitur in præterita decisione §. *quia simplex, & decis. 292. num. 16. coram bo. mem. Bichio.*

Et ita per contradictas decisum fuit, stante obitu Procuratoris in Curia, † quo esset
12 absque alia intimatione Principalis sic procedi pluries dixit Rota signanter coram *Bichio decis. 340. num. 7. & 8. & decis. 128. num. 2. coram bo. mem. Cardinali Celso.*

R. P. D. EMERIX.

Bonon. seu Ferrarien. Emphyteusis.

Mercurij 26. Nouembris 1672.

ARGVMENTVM.

Cum regulariter emphyteusis Ecclesiastica nō transeat ad extraneos, hoc maximè procedere declaratur, si illa nominatim pro solis masculis facta sit, non obstante pacto de renouando, & clausulis *in perpetuum, & ad habendum*, quia hæc omnia illius naturam non egrediuntur, sed famulantur eidem contractui; prout adhuc in nihilo relenante pretensa obseruantia contraria, deducta à receptione canonis per Ministros Ecclesiæ, facta ab extraneis, quia hæc potius erronea apparuit, & Ecclesiæ præiudicare non potuit.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis Ecclesiastica regulariter non extenditur pro hæredibus, & successoribus extraneis.*

2 *Emphyteusis Ecclesiastica ex pacto, & prouisione nominatim facta, pro solis masculis ex-*

suc-

stend-ntibus ab inueſtitis, non comprehendit extraneos.

3 *Verba inueſtiturę ſi non conueniunt hæredibus extraneis, illos complectere nequaquam poſſunt.*

4 *Pactum renouandi emphyteuſim, & clauſula* ad habendum, & in perpetuum, *ſequuntur, & interpretari debent ſecundum naturam emphyteuſis, cui ſunt adiecta.*

5 *Clauſula* ad habendum *non egreditur terminos emphyteuſis, cui apponitur.*

6 *Clauſula* in perpetuum *famulatur naturæ contractus emphyteutici, in quo reperitur.*

7 *Inueſtitura, & illius inſtrumentum magis attenditur, quod eſt conforme diſpoſitioni iuris communis.*

8 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſolis maſculis, etiam abſque prohibitione alienationis, illis defectis, reuertitur ad Eccleſiam.*

9 *Obſeruantia emphyteuſis Eccleſiaſtica non reſultat ex receptione Canonis per Miniſtros Eccleſiæ facta ab extraneis in inueſtitura non comprehenſis.*

10 *Miniſtri Eccleſiæ recipiendo Canones ab extraneis, non poſſunt alterare inueſtituram, ſine Beneplacito Apoſtolico.*

11 *Bona emphyteutica Eccleſiæ in Ciuitate Ferrariæ ex Conſtitutione Bonifaciana ſunt redacta ad inſtar allodialium.*

12 *Inueſtitura vltima independens à prima nullam ab ea recipit interpretationem, ſi prima renunciatum eſt.*

13 *Emphyteuta, qui ſuper ſui comprehenſione cum Eccleſia tranſegit, ſi etiam hæredes comprehendere voluiſſet, atque expreſſiſſet, nec illos ſublite reliquiſſet.*

DECISIO CCCLXIII.

DOMINI reſponderunt confirmandam eſſe ſententiam Rotalem, confirmatoriam alterius de partibus, qua Monachis S. Georgij Ferrariæ decreta fuit immiſſio in poſſeſſionem Prædij nuncupati il Dorſo del Reno, vti ad eorum Eccleſiã deuoluti per obitum Caroli de Blanchettis vltimi de linea inueſtitorum in inſtrumento anni 1560. excluſa Comitiſſa Eliſabettina illius
1 hærede extranea, † quia emphyteuſis Eccleſiaſtica regulariter cõceſſio non fit pro hæredibus, & ſucceſſoribus vulg. §. *emphyt auth. de non alien. aut permut. reb. Eccleſ.* Clar. plures referens §. *emphyt. qu.* 28. *ſub num.* 5. & 6 *Gratian. diſcept.* 351. *num.* 17. & latè *Rota deciſ.* 209. *num.* 1. & *ſeq. par.* 10. *deciſ.* 340. *num.* 1. *par.* 11. & *deciſ.* 319. *num.* 1. *para* 3. cum aliis *in deciſ. cauſa ſub diebus* 1. *Aprilis* 1669. & 5. *Decembris* 1670. *coram R. P. D. meo Calatain.*

Et multò minus iſta, de qua agitur ex pacto, & prouidentia nominatim conceſſa pro ſolis maſculis deſcendentibus ab inue-
2 ſtitis, † vt ſunt formalia verba inſtrumenti imprælli ſub *litera D.* ibi: pro d. D. Achille, nec non ipſius filiis maſculis, & deſcendentibus maſculis legitimis, & naturalibus, & eis quomodocumque deficientibus, tunc & eo caſu pro DD. Galeatio, & Franciſco ipſius Alemanni filiis, & eorum deſcendentibus maſculis in infinitum, & ipſis omnibus &c. pro ipſo D. Alemanno, & Marco Antonio eius fratre, & eorum, & cuiuslibet eorum filijs, & deſcendentibus maſculis prædictis, quæ cum extraneis hæredibus nullatenus conueniant, † vtique nec illis inueſtitura adaptari poteſt, vt in his terminis per
3 *text. in l.* 4. §. *quatres ff. de damn. infect. tenuerunt Mantic. de tacit lib.* 22. *tit.* 6. *num.* 22. *in fine Fulgin. de iur. emphyt. tit. de ſucceſſ qu.* 25. *num.* 2. & *Rot. deciſ.* 74. *num.* 1. & 2. *par.* 6. *rec.* & *coram Reyas deciſ.* 402. *in princ.*

Neque vis fieri poteſt in pacto renouandi inueſtituram de 29. annis in 29. annos in perpetuum, & in clauſula ad habendum poſita in parte diſpoſitiua dicti Inſtrumenti, quia ad euitandam contrarietatem, & correctionem, quæ nimis exorbitans in incontinenti daretur, huiuſmodi pacta, & clauſulæ
4 ſemper intelligi, † ac interpretari debent, vt reſtringantur intra limites conceſſionis, & ad perſonam, ſeu generationes in inueſtitura expreſſas, itaut illas nunquam egrediantur, vt reſpondendo auctoritatibus in con-
5 trarium citatis in ſpecie de clauſula † *ad habendum* latè firmauit *Rota in rec. deciſ* 74. *à numer* 8. *vſque ad* 14 *par.* 6. & *deciſ.* 427. *num.* 11. *par* 9. *deciſ.* 209. *num.* 3. & 6. *par* 10. & *deciſ.* 321. *num.* 7. & *per tot.* & *deciſ.* 340. *num.* 13. *par.* 11. cum aliis *in d deciſ.* 319. *à num.* 5. & *ſeq par.* 13. & de clauſula † *in perpetuum Alex. conſ.* 9. *ſub num.* 9. *circa med lib.* 2. *Rota in rec. deciſ.* 181. *numer.* 4. *par.* 5. & *dd. deciſ.* 427. *num.* 13. & *ſeq. parte* 9. 321. & 340. *num.* 15. *par.* 1. & 319. *num.* 3. & 4. *par* 13.

Nihil igitur facit, quod in inſtrumento alias dato pro Comitiſſa non legatur expreſsè prohibita alienatio, & deficiant etiam nonnullæ clauſulæ prohibitiuæ, & reſtrictiuæ, quæ leguntur in inſtrumento producto ex parte Eccleſiæ, quia præter quod in con-
7 curſu, hoc eſt potius attendendum † vti magis conforme diſpoſitioni iuris communis ex auctoritatibus adductis in prima deciſione huius cauſæ, §. *nec ſuffragatur*, ſuperfluum viſum eſt Dominis inquirere, an fuerit, nec ne prohibita alienatio, dum ex contextu vtriuſque inſtrumenti clarè patet, quod inueſtitura merè, & ſimpliciter conceſſa fuit pro ſolis maſculis deſcendentibus ab inueſtitis, hoc enim poſito, etiamſi deficiat prohibitio alienationis, emphyteuſis de ſui
8 natura, † defectis deſcendentibus maſculis inueſtitorum, reuertitur ad Eccleſiam excluſis extraneis ex ſupra allegatis.

Minus ſuffragatur præcenſa obſeruantia elicita ex eo, quod Miniſtri Eccleſiæ per aliquot annos poſt mortem Caroli receperint Canones à Comitiſſa, & ab eius auctoribus,
9 quia † dum ex verbis inſtrumenti clarè patet, quod inueſtitura fuit tantum conceſſa pro ſolis deſcendentibus maſculis Achillis, & aliorum de Blanchettis, ex iſta receptione Canonum, nulla deſumi poteſt valida obſeruantia, ſed potius elicitur manifeſtus

10 sui erroꝛ Miniſtrorum, † in quorum po-
teſtate non erat alienare inueſtituꝛã, & eam
ubique beneplacito Apoſtolico facere hære-
ditariam, vt pluribus cumulatis firmauit
Rota coram Bichio deciſ. 483. num. 47. cum ſeqq.
& 517. num. 24. & 25. & in rec. deciſ. 165. nu. 13.
par. 10. & in Romana Vinea 2. May 1661. §. non
obſtat coram Reuerendiſſimo Cerro.

Nulla denique concludens coniectura pro comprehenſione extraneorum reſultat ex duabus præcedentibus inueſtituris annoꝛum 1501. & 1527. in quibus hoc Prædium, & alia bona maioris quantitatis fuerunt in-
emphyteuſim conceſſa ſecundum moꝛem,
11 conſuetudinem, † & vſum Ciuitatis Ferra-
riæ, vbi ex Conſtitutione Bonifaciana bona emphyteutica Eccleſiaſtica iuꝛe redacta ad inſtar allodialium, vt notat *Rimin. iun. conſ.*
320. num. 23. & Rota coram Durano deciſ. 254.
numer. 5. quia contrahentes in vltima inueſtitura per viam tranſactionis de communi conſenſu receſſerunt à prioribus, vt patet ex verbis inſtrumenti; ibi renunciauꝛunt cuicumque locationi, ſeu inueſtituꝛæ &c. ideo-
12 que hæc vltima dicitur noua, † & indepen-
dens à primis, ſic vt nullam ab eis recipiat interpretationem *Alciat. conſ. 13. nu. 14. lib. 3.*
Mantic. de tacit. lib. 21. tit. 21. ſub num. 18. Rota
coram Dunoz. Sen. deciſ. 125. per tot. & ſignanter
num. 5. & in rec. deciſ. 321. in fine par. 11.

Imo validioꝛ coniectura pro excluſione extraneoꝛum reſultat ex eo, quod an. 1560. terminata linea alteꝛius Caroli, & prætendente Achille eius hæꝛede pariteꝛ extraneo in vim earundem præcedentium inueſtituꝛaruꝛum poſſe ſuccedere fuit deſuper mota lis, & ſucceſſiuè deuentum fuit ad tranſa-
ctionem, in qua relaxans ab Achille bonis maioꝛis quantitatis fuit ipſe de nouo inue-
ſtitus de hoc Prædio pro ſolis filiis, & deſcendentibus maſculis, vt ſupra dictum eſt,
13 hinc † enim prorſus inuerſimile videtuꝛ, quod ſi concedentes voluiſſent comprehendere etiam hæꝛedes extraneos, Achilles id non curaſſet clare exprimi, ne eius hæꝛedes iterum in eandem litem incideꝛent.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit,

Supra in alia parte 18. tom. 1. adeſt altera in
hac cauſa deciſio præſentis, confirmatoria, quæ eſt
ibi in ordine 83.

R. P. D. T A I A

poſtea S. R. E. Cardinali,

Barchinonen. Congruæ.

Sabbati 26. Nouembris 1672.

A R G V M E N T V M.

Licèt regulariter in vnionibus Eccleſiaꝛum ſola cõgrua Vicario aſſignari ſoleat, & cætera bona remaneant Parocho, Archipreſbyte-
ro, vel Archidiacono, & huiuſmodi; in hac tamen Eccleſia, & Cauſa contrarium practi-
catum eſt, quia vniuerſa bona eidem Vica-
rio ſunt dimiſſa, reſeruato quid annuo ipſi Archidiacono, qui cum auctis fructibus, vel alia etiam de cauſa de nouis tenua ſua aſſignatione, at cõquereretur, ad illã ſeruan-
dam compellitur, nedum quia ſic conuentum eraꝛ, verum etiam quia pluſquam cen-
tenaria præſcriptio concurrebat.

S V M M A R I V M.

1 *Vnio Eccleſiæ S. Baudilij Barchinonen. Dioceſis*
nunquã facta ſit, cuius etiam forma per extenſum refertur.
2 *Vicarius perpetuus Eccleſiæ S. Baudilij in Ciui-*
tate Barchinonenſi ipſe habet omnes reditus,
de quibus certam partem Archidiacono præſtare
tenetur, & n. 4. & 8.
3 *de Vnione Eccleſiæ S. Baudilij Barchinonenſis*
Dioceſis plurima mentio fit in diuerſis deciſio-
nibus Rotæ Romanæ.
4 *Fructus, ſeu Prouentus Eccleſiæ in bonis præſati*
conuentis, quatenus poſſint ad quantitatem red-
ti, prout à longiſſimo tempore ſeruatum eſt in Ec-
cleſia S. Baudilij Dioceſis Barchinonenſis.
5 *Congrua quæ Vicario ſolo debeꝛat, aſſignata*
fuit Archidiacono in Eccleſia S. Baudilij Bar-
chinonenſis, licet non verbis, ſed facto, & nu-
mer. 2. & 6.
6 *Penſionis nomen conuenit etiam portioni, ſeu con-*
gruæ alicui reſeruatæ.
7 *Penſio verificatur etiam in cenſu, ſeu alia annua*
præſtatione.
8 *Archidiaconus, ſeu Parochus poteſt vniuerſa bo-*
na Eccleſiæ aſſignare Vicario, & ſibi ſolam cer-
tam retinere portionem, vel congruam, & ſup-
num. 2. 5. & 12.
9 *Præſcriptio centenaria etiam ſine alio titulo va-*
let producere meliorem titulum de iure.
10 *Conſuetudo, cuius non extat memoria, ius ſine pri-*
uilegium inducit.
11 *Ius vbi induxit titulum, non eſt neceſſe illum al-*
legare.
12 *Forma certa ſi fuit appoſita vnioni, illa debet*
omnino ſeruari.
13 *Congruam qui alteri dare tenetur, poteſt illi vni-*
uerſa bona remittere, & quid certum ſibi quot
annis præſtandum reſeruare.
14 *Vicarius, ſi ſimplex adminiſtrator eſt, non poteſt*
ipſe retinere omnia bona Eccleſiæ, & quid an-
nuum ſuppeditare Parocho, & quando.

D E C I S I O CCCLXIV.

PRO diſcordia Partium factum refertur ex ſcripturis in quodam magno libro in Archiuio Eccleſ. Barchinonen. in quo ſunt deſcripta Conſtitut. Capitulares, eſt poſita in fra &c. vt prædictus Notarius Extractor; in Capitulo Generali Kalend. Octobris 1324. D. Epiſcopus, & Capitulum creauꝛunt tres Archidiaconos &c. cæteꝛùm cum tunc Archidiaconatus maioꝛ, Decanatus, & Præcentoꝛia haberent redditus exules, eiſdem tri-

bus

bus Dignitatibus singulas alias Ecclesias Parochiales applicarunt, vniuerunt, & pro tũc incorporarunt; nam Archidiaconatui maiori pro tunc vniuerunt Parochialẽ de Martorello, sed postea in generali Capitulo pridie Non. Maij 1325. certis ex causis vnione Ecclesiæ de Martorello reuocata, loco eius 1 Parochialem Ecclesiam S. Baudilij † eidem Archidiaconatui maiori &c. cum omnibus ipsarum Ecclesiarum iuribus, & pertinentijs applicarunt, vniuerunt, & incorporauerunt, ita quod cedentibus, vel decedentibus earum Ecclesiarum Rectoribus, illi, qui tunc obtinerent Dignitates, quibus Ecclesiæ fuerunt vnitæ, haberent earundem Ecclesiarũ omnes redditus, exitus, & prouentus, reseruatis tamen indè ad arbitrium, seu iudicio D. Episcopi, & Capituli congruis portionibus, pro Vicarijs perpetuis ad præsentationem cuiuslibet obtinentis Dignitatem, cui ipsa Parochialis Ecclesia fuit vnita, de quibus portionibus ipsi Vicarij possint congruã sustentationem habere, & iura Episcopalia, & alia onera supportare &c.

Nouerint vniuersi, quod 5. Idus Ianuarij 1326. duo Canonici in præsentia Notarij, & Testium fecerunt D. Episcopo, & Capitulo relationem, quod cum D. Episcopus, & Capitulum pridie non. Maij 1325. Parochialem Ecclesiam S. Baudilij fore incorporandam, & vniendam Archidiaconatui decreuissent, eamq; incorporassent, applicassent, & vniuissent, & incorporationem, applicationem, & vnionem dictæ Ecclesiæ Sancti Baudilij, cũ iuribus, & pertinentijs vniuersis fecissent, D. Episcopus, & Capitulum Archidiaconatui, vt est dictum, ita quod cedentibus, vel decedentibus Rectore, & Capellano eiusdẽ Ecclesiæ Archidiaconatus habeat eiusdem Ecclesiæ, & Capellaniæ eiusdem omnes redditus, & prouentus, saluis tamen; & reseruata Vicario perpetuo eiusdem Ecclesiæ tali, & tanta de redditibus eiusdem Ecclesiæ portione, sine Laudemijs, & alijs prouentibus ad notitiam videlicet Episcopi, & Capituli, quod ipse Vicarius possit indè congruã sustentationem habere, & iura Episcopalia; & alia onera sibi incumbentia supportare &c. de quibus omnibus plenè constat per instrumentum publicum pridie Non. Maij 1326. in Capitulo generali dictos Canonicos concorditer elegissent &c. volentes mãdatum adimplere accessimus ad locum de S. Baudilio, & certificauimus Nos, prout melius potuimus de valore reddituum, & prouentuum, & vt inter D. Archidiaconũ, & Vicarium perpetuum tollatur omnis materia lurgiorum, propter bonum pacis, & 2 concordiæ prouidimus statuendum, † quod Vicarius perpetuis Ecclesiæ suis sumptibus, & expensis petat, colligat, exigat, & recipiat omnes Census agraria, & alios quoslibet redditus, exitus, & prouentus, & alia quauis iura dictæ Ecclesiæ, & quod det, & dare teneatur in Villa S. Baudilij singulis annis D. Archidiacono 200. quarterias ordei de illo, quod ex redditibus, & exitibus dictæ Ecclesiæ peruenerit, & 12. Caphicias boni vini de vino, quod peruenerit ex redditibus, & 6. Caphicia vini de vindemia arborum, de vino scilicet, quod ex redditibus, & singulis etiam annis 400. solidos monetæ Barchinonen. de terno, & quidquid residuum fuerit de redditibus, exitibus, & prouentibus, & alijs quibuslibet iuribus eiusdẽ Ecclesiæ sit ipsius Vicarij pro sua prouisione, & pro soluenda pensione, quam dicta Ecclesia donat, & donare tenetur singulis annis Domui Charitatis, & pro iuribus Episcopalibus persoluendis, & pro alijs oneribus eidem Ecclesiæ incumbentibus supportandis, & alijs pro voluntatibus eiusdem Vicarij faciendis, verumtamen si forsan aliquo anno, vel aliquibus annis contigerit, quod redditus, & exitus Bladæ, & vini dictæ Ecclesiæ diminuerentur propter grandinem in dimidio, in hoc casu duximus prouidendum, quod Vicarius eo anno teneatur dare Archidiacono medietatem integraliter fructuum, & nihilominus in omni casu dd. 400. solidos, & soluat pensionem Domui Charitatis, & habeat, & sustineat iura Episcopalia, & omnia alia onera Ecclesiæ S. Baudilij incumbentia &c. & si forsan aliquo casu pensio 400. solidorum transferretur, & assignaretur alibi Domui Charitatis, in hoc casu ipsa pensio 400. solidorum accrescat dicto D. Archidiacono, & suis redditibus, & non Vicario memorato &c. Qua quidem relatione facta, publicata, & lecta D. Episcopus, & Capitulum omnia, & singula laudauerunt, approbauerunt, ac etiam confirmauerunt, & voluerunt, & petierunt de præmissis fieri publicum instrumentum, seu publica Instrumenta per me Notarium supradictum, Acta facta sunt hæc Barchinonæ in dicto Capitulo præsente die 5. Idus Ianuar. 1326.

3 De quibus opportuna † quoque mentio est in decisionibus *coram Merlin.* 95. & 115. & *coram Vbaldo decis.* 580. *to.* 3. *par.* 4. *rec.* & *coram Barratt.* 923. † nunc autẽ, & à longissimo tempore pro ea parte prouentuum successit solutio librarum 70. vt etiam anno 1624. dicebatur *d. decis.* 95. *num.* 8. *vers. neque obstat.*

4 Nunc superauctis, vt proponitur, prouentibus, orta est de illis contentio inter Archidiaconum, & Vicarium, in qua ab A. C. Vicarius fuit absolutus.

Deuoluta Causa per appellationem ad Rotam, dubitatum est: An, & de cuius bono iure constet ad effectum immissionis, seu reintegrationis, videlicet Archidiaconi, aut retentionis Vicarij, & DD. communius constare de bono iure Vicarij responderunt.

Ideoque communius placuit, cum secundum illos per dictum Capitulum an. 1326. fuerit Vicario assignatum dominium omnium prouentuum, reseruata Archidiacono certa parte, eademque redacta postea ad certam pecuniarum summam lib. 70. & Rector pro sua congrua retineret residuum om-

nium fructuum, qualificata sic vnione, ibi: Reseruatis tamen indè ad arbitrium, seu iudicium Episcopi, & Capituli congruis portionibus pro Vicariis perpetuis in dicto Capitulo generali vnionis 1325. & deinde in dicto instrumento declarationis 1326. atque adeo qualificata vnione, vt si nimis verbis, satis restricta fuerit illis congrua non Vicarii, sed Archidiaconi, neque congruarius Vicarius, sed Archidiaconus, qui non concesserit prouentus Vicario, sed acceperit ipse solas illas partes, & postea solas illas libras 70. prout etiam verbis videatur Rota tenuisse de hoc Archidiacono ipso, tum ad nomen pentionis *coram Merlin. d. decis. 95. d. num. 8. d. § neque obstat.*† tum etiam ad declarationem, quod proprie conueniat portioni, sed congruæ illi reseruatæ ratione dictæ vnionis ibidem *num. 20. vers. quod proprie conuenit*, & ad certum quid annuum, & cum relatione *ad d. decisionem 95.* rursus *d. decis. 115. num. 11.*† & ad annuum Censum, & præstationem ex his decisionibus *Rota d. decis. 330. num. 19. vers. tum quia par. 9.* iuxta superius dicta de retenta a Decano tibi, ac successoribus suis ea parte, quæ iudicio Episcopi, atq; Capituli decens vita foret.† cætera Decanus dimiserit, & assignauerit pro congrua subsistentatione Vicarii &c. *d. decis. 330. num. 18. ac vers. quodque Decanus.*

Quibus, si & quatenus opus sit, succurrere posse vita illis est plusquam centenaria præscriptio, contra quodlibet augumentum, siue prouentum, siue pretiorum proventuum ipsorum,† quæ absque alio titulo, valet producere meliorem titulum de mundo (vt dicitur) ex aliis decisionibus *in decis. 252. num. 5.* & exemplificatur *num. 8. par. 13.* & ipsa consuetudo, cuius non extat memoria contra, siue priuilegium inducit,† & cum ius inducat, non est necesse titulum† allegare, *§. præterea cap. super quibusdam 26. de verb. signif. & ibi glos. non extat memoria.*

Idcoque, hoc assumpto, concluserunt non licere hodie Archidiacono, quidquam innouare, scilicet repetendo fructus omnes Ecclesiæ vnitæ, & reuocando vnionē, vnionis formam renouando; nam si certa forma fuit apposita,† illa seruetur, vt de ipsa vnione sensit, & scripsit *glos. vltima vers. si habent Ecclesiam d. cap. de Monach. Rot decis. 5. num. 1. par. 7.*

Neque dubitandum esse ipsum Archidiaconum, qui ex redditibus Parochialis Archidiaconatui vnitæ congruam dare Vicario tenebatur,† potuisse certum quid sibi quot annis præstandum retinere, & fructus vniuersos diuitiere Vicario &c. in puncto, & in causa *Merlin. d. decis. 95. d. num. 10. vers. neque enim, & d. decis. 115. etiam num. 10. vers. nam circa aliquam innouationem, & d. decis. 580. nu. 2. & nu. vlt.*

Et proindè visa est non obstare illa *Aurien. Congruæ*, in qua visus est Vicarius ibi onerus Administrator,† & Consiliarius longè post mionem, nec agebatur de centenaria, sed de quadragenaria, & demum non probatur nunc congruam subtentationem deficere Archidiacono, & abundare Vicario.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

Hæc decisio, licet plerumque factum contineat, fuit necessaria ad explicationem plurimarū decisionum in præcedentibus partibus in hac eadem causa emanatarū, quæ sunt in ordine 70. 81. & 218. par. 18. to. 1.

R. P. D. RONDININO.

Romana Annuæ præstationis.

Lunæ 12. Decembris 1672.

ARGVMENTVM.

Manutentio in quasi possessione exigendi, creditori conceditur, quia de illius quasi possessione satis constare visum est, eaque impediri non poterat à sententia lata in possessorio plenario, quæ vlterius erat etiam absolutoria, & ita secum traxerat executionem, quia ab ea appellatum erat, & agebatur de executione, quæ fit ab homine, non autem a lege; minus etiam ex oblata reddition rationis ab hærede facta, quia erat nulla, vtpote citatis solum quibusdam creditoribus, non autem illo, qui manutentionem petebat, quique etiam contra hæredem ipsum, antecedenter mandatum obtinuerat.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio conceditur possidenti.*
2 *Possessori ex interdicto prætoris, vis fieri prohibetur.*
3 *Manutentio datur etiam contra hæredes solventis.*
4 *Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur contra illum, qui suscepit terminum ad solvendum.*
5 *Sententia lata super possessorio plenario efficit, vt quæstio super summariissimo possessionis remedio amplius suscitari non possit.*
6 *Manutentionis remedium non procedit lata sententia in possessorio plenario, quæ habeat executionem paratam.*
7 *Sententia quando dicatur habere executionem paratam.*
8 *Possessoria remedia de iure ciuili suspensiuam appellationem non admittunt.*
9 *Sententia in iudicatum transacta non admittit amplius appellationem suspensiuam.*
10 *Sententia iam suspensa per commissionem restitutionis in integrum, amplius executionem habere non potest.*
11 *Restitutio in integrum facit reuiuiscere litem, & omnia in suum primæuum statum reponit.*
12 *Manutentio datur etiam in gradu restitutionis in integrum, cum præscriptione iuris tam in possessorio plenario, quam in petitorio ordinario.*
13 *Sententia absolutoria tacitè secum exercitionem*

14 *Manu-*

14 *Manutentio non datur in gradu restitutionis in integrum, vbi agitur de sententia absolutoria, quæ secum traxerit executionem, & num. seqq. vbi vide.*

15 *Sententia tunc dicitur trahere secum executionem, vbi executio fit à lege, non autem ab homine, & num. seq.*

16 *Executio quæ fit à lege differt ab illa, quæ fit ab homine, & sup. n. 15.*

17 *Decendum ad appellandum in citatione ad sententiam domi dimissa copia, incipit solum à die habitæ notitiæ, & n. 19.*

18 *Decendum ad appellandum currit à die prolatæ sententiæ contra præsentem, vel veram contumacem,*

19 *Citatus domi dimissa copia, contumax fictus esse reputatur.*

20 *Sententia post interpositam appellationem in iudicatum transire non potest.*

21 *Restitutione in integrum non eget, qui remedio appellationis ordinario vti potest.*

22 *Appellatio præsumitur interposita à die habitæ scientiæ, nisi contrarium probetur.*

23 *Manutentio etiam in gradu appellationis concedatur, quæ ideo interposita, legitima reputatur, cum præsumatur à die habitæ notitiæ, quod sufficit, & num. 32.*

24 *Renunciatio censetur resoluta ob mortem personarum, quarum contemplatione facta est,*

25 *Annua præstatio contemplatione renunciationis promissa, ea resoluta, vel cessante, & ipsa quoque corruit, & cessat.*

26 *Correspectivorum uno deficiente, deficit etiam aliud.*

27 *Manutentionis in summarissimo indicio extinctio tituli obici nequit.*

28 *Possessori manutentio conceditur, si de bono iure in petitorio incontinenti non docetur, sed illud tam in iure, quam in facto requirit altiorem indaginem.*

29 *Redditio rationis facta ab hærede in diversa iudicio, & cum aliquibus creditoribus, quatenus præiudicet aliis, & num. 33.*

30 *Hæres beneficiatus non potest impugnare creditori continuationem suæ quasi possessionis exigendi rationes suorum creditorum.*

Nisi creditor habuerit se pro spoliato, vel adsit iusta causa denegandi, quæ sit omnino clara, & liquida ibidem.

31 *Manutentio in quasi possessione exigendi creditori conceditur, donec de viribus hæreditatis, & de creditis ipsius hæredis cognoscatur.*

32 *Creditori, qui iam mandatum obtinuerat contra hæredem, non obstat redditio rationis contra alios creditores ab eodem hærede facta.*

33 *Creditor in redditione rationis, & separatione bonorum facta ab hærede cum aliis creditoribus, citari omnino debuit, si iam mandatum contra illum obtinuerat.*

34 *Hæres non potest reddere rationem cum creditoribus sibi solum benevisis, sed omnes simul vocare tenetur, & sup. n. 29. 32. & 33.*

Amplia & fortius si agitur de creditoribus, qui iam mandatum contra ipsum obtinuerunt, supra num. 33.

35 *Manutentio in quasi possessione exigendi conceditur creditori, qui in redditione rationis ab hærede citatus non fuit.*

DECISIO CCCLXV.

MANVTENTIONEM, quam in hæreditate Marci Antonij Patris Constantia Toscanella, & Maria Virginia Soror in Monasterio SS. Dominici, & Sixti Professæ, petebant, Eminentissimus Vrbis Vicarius in prima, & Rota in secunda Instantia Constantiæ concesserunt, ex eo quod ipsius quoque intuitu paternis bonis M. Virginia renunciauerat, vt *in decisione Romana hæreditatis de Toscanellis 31. Maij 1649. coram bo. me. Metio, olim Episcopo Papien.* Cui decisioni Monasterium acquiescens, annuam præstationem scutorum 50. in dicta renunciatione reseruatam, ac aliam præstationem scutorum 44. pro legatis Ascendentium à dicta Constantia recepit, Summario Clementini positionis 15. Iunij proximè præteriti coram me *num. 1. 2. & 3.* & Summario Monasterij *num. 1.*

Hinc defuncta Constantia, cum Hieronymum Clementinum illius secundum Virū, & ex testamento hæredem pro dictis annuis præstationibus Moniales conuenissent, hicque fatendo debitum, terminum ad soluendum suscepisset, dicto Summario Monialiū *num. 2. & 3.* neque tamen integram summā persolueret, egerunt Moniales coram Eminentiss. Cardinali Vicario, & à R. P. D. Pirouano ab eo in Iudicem deputato, quoad scuta 44. manuteneri obtinuerunt, quo verò ad scuta 50. postea in separata sententia, illis manutentio denegata fuit, vt latiùs in decisione super attentatis 15. Iunij proximè præteriti coram me, à qua sententia interposita appellatione à Monialibus, dubium proposui; An illis manutentio danda esset, & Domini concedendam esse dixerunt.

Posita enim quasi possessione exigendi de tempore inchoatæ litis, quam nec scribentes pro Clementino impugnabant, tam ex solutionibus dictæ Constantiæ, cuius Clementinus est hæres, dicto Summario vtriusque Partis *num. 1. & seqq.* quàm ex confessione debiti à dicto Clementino facta, ac susceptione termini ad soluendum, cum subsecuto Iudicis decreto, dicto Summario
1 Monasterij *num. 3.* † consequens est, vt Monialibus manutentio concedatur ex celebri
2 interdicto Prætoris † vetante vim fieri ei, qui possidet, de quo in *l. prima. & toto tit. ff. vti possid. in Lovic. C. eodem tit. & in* §. *retinendæ instit. de interd.* † vt in primo casu contra hæredem soluentis probant *Guidopap. decis. 629. Bellam. cons. 21. circa med. Gig. de pens. quæst. 47. sub num. 10. Gratian. discept. 113. num. 16. & seqq. Postil. de manut. observ. 56. num. 9. Rota cor. Greg. XV. decis. 275. nu. 2. vbi Add. num. 18. cor. Canal. decis. 83. num. 7. apud Cenc. de cens. decis. 231. n. 3. & 391. num. 1. & coram Bich. decis. 37. num. 3. re-*
4 *petita post Merlin. de pignorib. decis. 38.* In altero autem casu, contra suscipientem ter-

mi-

minum ad soluendum per doctrinam *Angeli in l. clam possidere §. qui ad nundinas num. 2. ff. de acquir. possess.* tradunt *Gratian. discept. 310. n. 45. Posth. de manut. observ. 35. sub num. 49. Rot. cor. Pen. decis. 1509. in fin. repet. apud Cenc. de censib. dec. 362. & in recent. par. 1. dec. 299.*

Neque manutentionem impedire visa est dicta sententia R. P. D. Pirouani, quę, veluti ad sensum scribentium pro Clementino, lata super possessorio, † efficit, vt amplius 5 quæstio super Summarijssimo possessionis remedio suscitari non possit, ad terminos *Text. in l. exitus 35. ff. de acquir. possess. Menoch. de retinen. remed. final. nu. 58. & seqq. Cancer. var. resolut. par. 3. cap. 14. num. 13. & seqq. Peregr. consil. 90. nu 2. & seqq. vol. 6.* cum aliis apud *Posth. de manut. observ. 108. nu. 16. & seqq. Rota coram Seraphin. decis. 299. n. 6. & coram Coccin. dec. 417. num. 1.*

6 Conclusio enim procedit † in sententia
7 lata in plenario possessorio, † quæ habet executionem paratam, siue inspecta iuris ciuilis dispositione in *l. vnica cap. si à moment. 8 possess fuer. appell.* †suspensiuam appellationē
9 in his possessorijs prohibente, † siue quia transierit in iudicatum, ad *Text. in l. 2. cap. de exerct. rei indicat.* quemadmodum explicant *Gratian. discept. 369. num. 35. Posth. d. observ. 108. nu. 18.* qui dicit ita accipiendum esse *Peregr. d. consil. 69. Rota coram Seraph d. decis. 299. nu. 6. & 7.* quam sane executionem hoc in casu
10 habere nequit sententia, de qua agitur, † cū iam suspensa fuerit per commissionem restitutionis in integrum. Summario Monasterij hodierno *num. 1.* † per quam lis reuiuiscit. & omnia in pristinum statū reponuntur *l. quod si minor §. restitutio ff. de minor.* idcoque non secus ac si in principio Causæ versaremur, pendente adhuc lite super plenario possessorio retinendæ, licèt Monialibus de
11 sua quasi possessione docentibus, manuten-
12 tionem concedere, † præseruando iura omnia non solum in possessorio, sed etiam in petitorio ordinario, ad terminos *Text. in l. 2. §. merito ff. pro soc. Bald. in l. ordinarij 13. n. 9. cap. de rei vindicat. Plot. in l. si quando num. 107. cap. vnde vi,* & latè explicant *Roland. consil. 8. n. 24. vol. 4. Nenizzan. cons. 81. nu. 17.* optimè *Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 38. num. 225. & 226. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gloss. 1. par. 10. num. 77.* & perpetuò *Rota* seruauit *coram Gregor. XV. dicta dec. 275. num. 13. & 14. in rec. par. 4. dec. 512. num. 1. & par. 12. dec. 138. num. final.* & in aliis relatis *in decis. Merlin. 742. num. 6.* & in præcisis terminis commissæ restitutionis in integrum *coram Cas. de Grass. dec. 4. num. 4. de euict. possess. & propriet. apud Cenc. de censib. decis. 244. num. 3. & 4. in rec par. 9. dec. 339. num. 28. & seqq. & par. 10. dec. 45. num. 18. & seqq.* & in forticibus terminis in *Pisana Tenuta super manut. 30. Ianuar. 1668. coram Eminentissimo Carpineo Prodatario.*

13 Et hoc quamuis dicta sententia † fuerit
14 absolutoria, † ideoque traxerit secum executionem, quo casu, neque in gradu restitutionis in integrum Rota manutētionem concedit ex adductis per *Add. ad Gregor. XV. decis. 458.* quia id procedit in executione fa-
15 cta ab homine, secus autem in executione
16 facta à lege, † qualis est illa, quam sententia absolutoria secum trahit, iuxtà antiquā Rotæ distinctionem coram *Buratt. decis. 604. num. 15. & 16.* de qua testatur *Posth. de manut. observ. 88. num. 99.* in qua stetit postea *coram Bich. dec. 254. num. 22. in rec. par. 10. dec. 45. n. 36. & 37. dec. 119. num. 1. & per tot. & in dec. 203. in prine.* & in contrarium adducta.

Quinimò cum citatio ad sententiam non fuerit personaliter executa, sed domi dimis-
17 sa copia, † Summario hodierno Monasterij *num. 2.* decendium à iure præfixum ad appellandum, quod solet currere à die prolatæ
18 sententiæ, † vbicumque agitur contra præsentem, vel verum contumacem, ad literā *Text. in l. 2. §. biduum ff. quand. appell. sit, & in*
19 *can. biduo 2. qu. 6.* †sed hoc casu non cepit currere, nisi à die habitæ notitiæ, cum versemur in ficto contumace, iuxtà alium *textum in l. ab eo 3. C. quomodo, & quand. Iudex in d. l. 1. §. fin. & in d. can. biduum §. si aduersus absentem glos. final. in Auth. hodie C. de appellat. glos. in Clem. vn verb. tempus, ibique Imol. num. 14. Abb. num. 6. Ancharan. num. 11. de dol. & contum. Vestr. in prax. lib. 7 cap. 3. num. 21. Scacc. de appell. q. 12. num. 13. & 14. Tiraquell. de retract. lignag glos. 9. §. 2. num. 42. Lancellott. de attent. par. 2. cap. 12. limit. 50. num. 142. & seq. Natt. cons. 51. num. 1.* & fuit antiquæ *Rotæ* distinctio, quam hodie quoque seruat, de qua in *dec. 2. de dol. & contum. in nou.* vbi latè *in addit. in d. dec. 16. illo col. fit. & in dec. 46. de appellat. in antiq.* ideoque ap-
20 pellatione interposita, † sententia non potuit in iudicatum transire, nec Monasterium
21 videtur egere restitutione in integrum, †sed vti posse ordinario remedio appellationis, cum de iure censeatur appellatum intra de-
22 cendium à die habitæ scientiæ, † nisi contrarium probetur, ex Regula *Text. in l. veriss 21. vbi glos. verb. oblig ff. de probat. Franc. in cap. benè 51. num. 20. de appell. Felin. in cap. ad consultationem sub num. 25. de iudic. Ferrett. consil. 98. num. 5. Marchesf. de commiss. par. 1. tit. de commiss. appell. diu. §. 2. num. 111. Scacc. d. qu. 12. numer. 24. Rota coram Bellamer. dec. 349. sub num. 1. in dis. par. 1. dec. 55. num. 3.* cum aliis *in rec. par. 13. de-*
23 *cis. 450. num. 1. & 3.* † & ad præcisum effectū manutentionis apud *Posth. de manut. dec. 248. num. 3. repetit. coram Dunoz. iun. dec. 102.* cum qua processum fuit coram *Carill. dec. 150 numer. 1. et coram Eminentissimo Ottobono dec. 135. num. 11.*

Quæ autem opponebantur circa extinctionem causæ solutionis, ex eo, quod resolu-
24 ta renunciatione † ob mortem personarum, quarum contemplatione facta fuerat, vt dixit *Rot. in Romana fideicommissi de Stefanis 18. Ianuar. 1665. & 4. Februar. 1667. cor. R. P. D. mco Bourlem.* cessare quoque debeat, † hæc
26 annua præstatio ad illam correspectiua † ex regula *text. in l. etiamsi 30. §. ex causa ff. de minor.* in his terminis latè deducta in *Papien. pecuniaria 9. Maij præteriti §. quidquid coram me*

visa

27 visa sunt Dominis, nullatenus attendi posse, cum in hoc summatissimo iudicio manutentionis tituli extinctio obici nequeat, iuxtà doctrinam *Bald. in l. 2. in fin. C. de fern. fugit. Menoch. de retinend. d. remed. vltim. num. 3. Boer. dec. 233. num. 5. vers. aus lequiter, Rota coram Farall. dec. 317. par. 2. in diuers. par. 1. dec. 99. sub n. 3. & 9. Martin. Andr. dec. 75. num. 8. apud Genc. de cenſib. dec. 246. num. 1. & ſeq. & apud Poſth. de manut. dec. 181. in fin.* ideoque cum de ea incontinenti non doceatur, ſed ex deductis pro parte Monaſterij, tam in facto, quàm in
28 iure requirat altiorem indaginem, † interim poſſeſſori decernenda eſt manutentio, vt explicant *Poſth. obſeruat. 64. num. 6. & numer. 14. verſic. ſi tamen, Rot. coram Martin. Andr. deciſ. 81. num. 3. & coram Pen. deciſ. 214 num 7. & 8. & deciſ. 1229. num. 5.*

Defectus autem bonorum Marci Antonij Patris, cuius Conſtantia Auctrix Clementini hæres fuit, in hoc iudicio deduci non
29 poteſt, etiamſi ex quadam Peritia † in diuerſo iudicio emanata, prætendat Clementinus optimam rationem reddidiſſe, & creditorem declaratum fuiſſe, Summario hodierno *num.* 1, quia denegatio hæredis etiam beneficiati in his annuis præſtationibus, etiam ſub prætextu ſuorum creditorum, non ob-
30 ſtat manutentioni, † niſi quando illam petens ſe habuerit pro ſpoliato, vel iuſta cauſa denegandi ſit clara, & liquida, quæ omnia ceſſant in præſenti, vt declarat *Poſth. de manut. obſeruat. 64. num.* 10. alias quoutque cognoſcitur de viribus hæreditatis, & de credi-
31 tis ipſius hæredis, † interim Monialibus manutentio denegari non poteſt, vt reprobata ſententia *Iacobi Venantij de ann. præſtation. queſt. 20.* articulo maturè diſcuſſo dixit *Rot. in diuerſ par. 1. d. deciſ 99. num. 8. & 9. coram Penia deciſ. 1268. in fin. apud Cenc. de cenſ. dec. 251. num. 6. & 7. & deciſ. 405. num. 4. & coram Bich. deciſ. 37. num. 3. 6. & ſeqq.* repetit poſt *Merlin. de pignorib deciſ. 38.* & comprobant *Cenc. de cenſ. queſt. 82. num. 18. & ſeq Puſt. de manut. obſerv. 56. num. 9. & 12. & obſerv. 64. num. 8.*

Eoque minus aſſerta redditio rationis, quæ coram diuerſo iudice in ſeparato iudicio facta prætenditur per Clementinum cũ
32 quibuſdam creditoribus, † viſa fuit obſtare Monaſterio, à quo doctum fuit, antea obtinuiſſe exequatur contra eius bona propria, & perſonam, ob non redditam rationem de bonis hæreditarijs Conſtantiæ, d. Summario
33 Monaſterij *num.* 4. † qui proinde veluti creditor certus, & coæquale, quin, & fortiùs cum aliis creditoribus intereſſe habens, in hac bonorum ſeparatione, vocandus erat, per *text. in l fin. §. in cumputatione, vbi Bald. n. 4. C de inr. deliber. in l. 1. ff. de ſeparat. bonor. & in l. fin C. de iur. dom impuber. idem Baldus l. debitori*
34 *7. num. 4. C. de paſt.* † cuius dictum in praxi receptum oſtendunt *Alex ibidem num. 4. Iaſon. num. 1. Caſtren. num finel. & in l. quoniam in prioribus num. eodem. C. de iur. delib. Paucirol. conſil. 98. num. 11. Mareſcott. lib. 1. variar. reſolut. cap. 37. nu. 3* cum aliis per *Salgad. in Labyrint. creditor. par. 1. cap. 9. num. 38. Rota coram Scraph. deciſ. 907. num. 1. in vol. par. 13. deciſ. 332. num. 3. & 4. in Romana fideicommiſſi de Boncompagnis 30. Ianuarij 1665. §. non obſtat, quod ex cauſa coram Illuſtriſſ. Bentiaqua Vrbis Gubernatore, in Romana fideicommiſſi de Spinis 16. Februar. 1671 §. præſertim coram me, & melius coram Reuerendiſſ. Koyas deciſ. 34. num. 16. & ſeqq. coram Bichi*
35 *deciſ. 554. num. 3. & 4.* † & pro manutentione creditori non vocato concedenda *Innocaren. ſeu Melphitten. bonorum 15. Ianuarij 1646. §. quia illi verſ tunc verò, §. quoniam eſt, & §. ſeq. cor. clar. mem. Card. Corrado.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali,

Romana Vineæ.

Lunæ 12. Decembris 1672.

ARGVMENTVM.

Fideicommiſſario, ad immiſſionem agenti, inter alia opponebatur præſcriptio, bonorum, identitas, detractiones, & melioramentorum exceptio; ſed iis poſthabitis, immiſſio conceſſa eſt, quia præſcriptio ante purificationem fideicommiſſi currere non potuit, identitas ex aliquibus confinibus reſultabat, quamuis bona fideicommiſſi cum alijs incorporata ſint, detractiones verò mediante alienatione fuerant conſumptæ, & demum exceptio melioramentorum, quæ probata non erant, per cautionem de ea reficiendo, poſtquam fuerint liquidata, ipſa etiam remoueri viſa eſt.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptione annorum 30. repellitur Actor à iudicio immiſſionis vigore l. final. C. de edicto Diui Hadr. tollen.*

2 *Præſcriptionem proponens, ſimilis eſt piſcatori anguillarum.*

3 *Tertius poſſeſſor, etiam cum titulo, non præſcribit res fideicommiſſarias, nec etiam ſpatio centum annorum.*

4 *Fideicommiſſarius ante purificationem fideicommiſſi non poteſt agere, quia interim ſibi non eſt nata actio.*

5 *Præſcriptio non currit non valenti agere, & hoc dicitur eſſe ſecundum naturam illius.*

6 *Præſcriptio decurſa contra vnum ex fideicommiſſarijs, non nocet alijs ſequentibus in gradu, & ex propria perſona venientibus.*

7 *Vinea plures quamuis ſimul vineantur, non ita intelligantur, vt vinum.*

8 *Legatum nullum eſt, nulla facta demonſtratione fundi, ſuper quo illud conſtituitur, & relinquitur.*

9 *Fundorum, dum tramque nomina noſtra deſtina-*

tione,

tione, non tamen de natura veniunt.

10 Sebastianus Vantius *fecit tractatum de nullitatibus scripsit anno Iubilei* 1550.

11 *Vinea licet incorporata cum alia, si tamen sit certa ratione petiarum, facillimè poterit, mediante mensuratione, certificari.*

12 *ex Quantitate maiori facile detrahitur minor.*

13 *Confundens, vel incorporans bona unius cum bonis alterius, ipse illorum confusa probare tenetur.*

14 *Immissio in bonis maioris quantitatis non debetur, nisi distincta parte, quæ ad fideicommissum, vel debitorem spectat.*

15 *Alienationes bonorum fideicommissi censentur electæ pro detractionibus fideicommissario competentibus.*

16 *Clausula in fine posita quando referatur ad omnia præcedentia.*

17 *Dictio neutraliter apposita refertur ad omne genus.*

18 *Iuribus, & actionibus expressis, si congrua relatio fieri velit, illa exprimenda est sub dictionibus,* quæ, *vel* quas.

19 *Verba competentia, & competitura quatenus proximis, & remotis actionibus applicetur.*

20 *Testamentum aliquem condidisse non præsumitur, sed debet ab allegante probari.*

21 *Facta non præsumuntur, sed probanda sunt.*

22 *Fideicommissarij plures, unusquisque suas portiones habet, in quibus facere debet suas detractiones, non autem in portionibus alterius.*

23 *Retentio bonorum fideicommissi pro debitis gravati non datur, quia illa obligari non possunt.*

24 *Obligatio conditionalis habetur pro non facta, conditione non adimpleta.*

25 *Emptor non potest retinere ex iuribus creditorum si pretium non solvit, & verè iure emptum non sit.*

26 *Retentio pro melioramentis non datur, si illa liquidata non sint.*

27 *Iudex bonus variè ex personis, causisque ius constituit.*

28 *Melioramentorum exceptio non afficit, si illa neque in genere, neque in specie probata sunt.*

29 *Melioramenta ad probanda inter cætera verificari debet status antiquus, & quid impensum, quidque etiam melioratum sit.*

30 *Melioramentis non liquidatis sufficit præstare cautionem de ea reficiendo postquam liquidatio facta sit.*

DECISIO CCCLXVI.

DECISVM erat 13. Iunij 1668. Antonio prosequenti causam, vti hæredi Thaddei Patris, non dandam immissionem in vineam, nec ne agenti nomine proprio, & vti fideicommissario principali dandam Domini responderunt, & causam ipsam reducendo ad exceptiones Reorum.

Prima erat præscriptio plusquam triginta
1 annorum, † qua Actor repellitur etiam ab hac ipsa actione *l. vlt. C. de actio. D. Adr. tollen. Mynch. remed. adipisc. 4. numer. 778. Rota coram Bich. decis. 18. num. 13. & 14.*

2 Sed vti præscriptionem proponens † si-
milis est Piscatori Anguillarum apud *Cast. de fact. scient. distinct. 60. num. 18. centur. 2.* sic lubrica elapsa præscriptio, & exceptio est, vt generaliter tertius Possessor, etiam cum titulo non præscribat res fideicommissarias,
3 etiam † spatio 100. annorum in præiudicium
4 fideicommissarij † cui interim non fuit nata actio, §. *illud autem l. 7. C. de præscript. 30. annorum.* §. *fin autem sub conditione l. vltim. C. communia de legat.* & est secundum regulam, quod non valenti agere non currit præscri-
5 ptio, † & est secundum naturam apud *Peregrin. de fideicom. art. 41. num. 16.* cum allegatis, & cum aliis *Fusar. de substit. qu. 528. num. 4.* & plusquam in puncto, quod præscriptio de-
6 cursa contra vnum ex † fideicommissarijs, non noceat sequenti in gradu volenti ex propria persona succedere, *Fusar. d. qu. 528. num. 5. Rot. coram Dunozett. Iun. decis. 487. nu. 38. & coram Bich. decis. 356. num. 8 & decis. 241. numer. 21. à vers. obiectum præscriptionis par. 9. recentior.*

Sed nec vllam posse allegari præscriptionem volebant informantes pro Antonio, quia pro recuperatione huius vineæ venditæ à Balduino Massa anno 1591. egit Thaddæus Pater Antonij anno 1604. etiam prosequendo contra modernos possessores, respectiuè ad annum 1667. quo tempore illo mortuo prosecutus est iudicium Antonius, & sic obiectum non solum in iure, sed etiam ex facto diluebatur.

Secunda erat defectus probationis certæ vineæ, quæ adhuc dicebatur incorporata, & confusa cum alijs vineis notabilis qualitatis, & valoris &c. *in dicta decisione.*

Sed hodie visum est aliud, & dictum non
7 incorporari, confundique vineas, † vt vinum, nec posse quidem, vinea demonstrata, nul-
8 lam esse actionem, † sicuti nullum legatum, §. *Genet à Socero l. cum post diuortium 69. ff. de iur. dot. & ibi glos. constaret,* cum nostra dest-
9 natione fundorum nomina, & domus, † non natura constituerentur, §. *si quis post testamentum l. quod si rerum natura 24. ff. de legat. 1.* Hinc illud *Varo* vocat, quem possim mittere funda, Ni tamen exciderit, qua causa funda patet apud *Gothofred. ad l. locus est, ff. de verb. signif.* Cæterum vinea demonstrata in quantitate petiarum nouem in circa, & loco extra Portam S. Pancratij, & confinijs propè viam, qua itur ad malam Griptam, cui ab vno prædicta via, ab alio Petri Antonij Vantij vinea, & ab alio Fabij, & Iacobi de Manellis bona, quæ hodiè possidentur ab hæredibus Hieronymi Sicatræ; nec non à reliquis duobus latetibus via publica &c. in sententia subrogatoria huius vineæ alteri inter filios Antonij Testatoris anno 1591. non solùm non confusa, vel potiùs non discreta, sed satis discernenda visa est, maximè in delineatione data ab Actore optimè congruente descriptioni, & magis adhuc stante Domuncula in maiori Vinea Reo-
10 rum inscripta *Sebastianus Vantius* † ille, qui *de nullitatibus processuum, & sententiarum scri-*

psit

pſis annè Iubilei 1550. Adeout ab vna parte videatur indiſcreta termino deiecto, vel exarato, vt ab vno plurium poſſeſſore, & facilè diſcernenda, ad quantitatem petiarum nouem, ſolo illo termino reſtituto, vt cùm qualitas terreni, ſeu Vineæ ſit certa petia-
11 rum nouem, † poterunt mediante menſuratione facillimè certificari, incipiendo non ſolum à duobus, ſed etiam à pluribus aliis ſupra expreſſis lateribus, inquit *Rota coram Merlin. deciſ.* 134. *num.* 7. Vltra quæ conſtante
12 fideicommiſſo in petijs nouem, † ex maiori quantitate facilè detrahitur minor; & poſſeſſoribus, quorum, vel auctorum facto fue-
13 runt bona confuſa, † incumbit onus probandi reliqua confinia, inquit *Rota coram Merlin. 4. deciſ.* 134. cum qua tranſijt *coram Bich. deciſ.* 485. *num.* 3. & 4. cum alijs allegatis: Neque confuſa rursùs viſa eſt nouis exceptionibus facti, quin æquè nouis replicationibus facti diſcreta, vel diſcernenda viſa ſit.

Tertia erat maior quantitas, & longè plurium petiarum, vnde locus immiſſioni ad-
14 huc non eſſet, † niſi diſtincta parte fideicommiſſaria, à parte non fideicommiſſaria, ſed ex eiſdem vita eſt pars fideicommiſſaria ſatis diſtincta, vt benè diſtinguenda, procedendo per petias nouem à terminis ſtantibus, ad terminum amotum, & quoquomodò, cura erit Agrimentoris à ſupraſcriptis.

Quarta erat retentio pro iuribus, & creditis filiorum Antonij Sen. ſed non competere vitium fuit, quia etiam ipſi vltra fideicommiſſum dicti Antonij Senioris ſuppoſuerunt omnia ſua bona alteri fideicommiſſo reciproco perpetuo lineari, reſeruata ſolùm facultate teſtandi de ſcutis biſcentum pro quolibet, iuxta Summarium Antonii, pro quibus ſcutis biſcentum Balduinus alienauit cenſum ſcutorum bis mille auri, in quo erat eius portio longè excedens dicta-
15 ſcuta biſcentum, † quæ cenſentur pro ſuis detractionibus elegiſſe, vt vſque ad eas poſſit alienare, §. *res quæ l.* 3. *ff. ad Trebellian. cum ibi not.* & alijs vulgatis.

Vltra quod videbatur detractione conſumpta in alienatione Vineæ extra Portam Populi. petiarum 34. circiter iuxta Summarium Antonij, è quibus non fuerunt ſubrogatæ pro fideicommiſſo Antonij Sen. niſi petiæ nouem, & reliquæ erant comprehenſæ in fideicommiſſo conuentionali fratrum non ſolum ad bona præſentia, ſed etiam ad futura, ibi: omnia, & quæcumque bona, res, iura, mobilia, & immobilia, credita, ac-
16 tiones competentes, & † competituras &c. quæ referuntur ad omnia præcedentia, & præcipuè bona, prout vna dictio neutraliter
17 poſita, † poteſt referri ad omne genus, ad *l. hoc legatum* 45. & *ſeq. l. ea tamen adiectio* 46. *ff. de legat.* 3. *Bart. ad l.* 8. *ff. de aur. & argent. legat. num.* 3. *in fine*, vbi declarat cautos Nota-
18 rios, † qui adhuc ad iura, & actiones dicunt, *quæ, vel quas &c. ſub num.* 3. Et quatenus illa demonſtratio *competentia, & competi-*
19 *ta*, † nec actionibus proximis, nec rebus remotis applicari, ſalua ratione recti ſermonis, non poteſt, ad *dictam l.* 8. *cum ibi not. in gloſſ. tantùm*.

Quod fideicommiſſum conuentionale parùm obeſt fuiſſe conceptum, cum Balduinus deceſſerit inteſtatus, † quia Teſtamentum non præſumitur, & debuiſſet probari
21 à prætendente, † cum ſit facti &c. apud *Menoch. caſa præſumpt.* 1. *lib.* 4. & nullam habet dubitationem, dum anno 1618. illius hæreditas fuit adita ab inteſtato, iuxta Summarium Additionale Antonij.

Hæc quoad Balduinum; quo enim ad Matthæum, Gregorium, & Ioſ. Baptiſtam, res viſa fuit magis clara; nam quidquid dici poſſet, an conſentiendo venditioni teneatur de euictione, adhuc nullæ competebant detractiones in hac Vinea, obuenta in portionem Balduino, cum quilibet habuiſ-
22 ſet ſuam partem bonorum; † in qua debuiſſet ſuas facere detractiones, & pro illorum creditis contra Balduinum non poteſt retineri hæc Vinea fideicommiſſaria cùm
23 obligabilis † non ſit pro debitis grauati, §. *ſed quia noſtra maieſtas l. vltima C. communia de legat.*

Et cum etiam ipſi alienationes feciſſent, in illis ſuas conſumpſerant detractiones; ſi enim detractiones competijſſent, non fuiſſet Vinea ſubrogata in locum alterius diſtracta.

Imò cùm ſolutio pretij fuerit promiſſa conditionaliter, quando ſcilicet præceſſiſſet ſententia declaratoria potioritatis credi-
24 ti, & derogatio fideicommiſſi, † his conditionibus non impletis obligatio habetur pro non facta, §. *ſub conditione inſtit. de verbor. obligat.* Cumque ſolutio non doceatur, & verè
25 iure emptum, † non poteſt emptor ex iuribus creditorum retinere, ad *text. in l. qui à creditore C. de diſtract. Pignor.*

Quinta erat retentio ipſi Vineæ, vti meliorata pro melioramentis, ſed vt non ſunt
26 liquidata, † ſic non eſt conceſſa retentio, at-
27 que vt bonus Iudex † variè ex perſonis, cauſiſque conſtituit, *l. in fundo* 18. *ff. de rei vindic. & ibi gloſ. conſtituit*: Etiam exceptio non
28 officit, † quando in genere, atque in ſpecie non ſunt probata cum demonſtratione ſta-
29 tus antiqui, † prout requiritur ad effectum ſciendi, quid impenſum, & quid meliora-
30 tum &c. † & ad illorum liquidationem ſatis eſt præſtare cautionem de illis reficiendis, quando fuerint liquidata apud *Menoch.* inquit *Rota deciſ.* 109. *numer.* 19. & 20. *par.* 13. *cum abundè alleg.*

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

R. P. D.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Romana Census.

Veneris 3. Martij 1673.

ARGVMENTVM.

Census, aliasque alienationes à filio factas, in causam legitimæ subsistineri iura concedunt; Cum autem de præcedentibus alienationibus opponeretur, cui incumbat onus probandi, illius detractionem fuisse consumptã in hac decisione multiplici distinctione resoluitur, ad eum casum, quo alienatio diu obseruata sit, & agatur potiùs inter fideicõmissarios, & hæredes grauati, vel contra tertium.

SVMMARIVM.

1 *Census à fideicommissario impositus super bonis fideicommissi, subsistinetur ratione legitimæ, & num. 3.*
2 *Inuentario non confecto neque de qualitate bonorum, neque de quantitate legitimæ constare potest.*
4 *Legitima non potest grauari onere fideicommissi.*
5 *Transactio facta à grauato super bonis fideicommissi bona fide, & ex iusta causa obligat etiam successores.*
6 *Legitima dicitur consumpta in præcedentibus alienationibus, vel censibus, vbi etiam concurrit omissio inuentarij.*
7 *Legitimam in antecedentibus alienationibus fuisse consumptam, quis probare teneatur, & num. seqq. ac per tot.*
8 *Excessum alienationis, vel potius illam intra debitos limites factam, an potius probare debeat fideicommissarius, vel grauatus.*
9 *Legitima ex omnibus bonis hæreditarijs detrahenda est, cum sit quota totius hæreditatis.*
10 *Filius in detractione facta pro sua legitima, habet intentionem fundatam, itaut si fidei commissarius prætendat excessum, hunc ipse probare teneatur.*
11 *Actor suam intentionem, ac etiam exceptionem probare tenetur.*
12 *Executio non retardatur in iudicio executiuo, & expeditiue, ob exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
13 *Legitimam in alijs alienationibus fuisse consumptam, aliud est quod inter fideicommissarium, & hæredem filij, aliud verò quod cum tertio possessore tractetur.*
14 *Fideicommissarius probare tenetur alienationes à filio factas superare portionem legitimæ amplia vt num seq.*
15 *Legitimam non solius filij alienantis, sed etiam alterius cum eo obligati, probari debet in eadem alienatione consumpta.*
16 *Transactionem à patre factam obseruare tenetur filius, donec legitimam rationem de bonis hæreditarijs non reddat.*

DECISIO CCCLXVII.

IN decisis 14. Martii 1672. Domini fuerunt, placuitque iterum Censum subsistinendum ratione legitimæ, debitæ Hieronymo venditori, quia vetere iure enucleando in hac ipsa Causa Census 11. Martij 1577. coram *Seraph. decis. 321.* dicebatur legitima Hieronymi consumpta, sed quia non fuit
1 confectum inuentarium non constabat, † neque de qualitate bonorum, neque de quantitate legitimæ, ad literam *d. decis. 321. in quinta difficultate sub initio vers. quinta ex ratione debitorum, & ex num. 16. vers. quantum ad quintam difficultatem,* & postea *coram Litta 13. Ianuarij 1603. apud Merlin. de legit. decis. 15.* pariter de-
2 cisum fuit † censum subsistineri saltem respectu legitimæ, quæ tunc debebatur in bonis
3 fideicommissi, † & quæ non poterat grauari fideicommisso, ad literam *d. decis. 15. num. 4. coram Meltio Mens. 14. Iunij 1645. apud Zarch. de oblig. Camer. decis. 252. num. 6. & 7.* confirmata *Ven. 18. Maij 1646. apud Zarch. decis. 269. num. 5. 6. & 7. et 8.* vbi plenè firmatur hic punctus.

Et cum Partes occasione primarum illarum decisionum postea transegerint, & Censum pro rata extinxerint, vti legitimè impositum, & pro rata scutorum 1000. residuum illum soluere promiserint, & transactionem obseruauerint per continuam solutionem censuum annuorum, etiam à Io. Dominico
4 rursus visa est seruanda, † & à successoribus in fide commissso, licèt non hæredibus transigentium, vtpotè innixa bonæ fidei, iustæque causæ ex aliàs allegatis apud *Ias. de subst. quæst. 554. num. 14. & quæst. 562. num. 2.* & sæpè *Rota coram Pentinger. decis. 66. num. 6. & in decis. confirmata §. insuper placuit.*

Informantes pro Ioanne Dominico obiiciebant Actori Hieronymum ante venditionem huius Census, duos alios Census
5 vendidisse, † & non modicos, itaut ex his duabus alienationibus iuncta omissione inuentarij præsumendum sit, quod legitima
6 ipsius esset consumpta, † cũ incumbat onus Actori iustificare legitimam non esse consumptam, ad latè, & fusè deducta *cor. Reyes decis. 53. num. 8. vers. aliud verò*, & nouissimè *decis. 416. & decis. 531. vtrobique num. 10. par. 13.*

Sed Dominis visum est euitari obiectum ex duplici ratione; Primò, quia in hac
7 ambigua, & inuoluta quæstione, † qui tenetur probare, An fideicommissarius excessiuam esse alienationem vltrà legitimam;
8 An verò grauatus esse intrà legitimã, † hoc certum est Hieronymum stante fideicõmissso vniuersali potuisse deducere legitimã
9 in omnibus bonis hæreditarijs, † cũ sit quota totius hæreditatis, adeoque ex Palatio præcipuo corpore, & in hoc habet fundatam
10 intentionem, † quod si Ioannes Dominicus fideicommissarius excessit, asserendo esse excessiuam detractionem in hoc corpore, propter alias præcedentes alienationes, iam
11 in hac sua exceptione est Actor, † & eam probare debet, *l. penult. §. docere ff. ne quis eum qui,*

qui, l. 2. ff. de probat. Cyriac. controu. 5. num. 43. cum. seq. & tota controuersia, quod adhuc
13 non probauit, † & interim cum res sit altioris indaginis non retardatur executio in hoc iudicio expedito, & executiuo.

Alia quoque ratione visum est declarare obiectum, quia non restitur hodie quæstio inter grauatum, vel illius hæredes, An alienationes bonorum fideicommissariorum superent, necne legitimam, quo casu quam-
13 plurimi DD. faucrent † fideicommissario, quos ad satietatem enumerat *Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quæst. 4. à num. 15. vsque ad fin.* sed est inter fideicommissarium, & tertium possessorem, iusto titulo possidentem, tam in primordio emptionis, & venditionis census,
14 quam postea titulo transactionis, † eoque tam diu obseruato, vt supra, quo casu incumbit fideicommissario demonstrare alienationes suppositas superare portionem le-
15 gitimæ, † & non solum Hieronymi impositoris, sed aliorum fratrum coobligatorum in dicto instromento, *Merlin. d. quæst. 4. nu. 15. uerf putarem tamen, Cyriac. d. controuerf. 5. n. 61.* cum alleg.

Et adiecerunt Ioannem Dominicum, vti hæredem Francisci Patris, vnius ex transi-
16 gentibus, † teneri obseruare concordiam de propriis bonis vsquequo non reddat rationem de hæreditate paterna, vsque adhuc informiter reddita, vt *in d. decis. 269. num. 9. 10. & 11.*

Et ita vtraque &c.

Supra in alio præced. tom. 1. par. 18. adest altera præsentis causæ decis. ibi in ordine 121.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Caullicen. Hæreditatis.

Veneris 14. Aprilis 1673.

ARGVMENTVM.

De manus recognitione tractatur, eamque in defectum alterius modi recognoscendi, per comparationem faciendam esse deciditur, præstito prius parti iuramento calumniæ, Perito verò illam faciendi sine spe alicuius lucri, amoris, vel odii causa; sed solum pro veritate dicenda, ac etiam conlito de realitate scripturæ, cui comparatio facienda fit, non obstante, quod à prima recognitione prius appellato, postea fuerit reditum coram iudice à quo, quia hæc omnia facta sunt cū protestatione de non recedendo ab appellatione interposita.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio per comparationem literarum fit in subsidium, ex defectu cuiusuis alterius modi recognoscendi, & delato iuramento calumniæ.*

2 *Periti iurare debent se non lucri, aut amoris, vel odij causa, sed solum pro veritate dicenda accessisse ad comparationem literarum, vel aliam relationem faciendam.*

3 *Recognitio noua literarum denegari non debet, si à prima recognitione appellatum sit, ampla vt num. seq.*

4 *In Causa graui plerumque noua literarum recognitio, aut alia similis probatio conceditur.*

5 *Recognitio noua literarum, vel alia similis probatio non denegatur si post primam recognitionem, vel probationem pars fuerit absoluta.*

6 *Recognitio literarum, vel alia similis probatio, si iudex mandauit, illam poni ad partes, & numquam de actis facta sit, tanquam actus extraiudicialis, nihil ponit in esse.*

7 *Appellationi non renunciat, qui redit ad iudicem, à quo cum protestatione de non recedendo à sua appellatione.*

8 *Relatio peritorum, à qua fuit appellatum, non transit in iudicatum, etiam si quis redierit ad iudicem, à quo cum protestatione tamen de non recedendo à sua appellatione.*

9 *Protestatio defendit animum protestantis, sibi non præiudicandi,*

10 *Protestatio semper præseruat ius protestantis.*

DECISIO CCCLXVIII.

EXCIPIENTE Petro de falsitate subscriptionum Testamenti, & Codicillorum Marchesiæ de Guigonet, ac Riuoltæ Notarii, R. P. D. Fanus Iudex prioris instantiæ, transportatis originalibus ad Curiam, vnà cum nonnullis subscriptionibus certis, & indubitatis Testatricis, & Notarii, mandauit manum recognosci à Peritis per comparationem, sed cum Petrus reclamaret, ac de nullitate redargueret recognitionem, Rota
3 delato iuramento calumniæ, † & defectus cuiusuis alterius modi recognoscendi, iuxtà doctrinam *Bald. in l. comparationes num. 10. C. de fid. instrum.* censuit esse deueniendum ad nouam electionem Peritorum, qui diligenter inspectis elementis literarum, † & iu-
2 rato se non lucri, aut amoris, vel odij causa, sed solum pro veritate dicenda de eo, quod cognouerit, accessisse ad comparationem faciendam, vt ad literam tradit *text. in eadem l. comparationes §. omnes autem, ibique Salicet. num. 3.* latè *Adden. ad Burat. decis. 611. per tot. Rota decis. 1791. à num. 19. vsque ad finem coram bo. me. Coccino.*

Nec obstat altera Peritorum electio, tùm quia Petrus appellauit ab eorum mala relatione, † & pluries protestatus fuit faciendam
3 esse nouam recognitionem, † quo casu nouæ recognitionem, † quo casu nouæ recognitio per nouos Peritos non videtur deneganda, maximè in causa graui. *Rota in Romana pretij Castri Fiani coram Lancellot. apud Marchesan. de commiss par. 2. fol. 257. Rodolphin. in praxi par. 1. cap. 8. num. 123.* latè *Rota decis. 11. num. 22. par. 10. rec.* & prius *Rota coram Seraphin. decis. 513. num. 3. & decis. 921. num. 31. coram Dunez. & in Veliterna retractus 12. Nouembris 1666. §. talem coram R. P. D. meo Taia,*

5 præcipuè quia post hanc recognitionem † Petrus fuit absolutus, & Iudex illam decreuit poni ad partes, & nunquam mendauit
6 fieri de actis, † propterea tanquam extraiudicialis nihil potuit operare, *Rota d. decis.* 11. *num.* 23. *par.* 10 *rec.* & *decis.* 405. *num.* 11. *par.* 12. & *decis.* 13. *num.* 3. & 152. *num.* 12. *coram Vbaldo*, & *in Romana fideicommissi de Mutis* 19. *Iunij* 1656. §. *tandem coram Eminentissimo D. meo Cardinali Cerro*.

Nec in facto subsistit, quod Petrus passus fuerit post appellationem reassumi meritaq;
7 causæ coram eodem R.P.D. Fano; † quia non inde concluditur appellationi renunciasse, dum præmisit protestationem, quod per quamcumque causæ prosequutionem
8 non censetur appellationi renunciatũ, † ideó relatio non transiuit in iudicatum, *Franc. de potest. conf.* 79. *nu.* 3. *Pacian. de probat. lib.* 1. *cap.* 47. *num.* 91. *Rota decis.* 32. *num.* 3. *coram Merlino*, &
9 *decis.* 164. *num.* 3. *coram Bichio*, † nam protesta-
10 tio ostendit animum protestantis † sibi non præiudicandi, & sic ius eius præseruat illæsum, *Surd. cons.* 185. *nu.* 20. *Rota decis.* 387. *nu.* 3. *par.* 7. & *in Senogallien. Saluiani* 1. *Iunij* 1647. §. *Quia coram bo. me. Card. Corrado*.

Verùm nè plus quàm decet immoretur in noua recognitione facienda, Domini nõnisi sine retardatione processus illam concesserunt, Vtraque Parte informante &c.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Assecurationis.

Lunæ 26. *Maij* 1673.

ARGVMENTVM.

Peregrina controuersia est, non solius assecurationis nauis ad titulum cautæ, satis, & iucunlenter in hac decisione distincta, & apprimè declarata; verum etiam quatenus, & quando in contractibus persona extrinseca comprehendatur, vel non, qualiter omissa defensio in non subsistenda viriliter aggressione inimici, adscribatur potius simplici prosternationi animi, quam dolo, vel culpæ; itaut ex ea nulla fraudis suspicio, vel machinatio resultet, & demum de nautico fœnore, olim à iure ciuili permisso, hodie verò à Sacris Canonibus penitus abrogato, quodque illud cum cambio maritimo, nihil habeat commune.

SVMMARIVM.

1 *Nauis sine suis instrumentis, qua sunt funes Antenna, Anchora, & huiusmodi iter agere non potest.*

2 *Assecurationis contractus est conditionalis, & assecuratores non tenentur, nisi probetur casum assecurationis euenisse, & num. seq.*

3 *Assecuratores obligantur soluere summam assecuratam, postquam euenit casus similis depredationis, vel naufragij nauis.*

4 *Mandatum iuste, & valide à iudice relaxatum, executioni demandari debet.*

5 *Assecurationis basis fundamentalis est casus depredationis, vel naufragij nauis assecurata.*

6 *Nauis depredatio, vel naufragium probatur per testimoniali facto à testibus, de eo deponentibus.*

7 *Stipulatio assecurationis dicitur commissa, postea quam euenit casus depredationis, vel naufragij nauis.*

8 *Assecurationis pretium debetur, si nauis assecurata depredata est, licet postea à Piratis recuperata sit.*

9 *Naufragiũ, vel depredatio nauis assecurata qualiter probari debeant, & num. seqq.*

10 *Testes examinati sine citatione partis non probant.*

11 *Naufragium, vel depredatio nauis plerumque in longinquis partibus succedere solent.*

Probationes rigorosa non exiguntur in iis, qua remotis in Regionibus eueniunt num. 11. *& seqq.*

12 *Citatio partis non requiritur in probando naufragio, vel depredatione nauis, sequutis in longinquis Regionibus.*

Casus fortuitus successus in remotis partibus probatur ex sola iustitia naturali, & in eo non attenduntur solemnitates iuris ciuilis, præsertim modo iuris gentium num. 12.

13 *Citatio partis est omnino necessaria in probanda depredatione, vel naufragio nauis, quatis pars reperitur præsens.*

14 *Naufragium, vel depredatio præscribuntur spatio vnius anni à die sequuti naufragij.*

15 *Naufragium, vel depredatio sequuta in longinquis Regionibus probari possunt quocumque loco, & coram quocumque iudice, etiam incompetenti.*

Fluctuum, & tempestatis furorem repellere in potestate nauigantium non est num. 15.

16 *Naues depredata, vel naufragata plerumque reducuntur ad Portum, ad quem Nauis numquam dirigere voluerunt.*

17 *Nauis depredationem, vel naufragio sequutis comparere debet nauis coram iudice loci naufragij, vel alterius loci propinquioris, vt ibi naufragium probet.*

18 *Testes duo, vel tres dicuntur necessarij ad probandum depredationem, vel naufragium.*

19 *Testes de nani requiruntur ad probandum naufragium illius, quibus deficientibus admittuntur alij.*

20 *Naufragium probatum primo loco coram iudice incompetenti, probari debet postea ipsa bienniũ coram iudice ordinario, & citata parte.*

21 *Testes examinati coram iudice incompetenti super depredatione, vel naufragio nauis, probant etiam posita in iudicio ordinario, quod fieri debet citata parte.*

22 *Depredationis, vel naufragij iudicium est summarissimum, tam circa ordinem, quam circa probationem illius.*

23 *Libellus non requiritur in iudicio depredationis, vel naufragij nauis num.* 22.

24 *Naufragium, vel depredatio nauis non probatur ex sola attestatione magistri nauis.*

25 *Naufragium, vel depredationem ad probandum admit-*

admittuntur conjecturæ, litteræ teſtimoniales, & ſimilia.

36 *Teſtes commorantes propè littora maris, in quo evenit naufragium, vel depredatio navis ad illud probandum admittuntur.*

37 *Teſtes vicini præſumuntur magis informati de naufragio, vel depredatione, quam commorantes in longinquis partibus.*

38 *Nauta ſi poſt paſſum naufragium, vel depredationem navis, in loco viſitaveri non potuit habere commercium.*
Examinare debet teſtes ſuper naufragio, & depredatione prædictis in eo loco, ad quem primum accedere potuit ibidem.

39 *Navis depredata, vel naufragata, teſtium oculis, ſi fieri poteſt, ſubijci debet.*

40 *Caſus fortuitus nemini imputatur.*

41 *Caſum fortuitum probare ſufficit, ubi non probatur dolus.*

42 *Ventorum, vel æquorum magnitudines, & tempeſtates in mari inter caſus fortuitos enumerantur.*

43 *Aſſecurationis Apoca generaliter concepta, comprehendit etiam dominum navis.*

44 *Aſſecuratores cuiuſcumque perſonæ periculum ſuſcipiunt, ſi aſſecurationem per hæc verba fecerunt,* per ordine di chi ſi aſpetta, *& numer. ſeqq.*

45 *Perſona etiam in apoca aſſecurationis non nominata, quotieſcumque habet intereſſe, ipſumque probando comprehenditur in ea.*

46 *Aſſecuratores ſemper condemnantur, & non poſſunt opponere quæſtionem dominij bonorum aſſecuratorum.*

47 *Aſſecuratio, materia favorabilis eſt.*

48 *Diſpoſitio generalis in materia favorabili comprehendit etiam perſonam loquentis, quamvis non nominetur in illa.*

49 *Loquens in favorabilibus, præſumitur magis de ſe ipſo loqui quam de alio, & quare.*

50 *Charitas prima incipit à ſemetipſo.*

51 *In Odioſis nemo præſumitur voluiſſe ſe ipſum ligare, & ſibi obeſſe.*

52 *Verba* à chi ſi aſpetta *ſunt indefinita, & comprehendunt omnes perſonas, quæ intereſſe habent in mercibus aſſecuratis.*

53 *Aſſecurationis apoca quatenus comprehendat ſolam perſonam in ea nominatam, & non nominatam excludat, & num. anteced. & ſeqq.*

54 *Perſona certa expreſſa in contractibus, non intelligitur alia, & num. anteced. & ſeqq.*

55 *Nomen perſonæ aſſecuratæ in albo relictum in apoca aſſecurationis quatenus poſſit unam, vel alteram comprehendat, vel excludat.*

56 *Inſtrumentum publicum probat contra omnes, & inducit rem claram, & manifeſtam.*

57 *Valor, & æſtimatio rei emptæ probatur ab inſtrumento emptionis illius.*

58 *Enunciativa prolata per modum cauſæ, & tempore non ſuſpecto, probant, & obligant.*

59 *Enunciativa eo magis probat, ſi illi etiam obligatio Cameralis conveniat.*

60 *Obligatio Cameralis refertur ad omnia, & ſingula in inſtrumento contenta, etiam ad enunciata.*

61 *Mercium veneratio facta in navi probatur ex inſtrumento publico emptionis illarum.*

62 *Litera di carico, iuxta cum partitis dohana probant operationem mercium factam in navi.*

63 *Litera de carico, ut probent concordare debent cum partitis dohanæ.*

64 *Partitæ dohanæ extractæ ab officialibus illius plenè probant.*

65 *Officiali publico in iis, quæ proprium officium, & curam concernunt plena fides adhibetur.*

66 *Mercium conſignatio, ſeu veneratio facta in navi levioribus probationibus probatur, ſi non agitur de exigendo illarum valore, ſed ad alium effectum.*

67 *Barattaria non poteſt dici commiſſa, nullo intercedente dolo, vel fraude, & num. ſeqq.*

68 *Barattariam ſolum commiſiſſe dicuntur illi, qui pro ea facienda aliquid recipiunt.*

69 *Barattaria ex ſola machinatione, vel calliditate reſultat, & ſup. à num. 57.*

70 *Barattaria non reſultat ex ſola præſervatione animi in non ſubſtinenda viriliter aggreſſione navis depredatricis.*

71 *Diligentia Capitanei navis, in eam à piratis aggreſſam defendendo ex quibus probetur, & numer. ſeqq.*

72 *Navem non fuiſſe defenſam eo modo quo debuit, qualiter ex teſtibus de hac deponentibus non probetur.*

73 *Teſtium contrarium deponentium primum dictum attenditur.*

74 *Teſtes deponentes de validâ reſiſtentia facta inimico, quando præferantur illis, qui contrarium atteſtati ſunt, & num. antecedd. & ſeqq.*

75 *Teſtes numero plures præferuntur paucioribus.*

76 *Negligentia Capitanei navis in non defendendo illam ab hoſtibus, & inimicis, potius ſimplici culpæ, quam Barattariæ adſcribenda eſt.*

77 *Aſſecurationis apoca excludens ſolam Barattariam, non comprehendit ſimplicem culpam, ſine illa commiſſam.*

78 *Exceptio importat comprehenſionem omnium aliorum caſuum præter exceptos, vel ſub eadem exceptione venientes.*

79 *Aſſecurationes plures, qui factas fuiſſe prætendit, illas concludentiſſimis probationibus probare debet.*

80 *Aſſecuratoris favore ſemper detrahitur eſſana pars lucri contra aſſecuratos.*

81 *Aſſecurationis periculo renunciari non poteſt.*

82 *Cambium maritimum probatur ex illius apoca iuxta ſtylum mercatorum confecta, & plura de eo vide in num. ſeqq.*

83 *Nauticum fœnus apud omnes Nationes erat olim de iure civili permiſſum, hodie autem ex omni iure prohibitum, & num. ſeqq.*

84 Cato à Plutarco *damnatur, quod nautico fœnori, aliiſque huiuſmodi exceſſivis uſuris deditus eſſet.*

85 *Uſura reſultans ex nautico fœnore, tanquam nimis exorbitans à iure canonico damnata eſt, & omnes leges civiles de eo diſponentes abrogatæ ſunt.*

86 *Philoſophi plures nautico fœnore, & aliis damnatis uſuris incubuerunt.*

87 *Menippus Philoſophus laqueo ſe ſuſpendit, quia amiſit totam pecuniam, quam crediderat nautico fœnori.*

78 *Cambium maritimum, quod hodie est in vsu, non est species nautici fœneris, & num. seqq.*

79 *Cambium maritimum in vsum nauis, & nauigationis, plerumque erogari consueuit.*

80 *Cambium maritimum ita contrahitur, quod salua redeunte naui, illud cum interesse restituatur.*

81 *Nauticum fœnus ideo dicitur prohibitum, quia solum periculum trapezitam continebat, & supra num. 73.*

82 *Cambium maritimum subsistitur propter periculum, quod subijcitur, si nauis naufragium patetur.*

Cambium maritimum si licitum interesse habet, non dicitur continere vsuras num. 82.

83 *Cambium maritimum hodie communiter practicatur, absque eo, quod necesse sit probare enarrationem pecuniarum.*

84 *Mercium enarratio in naui probari debet, cambij verò super eadem naui contracti sola pecuniarum traditio necessaria est.*

85 *Interesse competentium in cambio maritimo licitè deberi mercatores testantur, & sup. num. 82.*

86 *Mercatorum attestationes in vi, quæ practicantur ab ipsis plurimum attenduntur.*

87 *Cambium maritimum, quando licitè contractum sit ex mercatorum attestatione probatur.*

88 *Cambium maritimum quatenus post naufragatam, vel depradatam nauim licitè petatur, non ratione cambij contra debitorem illius, sed ratione assecurationis contra assecuratorem.*

89 *Assecurationis contractus æquè fieri potest cum debitore ipso, ac etiam, imo fortius cum alio quocumque tertio.*

90 *Assecurationis contractus ex omni iure permittitur.*

91 *Creditor in contractu vsurario repellitur solum à consecutione fructuum, non autem sortis.*

92 *Sors sub prætextu vsurarum nunquam amittitur à creditore, & num. seqq.*

93 *Fœneratores, tam de iure ciuili, quam canonico, etiam ob immoderatas vsuras, non excluduntur à consequutione sortis, & num. antecedent. & seqq.*

94 *Sors in materia vsuraria, solum proportionabiliter diminuitur pro modo fructuum perceptorum, non autem amittitur.*

95 *In Assecurationis contractu solum vitiens, & periculum comparatur, & num seqq.*

96 *Contractus deficit, deficiente materia, & forma substantiali illius.*

97 *Assecurationis contractus propriè æquiparatur iactui retis, & sponsionis.*

98 *Iactura, & Lucrum assecurationis totum dependet à vi ventorum, & nauis arbitrio.*

99 *Assecuratus nullam habere debet certitudinem rei assecuratæ, cuius etiam suspicio, & verisimilis notitia prorsus cessare debet in illo.*

100 *Inter Mercatores requiritur omnis candor, & integritas fides, & ideo eo magis dolus, & machinatio interuenire non debet.*

101 *In Contractu assecurationis, & huiusmodi tantò procedendum est, & omnis occasio suppilandi tolli debet.*

102 *Assecuratores propriè dicuntur exlanatores indemnitatis.*

DECISIO CCCLXIX.

NAVEM nuncupatam Sanct. Andrea, existentem in Portu Liburnensi de mense Aprilis 1670. quam emerat Guglielmus Insula pro persona nominanda, pro petijs 1300. exbursatis pro expensis Antennæ, Anchoræ, Funium, aliorumque instrumentorum, † sine quorum vsu Nauigationem peragere non poterat; fuit declaratum per Instrumentum publicum die octaua Nouembris eiusdem anni 1670. celebratum, spectare ad Thomam Zecchinum sub gubernio, & directione Capitanei Guglielmi Insulæ, vt in Sommario num. 1.

Capta postea per eundem Zecchinum Dominum Nauis resolutione, iter peragendi Moream, & Smirnam versus, 19. Decembris eiusdem anni 1670. eandem Nauem onerare curauit petijs 25. panni Olandæ, vt in Summario num. 2. & has eadem emerat paulò ante pro petijs 1000. à Moyse, & Iosepho Hæbreis retenta eorum valuta in Cambium Maritimum, vt in Summ. num. 3. aliamque summam in quantitate petiarum 2000. dictus Guglielmus insula Nauis Capitaneus pariter ad Cambium maritimum à Zecchino pro expeditione Nauis recepit, vt in Summario num. 4.

Post discessum Nauis cum mercibus, & pecunijs onustæ secutum die 2. Ianuar. 1671. Toracca Vrbis mercator die 24. eiusdem mensis se fecit assecurare de mandato Rossani, & ad commodum eorumdem, ad quos spectat à diuersis mercatoribus Vrbis de summa scut. 3000. vt in Apocha Summario num. 5. post nonnullos dies dubia Nauigationis à Piratis eadem Nauis depradata fuit, vt probatur ex testimoniali facto die 18. Februarij 1671. dato in Summario n. 6. Hinc cum Thomas Zecchinus haberet ad sui commodum assecuratam Nauem, & pecunias, Intimato depradationis casu, & constituto eodem Rossano Procuratore in Vrbe, obtinuit contra Assecuratores mandatum à R. P. D. Thomato Iudice ab A. C. deputato, pro summa assecurata, & causa mihi commissa à Signatura, cum clausula, si quid exequendum, placuit DD. respondere pro illius executione.

Siquidem agitur de contractu conditionali, & Assecuratores non possunt compelli ad soluendum Assecurato pecuniam, & rem assecuratam, nisi prius purificata conditione naufragij, vel depradationis valoris Nauis assecuratæ onerationis mercium, & traditionis pecuniarum ad Cambium, † quæ omnia, vti necessaria, iustificari debent, ad hoc, vt contra assecuratores dici possit perfectus contractus, & deueniri contra eos ad mandati relaxationem pro ea summa, pro qua merces, & Naues, & Cambia assecuratæ fuerunt, iuxta *text. in l. periculi, ff. de Nautfœnore, Santerna de assecurat. par. 4. num. 46.*

In casu autem, de quo agitur, cum Thomas

mas Zecchinus assecuratus mandatum ab A. C. assecutus fuerit pro summa assecura-
3 ta postquam cucnit † casu sinistræ deprędationis, & alia in actis deduxerit ad hunc effectum necessaria, ideo DD. existimarunt,
4 mandatum ab A. C. contra † assecuratores relaxatum omni pœnitus nullitatis, & iniustitiæ vitio carere, & per consequens esse executioni demandandum pro dicta summa sc. 8000. non dubitarunt, iuxta *text. in l. 2. C. de execut. rei iudicata, Rota decis.* 493. *numer. 1. par. 1. & d. cis. 69. num. 3. par. 6. recent. & in Tiburtina redditionis rationis 3. Iunij 1647. coram bo. me. Meltio, §. fin.*

5 Casus infaustus deprædationis, † qui est
6 basis fundamentalis huius causæ in dubium revocari † nequit, dū de illo manifestè apparet ex testimoniali quamplurium testium die octaua Februarij 1671. facto coram Officiali Regiæ Secretariæ Ciuitatis Melapsi ad instantiam Guglielmi Insulæ d. Nauis deprædatæ Capitaneꝰ, qui longa facti serie deponunt de infelici eorum nauigationis
7 euentu, qua secuta, † dicitur factus locus stipulationi in Apocha contentæ, *l. fœnerator, verſ. ſi Nauis, ff. de naut. fœnor. l. cenſum ff. de re, quod certo loco, Caſtr. in l. Navem Tauſei numer. 4. ff. locat. & conduct. Iaſ. in l. illa ſtipul. ad fin. ff. de verb. oblig. Specul. in eod. tit. de oblig. & reſolut in prin. Dec. conſ. 115. numer. 2. Ruin. conſ. 19. num. 13. lib. 4. Straccha de aſſecurat. in præfat. num. 58. Rota Ianuen. dec. 101. in princ. & Rota coram Dunozetto tom. dec. 430. num. 1. & in rec. d. cis. 688. num. 3. par. 2. deciſ. 54. num. 1. par. 6. & in Romana Aſſecurationis 26. Februarij 1621. coram bo. me. Ghislerio, & in alia Romana Aſſecurationis 18. Iunij 1621. coram bo. me. Pironano*, & tenet vlterius *Rota Ianuen. in eadem deciſ. 5.* allegata hoc † procedere,
8 etiam si eadem Nauis fuerit à Piratis postea recuperata.

Verum, quia exoriri solent sæpè sæpius quamplures, & intricatæ controuersiæ circa modum probandi naufragium, vel de-
9 prædationem, & aliqui † credebāt vti necessarium iudicium rigorosum, prout in aliis
10 casibus fieri solet, & quod † testes, sine Partis citatione non probarent, *c. 2. de teſtibus, & l. ſi quando, C. eodem*, sed plerique graues authores examinando ex professo hanc materiam conueniunt in hoc casu naufragii, vel
11 deprædationis, † stante quod, vt plurimum contingere soleat in longinquis, & remotis Regionibus non deberi procedi, tam rigorosè in coadunandis probationibus, & ideo considerabant DD. esse in hac materia specialiter constitutum, quod procedi soleat cū hac distinctione, quę vti magis tuta, & æquitati, & rationi cōformis in praxi veniat am-
12 plectēda. † Aut Nauis naufragiū sustulit in loco, à quo Pars longè distat, & eo casu non est opus illam citare, sed sufficit probare casum ex naturali iustitia, & non attendantur solemnitates Iuris ciuilis, sed tantummodo iuris gentium; Aut verò reperi-
13 tur præsens, † & tūc sine illius citatione iudicium deprędationis esset nullius momenti, & validitatis. *l. ferre oportet, §. ſufficit, ff. de excuſat. tutor. Bart. in l. 2. num. 2. Alexand. in addit. Ioan. de Platea num. 1. Rebuffus num. 3. C. de naufrag. lib. 11. Hyppolit. de Marſil. in l. de unoquoque, numer. 86. & 88. ff. de re indic. Ioan. de Anania in cap. cum excommunicationi verſ. Addeciam, & nu. 15. de raptoribus, Felin. in cap. 2. num. 11. verſ. 4. limita de teſtibus, Socinus ſenior. conſil. 262. num. 9. in fine lib. 2. & conſil. 90. nu. 4. verſ. ex quibus, lib. 3. Dec. conſ. 82. in princ. & ad finem verſic. non obſtaret, Hyppolit. de Marſil. ſingul. 24. incipien. Claram, Straccha de Nautis, parte 2. num. 7. Roseb. in tit. de Nauibus, notab. 95. 96. 97. & 98. & in tit. de Aſſecurat. notab. 59. Capic. Latr. deciſ. 60. par. 1. & Rota coram Mantica deciſ. 297. num. 2.*

Ad inducendam autem hanc instantiam præscribitur tempus vnius anni à die equu-
14 ti naufragij, † quo elapso, & non facta denunciatione, amplius iuuari nequit, & ista
15 fieri potest cōpellente necessitate in † quocunque loco, & coram quocunque Iudice, etiam incompetenti, nec necesse est, quod tunc fiat in loco viciniori, & præsertim cum non sit in potestate Nauigantium compellere furorem ventorum, & solet sæpè sæ-
16 pius euenire, † quod Nauis impellatur ad Portum, ad quem nauta nunquam dirigere volebat, *l. Cæſar in fine, & l. vlt. §. ſi propter neceſſitatem. ff de publ. vectigal. l. 2. §. quod dicimus, ff. ſi quis caute. Alexand in addit. ad Bartol. in d. l. 2. C. de naufrag. lib. 11. Mantica d. dec. 297. num. 3.* vnde secuto casu deprædationis, vel
17 naufragij Nauicularius † festinanter debet comparere coram Iudice loci naufragii, si
18 non impeditur hoc facere, † & casu quo illi permissum non sit, accedere debet locum propinquiorem ad hoc, vt ibi naufragium probet, *l. 2. C. de naufragijs*, coram quo examinari debet duos, vel tres testes de eadem
19 Naui, qui possint veritatem deponere. † & illis deficientibus admittuntur etiam alij testes, *l. 3. eodem tit.* & cum illo examine facto etiam coram Iudice incompetenti, poterit adiri infra biennium Iudex ordinarius, co-
20 ram quo† cognoscenda est causa naufragij,
21 & corā eo do. † testes optimè probant *Bart. in d. l. 2. C. de naufrag. Roseb. de assecurat. notab. 59. num. 200. Rota Ianuen. deciſ. 3. num. 17. & de-*
22 *ciſ. 17. nu. 5.* Et † quamuis hoc Iudicium sit Summarium, tam circa ordinem iudicio-
23 rū, † quia sine libello proceditur, *Ferret. de re vanal. lib. 8. n. 30.* quam etiam circa probationes, & dilucidationes rerum detentarum
24 aduertendum tamen est, † quod hoc naufragium non valet probare sola Magistri Nauis attestatio, *Roseb. de Nauibus, notab. 95. numer. 247. Rota Ianuen. deciſ. 3. num. 17.* non ob-
25 stante, quod ad illud probandum † admittantur coniecturæ, & literæ testimoniales, aliaque similia, & etiam ad probandum ad-
26 mittuntur testes † cōmorantes prope litora, vbi naufragium, vel deprędatio euenerit,
27 ex quo præsumūtur † esse melius informati de dicto periculo, quam alij, qui in longin-

quis partibus commodantur, *Mev. cap. 24. num. 4. Capic. Latr. verſ. 60. num. 7.*

Propterea Capitan. Guglielmus Inſulæ qui Nauem dirigebat poſtquam expulſus fuit à diuerſis locis vbi commercium obtinere non potuit, vt in eodem teſtimoniali,
28 Summario nu. 7. circa finem, † teſtes in loco vicinori, vbi tchiſum potuit cõpellere, curauit examinare ſuper depredatione feſtinanter, ac illi Nauis ſubiecta fuit, † non
29 poteſt dubitari de valida probatione huius
30 caſus fortuiti, † qui nemini imputatur. &
31 ideo dũ non probatur dolus illius, † ſufficit probaſſe caſum ſucceſſiſſe, *Straccha de Naui, parte 2. n. 6.* & quod vis ventorum, vel aquarum magnitudines, †
32 & tempeſtates in mari enumerentur, inter caſus fortuitos dicit *text. in l. contract. ff. de reg. iur.* & tenet idem *Straccha eodem loco d. num. 5.*

Parique diligentia, & ſollicitudine infra annum deſcriptus fuit Zecchinus pro aſſecurato à Roſſano in ſuis libris, dum Teracca Vrbis negociator de illius mandato Aſſecurationem die 24. Ianuarij 1671. fecit, & huiuſmodi deſcriptio reperitur, poſtea facta die 21. ſequentis menſis eiuſdem anni, quem etiam nominauit debitorem præmij debiti Aſſecuratoribus, vt in Summario *num. 9.* & poſt hoc de menſe Septembris eiuſdem anni conſtituit eundem Roſſanum Procuratorem ad dirigendum iudicium contra Aſſecuratores pro ſumma, pro qua ipſe aſſecuratus fuit, & exinde in dubium reuocari ne-
33 quit, † quod Apocha Aſſecurationis Zecchinum Dominum non comprehendat, & quod aſſecuratores hoc periculum non ſu-
34 ſceperint, † ex quo non attenditur, quod ſit vnius, vel alterius dum Apocha concepta fuit ſub his verbis; Per ordine del Signor Gioſeppe Roſſano, & à conto di chi s'aſpetta: quorum virtute probato per aliquem intereſſe etiam in Apocha non nominatum
35 in mercibus naufragatis, vel deprædatis, † aſſecuratores debent condemnari ad refectio-
36 nem omnium damnorũ, † & non poſſunt opponere quæſtionem de dominio. Cer-
37 tum enim eſt † aſſecurationẽ eſſe materiam
38 fauorabilẽ, in qua † ſub generali diſpoſitione comprehenditur etiam perſona loquentis non nominati, dum præſumi debet ma-
39 gis de ſeipſo loqui, † quam de alio, ex quo
40 prima charitas à † ſeipſo incipit. *l. præſes C. de ſeruit. & aqua*; ſecus autem ſi ageretur de
41 materia odioſa, † dũ in dubio nemo præſu-
42 mitur † velle ſeipſum ligare, & ſibi obeſſe, & per conſequens; cum verba; à chi s'aſpetta; ſint indefinita, comprehendunt omnes perſonas, quæ intereſſe habent in mercibus aſſecuratis, *Sorein conſ. 149. verſ. imo verius, col. 5. Aymon. conſ. 274. num. 12. par. 2. Io. de Ruia in ſubſidium commerc. Naual. lib. 3. cap. 14. num. 14. Rota coram Coccino deciſ. 2215. per tot.* quam opinionem vti veriorem in praxi, & in iudicando amplectendam eſſe dixit *Rocch. de aſſecurat. quæſt. 45. in fine, & 94. per tot.* & ſine magna controuerſia eſſe admittendam viſum fuit, *Straccha de aſſecurat. glo. 10. num. 8. in fine*, non obſtante, quod contra illam mihi ex diſpoſitione *text. & Bart. alleg. in Lege Stipulatur. §. Stipulationum. ff. de verb. oblig.* ex qua arguitur in aſſecurationes eſſe exclusũ non nominatum, & reddatur ratio, quia quando expreſſim
44 certa perſona in contractibus non intelligitur alia, *Franch. deciſ. 113. num. 7.* & illum ſequutus fuit in cauſa Bracci, & Zanoglio, *Conſulatus Florent. de an. 1613.* vbi firmatum fuit aſſecuratores non teneri in cauſa aſſecurationis Olei, & Amigdalarum contra non nominatos, etiamſi eorum obligatio eſſet ad fauorem quorumcumque, aut ipſius ad quem ſpectaret, pertineret, & intereſſe haberet, quod pariter practicatum fuit in Cauſa Petri Capponi cum Ioanne del Corno, & contra hanc ſententiam fuiſſe iudicatum Meſſanæ refert *Mev. deciſ. Sicil. 3.*

Verùm quando aſſecuratæ eſſent merces in genere in tali naui exiſtentes, & adeſſent verba *à chi s'aſpettaſſe*, valde periculoſum eſſet reſolutiones in his locis emanatas
45 ſequi, † quia illæ deciſiones ſolum procedunt, quando in ſcriptura aſſecurationis nomen eſſet in albo, & etiam, quia in illis non fuit probatum, quod actores haberent intereſſe in mercibus, vt dixit *Rocch. notab. 94. in fin. de aſſecur.*

De valore nauis aſſecuratæ in corpore pariter conſtat ex inſtrumento publico de 8. Octobris 1670 Rogato, in quo declaratur dominium nauis emptæ nuncupatæ S. Andrea pro petijs 700. da 8. à Capitaneo Inſula ſpectare ad Thomam Zecchinum, qui poſtea ſubminiſtrauit alias petias 1300. quæ fuerunt erogatæ pro indigentijs nauis, & conſtat ex inſtrumento dato in Summario *num. 11.* † quod probat contra omnes, & inducit rem clarã, & manifeſtam ad notata per *Bart. in l. 1. num. 8. vbi Ias. num. 19. ff. de nou. oper. nunc. Rota coram Reyes deciſ. 113. nu-*
47 *mer. 2.* † & dicitur etiam probare valorem, & æſtimationem rei emptæ *Bald. in l. 2. numer. 27. verſ. de nouo quæro C. de reſcind. vend. Maſtard. de probat. concluſ. 677. numer. 9. Rota coram Amat. Dunozett. deciſ. 772. numer. 10.* & ex quo productum fuit ſolum inſtrumentum rogatum ad declarandam primam emptionem factam nomine Cap. Inſulæ ſpectare ad eundem Thomam Zecchinum, vna cũ nonnullis alijs documentis, dicatur continere ſolum enunciatiuas, attamen notiſſima eſt iuris concluſio, quod enunciatiuæ
48 prolatæ tempore non ſuſpecto, † & per modum Cauſæ probant, & obligant *Bertol. in l. ſi ſeruo §. Lucius num. 4. ff. ſolut. matrim. Ias. in l. ex his verbis col. 2. lim. 9. C. de teſtam. milit. Dec. conſ. 513. num. 8. Rot. penes Zacch. de obligat.*
49 *Cam. deciſ. 5. num. 8.* † præſertim, quod conuenit obligationi Camerali in omnibus, & ſingulis, † quæ refertur etiam ad enunciata *Alex. conſ. 17. num. 2. lib. 3. Ruin. conſ. 17. numer. 6. lib. 1. Rot. deciſ. 5. num. 10.*

Eſt etiam indubitata oneratio nauis de 25.
51 petijs Pannorum, † de qua reddunt veram, & in-

& incontrouertibilem veritatem, nedum-
52 quam emptionis instrumentũ, † sed etiam ipsæ literæ di cayco, vna cum partitis libro-
53 rum dohanæ, † quæ cum eisdem literis concordant in quantitate onerata, & cum istæ fuerint extractæ à publicis officialibus, ple-
54 nam, † & indubitatam probationem inducunt, ex quo fides illorum concernit ea-
55 quæ † ad propriam curam, & officium spectant *Rot. coram Greg. XV. decis. 214. num. 3. vbi Add. in fin. & in recent. decis. 64. num. 10. & dec. 243. numer. 3. par. 6. decis. 26. numer. 3. par. 7. & in Bononien. Legati 3. Decembris 1606. coram Eminentissimo Cardinali Caetano §. Praterea*, Potissimum, quia non agitur de exigendo valorem pannorum ab assecuratoribus, sed
56 de repellenda † exceptione, quam ipsi proponunt, demonstrando, quod cambia cum hæbreis fuerunt contracta super pannis, non autem super corpore nauis.

Excluditur pari modo barattaria, quæ excepta fuit ab assecuratoribus in apocha assecurationis, & quam prætendunt commisisse magistrum nauis, ex quo exoneravit merces in Portu Puteolano, sed corrut tota hujus excogitata malitiæ machina, si attendi debent verba apochæ assecurationis, & instrumentum confectum cum Zecchino, in quibus reperitur concessa facultas exonerandi merces, in quocumque Portu sibi bene viso, vnde cum ipse vsus fuerit facultate sibi concessa, & fecerit ea, quæ erant faciенda, nullo intercedente dolo, aut fraude,
57 vel machinatione, † non potest dici ipsum commisisse Barattariam, sine qua esse non potest, & inspicitur semper, an quis per calliditatem operatus fuit, & de similibus offi-
58 cialibus dicitur solum illam † commisisse, quando à priuato aliquid recipiat *Strace. de assecur gloss. 11. num. 1. & 2. Loccen. de iur. mariti. lib. 2. cap. 5. num. 10. vers. ista contra pactum Roch. de assecur. num. 134. & 139. Ia de Eccia in lab. commerc. naual. lib. 3. cap. 11. nu. 8. & cap. 14. numer. 25.*

Nec dici potest adesse aliquam machina-
59 tionem, aut calliditatem, † ex qua oritur barattaria, dum accusatus fuit Capitaneus de
60 aliqua animi prostratione † in non sustinendo aggressionem nauis depræd atricis quoniam vltra quod in facto contrarium apparet ex sententia lata ad sui favorem à Consulibus Pisarum, in qua ipse absolutus
61 fuit, contradicentibus interesse haben, † & iuncta cum testimoniali facto ab eodem Capitaneo, & nautis fortiùs corroborant eius curam, & diligentiam, etiamsi adducatur depositio aliquorum ex eisdem nau-
62 tis, † qui extraiudicialiter examinati ad perpetuam rei memoriam, deponunt nauem non fuisse defensam eo modo, quo necesse
63 erat, † quoniam prævalere debet primum dictum, *Cæsar. de Grass. dec. 3. num. 1. de rest. Rota coram Greg. XV. dec. 230. num. 10. & decis. 146. num. 2. par. 1. diuers. & in rec. decis. 415. sub num. 2. par. 11. & decis. 410. num. 7. 8. & 9. per. 9.* attento etiam quod Testes deponen-
64 tes de validâ resistentia, † excedunt in nu-
65 mero alios, † & ideò eorum dicta sunt attendenda, *cap. licet causam de probat. glos. in cap. si Testes. Alex. cons. 64. num. 2. lib. 2.* late *Gabr. de Test. concl. 4. num. 50. Cæsar de Grass. dec. 13. num. 7. de re ind. Rota coram Greg. XV. dec. 109. num. 3. dec. 322. num. 6. & decis. 449. num. 4. & dec. 472. num. 2.*

In iure remanet sublata omnis difficultas ex eo, quod admissa negligentia Capitanei in paranda necessaria defensione, ad effectũ subtrahendi nauem à periculo depræd atio-
66 nis, † ista potiùs erit denominanda simplex culpa quam barattaria, dum euenit ex repentino accidenti sine dolo, aut machinatione eiusdem Capitanei, quæ cum non fuerit excepruata in apocha assecurationis, sed tan-
67 tummodò pura, & mera barattaria, † ideò ista exceptio, & reseruatio barattariæ mere facit, quod omnes alii casus, qui non sunt illius naturæ intelliguntur comprehensi sub
68 illius obligatione, † etenim aliquo casu excepto, omnes alii cadunt sub illa dispositione, vt per *glos. in l. si quis tacu. ff. loc. & cond. Alex. cons. 3. num. 2. lib. 2.* & in his terminis tenet *Angel. cons. 290. num. 5. Bald. cons. 395. num. 6. lib. 2. Vrsell. concl. 151. num. 21. vers. sexus autem quando, Rot. in rec. dec. 24. nu. 1. & 2. dec. 54. num. 19. par. 6.*

Quod verò super eadem naue emanauerint plures assecurationes, hoc non fuit dilucidatum per Assecuratores, nec probatum aliàs assecurationes interuenisse ad commodum Zecchini, & super eadem res per eos assecuratas, & ipse medio iuramento, instantibus ipsis Assecuratoribus, asseruit nullas alias assecurationes recepisse, præter illas, quę hic in Vrbe ad sui vtilitatem factæ fuerunt, vt in Summar. *num.* 13. quo stante optimè apparent excluſæ multiplicatæ assecuratio-
69 nes † quas si assecuratores prætendunt adfuisse, tenentur illas concludentissimis probationibus iustificare, vti eorum intentionis fundamentum, *l. Aflor C. de probat. l. si qui dicit ff. eodem*, cum aliis allegatis.

Denique quod Zecchinus assecuratus octauam partem periculi sustinuerit manifestum esse videtur, ex quo per Assecuratores fuit susceptum periculum scut. 1000. & nauis assecurata vna cum cambio maritimo ascendunt ad summam petiarum 400. quæ cum petijs 500. solutis Assecuratoribus pro præmio, summam petiarum 4500. componunt, & simul calculata constituunt summam scut. 3684. monetæ Romanæ, vt in calculo dato Summar. *num.* 14. ex quo non solùm demonstratur ipsum Zecchinum assecuratum sustinuisse periculum octauæ, sed etiam quartæ partis, & vltra istud periculum, sustulit periculum depræd ationis nauis, & pecuniarum, quæ anteà Capitaneo ad cambium maritimum tradiderat, ex ista depræd atione, & absolutoria, quam ipse Capitaneus à Consulatu Pisano reportauit, vt in Summar. *num.* 6. & 12. quod damnum ad ipsum spectare videtur, etiamsi Hebræi

tradiderint eidem Zecchino ad cambium maritimum petias 3200. quoniam ex apocha constat ipsos tradidisse ad cambium valutam pannorum Hollandiæ, super quibus extabat periculum, non autem super corpore nauis, vt in Summario *num.* 3. & huiusmodi octaua pars lucri † detrahi semper solet contra Assecuratos ad fauorem Assecuratoris, vt in specie practicatum fuit *in decis.* 460. *in probem. coram Dunoz. Iun.* Quamobrem cum Zecchinus assecuratus participauerit in maiori quantitate octauæ partis assecuratæ damnum non potest dici subisse periculum, † cui nec per Assecuratores renunciari potest, vt dixit *Rocch. de assecurat notab.* 81. *num.* 113.

Traditio pecuniarum ad cambium probatur ex apocha desuper confecta, iuxtà stylum, † de quo fidem faciunt Mercatores tam Romani, quàm Liburnenses, Summar. Zecchini *num.* 15. & 16. & tradunt *Stipman. & Loccen. de iur. marit.* ille *par.* 4. *cap.* 5. *nu.* 1. iste *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 7.

Vnicum obiectum exaduersò excitatum, quod cambium maritimum petiarum 2000. contractum à Zecchino cum Capitaneo nauis esset nullum, ex quo doctum non fuit de oneratione, placuit DD. repellere ex responsione data, quod hic non agitur de nautico fœnore traiectio pecuniæ, † quæ trans mare vehitur, quod olim de iure ciuili permissũ erat, ac inter omnes nationes Græcas, & Romanas, vt plurimum practicabatur cum excessiuo fœnore, itaut etiam centesima erat permissa ex illo percipi, absque aliqua vsuræ culpa, quia ex conuentione eius periculum spectabat ad creditorem in *l.* 1. *& vltim. C. de naut. fanor. l. eos* §. *super C. de vsur.* contra quod nauticum fœnus scribit *Plutarch. in vita Caton.* † & eum damnat, quod cum esset solitus contrahere similia fœnora, salua pecunia, exigeret vniuersum fœnus totius pecuniæ, ex hoc Catonis fœnus iniquum, & infame fuisse asserit, † quod postea superueniente iure canonico sublatum, & in totum hæc nautica vsura damnata fuit, & demum omnes leges ciuiles hoc nauticum fœnus permittentes fuerunt abrogatæ ex Constitutione *D. Greg. IX. in cap. vlt. de vsur.* & ita sentiunt *DD. Hostien. in tit. de vsur. num.* 8. *vers. in aliquantem casibus, Calderin. eod. num.* 8. *Goffred. in summa eod. tit. nu.* 29. *Panorm. in c.* 1. *nauganti eod. tit.* 2. *&* 3. *August. Beroi. in rubr. de vsur. num.* 81. *Less. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 116. *Vgolin. de vsur. cap.* 1. §. 4. *num.* 4. *Leotard. eod. tit. q.* 23. *num.* 1. 2. *&* 3. de quo etiam fœnore pariter mentionem facit *Laertius lib* 6. vbi refert inter alia Menippum † Philosophum fuisse ita deditum lucro huius nautici fœnoris, quod cum semel insidias passus fuerit, & omnia amiserit, præ mœrore laqueo sibi vitam extorsit, † quod fœnus demptum à cõmercio humano ejectum fuit, & nullum de eo his temporibus remanet amplius vestigium, † & ideò non est huius speciei cambium maritimum de quo agitur.

Nam cambium de quo ipse Zecchinus assecuratus fuit, nullo modo esse videtur huius qualitatis, sed diuerso modo apparet fuisse in stipulatione deductum, ex quo ipse dedit vti Dominus nauis pecunias ad cambiũ Capitaneo d. nauis, † in illius vsum, vt plurimum erogari consuetas, cum pacto, quod salua naui, teneretur illi restituere easdem pecunias, vna cum interesse, † quod cambium permissum esse dicitur, attento quod non est nauticum fœnus à iure canonico dãnatum, † dum nullibi constat mutuatum fuisse pecuniam traijciendam, vt ait *Modestin. in l.* 1. *C. de naut. fener.* & ratione periculi quod ipse in se suscipit, quando nauis naufragium pateretur iusto pretio licitè pacisci potest, † nec in hoc casu ipse vsuras commisisse censeri debet, vt ait *Leotard. de vsur. d. part.* 23. *num.* 7.

Imo hodie amplius de validitate huius contractus dubitari nequit, & quod quotidie in commercio hominum recipiatur, † absque eo quod necesse sit probare oneritionem pecuniarum, *Perius in tract. de negot. par.* 3. *cap.* 8. *sub* §. 11. *Loccen. de iur. marit. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. *Stimpman. eod. tract. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 52. *Marquad. de mercat. lib.* 2. *cap.* 8. *de obligat. & contract. à num.* 62. *ad* 81. & confert dispositio *Constit. Barthomen. cap.* 21. vbi oneratio exigitur in mercibus, † in cambijs autem sola traditio, & quod sine aliqua vsurarum labe permittatur interesse conuentum, † attestantur quamplures Mercatores fide digni in Vrbe commorantes, vt in Summario *num.* 15. quorum dicta cum concernant illa, quæ inter Mercatores quotidie practicari solent † multum valet ad probandam validitatem horum cambiorum, *Bald cons.* 400. *num.* 10. *lib.* 5. *Corn. cons.* 319. *nu.* 12. *lib.* 3. *Socin. Iun. cons.* 27. *num.* 22. *lib.* 2. *Rot. coram Gregor. XV. dec.* 226. *num.* 3. *coram Burat. dec.* 419. *num.* 6. *& in rec. dec.* 244. *num.* 11. *par.* 6. *& dec. cis* 47. *num.* 4. *& decis.* 154. *num.* 4. *&* 5. *par.* 7.

Quamobrẽ nec ad rem nostrã facit illud, quod dicitur de fructibus qui percipi possunt ex huiusmodi cambio licito, & de iure permisso, quia non petit Zecchinus fructus à Capitaneo nauis, cui dedit pecunias ad cambium, sed tolùm tuam actionem dirigit contra Assecuratores pro cõsequenda sorte principali ab eisdem assecurata, & nihil vltra sortem ab illis flagitat, † siquidem pretium pẽriculi non est contractus cambij, aut ratione cambij percipitur, sed ex nouo contractu assecurationis, qui si cum ipso creditore conueniri potest, † tantò magis cum alio tertio validus erit, *l. singularia ff. de reb. credit.* & licitum esse huiusmodi contractũ † assecurationis nemo est qui non admittat, quapropter quando etiam exaduersò probari posset contractum esse vsurarium, † repellendus esset tantummodò Zecchinus creditor à consequutione fructuum, † non autẽ sortis datæ ad cambium, quæ nunquam auferetur à creditore, & certi, & indubitati iuris est fœneratores, ob illicitam vsurarum stipula-

93 lationem,† sortem non amittere quod pro-
cedit de iure ciuili ex *lege placuit l. vsuras ff. de vsur. & in l. si pro mutuo C. si cert. petat.* & in iure Apostolico pariter obtinet *cap. 1. & 2. de vsur. & cap. 7. de iureiur. Navar. in cons 9. n. 2. tit. de vsur. Gaill. pract. observ. lib. 2. obs. 4. n. 6. & obser. 5. n. 7. Gratian. discept. for. cap. 14 n. 1.*
94 *Leotard. de vsur. lib. 1. q. 10. num. 23.* † sed diminuenda venit ipsa sors ad rationem quantitatis fructuum perceptorum ex contractu illicito, *Navarr. d. cons. 9. num. 2. tit. de vsur. Cost. in lib. fact. scient. & quor. centur. 2. dis. 72. Scacc. de commerc. & c. §. 1. quæst. 7. par. 1. ampliat. 20. Leotard. eod. loco in fine d. num 23.*

Ex his plenè, & concludenter probata remanent cuncta ea, quæ videntur esse huius assecurationis subiectum, in casu de quo agitur, & insuper apparet candidè contractum initum fuisse, etenim Assecuratores tempore, quo contraxerunt, aliud non eme-
95 runt, nisi periculum, & riscum, † quod est pars substantialis huiusmodi contractus,
96 sine quo non valeret, † dum deficeret materia, vbi forma fundatur, & semper huiusmodi contractus denominabitur emptionis,
97 & venditionis, dum emit Assecurator susceptionem periculi, & propriè æquiparatur iactui retis, & sponsioni, *Molin. de contract. disput. 309. n. 2. & 4. Roseb. de assecurat. notab. 3. n. 7. Afflict. dec. 335. nu. 12. Rot. Iannen. dec. 36. n. 9.* & iactura, vel lucrum istius assecurationis † totum pendet à maris, & ventorum arbitrio, vt scripsit *Castr. in l. in nave San Fel. ff. loc. Alex. in l. Titio ff. de verb. oblig. Anan. in cap. Nauigauit quæst. 15. Dec. cons. 115. num. 2. & 4.* & hac de causa non solùm
98 nullam habere debet assecuratus certitudinem de tempore assecurationis, sed necessè
99 est vt in eo cesset omnis suspicio, & verisimilitudo notitiæ, ex quo violata remaneret
100 integruas, & omnis fidei candor † inter Mercatores requisitus læderetur, si aliqua machinatio doli, & probabilitas notitiæ subo-
101 riri posset, † & in similibus contractibus cautè procedendum est, & venit tollenda omnis occasio supplantandi, *l. 1. ff. de dolo cap. fides de rescript. Clm. 1. de vsur. Rot. Ian. dec. 36. n. 12. & Rot. recen. Merlin. dec. 197. n. 8.*
102 *& seq.* & Assecuratores † propriè dici solent Releuatores indemnitatis. *Odd. cons. 31. num. 26. Roseb. de assecur. notab. 6. num. 13.* vti etiam dixerunt DD. esse Assecuratores Zecchini, contra quos conuenerunt esse exequendum mandatum.

Vtraque parte informante &c.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Societatum Officij.

Veneris 26. Ianuarij 1674.

ARGVMENTVM.

Pro consequendis pecuniis debitor suum creditorem deceperat, affirmando se esse patrem familias, cum verè filius familias existeret; indeque pro solutione conuentus, quia nullitatem obligationis allegabat, creditor ipsum de periurio criminaliter accusauit, sed causa agitata coram Sanctissimo, prodijt rescriptum, vt constito de præiudicialitate causarum, Iudex ciuilis inhiberet Criminali, prout postea inhibitum est, cum non dubitaretur exinde, quod vna causa esset præiudicialis alteri, dum sententia absolutoria, quatenus in iudicio ciuili ferenda, parere debuisset exceptionem rei iudicatæ in iudicio criminali, de quorum itaque iudiciorum praxi, plura in præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Actione ciuili primo loco intentata, non potest lites super illa pendente, aliæ desuper instrui in iudicio criminali.*
2 *Litis pendentia in iudicio executiuo, & vigore obligationis cameralis introducto non datur.*
3 *Lis in obligatione cameali non contestatur.*
4 *Litis pendentia resultat ex monitorio præsentato, & in actis legitimè reproducto.*
5 *Monitorium personaliter non executum, & sic nulliter, non suffragatur,*
6 *Iudex deputatus in causa executiua an dicatur esse competens in causa ordinaria, & n. seqq.*
7 *Litis pendentia non oritur ex iudicio ordinario, agitato coram iudice super sola causa executiua deputato.*
8 *Monitoria coram A.C. de stylo exequuntur etiam domi dimissa copia.*
9 *Citationis nulliter executa defectus sanatur, ex notitia quam de ea habuit citatus.*
10 *Citatus, si asserit sibi fuisse executam citationem, nullitatem executionis illius amplius allegare non potest.*
11 *Actor non potest recusare iudicem, quem elegit, etiam super reconuentione, per Reum in eodem negocio contra ipsum intentata.*
12 *Litis pendentia à reproductione monitorij, seu citationis desumenda est.*
13 *Præuentio, & litis pendentia ex sola querela non oritur.*
14 *Iudex ciuilis etiam sine aliqua pendentia litis potest inhibere criminali, si hoc sibi fuit in commissione demandatum.*
15 *Iudex ciuilis potest inhibere criminali, quotiescumque vna causa est præiudicialis alteri, &* num. 19.
16 *Filiusfamilias contrahens contra formam Statuti*

Vbis

Vrbis lib. 1. cap. 152. *& asserens se patrem familias non posse criminaliter puniri.*

17 *Minor asserens se maiorem, etiam iure iurando, super pœna perjurij non valet criminaliter conueniri,*

18 *Sententia ciuilis si parit exceptionem rei iudicatæ in criminali, dubitari non potest, quod vna non sit præiudicialis alteri,*

19 *Iudex ciuilis debet inhibere Iudici criminali, ne alioquin detur sententia contra sententiam.*

20 *Iudex ciuilis, vt possit inhibere Iudici criminali, sufficit sola possibilitas, quod sententia vnius sit præiudicialis alteri,*

DECISIO CCCLXX.

INTRODVXERAT Carolus aduersus Dominicum debitorem nonnullarum Societatum Officij, iudicium coram R.P.D. Altouito Iudice deputato ab A. C, super solutione fructuum earundem, quas, vti contractas à filio familias, de nullitate redarguente Dominico, nedum mediante protestatione facta ante relaxationem mandati, verùm etiam mediante monitorio præsentato creditori, & in actis reproducto; Inde Carolus, relicto iudicio ciuili, ad criminale conuolauit, accusando de dolo debitorem, qui licet sub patria potestate constitutus, se ab illa solutum per obitum patris, adhuc in humanis agentis, asseuerat; sed adita per Io. Dominicum Signatura Sanctissimi, emanauit commissio directa d. R.P.D. Altouito, vt constito, quod causa ciuilis esset præiudicialis criminali, de voto Rotæ inhiberet Iudici Criminali; Vnde proposito per me dubio; An constaret de huiusmodi præiudicio, ita vt esset inhibendum, Domini affirmatiuè responderunt.

Quotiescumque enim ex vno, eodemque instrumento oritur, prout hic, actio ciuilis, & criminalis, & ex prædictis constat fuisse

1 primo loco intentatam ciuilem, † non potuit, lite super ea pendente, alia desuper instrui in iudicio criminali, ad *Text. in l. 2. §. hoc edicto*, cum ibi notatis per *Bartol. in princip. vers. quando, & num. 1. vers. videte Domini ff de vi bonorum raptorum l. interdictum ff. de public. iudic. & in l. damus C. ad leg. Cornel. de falsis. Surd. cons. 139. num. 1. Rota coram Coccin. decis. 123. num. 7. Rota coram bo. me. Cardinali Celso decis. 208. num. 2. & 3. & in recent. decis. 274. num. 1. & seqq. par. 9.*

Neque dubitari poterat de litis penden-

2 tia, † eo quia illa non detur in iudicio executiuo à Carolo intentato vigore obligatio-

3 nis Cameralis, † in quo lis non contestatur, iuxtà deducta *coram Buratt. decis. 277. num. 8.*

4 Nam quidquid sit de hoc, † pro introductione, & pendentia litis, sufficientem Domini iudicarunt præsentationem monitorij à Dominico expediti super nullitate contractuũ, de quibus agitur, cum illius subsequuta reproductione, iuxtà tradita per *Guidonem Pap. decis. 488. per tot. Vestri in praxi lib. 4. cap. 1. n. 1. & 2. & per Rot. decis. 9. vt lit. penden. in nou. re-rum Buratt. decis. 280. num. 4. coram bo. me. Richio decis. 71. num. 1. & in recent. decis. 685. n. 5. & seqq. par. 2. & decis. 274. num. 8. & 9. par. 9.*

Non subsistentibus obiectis in contrarium excitatis, quod nempè per monitorium nul-

5 liter executum, vtpotè non personaliter præsentatum Carolo, & expeditum coràm R.P.D. Altouito Iudice deputato ab A. C. in causa

6 executiua, † & sic incompetente in causa

7 ordinaria, † non potuerit induci litis pendentia, ex *Rot. dec. 284. nu. 9. par. 8. rec.*

Nam quoad executionem monitorij præter stylum, qui in Tribunali A.C. vigere supponitur, † illa exequendi etiam domi dimissa copia, fuit præterea animaduersum, quod

8 etiamsi executio debuisset fieri personalis, † adhuc illius defectus sanatus remansisset, ex notitia, quam de illo habuisse conuincitur

9 Carolus, dum in correctione querelæ asseruit sibi fuisse præsentatum monitorium, vt declarat *Ridolphin. in prax. par. 2. cap. 4. n. 40. & Rota dec. 78. nu. 6. par. 7. rec.*

Obiectum verò incompetentiæ non

11 subsistit in iure, quia non potest Actor † eũ, quem pro sua actione exercenda contra Reũ Iudicem elegit, eundem prætextu incompetentiæ recusare in actione à Reo contra ipsum per viam reconuentionis, & super eodem negotio intentatæ, ad *Text. in l. quoties C. de Iudic.* & expressè determinat Imperator *in l. cum Papinianus 14. C. de sentent. & interlocut.* ibique notat *glossa verbo*

Minusque impugnari valet litis pendentia, ex quo ante reproductionem monito-

12 rij, † à qua illa est desumenda, iuxtà decisiones *coram Gregorio 94. num. 2. & coram Burat. 280. num. 4.* fuisset iam introducta lis in iudicio criminali, mediante correctione

13 querelæ, † quia ex sola querela non inducitur præuentionem, neque litis pendentiam in specie firmauit *Rot. decis. 685. num. 5. & seqq. par. 2. & decis. 274. num. 8. par. 8. recent. & coram Buratt. dec. 109. num. 7.*

Cæterum siue causa ciuilis fuerit cœpta ante, siue post criminalem, nihil referre Dominis videbatur ad effectum, de quo agitur, quia dum in commissione, nulla de hoc

14 habita ratione, † fuit præcisè iniunctum, vt constito, quod causa ciuilis sit præiudicialis criminali, Iudex Ciuilis inhibeat Iudici Cri-

15 minali, † hinc ad hoc, vt sit locus inhibitioni, sufficit illam esse aliquo modo præiudicialem, vt in puncto respondit *Rota coram Millino decis. 444. num. 2. 3. & 4. coram Cauala. dec. 443. num. 6. coram Coccino dec. 123. num. 4. 21. & 31. & in recent. dec. 274. num. 10. & 11. par. 9.*

In præsenti verò hypothesi præiudicium deducebatur ex eo, quia vtraque causa oritur, vt dictum est ex vno, eodemque instrumento, & vtriusque decisio pendet ab vnica quæstione, An non obstante mendacio, quo Dominicus se asseruisse prætenditur patrem familias, suffragetur eidem *Senatus Consultum Macedonianum*. Vnde si in iudicio ciuili ferri contingat sententiam absoluentẽ

Io.

Io. Dominicum, & declarantem quodcumque iuramentum in instrumentis contentū censeri dolo extortum, iuxtà dispositionem
16 Statuti Vrbis *cap.* 152. † consequens erit, vt impositum pro asserto dolo nulla possit eidem irrogari pœna in foro criminali, ad tradita per *Farinac. in prax. criminal. tit. de falsitat. quæst.* 106. *sub num.* 114. & 141. & in ter-
17 minis de minore, † qui se maiorem iurauerat, fuit decisum *coram Merlino decis.* 155. *num.* 6.

Et proinde cum tali casu sententia ferenda in causa ciuili pariat exceptionem rei iu-
18 dicatæ in criminali, † dubitari non potest, quin sit præiudicialis, †indeque inhibendum
19 Iudici criminali, ne detur sententia † contra sententiam, ad *Text. in l. fundum, & l. fundi, quem ff. de exception.* & in specie tradunt *Surdus in l. vnica num.* 9. *C. quando ciuil. act. criminal. præiudic* Hondedeus *conf.* 109. *nu.* 61. *lib.* 1. *Farinac. in prax. criminal. quæst.* 100. *nu.* 128. & 130. vbi quod sufficit possibilitas præiudi-
20 cij, † & firmatum fuit *in practicatis decisionibus coram Millin.* 444. *per totam, coram Caualer.* 443. *num.* 1. & 2. *coram Coccin.* 123. *sub num.* 6. *in rec. dec.* 274. *sub num.* 4. *par.* 9. & *in nox allegata decisione* 155. *num.* 1. & 2. *coram Merlin.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Firmana Donationis.

Lunæ 4. *Aprilis* 1674.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur donatio minoris, non solùm quia erat immensa, & læsiua, verùm etiam quia de suo patrimonio clericali facta fuit, absque licentia Episcopi; Rursùs etiam quia apparuit dolosa, & fraudolenta ex illius traductione extra propriam patriam, & aliis in decisione ponderatis; Ac demum quia scientia bonorum vniuersaliter donatorum in eo probata non erat, prout adhunc effectum illa erat omninò necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Minor clericus, licet non subiectus constitutioni laicali, potest tamen illa vti, tamquam priuilegio, vbi à principio constat illum iuxta eam contrahere voluisse.*

2 *Solemnitates adhibita ad cautelam ad remouēdas cauillationes et cū clausula* omni meliori modo *non præiudicant.*

3 *Minori in donatione læso datur restitutio in integrum.*

4 *Clericus non potest suum alienare patrimonium sine licentia Episcopi.*

5 *Clericus non potest suum patrimonium in emphyteusim conuertere, sine licentia sui Episcopi.*

6 *Minor contrahens cum iuramento non restituitur in integrum.*

7 *Minoris donatio facta ex mera liberalitate, & iuramento firmata, restitutionem in integrum habere non potest.*

8 *Donationes immensa facta à minoribus, prodigalitatis potius, quam liberalitatis nomen habere merentur.*

9 *Minoris donatio non subsistetur quoties adest suspicio illum fuisse dolo seductum ad donandum.*

10 *Minor non potest donare, si ignorat valorem rei donatæ.*

11 *Dolus, & fraus in donatione minoris ex quibus resultet.*

12 *Minoris donatio præsumitur fraudulenta, & dolosa ex sola traductione illius extra locum suæ habitationis, & n. seq.*

13 *Contractus celebratus à minore in domo alterius, & cum persona domestica præsumitur fraudulentus, & dolosus.*

14 *Donatio minoris facta ad fauorem fratris dolo, & fraude præsumitur extorta.*

15 *Dolus, & fraus facilius committuntur, & præsumuntur inter coniunctos.*

16 *Donata rei valoris quatenus potius scientia, quam ignorantia præsumentur in donante, & quis illam probare teneatur.*

17 *Diuisio non probat valorem, si non continet æstimationem.*

18 *Absolutio à iuramento suffragatur etiam si facta petita à iudice loci contractus.*

19 *Vicarius Episcopi habet facultatem absoluendi à iuramento.*

20 *Absolutio à iuramento non requirit citationem partis.*

21 *Restitutio in integrum dicitur sufficienter petita, etiam si non expressa, dummodo ex clausulis salutaribus deducatur.*

22 *Clausula* omni meliori modo *importat actum magis vtilem, & proficuum fuisse factum.*

DECISIO CCCLXXI.

DONATIONEM irreuocabilem omnium bonorum cum reseruatione testandi, &c. ad effectum testandi, quam Franciscus Maria de Adamis in sacris ordinibus, & minori ætate constitutus, fecerat Thereſiæ sorori, eiusque filiis masculis natis, & nascituris nullam, & inualidam esse fuerat declaratum per binas sententias conformes, quibus non acquiescentibus Donatarijs, indeque commissa mihi ad eorundem instantiam causa appellationis, proponi dubium, An donatio subsistat, quod fuit hodie à DD. negatiuè resolutum.

Quamuis enim respectu nullitatis, quæ à Philippo de Adamis emptore bonorum donatorum opponebatur ob non adhibitas solemnitates in minorum contractibus requisitas à Constitutione Ægidiana, diuersa fuerint DD. suffragia, volentibus aliis, † donantem licèt Clericum, indeque non subiectum Constitutioni laicali, posse illa vti tamquam

quam priuilegio, quando, prout hic, con-
stat, ab initio voluisse solemniter contrahere, iuxtà distinctionem traditam per *Rot. in Nouarien. saluiani* 5. *Decembris* 1670. §. *secundò reiecta coram R.P.D. meo Vicecomite*. Aliis verò negantibus prædicta habere locum in præsenti hypothesi, in qua Clericus testatus est, se adhibere solemnitates ad maiorem
2 cautelam, & ad remouendas cauillationes, addita vlterius clausula † *omni meliori modo*, ex qua denotari dicebatur, voluisse donationem etiam sine dictis solemnitatibus subsistere, vt in terminis *Gratian. discept.* 647. *num.* 27. *Rot. coram Dunozett. Iun. decis.* 919. *num.* 9. *& seq. & in recent. decis.* 490. *num.* 5. *par.* 4.

Nihilominùs in eo concorditer conuenerunt, quod aduersùs huiusmodi donationē spoliantem minorem omnibus bonis, inue-
3 que enormissimè læsiuam, † detur restitutio in integrum, vt in specie *Alciat. cons.* 33. *n.* 14. *& dub. seqq. lib.* 2. *Mandell. de Alb. cons.* 81. *num.* 57. *Peregr. cons.* 77. *num.* *Trentacinq. var. lib.* 1. *cap.* 144. *num.* 8. *cum seqq. & lib.* 2. *cap.* 136. *num.* 16. *cum aliis ab informantibus cumulatis*; & tamquam comprehendens bona, ad quorum titulum fuerat idem minor sacris ordinibus initiatus, prout ex instrumento constitutionis patrimonij, dato in Sum-
4 mario *num.* 2. † respectu illorum sit nulla ob non adhibitam licentiam Episcopi in ius alienationibus necessariam, iuxtà expressam dispositionem *Sac. Conc. Trid. sess.* 21. *cap.* 2. *de reform.* quam habere locum in fortioribus
5 terminis patrimonij † à Clerico conuersi in emphyteusim perpetuam, reseruato canone fructibus correspondente declarauit Sacra Congregatio EE. S. Concilij Trident. Interpretum die 20. Iulij 1641.

Neque obstat, etiam minori denegari restitutionem, quando donatio est iuramento
6 munita, & processit ex mera liberalitate, † vt de primo casu sunt *Text. in Auth. Sacramenta puberum cum gloss. verb. contractibus C. si aduers. vendit. & cap. in præsentia vers. præterea de*
7 *probat.* & ibi *gloss. & Scribentes communiter*, † & de vtroque tradunt *Ancaran. cons.* 433. *in fin. vers. & si diceremus contrarium*, *Soccin. Iun. cons.* 69. *à num.* 32. *lib.* 2. *Honded. cons.* 42. *à num.* 25. *lib.* 1. *Eugen. cons.* 3. *à num.* 5. *& seqq.*

Quidquid enim sit de huiusmodi iuris cōclusione in abstracto sumpta, in qua non desunt contradictores, vt patet ex supra con-
8 gestis, affirmantibus † donationes immensas factas à minoribus, prodigalitatis potius, quàm liberalitatis nomen mereri, in concreto casus controuersi visa est etiam DD. ex-
9 mente contrarium tenentium duplicem recipere limitationem; † alteram nempè quando viget suspicio fuisse minorem dolo seductum ad donandum, *Bald. in l. fin. C. si aduers. vendit. Ancharan. d. cons.* 433. *num.* 4. *Abb. cons.* 107. *num.* 6. *& seqq. Alciat. d. cons.* 33. *num.* 18. *Mandell. d. cons.* 81. *num.* 56. *Honded. d. cons.* 42. *n.* 28. *& 29. Odd. de restit. in integr. par.* 2. *cap.* 58. *num.* 21. *& Rot. coram Duran. decis.* 181. *num.* 28.

Et alteram, quando de tempore donatio-
10 nis idem minor † ignorabat valorem rei donatæ, iuxtà distinctionem traditam per *Felin. d. cap. in præsentia sub num.* 8. *ad fin. de probat.* quam sequuntur *Honded. cit. cons.* 42. *num.* 29. *lib.* 1. *Eugen. cod cons.* 3. *nn.* 54. *Surd. cons.* 46. *n.* 13. *& seqq. Gratian. cap.* 233. *num.* 29.

In præsenti autem facti specie vtraque limitatio videbatur habere locum: Etenim quoad primam, ponderando, quod donans ad præcisum effectum extorquendi ab eo donationem controuersam, fuit abductus à Patria ad locum exterum; quod eidem fuit deputatus Curator consanguineus Simeonis de Sinibaldis Mariti; quod Donator sibi tantùm reseruauit vsumfructum insufficiētem pro sua congrua substentatione, præcludendo sibi facultatem eidem cōsulendi mediante alienatione proprietatis; quod donatio fuit artificiosè procurata à Marito, vt probatur ex epistolis eiusdem, qui propterea illam insubsistentem existimauit, dum aliam mediante solutione pecuniarum pro-
11 curauit; † & quod denique ipsemet Donator eam reuocauit, & pro reuocatione obtinuit à Vicario Firmano sententiam fauorabilem in iudicatum tranſactam. Hinc non leuem doli, & fraudis suspicionem resultare
12 DD. censuerunt, † cum alias illam induci ex sola abductione minoris extra locum habitationis, firmauerint *Surd. cons.* 472. *num.* 10. *Decian. cons.* 32. *num.* 5. *& seqq. lib.* 2 *Cyriac. contr.* 10. *num.* 6. *Andreol. contr.* 414. *num.* 23. *Rota coram me in Canallicen. hæreditatis* 28. *Maij* 1673 §. *penult.* & ex celebratione contractus in do-
13 mo alterius, † & cum persona domestica traditerunt *Ancharan. cons.* 385. *num.* 6. *in fin. Cranet cons.* 142. *num.* 18. *Decian. d. cons.* 32. *n.* 19. *Mascard. de probat. concl.* 532. *num.* 44. *& Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *præs.* . *num.* 109.

Neque huiusmodi doli suspicio excluditur ex sanguinis coniunctione: quia attentis
14 facti circumstantijs mox recensitis, † illa potius augetur, vt in specie de donatione facta fratri germano respondit *Abb. cons.* 107. *num.* 8. *& Decian. d. cons.* 32. *num.* 19. Et generaliter quod inter coniunctos † dolus facilè
15 præsumatur, dixerunt in his terminis *Cranett. cons.* 142. *sub num.* 18. *Cyriac. contr.* 10. *n.* 89. *Andreol. contr.* 414. *num.* 23. *vers. & præsertim*.

Quantum verò attinet ad secundam limitationem, licèt illā euitare conarentur Scribentes pro Sinibaldis sub prætextu, quod ignorantia valoris bonorum donatorum debeat ab allegante probari, & quod in omnem casum remaneat satis probata scientia ex instrumento diuisionis eorundem celebrato inter Franciscum Mariam donantem, & alios eius fratres per duos annos circiter ante prædictam donationem; Nihilominus neutrum obstare visum est.

Non primum: Quoniam placuit distinctio inter donationem iuris particularis, & vniuersalis, vt scilicet in primo casu præsumatur scientia valoris, & proindè à donante
16 sit probanda ignorantia; † in secundo verò casu minor præsumatur ignorare valorem,

pro-

propriæ substantiæ, & propterea onus probandi scientiam incumbat Donatarijs, vt in his terminis distinguendo firmant *Rain. cons.* 107. *sub num.* 15. *lib.* 1. *Surd. d. cons.* 46. *num.* 26. *vers. & quamuis, Cyriac. contr.* 331. *nu.* 64. *&* 85. *cum seq. Gratian. discept.* 235. *num.* 29. *Andreol. d. contr.* 414. *num.* 39. 80. 81. *&* 86. *de Marin. resol. quotid. lib. . . . resol.* 36. *num.* 16. & alijs relatis tenuit *Rota decis.* 102. *num.* 9. *cum seq. par.* 2. *diuers.*

17 Non secundum, quia diuisio † non continet æstimationem bonorum, neque extenditur ad bona mobilia, iura, & actiones in donatione comprehensas.

His positis, irreleuantes visæ fuerunt exceptiones adductæ contra validitatem absolutionis per Donantem obtentæ à iuramentis in donatione appositis: Nam quod illa non fuerit impetrata ab Ordinario Firmano, cui Donans subiacebat, nihil refert, quia sufficit fuisse impetratam à Vicario Generali Montis Alti, † qui erat Iudex loci con-
18 tractus, *Pic. ad Stat Vrb glos.* 23. *num.* 39. *Mancin. de iuram. par.* 6. *quæst.* 2. *per tot. Riec. resol.* 292. *in princ. & nu.* 2. *Sanchez in præcept. Decal lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 31. *Delbene de iuram. cap.* 3. *dub.* 16. 19 *num.* 2. *& seqq.* Quod autem Vicarius † non habeat facultatem absoluendi non subsistit in iure, vt patet ex firmatis per *Bald. in cap.* 1. *num.* 1. vbi etiam *Alex. de Neu. num.* 29. *de iureiur. Sanchez loco mox cit. num.* 32. *Pic. ad stat. Vrb. & glos.* 23. *num.* 35. *Delbene vbi supra num.* 20. *& Sbrozz. de Vicar. lib.* 2. *qu.* 187. *per tot.* cum alijs ab eo relatis.

Nullatenus obstante, quod absolutio fuerit concessa Parte non citata, quia in absolutione concessa, prout hic, ad effectum
20 agendi, † citationem non esse necessariam ex communi stylo tellatur *Peregrin. cons.* 77. *num.* 36. *lib.* 1. & conciliando contrarias DD. opiniones firmat *Sbrozz. in mox alleg. qu.* 187. *num.* 8.

Denique non subsistit in facto, Donantem non petisse restitutionem in integrum, indeque ius illam petendi tamquam personale non potuisse transmitti in Philippum eius singularem successorem.

Nam quod illa fuerit petita patet ex iudicio per ipsum Donantem introducto coram Vicario Firmano cum subsecuta sententia fauorabili: Et licèt in libello coram eodem exhibito restitutio non fuerit expressè peti-
21 ta, † sufficit petitio tacita resultans ex clausulis salutaribus in eo appositis, ibi: Petit, donationem rescindi, & annullari &c. ex rationibus, & causis sibi competentibus &c. intentando omne remedium &c. nõ solum prædicto, sed omni alio meliori modo &c.
22 Ex quibus † dicitur deductũ omne remediũ vtilius, & magis proficuum, vt alijs relatis dixit *Rot. decis.* 135. *num.* 5. *par.* 6. *recent. coram Pentinger. decis.* 145. *num.* 8. *& coram Dunozett. iun. decis.* 794. *nu.* 17. Et frustrà contendebant Scribentes pro Sinibaldis iudicium prædictum, quamuis ceptum, & agitatum à Gaspare Beuilaqua Procuratore nomine Francisci Mariæ Donantis, non tamen constare de illius legitimo mandato procuræ: nam contrarium apparuit ex instrumento publico dato in hodierno Summario Philippi *num.* 3. in quo fuit eidem Beuilaquæ concessa expressa facultas petendi restitutionem in integrum aduersus donationem præfatam.

Et ita Causa bis proposita fuit resolutum, vtraque Parte informante.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. Pensionis.

Lunæ 18. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Solemnis est decisio super probatione valoris à Titulari, non autem à Pensionario faciendа, quia ille non solùm reseruationi consenserat, sed expressè d. valorem affirmauerat, & de eo se optimè informatum asseruerat; cumque de Beneficio parochiali tractaretur, in quo de omni tempore verificari debet clausula, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, adhuc ab eo probationem faciendam esse deciditur, si pensionem vel nullam, vel reducibilem esse prætendit.

SVMMARIVM.

1 *Consensus Parochi super reseruatione pensionis habet conditionem dummodo remaneant centum pro Rectore.*

2 *Pensionarius non relaxatur ab onere probandi valorem Parochialis, etiam si parochus reseruationi consenserit.*

3 *Valor beneficij à titulari expressus, & affirmatus in eisdem literis, in quibus, & beneficium concessum, & pensio reseruata est, plenè dicitur iustificatus.*

4 *Titularis, non pensionarius probare debet valorem beneficij, si ille non solum reseruationi consenserit, sed etiam se de eo plenè informatum asserit.*

5 *Consensus Rectoris super reseruatione pensionis etiam cum expressione, & affirmatiua valoris beneficij restringitur ad tempus gratiæ.*

6 *Clausula* dummodo remaneant centum pro Rectore, *verificari debet non solum de tempore gratiæ, sed etiam in futurum, & nu.* 7. *cum seqq vbi vide.*

8 *Parochus si non simpliciter pensionis reseruationi consensit, sed etiam beneficij valorem affirmauit ipse probare debet, quod sibi remanet congrua, & num.* 9.

9 *Pensio reducitur, quotiescumque probato valore Parochialis, & soluta pensione, non amplius remanerent centum pro Rectore.*

10 *Pensionem in literis prouisionis beneficij, sine suo consensu reseruatam, quatenus titularis impugnare non possit.*

11 *Visus gratiæ, & possessio beneficij approbat omnia, quæ in literis prouisionis sunt expressa.*

12 *Supplicatio, & segnatura Papæ perficiunt gra-*

nam, & illius substantiam importam, & numer. seqq.

13 *Litera Apostolicæ expediuntur ad maiorem probationem gratiæ, non autem ad perfectionem illius.*

14 *Litera Apostolicæ non expediuntur, sine supplicatione præcedenter signata. & num seq.*

15 *Supplicatio quamuis ab alio, vel sine mandato porrecta, dicitur acceptata ex subsequuta expeditione literarum Apostolicarum.*

16 *Litera Apostolicæ ex vnica supplicatione expediuntur ad fauorem titularis pro beneficio, & pensionarij pro sua pensione.*

17 *Testes super valore beneficij quomodo deponere debeant.*

DECISIO CCCLXXII.

PENSIONEM olim ad fauorẽ Caroli Marsellæ Auctoritate Apostolica reseruatam reseruatam super Parochiali Ecclesia Castri Sancti Petri Bononien. Diœcesis Scarlatinus Rector, qui pensioni consenserat soluere recusauit, ideoque A. C. Panciaticus mandatum executiuum decreuit contra Rectorem, cuius executione per Signaturam suspensa, atque Rotæ commissa cum facultate etiam exequendi literas Apostolicas. Super ijs Domini consulti die 26. Ianuar. proximè præteriti causam iterũ proponi mandarunt, qua reproposita, literas Apostolicas, & mandatum A.C. executioni demandandas esse Domini responderunt.

Iustificatio literarum Apostolicarum, ex quibus pendebat iustitia mandati A. C. restricta ad iustificationem clausulæ, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, cum in reliquis illam admitterent Scribentes pro Rectore, 6 videbatur Dominis elici ex confessione eiusdem Scarlatini Rectoris, qui non in terminis simplicis consensus pensionis reseruationi consensit, † quo casu eius consensus recipit eandem conditionem à Pontifice appositam, *dummodo remaneant pro rectore*, adeó 2 vt pensionarius † non releuetur ab onere probandi valorem, vt satisfiat d. Conditioni à Pontifice appositæ, dummodo remaneant centum, in quibus terminis est antiqua, & celebris decisio *in Salamant. pensionis coram Gypsio*, quam refert *Garz. de benef par. prima cap. 5. num. 464. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 38. num. 45. Addens ad Greg. XV. decis. 57. numer. 12. Ros. in recent. par. 2. decis. 519. numer. 4. et par. 11. dec. 177. num. 11. Cavaler. dec. 181. num. 1. Bich. dec. 222. num. 1. & 2.* iuxtà quas auctoritates declarabant Domini, atque procedere posse dicebant decisionem, quæ illis nititur *in Arminen. pensionis 7. Iunij 1669. coram Eminentiss. Carpineo Prodatario*.

Sed titularis vltrà consensum pro reseruatione pensionis insuper in vna, & eadem supplicatione, qua Sanctissimus gratiam illi concessit pro Parochiali Ecclesia, & Marsellæ pro pensione, † claris verbis asseruit, & 3 affirmauit se esse optime edoctum, & informatum de vero annuo valore dictæ Ecclesiæ Parochialis ascendẽ. compũtaris certis, & incertis ad ducat. 120. anni, omni, & cuicumque exceptioni, & verificationi valoris, expresè renunciando, ac omni, & cuicumque appellationi, & recursui pro effectu suspensiuo executionis solutionis dictarum pensionum, & relaxationi mandati executiui, vt sunt verba supplicationis summariæ 4 preteritæ positionis eiusdem Scarlatini, a quo casu dubium non est pensionarium releuari ab onere probandi valorem per dictæ clausulæ iustificationem, quæ sufficienter inducitur ex amplissima confessione valoris facta à Rectore, qui suscepit in se onus probandi, renunciando cuicumque exceptioni, & verificationi valoris, consentiente, atque approbante Pontifice, *ex ratione textus in l. cum precum C de liberali causa*, quem admodum distinguendo concludunt iidem DD. superius in contrarium adducti, *Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5. num. 483. Lotter. de re benef. lib. 1. quæst. 38. num. 49. & seqq. Add. ad Greg. XV. d. decis. 57. in fine* & est constans huius Tribunalis sententia, de qua *in Romana pensionis 19. Nouembris 1614. coram Ferronato, & in Romana pensionis 1627. coram Virili in rec. par. decis. 263. num. 1. & par. 8. decis. 25. sub num. 3. parte 11. decis. 187. num. 13. Cavaler. decis. 26. Merlin decis. 808. nu. 1. & 2. & in Arminen. pensionis 16. Martij 1671. §. de iustificatione vestra R. P. D. meo Celatain.*

Ex hoc autem non insurgebat illatio, quã faciebant Scribentes pro Rectore, vt si hoc admitteretur, mens Pontificis eluderetur, quia non doceretur remanere centum pro 5 Rectore, quemadmodum Pontifex † voluit non solum tempore gratiæ, quod solum percurrit confessio Rectoris, † sed etiã quodcumque tempus futurum, iuxtà notata per *Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5. num. 399. & 400. Rota coram Seraph. decis. 951. num. 4.* cum aliis *in d. Arminen. pensionis 7. Iunij 1669. §. item cor. Eminentiss. Carpineo Prodatario*.

Etenim respondebant Domini satisfaciẽdum esse menti Pontificis, atque verificandam esse clausulam, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, non solum tempore prouisionis, † sed etiam successiuis futuris temporibus, sed probationem hanc faciendam 8 esse à Rectore, † qui per confessionem valoris, atque per renunciationem exceptioni eiusdem valoris assumpsit in se onus probãdi, atq; releuauit pensionarium ab eo onere iuxtà auctoritates deductas, itaut docto 9 de diminutione fructuum, † Rector soluendo pensionem se, & onera Ecclesiæ sustentare non possit, locus sit reductioni, vt explicant *Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5. num. 399. & 400. Addens ad Lutenis. dec. 395. num. 11. Rot. in rec. par. 10. decis. 306. num. 21. & 22. Bich. decis. 255. num. 11. & 12.* cum aliis *in Maurien. pensionis 8. Iunij labentis §. alias autem in fine coram me.*

Neque his refragatur exceptio, quod supplicatio porrecta fuerit ab expeditore Datariæ, sine vlla facultate exprimendi valorem, & in-

13 *Litera Apostolicæ expediuntur ad maiorem probationem gratiæ, non autem ad perfectionem illius.*

14 *Litera Apostolicæ non expediuntur, sine supplicatione præcedenter signata. & num seq.*

15 *Supplicatio quamuis ab alio, vel sine mandato porrecta, dicitur acceptata ex subsequuta expeditione literarum Apostolicarum.*

16 *Litera Apostolicæ ex vnica supplicatione expediuntur ad fauorem titularis pro beneficio, & pensionarij pro sua pensione.*

17 *Testes super valore beneficij quomodo deponere debeant.*

& suscipiendi in se onus probandi, renunciando exceptioni valoris, vt ex mandato
10 summario præterito Scarlatini *num.* 1. † quia cum Rector Parochialem hanc Ecclesiam obtinuerit mediate hac supplicatione, cuius vigore literas suæ prouisionis ipse expediuit, & Pensionarius pariter literas suæ pen-
11 sionis, † consequens est ex vsu gratiæ, atq; ex possessione beneficij consequentibus ad actum antecedentem supplicationem actus ipsius inchoatiuam, & causatiuam approbasse dicatur, quamuis in suis literis relatis in eius summario hodierno *num.* 1. non adsit hæc mentio valoris, quia vis non stat in ex-
12 peditione literarum, † sed in supplicatione cum subsecuta signatura Papæ, ex quibus
13 gratia perficitur, † cum literæ expediantur ad maiorem probationem, non ad illius substantiam, vt fuit antiqua opinio Curialium, de qua testantur *Archidiacon. Io: Andr. Gemin. Franc. & alij in fin. Proem. sexti decretal.* cum alijs latè congest. *in Auenion. denominationis 27. Nouemb.* 1661. *§. cor. me*, itaut cũ in supplicatione manu Sanctissimi signata cõsistat
14 gratia, † & sine illa literæ non expediantur, acceptando literas suæ prouisionis, atq; iis
15 vtendo, † Rector dicatur supplicationem acceptare, sine quibus literæ non expediuntur, ex ratione *text. in l. filiusfam.* cum ibi notat. *ff. ad Macedonian. Rota coram Puteo decis.* 100. *lib.* 2. *in correctis, & coram Veral. decis.* 193. *par.* 1. & in specie vnicæ supplicationis porrectæ à
16 Procuratore, † vigore cuius duplices literæ expediuntur ad fauorem Prouisi, & ad fauorem Pensionarii, *Lotter. de re benef. lib.* 1. *quæst.* 35. *num.* 13. *& seqq. Rota coram Caual. d. decis.* 26. *per tot.* cum qua processum fuit *coram Bichio decis.* 210. *num.* 21. *& seqq.*

Quæ omnia Rector agnoscens onus probandi in se assumpsit inducendo testes deponentes de tenuitate redditũum huius Ecclesiæ Summario præterito eiusdem *num.* 3. *& seqq* de quibus tamen DD. rationem non habuerunt, quia adest fumus sufficientis valoris redditũum, Summario præterito Marsellæ *num.* 2. neque testes deponunt per negatiuam coarctatam non adesse onera, quin
17 ipsi scirent, † quemadmodum ad hunc effectum opus esset, vt in proposito dicebat *Rota coram Millino decis.* 158. *in fine*, quam nuper sequuta est eadem *Rota in d. Maioricen. pensionis* 8. *Iunij labentis §. finali coram me.*

Et ita, vtraque &c.

Ad materiã istius dec. vid. etiam dec. infra 375. *de eodem tomo.*

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Assecurationis.

Lunæ 25. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Altera assecurationis materia tractatur ad eum casum, quo stante verisimili, seù etiam possibili notitia super statu mercium in persona assecurati de tempore assecurationis ex qualitate breuis itineris, ab hac decisione deducta, non teneatur assecurator damnum assecurato persoluere, quia deficiebat iustitia præsentis contractus, quæ in sola ignorantia, & ita in alea fortunæ consistit, vt qualibet notitia supposita, vel etiam præsumpta, cesset omnimoda bona fides inter mercatores, & in huiusmodi assecurationibus omninò necessaria.

SVMMARIVM.

1 *Contractus assecurationis inter mercatores bona fide perfici debet.*

2 *Fidei bonæ candor læderetur, si in assecuratione etiam leuis suspicio doli, vel possibilis notitia oriri potuisset.*

3 *Fraudibus modis omnibus obuiandum est, & tollenda omnis occasio supplantandi.*

4 *Assecurationis contractus tota iustitia residet in alea fortunæ.*

5 *Lucrum, & iactura assecurationis à maris, & ventorum arbitrio dependet.*

6 *Assecurationis contractus propriè denominatur venditio susceptionis periculi, & æquiparatur iactui retis, & sponsioni.*

7 *Assecurationis contractum conualidat totalis incertitudo, quæ de tempore assecurationis in assecuratis interuenire debet.*

8 *Assecurati, & qui assecurationem petunt, solent esse diligentiores in scrutando, & perquirendo notitiam mercium, quam ipsi assecuratores.*

9 *Assecuratus nullam habere debet suspicionem, aut possibilem notitiam de mercibus assecuratis.*

10 *Nauis in interitu plerumque agitur de toto asse-persona assecurata, quæ illud in ea impendere solet.*

11 *Assecurati possibilis notitia status mercium assecuratarum, de tempore assecurationis ex quibus resultet, vel probetur, & n.* 35. *&* 36.

12 *Milliaria tria computantur pro faciendo itinere singulis horis.*

13 *Æstiuo tempore aquè est nauigatio in mari facilis, & per terram expeditum est iter, secus in hieme, num.* 35.

14 *Assecuratorum fauore in dubio iudex arbitrari debet, & n.* 28. *&* 30.

15 *Assecuratio nulla est, data verisimili notitia in assecurato, super statu mercium de tempore assecurationis.*

16 *Assecurati non debent reportare commodum ex propria malitia.*

17 *Assecuratores non tenentur, nec potest contra illos relaxari mandatum, si assecurati de tempore assecurationis poterant habere notitiam status mercium assecuratarum, & sup. n.* 15.

18 *Constitutiones, & capitula Consulatus Barchinonen. in materia assecurationis vbique, & etiam à nostra Rota seruatur. & sup. num.* 12

19 *Assecurationes nauium, quæ fiunt in Vrbe abseruant constitutiones, & capitula Consulatus Barchinonen, & sup. n.* 12. *&* 18.

20 *Assecurationis contractus non est sine fraude, data possibili notitia in assecurato, de tempore assecurationis.*

21 *Assecurator releuatur ab onere probandi scientiam asse-*

assecurati, super statu mercium, quoties in eo possibilis notitia concurrere potest.

22 *Incertitudo, & dubietas est illa, quæ sola facit licitum contractum assecurationis.*

23 *Possibilitas sola scientiæ, quæ resultat ex spatio modici temporis inter depredationem, & assecurationem tollit validitatem eiusdem contractus.*

24 *Assecurati, & alterius intentionem iustificet reddere dubiam, vt Assecurator, tunc quo minus ad aliquid non teneatur.*

25 *Assecurator dolum probare non debet, stante possibili notitia assecurati.*

26 *Dolus ex verisimili, & etiam possibili notitia resultat.*

27 *Assecuratus, si pretendit nullam habuisse notitiam depredationis mercium assecuratarum de tempore assecurationis, hanc ipse plene, & concludenter probare tenetur.*

28 *contra Assecuratum omnis interpretatio fumenda est, & sup. n: 14.*

29 *Contrahentium neminem remanere deceptum iudex laborare debet.*

31 *Assecuratio fieri non potest super re peremptæ, si de illius interitu tempore assecurationis verisimilis, ac etiam possibilis notitia potuit haberi.*

32 *Scientia non requiritur effectiua super depredatione, vel amissione mercium assecuratarum, sed sufficit etiam præsumpta.*

33 *Assecuratio nauis iam depredatæ valet, dummodo de tempore assecurationis notitia depredationis haberi non potuerit.*

34 *Assecurator remanet obligatus, si assecuratus tempore assecurationis nesciebat merces fuisse deperditas.*

35 *Iter brevis, & difficilis sit hyemali tempore, & tralfante pelle, quod secus in æstate succedit, numer. 13.*

36 *Assecurator condemnari non potest, vbi per distributionem milliarium, de verisimili notitia mercium deperditarum in assecurato constare potest.*

37 *Assecuratio non tenet, quotiescunque merces spectant ad alium, quam ad assecuratum.*

38 *Interesse non habens agere non potest nec nomine proprio, ob deficientiam sui iuris, nec minus alieno, ex defectu mandati procuræ.*

39 *Assecuratio concepta per verba, e per altri à chi si aspetta, quatenus obliget, & suffragetur, & num. seqq.*

40 *Assecurationis de substantia est, vt oneratio mercium fiat sub nomine assecurati, & num. seqq.*

41 *Obligatio de vno ad alium extendi non debet.*

42 *Assecuratæ personæ nomen in assecurationibus exprimendum est, & ita vbique de stylo seruatur, & nauiercd. & seqq.*

43 *Assecuratus tenetur iurare non adesse super mercibus assecuratis alias assecurationes in aliis Regni partibus.*

44 *Dominus mercium ipse solus declarare potest super mercibus assecuratis alias assecurationes non adesse.*

DECISIO CCCLXXIII.

LVDOVICVS Alemannus, & Io: Franciscus del Rosso iuxtà commissionem sionem Marchionis Castri Fortis sub diebus 15. 17. & 18. mensis Iunij anni 1672. assecurare fecerunt à diuersis Mercatoribus in Vrbe certam frumenti quantitatem super quadam Tartana Ietus Maria, ad hoc, vt ex Portu Siponuno transportarentur ad diuersa loca.

Positactam assecurationem, cùm dd. Ludouicus, & Ioannes habuissent, notitiam dictam Tartanam hora 11. die 12. eiusdem mẽsis Iunij fuisse deprædatam à fustis Turcharum propè arenam Ciuitatis Strongoli, suadentes factum esse locum stipulationi ad illorum fauorem initæ egerunt contra assecuratores coram A. C. pro solutione summæ assecuratæ, & mandatum consecuti fuerunt, & in gradu appellationis commissa mihi Causa, dedi dubium: An mandatum A. C. esset exequendum, vel relaxandum, & DD. negatiuè responderunt.

Quod optima ratione, & æquitate fundatum visum fuit, dum contractus assecurationis, qui inire solet inter mercatores de sui natura bona fide perficitur; † Cuius candor laederetur, si & leuis suspicio doli, vel possibilis notitiæ posset in assecuratis † suboriri, & laudibus modis omnibus est † obuiãdum, & tollenda omnis occasio supplantandi. l. 1. ff. de dol. cap. sedes de rescript. Clement. prima de vsur. & egregiè in proposito notat *Rota coram Merlin. decis. 597. num. 10. 11. 12.* Cuius ratio est quia illius iustitia tota † residet in alea formnę, ex quo lucrum, & iactura illius contractus † pendet à maris, & ventorum arbitrio, *Castr. in Lin Nam sæpè ff. locati, Alex. in l. à Titio ff. de verb. oblig. Auen. cap. nauigantes qu. 13. de vsur. Decision. 115. n. 2. & 4.* & hac de causa huiusmodi contractus † proprie denominantur venditio susceptionis periculi, & æquiparantur iactui retis, & sponsioni, *Molin. de contract. disput. 507. num. 2. & 4. Rota coram Merlin. d. decis. 597. num. 3.* quapropter contractum conualidat totalis incertitudo, † quæ de tempore assecurationis in assecuratis interuenire debet, quia illi, qui petunt assecurationem solent esse diligentiores in seruando, & perquirendo notitiam † mercium, quam ipsi assecuratores, ad hoc, vt in assecurato cesset omnis suspicio, & possibilitas notitiæ, † cùm vt plurimum de toto assecurati † agatur in interitu nauis, *Rota Iouen. decis. 36. num. 12.*

Quod autem à D. Marchione assecurato de tempore celebrati contractus abesset omnis possibilitas scientiæ deprædatæ nauis dici nequit, † cùm casus similis iacturæ huius nauis euenit sub die 12. hora 10. mensis Iunij anni 1670. subtus Turrim Meluisæ per duo tantũ milliaria a littore Ciuitatis Strongoli distans, & instrumentum assecurationis celebratum fuit subsequentibus diebus 15. 17. & 18. Summario *num. 1. & 2.* cum illa Ciuitas nonnisi 60. milliaria à Castrouillarũ distet, Summario *num. 3.* quod collocatum est propè Ciuitatem Neapolis 112. milliaria, vt in Summario *num. 4.* & ille non distet ab Vr-

be,

be, nisi per 112. milliaria, vt in Summ. nu. 5. Constituunt distantiam loci, in quo nauis fatali euentu perut ab Vrbe 100. leucarum, ita vt computatis tribus milliaribus, qui per-
12 cap. 19. † Consulatus Barchinonen. spatio quatuor dierum, & vltra commodè Nuntius ad d. Marchionem Neapolim commorantem assecuratum remittere potuit, & interitum nauis etiam eius Procuratori Romæ degenti intra istud tempus manifestare valuit, & præsertim quia iter non erat peragendum per mare, vbi tempestates nauigationes impediunt, sed deprædatio successit in litore, vbi statim per Nautas fugientes fuit publicata, vt in Summario *num.* 2. & quando etiam fuisset hoc per mare denunciatum felici euentu, illud effici potuisset,
13 attento tempore æstiuo, † quo secundis vētis spirantibus facilis est nauigatio, & expeditum reperitur iter, & in dubio Iudex semper ad fauorem assecuratorum † in hoc arbitrari debet, *Rota coram Merlino d decis.* 597. *num.* 29. Qua verisimili notitia concurrente, † assecuratio nullo modo assecuratores obligat, *Straccha de assecurat gloss.* 27. *nu.* 4. *vers. secunda facit species, & sequenti, Valasch. decis. Lusit.* 64. *num.* 5. *Scacc. de commerc. & camb.* §. 1. *quæst.* 7. *par.* 2. *ampl.* 10 *num.* 19. *Odd. cons.* 11. *n.* 4. *Rota Ianuen. decis.* 36. *num.* 9. *& seqq. Gamma decis.* 181. *num.* 1. *Rota coram Gregor. XV. decis.* 126. *per tot. & in Romana assecurationis* 25. *Maij* 1613.
16 *coram bo. me. Panzirolo* aliàs assecurat. † reportarent commodum ex propria malitia, iuxtà *text in l.* 1. *ff. de dolo, Stracca de spons. par.* 3. §. *item quia num.* 1. *&* 2. Itaque cum ex distantia loci, & temporis interuallo, & qualitate itineris deduci possit scientia, tempore assecuratio-
17 nis de statu mercium † contra assecuratores relaxari non poterit mandatum pro summa assecurata, *Strac. de assecurat. glos* 27. *num.* 1. *&* 2. *Scacc. de commerc. par.* 2. *quæst.* 7. *ampl.* 10. §. 1. *num.* 2. *Cost de iuris, & facti scientia, & ignorantia cent.* 2. *dist.* 71. *nu.* 12. *Gamma decis. Lusit.* 181. *num.* 1. *Rota coram Merlino d. decis.* 597. *num.* 5. *& 6.*

Verùm quia fuit dubitatum: An Consulatus Barchinonæ vti localis afficeret alia loca extra illius iurisdictionem consistentia, DD. dixerunt illam attendi debere vbiq; lo-
18 corum, † passim *Rota* in omnibus aliis locis seruari huiusmodi Capitula consuenit, vt dispositum fuit *in decis.* 126. *num.* 6. *coram fæl. mem. Gregorio XV. & decis.* 8[illegible]. *num.* 4. *&* 95. *nu.* 1. *coram Royas, & decis.* 229. *num.* 4. *par.* 3. *recent. & in Romana assecurationis* 21. *Iunij* 1613. *coram Panzirolo* §. *ad sunt etiam, & cor. Corc. dec.* 218. *num.* 3. indiuidualiter resolutum fuit, dictam
19 ordinationem † habere locum etiam in assecurationibus in Vrbe factis. & allegat ad hūc propositum etiam *decis. in Romana, seu Ianuen. assecurationis mercium* 30. *Mar coram Panz.*

Data autem ista possibili notitia, indubitatum est contractum assecurationis non
20 esse sine suspicione fraudis, & hoc sufficit, vt assecuratores releuentur ab onere probā-
21 di, † ipsum assecuratum scisse statū mercium tempore assecurationis, quia incertitudo, & dubietas est illa, quæ facit licitum
22 huiusmodi contractum, † in quibus incertus, & dubius euentus oritur, & periculi pretium in re incerta præstatur, & exindè sola
23 ista possibilitas † ex spatio temporis, quæ interuenit inter deprædationem, & assecurationem ad obuiandum fraudibus sufficit, ad tradita per *Scace de commerc. & camb. quæst.* 7. *par.* 2. *ampl.* 10. *num.* 20. *Lef. de instit. & iure lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 25. *vers. sequitur, Rota coram Gregor. XV. decis.* 126. *nu.* 4. *coram Merlino d. decis.* 597. *n.* 33. & quia huiusmodi exceptio assecuratū tendit non ad destruendā intentionem assecurati Actoris, sed tantūmodò ad demonstrandum non esse intentionem fundatam, & per consequens indebitā ad eliciendam il-
24 lius probationem; † ideò sufficit, quod probatio ipsius assecurati reddatur dubia ex probationibus assecuratorum, *Surd. cons.* 505. *num.* 6. *Mandel cons.* 451. *nu.* 3. *Rota coram Merlino d. decis.* 597. *num.* 34.

25 Hinc non est opus probare † per assecura-
26 tores dolum, † quia stante ista possibili notitia, etiam dolus præsumitur, *Scacc. de cāb.* §. 1. *quæst.* 7. *ampl.* 10. *num.* 20. & hoc casu si assecuratus prætendit nullam habuisse notitiam
27 naufragij, vel deprædationis, † tenetur hoc concludenter probare, & omnis interpretatio
28 facienda est contra assecuratum, † & ha-
29 benda est ratio, ne altera pars † remaneat decepta, *l. si quis in conscribendo circa med. C. de pact. l.* 3. §. 1. *ff. de arbitr. Paul. de Castr. consil.* 205. *in fine lib.* 1. *Aymon. consil.* 33. *num.* 25. *Rota coram Gregor. XV d. decis.* 126. *num.* 10. & ideò in du-
30 bio semper pro assecuratore † pronunciandū est, *Valasch decis.* 64. *nu.* 11. *Rota coram Merlino d. decis.* 597. *num.* 29.

Non obstat, quod assecuratio fieri possit super re peremptā, quoniam hoc non habet
31 locum in casu, de quo agitur, † vbi tempore, quo frumentum assecuratum fuerat, illius interitus iam innotescere poterat Marchioni assecuratio. *Odd. consil.* 31. *num.* 32. *Lef de inst. & iur. lib.* 2. *cap.* 28. *dub.* 4 *num.* 25. *Molin. de contractibus disp.* 507. *num.* 3. *versic. quare, Ricc. in collect. decis. collectan.* 838. *in fine par.* 4. *Gamma decis.* 181. *num.* 1. *Valasc. decis. Lusit.* 64. *num.* 6. *&* 8. & ad hunc effectum non solum requiritur
32 scientia efficax, † sed sufficit etiam præsumpta, *Scacc. de com. & camb. par.* 2. *quæst.* 7. *ampl.* 10. §. 1. *num.* 20. *Cost. de fact scient. & ignor. cent.* 2. *dist.* 71. *num* 4. *& seqq.* & hoc etiam procedere videtur de consuetudine Consulatus
33 maris, virtute cuius valet assecuratio † nauis iam peremptæ, dūmodò notitia deprædationis haberi non potuerit tempore assecurationis, *Scacc. de assec. num.* 1. *& seqq. Rota coram Merlino d. decis.* 597. *num.* 17.

Neque prædictis aduersantur *decis.* 71. *&* 95. *coram R. P. D. Royas*, quoniam illæ admit-
34 tunt assecuratorem teneri, † si assecuratus nesciebat merces fuisse deperditas, at verò contrarium fuit resolutum, ex quo possibilitas scientiæ per distributionem milliarium

excludebatur, & erat de tempore hyemali,
35 & pessis cessabat, † quæ iter difficilius reddebant, & isti non concurrunt in casu, de quo agitur, cum casus successerit tempore æstivo, & prope Turrim Melissæ, ex qua iter perfici poterat inter duas dies ad Civi-
36 tatem Neapolis, vbi assecuratus † degebat, & his facti circumstantijs perpensis rectè fuit resolutum, mandatum non esse relaxandum, *Rota coram Merlino dicta decis.* 597. *num.* 29.

Demum his omnibus cessantibus, sat esset ad excludendam mandati relaxationem adducere, quod deficiat proprium interesse, tam dictorum de Alemannis, quam del Rosso assecuratorum, quàm Marchionis Castri Fortis, dum ex actis datis in Summario *numer.* 9. ex propria confessione constat, quod frumentum deprædatum spectabat ad Caro-
37 lum Vanacht, & non ad ipsos, † & propterea non tenet assecuratio ad illorum favorem stipulata; quando ad alium spectabat, qui nec ratum habuit contractum, nec comparuit, nec aliquem Procuratorem
38 constituit pro suo iure, & interesse, † & ideò nequeunt ipsi hodie agere contra Mercatores assecuratores, nec nomine proprio, ob deficientiam proprij interesse, nec alterius, de cuius mandati procuræ nihil docetur, secundum *Strac. glos.* 10. *numero* 7. & 11.

Itaque constito de alieno Dominio, ineficax fuit considerata huiusmodi assecuratio, & nullam potest parere actionem con-
39 tra Mercatores assecurantes † etiam si sit munita verbis; *e per altri à chi si aspetta*, dum pro forma huius stipulationis necesse est, vt oneratio mercium fiat sub nomine ipso sius assecurati, † ne alias detur absurdum
40 extendendi obligationem de vno ad alium
41 casum, † etiam in casu, quo obligatio fuerit absolutè concepta, & sine aliis facti circumstantijs, ex quibus apparere possit de interesse aliarum personarum super mercibus assecuratis, *Strac. de assecurat. glos.* 10. *num.* 7. & 12. *Mastril. decis.* 182. *num.* 31. *Mantic. decis. Sicilia* 3. *num.* 3. *Gamma decis. Lusit.* 181. *num.* 3. *Rota in Recent. decis.* 571. *num.* 15. *par.* 5. & in *Romana assecurationis* 26. *Iunij* 1673. §. *parique diligentia*, & *sequentibus coram me*.

Et ista eò libentiùs admittenda veniunt, dum stylus exprimendi nomen personæ as-
42 securatæ † non solum videtur esse vniformis consuetudini huius Fori Romani, & aliarum Ciuitatum Italiæ, vt firmatum fuit in dicta *decis.* 571. *num.* 18. *par.* 5. *recent.* verum etiam cum ipse Actor iuxtà Constitutum
43 Barchinonæ *cap.* 11. † Summario *num.* 10. teneatur iurare non adesse super mercibus assecuratis alias assecurationes in alijs Mundi partibus; quod cum facere non possit,
44 nisi ipse Dominus, † ideo nomen assecurati debet expressè patere, & adstipulatio fieri sub nomine illius, ad quem verè merces assecuratæ spectant, vt fuit decisum in dicta *decis.* 571. *prælo, par.* 5. *recen.* 6.

Quibus perpensis, & consideratis etiam nullitatibus consistentibus in sollicita mandati relaxatione, & in defectu mandati procuræ, Domini dixerunt, mandatum relaxatum ab Auditore Cameræ non esse executioni demandandum, nec aliud esse relaxandum, vtraque parte tam in scriptis, quàm in voce informante.

R. P. D. RONDININO.

Camerinen. Pecuniaris,

Lunæ 25. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Declaratur materia, quatenus bona debitoris à creditore recepta, potius in pignus, quam iure dominij tradita sint, quod hic pro solo pignore fuit decisum, quia de voluntate creditoris constabat, qui pluries declaraverat se illa recipisse in pignus, non autem, quod sibi insolutum data fuerint; cumque hoc à plurimis circumstantijs dependeat, ille satis, & luculenter, & ad satietatem etiam remanent in decisione declaratæ.

SVMMARIVM.

1 *Creditor possidens bona sui debitoris pro sue credito equivalentia, illa insolutum habuisse censetur.*

2 *Pignus si habitum sit pro derelicto, & sine spe lutionis, lex interpretatur voluntatem creditoris, & debitoris, illud accipiendi, & respectiuè dandi insolutum.*

3 *Pignus à creditore simpliciter receptum, ad dationem insolutum referri non potest, si illius traditio semper fuit ab alijs concreditoribus impugnata.*

4 *Datio insolutum excluditur, si creditor fassus sit se possidere iure pignoris, donec sibi de fructibus satisfaceret, & num. seqq.*
Ampliat, & fortius si de sue credito satisfactionem procuravit ex bonorum subhastatione faciendæ ibid. & num. 5.

6 *Datio insolutum, an successerit, vel potius pignoris constitutio facta sit, ex facti circumstantijs dignoscitur.*

7 *Declaratio creditoris velle possidere iure pignoris, & retinere bona, donec esset de sua credita satisfactum.*
Excludit dominium, & temporalem acquisitionem importat ibidem.

8 *Creditor si bona sui debitoris possedisset iure dominij, suum creditum postea non vendidisset, amplia, vt num. seq.*

9 *Cessio solius crediti, non autem bonorum indicat bona iure pignoris, non dominij fuisse possessa cum aliquin bona ipsa cessa, & vendita fuissent.*

10 *Datio insolutum continet translationem dominij.*

11 *Pignoris conſtitutio non transfert dominium, quia in illa debitor ſemper remanet dominus.*

12 *Cautio de reſtituendo prioribus, & poſterioribus facit ſemper pecunias, vel fructus extare ad fauorem aliorum creditorum.*

13 *penes Debitorem dicuntur extare pecunia, vel fructus, quoties illa mediante cautione de reſtituendo prioribus, & poſterioribus creditori conſignata ſunt.*

14 *Creditor, ſeclusa donatione, vel datione inſolutum bonorum ſui debitoris, computat fructus in ſortem.*

15 *Creditum ex fructibus à creditore receptis de bonis ſui debitoris, vel remanet extinctum, vel ſaltem illiquidum.*

16 *Executio rei iudicatæ retardari non poteſt per exceptionem crediti illiquidi, vel extincti.*

DECISIO CCCLXXIV.

FACTA executione ſuper quadam domo in Terram Monticuli, ac ſuper Prædio nuncupato Crucifixi ob antiqua, atque anteriora credita non controuerſa Bernardini Blanchi, contra Antonium, & Iulium de Sala coniuges poſſeſſores, cauſam habentes à Flaminio de Andreotijs debitore, oppoſuerunt dicti coniuges plura credita, quibus non attentis cùm Iudex exequens mandatum, & ad vlteriorem deliberationem proceſſerit ad effectum deponendi, & conſignandi cui de iure, domus, & Prædium eidem Blanco deliberata fuerunt pro ſcutis 1050. ad formam mandati depoſitis.

Hinc diſputato dubio ad tenorem reſcripti Signaturæ conſtare de bono iure Blanchi, etiam ad effectum manutentionis, & conſignationis pecuniæ depoſitæ Domini dixerunt 6. Aprilis * proximè præteriti coram me, atque in decijs, innouata hodiè diſputatione fleterunt.

Non enim controuertebant ſcribentes pro coniugibus poſſeſſoribus ius Blanchi ex dictis creditis non controuerſis, ſed opponebant, domum hanc, & prædium fuiſſe iam iure dominij acquiſita ab ipſo Flaminio, atque à Camillo, & Catharina pariter de Andreotijs, à quibus mediante ceſſione dictus Flaminius cauſam habet, Summario dictorum coniugum Poſitionis 26. Februarij præteriti *num.* 5. *lit. D.* coram me, cùm Flaminius promiſcuè bona controuerſa poſſederit *in*ſimul cum dicto Camillo, & Catherina ratione dotium, atque occaſione diuiſionis bonorum inter Lucretiam, & Enricum, Summario hodierno dictorum
1 coniugum *num.* 1. *& 2. cum plurib. ſeqq.* † traut cum illorum credita æquauerint retum detentarum valorem, cenſendum ſit illas inſolutum habuiſſe pro ſatisfactione ſui crediti, iuxta doctrinam *Alex. in l. 1. §. per ſeruum corporaliter num. 7. ff. de acquir. poſſ. & conſ. 168. in fine vol. 6. Merlin. de pignor. lib. 5. cap. 45. numer 73. Rot. in rec. par. 4. ad. 2. deciſ. 145. num. 12. & par. 6. deciſ. 46. ſub numer. 1. cum duobus ſeqq. Denez, Iun. deciſ. 630. nu. 19.* cum alijs in *Meſ-*
ſanen. Bonorum 26. *Ianuarij proximè præteriti, §. ex pluribus coram me, & in deciſ. huius cauſæ §. hanc autem in fine.*

Cæterùm, cùm id pendeat à voluntate creditorum, & debitoris, quia Lex eo caſu,
2 quo † pignus habitum eſt pro derelicto, & tunc ipſe luitionis interpretatur voluntatem debitoris aſſignandi illud creditori, atque animum creditoris illud acceptandi, dicebant Domini in huius caſus hypotheſi hæc conſiderari non poſſe, cùm poſſeſſio iſtorum bonorum numquam referri poſſit ad
3 titulum dationis inſolutum, † cum alij concreditores debitoris perſonam repræſentantes, ac illius iura defendentes, tam coram Iudice de Partibus, quam coram A. C. occupationem prædictam ſemper impugnauerint, atque pro bonorum ſubhaſtatione inſteterint, vt latiùs in Summarijs prædictarum Poſitionum, & ex facto ſubſecuto, de
4 quo *in deciſione huius cauſæ*, † atque Catherina ipſa, & Camillus taſſi ſint ſemper poſſidere iure pignoris, donec ſatisfacti eſſent pro dotibus, petendo ex ſubhaſtatione bonorum ſibi de eorũ creditis ſatisfieri, Summario hodierno Blanchi *num.* 1. *cum duobus ſeqq.* quemadmodum, & Flaminius bona ipſa ſub haſta poni curauit, & proſequendo iudicium, tàm coram Iudice de Partibus, quàm coram A. C. ſeù clar.me. Card. Spada deputato, ſemper inquit ſe poſſidere iure hypothecæ dotalis, & pro credito materno, Summario Poſitionis Blanchi 6. Aprilis præteriti *num.* 1. *&* 5. † Ex quibus negari
5 nequit, quin excludatur datio inſolutum, atque clarè arguatur animus creditorum retinendi iure pignoris; cùm à circumſtantijs facti totum id reguletur, vt dignoſcatur, † An iure pignoris, vel titulo dationis
6 inſolutum bona habita fuerint, iuxta *conſil. Aretin. 159. numer. 14. Leonard. de vſur. qu. 12. ſub num. 12. Rot. apud Pacif. de Saluian. deciſ. 2. à num. 6. vſque ad fin. & apud Poſth. de ſubhaſtatione deciſ. 2. & 3. per totas*; atque reſilit penitùs menti, & verbis iſtorum creditorum, qui dixerunt velle poſſidere pro ſecuritate
7 dotis, & iure pignoris, † & retinere, donec eſſent ſatisfacti de dotibus, quæ excludunt acquiſitionem iure dominij, & inferunt temporalem ſatisfactionem in fructibus, *Surd. conſ. 243. numer. 4. 6. & 7. Pacif. de Saluian. inſpect. 4. cap. 1. num. 217. Altograd. conſ. 57. ſub num. 19. & ſeqq. vol. 1. Rot. coram Bich. deciſ. 506. num. 13. & deciſ. 537. num. 14. & 15. & in rec. par. 12. deciſ. 129. per tot.* cum alijs *in præterita deciſione §. verùm etiam.*

Aliàs enim ſi iure dominij ab initio ipſi
8 poſſederint, † neque Camillus, & Catherina vendidiſſent eorum credita longè poſtea anno 1638. Flaminio Summario præterito dictorum coniugum 26. Februarij præteriti *num.* 5. *litera D.* & Summ. hodierno Blanchi *num.* 6. Neque Flaminius occaſione nuptiarum Antoninæ ipſe quoque ceſſiſſet iura Iulio Solæ, quæ habebat, Summar. Blanchi Poſitionis 6. Aprilis proximè præteriti

num.

num. fin. † Sed bona ipsa cessa, & vendita fuissent, non autem ius ad illa, si iam per illorum acceptationem insolutum omne
10 creditum extinctum fuisset,† quia datio insolutum continet translationem dominii, iuxta *text. in l. exemplo in princ. ff. de act. empt & in l. si ita distrahatur §. 1. ff. de contrab. empt.*
11 Quod non transfert pignoris † constitutio, in quo debitor remanet Dominus, iuxta *Text. in l non est nouum, ff. de acquir. poss. Surd. d. cons. 243. num. 8 & 9. & decis 92. num. 9. & seqq. Rot. coram Buratt. decis. 119. num. 4.* cum aliis in *pretorita decisione dicto §. verum etiam in fine.*

Itaut potiùs retorqueatur Epistola Cardinalis Spadæ Iudicis ab A. C, deputati, qui mandauit fructus Catherinæ, & Camillo consignari, præuia cautione de restituendo prioribus, & potioribus, Summario hodierno vtriusque Partis *nu.* 4. prout cautio hæc præstita fuit, dicto Summario Blanchi *nu.* 5, Ex qua tàm ex parte Iudicis, quàm eorumdem excluditur animus dandi & insolutum
12 recipiendi bona; † cùm ex dicta cautione fructus dicantur semper extantes fauore
13 aliorum creditorum, † atque dominium fingatur penès ipsum debitorem, & in eius bonis adhuc stare, iuxta *Text. in l. ex facto, ff. de pecul. & in l. 1. ff. de usufr. ear. res. quæ usu consum. Franc. decis. 75. num. 9. & decis. 635. num. 3.* cum aliis per *Castill. controuers. tom. 4. cap. 61. num. 74.* & per *Salgad. in labyr. creditor. par. 1. cap. 10. num. 69. & par. 2. cap. 6. numer. 7. & seqq. Rota coram Card. Cels. decis. 31. num. 3.*

Secluso autem titulo dationis insolutum, cùm ex superiùs deductis clarè appareat, bona hæc semper possessa fuisse iure pignoris ad auertendos creditores, qui semper in
14 steterunt pro satisfactione, † dubium non est, quin fructus cesserint in sortem, iuxta *Text. in l. 1. vbi glos. & DD. C. de fid. instr. & int. Gast. fisc. lib.* 10. Itaut, vel creditum extinctum remanserit iuxta calculum pro Blanco exhibitum, Summario Responsionis eiusdem *num. vnico* contra quem nihil op-
15 ponebatur; † vel saltem illiquidum sit, quid melioris, & crediti nomine debeatur, quatenus cum calculo pro coniugibus possessoribus exhibito procedendum esset, vt ex his exceptionibus, quæ liquidæ non
16 sunt, † rei iudicatæ executio fauore Blanchi amplius retardari non possit, iuxta dispositionem *Text. in l. à Diuo Pio §. 1. & 2. ff. de re iudic.* cum concordantibus relatis *in pretorita decisione huius causæ §. fin.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO,

Maioricen. Pensionis,

Veneris 8. *Iunij* 1674.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur pensio, reseruata sub expressione certi valoris beneficij, & cum clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, quia vtrumque simul probatum non erat, prout in hoc casu probandum esse deciditur, ita tamen, quod nec reductioni locus esse poterit, cuius ideo plures casus distinguuntur, & alia etiam de eodem valore, fructibus beneficij, cæterisque plurimis in eadem decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Pensio remanet nulla non probato valore verito, & non dicto, quod remaneant centum pro Rectore, & num. seqq.*
2 *Clausula*, vt asseris *consequutiua ad valorem narratum, transfert onus in pensionarium probandi narrata, quia Pontifex illius assertionem sequutus, ideo reseruauit pensionem.*
3 *Pensio quatenus potius reducatur, quam annulletur in totum plures distinctiones referuntur numer seqq.*
4 *Papa si voluit pensionem in totum subsistere, multò magis illam in sola parte valere voluisse dicendum est, & quando procedat.*
5 *Pensio reseruata occasione Resignationis si est nulla in parte, remanet nulla in totum, quia in minori summa defecit consensus resignantis.*
6 *Clausula*, & non alias, aliter, nec alio modo *semper censetur opposita in resignatione facta fauore certæ personæ.*
7 *Pensio est nulla in totum, si vsque, & à principio non remanet summa reseruata à Papa solutæ pensione, & hac ratione voluntatis eiusdem Papæ.*
8 *Pensio reducitur si tempore gratiæ remanebant centum pro Rectore, quæ postea diminuta sint, & numer. 9.*
9 *Gratia remanet perfecta, si eo tempore centum à Papa reseruata Rectori remanebant, quamuis postea diminuta sint.*
10 *Pensione à Papa reseruata cum expressione certi valoris, & clausula* dummodo remaneant centum &c. *vtrumque simul verificari debet.*
11 *Pensio corruit ob expressionem falsi valoris à pensionario factam.*
12 *Subreptio est indubia, & vitiat totam gratiam.*
13 *Valoris augumentum in sexta parte, quod pro subsistendis gratijs Rota indulgere solet, non extenditur ad casum pensionis, qui est odiosus.*
14 *Pensio reseruata cum expressione valoris, eorum verificato, remanet nulla, quamuis clausula* dummodò &c. *iustificata sit.*
15 *Valoris mala expressio quando, & in quibus casibus executionem admittat.*

16 Va-

16 *Valoris expresso si non tendit in præiudicium alicuius, vt ex si quis dixerit se esse Presbyterum, cum esset Clericus, si non fuerit verificatus non vitiat.*

17 *Maior, & qui beneficium resignatum possederat, non potest se excusare ab expressione falsi valoris.*

18 *Valoris falsa expressio vitiat gratiam etiam in ijs, quæ non retraxissent Pontificem à concedendo, amplia, vt num. seq.*

19 *Gratia remanet nulla si Papæ falsa narratio fuerit, quæ ab ipso intellecta, vel non concessisset, vel difficilius concessisset.*

20 *Decima, & alia, quæ in dies pro certa summa locantur, vel locari possunt, habentur pro fructibus certis.*

21 *Funeralia oblationes, & similia, quæ sunt penitus incerta, neque pro determinata summa locantur, pro certis haberi non possunt.*

22 *Fructus incerti beneficij, distinguuntur à certis, & quales aquæ vni, ac alteri sint, & supra à numer. 20.*

23 *Testes non probant fructus beneficij, si non deponant deductis oneribus, & num. seqq.*

24 *Fructus solum dicuntur illi, qui supersunt deductis oneribus.*

25 *In Fructu quidquam remanere dici nequit, si cognosci non potest, quid importent onera, ac etiam expensæ.*

26 *Testes non probant fructus etiam si exprimant onera, si omnia non explicent, & alia abesse non dicant, quin ipsi sciverint.*

DECISIO CCCLXXV.

SENTENTIAM Reuerendissimi Decani declarantem nullam, & inualidam pensionem olim à san. me. Innocentio X. super Ecclesia Parochiali S. Iacobi Maioricen. Iacobo Ballester reseruatam, confirmandam esse DD. respondérunt.

Cum enim reseruatio Pensionis facta fuerit occasione resignationis eiusdem Ecclesiæ, præuia supplicatione eiusdem Iacobi narrantis fructus certos ascendere ad ducatos 215. atque adiecta vlterius à Pontifice clausula dummodo ex fructibus Ecclesiæ 100. ducati annui remanerent pro Rectore Summario vtriusque Partis num. 1. consequens est, vt non probato per legitimas, & concludentes probationes contra Antonij Homar successorem in Ecclesia valore nar- 1 rato,† atque non docto, quod remanent 100. pro Rectore, pensio corruat, vtpotè deficiente veritate narratorum, atque non impleta mente Pontificis, de quibus in *cap.* 2. cum ibi notat *Abb. num.* 3. & 9. & *per Felin. num.* 6. & *seqq. de rescript.* & in Reg. 55. Cancellariæ de vero valore exprimen. DD. *in cap.* 1. & *cap. licet* 19. *de probat. Felin. in cap. ad aures* 5. *Valer. de rescript. Garz. de benef. par.* 1. *cap.* 5. *numer.* 476. & *seqq. Marescott. var. resol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 62. & 63. *Lotter. de re benefic. lib.* 1. *qu.* 43. *num.* 1. & *seqq.* & fuit antiqua *Rotæ sententia decis.* 20. *de præben. in nou.* & *in diuers. par.* 1. *dec.* 130. *par.* 3. *cum aliis in rec. par.* 10. *decis.* 306. & *par.* 11. *decis.* 187. & *in Romana pensionis* 9. *Nouembris* 1665. §. *siquidem* coram Eminentissimo Cerro, & in decis. huius cau- 2 sæ * 16. Iunij 1673. §. *etenim* & §. *seq. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

In qua considerabatur id potissimum procedere ex clausula, vt asseris consecutiua ad expressionem valoris,† quæ multo magis in pensionarium onus probandi narrata transfert, cum assertionis illius fidem Pontifex sequutus fuerit, ac ideo non facta probatione pensio irritetur ex regula *text. in l.* 2. ff. *de probat. Io. Andr. in cap.* 1. vt lite non contestata *in* 6. *Felin. in d. cap. ad aures num.* 10. *de rescript. Calder. cons.* 8. *sub num.* 1. *illo eod. tit. Rotæ coram Cassad. decis.* 7. *num.* 6. *in fin. de iurepatr.* & *decis.* 4. *sub numer. eodem de probat.* & apud *Postib. de manut. decis.* 316. *num.* 3. & *seqq.* & *in recent. par.* 10. *d. decis.* 306. *nu.* 3. & *in Lucana pensionis* 9. *Iunij* 1655. *in princ. vers. habet enim coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano confirmata in rec. par.* 12. *decis.* 178. *num.* 14. & 15. *Dunoz. Iun. decis.* 880. *num.* 2.

Neque visum est Dominis nos versari in casu, in quo Pensiones reducuntur, sed potius in casu pensionis in totum annullandæ etiam prosequendo distinctiones à scribentibus pro resignante adductas.

Primus enim in hac quæstione casus est, cum pensio reseruatur, narrato valore per non excessum fructuum in aliqua summa, atque Pontifex adiecit clausulam conditionalem, dummodo remaneant 100. pro Rectore, aut dummodo pensio duas, vel tres partes valoris narrati non excedat, & tunc cum versemur in pensionibus reseruatis occasione prouisionis beneficiorum vacantiũ per obitũ,† si illa excedant summam plures 3 DD. indistinctè voluerunt locum esse reductioni, quia constat de voluntate Pontificis, vt sustineatur pensio in ea parte fructuũ, quæ remanet, quam si voluit his deductis in totum sustineri, multo magis voluit in parte ad *text. in l. fichum* 6. ibi, sed conditio talis accipi debet quatenus manserit,† vel si 4 totum alienauerit, legatum extinguatur, si partem pro ea parte debeatur, quæ testatoris mortis tempore fuerit, ibique *glos.* & *DD. ff. de legat.* 1. *Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 417. & 423. & *seqq. Lotter. de re benef. parte* 1. *qu.* 41. *num.* 25. 28. & *seqq. Addens ad Burat. decis.* 369. *sub num.* 3. *Gratian. discept.* 995. *nu.* 11. *Tondut. de pens. cap.* 15. *num.* 2. & dixit *Rota in Salamantina pensionis coram Orano apud Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 424. *vers. nam Papa*, & *in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 342. *num.* 12. & *seqq. Crescent. decis.* 17. *de rescript. Mantic. decis.* 153. & 173. *Burat. decis.* 261. *num.* 4. cum aliis relatis in *Landen. Pensionis coram Eminentissimo Otthob. decis.* 61. 76. & 163.

Aut versamur in pensionibus reseruatis occasione resignationis,† & tunc si pensio 5 in parte est nulla, in totum est nulla, quia in minoris summa deficit consensus resignantis, qui alias non resignasset, vt benè *Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 422. *Addens ad*

Bu-

Burat. d. decis. 169. num. 3. Tondut. de pens. d. cap. 15. num. 3. Rota in d. Salamantina pensionis coram Otano apud *Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5 nu. 424 vers. quod dum*, nulla adhibita distinctione, an adsit clausula non aliàs aliter &c. quia dum
6 agitur de resignatione † ad fauorem certæ personæ, semper illa censetur apposita ea-
ratione de qua *Mandos. in prax Signatura tit. de regress. vers notandus Paris. de resignat. lib. 1. qu. 2. num. 21. Rota din. par. 3. lib 3. decis. 402. numer. 2. Buratt decis. 830. num. 8. Eminentissimus Otthob. d. decis. 76. num. 19.*

Alii autem distinxerunt, quod ſi ab initio conſtet non adfuiſſe ſummam præſeruatam
7 à Pontifice, † ſoluta penſione, & tunc intrant termini defectus voluntatis Pontificis, quia alias non reſeruaſſet, & penſio eſt nulla in totum iuxta opinionem Gigantis *Mandoſ. & Pariſ. de qua Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5. num. 416. Gratian. d. diſcept. 995. num. 12. Rota coram Merl. deciſ. 722. num. 3. & ſeqq.* repetita *in rec. par. 7. deciſ. 269.* cum reductioni eatenus locus ſit, quatenus probetur tem-
8 pore gratiæ remanſiſſe 100. pro † Rectore, penſione ſolata, quo ſolum caſu gratia Pontificis perficitur, ſed fructus deinceps ita eſſe diminutos, vt Rector ſoluendo pen-
9 ſionem, ſi & onera Eccleſiæ † ſubſtentare non poſſit, quia tunc ad conuenientem quantitatem reducitur, vt explicant *Garz. de benef. par. 1. d. cap. 5. num. 399. & 400. Add. ad Ludouiſ. deciſ. 345. num. 13. Rota in rec. par 9. d. deciſ. 305. num. 21. & 22. Bich. deciſ. 255. num. 11. & 12. & in d Eugubina Penſionis 4. Maij 1671. §. finali. & 27. Ianuar. 1672. §. & adhuc coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Secundus principalis caſus eſt dum adeſt, vt in caſu, expreſſus valor per aſcenſum ad ducatos 215. vltra clauſulam dummodo remaneant 100. pro Rectore, quia tunc dici nequit Pontificem cogitaſſe ſolum, vt re-
10 maneret Rectori ſumma præſeruata, † cui ſatis conſultum erat per d. clauſulam dummodò remaneant 100. quæ hunc reſpicit effectum pænè diuerſum à narratione valoris per aſcenſum ex deductis *in rec. par. 10. d. deciſ. 306. ſub num. 7. 13. 19. & ſeqq. & coram Bich. d. deciſ. 255. num. 9. & ſeqq.* ſed vltro Pontifex
11 conſideraui valorem narratum in † ducatis 215. ex quo motus fuit ad penſionem reſeruandam, itaut ob falſam illius expreſſionem, penſio ſubreptitiè obtenta corruat
12 in totum, † quia ſubreptio eſt indiuidua, & vitiat totam gratiam, vbicunque non eſt capitulum ſeparatum ex notatis per *Felin. in cap. ad audientiam 11. de reſcript.* quemadmodum diſtinguendo concludunt *Gig. de Penſ. qu. 35. num. 2. cum pluribus ſeqq. Garz. de Benef. par. 1. d. cap. 15 num. 5. & 6. Rota coram Creſcent. d. deciſ. 17. de reſcript. & in din. par. 1. deciſ. 626. num. 5. & in rec. par. 4. tom. 2. deciſ. 342. num. 12. & ſeqq. Millin. deciſ. 158. num. 1. & in d. Eugubina penſionis 12. Febr. 1671. §. deductis, & 4. Maij eiuſdem anni §. cognouerunt coram R. P. D. meo Bourlemont, & in Calariſana penſionis 12. Ianuarij eiuſdem anni §. fin. coram R. P. D. meo Vicec.*

Neque hoc caſu locus eſt augmento va-
13 loris in ſexta parte, † quod Rota pro ſuſtinendis gratijs indulgere conſueuit, cum ad hunc caſum odioſum penſionis non fiat extenſio *Garz. de benef par. 1. d. cap. 5. numer. 407. Rota rec. par. 4. tom. 2. deciſ. 414. num. 12. & ſeqq. & deciſ. 488. num. 5. & ſeqq. Dunoz. Iun. dec. 880. num. 8. & 9. & in d. Eugubina penſionis 27. Ian. 1072. §. ſiquidem in fin. coram Reuer. P. D.*
14 *meo Bourlemont*, † ſed penſio annullatur in totum, etiamſi clauſula dummodo &c. iuſtificata remaneret, vt dixit *Rota in Hypporegien. penſionis coram Merlino in rec. par. 11. deciſ. 187. num. 30. cum duobus ſeqq.* quam refert, & ſequitur *Tondut. de penſione cap. 55.*

Excuſationem autem à mala expreſſione valoris in hoc caſu DD. non admiſerunt,
15 quia quidquid ſit, † quando penſionarius erat Puer teneræ ætatis, & agitur pro reductione penſionis contra titularem, qui conſentit, in quibus terminis loquitur exaducta ſe adducta *deciſ. 536. par. 4. tom. 3. recent.* vel quando falſa expreſſio non tendit in alicuius
16 præiudicium † neque quidquam cauſæ habet cum gratia obtenta, velut ſi impetrans Beneficium non Curatum ſe Presbyterum dixerit, cum eſſet Clericus, cum quo ſenſu loquitur *Rota in deciſ. 270. & 258. poſt 2. vol.*
17 *conſ. Farinacc.* † certum eſt in maiorem, qualis erat Belleſter reſignans, qui inſuper iam conſcius erat valoris beneficij, quod reſignauit narrationem bona fide factam dici
18 non poſſe, † neque in facto proprio ignorantiam non dolotam adduci poſſe, quæ ſi in iis, quæ non retraxiſſent Pontificem à concedendo gratiam valeat iuxta dictum Inno. communiter approbatum in *cap. ſuper literis in princ. de reſcript. Rota coram Molfed deciſ. 8. illo eod. tit. Puteus deciſ. 300. lib. 1. in recoll. Coccin. deciſ. 749. numer. 6.* multo magis
19 gratiam tenet in his, † quibus intellectus ob cuitan. tertij præiudicium, vel Pontifex non conceſſiſſet, vel difficilius conceſſiſſet iuxta dictum *Gemin. in cap. gratia num. 4. in fin. de reſcript. in 6.* & explicat *Rota poſt ſecundum vol. conſ. Farinacc. d. deciſ. 270. num. 5.* & reſpondendo contrarius *Bich. deciſ. 410. ſub num. 11. cum pluribus ſeqq.* repetita *in rec. par. 11. dec. 11. & in Lucana penſionis 5. Decembris 1652. §. neque, & §. nec etiam* coram Illuſtriſſimo Beurlaqua Vrbis Gubernatore, & in longè fortioribus terminis narrationis citra dolum in *d. Eugubina Penſionis 4. May 1671. §. minorem coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Cæterum defectum iuſtificationis valoris narrati in ducatis 215. euitare non poterant ferentes pro reſignante, quia admiſſis etiã omnibus per illos deductis, fructus computatis omnibus certis, & incertis, aſcenderent ad dictos ducatos 215. Idcoque, incertis excluſis, conſequens eſt valorem narratum deficere, quia cum penſio reſeruata fuerit ſuper fructibus certis tantum Summario vtriuſque partis *num. 1.* decimæ qui-
20 dem, † atque alia, quæ in dies pro certa ſumma locantur, vel locari poſſunt habentur

tur pro certis fructibus ad terminos *text. in Leonino 8. §. quod in anno, vbi pro cæteris, Bart. num. 2. Castren. ibid. in fin. Ias. num. 8. ff. sol. matr.*
21 sed tales dici non possunt, † funeralia, oblationes, & similia, quæ sunt penitus incerta, neque pro determinata pensione locantur, ex ratione *text. in l. Seio 10. § medico, ff. de legat. 2um.* quemadmodum distinguendo illos fructus incertos à certis, deponunt testes primus, tertius, septimus, & nonus, quorum dictis ipse resignans vtitur, *Summar. eiusdem Ballester num. 4. & 5.* † cum quibus
22 concordant alij testes, *Summario Homar n. 3. lit. B. n. 4. & 20.* & communiter distinguendo concludunt *Felin. in d. cap. ad aures sub num. 14. de rescript. Rebuff. de congrua num. 136. & 87. & in tract. de nominat. qu. 9 sub num. 40. Barbos. de iur. Eccles. lib. 6. cap. 3. num. 44. Lother. de re benef. lib. 1. qu. 42. num. 63. Tondut. quæst. benef. par. 1. cap. 58. num. 5. Castrop. oper. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 26. num. 6. Rota diuers. par. 2 dec. 5. num. 7. & in recent. par. 11 dec. 187. nu. 26. & seqq. reperita post Tondut. de pens. dict. cap. 55. Bich. d. decis. 254. sub num. 12. & seqq. & in dicta Eugubina pensionis 16 Febr. 1671. § nec Dominos coram R. P. D. meo Bourlem.* cum aliis late deductis *in Ancion. 20. Nou. 1671. §. cum enim, coram me.*

Præterea animaduertebant DD. testes †
23 pro Resignante adductos nihil penitus probare, cum non deponant de fructibus illius
24 Ecclesiæ, deductis oneribus, † quæ nescire ingenuè fatentur, *Summario Homar nu. 3.* quia cum illud dicatur esse in fructu, † quod tu-
25 perest deductis expensis ad lucram *text. in l. fructus 7 ff. solut. matrim.* illis proinde non deductis dignosci non potest, quidin fructu remaneat, vt in his terminis tradunt *Felin. in d. cap. ad aures sub num. 13. de rescript. Gomez in reg. de valore qu. vlt. Adden. ad Lucens. decis. 295. num. 12.* & in reiecta opinione *Ripa in l. 1. § si hæres num. 29 ff. ad Trebell.* dixit *Rota in diuers. par. 1. dec. 181. in fin. & in recent. par. 2. dec. 444. num. 4. Mant. dec. 132. num. 7. Cavaler. decis. 153. num. 2. Merlin. dec. 587. num. 5. cum alijs in rec. par. 11. dec. 288. num. 8. & seqq. & in dicta Lucana Pensionis 9. Ian. 1655. §. siquidem cor. Reuerend. D. meo Albergato Decano, & in d. Calaritana pensionis 12. Ian. 1671. §. & quamuis in fin. coram R. P. D. meo Vicecomite.* Haut neque sufficiat
26 per testes ab Homar † adductos, doceri de aliquibus oneribus, quia non deponunt non adesse alia onera, & quod non possint adesse, quæ ipsi ignorent, *tuxta decis. Millin. 158. in fine.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia par. 18. to. 1. adest altera præsentis causæ decisio tibi in ordine 130. & in hac eadem parte decis. 372. hanc etiam materiam pertractat.

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Assecurationis.

Lunæ 10. Decembris 1674.

ARGVMENTVM.

Ad probandum Nauem assecuratam *idem* esse, ac Pincum Remissoria in hac decisione conceditur, ex solita, & contueta regula, quod data relevantia materiæ articulatæ illa in prophanis denegari non debeat, ad quē effectū sufficit relevantia vnius articuli, vt super omnibus eadem remissoria concedatur; cumque ad illam impediendam opponeretur exceptio periurij, hanc minus suffragari deciditur, quia illud probatum non erat, & sub hoc prætextu denegari non poterat probatio hinc inde facienda, cuius discussio post eam factam reseruari debet, quæ nam ex illis magis attendenda sit.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria semper conceditur, vbi datur relevantia articulorum, & causa est prophana.*
2 *Navem idem esse, ac Pincum, & vtrumque convenire in essentia ad probandum, remissoria conceditur.*
3 *Relevantia vnius articuli sufficit in prophanis, vt super omnibus remissoria concedenda sit.*
4 *Finnus materia articulata resultat ex pluribus instrumentis, qua pro eo adducuntur.*
5 *Remissoria eo magis in prophanis conceditur, stante fumo materiæ articulatæ.*
6 *Articuli etiam de directo contrario admittuntur, ad probandam replicationem contra exceptiones ab alia parte deductas.*
7 *Ordo iudiciorum subverteretur, si Actor, & Reus pari lance non tractarentur, vt fieri debet.*
8 *Probationes nouæ, & articuli admittuntur, etiam in causa commissa cum clausula si quid exequendum, vbi agitur de corroboratione probationis antiquæ.*
9 *Actori denegari non debet, quod nouis vtatur probationibus ad elidendas exceptiones, quæ nouiter proponuntur à Reo.*
10 *Exceptio periurij probationem facientium, vel remissoris concessionem non impedit, & quando, vide num seqq.*
11 *Periurium non præsumitur, sed debet ab allegante probari.*
12 *Periurium ad cuitandum omnia, & qualibet interpretatio sumenda est.*
13 *Probationes hinc inde faciendæ, denegari non debent, sed postea discutiendum est, quæ harum ex illis magis prævalere debeat.*

DECISIO CCCLXXVI.

SVper dubio à me dato duas partes continente, nempè an articuli essent admittendi, & an obstaret exceptio periurij, prodijt resolutio affirmatiuè quo ad primam partem,

partem, & negatiuè, quoad aliam, & nixa fuit super solido fundamento; quod continuo
1 Rota secura fuit, † quod data articulorum releuantia, & causa sit prophana remissa nunquam denegare consueuerit, *Cas. de Grass. decis. 1. num. 10. de dilat.* & fuit alibi passim dictum, & præsertim vltimo loco *in Bononien. Matrimonij 27. Iunij 1674. coram R. P. D. Emerix.*

Concurrit autem vtraque consideratio, & causa prophana, & articulorum releuantia. Illa non fuit reuocata in dubium dum est certa, & indubitata. Ista autem manifestè resultat ex eo, quia postquam ex Zecchini
2 assecurati probationibus resultaret nullâ † adesse differentiam inter Pincum, & Nauem, & quod in essentiam conueniunt, cuius contrarium prætendebant Assecuratores, & quod deprædatio fuerit verissima, & accidentalis, & in contractu assecurationis nulla interuenerit Barattaria, sed candide processum fuerit, certum est ipsum habere fundatam suam intentionem, & ista omnia posse multum conferre ad victoriam causæ;
3 Vnde ex vnico ex istis articulis, † etiamsi alij essent irreleuantes resultaret releuantia, & sic venit remissoria cõcedenda, & omnes alij sunt admittendi, *Rot. coram Penting. decis. 505. num. 14. coram Zarate decis. 64. num. 1. coram Eminent. Ottoboen. decis. 136. num. 5.* & ita etiam firmatum *in Romana Assecurationis 19. Iun. 1674. §. 1. & in hac causa 2. Martij 1664. §. causa est coram me.*

Potissimum verò quia tollitur omnis suspicio Barattariæ Capitanei ex sententia obtenta in hac Causa in Curia Pisana, & accidentalis deprædationis augumentum inducunt, quam plura, & publica documenta
4 vna cum testimonialibus ex quibus inducitur
5 sufficiens fumus veritatis materiæ articulatæ, † ex quo eo magis venit concedenda remissoria, vt fuit firmatum *in decis. huius causæ super meritis 26. Iunij 1673.*

Nec releuat, quod articuli, qui nunc exhibentur, contineant materiam de directo
7 contrariam materiæ articulatæ, † quia isti fuerunt producti ad fundandam replicationem contra exceptiones ab assecuratoribus deductas, & sicut ipsis permissum est testes examinare, ita denegari non debet assecurato,
8 † ne ordo iudiciorum subuertatur, & vnusquisque eorum pari lance pertractari debeat, *cap. inter ibique glos. verbo claudicare de except. Rot. coram Zarat. decis. 64. nu. 5. & 6. coram Argull. dec. 78. nu. 17. coram Penting. decis. 505. n. 13.*

Multoque minus obest, quod causa repetiatur commissa cum clausula *si quid exequendum*,
10 † quia cum articuli tendant ad corroborandas probationes, quæ in hac secunda instantia deducuntur ab assecuratoribus pro retardanda executione non potest denegari actori, †
11 quod vti non possit nouis probationibus ad effectum elidendi ea quæ nouiter à Reis exhibentur, *Adden. ad Euratt. dec. 231. n. 9.* & pluribus cumulatis firmatum fuit *in Rom. Assecurationis 19. Ian. 1674. §. & multo minus, coram me.*

Hinc transeundo ad secundã dubij partem
12 pariter DD. dicebant, † quod assecuratos non debent repelli a limine iudicij exceptione periurij, †
13 quia vltra quod illud non præsumitur, *Mascard. de probat. concl. 1043. n. 3.* alleganti incumbit onus concludenter probandi, & ad illud vitandum omnis sumenda est interpretatio, *Rota coram Bich. decis. 503. num. 9. & in recent. decis. 91. numer. 30. & seq. par. 12.*

Vnde compromissum, quod ad hunc effectum productum fuit, vitium non fuit DD. continere sufficientes probationes, dum in illo non remansit aliquo modo probatum, assecurationem, super qua factum fuit compromissum, fuisse factam ad fauorem Zecchini, & contra illam militat etiam declaratio à dicto Zecchino adducta *in Summario num. 3.* & ob id non potest impedire horum
13 articulorum admissionem, † vt factis hinc inde probationibus dignosci possit, quæ nam ex illis anteponenda veniat, *Rot. cor. Penting. dec. 505. n. 3.*

Et ita &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. fideicommissorum de Victorijs.

Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Filij legitimi, & naturales, sed ex patre legitimato, ad fideicommissum admissi sunt, quia & de amplissima legitimatione constabat, & concurrebat voluntas omnium testatorum, qui illos succedere voluerant; cumque vlterius de filiatione opponeretur, illa ex plurimis præsumptionibus, coniecturis, & adminiculis probari visa est, non resistente illa rigida mulieris concubinatus custodia, quia agebatur de Matrona nobili, & illustri, in quibus huiusmodi exacta probatio non requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Legitimati veniunt in fideicommissis, ordinato ad fauorem familiæ, & agnationis.*
2 *Legitimati familiam, & agnationem conseruant.*
3 *Verba* deficientibus, tunc & eo casu, non extantibus, & *similia, quatenus nullam restrictionem importent, & nu. 5.*
4 *Tempus præteritum ex mente, & voluntate testatoris suppletur à præsenti.*
6 *Legitimati, & ab eis descendentes reputantur inter agnatos.*
7 *Voluntatis quæstio non admittitur, vbi dispositio testatoris est clara.*
8 *Filiatio ex quibus remaneat plenè, & concludenter probata etiam in præiudicium tertij.*

Cuius-

9 *Coniectura nec nimis rigidè, nec nimis singulariter examinanda sunt, sed omnes infimul collectæ, & vnite considerari debent.*

10 *Filiatio et magis in antiquis, coniecturis, & præsumptionibus probatur.*

11 *Filiatio si vera non fuisset vtique ab omnibus de familia approbata non esset.*

12 *Filiationis tractatus in patre exule ob crimen hæresis, vel bannito, sanè prætermissi dicuntur, ad illi filio nocerent.*

13 *Hæresis crimen ita est vtroque iure damnatum, vt non solum auctorem, sed eius progeniem afficiat infamia, & pœna.*

14 *Concubinatus probatio in muliere nobili non requiritur, adeo rigida sicuti in alijs mulierculis, & num. seq.*

15 *Mulieribus ingenuis, & illustribus obseruatio castitatis præcipuum debitum est.*

16 *Concubinatus præcisa probatio etiam in muliere nobili rigorosè requiritur, vbi probationes, præsumptiones, vel coniectura adsunt in contrarium.*

17 *Filiationis tractatus ex sola affectione præsumuntur falli, si neque causa fraudandi creditores aderat, vel alias fideicommissarios.*

18 *Doctorum auctoritates, & iuris conclusiones loquentes extra casum non attenduntur.*

19 *Legitimatio fieri nequit inconsulto parente.*

20 *Filius mortuo patre, si non agitur de præiudicio alterius, se ipsum legitimari permittitur.*

21 *In legitimatione non requiritur citatio partis, & quando.*

22 *Legitimatio dicitur facta ex præordinata mente defuncti, qui tacitè vel expressè legitimatos succedere voluit.*

23 *DD. Comites de Campegijs habent facultatem legitimandi,* citatis, vel non citatis, *interesse habentibus.*

24 *Citatio licet tolli non possit in iure quæsito, tamen inferri valet in iure quærendo.*

25 *In legitimatione filij nati ex soluto, & soluta non requiritur maior expressio exclusiua spurietatis.*

26 *Naturalis dicitur filius natus ex soluto, & soluta.*

27 *Clausula legitimationis* sine præiudicio fideicommissi, & vocatorum, *non præiudicat, vbi legitimatus succedit ex voluntate defuncti.*

28 *Legitimatus nullum infert præiudicium, sed voluntas testatoris, qui legitimatos admittit.*

DECISIO CCCLXXVII.

SVPER præuentiua quatuor fideicommissorum restitutione orta controuersia, atque à Victorio de Victoriis bonorum omnium possessore in vim *l. diffamari, C. de ingen. & manumiss.* in iudicio vocato Benedicto, atque eius filijs, Prolegatus Bononien. ad tria fideicommissa Benedictum vocatum pronunciauit casu quo Victorius sine filijs decederet excepto fideicommisso à Leonello de Victorijs instituto, cuius sententiã Rota confirmauit, quo ad tria fideicommissa Benedicti senioris, Antonij, & Vincentij, & respectiuè reuocauit quoad immissionem denegatam ex fideicommisso Leonelli, in cuius bonis pariter illam Rota concessit prout iis decisionibus 26. Nouembris 1667., 14. Maij 1668., * & 1. Aprilis 1669. coram Eminentiss. Prodatario, atque 8. Iunij 1671. coram Reuerendiss. D.no Albergato Decano, in locum Eminentiss. Carpinei inter S. R. E. Cardinales cooptati particulariter suffecto.

Cum autem iterum ad prouocationem eiusdem Victorij Signatura mihi rescripserit cum clausula *sine præiudicio duarum conformium*, dubium proposui an sententia Rotalis sit confirmanda, cui DD. affirmatiuè responderunt.

Etenim non negatur illius validitas ex actis insurgens, atque iustitia deducebatur ex decisionibus huius Causæ, in quibus abundè probata fuit vocatio Benedicti ad quatuor fideicommissa Domus de Victoriis, casu quo Victorius vltimus superstes, & bonorum omnium possessor sine filijs decederet, quia Leonellus in antiquiori fideicommisso deficientibus suis vocauit masculos proximiores de agnatione, & familia ipsius Testatoris, *Summario Benedicti num. 2. & Summario Victorij num. 8.* quales 1 profectò sunt Benedictus, † & eius filij, quamuis descendant à Fabio naturali ex Principis rescripto legitimato; † quia, & 2 ipsi familiam, & agnationem conseruant, *Castren. cons. 34. num. 3. vers. nam legitimatus par. 2.* sciplum corrigens notauit *Iason.* quem post alios sequitur *Crauett. cons. 138. num. 4. Berett. cons. 18. num. 45. vsque ad 49. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 22. cum alijs per Lap. de illigit. comment. 13. §. 15. nu. 21. vsque ad num. 46. Bardell. cons. 191. num. 44. Gratian. discept. 673. numer. 22. Cyriac. controuers. 208. num. 1.*

In secundo autem fideicommisso Benedictus senior voluit post extinctam descendentiam masculinam legitimam, & naturalem extante aliquo filio naturali genito ex descendentibus suis, illumque posse legitimari, & sic legitimatum esse hæredem ipsius cum tota descendentia, *Summario Benedicti num. 3. & Summario Victorij num. 9.* Ideòque cum moriente Victorio vltimo superstite ex descendentibus, & grauatis à Benedicto, extinguatur linea legitima, & naturalis. Vocati sunt Benedictus, & filij descendentes à Fabio naturali legitimato, qui fuit vnus ex quinque filijs Testatoris, qui non restrinxit hanc substitutionem ad filium naturalem superstitem de tempore præciso defectæ lineæ, vt dicebant Scribentes pro Victorio ex illis verbis taxatiuis, *deficiente &c. eo casu extantibus.* † Quia illa restrictio fuit facta solum à Testatore, vt ostenderet tempus, in quo post legitimos, & naturales defectos admitteretur legitimatus, non autem prius, prout iustitiæ, & æquitatis ratio suadet, non autem vt coarctaret legitimationẽ præcisam tempore deficientis lineæ legiti- 3

mæ, & naturalis, quia parum interest Testatori, an illa deficiente, succedat naturalis legitimatus, an potius ex illo præmortuo descendentes legitimi, & naturales pariter vocati, prout sunt Benedictus, & filij ex Fabio naturali legitimato descendentes ex ve-
4 risimili mente Testatoris, † ex qua præteritum tempus suppletur à præsenti ad terminos, *text. in l. verbum eris 123. ff. de verb. signif. Alberic. in l. verbum opportebit num. 2. & seqq. ff. ibi eodem tit. Rota recent. par. 9. decis. 33. nu. 21.*
5 *& seqq.* & in præcitis terminis dictionum † *tunc*, & in *casu* latè probat *Fachinæus controv. lib. 4. cap. 46. in fine. Gionazz. cons. 74. n. 23. vol. 1. Hodiern. ad Surd. decis. 37. num. 49. Aliograd. cons. 76. num. 75. vol. 1. Rota recens par. 7. decis. 77. nu. 38. & 39.* & magis aliter *Coccin. decis. 2121. num. 89. & 90.*

In tertio fideicommisso Antonij post tres fratres institutos, filiisque, & descendentibus eorum substitutis, vocauit proximiores, ita ut legitimati succedere possint, & non excludantur ab alijs de agnatione, *Summario Benedicti num. 4. & Summario Victorij num. 10.* conformando seipsum cum dispositione iuris volentis, vt superius dictum est, legitimatos, atq; ab eis descendentes legitimos, qua-
6 les sunt Benedictus, & eius filij, † inter agnatos reputari, iuxta eorum sententiam superius comprobatam sequendo *Castren. decis. 34. sub nu. 1. par. 2.*

In quarto denique fideicommisso Vincentius finita linea tam legitima, quam naturali filij instituti, substituit tota in hæreditate ipsum Fabium patrem Benedicti, de quo agimus, si vixerit, sin minus eiusdem filios masculos legitimos, & naturales, *Summario Benedicti num. 5. & Summario Victorij num. 11.* quales non negatur esse Benedictus, cuius proinde vocatio remanet literalis, vt inquiunt decisiones huius causæ, † in qua-
7 proinde cũ nulla admitti debeat voluntatis quæstio, vt inquit *Paulus* in vulgata *l. ille, ans 25. ff. de legat. 3.*

His positis dicebant DD. filiationem Fabij, qui, vt sæpè dictum est, fuit pater Benedicti probatam fuisse ex pluribus simul junctis, & latè reassumptis in decisionibus huius causæ, contra quas non prævaluerunt obiectiones iterum repetitæ, olimque sublatæ in decisionibus, quia licet admitterent DD. quod ad grauem successionis effectum exactæ requirantur probationes filiationis in hoc potissimum casu, in quo agitur de succedendo aliquibus, qui Fabium pro filio non agnouerunt, adhuc dicebant DD. illas non deficere in hoc casu antiquissimæ filiationis post sæculum impugnatæ, & vsque adeò, simplicis, & non controuersæ ab vllo ex familia de Victorijs, cum post discessum Hieronymi à patria propter crimen hæresis Antonius frater, qui fuit tertius è fideicommissarijs Fabium, neporem dicti Hieronymi filium è domo nutricis, vbi à Hieronymo patre detinebatur, in propriam recepit, in qua cum alijs, & vt nepotem tan-

dauit, illique in testamento veluti filio Hieronymi alimenta in propria domo præstanda reliquit: Vincentius verò, qui fuit quartus è fideicommittentibus dicti Antonij filius, cum eodem Fabio super hæreditate Victorij eorum patrui transegit, & illi relevauit iura successionis in defectum legitimorum, & naturalium Andreas vltimus descendens ex Leonello de Victorijs dictum Fabium vti filium Hieronymi agnouit, & vti talis interuenit ad integrandam personam Benedicti patris Victorij nodie agentis in
8 additione per eum facta hæreditatis paternæ, & quoniam dotem ab eius vxore promissam recepit, † ex quibus omnibus iuncta publica voce, & fama, atque additis publicis & pluribus enunciatiuis instrumentorum antiquorum, ipsaque legitimatione Fabij semper obseruata, & pluribus alijs cumulatis in decisionibus huius causæ, negari nequit, quin resultet plena probatio filiationis in præiudicium quorumcumque, iuxta notata per *Canonistas in cap. per tuas de probat. Redenasch. cons. 62. à num. 18. Gionazz. cons. 81. num. 1. vol. 1. Capyc. Latr. decis. 150. num. 23. & seqq. Rota coram Comitul. dec. 59. per tot. Millin. dec. 260. num. 1. & seqq. Arguell. dec. 8. nu. 56. & per tot. Eminent. Otthobon. decis. 251. numer. 8. & seqq.* cum alijs in decisionibus huius Causæ.

Considerando potissimum, quod non adeò rigidæ coniecturæ ipsæ sunt examinandæ, nec adeo singulariter, vt faciebant scri-
9 bentes pro Victorio, † sed in vnum collectæ, & vnitæ, vt fieri consueuit in omni materia coniecturali, & præcipuè in hac probandæ filiationis, & quod versamur in probanda-
10 filiatione Fabij, † cuius natiuitas supponitur euenisse anteacto iam sæculo anno 1560. cuius temporis testes adeo annosi, *si* quis de ea congruè deponant, inueniri non possunt, & scriptura, vel deperditæ, vel neglectæ, cum hucusque hæc filiatio in dubium reuocata
11 non fuisset, † sed ab omnibus ex familia de Victorijs supposita, & approbata, & quod magis est, ob hæresis paternæ suspicionem non possent afferri illi tractatus directi inter Hieronymum patrem exulem, & Fabium filium, qui potuissent ipsum constituere in
12 quasi possessione filiationis, † qui cautè abstinuit ab agnitione Fabij in filium, ne ipsum propriæ iniquitatis participem faceret
13 cum hoc crimen † ab vtroque iure damnatum, non solum in authorem sceleris, sed etiam in eius progeniem infamiam, & pœnam quandoque extendat, iuxta tex. in *authent. Nazarof. C. de Hæret. & in cap. vergentis C. de illo. eodem tit.* prout omnia magistraliter, & latè comprobauit Rota in prioribus decisionibus huius causæ super filiatione 28. Nouembris 1667. & 14. Maij 1668. coram Eminent. Carpineo Prodatario.

Quemadmodum pariter sine ratione adeò directa, & præcisa probatio circa consanguinitatem Camillæ matris afferri non potuit, prout regulariter requiri consueuit, † quia
14

cum hæc mulier esset ex nobili genere, pront ex testibus alias probatum fuit, atque ex legitimatione Fabij matris nomen expressum designat *Summario Victorij num. 1.* non adeò arctæ custodiæ mulieris, & prohibiti aliorum accessus probatio exigitur, quia mulieribus ingenuis, & illustribus, quibus castitatis obseruatio præcipuum debitum est, † 15 talis nominatio iniuriosa satis, & acerba videtur, vt inquit *Iustinian. in l. si qua illustris, vbi Cagnol. n. 5. C. ad Sen. Conf. Orfic. Alberic. in l. filiæ cum definimus ad fin. ff. qui sunt sui, vel alieni iuris cum similibus*, quæ in proximis terminis procuranda tam arcta custodia deducunt *Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. sub num. 3. Card. Palcot. de Noth. & spur. cap. 26. ad fin. Felin. in cap. per tuas sub nu. 17. de probat. Mascard. illo eodem tract. concl. 745. num. 6. Barbos. vot. decis. 17. sub nu. 14.* cum alijs in decisionibus huius Causæ.

Contraria autem procedunt, vel quando non concurrunt tot coniecturæ, vel quando adsunt aliquæ probationes, vel vrgētes præ-
16 sumptiones in contrarium, † quarum nulla penitus in hoc casu concurrit, vel quod tractatus pro constituendo aliquem in quasi possessione filiationis facti essent, vel præsumerentur in præiudicium tertij, quod non aderat illis temporibus, in quibus non vrgebant creditores, nec immineba fideicom-
17 missi purificatio, † neque alia proxima causa aderat, ob quam Fabium pro filio lup positum fuisse credendum sit, præter solam affectionem consanguineorum erga propriā
18 sobolem, vel legitimam descendentiam, † ideoque extra casum esse ea, quæ deducebantur ex *Tiraquell. de iur. primog. qu. 31. numer. 7. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. quæst. 8. num. 17. Rota coram Burat. decis. 9. num. 3. vbi addendit. B. & in recentior. par. 9. decis. 317. & part. 12. decis. 447.*

Probata autem filiatione videbatur quoque probata legitimatio, quamuis obtenta fuerit ad instantiam solius legitimati incon-
19 sulto patre, cuius consensus requiritur, † quia cum Hieronymus pater iam defunctus esset, neque ageretur de auferendo iure alicui quæsito ob mortem patris, veluti delata successione cum acquisitione dominij, & possessionis bonorum non prohibebatur, †
20 quis legitimari etiam patre defuncto, iuxta distinctionem, de qua *Rain. conf. 76. num. 9. & seqq. lib. 3. Gionagn. conf. 17. num. 4. & seqq. lib. 2. Menoch. conf. 549. num. 42. Fusar. de substit. q. 403. num. 157.* & post à parte explicat *Capyc. Latr. d. dec. 150. sub num. 16. & 17. Rota coram Coccin. dec. 2354. nu. 12. & 13.* & declarando decisiones *in Bononien fideicommis. de Nascentorijs coram Eminent. Carpineo Prodat. dictum fuit in eadem causa 8. Iunij 1674. coram Reuerend. D. meo Albergato Decano.*

Neque citatio omnium interesse habentium, atque expressio omnium fideicom-
21 missariorum requirebatur, † quia cum constet de voluntate illorum, in quorum bonis legitimatum, atque ab eo descendentes succedere voluerunt, non requirebatur alia
22 citatio interesse habentium, † quia legitimatio dicitur facta ex præordinata mente ipsorum testatorum à Comitibus de Cam-
23 peggijs, † qui facultatem habent legitimandi citatis, vel non citatis interesse habentibus, vt super hoc ipso priuilegio exratione, quod citatio tolli potest in iure quæ-
24 rendo, † quamuis non possit in iure quæsito post plures adductos *Cyriac. contro. 208. nu. 42. & seqq. Gionagn. conf. 16. per tot. vol. 2. Fusar. de subst. qu. 408. num. 145. Rota Bononien. apud Gionagn. conf. 21. num. 37. vol. 1. & Rota in rec. par. 9. dec. 33. num. 14. & in Bononien. fideicomm. de Nascentorijs 16. Ianuarij 1669. §. postremo, & decis. huius causæ 1. Aprilis eiusdem anni, §. minus ex defectu*, coram Eminentiss. Carpineo Prodatario.

Neque pariter alia maior expressio exclusiua spurietatis requirebatur, † quia
25 cum Fabius dixerit se susceptum ex Hieronymo, & Camilla tunc temporis solutis, hoc sufficit ad excludendam spurietatem secundum dispositionem iuris canonici, † ex quo
26 natus ex soluto, & soluta dicitur naturalis, vt latè probant *Honded. conf. 68. num. 6. & seqq. vol. 1. Barz. dec. Bonon. 91. nn. 13. & 14. Lucider. de illegit. prælud. 3. Bos. de aliment. cap. 6. nn. 157. Peregr. dec. Patav. 108. Fusar. de substit. qu. 405. num. 14. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. qu. 5. num. 6. & seqq. & num. 41. & seqq. Grat. discept. 953. nu. 24. Rota recent. par. 3. decis. 600. num. 7. & in Viterbien. fideicomm. 18. Mart. 1654. §. hoc autem, coram Verospi.*

Clausula autem *sine præiudicio cuiuscunque fideicommissi substitutionis, atque ex eis vocato-*
27 *rum*, † nihil operatur quoties legitimatus succedat ex voluntate testatoris, qui voluit illius vocationem differre post obitum omnium vocatorum legitimorum, & naturalium, quia tunc nullum est præiudicium à
28 legitimante proueniens, † sed est sola voluntas testatoris, qui legitimatos admittit, *Tob. Non. conf. 69. num. 6. Bardell. conf. 191. n. 39. & seqq. Cyriac. contr. 207. num. 8. & seqq. Sped. conf. 364. num. 4. & seqq. lib. 2 Gionagn. d. conf. 21. num. 16. 17. & 19. lib. 1. Rota dec. 412. num. 1. & decis. 600. num. 13. par. 3. recent. & dec. 241. n. 20. par. 9. recent. Ninot. dec. 13. num. 18. cum seqq.* vbi precisè loquitur de clausula *citra præiudicium vocatorum ex fideicommisso*.

Et ita vtraque parte acriter informante resolutum fuit.

Decisiones plures sunt in hac causa, eademque impressa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Bonorum.

Mercurij 26. Junij 1675.

ARGVMENTVM:

Non solùm ad æqualitatem seruandam, & quia materia articulata erat nouitèr, & magis distinctè concepta, petita remissoria, conceditur, non obstante oppositione præcedentis examinis; Verùm etiam quia ex aduerso probari prætendebatur valorem bonorum ex Catastro, quod parum concludere poterat, tùm ob distantiam loci, tùm ob periculum inundationum, ac etiam quia in contractibus ille non desumitur ex Catastro, sed ex conuentione Partium, vel ex iudicio Peritorum dependet.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria vni parti concessa, etiam alteri concedenda est.*
2 *Æqualitas inter collitigantes seruari debet.*
3 *Articulos etiam sine fumo, sufficit esse simpliciter releuantes in causa prophana.*
4 *Catastrum licèt valorem contineat, illum tamen non concludit, si bona ex loci distantia, vel ex inundatione aquarum, eiusdem valoris esse non possunt, & n.6.*
5 *Releuantia vnius articuli sufficit pro concessione remissoria, etiam in alijs.*
6 *Articuli magis distinctè concepti suffragantur pro concessione remissoriæ, etiamsi illud idem iam ante articulatum, & probatum sit, & n.9.*
7 *Catastrum licèt contineat valorem bonorum, ille tamen non seruatur in contractibus, & dationibus in solutum.*
8 *Valor in contractibus à conuentione partium, & iudicio peritorum desumitur.*
9 *Remissoria conceditur ob materiam vel nouiter articulatam, vel magis explicitam, etiamsi aliud examen præcesserit, & num.6.*

DECISIO CCCLXXVIII.

CONTENDENTIBVS Marchione, & & alijs de Tauroleonibus valerē bonorum, de quibus agitur ascendisse de tempore dationis in solutum sequutæ de anno 1598. ad scuta 5000. & vice versa prætendente Flaminia Guidobaldi Triumphi hærede non excessisse scuta 2475. editisque super hac controuersia decisionibus inter se contrarijs; Iidem Tauroleones ad probandum valorem suppositum obtinuerunt die quarta Iulij anni præteriti coram me remissoriam, cuius vigore examinatis Testibus, eorumque dictis adhuc non publicatis, Andreas de Aptis Flaminiæ, nuper defunctæ
1 hæres insterit pariter pro † remissoria, quam esse concedendam Domini cēsuerunt, tùm
2 ad seruandam æqualitatem † inter Gollitigantes, iuxtà *Text. in l. fin. C. de fruct. & lit. expens.* cum traditis *coram bo. mem. Card. Celso decis. 353. n. 7. & in recent. decis. 2. num. 4. par. 8.*

Tùm quia versamur in causa prophana,
3 in qua † sufficit articulos esse releuantes, absque eo, quod de aliquo fumo doceatur, *Rot. coram Merlin. decis. 455. numer. 1.* & alibi passim.

De releuantia non fuit dubitatum, quia Tauroleones aliàs deduxerunt pretensum valorem in scut. 5. mil. ex quo ista bona reperiuntur descripta in Catastro Anconitano inter bona secundæ Classis æstimari solita in scut. 160. pro qualibet salma, & hodie Andreas in sexto Articulo probare intendit, † eadem bona licèt in prima, vel se-
4 cunda Classe descripta propter distantiam à Ciuitate Anconæ, inundationesque aquarum, quibus sunt obnoxia vix ascendere ad
5 scuta 120. pro qualibet salma, † releuantia verò huius articuli non est dubium quin sufficiat ad obtinendam remissoriam, *Barat. dec. 240. num. 10. ibique Add. lit. A. & Merl. d. dec. 455. & 656. vtrobique n. 5.*

Neque ob illius concessionem remouere valuit Dominos exceptio, quod articuli exhibiti continerent illud idem, quod aliàs fuit articulatum à Tauroleonibus; Quia in articulis aliàs ab aptis exhibitis præcipuè articulabatur aliqua bona esse descripta in secunda Classe; indeque valorem eorundem ascendere ad scuta 160. pro qualibet salma;
6 In hodiernis † verò articulatur ipsorum valorem non posse detimi ex Catastro pro- 11
pter causas in superiori §. *recensitas*, & vlte-
7 rius valorem eiusdem † Catastri non seruari in contractibus emptionum, & dationum 1
8 in solutum, † sed stari conuentionibus Partium, Peritorumque iudicio: Vnde super eis contiuentibus nouam materiam, & ma- 7
9 gis explicitam non denegatur † remissoria, etiamsi præcesserit aliud examen, iuxtà *Text. in cap. fraternitatis de test. Rot. coram Gregor. decis. 191. num. 1. coram Barat. dec. 824. pariter n. 3. & coram bo. mem. Card. Celso dec. 262. num. 13.* 14

Et ita vtraque parte informante resolutū fuit.

R. P. D. TAIA.

Postea S. R. E. Cardinali.

Maioricen. Pensionis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Super Parochiali reseruata erat Pensio, non solùm ad consuetam clausulam, *dummodo remaneant centum pro Rectore*, sed etiam sub expressione certi valoris fructuum beneficij; Cùm autem Pensionarius illam sublimeri prætenderet, quia dicta centum Rectori remanebant; Contrarium tamen fuit decisum, & declaratum etiam esse necessarium

pro-

probationem valoris narrati, & in reſeruatione expreſſi.

SVMMARIVM.

1 *Fructus incerti quando computari debent in materia reſeruationis penſionis, intelliguntur de eis, qui quandam habent certitudinem.*
2 *Funeralia, & ſimilia, dicuntur omninò incerta.*
3 *Penſio reſeruata ſuper Parochiali cum clauſula,* dummodò &c. *ſubſtinetur in eo, quod excedit ſcuta quatuor dubia Rectori pro ſua congrua.*
4 *Penſio reſeruata cum expreſſione certi valoris, eo non iuſtificato, remanet nulla in totum, nec eſt reducibilis, & vſque* & n.16.
5 *Valor narratus per aſcenſum in reſeruatione penſionis, probari debet, vltra verificationem clauſulæ,* dummodò remaneant centum pro Rectore.
6 *Gratia reſeruationis penſionis corruit, eo ipſo, quod falſus valor fructuum beneficij fuit expreſſus, & ſup. d n.4. & ſeqq.*
7 *Falſa expreſſio eius, quod de iure exprimi non debuerat, nocet exprimenti, qui hoc ipſum ſibi imputare debet.*
8 *Clauſula,* vt aſſeris, *operatur, vt non verificatis narratis, gratia ſit nulla, & ſubrepticia, & ſup. d num.4.*
9 *Clauſula,* vt aſſeris, *in literis prouiſionum ſemper apponi conſueuit, & ideò reddit gratiã conditionalem, vt veniat iuſtificanda.*
10 *Gratia mediante clauſula,* vt aſſeris, *ſemper ſtat in ſuſpenſo, donec per neceſſarias probationes verificetur.*
11 *Penſio vt plurimum ſtatuitur vſque ad tertiam partem reddituum, quantitatiuè tamen, non per viam quotæ.*
12 *Penſionis in reſeruatione eſſet faciendæ mentio, quod illa tertiam partem fructuum non excedit, & ita olim ſeruabat ſtylus Curiæ.*
13 *Penſio quandoque reſeruatur etiam, vſque ad dimidiam fructuum.*
14 *In Penſione reſeruata cum expreſſione certi valoris fructuum beneficij, neque Pontificem, neque Partes poſſunt dici.*
Illam ſubſtinere voluiſſe ſuper medietate, vel tertia parte fructuum eiuſdem Beneficij, ibid.
15 *Valoris beneficij expreſſio in reſeruatione penſionis, principaliter fit ad determinandam penſionem.*
17 *Fructus dicuntur, qui deductis iuſtis expenſis ſuperſunt.*
18 *Teſtes non probant fructus, ſi confuſè deponunt, ſine vlla diſtinctione pretiorum, & ſine aliqua deductione onerum.*

DECISIO CCCLXXIX.

ETIAM vtraque Parte hodie informante Domini ſteterunt in deciſis 26. * lunii proximè præteriti, duas ſcilicet ſententias Rotales eſſe confirmandas.

Quamuis enim Informantes pro Iacobo Reſignante ad ſubſtinẽdam reſeruationem penſionis ſcut. 38. oſtenderent ſolos fructus decimarios aſcendere ad ſcut. 219. computando illos incertos, † habentes tamen quandam certitud. nem, † ſecùs ſ. c funeralia, & ſimilia omnino incerta, ad *Rot. coram Coccin. deciſ. 2048. num. 3. & 4. & coram Bich. deciſ. 255. num. 16.* & in puncto ad ipſam clauſulam, *dummodò, deciſ 187. num. 26. par. 11. rec.* Itaque videretur iuſtificata narratiua facta Summo Pontifici de valore fructuum per aſcenſum ad ſcut. 215. qui etſi non remanerent deductis expenſis, & oneribus, non tamen annullatur in totum penſio, ſed obſtante clauſula, *dummodò remaneant centum pro Rectore*, † remanent dicta ſcuta 100. † & in eo quod excedit penſio ſubſtineatur, *Rot. coram Buratt. deciſ. 201. num. 4. & deciſ. 342. num. 12. tom. 2. par. 4. rec.*

Vltimum eſt nihilominùs communiter Dominis intrare diſtinctionẽ *Rotæ in d. dec. 342. num. 13. & 14.* Quia in caſu noſtro penſio fuit reſeruata purè, cum expreſſione certi valoris, † quo caſu, ſi valor expreſſus non iuſtificatur, penſio non eſt reducibilis, ſed in totum corruit propter ſubreptionem, vt *d. num. 13. d verſ. ſed in caſu noſtro.* Vndè huiuſmodi probatio valoris per aſcenſum narratur † requiritur vltra probationem, & iuſtificationem clauſulæ *dummodò remaneant centum pro Rectore*, vtpote tendentes ad varios fines, *Rot. coram Bich. dec. 256. ex nu. 9. & coram Peutinger. dec 427. ab initio, & num. 3.* vbi de probatione faciendæ contra ſucceſſorem in beneficio, *deciſ. 306. num. 2. & num. 19. par. 10. & deciſ. 137. num. 35. d verſ. præterea animaduerterunt par. 11.* quam integram tranſtulit *Sanleger ad ſumm. tract. de penſ. cap. 5.*

In omnibus ſiquidem caſibus, in quibus falſus valor fructuum beneficij fuit expreſſus, † gratia corruit, & eſt nulla, ideoque illi etiam imputandum eſt, † qui falsò expreſſit illud, quod de iure exprimere non tenebatur, ſi valor fuit præcisè expreſſus in quantitate, vt proſequitur *Sanleger. de penſion. cap. 61. ab initio, vltra cap. 45. num. 21. iuxta cap. vlt. de præſumpt. vt num. 4.*

Et hoc magis, quod Summus Pontifex nixus expreſſioni reſignantis ſuperadiecit clauſulam, *vt aſſeris*, † quæ operatur, vt gratia, non iuſtificatis narratis dicatur ſubrepticia, & cùm inſeri ſemper ſoleat in literis prouiſionum, † ideò conditionalem gratiam facit, vt veniat iuſtificanda. *Barboſ. clauſ. 176. Rot. d. deciſ 306. ex num. 3. par. 10. & coram Dunoz. ſen. deciſ. 880. num. 2.* Vnde gratia ſtat ſemper in ſuſpenſo, † donec per neceſſarias probationes verificetur dicta conditio, inquit *Rot. d deciſ. 880. num. 3. cum alleg.* & diſtinguendo, ac declarando *Felin. ad d. cap. olim de præſumpt. num. 6.*

Superaddito, quod Reſignans debuit exprimere valorem fructuũ beneficii, & Pontifex noluiſſet alio modo reſeruare penſionem, † quia vt plurimùm ſtatuitur penſio vſque ad tertiam partem reddituum, quantitatiuè tamen, non per viam quotæ, vt loquitur *Gig. de penſion. quæſt. 11. num. 1.* Quia-

9 *num. fin.* † Sed bona ipsa cessa, & vendita fuissent, non autem ius ad illa, si iam per illorum acceptationem insolutum omne
10 creditum extinctum fuisset, † quia datio insolutum continet translationem dominii, iuxta *text. in l. exemplo in princ. ff. de act. empt & in l. si ita distrahatur §. 1. ff. de contrab. empt.*
11 Quod non transfert pignoris † constitutio, in quo debitor remanet Dominus, iuxta *Text. in l non est nouum, ff. de acquir. poss. Surd. d. cons. 243. num. 8 & 9. & decis 92. num. 9. & seqq. Rot. coram Buratt. decis. 889. num. 1.* cum aliis in *prætorita decisione dicta §. verùm etiam in fine.*

Itaut potiùs retorqueatur Epistola Cardinalis Spadæ Iudicis ab A. C. deputati, qui mandauit fructus Catherinæ, & Camillo consignari, præuia cautione de restituendo prioribus, & potioribus, Summario hodierno vtriusque Partis *nu.* 4. prout cautio hæc præstita fuit, dicto Summario Blanchi *nu.* 5. Ex qua tàm ex parte Iudicis, quàm eorumdem excluditur animus dandi, & insolutum
12 recipiendi bona; † cùm ex dicta cautione fructus dicantur semper extantes fauore
13 aliorum creditorum, † atque dominium fingatur penès ipsum debitorem, & in eius bonis adhuc stare, iuxta *Text. in l. ex facto, ff. de pensi. & in l. 1. ff. de vsufr. ear. rer. quæ vsu consum. Franc. decis. 75. num. 9. & decis. 635. num. 3.* cum aliis per *Castill. controuers. tom. 4. cap. 61. num. 74.* & per *Saigad. in labyr. creditor. par. 1. cap. 10. num. 69. & par. 2. cap. 6. numer. 7. & seqq. Rota coram Card. Cels. decis. 53. num. 3.*

Secluso autem titulo dationis insolutum, cùm ex superiùs deductis clarè apparcat, bona hæc semper possessa fuisse iure pignoris ad auertendos creditores, qui semper in
14 steterunt pro satisfactione, † dubium non est, quin fructus cesserint in sortem, iuxta *Text. in l. 1. vbi glos. & DD. C. de fid. instr. & int. Gast. fiscal. lib.* 10. Itaut, vel creditum extinctum remanserit iuxta calculum pro Blanco exhibitum, Summario Responsionis eiusdem *num. vnico* contra quem nihil op-
15 ponebatur; † vel saltem illiquidum sit, quid melioris, & crediti nomine debeatur, quatenus cum calculo pro coniugibus possessoribus exhibito procedendum esset, vt ex his exceptionibus, quæ liquidæ non
16 sunt, † rei iudicatæ executio fauore Blanchi amplius retardari non possit, iuxta dispositionem *Text. in l. à Diuo Pio §. 1. & 2. ff. de re iudic.* cum concordantibus relatis *in prætorita decisione huius causæ §. fin.*

Et ità vtraque parte informante resolutum fuit,

R. P. D. RONDININO,

Maioricen. Pensionis,

Veneris 8. Iunij 1674.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur pensio, reseruata sub expressione certi valoris beneficij, & cum clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, quia vtrumque simul probatum non erat, prout in hoc casu probandum esse decidituir, ita tamen, quod nec reductioni locus esse potuerit, cuius ideo plures casus distinguuntur, & alia etiam de eodem valore, fructibus beneficij, cæterisque plurimis in eadem decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Pensio remanet nulla non probato valore integro, & non dicto, quod remaneant centum pro Rectore, & num. seqq.*
2 *Clausula*, vt asseris *consequentiua ad valorem narratum, transfert onus in pensionarium probandi narrata, quia Pontifex illius assertionem sequutus, ideo reseruauit pensionem.*
3 *Pensio quatenus potius reducatur, quam annulletur in totum plures distinctiones referuntur numer seqq.*
4 *Papa si voluit pensionem in totum subsistere, multò magis illam in sola parte valere voluisse dicendum est, & quando procedat.*
5 *Pensio reseruata occasione Resignationis ff. est nulla in parte, remanet nulla in totum, quia in minori summa defecit consensus resignantis.*
6 *Clausula*, & non alias, aliter, nec alio modo *semper censetur opposita in resignatione facta fauore certæ personæ.*
7 *Pensio est nulla in totum, si vsque, & à principio non remanet summa reseruata à Papa soluta pensione, & hoc ratione voluntatis eiusdem Papæ.*
8 *Pensio reducitur si tempore gratiæ remanebant centum pro Rectore, quæ postea diminuta sint, & numer. 9.*
9 *Gratia remanet perfecta, si eo tempore centum à Papa reseruata Rectori remaneant, quamuis postea diminuta sint.*
10 *Pensione à Papa reseruata cum expressione certi valoris, & clausula* dummodo remaneant centum &c. *vtrumque simul verificari debet.*
11 *Pensio corruit ob expressionem falsi valoris à pensionario factam.*
12 *Subreptio est indirecta, & vitiat totam gratiam.*
13 *Valoris augmentum in sexta parte, quod pro subsistendis gratijs Rota indulgere solet, non extenditur ad casum pensionis, qui est odiosus.*
14 *Pensio reseruata cum expressione valoris, eo non verificato, remanet nulla, quamuis clausula* dummodò &c. *verificata sit.*
15 *Valoris mala expressio quando, & in quibus casibus executionem admittat.*

16 *Va-*

16 *Valoris expressio si non tendit in praiudicium alicuius, vt cũ si quis dixerit se esse Presbyterum, cum esset Clericus, si non fuerit verificatus non vitiat.*

17 *Mutuo, & qui beneficium resignatum possederat, non potest se excusare ab expressione falsi valoris.*

18 *Valoris falsa expressio vitiat gratiam etiam in ea, quæ non retraxissent Pontificem à concedendo, amplia, vt num. seq.*

19 *Gratia remanet nulla si Papæ falsa narratio facta sit, quæ ab ipso intellecta, vel non concessisset, vel difficilius concessisset.*

20 *Decimæ, & alia, quæ in dies pro certa summa locantur, vel locari possunt, habentur pro fructibus certis.*

21 *Funeralia oblationes, & similia, quæ sunt penitus incerta, neque pro determinata summa locantur, pro certis haberi non possunt.*

22 *Fructus incerti beneficij, distinguuntur à certis, & quales aquæ vni, ac alteri sint, & supra à numer. 20.*

23 *Testes non probant fructus beneficij, si non deponant deductis oneribus, & num. seqq.*

24 *Fructus solum dicuntur illi, qui supersunt deductis oneribus.*

25 *In Fructu quidquam remanere dici nequit, si cognosci non potest, quid importent onera, ac etiam expensæ.*

26 *Testes non probant fructus etiam si exprimant onera, si omnia non explicent, & alia adesse non dicant, quæ ipsi sciuerint.*

DECISIO CCCLXXV.

SENTENTIAM Reuerendissimi Decani declarantem nullam, & inualidam pensionem olim à san. me. Innocentio X. super Ecclesia Parochiali S. Iacobi Maioricen. Iacobo Ballester reseruatam, confirmandam esse DD. responderunt.

Cum enim reseruatio Pensionis facta fuerit occasione resignationis eiusdem Ecclesiæ, præuia supplicatione eiusdem Iacobi narrantis fructus certos ascendere ad ducatos 215. atque adiecta vlterius à Pontifice clausula dummodo ex fructibus Ecclesiæ 100. ducati annui remaneant pro Rectore Summario vtriusque Partis num. 1. consequens est, vt non probato per legitimas, & concludentes probationes contra Antonium Homar successorem in Ecclesia valore narrato, † atque non docto, quod remaneant 100. pro Rectore, pensio corruat, vtpotè deficiente veritate narratorum, atque non impleta mente Pontificis, de quibus in *cap.* 2. cum ibi notat *Abb. num.* 3. & 9. & *per Felin. num.* 6. & *seqq. de rescript.* & in Reg. 55. Cancellariæ de vero valore exprimen. DD. *in cap.* 1. & *cap. licet* 19. *de probat. Felin. in cap. ad dudum* 5. *Valer. de rescript. Garz. de benef. par.* 1. *cap.* 5. *numer.* 476. & *seqq. Mauesciti. var. resol. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 62. & 63. *Lotter. de re benefic. lib.* 1. *qu.* 43. *num.* 1. & *seqq.* & fuit antiqua *Romæ sententia decis.* 20. *de præben. in nou.* & *in diuers. par.* 1. *dec.* 330. *par.* 3. *cum aliis in rec. par.* 10. *decis.* 306. & *par.* 11. *decis.* 187. & *in Romana pensionis* 9. *Nouembris* 1665. §. *siquidem* coram Eminentissimo Cerro, & in decis. huius cas. in * 16. Iunij 1673. §. *etenim.* & §. *seq. coram Reuerendissimo D. meo Decano.*

1 In qua considerabatur id potissimum procedere ex clausula, vt asseris consecutiua 2 ad expressionem valoris, † quæ multo magis in pensionarium onus probandi narrata transfert, cum assertionis illius fidem Pontifex sequutus fuerit, ac ideo non facta probatione pensio irritetur ex regula *text. in l.* 2. ff. *de probat. Io. Andr. in cap.* 1. vt lite non contestata *in* 6. *Felin. in d. cap. ad aures num.* 10. *de rescript. Calder. cons.* 8. *sub num.* 1. *illo cod. tit. Rom coram Cassad. decis.* 7. *num.* 6. *in fin. de iurepatr.* & *decis.* 4. *sub numer. eodem de probat.* & apud *Posib. de manut. decis.* 316. *num.* 3. & *seqq.* & *in recent. par.* 10. *d. decis.* 306. *nu.* 3. & *in Lucana pensionis* 9. *Iunij* 1655. *in princ. vers. habet enim coram Reuerendissimo D. meo Albergato Decano confirmata in rec. par.* 12. *decis.* 178. *num.* 14. & 15. *Dunoz. Iun. decis.* 880. *num.* 2.

Neque visum est Dominis nos versari in casu, in quo Pensiones reducuntur, sed potius in casu pensionis in totum annullandæ etiam prosequendo distinctiones à scribentibus pro resignante adductas.

Primus enim in hac quæstione casus est, cum pensio reseruatur, narrato valore per non excessum fructuum in aliqua summa, atque Pontifex adiecit clausulam conditionalem, dummodo remaneant 100. pro Rectore, aut dummodo pensio duas, vel tres partes valoris narrati non excedat, & tunc cum versemur in pensionibus reseruatis occasione prouisionis beneficiorum vacantiũ 3 per obitũ, † si illa excedant summam plures DD. indistinctè voluerunt locum esse reductioni, quia constat de voluntate Pontificis, vt sustineatur pensio in ea parte fructuũ, quæ remanet, quam si voluit his deductis in totum sustineri, multo magis voluit in parte ad *text. in l. fictum* 6. ibi, sed conditio 4 talis accipi debet quatenus manserit, † vel si totum alienauerit, legatum extinguatur, si partem pro ea parte debeatur, quæ testatoris mortis tempore fuerit, ibique *glos.* & *DD. ff. de legat.* 1. *Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 417. & 423. & *seqq. Lotter. de re benef. parte* 1. *qu.* 41. *num.* 25. 28. & *seqq. Addens ad Burat. decis.* 369. *sub num.* 3. *Gratian. discept.* 995. *nu.* 11. *Tondut. de pens. cap.* 15. *num.* 2. & dixit *Rota in Salamantina pensionis coram Otto apud Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 424. *vers. nam Papa*, & *in rec. par.* 4. *tom.* 2. *decis.* 342. *num.* 12. & *seqq. Crescens. decis.* 17. *de rescript. Mantic. decis.* 153. & 173. *Burat. decis.* 261. *num.* 4. cum aliis relatis in *Laudu. Pensionis coram Eminentissimo Otthob. decis.* 61. 76. & 163.

Aut versamur in pensionibus reseruatis occasione resignationis, † & tunc si pensio 5 in parte est nulla, in totum est nulla, quia in minoris summa deficit consensus resignantis, qui alias non resignasset, vt benè *Garz. de benef. par.* 1. *d. cap.* 5. *num.* 422. *Addens. ad*

Bu-

tur pro certis fructibus ad terminos *text. in l. Lucius* 8. §. *quod in anno, vbi pro cæteris, Bart. num.* 2. *Castren. ibid. in fin. Ias. num.* 8. *ff. sol. matr.*
21 sed tales dici non possunt, † funeralia, obliationes, & similia, quæ sunt penitus incerta, neque pro determinata pensione locantur, ex ratione *text. in l. Seio* 10. § *medico, ff. de legat. ann.* quemadmodum distinguendo illos fructus incertos à certis, deponunt testes primus, tertius, septimus, & nonus, quorum dictus ipse resignans vtitur, *Summar. eiusdem Ballester num.* 4. & 5. † cum quibus
22 concordant alij testes, *Summaria Homar n.* 3. *lit. B. n.* 4. & 20. & communiter distinguendo concludunt *Felin. in d. cap. ad aures sub num.* 14. *de rescript. Rebuff. de congrua num.* 136. & 87. & *in tract. de nominat. qu.* 9 *sub num.* 40. *Barbos. de iur. Eccles. lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 44. *Lotther. de re benef. lib.* 1. *qu* 42. *num.* 63. *Tondut. quæst. benef. par.* 1. *cap.* 58. *num.* 5. *Castrop. oper. moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 26. *num.* 6. *Rota diuers. par.* 2 *dec.* 5. *num.* 7. & *in recent. par.* 11 *dec.* 187. *nu.* 26. *& seqq. repetita post Tondut. de pens. dist. cap.* 55. *Bich. d. decis.* 255. *sub num* 12. & *seqq. & in dicta Eugubina pensionis* 16 *Febr.* 1671. § *nec Dominos coram R.P. D meo Bourlem.* cum aliis late deductis *in Anconit.* 20. *Nou.* 1671. §. *cum enim, coram me.*

Præterea animaduertebant DD. testes †
23 pro Resignante adductos nihil penitus probare, cum non deponant de fructibus illius
24 Ecclesiæ, deductis oneribus, † quæ nescire ingenuè fatentur, *Summaria Homar nu.* 3. quia cum illud dicatur esse in fructu, † quod tu-
25 peresse deductis expensis ad literam *text. in l. fructus* 7 *ff. solut. matrim.* illis proinde non deductis dignosci non potest, quidin fructu remaneat, vt in his terminis traduut *Felin. in d. cap. ad aures sub num.* 13. *de rescript Gomez in reg. de valore qu. vlt. Addeu. ad Lotouis. decis.* 295. *num.* 12. & in reiecta opinione *Ripa in l.* 1. § *si heres num.* 29 *ff ad Trebell.* dixit *Rota in diuers. par.* 1. *dec.* 181. *in fin. & in recent. par.* 2. *dec.* 444. *num.* 4. *Mant. dec.* 332. *num.* 7. *Caualer. decis.* 133. *num.* 2. *Merlin. dec.* 587. *num.* 5. *cum aliis in rec. par.* 11. *dec.* 288. *num.* 8. & *seqq. & in dicta Lucana Pensionis* 9. *Ian.* 1655. §. *siquidem cor. Reuerend. D. meo Albergato Decano, & in d. Calaritana pensionis* 12. *Ian* 1671. §. & *quamuis in fin. coram R.P.D. meo Vicecomite.* Itaut neque sufficiat
26 per testes ab Homar † adductos, doceri de aliquibus oneribus, quia non deponunt non adesse alia onera, & quod non possint adesse, quæ ipsi ignorent, iuxta *decis. Millin.* 158. *in fin.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia par. 18. *to.* 1. *adest alterna præsentis causæ decisio ibi in ordine* 130. & *in hac eadem parte decis.* 372. *hanc etiam materiam pertractat.*

R. P. D. MATTHÆIO.

Romana Assecurationis.

Lunæ 10. *Decembris* 1674.

ARGVMENTVM.

Ad probandum Nauem assecuratam *idem* esse, ac Pinum Remissoria in hac decisione conceditur, ex solita, & consueta regula, quod data relevantia materiæ articulatæ illa in prophanis denegari non debeat, ad quē effectū sufficit relevantia vnius articuli, vt super omnibus eadem remissoria concedatur; cumque ad aliam impediendam opponeretur exceptio periurij, hanc minus suffragari deciditur, quia illud probatum non erat, & sub hoc prætextu denegari non poterat probatio *hinc inde* faciendæ, cuius discussio post eam factam reseruari debet, quæ nam ex illis magis attendenda sit:

SVMMARIVM.

1 *Remissoria semper conceditur, vbi datur relevantia articulorum, & causa est prophana.*
2 *Navem idem esse, ac Pinum, & vtrumque convenire in essentia ad probandum, remissoria conceditur.*
3 *Relevantia vnius articuli sufficit in prophanis, vt super omnibus remissoria concedenda sit.*
4 *Summa materiæ articulatæ resultat ex pluribus instrumentis, quæ pro ea adducuntur.*
5 *Remissoria eo magis in prophanis conceditur, stante summa materiæ articulatæ.*
6 *Articuli etiam de directo contrarij admittuntur, ad probandam replicationem contra exceptiones ab alia parte deductas.*
7 *Ordo iudiciorum subuerteretur, si Actor, & Reus pari lance non tractarentur, vt fieri debet.*
8 *Probationes nouæ, & articuli admittantur, etiam in causa commissa cum clausula* si quid exequendum, *vbi agitur de corroboratione probationis antiquæ.*
9 *Actori denegari non debet, quod nouis vtatur probationibus ad elidendas exceptiones, quæ nouiter proponuntur à Reo.*
10 *Exceptio periurij probationem faciendam, vel remissoriæ concessionem non impedit, & quando, vide num seqq.*
11 *Periurium non præsumitur, sed debet ad allegante probari.*
12 *Periurium ad mitendum omnia, & qualibet interpretatio sumenda est.*
13 *Probationes hinc inde faciendæ denegari non debent, sed postea discutiendum est, quæ nam ex illis magis prænalere debeat.*

DECISIO CCCLXXVI.

SVper dubio à me dato duas partes continente, nempè an articuli essent admittendi, & an obstaret exceptio periurij, prodijt resolutio affirmatiue quo ad primam partem,

partem, & negatiuè, quoad aliam, & nixa fuit super solido fundamento; quod continuo Rota secuta fuit, † quod data articulorum releuantia, & causa sit prophana remissa nunquam denegare consueuerit, *Cas. de Gras. decis. 1. num. 10. de dilat.* & fuit alibi passim dictum, & præsertim vltimo loco *in Bononien. Matrimonij 27. Iunij 1674. coram R. P. D. Emerix.*

Concurrit autem vtraque consideratio, & causa prophana, & articulorum releuantia. Illa non fuit reuocata in dubium dum est certa, & indubitata. Ista autem manifestè resultat ex eo, quia postquam ex Zecchini assecurati probationibus resultaret nullâ † adesse differentiam inter Pincum, & Nauem, & quod in essentiam conueniunt, cuius contrarium prætendebant Assecuratores, & quod deprædatio fuerit verissima, & accidentalis, & in contractu assecurationis nulla interuenerit Barattaria, sed candide processum fuerit, certum est ipsum habere fundatam suam intentionem, & ista omnia posse multum conferre ad victoriam causæ; Vnde ex vnico ex istis articulis, † etiamsi alij essent irreleuantes resultaret relcuantia, & sic venit remissoria cõcedenda, & omnes alij sunt admittendi, *Rot. coram Penting. decis. 505. num. 14. coram Zarat decis. 64. num. 1. coram Eminent. Ottoboni. decis. 136. num. 5.* & ita etiam firmatum *in Romana Assecurationis 19. Iun. 1674 §. 1. & in hac causa 2. Martij 1664. §. causa est coram me.*

Potissimum verò quia tollitur omnis suspicio Barattariæ Capitanei ex sententia obtenta in hac Causa in Curia Pisana, & accidentalis deprædationis augumentum inducunt, quam plura, & publica documenta vna cum testimoniali † ex quibus inducitur sufficiens fumus veritatis materiæ articulatæ, † ex quo eo magis venit concedenda remissoria, vt fuit firmatum *in decis. huius causa super meritis 26. Iunij 1673.*

Nec releuat, quod articuli, qui nunc exhibentur, contineant materiam de directo contrariam materiæ articulatæ, † quia isti fuerunt producti ad fundandam replicationem contra exceptiones ab assecuratoribus deductas, & sicut ipsis permissum est testes examinare, ita denegari non debet assecurato, † ne ordo iudiciorum subuertatur, & vnusquisque eorum pari lance pertractari debeat, *cap. inter ibique glos. verbo claudicare de except. Rot. coram Zarat. decis. 64. nu. 5. & 6. coram Arguell. dec. 78. nu. 17. coram Penting. decis. 305. n. 13.*

Multoque minus obest, quod causa reperiatur commissa cum clausula *si quid exequendum*, † quia cum articuli tendant ad corroborandas probationes, quæ in hac secunda instantia deducuntur ab assecuratoribus pro retardanda executione non potest denegari actori, † quod vti non possit nouis probationibus ad effectum elidendi ea quæ nouiter à Reis exhibentur, *Adden. ad Barratt. dec. 234. n. 9.* & pluribus cumulatis firmatum fuit *in Rom. Assecurationis 19. Ian. 1674. §. & multo minus, coram me.*

Hinc transeundo ad secundã dubij partem pariter DD. dicebant, † quod assecuratos non debent repelli a limine iudicij exceptione periurij, † quia vltra quod illud non præsumitur, *Mascard. de probat. concl. 1043. n. 3.* alleganti incumbit onus concludenter probandi, & ad illud vitandum omnis sumenda est interpretatio, *Rota coram Bich. decis. 503. num. 9. & in recent. decis. 91. numer. 30. & seq. par. 12.*

Vnde compromissum, quod ad hunc effectum productum fuit, vitium non fuit DD. continere sufficientes probationes, dum in illo non remansit aliquo modo probatum assecurationem, super qua factum fuit compromissum, fuisse factam ad fauorem Zecchini, & contra illam militat etiam declaratio à dicto Zecchino adducta *in Summario num. 3.* & ob id non potest impedire horum articulorum admissionem, † vt factis hinc inde probationibus dignosci possit, quæ nam ex illis anteponenda veniat, *Rot. cor. Penting. dec. 505. n. 3.*

Et ita &c.

R. P. D. RONDININO.

Bononien. fideicommissorum de Victorijs.

Lunæ 10. Iunij 1675.

ARGVMENTVM.

Filij legitimi, & naturales, sed ex patre legitimato, ad fideicommissum admissi sunt, quia & de amplissima legitimatione constabat, & concurrebat voluntas omnium testatorum, qui illos succedere voluerant; cumque vlterius de filiatione opponeretur, illa ex plurimis præsumptionibus, coniecturis, & adminiculis probari visa est, non resistente illa rigida mulieris concubinatus custodia, quia agebatur de Matrona nobili, & illustri, in quibus huiusmodi exacta probatio non requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Legitimati veniunt in fideicommisso, ordinato ad fauorem familiæ, & agnationis.*
2 *Legitimati familiam, & agnationem conseruant.*
3 *Verba* deficientibus, tunc & eo casu, non extantibus, *& similia, quatenus nullam restrictionem importent, & nu. 5.*
4 *Tempus præteritum ex mente, & voluntate testatoris suppletur à præsenti.*
6 *Legitimati, & ab eis descendentes reputantur inter agnatos.*
7 *Voluntatis quæstio non admittitur, vbi dispositio testatoris est clara.*
8 *Filiatio ex quibus remaneat plena, & considerabitur probata etiam in præiudicium tertij.*

Cuius-

9 *Coniectura nec nimis rigidè, nec nimis singulariter examinanda sunt, sed omnes insimul collecta, & vnita considerari debent.*

10 *Filiatio ex magis in antiquis, coniecturis, & præsumptionibus probatur.*

11 *Filiatio si vera non fuisset vtique ab omnibus de familia approbata non esset.*

12 *Filiationis tractatus in patre exule ob crimen hæresis, vel bannito, cautè prætermissi dicuntur, ad illi filio nocerent.*

13 *Hæresis crimen ita est vtroque iure damnatum, vt non solum auctorem, sed eius progeniem afficiat infamia, & pœna.*

14 *Concubinatus probatio in muliere nobili non requiritur, adeo rigida sicuti in alijs mulieribus, & num. seq.*

15 *Mulieribus ingenuis, & illustribus obseruatio castitatis præcipuum debitum est.*

16 *Concubinatus præcisa probatio etiam in muliere nobili rigorosè requiritur, vbi probationes, præsumptiones, vel coniectura adsunt in contrarium.*

17 *Filiationis tractatus ex sola affectione præsumuntur falsi, si neque causa fraudandi creditores aderat, vel alios fideicommissarios.*

18 *Doctorum auctoritates, & iuris conclusiones loquentes extra casum non attenduntur.*

19 *Legitimatio fieri nequit inconsulto parente.*

20 *Filius mortuo patre, si non agitur de præiudicio alterius, se ipsum legitimari permittitur.*

21 *In legitimatione non requiritur citatio partis, & quando.*

22 *Legitimatio dicitur facta ex præordinata mente defuncti, qui tacitè vel expressè legitimatos succedere voluit.*

23 *DD. Comites de Campegijs habent facultatem legitimandi,* citatis, vel non citatis, *interesse habentibus.*

24 *Citatio licet tolli non possit in iure quæsito, tamen auferri valet in iure quærendo.*

25 *In legitimatione filij nati ex soluto, & soluta non requiritur maior expressio exclusiua spurietatis.*

26 *Naturalis dicitur filius natus ex soluto, & soluta.*

27 *Clausula legitimationis* sine præiudicio fideicommissi, & vocatorum, *non præiudicat, vbi legitimatus succedit ex voluntate defuncti.*

28 *Legitimatus nullum infert præiudicium, sed voluntas testatoris, qui legitimatos admittit.*

DECISIO CCCLXXVII.

SVPER præuentiua quatuor fideicommissorum restitutione orta controuersia, atque à Victorio de Victorijs bonorum omnium possessore in vim *l. diffamari, C. de ingen. & manumiss.* in iudicio vocato Benedicto, atque eius filijs, Prolegatus Bononien. ad tria fideicommissa Benedictum vocatum pronunciauit casu quo Victorius sine filijs decederet excepto fideicommisso à Leonello de Victorijs instituto, cuius sententiã Rota confirmauit, quo ad tria fideicommissa Benedicti senioris, Antonij, & Vincentij, &

1 respectiuè reuocauit quoad immissionem denegatam ex fideicommisso Leonelli, in cuius bonis pariter illam Rota concessit pre uijs decisionibus 26. Nouembris 1667., 14. Maij 1668., * & 1. Aprilis 1669. coram Eminentiss. Prodatario, atque 8. Iunij 1671. coram Reuerendiss. Domeo Albergato Decano, in locum Eminentiss. Carpinei inter S. R. E. Cardinales cooptati particulariter suffecto.

Cum autem iterum ad prouocationem eiusdem Victorij Signatura mihi rescripserit cum clausula *sine præiudicio duarum conformium*, dubium proposui an sententia Rotalis sit confirmanda, cui DD. affirmatiuè responderunt.

Etenim non negatur illius validitas ex actis insurgens, atque iustitia deducebatur ex decisionibus huius Causæ, in quibus abundè probata fuit vocatio Benedicti ad quattuor fideicommissa Domus de Victorijs, casu quo Victorius vltimus superstes, & bonorum omnium possessor sine filijs decederet, quia Leonellus in antiquiori fideicommisso deficientibus suis vocauit masculos proximiores de agnatione, & familia ipsius Testatoris, *Summario Benedicti num. 2. & Summario Victorij num. 8.* quales

1 profectò sunt Benedictus, † & eius filij, quamuis descendant à Fabio naturali ex Principis rescripto legitimato; † quia, &

2 ipsi familiam, & agnationem conseruant, *Castren. cons. 34. num. 3. vers. nam legitimatus par. 2.* sciptum corrigens notauit *Iason.* quem post alios sequitur *Crauett. cons. 138. num. 4. Berett. cons. 18. num. 45. vsque ad 49. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 22. cum alijs per Lup. de illigit. comment. 13. §. 15. nu. 21. vsque ad num. 46. Bardell. cons. 191. num. 44. Gratian. discept. 673. numer. 22. Cyriac. controuers. 208. num. 1.*

In secundo autem fideicommisso Benedictus senior voluit post extinctam descendentiam masculinam legitimam, & naturalem extante aliquo filio naturali genito ex descendentibus suis, illumque posse legitimari, & sic legitimatum esse hæredem ipsius cum tota descendentia, *Summario Benedicti num. 3. & Summario Victorij num. 9.* Idcòque cum moriente Victorio vltimo superstite ex descendentibus, & gratiis à Benedicto, extinguatur linea legitima, & naturalis. Vocati sunt Benedictus, & filij descendentes à Fabio naturali legitimato, qui fuit vnus ex quinque filijs Testatoris, qui non restrinxit hanc substitutionem ad filium naturalem superstitem de tempore præciso defectæ lineæ, vt dicebant Scribentes pro Victorio ex illis verbis taxatiuis, *deficiente &c. eo casu extantibus.* † Quia illa restrictio fuit facta solum à Testatore, vt ostenderet tempus, in quo post legitimos, & naturales defectos admitteretur legitimatus, non autem prius, prout iustitiæ, & æquitatis ratio suadet, non autem vt coarctaret legitimationẽ præcisam tempore deficientis lineæ legiti-

ma, & naturalis, quia parum interest Testatori, an illa deficiente, succedat naturalis legitimatus, an potius ex illo præmortuo descendentes legitimi, & naturales pariter vocati, prout sunt Benedictus, & filij ex Fabio naturali legitimato descendentes ex verisimili mente Testatoris, † ex qua præteritum tempus suppletur à præsenti ad terminos, *text. in l. verbum erit 123. ff. de verb. signif. Alberic. in l. verbum opportebit num. 2. & seqq. ff. ibi eodem tit. Rota recent. per. 9. decis. 33. nu. 21.* 5 *& seqq.* & in præcitis terminis dictionum † *tunc*, & *eo casu* latè probat *Fachinæus controv. lib. 4. cap. 46. in fine, Gironagn. cons. 74. n. 23. vol. 1. Hodierna, ad Surd. decis. 37. num. 49. Alegrad. cons. 76. num. 75. vol. 1. Rota recent. per. 7. decis. 77. nu. 38. & 39.* & magistraliter *Coccin. decis. 2121. num. 89. & 90.*

In tertio fideicommisso Antonij post tres fratres institutos, filiosque, & descendentibus eorum substitutis, vocauit proximiores, ita ut legitimati succedere possint, & non excludantur ab aliis de agnatione, *Summario Benedicti num. 4. & Summario Villerij num. 10.* conformando seipsum cum dispositione iuris volentis, vt superius dictum est, legitimatos, atq; ab eis descendētes legitimos, quales sunt Benedictus, & eius filij, † inter agnatos reputari, iuxta eorum sententiam superius comprobatam sequendo *Castren. cons. 34. sub nu 3. par. 2.*

In quarto denique fideicommisso Vincentius finita linea tam legitima, quàm naturali filij instituti, substituit tota in hæreditate ipsum Fabium patrem Benedicti, de quo agimus, si vixerit, sin minus eiusdem filios masculos legitimos, & naturales, *Summario Benedicti num. 5. & Summario Villerij num. 11.* qualis non negatur esse Benedictus, cuius proinde vocatio remanet integra, vt inquiunt decisiones huius cauſæ, † in qua 7 proinde cũ nulla admitti debeat voluntatis quæstio, vt inquit *Paulus* in vulgata *l. ille aut 25. ff. de legat. 3.*

His positis dicebant DD. filiationem Fabij, qui, vt sæpè dictum est, fuit pater Benedicti probatam fuisse ex pluribus simul iunctis, & latè reassumptis in decisionibus huius cauſæ, contra quas non prævaluerunt obiectiones iteratæ repetitæ, olimque sublatæ in decisionibus, quia licet admiterent DD. quod ad grauem successionis effectum exactæ requirantur probationes filiationis in hoc potissimum casu, in quo agitur de succedendo aliquibus, qui Fabium pro filio non agnouerunt, adhuc dicebant DD. illas non deficere in hoc casu antiquissimo filiationis post sæculum impugnatæ, & vsque adeò, admissæ, & non controuersæ ab vllo ex familia de Victoris, cum post discessum Hieronymi à patria propter crimen hæc sit Antonius fract. qui fuit tertius è fideicommissum dua Fabium, nepotem dicti Hieronymi, sumunt è domo nutricis, vbi à Hieronymo patre detinebatur in propriam recepit, in qua cum alum, & vt nepotem tra-

dauit, illique in testamento veluti filio Hieronymi alimenta in propria domo præstanda reliquit: Vincentius verò, qui fuit quartus è fideicommittentibus dicti Antonij filius, cum eodem Fabio super hæreditate Victorij eorum patrui transegit, & illi reseruauit iura successionis in defectum legitimorum, & naturalium Andreas vltimus descendens ex Leonello de Victorijs dictum Fabium vti filium Hieronymi agnouit, & vti talis interuenit ad integrandam personam Benedicti patris Victorij nodie agentis in aditione per eum facta hæreditatis paternæ, & quoniam dotem ab eius vxore promissam recepit, † ex quibus omnibus iuncta 8 publica voce, & fama, atque additis publicis & pluribus enunciatiuis instrumentorum antiquorum, ipsaque legitimatione Fabij semper obseruata, & pluribus aliis cumulatis in decisionibus huius cauſæ, negari nequit, quin resultet plena probatio filiationis in præiudicium quorumcumque, iuxta notata per *Canonistas in cap. per tuas de probat. latè Redenasch. cons. 62. à num. 18. Gironagn. cons. 21. num. 1. vol. 1. Capyc. Latr. decis. 150. num. 23. & seqq. Rota coram Comitul. dec. 59. per tot. Millin. dec. 260. num. 1. & seqq. Arguell. dec. 3. nu. 56. & per tot. Eminent. Otthobon. decis. 251. numer. 8. & seqq.* cum aliis in decisionibus huius Cauſæ.

Considerando potissimum, quod non adeò rigidæ coniecturæ ipsæ sunt examinandæ, nec adeo singulatiter, vt faciebant scri- 9 bentes pro Victorio, † sed in vnum collectæ, & vnitæ, vt fieri consueuit in omni materia coniecturali, & præcinè in hac probandæ filiationis, & quod versamur in probanda 10 filiatione Fabij, † cuius natiuitas supponitur euenisse anteacto iam sæculo anno 1580. cuius temporis testes adeo annosi, si qui de ea congruè deponant, inueniri non possunt, & scripturæ, vel deperditæ, vel neglectæ, cum hucusque hæc filiatio in dubium reuocata 11 non fuisset, † sed ab omnibus ex familia de Victorijs suppositæ, & approbata, & quod magis est, ob hæresis paternæ suspicionem non possent afferri illi tractatus directi inter Hieronymum patrem exulem, & Fabium filium, qui potuissent ipsum constituere in 12 quasi possessione filiationis, † qui exinde abstinuit ab agnitione Fabij in filium, ne ipsum propriæ iniquitatis participem faceret 13 cum hoc crimen † ab vtroque iure damnatum, non solum in authorem sceleris, sed etiam in eius progeniem infamiam, & pœnam quandoque extendat, iuxta *text. in authent. Quæ res. C. de Haret. & in cap. pergit. C. de ill. eodem tit.* prout omnia magistraliter, & latè comprobauit Rota in prioribus decisionibus huius cauſæ super filiatione 18. Nouembris 1667. & 14. Maij 1668. coram Eminent. Carpineo Prodatario.

Quemadmodum pariter sine ratione ideo directa, & præcisa probatio circa concubinatum Camillæ matris afferri non potuit, 14 prout regulariter requiri consueuit, † quia

cum hæc mulier esset ex nobili genere, prout ex testibus alias probatum fuit, atque ex legitimatione Fabij matris nomen expressum designat *Summaris Villorij num.* 1. non adeò arctæ custodiæ mulieris, & prohibiti
15 aliorum accessus probatio exigitur, quia mulieribus ingenuis, & illustribus, quibus castitatis obseruatio præcipuum debitum est, † talis nominatio iniuriosa satis, & acerba videtur, vt inquit *Iustinian. in l. si qua illustris, vbi Cagnol. n. 5. C. ad Sen. Conf. Orfic. Alberic. in l. filiæ eum definimus ad fin. ff. qui sunt sui, vel alieni iuris eum similibus*, quæ in proximis terminis procuranda tam arcta custodia deducunt *Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 37. sub num. 3. Card. Paleot. de Noth. & spur. cap. 26. ad fin. Felin. in cap. per tuas sub nu. 17. de probat. Mascard. ille eodem tract. concl. 745. num. 6. Barbos. vot. decis. 17. sub nu. 14.* cum alijs in decisionibus huius Causæ.

Contraria autem procedunt, vel quando non cõcurrunt tot coniecturæ, vel quando adsunt aliquæ probationes, vel vrgẽtes præ-
16 sumptiones in contrarium, † quarum nulla penitus in hoc casu concurrit, vel quod tractatus pro constituendo aliquem in quasi possessione filiationis facti essent, vel præiudicarentur in præiudicium tertij, quod non aderat illis temporibus, in quibus non vrgebant creditores, nec immineba fideicom-
17 missi purificatio, † neque alia proxima causa aderat, ob quam Fabium pro filio suppositum fuisse credendum sit, præter solam affectionem consanguineorum erga propriã
18 sobolem, vel legitimam descendentiam, † ideoque extra casum esse ea, quæ deducebantur ex *Tiraquell. de iur. primog. qu. 31. numer. 7. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. quæst. 8. num. 17. Rota coram Buratt. decis. 9. num. 3. vbi addendit. B. & in recentior. par. 9. decis. 319. & part. 12. decis. 447.*

Probata autem filiatione videbatur quoque probata legitimatio, quamuis obtenta fuerit ad instantiam solius legitimati incon-
19 sulto patre, cuius consensus requiritur, † quia cum Hieronymus pater iam defunctus esset, neque ageretur de auferendo iure alicui quæsito ob mortem patris, veluti delata successione cum acquisitione dominij, & possessionis bonorum non prohibebatur, †
20 quis legitimari etiam patre defuncto, iuxta distinctionem, de qua *Ruin. conf. 76. num. 9. & seqq. lib. 3. Gionagn. conf. 17. num. 4. & seqq. lib. 2. Menoch. conf. 549. num. 42. Fusar. de substit. q. 403. num. 157.* & post à parte explicat *Capyc. Latr. d. dec. 150. sub num. 16. & 17. Rota coram Cocchin. dec. 2354. nu. 12. & 13.* & declarando decisiones *in Bononien fideicomm. de Nascentorijs coram Eminent. Carpineo Prodat. dictum fuit in eadem causa 8. Iunij 1674. coram Reuerend. D. meo Albergato Decano.*

Neque citatio omnium interesse habentium, atque expressio omnium fideicom-
21 missariorum requirebatur, † quia cum constet de voluntate illorum, in quorum bonis legitimatum, atque ab eo descendentes succedere voluerunt, non requirebatur alia
22 citatio interesse habentium, † quia legitimatio dicitur facta ex præordinata mente ipsorum testatorum à Comitibus de Cam-
23 peggijs, † qui facultatem habent legitimandi citatis, vel non citatis interesse habentibus, vt super hoc ipso priuilegio ex ratione, quod citatio tolli potest in iure quæ-
24 rendo, † quamuis non possit in iure quæsito post plures adductos *Cyriac. contro. 208. nu. 42. & seqq. Gionagn. conf. 16. per tot. vol. 2. Fusar. de subst. qu. 408. num. 145. Rota Bononien. apud Gionagn. conf. 21. num. 37. vol. 1. & Rota in rec. par. 9. dec. 33. num. 14. & in Bononien. fideicomm. de Nascentorijs 16. Ianuarij 1669. §. postremo, & decis. huius causæ 1. Aprilis eiusdem anni, §. minus ex defectu*, coram *Eminentiss. Carpineo Prodatario*.

Neque pariter alia maior expressio exclusiua spurietatis requirebatur, † quia
25 cum Fabius dixerit se susceptum ex Hieronymo, & Camilla tunc temporis solutis, hoc sufficit ad excludendam spurietatem secundum dispositionem iuris canonici, † ex quo
26 natus ex soluto, & soluta dicitur naturalis, vt latè probant *Honded. conf. 68. num. 6. & seqq. vol. 1. Barz. dec. Bonon. 91. nu. 13. & 14. Lucidor. de illegit. præiud. 3. Bos. de aliment. cap. 6. nu. 157. Peregr. dec. Patau. 108. Fusar. de substit. qu. 405. num. 14. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. qu. 5. num. 6. & seqq. & num. 41. & seqq. Grat. discept. 955. nu. 24. Rota recent. par. 3. decis. 600. num. 7. & in Viterbien. fideicomm. 18. Mart. 1654. §. hoc autem, coram Verospi.*

Clausula autem *sine præiudicio cuiuscunque fideicommissi substitutionis, atque ex eis vocationum*, † nihil operatur quoties legitimatus
27 succedat ex voluntate testatoris, qui voluit illius vocationem differre post obitum omnium vocatorum legitimorum, & naturalium, quia tunc nullum est præiudicium à
28 legitimante prouenies, † sed est sola voluntas testatoris, qui legitimatos admittit, *Tob. Non. conf. 69. num. 6. Bardell. conf. 191. n. 39. & seqq. Cyriac. contr. 207. num. 8. & seqq. Spad. conf. 364. num. 4. & seqq. lib. 2 Gionagn d. conf. 21. num. 16. 17. & 19. lib. 1. Rota dec. 412. num. 1. & decis. 600. num. 13. par. 3. recent. & dec. 241. n 20. par. 9. recent. Ninot. dec. 13. num. 18. cum seqq.* vbi precisè loquitur de clausula *citra præiudicium vocatorum ex fideicommisso*.

Et ita vtraque parte acriter informante resolutum fuit.

Decisiones plures sunt in hac causa, eademque impressa.

REVERENDISS. D. ALBERGATO
Sacræ Rotæ Decano.

Anconitana Bonorum.

Mercurij 26. Iunij 1675.

ARGVMENTVM:

Non solùm ad æqualitatem seruandam, & quia materia articulata erat nouitèr, & magis distinctè concepta, petita remissoria conceditur, non obstante oppositione præcedentis examinis; Verùm etiam quia ex aduerso probari prætendebatur valorem bonorum ex Catastro, quod parum concludere poterat, tùm ob distantiam loci, tùm ob periculum inundationum, ac etiam quia in contractibus ille non desumitur ex Catastro, sed ex conuentione Partium, vel ex iudicio Peritorum dependet.

SVMMARIVM.

1 *Remissoria vni parti concessa, etiam alteri concedenda est.*
2 *Æqualitas inter collitigantes seruari debet.*
3 *Articulos etiam sine fumo, sufficit esse simpliciter relevantes in causa prophana.*
4 *Catastrum licèt valorem contineat, illum tamen non concludit, si bona ex loci distantia, vel ex inundatione aquarum, eiusdem valoris esse non possunt, & n.6.*
5 *Relevantia vnius articuli sufficit pro concessione remissoriæ, etiam in alijs.*
6 *Articuli magis distinctè concepti suffragantur pro concessione remissoriæ, etiamsi illud idem iam ante articulatum, & probatum sit. & n.9.*
7 *Catastrum licèt contineat valorem bonorum, illc tamen non seruatur in contractibus, & dationibus in solutum.*
8 *Valor in contractibus à conuentione partium, & iudicio peritorum desumitur.*
9 *Remissoria conceditur ob materiam vel nouiter articulatam, vel magis explicitam, etiamsi aliud examen præcesserit, & num.6.*

DECISIO CCCLXXVIII.

CONTENDENTIBVS Marchione, & & alijs de Tauroleonibus valorẽ bonorum, de quibus agitur ascendisse de tempore dationis in solutum sequutæ de anno 1598. ad scuta 5000. & vice versa prætendente Flaminia Guidobaldi Triumphi hærede non excessisse scuta 2475. editisque super hac controuersia decisionibus inter se contrarijs; Idem Tauroleones ad probandum valorem suppositum obtinuerunt die quarta Iulij anni præteriti coram me remissoriam, cuius vigore examinatis Testibus, eorumque dictis adhuc non publicatis, Andreas de Aptis Flaminiæ nuper defunctæ
1 hæres instetit pariter pro † remissoria, quam esse concedendam Domini cẽsuerunt, tùm
2 ad seruandam æqualitatem † inter Collitigantes, iuxtà *Text. in l. fin. C. de fruct. & lit. expens.* cum traditis *coram bo. mem. Card. Celsi decis. 353. num. 7. & in terem. decis. 2. num. 4. par. 2.*

Tùm quia versamur in causa prophana,
3 in qua † sufficit articulos esse relevantes, absque eo, quod de aliquo fumo doceatur, *Rot. coram Merlin. decis. 455. numer. 1.* & alibi passim.

De relevantia non fuit dubitatum, quia Tauroleones alias deduxerunt prætensum valorem in scut. 5. mil. ex quo ista bona repetiuntur descripta in Catastro Anconitano inter bona secundæ Classis æstimari solita in scut. 160. pro qualibet salma, & hodie Andreas in sexto Articulo probare intendit,
4 † eadem bona licèt in prima, vel secunda Classe descripta propter distantiam à Ciuitate Anconæ, inundationesque aquarum, quibus sunt obnoxia vix ascendere ad scuta 120. pro qualibet salma, † relevantia verò huius articuli non est dubium quin sufficiat ad obtinendam remissoriam, *Barat. dec. 240. num. 10. ibique Add. lit. A. & Merl. d. dec. 455. & 616. vbique n. 5.*

Neque ob illius concessionem remouere valuit Dominos exceptio, quod articuli exhibiti continent illud idem, quod alias fuit articulatum à Tauroleonibus; Quia in articulis aliàs ab ipsis exhibitis præcipuè articulabatur aliqua bona esse descripta in secunda Classe; indeque valorem eorundem ascendere ad scuta 120. pro qualibet salma;
6 In hodiernis † verò articulatur ipsorum valorem non posse detumi ex Catastro propter causas in superiori §. *recensitas*, & vlte-
7 rius valorem eiusdem † Catastri non seruari in contractibus emptionum, & dationum
8 in solutum, † sed stari conuentionibus Partium, Peritorumque iudicio: Vnde super eis contuentibus nouam materiam, & ma-
9 gis explicitam non denegatur † remissoria, etiamsi præcesserit aliud examen, iuxtà *Text. in cap. fraternitatis de test. Rot. coram Gregor. decis. 191. num. 1. coram Baratt. dec. 824. pariter n. 3. & coram bo. mem. Card. Celso dec. 262. num. 12.*

Et ita vtraque parte informante relolutũ fuit.

R. P. D. TAIA.

Postea S. R. E. Cardinali.

Maioricen. Pensionis.

Lunæ 2. Decembris 1675.

ARGVMENTVM.

Super Parochiali reseruata erat Pensio, non solùm ad consuetam clausulam, *dummodò remaneant centum pro Rectore*, sed etiam sub expressione certi valoris fructuum beneficij; Cùm autem Pensionarius illam subtineri prætenderet, quia dicta centum Rectori remanebant; Contrarium tamen fuit decisum, & declaratum etiam esse necessariam

pro-

probationem valoris narrati, & in reseruatione expressi.

SVMMARIVM.

1 *Fructus incerti quando computari debent in materia reseruationis pensionis, intelliguntur de his, qui quandam habent certitudinem.*
2 *Funeralia, & similia, dicuntur omninò incerta.*
3 *Pensio reseruata super Parochiali cum clausula,* dummodò &c. *sublinetur in eo, quod excedit scuta centum debita Rectori pro sua congrua.*
4 *Pensio reseruata cum expressione certi valoris, eo non iustificato, remanet nulla in totum, nec est reducibilis, & infra eod. & n.16.*
5 *Valor narratus per ascensum in reseruatione pensionis, probari debet, vltra verificationem clausulæ,* dummodò remanent centum pro Rectore.
6 *Gratia reseruationis pensionis corruit, eo ipso, quod falsus valor fructuum beneficij fuit expressus. & sup. à n.4. & n. seqq.*
7 *Falsa expressio eius, quod de iure exprimi non debuerat, nocet exprimenti, qui hoc ipsum sibi imputari debet.*
8 *Clausula,* vt asseris, *operatur, vt non verificatis narratis, gratia sit nulla, & subreptitia, & sup. à num.4.*
9 *Clausula,* vt asseris, *in literis prouisionum semper apponi consueuit, & ideò reddit gratiã conditionalem, vt veniat iustificanda.*
10 *Gratia mediante clausula,* vt asseris, *semper stat in suspenso, donec per necessarias probationes verificetur.*
11 *Pensio vt plurimum statuitur vsque ad tertiam partem reddituum, quantitatiuè tamen, non per viam quotæ.*
12 *Pensionis in reseruatione esset faciendæ mentio, quod illa tertiam partem fructuum non excedit, & ita olim seruabat stylus Curiæ.*
13 *Pensio quandoque reseruatur etiam, vsque ad dimidiam fructuum.*
14 *In Pensione reseruata cum expressione certi valoris fructuum beneficij, neque Pontificem, neque Partes possunt dici.*
Illam sublinere voluisse super medietate, vel tertia parte fructuum eiusdem Beneficij, ibid.
15 *Valoris beneficij expressio in reseruatione pensionis, principaliter fit ad determinandam pensionem.*
17 *Fructus dicuntur, qui deductis iustis expensis superfunt.*
18 *Testes non probant fructus, si confusè deponunt, sine vlla distinctione pretiorum, & sine aliqua deductione onerum.*

DECISIO CCCLXXIX.

ETIAM vtraque Parte hodie informante Domini steterunt in decisis 26. * Iunij proximè præteriti, duas scilicet sententias Rotales esse confirmandas.

Quamuis enim Informantes pro Iacobo Resignante ad sublinẽdam reseruationem pensionis scut. 38. ostenderent solos fructus decimarios ascendere ad scut. 219. computando illos incertos, † habentes tamen quandam certitudinem, † ecùs ex funeralia, & similia omnino incerta, ad *Rot. coram Coccin. decis. 204. num. 3. & 4. & coram Bich. decis. 255. num. 16.* & in puncto ad ipsam clausulam, *dummodò, decis 187. num. 20. par. 11. rec.* Itavt videretur iustificata narratiua facta Summo Pontifici de valore fructuum per ascensum ad scut. 219. qui etsi non remanerent deductis expensis, & oneribus, non tamen annullatur in totum pensio, sed obstante clausula, *dummodò remaneant centum pro Rectore,* remanent dicta scuta 100. † & in eo quod excedit pensio sublineatur. *Rot. coram Buratt. decis. 261. num. 4. & decis. 342. num. 12. tom. 2. par. 4 rec.*

Vtum est nihilominùs communiter Dominis intrare distinctionẽ *Rotæ in d. dec. 342. num. 13. & 14.* Quia in casu nostro pensio fuit reseruata putè, cum expressione certi valoris, † quo casu, si valor expressus non iustificatur, pensio non est reducibilis, sed in totum corruit propter subreptionem, vt *d. num. 13. à vers. sed in casu nostro.* Vndè huiusmodi probatio valoris per ascensum narrati † requiritur vltra probationem, & iustificationem clausulæ *dummodò remaneant centum pro Rectore,* vtpote tendentes ad varios fines, *Rot. coram Bich. dec. 255. ex nu. 9. & coram Peutinger. dec 427. ab initio, & num. 3.* vbi de probatione facienda contra successorem in beneficio, *decis. 300. num. 2. & num. 19. par. 10. & decis. 137. num. 35. à vers. praterea animaduerterunt par. 11.* quam integram transtulit *Sanleger ad summ. tract. de pens. cap. 5.*

In omnibus siquidem casibus, in quibus falsus valor fructuum beneficij fuit expressus, † gratia corruit, & est nulla, ideoque illi etiam imputandum est, † qui falsò expressit illud, quod de iure exprimere non tenebatur, si valor fuit præcisè expressus in quantitate, vt prosequitur *Sanleger. de pension. cap. 61. ab initio, vltra cap. 45. num. 21. iuxta cap. vlt. de præsumpt. vt num. 4.*

Et hoc magis, quod Summus Pontifex nixus expressioni resignantis superadiecit clausulam, *vt asseris,* † quæ operatur, vt gratia, non iustificatis narratis dicatur subreptitia, & cùm inseri semper soleat in literis prouisionum, † ideò conditionalem gratiam facit, vt veniat iustificanda. *Barbos. claus. 176. Rot. d. decis 306. ex num. 3. par. 10. & coram Dunozz. iun. decis. 880. num. 2.* Vnde gratia stat semper in suspenso, † donec per necessarias probationes verificetur dicta conditio, inquit *Rot. d decis. 830. num. 3. cum alleg.* & distinguendo, ac declarando *Felin. ad d. cap. vltim. de præsumpt. num. 6.*

Superaddito, quod Resignans debuit exprimere valorem fructuũ beneficii, & Pontifex noluisset alio modo reseruare pensionem, † quia vt plurimùm statuitur pensio vsque ad tertiam partem redditvum, quantitatiuè tamen, non per viam quotæ, vt loquitur *Gig. de pension. quæst. 11. num. 1.* Quinimò

rùm in eorum locum succedat.

14 *Alienationes primo loco factæ imputantur in detractionem.*

15 *Officium vacatum post liberam resignationem patris, licèt filio collatum, non imputatur in legitimam, & quando.*

16 *In Legitimam non imputantur, ea omnia, quæ capiuntur extra substantiam patris, vel eius patrimonium, & num.31.*

17 *Filius bona undecumque quæsita, non tamen à patre, illi non acquirit, nisi quoad usumfructum.*

18 *Castrensia bona, & quasi Castrensia pleno iure acquiruntur filijs.*

20 *Facultas disponendi aliud est, si concedatur illi, qui non erat Dominus, aliud verò quod sibi à Domino reservetur.*

21 *Reservatio facta inter donatorem, & donatarium, vel eum, qui erat, vel non erat Dominus qualiter intelligatur, & sup. num.20.*

22 *Officium collatum filio, de quo pater nec vivens, nec moriens disposuit, remanet liberum favore filij, & num.23.*

23 *Pater transferens officium in personam filij, illud dicitur transferre etiam quoad dominium.*

24 *Emptio facta à patre nomine filij, sub conditione, vt ipse invita de ea ad libitum disponere possit, eo non disponente, libera acquiritur filio.*

25 *Facultas disponendi, aliquo vivente reservata, aut concessa, perinde est, ac sua vita naturali durante fuisset concessa.*

26 *Facultas disponendi in contractu sibi reservata, vel concessa, intelligitur de dispositione inter vivos per viam contractus.*

27 *Facultas si non reducatur ad actum, expirat cum persona, cui illa est concessa.*

28 *Consensus patris requisitus ex forma Statuti in contractu filij, non denotat bona spectare ad eundem patrem.*

29 *Consensus coheredis, quatenùs non inferat bona non fuisse hereditaria, & n. seq.*

30 *Dictio, præsentium, tendit potiùs ad negandum, quàm ad affirmandum.*

31 *Officiorum non vacantia, cuius utilitati cedere debeat.*

32 *Compensare nemo potest quod sibi non debetur.*

33 *Actionem non habens, non potest possessorem in iudicium vocare, & n.34.*

34 *Iudex debet actorem carentem actione à limine iudicij repellere.*

35 *Læsio etiam enormissima, ex pacto resolutivo perpetuò reparabilis est.*

36 *Actio cui competit, multò magis datur retentio, vel exceptio.*

37 *Retentio quatenùs detur in fideicommisso, & contra fideicommittentem ipsum.*

38 *pro Melioramentis competit retentio,*

39 *Possessor tenetur ad fructus solùm à die prodotionis, vel ostentionis instrumenti,*

DECISIO CCCLXXX.

PETRVS Paulus dedit in solutum pro quibusdam societatibus officiorum vnà cum fructibus ascendentibus ad scuta 31. Vespasiano Narniensi Appartamentum (vt dicunt, & ex quo causa denominatur) Domus cum pacto resolutivo perpetuo, vt in instrumento 15. Maij 1629. Mortuo Petro Paulo, Armellina soror prætendens quoddam fideicommissum Ioannis Lucæ patris sibi purificatum, monitorium immissionis in possessionem executa fuit in Ioannem Marcum aff. Procuratorem Vespasiani productum à Cursore in actis A.C. 23. Nouembris 1630. absque alia citatione.

Post longum tempus Cæsar Armellinæ filius, & Procurator 24. Iulij 1651. produxit Instrumentum publicum Testamenti Ioannis Lucæ, sed per sententiam diffinitiuam A.C. negata fuit immissio, reservatis iuribus super læsione, & adhuc prosequente Cæsare causa per appellationem, sententia fuit confirmata in Rota. In progressu autem causæ ambæ sententiæ fuerunt duabus aliis contrarijs infirmatæ, reuocata dictatione in solutum vti nulla, invalida, & læsiua, vt ex ipsis sententijs demandantibus quoque immissionem Cæsaris. Vndè Signatura commisit causam cum clausula, *Censito, quod sit locus Statuto de duabus*, & hoc dubio hodie proposito, Domini non esse locum responderunt.

Omissa enim quæstione, an Petrus filius, & hæres Vespasiani, contra quem posteriores sententiæ processerunt, sit Ciuis, aut Incola, vel Districtualis, vt sententiæ contra illum habeant vim trium, ad notata in cap.180.*lib.*1.*& ibi Fenzon.nu.*25. Dominis visa sunt subuenti tria fundamenta decisionis, atque sententiarum.

Primum de fideicõmisso particulari immuni à quacumque detractione legitimæ, & Trebellianicæ, quia Ioannes Lucas instituit hæredes Petrum Paulum, & Benedictum filios, quos in euentum mortis alterius absque filijs inuicem substituit; quibus hæredibus prohibuit ipse Testator, & eisdem præcipiendo mandauit, ac inhibuit: Nè ipsi auderent pro alio fideiubere, & se obligare, nec vendere, vel alienare bona stabilia hæreditaria, nec super illis imponere annuos census, nisi in causa necessitatis, causa dotandi supradictam Armellinam, vel alia de causa vrgente, seù causa faciendi aliquam vtilem resolutionem, cum consensu tamen, & consilio eorum Matris; Volens viteriùs, quod Domus sua per se nunc habitata stare deberet inter fratres pro indiuiso &c. finaliter voluit, quod si supradicti fuit hæredes, eorumque successores, vel eorum aliquis committeret aliquod delictum, propter quod venirent confiscanda eorum bona hæreditaria, tunc, & eo casu ante commissum huiusmodi delictum, eis, seu ei ex tunc substituit illum, vel illos, qui non commisissent, & si omnes insimul, substituit, & vocauit prædictam Armellinam, seù suos filios, & successores, etiam in casu, quod supradicti hæredes morerentur absq; filijs.

Ex quibus mortuo vtroque absque filijs,

Cæsar

Cæsar filius Armellinę cum Armellina matre vniuersali fideicommisso diiunctim eisdem substitutus fuit, ex postremis verbis dispositionis recentior. At in fideicommisso particulari domus, seù stabilium restituante ex prohibitione alienationis illorum,
2 nisi sit nullum, † vti nulla data causa, nudaque prohibitione alienationis, ad celebrem §. *Diui Seuerus, & Antoninus rescripserunt ios l. filiusfamilias* 114. *ff. de legat.* 1. §. *Iulius Agrippa l. Pater filium* 38. *ff. de legat.* 3. Vix, & ad summum fuerit fideicommissum reciprocum inter filios prohibitos alienare, ità vt vnus
3 fauore alterius censeretur † prohibitus. Dixi (vix, & ad summum) quia contraria sententia est communior, vt apud *Fusar. de substitut. quæst.* 685. *ex num.* 41. *cum allegatis*, & præcipuè *Mantic. & Peregrin.* Maximè quod
4 prohibitio fuit personalis, † ibi -- *Quibus hæredibus prohibuit, & eisdem præcipiendo mandauit &c. nè ipsi auderent &c.* ad literam *Fusar. de substitut. quæst.* 673. *num.* 19. *&* 13. *Rot. coram Bichio decis.* 478. *num.* 20. *& decis.* 560. *num.* 4. & fere in puncto *coram Seraphin. dec.* 432. *ab initio, & coram Cardin. Celso decis.* 118. *n.* 15. *&* 16.

Et vsque adeò personalissima visa est, quia filijs prohibitis alienare concessa postmodùm est permissio alienandi in quibusdã casibus, & cum consensu, & consilio eorũ
5 Matris, † quæ permissio alijs, quàm filijs non congruit, sicuti neque egreditur illos
6 prohibitio, † vt permissio declarat prohibi-
7 tionem, † sicut exceptio regulam, *Surd. decis.* 124. *num.* 12. *& amplius num.* 10. *à vers. Tertiò clarior*, & generaliter omnis dispositio, vt apud *Barbos. axiom.* 85. *num.* 6. *&* 7. ita, vt ex dicta prohibitione vendendi, vel alienandi videatur fideicommissum contineri inter prohibitos intra limites alienationis inter viuos, cùm verba illa, *vendere*, vel *alienare*
8 sic iuncta † (quantum disputent Doctores apud *Fusar. de substitut. quæst.* 712. *ex num.* 3.) intelligenda videntur de actibus inter viuos. *Surd. dicta decis.* 124. *num.* 9. *&* 10. *Osasch. decis.* 49 *num.* 10. *&* 11. Quod ex facto etiam ostenditur, † interpretando prohibitionem ex per-
9 missione; nàm permissio est de actibus in-
10 ter viuos, † vti cum consensu, & consilio
11 matris, & vltima voluntas † ex alieno arbitrio pendere non debet, *l. illa institutio* 32. *ff. de hæred. instit. cum ibi adnotatis*. Adeòque videtur euidenter, Testatorem vniuersaliter instituisse filios, & altero moriente sine filijs inuicem substitutos esse, eademque personaliter prohibuisse fideiussiones, & obligationes, sicuti & venditionem, vel alienationem bonorum stabilium, nec non diuisionem domus propriæ habitationis, & adhuc vniuersaliter in casu, quo supradicti hæredes morerentur absque filijs, (qui casus euenit), substituisse Armellinam, seù suos filios vniuersali substitutione, & fideicommisso, qui vltimi sic vniuersaliter
12 substituti, † non possint personaliter iuuari prohibitione personaliter iniuncta fratribus superstitis, cum illa iam expirasset cum Benedicto, antequam Petrus Paulus apparatamentum traderet Vespasiano.

Secundum fundamentum de detractionibus incompetentibus Petro Paulo, deficere similiter vitium est; Nàm ex facto amplius explicato constare visum est, duas vẽditiones mansionum, quibus interfuit Petrus Paulus, primam ab eodem Petro Paulo, & Benedicto duarum Mansionum sub aula domus veteris 30. Nouembris 1628. & secundam à Petro Paulo solo pariter duarum Mansionum propè tectum 12. Martij 1629. ambas cessisse in extinctionem æris alieni Testatoris, & quamuis Petrus Paulus de pretio dictarum Mansionum venditarũ incommodè diuisibilium, ratam scutorum 225. sibi retinuerit pro maiori summa soluta Creditoribus Testatoris, pro quibus dimittendis æs alienum contraxit, imponen-
13 do annuum censum. † rectè facere potuit, & ipse, quasi secundus est loco primi debitoris, ad *Text. in l. Pater filium* 38. *sub initium, ff. de legat.* 3. *& ibi glos. rectè contractum, Leotard. de vsur. quæst.* 54. *num.* 22. *Rot. coram Eminentiss. D. Card Otthob. dec.* 242. *ex num.* 7. *cum allegatis*.

Mandatum Petri Pauli sub die 12. Maij 1629. ad exigenda scuta 500. pro non vacatione olim Rotalis, satis probauit Petrus non habuisse effectum, quia pro rata scutorum 105. 35. pretium præcedenter exegerant creditores Benedicti, & postea de mandato Iudicis alia scuta 321. 65. exegerunt Creditores Testatoris, & licèt summa scutorum 35. videatur soluta Antonio vti creditori Petri Pauli, tamen Petrus Paulus erat debitor hæreditarius Testatoris pro fructibus Centus impositi à Testatore, & Petrus Paulus vti hæres tolùm consentum præstitit solutioni: Reliqua scuta 10. licèt soluta Petro Paulo etiam de mandato Iudicis, non tamen obstant Petro, cuius patri ante dictã solutionem cessum fuerat Appartamentum,
14 cum clarum sit, † primò alienata imputari in detractiones, §. *res quæ l. Marcellus* 12. *ff. ad Senatus Consultum Trebellianum*, fusè *Rota coram Ludouis. dec.* 580. *num.* 24. *num. allcg.*

Officium Notariatus venditum à Benedicto, & alia bona ab eo fortè distracta non nocent, vti non imputabilia Petro Paulo non hæredi Benedicti, & aliud officium vendituni à Petro Paulo non fuerat emptũ à Patre, aut ex pecunia Patris, quod suppositum fuit *in alijs decisionibus*, sed collatum fuit ipsi Petro Paulo postquam vacauerat
15 per liberam † resignationem Patris causa ipsius meritorum, & beneméritij *de Auditore Sacrato* exprimente merita Petri Pauli, ibi -- *Et præmissorũ eius meritorũ intuitu*: Idcoq; munificentia aliena longè à paterna acquisitũ à filio imputandũ nõ est in iura sibi cõpeten-
16 tia super hæreditate paterna, † vt ea omnia, quæ capiuntur extra substantiã Patris, vel eius patrimoniũ, in legitimã nõ imputantur *l. scimus antea* 36. ibi -- *repletiorẽ fieri ex ipsa substantia Patris, C. de inoff. Testam. Merlin. de legit.* q. 18. *ex n.* 1. *tit.* 2. *lib.* 2. Et omnia bona vnde-

que

17 que quæsita, † dummodò non ex Patris substantia, filiusfamilias non acquirit Patri, nisi quoad vsumfructum, etiam exceptis
18 Castrensibus, vel quasi, † quæ pleno iure remanent filijs, ad summam *Textus in l. 6. C. de bon. quæ liber.*

Non obstante, quod ipse Genitor Petri Pauli officium ipse *vendere, resignare, alienare &c. liberè, & licitè posset*: Quia huiusmodi iura eo viuente super eodem officio sibi reseruauerat in collationem dicti Auditoris: Nam obseruandum in primis est, liberam resignationem Patris in manibus *Auditoris Sacrati sponte* fuisse factam, itavt ipsum officium ad ipsum Auditorem spectaret, & deindè reseruatam fuisse durante vita Resignantis, & eo viuente potestatem vendendi &c. Sed non † reseruatam tanquam officij proprij, sed tanquam officij effecti filij noui Collatarij propter liberam Patris resignationem, vt aliàs declarauit *Rota coram Coccino decis. 674. num. 3. confirmata in dec. 711. num. 4. coram eodem*; pro opportuna distinctione, quando facultas disponendi conceditur illi, qui non erat Dominus, † & quando reseruatur à Domino, apud *Gratian. discept. 50. num. 22.* cum præcedentibus allegatis in terminis donationis † inter Donatorem, & Donatarium, *Rota coram Bichio decis. 510. num. 23. & 24.* Vndè cùm Pater ne quidem viuens, & minùs moriens disposuerit, † liberum officium remansit fauore filij, imò ex ea reseruatione (si reseruatio quidem esset, & esset translatio facta à Patre in filium) † censetur translatum dominium in filium &c. & de emptis à Patre nomine filij, † & sub ea conditione, vt in vita sua ad libitum disponere possit, apud *Thesaur. quæst. forens. tota quæst. 57. lib. . Gratian. tota discept. 519.* & præcipuè de reseruata expressa facultate disponendi eo † viuente, sicuti sua vita naturali durante, apud *Thesaur. dicta quæst. 57. sub num. 6.* ad latè scripta per proprium Patrem *decis. 209. Gratian. d. discept. 539. ex num. 10.* & prius *dicta discept. 50. num. 17. à vers. Dummodò tamen*: Maximè quod cùm huiusmodi verba fuerint apposita in contractu, † intelligenda sunt de facultate disponendi per viam contractus, & inter viuos *ex num. 13. cum allegatis ab eo*, nec dissensit *Rota coram Buratt. decis. 363. num. 4. à vers. Non obstat*; Adeòvt non facta dispositione, † quæcumque facultas Patris, etiam cum Patre expirauerit.

Nec profuit mandatum Petri Pauli ad contrahendam societatem super officio, requisito consensu Patris: Quia talis consensus requirebatur † ex dispositione Statuti Vrbis 152. *lib. 1.* & ex conditione adiecta in collatione officij, vt supra; Vnde ex consensu tollebatur tantùm obstaculũ prohibitionis disponendi filio super re propria.

Similiter non profuit ad arguendum officium hæreditarium Patris consensus venditori præstitus à Benedicto cohærede Petri Pauli; † quia cùm fuisset qualificatus pro quocumque suo prætenso iure, & interesse potiùs ad superfluam cautionem emptoris, quàm ex necessaria ratione consentientis,
30 propter dictionem illam, *prætensum*, † quæ tendit potiùs ad negandum, quàm affirmandum ius vllum competisse Benedicto, & non concludit, *Rota decis. 472. in fine cum aliis par. 13.*

Exactio scutorum 1000. supposita in *decisione* * 21. *Iunij* 1674. *coram R. P. D. meo Matthæo nunc Archiepiscopo Damasceno, & Sac. Palatij Apostolici Præfecto*, dupliciter hodiè vt supposita euanuit, vt neque probata, neque concludens si probaretur: Siquidem pro non vacatione officiorum à Petro Paulo, atque Benedicto venditorum nihil debitum fuisset paternæ hæreditati, sed solis
31 hæredibus † vltimorum Notariorum, qui emerant officia, & postea decoxerunt &c. & ad dictam *l. scimus antea dicto vers. repletionem*, & quidem nemo compensat, † quod sibi non debetur, ad summam *l. 9. C. de compensat.*

Tertium, de læsione debile visum fuit, si Appartamentum euasit liberum à fideicommisso ex supradictis, cùm Cæsar fideicommissarius non sit hæres Petri Pauli grauati alienantis, nullaque proinde actione nitatur de iure alieno, quoniam conueniendi possessorem iudicio facultatem non ha-
33 bet, qui † nullam actionem intendere potest, *l. 6. in fin. ff. de negot. gest.* ita sine actione
34 nemo in iudicio experitur, † in tantum, vt Iudex debeat talem Actorem repellere, apud *Barbos. axiom. 9. num. 4. & 5.* Sed re vera ex ponderatis in facto non inuenitur læsio
35 enormissima, † & si quæ est, ex perpetuo pacto resolutiuo est reparabilis.

Superaddebant aliqui ad iustitiam resolutionis, & iniustitiam sententiarum, quod Petro non fuit concessa retentio solùm pro dictis scutis 323. solutis in extinctionem debiti ipsius fideicommittentis, pro quibus sicut illi competebat actio, sic & multò
36 magis retentio, † vt cui damus actionem, eidem & exceptionem competere multò magis, ait *Vlpianus in §. Cui damus l. inuitus 156 ff. de regul. iur. cap. qui ad agendum 71. eodem tit. in 6.* Maximè in fideicommisso vniuersali,
37 vbi daretur exceptio, † & retentio contra fideicommittentem, & sine hypotheca, & multò magis hæreditario debito soluto, & creditori dimisso, etiam sine cessione, *ad rubr. C. de his, qui in prior. credit. loc. succed. cum ll. subseqq. Manr. de retention. post tract. de fideicom-*
38 *miss.* Item non fuit concessa † retentio pro melioramentis ascendentibus ad scuta &c. in ipsa domo, contra *l. Domus hereditarias 39. cum ll. seqq. ff. de legat. 1.*

Demùm obseruarunt Domini, quod in dictis sententijs Petrus condemnatus est ad restitutionem fructuum, siuè pensionum à die motæ litis, cùm tamen testamentum continens fideicommissum productum in actis fuerit tandiù post tot annos vt supra, cùm

39 cùm solum à tempore productionis, †quin etiam ostentionis instrumenti, & datæ copiæ tertius possessor teneatur ad fructus, ex *Bartol. ad l. 5. ff. si certum petat. num. 16. & ad §. mortuo l. non solum, ff. de nou. oper. nunciat. num. 46. & 47.* cum aliis nouissimè, & grauissimè translatis *à Rcu. D. meo Matthæo in Romana fideicommissi de Cossettis 24. Iunij 1674.*

Et ita vtraque &c.

Supra in altera parte 18. tom. 1. adest altera præsentis causæ decisio coram Rcu. D. Matthæo, quæ est ibi in ordine 332.

R. P. D. RONDININO

Firmana Census.

Lunæ 13. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Solemnis est decisio, quæ cum solida distinctione procedit, ad eum casum, quo creditor, cui bona pro suo credito assignata sunt, illis euictis, pro refectione damnorum, & interesse agere possit, etiam cum priuilegio prælationis, quæ hic non nisi pro credito principali fuit concessa, quia omnes accessiones ab ipso prætensæ, ex bonis assignatis prouenichant, non autem ab ipso credito principali, per dationem insolutum extincto, vel nouato; Plura igitur de actione hypothecaria, de creditore immisso in saluiano, & de præseruatione iurium in eadem decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Creditor immissus in saluiano ad sibi satisfaciendum de fructibus, neque dominium, neque possessionem auocat, sed solam detentionem rei, in qua est immissus.*

2 *Creditore immisso in saluiano satisfacto, manutentio debitori debetur, cum semper in possessione permanserit.*

3 *Creditor non potest obtinere immissionem in saluiano super bonis sui debitoris, quæ de tempore obligationis ex illius dominio iam exierant.*

4 *Hypotheca non cõtrahitur, nisi in bonis de tempore obligationis à debitore possessis.*

5 *Expensa damna, & interesse dicuntur accessoria ad creditum principale, cuius proinde naturam sequuntur.*

6 *Creditor, cui bona in solutum data, vel adiudicata sunt, eorum euictione sequuta, qua actione agere debeat.*

7 *Creditor recipiens rem pro satisfactione sui crediti, dicitur habuisse animum recedendi à prima conuentione.*

8 *Creditor recipiens bona pro suo credito, non potest simul esse bonorum dominus, & creditorem remanere.*

9 *Pactum redeundi ad primæua iura, in casu euictionis, operatur, vt illa sequuta, bonorum traditio facta non sit, & ideo reuiniscunt, ac si interim suspensa fuissent.*

10 *Pactum redeundi ad primæua iura in casu euictionis, intelligitur de accessionibus descendentibus & consequutiis ad ipsum creditum principale, Non autem de alijs prouenientibus non ab ipso credito, quod reuiniscit, sed dependentibus à sola assignatione bonorum creditori facta num. seqq.*

11 *Fructus, damna, & expensa prouenientia ab assignatione bonorum creditori facta, non dicuntur accessoria, nec sequuntur naturam crediti principalis, pro quo illorum assignatio facta est.*

12 *Damna, & interesse occasione assignationis passa, ad illam solum consequutiua sunt, non autem ad aliud creditum, licèt ab illa dependens.*

13 *Hypotheca non competit pro credito per dationem insolutum extincto, vel aliter nouato.*

14 *Præseruatio iurium census extincti in casu euictionis bonorum assignatorum, operatur quidem respectu sortis, non autem illius fructuum.*

15 *Census semel per dationem in solutum extinctus, in casu euictionis non reuiniscit in futurum, sed agitur ex contractu nouato.*

16 *Impedimentum non præstitit, quod postea non habuit effectum.*

17 *Actus ineffectuatus nihil ponit in esse.*

DECISIO CCCLXXXI.

IN exactione Census sibi ipsis debiti aduersus Moniales S. Ioannis Ciuitatis Nouæ manutentionem obtinuerunt Mazzini, quia cũ prædictæ Moniales ex vtili Saluiano interdicto census annuum redditum exigerent, quo vsque ex eo sibi satisfacerent, de quibusdam creditis, consequens est, vt probata illorum satisfactione ex dd. annuis redditibus, manutenendi sint Mazzini Census Domini in illius exactione, cum creditor immissus ex remedio saluiani, nec dominium, nec possessionem, sed solum detentionem rei, † in qua immissus est auocet vt ex illius fructibus creditum suum extinguat, & sic non sibi, sed Domino possidere dicatur, vt notant scribentes *in l. cum notiss. in princ. C. de præscript. 30. annorum*, & *in l. prima §. per seruum corporaliter, vbi Alex. nu. 5. & 6. ff. de acquir. poss.* cui proinde Domino probata satisfactione creditoris immissi, competit manutentio in † ea possessione, in qua semper permansit, ex ratione *Textus in §. retinendæ infin. de interd.* vt in proposito tradunt *Menoch. de retinen. poss. remed. 3. & nu. 22. Ridolph. in prax. part. 2. cap. 6. num. 99. Rota coram Coccino decis. 1967. & num. 2. & 4.* repetit *apud Posth. de subhast. decis. 123.* & latiùs deductum fuit in decisione huius causæ 26. Aprilis 1675. coram me, quam examinata iterum causa, hodie Domini confirmarunt.

Non obstat, quod Moniales prætendant adhuc supereſſe credita, de quibus satisfaciendæ sint, ob damna, & litis expensas causa euictionis secutæ quorumdam bonorum assi-

assignatorum in satisfactionem crediti eorum Auctoris, quia quidquid sit de expensis à Iudice non taxatis, & non iustificatis, approbarunt Domini distinctionem prædictæ decisionis, quod aut moniales ex persona ipsarum Auctoris, cui bona evicta sunt, prætendunt damna, & id, quod interest rem evictam, non fuisse, vna cum litis expensis, occasione d. evictionis ab anno 1629.
3 circiter, †. in quo illa euenit, & hoc casu non possunt detinere annuum redditum ipsius Census, qui longè antea anno, nempè 1624. emptus fuerat à Francisco Mazzino Patre illorum de Mazzinis, hodie actorum, sicque tempore superuentæ postea evictionis anno 1629. exierat à dominio debitoris, †
4 neque amplius existebat in illius bonis tempore, quo hypothecaria actio oriebatur, prout ad hunc effectum iura requirunt *in l. rem alienam ff. de pign. act. & in l. qui pot. in pign. hab. Magon. dec. floren. 127. num. 32. Negusan. de pign. memb. 3. par. 2. num. 52. Rota coram Rubio dec. 330. num. 5. & coram Em. Otthob. dec. 63. num. 9. & 10. & in dec. huius causæ 26. Aprilis 1675. §. adhuc tamen coram me.*

Aut Moniales prætendunt hæc sibi deberi, habito respectu ad creditum ipsarum auctoris vsque ab anno 1623. pro damnis, & expensis litis, & id quod interest conuentis in ipsius crediti Instrumento, & sic cum
5 prælatione, † & potioritate hypothecæ pro eorum credito competentis, tamquam hæc sint accessoria, quæ sequuntur naturam sui Principalis, ad tetuinos *Text. in l. Lucius 19. ff. qui potior. in pign. hab. Negus. de pign. memb. 2. par. 5. princ. num 10. Mangil. de evict. quæst. 179 illo vol. num. Guzman. illo tod. tractatu de evict. qu. 13. num. 15. & 51. Tusc. prat. conclus. tit. 3. lit. E. conclus. 355. n. 9. Hermosill. ad Lopez. l. 32. tit. 5. par. 5. gl. 6. num. 56. pag. 617. Rota coram Seraph. dec. 891. n. 4. & seqq.*

Et hoc pariter casu Domini dicebant non posse prætendi retentionem annui redditus
6 illius census, † quia *admissa etiam conclusione, quod in casu evictionis sequuta reuiuiscant priora iura crediti, mediante datione insolutum extincti, qua posita, regulariter agendum esset actione ex empto, cũ creditor accipiẽs rem pro*
luitione sui crediti intelligatur habuisse
7 *animũ recedẽdi à prima cõuentione,* † cum qua posterior hic actus est incõpatibilis, cũ nõ possit simul Dominũ fieri, & creditorẽ remanere, *ad text. in l. si plus 74. ff. de evict. in Lele ganter 24. & ibi Bart. n. 2. ff. de pign. act. in l. si prædium 4. & in l. si ob causam 14. C. de evict.* quo-
8 rumcumque scilicet adest expressa † præseruatio iurium priorum, illorumque reuiuiscentiæ in casu evictionis, vt in casu, qua
9 postea secuta habetur, † ac si nunquam tradito rei evictæ secuta fuisset, sed reuiuiscunt primæua iura, quasi interim suspensa fuissent ad literam *Text. in l. qui concubinam 29. §. si hæres ff. de leg. 3. Fabr. in C. lib. 8. tit. 30. de solution. definit. 48. sub num. 24. Arias de Mesa curs. resol. lib. 1. cap. 41. num. 2. & cap. 46. Mol. & Merlin. de pign. lib. 4. cap. 150. num. 20. & 21. Pe-*
tra. de subhast. inspect. 65. ex n. 6. Anton. de Amat. resol. 50. num. 9. & 10. Hodiern. ad Surd dec. 266. num. 19. Altograd. cons. 16. num. 14. vers. quod si-cut vol. 1. Thes. lib. 2. quæst. fav. 88. num. 9. Ciriac. contr. 520. ex num. 29. & jun. 52. in fine Rota apud Pacif. de salu. dec. 291. num. 5. & 6. & in rec. par. 5. dec. 243. per tot. Bich. dec. 504. nu. 8. Ren. Royas decis. 284. ex num. 16. repetit apud Merlin. de pign. decis. 115. & apud Posth. de subhast. dec. 136.

Illa tamen conclusio procedit quoad re-
10 uiuiscentiam crediti, † cum suis accessionibus descendentibus, & consecutiuis, in quibus terminis loquitur *Text. in d. l. Lucius 19. ff. qui pot. in pign. hab.* & procedunt, qui in contrarium adducebantur *Cancer. var. re sol. par. 1. cap. 9. sub num. 185. Nonar. decis. 227. nu. 3. Milanen. lib. 1. dec. 8. num. 360. & seq. Modern. Venus de dot. disc. 145. ex num. 40. Modern. Melphicten. in addit. ad Franc. dec. 613. ex num. 5. Rota coram Seraph. d. dec. 191. per tot.*

Non autem procedit conclusio, quoad
11 fructus accessiones, damna & expensas, non à credito, † quod reuiuiscit, sed à sola assignatione bonorum dependentia, quæ bo-
12 norum traditio si non fuisset secuta, † sed ex pretio illorum creditor dimissus fuisset, damna hæc, & non necessario consequentia ad ipsum creditum, non sequuntur illius naturam, neque gaudent illius potio-
13 ritate, † sed regulantur à secundo contractu dationis insolutum, à quo originem ducunt, vt quidquid indistincte voluerint aliqui ex Doctoribus supra adductis hæc est communis, & vera distinctio ex ipsa lege, & legis ratione desumpta, de qua ex mente ipsius Negusantij, in cuius dicto contraria opinio fundatur *Franc. dec. 516. & num. 19. & dec. 613. nu. 13. & 15. Tiraquell. de retract. lignag. §. 2. glos. 18. sub nu. 19. Capic. Galeot. tom. 1. contr. 22. num. 18. & 19. Scace. de commerc. & camb. §. 2. glos. 5. num. 409. & 417. Stayban. de interes. lib. 2. tit. 11. quæst. unica sub num. 161. Olea de cess. iur. tit. 4. quæst. 1. sub num. 32.* & se ipsos declarant fere omnes in contrarium adducti *Tondut. resol. ciuil. par. 1. cap. 21. num. 18. 22. Anton. de Amat. d. resol. 50. nu. 32. 33. & 34. in fine de Marin. resol. lib. 1. cap. 76. num. 8. Rota apud Cene. de cens. dec. 411. num. 2. & coram Card. Celso decis. 302. num. 15. & coram Bich. dec. 406. num. 32. & 33. & in Romana saluiani 14. Febr. 1667. coram Illu. D. Otalora Præside Granaten. & in Romana Census 30. Ianuarij 1671. post princ. cor. R. P. D. meo Vicecomite impress. post addit. ad Oleam de cess. iur. dec. 67. n. 8. & seqq.*

Non obstat, quòd Moniales retinere pos-
sint ex credito sibi ipsis cesso à Canonico Borromeo Bartolo, quia quatenus de ipso ratio haberi posset, cum Moniales non iustificent ius cedentis, vt opus esset, adhuc tamen cum proueniat ex causa census ex-
14 tincti, † mediante datione insolutum, & qui prætenditur simili modo reuixisse ob eui dationẽ secutã procedũt aduersus hunc censũ respõsiones adductæ cõtra aliud creditũ, vt nempè quoad cessionem iurium respectu euictionis, ista sunt posteriora census à Pe-

tre

re illorum de Mazzinis empto anno 1624. cum euictio postea secuta fuerit anno 1628. & quemadmodum, vt mox dicebatur non est exercibilis hypotheca, quoad damna expensas, & id quod interest sumpta anterioritate à credito extincto, & mediante datione insolutum nouato, ita multo minus exerceri potest, quoad fructus census, quia cum ille per dationē insolutū, & sic per actū retrosimilē æquipollentē numerationi
15 remanserit irreuocabiliter extinctus, † præseruatio iurium anterioritatis census in casu euictionis, operari quidem potest reuiuiscentiam quoad sortem principalem, & fructus ante extinctionem decursos, non autem quoad postea decursos à die secutæ
16 extinctionis, † quia census semel extinctus in euentu euicti prædij non reuiuiscit in futurum, sed agitur ex contractu nouato ex ratione *Text. in l. inter stipulantem §. sacram in. princ. ff. de verb. oblig. & in l. qui aream ff. de solut. Carleual. de iudic. tit. 2. d. disput. 35 ex nu. 50. Surd. cons. 145. ex num. 35. de Marin. var. resol. lib. 1. cap. 76. ex num. 10. & ibi Roder. in addit. nu. 8. Tondut. resol. simil. par. 1. d. cap 21. num. 18. 22. & per tot Capic. Latr. decis. 16. sub n. 5. & 8. Gisrb. obs. 11. num. 4. & 19.* & discussio ad partes articulo, atque declaratis, & reiectis contrarijs *Rota apud Cenc. de cens. dec. 290. num. 2.* iuncto principio, *& d. dec. 411. num. 4. & coram Bich. d. decis. 406. num. 12. & 13. & dec. 504. num. 12. & 13. & in d. Romana Jals. 14. Februarij 1667. in fin. coram Illu. Ottalora Præsidente Crenat. & in d. Romana Census 30. Ianuarij 1671. post princ. coram R. P. D. meo Vicecomite impref. post addit. ad Oleam de cess. iur. decis. 67. num. 8. & seqq.*

Neque ad tollendam satisfactionem Monialium videbatur DD. obesse sequestrum instantibus Mazzinis appositum anno 1669. quia cum non habuerit effectum, & Moniales adhuc exegerint fructus vsque ad annum 1674. vt ex liberationibus factis per Moniales Melchiorriis census debitoribus mihi originaliter exhibitis, & quorum co-
17 pia data fuit, † non præstitit proinde impedimentum ex ea ratione, quod actus ineffectuarus nihil ponit in esse, de qua in *l. fiendum 15. §. qui fundum ff. qui satisdat cogan. & in l. non est mirum 26. in fin. ff. de pign. act. cum concord.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. EMERIX

Bonon. Pecuniaria.

Veneris 31. Ianuarij 1676.

ARGVMENTVM.

Hæres debitoris, quia beneficiatus erat, opponebat de exceptione fideicommissi, quam illi nullatenus suffragari decidituf, tum quia, & sufficientem redditionem rationis non reddiderat, & inuentarium erat adhuc minus legitimè confectum etiam, quia ex defectu hypothecæ, quæ sine dolo non competit, pro reintegratione fideicommissi cum creditore hypothecario ille eōcurrere non poterat; quatenus autem, & quando dolus in grauato alienante resultet, ex seq. Summario, & decisione videndum est.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio reintegrationis fideicommissi non admittitur ad retardandam executionem crediti obligatione cameræli vallati.*
2 *Obligatio cameralis omnes reijcit exceptiones, quæ requirunt altiorem indaginem.*
3 *Fideicommissū non comprehendit bona acquisita ab hærede grauato.*
4 *Alienationes facta ab hærede grauato cadunt in computum suarum detractionum, sibi competentium.*
5 *Hæres, licet beneficiatus, non impugnat factum defuncti, nisi prius de bonis hæreditarijs rationem reddiderit.*
6 *Inuentarium non dicitur legitimè confectum si illius scriptura non specificè, sed confusè tantum sint descripta.*
7 *Inuentarium non est legale, si mobilia, & gemmæ fuerint adnotata, sine pondere, & mensura, ac qualitatibus, ex quibus resultet earum valor & c. seqq.*
8 *Scriptura quemodo debeant in inuentario describi.*
9 *Mobilia, & gemmæ ita in inuentario describenda sunt, vt ad cognitionem valoris deuenire possit.*
10 *Fideicommissarius, si est etiam hæres debitoris, donec sufficientem rationem non reddat, exceptione fideicommissi tuueri non potest.*
11 *Hæreditas præsumitur esse soluendo.*
12 *Hæres sine inuentario, vel quod de bonis inuentarialis rationem non reddit, tenetur de proprio satisfacere creditoribus hereditarijs.*
13 *Pro reintegratione fideicommissi regulariter nulla competit hypotheca, sed vide nu. seqq.*
14 *Fideicommissarius pro reintegratione fideicommissi non concurrit cum creditore hypothecario hæredis grauati.*
15 *Hæres grauatus si habita scientia fideicommissi alienauit, dicitur in dolo, & ideo illud reintegrare tenetur, etiam cum priuilegio hypothecæ.*
16 *Dolus ex scientia fideicommissi resultat, si hæredi alienanti nulla competerent detractiones aliter secus.*
17 *Hæres grauatus in alienando, excedens tenuitatem suarum detractionum, adhuc dicitur in dolo.*
18 *Dolus ad excludendum in hærede grauato alienante, sufficit quod illi detractiones competerent.*
19 *Dolus regulariter non præsumitur, & illum allegans probari debet.*

DECISIO CCCLXXXII.

TRANSMISSO nuper ad Vrbem processu confecto per Iudicem in partibus

bus subdelegatum, ad effectum firmandi statum hæreditatis Philippi Caroli Patris Angeli Antonij iunioris, DD. voluerunt ex benignitate illam iterum audire super viribus trium deuolutionum, in quibus sub dierum 1. Febr. 1672. 16. Ian. 1673.* & 23. Ian. 1674. coram me responsum fuit procedendum esse ad vlteriora in subhastatione domus hæreditariæ Angeli Antonij Senilius Aui ad instantiam Paulæ eius creditricis in lib. 15000. non obstante exceptione reintegrationis fideicommissi Proauii An-
1 geli Michaelis, atque tunc oppositus; † & causa hodie repropolita, rursus persteterunt
2 in dictis; † Certum enim est, quod quotiescunque, prout hic, non contigerit dubitari de credito, & illud mentum est obligatione Camerali, nunquam vlteriorem executionem impedire debent ea, quæ requirunt alicuius indaginem, vt respondit *Rota decis. 26. num. 2. & decis. 42. num. 9. post Zacch. de oblig. Camer. & decis. 174. n. 3. & 14. part. 9. rec.* & alibi sæpè.

10 Tales autem denuò visæ sunt exceptiones pro parte Angeli Antonij iun. repetitæ;
3 † illa enim fideicommissi proauiti non rei-ciunt, quia illud non comprehendit domum, de qua agitur, acquisitam ab Angelo Antonio Sen. debitore *l. cohered. §. cum filia vers. nec fideicommisso ff. de vulgar. & pupillar.*

Nec obstat, quod Angelus Antonius debitor fecerit plures alienationes bonorum fideicommissariorum, propter quas illius hæreditas teneatur reintegrare fideicommissum fauore creatorum, quibus propterea competit retentio bonorum eiusdem An-
4 geli Antonij debitoris, † tum quia istæ alienationes cedere debent in causam detractionem dotis materna, & legitimæ competen. Angelo Antonio debitori filio vnico fideicommittentis *l. Marcellus §. res quæ ff. ad rebell. cum concordan. relatis in prima decisione §. siquidē;*
5 † Tum etiam quia Angelus Antonius iun. qui de retentione excipit, est hæres q. Carol-Philippi hæred. d. Angeli Antonij debitoris, & vti talis tametsi cum beneficio Inuentarij, non potest non reddita legitima ratione hæreditatis, tàm Angeli Antonij debitoris, quàm Caroli Philippi suorum, authorum factum sæpe dicti Angeli Antonij impugnare ex nouis iuribus allegatis in alijs decisionibus.

Tantum autem abest, quod in præsenti reddita fuerit talis ratio, quod imò Inuentarium bonorum Caroli Philippi appareat defectuosum, & minùs sincerè confectum, tam respectu scripturarum in hæreditate re-
6 pertarum, † quæ non specificè, & distinctè prout debebat, sed in confuso tantum descriptæ fuerunt, quam etiam respectu gemmarum, tabularum pictarum, aliorum-
7 que mobilium, † quæ similiter adnotata, fuerunt sine specificatione ponderis, mensuræ, & distinctione qualitatum, ex quibus argui posset illorum valor contra *tex. C. de bonis proscript. l. fin. §. fin. aut dubium, verb. significantem C. de iur. deliber.* vt de scripturis
8 tradit † *Escobar. de ratiocin. cap. 9. num. 70.* & dixit *Rota decis 30. num 14. & seqq. coram Angell*, & de mobilibus, † &
9 gemmis plenè *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 2. num. 34. & seq.* & pluribus relatis *Rota coram Dunoz. Iun. dec. 161. coram Penting. decis. 300. vbique* nūm. 8.
10 & propterea donec non fuerit † reddita sufficiens ratio dd. scripturarum, aliorumque bonorum, & mobilium d. hæreditatis, † quæ alias præsumitur soluendo *Conar. in C. si heres num. 9. de testam.* & dixit *Rota dec. 277. num. 19. & 20. par. 9. decis. 106. num. 13. par. 14. recent. & decis. 449. num. 6. coram Bichio* non potest Angelus Antonius iun. dicta
12 exceptione Proauiti fideicommissi † iuuari, sed tenetur etiā de proprio satisfacere creditoribus, iuxta Doctrinam Baldi *in l. fin. §. in computatione num. 3. C. de iur. deliber. Alex. in l. Postulante num. 5. ff. ad Trebell.* cum concordan. adductis in vltima decisione.

Immò quando etiam constaret de sufficienti redditione rationis, adhuc tamen Angelus Antonius non posset retardare deliberationem, quia licet fideicommissario
13 esset debita † reintegratio fideicommissi, adhuc propterea ei non competeret hypo-
14 theca, † ob cuius defectum non posset concurrere cum creditore hypothecario, iuxta magis communem, & ab hoc Sacro Tribunali receptam opinionem, de qua plenè *Negusantius allegatis à num. 30. vsque ad 58. Merend. controu. iur. lib. 19. cap. 23. per tot. Merlin. de Pignor. lib. 3. tit. 1. quæst. 3. num. 7. & per tot.* vbi respondet contrarium tenentibus, & firmauit *Rota decis. 369. num. 23. & seqq. decis. 998. num. 8. coram Dunoz. Iun. & melius in Romana, seu Florentina Dotis 9. Aprilis 1666. §. minus subsistere coram Em. Carpineo.*

Non suffragante limitatione, quod data scientia fideicōmissi in alienante, † alie-
15 natio postea facta præsumatur dolosa; propter quod contra illius bona competit fideicommissarijs hypotheca iuxta tradita *in dec. 7. num. 10. & seqq. par. 12. recent.* quia dolus ex
16 tali scientia considerari posset, † quando alienanti nullæ competerent detractiones,
17 secus verò in casu contrario, † vt hic, nisi per fideicommissarios insimul probetur grauatum in alienationibus euidenter ex-
18 cessisse detractiones, † cum aliàs dicta causa sufficiat ad remouendum dolum, qui re-
19 gulariter, † non præsumitur *l. quoties §. qui dolo ff. de probation. l. dolum C. de dolo.*

Alia verò exceptio nullitatis subhastationis ex omissione citationis Comitissæ Franciscæ prætensæ possessitricis eiusdem Domus, rursus irrelenans visa fuit, ex adductis in prima, & alijs decisionibus, ad quas DD. approbatiuè se retulerunt.

Et ita vtraque &c.

Supra in alia precedenti parte 17. adest altera ex decisionibus huius causæ, quæ est ibi 248. in ordine.

R. P. D. RONDININO

Romana Census.

Veneris 7. Februarij 1676.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam immissionem a creditore petitam opponebatur censum in inuentario hæreditatis creditoris non fuisse descriptum indeque, vel non existere, vel satisfactum remansisse; eo magis, quia numquam petiti sunt fructus, & demum ob deuastationem fluminis de domo censita, illum amplius non deberi; sed neutrum admittitur, quia non descriptio ex ignorantia hæredis processerat, fructus vero non fuisse petitos non arguebat extinctionem, sed potius liberam solutionem importabat, & demũ deuastatio fluminis non excludebat illum adhuc subsistere super reliquijs remanentis domus.

SVMMARIVM.

1 *Filiatio in antiquis etiam per simplices enunciationes, & nominationem probatur.*
2 *Nominatio vti de filio, eo præsente facta plenè probat.*
3 *Legitimatio personæ in alio etiam indicio admissa, & numquam controuersa suffragatur.*
4 *Legitimatio personæ obiecta solum postquam dies litigandum est, dicitur intempestiua, & ideo non attenditur.*
5 *Census, & crediti negatiua, seu non existentia probatur, si de eis in inuentario creditoris nulla mentio, aut descriptio facta sit, sed vide num. 12.*
6 *Satisfactionis præsumptio, imitta taciturnitate primi hæredis, transit in præscriptionem.*
7 *Census contra possidentem titulo singulari, vel vniuersali qualiter præscribatur.*
8 *Capsa debitoris ad manus creditoris peruenta, non inducit præsumptionem satisfactionis nisi constet, quid contineretur in ea.*
9 *Verbum differo nihil ponit in esse.*
10 *Satisfactionis præsumptio, quæ non concludit non admittitur in iudicio saluiani.*
11 *Saluianum non admittit exceptiones turbidas, & & illiquidas, requirentes altiorem indaginem.*
12 *Creditum, quod in inuentario descriptum non sit nihil facit, si non constat de eo hæredem habuisse notitiam.*
13 *Hæres, vel creditor, quod non egerint pro solutione census, non concludit illum esse extinctum, sed potius libere fuisse solutum.*
14 *Annua præstatio habens clausulam constituti non præscribitur per solum spatium decennij.*
15 *Inundatio maximi Tiberis Romæ successit tempore Clementis Octaui Summi Pontificis.*
16 *Census impositus super domo postea collapsa, vel à flumine diruta, quatenus subsistendat super reliquias, quæ remanserunt.*
17 *Possessor domus à flumine deuastatæ, vel collapsa adhuc tenetur reddere rationem de fructibus, quos percepit.*
18 *Census impositus super domo, ea diruta, non subsistitur super nouo ædificio, quamuis in illius area & solo constructo.*
19 *Donatio à Principe an remaneant liberæ ab omni onere, & hypotheca præcedentibus; illis solum contra fiscum, & Cameram exercitabilibus.*
20 *Princeps; si non absolute donat, sed solum ex causa sibi competente hypothecam, & iura alterius non tollit.*
21 *Donatio Principis diuersimodè iudicatur si fuerit particularis, vel iuris vniuersalis.*
22 *Quota, & ea quæ illam respiciunt non dicuntur nisi deducto ære alieno.*

DECISIO CCCLXXXIII.

ITERVM Dominis satisfecerunt rationes deductæ pro associatione debita D. Paulæ Sciamannæ ad Domos censitas in decisione 17. * Maij 1675. coram me, quam proinde hodie renouata disputatione confirmarunt.

Neque obstare visus est defectus legitimationis personæ, quia census hic annui redditus sc. 10. impositus fuit a Raynaldo Potignon. fauore Rainerij, cuius fuit hæres Augustinus, Augustini vero Io. senioris & illius Franciscus, & Iulius de miletis filius, à quorum secundo D. Paula causam habet; cum Franciscus alter frater prædecessisset, & sic in Iulium fratrem superstitem D. Paulæ Auctorem ius omne consolidatum fuerit, & quamuis dicatur filiationem D. Ioannis respectu Augustini solum enunciatiuè per nominationem probari, hæc tamen sufficit, prout in casu, in antiquis, quando præsertim nominatio est † facta pro filio præsente *Burus reg. 34. Rot. rec. pan. 1. decis. 176. nu. 1. & 4. & coram Dunoz. Iun. decis. 17. num. 5.* & quando iam in tot instantijs † antiquissimæ litis Franciscus, & Iulius qui toc sententias obtinuerunt extra Rotam, semper fuerunt admissi, & approbati vti legitimi successores Augustini, † prout & ipsa D. Paula Sciamanna istorũ omniũ legitima hæres supposita fuit etiã in alio iudicio, de quo in *Romana Domorũ 16. Iun. 1670. coram me. Priules* adeoque intempestiua hodie † remanent hæc obiecta personarum legitimatio per ea, quæ tradunt *Ridolph. in prax. par. 1. cap. 3. nu. 37. & 38. Rota coram Burat. decis. 749. num. 22. & decis. 785. num. 3. & coram Reuerendiss. Reyes dec. 363. num. 11. & in rec. decis. 307. part. 9. in fin. & in Romana cessionis vrbis census 9. Februarij 1674. §. visa coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Insubsistens Dominis pariter videbatur argumentum desumptum ex quadam capsa Raynaldi debitoris censos in inuentario descripta, in quo † conuerso census iste descriptus nõ fuit, pro quo nunquam egit Augustinus hæres immediatus Raynerij Census creditoris, ex quibus inferebatur, vel præsumpta satisfactio, aut saltem illiquiditas crediti census ex bonis Raynaldi debitoris, quæ ad manus D. Augustini in prædicta capsa peruenerunt, cum præsertim in

5 inuentario nõ doceatur descriptus† Census
ille quasi ex hoc, vel probetur negatiua il-
lius existentiæ iuxta *dec.607.num.1.par.1. rec.*
vel præsumptio satisfactionis iuncta taciturni-
6 te Augustini primi hæredis † transeat in
præscriptionem, quam decennalem suffi-
7 cere inter præsentes † dicebatur respectu
Capellanorum, qui possident titulo singu-
lari, quidquid secus sit in possessoribus
titulo vniuersali, & vti hæredibus iuxta
distinctionem, de qua post alios *Cenc.de cens.*
quæst.98.ex nn.46.

Etenim quemadmodum ex prædicta ca-
psa Raynaldi census debitoris non intrat
8 præsumptio satisfactionis, † tum quia non
constat quid contineret, atque asserenti ex
vulgata regula iuris incumbit onus proban-
di. Tum quia illius descriptio non impor-
tat præcisã assertionem sed dubiã, & ambi-
guam per verbum *differo*, quæ nihil ponit
9 in esse ex deductis † *coram Buratt. dec. 793.*
num.1.& coram Renecredifs. Royas decis. 435.
num. 3. atque ideo nihil concludit aduersus
10 D. Paulam agentem remedio † possessorio
saluiano, in quo non admittuntur exceptio-
11 nes illiquidæ, † & turbidæ, altiorem inda-
ginem requirentes ad meritum *Text.in l. il-*
le à quo 13.*ff. ad trebell. in l.*3. §. *ibi &c. ff. ad*
exhibendum in l.fin.C.de compens.& in l. 2. *C.de*
edict.D.Adrian.tollen. cum vulgat.

12 Ita pariter nocere non videbatur, † quod
census descriptus non fuerit in inuenta-
rio, cum non appareat Augustinum tem-
pore confectionis eius &c. habuisse de eo
notitiam, atque tantum abest, vt exinde
13 colligatur præsumptio satisfactionis, † cum
& nunquam pro illius consecutione egerit,
vt potius colligatur contrarium, quod ideo
non egerit, quia Capellani antecessores
nunquam censum hunc impugnauerunt,
sed Augustino viuenti soluerunt, post quẽ
inchoata est lis vsque ab anno 1604. quæ
14 impedit quamcunque præscriptionẽ, † quæ
nec decennalis currit, contra creditorem ha-
bentem constitutum in annuis præstationi-
bus, ex deductis per *Rodolphan. pract. part.* 2.
*cap.*6.*num.*116.*Roz.coram Vbald. decis.* 350. *&*
*coram Ren.Nimot.dec.*62. *n.fin.*

Denique quoad excessum associationis
15 ex eo deductum, † quod Domus, super
quibus census fuerat impositus ob celebrẽ
inundationem Tyberis sub Clemente VIII.
collapsæ fuerint, vitium patitur est Domi-
nis non subsistere, quia procedendo cum
conclusione in præcedenti decisione firma-
16 ta, † quod ad subsistendum centum satis
fuerint parietes superextantes, & reliquæ
Domus mox locatæ, atquæ ideo aptæ ad
reddendum fructus, plusquam sufficientes
pro solutione census, Capellani Domus
17 possessores, † qui semper fructus percepe-
runt tenentur de eis rationem reddere, &
sufficit D.Paulæ quolibet anno ratam sc.16.
percipere,& quod fructus ædificij remanen-
tis excederet hanc summam, & quoad ra-
tionem respicientem ædificationes nouiter po-

18 stea constructas, † ipsa nihil prætendit
optime sciens, istas non esse suppositas tuæ
hipothecæ, quamuis super Area, & solo
constructæ fuerint ex deductis *per Nauar. cõ-*
*ment.cap.*1.*quæst.*14. *num.*118.*& ex eo Molin.de*
*contract.disp.*394.*nn.*3. *cenc. de cens. quæst.*101.
*num.*17.*Grat.discept.*654.*ex n.* 6.*Rot. post Cenc.*
*dec.*349.*per tot.*

Quo verò ad dispositionem *l. bene à Ze-*
none C. de quadrien præscript. satisfecit præte-
19 ritadecisio, † in qua dictum fuit, Domos
istas, quamuis donatas à Gregorio XIII. pro
dote Capellaniarum in Lateranen Basilica,
non transire exemptas ab omni onere, &
hypotheca exercibili solum contra fiscum,
Cameram Principis intra quadriennium,
quia Pontifex absolute non donauit, sed
expressa causa deuolutionis ob mortem
Raynaldi Potignon census creditoris ibi
nos duas domos ad cameram legitime de-
uolutas de Apostolicæ potestatis plenitudi-
20 ne perpetuo separamus, † quo casu res dona
tæ transeunt cũ suo onere enunciatæ deuo-
lutionis atque beneficium Principis de iure
ipsi competenti citra alterius damnum in-
telligitur, *ad text.in l.alienato* 67. *ff.de contra-*
hen.emption.& in l. Principis 21.*ff.de verb.signif.*
& præter latè adductos in præterita decisio-
ne *Hermosill.ad Lopez super leg.Hispan. tom.*2.
*pag.*142.*num.*17.adeout ex mente Pontificis,
qui noluit donare, nisi cum sua causa, etiam
21 istas Domos particulares, † inapplicabilis
sit distinctio, quam inter donationem
rei particularis prout est ista, & inter
donationem iuris vniuersalis, prout sunt
fructus alicuius Diœceſis, spolia Episcoporũ,
22 & aliæ similes per modum quotæ, † quæ
tales non dicuntur, nisi deducto ære alieno,
fecerunt *Alciat. & Rebuf. in d. l. Princeps ff. de*
verb.signific.

Et ita vtraque parte informante resolu-
tum fuit.

Supra in alia præcedenti parte 18. *tom.*2. *adest*
altera præsentis causæ decisio 523.*in ordine*.

R. P. D. EMERIX.

Romana Successionis.

Lunæ 2. *Martij* 1676.

ARGVMENTVM.

Occasione filiæ æqualiter cum aliis sororibus
succedere volentis in hæreditate patris, dici
ditur primo lucrum dotis non deberi ad
formam Statuti Vrbis, quoties adsunt filij
vtriusque matrimonij; item qualiter credi-
tori concedatur retentio in bonis sui debi-
toris, & demum, quod eidem filiæ suam
dotem conferre debenti non sufficiat,
cedere iura dotalia contra hæreditatem ma
riti defuncti.

SVMMARIVM.

1 *Lucrum dotis ex Statuto Vrbis non debetur si adsunt filij tàm ex primo, quàm ex secundo matrimonio.*

2 *Pactum de lucranda dote iuxta formam statuti non egreditur illius terminos, & ideo secundum eius dispositionem debetur.*

3 *Fructus bonorum stabilium taxantur ad rationem scutorum quinque pro centenario.*

4 *Taxa legalis fructuum stabilium de quinque pro centenario admittit probationem incontrarium.*

5 *Creditori anteriori pro rata sui crediti competit retentio in bonis debitoris ab ipso possessis.*

6 *Retentio non datur pro credito extincto.*

7 *Filia dotata non potest succedere in hæreditate patris, nisi simul conferat dotem receptam.*

8 *Filia succedere volenti in hæreditate sui patris, non sufficit pro collatione dotis cedere iura contra bona sui mariti defuncti.*

DECISIO CCCLXXXIV.

SVB die 18. Februarij anni præteriti Rota recedendo à decisis sub die 6. Aprilis 1674. censuit Elisabethæ competere retentionem bonorum hæreditariorum Michaelis viri pro diuersis eius creditis, & Fräciscam obligatam esse conferre integram ipsius dotem scutorum mille antequam ad successionem eiusdem Michaelis patris pro quarta suij parte admittatur; Hodie verò reproposita causa, respondit iuxta modum infra exprimendum.

Et quidem denuo censuit deberi Elisabethæ infrascripta credita, nempe creditum census scut. 400. in sorte translatiuè acquisiti, vna cum fructibus decursis in summa aliorum scut. 110. Item aliud creditum similis summæ scut. 400. vna cum fructibus recompensatiuis ad rationem quinque pro centenario, & anno debitum per Michaelem ad formam eius obligationis contractæ in publico Instrumento celebrato sub die 6. Iunij 1647. in dicta quantitate scutorum 400. prout apparet ex copia per extensum in manibus meis relicta, non autem in scutis 606. vt aliàs fuit suppositum. Et vltimo creditum ipsius dotis in scut. 700. prout cãtat Instrumentum dotale datum in Summario sub die vltimæ decisionis *num.* 6. non tamen deberi lucrum, seu quartum dotale vigore Statuti Vrbis *cap.* 131. *lib.* 1. quia

1 superstant filij tàm ex primo, † quàm secundo matrimonio, quo casu illud non debetur ex Statuto *Rota decis.* 255. *per tot. part.* 4. *diuers. & in recent. decis.* 305. *num.* 16. *part.* 10. *& decis.* 467. *nu.* 11. *part.* 14. *& in Romana lucri dotis* 20. *February* 1008. *coram R. P. D. meo Calatan.*, † non releuante pacto de illo lucrando,

2 quia legitur factum iuxta formam eiusdem Statuti.

Subsistentia autem, & realitas dicti crediti dotalis non rectè iterum hodie impugnabatur per duplicem exceptionem, scilicet simulationis, & repetitionis, seu satisfactionis in domunculis; Quia respectu primæ satisfacit decisio §. *neque releuare*, secunda verò tollitur ex facto, quia domunculæ fuerunt retrocessæ per Michaelem Lucæ eius Socero, qui instituta hærede Elisabetha filia, illas legauit Adrianæ neptj, ideoque ex illarum allegatione facta D. Adrianæ legatariæ per Elisabetham vti hæredem patris, nulla potest argui repetitio, seu satisfactio, & electio dotis in dd. domunculis, quæ amplius non erant in patrimonio Michaelis viti.

E conuerso autem Elisabethã teneri reddere rationem de omnibus fructibus ex domo hæreditaria Michaelis perceptis, illosque restituere,

3 † seu bonificare Franciscæ pro eius quarta parte, & quidem ad rationem quinque pro quolibet centenario, & anno iuxta taxam legalem, vt notat *glos. in auth. perpetua verb. iusta C. de Sacros. Eccles.* & sæpè dixit *Rota vt coram Peutinger. decis.* 33. *nu.* 2. *decis.* 50. *num.* 1. *decis.* 76. *num.* 6. *decis.* 216. *nu.* 1. *& decis.* 444. *num.* 2. saluo tamen iure vtriusque parti legitimè probandi maiorem,

4 † vel minorem quantitatem verè perceptam, ita vt si pretium domus (deductis melioramentis) vna cum fructibus pro rata spectante ad Franciscam non excedat suprascripta credita Elisabethæ cum suis fructibus,

5 † sit standum in decisis, quia ipsi vti creditrici anteriori pro rata sui crediti pretium, & fructus domus attingentis debetur retentio *iuxt. text. in l. creditor* 12. *& in l. eum qui ff. qui pot. in*

6 *pign. hab.* si verò excedat, † sit receden. quia cum tunc credita Elisabethæ essent extincta eidem non competeret retentio *Rota coram Durano decis.* 133. *num.* 7. *& coram Em. Otthob. dec.* 201. *nu.* 18.

Quo verò ad collationem iterum placuit Franciscam teneri conferre scuta mille

7 in dotem à Michaele patre recepta, † antequam ad eiusdem successionem pro quarta parte admittatur, vna cum Elisabetha cessionaria aliarum trium sororum ipsius Fräciscæ,

8 † & cohæredum; nec sufficere, quod conferat actionem contra bona viri per rationes, & authoritates deductas in vltima decisione §. *Respectu enim dotis cum duob. seqq.* hodie quoque approbatas.

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

R. P. D.

R.P.D. BONDININO.

Sabinbergen. Canonicatus.

Romæ 16. Martij 1676.

ARGVMENTVM.

Per mortem promoti ad Episcopatum vacauerat beneficium, quod ille remunerat ex indulto sibi à Papa præuentiuè concesso: Cum autem de eodem beneficio fuissent insimul prouisi alter ab eodem Papa, & alter ab Ordinario collatore, habente pariter indultum conferendi reseruata; pro executione literarum Apostolicarum est decisum, quia de reseruatione Papæ dubitatum non est; Facultas verò Episcopi indultarij reuocabatur in dubium, cum videretur restricta ad solas reseruationes mensium, quæ proinde ad alias reseruationes extendi non poterat: de natura itaque vtriusque reseruationis, & de hac materia indultorum plurima in hac decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Causa super executione literarum Apostolicarum posset in Rota committi vigore* Clementinæ Auditor de rescriptis.

2 *Literæ Apostolicæ motu proprio concessæ, sine alia instificatione, satis remanent instificatæ.*

3 *Constitutio* Benedicti XII. in Extrauag. Ad regimen de præben. *super reseruatione beneficiorum promoti ad Episcopatum ab omnibus Pontificibus innouatur.*

4 Regula Cancellariæ *reseruat quæcumque beneficia eorum, qui promouentur ad Episcopatum, antiqua iuris communis dispositione sublata.*

5 *Beneficia eorum, qui promoti erant ad Episcopatum, de iure conferebantur ab Episcopis in quorum Diœcesibus illa sita erant.*

6 *Constitut. Benedicti XII. reseruatoria beneficiorum illorum, qui promouentur ad Episcopatum fuit approbata in concordatis Germaniæ.*

7 *Germania etiam hodie seruat Constitutionem Benedicti XII. super reseruatione beneficiorum promoti ad Episcopatum.*

8 *Beneficia promoti ad Episcopatum remanent Pontifici reseruata.* Et *sup. n. 3. & sequ.*

9 *Reseruatio beneficiorum promoti ad Episcopatum, non cessat per retentionem à Pontifice eidem Episcopo præuentiuè concessam.*

10 *Beneficia promoti ad Episcopatum absque retentione Episcopo concessa, qualiter vacare dicantur.*

11 *Constitutio Benedicti XII.* in Extrauag. Ad regimen de præben. *reseruans beneficiorum promoti ad Episcopatum, in quacumque vacatione procedit.*

12 *Ampla non solum si ex ipsa promotione, vel alio quouis modo impetrentur vacant. n. 13.*

13 *Indultum à Papa Episcopo concessum conferendi beneficia spontaliter, aut generaliter reseruata, dicitur restrictum ad vacationem reliquorum mensium tantummodo succedentium, & vide.*

14 *Concessio generalis restringitur à verbis antecedentibus, & sequentibus specialiorum mentionibus.*

15 *Contentio ad certum casum restricta, quamuis generalis existat, ad alios casus extendi non potest.*

16 *Indulta Episcopis concessa conferendi beneficia reseruata, de quibus reseruationibus loquantur, magna fuit controuersia Doctorum.*

17 *Reseruatio mensium, & reseruatio certæ nationis an dicantur generales, vel speciales ad hoc vt cadant sub indulto conferendi beneficia reseruata, vel ne.*

18 *Indultum conferendi beneficia reseruata ratione mensium, non recipit ampliationem ex clausulis generalibus in eo appositis.*

19 *Clausulæ quantumuis generales, & universales famulantur naturam indulti, cui sunt adiecta.*

20 *Indulta conferendi reseruata Episcopis Germaniæ concessa, ita intelligenda sunt, vt illius verba conueniant cum concordatis eiusdem Germaniæ.*

21 *Concordatis Germaniæ ex nouis reseruationibus Pontificum derogatum constetur.*

22 *Clausulæ generales indulti non ita accipiendæ sunt, vt sub inuolucro verborum concedenti præiudicent,* & n. seqq.

23 *Correctio expressorum in parte dispositiua non resultat ex clausulis generalibus subsequenter appositis.*

24 *Dispositiua non ampliatur ex verbis, & clausulis, quæ in inferiori parte exprimuntur.*

25 *Vacatio potius de facto, quam de iure, quatenus dicatur considerata à Papa concedente indultum conferendi beneficia reseruata.*

26 *Beneficia commendata, cessante commenda, & beneficia vnita, vnione dissoluta, vacant vt prius, priorque illorum vacatio reuiuiscit,* & num. 29. cum seq.

27 *Indultum conferendi beneficia, quæ inferiores collatores ordinarij per reseruationes apostolicas conferre impediuntur, quid operetur.*

28 *Reseruatio mensium non intrat in mensibus ordinariorum.*

30 *Beneficia commendata, & vnita si vacent, vnione, vel commenda cessante, non amplius comprehenduntur sub indulto, sed reseruantur Pontifici, & quomodo.*

31 *Beneficia remanent reseruata per appositionem manus Papæ.*

32 *Indultum conferendi beneficia reseruata ita interpretari debet, vt compatiatur cum reseruatione concessa, & non extendatur ad alias.*

33 *Implicantia, & subita correctio fieri non debet in vno eodemque indulto, seu concessione.*

34 *Interpretatio omnis facienda est ad euitandam correctionem, & implicantiam.*

35 *Pontificis indultum concedentis intentio qualis fuerit, à subsequutis vacationibus resultet.*

36 *Obseruantia optime declarat quomodo indultum intelligendum sit,* & n. 38.

37 *Indultum qualiter interpretari, & declarari debeat, stetur declarationi per Papam in litteris factæ.*

39 *Prouisus ab ordinario, cuius titulus remanet in dubium, non est legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum apostolicarum,* & num. 41.

40 *Prouisio, quæ ex defectu potestatis in collatore vel est nulla, vel de nullitate redarguitur non præbet legitimum titulum, vel æqualem.*

41 *Ex traditio legitimus non datur, qui non habet æqualem vel legitimum titulum, & n. 39.*

42 *Prouisus ab indultario, non concurrit cum prouiso Apostolico si beneficium, vel non comprehenditur, vel dubitatur comprehendi sub illius indulto.*

DECISIO CCCLXXXV.

CELEBREM inter maiores nostros agitatam olim quæstionem super beneficijs vacantibus per promotionem ad Episcopatum, illorumque reseruatione hodie DD. aggressi sunt, occasione Canonicatus Salisburgensis, vacantis ob mortem Vvincislai de Thun Episcopi Pactauien. qui ex indulto Apostolico in eadem Ecclesia Salisburgen. illum retinuerat, cum ac prædictum Episcopatum Pactauien. promotus fuit, quæ Canonicatum S. D. N. contulit Eminentissimo Cardinali de Hasha.

Commissa enim causa, instante eodem Eminentissimo Cardinali Prouito Apostolico, super executione literarum suæ prouisionis †. in hoc Tribunali ex dispositione *Clement. Auditor de rescript.* aduersus Comitem Maximilianum de Lodron, cui Archiepiscopus Salisburgen. vigore indulti à gloriosæ in æuum memoriæ Clemente IX. tibi concessi, illum contulerat; dubium dedi super executione dd. literarum Apostolicarum, quas executioni demandandas esse DD. responderunt.

Sufficiens narratorum iustificatio pro decernenda executione videbatur DD. re ipsa insurgere, † cum literæ concessæ fuerint motu proprio, *ad text. in cap. de motu proprio*, vbi *glos. & Scribentes de præben. in 6. & in Clement. si Romanus*, vbi *Vitalin. num. 44. illo tit. Lother. de re benef. lib. 1. q. 37. num. 18. & q. 40. num. 348. Rota recent. par. 5. decis. 212. num. 1. & par. 6. decis. 109. num. 21. & par. 9. decis. 259. num. 2. Canal. decis. 214. num. 1. & Dunozz. Inn. dec. 389. num. 5. & decis 750. num. 1. & seqq.*

Reseruatio autem insurgit ex Constitutione *Benedicti XII. in extrauag. ad regimen de præben.* † a quibuscumque Romanis Pontificibus innouata in Regnis prima Cancellariæ, † in qua expressè reseruantur Monasteria, Prioratus, Canonicatus, & cætera Beneficia illorum, qui promouentur ad Episcopatum, sublata dispositione iuris communis *in cap. cum te dilectis 7. § tum verò de elect.* quo inspecto licebat cuicumque Episcopo, † in cuius Diœcesi erant Beneficia promoti ad Episcopatum, illa liberè conferre, vt præ alijs inferiùs adducendis *Simonett. de reseruat. benefic. quæst. 27. num. 1. Mandos. ad regul. 1. Cancellar. quæst. 15. ex num. 5. Navarr. in cap. accepta num. 34. de restit. spoliat. Gerinon. de indult. §. si verò ille ex num. 19. Garzias de benef. par. 11. cap. 6. ex num. 30. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 51. nu. 35. Barbos. de potest. Episcopi par. 3. alleg. 37. num. 66. & 67. & vers 28. num. 6. & Tondut. quæst. Benef. par. 2. cap. 3. §. 3. ex num. 19. Cochier. ad regul. 1. Cancell. num. 23. vers. septimus casus, Castr. Palao oper. moral. to. 2. tract. 13. de benef. disput. 2. punct. 17. sub num. 3. versic. quinto, Rota coram Penia decis. 1177. ex num. 12. & coram Cocin. decis. 1488. & coram Molfanedo decis. 809. num. 2. 3. & 4. & coram Cardinali Celso decis. 179. num. 3. & coram Eminentiss. Othobon. decis. 197. ex nu. 20. & in Moguntina Canonicatus in recent. par. 14. decis. 246. per tot. confirmata 17. Martij & 21. Junij 1666. coram Emin. Cerro.*

Quæ Constitutio Benedicti XII. † inserta fuit, & approbata in concordatis Germaniæ inter Nicolaum V. Pontificem, & Fridericum Cæsarem, Principesque Nationis Germaniæ, vt *in Constitutione prima eiusdem Nicolai V. §. 2. Bullar. nouo to. 1. & apud Brandeu. in adnotat. ad concordata Germaniæ in princip. nu. 15.* apud quos proinde seruatur, † vt adnotant idem *Brandeu. ad eadem concordata Germaniæ notab. 3. Nicolart. ad eadem concordata dubit. 1. §. 23. Cochier. in regul. Cancell. regul. 34. num. 22. Rota in celebri Paderbonen. Præpositura coram Bubal. relat. per Brandeu. d. notabil. 3. n. 11. & in Heldesinen. precedentia 28. Junij 1658. §. non obstat, coram Eminentiss. Cerro*, & in præcisis terminis vacationis Canonicatus † ob promotionem ad Episcopatum *in d. Moguntina Canonicatus in recent. par. 14. d. decis. 246. per tot. confirmata 17. Martij, & 23. Junij 1666. eorum eodem Emin. Cerro.*

Hæc autem reseruatio † non cessauit ob retentionem beneficiorum à Romano Pontifice præuentiuè concessam eidem Vvincislao in promotione ad Ecclesiam Pactauien. & postea cum promotus fuit ad Ecclesiam Gurgensem, vt à temporibus Cælestini vsu receptum cum Terdonensi Episcopo scripsit *Innocentius Tertius*, de quo modernus *Gonzales in cap. cum in cunctis 7. §. cum verò n. 8. de elect.* & super literis Bonifacij consuluit *Angel. cons. 274.*

Canonicatus enim, cuius retentio cessa fuerat, † reseruatus remansit dispositioni Sedis Apostolicæ, quamuis præuentiua retentio ante promotionem concessa fuerit, quia quidquid sit, an in hoc casu dicatur Pontifex præueniisse vacationem, quæ numquã successit, itaut beneficium dicatur vacare per obitum, vel potiùs vacet prout prius, quã quæstionem in præsenti assumere opus non fuit; adhuc tamen semper reseruatur Sedi Apostolicæ, cum amplissima verba *Constitutionis Benedicti* comprehendant etiam hunc casum, † siue ex eadem vacatione, siue ex alia, & quomodocumque postea vacauerit, vt sunt clara eiusdem verba *in d. Extrauag. ad Regimen de Præben. ibi* -- Beneficia, quæ promouendi tempore promotionis obtinebũt quouis modo imposterum vacatura, vt in præcisis terminis distinguendo comprobant communiter *Simonet. de reseruat. d. quæst. 27. num. 5. Mandos. ad regul. 1. Cancellar. d. quæst. 15. sub num. 7. & 8. Garzias de benefic. par. 11.*

Ingolstad. 30. Anton. Augustin. in epitom. iur. canonici in regul. 1. Cancell. §. 6. Barbos. de potest. Episcopi 2. allegat. 57. sub num. 76. & d. vot. 18. sub num. 13. versic. quod tunc demum. Cabedon in regul. Cancellariæ regul. 24. sub num. 28. versic. sed quid, & est votum Remboldi in Francofurt. Præpositura coram Cerro, relat. in Summario Emin. de Hassia *post num. 1.* & fuit antiqua Rotæ sententia, in qua postea hucusque permansit, & quam seruant Cancellaria, & Camera, vt bene *coram Cassador. decis. 2. & 3. de Constit. & in recent. par. 4. to. 1. d. decis. 202. ex num. 3. & eadem par. 4. to. 3. dec. 533. num. 1. Peña d. decis. 177. sub num. 12. & 13. Manzaned. d. decis. 309. num. 4. Dunozz. iun. d. decis. 219. num. 3.* cum similibus bene deductis *in Salisburgen. Decanatus prima Aprilis 1673. §. 32.* hæc videretur *coram R.P.D. meo Emerix*, & articulo plene discusso *in d. Moguntina Canonicatus in rec. par. 14. d. decis. 240. confirmata 17. Martij 1666. §. Clericatus coram Emin. Cerro.*

Cæterum hanc reseruationem non comprehendit indultum à Clemente IX. concessum Archiepiscopo Salisburgen. conferendi omnia beneficia specialiter, vel alias generaliter reseruata extra Romanam Cu-
13 riam, † cum restrictum semper sit ad vacationem ratione mensium tantùm, ibi: *Beneficia huiusmodi ratione mensium tantum specialiter, vel alias generaliter reseruata extra Romanam Curiam vacantia, & in fine*
14 *ibi* -- in dictis mensibus, † ex quibus verbis modificatur, & restringitur quæcumque generalitas, & amplitudo concessionis, quæ ve-
15 lut restricta ad certum casum, † ad aliud extendi non potest, vt in proposito *Mandos. in regul. 8. Cancellar. quæst. 6. nu. 6. Germon. de indult. §. volumus autem num. 45. & seqq. Rota recent. par. 2. decis. 569. num. 6. & par. 4 tom. 3. decis. 520. sub num. 9. & seqq. & coram Dunozz. iun. dec. 848. num. 13.* & in his præcisis terminis dictum fuit *in d. Moguntina Canonicatus 23. Iunij 1666. §. Præterea, & §. tum etiam coram Emin. Cerro.*

Neque hoc casu remanent otiosa verba indulti -- vel alia generaliter reseruata -- quia denotant Papam voluisse concedere non solùm reseruata specialiter, sed etiam reseruata generaliter ratione mensium, † quia in
16 prima origine istorum indultorum, quæ hodie adhuc conceduntur sub eadem antiqua formula, frequens erat inter iurisperitos, & Canonistas controuersia, an per indulta conferentur tantùm sublatæ reseruationes speciales, an verò etiam generales, & quæ ex
17 istis esset reseruatio ratione mensium, † & an reseruationes certæ Nationis dicerentur generales, & quomodò, iuxta ea, quæ in proposito, reassumpto articulo, disputant *Falcon. de reseruat. quæst. 2. principali ex num. 2. Lotther. de re benefic. lib. 2. quæst. 16. per tot. Rebuff. in praxi benef tit. de reseruat. Tondut. quæst. benef. par. 2. cap. 3. §. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glossa 20. per tot. Rot. dec. 3. de offic. legat. in nou. coram Cassad. dec. 4. de reseruat. & coram Cerro. decisione 189. & num. 35.*

Multò autem minus ampliant indulta
18 ad alias reseruationes distinctas à reseruatione mentium, clausulæ inferiùs appositæ in indulto, ibi -- perinde ac si collationes, prouisiones, commendæ, prætensæ gratiæ expectatiuæ speciales, vel generales, aut etiam mensales reseruationes, vniones mandata, & quæuis aliæ dispositiones tam per nos, & dictæ Sedis Legatos concessæ, & pro tempore
19 concedendæ non emanassent, † quia clausulæ istæ famulantur indulto ad significandum, quod Pontifex imposterum non impediet per suas prouisiones, commendas, gratias expectatiuas, reseruationes mensales, vniones, mandata, aut quæuis alias dispositiones, quominus Indultarius suo indulto liberè, & licitè fruatur, iuxtà eadem Concor-
20 data Germaniæ, † cum quibus indulti verba conueniunt, vt *in Constitutione Nicolai Secundi, Constitut. 1. §. 4. Buller. nouo tom. 1. & apud Brandeu. ad eadem Concordata in princip. num. 23. & 24.* & in proposito Concordatorum Ger-
21 maniæ, † quibus ex nouis reseruationibus derogatum seruetur ad terminos *Textus in cap. ex multiplici de decim. & in Clement. 2. vbi gloss. verb. pacta de sepult. Lother. de re benef. lib. 2. quæst. 28. num. 65. & 66. R.P.D. Fagnan. in cap. nullas sub num. 11. de elect.* & præcæteris in proposito *Ripens in respons. iur. canonic. respons. 1. num. 10. de rescript. Rota coram Crescent. decis. 2. de priuil. & coram Puteo decis. 45. lib. 1. in correct. & in d. Pedemontan. Præpositura, coram Bubalo apud Brandeu. ad Concordata Germaniæ d. notab. 3. num. 7. & 8.*

Non autem clausulæ istæ accipiendæ sunt
22 in eodem sensu, † in quo Papa voluerit sub inuolucro verborum concedere collationē beneficiorum quocumque alio modo reser-
23 uatorum in sui præiudicium, † & pro correctione supra expressorum in parte dispositiua, † quæ ex clausulis inferiùs inte-
24 gris non ampliatur, *Germon. de indultis §. etiam ex eo num. 27. & seqq. Rota recent. par. 1. decis. 666. num. 3. & par. 2. d. decis. 569. sub num. 6. & coram Bichio decis. 244. num. 35. et 36.*

Hinc nihil vrget concessa collatio vacantium extra Romanam Curiam, illarum commendis cessantibus, vel vnionibus dissolutis, etiamsi commendæ, & vniones apud Sedem
25 Apostolicam factæ fuerint, † quia Papa in istis non respexit ad vacationem iuris, vt prius respectu tituli, sed considerauit solùm vacationem de facto extra Romanam Curiam, ieù obitum in mense, per quem, cessantibus commendis, vel vnionibus dissolutis, facultatem indulsit conferendi, perinde ac si per obitum extra Curiam vere in mensibus de iure, ac de facto vacarent, quæ fuit singularis exceptio, cum regulariter beneficia commendata, cessante commenda, & beneficia vnita, vnione dissoluta, † vacent,
26 prout prius, priorque vacatio reuiuiscat, iuxta communem opinionem Canonistarum, quam seruant Cancellaria, & Camera, de quibus est celebre *consil. Romani 150. Garzias de benef. part. 6. cap. 4. num. 64. & seqq. & num. 73.*

num. 73. R. P. D. Fagnan. in cap. ad noſtram nu. 25. de elect. & in cap. eccleſiam nu. 17. de Capell. Monachor. Lotter. de re benefic. lib. 3. qu. 8. num. 91. & 92. & num. 123. & ſeqq. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gl. 5. §. 7. nu. 192. & ſeqq. & §. 8. num. 48. & 49. & gl. 52. num. 12. Rota coram Caſſad. deciſ. 5. de priuil. & coram Verall. deciſ. 144. par. 1. & coram Seraph. deciſ. 974. n. 2. in fin. & coram Ponta deciſ. 1121. num. 6. & 7. cum plurib. ſeqq. & in recent. par. 6. deciſ. 245. num. 8. & in alijs, de quibus in propoſito pro explicando hoc eodem indulto in Salisburgen. Decanatus 1. Aprilis 1672. §. & licet, & §. final. coram R. P. D. meo Emerix.

Neque contrarium ſuadet animaduerſio, quod Pontifex conceſſerit Archiepiſcopo
27 facultatem conferendi, † quotieſcumque inferiores collatores Ordinarij per reſeruationes Apoſtolicas conferre impediantur, etiam in ipſorum Ordinariorum menſibus, ideòque Pontifex perneceſsè intellexerit de
28 aliis reſeruationibus, † cum reſeruatio mẽſium non iaceret in menſibus Ordinariorum iuxta tradita per *Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gl. 12. in princ. & n. 71. Rota coram Puteo deciſ. 54. lib. 2. in correctis cum concordantibus.*

Quia pro adæquata reſponſione conſiderabant DD. Pontificem voluiſſe concedere Archiepiſcopo facultatem conferendi quæcumque beneficia, quæ ad ipſius, vel ad aliorum inferiorum collatorum electionem, vel collationem ſpectarent, aut in menſibus reſeruatis, aut etiam in menſibus Ordinariorum, quoties Ordinarij illa conferre, vel ad illa eligere per reſeruationes Apoſtolicas impedirentur, illorum commendis ceſſantibus, ſi commendata, & vnionibus diſſolutis, ſi vnita, ac commendæ, & vniones de tunc
29 apud Sedem vacantibus factæ fuerint, † ideòque cum in inferiorum collatorum menſibus Ordinarijs vacare poſſent de facto, & impropriè beneficia commendata, vel vnita, ceſſantibus commendis, & vnionibus diſſolutis, opus proinde fuit exprimere reſeruationes iſtas, quæ in menſibus Ordina-
30 riorum contingere poterant, † cum iſtorum collatio reſeruata remaneret Sedi Apoſtolicæ, non reſeruatione menſium, ſed vel reſeruatione, quæ prius aderat, tempore, quo fuerunt commendata, vel vnita, quæ reſeruatio, vt ſuperiùs firmatum fuit, conſeruatur, & eueniẽte vacatione de facto per mortem Commendatarij, vel per diſſolutionem
31 vnionis reuiuiſcit, vt prius, † vel ob appoſitionem manus Pontificis in ipſa conceſſione Commendarum, vel vnione, iuxta celebrẽ *conſilium Romani 350. num. 11.* in his terminis promiſcuè receptum per *Rebuff. in praxi benefic. tit. de reſervat. nu. 31. Gerron. de indult. Cardinal. § quæ extrà nu. 20. Gonzalez ad regul. 8. Cancell. gl. 4. §. 7. num. 145. & gloſſ. 52. num. 12. Garzias de benef. par 4. d. cap. 4. nu. 68. & 74. Lotter. de re benef. lib. 3. quæſt. 8. nu. 128.* cum alijs per *Valen. de benef. lib. 1. artic. 7. ſub num. 11. Rota coram Caſſad. deciſ. 2. de vnion. & deciſ. 31. num. 5. ſupr. reg. Cancell. & coram Dec-*

bro dec. 9. num. 5. de præbend. prout vtrumque caſum parificando in hoc eodem indulto ad fauorem alterius prouiſi ab Archiepiſcopo ponderauit *Rota in Salisburgen. Decanatus 1. Aprilis 1672. §. non dicunt, & §. licet enim coram R. P. D. meo Emerix.*

Hac autem retenta intelligentia benè
32 concordatur totum indultum, † & compatitur cum reſeruatione menſium tantùm, cum ampliatione ad commendata, & vnita, quæ extendi non poteſt ad alias reſeruatio-
33 nes, † ne expreſſa oriatur implicantia, & ſubita correctio in eadem conceſſione vniformiter vtrumque caſum determinante, ad
34 quam eũtamant † omnis debet fieri interpretatio ex ratione *Textus in l. nam ad ea*, vbi gloſſ. verſic. *Præſens ff. de condit. & demonſtrat. Alciat. de præſumpt. regul. 2. præſumpt. 28. nu. 1. & per tot. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gl. 8. n. 76. & gl. 11. nu. 72. Rota in diuerſ. par. 4. deciſ. 763. num. 14.* & in hoc eodem indulto vtrumque caſum æqualiter determinante ad fauorem alterius prouiſi ab eodem Archiepiſcopo Salisburgen. dictum fuit *in d. Salisburgen. Decanatus 1. Aprilis 1672. §. licet enim coram R. P. D. meo Emerix.*

Hanc verò fuiſſe mentem Pontificis indul-
35 tum concedentis, † arguitur etiam ex plurib. prouiſionibus aliorum Canonicatuũ eiuſdem Eccleſiæ, qui vacauerant per motũ illorum, qui cum ſimili retentione ad Epiſcopatus promoti fuerant, cum acquieſcentia Antecceſſorum moderni Archiepiſcopi, ha-
36 bentium idem indultum, † quæ quidem obſeruantia optimè declarat, quomodo indultum intelligendum ſit, & ſtatur declara-
37 tioni † per Papam in literis factæ, ex deductis per *Roman. conſ. 376. ſub nu. 12. Vitalin. in Clement. ad compeſcendas num. 48. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* atque in his terminis *Simoncel. de reſervat. d. quæſt. 27. in fin. Mandoſ. ad reg. 1. Cancellar. d. quæſt. 15. num. 7. in fin.* & comprobat *Rota coram Card. Celſo dec. 7. num. 4. & 6. & coram Bich. d. deciſ. 244. num. 36. verſ.*
38 *prout etiam declaranit obſeruantia,* † *& in Vaſionen. Prioratus 21. Junij 1666. §. & licet, coram Reuerendiſſimo D. meo Albergato Decano, & in Barchinonen. Canonicatus 6. Junij 1668. §. omiſſo, coram R. P. D. meo Vicec.*

His poſitis non videbatur prodeſſe Comiti de Lodron titulus prouiſionis ab Archiepiſcopo Salisburgen. Ordinario Colla-
39 tore habitus, † quia non ideò efficitur legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem, & proceſſum exequutinum Prouiſo Apoſtolico, redacta quæſtione ad iudicium ordinarium, quando ex defectu poteſtatis in Collatore inferiori eius prouiſio remanet
40 nulla, † & ideò minus apta ad præſtandum
41 titulum æqualem, † prout requiritur ad conſtituendum aliquem legitimum contradictorem, iuxta doctrinam *Bartoli*, quem reliqui ſequuntur *in l. fin. ſub num. 21. C. de ædif. Dini Adr. tollen.* in his terminis deductam *in recent. par. 4. to. 3. d. deciſ. 520. ex nu. 13. & ſeqq. & in Salisburgen. Præpoſitura 7. Junij 1624.*

§. non

§. non obstat, coram Verospio, atque occasione
42 similis reseruationis † 00 promotionem ad Episcopatum in d. Moguntina Canonicatus 17. Martij 1660. §. neque ad impediendum, & §. seq. ac 23. Junij eiusdem anni §. finali coram Emin. Cerro.

Et ita vtraque parte pro grauitate articuli acriter informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Hæreditatis.

Lunæ 1. *Junij* 1676.

ARGVMENTVM.

Defuncto hærede à testatore instituto, licet pro persona ab eo nominanda, quæ postea nominata non sit, ac etiam vxore vsufructuaria relicta, hæres ab intestato succedere prætendebat, siue quia testamentum corrueret, per institutionem alterius arbitrio collatam, siue etiam quia vxor erat plus petere prohibita; sed contra illum est decisum, quia nominatio hæredis parè facta est, non autè ab alieno arbitrio pendebat, & ita nominatione non facta, vel penes suos hæredes remanere debet hereditas, vel illa fuerat acquisita vxori vsufructuariæ, cui nõ dato hærede proprietario, prohibitio plus non petendi resicitur.

SVMMARIVM.

1 *Statutum Vrbis de duabus conformibus non comprehendit forentes vltra 40. milliaria, quia restringitur ad Ciues, Incolas, & Districtuales.*
2 *Testamentum facit cessare causam intestatæ successionis.*
3 *Hæres institutus, licet pro persona ab eo nominanda, adhuc dicitur verus hæres, & ex quibus verbis sic institutus dicatur.*
4 *Hæredis nominatio collata in arbitrium tertij non valet. & n. seqq.*
5 *Testamentum, & hæredis institutio ex alieno arbitrio pendere non debent, & n. seq.*
7 *Hæredis institutio aliud est quod conferatur in arbitrium tertij, aliud verò, quod aliquis instituatur hæres, licet pro persona ab eo nominanda, & num. seqq.*
9 *Testamentum sine institutione hæredis non potest subsistere.*
10 *Hæredis institutio est certa, si fundatur in persona certa, quamuis illa postea debeat nominare alium.*
11 *Testamentum, & institutio hæredis non dicuntur pendere ex alieno arbitrio, si sola declaratio hæredis, non substantia institutionis sit commissa, & num. seqq.*
13 *Verbum* nomino *propriè stare dicitur ad certificandam personam hæredis.*
14 *Hæredem verè esse personam expressè institutum, quamuis alium nominare debeat, ex quibus resultet, & n. seqq.*
15 *Clausula* constituti *transfert possessionem in constitutarium ad quemcumque effectum.*
16 *Hæres institutus, licet pro persona ab eo nominanda, potest differre nominationem vsque ad obitum, & interim ipse remanet verus hæres.*
17 *Testator non debet, nec potest decedere pro parte temporis testatus, & pro parte temporis intestatus, & n. 23.*
18 *Hæres pro persona ab eo nominanda, si nominatione non facta, decedit, tunc hereditas transit in eius hæredem, & num. 27.*
19 *Emens pro persona nominanda, si moriatur ante factam nominationem, bona empta sibi, & suis hæredibus acquiruntur.*
20 *Testator instituens certum hæredem, licet pro persona ab eo nominanda, si tamen illi substitutum non dedit, aut aliter se declaravit.*
Adhuc nominatione non facta dicitur voluisse, illum remanere & verum esse hæredem, ibid.
21 *Argumentum à contractibus ad vltimas voluntates est in iure validum.*
22 *Hæres institutus in vsufructu, nullo sibi dato alio cohærede, remanet etiam hæres in proprietate.*
24 *Hæres vsufructuarius cum prohibitione de non consequendo aliud præter vsumfructum, an non dato alio cohærede, possit remanere hæres in totum, & num. seqq.*
25 *Hæres vsufructuarius, quatenus non existente hærede proprietario, teneatur per fideicommissum restituere hæreditatem venientibus ab intestato.*
28 *Vxor instituta in vsufructu cum prohibitione de nihil amplius petendo, si non adsit hæres proprietarius, quid ex hæreditate consequatur.*
29 *Prohibitio facta hæredi vsufructuario vel huiusmodi de nihil amplius petendo, quorum fauore facta dicatur.*
30 *Hæres institutus in re certa, licet prohibitus plus petere, quatenus tamen consequatur totum.*
31 *Hæredes ab intestato semper censentur excluſi per institutionem hæredis in proprietate, quamuis ille vsufructuario prædecedat, vel aliter desinat esse hæres, & n. 34. & seq.*
32 *Testator validum conficiendo testamentum, semper declarat nolle decedere ab intestato.*
33 *Hæres vniuersaliter institutus, & à testatore infus aliquid solum petere, quid ab hæreditate consequatur.*
34 *Hæredi ab intestato quando censeatur à testatore præseruata hæreditas, & quando non, vid. etiam sup. à num. 31.*
36 *Inimicitia inter testatorem, & venientes ab intestato resultat, si illis tempore suæ infirmitatis, & mortis nunquam eum visitarunt.*
37 *Clausula* codicillaris *non supplet defectum voluntatis testatoris.*

DECISIO CCCLXXXVI.

A' SENTENTIA Rotali R. P. D. mei Rondinini confirmatoria alterius ab A. C. latæ super immissione ad fauorem Eusebij prætendentis succedere ab intestato Raymundo fratri, appellarunt Orlandus hæres Hipolythæ hæredis in vsufructu ab illo reli-

relictæ, & Catharina hæres Iacobi Martinelli in proprietate ab eodem Raymundo instituti, & commissa mihi Causa à Signatura Iustitiæ, cum clausula constito quod sit locus statuto, seu potiùs, confirmationi, aut infirmationi sententiæ Rotalis, & fuit concluſum non esse locum statuto, & sententiã esse infirmandam: Tum quia Ioannes tamquam forensis de Oppido Chiozzani distã-
1 tis ab Vrbe vltra 40. milliaria † non comprehenditur sub huiusmodi Statuto loquente de Ciuibus, Incolis, & Districtualibus, vt in causa commissa cum eadem clausula seruauit, & respondit *Rot. in Romana Donationis 3. Decembris* 1674. §. *Quoad primam partem, coram me*. Tum etiam propter iniustitiam sententiarum, quæ ex iuribus nouiter deductis visa est reluctare, cum Raymundus de-
2 cesserit condito testamento vndique valido † quod facit cessare causam intestatæ successionis, ad quam Eusebius aspirat, *l. quamdiu ff. de acquiren. hæred. l. antequam C. commun. de succes.*

Nam Raymundus post institutam hæredem Hyppolitam in solo vsufructu tuæ hæreditatis, ita disposuit -- Herede proprietario nomino, instituisco, e voglio che sia Iacomo Martinelli per la persona da lui nominarsi doppo la morte della detta Hippolita, ò auanti, se gli piacerà, dando facoltà alli detti heredi di pigliar possesso doppo la mia morte di tutta l'eredità di fatto, senza mandato di Giudice, a' quali adesso per doppo la mia morte trasferisco il possesso con la-
3 clausula del costituto. † Ex quibus verbis controuerti non potest, hæredem fuisse ab ipso Testatore nominatum, & non subsistere illius nominationem esse collatam in al-
4 terius arbitrium, † vt erat casus, de quo *in l. illa institutio ff. de hæred. instit.* vbi nullus certus hæres scriptus legebatur, † sed eius institutio totaliter pendebat ab aliena voluntate,
5 ideò Caius Iurisconsultus auctor illius legis captatoriam, & vitiosam in eo casu institu-
6 tionem iudicauit, † cum Testamentum ex alieno arbitrio pendere non debeat, vt *ibi ipse*, inquit, *vers. nam satis*, & notat *glos. in figuratione casus*.

Lon gè enim dispar est ratio inter institutionem factam de certo hærede pro persona
7 ab eodem nominanda, † & institutionem factam de illo, quem puta Titius nomina-
8 uerit; † Nam in hoc secundo casu in tantum non valet dispositio, in quantum deficit in-
9 stitutio hæredis, † sine qua testamentum stare non potest, §. *ante hæredis inst. de legat.* secus in primo casu, quia tunc institutio hæ-
10 redis est certa, † cùm fundetur in persona illius, qui alterum debet nominare, & etiã-
11 si postea nominatio non sequatur, † adhuc testamentum reputatur validum, indepen-
12 denter ab alterius voluntate, † ex quo sola declaratio commissa est, non autem substãtia institutionis, vt per *Text. in l. vnum ex familia §. à filia, & l. cum pater ff. de legat. 2.* alioſque *Textus* benè distinguit *Rot. in Bono-*

nien. fideicommiss. de Montevarchi 6. Maij 1661. *coram R. P. D. meo Taya impress. post Turr. de pact. succes. dec.* 152. *num.* 8. Maximè, quia in casu præsenti Testator vsus est verbo
13 *nemine*, quod stare dicitur ad certificandam personam hæredis, iuxta *Text. in l. iubemus vers. nomen C. de testam. Cras. de success. §. Institutio quæst.* 16. & 17. vbique *num.* 1. *Rot. decis.* 203. *num.* 3. & 4. *coram Eminentiss. D. Cardin. Otthob.* & notat *Petrus Mangrella ad Bartol. in l. & si præceperit in prin. ff. de liber. & posthum.* vbi quod verbum *nemine* stat ad certificandam dispositionem.

Et Testatorem in proposito voluisse cum
14 effectu esse hæredem Martinellum, † colligitur ex eo, quod tàm illi, quam Hyppolithæ tribuit facultatem capiendi possessionẽ bonorum hæreditariorum, addita etiam
15 clausula *constituti*, † quæ in Constitutarium transfert possessionem ad quemcumque effectum, vt probat *Rota decis.* 524. *num.* 1. *apud Posth. de manut.* Imo cùm Iacobo non præfixerit Testator certum tempus ad nominandum, dum nominationem differre poterat
16 vsque ad vltimum suæ vitæ spiritum, † sequitur, quod donec ad actum nominationis deueniſſet, ipse semper erat verus hæres, ne alias medio tempore inter testamentum,
17 & nominationem dicendum sit, † Testatorem decessisse intestatum, contra *Text. in §. non autem instit. de hæred. instit. Ius nostrum*, vbi *Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur.*

Hinc cùm Iacobus obierit, nominatione non facta, bona sibi relicta à Raymundo tãquam proprium ipsius Iacobi patrimonium
18 transierunt in Catharinam eius hæredem, † non obstante onere nominandi personam, quia quemadmodum emens pro persona-
19 nominanda, † si decedat antequam nominauerit, bona empta sibi, & suis hæredibus acquiruntur, iuxtà doctrinam *Baldi in l. 1. in princ. ff. de postl. Alex. conſ.* 232. *nu.* 3. & 4. *lib.* 6. *Magonius d. cis. Florent.* 37. *nu.* 10. *Surd. dec.* 226. *num.* 3. *Rota post Cenc. de consib. dec.* 163. *num.* 7. cum alijs per *Modern. Antonell. de tempor. legal. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 6. & *seq.* Ita quoque dicendum est in hoc casu ex identitate rationis, nam sicut in illo non resistit voluntas venditoris, quin bona acquirantur emptori si nominatio omittatur; Ita neque in isto resistit
20 voluntas Testatoris, † dum in casu non factæ nominationis nullum dedit substitutum, aut alio modo contrariam voluntatem ostẽdit, vt in simili consuluit *Paris. conſ.* 65. *n.* 16. & *seqq. lib.* 2. Et non est nouum in iure va-
21 lere argumentum † à contrahibus ad vltimas voluntates, vt probat *Everar. in loc. legal. à contract. ad vlt. volunt. num.* 1. & 2.

Quinimò etiamsi Iacobus non potuisset hæreditatem Raymundi transmittere in Catharinam, adhuc exclusus remanere debet Eusebius propter existentiam Ioannis hæ-
22 dis Hyppolithæ institutæ in vsufructu, † cui tamquam hæredi scriptæ in re certa nullo alio cohærede existente propter non factam nominationem à Iacobo accreuit proprie-

ras consolidata cum vsufructu, † ne dicatur
23 à testatorem decedisse pro parte testatum, & pro parte intestatum, *Bartol. in l. quoties in princ. num. 2. C. de hared. instit. Alex. cons. 161. num. 2. lib. 2. Menoch. cons. 112. num. 2. & 3. Bellon. qui de mare multos congerit de iure accrescen. cap. 7. quæst. 9. num. 16. par. 2. Rota, & Addenda decis. 244. num. 7. coram Gregor. in Romana Hæreditatis 5. Decembris 1668. §. Ex testamento coram Eminentiss. D. meo Card. Carro, & in Tiburtina Hæreditatis 10. Maij 1670. §. Parum obstante, coram R. P. D. meo Emerix.*

Nec obstare vita sunt verba: *Non possa havere altro che il semplice vsufrutto della mia here-*
24 *dità*; † Ex quibus Informantes pro Eusebio conabantur inferre, fuisse prohibitum ius
25 accrescendi, † itaut Hyppolita, non extante persona nominata, teneatur restituere hæreditatem per fideicommissum venientibus ab intestato, per *Text. in l. quoties §. si duo*, ibique *Bart. ff. de hared. instit. Rot. decis. 262. coram Caputaquen. par. 3. decis. 203. coram Eminentiss. D. meo Card. Otthobon.* & alij relati *in decisionibus superioris instantiæ coram R. P. D. meo Rondinino.*

Quoniam fuit responsum, quod dum Iacobus hæres proprietarius non nominauit personam nominandam, quæ capere posset
26 hæreditatem, mortua Hyppolitha, † cessat ratio, quæ mouere poterat Testatorem ad prohibendum, & sic hæreditas pleno iure, prohibitione non obstante, remanet hæredi scri-
27 pto in testamento, quo defuncto transit in eius hæredes, vt ratiocinatur *Facchinens controu. iur. lib. 4. cap. 5. lit. A. §. fundamentum*, & firmat *Castill. controu. iur. lib. 3. cap. 17. nu. 108. Altograd. cons. 77. n. 13. & seqq. lib. 1.* quos, in-
29 teruminis vxoris institutæ in vsufructu, † & prohibitæ nihil aliud petere, refert, & sequitur *Rota in dicta Romana Hæreditatis 5. Decembris 1668. §. Vltra quod, coram Emin. D. meo Card. Carro.*

Nec satisfacit *Bartoli* distinctio *in dicto §. si duo*, dicentis, quod prohibitio plus petendi primò censeatur facta fauore hæredis vniuersalis, quo deficiente, ad fauorem venië-
29 tium ab intestato deatur apposita. † Quia, præter quod huiusmodi distinctio reprobatur ab *Imol. in d. l. quoties §. si duo, vers. aduerte tamen ff. de hared. instit.* & sequitur *Franch. in cap. si pater nu. 32. in fine de testam. Luderch. cons. 72. n. 12.* Procedere potest, quando fuit facta prohibitio, & nullus alter datur cohæres, aut substitutus, vt declarando *dictam decis. 225. coram Caputaquen. par. 3.* videtur sensisse *Rota decis. 589. num. 9. cum trib. seqq. par. 4. tom. 3. rec.* Secùs quando, vt hic, datus fuit hæres in proprietate, quia tunc præsumpta vocatio venientium ab intestato cessat, etiam si postea per accidens prædecedat, aut alio modo de-
30 ficiat hæres proprietarius, † & tali casu hæres institutus in re certa licèt prohibitus plus petere, nihilominùs legis ministerio reiicitur prohibitio, & ipse, ea non obstante reliquum hæreditatis consequitur, absque vllo onere restituendi venientibus ab intestato,
31 qui non solùm nõdici possunt vocati, † imò expressè excluti censentur per institutionem alterius in proprietate, vt benè ratiocinatur *Castill. controuers. iur. d. cap. 17. num. 112. vers. si ergo. et nu. 113.* Et semper contra sententiam *Bartoli* militat ratio, quod manifestè repu-
32 gnat vocari venientes ab intestato, † dum Testator validè condendo testamentum expressè declarat nolle decedere ab intestato, vt in specie *Rota dec. 203. num. 26. & 27. coram Emin. D. meo Card. Otthob.*

Præterea opinio *Bartoli* fundatur *in l. peto*
33 *ff. de legat. 2.* † in qua hæres vniuersaliter institutus iubetur à Testatore contentari de solis centum auris pro sua portione, quod est longè diuersum à casu præsenti, vbi Hyppolita non fuit ab initio vniuersaliter instituta, sed in re certa, nempè in vsufructu, vt benè aduertit *Castill. d. cap. 17. num. 114. lib. 3.* Et, quod plus est, *in ead. l. peto vers. si cum ex asse, & vers. peto pro hereditate* expressè præcipitur hæredi restitutio hæreditatis venientibus ab in-
34 testato, & notat *Cyriac. contr. 43. num. 115. & seq.* † Quæ voluntas fauore venientium ab intestato non solùm hic non concurrit, imò expressè excluditur, dum Raymundus Testator Eusebio fratri antepositi Hyppolitã,
35 & Iacobum extraneos; † Ex quo patet, ipsum nullum habuisse respectum ad venientes ab intestato, vt declarando *Bartolum*, & *dictam decis. 262. coram Caputaquen.* aduertit *Rota in d. decis. 589. nn. 24. & seqq. par. 4. tom. 3. recent.* Præsertim, cùm inter ipsos fratres tũc temporis vigerent discord.æ, quæ vsque ad Raymundi obitum perdurarunt, dum ad illum infirmum vilirandum numquam ac-
36 cessit; † Vnde inter ipsos clara relucitat inimicitia, *glossa in can. Adrianus in verb. ad salutandum 63. distinct. Dec. in cap. cum super nu. 13. de offic. deleg.*

Demum vis fieri non potest in clausula codicillari, quia, vt subdit *allegata decis. 589.*
37 *nu. 15. & seq. par. 4. rec. tom. 3.* † illa non supplet defectum voluntatis Testatoris, qui, vt ex prædictis colligitur, nunquam cogitauit de venientibus ab intestato, & firmat etiam *sepè citata decis. 205. nu. 19. & 21. coram Emin. D. Card. Otthob.*

Et ita, vtraque Parte informante decisum fuit, non esse locum Statuto, & sententiam Rotalem esse infirmandam.

Alia huius decisiones sunt in hac causa impressa par. 18. to. 1. 368. in ordine, & to. 2. 465. & alia etiam supra in hac eadem parte ad 139.

R. P. D.

R. P. D. T A I A.

Posteà S.R.E. Cardinali.

Romana Census.

Mercurij 3. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Nomen Debitoris estinctum quisquis cesserat cum protestatione nolle teneri de euictione, sed cedere tale quale; cum autem de eo verum esse præstando conueniretur, ad nihilum se teneri prætendebat, sed in contrarium condemnatus est, quia cum vsque ad falsum, & dolum etiam conueniri potuisset, nulla poterat contraria protestatione iuuari.

SVMMARIVM.

1 *Distrahens nomen debitoris tenetur præstare illud esse verum, & quidem sine exceptione.*

2 *In Alienatione, seu distractione census iam creati, dicitur celebrari emptio, & venditio.*

3 *Cedens, vel vendens nomen debitoris, etiamsi protestetur nolle teneri de euictione, vel cedere, seu vendere tale quale, adhuc tenetur præstare illud esse verum.*

4 *Cedens fideicommisso, quatenus fideicommissum ipsum, & fideicommissaria bona cessisse dicatur, vel non.*

5 *Cessio simplex, an potius operetur translationem iurium cessorum, vel solam renunciationem importet, & num seq.*

6 *Renunciationem solam operare non potest cessio, si etiam bonorum possessio data, & concessa est.*

7 *Cedens creditum extinctum vsque ad falsum, & dolum conueniri potest.*

8 *Cedens creditum extinctum nulla protestatione in contrarium facta iuuatur.*

9 *Mandatum speciale non requiritur in actibus, quæ postea ratificata sunt.*

DECISIO CCCLXXXVII.

CAROLVS nomine proprio, & Administratorio Iosephi Mariæ, & aliorum tunc filiorum ad extinguendam litem tunc Fideicommissariam, cuius sunt Decisiones Romanæ Fideicommissi de Pichis coram *Domino Cardinali Celso decis. 383. & coram Ottalora decis. 172. part. 14.* etiam expeditione mandata, concordauit cum Comitibus, nec tantum recessit à lite, sed & renunciauit fideicommisso, compositis fructibus, & litis expensis, & Comites cesserunt Carolo, & filiis eius Per lo spatio di anni venticinque auuenire la sesta parte di tutti i frutti, che si esigeranno dal Censo di scudi 12. mil. con facoltà di poterli essigere da loro medemi conforme la diuisione da farsi de frutti buoni, e cattiui del detto Censo hora consistente in altri Censi, & effetti descritti &c. & in his Vn'annuo Censo di scudi 35. venduto dal Signor Riccardo &c. per scu. 500. In Instrumento Concordiæ 27. Martij 1666. Et diem functo Carolo Iosephus Maria, & alij ratam habuere concordiam, nec solum verbo, sed etiam opera agendo, & exigendo conuentam annuam sextam partem.

Sed deindè Comites discutientes Debitores Censuum adnotatorum, reperierunt dictum Censum scut. 500. ipso Concordiæ tempore extinctum per pretij restitutionem ipsi Carolo, & extinctionis Instrumentum 13. Iunij 1654. Vndè citarunt coram A. C. Carolum adhuc viuentem, vti principalem, & vti administratorem filiorum, ad docendum hunc Censum scutorum 500. verum esse, & existentem non extinctum tempore cessionis, alias decerni, & relaxari mandatum, tam pro scutis 500. quàm pro medietate fructuum decursorum, & non solutorum à die impositionis, loco damnorum, & interesse, & tamen secuta est sententia absolutoria, sed deindè alia condemnatoria vndè ad Rotam deuoluta Causa, cum hodiè Dubium propositum esset, An Iosephus Maria teneatur ad solutionem scutor. 500. pro pretio Census, & fructuum loco damnorum, & interesse, vti nunc solus hæres patris DD. responderunt vnanimes teneri.

1 Quia distrahens nomen debitoris, † debitorem eum esse præstare debet, & quidem sine exceptione, *l. 4. & l. 5. ff. de hæred. vel act. vend.* & cum superfluis tamen frequentibus abundet *Olea de cess. iur. quæst. 3. num. 3. & 4. tit. 7.* cum in distractione Census iam creati

2 dicatur celebrari † venditio nominis debitoris *apud Cenc. de Censib. quæst. 72. num. 23. sub vers. Caterum quia & de ipso Censu distracto ipse Cenc. sub seq. vers. Prima est cum alleg.* etiamsi cedēs protestetur nolle teneri de euictione,

3 vel cederet † venderetq; tale quale *Cenc. d. quæst. 72. d. num. 23 vers. etiam si protestetur, & seq. vers. vel cedere.*

Neque DD. quadrauit exceptio ex forma, seu formula cessionis, *che il Signor Carlo cede alla Lite, & à tutto il fideicommisso,* ex qua

4 nō cesserit fideicommissum, † & multò minus fideicommissaria bona, sed ità cesserit, quatenus dimiserit *Olea quæst. 1. num. 4. et 49.* non autem trastulerit *num. 86 tit. 1.* aut cesserit, non etiam renunciauerit, aut etiam

5 renunciauerit renunciatione † extinctiua, non translatiua apud ipsum *Olea quæst. 2. ex num. 13. in totum numerum 25. d. tit. 1.*

Quia contrahentes bonis verbis, & meliori sensu, æquius maximè in Concordia

6 contraxisse videntur, etiam dando † & concedendo *il possesso &c. e tanto per le ragioni proprie, quanto per le cessioni fatte à lui &c.* ad personam Caroli, atque ita mutuo modo sicuti pacto *per la Cessione, ch'egli fà.*

Et adhuc debuit Carolus asserta præstare, vt supra, & eo minus asserere extantia extincta à se ipso, quo DD. redegere dubii

7 resolutionem vsque ad falsum, † & dolum expressum dantem in hac parte contractui

cau-

causam, quam contrahentes cum Carolo pro Censu vero, & citra obligationem bono quoque contraxerunt.

Nihil obstante, quod Carolus protestatus fuerit, *non hauendo esatta cosa alcuna dall'infrascritti quattro Censi dal Censo donato dal Signor Riccardo &c.* iamè quem extinxerat ipse? nec quia decoxerat, aut defecerat, &
8 ex hoc ipso † quod extinxerat, & debitor pretij restitutionem resoluerat, tenetur pro bono, vltra verum, quacumque distinctione proposita, oppositaque, *conforme alla divisione fatta de buoni, e cattivi*, & fortè pacificatione extincti, & inutilis Census.

Leutoribus satius contemptis, quam reiectis, ac etiam relatis minus visus est Census vigens vti à quodam Procuratore Caroli sine speciali mandato perperam, ac neu-
9 tiquam extinctus; † Quia vtrum hoc mandatum speciale præcesserit, constat ratum à Carolo habitum, & secundum huius nominis illum Procuratorem, afferentes fecisse computa, & solidasse super exactione quarumcumque pecuniarum ab ipso secũdo nomine ipsius Caroli exactarum remanere ipsum secundum debitorem ipsius Caroli in scu. 945. in quibus sunt comprehensa sc. 500. sortis principalis Census similis summæ alias redempti à Riccardo &c. In Instrumento 7. Nouembris 1656.

Ex quibus visum est processum quoque in iudicium sicut ante iudicium vtraque &c.

R. P. D. RONDININO

Leodien. Electionis.

Lunæ 1. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur electio, quia reditus Canonici absentis, & qui electioni interuenire debuerat expectatus nõ erat; quintimo tempus eiusdem electionis sine iusta, & rationabili causa abbreuiatum est, quod ideò in illius contemptum factum fuisse decidit ur; eumque de huiusmodi reditu ab altero ex Concanonicis præsentibus pluries protestatum sit, magis dicitur attendendus dissensus vnius, quam consensus aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Capitulum potest determinare diē electionis faciēdæ, & ad eam statuto tempore deuenire.*
2 *Tempus aliquod faciendi alicui concessum, potest ab eo ex iusta causa abbreuiari.*
3 *Causa iusta † semper censetur adesse in gestis à maiori parte Capituli, sed vid. n. 10.*
4 *Electionis tempus potest abbreuiare Capitulum, ne se restringendo ad vltimam illius extremitatem, electio deuoluatur ad Papam.*
5 *Negatiua non existentiæ aliorum actorum probatur ex fide Notarij actuarij.*
6 *Eligentium, & Capitularium nomina in Instrumento electionis describenda sunt, & num. seq. vbi de ratione.*
7 *Nomina eligentium si in electione non sunt descripta, non potest fieri collatio numeri ad numerum.*
8 *Instrumentum nulliter extractum lite pendente, non potest conuenire cum alio Instrumento legitime compulsato, citata parte, & num. 9.*
11 *Electio accelerari non potest, nec tempus eligendi abbreuiari in præiudicium Canonici absentis de proximo reuersuri.*
12 *Dissentio vnius in accelerando electione, eiusque tempus abbreuiando, magis attenditur, quã consensus aliorum.*
13 *Protestatio facta de vltimo reditu Canonici absentis, vel alterius electioni interuenire debentis, quatenus iustificationem requirat.*
14 *Probationes de proximo reditu Canonici electioni interuenire debentis, non præsumuntur requisitæ, si illius protestationes factæ sunt, & de requisitione probationum non appareat.*
15 *Electio facta non expectato reditu alterius ex eligentibus, quatenus remaneat nulla, ac vide per totam.*
16 *Dilatio modica eligendi petita, si periculum mor is est in mora, attendenda est.*
17 *Mora modici temporis non præiudicat.*

DECISIO CCCLXXXVIII.

SVBLATIS æquinoctis facti deductis in decisione huius causæ 6. Aprilis 1674. coram me D. D. steterũt in primo loco decisis 13. Iunij 1672. & 13. Ianuarij 1673. coram Reuerendissimo Castrillo Episcopo Gadicen.

Visum est enim corruere vtrumq; suppositum vltimæ Decisionis pro validitate controuersiæ electionis, in eo fundatum, quod Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ Oppidi Cinnaren. ad quod spectat collatio Abbatiæ, quæ est prima dignitas in eadem Ecclesia; potuerit, postquam legitimè conuocatum fuit ab habente potestatẽ, determinare certam diem, pro celebranda electione Abbatis, & successiuè ad ipsam electionem in ipsa die præfixa deuinire, quamuis ex In-
1 dulto Sixti Quinti, † ab Vrbano Octauo cõfirmato habeat mensem integrum ad eligẽdum, quia tempus hoc in fauorem ipsius Capituli concessum, ab eodem Capitu-
2 lo ex iusta causa, † quæ semper adesse censetur in gestis à maiori parte Capituli,
3 abbreuiari potuit, † nè potissimum restrin-
4 gendo se ad vltimam temporis † extremitatem; Electores se ipsos subijcerent periculo, ne ad Sedem Apostolicam, elapso mense, deuolueretur electio.

Nam quoad Capitulum legitimè congregatum corruit suppositum Decisionis, cum ex actis hodiè transportatis, & integris
5 iuxta attestationem Secretarij Capituli, & Notarij Actuarij, quæ probat negatiuam non existentiæ aliorum actorum *Add. ad Gregor. decis. 59. litera A. & num. 6. cum seqq.*

Bich decis.449. num.26, appareat in ipso Capitulo pro præfixione diei ad electionem, & in alio etiam factæ electionis, non solum deficere conuocationem præsentium, & absentium, verum etiam omissa fuisse canonicorum nomina, non citra suspicionem, vt id factum fuerit in gratiam eligendi, ne constaret, quinam, & quanti, & an minor, vel maior pars interuenerit,
6 quorum proinde nominum specialis descriptio à iure requiritur pro validitate electionis,†
7 cum sine illorum expressione non possit fieri collatio numeri ad literam *Text in cap.quia propter 24.vbi glos.verb.Collatione de elect. & in cap. fin. verb. tales de Procurat. Bart.in l.prima ff. de albo scriben. & in l. final.num.4.C de Præben. Decurion.lib.10. Anchar. in cap.Canonum statuta sub num. 118. de Constit. Ioan. Andr.in cap.quanto num.4 de his, quæ fiunt à Prælat.sine conf.Capitul. Alex.conf.1. sub nu.3. vol.4. Affitti decis.244. nu.10. Suarez. alleg.14. num.3.cum alijs per Modern.Pignatell.consult.43 num.2. Rota decis.29. in fine de Procurat. in antiq. & coram Achill de Graff decis.2. de his, quæ fiunt à maiori parte Capituli, & coram Seraph. decis.1247 ex numer.1. atque in recentiorum par.6.decis.36.num.20. repetit. post Tambur. de iur. Abbat. decis 31.*

Neque attendere DD. voluerint Instrumentum electionis, in quo nomina eligentium expressa sunt, vt erronee pariter supponebatur in præterita decisione, quia fuit extractum lite pendente, postquam per binas vices fuit causa in Rota reuoluta, ac ideo non admittendū in concursu, præsertim alterius Instrumenti pro parte eiusdemmet Petri Desprimont ab initio compulsati,† & in actis producti, concordantis cum alio etiam pro Comite de Poitiers mediante compulsoria,† & citata parte ter. ter. extracto, vt considerat *Rota Recent. par.2.decis.297.num.2 Reuerendissimus Roxas decis.211. numer.12. cum simil.*

Corruit pariter aliud suppositum ad istud consequens de iusta causa, quę non amplius præsumi potest non docto de legitimo actu
10 ex mox dictis,† quinimò etiamsi Capitulum fuisset legitimè conuocatum, irrationabilis etiam fuisset accelerata præfixio diei 21. in contemptum protestationis Canonici Succhæ &c. de proximo, & tempestiuo reditu senioris Canonici de la Rocheta protestantis, & rationabilitas minime deduci potest ex eo, quod restringendo se ad vltimam temporis extremitatem, Electores se ipsos subiicerent periculo, ne ad Sedem Apostolicam, elapso mense, deuolueretur electio, quia à die 21. Augusti, quo fuit determinata, & habita electio, vsque ad diem 2. Septembris labentis termini ad eligendum, adhuc supererant duodecim dies, ex quibus excludebatur imminens periculum deuolutionis, itaut nulla ratio vrgeret acce-
11 lerandi electionem, contradicente præsertim Canonico Succha,† & attestante de proximo reditu Canonici de la Rochette, quæ proindè tanquam contemptus electionem inualidant, cui plus contemptus
12 vnius,† quam contradictio multorum obsistit, vt inquit *Text.in cap. ficut, & in cap.venerabilem de elect. Garz.de benef. par.1.cap.9. num.227. P.Passerin de elect. cap.9. num.39. Rota recent. par.6. d. decis.36. num.1. & coram Reuerendiss.Nunt decis.82. num.4.*

Neque pariter est verum in facto, quod Canonici requisuerint Succham, vt ollenderet iustificationem de vicino reditu Canonici de la Rochetta, qui eam dare neglexit,† quid de dicta requisitione satis non
13 constat ex attestationibus datis; tum quia sunt factæ à Canonicis in causa propria, testimonium dicere prohibitis, ad sustinendā propriam electionem, lite præsertim pendente; tum quia eliduntur ex alijs attestationibus, quod iustificationes proximi reditus non fuerunt petitæ à Capitulo; tum etiam quia legitur in actis protestatio lapsus facta per Succham, & nullibi legitur
14 prædicta requisitio iustificationum, quinimò in actu electionis eidem Succhæ oblatum fuit officium scrutatoris, & denique quia inuerisimile penitus est, quod Succha nō exhibuisset sufficientes iustificationes reditus Canonici de la Rocchetta, cum ex epistolis pluribus appareret de eius proximo reditu, atque soror eiusdem Canonici, & plures alij notitiam hanc in tempore dederint Canonico Succhæ protestanti, prout euentus subsequutus postea docuit, cum die 29. eiusdem mensis Augusti, & sic quatuor diebus ant. expiratum terminum eligendi, qui vt dicebatur finiebat solum die 2. Septembris Canonicus de la Rochetta postea redierit, quemadmodum omnia benè probantur Summario Comitis de Poitiers ex *num.3.* vsque ad finem, vt proindè ex eadem ratione decisionis videatur non
14 citra suspicionem fraudis,† electo tam celeriter facta non expectato reditu Canonici de la Rocchette, de quo Succha adeò rationabiliter protestabatur, & tanquam
16 modica dilatio petebatur,† neque vllum aderat periculum in mora modici tempo-
17 ris,† vt in proposito comprobant *Cucens instit.Canonic.lib.4.tit. de elect. num. 83. Lauer. illo eodem tract.cap.17. sub num. 25. P. Passerin. illo eodem tract. cap.11. numer. 93. Lezan. sum. verb.elect. inter Regulares sub num.5. Barbos. de iur. Eccles.lib.1.cap.19. num.97. & vot.decisiu. lib.1.vot.47.num.9. Donat.quæst. regular. tom.2. tract.13. quæst.6. Rota in Bononien. Bonorum coram Pamphilio apud Spad.conf.134.sub num.12. vers. Sed etiam ex defectu vnius ex electoribus vol.2. coram Mantic. decis.288. per tot. & in decisionibus huius causæ 13. Junij 1672. & 13. Ianuarij 1673. coram Reuerendissimo Castrillo Episcopo Cadicen.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alia simil. nu.1. par.18. adest altera huius causæ decis.5.in ordine, ibique etiam alia concordans adnotatur.

Di-

R. P. D. RONDININO.

Spoletana Redditionis Rationis.

Mercurij 3. Junij 1676.

ARGVMENTVM.

Occasione Statuti Terræ Vissi certas solemnitates disponentis in contractu minoris, disceptatur conclusio, quatenus Aegidiana, se compatiatur cum dispositione Statuti localis, itaut vtraque solemnitas seruanda sit, quod hic affirmatiuè deciditur, quia in eo casu verba eiusdem Statuti, intellecta in sensu directo, nihil aliud importabant, quod suæ solemnitates adhiberi debuissent, non autè quod illæ iuris communis, vel Constitutionis Ægidianæ prætermittendæ forent.

SVMMARIVM.

1 *Ratio male reddita, iterum reddenda est.*
2 *Decisiones, de consueto more Rotæ, sententiam Rotalem precedere debent.*
3 *Statutum Vissi mandans, quod nullus contrahat cum minore nisi cum præsentia consanguineorum, quid disponere videatur.*
4 *Conditio, sine qua non, est eiusdem naturæ, vt si non interueniat, actus non subsistineatur.*
5 *Conditio, sine qua non, etiamsi interuenerit, non ideò efficit, vt actus subsistineatur, si aliam qualitatem requirit.*
6 *Conditiones & solemnitates superadditæ, quæ actum præexistere supponunt, si non progrediantur vlterius, non important totalem perfectionem eiusdem actus.*
7 *Statutum mandans certas adhiberi solemnitates, non ideò tollit Constitutionem Aegidianam, sed benè se compatitur cum illa, & ideò vtraque solemnitas seruari debet.*
8 *Solemnitas noua dicitur à Statuto in contractu minoris superaddita, non autem sublata, & correcta Constitutio Prouincia generalis.*
9 *Constitutio localis apparere debet, quod voluerit derogare Constitutioni Prouincia generalis, vt illa seruanda non sit.*
10 *Statutum, si mandat quod nullus contrahat sine tali solemnitate, & si secus factum sit contractus remanent nullus, quid inde disponat.*
11 *Statutum recipit intellectum à contrario sensu directo.*
12 *Statutum mandans adhiberi solemnitates, operatur, quod sine illis actus non valeat, non tamen quod cum eis totaliter subsistineatur.*
13 *Statutum si non loquitur de solemnitatibus iuris communis, & Constitutionis Aegidianæ, illa sub earum dispositionibus remanent.*
14 *Argumentum sumi debet strictè, & ad limites verborum, & à contrario sensu directo.*
15 *Negatiua duo important affirmatiuam.*
16 *Conditio prohibitiua non ideò permittere dicitur.*
17 *Constitutio Aegidiana se compatitur cum dispositione Statuti localis, itaut vtraque solemnitas seruanda sit, & quando sup. n. 3.*
18 *Consuetudo probari debet formiter cum suis requisitis, non autem solis attestationibus lite pendente procuratis.*
19 *Fides non facit fidem, etiam ad probandum non vsum Constitutionis Aegidiana.*
20 *Contractus initus cum minore contra formã Constitutionis Aegidianæ, eo magis remanet nullus, si alij etiam defectus concurrant.*

DECISIO CCCLXXXIX.

CONFIRMARVNT hodiè DD. sententiam Rotalem, quæ annullat in prima parte sententiam A. C. absolutoriam illorum de Odorisijs à redditione rationis tutelæ, & curæ illorum de Baraschis, atque in secunda eius parte eosdem Odorisios condemnat ad rationem reddendam, quia sententiæ illius validitas non controuertitur, atque apparet ex actis, & iustitia desumitur ex regula iuris indubitata, † quod
1 ratio malè reddita iterum eit reddenda, ex deductis per *Thob. Nouum consil. 63. sub num. 17. Escobar. de ratiocin. cap. 40. num. 13. Rota post Merlin. de pignor. decis. 81. numer. 21. & in recent. par. 9. decis. 436. num. 15. & 16. Dunoz. iun. decis. 736. num. 5. Bich. decis. 596. nu. 10. cum*
2 *alijs in decis.* huius causæ † Rotalem sententiam de mote præcedentibus 5. *Junij* 1673. & 15. *February* 1674. *coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Malè fuit reddita ratio cum in Instrumento liberationis exindè reportatæ non fuerint adhibitæ solemnitates ab Aegidiana Constitutione requisitæ in minorum contractibus, quales erant eo tempore Baraschi, etiam attento statuto Terræ Vissi, quod nullus contraheat cum minoribus 25. annis sine præsentia duorum proximiorum, & si secus factum fuerit, talis contractus non
3 valeat ipso iure, † quia ex hac dispositione nihil aliud insurgit nisi conditio, sine qua
4 non, † quæ quidem est eius naturæ, vt si non interueniat, actus non subsistineatur, sed non propterea sequitur, vt ea interue-
5 niente, actus ideò existat, quemadmodum videmus in omnibus conditionibus superadditis, quæ adueniunt actui, illumque præexistere supponunt, † quocasu nisi hæc
6 statuta localia vlterius progrediantur præscribendo certas solemnitates contractibus, quibus adhibitis velint contractus valere, vel explicitè id mandando, vel per æquipollens iubendo, vt contractus non valeant nisi adhibitis his, & his solemnitatibus, quod perinde est, ac si dictum fuisset contractus ita factus valere, † non dicitur in-
7 surgere incompatibilitas exclusiua solemnitatum Aegidianæ Constitutionis, sed vtraque est seruanda, quia tunc censetur super ea adhibita noua solemnitas à statuto locali, non autem generalis Constitutio Prouinciæ correcta, ad quem effectum
8 quemadmodum dicebatur † apparere debet, quod Constitutio localis derogare voluerit generali, † cui prænaletad termino
9

sent. in l. fin. C. de testam. cum quo sensu re-
cipitur contilium *Baldi* 201. *num.* 2. *volum.* 1.
Anzt. decis. Marchia 2. *num.* 17. *Grat. discept.* 9.
num. 3. & 15. *Rota coram Seraphino decis.* 343.
num. 3. *Buratt. decis.* 333. *num.* 7. *Dunozet. iun. de-*
cis. 937. *num.* 19. & 20. *atque in recentior. par.* 6.
decis. 145. *num.* 28. & 29. *par.* 7. *decis.* 151. *num.* 5.
& *in Ravennaten. Bonorum coram Eminentiss.*
Carpineo Prodatario in Recent par. 15. *dec.* 107.
num. 10. & *seqq.* & *decis.* 213. *sub num.* 24. &
seqq. & *in Antonitana Dotis* 8. *Aprilis* 1669. §.
sed quoad solemnitates, & in Arminen. Bonorum
3. *May* 1671. §. *incompatibilitas, & sequenti*
coram R. P. D. meo Vicecomite.

Hoc autem non deducitur ex verbis Statuti superius relatis, quia iubendo quod nullus contrahat sine tali solemnitate, etiãli secus factum fuerit contractum ipso jure
10 irritando, † non aliud sequitur a contra-
11 rio sensu directo, † quod attendi debet, nisi quod illa solemnitate adhibita, actus ex
12 Statuto non fit irritus, † sed non inde sequitur, quod illa adhibita, actus omnino, & ex omni iure valeat, cum adsint solemnitates iuris communis, & Constitutionis Aegidianæ, de quibus localis hæc Constitutio
13 non loquitur, † in quorum iurium dispositione remanet hic actus, tanquam omissus, & statutum nonnisi illas solemnitates superaddere censetur, detumpto argumen-
14 to à contrario sensu, † stricte ad limites verborum in sensu directo, prout fieri debet iuxta ea, quæ in proposito communiter tradunt *Bartol. in l. omnes Populi*
num. 61. *ff. de iust. & iur. Bald. in l. apud antiquos*
num. 3. *C. de optione Castr. cons.* 106. *num.* 1. &
seqq. par. 2. *Soccin. iun. cons.* 9. *ex num.* 11. *volu.* 2.
Decian. consil. 32. *num.* 30. & 37. *pariter vol.* 2.
Surd. cons. 25. *num.* 36 *Ciriac. contr.* 153. *nu.* 65.
& *seqq. Redenasc. cons* 78. *num.* 8. *Peregr. de Fi-*
deic. artic. 28. *sub num.* 10. *Rota coram Buratt.*
decis. 116. *ex num.* 10. & *ibi Adden. liter. E.*
& distinguendo inter duas negativas, & cõ-
15 ditionem, vt in casu † prohibituam, quæ
16 non idcò permittete † dicitur *Vitalin. in*
Clement. ne Romani num. 19. *de elect. Altogr.*
cons. 20. *sub num.* 14. *volum.* 2. *Rota coram Bi-*
chio decis. 483. *num.* 13. & 14. & *in recent. p.* 9.
decis. 423. *num.* 10. & *seqq.* & in his terminis
17 compatibilitatis Constitutionis † particula-
ris cum Aegidiana *Rota coram Gregor. XV.*
decis. 260. *sub num.* 3. & 4. & *ibi Adden. nu.* 19.
& *in Recent par.* 4. *tom.* 3. *decis.* 610. & *num.* 6.
& aliis adductis *in Perusina dotis* 15. *Januarij*
1672. § *plures coram me.*

Neque consuetudo non adhibendi hanc solemnitatem probatur ex suis requisitis, vt
18 opus esset † ex solis attestationibus extra-iudicialibus Curialium lite pendente procuratis ex vulgari regula, vt fides non faciat
19 fidem, † quam in præcisis terminis non-usus huius Constitutionis deduxit *Rota co-*
ram fun. me. Greg. XV. decis. 260. *num.* 5. & *in*
recent part. 4. *tom.* 1. *dec.* 618. *num.* 6.

Accedebant huic defectui ob non formam formam ab Aegidiana Constitutionem
20 præscriptam alii defectus ob non adhibitã iudicis decretum, & ob plures partitas erroneas, & indebitas iuxtà plenè deducta in Decisionibus huius Cauæ 5. *Iunij* 1673. & 15. *Februarij* 1674. *coram R. P. D. meo Vicecomite*, cum quibus vtraque parte informante, hodiè Domini transierunt.

R. P. D. CALATAIV.

Romana Donationis.

Mercurij 3. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

De qualitate Baronali tractatur, eaque deducitur ex possessione bonorum Baronalium iure familiaritatis primo loco habita, viuente vxore, & deinde iure proprio, quia Maritus fuerat postea ab ea institutus hæres, Rursus, quia ipse etiam tamquam Baro, Pontifici supplicauerat pro venditione eiusdem Baroniæ; Cumque antea illam alteri vendidisset, seu cessisset, ex quo Beneplacitum Apostolicum sequutum non erat, neque dominium, neque possessionem fuisse amissam, aut in alterum translatam decidit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio insolidum penes duos vno, eodemque*
tempore esse non potest.
2 *Promissio decedendo non sequuta assnati cessione,*
neque dominium, neque possessionem transfert.
3 *Cessionarius, cui solum facta est promissio de ce-*
dendo, si possederit, tanquam administrator
possedisse dicitur.
4 *Administrator non possidet sibi sed domino.*
5 *Dominium bonorum iurisdictionalium non ac-*
quiritur, sine Beneplacito Apostolico, etiam
si illorum pretium persolutum sit.
6 *Creditor non possidet sibi, sed debitori domino.*
7 *Maritus viuente vxore possidens bona iurisdictio-*
nalia illius, si hæres ab ea institutus sit, mutat
sibi causam possessionis, & efficitur Baro.
8 *Verbum* pertinere *dominium, & possessionem*
demonstrat.
9 *Verba concepta in numero plurali, in vno tan-*
tum verificari non possunt.
10 *Clausula*, constituti, *quia transfert possessio-*
nem in constitutarium, perneccsse illam suppo-
nit in constituente.
11 *Dare nemo potest, quod non habet.*
12 *Vendens, vel cedens, licet protestetur nolle te-*
neri de euictione, adhuc dicitur fuisse dominus,
quia venditio, etiam sine promissione euictionis
fieri potest.
13 *Fideicommissarius si aditum admisit in condomi-*
num bonorum fideicommissi, expresse declarat,
vel fideicommissum non esse, vel super eo illi
detractiones competere.

DE-

DECISIO CCCXC.

Iterum Domini inhærentes fundamentis deductis in præcedentibus Decisionibus, censuerunt Raphaelem possedisse Castra Cantalupi, & Bardellæ, & sic fuisse Baronem, vndè steterunt in decisis *coram Me 25. Iunij. 1674.*

In facto enim non controuertebatur, quod Anna Raphaelis Vxor successerit post obitum Matris in medietate Castrorum, vna cum Portia sorore, & in eorundē possessione extiterit, idemque Raphael eius Vir, viuente dicta Vxore, actus possessorios, etiam iurisdictionales exercuerit, & emolumenta exegerit, sed solùm dicebatur, quod antè contractum matrimonium cum Raphaele, cesserat eius portionem Pandolphino, & Acciaiolo, ad hoc, vt soluerent Dotem in pecunia prædicto Raphaeli, constituendo eos Procuratores irreuocabiles, vt in rem propriam ad' regendum, & administrandum dicta Castra, prout Acciaiolus effectiuè administrauit, & exindè inferebatur possessionem non potuisse stare eodem tempore, & insolidum penès duos, nempè pœ-
1 nès Annam cedentem, & penès dd. Cessionarios, *ad Text. in l. si vt certo §. si duobus ff. commodat.* Sed tale fundamentum cessare penitus visum est ex lectura ipsius Instrumenti cessionis, in quo non continetur effectiua cessio, sed tantum promissio de cedendo sub pacto, & conditione quod Pandolphinus suis sumptibus teneretur impetrare beneplacitum Apostolicum, & interim quod dicta Castra administraret; Vndè numquam per Pandolphinum dicto Beneplacito impetrato, prout requirebatur tum ex pacto, tùm ex Constitutionibus Apostolicis in alienatione Iurisdictionalium, nec
2 proindè secuta actuali cessione, dominium,
3 & possessio remanserunt penès Annam, & Acciaiolus se habuit tamquā simplex Ad-
4 ministrator, qui non possidet sibi, sed ei, pro quo administrat, *l. fin. C. de acquir. possess. Rot. apud Posth. de manut. dec. 170. num. 10. & decis. 196. num. 5. & 6.* Et quamuis postea soluisset
5 dotem in pecunia prædicto Raphaeli, non tamen acquirere potuit dominium Castrorum, non impetrato dicto Beneplacito obstantibus supradictis Constitutionibus Apostolicis, vt fuit responsum *in decis. edita 1. Aprilis 1669. coram Eminentiss. Cerro, & alia sub die 10. Decembr. 1670. coram R. P. D. Bourlemont.* Sed ad summum conūderari potest tamquam simplex Creditor, retinens dicta Castra in pignus pro dicta dote soluta, qui
6 pariter non possidet sibi, sed debitori; *Posth. de manut. observ. 74. n. 6.*

Dū igitur ex supradictis apparet, possessionem penès Annam extitisse, subsistit fun-
7 damentum Decisionis, quod Raphael eius Maritus durante matrimonio possideret Castra Iure familiaritatis, eaque defuncta; tamquam illius hæres institutus, mutasset possessionem, & possedisset Iure proprio; &
8 quidem fuisse postea Dominum, & possessorem, sepositis etiam actibus iurisdictionalibus relatis in præcedentibus decisionibus, ex eo manifestè desumitur, quod post quatuor annos à die obitus Annæ volens ad venditionē Castrorum deuenire pro satisfaciendis Creditoribus, supplicauit Sanctissimo vna cum Portia Condomina, pro licentia, & in precibus expressit, quod Castra pro medietate ad se, & Portiam pertinebant, † quæ verba denotant dominium & possessionem, *Bald. in cap. inter dilectos de fideic. instrum. Felin. in cap. 1. num. 7. post med. de rescript.* Et consilio facta in precibus plenam facit probationem, *l. cùm precum C. de liber. caus. Gratian. discept. 857. num. 1.*

Nō subsistit, quod preces porrigi potuerint à sola Portia, & sic non præiudicent Raphaeli. Quia, vt aduertit. *2. decis. coram* Rpd. meo Bourlemont, illa sunt cōcepta in
9 numero plurali, ibi: *Et hanno fatto esporre,* † vndè in vno tantùm verificari non possunt, idque clarius conuincitur ex eo, quod huiusmodi expressio, quod Castrum ad ipsos pro medietate pertineret, habetur etiam ex subsecuto Instrumento venditionis, in quo ambo vendiderunt medietatem cum illorum dominio, & plena, & omnimoda Iurisdictione ciuili, & Criminali, ac omnibus, & singulis vassallis, homagijs, Vassallagijs, seruitijs, ac luribus, necnon cum fructibus, saluis tamen, & reseruatis pro ipsis venditoribus pœnis maleficiorum, damnorum datorum pensionibus, responsionibus &c. & aliorum effectuum in venditione non comprehensorum, redditibus, & prouentibus decursis, & non exactis post mensem Aprilis illius Anni, *Summ. num. 6.* Imò ibidem adiecta fuit etiam Clausula *Constituti*, quæ cùm transferat possessionem
10 in Constitutarium, † perneccsse dicendum est, illam extitisse penes constituentes, quia
11 nemo dat, † quod non habet, vt ponderatum fuit *in vltima dec. §. successiuè*.

Nec relcuat, quod Raphael in Instrumēto cesserit tantùm Iura sua pro cautela em-
3 ptoris, & protestatus fuerit nolle teneri de
12 euictione, † Quia ex lectura Instrumenti apparet, ipsum vna cum Portia insolidum vendidisse, & dum ex supradictis constat, fuisse Dominum, & possessorem, cessio Iurium importat venditionem quæ etiam fieri potest absque promissione euictionis.

Minus vrget prætensio, quod post obitum Annæ Castra deuenerint ad Portiam sororem ex causa materni reciproci fideicommissi, cuius vigore actualem quoque possessionem apprehenderat. Quia dum Portia met nō solū in supradictis precibus, sed etiam in Instrumento venditionis admisit Raphaelem in condominum dd. Castro-
13 rum, † vel tale fideicommissum non adorat, vel poterant Raphaeli competere: super eo detractiones legitimæ, vel Trebellianicæ vt firmant *Decisiones coram Rpd. m. Bourlemont.* quæ etiam satisfaciunt obiectis

de nouo repertis.
Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alio precedenti tom. 1. part. 18. adest alter præsentis causæ decisus ibi in ordine 341. vbi in cæteris notata concordantes notata sunt.

R. P. D. CALATAIV.

Nouarien. Pensionis.

Mercurij 22. Iunij 1672.

ARGVMENTVM.

Singularis est Decisio, & ideo rara, ad eum casum Canonici Præbendarij, ac etiam pensione grauati, qui dimittendo Prebendam, per optionem alterius, pensionis quoque onus dimittere prætendebat, Hoc tamen illi denegatum, quia Præbenda licet a Canonicatu separata, non ideo operabatur, quod ea dimissa, nouus etiam titulus Canonicatus assequeretur, propter quod non licebat illi per optionem nouæ Præbendæ antiquam euitare pensionem.

SVMMARIVM.

1 *Pensio dicitur onus reale, non personale, & proinde sequitur ipsum Beneficium seu Prebendam ad quemcumque peruenerit.*
2 *Prebendæ alia habent titulum de per se, alia verò non sunt distincta à titulo canonicatus, & qualiter distinguantur, & dijudicentur ad inuicem, & n. seqq.*
3 *Canonicatus non dimittitur, dimissa prebenda, si ille ab eodem Canonicatu sit tantum separabiliter annexa.*
4 *Pensio sequitur Canonicum possessorem, quamuis ille nouam prebendam optauerit.*
5 *Decretum synodale Mediolanen. in materia optionis, & solutionis pensionis traditur, & declaratur.*
6 *Canonicus debitor pensionis per optionem nouæ prebendæ non potest euitare solutionem illius, nisi etiam nouum titulum Canonicatus optauerit.*
7 *Titulum beneficij per optionem nouæ prebendæ beneficiatum non dimisisse præsumitur.*
8 *Beneficium nouum acquirere sine superioris auctoritate, illudque sibi ipsi conferre quilibet prohibetur.*
9 *Beneficiatus præcedens cum prebenda optata dimisisse titulum beneficij, hoc ipse probare tenetur.*
10 *Optio Prebendæ non immutat titulum beneficij, quoties illa est annexa Canonicatui, licet tamen separabiliter, & distincte.*
11 *Optandi conjunctim nouas prebendas, sine mutatione tituli beneficij, viget in pluribus Ecclesijs.*
12 *Prebendæ Canonicatui licet existant sub diuersis titulis Sanctorum, non ideo immutant titulum beneficij.*
13 *Prebendæ Beneficiorum ideo sub diuersis titulis Sanctorum existunt, vt vna Prebenda cum eo distinguatur ab alia.*
14 *Prebendæ Beneficiorum si ex sola diuersitate titulorum sacrorum Sanctorum essent mere Spirituales, optari non possent sine superioris auctoritate.*

DECISIO CCCXCI.

OBtinuerat Franciscus Palatinus sibi deputari in Coadiutorem perpetuum, cũ futura successione Æmilianum Parmichionum reseruata pensione annua ad fauorem Felicis Gemelli in cuentum cessationis alterius sc. 92. reseruatæ ad fauorem Octauij Tornielli; cum autem per illius obitum factus fuisset locus solutioni pensionis fauore Gemelli, introducta ad eius instantiam lite coram A. C. super executione Literarum Apostolicarum, emanauit sententia Pensionario fauorabilis, & delata Causa ad Rotam, mihique commissa in gradu appellationis, dedi dubium, An Æmilianus teneatur ad solutionem Pensionis, quod fuit à Dominis hodiè affirmatiuè resolutum.

Cum enim nõ reuocaretur in dubiũ validitas illius reseruationis, & purificatio conditionis quoad cessationem alterius, visum fuit non obstare vnicum obiectum, in quo acriter Æmilianus insistebat, quod nempè cum Præbendam dimiserit, & aliã optauerit, onus soluendi Pensionem remanserit penès Canonicum obtinentem Præbendam dimissam, & ab illa remanserit liberatus, ex Regula, † quod Pensio tamquam onus reale, & non personale, sequitur ipsum Beneficium seu Præbendam ad quemcumque peruenerit, ad tradita per *Monetam de opt. cap. 7. num. 40. & 41. Gonzal. ad reg. 8. glos. 34. num. 45. & 47.* cum alijs abundè congestis per *Rot. coram Reyes decis. 126. n. 4.* Etenim pro remotione obiecti sequendo distinctionem in hac materia communiter approbatam dixerunt DD. Regulam prædictam procedere, vbi Præbendæ non sunt actualiter, & realiter distinctæ à titulo Canonicatus, & sic per optionem Prebendæ nouus etiam titulus optatur, † at secùs, vbi, prout hic, Præbendæ non habent titulum de per se, sed tanquàm in iure temporali consistens percipiendi fructus ex illo, vel alio reddita reperitur Canonicatui separabiliter annexa: tali enim casu, quia dimissa Præbenda † titulus Canonicatus non dimittitur; †† Pensio sequitur possessorem Canonicatus, vt distinguendo tradunt *Gigas de Pens. q. 63. num. 1. cum tribus seqq. Monet. de option. dicto cap. 7. num. 45. & in tract. de distribut. par. 3. q. 8. num. 43. & seqq. Gonzal. vbi supra num. 46. Lotther. de re benef. lib. 1. q. 18. num. 20. cum seqq. Rota coram Merlica. decis. 273. num. 1. in fine, & coram Seraph. decis. 1480. num. 3. & 4.*

Et cum hac legali dispositione concordat

De-

Decretum Synodale editũ in dicta Eccle ſia
4 Nouarien. vſque de anno 1576.† in quo ad euitandas diſcordias, quæ oriri ſolent inter poſſeſſores Præbendæ dimiſſa vacca Pẽſione grauatæ, & inter optantes, determinatum fuit, quod optans, penès quem remanet titulus Canonicatus teneretur impoſterum ad ſolutionem licèt dimiſerit Præbendam, quam poſſidebat de tempore impoſitionis Penſionis ea addita ratione, valdè inconueniens fore, Canonicos optare Præbendas pinguiores, relinquendo cæteris tenuiores cum Penſionis grauamine. Hinc cùm Æmilianus titulum Canonicalem retineat, onus ſoluendi Penſionem pe-
6 nès ipſum remanſit, quamuis † Præbendam dimiſerit, aliam optando, cùm onere liberari non potuiſſet, niſi etiam nouum titulum optaſſet ipſam Præbendam ſpecialitèr dimittendo, *Rot. deciſ. 6. num. . . . de conſuet. in gen.*, & *Caſſador. deciſ. 17. num. 1. & 2. de prebendis*.

Quod autem verè in hoc caſu verſemur, vt Æmilianus titulum ſpecialitèr non dimiſerit, nedum probatur ex iuris præſumptio-
7 ne, † iuxtà quam præſumi non debet, quod quis ſine canonica inſtitutione Superioris auderet, nouum Beneficium acquirere, cùm
8 hoc ſit vetitum à iure eodem modo, † quo quis ſibimet conferre Beneficia prohibetur, vt in his terminis tradunt *Lotter. de re benef. dicto lib. 1. q. 19. num. 33. cum duobus ſeqq. Calderin. conſ. 7. de conſuet. Caſſador. deciſ. 17. num. 2. verſ. cùm enim de prebendis*; ità vt Be-
9 neficiato contrarium aſſerenti † onus probandi incumbat ſe dimiſiſſe cum Præbenda optata titulum *Lotter.* qui refert concordantes *dicta q. 19. num. 31.* ſed etiam conſtat ex atteſtatione ipſius Capituli relata, *Sum. Gonelli num. 6.* in qua apparet, dictas Præbendas eſſe omninò annexas Canonica-
10 tibus, licèt inter ſe diſtinctæ, & ſeparatæ, † quo caſu per optionem Præbendæ non dicitur mutatus titulus, vt in ſpecie appro-
11 bando ſimilem conſuetudinem, † quæ in pluribus Eccleſijs reperitur: firmauit *Rot. in dec. 6. num. 1. verſ. aliquibus extra Eccleſias, de conſuet. in vnis*.

Abſque eo, quod contrarium deduci poſſit, eo quod Præbendæ Canonicatuum huius Eccleſiæ exiſtant ſub titulis diuerſorum
12 Sanctorum. † Quoniam non indè inferri poteſt, quod dictæ Præbendæ habeant vim ſpiritualitatis, & tamquam tales conſtituant titulum beneficialem diſtinctum, & ſeparatum à Canonicatu, æquè principaliter in ſe conſiſtentem: prætati enim tituli apparent appoſiti ad contradiſtinguendum
13 vnam Præbendam ab alia, † & propterea cum conſiſtant in ipſo iure corporali, iuxta præſumptionem iuris, aliſque *ſupra* ponderatis, dicuntur potiùs Præbendales quàm Præbendæ, vt aduertit *Lotter. de re benef. d. q. 19. num. 14. & 21.* &c. ex determinatione deſumpta à titulis Sanctorum, non indè ab
14 ſcimus ſpirituales: † quod ſi ſecus eſſet,

optari non poſſent ſine Superioris authoritate, ex *ſupra* firmatis.

Et ità vtraque Parte informante &c.

Hæc deciſio eadere debuiſſet ſub appendice anni 1672. ſed quia ſuo tempore deberi non potuit, ideo hùc extraordinem adnotata eſt.

R. P. D. EMERIX.

Anconitana Manutentionis.

Lucæ 15. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

Duo principaliter proponuntur, alterum, quod dos conſtituta in pecunia, in præiudicium vxoris non potuerit in fundum dotalem conuerti, imo nec in illum conuerſa ſit ex aſſignatione bonorum, quæ tradita fuerint loco pecuniæ, quamuis illa pro fundo dotali fuerint expreſſa, quia hoc intelligitur impropriè, non autem propriè; Alterum verò quod conſequutis à muliere fructibus, vel bonis ex hæreditate mariti; eo quòd liquidatione nõ facta, ad ſubhaſtationẽ procedendum non ſit, in nihilo releuante aſſerta notula iurata ſuper quantitate eorundem fructuum, quia hæc ſuffragatur quidem excipiendo ad effectum retinendi, non autem agendo pro conſecutione ſui credui.

SVMMARIVM.

1 *Dos à principio conſtituta in pecunia non poteſt deinde ad præiudicium mulieris in fundum dotalem conuerti.*

2 *Bona data in dotem iam conſtitutam in pecunia, dicuntur data in ſolutum, & cum tranſlatione dominij.*

3 *Verba* pro fundo dotali *vbi dos in pecunia conſiſtit, & bona pro ſolutione aſſignata ſunt reſoluuntur in fundum dotalem impropriũ.*

4 *Fundus dotalis improprius ſolam ſpecialem hypothecam importat pro potiori cautela, & ſecuritate mulieris.*

5 *Mulier alienato ſibi fundo dotali, agit contra virum, vel hæreditatem illius pro conſecutione pretij.*

6 *Pretium ex priuilegio datis ſuccedit in locum fundi dotalis à marito alienati.*

7 *Mulier vel eius hæredes retinentes bona mariti, non poſſunt agere ad ſubhaſtationem, & deliberationem, niſi prius facta liquidatione fructuum perceptorum.*

8 *Executo creditori non conceditur, niſi pro quantitate ſui crediti, quod remanet, detractis fructibus, & mobilibus bonorum debitoris ab ipſo retentis.*

9 *Notula iurata à creditore tradita ſuper fructibus, vel bonis ab ipſo à ſuo debitore receptis ſuffragatur quidem ad effectum excipiendi, & retinendi, non autem ad effectum agendi.*

DE-

DECISIO CCCXCII.

Licet Domini in hac propositione multum dubitarent de primo fundamento decisionis editæ sub die 27. * Martij anni præteriti, quia ex iuribus hodie exhibitis apparuit dotem ab initio totam fuisse promissam in pecunia ibi- cum dote, & dotis nomine sc. 900. ideoque non potuisse postmodum in præiudicium mulieris pro parte in fundum dotalem commutari *Honded. conf. 14. num. 56. & seq. & conf. 41. num. 26. & seqq. lib. 1. Grat. discept. 435. num. 31. & 32. alyssque relatis dictum fuit in Romana Fideicommissi 16. Ianuarij, & 26. Iunij 1671. Vtrobique §. fin. & in Perusina Pecuniaria 23. Iunij 1673. §. fin. & 26. Feb. 1674. §. †. ad ea autem coram me.* Imò nec fuisse commutatum, quia duo Prædiola fuerunt data in solutum loco pecuniæ promissæ ibi- *& pro scut. 325. in cupis undecim cum dimidio circiter terræ, & pro scutis centum in alia Salma Terræ*, ac cum clausulis translatiuis dominij, & obligatione euictionis ex parte dotátis, ac cũ simplici promissione restitutionis dotis ex parte recipientis, & propterea verba subsequentia *pro fundo dotali*, non possunt importare fundum dotalem proprium, † sed tantum improprium † qui resoluitur in specialem hypothecam pro potiori cautela mulieris, † vt omnibus more solitò benè examinatis *Facchin. contr. Iur. lib. 12. cap. 7. per tot. Rot. dec. 277. num. 19. & seqq. par. 15. rec. latiss. in Romana fructuum dotis 5. May 1673. §. ad ea autem, & in Romana fideicommissi 30. Aprilis 1674. §. Non repugnante in quibus referuntur concordantes coram me.*

Et amplius cadẽ prædiola ambo hodie iustificantur distracta per virum, itaut etiam quãdo effecta fuissent fundis dotales mulier potuisset † contra illius hereditatem actiones suas dirigere pro restitutione pretij † succedentis ex priuilegio dotis in locum fundi alienati *per Text. in l. si ex lapidicinis 33. ff. de iur. dot. & doctrinam Bart. in Cons. 124. num. 2. vers. 2. examinandum est lib. 1. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 1. q. 19. num. 69. Rot. decis. 159. num. 4. par. 4. Tom. 2. & pluribus relatis in Forolivien. dotis 28. Ianuarij 1669. §. nam respondetur coram Rpd.mo. Bourlemont.*

Nihilominus ex secundó, & vltimo fundamento perstiterunt in decisis, quia cum mulier apud se retinuerit omnia bona descripta in Inuentario hæreditario Viri non potuerat postmodum Lucia, † & Bartholomea eius filiæ, & hæredes procedere ad deliberationem eorundem bonorum, nisi prius facta liquidationem fructuum perceptorum tàm ab ipsa, † quam à dd. eius hæredibus, & pro quantitate crediti quod remanebat detractis eisdem fructibus, & mobilibus ab illis retentis *Rot. dec. 743. num. 2. & seqq. & num. 7. coram Manzaned. & decis. 14. n. 9. par. 9. rec.* pro qua liquidatione non sufficit notula, iurata, † quia illa suffragatur creditori ad effectum retinendi non autem ad effectum agendi *Merlin. de pign. lib. 5. tit. 2. q. 77. num. 45. cum duobus seqq.* quem secuta fuit *Rot. in Fanen. Census 15. Maij 1662. §. nec ad docendum coram Reuerendiss. D. meo Penelapa confirmata 21. Maij 1663. §. nec ad probam. in fin. coram Reuerendiss. D. meo Decano, & 28. Iunij 1669. §. non refragrantibus coram me.*

Et ita Vtraque parte informante resolutum fuit.

Altera decis. præsentis est in ordine 487. par. 18. n. 2.

R. P. D. TAIA

postea S. R. E. Cardinali.

Neritonen. Transactionis.

Luna 15. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

De obligatione adimplementi tractatur, quatenus ille, qui aliquid implere tenetur, prius quam adimpleat, agere prohibeatur, ad quem effectum nec sufficit adimplementi principium, nisi etiam illud totaliter perficiatur. Rursus etiam quatenus hæredes plures pro portionibus hereditarijs obligati remaneant, & quod ille agere prohibeatur, qui aliàs euictionem præstare tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicata resultat, si à die appellationis in causa nihil actum est intra annum, & eo magis si commissio etiam executorialis fuit obtenta.*
2 *Possessor partis fundi censiti conuentus potest in solidum, si super eo census insolidum fuerit impositus.*
3 *Obligatus prosequi causam vsque ad omnem gradum appellationis, non satisfacit per vnicam instantiam, sed tenetur litem prosequi vsque ad appellationem.*
4 *Actor non petit executionem eius, quod sibi debetur, nisi prius ipse impleat, quod adimplere tenetur.*
5 *Adimplementi principium non sufficit nisi etiam vlterius prosequatur ad perfectionem illius, quod quis facere tenetur.*
6 *Sententias facto, & verbis dicitur acceptasse, qui iuxta illas egitauit, & iudicium instituit.*
7 *Hæredes plures remanent obligati pro rata, & pro portionibus hereditarijs tenentur.*
8 *Euictionem si quis præstare tenetur, ipse agere prohibetur.*

DECISIO CCCXCIII.

A sæculo, & vltrà 1. Decembris 1547. ad faciendam rem gratam Duci Domino Septem Ciues Neritonen, & in ijs Colella, super certis fundis in solidum imposuerunt annuum Censum scutorum 100. pretio scutorum 1000. & vendiderunt Antoniæ, cuius portio scutorum 220. validis translata cessionibus, & successionibus, legata fuit Capitulo Licien, quod in partibus coram Cõmissa-

miſſario Fabricæ conuenit Ioannem Thomam poſſeſſorem Prædij della Tauerna de ſundis cenſitis Colellæ, & alios aliorum poſſeſſores, & contra omnes obtinuit decretum, aliis autem appellantibus, Capitulum ad executionem proceſſit contra Ioannem Thomam, qui ad euitandas expenſas, ſoluit fructus, & hanc partem Cenſus, reliquam reſoluit, media tamen impoſitione noui Cenſus fauore Capituli.

Cùm autem hoc Prædium medium inæſtimatum liberum fuiſſet ceſsum Domenico Mariæ Patri Ioannis in cauſam dotis Ioãnellæ, Matris Ioannis Thomæ Actoris a Cornelia Auia materna Ioannis Thomæ, hinc Ioannes Thomas agere cœpit pro indemnitate contra Lupum Antonium, Corneliæ hæredem, cumque hic multa exciperet, & obijceret, etiam ſe ſucceſſorem Ioãnis Francisci Patris Corneliæ, ventum eſt ad concordiam, vt quoad indemnitatem Ioannis Thomæ conuentum eſt, vt Lupus Antonius ſolueret ipſi Ioanni Thomæ ſcuta 900. certo modo, & quatenus debitum della Tauerna fuiſſet reale, ſpectans ad hæreditatem Corneliæ, & hoc pacto, vt Ioannes Thomas ageret cõtra obligatos, & obligata pro cenſu, expenſis Lupi Antonij in Tribunali Fabricæ, vbi iam cauſa vertebatur, etiam cum pacto, vt Ioannes teneretur proſequi Cauſam, tam vſque ad ſententiam, quàm vſque ad omnem gradum appellationis in inſtrumento 23. Octobris 1674.

Inſuper Ioannes Thomas deindè promiſit agere Cauſam in Epiſcopali Curia Neritonen. & proſequi vbi opus foret contra Thomam, & Innocentium, vti poſſeſſores bonorum d Cenſui obligatorum in ſcriptura priuata 25. Junij 1561.

His minimè ſeruatis, Ioannes Thomas egit quidem coram Ordinario Neritonen, ſed contra Lupum Antonium pro debito reali Prædij della Tauerna, & pro ſolutione ſcutorum 900. ad hæreditatem Corneliæ, Ordinarius autem pronunciauit debitum reale, & ſpectans ad dictam hæreditatem, ſuſpenſo tamen effectu, & executione tranſactionis, donec per Ioannem Thomam forent impleta promiſſa in tranſactione.

Deuoluta Cauſa per appellationem ad Ordinarium Licien. ipſe confirmauit ſententiam, præter quam, in qua parte fuit ſuſpenſa executio, in qua eam infirmauit.

Deuoluta deindè Cauſa ad Curiam, & commiſſa Prælato, ipſe pronunciauit debitum Prædij della Tauerna ſpectare tantummodo pro medietate ad hæreditatem Corneliæ, & pro dicta medietate tantùm teneri Lupum Antonium vigore tranſactionis, cuius effectum, ſeù exequutionem fore ſuſpendendam, donec Ioannes Thomas impleret, adiecta competente compenſatione pro iis, quæ Ioannes Thomas, & eius Actiones exegiſſent de hereditate Corneliæ.

Commiſſaque adhuc Cauſa alio Prælato, ipſe in omnibus & per omnia vltimam ſententiam confirmauit.

Poſt has huiuſmodi ſententias, appellatione quidem interpoſita, ſed deſerta, etiam de facto Ioannes Thomas inſtitit coram Ordinario Neritonen. agendo contra tertios poſſeſſores bonorum obligatorum 13. Februarij 1674. vndè Lupus Antonius pro re iudicata, præuia commiſſione exequtoriali directa eidem Prælato, curauit taxari expenſas in Curia factas, Prælatuſque taxauit, & demum adita à Ioanne Thoma Signatura, commiſit Rotæ Cauſam cum clauſula de eius reſtitutione in integrum, ſine præiudicio trium conformium in partibus conformibus, iuxtà quam propoſitum eſt de more dubium: An conſtet de tribus conformibus, & re iudicata, vel potiùs de cauſis reſtitutionis in integrum, & Domini reſpondere conſtare de tribus conformibus, & re iudicata, videlicet in executione ſuſpenſa in tribus prima, tertia, & quarta, atque ita à Ioanne Thoma nõ fuiſſe impleta promiſſa, & in medietate debiti, etiam in duabus tertia, & quarta in iudicatum tranſactis, vtpote lata vltima ſententia 14. Ianuar. 1674 & appellatione quidem interpoſita 18. eiuſdem, ſed intra annum, † & vltrà nihilo acto, quinimò ex contrario commiſſione executoriali obtenta, terminoque præfixo ad docendum de appellatione, & proſecutione, & nihilo oppoſito, propoſitoque, proindèque decretis expenſis 3. Iulij 1675. adeò lapſo ſufficientèr anno, *Auth. si qui appellat C. de temper. & reparat. appellat. ex Auth. de his, qui ingrediuntur ad appellationem §. nec nos*, ſcil. ab *inn. nouell. 49. Clement. 3. de appellat. & ad hæc l. 2. C. quando pronoc. non eſt neceſſe cum adnot.* etiã de iure Pontificio ab Innocentio, & ſubnotatis ab Alexandro *ad Bartol. Adden. l. 2. verſ. ita ſingulariter dicit Innocentius*.

Vnus ex Dominis dicebat, ſententijs licèt conformibus, tamen iniuſtis non conſtare de tribus, & re iudicata, & de duabus quoque, iniuſta illi videbatur prima pars tertiæ, & quartæ de diuiſione, & medietate actionis, quia cenſus fuerit in ſolidum impoſitus ſuper dicto Prædio, ſicuti ſuper aliis, & poſſeſſor etiam cuiuslibet partis in ea parte conuentus actione metè hypothecaria, † vel Saluiano interdicto ratione hypothecæ potuerit in ſolidum conueniri, *Cens. de cenſ. queſt. 10 ex num. 1. cum declaratione ex num. 7. Rota coram Merlin. dec. 305. num. 3. ex n. 1. verſ. nec obſtare*, & cum Cornelia quando tradidit Prædium in dotem, promiſerit liberum, Io. Thomas poſſeſſor, qui coactus fuit ſoluere Cenſus, tenetur eum ſoluere Corneliæ hæreditas.

Iniuſta quoque tertia, & quarta, quia Io. Thomas eo modo, quo potuit, impleuit promiſſa conuenta, agendo in Tribunali Fabricæ, & contrariam patiendo ſententiam, ſaluis tamen iuribus agendi contra alios Correos.

Non obſtante quod litem non fuerit proſequutus, quia eo ipſo quòd conuentum fuit

fuit agendum esse in Tribunali Fabricæ, & Causæ ibi agitatæ non egrediantur, impleuit conuentiones.

Non etiam obstante, quod litem egerit nomine Capituli, quia non fuit conuentum, vt nouam causam introduceret.

Sed his ordine retolutiuo Domini respõderunt, vt responderant Informantes, conuentionem fuisse: Che la Causa s'habbia à fare al Tribunale della Fabrica, doue al presente si troua, non autem come al presente si troua nomine Capituli, cui iam satisfactũ erat à Io. Thoma, proindè contrariam sententiam passo expressa causa, ex quo constat de satisfactione, & proindè saluis tamen iuribus agendi contra alios Correos.

Et licèt Causæ ex illo Tribunali non egrediantur, Io. Thomas post dictam sentẽtiam, saluis iuribus dicti Io. Thomæ contra hæredes Correorum debendi, quæ salua per se erant, re inter alios acta, & multo magis cõtra bona obligata non egit.

Atque ita Io. Thomas non impleuit eo modo, quo potuit, etiam acturus in Tribunali Fabricæ, nullatenus instituta, imò cum ipse teneretur Causam prosequi in quacumque instantia, ibi: Tanto fino la sentenza in prima instanza, quanto fino ad ogn'altro grado d'appellation, non latisfecit per vnicã instantiã, † sed tenebatur appellare, & litem prosequi vsque ad quamcumque præmissam appellationem, *Barbos. dict.* 81. *num.* 3. Quod etiam agnouit Io. Thomas, cum post latam dictam sententiam in Tribunali Fabricæ, promisit citrà nouationem præcedentis obligationis agere contra tertios possessores, proprijs sumptibus in Curia Neritonen. & vbi opus fuerit, vsque ad exequutionem sententiæ, † quod prius implere tenebatur antequam ageret ad consequutionem pecuniarum pro relcuatione suæ indemnitatis. *l. Iubemus §. offerre ff. act. empt.*

Nihilo refragante pro adimpleniento, quod nouissimè Io. Thomas ageret in dicta Curia Neritonen. contra tertios possessores bonorum, & sententiam immissionis obtinuerit, quia hoc est principium † adimplementi, quod non sufficit, sed tenetur vlterius procedere vsque ad finem litis, submini-strando expensas opportunas Lupo Antonio iuxtà suam obligationem, de qua in conuentione; Adeoque exceptio illa incongrua, vt ad punctum disputatum, An constet de tribus conformibus, imò ad hominem, si post tres sententias, quibus condemnatus fuit Io. Thomas adimplere promissa, super lite instruenda, & agitanda, † agitauit, & instruxit facto, & verbo videtur acceptasse sententias prædictas, *Rota coram Pania decis.* 490. *num.* 7.

Porrò ad traditionem, & obligationem Corneliæ Prædij della Tauerna notatum fuit expressum in transactione: Che essendo stata dotata detta Giouannella da Cornelia sua Madre della massaria della Tauerna per franca, e libera, quella si trouò affetta ad vn credito di Antonia, e per detto credito hauerne sentito molto interesse, e danno, e perche si doueua refarcire per detto Lupo Antonio &c. & his, aliisque descriptis, transactio prosequitur. Quibus omnibus assertis consideratis &c. ion venuti al sottoscritto accordo, e transattione &c.

Et tamen non est visum plenè iustificatum, quod debitum Centus integrè spectet ad hæreditatem Corneliæ, quia Colella vnus de sex Correis, duas habuit filias hæredes, Fenitiam Matrem Corneliæ, & Dianoram auctricem Ioannis Thomæ, † adeoque pro virili tantum tuisset obligata pro rata Fenitiæ Matris, *l.* 1. & 2. *C. de hæredit.* & cum Prædium, & alia bona Colellæ fuerint diuisa inter dd. Fenitiam, & Dianoram filias, & medietas Dianoræ ex permutatione peruenerit ad Io. Franciscum per instrumentum 7. Aprilis 1574. & Io. Franciscus vti maritus Fenitiæ, possidens etiam aliam medietatem dederit in dotem Corneliæ filiæ Prædium franco, & libero; Vnde si Cornelia vexaretur in Prædio pro debito Colellæ, † etiam defenderetur à Io. Thoma hærede Io. Francisci, & Io. Thomas pro medietate repelleretur, aut non repullus teneretur de euictione eiusdem Lupo Antonio, *l. vindicantem* 17. *ff. de euict.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. RONDININO.

Vladislauien. Abbatiæ.

Lunæ 22. *Iunij* 1676.

ARGVMENTVM.

In conflictu duplicis possessoris, manutentio illi data est, qui ab Exequutore Apostolico, & de manu eligentium, possessionem fuerat adeptus, reiecta possessione alterius, tamquam capta de mandato Exequutoris, à Signatura Iustitiæ, in locum Exequutoris Apostolici subrogati, quia sicuti ille nullam iurisdictionem habebat, ita legitimam possessionem dare non poterat.

SVMMARIVM.

1 *Possessio beneficij, vt dicatur legitima, & manutenibilis, capi debet de manu eligentium, vel exequutoris Apostolici.*
2 *Possessori legitimo manutentio debetur.*
3 *Acta omnia facta coram iudice carente iurisdictione, remanent nulla.*
4 *Iudex à Signatura Iustitiæ subrogatus loco exequutoris literarum apostolicarum nullam habet iurisdictionem, & quidquid agit, nullius agit.*
5 *Signatura Iustitiæ non potest mutare iudices in literis apostolicis datos à summis Pontificibus.*
6 *Inferior non debet, nec potest se ingerere, vbi maior manus apposuit.*
7 *Peregrinus olim Rotæ Auditor tollatur, quod tempore,*

percaque ipse erat Referendarius Signatura Iustitiæ illa noluit immutare exequutore datos in literis apostolicis.

Quamuis adesset iusta, & rationabilis causa, ibid.

8 *Exequutorum Apostolicorum datorum in literis pro immutatione partis ad Signaturam Sanctissimi remittendi sunt, & n. seq.*

9 *Papa & illius Signatura difficillimè immutant exequutores in literis apostolicis datos.*

DECISIO CCCXCIV.

IN Abbatiâ Monasterij Corononensis electus à Monachis eiusdē Monasterij Georgius Naramouschi Monachus eiusdem Ordinis Cistercien. die secunda Martij 1673. atque in possessionem immissus nouæ prouisionem obtinuit à Sede Apostolica, quatenus ad ipsam iure deuoluto, vel quouis alio modo Abbatiæ collatio spectaret decimoseptimo Kalendis Maij anni 1673. reportata etiam ab Exequutore Literarum Apostolicarum immissione, & effectiua possessione; Verùm quia interim Ignatius Gnischi Presbyter sæcularis, eandem Abbatiam ab eadem Apostolica Sede impetrauerat sub prætextu nullitatis electionis, & prouisionis Georgii, commissa Causa in Rota, dedi Dubium: An, & cui sit danda manutentio, atque post varias propositiones, in quibus non fuit capta resolutio, ob interim aditam Signaturam, & ob decreta Eminentissimi Carpinei Prodatarij, reassumpta hodie disputatione, illam Domini Georgio concesserunt.

Siquidem cum ipse doceat de sua possessione tam vigore electionis, quàm vigore
1 prouisionis Apostolicæ, † quam de manu ipsorum eligentium, & Exequutoris Literarum Apostolicarum respectiuè adeptus
2 est, & proindè legitimè possidenti † debetur manutentio, §. *retinenda inscit. titulo de interdict. cum concordantibus.*

Non attento quod Ignatius immissus fuerit in possessionem pendēte delatione huius Causæ ad Archiepiscopum Gnesnen. quem Signatura Iustitiæ deputauit loco Nuntij Apostolici, qui noluit ad executionem Literarum Apostolicarum eiusdem Ignatij de-
3 uenire, † quia hæc omnia gesta ab Archiepiscopo Gnesnen. nulla fuerunt ob defectum
4 iurisdictionis, † prout per suum decretum in Summario Georgij hodie exhibitū Eminentissimus Carpineus Sanctissimi Domini Nostri Prodatarius declarauit, optimè sciens
5 Signaturam Iustitiæ † non posse mutare Iudices in Literis Apostolicis datos à Summis Pontificibus, prout in hoc casu erat Nun-
6 tius Poloniæ ex regula vt inferior † non se ingerat vbi maior manum appposuit, de qua in *cap. vti debitus de appellat. & in cap. cum inferior de maiorit. & obedientia*, atque in proposito exornauit *Alexander conf. 130. num. 10. volum. 4.* & post alios *Marchesf. de commiss. par. 1. cap. 2. ex num. 101. Rota coram Verall. decis. 180. num. 5. par. 3. & id recens. par. 15. decis. 214. num. 6.* prout de iure ita seruandum esse, atque in praxi ita seruari restatur, & probat *Rota in*
7 *Nouantiana Parochialis coram Peregrino,* † qui dicit, dum ipse erat Referendarius, Signaturam noluisse immutare Exequutores datos
8 in Literis, etiam ex iusta causa, † sed instantes remissos fuisse ad Sanctissimum, vbi etiā
9 difficillimè † immutantur, apud *Marchesan. de commiss. par. 1. pagin. 664. num. 3.* & comprobant *Corrad. in praxi dispensat. lib. 7. cap. 4. sub num. 25. & 26. Reuerendissimus Cauen. de execut. liter. apostolic. cap. 3. num. 14.*

Et ita Georgio tantùm informante, atque Ignatio per annos expectato, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA.

ARGVMENTVM.

Ad impediendam executionem Literarum Apostolicarum, prætendebatur Beneficium esse de iurepatronatus, quod quia & probatum non fuit, & vltimus status assistebat pro libertate eiusdem Beneficij; ideò pro executione Literarum Apostolicarum fuit decisum; Eo magis quia quatenus illud probatum existeret, cum tamen oppositor non adhuc institutionem obtinuerat, non erat legitimus contradictor, ad quem effectum similis gratia requiritur.

SVMMARIVM.

1 *Dilatio dupliciter partibus concessa, pro tertia vice illa partibus denegatur.*

2 *Parochialis Ecclesia infra sex menses ab Episcopo non collata, remanet Pontifici reseruata.*

3 *Obitus beneficiati in possessione, probatur ex narratiua partis, venientis ex eadem vacatione.*

4 *Beneficium præsumitur liberum Ecclesiæ non autem de iurepatronatus, maximè si agitur de facto illis potenti, & domino loci.*

5 *Iuspatronatus excluditur ex antiqua sententia, illius competentiam, seu præsentationem denegante.*

6 *Iuspatronatus excluditur, si vltima prouisio fuit apostolica, & ordinarius illud conferre neglexit*

7 *Iuspatronatus, & præsentationem ad substinendam semper suffragatur vltimus status.*

8 *Status vltimus, & ante vltimus, sine difficultate sufficiunt ad libertatem, liberamque collationem beneficij probandam.*

9 *Probato iurispatronatus amplius expellari non debet, si à 40. & amplius annis facta non fuit.*

10 *Contradictor legitimus non est, qui nullam habet institutionem, vel similem gratiam.*

11 *Pertinentia iurispatronatus etiam probata, non impedit executionem literarum apostolicarum, vbi quis non habet institutionem, vel similem gratiam.*

DE-

DECISIO CCCXCV.

PROPOSITVM fuit dubium 17. Iunij 8 superioris anni: An Literæ Apostolicę Caroli sint exequendæ, & altera Parte petente dilationem, dilatum fuit ad Kal. & iterum propositũ 10. Ianuarij proximè præteriti, adhuc ipsa Parte dilationem petente, dilatum fuit; & mandatum, vt proponeretur omninò post Cineres, & ipsa Parte petente compulsoriam, concessa fuit cum retardatione, vel sine arbitrio Rotæ 20. Martij proximè præteriti: Nunc tertiò proponitur 1 hodie, † & adhuc Parte petente dilationem, visum est DD. non indulgendum, & pro Informante responderunt, Literas Apostolicas exequendas,

Etenim vacante per obitum Pauli à sex mensibus, & vltrà defuncti Parochiali Ecclesia Sancti Michaelis Archangeli Casalis 8 Sancti Sixti Cusentinæ Diœcesis, † adeoque reseruata ex Constitutione Beati Pij Quinti super modo prouidendi Parochiales, Sanctissimus Dominus Noster illam contulit Carolo, expedito desuper Breui de capienda possessione nomine Cameræ 5. Ian. 1604. opponente autem Hyacintho coram Ordinario Cusentino suam prætensionem ad dictam Ecclesiam tamquam de iurepatronatus Domini temporalis dicti Casalis, & petente institutionem, fuit ab Ordinario denegata, proindèque Causa ad Rotam deducta, verificatum visum est à Carolo, quod verificare debuit ex clausula *constito*, videlicet obitu Pauli, in possessione Beneficij, 3 probatur ex narratiua ipsa † præsentationis Hyacinthi, ex qua inducitur confessio, & quia ipse venit ex eadem vacatione, *Rota coram Cavaler. decis. 55. num. 3. vers. probatur etiam, & vers. demum. probatur* cum alleg.

Vnica quæstio fuit de iurepatronatus, quod adeò probatum non fuit concludenter à Hyacintho, obstantibus præsumptione 4 pro libertate Ecclesiæ, † & qualitate familiæ Potentis, & Domini loci, vt in hac *Cusentinæ Abbatiæ decis.* 126. *ex num.* 12. *par.* 5. vt potiùs visum fuerit probari contrarium à Carolo ex antiqua sententia ferè à sæculo 12. 5 Maij 1581. † negante Domino Duci competentiam iurispatronatus, seù præsentandi Rectorem in dicta Parochiali Ecclesia, sed spectare ad liberam collationem Archiepiscopi Cusentini.

Et multum conduxit vltima Apostolica prouisio, & collatio Paulo facta, vbi Summus Pontifex contulit Beneficium tamquã 6 vacans per obitum Matthæi † prouisi similiter à Sede Apostolica per liberam dimissionem alterius Caroli prouisi ab Ordinario, & ex eo quod post dimissionem à sex mensibus, & vltrà Ordinarius non contulisset, vt in Literis Apostolicis Pauli 9. Nouembris 1642. ex quibus visa est constare libertas Beneficij, † si enim sufficit vltimus sta- 7 tus ad seruiturem Beneficij probandam, & præsentationem ad illud sublinendum celebri *cap. consultationibus 19. de iurepatr. cap. quæreliam 24. de elect.* multò magis ad probandam libertatem, † liberamque collationem, satis erit vltimus, & ante vltimus status, vna cum re iudicata, vt supra in puncto respondet *Bald. cons. 437. lib. 2.* & ex eo *Rota decis. 308. num. 6. par. prima recent.* & notauit ad *d. cap consultationibus Barbos. nu. 7. vers. amplia, quod licèt Textus Dominus Fagnanus etiam nu. 7. Rota coram Cocem. decis. 910.* maximè *numer. 5. 9. & 10.* cum alleg.

Atque ideò nihil est visum Dominis ex- 9 pectandum pro iurepatronatus, † saltem contra prouisionem præsentem, & literas exequendas, si quid ad ipsum iuspatronatus iam à *d. decis. 126.* anno 1627. & ferè à quadraginta annis remanet deducendum.

Cumque Causa vertatur cum Hyacintho præsentato, qui nec habet institutionem, 10 nec est legitimus contradictor † non habens similem gratiam, non potest illius oppositio retardare executionem Literarum Apo- 11 stolicarum, † etiamsi firmaretur pertinentia iurispatronatus, *Rotæ coram Ludouis. decis. 221. num. 4. & 11.*

Et ita altera tantùm parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. TAIA

postea S. R. Es Cardinali.

Leodien. Decanatus.

Lunæ 22. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Agitur de Decanissa Ecclesiæ secularis Oppidi Thoren. Leodien. Diœcesis, in qua est Capitulum vtriusque sexus, eaque electa à maiori parte Capituli canonice electa declaratur; cum autem ipsa etiam prouisionem Apostolicam obtinuisset, illius literas exequendas esse deciditur, reiectis electionibus aliarum, vtpote habentium minora suffragia, pluraque etiam per procuratores minus legitimè constitutos, emanata.

SVMMARIVM.

1 *Electionem, & prouisionem Apostolicam super illa sequutam, si quis impugnare prætendit, earum nullitatem plenè, & concludenter probare tenetur.*

2 *Mandatum procura ad eligendum factum de beneficio vacaturo per mortem, est nullum, secus verò si illud per resignationem vacare debuisset.*

3 *Votum captandæ mortis dicitur inesse solum in beneficio vacaturo per mortem, secus autem si per resignationem vacatio successura esset.*

4 *Electio per procuratorem fieri non potest, nisi cum requisitis* cap. quia propter de elect. *& quando vide num. seqq.*

5 *Dignitatis electio quatenus per procuratorem fieri possit.*

6 Ec-

6 *Ecclesia per vacationem dignitatis dicitur remanere viduata, & quando vide num. seqq.*

7 *Decanatus in Ecclesia non est prima dignitas, sed vide num. 9.*

8 *Electio Beneficiatorum, seu Prælatorum inferiorum non expoſcit requiſita* cap. quia propter de elect.

9 *Decaniſſa, & Abbatiſſa dicuntur habere dignitatem.*

10 *Electio Prælatorum inferiorum per procuratorem fieri non poteſt, niſi cum legitimis mandatis ſecundum diſpoſitionem Sacrorum Canonum.*

11 *Mandata procura, & Procuratores ad eligendum fieri, & conſtitui non poſſunt, ſine certa cauſa, & impedimento, ac cum iuramento, & facultate iurandi.*

12 *Mulieres plerumque fingere, & ſimulare conſueuere.*

13 *Eligens quatenus poſſit electioni de ſe facta conſentire, vel conſtituere procuratorem ad eligendum, qui poſtea eligat ſemetipſum.*

DECISIO CCCXCVI.

VACANTE Decanatu in Eccleſia ſæculari, & Capitulo vtriuſque ſexus in Oppido Thoren. per liberam reſignationem D. Annæ Calatis Comitiſs Capitularibus 6. Februarij 1675. conſtat de 15. vocalibus, præſentes fuiſſe octo vocales, tribus aliis legitimè impeditis ſuffragia mittentibus, vt conſtitit Capitulo talia ſuffragia, ſine vlla oppoſitione recipienti, & approbanti, & ex his vndecim D. Philippinam Erneſtinam Barbaram habuiſſe ſex indubitata, & vnum controuerſum; Dominam vero Annam Catherinam quatuor indubitata, & alia tria controuerſa, & reiecta, & D. Iulianam Erneſtinam vnum, adeoque completo Capitulo D. Philippinam Erneſtinam Barbaram, vti prævalentem ſuffragiis pronunciatam, & publicatam fuiſſe Decaniſſam, quæ mox à Sanctiſſimo Domino Noſtro obtinuit prouiſionem, cum expreſſa narratiua Electionis ſuæ factæ à Capitulo, ſeu illius maiori parte, vel ſaltem in diſcordia Capitularium à medietate, vt in literis Apoſtolicis 26. Martij 1674. poſt quas Anna Catherina ſimilem obtinuit prouiſionem, cum expreſſa narratiua electionis à maiori prout ſaniori parte Capituli vocalium, vt in literis 8. Aprilis ſequentis, & poſt has Maria Vrſula ſimilem obtinuit prouiſionem, cum expreſſa narratiua, electionem fuiſſe nulliter, & minus canonicè factam, vt in literis 26. Aprilis præteriti.

Cum autem controuerteretur, quæ literæ ſint exequendæ, & cui ſit adiudicandus Decanatus, hodie propoſito dubio de more, Domini reſponderunt, exequendas literas Philippinæ Erneſtinæ Barbaræ.

Et licet vnus exiſtimaret Decanatum adiudicandum Annæ Catherinæ, quæ reperitur in poſſeſſione Decanatus vigore literarum Apoſtolicarum, † ita vt prætendentes 1 ipſam excludere, debeant plenè, & concludenter probare nullitatem electionis illius, & gratiæ tanquam actionis ſuæ fundamentum *Rot. deciſ. 46. num. 5. par. 12.* quod non probatur, ex quo habuerit tria vota per procuratores, quæ prætenduntur nulla, quoniam (omiſſo, an acta Capitularia integra producta ſint, & legitimè extracta, quod controuertitur ab informantibus pro Anna Catherina) dum nullitas ſuffragiorum deducitur ex eo, quod mandatum fuerit factum ante beneficij vacationem reſpondetur tunc eſſe nullum tale mandatum, cum 2 agitur de beneficio vacaturo per † mortem, ſecus in beneficio vacaturo per reſignationem, † in quo non eſt votum captandæ 3 mortis ex *Roch de Curte, & Lambert. de iurepatr.* & cũ iis *Mareſc. variar reſ 31. n. 17. & 18. lib. 2. Vlutan. prax. iuriſp. cap. 6 num. 8. par. 2.*

Quod ſi nullitas deducitur, quia non potuit fieri electio per procuratorem, † niſi 4 cum requiſitis in *cap. quia propter 42. de elect.* reſponderetur, ea requiſita eumque textum 5 procedere, † quando agitur de electione dignitatis, per cuius vacationem Eccleſia remanere vidua dicatur *ibi* Eccleſiæ viduatæ 6 &c. Abbas ad hoc ipſum *cap. num. 7. verſ. iſte autem* nouiſſime *Paſſer de elect. cap. 9. num. 55.* qui non eſt caſus noſter, † cum Decanatus 7 non ſit prima dignitas.

Attamen alij aliud reſponderunt, vt ſupra, & in primis viſa ſunt acta Capitularia integra, & legitimè extracta, & producta 5. Iunij currentis, & in forma probanti, prout mandatum fuit à Rota exhiberi 20. Aprilis præteriti.

Et nullitati, vt ſupra deductæ, quod non potuerit fieri electio per Procuratorem non benè occurſum videbatur cum limitatione, quod in electionibus Beneficiorum, ſeu 8 Prælatorum inferiorum † non ſit neceſſariò 9 ſeruanda illius textus diſpoſitio, † nam Decaniſſa, vt Abbatiſſa dicitur habere dignitatem §. *verum ſi quæ fuerint Moniales cap. indemnitatibus 43. de elect. in 6* inquit *Abb. ad d. cap. quia propter num. 8. D. Fagnan. ibid. num. 12.* & generalius *Barboſ. ibid. num. 5. & 6.* & nihilominus etiam ad electionem Prælatorum 10 inferiorum † Procuratores debent conſtitui cum legitimis mandatis iuxta diſpoſitionem Sacrorum Canonum §. *illud autem d. cap. quia propter.*

Fundamenta vero dubij, vt ſupra reſoluti, ea Domini ſtatuerunt in verificatione literarum Apoſtolicarum Philippinæ Erneſtinæ Barbaræ, quæ procul dubio fuit electa à maiori parte legitimè congregatarum in Capitulo, & legitimè ſuffragantium, cum legitimè ſuffragantes, vt ſupra dictum eſt, fuerint vndecim, de quibus ſex indubitatè elegerũt d. Philippinam Erneſtinam Barbaram, & quatuor ſimiliter indubitatè Annam Catherinam, quæ nimis patenter conuincitur in electione à D. Philippina Erneſtina Barbara.

Quatuor autem aliorum ſuffragantium vota fauorabilia Annæ Catherinæ minus cano-

canonicè lata visa sunt Dominis, & non imputanda, & tria quidem missa ad Capitulum à duabus Canonicis, & vno Canonico
11 absentibus, † vti per mandata, & procuratores, sine certa causa, & certo impedimento constitutos, nec cum iuramento, aut facultate iurandi super veritate causæ, & impedimenti impellentis ad constituendum Procuratorem, & sic contra formam *dicto §. illud autem* horrentibus forte præcipuè mulieribus mandantibus non solum periurium, sed etiam mendacium, nolendo exprimere certum impedimentum, illudque iurare, & merito tria hæc imputanda non sunt, prout, nec imputata fuerunt à Capitularibus quorum medietas ea reiecit, & altera medietas se remisit ad constituentes, vt tuerentur suum mandatum.

Quintum Suffragium Annæ Catherinæ, quæ ante Capitulum ipsa die 6. Februarij, asserens propter aduersam valetudinem Capitulariter comparere non posse, & domi suæ votum dedit, elegitque in Decanissam Iulianam Ernestinam, vt um est Dominis inutile ad augendum numerum eligentium præcipuè ex defectu formæ, & iuramenti, vt supra ad dictum §. *illud autem*, tum etiam sine mendacio quidem, sed non sine fictio-
12 ne, † & simulatione muliebri apud *Tiraquel. ad l. connub. 9. n. 32.* cum ipsa die, & continuo in firma ad interueniendum Capitulo Sana fuerit, & prospera ad adeundam Ecclesiam capiendamque possessionem.

Igitur legitimo numero suffragantium constituto in vndecim supra maiorem partem electa fuit Philippina Ernestina Barbara à suffragantibus tex, & adhuc ipsa legitimè impedita per legitimam absentiam constituit procuratricem generalem ad suffragandum Annam Ludouicam, quæ suffragata est fauore mandantis, atque vt supra mandans electioni de se factæ contentire potuit-
13 set, † & persona eius computaretur inter eligentes ad maiorem partem Capituli statuendam *cap. cum in Ecclesiarum de elect. in fin. & ibi glos. vlt.* hic potuit contentire procuratrix, & augere ad septimum Suffragium.

Constante itaque manifesta electione legitima Philippinæ Ernestinæ Barbaræ, & anteriore quoque prouisione Apostolica ipsius, planè reponitur fuit literas D. Philippinæ Ernestinæ Barbaræ exequendas, & illi adiudicandũ Decanatũ, non obstantibus literis Annæ Catherinæ, & Mariæ Vrsulæ posterioribus, & illegitima, quidem electione, quin etiam irrita executione illarum Annæ Catherinæ cum possessione subsequuta, & illis Mariæ Vrsulæ per subreptionem impetratis.

Et ita causa bis proposita, & prima vicè vtraque parte acerrimè informante &c.

Supra in alio præcedenti tom. 2. par. 18. adest altera præsentis causæ decisio, quæ est ibi in ordine 796.

R. P. D. TAIA

Postea S. R. E. Cardinali.

Hispalen. Primitiarum.

Veneris 26. Iunij 1676.

ARGVMENTVM.

Assistentia iuris, quam habent Parochi in iure decimandi, in Hispaniarum Regnis Episcopo, & Archiepiscopo suffragatur, quia ibi Parochiæ non sunt distinctæ, neque Curati sunt verè Parochi, sed solum Episcopi, & Archiepiscopi: cumque etiam cuncta beneficia in illis partibus plerumque super decimis sint fundata, ideo Beneficiato, qui etiam possessionem decennalem habebat, manutentio super illis fuit concessa.

SVMMARIVM.

1 *Tempus considerabile in materia possessionis dicitur esse decennium.*
2 *Possessio decennalis est manutenibilis, etiam si contra se habeat iuris resistentiam.*
3 *Parochiæ in Dioecesi Hispalensi non sunt distinctæ.*
4 *Decimandi iuris assistentia in Hispania stat pro Episcopo, non autem pro Parochis.*
5 *Episcopus, & Archiepiscopus sunt parochi vniuersales in Hispania, non autem Curati particulares.*
6 *Parochi in Hispania non sunt veri Pastores.*
7 *Dignitates, & Beneficia in Hispania, vt plurimum cum decimis sunt fundata.*
8 *Rectores, & Parochi in Hispania non habent fundatam intentionem super decimis.*
9 *Decima, & Primitiæ in Hispania æquè diuiduntur inter Curatos, & Beneficiatos.*
10 *Concordia facta super decimis inter Archiepiscopum, tamquam Parochum, & Beneficiatos seruari debet.*
11 *Transactio facta super decimis non eget beneplacito Apostolico, sed sola confirmatione Episcopi contenta est.*

DECISIO CCCXCVII.

PROPONEBAT Iosephus Actor se Beneficiatum esse in Ecclesia Sancti Ioannis del Puerto Archiepiscopatus Hispalen. cuius possessionem vigore literarum Apostolicarum acceperat 15. Octobris 1670. Et vigere immemorabilem consuetudinem diuidendi primitias æqualiter inter Beneficiatos, & Curatos; Cum autem Hieronymus Aduocatus dictæ Ecclesiæ Curatus eas integre exigere prætenderet, propterea semetipsum Beneficiatum instituisse iudicium manutentionis in quasi possessione exigendi medietatem coram Vicario Hispalen. 20. Iunij 1673. qui contra decreuit manutenendum Hieronymum vti Curatum, & adhuc se appellante ad Nuntium Hispaniarum, à

Nun-

Nuntio confirmatum fuiſſe Vicarij Decretum; Vnde ad Rotam deducta cauſa, eo inſtante propoſitum eſt hodie dubium: An Joſepho Beneficiato ſit dandum mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione percipiendi medietatem Primitiarum, & DD. manutenendum reſponderunt.

Quia Joſephus plenè probat ſuam quaſi poſſeſſionem percipiendi Primitias, ne dum de tempore motæ litis, ſed etiam longè antea, Beneficiatoſque anteceſſores in eadem poſſeſſione extitiſſe, vt ex teſtibus pro parte dicti Joſephi examinatis, & datis in Summario *numer.* 1. ex quibus nonnulli etiam deponunt talem eſſe conſuetudinem immemorabilem, & quando poſſeſſio eſt alicuius
1 temporis conſiderabilis, † hoc eſt, ſi ſit de-
2 cennalis, † eſt manutenibilis, etiamſi in contrarium habeat iuris reſiſtentiam *Poſth. de manut. obſer. 44. num. 23. & 24.*

Quæ tamen iuris reſiſtentia in præſenti cauſa non concurrit, tum quia in Diœceſi Hi-
3 ſpalenſi, † in qua Parochiæ non ſunt diſtin-
4 ctæ, † aſſiſtentia iuris ſtat pro Archiepiſco-
5 po, † qui eſt Parochus vniuerſalis, non au-
6 tem pro Curatis particularibus, † qui non ſunt veri Paſtores *Rot. deciſ. 201. num. 6. parte 13.* Tum etiam, quia in Regnis Hiſpaniarum † dignitates, & Beneficia, vt plurimum
7 cum decimis ſunt fundata, & propterea Re-
8 ctores † in illis partibus non fundant ſuam intentionem ſuper eis *Greg. deciſ. 429. num. 6. & Zarat. deciſ. 74. num 14.*

Et iidem teſtes ita vlterius ſubdunt, non ſolum in prædicta Eccleſia Sancti Ioannis del Puerto, ſed etiam in alijs Eccleſijs Diœ-
9 ceſis Hiſpalen. conſueuiſſe diuidi Primitias inter Curatos, & Beneficiatos, quod comprobatur etiam ex *deciſ. 29. penes Poſth. de manut.* edita in alia cauſa Hiſpalen. Primitiarum.

Addebant informantes pro Joſepho concordiam initam inter Archiepiſcopum tan-
10 quam Curatum Vniuerſalem, † & Vniuerſitatem Beneficiatorum Eccleſiarum Parochialium Capitulariter congregatorum Ciuitatis Hiſpalen. 29. Nouembris 1624. in qua literaliter leguntur Primitiæ, vt ſupra diuidendæ.

Nihilo obſtante, quod Concordia muni-
11 ta non ſit beneplacito Apoſtolico. † Quia ad validitatem ſufficit ſola confirmatio Epiſcopi ad *cap. 2. de tranſact. & ibi Abb. numer. 2. & 4. Gloſ. in cap. ex multiplici verbo eandem de Decim. Rot. deciſ. 218. num. 1. par. 7.*

Et ita altera tantum Parte informante, reſolutum fuit.

Pars XIX. Recent.

R. P. D. RONDININO.

Romana Cenſus.

Veneris 26. Junij 1676.

ARGVMENTVM.

De ſuo intereſſe docuerat fideicommiſſarius, & proinde fuit admiſſus ad cauſam, quæ agitabatur cum hærede grauato; illud autem fuit deſumptum ex immiſſione ſibi à iudice conceſſa, etiam cum clauſula *dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*, ac etiam ex alijs, quia de clauſula, alio non poſſidente, veram immiſſionem tribuit, cumque de defectu ſui iuris adhuc excipieretur, hoc ſibi à tertio opponi non poſſe deciditur, ſed alijs fideicommiſſarijs, qui non comparebant, remanere reſeruatum.

SVMMARIVM.

1 *Fides Baptiſmatis adminiculata, etiam à ſolis teſtibus ad perpetuam rei memoriam, plenè probat filiationem.*
2 *Admiſſio ad cauſam conceditur illi, qui docet de ſuo intereſſe.*
3. *Admiſſionis ad cauſam indicium aliqualem, & apparentem probationem requirit.*
4 *Probatio plena in formali, & plenario iudicio reſeruatur.*
5 *Iudiciorum ordo peruerti non debet.*
6 *Immiſſio conceſſa cum clauſula* dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura.
Nemine comparente, qui de melioribus iuribus doceat, veram poſſeſſionem tribuit ibidem, & numer. 7.
7 *Clauſula* dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura.
Non ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis, ſed eam reſoluit, ſi conſtat de iure, & præiudicio alterius, ſeu de alio poſſeſſore ibidem, & num. 6.
8 *Exceptio, quæ ſolum reſpicit iura fideicommiſſariorum, ab ijs tantum, non autem ab alijs poteſt opponi.*
9 *Tertius de cuius iuribus excipitur, debet oppoſitioni conſentire.*

DECISIO CCCXCVIII.

DEFVNCTO Henrico de Alphonſis, Aloyſius eiuſdem frater commiſſionem admiſſionis ad cauſam obtinuit cum ſolita clauſula docto, quod ſua interſit, ad cuius commiſſionis formam cum dubium propoſuerim, eiuſdem Aloyſij fauore hodie Domini reſponderunt.

Docet ipſe, quod ſua interſit ad cauſam admitti, cum probet mortem Henrici fratris, ſeque eſſe filium Petri Senioris com-
1 munis parentis † ex fide baptiſmatis adminiculata à teſtibus ad perpetuam rei memo-

riam examinatis, & ideo veluti talem, cuasiſſe filium primogenitum, † & ſucceſſiue
2 in locum Henrici fratris defuncti, & tamquam fideicommiſſarium hæredem ab A. C. obtinuiſſe mandatum de immittendo in poſſeſſionem bonorum fideicommiſſariorum Petri Senioris de Alphonſis, cuius vigore locorum montium, & domus poſitæ in via Iulia poſſeſſionem adeptus eſt, quam à decem, & ſeptem annis circiter retinet, neminе contradicente, de eiſdem bonis di-
3 ſponendo, † quæ omnia ſufficiunt ad hunc effectum admiſſionis ad cautam, in cuius iudicio ſufficit actori aliqualiter ſummariè, & apparenter docere, quod ſua interſit ad
4 cautam admitti, † reſeruata pleniori probatione in formali iudicio ſuper ſucceſſione,
5 ne iudiciorum † ordo peruertatur ex notatis per *Canoniſtas in cap. veniens il ſecondo, vbi Innocentius verbo incontinenti Felin. & num. 13. de teſtibus idem Felin. in cap. cum ſuper num. 16. de ſentent. & re iudic. Abbas conſil. 82. ſub numer. 10. volum. 1. Cardin. Zaberell. conſil. 8. nu. 2. Rota coram Coccin. deciſ. 47. nu. 19. Bich. dec. 24. num. 5. Card. Celſus deciſ. 244. num. 1.*

Etiam ſi A. C. conceſſerit Aloyſio Actori immiſſionem cum clauſula *dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium me-*
6 *liora, & potiora iura*, † quia cum in effectu vacans poſſeſſio dictorum bonorum reperta fuerit, nec vllus vnquam comparuerit, qui docuerit in dicto fideicommiſſo iure meliora, & potiora habere, immiſſio illa veram poſſeſſionem tribuit Aloyſio, cum non
7 ſuſpendat acquiſitionem poſſeſſionis, † ſed eam tantummodo reſultat, quando conſtabit de iure, & præiudicio alterius, ſeu de alio poſſeſſore *Ciriacus contr. 10. nu. 12. Adden. ad Greg XV. deciſ. 332. ſub num. 6. Thomat. deciſ. 15. num. 20. & 21. Poſt de manut. obſervat. 50. num. 8. Rota poſt eundem deciſ. 14. num. 18. & deciſ. 59. num. 8 & deciſ. 480. num. 9. & 10.* in quibus terminis plenæ poſſeſſionis loquuntur deciſiones in illa *Romana fideicommiſſi, ſeu Saluiani coram Reuerendiſſimo Decano in recent. parte 14. deciſ. 108. numer. 2. & deciſ. 118. illo eodem numero.*

Non obſtat, quod Aloyſius non doceat ſe adimpleuiſſe conditionem præſcriptam à Petro Seniore de Alphonſis fideicommittente, qui vult, vt eius ſucceſſores in Vrbe habitent, alias non poſſint potiri commodo, & adminiſtratione bonorum fideicom-
8 miſſariorum, † quia cum hæc exceptio reſpiciat ius vocatorum, non niſi ab illis poteſt opponi, vt dicebat *Bar. in mag ſtrali repetitione huius materiæ in l. 2. ff de excep. rei iudic.* vbi, quod tertius de cuius iure excipi-
9 tur, † debet oppoſitioni conſentire *Doctores l. loci corpus §. competit ff. ſi ſeruitus vindicetur Rimin. Sen. conſ. 199. ſub num. 8. Theſaur. in celebri deciſ. 4. num. 3. Rota coram Coccin. deciſ. 1577. num. 8. & coram Bichio deciſ. 65. numer. 19.*

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

R. P. D. TAIA

poſtea S. R. E. Cardinali.

Bononien. Pecuniaria.

Mercurij 1. Julij 1672.

ARGVMENTVM.

Euadere cõtendebat procurator reſtitutionem pecuniarum ab eo vigore mandati exactarũ, ex quo dicebat ſe anteriorem creditorem mandantium, à quibus etiam ceſſionem reportauerat; ipſum tamen ad eam reſtituendam teneri deciditur, quia de veritate ſui crediti, ab eo mandantibus præcedenter ceſſi nequaquam docuerat, prout cedens ſemper, & quandocumque illud præſtare, & de eo docere tenetur.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum procura ad exigendum factum à debitore creditori, dicitur factum ad ſibi ſatisfaciendum de ſuo credito, & quando vide numer. ſeqq.*
2 *Mandatum procura factum cum clauſula citra non reuocat priorem ceſſionem procuratori factã.*
3 *Mandatum procura factum ceſſionario ad exigendum, etiam nomine cedentium, cauſa facilioris exactionis dicitur factum.*
4 *Ceſſionarius præſumitur inquiſiuiſſe veritatem creditũ ceſſi, nec illam inueſtigare præterniſiſſe.*
5 *Bona fides mercatoribus deficere non debet.*
6 *Crediti ceſſi veritatem, maximè ingentis ſummæ, tamdiu apud mercatores quieuiſſe præſumendum non eſt.*
7 *Cedens licet non teneatur præſtare debitorem locupletem, illum tamen verum debitorem eſſe, præſtare debet.*
8 *Cedens vſque ad legitimam præſcriptionem tenetur præſtare debitorem ceſſum, verum debitorem eſſe.*

DECISIO CCCXCIX.

ANTONIVS, & Iulianus Mercatores Liburni conſtituerunt Procuratorem Comitem Marcum Antonium ad conſtituentium nomen, & pro ipſis exigen. à Ioanne Baptiſta omnem pecuniam debitam ex ſcriptura priuata, ex libris, ex publico Inſtrumento, & quouis alio modo &c. in Inſtrumento 18. Maij 1648. & Io: Baptiſta debitor lib. 12093. medio Ceſare mandato, manualiter ſoluit Marco Antonio Procuratori ſupradicto lib. 11563. in tot bonis monetis, & reſiduum ſoluere promiſit in Inſtrumento 6. Iunij ſequentis iuxtà d. Inſtrumentum mandati 18. Maij 1648.

Hodie propoſito dubio, An conſtet de credito Antonii, & Iuliani contra Com. Marcum Antonium Mandatarium, non negabat ipſe, ſed opponebat Inſtrumentum 11. Septembris 1647. in quo ipſi Antonius, & Io-

& Iulianus) affectantes cum iuramento habuisse à Co. Marco Antonio creditum duc. 3000. contra Vincentium iam pridem mense Iulij proximo, & proinde insolutum cessisse ipsi Com. Marco Antonio creditum contra Ioannem Baptistam ad summam scut. 2349. 8. 3. & totum residuum sc. 3000. Co: Marcum Antonium habuisse in pecunia numerata à se ipsis Antonio, & Iuliano, ideo ipsi Antonius, † & Iulianus non recedentes etiam à d. cessione sui crediti facta, imò insistentes, & confirmantes, vt Comes Marcus Antonius restitueret ad suã pecuniam à Io. Baptista, constituerunt suum verum, & legitimum Procuratorem ipsum Co. Marcum Antonium ad exigendum suo nomine proprio, & cessionario, & vti procuratorio quoque eorumdem constituentium, si oporteret dd. scuta 2349. 8. 3. de credito constituentium debitoris Io. Baptistæ, & de exactis quietandum, tam vti principalem cessionarium, & Dominum, quàm vti Procuratorem.

Nec obstare dicebat Co. Marcus Antonius posterius mandatum exigendi nomine
2 mandantium, † tum quia factum citra &c. hoc est citra reuocationem anterioris, præcipuo nomine proprio, & facilioris exactio-
3 nis causa, † & sub conditione, si oporteret etiam nomine cedentium ad ipsam clausulam citra &c. apud *Barb. clausul. 17. numer. 11. cum alijs*, & sic exegisse potius ad sentum soluentis ipsius.

Quæstio redacta est ad veritatem crediti Marci Antonij cessi Antonio, & Iuliano contra Vincentium, quod Comes Marcus Antonius asserebat fuisse in quadam scriptura manuali *Pagarè*, Antonio, & Iuliano iam tradita, & arguebat ex eo, quod Antonius, & Iulianus accepissent à se cessum dictum nomen antea mense Iulio, vt supra, & ipsi postea cessissent 11. Septembris sequen-
4 tis; † etenim inquisissent satis, & requisissent cessi nominis veritatem propterea indubitati, & innominati in instrumento, & adijciebat temporis cursum ad duo de tri-
5 ginta annos, refundendo bonam † fidem Mercatoribus deficientem, & exactam forte pecuniam, † quæ tanta, ac tamdiu debita
6 mercatoribus; vel à cesso Vincentio debitore debitoris, vel ab ipso Marco Antonio verum nomen non cedente non quieuisset, si etiam Mercatores ita cessissent, non aliàs aliterque cessum.

DD. autem summo, & suo iure subnixi
7 creditorum, quia si nomen cessum sit, † cedens nisi locupletem debitorem esse, præstare debet, ad *l. 4. ff. de hæred. vel act. vendit. & Olea de cess. iur. quæst. 3. numer. 3. tit. 7.* & credere dignum est, non præstito debitore
8 cesso, † neque legitima præscriptione, completo quoque temporis lapsu, constare de credito, vt supra responderunt.

Et ita, vtraque parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. EMERIUS Cremonen. Iuniſpatronatus.

Mensis 1. Iulij 1676.

ARGVMENTVM.

Traditur materia beneficij Sacerdotalis actu, non autem habitu, quæ in præsenti deducebatur ex eo, quod testator mãdauit eligi Sacerdotem, qui sit sufficiens, & attendat ad celebrandum, alias remoueatur, & eligatur alter, ad quem effectum ponderatum est, quod qualitates à testatore requisitæ considerari debeant vicissim, & vnitim, non autem separatæ, & distinctæ.

SVMMARIVM.

1 *Qualitates à testatore requisita interuenire debent de tempore actus, non autem postea.*
2 *Testator si voluit præsentari Sacerdotem tempore præsentationis, non potest eligi ille, qui eo tempore non erat Sacerdos.*
3 *Sacerdotale, vt dicatur beneficium qualitates à fundatore requisitæ considerari debent vnitim, non separatim, & distincte, & num. seqq.*
4 *Sacerdos si non solum eligendus est, sed etiam, qui celebret, & attendat ad celebrandum alias remoueatur, & eligatur alter.*
Denotat beneficium esse Sacerdotale non simpliciter habitu, sed etiam actu ibidem.
5 *Beneficium esse Sacerdotale actu, non habitu, aliud est, quod requiratur ab homine, aliud verò à lege, & num. 7.*
6 *Sacerdos idoneus, & sufficiens, qui celebret si præsentari debet, huiusmodi qualitas de tempore electionis est necessaria.*
7 *Dispositio hominis differt à dispositione legis, & ideo cum illa magis rigorosè proceditur, & supra num. 5.*
8 *Residentialis qualitas à testatore requisita cum pœna priuationis, denotat beneficium esse Sacerdotale actu.*

DECISIO CCCC.

PLACVIT Dominis confirmare decisionem editam sub die 11. * Decembris præteriti, & breuiter ex eodem fundamento, quod fundator voluerit Sacerdotem, seù præsentandum debere esse actu talem de tempore electionis, † ac propterea
1 cum illa qualitas tunc non adfuerit, neque
2 adhuc adsit in Stephano, † ipse non potuerit eligi, seù præsentari per *Text. in cap. significatum 11. de Præben.* & ea, quæ notat *Fagnan. in cap. 1. num. 54. & seqq. de stat. & qualit. Pirr. Conrad in prax benef. lib. 2. cap 10. num. 116. cum seqq. Rota penes Gart. de benefic. par. 7. cap. 1. numer. 79. decis. 570. num. 1. par. 4. dinetf. decis. 216. numer. 1. & seqq. par. 2. rec. coram Seraph. dec. 871. nu. 1. coram Lunezetio Iun. decis. 956 ante num. 9 cum duobus sequentibus, & in Vicen. Beneficij 18. Februarij 1675. coram me.*

Hanc autem mentem Fundatoris tursus deducebant non ex simplicibus verbis eligendi Sacerdotem, seu Presbyterum, † neque ex aliis, qui celebret duas Missas in hebdomada, bene reflectentes, neque ista separatim sumpta hoc perneceſſe inferre ad mentem *Fortunum Merlin. dec.* 83. & Sacræ Congregationis Concilij in quamplurimis responsis allegatis in mon rélat. *decis Merlin.* & per *Barbos. de iur. Eccleſ. universum lib. 1. cap. 3. num. 13.* quoque ab informantibus indicatos, ſed ex omnibus ſimul conglobatis, hoc eſt eligendi Sacerdotem, ſeu Presbyterum idoneum, ſeu ſufficientem, † qui celebret duas Miſſas in hebdomada, & ſi non attendat ad celebrandum removeatur, & ponatur alius.

Hæc enim omnia ſimul vnita in diſpoſitione Hominis, & ab obſeruantia etiam comprobata iterum viſa fuerunt † denotare enixam voluntatem, vt eligendus, ſit actu Sacerdos, & per ſe ipſum celebret ex his, quæ in leuioribus terminis, † in quibus Teſtator mandauit præſentari Sacerdotem idoneum, vel ſufficientem, qui celebret, tradunt *Dec. in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 12. de elect. & in conſ. 129. num. 5. verſ. & ſic verba iſta, Garz. de benef. par. 7. cap. 1. nu. 61. & 63. Lotther. de re benef. lib. 2. qu. 47. num. 8. Pirr. Corrad. Lib. 2. cap. 10. num. 109. Grat. diſc. 800. nu. 11. §. qua ſint notanda, poſt medium, Rot. d. dec. 496. num. 8. par. 1. recent.* & diſtinguendo inter diſpoſitionem hominis, † & legis tradiderunt *Caſtill. contr. iur. cap. 90. num. 44. Pirr. Corrad. d. lib. 2. cap. 10. il ſecondo numero 120. Barboſ. allegat. 24. num. 37. Rota d. dec. 496. nu. 8.* Et ex aliis, quæ in caſibus, in quibus demandata fuit † priuatio Beneficij, ſi non reſideat notant *Lotther. de re benef. lib. 3. qu. 27. num. 31. & 43. Rota deciſ. 140. num. 5. par. 4. recent.* & reſoluit in his terminis Sacra Congregatio Concilij, vt teſtatur *Fagnan. in cap. 1. num. 28. de etat. & qualit. cum aliis in deciſionibus huius cauſæ 17. Iunij §. eoque facilius, & 11. Decembris §. Et fortius anni præteriti, coram me.* Et iſto modo credebant Domini benè conciliari omnes authoritates, & reſolutiones Sacræ Congregationis in hac materia emanatas, & inter ſe contrarias, ſed diuerſas, ſecundum diuerſitatem circumſtantiarum, cum quibus emanarunt.

Et ita vtraque parte informante reſolutum fuit.

Plurimæ deciſiones factæ ſunt in hac cauſa, quæ omnes concordatæ fuerunt ſupra in calce dec. 354. huc eadem parte.

R. P. D. BOVRDEMONT.

Bononien. Beneficij.

Iunij 21. *Iunij* 1677.

ARGVMENTVM.

Nulla declaratur poſſeſſio conceſſa à Iudice, qui vel appellanti non reſponderat, vel apoſtolos ſimpliciter, ſine vlla diſtinctione conceſſerat, cum dicatur ſemper ille appellationi detuliſſe, non obſtante clauſula *cum facultate manutenendi quem de iure*, à Signatura appoſita, quia etiam ipſa ſuſpendit executionem iam factam, quotes eadem legitimè fieri non poterat; Rurſus nullius quoque vſus eſt proceſſus beneficialis, fabricatus coram A. C. cum ſolis citationibus domi dimiſſa copia exequutis, cum ille perſonales eſſe debuerant; & tandem decidit, quod poſſeſſor triennalis aduerſus prouiſum Apoſtolicum tutus ſit, quamuis conuentionalis intimatio moleſtiarū inter partes proceſſerit, quoties, vt hic, illa facta fuerit, literis non expeditis.

SVMMARIVM.

1 *Manutentio datur poſſeſſori, qui ſuum animum poſſeſſionem probauit.*
2 *Poſſeſſio probatur ex inſtrumento publico adeptionis illius, nullo alio in poſſeſſum exiſtente.*
3 *Poſſeſſio probatur etiam ex confeſſione Partis.*
4 *Poſſeſſio Rei conuenti reſultat ex mandato de immittendo ab Actore petito.*
5 *Mandatum de immittendo præſupponit poſſeſſionem partis, contra quam petitur.*
6 *Iudex, qui nulliter, iniuſtè, & attentate procedit, poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat.*
7 *Clauſula* cum facultate manutenendi quē de iure, *ſuſpendit executionem, non ſolùm faciendam, ſed factam, quotiescilla non fuit legitimè facta.*
8 *Apoſtolos Iudex ſimpliciter conceſſiſſe dicitur, dum illos non dedit qualificatos, dimiſſorios ſcilicet, refutatorios, vel reuerentiales.*
9 *Iudex per conceſſionem apoſtolorum ſimpliciter dicitur appellationi detuliſſe.*
10 *Iudex, qui detulit appellationi non poteſt amplius exequi ſuum mandatum, vel ſe in cauſa intromittere, abſque vitio attentatorum.*
11 *Reus tenetur probare fundamentum ſuæ exceptionis, quia in eo efficitur Actor.*
12 *Iudex, qui petenti Apoſtolos nihil reſpondit, adhuc tamen dicitur appellationi deferre, itaut nec refutatorios amplius dare poſſit, nec in cauſa ſe intromittere abſque vitio attentatorum ibidem.*
13 *Poſſeſſio data à Iudice, qui vel detulit appellationi, vel appellanti non reſpondit, efficitur nulla, & attentata.*
14 *A. C. ſi eſt deputatus exequutor Gratiæ alicuius, remanet exequutor delegatus.*

S.C.

15 *A.C. dicitur procedere vti Executor delegatus, si recepit propinam, dum alias illam recipere non potuisset.*

A.C. iuxta suas ordinarias facultates ex Constitut. Summorum Pontificum propinas recipere prohibetur num. 15.

16 *A.C. in causis, in quibus est Executor literarum Apostolicarum, non potest procedere cum citationibus domi dimissa copia, sed personalibus tantùm.*

17 *Citationes personales, quæ fiunt in causis commissariis, & executionis literarum Apostolicarum, cadunt sub diebus tantum modò Lunæ, Mercurij, & Veneris.*

18 *A. C. in causis iuxta suas ordinarias facultates procedit in quacumque die, & cum solis citationibus domi dimissa copia.*

19 *Stylus Curiæ remanet probatus à Cancellarum patronis, de illo testantibus.*

20 *Attestatio, quæ est magis distincta, & certa, illa præualere debet.*

21 *Attestatio semper præualet, quæ est iuris communis dispositioni conformis.*

22 *Possessor triennalis etiam vigore indulti remanet tutus ab omni lite, & molestia tam in possessorio, quàm in petitorio.*

23 *Regula* Cancellariæ de Triennali possessore *resistit etiam proviso Apostolico, tanquam de reseruato, & habenti Breue de capienda possessione nomine Camera.*

24 *Data expressa in Breui de capienda possessione nomine Camera, intelligitur de illa supplicationis, non autem literarum Apostolicarum.*

Si in eodem Breui nouum prorogatur, ac præfigitur tempus ad illas expediendas, ibidem.

25 *Patrono causæ etiam creditur, quoties illius attestatio verisimilis est, aut conformis assertioni Pontificis.*

26 *Pontificis assertioni stare debemus, & pro ea præsumendum est.*

27 *Possessio triennalis beneficij non interrumpitur ex contraria conuentione partium facta literis non expeditis, & supra à num.* 23. *vers. non subsistente, & in seqq.*

28 *Literæ Apostolicæ quoties expeditæ non sunt, nulla remanent commissio causæ, processus, & alia quæcumque facta sint.*

29 *Iudicium, cæteri que actus iudiciales sunt nulla, literis Apostolicis non expeditis.*

30 *Iuristidientis defectus in causis beneficialibus semper adest, quoties literæ Apostolicæ expeditæ non sunt.*

DECISIO CCCCI.

AD Beneficium SS. Benedicti, & Laurentij de Montirone S. Rota concessit mandatum de manutenendo R. P. D. Seuerolo de eo prouiso à clar. mem. Cardinali
1 Columna Indultario, † quia probauit suam antiquiorem possessionem, ex instrumento publico illius adeptionis vsque do anno 1658. *eius Summario num.* 7. † quod probat
2 nullo tunc existente in possessione, vt dixit *Rota decis.* 45. *nu.* 1. *par.* 15. *recens.* Et ex confes-
3 sione † R. P. D. Capraræ de eodem beneficio prouisi à Sede Apostolica, tamquam de re-
4 seruato, † resultante ex mandato de immittendo, quod contra D. Seuerolum ab A. C.
5 obtinuit, † quod præsupponit illum possessionem, *Rot. dec.* 339. *n.* 9. *par.* 15. *rec. Em. Ottob. dec.* 219. *nu.* 1. & 2.

Cuius tamen mandati executio postea facta de anno 1666. non priuauit D. Seuerolum, qui se pro spoliato non habuit sua anteriori manutenibili possessione, † quia A. C.
6 attentatè, nulliter, & iniustè processit, ex adductis à *Posth. de manut. obseruat.* 12. *nu.* 36. & *seqq. Rot. decis.* 167. *num.* 9. & *decis.* 312. *num.* 1. *par.* 15. *recent.* Quamuis cauta à Signatura Iustitiæ commissa mihi fuerit *cum facultate*
7 *manutenendi quem de iure*, † quia huiusmodi clausula non solùm suspendit executionem faciendam, sed etiam factam irritat, & annullat, quando, prout hic, non fuit legitimè facta, vt distinguit *Rot. decis.* 305. *nu.* 15. *par.* 6. *dec.* 268. *num.* 17. *par.* 8. *recent.* & *in Bononien. Bonorum* 7. *Febr.* 1656. §. *quia licet, coram Eminent. Cerro*.

Processit equidem attentatè A. C. quia postquam dederat D. Seuerolo appellanti à dicto mandato Apostolos ab eo petitos, †
8 non tamen qualificatos, ideò non dimissorios, nec refutatorios, nec reuerentiales, sed
9 simpliciter, *dicto Summario num.* 6. † non potuit ex † quo detulerat appellationi dictum mandatum exequi facere, nec amplius in Causa se intromittere, sine vitio nullitatis, & attentatorum, iuxta doctrinam *Baldi in l. appellatione* 3. *num.* 8. *in fin. vers. quæro vtrum Iudex C. de appell. Anchar. in cap. dilectis filijs num.* 7. *de appell. fol.* 368. egregiè *Roman. singul.* 162. *fol.* 15. *Luca Pet. in prax. lib.* 5. *cap.* 2. *nu.* 5. & 6. *Scacc. de appellat. qu.* 13. *num.* 12. *ibique Rot. decis.* 73. *per totam*.

Imò etiamsi Iudex Dom. Seuerolo petenti Apostolos non respondisset, sed tacuisset, vt prætendebat, sed non probabat D. Caprara contra literam scripturæ Notarij, de ea rogati, ibi Apostolos Petenti dedit, *dicto Summa-*
11 *rio num.* 6. † prout tenebatur in hac sua exceptione ex reo, factus actor, vt coram *Coccin. dec.* 2017. *num.* 22. & *decis.* 2196. *num.* 6.
12 adhuc diceretur † ipsum appellationi detulisse, itaut, nec refutatorios amplius dare, nec in causa intromittere se potuisset, sine vitio attentatorum, vt dixit *Franc. in cap. ab eo* §. *illud autem num* 2. *de appellat. in* 6. *fol.* 100. *Lap. allegat.* 124. *num.* 1. *vers. sed contrarium est verum, Luca Pet in prax. lib.* 5. *dicto cap.* 2. *num.* 3. *Scacc. de appell. q.* 13. *num.* 21. *in fin. & num.* 57. *in fin. Rodolph. in prax. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 192. & *duobus seqq. Added. ad dec.* 108. *lit. A. vers. limita secundò post librum primum cons. Farin.* ob quam
13 rationem possessionem † nullam, & attentatam, alias Rota declarauit coram *Comitulo dec.* 90. *nu.* 4. & *seqq.*

Nulliter etiam processit A. C. quia cum esset specificè deputatus Executor gratiæ
14 D. Capraræ, † quo casu erat Executor delegatus, vt aduertit in praxi *Salust. Tiber. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *Birb. dec.* 173. *num.* 10. *Merlin. decis.* 157. *num.* 5. Et tamquam

dicit

delegatus processit, dum propinam recepit,
15 quam recipere †non potuisset, si iuxta suas ordinarias facultates processisset, vt statuit *s. m. Paulus V. in reformat. Tribun. tit. de Audit. Cam.* §. 27. *praxim Ridolph. fol.* 675. Non potuit sine vitio nullitatis procedere, prout fecit cũ citationibus exequutis domi dimissa
16 copia cadentibus pro quacumque die, † sed tenebatur procedere per citationes personales cadentes in diebus Lunæ, Mercurij, &
17 Veneris † destinatis in causis Commissariæ exequtionis Breuis, & literarum Apostolicarum, vt distinguit *Bucca de stylo A. C. cap.* 30. *vers. nam ex iurisdictione cum seq. & vers. qui D. Simonetta, Salust. Tiber in prax. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 66. *Vbert. de citat par.* 1. *cap.* 7. *num.* 229. *Ridolph. in prax par.* 1. *cap.* 2. *num.* 66. *Rot. decis.* 1. *num.* 3. *&* 6. *part.* 4. *diuersor. & decis.* 495. *numer.* 3. *part.* 3. *recent.*

Quidquid dicant attestationes Notariorum de stylo A. C. procedendi cum citationibus domi dimissa copia in quacumque die, *Summario responsionis D. Caprara num.* 1. tum quia sunt simplices fides, tum quia intelligi debent in suo casu, quando scilicet A. C. non est deputatus, neque nominatus Exequutor in Breuibus, & literis Apostolicis, †
18 sed procedit vigore suarum ordinariarum facultatum, secundum quas procedere potest in quacumque die, & cum citationes exequuta domi dimissa copia, vt distinguit *Salust. Tiber. vbi supra lib.* 1. *cap.* 51. *vers. nisi dicatur, Ridolph. in prax. d. cap.* 2. *num.* 67. *Vbert. vbi supra dicto cap.* 7. *num.* 229. *vers. quando verò procedit*; non autem in hoc altero casu, quo specificè deputatus fuit Exequutor ex allegatis supra, & secundum hanc distinctionem benè attestati sunt de huiusmodi stylo A. C. quinque causarum patroni, *Summario D Seueroli num.* 10. † à quibus stylum alicuius Cu-
19 riæ probari dixit *Rot. dec.* 48. *num.* 8. *par.* 15. *rec.*
20 & quorum attestatio, † tamquam altera magis distincta, & certa præualere debet, †
21 præsertim quia est iuri conformis, *Rot. dec.* 325. *nu.* 5. *par.* 15. *rec.*

Imusiè demùm processit A. C. quia cum D. Seuerolus possideret, vti diximus controuertum beneficium ab anno 1658. & D. Caprara vigore dicti mandati illius possessionem habuerit ab anno 1666. vtique D. Seuerolus habens titulum coloratum ex dicta prouisione Indultarij, tutus erat ab omni lite, & molestia, tam in possessorio, quàm
22 in petitorio † exceptione regulæ de Triennali, in hoc casu duplicata, & ante dictum mandatum de immittendo in actis opposita, *dicto Summario num.* 9. † quæ resistit etiam
23 Prouiso Apostolico, tamquã de reseruato, habenti Breue de capienda possessione nomine Cameræ, prout habebat D. Caprara, *dicto Summario num.* 2. vt dixit *Rota dec.* 264. *num.* 1. *seq. & 8. par.* 9. *decis.* 64. *nu.* 6. *par.* 12. *coram Buratt. dec.* 280. *num.* 1. *seq. & 16. & h. m. Celsi. dec.* 392. *nu.* 10. *& seqq. & in Tuden. Canonicatus* 10. *Iunij* 1672. §. *vlteriùs, coram Reuer. Albergato Decano, & 5. Ian.* 1673. §. *illudque, coram Illustr. Mathæis.*

Non subsistente, quod Triennalis fuerit interrupta ex conuentione facta inter has partes vsque de anno 1660. quod molestiæ iudiciales super hoc Beneficio haberentur pro intimatis, *dicto Summario numer.* 3. quia quidquid sit de efficacia istius conuentionis placuit Dominis responsio, quod cum literæ Apostolicæ D. Capraræ non essent sub plũbo expeditæ, nec minus de mense Septembris 1666. vt probat assertio Summi Pontificis emissa in Breue D. Capraræ de capienda possessione nomine Cameræ, expedito in dicto mense, & anno, in quo D. Caprara se fundat, ibi -- prout in literis Apostolicis sub plumbo propè diem deluper expediendis latius explicabitur, & in quo dat eidem Prouiso tempus sex mensium ad expediendum
24 literas, *dicto Summario num.* 2. † vndè conuincitur datam expressam sub die 4. Kal. Iunij 1658. Pontificatus nostri anno IV. in literis relatis *in Summario responsionis D. Capraræ n.* 3. esse datam supplicationis, non autem literarum, nondum expeditarum, sed tantum postea sub die 5. Kal. Februarij anno 12. nempè 1667. vt testatur causæ patronus † vidisse
25 ex regestro literarum originalium, maxima cum verisimilitudine propter dictam assertionem Pontificis emissam de anno 1666. †
26 pro qua præsumitur ex traditis per *Coccin. dec.* 2194. *num.* 66. *& seq.*

27 Sequitur vt dicta conuentio † facta literis non expeditis à fortiori sit nulla, & irrita ad effectum de quo agitur, dum Summi Pontifices iuxta regulam 30. hodiè 31. Cancellariæ, etiam † commissiones causarum obtentas, occasione similium gratiarum, ac processus desuper habentes, literis non expeditis, voluerunt esse nullius roboris, & momenti, & quod per eam interrupta non fuerit Triennalis, nec possidens dixerit esse pa-
29 cificus, † dum talem effectum non operantur actus prædicti, quamuis verè iudiciales ob defectum iurisdictionis, † quamanè literarum expeditionem non tribuunt dixit
30 *Rota coram Verall. dec.* 102. *per tot. par.* 2. *dec.* 37. *num.* 2. *& 3. dec.* 47. *per tot. par.* 3. *Achill. de Grass. decis* 2. *num.* 1. *super regula de Triennali fol.* 149. *Cresc. decis.* 2. *in fin. vers. & tanto magis de cauſ. poſſeſs. & propriet. fol.* 64. *Pen. dec.* 330. *num.* 10. *Bicch. dec.* 1. *num.* 16. *& in Calagurit. Archidiaconatus coram Eminent. Cerro impress. in recent. decis.* 329. *num.* 4. *&* 5. *par.* 15. *& in eadem coram R. P. D. Vicecom.* 1. *Iul.* 1671. §. *& prima.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit.

R. P. D. RONDININO.

Romana Legati.

Veneris 17. *Ian.* 1679.

ARGVMENTVM.

Licet Rota teneat opinionẽ, quod pro legatis via exequtiua non detur, si tamen pro eis fuerit

fuerit actũ coram A.C. à quo in illis practicatur processus exequutiuus, ipsa etiã executionem concedit; Rursus quoq; decidit ur quod hæres beneficiatus possit conueniri in propria persona, & bonis, quia pro certa sũma debitor hæreditatis declaratus erat; & tandẽ de compensatione tractatur, & quod pecuniæ paulatim à viro absente vxori transmissæ, restituendæ non sint, quia solutæ præsumuntur pro alimentis, suaque lautiore substentatione.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum ab A.C. relaxatum iuxta stylum sui Tribunalis, exequutioni demandatur à Rota, quamuis illa pro eo exequtiuè non processisset.*

2 *Pro Legato in Rota via exequtiua non conceditur, iuxta opinionem ab eadem Rota retentam.*

3 *Hæres licet beneficiatus, si in certa pecuniarum summa debitor hereditatis declaratus sit, vel illam creditoribus hereditarys soluere tenetur, vel exequtionem pati, etiam contra personam, & bona propria, ibidem.*

4 *Hæredem beneficiatum vnde processerit praxis, conueniendi contra personam, & bona propria.*

5 *Partita vti illiquida, & dubia à perito in suspenso relicta, non possunt retardare solutionem crediti liquidi.*

6 *Compensatio partitarum, seu prætensionum, quæ sunt illiquida datur cum alijs partitis, seu prætensionibus pariter illiquidis, non autem fieri potest cum credito liquido, ibidem, & num. sequenti.*

7 *De liquido ad illiquidum non datur compensatio.*

8 *Pecuniæ minutatim à viro absente suæ vxori transmissa tam pro alimentis, quàm pro sua pinguiore, & lautiore substentatione restituendæ non sunt.*

9 *Debitor suo creditori non fassus fuisset debitum, illudque soluere promisisset, si d. debitum compensare petuisset.*

DECISIO CCCCII.

EX ijsdem rationibus, quibus sub die 15. Maij proximi præteriti * vtraque parte audita resolutum fuit procedendum esse ad legitimam exequtionem mandati ab A. C. relaxati ad fauorem Archiconfraternitatis SS. Sudarij, contra Io: Carolum de Rubeis hæredem Franciscæ vxoris, & exequti super domo hæreditaria dictæ Franciscæ, hodie, sola Archiconfraternitate informante, Domini fuerunt in decisis.

Iustitia enim dicti mandati, quæ sola impugnabatur apparuit ex legato ab eadem Francisca facto ad fauorem Zucchetti auctoris Archiconfraternitatis, pro quo cum fuerit ab A. C. iuxta sui Tribunalis stylum relaxatum mandatum, eiusque exequutio
1 incepta, † benè potest Rota, cui commissa fuit causa cũ clausula, *alteri qui ad legitimã* declarare, an sit locus legitimæ exequtioni,
2 quãuis apud ipsã vigeat opinio, † quod pro legatis non cõpetat via exequtiua, vt præter decisiones adductas in præterita §. 1. firmatum fuit *in dec.* 215. *num.* 6. *& 7. post Zacch. de obligat. Camer.*

Quinimo iustam etiam visum fuit exequatur ab eodem A. C. concessum contra personam, & bona propria Io: Caroli, quia licet ipse hæreditatem Franciscæ vxoris adiuerit cum beneficio legis, & inuentarij, cum tamen in redditione rationis constitutus fuerit debitor liquidus scut. 1103. mediante relatione tertij Periti iudicialiter de partiũ contensu electi, vel talem summam debet liberè soluere legatarijs, & creditoribus hæ-
3 reditarijs, † vel exequtionem pati etiam contra personam, & bona propria, ex theorica, *Bald. in l. fin. §. etsi predicta num. 1. C. de*
4 *iur. debit.* † Vnde desumpta est praxis relata per *Rodolphin par. 1. cap 8. nu. 253. & seq.* quam secuta est *Rot. coram Merlin. dec. 721. nu. 3. coram Dunoz. iun. dec. 795. post num. 5. vers. prout etiam, & coram Bichio dec. 431. num. 21.*

Non obstante, quod idem Peritus reliquerit in suspenso multas partitas, quas sibi bonificandas esse prætendit idemIo. Carolus ab hæreditate vxoris; vltra quod enim sufficeret illas fuisse calculatas vti illiquidas, &
5 dubias † adhoc, vt allegari non mereantur ad retardandam solutionem crediti liquidi ex deductis *in decisione cõfirmata, §. & quamuis.* Nihilominus ex eadem relatione constat, quod Peritus reliquit etiam in suspenso alias partitas à Io. Carolo bonificandas hæreditati, ideoque quatenus compensationi locus
6 esset, † illa intraret inter hæc credita hinc inde dubia, non autem de credito illiquido
7 hæredis † cum certo, & liquido hæreditatis contra regulam *text. in l. fin. C. de compensat.* vbi DD. communiter *Alex. cons. 93. n. 1. lib. 4. Rot. coram Senaph. dec. 1455. n. 4. & coram Bich. dec. 23. nu. 19.*

Ex his itaque superfluam putarunt Domini particularem, & exactam discussionẽ partitarum relictarum in suspenso, iudicio ordinario conuenientem, sed aliquas ex illis gustantes, credita prætensa à Ioanne Carolo innenerunt insubsistentia; Illud enim vineæ, & melioramentorum satis reiectum fuit in alia præcedenti *decisione* §. *fin.* Pecuniæ verò ab eodem Ioanne Carolo Parisijs tunc commorante, in summa scut. 1094. transmissæ vxori, ad istius debitum calculari non debent; Ex illis enim scut. 672. vti spectantia ad Abbatem Maccillam fuerunt ad eius fauorem inuestita in locis sex Montium, *hodierno Summario Archiconfraternitatis num.* 11. Reliqua verò scut. 402. minutatim pluribus vicibus spatio 14. annorum transmissa, † vti donata, & consumpta in alimen-
8 tis à viro debitis vxori, & pinguiori, ac commodiori substentatione eiusdem, vt ex epistolis mariti, *dicto Summario nu.* 12. restitui non debent per *text. in l si cum mulier 51. in fin.*

& in

& in l. ea, quæ 58. *ff. de donat. inter vir. & uxor.*

Insubsistens denique apparuit creditum, sicut 844. quod contra Zucchettum legatarium habere prætendebat Io. Carolus ob exactionem similis summæ ab eodem Zucchetto factam de eius ordine, & cum quo creditò compensare intendebat controuersum legatum; Nam ex pluribus epistolis eiusdem Zucchetti datis in dicto Summario *num.* 13. constat, quod pecuniæ exactæ fuerũt erogatæ in emptionem locorum montiũ, quinimò occasione aliorum negotiorum idem Io. Carolus euasit debitor eiusdem Zucchetti, & fatendo debitum, illi satisfactionem promittit, vt apparet ex aliis epistolis relatis in dicto Summario *nn.* 14. & 15. † Quod non fecisset si cum d. præcedenti credito suum debitum compensare potuisset, *Bart. in l. si quidem* 24. *C. de transact. Cyriac. contro.* 280. *num.* 5. *Rot. coram Pan. decis.* 430. *num.* 15. *& seq. in rec. dec.* 507. *num.* 3. *par.* 5. *& dec.* 379. *nu.* 15. *par.* 17.

9

Et ita altera tantùm parte informante resolutum fuit.

Præsens causa non solùm fuit à Rota expedita, sed etiam executioni demandata, mediante rescripto Signaturæ Iustitiæ facto cum clausula sine præiudicio; *Supra verò in hac eadem parte adest altera, quæ hic confirmatur decisio, & est in ordine* 216.

R. P. D. TAIA

postea S.R.E. Cardinali.

Bononien. Fideicommissi de Seraphinis.

Luna 20. *Februarij* 1679.

ARGVMENTVM.

Alienata erant bona fideicommissi particularis, quamuis expressè alienari prohibita, cum ideò alienatio ratione detractionum saluari prætenderetur, hoc ipsum ab illorũ possessore probandum esse deciditur, plura ideò non solùm de hac materia fideicommissaria deducuntur, verùm etiam de filiatione, illiusque legitimitate in præsenti decisione tractantur.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum expressum ad extraneos, ex coniecturis pietatis remanet in filijs.*
2 *Fideicommissum ex coniecturis deducitur, matimè fauore filiorum, & quales hic ponderata sint.*
3 *Fideicommissum ex quibus dicatur perpetuum, & successiuum, non autem ad primos hæredes, vel alios descendentes restrictum.*
4 *Alienationes consumpsisse detractiones, quis probare debuerit.*
5 *Possessor bonorum fideicommissi particularis probare debet præcedentes alienationes pro detractionibus non sufficere.*
6 *Hæredes alienantis quatenus seruare teneantur facta defuncti, vel ne n. seqq.*
7 *Alienationem expressè prohibitam an irritare possit hæres, vel etiam ille, qui alienauit.*
8 *Indignus reputatur alienans, vt contra proprium factum sua alienationis venire possit.*
9 *Liber Baptismi administratus probat filiationem, amplia vt num. seqq.*
10 *Legitimitas probatur ex libro Baptismatis administratus sufficit.*
11 *In Baptismate requiruntur testes, & an pro illis patrini sufficiant.*
12 *In Baptismate non est necessaria expressio nominis matris.*
13 *Baptismatis liber eo minus requirit expressionem nominis matris, si in pluribus partitis illud descriptum non sit.*
14 *Enunciationes plures prænalent vni.*
15 *Persona plures eiusdem nominis esse possunt in eadem familia.*
16 *Enunciatio facta in instrumento præsumitur vera.*
17 *Personarum pluralitatem qui allegat probare debet, & quomodo.*
18 *Legitimitas probatur ex gradibus, & honoribus, non nisi legitimis, & filijs legitimorum conferri consuetis.*
19 *Emptori si reuocatur alienatio vtpote facta contra prohibitionem de non alienando, reseruatur actio super consequutione pretij.*

DECISIO CCCCIII.

ANGELVS senior, instituit hæredes Iulium, & Constantinum filios masculos impuberes, & alios masculos ex eis nascituros, eorumque descendentes masculos. Si verò contingeret aliquem mori in pupillari ætate, vel posteà quandocunque sine filijs, cæteros filios masculos in capita, & forsan præmortui filios in stirpes, substituit vulgaritèr, pupillaritèr, & per fideicommissum. Et casu, quo filij instituti inuicem substituti, ac etiam alij descendentes ex eis masculi decederent superstitibus solùm fœminis, eas filias instituit, easque inuicem substituit vulgaritèr, pupillaritèr, & per fideicommissum, insuper prohibuit omnium immobilium venditionem, alienationem, & specialiter domus, sed volens, intendens, & ordinans huiusmodi domus dominium, vsum, & habitationem &c. semper, & ad perpetuam memoriam ipsius Testatoris, ac pro honore, & fama familiæ, & Salatæ eiusdem esse, stare, remanere, & spectare ad successores suos sub modo, & ordine permisso, relictos &c. priuans nolentes obseruare, & adimplere dispositionem non solùm super domo, verùm etiam super reliquis bonis quibuscunque omni iure eidem, vel eisdem competenti, & competituro vigore huius testamenti.

Et si contigerit omnes filios, vt supra natos, & nascituros, & quoscunq; alios vtriusque sexus sub forma superiùs expressa tam-

lineam

lineam masculinam, quàm femininam descendentes decedere, & sic neminem ex eius descendentibus, & linea extare, voluit Gabrielem eius fratrem germanum fore, & esse suorum bonorum, & iurium hæredem vsufructuarium &c. proprietarios verò filios masculos legitimos, & naturales dicti Gabrielis.

Cùm autem dictus Iulius alter hæredum Angeli senioris Patris vendiderit quandam domum, deinde Seraphinus nepos dicti Iulij ex Angelo iuniore filio, & respectiuè pronepos Angeli Testatoris partem dictæ domus specialiter alienari prohibitæ vendiderit, filii ipsius Seraphini agunt cõtra tertios possessores, & dubio proposito -- An sit cõcedenda immissio 16. Martij 1676. DD. distulerunt resolutionem, mandando informari super filiatione Seraphini ex Angelo. Hodie verò informantibus partibus iuxtà præscriptum, DD. respondendum dandam immissionem, reseruato iure Possessoribus agẽdi ad pretium quatenùs de iure.

Fideicommissum restitutorium, & prohibitorium etiam speciale super domo controuersa, visum est constare, vt pridem videbatur ex præcisa dispositione supra relata in §. *Et si contingeret &c.* Ex qua patet fideicõmissum non esse restrictum ad filios, & nepotes, sed porrigi ad omnes descendentes, adeóque corruit prima reorum possessorum exceptio. Et superadditæ fuerunt à DD. coniecturæ, & rationes, præcipuè. Sumus enim
1 inter descendentes, † pro quibus coniectura pietatis fideicommissum expressum ad extraneos, deficit, & remanet in filiis vt respondit *Papinian. in L. cum Aum 102. ff. de condit. & demonstr.* cum ibi notatis.

Et inter præcipuas coniecturas admisit DD. vocationem masculorum cum exclusione fœminarum filis extantibus. D. gressum ad plures gradus substitutionum. Prohibitionem alienationis, & quidem specialem controuersæ domus, vestitam ratione,
2 vt semper, † & ad perpetuam memoriam ipsius Testatoris, ac pro honore, & fama familiæ, & Casatæ &c. necnon inunctionem oneris perpetui recipiendi in ea domo hospites, familiares Summi Pontificis, casu quo cum sua Curia Bononiam peteret, quas coniecturas, omissis aliis ponderauit *Rota in Ravennaten. fideicommissi 22. Martij 1675. coram R.P.D. meo Emerix, cum aliis in ea cumulatis*, & de his, & aliis coniecturis benè perpensis *à R.P.D. meo de Luca* abundè *disc. 59. in hac causa in supplem. de fidei. par. 3.*

Quod verò fideicommissum adhuc duret, & prosequatur, & sic corruat secunda exceptio de fideicommisso resoluto, extinctoque vti restricto ad solos filios masculos, & fœminas, absque tractu successiuo, visum est
3 pariter constare ad verba suprascripta. † Et casu quo filij instituti inuicem substituti, ac etiam alij descendentes ex eis masculi decederent &c. & amplius ex declaratione, quod dominium, vsus, & habitatio domus semper, & ad perpetuam memoriam ipsius, & familiæ &c. staret penès successores suos.

Hinc corruit tertia quoque exceptio, quod saltem alienatio domus sub lineatur
4 ob detractiones competentes alienantibus. † Nam cum alienationi domus aliæ præcessissent, & præsumantur subsistentes, etiam cõtra tertios possessores, adeout contraria probatio ad possessores spectet contra hæredem
5 grauatum. † proculdubio in domo, & singulis rebus per fideicommissum relictis, & prohibitis alienari, *Gabr. comm. concl. de legit. tot. quæst. 6. Fusar. de substit. qu. 290. num. 2. Hodiern. ad Surd. decis. 316. in tot. num. 6. Rot. decis. 316. nu. vlt. par. 2. diuers.* maximè de onere probandi *Rot. coram Canaler. decis. 246. n. 1. à vers. tamen his non obstan.*

Vltima, & quarta exceptio, quod Actores vti hæredes alienantis teneantur seruare
6 factum Auctoris, † illudque manutenere, à DD. reprobata est, quia tunc expressa prohibitione alienationis domus, & adiecta dispositioni non sola ratione, vt semper, †
7 & ad perpetuam memoriam &c. Cùm res alienata est prohibita alienari hæres alienantis potest contrauenire alienationi, *Fusar. de substit. quæst. 557. num. 8. abundè allegatis*, & præcipuè *Rot. tot. decis. 110. ex num. 1. par. 2. diuers. vbi num. 4. & de alia decis. Romana Vineæ, quæ est decis. 22. precedente par. 1. & sæpè sæpiùs in recent.* quidquid etiam pro ipso alienante
8 ex nulla, † & irrita alienatione senserit, *Rot. d. decis. 110. num. 2. & 3.* & sensisset antecà contra alienantem, vt indignum *decis. 49. nu. 10. & 11. in eadem causa d. par. 2.*

Demùm Rodulphi Actoris descendentiam ab Angelo seniore fideicommittente, & eum esse dicti Angeli senioris nepotem, constare dixerunt, quia Iulius fuerit filius Angeli, & ex Iulio natus sit Angelus iunior nepos Angeli senioris, & ex Angelo iuniore natus sit Seraphinus pronepos, & ex Seraphino Rodulphus abnepos.

Cumque solùm controuerteretur filiatio
9 Angeli ex Iulio, † visa est satis probari in libro baptizatorum, in quo 26. Octobris 1538. adnotatum est Angelum de Seraphinis filium Iulij sub dicta die baptizatum fuisse, †
10 & librum baptismi, addito aliquo adminiculo probare filiationem, dixit *Rota coram Canaler decis 128. num. 2. cum allag. & cum plurib. coram Buratt. decis. 709. num. 5.* & nouissimè *dec. 14. num. 10. par. 17.* vbe etiam cum qualitate legitimitatis, †
11 vt *sequenti num. 11.* maximè cum duobus Patriois, qui sunt pro duobus Testibus descriptis ante reformationem Sac. Conc. Tridentini *cap. 2. de refor. matrim. sess. 24.*

Conuenit adhuc enunciatio facta in instrumento vẽditionis huius domus 20. Maij 1545. in quo Iulius Pater Angeli vendidit posteriorem partem domus cum promissione ratificationis Angeli filij, prout ratificauit cum interuentu Iuniperæ de Musottis vxoris Iulij, & matris Angeli die 1. Octobris 1552. eademque enunciatio est in alio instru-

ſtrumento alterius venditionis prædii 7. Decembris 1584. & plura alia concurrunt, quæ referre ſuperfluum videtur.

Vnde non obſtat, quod in libro baptiſmi
12 non ſit expreſſum nomen matris; † Tum quia nihil in iure conſtitutum eſt de exprimendo nomine matris; Tum etiam quia in dicto libro baptiſmi ritè recognito á Notario publico compertum eſt in omnibus ferè
13 partitis baptizatorum † non adeſſe deſcriptum nomen matris &c. vt in relatione Notarij, & plurimis tranſumptis.

Ita nec obſtat inſtrumentum 7. Decembris 1573. oppoſitum de quodam Conſtantino q. Marci Tullij de Simijs, & q. Iuniperæ de Muſottis &c. Vnde Iunipera de Muſottis non potuerit eſſe mater Angeli de Seraphinis in dicto inſtrumento 7. Decembris 1584.

Quia cum plures enunciationes præualeãt
14 vni, † facilè fuit, vt in familia Muſotta pluſquam vna Iunipera eſſet, & plures nuptæ
15 maritali nomine diſtinguendæ, † & diſtinctæ, cum aliàs nomen Iuniperæ ſit in vſu, præſertim in huiuſmodi familia, vt de nomine Balthaſſaris, & familia Sciatorum conſuluit *Dec. conſ. 23. ſub num. vlt. cum alijs*, ma-
16 xime † quod præſumptio ſtat pro veritate enunciatorum in inſtrumento publico, & ad reos tertios poſſeſſores, qui volunt excludere filiationem Angeli ex Iulio, & Iunipe-
17 ra de Muſottis coniugibus ſpectat concludenter probare, quod anno 1573. 7. Decembris non adeſſet alia Iunipera de Muſottis præter illam Marci Tullii de Simijs, vt poſt *Zaberell.* reſoluit *Abbas ad cap. 10. ipſo tit. de fid. inſtr. num* 16. *Maſcard. de probat. concl. 875. num. 2. & concluſ. 1179. nn. 28. & 29. cum alijs*.
18 Et placuit ingenioſi, † eruditiq; Patroni obſeruatio ex Cronologia familiarum Bononiæ Pompei Scipionis Dulfi ſub cognomine Bianchetti anno 1408. vbi notatur Conſtantinum fuiſſe de numero Antianorum Bononiæ anno 1468. & poſt eum Angelum nempè iuniorem nepotem Angeli ſenioris ex Iulio filio illius fuiſſe Antianum Bononiæ, honorem nonniſi legitimis ſemper collatum, adeoque filijs Nobilium, & proinde ex his infertur legitima filiatio Angeli ex Iulio.

Reddita quoque viſa fuit ratio de bonis hæreditarijs Seraphini patris à Rodulpho filio per ſententiam, & rem iudicatam A. C. 27. Nouembris 1655. & remanſiſſe creditorẽ hæreditatis paternæ occaſione dotis Frã-
19 ciſcæ matris, & nihilominùs agitur nunc de fideicommiſſo particulari ſuper domo, & tamen adiecta eſt cautio per DD. reſeruato iure agendi Iſidoro, & alijs intereſſe habentibus ad pretium, quatenus de iure.

Et ita, vtraque Parte informante, reſolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Montis Caſineñ. Præeminentiarum.

Veneris 14. Aprilis 1679.

ARGVMENTVM.

Rursùs de quaſi Cathedralitate Eccleſiæ tractatur ad eum caſum, quo de huiuſmodi prærogatiua contendentibus ſimul Populo Germanenſi, cum Monachis Caſinenſibus, horum iura præualere viſa ſunt; Atque ideò quia materia vltra controuerſiam quæſtionẽ ſatis redditur vaga, cum de pluribus pertractari contingat, quæ nõ minus eruditionem, quam hiſtoriam concernunt, ideò ad ſequẽs Summarium, & deciſionem Lectorem remittere neceſsè eſt.

SVMMARIVM.

1 *Caſini Ciuitas olim erat Eccleſiaſtica dignitate decorata.*

2 *Concilium Lateranenſe celebratum fuit anno 487 regnante Felice III. Summo Pontifice.*

3 *Severus Epiſcopus Caſinenſis interuenit, & ſe ſubſcripſit Concilio Lateranenſi.*

4 *Caſini Ciuitas euerſa, & penitus ſolo æquata fuit à Gotis Italiam inuadentibus, itaut ex ampla Vrbe, poſtea vix puſillum Caſtrum euaſerit.*

5 *Caſinenſem Ciuitatem, ab idolorum cultu ſua predicatione fugauit S. Petrus, qui poſtea illius Eccleſiam in Cathedralem erexit.*

6 *S. Benedictus anno 529. diuino oraculo monitus ad Montem Caſinum ſe contulit, eiuſque Ciuitatem demum ab idolatria expurgauit.*

7 *S. Benedictus dum ad Montem Caſinum acceſſit, Eccleſiam in vertice d. Montis extruxit, ibique ſuam Cathedram Abbatialem fixit, iuraque ordinaria in ea acquiſiuit.*

8 *Cathedralem Eccleſiam fundauit S. Iacobus Apoſtolus.*

9 *Cathedralitas antiqua Eccleſiæ Caſinenſis in Eccleſiam, & Monaſterium à S. Benedicto ædificatam translata fuit.*

Caſinenſis Eccleſia ſemper vxorem tantum habuit Diœceſim cum eiſdem populis, num. 9.

10 *Eccleſia ſi mutatur ſolum quoad regimen, & materialitatem tantum, non autem quoad illius formam, ſemper remanet Cathedralis, & Epiſcopalis, ſicut antea erat.*

11 *Caſinenſis Ciuitatis prima, & antiqua euerſio accidit ante aduentum in illam S. Patris Benedicti.*

12 *Monaſterium à D. Benedicto fundatum, non Ciuitatem Caſinenſem deuaſtarunt Longobardi anno 589.*

13 *Monachi Caſinenſes poſt deuaſtatum earum Monaſterium à Longobardis Romam venerunt, & apud Lateranum habitarunt.*

14 *Caſinenſe antiquum Monaſterium Petronax Monachus reſtauranit, illudque Bertarius Abbas ampliauit, & aliud ad radices montis muniit, & circa illud Vrbem condidit.*

15 Mo-

15 *Monaſterium Caſinenſe necato in eo Bertario Abbate, aliiſque Monachis anno 886, vel ſecundum alios 884. fuit à Saracenis deſtructum.*

16 *Germanus non aderat de tempore deſtructionis facta à Longobardis anno 589. de Monaſterio Caſſinenſi, quia fuit ædificatum à Bertario de anno 720.*

17 *Præeminentia, & iura Epiſcopalia, vel quaſi antiqua Eccleſiæ pertinentia, non poſſunt dici translata in Eccleſiam nouiter ædificatam, & quando.*

18 *Iura Epiſcopalia ſemper remanent in ſua Eccleſia, quamuis Epiſcopus propter infortunia aut temporum calamitates ibi reſidere nequiuerit.*

19 *Eccleſia nouiter readificata in locum antiquæ, iure poſtliminij reaſſumit iura ſibi competentia.*

20 *Cathedralitas, & præeminentia ſi ad Eccleſiam nouiter conſtructam ante illius ædificationem ſpectare non potuit, ſignum euidens, quod illa pertinebat ad aliam Eccleſiam per antea eius loco ſubrogatam.*

21 *Dioceſim amplam diu viduaſſe, & in ſuſpenſo remanſiſſe prorſus inueriſimile eſt.*

22 *Cathedralitas, iura Epiſcopalia, & primatus Eccleſiæ quod tranſierint in Eccleſiam nouiter ædificatam probari debet ex auctoritate Pontificis.*

23 *Papa ſolus poteſt Cathedralitatem, & iura Epiſcopalia Eccleſiæ concedere.*

24 *Monaſterium ædificatum in Caſtro venit appellatione eiuſdem Caſtri, & quomodo.*

25 *S. Benedictus habuit viſionem, ſeu miſſionem à Domino, vt ad Caſinum accederet, ibique ſedis ſui nominis perpetuo ſtaret.*

26 *Eccleſiam, & Monaſterium Caſinenſe in Cathedralem erexit Ioannes 22. & Vrbanus V. ad Abbatialem iterum reduxit, & quomodo vid. numer. 34.*

27 *Cathedralitatis conceſſio in neceſſarium antecedens ſupponit Eccleſiam per antea talem non eſſe.*

28 *Cathedralem Eccleſiam inueriſimile eſt Papam exigere voluiſſe, ſi alia Cathedralis extabat, & de ea nulla penitus mentio facta fuerit.*

29 *Cathedrales duas eſſe in eadem Dioceſi continet implicantiam.*

30 *Eccleſia, & Monaſterium Caſſinenſe habent iura quaſi Epiſcopalia, & Cathedralia, cum proprio Territorio, veram Dioceſim, non autem ex priuilegio conſtituentia.*

31 *Cathedralis Eccleſia ſi quæ eſt a ſui origine, nullo indiget priuilegio.*

32 *S. Benedictus tanquam à Deo Caſinum miſſus ad prædicandum, verus fuit Apoſtolus, & ita etiam Epiſcopus.*

33 *Cathedralis impropriè non autem propriè dicitur Eccleſia, ſi ſuum non habet Epiſcopum, etiam ſi iura Epiſcopalia, & Cathedralitatem retineat.*

34 *Cathedralitas conceſſa Eccleſiæ quaſi Cathedralitatem habenti, intelligitur de vera, & propria Cathedrali, cum aſſignatione Epiſcopi proprij.*

35 *Caſinenſis Eccleſia licet Cathedralitate à Ioanne XXII. Pontifice donata, per antea etiam quaſi Cathedralitatem, & dignitatem Epiſcopalem habebat.*

36 *Caſinenſis Eccleſia ab Vrbano V. ad ſuum ſtatum Abbatialem reducta, iura tamen Epiſcopalia, & quaſi Cathedralitatem retinuit, & n. 18.*

37 *Abbates Caſinenſes ſemper exercuerunt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non per modum equiparationis, ſed verè, & propriè.*

38 *Vrbanus V. ademit ſolum Epiſcopalem ordinem Eccleſiæ Caſinenſis ſimis in reliquis remanentibus iuribus Epiſcopalibus.*

39 *Caſinenſis Eccleſia ſemper Cathedralis appellari conſueuit, & illius Præſul Abbas nuncupari.*

40 *Denominatio ſolita, & antiqua indicat ſuperioritatem, quia conſuetudini perneceſſe in decernendis præeminentijs iura valde deſerunt.*

41 *Denominatio regulariter ſit, & ſumitur à digniori.*

42 *Cathedralitas reſultat, & illius ſignum deſumitur à Cathedra fixa, & immobili, veluti marmorea, exiſtente in Eccleſia.*

43 *Superioritas, & reſpectiuè ſubiectio Eccleſiarum ex recognitione in ſuperiorem probatur, & alijs de quibus, ibidem, & n. ſeq.*

44 *Iuramentum fidelitatis, obedientiæ, & confirmatio ſuperioritatẽ, & præeminentiam concludunt.*

45 *Cathedratici ſolutio ſubiectionem in ſoluente deſignat.*

46 *Superioritas, & quaſi Catedralitas deſumitur ex ſynodali decreto, quod fieri debeat commemoratio alicuius Sancti in tota Dioceſi.*

47 *Cathedralitatis argumentum eſt feſtum Eccleſiæ in tota, & vniuerſa Dioceſi, & clerι ad illam acceſſus pro ea celebrando, ac obedientiæ Abbati præſtanda.*

48 *Dedicatio Eccleſia Cathedralis celebrari debet vltra dedicationem propriæ Eccleſiæ.*

49 *Archiuum Eccleſiæ Caſinenſis celebre nuncupatur, eiuſque aſſeruatio maximè prodeſt ad illius ſuperioritatem oſtendendam.*

50 *Cathedralitatis ſignum eſt conſeruatio Archiuij in Eccleſia:*

51 *Cathedralis Eccleſia dicitur illa, à qua cætera Eccleſiæ recipiunt oleum ſanctum.*

52 *Præeminentia, & ſuperioritas reſultat ex præcedentia conceſſa in functionibus Eccleſiaſticis.*

53 *Cathedralitas ſi non controuertitur principaliter, ſed diſceptatur ſolum, cui ſpectet Eccleſia, probatur etiam adminiculis.*

54 *Obſeruantia etiam in materia Cathedralitatis, omnem dubietatem declarat.*

55 *Thronus, & Cathedra Epiſcopalis, ſi non ſint fixa, ſed lignea, & amouibilia, non decorant Cathedralitatem.*

56 *Proceſſionis inchoatio, & terminatio in Eccleſia, illius primatum, & ſuperioritatem non demonſtrant, ſi pro ſola commoditate, & ne Clerus itinere fatigetur, facta ſint.*

57 *Olei Sancti, & fontis Baptiſmalis retentio potius Parochialitatem, quam Cathedralitatem demonſtrant.*

58 *Parochialis Eccleſia fontem Baptiſmalem habere debet, & retinere oleum ſanctum.*

59 *Cathedralitas Eccleſiæ non reſultat ex ſola enunciatiua, illam nuncupatam eſſe Cathedralem.*

60 *Eccleſiæ etiam rurales quandoque Cathedrales appellantur.*

61 *Enunciatiua non attenditur quotieſcumque principaliter contingit diſputari de enunciato.*

62 *Poſſeſſorio Epiſcopi in Eccleſia, illius ſuperiori-*

tatem non demonstrant, si ipsa sit prima in itinere, ad quam ille accedit causa visitandi, et recipiendi obedientiam.

63 *Dedicationis, celebratio in Ecclesia, non denotat illius Cathedralitatem, si in ea sola Ecclesia fieri debat, non autem in tota Dioecesi*

64 *Ecclesia qualibet recolit diem suæ dedicationis, quia talis dies dicitur eius natalis.*

DECISIO CCCCIV.

FVERAT sub die 30. * Aprilis 1677. responsum, constare de quasi Cathedralitate Ecclesiæ Montis Casini, nō autem Sancti Germani, sed concessa noua audientia Germanensibus, fuit sub die 22. * Aprilis 1678. prævio recessu à decisis, capta resolutio ad illorum favorem; Quamobrem pugnantibus ad invicem decisionibus, fuerunt ambæ ad trutinam hodie revocatæ, & prævaluit prima, vtpotè fulcita ex serie facti pleniùs in hac propositione deducta ab Informantibus pro Abbate, & Monachis Casinēsibus, ideò in illa standum esse, recedentes ab vltimo loco decisis, Domini dixerunt.

1 Nàm Casinum Ciuitas † olim erat Episcopali dignitate decorata, quæ paulò post
2 Concilium Lateranense † celebratum anno 487. regnante Felice III. Summo Pontifi-
3 ce, † cui interfuit, seque subscripsit *Severus*, tunc illius Ecclesiæ Episcopus, eversa, & penitùs solo æquata fuit à Gothis Italiam in-
4 uadentibus; † itaut ex ampla Vrbe, postea vix pusillum Castrum euaserit, in quo iterū emersit Idolorum cultus, quem inde sua prædicatione anteà fugauerat Princeps Apo-
5 stolorum, † qui illam in Cathedralem erexerat, vt refert *Vghell. in Ital. Sacr. tom. 2. in append. col* 1028. *lit. B.* Ad quam idolatriam denuò eliminan. Diuino Oraculo, monitus Sanctus Abbas Benedictus anno Christi 529.
6 ad Montem Casinum se contulit, vt affirmat *Diuus Thomas opusc. 19. Tamburr. de iur. Abbat. & alij in prima decisione relati*; tuoque verbo, & exemplo Populum iterum ad Catholicā fidem perduxit, & in vertice Montis Eccle-
7 siam extruxit, † in qua suam Cathedralem, Abbatialem fixit, iuraque ordinaria titulo Apostolatus Diuinæ Missionis acquisiuit, vt
8 aliàs de Cathedrali † fundata à Sancto Iacobo Apostolo, relato *Text. in cap. inter corporalia de translat. Prælat.* notauit *Rot. decis.* 1867. *num.* 23. *coram Coccino*; Vnde patet in hanc Monasterialem Ecclesiam translata fuisse omnia iura Cathedralitatis antiquæ Ciuitatis, siue Diœcesis Casini, & in huius locum
9 omninò successisse auctoritate Diuina, fabique constitutione nouæ Diœcesis, dum semper vna, ac eadem adfuit Diœcesis cum eisdem Populis, vt legitur in Bulla Ioannis XXII. ibi: Qui alterius Diœcesis non existunt, nec retrotractis temporibus extiterūt, atque ita cum sola mutatione quoad regimen, & variatione, vt supra, Ecclesiæ mate-
10 rialis, non autem formalis, † quæ semper fuit Cathedralis, & Episcopalis, vt ait *Rot. decis.* 264. *nu.* 14. *tom seq. coram Merlino.*

Hinc etiam liquet, quod euersio antiquæ Vrbis Casinatis accidit ante aduentum Sancti Patris Benedicti, nec illam fletisse ante illius aduentum, nec post eius gloriosam ob-
11 dormitionem, † & excidium, quod postea legitur accidisse, non fuit de Vrbe Casini iā destructa, & non ampliùs ad priorem formā restituta, sed de Monasterio, quod apud Ecclesiam à se ædificatam Diuus Benedictus
12 fundauerat, † quod incensum, & deuastatum prima vice fuit à Longobardis anno 589. qua de causa Monachi inde migrantes, Romam venerunt, Pelagio II. Summo Pon-
13 tifice, & apud Lateranum habitarunt, donec anno 720. Petronax Monachus restauravit Monasterium, quod successiuè Bertarius Abbas ad repellendos Saracenorum incur-
14 sus, † firmo murorum ambitu, concluſit, Turribus in modum Arcis excitatis, ac etiā alterum Monasterium sub inuocatione Sanctissimi Saluatoris ad radices Montis muni-
15 uit, & circa illud Vrbem condidit, † quod Monasterium, necato ibi ipso Bertario, aliisque Monachis, anno 866. vel 884. vt nonnulli voluerunt, fuit à Saracenis destructum, vt prædicta narrant *Chron. Casinen. cap. 2. num.* 480. & 719. *Scip. Eleg. Abb. Abb.* 19. *fol.* 19. *vers. hinc superius*, iuncto *vers. Demum Saraceni, Baron. & Ludouic. de Aurel. in Epit. anno* 716. *& anno* 884 *Tepet Chron. genr. S. Benedicti tom.* 1. *anno* 529. *Luc. de Ac ber. ast. Sanct. Ord. S. Benedicti tom* 1. *sæcul.* 1. *fol.* 76. §. 2. *num.* 36. *& seq & fol.* 21 §. 1. *num.* 47. *& sæcul.* 2. *tom.* 2. *fol.* 370. *& in not lit. A. & fol.* 372. *pariter lit. A. & in sæcul.* 3. *tom.* 1. *nu.* 2 *fol.* 69 *Sigon. de Reg. Ital. lib.* 5. *in Hist. anni* 884. *Ciacon. in vita Gregorij Terij tom.* 3. *fol.* 505. propterea, dum
16 S. Germanus non aderat † de tempore destructionis factæ à Longobardis, neque Missionis Petronacis, cum fuerit ædificatum à Bertario anno 720. vt probant prædicti Au-
17 ctores, consequenter dici nequit, † in eum transiuisse præeminentiam, & iura quasi Episcopalia, quæ erant apud antiquam Ecclesiam Casinensem, cum non entis nullæ sint qualitates, sed illa semper fuerunt apud Ecclesiam Casinensem, & Abbatem *saltem ba-*
18 *bitu*, † etiamsi ille propter infortunia, aut temporum calamitates ibi residere nequiuerit, *Francesc. de Eccles. Cathedr. cap.* 9. *num.* 24. *Vgolin. de Episc. part. prima cap.* 4. §. 14. *sub n.* 4. *Gratian. discept.* 291. *num.* 68. *Rota coram Bichio dec* 640. *num.* 11. aut saltem, reædificata Ec-
19 clesia, † iure postliminij reassumpsit, *Fagnan. in cap. cum ex iniuncto num.* 10. *& non oppr. nunc. Francesc. vbi supra cap.* 32. *num.* 31. *Gaill. obser.* 61. *lib.* 2. *num.* 5. *& seqq. Rot. dicta decis.* 640. *num.* 11. *coram Bichio*; Nam aliàs per illa sæcula, quæ præcesserunt ædificationem Sancti Germani, si Cathedra, & præmine-
20 tia non fuisset apud Ecclesiam Casinen. † apud Sanctum Germanum, certè adesse nequibat propter illius posteriorem ædificationem, & sic ista ampla Diœcesis vsque ad ædificationem Sancti Germani vigualet, † quod

quod est prorsùs inuerisimile, prout non est improbatis pro parte Germanensium, quod post S. Germani constructionem, Primatus & Cathedra, aliaque iura quasi Episcopalia
22 ipi cum translata fuerint, † cum non doceatur de huiusmodi translatione facta per Pa-
23 pam, † cuius supremæ potestati id est reseruatum, *cap. 1. de translat. Episc. Rebuff. in prax. tit. de erect. in Cathedr. nn. 1. & 5. Antonell. de loc. legal. lib. 1. cap. 3. nn. 15. & alij in prima decisione huius causæ §. His positis.*

Non obstat, quod in Bulla Zachariæ Primi *Constit. 3. in ordine Bullar. Casinen. tom. 1.* confirmantis ad fauorem Venet. Monasterij Casinensis, ibi -- Ecclesias, quas Sanctus Pater Benedictus construxerat, vna cum omnibus pertinentijs suis Castrum Casinum cum pertinentijs suis &c., ex quo Germanenses inferebant, Castrum Casinum esse quid diuersum à Monasterio, siue ab huius Ecclesia; siquidem Castrum Casinum, vti locus magis late patens ipso materiali Monaste-
24 rio, † non implicat, quod hic fuerit confirmatum, seù donatum integrum Castrum cũ pertinentijs suis, cuius ideò appellatione anthonomasticè venire Monasterium ibi ædificatum probat *Chron. Casinen. cap. 4. nn. 489. pag. 100. & cap. 5. num. 515. fol. 108.* & colligitur ex Diplomatibus Apostolicis Benedicti VII. & VIII. ibi -- Religioso Abbati Sacratissimi Monasterij Sancti Benedicti Confessoris Christi siti in Monte, qui vocatur Castrum Casinum, *in Bullar. Casinen. Constit. 81. & 87. tom. 2.* Nec alias res se habere po-
25 test, † attento Diuino Oraculo visionis, siue missionis Sancti Benedicti: Surge, & vade ad Castrum Casini &c. quia Castrum tibi tradam, & illic Sedes nominis tui in perpetuum erit, quod ponderauit *Rota decis. 1867. nn. 29. cum seqq. coram Coccino.*

Nec talis status quasi Cathedralitatis infixus, vt supra Ecclesiæ Monasteriali, resolui posse videtur ex eo, quia dum inde hanc in-
26 Cathedralem erexit Ioannes XXII. † & Vrbanus V. ad Abbatialem iterum reduxit, videatur Capitulum, & Canonicos S. Germani rectè arguere antecedenter Cathedram fuis-
27 se in eorum Ecclesia, † cum noua erectio Ecclesiæ Monasterialis in Cathedralem in-necessarium antecedens supponat, talem antè non fuisse; Nedum, quia magis inuerisimile est, Ioannem XXII. voluisse erigere Ec-
28 clesiam Monasterialem in Cathedralem, † si actu talis fuisset Ecclesia S. Germani, absque eo, quod de hac vllam mentionem fecisset, vt benè aduertit *Rot. decis. 280. num. 26. coram Bichio*, & attenta præsertim maxima implicantia, quod nempè eodem tempore, quo ibi-
29 aderat vna Ecclesia Cathedralis, † alia constituatur in eadem Diœcesi, vt aduonent DD. cumulati *in 2. decis. huius causæ sub §. ex præmissis, & Rot. decis. 490. nn. 1. coram Gregor. & decis. 353. n. 19 par. 5. rec.*

At quia Ecclesia Monasterialis, siue huius Abbas, iam habens iura quasi Episcopalia, &
30 Cathedralitatis cum proprio Territorio, † non aliàs separato ex priuilegio, sed constituente propriam, & veram Diœcesim natiuam à sui origine, vt supra dictum est, & ait *Rot. decis. 264. n. 14. cum seqq. coram Merlino, & in Capuana, seù Montis Casinen. Parochialium 10. Martij 1679. §. Retento, & §. Nec exemptionem,*
31 *vers. dum ipsa Casinensis Ecclesia,* † vt diximus à sui origine Cathedralis (non indigens priuilegio *coram R.P.D. meo Bourlemont*, post gloriosam obdormitionem Diui Benedicti, qui vti à Deo missus ad prædicandum, verè fuit
32 Apostolus, † & ita Episcopus, sicuti ex sententia Sancti Thomæ, Gregorij, & Baronij, probat Archiepiscopus Rossanen. *in Chron. vita Sancti Benedicti nn. 131. cum seqq.* redarguendo quendam, qui ausus fuit hoc negare, *& Matthæus de Laureto pariter in Chronic. in vita Sancti Benedicti cap. 8. in adnot. pag. 23. §. Ex quibus amplius*, vt ait *Rot. d. dec. 264. n. 14. coram Merlino*, vsque tunc non fuit condecorata
33 proprio Episcopo, sine quo Ecclesia, † & si habeat iura Episcopalia, & Cathedralitatis, adhuc impropriè, non autem propriè dicitur Cathedralis, vt aduertunt *Lotter. de re benefic. lib. 1 quæst. 18 per tot. & Rot. decis. 353. num. 29. par. 5. recent. & decis. 340. nn. 4. par. 12. & in prima decisione huius causæ §. Quoad etiam.*

Et ita in hunc modum Ecclesia Monaste-
34 rialis per Ioannem XXII. † erecta fuit in propriam Cathedralem, mediante præeminentia Ordinis Pontificalis, & Dignitatis Episcopalis, vt expresè legitur *in dicta Bulla*, ibi -- Cùm periculum esset tanto gregi fidelium in singulis casibus, qui sunt Pontificalis Ordinis, & Officij, ad alienos Episcopos, & interdum remotos, non absque nonnullarum Animarum periculo, habere recursum &c. necessarium fore censemus, vt dictum Monasterium &c. sublimetur honoris, & potioris Dignitatis eminentia sub Episcopalis appellatione nominis decoretur; Non autem ex eo, quia ante careret iuribus Epis-
35 copalis, & Cathedralitatis, † quibus reuera fruebatur, vt pariter clarè legitur *in eadem Bulla*, ibi -- Decernentes insuper, vt in locis singulis, insignibus, & non insignibus, tàm sitis in terra, quæ Abbatia Casinen. hactenus vulgariter nominabatur, quæ in spiritualibus, & temporalibus, quàm etiam in locis vicinis Terræ prædictæ, quæ in spiritualibus tantùm fuberant memorato, quæque alterius Diœcesis hactenus non fuerunt, & personis eorum &c. idem Episcopus, sicut quondam Abbas, & Capitulum &c. similem omninò iurisdictionẽ habeant, & exercere valeant, & eò plus prætato Episcopo in eisdem locis spiritualiter, & temporaliter, vel spiritualiter dumtaxat, vt præmittitur ei subiectis vicinis Monasterio memorato, quæ hactenus alicui alteri Episcopo spiritualiter minime subiacebant, competere debeat, quo in his, quæ sunt Ordinis Pontificalis, & ministerium Consecrationis desiderant.

Itaque veritas ad euidentiam comprobatur; Nam, & si Vrbanus V. putans id magis expedire, abrogando solum titulum Epis-

copalem, inde eandem Ecclesiam reduxerit
36 ad pristinum statum Abbatialem, † adhuc
hæc remansit quasi Cathedralis cum proprio
Territorio, siue Diœcesi, in qua Abbates pro
tempore exercuerunt iurisdictionem omni-
modam, & quasi Episcopalem, indictionem
Concursus, Conuocationem Synodi, aliaque
spectantia ad Cathedrales, & Episcopos in
eorum Diœcesibus, non per modum æqui-
37 parationis, sed verè, & propriè, vt præclarè
affirmat *Rota in dicta Capuana, seu Montis Casi-
nen. Præeminentiam* 10. *Martij* 1679. §. *Retento co-
ram R. P. D. meo Bourlemont, & ante decis.* 264.
nu. 15. *cum seq. coram Merlino*, vbi præcisè ait,
Vrbanum V. ademisse solum Episcopalem
38 ordinem, † firmis in reliquum remanentibus
iuribus Episcopalibus.

His igitur stantibus, non desunt alia plu-
ra plenè per Informantes pro Monasterio
adducta, quæ ostendunt Primatum, vel quasi
Cathedralitatem Ecclesiæ Montis Casini,
non verò Sancti Germani, & signanter, quia,
vt in prima decisione dicitur, illa semper
Cathedralis consueuit appellari, & illius Ab-
39 bas nuncupari Casinen. † talis enim solita,
& antiqua denominatio, indicat superiorita-
40 tem, tum quia consuetudini vetustæ † in his
præeminentijs decernendis iura valdè defe-
runt, vt dixerunt *Bald. in cap. cum olim num.* 1.
de consuetud. & alij relati *in Burgen. Præeminen-
tiarum* 16. *Martij* 1671. §. *Attenta potissimum co-
ram R. P. D. meo Rondinino, confirmata* 1. *Julij*
1676. *&* 8. *Februarij* 1677. *coram R. P. D. meo
Bourlemont*; Tum etiam quia denominatio
41 regulariter fit, † & sumitur à digniori, vt ar-
guit *Gratian. discept.* 893. *nu.* 32. in illa fixa, &
42 immobilis reperitur marmorea Cathedra, †
à qua Ecclesia nomen Cathedralis detulme-
re, & esse signum Cathedralis, tradunt *Paris.
de consil. quæst.* 15. *nu.* 3. *&* 4. *Tondut. quæst. be-
nef. par.* 2. *cap.* 2. §. . . . . *n.* 4. *Rot. dec.* 865. *n.* 1.
*coram Manzanedo, Reuerendis. de Luca de præe-
min. disc.* 2. *num.* 8. illi solumtur Decimæ à
Germanensibus, ipsa vigore antiquæ Consti-
tutionis Synodalis pulsat campanas ante
omnes alias Ecclesias in die Sabbathi Sancti,
ibi quiescit Sanctus Pater Benedictus, appel-
latur Ecclesia principalis a Leone Cardinali
Ostiensi; Pro Matre, & Domina fuit formi-
ter recognita anno 1275. ab Archipresbyte-
43 ro, & Clericis Sancti Germani, † vnde desu-
mitur istius subiectio, & illius superioritas,
glos. in Clement. 1. *verb. Matricibus de priuil. Ciar-
lin. contro.* 204. *n.* 11. *Bellett. disquis. Cleric. par.* 1.
§. 3. *nu.* 45. *Rot. decis.* 353. *n.* 3. *&* 4. *par.* 5. *recent.
Lezzana in sua Column. Immob. de Cathedral. Ec-
clesi. Sanctæ Mariæ de Pilari cap.* 3. *num.* 225. *im-
pres. inter eius Oper. Moral. tom.* 4. *fol.* 426. *in ita
nouis. impres. Lugdunen. Reuerendis. de Luca de
Præeminent. disc.* 4. *num.* 18. & dixit *Rota in dicta
Burgen. præeminentiarum* 7. *Februar.* 1677. §. *Vn-
de vltr*, & concurrunt alia, de quibus in dicta
prima decisione: quibus accedunt nonnulla
alia signa hodie pro Abbate deducta, id ipsũ
suadentia, nempè quædam confirmatio de
anno 1197. concessa à Cœlestino III. qui
confirmauit quandam Concordiam initam
inter Episcopum Theanen. & Abbatem, de
pluries in dicta confirmatione enarratur, &
appellatur Ecclesia Casinensi, pro qua non-
nisi de ea in summitate Montis ædificata
suadet subiecta materia intellexisse, dum age-
batur de spectantibus ad illam iure Diœce-
sano, & non minoris ponderis est etiam de-
claratio emissa in dicto instrumento reco-
gnitionis de anno 1275. nimirum, quod va-
cante Dignitate Archipresbyterali Ecclesiæ
Sancti Germani, pro electione facienda, pe-
deberet licentia ab Abbate, & electione se-
quuta, Electus præuio iuramento fidelitatis,
& obedientiæ confirmationem ab ipso Ab-
44 bate impetrare deberet; † Vnde Abbatis, &
eius Ecclesiæ superioritas, & præeminentia
concluditur, ad *Text. in cap. cum inferior de ma-
ioritat. & obed.*

Vo. erius Ecclesia Montis Casini exigit Ca-
45 thedraticũ ab illa S. Germani, † quæ solu-
tio subiectionem in soluente designat, *Bar-
bos. de Canon. cap.* 2. *num.* 7. *Rot. coram Rich dec.*
336. *num.* 8. *& coram Eminentiss. Otthono decis.*
179. *num.* 18. *&* 223. *num.* 17. Accedit etiam
Decretum Synodale anni 1537. præcipiens
quolibet anno in vniuersa Diœcesi fieri cõ-
memorationem Sancti Benedicti, & Scho-
46 lasticæ; † vndè Superioritas deducens ad
qualem Cathedralitatem detumitur ex dedu-
ctis *in prima decisione* §. *Comprobatur*; Et pa-
ritèr Clerus quotannis accedit in ipsa die
Dedicationis ad Ecclesiam Monasterialem
pro festo celebrando, & obedientia præ-
standa Abbati, quod Festum celebratur à
47 cunctis Ecclesijs Diœcesis, † quod est ar-
gumentum Cathedralitatis, *Barbos. de Ca-
non. cap.* 2. *num.* 7. *Lezzan. d. cap.* 3. *num.* 262. *&
cap.* 4. *num.* 296. *Rota decis.* 353. *num.* 73 *par.* 5.
recent. & decis. 640. *num.* 7. *&* 665. *num.*
29. *coram Bichio*, cum vltrà propriæ Eccle-
48 siæ Dedicationem, † debeat quoque cele-
brari Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, vt re-
lato Decreto Sacræ Congregationis Rituum
sub die 2. Maij 1619. tradit *Gauant. in The-
saur. Sac. Rit. to.* 2. *sect.* 8. *cap.* 5. *num.* 2.

Demùm apud eandem Ecclesiam conser-
49 uatur celebre Archiuium, † de quo plu-
ries meminit *Rota*, & signantèr *coram Mer-
lin. decis.* 264. *num.* 28. vbi quod vti publicum,
& insigne, fuit à Summis Pontificibus in
50 magnà existimatione habitum, † & pro si-
gno Cathedralitatis recenset *Dunozet. Im-
decis* 995. *num.* 10. & ab ea recipit Ecclesia
50 Germanensis Sanctum Oleum, † quod es-
se signum Cathedralitatis tradit *Barbos.
Apost. decis.* 535. *num.* 9. Monachi in functio-
nibus semper præcedentiam habuerunt à
52 Canonicis S. Germani; † vndè resultat
præeminentia, & Supetioritas, vt latè pon-
derat *Lezzan. vbi supra cap.* 3. *num.* 252. *&* *seq.*
Rota decis. 353. *par.* 5. *& decis.* 177. *num.* 7 *par.*
6. *recent. & in dicta Burgen. Præeminentiarum*
§. *in ea autem parte coram R. P. D. meo Rondini-
no*; & cum hodie non controuertatur quasi
Cathedralitas, sed dumtaxat disceptetur,

An.

An, & cui Ecclesiæ talis præeminentia com-
53 petat, † sufficiunt ad hunc effectum etiam adminicula, *Barbos. de Canon. cap. 2. num. 7.* concurrente potissimùm ad fauorem Abbatis longæua obseruantia vsque in præ-
54 sens, † quæ omnem dubietatem declarat, vt notat *Barbos. de Canon. d. cap. 2. num. 7. vers. ad effectum*, & latè firmatum fuit in allegatis *decisionibus Burgen. Præeminentiarum coram RR. PP. DD. tucii Bourlemont, & Rondinino.*

Non obstat, quod in Ecclesia S. Germani inchoentur, & terminentur Processiones,
55 ibique etiam adsit † Tronus Episcopalis, quia hic non est fixus, sed ligneus, & amouibilis appositus ad explendas functiones per Abbatem in ista Ecclesia ratione commoditatis Populi, nè fatigetur itinere pro accedendo ad Ecclesiam Montis, qua de-
56 causa, etiam Processiones ibi fiunt: † vndè nulla ex prædictis oritur quasi Cathedralitas, & præeminentia, quæ nec minus desumitur ex retentione Olei Sancti, & Fontis
57 Baptismalis, † quia prædicta potiùs indicant Parochialitatem, cum illa debeant esse in Ecclesia habente curam animarum, *Fusch. de visit. lib. 1. cap. 7. num. 16. Maya observ. 10. nn. 146. & seqq.* vel ad summum sunt signa cuiusdã Matricitatis, seù præeminentiæ, respectu
58 aliarum † Ecclesiarum Loci, *Franch. de Eccles. Cathedr. cap. 15. num. 167. & seqq.*

Pariter non suffragatur, quod Ecclesia Sancti Germani fuerit aliquando enunciata Cathedralis, & tributum huic loco nomen Ciuitatis, quia respectu ad nomen Ciuitatis apparet fuisse etiam hunc Locum nominatũ Terram, Oppidum, Castrum, vt in Summario Abbatis *num.* 25. respectu verò ad enun-
59 ciatiuam Cathedralitatis, † fuit æquiuocum
60 enunciantium, † dum apparet, quod etiam Ecclesias rurales appellarunt Cathedrales, vt in eodem Summario *num.* 22, & in omnem euentum tales enunciationes non sunt atten-
61 dendæ, dum quæstio principalis hodie vertitur super enunciato, *Rot. dec. 603. num. 8. coram Dunoz. iun. & dec. 17. num. 5. coram Zerate*, & aduertit *Rota in d. Burgen. præeminentiarum 8. Februarij 1677. §. hanc autem coram R. P. D. meo Bourlemont.*

Postremò non subsistit, quod electus nouus Abbas Casinensis possessionem adipiscatur suæ Dignitatis in Ecclesia S. Germa-
62 ni, † quia eidem proficiscenti ad suam Ecclesiam Montis, primò occurrit Ecclesia S. Germani, quam visitat, & ibi recipit ad obedientiam Clerum illius, vt aduertit *Rot. dec. 5. num. 27. par. 13. recent.* & celebratio Dedicationis Ecclesiæ S. Germani, cum nõ fiat
63 per totam Diœcesim, sed solùm in illa, † nõ importat Cathedralitatem, cum quæcumq; Ecclesia annuatim recolat diem suæ Dedi-
64 cationis, † itaut talis dies dicatur eius natalis, vt ex *S. Leone Serm. de Machab.* tradit *Gauant. in Thesaur. Sacr. rit. to. 2. sect. 8. cap. 5. num. 2.*

Et ita ex prædictis, & aliis in prima decisione recensitis, stetit Rota in primo loco decisis, vtraque Parte informante.

Pars XIX. Recent.

Alia bina decisiones, quæ in hac causa fuse sunt habentur impressa supra in hac eadem parte vbi sunt in ordine 56. & 196. hæc autem, & altera rursus confirmata est sub die 27. Ianuar. 1681. eorum coram Reuerendiss. D. Decano, qui in hoc Rota se esse declarauit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Locorum Montium.

Mercurij 7. Februarij 1680.

ARGVMENTVM.

Creditori, qui sua Loca Montium debitori accomodauerat, cum obligatione illa restituẽdi, quia ipse etiã debitoris administrator extiterat, principaliter opponebatur, quod ad euitandũ cursum vsurarũ debuisset ille pecunias ad sui manus peruentas in satisfactionem locorum Montium recipere, non autem in alia credita excompũtare, quæ occasione administrationis habebat, contrarium verò deciditur, quia in eius facultate erat eligere causam, in qua solutionẽ sibi potius accepto referret, rursus quia illa cadere debuerat in eodem genere crediti, & debiti pecuniarum, non autem commodati penitus ab illo separati, & diuersi, tertio demũ, & hoc mihi superaddere liceat, quod sicuti credita particularia ex sola administratione prouenichant, ita etiam illa ex eadem administratione debuerant primario persolui.

SVMMARIVM.

1 D. Mauritius Girbaldus *excellens causarum patronus nuncupatur.*
2 *Obligatus in forma Cameræ iussu à Iudice condemnatur prauæ relaxatione mandati.*
3 *Procurator, Administrator, & aliena negotia gerens potest proprium creditum ex pecuniis administratis suscipere, sibique satisfacere.*
4 *Creditor potest sibi propria auctoritate persolnere de pecuniis debitoris penès ipsum existentibus, si non agitur de alienatione bonorum illius.*
5 *Administrator, si est etiam creditor suæ administrationis potest sibi ipsi solnere, & est in sua facultate eligere, in quam causam velit solutionem accepto ferre.*
6 *Creditor non tenetur anteponere suam vtilitatem indemnitati debitoris.*
7 *Creditor quantitatis, & speciei, pecunias sui debitoris recipiens, illam cum quantitate, non autem cum specie compensat.*
8 *De specie ad quantitatem non datur compensatio, nec è contra.*
9 *Solutio facta mediante pecunia, vel re simili cedere debet in satisfactionem crediti eiusdem generis.*
10 Creditor, *qui suo debitori scripsit, quod de eius pecu-*

peruenit penes ipsum existentibus, sibi satisfieri volebat.

Si ille non rescripsit, quod ille sibi satisfaceret, imò respondit ad eum transmitti computum, in nihilo imputari potest, si satisfactionem non fecit ibidem.

11 *Procurator non potest contravenire voluntati Domini.*

12 *Debitor habens notitiam summæ debitæ non fuisse solutum, si nihil opposuit, solutionem non factam dicitur acceptasse.*

13 *Partita crediti acceptari non potest, nisi insimul acceptetur partita debiti illi contrapositi, & vid. num. seqq. vsque ad nu. 20.*

14 *Acceptari potest pars favorabilis, & reprobari contraria, vbi agitur de separatis, & distinctis, secus si de inseparabilibus, & connexis, & nu. 20. vbi amplia.*

15 *Partita habens relationem ad computum, non exhibito computo, minimè suffragatur.*

16 *Referens sine relato non probat.*

17 *Solutio prius adnotata in libro Magistro, quam Giornali non attenditur.*

18 *Libri mercatorum defectuosi, vt quia continent partitas prius appositas in Magistro, quam in giornale, nihil probant.*

19 *Libri mercatoris dicuntur defectuosi, si plures nõ continent partitas, quæ in eis adnotari debuissent.*

20 *Creditor potest acceptare favorabilia, & contraria reicere, si suum creditum aliunde iustificat, debitor vero solutionem ex solis libris, vel scripturis deducat, & quando sup. à n. 13.*

21 *Solutio facta ministro negotiorum alicuius controuerti non potest, si qualitas administrationis non impugnetur.*

22 *Pecuniam deferens in Monte, vel banco ad creditum alterius, reputatur merus delator, non dominus.*

23 *Dominus pecuniarum dicitur ille, ad cuius creditum, pecunia fuit adnotata, vel scripta, non autem, qui eam detulit, quia ille nudus delator nuncupatur.*

24 *Duplicatio partita excluditur ex diuersitate temporis, causæ, & modi soluendi.*

25 *Diuersitas partita præsumitur potius, quam duplicatio.*

DECISIO CCCCV.

1 EXCELLENS Causarum † Patronus D. Mauritius Girbaldus accommodauit die 11. Septembris 1659. loca triginta vnum cum dimidio, immmunia à quocũque vinculo diuersorum Montium Cameralium, Ioanni Francisco Gherardo, qui sub obligatione Camerali totidem eiusdem qualitatis, cum literis patentibus propriis sumptibus expedirijs intra quadrimestre reemere, & soluere fructus vsque ad reemptionem illorum in forma Cameræ se obligauit; Verum quia Gherardus promissa non adimpleuit, sed solum anno 1665. resignari curauit in fauorem Girbaldi loca quinque Montis Subsidij, propterea ille pro restitutione residui locorum accomodatorũ, & solutione fructuum, egit coram R. P. D. Cancio Iudice Deputato ab AC. & obtinuit relaxari mandatum pro reemptione octo locorum, & solutione fructuum decursorũ à Kal. Martij 1672. & inposterum decurrendorum sinè tamen præiudicio maioris summæ, & Iurium aliorum Partium. A quo interposita per Gherardum appellatione Signatura Iustitiæ rescripsit cum clausula, *Si quid exequendum*, ideò fuit propositum à me dubium ad formam commissionis sub die prima Iulij 1673. sed quia plures hinc inde afferebantur partitæ dati, & recepti, dilata fuit resolutio, & dictum quod eligeretur Peritus, qui iudicialiter calculum faceret, propterea exhibita nuper Peritia, Causam hodie repropositi, & mandatum esse exequendum DD. responderunt.

Siquidem ex calculo Periti apparet Dominum Mauritium, supputatis omnibus, remanere liquidum creditorem locorum decem, & dimidii Montis restaurati primæ Erectionis cum fructibus à kal. Martij 1672 propterea ritè, & rectè fuit ad eius favorẽ relaxatum mandatum exequutionis contra Gherardum pro locis octo sine præiudicio maioris summæ, qui vsque quo non reemerit residuum locorum Montium sibi accomodatorum, fructusque soluerit, semper pro rata nõ reempta remanebit debitor facti promissi sub obligatione Camerali, ad 2 quod iustè potuit † Iudice per relaxationẽ mandati compelli *Rota apud Zach. de obligatione Camerali decis. 34 num. 2. & decis. 158. numer. 10. par. 15. recentior & in Animinen. Pecuniaria* 16. *Aprilis.* & 10. *Decembris* 1674. *coram Illustrissimo Magno Cancellario Mediolanen.*

Nec liquidem creditum Girbaldi vltra est reddi ex eo, quod vltra dicta loca quinque ei de anno 1655. reempta, peruenerint ad eiusdem manus anno 1667. *secut.* 3115. *ba.* 38. de pecuniis Gherardi, cũ quibus informantes pro eodem dicebant, quod D. Girbaldus potuit reemere Loca 26. ÷. residualia, quia cum Girbaldus esset illius creditor in summa sc. 1091. 99. vt ex relatione Periti, ideò potuit sibi pro dicta rata satisfacere, & pro summa, quæ penès ipsum remansit, iuxtà solitam eius integritatem voluit habere pro reemptis tot loca montium, quot ex dicto residuo emi poterant, prout tot, quot emi poterant, fuerunt à Perito calculata. Et quod sibi potuerit soluere non fuerit à Rota in dubium reuocatum, † cum quilibet Procurator, Administrator, seù aliena negocia gerens, possit proprium creditum ex pecuniis administratis suscipere, ac sibi satisfacere *l. quoties §. sicut autem ff. de administratione Tut. l. peculium ff. de pecul. l. debito ff. de negot. gest. Guttier. de iuram. par. 2. cap. 9. num. 41. & 47. Laurent. de Pinu consil. 60. num. 3. Caren. resol. 114. num. 2. Borgnin. Canaican. de Tut. & Curat. par. 1. nu. 179. Rot. decis. 824. num. 2. coram Dunoz. Iun.* Potissimũ quando creditum consistit in pecunia, & non agitur de alienatione bonorum, † sed de

de consequenda satisfactione super pecunia debitoris existen. penès Administratorem, qui fit creditor *Dum. de reg. Iur. reg.* 31. *Fallen.* 3. *Caualcan. vbi supra vers. nisi pecunia*.

Quibus non aduersatur, quod D. Mauritius licet Procurator, & creditor, tamen ad instar boni Patrisfamilias, satagentis euitare cursum vsurarum, debuisset ex dictis pecuniis in primis reemere sibi loca montiũ ad subleuandum Gherardum á solutione fructuum, quibus reperiebatur adstrictus, donec loca montium reemisset, quia quidquidi fit quando administrator aliena negocia gerens debet soluere pecunias tertio, secus est quando, & ipse Creditor est, quia
5 tunc potest sibi soluere, † & est in ipsius facultate eligere, in quam causam velit solutionem accepto ferre anteposita propriæ
6 vtilitate † indemnitati debitoris *l. Paulus* §. *Paulus l. ob triginta ff. de solut.* & notant *Gabr. conf.* 48. *numer.* 2. *Seacc. de commerc. & Camb.* §. 2. *glos.* 5. *quæst.* 4. *num.* 110. *Rimin. Sen. conf.* 143. *numer.* 42. *Fab de Anna conf.* 30 *num.* 10. *Gratian. discept.* 26. *num.* 10. *Rota coram Burat. decis.* 2004. *num.* 5. & 6. & *decis.* 334. *num.* 13. *par.* 13. *recent.*

Idque facilius in præsenti facti specie admiserunt DD. animaduertentes non solum, quod Girbaldus in ordine ad loca montiũ non erat Creditor quantitatis, sed speciei,
7 proindè pecunia † non potuit compensari cum specie iuxta regulam, quod de specie
8 ad quantitatem † non datur compensatio *l. quod Dinæ ff. compensat. l. si ex pecunia* C. *de rei vindic.* Sed cedere debebat in satisfactionem
9 debiti eiusdem generis, † & sic pecuniæ *Soccin. iun. conf.* 85. *sub num.* 5. *lib.* 2. *Gratian. discept.* 224 *num.* 97. *Mart. Medic. examin.* 15. *nu.* 33 *Surd. decis.* 128. *num.* 10. verum etiam quia cum D. Girbaldus scripsisset Gherardo, quod ex vltima partita pecuniarum, quæ ad eius manus peruenerunt de mense Martij 1672. volebat reemere loca montium, ille non rescripsit, quod illa emeret, sed re-
10 spondit gratum sibi futurum † habere computum Capitalis, & fructuum, & præcedenter scripserat, quod pecuniæ retinerentur ad sui creditum. & nihilominus dõptis fructibus, quorũ D. *Mauritius* erat creditor, & solutionibus, quæ ei ãt debitæ Pẽsionaris vigore cedularũ Bancariarum Gherardi, & aliis solutionibus ab eo demandatis, pro residuo illarum pecuniarum voluit pariter habere pro reemptis tot locis, † quot cum dicto residuo emi poterant, vt ex relatione Periti. Quapropter nil esset Domino *Mauritio* imputandum, si ex dicto residuo non fuisset conceptus habere tot
11 loca, † pro reemptis, cum non concurreret voluntas Gherardi. & Procurator non possit contrauenire voluntati Domini *Rota decis.* 297. *num.* 4. *coram Coccino*. Quinimo dũ ex prædictis Gherardo innotuit, quod loca
12 montium non fuerant reempta, † videtur ratum, quodammodo habuisse, quod loca montium non reemerit *Burat. d. decis.* 284. *sub num.* 2. & *decis.* 265. *eodem num. par.* 2. *recen.*

Non obstat, quod in diminutionem crediti Girbaldi contrapositæ fuit in libris Gherardi partita sc. 453. duabus partitis similis summæ in illius fauorem cantan. eiusque creditum descriptis.

Tum quia non ideò Gherardus releuatur ab onere iustificandi dictam partitam, sub prætextu, quod non possint acceptari partitæ crediti, nisi acceptentur etiam partitæ
13 debiti; † Etenim hoc non procedit, nisi in partitis connexis, & inseparabilibus, secus
14 verò est in partitis separatis, † & diuerso tempore scriptis, & quæ habent diuersam, & separatam causam, vel continent facta diuersa, vt tradit *Bart. in l. Aurelius* §. *Idem quæsit vbi ponit exempla ff. de liberat. legat. Bald. in l. vnica num.* 6. C. *de confessis Rot. decis.* 101. *num.* 4. *par.* 4. *recentior.*

Tum quia dicta partita habet relationem
15 ad computum antecedens, † quo non exhibito partita non suffragatur ex regula,
16 quod referens † sine relato non probat vt dixit *Rota in Romana Pecuniaria* 26. *Iunij* 1671 §. *Ex quibus coram R. P. D. meo Vicecomite Gait. de Cred. cap.* 2. *num.* 154. *Gratian. disc.* 727. *nu.* 6. bene ad rem nostram *Rota decis* 405. *num.* 5. & *duob. seqq coram Dunoz Iun.*

Tum etiam, quia libri non visi sunt mercantiliter tenti, sed in pluribus defectuosi, dum contra stylum mercatorum partitæ apparent priùs adnotatæ in libro magistro,
17 quam in giornali, † in quo descriptæ fuerunt in data posteriori decem dierum,
18 quapropter † fides eisdem adhiberi non potest ad *Text. in l. rationes, & in l. exemplo C. C. de probat. & in l. final. C. de Conuen. Fisc. deb. lib.* 10 & ad propositum *Rota decis.* 280. *nu.* 6. *coram bon. mem. Card. Celso*.

19 Et quoad defectus librorum, † sunt plures, in eis enim non reperiuntur descriptæ solutiones factæ per D. Mauritium cum ordinibus Gherardi Ioanni Petro de Bolis, Io: Baptistæ Melæ, & Alphonso Bono ad sc. 710 ascenden., neque quatuor duplorum, seu duplæ quatuor duplices Mutinæ, atque mutuum locorum montium ei factum, neque retractus ex eis factus, neque reemptio locorum quinque montis subsidij facta de anno 1665. neque solutio illorum pretij ad computum locorum mutuatorũm, nec in tribus solutionibus factis Mauritio in scu. 600. ad computum fructuum locorum montium mutuatorum expressit esse pro fructibus, & in aliis pro parte D. Mauritij adductis. Exindè autem cum partitæ in dd. libris cantan. in fauorem Girbaldi fere omnes aliundè etiam verificentur, aliæ verò ad fauorem Gherardi solum deducantur ex
20 ipsis libris defectuosis, † propterea potest ipse Girbaldus acceptare partitas fauorabiles, & reijcere alias sibi contrarias, quæ aliundè non iustificantur *Rot. apud Marchesan. de commiss par.* 1. *fol.* 883. *num.* 1. *Rot. decis.* 743. *num.* 1. *par.* 4. *diuersor.* & *decis.* 423. *num.* 14. &

15.

15. *coram* Bich. & in fortioribus respondit *Rot. decis.* 359. *num.* 7. *& seq. par.* 9. *&* 232. *n.* 6. *par.* 16. *rec.*

Incontrouertibilis quoque visa est partita sc. 444. pro totidem à Girbaldo solutis Iulio Valerio Ministro negociorum Gherardi in Vrbe, quæ qualitas sicuti ab ipso non im-
21 pugnatur, † ita quoque impugnari non potest solutio illi facta ex traditis per *Rot. decis.* 214. *num.* 2. *coram Vbald.* prout nec controuerti possunt solutiones factæ ab eodem Pensionarijs, quia illi claras cedulas habebãt ad eorum fauorem factas à Gherardo, qui nec potest petere sibi bonificari sc. 200. descripta in libris Montis Pietatis ad creditũ Girbaldi cum qualitate, quod pecuniæ ibidem fuerint allatæ ab ipso Gherardo, quia ex simplici qualitate delationis solum deducitur, quod ille fuerit nudus lator, seu
22 Minister ad transportandum, † non autem quod fuerit Dominus, imò Dominus præsumitur Girbaldus, in cuius fauorem cantat, & creata reperitur partita, licet Gher-
23 rardus pecuniam† attulerit *Mogon. decis. Flor.* 43. *in princ. & num.* 13. *& seq. Rot. decis.* 885 *num.* 4. *coram Dunoz. Iun. & in Romana Pecuniaria* 16. *Ianuarij* 1669. §. *final. coram Reuerendissimo* Benilaqua, *Patriarcha Alexandrino*, vbi redditur ratio, quod non est verisimile, quod si pecuniæ fuissent propriæ, eas in libris ad eius debitum referre non omisisset,

Et si probaretur dictas pecunias fuisse Gherardi, ac etiam illi debere bonificari, nõ ideò diminueretur eius creditum locorum octo, pro quibus obtinuit mandatum de cuius executione agitur, cum ex relatione Periti remaneat creditor in maiori summa dd. locorum octo.

Demum partita aliorum scutorũm 200. non potest prætendi à Gherardo duplicata, quia præter quod est in quodam computo particulari descripto in libro, qui patitur plures defectus visos à DD. quorum oculis fuit subiectus, & ad quos forsan tegendos, fuit postea inceptum aliud computum,
24 quod perfici † non potuit ob perquiratur à D. Mauritio expeditum excluditur duplicatio ex diuersitate temporis, Causæ, & modi soluendi *Rota decis.* 425. *num.* 2. *& seq. par.* 2. *rec. & in Romana, seu Veliterna Pecuniaria* 1. *Februarii* 1649. *in fine coram Eminentissimo* Cerro, & accedit quod potiùs præsumitur
25 diuersitas, † quam duplicatio *l. quinquaginta in fine ff. de probat. Rot. decis.* 421. *num.* 3. *part.* 2. *rec. & dec.* 319. *n.* 1. *& seq. coram Durano*.

Et ità pro executione mandati responsũ fuit vtraque parte audita.

Plures decis. in hac eadem causa facta sunt altera sub die 14. *Iunij* 1680. *coram eodem Reuerendissimo D. Albergato, altera verò sub die* 2. *Iunij* 1681. *coram R. P. D. Rondinino, omnes tamen præsentis confirmatoriæ.*

R. P. D. VRSINO

Bononien. fideicommissi de Benatijs.

Veneris 17. *Maij* 1680.

ARGVMENTVM.

Ius accrescendi fideicommissarijs denegaripiq; tendebatur? ex eo, quod illorum portiones fuerint à testatore disiunctæ, cumque talis separatio solum intellectualiter facta sit, neque esset ad oculum demonstrabilis, vbi verò reciproca concurrebat, eorumdemque vocatio actiuè, & passiuè, vulgariter, & per fideicõmissum facta erat dispositionem eiusdem iuris accrescendi subintrare decidit ur, reiecta exceptione melioramentorum, quæ non erant liquida, & quibus per cautionem de ea reficiendo succursum remanebat.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum ob defectum linea primi instituti accrescit persona illi coniuncta, ac etiam reciprocè constituta.*
2 *Ius accrescendi cessat in personis inter se disiunctis.*
3 *Coniunctio verbalis resultat in pluribus vno verbo vocatis, vel substitutis*
4 *Substituti plures simulatque vocati non possunt dici omnino inter se disiuncti, licet vnicuique sua portio intellectualiter tantum constituatur pro indiuiso, non tamen corporaliter demonstrabilis.*
5 *Ius accrescendi habet locum inter plures institutos, vel substitutos, quamuis illis pro indiuiso portio constituta sit, & quando.*
6 *Ius accrescendi eo magis intrat inter plures reciproce, actiuè, & passiuè vulgariter, & per fideicommissum vocatos.*
7 *Reciproca substitutio non potest habere locum inter eos, qui in prima substitutione vocati non sunt.*
8 *Substitutio passiua non conuenit illi, cui actiua substitutio non datur.*
9 *Non Honoratus non potest dici granatus.*
10 *Substitutus sibi ipsi nemo esse potest.*
11 *Absurdum ad euitandum omnis interpretatio capienda est, etiam si à proprio, & literali significatu verborum recedere debeamus.*
12 *Melioramenta illiquida saltem in specie non sunt apta impedire immissionem fideicommissario.*
13 *Melioramenta quoties non sunt omnino liquidata in genere, & in specie, tunc melioranti per cautionem de ea reficiendo succurritur.*

DECISIO CCCCVI.

IMMISSIONEM, quam dandam fore Iulio Cæsari Mazzæ, & Petro Ciamengo Domini censuerunt, ipsis solùm auditis, iterùm hodie informante ex aduerso Francisco Taccono, concedendam esse dixerunt, prout etiam A. C. Caualleriꝰ

in

in prima inſtantia pronunciauerat, permanendo in decisis * 26. Februarij præteriti coram me.

Vtia ſunt namque ſubſistere tria fundamenta decisionis, quorum præter alias duobus in hac propoſitione non controuerſis, quoad legitimationem perſonarum, & quoad bonorum identitatem, reſtricta fuit difficultas, quoad aliud extremum purificationis fideicommiſſi, pro dimidia parte bonorum ad fauorem Actorum, ſuper quo Domini denuò dicebant poſt extinctã lineã maſculinã hæredũ inſtitutorũ, literalẽ eſſe vocationẽ pro medietate ad fauorẽ Franciſci Tacconi Patrui, & Ioannis Baptiſtæ, & Alexandri pariter de Tacconis fratrũ Patruelium: pro altera verò medietate ad fauorem Petri Ciamenghi, Iulij Cæſaris Mazzæ, & Ioannis Franciſci de Palazzinis, cuius portio ob eius lineę deficiẽtiam accreuit æqualiter dictis Petro, & Iulio Cæſari Actoribus, † quia fuerunt inter ſe à quondam Ioanne Franciſco de Benatijs reſpectu iſtius dimidiæ non ſolum coniuncti, ſed etiam reciprocè conſubſtituti, vt latius fuit firmatum in prima decisione huius Cauſæ §. *purificatio autem*, in §. *quibus poſitis*, & ſequenti coram me,

In nihilum releuante, quod Teſtator portiones iſtius dimidiæ partis diuiſerit diſtribuendo ſingulis ſubſtitutis ſuam portionem in tertia parte, ex quo arguitur eos fuiſſe omninò inter ſe diſiunctos, † atque propterea ius accreſcendi ceſſare ex firmatis per *Bart. in libuiſmodi* §. *quibus ff. de legat. primo cum aliis relatis à Bellon. iun. de iur. accreſc. cap. 7. q. 78. n. 20. & ſeq. & à Peregr. de fideicom. art. 9. n. 4*

Etenim Ciamenguin, Mazzam, & Palazzinum nedum verbaliter coniunctos fuiſſe demonſtratur ex eo, quod eorum vocatio facta fuit in tali fideicommiſſo per vnum, & idem verbum diſpoſitiuum ibi-3 *ſoſtituiſce*; † Vnde verbalis reſultat coniunctio *ex tex. in l. ſi coniuncti, ibique DD. ff. de legat. 3.* & bene *Soccin. iun. conſ. 139. num. 19. vol. 1.* Verùm etiam realem adeſſe Domini exiſtimarunt, quamuis cuilibet ex hæredibus relicta fuerit tertia pars illius dimidiæ; Nam quando partes intellectualiter conſtituunt pro indiuiſo oculis corporeis non demonſtrabiles, † conſubſtituti dici nequeunt 4 5 omninò re diſiuncti, † ideoque inter eos ius accreſcendi locum habere in ſpecie tradiderunt vltra adductos in prima decisione *Soccin. iun. d. conſ. 139. num. 20. lib. 1. Peregr. de fideicom. d. art. 9. num. 8. Faſar. de ſubſtitut. queſt. 495. num. 14.* & exemplis comprobat *Rota deciſ. 428. num. 9. & 10. coram Reput.*

Quæ eò fortius procedere viſa fuerunt attenta ſubſtitutione reciproca à Teſtatore ordinata poſt eorum vocationem non ſolum inter ſubſtitutos, † ſed etiam inter eo-6 rum filios, & deſcendentes actiuè paſſiuè, vulgariter, & per fideicommiſſum, prout benè conſideranit *Rota in dicta deciſione huius cauſæ in §. & abſque vlla coram me.*

Et quamuis in hac ſubſtitutione reciproca Teſtator nominauerit etiam Tacconos ibi — *E doppo li ſudetti Tacconi, Ciamenghi, Palazzini, e Mazza li figliuoli di ciaſcuno &c.* Vnde opponebatur Teſtatorem ipſos ſubſtituiſſe portioni relictæ Palazzino, & aliis in hac medietate conſubſtitutis; Nihilominus ex contextuali Teſtamenti ſerie contrarium manifeſtè reſultat; quia cum tota hæreditas Ioannis Franciſci de Benatijs in duas diuiſa fuerit medietates, & vna relicta Tacconis, altera verò Palazzino, Ciamengo, & Mazzæ, cuilibet pro tertia parte integraliter diuiſa cum excluſione eorundem de 7 Tacconis †, dici nullo modo poteſt reſpectu ſecundæ medietatis ſubſtitutos fuiſſe eoſdẽ Taccones, & ſucceſſiuè grauatos reciproca ſubſtitutione; Tum quia præcedenter ad 8 illam portionem illi vocati non fuerant, † & conſequenter nec paſſiue ſubſtitui poterant ex vulgata regula iuris, quem non honoro, † non grauo *l. ab eo C. de fideicom. Soccin. conſ. 69. & conſ. 104. vtrobique num. 2. in fine lib. 3. Faſar conſ. 3. Rot. deciſ. 603. num. 5. part. 2. deciſ. 73. num. 5. par. 16. vers. & bene in Bononien. fideicom. 20. Aprilis 1671. & 27. Ianuary 1672. coram R. P. D. meo Emerix.*

Tum quia ex verbis ſubſequentibus Teſtamenti oppoſitum conijcitur, dum poſt ſubſtitutionem reciprocam ſubdit. *Si all'vltimo di loro, che morirà ſenza figli maſchi &c. all'hora, & in quel caſo gli ſoſtituiſce il detto Sig. Francesco Tacconi, e li figliuoli di detto Sig. Vincenzo:* Si enim Taccoui antea vocati fuiſſent, & in ſubſtitutione reciproca comprehenſi quoad ſecundam medietatem hæreditatis, vtique maximum ſequeretur abſurdum, & 10 repugnantia, † quod nempe iidem Franciſcus, & alij de Taccoois fuiſſent ſibimet 11 ipſis ſubſtituti, † ad quod euitandum omnis capienda venit interpretatio, etiamſi à proprio, & literali ſignificatu verborum recederemus *Spad. conſ. 313. num. 3. lib. 3. Dunoz. iun. dec. 934. n. 14. & Rot. dec. 267. n. 7. par. 9. & dec. 132. n. 21. par. 16. rec.*

Hinc ſequitur ſubſtitutionem reciprocam alio modo interpretari numquam debere, quàm iuxtà primam diuiſionem à teſtatore diſpoſitam, & retentis eiſdem terminis præcedentis ſubſtitutionis, ſcilicet, quod in vna medietate, in qua vocati fuerunt Tacconi, ſubſtituti ſint deſcendentes illorum; in altera verò aſſignata Palazzino, Ciamengo, & Mazza dicantur tantùm ſubſtituti deſcendentes ex illis.

Quo verò ad exceptionem meliorameutorum iterùm pro retardanda immiſſione propoſitam Dominis placuerunt fundamẽta præcedentis deciſionis ſuper meritis, nulla habita conſideratione, quod Teſtator in vna parte Teſtamenti confeſſus fuerit dicta melioramenta reliquiſſe in compenſationem alienationum, & deteriorationum bonorum per verba dubitatiua dicendo. *E per il contrario puol'eſſere, che habbi fatto qualche deteriorazione, & alienato &c.* ſiquidem in

parte

parte dispositiua, in qua legatum reliquit, formiter, & verbis indubitatis fatlus fuit melioramenta legasse pro exoneratione cõscientiæ *per la causa di dette alienationi, e deterioratioui respettiuamente, & anche per maggior quiete della propria conscienza.* Et deindè clariùs paulò inferiùs. *Qual legato respetto all'importare di detti miglioramenti, & alienationi fia in ricompensa di quelle, obligando il sudetto Taccoui à non pretendere cosa alcuna per causa di dette deterioratioui, & alienationi,* vt in Summario præteritæ positionis *nu.* 11.

Vnde cum negari non possit prætensa melioramenta illiquida remanere saltem in
12 specie, † ad impediendam immissionem hæredibus fideicommissarijs apta non sunt iuxtà allegata in prima decisione *in §. & quatenùs etiam.*

Atque satis pro interim consultum fuit
13 Francisco Taccono † per cautionem de illis reficiendis sequuta liquidatione ad firmata per *Rotam in decis. 161. num. 131. coram Rich. & in alijs cumulatis in dicta decisione huius Causæ in §. cessatque coram me.*

Et ita vtraque parte informante resolutum fuit.

Supra in alio præcedenti tom. 1. partis 18. rec. adest altera præsentis causæ Decisio, quæ hic confirmata est, & ibi est in ordine 399.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Montis Casinensis Præeminentiarum.

Luna 27. Ianuarij 1681.

ARGVMENTVM.

Quasi Cathedralitas Casinensis Ecclesiæ per binas decisiones in hac causa firmata, itidem in hac altera decisione declaratur, in qua plura submouentur æquiuoca ab Ecclesia S. Germani deducta, & inter ea, præcipuum, quod illius Ciuitas tempore S. Patris Benedicti non aderat, cum fuerit ædificata a Bertario Abbate longe post obitũ eiusdem S. Patris Benedicti, quodque ipsa etiam per instrumentum publicum declarauerit se esse subiectam Ecclesiæ S. Germani, & Monasterio Casinensi, de quibus quidem Ecclesijs plura ideo in eadem præsenti decisione deducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Cathedralitas Ecclesiæ etiam ex historijs probatur, & n. seqq.*
2 Casinensis *Ecclesia fuit in Episcopatum erecta, & ab Idolorum cultura expurgata* à Principe Apostolorum.
3 Casinensis *antiquissima Ciuitas à Gothorum Re-*
ge paucis post annis à Seueri *eius Episcopi morte, solo fuit æquata.*
4 S. Benedictus *fuit à Deo missus Casinum, vt sua prædicatione illud à sordibus Idolatriæ ad viam veritatis reduceret.*
5 S. Benedictus *vbi Casinum accessit Ecclesiam in cacumine montis edificauit, ibique suam Cathedram Abbatialem apposuit.*
6 Casini *excidium, quod successit post aduentum* S. Benedicti, *non fuit de illius Vrbe iam præcedenter à Barbaris denastata.*
Sed de monasterio ab eodem S. Benedicto ædificato ibidem.
7 *Monachi Casinenses post denastatum Monasterium ab eo recesserunt, & ad Vrbem accedentes apud* Lateranum *habitarunt.*
8 *Monasterium à* S. Benedicto *ædificatum in monte Casino, & à Barbaris denastatum fuit à* Petronace *monacho instauratum, & à* Bertario Abbate *munitum.*
9 *Monasterium duplex adest in Monte Casino, alterum à diuo* Benedicto *in cacumine montis ædificatum, & alterum ad illius radices fabricatum* à Bertario Abbate.
10 *Monasterium constructum* à Bertario Abbate *ad radices Montis Casini, hodie in Collegiatam est conuersum.*
11 *Ciuitas* S. Germani *fuit extructa* à Bertario Abbate *iuxta Monasterium ab eo ædificatum ad radices Montis Casini.*
12 *Ciuitas* S. Germani *non aderat de tempore* S. Patris Benedicti.
13 *Iura Episcopalia Ciuitatis antiquæ non dicuntur translata in Ciuitatem nouiter constructam, si per antea transierunt in Ecclesiam, seu Monasterium ibidem ædificatum.*
14 Casinensis *Ecclesia erectio in Cathedralẽ eiusdemque reductio in suum primæuum statum Abbatialem, facta* à Ioanne 22. & Vrbano V. *qualiter intelligenda sint, & num. seqq. & num. 29.*
15 *Pontifici precedenti ex certa scientia vtique innotuisset, si Ecclesia Cathedralis fuisset.*
16 *Cathedrales duæ in vna eademque Diœcesi esse non debent.*
17 *Papa si reduxit Ecclesiam ad Abbatialem, quæ olim erat etiam Episcopalis, quatenus solum Episcopum tollere, non autem illius iura immutare dicatur.*
18 *Reintegrationis ea est natura reponere in statu, in quo quis per antea reperiebatur.*
19 *Cathedralitas vera proprie, & vere Episcopo conuenit.*
20 *Cathedralitas vera si non conuertitur, sed sola præeminentia Ecclesiarum, quæ quasi Cathedralitas dicitur, non repugnat illam esse penes Abbatem habentem iura quasi Episcopalia.*
21 *Exemptio à Papa Ecclesiæ seu Monasterio Casinensi concessa non illius præcedentem subiectionem, sed ampliationem importat.*
22 *Priuilegium exemptionis alicui concessum, non debet in illius odium retorqueri.*
23 *Cathedralitas Ecclesiæ* Casinensis *ex ipso diuino oraculo resultat, quo* S. Benedictus *ad Castrum Casini ad prædicandum Dei Euangelium missus est.*

24 Ca-

24 *Cathedralitatis signa alicuius Ecclesiæ sunt troni in ea extans, & permanens festum Dedicationis illius, denominatio Abbatis ab ea sumpta. Ac munus pulsandi campanas ante omnes alias Ecclesias in die Sabbati Sancti ibidem, & nu. 37. & seqq.*

25 *Ecclesia licet aliquando Cathedralis appellata sit non tamen verè Cathedralis existit, si appareat denominationem fuisse erroneam.*

26 Casinensis *Ecclesia solemni ritu dedicata fuit à Pontifice Zacharia.*

27 *Dedicationis festum ad celebrandum in Ecclesia Casinensi accessit* Alexander Secundus *cum decem Archiepiscopis, & 44. Episcopis, ac etiam Clero Romano.*

28 Casinensis *Ecclesia, eiusque restaurationis curam Summi Pontifices habuere.*

29 Vrbanus V. *restituit Ecclesiam, & Monasterium Casinense ad suum primaeuum statum Abbatialem, & sup. nu. 14. cum seqq.*

30 *Ecclesia* Casinensis S. Benedicti, *est Monasterialis, & Regularis simul, vbi vero illa* S-Germani *solum secularis existit.*

31 Casinensis *Ecclesia S. Benedicti est immediate subiecta S. Sedi Apostolicæ.*

32 *Ecclesia immediatè subiecta S. Sedi Apostolicæ alteri Ecclesiæ non potest esse subiecta.*

33 Casinensis *Ecclesiæ nomine venit Ecclesia* S. Benedicti.

34 *Capitulum, & Ecclesia* S. Germani *per instrumentum publicum declararunt se esse subiecta. Abbati, & Monasterio Casinensi.*

36 *Cathedralis Ecclesia Abbatis illa est, vbi eius Capitulum eligit.*

36 *Subiectionis, & respectiuæ superioritatis Ecclesiæ signum, est receptio olei Sancti, ac solutio census, seu Cathedratici.*

38 Casinense *Monasterium habet Seminarium, quod tamen non habet Ecclesia Sancti Germani.*

39 Fridericus Imperator *à Monasterio Casinensi exegit quoddam subsidium, sicuti ab alys Cathedralibus Regni.*

40 *Processiones, Fons baptismalis, & oleum sanctum sunt potius signa Parochialis, quam Cathedralis Ecclesiæ, & n. seqq.*

42 *Thronus, seu Sedes Episcopalis in Ecclesia ad faciendas functiones, quas ibi aliquando Episcopus, vel Abbas exercet, non denotant Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ.*

43 *Processiones, quod fiant in Ecclesia inferiori ob maiorem Populi commoditatem non accedendi ad superiorem magis distantem illius præeminentiam non demonstrant.*

44 *Ecclesia si quæ habet superioritatem, quoad alias Ecclesias, illam quoad matricem, & Cathedralem habere non potest.*

45 *Rota vbi causa est commissa de voto Rota in fine decisionis tale eius votum fuisse testatur.*

DECISIO CCCCVII.

IN prima decisione huius causæ edita coram me die 30. Aprilis 1677. resolutum fuit constare * de quasi Cathedralitate Ecclesiæ Montis Casini, non autem S. Germani. In secunda verò, quæ emanauit 28. Aprilis 1678. recessum fuit; Ideoque sub die 14. eiusdem mensis anni tamen 1679. collatis * ad inuicem rationibus vtriusque resolutionis inuentæ fuerunt maioris ponderis deductæ in prima, & ideò ad illam DD. redierunt, & hodie disputato dubio in quo loco decisis esset persistendum, in primo, & tertio responsum fuit.

Quasi Cathedralitas Ecclesiæ Montis Casini satis resultat † ex facto historico accessus S. P. Benedicti, qui post destructionem 1 antiquæ Vrbis Casinen. † præcedenter in 2 Episcopatum erectæ, & ab Idolorum macula expurgatæ per Principem Apostolorum, & à Theodorico † Gothorum Rege paucis 3 annis à Seueri eius Episcopi morte solo æquatæ, vt notat *Vghel. Ital. Sacr. tom. 2. in append. fol. 1027. lit. B.* circa medium, illuc 4 à Deo † missus fuit, vt à sordibus Idolatriæ, quæ denuò irrepserat expiaret Populum, quo sua prædicatione ad viam veritatis reuocato, † Ecclesiam in cacumine Montis 5 ædificauit, vbi etiam Cathedram fixit Abbatialem, vt plenè narratur in binis decisionibus, quæ in fauorem Abbatis prodierunt.

Nec subsistit, quod excidium antiquæ Ciuitatis Casini acciderit post aduentum Diui 6 Benedicti, † quia illud, quod afferebatur à Germanensibus non fuit de Vrbe iam præ- 7 cedenter destructa, † sed de Monasterio à Diuo Benedicto ædificato, à quo proinde 8 Monachi recesserunt, † & ad Vrbem accedentes habitarunt apud Lateranum, vsque quo Petronax Monachus instaurauit Monasterium, quod muniuit Bertarius Abbas, & 9 alterum † successiuè ædificauit ad radices 10 Montis sub inuocatione Sanctissimi † Saluatoris, hodie conuersum in Collegiatam Ecclesiam de qua agitur, vt in Summario Abbatis dato 14. Aprilis 1679. *nu.* 12. & 17. vbi pluries dicitur: Io Chierico &c. hò riceuuto in monte Casino li Sagramentali per la Chiesa matrice di S. Saluatore della 11 Città di S. Germano, † & circa illud ipse Bertarius Ciuitatem extruxit, vt narratur in *Chron. Casinen. cap. 2. num. 480. & in præterita decis. §. Hinc etiam.*

Quamobrem cum S. Germanus vtpotè à 12 Bertario ædificatus † non adesset de tempore S. Patris Benedicti, multò minus adesse poterat ante illius aduentum, & consequentèr dici nequit, quod in ipsum transiuerint 13 iura antiquæ Ciuitatis Casini, † sed præcedenter acquisita fuerunt Ecclesiæ Monasteriali, à qua Germanenses prætendentes, fuisse nulla, & sibi tradita plenè, & concludenter probare debēt tanquam fundamentum propriæ intentionis.

Nec quidquam facit, quod Summus Pontifex Ioannes XXII. Ecclesiam Abbatialem 14 erexerit in Cathedralem, † & deindè Vrbanus

nus V. eandem ad pristinum statum Abbatialem reduxerit, vndè informantes pro Germanensibus infereb ãt ante erectionem, & post reductionem Cathedralitatem fuisse in eorum Ecclesia, quia cum Ecclesia Monasterialis continuaret in suo primæuo statu, habendo propriam Diœcesim, mutatadumtaxat prærogatiua Episcopali in Abbatialem, Summus ille Pontifex dignitatem Episcopalem restituendo prouidere voluit necessitati, & vtilitati Populorum circa ea, quæ ordinis sunt, ne ab alijs illa mendicarent, vt colligitur ex verbis ipsius Bullæ registratæ per *Vghel.* vbi supra ibi: sanè considerantes &c. Quod tam Dominicus populus, quem fecundauit Altissimus in Terra Monasterij Cassinensis, quàm fideles alij in certis locis alijs dictæ Terræ contiguis, & vicinis eidem Monasterio spirituali iurisdictioni subiecti, qui alterius Diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt Episcopalis sollicitudinis curam, & diligentiam exigebant, cum periculum esset tanto gregi fidelium in singulis casibus, qui sunt Pontificalis ordinis, & officij ad alienos Episcopos, & interdum remotos, non absque multarum animarum periculo habere recursum: Et admittit *Rot. decis.* 264. *num.* 16. *coram Merlin. Adden. ad Buratt. dec.* 667. *num.* 26. *Tamburin. de iur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 1. *qu.* 4. *num.* 2. Accedente potissimum, quod Papa nullam mentionem fecit Ecclesiæ
15 S. Germani, quæ si fuisset Cathedralis, † illi procedenti ex certa scientia, innotuisset, ne alias dicatur voluisse duplicem Cathe-
16 dralem esse in vnica Diœcesi † contra regulam *text. in c. quoniam de offic. ordin. Rot. decis.* 39. *num.* 1. *&* 12. *par.* 15. *& decis.* 90. *numer.* 5. *par.* 16. *recen.*

Non obstat, quod Vrbanus V. postea Ecclesiam reduxerit ad primæuum statum Ab-
17 batialem, † quia solum abstulit dignitatem Episcopalem, quam Ioannes dederat, nihil in cæteris immutando *Merlin. decis.* 264. *numer.* 17. *Adden ad Buratt. decis.* 667. *nu.* 26. *Tamburr de iur. Abbat. disp.* 3. *qu.* 4. *num.* 2. & est de
18 natura reintegrationis † reponere in statu, in quo quis anteà reperiebatur, vt in proximis terminis *Gratian. discept.* 345. *à num* 15. *Dunoz. iun. decis.* 330. *num.* 26. & cum hodie
19 non agatur de vera Cathedralitate, † quæ proprio, & vero Episcopo conuenit, sed dumtaxat de quasi Cathedralitate, & præheminentia aduersus Ecclesiam Sancti Ger-
20 mani, † non repugnat, quod Ecclesia Montis Casini ante Ioannem XXII. & post Vrbanum V. permanserit in illo statu quasi Cathedralitatis, quæ congruit Abbatibus iura quasi Episcopalia habentibus, qualis est Abbas Montis Casini.

Minus releuat ad arguendam subiectionem, exemptio concessa per Papam Zachariam, quia per eam Monasterium non fuit exemptum á iurisdictione Episcoporum, quasi, quod anteá esset subiectum iurisdi-
21 ctioni alicuius Ordinarij vicinioris, † quia huiusmodi priuilegium exemptiuum non fuit ad liberandum à iurisdictione Diœcesana aliorum Episcoporum, quia vt exprimitur in d. Bulla Ioannis XXII. ibi: Alterius Diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt, nec ad tollendam iurisdictionem quasi Episcopalem Abbatis, & Monasterij, sed ad illam ampliandam, vt patet ex contextu plura priuilegia conce-
22 dente, † vnde non debet in eius odium modò retorqueri ex regula *text. in l. quod fauore ff de reg. iur.*

Cæterùm quasi Cathedralitatem, & præeminentiam iterùm DD. eliciebant, tùm
23 ex diuino oraculo, † quo mittitur S. Benedictus ad Castrum Casini, vt ad rem aduertit *Coccin. decis.* 367. *num.* 29. Tùm ex signis
24 illam indicantibus, † nam ibi fixus est marmoreus tronus, ibiquè, & per totam Diœcesim celebratur festum Dedicationis, Abbas denominatur Cassinensis, ab ea tanquam à digniori pulsantur campanæ ante omnes alias in die Sabbati Sancti, appellatur Ecclesia principalis à *Cardinali Hostien.*, Cathedralis *à Ioanne Andr. in cap. cùm contingat de for. compet. & ibid. à Butr. num.* 11. & ab alijs relatis per *Adden. ad Buratt.* vbi supra, Clerus S. Germani in die dedicationis ad illam accedit, & obedientiam præstat Abbati, præcedentiam recipiunt Monachi à Canonicis S. Germani, & alia plura suadentia maioritatem, & primatum concurrunt, de
25 quibus plenè in *præteritis decisionibus*, † absq; eo, quod releuet aliquando, Ecclesiam S. Germani fuisse, & ipsam nuncupatam Cathedralem, quia has enunciatiuas fuisse erroneas, probat *decisio edita* 14. *Aprilis* 1679. §. *Pariter*.

Prædictis additur, quod vltra solemnem dedicationem huius Ecclesiæ Montis Casi-
26 ni factam † à Papa Zaccaria, vt iuxtà primam *decisionem* §. *vlteriùs*, illuc etiam accessit ad ipsam diem dedicationis † celebrandam Alexander Secundus cum decem Ar-
27 chiepiscopis, & 44. Episcopis, & Clero S.R.E. contueuerunt Summi Pontifices curam habere illius restaurationis, † vt fecit Vrba-
28 nus V. qui eam tunc Episcopo vacante ad manus suas pro eadem restauratione rece-
29 pit, † posteaque Monasterio, atque Abbatiali Dignitati restituit, in qua restitutione valdè conferũt illa verba eiusdẽ Põtificis –
30 *Cassinensis Ecclesia Ordinis S. Benedicti*, † sicqi Monasterialis, & Regularis, illa enim S.
31 Germani est sæcularis. † Reperitur præterea immediatè subiecta S. Sedi Apostolicæ,
32 vnde † subiecta esse non potest Ecclesiæ S. Germani, *Rot. decis.* 260. *num.* 19. *par.* 13. *recent.* Cœlestinus Tertius in approbatione concordiæ inter Abbatem, & Episcopum Theanen., nominando per tres vices Ecclesiam Casinensem, indicauit Monasterialem, nedùm ex subiecta materia, vt aduertitur in
33 *decisione præcedenti* §. *his igitur*, † sed præcipuè declarando, quod ex Ecclesijs, quas Abbas dabat eidem Episcopo, nullus cen-

sus

sus reddi deberet dictæ Ecclesiæ Casinensi, siuè alicui cellulæ ipsius Monasterij Cassinen. Capitulum S. Germani † per instrumentum acceptatum in publica Synodo, fassum fuit, quod Ecclesia, & Capitulum S. Germani pleno iure subest, tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus eidem Abbati, & Monasterio Casinen., & recognouerunt Casinen. Ecclesiam Matrem, & Dominam eorundem, vt similiter refertur in eadem *decisione sub dicto §. his igitur*. Ex Bulla d. Zaccariæ, ac aliorum Pontificum successorum vsqsad vnionem Monasterij Congregationi Casinen., Abbas eligebatur à Monachis, & Capitulo ipsius Monasterij; Idcóque † illa Ecclesia est Cathedralis eiusdem Abbatis, vbi eius Capitulum eligit, *C. qui propter 42. & cap. in Genesi 55. de elect.* Illa S. Germani recipit quot annis Oleum Sanctum à prædicta Monasteriali, † cui etiã censum, & Cathedraticum soluit, quod est signum subiectionis, & respectiuè superioritatis, *Rich. decis. 336. nu. 8 Eminentiss. Ottobon. decis. 179. num. 18. & 273. num. 17.* Monachi in Constitutione Alexandri Tertij † designantur Capitulum Abbatis. In Bullis Apostolicis iurisdictio tribuitur, vel Monasterio simpliciter, vel Abbati, & Monasterio, vt in illa dicti Ioannis XXII. in alia Vrbani V. & cæteris omissis in illa Pauli V. & in altera Vrbani VIII. Monasterium insuper ex concessione Sixti V. habet Seminarium, † non verò Ecclesia S. Germani, ab eoque sicuti ab alijs Cathedralibus Regni, † Fridericus Imperator exegit quoddã subsidium, pròvt pariter aduertitur in antedicta decisione d. §. *his igitur cum duobus seqq.*

Nec suffragantur signa à Germanen. repetita ad ostenden. maioritatem tuæ Ecclesiæ, nám Processiones, quæ ibi fiunt in solemnitate Corporis Christi, & Rogationũ, existentia fontis baptismalis, asseruatio Olei Sancti, † potiùs sunt signa Parochialitatis, quàm Cathedralitatis, † cùm competant etiam Parochialibus, *Fusc. de Visit. lib. 1. cap. 7. num. 16. Maya obser. 10. num. 146. & sequen.* & ligneus Thronus ibidẽ collocatus † ad exercen. functiones, quas in eadem Ecclesia aliquando exercere consueuit Abbas, non infert quasi Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ, cum ibi functiones exerceantur, & Processiones fiant † ob maiorem Populi commoditatem nè itinere fatigetur, accedendo ad Ecclesiam Montis longè distantẽ à Sancto Germano, & ad summum prædicta probarent superioritatem Ecclesiæ S. Germani, † tanquam Matricis respectu Ecclesiarum eiusdem Ciuitatis, *Franc. de Eccles. Cathedr. cap. 15. num. 167. & sequen.*

Et ità absque repetitione aliorum, quibus præteritæ decisiones satisfecerunt, Rota in hac propositione, votantibus omnibus DD. stetit in primo, & tertio decisis vtraq; Parte informante.

Rota est in voto † constare de quasi Cathedralitate Ecclesiæ Montis Casini, non autem S. Germani ex rationibus deductis in suprascriptis decisionibus, ad quas &c.

A. Albergatus.

Tres aliæ Decisiones sunt in hac Causa omnes impressæ in hac præsenti Parte 19. vbi sunt in ordine 56. 195. & 404.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Restitutionis Alimentorum.

Luna 3. Iunij 1680.

ARGVMENTVM.

Constitutiones, & Decreta Seminarij Romani super obligatione Alumnorum se promouendi ad Sacros Ordines in hac Decisione expenduntur, quatenùs nempè olim, & hodie teneantur ipti Sacerdotium assumere, vel eis sufficiat in statu Clericali permanere, ad hoc vt eis sacris ordinibus non assumentibus, alimenta recepta restituere teneantur, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Notarius non potest stipulare instrumentum contra formam ordinis sibi demandati, & aliter instrumentum stipulatum non attenditur.*
2 *Mandati fines transgredi non possunt, sed diligenter custoditi debent.*
3 *Obligatio ampliari non debet, sed tanquam stricti iuris, ipsa etiam strictissimè interpretari debet.*
4 *Instrumentum differens à notula, vel schedula in ea inserta, & inxtà quam illud stipulari debuerat, non attenditur.*
5 *Ordo magis attenditur, quam instrumentum in illius executionem celebratum.*
6 *Scriptura inserta, non scriptura inserens attendenda est.*
7 *Capitula potiùs attendenda sunt, quàm instrumentum discrepans ab eis.*
8 *Seminarij Romani solitum, & consuetum, eiusque Statuta in recipiendis Alumnis expendantur, & declarantur num. seqq.*
9 *Obligatio facta, vel facienda inxta solitum, si illud variatum sit, quomodo intelligatur.*
10 *Solitum præcedens in vim etiam statutorum obseruatum, non destruitur, nec constitui potest ex paucis instrumentis, vel actibus postea sequutis.*
11 *Concil. Tridentinum cap. 18. de Reformat. super forma retinendi, & educandi Alumnos in Seminarijs traditur, & declaratur.*
12 *Seminarium romanum super receptione Alumnorum hodie nouam formam habet ex decreto Eminentiss. Vicarij edito de ordine Papæ.*
13 *Constitutio, Decretum, seù Edictum loquens de ingressis, & ingressuris, non comprehendit ingressos, & egressos ante promulgationem illius.*
14 *Lex, Constitutio, Decretum, seù Edictum non trahi-*

trahitur ad præterita, sed respicit futura.

15 *Obligatio nona per legem, aut Constitutionem inducenda, non comprehendit obligationem iam factam.*

DECISIO CCCCVIII.

INTER Clericos Alumnos Seminarij Romani receptus fuit Ioseph Belhomus sub obligatione Ioannis Baptistæ Belhomi eius Patris ascendendi ad Sacros Ordines, & restituendi alimenta in euentum, in quem ille paternam obligationem nõ expleuisset; quapropter egresso Iosepho à Seminario, & Sacris Ordinibus non insignito, fuit pro parte illius actum pro restitutione alimentorum, & ab Eminentiss. Vrbis Vicario relaxatum mandatum executiuum contra bona hæreditaria Ioannis Baptistæ, quod licèt Rota in gradu appellationis, mihi per Signaturam Iustitiæ commissæ, cum clausula, *si quid exequendum*, responderit die prima Iulij * 1678. esse executioni demandandum, tamen postquam causa fuisset per nouæ resolutione reproposita; hodie tandem iterum proposita DD. ex nouiter deductis, recedentes à decisis, exequendum non esse censuerunt.

Etenim in Schedula, seù mandato P. Rectoris mandantis Notario, quod reciperet obligationem Ioannis Baptistæ, non legitur illum debere se obligari, quod Ioseph eius filius Sacris Ordinibus initiaretur, ibi, 9 Signor Valentini Notaro dell'Eminentiss. Vicario, riceuerà da Gio: Battista Belhomo l'obligo in forma Camera, conforme il solito, per Gioseppe suo figlio, che hauendo ottenuto luogo trà Chierici del Seminario prometta seguire vita, e Stato Ecclesiastico, 1 e Clericale], † propterea Notarius recipiens postea obligationem Ioannis Baptistæ, vigore antedictæ schedulæ, non poterat eundem obligare, quod filius fieret Sacerdos, cùm id non contineretur in dicta schedula, seu mandato P. Rectoris, cuius fines ipse 2 Notarius transgredi non poterat, † sed diligentèr custodire debebat, *per Tex. in l. diligenter ff. mandati*, præsertim cum ageretur de 3 amplianda obligatione, † quæ tanquam stricti iuris, strictè interpretanda est, *l. quidquid adstringenda ff. de verb. oblig.*

Quod eò facilius in proposito est amplectendum, quod fuit habita relatio ad schedulam in instrumento obligationis inser- 4 tam, † quod cum in hoc differat à schedula seu ordine P. Rectoris, in cuius executionem Ioannes Baptista se obligauit, indè fit, quod in tali discrepantia, potius attenden- 5 dus sit ordo, scù schedula, † quàm instrumentum, *Surd. Iaquens de obligatione ad formam ordinis decis. 212. nu. 14. Mastrill. dec. 126. num. 18.* & de diuersitate inter scripturam 6 inferentem, & insertam *Rota decis. 409. coram Bichio*, & facit conclusio, quod standum sit capitulis, quorum vigore fuit stipulatũ 7 instrumentum, † non autem instrumento discordanti ab illis, *l. Titia §. idem respondit ff. de verb. oblig. Adden. ad Greg. decis. 168. num. 3. Rota decis. 137. num. 7. par. 9. & decis. 391. nu. 5. par. 14. rec.*

Non obstat, quod Ioannes Baptista, iuxtà prædictam schedulam, seù ordinem debuerat obligari -- *conforme il solito* -- quod solitũ esse dicebatur se obligandi, quod Alum- 8 ni susciperent Sacros Ordines, † quia ex Statutis Seminarij constat obligationem restituendi alimenta esse faciendam casu, quo Alumni inde discedant absque licentia Eminentissimi Vrbis Vicarij, ibi, promettano tutti di sua spontanea volontà di non partirsi dal medesimo Seminario, senza licenza ottenuta in scritto dall'Illustrissimo, e Reuerendissimo Vicario di quest'Alma Città, e se alcuno si partisse senza licenza, promettano di restituire in tal caso al Seminario tutte le spese, & à Seminario conditio, vsque ad annum 1645. formula desumptâ ex prædictis Statutis, quam ingredientes subscribere consueuerant, eos obligabat ad restitutionem alimentorum in casum discessus à Seminario absque licentia Eminentissimi Vicarij, aut non præstiti seruitij in statu Clericali; ab anno autem 1645. vsque ad annum 1650. relicta antiqua, & consueta formula, cæperunt stipulari publica instrumenta, cum obligatione restituendi alimenta in euentũ, in quem Alumni in exitu à Seminario statum Ecclesiasticum, & seruitium Ecclesiæ † dereliquissent; Propterea obligatio facienda à Io: Baptista iuxtà solitum, intelligenda erat in casibus prædictis, non verò in euentum, in quem filius ad Sacros Ordines nõ promoueretur, parum releuante, quod ab anno 1650. cæperint instrumenta stipulari cũ dicta obligatione restituendi alimenta, etiam in casum non ascensus ad Sacros Ordines, quia Ioannes Baptista habuit ordinem à P. Rectore se obligandi -- *conforme il solito* -- Ideò non potest ex paucis instrumentis stipulatis ab anno 1650. vsque ad 1654. quo Ioannes 10 Baptista se obligauit, † constitui solitum, contra formam Statutorum ipsius Seminarij, & praxim in contrarium seruatam per annos ferè octoginta, in quorum curriculo, nec aliqua obligatio suscipiendi Sacros Ordines ostenditur, nec minus tale quid à Seminario petitum, vt in proximis terminis *Rot. dec. 458. num. 8. coram Pentingerio.*

Nec tale onus iniunctum dici potest ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *sess. 23.* 11 *de reformat. cap. 18.* † quia nullum legitur verbum præcisum hanc legem iniungens; vult quidem Concilium Clericos in Seminario instrui, itavt disciplinam Ecclesiasticam hauriant, & habiles efficiantur ad inseruiendum Ecclesiæ, vt postea Sacerdotes, Parochi, atque si opus esset Episcopi eligerentur, vt habetur ex actibus Consistorialibus fa. me. Pij IV. quorum meminit prætera decisio §. *quia vltra quod*, quæ omnia optimè implentur, & satisfit intentioni Cõ-

cilij

cibi per ſolam habilitatem contractam in ſtudijs, & permanentiam in ſtatu, & habitu Clericali, ſine vxore, ad hoc vt valeant, quoties eorum opera Eccleſia indigeat, ad Sacros Ordines promoueri.

12 Minus releuat nouiſſimum † decretum anno 1674. ab Eminentiſſimo Vicario editum facto verbo cum ſa. me. Clemente X. decernens Alumnos Seminarij quocumq; tempore ingreſſos, & ingreſſuros, perpetuò debere incedere in habitu Clericali, & intra triennium, ætate legitima ſuffragante, debeant ſe ad Sacerdotium promoueri facere, quia in ordine ad promotionem ad Sacerdo-
13 tium, cùm ſit lex noua, & loquatur de ingreſſis, & ingreſſuris, † intelligendum eſt de illis de tempore Decreti ingreſſis, actu permanentibus in Seminario, & de ingreſſuris, qui potuiſſent forſan aſſerere, ſe non tenerj: propterea extendi nequit ad ingreſſos, & egreſſos ante Decretum, de quibus non loquitur, qualis eſt Ioſeph, longe antea; ſcilicèt anno 1662. egreſſus, qui ſatis eſt, quod ſtatum incompatibilem non aſſumat, ducendo vxorem, vel habitum Cleri-
14 calem deferendo, † nam tale decretum, tanquam noua Conſtitutio, in ordine ad Sacerdotium aſſumendum, non trahitur ad
15 præterita, ſed reſpicit futura; † dum loquitur de obligatione inducenda, *Cuman. in Leges, & Conſtitutiones num.6. C. de legibus, ibique Cin. in principio,* cum quibus diſtinctè *Gratian. diſcept.465.num.4.*

Et ita decisum eſt vnica tantùm parte informante, Seminario tamen pluries intimato, & in aliis tribus præcedentibus propoſitionibus informante.

Duæ aliæ Deciſiones ſunt in hac cauſa, altera impreſſa ſupra in hac eadem parte in ordine 295. Altera verò, quæ habetur ſub die 27. Ianuarij 1681. coram eodem Reuerendiſs. D. Albergato, & eſt præſentis confirmatoria.

R. P. D. GVAXARDO.

Romana Pecuniaria.

Luna 10. Martij 1681.

ARGVMENTVM.

De reſtitutione animalium tractatur, petita in Tribunali Agriculturæ, atque ideò executiuè demandata, quæ ex ſimplici ordine non remanebat probata, dum ille reperiebatur penès eum, cui reſtitutio facienda erat, vbi verò penès reſtituere debentem, idem ordo remanere debuiſſet, maximè quia habebat onus reportandi quietantiam, quæ facta non apparebat, & proindè condemnatio ad pretium, etiam cum refectione damnorum, & intereſſe fuit conceſſa,

SVMMARIVM.

1 *Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum, in quibus fuerint obſeruata omnia requiſita vulgata* deciſ. Caputaq.
2 *Via executiua cœpta in cauſis agitatis in Tribunali Conſulum Agriculturæ Vrbis.*
3 *Agriculturæ Vrbis Tribunal ſeruat ſolum ordinem iudiciarium à ſuis ſtatutis præſcriptum.*
4 *Teſtes contra inducentes plenè probant.*
5 *Dominium, & poſſeſſio animalium probatur ex ſtigmate in eis appoſito.*
6 *Teſtis vnicus plenè probat contra inducentem.*
7 *Animalia, vel rem alienam reſtituere debens, ſemper pretium ſolucre tenetur, ſi non reſtituit, vel illa ſine facto Domini alienauit.*
8 *Reſtitutio non probatur ex ſimplici ordine exiſtente penès eum, cuius fauore factus eſt, cùm ille exiſtere debuiſſet penès perſonam, reſtitutionem facere debentem.*
9 *Solutio, ſeù reſtitutio non probatur ex ordine habente annexum onus faciendi quietantiam, quæ facta non docetur.*
10 *Vendens rem alienam, quam ſuam eſſe credebat, vel ad ſuum debitorem ſpectare, non ideò poteſt euitare reſtitutionem pretij.*
11 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura.*
12 *Grauari non poteſt alius pro alio.*
13 *Mors animalium cum alijs confuſorum, debet ab allegante plenè, concludenter, ac etiam individualiter comprobari.*
14 *Intereſſe ſolucre tenetur, qui fuit cauſa, quod alius re ſua non vtatur, & ratione non vſus aliquid expenderit de proprio.*

DECISIO CCCCIX.

SENTENTIAM de voto Rotæ latam per Conſules Agriculturæ, qua condemnatus exiſtit D. Dux Caffarellus ad ſoluendum D. Abbati Vrbano Altouito ſcut. 562. pro pretio 25. Bouum, nec non ad damna, & intereſſe, hodie coram me, vti validam, & iuſtam confirmandam, Domini reſponderunt.

1 Siquidèm validitas reſultat † ex reuolutione actorum, & concurrunt omnia requiſita, de quibus latè per *Veral. dec.260.par.2. & in rec.dec.145.num.2.par.9.*

Non obſtante exceptione incompetentiæ
2 vix executiuæ, † dum actum fuit coram Conſulibus in Cauſa, iuxtà Statutum dictæ
3 artis *cap.23.* ad eorum forũ † ſpectante, & ſeruatus fuerit ordo iudiciarius præſcriptus in *cap.24.* eiuſdem Statuti, quod tantùm eſt attendendum, *Alex.conſ.164. num.3. & 6. lib.6.* cum alijs per *Fenzon. ad Stat. Vrbis in præfat.num.5. cum pluribus ſeqq.*

Iuſtitia verò probatur ex deciſione 17. Iunij 1680. coram Reuerendiſsimo D.meo Decano ante traditionem voti facta, vbi cùm Dus dd. Bones emiſſet à Dominico Georgio, illiſque receptis, & in ſuo Caſali Turris S. Laurentij exiſtentibus, pretio nondum ſoluto, concorditèr inter eos fuiſſet reſciſſa venditio, pro cuius executione Dux

dederit, ordinem directũ Iotepho Cucchiarono suo Ministro, seù Factori, vt eos recepta quietantia dicto Dominico restitueret, qui ea post in calce dicti ordinis scrit giratam, & mandauit, vt traderentur Abbati Altopito, qui illos iterum vendiderat, pretijque obligationem receperat, & cùm non doceatur fuisse sequutam actualem restitutionem, quimò è contra ex testibus ad illam
4 probandam à Duce † inductis constet, illos semper fuisse retẽtos in dicto Casali S. Laurentij, simul cum alijs proprijs Ducis, eosque adhibitos ad Casalis culturam, qui plenè probant, tum quia fuerunt ab ipsi inducti, *Rot coram Celsi. dec. 3. num. 6. in rec. dec. 110. num. 1. & decis. 406. num. 5 par. 16. dec. 120. n. 8.*
5 *cum duobus seqq. par. 17.* Tùm quia † erant illorum Custodes, & de facto proprio deponunt, *Gabriel. de testib. conclus. 1. num. 18. Rot. in recent. decis. 762. num. 4. par. 3. decis. 70. numer. 9. par. 10. & 738. nu. 10. par. 17.* Ac insuper mere
6 to, seù † stigmate Ducis fuisse signatos, quod ostendit dominium, & possessionem, argumento *Text. in l. stigmata C. de Fabricens. lib. 10. l. decernimus, §. Vniuersos, C. de Aquæduct. lib. 11. Grat. discept. 500. nu. 4. cum pluribus seqq. Rota coram Peutinger. decis. 292. num. 7.* & mortuo Cucchiarono eos vendidisse Stephano
7 Perro, vt dicit vnus ex dictis Testibus, † qui licet vnicus contra ipsum inducentem plenè probat *Grat. discept. 505. num. 6. & 7. Rota coram Peutinger. decis. 349. num. 2. coram Dunoz. in. dec. 647. num. 2. & coram Celsi decis. 150. n. 6. & 7.* cum quo concordat alter Testis per Abbatem formitèr examinatus, & idem testatus fuit Dominicus illorum antiquus Dominus, qui eos apud Pertum recognouit, † indè sequitur Ducem esse obligatum
8 ad pretium fauore Abbatis emptoris, vel ex quo Boues nunquam fuerunt restituti, vel ex quo sine Domini mandato fuerunt alienati, per *Text. in l. 1. C. de reb. alien. non alien. Rot. coram Vbald. decis. 238. num. 3.*

Nec restitutio, & consignatio respectiuè remanet probata ex apocha, qua Abbas obligatur soluere pretium Dominico, & ex denunciatione eius nomine facta Dohanæ, quia prima facta fuit die 9. Martij 1674. & secunda de mense Maij sequentis, & in vtraque supponitur Boues exillere in Casali S. Laurentij, & penès Cucchiaronum Ducis Ministrum, ac declaratur animus illos recipiendi à dicto Cucchiarono, & extrahendi à prædicto Casali; Ordo verò fuit factus à Duce 20. Martii, & illius girata die 28. Nouembris dicti anni, propterea dicendum est dictam obligationem, quæ præcessit ordinem, & giratam, & denunciationẽ pariter factam, antequam fuisset giratus ordo fuisse sub spe futuræ receptionis, & con-
9 signationis, † quod non euenit, dum dictus ordo fuit exhibitus in iudicio per Abbatem Dominici Giratarium, & tamen si restitutio, & consignatio habuisset effectum adesse debebat penès Cucchiaronum cum recepta consignationis, vt ostendere posset restitutionem, *Rot. coram Gregor. XV. dec. 104. num. 13. & coram Peutinger. decis. 319. num. 3.*
10 præsertim quia ordo † habebat annexam conditionem reportandi quietantiam, quæ non fuisset omissa, si in eius executionem fuisset facta traditio, *Rota coram Gregor. XV. decis. 253. num. 1. & coram Dunoz. nu. decis. 742. num. 12.*

Ex quibus, vel non merentur attendi Testes dicentes Boues fuisse restitutos, & consignatos de mense Martij Ministro Abbatis cùm eorum depositio sit inueritimilis, eo quia tunc temporis ordo non erat giratus, sine quo Cucchiaronus non poterat eos restituere, vel quatenùs sint admittendi, ex hoc non remanet liberatus Dux, qui vnà cum Bobus proprijs vendidit etiam illos Ministro Abbatis consignatos, & per illum in eodem Casali penès Cucchiaronum dimissos, licèt venditionẽ bona fide fecisset, credens fortan esse suos, vel ad Cucchiaro-
11 num, cuius erat Creditor spectare, † sed tenetur ad pretij restitutionem, nè locupletetur cum aliena iactura, iuxtà *Textum l. si me,*
12 *& Titium, ff. si cert. petat.* & † ne alius pro alio prægrauetur, vt ait *Text. in cap. vnico de inut. & damn. dat. in 6.*

Prout non probatur mors Bouum ante obitum Cucchiaroni, dum ex supradictis concludenter probata fuit illorum venditio, & tunc illorum commixtione cum alijs Ducis incerta, & difficilis est probatio,
13 cuius fuerint illi, † qui per testes asseruntur mortui, adeòvt de identitate demortuorum, ab allegante probanda, non conconstet, *Rota coram Vbald. decis. 238. num. 5. & decis. 299. num. 13.* Maximè quia Testes sunt sibi contrarij, nàm dicunt interisse à mense Iulij, ad mensem Septembris 1674. quo tempore non erat demandata consignatio Abbati,

Damna demùm, & interesse pro eo, quod Abbas expendidit, ex quo sui Bobus, vti non potuit, vel ratione fructuum, quos
14 ex eis percepisset, † si eidem traditi fuissent suo loco, & tempore liquidanda deberi, probat *Text. in l. si mandauero §. Iulian. ff. mandati, Rota decis. 482. num. 1. apud Cenc. de censu & coram Coccin decis. 1709. num. 1. & 5.*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. FLOREZ.

Romana, seù Bononien. Fideicommissi de Riarijs,

Veneris 13. Iunij 1681.

ARGVMENTVM.

Prohibitio alienationis, eiusdemq; ratio à testatore expressa pro conseruatione bonorum in familia, plenè in hac decisione discutitur, ad inducendum ex eis non solum fideicommissum successiuum, & perpe-

tuum,

tuum; verum etiam in fauorem maſculorum tãtummodò, tam ad illud nullatenus admittantur fœminæ, vel deſcendentes ab eis; Hinc plurima de huiuſmodi fideicommiſſis maſculinis in vtramque partem ſunt adducta, quæ tandem pro ſola eorundem maſculorum vocatione fuerunt deciſa.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommiſſum perpetuum, & abſolutum, tam in caſu alienationis, quam mortis ex iquibus verbis inducatur.*

2 *Fideicommiſſum ordinatum ad fauorem maſculorum ex maſculis per lineam maſculinam, non comprehendit, ſed excludit fœminas, & deſcendentes ab eis.*

3 *Deſcendentium, & Poſterorum appellatione veniunt tam deſcendentes maſculi ex maſculis, quem ex fœminis.*

4 *Ratio ſubſequens reſtricta ad maſculos ex maſculis nequit regulare antecedentem prohibitionem, iam per ſe ſubſiſtentem, & magis amplam, ſed vid. n. ſeq.*

5 *Maſculi ex maſculis quatenus dicantur vocati cum prælatione, ordine ſucceſſiuo, abſque excluſione fœminarum. earumque deſcendentium in defectum maſculorum.*

6 *Prohibitio alienationis quidquid ſit an operetur fideicommiſſum in caſum mortis, ſemper tamen illud in caſum alienationis inducit.*

7 *Prohibitio alienationis facta per verba* vendi-tionem, & alienationem *intelligitur tam per viam contractus inter vivos, quam ex vltima voluntate.*

8 *Prohibitio alienationis generalis, vel vniuerſalis eo magis quamcumque alienationem importat, ſi ab ea ſolum locationes excludantur.*

9 *Exceptio eſt de regula, & declarat quid in illa comprehenſum ſit.*

10 *Prohibitio ſola alienationis, licet non inducat fideicommiſſum in caſum mortis, illud tamen inducit ratio prohibitioni adiecta, & n. ſeq.*

11 *Fideicommiſſum tacitum non inducitur, vbi reperitur expreſſum.*

12 *Ratio adiecta prohibitioni alienationis operatur illam non omnibus poſteris fuiſſe iniunctam, ſed ſolum ijs, ad quos bona deuenire deberent.*

13 *Ratio eſt cauſa motiua, & ſpiritus diſpoſitionis*

14 *Ratio prohibitionis alienationis declarat, & reſtringit totum teſtamentum.*

15 *Ratio prohibitioni alienationis adiecta, operatur, vt ſecundum illius terminos illa intelligatur, & ad perſonas in ea contentas reſtringatur.*

16 *Ratio prohibitionis alienationis efficit quod neque fideicommiſſum dicatur cauſa prohibitionis, nec prohibitio cauſa ipſius fideicommiſſi.*

17 *Ratio conſeruationis bonorum in familia, ipſa ſolum dicitur cauſa tam fideicommiſſi, quam prohibitionis alienationis.*

18 *Cauſatum non attenditur, ſed cauſa ipſa, quæ eſt principalis.*

19 *Ratio prohibitionis alienationis appoſita in vna eademque oratione, & periodo, per vnicam verborum ſtructuram, eo magis illam declarat, & reſtringit.*

20 *Ratio prohibitionis alienationis licet ſit poſtrema in executione, eſt tamen prima in intentione.*

21 *Ratio prohibitionis alienationis eſt cauſa, & principium illius.*

22 *Fœminas vocare, & velle quod bona conſeruentur in maſculis implicant inter ſe.*

23 *Poſterorum, & deſcendentium appellatione non veniunt fœminæ, vbi adeſt ratio conſeruandi agnationem, & n. ſeqq. as etiam n. 44.*

24 *Deſcendentes ex fœminis non ſunt de agnatione*

25 *Agnatitium dicitur fideicommiſſum ordinatum à maſculo ad fauorem maſculi, cum nunquam interrupta vocatione maſculorum.*

26 *Maſculinitatis qualitas pluries à teſtatore repetita fideicommiſſum maſculinum ab eo factum fuiſſe demonſtrat.*

27 *Fideicommiſſum dicitur factum fauore agnationis, ſi Baſtardi legitimati vocentur.*

28 *Baſtardi legitimati agnationem conſeruant.*

29 *Linea maſculina vocatio tam legitimorum, quam legitimatorum, operatur quod fideicommiſſum maſculinum, & agnatitium eſſe dicatur.*

30 *Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, ſemper tamen ad fauorem maſculorum fideicommiſſum demonſtrat.*

31 *Fideicommiſſum maſculinum dicitur à teſtatore, inſtitutum, ſi voluit quod bona conſeruentur in maſculis, & per lineam maſculinam ex eis deſcendentibus.*

32 *Fœmina, & deſcendentes ex eis non poſſunt ad fideicommiſſum venire, deficientibus maſculis ſi teſtator reſtrinxit vocationem ad maſculos ex maſculis, & n. 34.*

33 *Fœmina nunquam dicuntur ad fideicommiſſum maſculinum vocatæ, ſi de eis nulla mentio facta ſit, & in defectum maſculorum fuerint vocati baſtardi, & demum loca pia ſubſtituta ſint.*

34 *Fœminas ſi Teſtator poſt obitum maſculorum vocare voluiſſet vtique expreſſiſſet ſicuti vocauit alios.*

35 *Verbum* poſteri, & deſcendentes *in alia parte teſtamenti ſimpliciter à Teſtatore expreſſum, quatenus fideicommiſſum maſculinum extendat etiam ad fœminas, & vid num ſeq.*

36 *Teſtator ſi in ſuperiore parte teſtamenti ſolum de maſculis intellexit, ſic etiam in alia parte intellexiſſe dicendum eſt.*

37 *Verbum* prædicti *eſt repetitium perſonarum ſupra expreſſarum, cum omnibus ſuis qualitatibus.*

38 *Verbum* deſcendentes, *ſine vlla qualitate maſculinitatis expreſſum, ne ſuperfluum eſſe dicatur, etiam fœminas comprehendit.*

39 *Conditio* ſi ſine filijs *non declarat, nec reſtringit diſpoſitionem præcedentem de maſculis, ſeu ſimpliciter deſcendentibus factam.*

40 *Ratio adiecta prohibitioni, ſeu diſpoſitioni, ſpeciale eſt, vt illam declaret, reſtringat, & ampliet.*

41 *Conditio* ſi ſine filijs *relata ad eaſdem perſonas, ſemper intelligitur de ijſdem filijs ſupra diſpoſitiuè vocatis.*

42 *Fœmina, & deſcendentes ex eis non veniunt ſub nomine Poſterorum, & Deſcendentium, ſtante contemplatione agnationis, & ſup. n. 24. & ſeq.*

43 *Fœmina quatenus admittantur in defectum maſculorum, etiam vbi fuit habita ratio conſeruationis*

lonis agnationis, & seq. vbi vide.

46 *Agnationis conservandæ ratio non excludit fœminas quotiescunque vocatio facta est per verba communia, æquè comprehensiua masculorũ, ac fœminarum.*

47 *Fœmina agnata donec viuunt agnationem conservant, quod secus est in earum filios.*

48 *Descendentes ex fœminis non possunt dici de agnatione, seu familia masculina.*

49 *Verbum* posteri, & descendentes *in sua latitudine comprehendit etiam fœminas bastardas, non legitimatas.*

50 *Bastardi legitimati si solum a testatore fuerint vocati, non possunt venire bastardi nullam legitimationem habentes.*

51 *Fideicommissum expirat si post vltimam substitutionem à Testatore factam, alia substitutio non adest.*

DECISIO CCCCX.

DEfuncto Marchione Francisco Mariæ Riario suæ filijs, nullo condito testamento, fuerunt, præuijs duabus sententijs Rotalibus confirmatoriis alterius præcedentis latæ ab A. Cimmitũ in possessionem vniuersæ hæreditatis eiusdem, Comites Odoardus de Peppulis, de Sauorgnano, & de Partitagnis hæredes ab intestato, tanquam proximiores in gradu, pro indiuiso cum Octauio Riario in vim Concordiæ inter eos initæ. Verùm prætendentibus Eminentissimo D. Cardinali Bonsio, & Comitibus de Herculanis descendentibus à Galeatio Riario, fuisse per obitum dicti Marchionis purificatum ad eorum fauorem fideicommissum, ab ipso Galeatio ordinatũ, indeque, dato per me dubio, *An constet de fideicommisso itaut ijs sit danda immissio*, hodieque in Rota proposito, Domini negatiuè responderunt.

Galeatius enim in suo testamento condito anno 1552. instituit hæredem Iulium vnicum filium, *cui* (sunt verba Testamenti) *eiusque Posteris, & Descendentibus in perpetuum prohibuit venditionem, & alienationem omnium, & singulorum suorum bonorum stabilium, & præsertim infrascriptorum, Palatij cum vineis &c. & hoc, quia voluit, & mandauit, bona ipsa in familia, & posteritate masculina ipsius Testatoris perpetuò remanere, itaque ad liberos, & posteros eius mares legitimos, & naturales de, & ex legitimo matrimonio procreatos per directam lineam masculinam in perpetuum descendentes successiuo ordine pervenire, omnibus deficientibus, Bastardos masculos ex eadem linea descendentes, si extabunt, dummodò ad postulationem eorum Genitorum, & Principis auctoritate legitimatos in bonis prædictis succedere voluit, & non aliàs, aliter, nec alio modo cum simili prohibitione venditionis, & alienationis illorum, eo quia ipsa eadem bona ad eorundem Bastardorum ita legitimatorum liberos, & posteros mares legitimos, & naturales per directam lineam masculinam descendentes vsque in infinitum successiuo ordine deuenire voluit, & mandauit &c.* † ex quo verbo-

rum, & dispositionis contextu, quemadmodum fuit inductum perpetuum, & absolutum fideicommissum, tàm in casu alienationis, quàm in casu mortis, *Petr. de fidicom. quæst.* 18. *num.* 571. *Mantic. de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 13. *Rot. decis.* 166. *num.* 3. & *seq. par.* 17. *recen. coram Bich. decis.* 129. *num.* 8. *cum seq.* Ita nec fuit in dubium reuocatum, quin illud fuerit ordinatum fauore dumtaxat masculorum ex masculis descendentium, per directam lineam masculinam, vt præferunt prædicta formalia verba, † quæ non solùm non comprehendunt, sed imò expressè excludunt fœminas, ipsarumque descendentes licèt masculos, quales sunt D. Cardinalis Bonsius, & Comites de Herculanis, iuxtà passim approbatam theoricam *Castren. in l. Maritus* 21. *num.* 28. *C. de procur. & conf.* 190. *num.* 4. *lib.* 2. *Peregr. de fideic. art.* 26. *nu.* 29 *in fin. & sub num.* 20. *Rota coram Pan. decis.* 902. *num.* 3. *seq.* latè *in recent. decis.* 95. *num.* 1. & *seqq. per* 11. & *alibi passim*.

In nihilo retragante, quod fideicommissum incipiat à prohibitione alienationis facta Posteris, & Descendentibus in perpetuum, per quam seorsim sumptam, & independenter ab alijs sequentibus verbis resultare prætenditur simplex, & absolutum fideicommissum, tam fauore Descendentium ex masculis, quam ex fœminis, † qui omnes comprehenduntur sub vocatione Posterorum, & Descendentium, ex latè cumulatis per *Fusar. de substit. quæst.* 325. *num.* 1. & *seqq.* itaut tanto subsequens restricta ad masculos ex masculis, † nequeat regulare antecedentem prohibitionem iam per se subsistentem, & magis amplam, † sed solum operari possit prælationem masculorum, cum ordine tamen successiuo absque exclusione fœminarum, earumque descendentium in defectum masculorum, *vt videntur* sentire *Corn. cons.* 203. *num.* 2. *vsque ad fin. lib.* 4. *Cyriac. controu.* 266. *num.* 68. *vsque ad* 71. *Sess. decis. Aragon.* 412. *num.* 27. & *seq. lib.* 4.

Etenim, quicquid sit, an dicta prohibitio seorsim sumpta à sua ratione dici possit vestita, & valida, † nihilominùs inducere quidem posset fideicommissum in casu alienationis, iuxtà opinionem, quam tenent *Odd. cons.* 67. *num.* 20. & *seq.* & *d. cons.* 66. *num.* 41. *Bellon. iun. cons.* 1. *num.* 80. *Mart. cons.* 42. *num.* 10. & *cons.* 43. *num.* 24. *Ludouic. Riccard. apud Fusar. d. cons.* 169. *num.* 85. *cum seqq. Cephal. cons.* 491. *num.* 44. *Decian. cons.* 41. *num.* 121. *lib.* 1. *Surd. cons.* 96. *num.* 21. *vers. secundò respondeo, Alagrad. cons.* 80. *num.* 36. & *cons.* 81. *num.* 22. *lib.* 2. *Peregr. de fideic. art.* 14. *num.* 14. & *seqq.* & *num.* 18. *Fusar. de substit. quæst.* 488. *num.* 106. & *num.* 110. *in fin. Rot. Coram Celsi. decis.* 228. *num.* 7. & *seqq.*

Attentis præcipuè illis verbis, venditionem, & alienationem, † quibus prohibitio concepta est, & quæ solent limitare prohibitionem alienationes per contractus inter vinos, *Surdus cons.* 97. *num.* 724. & *seqq.* & *decis.* 124. *num.* 9. & *per tot. Gratian. discept.* 594. *num.* 6. & 7. *Bus*

eorum

coram Dunoz(?) decis.371. num.5. prout Testatorem limitate voluisse colligitur etiam ex eo, quia à dicta prohibitione excepit loca-
8 tiones ad annum, vel triennium.† Per hanc enim exceptionem implicitè declarauit intellexisse de alienationibus faciendis per contractus inter viuos; nam exceptio est de
9 regula,† & declarat, quid in illa fuerit comprehensum, vt in puncto considerat Surd. d. dec.124.num.11.& seq.

At nō propterea induceret fideicommis-
10 sum in casu mortis, † dum hoc absque dubio fuit expressè, & immediatè ordinatum per rationem prohibitioni adiectam, ex supra alleg.tis; vnde sola prohibitio quantumuis vestita, valida, & verbis generali-
11 bus concepta, † non potest aliud in eodem
12 casu mortis inducere, † quia non inducitur tacitum, vbi reperitur expressum, Gabr. cons.132.num.68.lib.1.Hondod. cons.96. num.21. lib.2.Odd.de fideicomm.quaest.14.art.7. num.133. & seqq. Fusar.cons.57. num.3. & 4. & de substit. quaest.618.num.104.vers.declaratur septimò, Ricciard. apud eundem d.cons. 169. num.90. & seqq. Caten.resol. 29.num.10.& resol.61.num.1. & seq. Rot.in recent. dec.8. num.1. & seq. par. 7. coram Cels.decis.225.nu.4.& coram Dunoz.iun.dec.371. num.6.

Caeterum omnis etiam visa est remoueri dubietas, reflectendo ad rationem superius relatam, ibi--Et hoc, quia voluit,& mandauit, bona ipsa in familia, & posteritate masculina ipsius Testatoris perpetuò remanere, illaque ad liberos, & posteros eius mares per directam lineam masculinam in perpetuum
13 descendentes ordine successiuo † peruenire; quippè ex ea statim addita dictę prohibitioni, aperta oritur declaratio Testatoris, ipsum voluisse in parte antecedenti prohibere alienationem non omnibus posteris, & descendentibus cuiuscumque qualitatis,sed ijs dūtaxat, ad quos voluit bona deuenire, & sic masculis descendētibus ex masculis in ratio-
14 ne contentis. † Ratio enim est causa motiua, & spiritus dispositionis, Bald. in l.si quis seruo nu.10.C.de furt.Rota coram Duran. dec.40.
15 num.40. † Indeque declarat, & restringit totum testamentum,l.cum pater 79.§.dulcissimis, & ibi Bart. ff.de leg.2. Decian.cons.1. num.227. Gabr.cons.124.num.14.lib.2.Mantic. de coniectur. lib.6.tit.14.num.9.in fin.& operatur, vt prohi-
16 bitio † secundum terminos eiusdem intelligatur, & ad personas in ea contentas restringatur, Peregr.cons.44.num.24.& cons.62.num.9. cum.seq.lib. 2.& cons.23.num.8.& seqq.lib.3. Decian.cons.7.num 6.& seq.& num.27. lib.1. Fusar. cons.30.num.9. Redenasc.cons.29.nu.3. & 13.cum seq.& cons. 56. num.48. Mier. de maiorat. par 2. quaest.6.nu.525.& seq. Rot.coram Seraph.dec.883. num.4 & in specie Paris.cons.22.num.34.& 35. lib.3.Rot.coram Buratt.dec.272.num.1.& seq. & dec.742.num.3.& seq.Coccin. decis.2100. num.8. & seq & in recent.decis.203.nu.4.par.2. adeout stante dicta ratione,nec fideicommissum dicitur causa prohibitionis, nec prohibitio
17 causa ipsius fideicommissi, † sed conseruatio bonorum in agnatione, seu linea mascu-
18 lina † dicitur causa tam fideicommissi, quā
19 prohibitionis, † ideoque non debet attendi causatum,sed causa ipsa, quae est principalis, Surd.cons.67.num.41.& cons.96.num.21.vers.secundo respondeo, Redenasc.d.con.29. nu.14. Odd. de fideic.qu.11.num.149. Rot.coram Bich.dec.119. num.16.

Certiùs procedunt praedicta in praesenti facti hypothesi, in qua prohibitio, & ratio in vna, eademque periodo, & per vnicam, & inseparabilem verborum structuram le-
20 guntur appositae,† tunc enim ita fortius illā declarat, & restringit Alegr.ad.cons.9.num.51. lib.1.Hodiern.contron.32.num.53. & seq. Seraph. dec.883.num.4.& 5.Coccin. dec.2122. num.0. &
21 licèt ratio sit postrema in executione, † est
22 tamen prima in intentione,† imò est causa, & principium illius, Odd.de fideic. d. quaest.11. art.6.num.150.& seq. Decian.d. cons.7.n.22.lib.1. Rot.dec.698.num.9.par.1.diuers.

Aliàs ineptus, & incongruus esset sensus huiusmodi testamentariae dispositionis,continentis vnicam voluntatem conceptam, vt diximus, per vnicum verborum contextū; censeretur enim Testator ita dixisse-- Prohibeo alienationem, & venditionem Iulio haeredi, eiusque posteris tam masculis, quam foeminis, eosque omnes voco, tam in casu alienationis, quàm in casu mortis, & hoc, quia volo, quod bona conseruentur in familia masculina,& in masculis per directam lineam masculinam: implicat enim inter se
23 vocare foeminas,† vt bona conseruentur in masculis, & ineptissimum esset vocationi descendentium ex foeminis subnectere rationem, vt bona conseruentur in directa linea masculina.

Haec, quae sufficientia visa sunt Dominis ad excludendam praetensam vocationem,cōfirmantur ex voto tacito, & expresso, con-
24 seruandae agnationis,habito à testatore,† pariter operante, vt foeminae sub nomine posterorum,& descendentiū non comprehen-
25 dantur, † & multò minus earum descendē. dentes, qui non sunt de agnatione Gabr.cons. 116.num.4.& seqq.lib.2.Molin. de primog. lib.2. cap.5.num.38.& seqq.Castil. contr. lib.3. cap.29. num.6.& num.23.& lib.6. cap.129. num.3. Rot. dec.15.num.2.par.2.diuers.& in rec.decis.203.n.5. par.2.dec.95.num.11. par.11. dec.398. num.3. & dec.269.num.5.& per tot par.15. & dec.69.n.17 & seq.par.17.

Tacitum enim resultat, ex quo fideicommissum fuit primordialiter ordinatū à ma-
26 sculo † ad fauorem masculi, cùm nunquam interrupta vocatione masculorum, Peregrin. de fideic.d.artic.26. num.16. Bellon. iun. cons.72. num.5.& cons.73.n.17.Cyriac.contr.691. num.3. Rot.dec.407.num.14.par.9.rec.necnon ex toties
27 repetita † qualitate masculinitatis, Gabr.cons. 116.num.16.lib.2.Alegrad.cons.89. nu.71. lib.2. Gregor.decis.464.num.16.Burat.d. decis.272.n.2.
28 & 3.& decis.415.num.18.par.12. rec. † ex vo-
29 catione Bastardorum, † per quos paritèr conseruatur agnatio, Surd. cons.552. num.45.

&

nus V. eandem ad pristinum statum Abbatialem reduxerit, vndè informantes pro Germanensibus inferebãt ante erectionem, & post reductionem Cathedralitatem fuisse in eorum Ecclesia, quia cum Ecclesia Monasterialis continuaret in suo primæuo statu, habendo propriam Diœcesim, mutatadumtaxat prærogatiua Episcopali in Abbatialem, Summus ille Pontifex dignitatem Episcopalem restituendo prouidere voluit necessitati, & vtilitati Populorum circa ea, quæ ordinis sunt, ne ab alijs illa mendicarent, vt colligitur ex verbis ipsius Bullæ registratæ per *Vghel.* vbi supra ibi: sanè considerantes &c. Quod tam Dominicus populus, quem fecundauit Altissimus in Terra Monasterij Cassinensis, quàm fideles alij in certis locis alijs dictæ Terræ contiguis, & vicinis eidem Monasterio spirituali iurisdictioni subiecti, qui alterius Diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt Episcopalis sollicitudinis curam, & diligentiam exigebant, cum periculum esset tanto gregi fidelium in singulis casibus, qui sunt Pontificalis ordinis, & officij ad alienos Episcopos, & interdum remotos, non absque multarum animarum periculo habere recursum: Et admittit *Rot. decis.* 264. *num.* 16. *coram Merlin. Addens. ad Buratt. dec.* 667. *num.* 26. *Tamburin. de iur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 1. *qu.* 4. *num.* 2. Accedente potissimum, quod Papa nullam mentionem fecit Ecclesiæ
15 S. Germani, quæ si fuisset Cathedralis, † illi procedenti ex certa scientia, innotuisset, ne alias dicatur voluisse duplicem Cathe-
16 dralem esse in vnica Diœcesi † contra regulam *text. in c. quoniam de offic. ordin. Rot. decis.* 39. *num.* 1. *&* 12. *par.* 15. *&* *decis.* 90. *numer.* 5. *par.* 16. *recen.*

Non obstat, quod Vrbanus V. postea Ecclesiam reduxerit ad primæuum statum Ab-
17 batialem, † quia solum abstulit dignitatem Episcopalem, quam Ioannes dederat, nihil in cæteris immutando *Merlin. decis.* 264. *numer.* 17. *Addens ad Buratt. decis.* 667. *nu.* 26. *Tambur de iur. Abbat. disp.* 3. *qu.* 4. *num.* 2. & est de
18 natura reintegrationis † reponere in statu, in quo quis anteà reperiebatur, vt in proximis terminis *Gratian. discept.* 345. *à num* 15. *Dunoz. inn. decis.* 330. *num.* 26. & cum hodie
19 non agatur de vera Cathedralitate, † quæ proprio, & vero Episcopo conuenit, sed dumtaxat de quasi Cathedralitate, & præheminentia aduersus Ecclesiam Sancti Ger-
20 mani, † non repugnat, quod Ecclesia Montis Casini ante Ioannem XXII. & post Vrbanum V. permanserit in illo statu quasi Cathedralitatis, quæ congruit Abbatibus iuta quasi Episcopalia habentibus, qualis est Abbas Montis Casini.

Minus releuat ad arguendam subiectionem, exemptio concessa per Papam Zachariam, quia per eam Monasterium non fuit exemptum á iurisdictione Episcoporum, quasi, quod anteà esset subiectum iurisdi-
21 ctioni alicuius Ordinarij vicinioris, † quia huiusmodi priuilegium exemptiuum non fuit ad liberandum à iurisdictione Diœcesana aliorum Episcoporum, quia vt exprimitur in d. Bulla Ioannis XXII. ibi: Alterius Diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt, nec ad tollendam iurisdictionem quasi Episcopalem Abbatis, & Monasterij, sed ad illam ampliandam, vt patet ex contextu plura priuilegia conce-
22 dente, † vnde non debet in eius odium modò retorqueri ex regula *text. in l. quod fauore ff. de reg. iur.*

Cæterùm quasi Cathedralitatem, & præeminentiam iterùm DD. eliciebant, tùm
23 ex diuino oracolo, † quo mittitur S. Benedictus ad Castrum Casini, vt ad rem aduertit *Coccin. decis.* 867. *num.* 29. Tùm ex signis
24 illam indicantibus, † nam ibi fixus est marmoreus tronus, ibiquè, & per totam Diœcesim celebratur festum Dedicationis, Abbas denominatur Cassinensis, ab ea tanquam à digniori pulsantur campanæ ante omnes alias in die Sabbati Sancti, appellatur Ecclesia principalis à *Cardinali Hostien.*, Cathedralis *à Ioanne Andr. in cap. cùm contingat de for. compet. & ibid. à Butr. num.* 11. & ab alijs relatis per *Adden. ad Buratt.* vbi supra, Clerus S. Germani in die dedicationis ad illam accedit, & obedientiam præstat Abbati, præcedentiam recipiunt Monachi à Canonicis S. Germani, & alia plura suadentia maioritatem, & primatum concurrunt, de
25 quibus plenè in *præteritis decisionibus*, † absq; eo, quod releuet aliquando, Ecclesiam S. Germani fuisse, & ipsam nuncupatam Cathedralem, quia has enunciatiuas fuisse erroneas, probat *decisio edita* 14. *Aprilis* 1679. §. *Pariter*.

Prædictis additur, quod vltra solemnem dedicationem huius Ecclesiæ Montis Casi-
26 ni factam † à Papa Zaccaria, vt iuxtà *primam decisionem* §. *vlteriùs*, illuc etiam accessit ad ipsam diem dedicationis † celebrandam Alexander Secundus cum decem Ar-
27 chiepiscopis, & 44. Episcopis, & Clero S. R. E. contueuerunt Summi Pontifices curam ha-
28 bere illius restaurationis, † vt fecit Vrbanus V. qui eam tunc Episcopo vacante ad manus suas pro eadem restauratione rece-
29 pit, † posteaque Monasterio, atque Abbatiali Dignitati restituit, in qua restitutione valdè conferũt illa verba eiusdẽ Põtificis –
30 *Cassinensis Ecclesia Ordinis S. Benedicti*, † sicq; Monasterialis, & Regularis, illa enim S.
31 Germani est sæcularis. † Reperitur præterea immediatè subiecta S. Sedi Apostolicæ,
32 vnde † subiecta esse non potest Ecclesiæ S. Germani, *Rot. decis.* 260. *num.* 19. *par.* 13. *recent.* Cœlestinus Tertius in approbatione concordiæ inter Abbatem, & Episcopum Theanen., nominando per tres vices Ecclesiam Casinensem, indicauit Monasterialem, ne-
dùm ex subiecta materia, vt aduertitur in
33 *decisione precedenti* §. *his igitur*, † sed præcipuè declarando, quod ex Ecclesijs, quas Abbas dabat eidem Episcopo, nullus cen-

sus

ius reddi deberet dictæ Ecclesiæ Casinensi, siuè alicui cellularũ ipsius Monasterij Cassi-
34 nen. Capitulum S. Germani † per instrumentum acceptatum in publica Synodo, fassum fuit, quod Ecclesia, & Capitulum S. Germani pleno iure subest, tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus eidem Abbati, & Monasterio Casinen., & recognouerunt Casinen. Ecclesiam Matrem, & Dominam eorundem, vt similiter refertur in eadem *decisione sub dicto §. his igitur*. Ex Bulla d. Zaccariæ, ac aliorum Pontificum successorum vsqsad vnionem Monasterij Congregationi Casinen., Abbas eligebatur à Monachis, & Capitulo ipsius Monasterij;
35 Ideóque † illa Ecclesia est Cathedralis eiusdem Abbatis, vbi eius Capitulum eligit, *C. qui propter 42. & cap. in Genesi 55. de elect.* Illa S. Germani recipit quot annis Oleum
36 Sanctum à prædicta Monasteriali, † cui etiã censum, & Cathedraticum soluit, quod est signum subiectionis, & respectiuè superioritatis, *Bich. decis. 336. nu. 8 Eminentiss. Ottobon. decis. 179. num. 18. & 273. num. 17.* Monachi in
37 Constitutione Alexandri Tertij † designantur Capitulum Abbatis. In Bullis Apostolicis iurisdictio tribuitur, vel Monasterio simpliciter, vel Abbati, & Monasterio, vt in illa dicti Ioannis XXII. in alia Vrbani V. & cæteris omissis in illa Pauli V. & in altera Vrbani VIII. Monasterium insuper ex con-
38 cessione Sixti V. habet Seminarium, † non verò Ecclesia S. Germani, ab eoque sicuti
39 ab aliis Cathedralibus Regni, † Fridericus Imperator exegit quoddã subsidium, prout pariter aduertitur in antedicta decisione d. §. *his igitur cum duobus seqq.*

Nec suffragantur signa 40 Germanen. repetita ad ostenden. maioritatem suæ Ecclesiæ, nám Processiones, quæ ibi fiunt in solemnitate Corporis Christi, & Rogationũ, existentia fontis baptismalis, asseruatio Olei
40 Sancti, † potiùs sunt signa Parochialitatis,
41 quàm Cathedralitatis, † cùm competant etiam Parochialibus, *Fusc. de Visit. lib. 1. cap. 7. num. 16. Maya obser. 10. num. 146. & sequen.* &
42 ligneus Tronus ibidẽ collocatus † ad exercen. functiones, quas in eadem Ecclesia aliquando exercere contigit Abbas, non infert quasi Cathedralitatem eiusdem Ecclesiæ, cum ibi functiones exerceantur, &
43 Processiones fiant † ob maiorem Populi commoditatem nè itinere fatigetur, accedendo ad Ecclesiam Montis longè distantẽ à Sancto Germano, & ad summum prædicta probarent superioritatem Ecclesiæ S.
44 Germani, † tanquam Matricis respectu Ecclesiarum eiusdem Ciuitatis, *Franc. de Eccles. Cathedr. cap. 15. num. 167. & sequen.*

Et ità absque repetitione aliorum, quibus præteritæ decisiones satisfecerunt, Rota in hac propositione, votantibus omnibus DD. stetit in primo, & tertio decisis vtraq; Parte informante.

45 Rota est in voto † constare de quasi Cathedralitate Ecclesiæ Montis Casini, non autem S. Germani ex rationibus deductis in suprascriptis decisionibus, ad quas &c.

A. Albergatus.

Tres alia Decisiones sunt in hac Causa omnes impressa in hac praesenti Parte 19. vbi sunt in ordine 56. 195. & 404.

REVERENDISS. D. ALBERGATO Sacræ Rotæ Decano.

Romana Restitutionis Alimentorum.

Lunæ 3. Iunij 1680.

ARGVMENTVM.

Constitutiones, & Decreta Seminarij Romani super obligatione Alumnorum se promouendi ad Sacros Ordines in hac Decisione expenduntur, quatenus nempè olim, & hodie teneantur ipsi Sacerdotium assumere, vel eis sufficiat in statu Clericali permanere, ad hoc vt eis sacris ordinibus non assumentibus, alimenta recepta restituere teneantur, vel non.

SVMMARIVM.

1 *Notarius non potest stipulare instrumentum contra formam ordinis sibi demandati, & aliter instrumentum stipulatum non attenditur.*
2 *Mandati fines transgredi non possunt, sed diligenter custodiri debent.*
3 *Obligatio ampliari non debet, sed tanquam stricti iuris, ipsa etiam strictissimè interpretari debet.*
4 *Instrumentum differens à notula, vel schedula in ea inserta, & intrà quam illud stipulari debuerat, non attenditur.*
5 *Ordo magis attenditur, quam instrumentum in illius executionem celebratum.*
6 *Scriptura inserta, non scriptura inserens attenda est.*
7 *Capitula potiùs attendenda sunt, quàm instrumentum discrepans ab eis.*
8 *Seminarij Romani solitum, & consuetum, eiusque Statuta in recipiendis Alumnis expenduntur, & declarantur num. seqq.*
9 *Obligatio facta, vel facienda iuxta solitum, si illud variatum sit, quomodo intelligatur.*
10 *Solitum precedens in vim etiam statutorum obseruatum, non destruitur, nec constitui potest ex paucis instrumentis, vel actibus postea sequutis.*
11 *Concil. Tridentinum cap. 18. de Reformat. super forma retinendi, & educandi Alumnos in Seminarijs traditur, & declaratur.*
12 *Seminarium romanum super receptione Alumnorum hodie nouam formam habet ex decreto Eminentiss. Vicarij edito de ordine Papæ.*
13 *Constitutio, Decretum, seù Edictum loquens de ingressis, & ingressuris, non comprehendit ingressos, & egressos ante promulgationem illius.*
14 *Lex, Constitutio, Decretum, seù Edictum non*

trahitur ad præterita, sed respicit futura.

15 *Obligatio nouæ per legem, aut Constitutionem inducendæ, non comprehendit obligationem iam factam.*

DECISIO CCCCVIII.

INTER Clericos Alumnos Seminarij Romani receptus fuit Ioseph Belhomus sub obligatione Ioannis Baptistæ Belhomi eius Patris ascendendi ad Sacros Ordines, & restituendi alimenta in euentum, in quem ille paternam obligationem nõ expleuisset; quapropter egresso Iosepho à Seminario, & Sacris Ordinibus non insignito, fuit pro parte illius actum pro restitutione alimentorum, & ab Eminentiss. Vrbis Vicario relaxatum mandatum executiuum contra bona hæreditaria Ioannis Baptistæ, quod licèt Rota in gradu appellationis, mihi per Signaturam Iustitiæ commissæ, cum clausula, *si quid exequendum*, responderit die prima Iulij * 1678. esse executioni demandandum, tamen postquam causa fuisset ter in resolutione reproposita; hodie tandem iterum proposita DD. ex nouiter deductis, recedentes à decisis, exequendum non esse censuerunt.

Etenim in Schedula, seù mandato P. Rectoris mandantis Notario, quod reciperet obligationem Ioannis Baptistæ, non legitur illum debere se obligari, quod Ioseph eius filius Sacris Ordinibus initiaretur, ibi, Signor Valentini Notaro dell'Eminentiss. Vicario, riceuerà da Gio: Battista Belhomo l'obligo in forma Camera, conforme il solito, per Gioseppe suo figlio, che hauendo ottenuto luogo trà Chierici del Seminario prometta seguire vita, e Stato Ecclesiastico, 1 e Clericale), † propterea Notarius recipiens postea obligationem Ioannis Baptistæ, vigore antedictæ schedulæ, non poterat eundem obligare, quod filius fieret Sacerdos, cùm id non contineretur in dicta schedula, seu mandato P. Rectoris, cuius fines ipse 2 Notarius transgredi non poterat, † sed diligentèr custodire debebat, *per Tex. in l. diligenter ff. mandati*, præsertim cum ageretur de 3 ampliando obligatione, † quæ tanquam stricti iuris, strictè interpretanda est, *l. quidquid adstringenda ff. de verb. oblig.*

Quod eò facilius in proposito est amplectendum, quod fuit habita relatio ad schedulam in instrumento obligationis inser- 4 tam, † quod cum in hoc differat à schedula seu ordine P. Rectoris, in cuius executionem Ioannes Baptista se obligauit, indè fit, quod in tali discrepantia, potius attenden- 5 dus sit ordo, seù schedula, † quàm instrumentum, *Surd. loquens de obligatione ad formam ordinis decis. 212. nu. 14. Mastrill. dec. 126. num. 18.* & de diuersitate inter scripturam 6 inserentem, & insertam *Rota decis. 409. coram Bichio*, & facit conclusio, quod standum sit capitulis, quorum vigore fuit stipulatũ 7 instrumentum, † non autem instrumento discordanti ab illis, *l. Titia §. idem respondit ff. de verb. oblig. Adden. ad Greg. decis. 168. num. 3. Rota decis. 137. num. 7. par. 9. & decis. 391. nu. 5. par. 14. rec.*

Non obstat, quod Ioannes Baptista, iuxtà prædictam schedulam, seù ordinem debuerat obligari -- *conforme il solito* -- quod solitũ esse dicebatur se obligandi, quod Alumni suscipient Sacros Ordines, † quia ex Statutis Seminarij constat obligationem restituendi alimenta esse faciendam casu, quo Alumni inde discedant absque licentia Eminentissimi Vrbis Vicarij, ibi, promettano tutti di sua spontanea volontà di non partirsi dal medesimo Seminario, senza licenza ottenuta in scritto dall'Illustrissimo, e Reuerendissimo Vicario di quest'Alma Città, e se alcuno si partisse senza licenza, promettano di restituire in tal caso al Seminario tutte le spese, & à Seminario corsdito, vsque ad annum 1645. formula desumpta ex prædictis Statutis, quam ingredientes subscribere consueuerant, eos obligabat ad restitutionem alimentorum in casum discessus à Seminario absque licentia Eminentissimi Vicarij, aut non præstiti seruitij in statu Clericali; ab anno autem 1645. vsque ad annum 1650. relicta antiqua, & consueta formula, cæperunt stipulari publica instrumenta, cum obligatione restituendi alimenta in euentũ, in quem Alumni in exitu à Seminario statum Ecclesiasticum, & seruitium Ecclesiæ † dereliquissent; 9 Propterea obligatio facienda à Io: Baptista iuxtà solitum, intelligenda erat in casibus prædictis, non verò in euentum, in quem filius ad Sacros Ordines nõ promoueretur, parum releuante, quod ab anno 1650. cæperint instrumenta stipulari cũ dicta obligatione restituendi alimenta, etiam in casum non ascensus ad Sacros Ordines, quia Ioannes Baptista habuit ordinem à P. Rectore se obligandi -- *conforme il solito* -- ideò non potest ex paucis instrumentis stipulatis ab anno 1650. vsque ad 1654. quo Ioannes 10 Baptista se obligauit, † constitui solitum, contra formam Statutorum ipsius Seminarij, & praxim in contrarium seruatam per annos ferè octoginta, in quorum curriculo, nec aliqua obligatio suscipiendi Sacros Ordines ostenditur, nec minus tale quid à Seminario petitum, vt in proximis terminis *Rot. dec. 458. num. 8. coram Pentingerio.*

Nec tale onus iniunctum dici potest ex dispositione Sacri Concilij Trident. *sess. 23.* 11 *de reformat. cap. 18.* † quia nullum legitur verbum præcisum hanc legem iniungens; vult quidem Concilium Clericos in Seminario instrui, itàvt disciplinam Ecclesiasticam hauriant, & habiles efficiantur ad inseruiendum Ecclesiæ, vt postea Sacerdotes, Parochi, atque si opus esset Episcopi eligerentur, vt habetur ex actibus Consistorialibus fa. me. Pij IV. quorum meminit præterita decisio §. *quia vltra quod*, quæ omnia optimè implentur, & satisfit intentioni Cõ-

cilij

cibi per solam habilitatem contractam in studijs, & permanentiam in statu, & habitu Clericali, sine vxore, ad hoc vt valeant, quotics eorum opera Ecclesia indigeat, ad Sacros Ordines promoueri.

12 Minus relevat nouissimum † decretum anno 1674. ab Eminentissimo Vicario editum facto verbo cum sa. me. Clemente X. decernens Alumnos Seminarij quocumq; tempore ingressos, & ingressuros, perpetuò debere incedere in habitu Clericali, & intra triennium, ætate legitima suffragante, debeant se ad Sacerdotium promoueri facere, quia in ordine ad promotionem ad Sacerdotium, cùm sit lex noua, & loquatur de in-
13 gressis, & ingressuris, † intelligendum est de illis de tempore Decreti ingressis, actu permanentibus in Seminario, & de ingressuris, qui potuissent forsan asserere, se non teneri: propterea extendi nequit ad ingressos, & egressos ante Decretum, de quibus non loquitur, qualis est Ioseph, longe antea; scilicèt anno 1662. egressus, qui satis est, quod statum incompatibilem non assumat, ducendo vxorem, vel habitum Cleri-
14 calem deferendo, † nam tale decretum, tanquam noua Constitutio, in ordine ad Sacerdotium assumendum, non trahitur ad
15 præterita, sed respicit futura; † dum loquitur de obligatione inducenda, *Cuman. in l. Leges, & Constitutiones num. 6. C. de legibus, ibique Cin. in principio*, cum quibus distinctè *Gratian. discept. 465. num. 4.*

Et ita decisum est vnica tantùm parte informante, Seminario tamen pluries intimato, & in alijs tribus præcedentibus propositionibus informante.

Duæ aliæ Decisiones sunt in hac causa, altera impressa supra in hac eadem parte in ordine 295. Altera verò, quæ habetur sub die 27. Ianuarij 1681. coram eodem Reuerendiss. D. Albergato, & est præsentis confirmatoria.

R. P. D. GVAXARDO.

Romana Pecuniaria.

Lunæ 10. Martij 1681.

ARGVMENTVM.

De restitutione animalium tractatur, petita in Tribunali Agriculturæ, atque ideò executiuè demandata, quæ ex simplici ordine non remanebat probata, dum ille reperiebatur penès cum, cui restitutio facienda erat, vbi verò penès restituere debentem, idem ordo remanere debuisset, maximè quia habebat onus reportandi quietantiam, quæ facta non apparebat, & proindè condemnatio ad pretium, etiam cum refectione damnorum, & interesse fuit concessa,

SVMMARIVM.

1 *Validitas sententiæ resultat ex reuolutione actorum, in quibus fuerint obseruata, omnia requisita vulgata* decis. Caputaq.
2 *Via executiua cœpit in causis agitatis in Tribunali Consulum Agriculturæ Vrbis.*
3 *Agricultura Vrbis Tribunal seruat solum ordinem iudiciarium à suis statutis præscriptum.*
4 *Testes contra inducentes plenè probant.*
5 *Dominium, & possessio animalium probatur ex stigmate in eis appositio.*
6 *Testis vnicus plenè probat contra inducentem.*
7 *Animalia, vel res alienas restituere debens, semper pretium soluere tenetur, si non restituit, vel illa sine facto Domini alienauit.*
8 *Restitutio non probatur ex simplici ordine existente penès eum, cuius fauore factus est, cum ille existere debuisset penès personam, restitutionem facere debentem.*
9 *Solutio, seù restitutio non probatur ex ordine habente annexum onus faciendi quietantiam, quæ facta non docetur.*
10 *Vendens rem alienam, quam suam esse credebat, vel ad suum debitorem spectare, non idèo potest euitare restitutionem pretij.*
11 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura.*
12 *Grauari non potest alius pro alio.*
13 *Mors animalium cum alijs confusorum, debet ab allegante plenè, concludenter, ac etiam individualiter comprobari.*
14 *Interesse soluere tenetur, qui fuit causa, quod alius re sua non vtatur, & ratione non vsus aliquid expenderit de proprio.*

DECISIO CCCCIX.

SENTENTIAM de voto Rotæ latam per Consules Agriculturæ, qua condemnatus exitit D. Dux Caffarellus ad soluendum D. Abbati Vrbano Altouito scut. 562. pro pretio 25. Bouum, nec non ad damna, & interesse, hodie coram me, vti validam, & iustam confirmandam, Domini responderunt.

1 Siquidèm validitas resultat † ex reuolutione actorum, & concurrunt omnia requisita, de quibus latè per *Veral. dec. 260. par. 2. & in rec. dec. 145. num. 2. par. 9.*

Non obstante exceptione Incompetentiæ
2 viæ executiuæ, † dum actum fuit coram Consulibus in Causa, iuxtà Statutum dictæ
3 artis *cap. 23.* ad eorum forũ † spectante, & seruatus fuerit ordo iudiciarius præscriptus in *cap. 24.* eiusdem Statuti, quod tantùm est attendendum, *Alex. conf. 164. num. 3. & 6. lib. 6.* cum alijs per *Fenzon. ad Stat. Vrbis in præfat. num. 5. cum pluribus seqq.*

Iustitia verò probatur ex decisione 17. Iunij 1630. coram Reuerendissimo D.mco Decano ante traditionem voti facta, vbi cùm Dux dd. Boues emisset à Dominico Georgio, illisque receptis, & in suo Casali Turris S. Laurentij existentibus, pretio nondum soluto, concorditèr inter eos fuisset rescissa venditio, pro cuius executione Dux

dederit, ordinem directũ Iosepho Cucchiarono suo Ministro, seù Factori, vt eos recepta quietantia dicto Dominico restitueret, qui ex post in calce dicti ordinis fecit giratam, & mandauit, vt traderentur Abbati Altopito, qui illos iterum vendiderat, pretiique obligationem receperat, & cùm non doceatur fuisse sequutam actualem restitutionem, quimò è contra ex testibus ad illam
4 probandam à Duce † inductis constet, illos semper fuisse reẽptos in dicto Casali S. Laurentij, simul cum alijs proprijs Ducis, eosque adhibitos ad Casalis culturam, qui plenè probant, tum quia fuerunt ab ipsi inducti, *Rot coram Celsi. dec. 3. num. 6. in rec. dec. 110. num. 1. & decis. 406. num. 5 par. 6. dec. 120. n. 8.*
5 *cum duobus seqq. par. 17.* Tùm quia † erant illorum Custodes, & de facto proprio deponunt, *Gabriel de testib. conclus 1. num. 18. Rot. in recent decis. 762. num. 4. par. 3. decis 70. numer. 9. par. 10 & 738. nu. 10. par. 17.* Ac insuper mer-
6 so, scil † stigmate Ducis fuisse signatos, quod ostendit dominium, & possessionem, argumento *Text. in l. signata C. de Fabricens. lib. 10. decernimus, §. Vniuersos, C. de Aqueduct. lib. 11. Grat. discept. 500. nu. 4. cum pluribus seqq. Rota coram Pentinger. decis 292. num 7.* & mortuo Cucchiarono eos vendidisse Stephano
7 Perto, vt dicit vnus ex dictis Testibus, † qui licèt vnicus contra ipsum inducentem plenè probat *Grat. discept. 505. num. 1. & 7. Rota coram Pentinger. decis. 349. num. 2. coram Dunozzi. dec. 647. num. 2. & coram Celsi. decis. 150. n. 6. & 7.* cum quo concordat alter Testis per Abbatem formitèr examinatus, & idem testatus fuit Dominicus illorum antiquus Dominus, qui eos apud Pertum recogno-
8 uit, † indè sequitur Ducem esse obligatum ad pretium fauore Abbatis emptoris, vel ex quo Boues nunquam fuerunt restituti, vel ex quo sine Domini mandato fuerunt alienati, per *Text. in l. 1. C. de reb. alien. non alien. Rot. coram Vbald. decis. 238. num. 3.*

Nec restitutio, & consignatio respectiuè remanet probata ex apocha, qua Abbas obligatur soluere pretium Dominico, & ex denunciatione eius nomine facta Dohanæ, quia prima facta fuit die 9. Martij 1674. & secunda de mense Maij sequentis, & in vtraque supponitur Boues exillere in Casali S. Laurentij, & penès Cucchiaronum Ducis Ministrum, ac declaratur animus illos recipiendi à dicto Cucchiarono, & extrahendi à prædicto Casali; Ordo verò fuit factus à Duce 20. Martij, & illius girata die 28. Nouembris dicti anni, propterea dicendum est dictam obligationem, quæ præcessit ordinem, & giratam, & denunciationẽ pariter factam, antequam fuisset giratus ordo fuisse sub spe futuræ receptionis, & con-
9 signationis, † quod non euenit, dum dictus ordo fuit exhibitus in iudicio per Abbatem Dominici Giratarium, & tamen si restitutio, & consignatio habuisset effectum adesse debebat penès Cucchiaronum cum recepta consignationis, vt ostendere posset restitutionem, *Rot. coram Gregor. XV. dec. 191. num. 13. & coram Pentinger. decis. 319. num. 8.*
10 præsertim quia ordo † habebat annexam conditionem reportandi quietantiam, quæ non fuisset omissa, si in eius executionem fuisset facta traditio, *Rota coram Gregor. XV. decis. 253. num. 1. & coram Dunozzi. decis. 742. num. 12.*

Ex quibus, vel non merentur attendi Testes dicentes Boues fuisse restitutos, & consignatos de mente Martij Ministro Abbatis cùm eorum depositio sit inueritimilis, eo quia tunc temporis ordo non erat giratus, sine quo Cucchiaronus non poterat eos restituere, vel quatenùs sint admittendi, ex hoc non remanet liberatus Dux, qui vnà cum Bobus proprijs vendidit etiam illos Ministro Abbatis consignatos, & per illum in eodem Casali penès Cucchiaronum dimissos, licèt venditionẽ bona fide fecisset, credens fortan esse suos, vel ad Cucchiaro-
11 num, cuius erat Creditor spectare, † sed tenetur ad pretij restitutionem, nè locupletetur cum aliena iactura, iuxtà *Textum l. si me,*
12 *& Titium, ff. si cert. petat.* & † ne alius pro alio prægrauetur, vt ait *Text. in cap. vnico de inuas. & damn. dat. in 6.*

Prout non probatur mors Bouum ante obitum Cucchiaroni, dum ex supradictis concludenter probata fuit illorum venditio, & tanto illorum commixtione cum alijs Ducis incerta, & difficilis est probatio,
13 cuius fuerint illi, † qui per testes asseruntur mortui, adeòvt de identitate demortuorum, ab allegante probanda, non conconstet, *Rota coram Vbald. decis. 238. num. 5. & decis. 299. num. 13.* Maximè quia Testes sunt sibi contrarij, nàm dicunt interijsse à mense Iulij, ad mensem Septembris 1674. quo tempore non erat demandata eorum consignatio Abbati,

Damna demùm, & interesse pro eo, quod Abbas expendidit, ex quo suis Bobus, vti non potuit, vel ratione fructuum, quos
14 ex eis percepisset, † si eidem traditi fuissent suo loco, & tempore liquidanda deberi, probat *Text. in l. si mandauero §. Iulian. ff. mandati, Rota decis. 482. num. 1. apud Cent. de censu & coram Coccin decis. 1709. num. 1. & si*

Et ita vtraque &c.

R. P. D. FLOREZ.

Romana, seù Bononien. Fideicommissi de Riarijs,

Veneris 13. Iunij 1681.

ARGVMENTVM.

Prohibitio alienationis, eiusdemq; ratio à testatore expressa pro conseruatione bonorum in familia, plenè in hac decisione discutitur, ad inducendum ex eis non solum fideicommissum successiuum, & perpe-

tuum,

mum; verum etiam in fauorem masculorum tum modo, tam ad illud nullatenus admittantur fœminæ, vel descendentes ab eis; Hinc plurima de huiusmodi fideicommissis masculinis in vtramque partem sunt adducta, quæ tandem pro sola eorundem masculorum vocatione fuerunt decisa.

SVMMARIVM.

1 *Fideicommissum perpetuum, & absolutum, tam in casu alienationis, quam mortis ex iquibus verbis inducatur.*

2 *Fideicommissum ordinatum ad fauorem masculorum ex masculis per lineam masculinam, non comprehendit, sed excludit fœminas, & descendentes ab eis.*

3 *Descendentium, & Posterorum appellatione veniunt tam descendentes masculi ex masculis, quem ex fœminis.*

4 *Ratio subsequens restricta ad masculos ex masculis nequit regulare antecedentem prohibitionem, iam per se subsistentem, & magis amplam, sed vid. n. seq.*

5 *Masculi ex masculis quatenus dicantur vocati cum prælatione, ordine successiuo, absque exclusione fœminarum, earumque descendentium in defectum masculorum.*

6 *Prohibitio alienationis quidquid sit an operetur fideicommissum in casum mortis, semper tamen illud in casum alienationis inducit.*

7 *Prohibitio alienationis facta per verba* vendi-tionem, & alienationem *intelligitur tam per viam contractus inter viuos, quam ex vltima voluntate.*

8 *Prohibitio alienationis generalis, vel vniuersalis eo magis quamcumque alienationem importat, si ab ea solum locationes excludantur.*

9 *Exceptio est de regula, & declarat quid in illa comprehensum sit.*

10 *Prohibitio sola alienationis, licet non inducat fideicommissum in casum mortis, illud tamen inducit ratio prohibitioni adiecta, & n. seq.*

11 *Fideicommissum tacitum non inducitur, vbi reperitur expressum.*

12 *Ratio adiecta prohibitioni alienationis operatur illam non omnibus posteris fuisse iniunctam, sed solum iis, ad quos bona deuenire deberent.*

13 Ratio est causa mouens, & spiritus dispositionis

14 *Ratio prohibitionis alienationis declarat, & restringit totum testamentum.*

15 *Ratio prohibitioni alienationis adiecta, operatur, vt secundum illius terminos illa intelligatur, & ad personas in ea contentas restringatur.*

16 *Ratio prohibitionis alienationis efficit quod neque fideicommissum dicatur causa prohibitionis, nec prohibitio causa ipsius fideicommissi.*

17 *Ratio conseruationis bonorum in familia, ipsa solum dicitur causa tam fideicommissi, quam prohibitionis alienationis.*

18 *Casuatum non attenditur, sed causa ipsa, quæ est principalis.*

19 *Ratio prohibitionis alienationis apposita in vna eademque oratione, & periodo, per vnicam verborum structuram, eo magis illam declarat, & restringit.*

20 *Ratio prohibitionis alienationis licet sit postrema in executione, est tamen prima in intentione.*

21 *Ratio prohibitionis alienationis est causa, & principium illius.*

22 *Fœminas vocare, & velle quod bona conseruentur in masculis implicant inter se.*

23 *Posterorum, & descendentium appellatione non veniunt fœmina, vbi adest ratio conseruandi agnationem, & n. seqq. ac etiam n. 44.*

24 *Descendentes ex fœminis non sunt de agnatione.*

25 *Agnatitium dicitur fideicommissum ordinatum à masculo ad fauorem masculi, cum numquam interrupta vocatione masculorum.*

26 *Masculinitatis qualitas pluries à testatore repetita fideicommissum masculinum ab eo factum fuisse demonstrat.*

27 *Fideicommissum dicitur factum fauore agnationis, si Bastardi legitimati vocentur.*

28 *Bastardi legitimati agnationem conseruant.*

29 *Lineæ masculinæ vocatio tam legitimorum, quam legitimatorum, operatur quod fideicommissum masculinum, & agnatitium esse dicatur.*

30 *Digressus ad plures gradus substitutionum, semper tamen ad fauorem masculorum fideicommissum demonstrat.*

31 *Fideicommissum masculinum dicitur à testatore, institutum, si voluit quod bona conseruentur in masculis, & per lineam masculinam ex eis descendentibus.*

32 *Fœmina, & descendentes ex eis non possunt ad fideicommissum venire, deficientibus masculis si testator restrinxit vocationem ad masculos ex masculis, & n. 34.*

33 *Fœminæ numquam dicuntur ad fideicommissum masculinum vocatæ, si de eis nulla mentio facta sit, & in defectum masculorum fuerint vocati bastardi, & demum loca pia substituta sint.*

34 *Fœminas si Testator post obitum masculorum vocare voluisset vtique expressisset sicuti vocauit alios.*

35 *Verbum* posteri, & descendentes *in alia parte testamenti simpliciter à Testatore expressum, quatenus fideicommissum masculinum extendat etiam ad fœminas, & vid num seq.*

36 *Testator si in superiore parte testamenti solum de masculis intellexit, sic etiam in alia parte intellexisse dicendum est.*

37 *Verbum* prædicti *est repetitiuum personarum supra expressarum, cum omnibus suis qualitatibus.*

38 *Verbum* descendentes, *sine vlla qualitate masculinitatis expressum, ne superfluum esse dicatur, etiam fœminas comprehendit.*

39 *Conditio* li sine filijs *non declarat, nec restringit dispositionem præcedentem de masculis, seu simpliciter descendentibus factam.*

40 *Ratio adiecta prohibitioni, seu dispositioni, speciale est, vt illam declaret, restringat, & ampliet.*

41 *Conditio* II sine filijs *relata ad eosdem personas, semper intelligitur de ijsdem filijs supra dispositiue vocatis.*

42 *Fœmina, & descendentes ex eis non veniunt sub nomine Posterorum, & Descendentium, stante contemplatione agnationis, & sup. n. 24. & seq.*

43 *Fœmina quatenus admittantur in defectum masculorum, etiam vbi fuit habita ratio conseruationis*

coram Dunozet.dec.371. num.3. prout Testatorem limitate voluisse colligitur etiam ex eo, quia à dicta prohibitione excepit locationes ad annum, vel triennium.† Per hanc enim exceptionem implicitè declarauit intellexisse de alienationibus faciendis per contractus inter vivos; nam exceptio est de regula,† & declarat, quid in illa fuerit comprehensum, vt in puncto considerat *Surd. d. dec.124.num.11.& seq.*

At nō propterea induceret fideicommissum in casu mortis, † dum hoc absque dubio fuit expressè, & immediatè ordinatum per rationem prohibitioni adiectam, ex supra allegatis; vnde sola prohibitio quantumuis vestita, valida, & verbis generalibus concepta, † non potest aliud in eodem casu mortis inducere, † quia non inducitur tacitum, vbi reperitur expressum, *Gabr. conf.132.num.68.lib.1.Honded. conf.96. num.21. lib.1.Odd de fideicomm.quæst.14.art.7. num.135. & seqq. Fusar.conf.57. num.3. & 4. & de substit. quæst.688.num.104.vers.declaratur septimò, Ricciard. apud eundem d.conf. 169. num.90.& seqq. Caten.resol.29.num.10.& resol.61.num.1. & seq. Rot.in recent. dec.3. num.1. & seq. par. 7. coram Celsi.decis.225.nu.4.& coram Dunoz.iun.dec.371. num.6.*

Cæterum omnis etiam visa est remouendi dubietas, reflectendo ad rationem superius relatam, ibi--Et hoc, quia voluit,& mandauit, bona ipsa in familia, & posteritate masculina ipsius Testatoris perpetuò remanere, illaque ad liberos, & posteros eius mares per directam lineam masculinam in perpetuum descendentes ordine successiuo †peruenire; quippè ex ea statim addita dictę prohibitioni, aperta oritur declaratio Testatoris, ipsum voluisse in parte antecedenti prohibere alienationem non omnibus posteris, & descendentibus cuiuscumque qualitatis, sed ijs dūtaxat, ad quos voluit bona deuenire, & sic masculis descendēntibus ex masculis in ratione contentis. † Ratio enim est causa motiua, & spiritus dispositionis, *Bald. in l.si quis seruo nu.10.C.de furt.l.Rota coram Duran. dec.40. num.40.* † Indeque declarat, & restringit totum testamentum, *l.cum pater 79.§.ultissimis, & ibi Bart. ff.de leg.2. Decian.conf.1. num.227. Gabr.conf.124.num.14.lib.2.Mantic. de coniectur. lib.6.tit.14.num.9.in fin.* & operatur, vt prohibitio† secundum terminos eiusdem intelligatur, & ad personas in ea contentas restringatur, *Peregr.conf.44.num.24.& conf.62.num.9. cum seq.lib. 2.& conf.23.num.8.& seqq.lib.3. Decian.conf.7.num 6.& seq.& num.27. lib.1. Fusar. conf.30.num.9.Rednasch.conf.29.nu.3. & 13.cum seq.& conf. 36. num.48. Mier. de maiorat. par 2. quæst.6.nu.525.& seq. Rot.coram Seraph.dec.883. num.4* & in specie *Paris.conf.22.num.34.& 35. lib.3.Rot.coram Buratt.dec.272.num.1.& seq. & dec.742.num.3.& seq.Coccin. decis.2100. num.3. & seq & in recent.decis.203.nu.4.par.2.* adeout stante dicta ratione, nec fideicommissum dicitur causa prohibitionis, nec prohibitio causa ipsius fideicommissi, † sed conseruatio bonorum in agnatione, seu linea masculina † dicitur causa tam fideicommissi, quā prohibitionis, † ideoque non debet attendi causarum, sed causa ipsa, quæ est principalis, *Surd.conf.67.num 43.& conf.96.num.21.vers. secundo respondeo, Rednasch.d.con.29. nu.14. Odd. de fideic.qu.11.num.149. Rot.coram Bich.dec.119. num.16.*

Certiùs procedunt prædicta in præsenti facti hypothesi, in qua prohibitio, & ratio in vna, eademque periodo, & per vnicam, & inseparabilem verborum structuram leguntur appositæ, †tunc enim ita fortius illā declarat, & restringit *Altogrād.conf.92.num.51. lib.1.Hodiern.contron.32.num.53. & seq. Seraph. dec.883.num.4.& 5.Coccin.dec.2122. num.6.* & licèt ratio sit postrema in executione, † est tamen prima in intentione, † imò est causa, & principium illius, *Odd.de fideic. d. quæst.11. art.6.num.150.& seq. Decian.d. conf.7.n.22.lib.1. Rot.dec.698.num.9.par.1.diuers.*

Aliàs ineptus, & incongruus esset sensus huiusmodi testamentariæ dispositionis, continentis vnicam voluntatem conceptam, vt diximus, per vnicum verborum contextū; censeretur enim Testator ita dixisse-- Prohibeo alienationem, & venditionem iuuio hęredi, eiusque posteris tam masculis, quam fœminis, eosque omnes voco, tam in casu alienationis, quàm in casu mortis, & hoc, quia volo, quod bona conseruentur in familia masculina, & in masculis per directam lineam masculinam: implicat enim inter se vocare fœminas, † vt bona conseruentur in masculis, & ineptissimum esset vocationi descendentium ex fœminis subiicere rationem, vt bona conseruentur in directa linea masculina.

Hæc, quæ sufficientia visa sunt Dominis ad excludendam prætensam vocationem, cōfirmantur ex voto tacito, & expresso, conseruandæ agnationis, habito à testatore, †pariter operante, vt fœminæ sub nomine posterorum, & descendentiū non comprehendantur, † & multò minus earum descendē. dentes, qui non sunt de agnatione *Gabr.conf. 116.num.4.& seqq.lib.2.Molin. de primog. lib.2. cap.5.num.38.& seqq.Castil. contr. lib.3. cap.29. num.6.& num.23.& lib.6. cap.129. num.3. Rot. dec.15.num.2.par.2.diuers.& in rec.decis.203.n.5. par.2.dec.95.num.11. par.11. dec.398. num.3. & dec.269.num.5.& per tot par.15. & dec.69.n.17 & seq.par.17.*

Tacitum enim resultat, ex quo fideicommissum fuit primordialiter ordinatū à masculo† ad fauorem masculi, cùm nunquam interrupta vocatione masculorum, *Peregrin. de fideic.d.artic.26. num.16. Bellon. iun. conf.72. num.5.& conf.73.n.17.Cyriac.contr.691. num.3. Rot.dec.407.num.14.par.9.rec.* necnon ex totics repetita† qualitate masculinitatis, *Gabr.conf. 116.num.16.lib.2.Altogrād.conf.89. nu.71. lib.2. Gregor.decis.464.num.16.Burat.d. decis.272.n.2. & 3.& decis.415.num.18.par.12. rec.* † ex vocatione Bastardorum, † per quos pariter conseruatur agnatio, *Surd. conf.352. num.45.*

&

& seqq. Rot. decis. 282. num. 6. par. 2. & dec. 81. n. 1.
30 *par. 16 rec.* iuncta vocatione lineæ † masculinæ tam respectu legitimorum, quàm legitimatorum, *Paris. cons. 22. num. 26. & 27. Rot. coram Arguel. dec. 28. num. 58.* & addito digressu
31 ad plures gradus substitutionis,† semper tamen ad fauorem masculorũ, *Peregrin. art. 25. num. 25. Fusar. de substit. qu. 499. num. 17. Rot. d. dec. 764. num. 18. coram Gregor. & dec. 142. nu. 31. par. 10. rec.*

Expressum verò deducitur, quia mandauit & voluit, quod bona semper remaneant in
32 familia, & posteritate masculina,† illaque ad mares per directam lineam masculinam descendentes peruenire, *Castren. cons. 190. n. 4. vers. nam interdum lib. 2. Rot. coram Corcin. decis. 2122. nu. 3. & in Perusina fideicommissi de Bigazzinis* penès *Gionagn. cons. 75. num. 87. lib. 1.*

Ex his igitur cessat prætensio, quod fœminæ, earumque descendentes veniant saltem admittendæ in subsidium post defectum eo-
33 rundem,† quia hæc subsidiaria successio nõ habet locum, quando testator restrinxit vo-
34 cationem ad solos masculos ex masculis, † nulla penitùs facta mentione fœminarum vel filiorum earundem, *Gabr. cons. 131. n. 55. vers. tamen puto, & seqq. lib. 1. Caren. resol. 232. num. 3. & resol. 237. num. 10. Andreol. contr. 344. num. 17. Rot. coram Burat. d. dec. 272. num. 1. & nu. 15. per tot. dec. 454. & dec. 742. pariter per tot. & in rec. d. dec. 203. nu. 7. & seq. par. 2. & dec. 462. num. 17. par. 14. & dec. 228. num. 4. cum trib. seqq. par. 15.*

Præsertim, dum in defectum masculorũ legitimorum ex linea masculina, vocati fuerunt Bastardi, eorumque descendentes masculi per lineam masculinam, neque vlla legitur facta mentio fœminarum in toto testamento, & in casu alienationis, substituta
35 fuerunt loca pia,† signum euidens, quod de successione fœminarum, & earum descendentium nũquam Galeatius cogitauit, quos
36 vtique, si succedere voluisset,† vocasset, sicut alios vocauit, argum. *Text. in l. vnica §. sin autem ad deficientis C. de caduc. tollen. Menoch. cons. 466. num. 7. & seq. Rot. coram Greg. dec. 433. num. 4.*

Nec quidquam releuat, quod Testator in sequenti particula testamenti, in qua permittit locationem ad triennium, & in alia in qua prohibet alienationem locorum mõtium 2800. S. Georgij Ianuæ, loquutus fue-
37 rit de posteris, & descendentibus † absque vllo adiecto masculinitatis: Vnde inferebatur mens eiusdem Testatoris vocandi indistinctè descendentes cuiuscumque generis, quia cum ipse in vtraque dispositione vsus fuerit dictione relatiua, *prædictis*-- Adiecitq. insuper, & declarauit, licere prædictis suis liberis, & posteris &c. & infra ibi--Idem prohibuit d. Galeatius Testator prælibato suo hæredi, & eius posteris, & descendentibus prædictis &c. & ex deductis constet, Testatorem in superiori parte, in qua loquutus fuerat de huiusmodi personis, intellexisse de poste-
38 ris masculis descendentibus † ex masculis, consequens sit, vt de posteris masculis descendentibus eiusdem qualitatis intellexisse censendus sit, in his inferioribus partibus
39 per illam dictionem, *prædictis*, † repetitiuam personarum supra expressarum cum omnibus suis qualitatibus, *Mart. cons. 43. nu. 10. & seq. Rodenasch. cons. 30. num. 69. Rot. coram Burat. dec. 272. nu. 6. vbi Adden. nu. 20.*

Non applicantur igitur auctoritates in contrarium adductæ, nam in casu *Corn. cons. 203. num. 3. lib. 4.* in vltima particula rationis ibi expressæ additum fuerat verbum, *Descen-*
40 *dentes*, † absque vlla repetitione masculinitatis, quod nè superfluum esset, videbatur comprehendere etiam fœminas, vt ipse *Corn.* declarat *sub dicto num. 3. vers. his præmissis Sess.* verò *dec. 412. num. 27. & seqq.* non loquitur in ratione adiecta prohibitioni, sed in condi-
41 tione, si sine filiis,† quam dicit non declarare, nec restringere dispositionem supra antecedentèr factam, in qua fuerunt vocati descendentes masculi, vel simplicitèr descen-
42 dentes: † speciale autem est in ratione adiecta prohibitioni, seù dispositioni, vt illam declarer, restringat, & ampliet, vt supra dictum fuit, licèt *Sess.* nec etiam in casu suo satis benè loquatur, quia conditio, si sine fi-
43 lijs † relata ad easdem personas, semper intelligitur de eisdem filijs supra dispositiuè vocatis, *Rot. dec. 269. num. 21. par. 15. rec.* Insuper *Sess. in fine nu. 4.* fatetur, quod stante con-
44 templatione agnationis † fœminę, earumque descendentes non veniunt sub nomine posterorum, & descendentium, eodem modo loquuntur *Cyriac contr. 269. nu. 68. cum seqq. & R. P. D. de Luc de fideicom. disc. 168. num. 4.* in diuersis scilicet dispositionibus, quarum vna non est ratio alterius, & tractant de materia repetitionis masculinitatis, quæ longè discrepat à casu, & materia præsenti.

Minus applicantur *dec. 133. par. 9. rec. & dec. 867. & 890.* editæ in eadem causa *coram Merlin.* in quibus fuerunt admissæ fœminæ in-
45 defectum masculorũ, † non obstante, quod in illo casu fuisset habitum votum conseruandæ agnationis: Quia duplici ratione mouetur ibi Rota, quarum neutra applicatur casui præsenti: Prima est, quia Testator in omnibus testamenti partibus vsus fuerat
46 verbis communibus † aptis comprehendere masculos, & fœminas, nullibi adiecta qualitate masculina, vt aduertitur in d. *dec. 133. num. 23. vers. quod hæc ita sunt, & coram Merlin d. dec. 867. num. 10. vers. Doctores:* At in casu controuerso vnica vice, qua Testator vsus fuit verbis: *Posteris, & Descendentibus*, statim declarauit per rationem immediatè adiectam, intellexisse de descendentibus masculis ex masculis.

Secunda est, quia ibi concurrebant fœminæ agnatæ, quæ, vt obseruat eadem *dec. 133.*
47 *num. 5. 6. 11. et 12.* † donec viuunt, agnationẽ conseruant: At hic non concurrunt fœminæ agnatæ iamdiu prædefunctæ, sed descẽdentes ab illis, qui nullo modo dici possunt de agnatione, seù familia masculina, ex supra alle-

allegatis: Vnde etiamsi nos versaremur in eodemmet præciso casu illarum decisionũ; & non concurreret toties repetita qualitas masculinitatis, adhuc ibi firmata non applicaretur.

His omnibus additur ratio vitandi absurdum: nam si illa verba, *Posteris, & Descendentibus*, †accipienda essent in tota sua latitudine, 49 comprehenderent etiam fœminas bastardas non legitimatas, *l. pronunciatio ff. de verbor. signific. Bart. in l. tutelas 4. post num. 4. ff. de cap. diminut. Rub. ad dec. 262. num. 292. cum seq. par. 8. recent.* quæ consequenter succederent, †contra expressam voluntatem Testatoris qui bastardos legitimatos immediatè substituit in defectum legitimorum; Quod si dicatur eas fuisse vocatas post defectum vtranique lineæ legitimorum, & legitimatorum, hoc manifestè aduersatur claris verbis testamenti, vbi in defectum legitimatorũ nulla alia apparet 51 facta substitutio, †qua propterea cessante, fideicommissum quoque expirasse dicendũ est, *Socin. Sen. cons. 63. num. 14. lib. 3. Rota coram Buratt. d. decis. 272. in princip.*

Et ita, vtraque Parte informante, resolutum fuit,

R. P. D. FLOREZ

Romana Societatis Officij.

Lunæ 24. Nouembris 1681.

ARGVMENTVM.

Plura congerit hæc decisio, & primo transportationem actorum non esse necessariã coram iudice procedente, non in gradu appellationis, sed prout in prima, secundo de extentione instrumenti facienda ad formam matricis, tertio de pluribus adminiculis eandem extensionem, & veritatem instrumenti comprobantibus, quartò super prohibitione Notarij in extendendo instrumentum intra tres menses, quod nempe illius defectus partibus non præiudicet, quinto etiam de pluribus, quæ extentioni opponebantur, vltra vel præter matricem in instrumento extenso contentis, & demum de fructibus societatis officij renouatæ heredi, & successori debitis vigore decreti ad fauorem defuncti reseruati.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio cameralis habet executionem paratam.*

2 *Actorum trasportatio necessaria non est coram iudice, qui non processit in gradu appellationis, sed prout in prima.*

3 *Instrumentum extensum de mandato iudicis ab alio Notario, & ad formam matricis Notarij rogati, plenè probat, & non indiget adminiculis.*

4 *Instrumenti ad formam matricis extracti veritas conuincitur si solutio fructuum facta sit secundum tempus eiusdem matricis.*

5 *Solutiones fructuum bene probant societatem officij vere fuisse renouatam.*

6 *Confessione propria nulla maior est probatio, & ideo eo magis alias probationes adimat.*

7 *Exceptiones à signatura iustitiæ reiecta, non sunt amplius habenda, in consideratione.*

8 *Matricis de veritate si constat, negligentia Notarij in non extendendo instrumentum, partibus præiudicare non valuit.*

9 *Notarij ex* Const. Pauli V. *reformatoria Tribunalium Vrbis præfigitur tempus trium mensium, ac etiam datur modus extendendi instrumenta.*

10 *Notarij prohibitio, vel præceptum factum à lege, non inducit nullitatem actus in præiudicium tertij.*

11 *Instrumentum à Notario extensum post tres menses sibi præfixos à Reformat.* Pauli V. *substinetur adhuc, nec potest de nullitate redargui.*

12 *Instrumentum rogatum à inuerecundo officij, etiam non Notario substinetur, & valet ob publicam vtilitatem eorum instrumentorum, quæ alias annullari debuissent.*

13 *Instrumenti imbreuiatura rogata coram testibus præsentibus, & nota integritatis, non potest præsumi, quod sine præsentia partis stipulata sit.*

14 *Donatio cum fieri possit absenti, non concludit præsentiam donatarij, nisi probetur.*

15 *Instrumentum virtute relationis ad aliud instrumentum in matrice contentum, extendi potest cum omnibus pactis illius, quamuis eadem pacta in d. matrice non contineantur.*

16 *Instrumenti extentio potest, & debet fieri cum omnibus pactis in formulario instrumentorum contentis, & num. 18.*

17 *In societatibus officiarũ censentur pactum transferendi periculum vitæ.*

18 *Instrumentum ad formam matricis extendendum, adhuc se cum formulario instrumentorum conformare debet, nisi in matrice adsit pactum, vel taxatiua contraria.*

19 *Obseruantia solutionis nedum probat qualitatem, & substantiam contractus, sed matricis extensionem adimat.*

20 *Renouationis in instrumento apponi debent pacta & conuentiones in prima instrumento contenta.*

21 *Clausula* citra innouationem *operatur, vt nihil prorsus innouandum sit.*

22 *Clausula* citra innouationem *quatenus potius referatur ad vnum, quam ad aliud, & num. seq.*

23 *Tacitum frustra induci prætenditur, vbi repertus expressum.*

24 *Societas officij ex pluribus actibus, & etiam tacitè renouari potest.*

25 *Reseruatio decreti officij, importat dominium Reseruatarij, & eius hæredum.*

26 *Fructus societatis officij, etiam non renouata debentur ex reseruatione decreti in sequelam domini, ex d. reseruatione resultantis, & num. seq.*

DE-

DECISIO CCCCXI.

CONTRAXIT bo. mem. Iulius Cesar Petronius Societatem officij pro rata scutorum 2300. in sorte cum reseruatione decreti ad sui fauorem super notariatu A.C. empto per Alcidem Octauianum, quam deinde Societatem anno 1668. idem Iulius Cesar renouauit cum Nicolao Florello, cui D. Alcides officium supradictum resignauerat; Defuncto vero de anno 1669. Iulio Cæsare, fuit eadem societas renouata cum Florello ad commodum filiarum, & hæredum ab intestato d. Iulij Cesaris, quæ ad hunc effectum specialem procuratorem constituerant Fabianum Latinium, & quia hæc ipsa societas in diuisione facta inter prædictas filias, obtigit comitissæ Mariæ Ortentiæ de Othonibus, egit ista pro consecutione fructuum decursorum ad rationem octo pro centenario, iuxta formam expresse conuentam in instrumentis desuper confectis eamque obtinuit à Nicolao, qui, præuia susceptione termini fatendo huiusmodi debitum Summario Comitissæ *num.4.* omnes fructus decursos, & non solutos effectiuè persoluit, donec de anno 1674. idem Nicolaus petens illorum reductionem ad rationem sex cum dimidio seaque impetrata à prædicta Comitissa Maria Hortentia pro faciliori solutione fructuum etiam infuturum decurrendorũ confecit ordinem directum Leandro Vrtino ipsius substituto, illi iniungendo præfatam fructuum solutionem, ad quam asserunt se teneri vigore d. Societatis officij ad fauorẽ dictæ D. Comitissæ, prout in Instrumento rogato per acta Angelucci, ad quod se retulit vt *in d. Summ. nu.6*

Verum, quia non obstante prædicto ordine Comitissa Maria Hortensia suum integrum creditum non consequebatur, iudicium introduxit coram A. C. Caullerino, coram quo Nicolaus prius prætendens soluere fructus ad formam prædictæ Apochæ, vt ex Summario Comitissæ *num.7.* & postea expresse denegando debitum eodem *Summ. num.8. & 9.* tandem succubuit mediante relaxatione mandati, subinde per signaturam iustitiæ canonizati, mediante rescripto cum clausula sine præiudicio ad rationem quinque.

Fuit interim per ipsum Nicolaum obtenta ab aliquibus ex suis creditoribus apocha, seu folium dilationis, cuius vigore A. C. concessit illi (vt dicitur) non grauetur, & quoniam idem A.C. deputauerat R. P. D. Cincium super solutione fructuum decursorum, fuit per ipsum R. P. D. Cincium relaxatum mandatum ad fauorem dictæ Actricis, neque vlla exaduerso interposita fuit appellatio, cum autem huius mandati executio decreta fuerit, & quatenus opus esset denuo fuerit relaxatum mandatum, ad rationem tamen scutorum quinque pro centenario a R. P. D. Phebeo, cui signatura Iustitiæ ad instantiam Comitissæ pro fructibus post subscriptionem folij decursis, illam commiserat cum facultatibus A. C. ex eo quod coram ipso pendebat aliud iudicium appellationis super confirmatione, vel infirmatione supradicti non grauetur, propterea iterum commissa mihi causa vlterioris executionis eiusdẽ mandati, dedi dubium ad formam rescripti signaturæ iuxta quod procedendum esse ad legitimam executionem censuerunt,† moti ex eo quia actum fuit vigore obligationis Cameralis, quæ habet executionem paratam *Rota decis. 17. & 155. vtrobique num.1. post Zacch. de obligat. Camer.*

Absque eo, quod retardanda sit ex pretensa iniustitia, vel nullitate dicti mandati, siquidem quantum attinet ad nullitatem, eam non benè deduci visa fuit ob non integram transportationem actorum coram R.P.D. Phebeo, cum enim ex præmissa facti narratione constet R.P. D. Phebeũ non processisse vti Iudicem appellationis à Iudicio facto coram Cincio, à cuius mandato non fuerat appellatum, sed tantum vigore rescripti signaturæ, quæ nulla habita ratione decreti R. P. D. Cincij, declarauit causam fructuum decursorum post subscriptionem† folii cognosci à R.P.D. Phebeo, sequitur, quod nulla vrgebat necessitas integræ transportationis actorum factorum coram R.P.D. Cincio, neque vllo modo vrgeat pro validitate processus causæ in Rota, pro quo militat eadem ratio prout alias firmauit *Rota in accis. 291. num. 5. coram bo. me. Priolo*, & præcipuè quia sumus in causa Prophana *Rota coram Greg. dec. 508. n. 11. & ibi adden. n. 15.*

Quantum verò spectat ad iustitiam, eam nullo modo offuscari DD. existimarunt, ex quo non constet de prædicta renouatione societatis officij ad fauorem Comitissæ Mariæ Ortentiæ, quia imo talis renouatio sufficienter conuincitur ex publico Instrumẽto confecto, & extenso de mandato Iudicis per Angeluccium publicum Notarium ad formam matricis stipulatæ die 15. Nouembris 1669. post obitum Iulij Cæsaris, qui die 11. eiusdem mensis, & anni decesserat, ac repertæ in officio eiusdem Angelucci *d. Summario num. 3.* † vnde propterea resultat plena probatio, nulla indigens coniuratione *Bald. in l. interest in vlt. not. C. de fidei.*

Neque obstant plures defectus oppositi, tum quoad subsistentiam d. Matricis, tum quoad eius extensionem; frustra enim de subsistentia dubitatur, quando, prout hic, illa adminiculatur ex depositione mete ex communis facta à supradicto Fabiano Latinio *d. Summario num. 15.* item ex prænarratis solutionibus fructuum per septennium continuatis ab ipso Nicolao, quas fuisse factas in executione dictæ renouationis præter ex duabus quietantijs, de quibus in Summario Comitissæ *num. 16. & 17.* vbi asseritur

quod

quod semestre fructuum incipiebat die 15.
4 Nouembris, † quæ erat dies stipulationis matricis, & fit mentio dierum, qui intercesserant ab obitu Iulij Cesaris vsq; ad diem
5 stipulationis; † huiusmodi autem solutiones bene probant veritatem renouationis, *Rota decis. 23. num. 9. & seq. par. 13. rec. & in Romana Societatis officij 12. Februarij 1677. coram Em. D. Card. Vicecomite*, sicuti etiam eadem renouatio adminiculatur ex supra receptis confessionibus Nicolai emanatis, tam iudicialiter, vt in susceptione termini ad
6 soluendum, † & in protestatione per ipsum facta coram A. C. Caualierino, quam extraiudicialiter, vt in apocha reductionis fructuum, & in ordine directo Leandro Vrsino, quæ proinde faciunt super latiuum gradum probationis *l. cum te 5. C. de transact. l. generali C. de non numer. pecun. & cap. perpetuas de probat.* Rota *dec. 464. num. 4. coram Priolo*.

Minusque attendenda videntur ea, quæ opponuntur circa extensionem d. Matricis, nam quod ea non fuerit recognita, nec potuerit extendi ab Angeluccio, præsertim post tanti temporis lapsum, sufficit, quod plena Signatura Iustitiæ, his non obstantibus, † eius extensionem approbauerit; ad
7 hoc vt nulla amplius de illis sit habenda ratio, suadente præcipue ratione, † quod cum aliunde constet de veritate matricis, non debet negligentia Notarij partibus præiudicare *l. si librarius 93. ff. de regul. Rota coram Seraphino dec. 1115. num. 5.*

In nihilo refragante constitutione Pauli V. reformatoria tribunalium, in qua Notarijs præfigitur tempus trium mensium, & certus modus pro extentione instrumentorum, † quia Constitutio in hac parte im-
9 portat quidem, quod Notarij contrafacientes puniri possint: non verò inducit nullitatem actus in præiudicium tertij. *Rot. dec. 109. num. 11. par. 17. rec. & decis. 403. numer. 10.*
10 *coram Priolo*, † idque satis declaratum remanet ex mente Signaturæ approbantis huiusce extensionem, & ex quotidiana obseruantia, per quam patet, similes extensiones fieri à Notarijs etiam post lapsum trium mensium, absque eo quod dubitetur de illarum validitate, & legalitate, dum
11 alias fieret strages Instrumentorum, † ad quam euitandam in fortioribus terminis
12 instrumentum † quamuis à iuuene non Notario stipulatum subsistere dixit *Rota in decis. 729. num. 13. & pluribus seqq. part. 18. tom. 2. rec.*

Prout etiam non refragatur asserta difformitas instrumenti extenti à sua Matrice, vnde prætenditur Angeluccium excessisse modum extensionis, quatenus enim in Instrumento asseritur Nicolaum fuisse præsentem renouationi prædictæ, licet hoc non legatur expressum in matrice, nihilominus vltra prædictam depositionem Fabiani Laninij, qui testatur de præsentia Fiorelli in dicto actu; sufficit, quod in Matrice dicatur, quod Procurator filiarum, & hæredum Iulij Cesaris de Petronijs (sunt verba ipsius Matricis) societatem renouauit sub obligatione D. Fiorelli *d. Summ. Comitisse num. 3.* ad hoc vt consequenter supponenda sit præsentia eiusdem Fiorelli, se obligantis iuxta notum, & consuetum stylum Nota-
13 riorum; † nam alias contractus stipulatus non fuisset, maxime coram testibus, quorum vnus erat antiquus Curialis notæ integritatis, & famæ, & peritus in hac materia, quem non præsumitur vna cum alio teste, Notario, ac Procuratore dd. Sororum pariter Curiali conspirasse ad astruendam adeo euidentem falsitatem. *Rota decis. 17. num. 10. & seq. post Merlin. de pignor. & decis. 330. nu. 48. & dec. 408. n. 10. coram Priolo.*

At qui hic non applicatur doctrina castrensis *§. idem respondeo il secondo vers. fin. ff. de*
14 *verb. oblig.* † quia vt patet ex eius lectura, loquitur de donatione, quę cum fieri possit absenti, vt ipse met ibidem fatetur, non concludit præsentiam donatarii, nisi ea per Notarium in instrumento exprimatur.

Nec facit, quod non fuerit in Matrice expressa persoua super cuius vitæ periculo
15 societas currere debebat, † quia in hoc habita fuit relatio ad mandatum ad renouandum sub periculo debitorum, qua propter virtute relationis in matrice continebatur totum id quod in mandato fuerat exp essum *text. in l. esse toto ff. de hared. instit. & l. ait prator §. fin. ff. de re iudicata Rota dec. 432. num. 6. part. 4. tom. 2. & decis. 507. num. 3. ead. part. 4. tom. 3. rec.*

Potuit etiam Notarius apponere in instrumento facultatem transferendi periculum
16 lum vitæ, † & quod post sex menses societas duraret ad beneplacitum, in hoc enim se conformauit formulario ac stylo omnium
17 societatum, † & renouationum, vt testatur *Zacch. de Soc. Off. in prin.* vbi tradit formulam *& nu. 201.* quo pariter testatur *Castrens. in simili tract. cap. 51. num. 10. & seqq. & Boccacc.*
18 *cod. tract. sub num. 5.* † extentio autem semper debet esse conformis stylo, & formulario viti in matrice adsit pactum in contrarium, vel aliqua taxatiua *Rota decis. 399. num. 7. & dec. 757. num. 6. coram Burat.*

Accedente præsertim obseruantia, quæ resultat in hac causa ex supra relatis solutio
19 nibus, † factis etiam post lapsum primi semestris, per quam declaratur mens contrahentium, atque insimul qualitas, & substantia contractus *Soccin. cons. 25. n. 25. lib. 1. Rota coram Seraphin. dec. 603. n. 3. & dec. 1232. nu. 3. coram Priolo dec. 393. n. 6. & dec. 513. nu. 10.* &
20 vlterius, † quia cum huiusmodi pacta reperirentur apposita in primo instrumento
21 huius Societatis, † ac deinde in alio renouationis, erant etiam apponenda in hoc vltimo, stante clausula *citra innouationem aliquâ* inserta in dicta matrice, per quam nil prorsus nouandum erat ab eo, quod in præcedentibus contractibus fuerat conuentum. *Rot. dec. 1916. n. 13. & dec. 2074. nu. 6. cor. Coccin. & dec. 131. n. 10. cor.* Em. *Ottobono*, non suffragan-

gante, quod d. Clausula referenda sit ad præ-
22 seruationem anterioris, † & potioris hipo-
thecæ, quandoquidem de hoc facta fuit ex-
pressa mentio ibi -- Citra innouationem a-
liquam, præiudicium anterioritatis, & po-
tioritatis &c. quo casu verba illa *citra inno-
uationem* perneccsse referri debent ad alia
21 pacta, † ex regula, quod frustrà prætendi-
tur inducì tacitum, vbi reperitur expressum
*l. cum ex filio §. filio & ibi Bartol. ff. de vulg. &
pupill. Bert. conf.* 427. n. 16. & 17.

Cæterum quatenus ex prædictis non con-
24 staret, † sicuti constare diximus de renoua-
tione societatis, de qua agimus, & quate-
nus etiam ea non fuisset inducta ex tot ite-
ratis confessionibus, & actibus, per quos
etiam tacitè posse renouari societates dixit,
Rot. dec. 153. *num.* 3. *par.* 7. *rec. & in Romana Soc.
Offic.* 12. *Febr.* 1677. §. *finali cor. Em. Vicecomite*,
25 vtique attenta reseruatione decreti ad fauo
rem q. Iulij Cesaris de Petronijs ex natura
ipsius reseruationis, quæ importat domi-
nium reseruatarij, eiusque hæredum *Rota
dec.* 603. *n.* 1. & 2. *coram Caualer. decis.* 151. *num.*
3. & 4. *apud Pacific. de Saluian. & decis.* 337. *nu.*
1. *coram Celso*, fructus vti venientes ex legali
26 sequela dominij, † & ex indiuisa illorum
reseruatione in ipso decreto *d. decis.* 151. *n.* 2.
& *seqq. post Pacific. de salu. & in Romana officij
cursoratus* 15. *Febr.* 1675. §. *fundamentum & §.
27 pro cuius coram bo. me. Verospo*, † deberentur
D. Comitillæ filiæ, & heredi d. Iulij Cesa-
ris, vt plene, discusso articulo, firmauit Ro-
ta in mox allegat. *decis. Romana Societatis Of-
ficij coram Em. nentissimo Vicecomite*.

Hæc sanè facilius procedunt, dum agitur
de executione mandati pro fructibus taxa-
tis ad formam taxæ legalis scutorum quin-
que pro centenario, atque etiam ad for-
mam præscriptam in prætenso folio dilatio-
nis, quod Nicolaus asserit obtinuisse à ma-
iori parte creditorum, quod proinde nullo
modo prædictæ executioni aduersari potest,
eo magis, quia quidquid sit de subsistentia,
& validitate d. folij, circa quod pendet alia
disputatio commissa Reuerendissimo D.
meo Decano; Dilatio in eodem folio con-
cessa non comprehendit, imo clarè excipit
fructus in futurum decurrendos, ita vt isti
essent liberè soluendi creditoribus Nicolai
de semestre in semestre anticipatè, vt patet
ex lectura ipsius folij.

Et ita vtraque parte informante resolu-
tum fuit.

Confirmata fuit hæc decisio sub die 17. *Ia-
nuarij* 1682. *coram eodem*.

R. P. D. GVAXARDO

Romana Stagni.

Veneris 12. *Decembris* 1681.

ARGVMENTVM.

Ad euitandum iudicium attentatorum occa-
sione appellationis interpositæ ab excessi-
ua taxatione expensarum, eædem prorsus
repetebãtur exceptiones, alias etiam oppositæ, & successiuè etiam hodie reiectæ; cum-
que in hoc iudicio non solum fructus, &
expensæ, sed adhuc debeantur damna, & in-
teresse; de vtroque ideo ab ipsa die motæ
litis condemnationem faciendam esse deci-
ditur, quamuis per viam manutentionis, &
super negocio principali sit processum, quia
hæc omnia non immutant naturam eius-
dem iudicij.

SVMMARIVM.

1 *Clausula* parito *operatur, vt appellans non ab-
diatur nisi restitutis fructibus, ac refectis ex-
pensis.*
2 *Mandatum de manutenendo comprehendit etiam
fructus, vti partem possessionis, etiam si de illis
in iudicio nulla mentio facta sit.*
3 *Attentata non recipiunt appellationem.*
4 *Clausula* sine præiudicio *præseruat iurisdi-
ctionem iudicis, à quo, tam super liquidatione
fructuum, quam expensarum, damnorum, & in-
teresse & num. seqq.*
5 *Attentatorum purgatio comprehendit restitutio-
nem fructuum, expensarum refectionem, &
damnorum, & interesse, & num. seqq & 14.*
8 *Iurisdictionis defectus sanatur mediante con-
sensu.*
9 *Commissio, & appellatio ab excessus, cognitio-
nem solius excessus, non autem meritã causæ re-
spicere solet.*
10 *Excessus non præsumitur, sed debet ab allegante
plenè, & concludenter probari.*
11 *Fructus in iudicio manutentionis non considera-
tur à die mota litis, sed à die petitionis illius.*
12 *Fructus si non debentur vti accessorij ad rem, sed
vti principaliter tanquam sors, etiam in iudicio
manutentionis debentur à die mota litis, & nu-
mer.* 13.
13 *Fructus vti principaliter dicuntur debiti, non
autem tanquam accessorij, si partes super illis so-
lum ius habebant non autem super bonis, & nu-
mer.* 12.
14 *Mandatum de manutenendo concessum pro pur-
gatione attentatorum, non immutat naturam il-
lius iudicij, nec impedit restitutionem fructuum
ex eo debitorum.*
15 *Attentans tenetur reponere rem, & possum atten-
tata in eo statu, quo per antea extabant, mediã-
te etiam restitutione fructuum, & expensarum.*
16 *in Attentatorum purgatione non attenditur cre-
ditum, & debitum, lucrum, vel damnum, sed
solum, quod illa in omnibus, quæ attentata
fue-*

fuerunt, ſint purganda, & num. 17.

11 *Attentatorum purgatio loco damnorum, & intereſſe comprehendit etiam ea, in quorum poſſeſſione quis extabat.*

19 *In Attentatis debentur etiam expenſæ factæ ſuper bono iure, quoties vtrumque ſimul diſputatum, & cognitum eſt, & quando.*

20 *Rota, vt plurimum inanes circuitus euitare ſolet, & propterea complicat ſimul bonum ius cum attentatis, vel poſſeſſione, & numer. anteceden. & ſeq.*

21 *Attentatorum in iudicio veniunt etiam expenſæ extraiudiciales loco damnorum, & intereſſe.*

22 *Attentatorum, vel poſſeſſory iudicy natura non immutatur, ſi ad petitionem partis etiam cognitio boni iuris ſit aſſumpta.*

DECISIO CCCCXII.

SOCIETATEM in Piſcatione Stagni ad ſexennium conducti à bo. me. Duce Hieronymo Matthæio, contractam inter Angelum Fantagutium, & Petrum de Orca Aſcentij filium, ob huius mortem in fine Biennij diſſolutam exiſtimans, ſeu diſſoluere prætendens Angelus, obtulit partitum Aſcentio, iam conſocio, tam ex iure proprio, quam vti filij hærede ſuper ceſſione afflictus, aut licentia ſublocandi, quo ab A.C. admiſſo, appellauit ille intra legitima tempora, ſed appellatione non obſtante, Angelus eidem Duci afflictus retroceſſionem fecit retrahendam ad tempus, quo Biennium terminatum fuerat, & cum eo pro remanentibus quatuor annis nouam ſocietatem contraxit; Vnde proſequuta appellatione R.P.D. Zelonus, cui cauſa fuit commiſſa mandatum de manutenendo pro purgatione attentatorum, Aſcentio conceſſit, ac per ſententiam geſta ab A.C. infirmauit, & ſucceſſiuè ea commiſſa in Rota, Reuerendiſſimus Bourlemont illud confirmauit, atque poſteà Signatura approbauit, reſcribendo cum clauſula ſine preiudicio. Verum quia tunc ſexennium afflictus erat terminatum, pro facienda eiuſdem executione, cepta fuit coram eodem fructuum, damnorum, & expenſarum liquidatio, quæ præuia deciſione 14. Iunij 1630. taxauit Reuerendiſſimus D. meus Decanus in locum d. D. Bourlemont ſubrogatus, appellauit Angelus ab exceſſiua taxatione, atque commiſſio mihi directa ab exceſſiua tantum ſignata fuit, quapropter dubium eidem conforme, An conſtaret de exceſſu ter propoſui, ſub quo, quia informantes non ſolum proponebant quamplures exceſſus, ſed etiã impugnabant validitatem, & iuſtitiam decreti taxationis, ac plura inculcabant, reſpicientia merita cauſæ principalis, idcircò Dominis non concordantibus, ordinatum fuit ſub die 5. Maij præteriti, vt videretur ab omnibus, cumque illud repropoſuiſſem ſub diebus 23. Iunij, & 10. Decembris, ob multiplicationem cauſarum ab aliquibus ex Dominis videri non potuerit, hodiè tandem omnibus ſuffragantibus, reſolutum fuit non conſtare de exceſſu.

Etenim omiſſis iis, quæ reſpiciunt merita cauſæ, ac iuſtitiam decreti taxationis, tamquam plenè ſublatis in deciſionibus 16. Iunij 1677. & 22. Ianuarij 1678. coram Reuerendiſſimo Bourlemont, ac in alia 5. Maij præteriti coram Reuerendiſſimo D. Decano, cui etiam repericbatur commiſſa cauſa in deuolutiuo, atque inſuper à ſententia ab eo lata Signatura reſcripſit cum clauſula parito, † quæ ex ſe operatur, vt appellans non ſit audiendus, niſi reſtitutis fructibus, ac refectis expenſis *Rota in rec. deciſ.* 121. *numer.* 1. *par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 181. *num.* 2. *par.* 8.

Taxationis decretum redargui non poteſt de nullitate, ex quo condemnatio ad fructus, & expenſas facta fuerit non in decreto manutentionis, ſed in ſententia deluper lata, à qua pendebat appellatio, adeoque iudex, à quo, lite non terminata careret iuriſdictione, quoniam vt reſpontum fuit in dicta deciſ. ſuper taxatione coram Reuerendiſſimo
2 Decano, §. *non obſtat*, † in mandato de manutenendo conceſſo Poſſeſſori veniunt etiã fructus, tamquam pars poſſeſſionis, etiam ſi de illis non fuerit facta mentio *Poſth. de manutent. obſerv.* 74. *num.* 14. *Rota poſt ipſum deciſ.* 17. *num.* 2. & 3. *coram Bich. deciſ.* 465. *num.* 2. & *deciſ.* 517. *num.* 4. propterea cum Signatura
3 ſequendo ordinem iudicij † attentatorum, quod non admittit appellationem *Lancellot. de att. par.* 3. *cap.* 28. *à num.* 29. & *ſeq. Rota in recent. dec.* 52. *num.* 14. & *ſeq. par.* 11. reſcripſerit
4 cum clauſula ſine præiudicio, † ex hac præſeruata fuit iuriſdictio Iudicis à quo, non ſolum liquidandi fructus *Rota coram Buratto deciſ.* 641. *num.* 18. *coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ.* 166. *num.* 9. & *deciſ.* 228. *num.* 4. & 5. Sed etiam expenſas, tam iudiciales, quam extra-
5 iudiciales, † ac damna, & intereſſe, cum & ifta, ac illos pro effectiua purgatione atten-
6 tatorum, † attentans reſicere teneatur, vt de fructibus *Lancellot. de attent. par.* 3. *cap.* 21. *num.* 35. & *ſeq.* cum aliis per *Rotam deciſ.* 247.
7 *num.* 1. *par.* 10. *rec.* & de expenſis, † damnis, & intereſſe *Rota coram Carill. deciſ.* 55. *numer.* 9. & 10. *coram Celſo deciſ.* 133. *num.* 5. & *in rec. deciſ.* 29. *à num.* 14. & *ſeq. par.* 16.

In omnem verò caſum, quatenus de iu-
8 riſdictione potuiſſet dubitari, † omne dubium ſubſtulit conſenſus præſtitus electioni Periti, ac probationibus factis ſuper liquidatione, atque vlterius ipſum decretum taxationis approbatum, dum ab eo reclamatum non fuit, ſed tantum appellatum, & commiſſio obtenta ab exceſſiua; Vnde ad formam commiſſionis ſolum de exceſſu in-
9 quirendum eſt, † vt alias conſiderauit *Rota in rec. deciſ.* 186. *ſub num.* 4. *verſ. quia vltra partem* 15. & *deciſ.* 28. *num.* 7. *par.* 16.

Neque conſtat de exceſſu, qui non præ-
10 ſumitur, † ſed plenè, & concludenter ab allegante probari debet *Rota coram Dunozettin. deciſ.* 948. *numer.* 2. *coram Celſo deciſ.* 205. *numer.* 1.

Primus enim exceſſus deductus ex eo, quod fuerint liquidati fructus à die motæ litis, cum tamen in exequutionem mandati de manutenendo eſſent ſolum liquidandi à
21 die petitæ † manutentionis, iuxtà opinionem, quam ſeruat *Rota deciſ. 317. num. 1. par. 2. rec.* cum alijs per adden. ad *Burat. dec. 166. litera A.* non ſubſiſtit, nam vltra, quod ea non habet locum, quando fructus non ſunt acceſſorij ad rem aliquam in lite deductam,
22 ſed principaliter † tamquam ſors debentur, eo quia collitigantes nullum ius in Stagno habebant, ſed tantum fructus Piſcationis, quos ad tempus conduxerant; & ſuper eorum perceptione litigarunt hoc enim ca-
23 ſu veniunt † à die motæ litis adden. ad *Burat. deciſ. 186. litera A. verſ. ſecus quando Rota in recen. deciſ. 9. numer. 14. par. 8. & deciſ. 245. num. 15. & ſeq. par. 17.* reſponſum fuit mandatum de manutenendo fuiſſe conceſſum pro purgatione attentatorum, quod non
24 immutat naturam iudicij, † nec impedit quin ex eorum priuilegio fructus recuperari poſſint *Rota coram Seraph. deciſ. 1176. nu. 6.* quam ſequuntur *Fontanell. de paſt. nupt. claus. 7. gloſ. 3. par. 10. num. 10. Poſth. de manutent. obſer. 10. num. 84.* quapropter cum à tempore motæ litis Aſcentius Poſſeſſor fructibus priuatus fuerit, per attentatam retrocеſſionem affictus, & nouam ſocietatem cum alio con-
25 tractam, † attentans tenetur reponere rem, & paſſum attentata in priſtinum ſtatum, mediante reſtitutione fructuum, & expenſarum *Lancellot. de attentatis par. 3. cap. 29. à num. 14. & ſeq. Rota coram Burat. deciſ. 356. nu. 4. coram Dunozet. iun. deciſ 478. num. 6. coram Cavill deciſ. 210. num. 3. coram Bich deciſ. 125. nu. 1. & deciſ. 534. n. 3. & 4. & cor. Celſo deciſ. 80. n. 1.*

Eadem quoque ratione tollitur obiectū, quod pro facienda liquidatione fructuum debebat fieri calculus de integro ſexennio affictus, non autem de quatuor annis tantum, vt damna primi Biennij compenſarentur cum vtilitatibus ſubſequentium annorum, atque appareat quis ex ſocijs eſſet cre-
26 ditor, vel debitor, † quidquid enim ſit de lucro, vel damno, & de credito, vel debito, de hoc nunc agi non debet, nec poteſt, tam-
27 quam extra litem, † & iudicatum, ſed ante omnia ſunt purganda attentata *Lancellot. de attentatis par. 3. cap. 30. num. 153. & ſeq. Ridolphin. in Prax. par. 2. cap. 15. numer. 40. Rot. coram Gregor. deciſ. 46. num. 1. & ſeq.*

Secundus exceſſus deſumptus ex eo, quod fructus liquidati fuerunt iuxta ſtatum præſentem Stagni, poſt retrocеſſionem affictus notabiliter, vt prætenditur immutatum, & cum magna impenſa prius ſcut. 781. & poſteà ſc. 2150. magis fructiferum redditum, ceſſat ex facto, quoniam Dux Matthæus Dominus Stagni ex inſtrumento locationis erat obligatus ea durante expendere ſcut. 3300. pro repurgandis formis, & foueis, tam ipſius Stagni, quam illa à flumine Atronis in illud aquam ducente, alijſque peragendis ad arbitrium conductorum, prout magis vtile fuiſſet; in hanc cauſam intra triennium impenſa fuerunt ſupradicta ſcuta 781. in computum penſionis affictus iuxta conuentiones inter eos factas, cum ordine Ducis à conductoribus operarijs ſoluta, de his igitur; tamquam impenſis ante affictus retrocеſſionem, non eſt habenda aliqua ratio; Alia verò ſcut. 2150. erogata fuerunt de propijs pecunijs ab ipſo D. Duce poſt retrocеſſionem in cōſtruendis duobus ageribus lapideis, quos vocant in caſtra fluminis Atronis, quorum vnum deſeruire debebat pro commoditate auertendi inundationes in Prata, & alias Partes Caſalis Macchareſij, & hoc nihil habet commune cum Stagno. Aliud autem pro educenda aqua in Stagnum; Verum ex eo non fuit mutatus illius ſtatus, nec melioratus in ſui ſubſtantia, quia hæc in caſtra iam aderant, ſed erant lignea, ideò Dux continuis expenſis, quas facere tenebatur in illis reperandis, conſulere volens, ea fieri fecit ex muris lapideis perpetuò duratura; non tamen propter hoc vberiores fructus percepti fuerunt, vt experientia demonſtrauit, cum maiores fructus reddiderit Stagnum in anno antecedenti hoc lapideum opus, quam in annis ſubſequentibus; Neque vaquam fuit probatum contrarium, quamuis ante factam taxationem coram Reuerendiſſimo Decano, Angelus ad hunc effectum dederit articulos, ſed non curauit ſuper eis teſtes examinare, quia ex rei euidentia hæc prætenſio redditur improbabilis.

Nec releuat, quod Angelus ſuo labore, cura, & induſtria dicta incaſtra conſtituenda ſuſceperit, cum hoc non fecerit, nec operam ſuam poſuerit intuitu Societatis, ſed vti tertia perſona, & miniſter Ducis, à quo, & pro conuento pretio per ficienda conduxerat; quod adeò verū eſt, vt Dux hanc ſummā non retulerit in ſuis priuatis Codicibus inter expenſas Stagni, ſed inter illas Caſalis.

Tertius exceſſus appoſitus ex calculo penſionis, quæ iuxta primum affictum erat ſcut. 3100. & tamen in liquidatione à perito facta, fuit calculata in ſcut. 2900. penſio conuenta in ſecundo affictu tollitur pariter ex facto, quia in primo affictu fuere conuentæ nonnullæ anticipatæ ſolutiones in ſcut. 800. & expenſæ in ſcut. 1300. & aliæ expenſę boniſicandæ in affictibus futuris, & aliæ deſtinatæ Dominis directis Tenutæ, ſeu Stagni, propter quas annua penſio cōuenta fuit inæqualiter ibi: Quinto ſi conuiene, che dedotte tutte le ſudette ſomme &c. & ibi: Si obligano, e promettano di pagare à Sua Eccellenza di anno in anno cioè il primo anno ſcudi 2092. 25. il ſecondo, terzo, quarto, e quinto anno ſcudi 2192. 25. & il ſeſto anno ſcudi 1592. 25. quæ inæqualitas in ſecundo affictu reducta fuit ad æqualitatem ſcut. 2900. ſequuta à Perito, vti facta ab ipſis met Partibus, & potius damnoſa Aſcentio in minoribus ſummis diformibus obligato.

Quar-

Quartus excessus consistens in aliquibus nominibus debitorum ex pretio piscium inexactis, quæ pro pecunia in liquidatione fuerunt relata, quod fieri non poterat, cum illa inter socios essent dividenda, non respicit substantiam ipsius liquidationis, ita vt dici possit excessiua in quantitate, sed tantum modum solutionis, idcirco si sunt verè inexacta in exequutione illa Ascentius recipiet, cum hoc tamen, quod tradantur iustificationes, cum quibus debitores possint conueniri.

Quintus excessus prætensus circa sc. 175. 45. quod est lucrum Cottij piscium, ad quem non teneri dicebat Angelus, cum sit lucrum extra societatem, nec minus subsistit; quoniam illud prouenit ex Cottio piscium eiusdem Stagni, de quo antequam Ascentius electus fuisset à societate, participabat, id-
11 circò, vt ipse pro purgatione † attentatorum, reponatur in pristinum statum ea loco damnorum sunt reficienda *Rota coram Dunozet. iun. decis. 458. numer. 21. coram Bich. decis. 125. num. 2. & 3.*

Quò verò ad expensas duo excessus obijciebantur; Vnus scilicet, quod non erant taxandæ, nisi illæ factæ circa attentata, alter, quod inter eas non erant ponendæ extraiudiciales, cum fuerit discussum bonum ius
12 simul cum attentatis, † verum neutrum releuat, nam vltra, quod primus cessat, ex quo fere omnes apparent factæ post commissa attentata, responsum fuit nunc adesse etiam rem iudicatam super bono iure, & quantitatem expensarum iudicialium, & certam, etiamsi omnes non fuissent factæ pro attentatis, attamen ad euitandos inanes circuitus
20 ex æquitate, quam attendere solet Rota, vt *in decis. 60. numer. 2. par. 2. recent. & decis. 38. numer. 15. coram Peutinger*, omnium taxatio
21 substineri debet. † Extraiudiciales verò esse reficiendas in iudicio attentatorum loco damnorum, & interesse sæpè decisum fuit à *Rota coram Carill. decis. 384. numer. 7. & seq. coram Celso decis. 247. numer. 21.* & si Angelus in eorum discussione voluit semper opponere suum bonum ius, nihil refert, nec natura iudicij mutata fuit, dum tam primus
22 iudex, † quam Rota ad partis petitionem, processerunt via priuilegiata attentatorum, vt distinguit *Rota coram Dunozet. iun. dec. 835. num. 3. & 4.*

Et ita vtraque Parte informante resolutum fuit.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano.

Romana Locorum Montium.

Veneris 14. Iunij 1680.

ARGVMENTVM.

Solidatio computorum à debitore prætensa, non probari vila est ex emptione, de pecuniis administratis ab administratore suo proprio nomine facta, minus etiam ex contrapositione partitarum sine interuentu, & voluntate creditoris in suis libris appositæ, maximè quia iidem libri nec fuerant mercantiliter tenti, & plures etiam defectus habebant, vt proindè contra ipsum, non autem pro eo scribente probare visi sint.

SVMMARIVM.

1 *Relationi periti standum est, donec de errore calculi doceatur, maximè si iudicialiter de consensu partium sit electus.*
2 *Emptio præsumitur facta nomine proprio, & ad sui commodum, non autem ad commodum, & in exoneronem debiti alterius.*
3 *Administrator non potest sibi soluere, si solutionis periculum in sui damnum cederet, & à Domino approbari non potuisset.*
4 *Creditor, & administrator si plura contra dominum habebat ere, potest prius solutionem eligere pro creditis pecuniarys, quam pro alijs.*
5 *Contrahere vnusquisque præsumitur pro se ipso, non autem pro alio, amplia vt n. seqq.*
6 *Vtilius prout sibi magis est, quilibet actum fecisse præsumitur.*
7 *Libri defectuosi possunt etiam in sola parte approbari, & in alia parte reijci.*
8 *Libri mercatoris, si non sunt mercantiliter tenti, nullam fidem merentur.*
9 *Solidationes à mercatore factæ in suis libris, per descriptionem, & contrapositionem partitarum, sine consensu partis illi non suffraganur.*
10 *Solidationes computorum, illorumque approbationes, quia continent confessiones inter partes ab vtraque ipsarum simul faciendæ sunt.*
11 *Computorum solidatio continere debet data, & accepta hinc inde, & ideo ab vna tantum parte fieri non potest.*
12 *Partita in libro mercatoris descripta, & perfecta, non potest cum nouis additionibus, seu cassationibus variari, & vt dicitur, rerari.*
13 *Libri mercatoris plures habentes defectus, nõ merentur fidem pro se, sed solum contra.*
14 *Verba interpretari debent secundum mentem, & intentionem proferentis, maximè si secundum illam satis, superque verificentur.*
15 *Obligatio cameralis, & intentio actoris clara non admittit exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

DECISIO CCCCXIII.

CFVIT hodie nouo examini subiecta resolutio capta coram me 7. * Februarij præteriti in fauorem D. Mauritij Girbaldi, & Rota sterit in decisis pro executione mandati relaxati à Iudice deputato ab A.C. contra Gherardum pro reemptione octo Locorum Montium residualium ex locis 11. ÷ eidem accommodatis, & fructuum solutione, sine tamen præiudicio maioris summæ, & iuriũ partium, cum firmus remanet calculus Periti, qui retulit D. Mauritium adhuc remanere liquidum creditorem Locorum decem cum dimidio Montis Restaurati primæ erectionis, † cui calculo standum est, donec de errore doceatur, & multò magis cum Peritus fuerit iudicialiter de contensu partium electus, *Rota coram Dunoz. iun. decis.* 677. *n.* 14. *& decis.* 985. *n.* 11. *in rec. dec.* 369. *n.* 1.

Nec subsistit, quod loca quatuordecim Montis Restaurati secundæ erectionis per D. Mauritium empta die 22. Octob. 1667. referenda sint ad computum, seù creditum Gherardi, & in exonerationem locorum, quæ promisit reemere, sub prætextu, quod empta fuerint ex pecunijs receptis ab Abbate Viario in summa scutorum 1570. 75. Etenim vltra quod non constat de identitate pecuniarum, cum nullibi appareat de illarũ deposito, DD. aduerterunt ex pecunijs exactis à d. Viario soluta fuisse per D. Mauritium sc. 160. Iulio Valerio iuueni Gherardi in Vrbe relicto ad faciendum eius negocia pro eiusdem Gherardi seruitio comprehensa in summa scut. 444. honificatorum à Perito, & quod insuper D. Mauritius erat creditor scut. 385. 66. pro fructibus locorum Mõtium accommodatorum vsque tunc decursis, de quibus pariter habuit rationem Peritus in sua relatione, vnde d. summa exacta à Viario redigebatur ad scuta 825. vltra alia eius credita clara, & iustificata, etiam extra partitas librorum Gherardi relata pariter à Perito, Itaque non solum dicta prætensio Gherardi remanet destituta omni probatione, ac etiam præsumptione, sed penitus excluditur, cum ex dictis scutis 825. non posset fieri emptio locorum 14, & præsumptio sit in contrarium, scilicet quod D. Mauritius
2 gesserit negocium suum, † & non negociũ Gherardi, & sic quod emerit pro se, & pro ipsius computo, & non in exonerationem illius, *Bertaz. in l. gerit* 87. *sub num.* 24. *vers. secundo modo*, *Salgad. in labyrint. credit. par.* 2. *cap.* 20. *num.* 26. maximè cum posset dari casus, quod pretium locorum Mõtium ex improuisa extractione, aut fructuum reductione
3 decresceret, † quo casu diminutio pretij eius damno, seù periculo cessisset, quia Gherardus emptionem non approbasset, vt aduertit *Salgad. d. cap.* 20. *nu.* 25. Accedente vlteriusquod non erat eadem qualitas Montium, dicta enim loca 14. Montis Restaurati tertiæ erectionis, & loca mutuata, quæ Gherardus debebbat reemere, erant Montis Restaurati primæ erectionis, & sic eò minus prætendi potest facta emptio ad commodum Gherardi, qui etiam ex isto capite potuisset illam impugnare.

Minusque prætendi potest, quod referri debeant ad computum locorum accommodatorum in exonerationem Aduersarij loca decem Montis Subsidij quartæ erectionis, empta die 19. Decemb. 1667. ex quo acquisita fuerint ex scutis 1544. existentibus in Bancho S. Spiritus ad creditum Gherardi ad dispositionem etiam D. Mauritij. Etenim de his quoque constat erogata fuisse scuta 600. in creationem vnius cambij ad ipsius fauorem contracti, quibus detractis remanent solummodo scuta 944. insufficientia pro emptione locorum decem Montis Subsidij, quorum pretium currens excedebat scuta 1100.

Ex creatione autem d. cambij ad fauorem D. Mauritij, confirmatur, quod ipse voluit sibi satisfacere de suis creditis † pecunijs, quod facere potuisse non dubitatur, vt in præcedenti *decis.* firmatum fuit §. *Nec illiquidum, & duob. seqq.* & exclusa remanet prætensio, quod dd. loca decem empta fuerint in exonerationem Aduersarij, cui sufficere debet, quod prædictæ duæ exactiones factæ à Viario, & à Bancho S. Spiritus ei bonificatæ fuerint à Perito ad computum fructuum locorum mutuatorum vsque tunc decursorum, necnon propriorum creditorum pecuniariorum ipsius, ac solutionum factarum pro Aduersario, & quod pro eo, quod ex vtraque exactione superfuit, voluerit habere pro reemptis tot loca, quot emi poterant, prout calculauit Peritus, cui reemptioni D. Mauritius profitetur consensisse ex gratia.

Nec etiam subsistit prætensio, quod ex pecunijs remissis D. Mauritio à D. Io. Carolo Serra in summa scut. 1185. de anno 1672. ipse reemerit loca nouem Montis Restaurati ad computum, seù in exonerationem Gherardi, Etenim cum medio tempore, quod intercessit inter dd. duas primas exactiones, & istam decurrissent fructus locorum non reemptorum, etiam cum supposito, quod ex residuo dd. primarum exactionum habeãtur pro reemptis tot loca, quot emi poterant, & pro Gherardo factæ etiam fuissent aliquæ solutiones Pensionarijs, vigore cedularũ Bancharium, & pro alijs causis, quæ summæ simul cumulatæ ascendunt ad scut. 464. 51. vt in relatione Periti litera N. & O. his ex d. summa deductis, remanebant solummodo scuta 704. vt in d. relatione lit. P. Quapropter nõ poterat D. Mauritius facere emptionem locorum nouem ad computum, seù in exonerationem Gherardi, cum dicta
5 summa vix posset esse sufficiens † pro locis sex. Cumque quilibet præsumatur contrahere pro se ipso, & non pro alio, *Tiraquell. de retract. consanguin.* §. 10. *num.* 4. *in principio*, †
6 & prout sibi vtilius est, *Surd. cons.* 19. *nu.* 28. *Menoch.*

serò *præsumpt.* 136. *num.* 16. *lib.* 3. consequenter illa emptio nō potuit præsumi facta in exonerationem Gherardi, maximè cū illa quoq; loca essent diuersæ qualitatis ab illis, quæ debebant ad fauorem D. Mauritij reemi, nempè Restaurati tertiæ erectionis, qui etiam ad maiorem exclusionem prætensionis Aduersarii ostendit eodem tempore sibi emissa alia loca Montium, vndè eo minus referri possunt in causam Gherardi, cui debet sufficere, quod ex residuo quoque dictæ summæ habeantur pro reemptis tot loca, quot emi poterant; nempè sex, vt calculauit, & refert Peritus d. lit. P.

Non fuit admissa impugnatio creditorum D. Mauritij calculatorum à Perito in sum. ma scutor. 1901. comprehensis tamen fructibus locorum Montium, & scut. 444. solutis Iulio Valerio pro seruitio Gherardi, in diminutionem duarum primarum exactionū, quas facta dicta deductione, retulit remansisse in scut. 1213. 19. & ex his emi potuisse loca decem Montis Subsidij quartæ erectionis, vt in eius relatione lit. H. I. & L. Etenim quantitas fructuum decursorum est sine controuersia, solutio dd. scutorum 444 facta d. Iulio Valerio iuueni Gherardi, & pro eius seruitio approbata fuit in præterita decis. & nunc iterum, alia verò credita Mauritij remanent iustificata ex solutionibus per eum factis cū ordinibus Gherardi, & ex receptis sub eis,
7 & respectiuè ex libris Aduersarij, † qui possunt acceptari in parte, & reiici in alia, stantibus pluribus librorum defectibus notatis in præterita *decis.* §. *& quoad defectus*, & in præcedentibus, ac etiam quia non fuerunt mer-
8 cantiliter tenti, † itaut nullam fidem mereātur pro Scribente.

Proindè eō minus habita fuit ratio de duabus partitis in dd. libris descriptis, quas Gherardus prætendit præferre solidationē computorum vnius, vsque ad certū tempus & alterius vsque, & per totum annū 1655. ex quibus Gherardus prætendit excludere existentiam aliorum præcedentium credi-
9 torum. † Cum enim dd. prætensæ solidationes factæ fuerint per ipsummet debitorem in suis libris per descriptionem, & contrapositionem partitarum, absque interuentu, & approbatione D. Mauritij, qui primam scutor. 453. 90. ad eius debitum descriptam expressè negat, & impugnat, vti non iustificatam, & relatiuam ad computa præcedentia, de quibus nō constat, aliam autem scutor. 500. ad ipsius creditum descriptam, ex qua proindè eius creditum in d. summa augeretur, quam nihilominus in suspenso reliquit, ad euitandam disputationem, an importet solidationem, seù creditum diuersum, super quo data fuit attestatio Negotiātium, quod importet creditum diuersum, impressa post relationem Periti, nō possunt admitti ad liberationem Aduersarij ab eius debito, quia hoc esset probare solutionem ex assertione, seù dicto debitoris, & tantò minus cum eius libri, ob defectus in præterita decisione notatos, non mereantur fidē, solidationes enim computorum, illorumq; to approbatio † tamquam importantes, seù continentes confessionem inter partes debent fieri ab ambabus, ad effectum, vt inter eas probent, eisque præiudicent, *Gratian. discept.* 728. *num.* 1. & 2. & si debent contineri 11 data & accepta hinc indè, vt ait *Angel. Aretin. cons.* 48. *num.* 15. *in princip.* si ab vna tantum parte fiant, non debent admitti.

Et eo minus admissa fuit à DD. prætensa duplicatio partitæ scut. 200. descriptæ in libro, in quo retentum fuit computum mancupatum de Caproni, quæ Gherardus scripsit sibi soluta fuisse in contanti, reportata in margine summa, vt solent facere Mercatores, ex qua remansit perfecta, quæ postea fuit cassata, seù zerata, cum additione aliarū partitarum, & alia noua cassatione, seu ze-
12 ratura summæ marginalis. Etenim † fieri debet d. primæ partitæ, quæ erat perfecta, nec placuit DD. attendere additiones cum cassationibus postea factis, dum etiam post primas, adest alia quoad pretium vini, quæ exaduerso admittitur facta ex intervallo, & in qua continetur, dumque etiam tot de-
13 fectus notati sunt in alijs eius libris, † vt fidem non mereantur pro se, sed solum contra.

Nec integra satisfactio D. Mauritij desumi potest ex epistola eiusdem, in qua de anno 1672. cum aduenit remissa supradicti Io. Caroli Serræ scripsit: Aspettauo che mi diceste, che mi ricomprissi resto de' luoghi de Monti, che gl'impiestai tanti anni sono con li frutti &c. perche è negotio, che stà ben finito. Quia ex huiusmodi epistola non resultat sufficiens probatio, quod ex præcedentibus computis ipse remanserit de alijs locis mutuatis satisfactus, quia supererant reemenda, vltra loca quinque iam ab ipsomet Gherardo reempta de anno 1661. alia
14 loca 26. ÷ & in hoc † sensu debent intelligi dicta verba ex mente proferentis, in quo satis superque verificantur *Aymo cons.* 236. *num.* 11. *Rota decis.* 111. *num.* 10. *par.* 12. *recent. & coram Buratto decis.* 443. *num.* 3. & ibi addens *num.* 5. Itaque cum hodie agatur de' execu-
15 tione obligationis Cameralis † & actio competens D. Mauritio sit clara, non sunt admittendæ exceptiones, & oppositiones turbidæ, & altiorem indaginem requirentes.

Cumque etiam satisfaciat prædictis, & aliis obiectis præterita decisio, superfluum visum est eadem repetere.

Et ita vtraque &c.

Supra in hac eadem parte adsunt alia bina decis. in hac causa, quæ sunt in ordine 405. *& altera hic inferius* 415.

REVERENDISS. D. ALBERGATO

Sacræ Rotæ Decano,

Romana Fideicommissi Ioannis Petri Scipionis de Caffarellis.

Feneris 2. Maij 1681.

ARGVMENTVM.

Ad effectum cœdendi fideicommissario immissionem super bonis fideicommissi, decidit primo qualiter probetur possessio bonorum defuncti, illiusque continuatio præsumatur vsque ad obitum, & etiam, an iustitia, vel iniustitia possessionis, vel nudum factum probari sufficiat. Secundo quatenus transactio grauati, sibi potius, vel fideicommisso quæratur. Tertio adhuc super possessione, & dominio bonorum paternorum tractatur, quæ filij propria fuisse asseruerũt. Quarto demum de creditore paterno ab eisdem filiis dimisso, quatenus nempe ille cum pecunia, vel de effectibus patris, aut proprio ære persolutus sit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur ex sententijs latis super iure pascendi.*

2 *Venditio herbarum cum successiua receptione pretij probat possessionem.*

3 *Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum, si de intermedia interruptione non doceatur.*

4 *Possessio defuncti in necessarium antecedens probatur ex perceptione affictuum in eius vita decursorum, ab illius hæredibus facta.*

5 *Transactio facta ab hærede grauato quatenus cedat ad commodum fideicommissi, non autem in propriam sui vtilitatem conuertatur, & numer. seqq.*

6 *Verbum* hæres *non dicitur stare demonstratiuè, si actus non nisi hereditario nomine fieri poterat.*

7 *Verbum* hæres *in fine orationis appositum, qualificat personas omnium supra expressorum, & vnicuique qualitatem hereditariam attribuit.*

8 *Transactio hæredis, titulo hereditario facta censetur, si alio titulo fieri non poterat, cum alioquin nullum ius transigenti competeret.*

9 *Hæres si in transactione condonauit prætensionem, quæ ad defunctum spectabat, vtique hereditario nomine, non autem proprio transegisse dicitur.*

10 *Hæres de fructibus, aut alijs rebus hereditarijs, non nisi vti hæres disponere potest.*

11 *Transactio facta ab hærede adhuc in possessione existente, non præbet nouum titulum possidendi, sed antiquum conseruat, quia non causa nouationis facta dicitur.*

12 *Hæres aliud est, quod transigendo acquirat possessionem, illamque à vero Domino habeat, aliud verò si iam in possessione erat, & transigens Dominus non esset.*

13 *Sententiæ ab vtraque parte approbatæ non possunt amplius de nullitate, vel iniustitia redargui.*

14 *Cessio iurium reportata ab hærede nouum titulum non importat, sed solum antiquum dominium conseruat.*

15 *Stipulatio facta à grauato pro se, & hæredibus intelligitur de hæredibus, & successoribus vocatis ad fideicommissum, & num. seqq. vbi vide.*

16 *Verbum* pro hæredibus *appositum in transactione, facta à grauato, intelligitur solum pro summa ab eodem grauato soluta, & nu. 27.*

17 *Hæres grauatus, si transigendo aliquid de proprio persoluit, efficitur creditor fideicommissi.*

18 *Possessionis defuncti iustitia, vel iniustitia non attenditur in summarissimo immissionis iudicio.*

19 *Iustitia, & iniustitia possessionis dicuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

20 *Immissionem, vt hæres, vel fideicommissarius obtineat, sufficit, docere defunctum in possessione obijsse.*

21 *Possessio capta vigere sententiarum præsumitur legitima.*

22 *Obseruantia turbida, & æquiuoca non suffragatur.*

23 *Possessio defuncti ex quibus dicatur sufficienter probata.*

24 *Dominium bonorum patris enunciatum à filijs vti proprium, intelligitur de improprio, quod ideo filij quodammodo dicuntur habere cum in vita patris.*

25 *Filij imponentes censum super bonis patris tanquam propijs, si illius ratificationem promiserunt, dicuntur aquauisse bona spectare ad eumdem patrem, & sup. num. 24.*

26 *Promissio de rato fruitatoria fuisset, si quis dominus absolutus extasset.*

27 *Cessio reportata non in totum, sed pro sola summa soluta, per necesse communi non totum creditum, sed solam illius partem fuisse quæsitam.*

28 *Filius dimittens creditorem patris, si non in totum, sed pro aliqua parte sibi cessionem reportauit, signum euidens pro remanenti parte, de illius pecunijs ipsum fuisse solutum.*

29 *Enunciatiua pro enunciante non probant, eo magis si principaliter de enunciato disputatur.*

30 *Enunciatiuæ debilitantur, vel etiam corruunt, si quis fecit actum illis contrarium.*

DECISIO CCCCXIV.

POST resolutionem captam coram me 29. Aprilis 1678. pro immissione Dominorum Ducis, & fratrum de Caffarellis post obitum D. Petri in possessionem prædiorum, seù Casalium S. Laurentiæ Fontis Virginis vulgo la Caffarella, & Domus sitæ in Vrbe, & alterius in Ciuitate Tiburis caulam repropositi 20. Februarij 1679. & cum D. Petrus prætenderet assem hæreditarium ablorberi à detractionibus sibi debitis Rota dilata resolutione mandauit firmari statum hæreditarium ad quem effectum fuit à partibus concorditer electus pertus

pro

pro cuius relatione formiter fundanda standum esse ducebat D. Petrus, An Castilia prædicta connumeranda essent, nec ne inter bona hereditaria Ioannis Petri fideicommittentis, prout connumerauit antecedens decisio, seu potius ad hæredes ipsius, qui transegerunt super Casale S. Laurentiæ cum cl. mem. Antonio Columna, & iuxta prætensionem D. Petri possidebant de tempore obitus Testatoris Casale Fontis Virginis quamobrem ad eiusdem instantiam subscripsi particulare dubium: Ab quoad concordiam cum DD. Columnensibus, & Casale Fontis Virginis esse standum, vel recedendum à decisis, & respectu utriusque standum esse in decisis responsum fuit.

Etenim Casale S. Laurentiæ fuisse possessum à Ioanne Petro, tàm ante, quam de tempore mortis probatum remanet, † non solum ex sententiis latis ad illius, & fratrum fauorem super iure pascendi approbatis in Incolis Arcatinis Collitigantibus in tractatione postmodum inita, verum etiam ex venditione hærbarum † locationibus eũ successiua pensionum exactione, & ex aliis de quibus in præterita decisione §. *Identitas*, quæ possessio præsumenda † est continuata vsque ad obitum donec doceatur de intermedia interruptione, quæ tantum abest, quod à D. Petro iustificetur, quod imo contrarium deducitur ex perceptione, & exactione alicuium decuriorum illius vita durante † ab hæredibus facta, quæ in necessarium antecedens supponit illius possessionem, quam etiam supponit *Rota decis. 201. par. 7. recent.* & probat prima decisio §. *ista autem*.

Hæc vltima est subsistere repetitum motivum, quod per tractationem super Casale initam inter filios Ioannis Petri, & Columnenses illud tuerit tractigentibus acquisitum independenter ad fideicommissum ita ipsorum proprium patrimonium non autem quod hereditarium Ioannis Petri reputandum venisset, quia cum filii prædicti etiã essent hæredes Patris, vt liquet, tàm ex prædicta exactione alicuium Casalis decuriorum in vita Patris, ac ex aliis actibus, qui citra vim, & nomen hæredis fieri non potuerant quam ex eo, quod expresse vti hæredes tractegerunt ibi: DD. Alcannis, & Prosper Castarellus fratres germani, & bonæ. Ioannis Petri filii, & Ioannis Andreæ eorum patrui respectiuè hæredes: Quod etiam plures repetierunt in eadem tractatione protrendo te contrahere quibus supra nominibus, & resultat ex distributione quotæ ipsius acquisitionis facta per tractigentes, iuxta modum quo possidebatur per eorum authores, assignando medietatem Marco ex persona Bernardini eius auctoris, & alteram medietatem cæteris tractigentibus licet essent numero plures habito respectu ad eorũ auctores, qui medietatem tantum eiusdem tenimenti acquisiuerant, & possederant.

Indè sequitur, quod transactio hæreditario nomine † per hæredem gratuitum stipulata cedat ad commodum fideicommissi non autem in propriam, & particularem vtilitatem ipsius grauati, vt vltrà allegatos in prætexta decisione plures alios refert *Vrceol. de transact. q. 82. per tot.* absque eo quod reluceat responsio, quod verbum: hæredes sit demonstratiuè, & propter dictionem illam respectiuè referatur ad Ioannem Andream patruum, † non verò ad Ioannem Petrum Patrem, † quia cùm transactio non potuerit fieri nisi hæreditario nomine, vt mox dicetur nequit illud verbum hæredes stare demonstratiue, & cum sit appositum in fine orationis dictio respectiuè operatur æqualiter, † quo ad omnes, & vnicuique qualitatem hæreditariam attribuit *Fusar. q. 148 num. 46.* & qualificat totam orationem *Mantic. decis. 52. numer. 2. & decis. 109. num. 8. par. 1. & decis. 167. num. 5. & 6. par. 6. recent.*

Transactionem verò non potuisse fieri alio titulo, quam hæreditario desumitur ex eo, quod ita fuerat super Casale agitata viuente Ioanne Petro, & illius filii subsistere eandem non poterant nisi vti † hæredes, quam vti particulares personæ, sine titulo hæreditario super dicto Casale nullum ius habebant, & cum eis nisi fuissent hæredes transactio cadere non poterat, ac etiam, quia remiserunt, & condonarunt Columnensibus scuta 4 mill. ab illis debita † pro fructibus restituendis Ioanni Petro, ad quos damnati fuerant per sententias eidem fauorabiles, quarum vigore sine possessionem Casalis adepti fuit, quod apertè conuincit dictos filios, vti hæredes ad transactionem deuenisse, nam aliàs de huiusmodi fructibus ad hæreditatem † spectantibus disponere nequiuissent, & titulo tractigendi ea vtiissent ex relatis per *Vrceol. d. qu. 82. sub numer. 21.* & respondit *R. P. D. de Luca de fideicommissis discur. 172. numer. 4. & seqq.* & aduertit *Rot. in Romana Casalis 18. Iunii 1660. coram Eminentissimo Cerro*, & in præterita decisione §. *prout non reuocat*.

Quod eo magis dicendum venit ex quo dicti filii Ioannis Petri de tempore transactionis reperiebantur in possessione † Casalis, & ad illam deuenerunt ad redimendas vexationes mira turibus addendo quapropter ex ea non acquisiuerunt nouum titulum possidendi, seu dominium, sed antiquum ex primo titulo hæreditario conseruarunt, & continuarunt, vt aduertunt *Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. sub num. 22.* vbi *Add. Nogueroll. allg. 17. num. 4. Vrceol. vbi supra numer. 1. Gallerat de rennunc. cent. 1. rennunc. 18. numer. 12. Mangil. de euic. qu. 142. num. 3.*

Non obstat, quod in transactione Columnenses cesserint eorum iura Castarellis cum declaratione, quod cessionarii de eis disponere possent tanquam veri Domini vnde inferebatur ab informantibus pro D. Petro transactionẽ præbuisse nouum titulum

lum possidendi, & consequenter transigentes sibi acquisiuisse; quicquid sit quan-
33 do hæres non possidet, † nec tit. hæreditario acquirit à vero Domino res ex integro, secus quando vt hic hæredes contraxerunt vti hæredes, & reperiebantur in possessione, & Columnenses non erant Domini dum per sententias declaratum fuerat Casale spectare ad Ioannem Petrum quas in tranlactione ipsi Columnenses vti validas, & iustas approbarunt, vnde sicuti contra illas hodiè non potest allegari à D. Petro aliqua nullitas, aut iniustitia dum ab vtraque
34 parte fuerunt † pro iustis, & validis acceptatæ, ità stare non potest simul, quod illi essent Domini, quia ex eorum confessione resultante ex approbatione sententiarum Casale pertineret ad Ioannem Petrum, vt in specie de hærede reportante cessionem iu-
35 rium à collitigante, † quod ea non obstante censeatur conseruatum antiquum Dominium pro fideicommisso pluribus relatis notat *Vrceol. d qu. 82. num. 12.*

Nec etiam releuat stipulatio pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, quodque transigentes soluerint de proprio Co-
36 lumnensibus, † quia dum transactio facta fuit super re fideicommissaria, & titulo, ac jure hæreditario huiusmodi stipulatio, vel est intelligenda de hæredibus, & successoribus vocatis ad fideicommissum, vt præter relatos in præterita decisione §. *in nihilo firmat Fulgar. de subst. qu. 338. nu. 18. & in Romana fructuum census 22. Iunij 1646. §. nec contrarium coram Eminentissimo Cerro*, vel quatenus esset intelligendum de hæredibus tran-
37 sigentium intelligi † debet pro summa deproprio soluta ab ipsis grauatis transigentibus pro qua recuperanda grauatus transigens efficitur creditor fideicommissi, vt dixit *Rot. in Romana Primogenitura de Bubalo 25. Iunij 1672. coram R.P.D. meo Emerix, & in eadem 28. Iunij 1673. §. fin. coram R. P. D. meo Vicecomite.*

Et in omnem euentum in hoc summa-
38 tissimo iudicio † immissionis opus non est inquirere de iustitia, aut iniustitia possessionis Ioannis Petri, † & de iure valido, vel inualido Columnensium cum sint exceptiones requirentes altiorem indaginem,
39
40 sed † sufficit vocatis ad fideicommissum docere Ioannem Petrum fideicommittentem decessisse in possessione absque discussione tituli eo magis, quia possedit auctore prætore vigore sententiarum, quæ, vt supra fuit obseruatum, fuerunt in transactione habitæ pro validis, & iustis, ac pro eis militat præsumptio validitatis, & iustitiæ, & conse-
41 quenter † possessio illarum vigore adepta præsumitur legitima iuxta *text. in l. iuste possidet ff. de acquir. possess.*

Obseruantia autem, qua nitebatur D. Pe-
42 trus visa fuit Dominis † excludi per ea, quæ adducebant informantes pro Domino Duce, vel saltem reddi turbidam, & æquiuocam, vt non valeat attendi; & ea, quæ deducebatur ex assertionibus bon. mem. Ducis Galparis in aliquibus censuum impositionibus reiicitur etiam in decisione, quæ reuidetur cum qua etiam hodie DD. transierunt.

Respectu verò Casalis Fontis Virginis vulgo la Caffarella fuisse possessum vsque ad obitum à Ioanne Petro, iterum desumptum est ex instrumentis locationum impo-
43 sitionis censuum, † & descriptione ab eodem facta de illo in suo testamento, & ex aliis, de quibus in præterita decisione §. *quo verò*, parum referente, quod Ascanius, & fratres illius filij ipso adhuc inhumanis imposuerint censum super eodem asserentes
44 se Dominos, † quia huiusmodi assertio verificatur in quasi dominio improprio quod habent filij, qui Patre viuente quodammodo Domini existimantur iuxta *tex. in lin. fuit in princ. ff. de liberis*, & *Posth.* & manifestè
45 conuincitur, † tùm ex promissione de rato
46 pro patre, † quæ promissio certè fuisset frustratoria si ipsi fuissent Domini absoluti, tùm etiam, quia ipsimet declararunt censum fuisse impositum nomine eorum Patris, tùm demùm, quia pecuniæ censuales vna cum alijs proprijs filiorum fuerunt ab ipsis erogatæ in extinctionem debiti paterni, & cessio iurium fuit ab illis reportata
47 a creditore solum † pro summa excedente pecunias ad censum susceptas signum euidens, quod si census fuisset super re propria filiorum ipsi curassent pro tota summa iura
48 sibi cedi † à creditore cum hac pecuniadimisso, quod cum non fecerint, indè resultat coniectura, quod Casale erat Patris, non autem ipsorum, vt in præterita decisione §. *& clarius.*

Demùm asserta donatio Ioannis Petri de hoc Casale in fauorem filiorum ex qua prætendebatur excludi continuationem possessionis vsque ad obitum non fuit adhuc probata cum dentur duæ enunciatiuæ emissæ
49 ab ipsis filijs cum diuersis personis, † quæ non probant dùm principaliter contingit dubitari de enunciato *Rot. coram Rich. decis. 228. numer. 23.* Et cum postea Casale
50 fuerit inter † ipsos diuisum tanquam hereditarij Ioannis Petri tales enunciatiuæ valdè debilitantur, & turbidæ redduntur *Rot. decis. 10. num. 32. coram Zerate.*

Et ita vtraque &c.

Altera præsentis causæ decisio est impressa supra in hac parte 209. in ordine.

R.P.D.

R. P. D. RONDININO

Romana Locorum Montium.

Lunæ 2. Junij 1681.

ARGVMENTVM.

Debitor obligatus in forma Cameræ, quia creditor ſua bona adminiſtrauerat, ex pecuniis receptis, quæ in aliam cauſam, & in alia ſua credita fuerunt conuerſa, illum ſatisfacere prætendebat, quod cum ſibi denegatum ſit, ex adæquatione partitarum, dati, & accepti, ad confeſſionem eiuſdem creditoris confugit, qua ille dicebat, velle conſequi reſiduum crediti, obligationem Camerali vallati, verum quia hæc confeſſio reſpiciebat futura, non præterita, inſuper etiam, quia nec erat à debitore acceptata, ſed potius impugnata, & demum quia voluntatem eiuſdem debitoris habere debuerat, ob periculum ſolutionis, quæ in ſui damnum cedere debuiſſet, ſi à Domino approbata non eſſet, ideò contra obligationẽ Cameralem, & mandata relaxata admiſſa non eſt.

SVMMARIVM.

1 D. Mauritius Girbaldus *Romanæ Curiæ cauſarum Patronus, ordine, & virtute primarius nuncupatur.*

2 *Creditum dicitur extinctum ex pecuniis debitoris, ad manus creditoris peruentis.*

3 *Exequutio mandati ritè, & rectè relaxati, & in vim obligationis Cameralis retardari non poteſt.*

4 *Creditor procurator ſui debitoris quatenus ſibi magis ſatisfacere debeat de ſuo credito fructifero, quàm infructifero vid. num. ſeqq.*

5 *Solutio imputatur in cauſam duriorem.*

6 *Creditor ſpeciei, & pecuniæ ſimul, ſi ad eius manus pecuniæ ſui debitoris peruenerunt.*
Potius de credito pecuniario, quam ſpeciei dicitur ſatisfactus ibidem & n. ſeqq.

7 *Compenſatio de quantitate ad quantitatem datur abſque vllo facto poſitiuo hominis.*

8 *Compenſatio in iure non datur de ſpecie ad quantitatem.*

9 *Solutio facta à debitore ſuo creditori imputatur in cauſam duriorem.*

10 *Creditor recipiendo pecuniam ſui debitoris, illam poteſt etiam in cauſam minus grauem recipere.*

11 *Creditoris voluntas recipiendi pecuniam ſui debitoris in cauſam duriorem, non reſultat ex illius epiſtola, qua non perfectè concludit, & num. ſeqq.*

12 *Verbum reſto, importat complementum, & integram ſolutionem debiti, & num. 13. ſeqq. vbi vide.*

13 *Verbum reſto importat quidem partem fuiſſe ſolutam, & ſolutionem fuiſſe cœptam, non autem illam integraliter eſſe completam.*

14 *Verbum reſiduo poteſt etiam ad partem referri, ſi congrua aliorum verborum, & materiæ intelligentia id patitur.*

15 *Verbum reſto importat remanere reſiduum, non autem illud fuiſſe ſolutum.* 81

16 *Voluntas creditoris ſibi ſatisfaciendi potius de credito pecuniario, quam ſpeciei, reſultat ex conuerſione pecuniæ debitoris non in ſpeciem ſibi debitam, ſed in alios vſus.*

17 *Confeſſio creditoris ſuper ſolutione ſibi à debitore facta, impoſſibile eſt, quod intelligatur de toto credito, ſi ad ſui manus pecuniæ longè minoris quantitatis peruenerunt.*

18 *Confeſſio creditoris dubia, ita cum veritate facti conciliari debet, vt minus quam fieri poſſit confitenti noceat.*
Amplia etiam ſi ad hunc effectum faciendæ eſſet aliqua impropriatio verborum, ibidem.

19 *Verbum reſto vbi dirigitur ad tempus futurum, & ad actum faciendum impoſſibile eſt, quod integram ſolutionem importet.*

20 *Confeſſio creditoris ſuper ſolutione ſibi ex pecuniis debitoris facienda, non importat ſatisfactionem.*
Maximè ſi expectare debet voluntatem debitoris, quæ poſtea ſequuta non ſit, vel de ea non appareat, ibidem.

21 *Debitor non dicitur acceptaſſe ſatisfactionem, quam ſibi facere volebat creditor, ſi ab eo petijt computum ſui debiti, vt illud ſatisfacere potuiſſet.*

22 *Creditor, qui debitoris conſenſum pro applicandis ſibi pecuniis debitoris expectare debuiſſet ſi de illis ſibi ſatisfeciſſet.*
Pericula non approbatimis, & detrimento quod exinde ei contingere potuiſſet, ſe ipſum expoſuiſſet, ibidem.

23 *Creditor Procurator debitoris quatenus non poſſit illius pecuniam contra vel præter eius voluntatem, pro ſuo credito ſibi applicare.*

DECISIO CCCCXV.

MANDATVM ab A.C. relaxatum ad inſtantiam Domini Mauritii Girbaldi † inter Romanæ Curiæ Cauſarum Patronos ordine, & virtute primarij *contra Ioannem Franciſcum Gherardum pro locis octo Montium reſidualium triginta vnius cum dimidio iſti accommodatorum anno 1659. vnà cum fructibus decurſis à Kal. Martij 1672. & abindè citrà decurrendis exequendum eſſe aliàs cenſuit, & decreuit Rota poſt æditas coram Reuerendiſſimo D. meo Decano duas Deciſiones ſub dicbus 7. Februarij * & 14. Iunij anni proximi præteriti. Quia tamen Signatura Iuſtitiæ

stitiæ causam appellationis iterum cognoscen. mihi commisit cum facultate procedendi ad legitimam executionem, ideò DD. de more consului. An ad dictam executionem procedendum foret, qui in affirmatiuam sententiam hodiè consenserunt.

Sicut enim validitas eiusdem exequatur, quæ resultat ex actis, non impugnabatur à Gherardo, ità iustitia, quæ ex præcedentibus decisionibus apparet, offuscari non videbatur ab informantibus pro eodem, qui supponentes satisfactionem debiti, & reemptionem omnium locorum accomodatorum mediantibus pluribus pecuniarũ summis ab eodem Girbaldo receptis ex ef-
3 fectibus Gherardi sui debitoris † extinctionem actionis deducebant ex notissimo *Textu institutionum quibus modis tollitur obligatio in principio*. Siquidem ex relatione Periti ad hunc effectum iudicialiter electi, patet, quod calculatis in creditum Gherardi tribus partitis pecuniarum ad manus Girbaldi peruentis, scilicet prima scutor. 1570. 75. exactorum 20. Augusti 1667. ab Abbate Viario, secunda scutorum 1544. 63. exactorũ de mense Decembris dicti anni à Banco Sãcti Spiritus, vbi depositata fuerant à Iulio Valerio Ministro Gherardi, & tertia scutorum 1185. 18. trasmissorum anno 1672. à Ioanne Carolo Serra ad computum eiusdem Gherardi, & contrapositis pluribus partitis ad creditum Girbaldi, pro totidem sibi met ipsi solutis, & respectiuè conuersis in satisfactionem fructuum dictorum locorum montium, & aliorum creditorum, quæ habebat contra Gherardum, & pro aliis solutis dicto Valerio, ac quibusdam Pensionarijs, & alijs Creditoribus eiusdem Gherardi vigore Cedularum Bancariarum ab illo subscriptarum, necnon suppositis, & habitis pro reemptis (etiam de ingenuo consensu Girbaldi) ad computum accommodatorum tot locis montium, quot pro opportunitate ex residuo pecuniarum, quæ penès eum superfuerunt, reemi potuissent, idem Girbaldus de anno 1672. remanebat adhuc creditor locorum decem cum dimidio Montis Restaurati primæ Erectionis, vt ex computo, & relatione Periti *fol. 3. lit. Q.* vndè cum mandatum fuerit iustè relaxatũ pro locis octo, sine præiudicio maioris sum-
3 mæ, † illius exequutio in vim obligationis Cameralis minimè retardari valet, *Rota coram Coccino decision. 1031. & coram Dunozet. Iunior. decis. 513. vtrobique nu. 1.*

Omissa itaque particulari discussione singulorum creditorum, & solutionum per Girbaldum sibi, & alijs factarum, de quibus in relatione Periti, & in præcedentibus decisionibus coram Reuerendissimo Domino meo Decano ad probandam reemptionem omnium locorum montium, informantes pro Gherardo vnicè insistebant in eo, quod Girbaldus debuit, & voluit ex pecunijs sui debitoris sibi satisfacere potius de debito locorum montium, quam de alijs. Oligationem deducebant ex diuersitate creditorum, arguentes, quod cum alia, quæ Girbaldus habebat contra Gherardum essent infructifera, & Camerali obligatione
4 destituta, † debebat ille, vti Procurator sui debitoris, eius negotia vtiliùs, quam fieri poterat, gerere, & pecunias exactas erogare potiùs in reemptionem locorum montium, quorum restitutio sub dicta obligatione, & promissione fructuum conuenta fuerat, inhærendo etiam dispositioni Iuris
5 communis, † quod solutiones imputari mandat in causam duriorem, *l. 3. & duabus leg. sequen. & l. cum ex pluribus 97. ff. de solut.*

Quod tamen argumentũ nõ obstare videbatur vltra quod enim Girbaldus quoad loca mõtiũ erat creditor certæ speciei, & quoad alia credita, certarum summarum, ideoq;
6 pecuniæ † ad eius manus peruentæ faciliùs imputari poterant in solutionem istorum-
7 per viam compensationis, † quæ de quantitate ad quantitatem datur absque vllo facto positiuo hominis, & è contra non erat applicabilis reemptioni locorum montiũ,
8 cum de specie † ad quantitatem non detur compensatio *leg. si ex ea pecunia Cod. de rei vindic. leg. si conuenerint ff. de pignorib.* distinguentes Domini inter solutionem factam à debitore creditori, & inter exactionem factam à creditore, de pecunijs, & bonis de-
9 bitoris, animaduertebant, † quod licet in primo casu procedat regula imputationis in causam duriorem, nihilominus non applicatur secundo, in quo versamur, dum-
10 permittitur creditori † pecuniam exactam, etiam in causam minus grauem recipere, iuxta clarum responsum Iurisconsulti *in l. ob triginta 73. & in l. Paulus 101. §. Paulus respondit ff. de solution. Bart. Ægel. & alij in dicta l. ob triginta Gabriel. conf. 48. num. 2. in fine lib. 2. Scaccia de camb. §. 2. glos. 5. num. 110. Rota coram Buratt. decis. 284. num. 5. in fine, & num. 6. alique adducti in 1. decis. huius causæ coram Reuerendiss. D meo Decano 7. Februarij anni præteriti §. quibus non aduersatur.*

Voluntatem autem Girbaldi imputandi pecunias exactas in satisfactionem locorũ montium accommodatorum, deducebat
11 Gherardus † ex quadam epistola ab eodẽ Girbaldo sibi transmissa die 12. Martii 1672. sub his verbis -- *Venne la vinessa del Signor Gio: Carlo Serra di scudi 767. 14. aspettano, che mi diceßse, che mi ricompri il reßto delli luoghi de monti, che gl'imprestai tanti anni sono con li frutti, perche è negotio che starà ben finito, e suppongo, che così sia il suo sentimento, e lo farò, e V.S. ne haverà auuiso &c.* Vndè cum post talem epistolam Girbaldus emerit quædem loca montium, prætendebatur exindè resultare declarationem, quod omnes aliæ pecuniarum summæ præcedenter exactæ imputatæ fuerint in satisfactionem controuersorum locorum, quorum restitutio tunc completa fuerit attentis illis verbis. *Reßto de luochi*

de

12 *de monti, e negotio finito*, † quæ complementum, & integram extinctionem debiti præferunt.

Sed nec etiam ex tali epistola censuerunt Domini concludentem resultare probationem extinctionis totius debiti nec in iure, nec in facto; in Iure enim verba illa -- *resto de lochi de monti, & negotio finito* -- supponunt quidem, quod illorum pars fuerit iam restituta, & quod reemptio cæpta fuerit, pro-
13 vt non controuertitur, & probat verbum, † *Resto, iuxtà glos. in l. ex pluribus verb. reliquum ff. de solution. Rota Coram Coccin. decis. 805. n. 2.* itaut pecuniæ tunc transmissæ fuerint in proportionabilem reemptionem tot locorum residualium, quot eorum quantitati corresponderent, sed non importat per necessariam consequentiam, quod perpensis facti circumstantijs, potuerit illis mediantibus integrè compleri reemptio omnium locorum, cum non repugnat quod ver-
14 bum † residuum possit etiam ad partem referri, quando congrua aliorum verborũ, & materiæ intelligentia id patitur, *Alexan. cons. 130. numer. 7. lib. 2. Castrens. consil. 405. num. 4. ad medium versic. præterea non dicunt lib. 1. Tusc. lit. R. conclusion. 255. num. 13. Barbos. appellat. 1. 137. ad med.*

In casu autem præsenti clarè constat, quod talis fuit mens, & intelligentia Girbaldi scribentis, siquidem procedendo cùm veritate facti, cum Gherardus de anno 1665. reemisset ad computum locorum accomodatorum loca quinq; montis subsidii quartæ erectionis de anno 1672. remanebant reemenda loca vigintisex cum dimidio montis restaurati primæ Erectionis; Vnde Mauritius scribendo in dicta Epistola *Aspettano che mi dicisse che mi ricompri il resto de' Luoghi de Monti, che gl'imprestai tanti anni sono con li*
15 *frutti &c.* † intellexit, & dicta verba intelligi debent de dicto residuo, *vt dixit Rota in dicta secunda decis. Reuerendissimi Domini mei Decani §. finali*; Nec aliter scribere poterat, cum iam dicta loca quinque rehabuisset, vltra quod dicta verba *il resto de luoghi de monti, che gl'impresti tanti anni sono*, sunt expressè relatiua ad loca mutuata.

Procedendo autem secundum hodiernũ calculum, in quo Mauritius, habito respectu ad pecunias, ad eius manus peruentas vsque ad annum 1672. consentit, & contentus fuit habere pro reemptis tot loca, quot ex pecunijs, quæ post satisfactionem eius creditorum particularium, & solutionum factarum Iulio Valerio Iuueni, seù Ministro Aduersarij, & alijs pro eo, postque satisfactionem fructuum locorum accommodatorum in eius manibus super fuerunt, reemi potuissent, patet, quod à dicto tempore adhuc remanebat Creditor locorum sexdecim cum dimidio dicti Mõtis restaurati cum fructibus medii temporis vt ex relatione Periti *litera M.* pro quorum reemptione longè impar, & insufficiens erat quantitas pecuniæ remissæ à dicto Serra; De animo autèm sibi priùs satisfaciendi de
16 dictis eius creditis, † satis constitit ex conuersione scutorum 600. de pecunijs, quæ existebant in Banco Sancti Spiritus vnius cambij ad eius fauorem, vt approbauit *Rota in secunda decisione Reuerendissimi Domini mei Decani §. Ex vocatione* Et de facili præsumi debet, cum esset actus fauorabilis. Cum igitur non posset cum dictis pecunijs remissis à Serra compleri integralis reemptio locorum accommodatorum, vt etiam consideratum fuit *in dicta secunda decisione Reuerendissimi Domini mei Decani §. Nec etiam*
17 *subsistit*, † impossibile est credere, quod voluerit ille ex dictis verbis supponere satisfactionem præcedentem, quam non habuerat; & promittere subsequentem, quam consequi non poterat; In omnem vero ca-
18 sum quatenùs dicta verba essent dubia, † deberent ità interpretari, & cum veritate facti conciliari, vt minùs quàm fieri potest, confitenti noceant, etiamsi adhuc effectum facienda esset aliqua impropriatio *Rota dec. 121. num. 11. part. 1. diuers. & post secundum volumen cons. Farinacc. decis. 56. num. 11. in fine.*

Et in hanc Sententiam eò facilius inclinarunt Domini, quia verba Epistolæ prædictæ non præseferunt complementum, nec terminationem negotij iàm perfectam de
19 tempore datæ, † sed diriguntur ad tempus futurorum, & ad actum faciendum, vt patet ibi, *perche è negotio che starà ben finito è supponго che così sia il suo sentimento, e lo farò, è Vostra*
20 *signoria ne haverà auuiso*, † & tamèn nulla exhibetur successiua notificatio; Immò cum reemptio Locorum Montium faciendæ esset de consensu Gherardi, ad quem pecuniæ spectabant, & à quo ordinem, aut consẽsum exquisiuisse videtur Mauritius in dictis verbis, *è supponго, che così sia il suo sentimento &c.* tantùm abest, quod Gherardus reemptionem, quam facere offerebat, ap-
21 probauerit, † quin potiùs in litera responsiua scripta Panormi die 8. Aprilis 1672. dixit, *Mi farà caro hauere vn conto di quelli luoghi de Monti, che Vostra signoria mi accommodò per sapermi anco correggere, e vedere li frutti e capitale quant'importino, non hauendo maggior desiderio che compire alle mie obligationi con ogn'vno, & in particolare con V.S.* Vnde patet quod ipse tunc non consensit emptioni Locorũ Montium, nisi viso computo capitalis, & fructuum inspicere priùs potuisset, qualia, & quanta reemenda supererent, vt visum quoque fuit *Rota in prima decisione huius causæ §. Idque facilius*: Et hoc medio tempore licet Girbaldus aliqua loca emerit, diuersæ tamèn qualitatis à mutuatis, tamen credi potiùs debet illa emisse ex proprijs pecunijs, & ad proprium creditum, vt aliàs emere consueuerat; non autem ex pecunijs, & ad computum Gherardi, cuius consensum nec
22 tunc habuerat, nec successiuè reportauit, †

alias

aliasse subiecisset periculo quod descrescente medio tempore pretio Locorum Montium, prout quotidiè accidit, potuisset Gherardus reprobare emptionem Locorū Montium factam sine eius consensu, & in illorum restitutione frui velle beneficio decrementi pretu, quo casu obiici potuisset 83 Girbaldo, quod contrà,† vel præter voluntatem Domini, vti Procurator non poterat pecuniam in emptionem Locorum Montium erogare, quam monendo de remissa facienda à serra scripserat, vt ad eius creditum retineret, quod non permittitur *Rota penès Marg. l. de subhast decis. 17. num. 1. & seq.* vt alias considerauit *Rota in dicta prima decisione Reuerendiss. D mei Decani 7. Februarij 1680 §. Idque facilius*.

Et ita vtraque parte bis audita resolutum fuit.

Decisiones concordantes in hac causa adnotata sunt in calce alterius decis. 413. in ordine.

Hæ vltimæ Decisiones ad publicam vtilitatem, & pro complemento operis superadditæ, quia post aliarum impressionum superuenerunt, promiscuè ideò, & non iuxtà seriem temporum sunt appositæ.

INDEX MATERIARVM ET CONCLVSIONVM

Quæ in hac Decima nona Parte Recentiorum continentur.

ADEO SVB DIVERSITATE VERBORVM MVLTIPLICATVS, VT VERE LOCVPLETISSIMVS DICI POSSIT.

A

ABBAS.

Vide etiam in verſ. Praiatus.

Abbas, & alius Superior Eccleſię ſi habent iuriſdictionem in ſuos Clericos, Beneficiatos, & Canonicos, illa intelligitur ratione reuerentiæ, & obedientię ſolũ, dec. 222. n. 6. Taia.

Abbas Eccleſiæ iuriſdictionem, obedientiam, & reuerentiam habere debet in Beneficiatos, & Clericos eiuſdem Eccleſiæ, dec. 222. num. 1. Taia.

Abbas, & Beneficiati, ſicuti Epiſcopus, & Clerici inuicem ſibi honorem præſtare debent, dec. 222. num. 8. Taia.

Abbas, Prior, & cæteri Superiores Eccleſiæ, vel Monaſterij ſecundum ſuam conſcientiam delinquentes corripere, & caſtigare debent, dec. 222. num. 12. Taia.

Abbati, & Superiori Eccleſiæ, Canonici, & Beneficiati obedire debent, quamuis ſubſint Epiſcopo, dec. 222. n. 1. & per tot. Taia.

Abbatem habere iuriſdictionem probatur ex actu carcerationis per eum facto, deciſ. 103. num. 19. Calat.

ABBAS CASINENSIS.

Abbates Caſinenſes licèt non eſſent Epiſcopi vſque, & à tempore obitus Diui Benedicti, iura Epiſcopalia, & omnimodam iuriſdictionem exercuerunt, deciſ. 56. num. 13. Albergato.

Abbates Caſinenſes ſemper exercuerunt iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, non per modum æquiparationis, ſed verè, & proprię, dec. 404. num. 37. Alberg.

ABBAS FARFENSIS.

Abbas Farfenſis eſt perpetuus Commendatarius Caſtri S. Petri in Sabinis, deciſ. 358. n. 4. Rondin.

Abbas Farfenſis poſt lineam finitam renouare tenetur hæredes, vel proximiores vltimi emphyteutæ recepto laudemio, dec. 71. nu. 32. Paulucc.

ABBATIÆ Farfenſis conſuetudo renouandi hæredes vltimi inueſtiti de bonis emphyteuticis, ex quibus remaneat probata, dec. 71. num. 3. Paul.

ABBATISSA non habet facultatem concedendi ſuæ Nouitiæ licentiam egrediendi Monaſterium, ad ſe ipſam de infirmitate curandam, dec. 361. num. 4. Emer.

ex ABVNDANTI, & ad cautelam quæ ſunt adhibita, nocere non debent, dec. 355. n. 29. Rondin.

ABSENS.

Abſens quatenus poſſit deputare procuratorẽ ad eligendum, dec. 141. num. 10. & 11. Pauluccio.

Abſens non poteſt iurare nomine alterius ſine claro, & expreſſo mandato, dec. 21. num. 23. Alberg.

Abſens Capitularis, & Canonicus quatenus pro facienda legitima electione expectandus ſit, dec. 388. n. 1. & per tot. Rond.

Abſens ab Vrbe, ſi neſcitur, quo in loco ad habitandum ſe contulit, validè citatur in domo ſuæ vltimæ habitationis, deciſ. 330. num. 5 Calat.

ABSENTIA ex cauſa Reipublicę dicitur impedimentum legitimum, deciſ. 131. nu. 23. Rondin.

ABSOLVTIO.

Abſolutio à iuramento non requirit citationem partis, dec. 371. n. 20. Alberg.

Abſolutio à iuramento ſuffragatur etiam ſi fuerit petita à iudice loci contractus, d. 371. num. 18. Alberg.

Abſolutio ab excommunicatione percutientis Clericos, ſoli Pontifici reſeruatur, nec ſpectat ad Epiſcopum, niſi in certis caſibus, dec. 69. n. 31. & 32. Paul.

Abſolutio à cenſuris latis extra Curiam, etiam ſine cauſæ cognitione, paſſim conceditur, dec. 167. n. 11. Paul.

Abſolutio à cenſuris datur etiam illi, qui eas

non incurriſſe prætendit, ſaltem ad cautelã vt tutò poſſit ſe ingere, aut intereſſe diuinis, dec.167.n.4.Paul.
Abſolutio à cenſuris eò magis conceditur, ſi contumacia non ſubſiſtit, deciſ.167. num.5. Paulucc.
ABSOLVTORIA. *Vide in verſ.* Diffamatio.
ABSVRDVM ad euitandum, omnis interpretatio capienda eſt, etiam ſi à proprio, & literali ſignificatu verborum recedere debeamus, dec.296.num.13.Vrſino.
ACCEDERE ad Vrbem de longiſſimis partibus quis non cogitur propter magna pericula, & expenſas, quæ exindè reſultant, deciſ.247.n 3.& 9. Taia.

ACCEPTARE.

Acceptare dimiſſionem beneficij non dicitur Epiſcopus, qui ordinauit, Beneficiatum redire ad ſuam Eccleſiam, deciſ. 60. num.15. Albergato.
Acceptari debent ſimul, aut in totum reprobari, quæ vnitam rationem, & connexionem habent.dec.299.num.4.Taia.
Acceptari poteſt pars fauorabilis, & reprobari contraria, vbi agitur de ſeparatis, & diſtinctis, ſecùs ſi de inſeparabilibus, & connexis, dec.405.n.14.& 20.vbi amplia, Alberg.

ACCEPTATIO.

Acceptatio fideicommiſſi, ſi non fuit vtilis donatario, ab eo facta cenſeri non debet, deciſ.343.num.9.Beuil.
Acceptatio primi donatarij cenſetur facta non ſolum nomine proprio, ſed etiam nomine omnium.dec.355.n.10.& 12.Rond.
ACCEPTATA ſententia in dubium non reuocatur amplius, deciſ. 209. num. 20. Albergato.
ACCIDENTALIA contractus ſunt omnia illa, quæ contractui præter naturam pacto contrahentium accedunt, & poſſunt adeſſe, & abeſſe citra corruptionem ſubſtantiæ, deciſ.34.n.7.Alberg.

ACCOLLANS ACCOLLATIO.

Vide etiam in verſ. Emptio.
Accollans ſuccedit in locum debitoris, & extinguendo debitum, illud dicitur extinguere tanquam proprium, deciſ. 120. num.5. Calataiu.
Accollatio facta ab emptore remanet nulla, ſi emptio, cuius occaſione facta eſt, nulla remanebit.dec.42.n.1.Calat.

ACCOLLATARIVS.

Vide etiam in verſ. Emptor.
Accollatarius ſoluens cenſus accollatos, non poteſt acquirere ceſſionem ad effectum conſequendi retractum, dec.143.n.2.& 14.ac per totam Calat.
Accollatarius ſubintrat in locum principalis debitoris, & ideò illius debita ſoluens, proprium extinguit debitum.dec.143.num.2.& 14.Calat.

ACQVIRENS.

Vide in verſ. Ceſſionarius. Primus.
Acquirens primus titulo oneroſo non dicitur qui de proprio non ſoluit feudum, vel emphyteuſim.dec.300.n.15.Alberg.
Acquirens primus non dicitur eſſe, qui noua ſolum iura acquiſiuit, dec.142. n.4. Calat.
Acquirens vnius non poteſt dici frater ſtipulans, aut recognoſcens Emphyteuſim pro ſe & fratribus ſi eorũ etiam nominibus contractus ſtipulatus eſt, dec.340.n.18.Beuil.

ACQVISITIO.

Acquiſitio noua facta iura iuribus addendo, aliam, & primam acquiſitionem non tollit, dec.142.num.3.Calat.
Acquiſitiones factæ poſt fideicommiſſum cõuentionale, non comprehenduntur in eo, dec.87.num.10.Calat.

ACTA.

Acta omnia etiam alterius inſtantiæ tranſportanda ſunt, ſi ſuper omnibus iudex appellationis cognoſcere debet, dec.127. n.5. Alb.
Acta omnia facta coram iudice carente iuriſdictione, remanent nulla.dec.394.n.3.Rond.
Acta tranſportare debens non ſufficit, quod fecerit diligentias contra partem, quæ vlterius illa habere denegauerit, dec. 271. nu.3. Emerix.
Acta non dicuntur integrã, ſi non comprehendunt ſimul fundamenta, & rationes vtriuſque partis litigantis, dec.282.num.9.
Acta ſolum tranſportanda ſunt, quæ concernunt articulum controuerſum, quamuis ſuper aliis per antea litigatum ſit, deciſ.282. num.7.Emer.
Acta non dicuntur integrè tranſportata, ſi Notarius teſtatur ſolum de fide infraſcriptorũ actorum, non autem omnium, & ſingulorum actorum, vt moris eſt.dec.127.n.2.Alb.
Acta ideò tranſportanda ſunt coram iudice appellationis, vt ex illorum reuolutione cognoſcatur validitas, vel inualiditas ſententiæ, vel decreti.dec.166.num.12.Paul.
Acta iuriſdictionis Archipresbyteri, quæ non exhibentur, ſupponunt potius violentiam Epiſcoporum, aut bonitatem ſuorum Clericorum, quam malam cauſam eiuſdem Archipresbyteri.dec.132.num.18. Taia.
Acta omnia in cauſa prophana tranſportari nõ debent.dec.282.n.3.& 6.Emer.
Acta iuriſdictionis ſi non exhibentur rectè infertur, quod deſunt, vel quod priuilegium exemptionis defecerit, dec. 32.nu.8.& 18. Taia.
Actorum tranſportatio neceſſaria non eſt coram iudice, qui non proceſſit in gradu appellationis, ſed prout in prima, deciſ.411. num.3.Florex.
Actis non tranſportatis, index appellationis ſuam moderare debet inhibitionem, deciſ.282.num.1.Emer.

ACTIO.

Vide etiam in verſ. Mandatum.
Actio per monitorium exequutum, & negatum perpetuatur ad alios quadraginta annos.dec.92.num.11.Taia.
Actio in rem ſcripta dicitur actio realis, vel perſonalis mixta.dec.358.num.17. Rond.
Actio cui competit, multò magis datur retentio, vel exceptio, dec.280.n.36.Taia.
Actio pro conſequendo implemento diuerſa

eſt

est abalia immissionis, & ideò sub petitione immissionis non comprehenditur, dec.142. num.20.Calat.
Actio hypothecaria competit contra bona propria hæredis qui non confecit inuentarium, vel si fecit, illud non fuit legitimum, dec.138.num.9.Alberg.
Actio personalis, quæ contra debitorem competit, non dirigitur contra tertium possessorem, dec.358.num.25.& seqq.Rond.
Actio durante viduitate in iudicio proposita, perpetuatur, & durat etiam tempore binubatus, dec.184.num.11.Emer.
Actio, quæ competat fideicommissario pro fideicommisso constituto in contractibus, dec.31.num.1.Calat.
Actio petendi rem incidisse in commissum, quinquennio præscribitur, dec.168.num.3. Alberg.
Actio dotalis licèt à muliere binuba censeatur data in dotem secundo viro, ab ipsa tamen solum exerceri potest, decis. 5. numer. 14. Calataiu.
Actio personalis competens contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, stante illius obligatione, Constitutione, Statuto, vel consuetudine,
Transit in rem scriptam, & ex ea dicitur ius quæsitum in re, dec.378.num 42 Rond.
Actionis diuersitas non excusat ab attentatis propter causæ connexionem, dec.72.num.6. Taia.
Actione carens, mandatum aliquod obtinere non potest, dec.83.num.1.Alberg.
Actione ciuili primo loco intentata, non potest lite super illa pendente, alia desuper instrui in iudicio criminali, decis.170.num. 1. Alberg.
Actionem licèt quis habere non possit pro credito, pro quo sibi imaginariè persoluit, conuentus tamen potest petere pro eo separationem bonorum, dec.202 n.8. Alberg.
Actionem non habens, non potest possessorem in iudicium vocare, dec.380.n.33.& 34. Taia.
Actionem habere non potest qui non adimpleuit ex parte sua, quamuis reus suam exceptionem solummodo in genere probet, dec.241.num.13.Paul.
Actiones, quæ non præscribuntur triginta annis, remanent præscriptæ per spatium annorum quadraginta, dec.92.num.4. Taia.

ACTOR.

Vide etiam in verf. Intentio, Reus.

Actor non potest recusare iudicem, quem elegit, etiam super reconuentione, per Reū in eodem negotio contra ipsum intentata, dec.370.num.11.Alberg.
Actor si decem annis tacuit, nec procurauit expeditionem causæ, ex huiusmodi negligẽtia, aliqualem præsumptionem mali iuris habere videtur, dec.362.num.2.Alberg.
Actor non petit executionem eius, quod sibi debetur, nisi prius ipse impleat, quod adimplere tenetur, dec.393.num.4.Taia.
Actor suam intentionem, ac etiam exceptionem probare tenetur, dec.367.n.11.Alberg.
Actor si expectauit instituere iudicium post mortem omnium informatorum, malum ius fouere præsumitur, decis.100.num.34. Alberg.
Actor, & Reus ad imparia iudicari non debent, sed vtrique eadem facultas conceditur probandi ea, quæ vnicuique prodesse arbitrantur, dec.228.num.11.Matth.
Actor plenè, & concludenter fundamentum suæ intentionis probare tenetur, decis. 269. num.1.Rond.
Actor, qui petit executionem sententiæ, tenetur illam iustificare ex eisdem actis, dec.322. num.7.Rond
Actor quis sit, vel Reus ad effectum agendi, vel excipiendi litis spectatur initium, decis.239.num.8.Rond.
Actoris probationem Reo sufficit aliqualiter offuscari, quia illius intentio est plenè, & concludenter probanda, decis.297.num. 22. Alberg.
Actori sufficit vincere per non ius partis, decis.54.num.8.Calat.
Actori denegari non debet, quod nouis vtatur probationibus ad elidendas exceptiones, quæ nouiter proponuntur à Reo, dec.376. num 9.Matth.
Actore donationem non probante, Reus absoluitur, dec.209.num.36.Alberg.

ACTVS.

Actus operari non debet vltrà intentionem agentium, dec.93.num.7.Calat.
Actus factus per modū prouisionis, & vsquequo duraverit is, non præiudicat, decis.171. num.8.Calat.
Actus facti ad conseruandum iurisdictionem sustineri debent, dec.196.num.32.Alberg.
Actus factus ad effugiendum molestias, ad alium effectum non præiudicat, decis. 202. num.14.Alberg.
Actus nomine proprio facti à donante post donationem, probant simulationem, si alias fieri non potuissent, dec.13.num.22.Calat.
Actus consequuntur ad donationem simulatã, & ipsi simulate, non autem verè, & realiter censentur facti, ne detegeretur illius simulatio, & iuxtà non probant, dec.13. num.27 Calataiu.
Actus refertur ad causam ab agente sibi reseruatam, dec.106.num.39. Taia.
Actus remanet nullus ex defectu voluntatis agentis, quamuis in eo potestas existeret, dec.352.num.21.Emer.
Actus ineffectuatus nihil ponit in esse, d.381. num.17.Rond.
Actus, qui conuenire potest æquè filio, ac extraneo, non probat filiationem, decis. 100. num.22.Alberg.
Actus iurisdictionis Episcopi præseruati, nullum ius tribuunt, quoad alios actus eidem Episcopo non præseruatos, dec.204.nu.12. Emerix.
Actus facti lite pendente, & inscia persona, de cuius interesse agitur, non præiudicant, dec.204.num.13.Emer.

Actus vnicus non probat veritatem donationis concurrentibus pluribus actibus contrarijs simulationem denotantibus, dec. 13. num. 25. Calat.
Actus subsequens declaratur à sua præcedenti causa, decis. 185. num. 25. Alberg.
Actus vnicus in iurisdictionalibus sufficit, & possessionem conseruat, decis. 254. nu. 24. Pauluccio.
Actus factus cum relatione ad mandatum alterius denotat exclusionem iuris agentis, decis. 62. num. 5. Taia.
Actus possessorij præcedentes non attenduntur ad effectum excusandi attentata commissa post mandatum de manutenendo, decis. 69. num. 41. Paul.
Actus consequutiuus, & relatiuus, etiam si non fuerit factus simul, & semel cum ipso contractu principali, illius tamen naturam assumit, decis. 213. num. 10. Alberg.
Actus vnicus sufficit contrarius ad effectum euertendi, vel interrumpendi immemorabilem, decis. 106. num. 33. Taia.
Actus censetur expletus sumptibus illius, qui eum facere tenebatur, decis. 299. num. 6. declara, vt num. seq. Taia.
Actus licèt laudabiliter factus, si incipit postea esse præiudicialis alteri, reduci debet in pristinum, dec. 244. num. 3. Alberg.
Actus vnicus, & particularis sufficit ad acquirendam possessionem, vbi causa est vniuersalis, decis. 254. num. 26. Paul.
Actus subsequentes facti in executionem antecedentium, attentati dici nequeunt, decis. 170. num. 6. Paul.
Actus iurisdictionis à Prælato superiori exerciti in aliena Diœcesi, sufficit esse dubios, ad hoc vt non præindicent Prælato inferiori, dec. 106. nu. 41. amplia, vt ibidem, Taia.
Actus agentium non debent operare vltra intentionem illorum, decis. 90. numer. 14. Pauluccio.
Actus vnicus quatenus prævaleat pluribus, vel non, decis. 13. num. 25. Calat.
Actus gestus à minore sine solemnitatibus est nullus, si ipse petat annullari, decis. 16. numer. 22. Alberg.
Actus ex vrbanitate, & conniuentia concessus, & qui ita valet interpretari, non præiudicat, decis. 251. num. 36. Paul.
Actus vt possit inferre præiudicium ius habenti, debet esse legitima obseruantia præscriptus, decis. 251. num. 37. Paul.
Actus præsumitur factus in exequutionem præcedentis tractatus, decis. 62. numer. 7. Taia.
Actum quis fecisset nomine proprio, non autem alieno si res ad ipsum spectasset, dec. 26. num. 10. Alberg.
ACCVSATIO si temeraria non fuit, adhuc accusatus, & absolutus, licet sit immunis à delicto, non tamen remanet liber à suspicione delicti, decis. 291. num. 8. Rond.
ADÆQVATIO *Vide in verf.* Æquiparatio, Æqualitas, Parificatio.
ADDITIO facta in margine scripturæ quatenus falsitatem importet, decis. 186. nu. 18. Albergato.
ADIMPLEMENTI principium non sufficit nisi etiam vlterius prosequatur ad perfectionem illius, quod quis facere tenetur, decis. 393. num. 5. Taia.
Vide etiam in verf. Implementum.

ADITIO HÆREDITATIS

Aditio non probatur ex possessione bonorum defuncti, quæ potest referri ad alium titulum, decis. 142. num. 16. Calat.
Aditio non resultat ex declaratione procuratoris facta sine speciali mandato principalis, decis. 311. nu. 19. Alberg.
Aditio hæreditatis probatur ex declaratione minoris facta, quamuis adhuc sine solemnitatibus, si illa ab eodem minore non impugnetur, decis. 16. num. 21. amplia, vt ibidem, & num. seqq. Alberg.
Aditio hæreditatis non resultat ex possessione bonorum defuncti, stante repudiatione, & declaratione hæredis, se alio titulo ea retinere velle, decis. 266. num. 9. Emer.
Aditio hæreditatis resultat ex petitione restitutionis in integrum, decis. 311. numer. 11. Albergato.
Aditio hæreditatis resultat ex assumptione cognominis defuncti, ac etiam ex possessione, & locatione bonorum, decis. 79. nu. 12. Calataiu.
ADIVDICATIO *vide in verf.* Deliberatio.

ADMINISTRATIO

Administratio probari debet de tempore præciso, ad effectum ex ea obtinendi immissionem contra tertium, dec. 155. nu. 5. Calat.
Administratio alicui demãdata quatenus possit adimpleri per alium, decis. 64. num. 9. Emeria.
Administratio pro alio tempore, quam fuerit à perito relatum, non resultat ex partitis, quæ de solo tempore relationis loquuntur, decis. 182. num. 6. Rond.
Administrationis quietantia omnium administratorum ratificationem importat, dec. 224. num. 14. Alberg.
Administratione probata, non est dubium, quod quis rationem reddere non teneatur, decis. 32. num. 5. Rond.
de Administratione temporis posterioris, non infertur ad aliam temporis anteriorem, nisi illa plenè, & concludenter probetur, decis. 182. num. 2. Rond.
in Administratione aliquem se ingessisse probatur tam ex confessione propria, quàm ex testibus de ea deponentibus, decis. 32. nu. 2. Rondinino.

ADMINISTRATOR.

Administrator, & creditor simul, an teneatur solutionem prius recipere in causam crediti fructiferi, quam in aliam, ex qua nulli fructus debeantur, decis. 405. nu. 5. & 6. Alber.
Administrator præsumitur emisse, & negotium gessisse nomine proprio, & ad sui commodum non autem ad commodum, &

in exonerationem domini sui, decis. 413. num. 2. Alberg.
Administrator non possidet sibi, sed domino, decis. 390. num. 4. Calat.
Administrator non solum rationem reddere tenetur de capitali administrato, sed etiam exhibere libros, decis. 32. num. 3. Rond.
Administrator non potest sibi soluere, si solutionis periculum in sui damnum cederet, & à Domino approbari non potuisset, d. 413. num. 3. Alberg.
Administrator, si est etiam creditor suæ administrationis potest sibi ipsi soluere, & est in sua facultate eligere, in quam causam velit solutionem accepto ferre, decis. 405. nu. 3. Albegato.
Administrator ex quacumque causa administrauerit, semper obligatur ad reddendam rationem tamquam negociorum gestor, decis. 32. num. 4. Rond.
Administrator bonorum Ecclesiæ de iure, est Rector eiusdem Ecclesiæ, decis. 203. nu. 13. Paluccio.
Administrator eo magis tenetur reddere rationem, si se ad illam reddendam obligauit, decis. 156. num. 7. Emer.
Administrator particularis tenetur solum de exactis, quidquid in vniuersali dici possit, decis. 155. num. 3. Calat.
Administrator quilibet rationem reddere tenetur, & ad illam reddendam rectè condemnatur, decis. 156. num. 6. Emer.
Administratores fabricæ Ecclesiæ dicuntur supernumerarij dumtaxat materialitatis eiusdem fabricæ, decis. 267. num. 13. Alberg.

ADMISSIO.

Vide etiam in verf. Institutio.
Admissio, Concessio, vel huiusmodi si facta sint, quatenus non aduersetur voluntas testatoris, vel disponentis, ea aduersante nihil operantur, decis. 251. num. 49. Paul.
Admissio ad causam conceditur illi, qui docet de suo interesse, decis. 398. numer. 2. Rondinino.
Admissionis ad causam iudicium aliqualem, & apparentem probationem requirit, decis. 398. num. 3. Rondin.
ADOLESCENTVLIS, & minoribus deficit consilium, & discretio, decis. 3. num. 16. Albergato.

Vide etiam in verf. Minor.
ADVOCATVM donasse Bibliothecam, qua ipse indigebat pro se, inuerisimillimum reputatur, decis. 13. num. 11. Calat.

ÆDIFICARE

Ædificare in suo solo vnicuique licet etiam si luminibus vicini præiudicetur, vel afficiatur, decis. 272. num. 6. Emer.
Ædificare in suo solo, & ædificium altius tollere vnicuique licet, etiam si ex inde damnum aliquod vicino inferatur, decis. 272. num. 1. Emerix.
Ædificare ad æmulationem nemo præsumitur, decis. 272. num. 2. Emer.
Ædificandi licentia cum cautione de demoliendo, eo magis conceditur, si parata sit materia, & opus ceptum in dies recipit damnum, decis. 113. num. 16. Emer.

ÆDIFICIVM.

Vide etiam in verf. Fabrica.
Ædificium altius tollere, an possit prohibere vicinus, ob impedimentum solis, quod sibi resultat, decis. 272. n. 5. & numer. seq. Emer.
Ædificium facere quatenus quis possit non obstante præiudicio vicini, decis. 50. per tot. Emerix.
Ædificium venit appellatione domus, dec. 4. num. 8. Albergato.
Ædificium eleuare, an prohibeatur vicinus ob impedimentum ingressus ventorum vicino resultans, decis. 272. num. 7. Emer.
Ædificium cedit solo, decis. 177. num. 7. sed vid. num. seq. Calat.
in Ædificio, quod fit per socium in solo, vel muro communi non consideratur damnum socij, sed vtilitas, & commoditatem ædificantis, decis. 113. num. 8. Emer.
Ædificiorum elevationi non obstat prospectus maris, decis. 272. num. 10. Emer.

ÆGIDIANA.

Vide etiam in verf. Constitutio.
Ægidiana non intrat, stante iniustitia sententiæ, decis. 322. num. 1. Rond.
Ægidiana prohibens appellationem in quocumque possessorio semper intrat data validitate, & iustitia sententiæ, decis. 79. nu. 1. Calataiu.
Ægidiana habet locum in omnibus locis, & terris Romano Pontifici immediate subiectis, decis. 42. num. 1. Emer.
Ægidiana in quolibet possessorio procedit quoties sententia est valida, & iusta, & agitur inter laicos, & de rebus laicalibus, decis. 42. num. 2. Emer.
Ægidiana semper intrat, si de tempore latę sententiæ Clericus non est in causa, decis. 42. num. 3. Emer.
Ægidiana semper intrat, quoties sententia non est nulla, vel iniusta, aut non agitur de rebus, vel personis Ecclesiasticis, decis. 218. num. 2. Rondin.
Ægidiana habet locum etiam in fideicommisso constituto à personis Ecclesiasticis, dec. 218. num. 3. amplia, vt ibidem, Rond.
Ægidiana Constitutio disponit super appellatione, quæ interponitur à sententijs, decis. 218. num. 4. Rond.
Ægidiana Constitutio respicit tempus interpositæ appellationis, nulla habita ratione anterioris status personarum, vel rerum, decis. 218. num. 5. Rondin.

ÆMVLATIO.

Æmulatio non præsumitur in Religiosis fabricantibus, præsertim pro seruitio, & augumento cultus diuini, decis. 272. numer. 3. Emerix.
Æmulatio non præsumitur, bene tamen, quod quis vtatur iure suo, pro sua vtilitate, decis. 113. num. 7. Emer.

ÆQVALIS.

Æqualis contributio inter plures legatarios fieri non debet, vbi alter ex illis fuit à Testatore præelectus, cui prælatio sit concessa, decis. 208. num. 8. Paul.

Æqualis contributio inter plures legatarios fieri debet iuxta modum à testatore ordinatum, decis. 208. num. 6. Paul.

ÆQVALITAS.

Vide etiam in verf. Æquiparatio, Parificatio.

Æqualitas inter collitigantes seruari debet, decis. 378. num. 2. Alberg.

Æqualitas est seruanda in iudicijs inter Actorem, & Reum, decis. 228. num. 9. Matth.

Æqualitas est seruanda & seruata præsumitur in redditione rationis, decis. 57. numer. 6. Emerix.

Æqualitas seruata non esset, si in redditione rationum debitum, & creditum compensatum non fuisset, decis. 57. num. 5. Emer.

Æqualitas in iudicijs, & inter litigantes est seruanda, decis. 2. num. 11. Alberg.

Æqualitas inter filios seruari debet, decis. 34. num. 4. Ampliat, vt num. seqq. Beuil.

Æqualitas seruanda est in dote sororum, ne interueniant iurgia inter eas, & earum filios, decis. 61. num. 12. Taia.

Æqualitas inter collitigantes est seruanda, eamque semper suprema tribunalia seruarunt, decis. 145. num. 2. Alberg.

Æqualitas inter plures vocatos à testatore considerata excluderetur, si plus consequeretur vnus, quam alter, decis. 147. num. 10. Rondinino.

Æqualitas est nutritiua pacis, & charitatis fraternæ, adeoque inter fratres dicitur à patre volita, decis. 341. num. 8. Beuil.

Æqualitatem inter partes semper seruant supremæ Tribunalia, decis. 2. numer. 19. Albergato.

Æqualitatem semper præ oculis habent Tribunalia suprema, decis. 228. numer. 10. Matthæio.

ÆQVIPARATIO operatur æqualem determinationem in vtroque parificato, dec. 98. num. 20. Alberg.

ÆQVITAS tunc solum potest à iudice practicari, si verba legis fuerint dubia, secus autem si sint adeo clara, & interpretationem non admittant, decis. 314. num. 10. Emer.

ÆQVIVOCVM.

Æquiuoca probatio non suffragatur, dec. 181. num. 13. Rondin.

Æquiuoca remanent, quæ exprimuntur cum dictione *Forsan*, decis. 158. num. 3. Rondinino.

AERIS salubritatem non tollit denegatus ingressus aliquorum ventorum, cum ille non excludat introire alios æquè salubres, decis. 272. num. 9. Emer.

Vide etiam in verf. Sol, Ventus.

ÆS alienum à statu hæreditatis firmato præsumitur fuisse detractum, decis. 51. num. 10. Taia.

ÆSTIMATIO.

Vide etiam in verf. Relatio, Venditio.

Æstimatio rei vendæ à quantitate dependet, decis. 46. num. 12. Taia.

Æstimatio pretij quando dicatur pendere à quantitate, decis. 46. num. 9. Taia.

Æstimatio facta ad totum finem sciendi valorem, non facit emptionem, & venditionem, decis. 15. num. 8. Alberg.

Æstimatio bonorum hæreditariorum facta citatis creditoribus, & ser. ser. probat valorem saltim donec de errore doceatur, decis. 16. num. 9. Alberg.

Æstimatio mobilium facta post 20. & vltra annos, absque eo, quod illa quolla peratorum subijci possint, non subsistetur, decis. 20. num. 13. Alberg.

Æstimationem, vel mensuram, qui concludere vult, quomodo debeat suam relationem referre, decis. 46. num. 10. Taia.

ÆSTIMATOR *vide in verf.* Peritus.

ÆSTIVO tempore æquè est naugatio in mari facilis, & per terram expeditum est iter, secus in hieme, decis. 272. numer. 13. & 15. Matthæio.

ÆTAS.

Ætas, quæ ad canonicatus obtinendos requiratur, decis. 56. num. 11. Alberg.

Ætas quæcumque post septennium ante Concilium erat capax simplicis beneficij, nec eius opus dispensatione, decis. 254. numer. 24. Calatatu.

Ætate maior, & in gradu testatori proximior semper in iure præfertur, decis. 24. num. 4. Pauluccio.

AFFECTIO.

Vide etiam in verf. Dilectio.

Affectio testatoris erga sibi magis proximiorem, prælationem inducit, decis. 24. nu. 5. Pauluccio.

Affectio testatoris erga magis proximiorem semper de iure præsumitur, decis. 24. nu. 7. Pauluccio.

Affectio testatoris attenditur in vocatione ab eo facta, quæ promiscuè potest referri duobus, decis. 252. num. 26. Taia.

Affectionis paritate stante, ac etiam vniformitate voluntatis testatoris successio inter remotiorem, & proximiorem æqualis esse debet, decis. 94. num. 2. Rond.

AGGREGARI, vel in consortium recipi pretendens, tenetur concludenter probare factum esse locum suæ aggregationi, vel receptioni in consortium, decis. 206. num. 1. Albergato.

AGNATIO.

Vide etiam in verf. Familia.

Agnatio conseruatur etiam per naturales legitimatos, si non supersint alij, qui molestiam illam conseruare possint, decis. 88. num. 13. Emerix.

Agnatio dicitur à testatore volita, si fideicommissum factum sit per verba *casio non manchi la Casa de' Catani*, decis. 252. numer. 7. Matthæio.

Agnatio sua à testatore expressa intelligitur si

con-

contradistinguendum ab alia numerosa agnatione eiusdem familiæ, decis. 147. num. 5. Rondinino.

Agnationis repetitio, an etiam in parte conditionali requiratur, dec. 232. n. 17. Matth.

Agnationis conseruandæ ratio resultat ab exclusione illegitimorum, & legitimatorum, decis. 232. num. 10. Matth.

Agnationis conseruandæ ratio non excludit terminas quotiescumque vocatio facta est per verba communia, æquè comprehensiua masculorum, ac fœminarum, decis. 420. num. 46. Florex.

Agnationis conseruandæ ratio dicitur à testatore habita, si fœminas perpetuo excluserit, & soles masculos ad fideicommissum vocauit, decis. 232. num. 6. Matth.

Agnationis ratio licet à testatore non expressa sufficit, quod ex pluribus ab ipso in testamento dispositis eliciatur, d. 328. n. 10. Taia.

Agnationis consideratio est causa finalis dispositionis, à qua illa informatur, & regitur, decis. 226. num. 18. Paul.

Agnationis nomen, maximè si fuerit expressum cum dictione perpetuitatem denotante, etiam ad transuersales porrigitur, decis. 226. num. 19. Paul.

Agnationem non respicit statutū ad successionem vocans sorores, eiusque filios, dec. 68. num. 14. Calat.

Agnationem à Testatore volitam postea fuisse despectam dicendum non est, dec. 282. numer. 16. Matthæio.

AGNATITIVM dicitur fideicommissum ordinatum à masculo ad fauorem maschuli, cum nunquam interrupta vocatione masculorum, decis. 410. num. 26. Florex.

AGNITIO

Agnitio fideicommissi vim propriæ confessionis habet, decis. 226. num. 25. Paul.

Agnitio fideicommissi resultat ex instantia super eo facta, decis. 140. num. 12. Emer.

Agnitio, & approbatio facta de aliquo tamquam filio, vbi adsunt coniecturæ contrariæ, dicitur procedere ab erronea credulitate, & ideo agnoscenti non præiudicat, decis. 160. num. 27. Alberg.

Agnitiones, & tractatus probant filiationem, non solum contra agnoscentes ipsos, sed etiam contra habentes causam ab eis, decis. 44. numer. 5. & 6. Taia.

AGRICVLTVRÆ Vrbis Tribunal seruat solum ordinem iudiciarium à suis statutis præscriptum, decis. 409. num. 3. Guazz.

AGRIMENSORES qui ponunt coram Iudice fines, seu terminos, tenentur iurare apud acta, decis. 339. num. 14. Taia.

Agrimensores *Vide etiam in verf.* Periti.

ALIENANS, ET ALIENARE.

Alienans *Vide etiam in verf.* Alienationis, Prohibitio.

Alienans bona, & super illis censum imponens dicitur de illis disponere, tanquam de suis bonis propriis, decis. 305. nu. 24. Paul.

Alienantis assertio bona esse libera non præiudicat fideicommissarijs, dec. 209. n. 27. Alb.

Alienantis assertio, quod bona erant libera, non autem fideicommisso subiecta præsumitur facta ad aliciendum homines ad emendum, decis. 209. num. 27. Alberg.

Alienare prohibitus, dicitur etiam prohibitus asserere, & confiteri id, per quod alienatio redderetur valida, decis. 133. num. 4. Rondinino.

ALIENATVM.

Alienata sicuti probantur bona, de quibus constat, ita præsumuntur alienata alia, de quibus non constat, decis. 191. num. 4. Rondinino.

Alienata bona eo magis in detractionem sunt electa, si fuerint distracta tamquam propria, non autem vti hæreditaria, decis. 77. num. 2. Taia.

ALIENATIO.

Vide etiam in verf. Alienationis Prohibitio.

Alienatio dicitur in fraudem creditorum, & paratæ executionis, si facta sit inter coniunctos, & de omnibus bonis debitoris, decis. 229. num. 10. Taia.

Alienatio facta in præiudicium creditorum eo magis nulla est, si alienatarius habuit scientiam litis, & sine æstimatione facta sit, decis. 229. num. 11. Taia.

Alienatio non potest reuocari in dubium, quod in fraudem creditorum facta non sit, si & emptor habuit scientiam litis, & debitor alia bona non habeat, d. 229. nu. 12. Taia.

Alienatio facta non solum in præiudicium creditorum, sed etiam paratæ executionis, censetur nulla, decis. 229. num. 8. Taia.

Alienatio emphyteusis facta irrequisito domino directo, de stricto iuris rigore caducitatem importat, decis. 255. numer. 7. Albergato.

Alienatio in forenses prohibita non attenditur si de facto bona in illos alienata sunt, decis. 71. num. 31. Paul.

Alienatio facta pro soluenda dote vigorem *auth. res quæ* suffragatur etiam si causa dotis non sit expressa, modo tamen pretium in eandem dotem fuerit conuersum, dec. 236. num. 11. Alberg.

Alienatio rei emphyteuticæ, vt dicatur facta irrequisito Domino, requiritur spretus, seu contemptus, decis. 168. numer. 13. Albergato.

Alienatio rei emphyteuticæ, vt ex ea inducatur caducitas, requiritur, quod sit facta de re tamquam libera, & pleno iure ad alienantem spectante, decis. 168. num. 14. Alberg.

Alienatio bonorum emphyteuticorum non ita de facili contingit fieri ab Ecclesia, vel ab altera manu mortua, decis. 198. num. 3. Rondin.

Alienatio, vt dicatur collusiuè facta, & in præiudicium creditorum requiritur scientia litis, aut quod debitor nihil aliud possideat, decis. 229. num. 4. Taia.

Alienatio dicitur dolosa in hærede, qui habuit scientiam fideicommissi, decis. 282. numer. 13. Emerix.

Adignatio inter patrem, & filium valida reputatur, dec. 305. num. 6. Paul.
Alienationis, & caducitatis scientia præsumitur ex receptione canonum, facta per longissimum tempus 30. & amplius annorum, dec. 269. num. 7. Rond.
Alienationes voluntariæ non præiudicant legitimæ, dec. 308. num. 22. Taia.
Alienationem expressè prohibitam, an irritare possit hæres, vel etiam ille, qui alienauit, dec. 403. num. 7. Tara.
Alienationem non importat simplex facultas francandi bona Ecclesiæ cum subrogatione aliorum maioris redditus, & augumento canonis, dec. 209. num. 4. Rond.
Alienationem primam non consumpsisse detractiones, quatenus resultet, si postea probetur existentia aliorum bonorum penes grauatos, dec. 193. n. 5. & seqq. Rond.
In Alienatione, seu distractione census iam creati, dicitur celebrari emptio, & venditio dec. 387. num. 2. Taia.
Alienationes, & transitus bonorum de vno in alium in Catastro enunciatæ, ex publicis instrumentis remanent coadiuuatæ, dec. 151. num. 11. Alberg.
Alienationes primo loco factæ, ipsæ imputantur in legitimam, dec. 243. n. 24. Matth.
Alienationes bonorum fideicommissi subtinentur ex capite detractionum, dec. 57. nu. 1. Emerix.
Alienationes consumpsisse detractiones, quis probare debuerit, dec. 403. n. 4. Taia.
Alienationes primo loco factæ à grauato, cedunt in causam detractionum, dec. 226. n. 4. Aberg.
Alienationes primo loco factæ imputantur in detractiones, dec. 380. num. 14. Taia.
Alienationes intermedias fieri potuisse sufficit, ad hoc, vt ex diuisione bonorum non resultet probatio negatiua, dec. 193. num. 7. Rondin.
Alienationes factæ ab hærede grauato cadunt in computum suarum detractionum, sibi competentium, dec. 382. num. 4. Emer.
Alienationes bonorum fideicommissi censentur electæ pro detractionibus fideicommissario competentibus, dec. 366. n. 15. Taia.
Alienationus factæ ab hærede grauato subtinentur ex capite detractionum, dec. 54. n. 2. Calataiu.

ALIMENTA.

Vide etiam in verf. Congrua.

Alimenta à Iudice taxari debent iuxtà vires patrimonii, dec. 241. n. 12. Matth.
Alimenta quamuis relicta in domo, adhuc ex causa litis, & inimicitiæ debentur extrà domum, dec. 320. num. 7. Calat.
Alimenta filiæ inoffuosæ debentur vsque ad diem facti depositi dotis, & præstiti contentus illud pro eadem filia inuestiri posse, dec. 315. num. 8. Emer.
Alimenta victus, & vestitus alicui relicta a Rota taxata sunt in annuis scutis 60. d. 320. n. 1. & seqq. ac num. 9. Calat.
Alimenta si à Iudice excessiuè taxata fuerunt, reducenda sunt, dec. 20. num. 2. Calat.
Alimenta vtori relictain propria domo, & in communione cum filiis, quomodo, & in qua summa taxari debeant, dec. 320. nu. 3. Calataiu.
Alimenta minori, & pupillo taxantur in scutis sex quolibet mense, decis. 130. num. 1. Rondin.
Alimenta puellis ab aliquo præstita regulantur à solito, quod soluitur pro eisdem puellis educatis in Monasterio, dec. 265. nu. 1. & 12. Alberg.
Alimenta filiis denegari possunt ex iisdem causis, ex quibus contingit exhæredatio, decis. 141. num. 17. Alberg.
Alimenta parco modo taxantur, vbi de quantitate patrimonij non plenè constat, ob periculum inanis repentionis in casu succumbentiæ, dec. 130. num. 10. Rond.
Alimenta quatenus, & ex quibus à Iudice congruè taxata dicantur, dec. 241. num. 14. & num. anteced. & seqq. Matth.
Alimenta futura paratam executionem habere debent, dec. 241. num. 15. Matth.
Alimenta præstita à fratre suo fratri, quatenus non ex charitate, & dilectione fraterna, sed ex obligatione potiùs dicantur præstita, decis. 241. num. 23. Matth.
Alimenta prouisionaliter taxata, non faciunt statum quoad dotem constituendam, iuxta quantitatem alimentorum, decis. 315. numer. 10. Emer.
Alimenta debita ad vnam mensam, an possit commutari in pecuniam, dec. 241. n. 17. 19. & seqq. Matth.
Alimenta si euitare vult hæres, qui deposuit dotem filiæ spuriæ, alius inuestimento consentire teneretur, dec. 315. num. 5. Emer.
Alimenta, vt consequatur filius, lite pendente, sufficit, quod aliquam præsumptionem adducat, super qualitate suæ filiationis, decis. 286. num. 3. Alberg.
Alimenta debentur etiam diuiti, si non officio Iudicis, sed iure actionis petita sint, decis. 306. num. 8. Matth.
Alimenta filiorum naturalium in quibus consistant, dec. 100. num. 17. Alberg.
Alimentorum ratio cessat in vidua, quæ alimentari debet à secundo viro, dec. 5. num. 4. Calataiu.
Alimentorũ titulus cessat, vel redditur equiuocus, si de iis, quæ pro alimentis recipiebantur, aut exigebantur, reddebatur ratio, dec. 100. n. 16. & n. 35. Alberg.
Alimentorum quantitas arbitrio Iudicantis dependet, inspecta quantitate patrimonii, & qualitate personarum, dec. 130. nn. 6. & 11. Rondin.
Alimentorum appellatione veniunt omnia necessaria ad sustentationem vitæ humanæ dec. 100. num. 18. Alberg.
Alimentorum taxatio, vt plurimum pendet ab arbitrio Iudicis, dec. 306. n. 11. Matth.
Alimentorum præstatio taxari debet Iudicis arbitrio, decis. 241. num. 11. & num. seqq. Matthæo.

Alimentari quot persone possunt, debent in Ecclesiam admitti, non autem plures, decis.206.num.5.& seqq.Emer.

ALIVS.

per Alios administrari potest, quod per se ipsum fieri non valet, decis.64. num. 9. & 10. Emerix.

per Alium qui facit, per se ipsum facere videtur,dec.313,num.10.Paul.

ALTERNATIVA.

Alternatiua Episcopi cessans per mortem Pontificis non coniungitur cum alia alternatiua noui Pontificis ad obtinendam vacationem medio tempore sequutam, decis. 76. num.7.& seqq. Alberg.

Alternatiua inter Pontificem, & Episcopum incipit, & respectiuè desinit à media nocte primi, & vltimi diei mensis vnicuique spectantis,dec.98.num.5.Alberg.

Alternatiua Episcopis concessa expirat per mortem Papæ, quia durat vsque ad vitam Pontificis concedentis, decis. 76. numer.7. Alberg.

Alternatiuæ acceptatio est quasi contractus initus inter Papam, & Episcopum, dec.76. num 8.Alberg.

Alternatiua suffragatur pro beneficijs in posterum vacaturis, non autem pro medio tempore vacatis inter vnam, & alteram alternatiuam,dec.76.num.9. Alberg.

Alternatiua mentium solùm suffragatur Episcopo in beneficijs liberæ collationis, non autem in ijs, quæ simultaneè spectant ad ipsum,& Capitulum,dec.274.n.8. Alb.

ALTIOR indago dicitur quæ dependet à facto, vel iure ambiguo, vel à subtilitate articulorum, qui examinari debeat, decis.51. num.5. Taia.& *vide etiam* Indago.

ALTITVDO palmorum octo excedit staturam mulieris,dec.272.n.12.Emer.

AMBITIONIS suspicio non consideratur in eligente, qui in sui fauorem per modum accessionis adhæsit in discordia eligentium, dec.141.num.14.Paul.

AMISSIO, AMISSVM.

Vide etiam in verf Scriptura.

Amissa præsumitur scriptura, quæ non reperitur in actis,dec.69.num.6.Paul.

Amissio scripturæ si non allegetur à Notario, sed à tertio,probatur ex assertione eiusdem Notarij,dec.69.n.7.Paul.

Amissio scripturæ redditur verisimilis, stante combustione domus illius, qui eam retinere debuerat,dec.150.n.10.Calat.

AMORIS, & dilectionis expressio non est causa finalis, & impulsiua donationis, seù fideicommissi.dec.226.n.15.Paul.

AMOR. *Vide etiam in verf.* Affectio, Dilectio.

AMOTIO. *Vide in verf* Exceptio.

ANIMA, ANIMVS.

Vide etiam in verf. Intentio, Mens, Voluntas.

Anima certè viuit post mortem testatoris defuncti, licèt forsan eius hæres non supernuat,dec.210.n.1.Taia.

Animi prosternatio in non sustinendo viriliter aggressionem inimici, non inducit battariam, dolum, vel fraudem, decis.369. num.60.Matth.

ab Animo, & voluntate alterius ea, quæ dependent, non possunt allegari à tertio, decis.37.num.6.Taia.

ANIMALIA.

Animalia, vel rem alienam restituere debent, semper pretium soluere tenetur, si non restituit, vel illa sine facto Domini alienauit dec 409.num.7.Guax.

Animalia, prout sunt Vaccæ, & huiusmodi, spatio longi temporis non præsumuntur alimentari potuisse sine fœno, & palea, d.309. num.11.Vicec.

Amplia, & fortius tempore hiemis, in quo prata sunt arida.ibidem.

ANNATAM primam fructuum beneficiorũ vacantium in Diœcesi, nemini Ordinario recipere licet,dec.106.n.1. Taia.

ANNIVERSARIVM, celebratio missarum, & aliud quodcumque onus expressè in fundatione appositum, adimplendum est, decis.210.n.5 Taia.

ANNVA PRÆSTATIO.

Vide etiam in verf Cambium,Census.

Annua præstatio cessat, si causa reducitur ad non causam,quia illius creditor reassumpsit bona, propter quæ illi facta erat, decis. 90. num.15.Paul.

Annua præstatio habeat clausulam *constituti*, non præscribitur per solum spatium decennij,dec.181.n.14.Rond.

Annua præstatio cessare debet, si cessat indigentia, ob quam illa fuit promissa, decis.90. n.37.Paul.

Annua præstatio, quæ Monialibus assignatur, reputatur vti de appendicibus dotis, & ita de ea iudicatur, sicuti de ipsa dote,dec.153. n.11.Emer.

Annua præstatio contemplatione renunciationis promissa, ea resoluta, vel cessante, & ipsa quoque corruit, & cessat,dec.325.n.25. Rondin.

Annua præstatio transactioni correspectiua, cessare non debet, licèt adimpleri non possit, quod solum consecutiuè, & cohærenter ad illam est promissum,d.101.n.4 Rond.

Annua præstatio in transactione promissa non est vsuraria, dec.260.nu.1. & per tot. Paul.

ANNVI REDDITVS habentur pro synonimis cum melioramentis, decis.4. n.5.Alb.

ANNVS.

Annus Nouitiarus in subsidium humanæ fragilitatis, tam fauore Nouitij, quàm Monasterij constitutus est, dec.361. nu. 6. & seqq. Emerix.

Annus ad petendam renouationem, an competat à die mortis vltimi emphyteutæ, vel à die scientiæ, & quid seruetur in Abbatia Farfensi,dec.71.n.23.Paul.

Annus probationis interruptus, non suffragatur proli valida professione emittenda, decis. 361.n.2.Emer.

Annus incisus, vel conscriptus in ædificio plerumque ædificii terminationem denotat, dec.333.n.6.Rond.

Annus, intra quem quis ad Sacerdotium promoueri debet, non datur ad complendam ætatem, sed ad se quanto citius promouendum, dec. 354. n. 10. Calat.
ANTERIORITATEM, quam quis alteri cessit, non potest eadem alteri personæ cedere, dec. 352. n. 2. Alberg.
ANTIDATA. *Vide in verf.* Scriptura.
ANTIQVITAS, ANTIQVVM.
In Antiquis probationes leuiores admittuntur, dec. 44. num 17. Taia.
In Antiquis vltrà sæculum, etiam in materia identitatis, leuiores probationes sufficiunt, dec. 209. n. 18. Alberg.
Antiquitas, quid, & qualiter possit dignitati conferre, dec. 252. n. 29. Taia.
Antiquum reputatur tempus 60. annorum, decis. 44. n. 18. Taia.

APOCHA.

Apocha subscripta *dal Sopracarico della Naue*, plenè probat, dec. 58. n. 10. Paul.
Apochæ priuatæ, etiam illæ, quæ in calce mandatorum notantur, fieri solent per verba, *hò hauuto, hò riceuuto*, & similia, decis. 185. n. 14. Alberg.
Apochæ priuatæ recognitio, an, & quatenus per comparationem literarum fieri possit, vel non, dec. 211. num. 48. & num. anteced. Paulucc.

APOSTILLA.

Apostilla instrumenti maximè attenditur, stante consuetudine Notarij faciendi similes interlineaturas in eodem instrumento, ac etiã in aliis, dec. 328. n. 6. Taia.
Apostilla testamenti conformis dispositioni testatoris attendenda est, & quando talis esse dicatur, dec. 328. n. 7. Taia.
Apostilla testamenti antiqui, & in Archiuio existentis, si est conscripta de manu Notarij rogati, eò magis probat, si tunc non poterat cogitari casu euentus, maximè fauore piæ causæ, dec. 328. n. 5. Taia.
Apostilla instrumenti, recognita manu Notarij rogati, plenè probat, & illius verba, instrumentalia dicuntur, decis. 328. num. 2. Taia,

APOSTOLI.

Vide etiam in verf. Appellatio.
Apostolos Iudex simpliciter concessisse dicitur, dum illos non dedit qualificatos, dimissorios scilicet, refutatorios, vel reuerentiales, dec. 401. n. 8. Bourlem.
Apostolorum consuetudo fuit vnicuique Ciuitati præficere Episcopum, qui prædicaret Euangelium, dec. 30. n. 6. Alberg.

APOTHECA.

Vide etiam in verf. Negocium.
Apothecæ, seu negotij sola expressio, vel descriptio non sufficit sine individua mentione mercium in ea existentium, dec. 193. nu. 8. Rondin.
Apotheca in fideicommissis, & legatis venit appellatione domus, & quando, decis. 79. num. 5. Calat.

APPELLANS, APPELLARE.

Appellans à sententia contra alium latam facit causam suam, & ipsi etiam illius acta transportare tenetur, decis. 127. num. 6. Albergato.
Appellare creditores non omisissent, si sententia contra illos lata iniusta fuisset, vel res se aliter habuisset. dec. 104. n. 7. Emer.
Appellari non potest ab Ordinario, qui non grauauit, & coram alio Iudice fieri verificationem iuris patronatus, decis. 39. nu. 10. Emerix.

APPELLATIO.

Vide etiam in verf. Causa, Commissio.
Appellatio suspendit effectum sentẽtiæ, etiam quod illa fuerit exequuta, dec. 239. nu. 12. Rondin.
Appellatio si est nulla, attentata prætendi non possunt, dec. 230. n. 17. Taia.
Appellatio comprehendit omnes causas vertẽtes coram Iudice à quo, & in eius sententia contentas, dec. 81. num. 4. Emer.
Appellatio præsumitur interposita à die habitæ scientiæ, nisi contrarium probetur. decis. 365. n. 22. Rond.
Appellatio suspensiua non conceditur à decretis factis ab Episcopo in actu visitationis, dec. 258. num. 6. Paul.
Appellatio admissa per commissionem simpliciter obtentam, causat attentata, etiamsi illa admittenda non esset, dec. 200. n. 6. Tau.
Appellatio licèt tertio loco non liceat, illa, tamen obtinetur mediante clausula, *confirmo de tribus*, dec. 8. n. 1. Taia.
Appellatio non permittitur post tres conformes, & ideò non committuntur attentata, dec. 230. n. 16. Taia.
Appellationis, & recursus differentia non est, si causa sit appellabilis, vel non, vbi illa fuit admissa, dec. 230. n. 20. Taia.
Appellationi non renunciat, qui redit ad Iudicem à quo cum protestatione de non recedendo à sua appellatione, dec. 308. nu. 7. Alberg.
Appellatione pendente super negocio principali, nihil innouari potest super illius accessorio, dec. 258. n. 4. Paul.
Appellatione pendente nihil innouari debet, dec. 284. n. 10. Paul.
Appellatione pendente nihil innouandum est, siue ea fuerit recepta, siue non, dec. 230. n. 2. Taia.
Appellatione pendente, res adhuc dicitur dubia, dec. 237. n. 37. Paul.

APPROBANS, APPROBARE.

Vide etiam in verf. Approbatio, & ibi suas remissiones.
Approbans deliberationem, siue tacitè, siue expressè, illam amplius impugnare non valet, dec. 332. n. 17. Vicecom.
Approbans deliberationem, illam amplius impugnare non potest, decis. 316. num. 13. Vicecom.
Approbare narrata dicitur, qui supplicationem porrigit, vel preces emittit, decis. 53. num. 1. Alberg.

AP-

APPROBATIO.

Vide etiam in verſ. Agnitio, Legalitas, Acceptatio.

Approbatio concordiæ iuxta eam, & non aliter intelligenda eſt, deciſ. 191. num. 3. Caſtalatu.

Approbatio ab auctore facta nocet etiam illi, qui ab eo cauſam habet, deciſ. 157. num. 3. Emerix.

Approbatio deliberationis tacita reſultat, ex eo, quod quis paſſus fuerit deliberatarium longo tempore poſſidere, deciſ. 332. nu. 18. Viccom.

Approbatio facta ex falſa cauſa, & per errorem approbanti, non nocet, deciſ. 169. numer. 10. & ſeqq. Paul.

Approbatio reſultat ex ſcientia, & acquieſcentia annorum 30. & vltra, deciſ. 360. nu. 23. Albergato.

APPROBATVM.

Approbatus ſemel, & habilis reputatus, ſi nõ emerſerit dubiũ, quod poſtea defecerit, amplius approbari non debet, d. 257. n. 1. & ſeq. paulucc.

Approbatum, & obſeruatum, ſi quid eſt, de ſui legalitate amplius dubitare non poteſt, deciſ. 57. num. 12. Emer.

Approbatum ſemel, non poteſt amplius reprobari, aut in dubium reuocari, deciſ. 169. num. 5. & 10. Paul.

Approbatum dicitur laudum, vel alia ſcriptura, quæ à partibus in inſtrumento fuit inſerta, deciſ. 57. num. 11. Emer.

Approbata dicuntur bona alicui aſſignata, quæ poſtea ab aſſignatario ſuis creditoribus in ſolutum data ſunt, deciſ. 57. num. 10. Emer.

ARBITRIVM.

Arbitrium intrat pro retardatione exequutionis ſententiæ latæ fauore literarum Apoſtolicarum ſi illa vitio nullitatis, aut iniuſtitiæ laboret, dec. 148. num. 3. Alberg.

Arbitrium impedire quidem poteſt exequutionem faciendam, non autem retardare iam factam, deciſ. 276. num. 9. Alberg.

Arbitrium regulatur à iure, & ideo non intrat pro retardatione literarum Apoſtolicarum, ſi illę fuerint iuſtificatæ, deciſ. 82. num. 1. Rondin.

Arbitrium regulatur à iure, & ideo non intrat pro retardatione exequutionis literarum Apoſtolicarum, quoties illæ iuſtificatæ ſunt, deciſ. 141. num. 2. Paul.

Arbitrium regulatur à iure, deciſ. 181. num. 1. Rondin.

Arbitrium pro retardatione literarum Apoſtolicarum, vbi non intrat, etiam mandatum de manutenendo conceditur, dec. 277. num. 1. Alberg.

Arbitrium, licet relaxet aliquid de iuris rigore, tamen debet eſſe eiuſdem iuris communis, diſpoſitioni conforme, deciſ. 276. nu. 1. Albergato.

Arbitrium regulatur à iure, deciſ. 148. num. 1. Albergato.

Arbitrium regulatur à iure, deciſ. 274. nu. 1. Albergato.

Arbitrium pro oris aperitione non conceditur ad ſuſcitandas lites Principis auctoritate ſanitas, deciſ. 51. num. 7. Alberg.

Arbitri, ſeu libertatis conceſſæ non alia ratior regula conſtitui poteſt, quàm illa, quæ à Superiore declarata eſt, deciſ. 160. nu. 17. Pauluccio.

Arbitrio iudicis quæ committuntur iuxta qualitatem præſumptionem, & veriſimilitudinem determinanda ſunt, deciſ. 185. numer. 9. Alberg.

ARCHIDIACONVS *vide etiam in verſ.* Archipresbyter, Parochus, Rector.

Archidiaconus, ſeu Parochus poteſt vniuerſa bona Eccleſiæ aſſignare Vicario, & ſibi ſolam certam retinere portionem, vel congruam, dec. 364. nu. 2. 5. 8. & 12. Taia.

ARCHIEPISCOPVS.

Vide etiam in verſ. Epiſcopus, Metropolitanus, Patriarcha.

Archiepiſcopus, & Curati Hiſpalenſes habent iuris aſſiſtentiam ſuper omnibus primitus, & oblationibus ſuarum Parochiæ, & Diœceſis, deciſ. 224. num. 4. Paul.

Archiepiſcopus habet præſumptionem omnimodæ iuriſdictionis in tota ſua Diœceſi, deciſ. 69. num. 8. Paul.

Archiepiſcopus ex Conſtitutione Synodali Compoſtellana qualiter poſſit denuo examinare, vel interrogare Curatos, dec. 166. num. 14. Paul.

Archiepiſcopi ante extrauagantem de bonis Eccleſiæ non alienandis, poterant abdicare, transferre, ac etiam alienare iuriſdictionem, deciſ. 106. num. 3. Taia.

Archiepiſcopi ante Concil. Tridentinum totam Prouinciam viſitabant, omniaque loca, Eccleſias, & populos exiſtentes in illa, deciſ. 106. num. 17. Taia.

ARCHIPRESBYTER.

Vide etiam in verſ. Archidiaconus, Parochus, Rector.

Emin. Archipresbyter Liberianæ Baſilicæ habet ius conferendi beneficia indipendenter à Capitulo, & ideo ab illius conſuetudine non ligatur, dec. 98. num. 41. & ſeq. Alberg.

Archipresbyter habet iuriſdictionem in ſua Eccleſia, deciſ. 132. num. 14. & 15. Taia.

Archipresbyter non poteſt concedere facultatem Confeſſariis ab Epiſcopo ſuſpenſis audiendi confeſſiones in ſua Eccleſia Archipresbyterali, deciſ. 69. num. 3. Paul.

Archipresbyter habet dignitatem, magnum officium præeminentiam, & iuriſdictionem circa ſpiritualia poſt Epiſcopum, deciſ. 132. num. 16. Taia.

Archipresbytero ſi aliquid in materia iuriſdictionis ſit conceſſum, quid cenſeatur de iure conceſſum, dec. 132. num. 14. Taia.

ARCHITECTIS, & peritis in arte ſtandum eſt, dec. 267. num. 3. Alberg.

ARCHITECTVS *vide etiam in verſ.* Peritus.

ARCHIVIVM.

Vide etiam in verſ. Inſtrumentum.

Archiuium Ecclesiæ Casinensis magnam habere legalitatem, & auctoritatem Rota nostra tellatur, dec.56.num.35.Alberg.
Archiuium Ecclesiæ Casinensis celebre nuncupatur, eiusque asseruatio maximè prævaleat ad illius superioritatem ostendendam, decis. 404.num. 49. Alberg.

AREA.

Vide etiam in verf. Domus.
Area domus, vulgo *Cortile* eodem iure iudicatur, ac ipsamet domus, & quando, decis. 4. num.6. Albergato.
Area domus dicitur membrum, & de pertinentijs domus, dec.4.nu.7. Alberg.

ARGVMENTVM.

Vide etiam in verf. Coniecturæ, Præsumptio.
Argumentum si de quo magis, ergo de quo minus est in iure validissimum, decis. 257. num. 15. Paul.
Argumentum à contractibus ad vltimas voluntates est in iure validum. decis. 386. numer.21. Alberg.
Argumentum à contrario sensu in statuto quatenus procedat, vel non, decis. 71. nu.7. Paul.
Argumentum nihil probat, si quod dicitur, vel asseritur etiam de aliis dici potuisset, quod tamen dici, aut asseri non permittitur, decis. 224.num.24.Paul.
Argumentum sumi debet strictè, & ad limites verborum, & à contrario sensu directo, decis. 339.num.14.Rond.
Argumenta, & coniecturæ maiores, semper superant minores, decis.50.nu.12. Emer.
Argumenta maiora, & fortiora in concursu prævalent minoribus, decis. 50. numer. 12. Emerix.
Argumenta, & coniecturæ non attenduntur in claris, dec.185.num.10. Alberg.
ARRESTVM contrà vxorem post commissam Rotæ causâ separationis thori, non potest ab alio concedi, quam ab ipsa Rota, decis.109.num.11.Calat.

ARTICVLI.

Vide etiam in verf. Relevantia, Remissoria.
Articulum vnum sufficit esse relevantem, vt concedatur examen super omnibus, d. 123. num.3. Alberg.
Articuli dicuntur facere ad causam, si à probatione eorum ius victoria dependet, decis.123.num.6. Alberg.
Articuli magis distinctè concepti suffragantur pro concessione remissoriæ, etiamsi illud idem iam antea articulatum, & probatum sit, dec.378.num.6.& 9. Alberg.
Articuli etiam de directo contrarij admittuntur, ad probandam replicationem contra exceptiones ab alia parte deductas, dec.376. num.6. Matth.
Articuli relevantes dicuntur, si ab illis dependet victoria causæ, decis. 323. num.7. Paluccio.
Articuli aliis articulis contrarijs admittuntur, & super eis remissoria conceditur, si non sint didicita testificata, decis. 2. num.6. Albergato.
Articuli relevantes etiam sine fumo, admittuntur, præsertim in curia, decis. 323. nu.3. Paul.
Articuli dicuntur relevantes, siue directè, siue indirectè faciant ad causam, decis.323. nu.4. Paul.
Articulorum pro admissione, & concessione remissoriæ, sufficit quod probatio facienda directè, vel indirectè faciat ad causam, decis.2.num.5. Alberg.
Articulorum admissio in petitorio non negatur etiam si in possessorio alij testes examinati sint, quorum testificata sint didicita, decis.12.num.7. Alberg.
Articulos etiam sine fumo, sufficit esse simpliciter relevantes in causa prophana, dec.378. num.3. Alberg.
ARTIFEX *vide etiam in verf.* Aduocatus.

ASSECVRATIO.

Vide etiam in verf. Assecurator, Assecuratus, Merces, Nauis.
Assecuratio nauis iam deprædatæ valet, dummodo de tempore assecurationis notitia deprædationis haberi non potuerit, d. 371. num.33.Matth.
Assecuratio nulla est, data verisimili notitia in assecurato, super statu mercium de tempore assecurationis, decis. 373. numer. 15. Matth.
Assecuratio concepta per verba, *e per altri à chi si aspetta*, quatenus obliget, & suffragetur, decis. 371. num.39.& seqq. Matth.
Assecuratio fieri non potest super re peremptæ, si de illius interitu tempore assecurationis verisimilis, ac etiam possibilis notitia potuit haberi, decis. 373. numer. 31. Matthæio.
Assecuratio non tenet, quotiescumque merces spectant ad alium, quam ad assecuratum, dec.373 num.37.Matth.
Assecurationis contractus æquè fieri potest cum debitore ipso, ac etiam, imo fortius cum alio quocumque tertio, decis. 369.numer.89.Matth.
Assecurationis contractus ex omni iure permittitur, dec.369.num.90.Matth.
Assecurationis contractus proprièdenominatur venditio susceptionis periculi, & æquiparatur iactui retis, & sponsioni, decis. 373. num.6.Matth.
Assecurationis contractum conualidat totalis incertitudo, quæ de tempore assecurationis in assecuratis intervenire debet, decis. 373. num.7.Matth.
Assecurationis periculo renunciari non potest, dec.369.num.71.Matth.
Assecurationis contractus est conditionalis, & assecuratores non tenentur, nisi probetur casum assecurationis deuenisse, decis. 369. num.2. & seq. Matth.
Assecurationis de substantia est, vt oneratio mercium fiat sub nomine assecurati, dec.373 num.40 & seq.Matth.
Assecurationis apocha quatenus comprehendat solam personam in ea nominatam, &

non

non nominatam exeludat, dec. 369. nu. 43. & num. anteced. & seq. Matth.
Assecurationis apocha generaliter concepta, comprehendit etiam dominum nauis, decis. 369 num. 33. Matth.
Assecurationis contractus propriè æquiparatur iactui retis, & sponsionis, decis. 369. numer. 97. Matth.
Assecurationis basis fundamentalis est casus deprædationis, vel naufragij nauis assecuratæ, decis. 369. num. 5. Matth.
Assecurationis apocha excludens solam Barattariam, non comprehendit simplicem culpam, sine illa commissam, decis. 369. nu. 67. Matth.
Assecurationis pacta sunt omnino seruanda, decis. 58. num. 1. Paul.
Assecurationis pretium debetur, si nauis assecurata deprædata est, licet postea à Piratis recuperata sit, dec. 369. nu. 8. Matth.
Assecurationis contractus tota iustitia residet in alea fortunæ, decis. 373. numer. 4. Matthæio.
Assecurationis contractus non est sine fraude, data possibili notitia in assecurato, de tempore assecurationis, decis. 373. numer. 20. Matth.
Assecurationis in materia Rota plurimum deferre solet iudicio Tribunalium Mercatorum, dec. 58. num. 16. Paul.
Assecurationis contractus præsumitur initus eo modo, quo de iure iniri debuisset, decis. 58. num. 13. Paul.
Assecurationis stipulatio, vt dicatur commissa, sufficit euenisse casum, ob quem merces ad locum destinatum peruenire non potuerunt, decis. 58. num. 14. Paul.
Assecurationis contractus aliud est, quando importet emendationem damni, & refectionem interesse, aliud verò quod pecuniæ assecuratæ restitutionem contineat, dec. 58. num. 2. & seqq. Paul.
in Assecurationis contractu solum riscum, & periculum comparatur, decis. 369. num. 95. & seqq. Matth.
Assecurationi *dotis* quatenus sit locus constante matrimonio, ob vergentiam viri ad inopiam, & an illius excussio necessaria sit, dec. 239. num. 15. Rond.
Assecurationes plures, qui factas fuisse prætendit, illas cõcludentissimis probationibus probare debet, decis. 369. numer. 69. Matthæio.
Assecurationes nauium, quæ fiunt in Vrbe, obseruant constitutiones, & capitula Consulatus Barchinonen, decis. 373. numer. 12. 18. & 19. Matth.

ASSECVRATOR.

Vide etiam in verf. Assecuratio, Assecuratus.
Assecurator dolum probare non debet, stante possibili notitia assecurati, decis. 373. nu. 25. Matth.
Assecurator condemnari non potest, vbi per distributionem milliarium, de verisimili notitia mercium deperditarum in assecurato constare potest, dec. 373. num. 36. Matth.
Assecurator releuatur ab onere probãdi scientiam assecurati, super statu mercium, quoties in eo possibilis notitia concurrere potest, dec. 373. num. 21. Matth.
Assecurator remanet obligatus, si assecuratus tempore assecurationis nesciebat merces fuisse deperditas, decis. 373. numer. 34. Matthæio.
Assecuratoris fauore semper detrahitur octaua pars lucri contra assecuratos, decis. 369. numer. 70. Matth.
Assecuratorum fauore in dubio iudex arbitrari debet, decis. 373. numer. 14. 28. & 30. Matth.
Assecuratores obligantur soluere summam assecuratam, postcaquam euenit casus sinistræ deprædationis, vel naufragij nauis, decis. 369. num. 3. Matth.
Assecuratores non tenentur, nec potest contra illos relaxari mandatum, si assecurati de tempore assecurationis poterant habere notitiam status mercium assecuratarum, decis. 373. num. 15. & 17. Matth.
Assecuratores semper condemnantur, & non possunt opponere quæstionem dominij bonorum assecuratorum, decis. 369. num. 36. Matth.
Assecuratio, materia fauorabilis est, d. 369. numer. 37. Matth.
Assecuratores propriè dicuntur releuatores indemnitatis, dec. 369. num. 102. Matth.
Assecuratores cuiuscumque personæ periculum suscipiunt, si assecurationem per hæc verba fecerunt, *per ordine di chi si aspetta*, decis. 369. num. 34. Matth.
Assecuratores mercium, eueniente casu assecurationis, non earum pretium, aut æstimationem, sed pecuniam conuentam soluere debent, decis. 53. num. 5. 14. & num. anteced. & seqq. Paul.
Assecuratores ex quibus dicantur omnem itineris, nauigationis aleam in seipsos suscipere voluisse, decis. 58. num. 3. & num. anteced. & seqq. Paul.

ASSECVRATVS.

Vide etiam in verf. Assecuratio.
Assecuratæ personæ nomen in assecurationibus exprimendum est, & ita vbique de stylo seruatur, decis. 373. num. 42. & num. anteced. & seqq. Matth.
Assecuratus tenetur iurare non adesse super mercibus assecuratis alias assecurationes in aliis Mundi partibus, decis. 373. numer. 43. Matthæio.
Assecuratus nullam habere debet certitudinem rei assecuratæ, cuius etiam suspicio, & verisimilis notitia prorsus cessare debet in illo, dec. 369. num. 99. Matth.
Assecuratus, si prætendit nullam habuisse notitiam deprædationis mercium assecuratarum de tempore assecurationis, hanc ipse plenè, & concludenter probare tenetur, decis. 373. num. 27. Matth.
Assecuratus nullam habere debet suspicionẽ, aut possibilem notitiam de mercibus assecuratis, decis. 373. num. 9. Matth.

contra Assecuratum omnis interpretatio sumenda est, decis. 373. numer. 14. & 28. Matthæo.
Assecurati, & qui assecurationem petunt, solent esse diligentiores in scrutando, & perquirendo notitiam mercium, quam ipsi assecuratores, decis. 373. num. 8. Matth.
Assecurati non debent reportare commodum ex propria malitia, decis. 373. numer. 16. Matth.
Assecurati, & actoris intentionem sufficit reddere dubiam, vt assecurator, reusque conuentus ad aliquid non teneatur, decis. 373. num. 24. Matth.
Assecurati possibilis notitia status mercium assecuratarum, de tempore assecurationis ex quibus resultet, vel probetur, decis. 373. numer. 11. 35. & 36. Matth.

ASSERTIO.

Vide etiam in verf. Confessio, Quietantia Papa.
Assertio, & enunciatiua fideicommissarij probat identitatem contra asserentem ipsum, & alios ab eo causam habentes, decis. 356. numer. 12. Alberg.
Assertio, & confessio detegitur erronea, si res diuerlimode se habere dignoscitur, dec. 60. num. 20. Alberg.
Assertio facta in transactione, non solum probat contra transigentem, & asserentem ipsum, verum etiam contra habentes causam ab eis, decis. 209. numer. 11. & seqq. Albergato.
Assertio sola hæredis grauati bona fuisse vendita pro soluendo ære alieno testatoris, non validat alienationem, decis. 133. numer. 3. Rondin.
Assertio grauati bona fuisse libera à fideicommisso non præiudicat vocatis, quia hoc dicitur affirmatum ad alliciendum homines ad eis credendum pecunias, decis. 209. numer. 27. Alberg.
Assertioni producentis non statur circa legalitatem scripturæ productæ, & quando, decis. 82. num. 1. Rondin.
Assertiones, & enunciatiuæ Ordinariorum super iurepatronatus gentilitij, dicuntur stare demonstratiuè, decis. 181. numer. 16. Rondinino.
Assertiones Episcopi vagæ non sufficiunt super inhabilitate suorum Parochorum, decis. 166. num. 9. Paul.
ASSIDVITAS *vide in verf.* Continuitas, Studium.

ASSIGNATIO.

Vide etiam in verf. Datio insolutum.
Assignatio, seu insolutum datio facta in causam expressam, non potest cedere in aliam ab illa diuersam, decis. 360. numer. 4. & 8. Albergato.
Assignatio bonorum facta in executionem contractus conditionalis, & resolubilis, & ipsa quoque conditionalis, & resolubilis est; decis. 213. num. 9. Alberg.
Assignatio inter vivos, & actus translationis dominij à testatore viuente facti, non irritantur per testamentum habens clausulam *cassus, annullans &c.* decis. 305. numer. 29. Pauluccio.
Assignatio facta à patre in fauorem sui filij, eo magis irreuocabilis est, si pater vsumfructum sibi reseruauit, & aliquid ad effectum testandi, decis. 305. num. 10. Paul.
Assignatio fructuum beneficij facta pro decimis, tanquam ad alium finem emanata, non suffragatur pro iustificatione eorundem fructuum, ad effectum solutionis, vel non solutionis pensionis, dec. 342. nu. 12. Beuil.
Assignatio creditori facta super bonis, modum recipiendi satisfactionem demonstrat, non autem inducit insolutum dationem, decis. 290. num. 5. Emer.
Assignatio facta creditori, dicitur facta ad cõmodum, & incommodum debitoris, nec liberat assignantem, nisi satisfactione sequuta, dec. 290. num. 6. Emer.
Assignatio facta à patre filiis ex obseruantia declaratur, quod non fuerit temporalis, sed perpetua, dec. 305. num. 13. Paul.
Assignatio facta à patre filio pro legitima, & toto eo, quod ille prætendere posset, non subiacet solemnitatibus Statuti, decis. 305. num. 19. Paul.
Assignatio facta pluribus, altero tantum præsente, & stipulante pro absentibus, sustinetur, decis. 305. num. 20. Paul.
in Assignatione fructuum beneficij facta pro decimis dubitari potest de diminutione ad se exonerandum à debito, decis. 342. nu. 12. Beuilaqua.
Assignatio dicitur approbata si bona assignata ab assignatario alteri tradita sunt, decis. 57. num. 10. Emerix.

ASSISTENTIA.

Vide etiam in verf. Ius.
Assistentia iuris cessat in materia iurisdictionis Ordinarij, si ille petijt licentiam ab alio illam exercendi, decis. 204. num. 7. Emer.
Assistentiam iuris super actibus capitularibus, quatenus Capellani, & alij Beneficiati habuisse dicantur, decis. 144. numer. 16. Paul.

ASSOCIATIO.

Vide etiam in verf. Mandatum.
Associatio conceditur in vim pacti precarij attento Statuto *Bononiæ* præbente viam exequutiuam, etiam contra tertium, decis. 150. num. 1. Calataiu.
Associatio non datur contra tertium, dec. 237. num. 4. & seqq. Paul.
Associatio conceditur pro credito, obligatione Camerali vallato, habente clausulam constituti, & facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, d. 174. nu. 4. Paul.
Associatio conceditur vigore clausulæ *precarij* in instrumento appositæ, decis. 293. num. 2. Emerix.
Associatio vigore clausulæ *constituti* conceditur etiam fauore hæredis, d. 318. n. 1. Rond.
Associatio ad rem emphyteuticam domino directo conceditur, nisi infra tempus præfixum emphyteuta soluerit canonem, vel consensum petierit, decis. 255. num. 10. Albergato.

ATTESTATIO.

Vide etiam in verſ. Teſtis.

Atteſtatio, quæ eſt magis diſtincta, & certa, illa præualere debet, deciſ. 401. numer. 20. Boutl.

Atteſtatio ſemper præualet, quæ eſt iuris communis diſpoſitioni conformis, dec. 401. n. 21. Bourlem.

Atteſtationes nec etiam Officialium attenduntur, ſi habeant Doctores, & deciſiones Rotæ in contrarium, dec. 81. num. 18. Taia.

ATTENTANS, ATTENTARE.

Attentans tenetur reponere rem, & paſſum attentata in eo ſtatu, quo per antea extabant mediante etiam reſtitutione fructuum, & expenſarum, dec. 412. num. 15. Guax.

Attentare eſt delinquere, deciſ. 170. num. 2. Paulucc.

Attentaſſe ſi quis prætenditur, probari debet mandati fines fuiſſe exceſſos, deciſ. 170. numer. 10. Paul.

ATTENTATA.

Vide etiam in verſ. Appellatio, Cauſa.

Attentata dicuntur omnia geſta per Iudicem poſt latam ſententiam, à qua appellatum ſit dec. 200. num. 2. Taia.

Attentata committuntur etiam in beneficiis de iurepatronatus, ſi poſt appellationem interpoſitam quidquam innouatur in eis, deciſ. 200. num. 3. Taia.

Attentata eo magis ſunt geſta poſt appellationem, ſi illa fuerit à Iudice admiſſa, dec. 200. num. 4. Taia.

Attentata remanet ſportatio mobilium facta de mandato alterius iudicis poſt commiſſam cauſam in Rota ſuper ſeparatione thori, deciſ. 109. n. 1. Calat.

Attentata ſunt omnia geſta contra iuriſdictionem, quam habet Epiſcopus in ſua Dioceſi dec. 69. num. 10. Paul.

Attentata ſunt omnia, quæ poſt mandatum de manutenendo contra illius formam geſta ſunt, dec. 69. num. 11. Paul.

Attentata non ſunt geſta ab exiſtente in poſſeſſione, & ideò reuocari non debent, deciſ. 101. num. 14. Paul.

Attentata dicuntur commiſſa etiam in cauſis diuerſis, ſi ſententia lata in vna cauſa pariat exceptionem rei iudicatæ in alia, deciſ. 125. num. 1. Taia.

Attentata committuntur etiam ratione maioritatis rationis, dec. 128. num. 8. Taia.

Attẽtata ſunt manifeſta poſt inhibitiones hinc indè ſequutas, dec. 128. num. 4. Taia.

Attentata ſunt omnia geſta poſt appellationem ſimpliciter admiſſam, dec. 200. nu. 5. & ſeqq. Taia.

Attentata ſemper committuntur quoties ſententia in vno iudicio parit exceptionem rei iudicatæ in alio, dec. 72. num. 7. Taia.

Attentata ſi quis emitate prætendit, in actis declarare debet de non removendo, aut impediendo curſum mandatorum rotalium, & ita obtinere diſputationem dubij ſuper bono iure etiam ad effectum attentatorum, dec. 170. num. 11. Paul.

Attentata committuntur ſuper bonis, de quibus tractatur in Rota, licèt alio ſit diuerſa, dec. 72. num. 9. Taia.

Attentata, quæ non inferunt præiudicium partis, ſola renunciatione tolluntur, dec. 109. num. 14. Calat.

Attentata committuntur, ſi cauſa in Rota pendente, coram alio Iudice ſit petitum mandatum, etiam nomine illius, qui agitabat in Rota, dec. 159. num. 5. Taia.

Attentata facilius euitantur, ſi ſuper negocio principali reſolutum ſit fauore illius, quem prætenditur attentaſſe, dec. 273. n. 1. Emer.

Attentata non cenſentur commiſſa, niſi Iudicis concurrat contemptus, dec. 273. num. 2. Emerix.

Attentata dicuntur delictum, & propterea plenam, & concludentem probationem requirunt, dec. 273. num. 9. Emer.

Attentata reuocantur vſque ad læſam Iudicis maieſtatem, dec. 200. num. 8. Taia.

Attentata non probantur ex fide extraiudiciali, exorta lite pendente, deciſ. 273. num. 7. Emerix.

Attentata vndique purgari debent, etiam cum ſolutione expenſarum, & reſtitutione fructuum, dec. 230. num. 9. Taia.

Attentata eſt executio facta in partibus poſt pendentiam litis in Rota, & præſentatam inhibitionem, dec. 72. num. 1. Taia.

Attentata poſteriora ſunt primo loco reuocanda, dec. 109. num. 12. Calat.

Attentata non ſunt, quæ vel exercentur ratione muneris, vel ratione iuris, quod quis habet, dec. 101. num. 10. Paul.

Attentata non intrant, vbi cauſa, & res eſt diuerſa, dec. 109. num. 13. Calat.

Attentata commiſſa à tertio non per viam attentatorum, ſed via ordinaria coram Iudice ordinario, reuocari debent, dec. 159. num. 9. Taia.

Attentata non eſt querela data contra tertium lite pendente de vi oſtio illata, ſeu de fractura illius, dec. 101. num. 16. Paul.

Attentata non recipiunt appellationem, deciſ. 412. num. 3. Guax.

Attentata non dicuntur reiecta, ſed potiùs non approbata, ſi in commiſſione fuerit caſſata clauſula, purgatis attentatis, dec. 230. num. 8. Taia.

Attentata non adſunt, vbi non eſt ſuſpenſa executio, dec. 230. n. 14. & ſeqq. Taia.

Attentata non dicuntur commiſſa, quotieſcumque appellatio non eſt permiſſa, d. 230. n. 15. & ſeqq. Taia.

Attentata vnius alteri nocere non debent, deciſ. 159. num. 8. Taia.

Attentatorum purgatio comprehendit reſtitutionem fructuum, expenſarum refectionem, & damnorum, & intereſſe, deciſ. 412. n. 5. 14. & ſeqq. Guax.

Attentatorum in iudicio veniunt etiam expenſæ extraiudiciales loco damnorum, & intereſſe, dec. 412. num. 21. Guax.

Attentatorum, vel poſſeſſorij iudicij meam non immutatur, ſi ad petitionem partis eiã

cognitio boni iuris fit assumpta, decis. 412. num. 20. Guax.

Attentatorum purgatio loco damnorum, & interesse comprehendit etiam ea, in quorum possessione quis erabat, dec. 412. n. 28. Guazardo.

Attentatorum revocationem indicat etiam ipsa definitio attentatorum, decis. 200. nu. 9. Taia.

in Attentatorum purgationes non attenditur credituum, & debitum, lucrum, vel damnũ, sed solum, quod illis in omnibus, quæ attentata fuerunt, sint purganda, decis. 412. num. 16. Guax.

Attentati declarati sunt plures actus gesti ab Archipresbytero tam post mandatum de manutenendo, quàm in spretum ordinariæ iurisdictionis Episcopalis, decis. 69. per tot. Paulucc.

Attentatis à procuratore commissis principalis renunciare tenetur, aliàs ea dicitur ratificare, dec. 159. num. 2. Taia.

Attentatis ab alio commissis, ne illa dicantur collusiua cum parte, ad omnem suspicionẽ purgandam quisquis cogitur renunciare, dec. 159. n. 10. Taia.

in Attentatis debentur etiam expensæ facti super bono iure, quoties vtrumque simul disputatum, & cognitum est, & quando, decis. 412. num. 19. Guax.

AVCTORITAS plurium DD. & præcipuè S. Rotæ Romanæ, præualet aliis pauciorib⁹ contrarium tenentibus, dec. 17. num. 19. Calataiu.

AVDIENTIA de facili conceditur, si pars in propositione causæ nõ informauit, dec. 112. num. 1. Emer.

AVDITOR CAMERÆ.

Auditor Cameræ si est deputatus Exequutor gratiæ alicuius, remanet Exequutor delegatus, dec. 401. num. 14. Bourlem.

Auditor Cameræ in causis iuxtà suas ordinarias facultates procedit in quacumque die, & cum solis citationibus, domi dimissa copia, dec. 401. num. 18. Bourl.

Auditor Cameræ dicitur procedere vti Exequutor delegatus, si recepit propinam, dum aliàs illam recipere non potuisset, dec. 401. num. 15. Bourl.

Auditor Cameræ iuxtà suas ordinarias facultates ex Constitut. Summorum Pontificum propinas recipere prohibetur, dec. 401. n. 15. Bourlem.

Auditor Cameræ in causis, in quibus est Exequutor literarum Apostolicarum, non potest procedere cum citationibus, domi dimissa copia, sed personalibus tantum, decis. 401. num. 16. Bourl.

Auditori Cameræ communicatæ sunt à Summis Pontificibus omnes facultates, cæteris quibuscumque Tribunalibus Vrbis competentes, dec. 261. num. 4. Alberg.

AVDITOR ROTÆ.

Vide etiam in verſ. Rota.

Auditor Rotæ ex Constitutionibus Summorũ Pontificum, non potest inconsultis Dominis expedire causam, decis. 331. num. 7. Calataiu.

Auditor Rotæ, si in decidendo causam inter se discordant, tunc respondetur de ea non liquere, dec. 261. n. 12. Taia.

Auditores Rotæ in extendendo decisiones quandoque vtuntur formalibus verbis suorum Coadiutorum, dec. 21 n. 1. Taia.

Auditores Rotæ ex Constitutionibus Summorum Pontificum non tenentur, neque arctantur disputare dubia superflua, dec. 331. num. 9. Calat.

AVDITOR SANCTISSIMI.

Auditor Sanctissimi non potest mutare rescriptum Papæ sine eius oraculo, & nouo rescripto, dec. 125. num. 4. Taia.

Auditor Papæ immutare non valet rescriptũ factum in Signatura Gratiæ, dec. 125. num. 5. Taia.

AVGVMENTVM.

Vide etiam in verſ. Diminutio.

Augumentum valoris situs domus cedit emphyteutæ, non autem domino directo, decis. 4. num. 9. & 11. Alberg.

Augumentum rei emphyteuticæ, siue latens, siue patens pertinet ad Dominum vtilem, non autem directum, dec. 4. num. 11. Alberg.

Augumentum sequitur naturam sui principalis, cui adiicitur, dec. 260. num. 17. Paul.

Augumentum dotis à viro vxori promissum in casum sui prædecessus, eo viuente, peti non potest, dec. 83. num. 19. Alberg.

Augumentum dotis sortitur, & sequitur naturam dotis, dec. 83. num. 7. Alberg.

de Augumento dotis idem censetur, ac de ipsa dote, dec. 260. num. 13. Paul.

ex Augumento dotis facto filiæ iam nuptæ ijdem debentur fructus, ac de ipsa dote, decis. 260. num. 20. Paul.

AVGVMENTVM DOTIS *Vid. etiam in verſ.* Dos.

AVVS.

Auus tamquam remotior in concursu matris filio non succedit, decis. 165. num. 1. 11. & per totam Calat.

Auus si à statuto non fuit expressus non venit appellatione personarum, quæ continentur in illo, quamuis eædem personæ, ab ipso descendant, dec. 165. nu. 6. 7. & 16. Calat.

B

BACCALAVREATVS non facit aliquem esse doctiorem non Baccalaureo, decis. 115. num. 8. Alberg.

BANNITVS in gratiam Principis restitutus, non censetur reintegratus ad bona confiscata, & alteri personæ, etiam proprio patri cessa, decis. 142. num. 14. & 15. Calat.

BAPTISMA, BAPTIZZARE.

Baptizzandi cura pertinet ad patrem, & ideo illius actus donetat paternitatem, & probat filiationem, dec. 212. num. 7. Alberg.

Baptismatis Fides probat statum, dec. 3. nu. 2. Alberg.

Ba-

Baptismatis liber, in quo filius describitur ex incerto patre, licet plenè non probet, facit tamen adminiculum, decis. 100. numer. 50. Alberg.
Baptismalis liber eò minus requirit expressionem nominis matris, si in pluribus partitis illud descriptum non sit, dec. 403. num. 13. Tain.
in Baptismate requiruntur testes, & an pro illis patrini sufficiant, dec. 403. num. 11. Tain.
in Baptismate non est necessaria expressio nominis matris, dec. 403. num. 12. Tain.

BARATTARIA.

Barattaria non potest dici commissa, nullo intercedente dolo, vel fraude, dec. 369. nu. 57. & seqq. Matth.
Barattariam solum commisisse dicuntur illi, qui pro ea facienda aliquid recipiunt, decit. 369. num. 58. Matth.
Barattaria ex sola machinatione, vel calliditate resultat, decis. 369. num. 57. & 59. Matth.
Barattaria non resultat ex sola prosternatione animi in non subsumenda viriliter aggressione nauis de prædatricis, decis. 369. nu. 60. Matth.
Barattariæ ratio formalis consistit in fraude, & culpa Nauarchi, decis. 58. num. 4. Paul.
BARBARI *vid. in vers.* Saraceni.

BARO.

Baro dicitur possessor bonorum Baronalium, quamuis dd. bona vigore fideicommissi spectarent ad alium, decis. 279. num. 8. Emerix.
Baro dicitur, qui iure dominij, non autem iure pignoris bona iurisdictionalia possedit, decis. 314. num. 1. Emer.
Baro dicitur ille, qui possidet Castra iurisdictionalia, etiam ù reuocabiliter possideat, dec. 279. num. 2. Emer.
Baronalis qualitas probatur ex supplicatione facta Pontifici de vendendo bona Baronalia, cum illorum successiua venditione sequuta, decis. 279. num. 4. Emer.
Baronem aliquem esse ex sui confessione probatur, maximè contra illius hæredem, decis. 279. num. 3. Emer.
BASILICA LATERANENSIS fuit à fundamentis erecta à Nicolao IV. ex Seraphica Francisceana Familia, dec. 98. nu. 28. Alberg.
Vide etiam in vers. Lateranensis, *& in vers.* Monaci.

BASTARDI.

Vide etiam in vers. Naturalis.
Bastardi legitimati agnationem conseruant, dec. 410. num. 29. Florex.
Bastardi legitimati, ù solum à testatore fuerint voeati, non possunt venire bastardi nullam legitimationem habentes, dec. 410. num. 50. Florex.

S. BENEDICTVS.

S. Benedictus Abbas, & Monachus Casinensis ad Casinensem Ecclesiam expiandam accessit anno 529. dec. 196. num. 2. Alberg.
S. Benedictus nõ solum appellatur Frater Monachorum, sed gratia, & nomine vere Benedictus nuncupatur, decis. 36. num. 10. Albergato.
S. Benedictus post deuastatum à Ghotis Campaniam, mittitur à Deo in Ciuitatem Casinensem ad prædicandum Euangelium, teste Gregorio Magno, dec. 96. num. 11. Alberg.
S. Benedictus suum construxit Monasterium in cacumine Montis Casini, ibique moratur, dec. 96. num. 12. Alberg.
S. Benedictus tamquam à Deo Casinum missus ad prædicandum, verus fuit Apostolus, & etiam Episcopus, dec. 404. num. 32. Alberg.
S. Benedictus habuit visionem, seù missionem à Domino, vt ad Casinum accederet, ibique sedes sua nomnis perpetuò staret, decis. 404. num. 25. Alberg.
S. Benedictus fuit à Deo missus Casinum, vt sua prædicatione illud a tordibus Idolatriæ, ad viam veritatis reduceret, dec. 407. num. 4. Albergato.
S. Benedictus, vbi Casinum accessit, Ecclesiam in cacumine montis ædificauit, ibique suam Cathedram Abbatialem appposuit, dec. 407. num. 5. Alberg.
S. Benedictus anno 529. diuino oraculo monitus, ad Montem Casinum se contulit eiusq; Ciuitatem denuò ab Idolatria expurgauit, decis. 404. num. 6. Alberg.
S. Benedictus dum ad Montem Casinum accessit, Ecclesiam in vertice d. montis extruxit, ibique suam Cathedram Abbatialem fixit, iuraque ordinaria in ea acquisiuit, decis. 404. num. 7. Alberg.

BENEFICIATVS.

Vide etiam in vers. Beneficium, Capellanus, Capellania, Monachus.
Beneficiatus electus à Capitulo, quatenus ius habere dicatur, si ab Episcopo confirmatus non sit, dec. 274. n. 13. & seq. Alberg.
Beneficiatus etiam non Beneficiato præfertur, si à testatore nominatus sit, dec. 335. num. 1. Carpineo.
Beneficiatus non potest ad libitum dimittere beneficium, & se liberare ab obligatione inseruiendi Ecclesiæ, decis. 60. num. 8. & 12. Alberg.
Beneficiatus prætendens cum præbenda optata dimisisse titulum beneficij, hoc ipse probare tenetur, dec. 391. num. 9. Calat.
Beneficiatus acceptans beneficium, per quasi contractum se obligat ad illius administrationem, dec. 60. num. 14. & num. anteced. & seqq. Alberg.
Beneficiatus assequendo nouum beneficium, quod sibi pro substentatione sufficiat, aliud, & alia antecedenter obtenta tenetur dimittere, dec. 281. num. 23. Tain.
Beneficiati, Capellani, aliique similes ad Capitulum solum vocari consueuerunt in iis, quæ respiciunt massam communem, d. 251. n. 11. & n. 10. Paul.
Beneficiati, Capellani, & aliæ etiam personæ quatenus priuilegio, consuetudine, vel statuto fieri, & esse possint de Capitulo, d. 251. num. 7. 10. & seqq. Paul.
Beneficiati, qui per se ipsos non faciunt collegium.

gium, non valent diuersum, & separatum corpus cum diuerso, & separato capite deformare, dec. 61, numi4. Calat.
Beneficiati, Portionarij, Capellani, & huiusmodi non comprehenduntur sub nomine Capituli in iis omnibus, quæ massam communem non respiciunt, decis. 251. nu. 10. Paul.
Beneficiati, cæterique Ecclesiæ ministri, si superiori Ecclesiastico obedire recusent, mulcta pecuniaria, veluti modica correctione, seu castigatione corrigi possunt, decis. 222. num. 4. & 5. Taia.
Beneficiati, & Canonici eo magis in eadem Ecclesia vnum corpus efficere debent, si ita expresè inter ipsos conuentum sit, dec. 103. num. 8. Calataiu.
Beneficiatos, & Capellanos etiam de capitulo diuersimode accipi constat ex discretiua dispositione eorum, decis. 251. num. 23. Paulucio.

BENEFICIVM.

Vide etiam in verf. Alternatiua, Beneficiatus, Capellanus, Capellania, Dies, Vacatio.

Beneficium non vacat per assecutionem alterius incompatibilis, sed per possessionem, & receptionem vtriusque, decis. 60. nu. 17. Alberg.
Beneficium tenue si quis acceptauit, an possit petere congruam, decis. 1. num. 13. & seq. Emerix.
Beneficium, seu Commenda si semper sunt habita pro patronalibus, talia semper iudicari debent, dec. 63. num. 13. Rond.
Beneficium, & illius possessionem acquirens vti de libero, inscio, & abente patrono, illi non præiudicat, dec. 136. num. 18. Taia.
Beneficium præsumitur liberum Ecclesiæ non autem de iurepatronatus, maximè si agitur de familia potenti, & domino loci, dec. 395. num. 4. Taia.
Beneficium obtinens per resignationem alterius dictam resignationem concludenter probare tenetur, decis. 60. numer. 3. Albergato.
Beneficium, qui obtinuit ex eo quod Beneficiatus aliud incompatibile tit assecutus, illius totalem assecutionem debet plenè, & concludenter probare, decis. 60. numer. 4. Alberg.
Beneficium Sacerdotale reputatur actu, & non habitu, si electus remoueri debeat, quatenus non attendat ad celebrandum, dec. 215. num. 8. Emer.
Beneficium reputatur Sacerdotale actu, si semper Sacerdotes electi sunt, & si quando clerici, dispensationem obtinuerunt, dec. 215. num. 9. Emer.
Beneficium Sacerdotale ad obtinendum, sufficit, quod quis in ea ætate constitutus sit, vt ad Sacerdotium promoueri possit intra annum, dec. 215. num. 10. Emer.
Beneficium de iurepatronatus debetur præsentato à patrono, non autem instituto ab Episcopo, & quando, decis. 242. numer. 1, & 12. Emer.
Beneficium de iurepatronatus, licet spectet ad Ecclesiam, non tamen subiacet reiectioni regulæ mensium, si illud adhuc laicalem retinet naturam, dec. 242. num. 13. Emer.
Beneficium Sacerdotale actu, & non habitu, ex quibus dicatur à testatore constitutum, dec. 215. num. 5. & seqq. Emer.
Beneficium dicitur Sacerdotale actu, & non habitu, si hæredes possunt Sacerdotem electum ad libitum remouere, & cassare, decis. 215. num. 6. & 8. Emer.
Beneficium non efficitur litigiosum per solam litem in mero possessorio vertentem, decis. 274. num. 18. Alberg.
Beneficium esse Sacerdotale actu, non habitu, aliud est, quod requiratur ab homine, aliud verò à lege, dec. 400. num. 5. & 7. Emer.
Beneficium de iurepatronatus esse Sacerdotale probatur ab obseruantia, quæ fundationi immediatè subsequuta sit, decis. 354. numer. 14. Calat.
Beneficium de iurepatronatus non deuoluitur, si patronus à die habitæ notitiæ præsentationis intra tempus sibi à iure concessum, decis. 129. num. 5. Alberg.
Beneficium esse Sacerdotale actu non resultat ex quo in fundatione demandetur electio Sacerdotis, nisi huiusmodi qualitas expresè ordinetur, decis. 215. numer. 13. & seqq. Emerix.
Beneficium esse de iurepatronatus probatur ex confessione collitigantis, decis. 30. nu. 2. Emerix.
Beneficium si in literis Apostolicis dicitur spectare ad aliquos de familia, non ideo excluduntur, quod illi fuerint hæredes, decis. 82. num. 9. Rondin.
Beneficium dicitur dignitas si quis habeat iurisdictionem superioritatem, & administrationem in Ecclesia, ac soleat deputare Vicarios, dec. 30. num. 4. & 5. Emer.
Beneficium Sacerdotale actu requirit Sacerdotium de tempore præsentationis, vel prouisionis, ita vt non sufficiat, quod huiusmodi qualitas superueniat postea, decis. 354. numer. 44. Calat.
Beneficium non vacat per assecutionem alterius beneficij incompatibilis, nulliter obtenti, dec. 60. num. 10. Alberg.
Beneficium, licèt quoad Beneficiatum vacare possit per consecutionem alterius beneficij incompatibilis, respectu tamen Superioris, & ordinarij non vacat, decis. 60. numer. 11. & seq. Alberg.
Beneficium ex testibus probatur sufficiens ad congruam substentationem beneficiati, si illi deponant, alium beneficiatum, se, & familiam commodè substentasse, decis. 281. numer. 27. Taia.
Beneficium illius, qui habet legatum cum eo incompatibile impetrari potest, decis. 126. num. 14. Paul.
Beneficium nouum acquirere sine superioris auctoritate, illudque sibi ipsi conferre quilibet prohibetur, dec. 191. nu. 8. Calat.
Beneficium vacatum inter vnam, & alteram alter-

alternatiuam remanet Pontifici reseruatum, decis. 76. num. 7. & seqq. Alberg.
Beneficium esse Sacerdotale actu, vbi deficit instrumentum fundationis, ex illius obseruantia declaratur, dec. 354. nu. 4. Calat.
Beneficium, an sit actu, vel solo habitu Sacerdotale, tenor fundationis inspicitur, dec. 354. num. 3, & seqq. Calat.
Beneficium parochiale permutare non potest, qui ad aliam parochialem habuit concursum, eamque die permutationi sequenti consequutus est, decis. 276. num. 3. Alb.
Beneficium primum, etiam de iurepatronatus, non potest retineri cum alio, postea obtento sine dispensatione sedis Apostolicæ, decis. 281. num 20. Taia.
Beneficium iurispatronatus cauari potest in fundatione, quod possit insimul etiam cum alijs retineri, dec. 281. nu. 21. Taia.
ad Beneficium Sacerdotale obtinendum sufficit, quod promissus infra annum ad Sacerdotium promoueri possit, & valeat, dec. 354 num. 43. Calat.
ad Beneficium Sacerdotale, etiam solo habitu, eligi non potest, qui intra annum ad Sacerdotium promoueri non valet, dec. 354. num. 48. Calat.
ad Beneficium nulliter dimissum propter assecutionem alterius, qui redit, bene facit, ne alioquin careat vtroque, dec. 90. nu. 22. Alberg.
Beneficij in dimissione requiritur Superioris consensus, qui ad hunc effectum dicitur Papa, Legatus de latere, & Episcopus, dec. 60. num. 9. Alberg.
Beneficij dimissionis nullitas ad quos effectus consideretur, dec. 281. num 4. Taia.
Beneficij resignatio in promoto ad ordines Sacros eatenus à Concilio Tridentino admittitur, quatenus facultates resignantis in locum beneficij subrogentur, decis. 348. numer. 15. Alberg.
Beneficia commendata, cessante commenda, & beneficia vnita, vnione dissoluta, vacant vt prius, priorque illorum vacatio reuiuiscit, dec. 385. num. 26. & 29. cum seq. Rond.
Beneficia promoti ad Episcopatum tenuanent Pontifici reseruata, dec. 385. num. 3. & 8. & seqq. Rondin.
Beneficia eorum, qui promoti erant ad Episcopatum, de iure conferebantur ab Episcopis in quorum Diœcesibus illa sita erant, decis. 385. num. 5. Rond.
Beneficia iurispatronatus cadunt sub dispositione Sac. Concilij Tridentini, decis. 281. num. 22. Taia.
Beneficia vacantia mẽsibus reseruatis, si aliam reseruationem non habent, Sede Apostolica vacante, spectant ad Episcopum, dec. 121. num. 11. Alberg.
Beneficia commendata, & vnita si vacant, vnione, vel commenda cessante, non amplius comprehenduntur sub indulto, sed reseruantur Pontifici, & quomodo, dec. 385. num. 10. Rond.
Beneficia remanent reseruata per appositionem manus Papæ, decis. 385. num. 31. Rondinino.
Beneficia simplicia, & Capellaniæ se compatiuntur cum beneficio Curato, & etiam absque dispensatione retinentur simul, decis. 335. num. 7. 10. & 26. Carp.
Beneficia, quæ non sunt prima dignitas in Cathedrali conferuntur simultaneè ab Episcopo, & Capitulo, decis. 274. numer. 9. Albergato.
Beneficia vacata in mense Februarij, Episcopo non gaudente alternatiua, sunt reseruata Pontifici, ab eoque tantummodo conferuntur, dec. 76. num. 11. Alberg.
Beneficia Sacerdotalia habitu, vt validè conferantur, requirunt ætatem vigintiquinque annorum, saltem inchoatam, dec. 354. numer. 47. Calat.
Beneficia omnia de jure præsumuntur libera, dec. 8. num. 4. Taia.
Beneficia promoti ad Episcopatum attenta retentione Episcopo concessa, qualiter vacare dicantur, decis. 385. numer. 10. Rondinino.
Beneficia alia dicuntur Sacerdotalia aptitudine, alia verò prosequutione, & qualiter in vtrique seruetur, decis. 354. numer. 44. Calataiu.
Beneficiorum in prouisione attendũtur Constitutiones synodales, maiorem idoneitatem requirentes, decis. 115. numer. 1. Albergato.
in Beneficio quamuis simplici præfertur etiã, qui immediatè ante examen clericus factus est, si cæteris doctior, & habilior ab examinatoribus reputetur, dec. 115. nu. 11. Alberg.
in Beneficijs aptitudine solum Sacerdotalibus, sufficit, quod ea obtinentes in Presbyteros ordinentur, dec. 354. num. 46. Calat.
in Beneficijs non attenditur læsio, sine dolo, dec. 53. num. 24. Alberg.
in Beneficijs iurispatronatus non fit collatio, sed institutio, dec. 281. num. 19. Taia.
in Beneficialibus semper est melior, & potior conditio præoccupantis, decis. 30. num. 19. Emerix.
in Beneficialibus non datur restitutio in integrum, sine læsione, decis. 53. num. 23. Albergato.
in Beneficialibus attenditur dies naturalis, quæ incipit à media nocte diei præcedentis, & terminat in mediam noctem diei immediatè sequentis, dec. 98. nu. 3. & 13. Alberg.

BENEPLACITVM APOSTOLICVM.

Vide etiam in verf. Confirmatio, Derogatio.

Beneplacitum Apostolicum non requiritur in translatione vnius Ecclesiæ ad alteram, sequuta ob illius destructionem à Barbaris factam, dec. 196. num. 17. Alberg.
Beneplacitum Apostolicum præsumitur interuenisse ex lapsu longissimi temporis cum obseruantia, decis. 196. numer. 18. Albergato.

BIGAMVS.

Bigamus multipliciter dicitur, qui pluries con-

contraxit matrimonium cum vidua, dec. 88. num. 1. Emer.
Bigamus dicitur, qui ducit in vxorem viduam, & est incapax pensionis, dec. 253. n. 1. Alb.
Bigamus remanet spoliatus omni priuilegio clericali, meruseque laicus reputatur, d. 253, num. 2. Alberg.
BINVBA si tempore viduitatis interpellauit hæredes primi viri pro restitutione dotis, consequitur ab eis fructus etiam tempore binubatus decurrentes, dec. 184. nu. 9. & 21. ac per totam, Emer.
Binubæ debentur fructus dotis ab hæredibus primi viri, dec. 184. num. 13. Emer.
Vide etiam in verf. Mulier.

BONA.

Vide etiam in verf. Castrum, Diuersitas, Emphyteusis.
Bona, quæ sunt de directo dominio Ecclesiæ à legibus, & statutis laicalibus sunt immunia, dec. 316. num. 4. Vicecom.
Bona Ecclesiæ, quod possint administrari per laicos consuetudo immemorabilis plurimum operatur, imo totum facit, dec. 203, num. 17. Paul.
Bona patrimonialia fabricæ Ecclesiarum parochialium maximè stante consuetudine possunt per communitatem, seu laicos administrari, dec. 201. nu. 2. Paul.
Bona Ecclesiæ, quod ab Ecclesia administrari debeant, intelligitur de bonis proprijs eiusdem Ecclesiæ, non autem de alijs, dec. 203. num. 14. Paul.
Bona Ecclesiæ locata in emphyteusim perpetuam alicui præsenti, &c. dicuntur concessa pro se hæredibus, & successoribus quibuscumque, dec. 77. num. 14. Taia.
Bona patrimonialia Ecclesiæ non possunt dici vnita cum alijs bonis eiusdem Ecclesiæ, si illa à Laicis, hæc autem ab ipsa Ecclesia administrata sunt, dec. 203, nu. 11. Paul.
Bonorum Ecclesiæ affrancatio cum subrogatione aliorum maioris redditus, & augumento canonis dicitur à iure permissa, decis. 269. num. 4. Rond.
Bona emphyteutica non possunt alienari in Ecclesiam, & loca pia, decis. 249. n. 1. Taia.
Bona emphyteutica, si non extincto prius canone vendita fuissent, longè minus vendita essent, decis. 297. num. 25. Alberg.
Bona emphyteutica Abbatiæ Farfensis redacta sunt ad instar allodialium, & transitoria ad quoscumque hæredes, tamquam hæreditaria, dec. 71. num. 1. Paul.
Bona emphyteutica quotiescumque redacta sunt ad instar allodialium, transeunt ad quoscumque hæredes, etiam extraneos, dec. 71. num. 2. Paul.
Bona emphyteutica redacta ad instar allodialium per generalem institutionem trãsmittuntur in extraneos, decis. 358. nu. 6. Rondinino.
Bona emphyteutica Ecclesiæ quando redacta sint ad instar allodialium, decis. 249. nu. 6. Taia.
Bona emphyteutica Abbatiæ Farfensis, locatione finita redeunt ad Abbatem libera, & immunia à quocumque onere, decis. 71. numer 11. Paul.
Bona emphyteutica concessa testatori, quamuis forensi, non possunt denegari filius hæredi, sub prætextu, quod ipse non sit ciuis, dec. 71. num. 28. Paul.
Bona emphyteutica alienari prohibita non veniunt sub vniuersali institutione hæredis, decis. 71. num. 19. sed vide num. seq. Paul.
Bona emphyteutica Abbatiæ Farfensis ex Constitutione Summorum Pontificum quibuscumque subditis Sedis Apostolicæ locari possunt, dec. 71. num. 24. Paul.
Bona emphyteutica Ecclesiæ in Ciuitate Ferrariæ ex Constitutione Bonifaciana sunt redacta ad instar allodialium, decis. 363. numer. 11. Emer.
Bona emphyteutica Ecclesiæ non cadunt sub fideicommisso, dec. 77. num. 8. Taia.
Bona emphyteutica acquisita à fratre pro se, & fratribus, si eorum ratificatio non intercueniat, remanent fratri stipulanti eo modo, quo alijs fratribus acquisita fuissent, d. 340. num. 16. Beuil.
Bona emphyteutica pro portione deficientis spectant ad Ecclesiam dominam directam, non autem spectat ad alios emphyteutas superstites, dec. 340. num. 9. Beuil.
Bona fideicommissi non possunt à grauatis alienari pro dote, retentis sibi bonis liberis, quamuis adhuc subrogatis, decis. 236. numer. 12. Alberg.
Bona fideicommissi non remanent obligata pro debitis hæredis grauati, dec. 366. nu. 23. Taia.
Bona fideicommissi penes vltimum ex vocatis remanent libera, decis. 243. num. 18. Matthæio.
Bona fideicommissi vt potuerint validè alienari, probari debet ex alienum testatoris, & quod pretium in illius extinctionem cesserit, dec. 133. numer. 2. Rond.
Bona fideicommisso, vel primogenituræ subiecta, sicuti liberari non possunt à dote, ita nec ab onere alimentorum descendentibus debitorum, decis. 306. numer. 9. & 10. Matthæio.
Bona fideicommissi possunt pro debito fideicommittentis alienari, decis. 305. num. 27. Paul.
Bona fideicommissi ascendentis, qui tenebatur dotare, eo ipso, quod in dotem fuerunt tradita, exeunt ex fideicommisso, & ad illud amplius non redeunt, decis. 61. numer. 6. Taia.
Bona fideicommissi, si data sunt in dotem, ab eo, qui eidem fideicommisso succedere debebat, eo magis præsumuntur data tamquam libera, non autem vti fideicommissaria, dec. 61. num. 14. Taia.
Bona fideicommissi data in dotem, vti quid vniuersum, transeunt cum onere eiusdem fideicommissi, dec. 61. num. 2. & 5. Taia.
Bona fideicommisso, vel primogenituræ subiecta

lecta spectant ad vocatum, etiam incapacem, si alij vocati non existunt, dec. 241. numer. 7. Matth.

Bona fideicommissi pro constitutione, & restitutione dotis alienari possunt, non solum pro primis, sed etiam vlterioribus descendentibus vsque ad millesimum gradum, decis. 220. num. 8. Taia.

Quod tamen magis vsu, quam lege constitutum, est ibidem.

Bona fideicommissi in quemcumque vadant, semper transeunt cum onere solutionis, & restitutionis dotis debitæ descendentibus fideicommittentis, dec. 243. nu. 21. Matth.

Bonorum fideicommissi translatio bona fide facta à grauato in personam aliorum, liberat à pœna caducitatis, non autem à retractatione, dec. 244. nu. 4. Alberg.

super Bonis fideicommissa subiectis pecunias neminem credere velle præsumitur, dec. 209 num. 18. Alberg.

Bona acquisita à fideicommissario ex causa fideicommissi, eidem fideicommisso, non autem sibi acquiruntur, dec. 209. numer. 20. & sequent. & seqq. Alberg.

Bona vigore tranlactionis acquisita à grauato, ita fideicommisso quæruntur, vt actione eiusdem fideicommissi peti possint, dec. 209. num. 21. Alberg.

Bona particulari prohibitioni subiecta, neque ex causa dotis alienari permittuntur, quotics adsint alia bona tali prohibitioni non obnoxia, dec. 236. num. 6. & 13. Alberg.

Bona particulariter alienari prohibita in solum defectum aliorum bonorum possunt alienari pro dote, decis. 236. num. 14. Albergato.

Bona expressè alienari prohibita, extantibus aliis bonis eidem prohibitioni non subiectis, ex causa detractionum alienari non possunt, dec. 236. nu. 6. & 13. Alberg.

Bona expressè alienari prohibita, addita ratione, vt perpetuo remaneant in familia, perpetuo quoque, & descensiuo fideicommisso sunt obnoxia, decis. 245. numer. 1. Albergato.

Bona non conseruarentur in familia, si prohibitio alienationis non induceret fideicommissum, etiam in casu mortis, decis. 256. num. 9. Alberg.

Bona, & species enunciatæ in donatione vniuersali dicuntur fatæ demonstratiuè, non autem taxatiuè, decis. 181. numer. 7. Rondinino.

Bona, vel domus, quæ non patiuntur commodam diuisionem, omnia, & tota assignari debent vni, dec. 310. num. 2. Emer.

Bona donata non possunt amplius dici esse donatoris, decis. 13. num. 14. Calat.

Bona assignata à patre viuente suis filiis, non cadunt sub fideicommisso ab eodem patre constituto, dec. 305. num. 1. Paul.

Bona data in dotem iam constitutam in pecunia, dicuntur data insolutum, & cum translatione dominij, dec. 392. num. 2. Emer.

Bona propria familiæ, & à maioribus acquisita ratio naturalis non patitur in alienem potestatem videre, decis. 163. num. 11. Albergato.

Bona certa, & particularia si alicui assignari debent hoc intelligitur respectu proprietatis, non autem respectu fructuum, dec. 324. num. 16. Rond.

Bona vendita si non reportarunt augumentum ex beneficio temporis, probato valore de tempore venditionis, læsio quatenus inde resultet, dec. 219. num. 4. & 7. Emer.

Bona debitoris retenta à creditore, si sint longè minoris valoris, quam creditum, præsumuntur habita pro derelicto, & dominium translatum in eo, dec. 214. num. 6. Taia.

Bona penes se potius retinere debet, qui ea alteri assignando, attamen vltra eorum fructus, aliquid supplere tenetur, dec. 306. nu. 5. Matth.

Bona melius gubernantur, & custodiuntur ab eorum domino, quam ab assignatario illorum, qui solum temporaliter, vel ad vitam ea retinere debet, dec. 306. nu. 6. & 7. Matth.

Bona Castri alteri Castro, vel loco vnita non sumunt naturam bonorum loci, cui vnio facta est, nec ad instar ipsorum allodialia facta sunt, dec. 358. num. 5. Rond.

Bona, vel Castra eo ipso, quod sunt posita in aliqua Diœcesi, sequitur illa esse eiusdem Diœcesis, dec. 106. num. 9. Taia.

Bona semel descripta in Catastro sub partita alicuius, numquam mutantur, nisi per obitum, vel venditionem, vel donec fuerint in alterius partitam translata, dec. 270. n. 5. Alb.

Bona Communitatis non alienantur, nisi preuijs edictis, & aliis seruatis solemnitatibus, dec. 168. num. 4. Alberg.

Bona dicuntur esse libera, si de eis nullus soluitur canon, decis. 119. numer. 15. Albergato.

Bona patris præsumuntur transisse in filios illius hæredes, dec. 37. num. 9. Taia.

Bona in inuentario non descripta, quatenus præsumuntur non fuisse in hæreditate reperta, dec. 37. num. 10. Taia.

Bona de sui natura iuxta primæuum statum omnia præsumuntur libera, & allodialia, decis. 119. num. 3. & 26. Alberg.

Bona data in dotem æstimata transeunt in dominium mariti, decis. 59. num. 4. amplia, vt ibidem. Emer.

Bona, quæ liberè transeunt in hæredes, eorum proprium patrimonium efficiuntur, dec. 20. num. 7. Alberg.

Bona à fratre acquisita pro se, & fratribus, intelliguntur pro rata, decis. 340. numer. 6. Beuilaqua.

Bona fides mercatoribus deficere non debet, dec. 399. num. 5. Taia.

Bonorum appellatione veniunt etiam iura, & actiones, & quando, decis. 303. num. 4. Albergato.

Bonorum assignatio inter fratres ita facienda est, vt euellatur ex ea omnis occasio litigandi, dec. 306. num. 4. Matth.

de Bonis sibi assignatis creditor disponens, illa per-

perpetuo insolutum recepisse declarat, dec. 185. num. 22. Alberg.
BONIFATIVS VIII. fuit patria Anagninus, decis. 229. num. 5. Alberg.
BONVM Vbi impetrantis subrogationem gratiosam, an sit de necessitate probandum, dec. 281. num. 14. Taia.
Bonum, seu ius publicum semper præfertur, & cedit iuri, seu bono priuato, dec. 257. nu. 27. Paluccio.
BONVS *vide verf.* Malus.
BREVE, seu Gratia Pontificis in forma significauit ad cuius petitionem dicatur concessa, dec. 139. num. 22. Taia.

BVLLA BARONVM.

Bulla Baronum Clementis Octaui non præbet viam exequutiuam contra tertium, decis. 229. num. 7. Taia.
Bulla Baronum Clementis Octaui declaratur, dec. 279. num. 1. Emer.
Bulla Baronum non obstat doti debitæ vigore *Authent. qua C. com. de legat.* d. 229. nu. 14. Taia.

BVLLA,

Bullæ Pontificiæ, & enunciatiuæ in eis emissæ probant beneficiũ esse Sacerdotale, quotiescumque deficit instrumentum, dec. 354. num. 6. Calat.
Bulla Pontificia pluribus carẽ defectibus substantialibus, vt quia est destituta plumbo, & foramine, à quo illa pendere solet, dicitur informis, & non probat, d. 119. n. 8. Alb.
Bulla Pontificia emanata ad instantiam partis, Ecclesiæ dominium non probat, decis. 119. num. 9. Alberg.
Bullę Pontificiæ legalitas ex quibus remaneat concludenter probata, dec. 227. n. 8. Alb.
Bullæ Pontificiæ legalitas eo magis resultat, si illius tenor registratur in libris Ecclesiæ, & in aliis etiam libris antiquitates profitentibus, dec. 227. num. 9. Alberg.
Bullam Pontificiam non reperiri in Bullario nihil facit, si appareat impressa typis Cameralibus, & eam pro indubitata Doctores supponant sustineri pensionem, decis. 253. num. 7. Alberg.
Bulla reseruationis pensionis plenè probat, & in possessorio nihil contra eam opponi potest, dec. 124. num. 6. Calat.
BVRGVM nihil aliud est, nisi Suburbium, dec. 333. num. 4. Rond.

C

CADVCITAS.

Vide etiam in verf. Deuolutio, Emphyteusis.

CAducitas non incurritur ex petitione licentiæ alienandi, licèt ab alio, quàm Domino directo obtentæ, decis. 168. num. 6. Albergato.
Caducitas non resultat ex alienatione bonorum emphyteuticorum, cui accessit consensus Domini directi, decis. 269. num. 5, Rondin.
Caducitas non declarata ab auctore, censetur remissa, nec potest amplius à successore prę-

rendi, dec. 168. num. 5. Alberg.
Caducitas excluditur ex nominatione, & reseruatione facta Domini directi, decis. 168. num. 12. Alberg.
Caducitas est pœna, & ideò non datur sine dolo, dec. 168. num. 17. Alberg.
Caducitas non incurritur, si per alienationem ius Ecclesiæ Dominæ directæ non fuit effectum deterius, dec. 168. num. 19. Alberg.
Caducitatis à pœna excusanda, quælibet causa sufficit secundum obseruantiam Rotæ, decis. 255. num. 8. Alberg.
Caducitatis pœna nunquam declaratur à Rota, nisi prius dato congruo tempore ad mutam purgandam, vel petendum consensum dec. 255. num. 9. Alberg.
Caducitatis, & deuolutionis ad effectum, non attenditur, quod emphyteuta remaneat debitor canonum, quos ille soluere est paratus, dec. 269. num. 9. Rond.
Caducitati locum non esse, semper inclinare debemus, dec. 168. num. 19. Alberg.
Caducitatem euitare non potest, qui translationis prætextu, scienter fideicommissum interuertit, & illius bona alienauit eum, qui nullum ius habet, decis. 237. num. 31. Paluce.
Caducitatem ad excludendam sufficit receptio canonum, dec. 269. num. 6. Rond.
Caducitatem ad remouẽdam suffragatur quælibet causa, etiam minus iusta credendi, dec. 327. num. 9. Rond.
CÆREMONIARVM Magistro, & Sacristæ plena fides adhibetur, decis. 98. num. 25. Albergato.
CALAGVRITANA Diœcesis dicitur esse amplissima, dec. 262. num. 11. Alberg.
R. P. D. CALATAIV olim Sacræ Rotæ Auditor, postea Magnus Cancellarius Mediolanensis fuit electus, dec. 215. n. 1. Emer.
CALCVLO facto à Perito standum est, & pro eo præsumitur, donec de errore doceatur, dec. 54. num. 7. Calat.
Calculus. *Vide etiam in verf.* Relatio.

CALVMNIA.

Calumniam litis ad euitandam sola instantia, & in ea probabilitas boni iuris suffragatur, dec. 281. num. 13. Taia.
Calumniam impetrantis beneficium ad excludendam, requiritur, quod illa sit adeò patens, vt nulla possit excusatione, aut tergiuersatione celari, dec. 281. num. 5. Taia.
Calumnia litis quoad beneficium excluditur ex sola credulitate Patroni, quod ipsum præsentare potuerit, dec. 281. n. 25. Taia.

CAMBIARE.

Cambiandi onus, & obligationem importat promissio debitoris, quod mercator electus cambiabit, dec. 353. num. 11. Calat.
Cambiandi onus fuisse susceptum importat promissio soluendi prouisiones mercatoris ad cambiandum electi, decis. 353. num. 20. Calataiu.
Cambiandi onus in se debitor suscepisse dicitur, si literas mercatoris in manibus creditoris consignare promisit, d. 353. n. 37. Cal.

Cam-

Cambiandi onus resultat in eo, qui loco mercatoris ad cambiandum electi, alium mercatorem subrogauit, decis. 353. num. 21. Calataiu.

Cambiandi onus ad quem spectet, sufficit obseruantia vsus tantummodo actus, decis. 353. num. 22. Calat.

CAMBIVM.

Cambium nullum, & palliatum est, quando deest, vel adest aliquod afficiens substantiã, seu formam substantialem contractus, decis. 34. num. 18. Alberg.

Cambium maritimũ probatur ex illius apocha iuxta stylum mercatorũ confecta, decis. 369. num. 12. & plura de eo vide in num. seqq. Matth.

Cambium maritimum sustinetur propter periculum, quod subijcitur, si nauis naufragium patretur, dec. 369. n. 82. Matth.

Cambium maritimum si licitum interesse habet, non dicitur continere vsuras, decis. 369. num. 82. Matth.

Cambium maritimum hodie communiter practicatur, absque eo, quod necesse sit probare onerationem pecuniarum, dec. 369. num 83. Matth.

Cambium maritimum, quando licitè contractum sit, ex mercatorum attestatione probatur, dec. 369. num 87. Matth.

Cambium maritimum quatenus post naufragatam, vel deprædatam nauim licitè petatur, non ratione cambij contra debitorem illius, sed ratione assecurationis contra assecuratorem, dec. 369. n. 88. Matth.

Cambiorum pro realitate requiritur transmissio literarum ad nundinas, dec. 353. num. 9. Calataiu.

Cambium maritimum, quod hodie est in vsu, non est species nautici fœnoris, d. 369. num. 78. & seqq. Matth.

Cambium maritimum in vsum nauis, & nauigationis, plerumque erogari consueuit, dec. 369. num. 79. Matth.

Cambium maritimum ita contrahitur, quod salua redeunte naui, illud cum interesse restituatur, dec. 369 num. 80. Matth.

Cambij fructus ad certam quantitatem taxati, siue cursus nundinarum ad dictam quantitatem ascendant, siue non, quatenus illius nullitatem importent, dec. 34. n. 1. & per tot. Alberg.

Cambium dicitur iniustum, quando non deest substantia, sed concurrit iniustitia circa taxationem interesse vltra legitimam quantitatem, dec. 34. num. 20. Alberg.

Cambium aliud est, quod fuerit nullum, aliud verò, quod sit iniustum, quia vtroque casu diuersimodè iudicatur, & quomodo, d. 34. num. 21. & num. anteced. Alberg.

Cambium licèt taxatum ad certam quantitatem, si tamen illius fructus sunt recepti iuxta summam currentem in nundinis, valet, & substinetur, dec. 34. num. 22. Alberg.

Cambium quamuis aliter taxatum, tamen dicitur receptum iuxta quantitatem nundinarum, si in quietantia ad earum formam asseritur fuisse solutum, decis. 34. num. 23. Alberg.

Cambij debitor dicitur ille, qui promisit inuenire personam, quæ pecunias ad cambium accipiet, dec. 353. num. 13. Calat.

Cambij contractus si continet aliquid contra sui substantiam, facit illud pertransire in simplex mutuum, dec. 14. n. 19. Alberg.

Cãbij substantialia sunt consensus contrahentium, traditio pecuniæ, cum obligatione recipientis de illam, seu similem quantitatem girandi, vel girari faciendi, dec. 34. n. 9. Alberg.

Cambij taxatio ad certum, & determinatum lucrum est quid accidentale, nec vitiat contractum, alioquin de sui natura perfectum, dec. 34. num. 10. Alberg.

Amplia, quia vitiatur ipsum pactum, & habetur pro non apposito, quinimò reducitur ad debitam metam cursus nundinarum, num. 11. ibidem.

Cambia decursa post mortem mercatoris ad cambiandum electi, non debentur, dec. 353. num. 23. Calat.

Cambia si non debentur vti cambia, ex quo de literarum transmissione non constat, vti damna, & interesse debentur, dec. 353. n. 19. Calataiu.

Cambiorum illicita taxatio quando potiùs ex incuria Notarij, quam ex voluntate contrahentium dicatur apposita, dec. 34. nu. 28. Alberg.

Cambiorum in materia mercatoribus S. Rota valdè admodum deferre consueuit, dec. 353. num. 14 Calat.

Cambiorum in materia super taxatione interesse DD. & decisiones plures afferuntur, & declarantur, dec. 34. num. 17. Alberg.

Cambiorum taxatio inuariabilis admittitur, si est verisimilis, & proportionata ad honestũ lucrum, & creditor probet tanti sua interesse, dec. 34. num. 3. Alberg.

Cambiorum lucrum semper non est vniforme, cum quandoque sit maius, quandoque verò minus, imò cambia aliquando etiam damnum afferunt, dec. 34. num. 2. Alberg.

Cambiorum taxationes ad certum interesse expressè prohibuit Beatus Pius V. decis. 34. num. 3. Alberg.

Cambiorum quietantia quatenus attendatur ad substinendum contractum, vel illius interesse, dec. 14. num. 24. Alberg.

CAMINVS probat dominium muri, decis. 50. num. 8. Emer.

CAMPANA.

Campanas ante omnes alias Ecclesias in die Sabbati Sancti primo loco pulsari debent ab Ecclesia Cathedrali, vel matrice, dec. 56. num. 27. Alberg.

Campanas tota Ecclesia Cathedralis pulsare debet ante alias Ecclesias, dec. 196. num. 30. Alberg.

CAMPANIÆ plures Episcopi interfuerunt Concilio Lateranensi, decis. 58. num. 8. Albergato.

CA-

CANON.

Vide etiam in verf. Census, Emphyteusis.

Canonis extinctio subduci debet de pretio bonorum, quia ea non facta, bona minoris valoris essent, dec. 297. num. 25. Alberg.

Canonis accollatio facta ab emptore rei emphyteuticæ, non præiudicat Domino directo, dec. 168. num. 18. Alberg.

Canonis, seu pensionis quantitate contractus dicitur potiùs emphyteusis, quàm locatio, vel è contra, dec. 198. n. 17. Rond.

Canones recepti ab eo, in quem facta fuit alienatio, necessariam scientiam alienationis, & caducitatis important, decis. 269. num. 8. Rondin.

CANCELLARIA, CANCELLARIVS.

In Cancellaria Ciuitatis instrumentum repertum plenè probat, licèt in ea non adsint instrumenta Notarij rogati, decis. 202. num. 2. Albergato.

Cancellarij, & Actuarij fides attenditur, & quando, dec. 186. num. 20. Alberg.

CANCELLATIO aliquorum verborum, an, & quando præiudicet, dec. 89. nu. 7. & seqq. Rondin.

CANCELLATIO. *Vide etiam in verfic.* Cassatio.

CANONICVS.

Vide etiam in verf. Beneficiatus.

Canonicus debitor pensionis per optionem nouæ præbendæ, non potest euitare solutionem illius, nisi etiam nouum titulum Canonicatus optauerit, decis. 391. num. 6. Calataiu.

Canonicus coadiutor vix cedit sub coadiuto, aliisque Canonicis paribus in gradu coadiuti, dec. 99. n. 6. & seqq. Taia.

Canonicus coadiutor cum futura successione dicitur Canonicus factus, decis. 99. nnum. 2. Taia.

Canonici, fratres Episcopi dicuntur, dec. 251. num. 5. Paul.

Canonici Collegiatarum Ecclesiarum Diœcesis, & Ciuitatis Leodiensis restari possunt per simplicem schedulam more militum, dec. 194 num. 5. Emer.

Canonici Ecclesiæ Cathedralis constituunt vnum corpus cum Episcopo, tamquam suo capite, dec. 251. num. 2. Paul.

Canonici tenentur inseruire, & ministrare Canonico Coadiuto, sicuti inseruire, & ministrare tenentur vero Canonico, decis. 99. num. 4. Taia.

Canonici acquiescentes protestationi beneficiatorum, eorum ius agnouisse dicuntur, dec. 144. num. 25. Paul.

Canonici, & Beneficiati non possunt nouiter admitti in Ecclesia, nisi etiam congruam substentationem habere valeant, decis. 206. num. 5. Alberg.

Canonicorum propria sunt ea, quæ iurisdictionem respiciunt, dec. 251. num. 18. Pauluccio.

Canonicorum verbum non restringit dispositionem, seù declarat actum spectare ad solos Canonicos, sed etiam alios de Capitulo, decis. 144. num. 11. Pauluccio.

Canonicorum conscientia in certis rebus, si solum onerata sit, non excluditur, quod iidem actus non sint etiam communes aliis de Capitulo, dec. 144. num. 23. Paul.

Canonicis, Beneficiatis, & Capellanis massa capitularis est quandoque communis, decis. 251. num. 17. Paul.

CANONICATVS.

Canonicatus in Ecclesia Cathedrali obtineri non possunt, nisi in ætate annorum 22. decis. 56. num. 30. & 31. Alberg.

Canonicatus Pœnitentiarij, etiam ipsi subiacent regulæ Cancellariæ octauæ, hodie nonæ, & remanent Pontifici reseruati, dec. 205. num. 3. Emer.

Canonicatus non dimittitur, dimissa præbenda, si illa ab eodem Canonicatu sit tantum separabiliter annexa. decis. 391. num. 3. Calataiu.

CAPACITAS renouationis bonorum emphyteuticorum attenditur de tempore, quo fieri debet innestitura, dec. 71. num. 17. Pauluce.

CAPELLANIA.

Vide etiam in verf. Beneficium.

Capellania quatenus non sit perpetua regulanda ad instar beneficij, sed solum simplex legatum pium, cum onere celebrationis missarum, dec. 335. num. 21. Carpin.

Capellania est comparabilis cum beneficio curato, dec. 335. num. 10. & sup. nu. 7. infr. n. 16. Carpin.

Capellania licèt à testatore nuncupata sit mercenaria, non indè sequitur, quod illa fuerit simplex legatum pium, d. 335. n. 23. & seqq. Carpin.

Capellaniæ, & Capellani erectio verè congruit ipsi Capellaniæ, non autem adaptatur simplici legato pio cum onere missarum, decis. 335. num. 24. Carp.

Capellaniam habitualem retinere possunt, & de ea sunt capaces etiam laici, & mulieres, dec. 335. num. 22. Carp.

Capellania quatenus dicatur Sacerdotalis, vel residentialis, dec. 335. vbi latè, Carpin.

CAPELLANVS.

Capellanus non tenetur celebrare per se ipsum, nisi talis obligatio illi expresè sit iniuncta, vel ex alijs verbis idem necessariò inferatur dec. 335. num. 9. Carp.

Capellanus, quod non teneatur celebrare per se ipsum, sed possit celebrare per alium inconcussa est Sac. Congreg. Eminentissimorum Cardinalium, & aliorum DD. sententia, decis. 335. n. 11. Carp.

Capellani, seù Beneficiati, si post eorum interesse tractatum, è Capitulo sunt dimissi, eximdè resultat illos non esse de Capitulo; dec. 251. n. 15. & 39. Paul.

Capellani, & Beneficiati stante consuetudine, vel statutis Ecclesiæ, dicuntur esse de Capitulo, & sub illius nomine veniant, dec. 144. num. 5. Paul.

Capellani Beneficiati, & aliæ personæ huiusmodi eatenus admittuntur in Capitulo, quæ-

quatenus importat eorum interesse, d. 251 num. 10. Paul.
Capellani, & Beneficiati qualiter interuenire debeant in Capitulo, dec. 144. per tot. Paul.

CAPITVLARES.

Capitulares dicuntur omnes illi, qui interuenerunt in condendis statutis, & constitutionibus Ecclesiæ, dec. 144. num. 8. Paul.
Capitulares eligentes, vt possint comparere per procuratorem, debent esse eo loci, vnde vocari debuissent, decis. 141. num. 10. Paulucc.
Capitulares, qui remanent, alijs exeuntibus de Capitulo, quia ad ipsos redigitur Capitulũ, possunt eligere, & publicare electionem, dec. 313. num. 13. Paul.
Capitulares remanentes in Capitulo, alijs exeuntibus, possunt ad Superiorem confugere, vt eos ad redeundum, & eligendum compellat, dec. 313. num. 14. Paul.
Capitularium omnium non est habenda ratio, sed eorum solum, qui, cæteris vocatis, & non venientibus, interfuerunt, dec. 169. nu. 1. Paulucc.

CAPITVLVM, CAPITVLA.

Vide etiam in verf. Vniuersitas, Instrumentum.
Capitulum potest determinare diem electionis faciendæ, & ad eam statuto tempore deuenire, dec. 388. num. 1. Rond.
Capitulum, & Ecclesia S. Germani per instrumentum publicum declararunt se esse subiecta Abbati, & Monasterio Casinensi, d. 407. num. 34. Alberg.
Capitulum est legitimus contradictor, vbi agitur de derogatione Constitutionum, & Statutorum Ecclesiæ, & proindè est de necessitate citandum, dec. 148. num. 6. Alberg.
Capitulum in solis præsentibus consistit, reiectis iis, qui vti procuratores absentium, minus legitimè interuenire prætendebant, decis. 141. num. 4. Paul.
Capitulum si solam iurisdictionem cumulatiuam cum Episcopo habere prætendat, hoc non repugnat Concilio eam tribuente Episcopo, dec. 254. num. 21. Paul.
Capitulum ex consuetudine potest habere ius corrigendi suos Capitulares, dec. 254. nu. 18. Paulucc.
Capitulum Cathedralis Ecclesiæ de solis Canonicis constare intelligitur, dec. 251. nu. 1. Paulucc.
Capitulum non est legitimus contradictor ad retardandam exequutionem literarum Apostolicarum gratiosè subrogati, & quando dec. 289. num. 8. Matth.
Capitulum habet ius correctionis fraternæ in Capitulares suos, eosque domesticè corrigendi, dec. 254. num. 12. Paul.
Capitulum quatenus habeat iurisdictionem cumulatiuam cum Archiepiscopo, dec. 254. n. 6. & per tot. dec. Paul.
Capitulum, Senatus Ecclesiæ appellatur, & Canonicos Senatores esse dicuntur, dec. 251. num. 1. Paul.
Capitulum consistit solum in præsentibus, nõ autem in absentibus, quamuis illi per procuratores interesse voluerint, dec. 141. n. 26. Paulucc.
Capitulum Ecclesiæ Nouariensis vsque, & de tempore Innocentij Tertij erat in quasi possessione conferendi Canonicatus in eadem Ecclesia, dec. 121. num. 5. Alberg.
Capitulum sede vacante de quibus personis consistat secundum dispositionem Concilij, quasque etiam comprehendere debeat, decis. 144. n. 10. & seqq. Paul.
Capitulum ante Sac. Conc. Tridentin. habebat iurisdictionem cumulatiuam cum Episcopo circa punitionem suorum Clericorum, dec. 254. num. 16. Paul.
ad Capitulum spectat defensio Constitutionũ, & Statutorum suæ Ecclesiæ, dec. 148. num. 5. Alberg.
Capituli appellatione veniunt solum dignitates, & Canonici priuatiuè quoad alios Beneficiatos, dec. 144. num. 2. & seqq. Paul.
Capituli maior pars attenditur in actibus vtilibus, & necessarijs Ecclesiæ, non autem illa, quæ sanior dicitur, decis. 171. num. 7. Calataiu.
Capituli auctoritas remanet tantummodo super præsentibus, dec. 169. num. 2. Paul.
Capituli appellatione veniunt soli Canonici, non autem, qui iure speciali vocem habent in eo, dec. 251. num. 44. Paul.
Capituli appellatione veniunt soli Canonici, & non alij, qui solum de consuetudine habent vocem in eo. dec. 251. num. 28. & 30. Paulucc.
in Capitulo alij etiam præter Canonicos esse possunt, illius corpus repræsentare, in eo vocem habere, & dici de Capitulo, dec. 251. num. 6. & seq. Paul.
Capitula potius attendenda sunt, quàm instrumentum discrepans ab eis, dec. 406. num. 7. Alberg.
Capitula potiùs confecta à partibus, quàm instrumentum à Notario extensum attendenda sunt, & quando, dec. 66. nu. 9. Rondinino.

CAPSA, CAPSERIVS.

Capsa debitoris ad manus creditoris peruenta, non inducit præsumptionem satisfactionis, nisi constet, quid contineretur in ea, dec. 383. num. 8. Rond.
Capserij aream si quis aperuit sine testibus, nullo facto inuentario, vel absque licentia Iudicis, præsumitur de suo credito satisfactus, dec. 179. num. 9. Alberg.
Capserius generalis, licèt aliquis sit, adhuc tamen potest alius esse complementarius massæ nummulariæ, dec. 55. num. 1. Tais.

CAPVT.

Vide etiam in verf. Pars.
Caput, seù Superiorem vnum perneceſſe habere debent, qui vnum corpus efficere voluerunt, dec. 103. num. 9. Calat.
Caput vnum statuti non extenditur ad aliud, dec. 68. n. 16. Calat. & decis. 71. n. 8. Paul.

CARCERATIO.

Carceratio non probatur ex simplici fide, decis. 101. num. 15. Paul.

Carceratio eſt actus iurisdictionis, & eandem iurisdictionem probat, decis. 191. num. 20. Catarius.

CARCER.

Carceris visus propria nec ordinariam iurisdictionem importat, decis. 254. num. 19. Paluccio.

Carceris retentio quatenus in sua Curia, & Terra potuit ab Archipresbytero haberi, dec. 69. num. 19. Paul.

CARDINALIS.

Cardinalis *AEGIDIVS* vicariam Pontificiæ potestatis in Provincia Marchiæ quoad Principatum temporalem exercebat, d. 218. num. 2. Rond.

EMIN. D. CARDINALIS GASTALDVS integerrimus, & peritissimus Iudex nuncupatur, dec. 16. num. 10. Alberg.

EMIN. D. CARDINALIS DE LVCA semper fuit, & nunc maximè auctoritatis est, dec. 61 num. 12. & 13. Tana.

CARNIVM ejus, ab Ecclesia prohibitus, sumit initium post mediam noctem diei præcedentis vigiliæ, vel alterius temporis vetiti, dec. 91. num. 18. Alberg.

CAROLVS DE MEAN celebris Doctor Leodiensis nuncupatur, dec. 194. n. 7. Emer.

CASSANS CASSATIO.

Vide etiam in verf. Cancellatio.

Cassans scripturam, eamque volens haberi pro cassa illi renunciasse censetur, dec. 85. num. 84. Alberg.

Cassatio, seu deturpatio alicuius scripturæ, vel illius toti non concludit falsitatem, cum potuerint ex aliquo accidenti procedere, decis. 186. num. 17. Alberg.

Cassatio aliquorum verborum, seu clausulæ committentis non illius reiectionem, sed iolam eorum non approbationem importat, dec. 230. num. 8. Tana.

CASINENSE MONASTERIVM.

Vide etiam in verf. Abbates, Ciuitas, Casini, Ecclesia, S. Germanus, Monachi.

Casinensis Monasterium habet Seminarium, quod tamen nō habet Ecclesia S. Germani, decis. 407. num. 18. Alberg.

Casinense Monasterium post destructionem Longobardorum tempore Gregorii Secundi, & Tertii, ac Zachariæ Primi Pontificum restitutum eō, dec. 196. nu. 10. Alberg.

Casinense antiquum Monasterium Petronax Monachus restauravit, illudque Bertarius Abbas ampliavit, & aliud ad radices montis munivit, & circa illud Vrbem condidit, dec. 404. num. 14. Alberg.

Casinensem Ciuitatem, ab idolorum cultu sua prædicatione fugavit S. Petrus, qui postea illius Ecclesiam in Cathedralem erexit, decis. 404 num. 5. Alberg.

Casinensis Ecclesiæ, eiusque restaurationis curam Summi Pontifices habuere, decis. 407. num. 18. Alberg.

Casinensis Ecclesia S. Benedicti est immediate subiecta S. Sedi Apostolicæ, decis. 407. num. 31. Alberg.

Casinensis Ecclesia solemni ritu dedicata fuit à Pontifice Zaccaria, decis. 407. num. 26. Albergato.

Casinentis Ciuitatis prima, & antiqua euersio accidit ante aduentum in illam S. Patris Benedicti, dec. 404. num. 11. Alberg.

Casinentis Ecclesiæ erectio in Cathedralē eiusdemque reductio in suum primæuum statum Abbatialem, factæ *à Ioanne XXII. & Vrbano V.* qualiter intelligendæ sint, d. 407. num. 14. 29. & seqq. Alberg.

Casinensis Ecclesia semper Cathedralis appellari consueuit, & illius Præsul Abbas nuncupari, dec. 404. num. 29. Alberg.

Casinentis antiquissima Ciuitas à Gothorum lege paucis post annis à Senesi eius Episcopi morte, solo fuit æquata, decis. 407. num. Albergato.

Casinensis Ecclesia hodie nuncupatur Cathedralis, sed quid releuet, dec. 196. num 35. vid. nu. seqq. Alberg.

Casinensis Ecclesia, & Ecclesia montis Casini, quatenus sint eædem Ecclesiæ, vel diuersæ, dec. 196. num. 30. Alberg.

Casinentis Ecclesiæ nomine venit Ecclesia *S. Benedicti*, dec. 407 num. 33. Alberg.

Casinentis Ecclesia tuit in Episcopalem erecta, & ab Idolorum cultura expurgata *à Principe Apostolorum*, decis. 407. numer. 2. Albergato.

Casinensis Ecclesia licet Cathedralitate à Ioanne XXII. Pontifice donata, per antea etiam quasi Cathedralitatem, & dignitatem Episcopalem habebat, decis. 404. num. 31. Alberg.

Casinentis Ecclesia semper vnicam tantum habuit Diœcesim cum eisdem populis, decis. 404. num. 9. Alberg.

Casinensis Ecclesia *ab Vrbano* V. ad suum statum Abbatialem reducta, iura tamen Episcopalia, & quasi Cathedralitatem retinuit, decis. 404. num. 36. Alberg.

Casinenses Monachi post euersionem eorum Monasterii sedem *à Longobardis* sedem obtinuerunt iuxta Patriarchium Lateranense, dec. 196. num. 9. Alberg.

CASINI CIVITAS.

Vide etiam in verf. Casinense, & ibi suas remissiones, *& in verf.* Ciuis, Ciuitas.

Casini Ciuitas olim erat Ecclesiastica dignitate decorata, dec. 404. num. 1. Alberg.

Casini Ciuitas, quo tempore à Barbaris euersa, dec. 196. num. 1. Alberg.

Casini excidium, quod successit post aduentum *S. Benedicti*, non fuit de illius Vrbe immediate precedenter à Barbaris deuastata, dec. 407. num. 6. Alberg.

Sed de monasterio ab eodem S. Benedicto ædificato ibidem.

Casini Ciuitas euersa, & penitus solo æquata fuit à Gotis Italiam inuadentibus, ita ut ex ampla Vrbe, postea vix pusillum Castrum euaserit, dec. 404. num. 4. Alberg.

CASTRENTIA bona, & quasi Castrentia plene iure acquirunter filiis, decis. 386. num. 18. Tana.

CASTRVM.

Caſtrum eſſe liberum, & non feudale probatur ex illius acquiſitione facta tamquam de libero, & eius ſucceſſiua poſſeſſione, d. 119. num. 24. Alberg.

Caſtri Status hodie eſt deuolutus ad Reuerendam Cameram Apoſtolicam, dec. 6. nu. 4. Rond.

Caſtra inter forenſes alienari prohibita ſine licentia Papæ, non comprehenduntur ſub titulo vniuerſali inſtitutionis hæredis, d. 119. num. 27. & 28. Alberg.

CASTITATIS obſeruatio præcipuum debitum eſt mulieris nobilis, & ingenuæ, d. 377. num. 15. Rond.

CASVS.

Caſum fortuitum probare ſufficit, vbi non probatur dolus, dec. 369. nu. 31. Matth.

Caſus omnes, qui ſubiacent eidem rationi ſub eadem Conſtitutione, vel lege continentur, dec. 83. num. 14. Alberg.

Caſus ſubſtitutionis euenicnte, admittitur ſubſtitutus, dec. 147. num. 1. Rond.

Caſus fortuitus ſucceſſus in remotis partibus probatur ex ſola iuſtitia naturali, & in eo non attenduntur ſolemnitates iuris ciuilis, ſed tantummodo iuris gentium, deciſ. 309. num. 12. Matth.

Caſus, in quo plures circumſtantiæ interueniebant, trahendus non eſt ad aliam caſum, quo illæ non concurrunt, dec. 337. nu. 13. Otalor.

Caſus a Statuto omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, deciſ. 165. num. 3. Calataiu.

Caſus fortuitus nemini imputatur, deciſ. 369. nu. 30. Matth.

Caſus controuerſi exiſtentia vbi habetur fruſtra recurritur ad exempla, deciſ. 71. nu. 27. Pauluccio.

Caſus a lege, vel Conſtitutione comprehenſus intelligitur ſecundum qualitatem exiſtentem tempore illius euentus, deciſ. 49. num. 20. Alberg.

Caſus omiſſus non comprehenditur in indulto etiam ampliſſimè concepto, & in fauorem Pontificis regnatus conceſſo, dec. 352. num. 16. Emer.

CATASTRVM.

Cataſtrum non conficitur quolibet anno, ſed durat per longum tempus, dec. 270. num. 4. Alberg.

Cataſtrum licèt valorem contineat, illum tamen non concludit, ſi bona ex loci diſtantia, vel ex inundatione aquarum, eiuſdem valoris eſſe non poſſunt, dec. 378. nu. 4. & 6. Alberg.

Cataſtrum, iunctis pluribus adminiculis plenè probat etiam contra tertium, dec. 270. nu. 1. Alberg.

Cataſtrum probat poſſeſſionem etiam de tempore ſubſequenti, deciſ. 270. numer. 2. Albergato.

Cataſtrum licèt contineat valorem bonorum, ille tamen non ſeruatur in contractibus, & dationibus inſolutum, deciſ. 378. num. 7. Alberg.

Cataſtrum non probat contra tertium, qui cataſtrationi non conſentit, deciſ. 151. nu. 2. Alberg.

Cataſtrum concurrentibus adminiculis probat etiam contra tertium, & quæ illa ſint, dec. 151. num. 3. & ſeqq. Alberg.

Cataſtrum antiquum, & publica auctoritate confectum plenè probat, deciſ. 151. nu. 4. & 5. Alberg.

CATHEDRALIS.

Cathedralis Eccleſia dicitur illa, à qua cæteræ Eccleſiæ recipiunt oleum ſanctum, dec. 404. num. 51. Alberg.

Cathedralis Eccleſia Abbatis illa eſt, vbi eius Capitulum eligit, deciſ. 407. numer. 36. Albergato.

Cathedralis Eccleſia ſi quæ eſt à ſui origine, nullo indiget priuilegio, deciſ. 404. nu. 31. Alberg.

Cathedralis impropriè non autem propriè dicitur Eccleſia, ſi ſaum non habet Epiſcopum, etiam ſi iura Epiſcopalia, & Cathedralitatem retineat, dec. 404. nu. 13. Alb.

Cathedralis Eccleſia eſt illa, in qua Epiſcopi poſſeſſionem ſolemniter capiunt, dec. 196. num. 25. Alberg.

Cathedralis Eccleſia, ea dicitur, in qua eſt Cathedra Epiſcopi, illiuſque ſedes, dec. 56. numer. 25. Alberg.

Cathedrali Eccleſiæ ſolum competit ius pulſandi campanas in Sabbato Sancto ante omnes alias Eccleſias, deciſ. 196. num. 30. Albergato.

Cathedrali Eccleſiæ, ſolum conuenit, quod Proceſſiones ſolemnitatis Corporis Chriſti, & Rogationum ab illius Eccleſia incipiant, & in ea terminentur, dec. 196. nu. 23. Alb.

Cathedralem Eccleſiam inueriſimile eſt Papam erigere voluiſſe, ſi alia Cathedralis extabat, & de ea nulla penitus mentio facta fuerit, dec. 404. num. 28. Alberg.

Cathedralem Eccleſiam fundauit S. Iacobus Apoſtolus, dec. 404. nu. 8. Alberg.

Cathedrales duas eſſe in eadem Diœceſi continet implicantiam, deciſ. 404. numer. 29. Alberg.

Cathedrales duæ in vna eademque Diœceſi eſſe non debent, deciſ. 407. numer. 16. Albergato.

CATHEDRALITAS.

Vide etiam in verſ. Maioritas, Reſidentia.

Cathedralitas, iura Epiſcopalia, & primatus Eccleſiæ, quod tranſierint in Eccleſiam nouiter ædificatam probari debet ex auctoritate Pontificis, dec. 404. num. 22. Alberg.

Cathedralitas ſicuti etiam cætera priuilegia Ciuitatis deſtructæ transferuntur in aliam Ciuitatem eius loco ſubrogatam, dec. 196. num. 16. Alberg.

Cathedralitas Eccleſiæ probatur ex enunciatiuis, dec. 196. num. 20. Alberg.

Cathedralitas reſultat ex celebratione feſti dedicationis Eccleſiæ, cum illius octaua, deciſ. 196. num. 29. Alberg.

Cathedralitas Ecclesiæ non resultat ex sola enunciatiua, illam nuncupatam esse Cathedralem, dec.404.num.59. Alberg.

Cathedralitas, & præeminentia si ad Ecclesiam nouiter constructam ante illius ædificationem spectare non potuit, signum euidens, quod illa pertinebat ad aliam Ecclesiam per antea eius loco subrogatam, d.404. num.20. Alberg.

Cathedralitas, eiusque status semel impressus, non tollitur nisi per auctoritatem Summi Pontificis, dec.196.num.6. Alberg.

Cathedralitas antiquæ Ecclesiæ Casinensis in Ecclesiam, & Monasterium à S. Benedicto ædificatam translata fuit, decis. 404. nu. 9. Alberg.

Cathedralitas si nõ controuertitur principaliter, sed disceptatur solum, cui spectet Ecclesiæ, probatur etiam adminiculis, d.404. numer.53. Alberg.

Cathedralitas resultat, & illius signum desumitur à Cathedra fixa, & immobili, veluti marmorea, existente in Ecclesia, decis. 404. num.42. Alberg.

Cathedralitas Ecclesiæ semel suppressa, absque noui Pontificis erectione amplius allegari, vel nominari non potest, dec. 196. num.43. Alberg.

Cathedralitas vera proprio, & vero Episcopo conuenit, dec.407.num.19. Alberg.

Cathedralitas vera si non controuertitur, sed sola præeminentia Ecclesiarum, quæ quasi Cathedralitas dicitur, non repugnat illam esse penes Abbatem habentem iura quasi Episcopalia, dec.407.num.20. Alberg.

Cathedralitas Ecclesiæ etiam ex historus probatur, decis. 407. numer. 1. & seqq. Alber.

Cathedralitas Ecclesiæ *Casinensis* ex ipso diuino oraculo resultat, quo *S. Benedictus* ad Castrum Casini ad prædicandum Dei Euangelium missus est, dec.407.nu.23. Alberg.

Cathedralitas concessa Ecclesiæ quasi Cathedralitatem habenti, intelligitur de vera, & propria Cathedrali, cum assignatione Episcopi proprij, dec.404.nu.34. Alberg.

Cathedralitatis signa alicuius Ecclesiæ sunt tronus in ea fixus, & permanens festum Dedicationis illius, denominatio Abbatis ab ea sumpta, dec.407.nu.24 Alberg.

Ac munus pulsandi campanas ante omnes alias Ecclesias in die Sabbati Sancti, d. 407. nu.37.& seqq. Alberg.

Cathedralitatis argumentum est festum Ecclesiæ in tota, & vniuersa Diœcesi, & cleri ad illam accessus pro eo celebrando, ac obedientia Abbati præstanda, dec.404 n.47. Alb.

Cathedralitatis potissimum argumentum est, administratio Sacramentorum, decis. 56. num.32. Alberg.

Cathedralitatis signum est cura animarum totius Ciuitatis, administratio Sacramentorũ, decis. 196. num.31. & alia etiam, de quibus sup. & infra nu anteced, & seqq. Alberg.

Cathedralitatis signum maximum est si in Ecclesia Episcopus sit tumulatus, decis. 56. num.20. Alberg.

Cathedralitatis concessio in necessarium antecedens supponit Ecclesiam per antea talem non esse, decis. 404. numer. 27. Albergato.

Cathedralitatis Ecclesiæ præcipuum signum est Sedes Episcopalis in illa, dec. 196. nu.24. Alberg.

Cathedralitatis signum est existentia Palatij Episcopalis prope illius Ecclesiam, dec.196. num.28. Alberg.

Cathedralitatis signum est exigere decimas etiam in Territorio aliarum Ecclesiarum, dec.56.num.28. Alberg.

Cathedralitatis signum est conseruatio Archiuij in Ecclesia, decis. 404.numer.50. Albergato.

Cathedralitatis signa in Ecclesia plura enumerantur in decis. 56. numer. 20. & seqq. Albergato.

Cathedralitatis signum est prærogatiua pulsandi Campanas in Sabbato maioris hebdomadæ ante omnes alias Ecclesias, decis. 56.numer.26. Alberg.

Cathedralitatem, vel quasi non inferunt celebratio Dedicationis Ecclesiæ, Fons Baptismatis, & huiusmodi, si ex aliis constat de Cathedralitate contraria, dec. 56.n.43. Alberg.

CATHEDRATICI solutio subiectionem in soluente designat, decis. 404. num. 45. Albergato.

CATO à *Plutarco* damnatur, quod nautico fœnori, aliisque huiusmodi excessiuis vsuris deditus esset, dec.369.num.74. Matth.

CAVERE *vide in verf.* Debere.

CAVSA.

Vide etiam in verf. Causatum, Effectus, Lis, Origo.

Causa, etiam in sola parte falsa, vitiat totum contractum minoris, vel mulieris, dec.346. num.1. Alberg.

Causa summaria, non præiudicat iudicio plenario, dec.12.num.9. Alberg.

Causa eadem, eademque iurisdictio non debet diuerso iure censeri, dec. 254. num. 27. Pauluccio.

Causa efficiens suo effectui præcedere debet, dec.252.num.28. Taia.

Causa decimarum ad effectum obtinendi remissoriam reputatur prophana, dec.12. numer.3. Alberg.

Causa quælibet etiam minus iusta, & irrationabilis excusat à caducitate, & pœna, d.168. num.8. Alberg.

Causa iusta semper censetur adesse in gestis à maiori parte Capituli, decis. 388. numer. 3. sed vid.num.10. Rond.

Causa nulla etiam iustissima excusat ab obseruantia formæ, & pœna nullitatis præscriptæ, dec.153.num. 6. Emer.

Causa testati facit cessare causam intestati, decis.36.num.1. Rond.

Causa potentius ius habet, quam causatum, dec.68.num.3. Calat.

Causa vniuersalis actus attenditur, non autem particularis, eaque omnes actus pariformiter determinat, dec.251.num.33. Paul.

Cau-

Cauſa proprietatis abſorbet poſſeſſorium, & quando, dec.63.num.18.Rond.
Cauſa emendi domum, & in ea introducendi aquam dicitur meré voluntaria, dec.84.numer.1.& 12. Calat.
Cauſa ædificandi domum eſt neceſſaria, d. 84. num.2.Calat.
Cauſa introducta ſuper duobus fideicommiſſis, ſuper quibus etiam fuit pronunciata ſententia, ita quoque ſuper vtroque fideicommiſſo ad iudicem appellationis deuoluitur, dec.81.num.4.Emer.
Cauſa conſcriptionis epiſtolæ magis, quam ipſa epiſtola attendi debet, dec.93.numer.3. Calataiu.
Cauſa falſa expreſſa per iudicem in ſententia reddit eam nullam, deciſ. 298. numer. 7. Taia.
Cauſa, & correſpectiuitate ceſſante, ceſſat aſsignatio, illarum vigore, & occaſione facta, dec.213.num.18.Alberg.
Cauſa debiti deficiente, deficit etiam legatum eius occaſione factum, dec. 43. numer. 3. Calataiu.
Cauſa, & occaſione alterius ſi quod factum eſt, remanet nullum, ſi ipſum quoque nullum fiat, dec.43 num.1.Calat.
Cauſa Auditori Rotæ commiſſa quatenus vti Auditori, non tamquam Prælato dicatur commiſſa, dec.211.num.3.Paul.
Cauſa in Rota pendente, ſi ſuperuenit Signaturæ reſcriptum ad iudicem de partibus, quatenus coram vtroque iudice procedi poſsit, dec.72.num.8.Taia.
Cauſa ſuper executione literarum Apoſtolicarum poteſt in Rota committi vigore *Clementinæ Auditor de reſcriptis*, dec. 385. num.1. Rond.
Cauſa commiſſa cum clauſula *conſito de tribus* alia formalis habetur inſtantia, quæ tamen ſecundum iuris diſpoſitionem licere non debuiſſet, dec.8.num.2.Taia.
Cauſa ſimpliciter à ſignatura commiſſa, omnia medio tempore geſta dicuntur attentata, dec.230.num.1.& 4.Taia.
Cauſa ſimpliciter commiſſa, perinde eſt, ac ſi appellatio vſque à principio ad vtrumque effectum fuiſſet admiſſa, dec. 200. num. 5. Taia.
Cauſa principalis, vel impulſiua quatenus dicatur credulitas patris aliquem ſuum eſſe filium, dec.36.num.5.Rond.
Cauſa impulſiua non informat diſpoſitionem, ſed exhibet motiuum ad diſponendum, deciſ.226. num.16.Paul.
Cauſa impulſiua diſpoſitionem non qualificat, aut reſtringit, deciſ. 226. num. 17. Pauluccio.
Cauſa finalis confirmationis Apoſtolicæ ſemper attendenda eſt, deciſ. 53. numer.17.Albergato.
Cauſa finalis tranſactionis dicitur illa propter, quam ad tranſactionem eſt deuentum, non autem, quod ſolum conſequutiuè, & cohærenter eius vigore fuit promiſſum, dec.161. num.4.Rond.
Cauſa donationis dicitur inuerſimilis, vt donatariæ puellæ. & infantes liberarent donatorem, & aduocatum à litibus, dec. 13. numer.10. & ſeqq. Calat.
Cauſa donationis, vel teſtamenti ſi ceſſat, ceſſare quoque debeat donatio, ſeu teſtamentum, dec.36.num.3.Rond.
Cauſa ſimulationis debet eſſe rationabilis, quamuis plures coniecturæ concurrant, deciſ.55.num.5.Taia.
Cauſa ſimulandi non requiritur, quod ſit vera, releuans, & ſubſiſtens, ſed ſufficit, quod fuerit à ſimulante opinata, dec.13.numer.6. Calat.
Cauſa ſimulandi reſultat, ſi agitur de repellendo creditores, dec.155.num.12.Calat.
Cauſa obligationis mulieris, an ſufficiat ſi fine die, anno, & notario rogato enunciata ſit, dec.65.num.1.Alberg.
Cauſa obligationis mulieris indefinitè, & vagè enunciata, non ſufficit, quia iudex in illa nullam cognitionem adhibere potuit, deciſ.65.num.8.Alberg.
Cauſæ expreſſio in mutatione donationis cauſa mortis non requiritur, dec. 355. num.34. Rond.
Cauſæ expreſſio, an ſit neceſſaria in contractu mulieris, ſi illius falſitas, vel inſufficientia prætenditur, deciſ. 297. numer. 1. & ſeqq. Alberg.
Cauſa obligationis mulieris debet aliunde iuſtificari, quam ex omiſſione diei, anni, & Notarij rogati, deciſ. 65. num.7. Alberg.
Cauſæ petitorij, & poſſeſſorij ſunt diuerſæ, deciſ.12.num.8.Alberg.
Cauſæ origo attenditur ad effectum declarandi diſpoſitionem, vel obligationem, dec.19. num.19.Alberg.
Cauſæ in Rota expediri poſſunt in relationibus cauſarum, etiam abſque particulari diſputatione, dec.331.num.8.Calat.
Cauſam principalem obligationis mulieris ſufficit eſſe veram, vt contractus, & illius obligatio ſubſtineatur, deciſ. 65. num. 10. Alberg.
Cauſam in contractu minoris non importat ex pretio debitorum pro ſola erogatione pecuniarum in inſtrumento enunciata, deciſ.297.num.3.& ſeqq. Alberg.
Cauſam delinquendi habens, præſumitur deliquiſſe, dec.55.num.11.Taia.
Cauſam ſufficientem ſimulationis probare nō ſufficit, ſed illa præcisè ad hunc, & talem effectum probari debet, deciſ. 55. numer. 6. Taia.
Cauſam ab eius auctore introductam proſequi poteſt hæres, tam vti hæres, quam etiam nomine proprio, dec.81.num.5.Emer.
Cauſam habens à creditore fideicommittentis eadem vtitur retentione, quæ ipſi creditori competeret, deciſ.305. numer.26.Pauluccio.
Cauſa graui plerumque noua literarum recognitio, aut alia ſimilis probatio conceditur, dec.368.num.4.Alberg.
Cauſarum identitas reſultat, quando vna in-

ducit exceptionem rei iudicatæ quoad aliã, dec.125,num.2.Taia.

Cautarum data multiplicitate,illarum iura exhibenda sunt, vt delegatur ad quæ illa referantur. dec.149.num.13.Taia.

CAVSATVM,

Vide etiam supra in verf. Causa.

Causatum non attenditur, sed causa ipsa, quæ est principalis, dec.410.nu.19.Florex.

Cautatum quatenus non debeat esse melioris conditionis, quam sua causa, dec.105. nu.6. Calatayu.

CAVTELA,

Vide etiam in verf. Continuatio,

ad Cautelam abbundantiorem, quæ facta sunt, in nihilo priorius nocent, nec præiudicant, dec.110.num.14.Emer.

ad Cautelam maiorem, quæ facta sunt, faciendi non nocent, decis. 105. num. 4. & 5. Emerix.

CAVTELA ANGELI,

Vide etiam in verf. Possessor.

Cautela Angeli, si quis allegat post factam executionem, ardioris probationis onere grauatur, dec 67.num.11.Taia.

Cautela Angeli exponitur à Ridolphino in sua praxi, dec.67 num.1.Taia.

Cautela Angeli deducta fuit ex textu *in l.4 Diuæ Pio ff. de re iudicata*, dec.67.nu.2.Taia i

Cautela Angeli, inhibitio, seu declaratio creditoris obtenta,& respectiuè facta super bonis tui debitoris non important dominium, sed resoluuntur in pignus, decis. 241.nu.9. Matth.

CAVTIO,

Cautio de restituendo prioribus, & potioribus facit semper pecunias, vel fructus extare ad fauorem aliorum creditorum.dec.174. num.12.Rond.

Cautionem de demoliendo præstare debet, qui ad præiudicium vicini ædificare intendit, dec.59.num.1.& seqq.Emerix.

CEDENS,

Cedens creditum exactum incidit in crimen stellionatus, dec.263.num.16.Paul.

Cedens creditum extinctum vsque ad falsum, & dolum conueniri potest, d. 387.n.7.Taia.

Cedens creditum extinctum nulla protestatione in contrarium facta inuatur, decis. 387. num.8. Taia.

Cedens vsque ad legitimam præscriptionem tenetur præstare debitorem cessum, verum debitorem esse, dec.399.num.8.Taia.

Cedens, vel vendens nomen debitoris, etiamsi protestetur nolle teneri de euictione, vel cedere, seu vendere tale quale, adhuc tenetur præstare illud esse verum, dec.387. n.3.Taia.

Cedens creditum per verba, *tale quale è*, ad quid teneatur, & obligatus remaneat, decis.261.num.7.& seqq.Paul.

Cedens licet non teneatur præstare debitorem locupletem,illum tamen verum debitorem esse, præstare debet, dec.399.num.7.Taia.

Cedens post cessionem non potest amplius creditum cessum exigere, decis. 352. nu.14. Alberg.

Cedens creditum cum alio commune, pro sua tantum portione illud cessisse censetur, dec.263. num.15.Paul.

Cedens tenetur tradere nomen debitoris cessum, ac etiam debitorem ipsum præstare, dec. 62,num.2, Taia.

Cedens, si post cessionem, creditum cessum exegit, tenetur cessionario ad refectionem damnorum, quæ illi resultare potuerunt, dec.352,num.16. Alberg.

Cedens consignare tenetur cessionario instrumentum crediti cessi, dec.62,nu.3.Taia.

Cedens fideicommisso, quatenus fideicommissum ipsum, & fideicommissaria bona cessisse dicatur, vel non, decis. 387. num. 4. Taia.

Cedenti quoad fieri potest imputari non debet delictum, quod eandem rem duabus personis cesserit, dec. 302. n 10.Paul uccius

CEDERE,

Cedere quandoque expedit vbi vinci necesse est, dec.120,num. 1.Taia.

Cedere alius potest ius, quod habet, & alius vendere rem, dec.45.num.2.Taia.

CEDVLA.

Vide etiam in verf. Apocha, Scriptura.

Cedula Bancharia veræ, & actuali numerationi æquipollet, dec.337.num.17.Otalor.

Cedula Bancharia postquam fuit à debitore subscripta, & à creditore acceptata, irreuocabilis est, dec.337.num.15.Otalor.

Cedula, & obligatio depositarij licèt non appareant, non inde excluditur depositum vere, & realitèr non fuisse factum, decis. 116. num.16,& seq. Alberg.

Cedula Bancharia multum differt à simplici ordine, dec.337.num.14. Otalor.

Cedula S. Montis, vel illa, quæ nuncupatur Bancharia,statim transfert dominium pecuniarum in eam recipientem, decis. 338. numer.11,Otal.

Cedula Bancharia, vel S. Montis veræ, realis, & actualis solutionis pecuniarum vices supplet, dec.338.num.12.Otal.

Cedula Bancharia, vel S. Montis non dicitur simplex notula pecuniarum in eodem Sac. Monte, vel Bancho existentium, quamuis sub illa ordo soluendi factus sit, decis. 338. num.13.Otal.

CELEBRATIO MISSARVM.

Vide etiam in verf. Anniuersarium.

Celebratio Missarum Capellano iniuncta non arctat ad residentiam præcisam, cum possit adimpleri per alium, decis. 335. num. 8. & seqq. Carp.

Celebrationem Missarum per se ipsum,vel residentiam non important plura verba, quæ hic notantur, à testatoribus in fundatione apposita, dec.335,num.17 Carp.

CENSVRÆ,

Vide etiam in verf. Excommunicatio.

Censuræ, vt relaxari possint requiritur contumacia, & inobedientia, & ideo contumaces non contumaces non fulminantur, dec.107.numer.2.Emer.

Censuras non incurrit, qui probabiliter erdit,

det, ſe non poſſe compelli, deciſ. 167. nu. 7. Paulucio.

Cenſuras ad euitandas ſufficit ſola paritio verbalis, & oblatio obedientiæ, deciſ. 107. numer. 5. Emerix.

Cenſuras non incurrit, qui præſtat patientiam, non contradicendo mandatis, dec. 107. numer. 7. Emer.

Cenſuræ extra curiam plerumque ſine debita cauſæ cognitione proferuntur, & ideo etiam ſine cauſa faciliter abſoluuntur, deciſ. 167. num. 11. Paul.

CENSVS.

Vide etiam in verſ. Diſdicta.

Cenſus venditur, mediante ſimplici ordine, de facili poteſt in pecuniarum ſolutione deludi, dec. 338. num. 9. Otal.

Cenſus conſtitutus, mediante cedula S. Montis à cenſus venditore ſubſcripta, & à venditore acceptata, remanet validus, & ſubſiſtetur, dec. 338. num. 10. Otal.

Cenſus creatus contra formam Conſtitutionis *B. Pij V.* remanet nullus, deciſ. 338. numer. 2. Otal.

Cenſus ſine numeratione pecuniæ conſtitutus, eſt nullus in totum, etiam pro ſumma verè, & realitèr ſoluta, dec. 338. n. 3. Otal.

Cenſus ſuper bonis dotalibus impoſitus, & de quo in ipſa conſtitutione dotis mentio facta eſt, non poteſt deinde à coniugibus impugnari, dec. 174. num. 12. Paul.

Cenſus, ſeu penſiones Ciuitatis Auen. ſolui debent in moneta præſcripta à Regulamentis Cardinalis de Armeniaco, deciſ. 329. numer. 4. Rondin.

Cenſus extingui poteſt, etiam ſine actu retroſimili, quinimo minutatim, & paulatim, deciſ. 347. num. 1. & per totam, amplia inter domeſticos, vt ſup. num. 10. & 24. Alberg.

Cenſus, quod fuerit ex pluribus ſolutionibus extinctus non releuat, quod illæ non appareant factæ in eam cauſam, & quando, deciſ. 347. num. 25. & num. anteced. & ſeq. Alb.

Cenſus extinctio probatur etiam argumentis, & coniecturis, quæ qualia ſint, dec. 347. numero 10. vide per totam deciſ. Alberg.

Cenſus creatus mediante ordine Sac. Montis Pietatis, ideò à Rota aliquando validus reputatus eſt, quia plures circumſtantiæ concurrebant in illo, dec. 337. num. 12. Otal.

Cenſus creatus mediante ordine directo Sac. Monti Pietatis eſt nullus, etiamſi dictus ordo fuiſſet immediatè ab impoſitore exactus, dec. 337. num. 6. Otal.

Cenſus creatus mediante ordine Sacri Montis, nullus eſt, quamuis pecunia fuerit poſt ea verè, & realitèr ſoluta, dec. 338. n. 5. Otal.

Cenſus impoſitus ſine interuentu pecuniæ numeratæ remanet nullus, deciſ. 337. numer. 1. Otalora.

Cenſus quod verè extinguatur, & illius iura cedantur inſimul ſtare poſſunt, dec. 322. numer. 14. & ſeqq. Rond.

Cenſus per actum retroſimilem extinctus, licet dicatur ceſsus, attamen realiter eſt extinctus, & ceſſio in hac cauſa, quid impor-

tet, dec. 322. num. 13. & ſeqq. Rond.

Cenſus habetur pro extincto, quotieſcumque eſt, in facultate creditoris repetere ſortem, dec. 336. num. 8. Carp.

Cenſus contra poſſidentem titulo ſingulari, vel vniuerſali qualiter præſcribatur, d. 383. num. 7. Rond.

Cenſus pacta, quæ ſunt contra diſpoſitionem Pianæ Conſtitutionis, dummodo non ſint contra illius ſubſtantiam vitiantur, & non vitiant, dec. 34. num. 12. Alberg.

Cenſus impoſitio facta à filijs ſuper bonis patris tamquam propriis, quatenus probet, vel excludat poſſeſſionem eiuſdem patris, dec. 209. num. 10. & ſeqq. Alberg.

Cenſus impoſitio facta à filio ſuper bonis ſibi à patre aſſignatis, ſciente, & conſentiente patre, apertè demonſtrat aſſignationem fuiſſe perpetuam, dec. 305. num. 14. Paul.

Cenſus extinguitur, ſi fundus cenſitus ex cauſa neceſsaria anterioris hypothecæ fuerit euictus, dec. 136. num. 1. Carp.

Cenſus à grauato impoſiti ſuper bonis fideicommiſſi ſuper detractionibus ſubſtinentur, dec. 346. num. 10. Taia.

Cenſus impoſitus ſuper domo poſtea collapſa, vel à flumine diruta, quatenus ſubſtineatur ſuper reliquijs, quæ remanſerunt, dec. 383. num. 16. Rond.

Cenſus quatenus poſſit extingui per ſolam confeſſionem de recepto, deciſ. 224. nu. 7. Albergato.

Cenſus dicitur extinctus per actum retroſimilem, ſi ex illius pecunijs poſtea alius cenſus creatus ſit, dec. 224. num. 8. Alberg.

Cenſus creditor licet cuadat dominus rei cenſitæ, habet tamen iura retractus æque ante, ac poſt acquiſitionem eiuſdem fundi, d. 143. num. 9. Calat.

Cenſus extinctus ratione acquiſitionis fundi cenſiti, eo cuicto, dicitur reuiuiſcere, d. 143. num. 10. Calat.

Cenſus vbi remanſit extinctus, tunc creditori conceditur reſtitutio ſortis, deciſ. 300. nu. 4. Albergato.

Cenſus remanet extinctus, ſi fundus cenſitus ratione anterioris hypothecæ, iudicis auctoritate ſubhaſtatus ſit, deciſ. 300. numer. 5. Albergato.

Cenſu nullo exiſtente, nulli etiam debentur fructus, neque damna, aut intereſſe peti poſſunt, dec. 337. num. 5. Otalor.

Cenſus, & crediti negatiua, ſeu non exiſtentia probatur, ſi de eis in inuentario creditoris nulla mentio, aut deſcriptio facta ſit, d. 383. num. 5. & 12. Rond.

Cenſus impoſitio cum non fiat niſi à Domino fundi iuncta cum aliis coniecturis probat poſſeſſionem impouentis, deciſ. 151. nu. 8. Albergato.

Cenſus retrouendi poteſt etiam ſine diſdicta, & ab eo, qui aliena negotia gerit, deciſ. 224. num. 10. Alberg.

Cenſus per dationem inſolutum non extinguitur, ſi illam reuocari contingat, deciſ. 43. num. 5. & num. 7. Calat.

Census à fideicommissario impositus super bonis fideicommissi, subsistinetur ratione legitimæ, dec. 367. num. 1. & 3. Alberg.
Census cessus, non autem ab emptore extinctus, est causa retractus, decis. 120. num. 8. Calataiu.
Census semel per dationem insolutum extinctus, in casu euictionis non reuiuiscit in futurum, sed agitur ex contractu nouato, decis. 381. num. 15. Rondin.
Census à principio nullus, vel postea resolutus ex defectu materiæ, subsistinetur adhuc in præiudicium impositoris, decis. 336. nu. 11. Carpineo.
Census nullitas proueniens ex defectu materiæ, distinguitur à nullitate resultante ex defectu formæ, dec. 366. num. 10. Carp.
Census impositus super domo, ea diruta, non subsistinetur super nouo ædificio, quamuis in alius area, & solo constructo, decis. 333. numer. 18. Rond.
Censum durare, & esse in facultate creditoris consequi sortem, incompatibilia sunt, decis. 336. num. 9. Carp.

CENTENARIA.

Vide etiam in verf. Possessio, Præscriptio.
Centenaria requiritur ad probandum iuspatronatus, & quando, decis. 39. numer. 5. Emerix.
Centenaria præbet titulum irrefragabilem, decis. 251. num. 31. Paul.
Centenaria, & immemorabilis æquiparantur ad vim priuilegii. dec. 106 nu. 27. Taia.
Centenaria, & immemorabilis afferunt meliorem titulum de mundo, decis. 152. num. 2. amplia vt num. seq. Pal.
Centenaria, an æquipolleat immemorabili super probatione iurispatronatus in Potentatibus, & Vniuersitatibus, decis. 6. numer. 3. Rondinino.
Centenaria præscriptio debet esse completa, & octoginta, & amplius anni non sufficiunt, dec. 6. num. 5. Rond.
Centenariam iam completam non eneruat, aut dirimit actus particulares in contrarium gestos, dec. 251. num. 35. Paul.
CENTVM vltra annos quis meminerit cum nemo vixerit, decis. 106. numer. 29. Taia.
CERTITVDINEM sufficientem habens, illam sine iusta, & rationabili causa, denuò suboriente, dimittere non tenetur, dec. 257. num. 2. Paul.
CERTVM *vide in verf.* Incertum.

CESSIO.

Vide etiam in verf. Assignatio, Datio insolutum, Retractatio.
Cessio secunda facta post primam cessionem, verificatur in reliqua parte, non autem de ea antecedenter cessa, decis. 302. numer. 9. Paul.
Cessio facta de effectibus alicuius loci intelligitur de credito in eo loco ad cedentem spectante, nisi de aliis effectibus doceatur, dec. 263. num. 14. Paul.
Cessio beneficij, quæ permittitur cum extraneo, multo magis fieri potest cum filius compatrono, dec. 102. num. 4. Rond.
Cessio solius crediti, non autem bonorum indicat bona iure pignoris, non dominij fuisse possessa cum alioquin bona ipsa cessa, & vendita fuissent, dec. 374. nu. 9. Rond.
Cessio vera quando dicatur, & quando simplex promissio cedendi, decis. 279. num. 5. Emerix.
Cessio, seu venditio facta sub conditione beneplaciti Apostolici ab emptore, vel cessionario impetrandi, eo non obtento in simplicem administrationem resoluitur, decis. 279. num. 6. Emer.
Cessio generalis omnium iurium, importat etiam cessionem iuris accrescendi, decis. 77. num. 19. Taia.
Cessio beneficij ad effectum vnionis per sedem Apostolicam demandatæ, non subiacet Constitutioni B. Pij V. super prohibita resignatione fauore certæ personæ, dec. 102. num. 9. Rond.
Cessio simplex, an potius operetur translationem iurium cessorum, vel solam renunciationem importet, decisi 387. num. 5. & sequent. Taia.
Cessio iurium reportata ab hærede nouum titulum non importat, sed solum antiquum dominium conseruat, decis. 414. numer. 14. Alberg.
Cessio emptori, vel accollatario facta intelligitur solum respectu anterioris hypothecæ, cum qua illa compatibilis est, decis. 143. numer. 3. Calat.
Cessio census facta emptori, seu accollatario non suffragatur ad effectum prælationis cõsequendi retractum, dec. 143. nu. 4. Calat.
Cessio quatenus cessionario suffragetur pro sola summa soluta, aut etiam pro toto credito, dec. 360. num. 13. & seqq. Alberg.
Cessio reportata non in totum, sed pro sola summa soluta, perneccsse conuincit nomen totum creditum, sed solam illius partem fuisse quæsitam, dec. 414. nu. 27. Alberg.
Cessio comprehendit omnia bona, & iura, quæ specificantur in ea, decis. 177. num. 6. Calataiu.
Cessio census extincti quid operetur, & ad quem effectum cessionario suffragari possit, decis. 322. num. 15. Rond.
Cessio licet requiratur ad effectum agendi, non tamen est necessaria ad effectum excipiendi, dec. 239. num. 19. Rond.
Cessionem obtinens, ratione proprii interesse, ad effectum tolum sua iura, vel bona vendi, non subiacet legibus illam irritantibus, dec. 360. num. 16. Alberg.
Cessionem expiscare dicitur extraneus, qui inhiando alienis substantijs, illam animo, & intentione vexandi procurat, decis. 360. numer. 15. Alberg.

CESSIONARIVS.

Cessionarius Cameræ illius iuribus, & priuilegijs in omnibus vti potest, decis. 353. num. 1. Calataiu.
Cessionarius si etiam à cedente mandatum pro-

procuræ ſuſtepit ad exigendum, quatenus illius nomine exegiſſe dicatur, dec.62.nu.4. & num. anteced & ſeqq. Taia.
Ceſſionarius repræſentat in omnibus perſonam cedentis, cuius iuribus vti poteſt ad quemcumque effectum, deciſ. 300. nu. 11. Albergato.
Ceſſionarius non poteſt ſe reuertere, & pulſare cedentem, niſi oſtendat ſe pulſaſſe debitores celsos, eoſque allegaſſe, & probaſſe debiti ſolutionem, deciſ.302.numer.8. Pauluccio.
Ceſſionarius, cui ſolum facta eſt promiſſio de cedendo, ſi poſſedent, tanquam adminiſtrator poſſediſſe dicitur, deciſ.390. num. 3. Calatau.
Ceſſionarius præſumitur inquiſiuiſſe veritatem crediti ceſſi, nec illam inueſtigare prætermiſiſſe, dec.399.num.4. Taia.
Ceſſionarius cenſus ſuccedit in omnibus iuribus cedentis, & ita etiam in iure petendi retractum, dec.120.num. 1.Calat.
Ceſſionarius cenſus emensrem cenſitam poteſt cenſuarios poſteriores excludere, & rem emptam defendere, eamque pro ſe retinere, dec. 120.num.3.Calat.
Ceſſionarius etiam ſi creditum ſit difficilis ex actionis, docere debet de diligentijs contra debitorem factis, vt poſſit redire contra cedentem, dec.308. num.13.Paul.
Ceſſionarius pro minori pretio acquirens creditum clarum, & liquidum, illius integrum pretium exigere poteſt, deciſ. 117. numer. 5. Rondin.

CHARITAS.

Charitas prima incipit à ſemetipſo, deciſ. 369. num.40, Matth.
Charitatis operibus exercendis pro ſtimulo ſuæ pietatis nemo prohibendus eſt; dec.200. num.33.Paul.

CHARIBDIS Fouea, Scilla.

CHORVS licèt in Veſperis Sabbati immutet tabellam inſcriptam verbo *Chorus*, non ideò declarat ab illa hora incipere diem naturalem ſequentis hebdomadæ, deciſ.98. nu.16. Alberg.

CIPPVS.

Cippi appellatione comprehenduntur etiam deſcendentes ex fœminis, vbi ex vocatione fœminarum non fuit habita ratio conſeruandi agnationem, dec. 208. n. 4. Emer.
Cippi nomine veniunt etiam deſcendentes ex fœminis, quando iſtæ in defectu maſculorum ſunt vocatæ, dec.97.n.7. Emer.

CIRCVITVS inutiles euitandi ſunt, dec. 185. num.35.Alberg.

CITARE.

Citari vt quis debuiſſet in commutatione voluntatis defuncti requiritur, quod illam impedire potuiſſet, dec.267.num.15. Alberg.
Citari quatenus aliquis poſſit in domo, quam de tempore citationis exequutæ non habitabat, dec. 330.num.3.& ſeqq. Calat.

CITATIO.

Citatio ad dicendum contra commiſſionem in cauſis appellationum dicitur primum facta, deciſ.108.num.1.& 2. Calat.
Citatio partis non requiritur in probando naufragio, vel depræda tione nauis, ſequutis in longinquis regionibus, dec. 309. nu. 12. Matth.
Citatio partis eſt omnino neceſſaria in probanda depræda tione, vel naufragio nauis, quoties pars reperitur præſens, dec.309.n.1. Matth.
Citatio perſonalis vbi non requiritur, ſufficit, quod illa in domo facta ſit, dec. 310.num.9. Calat.
Citatio perſonalis non requiritur in iudicio obligationis Cameralis, ſed ſufficit citatio domi, dec.316.n.10.Vicec.
Citatio conſanguineorum ad intereſſendum in contractu, vel teſtamento mulieris, ad debeat ſubſcribi à iudice. deciſ.195. num.6. Emerix.
Citatio licèt tolli non poſſit in iure quæſito, tamen auferri valet in iure quærendo, d.377. num.24.Rond.
Citatio facta domi vltimæ habitationis citati, valida reputatur, etiam ſi ille non amplius habitet in ea, & quando, dec. 330. num. 5. Calatau.
Citationis nulliter executæ defectus ſanatur, ex notitia, quam de ea habuit citatus, d.370. num.9. Alberg.
Citatione ad dicendum contra commiſſionẽ etiam infra annum non reproducta, ſi commiſſio fuit à plen. Signatura obtenta, & in actis exhibita, ſufficit pro non deſertione appellationis, dec. 108.num.2.Calat.
Citationes perſonales, quæ fiunt in cauſis cõmiſſarijs, & exequutionis literarum Apoſtolicarum, cadunt ſub diebus tantummodò Lunæ, Mercurij, & Veneris, dec.401. nu.17. Bourlem.

CITATVS.

Citatus domi dimiſſa copia, contumax factus eſſe reputatur, dec.165.nu 19. Rond.
Citatus coram perito, ſi nihil oppoſuit, aut opponere non poterat, ſibi præiudicat, & relatio eiuſdem periti ſubſtinetur, deciſ. 90. num. 19.Paul.
Citatus, ſi aſſeruit ſibi executam fuiſſe citationem, nullitatem executionis illius amplius allegare non poteſt, deciſ. 370. num. 10. Alberg.
Citatus ad informandum peritus, ſi non comparuit, & illum informare neglexit, non poteſt allegare illum confuſè retuliſſe, deciſ. 182.num 4.Rond.

CIVES.

Ciues Caſinenſes ſequuta euerſione eorum ciuitatis, facta à Barbaris, conuolarunt ad Oppidum Sancti Germani, dec. 196. nu.12. Alberg.
Ciues ne grauentur laboribus, & expenſis, reſpublica inuigilare debet, deciſ. 53. num. 6. Alberg.
CIVILITAS teſtatori extero conceſſa denegari non poteſt illius hæredi, dec.71. nu.28. Paulucc.
Ciuilitas. *vide etiam in verſ.* Incolatus.

CIVI-

CIVITAS.

Vide etiam in verſ. Communitas, Reſpublica.

Ciuitas nunquam moritur, deciſ. 52. num. 27. Alberg.

Ciuitas vicinior dicitur ſubrogata in locum alterius Ciuitatis deſtructæ, dec. 196. nu. 13. Alberg.

Ciuitas reſultat ex eo, quod in illa adſit Epiſcopus, dec. 69. num. 14. Paul.

Ciuitas Caſini de tempore aduentus S. Benedicti Epiſcopali ſede gaudebat, dec. 196. n. 5. Alberg.

Ciuitas Caſini præclara Latinorum Vrbs appellatur, & plura de ea, dec. 56. nu. 2. & ſeqq. Alberg.

Ciuitas S. Germani fuit extructa á Bertario Abbate iuxta Monaſterium ab eo adificatũ ad radices Montis Caſini, d. 407. n. 11. Alb.

Ciuitas S. Germani non aderat de tempore S. P. Benedicti, dec. 407. n. 12. Alberg.

Ciuitas Hortana eſt in diſtrictu, dec. 235. nu. 3. Emerix.

Ciuitatis nomen ſecundum Italiæ conſuetudinem non tribuitur, niſi locis habentibus proprium Epiſcopum, dec. 196. n. 22. Alb.

Ciuitatis proprio nomine expreſſio, ſine ſuperaddito verbo Ciuitatis, intelligitur de Comitatu, ſecus verò ſi adijciatur etiam verbum Ciuitatis, dec. 252. n. 4. Taia.

Ciuitatis deuaſtatio eſt vna ex legitimis cauſis transferendi vnam Eccleſiam ad aliam, deciſ. 56. num. 36. Alberg.

Ciuitates, & Coloniæ ab initio naſcentis Eccleſiæ conſueuerunt erigi in Cathedrales, & Epiſcopali dignitate decorari, dec. 56. num. 3. & 6. Alberg.

in CLARIS non attenduntur argumenta, & coniecturæ, dec. 185. num. 10. Alberg.

CLAVIVM traditio denotat poſſeſſionem, deciſ. 183. num. 10. Taia.

CLAVSVLA IN GENERE.

Clauſula in fine ponta quando referatur ad omnia præcedentia, dec. 366. n. 16. Taia.

Clauſula, quæ reſpectu vnius rei, vel perſonæ non eſt conditionalis, ita nec etiam conditionalis eſſe poteſt reſpectu alterius, dec. 144. num. 5. Paul.

Clauſulæ generales indulti non ita accipiendæ ſunt, vt ſub inuolucro verborum concedenti præiudicent, dec. 385. n. 22. Rond.

Clauſulæ quamuis generales, & vniuerſales famulantur naturam indulti, cui ſunt adiectæ, dec. 385. n. 19. Rond.

Clauſulæ præiudiciales appoſitæ in concordia, ei ſuffragantur potiùs, quàm præiudicent, ſi illa non impugnatur, ſed exequutioni demandari petatur, dec. 191. n. 13. Calat.

CLAVSVLA IN SPECIE.

Vide etiam in verſ. Dictio, Pronomen, Verba.

Clauſula *ad habendum* non egreditur terminos emphyteuſis, cui apponitur, dec. 363. nu. 5. Emerix.

Clauſula *ad habendum* appoſita in parte diſpoſitiua, facit emphyteuſim eſſe hæreditariam, & tranſitoriam ad quoſcumque, quoties cætera verba inueſtituræ non diſſentiunt, dec. 332. num. 8. Vicec.

Clauſula *ad habendum* tribuit facultatem diſponendi de bonis, eaque alienandi, etiam in extraneis, dec. 311. n. 3. Alberg.

Clauſula *ad habendum* indicat à ſe abdicatum fuiſſe dominium, & translatum in alium, dec. 305. n. 5. Paul

Clauſula *ad habendum* intelligitur quatenus bona perpetuò apud poſſeſſorem remaneant dec. 213. n. 26. Alberg.

Clauſula *ad habendum* famulatur contractui, cui adhæret, & iuxta illius naturam regulatur, dec. 213. n. 27. Alberg.

Clauſula *alteri*, qui ad legitimam præſertur exequutionem, dec. 63. nu. 12. Rond.

Clauſula *amoto* facit exequutorem mixtum, & reddit iudicium ordinarium, dec. 63. num. 2. Rondin.

Clauſula *ceſſans, annullans* &c. verificatur in præcedentibus actibus ex cauſa mortis, non autem inter viuos à teſtatore factis, dec. 305. num. 30. Paul.

Clauſula *citra innouationem* operatur, vt nihil prorſus innouandum ſit, deciſ. 411. nu. 21. Florex.

Clauſula *citra innouationem*, quatenus potiùs referatur ad vnum, quàm ad aliud, dec. 411. num. 22. Florex.

Clauſula *codicillaris* operari poteſt in ſubſtitutione vulgari, dec. 328. num. 10. Taia.

Clauſula *codicillaris* non ſupplet defectum voluntatis teſtatoris, deciſ. 386. num. 37. Albergato.

Clauſula *conſtito* claras, & perſpicuas exigit probationes, non autem præſumptiuas, & fictas dec. 348. num. 4. Alberg.

Clauſula *conſtito* requirit verificationem expreſſorum, dec. 348. num. 3. Alberg.

Clauſula *conſtito de tribus*, vel *de duabus* plurimum explicatur, dec. 8. n. 1. & ſeq. Taia.

Clauſula *conſtituti* transfert poſſeſſionem conſtituentis in conſtitutarium, dec. 330. nu. 2. Calataiu.

Clauſula *conſtituti*, quia transfert poſſeſſionem in conſtitutarium, perneceſſe illam ſupponit in conſtituente, deciſ. 390. num. 10. Callataiu.

Clauſula *conſtituti*, & *precarij*, vt ſuum poſſit operari effectum, requirit probationem creditoris, & vtriuſque poſſeſſionis, dec. 293. n. 3. Emerix.

Antiquæ nempè debitoris, & modernæ rei conuenri. ibid.

Clauſula *conſtituti* expirat, poſteaquam mandatum relaxatum eſt, deciſ. 237. num. 12. Paulucc.

Clauſula *conſtituti* probat poſſeſſionem conſtituentis contra quoſcumque habentes cauſam ab eo, dec. 231. num 9. Alberg.

Clauſula *conſtituti* appoſita in contractu ſimulato, & ficto, nihil operatur, dec. 14. num. 7. & ſeqq. Calat.

Clauſula *conſtituti* nihil operatur contra non habentem cauſam à conſtituente, deciſ. 237. num. 17. Paul.

Clauſula *conſtituti* famulatur qualitatem, & natu-

naturam contractus, cui apponitur, dec.14. num.8.Calat.

Clausula *constituti* transfert possessionem in constitutarium ad quemcumque effectum, dec.186.num.16.Alberg.

Clausula *constituti*, vel iuramentum requirunt praescriptionem triginta, vel quadraginta annorum, itant minor non sufficiat.dec.26. num.8.Alberg.

Clausula *constituti* licèt per modum fictum, verum tamen dominium, & possessionem transfert, dec.305.num.12.Paul.

Clausula *constituti* nihil operatur in contractu, de cuius validitate dubitatur, dec.14.num.9. & 10. Calatain.

Clausula *constituti* super incertis, vel ratione incertorum, nihil operatur, dec.296. nu.11. Paulucc.

Clausula *constituti* est accessoria contractus, & ideò non subsistente principali, nihil operatur, dec.296.num.8. Paul.

Clausula *constituti* suspenditur donec durat iudicium simulationis contractus, dec.14.n.11 Calatain.

Clausula *constituti* probat possessionem constituentis, tam contra constitutarios, quàm contra habentes causam ab eis, dec.64. n.2. Emerix.

Clausula *constituti* in instrumento donationis apposita, non excludit simulationem, si donator possidere continuauit, & quando, decis.13.num.24.& num.antecod. & seqq. Calatain.

Clausula *constituti*, & *Precarij* tribuit associationem, & facultatem capiendi possessionem propria auctoritate, etiam non citato tertio possessore, attento formulario Bononiæ, dec.71.num.4.Calat.

Clausula *constituti* transfert possessionem donatoris constituentis in donatarium, dec. 357. num.4.Taia.

Clausula *constituti*, vt suum operetur effectum, requiritur, vt constiturarius sit præsens, vel re integra postea ratificet, aliàs secus, d.357. num.5.Taia.

Clausula *constituti* tunc solum transfert possessionem, quando constituens viuens habet animum, & intentionem illam transferendi in constitutarium, decis. 357. num.6. Taia.

Clausula *constituti* nihil operatur, si constitutarius sciens possessionem apprehensam ab alio, neglexit, etiam per modicum tempus recuperare possessionem naturalem, quam habebat, dec.357.num.7.Taia.

Clausula *constituti* famulatur in omnibus naturam principalis contractus, & eum sequitur dec.183.num.13.Taia.

Clausula *constituti* probat possessionem constituentis, & facit possessionem constitutarij. dec.183.num.5.Taia.

Clausula *cum facultate manutenendi quem de iure*, executionem iam factam non reuocat, decis.101.num.3.Paul.

Clausula *cum facultate manutenendi quem de iure*, suspendit executionem, non solum faciendam, sed factam, quoties illa non fuit legitimè facta, dec.401.num.7.Bourl.

Clausula *derogatoria* intelligitur in testamento ad pias causas, dec.194.num.8.Emer.

Clausula *derogatoria* tacitè subintellecta, tacitè etiam reuocatur, dec.194.num.9. Emer.

Clausulæ *derogatoriæ* virtus si tenacitèr admittatur, inducitur necessitas, quæ diminuit libertatem testandi, decis.211.num.16. Paluccio.

Clausula *derogatoria* posteriori voluntati, & testamento speciali nota digna refertur, & approbatur, dec. 211.n.11.& seqq. Paul.

Clausula *derogatoria* vires adimit cuicumque testamento postea condito, d.211.n.12.Paul.

Clausula *derogatoria vid.etiã in vers.* Derogatoria.

Clausula *dummodo nulli de tempore datæ sit ius quæsitum*, præseruat ius partis, dec.208.n. 12. Paulucc.

Clausula *dummodo non sit alteri ius quæsitum*, quid operetur, dec. 30.num.11.Emer.

Clausula *dummodo remaneant centum pro Rectore*, verificari debet non solum de tempore gratiæ, sed etiam in futurum, dec. 372. nu.6.& 7. cum seqq. Rond.

Clausula *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat* facit gratiam conditionalem, decis.274. num.6.& 7.Alberg.

Clausula *dummodo possessio sit vacans, & sine præiudicio habentium meliora, & potiora iura*

Non suspendit acquisitionem possessionis, sed eam resoluit, si constat de iure, & præiudicio alterius, seu de alio possessore, d.398. num.7.Rond.

Clausula, *& non alias* subintelligitur in reseruatione pensionis reseruatæ occasione dimissionis beneficij, quamuis illa expressa non sit, dec.342.num.5.Beuil.

Clausula, *& non alias, aliter, nec alio modo*, semper censetur apposita in resignatione facta fauore certæ personæ, dec:375. nu. 6. Rond.

Clausula *in parte, & partibus vide etiam in vers.* Liber.

Clausula *in perpetuum* famulatur naturam contractus emphyteutici, in quo reperitur, dec. 363.num.6.Emer.

Clausula *in perpetuum*, iuncta clausula *ad habendum* eo magis reddit emphyteusim hæreditariam, & transitoriam ad quoscumq; hæredes, dec.372.num.9. Viceeom.

Clausula *in perpetuum*, in emphyteusi Ecclesiastica concessa pro hæredibus, si habeat aliam etiam leuem coniecturam, facit illam transitoriam ad quoscumque, decis. 52. nu. 4. Alberg.

Clausula *iura iuribus addendo* primæuam acquisitionem non tollit, decis. 14. numer. 3. Calatain.

Clausula *non aliter, nec alio modo*, pactum resolutiuum includit, & adimit consensum ab actu, decis. 213. numer. 4.6.& 7. Alberg.

Clausula *omni meliori modo* non comprehendit actionem diuersam, & diuerso nomine competentem, dec. 111.num.11. Calat.

Clausula *omni meliori modo* confirmat solum, & corroborat voluntatem testanti, non autem

tem

tem illam alterat, vel extendit, decis. 349. num.6 Emer.
Clausula *omni meliori modo* importat actum magis vellem, & proficuum fuisse factum, dec.371.num.22.Alberg.
Clausula *omni meliori modo* apponi solet in monitorijs, libellis,& in quolibet actu iudiciario,dec.111.num.6.Calat.
Clausula *omni meliori modo*,& clausula *codicillaris* operantur, quod legitima titulo, & iure institutionis dicatur relicta, decis. 359. n.5. Emer.
Clausula *parito* operatur, vt appellans non audiatur nisi restitutis fructibus,ac refectis expensis,dec.412.num.1.Guazard.
Clausula *poni ad partes, & sine praeiudicio iurium partium*, omnia iura praeseruat,dec.16.n.12. Alberg.
Clausula *praestita fideiussione de reficiendo melioramenta*, non suffragatur quotiescumque de eis saltem in genere constat, dec.322.n.4. Rond.
Clausula *pro heredibus* adiecta transactioni factae super bonis fideicommissi, refertur ad portionem, de proprio à grauato solutam, dec.209.num.25.Alberg.
Clausula *pro se, & haeredibus* apposita in transactione facta a grauato super bonis fideicommissi, intelligitur de haeredibus,& successoribus ad idem fideicommissum vocatis, dec.209.num.21. Alberg.
Clausula *prout de iure* praeualet conditionalis verba *purgatis attentatis*, dec.230.n.13.Taia.
Clausula *prout* quando potius tenorem verborum, quam substantiam importet,dec.202. num.29.Alberg.
Clausula *prout*, & clausula *ad instar* parificationem inducunt, & quando, dec.98.nu.19. & seqq.Alberg.
Clausula *purgatis attentatis* intelligitur prout de iure,dec.230.n.13.Taia.
Clausula *purgatis attentatis* licet in commissione sit cassata, non ideo illa dicuntur reiecta, cum solum approbari noluerint, decis.230.num.8.Taia.
Clausula *quam, & quas* licet tribuat facultatem procedendi prout in prima, nihil operatur, si ita verò processum non sit, & num. seq. dec.237.num.13.Paul.
Clausula *quam, & quas* comprehendit omnes causas, tam motas, quam mouendas circa pertinentia ad negotium principale, decis.100.num.3.Calat.
Clausula *quam, & quas* concedit facultatem procedendi prout in prima, decis. 140.n.6. Emer.
Clausula *quam, & quas* porrigitur ad sola annexa, & connexa, decis. 146. n.5.Taia.
Clausula *quibuscumque, &c. & illorum tenores* appositae in Gratia Pontificis,derogant Statuto disponente contrarium, dec.339.n.24. Taia.
Clausula *quorum tenores* non extenditur ad ea, quae non fuerunt expressa Pontifici, d.148. num.19.20.& 21. Alberg.
Clausula *reuocationis attentatorum* non importat refectionem expensarum, & damnorum, si actus à iudice vigore suarum facultatum factus sit, dec.230.num.11.Taia.
Clausula *reuocato quolibet alio testamento*, pernecesse intelligitur de primo, valdè condito, dec.194.num.10.Emer.
Clausula *secundum naturam emphyteusis*, concessionem, seu recognitionem ad illius terminos restringit,dec.340.num.10. Beuil.
Clausulae *si ita est*, aut *si tibi constiterit* reddunt exequutorem mixtum, decis. 148.num.2. Alberg.
Clausula *sine praeiudicio* praeseruat iurisdictionem iudicis, à quo, tam super liquidatione fructuum, quam expensarum, damnorum, & interesse, decis. 412. numer. 4. & seqq. Guaz.
Clausula *sine praeiudicio proximiorum* intelligitur quoad alios effectus, non autem quoad renouationem, quae non debetur, dec. 358. num.38.Rond.
Clausula, *sine praeiudicio iurium partium*, vtriusque litigantis, vel interesse habentis iura praeseruat,dec.171.num.9.Calat.
Clausula *sine praeiudicio* non potest praeseruare ius, quod expressè immutatur, sed de alijs iuribus intelligenda est, dec.103.n.6.Calat.
Clausula legitimationis *sine praeiudicio fideicommissi, & vocatorum*, non praeiudicat, vbi legitimatus succedit ex voluntate defuncti, dec.377.num.27.Rond.
Clausula *si quid exequendum* requirit iustificationem ex ijsdem actis, decis.113. num.13. & vide nu. seq.Emer.
Clausula *si quid exequendum* non suffragatur stante diuersitate materiae, & mandati, decis. 237.num.16. Paul.
Clausula *sine sit filius sine* non quid operetur, dec.36.num.2.Rond.
Clausula *sublata, & decretum irritans* claudunt os parti, & afficiunt etiam iudices, eorumque iurisdictionem tollunt, dec.262.nu.8. Alberg.
Clausula *sublata, & decretum irritans* operatur, quod si secus Iudices iudicauerint, nulliter, & iniustè iudicasse dicantur, dec.52.nu.14. Alberg.
Clausula *sublata*, & decretum *irritans* tollunt facultatem aliter iudicandi, decis.49.nu.14. & 15. Alberg.
Clausula *sublata*, *vide etiam* Decretũ irritans.
Clausula *summarie simpliciter, & sine strepitu, ac figura iudicij* viam exequutiuam importat, dec.265.num.3.Alberg.
Clausula, *super certis, & incertis* apposita reseruationi vnius pensionis, & super vno beneficio, non refertur ad aliud beneficium, & pensionem,dec.33.num.6.Calat.
Clausula *verificato* reddit exequutorem mixtũ & facit iudicium ordinarium, dec.63.nu.2. Rond.
Clausula, *verificato priùs iurepatronatus coram Ordinario*, quare in Literis Apostolicis apponatur,dec.39.num.12.Emer.
Clausulae *verificato iurepatronatus, modo, & dummodò alteri non fuerit ius quaesitum*, faciunt exequu-

quutorem mixtum, decis. 208. numer. 15. Paul.
Clausula *verificatis narratis* reddit gratiam conditionalem, & æquiparatur clausulæ *si ita est*, aut *si ita constiterit*, decis. 148. num. 7. Albergato.
Clausula *vocatis vocandis*, *omnia &c. & verificatis &c.* faciunt exequutorem mixtum, & reddunt iudicium ordinarium, decis. 63. nu. 2.
Clausula *ut hactenus observatum est* quatenus ad conditionem inducat, dec. 144. num. 4. & seq. Paul.
Rond.
Clausula, *ut asseris*, operatur, vt non verificatis narratis, grata fit nulla, & subreptitia, dec. 379. n. 8. & sup. 1 num. 4. Taia.
Clausula, *ut asseris*, in literis prouisionum semper apponi consueuit, & ideò reddit gratiam conditionalem, vt veniat iustificanda, dec. 179. num. 9. Taia.
Clausula, *ut asseris* consequutiua ad valorem narratum, transfert onus in pensionarium probandi narrata, quia Pontifex illius affectionem sequutus, ideo reseruauit pensionem, dec. 375. num. 2. Rond.

CLERICATVS.

Clericatus non probatur ex simplici enunciatiua emissa in supplicatione porrecta Pontifici, dec. 353. num. 3. Calat.
Clericatui renunciasse dicitur qui exercet officium incompatibile cum clericatu, decis. 253. num. 3. Alberg.

CLERICVS.

Vide etiam in verf. Episcopus, Parochus.
Clericus ex sola assumptione officij secularis clericatu priuatur, etiam si actus particulares illi repugnantes probati non sint, decis. 172. num. 6. Taia.
Clericus vt amittat pensiones per assumptionem officij secularis, requiritur quod illud sit omnino incompatibile, & contrarium statui clericali, dec. 253. num. 10. Alberg.
Clericus dicitur renunciare clericatui, eo ipso, quo se immiscet officijs, & muneribus secularibus suo statui omnino contrarijs, decis. 172. num. 11. Taia.
Clericus immiscendo se officijs secularibus non omnino contrarijs statui clericali, si post trinam monitionem non resipiscat, neque ab illis abstineat, decis. 253. num. 12. Alberg.
Tunc contra illum ad poenam priuationis proceditur, non autem antea ibidem.
Clericus sine trina monitione non priuatur clericatu, etiam si exerceat ea, quæ sibi, saltem in habitu non repugnant, decis. 172. num. 12. Taia.
Clericus non potest pecunias negotiari, & adhuc cambia exercere, decis. 353. num. 2. Calat.
Clericus quia nihil commune habet cum statuto locali, præsumitur se conformasse eius iuri communi, dec. 38. num. 12. amplia vt num. 17. Alberg.
Clericus, vt per interuentum Consilio secularem pensionem, vel clericatum amittat, probari debet, criminalitatem in eo fuisse tractatam, dec. 172. num. 8. Taia.
Ipsumque huiusmodi negotio consensisse vel tacuisse, aut tunc temporis ab eodem Consilio non recessisse ibidem.
Clericus amittit pensionem, si exerceat officium, habens admistam criminalitatem, dec. 172. num. 2. Taia.
Clericus exercens officium sanguinis, ab officio deponitur, dec. 172. num. 3. Taia.
Clericus non potest suum alienare patrimonium sine licentia Episcopi, decis. 371. n. 4. Alberg.
Clericus non potest suum patrimonium in emphyteusim conuertere, sine licentia sui Episcopi, dec. 371. num. 5. Alberg.
Clericus in 24. anno constitutus, si tamen illud non compleuit ad beneficium Sacerdotale promoueri non potest, decis. 254. n. 49. Calat.
Clericus iisdem regulis indicatur in assequendis sacris ordinibus sine beneficio, ac idem Beneficium renunciando, decis. 348. num. 20. Alberg.
Clericus, quod non admittatur ad ordines Sacros sine beneficio, vel quod illud sine sufficienti patrimonio resignare non valeat, in honorem totius ordinis clericalis constitutum est, dec. 348. num. 20. Alberg.
Clericus administrando gubernium, non tamen dicitur exercuisse actus cum clericatu incompatibiles, dec. 253. num. 8. Alberg.
Clericus Gubernator, licet habeat merum, & mixtum Imperium, non ideo dicitur exercuisse actus clericatui contrarios, quia non exinde resultat talem fauorem fuisse ibi concessum, dec. 253. nu. 13. Alberg.
Clerici delinquentes eorumque consiudices præsertim in leuioribus criminibus extra propriam Ecclesiam trahendi non sunt, decis. 317. num. 1. Alberg.
Clerici Consiliarij Principis non efficiuntur irregulares, licet cum eodem Principe interueniant in legibus condendis ad puniendos malefactores, decis. 172. numer. 20. Taia.
Clerici in vilipendium, & dedecus ordinis clericalis mendicare non debent, dec. 348. num. 18. & nu. 21. Alberg.
Clerici non possunt tenere vices Principum in iurisdictione laicali exercenda, licet nõ infligant poenam mortis, vel detruncationem membrorum, decis. 172. numer. 4. Taia.
Clerici volentes, possunt per modum priuilegij vti statutis, & Constitutionibus laicorum, dec. 38. num. 15. Alberg.
Clerici primæ tonsuræ, & minorum ordinum negotiari non prohibentur, sed solum illi, qui in sacris constituti sunt, & retinent beneficia, dec. 353. num. 9. Calat.
Clericorum Vniuersitas non habet particulare interesse in commutatione voluntatis defuncti, & quando, decis. 267. num. 14. Alberg.
Clericis non solum actu, sed etiam habitu

est prohibita potestas infligendi pœnam sanguinis, seu mutilationis membrorum, decis. 233. num. 11. Alberg.

COADIVTOR.

Coadiutor Canonicus in absentia Coadiuti præcedere debet sicuti præcedunt veri Canonici, dec. 99. num. 1. Taia.

Coadiutor Canonicus habet verum honorem, etiam inter veros Canonicos, dec. 99. n. 3. Taia.

Coadiutori in multis tribuuntur effectus veri beneficij, dec. 99. num. 5. Taia.

COADIVTORIA.

Vid. etiam in verf. Coadiutor Gratia.

in Coadiutoriis qualiter exigatur cõsensus Coadiuti, dec. 21. num. 7. Taia.

Coadiutoriæ gratia cum futura successione non pendent à consensu Coadiuti, sed à voluntate Papæ concedentis, dec. 110. nu. 16. Emeric.

Coadiutoriæ effectus differtur post mortem coadiuti, dec. 20. num. 6. Taia.

CODICILLI.

in Codicillis non potest dari, neque adimi hæreditas, dec. 326. num. 4. Rond.

in Codicillis nec dari, nec adimi potest hæreditas iure directo, dec. 327. num. 3. & num. 15 Rondin.

Codicillorum verba relatiua, & demonstratiua ad fideicommissum factum in testamento, illud non immutant, sed intelliguntur prout in testamento sunt expressa, decis. 80. num. 25. & 26. Alberg.

per Codicillos declarare potest testator ea, quæ in testamento disposuit, decis. 242. num. 9. Emer.

a COGITATIONE partium, quæ sunt aliena, relatio fieri nequaquam potest, dec. 346. n. 9. Alberg.

COGNOMEN.

Cognomen testatoris in toto contextu testamenti appositum, illius familiam, & agnationem importat, decis. 232. num. 19. Matthæio.

Cognominis expressio, quod aliis personis conuenire potest, nihil concludit, decis. 73. num. 13. Calat.

Cognominis familiæ expressio eo magis arguit votum conseruandi agnationem, decis. 232. num. 8. Matth.

Cognomina plura habens, si eis promiscuè vtebatur, non ideo notari potest de diuersitate personæ, & quando, dec. 212. n. 11. & 13. Alberg.

COHÆRES.

Cohæres, cui ab alio cohærede intimatæ sunt molestiæ, aut partem suam tueri tenetur aut relcuare cohæredem in toto grauatum, dec. 149. n. 19. 20. & 21. Taia.

Cohæres interpellatus à cohærede, si litem non defendit, non potest cohæredi euictionem passo, opponere litem fuisse iniustam, dec. 285. num. 12. Taia.

COLLATIO IN BENEFICIALIBVS, ET PROPHANIS.

Collatio beneficij spectat ad collatorem, qui erat in hebdomada vacationis, non autem ad Canonicum Turnarium successurum, cuius facultas nondum accesserat, dec. 148. num. 2. Alberg.

Collatio canonicatuum in Ecclesijs cathedralibus simultanea spectat ad Episcopum, & Capitulum, dec. 121. num. 1. & numeris seqq. Alberg.

Collatio beneficiorum, quæ vacant, Sede Apostolica vacante, spectat ad Episcopum si ipse habeat ius conferendi, sin minus ad Capitulum, dec. 121. num. 12. Alberg.

Collatio solum datur inter æqualiter succedere volentes, dec. 341. num. 1. Beuil.

Collatio beneficij, quæ fit ratione mensæ, non differt à collatione, quæ fit per hebdomadas, & vtraque iisdem regulis subiacet, dec. 98. num. 6. Alberg.

Collatio facta ab Episcopo in mense reseruata Pontifici, neque Datariæ præiudicat, neque Capitulo habenti ius conferendi, dec. 121. num. 16. amplia vt nu. seq. Alberg.

Collatio beneficiorum competens Canonico Turnario Liberianæ Basilicæ, à qua die incipiat, dec. 98. num. 18. & vid. supra à nu. 2. & seqq. vbi etiam de Basilica Principis Apostolorum, Alberg.

Collatio petita, si postea impugnata sit, non debetur, & quando dec. 301. num. 3. & 10. Emer.

Collatio si à parentibus est prohibita, faciendo non est, dec. 141. num. 3. Beuil.

Collatio Beneficiorum capitularium spectat ad omnes de Capitulo, decis. 144. num. 19. Paul.

Collatio beneficij facienda in hebdomada, & incipere debet die dominico, non potest sumere initium ante medium noctem Sabbati præcedentis, dec. 98. num. 23. & sup. à num. 2. & seqq. Alberg.

Collationi subiacent omnia ea, quæ imputantur in quartam, decis. 341. numer. 18. Beuil.

Collationes Beneficij factæ à Sede Apostolica maximè cum clausula *dummodo* & cæteris statum non mutant, dec. 6. num. 7. Rond.

Collationes Beneficij de iurepatronatus factæ à Sede Apostolica interrumpunt cursum præsentationum Patronorum, dec. 6. nu. 1. Rond.

Collationes Beneficiorum dicuntur actus mere iurisdictionales, dec. 144. num. 7. Paul.

Collationes beneficiorum factæ à solo Capitulo, in quibus nulla fit mentio Episcopi, ius conferendi eiusdem Capituli benè probant, dec. 121. num. 7. Alberg.

Collationes beneficij de iurepatronatus factæ à Sede Apostolica tamquam de libero cum clausula *dummodo*, non computantur in numero præsentationum, dec. 6. num. 4. Rond.

COLLATERALIVM in successione, gradus prærogatiua omnino extenditur, decis. 226. num. 13. Paul.

COLLEGIVM.

Vide etiam verf. Communitas Ecclesiæ.

Collegium Aduocatorum, & Iudicum etiam

in ipso Statuto Bononiæ cum suo adiuncto Aduocatorum, & Iudicum adnotatur, decis.252.num.10. Taia.
Collegium, Monasterium, vel aliam Vniuersitatem ingredientes præsumuntur se cum illius statutis conformare voluisse, dec.295. num.11.Alberg.
Collegium Puerorum in Sacris literis eruditorum in Cathedralibus, Ecclesiisque maioribus erigi Statuit Sac Concilium Tridentinum, ac etiam san.me.Pius IV. decis. 295.num.3. & 16. Alberg.
Collegium iuris Pontificij, & Cesarei in Ciuitate Bononiæ sint ne duo, vel vnicum tantum Collegium.dec.252. num.9. Taia.
Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ, sine comparatione dicitur præcellere Collegium Iudicum, & Aduocatorum, decis. 252. nu. 21. & n. 26. Taia.
Collegium est cœtus plurium coæqualium, non minor tribus commune gubernium habentium, dec.225.num.13.Marth.
Collegium Aduocator.& Iudic. Ciuit. Bononiæ, an ratione antiquitatis sit in maiori dignitate, & æstimatione Collegij Iur.Pontificij, & Cæsarei eiusdem Ciuit.dec.252.nu. 12. 20. 27. & per totam, Taia.
Collegium Aduocatorum, & Iudicum, & Collegium iuris Pontificij, & Cæsarei Ciuitatis Bononiæ quale procedat, decis. 252. num. 3. Taia.
Collegij de essentia non requiritur existentia Prælati, dec. 225 num. 12. Matth.
Collegio, Ecclesia, vel huiusmodi simpliciter nominatis, vbi duo sunt Ecclesiæ, Collegia, vel huiusmodi eiusdem nominis, quale intelligatur de eis, ex obseruantia declaratur, dec.252.num.17.Taia.
Collegio DD. Doctorum Bononiensium expresso, de quo magis intelligatur, & practicatum sit, dec.252.num.15. n.17.18.seqq. & per totam, Taia.
Collegio simpliciter nominato, vbi duo sunt Collegia, de quo magis intelligendum sit, dec.252.num.3. & per tot. Taia.

COLLVSIO.

Collusio probatur præsumptionibus, & coniecturis, vbi constat de causa simulandi, decis.155.num. 13. Calat.
Collusio præsumitur, & clara redditur, si quis facilem defensionem, quam habebat, non opposuit, sed illam omisit, decis. 52. n.17. Alberg.
Colusionis, & simulationis suspicio cessat, stante veritate credidi, decis. 316. num. 24. Vicecom.
Collusiua præsumitur scriptura facta eadem die, qua quis carceratus fuit, dec. 55.n.15. Taia.
COLONIA *vid.in vers.* Ciuitas.
COLONVS, & CONDVCTOR nudam, & simplicem detentationem habere dicuntur, dec.248.num.3. Paul.

COMMISSIO.

Vide etiam in vers. Rescriptum Gratia.
Commissio cautæ appellationis cum clausula *cessante de tribus*, an abusiua dici debeat, eum tertiò prouocare non liceat, dec.8. num.1. Taia.
Commissio, & appellatio ab excessiua, cognitionem solius excessus, non autem merita cautæ respicere solet, decis. 412. num.9. Guazz.
Commissio simpliciter causat attentata, quia retrotrahitur ad diem grauaminis, dec. 230. num.4. Taia.
Commissio causæ facta cum clausula *simpliciter* operatur id, quod de iure operare debet, dec.210.num.7. & seq.Taia.
Commissio cautæ obtenta super vno tantum fideicommisso, comprehendit etiam alios, si de illis mentionem faciat, & habeat clausulam, *quam, & quas cum omnibus &c.*dec.140. num.1.Emer.
DD.COMITES DE CAMPEGIIS habent facultatem legitimandi, *citatis, vel non citatis*, interesse habentibus, decis. 377. num. 23. Rond.
COMMENDA *vid.in vers.* Beneficium.
COMMODVM qui sentit debet sentire onus dec.114.num.4. Taia.
COMMODVM *vid.etiam in vers.* Damna.

COMMVNICATIO.

Communicatio generalis priuilegiorum non suffragatur in iis, quæ sunt speciali nota digna, & difficillima ad concedendum, decis. 201.num.14.Rond.
Communicatio priuilegiorum intelligitur quatenus de tempore concessionis, vel cõmunicationis, quis qualitatibus communicati potiatur, dec.9.n.32.Calat.
Communicatum plus dici non potest, quam concessum, dec.9.num.11.Calat.

COMMVNITAS.

Vide etiam in vers. Collegiũ, Laici, Vniuersitas.
Comunitas, vel consilium non præsumitur aliquem admisisse ad officium vti filium alicuius, nisi ille esset talis, dec. 44.num.4. Taia.
Communitatis electio non vitiatur, nec dicitur contentiosa, aut ad alium deuoluitur ex sola contradictione vnius ex eligentibus, dec.40.num.2.& seq.Rond.
COMMVNE *vide in vers.* Meum.

COMMVTATIO.

ad Commutandam voluntatem defuncti sufficit non solum impossibilitas physica, sed etiam moralis, dec.267.num.5.Alberg.
Commutatio voluntatis defuncti remittitur arbitrio Episcopi, decis. 267. num.8. Albergato.
Commutatio voluntatis defuncti fieri potest, si constat de impossibilitate illius adimplementi, dec.267.num.4. Alberg.
Commutatio voluntatis defuncti fit etiam in aliena Ciuitate, stante periculo ruinæ, bellorum Ciuitatis Legatariæ, dec. 267. nu.7. Alberg.
Commutatio vltimarum voluntatum fit à Papa cum consensu interesse habentium, & qui tales esse dicantur. decis. 267. numer. 1. num. 12. cum seqq. Albergato.

Commutatio voluntatis defuncti fieri potest, ii ex testibus, & peritis constat illam adimpleri non posse, decis. 267. num. 2. & seq. Alberg.
Commutatio voluntatis defuncti fieri debet in rem magis commodam, vtilem, & rationabilem, decis. 267. numer. 6. & seqq. Alberg.
Commutatio voluntatis defuncti narrata Pontifici subsistetur, dec. 267. num. 10. Alberg.
Commutatio doris, vel bonorum fideicommissi de pecuniis ad speciem, vel e contra, inuito fideicommissario fieri non potest, dec. 241. num. 10. Matth.
in Commutatione voluntatis defuncti sufficit consensus Executorum, decis. 167. nu. 12. Alberg.

COMPARATIO LITERARVM.

Comparatio literarum etiam ad plenam probationem admittitur in cæteris scripturis exceptis apochis obligatoriis, dec. 211. n. 46. Paul.
Comparatio literarum admittitur in recognitione scripturæ, quæ in libris familiaribus existit, dec. 259. num. 4. Rond.
Comparationis literarum probatio sufficit vbi sola, & simplex iuris præsumptio sit in contrarium, dec. 211. num. 41. Paul.
Comparationis literarum probatio dicitur semiplena probatio, dec. 211. num. 35. Paul.

COMPENSARE, COMPENSATIO.

Compensare nemo potest quod sibi non debetur, dec. 280. num. 32. Tan.
Compensatio partitarum, seu prætensionum, quæ sunt illiquidæ datur cum aliis partitis, seu prætentionibus pariter illiquidis, non autem fieri potest cum credito liquido, decis. 402. num. 6. & seq. Rond.
Compensatio resultat ex perceptione pecuniarum, & consequutione fructuum à creditore facta, dec. 334. num. 1. Vares.
Compensatio de quantitate ad quantitatem datur absque vllo facto positiuo hominis, dec. 415. num. 7. Rond.
Compensatio in iure non datur de specie ad quantitatem, dec. 415. num. 8. Rond.
Compensationem quatenus importare possint, vel non partitæ illiquidæ, & solum probatæ in genere, dec. 246. num. 9. & seqq. Paul.
COMPLEMENTARIVS mensæ nummulariæ quis esse potest, quamuis aliud adsit Capserius generalis, ad quem spectaret huiusmodi onus, decis. 55. numer. 1. & seq. Tain.

COMPREHENSIO.

Comprehensio, quæ fit ex identitate rationis eli potius enucleatio, seu declaratio, dec. 83. num. 15. Alberg.
Comprehensio non datur si ea admissa causetur iniustitia, dec. 84. num. 5. Calat.
COMPREHENSA dicuntur, ea omnia, quæ in mandato, vel sententia præseruata non sunt, dec. 69. num. 22. Paul.

COMPVLSORIA.

Compulsoria specialis conceditur sine retardatione processus iuxta stylum pro religione iudicantium, & ordinem iudiciorum, decis. 325. num. 12. Rond.
Compulsoria, & remissoria à pari procedunt, & iisdem regulis iudicantur, dec. 325. nu. 8. Rond.
Compulsoriæ pro concessione sufficit dubietas, quod illius probatio profutura sit, decis. 325. num. 6. Rond.
Compulsoriam specialem ad obtinendam tria requisita necessaria concurrere debent, & quæ illa sint, decis. 325. num. 1. & per totam Rond.
COMPVTORVM solidatio continere debet data, & accepta hinc inde, & ideo ab vna tantum parte fieri non potest, decis. 413. num. 11. Alberg.
COMPVTVM *vid. etiam in verf.* Ratiocinatio.

CONCESSIO.

Vide etiam infra verf. Concessum Confirmatio.
ad Concedendum difficilia non extenduntur nec etiam vigore communicationis generalis, dec. 201. num. 14. Rond.
Concessio non potest intelligi diuerso modo ab eo, quo declarata est à Iudice, pro illius confirmatione deputato, decis. 66. num. 4. Rond.
Concessio, seu dispositio Principis continens quid certum, valet etiam si de eo, quod refert, aliter non constet, dec. 262. nu. 32. Alberg.
Concessio generalis restringitur à verbis antecedentibus, & sequentibus specialitatem denotantibus, dec. 385. num. 14. Rond.
Concessio ad certum casum restricta, quamuis generalis existat, ad alios casus extendi non potest, dec. 385. num. 15. Rond.
in Concessionem omnia comprehendere manifestum est ex exceptuatione certæ rei dec. 9. nu. 16. Calat.

CONCESSVM.

Vid. etiam supra in verf. Concessio.
Concessum non censetur nisi petatur etiam illud quod faciliter conceditur, decis. 83. num. 13. Alberg.
Concessum non censetur plus eo, quod fuit in supplicatione petitum, decis. 83. nu. 22. Alberg.
Concessum tantum dicitur, quantum est expressum, aut de necessitate infertur, dec. 18. num. 16. Alberg.
Concessum conditionaliter, conditione resistente dicitur denegatum, decis. 201. nu. 9. Rond.

CONCILIVM LATERANENSE.

Concilium Lateranense celebratum fuit anno 487. regnante Felice III. Summo Pontifice, dec. 404. num. 2. Alberg.
Concilium Lateranense decreuit in vnaquaque cathedrali Magistros conduci, qui gratis clericos illius edocerent, decis. 295. nu. 1. Alberg.
Concilio *Lateranensi* super exemptione decimarum faciliter Pontifices derogant, vbi non agitur de iure quæsito Parochis, sed solùm de iure quærendo, dec. 201. n. 22. Rond.

Con-

Concilium *Lateranense*, & *cap. super de decimis* ab illarum solutione præsumunt bona Regularium antecedenter quæsita, siue pro subsistentatione fratribus assignata, dec. 201. num. 20. Rond.

CONCILIVM TRIDENTINVM.

Concilium *Tridentinum* tribuit quidem iurisdictionem Episcopo, sed non impedit, vel tollit cumulatiuam, vel præcentiuam capituli, dec. 254. nu. 22. Paul.

Concilium Tridentinum super transportatione actorum traditur, & declaratur dec. 282 num. 14. & seqq. Emer.

Concilium Trident. tempore Pii IV. absolutum est adeoque d. Pontificem præsumitur informatum, qualis fuerit Patrum intentio, dec. 295. num. 17. Alberg.

Concil. Tridentin. in materia iurispatronatus præsertim Magnatum, & aliarum personarum potentum traditur, & declaratur, decis. 136 num. 23. & seqq. ac per tot. Taia.

Concilium Triden. super præsumptione vsurpationis iurispatronatus in Potentatibus habet locum, tàm in petitorio, quàm in possessorio, dec. 8. num. 7. Taia.

Concilium Tridentinum super præsumpta vsurpatione iurispatronatus, procedit etiã in Communitatibus, & Vniuersitatibus, quamuis illæ fuerint paruæ decis. 8. num. 8. & 9. Taia.

Concilium *Tridentinum* non sustulit alios modos probandi matrimonium vltra librũ Parochi, dec. 44. num. 21. Taia.

Concil. Trident. *sess.* 6. *de reform. cap.* 4. & *sess.* 25. *cap.* 6. declaratur, decis. 254. num. 20. Paul.

Concil. Trid. *sess.* 6. *cap.* 4. & *sess.* 25. *cap.* 6. *de reform.* circa visitat. & correctionem capitularium non comprehendit transactiones à Sede Apostolica confirmatas, dec. 262. num. 9. Alberg.

Concil. Trident. *cap.* 18. *de reformat.* super forma retinendi, & educandi Alumnos in Seminariis traditur, & declaratur, dec. 408. num. 11. Alberg.

Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 18. de reformatione super erectione Seminariorum traditur, & declaratur dec. 295. à n. 1. & seqq. ac n. 12. Alberg.

CONCIONATORIS Benedictio soli Archiepiscopo, vel Episcopo competit, decis. 69. n. 40. Paul.

CONCORDATIS GERMANIÆ ex nouis reseruationibus Pontificum derogatum censetur, dec. 385. n. 21. Rond.

CONCORDIA.

Vide etiam in verf. Transactio.

Concordia prudenter facta non est vera alienatio, nec pœnam caducitatis meretur, decis. 217. n. 6. Paul.

Concordia fumum boni iuris adducit, dec. 254. n. 21. Paul.

Concordia facta super decimis inter Archiepiscopum, tanquam Parochum, & Beneficiatos seruari debet, decis. 397. num. 10. Taia.

Concordia facta inter Episcopum, & Regulares in materia iurisdictionis, à Sede Apostolica confirmata, inuiolabiliter obseruari debet, & executioni demandari, dec. 191. n. 2. Calataiu.

Concordia facta super decimis, seu primitijs inter Curatos, & Beneficiatos, an egeat consensu Episcopi, vel Beneplacito Apostolico dec. 118. n. 6. Taia.

Concordia obseruata à semisæculo, eo magis non indiget consensu Episcopi, vel confirmatione Apostolica, dec. 118. n. 7. Taia.

Concordia, à qua postea appellatum, & reclamatum est, appellatione deserta, remanet in suo robore, dec. 118. n. 8. Taia.

CONCVBINATVS.

Concubinatus à iure canonico fuit prohibitus dec. 42. n. 10. Emer.

Concubinatus probatio in muliere nobili non requiritur, adeo rigida sicuti in alijs mulierculis, dec. 377. n. 14. & seq. Rond.

Concubinatus præcisa probatio etiam in muliere nobili rigorosè requiritur, vbi probationes, præsumptiones, vel coniecturę adsunt in contrarium, decis. 377. numer. 16. Rondinino.

CONCVRSVS.

Concursus in Parochialibus non est necessarius, quando cura residet penes Capitulum dec. 225. n. 9. & 10. Matth.

Concursus non habet locum in beneficijs parochialibus de iurepatronatus laicorum, decis. 136. n. 42. Taia.

CONDEMNATIO facta ab Episcopo, Beneficiato non nocet, si ille in gradu appellationis absolutus sit, dec. 319. n. 9. Calat.

CONDITIONALIS.

Vide etiam in verf. Conditio.

Conditionalis contractus, cessante conditione habetur ac si nunquam fuisset in rerum natura, dec. 213. n. 5. Alberg.

Conditionalis pars in medio testamenti apposita, intelligenda venit de personis supra in dispositiua expressis, decis. 232. numer. 13. Matth.

Conditionaliter concessa exemptio, conditione resiliente, dicitur denegata, dec. 201. n. 9. Rondin.

CONDITIO.

Vide etiam in verf. Conditionalis, Fideicommissum, Pactum, Regressus.

Conditio, sine qua non, etiamsi intercenerit, non ideo efficit, vt actus subsistineatur, si aliam qualitatem requirit, dec. 189. n. 5. Rond.

Conditio declarat qualis fuerit contractus, & ideo semper durat, donec à contrahentibus fuerit de medio subiata, decis. 213. num. 21. Alberg.

Conditio in transactione apposita, si amplius adimpleri non potest, quatenus faciat cessare ipsam transactionem, dec. 161. num. 3. & seqq. Rond.

Conditio, sine qua non, est eiusdem naturæ, vt si non intercueniat, actus non subsistineatur, dec. 389. n. 4. Rond.

Conditio prohibitiua non ideo permittere de-

ciditur, decis. 389. num. 16. Rondinino.

Conditio adiecta vni filio, non censetur alteri filio repetita, vel intellecta, & quando, decis. 88. n. 19. Emer.

Conditio solum intelligitur de personis comprehensis in dispositiua, & ideò iuuare non potest illos, qui in eadem dispositiua non comprehenduntur, decis. 232. num. 31. Matth.

Conditio, puta nubendi, adiecta alteri filio, nō censetur repetita in aliis personis, & gradibus, dec. 42. n. 17. Emer.

Conditio, quod legatum alimentorum præstetur in domo hæredis, & in illius mensa, censetur adiecta fauore eiusdem hæredis, dec. 320. n. 4. Calat.

Conditio informat contractum, illumque resolubilem reddit, dec. 85. n. 4. Alberg.

Conditio *si sine filij* ex dispositione *l. cum auus de cond. & demonstr.* non complectitur fœminas expresè exclusas, decis. 232. numer. 29. Matth.

Conditio *si sine filij* relata ad eosdem personas, semper intelligitur de iisdem filiis supra dispositiuè vocatis, decis. 410. numer. 43. Florex.

Conditio *si sine filij* non declarat, nec restringit dispositionem præcedenter de masculis, seù simpliciter descendentibus factam, decis. 410. n. 41. Florex.

In Conditione *si sine filij* comprehenduntur nepotes, & omnes liberi, decis. 328. num. 14. Tala.

In Conditione, & resolutione contractus per subsequens instrumentum censetur recessū, si de illis nulla mentio facta sit, dec. 85. nu. 20. Alberg.

Conditione non purificata, nulla competit actio dec. 352. n. 15. Alber.

Conditione non purificata, nihil gestum censetur, dec. 213. n. 7. Alberg.

Conditionem non inducit solum verbum *conditio* in instrumento appositum, & quare dec. 161. n. 6. Rond.

Conditiones, & solemnitates superadditæ, quæ actum præexistere supponunt, si non progrediantur vlterius, non important totalem perfectionem eiusdem actus, dec. 389. nu. 6. Rondinino.

In Conditionibus attenditur tempus, quo verificatur, & adimpletur conditio, dec. 49. n. 22. Alberg.

CONDICTIONIS indebiti iudicium claras probationes requirit, dec. 134. n. 1. Rond.

CONDOMINVS, & CONSOCIVS negocij dicitur socius nouiter admissus ab omnibus approbatus, etiam in ipsa intitulatione, & exhibitione librorum, decis. 91. n. 3. Alb.

CONDVCTIO.

Vide etiam in verf. Locatio.

Conductionis titulus nullum præsefert dominium, dec. 248. n. 6. Paul.

Conductor non potest refricare quæstionem dominij aduersus suum locatorem, dec. 248. numer. Paul.

Conductor an teneatur domino deferre fructus [illegible] animalibus existentibus in bonis locatis, dec. 299. n. 12. Tala.

Conductor in casu locationis finitæ, seù etiam deuolutæ, meliorationis priuari non potest dec. 198. n. 19. Rond.

Conductor non possidet sibi, sed locatori domino, dec. 183. num. 8. & num. 11. vbi vide Tala.

Conductori non datur manutentio contra locatorem, & dominum, sed datur ipsi domino, dec. 183. n. 9. amplia vt num. seqq. vbi vide Tala,

CONFESSARIVS.

Confessarius sufficit, quod aliquis sit, licèt de tempore consequutionis beneficij ab Ordinario loci non fuerit approbatus, dec. 40. n. 6. & 7. Rond.

Confessarius alibi approbatus, si in alio loco subire debet onus audiendi confessiones, ab Ordinario illius loci denuò approbandus est decis. 40. n. 6. Rond.

Confessarius ad fidelium confessiones audiendas debet specialiter approbari, dec. 295. n. 15 Alberg.

Confessarij qualitas requisita ad consecutionē beneficij, requiratur ne actu, vel sufficiat præcedenter fuisse approbatum ad confessiones audiendas, decis. 40. nu. 1. & seq. Rondinino.

Confessarijs suspensis ab Episcopo non potest Parochus concedere licētiam audiendi confessiones in sua Ecclesia, decis. 69. num. 33. Paulucc.

Confessariorum approbatio spectat ad Episcopum, dec. 69. n. 34. Paul.

CONFERRE. *Vide in verf.* Collatio.

CONFESSIO.

Vide etiam in verf. Assertio, Quietantia.

Confessio emphyteutæ bona esse emphyteutica, illi præiudicat, & habentibus causam ab eo, dec. 198. n. 9. Rond.

Confessio Canonici, quod collatio beneficij spectaret ad Episcopum, non præiudicat Capitulo, dec. 121. n. 21. Alberg.

Confessio erronea, detecto errore, non præiudicat confitenti, dec. 121. n. 22. Alberg.

Confessio procuratoris monasterij dicitur erronea, si ex alijs pluribus constat de contrario, & ideo ipsi monasterio non nocet, decis. 47. n. 3. Rond.

Confessio semel facta, amplius impugnari non potest, dec. 81. n. 8. Emer.

Confessio creditoris super solutione sibi ex pecunijs debitoris faciendæ, non importat satisfactionem, dec. 415. n. 20. Rond.

Maximè si expectare debet voluntatem debitoris, quæ postea sequuta non sit, vel de ea non appareat, ibidem.

Confessio emanata ab Archiepiscopo optimè informato de statu suæ Diœcesis, superat omnem contrariam probationem, & nocet etiam successoribus, decis. 106. numer. 21. Tala.

Confessio dicitur facta sub spe futuræ consignationis, si agitur de rebus, quæ in actu instrumenti consignari non poterant, d. 109. num. 6. Vicec.

Confessio creditoris super solutione sibi à debitore facta, impossibile est, quod intelligatur de toto credito, si ad sui manus pecunia longè minoris quantitatis peruenerunt, decis.415.n.17.Rond.
Confessio creditoris dubia, ita cum veritate facti conciliari debet, vt minus quam fieri possit confitenti noceat, dec.415. num. 18. Roudin.
Amplia, etiam si ad hunc effectum faciendæ esset aliqua impropriatio verborum, ibid.
Confessio, in qua creditor dixit debitorem amplius non teneri, vel illum pacto, vel acceptilatione liberauit, statim præiudicat, decis.309.n.5.Vicec.
Confessio emissa in libello porrecto Pontifici, plenè probat, dec.279. num.3. Emer. amplia vt ibid.
Confessio propria in his, quæ sunt de genere prohibitorum non suffragatur, dec.348. n.5, Albergato.
Cofessio probat contra confitentem, & contra illius hæredem, dec.279.n.3. Emer.
Confessio erronea procuratoris non nocet, sed à principali reuocari potest, dec.47.nu.3. 4.& seq.Rond.
Confessio in supplicatione emissa, contra supplicantem plenè probat, dec. 262. nu.40. Alberg.
Confessio bona esse emphyteutica Ecclesiæ facta ad euitandam confiscationem quid probet, dec.237.n.14.Alberg.
Confessio de recepto de stylo aliquarum partium, probat etiam numerationem, dec.124. n.3. Calat.
Confessio de recepto adminiculata probat numerationem, dec.124.n.4.Calat.
Confessio non prodest in omnibus ijs, quæ per legem interdicta sunt, decis. 345. numer. 7. Alberg.
Confessio, alias omnium probationum fortissima, non admittitur resistente lege, vel S.Concilio, dec.348,n.7. Alberg.
Confessio in præiudicium confitentis, plenè probat, dec.30.n.3.Emer.
Confessio mariti, quod constitutio dotis pro certa portione fuerit ad pompam, non præiudicat vxori, eique ius quæsitum non tollit, dec.316 num.18,& seqq.vbi amplia, Vicecom.
Confessio extraiudicialis facta parte præsente, & per duos testes legitimè verificata probat tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, dec. 147.n.7.Alberg.
Confessio voluntaria procuratoris facta, nullo præcedente iussu iudicis, principali non præiudicat, dec.9.n.27.Calat.
Confessio procuratoris sine speciali mandato ad fic, & sic confitendum, potest quandocumque reuocari, etiam non docto de errore, dec.9.n.28.Calat.
Confessio de recepto facta in instrumento publico, obligatione Camerali vallato, probat receptionem, & respectiuè consignationem dec.309.n.1.Vicec.
Confessio propria magis attendenda est, quàm testes de contrario deponentes, decis.155. n.16.Calat.
Confessio erronea non solum à muliere, & minore permittitur impugnari, sed etiam à quocumque maiore, dec.346. num. 15. & seqq.Alberg.
Confessio emphyteutæ petentis se ad emphyteusim admitti tamquam in ea comprehensum plenè probat contra ipsum, & habentem causam ab eo.dec.340.n.26.Beuilaq.
Confessione propria nulla maior datur probatio, dec.81.n.9.Emer. dec.179. n.10. Alberg. dec.411.n.6.Florex.
Confessionem propriam, maximè in instrumento emissam, quis amplius denegare non valet, dec.100.n.39.Alberg.
Confessiones extraiudiciales plerumque sine deliberatione proferuntur ad ostendendam bonam animi dispositionem, non autem vt acceptentur, dec.19.n.4.Alberg.
Confessiones donatoris factæ post donationem detegunt veritatem simulationis, si ipse donator alia via sibi succurrere poterat, quàm ex dictis confessionibus, decis. 13. num. 17 Calat.
Confessiones geminatæ factæ ab Episcopi probant iurisdictionem inferiorum Prælatorum, & situationem loci, decis.106.n.24. Taia.
Confessiones partium super vera constitutione dotis magis attendunrur, quam ea, quæ in contrarium adduci possunt, dec.316. n.22. & 23, Vicec.
In Confessionibus extraiudicialibus cautè procedendum est, dec.19.n.5.Alberg.
CONFESSIONIS SACRAMENTALIS audiendæ præceptum, in necessarium antecedens gradum Sacerdotalem supponit, decis. 295.n.13.Alb.
CONFINE differt à confinato, sicuti differunt terminus, & terminatum, decis. 151. num.7.Alberg.

CONFIRMATIO.

Vide etiam in verf. Concessio.

Cofirmari non potest electio publica, non vocatis ijs, qui erant omninò vocandi, decis.313.n.11,Paul.
Confirmatio Apostolica emanata post mortem Episcopi, qui alteri iurisdictionem concessit, non vocato successore, non substinetur, dec.132.n.3.Taia.
Confirmatio non alterat statum rei confirmatæ, sed conualidat eam in specie, in qua continetur, dec.229.n.15.Taia.
Confirmatio Apostolica eo magis, sine acta confirmato substinetur, si & illius tenor sit insertus, & illa ex voto alicuius S. Congregationis processerit, dec.262.n.1.Alberg.
Confirmatio facta ex certa scientia probat, & valet absque aliqua exhibitione confirmati, dec.262.n.30. Alberg.
Cofirmatio Pontificis non remanet nulla ex inæqualitate eidem Papæ narrata, d.33.n.17. Alberg.

Con-

Confirmatio facta à Papa cui fuerit expressus tenor eius, quod confirmatur, dicitur facta ex certa scientia, dec. 112. n. 25. Taia.
Confirmatio relationem habens ad actū confirmatum, non suffragatur, nisi constito de relato, dec. 262. n. 27. Alberg.
Confirmatio Apostolica cum insertione tenoris attenditur, & subsistetur etiam, quamuis de actu confirmato non constet, decis. 262. n. 28. Alberg.
Confirmatio Apostolica dicitur facta in forma specifica, & ex certa scientia, quando fuit insertus totus tenor, seu substantia contractus, dec. 262. n. 8. Alberg.
Confirmatio Apostolica dicitur facta in forma specifica, & cum causæ cognitione, si emanauit de voto alicuius S. Congregationis Emin. Cardinalium, decis. 262. num. 4. Alberg.
Confirmatio ex certa scientia addit robur concordiæ, & actui confirmato, dec. 262. num. 5. Alberg.
Confirmatio ex certa scientia afficit non solum partes contrahentes, sed etiam successores earum, dec. 262. n. 6. Alberg.
Cōfirmatio ex certa scientia ligat manus iudicis, ne possit de viribus rei confirmatæ cognoscere sine mandato Pontificis, dec. 262. n. 7. & 20. Alberg.
Confirmationis Apostolicæ causa finalis intranſactione, vel laudo, est recessus à lite, dec. 53. n. 20. Alberg.
CONFVNDENS, vel incorporans bona vnius cum bonis alterius, ipse illorum confinia probare tenetur, decis. 366. num. 13. Taia.

CONGREGATIO BARONVM.

Congregatio Baronum habet facultatē transmittendi Commissarium propria auctoritate absque vitio spolii, & attentatorum, decis. 230. n. 10. & 12. Taia.
Congregationis Baronum decretis non datur appellatio, sed illa absque vitio attentatorum exequuntur, dec. 230. num. 3. & 18. Taia.

CONGRVA, CONGRVITAS.

Vide etiam in verf. Alimenta, Beneficium. Dos.
Congrua beneficiati quanta sit iure cautum non reperitur, quin potiùs ex personę qualitate, & locorum diuersitate vnusquisque sibi iudex est, dec. 281. n. 1. Taia.
Congruę taxatio remittitur arbitrio iudicis, dec. 1. n. 5. Emer.
Congruę in taxanda haberi debet ratio qualitatis personarum, & loci, dec. 206. num. 12. Alberg.
Congrua taxata à Iudice præsumitur iusta, donec de excessu concludenter doceatur, decis. 206. n. 12. Alberg.
Congruæ quantitas prudenti iudicantis arbitrio est à iure remissa, dec. 206. n. 13. Alb.
Congrua æquè debetur Parochis, sicuti & cæteris aliis curam animarum exercentibus, dec. 1. n. 1. Emer.
Congrua debita Parocho debetur ab iis, qui omnes decimas, & primitias parochiales
-nec
-salgunt, dec. 1. n. 2. Emer.
Congrua Parochi fuit taxata in scutis centum auri, & quandoque etiam in plus, decis. 1. n. 3. Emer.
Congrua congruis semper referenda sunt, decis. 186. n. 4. Alberg.
Congrua, quæ Vicario solui debuerat, assignata fuit Archidiacono in Ecclesia S. Laudini Barchinonensis, licet non verbis, sed facto, dec. 304. n. 4. 5. & 6. Taia.
Congrua debetur Parochis à Capitulo percipiente omnes decimas spectantes ad Ecclesias Parochiales, dec. 112. n. 3. Emer.
Congrua Parochorum taxatur in scut. centum auri computatis computandis iuxta consuetudinem loci, dec. 112. n. 4. Emer.
Congrua taxata Parocho in scut. centum auri non dicitur excessiua, habita ratione loci, Parochianorum, redditus beneficij, & onerum, quæ subeunda sunt, decis. 112. num. 5. Emerix.
Congruæ taxatio remittitur arbitrio iudicis, dec. 112. n. 6. Emer.
Congrua Parochi quandoque in maiori qualitate scutorum centum auri taxata est, decis. 112. n. 7. Emer.
Congruam, qui alteri dare tenetur, potest illi vniuersa bona remittere, & quid certum sibi quotannis prædandum retinere, dec. 364. n. 13. Taia.
CONGRVITAS dotis ex plurimis resultat, & quibus, dec. 61. n. 13. Taia.

CONIECTVRÆ.

Vide etiam in verf. Argumentum, Præsumptio, Probatio.
Coniectura vocationis filiorum in conditione positorum maxima est, si vltimo loco substituitur Ecclesia, dec. 97. n. 10. Emer.
Coniecturæ leuiores requiruntur pro vocatione filiorum in conditione positorum, vbi agitur de descendentibus testatoris, decis. 97. num. 11. Emer.
Coniecturæ fortiores vincunt minores, maximè si illæ innixæ sunt regulæ, decis. 199. num. 12. Emer.
Coniecturæ nec nimis rigidè, nec nimis singulariter examinandæ sunt, sed omnes insimul collectæ, & vnitæ considerari debent, decis. 377. num. 9. Rond.
Coniecturæ voluntatem testatoris euidentius demonstrant, dec. 188. num. 6. Taia.
Coniecturæ fortiores semper vincunt minores, dec. 50. num. 12. Emer.
Coniecturæ ponderandæ sunt ad disponendum intentionem contrahentium, dec. 161. num. 2. Alberg.
Coniecturæ omnes dicuntur inefficaces pro inducenda vocatione filiorum in conditione positorum, si vna saltem non concurrit ex iis, quas semper Rota admittere solet, decis. 287. num. 4. Emer.
Coniecturæ imperfectæ, & inconiugibiles non suffragantur, maximè si conquassentur à coniecturis contrarijs, decis. 100. num. 8. Alberg.
Coniecturæ non omnes sufficiunt pro inducenda

cenda reciproca, sed illæ solum, quæ sunt vrgentes; & voluntatem testatoris perneceſſe concludunt, dec.20.num.17. Alberg.
Conjecturæ plures enumerantur pro vocatione filiorum in conditione poſitorum, deciſ. 328.num.2.11.17.& ſeqq. Taia.
Conjecturæ plures referuntur pro inducendo fideicommiſſo maximè fauore filiorum, deciſ. 403.num. 2. Taia.
Conjecturæ non ſuffragantur, vbi verba ſunt clara, deciſ.311.num.4. Alberg.
Conjecturæ alias à Rota reiectæ attendendæ non ſunt, deciſ. 311.num.5. Alberg.
Conjecturæ nihil operantur contra expreſſam voluntatem Teſtatoris, deciſ. 304. num. 3. Rond.
Conjecturæ, etiam leues pro ſimulatione ſufficiunt vbi adeſt cauſa ſimulandi, deciſ. 13. num.8. Calat.
Conjecturæ duæ ad effectum probandi ſimulationem dicuntur ſufficere, ſi cauſa ſimulandi concurrit, dec.13.num.9. Calat.
ex Conjecturis recedit *Conſilio Oldradi* 25. & cenſetur quod plus fuerit à teſtatore dictum, & minus ſcriptum, deciſ. 89. num. 2. Rond.

CONIVGES.

Vide etiam in verſ. Maritus, Vxor.
Coniuges ingredientes Religionem liberantur ab obligatione reddendi debitum coniugale, dec. 59.num.6. Emer.
Coniuges neque poſt mortem ſeparari debent, dec. 56.num.23. Alberb.
CONIVGII vinculum exigit, vt neque poſt mortem coniuges ſeparentur, dec. 56.nu.23. Alberg.

CONIVNCTIO.

Coniunctio verbalis reſultat in pluribus vnico verbo vtentis, vel ſubſtitutis, dec.406.nu.3. Vrſin.
Coniunctionis verbalis, & realis diſtinctio in materia iuris accreſcendi, an ſit vera, deciſ.77. num.22.& ſeq. Taia.

CONSANGVINEVS.

Vide etiam in verſ. Nepos, Proximior.
Conſanguineus ratione intereſſe remoti, & incerti non repellitur ab intereſſendo in contractu ſui conſanguinei, deciſ. 31. num. 18 Calat.
Conſanguineus poteſt recognoſcere manſi ſui conſanguinei, etiam quod illum non cognouerit, dec.185.num.20. Alberg.
Conſanguineus proximior, qui Paulo antea erat minor, licet maior factus ſit, non ideo tamen neceſſario interuenire debuerat in contractu mulieris, deciſ. 195. numer. 8. Emer.
Conſanguineum fuiſſe, vel non fuiſſe inimicum ad effectum interueniendi, vel non, in contractu mulieris vtrique parti ad probandum conceditur, dec. 228.num.2.Matt.
Conſanguinei interuenire debentes in contractu mulieris ſuffirit, quod fuerint citati, deciſ. 195.num.4.& ſeqq.Emer.
CONSCIENTIÆ rationem ſoli Deo reddere tenemur, deciſ.257.num.13.Paul.

CONSENTIENS. CONSENSVS.

Vide etiam in verſ. Licentia, Ratificatio.
Conſentiens venditioni non tenetur de euictione, dec. 45.num.4. Taia.
Conſenſus in beneficialibus præſtari poteſt etiam à Procuratore per epiſtolam conſtitutum, dec.110. num.5.& ſeqq. Emer.
Conſenſus Domini directi non eſt neceſſarius in eo, qui eſt in inueſtitura compreheuſus, dec.332.num.19.Vicecom.
Conſenſus Canonicorum, & Parochorum non præiudicat, ſi non agitur ſolum de illorum fauore priuato, ſed de intereſſe Eccleſiæ, & ſucceſſorum, deciſ. 225. numer. 26. Matth.
Conſenſus Rectoris ſuper reſeruatione penſionis etiam cum expreſſione, & affirmatiua valoris beneficii reſtringitur ad tempus gratiæ, dec. 372.num.5.Rond.
Conſenſus, Beneplacitum, & ratihabitio ex quibus reſultent, dec.239.n.40.Paul.
Conſenſus exorbitans à iure non attenditur de caſu ad caſum, deciſ. 20.num.1.Taia.
Conſenſus præſtitus contra formam à lege, vel ſtatuto præſcriptam, non attenditur, deciſ.21.num.19.Taia.
Conſenſus qui in reſignationibus præſtatur, differt à conſenſu in coadiutoriis requiſitus, & qualiter, dec.21.num.6.Taia.
Conſenſus in reſignationibus requiſitus à regulis Cancellariæ non debet extendi ad coadiutorias, dec.21. num.1.Taia.
Conſenſus exorbitans à iure non extenditur de caſu ad caſum, deciſ.21. num.3.Taia.
Conſenſus de iure communi præſtari poteſt, etiam per epiſtolam, dec.21.num.4.Taia.
Conſenſus Parochi ſuper reſeruatione penſionis habet conditionem dummodo remaneant centum pro Rectore, deciſ.372. nu.1. Rond.
Conſenſus patris requiſitus ex forma Statuti in contractu filij, non denotat bona ſpectare ad eundem patrem, deciſ. 380. num. 28. Taia.
Conſenſus cohæredis, quatenus non inferat bona non fuiſſe hæreditaria, dec.380. nu.29 & ſeq. Taia.
Conſenſus inter mercatores ex ſcientia, & acquieſcientia præſumitur, dec.93.num.10. Calat.
Conſenſus tacitus, & approbatio ex ſcientia cum acquieſcientia reſultat, dec.274. nu.13. Alberg.
Conſenſus creditorum operatur, quod actus ſimulatus, in ipſorum fraudem factus dici non poſſit, dec.116. num.26.Vicecom.
Conſenſus, & auctoritas patris in contractu filij intelligitur ad formam deciſionum, ad quas ille ſe refert, dec.217.num.26.Paul.
Conſenſus domini directi requiritur in alienatione bonorum emphyteuticorum, deciſ.255.num.5.Alberg.
Conſenſus Domini directi peti debet ab emphyteuta alienante, dec.255.num.6.Alberg.
Conſenſu partium poteſt à contractu recedi, dec.85.num.4. Alberg.

fine

sine Consensu actus ab aliquo factus ei nocere non debet, dec.202.num.15. Alberg.
CONSEQVENS *Vide etiam in verf.* Necessitas, Relatio.
Consequens, qui vult, etiam necessarium antecedens voluisse dicendum est, decis. 353. num.18.Calat.
CONSEQVVTIVVM, *Vide in verf.* Principale.

CONSERVARI, CONSERVATIO.

Conseruari non potest possessio, quæ non habetur, dec.90.num.3.Paul.
Conseruatio agnationis,& permanentia bonorum in familia non consequutiuè, & dependenter à priori substitutione,
Sed in diuersa, & separata oratione expressa, quæ stat de per se, inducit fideicommissum, & operatur recessum à *Consil. Oldradi*, d. 89. num.3.& seq.Rond.

CONSIGNATIO.

Vide etiam in verf. Traditio.
Consignatio, & traditio probatur ex testibus de ea deponentibus, dec. 309. n. 16. Vicec.
Consignatio, & traditio ex præsumptione, & verisimilitudine probatur, dec.309.num.14. Vicecom.
CONSILIARIVS REGIVS MEDIOLANI non prohibetur esse Clericus, & huiusmodi officium exercens clericatum non amittit, dec.172.num.13.& 19. Taia.

CONSILIVM.

Consilium Communitatis non vitiatur ex contradictione vnius, si ex ea illud non fuit impeditum, sed continuatum, dec. 40. numer.2. Rond.
in Consilio Regio Mediolani secreto admissi sunt etiam Prælati, & Abbates, quamuis in eo quandoque de causis Criminalibus tractaretur, dec.172.num.19.Taia.
CONSORTIALES alios admittere non tenentur, si quid minimum inter ipsos distribuendum remaneret,decis.206.num.6. Alb.
CONSORTIVM *Vide etiam in verf.* Aggregatio.

CONSTITVTIO.

Vide etiam in verf. Bulla, Dispositio, Lex, Statutum.
Constitutio si vniuersaliter omnia comprehenderet, determinatio specialis fuisset superflua, dec.251.num.22.Paul.
Constitutio generaliter, & indefinitè loquens, generaliter etiam, & indefinitè intelligenda est, dec.251.num.16.Paul.
Constitutio localis apparere debet, quod voluerit derogare Constitutioni Prouinciæ generalis, vt illa seruanda non sit, decis. 389. num.9. Rond.
Constitutio Ægidiana se compatitur cum dispositione Statuti localis, itaut vtraque solemnitas seruanda sit, & quando, decis. 389. num.3.& 17. Rondin.
Constitutio, seu Lex habens tractum successiuum, & perpetuum, habet locum in omni casu imposterum eueniente, dec.49. nu.20. Alberg.
Constitutio, Decretum, seu Edictum loquens de ingressis, & ingressuris, non comprehendit ingressos, & egressos ante promulgationem illius, dec.408.num.11.Alberg.
Constitutio, vel alia dispositio facta, vel emanata ad *instar alterius* quatenus in omnibus, vel solum in certis casibus, cum illa parificata dici debeat, decis. 98. nu. 21. Alberg.
Constitutio restringenda est ad formam consuetudinis, dec.251.num.19. Paul.
Constitutiones Summorum Pontificum referuntur, eædemque etiam declarantur super Bulla *Baronum*, & super translatione bonorum in forenses, dec.229.num.13. & nu. anteced. Taia.
Constitutiones Pontificiæ prohibentes distractiones Castrorum sine licentia Papæ, intelliguntur de distractionibus in forenses, per contractum, non autem per vltimam voluntatem, dec.119.num.27.Alberg.
Constitutiones, & capitula Consulatus Barchinonen. in materia assecurationis vbique, & etiam à nostra Rota seruantur,decis. 373. num.12.& 18. Matth.
Constitutiones Episcopales, vel Archiepiscopales, si continent confessionem situationis, vel iurisdictionis plenè probant, decis. 106. num.23.Taia.
Constitutiones synodales attendi debent,tamquam ius particulare, decis.115. num.6. Albergato.
Constitutiones synodales eo magis attendantur, si sunt in viridi obseruantia, decis. 115. num.7. Alberg.
Constitutionum intellectus benè resultat ex actu proximo editioni earundem Constitutionum, dec.251.num.26. Paul.

CONSTITVTIONES PLVRES SVMMORVM PONTIFICVM.

Constit. Alexandri VII. super eo, quod Vniuersitas Hebræorum teneatur ad solutionem pensionis domorum dislocatarum in Ghetto traditur, & declaratur, dec.49.nu.7. & 18. Alberg.
Constitutio Benedicti XII. *in Extrauag. Ad regimen de præben.* super reseruatione beneficiorum promoti ad Episcopatum ab omnibus Pontificibus innouatur, dec. 385. nu. 3. Rondin.
Constitut. Benedicti XII. reseruatoria beneficiorum illorum, qui promouentur ad Episcopatum fuit approbata in cõcordatis Germaniæ, dec.385.num.6.Rond.
Constitutio Benedicti XII. *in Extrauag. ad regimen de prabendis*, reseruans beneficia promoti ad Episcopatum, in quacumque vacatione procedit, decis. 385. numer. 11. Rondinino.
Amplia non solum si ex ipsa promotione, vel alio quouis modo imposterum vacent, num. 12. ibid.
Constitutio *Bonifaciana* facit emphyteusim esse transitoriam ad quoscumque, dec. 249. numer.3. Taia.
Constitutio *Clementis VIII.* quamuis prohibeat pensiones domorum Hebræis augeri non

non posse, præbet tamen illis scientiam ædificandi cum licentia Domini, decis. 49. num. 11. Alberg.

Amplia, quia concedit etiam facultatem eisdem Dominis, propriis sumptibus ædificantibus, augere pensiones pro rata novi ædificii, ibidem, & num 12. & 24.

Constitutio Pauli V. *vide in verf.* Reformatio s. m. Pauli V.

Constit. 19. s. m. *Pii IV.* non irritat contractus Clericorum super illicita negotiatione, sed solum eorum acquisitiones applicat Reu. Cameræ, dec. 133. num. 7. Calat.

Constitutio s. m. Pii V. super forma creandi census idcò requisivit numerationem pecuniarum in actu celebrationis instrumenti, dec. 218. num. 6. Otal.

Ad hoc, vt removeantur fraudes, tàm intervenientes in illo, quàm actu possibiles, ibidem.

Constitutio Beati Pii V. super cambiis vetat quidem certam quantitatem ab initio pacisci, non autem irritat contractum aliter celebratum, dec. 34. num. 14. Alberg.

Amplia, quia solum supponit transgressores pœnis contra vsurarios à Sacris Canonibus comminatis num. 15. ibid.

Constitutio Beati Pii V. super forma creandi census requisivit numerationem pecuniæ ad fraudes, & simulationes euitandas, d. 337. num. 7. Otalor.

Constit. Beati Pii V. de appellat. ad Sedem Apostolicam, & prouocationem præclusit ad nouum examen, traditur, & declaratur, dec. 247. num. 7. & numer. anteced. & seqq. Taia.

Constitutio Beati Pii V. super taxatione congruæ declaratur, dec. 1. num. 13. Emer.

Constitutio s. m. Pii V. super forma creandi census præcipit numerationem pecuniarum coram Notario, & testibus in actu celebrationis instrumenti, decis. 218. numer. 1. Otalora.

Constitutio Beati Pii V. super forma creandi census traditur, & declaratur, dec. 337. numer. 2. & seqq. Otalor.

Constitutio Sixtina quatenus procedat in augumento dotis, seu supra dote, quæ fauore mulieris constituitur à viro, dec. 83. num. 4. & num. seqq. ac per totam Alberg.

Constitutio Sixtina prohibet, & interdicit quemcumque modum augendi dotes mulierum, etiam à quibuscumque personis, decis. 18. num. 8. Alberg.

Constitutio Sixtina super moderatione dotium tollit actionem, & reum à contracta obligatione præteruat immunem, decis. 18. num. 2. & 17. Alberg.

Constitutio sanctæ memoriæ Sixti V. prohibet constitui dotes vltra summam scutorum 5500. monetæ, & plura de illius intellectu per totam, decis. 18. num. 1. Alberg.

Constitutio Sixtina super moderatione dotium prohibet etiam munera inter sponsum & donationem vestium, decis. 83. num. 16. Alberg.

Constitutio Sixtina prohibens assignari dotes vltra summam ab ipsa taxatam habet locum etiam in Magnatibus, & contrarias prætensiones annullat, decis. 83. numer. 1. Albergato.

CONSTITVTIO SIXTINA *vide etiam in verf.* Derogatio, Verba.

CONSVETVDO.

Vide etiam in verf. Solitum.

Consuetudo, quod Trebellianica prohiberi non possit filiis primi gradus à Rota excluditur, & improbabilis est ex tot, & tantis decisionibus contrarijs, dec. 264. nu. 9. Emer.

Amplia, quia hoc etiam practicatur in Ciuitate Bononiæ ex decisionibus in causis Bononiensibus factis ibidem, & num. 4. & 8.

Consuetudo, & modus soluendi solitus inter partes attendendus est, itaque etiam seruari, dec. 325. num. 3. Rond.

Consuetudo non probari permittitur, quod Trebellianica prohiberi non possit filius primi gradus, & quare, dec. 264. num. 2. & seqq. Emerix.

Consuetudo, cuius non extat memoria, ius, siue priuilegium induxit, decis. 304. nu. 10. Taia.

Consuetudo generalis soluendi quamuis probata non sit, vel non adsit, potest tamen inter partes existere, adeoque seruari dec. 325. num. 10. Rond.

Consuetudo non soluendi decimas ex certis fructibus, quatenus extenditur, vel non extenditur ad aliam speciem fructuum, decis. 121. num. 4. & seqq. Emer.

Consuetudo est optima legum interpres, d. 71. num. 20. Paul.

Consuetudo omnem falsitatem excludit, decis. 18. num. 29. Alberg.

Consuetudo spectatur, an collatio Canonicatuum in Cathedralibus spectet potius ad Episcopum, quam ad Capitulum, vel è contra, dec. 121. num. 2. Alberg.

Consuetudo non est irrationabilis vt Canonicatus Cathedralium conferantur à solo Episcopo, vel solo Capitulo, decis. 121. num. 3. Albergato.

Consuetudo renouandi emphyteusim non est probabile temerè, & sine causa fuisse inducta, decis. 71. num. 9. Paul.

Consuetudo immemorabilis plurimum operatur, imò totum facit, decis. 203. num. 17. Pauluccio.

Consuetudo administrandi bona patrimonialia fabricæ Ecclesiarum à quibus Doctoribus referatur, decis. 203. numer. 3. Pauluccio.

Consuetudo non soluendi decimas de fœno viget in toto Orbe terrarum, decis. 35. numer. 7. Emerix.

Consuetudo non requirit probationem aliquid fuisse petitum, & negatum, ac creditorem denegationi acquieuisse, decis. 35. num. 8. Emerix.

Consuetudo rogandi contractus, & vltimas voluntates per nuncios, & Substitutos Notariorum, emollit iuris rigorem illa per so-

los

los Notarios rogari mandantis, decis. 95. numer. 9. Rond.

Consuetudo inducta inter Canonicos, inter ipsos solum seruari debet, non autem ab aliis, dec. 98. num. 40. Alberg.

Consuetudo in materia præcedentiæ inducitur spatio decem annorum, & semper attenditur, etiam si iuri repugnet, dec. 99. num. 12. Taia.

Consuetudo Leodiensis concedens Ciuibus, & Canonicis facultatem testandi per schedulam, ex quibus remaneat probata, dec. 194. num. 6. Emerix.

Consuetudo renouandi emphyteutas non solum inuestituras interpretatur, sed etiam statutum, quod super illa disponit, dec. 71. num. 5. Paul.

Consuetudo probari debet formiter cum suis requisitis, non autem solis attestationibus lite pendente procuratis, decis. 389. nu. 18. Rondinino.

Consuetudo renouandi hæredes vltimi inuestiti ex quibus probetur, decis. 71. num. 3. Pauluccio.

Consuetudo Abbatiæ Farfensis super renouatione emphyteusis proximiori, vel hæredi vltimi defuncti apprime declaratur, dec. 71. fere per totam Paul.

Consuetudo cõformis dispositioni iuris communis eo magis attendenda est, decis. 274. num. 10. Alberg.

Consuetudo valet excludere ius conferendi simultaneum inter Episcopum, & Capitulum, illudque tribuere vni, etiam priuatiuè, quoad alium, dec. 274. nu. 11. Alberg.

Consuetudo excludens simultaneam collationem beneficiorum inter Episcopum, & Capitulum non est irrationabilis, sed iuri communi conformis, decis. 274. num. 10. & 12. Albergato.

Consuetudinem ad inducendam super non solutione decimarum sufficit illam non fuisse petitam per 40. annos, etiam sine vllo titulo, dec. 35. num. 9. Emer.

Consuetudinem probari non impedit, quod de consuetudine vnius loci non inferatur ad aliam, quia hoc post factas probationes discutitur, dec. 12. num. 12. Alberg.

Consuetudinem ad inducendam etiam alicuius Ecclesiæ, requiritur probatio casus individualis, dec. 98. num. 39. Alberg.

Consuetudinem ad probandam conceditur remissoria, quamuis illa etiam per scripturas probari potuisset, vel videatur dependere à iure, dec. 123. num. 8. & 9. Alberg.

Consuetudine induci potest, quod ex certa specie fructuum decima nõ soluatur, dec. 35. num. 5. Emer.

Consuetudine abrogata erat prouida dispositio Concilij Lateranensis in Cathedralibus gratis edocendi clericos, decis. 295. num. 2. Albergato.

CONTEMPTVS iudicis non resultat ex inhibitione ad certam causam, vel modum restricta, dec. 273. num. 3 Emer.

CONTEMPLATIO *vide in vers.* Causa.

CONTINVANS, CONTINVATIO, CONTINVITAS.

Videetiam in vers. Assiduitas.

Continuans non attentat, dec. 101. numer. 9. & dec. 170. numer. 7. Paul.

Continuitas ex principio, medio, & fine probatur, dec. 126. num. 10. Paul.

Continuatio præsumitur ex titulo præcedentij non autem ex posteriori ad cautelam obtento, dec. 121. num. 18. Alberg.

CONTRACTVS.

Vide etiam in vers. Assignatio, Cambium, Datio solutum, Donatio, & sic de singulis.

Contractus negotiationum à Clericis, Beneficiatis, & Presbyteris gesti non annullantur, sed omnino sunt validi, decis. 353. num. 6. Calataiu.

Ipsi tamen Clerici, Beneficiati, & Presbyteri certis pœnis mulctantur ibidem.

Contractus, & essentia actus declaratur, & dignoscitur ex antecedentibus, & sequentibus, dec. 355. num. 14. Rond.

Contractus, quod fuerit initus pro persona nominanda, & quod emptor ideo emit, ne bona suorum maiorum vadant ad extraneos, inuicem pugnant inter se, decis. 163. num 9. Alberg.

Contractus initus ab vno ex fratribus potest cum illo dissolui, etiam si alijs fratribus fuerit ex illo ius quæsitum, decis. 224. num. 3. & per tot. Alberg.

Contractus initi à muliere vel minore quatenus ipsis solis volentibus sint nulli, & quatenus ipsi dicantur voluisse eos esse nullos, dec. 70. num. 3. Rond.

Contractus secundus celebratus cum dictione vt, vel prout, idem operatur, ac primus contractus, & tantum operatur primus, quantum operatur secundus, dec. 213. numer. 13. Alberg.

Contractus substantialia quotiescumque mutantur, vel ille remanet nouatus, aut corruit, aut transit in aliam speciem, decis. 163. num. 26. Alberg.

Contractus vsurarij quatenus, & in quibus à Sacris Canonibus irritentur, vel potius reducantur, dec. 34. num. 15. Alberg.

Contractus fuerint ne plures, vel vnus, inspicitur ad effectum dignoscendi, an debeatur noua gabella, vel non, decis. 163. num. 30. Albergato.

Contractus à tutore initus ex quibus deducatur spectare ad pupillum, decis. 250. nu. 18. Albergato.

Contractus iudicatur non à solo nomine, sed ab illius effectu, decis. 138. numer. 4. Albergato.

Contractus mulieris, vel minoris nullus ex defectu causæ, quibuscumque cautelis valeat dari non potest, decis. 346. numer. 12. Albergato.

Contractus celebratus à minore in domo alterius, & cum persona domestica præsumitur fraudolentus, & dolosus, decis. 371. numer. 13. Alberg.

Con-

Contractus initus cum minore contra formam Constitutionis Ægidianæ, eo magis remanet nullus, si alii etiam defectus concurrunt dec. 389. n. 20. Rond.

Contractus secundi substantia semper attenditur, quoties apparet illud fuisse factum, quod erat faciendum, & fuit in futurum promissum, dec. 213. n. 11. Alberg.

Contractus, in quo pretium alteratum est, vera nominatio dici nequit, dec. 163. num. 17. & 20. Alberg.

Contractus secundus si fuisset simpliciter nominatio, sequi debuisset cum eisdem pactis, & conditionibus, quibus primus contractus stipulatus est, dec. 163. n. 18. Alberg.

Contractus primus remanet novatus, si in secundo traditur, vel promittuur res substantialiter diuersa à primo, decis. 85. num. 3. Albergato.

Contractus assecurationis inter mercatores, bona fide perfici debet, decis. 378. num. 1. Matthæio.

Contractus si est celebratus in certo loco, de quo, & in quo etiam sint partes, & bona, quale Statutum pro illius executione attendatur, dec. 164. n. 4. & 14. Taia.

Contractus validitas donec disputatur, remanet suspensus effectus clausulæ constituti, dec. 14. n. 10. Calat.

Contractus initus pro persona nominanda, si nova continet pacta, non remanet amplius in terminis puræ nominationis, decis. 163. n. 23. Alberg.

Contractus in naturalibus, & accidentalibus à conuentione partium legem accipiunt, decis. 163. num. 24. Alberg.

à Contractibus ad iudicia valet argumentum. decis. 164. num. 9. Taia.

Contractus correspectiuus resoluitur si adimplementum cuius redditur impossibile, ex defectu bonorum, & causæ finalis, dec. 142. num. 2. Calat.

Contractus rectè dissoluitur cum illo, cum quo fuit initus, dec. 224. n. 2. Alberg.

Contractus initus ab officiali, vel à ministro Reipublicæ, non tamen expresso titulo officij, vel Reipublicæ an huiusmodi nomine gestus esse dicatur, decis. 3. numer. 12. Albergato.

Contractus resoluitur per recessum factum de consensu partium, dec. 85. num. 4. Alberg.

Contractus cum medico, & infirmo, procuratore, & aduocato cum cliente, quatenus prohibeantur, vel permittantur, decis. 194. num. 19. & num. anteced. Emer.

Contractus emphyteuticus ex quantitate canonis, seu pensionis à locatione distinguitur, decis. 198. num. 17. Rond.

Contractus substantiam quæ non tollunt si sint apposita, habentur pro non appositis, decis. 34. num. 16. Alberg.

Contractus si palam, & publicè, & in quocumque loco celebrari potuissent, inania fuissent incommoda, illum celebrandi in abscondito, vel alias similes cautelas adhibere, decis. 297. num. 29. Alberg.

Contractus emptionis, & venditionis, resoluitur in contractum locationis, & conductionis, & quando, decis. 248. numer. 1. Paulucc.

Contractus initus à minore etiam fauore Reipublicæ, vel ratione officii, non substinetur sine solemnitatibus, si statutum inditincte illas seruari præcipiat, dec. 3. n. 20. Alberg.

Contractus, seu dispositionis inoltantia, ac mens contrahentium magis inspicitur, quam cortex verborum, decis. 161. num. 8. Rondin.

Contractus conditionalis deficiente conditione corruit, dec. 161. n. 7. & 8. anteced & seqq. Rond.

Contractus verbaliter tantum dicitur initus pro persona nominanda, si effectus, & actus subsequuti contrarium demonstrant, decis. 103. num. 10. & seqq. Alberg.

Contractus omnis habet suam formam, quæ circa substantialia, naturalia, accidentalia, & solemnia versatur, decis. 34. numer. 4. Alberg.

Contractus denominatio nihil valet, si verè, & realiter talis ille non erat, sed diuersus ab eo, quo per contrahentes nominatus est, dec. 163. num. 27. Alberg.

Contractus factus cum dictione *in circa* substinetur, etiamsi decima illius portio deficiat, dec. 46. n. 6. Taia.

Contractus rescissione conditionali sublata, illius obligatio subsistit, decis. 213. num. 38. Alberg.

Contractus bonorum Ecclesiæ sine beneplacito Apostolico remaneret, si capitula confirmata à Papa, in instrumẽto innouata fuissent, dec. 180. n. 5. Rond.

Contractus, vel testamentorum mulieris ignorantis magis proximiorem fuisse effectum maiorem, non exindè annullatur, sed remanet validum, & substinetur, dec. 195. n. 9. Emerix.

Contractus, vt subiaceat dispositioni legis cõmissoriæ, quid requiratur, decis. 85. num. 14. Alberg.

Contractus posterior declarationem recipit à præcedentibus scripturis, in quibus illius qualitas explicata sit, decis. 198. numer. 7. Rondin.

Contractus deficit, deficiente materia, & forma substantiali illius, decis. 309. num. 96 Matth.

Contractui reuocabili quis contrauenire non dicitur, etiamsi nõ contrauenire promiserit, dec. 355. n. 23. Rond.

Contractum non fuisse factum pro persona nominanda ex obseruantia resultat, & actibus proprio nomine gestis, dec. 163. num. 8. Alberg.

in Contractu pupilli non dicitur Tutor contrahere, sed pupillus in persona sui Tutoris dec. 250 n. 24. Alberg.

in Contractu nouante non censentur reperitæ conditiones, & pacta in contractu nouato ex conuentione partium appositæ, decis. 85. n. 13. Alberg.

tore pecunias ad interesse recepisse, dec. 250. num. 13. Alberg.
Creditor si quis fuisset, summam ab ipso debitam suo creditori non soluisset, decis. 250. num. 14. Alberg.
Creditor, & administrator si plura contra dominum habebat credita, potest prius solutionem eligere pro creditis pecuniarijs, quã pro alijs, dec. 413. nu. nu. 4. Alberg.
Creditor non cogitur recipere solutionem in alia moneta, quam conuenta, si exinde sibi damnum resultaret, dec. 329. nu. 5. & seq. Rond.
Creditor census, qui habuit notitiam euictionis fundi censiti, non potest amplius prætendere fructus, & quando, dec. 336. nu. 3. anteced. & seqq. Carp.
Creditor census tenetur restituere fructus exactos post euictionem fundi censiti ex causa anterioris hypothecæ sequutam, illosque in sortem etiam imputare, decis. 336. nu. 4. Carp.
Creditor si plus recepit ex fructibus bonorum sui debitoris, quam importaret suum creditum, de illo remanet satisfactus, dec. 248. num. 9. Paul.
Creditor carceratus pro tota summa, si postea se obligauit aliquid soluere pro residuo, illud ante excarcerationem obtentam soluisse præsumitur, decis. 221. numer. 3. Emer.
Creditor de excessiuitate crediti, vel eius excessiua exactione quærelatus, si postea absolutus est, veritas totius crediti exinde resultat, dec. 221. num. 4. Emer.
Creditor si bona sui debitoris possedisset iure dominij, suum creditum postea non vendidisset, decis. 374. num. 8. Rond.
Creditor non potest obtinere immissionem in saluiano super bonis sui debitoris, quæ de tempore obligationis ex illius dominio iam exierant, dec. 381. nu. 3. Rond.
Creditor, secluso dominio, vel datione in solutum bonorum sui debitoris, computat fructus in sortem, decis. 374. num. 14. Rond.
Creditor si ante transactionem agere poterat executiuè, vel in saluiano, eo magis post illam vtrumq; remedium intentare potuisse dicendum est, dec. 138. num. 5. Alberg.
Creditor ius æquale imò fortius cum aliis creditoribus habere dicitur, si iam mandatum obtinuit, dec. 365. num. 33. Rond.
Creditor non potest cogi ad sibi satisfaciendũ de suo credito super feudo, quod debitor à Principe, recognoscit, decis. 360. numer. 24. Alberg.
Creditor sciens bona sibi hypothecata in tertium translata, amittit hypothecam, & quãdo, dec. 26. nu. 5. Alberg.
Creditor etiam re non integra admittitur ad purgationem moræ, & solutionem canonis pro suo debitore, si ille sit decoctus, vel suspicatur de collusione, decis. 52. num. 16. Alberg.
Creditor speciei, & pecuniæ simul, si ad eius manus pecuniæ sui debitoris peruenerunt, potius de credito pecuniario, quam speciei dicitur satisfactus, dec. 415. numer. 6. & seqq. Rond.
Creditor, qui prior est tempore, est etiam potior in iure, dec. 15. nũ. 1. Alberg.
Creditor declarans recipere satisfactionem ex pretio bonorum, vt plus petere non possit, requiritur, quod illud voluerit donare, decis. 290. n. 7. Emer.
Creditor, vt per assignationem bonorum plus petere non possit, necessarium est pactum superlucrandi, quod pluris ex eisdem bonis retraheretur, decis. 290. numer. 8. Emer.
Creditor sicuti recepit aliqua ex bonis ab eo in instrumento confessata, ita etiam alia recepisse præsumendum est, dec. 309. nu. 11. Vicecom.
Creditor in redditione rationis, & separatione bonorum facta ab hærede cum aliis creditoribus, citari omnino debuit, si iam mandatum contra illum obtinuerat, decis. 365. nu. 33. Rond.
Creditor in contractu vsurario repellitur solum à consecutione fructuum, non autem sortis, dec. 369. num. 91. Marth.
Creditor, qui debitoris consensum pro applicandis sibi pecuniis debitoris expectare debuisset, si de illis sibi satisfecisset periculo non approbationis, & detrimento, quod exinde ei contingere potuisset, se ipsum exposuisset, dec. 415. n. 22. Rond.
Creditor procurator sui debitoris quatenus sibi magis satisfacere debeat de suo credito fructifero, quàm infructifero, dec. 415. n. 4. Rond.
Creditor Procurator debitoris quatenus non possit illius pecuniam contra vel præter eius voluntatem, pro suo credito sibi applicare, dec. 415. n. 23. Rond.
Creditor non potest allegare priuilegium sui debitoris personale, si ille eo vti nolit, dec. 52. num. 18. Alberg.
Creditor non tenetur anteponere suam vtilitatem indemnitati debitoris, dec. 405. nu. 6. Alberg.
Creditor quantitatis, & speciei, pecunias sui debitoris recipiens, illam cum quantitate non autem cum specie compensat, dec. 405. nu. 7. Alberg.
Creditor qui non ad redimendas lites cessionem obtinuit pro minori summa, totum creditum certum exigere potest, decis. 117. num. 4. & 5. Rond.
Creditor pro damnis, & interesse passis occasione bonorum assignatorum, non habet anterioritatem crediti principalis, pro quo assignatio facta est, dec. 381. nu. 6. cum seqq. Rond.
Creditor immissus in saluiano non sibi, sed domino possidet, dec. 381. numer. 1. Rondinin.
Creditor, quod exceptione redditionis rationis excludatur a consequutione sui crediti, procedit si debitum ab eadem redditione ratio-

rationis deriuet, secus si ab alia, dec. 352 n. 17. Alberg.
Creditor possidens bona sui debitoris pro suo credito æquiualentia, illa insolutum habuisse censetur, dec. 374. nu. 1. Rond.
Creditor potest sibi propria auctoritate persoluere de pecuniis debitoris penès ipsum existentibus, si non agitur de alienatione bonorum illius, dec. 405. nu. 4. Alberg.
Creditor non possidet sibi, sed debitori domino, dec. 390. n. 6. Calat.
Creditor qui suo debitori scripsit, quod de eius pecunijs penès ipsum existentibus, sibi satisfieri volebat, si ille non rescripsit, quod ille sibi satisfaceret, imo respondit ad eum transmitti computum in nihilo imputari potest, si satisfactionem non fecit, dec. 405, num. 10. Alberg.
Creditor potest acceptare fauorabilia, & contraria reiicere, si suum creditum aliunde iustificat, debitor vero solutionem ex solis libris, vel scripturis deducat, dec. 405. nu. 13, & 20. Alb.
Creditor immissus in Saluiano, si post consequutam satisfactionem, bona non dimittit, eaque creditori restituit, dicitur spoliare, dec. 334. n. 4. & 12. Varel.
Creditor qui suum creditum cum cautione de restituendo receptum, illud restituere coactus est, redit ad sua primæua iura, dec. 360, num. 9. Alberg.
Creditor potest cedere creditum, quamuis antecedenter extinctum si postea ille ad sua primæua iura redire coactus est, dec. 360. nu. 10. Alberg.
Creditor quatenus possit vti persona alterius ad faciendum debitori quietantiam sub nomine ipsius creditoris, dec. 185. numer. 28, Alberg.
Creditor si aperuit arcam sui debitoris cap. seri præsumitur de suo credito satisfactus, dec. 179. num. 9. Alberg.
Creditor retinens bona sui debitoris, si non præcesserint requisita dationis in solutum dicitur illa retinere in pignus, dec. 243. n. 8. Matth.
Creditor fideicommittentis æquè agit contra fideicommittentem ipsum, ac super illius bonis, siue ille debitor principalis, siue fideiussor existat, dec. 305. nu. 28. Paul.
Creditor si remansit in possessione bonorum, sui debitoris, & fructus percepit, suum extinguit creditum, dec. 334. n. 10. Varel.
Creditor recipiendo pecuniam sui debitoris, illam potest etiam in causam minus grauè recipere, dec. 415. n. 10. Rond.
Creditor vnius ex socijs, licet anterior societati, nullum ius habet super capitale aliorum sociorum, dec. 91. nu. 13. & 18. Alberg.
Creditor possidens iure pignoris, licet pro paruo credito, immissionem pro indiuiso fauore alterius creditoris sufferre non debet, dec. 288. n. 9. Alberg.
Creditor excipiens de re non tradita duo copulatiuè probare debet, quod res sibi consignata non sit, & confessio emanauerit sub spe futuræ traditionis, dec. 309. numer. 8, Vicecom.
Creditori anteriori pro rata sui crediti competit retentio in bonis debitoris ab ipso possessis, dec. 384 nu. 5. Emer.
Creditor, si etiam simpliciter confitendo, debitorem solemniter liberauit, contra illum amplius agere non potest, dec. 309, nu. 4. & seqq. Vicecom.
Creditor cambii facultatem habens alium eligendi mercatorem in locum præmortui, sibi imputet, si illum non elegit, dec. 353, nu. 24, Calat.
Creditor census habens promptam occasionem reinuestiendi, eo magis potest illum retrouendere sine diffidia, dec. 224. num. 11, Alberg.
Creditoris qualitas soliti legitimè negotiari maximè attenditur in materia cambiorum, & vsurarum, quæ illicita prætenduntur, dec. 34. nu. 26. & 27. Alberg.
Creditoris voluntas recipiendi pecuniam sui debitoris in causam duriorem, non resultat ex illius epistola, quæ non perfectè concludit, dec. 415. nu. 11. & seqq. Rond.
Creditori, qui iam mandatum obtinuerat cõtra hæredem, non obstat redditio rationis contra alios creditores ab eodem hærede facta. dec. 365. nu. 32. Rond.
Creditori litiganti cum deliberatarip nulla præscriptio currit, dec. 192. num. 6. & seqq. Taia.
Creditori immisso in Saluiano integrè satisfacto datur debitori manutentio, dec. 334. n. 1, & 3. Varel.
Creditore immisso in saluiano satisfacto, manutentio debitori debetur, cum semper in possessione permanserit, dec. 381, num. 2. Rond.
de Creditore iam detecto non tantum intelligitur liberatio promissa, sed etiã de alijs incognitis, & incertis, dec. 27. numer. 2. & 3. Calat.
Creditores vnius ex sociis, vel illius fundaci, super portione consocij, etiam nouiter assumpti nullum ius habent, dec. 175. num. 8, Alberg.
Creditores licet sint posteriores in tempore si tamen sunt potiores in iure, anterioribus præferuntur, dec. 175. nu. 9. Alberg.
Creditores dicuntur esse potiores, si crediderunt ipsi negotio, non autem domino negotij, dec. 175. num. 10. Alber.
Creditores puta serici, & aliarum rerum, ex quibus fabricantur merces, super illis, earumque taberna, cæteris crediroribus sunt potiores, dec. 175. n. 11. Alberg.
Creditores mercatoris non possunt habere ius super portione capitalis à non socio apposita, sed tantummodo super eo, quod antea extabat, dec. 91. nu. 19. Alberg.
Creditores si aliundè satisfieri non valent, tũc bona emphyteutica debitoris non incidunt in commissò, dec. 52. nu. 16. Alberg.
Creditores alicui credentes iuxtà formam Constitutionis Pontificis, æquum non est, quod

quod sub fide publica decipiantur, dec. 314. num. 8. Emer.
Creditores antiqui negocij non possunt habere ius super capitale a loco noviter assumpto, in eodem negocio apposito, dec. 91. nu. 12. & 18. Alberg
Creditores hypothecarij habent ius in bonis sui debitoris, dec. 52. n. 21. Alberg.
Creditores anteriores non possunt auocare à legatarijs, & creditoribus posterioribus quod bona hinc fuit ab ipsis perceptum, & consumptum, dec. 90. nu. 12. Paul.
Creditores posteriores in eo, quod supereſt, dimisso, vel aliter satisfacto creditore auteriore, non prohibentur suas exercere actiones, dec. 175. nu. 3. Alberg.
Creditores vnius ex sociis, non habent plus iuris, quam eorum auctor, & ideo sicut ille suam solam portionem auocare potest, sic tantum, & non alias ipsi facere permittuntur, dec. 91. nu. 9. Alberg.
Creditores ex pretio rei emphyteuticæ suam satisfactionem habere debent, decis. 52. n. 1. & seqq. Alberg.
Creditores duos in eiusdem domus restauration pecunias dedisse non implicat inter se, dec. 104. nu. 9. Emer.
Creditorũ fauore non censentur adiecta pacta, quæ fauore emptoris sunt apposita, dec. 27. nu. 5. Calat.
Creditorum in fraudem quatenus datio insolutum, vel alia distractio facta sit distinguẽdum est inter iudicium actione personali, vel reali introductum, dec. 229. numer. 2. Taia.

CREDITVM.

Vide etiam in verſ. Mandatum, Debere.

Creditum pluries à Rota, vel iudice approbatum in dubium reuocari non potest, dec. 360. nu. 12. Alberg.
Creditum, quod adhuc est sub iudice, dicitur turbidum, & requirens altiorem indaginẽ, dec. 179. n. 6. Alberg.
Creditum turbidum non potest concurrere cum credito claro, & liquido, dec. 179. n. 7. Alberg.
Creditum turbidum non impedit effectum obligationis Cameralis alterius crediti clari, & liquidi, dec. 179. n. 8. Alberg.
Creditum obligatione camerali vallatum, non dicitur litigiosum, decis. 117. numer. 3. Rond.
Creditum cessum non fuisse verum, probatur si tempore cessionis erat minoris summæ, quam illa, pro qua fuerat cessum, dec. 263. nu. 10. Paul.
Creditum dotis remanet illiquidum ex retentione bonorum viri, quamuis illa æstimata non sint, & ex retentione fructuum, dec. 86. nu. 6. & 7. Taia.
Creditum clarum, & liquidum præfertur credito turbido, & illiquido, dec. 180. n. 4. & 6. Alberg.
Creditum dicitur clarum, & liquidum, si resultat ex apocha, & instrumento obligatione camerali vallato, dec. 180. num. 5. Albergato.
Creditum turbidum, & illiquidum est ineptum ad impediendum effectum obligationis cameralis, dec. 180. nu. 7. Alberg.
Creditum probatur ex mandato, pro illo seruatis seruandis relaxato, dec. 174. numer. 1. Paul.
Creditum, & debitum in quietantia, seu trãsactione generali, si non continetur inter præseruata, comprehenditur inter remissa, dec. 238. nu. 5. Taia.
Creditum semel consequutum, amplius consequi non debet, dec. 57. nu. 8. Emer.
Creditum non probatur ex peritis, quæ non emanauit super omnibus libris negocij, dec. 179. nu. 2. Alberg.
Creditũ super bonis dotalibus existens impugnare non potest, qui in constitutione dotis claram de eo notitiam habebat, decis. 174. nu. 12. Paul.
Creditum dicitur extinctum ex pecuniis debitoris, ad manus creditoris peruentis, decis. 415. nu. 2. Rond.
Creditum, quod in inuentario descriptum non sit nihil facit, si non constat de eo hæredem habuisse notitiam, dec. 383. num. 12. Rond.
Creditum principaliter deductum non ad effectum illud exigendi, sed solum per modũ causæ, probatur præsumptionibus, & coniecturis, dec. 150. nu. 16. Calat.
Creditum certum, & liquidum requiritur in Saluiano, vt possessor deliberet an bona velit dimittere, vel pretium soluere, dec. 155. nu. 1. Calat.
Creditum extinctum non reuiuiscit ex solaimmissione passa in Saluiano, dec. 151. n. 20. Alberg.
Creditum census à fratre, vel administratore contractum, non potest dici fictitium, & simulatum, si in redditione rationis approbatum sit, dec. 224. nu. 13. & seqq. Alberg.
Creditum minoris summæ cessum pro summa maiori, augeri non potest ex fructibus, quos non constat fuisse debitos, dec. 263. nu. 12. Paul.
Creditum dotis sine culpa mariti deperditæ, ab eo restituendum non est, dec. 174. nu. 1. Paul.
Creditum cessum pluribus obnoxium periculis, & incommodis, recuperatur in totum, dec. 360. nu. 18. & 20. Alberg.
Creditum cum hypotheca probatur ex instrumento publico obligatione Camerali vallato, dec. 238. nu. 2. Alberg.
Creditum dicitur illiquidum, si super eo firmando DD. Auditores non fuerunt concordes, dec. 331. num. 12. Calat.
Creditum remanet illiquidum ex perceptione fructuum consequuta ex bonis nulliter subhastatis, dec. 331. num. 13. Calat. iu.
Creditum, etiam fructuum census per sexaginta, & amplius annos non petitum, iuncta morte debitoris informati, præsumitur bene solutum, & extinctũ, dec. 224. n. 15. Alb.

Creditum illiquidum & ex perceptione fructuũ consumptum non est aptum concedere retentionem, nec retardare immissionem, dec. 54. num. 11. Calat.
Creditum, & debitum ex computo aritmetico liquidatur, decis. 334. numer. 8. & seqq. Varet.
Creditum carens hypotheca non potest concurrere cum credito hypothecario, & illius fructibus, dec. 176. num. 3. Rond.
Creditum administrationis bonorum paternorum filio donatum, ipsum etiam conferendum est, dec. 341. nu. 24. Beuil.
Creditum dotis maternæ ex retentione bonorum patris vel remansit extinctum, aut saltem illiquidum, dec. 294. nu. 8. Emer.
Creditum emptoris remanet extinctum mediante excomputatione, per quam fingitur totum pretium solutum, & deinde pro rata crediti, creditori restitutum, dec. 151. n. 23. Alberg.
Creditum hæredis grauati compensari debet cum fructibus perceptis à die motæ litis, decis. 177. num. 10. Calat.
Creditum vxoris ex retensione bonorum viri, vel remanet extinctum, vel saltem redditur illiquidum, dec. 155. num. 17. Calat.
Creditum vinculatum minori pretio vendi solet decis. 360. numer. 18. & 20. Albergato.
Creditum probatur ex dicto creditoris adminiculato stante combustione suæ domus, quia præsumitur amissa iustificatio crediti, dec. 150. num. 21. Calat.
Creditum ad effectum excipiendi, non autem agendi leuioribus probationibus probatur, dec. 150. num. 16. & 22. Calat.
Creditum illiquidum, donec liquidetur non parat beneficium retentionis, dec. 174. n. 11. Paulucc.
Creditum ex fructibus à creditore receptis sui debitoris, vel remanet extinctum, vel saltem illiquidum, dec. 374. nu. 15. Rond.
Creditum maternum non imputatur in legitimam filio debitam in bonis patris, dec. 75. num. 9. Calat.
Creditum dotale regulariter suam sumit anterioritatem à die contractus matrimonij, decis. 162. nu. 2. limita, vt num. seq. Calat.
Creditum non petitum in vita debitoris, sed solum eo mortuo contra illius hæredes non informatos, non præsumitur verum, dec. 150 num. 14. Calat.
Creditum non imputatur summa à creditore recepta in satisfactionem alterius crediti, dec. 243. num. 16. Matth.
Creditum cessum vbi est clarum, & limpidum non intrat dispositio *l. per diuersas, & l. ab Anastasio C. mandati*, dec. 360. nu. 14. Alberg.
Crediti cessi veritatem, maximè ingentis summæ, tamdiu apud mercatores quieuisse præsumendum non est, decis. 399. num. 6. Taia.
Crediti quantitas approbata in decis. causæ in nouâ disputatione supponenda est, non obstante relatione periti facta cum supposito insubsistente, dec. 159. nu. 6. Taia.
Credita, de quibus cõmuniter non solent confici instrumenta probantur ex relaxatione mandati, dec. 221. num. 1. Emerix.

CREDVLITAS.

Credulitas sola sufficit ad euitandam caducitatem, dec. 165. nu. 7. Alberg.
Credulitas patris aliquem suum esse filiũ quatenus dicatur causa principalis dispositionis illius, dec. 36. num. 5. Rondin.
Credulitas iusta, maximè si sit legalis sufficit ad excludendam caducitatem, dec. 327. n. 8. Rond.
CRIMINALITAS de directo Statui clericali opponitur, decis. 172. n. 2. 4. & 11. Taia.

CVLTVS DIVINVS.

Vide etiam in verf. Ecclesia, Consortium.
Cultus diuinus patitur detrimentum si minuitur numerus ministrorum Ecclesiæ, & præcipuè dignitatem habentium, dec. 148. n. 23. Alberg.
Cultum diuinum ea quæ respiciunt non restringuntur ad solum interesse communes, dec. 103. nu. 11. Calat.
CVLPA *vid. in verf.* Mota.

CVRA.

Vide etiam in verf. Parochia.
Cura, quæ prius erat libera, nulli ordinario permittitur in seruitutem redigere, dec. 225. num. 27. Matth.
Cura libera si in seruitutem fuerit redacta, suo primæuo libertatis statui restituenda est, decis. 225. num. 28. Matth.
Curam radicalem Ecclesiæ habens, non potest tamen in aliquo se ingerere, sine licentia Vicarij perpetui, decis. 225. nu. 16. 17. 18. Matth.

CVRATVS.

Vide etiam in verf. Parochus, Archiepiscopus.
CVRATI plures possunt de per se constituere Collegium, etiam sine alia superioritate Prælati, dec. 225. n. 11. Matth.
CVRIA verbum, siue etiam cura legatur vtrumque ad iudicium, & iudicandum dirigitur, dec. 132. num. 13. Taia.
CVSTODES ipsos quis custodiat, decis. 160. n. 6. Taia.

D

DAMNVM.

Vide etiam in verf. Imbres, Interesse, Luitio, Præiudicium.
DAmnum rei emphyteuticæ, nisi tota res pereat, spectat ad emphyteutam, non autem ad dominum directum, decis. 4. num. 10. Alberg.
Damnum, & interesse præstari non potest vbi certa pecuniæ quantitas est promissa, dec. 58. num. 8. Paul.
Damnum inter socios non attendit tempus, quo res sociales consumuntur, sed tempus, quo communi nomine comparatæ sunt, dec. 93. nu. 20. Calat.
Damnum sentiens ex sua culpa non redarguit vicinum suo iure vtentem, & similè damnum.

num afferentem, dec.113.num.9.Emerix.
Damnum ſuccedens in re, communi nomine empte, non vni ſoli; ſed pro rata cuilibet ſocio communicatur, deciſ. 93. numer. 18. Calat.
Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi ipſi, non autem alteri imputare debet, dec. 113. num.9.Emer.
Damnum referri non debent ea, ex quibus quis commodum reportare debuiſſet, & ſperat, dec.65.num.20. Alberg.
Damnum inſurgens a conuentione, & pacto recedi non debet, dec.329.nu.16.& ſup. num.14.& ſeq Rond.
Damna, & intereſſe præſtare tenetur, qui non facit, quod facere eſt obligatus, deciſ. 207. num.2.& ſeqq.Paul.
Damna, & intereſſe ſine mora, & ſcientia ſoluere nemo tenetur, dec.207,num.20.ſed vid. nu.22. Paul.
Damna, & intereſſe ſunt fructus illius rei, quã quis comparare tenebatur, & non emit, deciſ.207.num.4.Paul.
Damna, & intereſſe qui præſtare tenetur, ad normam, & ſimilitudinem Tutorum condemnatur, dec.207.nu.6. Paul.
Damna, & intereſſe occaſione aſſignationis paſſa, ad illam ſolum conſequutiua ſunt, non autem ad aliud creditum, licet ab illa dependens, dec.381.num.12. Rond.
Damnorum appellatione veniunt etiam fructus, dec.235.num.19.Taia.
DARE nemo poteſt, quod non habet, deciſ.390. num.11.Calat.
DATA expreſſa in Breui de capienda poſſeſſione nomine Camere, intelligitur de illa ſupplicationis, non autem literarum Apoſtolicarum, dec.401.nu.24. Bourl.
Si in eodem Breui nouum prorogatur, ac præfigitur tempus ad illas expediendas, ibidem.

DATIO INSOLVTVM.

Vide etiam in verſ. Aſſignatio, Adiudicatio.
Datio in ſolutum, an fuerit facta in fraudem creditorum, & colluſiua dici poſſit, diſtinguendum eſt iudicium actionis perſonalis. & realis, dec.229.nu.2.Taia.
Datio in ſolutum, cuius bona poſtea auocata ſunt, non extinguit cenſum, nec tollit primæuas actiones, pro eo competentes, deciſ.43.nu.5. & 7. Calat.
Datio in ſolutum continet translationem dominii, dec.374.num.10, Rond.
Datio in ſolutum vim venditionis habet, deciſ.77.nu.3.Taia.
Datio inſolutum excluditur, ſi creditor faſſus ſit, ſe poſſidere iure pignoris, donec ſibi de fructibus ſatisfaceret, dec.379.nu.4.& ſeqq. Rond.
Amplia, & fortius ſi de ſuo credito ſatisfactionem procurauit ex bonorum ſubhaſtatione facienda ibid. & num.5.
Datio in ſolutum non reſultat, niſi ex declaratione iudicis, vel ex conſenſu partis, itaut ſolum factum, vel declaratio creditoris non ſufficiat, dec.243.nu.7. Martin.
Datio inſolutum precedentem obligationem extinguit, dec.85.nu.10. Alberg.
Datio inſolutum parit effectum ſolutionis, quando realiter, & cum effectu res traditur creditori, dec.300.nu.3.Alberg.
Datio in ſolutum non ſumit robur niſi ab ipſa die, qua illa ſequuta eſt, & quando dec.70. nu.1.& ſeqq Rond.
Datio in ſolutum, & aſſignatio, ſi executioni demandata ſunt, amplius reuocari non poſſunt, dec.304. nu.4. Paul.
Datio in ſolutum facta pro credito, quod nullam habebat hypothecam, an illam aliqualiter importet, dec.176.nu.2.Rond.
Datio in ſolutum præſumitur ſi bona à creditore retenta ſint longè minoris valoris, quã ipſum creditum, dec.214. nu.6. Taia.
Datio in ſolutum impedit viam executiuam, dec.300.nu.2. Alberg.
Datio in ſolutum abſolutè facta, non quiem ad tempus important receſſum ab omni præcedenti conditione, & reſolutione contractus, dec.85.nu.21. Alberg.
Datio inſolutum, an ſucceſſerit, vel potius pignoris conſtitutio facta ſit, ex facti circumſtantiis dignoſcitur, deciſ. 374. numer. 6. Rond.
Datio in ſolutum eſt nulla, ſi facta fuit nullo præcedente edicto, aut ſubhaſtatione ſequuta, dec.135.nu.19. Calat.
Dationem in ſolutum recipiens proteſtare debet, & reſeruare ſibi iura, alioquin illis dicitur renunciare, deciſ.85. num. 17. Albergato.
Datione in ſolutum reuocata agitur primæua actione, & quando, dec.43.nu.5.Calat.
DEBERE aliud eſt, aliud ſoluere, aliud cauere, aliud etiam ſatisfacere, deciſ.90.nu.8. Paul.

DEBITOR.

Vide etiam in verſ. Creditor, Debere, Decoctus.
Debitor crediti fructiferi, etiam cenſus, non præſumitur notabilem ſummam in cauſam mutui ſoluiſſe, & adhuc ſub vſuris permanere voluiſſe, dec.347.nu.28. Alberg.
Debitor, qui ſuam obligationem agnouit, non poteſt amplius opponere, illam non fuiſſe legitimè probatam, deciſ. 271. numer. 8. Emer.
Debitor poteſt ex iuſta cauſa denegare poſſeſſionem ſuo creditori conceſſam, & qualis illa ſit, dec.357.nu.10.Taia.
Debitor aſſumens in ſe onus eligendi mercatorem ad effectum cambiandi, operare debet, vt ille realiter cambiet, dec.351.n.15. Calat.
Ita vt ſola verbalis obligatio eiuſdem mercatoris non ſufficiat, ibid.
Debitor crediti ceſſi, ignorando ceſſionem, cedenti benè ſoluit, deciſ.352. numer.15. Albergato.
Debitor pro ſorte, & fructibus non ſe obligaſſet, ſi aliquid in cauſam eiuſdem ſortis verè ſoluiſſet, dec.346.nu.5. Alberg.
Debitor ſi poſt contractam obligationem, & hypothecarum negotium alium in ſocium aſſu-

assumi creditori non præiudicat, decis. 15. num. 5. Alberg.

Debitor extinguendo suum debitum, non potest reportare nisi cessionem extinctiuam, dec. 120. nu. Calatam.

Debitor, stante generali consuetudine, potest soluere vel monetam, quæ est in obligatione, vel illius valorem, dec. 329. num. 2. & seqq. Rond.

Debitor non potest suo creditori pro satisfactione assignare bona, quæ penes ipsum tempore assignationis non extabant, decis. 360. num. 2. Alberg.

Debitor per quietantiam sibi à creditore factã dicitur penitus liberatus, decis. 250. num. 1. Alberg.

Debitor, qui soluit partem sui debiti, adhuc remanet debitor pro residuo, dec. 263. nu. 1. Paul.

Debitor per dationem insolutum à quacumque obligatione remanet liberatus, dec. 85. nu. 10. Alb.

Debitor si solutionem fecisset, de ea verisimiliter opposuisset, nec sequestrum suorum bonorum supportasset, decis. 150. num. 13. Calat.

Debitor principalis dicitur, qui in forma Cameræ se obligauit aliquem liberare à molestijs, dec. 27. nu. 10. Calat.

Debitor principalis non potest opponere de excussione, dec. 27. nu. 11. Calat.

Debitor in præiudicium creditorum res suas alteri communicare non potest, dec. 91. n. 11. Alberg.

Debitor relcutionis indemnitatis, & inuestimenti pro illius securitate promissi, non præsumitur voluisse dare pecunias creditori liberas antè molestias sequutas, decis. 150. nu. 10. Calat.

Debitor non dicitur acceptasse satisfactionem, quam sibi facere volebat creditor, si ab eo petijt computum sui debiti, vt illud satisfacere posset, decis. 415. numer. 21. Rondanino.

Debitor suo creditori non fassus fuisset debitum, illudque soluere promisisset, si d. debitum compensare potuisset, dec. 402. nu. 9. Rond.

Debitor habens notitiam suum debitum non fuisse solutum, si nihil opposuit, solutionem non factam, dicitur acceptasse, dec. 405. nu. 12. Alberg.

Debitor cambij assumens in se onus, & mandatũ cambiandi si non combiauit ad damna, & interesse tenetur, decis. 353. numer. 10. Calat.

Debitor licèt suum deposuerit debitum, potuit mutare consilium, illud postea soluendo, & pecuniam depositatam repetendo, decis. 186. nu. 12. Alberg

Debitor in assignando fructus ratione decimarum, vel collectarum, adhuc dubitari potest, quod eos non integrè assignauerit ad effectum se exonerandi à debito, dec. 342. nu. 12. Beuil.

Debitoris assertiones non attenduntur, nec aliquam fidem merentur, decis. 346. num. 22. Alberg.

penes Debitorem dicuntur extare pecuniæ, vel fructus, quoties illa mediante cautione de restituendo prioribus, & potioribus creditori consignata sunt, decis. 374. num. 13. Rond.

Debitores à communiter accidentibus vti soluunt post quam cessit, & venit dies, decis. 150 nu. 8. Calat.

DEBITVM.

Vide etiam in verf. Creditum, Extinctio, Debere, Aes alienum.

Debitum, & possessio, vel quasi nihil habent inter se commune, decis. 90. numer. 9. Paul.

Debitum dicitur extinctum ex quietantia inuicem generaliter facta, decis. 238. num. 4. Taia.

Debitum non potest dici remissum, vel extinctum, si purificari debuerat ex morte, & ita non erat necessarium, & ex causa de præsenti, dec. 238. nu. 7. Taia.

Debitum, & creditum in redditione rationis, vel laudo, aut compensata præsumuntur, aut agnitum quod illa de alienis pecunijs facta sint, dec. 57. nu. 7. Emerix.

Debita in instrumento enunciata, sine die, & anno, Notario rogato, & nomine debitoris quatenus sufficiant pro causa obligationis mulieris, dec. 65. nu. 1. & seqq. Alberg.

ex Debitis pro causa in obligatione mulieris enunciatis, sine die, & anno si aliqua iustificentur, ex eis etiam de alijs dicitur aliunde constare, dec. 65. nu. 9. Alb.

DCANATVS in Ecclesia non est prima dignitas, dec. 396. nu. 7. & 9. Taia.

DECANISSA, & Abbatissa dicuntur habere dignitatem, dec. 396. nu. 9. Taia.

DECENDIVM.

Vide etiam in verf. Appellatio.

Decendium ad appellandum in citatione ad sententiam domi dimissa copia, incipit solum à die habitæ notitiæ, dec. 365. num. 17. & 19. Rond.

Decendium ad appellandum currit à die prolatæ sententiæ contra præsentem, vel verum contumacem, dec. 365. nu. 18. Rond.

DECENNIVM ad præscribendã hypothecam tunc solum suffragatur, quando ambæ partes sint in eodem loco, secus si altera fuerit absens, dec. 231. nu. 5. Alberg.

DECEPTIO.

Vide etiam in verf. Dolus, Barattaria.

Deceptio inter contrahentes euitari debet, decis. 373. nu. 29. Matth.

Deceptis succurrit prætor, & quomodò, decis. 283. nu. 5. & nu. anteced. & seqq. Rond.

DECIMA.

Vide etiam in verf. Exemptio, Iuris assistentia, Priuilegium, Primitiæ, Causa, Ius decimandi, Priuilegium Germanen.

Decima quibusdam in locis soluitur in fasciculis, ipsisque met oliuis, & vuarum racemis, dec. 12. nu. 4. Alberg.

Decima potest consuetudine induci, quod de cer-

certis fructibus non soluatur, dec.12. n.5. Alberg.
Decima debetur de fœno recollecto ex terris olim satiuis, & nouiter reductis ad Prata, dec.35.nu.1.Emer.
Decima fœni non debetur stante consuetudine illam non soluendi de eo, dec. 35. nu.2. Emerix
Decima realis non tollitur per mutationem seminis, vel fructuum, & quando, dec.145. num.5.Alberg.
Decima, & alia, quæ in dies pro certa summa locantur, vel locari possunt, habentur pro fructibus certis, dec.175.nu.20.Rond.
Decimæ parochiales pro bonis acquisitis post *Concilium Lateranense* debentur à Monasteriis solum generale priuilegium habentibus.
Secus verò illæ, quæ prætenduntur super bonis acquisitis ante dictum *Concilium*, dec.201. num.18.Cond.
Decimæ Territorii de Alxarafe in Hispania spirituales sunt, & ab illius Regibus exiguntur, dec.9.nu.15.Calat.
Decimæ ex causa legitima possunt ad alium spectare, quàm Parochum, dec.48.num.3. Rond.
Decimæ, seù Primitiæ vna simul pertinentes ad Curatos, & Beneficiatos, qualiter diuidantur, dec.118.nu.5.Taia.
Decima pro Noualibus incultis vigore priuilegiorum Regularium, etiam Parochis non debentur, dec.201.nu.21. Rond.
Decimæ spirituales à Pontifice sunt donatæ Petro Hispaniarum Regi, decis. 9. num.17. Calat.
Decimæ à Summis Pontificibus sunt concessæ nedum Regibus Hispaniarum, sed etiam Equitibus, qui expugnationi Maurorum auxilium dederunt, dec.9. nu.7.Calat.
Decimæ, & Primitiæ in Hispania æquè diuidantur inter Curatos, & Beneficiatos, decis.397.nu.9.Taia.
Decimæ, quæ ante vnionem percipiebantur à Parocho percipiuntur postea à Monasterio, cui fuit vnita Parochia, decis. 321. n.3. Emer.
Decima, quæ non debetur ex pratis antiquis, debetur quidem ex terris nouiter redactis ad prata, dec.321.nu.7.Emer.
Decimæ prædiales Parochis de iure debitæ, nõ comprehenduntur à quacumque amplitudine verborum, quæ non dirigatur ad illas, dec.201.nu.6.Rond.
Decimæ, quæ percipiebantur ex terris satiuis, debentur etiamsi illæ redigantur ad prata, quamuis de pratis nulla decima solueretur, dec.321.nu.6.Emer.
Decimarum pro solutione si fructus beneficii assignati sunt, adhuc dubitari potest de diminutione ad se exonerandum à debito, decis.342.num.12.Beuil.
Decimarum in donatione non veniunt, nisi spirituales, & quando, decis. 9. numer. 18. Calat.
Decimarum pertinentia ad Monasterium, vel Ecclesiam non parochialem, ex quibus dicatur concludenter probata, dec. 41. nu.2. Rond.
Decimarum exactio an, & quando Cathedralitatem inducat, vel intelligatur potius de canonibus, & linellis, non autem, de veris decimis, dec. 196.nu.40. Alberg.
Decimarum concessio ledit ius Parochi, dec.9. num.38.Calat.
Decimarum translatio quocumque titulo facta sit censetur facta cum onere præstandi congruam exercentibus curam animarum, dec.1.num.3. Emer.
Decimarũ causa ad effectum concessionis remissoriæ reputatur prophana, & ideo data releuantia articulorum, illa etiam sine fumo conceditur, dec.145.nu.7. Alberg.
Decimarum appellatione quatenus veniant solæ spirituales, non laicales, dec 9. nu.13. Calat.
Decimis priuari non potest Parochus ex mutatione seminis nõ decimabilis, quæ fit à Colono, dec.321.nu.7.& 8.Emer.
Decimas possidentes, & exigentes, congruam Parocho præstare tenentur, decis. 1. num.2. Emer.
Decimandi seu funerandi iura, & huiusmodi possunt spectare ad plures, etiam Parochos eiusdem Ecclesiæ, decis.225.num. 8. & 10. Matth.
Decimandi iuris assistentia in Hispania stat pro Episcopo, non autem pro Parocho, dec.397. num.4.Taia.

DECISIO.

Vide etiam in verf. Rota.
Decisio Rotæ Romanæ extra ordinem Rotæ emanauit de mente Augusti 1583. coram Robusterio, dec.173.nu.11.Calat.
Decisio Rotæ probat conclusionem in ea firmatam, quamuis ab illa fuerit recessum, si d. conclusio reuocata non sit, dec.10. nu.5. Alberg.
Decisio non extensa ab Auditore prædefuncto ab eo, qui in eius locum subrogatus est extendi, & promulgari consueuit, decis. 334. num. 2.Varef.
Decisionem cuius fundamenta confirmantur non est opus nouis fulcire rationibus, sed tantum illam vendicare ab aliis obiectis partis, dec.146.nu.1.Taia.
Decisiones facillimè confirmantur, si contra eas nihil noui deducitur, decis. 270. nu.11. Alberg.
Decisiones Rotæ quandoque sunt discursus ipsius, vel alterius Auditoris, non autem eiusdem Tribunalis resolutio, decis. 70.n.9. Rond.
Decisiones antecedentes iuxta stylum Rotæ supponendæ sunt, decis. 134. numer. 16. Rond.
Decisiones quę non tangunt articulum ex professo, sed solum incidenter, & ad alium effectum, non attenduntur, dec. 218. nu. 25. & 27. Rond.
Decisiones Rotales sunt actus mere extraiudiciales, dec.237.nu.35. Paul.
Decisiones antecedenter factæ semper in nouis dis-

eua disputatione supponuntur, nec inciden-
ter reuocari debent, decis. 159. numer. 7.
Taia.

Decisiones Rotæ quandoque prodeunt men-
dosæ, immutatæ, & interuertæ, quando-
que verò non prodeunt, & aliæ neque etiam
admittuntur, dec. 223. nu. 16. Taia.

Decisiones reuocatæ non habentur in conli-
datione, dec. 260. nu. 24. Paul.

Decisiones Rotæ in noua causæ propositione
supponendæ sunt, decis. 307. numer. 3.
Emer.

Decisiones Rotales, cui assistunt ille dicitur
habere meliora, & potiora iura, decis. 29.
num. 12. Alberg.

Decisiones Rotę quandoque non integræ etiã
in voluminibus reperiuntur impressæ, dec.
136. nu. 9. Taia.

Decisiones, de consueto more Rotæ, senten-
tiam Rotalem præcedere debent, dec. 389.
num. 2. Rond.

Decisiones Rotæ semper de more præcedunt
illius sententias, dec. 51. nu. 1. Taia.

Decisiones etiam D. Auditoris particularis,
quandoque non omnes imprimuntur in li-
bris, sed etiam omittuntur, decis. 222. nu. 13.
Taia.

in Decisionibus Rotalibus si nihil de manu-
tentione dictum sit, quatenus possit illa tunc
noua disputatione concedi, dec. 331. nu. 6.
& sup. nu. 1. seqq. Calat.

DECLARARE, DECLARANS.

Vid. etiam in verf. Declaratio.

ad Declarandum ad quem spectet onus cam-
biandi, sufficit obseruantia vnius tantum-
modo actus, dec. 353. nu. 22. Calat.

Declarans non dicitur de nouo dare, vel sta-
tuere, dec. 262. nu. 26. Alberg.

DECLARATIO.

Vide etiam in verf. Declarare, Sententia.

Declaratio à donatore facta, quod vniuersali-
ter donare voluerit attendenda est, dec. 181.
num. 6. Rond.

Declaratio facta in primo testamento tollitur
per secundum, decis. 190. num. 12. Alber-
gato.

Declaratio velle possidere bona vigore fidei-
commissi, seu fidecommissorum suorum
Antenatorum, illorum ignorantiam denо-
tat, dec. 87. nu. 4. Calat.

Declaratio facta à iudice pro confirmatione
deputato attendenda est, decis. 66. numer. 4.
Rond.

Declaratio voluntatis Testatoris dubiæ circa
personam substitutorum fieri debet à iudi-
ce, non autem à grauato, decis. 244. nu. 7.
Albeg.

Declaratio monialis, quia illa caret velle, &
nolle non præiudicat monasterio, decis. 38.
num. 21. Alberg.

Declaratio creditoris velle possidere iure pi-
gnoris, & retinere bona, donec esset de suo
credito satisfactus, decis. 374. num. 7. Ron-
dinino.

Excludit dominium, & temporalem acqui-
sitionem importat ibidem.

Declaratio animi ab aliquo facta, tollit quam-
cumque suam præcedentem credulitatem con-
trariam, dec. 88. nu. 9. Rond.

Declaratio sententiæ sumitur à decisionibus, si
in ea aliquid dubitationis emergat, dec. 146.
nu. 4. Taia.

Declaratio facta ab hærede, se non esse hære-
dem, reuocari potest, & ideo non nocet, &
quando, dec. 10. nu. 25. Alberg.

Declaratio creditoris se possidere bona debito-
ris iure proprio, non infert dominium, &
quando, dec. 243. nu. 6. Math.

Declaratio donatoris quamuis facta post do-
nationem inducit coniecturam simulatio-
nis, dec. 13. nu. 15. & 17. Calar.

Declaratio proprij iuris exclusiua resultat, ex
actu facto cum relatione ad mandatum al-
terius, dec. 62. nu. 5. Taia.

Declaratio facta ad vnum finem, non trahi-
tur ad alium, decis. 292. num. 16. & num.
seqq. Alberg.

Declaratio, & laudum vnum, & idem esse
reputantur, maximè si inter se concordant,
dec. 157. nu. 8. Emerix.

Declaratio enunciata necessario refertur ad lau
dum, si factis diligentiis, de alia declaratio-
ne, vel laudo non constat, dec. 157. nu. 9.
Emerix.

Declaratio Gregorij XIII. quod á statuto Pe-
rusino exclusiuo tertiarum debeatur clau-
sula *sine præiudicio locorum piorum*, tunc iam
localis, ad dictumque statutum restricta,
non extenditur ad statutum Vrbis, dec. 238.
nu. 22. Alberg.

Declaratio testatoris, quod filii ex diuersis nu-
ptijs procreati æqualiter succedant, dec. 42.
nu. 18. Emer.

Intelligitur facta ad tollendam difficultatem,
an communi ex vtroque latere tantum de-
berent præterri ibidem.

Declaratio testatoris se velle quamprimum
condere testamentum manifestè ostendit
ipsum per antea illud non condidisse, dec.
17. num. 7. Calat.

Declarationi possidentis, quo titulo ille possi-
deat, standum est, decis. 300. num. 7. Al-
bergato.

Declaratio partium, quod nihil in confectio-
ne instrumenti superaddatur obseruanda est,
dec. 189. nu. 3. Rond.

Declaratio pro exoneratione conscientæ facta
à muliere in instrumento nullo, & ipsa quo-
que remanet nulla, nullius que roboris, &
momenti, decis. 346. numer. 10. Alber-
gato.

Declarationi adeuntis, seú repudiantis hæredi-
tatem standum est, & quando, decis. 266.
num. 10. Emer.

Declarato Papæ statur, qualiter interpretari
debeat indultum, dec. 385. num. 37. Rondi-
nino.

DECLARATORIA,

Vide etiam in verf. Excommunicatio.

Declaratoria non conceditur, nisi prius serua-
tis solitis quatuor terminis ad docendum de
partitione, dec. 137. num. 6. Rond.

Declaratoria relaxatur contra parere recusantes mandatis rotalibus, si nec realiter, nec verbaliter obedire voluerunt, dec. 137. nu. 8. Rondin.
Declaratoria conceditur, quamuis mandatum cui parendum est, quantitatem non contineat, nisi reus offerat se soluturum liquidatione facta, dec. 137. num. 11. & seqq. Roudinino.
Declaratoria relaxatur ob contumaciam, & inobedientiam parere debentis, dec. 137. n. 12. Rondin.
DECOCTVS non dicitur quicumque caret pecunia, imponit centum, vel alium debitum contrahit, dec. 65. num. 14. Alberg.
DECRETVM.
Vide etiam in verf. Clausula, Instrumentum, Iudex, Mandatum, Prouisio, Sententia.
Decretum Eminentiss. Vicarij factum de ordine Sanctissimi, quod Alumni Seminarij Romani non se promouentes ad ordines Sacros, teneantur restituere alimenta percepta, Cum loquatur de Alumnis quocumq; tempore ingressos, & ingressuros, comprehendit etiam antea receptos, decis. 295. num. 21. Alberg.
Decretum, seu rescriptum S. Congregationis directum Episcopo, vt Beneficiatum condemnet ad triremes, & interim prouideat Ecclesiam,
Non importat illum fuisse beneficio priuatũ, dec. 319. num. 6. Calat.
Decretum de deponendo non potest intelligi de deposito ficto, & conuentionali, sed solum de actuali, & reali, decis. 186. nu. 3. & 6. Albergato.
Decretum synodale Mediolanen. in materia optionis, & solutionis pensionis traditur, & declaratur, dec. 391. num. 5. Calat.
Decretum, & sententia non sufficiunt ad tollendam possessionem, nisi etiam fuerint exequuta, dec. 170. n 3. & 12. cum seqq. Paul.
Decretum in contractu minoris interponi debet à iudice, cuius in territorio bona sita sunt, dec. 297. num. 3. Alberg.
Decretum iudicis habet præsumptionem pro se, & dicenti contrarium incumbit onus probandi, dec. 65. num. 2. & seqq. Alberg.
Decretum irritans, *Vide etiam in verf.* Clausula sublata.
Decretum irritans eo magis facit formam non posse adimpleri per æquipollens, decis. 21. num. 21. Taia.
Decretum irritans, & clausula sublata, claudit os parti, & iudici, non obtenta prius oris apertione, dec. 49. num. 14. Alberg.
Decreti iudicis defectus ex laceratione foliorum libri actorum contingere potuit, d. 185. num. 13. Alberg.
Decreti iudicis pro validitate sufficit causam principalem esse veram, decis. 65. num. 10. Alberg.
Decreto iudicis interposito, omnia ritè, & reᾶtè gesta præsumuntur, decis. 239. num. 3. Rond.
Decreta prouisionalia fieri non debent, vbi constat de bono iure partis, dec. 113. num. 2. Emerix.
DEDICATIO.
Dedicationis festum ad celebrandum in Ecclesia Catinensi accessit Alexander II. cum decem Archiepiscopis, & 44. Episcopis, ac etiam Clero Romano, decis. 407. num. 27. Alberg.
Dedicationis celebratio in Ecclesia, non denotat illius Cathedralitatem, si in ea sola Ecclesia fieri debet, non autem in tota Diœcesi dec. 404. num. 63. Alberg.
Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis celebrari debet vltra dedicationem propriæ Ecclesiæ, dec. 404. num. 48. Alberg.
DEFECTVS.
Vide etiam in verf. Negligentia.
Defectus, seu vitia aliena, quia in anteriore mantica ponimus, ideo acutissimè videmus; nostra verò, quia in posteriore posita sunt ideo non videmus, dec. 252. nu. 2. Taia.
Defectus plures enumerantur instrumenti, vel testamenti, dec. 142. num. 23. Calat.
Defectum alteri allegare non potest, qui simul cum eo illũ commisit, vel Principi supplicauit, dec. 53. num. 9. Alberg.
DEFENSIO.
Defensionis omissio arguit collusionem, decis. 52. num. 17. Alberg.
Defensionem si quis facilem habebat, & non opposuit, præsumitur collusisse, decis. 52. num. 16. & 17. Alberg.
DEFICIENTIA.
Deficientia partis arguit existentiam totius, decis. 31. num. 24. Calat.
Deficientiam allegans solius partis, reliquum habuisse præsumitur, decis. 73. numer. 24. Calat.
DEFVNCTVS.
Vide etiam in verf. Moriens.
Defunctus si viueret, & conueniretur, meliores exceptiones daret, quàm illas, quæ allegantur ab hærede de eisdem exceptionibus prorsus ignaro, dec. 327. num. 11. Rond.
Defunctus etiam ad sui fauorem non præsumitur dixisse mendacium, decis. 150. nu. 19. Calat.
DELERE. *vide in verf.* Cancellatio.
DELIBERATIO.
Vide etiam in verf. Subhastari.
Deliberatio, & Adiudicatio excessiuę non sustinentur pro summa debita, dec. 331. nu. 10. Calatau.
Deliberationis nullitas non attenditur, si illa approbata sit, dec. 316. num. 16. Vicec.
Deliberationis intimatio, & alia pro illius validitate necessaria præsumuntur ex tempore, dec. 316. n. 17. Vicec.
Deliberationis iniustitia probari debet præuia transportatione actorum, decis. 90. num. 27. Paulucc.
DELICTVM.
Vide etiam in verf. Falsitas.
Delictum, & ea, quæ illud sapiunt sunt concludenter probanda, dec. 275. n. 8. Emer.
Delictum ad excludendum, præsertim in vi-

ro nobili, omnis, & quæcumque possibilis interpretatio est capienda, dec.302. num.11. Paulucc.
Delictum, & ea, quæ tendunt ad illud, habent iuris præsumptionem contra se, & ideò concludentem probationem requirunt, dec.48 num.6.& 7.Rond.
Delictum minus præsumitur, ad maius cuitandum, dec 42.num 11.Emer.
in Delictis probationes debent esse concludentes, dec.170.num.9.Paul.

DELINQVENS. DELINQVERE.

Delinquentes Clerici, & Conuulces in delictis leuibus extra propriam Ecclesiam extrahendi non sunt, decis. 262.num.12. Alb.
Deliquisse præsumitur, qui habuit causam delinquendi, dec.55.num.11.Tana.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio in se vera non vitiatur ex alia demonstratione falsa, decis. 36.n. 8.Rond.
Demonstratiuè potiùs, quàm taxatiuè dicatur stare qualitas in dispositione expressa, d.181. num.12.Rond.
Demonstratiuè, non autem taxatiuè dicuntur stare bona, & species enunciatæ in donatione vniuersali, dec.181.num.7.Rond.

DENOMINATIO.

Denominatio contrahentium non alterat naturam, aut sub tantiam contractus, quando constat illum non esse talem, qualis à partibus nuncupatus est, dec.163. num. 27. Albergato.
Denominatio solita, & antiqua indicat superioritatem, quia consuetudini peruetustæ in decernendis præeminentiis iura valdè deferunt, dec.404.num.40. Alberg.
Denominatio regulariter fit, & sumitur à digniori, dec.404.num.41. Alberg.
DENTES colligatorij existentes in muro, illius dominium demonstrant, dec.50.nu.12. Emerix.
DEPOSITARIVS pro solutione conueniri non potuisset, nisi contra eum præcedenter verum, & reale depositum factum esset, decis.186.num.8. Alberg.

DEPOSITVM.

Depositum factum in executionem, & ad formam decreti de deponendo, dicitur verum, reale, & actuale, decis. 186. num. 3. & 6. Alberg.
Depositum vti non integrum non impugnatur, si fuit obseruatum, & etiam à creditoribus acceptatum, dec.186.num.24. Alberg.
Depositum probatur ex verbis Notarij de eo mentionem facientis, decis. 186. num. 5. Alberg.
Depositum probatur non solum ex cedula bancharia, sed etiã præsumptionibus, coniecturis, & verisimilitudinibus, dec.186. nu.2. & 14.ac per tot.Alberg.
Depositum recipiens, vel in forma depositi, cum obligatione restituendi prioribus, & potioribus ad omne mandatum iudicis, eo præcipiente, illud restituere tenetur, dec.130. num.2.Alberg.
Depositum verè & realiter non fuisse factum non resultat ex eo, quod de obligatione depositarij non appareat, decis.186. num. 16. Alberg.
Depositum verum intelligitur ex decreto de faciendo depositum, non autem factum, & actuale, dec.186.num.3 Alberg.
Depositum non fuisse à debitore factum, quatenus resultet ex eo, quod idem debitor postea soluerit, dec.186.num.11.Alberg.
ad Depositum minus integrum, quatenus remaneat tola actio ad petendum residuum, non autem ad illud impugnandum, dec.186. num.25.Alberg.
DEPVTATIO. *vide etiam in verf.* Electio.
Deputatio noui ministri, donec aliter prouidebitur, dicitur temporalis, non perpetua, dec 91.num.5 Calat.
DEPRÆDATIONIS, vel Naufragij iudicium est summarijssimum, tam circa ordinem, quàm circa probationem illius, decis. 309. num. 22. Matth.

DEROGATIO.

Vide etiam in verf. Dispensatio, Priuilegium.
Derogatio iurispatronatus, illius existentiam supponit, dec.181.nu.21.Rond.
Derogatio Conciliorum, etiam generalis, sine expressa derogatione Concilij Lateranensis, non suffragatur in materia exemptionis decimarum, dec.201.num.5.Rond.
Derogatio iuris specialis est necessaria, quotiescumque agitur de secundo priuilegio, ad hoc vt illud primo præualeat, dec.9.n.22. Calataiu.
Derogatio Sixtinæ Constitutionis pro dote Pontifici expressa, quamuis in minori summa illa verè assignata sit non comprehendit illius augumentũ, quod Papæ narratum non est, dec.18.num.10. Alberg.
Derogatio Sixtinæ Constitutionis obtẽta post mortem coniugis suffragatur, si hoc fuerit Papæ narratum, dec.90.num.21. Paul.
Derogatio Constitutionis Sixtinæ facta pro dote constituenda, non comprehendit illius augumentum iam constitutum, vel antea promissum, dec.18.num.12. Alberg.
Derogatio Sixtinæ Constitutionis super moderatione dotium, cuicumque etiam ex nulla causa conceditur, & post Constitutionem Innocentij, nemini denegatur, dec.90. n.21. Paulucc.
Derogatio Sixtinæ Constitutionis super moderatione dotium, de facili conceditur cuicumque illam petenti, decis. 83. num. 32. Alberg.
Derogatio Sixtinæ Constitutionis super moderatione dotium obtenta in primis nuptiis suffragatur etiam secundis, dec.184. num.18. Emerix.
Derogationes, & dispensationes sunt stricti iuris, & ideò non trahuntur ad ignorata, dec.18.num.11. Alberg.
Derogatum, & concessum tantum esse censetur, quantum dictum, & expressum est, aut de necessitate infertur, exclusa omni, & quacumque extensione, dec.18.num.16. Alb.

DEROGATORIA. *Vide etiam in verſ.* Clauſula.
Derogatoriæ clauſulæ ſpecialis mentio non requiritur poſt lapſum decennium, dec. 194. num. 12. Emer.
DESCENDENTES, DESCENDENTIA. *Vide etiam in verſ.* Filii, Filiatio.
Deſcendentes ex fœminis non ſunt de agnatione, dec. 410. num. 25. Florex.
Deſcendentes vtriuſque lineæ, regulariter intelliguntur grauati reſtituere ſuis deſcendentibus, non autem alteris, dec. 20. num. 16. Alberg.
Deſcendentes hæredum dicuntur ſecundi hæredes, non autem primi, dec. 349. num. 11. Emerix.
Deſcendentes ab vno ex acquirentibus emphyteuſim, ſolam ſui auctoris partem, non autem aliorum conſequi debent, deciſ. 340. num. 7. Beuil.
Deſcendentes poſiti in conditione, attenta ſubſtitutione piæ cauſæ, digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, aliiſq; etiam coniecturis cenſentur vocati, deciſ. 268. num. 6. Emerix.
Deſcendentes ex fœminis non poſſunt dici de agnatione, ſeu familia maſculina, deciſ. 410. num. 48. Florex.
Deſcendentium, & poſterorum appellatione veniunt tam deſcendentes maſculi ex maſculis, quàm ex fœminis, dec. 410. num. 3. Florex.
Deſcendentium maſculorum appellatione nõ veniunt nepotes ex filia in materia, in qua filia ipſa eſt excluſa, dec. 220. n. 4. Taia.
Deſcendentium maſculorum nomine non veniunt maſculi ex fœminis, deciſ 220. nu. 5. Taia.
inter Deſcendentes teſtatoris, eiuſdemque lineæ, magis proximiores præferuntur, d. 24. num. 9. Paul.

DESERTIO.

Vide etiam in verſ. Appellatio, Dubium, Res iudicata, Sententia.
A Deſertione cauſæ excuſatur, qui facto Principis remanet impeditus, vel Reipublicæ cauſa, dec. 131. num. 8. Rond.
ſuper Deſertione cauſæ requiritur pronunciatio, ad hoc vt iis per lapſum fatalium de ſtylo Rotæ dicatur extincta, deciſ. 131. num. 6. Rond.
DETERMINATIO. *Vide in verſ.* Relatio.

DETRACTIO.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius, Legitima, Trebellianica.
Detractio legitimæ remanet conſumpta & penitus extincta ex alienatione bonorum fideicommiſſi, dec. 243. num. 23. Marth.
Detractiones non in ſola quota, ſed in quantitate conſiſtentes, fideicommiſſario immiſſionem impediunt, dec. 233. n. 38. Marth.
Detractiones ſemel conſumptæ, amplius faciendæ non ſunt, dec. 236. num. 4. Alb.
Detractiones fuiſſe conſumptas reſultat ex eo, quod venditione facta à grauato, illius loco bona libera ſubrogata ſunt, d. 236. n. 7. Alb.
Detractiones vel fuiſſe conſumptas reſultat ex confeſſione grauati, aliiſque pluribus pro earum conſumptione deductis, deciſ. 236. num. 8. Alberg.
Vel onus probandi in Reum, & Poſſeſſorem transfertur, ibidem.
Detractiones ſemel factæ, iteratò fieri non debent, dec. 57. num. 2. Emer.
Detractiones fieri nequeunt ſuper bonis fideicommiſſo particulari ſubiectis, dec. 79. n. 15. Calataiu.
Detractiones dicuntur conſumptæ, vbi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt, dec. 307. num. 5. Emer.
Detractiones, quæ conſumptæ præſumuntur, ſunt ineficaces ad impediendam, vel retardandam immiſſionem fideicommiſſario, deciſ. 307. num. 6. Emer.
Detractiones fuiſſe ex alienationibus cõſumptas, quis probare debuerit, dec. 403. num. 4. Taia.
Detractiones præſumuntur conſumptæ, vbi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt, deciſ. 193. numer. 2. Rondin.
Detractiones non fuiſſe conſumptas poſſeſſor bonorum fideicommiſſi probare tenetur, & quando, dec. 193. num. 4. & num. antece. & ſeqq. Rond.
Detractiones ſi ſunt incertæ, clauſula *cautela* non ſuffragatur, dec. 290. num. 10. Paul.
Detractiones legitimæ, & trebellianicæ, tamquam certæ ratione loci, & quoad non impediunt fideicommiſſario immiſſionem, & reſpectiuè manutentionem pro indiuiſo, deciſ. 268. num. 3. Emer.
Detractiones in primis alienationibus conſumptæ, remanent ineficaces ad ſubſtinendas poſteriores alienationes, deciſ. 94. num. 3. Calataiu.
Detractiones præſumuntur conſumptæ, ſi cum non confectione inuentarij, etiam alienationes concurrunt, deciſ. 209. num. 42. Albergato.
Detractiones incertæ ſicuti impediunt immiſſionem, ita etiam obſtant manutentioni, dec. 97. num. 4. Emer.
Detractiones per primam alienationem non fuiſſe conſumptas quatenus probetur ex diuiſione poſtea ab hæredibus facta, deciſ. 193. num. 5. Rond.
Detractionum conſumptio eo magis ex non confectione inuentarij reſultat, ſi vltra alienationes concurrit præſumptio teſtatorem alia bona reliquiſſe, deciſ. 193. num. 12. Rondinus.
Detractiones imputantur ex omnia, de quibus non redditur ratio, deciſ. 133. num. 6. Rond.

DEVOLVTIO.

Vide etiam in verſ. Caducum, Emphyteuſis.
Deuolutio non incurritur ex cauſa ſimoniæ conceſſa de bonis Eccleſiæ, cum ſubrogatione aliorum maioris valoris, & augmento canonis, dec. 269. num. 3. Rond.
Deuolutio iuris patronatus non intrat, ſi præſen-

sentario in tempore facta fit, dec. 208. nu. 2. Paulucc.

Deuolutio electionis à testatore ordinata in casum discordiæ, non fit propter irrationabilem contradictionem vnius ex eligentibus dec. 40. n. 2. & seqq. Rond.

Deuolutionis pactum vna cum melioramentis denotat contractum esse emphyteutim, non autem simplicem locationem, dec. 198. num. 13. Rond.

Deuolutionẽ allegans, concludentissimis probationibus illam verificare debet, decis. 269. num. 2. Rond.

DEVS. *vide in verf.* Diuinum.

DICENS aliud quàm vult, neque id dicit, quod vox significat, quia non vult, neque id, quod vult, quia id non loquitur, d. 188. num. 13. Taia.

DICERE. *vide in verf.* Expressio,

DICTIO.

Vide etiam in verf. Clausula, Pronomen, Verba.

Dictio neutraliter appolita refertur ad omne genus, dec. 366. num. 17. Taia.

Dictiones personales non excludunt personam hæredis, dec. 17. num. 21. Calat.

Dictio *ad instar* de sui natura patificat, & adæquat parificatum in omnibus, & per omnia cum extremo, cui fit assimilatio, d. 98. n. 19. & seqq. Alberg.

Dictio *alijs* comprehendit non solum personas similes, sed etiam inuoluit diuersas, decis. 71. num. 25. Paul.

Dictio *altro* comprehendit tam casus expressos, quàm alios similes, decis. 18. num. 6. Alberg.

Dictio *autem* est aduersatiua, & exceptionem importat, dec. 340. num. 2. Beuil.

Dictio *circiter* aliquam incertitudinem denotat, iudicantis arbitrio determinandam, decis. 185. num. 9. Alberg.

Dictio *come*, latinè *vt*, eandem relationem importat, sicuti dictio *prout*, dec. 213. n. 12. & 14. Alberg.

Dictio *conforme*, denotat qualitatem, & formam expressam in actu, ad quem illa se refert, decis. 186. num. 7. Alberg.

Dictio *cuiuslibet*, tribuit successionem cuilibet ex vocatis in solidum, decis. 28. num. 3. Albergato.

Dictio *cuiuslibet*, tribuit actum vnicuique in solidum, dec. 218. num. 7. Rond.

Dictio *detti*, est personalissima, & ideó adiecta personæ patris operatur sub vocatione suarum filiarum, neptes, & pronepres comprehendi non posse, dec. 304. nu. 8. 10. & seq. Rond.

Dictio *donec*, limitatiua esse dicitur, decis. 265. num. 10. Alberg.

Dictio *donec*, denotat perseuerantiam vsque ad tempus, ad quod fuit appolita, dec. 5. n. 4. Gelatain.

Dictiones *donec*, & *quousque* reddunt quidem actum conditionalem, sed impleta conditione, illum faciunt esse purum, decis. 324. num. 11. Rond.

Dictio *essi*, est personalissima, & demonstratiua indiuiduorum, dec. 231. num. 45. Paul.

Dictio *et*, de sui natura est ampliatiua, d. 144. num. 22. Paul.

Dictio *et*, appolita inter genus, & speciem stat declaratiuè, dec. 251. num. 46. Paul.

Dictio *et*, exponitur pro *idest*, & quando, decis. 251. num. 47. & num. anteced. Paul.

Dictio *et*. *vide etiam in verf.* Copula.

Dictio *finche*, latinè *donec*, actum non tollit, sed illum simpliciter suspendit, dec. 93. num. 6. Calatain.

Dictio *forsan*, dicitur æquiuoca, dec. 158. nu. 3. Rondin.

Dictio *gratis*. *vide etiam in verf.* Necessitas,

Dictio *in circa*, excusat quidem à modico defectu, non autem magno, decis. 46. num. 16. Taia.

Dictio *in circa*, certam, & determinatam quantitatem excludit, dec. 46. num. 4. Taia.

Dictio *in circa*, quam quantitatem, siue supra, siue infra pretium expressum importet, remittitur arbitrio judicis, dec. 46. num. 5. & seqq. Taia.

Dictio *infrascripti*, quid importet, & operetur, dec. 303. num. 11. Alberg.

Dictio *infrascritti*, & dictio *detti*, referuntur ad personas, quæ oculis corporeis legi possunt, non autem quæ per subauditum intellectũ interpretantur, dec. 139. num. 8. Alberg.

Dictio *ipsorum*, expressa cum nomine familiæ non restringitur ad solos vocatos, sed etiam viteriores de familia comprehendit, dec. 226. num. 22. Paul.

Dictio *ipsorum*, quatenus dicatur restrictiua, vel non, dec. 31. num. 11. 14. & 15. Calat.

Dictio *ipsorum*, licèt personalissima, quatenus tamen dispositionem non restringat, d. 226. num. 21. Paul.

Dictio *mox*, indicat incontinenti, dec. 313. n. 7. Paulucc.

Dictionis *nunc*, & dictionis *quandocumque* natura explicatur, dec. 49 n. 19. Alberg.

Dictio, *prout*, relata ad actum, de quo certò constat, semper stat restrictiuè, & limitatiuè dec. 251. num. 21. Paul.

Dictio *ptatensium*, tendit potiùs ad negandum, quàm ad affirmandum, decis. 380. num. 20. Taia.

Dictionis *quandocumque* natura explicatur, decis. 49. num. 19. Alberg.

Dictio *qui*, est personalissima, & an ex ea residentia deducatur, dec. 335. num. 14. Carp.

Dictio *quondam* inducit, & probat mortem, decis. 90. num. 22. Paul.

Dictio *quibuscumque*, etiam in emphyteusi Ecclesiastica denotat comprehensiquem extraneorum, dec. 77. num. 16. Taia.

Dictio *quoniam* expressa in mandato iudicis, importat causam eiusdem mandati, dec. 109. num. 6. Calat.

Dictio *respectiue*, excludit ius accrescendi, & quando, dec. 340. num. 11. Beuil.

Dictio *respectiue* distinguit, & separat partes, & portionem suam vnicuique tribuit, dec. 340. num. 12. Beuil.

Dictio, *sin* ponit alium casum diuersum, ampliã-

pliando præcedentem expreſſum, deciſ. 317. num. 15. Alberg.
Dictio, *ſeu*, ambiguitatem, & incertitudinem importat, dec. 87. num. 5. Calar.
Dictio *ſeu*, quandoque non ſtat alternatiuè, ſed diſpoſitiuè, & declaratiuè, deciſ. 4. num. 4. Alberg.
Dictio, *ſeu aliàs* explicatur *aliter*, vel *alio modo*, dec. 317. num. 13. Alberg.
Dictiones *ſin'a tanto*, & *ſin che* æquipollent dictionibus *donec*, & *quouſque*, dec. 324. nu. 10. & ſeq. Rond.
Dictio *ſtatim* intelligitur ſecundum ſubiectam materiam iuxta iuris diſpoſitionem, deciſ. 327. num. 7. Rond.
Dictio, *ſuis*, adiecta ſubſtitutioni factæ de hæredibus, & ſucceſſoribus, illam reſtringit ad hæredes, & ſucceſſores ſanguinis, dec. 345. num. 14. Emer.
Dictio *verſo il meſe* non verificaretur in fine menſis, ſed in principio, vel prope principium, dec. 10. num. 18. Alberg.
DICTVM *vid. ſup. in verſ.* Dicere.

DIES.

Vid. in verſ. Dominicus, Dies.
Dies Dominicus ab Eccleſia canitur prima dies, quo Trinitas Beata mundum condidit, dec. 98. num. 34. Alberg.
Dies Eccleſiaſtica non attenditur in materia beneficiali, nec in aliis rebus, ſed ſola dies naturalis ſpectatur, deciſ. 98. num. 3. & 13. Alberg.
Dies diuiditur in naturalem, artificialem, legalem, ſeu conuentionalem, vel emergentem, & Eccleſiaſticam, & qualis vnaquæque ſit, dec. 98. num. 11. Alberth.
Dies ad effectum reſeruationis beneficiorum iuxta ſtylum Datariæ, & Cancellariæ, computatur de vna media nocte ad aliam, deciſ. 98. num. 4. Alberg.
Dies verè computata eſt ſecundum diuerſitatem Regionum, & de computatione plurimorum Populorum plura etiam explicantur, dec. 98. num. 10. Alberg.
Dies Dominicus tamquam caput hebdomadæ antiquitus à Romanis ſacratus erat SOLI Principi Planetarum, vnde dies SOLIS appellabatur, dec. 98. num. 31. Alberg.
Dies Eccleſiaſtica attenditur in indulgentijs, & in celebratione diuini officij, dec. 98. n. 12. Alberg.
Diei pars dicitur totum tempus, quod durat vſque ad mediam noctem, itaut actus geſtus in aliqua hora noctis, habeatur pro facto in die præcedenti, dec. 98. num. 14. Alberg.

DIFFAMATIO.

Vide etiam in verſ. Infamia.
Diffamatio non dicitur exceptio non iuris alterius, oppoſita pro defenſione ſuorum bonorum, & iurium, deciſ. 216. num. 7. & ſeq. Alberg.
Diffamatio ad hoc, vt interet remedium *legis diffamari C. de ingen. & manum.* debet eſſe ſponſanea, & hoc vna cauſa, dec. 216. nu. 7. & 8. Alberg.
Diffamationes ſi quæ vt tollantur, non ſufficit ſententia abſolutoria ex capite innocentiæ, ſi non probatur accuſationem proceſſiſſe ex calumnia, dec. 291. num. 7. Rond.
Diffamatus etiam ſi ſolum conditionaliter ius habere poſſit, adhuc iudicum *legis diffamari C. de ingen. & manum.* interetare permittitur, dec. 216. num. 5. Alberg.
DIFFICILIVS nihil magis eſt quam tranſactio inter fratres, deciſ. 241. nu. 5. Matth.
Vide etiam in verſ. Specialis.

DIGNITAS.

Vide etiam in verſ. Perſona, Præeminentia, Superioritas.
Dignitas eſſe beneficium dicitur, ſi illud habeat ſuperioritatem, iuriſdictionem, & adminiſtrationem in Eccleſia, dec. 30. num. 4. Emer.
Dignitatis nomen expreſſum, ea, non perſona cenſetur contemplata, deciſ. 211. num. 5. Paulucc.
Dignitatis electio quatenus per procuratorem fieri poſſit, dec. 196. num. 5. Taia.
Dignitates, & Beneficia in Hiſpania, vt plurimum cum decimis ſunt fundata, deciſ. 397. num. 7. Taia.
Dignitates Eccleſiaſticæ perſonis illegitimis, ſine diſpenſatione non conferuntur, dec. 44. num. 6. Taia.

DIGRESSVS.

Vide etiam in verſ. Coniecturæ, Fideicommiſſum, Subſtitutio.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, ſemper tamen ad fauorem maſculorum fideicommiſſum demonſtrat, dec. 410. n. 31. Florex.
Digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, aut conſeruatio agnationis requiritur, ad hoc, vt filij in conditione poſiti dicantur ex coniecturis vocati, deciſ. 287. num. 5. Emerix.
DILAPIDATIO non dicitur ſed laudabilis diſpoſitio grauati, qui in fœminam de familia, quæ ſola illam conſeruare poterat, tranſtulit bona eiuſdem familiæ, dec. 216. num. 9. Alberg.
DILAPIDATIO *vid. in verſ.* Grauatus.

DILATIO.

Vide etiam in verſ. Terminus.
Dilatio modica eligendi peritia, ſi periculum non eſt in mora, attendenda eſt, deciſ. 388. num. 16. Rond.
Dilatio dupliciter partibus conceſſa, pro tertia vice illa partibus denegatur, dec. 395. num. 1. Taia.
DILECTIO æqualis reſultat in iis, qui æqualiter æquiparantur, dec. 147. num. 8. Rond.
DILECTIO *vid. etiam in verſ.* Affectio, Prædilectio.

DILIGENTIA, DILIGENTIÆ.

Diligentia Capitanei nauis, in eam à piratis aggreſſam defendendo ex quibus probetur, dec. 369. num. 61. & ſeqq. Matth.
Diligentiæ de reperiendo perſonam non requiruntur in obligatione Camerali, & vbi agitur coram A. C. deciſ. 330. numer. 6. Calar.

Diligentiæ de reperiendo perſonam non ſunt neceſſariæ, quoties ille perſonaliter citandus non eſt, dec. 330. num. 8. Calat.
Diligentiæ ſuper tranſportatione actorum fieri debent contra Notarium, non autem contra partem, deciſ. 271. numer. 5. & 7. Emer.
DIMINVTIO, & augumentum rerum aſſignandarum aſſignatione ſequuta, ſpectant ad legatarium, non autem ad hæredem, deciſ. 324. num. 13. & 15. Rond.

DIMISSIO.

Vide etiam in verſ. Reſignatio.
Dimiſſio beneficij quatenus ſine conſenſu Ordinarij ſit nulla, deciſ. 281. num. 8. & ſeq. Taia.
Dimiſſio beneficij quatenus dimittenti non ſuffragetur, dec. 281. num. 28. Taia.

DIOECESIS.

Vide etiam in verſ. Locus, Nullius.
Diœceſis dubium, cuius nempe ſint bona, vel caſtra quadragenaria præſcriptione tollitur, deciſ. 106. num. 2. Taia.
Diœceſis de præſenti non infert ad Diœceſim de præterito, dec. 106. num. 19. Taia.
Diœceſim amplam diu viduaſſe, & in ſuſpenſo remanſiſſe prorſus inuerſimile eſt, deciſ. 404. num. 21. Alberg.
de Diœceſi certa, quod primo præſumantur bona, deinde illa eſſe vicinioris Diœceſis, & demum, quod ex Diœceſi præſumatur iuriſdictio non admittitur, dec. 106. num. 17. Taia.
de Diœceſi, vel Territorio non ideo dicitur locus eo ipſo, quod in aliqua Diœceſi, vel Territorio exiſtat, deciſ. 106 num. 22. Taia, & deciſ. 204. num. 8. Emer.
in Diœceſi aliquid eſt, ergo eſt de Diœceſi bona conſequentia non eſt, deciſ. 100. num. 14. Taia.
Diœceſes ſolus Papa aſſignare poteſt, dec. 56. num. 37. Alberg.
DIRECTE venitum cenſetur etiam indirectè prohibitum, maximè adiũctis verbis directè, vel indirectè, deciſ. 18. num. 4. & 5. Alberg.
DIRECTE *vid. etiam in verſ.* Indirectè.
DISCRETIO eſt mater omnium virtutum, eiſque etiam ordinem ponit, dec. 166. n. 20. Paulucc.

DISCRETIVA.

Vide etiam in verſ. Pluralitas, Vocatio.
Diſcretiua vocatio excludit tranſitum vnius lineæ ad aliam, dec. 20. num. 20. Alberg.
Diſcretiuæ loquutionis argumentum eſt quod ſi teſtator, quod voluit expreſſit, ita ſimiliter expreſſiſſet ſi voluiſſet, deciſ. 122. num. 8. Emer.
Diſcretiua denotat diuerſitatem, tam actus, quam perſonarum, deciſ. 251. num. 23. Paul.
Diſcretiuus modus loquendi, diuerſum fuiſſe Teſtatoris diſpoſitionem demonſtrat, deciſ. 304. num. 11. Rond.
Diſcretiuus modus loquendi apprimè in fideicommiſſis attenditur, deciſ. 199. num. 13. Emerix.
Diſcretiuus modus loquendi Teſtatoris, illius contrariam voluntatem demonſtrat, d. 80. num. 16. Alberg.
DISDICTA cenſus fuit inducta, ad hoc, vt creditor intra bimeſtre de nouo inueſtimento ſibi prouidere poſſit, deciſ. 124. num. 12. Albergato.
DISLOCATIONES domorũ quatenus computandæ, vel non computandæ ſint, d. 178. num. 11. Calat.

DISPENSATIO.

Vid. etiam in verſ. Derogatio, Habilitatio.
Diſpenſatio Pontificis ſuper pluribus impedimentis difficilius obtinetur, dec. 148. nu. 18. Albergato.
Diſpenſatio licet facilitèr obtinenda, peti tamen debet, alioquin non cenſetur conceſſa, ſed omnia nulla ſunt, deciſ. 83. numer. 33. Albergato.
Diſpenſatio non comprehendit id, quod illius verbis non conuenit, nec continetur in eis, dec. 83. num. 3. Alberg.
Diſpenſatio narrata per verbum videtur, & à Pontifice facta, non ſimplicem facultatem, ſed imo veram neceſſitatem importat, deciſ. 354. num. 22. Calat.
Diſpenſatio licet de vno caſu non trahatur ad alium, ſuffragari tamen poteſt, tam in vno ſtatu, vel loco, quam altero, deciſ. 172. numer. 10. Taia.
Diſpenſatio Pontificis ſuper beneficio iuriſpatronatus, de quibus qualitatibus intelligatur, dec. 354. num. 33. Calat.
Diſpenſatio Summi Pontificis, etiam nulla, adhuc inſeruit ad declarandum neceſſitatem actus præſentationis beneficij, dec. 354. numer. 35. Calat.
Diſpenſatio non cadit in confirmatione generaliter à ſuperiore facta, maximè ſi ille defectus diſpenſati notitiam non habebat, deciſ. 3. num. 22. Alberg.
Diſpenſatio ſtricti iuris eſt, & ad inſtar derogationis ſtrictiſſimè interpretari debet, dec. 18. num. 15. Alberg.
Diſpenſatio vulnerat ius, ſiue aliam quamcumque diſpoſitionem, quæ diſpenſato reſiſtit, dec. 354. num. 30. Calat.
Diſpenſatio *Sixtinæ Conſtitutionis* non ſuffragatur, ſi in ea expreſſum non ſit dotem fuiſſe præcedenter conſtitutam, deciſ. 83. nu. 24. Albergato.
Diſpenſatio Conſtitutionis *Sixtinæ* pro ſecundo matrimonio obtenta, non conualidat dotem conſtitutam in primo, deciſ. 83. nu. 34. Albergato.
Diſpenſatio *Sixtinæ Conſtitutionis* facta ſuper ſola dote, non comprehendit illius augumentum, de quo diſpenſatio non loquitur, deciſ. 83. num. 21. Alberg.
Diſpenſationes Summorum Pontificem probant Beneficium eſſe actu Sacerdotale, deciſ. 354. num. 28. Calat.
DISPENSATVS in certis tantummodo caſibus, nemendi penſionem, extra illos caſus illam

illam retinere non poteſt, deciſ. 172. num. 1. Taia.

DISPONENS, DISPONERE.

Diſponens de bonis tamquam propriis eorum præcedentem aſſignationem ſibi factam ratificat, dec. 305. num. 23. Paul.

Diſponens de bonis penes ipſum relictis illorum retentionem non impugnat, deciſ. 86. num. 6. & 9. Taia.

Diſponens de rebus tamquam ſuis eas alteri ſimulare donaſſe dicendum eſt, deciſ. 13. numer. 13. Calat.

Diſponens de bonis aſſignatis illa perpetuo in ſolutum recepiſſe declarat, deciſ. 85. nu. 22. Albergato.

Diſponens de bonis ſibi aſſignatis, aſſignationem dicitur approbare, deciſ. 57. numer. 10. Emerix.

Diſponens de bonis ab ipſo retentis retentionem impugnare non poteſt, deciſ. 86. nu. 7. Taia.

Diſponere quis iure poteſt de bonis ſibi pro ſuo credito à iudice aſſignatis, dec. 202. numer. 13. Alberg.

DISPOSITIO.

Vide etiam in verſ. Conſtitutio, Teſtator.

Diſpoſitio textus *in l. cū anus de condit. & demonſtrat.* procedit etiam in tranſuerſalibus prole deſtitutis, dec. 30. num. 4. Alberg.

Diſpoſitio quantumuis generalis, non porrigitur ad bona ſpecialiter, & præcedenter diſpoſita, dec. 305. num. 2. Paul.

Diſpoſitio *tex. in l. comparationem* 19. *C. de fid. inſtrum.* quoad ſolas apochas priuatas eſt correcta, dec. 211. num. 47. Paul.

Diſpoſitio textus *in l. per diuerſas, & l. ab Anaſtaſio C. mandati* non habet locum in credito claro, & liquido, deciſ. 117. num. 4. Rondinino.

Diſpoſitio, ſeu ſubſtitutio ſequens à prima diſpoſitione dependens, ea deficiente, & ipſam quoque deficere neceſſe eſt, deciſ. 188. num. 11. Taia.

Diſpoſitio non habet locum in caſu, in quo verba non conueniunt, deciſ. 83. num. 31. Albergato.

Diſpoſitio facta in caſum delicti non operatur, quod teſtator voluerit confundere diſpoſitiones ab ipſo ſeparatim ordinatas, deciſ. 80. num. 24. Alberg.

Diſpoſitio hominis differt à diſpoſitione legis, & ideo cum illa magis rigoroſè proceditur, dec. 400. num. 5. & 7. Emer.

Diſpoſitio generalis in materia fauorabili cõprehendit etiam perſonam loquentis, quamuis non nominetur in illa, deciſ. 369. nu. 23. Marthæio.

DISPOSITIVA non ampliatur ex verbis, & clauſulis, quæ in inferiori parte exprimuntur, deciſ. 325. num. 24. Rond.

DISSENTIO vnius in acceleranda electione, eiuſque tempus abbreuiando, magis attenditur, quam conſenſus aliorum, deciſ. 388. num. 12. Rond.

DISTANTIA *vide in verſ.* Abſens.

DISTRAHENS nomen debitoris tenetur præſtare illud eſſe verum, & quidem ſine exceptione, dec. 187. num. 1. Taia.

DIVERSVM.

Vide etiam in verſ. Diuerſitas.

ex Diuerſis non fit illatio, deciſ. 1. n. 16. dec. 64. num. 8. Emer. 69. num. 38. Paul. 82. nu. 12. Rond. 85. num. 28. Alberg. 335. num. 12. Emer. & 337. num. 17. Rond.

ex Diuerſis non fit illatio, neque in iis, in quibus vnum non eſt excluſiuum alterius, deciſ. 9. num. 13. Calat.

ex Diuerſis non fit illatio, quamuis habeant clauſulam, *prout*, aut aliam *ad inſtar*, quæ parificationem inducere videantur, dec. 91. num. 22. Alberg.

DIVERSI non dicuntur fundi, quorum vnus comprehenditur ſub alio, & eſt illius membrum, & locus loci appellatur, dec. 151. numer. 15. Alberg.

DIVERSITAS.

Vide etiam in verſ. Diuerſum.

Diuerſitas atramenti, & caracteris falſificat inſtrumenti deductit, deciſ. 108. numer. 17. Calataiu.

Diuerſitas partitæ præſumitur potius, quam duplicatio, dec. 405. num. 25. Alberg.

DIVES.

Vide etiam in verſ. Diuitiæ, Pauper.

Diues, quod aliquis ſit probari debet, eam præſumptio iuris ſit in contrarium, dec. 16. num. 8. Alberg.

Diues clarus erit, fortis iuſtus, & ſapiens, & etiam Rex ſecundum Horatium, deciſ. 160. num. 17. Taia.

DIVINVM.

Vide etiam in verſ. Domini, Vinea.

Diuina officia, & functiones Eccleſiaſticæ ab omnibus perturbarentur, ſi inferiores ſuperiorum monita indiſcretè contemnerent, dec. 242. num. 3. Taia.

DIVINVS cultus non augeretur, ſed detrimentum reportaret ſi in Eccleſia reciperentur alij, qui ſubſiſtentari non poſſunt, d. 204. num. 4. Alberg.

DIVISIO.

Diuiſio domorum communium fit per aſſignationem vnius domus, vni, & alteri alteri, dec. 310. num. 1. Emer.

Diuiſio facta inter hæredes, licet probet diuiſionem, non tamen concludit bona diuiſa fuiſſe hæreditaria, dec. 37. num. 1. Taia.

Diuiſio bonorum ab hæredibus facta, non probat bona eſſe hæreditaria contra tertios poſſeſſores, dec. 17. num. 2. Taia.

Diuiſio ita fieri debet, vt vtrique parti conſulatur, dec. 310. num. 5. Emer.

Diuiſio bonorum communium ita fieri debet, vt conſocio habenti bona contigua aſſignentur illa portio, quæ ſuis bonis cohæret, deciſ. 278. num. 5. Emer.

Diuiſio bonorum licet ſeparatim interuenta, de omnibus tamen bonis ſimul fieri poteſt, & quando, dec. 310. num. 7. Emer.

Diuiſio fieri debet prudenti iudicis arbitrio, cui illa à iure commiſſa eſt, deciſ. 310. numer. 10. Emer.

Diuiſio ita fieri debet, vt diuidatur materia, iurgiorum, & ansa litigandi tollatur, d. 319. numer. 11. Emer.

Diuiſio non probat valorem, ſi non continet æſtimationem, deciſ. 371. numer. 17. Albergato.

Diuiſio inter hæredes facta longe poſt obitum teſtatoris, continens deſcriptionem confuſam, vel genericam non firmat ſtatum hæreditatis, dec. 193. num. 6. Rond.

Diuiſio facta inter hæredes iunctis coniecturis, & admiculis probat ſtatum hæreditatis, etiam ſine inuentario, dec. 193. nu. 10. Roncinino.

Diuiſio, repartitio, participatio, & huiuſmodi proportionabiliter, & pro rata facienda ſunt, dec. 220. num. 7. Taia.

Diuiſio prædii non excludit identitatem ſi conſtiterit illius quantitas, & numerus tornaturarum, deciſ. 151. numer. 15. Albergato.

Diuiſio vnius rei in plures, ſeu denominatio vnius vocabuli in aliud, facta pro deſtinatione patris familias non præiudicat identitati, dec. 451. num. 17. Alberg.

in Diuiſione recipiens totum, quod commode diuidi non poteſt, tenetur refundere alteri vel pretium, vel bona ad æſtimationem peritorum, dec. 310. num. 4. Emer.

in Diuiſione partes ad pecuniam refundendam condemnari non debent, niſi quando diuiſio aliter fieri non poteſt, deciſ. 310. num. 6. Emerix.

in Diuiſione ſeruari debet æquitas, deciſ. 310. num. 9. Emer.

in Diuiſionis iudicio non requiritur probatio dominij, ſed ſolum ſufficit de ſua poſſeſſione docere, dec. 278. num. 6. Emer.

DIVITIÆ. *vide etiam in verſ.* Paupertas.

Diuitiæ nobilitant poſſeſſorem ſuum, dec. 160. num. 16. Taia.

DOCTIOR.

Vide etiam in verſ. Doctor, Doctoratus.

Doctior ab Ordinario, & ab examinatoribus renuncia us, aliis etiam graduatis præfertur, deciſ. 115. num. 2. Alberg.

Doctiores ab examinatoribus renunciati dicuntur magis graduati, quam alij, dec. 115. num. 10. Alberg.

DOCTORATVS.

Vide etiam in verſ. Doctior, Doctor.

Doctoratus non confertur niſi præuio examine, dec 126. num. 8. Paul.

Doctoratus priuilegium, ſtudij incumbentiam plene probat, dec. 126. num. 5. Paul.

DOCTOR.

Vide etiam in verſ. Auctoritas, Doctior, Doctoratus, Scholaſtici.

Doctor ti quis magis fuit renunciatus in examine, an, & quatenus in beneficio præferendus ſit, dec. 115. num. 5. Alberg.

Doctor de Collegio ſimpliciter nominatus intelligitur de Collegio iuris Pontificij, & Cæſarei, dec. 252. num. 20. Taia.

Doctoris dictum non habentis doctorem contrarium dicitur caſus legis, deciſ. 21. nu. 9. Taia.

Doctores de Collegijs Ciuitatis Bononiæ quomodo, & quibus denominationibus in publicis documentis exprimantur, deciſ. 252. num. 22. Taia.

Doctorum auctoritates, & iuris concluſiones loquentes extra caſum non attenduntur, deciſ. 377. num. 18. Rond.

DOCTRINÆ in diuerſo caſu loquentes non applicantur alteri caſui controuerſo, dec. 84. num. 9. & 11. Calat.

DOLVS.

Vide etiam in verſ. Barattaria, Fraus, Simulatio.

Dolus in minori non datur, deciſ. 16. num. 8. Alberg.

Dolus in venditione non præſumitur niſi conſtet de læſione venditoris, & magno lucro emptoris, dec. 297. num. 6. Alberg.

Dolus regulariter non præſumitur, & ideo ab allegante probari debet, deciſ. 382. num. 19. Emerix.

Dolus probari debet, quia de iure non præſumitur, dec. 67. num. 6. Taia.

Dolus ex ſcientia fideicommiſſi reſultat, ſi hæredi alienanti nullæ competerent detractiones, alias ſecus, dec. 382. num. 16. Emer.

Dolus, & fraus faciliùs committuntur, & præſumuntur inter coniunctos, deciſ. 371. numer. 15. Alberg.

Dolus ex veriſimili, & etiam poſſibili notitia reſultat, dec. 373. num. 26. Matth.

Dolus, & fraus in donatione minoris ex quibus reſultet, deciſ. 371. num. 11. Alberg.

Dolus ad excludendum in hærede gratiato alienante, ſufficit quod illi detractiones competerent, dec. 382. num. 18. Emer.

Dolo poſito, datur actio, quæ alias non competeret, etiam ſi dubitaretur illam competere poſſe, dec. 283. num. 4. Rond.

ex Dolo reſultat, & oritur tacita hypotheca, dec. 283. num. 6. Rond.

DOMICILIVM *vide in verſ.* Incolatus.

DOMINICANI *Vide in verſ.* Patres Prædicatores.

DOMINICVS DIES.

Dominica eſt initium hebdomadæ, quæ à Latinis appellatur etiam ſeptimana, deciſ. 98. num. 29. Alberg.

Dominicam inter vnam, & alteram continentur circulus ſeptem dierum, qui repetito in ſe calculo ad inuicem reuoluuntur, dec. 93. num. 10. Alberg.

Dominicus dies primitus ita à Chriſtianis nuncupatus in memoriam Reſurrectionis Dominicæ, à qua vita initium, & mors interitum habuerunt, dec. 98. nu. 33. & ſeqq. Alb.

Dominicus dies, qui olim erat dies SOLIS, quare ſic nuncuperur à Chriſtianis, dec. 98. num. 32. & ſeqq Albergato.

DOMINIVM.

Dominium bonorum patris enunciatum à filijs vti proprium, intelligitur de improprio, quod ijdem filij quodammodo dicuntur habere

here etiam in vita patris, deciſ. 414. nu. 24. Albergato.

Dominium dicitur translatum in creditorem ſi bona per ipſum retenta ſint longe minoris valoris quam creditum, deciſ. 214. nu. 6. Taia.

Dominium creditoris non reſultat ex declaratione per eum facta ſe poſſidere iure proprio bona ſui debitoris, deciſ. 243. num. 6. Matth.

in Dominio donantis non amplius remanet, quod ab eo alteri donatum eſt, deciſ. 53. numer. 14. Calataiu.

Dominium, & poſſeſſio animalium probatur ex ſtigmate in eis appoſito, deciſ. 409. nu. 5. Guaxardo.

Dominium ex quibuſcumque actibus non reſultat deficiente poteſtate illud acquirendi, dec. 243. num. 14. Matth.

Dominium rei legatæ poſt aſſignationem factam acquiritur legatario, deciſ. 324. nu. 13. & 14. Rondin.

Dominium bonorum iuriſdictionalium non acquiritur, ſine Beneplacito Apoſtolico, etiam ſi illorum pretium perſolutum ſit, deciſ. 390. num. 5. Calataiu.

Dominium, ſeu potius communio ex maioribus, & fortioribus argumentis reſultat, quæ ſemper prævalent minoribus, deciſ. 50. numer. 12. Emer.

Dominij cauſa ſemper maior eſt cauſa ſolius poſſeſſionis, dec. 128. num. 9. Taia.

Dominij cauſa quoties eſt præindicialis cauſæ poſſeſſionis, vtraque coram vno, eodemque iudice cognoſcenda eſt, deciſ. 128. num. 5. Taia.

Dominij queſtionem refricare non poteſt contra eligitem ipſum, qui ad aliquod officium fuit ab eo electus, deciſ. 203. numer. 12. Pauluccio.

Dominium directum confeſſatum ab anteceſſoribus non poteſt à ſucceſſoribus impugnari, vel ab alijs cauſam habentibus à confitentibus ipſis, deciſ. 198. num. 9. Rond. & dec. 227. num. 7. & 16. Alberg.

Dominium directum ad excludendum à ſua intentata caducitate, ſufficit ſola poſſibilitas libertatis bonorum, deciſ. 119. numer. 22. Albergato.

Dominium directum Eccleſiæ ex quibus reſultet, & dicatur ſufficienter probatum, deciſ. 340. num. 25. Beuil.

Dominium directum remanet comprobatum ab expreſſione facta in inſtrumento emptionis, quod bona empta erant illi ſubiecta, dec. 255. num. 4. Alberg.

Dominium directum probatum per ſimplicem tranſactionem inter Dominum, & emphyteutam ſequutam, non ſufficit ad effectum caducitatis, deciſ. 168. numer. 1. Albergato.

Dominium directum concludenter probari debet, vbi agitur ad deuolutionem, in pœnam alienationis irrequiſito domino, vel non ſoluti canonis, deciſ. 255. num. 1. Albergato.

Dominij directi iura confirmantur per alienationem factam cum præſeruatione illorum, & declaratione ſolutionis canonum, d. 168. num. 16. & anteced. Alberg.

DOMINVS.

Dominus mercium ipſe ſolus declarare poteſt ſuper mercibus aſſecuratis alias aſſecurationes non adeſſe, dec. 373. num. 44. Matth.

Dominus pecuniarum dicitur ille, ad cuius creditum pecunia fuit adnotata, vel ſcripta, non autem, qui eam detulit, quia ille nudus delator nuncupatur, deciſ. 405. n. 23. Alber.

Dominus etiam dicitur, qui vendidit, & ceſſit ſine promiſſione euictionis, vel cum proteſtatione, quod de illa tenere nolebat, d. 390. num. 12. Calataiu.

Dominus directus ſi velit in venditione rei emphyteuticæ præferri, tenetur ſoluere idem pretium, quem ſoluiſſet extraneus, deciſ. 4. num. 2. Alberg.

Dominus directus emphyteuſim ad ſe reuerſam poteſt pro ſe retinere, deciſ. 358. nu. 15. Rondinino.

Dominus directus ſi bona emphyteutica nolit pro ſe retinere, ex æquitate legis proximiori inueſtire debet, deciſ. 358. numer. 16. & ſeqq. Rond.

Dominus directus tenetur præſtare conſenſum emphyteutæ alienanti, ſibi tamen laudemio ſoluto, deciſ. 255. numer. 11. Albergato.

Dominus directus ne bona emphyteutica incidant in commiſſum, tenetur recipere canones à creditoribus emphyteutæ ſibi obligatos, dec. 52. num. 22. Alberg.

Dominus directus, amoto extraneo, proximiorem renouandum in poſſeſſionem inducere debet, vel actionem contra illum cedere tenetur, deciſ. 358. num. 18. & ſeqq. Rondinino.

Dominus directus non dicitur ex alienatione ſpretus, ſeu contemptus, ſi in ea ipſe plures nominatus ſit, eique canonem ſolui declaratur, dec. 168. num. 15. Alberg.

Dominus directus de iure non tenetur ad renouandum, deciſ. 358. numer. 16. & 18. Rondinino.

Dominus directus non poteſt petere caducitatem, ſi per lapſum quinquennij tacuerit, dec. 168. num. 2. Alberg.

Dominus directus, recipiendo canones, excluditur à iure petendi caducitatem, deciſ. 269. num. 6. Rond.

Dominus directus, quod teneatur ad renouandum ex pacto, conſuetudine, vel ſtatuto paria ſunt, quia hæc omnia parificantur ad inuicem, deciſ. 358. numer. 22. & ſeqq. Rondinino.

Dominus directus vigore pacti poteſt pro ſe retinere emphyteuſim ſi illius melioramenta alijs perſonis legata fuerint, dec. 4. nu. 18 Alberg.

Et talis conuentio nihil aliud eſt, quam ſimplex prælatio, ſeu retractus, ibidem, & numer. ſeqq.

Dominus directus agens pro deuolutione con-

tra

-era tertium non habentem cauſam ob inue-ſtitis, dominium plenè, & concludenter pro-bare tenetur, deciſ. 119. numer. 1. & ſeqq. Alberg.

Dominus directus ſufficit, vt ex tranſactione reportauerit canonis vtilitatem, non autem quod ex illo poſſit agere ad deuolutionem, dec. 168. num. 1. Alberg.

Domini, & locatores domorum Hebræorum illis pensiones augere non poſſunt, niſi qua-tenus eas proprijs ſumptibus notabiliter me-liorauerint, deciſ. 49. numer. 5. & 9. Alber-gato.

DOMVS.

Vide etiam in verſ. Palatium, Reaptatio.

Domus, & bona ſi diuidi non poſſunt, aſſig-nantur illi, qui in eis maiorem habet par-tem, deciſ. 310. num. 3. Emer.

Domus ſæpe remanent diſlocatæ, cum, vt ali-bi dicitur, in eis adiit, vt plurimum L'EST LOCANDA, deciſ. 134. numer. 8. Rondi-nino.

Domus appellatione in fideicommiſſis, & le-gatis, venit etiam illius apotheca, & quan-do, dec. 79. num. 5. Calat.

Domus paterna, & Patris Lares propter maio-rum imagines ſolent plerumque à teſtatori-bus diligi, deciſ. 20. num. 10. Alberg.

Domus ſemel locata, ſic præſumitur conti-nuata, ſtante pacto, quod non facta diuiſa, illa denuò intelligatur relocata, deciſ. 178. num. 13. Calat.

Domus appellatione venit etiam ædificium, cuiuſque litus, dec. 4. num. 8. Alberg.

DONATA.

Donata bona non dicuntur eſſe amplius in dominio donantis, dec. 13. num. 14. Calat.

Donata à Principe, ita remanent libera ab omni onere, & hypotheca præcedentibus, illis ſolum contra Fiſcum, & Cameram exercibilibus, dec. 383. num. 10. Rond.

Donata bona, præmoriente donatario, reuer-tuntur ad donantem in donatione cauſa mortis, dec. 353. num. 19. Rond.

Donatæ rei valoris quatenus potius ſcientia, quam ignorantia præſumantur in donante, & quis illam probare teneatur, deciſ. 371. num. 16. Alberg.

DONATARIVS.

Vide etiam in verſ. Donatio, Donator.

Donatarij merita debent aliunde probari, quã ex aſſertione contrahentium, & quando, de-ciſ. 19. num. 25. 26. & 27. Alberg.

Donatarij primi acceptatio ſuffragatur omni-bus aliis in eadem donatione vocatis, d. 353. num. 10. & 12. Rond.

Donatarijs in donatione facta pro conſerua-tione familiæ competit actio realis, & hypo-thecaria contra tertium, deciſ. 31. numer. 5. Calataiu.

DONATIO.

Vide etiam in verſ. Donatarius, Donator.

Donatio facta cum pacto reuerſiuo in caſu præmorientiæ donatarij, eo prædefuncto, reuertitur ad hæredes donantis, deciſ. 343. num. 11. Beuil.

Donatio facta ab hærede creditore defuncti, intelligitur etiam de bonis, quæ ille per imagi-nariam ſolutionem ſibi appropriauerat, dec. 303. num. 17. Alberg.

Donationem ſi qualem facere voluit donator expreſſit, ita literam expreſſiſſet ſi face-re voluiſſet, deciſ. 355. numer. 37. Rondi-nino.

Donatio facta coniunctis perſonis de facili di-citur ſimulata, dec. 15. num. 19. Calat.

Donatio ſiue inſinuatione ex Statuto Vrbis *lib.* 1. *cap.* 154. non ſubſtineatur, deciſ. 19. nu-mer. 23. Albergato.

Donatio vltima habens clauſulam annullati-uam omnium præcedentium diſpoſitionũ, non ſolum illas reuocat, ſed oſtendit dona-torem inteſtatum decedere voluiſſe, d. 158. num. 9. Rond.

Donatio bonorum emphyteuticorum non ſubſiſtit ante obtentum beneplacitum, & traditam poſſeſſionem, deciſ. 198. num. 12. Rondinino.

Donatio remuneratoria quatenus inſinuatio-nem requirat, deciſ. 19. numer. 20. & ſeq. Albergato.

Donatio certis perſonis facta, ac omnibus de familia, importat fideicommiſſum ad fauo-rem omnium de familia, deciſ. 31. num. 10. Calataiu.

Donatio facta ob dilectionem donatariorum, & ad hoc, vt bona remaneant in eorum fa-milia, tuncta dictione ipſorum, an ad ſolos nominatos dicatur reſtricta, dec. 31. num. 11. & ſeqq. Calat.

Donatio decimarum intelligitur de ſpirituali-bus ſi ſpirituales decimæ Donatori compe-tebant, deciſ. 9. num. 18. Calat.

Donatio conditionaliter facta, quatenus do-natarius à ſuis creditoribus non moleſtare-tur, remanet pura, ſi non ſuperuenerunt moleſtiæ, dec. 341. num. 19. Beuil.

Donatione minoris quantitatis prohibita, mul-to magis dicitur prohibita maior præſertim ingentis ſummæ, deciſ. 83. numer. 17. Al-bergato.

Donatio facta ob ingreſſum Religionis, & qua-tenus donatarius ibidem profeſſionem emit-tat, non dicitur donatio inter viuos, ſed cauſa mortis, dec. 33. num. 3. Calat.

Donatio facta cum onere dotandi, doti poſtea illius vigore conſtitutæ præbet anterioritat-em ab ipſa die donationis, deciſ. 174. nu. 3. amplia, vt ibidem, Paul.

Donatio, & fideicommiſſum quando non ſo-lam familiam effectum, ſed etiam contu-tiam comprehendat, deciſ. 226. numer. 34. Pauluccio.

Donatio facta contemplatione certi matrimo-nij comprehendit etiam fauorem filiorum naſcituro rum ex eo, deciſ. 341. num. 35. & ſeqq. Beuil.

Donatio principaliter facta contemplatione patris venit in collationem, quamuis etiam comprehendat fauorem filiorum, dec. 341. num. 17. Beuil.

Donatio facta contemplatione matrimonij non exclu-

rechaditur, quod principaliter facta ſit contemplatione patris, deciſ. 341. num. 18. Beuilaqua.

Quamuis ſit adiectum, quod quatenus ille à ſuis creditoribus moleſtaretur, ipſius filij cenſeantur primi donatarij ibidem.

Donatio propter nuptias, an requirat ſolemnitates Statuti, deciſ. 83. numer. 19. Albergato.

Donatione non dicuntur comprehenſa bona fideicommiſſi, vel alteri reſtitutioni ſuppoſita, dec. 296. num. 9. Paul.

Donatio non comprehendit bona, quæ donator tempore donationis non poſſidebat, ſed de illius dominio exierant, & in alium tranſlata erant, dec. 332. num. 1. Vicecom.

Donatio minoris facta ad fauorem fratris dolo, & fraude præſumitur extorta, deciſ. 371. num. 14. Alberg.

Donationes immenſæ factæ à minoribus, prodigalitatis potius, quam liberalitatis nomen habere merentur, deciſ. 371. numer. 8. Albergato.

Donatio Principis intelligitur, ſine præiudicio tertij, dec. 383. num. 20. Rond.

Donatio Principis diuerſimode iudicatur ſi fuerit particularis, vel iuris vniuerſalis, deciſ. 383. num. 21. Rond.

Donatio omnium bonorum quatenus reputetur inualida, & reuocabilis, deciſ. 355. numer. 18. & ſeqq. Rond.

Donatio omnium bonorum, & iurium comprehendit iuſpatronatus, etiamſi conſenſus Ordinarij non interuenerit, dec. 158. num. 7. Rondinino.

Donatio, licet vniuerſalis facta cum reſeruatione vſusfructus in certum cuentum, ita remanet modificata, vt omne ius ipſius reſeruantis præſeruatum ſit, dec. 303. numer. 1. Albergato.

Donatio dicitur vniuerſalis, ſi donator declarauit voluiſſe facere donationem vniuerſalem omnium bonorum, & iurium, d. 181. num. 6. Rond.

Donatio ſimulata ſi adhuc in fraudem creditorum facta ſit, poteſt tamquam talis à quacumque perſona allegari, dec. 13. num. 31. & ſeqq. Calat.

Donatio ſimulata, & ficta nullius eſt roboris, & momenti, dec. 13. num. 9. Calat.

Donatio dicitur ſimulata, ſi eſt facta de bonis litigioſis, vel ſuper quibus donator timebat executiones iam paratas, deciſ. 13. num. 2. Calatau.

Donatio apparet ſimulata ex pacto inſolito, quod donator habeat liberam facultatem illam reuocandi, deciſ. 13. num. 16. & 20. Calatam.

Donatio aliud eſt, quod fuerit ſimulata aliud verò, quod in fraudem creditorum facta ſit, deciſ. 13 num. 28. Calat.

Donatio ſimulata non ſubſiſtit, & ideo poteſt à quocumque, etiam à ſimulante ipſo allegari, dec. 13. num. 10. Calat.

Donationis ſimulatio, vel fraus in præiudicium creditorum quatenus poſſit ab hæredibus allegari, deciſ. 13. numer. 29. & ſeqq. Calatam.

Donatio ſimulata non eſt in rerum natura, ſed dicitur mera apparentia donationis, dec. 13. num. 32. Calat.

Donatio facta a filio ſine auctoritate curatorum, quos pater illi conſtituerat, tamquam inhabili, remanet nulla, deciſ. 296. num. 6. Pauluccio.

Donatio facta patri cum clauſula *ad hæredem* non poteſt dici acquiſita filio ex propria perſona. dec. 311. num. 2. Alberg.

Donatio cum fieri poſſit abſenti, non concludit præſentiam donatarij, niſi probetur, deciſ. 411. num. 14. Florex.

Donatio facta à patre, vel matre dicitur principaliter concernere fauorem filij, quamuis ſola ſpes pro eo adſit, deciſ. 341. num. 20. Beuil.

Donatio, in qua pater ſibi reſeruauit vſumfructum, an dicatur inutilis filio, qui in vita patris nihil percipit, & poſt mortem illam conferre debet cum fratribus, dec. 341. num. 21. & ſeqq. Beuil.

Donatio facta filio, ex voluntate parentis donantis dicitur conferenda, ſi fuerit illi innatum onus, eam imputandi in legitimam, dec. 341. num. 10. Beuil.

Donatio facta à patre, vel matre filio intuitu matrimonij, quatenus conferatur, dec. 341. num. 13. & per totam, Beuil.

Donatio facta à matre filio contemplatione matrimonij, an dicatur procedere ex cauſa neceſſaria, vel voluntaria, deciſ. 341. n. 14. Beuil.

Donatio inter patrem, & filium, ſtante tacita emancipatione, ſubſiſtentur, & filius de bonis donatis poteſt libere diſponere, dec. 303. num. 17. Paul.

Donatio inter patrem, & filium facta ad euertendas lites, & ſic ob cauſam, non requirit ſolemnitates Statuti, deciſ. 305. numer. 18. Pauluccio.

Donationem ſoli patri fuiſſe factam oſtendit reclamatio donantis, ita donatarium diſſipare bona, vt nihil eius filijs remanſurum ſit. dec. 313 num. 6. Alberg.

Donatione facta filijs, & deſcendentibus Petri filij donatoris, ſufficit, quod donatarij ſint filij Petri, licet Petrus non ſit filius donantis, dec. 16. num. 7. Rond.

Donatio præſumitur inter viuos, quouſque contrarium probetur, deciſ. 355. numer. 13. Rondinino.

Donatio adhuc dicitur inter viuos, licet aliquid, vel vſumfructum donator ſibi reſeruauerit, deciſ. 355. num. 33. Rond.

Donationis, ſeu remiſſionis pro excluſione omnis interpretatio capienda eſt, deciſ. 290. num. 9. Emer.

Donationibus inter viuos ad cautelam adhibentur etiam quinque teſtes, vt ſaltem ex cauſa mortis illæ ſubſtineantur, deciſ. 355. num. 28. Rond.

Donatione inter viuos quando detur actio realis, & hypothecaria contra tertium poſſeſſo-

ſeſſorem, deciſ. 31. numer. 1. & 3. cum ſeqq. Calat.

Donatio dicitur inter vivos, ſi in ea interuenit cauſæ cognitio, & iudicis decretum, d. 355. num. 15. Rondin.

Donatio inter vivos irreuocabilis, & immutabilis eſt, dec. 355. num. 9. Rond.

Donatio inter vivos ex ſola pœnitentia donatoris reuocari non permittitur, deciſ. 355. num. 16. Rond.

Donatio inter vivos plerumque fieri poteſt, & ſit ex cogitatu mortis, deciſ. 355. nu. 31. Rondinino.

Donationi cauſa mortis repugnant traditio poſſeſſionis, & dominium in donatarium translatum, ac vocatio illius hæredis, etiam eodem donante donatori premoriente, deciſ. 355. num. 17. Rond.

Donatio cauſa mortis non requirit cauſam, nec iudicis decretum exponat, dec. 355. numer. 16. Rondin.

Donatio cauſa mortis quatenus ex pactis appoſitis in executum, poſſit in donationem inter vivos transfundi, deciſ. 355. num. 20. & ſeqq. Rond.

Donatio cauſa mortis, & alia quælibet virima voluntas ad nutum etiam ſine vlla cauſa mutari poſſunt, deciſ. 355. num. 35. Rondinino.

Donatio cauſa mortis requirit numerum quinque teſtium, deciſ. 355. num. 25. Rondinino.

Donatio cauſa mortis reuocari poteſt ad libitum donatoris, deciſ. 355. numer. 12. Rondinino.

Donatio cauſa mortis remanet reuocata per donationem inter vivos, deciſ. 158. num. 6. Rondinino.

Donatio non dicitur cauſa mortis ex ſolo numero quinque teſtium, ſed aliæ etiam conjecturæ requiruntur, deciſ. 355. numer. 27. Rondin.

DONATOR.

Vide etiam in verſ. Donatarius, Donatio.

Donator ſi eſſ dum donationem diſtulit poſt mortem, ſibi magis quam donatario dicitur proſpexiſſe, & hæredem potius, quam donatarium habere voluiſſe, deciſ. 355. numer. 26. Rondin.

Donator ſi ſibi aliquid reſeruauit ad effectum teſtandi, eo non teſtante, illud cadit ſub donatione, & quando, deciſ. 81. num. 4. Rondinino.

Donator ſi poſt inſinuationem non repetit dictiones reſtrictiuas ſuperius appoſitas, ſed ſolum verba vniuerſalia, omnes dicitur voluiſſe vocare, deciſ. 311. num. 15. Calat.

Donator ex fructibus rei donatæ, & ex longe ſupellectili ſibi in donatione reſeruatis, alia poſſit acquirere bona, deciſ. 311. num. 13. Albergato.

Donator non poteſt reuocare ſubſtitutionem factam in contractu donationis celebratæ inter vivos, deciſ. 355 num. 7. & 11. Rondinino.

Donatos ex quibus dicatur continuaſſe poſſeſſionem rei donatæ, dec. 317. in princ. Tain.

Donator vniuerſalis ſi ſibi reſeruauit vſumfructum, ſola poſſibilitas, quod ex illo aliquid ſuperlucrari poſſet, deciſ. 23. num. 7. Rondinino.

Excludit negatiuam nil amplius in hæreditate reliquiſſe, ibidem.

Donatoris declaratio facta poſt donationem, quod bona donata eſſent ſua, inducit conjecturam ſimulationis donationis, deciſ. 13. num. 15. Calat.

DOS.

Vide etiam in verſ. Actio Bona Mulier, Conſtitutio Sixtina, Fideicommiſſum, Funus doralis, Priuilegium.

Dos relicta fœminis intelligitur pro vnaquaq; linea, non autem quod de vna tranſire debeat ad aliam, deciſ. 20. numer. 24. Albergato.

Dos reddita inexigibilis conferri non debet, dec. 301. num. 8. Emer.

Dos vigore donationis conſtituta habentis obligationem dotandi ſumit anteriorìtatem ab ipſa die donationis, deciſ. 174. num. 3. Pauluccio.

Dos data à fratre Sorori præſumitur data de bonis aſcendentium, non autem de propriis, dec. 45. num. 12. Tain.

Dos ſuccedit loco legitimæ, etiam reſpectu temporis conſtitutionis illius, ſi in recompenſationem ampliſſimæ renunciationis cõſtituta ſit, dec. 344. num. 5. 7. & 11. per totum. Calatain.

Dos dicitur congrua ſi correſpondet portioni legitimæ, dec. 154. num. 8. Calat.

Dos vnius ſororis inæqualis doti alterius ſororis, minus congrua iudicari debet, dec. 61. num. 10. & ſeqq. Tain.

Dos congrua quamuis aſſignata ſuper vniuerſis bonis fideicommiſſi a'cenentis, adhuc tamen remanet libera, & immuna ab eodem onere fideicommiſſi, deciſ. 61. num. 3. Tain.

Dote in conſtituenda in iure non reperitur aſſignata certa quantitas, ſed tota remittitur arbitrio iudicis, dec. 154. num. 4 Calat.

Dos arbitranda per iudicem conſtitutæ poteſt, vel infra, vel etiam vltra legitimam, d. 154. num. 6. Calat.

Dos licet in maiori quantitate taxata, reducitur ad ſummam minorem, conſito de veriori ſtatu hæreditatis, deciſ. 315. numer. 4. Emerix.

Dotis exceſſus à Statuto, vel Conſtitutione prohibitus, nequaquam permittitur, ſiue ille ſit ex parte viri, ſiue etiam ex parte mulieris, dec. 18. num. 8. Alberg.

Dos etiam filiæ ſpuriæ debetur ſecundum nobilitatem ſui patris, deciſ. 154. numer. 7. & ſeqq. Calat.

Dos etiam filiæ inceſtuoſæ deberur in hæreditate ſui patris, dec. 315. num. 3. Emer.

Dos filiæ inceſtuoſæ, quatenus correſpondere debeat illius alimentis, deciſ. 313. num. 8. Emerix.

Dos filiæ ſpuriæ non ita extenuari debet, vt illa vi-

ta viro condigno nubere nequeat, dec. 154. num. 10. Calataiu.

Dos filiæ ſpuriæ eo magis, congruè tamen augeri poteſt, ſi pater nullos alios reliquit filios legitimos, & naturales, dec. 154. nu. 11. & 13. Calat.

Dos filiæ ſpuriæ taxari debet potius cum aliqua augumento, non autem diminutione, ſi pater illam in teſtamento hæredem inſtituat, dec. 154. num. 13. Calat.

Dos filiæ ſpuriæ, vel incæſtuoſæ loco alimentorum ſuccedit, dec. 315. nu. 6. Emer.

Dotes Monialium non poſſunt excedere ſummam Monaſterio dari ſolitam, dec. 260. numer. 27. Paul.

Dotes Monialium commenſurandæ ſunt iuxta congruam ſubſtentationem ipſarum arbitrio Ordinarij taxandam, deciſ. 260. nu. 28. Pauluccio.

Dotes Monialium exceſſiuæ, in eo, quod iuxtam menſuram excedunt, reſtituuntur, deciſ. 260. num. 29. Paul.

Dos à patre conſtituta filiæ correſpectiuè ad renunciationem, etiam pro portione legitimæ, dubitari non poteſt, quod ipſam legitimam non comprehendat, deciſ. 344. nu. 3. Calataiu.

Dos à patre debita, vel conſtituta ſuccedit loco legitimæ. dec. 78. num. 7. Calat.

Dos à patre ſimpliciter conſtituta filiæ, quatenus eo viuente aſſumat naturam legitimæ, dec. 344. num. 10. Calat.

Dotandi onus ſpectat ad patrem, qui filiæ dotem conſtituere tenetur, deciſ. 78. num. 3. Calataiu.

Dotem, ſiue legitimam ſi filia non oppoſuit fuiſſe fideicommiſſo grauatam, quia viuens conqueſta non eſt, an ab alio poſſit opponi, deciſ. 77. num. 11. Taia.

Dotis promiſſio, quamuis generica, ſecundum qualitatem perſonarum, & quantitatem patrimonij declaratur, deciſ. 19. num. 20. Albergato.

Dos, quæ non probatur promiſſa, nec ſoluta, repeti non poteſt, dec. 87. nu. 7. Calat.

Dotis ſatisfactio non reſultat ex conſequutione bonorum mobilium in vxore quamuis illa proteſtata ſit poſſidere iure proprio, deciſ. 243. num. 6. Matth.

Dotis ſolutio probari debet concludenter, quoties agitur de ea repetenda aduerſus creditores mariti, dec. 294. num. 2. Emer.

Dos non præſumitur ſoluta ex nuda præcedenti ſolutione, præſtatione alimentorum, & lapſu longi temporis, ſine aliqua inſtantia mariti, & quando, dec. 294. num. 1. Emer.

Dos non præſumitur ſoluta ſi in actu ſolutionis fieri debuiſſet inſtrumentum, & pecuniæ inueſtiri, dec. 294. num. 3. Emer.

Dotis confeſſio coniecturis, & præſumptionibus adminiculata, probat numerationem, nec dicitur ſimulata, dec. 16. num. 28. & ſeq. vbi amplia, Alberg.

Dotis plures coniecturæ referuntur, ad hoc, vt illius confeſſio non ſit ſimulata, ſed probet numerationem, deciſ. 16. nu. 29. Albergato.

Dotis confeſſio facta tempore, quo quis non erat ære alieno grauatus, non poteſt dici facta in fraudem creditorum, deciſ. 16. nu. 30. Albergato.

Dotis confeſſionem approbant creditores, citantes mulierem, vel hæredes ad declarandum in quibus bonis illam conſequi velit, dec. 16. num. 31. Alberg.

Dotis confeſſionem ad ſubſtinendam contra virum, leuiores probationes ſufficiunt, deciſ. 16. num. 33. Alberg.

Dotis confeſſio de recepto mediantibus coniecturis, & præſumptionibus, etiam creditoribus præiudicat, deciſ. 16. num. 34. Albergato.

in Dote diſpoſitum, cenſetur etiam diſpoſitum in illius augumento, deciſ. 18. num. 3. Albergato.

Dotis augumentum fieri poteſt à patre, non ſolum vbi matrimonium contrahendum eſt, ſed etiam ſi illud ſit iam contractum, dec. 260. num. 19. Paul.

Dotis augumentum ſequitur naturam eiuſdem dotis, deciſ. 260. num. 14. & 17. Pauluccio.

Dotis augumentum à viro vxori conſtitutum vltra ſummam *Sixtinæ Conſtitutionis*, remanet nullum, ſi eidem Conſtitutioni derogatum non ſit, dec. 83. num. 20. Alberg.

Dotis augumentum vnum, & idem requiratur cum ipſa dote, deciſ. 18. num. 3. Albergato.

Dotis augumentum, ſeu ſupra dos, quæ à viro aſſignatur vxori, non dicitur vera dos, ſed appellatur donatio propter nuptias, aut ſponſalitia largitas, deciſ. 83. numer. 5. Albergato.

Dotis conſtitutio, vel reſtitutio vigore *auth. res quæ* etiam contra creditores vltimi grauati incipit à die conſtituti fideicommiſſi, deciſ. 243. num. 5. Matth.

Dos debita de bonis fideicommiſſi vigore *auth. res quæ C. comm. de legat.* ex quorum fideicommiſſariorum portionibus detrahitur, vel reſtituatur, dec. 220. num. 11. Taia.

Dos ex bonis fideicommiſſi ſoluenda non poteſt commutari in pecunia inuito fideicommiſſario, dec. 241. num 9. & 10. Matth.

Dos data ſuper omnibus bonis fideicommiſſi, ſi exceſſiua dici poſſet, ad euitandum delictum præſumuntur data cum onere fideicommiſſi, dec. 61. num. 7. Taia.

Dos patri, & filio ſoluta, licet fideicommiſſum expiret in filio, adhuc detrahitur de bonis fideicommiſſi, etiam cum priuilegio prælationis *auth. res quæ C. comm. de legat.* deciſ. 243. num. 20. Matth.

Dos quo ad priuilegium *auth. res quæ, vide etiam in verſ.* Priuilegium *auth. res quæ*

Dos non detrahitur, nec reſtituitur ex bonis fideicommiſſi, ſi detrahi, & reſtitui poteſt ex bonis liberis, dec. 256. num. 15. Alberg.

Dos ex fideicommiſſo conſtituta tranſmittitur ad hæredes, nec amplius reſtituitur fideicommiſſarijs, dec. 61. num. 1. Taia.

Dos vltra ſummam *Sixtinæ Conſtitutionis* aſſignari

gnari non poteſt neque à debitoribus, neque à marito, neque ab extraneis, deciſ. 18. n. 7. Alberg.

Dos à principio conſtituta in pecunia non poteſt deinde ad præiudicium mulieris in fundum dotalem conuerti, dec. 392. nu. 1. Emer.

Dos in pecunia promiſſa, licet inueſtienda, ſeu inueſtita in bonis, adhuc dicitur in pecunia & maritus remanet dominus bonorum, dec. 217. nu. 11. Rond.

Dos, ſi in fundo dotali conſtit, non poteſt à muliere, vel eius creditore peti quantitas, dec. 352. nu. 10. Alberg.

Dos in fundo dotali conſtituta reſtitui debet in eodem fundo dotali, maximè ſi à viro alienata non probetur, dec. 174. numer. 6. Paul.

Dotis pactum, quod non exiſtente fundo dotali, reſtituatur pecunia, importat facultatem illum alienandi, deciſ. 352. num. 11. Alberg.

Dotis reſtitutio fieri debet à marito, qui illam recepit, dec. 68. nu. 20. Calat.

Dotis promiſſæ à patre repetitio non datur aduerſus virum, niſi illa fuerit verè ſoluta, dec. 294. nu. 1. Emer.

Dotis reſtitutio conſtante matrimonio fieri non debet, dec. 187. nu. 9. Rond.

Dotis reſtitutionem in bonis fideicommiſſi non impedit primogenitura ab aſcendente facta, dec. 187. nu. 10. Rond.

Dotis reſtitutio oppoſita ſolum poſt declaratam inſubſiſtentiam fideicommiſſi, vel donationis non datur ſine probatione veræ, & realis ſolutionis illius, deciſ. 294. num. 4. Emer.

Dotis reſtitutio conſiſtentis in credito per ſocerum exigere promiſſo, non debet reſtitui à viro, qui illud exigere non tenebatur, dec. 174. nu. 7. Paul.

Dotis reſtitutionem vigore *auth res quæ C. com. legat.* Primogenitura aſcendentis non impedit, dec. 239. nu. 16. Rond.

Dotis actio remanet penès binubam, quæ renupſit nulla ſibi conſtituta dote, dec. 184. nu. 16. Emer.

Dotis cauſa ſemper præcipua, & priuilegiata eſt, dec. 184. nu. 7. Emer.

Dotis ſcreditum ex inſtrumento illius promiſſionis probatur, deciſ. 263. num. 1 & 2. Paul.

pro Dote vltra ſummam *Sixtinæ Conſtitutionis* nulla datur actio, & proinde mandatum relaxari non poteſt, deciſ. 18. numer. 2. Alberg.

pro Dote debentur fructus, ſi illa à patre legetur, dec. 260. nu. 16. Paul.

Dotium moderatoriæ Conſtitutiones tendunt ad publicam vtilitatem, ne depauperentur familiæ. dec. 83. nu. 13. Alberg.

in Dotis reſtitutione non cedit ſumma abvxore recepta, & prius ab eadem vxore de proprio ſoluta in ſatisfactionem Dotis communis filiæ, dec. 243. nu. 16. *Matth.*

DVBIETAS.

Vide etiam in verſ. Dubium, Incertitudo, Incertum.

Dubietas, quælibet ſufficit, vt contra deuolutionem iudicandum ſit, dec. 168. num. 9. Alberg.

Dubietas ſola releuantiæ ſufficit ad concedendam remiſſoriam, deciſ. 2. num. 2. Albergato.

DVBIVM.

Vide etiam in verſ. Dubietas, Incertitudo, Incertum.

Dubium ſuper deſſertione cauſæ diſputari debet ante alium Dubium ſuper negocio principali, dec. 131. nu. 1. Rond.

Dubia diuerſa in Rota non coacteruantur, nec cumulantur, ſed vnicuique ſua diſputatio particularis relinquitur, dec. 274. numer. 21 Albeig.

DVPLICATIO partitæ excluditur ex diuerſitate temporis, cauſæ, & modi ſoluendi, dec. 405. nu. 24. Alberg.

E

ECCLESIA

Vide etiam in verſ. Cathedralitas, Collegium Dedicatio, Eques, Translatio.

Eccleſia vnum ſolum decet habere ſponſum, ſicuti vna vxor plurium virorum conſortium abhorret, dec. 235. numer. 5 Matth.

Eccleſia nouiter reædificata in locum antiquæ, iure poſtliminij reaſſumit iura ſibi competentia, dec. 404. num. 19. Alberg.

Eccleſia aggregatiua ſine præfixione numeri recipiendorum, non tenetur recipere alios, niſi eos commodè ſubſtentare poſſit, d. 206. nu. 3. Alberg.

Eccleſia Parochialis in Collegiatam erecta ſine mutatione prioris ſtatus, ſi deinde illius dominium Canonicis eſt conceſſum, quomodo id veniat intelligendum, dec. 225. n. 29. Matth.

Eccleſia per vacationem dignitatis dicitur remanere viduata, deciſ. 396. nu. 6. & ſeqq. Taia.

Eccleſia, & perſonæ Eccleſiaſticæ non ſubiacent conſtitutioni Aegidianæ, & quare, d. 218. nu. 2. Rond.

Eccleſia eſt Mater æquitatis, & ideò non debet eſſe tenax pœnæ, dec. 168. num. 20. Albergato.

Eccleſia cum aliena iactura locupletari non debet, dec. 168. nu. 21. Alberg.

Eccleſia poteſt repetere beneficiatum, qui ſine conſenſu Epiſcopi tranſiuit ad aliam Eccleſiam, dec. 60. nu. 13. Alberg.

Eccleſia ſubſtituta vltimo de linea perneceſſe reſultat omnes de linea fuiſſe diſpoſitiuè vocatos, dec. 97. nu. 10. Emer.

Eccleſia habens conſuetudinem corrigendi Clericos, ipſa illos corrigere debet, dec. 254. nu. 19. Paul.

Eccleſia immediatè ſubiecta Sanctæ Sedi Apoſtoli-

ſtollicæ alteri Eccleſiæ nõn poteſt eſſe ſubiecta, dec.107.nu.32. Alberg.
Eccleſia vniuerſalis ſeruat, & computat diem naturalem de vna media nocte ad aliam, dec. 98. nu.15. Alberg.
Eccleſia vna iuxtà diſpoſitionem iuris communis non debet habere duo capita, dec.103 num.3. Calat.
Eccleſia collegiata ſæcularis an per obitum Abbatiſſæ viduata dici debeat, dec. 313.n.1. Paul.
Eccleſia Collegiata non plures Canonicos recipere debet, quàm quot de illius bonis abſque penuria regi poſſint, dec.206. nu. 9. Alberg.
Eccleſia Parochialis erigi poteſt in Collegiatã, & nihilominus cura remanere penès Parochum prout antea erat, non autem in Collegium, vel dignitatem transferri, dec. 225. num.24. Matth.
Eccleſia, & loca pia dicuntur perſonæ potentes, ad hoc, vt in illa emphyteuſis alienari non poſſit, dec.249. nu.2. Taia.
Eccleſia, vel locus pius licet non ſint capaces emphyteuſis, poſſunt tamen eſſe capaces de pretio, dec.249.num.7.& ſeqq. Taia.
Eccleſia, ſeu Mon. ſterium, licet ex priuilegio poſſint retinere bona emphyteutica, de conſuetudine tamen ea ſolum retinent ad effectum vendendi, & quando, dec.249.num.9. Taia.
Eccleſia, & Monaſterium deſcribendo donationem emphytheuſis ſibi factam in ſuis libris; & ſoluendo canones; approbat factum Monachi laudemium ſoluentis, deciſ. 198. num.15. Rond.
Eccleſia, ſeũ Monaſterium poteſt ſine ſolemnitatibus ſoluere laudemium bonorum ſibi donatorum, dec. 198.nu.13. Rond.
Eccleſia, quælibet recolit diem ſuæ dedicationis, quia talis dies dicitur eius natalis, d.404. nu.64. Alberg.
Eccleſia ex quibus dicatur eſſe matrix aliarum Eccleſiarum, dec.56.n.20.& ſeqq. Alberg.
Eccleſia Cathedralis habet ius exigendi decimas etiam in Territorio aliarum Eccleſiarum, dec. 56. nu. 28. Alberg.
Eccleſia Cathedralis, & primaria habet ius pulſandi campanas in SabbatoSancto ante omnes alias Eccleſias, deciſ. 56. num. 26. & ſeqq. Alberg.
Eccleſia non poteſt dici Cathedralis ſi in ea obtinentur Canonicatus, etiam à non habentibus ætatem annorum vigintiduo, d.56. nu.30. Alberg.
Eccleſię nomine ſine expreſſione Sancti de ſtylo Curiæ intelligitur per antonomaſiam Eccleſiæ Cathedralis, dec.56. n.40. Alberg.
Eccleſia etiam rurales quandoque Cathedrales appellantur, dec.404. nu.60. Alberg.
Eccleſia ſi mutatur ſolum quoad regimen, & materialitatem tantum, non autem quoad illius formam, ſemper remanet Cathedralis, & Epiſcopalis, ſicut antea erat, deciſ. 404. nu. 10. Alberg.
Eccleſia licet aliquando Cathedralis appellata ſit non tamen verè Cathedralis exiſtit; ſi apparet denominationem fuiſſe erroneam, dec.407. nu.25. Alberg.
Eccleſia ſi quæ habet ſuperioritatem, quoad alias Eccleſias, illam quoad matricem, & Cathedralem habere non poteſt, dec.407. nu.44. Alberg.
Eccleſia recognoſcens aliam Eccleſiam in dominam, & matricem, non poteſt impugnare illius Cathedralitatem, vel quaſi, dec.56. nu. 34. Alberg.
Eccleſia non eſt capax bonorum emphyteuticorum, etiam attenta Conſtitutione *Benifaciana*, dec. 249. nu.4. Taia.
Eccleſia, an ſit capax bonorum emphyteuticorum plurimum præualet obſeruantia, dec.249.nu.8. Taia.
Eccleſiæ translatio non poteſt ex coniecturis conſiſtere, dec.56. numer. 38.& ſeqq. Albergato.
Eccleſia non poteſt transferri in aliam propter deuaſtationem Ciuitatis, dec. 56. num.36 Alberg.
Eccleſia vna non poteſt transferri in aliam ſine auctoritate Pontificis, dec.56. numer.37. Alberg.
Eccleſia cauſa deuaſtationis Ciuitatis poteſt ad aliam transferri, dec.56. nu.36. Alb.
Eccleſia vna ſi transferatur ad aliam quatenus requiratur beneplacitum Apoſtolicum, dec. 196. nu.17. Alberg.
Eccleſiam nõ implicat pluribus ſubeſſe perſonis, diuerſis tamen reſpectibus, deciſ. 225. nu.10. Matth.
inter Eccleſiam, & Epiſcopum ſpirituale matrimonium contrahitur, dec.56. numer.22. Alberg.
Eccleſiæ, & ordinis clericalis, vbi præiudicium eſt, non intrat regula; quod quis ſibi imputare debet ſi tenue beneficium acceptauerit, dec.1.n.14. Emer.
Eccleſiæ appellatione venit non tantum Eccleſia materialis, ſed etiam Canonici, beneficiati, clerici, cæterique miniſtri, dec. 103. num.18. Calat.
Eccleſiæ obedientes alteri Eccleſiæ illius ſuperioritatem demonſtrant, deciſ. 56. num. 33. Alberg.
Eccleſiæ Miniſtri, illi præiudicare non poſſunt, dec.340.n.24. Beuil.
Eccleſiæ, vel Baſilicæ in eius Epiſcopi poteſtate ſunt, in cuius Territorio exiſtunt, d.106. n. 10. Taia.
Eccleſiæ, & Vniuerſitates nunquam mouentur, dec.198.nu.2. Rond.
Eccleſiæ ſtatus de receptiuo in numerarium qualiter dicatur immutatus, vel non, d.106. nu.7. Alberg.
Eccleſiæ ſeruitium, & cultus Diuinus non augeretur, ſed detrimentum reportaret, ſi reciperentur alii, qui commodè ſubſtentari non poſſent, dec.206.nu.4. Alberg.

ECCLESIAE PARTICVLARES.

Eccleſia Sancti Ambroſii Mediolanen. & Eccleſia Month Regalis habent duo collegia, & duo membra Eccleſiaſticorum, quorum

Vtrumque à diuersis capitibus gubernatur dec.103. nu.1. & 2. Calar.

Ecclesia Parochialis Sanctæ Babilæ Mediolanensis erecta fuit in Collegiatam, dec.225. num.1. & 19. & seqq. per totam Matth.

Ecclesia Casinensis à Zaccharia Primo dedicatur in Ecclesiam Sancti Benedicti, dec.56. nu.19. Alberg.

Ecclesia Casinensis, etiam antequam ad illam accederet Diuus Benedictus, suum habebat Episcopum, & Prælatum, decis. 56. nu.7. Alberg.

Ecclesia Casinensis in regularem Cathedralē erigitur à Ioanne XXII. eique ordo Episcopalis annectitur, dec.56. n.14. Alberg.

Ecclesia Casinensis æquè olim, ac hodiè semper extitit Cathedralis, d.56.nu.1. & per tot. Alberg.

Ecclesia Casinensis S. Benedicti, est Monasterialis, & Regularis simul, vbi vero illa Sancti Germani solum secularis existit, dec.467 num.4. Alberg.

Ecclesia, & Ciuitas Montis Casini, de quo tempore fuerit à Barbaris euersa, & destructa, dec.196.nu.1. & seqq. Alberg.

Ecclesia Montis Casini olim in Cathedralem erecta fuit, deindè Cathedralitate suppressa, & ad suum statum abbatialem restituta, dec.196.n.42. Alberg.

Ecclesia Montis Casini, tam priscis, quam modernis temporibus semper Cathedralis nuncupata est, dec.56. nu.16. Alberg.

Ecclesia, & Monasterium Montis Casini paucis annis post obitum S. Benedicti fuerunt à Longobardis expilata, & penitus subuersa, dec.196.nu.8. Alberg.

Ecclesiam, & Monasterium Casinense in Cathedralem erexit Ioannis XXII. & Vrbanus Quintus ad Abbatialem iterum reduxit, dec.404.nu.26. Alberg.

Ecclesia, & Monasterium Casinense habent iura quasi Episcopalia, & Cathedralia, cum proprio Territorio, veram Diœcesim, non autem ex priuilegio constituentia, dec. 404. num.30. Alberg.

Ecclesia Sancti Germani per plura sæcula, tam ab ipsis Abbatibus Casinensibus, quam in Bullis Summorum Pontificum Cathedralis enunciata fuit, dec.196.nu.19. Alberg.

Ecclesia Lateranensis, Basilica Constantiniana Sancti Ioannis nuncupatur, & caput Ecclesiarum inscribitur, decis.91. numer. 27. Albergato.

Ecclesia Lateranensis, *Vide etiam in verf.* Lateranensis.

Ecclesia Sanctiss. Saluatoris de Cupellis in Vrbe, est filialis Ecclesiæ Sancti Laurentij in Lucina, & non inter postremas Ecclesias ejusdem Vrbis numeratur, dec.233.nu.10.& 11. Rondinin.

EDICTVM.

Vid. in verf. Constitutio, Lex, Statutum.

Edictorum, & ordinationum prohibitio ab aliquo facta, lædit iurisdictionem ordinarij, dec.69. nu.17. Paul.

EFFECTVS.

Vid. etiam in verf. Causa, Electio.

Effectus non potest esse melioris conditionis, quam causa, dec.326.nu.16. Rond.

Effectum diuersum operare non possunt, quæ ad alium effectum facta sunt, decis.192.n.17 Alberg.

ELECTIO.

Vide etiā in verf. Electus, Eligēs, Voti, Nullitas, Electio facta per errorem, eo detecto, corruit, & annullatur, dec.169 nu.12. Paul.

Electio fieri debet infra sex menses, decis.274. nu.16. Alberg.

Electio Prælatorum inferiorum per procuratorem fieri non potest, nisi cum legitimis mandatis secundum dispositionem Sacrorum Canonum, dec.396. nu.10. Taia.

Electio acceleari non potest, nec tempus eligendi abbreuiari in præiudicium Canonici absentis de proximo reuersuri, dec.388.n.15 Rond.

Electio facta non expectato reditu alterius ex eligentibus, quatenus remaneat nulla, dec. 388. nu.15. Rond.

Electio quatenus per Procuratorem fieri possit, dec 169. nu.8. & ant. cum seqq. Paul.

Electio per Procuratorem fieri non potest, diss cum requisitis *cap. quia propter de elect.* dec.396. nu.4. Taia.

Electio facienda iuxta formam Concilij generalis, nonnisi de Lateranensi *cap. quia propter de elect.* intelligenda est, dec. 313, numer.2. Paul.

Electio facta contra formam Concilij remanet nulla, dec.313.nu.3. Paul.

Electio de beneficio validè fieri potest ab eligente, quamuis super illius possessione litigentur inter ius habere prætendentes, d.274. num.19. Alberg.

Electio non vitiatur, nec dicitur contentiosa, licet alter ex eligentibus irrationabiliter cōtradicat, si alij vnanimiter consentiant, d.49 nu. 2. Rond.

Electio facta per viam scrutinij secreti, eo minus fieri potest de se metipso, dec.141. n.22. Paul.

Electio alternatiuæ debitori competens per moram, & litis contestationem amittitur, eademque in creditorem transfertur, d.362. nu.9. Alberg

Electio Beneficiatorum, seu Prælatorum inferiorum, non exposcit requisita *cap. quia propter de elect.* dec.396. nu.3. Taia.

Electio certæ personæ si in mandato procuræ ad eligendum permitteretur, electio non esset amplius per vota secreta, sed publica, quod fieri non debet, dec. 141. numer.17. Paul.

Electio Vicarij capitularis est præcipuus actus, qui expleri debet à Capitulo, & proinde in eā omnes capitulares interuenire debent, dec.144.n.9. Paul.

Electio facta per Procuratorem, etiam non probato impedimento, nec præstito iuramento, si fuit admissa, non potest de nullitate redargui, dec.169.n.4.Paul.

Electio celebrata ad formam Concilij Lateranenſis incontinenti publicari debet, dec. 414. nu. 8. Paul.

Electio incontinenter non publicata eſt nulla cum omnibus geſtis in illa, dec. 313. nu. 6. Paul.

Electio in concurſu illa magis attenditur, in qua ſanior, non autem in qua maior pars conſenſerit, dec. 171. nu. 2. Calat.

Electio facta à maiori parte annullari non poteſt, niſi conſtet minorem partem ſaniorem fuiſſe, adeoque præferendam, dec. 171. n. 3. Calat.

Electio nulla ob non ſeruatam formam Concilij Lateranenſis, non ideo deuoluitur ad Ordinarium, ſed nouæ electioni locus eſt, dec. 313. num. 21. Paul.

Electio vt deuoluatur ad Ordinarium debet præciſè à lege exprimi, & declarari, & quando, dec. 313. n. 22. Paul.

Electio vt ratione nullitatis deuoluatur ad Epiſcopum, plura concurrere debent, & quæ illa ſint, dec. 313. nu. 23. Paul.

Electio ex lege fundationis in alium deuoluenda in caſum diſcordiæ, non deuoluitur ex ſola contradictione vnius ex eligentibus, dec. 40. nu. 2. & ſeq. Rond.

Electionis publicatio nulla eſt, ſi in ea non fuerunt vocati, qui erant vocandi, dec. 313. n. 10. Paul.

Electionis ſcrutatores, eorum, & aliorum capitularium vota ſcrutare tenentur, dec. 313. nu. 4. Paul.

Electionis tempus poteſt abbreuiare Capitulũ, ne ſe reſtringendo ad vltimam illius extremitatem, electio deuoluatur, ad Papam, dec. 388. nu 4. Rond.

Electio procuratori commiſſa generalis eſſe debet, non autem ſpecialis fauore certæ perſonæ, quia eſt à iure prohibita dec. 141. n. 6. Paul.

Electionem de ſe factam publicè, & palam quis confirmare poteſt, illique accedere, & ſuum votum addere, ad augendum numerum votorum, dec. 141. nu. 25. Paul.

Electionem, & prouiſionem Apoſtolicam ſuper illa ſequutam, ſi quis impugnare prætendit, earum nullitatem plenè, & concludenter probare tenetur, dec. 396. numer. 1. Taia.

in Electionem tertii periti conſenſiſſe dicuntur partes, quæ poſt recuſationem aliorum peritorum nouam electionem petierunt, d. 246 nu. 8. Paul.

in Electione facienda ad formam Concilii generalis Lateranenſis debet fieri collatio zeli ad zelum, meriti ad meritum, & numeri ad numerum, dec. 313. nu. 6. Paul.

ELECTVS.

Vid. etiam in verſ. Electio, Eligens, Eligere.

Electus à maiori parte in concurſu, præferendus eſt electo à minori parte, dec. 171. nu. 2. Calat.

Electus in caſum diſcordiæ non ſe intromittit, niſi illa ſequuta, deciſ. 40. numer. 1. Rond.

Electus ſi iuramentum fidelitatis obedientiæ, & confirmationem præſtare, & recipere debet, illius ſuperioritatem fatetur, dec. 404. num. 44. Alberg.

Electus à conſilio legitimè congregato, præfertur electo ab eo, cuius, casum diſcordiæ deuolebatur electio, deciſ. 40. numer. 1. Rond.

Electus ad aliquod officium, inſtituo ius acquirere poteſt contra, eligentem ipſum, dec. 293. nu. 12. Paul.

Electus à teſtatore in concurſu cuiuslibet præſentati à patrono præferendus eſt, dec. 313. nu. 2. Caſp.

Elemoſynæ, *vid. in verſ.* Ineerta.

ELIGENS,

Vid. etiam in verſ. Electio, Electus, Eligere.

Eligendi tempus currit à die nouæ diuiſionis, ſeu ceſſionis factæ ab electo, & petitio eſt, ac ſi eſſet noua vacatio, dec. 274. nu. 17. Alberg.

Eligens ſi quis erat, ac etiam procurator alterius, cuius nomine electionem feciſſe dicitur, dec. 141. nu. 19. Paul.

Eligens indignum remanet incapax iuris eligendi, quam vt eligeretur, dec. 291. nu. 10. Rond.

Eligens perſonam indignam, vt beneficio electionis priuetur probari debet ſcientia indignitatis, illius, dec. 291. nu. 11. Rond.

Eligens quatenus poſſit electioni de ſe factæ conſentire, vel conſtituere Procuratorem ad eligendum, qui poſtea eligat ſemetipſum, dec. 396. nu. 13. Taia.

Eligens per modum acceſſionis poteſt ſibi votum tradere, illudque computatur in diſcordia eligentium, deciſ. 141. numer. 23. Paul.

Eligentis votum, ſeu mandatum procuræ factum ante acceptatam renunciationem, & ſic ante vacationem, non ſubſiſtuetur, d. 169. nu. 6. Paul.

Eligentis votum datum per Procuratorem extra locum Capituli, & ſub colore infirmitatis, non attenditur, deciſ. 169. numer. 7. Paul.

Eligentium, & Capitularium nomina in inſtrumento electionis deſcribenda ſunt, dec. 338. num. 6. & ſeq. Rond.

ELIGERE.

Eligere debens, quatenus poſſit eligere ſeipſum dec. 169. nu. 13. Paul.

Eligere ſe ipſum nemo poteſt, dec. 141. nu. 2. & ſeqq. Paul

Eligere non poteſt grauatus fideicommiſſarius, qui in fideicommiſſo ſuccedat, deciſ. 344. num. 5. & per tot Alberg.

EMENS.

Vide etiam in verſ. Emptio, Emptor, Emere.

Emens pro perſona nominanda gerit vices meri, & nudi executoris, deciſ. 163. num. 19. Alberg.

Emens cum expreſſa obligatione mulieris, illius iuribus etiam dotalibus vti poteſt ad repellendos creditores poſteriores vendentis, dec. 185. nu. 33. Alberg.

Emens

Emens bona Eccleſiæ ſine ſolemnitatibus incidit in excommunicationem *Extranearantis Ambitioſa de rebus Eccleſiæ non alienandis*, deciſ. 129. n. 8. Alberg.

Emens pro perſona nominanda, ſi moriatur ante factam nominationem, bona empta ſibi, & ſuis hæredibus acquiruntur, dec. 386. nu. 19. Alberg.

Emens bona iuriſdictionalia etiam ſi ſoluerit pretium ſine beneplacito Apoſtolico non ſit dominus, ſed ſimplex creditor eſt, dec. 390 num. 5. & ſeqq. Calat.

EMERE.

Vide etiam in verſ. Emens, Emptio, Emptor.

Emere non præſumitur, qui caret pecuniis, cum ad hunc effectum qualitas perſonæ ponderanda ſit, dec. 163. n. 3. Alberg.

Emere prædia obligatus, ſi poſt habitam, vel depoſitam pecuniam neglexit, incipit concurri in vſuras, dec. 207. n. 7. Paul.

EMPHYTEVSIS.

Vide etiam in verſ. Bona, Caſtrum, Deuolutio, Dominus directus, Eccleſia, Emphyteuta, Generatio, Primus acquirēs, Portio, Renouatio.

Emphyteuſis à fratre acquiſita pro ſe, & fratribus, vnicuique quæritur pro ſua rata, dec. 340. nu. 6. & 10. Beuil.

Emphyteuſis dicitur poſtrema conceſſio, etiāſi in alijs præcedentibus inueſtituris illa emphyteuſis dicta ſit, deciſ. 198. num. 5. & ſeqq. Rond.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſolis maſculis, etiam abſque prohibitione alienationis illis defectis, reuertitur ad Eccleſiam, dec. 363. nu. 8. Emer.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ad tertiam generationem, non autem ad quartam de iure, conceda poteſt. dec. 189. nu. 6. Rond.

Emphyteuſis non cadit in commiſſum ad præiudicium creditorum, ſi agitur de debitore decocto, vel de colluſione ſuſpicari poteſt, dec. 52. n. 16. Alberg.

Emphyteuſis conceſſa pro ſolis maſculis, in ſubſtantialibus immutatur, ſi in ea ſuperaddantur fœminæ, & deſcendentes ab illis, dec. 189. nu. 8. & 9. Rond.

Emphyteuſis augumentum ſpectat ad dominum vtilem, non autem directum. deciſ. 4. nu. 9. & 11. Alberg.

Emphyteuſis reuocatio non deletur, ſi illa fuerit amiſſa ob canonem non ſolutum, vel ob delictum, dec. 358. nu. 37. Rond.

Emphyteuſis dicitur hæreditaria ex clauſula *quid quid placuerit faciendum*, dec. 332. nu. 10 Vicecom.

Emphyteuſis, in qua fit mentio hæredum, & ſucceſſorum, ipſa etiam dicitur hæreditaria dec. 332. nu. 11. Vicecom.

Emphyteuſis reuocatio acquiritur de tempore, quo fit inueſtitura, quia tunc bona perſonæ reuocatæ applicantur, dec. 71. nu. 18. Paul.

Emphyteuſis forma ſeruanda eſt etiam ſi illa locatio dici debeat, dec. 66. nu. 12. Rond.

Emphyteuſis inueſtitura emanata per vim venditionis, de ſui natura eſt tranſitoria ad extraneos, dec. 332. nu. 13. Vicecom.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non poteſt in inſtrumento alterari à capitulis, ſi Papa illius confirmationem fecit ſolum iuxtà formam capitulorum, dec. 189 nu. 4. Rond.

Emphyteuſis à pluribus acquiſita, vel ab vno nomine plurium, niſi poſt mortem omniū non deuoluitur ad Eccleſiam, & quando, dec. 340. nu. 20. Beuil.

Emphyteuſis conceſſio facta extraneo poſt petitam renouationem à proximiore, & ab illius denegatione appellatum, remanet nulla, & attentata,

Amplia quia nullum ius eidem inueſtito conceditur, dec. 358. n. 32. Rond.

Emphyteuſis ad generationem conceſſa quomodo regulanda ſit, deciſ. 66. nu. 1. & ſeqq. Rond.

Emphyteuſis inueſtitura non ſolum abuſiuè accipienda eſt, ſed propriè, quæ in bonorum poſſeſſione conſiſtit, dec. 358. nu. 26. Rond.

Emphyteuſis extraneo conceſſa in præiudicium illius, cui renouatio debetur, reuocanda eſt, & eo amoto, proximior inueſtiri debet. dec. 358. num. 27. Rond.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica non niſi ad tertiam generationem concedi poteſt, dec. 66. nu. 6. Rond.

Emphyteuſis ad generationem, vel tempus limitatum conceſſa, elapſo tempore, vel finitis renouationibus, reuertitur ad dominum directum, dec. 358. nu. 14. Rond.

Emphyteuſis ad tertiam generationem conceſſa, ſi altera ſuperadderetur generatio, illæ quatuor eſſent generationes, & contractus alteraretur in ſubſtantialibus, dec. 189. nu. 2. Rond.

Emphyteuſis dicitur, non locatio, ſi penſio quæ pro illis ſoluitur, non correſpondet fructibus, ac etiam ex alijs, deciſ. 198. num. 16. & n. ſeqq. Rond.

Emphyteuſis ſtipulata ſimpliciter pro filijs, ſi poſtea in generatione qualitas maſculinitatis addatur, qualitas ſolis maſculis conceſſa dicatur, dec. 189. nu. 11. Rond.

Emphyteuſis non dicitur finita quouſque illius renouatio debetur, deciſ. 71. num. 13. Paul.

Emphyteuſis dicitur contractus ſi adeſt pactū ſuperlucrandi melioramenta, dec. 198. n. 18. Rond.

Emphyteuſis donatio, ſeu venditio non ſubſiſtit ante obtentum beneplacitum, & traditam poſſeſſionem, deciſ. 198. numer. 12. Rond.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi ſemel tranſiuit ad extraneos, ſemper durat tranſitoria ad quoſcumque, dec. 52. nu. 8. Alberg.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica eatenus non tranſit ad extraneos, quatenus Eccleſia nolit, ſecus ſi ipſa voluerit, dec. 52. nu. 9. Alberg.

Emphyteuſis hæreditaria, & tranſitoria ad quoscumque, poteſt ad inſtantiam creditorū ſubhaſtari, & deliberari, dec. 52. n. 1. Alb.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ex quibus dicatur hæreditaria, & tranſitoria ad extraneos, deciſ. 52. nu. 2. & nu. ſeqq. Alberg.

Emphyteutis Eccleſiaſtica regulariter non cõceditur pro hæredibus, & ſucceſſoribus extraneis, dec. 163. nu. 1. Emer.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica ex pacto, & prouidentia nominatim conceſſa, pro ſolis maſculis deſcendentibus ab inueſtitis non comprehendit extraneos, deciſ. 363. num. 2. Emer.

Emphyteuſi ad tertiam generationem conceſſa, à quibus perſonis incipere debeat generatio, dec. 66. nu. 1. & ſeqq. Rond.

Emphyteutis conceſſio non poteſt intelligi diuerſo modo ab eo, quo declarata eſt à iudice pro illius confirmatione à Sede Apoſtolica deputato, deciſ. 66. numer. 3. & 4. Rond.

Emphyteuſis ex pacto, & prouidentia, neque hypothecari, neque alienari permittitur in præiudicium vocatorum, deciſ. 332. nu. 2. Vicec.

Emphyteuſis hæreditaria, & tranſitoria ad quoſcumque, æque poteſt hypothecari, & alienari in extraneos, deciſ. 332. numer. 3. Vicec.

Emphyteuſis hæreditaria alienata ex cauſa dotis, non amplius reuertitur ad vocatos, dec. 332. nu. 4. Vicec.

Emphyteutis primus acquirens ex titulo oneroſo poteſt præiudicare vocatis comprehenſis in inueſtitura, dec. 332. nu. 5. Vicec.

Emphyteuſis ex pacto, & prouidentia, ipſa etiam poteſt à primo acquirente alienari, dec. 332. nu. 6. Vicec.

Emphyteuſis dicitur hæreditaria, & tranſitoria ad quoſcumque ex clauſula *ad habendum, tenendum alienandum*, & huiuſmodi, dec. 332. nu. 7. Vicec.

Emphyteuſim fuiſſe alienatam, ſine conſenſu Domini directi, non poteſt opponi ab eo, qui fuit hæres alienantis, deciſ. 332. nu. 15. Vicec.

Emphyteuſim non poteſt denegare Eccleſiæ, quæ in illius acquiſitione obtinuit conſenſum à domino directo, eique laudemium perſoluit. dec. 198. num. 10. Rond.

Amplia licet hoc fecerit ſine ſolemnitatibus ibid. & nu. ſeqq.

Emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad fœminas probatur ex ſententia, declarante illam æquè ſpectare ad maſculos, & ad fœminas, dec. 119. num. 19. Alberg.

in Emphyteuſi, vel feudo vt primus acquirens poſſit præiudicare vocatis, requiritur vtriorum pretium de propriis pecuniis, & titulo oneroſo perſoluerit, dec. 360. nu. 26. Alberg.

EMPHYTEVTA.

Vide etiam in verſ. Emphyteuſis, & ibi ſuas remiſſiones.

Emphyteuta, velqui renouationem petit, ſi acquiſiuit domicilium, & incolatum, remanet capax bonorum emphyteuticorum, dec. 71. nu. 16. Paul.

Emphyteuta habens proximiorem, quibus renouatio debetur, poteſt etiam locatione finita, de bonis emphyteuticis ad fauorem cuiuſcumque perſonæ diſponere, deciſ. 71. num. 34. Paul.

Emphyteuta, qui ſuper ſui comprehenſione cum Eccleſia tranſegit, ſi etiam hæredes comprehendere voluiſſet, vtique expreſſiſſet, nec illos ſub lite reliquiſſet, deciſ. 363. nu. 13. Emerix.

Emphyteutæ Abbatiæ Farfenſis ſemper ab immemorabili tempore liberè diſpoſuerunt de bonis emphyteuticis, tamquam de allodialibus, dec. 71. nu. 10. Paul.

Emphyteutæ aduerſus caducitatem incurſæ ob alienationem factam irrequiſito Domino, datur reſtitutio in integrum, dec. 168. n. 12. Alberg.

Emphyteutæ ſucceſſores, vel ab eis cauſam habentes inueſtituram impugnare non poſſunt, dec. 119. nu. 6. Alberg.

Emphyteutam poſt acquiſitionem factam à Domino directo, non præſumitur bona voluiſſe acquirere ab aliis perſoluto pretio, & quidem notabili, deciſ. 119. num. 16. Albergato.

EMPHYTEVTICA BONA.

Vide etiam in verſ. Emphyteuſis, & ibi remiſſiones ſuas.

Emphyteuticabona in præiudicium creditorum deuolui non debent, deciſ. 52. nu. 11. Alberg.

Emphyteutica, vel Feudalia fuiſſe bona ſi ad euitandam confiſcationem fuit expreſſum, non ideo reſultat illa realiter eſſe talia, deciſ. 119. nu. 10. Alberg.

Emphyteuticæ rei damnum, niſi tota res pereat ſpectat ab emphiteutam, non autem ad dominum directum, deciſ. 4. num. 10. Alberg.

EMPTIO.

Vide etiam in verſ. Emere, Emens, Emptor, Contractus, Venditio, Pactum.

Emptio quatenus dicatur facta à pluribus, qui interuenerunt in illa, deciſ. 45. nu. 7. Calat.

Emptio facta à patre nomine filij, ſub conditione, vt ipſe in vita de ea ad libitum diſponere poſſit, eo non diſponente, libera acquiritur filio, dec. 380. nu. 24. Taia.

Emptio bonorum Eccleſiæ ſi eſt parui momenti non eſt prohibita, nec facit emptorem in excommunicationem, incidere, dec. 197. num. 5. Rond.

Emptio facta pro perſona nominanda tota tranſit in nominatum cum omnibus honoribus, & oneribus, nihilo remanente penes nominantem, dec. 163. nn. 21. Alberg.

Emptio facta ab alio, quàm ab Eccleſia excludit dominium eiuſdem Eccleſiæ, maximè ſi ſit effectum ſortita, dec. 119. nn. 17. & 23. & ſeqq. Alberg.

Emptio ſi fuit à principio nulla, non ſubſiſtetur legatum ab emptore factum de re empta, quam teſtator credebat eſſe ſuam, deciſ. 43. nu. 6. Calat.

Emptio mercium dicitur facta ex pecuniis con-

conſobrij, ſi illa ex eadem pecunia nummularia facta ſit, in qua dd. pecuniæ fuerunt depoſitæ, dec.91.nu.4.Alberg.
Emptio, & venditio quatenus ſubiaceant pacto legis commiſſoriæ, deciſ. 85. num. 13. Alberg.
Emptio præſumitur facta nomine proprio, & ad ſui commodum, non autem ad commodum, & in exonerationem debiti alterius, dec.413.nu.2.Alberg.
Emptio ſi vere facta fuiſſet pro perſona nominanda, nouo tractatu opus non eſſet, ſed nominatio ſimpliciter ſucceſſiſſet, dec.163. nu.15.Alberg.
Emptione nulla exiſtente, nulla quoque remanet accollatio ab emptore illius occaſione facta,dec.143.nu.1.Calat.

EMPTOR.

Vide etiam in verſ. Poſſeſſor,Emptio, & ibi ſuas remiſſiones.
Emptor ſecundus, qui æquè à venditore rem emit, ac etiam à primis emptoribus illam retrouendere obligatis, ex quibus dicatur emptionem feciſſe ab omnibus, dec.45.n.1. & 7.Taia.
Emptor non poteſt retinere ex iuribus creditorum ſi pretium non ſoluit, & verè iure emptum non ſit, deciſ. 366. nu.25. Taia.
Emptor rei cenſitæ per ceſſionem iurium ſibi à cenſuario factam, non ideo acquirit ius conſequendi retractum, deciſ. 143.num.11. & ſup.n.1.Calat.
Emptor, & poſſeſſor ſi ex acquiſitione cenſus non potuit facere fructus ſuos,non ideo impeditur illos ratione dominij acquirere potuiſſe, dec. 65.num. 17. Alberg.
Emptor non poteſt penes ſe retinere rem, & pretium,dec.85.num.6. Alberg.
Emptor ſi cum fideicommiſſario tranſegit, eique tranſactione reſciſſa, immiſſio ſit conceſſa condemnatur ad integros fructus à die motæ litis, dec.111.nu.14.& n.ſeq. Calat.
Emptor dimittens creditores hypotecarios ex pecunia rei empræ, dicitur illorum credita extinguere ,non autem iurium ceſſionem acquirere, & quomodo, dec. 143. num. 1. & ſeqq.Calat.
Emptor præſumendum non eſt emere voluiſſe pro perſona ſibi penitus ignota, dec.163. num.4.Alberg.
Emptor vigore obligationis mulieris, vtitur illius iuribus, cum quibus poteſt cæteros viri creditores expellere, deciſ. 187. num.3. Rond.
Emptor rei cenſitæ ad effectum conſequendi retractum non poteſt opponere de iure creditoris cenſus ad alium ſpectantis, dec. 143. num.13.Calat.
Emptor bonorum fideicommiſſi, ſi illorum pretium ceſſit in cauſam dotis poteſt excipere de retentione vig. *auth. res quæ C. com. de leg.*dec.236.nu.10.Alberg
Emptori ſi reuocatur alienatio vtpote facta contra prohibitionem de non alienando, reſeruatur actio ſuper conſequutione pretij, dec.403.nu.19.Taia.
Emptor, vel creditor, qui habet obligatam vxorem, vtitur illius iuribus eodem modo, quo ipſa vti poterat, deciſ. 352. numer. 8. Alberg.
Emptor habens ſcientiam oneris rei venditæ agere nequit de euictione, deciſ.163. nu.34. Alberg.
Emptor ſi verè emptionem feciſſet non pro ſe, ſed pro perſona nominanda, pecunias ad hunc effectum ſub vſuris non recepiſſet, nec lites defendiſſet,ſed hæc omnia perſonæ nominandæ reliquiſſet, deciſ. 163. numer. 6. Alberg.
Emptor ſi extinguit cenſus à ſe accollatos non poteſt pro illis reportare ceſſionem translatiuam, ſed ſolum extintiuam, dec.120.n.4. & 6. Calat.
Emptor poteſt excipere de iuribus creditorum anteriorum dimiſſorum ex pretio rei emptę à ſe ſoluto, dec.239.nu. 9. Rond.
Emptoris fauore pacta, quæ fuerunt conuenta non dicuntur adiecta fauore creditorum, dec.27.nu.5.Calat.
Emptori non acquiritur ius niſi ſolutio ne ſequuta, dec. 548.nu.9.Galat.
non ENTIS nullæ ſunt partes, dec.66.num.15. Rond.& dec.211.n.15.Paul.

ENVNCIATIO.

Vide etiam in verſ. Enunciatiua, Relatio.
Enunciatio facta in inſtrumento præſumitur vera, dec.403.nu.16.Taia.
Enunciatio antiqua codicillorum, vel alterius ſcripturæ in inſtrumento facta circa originalem ſubſcriptionem illorum, plenè probat,dec.211. nu.26.Paul.
Enunciatio facta ſine anno, & Notario rogato ſi in parte verificata ſit, ita etiam præſumitur in totum, dec.65.nu.9.Alberg.
Enunciatio fideicommiſſorum ſuorum Antenatorum tamquam nimis vaga, & incerta non releuat, dec.87.nu.2.Calat.
Enunciationes plures præualent vni, dec. 403. nu.14.Taia.
Enunciatiua recens quamuis contineat antiquum denunciatum, non ſufficit ad comprobandum quaſi poſſeſſionem centenariã præſentandi,dec.19.nu.4. Emer.

ENVNCIATIVA.

Vide etiam in verſ. Aſſertio, Enunciatio,Relatio.
Enunciatiua eo magis probat, ſi illi etiam obligatio Cameralis conueniat, deciſ. 369 nu.49.Matth.
Enunciatiua conferentis beneficium non probat, niſi conſtito de enunciato, deciſ. 205. nu.4. Emerix.
Enunciatiua non ſufficit vbi requiritur effectuatio, dec 6.nu.9.Rond.
Enunciatiua continens bona eſſe alienari prohibita, eo minus probat directum dominiũ, ſi in ea exprimitur etiam, numquam de illa fuiſſe perſolutum canonem, dec.119.nu.14. Alberg.
Enunciatiua emiſſa à grauato ſuper bonis fideicommiſſi plenè probat, deciſ.209.nu.12. Alberg.
nunciatiua emanata inter alias perſonas, &

ad

ad alium effectum non ſufficit, vbi principaliter agitur de enunciato, dec.111. nu.10. Calat.
Enunciatiua emiſſa ad alium effectum non probat feudalitatem, deciſ. 119. num. 11. Alberg.
Enunciatiua ineffectuata nihil probat, dec.119. nu.12. Alb.
Enunciatiua non attenditur quotieſcumque principaliter contingit diſputari de enunciato, dec.404. nu.61. Alberg.
Enunciatiua etiam emiſſa in ſupplicatione pro recta Pontifici clericatum non probat, deciſ.353.nu.3.Calat.
Enunciatiuę non probant qualitatem iuriſpatronatus, ſi ſint contrariæ inſtrumento fundationis.dec.223.nu.15. Emerix.
Enunciatiuæ prolatæ per modum cauſæ, & tempore non ſuſpecto, probant,& obligant, dec.369.nu.43.Matth.
Enunciatiuæ, aliique actus importantes filiationem, illam concludunt, & probant, deciſ.44.nu.3.Tala.
Enunciatiuæ non attenduntur quoties principaliter contigit dubitari de enunciato, deciſ.56.nu.41. Alberg.
Enunciatiuæ erroneæ non præiudicant, ſi conſtat de contrario, dec.56.nu.42. Alberg.
Enunciatiuæ eo minus ſuffragari poſſunt, ſi dubitatiuè ſunt admiſſæ, deciſ. 6. num. 10. Rond.
Enunciatiuæ antiquæ faciunt non leue argumentum veritatis enunciatæ, dec.151. nu.6. Alberg.
Enunciatiuæ inſtrumenti, quod non eſt in forma probanti, attendendæ non ſunt, dec.203. nu.8. Paul.
Enunciatiuæ, vt probent vnionem, debent eſſe plures, & emiſſæ à perſonis non ſuſpectis, vel à tertiis, dec.203.nu.9.Paul.
Enunciatiuæ emiſſæ à perſonis intereſſatis, & vnionem affectantibus illam non probant, dec.203.nu.10.Paul.
Enunciatiuæ Summorum Pontificum probant, quid fuerit in beneficio obſeruatum, dec.354.nu.6. & 9.Calat.
Enunciatiuæ recentes, & quæ dederunt cauſam liti non attenduntur, deciſ. 196. nu. 37. Alberg.
Enunciatiuæ Pontificum, etiam non effectuatæ probant,dec.354.nu.11. Calat.
Enunciatiuæ antiquæ eo magis probant, ſi cum illis recentes concurrant, deciſ. 354. num.12.Calat.
Enunciatiuæ, & Confeſſiones mulieris non attenduntur, niſi earum veritas aliunde probetur,dec.346.nu.11.Alberg.
Enunciatiuæ, etiam Papæ non probant, ſi ſunt emiſſæ ad inſtantiam partis, deciſ. 56. nu.39.Alberg.
Enunciatiuæ pro enunciante non probant, eo magis ſi principaliter de enunciato diſputatur, dec.414.num.29. Alberg.
Enunciatiuæ debilitantur,vel etiam corruunt, ſi quis fecit actum illis contrarium,dec.414 num.30. Alberg.
Enunciatiuæ emiſſæ in literis Apoſtolicis ad petitionem partis,quamuis fuerint antiquæ, non probant,dec.354 num.15.Calat.
Enunciatiuæ emiſſę etiam ad inſtantiam partis, ceſſante ſuſpicione, adhuc tamen probare dicuntur, dec.354.nu.16.Calat.
Enunciatiuæ emiſſæ ad poſtulationem partis concurrentibus adminiculis, plenam probationem faciunt, dec.354.nu.17.Calat.
Enunciatiuæ, quæ narrant præiudicium enunciantis, contra ipſum plenè probant, deciſ.354.nu.18.Calat.
Enunciatiuæ præſumuntur erroneæ ſi fuerint inſtrumento contrariæ, deciſ. 283. num.15. Emer.
Enunciatiuæ bonorum, illorum identitatem probant,dec.81.nu.7. Emer.
Enunciatiuæ antiquæ ſæpius repetitæ,& emiſſæ à perſonis informatis, ac pluribus actibus adminiculatę plenè probant Cathedralitatem, dec.196.nu.20. Alberg.

EPISCOPALIS, EPISCOPATVS.

Vide etiam in verſ. Epiſcopus.
Epiſcopalis dignitas Eccleſiæ Caſinenſi adimitur ab Vrbano V.& quare dec.56.nu.15. Alberg.
Epiſcopalis Cathedra poſt excidium antiqui Caſini, quo in loco fuerit translata, deciſ.196.nu. 11.Alberg.
Epiſcopali Cathedra in aliqua Ciuitate exiſtente, implicat aliam intra eandem Diœceſim conſtituti,dec.196.nu.7. Alberg.
Epiſcopatus probat filiationem, etiam contra tertium, & ad effectum ſucceſſionis.dec.44. nu.15.Tala.

EPISCOPVS.

Vide etiam in verſ. Archiepiſcopus, Eccleſia Epiſcopalis, Metropolitanus, Ordinarius, Patriarca, Prælatus.
Epiſcopus non poteſt cogere capellanum ad celebrandum per ſe ipſum, deciſ. 335. n.10. Carpin.
Epiſcopus, & Archiepiſcopus ſunt parochi vniuerſales in Hiſpania, non autem Curati particulares, dec.397.nu.5.Tala.
Epiſcopus Caſinenſis eſt ſolus Abbas S.Benedicti, & vti talis etiam à Sede Apoſtolica appellatur, non autem Epiſcopus S. Germani, dec.56.nu.17.& 18. Alberg.
Epiſcopus quatenus poſſit quaſcumque viſitare Eccleſias, & clericos delinquentes coercere, dec.254.nu.20.& ſeqq.Paul.
Epiſcopus executor literarum Apoſtolicarum erectionis Eccleſiæ Parochialis in Collegiatam, non habet poteſtatem ſtatum immutandi, & quando, dec.225.nu.25.& antecedd. & ſeqq.Matth.
Epiſcopus de recta adminiſtratione ſuę Eccleſiæ rationem Omnipotenti Deo reddituras eſt,dec.257.nn.38.Paul.
Epiſcopus ſepelliri debet in propria ſede, & iuxta ſuam ſponſam Eccleſiam, ſi in alio loco ſepulturam non elegit, dec.56. nu.21. Alberg.
Epiſcopus,nec etiam vti delegatus Sedis Apoſtolicæ viſitare poteſt loca exempta, in quibus

horalium habet iurisdictionem quasi Episcopalem, dec. 204. nu. 10. Emer.

Episcopus cum suo Capitulo, & Canonicis grauiora Ecclesiæ tractare, & administrare debet, dec. 241. nu. 4. Paul.

Episcopus, Canonici, & Capitulum curam radicalem habentes non possunt in aliquo se ingerere inuitis Vicarijs perpetuis, decis. 225. n. 17. & seqq. Matth.

Episcopus quatenus, & qualiter litem suam fecisse dicatur, dec. 298. nu. 13. Taia.

Episcopus successor, tamquam legitimus medium examinare potest Parochos ab eius antecessore approbatos ad eorum peritiam explorandam, dec. 218. nu. 1. Paul.

Episcopus sciens electionem factam à Capitulo, & non contradicens, illam dicitur approbare. dec. 274. nu. 14. Alberg.

Episcopus potest suspendere Parochos, se denuo examinari recusantes, eorumque loco Vicarios, seu Vicecuratos deputare, dec. 258. nu. 1. Paul.

Episcopus non inuatur nullitate electionis, quæ ab eius Vicario prouenit, vt inde deuolutionem acquirat, decis. 313. numer. 19. Paul.

Episcopus habet notitiam indigentiæ suæ Diœcesis, dec. 267. nu. 9. Alberg.

Episcopus habet iuris assistentiam in puniendo suos clericos de capitulo, dec. 254. nu. 15. Paul.

Episcopus, & Clerici sibi ipsis honorem præstare debent, dec. 222. nu. 8. Taia.

Episcopus non potest prætendere assistentiam iuris super iurisdictione loci Abbatialis suæ Diœcesi, si petiuit licentiam ab Abbate illam exercendi, dec. 204. n. 7. Emer.

Episcopus habet iuris assistentiam in exercenda iurisdictione super omnes Ecclesias suæ Diœcesis, dec. 204. nu. 3. Emer.

Episcopus simul, & Monachus quatenus in suo Monasterio potius quam in Ecclesia Episcopali sepelliendus sit, dec. 196. nu. 38. Alberg.

Episcopus potest Confessarios, etiam approbatos, ex iusta causa suspendere, decis. 69. nu. 35. Paul.

Episcopus nouus potest iterum examinare Parochos, quamuis à suo Antecessore approbatos, dec. 166. nu. 7. Paul.

Episcopus ita tenetur curæ suæ Ecclesiæ prospicere, vt oues sibi creditæ accuratè pascantur, dec. 257. nu. 6. Paul.

Episcopus successor suorum Parochorum sufficientiam non nisi præuio examine per se ipsum faciendo cognoscere potest, dec. 257. nu. 7. & 33. Paul.

Episcopus in regimine suæ Ecclesiæ operatur sicut Medicus, dec. 257. nu. 8. Paul.

Episcopus ante *Concilium Tridentinum* poterat de consensu patronorum, super qualitatibus iurispatronatus dispensare, decis. 354. num. 32. & seqq. Calat.

Episcopus iuxta dispositionem S. Concilii Tridentini habet facultatem examinandi Rectores Ecclesiarum suarum Parochialium, decis. 166. numer. 1. Paulucc.

Episcopus habet fundatam intentionem, in dispositione iuris communis, & causam vniuersalem iurisdictionis suæ Diœcesis, dec. 191. nu. 7. Calat.

Episcopus successor denuo examinare potest Regulares, etiam Lectores, hac Theologiæ graduatos ab eius Antecessore approbatos super administratione Sacramentorum, decis. 257. nu. 16. Paul.

Episcopus, qui semel Parochos approbauit, non potest illos sine noua causa imperitiæ subortæ denuo examinare, dec. 257. nu. 18. Paul.

Episcopus, vel Vicarius concedit licentiam laborandi diebus festiuis, comedendi carnes diebus vetitis, & huiusmodi, dec. 69. nu. 20. Paul.

Episcopus solus excommunicare potest, d. 69. num. 25. & seqq. Paul.

Episcopus, & illius Vicarius solum concedunt licentiam laborandi diebus festiuis, comedendi carnes, & huiusmodi, dec. 69. nu. 20. & 21. Paul.

Episcopus regulariter non habet facultatem absoluendi ab excommunicatione percutientes Clericos, nisi in certis casibus, d. 69. num. 31. & seq. Paul.

Episcopus successor, si Parochos à se denuo examinatos habiles non reperiat, potest illis assignare coadiutores, donec efficiantur habiles. dec. 257. num. 34. Paul.

Episcopus non dicitur acceptare dimissionem beneficii, si ordinauit, beneficiatum ad suam Ecclesiam redire, dec. 60. num. 15. Alberg.

Episcopus Catinenſis, & alii plures Campaniæ Præsules Concilio Lateranensi interfuere, dec. 56. num. 8. Alberg.

Episcopus sine beneplacito Apostolico non potest iurisdictionem à se abdicare, dec. 132. num. 2. Taia.

Episcopus, & Capitulum si retinent iura parochialia, habent fundatam intentionem in decimis suæ Diœcesis etiam contra Regulares, dec. 301. num. 1. Rond.

Episcopus solus impartiri potest facultatem, vt alicubi dicitur, faciendi testamentum fauore animæ, dec. 69. num. 21. Paul.

Episcopus ad hoc, vt prætextu imperitiæ possit denuo examinare Parochos, legitima, & rationabilis causa adesse debet, dec. 166. n. 18. Paulucc.

Episcopus successor, cui sufficientia Parochorum per se ipsum non constitit, potest illos pro quiete suæ conscientiæ etiam sine aliqua superueniente causa denuo examinare, dec. 257. n. 6. & seqq. ac per tot. Paul.

Episcopus ex culpa sui Vicarij, adeoque propria, commodum reportare non debet, decis. 313. num. 26. Paul.

Episcopus, vt possit examinare Curatos sibi subditos, requiritur vehemens suspicio superpenientis inhabilitatis ad curam, d. 166. n. 18 & 18. Paul.

Episcopus non potest examinare Rectores Ecclesiarum parochialium, nisi ad normam decre-

decretorum Sac. Cong. Conc. Trid. dec. 167. num. 1. Paul.
Epiſcopi, etiam exequutoris Apoſtolici atteſtatio procurata lite pendente, non ſuffragatur, quia debuerat iudiciáliter procedere, dec. 148. num. 19. Alberg.
Epiſcopi in arbitrio eſſe non debet Parochorum famam grauare, illos nouo ſubliciendo examini, deciſ. 166. numer. 10. Paulucio.
Epiſcopi de diligentia dubitari non debet, deciſ. 185. num. 30. Alberg.
Epiſcopi ſuam poſſeſſionem capere debent in Eccleſia Cathedrali, dec. 196. num. 26. Albergato.
Epiſcopi tumulatio in Eccleſia eſt verum Cathedralitatis ſignum, dec. 50. n. 20. Alberg.
Epiſcopi ad prædicandum Euangelium ab Apoſtolis conſtituti ſunt, deciſ. 56. numer. 6. Albergato.
Epiſcopo defuncto, Iuriſdictio deuoluitur ad Capitulum, dec. 251. num. 29. Paul.

EPISTOLA.

Epiſtola circularis ſi eſt ſub dubia, & reſpectu correſponſalium diſſolutionem ſocietatis importare non poſſit, quatenus tamen illam inducat, quoad ipſius ſocios, deciſ. 93. num. 16. & ſeq. Calat.
Epiſtola circularis à mercatoribus ſcripta ſuper præſtatione fidei alteri miniſtro, ſi fuit temporalis, non perpetua, non inducit terminationem negotii, dec. 93. n. 4. Calar.
Epiſtola circularis inter mercatores conſcripta, ex poſtea geſtis apprime declaratur, dec. 93. num. 12. & ſeq Calat.
Epiſtola alicui conſcripta cum clauſula, *ſinche vi ſi dirà il contrario*, non importat actum abſolutum, ſed conditionalem tantum, deciſ. 93. num. 6. & 8. Calat.
Epiſtola creditoris ſcripta debitori, quod pecunijs penès ipſum exiſtentibus ſibi ſatisfieri volebat, an importet ſatisfactionem, deciſ. 405. num. 10. Alberg.
per Epiſtolam factum mandatū procuræ quando plenè probet, ac etiam illius copia, deciſ. 119. n. 5. & ſeqq. Emer.
EQVES S. Stephani, *vid. etiã in verſ.* Miles.
EQVITES Hieroſolymitani ex Statutis ſuæ Religionis poſſunt ſeſe immiſcere in criminalibus, dec. 172. num. 8. Taia.

ERRANS.

Errans, ſuam ſuam non amittit, dec. 183. nu. 3. Taia.
Errans, non dicitur conſentire, dec. 183. nu. 4 Taia.

ERROR.

Vide etiam in verſ. Varietas, Nullitas.
Error in nomine tunc non vitiat, ſi concurrunt aliæ demonſtrationes cõuenientes perſonæ, dec. 71. num. 12. Calat.
Error eo ipſo probatur, quo conſtat rem aliter ſe habere, dec. 227. n. 17. Alberg.
Error in vna partita, ita etiam præſumitur in alia, dec. 202. n. 12. Alberg.
Error reddítionis rationis eſt clarè, & concludenter probandus, dec. 182. num. 8. Rond.
Error quotieſcunque probatur, tunc confeſſio non præiudicat confitenti, dec. 346. n. 17. Alberg.
Error excludit conſenſum, dec. 169. num. 12. Paulucc.
Erronea dicitur confeſſio, ſi res diuerſimodè ſe habere dignoſcitur, deciſ. 90. num. 20. Alberg.
non ESSE, & non apparere partia ſunt, dec. 214. num. 11. Paul.

EVICTIO.

Vide etiam in verſ. Venditor.
Euictio non ſequitur per ſimplicem immiſſionem in Saluiano, deciſ. 151. numer. 21 Alberg.
Euictio non debetur in legato facto occaſione debiti, quod verè, & realiter non debebatur dec. 43. num. 4. Calat.
Euictio ſequuta per imprudentiam partis, tollit actionem repetendi fructus, & quando, dec. 285. num. 9. & ſeqq. Taia.
Euictio ab aliquo præſtanda ipſum agentem à limine iudicij repellit, dec. 297. num. 32. Alberg.
Euictio dicitur eſſe de naturalibus contractus venditionis, dec. 163. num. 33. Alberg.
Euictio competens pro bonis in cauſam legitimæ filio aſſignatis, non debetur, niſi prius ſtatus hæreditatis paternæ fuerit firmatus, dec. 43. num. 9. Calat.
Euictio non datur filio pro legitima vltra id quod computari debuiſſet in illam, deciſ. 43. num. 10. Calat.
Euictionis in iudicio veniunt etiam fructus, quos quis percepiſſet, ſi euictionem paſſus non eſſet, dec. 149. num. 21. Taia.
Euictionis in iudicio debentur quoq; fructus, qui percipi potuerunt, ſi res non fuiſſet euicta. dec. 285. num. 11. Taia.
Euictionem ſi quis præſtare tenetur, ipſe agere prohibetur, dec. 393. num. 8. Tara.
Euictione ſequuta non agitur amplius primatis iuribus, quamuis præſeruatis, ſed exempto. & quomodo, dec. 381. num. 6. & ſeqq. Rondin.

EXACTIO.

Vide etiam in verſ. Exactor, Exigens.
Exactio præſumitur facta nomine procuratorio, non autem proprio, dec. 62. nu. 8. & per tot. Taia.
Exactio à creditore facta vigore ordinis ſui debitoris, benè compatitur cum poſſeſſione, quam ipſe habet de bonis eiuſdem debitoris, dec. 105. num. 4. Emer.
Exactio contra tertium probari debet plenè, & concludenter, non autem præſumptiuè, dec. 155. num. 4. Calat.
Exactio fructuum non probat poſſeſſionem, ſi fieri potuit de facto, alio exiſtente in poſſeſſione, dec. 102. num. 11. Rond.
Exactio certæ quantitatis pecuniarum probari debet pro obtinenda ex illa immiſſionem in Saluiano. dec. 155. num. 7. Calat.
Exactio à creditore facta, ex illius notula facta probatur, dec. 117. num. 6. Rond.
Exactionis præſumptio vrget contra creditorem,

tem, niſi doceat de diligentijs, & impedimento,dec.117.num.8.Rond.

EXACTOREM probari debet non ſolum adminiſtraſſe, ſed etiam exegiſſe pecunias adminiſtratas, & quando,dec.155.n.2. & ſeqq. Calatin.

EXAMEN.

Examen delegatur in partibus ad euitanda pericula terræ, & maris, ac etiam expenſas itineris, quæ aliàs quis ſubire cogeretur,deciſ.247.num.2.& ſeqq.Taia.

Examen in petitorio non impeditur ex eo, quod in poſſeſſorio fuerint didicita teſtificata,dec.12.num.7.Alberg.

Examen nouum ſemper conceditur, quamuis ſuper diuerſis articulis alij teſtes fuerint examinati,dec.22.num.5.Calat.

Examen quoties eſt releuans, & fieri petitur in Curia, nunquam denegari conſueuit, deciſ.303.num.2.& 8. Paul.

Examen nouum quatenus ſubire teneantur Parochi ſemel ad curam electi, dec.167.n.1. & ſeqq.Paul.

Examen nullum non attenditur, dec.258.nu.7. Paulucc.

Examen nouum ſubdelegatur in partibus poſt commiſſam cauſam appellationis in Rota, dec.258.num.12.Paul.

Examen, & approbatio ſubſequuta poſt appellationem interpoſitam ad Rotam ſunt ipſo iure nulla, & attentata, dec.258. numer. 10. Paulucc.

Examen fieri debet in Curia, non autem ſubdelegari in partibus,ſi appellatum eſt ad Curiam,dec.247.num.6.Taia.

Examen in Vrbe non practicatur, niſi in parochialibus, & intra Italiam,dec.247.n.4. & 7. Taia.

Examen eſt modus probandi, vel improbandi habilitatem,dec.166.num.6.Paul.

Examen factum per ſolam approbationem Ordinarij non inducit adeó vrgentem idoneitatis præſumptionem, ſicuti examen per concurſum,dec.257.num.17.Paul.

Examinis nullitas, reſultat, ſi de aliquo examinato nulla mentio ab examinatoribus facta ſit,dec.247.num.10.Taia.

Examinis delegatio in partibus, eo magis conceditur, vbi non prouocatur ad nouum concurſum, & examen, & ambo litigantes ſunt in partibus,dec.247.num.5.Taia.

ab Examine nouo facto ab Epiſcopo de ſuis Parochis, datur appellatio, dec.166. num.1. Paulucc.

Examinari denuò poſſunt à ſucceſſore, qui ab anteceſſore ordinati ſunt,dec.257.n.5. 11. & ſeq.ac per tot.Paul.

EXCEPTIO.

Vide etiam in verſ. Excipiens, Præſeruatio.

Exceptio reintegrationis fideicommiſſi non admittitur ad retardandam exequutionem creditj obligatione Camerali vallati,dec.382 num.1.Emer.

Exceptio facta cum ablatiuo abſoluto, dicitur cohærere, & inhærere principali diſpoſitioni,dec.188.num.9.Taia.

Exceptio rerum amotarum *Vide etiam in verſ.* Subtractio.

Exceptio rerum amotarum plenè, & concludenter probari debet, quia eſt materia obiectiua,dec.73.num.1.Calat.

Exceptio rei non traditæ oppoſita ſolum poſtquam quis fuit à parte conuentus, præſumitur oppoſita ad effugiendum iudicium, dec.309.num.12.Vicec.

Exceptio, quæ ſolum reſpicit iura fideicommiſſariorum, ab ijs tantum, non autem ab alijs poteſt opponi, deciſ. 398. num.8.Rondinino.

Exceptio importat comprehenſionem omniſi aliorum caſuum, præter exceptos, vel ſub eadem exceptione venientes,dec.369. n.68. Matth.

Exceptio facta in contractu aſſecurationis, de vno tãtùm caſu, manifeſtè declarat, omnem alium caſum fuiſſe comprehenſum in illa, dec.58.num.9.Paul.

Exceptio rei non traditæ, & non conſignatæ facta ab eo, qui traditionem, & conſignationem faſſus eſt, opponi debet infra 30.dies dec.309.num.3.& 12.Vicec.

Exceptio rei non traditæ ſemper admittitur, ſi illi renunciatum non eſt, deciſ.309. num.9. Vicecom.

Exceptio rei non traditæ non admittitur, ſi in aliqua parte traditio, ſeu conſignatio probata ſit,dec.309.num.10. Vicec.

Exceptio proueniens ex eodem inſtrumento, opponi poteſt etiam contra obligationem cameralem,dec.246.num.10.Paul.

Exceptio illiquida, & requirens altiorem indaginem, admittitur adhuc, ſi ex eodem inſtrumento reſultat,deciſ.246. num.12. Pauluccio.

Exceptio à creditore facta declarat ſuam voluntatem, ſuper quibus bonis ipſe velit ſatisfactionem conſequi, deciſ. 265. num. 8. Alberg.

Exceptio creditoris excludit voluntatem ſe ſatisfaciendi ſuper alijs bonis ſui debitoris dec.265.num.9. Alberg.

Exceptio requirens altiorem indaginem non admittitur in Saluiano,dec.86.n.4. Taia.

Exceptio rerum amotarum illiquida non admittitur in iudicio reſtitutionis dotis,d.134. num.17.Emer.

Exceptio de iure tertij non admittitur in eo, qui legitimus poſſeſſor non eſt,dec.239. n.5. Rondin.

Exceptio oppoſita ſolum poſt declaratam inſubſiſtentem primam exceptionem, plenè, & concludenter probari debet,dec.294. n.4. Emer.

Exceptio declarat regulam, deciſ.380. num.7. Taia.

Exceptio firmat regulam in contrarium etiam in materia conceſſionis, & priuilegij, dec.9. num.16.Calat.

Exceptio eſt de regula, & declarat quid in illa comprehenſum ſit, deciſ. 410. numer. 9. Florex.

Exceptio periurij probationem faciendam, vel remiſ-

remiſſoriæ conceſſionem non impedit, & quando, dec. 376. num. 10. & ſeqq. Matth.
Exceptiones à Signatura Iuſtitiæ reiectæ, non ſunt amplius habendæ in conſideratione, dec. 412. num. 7. Florex.
Exceptiones turbidæ, & requirentes altiorem indaginem non admittuntur in iudicio aſſociationis, dec. 174. num. 5. Paul.
EXCEPTVATIO certæ rei probat vniuerſalem conceſſionem aliarum, d. 9. n. 16. Calat.

EXCESSVS.

Vide etiam in verſ. Dos, Dotes.
Exceſſus non præſumitur, ſed debet ab allegante plenè, & concludenter probari, deciſ. 412. num. 10. Guax.
Exceſſum ſi quis allegare non poteſt, ita nec alius opponit receſſum, deciſ. 46. num. 7. Taia.
Exceſſum alienationis, vel potius illam intra debitos limites factam, an potiùs probare debeat fideicommiſſarius, vel grauatus, deciſ. 367. n. 8. Alberg.
EXCIPIENS de re non tradita, duo copulatiuè probare tenetur, & quæ illa ſint, dec. 309. n. 8. Vicecom.
EXCLVDENS habentem iuris aſſiſtentiam, eo magis excludit qui illius habet reſiſtentiam, dec. 152. num. 3. & 4. Paul.

EXCLVSIO.

Excluſio proprij iuris reſultat, ſi quis facit actum cum relatione ad mandatum alterius dec. 62. num. 5. Taia.
Excluſio fœminarum facta in linea maſculorum, per quos conſeruatur agnatio, non importat excluſionem in linea fœminarum, quæ agnationem non conſeruant, deciſ. 122. num. 5. Emer.
Excluſio fœminarum perpetua, & perpetuæ conſeruatio agnationis operantur, quod illæ nullo vnquam tempore poſſint ad fideicommiſſum admitti, dec. 232. num. 23. Matth.
Excluſio matris ab hæreditate filij dicitur odioſa, & irrationabilis, dec. 68. n. 13. Calat.
Excluſio fœminarum à teſtatore facta per verba, *femine per nicute*, omnimodam excluſionem operatur, eo magis ſi ante omnes ſubſtitutiones facta ſit, dec. 232. n. 2. Matth.
Excluſio propriæ filiæ teſtatoris, & vocationis maſculorum conuincit agnationem fuiſſe conſideratam, dec. 232. num. 11. Matth.
Excluſio fœminarum in vna parte teſtamenti, ſeu fideicommiſſi à teſtatore expreſſa, in alia cenſetur conſultò omiſſa, dec. 80. nu. 16. Alberg.
Excluſio alterius non reſultat ex demandata vigilantia potiùs vni, quàm alteri in eo, quod etiam ab alijs expleri debuerat, d. 144. num. 24. Paul.
EXCLVSVS, & reſpectiuè vocatus ad aliquod fideicommiſſum, ſic etiam excluditur, & vocatur ad aliud, quod iuxtà illud, & per relationem ad illud factum eſt, dec. 28. nu. 14. Alberga to.

EXCOMPVTATIO.

Excomputatio, & computatio veræ ſolutioni æquiparantur, dec. 250. n. 12. Alberg.
Excomputatum à creditore cenſetur totum id quod ipſe ſuo debitori debebat, ſi ab illo recepit minorem quantitatem ſui crediti, deciſ. 250. nu. 11. Alberg.

EXCOMMVNICARE.

Excommunicandi facultas in foro contentioſo non competit niſi Prælato, dec. 69. nu. 28. Paul.
Excommunicare nemo poteſt, ſi non habet iuriſdictionem, dec. 69. num. 26. Paul.
Excommunicare ſi aliquem poſſe dicatur, intelligitur in iis terminis, in quibus ipſi competit iuriſdictio, deciſ. 69. num. 27. & 30. Paulucc.

EXCOMMVNICATIO.

Vide etiam in verſ. Cenſuræ, Panitio.
Excommunicatio lata ab Epiſcopo Regulari ob non ſolutionem decimarum, probat quidem illas eidem Epiſcopo, non autem ſuo Monaſterio deberi, deciſ. 196. num. 41. Alberg.
Excommunicationis fundamentum eſt contumacia in contemptum clauium, dec. 167. num. 6. Paul.

EXCOMMVNICATVS.

Excommunicatus ante decretam excommunicationem ſi quid agit, validè agit, d. 197. num. 6. Rond.
Excommunicatus, ſi ad votandum fuit admiſſus, quatenus illius votum attendatur, deciſ. 197. num. 4. Rond.
Excommunicatus poteſt præſentare donec publicè denunciatus ſit, deciſ. 129. num. 9. Alberg.

EXCVSSIO, EXCVTERE.

Excuſſio mariti quatenus fieri debeat in iudicio aſſecurationis dotis ob vergètiam illius ad inopiam, dec. 239. num. 15. Rond.
Excutere bona difficilis exactionis, præſertim extra ſtatum, creditor non tenetur, dec. 229. num. 5. Taia.

EXEMPLVM.

Exempla gratis exquiruntur, vbi habemus exiſtentiam caſus, de quo agitur, dec. 71. nu. 27. Paulucc.
Exemplis licèt iudicandum non ſit, tamen valdè deferendum eſt illis, qui aliquam materiam frequenter pertractant, dec. 58. n. 15. Paulucc.

EXEMPTIO.

Vide etiam in verſ. Exemptus, Iuriſdictio, Priuilegium.
Exemptio à Papa Eccleſiæ, ſeu Monaſterio Caſinenſi conceſſa, non illius præcedentem ſubiectionem, ſed ampliationem importat, dec. 407. num. 21. Alberg.
Exemptio ab onere ſoluendi non computatur in fructibus beneficij ad effectum ſuper illo ſubſtinendi penſionem, dec. 33. num. 9. & 10. Calat.
Exemptio conditionaliter conceſſa, ea reſiſtente, dicitur potiùs denegata, quàm conceſſa, dec. 201. num. 9. Rond.
Exemptio à iuriſdictione Ordinarij probatur ex ſententia antiqua, diu etiam obſeruata, dec. 204. num. 1. Emer.

Exemptio decimarum ſpiritualium, & ordinariarum non dicitur conceſſa, niſi de eis ſpecialis, & expreſſa mentio facta ſit, deciſ. 201. num. 13. Rond.

Exemptio decimarum parochialium favore alicuius Monaſterii, non probatur ex ſententia lata contra alios Parochos, & ad favorem alterius Monaſterij eiuſdem Ordinis lata, 20 senum. 16 Rond.

Exemptio in iuriſdictione Ordinarij probatur per ſententiam, quæ eam declarat, dec. 204. num. 4 & in princ. Emer.

Exemptionis à iuriſdictione Ordinarii plures exemplæ remiſſiue referuntur, & inter eas de Abbate Rituipulli Vicen. Diœceſis, dec. 204. num. 9. Emer.

Exemptiones iuriſdictionis, eiuſque tranſactiones ab Epiſcopis factas, & conceſſas ante Concilium Tridentinum; idem Concilium non tollit dec. 132. num. 27. Taia.

Exemptiones à iuriſdictione ſine rationabili cauſa concedi non debent, & conceſſæ non citatis intereſſe habentibus, nullius ſunt robotis, & momenti, deciſ. 132. num. 5. & 21. Taia.

EXEMPTVS.

Vide etiam in verſ. Exemptio.

Exemptus non poteſt dici ille, qui aliqualem iuriſdictionem habet, deciſ. 69. num. 19. Paulucc.

Exemptus locus licet ſit in Diœceſi, tamen equiparatur loco exiſtenti extra Diœceſim deciſ. 204. num. 8. Emer. & deciſ. 106. nu. 2. Taia.

EXEQVVTIO.

Vide etiam in verſ. Mandatum, Obligatio Cameralis, Proceſſus, Sententia, Via exequtiua.

Exequutio non retardatur in iudicio exequtiuo, & expeditiuo, ob exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec. 307. nu. 12. Alberg.

Exequutio rei iudicatæ retardari non poteſt per exceptionem crediti illiquidi, vel extincti, dec. 374. num. 16. Rond.

Exequutio creditori non conceditur, niſi pro quantitate ſui crediti, quod remanet, detractis fructibus, & mobilibus bonorum debitoris ab ipſo retentis, deciſ. 392. num. 8. Emerix.

Exequutio fieri poteſt etiam contra tertium, ſi alienatio in fraudem paratæ exequutionis facta ſit, quamuis actione perſonali fuerit proceſſum, dec. 229. num. 9. Taia.

Exequutio conceſſa à iudice à quo, ſi fuerit nulla, poteſt eadem in gradu appellationis concedi, dec. 82. n. 13. Rond.

Exequutio quæ fit à lege differt ab illa, quæ fit ab homine, deciſ. 365. numer. 15. & 16. Rondin.

Exequutio ſubrogationis gratioſæ non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec. 205. n. 9. Emer.

Exequutio ſententiæ, & mandati conceditur, ſtante validitate, & iuſtitia, etiam ſi cauſa fuiſſet commiſſa cum clauſula *ſi quid exequendum*, dec. 289. num. 2. Matth.

Exequutio iam facta in cauſa etiam appellabili, non retractatur per commiſſionem ſignata cum clauſula *arbitrio*, dec. 276. nu. 10. Alberg.

Exequutio nulla, vel attentata, qua via reuocanda ſit, vbi in commiſſione adiecta ſit clauſula præſeruatiua illius, dec. 276. nu. 11. Alberg.

Exequutio mandati ritè, & rectè relaxati, & in vim obligationis Cameralis retardari non poteſt, dec. 415. n. 3. Rond.

Exequutio crediti liquidi retardari non debet per exceptionem alterius crediti illiquidi, dec. 217. num. 10. Rond.

Exequutio non impeditur ex ſententia in contrarium pronunciata, d. 63. n. 61. Rond.

Exequutio vbi non eſt facta, ſed facienda, ad aliam impediendam, poſſunt etiam noua iura, nouæque probationes adduci, dec. 322. num. 9. Rond.

EXEQVVTIO LITERARVM APOSTOLICARVM.

Vide etiam in verſ. Exequutor.

Exequutio literarum Apoſtolicarum non poteſt retardari, quotieſcumque illæ fuerint iuſtificatæ, dec. 276. num. 2. Alberg.

Exequutio Literarum Apoſtolicarum non retardatur à poſſeſſore cum titulo, ſi ille detegitur inteſtus, deciſ. 350. numer. 15. Alberg.

Exequutio literarum Apoſtolicarum non retardatur quamuis adiit legitimus contradictor, & exequutor fuerit mixtus in procedendo, dec. 63. n. 5. Rond.

Exequutio obligationis cameralis retardatur etiam per exceptiones illiquidas, & requirentes altiorem indaginem, ſi ex eodem inſtrumento proueniant, dec. 246. n. 12. Paul.

Exequutio obligationis cameralis non retardatur per exceptiones requirentes altiorē indaginem, deciſ. 295. num. 19. Alberg.

Exequutionis factum requiritur, vt poſſeſſor poſſit ſua poſſeſſione priuari, dec. 170. n. 5 Paulucc.

Exequutionem mandati excludit receſſus à lite, dec. 217. num. 30. Paul.

Exequutionem exceſſiuam paſſus, ſi non habuit ſe pro ſpoliato, manutentionem petere poteſt, eaque illi concedenda venit, deciſ. 331. num. 2. Calat.

Exequutionem non impedit ſententia, quæ non tangit obligationem, & merita cauſæ, dec. 63. num. 7. Rond.

Executioni de mandata ſcriptura plenè probat, dec. 16. num. 5. & ſeqq. Alberg.

EXEQVVTIVE.

Exequutiuè agitur contra hæredem, qui licet confecerit inuentarium, illud tamen minus legitimè fecit, dec. 133. n. 10. Alberg.

Exequutiuè non agitur contra immiſſum à iudice, ſed via ordinaria agendum eſt, deciſ. 177. num. 1. Calat.

EXEQVVTOR.

Vide etiam in verſ. Literæ Apoſtolicæ, Sententia Executio.

Exequutor Aſtoſtolicus tenetur aſſumere partes iudicis, nec poteſt præcipitanter procedere, & quando, deciſ. 208. numer. 4. Paulucc.
Exequutor teſtamentarius non poteſt excedere fines mandati, maximè in grauamen Eccleſiæ, dec. 210. num. 3. Taia.
Exequutor teſtamentarius non poteſt variare id quod teſtator non intellexit, deciſ. 201. num. 14. Taia.
Exequutor mixtus non poteſt extraiudicialiter procedere, ſed tenetur aſſumere partes iudicis, dec. 148. num. 9. Alberg.
Exequutor, & adminiſtrator potius quam hæres an dicatur ille cui aliquid legatum eſt, à ſemetipſo præſtandum, dec. 139. num. 10. Alberg.
Exequutor literarum Apoſtolicarum, ſtante legitimo contradictore, & clauſulis in literis appoſitis, tenetur aſſumere partes iudicis, dec. 63. num. 3. Rond.
Exequutor Apoſtolicus licet fuerit mixtus in procedendo non tamen mixtus eſt in exequendo, dec. 63. n. 4. Rond.
Exequutor cum clauſula *omnibus in eodem ſtatu permanentibus*, nullam penitus immutationem facere poteſt, dec. 225. n. 20. 25. & ſeqq. Matth.
Exequutore teſtamentario defuncto, ſi Teſtator alium non ſubrogauit, ſolum hæredem pro Exequutore habere voluiſſe præſumitur, deciſ. 207. num. 10. & 12. cum ſeqq. Paulucc.
Exequutorum Apoſtolicorum datorum in literis pro immutatione partes ad Signaturam Sanctiſſimi remittendi ſunt, deciſ. 394. num. 8. & ſeqq. Rond.
EXEQVVTORIALIVM effectum ſufficit de facto eſſe ſuſpenſum, prout verè dicitur, ſi non adſit caſus, ex quo ille poſſit exerceri, dec. 319. num. 12. Alberg.
EXHIBITIO confirmari non eſt neceſſaria, vbi confirmatio facta eſt ex certa ſcientia, d. 262. n. 10. Alberg. *Vid. etiã in verſ.* Exiſtentia
EXIGENS *vide etiam in verſ.* Exactio, Exactor.
Exigens ſi exigeret nomine proprio poſt receptum mandatum ad exigendum nomine alterius, falleret fidem mandantis, deciſ. 62. num. 6. Taia.

EXISTENTIA.

Exiſtentia ſcripturæ ex illius exhibitione probatur. dec. 211. num. 25. Paul.
Exiſtentia ſcripturæ compulſandæ, illius releuantia, & quod abſit ſuſpicio calumniæ probari debent pro obtinenda compulſoria ſpeciali, dec. 325. num. 2. Rond.
Exiſtentia gemmarum in hæreditate probatur ab expignoratione ab hæredibus facta, deciſ. 73. num. 23. Calat.
iſtentia iocalium apud hæredem, ex ipſius
Exconfeſſione probatur, quod de illis aliqua ſolum deficiebant, deciſ. 73. numer. 24. Calataiu.
iſt coria perſonæ in aliquo loco probatur ex
Exinſtrumento ab eo in d. loco celebrato, deciſ. 110. num. 101. Calat.
Exiſtentia perſonæ in vno loco de aliquo tempore non infert ad aliud, dec. 330. num. 17. Calataiu.
Exiſtentia, ſeu veritas laudi, bene reſultat ex actibus antecedentibus, & ſubſequentibus, dec. 157. num. 1. & ſeqq. Emer.
Exiſtentia ſcripturæ ex illius productione reſultat, dec. 69. num. 1. Paul.
Exiſtentiam non habet actus ſimulatus, ſed ſolum apparentem, deciſ. 13. numer. 32. Calataiu.
Exiſtentiam ſupponit derogatio, dec. 118. n. 21. Rondinino.
non Exiſtere, & non apparere paria ſunt, deciſ. 234. num. 11. Paul.

EXPENSÆ.

Vide etiam in verſ. Melioramenta, Sumptus litis.

Expenſa traductionis frumenti recollecti in bonis affictatis, ad Vrbem quatenus reficienda, dec. 299. num. 11. Taia.
Expenſa facta in traductione frumenti ab area ad horreum vtilis, & bonificanda eſt, ob plura commoda, quæ ſecum attulit, deciſ. 299. num. 9. Taia.
Expenſæ æqualiter reficiuntur pro fructibus colligendis, quam pro illis cuſtodiendis, deciſ. 299. num. 10. Taia.
Expenſæ tranſmiſſionis Commiſſarij reficiendæ non ſunt, ſi Papa cauſam ſimpliciter cõmiſit, & remotionem Commiſſarij ſolum oretenus conceſſit, dec. 230. num. 10. & 11. Taia.
Expenſas ad euitandas ſubdelegatur examen in partibus, quod alias in Curia fieri debet, dec. 247. num. 2. Taia.
Expenſæ factæ occaſione alimentorum, & veſtium propriarum filiarum quatenus repetantur ab vxore in bonis defuncti mariti, deciſ. 301. num. 11. Emer.
Expenſæ Eccleſiæ in Vrbe licet communiter taxentur in ſcutis triginta monetæ, hic tamen in ſcutis quinquaginta taxatæ ſunt, deciſ. 233. num. 9. & 12. Rond.
Expenſæ non reficiuntur, ſi factæ ſunt occaſione actus à ſupremo Tribunali vel Principe ſua ordinaria facultate geſti, etiam ſi ille ceſſerit in commodum partis, dec. 230. n. 12. Taia.
Expenſæ pro defenſione bonorum hæreditariorum dicuntur fieri ex cauſa neceſſaria, dec. 10. num. 8. Alberg.
Expenſę pro defenſione bonorum hæreditariorum non ſunt faciendæ ab hærede de propijs pecunijs, dec. 10. num. 6. & 9. Alberg.
Expenſæ pro tuendis bonis hæreditarijs ex ipſis bonis hæreditarijs faciendæ ſunt, dec. 10. num. 11. Alberg.
Expenſæ, quæ fiunt pro defenſione hæreditatis ita illam diminuunt, vt tanto minus in ea eſſe dicatur, dec. 10. n. 12. Alberg.
Expenſæ funeris viri factæ à vidua, ei bonificandæ ſunt, dec. 301. n. 4. Emer.
Expenſæ damni, & intereſſe dicuntur acceſſoria ad creditum principale, cuius proinde naturam ſequuntur, deciſ. 381. n. 5. Rond.

Expensæ reparationis Ecclesiæ, & domus Parochialis in annuis scutis octo ab hac decisione taxatæ sunt, decis. 233. numer. 13. Rond.

Expensæ reaptationis domorum in Vrbe communiter taxantur in scutis quinque pro quolibet centenario, decis. 233. numer. 14. Rond.

EXPIGNORATIO.

Vide etiam in vers. Pignus.

Expignoratio non probatur ex fide extraiudiciali soljus mulierculæ, decis. 221. num. 8. Emerix.

Expignoratio ab aliquo facta probat existentiam rei penes ipsum, vel eius auctorem, dec. 73. num. 23. Calat.

EXPRESSIO.

Expressio facta in secundo instrumento de eo, quod continebatur in primo, non minus, quam dictio relativa, relationem importat, dec. 213. num. 17. Alberg.

Expressio pecuniæ facta in legato bonorum, quatenus potius designet, quam limitet legatum bonorum, dec. 77. num. 13. Taia.

Expressio personæ patris quando potius demonstrativa, quam restrictiva dicenda sit, dec. 304. num. 9. & seqq. Rond.

EXPRESSVM solum aut, quod de necessitate infertur dicitur esse concessum exclusa omni extensione, dec. 18. num. 16. Alberg.

pro Expressis habentur ea, quæ tacitè insunt, & proinde idem prorsus operantur effectum, dec. 142. num. 5. Beuilaqua,

EXTENSIO.

Vide etiam in vers. Comprehentio, Derogatio.

Extensio etiam si fieri non possit, adhuc quæ ex necessitate inferuntur, comprehensa sunt, dec. 18. num. 16. Alberg.

Extensio ad alios casus non fit in iis, quæ incertis tantummodo casibus sunt concessa, dec. 191. num. 6. Calat.

Extensio in materia iurisdictionis non fit, & quando, dec. 191. n. 6. Calat.

Extensio ad ignorata non fit, decis. 87. num. 6. Calataiu.

Extensio non dicitur, sed potius comprehensio, quæ fit ex identitate, vel maioritate rationis, dec. 74. num. 2. Calat.

Extensio fieri non debet in materia exorbitanti, dec. 21. num. 3. Taia.

Extensio de vna persona ad aliam contra dispositionem iuris communis non fit, decis. 68. num. 8. Calat.

Extensio facienda non est in odiosis, & exorbitantibus à iure, decis. 351. num. 7. & 8. Emer.

Extensio dicitur rationabilis, in qua concurrit maior ratio, dec. 68. n. 11. Calat.

Extensio licet prohibita, intelligitur tamen de irrationabili, non autem de rationabili, decis. 68. num. 10. Calat.

Extensio ab œconomicis ad iurisdictionalia non fit, dec. 251. n. 13. Paulucc.

Extensio, quæ fit à Notario de iis, quæ in instrumento non adsunt non attenditur, decis. 21. num. 22. Taia.

EXTINCTIO census proueniens ex fideicommisso ad solum fideicommissarium spectare debet, decis. 114. numer. 3. & 5. & sequen. Taia.

EXTRACTIO.

Extractio partitarum facta citata parte plenè probat, dec. 275. num. 5. Rond.

Extractio iurium, quæ ad alium effectum deseruire possunt, non importat voluntatem creditoris impugnandi contractum, dec. 85. num. 27. Alberg.

EXTRAIVDICIALIS.

Extraiudicialis processus non admittit appellationem, dec. 3. num. 13. Taia.

Extraiudicialis probatio requisita pro nouo examine Parochorum, & in scriptis tamen redigenda, ipsa etiam ad Iudicem appellationis transportanda est, decis. 166. num. 12. Paulucc.

ad EXTRANEOS quæ semper transierunt, semper ad illos pertransire debent, decis. 52. num. 8. Alberg.

EXTRAVAGANS Pauli Secundi de bonis Ecclesiæ non alienandis edita fuit anno 1477. dec. 106. num. 2. Taia.

EXTREMIS probatis media præsumuntur, dec. 134. num. 4. Rond.

F

FABRICA.

Vid. Etiam in vers. Ædificium, Murus.

Fabrica, si ita in aliquo solo ædificata est, vt illa fideicommisso subiaceat, eo in casu solum cedit ædificio, non autem ædificium solo, dec. 177. n. 8. Calat.

In fabricæ S. PETRI TRIBVNALI si quis declarauit se non esse hæredem, hoc præsumitur fecisse ad effugiendas molestias eiusdem Fabricæ, dec. 16. n. 24. & seq. Alberg.

FACERE.

Vid. Etiam in vers. Factum.

Facere per se ipsum, & per alios paria sunt decis. 8. num. 10. Alleg. & dec. 353. num. 12. Calat.

Faciendum si quod conceditur, non ideo dicitur concessum etiam factum dec. 83. n. 20. Alberg.

FACILITATE eadem, qua quis inducitur ad contrahendum, inducitur ad iurandum, dec. 3. num. 9. Alberg.

FACTVM.

Vid. etiam in vers. Facere.

Factum Monachi approbat Monasterium, illud in suis libris describendo, dec. 198. n. 15. Rond.

Factum fuisse dici non potest, quod quis facere velle declarauit dec. 117. n. 5. Calat.

Factum sequi non sufficit, sed etiam effectus requiritur, vbi vtrumque fuit à partibus consideratum, dec. 353. num. 16. Calat.

Factum occasione alterius nullum est, si de ipsum cuius occasione factum est, nullum

remanſit deciſ.42.n.1.Calat.
Factum ad vnum, & determinatum feudum non præiudicat quoad alium dec.302.n.14. & ſeqq.Alberg.
Factum ſpectans exiſtentiæ impedit purificationem fideicommiſſi cõditionalis dec.355. num.40.Rond.
Factum proprium impugnare indignum eſſe reputatur dec.403.n.7.Taia.
non Factum etiam comprobat obſeruantiam. deciſ.21.n.15.Alberg.
Facti ea quæ ſunt melius, & clarius dilucidantur ex probatione faciendæ cum teſtibus, licèt etiam à iure, vel ſcripturis dependeant, dec.123.n.8.Alberg.
Facto mutato ius etiam mutatum cenſetur, dec.163.n.1.Alberg.
de Facto narrationi verificari ſufficit, ſi fuerit expreſſa cum dictione, *ſeu alias*, vel *alio modo*, dec.317.n.14.Alberg.
Facta non præſumitur, ſed ſunt omnino probanda, dec.302.num.7.Paul.& dec. 366.nu. 21.Taia.

FACVLTAS.

Vid. etiam in verſ. Licentia, Neceſſitas, Permiſſio,
Facultas diſponendi fideicommiſſario tributa in caſu exiſtentiæ filiorum,expirat per illius obitum, ſine filiis, dec.343.nu. 11.& numſeqq. vbi vide Beuil.
Facultas alienandi emphyteuſim conceſſa interpretatur durante emphyteuſi in præiudicium vocatorum,ſecus autem ea finita in præiudicium domini directi, dec.358.n.11. & ſeq.& ond.
Facultas capiendi poſſeſſionem propria auctoritate, eſt eiuſdem rationis, imo etiam leuioris clauſulæ *conſtituti*,dec. 357.n.3.Taia.
Facultas transferendi penſiones dicitur eſſe odioſa, & à iure exorbitans, dec.351. nu.6. Emer.
Facultas præſentandi, conſtituendi procuratorem, vel huiuſmodi,non conſumitur per actum nullum, dec. 354. num. 54. & 55. Calat.
Facultas Vicarij ex lapſu longi temporis præſumitur, quouſcumque non adeſt præiudicium Eccleſiæ, dec.354.n.31. Calat.
Facultas diſponendi aliud eſt,ſi conceditur illi qui non erat Dominus, aliud verò quod ſibi à Domino reſeruetur, dec.380.n.20.Taia.
Facultas recipiendi, & retinendi alicui conceſſa, non intelligitur de eo, quod nec recipitur, nec retinetur, dec.83.n.27.Alberg.
Facultas conditionaliter alicui conceſſa,donec impleatur, & eueniat caſus illius, remanet in ſuſpenſo,dec. 343. n.11.Beuil.
Facultas transferendi penſiones non trahitur ad caſum omnino inſolitum, & à Pontifice non cogitatum,dec.351.n.17. Emer.
Facultas eligendi mercatorem ad effectum cambiandi creditori competere ex quibus reſultet, dec.251.n.25. Calat.
Facultas alienandi cum prælatione. Domini directi, clarè conſtat emphyteuſim eſſe rem hereditariam, dec.332.num.12. Vicec.
Facultas diſponendi, aliquo viuente reſeruata aut conceſſa, perinde eſt, ac ſua vita naturali durante fuiſſet conceſſa. dec.380.nu.23. Taia.
Facultas diſponendi in contractu ſibi reſeruata, vel conceſſa, intelligitur de diſpoſitione inter viuos per viam contractus,dec.380. n.26.Taia.
Facultas ſi non reducatur ad actum, expirat cum perſona, cui illa eſt conceſſa,dec.380. n.27.Taia.
Facultate alicui conceſſa, omnia in illius executionem neceſſaria conceſſa dicuntur, dec.257.n.35.Paul.
Facultate capiendi poſſeſſionem propria auctoritate creditor vti non poteſt, ſi debitor ex iuſta cauſa reſiſtit, ne illam ingrediatur. dec. 357.n.9.Taia.
Facultate ſibi competenti ſi quis non fuerit vſus, hoc ſibi imputare tenetur, dec. 351. n.24.Calat.
in Facultate colonorum eſſe non debet ratione ſeminæ priuare Parochum decima ſibi debita, dec.321.n.8. Emer.
Facultatem concedens conficiendi ſcripturam non dicitur conualidare voluiſſe iam factas, dec.83.n.26.Alberg.
Facultatem habens ſoluendi in pecunia, vel bonis, ſoluendo in pecunia, an dicatur dominium bonorum acquirere, & retinere voluiſſe,dec.279.n.10. Emer.
in Facultate alterius eſſe non debet per ſuam ſolam contradictionem cæteris eligentibus præiudicare, eiſque tollere ius eligendi,dec. 40.n.4.Rond.
FACVLTATES A. C. *vid. in verſ.* Auditor Cameræ, Rota.
FACVLTATIVI actus qualiter diſtinguantur à neceſſariis, Calat. dec.374.n.
In Facultatiuis non acquiritur poſſeſſio, niſi prohibitio cum acquieſcentia concurrat, dec.254.n.25.Paul.
FALLITVS *vid.in verſ.*Decoctus.
FALSA expreſſio eius, quod de iure exprimi non debuerat, nocet exprimenti, qui hoc ipſum ſibi imputari debet,dec.379.n.7.Tai.
FALSA demonſtratio patris non præiudicat filio hæredi inſtituto, & ex propria perſona vocato,dec.10.n.9.Rond.

FALSITAS.

Vid. Etiam in verſ. Veritas,
Falſitas ex conſuetudine remanet excuſa,dec. 185.n.39.& dec.186. n.21.Alberg.
Falſitas inſtrumenti aliud eſt, quod deducatur criminaliter, ad effectum puniendi Notarium, aliud verò ciuiliter, vt fides inſtrumento tollatur,dec.328.n.1.Taia.
Falſitas non reſultat ex caſſatione, ſeù deprauatione ſcripturæ, quæ ex aliquo accidenti procedere potuit dec,n.186.27.Alberg.
Falſitas in vnico verbo de facile committi poteſt, dec.211.n.44.Paul.
Falſitas non poteſt imputari pupillis, qui nec doli, nec fraudis ſint capaces, dec.211.n.10. Paul.
Falſitas non eſt adſcribenda tutori,cuius illam com-

cōmittendi non interest, dec. 211. n. 31. Paul.
Falsitas non præsumitur, si eo tempore nulla aderat causa illam committendi, quæ solum longè postea orta sit, dec. 211. n. 32. Paul.
Falsitas causæ obligationis mulieris aliunde iustificari debet, quam ex omissione dici, & Notarij de illa rogati, dec. 65. n. 7. Alberg.
Falsitas difficilior est propter concursum plurium personarum, quæ se in scriptura subscripserunt, dec. 211. n. 49. Paul.
Falsitas sapit delictum, & ideo probari debet concludenter, dec. 48. n. 5. & 6. Rond.
Falsitas, quæ nimis facilè detegi potuisset, non præsumitur, dec. 211. n. 27. Paul.
Falsitas non præsumitur, si non possit assignari persona, cui illa adscribenda sit, & imputari possit, dec. 211. n. 28. Paul.
Falsitas non præsumitur, sed concludentissimè probari debet, & contrariis coniecturis, & præsumptionibus tollitur, dec. 185. n. 12. Alberg.
Falsitatem euidentem Notarium, & Testes practicos, & etiam integros committere voluisse præsumendum non est, dec. 411. n. 13. Florex.
FAMA *vid. Etiam in verf.* Diffamatio Infamia.
FAMA probari debet à quibus originem traxerit, & an ante, vel post motam litem, quia alias præsumitur ab illa originem habuisse, dec. 100. n. 20. Alberg.

FAMILIA.

Vid. Etiam in verf. Agnatio Fideicommissum, Prohibitio. Ratio, Verbum.
Familia contentiua dicitur vocata, si testator, vel donator non habebat filios, nec illos habere poterat, dec. 31. n. 17. Calat.
Familia, addito illius cognomine, per solos masculos conseruatur, dec. 232. n. 18. Matth.
Familia etiam contentiua comprehenditur sub nomine familiæ pluries repetito, & geminato, dec. 31. n. 16. Calat.
Familia vocata à testatore religionem ingressuro, de contentiua intelligitur, dec. 226. n. 20. Paul.
Familiæ vocatio facta cum dictione personalissima *ipsorum*, non ideo restringitur ad sotam effectiuam, sed etiam cōtentiuam comprehendit, & quando, dec. 226. n. 21. Paul.
Familiæ conseruatio, & manutentio expressa à testatore, qui simpliciter vocauit filios, non dicitur respicere aguationem, dec. 287. n. 6. Emer.
Familiæ conseruatio, & perpetuitas dicitur considerata, si deficiente naturali, iussa sit conseruatio artificialis per modum fictum, assumptionis nempe Cognominis testatoris, dec. 232. n. 9. Matth.
de Familia aliquem esse dicitur, si tamquam talis legitimè præsentauit, & nemo compareat, qui se magis proximiorem esse prætendat, dec. 63. n. 14. Rond.
in Familia donec aliquis existit bona possidendo memoriam testatoris conseruat, dec. 20. n. 8. Alberg.
ad Familiam licet aliquod spectet non ideo excluditur, quod illi sint etiam hæredes, dec.

32. numer. 9. Rond.
FAMVLATVS testis probari debet, si ille se dicat famulum, & in hoc deregatur Mendax, dec. 73. n. 10. Calat.

FATALIA.

Vid. Etiam in verf. Appellatio Res Iudicata, sententia, Tempus.
Fatalia non currunt durante tempore Sedis Apostolicæ vacantis, dec. 185. n. 1. & seqq. Alberg.
Fatalia dicuntur prorogata eo ipso, quod fuit institum à Signatura pro commissione causæ, dec. 185. n. 4. & seqq. Alberg.
Fatalium prorogatio conceditur legitime impedito, & qui talis esse dicatur dec. 31. n. 4. Rond.
Fatalium lapsus de per se non extinguit litem de stylo Rotæ, dec. 131. n. 5. Rond.
DE FENO regulariter non soluitur decima, dec. 35. n. 6. Emerix.

FAVOR.

Vid. Etiam in verf. Odium Præiudicium.
Fauore alicuius inductum, in illius odium retorquendum non est, dec. 343. n. 10. Beuil.
Fauorem, quæ respiciunt in odium retorqueri non debent dec. 71. n. 8. & 9. Paul.
in Fauorem inducta, in odium retorqueri non debent, dec. 16. n. 23. Alberg.
FEDERICVS Imperator, *vid. in verf.* Fridericus

FERDINANDVS III.

Ferdinandus III. & Alphonsus filius successerunt Petro Regi Aragoniæ dec. 9. n. 2. Calat.
Ferdinandus III. Rex Castellæ, & Legionis plura loca è manibus Maurorum gloriosè recuperauit, dec. 9. n. 4. Calat.
FESTVCA *Vide in verf.* Trabes.
FESTVM *Vid. in verf.* Dedicatio.
FICTIO *Vid. in verf.* Simulatio.
Fictio iuris ciuilis etiam in actibus naturalibus non attenditur, dec. 305. n. 7. Pauluc.

FIDEICOMMISSARIVS.

Vid. etiam in verf. Caducitas, Grauatus, Hæres Proximor, Substitutus.
Fideicommissarius obligatus soluere in bonis non potest cogi ad soluendum *in* pecunia, dec. 241. n. 9. & 10. Matth.
Fideicommissarius debet capere fideicommissum de manu hæredis, dec. 29. n. 5. Alberg.
Fideicommissarius in casum alienationis, & in casum mortis, licet ob defectum conditionis non possit auocare bona alienata in extraneum, dec. 355. n. 41. Rond.
Ea tamen vindicare potest tamquam nulliter alienata, & distracta ibid.
Fideicommissarius non tenetur soluere annuas præstationes decursas in vita gratiati, & si soluit, vel soluere cogatur, ab illius hæredibus releuari debet, dec. 297. num. 24. Alberg.
Fideicommissarius quæ probare teneatur vt immissionem obtineat, dec. 355. num. 2. & seqq. Rond.
Fideicommissarius Vltimus remanet Dominus, & potest liberè de bonis fideicommissi

disponere, decis. 20. numer. 13. Alberg.

Fideicommissarius habens causam à grauato non potest illius factum, & confessionem impugnare, dec. 226. nu. 26. Paul.

Fideicommissarius ille solum admittitur, qui remanet ex vocatis, dec. 218. nu. 17. & nu. seqq. Rond.

Fideicommissarius sicut etiam hæres grauati, & fecerit inuentarium, non ideo potest impugnare illius alienationes niti rationem reddiderit, dec. 54. nu. 5. Calat.

Fideicommissarius, & hæres possidendo bona defuncti, per possessionem illorum, cum legatariis quasi contraxisse dicuntur, decis. 207. nu. 17. Paul.

Fideicommissarius vltimus remanet liber, & Dominus bonorum, decis. 243. num. 18. Matth.

Fideicommissarius probare tenetur alienationes à filio factas superare portionem legitimæ, dec. 367. num. 14. & seq. Alberg.

Fideicommissarius si alium admisit in condominum bonorum fideicommissi, expresse declarat, vel fideicommissum non esse, vel super eo illi detractiones competere, decis. 390. nu. 13. Calat.

Fideicommissarius si sciuisset, quod ex fideicommisso dominus bonorum remansisset, vtique illi non renunciasset, dec. 142. nu. 9. Calat.

Fideicommissarius pro reintegratione fideicommissi non concurrit cum creditore hypothecario hæredis grauati, dec. 382. nu. 14. Emer.

Fideicommissarius ante purificationem fideicommissi non potest agere, quia interim sibi non est nata actio, decis. 366. numer. 4. Taia.

Fideicommissarius soluens creditoribus fideicommittentis, potest sibi retinere summam solutam, cum in eorum locum succedat, dec. 380. nu. 13. Taia.

Fideicommissarius, si est etiam hæres debitoris, donec sufficientem rationem non reddat, exceptione fideicommissi iuuari non potest, dec. 382. n. 10. Emer.

Fideicommissarius solum conditionaliter vocatus non potest præuentiuè agere ad obtinendam declarationem suæ vocationis, decis. 216. nu. 1. Alberg.

Sed conditionis purificationem expectare tenetur ibidem, & seq.

Fideicommissarius si tenetur capere fideicommissum de manu hæredis, non impedit quod possessor per antea verus, & legitimus possessor extiterit, dec. 279 nu. 9. Emer.

Fideicommissarii assertio bona fuisse libera nõ præiudicat grauatis, decis. 209. numer. 27. Albergato.

Fideicommissarii acquisitio an pro fideicommisso, vel sui fauore facta dicatur, dec. 209. nu. 19. & 20. Alberg.

Fideicommissarii longa taciturnitas non præiudicat, si ille non habuit scientiam fideicõmissi, & in omnem casum ei in integrum restitutio conceditur, decis. 122. num. 10. Emer.

Fideicommissario datur immissio, quoties docet de requisitis, quæ sunt illius existentia, cuiusque purificatio sequuta, & bonorum identitas, dec. 236. nu. 3. Alberg.

Fideicommissario posteriori non denegatur immissio, quoties fideicommissum antiquius est turbidum, vel requirit altiorem indaginem, dec. 51. n. 4. Taia.

Fideicommissario non potest inferri præiudicium circa adeptionem possessionis in casum obitus grauati, & si fuit illatum actus reuocari debet, dec. 244. nu. 1. Alberg.

Fideicommissarij plures, vnusquisque suas portiones habet, in quibus facere debet suas detractiones, non autem in portionibus alterius, dec. 366. nu. 22. Taia.

Fdeicommissarijs, & hæredibus grauatis simul manutentio conceditur, illis pro fideicommisso, huic autem pro suis detractionibus, dec. 268. nu. 2. Emer.

FIDEICOMMISSVM.

Vide etiam in vers. Bona, Donatio, Familia, Hereditas, Linea, Reciproca, Substitutio, Testamentum.

Fideicommissum descensuum in linea cuiuslibet ex vocatis censetur à Testatore institutum, ex vocatione plurium linearum, decis. 28. nu. 5. & 11. cum seqq. Alb.

Fideicommissum conuentionale non comprehendit bona postmodum acquisita, decis. 87. nu. 11. Calat.

Fideicommissum dicitur purificatum ad fauorem prædilectorum in certo casu vocatorum dec. 226. nu. 3. Taia.

Fideicommissum clarum, & literale non habet opus discussione ad indagandam voluntatem defuncti, & ideo cessat in eo alior indago, dec. 29. nu. 8. Alberg.

Fideicommissum subsistinetur in portione vltra legitimam filio relictam, dec. 77. nu. 9. Taia.

Fideicommissum si expirare debuisset in primo hærede, non posset habere locum vltum conseruandæ agnationis, & permanentia bonorum in familia, decis. 89. numer. 5. Rond.

Fideicommissum præcedens dependens à conditionis, nunquam retardat hæredi, vel nouo fideicommissario immissionem, decis. 5. nu. 6. Taia.

Fideicommissum particulare non expirat, quamuis expirauerit fideicommissum vniuersale, sed adhuc durat in vocatis, & in familia, dec. 188. nu. 1. & seqq. Taia.

Fideicommissum ob defectum *lineæ* primi institutæ accrescit personæ illi connexæ, ac etiam reciproce contubilitatis, dec. 400. n. 6. Vrsin.

Fideicommissum tacitum non inducitur, vbi reperitur expressum, decis. 410. numer. 10. Florex.

Fideicommissum ex quibus dicatur constitutum fauore familiæ decis. 89. num. 2. seqq. & per tot. Rond.

Fideicommissum perpetuum, & absolutum, tam in casu alienationis, quam mortis cui-

qui-

quibus verbis inducatur, decif.410. num.1. Florex.

Fideicommiſſum ordinatum ad fauorem maſculorum ex maſculis per lineam maſculinam, non comprehendit, ſed excludit fœminas, & deſcendentes ab eis, dec.410.n.1. Florex.

Fideicommiſſum conſtitutum in donatione inter viuos, non tribuit fideicommiſſario actionem realem, vel hypothecariam contra tertium, dec.71.nu.3.Cala.

Sed datur tantummodo actio perſonalis contra alienantem, ibid.& n.ſeqq.

Fideicommiſſum conuentionale ceſſat eo ipſo quod bona alterius fideicommittentis alio fideicommiſſo, vel oneri ſint obnoxia, dec.142.nu.28.Calat.

Fideicommiſſum perpetuum reſultat ſi aliquin perpetua conſeruatio bonorum in familia à teſtatore ordinata adimpleri non poſſet, dec.20.nu.3. Alberg.

Fideicommiſſum expreſſum ad extraneos, ex coniectura pietatis remanet in filiis, dec.403 nu.1. Taia.

Fideicommiſſum ex coniecturis deducitur, maximè fauore filiorum, & quales hic ponderatæ ſint, dec.403.nu.2. Taia.

Fideicommiſſum ex quibus dicatur perpetuũ, & ſucceſſiuum, non autem ad primos hæredes, vel alios deſcendentes reſtrictum, dec.403.nu.3. Taia.

Fideicommiſſum dicitur factum fauore agnationis, ſi Baſtardi legitimati vocentur, decif.410.nu.28.Florex.

Fideicommiſſum perpetuum, & deſcenſiuum ex quibus verbis conſtitutum eſſe dicatur, dec.20.nu.2.& n.ſeqq.Alberg.

Fideicommiſſum reciprocum reſultat ex illis tribus ſolitis requiſitis, quæ in hac materia enumerantur, dec.29.nu.2.Alberg.

Fideicommiſſum ſemper inducitur, ſi fine eo voluntas teſtatoris locum habere non poſſet, dec.20.nu.19.Alberg.

Fideicommiſſum, in quo vocati ſunt deſcendentes legitimi, & naturales comprehendit etiam filios legitimos, natos ex filio naturali legitimato, dec.173.nu.3.Calat.

Fideicommiſſum factum per viam exceptionis, regulatur, regitur, & ceſſat cum ipſa principali diſpoſitione, decif. 158. num.10. Taia.

Fideicommiſſum non debet remanere in ſuſpenſo, ſi teſtator reſpexit perpetuam conſeruationem ſuæ familiæ, decif. 232. nu.34. Matth.

Fideicommiſſum, ad quod vocatur ſolus primogenitus, totum ad ipſum primogenitum ſpectat, dec.114.nu.2.Taia.

Fideicommiſſum perpetuum ex affectione teſtatoris, & aliis coniecturis deſumitur, decif.20.nu.11.Alberg.

Fideicommiſſum relinqui poteſt ab iis, quibus datur, vel non aufertur hæreditas, decif.328.nu. 22. Taia.

Fideicommiſſum perpetuum in domo paterna de facto præſumitur conſtitutum, dec.20. nu.9.& n.ſeqq.Alberg.

Fideicommiſſum ſemper à dote reiicitur vigore *auth. res quæ C.Comm. de legatis* ſi non adſint bona libera, dec.61.nu.4.Taia.

Fideicommiſſum, & prohibitio alienationis reſtricta ad certa bona, eo magis conuincunt in illis prælegata non contineri, decif. 340. nu.3.Beuil.

Fideicommiſſum familiæ relictum, nedum effectuum, ſed etiam contentiuum comprehendere, à tranſigentibus dicitur in tranſactione declaratam, dec.226.nu.24.Paul.

Fideicommiſſum nouum vltra primum dicitur conſtituere voluiſſe teſtator, ſi illud expreſsit per verbum *inſuper* & verbũ *viterius*, dec.328.n.12.& 13. Taia.

Fideicommiſſum expirat ſi vltimus vocatus ſine filiis, & deſcendentibus decedat, dec.20. nu.12.Alberg.

Fideicommiſſum in donatione acceptatum, amplius impugnari non poteſt, decif. 79. num.16.Calat.

Fideicommiſſum, neceſſario inducitur ſi alias ſine eo teſtatoris voluntas impleri non poſſet, dec.245.nu.5.Alberg.

Fideicommiſſum particulare reſultat ex ſpeciali prohibitione alienationis certorum bonorum, facta pro conſeruatione memoriæ ipſius teſtatoris, dec.245.nu.4. Alberg.

Fideicommiſſum donatario iniunctum, ex ſola illius ſcientia non cenſetur acceptatum, dec.142.nu.2.Beuil.

Fideicommiſſum ſolum in genere enunciatum, illius ſcientiam non inducit, dec. 87 nu.4. Calat.

Fideicommiſſum ſecundum acceptans non renunciat primo, & quando, dec. 142. n.5. & ſeqq.Calat.

Fideicommiſſum licet in vltimo grauato expiret, & ab eo die bona incipiant eſſe libere, tamen hypotheca dotalis adhuc durat, dec.243.nu.4.Matth.

Fideicommiſſum conditionale mortuo ſubſtituto ante inſtitutum, non tranſmittitur ad deſcendentes ſubſtitutum, decif. 77. num. 17. Taia.

Amplia etiamſi ſubſtitutus eſſet de deſcendentibus Teſtatoris nu.18.ibid.

Fideicommiſſum conuentionale à duobus perſonis inuicem conſtitutum, ceſſat ſi bona alterius ex illis alteri fideicommiſſo ſint obnoxia, dec.87.nu.11.& n. ſeq. Calat.

Fideicommiſſum ex quibus dicatur conſtitutum ad fauorem maſculorum tantum, nec fœminas comprehendat, dec. 410. nu.n.26. & ſeqq.Florex.

Fideicommiſſum ſi requirit altiorem indaginem, non impedit immiſſionem hæreditatis, dec.29.nu.4.& 7. Alberg.

Fideicommiſſum in caſum delicti, non inducit fideicommiſſum mixtum morti, decif. 287.nu.11.Emer.

Fideicommiſſum non reſultat ex onere perpetuo miſſarum, hæredibus, & deſcendentibus impoſito, decif. 287. numer. 12 [illegible]

Fideicommiſſum

Fideicommissum perpetuum ex prohibitione alienationis resultat, si testator in casu contrauentionis illam inualidauit, & non alienanti applicauit, decis. 20. num. 5. & n. seqq. Alberg.

Fideicommissum sub conditione reuocatum, conditione non impleta, remanet in suo robore, dec. 97. nu. 12. Emer.

Fideicommissum inter descendentes, licet leuioribus coniecturis probetur, illæ tamen debent esse efficaces, & concludentes in genere suo, dec. 349. nu. 23. Emer.

Fideicommissum solum conditionaliter reuocatum, non purificata conditione, remanet firmum, & in suo robore, dec. 268. n. 8. Emer.

Fideicommissum expirat si post vltimam substitutionem à Testatore factam, alia substitutio non adest, dec. 40. nu. 51. Florex.

Fideicommissum factum in testamento in codicillis dicitur approbatum, si testamentum in eisdem codicillis confirmatum sit, decis. 268. nu. 9. Emer.

Fideicommissum eo magis procedit, si à fideicommissarijs fuerit in transactione approbatum, dec. 218. nu. 19. Rond.

Fideicommissum perpetuum, & successiuum resultat ex prohibitione alienationis, seu magis illius ratione conseruandi bona in familia, dec. 356. nu. 7. Alberg.

Fideicommissum resultans ex prohibitione alienationis facta pro conseruatione agnationis, habet etiam locum in casum mortis, dec. 356. nu. 8. Alberg.

Fideicommissum masculinum dicitur à testatore, institutum, si voluit quod bona conseruentur in masculis, & per lineam masculinam ex eis descendentibus, decis. 410. n. 32. Florex.

Fideicommissum turbidum, & coniecturale dicitur requirere altiorem indaginem, decis. 29. nu. 6. Alberg.

Fideicommissum si sine violatione mentis testatoris potest intelligi in vna linea, non extenditur ad aliam, decis. 20. numer. 30. Albergato.

Fideicommissum puta in transactione, vel aliter de consensu testatoris immutatum, in reliquis remanet firmum, decis. 218. nu. 24. Rond.

Fideicommissum particulare resultat, si vltra dispositionem generalis fideicommissi de certis bonis, cum eodem onere particulariter est dispositum, decis. 245. num. 6. Albergato.

Fideicommissum particulare à testatore dicitur constitutum super bonis in quibus ille maiorem affectionem habebat, decis. 245. nu. 7. Alberg.

Veluti si igitur de domo propria ipsius testatoris ab eo etiam inhabitata ibidem, & sup. à num. 1.

contra Fideicommissum, & pro libertate bonorum semper in dubio iudicandum est, decis. 20. nu. 32. Alberg.

Fideicommissi nouatio in transactione quatenus facta non sit, decis. 218. numer. 20. Rond.

Fideicommissum non comprehendit bona acquisita ab hærede grauato, dec. 382. n. 3. Emer.

Fideicommisso constituto fauore familiæ alter alteri semper dicitur restituere grauatus, donec exter aliquis de familia, dec. 89. n. 6. Rond.

Fideicommisso expirato, bona in fideicommissario remanent libera, & ipsius proprij patrimonium efficiuntur, dec. 4162. num. 5. Calat.

Fideicommisso finito, euanescunt sequentes substitutiones dependentes ab eo, dec. 188. nu. 8. Taia.

Fideicommissa non sunt extendenda de casu ad casum, nec de persona ad personam, decis. 349. nu. 18. Emer.

Fideicommissa constitui posse in contractibus planum est in foro, quidquid voluerint scholastici, decis. 355. num. 5. & num. seqq. Rond.

Fideicommissa tanquam odiosa, nisi à testatore iniungantur, induci non debent, decis. 340. nu. 5. Beuil.

Fideicommissa duo, puta alterum in casum mortis, & alterum in casum alienationis nõ comprehendunt verba de vno tantum fideicommisso loquentia, dec. 252. num. 11. Taia.

Fideicommissa, & onera multiplicari non debent, dec. 20. num. 31. Alberg.

in Fideicommissis conditionalibus qualiter agi possit ad præuentiuam declarationem vocationis fideicommissarij, decis. 216. num. 4. Alberg.

in Fideicommissis conditionalibus etiam conceptis in remotissimum tempus, succedunt solummodo illi, qui existunt de tempore purificatæ, & delatæ successionis, decis. 232. num. 32. Matth.

FIDEIVSSIO de euictione est conditionalis, incertitudine diei, quo euictio succedere debeat, dec. 150 num. 5. Calat.

FIDEIVSSOR.

Fideiussor proprie dicitur debitor, non alia differentia, quam non suo nomine debendi dec. 183. num. 1. Taia.

Fideiussor, maximè reportata promissione indemnitatis, si soluit, debet à debitore releuari, dec. 23. num. 8. Rond.

Fideiussor posteaquã soluit, debet à suo principali debitore releuari indemnis, decis. 290. num. 1. Emer.

Fideiussor de euictione non habet regressum contra principalem, nisi molestetur, dec. 150 num. 6. Calat.

FIDES.

Vide etiam in verf. Attestatio.

Fides non facit fidem, etiam ad probandum non vsum Constitutionis Aegidianæ, d. 389. num. 19. Rond.

Fides simplex non attenditur, nec facit fidem, dec. 23. num. 4. Rond.

Fides super contrauentione adducta, si loquitur de modo diuerso, non deseruit pro probatio-

bationę attentatorum, deciſ.273. numer. 3. Emer.

Fides extorta lite pendente, & ſine citatione partis, nihil probat, nec aliquam fidem meretur, dec. 273. num. 6. Emer.

Fides officialis non indiuiduantis caſum controuerſum, nihil probat, deciſ. 21. num. 16. Taia.

Fides quamuis ſit extrajudicialis, ſi tamen eſt admiſcuiſata, plurimum attendi debet, deciſ. 93. num. 11. Calat.

Fides Curialium in his, quæ ſunt ſtyli à Sacra Rota ſemper attendi conſueuit, deciſ. 195. num. 7. Emer.

ſub Fide publiça populi ignari decipi non debent, dec. 95. num. 10. Emer.

Fides mala reſultat ex ſcientia creditorum, deciſ. 221. num. 4. & 5. Alberg.

Fides mala, quæ oritur ex introductione litis, procedit vbi quis in illa ſuccubuit, ſecus verò ſi ab ea victoriam reportauit, dec. 65. n. 18. & ſeqq. Alberg.

Fides bona reſultat ex deciſionibus, & ſententiis in cauſa obtentis, ex quibus etiam excludijtur mala, dec. 65. num. 19. Alberg.

Fides extrajudicialis, etiam Principiſſæ non probat, dec. 73. num. 21. Calat.

Fides Baptiſmatis adminiculata, etiam à ſolis teſtibus ad perpetuam rei memoriam, plenè probat filiationem, deciſ. 398. quam, 1. Rondinino.

Fides obitus extracta ex libro defunctorum probat nedum mortem, ſed etiam tempus ad effectum reſeruationis, deciſ. 76. num. 2. Alberg.

Fides, quæ de errore conuincitur, nihil probat, dec. 213. num. 16. Alberg.

Fides extrajudicialis, extorta lite pendente, nullum facit probationis gradum, deciſ. 212. num. 17. Alberg.

Fides baptiſmatis non vitiatur ex diuerſitate cognominis, vbi vtrumque cognomen quis habebat, dec. 212. num. 11. Alberg.

Fides bonæ candor læderetur, ſi in aſſecuratione etiam leuis ſuſpicio doli, vel poſſibilis notitia oriri potuiſſet, deciſ. 373. numer. 2. Matth.

Fides bona liberat à caducitate, non autem à reuocatione, & retractatione, ſeu repoſitione in priſtinum ſtatum, deciſ. 244. nu. 4. Alberg.

FILIA.

Vide etiam in verſ. Filii, Filius, Fœmina, Liberi.

Filia ab hæreditate excluſa, intelligitur quatenus teſtamentum ſubſiſtat, deciſ. 202. nu. 19. Alberg.

Filia ſpuria, vel inceſtuoſa, ab hæreditate ſui patris non poteſt ſimul conſequi dotem, & alimenta, dec. 315. num. 7. Emer.

Filia inceſtuoſa ſi potiùs dotem, quàm alimenta conſequi voluit, ſibi imputet, ſi illa non tantos fructus reddat, quantum eadem importarent alimenta, deciſ. 315. num. 13. Emer. ix.

Filia dotata non poteſt ſuccedere in hæreditate patris, niſi ſimul conferat dotem receptam, dec. 284. num. 7. Emer.

Filia dotata, & ita ex ſtatuto Vrbis excluſa, eodem modo cenſetur excluſi nepotes, d. 326. num. 11. Rond.

Filiæ ſuccedere volenti in hæreditate ſui patris non ſufficit pro collatione dotis cedere iura contra bona ſui mariti defuncti, deciſ. 384. num. 3. Emer.

Filiæ ſpuriæ non ita dotari debent, vt filiabus legitimis, & naturalibus æquiparentur, deciſ. 154. num. 9. Calat.

Filiarum teſtatoris excluſio ex quo de dote aliis deſcendentibus non fuit prouiſum, non deſeruit pro conjectura fideicommiſſi in cæteris gradibus, dec. 349. num. 20. Emer.

Filiarum nomine veniunt etiam neptes, cæteriſque deſcendentes, & quando, dec. 199. n. 9. & ſeqq. Emer.

Filiarum nomine quatenus etiam contineantur neptes, & proneptes, dec. 304. n. 6. & ſeqq. Rondin.

Filiarum ſubſtitutio, ſi illæ iam natæ erant tempore teſtamenti, & ideò teſtatori cognitæ, non porrigitur ad neptes, *vel* proneptes, deciſ. 199. num. 17. Emer.

Filias proprias, & ſic magis dilectas, ſi teſtator excluſit, eo magis fœminas remotiores, & minus dilectas excludere voluiſſe dicendum eſt, dec. 232. num. 12. Matth.

Filiabus inceſtuoſis aſſignari debet dos in hæreditate ſui parentis, dec. 154. n. 2. Calat.

FILIATIO.

Vide etiam in verſ. Filius, Agnitio.

Filiatio etiam ex fide baptiſmatis comprobatur, dec. 212. num. 6. Alberg.

Filiatio, & deſcendentia probatur ex fide Baptiſmatis, & depoſitionibus teſtium, dec. 24. num. ic. Paul.

Filiatio excluditur, ſi quis ſemper ſe denominauit filium alterius, dec. 100. n. 36. Alberg.

Filiatio reſpectu patris eſt improbabilis, & præterea conjecturis, & præſumptionibus probatur, dec. 100. num. 1. Alberg.

Filiatio ad effectum alimentorum, quæ perpetuò petuntur, probari debet plenè, & concludenter, ſecus autem ſi per modum prouiſionis aſſignanda ſint, deciſ. 100. num. 2. Alberg.

Filiatio reſpectu patris directè probari non poteſt, & impoſſibile reputatur, dec. 212. nu. 1. Alberg.

Filiatio probatur præſumptionibus, & conjecturis, dec. 212. num. 2. Alberg.

Filiatio ſolum probata præſumptionibus, & conjecturis, ſuffragatur etiam ad effectum conſequendi alimenta perpetua, deciſ. 212. num. 3. Alberg.

Filiatio, & quidem legitima concludèter probatur ex admiſſione ad ordines Clericales, & alias Eccleſiaſticas dignitates, dec. 44. n. 14. Taia.

Filiatio etiam contra tertiũ probatur ex agnitionibus, & tractatibus, dec. 44. num. 2. & 6. Taia.

Filiatio ad effectum ſucceſſionis, leuioribus probationibus probatur, dec. 44. n. 19. Taia.

Filia-

Filiatio ſi agitur de fœdere matrimonij concludenter probari debet, decis. 44. num. 20. Taia.

Filiatio probatur ex aſſertione Communitatis, illiuſque admiſſione ad officia publica, & de ratione, dec. 44. num. 4. Taia.

Filiatio probari debet aliundè, quàm ex matrimonio, quando partus ex illo non fuiſſet vitalis, dec. 75. n. 10. & ſup. num. antecedentib. Taia.

Filiatio non probatur ex ſola nominatione, vel tractatu, & quando, dec. 75. num. 11. & ſup. à princip. deciſ. ac per tot. Taia.

Filiatio tunc probatur ex agnitione, & tractatu, aliiſque actibus, ſi non concurrunt coniecturæ contrariæ ſuper erronea credulitate patris, dec. 212. num. 10. Alberg.

Filiatio quatenus ex nominatione probetur, dec. 100. num. 21. Alberg.

Filiatio in antiquis ad effectum immiſſionis, & fauore conſtitutorum in illius quaſi poſſeſſione, probatur etiam præſumptionibus, & coniecturis, dec. 42. num. 8. Emer.

Filiatio ex quibus remaneat plenè, & concludenter probata etiam in præiudicium tertij, dec. 177. num. 8. Rond.

Filiatio in antiquis etiam per ſimplices enunciatiuas, & nominationem probatur, d. 383. num. 1. Rond.

Filiatio in antiquis leuioribus probationibus probatur, dec. 44. num. 17. anteced. & ſeqq. Taia.

Filiatio excluditur ſi pater in ſuo teſtamento, nec etiam ratione alimentorum, vt de iure tenetur, aliquid ſuo prætenſo filio reliquerit, dec. 100. num. 31. Alberg.

Filiatio reputatur difficilis probationis, maxime in antiquis, dec. 160. num. 8. Taia.

Filiatio in antiquis eo magis verificatur indiciis, coniecturis, & rationibus, deciſ. 160. num. 9. Taia.

Filiatio, & naturalitas non ſolum à pluribus approbata, ſed etiam coniecturis fulcita, præiudicat tertio, quamuis non habenti cauſam ab approbantibus, dec. 88. num. 11. Emerix.

Filiatio non dicitur contemplata, ſi in inſtitutione dictum ſit ſiue ſit filius, ſiue non, aut etiam extraneus, deciſ. 36. num. 2. & ſeqq. Ronuin.

Filiatio reſpectu patris excluditur, ſi quis in libro baptiſmatis expriminitur natus ex patre incerto, dec. 100. nu. 28. Alberg.

Filiatio an ſit potius bonæ fidei, quam ſtricti iuris iudicium, dec. 160. num. 3. Taia.

Filiatio, ſeu patris credulitas aliquem ſuum eſſe filium quando dicatur cauſa principali ſeu potius impulſiua donationis, vel teſtamenti, deciſ. 36. num. 1. 5. & ſeqq. Rond.

Filiatio apud Venetos probatur ex publica voce, & fama, nec requiritur alia probatio, quòd mater fuerit tenenta in ſchemate concubinatus, deciſ. 160. num. 11. Taia.

Filiatio, & illius qualitas probatur ex tractatu, & demonſtratione omnium ad fideicommiſſum vocatorum, deciſ. 42. n. 5. Emer.

Filiatio ſi vera non fuiſſet vtique ab omnibus de familia approbata non eſſet, deciſ. 177. num. 11. Rond.

Filiatio probatur ex tractatu, communi reputatione, & ſi quis in pluribus actibus ſe geſſit, vti filius, de quibus, deciſ. 44. num. 2. & ſeqq. & per tot. Taia.

Filiatio eo magis in antiquis, coniecturis, & præſumptionibus probatur, dec. 177. nu. 10. Rond.

Filiatio eſt difficilis, niſi etiam quaſi impoſſibilis probationis, dec. 160. num. 1. Taia.

Filiatio reſpectu patris non poteſt directè, & præcisè probari, dec. 42. num. 6. Emer.

Filiationis probatio ex quibus dicatur eſſe ſufficiens ad effectum alimentorum, deciſ. 286. num. 5. Alberg.

Filiationis tractatus ex ſola affectione præſumuntur facti, ſi neque cauſa fraudandi creditores aderat, vel alios fideicommiſſarios, dec. 377. num. 17. Rond.

Filiationis quaſi poſſeſſio quatenus ſuffragetur filio, deciſ. 100. numer. 25. num. anteced. & ſeqq. Alberg.

Filiationis agnitio, & approbatio eatenus præiudicat agnoſcenti, & habenti cauſam ab eo, ſi ſit clara, & coniecturis fulcita, ſecus ſi contrariis coniecturis elidatur, deciſ. 100. numer. 26. Alberg.

Filiationis maximum argumentum eſt fides Baptiſmatis, dec. 44. num. 1. Taia.

Filiationis actus, & tractatus conſtituunt filium in quaſi poſſeſſione filiationis contra agnoſcentem, eiuſque hæredes, etiam ad effectum conſequutionis alimentorum, dec. 212. numer. 9. Alberg.

Filiationis coniectura nõ eſt præſtatio alimentorum, quæ ad titulum pietatis, & eleemoſinæ referri poſſunt, deciſ. 100. num. 5. Albergato.

Filiationis probatio inter arbitraria iudicum reputatur, dec. 160. num. 2. Taia.

Filiationis tractatus in patre exule ob crimen hæreſis, vel bannito, cautè prætermiſſi dicuntur, ne illi filio nocerent, deciſ. 377. numer. 12. Rond.

Filiationis rigoroſa probatio non requiritur, quando agitur cum patre, vel contra habentem cauſam ab eo, ſecus ſi contra extraneum, dec. 100. num. 24. Alberg.

Filiatione probata, ſuccedit legitimitas filij ſi matrimonium ſubſequutum ſit, deciſ. 160. num. 12. Taia.

Filiationem non probant actus æquiuoci, & referibiles ad alium titulum, deciſ. 100. numer. 16. & 35. Alberg.

Filiationem ad probandam requiritur ad præſumptiones, coniecturas, aliaſque facti circumſtantias, quæ illam arguunt, dec. 42. numer. 7. Emer.

Filiationem, & illius qualitatem quatenus probent tractatus, agnitiones, & denominationes, deciſ. 42. num. 9. & ſeqq. Emer.

Filiationem, ſeu legitimitatem excludere volens, ex quo non conſtet de identitate patentis ob pluralitatem eiuſdem nominis, hoc ille

illa probare tenetur, decis. 403. numer. 17. Taia.

FILIVS.

Vide etiam in verſ. Filia, Filiatio, Filij, Legitimatus, Legitimatio, Legitimitas, Legitimus, Naturalis, Natus.

Filius præſumitur mariti, & non adulteri, & quatenus hæc præſumptio procedat, dec. 75. num. 5. & ſeqq. Taia.

Filius ſuſceptus ex muliere retentâ in tali ſchemmate concubinatus, vt potius legitima coniux reputaretur, dicitur verè filius, dec. 212. num. 4. Alberg.

Filius natus ex concubina retenta domi, & cui nemini patebat acceſſus, concubinario ſolum, & non alteri poteſt adſcribi filius, deciſ. 212. num. 5. Alberg.

Filius contrahens ſuper bonis patris tamquam *proprijs*, intelligitur de ſui quaſi dominio impropriò, deciſ. 209. numer. 32. Albergato.

Filius viuente patre dicitur quodammodo dominus bonorum paternorum, deciſ. 209. numer. 33. Alberg.

Filius contrahens ſuper bonis patris, quatenus reportando ceſſionem ad fauorem ſui, vel patris declaret bona ſpectare ad ipſum patrem, dec. 209. num. 34. Alberg.

Filius, an habeat hypothecam contra patrem pro adminiſtratione ab eo malè exercita, deciſ. 176. num. 4. & ſeqq. Rond.

Filius in detractione facta pro ſua legitima, habet intentionem fundatam, itaut ſi fideicommiſſarius prætendat exceſſum, hunc ipſe probare tenetur, deciſ. 367. num. 10. Albergato.

Filius inſtitutus hæres cum clauſula, *ſine effet filius, ſine etiam extraneus*, ſi filiatio fuit cauſa inſtitutionis, ea ceſſante ceſſat inſtitutio, deciſ. 36. num. 2. Rond.

Filius bona vndecumque quæſita, non tamen à patre, illi non acquirit, niſi quoad vſumfructum, dec. 280. num. 17. Taia.

Filius ſi bona vendita à patre ad ſe ſpectarent, illa vti propria ab eodem patre vendi non permiſiſſet, dec. 231. num. 13. Alberg.

Filius vocatus ad portionem patrui, eo magis cenſetur vocatus ad portionem proprij parentis, dec. 80. num. 6. Alberg.

Filius famil. contrahens contra formam Statuti Vrbis *lib. 1. cap.* 152. & aſſerens ſe patrem familias non poteſt criminaliter puniri, deciſ. 370. num. 16. Alberg.

Filius viuente patre non eſt dominus hæreditatis paternæ, nec illam dicitur poſſidere, dec. 348. num. 16. Alberg.

Filius, vel filia, cui in vita patris legitima perſolura eſt, poteſt impunè ab eodem patre in teſtamento præteriri, deciſ. 344. num. 8. Calataiu.

Filius natus ex coniugibus carceratis, & cuſtoditis quatenus, & cuius filius eſſe reputetur, dec. 160. num. 4. Taia.

Filius dicitur agnouiſſe legitimam liberam, neque illius oneri conſenſiſſe, ſi debita contraxit, & aſſeruit habere peculium, dec. 11. num. 5. Rond.

Filius ſi fuiſſet legitimus, non eſſet vitalis, ſi natus eſſet ex matrimonio ſolis quinque menſibus antea contracto, deciſ. 75. num. 7. Taia.

Filius præſumitur potius naturalis, quam adulterinus, deciſ. 42. num. 11. Emer.

Filius poteſt proſequi cauſam à patre ſuper fideicommiſſo introductam, tam vti hæres, quam vti ex propria perſona vocatus, d. 81. num. 5. Emer.

Filius, vt dicatur onus ſibi in legitima impoſitum acceptaſſe, vel ne, an requiratur poſitiua reclamatio, vel ſola taciturnitas ſit ſufficiens, dec. 11. num. 2. Rond.

Filius mortuo patre, ſi non agitur de præiudicio alterius, ſe ipſum legitimari permittitur, dec. 377. num. 20. Rond.

Filius natus quadrimeſtri à die contracti matrimonij nondum completo, non dicitur ex iuſtis, & legitimis nuptijs procreatus, d. 75. num. 1. Taia.

Filius dimittens creditorem patris, ſi non in totum, ſed pro aliqua parte ſibi ceſſionem reportauit, ſignum euidens pro remanenti parte, de illius pecunijs ipſum fuiſſe ſolutum, dec. 414. num. 28. Alberg.

Filius creditor patris non cogitur ſibi ſatisfacere de ſuo credito ſuper ſcudo, quod recognouit ab alio, non autem à patre, dec. 360. num. 24. Alberg.

Filius alienando bona fideicommiſſi, videtur in illis ſuam legitimam elegiſſe, deciſ. 77. num. 1. Taia.

Filius obligando ſua bona, vel ſuum patrimonium dicitur agnouiſſe legitimam liberam cum remotione cuiuſcumque oneris illi impoſiti, dec. 70. num. 10. Rond.

Filius vti vnus ex hæredibus patris, non tenetur niſi pro ſua rata ad debita per patrem contracta, dec. 114. numer. 4. & 5. vbi amplia, & num. ſeq. Taia.

Filius ex eo, quod pater declarauerit ſe eſſe Baronem, illius debita ſoluere obligatus eſt, dec. 314. num. 7. Emer.

Filius ex donatione ſibi facta à patre cum reſeruatione vſusfructus, plures vtilitates habere poteſt, quamuis eam debeat conferri cum fratribus, dec. 341. num. 22. Beuil.

Filius ad effectum alimentorum quaſi poſſeſſionem filiationis probare tenetur, dec. 236. num. 2. Alberg.

Filius litigans cum patre poteſt ab eo petere alimenta, etiam extra domum patris, d. 241. num. 22. Matth.

Filius agnoſcitur in ſuum ex ablactatione de eo facta ſolutione mercedis nutrici, & etiam ex ſolutione alimentorum, deciſ. 212. num. 6 Albergato.

Filius non tenetur probare filiationem, ſi pater illum legitimauit, & inſtituit hæredem non ſolum vti filium, ſed vti etiam extraneum, dec. 36. num. 6. Rond.

Filius, an per aereos dæmones poſſit eſſe procreatus, dec. 160. num. 3. Taia.

Filius

Filius 40 inquens aliquid pro legitima ſuæ matri binubæ, omnem iniuriam, quoad non petitur tutorem, reddituram rationem, & huiuſmodi dicitur remiſiſſe, decil. 308. numer. 16. Taia.

Filius adulterinus in libro baptiſmatis cautè adnotandus eſt, & adnotari ſolet, ab præiudicium, quod inde reſultaret parentibus, decil. 100. num. 29. Alberg.

Filius vulgo quæſitus, certum patrem aſſignare non poteſt, dec. 100. num. 5. Alberg.

Filio primæua competit actio pro ſua legitima, ſi illi fuerint cuicta bona, pro eadem legitima aſſignata, dec. 43. num. 3. Calat.

Filium conatarij ſe probare ſufficit; non autem, quod donatarius ſit filius donantis, & quando, dec. 36. num. 7. Calat.

FILII.

Vide etiam in verſ. Filius, & ibi remiſſiones ſuas, *& in verſ.* Liberi, Nati.

Filij poſitiua declaratio non requiritur pro reiectione oneris an legitimæ, quia ſola taciturnitas ſufficit, vt onus non dicatur acceptatum, dec. 70. num. 1. Rond.

Filij ſi omnes ſunt hæredes patris, omneſque participant de vtilitate concordiæ ab eo initæ, omnes pariter illius onera ſubire debent, dec. 114. num. 4. Taia.

Ampla etiam ſi in eadem concordia fuerit extinctum debitum alterius tantum ex illis, & quando ibidem, & ſup. num. antecedent. & ſeqq.

Filij etiam pupilli perſeuerare tenentur in conductione bonorum, & Caſalis ab eorum patre ſuſcepta, dec. 250. num. 10. Alberg.

Filij volentes ſuccedere parentibus tenentur inter ſe conferre, quæ illis ex propria ſubſtantia etiam contemplatione matrimonij elargita ſunt, dec. 341. num. 2. Beuil.

Filij in portione proprij parentis non debent eſſe deterioris conditionis, quàm tranſuerſales, dec. 30. num. 10. Alberg.

Filij contrahentes ſuper bonis patris tamquam ſuis proprijs, quatenus probent, vel excludant poſſeſſionem eiuſdem patris, dec. 209. num. 30. Alberg.

Filij non dicuntur ex propria perſona vocati in donatione facta patri, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, deciſ. 311. numer. 1. Albergato.

Filij nati ex ventre incuſtodito, & cum latitudine peccandi, dicuntur ignoti, & degeneres, & habentur pro ſpuriis, ac vulgo quæſitis, dec. 100. num. 6. Alberg.

Filij hæredes Patris donatarij non poſſunt excipere de donatione illi facta contra creditores eiuſdem Patris, decil. 23. nu. 1. Rondinino.

Filij venditoris accedentes venditioni, dicuntur interceſſiſſe ad reddendum cautum emptorem à moleſtijs, quas ipſi occaſione dotis maternæ inferre potuiſſent, deciſ. 231. numer. 11. Alberg.

Filij imponentes cenſum ſuper bonis patris tamquam proprijs, ſi illius ratificationem promiſerunt, dicuntur agnouiſſe bona ſpectare ad eundem patrem, deciſ. 414. numer. 25. Alberg.

Filij ex diuerſis noptijs procreati ſi ex declaratione teſtatoris æqualiter ſuccedere debent, excluditur prælatio competens coniunctis ex vno latere tantum, dec. 42. nu. 18. Emer.

Filij vocantur etiam illi, qui diliguntur, & ideo ſola vocatio filij non probat filiationem, maximè in actibus, quæ conuenire poſſunt etiam extraneis, dec. 100 num. 22. Alberg.

Filij qui vna ſimul ſunt hæredes patris non iuuantur credito materno, niſi confecerint inuentarium, & rationem reddiderint, deciſ. 294. num. 7. Emer.

Filij non dicuntur præteriti, ſi eorum alteri legitima relicta ſit, in eaque etiam alij poſt illius mortem fuerint ſubſtituti, dec. 359. numer. 2. Emer.

Filij, & deſcendentes vocati intelliguntur diſcretiuè de filijs, & deſcendentibus vtriuſque lineæ, dec. 80. num. 45. Alberg.

Filij incæſtuoſi excludunrur ab hæreditate ſui patris, dec. 154 num. 1. Calat.

Filij incæſtuoſi remanent excluſi ab hæreditate paterna, dec. 315. num. 1. Emer.

Filij in conditione poſiti fauore piæ cauſæ, dicuntur vocati, deciſ. 328. numer. 18. & 20. Taia.

Filij non dicuntur in conditione poſiti, aut vocati ſi teſtator dixit, quod ſi aliqui ſui filij vxorem non ducant, & filios non habeant, dec. 287. num. 1. Emer.

Poſſint etiam alij ducere vxorem, & procreare filios ibidem.

Filij in conditione poſiti ſtantibus coniecturis dicuntur diſpoſitiuè vocati, deciſ. 97. nu. 9. Emerix.

Filij licet ſimpliciter in conditione poſiti, exiſtentibus coniecturis dicuntur vocati, d. 291. num. 5. Emer.

Filij in conditione poſiti, etiam citra vocationem poſſunt fideicommiſſo grauari, maximè concurrentibus coniecturis, deciſ. 328. num. 20. & ſeqq. Taia.

Filij in conditione poſiti dicuntur vocati, ſi teſtator grauauit eorum parentes, & deſcendentes, ſi ſine filijs deceſſerint, dec. 328. numer. 26. Taia.

Filij poſiti in conditione ex Statuto Vrbis dicuntur diſpoſitiuè vocati, deciſ. 79. num. 4. Calataiu.

Filij poſiti in conditione, ſi ſunt vocati certum eſt, quod poſſunt fideicommiſſo grauari, dec. 328. num. 20. & 23. Taia.

Filij licet ex voluntate donantis vocati, hoc tamen intelligitur, cum qualitate hæreditaria, non vti filij, deciſ. 311. num. 6. & 7. Albergato.

Filij in conditione poſiti, an ſint vocati, vel non vocati, qualis ſit verior opinio, d. 328. num. 15. & ſeqq. Taia.

Filij in conditione poſiti non comprehenduntur in reciproca, conſtituta inter primos hæredes, dec. 140. num. 11. Emer.

Filij in conditione poſiti non dicuntur vocati ex coniecturis, deficientibus tractu temporis,

tis, digreſſu ad plures gradus ſubſtitutionũ, & conſeruatione agnationis; decil. 328. numer. 11. Taia.

Filij in conditione poſiti, vt inter tranſuerſales dicantur vocati, requiruntur coniecturæ admodum fortes, & concludentes, dec. 287. num. 3. Emer.

Filij in conditione poſiti, ſi agitur de deſcendentibus teſtatoris, leuioribus coniecturis cenſentur vocati, dec. 97. num. 11. Emer.

Filij in conditione poſiti vt dicantur ex coniecturis vocati, ſi agitur de deſcendentibus teſtatoris, leuiores coniecturæ ſufficiunt, deciſ. 268. num. 7. Emer.

Filiorum natorum, & naſciturorum vocatio quatenus comprehendat nepotes, & alios deſcendentes, deciſ. 20. numer. 28. Albergato.

Filiorum legitimorum, & naturalium appellatione veniunt, etiam naturales legitimati per reſcriptum Principis, deciſ. 42. num. 15. Emerix.

Filiorum, & deſcendentium appellatione veniunt etiam fœminæ, deciſ. 122. nu. 2. & 7. Emerix.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes, & multo minus pronepotes, deciſ. 199. nu. 11. Emerix.

Filiorum appellatione veniunt etiam fœminæ, dec. 188. num. 7. Taia.

Filiorum maſculorum appellatione veniunt etiam maſculi ex fœminis; vbi teſtator, nec habuit rationem conſeruandi agnationem, nec de concurſu maſculorum tractatur, deciſ. 199. num. 5. Emer.

Filiorum appellatione non veniunt nepotes, ſi Teſtator vocauit primo loco filias, poſtea verò eorum liberos, deciſ. 199. numer. 15. Emerix.

Filios fratris ſi vocauit, aut in conditione poſuit teſtator carens filijs, illos pro filijs dicitur habuiſſe, dec. 328. num. 16. Taia.

Filios primi gradus teſtatorem non ſolum voraſſe dicitur, ſed etiam alios deſcendentes, ſi plures ſubſtitutiones fecit vſque ad vltimũ eorum, dec. 199. num. 4 Emer.

Filiis vocatis cum expreſſione nominis eorum patris, non poſſunt venire nepotes, deciſ. 199. num. 16. Emer.

Filijs incæſtuoſis, & ſpurijs, quamuis excluſis ab hæreditate patris, tamen de æquitate canonica eiſdem alimenta reſeruantur, d. 315. num. 2. Emer.

Sine Filijs decedere non dicitur, qui obiit cum vno, vel vnica filia, deciſ. 238. numer. 3. Taia.

FINIS.

Finis, & medium debent eſſe de ratione principij, dec. 433. num. 8. Rond.

ad Finem vnum, quæ facta ſunt, non trahuntur ad alium, deciſ. 202. numer. 16. Albergato.

FINES. *Vide etiam in verſ.* Confines.

intra FINES exiſtere bona, vel caſtra aliud eſt, aliud verò eſſe iuxta fines, deciſ. 100. nu. 15. Taia.

FLORENT. 1500. redacti ad pecuniam conſtituunt ſcuta 937. 50. deciſ. 134. numer. 7. Vareſio.

FLVMEN Tiberis *videin verſ.* Inundatio.

FOEMINA.

Vide etiam in verſ. Excluſio, Mulier, Vocatio, Vxor.

Fœmina proximior ſi ſubſtitutos non excludebat, minus illos excludere debet fœmina remotior, dec. 232. num. 15. Matth.

Fœmina ad fideicommiſſum vocata poſt maſculos legitimos, & naturales, non admittitur donec adſint filij legitimi, deſcendentes à filio naturali legitimato, deciſ. 173. nu. 13. Calatatu.

Fœmina dicitur principium lineæ fœmininæ, quod etiam attenditur in materia emphyteutica, dec. 60. num. 8 Rond.

Fœminæ veniunt appellatione filiorum, & deſcendentium, quoties nec ſtatutum, nec voluntas Teſtatoris repugnet, deciſ. 122. nu. 2. & 7. Emerix.

Fœminæ quando venire poſſint in parte conditionali, ſi à diſpoſitiue reperiantur excluſæ, deciſ. 212. num. 22. & num. anteced. & ſeqq. Matth.

Fœminæ in fideicommiſſo non comprehenſæ, vel ad illud ſolum conditionaliter admiſſæ non recipiunt vocationem ex tranſactione facta inter vocatos, deciſ. 218. numer. 23. Rond.

Fœminæ veniunt appellatione poſterorum, & ſucceſſorum, deciſ. 213. num. 21. ſed limita, vt num. ſeqq. Rond.

Fœminæ in conceſſione emphyteuſis, vel locationis ſi non excluduntur ex natura contractus, ſaltem remanent excluſæ in vim pacti, dec. 66. num. 13. Rond.

Fœminæ, & deſcendentes ex eis non poſſunt ad fideicommiſſum venire, deficientibus maſculis ſi teſtator reſtrinxit vocationem ad maſculos ex maſculis, deciſ. 410. num. 33. & 34. Florex.

Fœminæ agnatæ donec viuunt agnationem conſeruant, quod ſecus eſt in earum filijs, dec. 410. num. 47. Florex.

Fœminæ vocatæ poſt maſculos non admittuntur, donec extet aliquis ex maſculis, deciſ. 218. num. 8. & ſeqq. plurib. Rond.

Fœminæ nõ comprehenduntur in parte conditionali, quæ ſolum refertur ad maſculos ſupra expreſſos, deciſ. 232. numer. 13. Matthæio.

Fœminæ non excluſæ à fideicommiſſo facto in teſtamento, non cenſentur excluſæ per codicillos poſtea à Teſtatore ordinato, deciſ. 80. num. 26. Alberg.

Fœminæ ſunt incapaces ad conſeruandam agnationem, dec. 122. num. 5. Emer.

Fœminæ, & deſcendentes ex eis non veniunt ſub nomine Poſterorum, & Deſcendentium, ſtante contemplatione agnationis, dec. 410. num. 24. & 44. & ſeq. Florex.

Fœminæ quatenus admittantur in defectum maſculorum, etiam vbi fuit habita ratio conſeruationis agnationis, d. 410. n. 45. Flor.

Fœminæ ex quibus dicantur totaliter à fideicommisso excluſæ, deciſ. 232. nu. 1. & ſeqq. per totam Matth.

Fœminæ non veniunt in fideicommisso facto fauore hæredum, ſi fuerit habita ratio conſeruationis agnationis, deciſ. 252. numer. 3. Matthæio.

Fœmina lineam fœmininam conſtituit, cuius illa dicitur eſſe principium, dec. 189. nu. 10. Rond.

Fœminæ non dicuntur vocatæ, ſi in defectum maſculorum, non ipſæ, ſed earum filij ſubſtituti ſint, dec. 432. num. 30. Matth.

Fœminæ numquam dicuntur ad fideicommiſſum maſculinum vocatæ, ſi de eis nullamentio facta ſit, & in defectum maſculorum fuerint vocati baſtardi, & demum loca pia ſubſtituta ſint, dec. 410. num. 35. Florex.

Fœminæ, & eorum filij agnationem non conſeruant, dec. 68. num. 15. Calat.

Fœminæ vocatæ poſt maſculos intelliguntur diſcretiuè in ſua quaque linea, abſque eo, quod de vna fiat tranſitus ad aliam, dec. 20. num. 25. Alberg.

Fœminæ non cenſentur excluſæ ab altero ex fideicommiſſis, in quo eas Teſtator non expreſſit, licèt in caſum delicti fuerint appoſita verba, quæ eas comprehendere videantur, dec. 80. num. 21. Alberg.

Fœminæ vocatæ poſt maſculos non poſſunt admitti in aliqua portione, donec ſuperſtes ſit vnus ex maſculis, deciſ. 28. num. 4. Albergato.

Fœminæ ſemper excluſæ, nec aliquo modo ad fideicommiſſum admiſſæ, ad illud aſpirare non poſſunt, deciſ. 232. numer. 5. Matthæio.

Fœminæ, quod non præſentauerint in iurepatronatus hæreditario, nihil facit, vbi adeſt ſtatutum excluſiuum fœminarum, dec. 181. num. 14. Rond.

Fœminæ veniunt appellatione lineæ, quando non apparet de contraria voluntate diſponentis, dec. 80. num. 2. & 12. Alberg.

Fœminæ ex Statuto Nouarię ſtantibus maſculis, remanent à ſucceſſione excluſæ, dec. 82. num. 8. Rond.

Fœminæ à Statuto excluſæ licet non ſumant partem, faciunt tamen partem ad augendam legitimam maſculorum, deciſ. 11. num. 8. Rond.

Fœminarum vocatio, quia dicitur collectiua ſemper intelligitur facta ordine ſucceſſiuo, dec. 24. num. 4. & 5. Paul.

Fœminarum excluſio à Teſtatore facta in vna linea, non ideo infert illas etiam in alia linea fuiſſe excluſas, deciſ. 122. numer. 3. & ſeqq. Emer.

Fœminarum pro excluſione non attenditur ſtatutum excluſiuum ipſarum, ſi illud non loquitur de ſucceſſione, de qua agitur, deciſ. 122. num. 6. Emer.

Fœminas ſi Teſtator poſt obitum maſculorũ vocare voluiſſet vtique expreſſiſſet ſicuti vocauit alios, dec. 410. num. 36. Florex.

Fœminas vocare, & velle, quod bona conſeruentur in maſculis implicant inter ſe, dec. 410. num. 23. Florex.

Fœminas, quas Teſtator in vno caſu excluſit, etiam in altero caſu excluſiſſet, ſi voluiſſet, dec. 122. num. 8. Emer.

FOENERATORES, tam de iure ciuili, quam canonico, etiam ob immoderatas vſuras, non excluduntur à conſequutione ſortis, deciſ. 369. num. 93. & num. anteced. & ſeqq. Matthæio.

FOENERATOR *vid. etiam in verſ.* Fœnus, Vſura, Nauticum.

FOLIA alba ſolent Notarij actuarij in eorum libris relinquere, & quare, deciſ. 186. nu. 19. & 20. Alberg.

FONS BAPTISMALIS, ET OLEVM SANCTVM exiſtens in Eccleſia, & toti Ciuitati deſeruiens illius Cathedralitatem concludunt, deciſ. 196. numer. 34. Albergato.

FONS BAPTISMALIS *Vide etiam in verſ.* Oleum Sanctum.

FORENSIS.

Forenſis in ijs, quæ à negligentia, vel mora debitoris procedunt ligatur Statutis loci, in quo litigat, dec. 164. num. 12. Taia.

Forenſis vocatus in Vrbe ad litigandum non comprehenditur ſub Statuto *de præſcript. 16. annorum*, dec. 92. num. 2. & 16. Taia.

Forenſis non ligatur Statutis, dec. 164. nu. 10. Taia.

Forenſis ſeruat legem fori, vbi litigat, dec. 164. num. 5. Taia.

Forenſis ſeruat Statuta loci vbi, & in quo contrahit, vel quaſi contrahit, dec. 164. num. 6. Taia.

Forenſibus ſi bona ſunt conceſſa, & concedantur paſſim, non attenditur prohibitio illa alienandi in forenſes, dec. 71. num. 31. Paſſaluccio.

FORMA.

Vide etiam in verſ. Solemnitas.

Forma reſpiciens modum, & ordinem perficiendi actum, non adimpletur per æquipollens, dec. 21. num. 20. Taia.

Forma, licèt in minimo ſeruata non ſit, deſtruit actum in totum, propter individuitatem illius, dec. 338. num. 4. Otal.

Forma certa ſi fuit appoſita vnioni, illa debet omnino ſeruari, dec. 364. num. 12. Taia.

Forma ſub pœna nullitatis demandata, ſi fuit omiſſa contractus remanet nullus, dec. 153. num. 4. Emer.

Forma adimpleri debet in modo præfixo, & quemcumque alium modum, etiam à iure admiſſum, aut æquipollentem excludit, deciſ. 21. num. 5. Taia.

Forma ad certum effectum præſcripta quatenus ſeruari debeat, & ſeruata ſuffragetur, dec. 327. num. 21. Rond.

Forma ſi ob impoſſibilitatem obſeruari non poſſit, recurrendum eſt ad ſuperiorem, vel pro moderatione, vel commutatione illius, dec. 153. num. 7. Emer.

Forma ſtipulationis ſeruanda eſt, qualiſcumque fuerit contractus, dec. 66. nu. 18. Rond.

FORAM. ſi quis ſortitur quoad iudicium, ita etiam illius Statutis ligatur, dec. 164. nu. 17. Taia.

FORUS *vide etiam in verſ.* Iudicium.

in FOVEAM quam fecit ſæpe quis incidit, ac etiam in Scyllam, cupiens euitare Charybdim, dec. 7. num. 8. Taia.

FRANCHITIA nihil aliud eſt, quam exemptio à ſolutione gabellæ, deciſ. 33. num. 9. & 10. Calat.

FRATER.

Vide etiam in verſ. Soror.

Frater litigans cum fratre habet legitimam cauſam diuertendi à domo, & menſa fratris, & petendi alimenta extra illam, deciſ. 241. num. 21. Matth.

Frater ex iuris præcepto, ceſſante etiam quacumque obligatione illi per patrem, vel alios iniuncta, tenetur alere fratrem, dec. 241. num. 24. Matth.

Frater adminiſtrans bona communia, poteſt etiam communem ſolutionem recipere, deciſ. 224. num. 5. Alberg.

Frater tenetur alere alium fratrem pauperem, deciſ. 241. num. 3. & 24. Matth.

Frater quatenus bona fratris iure familiaritatis, non autem iure proprio adminiſtraſſe dicatur, dec. 241. num. 6. Matth.

Frater licet contraxerit nomine proprio, & nomine fratrum, etiam ſine illis poteſt ipſe contractum diſſoluere, deciſ. 224. num. 1. & per tot. Alberg.

Frater ſi non tenebatur dotare, & dotauit, dicitur explere voluiſſe obligationem ſuorum maiorum, non autem propriam inducere, dec. 45. num. 13. Taia.

Fratres potius malunt extraneum plus ſe habere de hæreditate paterna, quam alij fratres, licet illud minimum ſit, deciſ. 341. num. 7. Beuilaqua.

Fratres de iure ſuccedunt fratri ab inteſtato defuncto, dec. 190. num. 4. Alberg.

inter Fratres propter inæqualitatem oritur inuidia, & diſcordia, deciſ. 341. numer. 6. Beuilaqua.

Fratrum nomen ex ſua propria ſignificatione non comprehendit ſorores, ſed ſolum ex extenſiua interpretatione iuris, deciſ. 359. numer. 13. Emer.

Fratrum appellatione etiam ſorores continentur, dec. 359. num. 6. & num. ſeqq. Emer.

FRAVS.

Vide etiam in verſ. Barattaria, Deceptio, Dolus, Simulatio.

Fraus de facili committi poteſt mediante ſolutione facta per ſimplicem ordinem, licet Sacro Monti Pietatis directum, & quare, d. 337. num. 10. Otalor.

Fraus ſtatuto fieri non debet, deciſ. 19. nu. 27. Alberg.

Fraus omnis ceſſat in contractu pupilli ſi mater, & patruus interuenerunt in illo, d. 250. num. 8. Alberg.

Fraus quatenus poſſit ab hæredc allegari, d. 55. num. 10. Taia.

Fraudis, & doli pro excluſione ſemper faciunda eſt interpretatio, deciſ. 176. num. 9. Rondinino.

Fraudibus modis omnibus obuiandum eſt, & tollenda omnis occaſio ſupplantandi, d. 373. num. 2. Matth.

Fraudibus nimis aperta eſſet via, ſi minores, & mulieres, quæ prohibentur contrahere, ſub palliato conſcientiæ prætextu confiteri permitterentur, deciſ. 346. numer. 24. Albergato.

FRIDERICVS IMPERATOR.

Fridericus Imperator fuit à Papa Innocentio Quarto Imperio priuatus, deciſ. 172. nu. 14. Taia.

Fridericus Imperator à Monaſterio Caſinenſi exegit quoddam ſubſidium, ſicuti ab aliis Cathedralibus Regni, deciſ. 407. numer. 39. Alberg.

FRVCTVS.

Vide etiam in verſ. Annua præſtatio, Penſio, Vendere, Vſuræ.

Fructus decurrendos bonorum ſibi aſſignatorum ſi quis ſuo creditori ceſſit, perneceſſe conuincit bona non ad tempus, ſed perpetuo inſolutum recepiſſe, deciſ. 85. nuqi. 23. Albergato.

Fructus ſolum dicuntur illi, qui ſuperſunt deductis oneribus, & expenſis, deciſ. 375. numer. 24. Rondinino, & dec. 379. numer. 17. Taia.

Fructus annuæ præſtationis etiam ante motam litem debentur ab ea die, quo fuit ceſſatum in ſolutione eorum, dec. 312. num. 6. & ſeq. Emerix.

Fructus annuæ præſtationis debentur tamquã ſors, etiam ſine vlla interpellatione, dec. 312. num. 7. Emer.

Fructus aliud eſt ex annua præſtatione deberi, aliud verò ex altera re fructifera, ad effectum computandi tempus, à quo illi currere debeant, dec. 312. num. 8. Emer.

Fructus merè ciuiles dicti cenſent, & ideò ſunt diuidendi pro rata temporis, dec. 178. num. 5. Calat.

Fructus donec conſtet cui, & pro qua quantitate debeantur, veniunt deponendi, dec. 178. num. 6. Calat.

Fructus vti principaliter dicuntur debiti, non autem tamquam acceſſorij, ſi partes ſuper illis ſolum ius habebant non autem ſuper bonis, dec. 412. num. 12. & 13. Guax.

Fructus bonorum ſtabilium taxantur ad rationem ſcutorum quinque pro centenario, deciſ. 384. num. 3. Emer.

Fructus computantur in Trebellianicam, deciſ 142. num. 12. Calat.

Fructus, damna, & expenſæ prouenientia ab aſſignatione bonorum creditori facta, non dicuntur acceſſoria, nec ſequuntur naturam crediti principalis, pro quo illorum aſſignatio facta eſt, dec. 381. num. 11. Rond.

Fructus, ſeu Prouentus Eccleſiæ in bonis præbendæ concuſatis, quatenus poſſint ad quantis-

tatem reduci, prout à longissimo tempore servatum est in Ecclesiis S. Baudilij Dioecesis Barchinonensis, dec 364.num.4.Taia.

Fructus incerti Ecclesiae, tam ex depositionibus testium, quam ex iudicantis arbitrio, possunt ad aliquam certitudinem reduci, dec.373. num.3.& seqq.Rond.

Fructus incerti computantur ad augendos redditus beneficij, quoties pensio reseruata est super certis,& incertis, dec.233.num.5,& 6. Rondinino.

Fructus, seu domorum pensiones alicui assignatae, donec ille de aliquo credito fuerit satisfactus, eo satisfacto ad assignantem, non autem ad assignatarium spectant, decis. 265. num.11.Alberg.

Fructus stipulari possunt pro dote illius augumento, eiusdemque legato, dec.260. nu.22. Paluccio.

Fructus scienter percipiens, qui inuestiri, vel multiplicari debuerant, ad fructus inuestimenti, & multiplici remanet obligatus, decis.207.num.18.Paul.

Amplia, quia tenetur etiam ad fructus fructuum num.19.ibid.

Fructus vti accessorij ad sortem illius naturam sequuntur, dec.104.num.11.Emer.

Fructus prouenientes ex pretio rei fructiferae iuste deberi dicuntur, dec.302.num.2.& seq. Paul.

Fructus licitè petuntur, & debentur ratione damnorum, & interesse, dec. 302. num. 8. Paul.

Fructus ex credito pecuniario non debentur, sine labe vsurae, & quidquid fuit solutum cadere debet in sortem, dec.260.nu.2. & 23. Paul.

Fructus, qui debiti non probantur, ad augendum, & sustinendum cessionem computari non possunt ad beneficium cedentis, decis.263.num.13. Paul.

Fructus incerti quando computari debent in materia reseruationis pensionis, intelliguntur de iis, qui quandam habent certitudinem, dec.379.num.3.Taia.

Fructus percepti ante confectionem inuentarij, stante praecepto illud certo tempore conficiendi, ita restituendi sunt, si probatur exinde damnum haereditati contigisse, d. 327. num.19.Rond.

Fructus sine labe vsurae possunt per viam transactionis in contractum deduci, 260.num.4. Paluccio.

Fructus si non petuntur ex sola mora, sumunt hypothecam à die celebrati contractus, alias secus, decis. 261. num. 8. & seqq. Taia.

Fructus colligere dicitur ille, qui eos vendit, dec.309.num 4. Alberg.

Fructus promissi intuitu retardatae solutionis sortis, sunt vsurarij, decis. 260, num.7, Paluccio.

Fructus in transactione promissi dicuntur correspectiuè ad ratam remissam, non autem ad retardatam solutionem sortis, dec. 260. num.8.Paul.

Fructus in transactione promissi eo magis de- [illegible]

bentur, si debebantur ex credito, ex quo adhuc illi consequi poterant, decis. 260. nu. 9. Paluccio.

Fructus debentur ex legato pio, maxime haerede constituto in mora, decis. 260. num.10. Paluccio.

Fructus debentur pro legato facto filio pro omni, & toto eo, quod ab haereditate patris praetendere posset, decis. 260. num. 11.Paul.

Fructus legitimae debentur etiam, quod illa sit in pecunia numerata relicta, decis. 260. num.12.Paul.

Fructus pro legato dotis, & illius augumenti de iure debentur, dec.260.numer.13.& seqq. Paluccio.

Fructus à die motae litis restituuntur, siue anticipatè, siuè posticipatè fuerint exacti, & quomodo, dec.178.num.4.Calat.

Fructus à die motae litis sunt restituendi, siue naturales, siue industriales sint, decis. 178. num.7.Calat.

Fructus debentur à die reproductae citationis, seù monitorij, dec.178.num.2.Calat.

Fructus secundum iuris dispositionem debentur à die motae litis, dec.204. nu.10.Emer.

Fructus à die motae litis deberi, in dubium reuocari non potest, dec.312.num.1.Emer.

Fructus in iudicio manutentionis veniunt à die, quo quis in illorum perceptione turbatus est, vsque ad diem recuperatae possessionis, dec.312.num.4.Emer.

Fructus in iudicio manutentionis non considerantur à die motae litis, sed à die petitionis illius, dec.412.num.11.Guar.

Fructus si non debentur vti accessorij ad rem, sed vti principaliter tamquam sors, etiam in iudicio manutentionis debentur à die motae litis, dec.412.num.12.& 13.Guar.

Fructus restitui debent à die introductionis iudicij, in quo possessores succubuerunt, non autem antea, dec.111.num.2.Calat.

Fructus qualiter debeantur in iudicio immissionis ante quam fuit opus rescindere transactionem eidem immissioni resistentem, dec.111.num.12.Calat.

Fructus à die motae litis super rescissione transactionis, an soluere debeat possessor, qui etiam alio titulo possidebat, dec.111. nu.13. Calataiu.

Fructus veniunt in iudicio purgationis attentatorum, dec. 412.num.5.& 14. Guar.

Fructus suos facit ille in quo potest applicari dominium, dec 16.nu.18.Alber.

Fructus quatenus suos faciat haeres, creditor defuncti, qui à principio per imaginariam solutionem sibi persoluit, & postea à iudice petiit assignationem bonorum, dec.10.numer.10.Alberg.

Fructus suos facit creditor, cui à iure bona assignata sunt, dec.202 num.11.Alberg.

Fructus beneficij prouiso Apostolico, & respectiuè subrogato debentur, dec.289.nu.5. 6. 10. & 11. & per totam, Marth.

Fructus incerti beneficij, distinguuntur à certis, & quales aequè vni, ac alteri sint, d.375. num.20.& 22.Rond.

Fru-

Fructus beneficij debiti poſt proviſiones amborum collitigantium omnes debentur ſubrogato in iuribus, & poſſeſſione defuncti, dec. 289. numer. 3. 10. & 11. cum ſeqq. Matthæio.

Fructus beneficij quatenus potius ſpectent ad Capitulum, vel ad ſubrogatum à Papa, d. 289 num. 11. Alberg.

Fructus cenſus extincti, mediante diſdicta, non amplius debentur, quamuis adhuc ille translatus ſit quia verè remanet extinctus, deciſ. 322. num. 12. Rond.

Fructus ex cenſu reſoluto, non debentur, deciſ. 336. nu. 1. Carp.

Fructus cenſus vt debeantur ratione damnorum, & intereſſe, quamuis ille ob anteriorem hypothecam reſolutus ſit. dec. 336. n. 2. Carp.

Requiritur ignorantia creditoris eiuſdem hypotheca, & reſolutionis illius, ibid. & num. 5. cum ſeqq.

Fructus cenſus, ſuper quo aliquis fuit immiſſus, data exigibilitate debitoris, ſemper præſumuntur exacti, deciſ. 117. nu. 7. & 8. & dec. 134. n. 9. Rond.

Fructus cenſus ſemper præſumuntur exacti ab exiſtenti in quaſi poſſeſſione illos exigendi, deciſ. 134. numer. 5. Rond.

Fructus ſocietatis officij etiam non renouatæ debentur ex reſeruatione decreti in ſequelam dominij, ex d. reſeruatione reſultantis, dec. 411. num. 26. Florex.

Fructus Societatis officij debentur etiam ad fauorem hæredis, ſi in inſtrumento adſit reſeruatio decreti ad fauorem defuncti, d. 411. numer. 26. & 27. Florex.

Fructus augumenti dotis non ſoluti, debentur tam ex diſpoſitione iuris communis, quam ex ſtatuto illos perſoluere mandante, d. 350. nu. 1. Alberg.

Fructus dotis poſt conuentionem illos licet temporaliter ad minorem ſummam reducentem in eadem ſumma etiam indiſtinctè taxati ſunt, deciſ. 350. num. 2. Alberg. 10.

Fructus dotales poſt mortem vxoris non amplius debentur, dec. 214. nu. 9. Tain.

Fructus dotis viduæ debentur tantummodo poſt iudicialem interpellationem, dec. 214 num. 10. Tain.

Fructus dotis ex Statuto Viterbij debentur viduæ ad rationem ſeptem cum dimidio etiam nulla præcedēte interpellatione, d. 261. nu. 4. Tain.

Fructus dotis poſt interpellationem factam à Vidua debentur etiam ſi illa poſtea tranſiegit ad ſecundas nuptias, deciſ. 74. numer. 3. Calat.

Fructus dotis debitæ poſt interpellationem factam à Vidua ea defuncta etiam illius hæredibus debentur, deciſ. 5. numer. 6. Calat.

Fructus dotis mulieri debiti aliud eſt quod debeantur iure actionis, aliud verò ſi ſolo Iudicis officio, deciſ. 5. nu. 10. Calat.

Fructus dotis inueſtiendæ debentur, quamuis de tempore ſolutionis inueſtimentum non eſſet, dec. 108. nu. 12. Calat.

Fructus dotales non cenſentur à viro remiſſi ex eo quod illi petiti non ſint, & dos fuerit integrè perſoluta, quoties adſunt filij, deciſ. 108. num. 13. Calat.

Fructus dotales, vt cenſeantur à viro remiſſi non ſufficit illum eos in aſſequutione dotis ſibi nullatenus præſeruaſſe, dec. 108. nu. 14. Calat.

Fructus dotis conſiſtentis in pecunia, ſine mora conferendi non ſunt, dec. 301. num. 7. Emer.

Fructus dotis, quæ etiam viuente patre aſſumpſit naturam legitimæ, debentur ab ipſa die conſtitutionis illius, quod quatenus procedat, dec. 344 num. 12. Calat.

Fructus dotis non reſtitutæ ſemper debentur binubæ, quæ interpellauit hæredes primi viri, ſiue ex ſtatuto, ſiue ratione intereſſe, damni emergentis, deciſ. 184. numer. 21. Emer.

Fructus dotis viduæ deberi cum hypotheca à die contracti matrimonij plerumque DD. tenuere, dec. 261. numer. 7. Tain.

Fructus dotales poſt obitum matris non amplius currunt, nec filijs debentur, dec. 294. num. 10. Emer.

Fructus dotis debentur binubæ ab hæredibus primi viri poſt interpellationem ſecutam, dec. 184. num. 13. Emer.

Fructus dotales debentur viro ſubſtentanti onera matrimonij, etiam non facta aliqua interpellatione; dec. 108. nu. 7. Calat.

Fructus dotales debentur ex dote quamuis incertis pagnis promiſſæ, deciſ. 108. num. 8. Calat.

Fructus dotales quatenus ſine interpellatione debeantur, ſi dos erat inueſtienda pro fundo dotali mulieris, deciſ. 108. nu. 9. & ſeqq. Calat.

Fructus dotis ex Statuto Vrbis non debentur viduæ ex priuilegio perſonali, ſed reali eiuſdem dotis, dec. 74. nu. 5. Calat.

Fructus dotis ex Statuto Vrbis *lib. 1. cap.* 137. debentur viduæ poſt interpellationem factam hæredibus viri, vſque ad tempus quo illi eadem dos reſtituta fuerit, deciſ. 301. num. 1. Emer.

Fructus dotis ex Statuto Vrbis debebantur olim ad rationem ſcutorum ſeptem cum dimidio pro centenario, dec. 184. numer. 1. Emer.

Fructus dotis non reſtitutæ non conceduntur intuitu perſonæ, ſed ex ſpeciali priuilegio eiuſdem dotis, dec. 5. num. 5. Calat.

Fructus non reſtitutæ dotis quam habeant hypothecam, an à die matrimonij, obitus viri, vel interpellationis non eſt conſtans DD. ſententia, dec. 261. n. 6. Tain.

Fructus non reſtitutæ dotis plerumque petuntur à Vidua, dec. 184. nu. 5. Emer.

Fructus non reſtitutæ dotis ſine interpellatione non debentur, ſecus verò ſi interpellatio concurrit, & indigentia mulieris, dec. 184. nu. 29. Emer.

Fructus non reſtituta dotis eo magis debentur binubæ, ſi mandata relaxata ſunt, & hæredes primi viri illorum debitum agnouerunt, dec. 184. nu. 10. Emer.

Fructuum dotis in materia Doctores, & deciſiones plures declarantur, dec. 184. num. 19. Emer.

Fructuum, & valoris beneficij probatio ea magis rigoroſa eſt, quæ ex integro decennio deſumitur, dec. 275. nu. 11. Rond.

Fructuum ad reſtitutionem condemnari non poteſt, qui nullam habuit notitiam, ſe eſſe debitorem illorum, deciſ. 149. numer. 3. Taia.

Fructuum condemnatio fieri non debet pro iudicio quod non fuit proſequutum, ſed eo relicto aliud eſt introductum, dec. 111. n. 1. Calat.

Fructuum perceptio probatur ex notula ipſius creditoris immiſſi, deciſ. 334. numer. 9. Vareſ.

Fructuum quantitas in annis calamitoſis, puta tempore belli, non infert ad fructus aliorum annorum, dec. 342. nu. 13. Beuil.

Fructuum probatio non reſultat minori tempore, quam decennij, deciſ. 342. numer. 14. Beuil.

Fructuum probatio pro ſubſtinenda, vel annullanda penſione in reſignatione reſeruata, fieri debet per quinque annos ante, & quinque poſtea reiterationi eiuſdem penſionis, dec. 342. nu. 15. Beuil.

à Fructuum doloſa reſtitutione excuſat quælibet cauſa, & opinio, etiam fatua, dec. 176. num. 12. Rond.

Fructibus debitis in manutentionis iudicio, quatenus examinari debeat, vel non, quo tempore ſit petita manutentio, deciſ. 312. nu. 5. Emer.

in Fructu quidquam remanere dici nequit, ſi cognoſci non poteſt, quid importent onera, ac etiam expenſæ, deciſ. 375. nu. 25. Rond.

pro Fructibus dotis non competit actio mulieri, ſed viro, qui ſi non interpellauit hæredes primi mariti illos conſequi non poteſt, deciſ. 184. num. 14. Emer.

ex Fructibus locorum montium detrahenda ſunt regalia dari ſolita, deciſ. 178. num. 8. Calat.

FRVMENTVM, vel alia ſegetes, an debeant ab affectuariis traduci ad Vrbem cum animalibus exiſtentibus in bonis locatis, dec. 299 n. 12. Taia.

FVMVS.

Fumus materiæ articulatæ ex ſcripturis, & teſtium depoſitionibus reſultat, deciſ. 280. num. 4. Paul.

Fumus materiæ articulatæ ex ſolis atteſtationibus probatur, deciſ. 123. nu. 5. Alberg.

Fumus materiæ articulatæ reſultat ex pluribus inſtrumentis, quæ pro eo adducuntur, dec. 176. nu. 4. Matth.

FVNDACVS, *Vide in verſ.* Negotium.

FVNDATIO

Fundario alicuius beneficij pro ſolis maſculis, non infert aliud ſimile beneficium tantummodo maſculis fuiſſe reſeruatum, deciſ. 52. num. 11. Rond.

Fundationis Beneficium ſi deficit inſtrumentum, tunc ad dignoſcendum qualitatem illius, an fuerit Sacerdotalis, vel non attenditur obſeruantia, deciſ. 354. n. 4. Calat.

FVNDVS.

Vide etiam in verſ. Diuerſitas.

Fundus cenſitus præſumitur ſufficiens ad ſubſtentationem annui redditus, pro quo cenſus fuit impoſitus, dec. 294. nu. 9. Emer.

Fundus dotalis in præiudicium vxoris alienari non poteſt, deciſ. 68. nu. 21. Calat.

Fundus dotalis improprius ſolam ſpeciem hyporhecam importat pro potiori cautela, & ſecuritate mulieris, deciſ. 392. numer. 4. Emer.

Fundus dotalis remanet libet, ſtante ſatisfactione vxoris, ex retentione bonorum viri, vel aliunde reportata, deciſ. 86. num. 10. Taia.

Fundus dotalis alienari non poteſt, nec etiam cum conſenſu vxoris, dec. 214. nu. 1. Tait.

Fundus dotalis probari debet alienans, ad hoc, vt factus ſit locus reſtitutioni dotis in pecunia, deciſ. 352. n. 12. Alberg.

Fundorum, domorumque nomina noſtra deſtinatione non autem à natura conſtituuntur, deciſ. 366. num. 9. Taia.

FVNERALIA.

Vide etiam in verſ. Mortuaria, Incerta.

Funeralia, & ſimilia, dicuntur omnino incerta, deciſ. 379. num. 2. Taia.

Funeralia oblationes, & ſimilia, quæ ſunt penitus incerta, neque pro determinata ſumma locantur, pro certis haberi non poſſunt, dec. 375. nu. 21. Rond.

FVRORIS mentio ſine mentione mortis, non efficit ſubſtitutionem exemplarem, dec. 190. nu. 7. Alberg.

G

GABELLA.

Gabella, ſeu Laudemium quatenus debeatur ex ſecundo contractu celebrato, vel non celebrato in exequutionem primi, vel potius alterius, deciſ. 163. nu. 28. & ſeqq. Alberg.

Gabella, & Laudemium ſunt onera conſequtiua, & ſequelæ contractus, deciſ. 163. n. 31. Alberg.

Gabbellæ, & exemptiones nuncupantur Franchitia, deciſ. 13. numer. 9. & 10. Calat.

Eminentiſs. GASTALDVS integerrimus, & præſtantiſſimus Iudex nuncupatur, dec. 16. numer. 10. Alberg.

GEMINATIO.

Vide etiam in verſ. Repertio.

Geminatio, & repetitio verborum exiſtit voluntatem, & intentionem teſtatoris demonſtrat, deciſ. 226. num. 6. & 7. Paul.

GEMMAE.

Vide etiam in verſ. Iocalia, Mobilia, Torques.

Gemmæ in Inuentario qualiter deſcribendæ ſint, dec.382. n.9. Emer.
Gemmarum ſubtractio in muliere præſertim nobili debet concludenter probari, decif.73 numer.2. Calat. *Et vid. etiam in verſ.* Exceptio.
GENERICA promiſſio, & non limitata nullã lam parit obligationem, dec.19. nu. 10. 19. & 20. Alberg.

GENERALIS.

Generalis, & indefinita loquutio generaliter eſt intelligenda, dec.251. numer. 16. & 24. Paul.uc.
Generalis derogatio non ſufficit, vbi ſpeciali derogatione opus eſt, dec. 148. numer. 22. Alberg.
Generalis ſententia exequutorialis declaratur à deciſionibus in cauſa factis, dec.262.n.24. Alberg.

GENERALITAS.

Generalitas præcedentis Rubricæ Statuti reſtringitur ad perſonas ſubſequenter expreſſas dec.68. n.19. Calat.
Generalitati repugnat limitatio, quia lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, dec.144.nu.6. Paul.

GENERATIO.

Vide etiam in verſ. Emphyteuſis.
Generatio emphyteuſis incipere debet à filiis, quotics incipiendo à nepotibus,non ad tertiam, ſed quartam generationem facta foret, dec.66. nu.5. Rond.
Generatio emphyteuſis expreſsim conuenta, quod incipere debeat à filiis, non poteſt ſumere initium à nepotibus, dec. 189. nu. & ſeqq.Rond.
Generatio emphyteuſis, à quibus perſonis incipiat, deciſ. 66. num. 1. & per totam. Rond.
GENVS ſubalternum ſimpliciter in promiſſione expreſſum ſine vlla determinatione ſpeciei non obligat, dec. 19. numer. 8. Alberg.
GERMANIA etiam hodiè ſeruat Conſtitutionem Benedicti XII. ſuper reſeruatione beneficiorum promoti ad Epiſcopatum, deciſ.385. num. 7. Rond.

S. GERMANI OPPIDVM, SEV CIVITAS.

S.Germanus non aderat de tempore deſtructionis factæ à Longobardis anno 589. de Monaſterio Caſinenſi, quia fuit ædificatum à Bertario de anno 720. dec.404. num. 16. Alberg. & deciſ.407. numer.13. eod.
S. Germanus olim Oppidum,ab antiquiſſimo tempore Ciuitas nuncupata eſt, dec. 196. num.21.Alberg.
S.Germani Oppidum propriè Caſinum nouũ appellatur, dec.196. nu.14. Alberg.
S. Germani Eccleſia, & Capitulum per inſtrumentum publicum declararunt ſe eſſe ſubiecta Eccleſiæ, & Monaſterio Caſinenſi,dec. 407. nu.34. Alberg.
S. Germani Eccleſia nullum habet Seminarium, dec.407. nu.38.Alberg.
S.Germani Eccleſia per ſpiura ſæcula tàm ab ipſis Abbatibus Caſinenſibus, quam in Bullis Summorum Pontificum Cathedralis enunciata fuit, dec. 196.num. 19. Alberg.
S. Germani Epiſcopus eſt Abbas Caſinenſis, qui Epiſcopus Caſinenſis appellatur, non autem Epiſcopus S. Germani, deciſ. 56.n.17 Alberg.
Germanenſes Populi compulſi ſunt ſoluere decimas Eccleſiæ Caſinenſi, dec.56. nu. 29. Alberg.
D. MAVRITIVS GIRIBALDVS excellens cauſarum Patronus nuncupatur, dec.403. n.1. Alberg.& deciſ.415.nu.1.Rond.

GRADVS.

Gradus non quæritur in ſucceſſione parentũ, dec.226.numer.11. Paul.
Gradus ſuſceptio non facit quem doctiorem altero, ſed aſſiduus, & continua ſtudia ante, & poſt ſuſceptam lauream Doctoratus,dec. 115.nu.8. Alb.
Gradus prærogatiua ex repræſentationis iure, non intenditur inter deſcendentes, dec. 226. nu.10. Paul.
Gradus anterior in fideicommiſſis, & ſucceſſionibus ſemper attenditur, dec.28. num. 1. Alberg.
Gradum ſi quis obtinuit, illum non amittit, niſi ſe indignum reddat, dec. 257. num.4. Paul.
Gradum nouum non lineam conſtituunt,qui ita ſunt vocati vt illum, non autem iſtam efficiant,d. 218. n.16. Rond.
in Gradu proximior æquè in ſucceſſione, ac etiam in legato præfertur, dec.24. num. 6. Paul.
GRADVATIO, *Vide etiam in verſ.* Concurſus.
Graduationis, ſeu concurſus in iudicio primo ponuntur anteriores, & deinde alij iuxtà computationem temporis, dec. 261. nu. 1. Taia.

GRADVATI.

Graduati in Sacra Theologia non ita de facili poſſunt de inhabilitate redargui,dec.257. nu.14. Paul.
Graduati in Sacra Theologia poſſunt etiam ipſi ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari, dec 257. nu.12.Paul.
GRATIFICATIONI quatenus locus magis eſſe debeat in ſimplicibus beneficijs, quam curatis, dec.247.nu. 2. Taia.

GRATIA.

Vide etiam in verſ. Derogatio, Indultum, Reſcriptum, Vſus.
Gratia mediante clauſula, *vt aſſeris*,ſemper ſtat *in ſuſpenſo*, donec per neceſſarias probationes verificetur, deciſ. 379. num.10.Taia.
Gratia reualidatoria, vel vt dicunt, *per indè valere* ſanat omnes defectus, & retrotrahitur ad diem gratiæ principalis,dec.276.n.12. Alberg.
Gratia *ſi nouit* cognoſci, & decidi non debet in iudicio exequtionis literarum Apoſtolicarum, dec.274. num.20.Alberg.
Gratia *ſi nouit* eſt conditionalis, & ideo condi-

tio-

ditione non impleta, nullum ius tribuit, decis. 223. num. 15. Emer.
Gratia Coadiutoriæ expedita post obitum coadiuuti, & post mortem Papæ suffragatur coadiutori si vtroque viuente fuerit data, dec. 110. nu. 1. & seqq. Emer.
Gratia reseruationis pensionis corruit, eo ipso quod falsus valor fructuum beneficij fuit, expressus, dec. 379. n. 4. & 6. cum seqq. Taia
Gratia remanet nulla si Papæ falsa narratio facta sit, qua ab ipso intellecta, vel non concessisset, vel difficilius concessisset, dec. 375, nu. 19. Rond.
Gratia remanet perfecta, si eo tempore centum à Papa reseruata Rectori remaneant, quamuis postea diminuta sint, dec. 375. n. 9. Rond.
Gratia facta ex certa scientia non requirit citationem partis, dec. 132. num. 24. Taia.
Gratia restringitur ad ea, quæ sunt literaliter expressa, dec. 148. nu. 19. & 21. Alberg.
Gratia concessa cum causæ cognitione dicitur facta ex certa scientia, decis. 132, num. 24. Taia.
Gratiæ præcedenter obtentæ exprimendæ sunt Pontifici nouam gratiam concedenti, decis. 148. nu. 10. Alberg.
in Gratia diu obseruata omnia præsumuntur vere narrata, decis. 53. num. 11. Alberg.

GRATIOSA SVBROGATIO.

Vide etiam in vers. Subrogatio.
Gratiosam subrogationem ad obtinendã sufficit quælibet lis, & titulus etiam coloratus suffragatur, dec. 181. num. 11. Taia.
in Gratiosis sufficit vnam partem alternatiuæ esse veram, decis. 317. numer. 11. Alb.

GRAVAMEN.

Grauamen itineris, & expensarum plus esse non debet, quam causa, decis. 247. numer. 9. Taia.
Grauamen inducitur parti per decreta prouisionalia, quando de illius bono iure constat, decis. 113. num. 2. Emer.
GRAVARI non potest alius pro alio, d. 409. nu. 12. Guaz.

GRAVATVS.

Vide etiam in vers. Fideicommissarius, Hæres grauatus, Substitutus.
Grauatus, si dilapidat bona fideicommissaria, potest etiam à conditionaliter substituto in iudicium vocari super præuentiua declaratione suæ vocationis, d. 216. nu. 6. Alberg.
Grauatus potest declarare voluntatem Testatoris, quando nemo, præter ipsum, lædi, vel diminuiri potest, decis. 244. n. 8. Alberg.
Grauatus dici nequit, qui non fuit vocatus, adeoque non honoratus, & proinde non grauatus, dec. 328. num. 8. Taia.
Grauatus restituere personæ certæ ex incertis, non potest in præiudicium vocatorum potius restituere vni, quam alteri, decis. 244. numer. 5. Alberg.
Grauatus non potest declarare, quis in fideicommisso successurus sit, cum hoc à sola voluntate Testatoris dependeat, decis. 244, num 6. Alberg.

GVBERNATOR.

Vide etiam in vers. Officialis, Iudex.
Gubernatoris officium, quatenus sit incompatibile clerico, decis. 253. num. 1. & per tot. Alberg.
Gubernatori, quod fuerit communicata facultas Principi concessa super mero, & mixto imperio, ex sola illius deputatione in Gubernatorem non resultat, dec. 253. n. 13. Alb.
Gubernator non ex eo quod iurisdictio mera, & mixtum imperium cõtineat dicitur exercuisse, pœnam sanguinis, dec. 253. n. 13. Alb.
Gubernatori non dicitur communicata mera, & mixti imperij, d. 253. n. 14. Alb.
GVBERNIVM, *vide supra in vers.* Gubernator.

H

HABILIS.

Vide etiam in vers. Approbatus, Habilitas, Inhabilitas.

HAbilis semel repertus, & approbatus si sine noua causa inhabilis dicitur, illi dicitur fieri iniuria, dec. 257. nu. 23. Paul.
Habilis quod inter plurimos etiam vsque ad numerum effrenatum, nemo sit, in iure non præsumitur, dec. 166. nu. 4. Paul.
Habilis semel iudicatus ad beneficium, ille semper præsumitur habilis, dec. 167. nu. 3. Paul.
HABILIOR, & magis idoneus rectè dicitur admissus excluso simpliciter minus habili, & minus idoneo, dec. 115. nu. 2. Alberg.

HABILITAS.

Vide etiam in vers. Dispensatio, Habilis, Inhabilitas.
Habilitas de tempore actus sufficit, licet approbata non sit, decis. 40. nu. 6. Rond.
Habilitas, & idoneitas Beneficiati resultat ex attestatione Examinatorum Vrbis, dec. 76. nu. 5. Alb.
Habilitas semel acquisita auferri non debet donec apertissimis inditijs de inhabilitate constiterit, dec. 257. nu. 21. Paul.

HABILITATIO, HABILITATVS.

Vide etiam in vers. Dispensatus.
Habilitatio minoris ad effectum standi legitimè in iudicio, principaliter dicitur inhærere personæ, dec. 96. num. 10. Emer.
Habilitatus ad cognoscendas causas criminales, vtpotè est in Religione Hierosolymitana, censetur dispensatus, tam in Religione, quam extra, dec. 172. num. 9. Taia.

HEBDOMADA.

Vide etiam in vers. Septimana.
Hebdomada Canonici Turnatij incipit à vesperis Sabbati, dec. 98. num. 9. Alberg.
Hebdomada non completur nisi post adentam mediam noctem vltimi illius dici, d. 98. nu. 2. & seqq. Alberg.
Hebdomada in Ecclesia, à qua die sumere debeat initium, dec. 98. nu. 36. & sup. nu. 2. & & per tot. Alberg.

HEBRÆI.

Hebræi antiquitus in Vrbe vſque & de tempore Imperij Auguſti, habitabant in Regione Tranſtyberim, deciſ.49. nu.1. Alberg.

Hebræi à Summis Pontificibus in Vrbe tranſlati ſunt ad habitandum citrà flumen Tyberis, & certo ambitu recluſi, deciſ. 49. num.2. Alberg.

Hebræi propriàs domos in Vrbe poſſidere, prohibentur. dec.49.nu.3. Alberg.

Hebræi domos Chriſtianorum in Vrbe, & intra eorum ſepta ædificatas tenentur conducere, dec.49. nu.4. Alberg.

Hebræorum Vniuerſitas tenetur ſoluere penſiones domorum in Ghetto eo modo, & in ea quantitate, quæ ſoluebantur ab Hebræis inquilinis, dec.49.nu.13. Alberg.

Hebræorum Vniuerſitas tenetur ad ſolutionem penſionis domorum in Ghetto, quæ in dies remanent dislocatæ, deciſ.49. nu. 8. & 13. Alberg.

Hebræi in alio loco, quàm in Ghetto habitare non poſſunt, dec.49.num.9. Alberg.

Hebræis ſicuti penſiones augeri non debent, ita ferendum non eſt, quod Domini domorum illas minuere cogantur, d.49.n.10. Alb.

HÆREDITAS.

Vide etiam in verſ. Actio, Fideicommiſſum, Hæres.

Hæreditas præſumitur eſſe ſoluendo, dec. 382. num.11. Emer.

Hæreditas filiorum, parentibus inſtuoſa eſt, dec.108.num.25. Taia.

Hæreditatis aditio probatur ex actibus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, dec.138.num.1. Alberg.

Hæreditati non adſcribuntur mobilia, quæ non probantur hæreditaria, d.381.n.7. Emer.

HÆRES.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius, Fideicommiſſum, Hæreditas, Inſtitutio, Nepos, Teſtamentum.

Hæres beneficiatus nõ confundit actiones pro ſuis iuribus, & creditis, ſi quæ habet contra bona hæreditaria, ſed præſeruatur ab omni damno, dec.16.num.3. Alberg.

Hæres beneficiatus creditor hæreditatis in longe maiori ſumma, quàm ſit valor eiuſdem hæreditatis, per imaginariam ſolutionem bona ſibi appropriaſſe præſumitur, dec. 16. num.17. Alberg.

Hæres beneficiatus quatenus per imaginariam ſolutionem bona hæreditaria ſibi appropriare poſſit, vt inde faciat fructus ſuos. dec.102. num.6. & ſeqq. Alberg.

Hæres beneficiatus ſi ſe obligauit hæreditario nomine, intelligitur de bonis hæreditariis, non autem de proprio, deciſ. 10. n. 4. Alb.

Hæres beneficiatus obligans ſe nomine hæreditario, ſuam non impugnat obligationem ſi dicat illam de bonis hæreditariis eſſe ſoluendam, dec.10.num.5. Alberg.

Hæres beneficiatus non tenetur propriis ſumptibus defendere hæreditatem, dec.10.nu.6. & 9. Alberg.

Hæres grauatus ſi detractiones non feciſſet in venditione bonorum fideicommiſſi ſua bona libera non ſubrogaſſet, deciſ 236.num.7 Alber.

Hæres beneficiatus non poteſt impugnare creditoris continuationem ſuæ quaſi poſſeſſionis exigendi ratione ſuorum creditorum, dec.365.num.30. Rond.

Niſi creditor habuerit ſe pro ſpoliato, vel adſit iuſta cauſa denegandi, quæ ſit omnino clara, & liquida ibidem,

Hæres beneficiatus non confundit actiones, ſed illæ ibi remanent illæſæ, perinde, ac ſi hæres non fuiſſet, deciſ. 292. numer. 1. Alberg.

Hæres beneficiatus præſeruari debet immunis ab omni damno, & expenſa, dec.10. nu.10. Alberg.

Hæres beneficiatus non prohibetur ex propria perſona vindicare bona à defuncto alienata, & diſtracta, dec.31.num.6. Calat.

Hæres, licet beneficiatus, non impugnat factum defuncti, niſi prius de bonis hæreditarijs rationem reddiderit, deciſ.382. num.5. Emerix.

Hæres licet beneficiatus, ſi in certa pecuniarum ſumma debitor hæreditatis declaratus ſit, deciſ.402.num.2. Rond.

Vel illam creditoribus hæreditarijs ſoluere tenetur, vel executionem pati, etiam contra perſonam, & bona propria, ibidem.

Hæres ſine inuentario, factum defuncti ſeruare tenetur, dec.79.num.7. Calat.

Hæres ſine inuentario non ſolum de ſuo credito, ſed etiam de legitima præſumitur ſatisfactus, & quando, dec.79.nu. 13. & ſeqq. Calatan.

Hæres ſine inuentario approbando factum defuncti, diſponentis de re eiuſdem hæredis, non poteſt opponere, quod æqualem compentationem non habeat in bonis illius, deciſ.79.num.11. Calat.

Hæres ſine inuentario, vel quod de bonis inventariatis rationem non reddit, tenetur de proprio ſatisfacere creditoribus hæreditarijs, dec.382.num.12. Emer.

Hæres iuſſus ſtatim conficere inuentarium ſub pœna priuationis adhuc credere potuit ſibi ſufficere tempus legale trium menſium præfixum à iure, dec.127.num.16. Rond.

Hæres pro perſona ab eo nominanda, ſi nominatione non facta, decedit, tunc hæreditas tranſit in eius, hæredem, dec. 386. n.18. & 27. Albergato,

Hæres inſtitutus, licet pro perſona ab eo nominanda, adhuc dicitur verus hæres, & ex quibus verbis ſic inſtitutus dicatur, dec.386. num.1. Alberg.

Hæres inſtitutus pro perſona ab eo nominanda donec nominatio ſequatur, remanet verus hæres, dec.139.num.4. Alberg.

Hæres inſtitutus, licet pro perſona ab eo nominanda, poteſt differre nominationem vſque ad obitum, & interim ipſe remanet verus hæres, dec.386.num.16. Alberg.

Hæres creditor, & poſſeſſor, vt bonis vel ſuis iuribus ſe confuſerint, non prohibentur ob-

tinere

ditione non impleta, nullum ius tribuit, decis.223.num.18. Emer.
Gratia Coadiutoriæ expedita post obitum coadiuuti, & post mortem Papæ suffragatur coadiutori si vtroque viuente fuerit data, dec.110.nu.1. & seqq. Emer.
Gratia reseruationis pensionis corruit, eo ipso quod falsus valor fructuum beneficij fuit, expressus, dec.379.n.4.& 6. cum seqq. Taia
Gratia remanet nulla si Papæ falsa narratio facta sit, qua ab ipso intellecta, vel non concessisset, vel difficilius concessisset, dec.375, nu.19. Rond.
Gratia remanet perfecta, Il eo tempore centum à Papa reseruata Rectori remaneant, quamuis postea diminuta sint, dec.375. n.9. Rond.
Gratia facta ex certa scientia non requirit citationem partis, dec.132.num.24. Taia.
Gratia restringitur ad ea, quæ sunt literaliter expressa, dec.148.nu.19. & 21. Alberg.
Gratia concessa cum causæ cognitione dicitur facta ex certa scientia, decis. 132. num. 24. Taia.
Gratiæ præcedenter obtentæ exprimendæ sunt Pontifici nouam gratiam concedenti, decis.148.nu.16. Alberg.
in Gratiis diu obtentata omnia præsumuntur vere narrata, decis. 53. num.11. Alberg.

GRATIOSA SVBROGATIO.

Vide etiam in verſ. Subrogatio.
Gratiosam subrogationem ad obtinendã sufficit quælibet iis, & titulus etiam coloratus suffragatur, dec.281.num.11. Taia.
in Gratiosis sufficit vnam partem alternatiuæ esse veram, decis. 317. numer.11. Alb.

GRAVAMEN.

Grauamen itineris, & expensarum plus esse non debet, quam causa, decis.247.numer.9. Taia.
Grauamen inducitur parti per decreta prouisionalia, quando de illius bono iure constat, decis.113. num.2. Emer.
GRAVARI non potest alius pro alio, d.409. nu.12. Guax.

GRAVATVS.

Vide etiam in verſ Fideicommissarius, Hæres grauatus, Subditurus.
Grauatus, si dilapidat bona fideicommissaria, potest etiam à conditionaliter substituto in iudicium vocari super præuentiua declaratione suæ vocationis, d.216. nu.6. Alberg.
Grauatus potest declarare voluntatem Testatoris, quando nemo, præter ipsum, lædi, vel demnificari potest, decis. 244.n.8. Alberg.
Grauatus dici nequit, qui non fuit vocatus, adeoque non honoratus, & proinde non grauatus, dec.328. num.8. Taia.
Grauatus restituere personæ certæ ex incertis, non potest in præiudicium vocatorum potius restituere vni, quam alteri, decis. 244. numer.5. Alberg.
Grauatus non potest declarare, quis in fideicommisso successurus sit, cum hoc à sola voluntate Testatoris dependeat, decis.244. num 6. Alberg.

GVBERNATOR.

Vide etiam in verſ. Officialis, Iudex.
Gubernatoris officium, quatenus sit incompatibile clerico, decis.253.num.1.& per tot. Alberg.
Gubernatori, quod fuerit communicata facultas Principi concessa super mero, & mixto imperio, ex sola illius deputatione in Gubernatorem non resultat, dec.253.n.13.Alb.
Gubernator non ex eo quod iurisdictio meri, & mixtum imperium cõtineat dicitur exercuisse, pœnam sanguinis, dec.253.n.13.Alb.
Gubernatori non dicitur communicati meum, & mixtum imperiũ, d.253.n.14. Alb.

GVBERNIVM, *vide supra in verſ.* Gubernator.

H

HABILIS.

Vide etiam in verſ. Approbatus, Habilitas, Inhabilitas.
HAbilis semel repertus, & approbatus si sine noua causa inhabilis dicitur, illi dicitur fieri iniuria, dec.257.nu.23. Paul.
Habilis quod inter plurimos etiam vsque ad numerum effrenatum, nemo sit, in iure non præsumitur, dec.166.nu.4. Paul.
Habilis semel iudicatus ad beneficium, *ille* semper præsumitur habilis, dec.167. nu.8. Paul.
HABILIOR, & magis idoneus recte dicitur admissus excluso simpliciter minus habili, & minus idoneo, dec. 115. nu.2. Alberg.

HABILITAS.

Vide etiam in verſ. Dispensatio, Habilis, Inhabilitas.
Habilitas de tempore actus sufficit, licet approbata non sit, decis. 40.nu.6.Rond.
Habilitas, & idoneitas Beneficiati resultat ex attestatione Examinatorum Vrbis, dec.76. nu.5. Alb.
Habilitas semel acquisita auferri non debet donec apertissimis inditijs de inhabilitate constiterit, dec.257. nu.21. Paul.

HABILITATIO, HABILITATVS.

Vid.etiam in verſ. Dispensatus.
Habilitatio minoris ad effectum standi legitimé in iudicio, principaliter dicitur inhærere personæ, dec.96. num.10. Emer.
Habilitatus ad cognoscendas causas criminales, vtpotè est in Religione Hierosolymitana, censetur dispensatus, tam in Religione, quam extra, dec.172. num.9. Taia.

HEBDOMADA.

Vide etiam in verſ. Septimana.
Hebdomada Canonici Turnarii incipit à vesperis Sabbati, dec.98. num.9. Alberg.
Hebdomada non completur nisi post adoptam mediam noctem vltimi illius diei, d.98. nu.2. & seqq. Alberg.
Hebdomada in Ecclesia, à qua die sumere debeat initium, dec.98.nu. 36.& sup. nu.2.& & per tot. Alberg.

HEBRÆI.

Hebræi antiquitus in Vrbe vſque & de tempore Imperij Auguſti, habitabant in Regione Tranſtyberim, deciſ.49. nu.1. Alberg.

Hebræi à Summis Pontificibus in Vrbe tranſlati ſunt ad habitandum citrà flumen Tyberis, & certo ambitu recluſi, deciſ. 49. num.2. Alberg.

Hebræi proprias domos in Vrbe poſſidere prohibentur. dec.49.nu.3. Alberg.

Hebræi domos Chriſtianorum in Vrbe, & intra eorum ſepta ædificatas tenentur conducere, dec.49. nu.4. Alberg.

Hebræorum Vniuerſitas tenetur ſoluere penſiones domorum in Ghetto eo modo, & in ea quantitate, quæ ſoluebantur ab Hebræis inquilinis, dec.49.nu.13. Alberg.

Hebræorum Vniuerſitas tenetur ad ſolutionem penſionis domorum in Ghetto, quæ in dies remanent dislocatæ, deciſ.49. nu. 8. & 13.Alberg.

Hebræi in alio loco, quàm in Ghetto habitare non poſſunt,dec.49.num.9. Alberg.

Hebræis ſicuti penſiones augeri non debent, ita ferendum non eſt, quod Domini domorum illas minuere cogantur, d.49.n.10.Alb.

HÆREDITAS.

Vide etiam in verſ. Actio, Fideicommiſſum, Hæres.

Hæreditas præſumitur eſſe ſoluendo, dec. 382. num.11.Emer.

Hæreditas filiorum, parentibus luctuoſa eſt, dec.308.num.25.Taia,

Hæreditatis aditio probatur ex actibus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, dec.138.num.1.Alberg.

Hæreditati non adſcribuntur mobilia, quæ non probantur hæreditaria,d.281.n.7.Emer.

HÆRES.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius, Fideicommiſſum, Hæreditas, Inſtitutio, Nepos, Teſtamentum.

Hæres beneficiatus nõ confundit actiones pro ſuis iuribus, & creditis, ſi quæ habet contra bona hæreditaria, ſed præſeruatur ab omni damno,dec.16.num.3.Alberg.

Hæres beneficiatus creditor hæreditatis in longe maiori ſumma, quàm ſit valor eiuſdem hæreditatis, per imaginariam ſolutionem bona ſibi appropriaſſe præſumitur, dec. 16. num.17. Alberg.

Hæres beneficiatus quatenus per imaginariam ſolutionem bona hæreditaria ſibi appropriare poſſit, vt inde faciat fructus ſuos.dec.202. num.6.& ſeqq.Alberg.

Hæres beneficiatus ſi ſe obligauit hæreditario nomine, intelligitur de bonis hæreditariis, non autem de proprio, deciſ. 10. n. 4.Alb.

Hæres beneficiatus obligans ſe nomine hæreditario, ſuam non impugnat obligationem ſi dicat illam de bonis hæreditariis eſſe ſoluendam,dec.10.num.5.Alberg.

Hæres beneficiatus non tenetur propriis ſumptibus defendere hæreditatem, dec.10.nu.6. & 9.Alberg.

Hæres grauatus ſi detractiones non feciſſet in venditione bonorum fideicommiſſi ſua bona libera non ſubrogaſſet, deciſ 236.num.7 Alber.

Hæres beneficiatus non poteſt impugnare creditoris continuationem ſuæ quaſi poſſeſſionis exigendi ratione ſuorum creditorum, dec.365.num.30. Rond.

Niſi creditor habuerit ſe pro ſpoliato, vel adſit iuſta cauſa denegandi, quæ ſit omnino clara, & liquida ibidem,

Hæres beneficiatus non confundit actiones, ſed illæ ſibi remanent illæſæ, perinde, ac ſi hæres non fuiſſet, deciſ. 292. numer. 1. Alberg.

Hæres beneficiatus præſeruari debet immunis ab omni damno, & expenſa, dec.10. nu.10. Alberg.

Hæres beneficiatus non prohibetur ex propria perſona vindicare bona à defuncto alienata, & diſtracta, dec.31.num.6. Calat.

Hæres, licet beneficiatus, non impugnat factum defuncti, niſi prius de bonis hæreditariis rationem reddiderit,deciſ.382. num.5. Emerix.

Hæres licet beneficiatus, ſi in certa pecuniarum ſumma debitor hæreditatis declaratus ſit, deciſ.402.num.3. Rond.

Vel illam creditoribus hæreditarijs ſoluere tenetur, vel executionem pati, etiam contra perſonam, & bona propria, ibidem.

Hæres ſine inuentario, factum defuncti ſeruare tenetur, dec.79.num.7. Calat.

Hæres ſine inuentario non ſolum de ſuo credito, ſed etiam de legitima præſumitur ſatisfactus, & quando, dec.79.nu. 13. & ſeqq. Calatau.

Hæres ſine inuentario approbando factum defuncti, diſponentis de re eiuſdem hæredis, non poteſt opponere, quod æqualem compentationem non habeat in bonis illius, deciſ.79.num.11.Calat.

Hæres ſine inuentario, vel quod de bonis inventariatis rationem non reddit, tenetur de proprio ſatisfacere creditoribus hæreditarijs, dec.382.num.12. Emer.

Hæres iuſſus ſtatim conficere inuentarium ſub pœna priuationis adhuc credere potuit ſibi ſufficere tempus legale trium menſium præfixum à iure, dec.127.num.16. Rond.

Hæres pro perſona ab eo nominanda, ſi nominatione non facta, decedit, tunc hæreditas tranſit in eius, hæredem, dec. 386. n. 18. & 27. Albergato.

Hæres inſtitutus, licet pro perſona ab eo nominanda, adhuc dicitur verus hæres, & ex quibus verbis ſic inſtitutus dicatur, dec.386. num.1. Alberg.

Hæres inſtitutus pro perſona ab eo nominanda donec nominatio ſequatur, remanet verus hæres, dec.139.num.4. Alberg.

Hæres inſtitutus, licet pro perſona ab eo nominanda, poteſt differre nominationem vſque ad obitum, & interim ipſe remanet verus hæres, dec.386.num. 16. Alberg.

Hæres creditor, & poſſeſſor, vt bonis vel ſuis iuribus ſe conſeruet, non prohibentur abſtinere

tinere cessiones, & recuperare totam summam quamuis in sola parte solutam, decis. 360. num. 17. Alberg.
Hæres creditor defuncti per imaginariam solutionem præsumitur sibi appropriasse tot bona, suo credito æquiualentia, decis. 303. num. 15. Alber.
Hæres grauati, rationem reddere debet de omnibus quæ ad sui manus peruenerunt, dec. 232. num. 39. Matth.
Hæres grauatus restituere fructus perceptos, nisi prius aliqua bona fideicommisso supponat, quatenus illos restituere teneatur, decis. 176. num. 10. Rond.
Hæres grauatus restituere fructus, vt ab illorum dolosa perceptione excludatur, sufficit ipsum credere potuisse illos esse suos, decis. 176. num. 11. Rond.
Hæres grauatus, si transigendo aliquid de proprio persoluit, efficitur creditor fideicommissi, dec. 414. num. 17. Alberg.
Hæres institutus in re certa, licet prohibitus plus petere, quatenus tamen consequatur totum, dec. 386. num. 30. Alberg.
Hæres institutus in vsufructu, nullo sibi dato alio cohærede, remanet etiam hæres in proprietate, dec. 356. num. 22. Alberg.
Hæres vsufructuarius cum prohibitione de non consequendo aliud præter vsumfructum, an non dato alio cohærede, possit remanere hæres in totum, decis. 386. num. 24. & seqq. Alberg.
Hæres vsufructuarius quatenus non existente hærede proprietario, teneatur per fideicommissum restituere hæreditatem venientibus ab intestato, dec. 386. num. 25. Alberg.
Hæres super suis bonis etiam de proprio fideicommissum à testatore factum præstare tenetur, si inuentarium non confecit, dec. 79. num. 11. Calat.
Hæres ab intestato censetur à Testatore exclusus propter discordias, & inimicitias inter eos existentes, decis. 139. numer. 10. Albergato.
Hæres vsufructuarius, nullo sibi dato cohærede, per ius accrescendi remanet etiam proprietarius hæres, dec. 139. num. 13. & seqq. Albergato.
Hæres grauatus in alienando, excedens terminos suarum detractionum, adhuc dicitur in dolo, dec. 382. num. 17. Emer.
Hæres grauatus si habita scientia fideicommissi alienauit, dicitur in dolo, & ideo illud reintegrare tenetur, etiam cum priuilegio hypothecæ. decis. 382. num. 15. Emer.
Hæres substitutus non dicitur hæres aliorum grauatorum, sed consideratur vti hæres ipsiusmet fideicommittentis, dec. 138. nu. 2. Alberg.
Hæres si passus est subhastationem pro toto credito, sibi imputet si medietatem non attinentem defendere omisit, dec. 149. n. 11. Taia.
Hæres ab intestato nunquam admittitur, si Testator declarauit se velle decedere testatus, nisi aliunde de eius voluntate legitimè constet, dec. 139. num. 16. Alberg.
Hæres ab intestato non admittitur post mortem hæredis vsufructuarij etiam quod illi alter hæres proprietarius datus non sit, decis. 139. num. 14. & num. anteced. & seqq. Alberg.
Hæres si de proprio defendit bona hæreditaria, potest & debet super illis obtinere reintegrationem, dec. 10 num. 7. Alberg.
Hæres non impugnat factum sui auctoris defuncti, decis. 332. num. 16. Viceeom.
Hæres, & fideicommissarius possident bona defuncti, quorum fructu multiplicanda esse sciebat, ad damna, & interesse tenetur, decis. 207. num. 16. Paul.
Hæres non potest reddere rationem cum creditoribus sibi solum beneuisis, sed omnes simul vocare tenetur, dec. 365. nu. 29. 32. 33. & 34. Rond.
Amplia, & fortius si agitur de creditoribus, qui iam mandatum contra ipsum obtinuerunt, ibid. num. 33.
Hæres creditor defuncti post adiudicationem sibi factam nedum facit fructus suos, sed de bonis assignatis ad libitum disponere potest, dec. 202. num. 11. Alberg.
Hæres tenetur obseruare, simul atque adimplere factum, & obligationem sui auctoris defuncti, dec. 293. num. 8. Emer.
Hæres minus grauatur præstare alimenta legatario in propria domo, & in sua mensa, quam extra, dec. 320. num. 5. Calat.
Hæres tenetur obseruare fideicommissum à suo auctore defuncto constitutum, dec. 343. num. 7. Beuil.
Hæres tenetur obseruare factum defuncti, non iure actionis, sed solum per viam exceptionis, dec. 343. num. 8. Beuil.
Hæres per quatriennium, & vltra possidens bona hæreditaria, sicuti de illius debitis præsumitur habuisse notitiam, ita nec potest iuuari beneficio restitutionis in integrum, dec. 311. num. 8. Alberg.
Hæres aduersus præscriptionem cum ipso completam, succurritur auxilio restitutionis in integrum ex capite ignorantiæ, dec. 92. n. 11. Taia.
Hæres facit fructus suos, quamuis habeat notitiam creditorum, qui tamen non vrgeant, dec. 16. num. 16. Alberg.
Hæres obligatur ad eadem damna, & interesse, ad quæ tenebatur defunctus, dec. 207. nu. 9. Paulucc.
Hæres quandoque instituitur ille, qui habet nomen testatoris, in honorem ipsius, dec. 238. num. 1. Taia.
Hæres potest totum creditum sibi, & hæreditati commune, alteri personæ cedere, decis. 302. num. 12. Paulucc.
Hæres hæredis, quamuis non vocatus, potest tamen fideicommisso grauari, dec. 328. n. 24. Taia.
Hæres tenetur seruare factum defuncti, donec exhibito inuentario rationem reddat, decis. 219. num. 18. Rond.
Hæres qui successit ab intestato, præuia irritatione

tione testamenti, in quo pater filios spurios instituit, contra illius voluntatem succedere dicitur, dec. 154. num. 13. Calat.

Hæres non potest cogi ad nouam redditionem rationis, ad quam non teneretur defunctus si viueret, dec. 256. num. 1. Emer.

Amplia, & fortius si ille non informatus post 50. & amplius annos fuisset conuentus ibidem.

Hæres potius, an Legatarius quatenus subire teneatur onus laudemij, vel quindenij rei legatæ, dec. 324. num. 1. Rond.

Hæres, qui pro suo credito etiam per imaginariam solutionem bona hæreditaria sibi appropriauit, pro illis facit fructus suos, d. 16. nu. 18. Alberg.

Hæres non tenetur supplere aliquid pro legato posteaquam illud legatario persoluit, d. 324. num. 3. Rond.

Hæres an possit eligere simulationem, vel fraudem, dec. 13. num. 29. Calat.

Hæres tenetur liberare legatum non solum à debito per testatorem expresso, sed etiam ab omni alio, si illud liberum ipsi legatario peruenire debet, dec. 324. num. 6. Rond.

Hæres hæreditate priuatus, & illius fructibus, si certo tempore non confecit inuentarium intelligitur de fructibus ante confectionem perceptis, non autem postea, dec. 327. nu. 18 Rondinino.

Hæres approbans contenta in testamento defuncti, ea amplius impugnare non potest, dec. 79. num. 6. Calat.

Hæres conuentus actione personali non tenetur ad totum debitum, sed pro virili, dec. 92. num. 5. Taia.

Hæres non debet esse deterioris conditionis, quàm fuerit defunctus, decis. 71. numer. 29. Pauluccio.

Hæres, & defunctus, vna, & eadem persona esse reputantur, dec. 71. num. 30. Paul.

Hæres fideicommissarius, & bonorum possessor post motam litem, tenentur ad fructus non facti inuestimenti, decis. 207. num. 28. Pauluccio.

Hæres vniuersaliter institutus, & à testatore iussus aliquid solũ petere, quid ab hæreditate consequatur, dec. 386. num. 33. Alberg.

Hæres licèt aliquis sit, adhuc dicitur de familia dec. 82. num. 10. Rond.

Hæres an possit institui Medicus, vel Aduocatus, dec. 194. num. 10. Emer.

Hæres dicitur enormissimè læsus, si ex suis proprijs bonis, quæ credebat esse hæreditaria defuncti, illius debita soluere teneretur, decis. 266. num. 6. Emer.

Hæres, & Legatarius si non adimpleant onera à testatore iniuncta, damnum, & interesse præstare tenentur, dec. 207. num. 2. Paul.

Hæres, qui per imaginariam solutionem sibi persoluit, non potest postea principaliter agere pro suo credito, decis. 202. n. 8. Alb.

Sed si ab alijs creditoribus conuenitur, rectè petit à iudice separationem bonorum ad remouendas molestias eorum, dec. 202. ibid. & num. seq. Alberg.

Hæres bona sibi per iudicem adiudicata, non amplius possidet tamquam hæres, sed tamquam tertius, dec. 90. num. 28. Paul.

Hæres creditor defuncti tutior redditur, si citatis alijs creditoribus bona hæreditaria insolutum recipiat, dec. 202. num. 9. Alberg.

Hæres semel, per repudiationem non desinit esse hæres, dec. 16. num. 26. Alberg.

Hæres in omnibus repræsentat personam defuncti, dec. 345. num. 11. Emer.

Hæres non tenetur reddere rationem de prælegato sibi cum onere facto, dec. 90. num. 30. Paulucc.

Hæres non tenetur reddere rationem de fructibus bona fide consumptis, & in vsus hæreditarios ad mentem testatoris distractis, dec. 90. num. 31. Paul.

Hæres, mortuis executoribus, eorum loco succedit, dec. 207. num. 10. Paul.

Hæres agnoscit legitimam deberi filio, si ius illi in hæreditate competens pro eadem legitima consequenda descripsit, dec. 11. nu. 6. Rondinino.

Hæres dicitur ore proprio nominatus, etiamsi testator respondeat per verbum *sic*, & statutum mandet hæredem ore proprio esse nominandum, dec. 95. num. 7. Rond.

Hæres si vult suum consequi creditum ab hæreditate subducere debet fructus ab ipso perceptos, ac etiam percipiendos, dec. 201. num. 3. Taia.

Hæres adeundo simpliciter hæreditatem, dicitur se adstringere voluisse omnibus volitis per testatorem, dec. 285. num. 7. Rond.

Hæres suscipiens terminum ad soluendum non præsumitur seipsum, suaque bona voluisse obligare, & nouationem inducere, dec. 90. num. 15. Paul.

Hæres soluens tamquam hæres non tenetur continuare solutionem ex bonis proprijs, sed ex hæreditarijs quatenus extent, dec. 90. n. 16. Paulucc.

Hæres non tenetur reddere rationem de eo, quod ex iudicis decreto sibi adiudicatum est dec. 90. num. 24. & seqq. Paul.

Hæres si conuenitur vti hæres, non tenetur nisi pro sua rata, quamuis ipse alioquin totum debitum subire teneretur, dec. 114. num. 6. & num. antec. Taia.

Hæres non dicitur, qui repudiauit hæreditatẽ, etiam post eam adiram, & quando, dec. 266. num. 1. & seqq. Emer.

Hæres potest repudiare hæreditatem, si detegit bona inuentariata defuncti ad illum non spectasse, dec. 266. num. 2. Emer.

Hæres præsumitur habere totam manum defuncti, & ideò ad illam recognoscendam compellitur, dec. 185. num. 21. Alberg.

Hæres si in transactione condonauit prætensionem, quæ ad defunctum spectabat, vtique hæreditario nomine, non autem proprio transegisse dicitur, decis. 414. num. 9. Albergato.

Hæres de fructibus, aut alijs rebus hæreditarijs, nonnisi vti hæres disponere potest, dec. 414. num. 10. Alberg.

Hæres

Hæres creditoris potest declarare solutionem suo creditori factam, decis. 185. num. 22. Alberg.

Hæres quatenus possit allegare simulationem, & fraudem à defuncto commissam, dec. 551. num. 10. Taia.

Hæres, vel creditor, quod non egerint pro solutione census, non concludit illum esse extinctum, sed potius liberè fuisse solutum, dec. 383. num. 13. Rond.

Hæres aliud est, quod transigendo acquirat possessionem, illamque à vero Domino habeat, aliud verò si iam in possessione erat, & transigens Dominus non esset, dec. 414. num. 12. Albergato.

Hæres soluens tamquam hæres, non potest denegare solutionem ex bonis hæreditarijs, etiamsi ipse se anteriorem esse prætendat, dec. 90. num. 16. Paul.

Hæres ex capite probabilis ignorantiæ succurritur remedio restitutionis in integrum, decis. 92. num. 13. Taia.

Hæredis persona quamuis non nominata subintelligitur à iure, dec. 17. num. 23. Calat.

Hæredis obligatio quatenus potiùs nomine proprio, quam hæreditario facta dicatur, decis. 209. num. 19. Alberg.

Hæredis noua, & intermedia acquisitio probari debet, ne bona in loco, quo possidebat defunctus præsumantur hæreditaria, d. 209. num. 40. Alberg.

Hæredis institutio conferri non potest in arbitrium tertij, dec. 129. num. 2. Alberg.

Hæredis persona non excluditur ex dictionibus personalissimis, dec. 17. num. 23. Calat.

Hæredis institutio est certa, si fundatur in persona certa, quamuis illa postea debeat nominare alium, dec. 386. num 10. Alberg.

Hæredis institutio aliud est, quod conferatur in arbitrium tertij, aliud verò, quod aliquis instituatur hæres, licèt pro persona ab eo nominanda, decis. 386. num 7. & sequen. Alberg.

Hæredis nominatio collata in arbitrium tertij non valet, dec. 386. num. 4. Alberg.

Hæredi sub prætextu, quod non sit Ciuis denegari non potest, quod testatori extero fuit concessum, dec. 71. num. 28. Paul.

Hæredi denegari non potest renouatio emphyteusis, si defunctus habebat facultatem ad libitum disponendi, decis 71. num. 33. Paul uccio.

Hæredi ab intestato quando censeatur à testatore præseruata hæreditas, & quando non, d. 386. num. 31. & 34. Alberg.

Hæredem verè esse personam expressè institutam, quam quis alium nominare debeat, ex quibus resultet, dec. 386. num. 14. & seqq. Alberg.

Hæredem beneficiatum vnde processerit præxis conueniendi contra personam, & bona propria, dec. 402. num. 4. Rond.

in Hæredem transeunt omnes effectus obligationis à defuncto contractæ, dec. 213. nu. 41. Alberg.

in Hæredem transeunt omnia iura defuncti, tam actiuè, quam passiuè, decis. 110. nu. 3. Alberg.

Hæredum mentio intelligitur de primis, non autem de secundis hæredibus, dec. 349. n. 16. Emeric.

Hæredum nomen in iurepatronatus denotat illud esse simpliciter hæreditarium, dec. 225. num. 5. & n. antec. & seqq. Emer.

Hæredum nomine in empyteusi Ecclesiastica non veniunt nisi hæredes sanguinis, dec. 52. num. 3. & 5. qq. Alberg.

Hæredum nomen non applicatur fœminis, si qualificatur à qualitate masculinitatis, & à ratione, *accrè non manchi la Cosata* & c. d. 232. num. 4. Matth.

Hæredum, & successorum appellatione quatenus veniant solum hæredes sanguinis, decis. 345. num. 12. & seqq. Emer.

Hæredem beneficiatum per imaginariam solutionem sibi soluisse, & posse agere pro eodem credito, incompatibile est, decis. 202. num. 7. Alberg.

Hæredum vnus nonnisi pro sua portione tenetur, dec 149 num. 8. Taia.

Hæredem qui se non esse declarauit in Tribunali Fabricæ S. Petri, hoc præsumitur fecisse ad effugiendas molestias solutionis legatorum piorum, decis. 16. num. 24. & seqq. Alberg.

Hæredes primi viri, si post interpellationem factam à vidua sunt morosi in restitutione dotis, tenentur ei etiam binubæ persoluere fructus, dec. 184. num. 11. Emer.

Hæredes alienantis quatenus seruare teneantur factum defuncti, vel nc, dec 401. num. 6. & seqq. Taia.

Hæredes plures remanent obligati pro rata, & pro portionibus hæreditariis tenentur, decis. 391. num. 7. Taia.

Hæredes ab intestato semper censentur exclusi per institutionem hæredis in proprietate, quamuis ille vsufructuario præcedat, vel aliter definat esse hæres, dec. 386. num. 11. 34. & seq. Alberg.

Hæredes plures pro hæreditariis portionibus onera hæreditaria subire debent, decis. 114. num. 1. Taia.

Hæredes non potuissent percipere fructus bonorum hæreditariorum, si illa à testatore non fuissent possessa, decis. 209. numer. 16. Alberg.

HÆREDITARIVM dicitur iuspatronatus, si exprimitur, quod illud hæreditario iure spectabat ad donantem, decis. 181. num. 11. Rondinino.

HÆRESIS crimen ita est vtroque iure damnatum, vt non solum auctorem, sed eius progeniem afficiat infamia, & pœna. d. 377. num. 12. Rond.

HIERONYMVS CARD. GASTALDVS integerrimus, & peritissimus Iudex nuncupatur, dec. 16. num. 10. Alberg.

D. HIPOLITVS VRSELLIVS, pius, doctusq; causarum Patronus nuncupatur, decis. 328. num. 25. Taia.

HISPANIARVM nomine comprehenduntur om-

omnes antiquæ Prouinciæ, hodie Regna, antiquius & vltimioris Hispaniæ, dec.9.nu.1. Calat.

HISTORICVS.

Historicis probatis, & notæ fidei creditur, præsertim in antiquis, decis. 196. num. 4. Albergato.

Historicis fides adhibetur, etiam super pertinentia decimarum, decis. 48. nu. 2. Rond.

HOMO.

Vide etiam in verf. Opinio, Vir.

Hominis dispositione, aut potiùs ex priuilegio, vel consuetudine an aliquid spectet, ex quibus dignoscatur, decis. 231. num. 25. Paulucc.

Homo probatæ fidei non præsumitur commisisse simulationem, dec.55.num.9.Taia.

HONESTVS, & laudabilis actus, non autem simoniacus, ex quibus dicatur gestus, decis.102.num.5.cum seq.& 7.Rond.

HONESTAS. *vid. etiam in verf.* Scandalum.

HONOR Ecclesiæ augetur, & diuina officia honorificentius celebrantur ob interessentiam plurium personarum, & præcipuè illorum, qui sunt in dignitate constituti, decis.148.num.24. Alberg.

HONORATVS non potest dici grauatus, dec.406.num.9.Vrsino.

HYPOTHECA.

Vide etiam in verf. Obligatio, Pignus, Saluianum.

Hypotheca anterior restringitur vsq; ad concurrentem quantitatem sui crediti, dec.175. num.2.Alberg.

Hypotheca dicitur mater Saluiani, decis. 26. num.4. Alberg.

Hypotheca dotis adeò remanet infixa bonis fideicommissi, vt transeat in quemcumque possessorem, ad quem bona fideicommissaria perueniant, dec.162.num.7.Calat.

Hypotheca pro bonis extradotalibus nō contrahitur contra virum, nisi constet illum administrasse de voluntate vxoris, dec.155. num.14.Calat.

Hypotheca resultans ex administratione, & exactione, comprehendit bona, quæ erant administratoris de tempore contractæ hypothecæ, non autem præcedenter distracta, dec.155.num.6.Calat.

Hypotheca contra tertium remanet præscripta per decennium inter præsentes, & 20. inter absentes, dec.26.num.6. Alberg.

Hypotheca præscribitur per decennium, vel etiam per viginti annos, dec. 231. numer.2. Alberg.

Hypotheca nō remanet præscripta stante sciētia emptoris, de creditoribus super recempta dec.231.num.3. Alberg.

Hypotheca non indiget, qui est possessor ad effectum retentionis, dec.67.n.8.Taia.

Hypotheca tacita non inducitur, nisi in casibus à lege expressis, decis. 176.num.6.Ronduino.

Hypotheca tacita non datur pro fructibus ab hærede grauato dissipatis, vel ab eo indebitè perceptis, dec.176.num.7.Rond.

Hypotheca tacita in bonis hæredis grauati non datur, nisi concurrente fraude, & dolo, decis.176.num.8.Rond.

Hypotheca super negotio contracta non extinguitur per assumptionem nouorum sociorum, dec.21.num.10.Alberg.

Hypotheca non contrahitur, nisi in bonis de tempore obligationis à debitore possessis, dec.381.num.4.Rond.

Hypotheca non competit pro credito per dationem in solutum extincto, vel aliter nouato, dec.181.num.13.Rond.

Hypotheca resultat ex, obligatione camerali, iuramento, ac etiam ex aliis, dec.358.nu.40. & seqq. Rond.

Hypotheca quatenus detur pro restitutione fructuum, quos grauatus substituto restituere tenetur, dec.283.num.3. Rond.

Hypotheca longè differt à credito, quia præscribitur minori tempore, quàm ipsum creditum, dec.26.num.9. Alberg.

Hypothecam ad præscribendam non sufficit decennium, si creditor fuerit absens, quia tunc requiruntur viginti anni, dec.231. n.6. Alberg.

Hypothecam si non habet creditor, non concurrit cum alio creditore hypothecario, decis.382.num.14.Emer.

I

IACTARE, IACTVRA.

IActare suum nemo præsumitur, decis. 142. num.10.Calat.dec.135.nu.18. & decis. 331. num.14.Alberg.

Iactura, & Lucrum assecurationis totum dependet à vi ventorum, & maris arbitrio, dec.169.num.98.Matth.

IANVA. *Vide in verf.* Porta.

IDENTITAS.

Vid.etiam in verf. Fines.

Identitas bonorum fideicommissi probatur ex transactione à possessore facta, in qua dicta bona fideicommissaria enunciantur, dec.81. num.7.Emer.

Identitas bonorum ex instrumento acquisitionis probatur, dec.142.num.2. Calat.

Identitas bonorū fideicommissi semel à possessore, in transactione, vel aliter confessata, amplius impugnari non potest, dec.81.nu.8. Emer.

Identitas probatur ex inuentario, & confessione illius contra inuentariantes, & confitentes ipsos, dec.209.num.7. Alberg.

Identitas bonorum fideicommisso probatur ex illorum possessione capta à grauato, tam contra ipsum, quàm contra alios habentes causam ab eo, dec.356.num.12.Alberg.

Identitas personæ non probatur ex qualitate cognominis, quod potest conuenire etiam aliis, dec.73.num.13.Calat.

Identitas bonorum ex diuisione resultat, ac etiam ex concessione, seu renouatione emphyteusis, dec.307.num.4.Emer.

Identitas personæ ex pluribus demonstrationibus

ubus probata, non tollitur ex diuersitate plurium cognominum, quæ quis habebat, dec.212 num.12. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex confrontatione confinium, dec.270.num.9. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex partitis Catastri, ex quibus resultat illa deuenisse de vno in alium, deinde ad vltimum possessorem sint translata, decis.170. num.6. & 10. Albergato.
Identitas non excluditur ex promiscua denominatione locorum inter se vicinorum, decis.151.num.12. Alberg.
Identitas non excluditur ex diuersitate nominis vicinorum, si illi habuerunt causam a vicinis antiquis, dec.151.num.12. Alberg.
Identitas excluditur si pro confinibus, fundi diuersi enunciantur, decis. 151. num. 14. Albergato.
Identitas bonorum probatur, si hæres possidet in eo loco, in quo possidebat defunctus, decis.209.num.39. Alberg. amplia vt ibid.
Identitas rei emphyteuticæ probatur, si dominus directus concessiones adducat, neq; alia bona in eo loco possidere conuincatur, decis.198.num.8. Rond.
Identitas bonorum quatenus ex combinatione confinium remaneat probata, ac etiam ex aliis, dec.209,nu.7.& seqq. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex vniformitate vocabuli, ac etiam ex identitate confinium, maximè in antiquis, decis. 332. numer. 14. Vicecom.
Identitas Ecclesiæ non probatur ex possibili præsumptione contraria, decis.331.num.13. Rondinino.
Identitas probatur ex confrontatione confiniũ modernorum, & antiquorum, dec.288.nu.5. Albergato.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex descriptione in testamento facta tam contra grauatum, quàm contra habentes causam ab eo, dec.356.num.11. Alberg.
Identitas probatur ex instrumento possessionis testatoris, & instrumento diuisionis hæredum, dec.140.num.7. Emer.
Identitas bonorum fideicommissi probatur, si illorum possessor ea vti fideicommissaria alteri restituere promisit, decis. 140. num. 8. Emer.
Identitatis probatio ex quo hæres possideat in eo loco, in quo possidebat defunctus, nõ excluditur, nisi de acquisitione hæredis concludenter probetur, dec.209.n.40. Alb.
IDIOMA in aliud idioma transcriptum, qualitèr variè transcriptum dicatur, vel non, dec.48.num.8. Rond.
IDONEITAS. *Vide in vers.* Habilitas, Inhabilitas.
Idoneitatis defectus non potest opponi ab ipso ordinante, sed solum ab eius successore, decis.257.num.9.& 10. Paul.
IEIVNIVM ad effectum celebrandi missam, & sumendi Sacrosanctam Eucharistiam incipit à media nocte, dec.98.num.16. Alberg.
IESVITI. *Vide in vers.* Patres Societatis Iesu.

IGNORANTIA.
Vide etiam in vers. Ignoratum, Scientia.
Ignorantia, quod minor, qui in contractu mulieris non interuenit, maior factus sit, illius nullitatem non importat, decis.195. num.8. Emer.
Ignorantia allegari non potest de iis, quæ inter missarum solemnia publicata sunt, d.33. num.10. Alberg.
Ignorantiam inducit enunciatio, quæ solum generaliter facta est, dec.87.num.4. Calat.
Ignorantiam probare debet hæres, ne teneatur restituere fructus iuxta testatoris præceptum dec.283.num.10. Rond.

IGNORATVM.
Vide etiam in vers. Ignorantia.
Ignorata sanare voluisse Papam non præsumitur, dec.83 num.25. Alberg.
ad Ignorata non porrigitur renunciatio, d.87 num.6. Calat.
ILLATIO non fit in iis, quorum vnum non est exclusiuum alterius, decis. 9. num. 12. Calataiu.
ILLEGITIMVS. *Vide in vers.* Naturalis.
ILLICITA pacta, quæ non repugnant substantiæ contractus vitiantur, & non vitiant, dec.14.num.16. Alberg.
ILLIQVIDVM *Vide etiam in vers.* Liquidum, Retentio.
Illiquidum non est mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi, etiamsi certa summa expressa non sit, dec.137.num.10. Rondinino.
IMAGINARIA *Vid. Etiam in vers.* Solutio.
IMAGINARIA solutio quatenus cadat in hærede. dec.16.n.17. & seq. Alberg.
IMBRIVM damnũ si quis euitauit traducẽdo frumentum ad horreum, huiusmodi expensa ei bonificanda est, dec.209.n.9. Alberg.

IMMEMORABILIS.
Vid. etiam in vers. Centenaria, Præscriptio Testes.
Immemorabilis præscriptio ea dicitur, cuius contrarii non extat memoria hominum, dec.136.n.4. Taia.
Immemorabilis probatur spatio centum annorum, quidquid pauci DD. senserint de tempore maiori, pauciores verò de minori, dec. 136.5. Taia.
Immemorabilis probatio directa seu indirecta, quatenus differat à præscriptione centenaria, dec.136.n.10. Taia.
Immemorabilis probatio iurispatronatus etiã per scripturas probatur, dec.136. n.11. Taia.
Immemorabilis euertitur ex actibus in contrarium exercitis, dec.106.n.4. Taia.
Immemorabilis ea est, cuius contrarii memoria non existat, dec.106.n.18. Taia.
Immemorabilis tollitur etiam ex vnico actu contrario, dec.116.n.7. Rond.
Immemorabilis non interrumpitur ex actu momentaneo possessionis contrariæ, si attamen vera possessio, quæ fauet immemorabili, semper conseruata est, dec.136 nu.17. Taia.
Immemorabilis non suffragatur, si testes non depo-

deponit cum requisitis necessarijs enumeratis à gl. in cap. p. de praescript. in 6. dec. 116. n. 3. Rond.
Immemorabilis benè compatitur cum gratia Papae, quae potuit ad cautelam obtineri, quamuis constet de illius principio, dec. 136. num. 41. & sub n. 38. Taia.
Immemorabilis iam completa non tollitur per decisionem, aut sententiam contrariam, dec. 136. n. 32. Taia.
Immemorabilis continet tempus infinitum, ideo si dempto quocumque tempore finito adhuc remanet infinitum, remanet etiam immemorabilis quae conseruatur in eo, dec. 136. n. 33. Taia.
Immemorabilis numquam interrumpitur nisi per actus, qui venerint ad notitiam praescribentis, dec. 136. n. 34. Taia.
Immemorabilem non probant testes, qui non possunt deponere per 40. annos ante motam litem, dec. 234. n. 13. Paul.

IMMISSIO.

Vid. etiam in vers. Haeres, Fideicommissarius.
Immissio illi fideicommissario conceditur, qui meliora iura fouet, dec. 29. n. 11. Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum, dec. 79. n. 3. Calat.
Immissio ex sola turbiditate crediti denegatur dec. 214. n. 7. Taia.
Immissio ex posteriori fideicommisso non datur contra possidentem ex causa fideicommissi anterioris, dec. 142. n. 1. Calat.
Immissio vigore *l. final.* non retardatur ab illegitimo contradictore, dec. 350. num. 13. Alberg.
Immissio vigore interdicti quorum bonorum conceditur, quoties concurrunt iuris requisita, quae quaenam sint, vide ibidem remissiuè, dec. 59. n. 2. Emer.
Immissionem, vt haeres, vel fideicommissarius obtineat, sufficit, docere defunctum in possessione obijsse, dec. 414. n. 10. Alberg.
Immissio scriptis haeredibus à Iustiniano decreta fuit in *l. fin. C. de edict. diu. Adr. tollen.* dec. 355. n. 1. Rond.
Immissio in bonis maioris quantitatis non debetur, nisi distincta parte, quae ad fideicommissum, vel debitorem spectat, dec. 366. n. 14. Taia.
Immissio fideicommissario conceditur contra alterum fideicommissarium, qui totum fideicommissum occupauit, dec. 132. num. 1. Emer.
Immissio vigore posterioris fideicommissi nō conceditur contra possidentem ex fideicōmisso anteriori, quia tunc illi competit retentio, dec. 87. n. 1. Calat.
Immissio vigore *l. final.* haeredi, vel fideicommissario conceditur ex sola possessione defuncti, nulla habita consideratione tituli, quo ille possederit, dec. 209. n. 18. Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur, docto de fideicommisso, legitimatione personarum, identitate bonorum, & possessione rei conuenti, dec. 264. n. 6. Emer.
Immissio non retardatur ex credito, vel praetensione incertis, & ita iniustis, dec. 220. n. 9. Taia.
Immissio fideicommissario pro indiuiso conceditur cum haeredibus grauati, quibus competunt detractiones, & quando, dec. 97. n. 6. Emer.
Immissio vigore fideicommissi concessa contra illum, cui competunt detractiones dicitur excessiua, dec. 96. n. 1. Emer.
Immissio in Saluiano non conceditur contra possidentem ex creditis anterioribus, dec. 185. n. 7. Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur ex remedio *l. fin. C. de edict. Diui Adr. tollen.* quoties illius requisita concurrunt, quae qualia sint ibid. dec. 193. n. 1. Rond.
Immissio fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, ipsius vocatione, & de identitate bonorum, dec. 133. n. 1. Rond.
Immissio datur emptori super re sibi vendita, dec. 213. n. 40. Alberg.
Immissio creditori pro indiuiso conceditur cum possessore, cui solum pro rata competebat retentio ex creditis anterioribus ab eo persolutis, decis. 285. numer. 7. & 9. Alberg.
Immissio datur contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, & quando vide à principio decisionis, dec. 138. num. 50. Rond.
Immissio concessa cum clausula dummodo possessio sit vacans, & sine praeiudicio habentium meliora, & potiora iura.
Nemine comparente, qui de melioribus iuribus doceat, veram possessionem tribuit, dec. 198. n. 6. Rond.
Immissio donatori conceditur super bonis, sibi in certum euentum in donatione reseruatis, dec. 303. n. 19. Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur constito de requisitis *l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll.* dec. 456. n. 1. Alberg.
Immissio non denegatur haeredi propter fideicommissum turbidum, & coniecturale, Secus autem in fideicommisso claro, & literali, dec. 29. n. 7. Alberg.
Immissionis iudicium dicitur esse possessorium, dec. 218. n. 1. Rond.
Immissionis etiam pro confirmatione possessionis conceditur, dec. 307. n. 10. Emer.
Immissio Fideicommissario conceditur docto de fideicommisso, sui vocatione, & de identitate bonorum, dec. 54. n. 1. Calat.
Immissio in Saluiano non conceditur, si cessat alterum ex illius requisitis necessarijs, dec. 26. n. 2. & 11. Alberg.
Immissio fideicommissario conceditur quoties concurrunt requisita *l. fin. C. de edict. diui Hadrian. tollen.* dec. 107. n. 1. Emer.
Immissio, vbi adsunt melioramenta, pro quibus competit retentio, citra labem iniustitiae concedi non potest, dec. 322. nu. 3. Rond.
Immissioni, aut associationi locus esse non potest, si transactio sit de medio, dec. 237. n. 42. Paul.

Fructus non reſtitutæ dotis eo magis debentur binubæ, ſi mandata relaxata ſunt, & hæredes primi viri illorum debitum agnouerunt, dec. 184. nu. 10. Emer.

Fructuum dotis in materia Doctores, & deciſiones plures declarantur, dec. 184. num. 19. Emer.

Fructuum, & valoris beneficij probatio ea magis rigoroſa eſt, quæ ex integro decennio deſumitur, dec. 275. nu. 11. Rond.

Fructuum ad reſtitutionem condemnari non poteſt, qui nullam habuit notitiam, ſe eſſe debitorem illorum, deciſ. 149. numer. 3. Taia.

Fructuum condemnatio fieri non debet pro iudicio quod non fuit proſequutum, ſed eo relicto aliud eſt introductum, dec. 111. n. 1. Calat.

Fructuum perceptio probatur ex notula ipſius creditoris immiſſi, deciſ. 334. numer. 9. Veref.

Fructuum quantitas in annis calamitoſis, puta tempore belli, non infert ad fructus aliorum annorum, dec. 342. nu. 13. Beuil.

Fructuum probatio non reſultat minori tempore, quam decennij, deciſ. 342. numer. 14. Beuil.

Fructuum probatio pro ſubſtinenda, vel annullanda penſione in reſignatione reſeruata, fieri debet per quinque annos antea, & quinque poſtea reſeruationi eiuſdem penſionis, dec. 342. nu. 15. Beuil.

Fructuum doloſa reſtitutione excuſat quælibet cauſa, & opinio, etiam fatua, dec. 176. num. 12. Rond.

Fructibus debitis in manutentionis iudicio, quatenus examinari debeat, vel non, quo tempore ſit petita manutentio, deciſ. 312. nu. 5. Emer.

in Fructu quidquam remanere dici nequit, ſi cognoſci non poteſt, quid importent onera, ac etiam expenſæ, deciſ. 375. nu. 25. Rond.

pro Fructibus dotis non competit actio mulieri, ſed viro, qui ſi non interpellauit hæredes primi mariti illos conſequi non poteſt, deciſ. 184. num. 14. Emer.

ex Fructibus locorum montium detrahenda ſunt regalia dari ſolita, deciſ. 178. num. 8. Calat.

FRVMENTVM, vel aliæ ſegetes, an debeant ab affictuariis traduci ad Vrbem cum animalibus exiſtentibus in bonis locatis, dec. 299 n. 12. Taia.

FVMVS.

Fumus materiæ articulatæ ex ſcripturis, & teſtium depoſitionibus reſultat, deciſ. 280. num. 4. Paul.

Fumus materiæ articulatæ ex ſolis atteſtationibus probatur, deciſ. 123. nu. 5. Alberg.

Fumus materiæ articulatæ reſultat ex pluribus inſtrumentis, quæ pro eo adducuntur, dec. 176. nu. 4. Matth.

FVNDACVS, *Vide in verſ.* Negotium.

FVNDATIO

Fundario alicuius beneficij pro ſolis maſculis, non infert aliud ſimile beneficium tantummodo maſculis fuiſſe reſeruatum, deciſ. 52 num. 11. Rond.

Fundationis Beneficium ſi deficit inſtrumentum, tunc ad dignoſcendum qualitatem illius, an fuerit Sacerdotalis, vel non attenditur obſeruantia, deciſ. 354. n. 4. Calat.

FVNDVS.

Vide etiam in verſ. Diuerſitas.

Fundus cenſitus præſumitur ſufficiens ad ſubſtentationem annui redditus, pro quo cenſus fuit impoſitus, dec. 294. nu. 9. Emer.

Fundus dotalis in præiudicium vxoris alienari non poteſt, deciſ. 68. nu. 21. Calat.

Fundus dotalis improprius ſolam ſpecialem hyporhecam importat pro potiori cautela, & ſecuritate mulieris, deciſ. 392. numer. 4. Emer.

Fundus dotalis remanet libet, ſtante ſatisfactione vxoris, ex retentione bonorum viri, vel aliunde reportata, deciſ. 86. num. 18. Taia.

Fundus dotalis alienari non poteſt, nec etiam cum conſenſu vxoris, dec. 214. nu. 1. Taia.

Fundus dotalis probari debet alienatus, ad hoc, vt factus ſit locus reſtitutioni dotis in pecunia, deciſ. 352. n. 12. Alberg.

Fundorum, domorumque nomina noſtra deſtinatione non autem à natura conſtituuntur, deciſ. 366. num. 9. Taia.

FVNERALIA.

Vide etiam in verſ. Mortuaria, Incerta.

Funeralia, & ſimilia, dicuntur omnino incerta, deciſ. 379. num. 2. Taia.

Funeralia oblationes, & ſimilia, quæ ſunt penitus incerta, neque pro determinata ſumma locantur, pro certis haberi non poſſunt, dec. 175. nu. 21. Rond.

FVRORIS mentio ſine mentione mortis, non efficit ſubſtitutionem exemplarem, dec. 190. nu. 7. Alberg.

G

GABELLA.

Gabella, ſeu Laudemium quatenus debeatur ex fecundo contractu celebrato, vel non celebrato in exequutionem primi, vel potius alterius, deciſ. 163. nu. 28. & ſeqq. Alberg.

Gabella, & Laudemium ſunt onera conſequtiua, & ſequelæ contractus, deciſ. 163. n. 31. Alberg.

Gabellæ, & exemptiones nuncupantur Franchitia, deciſ. 13. numer. 9. & 10. Calat.

Eminentiſs. GASTALDVS integerrimus, & præſtantiſſimus Iudex nuncupatur, dec. 16. numer. 10. Alberg.

GEMINATIO.

Vide etiam in verſ. Repetitio.

Geminatio, & repetitio verborum emphaſim voluntatem, & intentionem teſtatoris demonſtrat, deciſ. 226. num. 6. & 7. Paul.

GEMMAE.

Vide etiam in verſ. Iocalia, Mobilia, Torques.

Gem-

Gemmæ in Inuentario qualiter deſcribendæ ſint, dec.382. n.9. Emer.
Gemmarum ſubtractio in muliere præſertim nobili debet concludenter probari, deciſ.73 numer.2. Calat. *Et vid. etiam in verſ.* Exceptio.
GENERICA promiſſio, & non limitata nullâ lem parit obligationem, dec.19. nu. 10. 19. & 20. Alberg.

GENERALIS.

Generalis, & indefinita loquutio generaliter eſt intelligenda, dec.251. numer. 16. & 24. Paul.
Generalis derogatio non ſufficit, vbi ſpeciali derogatione opus eſt, dec. 148. numer. 22. Alberg.
Generalis ſententia exequutorialis declaratur à deciſionibus in cauſa factis, dec.262.n.24. Alberg.

GENERALITAS.

Generalitas præcedentis Rubricæ Statuti reſtringitur ad perſonas ſubſequenter expreſſas dec.68. n.19. Calat.
Generalitati repugnat limitatio, quia lex generaliter loquens generaliter eſt intelligenda, dec.144.nu.6. Paul.

GENERATIO.

Vide etiam in verſ. Emphyteuſis.
Generatio emphyteuſis incipere debet à filiis, quoties incipiendo à nepotibus, non ad tertiam, ſed quartam generationem facta foret, dec.66. nu.5. Rond.
Generatio emphyteuſis expreſsim conuenta, quod incipere debeat à filiis, non poteſt ſumere initium à nepotibus, dec. 189. n.1. & ſeqq. Rond.
Generatio emphyteuſis, à quibus perſonis incipiat, deciſ. 66. num. 1. & per totam. Rond.
GENVS ſubalternum ſimpliciter in promiſſione expreſſum ſine vlla determinatione ſpecici non obligat, dec. 19. numer. 8. Alberg.
GERMANIA etiam hodiè ſeruat Conſtitutionem Benedicti XII. ſuper reſeruatione beneficiorum promoti ad Epiſcopatum, deciſ.385. num. 7. Rond.

S. GERMANI OPPIDVM, SEV CIVITAS.

S.Germanus non aderat de tempore deſtructionis factæ à Longobardis anno 589. de Monaſterio Caſinenſi, quia fuit ædificatum à Bertario de anno 720. dec.404. num. 16. Alberg. & deciſ.407. numer.13. eod.
S. Germanus olim Oppidum ab antiquiſſimo tempore Ciuitas nuncupara eſt, dec. 196. num.21. Alberg.
S.Germani Oppidum propriè Caſinum noſtri appellatur, dec.196. nu.14. Alberg.
S. Germani Eccleſia, & Capitulum per inſtrumentum publicum declararunt ſe eſſe ſubiecta Eccleſiæ, & Monaſterio Caſinenſi.dec. 407. nu.34. Alberg.
S. Germani Eccleſia nullum habet Seminarium, dec.407. nu.38.Alberg.
S.Germani Eccleſia per plura ſæcula tàm ab ipſis Abbatibus Caſinenſibus, quam in Bullis Summorum Pontificum Cathedralis enunciata fuit, dec.196.num. 19. Alberg.
S. Germani Epiſcopus eſt Abbas Caſinenſis, qui Epiſcopus Caſinenſis appellatur, non autem Epiſcopus S. Germani, deciſ.56.n.17 Alberg.
Germanenſes Populi compulſi ſunt ſoluere decimas Eccleſiæ Caſinenſi, dec.56. nu. 29. Alberg.
D. MAVRITIVS GIRIBALDVS excellens cauſarum Patronus nuncupatur, dec.405. n.1. Alberg. & deciſ.415.nu.1.Rond.

GRADVS.

Gradus non quæritur in ſucceſſione parentis, dec.226.numer11. Paul.
Gradus ſuſceptio non facit quem doctiorem altero, ſed aſſidua, & continua ſtudia ante, & poſt ſuſceptam lauream Doctoratus, dec. 115.nu.8. Alb.
Gradus prærogatiua ex repræſentationis iure, non intenditur inter deſcendentes, dec. 226. nu.10. Paul.
Gradus anterior in fideicommiſſis, & ſucceſſionibus ſemper attenditur, dec.28. num. 1. Alberg.
Gradum ſi quis obtinuit, illum non amittit, niſi ſe indignum reddat, dec. 257. num.4. Paul.
Gradum nouum non lineam conſtituunt, qui ita ſunt vocati vt illum, non autem iſtam efficiant, d. 218. n.16. Rond.
in Gradu proximior æquè in ſucceſſione, ac etiam in legato præfertur, dec.24. num. 6. Paul.
GRADVATIO, *Vide etiam in verſ.* Concurſus.
Graduationis, ſeu concurſus in iudicio primo ponuntur anteriores, & deinde alij iuxtà computationem temporis, dec. 261. nu. 1. Taia.

GRADVATI.

Graduati in Sacra Theologia non ita de facili poſſunt de inhabilitate redargui, dec.257. nu.14. Paul.
Graduati in Sacra Theologia poſſunt etiam ipſi ab Epiſcopo ſucceſſore iterum examinari, dec 257. nu.12.Paul.
GRATIFICATIONI quatenus locus magis eſſe debeat in ſimplicibus beneficijs, quam curatis, dec.247.nu. 8. Taia.

GRATIA.

Vide etiam in verſ. Derogatio, Indultum, Reſcriptum, Vſus.
Gratia mediante clauſula, *vt aſſeris*, ſemper ſtat in ſuſpenſo, donec per neceſſarias probationes verificetur, deciſ. 379. num.10. Taia.
Gratia reualidatoria, vel vt dicunt, *per inde valere* ſanat omnes defectus, & retrotrahitur ad diem gratiæ principalis, dec.276.n.12. Alberg.
Gratia *ſi nouit* cognoſci, & decidi non debet in iudicio exequutionis literarum Apoſtolicarum, dec.274. num.20. Alberg.
Gratia *ſi nouit* eſt conditionalis, & ideo condi-

dicio-

ditione non impleta, nullum ius tribuit, decis. 223. num. 18. Emer.
Gratia Coadiutoriæ expedita post obitum coadiutoris, & post mortem Papæ suffragatur coadiutori si vtroque viuente fuerit data, dec. 110. nu. 1. & seqq. Emer.
Gratia reseruationis pensionis corruit, eo ipso quod falsus valor fructuum beneficij fuit, expressus, dec. 379. n. 4. & 6. cum seqq. Taia
Gratia remanet nulla si Papæ falsa narratio facta sit, qua ab ipso intellecta, vel non concessisset, vel difficilius concessisset, dec. 375, nu. 19. Rond.
Gratia remanet perfecta, si eo tempore centum à Papa reseruata Rectori remaneant, quamuis postea diminuta sint, dec. 375. n. 9. Rond.
Gratia facta ex certa scientia non requirit citationem partis, dec. 132. num. 24. Taia.
Gratia restringitur ad ea, quæ sunt literaliter expressa, dec. 148. nu. 19. & 21. Alberg.
Gratia concessa cum causæ cognitione dicitur facta ex certa scientia, decis. 132. num. 24. Taia.
Gratiæ præcedenter obtentæ exprimendæ sunt Pontifici nouam gratiam concedenti, decis. 148. nu. 16. Alberg.
in Gratia diù obseruata omnia præsumuntur vere narrata, decis. 53. num. 11. Alberg.

GRATIOSA SVBROGATIO.

Vide etiam in verf. Subrogatio.
Gratiosam subrogationem ad obtinendâ sufficit quælibet lis, & titulus etiam coloratus suffragatur, dec. 281. num. 11. Taia.
in Gratiosis sufficit vnam partem alternatiuæ esse veram, decis. 317. numer. 11. Alb.

GRAVAMEN.

Grauamen itineris, & expensarum plus esse non debet, quam causa, decis. 247. numer. 9. Taia.
Grauamen inducitur parti per decreta prouisionalia, quando de illius bono iure constat, decis. 113. num. 2. Emer.
GRAVARI non potest alius pro alio, d. 409. nu. 12. Guaz.

GRAVATVS.

Vide etiam in verf. Fideicommissarius, Hæres grauatus, Subsituitus.
Grauatus, si dilapidat bona fideicommissaria, potest etiam à conditionaliter substituto in iudicium vocari super præuentiua declaratione suæ vocationis, d. 216. nu. 6. Alberg.
Grauatus potest declarare voluntatem Testatoris, quando nemo, præter ipsum, lædi, vel damnificari potest, decis. 244. n. 8. Alberg.
Grauatus dici nequit, qui non fuit vocatus, adeoque non honoratus, & proinde non grauatus, dec. 328. num. 8. Taia.
Grauatus restituere personæ certæ ex incertis, non potest in præiudicium vocatorum potius restituere vni, quam alteri, decis. 244. numer. 5. Alberg.
Grauatus non potest declarare, quis in fideicommisso successurus sit, cum hoc à sola voluntate Testatoris dependeat, decis. 244. num 6. Alberg.

GVBERNATOR.

Vide etiam in verf. Officialis, Iudex.
Gubernatoris officium, quatenus sit incompatibile clerico, decis. 252. num. 1. & per tot. Alberg.
Gubernatori, quod fuerit communicata facultas Principi concessa super mero, & mixto imperio, ex sola illius deputatione in Gubernatorem non resultat, dec. 253. n. 13. Alb.
Gubernator non ex eo quod iurisdictio meri, & mixtum imperium cõtineat dicitur exercuisse, pœnam sanguinis, dec. 253. n. 13. Alb.
Gubernatori non dicitur communicatũ merum, & mixtum imperiũ, d. 253. n. 14. Alb.
GVBERNIVM, *vide supra in verf.* Gubernator.

H

HABILIS.

Vide etiam in verf. Approbatus, Habilitas, Inhabilitas.

HAbilis semel repertus, & approbatus si sine noua causa inhabilis dicitur, illi dicitur fieri iniuria, dec. 257. nu. 23. Paul.
Habilis quod inter plurimos etiam vsque ad numerum effrenatum, nemo sit, in iure non præsumitur, dec. 166. nu. 4. Paul.
Habilis semel iudicatus ad beneficium, ille semper præsumitur habilis, dec. 167. nu. 1. Paul.
HABILIOR, & magis idoneus rectè dicitur admissus excluso simpliciter minus habili, & minus idoneo, dec. 115. nu. 2. Alberg.

HABILITAS.

Vide etiam in verf. Dispensatio, Habilis, Inhabilitas.

Habilitas de tempore actus sufficit, licet approbata non sit, decis. 40. nu. 6. Rond.
Habilitas, & idoneitas Beneficiati resultet ex attestatione Examinatorum Vrbis, dec. 76. nu. 5. Alb.
Habilitas semel acquisita auferri non debet donec apertissimis inditijs de inhabilitate constiterit, dec. 257. nu. 21. Paul.

HABILITATIO, HABILITATVS.

Vide etiam in verf. Dispensatus.

Habilitatio minoris ad effectum standi legitimè in iudicio, principaliter dicitur inhærere personæ, dec. 96. num. 10. Emer.
Habilitatus ad cognoscendas causas criminales, vtpotè est in Religione Hierosolymitana, censetur dispensatus, tam in Religione, quam extra, dec. 172. num. 9. Taia.

HEBDOMADA.

Vide etiam in verf. Septimana.

Hebdomada Canonici Turnarii incipit à vesperis Sabbati, dec. 98. num. 9. Alberg.
Hebdomada non completur nisi post aduentam mediam noctem vltimi illius diei, d. 98. nu. 2. & seqq. Alberg.
Hebdomada in Ecclesia, à qua die sumere debeat initium, dec. 98. nu. 26. & sup. nu. 2. & & per tot. Alberg.

HEBRÆI.

Hebræi antiquitus in Vrbe vſque & de tempore Imperij Auguſti, habitebant in Regione Tranſtyberim, deciſ.49. nu.1. Alberg.

Hebræi à Summis Pontificibus in Vrbe tranſlati ſunt ad habitandum citrà flumen Tyberis, & certo ambitu recluſi, deciſ. 49. num.2. Alberg.

Hebræi proprias domos in Vrbe poſſidere prohibentur. dec.49.nu.3. Alberg.

Hebræi domos Chriſtianorum in Vrbe, & intra eorum ſepta ædificatas tenentur conducere, dec.49. nu.4. Alberg.

Hebræorum Vniverſitas tenetur ſoluere penſiones domorum in Ghetto eo modo, & in ea quantitate, quæ ſoluebantur ab Hebræis inquilinis, dec.49.nu.13. Alberg.

Hebræorum Vniverſitas tenetur ad ſolutionem penſionis domorum in Ghetto, quæ in dies remanent dislocatæ, deciſ.49. nu.8. & 13.Alberg.

Hebræi in alio loco, quàm in Ghetto habitare non poſſunt,dec.49.num.9. Alberg.

Hebræis ſicuti penſiones augeri non debent, ita terendum non eſt, quod Domini domorum illas minuere cogantur, d.49.n.10.Alb.

HÆREDITAS.

Vide etiam in verſ. Actio, Fideicommiſſum, Hæres.

Hæreditas præſumitur eſſe ſoluendo, dec. 382. num.11.Emer.

Hæreditas filiorum, parentibus luctuoſa eſt, dec.308.num.25.Taia.

Hæreditatis aditio probatur ex actibus, qui fieri nequeunt citra ius, & nomen hæredis, dec.138.num.1.Alberg.

Hæreditati non adſcribuntur mobilia, quæ non probantur hæreditaria,d.381.n.7.Emer.

HÆRES.

Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius, Fideicommiſſum, Hæreditas, Inſtitutio, Nepos, Teſtamentum.

Hæres beneficiatus nõ confundit actiones pro ſuis iuribus, & creditis, ſi quæ habet contra bona hæreditaria, ſed præſeruatur ab omni damno,dec.16.num.3.Alberg.

Hæres beneficiatus creditor hæreditatis in longe maiori ſumma, quàm ſit valor eiuſdem hæreditatis, per imaginariam ſolutionem bona ſibi appropriaſſe præſumitur, dec. 16. num.17. Alberg.

Hæres beneficiatus quatenus per imaginariam ſolutionem bona hæreditaria ſibi appropriare poſſit, vt inde faciat fructus ſuos,dec.202. num.6.& ſeqq.Alberg.

Hæres beneficiatus ſi ſe obligauit hæreditario nomine, intelligitur de bonis hæreditariis, non autem de proprio, deciſ. 10. n. 4.Alb.

Hæres beneficiatus obligans ſe nomine hæreditario, ſuam non impugnat obligationem ſi dicat illam de bonis hæreditariis eſſe ſoluendam,dec.10.num.5.Alberg.

Hæres beneficiatus non tenetur propriis ſumptibus defendere hæreditatem, dec.10.nu.6. & 9.Alberg.

Hæres grauatus ſi detractiones non feciſſet in venditione bonorum fideicommiſſi ſua bona libera non ſubrogaſſet, deciſ 216.num.7 Alber.

Hæres beneficiatus non poteſt impugnare creditoris cõfirmationem ſuæ quaſi poſſeſſionis exigendi ratione ſuorum creditorum, dec.365.num.30. Rond.

Niſi creditor habuerit ſe pro ſpoliato, vel adſit iuſta cauſa denegandi, quæ ſit omnino clara, & liquida ibidem.

Hæres beneficiatus non confundit actiones, ſed illæ ſibi remanent illæſæ, perinde, ac ſi hæres non fuiſſet, deciſ. 292. numer. 1. Alberg.

Hæres beneficiatus præſeruari debet immunis ab omni damno, & expenſa, dec.10. nu.10. Alberg.

Hæres beneficiatus non prohibetur ex propria perſona vindicare bona à defuncto alienata, & diſtracta, dec.31.num.6. Calat.

Hæres, licet beneficiatus, non impugnat factum defuncti, niſi prius de bonis hæreditatis rationem reddiderit,deciſ.382. num.3. Emerix.

Hæres licet beneficiatus, ſi in certa pecuniarum ſumma debitor hæreditatis declaratus ſit, deciſ.402.num.2. Rond.

Vel illam creditoribus hæreditariis ſoluere tenetur, vel executionem pati, etiam contra perſonam, & bona propria, ibidem.

Hæres ſine inuentario, factum defuncti ſeruare tenetur, dec.79.num.7. Calat.

Hæres ſine inuentario non ſolum de ſuo credito, ſed etiam de legitima præſumitur ſatisfactus, & quando, dec.79.nu. 13, & ſeqq. Calatam.

Hæres ſine inuentario approbando factum defuncti, diſponentis de re eiuſdem hæredis, non poteſt opponere, quod æqualem compenſationem non habeat in bonis illius, deciſ.79.num.11.Calat.

Hæres ſine inuentario, vel quod de bonis inventariatis rationem non reddit, tenetur de proprio ſatisfacere creditoribus hæreditariis, dec.382.num.12. Emer.

Hæres iuſſus ſtatim conficere inuentarium ſub pœna privationis adhuc credere potuit ſibi ſufficere tempus legale trium menſium præfixum à iure, dec.127.num.16. Rond.

Hæres pro perſona ab eo nominanda, ſi nominatione non facta, decedit, tunc hæreditas tranſit in eius, hæredem, dec. 386. n.18. & 27. Albergato.

Hæres inſtitutus, licet pro perſona ab eo nominanda, adhuc dicitur verus hæres, & ex quibus verbis ſic inſtitutus dicatur, dec.386. num.1. Alberg.

Hæres inſtitutus pro perſona ab eo nominanda donec nominatio ſequatur, remanet verus hæres, dec.139.num.4. Alberg.

Hæres inſtituta, licet pro perſona ab eo nominanda, poteſt differre nominationem vſque ad obitum, & interim ipſe remanet verus hæres, dec.386.num.16. Alberg.

Hæres creditor, & poſſeſſor, vt bonis vel ſuis iuribus ſe conſeruent, non prohibentur obtinere

tinere ceſſiones, & reduperate totam ſummam quamuis in ſola parte ſolutam, deciſ.360.num.17. Alberg.

Hæres creditor defuncti per imaginariam ſolutionem præſumitur ſibi appropriaſſe tot bona ſui credito æquiualentia, deciſ. 303. num.15. Alber.

Hæres grauati, rationem reddere debet de omnibus quæ ad ſui manus peruenerunt, dec. 232.num.39.Manth.

Hæres grauatus reſtituere fructus perceptos, niſi prius aliqua bona fideicommiſſo ſupponat, quatenus illos reſtituere teneatur, deciſ.176. num.10. Rond.

Hæres grauatus reſtituere fructus, vt ab illorum dolioſa perceptione excludatur, ſufficit ipſum credere paruiſſe illos eſſe ſuos, deciſ.196.num.11. Rond.

Hæres grauatus, ſi tranſigendo aliquid de proprio perſoluit, efficitur creditor fideicommiſſi, dec. 414.num.17.Alberg.

Hæres inſtitutus in re certa, licet prohibitus plus petere, quatenus tamen conſequatur totum, dec.336.num.30.Albert.

Hæres inſtitutus in vſufructu, nullo ſibi dato alio cohærede, remanet etiam hæres in proprietate, dec.336.num.22.Alberg.

Hæres vſufructuarius cum prohibitione de non conſequendo aliud præter vſumfructum, an non dato alio cohærede, poſſit remanere hæres in totum, deciſ.386. num.24. & ſeqq.Alberg.

Hæres vſufructuarius quatenus non exiſtente hærede proprietario, teneatur per fideicommiſſum reſtituere hæreditatem venientibus ab inteſtato, dec.336.num.25. Alberg.

Hæres ſuper ſuis bonis etiam de proprio fideicommiſſum à teſtatore factum præſtare tenetur, ſi inuentarium non confecit, dec.79. num.11. Calar.

Hæres ab inteſtato cenſetur à Teſtatore excluſus propter diſcordias, & inimicitias inter eos exiſtentes, deciſ. 139. numer. 19. Albergato.

Hæres vſufructuarius, nullo ſibi dato cohærede, per ius accreſcendi remanet etiam proprietarius hæres, dec.139.num. 13. & ſeqq. Albergato.

Hæres grauatus in alienando, excedens terminos ſuarum detractionum, adhuc dicitur in dolo, dec.182.num.17.Emer.

Hæres grauatus ſi habita ſcientia fideicommiſſi alienauit, dicitur in dolo, & ideo illud reintegrare tenetur, etiam cum priuilegio hypothecæ, deciſ.382.num.15.Emer.

Hæres ſubſtitutus non dicitur hæres aliorum grauatorum, ſed conſideratur vti hæres ipſiuſmet fideicommittentis, dec.138. nu.2. Alberg.

Hæres ſi paſſus eſt ſubhaſtationem pro toto credito, ſibi imputet ſi medietatem non euincendam defendere omiſit, dec.149.n.11. Taia.

Hæres ab inteſtato nunquam admittitur, ſi Teſtator declarauit ſe velle decedere teſtatus, niſi aliunde de eius voluntate legitimè conſtet, dec.139.num.16.Alberg.

Hæres ab inteſtato non admittitur poſt mortem hæredis vſufructuarij etiam quod illi, alter hæres proprietarius datus non ſit, deciſ. 139. num. 14. & num. anteced. & ſeqq. Alberg.

Hæres ſi de proprio defendit bona hæreditaria, poteſt. & debet ſuper illis obtinere reintegrationem, dec.16 num.7. Alberg.

Hæres non impugnat factum ſui auctoris defuncti, deciſ.382.num.16. Vaſcom.

Hæres, & fideicommiſſarius poſſidens bona defuncti, quorum fructu multiplicanda eſſe ſciebat, ad damna, & intereſſe tenetur, deciſ.207.num.16.Paul.

Hæres non poteſt reddere rationem cum creditoribus ſibi ſolum benefiſis, ſed omnes ſimul vocare tenetur, dec.364.n.29.32.33. & 36.Rond.

Ampliat. & fortius ſi agitur de creditoribus, qui iam mandatum contra ipſum obtinuerunt, ibid. num.41.

Hæres creditor defuncti poſt adiudicationem ſibi factam pedum facit fructus ſuos, ſed de bonis aſſignatis ad libitum diſponere poteſt, dec.202.num.11. Alberg.

Hæres tenetur obſeruare, ſimul atque adimplere factum, & obligationem ſui auctoris defuncti, dec.293.num.8. Emer.

Hæres minus grauatur præſtare alimenta legatario in propria domo, & in ſua mensa, quam extra, dec.320.num.5. Calar.

Hæres tenetur obſeruare fideicommiſſum à ſuo auctore defuncto conſtitutum,dec.143. num.7. Beuil.

Hæres tenetur obſeruare factum defuncti,non iure actionis, ſed ſolum per viam exceptionis, dec.343.num.8.Beuil.

Hæres per quatriennium, & vltra poſſidens bona hæreditaria, ſicuti de illius debitis præſumitur habuiſſe notitiam, ita nec poteſt iuuari beneficio reſtitutionis in integrum, dec.111.num.8.Alberg.

Hæres aduerſus præſcriptionem cum ipſo cõpletam, ſuccurritur auxilio reſtitutionis in integrum ex capite ignorantiæ,dec.92.n.13. Taia.

Hæres facit fructus ſuos, quamuis habeat notitiam creditorum, qui tamen non vrgeat, dec.16.num.16.Alberg.

Hæres obligatur ad eadem damna, & intereſſe, ad quæ tenebatur defunctus, dec. 207.nu.9. Paulucc.

Hæres quandoque inſtituitur ille, qui habet nomen teſtatoris, in honorem ipſius, dec.238. num.1. Taia.

Hæres poteſt totum creditum ſibi, & hæreditati commune, alteri perſonæ cedere, deciſ.302.num.12.Paulucc.

Hæres hæredis, quamuis non vocatus, poteſt tamen fideicommiſſo grauari,dec.328.n.24. Taia.

Hæres tenetur ſeruare factum defuncti, donec exhibito inuentario rationem reddat, deciſ.219.num.18.Rond.

Hæres qui ſucceſſit ab inteſtato, præuia irritatione

tione teſtamenti, in quo pater filios ſpurios inſtituit, contra illius voluntatem ſuccedere dicitur, dec. 154. num. 13. Calat.

Hæres non poteſt cogi ad nouam reddition-em rationis, ad quam non teneretur defunctus ſi viueret, dec. 256. num. 1. Emer.

Amplia, & fortius ſi ille non informatus poſt 50. & amplius annos fuiſſet conuentus ibidem.

Hæres potius, an Legatarius quatenus ſubire teneatur onus laudemij, vel quindenij rei legatæ, dec. 324. num. 1. Rond.

Hæres, qui pro ſuo credito etiam per imaginariam ſolutionem bona hæreditaria ſibi appropriauit, pro illis facit fructus ſuos, d. 16. nu. 18. Alberg.

Hæres non tenetur ſupplere aliquid pro legato poſteaquam illud legatario perſoluit, d. 324. num. 8. Rond.

Hæres an poſſit eligere ſimulationem, vel fraudem, dec. 13. num. 29. Calat.

Hæres tenetur liberare legatum non ſolum à debito per teſtatorem expreſſo, ſed etiam ab omni alio, ſi illud liberum ipſi legatario peruenire debet, dec. 324. num. 6. Rond.

Hæres hæreditate priuatus, & illius fructibus, ſi certo tempore non confecit inuentarium intelligitur de fructibus ante confectionem perceptis, non autem poſtea, dec. 327. nu. 18 Rondinino.

Hæres approbans contenta in teſtamento defuncti, ea amplius impugnare non poteſt, dec. 79. num. 6. Calat.

Hæres conuentus actione perſonali non tenetur ad totum debitum, ſed pro virili, dec. 92. num. 5. Taia.

Hæres non debet eſſe deterioris conditionis, quàm fuerit defunctus, deciſ. 71. numer. 29. Pauluccio.

Hæres, & defunctus, vna, & eadem perſona eſſe reputantur, dec. 71. num. 30. Paul.

Hæres fideicommiſſarius, & bonorum poſſeſſor poſt motam litem, tenentur ad fructus non facti inueſtimenti, deciſ. 207. num. 28. Pauluccio.

Hæres valuerſaliter inſtitutus, & à teſtatore iuſſus aliquid ſolũ petere, quid ab hæreditate conſequatur, dec. 386. num. 33. Alberg.

Hæres licèt aliquis ſit, adhuc dicitur de familia dec. 82. num. 10. Rond.

Hæres an poſſit inſtitui Medicus, vel Aduocatus, dec. 194. num. 10. Emer.

Hæres dicitur enormiſſimè læſus, ſi ex ſuis proprijs bonis, quæ credebat eſſe hæreditaria defuncti, illius debita ſoluere teneretur, deciſ. 266. num. 6. Emer.

Hæres, & Legatarius ſi non adimpleant onera à teſtatore iniuncta, damnum, & intereſſe præſtare tenentur, dec. 207. num. 2. Paul.

Hæres, qui per imaginariam ſolutionem ſibi perſoluit, non poteſt poſtea principaliter agere pro ſuo credito, deciſ. 202. n. 8. Alb. Sed ſi ab alijs creditoribus conuenitur, rectè petit à iudice ſeparationem bonorum ad remouendas moleſtias eorum, dec. 202. ibid. & num. ſeq. Alberg.

Hæres bona ſibi per iudicem adiudicata, non amplius poſſidet tamquam hæres, ſed tamquam tertius, dec. 90. num. 28. Paul.

Hæres creditor defuncti tutor redditur, ſi citatis alijs creditoribus bona hæreditaria in ſolutum recipiat, dec. 202. num. 9. Alberg.

Hæres ſemel, per repudiationem non definit eſſe hæres, dec. 16. num. 26. Alberg.

Hæres in omnibus repræſentat perſonam defuncti, dec. 345. num. 11. Emer.

Hæres non tenetur reddere rationem de prælegato ſibi cum onere facto, dec. 90. num. 30. Pauluec.

Hæres non tenetur reddere rationem de fructibus bona fide conſumptis, & in vſus hæreditarios ad mentem teſtatoris diſtractis, dec. 90. num. 31. Paul.

Hæres, mortuis executoribus, eorum loco ſuccedit, dec. 207. num. 10. Paul.

Hæres agnoſcit legitimam deberi filio, ſi ius illi in hæreditate competens pro eadem legitima conſequenda deſcripſit, dec. 11. qui 6. Rondinino.

Hæres dicitur ore proprio nominatus, etiamſi teſtator reſpondeat per verbum *ſic*, & ſtatutum mandet hæredem ore proprio eſſe nominandum, dec. 95. num. 7. Rond.

Hæres ſi vult ſuum conſequi creditum ab hæreditate ſubducere debet fructus ab ipſo perceptos, ac etiam percipiendos, dec. 261. num. 3. Taia.

Hæres adeundo ſimpliciter hæreditatem, dicitur ſe adſtringere voluiſſe omnibus volitis per teſtatorem, dec. 283. num. 7. Rond.

Hæres ſuſcipiens terminum ad ſoluendum non præſumitur ſeipſum, ſuaque bona voluiſſe obligare, & nouationem inducere, dec. 90. num. 15. Paul.

Hæres ſoluens tamquam hæres non tenetur continuare ſolutionem ex bonis proprijs, ſed ex hæreditarijs quatenus extent, dec. 90. n. 16. Paulucc.

Hæres non tenetur reddere rationem de eo, quod ex iudicis decreto ſibi adiudicatum eſt dec. 90. num. 24. & ſeqq. Paul.

Hæres ſi conuenitur vti hæres, non tenetur niſi pro ſua rata, quamuis ipſe alioquin totum debitum ſubire teneretur, dec. 114. num. 6. & num. antec. Taia.

Hæres non dicitur, qui repudiauit hæreditatẽ, etiam poſt eam adiram, & quando, dec. 266. num. 1. & ſeqq. Emer.

Hæres poteſt repudiare hæreditatem, ſi detegit bona inuentariata defuncti ad illum non ſpectaſſe, dec. 266. num. 2. Emer.

Hæres præſumitur habere totam manum defuncti, & ideò ad illam recognoſcendam compellitur, dec. 185. num. 21. Alberg.

Hæres ſi in tranſactione condonauit prætenſionem, quæ ad defunctum ſpectabat, vtique hæreditario nomine, non autem proprio tranſegiſſe dicitur, deciſ. 414. num. 9. Albergato.

Hæres de fructibus, aut alijs rebus hæreditarijs, nonniſi vti hæres disponere poteſt, dec. 414. num. 10. Alberg.

Hæres creditoris potest declarare solutionem suo creditori factam, decis. 185. num. 22. Alberg.

Hæres quatenus possit allegare simulationem, & fraudem à defuncto commissam, dec. 551. num. 10. Taia.

Hæres, vel creditor, quod non egerint pro solutione census, non concludit illum esse extinctum, sed potius liberè fuisse solutum, dec. 383. num. 13. Rond.

Hæres aliud est, quod transigendo acquirat possessionem, illamque à vero Domino habeat, aliud verò si iam in possessione erat, & transigens Dominus non esset, dec. 414. num. 12. Albergato.

Hæres soluens tamquam hæres, non potest denegare solutionem ex bonis hæreditariis, etiamsi ipse se anteriorem esse prætendat, dec. 90. num. 16. Paul.

Hæres ex capite probabilis ignorantiæ succurritur remedio restitutionis in integrum, decis. 92. num. 13. Taia.

Hæredis persona quamuis non nominata subintelligitur à iure, dec. 17. num. 23. Calat.

Hæredis obligatio quatenus potiùs nomine proprio, quam hæreditario facta dicatur, decis. 209. num. 19. Alberg.

Hæredis noua, & intermedia acquisitio probari debet, ne bona in loco, quo pofliebat defunctus præsumantur hæreditaria, d. 209. num. 40. Alberg.

Hæredis institutio conferri non potest in arbitrium tertij, dec. 179. num. 2. Alberg.

Hæredis persona non excluditur ex dictionibus personalissimis, dec. 17. num. 23. Calat.

Hæredis institutio est certa, si fundatur in persona certa, quamuis illa postea debeat nominare alium, dec. 386. num 10. Alberg.

Hæredis institutio aliud est, quod conferatur in arbitrium tertij, aliud verò, quod aliquis instituatur hæres, licèt pro persona ab eo nominanda, decis. 386. num 7. & sequen. Alberg.

Hæredis nominatio collata in arbitrium tertij non valet, dec. 386. num. 4. Alberg.

Hæredi sub prætextu, quod non sit Ciuis denegari non potest, quod testatori extero fuit concessum, dec. 71. num. 28. Paul.

Hæredi denegari non potest renouatio emphyteusis, si defunctus habebat facultatem ad libitum disponendi, decis. 71. num. 33. Paul uccio.

Hæredi ab intestato quando censeatur à testatore præseruata hæreditas, & quando non, d. 386. num. 31. & 34. Alberg.

Hæredem verè esse personam expressè institutam, quam quis alium nominare debeat, ex quibus resultet, dec. 386. num. 14. & seqq. Alberg.

Hæredem beneficiatum vnde processerit praxis conueniendi contra personam, & bona propria, dec. 402. num. 4. Rond.

In Hæredem transeunt omnes effectus obligationis à defuncto contractæ, dec. 213. nu. 41. Alberg.

In Hæredem transeunt omnia iura defuncti, tam actiuè, quam passiuè, decis. 180. nu. 3. Alberg.

Hæredum mentio intelligitur de primis, non autem de secundis hæredibus, dec. 349. n. 10. Emerit.

Hæredum nomen in iurepatronatus denotat illud esse simpliciter hæreditarium, dec. 233. num. 5. & n. antec. & seqq. Emer.

Hæredum nomine in emphyteusi Ecclesiastica non veniunt nisi hæredes sanguinis, dec. 52. num. 3. & seqq. Alberg.

Hæredum nomen non applicatur fœminis, si qualificatur à qualitate masculinitatis, & à ratione, *accio non manchi la Cassata* &c. d. 232. num. 4. Matth.

Hæredum, & successorum appellatione quatenus veniant solum hæredes sanguinis, decis. 345. num. 12. & seqq. Emer.

Hæredem beneficiatum per imaginariam solutionem sibi soluisse, & posse agere pro eodem credito, incompatibile est, decis. 202. num. 7. Alberg.

Hæredum vnus nonnisi pro sua portione tenetur, dec 149 num. 8. Taia.

Hæredem qui se non esse declarauit in Tribunali Fabricæ S. Petri, hoc præsumitur fecisse ad effugiendas molestias solutionis legatorum piorum, decis. 16. num. 24. & seqq. Alberg.

Hæredes primi viri, si post interpellationem factam à viuua sunt morosi in restitutione dotis, tenentur etiam binubæ persoluere fructus, dec. 184. num. 11. Emer.

Hæredes alienantis quatenus seruare teneantur factum defuncti, vel nc, dec 403. num. 6. & seqq. Taia.

Hæredes plures remanent obligati pro rata, & pro portionibus hæreditariis tenentur, decis. 393. num. 7. Taia.

Hæredes ab intestato semper censentur excluſi per institutionem hæredis in proprietate, quamuis ille vsufructuario præcedat, vel aliter definat esse hæres, dec. 386. num. 11. 34. & seq. Alberg.

Hæredes plures pro hæreditariis portionibus onera hæreditaria subire debent, decis. 114. num. 1. Taia.

Hæredes non potuissent percipere fructus bonorum hæreditariorum, si illa à testatore non fuissent possessa, decis. 209. numer. 16. Alberg.

HÆREDITARIVM dicitur iuspatronatus, si exprimitur, quod illud hæreditario iure spectabat ad donantem, decis. 181. num. 11. Rondinino.

HÆRESIS crimen ita est vtroque iure damnatum, vt non solum auctorem, sed eius progeniem afficiat infamia, & pœna. d. 377. num. 11. Rond.

HIERONYMVS CARD. GASTALDVS integerrimus, & peritissimus iudex nuncupatur, dec. 16. num. 10. Alberg.

D. HIPOLITVS VRSELLIVS, pius, doctusq; causarum Patronus nuncupatur, decis. 328. num. 25. Taia.

HISPANIARVM nomine comprehenduntur om-

omnes antiquæ Prouinciæ, hodie Regnum Victoriæ & vlterioris Hispaniæ, dec. 9. nu. 1. Calat.

HISTORICVS.

Historicis probatis, & notæ fidei creditur, præsertim in antiquis, decis. 196. num. 4. Albergato.

Historicis fides adhibetur, etiam super pertinentia decimarum, decis. 43. nu. 2. Rond.

HOMO.

Vide etiam in vers. Opinio, Vir.

ex Hominis dispositione, aut potiùs ex priuilegio, vel consuetudine an aliquid spectet, ex quibus dignoscatur, decis. 251. num. 25. Paulucc.

Homo probatæ fidei non præsumitur commisisse simulationem, dec. 55. num. 9. Taia.

HONESTVS, & laudabilis actus, non autem simoniacus, ex quibus dicatur gestus, decis. 102. num. 5. cum seq. & 7. Rond.

HONESTAS. *vid. etiam in vers.* Scandalum,

HONOR Ecclesiæ augetur, & diuina officia honorificentius celebrantur ob interessentiam plurium personarum, & præcipuè illorum, qui sunt in dignitate constituti, decis. 148. num. 24. Alberg.

non HONORATVS non potest dici grauatus, dec. 406. num. 9. Vrsino.

HYPOTHECA.

Vide etiam in vers. Obligatio, Pignus, Saluianum.

Hypotheca anterior restringitur vsq; ad concurrentem quantitatem sui crediti, dec. 175. num. 2. Alberg.

Hypotheca dicitur mater Saluiani, decis. 26. num. 4. Alberg.

Hypotheca dotis adeò remanet infixa bonis fideicommissi, vt transeat in quemcumque possessorem, ad quem bona fideicommissaria perueniant, dec. 162. num. 7. Calat.

Hypotheca pro bonis extradotalibus nõ contrahitur contra virum, nisi constet illum administrasse de voluntate vxoris, dec. 155. num. 14. Calat.

Hypotheca resultans ex administratione, & exactione, comprehendit bona, quæ erant administratoris de tempore contracta hypothecæ, non autem præcedenter distracta, dec. 155. num. 6. Calat.

Hypotheca contra tertium remanet præscripta per decennium inter præsentes, & 20. inter absentes, dec. 26. num. 6. Alberg.

Hypotheca præscribitur per decennium, vel etiam per viginti annos, dec. 231. numer. 2. Alberg.

Hypotheca nõ remanet præscripta stante fictia emptoris, de creditoribus super re empta dec. 231. num. 3. Alberg.

Hypotheca non indiget, qui est possessor ad effectum retentionis, dec. 67. n. 8. Taia,

Hypotheca tacita non inducitur, nisi in casibus à lege expressis, decis. 176. num. 6. Rondinino.

Hypotheca tacita non datur pro fructibus ab hærede grauato dissipatis, vel ab eo indebitè perceptis, dec. 176. num. 7. Rond.

Hypotheca tacita in bonis heredis grauati non datur, nisi concurrente fraude, & dolo, decis. 176. num. 8. Rond.

Hypotheca super negotio contracta non extinguitur per assumptionem nouorum sociorum, dec. 25. num. 10. Alberg.

Hypotheca non contrahitur, nisi in bonis de tempore obligationis à debitore possessis, dec. 281. num. 4. Rond.

Hypotheca non competit pro credito per dationem in solutum extincto, vel aliter nouato, dec. 281. num. 13. Rond.

Hypotheca resultat ex, obligatione camerali, iuramento, ac etiam ex aliis, dec. 358. nu. 40. & seqq. Rond.

Hypotheca quatenus detur pro restitutione fructuum, quos grauatus substituto restituere tenetur, dec. 283. num. 3. Rond.

Hypotheca longè differt à credito, quia præscribitur minori tempore, quàm ipsum creditum, dec. 26. num. 9. Alberg.

Hypothecam ad præscribendam non sufficit decennium, si creditor fuerit absens, quia tunc requiruntur viginti anni, dec. 231. n. 6. Alberg.

Hypothecam si non habet creditor, non concurrit cum alio creditore hypothecario, decis. 382. num. 14. Emer.

I

IACTARE, IACTVRA.

IActare suum nemo præsumitur, decis. 142. num. 10. Calat. dec. 155. nu. 18. & decis. 231. num. 14. Alberg.

Iactura, & Lucrum assecurationis totum dependet à vi ventorum, & maris arbitrio, dec. 169. num. 93. Matth.

IANVA. *Vide in vers.* Porta.

IDENTITAS.

Vid. etiam in vers. Fines.

Identitas bonorum fideicommissi probatur ex tranlactione à possessore facta, in qua dicta bona fideicommissaria enunciantur, dec. 81. num. 7. Emer.

Identitas bonorum ex instrumento acquisitionis probatur, dec. 142. num. 2. Calat.

Identitas bonorũ fideicommissi semel à possessore, in transactione, vel aliter confessata, amplius impugnari non potest, dec. 81. nu. 8. Emer.

Identitas probatur ex inuentario, & confectione illius contra inuentariantes, & confitentes ipsos, dec. 209. num. 7. Alberg.

Identitas bonorum fideicommisso probatur ex illorum possessione capta à grauato, tam contra ipsum, quàm contra alios habentes causam ab eo, dec. 356. num. 12. Alberg.

Identitas personæ non probatur ex qualitate cognominis, quod potest conuenire etiam aliis, dec. 71. num. 13. Calat.

Identitas bonorum ex diuisione resultat, ac etiam ex concessione, seu renouatione emphyteusis, dec. 307. num. 4. Emer.

Identitas personæ ex pluribus demonstratio-

uibus probata, non tollitur ex diuersitate plurium cognominum, quæ quis habebat, dec.212 num.12. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex confrontatione confinium, dec.279.num.9. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex partitis Catastri, ex quibus resultat illa deuenisse de vno in alium, donec ad vltimum possessorem sint translata, decis.270. num.6. & 10. Albergato.
Identitas non excluditur ex promiscua denominatione locorum inter se vicinorum, decis.151.num.12. Alberg.
Identitas non excluditur ex diuersitate nominis vicinorum, si illi habuerunt causam ab vicinis antiquis, dec.151.num.12. Alberg.
Identitas excluditur si pro confinibus, fundi diuersi enunciantur, decis. 151. num. 14. Albergato.
Identitas bonorum probatur, si hæres possidet in eo loco, in quo possidebat defunctus, decis.209.num.39. Alberg. amplia vt ibid.
Identitas rei emphyteuticæ probatur, si dominus directus concessiones adducat, neq; alia bona in eo loco possidere conuincatur, decis.198.num.8. Rond.
Identitas bonorum quatenus ex combinatione confinium remaneat probata, ac etiam ex aliis, dec.209.nu.7.& seqq. Alberg.
Identitas bonorum probatur ex vniformitate vocabuli, ac etiam ex identitate confinium, maximè in antiquis, decis. 332. numer. 14. Vicecom.
Identitas Ecclesiæ non probatur ex possibili præsumptione contraria, decis.331.num.13. Rondinino.
Identitas probatur ex confrontatione confiniũ modernorum, & antiquorum, dec.288.nu.5. Albergato.
Identitas bonorum fideicommissi probatur ex descriptione in testamento facta tam contra grauatum, quàm contra habentes causam ab eo, dec.356.num.11. Alberg.
Identitas probatur ex instrumento possessionis testatoris, & instrumento diuisionis hæredum, dec.140.num.7. Emer.
Identitas bonorum fideicommissi probatur, si illorum possessor ea vti fideicommissaria alteri restituere promisit, decis. 140. num. 8. Emer.
Identitatis probatio ex quo hæres possideat in eo loco, in quo possidebat defunctus, nõ excluditur, nisi de acquisitione hæredis concludenter probetur, dec.209.n.40. Alb.
IDIOMA in aliud idioma transcriptum, qualitèr variè transcriptum dicatur, vel non, dec.48.num.8. Rond.
IDONEITAS. *Vide in vers.* Habilitas, Inhabilitas.
Idoneitatis defectus non potest opponi ab ipso ordinante, sed solum ab eius successore, decis.257.num.9.& 10. Paul.
IEIVNIVM ad effectum celebrandi missam, & sumendi Sacrosanctam Eucharistiam incipit à media nocte, dec.98.num.16. Alberg.
IESVITI. *Vide in vers.* Patres Societatis Iesu.

IGNORANTIA.
Vide etiam in vers. Ignoratum, Scientia.
Ignorantia, quod minor, qui in contractu mulieris non interuenit, maior factus sit, illius nullitatem non importat, decis.195. num.8. Emer.
Ignorantia allegari non potest de iis, quæ inter missarum solemnia publicata sunt, d.53. num.10. Alberg.
Ignorantiam inducit enunciatio, quæ solum generaliter facta est, dec.87.num.4. Calat.
Ignorantiam probare debet hæres, ne teneatur restituere fructus iuxta testatoris præceptum dec.283.num.10. Rond.

IGNORATVM.
Vide etiam in vers. Ignorantia.
Ignorata sanare voluisse Papam non præsumitur, dec.83 num.25. Alberg.
ad Ignorata non porrigitur renunciatio, d.87 num.6. Calat.
ILLATIO non fit in iis, quorum vnum non est exclusiuum alterius, decis. 9. num. 12. Calataiu.
ILLEGITIMVS. *Vide in vers.* Naturalis.
ILLICITA pacta, quæ non repugnant substantiæ contractus vitiantur, & non vitiant, dec.14.num.16. Alberg.
ILLIQVIDVM *Vide etiam in vers.* Liquidum, Retentio.
Illiquidum non est mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi, etiamsi certa summa expressa non sit, dec.137.num.10. Rondinino.
IMAGINARIA *Vid. Etiam in vers.* Solutio.
IMAGINARIA solutio quatenus cadat in hærede. dec.16.n.17. & seq. Alberg.
IMBRIVM damnũ si quis euitauit traducẽdo frumentum ad horreum, huiusmodi expensa ei bonificanda est, dec.209.n.9. Alberg.

IMMEMORABILIS.
Vid. etiam in vers. Centenaria, Præscriptio Testes.
Immemorabilis præscriptio ea dicitur, cuius contrarij non extat memoria hominum, dec.136.n. 4. Taia.
Immemorabilis probatur spatio centum annorum, quidquid pauci DD. senserint de tempore maiori, pauciores verò de minori, dec. 136.5. Taia.
Immemorabilis probatio directa seu indirecta, quatenus differat à præscriptione centenaria, dec.136.n.10. Taia.
Immemorabilis probatio iurispatronatus etiã per scripturas probatur, dec.136. n.11. Taia.
Immemorabilis euertitur ex actibus in contrarium exercitis, dec.106.n.4. Taia.
Immemorabilis ea est, cuius contrarij memoria non existat, dec.106.n.28. Taia.
Immemorabilis tollitur etiam ex vnico actu contrario, dec.116.n.7. Rond.
Immemorabilis non interrumpitur ex actu momentaneo possessionis contrariæ, si attamen vera possessio, quæ fauet immemorabili, semper conseruata est, dec.136 nu. 17. Taia.
Immemorabilis non suffragatur, si testes non depo-

depanſit cum requiſitis neceſſarijs enumeratis à gl. *in cap. 9. de præſcript. in* 6. dec. 116. n. 3. Rond.

Immemorabilis benè compatitur cum gratia Papæ, quæ potuit ad cautelam obtineri, quamuis conſtet de illius principio, dec. 136. num. 43. & ſub n. 38. Taia.

Immemorabilis iam completa non tollitur per deciſionem, aut ſententiam contrariam, dec. 136. n. 32. Taia.

Immemorabilis continet tempus infinitum, ideo ſi dempto quocumque tempore finito adhuc remanet infinitum, remanet etiam immemorabilis quæ conſeruatur in eo, dec. 136. n. 33. Taia.

Immemorabilis numquam interrumpitur niſi per actus, qui venerint ad notitiam præſcribentis, dec. 136. n. 34. Taia.

Immemorabilem non probant teſtes, qui non poſſunt deponere per 40. annos ante moram litem, dec. 234. n. 13. Paul.

IMMISSIO.

Vid. etiam in verſ. Hæres, Fideicommiſſarius.

Immiſſio illi fideicommiſſario conceditur, qui meliora iura fouet, dec. 29. n. 11. Alberg.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur docto de fideicommiſſo, ſui vocatione, & identitate bonorum, dec. 79. n. 3. Calat.

Immiſſio ex ſola turbiditate crediti denegatur dec. 214. n. 7. Taia.

Immiſſio ex poſteriori fideicommiſſo non datur contra poſſidentem ex cauſa fideicommiſſi anteriori, dec. 142. n. 1. Calat.

Immiſſio vigore *l. final.* non retardatur ab illegitimo contradictore, dec. 350. num. 13. Alberg.

Immiſſio vigore interdicti quorum bonorum conceditur, quoties concurrunt mitis requiſita, quæ qualia ſint, vide ibidem remiſſivè, dec. 59. n. 2. Emer.

Immiſſionem, vt hæres, vel fideicommiſſarius obtineat, ſufficit, docere defunctum in poſſeſſione obiiſſe, dec. 4. 40. n. 20. Alberg.

Immiſſio ſcriptis hæredibus à Iuſtiniano decreta fuit in *l. fin. C. de edict. diu Adr. tollen.* dec. 355. n. 1. Rond.

Immiſſio in bona maioris quantitatis non deberur, niſi diſtincta parte, quæ ad fideicommiſſum, vel debitorem ſpectat, dec. 300. n. 14. Taia.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur contra alterum fideicommiſſarium, qui totum fideicommiſſum occupauit, dec. 122. num. 1. Emer.

Immiſſio vigore poſterioris fideicommiſſi nõ conceditur contra poſſidentem ex fideicõmiſſo anteriori, quia tunc illi competit retentio, dec. 37. n. 1. Calat.

Immiſſio vigore *l. final.* hæredi, vel fideicommiſſario conceditur ex ſola poſſeſſione defuncti, nulla habita conſideratione tituli, quo ille poſſederit, dec. 209. n. 18. Alberg.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur, docto de fideicommiſſo, legitimatione perſonarum, identitate bonorum, & poſſeſſione rei conuenti, dec. 264. n. 6. Emer.

Immiſſio non retardatur ex credito, vel prætenſione incerta, & iniuſta, dec. 220. n. 9. Taia.

Immiſſio fideicommiſſario pro indiuiſo conceditur cum hæredibus grauatis, quibus competunt detractiones, & quando, dec. 97. n. 6. Emer.

Immiſſio vigore fideicommiſſi conceſſa contra illum, cui competunt detractiones dicitur exceſſiua, dec. 96. n. 1. Emer.

Immiſſio in Saluiano non conceditur contra poſſidentem ex creditis anterioribus, dec. 135. n. 7. Alberg.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur ex remedio *l. fin. C. de edict. Diui Adr. tollen.* quoties illius requiſita concurrunt, quæ qualia ſint ibid. dec. 193. n. 1. Rond.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur docto de fideicommiſſo, ipſius vocatione, & de identitate bonorum, dec. 133. n. 1. Rond.

Immiſſio datur emptori ſuper re ſibi vendita, dec. 213. n. 40. Alberg.

Immiſſio creditori pro indiuiſo conceditur cum poſſeſſore, cui ſolum pro rata competebat retentio ex creditis anterioribus ab eo perſolutis, deciſ. 288. numer. 7. & 9. Alberg.

Immiſſio datur contra dominum directum pro renouatione emphyteuſis, & quando vide à principio deciſionis, dec. 358. num. 30. Rond.

Immiſſio conceſſa cum clauſula dummodo poſſeſſio ſit vacans, & ſine præiudicio habentium meliora, & potiora iura.

Nemine comparente, qui de melioribus iuribus doceat, veram poſſeſſionem tribuit, dec. 198. n. 6. Rond.

Immiſſio donatori conceditur ſuper bonis, ſibi in certum euentum in donatione reſeruatis, dec. 303. n. 19. Alberg.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur conſtito de requiſitis *l. final. C. de edict. Diu. Adr. toll.* dec. 136. n. 1. Alberg.

Immiſſio non denegatur hæredi propter fideicommiſſum turbidum, & coniecturale, Secus autem in fideicommiſſo clato, & literali, dec. 29. n. 7. Alberg.

Immiſſionis iudicium dicitur eſſe poſſeſſorij, dec. 218. n. 1. Rond.

Immiſſionis etiam pro confirmatione poſſeſſionis, conceditur, dec. 307. n. 10. Emer.

Immiſſio Fideicommiſſario conceditur docto de fideicommiſſo, ſui vocatione, & de identitate bonorum, dec. 54. n. 1. Calat.

Immiſſio in Saluiano non conceditur, ſi ceſſat alterum ex illius requiſitis neceſſarijs, dec. 26. n. 2. & 11. Alberg.

Immiſſio fideicommiſſario conceditur quoties concurrunt requiſita *l. fin. C. de edict. diui Hadrian. tollen.* dec. 107. n. 1. Emer.

Immiſſio, vbi adſunt melioramenta, pro quibus competit retentio, citra labem iniuſtitiæ concedi non poteſt, dec. 322. nu. 3. Rond.

Immiſſioni, aut aſſociationi locus eſſe non poteſt, ſi tranſactio ſit de medio, dec. 237. n. 42. Paul.

Immiſſionem petens licet fateatur ſe non poſſidere, hæc tamen inſtantia non præiudicat ſi reſpicit proprietatem, non autem poſſeſſorium, dec.64.n.7.Emer.

IMPEDIMENTVM.

Impedimentum non infert, quod de iure non fortitur effectum, dec.150.n.12.Alberg.
Impedimentum non præſtitit, quod poſtea non habuit effectum dec.381.n.16.Rond.
Impedimentum legitimum dicitur eſſe Nuntium Apoſtolicum, dec.231.n.2.Rond.
Impedimentum legitimum, vt eligens poſſit per procuratorem eligere, probari debet de tempore conſtitutionis procuratoris, & electionis, dec.141.n.12.Paul.
Impedimentum legitimum in conſtitutione procuratoris exprimendum eſt, adhoc, vt de illud examinari poſſit, dec.141.n.13.Paul.
IMPENSA *Vid.in verſ.* Expenſa.
IMPERATOR habet in ſuo Conſilio non ſolum laicos, ſed etiam clericos, quorum conſilio leges promulgat, dec.172.num.10. Tain.
IMPERATOR *Vid. etiam in verſ.* Fridericus.
IMPERITIÆ, ſeu inhabilitatis defectus in Lectoribus, & Graduatis S. Theologiæ, non ita de facili conſiderari poteſt dec. 57.n.14. Paul.

IMPLEMENTVM.

Vid.etiam in verſ. Adimplementum.
Implementum etiam ſi deficiat in minimo, adhuc operatur reſolutionem totius contractus, dec.142.n.22.Calat.
Non implementi defectus inducit compenſationem adhoc vt actor ex parte ſua agere non poſſit, dec.246.n.13.Paul.
IMPLICANTIA, & ſubita correctio fieri non debet in vno eodemque indulto, ſeu conceſſione, dec.385.n.33.Rond.
IMPLICANTIA, *Vid.etiam in verſ.* Contradictio Incompatibilitas.
IMPRESSIO publica facit Bullam plenè probare, quamuis originale non reperiatur, dec. 253.n.7.Alberg.
IMPVGNARE non dicitur ſequeſtrum, qui illud non impedit, ſed ſolum de ſuis iuribus proteſtatur, dec.107.n.8.Emer.
IMPVTATIO, *vid. etiam in verſ.* Collatio.
IMPVTARI ſibi debent partes, ſi aliquid certè noluerunt exprimere, nec quoad veram menſuram ſtipulati contractum, dec.40.n.8. Tain.
INCAPAX vocatus ſuccedit in bonis fideicommiſſi ſi alij capaces non adſint dec.241. n.7.Matth.
INÆQVALITAS Papæ narrata non inducit nullitatem confirmationis, dec.57.num.13. Alberg.
INÆQVALITAS, *Vid.Etiam in verſ.* Aequalitas.
de INCAPACITATE electionis notoriè conſtare debet adhoc, vt electus à maiori parte non dicatur legitimè electus, dec. 171.n.3. Calat.
INCERTITVDO, & Dubietas eſt illa, quæ ſola facit licitum contractum aſſecurationis, dec.173.n.12.Matth.
INCERTITVDO, *Vid.etiam in verſ.* Dubietas dubium.

INCERTVM.

Vid. etiam in verſ. Dubietas.Dubium.
Incertum non dicitur quod trahit originem à certo, dec.140.n.19.Alberg.
Incertum non dicitur quod poteſt ad aliquam certitudinem reduci, dec.231.nu.3. & ſeqq. Rond.
Incertum reducitur ad certum, & ſi certum, & determinatum habeat cauſam, dec. 19. n.20.Alberg.
Incerta, & ambigua quæ ſunt quatenus poſſint declarari à Iudice, dec.19.n.9.Alberg.
Incerta dicuntur funeralia, oblationes, nuptialia, eleemoſinæ, & alia huiuſmodi, dec. 1. n.9.Emer.
Incerta non imputantur in congruam, dec.1. n.10. Emer. limita vt n.ſeq.
Incerta aliqua ſunt, quæ tamen habent aliquam certitudinem, puta ratione ſummæ, vel timilis, dec.1.n.11.Emer.
Incerta, quæ tamen locari ſolent imputatur in congruam, dec.1.n.12.Emer.
Incerti fructus cadunt ſub æſtimatione, & quando, dec.233.n.6.Rond.

INCOLATVS.

Vid. etiam in verſ. Domicilium.
Incolatum acquirens remanet capax emphyteuſis, dec.71.n.16.Paul.
Incolatum, & domicilium ad contrahendum ſufficit declaratio animi, iuncto migrationis tacto, dec.71.n.15.Paul.

INCOMPATIBILE, ET INCOMPATIBILITAS.

Vid.etiã in verſ. Beneficia, Implicantia.
Incompatibile eſt quotannam debitori facere, ac præcedentem ſcripturam eſſe caſſatam, & ſuper bonis velle ſimul habere regreſſum, dec.85.n.25.Alberg.
Incompatibile quatenus ſit officium Gubernatoris in clerico, dec.253.nu.1. & per tot. Alberg.
Incompatibile officium exercens dicitur renunciare clericatui, dec.253.n.3.Alberg.
Incompatibile eſt quod creditor cuadat dominus bonorum aſſignatorum, & infimul creditor remaneat, dec.381.n.8.Rond.
Incompatibilis non eſt immemorabilis cum gratia Pontificis, quæ ad maiorem cautelam obtineri potuit, dec.136.n.43.Tain.
Incompatibilitas opponi non poteſt illi, qui poſt adeptum vnum beneficium, aliud perneceſſe dimittere debet, dec.129.n.11.Alb.
Incompatibilitas non oritur ab aſſecutione duorum beneficiorum incompatibilium, ſed ſolum à retentione eorum, dec.129.nu. 12.Alberg.
Incompatibilitas non obſtat, ſi quis ad illam fuerit legitimè diſpenſatus, dec.136.n.12. Paul.
Incompatibilitas, an habeat locum ſolum in beneficiatibus, ſed etiam in prophanis, ceſſat ſi quis fuerit diſpenſatus, dec.136.n.13. Paul.

In

Incompatibilitas vt cauſet vacationem primi beneficij, requirit, quod de ſecundo beneficio ſit adepta legitima poſſeſſio, dec. 60. n.16. Alberg.
Incompatibilitas beneficij conſideratur etiam in ſimplicibus, ſi vnum eſt ſufficiens ad congruam ſubſtentationem beneficiati, dec. 281. n.18. Taia.
Incompatibilitatem probare tenetur, qui ob illam alterius beneficium obtinuit, dec. 60. n.4. Alberg.
INCORPORARE *Vid. in verſ.* Confundens.
INDAGO *Vid. Etiam in verſ.* Altior, Exceptio.
INDAGO altior ceſſat in fideicommiſſo claro, & literali, dec. 29. n. 8. Alberg.
INDEMNITAS *Vid. Etiam in verſ.* Releuatio indemnitatis.
Indemnitas præſtari debet à venditore non autem ab eo, qui nec vendidit, nec ſe de euictione obligauit, dec. 151. n. 19. Alberg.
INDEFINITVM, *Vid. in verſ.* Generalis.
INDIGET ſi qui pro ſe, alijs donare voluiſſe non præſumitur, dec. 13. n. 11. Taia.

INDIGNVS.

Indignum ſe non reddens non amittit gradum quem acquiſiuit, dec. 257. n. 4. Paul.
Indignus reputatur alienans, vt contra proprium factum ſuę alienationis venire poſſit, dec. 403. n. 8. Taia.
Indignum eligens electione priuatus, dec. 291. nu. 10. Rond.
ITDIRECTE permitti non debet, quod prohiberur directè, dec. 8. n. 13. Taia.
INDIRECTVM, *Vid. Etiam in verſ.* Directum.

INDVLTVM.

Vid. Etiam in verſ. Gratia, Priuilegium.
Indultum transferendi penſiones motu proprio elargitum nepoti Pontificis regnantis latè interpretari debet, pluresque facultates in eo dicuntur conceſſæ, dec. 351. nu. 5. & 15. Emer.
Indultum, & Gratia Pontificis ſemper interpretatur ſecundum mentem concedentis, & iuxta ſolitum, quod ille facere conſueuit, dec. 351. n. 11. Emer.
Indultum, & præuentiua diſpenſatio præſeruat ab incurſu bigamiæ, & tacit remanere in eodem ſtatu, quo quis erat ante matrimonium, dec. 253. n. 6. Alberg.
Indultum conferendi beneficia, quæ inferiores collatores ordinarij per reſeruationes apoſtolicas conferre impediuntur, quid operetur, dec. 385. n. 27. Rond.
Indultum contra prouiſum Apoſtolicum non probatur ex enunciatiua contenta in literis Cardinalis conferentis beneficium, non exhibito originali, dec. 205. n. 4. Emer.
Indultum, & obſeruantia non ſuffragatur aduerſus regulam Cancellariæ habentem decretum irritans, & alias clauſulas derogatorias, dec. 205. n. 6. Emer.
Indultum à Papa Epiſcopo conceſſum conferendi beneficia ſpecialiter, vel generaliter reſeruata, dicitur reſtrictum ad vacationem ratione menſium tantummodo ſuccedentem, dec. 385. n. 13. & 32. Rond.
Indultum conferendi beneficia reſeruata, & vnita, quatenus ceſſante vnione vel commenda operetur, dec. 385. n. 26. Rond.
Indultum conferendi beneficia reſeruata ita interpretari debet, vt compatiatur cum reſeruatione conceſſa, & non extendatur ad alias, dec. 385. n. 32. Rond.
Indultum etiam motu proprio, & nepoti Pontificis conceſſum non comprehendit caſum omiſſum, vbi agitur de præiudicio Eccleſiæ, dec. 351. n. 9. & 16. Emer.
Indultum qualiter interpretari, & declarari debeat, ſtatur declarationi per Papam in literis factæ, dec. 385. n. 17. Rond.
Indultum conferendi beneficia reſeruata ratione menſium, non recipit ampliationem ex clauſulis generalibus in eo appoſitis, dec. 385. n. 18. Rond.
Indultum transferendi penſiones, etiam ampliſſimè conceptum, & nepoti Pontificis regnantis conceſſum, non comprehendit penſionem translatam in perſonam vnius ad commodum alterius, dec. 351. nu. 16. Emer.
Indulta conferendi reſeruata Epiſcopis Germaniæ conceſſa, ita intelligenda ſunt, vt illius verba conueniant cum concordatis eiuſdem Germaniæ, dec. 385. nu. 20. Rond.
Indulta Epiſcopis conceſſa conferendi beneficia reſeruata, de quibus reſeruationibus loquantur, magna fuit controuerſia Doctorum, dec. 385. nu. 16. Rond.

INDVSTRIA.

Induſtria perſonæ an poſſit dici electa in Sacrificio Miſſæ, dec. 335. nu. 29. Carp.
Induſtria perſonæ potius vnius, quam alterius non poteſt dici electa in iis, quæ pluribus competunt, etiam ſi vni tantum aliquid iniunctum ſit, dec. 144. nu. 24. Paul.

INFAMIA.

Vide etiam in verſ. Diffamatio, Fama.
Infamia facti ſufficit ad aliquem repellendum à conſequutione beneficij, decif. 291. nu. 2. Rond.
Infamia iuris ad euitandam pœnam, licet ob imputata delicta, tolli potuiſſet, non tamen remouetur infamia facti in hominum opinione concepta, decif. 291. numer. 1. Rondinino.
INFANS *vid. in verſ.* Minor, Puella, Pupillus.
INFANTIVM fauore, quod actus factus ſit non ex inde reſultat illum ſimulatum non eſſe, ſi ſimulatio à ſolo agente proceſſit, decif. 13. nu. 33. Calat.

INFERIOR.

Vide etiam in verſ. Epiſcopus, Superior, Superioritas.
Inferior non debet, nec poteſt ſe ingerere, vbi maior manus appoſuit, decif. 394. num. 6. Rond.
Inferior non poteſt actum ſuperioris validum, & ſubſiſtentem poſthabere, & infringere, dec. 69. nu. 36. Paul.
Inferior non poteſt ſe intromittere in cognoſcendo inhibitionem ſui ſuperioris, dec. 72. n. 2. Taia.

INFIRMITAS.
Infirmitas affectata non præbet legitimum impedimentum comparendi in capitulo per procuratorem, si principalis audita sui electione statim ad capitulum cucurrit, decis. 141.nu.5.Paul.
Infirmitas debet esse grauis, vt infirmum excuset ab accessu ad Capitulum in materia electionis, dec.141. nu.6. Paul.
Infirmitatis impedimentum non dicitur legitimum, si quis audita sui electione, statim conuolauit ad Capitulum, electioni consensit, & possessionem accepit, decis. 169. num.9.Paul.
INHABILITAS.
Vide etiam in verf. Habilis, Habilitas, Insufficientia.
Inhabilitas resultat ex recusatione se nouo subiiciendi examini, decis. 253.numer. 2.Pauluccio.
Inhabilitas superuenta in pluribus Parochis excluditur, si illa ad numerum effrenatum pene sexcentum reduci prætendatur, decis. 166.nu.4. Paul.
Inhabilitas Parochorum ad nouum examen subiiciendorum excluditur, si illi ad numerum effrænatum ab Episcopo examinari velint, dec.106.nu.4.Paul.
Inhabilitas in suis Curatis prætensa ab Episcopo cessat, si illi ab alio Superiore examinati, idonei sunt reperti, decis. 166. numer. 5. Paul.
Inhabilitatis suspicio, vt per eam possit Episcopus denuò examinare Parochos, semel approbatos qualis esse debeat, dec.166. n.8. & 18. Paul.
INHIBITIO.
Vide etiam in verf. Attentata, Moderatio.
Inhibitio ad certum, & particularem modum fabricandi concessa, non causat attentata in alio, dec.273.nu.4.Emer.
Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta, semper est timenda, dec.72.nu.3.Taia.
Inhibitio Rotalis, siue iusta, siue iniusta est timenda, dec. 125.nu.6. Taia.
Inhibitio emanata in vna causa non inducit attentata in causa diuersa, decis. 125. num. 7. Taia.
Inhibitio generalis non habet locum in causa diuersa, secus autem si fuerit specialis, decis.125.nu 8.Taia.
Inhibitio Rotalis non potest sperni citra vitiũ attentatorum, dec.125.nu.9. Taia.
Inhibitionem Rotalem neque partes, neque iudices inferiores interpretare possunt, sed pro earum declaratione recurrendum est ad Rotam, dec.109. nu.7.Calat.
Inhibitionis Rotalis interpretatio, seu modificatio spectat ad Rotam, decis. 72. num. 4. Taia.
ab Inhibitione incipiendum non est, dec. 177. nu.1.amplia vt ibid.Calat.
INIMICITIA.
Inimicitia, si remoueri prætenditur per reconciliationem sequutam, illa probari debet præcisè de tempore, de quo agitur, dec.82. numer. 8. Calatatis.
Inimicitia probata ex querela data contra vnũ ex testibus, non afficit alios non querelatos, dec.309.nu.17. Vicecom.
Inimicitia consanguinei an iudici explicari debuisset, vt contractus sine illius interessentia subsistat, dec.22.nu.10.Calat.
Inimicita est legitima causa non vocandi proximiorem in contractu proximioris ad formam Statuti, dec.20.nu.1.& 2.Calat.
Inimicitia inter testatorem, & venientes ab intestato resultat, si illi tempore suæ infirmitatis, & mortis numquam eum visitarunt, dec.386.nu.36.Alberg.
Inimicitiæ probatio quatenus dicatur materia obiectiua, dec.22.nu.6.Calat.
INIVRIA.
Iniuria nulla fit, si bonum proprium posthabetur bono alieno, saltem si aliter huic consulere non liceat, decis. 257. n. 29.Paul.
Iniuriam non facit qui vtitur iure suo, dec.257 nu.30.Paul.
Iniuriam non facit, qui vtitur iure suo, decis.49.num.26.Alberg.
Iniuriam fit approbato si sine noua causa renunciatur inhabilis, decis. 257. numer.21. Paul.
INIVSTITIA.
Vide etiam in verf. Iustitia.
Iniustitia mandati resultat, si obligatio nulla sit, dec.3.nu.1.Alberg.
Iniustitia maior est nullitas, quam ipsa nullitas, dec.298.nu.2.& seqq.Taia.
INNOCENTIA rei non probatur ex sola dimissione à carceribus, ac etiam remissione fideiussionis, sub qua ille relaxatus erat, decis.291.nu.5.Rond.
INNOCENTIA *Vide etiam in verf.* Diffamatio.
INNOCENTIVS TERTIVS fuit ad summũ Pontificatum assumptus anno 1191.& obijt Perusij anno 1216. decis. 121. num. 4. Albergato.
INNOVATIO *vide in verf.* Res.
INOBSERVANTIA.
Vide etiam in verf. Obseruantia.
Inobseruantia allegari non potest, quoties interceslit his, quæ adhuc pendet, decis. 131. nu.19.Taia.
Inobseruantia non deducitur ex quo, vel non venerit casus, vel aliquis fuerit impeditus, dec.262.nu.41.Alberg.
INSINVATIO.
Vide etiam in verf. Donatio, Solemnitas.
Insinuatio non nisi in donationibus inter vivos non autem causa mortis dicitur necessaria, dec.355.n.24. Rond.
INSOLITVM.
Vide etiam in verf. Consuetudo, Solitum, Vsus.
Insolitum, quod est arguit coniecturam simulationis, dec.13.nu.16.Calat.
Insolita quæ sunt, si tamen neque reprobantur à iure, neque à praxi, sufficiunt, & probant, dec.110.nu.12.Emer.
INSTITOR, & Præpositus non potest Præponentem obligare vltra causam suæ Institoriæ, dec.55.nu.14.Taia.

INSTITOR, *vid. etiam in verſ.* Præpoſitus.

INSTITVTIO.

Vide etiam in verſ. Hæres, Teſtamentum.

Inſtitutio, & admiſſio præſentati ad beneficiũ iuriſpatronatus non ſit, illi præmio edicto, dec.7.nu.5. Taia.

Inſtitutio beneficij de iurepatronatus debetur illi, qui habet maiorem partem vocum, dec. 129.nu.7.Alberg.

Inſtitutio generalis in omnibus bonis non ſufficit ad inducendam reciprocam, cum requiratur ſubſtitutio in tota hæreditate, deciſ.20.nu.22.Alberg.

Inſtitutio hæredis facta per verba in omnibus autem alijs bonis, manifeſtè declarat in ea bona prælegata non comprehendi, dec.340. num.2.Beuil.

Inſtitutio facta de certo hærede pro perſona ab eo nominanda valet, & ſubſtinetur,dec.139. nu.1.Alberg.

Inſtitutio hæredis non comprehendit bona alienari prohibita,dec.71.n.19.Paul.

Inſtitutio hæredis comprehendit etiam ius petendi tenuationem, deciſ.71. numer. 21. Paul.

Inſtitutionis titulus vniuerſalis comprehendit etiam Caſtra ,quamuis inter forenſes alienari prohibita ſine licentia Papæ, deciſ. 139. num.28.Alberg.

ab Inſtitutione ad ſubſtitutionem arguitur, dec.147.nu.9.Rond.

INSTRVMENTVM.

Vide etiam in verſ. Capitula,Conuẽtio, Defectus, Inuentarium, Laudum, Matrix, Pactum, Scriptura, Teſtes, Teſtamentum.

Inſtrumentum poſt capitula celebratum, non poteſt in ſubſtantialibus alterari, maximè ſtantibus verbis, *ſenza mutar parola*, dec.189. nu.7.Rond.

Inſtrumentum palam celebratum cum decreto iudicis, & alijs ſolemnitatibus, cum habeat præſumptionem pro ſe, omnem latitationem excludit, dec.219.nu.8.& ſeq.Emer.

Inſtrumentum diuiſionis, ſeu venditionis bonorum quoties faciendum eſt, fieri debet cum ſolitis clauſulis, iuxta formularium loci eorundem bonorum, deciſ. 278.num.4. Emer.

Inſtrumentum ſi quis facere tenetur, & recuſat illud faciendum eſt à iudice ex officio, dec.278. nu.4.Emer.

Inſtrumentum non poteſt fieri diuerſum à capitulis ſtante declaratione partium, quod nihil in eo ſuperaddi debuiſſet, deciſ. 189. nu.3.Rond.

Inſtrumentum inueſtiturę probat dominium ad quemcumque effectum contra inueſtitũ, & habentem cauſam ab eo, dec.227.num.1. Alberg.

Inſtrumenta extracta à Notario ſucceſſore notarij rogati plenè probant, etiam quod ſint extracta lite pendente, & ſine citatione partis,dec.30.nu.6.Emer.

Inſtrumentum ad formam matricis extendendum, adhuc ſe cum formulario inſtrumentorum conformare debet, niſi in matrice adſit pactum,vel taxatius contrarium,dec.411. nu.18. Florex.

Inſtrumentũ à notario rogatum quamuis nõ reperiatur in protocollo, nec fuerit appoſitum in Archiuio, adhuc tamen probat, deciſ.16.nu.4.Alberg.

Inſtrumentum coram iudice productum, & exequutioni demandatum in dubium reuocari non debet, dec.16.nu.5.& 7. Alberg.

Inſtrumentum etiam ſine die, & conſule, vel alias non in forma probante contra producentem plenè probat, deciſ. 236. numer. 9. Alberg.

Inſtrumentum differens à notula, vel ſchedula in eo inſerta, & iuxta quam illud ſtipulari debuerat, non attenditur, dec. 408. nu.4. Alberg.

Inſtrumentum extractum ex alio inſtrumento producto in Curia vigore *Innocentiana* plenè probat, dec.37.n.14.Taia.

Inſtrumentum eſt fundamentum obligationis, dec.263.num.6.Paul.

Inſtrumentum extractum ex Archiuio Eccleſiæ, quod magnam habeat auctoritatem, & legalitatem plenè probat, dec. 56. num.35. Alberg.

Inſtrumentum informe à partibus approbatũ plenè probat,dec.157.nu.4.Emerix.

Inſtrumentum promiſſionis non probat ſolutionem, maximè ſi in futurum ſit conceptum, dec.302.n.4.& 5.Paul.

Inſtrumentum extenſum de mandato iudicis ab alio Notario, & ad formam matricis Notarii rogati, plene probat, & non indiget adminiculis, dec.411.nu.3.Florex.

Inſtrumentum nulliter extractum lite pendente non poteſt concurrere cum alio Inſtrumento legitimè compulſato, cuius parte, dec.388.nu.8.& 9.Rond.

Inſtrumentum à Notario extenſum poſt tres menſes ſibi præfixos à Reformatione Pauli V. ſubſtinetur adhuc, nec poteſt de nullitate redargui, dec.411.nu.11.Florex.

Inſtrumentum, quod non eſt in forma probanti, & caret omni ſigno Notarij, & legalitatis non probat, dec. 203. num.7. Paul.

Inſtrumentum præſumitur à Notario rogatũ ſi in alio inſtrumento publico de verbo ad verbum fuit expreſſum, deciſ.157. num.12. Emer.

Inſtrumentum in aliquo deficiens, aſſumit robur ab Archiuio, & obſeruantia, deciſ.157. nu.13.Emerix.

Inſtrumentum venditionis poteſt etiam continere mandatum ad ſoluendum ſic, & ſic, dec.297.nu.5.Alberg.

Inſtrumentum promiſſum, ad formam pacti celebrati debet,dec.153.nu.1.Emer.

Inſtrumentum publicum qualia requiſita habere debeat, vt probet, deciſ. 328. num. 4. Taia.

Inſtrumentum non habens ſignum Notarij, nec alia requiſita neceſſaria, nullam fidem meretur, dec.333.nu.2 Rond.

Inſtrumentum nullum, & inſubſiſtens, perinde

inde est, ac si factum non esset, dec. 146. n. 7. Alberg.
Instrumentum investiturae, iunctis adminiculis, probat dominium, tam contra investitum, quam contra habentes causam ab eo, dec. 255. nu. 2. Alberg.
Instrumentum redditur de falso suspectum si cum suspensione Notarij plura concurrant adminicula, & coniecturae super illius falsitate, dec. 108. nu. 15. Calat.
Instrumentum non repertum inter scripturas Notarij rogati praesumitur falsum, dec. 108. nu. 16. Calat.
Instrumentum, testamentum, vel scripturae plures habens defectus, si nimis sero fuit producta, non habetur pro legali, & fidedigna, dec. 142. nu. 23. Calat.
Instrumentum rogatum à iuuene officij etiam non Notario subsistentur, & valet ob publicam vtilitatem tot instrumentorum, quae alias annullari debuissent, decis. 411. nu. 12. Florex.
Instrumentum iudicialiter productum, & per sententias approbatum, non potest de legalitate redargui, dec. 202. n. 3. Alberg.
Instrumentum plenè probat, licet Notarius non affirmet cognoscere contrahentes, & quando, dec. 214. nu. 8. Taia.
Instrumentum virtute relationis ad aliud instrumentum in matrice contentum, extendi potest cum omnibus pactis illius, quamuis eadem pacta in d. matrice non continentur, dec. 411. nu. 15. Florex.
Instrumentum fieri non solet de credito Pistoris, vel simili, dec. 121. n. 1. Emer.
Instrumentum repertum in Cancellaria Ciuitatis, in qua nulla adsunt protocolla Notarij Rogatiadhuc plenè probat, dec. 202. n. 2. Alb.
Instrumentum facit probationem probatam, dec. 211. nu. 24. Paul. dec. 300. nu. 3. Alberg. & dec. 302. nu. 1. Paul. & decis. 263. num. 2. eodem.
Instrumentum publicum facit probationem probatam, & rem manifestam ostendit, decis. 231. nu. 1. Alberg.
Instrumentum quod tantum pro adminiculo adducitur non requiritur, quod sit vndequaque perfectum, decis. 270. num. 7. Albergato.
Instrumentum publicum facit probationem probatam, maximè si pluries fuerit in decisionibus comprobatam, decis. 360. num. 1. Alberg.
Instrumentum publicum probat contra omnes, & inducit rem claram, & manifestam, dec. 369. nu. 46. Marth.
Instrumenti extensio potest, & debet fieri cum omnibus pactis, in formulario instrumentorum contentis, dec. 411. num. 16. & 18. Florex.
Instrumenti stipulatione promissa, si non impleatur, iudex illud stipulari mandat, & si non celebretur, declarat illud haberi pro facto, dec. 153. nu. 2. Emer.
Instrumenti imbreuiatura rogata coram testibus practicis, & notae integritatis, non potest praesumi, quod sine praesentia partis stipulata sit, dec. 411. nu. 13. Florex.
Instrumenti ad formam matricis extracti veritas conuincitur si solutio fructuum facta sit secundum tempus eiusdem matricis, dec. 411. nu. 4. Florex.
Instrumenti lectura probat negatiuam non interuentus licentiae superioris, quae in illo interuenire debuerat, decis. 17. numer. 18. Calataiu.
in Instrumento non alia de causa requiritur subscriptio Notarii, quam vt sciatur, an ipse Notarius fecerit instrumentum, dec. 328. nu. 3. Taia.
Instrumenta aliter rogata, quam lex, vel Statutum disponat, ob publicam vtilitatem remanent valida, licet Notarii mulctentur, dec. 95. nu. 12. Rond.
Instrumenta à creditore extracta, quae ad alium effectum deseruire possunt non important voluntatem impugnandi contractum, decis. 85. nu. 27. Alberg.
INSVFFICIENTIA personalis non impedit, quin per alios opus iniunctum adimplere, possimus, dec. 64. nu. 10. & n. antec. Emer.
INSVFFICIENTIA *Vide etiam in verf.* Inhabilitas.
INTELLECTVS, *Vide etiam in verf.* Interpretatio, Intentio, Mens, Opinio, Sententia.
INTEMPESTIVA esset decisio, illiusque iudicium, si primo de relevantia, postea verò de existentia scripturae quaereretur, decis. 292. nu. 16. Rond.

INTENTIO.

Vide etiam in verf. Actor, Mens, Voluntas.
Intentio actoris in verbis cancellatis fundatus illi suffragari non potest, decis. 89. num. 9. Rond.
Intentionem actoris non requiritur omnino euertere, seu sufficit reddere dubiam, vt illa non dicatur esse concludens, dec. 373. n. 24. Marth.

INTERDICTVM.

Interdictum quorum bonorum non impedit possessio alterius nulla, & inualida, ac etiam mala fide capta, decis. 59. numer. 3. & 8. Emer.
Interdictum quorum bonorum non datur contra possidentem alio titulo, quàm pro haerede, vel pro possessore, decis. 59. num. 3. & 8. Emer.

INTERESSE.

Vide etiam in verf. Damna.
Interesse, vt quis habere dicatur, & ob id vocari debuisset requiritur, quod si fuisset vocatus, actum impedire potuisset, dec. 267. nu. 15. Alberg.
Interesse particulare non habent clerici in cõmutatione vltimarum voluntatum, dec. 267. num. 14. Alberg.
Interesse habens aliquid non reperiri illud praesumitur subtrasisse, decis. 186. numer. 14. Alberg.
Interesse non debetur, si non probantur notissima requisita *Pauli de Castro*, dec. 55. nu. 12. Taia.

Interesse non minus competit tutori in bonis pupilli ob redditionem rationis, quam ipsi pupillo, cum eorum alter possit remanere creditor, vel debitor, decis. 102. num. 12. Paul.

Interesse illicite taxatum quatenus potius ex iniuria Notarii, quam ex voluntate contrahentium non processisse dicatur, decis. 34. nu. 28. Alberg.

Interesse conuentum in cambio maritimo deberi mercatores testantur, decis. 369. nu. 82. & 85. Matth.

Interesse soluere tenetur, qui fuit causa, quod alius re sua non vtatur, & ratione non vtis aliquid expenderit de proprio, dec. 109. numer. 14. Guaz.

Interesse seclusa si beneficiati dimissi sunt à capitulo necessario resultat illos non esse de capitulo, dec. 251. nu. 15. Paul.

Interesse dicitur remotum, & incertum, si est verificabile solum post mortem alicuius, cuiusque delendentium, decis. 31. num. 19. Calat.

Interesse non habens agere non potest nec nomine proprio, ob deficientiam sui iuris, nec minus alieno, ex defectu mandati procuratoris, dec. 373. nu. 38. Matth.

Interesse remotum, & incertum non repellit consanguineum ab interessendo in contractu sui consanguinei, decis. 31. numer. 18. Calat.

Interesse dicitur illud, quod quis patitur, & ad quod deficiens tenetur, dec. 207. num. 5. Paul.

Interesse vltra requisita *Castrensis*, etiam interpellationem requirit, dec. 55. nu. 13. Tais.

INTERPELLATIO.

Vide etiam in verf. Mora.

Interpellatio omnino requiritur ad constituendum aliquem in mora, decis. 74. n. 6. Calat.

Interpellatio quatenus reluitet, fauore dotis minoris, & pupillæ, decis. 207. nu. 26. & n. anteced. Paul.

Interpellatio perpetuat actionem, maximè si fuerit deuentum ad litis contestationem, decis. 92. n. 12. Tais.

Interpellatio, & protestatio contraria facto, nihil operatur, dec. 301. nu. 10. Emer.

Interpellatio non requiritur pro obtinenda refectione damni emergentis, etiam non probatis requisitis *Pauli de Castro*, decis. 149. nu. 22 Tais.

Interpellatio requiritur pro consequendis fructibus dotis, dec. 184. nu. 20. & seq. Emer.

Interpellatio vbi ipsa est principium cautionis consequutionis fructuum, tunc illi debetur à solo die quo eadem interpellatio facta est, dec. 261. nu. 10. Tais.

Interpellationem, & moram fuisse inductam post motam litem, negare nemo potest, dec. 207. nu. 27. Paul.

pro Interpellatione habetur sola existentia personæ, quæ dotari debuerat, dec. 207. nu. 25. Paul.

INTERPRETATIO.

Vide etiam in verf. Inhibitio, Idioma.

Interpretatio stricta fit in odiosis, & ilij, quæ à iure exorbitant, decis. 351. num. 7. & seq. Emer.

Interpretatio non admittitur quando in casibus omissis debet ius commune seruari, decis. 165. nu. 5. & 14. Calat.

Interpretatio omnis facienda est ad euitandam correctionem, & implicantiam, dec. 335 nu. 34. Rond.

Interpretatio, seu modificatio inhibitionis Rotalis spectat ad Rotam, decis. 72. num. 4. Tais.

Interpretatio ea admittitur, quæ est conformis declarationi partis, etiam tacite, decis. 140. nu. 2. Emer.

Interpretatio semper desumitur ex actu proximo constitutioni, vel legi, dec. 250. n. 26. Paul.

in INTERROGATIONE expressa quando virtualiter dicantur inesse in responsione, dec. 95. nu. 6. Rond.

INTESTATVS *vide in verf.* Mortem, Testamentum.

INTIMATIO, & alia pro validitate deliberationis necessaria ex curtu temporis præsumuntur, dec. 316. nu. 17. Vicecom.

INVENTARIVM.

Vide etiam in verf. Detractiones, Hæres, Instrumentum.

Inuentarium minus legitimum, ex quo distinctam descriptionem bonorum non continet perinde habetur ac si factum non fuisset, dec. 138. nu. 8. Alberg.

Inuentarium, & redditio rationis requiruntur ad hoc, vt legitima in bonis alienatis non dicatur consumpta, dec. 133. nu 10. Rond.

Inuentarium non liberat ab obligatione fidei defuncti, nisi etiam rationes redditæ sint, dec. 54. nu. 5. Calat.

Inuentarium non probat contra tertium, decis. 37. nu. 11. Tais.

Inuentarium non remanet nullum, quamuis in eo non sint descripta stabilia, quia omnibus patent, & occultari non possunt, decis. 37. nu. 12. & seqq. Tais.

Inuentarium, vt ex omissa descriptione mobilium dicatur defectuosum, aliorum existentia probari debet, & quod omissio fuerit dolosa, dec. 31. nu. 7. Calat.

Inuentarium operatur, quod hæres non teneatur soluere de suo, sed de effectibus hæreditatis, dec. 90. nu. 17. & 18. Paul.

Inuentarium tutelare quando suffragetur pro inuentario hæreditario, decis. 193. num. 11. Rond.

Inuentarium non potest dici nullum post lapsum 30. annorum, dec. 327. nu. 12. Rond.

Inuentarium non remanet defectuosum si in eo describuntur scripturæ in genere existentes in facculo, etiam absque individuali expressione illarum, dec. 256. nu. 8. Emerix.

Inuentarium, & instrumentum repertum in Cancellaria Ciuitatis, in qua nulla adfunt protocolla Notarij rogati, adhuc plenè probat, & quando, dec. 202. num. 2. & seqq. Alberg.

Inuen-

Inuentarium ab hærede certo tempore conficiendum ſub pœna priuationis, quatenus, & quomodo illam importet, dec. 327. n. 1. & ſeqq. Rond.

Inuentarium bonorum Eccleſiæ in quo deſcripta ſunt etiam bona in emphyteuſim, vel feudum conceſſa ipſum etiam ad probationem dominij deſeruit, deciſ. 227. num. 4. Alberg.

Inuentarium coram iudice productum, & mediante redditione rationis approbatum, eo magis probat, dec. 16. nu. 7. Alberg.

Inuentarium ad conficiendum à iure præfigitur terminus vnius trimeſtris, dec. 327. n. 5. Rond.

Inuentarium, eiuſque confeſſio probat identitatem contra inuentariantes, & habentes cauſam ab eis, dec. 209. nu. 7. Alberg.

Inuentarium vt dicatur legitimum, quæ debeat habere requiſita, deciſ. 16. num. 1. Albergato.

Inuentarium operatur, vt hæres reddita ratione de bonis hæreditarijs non teneatur vltra vires, dec. 16. n. 2. & 3. Alberg.

Inuentarium non dicitur legitimè confectum ſi illius ſcripturæ non ſpecificè, ſed confuſè tantum ſint deſcriptæ, deciſ. 382. num. 6. Emer.

Inuentarium non eſt legale, ſi mobilia, & gemmæ fuerint adnotatæ, ſine pondere, & menſura, ac qualitatibus, ex quibus reſultet eorum valor, dec. 382. num. 7. & ſeqq. Emer.

Inuentarij defectus, qui remouentur, & melius excluderentur ab hærede defuncto informato ſi viueret, attendendi non ſunt, dec. 327. nu. 10. Rondin.

Inuentarij conficiendi præceptum ſub pœna priuationis iniunctum, ceſſat poſteaquam illud fuit confectum, deciſ. 327. num. 20. Rond.

Inuentarij omiſſio, vt non noceat, & illud ex diuiſione ſuppleatur requiritur deſcriptio diſtincta mercium in Apotheca teſtatoris exiſtentium.

Ampliat quia non ſufficit ſimpliciter deſcripſiſſe Apothecam, vel negotium, dec. 193. nu. 9. & ſup. num. antecedd. Rond.

Inuentario non confecto neque de qualitate bonorum, neque de quantitate legitimæ conſtare poteſt, dec. 367. nu. 2. Alb.

in Inuentario facto tempore, quo hæres erat minor, ceſſat omnis dolus, dec. 16. num. 8. Alberg.

in Inuentario omiſſa deſcriptio gemmarum non probat ſubtractionem illarum, dec. 73. nu. 22. Calat.

INVERISIMILE.

Vide etiam in verſ. Veriſimile.

Inueriſimile reputatur, quod quis donet, ſi re donata pro ſe ipſo indigebat, deciſ. 13. nu. 11. Calat.

Inueriſimilia, quæ ſunt non merentur attendi, dec. 19. nu. 2. Alberg.

INVESTIMENTVM.

Inueſtimentum, & quietantiam conuentam nemo præſumitur ad ſui fauorem omittere voluiſſe, dec. 294. nu. 6. Emer.

Inueſtimentum facere obligatus, ſi non fecit, damna, & intereſſe perſoluere obligatur, dec. 207. nu. 3. Paul.

Inueſtimenti faciendi commoditas in Vrbe controuerti non poteſt, deciſ. 207. num. 19. Paul.

Inueſtimentum ſolis Executoribus relictum, non autem hæredibus, quinimo illis prohibitum, mortuis Executoribus, adhuc ad hæredes pertranſit, deciſ. 207. num. 10. & 13. Paul.

INVESTITVRA.

Vide etiam in verſ. Emphyteuſis, Emphyteuta, Eccleſia, Renouatio.

Inueſtitura emphyteuſis conceſſa extraneo, ſi eſt nulla, dominium transferre non poteſt dec. 358. nu. 47. Rond.

Inueſtitura non ſortita effectum reſpectu vnius partis bonorum, ita etiam præſumitur ineffectuata reſpectu aliorum ſimul cum illis in ea comprehenſorum, dec. 119. nu. 21. Alberg.

Inueſtitura, & illius inſtrumentum magis attenditur, quod eſt conforme diſpoſitioni iuris communis, dec. 363. nu. 7. Emer.

Inueſtitura contra tertium non habentem cauſam ab inueſtitis, dicitur res inter alios acta, & ideo non præiudicat, deciſ. 119. num. 5. Alberg.

Inueſtitura vltima independens à prima nullam ab ea recepit interpretationem, ſi primæ renunciatum eſt, dec. 363. n. 12. Emer.

Inueſtitura, & illius inſtrumentum eo magis probant dominium, ſi concurrant coniecturæ, & adminicula, quarum plura enumerantur. dec. 227. nu. 3. Alberg.

Inueſtitura ſola probat dominium etiam ad effectum deuolutionis contra habentem cauſam ab inueſtitis, dec. 227. nu. 2. Alberg.

Inueſtitura conceſſa extraneo fieri ſolet cum clauſula *ſaluo iure proximiorum*, vel eorum, quibus renouatio debetur, deciſ. 358. nu. 33. Rond.

Inueſtitura conceſſa ſine præiudicio proximiorum, illis non præiudicat, ſed eis petentibus cenſetur conceſſa renouatio, dec. 358. n. 36. Rond.

Inueſtituræ inſtrumentum cum adminiculis in ſuo genere perfectis præiudicat etiam tertio, quamuis non habeat cauſam ab inueſtitis, dec. 119. nu. 7. Alberg.

INVNDATIO maxima Tyberis Romæ ſucceſſit tempore Clementis Octaui Summi Pontificis, dec. 383. nu. 15. Rond.

IOANNIS DE TORRES ſublimis tractatus de pactis futuræ ſucceſſionis, ipſeque etiam Auctor à Sacra Rota nobiliſſimus nuncupatur, dec. 51. nu. 2. Taia.

IOCALIA *vide etiam in verſ.* Gemmæ, Mobilia, Torques.

Iocalia, argenta, & lineamina ſi tempore mortis viri nõ probãtur ex tunc eſſe penes vxorem præſumuntur deueniſſe ad manus viri, dec. 73. nu. 3. Calat.

localium deſcriptio ita fieri debet, vt ad eorum valorem deuenire poſſit, dec. 113. n. 7. & ſeqq. Emer.

IRREVOCABILITER ſi creditor bona reſpexit dicitur renunciaſſe cuicunque conditioni, & pacto reſeundi ad primæua iura, dec. 85. nu. 21. Alberg.

ITER.

Vide etiam in verſ. Milliaria.

Iter, breue, & difficile & hyemali tempore, & craſſante peſte, quod ſecus in æſtate ſuccedit, dec. 373. nu. 13. & 15. Matth.

Itineris grauamen plus eſſe non debet, quam cauſa principalis, dec. 247. nu. 9. Taia.

Itineris expenſas, & periculum ad quirandum ſubdelegatur examen in partibus, quod alias in Curia fieri deberet, decis. 247. num. 2. & ſeqq. Taia.

IVDEVS *vide in verſ.* Gazzaga, Hebræus, Iuſ.

IVDEX.

Vide etiam in verſ. Gubernator, Iudicium, Iudicare, Inſtrumentū, Officialis, Suſpectus, Sententia.

Iudex bonus varie ex perſonis, cauſiſque ius conſtituit, dec. 166. nu. 27. Taia.

Iudex quatenus debeat terminare cauſam, non autem concedere reo conuento facultatem edificandi data cautione de demolicndo, dec. 113. nu. 1. & ſeqq. Emer.

Iudex ſi vni fideicommiſſario immiſſionem denegauit non impeditur eam alteri meliora iura habenti concedere, dec. 140. num. 3. Emer.

Iudex per conceſſionem apoſtolorum ſimpliciter dicitur appellationi detuliſſe, dec. 401. nu. 9. Bourl.

Iudex, qui detulit appellationi non poteſt amplius exequi ſuum mandatum, vel ſe in cauſa intromittere, abſque vitio attentatorum, dec. 401. nu. 10. Bourl.

Iudex ſecundum ea, quæ in facto proponuntur de iure reſpondet, deciſ. 213. num. 1. Albergato.

Iudex non tenetur ſupplere in facto ſibi ignoto, ſed ſolum in iure, ſi quid à litigantibus vel eorum procuratoribus, & aduocatis minus fuerit dictum, deciſ. 213. num. 2. Albergato.

Iudex carens iuriſdictione. quoad exequutionem concedendam, ita nec illam denegare poteſt, dec. 61. nu. 11. Rond.

Iudex, qui nulliter, iniuſtè, & attentate procedit, poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat, dec. 401. nu. 6. Bourl.

Iudex non dicitur denegare verificationē literarū Apoſtolicarum, ſi ſimpliciter demandauit rectius agi, & eas citari Procuratorem fiſcalem, dec. 39. nu. 9. Emer.

Iudex in commiſſione cum clauſula *conſtito de duabus vel tribus*, ſuper ſola executione pronunciare deberet, non autem ſuper meritis, dec. 8. nu. 3. Taia.

Iudex deputatus in cauſa executiua an dicatur eſſe competens in cauſa ordinaria, dec. 370. nu. 6. & ſeqq. Alber.

Iudex à Signatura Iuſtitiæ ſubrogatus loco exquorum literarum ſpoliatus nullam habet iuriſdictionem, & quidquid agit, nullius agit, dec. 194. nu. 4. Rond.

Iudex, qui petenti Apoſtolos nihil reſpondit, adhuc tamen dicitur appellationi deferre.

Iudex nec reformatorias amplius dare poſſit, nec in cauſa ſe intromittere abſque vitio attentatorum, decision. 401. numer. Bourl.

Iudex appellationis poteſt concedere licentiam ædificandi, ſi nuncians nouum opus non docuerit de iure ſuo, dec. 50. n. 1. Emer.

Iudex ad perfectionem actus non deuenit, ſi narrata verificata non fuiſſent, deciſ. 187. nu. 6. Rond.

Iudex debet actorem carentem actione à limine iudicii repellere, dec. 330. nu. 34. Taia.

Iudex in conſtituenda dote conſiderare debet valorem hæreditatis, ſeu bonorum, qualitatem perſonarum, & conſuetudinem loci, dec. 154. nu. 5. Calat.

Iudex, qui in executione exceſſit, dicitur nulliter, & iniuſtè proceſſiſſe, dec. 331. num. 4. Calat.

Iudex nulliter, & iniuſtè procedens poſſeſſorem ſua poſſeſſione non priuat, deciſ. 331. nu. 5. Calat.

Iudex ex quibus ſe poterit inducere ad interponendum decretum in contractu minoris, quamuis aliquid non per modum cauſæ fuit illi expreſſum, dec. 297. nu. 4. Alberg.

Iudex poteſt poſſeſſorem ſua poſſeſſione priuare, illamque transferre in alium, dec. 277. nu. 7. Alberg.

Iudex ritè, & rectè proceſſiſſe præſumitur, donec ab eo, qui prætendit ſpolium patens, & notoria nullitas, vel iniuſtitia probetur, dec. 277. nu. 8. Alberg.

Iudex, ſtante legitima cauſa, poteſt alimenta præſtanda in domo, taxare etiam extra domum, dec. 241. nu. 19. Matth.

Iudex, cui à Statuto executio actus demandatur, ſufficit, vt ſubſit Statuto, ad hoc, vt illud ſit ſeruandum, quamuis partes fuerint forenſes, dec. 164. nu. 16. Taia.

Iudex in probatione, quæ fit per peritos ſemper laborare debet, vt poſſit habere maiorem certitudinem, dec. 139. nu. 10. Taia.

Iudex mediante clauſula *quam*, & *quas* poteſt ſine alia reuocatione decreti, ſeu ſententiæ prout in prima procedere, deciſ. 237. nu. 2. Paul.

Iudex interponendo decretum, præſumitur adhibuiſſe eam diligentiam, & cauſæ cognitionem, quam adhibere tenebatur, dec. 254. nu. 2. Emer.

Iudex, ſi velit, poteſt peritos interrogare ex iuſta cauſa, non autem cogitur, quia hoc nulla lege cauetur, dec. 339. n. 16. Taia.

Iudex non poteſt deuenire ad decreta proviſionalia ſi conſtat de bono iure partis, deciſ. 113. nu. 2. Emer.

Iudex ſuper declaratione exiſtentia fideicommiſſi conditionalis, conditione pendente, nullam poteſt proferre ſententiam, dec. 218. nu. 2. Alberg.

Iudex ciuilis debet inhibere iudici criminali, ne alioquin detur sententia contra sententiam, dec. 370. nu. 19. Alberg.

Iudex ciuilis, vt possit inhibere iudici criminali, sufficit sola possibilitas, quod sententia vnius sit præiudicialis alteri, dec. 370. nu. 20. Alberg.

Iudex ciuilis etiam sine aliqua prudentia litis potest inhibere criminali, si hoc sibi fuit in commissione demandatum, dec. 370. nu. 14. Alberg.

Iudex ciuilis potest inhibere criminali, quoties cumque vna causa est præiudicialis alteri, dec. 370. nu. 10. & 15. Alberg.

Iudex si in instrumento expressit habuisse causæ cognitionem, & debitam sumpsisse informationem, pro illius decreto præsumitur, decis. 65. nu. 2. Alberg.

Iudex appellationis, sine vlla transportatione actorum nulliter procedit, decis. 271. num. 2. Emer.

Iudex solutionem pensionis contra successorē non demandasset, nisi vidisset antecessorem aliquando soluisse, dec. 124. num. 9. Calat.

Iudex qualiter dicatur fecisse litem suam, decis. 298. nu. 19. Taia.

Iudex appellationis, cui tota causa deuoluta est, potest pronunciare prout in prima in iis, quæ primus iudex non sententiauit, decis. 50. nu. 2. Emer.

Iudex electus in casum discordiæ non potest se intromittere nisi ea sequuta, decis. 40. num. 1. Rond.

Iudex appellationis aliud est, quod processerit pro vt in prima, aliud verò, quod vti iudex secundæ, vel alterius instantiæ, dec. 60. num. 2. Alberg.

Iudex regulare debet præstationem alimentorum à dignitate personarum, quantitate patrimonij, & consuetudine loci, dec. 196. n. 12. Matth.

Iudex in taxatione alimentorum principaliter attendere debet vires patrimonij, decis. 241. num. 12. Matth.

Iudex potuit antecedenter certiorari de debitis pro causa obligationis mulieris, sine die, anno, & Notario in instrumento expressis, dec. 65. nu. 4. & 6. cum seqq. Alberg.

Iudex ad concedendum mandatum mouetur ex ratione per eum expressa in fine eiusdem mandati, decis. 109. nu. 5. & seqq. Calat.

Iudex reuocare debet possessionem bonorum fideicommissi pendente conditione, alijs à grauato concessam, quamuis adhuc non declaret quis in eodem fideicommisso successurus sit, dec. 244. nu. 10. Alberg.

Iudex, cui solum reseruata est cognitio iurispatronatus, non potest exequi literas Apostolicas, quibus certus executor datus est decis. 63. num. 8. Rond.

Iudex, qui non potest concedere executionem, nec minus potest vulnerare viam executiuam, decis. 63. num. 9. & 11. Rond.

Iudex quoad fieri potest seruare debet æqualitatem inter fratres, & opinionem illam confirmantem amplecti, dec. 341. num. 9. Beuil.

Iudex etiam si in adiudicatione nulliter, & iniustè processerit adhuc facit legitimum possessorem illum, cui bona adjudicata sunt, dec. 90. n. 25. Paul.

Iudex cui sola executio fuit commissa, super meritis pronunciare non debet decis. 8. nu. 3. Taia.

Iudex ex æquitate iuris canonici declarare debet incertas, & ambiguas contrahentium promissiones, & quando, dec. 19. n. 19. & seqq. Alberg.

Iudex nullam cognitionem adhibere potest in causa obligationis minoris, vel mulieris indefinite solum, & vagè enunciata, decis. 63. num. 8. Alberg.

Iudex vt vigore clausulæ *quam*, & *quas* possit prout in prima procedere, requiritur, quod hoc ad speciem deduxerit, dec. 217. num. 14. Paul.

Iudex in Curia, & in partibus quatenus simul adiri possint stante rescripto Signaturæ dec. 72. num. 8. Taia.

Iudex, vt possit declarare incertitudinem contractus, debet præcindendo ab illo respicere fontem obligationis, & causæ, dec. 19. n. 21. Alberg.

Iudex appellationis agnoscens literas Apostolicas esse iustificatas; potest illas exequi, quibus per antea in contrarium pronunciatum sit, dec. 63. nu. 7. Rond.

Iudicis factum non requiritur ad imaginariam solutionem, quæ fit per legem, dec. 16. n. 22. Alberg.

Iudicis declaratio attenditur, si ille pro confirmatione alicuius concessionis, vel actus deputatus sit, dec. 66. nu. 4. Rond.

Iudicis competentia super interpositione decreti in contractu minoris, ex fruitione bonorum resultat, dec. 297. nu. 30. Alberg.

Iudicis animum ad instruendum, quæ facta sint, alias probationes non tollunt, dec. 16. nu. 9. Alberg.

Iudicibus, & Aduocatis quatenus præferantur Doctores de Collegio iuris Pontificij, & Cæsarei, dec. 252. nu. 21. & per tot Taia.

Iudices de Partibus, vel inferiores non debent se ingerere super interpretatione inhibitionum Rotalium, dec. 72. nu. 2. & seqq. Taia.

Iudices in electione peritorum cum moderamine procedere debent, adeoque non indifferenter secundos peritos admittere, dec. 339. nu. 5. Taia.

IVDICARE, ET IVDICATVS.

Iudicare munus publicum esse dicitur, dec. 132. nu. 10. Taia.

Iudicare est finem controversiis imponere mediante iudicis auctoritate, decis. 132. num. 11. Taia.

Iudicatus si quis dicitur, potiori, & grauiori significatione pro condemnato reputatur. dec. 132. nu. 12. Taia.

IVDICIALITER processum dicitur per sententiam, ac etiam ex alijs, de quibus in decis. 200. num. 1. & sup. à princ. decisionis Taia.

IVDICIVM.
Vide etiam in verſ. Forus, Iudex, Iudicare, Naufragium, Proceſſus, Sententia, Summaria.
Iudicium dicitur diuerſum, ſi aliud fuit intentatum prævio monitorio vnius partis, aliud vero per commiſſionem iactationis obtentæ ab altera parte, dec. 111. nu. 3. Calat.
Amplia licet alius collitigans eadem commiſſione poſtea vſus ſit ibidem.
Iudicium reſciſſionis tranſactionis complicatū cum iudicio immiſſionis, quamuis duo ſint iudicia, adhuc tamen reputantur pro vno; cum ambo ſint præordinata ad eundem finem, dec. 111. nu. 13. Calat.
Iudicium agitatum à matre contra pupillos, eis deputato curatore ab eadem matre petito, qui nihil oppoſuit, non ſubſtinetur, dec. 155. nu. 10. Calat.
Iudicium non remanet eſſe diuerſum, quamuis in eo ſimpliciter ſola qualitas hæreditaria enuncietur, dec. 111. nu. 9. Calat.
Iudicium temerarium non facit qui vtitur iure ſuo, maximè ſi ad bonum publicum tendit, dec. 257. nu. 23. & 28. Paul.
Iudicium temerarium non inducit actus per quos malum tantum ſpeculatiue diuinatur, dec. 257. num. 31. Paul.
Iudicium mediante clauſula *omni meliori modo* ſubſtinetur ex eo capite, & remedio, quo actori magis eſt vtilius, dec. 111. nu. 7. Calat.
Iudicium, cæterique actus iudiciales ſunt nulla, literis Apoſtolicis non expeditis, deciſ. 401. nu. 29. Bourl.
Iudicium ſummarium reſpuit quemcumque ordinem iudiciarium, & telam ſolemnis iudicii, dec. 254. nu. 30. Paul.
Iudicii notitia, & illius approbatio quatenus etiam in abſente reſultet, dec. 316. num. 14. Vicecom.
in Iudicio quaſi contrahitur, deciſ. 164. nu. 8. Taia.
Iudiciorum ordo peruerti non debet, dec. 398. nu. 5. Rond.
Iudiciorum ordo præpoſterari non debet, ddc. 292. nu. 15. Rond.
IVRA.
Vide etiam in verſ. Inſtrumentum, Ius.
Iura Epiſcopalia Ciuitatis antiquæ non dicuntur translata in Ciuitatem nouiter conſtructam, ſi per antea tranſierunt in Eccleſiam, ſeu Monaſterium ibidem ædificatum, deciſ. 407. nu. 13. Alberg.
Iura Epiſcopalia ſemper remaneut in ſua Eccleſia, quamuis Epiſcopus propter infortunia aut temporum calamitates ibi reſidere nequiuerit, dec. 404. nu. 18. Alberg.
Iura meliora, & potiora habere dicitur ille, cui aſſiſtunt deciſiones Rotales, dec. 29. num. 12. Alberg.
Iuribus ſuæ iuriſdictionis non præiudicat, qui falſa opinione ductus illam non exercuit, dec. 132. nu. 20. Taia.
Iuribus, & actionibus expreſſis, ſi congrua relatio fieri velit, illa exprimenda eſt ſub dictionibus, *qua*, vel *quas*, deciſ. 366. num. 18. Taia.
Iuribus acquiſitis nolle vti declarat, qui vigore tituli præcedentis, non autem poſterioris aliquid petit, vel facit, dec. 121. nu. 19. Albergato.
Iuribus primæuis in caſu euictionis vtitur creditor, & ab eo cauſam habentes ſi bona in ſolutum ſint recepta ſub conditione tamen, quatenus datio in ſolutum ſuum haberet effectum, dec. 155. nu. 23. Calat.
IVRAMENTVM.
Vide etiam in verſ. Periurium.
Iuramentum requirit tempus 40. annorum ad effectum præſcribendi creditum non autem hypothecam, vel ſaluianum, deciſ. 26. num. 9. Alberg.
Iuramentum non obligat in ijs, quæ per legem vel Concilium ſunt prohibita, deciſ. 348. nu. 12. Alberg.
Iuramentum licet in electione non ſit neceſſarium, tamen inſtantibus Capitularibus eſt præſtandum, dec. 141. nu. 15. Paul.
Iuramentum requirit tactum ſcripturarum, & ità ab abſente præſtari non poteſt, deciſ. 20. nu. 21. Taia.
Iuramentum regulariter validat contractum minoris, dec. 3. nu. 7. Alberg.
Iuramentum præſumitur dolo, & fraude extortum ſi ſtatutum mandans certas ſolemnitates, ſine illis contractum annullet, deciſ. 3. nu. 8. Alberg.
Iuramentum fidelitatis obedientia, & confirmatio ſuperioritatem, & præeminentiam concludunt, dec. 404. nu. 44. Alberg.
Iuramentum proprium impugnare nemo poteſt, dec. 309. nu. 2. Vicecom.
Iuramentum extenſum à notario, & in mandato procuræ non contentum in nihilo ſuffragatur, dec. 21. nu. 22. Taia.
Iuramentum ab abſente expleri non poteſt ſine expreſſo, & claro mandato, dec. 21. nu. 23. Taia.
Iuramentum periti in ſolo actu ſuæ relationis requiritur, ſine quo illa non ſubſtinetur, deciſ. 339. nu. 13. & ſeq. Taia.
Iuramentum ſupplet defectum ſolemnitatum de iure requiſitarum in contractu minoris puberis, dec. 297. nu. 2. Alberg.
Iurandi facultas cenſetur conceſſa in mandato ſpeciali facto cum libera poteſtate faciendi ea omnia, quæ ipſe principalis facere potuiſſet, dec. 110. nu. 17. Emer.
IVRISDICTIO.
Vide etiam in verſ. Abbas, Actus.
Iuriſdictio non infertur ab œconomicis, d. 254. nu. 13. Paul.
Iuriſdictio Abbatis non tollitur, ſi propter ipsâ fuit excommunicatus, dum poſtea plenariè abſolutus eſt, dec. 103. nu. 21. Calat.
Iuriſdictio cumulatiua capituli cum Epiſcopo non repugnat diſpoſitioni Sac. Concilij Tridentini, dec. 254. nu. 21. & ſeqq. Paul.
Iuriſdictio imponendi pœnam ſanguinis, quæ competit Principi, non ideo dicitur communicata Gubernatori, deciſ. 253. num. 13. Albergato.
Iuriſdictio eadem non debet diuerſo iure cenſeri, dec. 254. nu. 27. Paul.
Iuriſdictio exercita cum proteſtatione alterius

minus præiudicat, ſi poſtea amplius non fuit exercita, dec. 106. num. 41. Taia.

Iuriſdictio ciuilis, & criminalis ex eo, quod actus iudiciales requirit, ſi ab inferiore prætenditur, illius acta exhibenda ſunt, dec. 132. nu. 7. Taia.

Iuriſdictio ſi ab inferioribus Prælatis probatur exercita in locis Ordinariorum, non ſufficit iuris præſumptio eiſdem Ordinarijs aſſiſtens, dec. 106. nu. 20. Taia.

Iuriſdictio Archipreſbyteri in ſuos Clericos ex quibus reſultet, dec. 132. num. 1. & ſeqq. ac per totam dec. Taia.

Iuriſdictio cumulatiua cuicumque competit in ſolidum, & illius præfertur, qui præoccupauit in ea, dec. 254. nu. 28. Paul.

Iuriſdictio Abbatis priuatiua quoad Epiſcopum ex quibus deducatur, dec. 204. nu. 5. & num. ſeqq. Emer.

Iuriſdictio in ſolis certis caſibus Regularibus conceſſa, in ijs ſolum ſuffragari debet, nec ad alios caſus extendi in præiudicium Epiſcopi, dec. 191. nu. 6. & num. 10. Calat.

Iuriſdictio exercendi actus etiam criminales leues non repugnat ſtatui clericali, dummodo non ſe extendat ad mutilationem membrorum dec. 251. nu. 9. Alberg.

Iuriſdictio propria, & vera reſultat ex indefinita facultate mulctandi, non quidem ad certam ſummam reſtricta, deciſ. 254. numer. 9. Calat.

Iuriſdictio alteri quàm Ordinario conceſſa, ſtrictè interpretari debet, deciſ. 191. num. 8. Calat.

Iuriſdictio in iis caſibus, in quibus conceſſa non eſt, quoad illos cenſetur Epiſcopo reſeruata, dec. 191. nu. 9. Calat.

Iuriſdictionis plures actus referuntur Monialibus ab Epiſcopo in tranſactione conceſſis, dec. 191. nu. 5. Calat.

Iuriſdictionis defectus in cauſis beneficialibus ſemper adeſt, quoties literæ Apoſtolicæ expeditæ non ſunt, dec. 401. num. 30. Bourl.

Iuriſdictionis actus, vel prohibitio facta ad eam conſeruandam ſubſtineri nequit, deciſ. 196. nu. 32. Alberg.

Iuriſdictionis conceſſio, ab Epiſcopo facta fauore Archipreſbyteri, ſolam Clericorum correctionem concernens non comprehendit cauſas ciuiles, deciſ. 132. nu. 28. Taia.

Iuriſdictionis defectus ſanatur mediante conſenſu, dec. 412. nu. 8. Guazz.

Iuriſdictionis vnius actus, ſufficit, & manutentionem tribuit, dec. 254 nu. 26. Paul.

Iuriſdictionis quaſi poſſeſſionem ad accquirendum non requiritur ſcientia partis vbi adeſt titulus putatiuus, dec. 254. nu. 4. Paul.

Iuriſdictionis ſignum eſt fulminare excomunicationem, dec. 69. nu. 26. Paul.

Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio accquiritur ex ſciẽtia, & patientia partis, quæ reſultat ab obſeruantia cum lapſu temporis, dec. 254. nu. 2. & ſeq. Paul.

Iuriſdictione conceſſa ea omnia competunt, ſine quibus illa explicari non poteſt, dec. 254. nu. 29. Paul.

Iuriſdictione Prælati inferioris probata ſi exhibeantur etiam actus viſitationis, vel alij iuriſdictionales Prælati ſuperioris, quatenus illi reſeruent, dec. 106. nu. 42. Taia.

Iuriſdictionem ea, quæ reſpiciunt, propria canonicorum non autem beneficiatorum ſunt, dec. 251. nu. 18. Paul.

Iuriſdictionem, qui non habet excomunicare, non poteſt, & de materia, dec. 69. num. 26. & ſeq. Paul.

Iuriſdictionem ſi alicui competere dicitur intelligitur in iis, in quibus illa competit, deciſ. 69. nu. 27. Paul.

Iuriſdictionem adeſſe declarat, qui in toto proceſſu citatus, illius defectum numquam allegauit, dec. 140. nu. 2. Emer.

Iuriſdictionem inferiori concedere quatenus Concilium Lateranenſe prohibeat, dec. 132. num. 5. & 21. Taia.

Iuriſdictionem in locis exemptis Epiſcopus exercere non poteſt, dec. 204. num. 4. & 6. cum ſeqq. Emer.

Iuriſdictionem nullam habet Archipreſbyter in cauſis cenſuratum, ſed illa ſoli Epiſcopo competit, dec. 69. nu. 25. Paul.

Iuriſdictionem ordinariam ledit prohibitio edictorum, ſeu ordinationem ab aliquo facta, dec. 69. nu. 17. Paul.

Iuriſdictionem totalem Epiſcopo competere non repugnat, ſpecialem vero ſpectare archipreſbytero inter preſbyteros, & in aliquibus cauſis, dec. 69. nu. 13. Paul.

Iuriſdictionem aliqualem licet quis habeat non tamen poteſt ſe profiteri exemptum, dec. 69. nu. 19. Paul.

Iuriſdictionales actus exerciti ab Epiſcopo, vt noceant Abbati exempto probari debent, quod fuerint exerciti in locis, & perſonis exemptis, dec. 204. nu. 11. Emer.

Iuriſdictionales actus diſtinguuntur ab actibus, quæ reſpiciunt ſimplicem œconomiam, deciſ. 251. nu. 14. Paul.

Iuriſdictionales actus exercitl ab Archidiacono, vel alio inferioti coadiuuant confeſſiones Epiſcoporum ſuper eadem iuriſdictione, & ſituatione locorum, dec. 106. nu. 25. Taia.

in Iuriſdictionalibus Beneficiati, & Capellani non admittuntur in Capitulo, dec. 251. n. 12. & 30. Paul.

IVS.

Vide etiam in verſ. Conſuetudo, Iura.

Ius commune non allegatur, vbi competit ius ſingulare, dec. 254. num. 13. & 17. Paul.

Ius partis verba generalia comprehendunt, ſi in alio verificari non poſſunt, d. 85. n. 8. Alber.

Ius queſitum dicitur approbatio ita vt amplius reprobari non poſſit, & quando, deciſ. 257. num. 25. Paul.

Ius dicendi de nullitate contractus an tranſmittatur ad hæredes, dec. 70. nu. 3. & 4. Rond.

Ius alicui competens ab eo non auferur, donec apertiſſimis indicijs de eius inhabilitate conſtiterit, dec. 257. nu. 21. Paul.

Ius non habens illud in alium tranſferre non poteſt, dec. 276. nu. 5. Alberg.

Ius conferendi ſi quis non haberet, illud in alium

ſibi non potuiſſet transferre, deciſ.144. nu.20. Paul.

Ius filij in hæreditate patris fideicommiſſo gratæ, non poteſt referri niſi ad ſolam legitimam, dec.70. nu.13. Rond.

Ius priuatum cedere debet iuri, & bono publico, dec.257. nu.36. Paul.

Ius nominandi alicui ſpectans, ſtante lite, poteſt per concordiam renunciari abſque vlla labe ſimoniæ, dec.102. num.13. & nu.anteced.& ſeqq. Rond.

Ius non conſiſtit in mutatione perſonæ, ſed in eſſentia, & duratione negotij, deciſ.15.nu.11. Alberg.

Ius petendi renouationem emphyteuſis eſt hæreditarium, & cum hæreditate pertranſit, dec.71. nu.13. & 20. Paul.

Ius petendi renouationem emphyteuſis continetur ſub vniuerſali inſtitutione hæredis, dec.71. nu.21. Paul.

Ius proprium dicitur etiam de eo, quod retinetur in pignus, & excludit illius dominium, dec.243. nu.12. Matth.

Ius variatur ex variatione facti, dec.151. nu.1. Alberg.

Ius conditionale non purificatum in vita, quatenus tranſmittatur ad hæredes, deciſ.343. nu.12. Beuil.

Ius non dicitur omnino clarum, ſi aliquam habeat limitationem, dec.317. num.2. & ſeqq. Alberg.

Ius ciuile intelligitur de iure ciuili Romanorum, dec.252.nu.25.Taia.

Ius vbi inducit titulum, non eſt neceſſe illum allegare, dec.364.nu.11. Taia.

Ius decimandi, tam reſpectu quotæ, quam reſpectu modi per conſuetudinem alterari poteſt, dec.12.nu.6.Alberg.

Ius omne Eccleſiæ vnitæ tranſit in Eccleſiam ſeu Monaſterium cui facta eſt vnio, dec.321. nu.3.Emer.

Ius exigendi metitur ex parte actoris, & poſſeſſoris in illius quaſi poſſeſſione exiſtentis, & ideo non mutatur ex mutatione perſonæ ſucceſſoris, dec.124. nu.2.Calat.

Ius non quod cuique ordinariè competit, ſed extraordinarium reſultat, ſi illud ex conſuetudine immemorabili deducatur, deciſ.254. nu.13. & 17.Paul.

Ius nullum acquirere poteſt electus contra eligentem ipſum dec.103. nu 12. Paul.

Ius pluribus competens conſeruatur etiam per actus ab aliis ex illis factos, tamquam de re communi, dec.144. nu.17.& 21. Paul.

Ius ſibi, & alteri commune ſi quis, amiſit, ſtatim recuperauit, etiam per vnicum actum poſteriorem ab eo geſtum, dec.144.num.18. Paul.

Ius in re, quod mediante translatione dominij fuit acquiſitum ſemper durat, licet ſolum temporaliter ſit expreſſum, dec.158. num.45. & 46. Rond.

Ius quæſitum quando non poſſit dici mediante clauſula *dummodo non ſit alteri ius quæſitum*, dec.30.num.11.& anteced.Emer.

contra Ius Sententia lata non meretur nomen *Part XXIX. Recent.*

Sententiæ, dec.173. num.2. Rond.

Ius bonum fideicommiſſarij reſultat data exiſtentia fideicommiſſi, illius vocatione, & identitate bonorum, dec.54. num.1.Calat.

Ius petendi renouationem emphyteuſis eſt hæreditarium, & ideo illa non dicitur finita, quouſque aliquis ſuperſit, cui renouatio debeatur, dec.71.nu.13. Paul.

ad Ius cõmune redactum priuilegium, & ad terminos Concilij habetur ac ſi non emanaſſet, dec.201.nu.11. Rond.

Ius nullum datur electo contra eligentem ipſũ dec.202.nu.12.Pauluc.

Iuris aſſiſtentia decimandi, quæ militat fauore Parochi non procedit contra habentes pro ſe centenariam, & immemorabilem, deciſ.152. nu.3.Paul.

Iuris boni præſumptio ad effectum alimentorum reſultat ex probatione deſcendentiæ à teſtatore, dec.130.nu.5.Rond.

Amplia, & fortius ſi etiam de vocatione conſtat ibidem.

Iuris cenſuram alterat mutatio terminorum, dec.163.num.1. Alberg.

Iuris aſſiſtentia decimandi. & conſequendi primitias competens Archiepiſcopo tranſit in Parochos, quibus illæ aſſignatæ ſunt, d.234. nu.5. & 6. Paul.

Iuris aſſiſtentia decimandi alicui competens non eliditur, niſi per priuilegium, vel conſuetudinem immemorabilem, aut quadragenariam cum titulo, dec.234.nu.7. Paul.

Iuri ignorato nemo renunciaſſe cenſetur, deciſ.142. nu.6.Calat.

Iuri ſpeciali derogari debet ſi agitur de ſecũdo priuilegio, quod primo præualeat, deciſ.9. nu.22.Calat.

Iure diuerſo vna eademque cauſa eademque iuriſdictio conferi non debet, dec.254. nu.27. Paul.

Iure ſuo qui vtitur nemini facit iniuriam, deciſ.49.nu.26. Alberg.

Iure ſuo, & ex vi tituli ſibi competentis non autem gratioſæ conceſſionis quis actum dicitur feciſſe, dec.144.nu. 15. Paul.

Iure quæ deſtituta ſunt nec valent præiudiciũ inferre nec aliquam prohibitionem inducunt, dec.49. nu.27.Alberg.

IVS ACCRESCENDI.

Ius accreſcendi habet locum inter plures inſtitutos, vel ſubſtitutos, quamuis illis pro indiuiſo portio conſtituta ſit, & quando, dec.406 nu.5.Vrſin.

Ius accreſcendi eo magis intrat inter plures reciproce, actiuè, & paſſiuè vulgariter, & per fideicommiſſum vocatos, dec.406. n.6.Vrſin.

Ius accreſcendi ceſſat in perſonis inter ſe diſiunctis, dec.406. num.2. Vrſin.

Ius accreſcendi non habet locum inter plures acquirentes emphyteuſim, vel deſcendentes ab eis, & quando, dec.340. num.8. & ſeqq. Beuil.

Ius accreſcendi, vt intret, an requiratur coniunctio realis, & verbalis ſimul, vel altera ſola ſufficiat, & de materia dec.77.nu.21.& ſeqq. Taia.

IVS GAZZAGA.

Ius Gazzaga apud Hebræos habetur pro re ſtabili, & mutolab.ſe nuncupatur, dec.49. nu.6. Alberg.

Ius Gazzaga licèt antiquum, non tamen reperitur conceſſum, vel de eo aliquid diſpoſitum in Pentateucho Moyſis, dec.49. num.7. Alberg.

IVS PATRONATVS.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Iuſpræſentandi, Patronus Præſentatio, Pertinentia.

Iuriſpatronatus ad probationem quæ requiſita concurrere debeant ad mentem Concilij in Vniuerſitatibus, Principibus, & familijs potentibus iuriſdictionem habentibus, deciſ.6. num.1. Rond.

Iuſpatronatus hæreditarium ſpectat ad filium, vel filios hæredes vniuerſaliter inſtitutos, excluſo altero filio inſtituto in ſola legitima., dec.223.num.1. Emer.

Iuſpatronatus in dubio præſumitur hæreditarium, non gentilitium, deciſ.223. numer.2. Emer.

Iuſpatronatus fuiſſe gentilitium, non autem hæreditarium probari debet per probationes omnino concludentes, deciſ.223. numer.3. Emer.

Iuſpatronatus reſeruatum pro hæredibus maſculis, adhuc dicitur hæreditarium, deciſ.223. nu.4. Emer.

Iuſpatronatus in perſonis in quibus cadit præſumptio vſurpationis, plenè, & concludenter probari debet, & quomodo, dec.8. nu.5. Taia.

Iuſpatronatus ideo verificari debet coram Ordinario, quia de eius intereſſe tractatur, d.39. nu.11. Emer.

Iuſpatronatus expreſsè reſeruatum pro hæredibus, non declaratur ab obſeruantia, dec.223. num.9. Emer.

Iuſpatronatus in perſonis de vſurpatione ſuſpectis qualiter probari debeat ad *Concil. Triden. cap.9 de reformat.* dec.136.nu.1.& ſeqq.ac per tot. Taia.

Iuſpatronatus venit ſub donatione omnium iurium, dec.181. nu.3.Rond.

Iuſpatronatus tranſit cum vniuerſitate bonorum, dec.181.nu.4.Rond.

Iuſpatronatus ab extraneo fundatum pro hæredibus maſculis, ſine aliquo onere aſſumendi cognomen, & arma, dicitur hæreditarium., dec.223.nu.7.Emer.

Iuſpatronatus laicale in teſtamento conſtitutũ, etiam ſi relinquatur Eccleſiæ, poteſt tamen à teſtatore declarari, & effici quod illud non deſinat eſſe laicale, deciſ.242. num.10. Emer.

Iuſpatronatus probatur gentilitium non autem hæreditarium ex ſententia declarante illud eſſe de aliqua familia, ac etiam ex alijs,d.192. num.7. Emer.

Iuſpatronatus pluribus competens, vnicuique pro ſua tata competere debet, dec.208. nu.7. Paul.

Iuſpatronatus verificari debet ex dotatione, vel fundatione coram Ordinario ad formam conditionis in literis Apoſtolicis preſcriptæ, dec.39.nu.1.Emer.

Iuſpatronatus competens communiter ad Eccleſiaſticos, & laicos dicitur mixtum, d.139. nu.4. Alberg.

Iuſpatronatus probatur ex confeſſione collitigantis, dec.30. nu.2.Emer.

Iuſpatronatus præſumitur hæreditarium, non autem gentilitium, amplia,dec.82.num.4.& ſeqq. Rond.

Iuſpatronatus nõ probatur gentilitium ex præſentatione maſculorum, niſi doceatur extiſſe fœminas, eas præſentare voluiſſe, fuiſſe reiectas, & reiectioni acquieuiſſe, dec.82.n.5. Rond.

Iuſpatronatus, & illius poſſeſſio, competens ratione Ducatus, per poſſeſſionem eiuſdem Ducatus dicitur acquiſitum, dec.136. nu.17. Taia.

Iuſpatronatus excluditur ex antiqua ſententia, illius competentiam, ſeu præſegrationem denegante, dec.395.num.5.Taia.

Iuſpatronatus excluditur, ſi vltima prouiſio fuit apoſtolica, & ordinatus illud conferre neglexit, dec.395. nu.6. Taia.

Iuſpatronatus, & præſentationem ad ſubſtinendam ſemper ſuffragatur vltimus ſtatus d.395. nu.7. Taia.

Iuſpatronatus adhuc dicitur mixtum Clericorum, & Laicorum etiam ſi Laici habeant maiorem partem vocum, dec.198. numer.5. Taia.

Iuſpatronatus probatur ſi prouiſus à Papa cum conſenſu patroni fuit ab ordinario toleratus, imo ipſemet ordinarius literas Apoſtolicas exequutus eſt, deciſ.136.num.3. Taia.

Iuſpatronatus mixtum requirit ſimul qualitatem hæreditariam, & gentilitiam, deciſ.223. num.16.Emer.

Iuriſpatronatus probatio reſultat ex enunciatiuis Pontificum, & Ordinariorum, & ex inſtrumentis patronorum in Eccleſia, & aliis, dec.136. num.10. Taia.

Iuſpatronatus licet dicatur ſpectare ad aliquot de familia, non ideo excluditur, quod illi fuerint hæredes, deciſ.82. numer.9.& 10. Rond.

Iuſpatronatus præſumitur hæreditarium, non gentilitium, ſi non exhibetur inſtrumentum fundationis, dec.181. num.9. Rond.

Iuſpatronatus dicitur hæreditarium, ſi facta donatum extra familiam, deciſ.181. num.10. Rond.

Iuſpatronatus dicitur hæreditarium, ſi in donatione exprimitur, illud hæreditario iure ſpectare ad donantem, deciſ.181, numer.11. Rond.

Iuſpatronatus in præſentatione expreſſum ſub qualitate gẽtilitia, quatenus demonſtratiuè, non autem taxatiuè ſic dicatur expreſſum, dec.181. nu.12. Rond.

Iuſpatronatus laicale per tranſitum ad perſonas Eccleſiaſticas, efficitur Eccleſiaſticum, dec.242. num.2. & 4. Emer.

Iuſpatronatus reſeruatum pro hæredibus cum facultate præſentandi toties quoties vacatio

con-

contigerit, clericus laicale, non Eccleſiaſticum, dec. 242. num. 3. Emer.

Iuſpatronatus Eccleſiaſticum poteſt tamen retinere naturam laicalem ad effectum excludendi reſeruationes, deciſ. 242. numer. 5. & ſeqq. Emer.

Iuspatronatus præſentatio non ſpectaret ad patronum in omni caſu, & toties quoties vocatio contigerit, ſi illud reſeruationibus eſſet ſubiectum, dec. 242. num. 6. Emer.

Iuſpatronatus dicitur laicale, ſi teſtator profeſſus eſt, ſe illud conſtituiſſe laicale, d. 242. num. 7. Emer.

Iuriſpatronatus qualitas extra fundationem alterari non poteſt, dec. 242. num. 5. Emer.

Iuriſpatronatus iura titulo oneroſo conceſſa, ob augumentum dotis, habent implicitam illorum validitatis, ſed ſubiiciuntur ſolum reuiſioni Ordinarij, & quando, deciſ. 136. num. 39. & ſeqq. Taia.

Iuriſpatronatus immemorabilis probatio reſultat ex præſentationibus centum annorum, omnibus effectum fortitis, deciſ. 136. num. 7. Taia.

Iuriſpatronatus vſurpationis præſumptio ceſſat in magnatibus, & aliis huiuſmodi ex præſentationibus ſequuus ſpatio pluſquam centum annorum, dec. 136. num. 8. Taia.

Iuriſpatronatus qualitas ex Bullis Pontificijs reſultat, dec. 354. num. 19. Calar.

Iuriſpatronatus beneficia non conferuntur niſi priuio edicto, dec. 7. num. 7. Taia.

Iuriſpatronatus qualitates, & conditiones cognoſcere non ad patronos, ſed ad iudicem ſpectat, dec. 154. num. 26. Calar.

Iuriſpatronatus probatio per immemorabilem non præiudicat gratia Pontificis, illud concedentis, cum potuerit illa ad maiorem cautelam obtineri, dec. 136. num. 41. Taia.

de Iurepatronatus beneficia, & bona ab extraneis detineri non poſſunt, deciſ. 63. nu. 15. Rondin.

de Iurepatronatus beneficia ſemper talia eſſe iudicantur, dec. 63. num. 13. Rond.

IVS PRÆSENTANDI.

Vide etiam in verſ. Iuſpatronatus, & ibi remiſſiones ſuas.

Ius præſentandi ad parochialem licèt ſit magis vtile, & honorificum ſimplicis beneficij, non indè enormiſſimam læſionem tranſactionis, vel permutationem importat, dec. 53. n. 15. Albergato.

Ius præſentandi pluribus compatronis competens, eſt indiuiduum, deciſ. 354. num. 51. Calataiu.

Ius præſentandi alterum habilem, vel potius ius non reuocandi præſentationem factam de inhabili per ius non decreſcendi conſolidatur in altero compatrono, qui à principio præſentauit habilem, dec. 354. nu. 52. Calar.

Ius præſentandi limitatum quamuis ſit de beneficio digniori, æquiualere poteſt iuri præſentandi libero de beneficio minus digno, dec. 53. num. 17. & ſeq. Alberg.

IVSTITIA,

Vide etiam in verſ. Iniuſtitia, Sententia.

Iuſtitia ſententiæ deducitur ex deciſionibus in cauſa factis, dec. 81. numer. Emer.

Iuſtitia ſententiarum, reſultat ex deciſionibus in cauſa factis, dec. 173. num. 2. Calar.

Iuſtitia, & iniuſtitia poſſeſſionis dicuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, dec. 414. num. 19. Alberg.

Iuſtitia ſententiæ reſultat propter exiſtentiam fideicommiſſi, & ex illius requiſitis, dec. 79. num. 2. Calar.

Iuſtitiæ, & æquitati, quod conſonum eſt denegari non debet, dec. 301. nu. 3. Emer.

IVVENTVTIS bona educatio in literis præcipue ſacris, commendatur, vt inde illa expectatas vuas in vinea Domini, non autem labruſcas producat, deciſ. 295. nu. 7. Alb.

Et vide etiam in verſ. Collegium, Seminarium.

L

LACERATIO.

Vide etiam in verſ. Cancellatio, Caſſatio.

Laceratio, & ſubtractio ſcripturarum præſumitur facta ab ea parte, cuius intereſt illas non reperiri, deciſ. 186. num. 14. Albergato,

ex Laceratione foliorum actorum, Decretum Iudicis, quod non reperitur contingere poteſt, dec. 185. num. 13. Alberg.

LÆSIO,

Vide etiam in verſ. Reſtitutio in integrum.

Læſio enormiſſima requiritur ad infringendam tranſactionem Apoſtolica confirmatione roboratam, dec. 53. num. 16. Alberg.

Læſio non reſultat ex impari permutatione beneficiorum narrata Pontifici, dec. 53. numer. 14. Alberg.

Læſio excluditur ex validitate, & iuſtitia ſententiarum, dec. 194. num. 1. Emer.

Læſio probari debet plenè, & concludenter ad effectum reſciſſionis contractus, qui dicitur habere pro ſe præſumptionem iuſti pretij, dec. 297. num. 8. Alberg.

Læſio cuitari non poteſt, ſi bona vendita non habuerunt augumẽtum extrinſecum ex beneficio temporis, quoties tamen valor de tempore venditionis probetur, dec. 219. numer. 5. Emer.

Læſio etiam enormiſſima propter ignorantiam conceditur, dec. 266. num. 5. Emer.

Læſio ex iniuſtitia reſultat, dec. 20. num. 1. Albergato.

Læſio vltra dimidiam requiritur ad redarguendum de ſimulatione, & vſura contractum venditionis cum pacto redimendi, & ſubſequuta locatione, deciſ. 219. numer. 1. Emeris.

Læſio etiam enormiſſima, ex pacto reſolutiuo perpetuò reparabilis eſt, deciſ. 389. nu. 35. Taia.

Læſio, ſine dolo non attenditur in tranſactione, ſeu permutatione beneficij, deciſ. 53. numer. 24. Alberg.

Læsio resultat ex capite [illegible], & iniustitiæ sententiæ, dec. [illegible] Alberg.

Læsio [illegible] concludenter, ac etiam magna probanda est, ut [illegible] restitutionis in integrum [illegible], dec. 23. numer. 2. & 5. Rond.

Læsio probari debet per [illegible], & necessarius [illegible], decis. 297. numer. 29. Albergato.

Læsionem [illegible], quæ probationes [illegible], decis. 2[illegible]. numer. 3. Albergato.

Læsione cessante, cessat restitutio in integrum, dec. 53. num. 22. Alberg.

de Læsione ubi constat, admittuntur præsumptiones super fraudulentia contractus allata [illegible], dec. 297. num. [illegible] Alberg.

LAPSVS decernitur hæredi ex suis bonis, quæ adhuc extabat hæreditaria, illius debita soluere teneretur, dec. 26[illegible]. nu. 6. Emer.

LAICVS.

Vide etiam in verf. Miles, Sæculares.

Laicus nedum habet iuris assistentiam, sed expressam resistentiam super exactione decimarum, dec. 152. num. 4. Paul.

Laicus etiam non impetrata licentia superioris Ecclesiastici, libere transigere potest, decis. 217. num. 9. Paul.

Laicus præsumitur se conformasse cum Statuto, secus vero clericus, decis. 38. numer. 11. Alberg.

Laici possunt administrare bona patrimonialia Ecclesiæ pro illius fabrica destinata, decis. 103. num. 2. & 15. Paul.

Laici ex defectu iurisdictionis, nec directè, nec indirectè possunt disponere de bonis, & personis Ecclesiasticorum, decis. 38. num. 3. Albergato.

Laici in eorum dispositione non præsumuntur voluisse comprehendere clericos, d. 38. num. 5. Alberg.

Laici, quod nascantur omnes, nihil facit ad hoc ut statutum laicale possit comprehendere clericos, dec. 38. num. 9. Alberg.

LATERANENSIS Ecclesia *vide etiam in verf.* Basilica, Ecclesiæ particulares, Monaci.

Lateranensis Ecclesia habet ius, & dominium omnium aliarum Ecclesiarum, quæ in suo solo ædificatæ sunt cum omnimoda iurisdictione illarum, decis. 116. num. 1. Rondinino.

LAVDEMIVM.

Vide etiam in verf. Emphyteusis, Quindennium.

Laudemium debetur Domino directo approbanti, & laudanti contractum alienationis, & personam noui emphyteutæ, dec. 295. numer. 12. Alberg.

Laudemium, & Canones solui possunt ab Ecclesia, sine solemnitatibus, & solutio illi præiudicat, dec. 198. num. 13. Rond.

LAVDVM.

Laudum licet careat die, anno, subscriptione, & signo Notarij rogati, tunc plenè probat, dec. 157. num. 11. Emer.

Si fuit in transactione approbatum, & repertum [illegible] Notarij rogati, [illegible] dem.

Laudo in transactione approbatum [illegible] [illegible] per [illegible], dec. 157. num. 2. Emerix.

Laudum [illegible] [illegible] partibus, in quo illi de iure [illegible] erat, decis. 100. num. 3. Alberg.

Laudum à partibus [illegible] habet vim transactionis, & rei iudicatæ, decis. 16. numer. 2. & Alberg.

Laudi legalitas resultat si illud sit repertum inter [illegible] Notarij, qui [illegible] tur rogatus, dec. 157. num. 4. Emer.

LAVS *vide in verf.* Vituperatio. Honestas.

LECTORES, aliique etiam in Sac. Theologia graduati ab Episcopo successore, iterum examinari possunt, decis. 2[illegible]. num. 12. Paluccio.

LEODIENSES CANONICI testantur per simplicem schedulam, decis. 194. numer. 5. Emerix.

LEGALITAS.

Vide etiam in verf. Veritas.

Legalitas libri, seu scripturæ producta semel per productionem approbata, amplius reprobari, aut impugnari non potest, decis. 109. num. 2. Taia.

Legalitas Episcopi, Vicarii, vel Ciuitatis si Notarium non aliter approbet, quam qui se facit Notarium, illius fidem non auget, decis. 106. num. 7. Taia.

de Legalitate laudi dubitari non potest, si illud iterato approbatum, & obseruatum sit, decis. 57. num. 12. Emer.

LEGATARIVS.

Vide etiam in verf. Legatum.

Legatarius post sibi assignatum legatum, remanet dominus rei legatæ, decis. 324. n. 14. Rondin.

Legatarius, cui legata sunt alimenta in domo hæredis, si ex causa inimicitiæ illa petit extra domum, non potest prætendere plus quam quod hæres in propria domo impensurus esset, dec. 320. num. 8. Calat.

Legatarius si non impleat onus à testatore iniunctum interesse præstare tenetur, dec. 107. num. 2. Paul.

Legatarius prædilectus prælationem habere debet inter alios, ubi bona pro omnibus non sufficiunt, & ex quibus ille prædilectus dicatur, dec. 208. num. 8. & 9. Paul.

LEGATVM.

Vide etiam in verf. Legatarius.

Legatum studij debetur illi, qui implendo testatoris voluntatem studuit per tempus à testatore ordinatum, decis. 126. num. 1. Paluccio.

Legatum factum de re, quam testator, credebat esse suam, & non erat, non substinetur, dec. 41. num. 5. Calat.

Legatum in Rota non habet viam executiuam, dec. 217. num. 2. & 5. Rond.

Legatum pecuniæ super bonis relictum, quatenus

venit dicatur potiùs in pecunia conſiſtere, quam in bonis, dec. 77. num. 13. Taia.

Legatum ad normam, & æquitatem edicti ſucceſſorij debetur, deciſ. 24. num. 2. Pauluccio.

Legatum dotis à teſtatore relictum, debetur primo loco magis proximioribus, & ætate, ſenioribus, dec. 24. num. 3. Paul.

Legatum factum à patre filio pro ſua legitima debetur vna cum fructibus, deciſ. 190. numer. 1. Alberg.

Legatum nullum eſt, nulla facta demonſtratione fundi, ſuper quo illud conſtitutum, & reliquitur, dec. 366. num. 8. Taia.

Legatum, an, & quando poſſit petere fructus, dec. 260. num. 10. & ſeqq. Paul.

Legatum & Beneficium quamuis incompatibilia ex diſpenſatione quis obtinere poteſt, dec. 126. num. 12. Paul.

Legatum iuriſpatronatus diuidendum eſt iuxta modum à Teſtatore præſcriptum, d. 208 num. 6. Paul.

Legatum factum ab emptore, qui credebat rem emptam eſſe ſuam, cumque nulla exiſtente non valet, dec. 43. nu. 6. Calat.

Legatum à matre ſuæ filiæ relictum quatenus comprehendatur in dotem à patre eiuſdem filiæ traditam, deciſ. 280. numer. 3. Pauluccum.

Legatum augumenti dotis factum ad ſeruandam æqualitatem inter filias, etiam fructus habere poteſt, deciſ. 260. numer. 21. Pauluccio.

Legatum factum à matre filiæ diuerſimodè, quod illi fecerit à patre conſtituta dos, non imputatur in creditum eiuſdem dotis, d. 78. num. 5. & ſeq. Calat.

Legatum pium ita interpretari debet, vt liberum ab omni onere legatario præſtetur, deciſ. 234. num. 7. Rond.

Legatum pium cum onere miſſarum retinere poſſunt etiam laici, & mulieres, deciſ. 335. num. 22. & ſeqq. Carpin.

Legatum à teſtatore factum per verba, *ebe il legatario habbia la caſa libera da ogni peſo* quomodo præſtandum ſit, deciſ. 324. numer. 2. & 4. & ſeqq. Rond.

Legatum repudiatum à Legatario, quo iure deuoluatur ad hæredem, dec. 362. num. 10. Alberg.

Legatum vnicum dicitur, non autem plura, & perpetua, quamuis pro illo certa, & particularia bona aſſignari præcipiatur, d. 324. num. 17. Rond.

Legatum factum duobus pro dimidia, vel alteri vnam, aliam verò alteri, an differant ad effectum juris accreſcendi, deciſ. 77. nu. 23. & ſeqq. Taia.

Legatum in Rota habet viam exequutiuam, ſi in prima inſtantia fuerit actum coram A. C. qui pro eo relaxauit mandatum, deciſ. 217. num. 3. Rond.

Legatum factum à matre ſuæ filiæ, in illius dotem non imputatur, dec. 78. num. 1. & per totam Calat.

Legatum relictum Eccleſiæ cum conditione, quod deberet adminiſtrari per laicos, ab ipſis ſolum adminiſtrari debet, deciſ. 203. nu. 16. Pauluccio.

Legatum non amittit, qui etiam beneficium incompatibile obtinuit, cum ſolum beneficium illi impetrari poſſit, deciſ. 326. nu. 14. Pauluccio.

Legatum, vel donatio particularis quatenus differant ab vniuerſali ad effectum comprehenſionis iuriſpatronatus, deciſ. 158. nu. 8. Rondio.

Legatum non perdit, qui beneficium incompatibile obtinuit, ſi illi renunciauit, dec. 126. num. 17. Paul.

Legatum ab vſufructuario hæredi proprietario præſtandum fieri poteſt, nec implicat illum eſſe verum hæredem, deciſ. 229. nu. 11. Albergato.

Legatum quatenus comprehendit omnia, quæ in libro teſtatoris ſunt comprehenſa, d. 17. num. 21. & 22. Calat.

Legatum factum ab eo, qui ſe debitorem eſſe putabat, deficiente cauſa debiti, non debetur, quia dicitur erroneè factum, deciſ. 43. num. 3. Calat.

Legato pecuniarum relicto, cum facultate illud præſtandi, etiam in bonis, qualiter debeatur, dec. 362. num. 7. Alberg.

in Legato facto proximioribus omnes proximiores admittuntur, itaut filius repreſentet perſonam ſui patris, deciſ. 94. num. 4. Rondinino.

in Legato facto non titulo lucratiuo, ſed cum onere, quis non dicitur legatarius, ſed creditor, dec. 90. num. 29. Paul.

pro Legato in Rota via exequutiua non conceditur, iuxta opinionem ab eadem Rota retentam, dec. 42. num. 1. Rond.

pro Legato competit hypotheca in bonis legantis, dec. 362 num. 1. Alberg.

pro Legato datur Saluianum, deciſ. 362. nu. 4. Albergato.

Legata bona, ſi pro omnibus non ſufficiunt, legatarius prædilectus præfertur in illis, deciſ. 208. num. 9. Paul.

Legata ex diſpoſitione hominis ſpectant, deciſ. 251. num. 25. Paul.

LEGATVS *Vide in verſ.* Nuntius.

LEGATVS AVENIONENSIS.

Legatus Auenionenſis, tamquam Vicarius Pontificis poteſt omnia facere, quæ ſibi non reſeruauit ipſe Pontifex, deciſ. 211. num. 10. Pauluccio.

Legati Auenionenſis auctoritas amplior eſt cæteris Legatis ordinarijs S. R. E. & plura de eo, deciſ. 211. num. 9. & ſeqq. Paul.

LEGITIMA.

Vide etiam in verſ. Detractio, Filius, Trebellianica.

Legitima debetur matri, etiam binubæ, & vna cum fructibus, dec. 308. num. 6. Taia.

Legitima etiam integra debetur filijs, licèt fuerint mentecapti, deciſ. 190. numer. 14. Albergato.

Legitima dicitur conſumpta in præcedentibus alienationibus, vel cenſibus, vbi etiam concurſit

currit omissio inuentarij, decis. 367. num. 6. Alberg.

Legitima non detrahitur ex fideicommisso particulari, aliis bonis existentibus, dec. 70. num. 5. Rond.

Legitima licet non debeatur ante obitum patris, potest tamen cum consensu filij, etiam viuente patre, persoluj, dec. 344. numer. 1. Calataiu.

Legitima à fideicommissario non amittitur ex omissa confectione inuentarij, sed quatenus hæc conclusio procedat, dec. 133. nu. 9. & num. anteced. & seqq. Rond.

Legitima sine vllo onere transmittitur à filio, quamuis in eius vita ipse non reclamauerit, dec. 11. num. 3. Rond.

Legitimæ onus ipso iure resecatur à lege itaut non sit opus reclamatione filij, dec. 11. nu. 4. Rond.

Legitima, & Trebellianica quando importent semissem hæreditatis, decis. 51. num. 7. Taia.

Legitima filiorum quamuis triens, efficitur semis, vbi fœminæ à Statuto sunt exclusæ, dec. 11. num. 7. Rond.

Legitima dicitur consumpta, si fuit confiscata in vita patris. dec. 142. num. 13. Calat.

Legitima respuit ipso iure omne grauamen illi impositum etiam absque vllo facto hominis, dec. 70. num. 2. & 4. Rond.

Legitima, an censeatur electa in bonis, super quibus fuit impositus census, dec. 243. nu. 25. & 26. Matth.

Legitima confiscata viuente patre, tamquam semel consumpta, amplius detrahenda non est, dec. 87. num. 8. Calat.

Legitima, & trebellianica præsumuntur consumptæ vbi cum non confectione inuentarij concurrunt etiam alienationes, decis. 87. num. 9. Calat.

Legitima non debetur ex fideicommisso condito à transuersali, decis. 29. numer. 9. Albergato.

Legitima præsumitur consumpta vbi cum alienationibus, concurrit etiam omissio inuentarij, dec. 79. num. 14. Calat.

Legitima vni soli filio, vel nepoti relicta cum onere restituendi post mortem alijs fratribus, statim debetur, & pure censetur omnibus fuisse relictam, decis. 359. numer. 15. Emerix.

Legitima matris, etiam binubæ est quota bonorum, deducto ære alieno, & funeris impensa. dec. 308. num. 18. Taia.

Legitima matris binubæ debetur de quibuscumque bonis, siue paternis, siue aliunde quæsitis, dec. 308. num. 13. Taia.

Legitima præsumitur consumpta, vbi cum alienationibus factis etiam omissio inuentarij concurrit, decis. 142. num. 17. Calat.

Legitima, & Trebellianica dicuntur certæ detractiones ratione loci, & quotæ, decis. 97. num. 5. Emer.

Legitima titulo institutionis non potest in codicillis relinqui, decis. 326. num. 5. Rondinino.

Legitima, & Trebellianica sunt quota bonorum, non autem hæreditatis, deducto ære alieno, dec. 51. num. 9. Taia.

Legitima ex omnibus bonis hæreditarijs detrahenda est, cum sit quota totius hæreditatis, dec. 367. num. 9. Alberg.

Legitima, & omne id, quod pro eo relinquitur filio debetur vna cum fructibus à die mortis patris, decis. 190. numer. 1. Albergato.

Legitima censetur purè relicta, quocumque onere, & dilatione reiectis, decis. 359. nu. 3. Emerix.

Legitima etiam solo titulo substitutionis relicta, adhuc suffragatur, decis. 359. numer. 4. Emerix.

Legitima matri binubæ debetur solum in vsufructu, & quando, decis. 308. numer. 10. Taia.

Legitima debetur cum fructibus à die obitus patris, maximè si hæreditas consistit in stabilibus, aliisque bonis fructiferis, decis. 190. num. 2. Alberg.

Legitima causæ lucratiuæ non subiacet, d. 308. num. 22. & 24. Taia.

Legitimæ onus à patre impositum substinetur, si statutum disponit illud reijci non posse, dec. 70. num. 6. Rond.

Legitimæ detractio prohiberi potest à patre, adhibita cautela Soccini, decis. 70. num. 7. Rondin.

Legitima filij quatenus possit Principis præcepto grauari, decis. 70. num. 8. & seqq. Rondinino.

Legitimæ supplementum petitur actione personali, & est remedium ordinarium, non possessorium, dec. 308 num. ... Taia.

Legitimæ supplementum aliud est, quod fuerit à patre prohibitum, aliud verò, quod aliquid simpliciter pro legitima sit relictò, dec. 308. num. 3. Taia.

Legitimam in antecedentibus alienationibus fuisse consumptam, quis probare teneatur, decis. 367. numer. 7. & num. seqq. per tot. Alberg.

Legitimam à filio fuisse agnitam liberam, non autem fideicommisso subiectam, probant hæredes filij ius illam detrahendi in illius inuentario describentes, decis. 70. num. 12. Rondin.

Legitimam sibi confiscatam filius prætendere non potest, quamuis illa patri condonata sit, dec. 142. num. 14. Calat.

Legitimam in præcedentibus alienationibus fuisse consumptam dicitur requirere altiorem indaginem, dec. 367. num. 12. Taia.

Legitimam non solius filij alienãtis, sed etiam alterius cum eo obligati, probari debet in eadem alienatione consumpta, decis. 367. num. 15. Alberg.

Legitimam sibi à Patre viuente assignatam, si filius dilapidat, idem pater ad nihil vlterius tenetur, dec. 344. num. 9. Calat.

Legitimam in aliis alienationibus fuisse consumptam, aliud est, quod inter fideicommissarium, & hæredem filij, aliud verò quod

cum

tionem tertio possessore trasferret, decis. 367. num. 13. Alberg.
in Legitimam non imputantur ea, quæ extra substantiam paternam peruenerunt ad filiū, dec. 78. num. 9. Calat.
in Legitimam non imputantur, ea omnia, quæ capiuntur extra substantiam patris, vel eius patrimonium, decis. 380. numer. 16. & 21. Taia.
pro Legitima nulla competit hypotheca, d. 308. num. 5. Taia.
pro Legitima debetur euictio vltra illud, quod computari debuisset in eam, dec. 43. num. 10. Calat.
LEGITIMANS nullum infert præiudicium, sed voluntas testatoris, qui legitimatos admittit, dec. 377. num. 28. Rond.

LEGITIMATVS.

Vide etiam in verſ. Comites de Campegijs, Filij, Filius, Legitimatio.
Legitimatus à Principe habetur, ac si legitimè natus fuisset, dec. 173. num. 5. Calat.
Legitimatus nihil à filijs verè legitimis differt, dec. 173. num. 6. Calat.
Legitimatus amplissimè à Papa ad iura legitimitatis restituitur, & habetur ac si verè, & de legitimo matrimonio natus fuisset, d. 88. num. 6. & 16. Emer.
Legitimatus amplissimè à Papa, & verè legitimus non differunt inter se, decis. 88. nu. 7. Emerix.
Legitimatus amplissimè comprehenditur sub nomine legitimorum, & naturalium, etiam ad exclusionem filij testatoris, decis. 88. numer. 17. Emerix.
Legitimatus in portione proprij parentis præfertur cæteris substitutis quamuis legitimis, dec. 88. num. 18. Emer.
Legitimati amplissimè à Papa veniunt appellatione legitimorum, & naturalium, d. 173. num. 4. Calat.
Legitimati, & ab eis descendentes reputantur inter agnatos, decis. 377. numer. 6. Rondinino.
Legitimati veniunt in fideicommisso, ordinato ad fauorem familiæ, & agnationis, d. 377. num. 1. Rond.
Legitimati familiam, & agnationem conseruant, dec. 377. num. 2. Rond.

LEGITIMATIO.

Vide Remissiones *supra in verſ.* Legitimatus.
Legitimatio fieri nequit inconsulto parente, dec. 377. num. 19. Rond.
Legitimatio ex quibus dicatur amplissima, decis. 173. num. 8. & 9. Calat.
Legitimatio Principis impugnari non potest ex clausulis prægnantissimis in ea appositis, addito etiam, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit, decis. 173. num. 10. Calataiu.
Legitimatio obtenta à Papa controuerti non potest, dec. 42. num. 4. Emer.
Legitimatio personæ in alio etiam iudicio admissa, & numquam controuersa suffragatur, dec. 383. num. 3. Rond.
Legitimatio personę obiecta solum postquam diu litigatum est, dicitur intempestiua, & ideo non attenditur, decis. 383. nu. 4. Rondinino.
Legitimatio non præiudicat institutis, aut substitutis si resistit clara testatoris voluntas, secus autem si illa fuerit dubia, dec. 88. nu. 22. Emerix.
Legitimatio dicitur facta ex præordinata mente defuncti, qui tacitè vel expresse legitimatos succedere voluit, decis. 377. numer. 22. Rondin.
Legitimationis in materia plures decisiones declarantur, & plures etiam casus explicantur, dec. 173. num. 12. Calat.
in Legitimatione non requiritur citatio partis & quando, dec. 377. num. 21. Rond.
in Legitimatione filij nati ex soluto, & soluta non requiritur maior expressio exclusiua spurietatis, dec. 377. num. 25. Rond.

LEGITIMITAS.

Vide etiam in verſ. Legitimatus, & ibi remissiones suas.
Legitimitas probatur ex libro Baptismatis adminiculis fulcito, decis. 403. numer. 10. Taia.
Legitimitas filij naturalis, ex subsequuto matrimonio resultans, qualiter remaneat probata, dec. 44. num. 12. Taia.
Legitimitas probatur ex admissione ad ordines clericales, & alias Ecclesiasticas dignitates, dec. 44. num. 14. Taia.
Legitimitas probatur ex gradibus, & honoribus, non nisi legitimis, & filijs legitimorum conferri consuetis, dec. 403. num. 13. Taia.
LEGITIMVS *Vide etiam in verſ.* Filius, Legitimatio, Legitimatus.
LEGITIMORVM, ET NATVRALIVM appellatione in fœminis non possunt venire legitimati, ne illis detur occasio deturpandi familiam, decis. 88. numer. 20. & seqq. Emerix.

L E X.

Vid. etiam in verſ. Constitutio, Edictum, Statutum.
Lex, Constitutio, Decretum, seù Edictum non trahitur ad præterita, sed respicit futura, decis. 408. num. 14. Alberg.
Lex contractus, & sibi ipsis à contrahentibus opposita, est vndequaque seruanda, d. 246. num. 1. Paul.
Lex, seu dispositio adaptatur ad ea, quæ frequentius, & facilius succedunt, magis quam ad illa, quæ rarò eueniunt, decis. 144. nu. 12. Pauluc.
Lex vbi scripta est, iudicis partes sunt in illam exequendo, non autem contra eam æquitatem admittendo, decis. 314. num. 9. Emer.
Legis natura est, futura respicere, non præterita, dec. 235. num. 5. Emer.
Legis, seu Constitutionis qualitas verificari debet de tempore, quo verificatur ipsa lex, seu Constitutio, decis. 49. numer. 20. & 21. Albergato.
Legem rei suæ quam vult vnusquisque imponere potest, dec. 46. num. 15. Taia.
per Legem solutio inducta, vim veræ, & realis

lis ſolutionis habet, deciſ. 16. numer. 19. Alberg.
Lege quod permittente fit, rectè fieri dicitur, dec 49. num. 25. Alberg.
Leges non intendunt homines occidere, ſed eos abſtinere à malo, timore pœnarum, deciſ. 172. num. 22. Taia.
Leges ſeculares etiam contra delinquẽtes plures promulgatæ ſunt conſultis Epiſcopis Abbatibus, & Clericis, deciſ. 172. num. 14. & ſeqq. Taia.
Legum Conditores, quamuis ſint Clerici non ſiunt irregulares, quamuis iudicantes, & pœnam mortis ſecundum dd. leges infligentes, & quare, dec. 172. num. 21. Taia.
LIBELLVS *vide etiam in verſ.* Monitorium.
Libellus non requiritur in iudicio deprædationis, vel naufragij nauis, deciſ. 369. nu. 22. & 23. Matth.

LIBER.

Vide etiam in verſ. Partita.
Liber Baptiſmi adminiculatus probat filiationem, dec. 403. num. 9. ampliat num. ſeqq. Taia.
Liber mercatoris probat etiam contra tertiũ, ſi agitur de probando ſimpliciter factum, dec. 73. num. 9. Calat.
Liber Magiſtralis, ſine giornali non probat, dec. 179. num. 4. Alberg.
Liber Giornalis eſt neceſſarius ad rationem Bancharium, deciſ. 179. numer. 5. Albergato.
Liber memoriæ cauſa retentus, non probat, nec pro ſcribente, nec contra ſcribentem, deciſ. 16. num. 37. Alberg.
Liber deſcriptionis animarum Parochialium probat perſonas habitantes in domo, d. 86. num. 2. Taia.
Liber, & teſtes coadiuuantur ad inuicem, deciſ. 347. num. 22. Alberg.
Liber priuatus, ſi verificetur in parte, probat etiam contra tertium, deciſ. 347. num. 15. Albergato.
Liber licet productus in parte, & partibus, adhuc in partis eiuſdem rationis, vel connexis dicitur approbatus, dec. 299. num. 3. & 4. Alberg.
Liber priuatus regulariter contra tertium non probat, dec. 347. num. 12. Alberg.
Liber priuatus quoad ſemiplenam probationem, & adminiculum probat etiam contra tertium, dec. 347. num. 13. Alberg.
Liber priuatus pro maiori parte verificatus, ita etiam præſumitur eſſe in totum, dec. 347. num. 4. Alberg.
Liber priuatus admittendus eſt, & probat etiã contra tertium, vbi concurrunt adminicula, & quæ illa ſint, deciſ. 347. num. 1. & ſeq. Alberg.
Liber tutelaris ad paternam hæreditatem ſpectat, & ad pupillum, deciſ. 256. numer. 7. Emerix.
in Libro contentorum notitiam habere dicitur ille, qui in eodem libro continuo verſatus eſt, in eoque etiam ipſe ſcribebat, d. 93. num. 9. Calat.
Libri ſi partibus conſignati fiat noua rationis redditio peti non debet, deciſ. 256. num. 5. Emerix.
Libri Eccleſiæ, vel Monaſterij quatenus illis præiudicent, deciſ. 198. num. 15. Rondinino.
Libri mercatoris plures habentes defectus, nõ merentur fidem pro ſe, ſed ſolum contra, dec. 43. num. 13. Alberg.
Libri mercatorum defectuoſi, vt quia continent partitas prius appoſitas in Magiſtro, quam in giornale, nihil probant, dec. 405. num. 18. Alberg.
Libri mercatoris dicuntur defectuoſi, ſi plures non continent partitas, quæ in eis adnotari debuiſſent, dec. 405. num. 19. Alberg.
Libri defectuoſi poſſunt etiam in ſola parte approbari, & in alia parte reijci, deciſ. 413. num. 7. Alberg.
Libri mercatoris, ſi non ſunt mercantiliter tenti, nullam fidem merentur, dec. 413. numer. 8. Alberg.
Libri mercatorum dicuntur defectuoſi ſi contra ſolitum ſunt deſcripti, dec. 405. nu. 18. Alberg.
Libris Eccleſiæ plenè creditur etiam ad fauorem eiuſdem Eccleſiæ, deciſ. 152. num. 8. Pauluccio.
Libris, & ſcripturis Capitularibus etiam pro eodem Capitulo creditur, ſi concurrant coniecturæ, & adminicula, dec. 116. num. 8. & 9. Rondin.
in Libris proprijs ſi aliquid ſit deſcriptum, nunc factũm illud dicitur approbatum, deciſ. 98. num. 15. Rond.
Librorum conſignatio à tutore facta pupillo, etiam librum tutelarem importat, dec. 256. num. 6. Emer.

LIBERATIO.

Vid. Etiam in verſ. Moleſtiæ, Relaxatio.
Liberatio moleſtiarum promiſſa non intelligitur de creditore iam detecto, ſed de alijs incognitis, & incertis, deciſ. 27. num. 2. & 4. Calataiu.
Liberatio gratioſa debitoris pupilli à teſtatore facta ſtatutarias ſolemnitates requirit, d. 250. num. 5. Alberg.

LIBERI.

Vide etiam in verſ. Filij, & ibi ſuas remiſſiones.
Liberi, & filij quando accipiuntur pro ſinonimis quid operentur, & quatenus ſic fuerint à teſtatore intellecti, vel non, dec. 304. nu. 4. & 6. Rond.
Liberorum nomine veniunt etiam nepotes, dec. 199. num. 2. Emer.
Liberorum nomine veniunt non ſolum filij primi gradus, ſed etiam vlteriores deſcendentes continentur, dec. 304. nu. 2. Emer.
Liberorum appellatione eo magis veniunt deſcendentes, ſi teſtator ſucceſſiuam, & per gradus diſtinctos deſcendentium vocauit, dec. 304. num. 3. Rond.
ex Liberis ſi quis eſt, licet gradu remotior per proximiorem non excluditur, dec. 226. numer. 12. Paul.

LIBERTAS.

Libertas in beneficijs magis attenditur ad effectum iuris præsentandi, dec.53.num.17. Albergato.

Libertas, & arbitrium alicui competens semper reducitur ad arbitrium boni viri, d. 166. num.15. Paul.

Libertatem non tollit necessitas ex suppositione resultans, dec.211.nu.18.Paul.

pro Libertate bonorum in dubio iudicare debemus, dec.20.num.32. Alberg.

pro Libertate bonorum cæteris paribus semper præsumitur, dec.119.num.3.& 26. Albergato.

LICENTIA.

Vide etiam in verſ. Derogatio, Facultas, Permissio.

Licentia Episcopi in renunciatione monialis in eodem actu intervenire debet, & ita ollendendo renunciationem, illius negativa probatur, dec.17.num.18.Calat.

Licentia petita declarat iurisdictionem non petentis, sed illius à quo petitur, dec.204.nu.6. Emerix.

Licentia contrahendi sub certa forma concessa, & ex qualibet causa non seruata, remanet nulla, dec.153.num.3.& seqq.Emer.

Licentiam laborandi diebus festiuis, commedendi carnes,& huiusmodi solus Episcopus, vel eius Vicarius concedere possunt, dec.69. num.29.& seq. Paul.

Licentiam Episcopi in renunciatione monialis non requiri in eodem actu,sed illam præcedere potuisse plures *DD.* tenuerunt, decis.17.num.18.& 20. Calat.

LICITVM *vid.* Illicitum.

LIMITATIO. LIMITATVM.

Limitatio iurisdictionis ordinarij in certis casibus, supponit illam in reliquis casibus adesse, decis.132.num.9.& 17. Taia.

Limitata causa limitatum producit effectum, decis.251.num.9. Paul.

LINEA.

Vide etiam in verſ. Fideicommissum, Gradus, Substituto.

Linea tota censetur dispositiue vocata, si vltimo de linea Ecclesia substituta est, decis. 97. num.10. Emer.

Linea masculina non potest terminare nisi post obitum vltimi masculi, decis.218. num. 11. Rondinino.

Linea vna,quãdo nõ tranfire debeat ad aliam, dec.20.num.15.& vid.num.seqq. Alberg.

Lineæ plures aliud est, quod à principio fuerint vocatæ, aliud verò post mortem primi instituti, cuius contemplatione fideicommissum factum fit, decis. 28. numer. 12. Albergato.

Lineæ fœmininæ appellatione cõprehenduntur non solum filiæ, sed etiam nepotes,pronepotes, & alij descendentes ex eis, dec.97. num.8. Emer.

Lineæ appellatione sine alia speciali mentione veniunt etiam fœminæ,dec.80.num.2.& 12. Albergato.

Lineæ fœmininæ vocatio cõprehendit eadem nepotes, sed etiam pronepotes, cæteroſque descendentes ex fœminis, dec. 268. num. 5. Emerix.

Lineæ plures si à principio sint institutæ,quando inter illas dicatur facta reciproca, decis.28.num.1.& seqq.ac per totam Alberg.

Lineæ factæ substitutiones si verificari possunt in sua linea, nunquam de vna pertranseunt ad aliam, dec.20.num.26. Alberg.

Lineæ masculinæ vocatio tam legitimorum, quam legitimatorum, operatur quod fideicommissum masculinum, & agnatium esse dicatur, dec.410.num.30. Florex.

sub Linea continentur, qui ita sunt vocati, vt constituant solum gradum, non nouam lineam, dec.218.num.16.Rond.

Lineis pluribus institutis, quælibet linea suæ lineæ succedit, non autem censetur in illas regulariter inducta reciproca, dec.20.nu.14. & seqq. Alberg.

LINGVA *Vid. in verſ.* Idioma.

LINTEAMINA *Vide in verſ.* Iocalia.

LIQVIDVM *Vide etiam in verſ.* Exequutio, Illiquidum.

de Liquido ad illiquidum non datur compensatio, dec.402.num.7. Rond.

LIS.

Vide etiam in verſ. Causa, Commissio.

Lis in obligatione camerali non contestatur, dec.170.num.3.Alberg.

Lis vt calumniosa dici possit in materia subrogationis gratiosæ, calumnia euidentissima esse debet, dec.281.num.26.Taia.

Lis non dicitur vndequaque finita, si adhuc aliquid, præseruatur in illa, & remanet aliquid, quod decidendum sit, dec.262.nu.17. Alberg.

Lis ex parte Actoris non dicitur super titulo beneficij, si illud non petitur vti *suum*, & collatum, sed solum vti debitum, & conferendum, dec.281.num.9. Taia.

Lis quoad Reum non dicitur super titulo beneficij, si ille petitur amoueri, & postea beneficium sibi conferri, nisi post latam sententiam priuationis, decis. 281.numer. 10. Taia.

Lis ad effectum impediendi subrogationem gratiosam, requirit non ius clarum, & notorium ante motam litem, vbi etiam quid ex postea attendatur, dec.281.n. 12. Taia.

Lis respectu rei conuenti dicitur mota ab ea die, quo citatio, seu monitorium reproducta fuit, dec.178.num.3. Calat.

Lis dicitur causa iusta, & legitima petendi, & assignandi alimenta extra domum, dec.241. num.20. Matth.

Lis remanet contestata ex negatione facta inter partes, dec.285.num.4. Taia.

Lis in solo possessorio non facit beneficium litigiosum, dec.274.num.18. Alberg.

Lis non dicitur extincta, sed durat,si adest commissio nullitatis, & restitutionis in integrum, dec.262.num.16. Alberg.

Litis recessus quid operetur, dec. 237.num.31. Paulucc.

Litis pendentia resultat ex monitorio præsentato,

tato, & in actis legitimè reproducto, deciſ.370.num.4.Alberg.

Litis pendentia à reproductione monitorii, ſeu citationis deſumenda eſt, dec.370.nu.12. Albergato.

Litis pendentia in iudicio executiuo, & vigore obligationis cameralis introducto non datur, dec.370.num.2.Alberg.

Litis pendentia non oritur ex iudicio ordinario, agitato coram iudice ſuper ſola cauſa executiua deputato, deciſ. 370. numer. 7. Alberg.

Litis ſola mentio ſufficit in confirmatione Apoſtolica, & multò magis ſi etiam res iudicata fuerit narrata Pontifici, dec.262.n.21. Albergato.

Lites, Principis auctoritate ſopitæ, & terminatæ, pro libito partium refricari non debent, dec.53.num.4. Alberg.

Litis initium attenditur vt quis dicatur legitimus poſſeſſor, dec.239.num.7. Rond.

Lites inter fratres amicabili concordia componendæ ſunt, dec. 241. num.1. Matthæio.

Lites ad minuendas, & tollendas ſacri Canones ſunt propenſi, deciſ. 19. numer. 22. Alberg.

Lites, & inimicitiæ inter hæredem, & legatarium ſubortæ, non permittunt illos amplius conuiuere in eadem domo, vel menſa, deciſ.320.num.6. Calat.

Lites, non oriri vel ſubortas quanto citius finiri Reipublicæ intereſſe debet, dec.53.n.5. Alberg.

Lite recedens ſatis lucrari dicitur, dec. 262. num.22. Alberg.

Litem ſuo debitore mouere velle non dicitur qui ſcripturas ſui crediti extraxit, dec.85. num.27. Alberg.

LITIGIOSA res eſt, de cuius dominio cauſa mouetur inter poſſeſſorem, & petitorem, dec.229.num.3. Taia.

LITERÆ APOSTOLICÆ.

Vide etiam in verſ. Exequutio Literarum Apoſtolicarum, Exequutor Apoſtolicus, Gratia.

Literæ Apoſtolicæ, vbi ſunt iuſtificatæ, etiam ſtante clauſula, *arbitrio* exequutioni demandæ ſunt, dec.274.num.2. Alberg.

Literæ Apoſtolicæ non iuſtificatæ ex clauſula *arbitrio* exequutioni demandari non poſſunt, dec. 274.num.3. Alberg.

Literæ Apoſtolicæ plenè, & concludenter iuſtificari debent, dec. 274.num.4. Alberg.

Literæ Apoſtolicæ vbi ſunt iuſtificatæ veniunt exequendæ, dec.205.num.1. Emer.

Literæ Apoſtolicæ quoad verificationem iuriſpatronatus coram Ordinario, plenam, & concludentem probationem recipiunt, deciſ.39.num.2. Emer.

Literæ Apoſtolicæ vbi ſunt iuſtificatæ, veniunt exequendæ, deciſ. 63. numer. 1. Roudin.

Literæ Apoſtolicæ ſubreptitiæ, & obreptitiæ tamquam nullæ non ſunt exequendæ, deciſ.148.num.12. Alberg.

Literæ Apoſtolicæ dicuntur iuſtificatæ, quoties apparet verificatio narratorum in *illis*, dec.141.num.1. Paul.

Literæ Apoſtolicæ continentes verificationem iuriſpatronatus coram Ordinario, cotexo ipſo, & non alibi iuſtificandæ ſunt, & quando, dec.39.num.8.& ſeqq. Emer.

Literæ Apoſtolicæ ſtante iuſtitia narratorum poſſunt etiam in gradu appellationis exequutioni demãdari, quamuis prior exequutio pro illis conceſſa, fuiſſet nulla, deciſ. 32. num.13.Rond.

Literę Apoſtolicæ certo modo obtentæ, non iudicio exequutiuo, ſed ordinario decidendæ ſunt, dec.102.num.1.Rond.

Literæ Apoſtolicæ regulariter dirigunntur capitulo, & Canonicis, non autem Beneficiatis, dec.103.num.16.Calat.

Literæ Apoſtolicæ, ſi non ſunt iuſtificatæ, non veniunt exequendæ, ſed intrat arbitrium pro retardatione earum, deciſ. 181. nu.2. Rondinino.

Literæ Apoſtolicæ ſuper conceſſione beneficii patronati verificari debent, præuia cauſæ cognitione, aliàs immiſſio decreta, remanet nulla, dec.208.num.3. Paul.

Literæ Apoſtolicæ iam exequutæ, ex clauſula *arbitrio*, amplius retractari non poſſunt, deciſ.276.num.8.Alberg.

Literæ Apoſtolicę iuſtificatæ, veniunt exequendæ, & ex quibus iuſtificatę remanent, d.76. num.6.Alberg.

Literæ Apoſtolicæ vbi ſunt iuſtificatæ, veniunt exequendæ, dec.30.num.1.Emer.

Literæ Apoſtolicæ non ſolum non iuſtificatæ, imò ſi etiam contrarii apparent, ſunt prorſus inexequibiles, dec.223.num.17. Emer.

Literæ Apoſtolicæ ex vnica ſupplicatione expediuntur ad fauorem Titularis pro beneficio, & penſionarij pro ſua penſione, d.374. num.16.Rond.

Literæ Apoſtolicæ motu proprio conceſſæ, ſine alia iuſtificatione, ſatis remanent iuſtificatæ, dec.385.num.2.Rond.

Literæ Apoſtolicæ iuſtificatæ ſemper habent exequutionem paratam, deciſ. 141. num.5. Paulucc.

Literæ Apoſtolicæ iuſtificatæ, celeriter ſunt exequendæ, dec.148.num.2.Alberg.

Literæ Apoſtolicæ quoties expeditæ non ſunt nulla remanent commiſſio cauſæ, proceſſus, & alia quæcumque facta ſint, dec.401.n.21. Bourl.

Literæ Apoſtolicæ expediuntur ad maiorem probationem gratiæ, non autem ad perfectionem illius, dec.172.num.13. Rond.

Literæ Apoſtolicæ non expediuntur ſine ſupplicatione præcedenter ſignata, dec.372.n.14 & ſeq. Rond.

Literæ Apoſtolicæ in forma gratioſa præſumuntur in omnibus iuſtificatæ, & proindè veniunt exequendæ, dec.110.num.2. Emer.

Literæ Apoſtolicæ expeditæ poſt mortem Papæ concedentis, exequutioni demandantur, ſi ſupplicatio iam erat antea ſignata, datæ, omniaque iura completa, deciſ.110. num.3. Emer.

Literæ Apoſtolicæ ſignatæ ab anteceſſore, expediuntur à Pontifice ſucceſſore ſub conſueta formula, *rationi congruit*, dec. 110. nu. 4. Emerix.

LITERÆ *Vide in verſ.* Epiſtolæ.

LITERÆ DI CARICO.

Literæ di carico, iunctæ cum partitis dohanæ probant onerationem mercium factam in naui, dec. 369. num. 52. Matth.

Literæ di carico, vt probent, concordare debent cum partitis dohanæ, deciſ. 369. nu. 53. Matth.

LOCALE. *Vide in verſ.* Locus.

LOCANS domum pro conſeruatione rei, vtiliter negotium gerit, etiam aliorum creditorum communis debitoris, deciſ. 15. nu. 3. Alberg.

LOCATIO.

Vid. etiam in verſ. Conductio, Dislocatio, Emphyteuſis, Venditio.

Locatio, & penſionum exactio ſunt effectus dominij, & poſſeſſionis, deciſ. 177. num. 3. Calataiu.

Locatio tranſit ad hæredes etiam filios, & pupillos, dec. 250. num. 10. Alberg.

Locatio, & penſionum ſolutio probat poſſeſſionem rei locatæ, dec. 278. num. 8 Emer.

Locatio totius domus proportionabiliter minuenda eſt, ſi manſiones in ea comprehenſæ, ab altero in locationem ſunt retentę, deciſ. 221. num. 5. Emer.

Locatio fieri poteſt pro minori pretio ratione amicitiæ, dec. 41. num. 2. Taia.

Locationis nomen generale eſt, & æquè locationem, ac emphyteuſim compreheadit, dec. 198. num. 6. Rond.

Locatio dicitur effectuata per ſolutionem penſionis, vel affictus à conductore, vel affictuario factam, dec. 209. num. 6. Alberg.

Locationes plures adminiculatæ, & effectum ſortitæ probant poſſeſſionem ad quemcumque effectum, dec. 209 num. 5. Alberg.

Locationes plures, & ſucceſſiuè continuatæ ad eandem rationem, probant valorem, & veram quantitatem penſionum, dec. 41. n. 3. Taia.

Locationes ſi ſunt vna, vel duæ non probant veritatem anni redditus, minuſque etiam valorem rei locatæ, deciſ. 41. num. 1. Taia.

ad LOCANDVM vt quis admittatur, probari debet condominium, vel poſſeſſionis conſortium, dec. 177. num. 2. Calat.

LOCATOR.

Vide etiam in verſ. Conductor, Dominus.

Locator rei datæ ad conſeruandum habet potioritatem, & præfertur omnibus creditoribus etiam anterioribus, deciſ. 91. num. 20. Alberg.

Locator pro penſionibus rei locatæ ad conſeruandum, & reponendum merces, habet tacitam hypothecam cum prælatione contra creditores anteriores, dec. 15. nu. 2. & ſeq. Alberg.

Locatori, locatione finita, datur aſſociatio ad bona locata, dec. 318. num. 2. Rond.

Locatores domorum in Ghetto non debent eſſe melioris conditionis Locatorum domorum in Vrbe, & quando hoc argumentum attendatur, dec. 49. num. 23. Alberg.

Locatores domorum in Ghetto poſſunt illas meliorare, & propter melioramenta penſionem augere, deciſ. 49. num. 11. & 24. Alberg.

LOCVS.

Vide etiam in verſ. Ciuitas.

Locus exemptus licèt ſit in Diœceſi, tamen quoad iurisdictionem æquiparatur loco exiſtenti extra Diœceſim, deciſ. 204. num. 8. Emerix.

Locus dicitur eius Diœceſis, à quo circumdatur, dec. 106. num. 11. Taia.

Loca omnia, ſeu Caſtra ſemper præſumuntur eſſe alicuius Diœceſis certæ, & præſumptio eſt illius Diœceſis, cuius ſunt viciniora, deciſ. 106. num. 16. Taia.

LOCALE priuilegium Monaſterij non extenditur ad alia Monaſteria vigore communicationis generalis priuilegiorum, d. 201. n. 13. Rondin.

LOCVM TENENS in locum Gubernatoris ſubrogatus poteſt præſentare, ſicuti præſentabat Gubernator, dec. 197. n. 7. Rond.

LOCVPLETARI nemo debet cum alienæ iactura, dec. 409. num. 11. Guax.

LOCVS PIVS. *Vide in verſ.* Abſens, Eccleſia.

LONGITVDO. *Vide in verſ.* Altitudo.

LOQVENS in fauorabilibus, præſumitur magis de ſeipſo loqui, quàm de alio, & quare, dec. 369. num. 9. Matth.

LVCRARI ſaris dicitur, qui à lite recedit, deciſ. 262. num. 22. Alberg. *& vide etiam in verſ.* Iactura.

LVCRVM DOTIS.

Vide etiam in verſ. Augumentum dotis, Dos.

Lucrum dotis eo ipſo, quod à ſtatuto defertur, in eo dicitur derogatum diſpoſitioni iuris communis, dec. 308. num. 23. Taia.

Lucrum dotis ex Statuto Vrbis non debetur, ſi adſunt filij tam ex primo, quàm ex ſecundo matrimonio, dec. 384. num. 1. Emer.

Lucrum dotis computatur in ſtatuenda hæreditate filij pro aſſignanda legitima matri, deciſ. 308. num. 19. & 21. Taia.

Lucrum dotis dicitur donatio propter nuptias, & etiam non expreſſum intelligitur in inſtrumento dotali appoſitum, dec. 308. n. 20. & 25. Taia.

Lucrũ dotis dicitur debitum voluntariũ, cũ ei renunciari poſſit, dec. 308. n. 21. Taia.

Lucrum, & iactura aſſecurationis, à matis, & ventorum arbitrio dependet, dec. 373. nu. 5. Matth.

Em. D. CARD. DE LVCA inſignis Theoricus, & Practicus nuncupatur, d. 68. n. 5. Taia.

Em. D. CARD. DE LVCA, & Auditor Sanctiſſimi ſemper fuit, & nunc maximæ auctoritatis eſt, dec. 61. num. 12. & 13. Taia.

LVITIONIS ſpes ſi non adeſt, bona præſumuntur in ſolutum tradita, & translatum dominium in creditore, dec. 214. n. 6. Taia

LVITIO. *Vid. etiã in verſ.* Bona Datio in ſolutũ

M

MAGISTRATVS. *Vide in verſic.* Reſpublica.

MAGNATES. *Vide in verſ.* Perſona.

MAIOR.

Vide in verſ. Minor.

Maior, & qui beneficium reſignatum poſſederat, non poteſt ſe excuſare ab expreſſione falſi valoris, dec. 375. num. 17. Rond.

in Maiori ſumma non ineſt minor, ratione defectus conſenſus, dec. 375. num. 5. Rond.

MAIORVM imagines propriis laribus non videre fixas, aut, videre reuulſas, lugubre admodum eſt, dec. 165. num. 12. Alberg.

MAIOR PARS.

Maior pars Vniuerſitatis ex cauſa vtili poteſt obligare omnes de Vniuerſitate reſpectu rerum ad ipſam Vniuerſitatem ſpectantium, dec. 34. num. 9. Calat.

Maior pars de iure præſumitur ſanior, niſi cõtrarium probetur, dec. 171. n. 3. & 4. cũ ſeqq. Calat.

Maior pars, præſentium, & intereſſentium, conſtituit totum Capitulum, & Collegium, & ab ea factum, dicitur factum à toto Capitulo, dec. 169. num. 3. Paul.

à Maiori parte electus præferri debet electo à minori, etiam ſi ille maiores qualitates habeat, dec. 298. num. 9. Tala.

MAIORITAS.

Vide etiam in verſ. Præeminentia, & ibi remiſſiones.

Maioritas, & quaſi Cathedralitas Eccleſiæ probatur ex obedientia aliarum Eccleſiarum, dec. 56. num. 31. Alberg.

Maioritas Eccleſiæ idem eſſe reputatur ac Cathedralitas, dec. 56. num. 33. Alberg.

MALVS.

Malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali, dec. 333. num. 12. Rond.

Malus nemo præſumitur, donec talis probetur, dec. 257. num. 22. Paul.

Malus non ideò præſumitur, qui denuò examinari procuratur, niſi tantùm hoc merè ſpeculatiuè diuinetur, dec. 257. nu. 31. Paul.

MALVM, quod ſuboriri poteſt, rectè præcaueri debet, maximè ſi ad bonum publicum tendat, dec. 257. num. 32. Paul.

MANDATVM.

Vide etiam in verſ. Executio.

Mandatum relaxatum contra bona hæreditaria eſt nullum, citato ſolum, prætenſo hærede, non tamen facta legitimatione perſonarum, vt fuerat oppoſitũ, d. 108. n. 4. Calat.

Mandatum nulliter relaxatum, exequendum non eſt, dec. 108. num. 4. Calat.

Mandatum Rotale ad effectum obtinendi declaratoriã, debet intimari parti, dec. 137. n. 1. & 4. Rond.

Mandatum etiam à Rota relaxatur pro credito obligatione Camerali vallato, ſi illi fuerint cõmunicatę facultates A. C. d. 261. n. 2. Paul.

Mandatum relaxari non poteſt pro debito extincto, dec. 250. num. 2. Alberg.

Mandatum de aſſociando vigore clauſulæ *ſtatuti* concedi non poteſt poſt aliud ſimile mandatum de aſſociando conceſſum, & exequutioni demandatum, deciſ. 237. num. 11. Paulucc.

Mandatum de aſſociando. *Vide etiam in verſ.* Aſſociatio.

Mandatum validum, & iuſtum exequutioni demandari debet, dec. 182. num. 1. Rond.

Mandatum ritè, & rectè relaxatur contra illum, qui in forma Camerę eſt obligatus, dec. 405. num. 2. Alberg.

Mandatum etiam ſibi præiudiciale quis præſumitur expediuiſſe, dum adhuc ſibi favorabilia continebat, dec. 69. num. 5. Paul.

Mandatum relaxatur contra creditorem plus ſuo credito exigentem, pro ſumma ſuperiori ab ipſo exacta, dec. 117. num. 2. Rond.

Mandatum non poteſt relaxari, niſi reuocato prius alio mandato conſimili alteri parti conceſſo, dec. 237. num. 1. Paul.

Mandatum ritè, & rectè relaxatur poſtquam ſtipulatio ſit commiſſa, deciſ. 290. num. 3. Emerix.

Mandatum iuſtè, & validè à iudice relatum exequutioni demandari debet, dec. 369. num. 4. Matth.

Mandatum dicitur relaxatum vigore ſententiæ, dec. 109. num. 4. & ſeqq. Calat.

Mandatum, & ſententia non conceditur illi, qui in iudicio actionem non habet, dec. 83. num. 3. Alberg.

Mandatum non relaxatur pro credito, pro cuius conſequutione nulla competit actio, dec. 18. num. 2. Alberg.

Mandatum ab A. C. relaxatum iuxta ſtylum Tribunalis, exequutioni demandatur à Rota, quamuis illa pro eo exequutiua non proceſſiſſet, dec. 402. num. 1. Rond.

Mandatum relaxatum à Iudice à quo, non excuſatur ab attentatis ſub prætextu aſſecurationis iudicij, vel dilapidationis bonorum, dec. 109. num. 8. Calat.

Mandatum de immittendo præſupponit poſſeſſionem partis, contra quam petitur, deciſ. 401. num. 5. Bourl.

Mandatum, de cuius validitate, & iuſtitia non dubitatur, exequutioni demandari debet, dec. 217. num. 1. Rond.

Mandati pro validitate ſufficit fuiſſe ſeruatum ſtylum Iudicis à quo, licèt coram iudice appellationis alius ſtylus ſeruari ſolerat, d. 217. num. 4. Rond.

Mandati exequutio conceditur ſolum pro ſumma verè debita, dec. 153. num. 26. Calat.

Mandati ſola relaxatio non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, dec. 170. num. 1. & 12. cum ſeqq. Paul.

Mandato nulliter relaxato, ſi conſtiat de credito, iudex appellationis nouum mandatum concedit, dec. 108. num. 6. Calat.

Mandata Rotalia præcitatã partitionem, non obedientiam non requirunt, ſi factum poſitiuum non continent aliquid dandi, vel faciendi, dec. 107. num. 4. Emer.

Mandata Rotalia poſtquam fuerint partibus

intimatas debent in actis reproduci, ad hoc, vt possit relaxari declaratoria, d. 137. n. 5. Rond.

Mandata Rotalia continent comminationem censurarum, dec. 137. num. 3. Rond.

MANDATVM DE MANVTENENDO.

Vide etiam in verf. Manutentio.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi, continet etiam solutionem possessori faciendam, decis. 137. nu. 9. Rond.

Mandatum de manutenendo executione nõ indiget, & quando, dec. 170. num. 1. & seqq. ac n. 12. & 13. cum seqq. Paul.

Mandatum de manutenendo in quasi possessione exigendi decimas subsistinetur, & dicitur validum, etiamsi in eo quantitas expressa non sit, dec. 137. num. 10. Rond.

Mandatum de manutenendo concessum pro purgatione attentatorum, non immutat naturam illius iudicij, nec impedit restitutionem fructuum ex eo debitorum, decis. 412. num. 14. Guax.

Mandatum de manutenendo comprehendit etiam fructus vti partem possessionis, etiam si de illis in iudicio nulla mentio facta sit, dec. 412. num. 2. Guax.

Mandatum de manutenendo habet executionem mediante continuatione possessionis, etiam absque noua apprehensione, dec. 170. num. 12. & 14. Paul.

Mandati de manutenendo sola relaxatio reuocat quamlibet detentationem, & possessionem alterius, dec. 170. num. 16. Paul.

MANDATVM PROCVRAE.

Vide etiam in verf. Procurator.

Mandatum procurae ad transigendum non suffragatur, mutato notabiliter rerum statu, dec. 237. num. 8. & 32. Paul.

Mandatum procurae ad exigendum factum à debitore creditori, dicitur factum ad sibi satisfaciendum de suo credito, & quando, decis. 399. num. 1. & seqq. Taia.

Mandatum procurae factum cum clausula *citra* non reuocat priorem cessionem procuratori factam, dec. 399. num. 2. Taia.

Mandatum procurę factum cessionario ad exigendum, etiam nomine cedentium, causa facilioris exactionis dicitur factum, dec. 399. num. 3. Taia.

Mandatum procurae ad præsentandum facere quis non potuisset, nisi ius præsentandi sibi competisset, dec. 144. num. 20. Paul.

Mandatum procurae ad eligendum factum de beneficio vacaturo per mortem, est nullum, secus verò, si illud per resignationem vacare debuisset, dec. 396. num. 2. Taia.

Mandatum procurae ęquae per epistolam, ac per instrumentum publicum fieri potest, decis. 110. num. 5. Emer.

Mandatum ad consentiendum in beneficialibus dari potest etiam per epistolam, dec. 110. num. 6. Emer.

Mandatum procurae præsumitur, si illud in quietantijs enunciatum est, dec. 124. nu. 14. Calataiu.

Mandatum procurae inducit scientiam litis, dec. 316. n. 11. Vicecom.

Mandatum procurę cessionario factum ad exigendum, quando intelligatur ad exigendũ proprio, & cessionario nomine, dec. 62. n. 1. & seqq. Taia.

Mandatum procurae ad eligendum factum fauore certæ personæ ante vacationem sequutam est nullum, dec. 141. num. 7. Paul.

Mandatum procurae ante vacationem fieri nõ potest, siue illa per obitum, siue per resignationem contingat, decis. 141. num. 8. Paulucc.

Mandatum procurae ad eligendum fieri non potest ante vacationem, etiamsi illa de proximo imminens, esset pro certo sequutura, dec. 141. num. 9. Paul.

Mandatum procurae factum per simplicem epistolam plenè probat, & quando, dec. 110. num. 11. Emer.

Mandatum procurae ad eligendum debet continere liberam facultatem eligendi procuratori concessam, non autem eligendi tantummodo certam personam, dec. 141. nu. 16. Paulucc.

Mandatum procurae ad præsentandum factum ante vacationem sequutam, est ipso iure nullum, dec. 192. num. 9. & seqq. Emer.

Mandatum procurae ad præsentandum certam personam fieri prohibetur ante vacationem sequutam, quia continet votum captandæ mortis, dec. 192. num. 10. Emer.

Mandatum procurae, illiusque reuocatio dependet à voluntate mandantis, decis. 237. num. 39. Paul.

Mandatum procurae, eiusque gesta nihil operantur postquam rerum status fuit immutatus, dec. 237. num. 32. Paul.

MANDATVM GENERALE factum ad trãsigendum semper durat, donec reuocatum sit, dec. 237. num. 33. & seq. Paul.

Mandatum procurae generale, & cum clausulis amplissimis, an tribuat facultatem præsentandi, sub dubitatione relinquitur, d. 30. num. 3. Emer.

MANDATVM SPECIALE requiritur ad lic, & sic confitendum, aliàs confessio procuratoris non nocet, decis. 9. num. 28. Calataiu.

Mandatum speciale requiritur ad iurandum, dec. 21. num. 23. Alberg.

Mandatum speciale non requiritur in actibus, quæ postea ratificata sunt, dec. 387. num. 9. Taia.

Mandatum ad emendum quis non præsumitur habuisse à persona sibi prorsus incognita, dec. 163. num. 5. Alberg.

Mandatum suscipiens ad exigendum, si deinde exigeret nomine proprio, falleret fidem mandantis, dec. 62. num. 6. Taia.

Mandatum præsumitur in exigente pẽsionem ex eo solum, quod non sit verisimile pensionarium post impensam Bullarum exigere neglexisse, dec. 124. num. 15. Calat.

Mandati fines transgredi non possunt, sed diligenter custodiri debent, dec. 408. num. 2. Alberg.

Mandati fines excessisse probari debet, qui prę-

tenditur attentasse, decis. 170. num. 10. Pauluccio.
Mandata procuræ, & Procuratores ad eligendum, fieri, & constitui non possunt sine certa causa, & impedimento, ac cum iuramento, & facultate iurandi, dec. 396. nu. 12. Taia.
MANVS. *Vide in vers.* Nepos, Recognitio.
Manus testatoris ab illius sigillo coadiuuatur, & sigillum recipit comprobationem à manu. dec. 211. num. 55. Paul.
MANVTENERE, MANVTENTIO.
Vide in vers. Mandatū de manutenēdo, Possessio
Manutenere verbum importat conseruare, decis. 90. num. 2. Paul.
Manutentio possessori conceditur, dec. 14. n. 4. dec. 319. num. 4. Calataiu, & dec. 305. nu. 1. Rondinino.
Manutentio datur possidenti, etiam ex sola confessione partis, vocantis illum possessorem, dec. 240. num. 4. Taia.
Manutentio possessori, vel quasi conceditur, dec. 284. num. 1. Paul.
Manutentio datur possidenti de tempore motæ litis, & magis etiam antea, dec. 254. nu. 1. & seqq. vbi amplia, Paul.
Manutentio eo magis possidenti conceditur, si de illius bono iure constat, etiam per sētentiam, dec. 204. num. 2. Emer.
Manutentio eo magis possessori, vel quasi cōceditur, si altera pars renunciauit iudicio possessorio, dec. 284. num. 11. Paul.
Manutentio datur possessori, qui suam anteriorem possessionem probauit, dec. 401. n. 1. Bourlem.
Manutentio debetur anteriori possessori, ex possessione per eum legitimè capta, d. 223. num. 19. Emer.
Manutentio debetur possessori à iudice nulliter eiecto, si ille non habuit se pro spoliato dec. 331. num. 3. Calat.
Manutentio antiquiori possessori non datur, si ille à Iudice priuatus sit, dec. 277. num. 6. Alberg.
Manutentio in quasi possessione exigendi datur illi, qui in ea vigore transactionis existit, dec. 161. num. 2. Rond.
Manutentio datur etiam habenti detentationem, decis. 101. num. 3. Paul.
Manutentio non conceditur attento periurio, dec. 144. num. 1. Paul.
Manutentio non datur in gradu restitutionis in integrum, vbi agitur de sententia absolutoria, quæ secum traxerit executionem, decis. 365. num. 14. Rond.
Manutentio datur etiam in gradu restitutionis in integrum, cum præseruatione iurium tam in possessorio plenario, quàm in petitorio ordinario, dec. 365. num. 12. Rond.
Manutentio etiam conductori conceditur in sua detentatione, & ad statum, non solum contra tertium, sed etiam contra dominum & locatorem, dec. 183. num. 11. Taia.
Manutentio possidenti conceditur pro rata iurium, pro quibus ille possidet, dec. 97. n. 1. Emerix.
Manutentio retardari non potest per exceptionem erroris, à partibus non probati, d. 183. num. 15. Taia.
Manutentio datur contra factum iudicis iniuste procedentis, dec. 187. num. 12. Rond.
Manutentio hæredi conceditur ex sola dispositione statuti continuantis possessionem defuncti in hærede, etiam sine alia apprehēsione, dec. 357. num. 3. Taia.
Manutentio, vel immissio non conceditur cōtra creditorem possidentem iure pignoris, nisi ei restituto suo credito, pro quo possidet, dec. 296. num. 12. Paul.
Manutentio, quæ concederetur viro, si viueret, ita etiam conceditur vxori habēti clausulam *constituti* pro restitutione suæ dotis dec. 105. num. 1. & seq. Emer.
Manutentio proprietario debetur, mortuo vsufructuario, dec. 240. num. 1. Taia.
Manutentio denegatur prouiso ab Episcopo non habente ius conferendi, dec. 121. n. 17. Alberg.
Manutentio eo magis in iurisdictionalibus competit, si vltra quasi possessionem, etiam sumus concurrit, decis. 254. num. 23. Pauluccio.
Manutentio datur etiam contra hæredes soluentis, dec. 365. num. 3. Rond.
Manutentio in quasi possessione exigēdi conceditur contra illum, qui suscepit terminū ad soluendum, dec. 365. num. 4. Rond.
Manutentio in quasi possessione exigendi cōceditur creditori, qui in redditione rationis ab hærede citatus non fuit, dec. 365. num. 35. Rondin.
Manutentio in quasi possessione exigendi creditori conceditur, donec de viribus hæreditariis, & de creditis ipsius hæredis cognoscatur, dec. 365. num. 31. Rond.
Manutentio competit debitori posteaquam suus creditor in bonis immissis plenariè satisfactus est, dec. 334. num. 3. Vares.
Manutentio etiam in gradu appellationis conceditur, quæ ideo interposita, legitima reputatur, cum præsumatur à die habitæ notitiæ, quod sufficit, decis. 365. num. 22. & 23. Rondin.
Manutentio hæredi ab intestato non denegatur, quotiescumque pertinentia ad testamentum requirunt altiorem indaginem, decis. 357. num. 12. Taia.
Manutentio hæredi, vel proximiori conceditur etiam in possessione bonorum emphyteuticorum, si illis renouatio debeatur, decis. 71. num. 35. Paul.
Manutentio pluribus possessoribus vnicuique ad normam suæ possessionis conceditur, decis. 268. numer. 1. Emer.
Manutentio debet restringi ad statum, & terminos possessionis, dec. 241. nu. 18. Matth.
Manutentio comprehendit etiam fructus ex natura iudicii, quamuis illi petiti non sint, nec in mandato de manutenendo comprehensi, dec. 312. n. 2. Emer.
Manutentio contra factum Iudicis non conceditur nisi probata notoria nullitate, vel

iniuſtitia; quæ ex iiſdem actis reſultat, deciſ.279. numer 10. Alberg.
Manutentio datur conſequenter ad reſolutas ſuper attentatis, dec. 296. num.1. Paul.
Manutentio creditori conceditur etiam contra tertios poſſeſſores, ſi bona ad eum peruenerunt ante quam tranſiiſſent in tertios, dec.105.num.8. & 9.Emer.
Manutentio datur in gradu reſtitutionis in integrum, quoties conſtat de iniuſtitia rei iudicatæ, & ſententia facto hominis executa non fuit, dec.105. nu.10. Emer.
Manutentio debitori conceditur, ſtante exceſſiuitate deliberationis, & adiudicationis, quamuis ſola exceſſiuitas in deciſionibus diſputata ſit, dec.331. n. 1. Calat.
Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi, docto de eadem quaſi poſſeſſione conceditur, dec.47.nu.1. Rond.
Manutentio malà petitur ab eo qui poſſeſſionem non probat, dec.90.nu 1. Paul.
Manutentio datur aduerſus renunciationem reſoluram ex pacto reuerſiuo in caſum non adimplementi, dec. 64. nu.5. Emer.
Manutentio iure conceditur Epiſcopo in quaſi poſſeſſione iuriſdictionis tuæ Diœceſis, dec.69.nu.9. Paul.
Manutentio datur immiſſo à iudice, qui ritè, & rectè proceſſit, & adhuc poſſidere cæpit, deciſ. 277.n.2.&4. Alberg.
Manutentio non tradit poſſeſſionem, ſed traditam declarat, atque confirmat, dec. 170. nu.15. Paul.
Manutentio hæredi conceditur vigore Statuti, demandantis poſſeſſionem defuncti continuari in illius hæredes, dec. 14. num. 2. Calat.
Manutentio non datur ex clauſula *conſtituti* appoſita in contractu, de cujus validitate dubitatur, dec.14. num.9. & ſeq. Calat.
Manutentio Beneficiato conceditur aduerſus impetrantem beneficium ex cauſa priuationis illius, dec. 319. nu.5. Calat.
Manutentio conceditur ſimul fideicommiſſariis. & hæredibus grauati, illis pro fideicommiſſo, his autem pro ſuis detractionibus, dec.97.n.1.& per tot. Emer.
Manutentionis ad effectum in quaſi poſſeſſione exigendi plura adminicula conſiderantur, eaque ſufficere declarantur, dec. 124. nu.5.& 10. Calat.
Manutentionis iudicium ceſſat quando pars aduerſa non proſequitur appellationem intra legitima tempora, dec. 90. numer. 34. Paul.
Manutentionis iudicium ſuper ſolutione penſionis non admittit exceptionem penſionarium fuiſſe profeſſum, vel etiam penſionem fuiſſe nullam, dec. 124. numer. 16. Calat.
Manutentionis in iudicio perſæpè Rota tranſire ſolet cum fundamentis ſuper bono iure, vel in negotio principali deductis,d. 277. nu.12. Alberg.
Manutentionis in iudicio non attenduntur, quę reſpiciunt validitatem, & ſubſtantiam concordiæ, ſed ad petitorium reiiciuntur; deciſ. 254. nu. 5. Paul.
Manutentionis in iudicio ſolet quandoque Rota demandare, vt videatur de bono iure, etiam ad effectum manutentionis, dec. 118. nu.1. & ſeq.Taia.
Manutentionis remedium non procedit late ſententia in poſſeſſorio plenario, quæ habeat executionem paratam, dec. 365. nu.6. Rond.
Manutentionis in ſummariiſſimo iudicio extinctio tituli obiici nequit, dec. 365. nu. 27. Rond.
Manutentionem non impedit priuatio beneficii facta ab Epiſcopo, ſi poſtea beneficiatus fuerit abſolutus, dec.319.num.10. Calat.
MAPPA, ſeu Planta plenam facit probationem, deciſ.143. n.12. Calat.
MARIS proſpectus etiamſi alteri impediatur non ideò prohiberi poteſt eleuatio vicini ædificij, deciſ. 272.n.10. Emer.

MARITVS.

Vide etiam in verſ. Sponſus, Vxor.
Maritus viuente vxore poſſidens bona iuriſdictionalia illius, ſi hæres ab ea inſtiturus ſit, mutat ſibi cauſam poſſeſſionis, & efficitur Baro, deciſ.390. num.7. Calat.
Maritus non tenetur alere de proprio mulierem, quæ nupſit ſine dote, vel eam non ſoluerit, dec.184. num.8. Emer.
Maritus ſi fundum dotalem alienauit, ipſe, & eius hæredes pretium vxori reſtituere tenentur, dec.68. num.22. Calat.
Maritus ſi non fuit certioratus de onere fideicommiſſi, nō poteſt eo caſu prætendi, quod illi aſſignata ſint bona cum onere eiuſdem fideicommiſſi, deciſ.61.num.5. Taia.
Maritus ſi non habuit dotem, vxorem alere non tenetur, dec.5.num.11. Calat.
Maritus licet fundum dotalem alienatum recuperare poſſit, idque reſtituere vxori, non impedit tamen quin vxor contra ipſum agat pro reſtitutione pretij, deciſ.68.num.24 Calat.
Maritus ſi erat vxori infenſus ob iudicium aſcurationis dotis ab ea inſtitutum, ac etiam in limine decoctionis, eo minus illi præiudicat, dec. 316. num. 19. Vicecom.
Maritus non tenetur alimentare vxorem, quæ dotem non ſoluit, deciſ.74. num. 9. Calat.
Maritus tenetur reſtituere dotem, quam recepit, dec.68.num. 20. Calat.
Marito ſupportanti onera matrimonii fructus dotales debentur etiam ſi dos inueſtiri debuiſſet, dec.108.num.10.& 11. Calat.

MASCVLVS.

Vide etiam in verſ. Maſculinitas, Vocatio.
Maſculus excludit fœminam vltimo loco vocatam in defectum lineæ maſculinæ, deciſ.29 num.1. Alberg.
Maſculus ex fœminis ſi poſſet dici vocatus, excluderet ſubſtitutum, qui poſt maſculorum deficientiam ſuccedere debuiſſet, quod non eſt dicendum, deciſ. 232. numer. 28. Matth.
Maſculi ſi non præſentarunt vti agnati, dicun-

tur præſentaſſe vti hæredes, deciſ. 223. nu. 10. Emer.

Maſculi, quod ſoli præſentarunt, & non fœminæ ſuccedere potuit, vel quia illæ non extiterunt, vel quia non fuerint hæredes, dec. 222. num. 11. Emer.

Maſculi deſcendentes ex fœminis non admittuntur in fideicommiſſo facto pro conſeruatione agnationis, deciſ. 232. numer. 26. Matth.

Maſculi, & fœminæ dicuntur æqualiter à teſtatore vocati ſub ſolo nomine filij, quamuis conſeruatio, ſeu manutentio familiæ fuiſſet adiecta, deciſ. 287. num. 7. Emer.

Maſculi deſcendentes ex fœminis non veniũt ad fideicommiſſum, quod de deſcendente maſculo tranſire debet in deſcendentem maſculum, deciſ. 232. num. 24. Matth.

Maſculi ex maſculis quatenus dicantur vocati cum prælatione, ordine ſucceſſiuo, abſq; excluſione fœminarum, earumque deſcendentium in defectum maſculorum, dec. 410. nu. 5. Florex.

Maſculi ex fœminis excluduntur, ſiue fuerit contemplata agnatio, ſiue ſolum ſint vocati maſculi ex maſculis, deciſ. 304. numer. 5. Rond.

Maſculi ex fœminis non veniunt ſub fideicõmiſſo, in quo vocantur ſolum maſculi ex maſculis, deciſ. 199. num. 6. Emer.

Maſculi ex maſculis vt ipſi tantum dicantur vocati, vel etiam maſculi, ex fœminis, recurritur ad coniecturas, quoties mens teſtatoris eſt dubia, ſecus ſi fuerit clara, d. 199. nu. 7. Emer.

Maſculi ſoli iuxtà votum parentum præſumuntur, quod fuerint hæredes, dec. 82. n. 6. Rond.

Maſculi non autem fœminæ ſtante Statuto excluſiuo fœminarum, admittuntur ad præſentandum, dec. 82. num. 7. Rond.

Maſculi ex fœminis non poſſunt dici vocati, vbi teſtator ſoli proximiori familiæ apposuit onus aſſumendi cognomen illius, d. 232. nu. 27. Matth.

Maſculi non permiſiſſent declarari, quod emphyteuſis æquè ſpectabat ad ipſos, & ad fœminas, ſi ipſi ſolum comprehenſi fuiſſent in illa, dec. 119. num. 20. Alberg.

Maſculi præferuntur fœminis, ſi fœminę ſint vocatæ poſt deficientiam maſculorum, d. 28. num. 2. Alber.

Maſculorum nominatio in iurepatronatus hæreditario, ſine mentione agnationis, demoſtrat quidem fuiſſe contemplatum ſexum, non agnationem, dec. 223. num. 6. Emer.

Maſculis non eſt indecorum filios naturales habere. fœminis verò ſic, dec. 88. num. 21. Emer.

pro Maſculis ſolum ſi beneficium eſt fundatum, non ideò reſultat aliud ſimile beneficium pro eiſdem ſimiliter maſculis fuiſſe inſtitutum, dec. 82. nu. 11. Rond.

ad Maſculos ſolos iuſpatronatus ſpectare non dicitur ex præſentatione ipſorum, niſi deceatur fœminis extitiſſe, præſentare voluiſſe, & fuiſſe reiectas, deciſ. 82. nu. 5. Rond.

MASCVLINITAS.

Vid etiã in verſ. Maſculus.

Maſculinitatis qualitas pluries à teſtatore repetita fideicommiſſum maſculinum ab eo factum fuiſſe demonſtrat, deciſ. 410. nu. 27. Florex.

Maſculinitatis qualitas deſtituta ratione conſeruationis agnationis, importat ſolum prædilectionem ſexus, ideoque plerumque à Rota reicitur, dec. 349. num. 10. Emer.

Maſculinitatis qualitas adiecta generationi emphyteuſis, verificatur etiam in filijs, pro quibus illa ſimpliciter ſtipulata eſt, dec. 189. num. 11. Rond.

Maſculinitatis qualitas æquè requiritur in emphyteuſi, & locatione ſimul, quoties illa venit non ex natura, ſed ex verbis contractus, dec. 189. nu. 12. Rond.

MASSA capitularis eſt quandoque communis inter Canonicos, Beneficiatos, & Capellanos, dec. 251. nu. 12. Paul.

MATER.

Vide etiam in verſ. Pater.

Mater, ſeu binuba, ſiue non, ſemper ſuccedit filio excepta ſola donatione ante nuptiali, deciſ. 308 num. 7. Taia.

Mater vti proximior ſuccedit in hæreditate ſui filij, & excludit auum remotiorem, dec. 68. nu. 7. Calat.

Mater, an cenſeatur à Statuto excluſa per auũ, ſi excludi debeat à perſonis deſcendentibus ab auo, dec. 165. num. 6. Calat.

Mater vt non cenſeatur excluſa ab hæreditate filij omnis fieri debet interpretatio, dec. 68. num. 9. Calat.

Mater vti proximior ſuo filio ſuccedit excluſo auo remotiore, dec. 165. num. 1. & 11. ac per totam Calat.

Mater, & patruus non præſumuntur quidquã confiteri voluiſſe in præiudicium pupillorum, & ad commodum extranei, dec. 250. num. 9. Alberg.

Mater licet excluderetur per patrem ab hæreditate ſui filij, non ideò excludi debet ab auo, dec. 165. nu. 12. Calat.

Mater tutrix, quæ ſe publicè pro tutrice gerebat ſolutionem recipiendo liberat debitorem pupilli, deciſ. 250. num. 21. & ſeqq. Alberg.

Mater tutrix, quæ non impleuit ſolemnia, quatenus poſſit recipere ſolutionem pro filio pupillo, & quietantiam debitori facere, dec. 250. num. 20. & ſup. a num. 3. & ſeq. Alberg.

Mater relinquendo filiæ dotem titulo inſtitutionis, dicitur illam voluiſſe ſuccedere loco legitimæ, recedendo à Statuto Vrbis, & reducendo rem ad terminos iuris communis, dec. 77. num. 6. Taia.

Mater licet attento Statuto poſſet grauare legitimam filiæ, non tamen dicitur voluiſſe, niſi declarauerit, dec. 77. num. 7. Taia.

Matris retentæ in ſchemmate concubinatus non requiritur probatio cuſtodiæ, quoties illa

illa erat nobilis, dec.160.num.13. Taia.
Matris exclusio ab hæreditate sui filii, dicitur odiosa, & irrationabilis, dec. 68. num. 13. Calat.
Matri binubæ debetur solus vsusfructus legitimæ in bonis filij ex substantia paternæ quæsitis, dec.308. num.8. Taia.
Matri binubæ non extantibus filijs prioris matrimonij debetur legitima, etiam in plena proprietate, dec.308. num.14. Taia.
Amplia etiam si filij extarent, sed illi essent Religiosi, vel insuccessibiles, ibidem.
Matri binubæ debetur legitima in bonis filij, tam in vsufructu, quam in proprietate secundum opinionem Bartoli communiter receptam, dec.308. num.12. Taia.
Matrem binubam à successione sui filij adulti non excludit exceptio non petiti tutoris, dec,308.num.17. Taia.
Matrem ad excludendam à luctuosa hæreditate sui filij argumenta regulariter non attenduntur, dec.165. nu.13. Calat.
à Matre tutrice quæ facta sunt remanent valida, & pupillo præiudicant, licet non satis dederit, decis.250. numer.22. Alberg.

MATRIMONIVM.

Matrimonium, ad effectum legitimitatis filij, probatur ex testibus, & quomodo, dec. 44. n.4. Taia.
Matrimonium, etiamsi non sit adnotatum in libro Parochi, potest tamen aliunde probari, dec.44. nu.21. Taia.
Matrimonium ratum, & consumatum per ingressum amborum coniugum in Religionem non dissoluitur, sed adhuc durat, decis.59. n.5. Emer.
Matrimonium de tempore conceptionis probari debet, ad hoc vt intret præsumptio, filium fuisse mariti, non autem adulteri,d.75. nu.6. & seqq. Taia.
Matrimonium præceptum vni filio non censetur repetitum alteri filio, decis.42.num.17 Emer.
Matrimonium quatenus potius dicatur à testatore consultum, & procreatio sobolis, quam aliqua filiorum fuerit inducta vocatio, dec.287. nu.2. Emer.
à Matrimonio carnali ad spirituale valet argumentum, decis.260. num. 31. Paul.
in Matrimonio contrahentes sunt vir,& vxor, dec.83. nu.9. Alberg.
pro Matrimonio secundo, & quæ sunt obtenta non inseruiunt ad validitatem primi, dec.83.num.14. Alberg.
MATRICIS de veritate siconstat, negligentia Notarij in non extendendo instrumentum partibus præiudicare non valuit,d.411 nu.11. Florez.
MATRONA nobilissima si de subtractione gemmarum redarguitur, hoc debet plenè, & concludenter probari, decis.73. num. 2. Calat.
D. MAVRITIVS GIRIBALDVS Romanæ Curiæ causarum Patronus, ordine, & virtute primarius nuncupatur,d,415.n.1. Ron. & dec. 405.num.1.Alberg.
MEDIATORES non adhibentur in contractu iam concluso, sed solum ad concludendum ea, quæ in fieri consistunt, dec. 163. nu.16. Alberg.

MEDICVS.

Medicus, procurator, & aduocatus quatenus prohibeantur cum infirmo, & cliente contrahere, dec.194.nu.19. Emer.
Medicus hæres institui non potest, vel aliter cum infirmo contrahere, si dolosè se gessit, secus verò si candidè, & bona fide ambulauit, dec.194.nu.16. Emer.
Medicus conductus à publico, si aliquid ab infirmo extorsit, vel procurauit cum illo contrahere, vel ab illo hæres institui quatenus prohibeatur, dec. 194. n.17. Emer.
Medicus proprius ex causa benevolentiæ, & amicitiæ hæres institui non prohibetur, dec.194.n.18. Emer.
MEDIVM. *Vide in verf.* Finis.

MELIORAMENTA.

Vide etiam in verf. Expensæ.
Melioramenta illiquida saltem in specie non sunt apta impedire immissionem fideicommissarij, dec.406.nu.12. Vrsin.
Melioramenta quoties non sunt omninò liquidata in genere, & in specie, tunc melioranti per cautionem de ea reficiendo succurritur, decis. 406. nu.13. Vrsin.
Melioramenta ad probanda inter cætera verificari debet status antiquus, & quid impensum, quidque etiam melioratum sit, decis.366. num29. Taia.
Melioramenta non dicuntur probata, si non docetur de statu antiquo, & quid fuerit impensum, quidque etiam melioratum sit, decis.307. num.7. Emer.
Melioramenta compensantur cum fructibus perceptis à die motæ litis, dec. 307. nu. 8. Emer.
Melioramenta quando Dominus directus emphyteutæ soluere tenetur ex pacto, non fit distinctio meliorati, & impensi, sed totum persoluitur, decis.4. nu.12. Albergato.
Melioramenta,& annui redditus habentur pro synonimis, & quando, dec. 4. num. 5. Albergato.
Melioramentorum exceptio non afficit, si illa neque in genere, neque in specie probata sunt, dec.366. num.28. Taia.
Melioramentorum soluendorum ratio de impenso, & meliorato non habet locum, si dominus directus voluerit præferri, vel pro se retinere, dec.4. num. 2., per tot. Alberg.
Melioramentis non priuatur conductor, decis.198. nu.19. Rond.
Melioramentis non liquidatis sufficit præstare cautionem de ea reficiendo postquam liquidatio facta sit, decis.366. num.30. Taia.
in Melioramentis non requiritur præfixio termini ad liquidandum si illa, neque in genere, neque in specie fuerint probata, d.352. num. 19. Alberg.
pro Melioramentis competit retentio,dec.380. numer.28. Taia.
Melioranti succurritur per cautionem de reficien-

elendo melioramenta poſtea quam illa fuerint liquidata, deciſ. 352. numer. 18. & 20. Alberg.

MEMBRVM, *Vid. in verſ.* Pars.

MEMORIA.

Memoria teſtatoris conſeruari non poſſet, niſi bona tranſirent de vna linea ad aliam, non autem quod altera defecta, terminaret cum illa, dec. 245. nu. 5. Alb.

Memoria humana tempus centum annorum attingere, non autem excedere poteſt, d. 136 nu. 6, Taia.

Memoria teſtatoris conſeruari non poteſt, ſi bona libere tranſire poſſent in hæredes, d. 20 num. 6. & ſeqq. Alberg.

MENDAX in vno præſumitur mendax in omnibus, dec. 73. nu. 5. Calat.

MENIPPVS PHILOSOPHVS laqueo ſe ſuſpendit, quia amiſit totam pecuniam; quã crediderat nautico fœnori, dec. 390. nu. 77. Matth.

MENS.

Vide etiã in verſ. Intentio, Opinio.

Mens, & intentio Teſtatoris ex obſeruantia declaratur, dec. 144. nu. 26 Paul.

Mens, & intentio teſtatoris à conſuetudine, & obſeruantia antecedentium, & ſubſequẽtium præſentationum deſumitur, & probatur, dec. 354. nu. 25. Calat.

MENSIS.

Menſis Februarii eſt reſeruatus Summo Pontifici, deciſ. 76. numer. 3. Alberg.

Menſis Februarii, qui vigore alternatiuæ ſpectat ad Epiſcopum, ea expirata, deſinit eſſe Ordinarius, & ramanet Apoſtolicus, dec. 76. n. 10. Alberg.

Mentes omnes vacante Sede Apoſtolica, ſunt Ordinariorum, dec. 121. num. 10. Alberg.

MERCATOR.

Mercatorum atteſtationes in iis, quæ practicantur ab ipſis plurimum attenduntur, deciſ. 369. num. 86. Matth.

Mercatorum iudicio Rota plurimum deferre ſolet in materia aſſecurationis, deciſ. 58. n. 16 Paul.

Mercatoribus in materia durationis, vel terminationis negotij, ratione eorum peritiæ plurimum Sacra Rota deferre conſueuit, dec. 93. nu. 2. Calat.

inter Mercatores requiritur omnis candor, & integritas fides, & ideò eo magis dolus, & machinatio interuenire non debet, dec. 369. nu. 100. Matth.

MERCES.

Vid. etiam in verſ. Apotheca, Aſſecuratio, Negotium.

Merces aſſecuratæ cenſentur deperditæ reſpectu loci, quo peruenire debuerant, dec. 58. nu. 7. Paul.

Merces nouiter comparatæ, in eodem negocio appoſitæ, vti ſubrogatæ in locum antiquarum remanent ſubrogatæ creditoribus negocij, dec. 91. numer. 14. Alberg.

Merces vili pretio venditæ etiam poſt diſdictã, & diſſolutam ſocietatem, communi ſociorum damno adſcribendæ ſunt, deciſ. 93. nu. 19. Calat.

Merces de tempore obitus Teſtatoris deſcribere neceſſe eſt, nec ſufficit ſola deſcriptio apothecæ, vel fundaci, dec 193. numer. 1. Rond.

Merces nouæ intromiſſæ in fundacum, dicuntur ſubrogatæ loco antiquarum, & ideò ſunt hypothecatæ ſicut erat hypothecatus ipſe fundacus, dec. 15. numer. 7. Alberg.

Mercium quantitas poteſt etiam aliundè probari, quam ex apocha ſubſcripta à Nouario dec. 58. nu. 11. Paul.

Mercium oneratio in naui probari debet, cãbij verò ſuper eadem naui contracti ſola pecuniarum traditio neceſſaria eſt, d. 369. nu. 84. Matth.

Mercium conſignatio, ſeu oneratio facta in naui leuionibus probationibus probatur, ſi non agitur de exigendo illarum valore, ſed ad alium effectum, dec. 369. nu. 56. Matth.

Mercium oneratio facta in naui probatur ex inſtrumento publico emptionis illarum, deciſ. 369. numer. 51. Matth.

Mercium quantitas probatur ex apoca onerationis, deciſ. 58. num. 11. Paul.

MERITA donatarij debent aliunde probari, quam ex aſſertione contrahentium, dec. 19. nu. 26. Alberg.

METROPOLITANVS, *Vide etiam in verſ.* Archiepiſcopus, Epiſcopus.

METROPOLITANI poſt Concilium Tridentinum non poſſunt, niſi ex cauſa viſitare alienas Diœceſes, dec. 105. nu. 18. Taia.

METVS, ex quibus probationibus excluditur, dec. 2. num. 4. Alberg.

MEVM.

Meum quoque dici poteſt, quod eſt mihi cum alio commune, dec. 93. nu. 15. Calat.

Meum dicitur etiam illud, quod retinetur in pignus, deciſ. 243. num. 12. Matth.

MILES.

Miles Lauretanus etiam vxoratus, & bigamus poteſt retinere penſiones vſque ad ducatos ducentum, deciſ. 253. num 5. Alberg.

Miles S. Stehani ſi contraxit matrimonium cum vidua non valet frui primlegio Eccleſiaſticis, conceſſo, ſed in omnibus habetur pro laico, dec. 11. num. 2. & ſeq. Emer.

Miles, Hieroſolimitanus, *Vide in verſ.* Eques.

Milites maximam habere impertiam dixit Iuſtinianus, dec. 128. n. 2 Taia.

Militibus ſuccurritur ſi propter ſimplicitatem armatæ militiæ allegationes competentes omiſerint, dec. 128. n. 2.

Militibus in caſu deprædationis Nauis datur facultas in ſuos vſus conuertendi aliquam quantitatem, puta olei, in eadem Naui etiſten. dec. 58. n. 12. Paul.

MILLIARIA tria computantur pro faciendo itinere ſingulis horis, dec. 173. n. 12. Matth.

Milliaria, *Vid. etiam in verſ.* Iter.

MINISTER, MINISTRI.

Vid. etiã in verſ Beneficiati, Officialis, Parochus.

Miniſtri Eccleſiæ recipiendo Canones ab extraneis, non poſſunt alterare inueſturam ſine Beneplacito Apoſtolico, dec. 363. n. 10. Emer.

Ministros Ecclesiæ decet omni penitus nota immunes esse, dec. 291. n. 3. Rond.

MINOR.

Vid. etiam in verf. Adolescens, Infans, Mulier Puella, Pupillus.

Minor quod breui tempore factus sit maior, non attenditur ad annullandum contractum mulieris celebratum cum interuentu remotorum, dec. 195. n. 8. Emer.

Minor fideiubere, aut se obligare non potest, dec. 3. n. 3. Alberg.

Minor clericus, licet non subiectus constitutioni laicali, potest tamen illa vti, tanquam priuilegio, vbi à principio constat illum iuxta eam contrahere voluisse, dec. 171. n. 1. Alberg.

Minor asserens se maiorem, etiam iure iurando, super pœna periurii non valet criminaliter conueniri, dec. 370. n. 17. Alberg.

Minor additionem hæreditatis factã sine solemnitatibus si non impugnat, alius eam impugnare non potest, dec. 16. n. 21. Alberg.

Minor contrahens contra formam statuti nulliter contrahit, & ideo non obligatur neque ciuiliter, neque naturaliter, dec. 3. num. 6. Alberg.

Minor ea facilitate, qua inducitur ad contrahendum, inducitur ad iurandum, dec. 3. n. 9. Alberg.

Minor obligans se pro seruitio Reipublicæ, vel tanquam officialis ratione officii quatenus validè obligetur sine solemnitatibus, dec. 3. n. 10. & seqq. Alberg.

Minor non potest renunciare nisi mediante persona curatoris, & cum solemnitatibus, dec. 126. n. 15. Paul.

Minor, & pupillus cum solis scutis sex mensiruis commode possunt alimentari in aliquo loco pio, dec. 330. n. 9. Rond.

Minor prohibetur à iure exercere publica officia habentia annexam administrationem dec. 3. n. 13. & 15. Alberg.

Minor contrahens cum iuramento non restituitur in integrum, dec. 371. n. 6. Alberg.

Minor factus deinde maiorem non annullat contractum mulieris ex eo quod ille nõ interuenerit in eo, si eius maioritas ignorabatur, dec. 195. n. 8. Emer.

Minor non potest donare, si ignorat valorem rei donatæ, dec. 371. n. 10. Alberg.

Minor ratione iuramenti habetur pro maiore, cum iuramentum suppleat defectum ætatis, dec. 297. n. 34. Alberg.

Minoris seu pupilli in præiudicium mater, & patruus quidquam confiteri voluisse non præsumuntur, dec. 250. n. 9. Alberg.

Minoris obligatio eo magis de iure prohibetur, si ille sub curatore degat, dec. 3. nu. 4. Alberg.

Minoris donatio facta ex mera liberalitate, & iuramento firmata, restitutionem in integrum habere non potest, dec. 371. numer. 7. Alberg.

Minoris donatio non subsistetur quoties adest suspicio illum fuisse dolo seductum ad donandum, dec. 371. n. 9. Alberg.

Minoris donatio præsumitur fraudolenta, & dolosa ex sola traductione illius extra locum suæ habitationis, dec. 371. num. 12. & seqq. Alberg.

Minoris electio ad officia publica quatenus subsistineatur, si à superiore confirmata sit, dec. 3. n. 2', Alberg.

Minoris ætatis tempus à præscriptione decendum est, dec. 231. n. 8. Alberg.

Minoris electio ad officia publica aliud est quod à superiore confirmetur, aliud verò quod ipse ab eodem motu proprio eligatur, & de ratione, decis. 3. numer. 23. Alberg.

Minori in donatione læso datur restitutio in integrum, dec. 371. n. 3. Alberg.

Minore quantitate prohibita, multo magis censetur prohibita maior præsertim ingentis summæ, dec. 83. n. 17. Alberg.

in Minore cessat omnis dolus dec. 16. num. 8. Alberg.

Minorum contractus iurati sine statuto disponente in contrarium remanent sub dispositione iuris communis, decis. 197. num. 33. Alberg.

MINVS.

Vid. etiam in verf. Plus.

Minus dignus præfertur digniori stante consuetudine, dec. 99. n. 11. Taia.

Minus, quod est, cui non licet, nec ideo licere debet, quod est plus dec. 251. n. 34. Paul.

MINVTA *Vid. in verf.* Testamentũ Testator.

MISSA.

Missæ Sacrosanctum Sacrificium non tam prouenit ex merito celebrantis, sed ex opere operato, vt docet schola SS. Patrum, & Theologorum simul, dec. 335. nu. 28. Carp. *inter* Missarum solemnia si aliquid publicatum est, ignorantia de eo allegari non potest, dec. 53. n. 10. Alberg.

MOBILIA.

Vid. etiam in verf. Iocalia.

Mobilia viri descripta, & remansa in domo mulieris, in qua habitabant etiam filij, non possunt dici remansisse penes vxorem, dec. 36. n. 1. Taia.

Mobilia, quæ non probantur hæreditaria, hæreditati adscribenda non sunt, dec. 221. n. 7. Emer.

Mobilia præsumuntur consumpta spatio decem annorum, & multo magis annorum viginti, dec. 214. n. 2. & 3. Taia.

Mobilia, & gemmæ ita in inuentario describenda sunt, vt ad cognitionem valoris deueniri possit, dec. 383. n. 9. Emer.

Mobilia in primo iudicio deducta, ipsa etiam deuoluuntur ad iudicem appellationis, dec. 109. n. 2. Calat.

Mobilia quæ tempore mortis non probantur extitisse penes vxorem præsumuntur peruenisse ad manus hæredum mariti, dec. 73. n. 1. Calat.

Mobilia reperta in domo viri, & comprehensa in locatione domus illius, præsumuntur hæreditaria, dec. 221. n. 2. Emer.

Mobilia debitoris defuncti suo creditori con-

signan-

signanda sunt in satisfactionem sui crediti, dec.180.n.1.Alberg.

Mobilium æstimatio facta post 20.& vltra annos sine illorum exhibitione oculis peritorum non substinetur, dec.202.n.13.Alberg.

MODERATIO inhibitionis Regalis non conceditur, nisi præuia commissione executoriali, & post præfixum terminum ad transportandum acta, dec.282.n.2. Emer.

MODVS.

Vid. etiam in verf. Condito.

Modus non conditio dicitur illud, quod adimpleri debet post emolumentum quæsitũ, quamuis conditio nuncupata sit, dec.161. n.10.Rond.

de Modo diuerso probatio facta non suffragatur, dec.273.n.5.Emer.

MOLESTIA.

Vid.etiam in verf. Liberatio, Relcuatio.

Molestias ad effugiendum si aliquod actum sit ad alium effectum non præiudicat, dec.202. n.14.Alberg.

Molestiarum obligatio statim obligat, ac ille ſu peruenerunt, dec.27.n.1.Calar.

MOMENTANEVS actus possessionis immemorabilem non interrumpit, & quando, dec.136.n.17.Taia.

MONACHVS.

Vid.etiam in verf. Monasterium, Prior, Religio, Religiosus.

Monachus an præiudicet Monasterio, decis. 198.n.10.& seqq.Rond.

Monachus in soluendo quatenus sine solemnitatibus possit præiudicare Monasterio, dec.198.n.11.Rond.

Monachi in proprio Monasterio, non autem alibi commorari debent, dec.196.n.39.Alb.

Monachi,& Religiosi sicuti obedientiam præstare tenentur Priori, qui tamen, sicuti ipsi omnes subsunt Abbati, dec.222.n.11.Taia.

ta Beneficiati suo Abbati obedire debent, quãuis omnes subiaceant Episcopo ibidem, & sup.à princ.decis.

MONACHI CASINENSES

Vid. Etiam in verf. Abbas, Casinenses, Ecclesia, Monasterium.

Monachi Casinenses post deuastatum eorum Monasterium à Longobardis Romam venerunt, & apud Lateranum habitarunt, dec. 404.n.13.Alberg.

Monachi Casinenses post deuastatum Monasterium ab eo recesserunt, & ad Vrbem accedentes apud *Lateranum* habitarunt, decis. 407.n.7.Alberg.

MONASTERIVM.

Vid.etiam in verf. Collegiũ Monachus, Ecclesia.

Monasterium non tenetur obseruare promissa, si illius obligatio fuit sequuta non seruata forma rescripti, dec.153.n.3.Emer.

Monasterium potest reuocare confessionem sui procuratoris erroneam, quamuis illa sit iudicialis, dec.47.n.4.Rond.

Monasterium ædificatum in Castro venit appellatione eiusdem Castri, & quomodo dec.404.n.24.Alberg.

Monasterium, Nouitiato durante, animum, & Mores Nouitij inspicere debet, dec.381, n.8. Emer.

Monasterium, vel Religio, quibus aliena priuilegia communicata sunt, illis non gaudet, nisi habeat qualitates, quæ subiecto communicato inhærebant, dec.9.n.34.Calar.

Monasterium non prohibetur fabricare iuxta aliud monasterium, si inter vtrumque adsit spatium à iure, vel à Constitutione locali requisitum, dec.272.n.4.Emer.

Monasteria plerumque non occurrunt omnibus solemnitatibus monialium, dec. 153. n.9.Emer.

Monasterium Casinense. necato in eo Bertario Abbate, aliisque Monachis anno 884. vel secundum alios 884. fuit à Saracenis destructum, dec.404.n.15. Alberg.

Monasterium à D. Benedicto fundatum, non Ciuitatem Casinensem deuastarunt Longobardi anno 589.dec.404.n.12.Alberg.

Monasterio à S.Benedicto ædificatum in monte Casino, & à Barbaris deuastarum fuit à *Petronace* monacho instauratum, & à Bertario Abbate munitum, dec.407.n.8.Alberg.

Monasterium duplex adest in Monte Casino, alterum à Diuo Benedicto in cacumine montis ædificatum, & alterum ad illius radices fabricatum à Bertario Abbate, dec.407.num. Alberg.

Monasterium constructum à Bertario Abbate ad radices Montis Casini, hodie in Collegiatam est conuersum, decis. 407. num.10. Alberg.

MONETA.

Moneta ærea in statu Auenionensi minus valet, quã moneta grossa, dec.329.n.12.Rond.

Monetarum æstimatio, & taxatio ad Principem spectat, dec.329.n.6.Rond.

MONIALIS.

Monialis dicitur persona ecclesiastica, & non subiacet statutis Laicorum, dec.38. num.6. Alberg.

Monialis professæ declaratio, quia illa caret velle, & nolle non præiudicat Monasterio, dec.38.n.21.Alberg.

inter Moniales eorumq; monasteria non prohibetur prospectus, & quando, dec. 272.n. 13.Emer.

Monialium de integritate dubitari non debet, dec.185.n.10.Alberg.

MONITIO *Vid in verf.* Trina.

MONITORIVM *Vid. etiam in verf.* Libellus.

Monitorium cum negatione subsequuta sufficit pro litis contestatione, & sic præscriptionem interrumpit, dec.92.n.9.Taia.

Monitorium personaliter non executum, & sic nulliter, non suffragatur, decis.379. num.5. Alberg.

Monitorium satis resultat, quod in eadem causa factum sit, si est in actis illius Notarii, in quibus alia non aderat causa, dec.142. n.4.Taia.

Monitorium identificatur ex productione terium immediatè, vel paulò postea sequuta, dec.149.n.14.Taia.

Monitorium generale non sufficit, sed adhuc exhi-

exhibenda ſunt iura, ex quibus poſſit quis, ſe eſſe debitorem agnoſcere, dec.491.nu. 2. & ſeqq. Taia.

Monitorium non exhibitum, & cuius tenor non iuſtificatur, quatenus ad interrumpendam præſcriptionem ſufficiat, dec. 285. nu.6. Taia.

Monitorium, quod non exhibetur, ex quibus tamen remaneat identificatum, dec.285. n.7. & 8. Taia.

Monitaria coram A. C. de ſtylo exequuntur etiam domi dimiſſa copia, dec.370. num. 8. Alberg.

MONTIVM proſpectus etiam ſi alteri impediatur non ideo prohiberi poteſt eleuatio vicini ædificij, dec.272.n.10. Emer.

MORA.

Vid.etiam in verſ. Cadocitas, Interpellatio.

Mora formalis, ſeu regularis intrat pro ſolutione fructuum dotalium poſt tempus à partibus, vel ſtatuto conceſſum, dec.350. n.4.Alberg.

Mora ſine ſcientia, & interpellatione non inducitur deciſ.207.n.21.& ſeq. Paul.

Mora propria nemini ſuffragari debet, deciſ. 184.n.12.Emer.

Mora modici temporis non præiudicat, dec.188.n.17.Rond.

Moræ purgatio ad excludendam caducitatem ſemper admittitur, & hæc eſt opinio Rotæ ex canonica æquitate deſumpta, dec.269. n.10.Rond.

MORIENS, MORI.

Vid. etiam in verſ. Defunctus, Mors.

Moriens ab inteſtato præſumitur ſe conformaſſe cum ſtatuto, & iuxtà illud voluiſſe ſuam hæreditatem deferri, ſi erat laicus, ſecùs verò ſi Clericus, dec.38.n. 11.Alberg.

Mori voluiſſe nemo præſumitur, ſine declaratione falſitatis, ab eo, vt prætenditur commiſſæ, dec. 211.n.29.Paul.

MORS.

Vid. etiam in verſ. Moriens, Obitus, Votum.

Mors animalium cum aliis confuſorum, debet ab allegante plenè concludenter, ac etiã indiuidualiter comprobari, dec.409. nu.13. Guaz.

Mortis ſola mentio non facit donationem ex cauſa mortis, niſi etiam ad hunc finem donatum ſit, dec.355.n.30. Rond.

Mortis mentio licet in dubio faciat præſumere donationem cauſa mortis, ab hac tamen præſumptione ex coniecturis recedi tur, dec. 355.n.32.Rond.

Morti proximus non præſumitur mentiri in præiudicium proximi, & damnationem animæ ſuæ, dec.163.n.14.Alberg.

Morti proximus neminem fraudare præſumitur, dec.297.n.27.Alberg.

MORTVARIA.

Vid.etiam in verſ. Funeralia.

Mortuaria nullo modo poſſunt ad certitudinem reduci, dec.13.n.7.Calat.

Mortuaria non computantur in valore beneficij, ad effectum ſubſtinendi penſionem ſuper illo reſeruatam, dec. 33.n. 8.Calat.

MOTVS proprius *S.M.Clement. VIII.* de cõferendis ſimplicibus beneficijs Calaguritanis per Concurſum, & ipſe etiam ſanctus nuncupatur, dec.247.n.1.Taia.

MVLCTANDI ius inter ipſos ſi habeant beneficiati vel Canonici, illud dicuntur habere vti miniſtri, & dependentes ab Abbate, vel Epiſcopo, dec.103.n.10.Calat.

MVLIER.

Vid.etiam in verſ. Binuba, Minor, Matrona, Vidua, Vxor, Venter.

Mulieres mortuo viro ſæpè occupant illius bona, eaque ſe declarant poſſidere iure proprio, ſed non ob id dotis ſatisfactio reſultat, dec.243.n.6.Marth.

Mulier pro reſtitutione ſuæ dotis non poteſt agere ad bona mariti, ſuper quibus ipſa cum ſolemnitatibus renunciauit, deciſ. 214. num.11.Taia.

Mulier probare debet bona viri, vel fructus ab ipſa retenta, non ſufficere pro ſatisfactione ſuæ dotis, deciſ.86.n.8.Taia.

Mulier vel eius hæredes retinentes bona mariti non poſſunt agere ad ſubhaſtationem, & deliberationem, niſi prius facta liquidatione fructuum perceptorum, dec. 392. nu.7. Emer.

Mulier agens pro reſtitutione dotis vigore *auth. res*, quæ anterioritatem, & potioritatem deſumit à die obitus teſtatoris, dec.162. nu.3.Calat.

Mulier pro reſtitutione ſuæ dotis in bonis fideicommiſſi, cuicumque intermedio creditori præfertur, dec.162.nu.4.Calat.

Mulier conſtituens ſibi in dotem omnia ſua bona, non poteſt æs alienum in illis contractum auferre, dec.61.nu.3.Taia.

Mulier non præſumitur habere, aliud niſi dotem, vel creditum dotale contra hæreditatem ſui viri, dec.303.nu.3. Alberg.

Mulier ſimpliciter conſentiens alienationi bonorum viri, ſolam hypothecam dotalem remittit ſuper fundo alienato, non autem ſuper aliis bonis in aliquo ſibi præiudicat, dec.352.nu. 3. Alberg.

Mulier non poteſt impugnare retentionem bonorum viri, ſi de illis diſpoſuit, dec. 86. ſub nu.6.& 9.Taia.

Mulier ſi in venditione facta à viro ſe obligauit nomine proprio, & in ſolidum, eius obligatio non reducitur ad ſolum conſenſum, ſed veram obligationem importat, dec.187.nu.2.Rond.

Mulier in ſubſidium vendicat ſua bona dotalia vel fundum dotalem datum etiam æſtimatum, dec.214.nu.5.Taia.

Mulier conſtante matrimonio non agit pro aſſecuratione ſuæ dotis, niſi prius concludenter probata vergentia viri ad inopiam, dec.239.nu.13.Rond.

Mulier maior de iure communi obligatur etiã ſine decreto iudicis, & aliqua cauſa, cum habeatur, ac ſi eſſet maſculus maior, dec.297. nu.31.Alberg.

Mulier non prohibetur conſequi fructus dotis ſi

Si illi fuerit impedita executio mandati pro eadem dote relaxati, dec.261.n.11.Taia.
Mulier se obligans non proprio, sed tutorio nomine suorum filiorum, statuti solemnitates non seruat, dec.250.n.4.Alberg.
Mulier hereditatem sibi damnosam sine solemnitatibus repudiare potest, d.337.n.18. amplia vt num.seqq.Otal.
Mulier, quę iura sua dotalia antecedenter cessit, non potest deinde illa denuo in alium transferre, dec.352.n.1.Alberg.
Mulier habens clausulam *constituti* possidere dicitur omnia bona mariti, & etiam iura incorporalia ad quoscumque effectus,dec.105. n.2.Emer.
Mulier pro restitutione suæ dotis agens cõtra alterum ex obligatis, non dicitur egisse contra alios, dec.68.n.4.Calat.
Mulieres ex Statuto Vrbis *lib.1.cap.151.* etiam in quietantia tenentur seruare solemnitates, dec.250.n.3.Alberg.
Mulier pro restitutione suæ dotis habet iura anteriora à die obitus fideicommittentis, dec.243.n.2.Marth.
Mulier alienato sibi fundo dotali, agit contra virum, vel hæreditatem illius pro consecutione pretii, dec.192.n.5. Emer.
Mulier si vendit insimul cum viro, & cedit iura sua emptori, ad solam illius cautelam in tercen:se dicitur, ne super bonis emptis ab ea molestari posset,dec.352.n.4.Alberg.
Mulier vendens simul cum viro, seque obligans, vti principalis, principaliter, & insolidum, dicitur intercedere, & fideiubere pro eodem viro, dec.352.n.5. Alberg.
Mulier licet respectu viri, cum quo se obligat, sit fideiussor, respectu creditoris est correa debendi, nulla habita ratione ad cuius commodũ tendat contractus, d.352.n.6.Alberg.
Mulier binuba, & Vidua æqualiter comprehenduntur à statuto generaliter loquente, dec.5.n.2.Calat.
Mulier secundo nubens censetur renupta cũ eadẽ dote primo viro tradita,d.5.n.12.Calat.
Mulier secundo nubens dicitur sibi constituisse eandem dotem,quam tradidit primo,dec. 184.n.15.Emer.
Mulier licet censeatur renupta cum eadem dote tradita primo viro, si tamen illam secundo viro non cessit, sibi remanet actio recuperandi eã cũ fructibus,d.74.n.10.Calat.
Mulier transiens ad secunda vota non amittit ius percipiendi fructus, quos in sua viduitate recipiebat, dec.5.n.7.Calat.
Amplia, quia nec etiam perdit priuilegia dotalia, ibidem,
Mulieris declaratio facta in testamento, se esse debitricem alicuius occasione census, sine solẽnitatibus non sustinetur,d.362.n.11.Alb.
Mulieris obligatio facta pro viro nomine proprio, & insolidum, non reducitur ad simplicem consensum, & remissionem hypothecæ, sed veram obligationem importat, dec.239.n.1.& 2.Rond.
Mulieris obligatio pro viro quando sine spe relevationis facta dicatur, vel subsineatur, dec.65.n.11.& seqq. Alberg.
Mulieris staturam excedit altitudo palmorum octo, dec.272.n.12.Emer.
Mulieris vel minoris contractus quatenus sint nulli ipsis volentibus,dec.70.n.3. Rond.
Mulieris vel minoris contractus cæteras solemnitates non requirit, si Princeps supremus illos cum solo iudicis decreto fieri mandauit, dec.239.n.4. Rond.
Mulieri non retardatur immissio ad fundum dotalem prætextu retentionis bonorum viri, quæ non sit omnino liquida dec. 80. n.3. sed vid.nu.anteced.& seqq.Taia.
Mulieri non habenti aliunde alimenta, debentur fructus dotales ex bonis mariti prædefuncti, dec.303.n.7.Alberg.
Mulieri si permitteretur iura sua dotalia, semel cessa, alteri personę cedere, dos dupliciter solueretur, dec.352.n.9. Alberg.
Mulierem castam, & pudicam, ac honestam matronam habuisse sermones impudicos cum alia muliere præsumendum non est, maximè si ipsa vix excessisset infantiam,dec. 100.n.9.Alberg.
penes Mulierem non dicuntur remansisse bona hæreditaria viri, si in eadem domo inhabitabant etiam filii, dec.86.n.1.Taia.
Muliere vendente insimul cum viro, seque principaliter obligante,non attenditur quis illorum receperit pretium,d.352. nu.7.Alb.
in Muliere nobili, retenta pro concubina,non requiritur probatio custodiæ pro concludenda filiatione, quia non præsumitur suspicio aliorum accessus, dec.44.n.1.Taia.
Mulieres plerumque fingere, & simulare consueuere, dec.390.n.12.Taia.
Mulieres, & minores eadem facilitate, qua inducuntur ad contrahendum, ea etiam ratione reducuntur ad confitendum, dec.346. n.12.Alberg.
Mulieribus ingenuis, & illustribus obseruatio castitatis præcipuum debitum est, dec. 377. n.15.Rond.
MVLTIPLICITAS, & pluralitas actuum veritatem inducit, dec.354.n.38.Calat.
MVLTIPLICVM, *Vid. in vers.* Damnum, Hæres, interesse, Inuestimentum, Onus.

MVRVS.

Vid. etiam in vers. Ædificium,Caminus, Fabrica, Trabes.
Murus si est suppositus tecto, & intra stillicidia domus, dicitur esse Domini eiusdem domus, dec.50.n.10.Emer.
Murus ex quibus dicatur non simpliciter diuisorius, sed destinatus ad fabricandum, dec. 50.n.14.Emer.
Murus simpliciter diuisorius non habet fundamenta profunda,& magnam altitudinem, dec.50.n.15. Emerix.
Murus si est destinatus ad fabricandum, vicinus non potest redarguere vicinum, quod ex illius ædificio damnum sentiat, dec. 113. n.10.Emer.
Murus ex quibus appareat destinatus ad fabricandum, dec.113.n.5.Emer.
Murus quamuis fabricatus ex fabie, & luto, vel

vel alia materia fragili, non ob id est incapax elevationis, dec.50.num.17. Emer.
Murus si est destinatus ad fabricandum quis proiiberi non potest ædificare in eo, dec.50. num.6.& 16. Emer.
Murus ex quibus dicatur esse proprius, non autem communis, dec.50.num.7. Emer.
Murus luteus quatenus dicatur sufficiens, & destinatus ad fabricandũ,d.113.n.11. Emer.
Murum proprium, vnusquisque ad sui libitum ædificare, illumque altius extollere potest, dec.113.n.4.Emer.
Murus destinatus ad fabricandum, si timetur insufficiens ad supportandum elevationem, debet ab illa parte, quæ timet periculum, refici, & roborari, dec.113.n.12.Emer.
Muri dominium, seu potius communio ex maioribus, & fortioribus argumentis resultat, quæ in concursu prævalent minoribus dec.50 n.12.Emer.
MVTATIO possessionis ex causa superuenientis noui tituli, eo magis fieri potest, stante declaratione sequuta per decretum iudicis,dec.296.n.5.Paul.

MVTATVM.

MVTATO facto, ius quoque variare necesse est, dec.91.n.1.Alberg.
Mutatio personæ non diuersificat ius si durat essentia,& substantia negotij,d.15.n.11. Alb.
MVTVVM neque expressum neque tacitum dici potest quidquid ratione transactionis datur, dec.260.n.6.Paul.

N

NARRATIVA.

NArratiua referens se ad aliud, sine relato nihil probat, dec.333.num.1. Rond.
Narratiua facta Papæ non potest redargui de inæqualitate, vel læsione transactionis, vel laudi, dec.53.num.14. Alberg.
Narratiuam solum, & enunciationem importat relatio ad instrumentum, & Notarium facta in contracto nouato, dec.85. n.19. Alb.
NARRATORVM veritas verificari debet ex actis, & quando, decis.143. num.11. & num anteced. Alberg.

NATVS.

Nati per conditionem fideicommissi non habentur in consideratione, nec auocant bona a præcedenter admissis, d. 232. n.32.Matth.
Natus qui non erat de tempore delatæ successionis, quamuis proximior, non auocat bona a remotiore præcedenter nato, & iam admisso, dec.232.num.36. Matth.
NATVRALIS dicitur filius natus ex soluto, & soluta, dec 377.num.26. Rond.
NATVRA contractus li aliquis excluſus non est potest tamen esse excluſus ex pacto, decis.66.num.1.Rond.
NATVRALIA contractus dicuntur ea, quæ insunt contractui, & tacitè veniunt in eo, nisi per pactum à contrahentibus expressè remoueantur, dec.34. num.6. Alberg.

NATVRALITAS.

Naturalitatis qualitas probatur ex legitimatione, & etiam ex tractatibus, d.83. n.3. Emer
Naturalitatis qualitas in antiquis, & in iudicio immissionis stantibus coniecturis, & approbationibus successorum nocet etiam alijs, decis.88,num.12. Emer.

NAVIS.

Nauis deprædatione, vel naufragio sequutis comparere debet nauta coram iudice loci naufragij, vel alterius loci, propinquioris, vt ibi naufragium probet, decis. 369. num. 17. Matthæio.
Nauis deprædata, vel naufragata, testiũ oculis, si fieri potest, subijci debet,d.369.n.19.Matth.
Nauis deprædario, vel naufragium probatur ex testimoniali facto à testibus, de eo deponentibus, dec.369.num.6.Matth.
Nauis sine suis instrumentis, quæ sunt funes, Antennæ, Ancora, & huiusmodi iter agere non potest, dec.369.num.1. Matth.
Nauis in interitu plerumque agitur de toto asse persoux assecurate, quæ aliud in ea impendere solet, dec.373.num.10. Matth.
Naui deprædata datur facultas militibus in suos vius conuertendi partem rerum commestibiliũ in ea existentium,d.58.n.12.Paul.
Nauem non fuisse defensam eo modo quo debuit, qualiter ex testibus de hoc deponentibus non probetur, dec. 369. n. 62.Matth.
Nauem idem esse, ac Pincum, & vtrumque conuenire in essentia ad probandum, remissoria conceditur, dec.376.num.2. Matth.
Naues deprædatæ, vel naufragatæ plerumque reducuntur ad Portum, ad quem Nautæ numquam dirigere voluerunt, decis. 369. num.16. Matth.

NAVFRAGIVM.

Vide etiam in verf. Assecuratio, Assecuratus.
Naufragium, vel deprædatio nauis assecurata qualiter probari debeant, decis. 369. num.9. & seqq.Matth
Naufragium, vel deprædationem ad probandum admittitur coniecturæ,literæ testimoniales, & similia, dec. 369. n. 25.Matth.
Naufragium, vel depredatio præscribuntur spatio vnius anni à die sequuti naufragij, decis.369.num.14. Matth.
Naufragium, vel deprædatio sequuta in longinquis Regionibus probari possunt quocumque loco, & coram quocumque iudice, etiam incompetenti, d.369. n.15.Matth.
Naufragium probatum primo loco coram iudice incompetenti, probari debet postea infra biennium coram iudice ordinario, & citata parte, dec.369.num.20. Matt.
Naufragium, vel deprædatio nauis non probatur ex sola attestatione magistri nauis, decis.369.num.24. Matth.
Naufragium, vel deprædatio nauis plerumque in longinquis partibus succedere solent, dec.369.num.11.Matth.
Naufragij iudicium est summarium, dec. 369. num.22. Matth.
NAVTA si post passum naufragium, vel deprædationem nauis, in loco viciniori non potuit habere cõmerciũ,d.369.n.28. Matth.
Examinare debet testes super naufragio, & deprædatione prædictis in eo loco, ad quem pri-

primum accedere potuit, ibidem.

NAVTICVM FOENVS.

Vide etiam Cambium maritimum.

Nauticum fœnus apud omnes Nationes erat olim de iure ciuili permissum, hodie autem ex omni iure prohibitum, dec.369 num.73. & seqq. Matth.

Nauticum fœnus ideo à iure prohibitum, quia solam pecuniam iacientem commercabat, dec.369.num.73. & 81.Matth.

NECESSARIVM.

Vide etiam in verf. Necessitas.

Necessariæ præsentationes de Sacerdote, non autem simpliciter facultatiuæ, ex quibus deducantur, & dilinguantur, d.114.n.16.Calat.

Necessariè quod infertur venit in derogatione etiam si extentio fieri non posset, dec.18. num.14. Alberg.

Necessarium fieri non potest quod à principio erat merè voluntarium, d. 44.n.8.Calat.

NECESSITAS.

Vide etiam in verf. Facultas, Voluntarium.

Necessitas ex suppositione resultans, dicitur necessitas consequens, quæ libertatem nedũ tollit, sed nec diminuit, d.211.n.18.Paul.

ad Necessitatem recuci non debet, quod gratis, & voluntariè factum est, d.19.n.13. Alb.

NEGATIVA.

Vide etiam in verf. Affirmatiua.

Negatiua non existentiæ aliorum actorum probatur ex fide Notarii, d.388. n.5.Rond.

Negatiua non existentiæ aliorum bonorum sine inuentario nõ probatur, dec.23.n.6.Rõd.

Negatiua excluditur ex solà possibilitate in contrarium, dec.23.num.7. Rond.

Negatiuæ duæ important affirmatiuam, decis.189.num.15. Rond.

NEGATVM dicitur conditionaliter concessũ, quoties condtio resilit, d. 201. n4. Rond.

NEGLIGENTIA.

Negligentia, & incuria Parochi aliis præiudicare non valet, decis. 44. num. 22. Tais.

Negligentia Capitanei nauis in non defendendo illam ab hostibus, & inimicis, potius simplici culpæ, quam Barattariæ adscribenda est, dec,369.num.66. Matth.

Negligentia Notarij in non asseruando scripturam non præiudicat partibus, decis.202. num.4. Alberg.

NEGOTIVM.

Vide etiam in verf. Apotheca, Merces, Societas.

Negotium vtile omnium creditorum actum dicitur ab eo qui ad rei conseruationem intendit, dec.15.num.3. Alberg.

Negotium dicitur continuatum, non finitum per solam mutationem ministri, quamuis correspondentibus scripturis, ne aut quo ministro amplius fidē præstarent, d.91.n.1.Calat.

Negotium nouum ex quibus constitutum dicatur, non autem antiquum continuatum, dec.91. num.19. Alberg

Negotium nouum vt constitutum dicatur, per assumptionem nouorum sociorum, non est necessarium, quod dd. socij nominentur, decis.91.num.17. Alberg.

Negotium nouum non repugnat exerceri in eadem taberna, & sub antiquo signo, decis 9. num.18. Alberg.

Negotium semper remanet idem, quamuis in eo noui socij fuerint assumpti, d.15.n.9. Alb.

Negotium quatenus etiam per assumptionem noui socii fuerit mutatum, non ideo extinguitur hypotheca super illo contracta, decis.15.num.10. Alberg.

Negotium semel creditori obligatum per assumptionem noui socij, transit in illum cum onere suo, dec.15.num.6. Alberg.

Negotium nouum, nouaque societas si fuerit cum alio contracta, & antiquus fundus auctus, an hoc mediante creditoribus primi negocij præiudicetur, vel non, decis.175.num.7. Alberg.

Negotium ab altero suo nomine gestum, in reuisione computorum illi bonificatum sit, semper censeatur approbatũ, d.114.n.8.Tais

Negotium præsumitur gestum nomine proprio, & ad sui commodum, non autem ad commodum, & in exonerationem debiti alterius, dec.413.num 1. Alberg.

NEPOS.

Vide etiam in verf. Filius, Neptis, Patruus, Pronepos.

Nepos dicitur præteritus, si defuncto patre, vel matre, auus de eo nullam mentionem fecerit in testamento, dec. 326. n. 2.Rond.

Nepos ex filia aliquando continetur sub nomine descendentium, & liberorum masculorum. dec.220. num.6. Tais.

Nepos, & hæres præsumuntur habere notam manum suorum auctorum, & possunt ad illam recognoscendam compelli, dec. 185. num. 21. Alberg.

Nepos æquale ius dicitur habere cum patruo ad effectum consequendi alimenta ex hæreditate aui, dec.130.num.4. Rond.

Nepos remotior, & veluti à radice infecta proueniens, censetur excluſus, si pater, vel mater proximiores sint excluſi, decis. 326. num.12. Rond.

Nepos ex Statuto Vrbis censetur excluſus ab hæreditate aui, si eius mater ab eodem Statuto sit excluſa, dec. 326. n. 13.Rond.

NEPTIS.

Vide etiam in verf. Nepos, Patruus.

Neptes, & proneptes non veniunt appellatione filiorum, si sub nomine liberorum à testatore collocatæ sint, dec. 304. n. 7. Rond.

Neptes, & proneptes non veniunt appellatione filiarum, si testator illas expressit sub nomine patris, & vlterius personalissimas dictiones adiecit, dec.304. num.8. Rond.

D. NICOLAVS SEVEROLVS præcellens Aduocatus Sacri Consistorij nuncupatur, dec.278.num.1. Emer.

NOBILIS.

Vide etiam in verf. Diuitiæ, Nobilitas, Matrona, Mulier.

Nobilis mulier se vni commiscens non præsumitur se immiscuisse alijs, dec.44.num.1. Tais.

Nobilis ex quibus aliquis dici possit, & esse reputetur, dec.160.num.10. Tais.

Nobi-

Nobilis non dicitur ille, cui nobilitas sola est atque vnica virtus, decis. 160. numer. 19. Taia.

NOBILITAS.

Vide etiam in vers. Diuitiæ.

Nobilitas antiqua à persona postea vili, & mechanica dicitur amissa, cum de facili amittatur, & deseratur, decis. 160. numer. 15. Taia.

Nobilitas in paupertate est contemptui, ac ludibrio, dec. 160. num. 21. Taia.

Nobilitas per artes, & sordes amittitur, decis. 160. num. 21. & 22. Taia.

Nobilitas quatenus ex diuitijs sine virtutibus acquiratur, dec. 160. num. 18. Taia.

Nobilitati, non detrahit dictum personæ vilis, & mechanicæ, appellantis se fratrem, vel sororem alicuius personæ nobilis, dec. 160. num. 14. Taia.

NOMEN.

Vide etiam in vers. Nominatio, Nominatus.

Nomen patris quatenus operetur sub vocatione filiarum non venire neptes, & proneptes, dec. 104. num. 9. & seqq. Rond.

Nomen debitoris cessum si sit distractum, quid præstare teneatur cedens, dec. 263. n. 9. Paulucc.

Nomen fœminarum dicitur nomen collectivum, dec. 24. num. 4. Paul.

Nomen personæ assecuratæ in albo relictum in apocha assecurationis quatenus potius vnam, vel alteram comprehendat, vel excludat, dec. 369. num. 45. *Matth.*

Nomen *fratelli* vulgariter expressum, in suo proprio sensu, non est actum comprehendere sorores, dec. 359. num. 10. Emer.

Nominis errorem quandoque Rota non attendit, dec. 48. num. 9. Rond.

Nominis sui in honorem instituitur hæres ille, qui testatoris nomen habet, dec. 233. n. 9. Taia.

Nominis error non vitiat si concurrunt aliæ demonstrationes conuenientes personæ, decis. 73. num. 12. Calat.

Nomine alterius non potest iurari sine speciali mandato, dec. 21. num. 23. Alberg.

Nomina eligentium si in electione non sunt descripta, non potest fieri collatio numeti ad numerum, decis. 388. nnmer. 7. Rond.

NOMINANS de consensu nominati etiam circa alterationem naturæ contractus, potest noua adiicere pacta, dec. 163. nu. 22. & seqq. Alberg.

NOMINATIO.

Vide etiam in vers. Nomen, Nominatus.

Nominatio facta de collegio vbi duo sunt Collegia de quo magis intelligatur, decis. 452. num. 3. & per totam Taia.

Nominatio Capellani, seu Beneficiati à testatore facta habet vim expressæ præsentationis, & electionis, dec. 335. num. 1. Carpin.

Nominatio vti de filio, eo præsente facta plenè probat, dec. 383. num. 2. Rond.

Nominatio de se facta in instrumento publico, præsumitur dispositiuè, & serio facta, non autem perfunctoriè, & ideo impugnari non potest, dec. 100. num. 38. Alberg.

Nominatio personæ, pro qua fuit celebratus contractus, fieri debet infra annum, dec. 163. num. 7. Alberg.

NOMINATVS.

Vide etiam in vers. Nomen, Nominatio.

Nominatus, vt ex nominatione dicatur approbatus, & agnitus in filium, requiritur quod agatur de actu proportionato, & quasi debito ipsi filio, dec. 100. n. 23. Alberg.

Nominatus in statuto ab eo non dicitur inclusus, dec. 68. num. 1. Calat.

NOTARIVS.

Vid. etiam in vers Cancellarius, Folia alba, Instrumentum.

Notarium non potest stipulare instrumentum contra formam ordinis sibi demandati, & aliter instrumentum stipulatum non attenditur, dec. 408. num. 1. Alberg.

Notarius, & testes practici, ac etiam integræ fidei non præsumuntur apertam falsitatem commisisse, dec. 411. num. 13. Florex.

Notarius si rogans de instrumento contra formam Statuti, vel legis, afficitur pœnis ab eodem Statuto, vel lege comminatis, dec. 95. num. 11. Rond.

Notarius si in accessu, & examine testium aliquid proprio marte composuit, ita in alijs fecisse præsumendum est, dec. 333. num. 11. Rond.

Notarius, & actuarius conseruare debet acta, eaque tradere partibus transportanda tenetur, dec. 271. num. 6. Emer.

Notarii extensio facta de ijs, quę in instrumento non adsunt non attenditur, dec. 21. nu. 2. Alberg.

Notarii assertio quatenus probet amissionem scripturæ, dec. 69. num. 7. Paulucc.

Notarij negligentia in non conficiendis protocollis, illaque seruandi, non admit fidem instrumentis, neque præiudicat partibus, dec. 202. num. 4. Alberg.

Notarij culpa adscribitur omissio diei anni, & alterius Notarij rogati, qui eam distulit in aliud tempus describere, decis. 65. nu. 1. Alberg.

Notarijs ex Constit. Pauli V. reformatoriæ Tribunalium Vrbis præfigitur tempus triũ mensium, ac etiam datur modus extendendi instrumenta, decis. 411. numer. 9. Florex.

Notarij prohibitio vel præceptum factum à lege, non inducit nullitatem actus in præiudicium tertij, decis. 411. numer. 10. Florex.

Notarii cauti vbi iura, & actiones exprimunt, vt congruam relationem faciant illam, exprimunt per dictiones, quæ, vel quas, decis. 366. num. 18. Taia.

Notarij negligentia, vel error non alligando instrumentum in protocollo, vel illud non apponendo in Archiuio partibus non præiudicat, dec. 16. nu. 4. Alberg.

Notario non creditur, si illius actis contradicant index, & Testes, dec. 333. n. 10. Rond.

Notario Rotali etiam creditur super stylo Datariæ ex ipsius actis probato, dec. 21. nu. 13. Taia.
Notario actuario, tanquam officiali attestanti de re ad eius officium spectante, plenè creditur, dec. 316. num. 7. & 8. Vicecom.
Notario Sacra Rota valdè deferre solet circa integritatem, vel non integritatem actorū transportatorum, decis. 127. n. 3. Alberg.
NOTITIA, *vid. in verf.* Scientia.
NOTVLA.
Vide etiam in verf. Scriptura.
Notula iurata à creditore tradita super fructibus, vel bonis ab ipso à suo debitore receptis sustragatur quidem ad effectum excipiēdi, & retinendi, non autem ad effectum agendi, dec. 392. nu. 9. Emer.
Notula priuata ab aliquo conscripta, non probat, nec pro, nec contra, dec. 318. num. 11 Rond.
in NOVANTE contractu non censentur repetitæ conditiones, & pacta ex conuentione partium in contractu nouato appositæ, d. 85 num. 18. Alberg.
NOVANS, *Vide etiam in verf.* Nouatio.
NOVATIO.
Vide etiam in verf. Contractus, Nouante.
Nouatio, siuè tacitè, siuè expressè intercedat, semper præcedentes conuentiones tollit, & extinguit, dec. 213. nu. 3. Alberg.
Nouatio non inducitur, si nulla de ea mentio facta sit, aut aliud fuerit adiectum verbum, quod nouandi voluntatem omninò concludat, dec. 213. nu. 8. Alberg.
Nouatio fideicommissi ex translatione, eiusque intellectu resultans non retardat obligationem cameralem, decis. 218. num. 26. Rond.
Nouatio fit quando traditur, vel promittitur res diuersa, dec. 85. nu. 1. Alberg.
Nouatio, quæ prætenditur inducta, quatenus per subsequutam tacitumitatem, & obseruantiam dicatur comprobata, decis. 213. num. 35. Alberg.
Nouatio contractus nō inducitur, si loco pretij dati sunt effectus, decis. 213. n. 28. Alb.
Nouatio, siue expressa, siue tacita præcedentes conuentiones extinguit, & tollit, d. 65. nu. 1, Albergato.
Nouatio inducitur per dationem insolutum, dec. 85. num. 2. Alberg.
Nouatione inducta respectu modi soluendi nō ideò dicitur nouata substantia contractus, dec. 213. nu. 25. Alberg.
NOVITER, quæ facta sunt in executionem, seù approbationem rei antiquæ, iuxtà illā, & non aliter intelliguntur, d. 191. n. 3. Calat.
NOVITIVS.
Vid. in verf. Professio.
Nouitius, si anno Nouitiatus durante, longo tempore permitteretur extra Religionem extare, illius asperitates non posset cognoscere, dec. 361. num. 9. Emer.
Nouitius, anno Nouitiatus durante, experiri debet asperitates Religionis, & cum illis suas vires meuri, dec. 361. numer. 7. Emer.
Nouitius per paucos dies, absque interruptione nouitiatus non prohibetur egredi Monasterium ad sanandam tuam infirmitatem, dec. 361. num. 5. Emer.
NOVITIATVS nō interrūpitur, si Nouitius à Religione egreditur ad tempus de licentia superiorum ad suam infirmitatem curandam, dec. 361. n. 3. Emer.
de NOVO si quid fieri prohibetur, non comprehendit quod fit in augumentum antiqui, dec. 272. n. 16. Emer.
NVLLITAS.
Vid. etiā in verf. Iniustitia, Publicatio, Validitas
Nullitas exclusiua iuris agentis quatenus à tertio non possit opponi, dec. 185. nu. 32. Alberg.
Nullitas contractus mulieris ab ea tantum potest adduci, nec potest à tertio allegari, dec. 187. n. 7. Rond.
Nullitas examinis resultat si de aliquo examinato nulla mentio facta sit, dec. 247. nu. 10. Taia.
Nullitas additionis hæreditatis non potest allegari, nisi à solo minore, dec. 16. num. 21. Alberg.
Nullitas sententiæ resultat, si acta primæ instantiæ transportata non sint, dec. 271. n. 1. Emer.
Nullitas, & iniustitia notoria excluditur ex fundamentis in decisione deductis dec. 277. n. 11. Alberg.
Nullitas, quæ apparet ex iisdem actis non vulnerat viam executiuam, dec. 61. n. 18. Rond.
Nullitas ipso iure, & irrefragabilis dicitur si in statuto, vel lege adsint verba *nullius sint roboris, vel momenti*, dec. 350. n. 9. Alberg.
Nullitas, & iniustitia notoria probari debent ex iisdem actis, dec. 277. n. 9. Alberg.
Nullitas census prouenientis ex non numeratione pecuniæ procedit vsque, & ab initio creationis illius, dec. 117. n. 4. Oraloz.
Nullitas consequenter dicitur iniustitia notoria, dec. 298. n. 3. Taia.
Nullitas electionis peritorum examinari non eget, quoties illorum relatio de erroneitate conuincitur, dec. 247. nu. 4. Paul.
Nullitas, quæ est iuridica, non potest dici, quod sit allegari prohibita, dec. 342. nu. 6. Beuil.
Nullitas contractus minoris, vel mulieris allegari non potest post lapsum quatriennij concessi ad petendam restitutioem in integrum, dec. 214. nu. 12. Taia.
Nullitatis cuiuscumque renunciatio comprehendit etiam illam, quæ prouenit ex mala expressione valoris, decis. 342. nu. 8. Beuil.
Nullitatis actio per spatium triginta annorum præscribitur, dec. 327. nu. 13. Rond.
Nullitatem quam ignorabat Papam sanare noluisse præsumitur, dec. 83. nu. 25. Alberg.
Nullitatem si iudex declarare debet, quia decipi potest, tres sententiæ conformes requiruntur, quæ verè rem iudicatam irretractabilem constituant, dec. 350. nu. 7. Alberg.

Nullitas, & defectus excludantur ab obtentu omnia subsequuta super validitate actus, dec. 118. num. 15. Alberg.

Nullitates non attendantur, nisi sint de tribus substantialibus, decis. 277. numer. 28. Rond.

Nullitates, etiam quæ non sunt de tribus, considerantur tamen ad excludendum executionem decreti, vel mandati, dec. 137. n. 29. Paul.

NVLLITER existere, ac penitus non existere potest sum. dec. 340. num. 11. Alberg.

Nulliter, *Vide etiam in verf.* Nullum.

NVLLIVS. *Vid. in verf.* Diœcesis.

Nullius Diœcesis verbum supponit iurisdictionem Episcopalem, seu quasi, & territorium separatum, & distinctum, decis. 69. nu. 16. Paul.

Nullius Diœcesis titulus pugnat cum iurisdictione Episcopo, vel Archiepiscopo competente, dec. 69. nu. 12. Paul.

NVLLVM. *Vid. Etiam in verf.* Nolliter, Validum.

Nullum aliud est, aliud verò instrum, quia vtroque casu diuersimode iudicari debet, dec. 54. nu. 21. Alberg.

Nullum quod est, nullum operatur effectum, cum non entis nulla sint qualitates, vel partes, dec. 313. nu. 17. Paul.

Nullum dicitur examen si factum est non citato legitimo contradictore, dec. 258. nu. 8. Paul.

Nullum ius tribuit voluntaria participatio, vel communicatio, dec. 234. nu. 20. Paul.

Nulla est transactio facta sub conditione beneplaciti, eo non sequuto, d. 234. n. 17. Paul.

Nulla remanent facta contra præceptum Testatoris, vel patris, decis. 296. nu. 7. Paul.

Nulla est transactio facta contra dispositionē testamenti, dec. 249. nu. 5. Tais.

NVMERVS singularis non comprehendit pluralem, dec. 252. nu. 10. Tais.

NVMERATIO pecuniæ ad censu requiritur pro forma, ad excludendas fraudes non solum actu intercurrentes, sed etiam possibiles, dec. 137. nu. 9. Otalor.

NVNCIANS, NVNCIATIO. *Vid. Etiam in verf.* Opus.

Nuncians nouum opus antiquitus succurrebant sola cautione de demoliendo in casum succumbentiæ, decis. 50. numer. 5. Emer.

Nunciatio noui operis quoties est dubia, semper intrat prouida dispositio *l. vnica C. de noui operis nunciat.* dec. 50. num. 18. Emer.

Nunciationi noui operis occurritur mediante licentia fabricandi, cum cautione de demoliendo, quoties probationes sunt ambiguæ, dec. 111. num. 5. Emer.

NVNTIVS APOSTOLICVS ex causa Reipublicæ, & ex facto Principis dicitur abesse, & per consequens impeditus, decis. 131. nu. 2. Rond.

Nuntius Apostolicus *videtur in verf.* Legatus.

NVPTIARVM priuilegio Ecclesiastici gaudent *Pars XIX. Recent.*

pit à prima media nocte temporis veritij, & terminat in alia media nocte vltimi diei assignati, dec. 98. nu. 6. Alberg.

NVPTIÆ, *vid. Etiam in verf.* Matrimonium.

NVPTIALIA, *Vid. Etiam in verf.* Iocalia.

O

OBEDIENTIA.

Vid. etiam in verf. Abbas, Obedire, Parere.

Obedientia, & reuerentia æquè præstari debet à Canonicis, & Beneficiatis vni eidemque Abbati in Ecclesia tantummodo existenti, dec. 103. nu. 13. Calat.

Obedientia etiam precisa, & coactiua debetur vnico Prælato, cui soli à Pontifice commissa est administratio Ecclesiæ, decis. 101. num. 14. & 17. Calat.

Obedientia realis dicitur vera solutio, verbalis verò exhibitio, se esse solutioni promptum, dec. 137. num. 2. Rond.

Obedientia potius, quam bonum ius Episcopi denotat prohibitio ab eo facta Ecclesiæ Cathedrali super primæua pulsatione campanæ, dec. 196. n. 31. Alberg.

Obedientia, & paritio resultat si quis exhibuit se promptum, & paratum parere mandatis Rotalibus, dec. 107. num. 6. Emer.

Obedientia alteri præsertim illius superioritatem demonstrat, dec. 56. nu. 33. Alberg.

Obedientia, & reuerentia ratione dignitatis, & administrationis debetur cuicumque Prælato, & capiti Ecclesiastico, dec. 232. num. 2. Tais.

OBEDIRE, OBEDIENS.

Vide etiam in verf. Obedientia.

Obedire non recusat, qui se exhibet promptum obseruare concordiam, dec. 167. nu. 10. Paul.

Obedire debentes mandatis Rotalibus, vel realem obedientiam, aut saltem verbalem præstare tenentur, decis. 137. n. 2. & 7. Rondinino.

Obedientes benignè recipi, confortari, & in bono proposito confoueri debent, dec. 232. nu. 12. Tais.

OBIECTIVA materia non reputatur, quæ principaliter, vel secundario continet ius articulantis, dec. 22. numer. 7. Calat.

OBITVS beneficiati in possessione, probatur ex narratiua partis, venientis ex eadem causa, dec. 195. nu. 3. Tais.

Obitus, *vid. etiam in verf.* Mors.

Oblatio, *Vide etiam in verf.* Decima, Incensa, Primitiæ.

OBLIGANS, OBLIGARE.

Vide etiam in verf. Obligatio.

Obligans se ad aliquod debitum occasione rei, quam possidet, ea obiata, non amplius tenetur, decis. 41. nu. 2. Calat.

Obligare nemo potest, nisi suam portionem, non autem portionem alterius, decis. 153. numer. 4. Alberg.

OBLIGATIO.

Vide etiam in verf. Assignatio, Cognitio, Obligans

gatio cameralis. Obligatus, Promissio, Pactum, Stipulatio, Transactio, Via executiua.
Obligatio conditionalis habetur pro non facta, conditione non adimpleta, decis. 366. nu. 24. Tria
Obligatio naturalis inter patrem, & filium subsistit, decis. 105. n. 6. Paul.
Obligatio ad damna, & interesse soli m intrat quando quis aliquod faciendum promisit, quod postea non adimpleuit, decis. 153. n. 19. Calat.
Obligatio non retrotrahitur, in præiudicium alterius, decis. 300. nu. 7. Alberg.
Obligatio non dicitur excessiua capitulorum, si vltra illa aliquid etiam contineat, quoties in eis adsit clausula *conforme al solito*, dec. 295. sub nu. 8. & 9. Alberg.
Obligatio mulieris remanet valida, si in ea interuenit decretum Iudicis à Serenis. Duce Sabaudiæ specialiter delegato, decis. 187. num. 4. Rond.
Obligatio patris restituendi alimenta filiis in Seminario educati, quatenus ille nolit fieri Sacerdos.
Purificata remanet, eo renuente gradum Sacerdotalem suscipere, decis. 295. n. 5. Alb.
Obligatio facta *conforme al solito* non dicitur vltronea, vel erronea, si non contineat plus, quam solitum, & consuetum importet, dec. 295. nu. 6. Alberg.
Obligatio de restituendo prioribus, & potioribus facit pecunias semper extare, decis. 27. nu. 8. Calat.
Obligatio à muliere contracta pro extinguendis debitis, quatenus sustineatur si in instrumento non fuerit notatus dies, annus, & Notarius rogatus, decis. 65. num. 5. Alberg.
Obligatio non remittitur ab obseruantia contraria, nisi lapsum sit tempus ad legitimam præscriptionem sufficiens, d. 213. n. 20. Alber.
Obligatio facta intuitu renunciationis durat quousque renunciatio sustinetur, & suum habet effectum, dec. 90. nu. 19. Paul.
Obligatio, & promissio facta in concordia, quæ nulla declarata est ipsa etiam corruit, & euanescit. decis. 248. num. 10. Paul.
Obligatio est mater actionis, sed respicit futura. decis. 83. num. 2. Alberg.
Obligatio noua per legem, aut Constitutionem inducenda, non comprehendit obligationem iam factam, dec. 408. numer. 13. Alberg.
Obligatio facta pro seruitio Reipublicæ, vel ratione officii an subiaceat solennitatibus, dec. 3. numer. 10. & seqq. Alberg.
Obligatio præstandi fructus pro tempore dilatæ solutionis dotis, illius augmenti, & legati sustinetur, & valida reputatur, d. 260. nu. 22. Paul.
Obligatio contracta pro emenda domo dicitur merè voluntaria, & non obligat successores, dec. 84. num. 1. cum seqq. Calat.
Obligatio depositarii licet non appareat, non inde sequitur depositum vero, & realiter non fuisse factum, decis. 186. nu. 16. Alb.
Obligatio ampliari non debet, sed tanquam stricti iuris, ipsa etiam strictissimè interpretari debet, decis. 408. n. 3. Alberg.
Obligatio de vno ad alium extendi non debet, decis. 73. obligat. Matth.
Obligatio liberationis à molestiis generaliter facta, intelligitur, tam respectu creditorum, qui erant incogniti, quam de iis de quibus habebatur notitia, d. 229. n. Calat.
Obligatio facta, vel facienda iuxta solitum, & illud variatum sit, quomodo intelligatur, dec. 295. num. 9. Alberg.
Obligatio facta absente parte, reducitur ad meram confessionem extrajudicialem, quæ ideò non obligat, dec. 50. nu. 7. Alberg.
Obligatio generalis omnium bonorum continet hypothecam, dec. 348. numer. 41. Alb.
Obligationem ad excludendam omnis interpretatio sumenda est, decis. 19. numer. 11. Alberg.
Obligationem ad inducendam, certa, & explicita promissio esse debet, decis. 19. nu. 10. Alberg.
Obligationem habens dicitur, quando per subsequutam solutionem vnam solum, non autem alteram simul extinxisse dicatur, dec. 213. nu. 38. Alberg.
Obligationem in futurum quatenus importet solutio, & præstatio facta per aliquod tempus, decis. 19. nu. 14. Alberg.
Obligationem suam quilibet implere tenetur, & ad eam adimplendam à iudice condemnatur, dec. 180. numer. 2. Alberg.
in Obligatione naturali nulla attenditur fictio, dec. 105. n. 7. Paul.
Obligationes, & alia huiusmodi dicuntur principaliter inhærere personis, non autem bonis, decis. 96. num. 6. Alb.

OBLIGATIO CAMERALIS.

Vide etiam in verf. Executio, Obligatio, Obligatus, Processus, Via executiua.
Obligatio cameralis comprehendit iura, quæ debitori competunt, decis. 179. n. 1. Alb.
Obligatio cameralis omnes reiicit exceptiones quæ requirunt altiorem indaginem, d. 132. num. 2. Emer.
Obligatio Cameralis refertur ad omnia, & singula in instrumento contenta, etiam ad enunciata, dec. 367. num. 50. Matth.
Obligatio Cameralis, illiusque executio non retardatur per exceptionem transactionis, illiusque intellectum, dec. 213. numer. 26. Rond.
Oligatio Cameralis comprehendit etiam bona hæreditaria, dec. 118. n. 6. Alberg.
Obligatio Cameralis reiicit omnes exceptiones requirentes altiorem indaginem, d. 10. numer. 8. Alberg.
Obligatio Cameralis paratam habet executionem, dec. 213. num. 19. Alberg.
Obligatio Cameralis, & intentio actoris clara non admittit exceptiones requirentes altiorem indaginem, decis. 413. nu. 15. Alberg.
Obligatio Cameralis retardatur etiam per exceptiones illiquidas progenientes ab eodem instrumento, decis. 240. num. 12. Paul.
Obligatio Cameralis habet executionem par-

decim. decis. 340. num. 1. Flores.
Obligatio Cameralis habet paratam executionem, decis. 353. num. 1. Calat.
Obligatione Camerali, & in iudicio agita coram A. C. non requiritur citatio personalis, sed dom. facta suffragatis, dec. 320. num. 7. Calat.
OBLIGATVS in forma Camere iuste à Iudice condemnatur pręuia relaxatione mandati, dec. 405. num. 2. Alberg.

OBLIGATA, OBLIGATVS.

Obligata res per assumptionem noui socii, transit in eum cum onere suo, decis. 15. n. 6. Alberg.
Obligatus ad factum, si non adimpleat, tenetur ad damna, & interesse, dec. 207. num. 1. Paul.
Obligatus prosequi causam vsque ad omnem gradum appellationis, non satisfacit per vnicam instantiam, sed tenetur litem prosequi vsque ad appellationem, dec. 393. nu. 3. Taia.
Obligatus aliquid implere, si quoquomodo hoc facere non possit, ad damna, & interesse tenetur, dec. 161. num. 12. Rond.
Obligatus liberare à molestiis statim tenetur, ac molestiæ superuenerunt, dec. 27. num. 1. Calat.
Obligatum vnum, qui conuenit, alterum non dicitur conuenisse, dec. 68. num. 4. Calat.

OBLIVIO.

Obliuio, etiam in proprijs negocijs, præsumitur per lapsum decennij, dec. 100. nu. 14. Alberg.
Obliuio etiam minori tempore decennij in sene præsumitur, decis. 350. numer. 16. Alberg.
Obliuio clausulæ derogatoriæ præsumitur per decennium, decis. 194. numer. 11. Emer. & dec. 211. nu. 19. Paul.
Obliuionis quæcumque præsumptio cessat ex reminiscentia sequuta, dec. 350. num. 17. Alberg.
Obliuionis non solum decennalis præsumptio, sed cuiuscumque etiam maioris temporis per reminiscentiam excluditur, d. 211. nu. 20. Paul.
Obliuionis præsumptio per decennium remittitur arbitrio Iudicis, & qualis illa sit, d. 211. nu. 36. & 39. Paul.

OBREPTIO.

Vide etiam in verf. Subreptio.
Obreptio habet locum etiam in contractibus, dec. 237. nu. 18. & seq. Paul.
Obreptio, vel subreptio allegari non potest ab iis, qui insimul supplicarunt, dec. 53. nu. 9. Alberg.

OBSERVANTIA.

Vide etiam in verf. Approbatio, Approbatum, Consuetudo, Inobseruantia, Legalitas, Taciturnitas, Vsus.
Obseruantia declarat quamcumque dubietatem, & ambiguitatem, dec. 135. num. 11. Alberg.
Obseruantia optimè declarat quomodo intelligendum sit, dec. 353. nu. 18. & 38. Rond.
Obseruantia est optima interpres durationis societatis, & intellectus sociorum, dec. 93. num. 3. Calat.
Obseruantia declarat ambiguam qualitatem, & naturam precedentis depositi, dec. 186. num. 9. Alberg.
Obseruantia longo tempore subsequuta facit præsumere, & recte declarat omnes solemnitates necessarias interuenisse, dec. 186. nu. 13. Alberg.
Obseruantia spectatur quoties aliqua dispositio ponitur in ambiguo, dec. 354. num. 5. Calat.
Obseruantia modici temporis, puta duodecim annorum, non est apta reualidare contractum ab initio nullum, decis. 340. nu. 13. Alberg.
Obseruantia contra Episcopum, vel Ecclesiã non suffragatur, non probata scientia quatuis emphyteusis, decis. 340. numer. 21. Reuil.
Obseruantia pacificæ possessionis bonorum assignatorum plurimum facit pro renunciatione regressus, decis. 85. numer. 26. Albergato.
Obseruantia est optima interpres ad declarandum naturam emphyteusis, & qualis illa sit, decis. 52. nu. 5. & seqq. Alberg.
Obseruantia, quod emphyteusis sit transitoria ad extraneos resultat, si illa ex consensu Domini pluries fuerit in alios translata, dec. 52. nu. 6. Alberg.
Obseruantia declarat qualis ab initio fuerit mens, & intentio contrahentium, dec. 52. nu. 7. Alberg.
Obseruantia contra Ecclesiam proueniens ab ignorantia, vel iniuria Ministrorum, non præiudicat eidem Ecclesiæ, dec. 340. nu. 14. Reuil.
Obseruantia promissa donationis causa mortis, quatenus faciat illam transire inter viuos, dec. 355. nu. 20. & 21. Rond.
Obseruantia semper attenditur, etiamsi alius intellectus de iure verior sit, dec. 132. nu. 6. Taia.
Obseruantia est optima interpres omnium, & quarumcumque dispositionum, dec. 99. n. 8. Taia.
Obseruantia semper attendenda est, etiam si iuri repugnet, dec. 99. n. 9. & seqq. Taia.
Obseruantia inter partes sequuta, in solutionibus, attendenda est, decis. 123. nu. 5. Rondinino.
Obseruantia per plura secula comprobans, probat titulum cum omnibus suis qualitatibus, dec. 9. num. 9. Calat.
Obseruantia resultat ex relaxatione plurium mandatorum de manutenendo, decis. 152. num. 13. Paul.
Obseruantia emphyteusis Ecclesiasticæ non resultat ex receptione canonis per Ministros Ecclesiæ facta ab extraneis in instrumento non comprehensis, decis. 363. numer. 9. Emer.

Obseruantia probatur ex instrumentis publicis, ac etiam ex testibus, dec. 203. num. 4. Paulucc.
Obseruantia contraria tollit non solum quadragenariam, sed etiam immemorabilem, dec. 203. num. 5. Paul.
Obseruantia confunditur, & eliditur etiam ex vnico actu contrario, decis. 223. num. 13. Emerix.
Obseruantia interpretatiua declarat quid in Regulis Cancellariæ fuerit comprehensum, dec. 21. num. 14. Taia.
Obseruantia interpretatiua etiam ex non facto deducitur, dec. 21. num. 15. Taia.
Obseruantia ad nihilum inseruit, si à conditione dependeat, quotiescumque non verificatur conditio, dec. 251. num. 50. Paul.
Obseruantia, quæ resultat ex actibus facultatiuis, nihil ponit in esse, dec. 354. num. 19. Calatam.
Obseruantia solutionis, nedum probat qualitatem, & substantiam contractus, sed matricis extensionem adiuuat, dec. 411. nu. 19. Florea.
Obseruantia, præscriptione centenaria munita, præbet titulum irrefragabilem, dec. 251. num. 31. Paul.
Obseruantia sola quadragenaria sufficit, vbi adstipulatur dispositioni iuris communis, decis. 251. num. 32. Paul.
Obseruantia qualitatem, & naturam beneficij demonstrat, dec. 215. num. 4. Emer.
Obseruantia non probatur ex vnica collatione beneficij, quæ parum durauit, dec. 205. n. 7. Emerix.
Obseruantia fundationi proxima est optima interpres qualitatis beneficij, & ad probandam mentem testatoris est validissima, decis. 354. num. 11. Calat.
Obseruantia vocationis fideicommissi non resultat, ex quo alter ex fideicommissariis tantum, per longum tempus possederit, & quando, dec. 122. num. 9. & seq. Emer.
Obseruantia non suffragatur aduersus Regulas Cancellariæ habentes decretum irritans, dec. 205. num. 6. Emer.
Obseruantia inducit præsumptionem veritatis narratorum, dec. 53. num. 11. Alberg.
Obseruantia etiam in materia cathedralitatis, omnem dubietatem declarat, dec. 404. n. 54. Alberg.
Obseruantia turbida, & æquiuoca non suffragatur, dec. 414. num. 22. Alberg.
Obseruantia non resultat ex actu, qui per errorem factus est, dec. 363. num. 8. Emer.
Obseruantia Gratiæ facit præsumere omnia veraciter fuisse narrata, d. 53. n. 11. Alberg.
Obseruantia præbet robur scripturæ productæ, dec. 69. num. 4. Paul.
Obseruantia declarat quid fuerit in donatione, vel priuilegio comprehensum, decis. 9. num. 19. Calat.
Obseruantia declarat priuilegium, donationem, vel quid simile, etiamsi alius fuisset verior intellectus, dec. 9. num. 20. Calat.
ad Obseruantiam recurritur solum pro declaratione actus dubii, non autem in claris, decis. 123. num. 8. Emer.
OCCVLTATIO frustra prætenditur, si non probatur existentia præcedens penes occultantem, dec. 73. num. 18. Calat.
OCTVAGENARIVS, vide in vers. Senex.

ODIOSVM, ET ODIVM.

Vide etiam in vers. Etuor.

Odiosum, & irrationabile est statutum excludens matrem ab hæreditate filij, dec. 91. n. 13. Calatam.
Odiosa quæ sunt, & tertio præiudicialia restringenda veniunt, dec. 9. num. 35. Calat.
in Odiosis nemo præsumitur voluisse se ipsum ligare, & sibi obesse, decis. 309. num. 41. Matth.
in Odiosis qualitas depositionis testis reiici non potest, dec. 19. num. 17. Alberg.
in Odiosis non fit extensio, dec. 375. num. 13. Rondin.
in ODIVM retorqueri non debent ea, quæ fauorem alicuius concernunt, dec. 27. nu. 6. Calataru.
ab OECONOMICIS ad iurisdictionalia non valet argumentum, nec fit extensio, d. 251. n. 13. & 30. Paul.

OFFICIALIS.

Vide etiam in vers. Gubernator, Iudex, Notarius.

Officialis, aut alter minister publicus, si obligat se non expresso titulo officij, quo iure obligasse dicatur, dec. 3. num. 12. Alberg.
Officiali plenè creditur in his, quæ spectant ad eius officium, dec. 21. num. 11. 13. 15. & 16. Taia.
Officiali plenè creditur in materia ad suum officium spectante, dec. 98. num. 26. Alberg.
Officiali publico in iis, quæ proprium officium & curam concernunt, plena fides adhibetur, dec. 369. num. 55. Matth. & dec. 375. num. 12. Rondin.
Officiales Pontificis solent esse vigilantissimi in illius gratias exequendo, dec. 262. nu. 13. Albergato.
Officialium monasterio vno defuncto, licèt alter extera negotia expediat, non tamen potest inire contractus, qui ambosum interessentiam requirit, dec. 153. num. 5. Emer.

OFFICIVM.

Vide etiam in vers. Officialis.

Officium incompatibile exercens dicitur renunciare Clericatui, decis. 233. num. 3. Albergato.
Officium vacatum post liberam resignationem patris, licèt filio collatum, non imputatur in legitimam, & quando, decis. 380. num. 15. Taia.
Officium solum iudicis nobile datur, vt dominum directum cogat ad renouandum, dec. 358. num. 20. Rond.
Officium iudicis competit tutori pro manutentione in possessione bonorũ pupilli, donec rationem reddiderit, decis. 101. numer. 3. Paul.
Officium, quod quis acquisiuit non amittit, nisi

aliſi ſe indignum reddat, deciſ. 257.num.14. Paul.

Officium iudicis ceſſat, vbi competit actio ordinaria, quia ſuccedit ſolum in defectum actionis, quotics id æquitas poſtulat, d.358. num.21.Rond.

Officium collatum filio, de quo patet nec viuens, nec moriens diſpoſuit, remanet liberum fauore filij, dec.380.num.22. & 23.Taia

Officium duplex ſi quis habeat, & aliquid fecit nomine vnius, non poteſt illud referre ad aliud, dec.135.n.10.& 11.Paul.

Officium non fuiſſet alicui collatum tamquã filio alicuius, niſi ille verè fuiſſet talis, dec.44.num.4.Taia.

in Officij prophani collatione adminiſtratoris, exactoris, vel ſimilis, ſola maior pars eligentium, non autem ſanior ſpectatur, d.171. num.6 Calat.

Officio duplici ſolutio fungi non debet, d.346. num.3.Alberg.

Officiorum non vacantia, cuius vtilitati cedere debeat, dec.380.num.31. Taia.

OLEVM SANCTVM.

Vide etiam in verſ. Fons Baptiſmalis.

Oleum Sanctum in Eccleſia Cathedrali conſeruari debet, dec.196.num.34.Alberg.

Olei Sancti, & Fontis Baptiſmalis retentio potius Parochialitatem, quàm Cathedralitatem demonſtrat, deciſ.404. num.57. Albergato.

OMISSIO.

Omiſſio diei, nominis creditoris, & Notarij rogati facta, negligentiæ Notarij adſcribitur, qui pro maiori ſollicitudine eam diſtulit in aliud tempus deſcribere, deciſ. 65. num.3. Alberg.

Omiſſio ſtabilium in inuentario non concludit illorum non exiſtentiam in hæreditate defuncti, dec.37.num.13. Taia.

ONVS.

Vide etiam in verſ. Coniectura, Fideicommiſſum, Præceptum.

Onus miſſarum licèt perpetuum, ex eo quod ſit reale, poteſt etiam ab extraneis impleri, ideoq; non inducit coniecturam fideicommiſſi, dec.349.nu.22.Emer.& dec.287.nu.12. eodem.

Onus diuturnum, & tractum habens ſucceſſiuum, ſi poſt mortem Executorum, à quibus impleri debuerat, alij ſubrogati non ſint, adimplendum eſt ab hærede, dec.207.nu.11. Paulucc.

Onus iniunctum ab eo, qui auxit dotem beneficij, & ab Ordinario etiam, qui præſtitit conſenſum inſtitutioni, adimpleri debet, deciſ.210.num.6.Taia.

Onus in perpetuum Exequutoribus à teſtatore iniunctum, eis defunctis, neceſſariò tranſire debet ad hæredes, & poſſeſſores bonorum, dec.207.num.14.Paul.

Onus ſequitur rem ad quemcumque illa vadat, dec.15.num.6.Alberg.

Onus beneficij à beneficiato acceptatum, ab eo impugnari amplius non poteſt, deciſ.210. num.8.Taia.

Onus, etiamſi teſtator, & fundator illud beneficio non impoſuerit, dec.210.n.5.Taia.

Onera multiplicari non debent, d.20.n.31.Alb.

Onus à teſtatore, & patrono non iniunctum, ab illius exequutore imponi non poteſt, deciſ.210.num.2.Taia.

OPINIO.

Opinio hominum malè concepta ex imputatione delicti, non remouetur etiam, quod quis abſolutionem obtineat, dec.291.num.1. Rondin.

ex Opinione hominum malè concepta ob imputata delicta, non incurritur priuatio beneficij aſſequuti, ſed ſolum impeditur illius aſſequutio, dec.291.num.4. Rond.

OPPIDVM. *Vide in verſ.* Ciuitas.

OPPOSITIO, ſeu proteſtatio vnius non præiudicat electioni, nec facit deuoluere ius eligendi ad alium in ſolo caſu diſcordiæ deuoluendum, dec.40.num.3.Rond.

Oppoſitio. *Vid. in verſ.* Contractus, Proteſtatio.

OPVS.

Opus nouum prohibens, ſi intra tempus à iure præfixum non doceat de iure ſuo, impertitur alteri licentia ædificandi, data cautione de demoliendo, deciſ. 50. numer. 3. & 4. Emerix.

Opus nouum denunciantis, ſi de iure conſtat, non poteſt ius concedere licentiam ædificandi, etiam cum cautione demoliendi, deciſ.113.num.2.Emer.

Opus nouum nuncians intra quod tempus docere debeat de iure ſuo, ad hoc vt poſtea parti concedatur ædificandi licentia, d.113. num.3.Emer.

ad Opera pietatis fideles cogendi non ſunt vltra debitum iuſtitiæ, niſi velint, deciſ. 260. num.32. Paul.

ad Opera charitatis exercenda pro ſtimulo ſuæ pietatis nemo prohibendus eſt, dec.260. n.31. Paulucc.

OPTIO, OPTARE.

Optio præbendæ non immutat titulum beneficij, quoties illa eſt annexa Canonicatui, licèt tamen ſeparabiliter, & diſtinctè, dec.391. num.10.Calat.

Optandi conſuetudo nouas præbendas, ſine mutatione tituli beneficij, viget in pluribus Eccleſijs, dec.391.num.11.Calat.

ORDO SACER, ET IN PROPHANIS.

Ordo magis attenditur, quàm inſtrumentum in illius exequutionem celebratum, dec.408. num.5.Alberg.

Ordo factus à debitore ſuo creditori, eius bona poſſidenti, præſumitur factus ad maiorem cautelam, & ideo exigenti non nocet, dec.105.num.5.Emer.

Ordo iudiciorum ſubuerteretur; ſi Actor, & Reus pari lance non tractarentur, vt fieri debet, dec.376.num.7.Matth.

Ordo S. Monti Pietati directus, licèt mediante ſolutione ſuum habuerit effectum, non tamen ſanat nullitatem cenſus ex defectu pecuniæ numeratæ prouenientem, deciſ. 337. num.8.Otalora.

Ordo ſimplex facillimè poteſt à Scribente deludi,

ludi, vel mediante nouo ordine, vel etiam præuentiua exactione, decis. 337. numer. 11. Otalora.

Ordo simplex in constitutione census non remouet fraudes à Piana Constitutione remoueri procurantes, dec. 338. num. 7. Otal.

Ordo simplex nihil aliud est, quàm nudum mandatum ad exigendum, quod mediante alio ordine reuocari potest, vel præuentiua exactione deludi, dec. 338. num. 8. Otal.

Ordines simplices inter virum, & vxorem nihil probant, quia præsumuntur antidati, & in fraudem creditorum confecti, decis. 155. num. 3. Calat.

ad Ordines sacros nemo promoueri potest, nisi habeat beneficium, quod sibi ad victum honestè sufficere possit, decis. 348. num. 1. Alberg.

ORDINANS non potest contra à se ordinatum excipere de imperitia, & illiteratura, dec. 257. num. 9. Paul.

ORDINARIVS.

Vide etiam in verf. Episcopus, & ibi suas remissiones.

Ordinarius si denegauit verificationem literarum, appellari potest ad Rotam, & in ea fieri probationes, dec. 39. num. 8. Emer.

Ordinarius non dicitur denegare verificationem literarum Apostolicarum, si mandauit rectiùs agi, citato procuratore fiscali, & verificatis narratis, dec. 19. n. 9. Emer.

Ordinarius habet assistentiam iuris super iurisdictione in locis suæ Diœcesis, dec. 106. n. 8. Taia.

Ordinarius habet de iure fundatam intentionem conferendi omnia beneficia suæ Diœcesis, dec. 60. num. 5. Alberg.

Ordinarius conferens beneficia patronata, tamquam deuoluta, quæ verè deuoluta non sint, dicitur nullitèr, & iniustè conferre, decis. 197. num. 3. Rond.

Ordinarius potest beneficiatum, qui sine Superioris assensu beneficium resignauit, ad seruitium reuocare, dec. 60. n. 12. Alberg.

Ordinarius solus in sua Diœcesi potest facere edicta, & bannimenta, decis. 69. num. 18. Paulue.

Ordinarius tenetur singulis annis suam visitare Diœcesim, dec. 106. num. 40. Taia.

Ordinarius solus habet iurisdictionem in sua Diœcesi, dec. 69. num. 18. Paul.

Ordinarius, qui se nominat, facit se Episcopũ, & locum Ciuitatem appellat, dec. 69. nu. 14. Paulue.

Ordinarij nomen soli Episcopo spectat, non autem inferiori, dec. 69. n. 15. Paul.

Ordinarij, & Examinatorum iudicio defertur quoad scientiam, & doctrinam, examinandorum, dec. 115. num. 3. Alberg.

Ordinarij consensus requiritur in donatione particulari facta de iurepatronatus, secùs verò in vniuersali. dec. 181. n. 5. Rond.

de Ordinarij interesse agitur quoties beneficia prætenduntur canonizari de iurepatronatus, dec. 39. num. 11. & seq. Emer.

Ordinario cõferente beneficio de iurepatronatus ignorante patrono, perinde est ac si ille consensisset ad conseruationem sui iuris, & ideò ei non præiudicatur, d. 136. n. 35. Taia.

ORIGO obligationis, & causæ inspicienda est ad effectum deducendi cerum ab incerto, dec. 19. num. 21. Alberg.

Origo. *Vide etiam in verf.* Causa.

ORIS APERITIO.

Oris aperitio non conceditur sine læsione, decis. 5[illegible]. num. 22 & seqq. Alberg.

Oris aperitio denegata pro impugnatione concordiæ non impedit quominus illius executio peti possit. dec. 191. num. 14. Calat.

Oris aperitio non conceditur à Papa, nisi subsit iusta, & rationabili causa, dec. 53. num. 3. Alberg.

in Ore duorum, vel trium, siue Peritorum, siue Testium stat omne verbum, decis. 339. num. 4. Taia.

P

PACTVM.

Vide etiam in verf Conuentio, Obligatio, Remissio, Stipulatio.

PActum resolutiuum inducit resolutionem contractus, si ex parte alterius aliquod impletum non est, dec. 64. num. 3. Emer.

Pactum redimendi de iusto valore diminuit, dec. 318. num. 16. Rond.

Pactum legis commissoriæ est illud, quod si pretium intra certum tempus non soluatur, res sit inempta, decis. 85. num. 13. & seqq. Alberg.

Pactum non contraueniendi non immutat naturam donationis causa mortis, nec facit illam ad donationẽ inter viuos transire, decis. 355. num. 21. Rond.

Pactum renouandi emphyteusim, & clausula *ad habendum*, & *in perpetuum*, sequuntur, & interpretari debent secundum naturam emphyteusis, cui sunt adiecta, dec. 363. num. 4. Emerix.

Pactum redeundi ad primæua iura, in casu euictionis, operatur, vt illa sequuta, bonorum traditio facta non sit, & ideò reuniscuntur, ac si interim suspensa fuissent, d. 381. num. 9. Rond.

Pactum redimendi infra quinquennium diminuit pretium saltem ad quartam partem, dec. 77. num. 5. Taia.

Pactum de lucranda dote iuxta formam statuti non egreditur illius terminos, & ideò secundum eius dispositionem debetur, d. 384. num. 2. Emer.

Pactum resolutiuum inficit titulum, & possessionem, dec. 64. num. 3. & 6. Emer.

Pactum redimendi, cum subsequuta locatione fauore vendentis, non arguit simulationem, nisi etiam coniecturæ concurrant, decis. 318. num. 5. & seqq. ac num. 6. Rond.

Pactum redeundi ad primæua iura in casu euictionis, intelligitur de accessionibus decidentibus, & consequutiis ad ipsum creditum principale,

Non

Non autem de aliis proueuientibus non ab ipso credito, quod reuiuiſcit, ſed dependentibus à ſola aſſignatione bonorum creditori facta, dec. 331. num. 10. Rond.
Pacta illicita, quæ non repugnant ſubſtantiæ contractus in materia cambiorum, vel vſurarum à ſacris Canonibus habentur pro non appoſitis, dec. 34. num. 16. Alberg.
Pacta inſolita arguunt coniecturam ſimulationis, dec. 13. num. 20. Calat.
Pacta inſolita inducunt coniecturam ſimulationis, dec. 13. num. 16. Calat.
Pacta prœualent naturæ contractus, d. 66. n. 13. Rondinino.
Pacta, & obligationes intelliguntur contracta juſta modum, & conſuetudinem Ciuitatis, in qua contrahitur, deciſ. 325. numer. 4. Rondinino.
Pacta, & conuentiones in contractu affecurationis appoſita, ſunt omninò ſeruanda, quia dicuntur fundamenta contractus, dec. 58. n. 1. Paluec.
Pactalredeundi ad primæua iuralper receptionem pretij dicitur renunciatum, dec. 85, n. 12 Albergato.
Pactum reſolutiuum. *Vide etiam in verſ.* Regreſſus.
Pacto reſolutiuo dicitur à venditore renunciatum, ſi ipſe perijt bona ſibi in ſolutum aſſignari, eaque ſine proteſtatione recepit, & uſque ad obitum pacificè poſſedit, deciſ. 85. Alberg.
Pacto reſolutiuo, ſeu conditioni redeundi ad primæua iura, vel bona vendita, dicitur renunciaſſe, qui aliud in ſolutum recepit, deciſ. 85. num. 11. Alberg.
Pacto reſolutiuo per generalem renunciationem, ſeu quietantiam dicitur receſſum, etiã ſi adhuc non fuiſſet purificata conditio, deciſ. 85. num. 4. Alberg.
PALATIVM. *Vide etiam in verſ.* Domus.
Palatium Epiſcopale conſtitui debet iuxtà Eccleſiam Cathedralem, deciſ. 196. num. 28. Alberg.

PAPA.

Vide etiam in verſ. Derogatio, Gratia, Indultum, Pontifex.
Papa dicitur conceſſionem facere ex certa ſcientia, ſi dicit illam cum cauſæ cognitione facere, dec. 132. num. 24. Taia.
Papa non cenſetur voluiſſe concedere alteri, etiam nepoti maiorem facultatem, & gratiam, quam illam, qua ipſemet vtitur, deciſ. 351. num. 12. Emer.
Papa dum ſecundum priuilegium conceſſit, potuit probabiliter ignorare primum à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus ſimiliter elargitum, dec. 9. num. 24. Calat.
Papa ſolus poteſt prærogatiuam Cathedralitatis Eccleſijs ſibi benè vſis cõcedere, d. 196. num. 44. Alberg.
Papa ſi ſciuiſſet primum priuilegium, veriſimiliter ſecundum non conceſſiſſet, deciſ. 9. num. 25. Calat.
Papa ſi voluit penſionem in totum ſubſtineri, multò magis illam in ſola parte valere voluiſſe dicendum eſt, & quando procedat, deciſ. 375. num. 4. Rond.
Papa ſi nihil demens voluit Parochiã quorum Eccleſiam in Collegiatam erexit, ita nullum ius in Canonicos transferre voluiſſe cenſetur, dec. 225. num. 25. Matth.
Papa ſi reduxit Eccleſiam ad Abbatialem, quæ olim erat etiam Epiſcopalis, quatenus ſolum Epiſcopum tollere, non autem illius iura immutaſe dicatur, deciſ. 407. num. 17. Alberg.
Papa ſolus poteſt Cathedralitatem, & iura Epiſcopalia Eccleſiæ concedere, dec. 404. nu. 23. Alberg.
Papa non obſtante Concilio poteſt alteri iuriſdictionem concedere, dec. 132. num. 23. vbi amplia. Taia.
Papa ſi confirmauit capitula, tunc in inſtrumenti executione nihil addi poteſt, dec. 189. num. 2. Rond.
Papa, & illius Signatura difficillimè immutant exequutores in literis Apoſtolicis datos, deciſ. 394. num. 9. Rond.
Papa ſi tranſactionem prius in Congregatione Concilij examinatam, confirmauit, non eſt dubium, quod illam in omnibus approbauerit, dec. 117. num. 8. Alberg.
Papa poteſt non ſolum in aliquo, ſed etiam in toto eximere Capitulum à iuriſdictione ſui Epiſcopi, dec. 317. num. 9. Alberg.
Papa in derogatione iuriſpatronatus non præſumitur voluiſſe præiudicare habenti maiorem numerum vocum, aliiſque etiam qualitatibus prædito, dec. 208. num. 11. Paul.
Papa ſi ſciuiſſet pinguiorem partem alteri ex tranſigentibus obueniſſe, vel tranſactionem non confirmaſſet, vel confirmationem difficilius conceſſiſſet, dec. 53. num. 12. & ſeqq. Alberg.
Papa olim mandauit Capitulo, vt aliquem reciperet in Canonicum, donec ei in alia vacatione de Canonicatu prouideret, d. 121. num. 6. Alberg.
Papa non cenſetur derogare voluiſſe Conſtitutionibus Apoſtolicis, aliquid præcisè demandantibus, dec. 148. num. 14. Alberg.
Papa non præſumitur derogare voluiſſe contra duplex iuramentum de non impetrando, & de non vtendo diſpenſatione impetrata, dec. 148. num. 15. Alberg.
Papa habet omnem poteſtatem commutandi voluntates defunctorum, deciſ. 267. nu. 11. Alberg.
Papa licet non attentet, partes tamen attentare dicuntur, dec. 230. num. 5. Taia.
Papa dicitur ſupra Concilium, & omnium maximus eſt, dec. 294. num. 18. Alberg.
Papa non cenſetur Epiſcopo ſucceſſori præiudicare voluiſſe per approbationem facti Epiſcopi anteceſſoris in re grani, ſi illum in eadem approbatione non vocauit, dec. 132. num. 4. Taia.
Papa per nouam Conſtitutionem quando dicatur tollere primam contrariam, quamuis id non exprimat, dec. 132. num. 26. Taia.
Papa non dicitur voluiſſe ſanare nullitatem, quam

quam ignorabat, decis. 83. num. 25. Albergato.
Papæ de facto proprio, & de actu gesto testanti stari debet, decis. 268. num. 38. Albergato.
Papam colligitur non fuisse informatum, si apposuit clausulam, *vt asseritur*, vel *de præmissis veritatem non habentes*, decis. 148. n. 20. Alberg.
Papam non est dubium posse alteri iurisdictionem concedere, etiam nemine, vel interessatis non citatis, vbi ampla, etiam non obstante Concilio, dec. 112. num. 23. Taia.
PARERE adhuc dicitur ille, qui licet non impugnet sequestrum, protestatur tamen, suaque iura præseruat, decis. 107. num. 8. Emer.
Parere, & Paritio. *Vide etiam in verf.* Declaratoria, Obedientia, Obedire.
PARIFICATA nunquam censentur ea, super quibus particulariter, & diuersimodè fuit prouisum, dec. 93. num. 25. Alber.
Parificatio. *Vid. Etiam in verf.* Æquiparatio.
PARITAS. *Vide in verf.* Affectio.

PAROCHIA.

Vide etiam in verf. Cura, Parochialis, Parochus.
Parochiæ in Diœcesi Hispalensi non sunt distinctæ. dec. 197. num. 3. Taia.
Parochiæ iura Ecclesiæ simpliciter vnita pro sola applicatione reddituum, remanet penes Vicarium, dec. 321. num. 13. Emer.

PAROCHIALE, PAROCHIALIS.

Vide etiam in verf. Parochia, Parochus.
Parochiale beneficium nonnisi per concursum obtineri potest, decis. 166. numer. 13. Pauluccio.
Parochialis Ecclesia Fontem Baptismalem habere debet, & retinere Oleum Sanctum, decis. 404. num. 58. Alberg.
Parochialis Ecclesia infra sex menses ab Episcopo non collata, remanet Pontifici reseruata. dec. 395. num. 2. Taia.
Parochiales Ecclesiæ Compostellanæ Diœcesis plerumque sunt de iurepatronatus laicorum, dec. 257. num. 16. Paul.

PAROCHVS.

Vide etiam in verf. Archiepiscopus, Archipresbyter, Curatus, Parochia, Parochiale, Rector, Vicecuratus.
Parochus, si non simpliciter pensionis reseruationi consensit, sed etiam beneficij valorem affirmauit, ipse probare debet, quod sibi remanet congrua, decis. 372. num. 8. & 9. Rond.
Parochus, & Archiepiscopus habent fundatam intentionem super omnibus iuribus parochialibus. dec. 234. num. 1. Paul.
Parochus, vt possit denuò examinari ab Episcopo, requiritur vehemens suspicio inhabilitatis, & imperitiæ, de qua constare debet in scriptis. dec. 167. num. 2. Paul.
Parochus potest esse etiam non Sacerdos, si ex constitutione Ecclesiæ alius Sacerdos curam exercere debet, donec ille Sacerdotium assumat. dec. 129. num. 13. Alberg.
Parochus habet iuris assistentiam, seu causam vniuersalem decimandi bona sux parochiæ. dec. 145. num. 6. Alberg.
Parochus, & Archipresbyter non est Iudex ordinarius, nec habet iurisdictionem, nisi in foro pœnitentiæ, & ideò in eo solum excommunicare potest. dec. 69. num. 29. & 30. Pauluccio.
Parochus ad curam iam receptus non dicitur contemptisse Episcopum, eique restitisse, si sine causa ipsum ad nouum examen relit compellere. dec. 167. num. 9. Paul.
Parochus ex consuetudine Vrbis Vicecuratum habere non debet, cum possit optimè satisfacere suo ministerio per se ipsum, dec. 131. num. 17. Rond.
Parochus ob distantiam fidelium, vel alia simili causa potest sibi coadiutorem assumere, dec. 233. num. 18. Rond.
Parochus requisitus ab Episcopo pro nouo examine non dicitur restitisse, si se exhibuit promptum obseruare concordiam, dec. 167. num. 10. Paul.
Parocho semel approbato, ius super sua inhabilitate fuisse quæsitum sine dubitatione non transit, dec. 257. num. 25. Paul.
Parochum semel approbatum inhabilem sibi se redditum, & in imperitiam incidisse sine nouis indicijs hoc asserere temerarium, & iniuriosum est, dec. 257. num. 25. Paul.
Parochi, licet sint plures vnius Ecclesiæ, omnes simul illius gaudent prerogatiuis, & emolumentis eiusdem Ecclesiæ, decis. 215. num. 3. & seqq. Matth.
Parochi in Hispania non sunt veri Pastores, dec. 397. num. 6. Taia.
Parochi plures per modum vnius Collegij vnum corpus, licet ex pluribus personis constitutum repræsentantes conseruant vnitatem, & vnicitatem Parochialitatis, Ecclesiæ, dec. 225. num. 6. Matth.
Parochi prouidendum est, ne propter inopiam suum officium negligant, nec populo quem debet regere, sint ludibrio, aut indigne committant, dec. 1. num 7. Emer.
Parochi semel ab Episcopo approbati sine noua, & legitima causa, ad aliud examen vocari non debent, decis. 257. num. 1. & seqq. Pauluce.
Parochi in Ciuitate Venetiarum plerumque amittunt in suis libris describere matrimonia, dec. 44. num. 23. Taia.
Parochi tempore prouisionis parochialium ab Antecessore examinati, iterum possunt quandocumque ab Episcopo successore examinari, dec. 257. num. 17. Paul.
Parochi fundatam habent intentionem in administratione Sacramentorum, exactione oblationum, & exercitio omnium actuum ad cura Parochialia pertinentium, decis. 215. num. 1. Matth.
Parochi plures eiusdem Ecclesiæ esse possunt, ad quos vna simul totale ministerium Ecclesiæ pertineat, & quomodo, decis. 215. nu. 2. & seqq. Matth.
Parochi vbi sunt plures vnius Ecclesiæ, non omnes possunt esse sponsi, sed solum repræsen-

sentare vnum sponsum, & vnum Parochum, dec. 225. num. 3. Matth.

Parochi plures licet non omnes possint esse Rectores actu, habitu tamen tales denominari non prohibetur, dec. 225. n. 4. Matth.

Parochorum curæ est commissa administratio Sacramentorum, aliaque onera ab eis exercenda, dec. 1. num. 4. Emer.

Parochorum bonum, quod ius priuatum est, cedere debet curæ animarum, quod ius, & bonum publicum dicitur, decis. 257. nu. 26. Paulucc.

Parochorum habilitas resultat ex eo, quod ipsi parochiale beneficium per concursum sunt adepti, dec. 166. num. 13. Paul.

Parochorum semel approbatorum approbatio est à iure, cum ipsis dicatur ius quæsitum, quia non ad tempus, sed in perpetuum renunciantur idonei, dec. 257. num. 20. Paul.

Parochis ideo debetur congrua, vt in administratione spiritualium sint solliciti, nec debeant habere curam vnde sibi victum quærere debeant, dec. 1. num. 6. Emer.

PARS.

Vide etiam in vers. Portio, Quota, Totum.

Pars domus eodem iure iudicatur, ac ipsa domus, dec. 4. num. 6. & seqq. Alberg.

Pars conditionalis intelligitur de solis masculis, sicuti loquitur pars dispositiua, si testator, qui requisiuit agnationem, illam postea despexerit, decis. 232. nu. 16. & 22. Matth.

Pars, seu caput vnum statuti suppletur, & declaratur ab altero, decis. 3. num. 13. & 19. Albergato.

Pars sequi debet normam, & naturam totius, dec. 260. num. 15. Paul.

in Parte si aliquid iustificatum est, ita etiam præsumitur, esse in totum, d. 65. n. 9. Alb.

super Parte fructuum beneficij, quæ reseruata fuit cum expressione valoris omnium fructuum, dec. 379. nu. 14. Taia.

Parte non informante plerumque confirmatur decisio, dec. 112. num. 2. Emer.

Partes duæ si aliquid vnitim Principi supplicarunt, neutra potest alteram redarguere de expressione falsi, aut reticentia veri, dec. 53. num. 9. Alberg.

PARTICIPATIO *Vid. in vers.* Diuisio.

PARTICVLARE IVS *vide in vers.* Ius.

PARTITA.

Vide etiam in vers. Liber, Ratiocinatio.

Partita habens relationem ad computum, non exhibito computo, minimè suffragatur, decis. 405. num. 15. Alberg.

Partita in libro mercatoris descripta, & perfecta, non potest cum nouis additionibus, seu cassationibus variari, & vt dicitur, zerari, dec. 413. num. 12. Alberg.

Partita crediti acceptari non potest, nisi insimul acceptetur partita debiti illi contrapositi, decis. 405. nu. 13. & 20. & seqq. Alberg.

Partitæ vti illiquidæ, & dubiæ à perito in suspenso relictæ, non possunt retardare solutionem crediti liquidi, decis. 402. numer. 5. Rondin.

Partitæ dohanæ extractæ ab officialibus illius plenè probant, decis. 369. numer. 54. Matthæio.

PARTVS.

Partus quinque mensium, & quinque dierum non est naturalis, nec vitalis, dec. 75. nu. 2. Taia.

Partus quadrimestris non datur, quod fuerit vitalis, dec. 75. num. 4. & 8. Taia.

PARVM dividendum non est inter plures, ne quid minimum singulis debeatur, d. 206. num. 4. Alberg.

PATER.

Vid. etiam in vers. Filius, Mater.

Pater si interuenit in transactione facta per filias, ad authorizandas eorum personas dicitur interuenisse, decis. 237. num. 25. Pauluccio.

Pater transferens officium in personam filij, illud dicitur transferre etiam quoad dominium, dec. 380. num. 23. Taia.

Pater dotans filiam non facta mentione bonorum maternorum illi debitorum, censetur dotasse de proprio, non autem de bonis matris, dec. 78. num. 2. & seqq. Calat.

Pater donationem filio clerico factam reuocare non potest, neque ex causa ingratitudinis, nec minus si filius manus iniecisset in eum, dec. 348. num. 19. Alberg.

Pater, & ascendentes non possunt se liberari ab onere alendi filios, & descendentes, dec. 306. num. 10. Matth.

Pater potest in vita assignare filio legitimam, dummodo tamen vtriusque interueniat cõsensus, dec. 344. num. 2. Calat.

Pater tenetur subministrare filiæ moniali aliquid annuum, vel menstruum iuxta consuetudinem communiter obseruatam, d. 153. num. 8. & 19. Emer.

Pater, & filius sunt duæ personæ realiter, & naturaliter distinctæ, decis. 305. num. 8. Pauluccio.

Pater sicuti filias tenetur dotare, ita eidem, moniali annuam præstationem assignare tenetur, dec. 153. num. 8. & 10. Emer.

Pater aliud est, quod administrauerit bona filij, aliud verò, quod illa possederit tamquam hæres grauatus, decis. 176. numer. 5. Rondinino.

Pater testator non præsumitur in suo testamento comprehendere voluisse bona ab eo suis filijs præcedenter assignata, dec. 305. num. 1. & 11. Paul.

Pater constituendo filiæ maiorem dotem, potest in eo, quod excedit legitimam, fideicommissum imponere, decis. 37. num. 19. Taia.

Pater venditionem non fecisset nomine filiorum, si res vendita ad ipsum spectasset, decis. 26. num. 10. Alberg.

Pater pro sui libito potest augere dotem suæ filiæ Monialis, maximè si hoc faciat ad seruandum inter suos filios æqualitatem, d. 260. num. 30. Paul.

Pater quod voluerit filiam dotare de proprio, vel etiam de bonis maternis ex quibus resultet,

fuller, vel excludatur, decis. 280. numer. 8. Pauluccio.

Pater adhuc viuens dicitur præuenire voluisse solutionem legitimæ, si filiam, omnia bona sibi renunciantem, dotauit, decis. 344. nu. 4. Calat.

Pater habet vsumfructum in bonis aduentitijs filii, dec. 240. num. 6. Taia,

Pater assignando bona filiis, eos tacitè emancipasse censetur, decis. 305. numer. 16. Pauluccio.

Pater non potest agnoscere filium vti legitimum, si est natus infra quinque menses à die matrimonij, nec illi tenetur præstare alimenta, dec. 75. num. 3. Taia.

Pater promittens vltra dotem filiæ monialis annuam præstationem dummodo renunciationem faciat, omnia tamen præstare tenetur licet renunciatio non sequatur, dec. 153. num. 1. & per totam Emer.

Patris declaratio emissa in vltimo vitæ spiritu, quod filius non erat suus, plurimum confert ad excludendam illius filiationem, decis. 100. num. 32. Alberg.

PATERNITAS non præsumitur in filio nato per quinque menses post contractum matrimonium, dec. 75. num. 3. & 9. cum s. q. Taia.

PATIENTIA *Vid. etiam in verf.* Scientia.

PATRES PRÆDICATORIS.

Patres Prædicatores, eorumque ordo tenentur soluere Parochis decimas prædiales, dec. 201. num. 2. Rond.

Patrum Prædicatorum priuilegia expenduntur in materia decimarum, dec. 201. numer. 7. & per totam decisionem Rond.

PATRES SOCIETATIS IESV more prouidi agricolæ adolescentulos in Seminarijs iugiter bonis artibus excolunt, dec. 295. nu. 6. Albergato.

PATRIARCHAS, Archiepiscopos, Episcopos, & Presbyteros iuxta locorum qualitatem instituj mandauit S. Petrus Apostolus, & Christi Vicarius, decis. 16. num. 4. Alb.

PATRIMONIVM,

Vide etiam in verf. Clericus,

Patrimonium hæredis efficiatur bona, quæ transeunt in hæredes, decis. 20. num. 7. Albergato.

Patrimonium clericus alienare non potest, nisi prius subrogatis bonis, ex quibus commodè sibi victum quærere possit, dec. 348. numer. 21. Alberg.

PATRONVS,

Vid. etiam in verf. Beneficium, Iuspatronatus, Pertinentia, Præsentatus.

Patronus excommunicatus validè præsentat, donec publicè denunciatus non sit, dec. 129. num. 9. Alberg.

Patronus nouus si præsentauit sciente patrono antiquo, possessionem acquirit, vbi alter illam perdidit, & præsentatus habetur pro legitimè præsentato, decis. 7. numer. 9. Taia.

Patronus casu præsentis decisionis doctus insistit, & cautus factus nuncupatur, dec. 108. num. 34. & 36. Taia.

Patronus, viuente beneficiato, aliud præsentare non potest ob votum captandæ mortis, dec. 281. num. 15. Taia.

Patronus si prætenditur excommunicatus, & tamen ad votandum fuit admissus, quatenus illius votum attendatur, dec. 197. nu. 4. Rondin.

Patronus dicitur præsentans si nemo compareat, qui talem se esse prætendat, decis. 63. numer. 14. Rond.

Patronus si est in quasi possessione præsentandi, validè præsentat, & eius præsentatio admittenda est, dec. 7. num. 1. Taia,

Patronus est in sua quasi possessione præsentandi manutenendos, si subsequutæ sunt sententiæ ordinariorum iuspatronatus approbantes, dec. 116. num. 41. Taia,

Patronus nouus si fuit admissus ad præsentandum cum scientia antiqui patroni in quasi possessione constituitur, decis. 7. numer. 6. Taia.

Patronus si est in quasi possessione præsentandi, non eget alia iustificatione pertinentiæ sui iuris, dec. 192. num. 3. Emer.

Patronus vt aliquis dicatur, sufficit, quod fuerit in quasi possessione præsentandi, dec. 192. num 2. Emer.

Patronus credens beneficium iurispatronatus vacasse per alterius assequutionem à beneficiato factam, legitimè potuit alium ad beneficium præsentare, decis. 281. numer. 20. Taia.

Patronus quando non dicatur fuisse negligens in præsentando, decis. 298. num. 11. & 12. Taia.

Patrono præsentante, quia credebat beneficium vacare, quod non vacat, si postea beneficiatus moriatur, an præsentatio conualescat, dec. 281. num. 16. Taia.

Patrono cautæ etiam creditur, quoties illius attestatio verisimilis est, aut conformis assertioni Pontificis, decis. 401. num. 31. Bourlemont,

Patrono non præiudicatur per actus eo ignorante sequutos, decis. 116. num. 14. Taia.

Patrono, vel Proximiori sufficit dicere non alios extare patronos, vel proximiores de familia, ad hoc vt asserenti contrarium incumbat onus probandi, decis. 192. num. 6. Emerix.

Patronos plures olim fuisse, non infert exclusionem, hodie vnum tantum patronum adesse, dec. 192. num. 4. Emer.

Patroni habent semestre ad præsentandum beneficium de iurepatronatus mixto, dec. 129. num. 3. Alberg.

PATRVVS.

Vide etiam in verf. Nepos, Neptis,

Patruus præcipuè si sit senex, non præsumitur voluisse fraudare, & decipere proprias neptes, dec. 297. num. 17. Alberg.

Patruus, & mater non præsumuntur quidquam voluisse confiteri in præiudicium pupillorum, dec. 250. num. 9. Alberg.

PAVPER.

Vide etiam in verſ. Diues, Paupertas.

Pauper dicitur, qui artem Ludimagiſtri, maximè extra patriam cogitur exercere, vt viuere poſſit, dec.40.num.11.Rond.

Pauperis electio facienda, an de pauperiori fieri debeat, vel ſufficiat, quod in paritate ſtatus pauper ſimpliciter eligatur, dec. 40. numer. 10.& ſeqq. Rond.

Pauperem ſe eſſe probare non debet filius, cum pro eo militet ratio nihil poſſidendi, ſi paterno ſubſidio deſtituatus ſit, dec. 286. nu.9. Albergato.

Pauperior ſemper in beneficiis præfertur minori pauperi. dec.40.num.12.Rond.

PAVPERTAS.

Vide etiam in verſ. Diues, Pauper.

Paupertas ignobilitat, & nobilitas perditur ob paupertatem, dec.160.num.20.Taia.

Paupertas eſt homini connaturalis, quia vnuſquiſque naſcitur nudus, deciſ. 130. num. 1. Rondin.

Paupertas probatur etiam ex fide teſtium, qui ob paupertatem formiter examinari non potuerunt, dec.130.num.3.Rond.

Paupertas de iure præſumitur, tamquam connaturalis hominì, deciſ. 286. numer. 7. Albergato.

Paupertas non tollit fidem teſti, ſi ille fuerit honeſtæ vitæ bonæque conditionis, & famę, dec.347.num.19.Alberg.

Paupertatis cauſa conceſſum, ea ceſſante ipſa etiam conceſſio ceſſare debet, etiam ſi ab initio perfectionem habuiſſet, dec. 9. num. 36. Calat.

PECVNIA.

Vide etiam in verſ. Solutio.

Pecunia ſi eſt in obligatione, Bona verò ſimpliciter in ſolutione, eadem ſolutio in pecunia peti poteſt, deciſ. 362. numer. 8. Albergato.

Pecunia à poſteriore creditore conſumpta, non ſolet auocari ab interiore, deciſ. 134. nu.13. Rondin.

Pecunia numerata, & præſens requiritur in actu impoſitionis cenſus, deciſ. 337. num.3. Otalora.

Pecunia in caſum aſſecurationis promiſſa, non autem damnum, & intereſſe præſtatur, deciſ.58. num.8.Paul.

Pecuniam deferens in Monte, vel banco ad creditum alterius, reputatur merus delator, non dominus, dec.405.num.25.Alberg.

Pecuniæ identitas probatur ſi emptio facta ſit ex pecuniis alicuius negocij, in quo aliæ pecuniæ non erant, deciſ.91.num.6. Alberg.

Pecuniæ legatum tradendum in bonis quatenus potius deſignet, quam limitet legatum bonorum, dec.77.num.13.Taia.

Pecuniæ minutatim à viro abſente ſuæ vxori tranſmiſſæ, tam pro alimentis, quàm pro ſua pinguiore, & lautiore ſubſtentatione reſtituendæ non ſunt, deciſ. 402. num.8.Rondinino.

Pecuniæ præſumuntur ſoluentis, quamuis ſolum per eius manus dicantur receptæ, ſi debitum ad ipſum ſpectabat, deciſ.250. nu.19. Albergato.

Pecunias plures in eandem cauſam erogatas fuiſſe non implicat inter ſe, & quando, deciſ.104.num.9.Emer.

Pecunias neminem velle credere præſumitur ſuper bonis fideicommiſſo ſubiectis, d. 209. num.28 Alberg.

Pecunias ſemper in Bancho extare voluiſſe dicitur, qui illas non amouerì mandauit, niſi cum cautione de reſtituendo prioribus, & potioribus, dec.27.num.8.Calat.

Pecunias licet quis non habeat, nec modum illas congerendi, non ideo excluditur alia bona non habere, deciſ. 65. numer. 13. Albergato.

Pecuniarum idẽtitas reſultat ex breuitate temporis, quo illæ fuerunt ſolutæ, vſque ad diem, qua emptio facta eſt, deciſ.91. num.5. Alberg.

PENSIO TAM ECCLESIASTICA, QVAM IN PROPHANIS.

Vide etiam in verſ. Canon, Fructus, Penſionarius.

Penſio reſeruata occaſione reſignationis beneficij, quo ad regreſſum non indiget clauſula, *& non aliàs*, deciſ. 342. numer. 3. Beuilaqua.

Penſio translata vigore indulti, & relatiue ad illud, deficiente cauſa translationis, & voluntate transferentis remanet nulla, dec.351. num.21.Emer.

Penſio reſeruata ſuper Eccleſia, cuius fructus ſunt impotentes ad illam ſubſtinendam, remanet nulla etiam ex voluntate Pontificis concedentis, deciſ. 233. numer. 1. Rondinino.

Penſio vni perſonæ translata ad commodum alterius, non ſubſtinetur ad fauorem alicuius, & de ratione, dec.351.num.18.Emer.

Penſio dicitur onus reale, non perſonale, & proinde ſequitur ipſum Beneficium, ſeu Præbendam ad quemcumque peruenerit, dec.391.num.1.Calat.

Penſio reſeruata occaſione Reſignationis ſi eſt nulla in parte, remanet nulla in totum, quia in minori ſumma deficit conſenſus reſignantis, dec.375.num.5.Rond.

Penſio quatenus potius reducatur, quam annulletur in totum, plures diſtinctiones referuntur, deciſ. 375. numer. 3. & ſeqq. Rondinino.

Penſio vt plurimum ſtatuitur vſque ad tertiam partem reddituum, quantitatiuè tamen, non per viam quotæ, deciſ. 379.nu.11. Taia.

Penſio quandoque reſeruatur etiam, vſque ad dimidiam fructuum, deciſ. 379.num.13. Taia.

Penſio reſeruata cum expreſſione valoris, eo non verificato, remanet nulla, quamuis clauſula *dummodo &c.* iuſtificata ſit, dec.375. num.14. Rond.

Penſio verificatur etiam in cenſu, ſeu alia annua præſtatione, dec.364.num.7.Taia.

Penſio corruit ob expreſſionem falſi valoris à

pensionario factam, decis. 375. nu. 11. Rondinino.

Pensio sequitur Canonicum possessorem, quamuis ille nouam præbendam optauerit, dec. 391. num. 4. Calat.

Pensio reseruata cum expressione, quod fructus beneficij ascendant ad ducatos 90. remanet nulla, si apparet illos non ascendere nisi ad ducatos 81. decis. 33. numer. 3. & 4. Calatain.

Pensio remanet nulla non probato valore narrato, & non docto, quod remaneant centum pro Rectore, decis. 375. num. 1. & seqq. Rond.

Pensio est nulla in totum, si vsque, & à principio non remanet summa reseruata à Papa soluta pensione, & hoc ratione voluntatis eiusdem Papæ, dec. 375. num. 7. Rond.

Pensio reducitur si tempore gratiæ remanebant centum pro Rectore, quæ postea diminuta sint, dec. 375. num. 8. & 9. Rond.

Pensio ab Antecessore soluta coadiuuat probationem valoris beneficij à pensionario factam, dec. 275. num. 4. Rond.

Pensio reseruata super Parochiali cum clausula *dummodò &c.* subsistetur in eo, quod excedit tecta centum debita Rectori pro sua congrua, dec. 379. num. 3. Taia.

Pensio reseruata cum expressione certi valoris, eo non iustificato, remanet nulla in totum, nec est reducibilis, decis. 379. num. 4. & 16. & seqq. Taia.

Pensio reducitur, quotiescumque probato valore Parochialis, & soluta pensione, non amplius remanerent centum pro Rectore, dec. 372. num. 9. Rond.

Pensio per sententiam declarata extincta non computatur inter onera Ecclesiæ, dec. 233. num. 15. Rond.

Pensio nulliter translata, sequuto obitu transferentis extinguitur, decis. 351. numer. 1. Emerix.

Pensio est ad instar vsusfructus, & illius regulis subiacet, dec. 351. num. 2 Emer.

Pensio vigore indulti translata in personam vnius ad commodum alterius, si talis facultas transferenti non competebat, translatio remanet nulla, dec. 351. num. 3. Emer.

Pensionis in reseruatione esset facienda mentio, quod illa tertiam partem fructuum non excedit, & ita olim seruabat stylus Curiæ, dec. 379. num. 12. Taia.

Pensionis nomen conuenit etiam portioni, seu congruæ alicui reseruatæ, decis. 364. num. 6. Taia.

Pensionem ad subsistendam sufficit, quod per decennium valor beneficij, computato anno fertili, cum anno sterili, ad narratum valorem ascenderint, decis. 275. nu. 10. Rondinino.

Pensionem in literis prouisionis beneficij, sine suo consensu reseruatam, quatenus titularis impugnare non possit, decis. 372. num. 10. Rondinino.

Pensionem si non constat fuisse à Papa reseruatam super exemptione ab onere aliquid soluendi, talis exemptio non computatur in fructibus, dec. 33. num. 10. Calat.

Pensione reseruata super certis, & incertis, etiam incerta computanda sunt, decis. 33. num. 5. Calat.

Pensione à Papa reseruata cum expressione certi valoris, & clausula *dummodo remaneant centum &c.* vtrumque simul verificari debet, dec. 375. num. 10. Rond.

Pensiones dantur ratione clericatus, quo cessante, & ipsæ etiam cessant, tamquam effectus à sua causa, decis. 253. num. 4. Albergato.

Pensiones Hispaniæ conferuntur etiam in personam vnius ad commodum, & beneficium alterius, & quare, dec. 351. num. 14. Emet.

Pensiones domus super qua aliquis fuit immissus quando probari debeat fuisse exactas, decis. 134. numer. 6. & seqq. Rondinino.

Pensiones domus non percipiuntur, pro illo tempore, quo ille remanent dislocatæ, decis. 134. num. 7. Rondin.

Pensiones domorum *Vide etiam in verf.* Fructus.

in Pensione reseruata cum expressione certi valoris fructuum beneficij, neque Pontificem, neque Partes possunt dici.

Illam subsistineri voluisse super medietate, vel tertia parte fructuum eiusdem Beneficij, decis. 379. num. 14. Taia.

PENSIONARIVS.

Vide etiam in verf. Clericus, Pensio, Titularis.

Pensionarius licet interueniat in Consilio laicorum, in quibus causæ Criminales tractantur, ad summum irregularis efficitur, non autem pensionem amittit, decis. 172. nu. 17. Taia.

Pensionarius non releuatur ab onere probandi valorem Parochialis, etiam si parochus reseruationi consenserit, decis. 372. num. 2. Rondin.

PEREGRINVS olim Rotæ Auditor testatur, quod tempore, quo ipse erat Referendarius Signaturæ Iustitiæ, illa noluit immutare executores datos in literis apostolicis, decis. 394. num. 7. Rond.

Quamuis adesset iusta, & rationabilis causa ibidem.

PERICVLA terræ, & maris ad euitanda subdelegatur examen in partibus, quod alias in Curia fieri debuisset, decis. 247. num. 2. Taia.

PERITIA.

Vide etiam in verf. Relatio, Scientia.

Peritia facta super solo libro magistrali, non autem giornali, in nihilo suffragatur, d. 179. num. 1. Alberg.

Peritia fieri debet iuxta formam à iudice traditam, dec. 178. num. 1. Calat.

PERITVS.

Vide etiam in verf. Architectus, Electio, Ratiocinatio, Relatio, Æstimatio.

Peritus si in sua relatione expressit se totum considerasse negocium, & computasse tempora,

pore, & quantitates, viterius interrogari non debet, dec. 339. nu. 17. Taia.

Peritus quod fuerit electus non ſolum pro adæquatione monetæ, ſed etiam ad calculandum partitas dati, & recepti reſultat ex decisionibus cauſæ, decis. 182. numer. 5. Rond.

Peritus eligendus eſt à Iudice cum aſſignatione formulæ, iuxta quam ille poſtea relationem facere debeat, decis. 178. numer. 1. Calat.

Peritus, & æſtimator, vt validè æſtimare poſſit, debet perneceſſe ſcire quantitatem, & latitudinem rei æſtimatæ, dec. 46. num. 11. Taia.

Peritus ſecundus non poteſt dici quod adhæſerit relationi priorum peritorum, ſi expreſſe dixit ſuper illis iudicare non potuiſſe, dec. 246. nu. 5. Paul.

Peritus tunc ſolum interrogari debet à iudice, ſi de nullitate, vel læſione conſtiterit, vel ſi non fuiſſet deuentum ad electionem aliorum peritorum, dec. 339. nu. 20. Taia.

Peritus pro declaratione æſtimationis examinatus, quatenus concludat, dec. 46. num. 1. & ſeqq. Taia.

Peritus qui retulit valorem de tempore præſenti non probat, cum ille probari debeat de tempore contractus, dec. 318. num. 9. Rond.

Peritus, & Æſtimator iurare debet de æſtimatione legaliter facienda, dec. 339. num. 6. & 14. Taia.

Peritus, & Æſtimator præuio iuramento affirmare tenetur, neque lucri gratia, neque inimicitiis, neque in gratiam alterius ſuam relationem feciſſe, decis. 339. numer. 7. Taia.

Peritus tenetur cum iuramento referre, ſiue fuerit electus à partibus de mandato iudicis, ſiue etiam Principis, dec. 339. num. 8. Taia.

Periti relationi ſtandum eſt, donec doceatur de errore, dec. 263. nu. 11. Paul.

Periti relatio executioni demandari debet; quamuis ille aliquas partitas in ſuſpenſo reliquerit, dec. 217. nu. 8. Rond.

Peritum confuſe deſcripſiſſe partitas allegare non poteſt, qui citatus ad informandum non comparuit, nec illum informare curauit, dec. 182. nu. 4. Rond.

Perito ſtandum eſt, etiam ſi nullam rationem reddat, dec. 339. nu. 18. Taia.

Perito iudicialiter electo ſtari debet, dec. 159. nu. 4. Taia.

Perito iudicialiter electo de conſenſu partiũ ſtari debet, dec. 217. nu. 6. & ſeq. Rond.

Periti ſemper præferuntur teſtibus, dec. 339. nu. 19. Taia.

Periti electi pro recognitione manus, plenè probant, dec. 211. n. 53. Paul.

Periti interrogandi ſunt, & cogendi ad declarandum ſuam relationem, dec. 339. nu. 13. Taia.

Periti iurare debent ſe non lucri, aut amoris, vel odij cauſa, ſed ſolum pro veritate dicenda acceſſiſſe ad comparationem literarum, vel aliam relationem faciendam, dec. 368. nu. 2. Alberg.

Peritorum poſt ſecundam electionem non eſt locus viterioni electioni, ad euitandum proceſſum in infinitum, dec. 339. n. 2. Taia.

Peritorum electionis nullitas examinari non debet ſi illorum relatio ſit erronea, dec. 246. nu. Paul.

Peritorum relationi, cui magis ſtari debeat in concurſu plurium relationum, dec. 202. n. 5. & 13. & ſeqq. Alberg.

per Peritos facta probatio de ſui natura fallax eſt, dec. 339. nu. 9. Taia.

PERIVRIVM.

Vide etiam in verſ. Iuramentum.

Periurium non præſumitur, ſed debet ab allegante probari, dec. 376. nu. 11. Matth.

Periurium ad euitandum omnis, & quælibet interpretatio ſumenda eſt, dec. 376. nu. 12. Matth.

PERMISSIO.

Vide etiam in verſ. Facultas, Licentia.

Permiſſio alienandi conceſſa cum conſenſu, & conſilio alterius, intelligitur de actibus inter viuos, dec. 380. nu. 10. Taia.

Permiſſio alienandi conceſſa filiis, non ſuffragatur aliis perſonis, quæ cum ipſis filijs inſtituti, ſubſtituti, & prohibiti ſunt, decis. 380. nu. 5. Taia.

Permiſſio, licentia, ſeù facultas declarant prohibitionem præcedenter factam, dec. 380. nu. 6. & 9. Taia.

PERMVTATIO.

Vide etiam in verſ. Tranſactio.

Permutatio facta à non habente aliquod ius in beneficio permutato, remanet nulla, dec. 276. nu. 5. Alberg.

Permutatio beneficij modici redditus, fieri nequit cum beneficio pinguiori, dec. 276. nu. 6. Alberg.

Permutatio facta de beneficio pinguiori cum alio beneficio modici redditus, præſumitur fraudolenta, dec. 376. nu. 7. Alberg.

in Permutante beneficium pingue cum alio modici redditus præſumitur fraus, dec. 276. n. 6. & 7. Alberg.

PERSONA.

Vide etiam in verſ. Dignitas, Induſtria, Perſonale.

Perſona ſolum, non autem filiatio dicitur contemplata ſi aliquod ratione ſolius perſonæ fuerit relictum, decis. 36. numer. 4. Rond.

Perſona non comprehenſa in capitulis ſuperaddi non poteſt in extentione inſtrumenti, dec. 66. nu. 11. Rond.

Perſona, aut Dignitas an fuerit inſpecta, inſpicitur cuius nomen ſit expreſſum, decis. 211. nu. 6. Paul.

Perſona ſemel approbata in iudicio, ſi conditionem deteriorem non fecit, non poteſt prætendi ſuſpecta de dilapidatione, ſeu occultatione bonorum, decis. 109. num. 9. Calat.

Persona etiam in apocha assecurationis nominata, quotiescumque habet interesse, ipsumque probauit comprehenditur in ea, dec.369.nu.15.Matth.
Persona certa expressè in contractibus, non intelligitur alia, dec.369.num.44. & seqq. Matth.
Persona hæredis si non fuit nominata inter personas, quibus testator aliquid restitui mandauit, de iure tamen subintelligitur, dec.17.nu.23.Calat.
Personis pluribus subesse Ecclesiam diuersis tamen respectibus non implicat, dec. 225. num.30.Matth.
Personæ plures si interuenerint eo magis falsitatem excludunt, decis. 211. numer.49. Paul.
Personæ certæ, ex incertis si restitutio fideicommissi facienda sit, non potest eligi potius vnus quam alter, decis. 244. num. 5. Alberg.
Personæ qualitas non concludit, quæ alijs etiam personis conuenire potest, decis. 73. nu.13.Calat.
Personæ plures eiusdem nominis esse possunt in eadem familia,dec.402.nu.15. Taia.
Personæ additio, quæ alias comprehensa non erat dicitur immutare substantiam, dec.66. nu.11.Rond.
Personæ quamquis sint plures, vnus tamen est Curatus, quando omnes habentur loco vnius, dec.225.nu.7,Matth.
Personæ exclusę à dispositiua, non censentur comprehensæ in parte conditionali, decis.232.nu.14.Matth.
Personæ mutatio non mutat ius si durat substantia, & essentia negotij, dec.15. nu. 11. Alberg.
Personæ potentes habentes iurisdictionem habent contra se præsumptionem vsurpationis, dec.6.nu.2.Rond.
Personarum pluralitatem, qui allegat probare debet, & quomodo, decis. 403.num.17. Taia.
Personas duas repræsentans, si quid fecit nomine vnius non potest illud referre ad nomen alterius, dec,135.nu.10.Paul.
Personarum expressio facta per accidens, vel quia vltra bona, etiam personæ exprimendæ sunt, non facit priuilegium personale, dec.52.nu.23.Alberg.
Personis pluribus subesse Ecclesiam non implicat,diuersis tamen respectibus, dec.225, nu.30.Matth.

PERSONALE.

Vide etiam in verf. Persona.
Personale non dicitur priuilegium concessũ personis ratione bonorum, dec. 52. n. 29. Alberg.
Personalia verba quandoque inflectuntur vt stent demostratiuè, non autem dispositiuè, dec.335,nu.16.Calat.
Personalis insufficientia quatenus impediat, quod opus iniunctum non possit impleri per alium, dec.64,nu.10.Emer.
Personalis insufficientia non sufficit, si per alios opus iniunctum possumus adimplere, dec.64.nu.9.& 10.Emer.

PERTINENTIA.

Vide etiam in verf. Iuspatronatus, Pats.
Pertinentia iurispatronatus probatur ex pluribus præsentationibus effectum sortitis, dec.192,nu.1.& seq.Emer.
Pertinentia iurispatronatus probatur si nulla datur prouisio, vti de libero, nisi de persona præsentata à Patrono, dec,130.nu.11. Taia.
Pertinentia iurispatronatus etiam probata, non impedit executionem literarum apostolicarum, vbi quis non habet institutionem, vel similem gratiam, dec,395.nu.11. Taia.
PETENS dationem insolutum pacto resolutiuo renunciat, dec.8 vnu.16.Alberg.
S. PETRVS APOSTVLVS iuxta locorũ qualitates mandauit institui Patriarchas Archiepiscopos, Episcopos, & Presbyteros, dec.56.nu.4.Alberg.

PHILOSOPHVS.

Philosophi plures nautico fœnore, & alijs damnatis vsuris incubuerunt, decis. 369 nu.76.Matth.
Philosophus MENIPPVS laqueo se suspẽdit, quia amisit totam pecuniam, quam crediderat nautico fœnori, decis. 396. num. 77. Matth.
PIÆ CAVSÆ fauor non attenditur,vbi adest imperfecta voluntas, decis. 17. numer. 24. Calat.

PIGNVS.

Vide etiam in verf. Dominium, Expignoratio Hipotheca, Saluianum.
Pignus, vel dominium importasse retentionem bonorum debitoris à creditore factam illius obseruantia declarat, dec.249.nu.13. Matth.
Pignus si habitum sit pro derelicto, & finelpe luitionis, lex interpretatur voluntatem creditoris, & debitoris, illud acceptandi, & respectiuè dandi insolutum, decis. 374. nu.2.Rond.
Pignus à creditore simpliciter receptum, ad dationem insolutum referri non potest, si illius traditio semper fuit ab alijs concreditoribus impugnata, decis. 374. numer. 3. Rond.
Pignoris constitutio non trasfert dominium, quia in illo debitor semper remanet dominus,dec.374.nu.11.Rond.
PISTORIS creditum satis probatur ex mandato relaxato, cum de eo non soleat confici instrumentum, decis. 221. numer. 1. Emer.
PIVS IV. inhærendo dispositioni Sac. Concilij Trident. erectionem Collegiorum in Cathedralibus demandauit, eiusdemque dispositionem declarauit, dec.295.num.16. Alberg.
PLANTA *vid.in verf.* Mappa.
PLVRALIS loquutio de vna tantũ persona intelligenda non est, decis. 45. num. 6. Taia.

PLVRALITAS.

Vide etiam in verf. Multiplicitas.

Pluralitas creditorum non præsumitur, decis.263.nu.14.Paul.

Pluralitas, an, & quatenus discretiua non sit, nec reiolutur in suas singularitates, decis.28.nu.7.Alberg.

Pluralitas scripturarum numquam præsumitur, dec.157.nu.10.Emer.

Pluralitatis exclusio in suas singularitates quatenus à testatore facta sit, dec.218.n.15. Rond.

PLVRES.

Vide etiam in verf. Vnus, Vnicitas.

Plures olim fuisse patronos non excludit hodie vnum tantum adesse, decis. 192. nu. 4. Emer.

Plures ad consortium, collegium, vel Ecclesiam admittendi non sunt, ne quid minimum stipendii singulis debeatur, dec. 206. nu.4.Alberg.

in Pluribus locationibus vniformiter continuatis, non potest assignari diuersitatis ratio, quare potius vna, quàm altera ad eandem rationem facta sit, dec.41. num. 4. Taia.

PLVS.

Vide etiam in verf. Minus.

Plus iucere non debet illi, cui non licet minus, dec.251.nu.34.Paul.

Plus iuris in alium nemo transferre potest, quam ipse habeat, decis. 248. numer. 4. Paul.

PLVVIA *vide in verf.* Imbres.

POENA in certo casu iniuncta, ad alium quamuis similem non extenditur, dec.128. nu.9.Paul.

PONTIFEX.

Vide etiam in verf. Gratia, Indultum, Papa.

Pontifex pensiones Italiæ, non solet conferre vni au commodum alterius, dec.331.n.13. Emer.

Pontifex, qui beneplacitum concessit, præsumitur informatus de directo dominio bonorum emphyteuticorum à nepote acquisitorum, dec.227.nu.6.Alberg.

Maximè si ille erat eiusdem Ciuitatis, in qua situabantur bona prædicta ibid.

Pontifex erigendo Ecclesiam Parochialem in Collegiatam, potest ab eo excludere Episcopum, & Canonicos, vel ipsum eidem Episcopo, Capitulo, & aliis etiam personis tradere, dec.225.nu.21.Matth.

Pontificis assertioni stare debemus, & pro ea præsumendum est, decis. 401. numer. 20. Bouri.

Pontificis indultum concedentis intentio qualis fuerit, à subsequentis vacationibus relucet dec.186.nu.35.Rond.

Pontifici procedenti ex certa scientia vtiquè innotuisset, si Ecclesia Cathedralis fuisset, dec.407.nu.15.Alberg.

PORTAM si habet apotheca respondens in domum, tunc venit appellatione eiusdem domus, & quando, decis. 79. numer.5. Calat.

PORTIO.

Vide etiam in verf. Pars.

Portio emphyteutæ deficientis deuoluitur ad Ecclesiam, etiamsi ille emphyteusim ab alio suo nomine acquisitam non acceptauerit, dec. 340.nu.17.Bevil.

Portionem suam tantum cessisse dicitur cedens creditum cum alio cõmune, decis.263.nu.15.Paul.

pro Portione sua dicitur præsentasse patronus, & ideo portio compatroni remanet preseruata, dec.181.nu.20.Rond.

PORTIONARIVS *vid.in verf.* Beneficiatus.

POSSESSIO.

Vide etiam in verf. Mandatum de manutenendo, Possidens, Possessor, Possessorium Quasi possessio.

Possessio beneficij, vt dicatur legitima, & manutenibilis, capi debet de manu eligentium, vel exequutoris Apostolici, dec. 394.nu. 1. Rond.

Possessio communis conseruatur etiam per actus possessorios ab aliquibus gestos, decis.144.nu.21.Paul.

Possessio probatur ex immissione obtenta auctoritate iudicis, dec.277.nu. 3. Alb.

Possessio capta cum clausula *exceptâ legitimâ*, ea non liquidata, non est manutenibilis, decis.97.nu.3.& seqq.Emer.

Possessio probatur etiam ex venditione per possidentem facta cum declaratione, quod bona vendita ad ipsum spectabant, & pertinebant, dec.314.nu.3.Emer.

Possessio legitima dicitur, quæ à iudice fuit concessa, dec.277.nu.4.Alberg.

Possessio beneficij non perditur per solam confessionem illam dimittendi ob assecutionẽ alterius, si beneficium assecutum numquã probatur possessum, decis. 60. numer. 20. Alberg.

Possessio eorum, quæ continentur sub clauibus dicitur tradita ex traditione clauium, dec.183.nu.10.Taia.

Possessio venditoris non arguit simulationem si ex noua causa locationis habita sit, decis.318.nu.4.Rond.

Possessio venditoris probatur ex fide Catastri, dec.331.nu.12. Alberg.

Possessio respicit nudum factum, decis. 284. nu. 8. Paul.

Possessio, quæ non erat pacifica, non extinguit litem, dec. 102.nu.12. Rond.

Possessio remanet continuata per perceptionem fructuum, dec.209.nu.10.Alberg.

Possessio tutorio nomine capta, eius nomine, non autem alio referenda est, dec. 241. nu.5.Matth.

Possessio dominij temporalis non in Ecclesia, sed in Palatio publico accipi solet, dec.196. nu.27.Alberg.

Possessio aliena, quod censeatur continuata vsque ad mortem, non potest allegari à tertio, dec.37.nu.4.Taia.

Possessio Episcopi, in Ecclesia Cathedrali capi debet, dec.196.nu.25.Alberg.

Possessio data à Iudice, qui vel detulit appellatio-

lationi, vel appellationi non respondet, essitur nulla, & attentata, decis. 401. n. 13. Bouri.

Possessio quadragenaria, etiam sine titulo præsumit titulum, & præscribit omnibus iuribus, dec. 106. nu. 30. Taia.

Possessio in dubio refertur ad titulum effectuum, & magis fauorabilem possidenti, decis. 360. nu. 5. Alberg.

Possessio alicuius probatur ex confessione per eum facta in precibus Sanctissimo porrectis, dec. 314. nu. 2. Emer.

Possessio decennalis est manutenibilis, etiam si contra se habeat iuris resistentiam, decis. 397. nu. 2. Taia.

Possessio titulata eo fortius manuteneri debet, dec. 254. nu. 2. Paul.

Possessio probatur ex confessione partis, etiã contra illum, qui habet causam ab ea, decis. 209. nu. 17. Alberg.

Possessio bonorum capta vti dotalium est nulla, si dos in pecunia consistebat, decis. 59. nu. 7. Emer.

Possessio capta cum clausula *donnedo possessio sit vacua, & sine pro adicio &c.* alio existente in possessione, non suffragatur, dec. 249. nu. 11. Taia.

Possessio nulla clandestina, & turbatiua non est manutenibilis, & quando illa talis dicenda sit, dec. 249. nu. 12. Taia.

Possessio beneficij patronati per resignationẽ, acquisita conseruat, & coadiuuat possessionem patronorum, decis. 136. nu. 17. Taia.

Possessio vel quasi centenaria, & adminiculata dicitur titulata, decis. 48. numer. 4. Rond.

Possessio non dimittitur per solam declarationem dimittendi, quia hæc intelligitur de dimissione tituli, dec. 60. nu. 18. Alberg.

Possessio beneficij non acquiritur ipso iure per simplicem prouisionem, sed actualis apprehensio requiritur, decis. 60. num. 19. Alberg.

Possessio bonorum fideicommissi non potest à grauato in alium transferri ad præiudicium vocatorum, & aliter translata, retractari debet, dec. 244. nu. 1. Alberg.

Possessio creditoris probatur ex confessione debitoris declarari prætendentis illum esse satisfactum ex fructibus suorum bonorum ab ipso possessorum, decis. 195. numer. 3. Emer.

Possessio bonorum defuncti non inducit additionem hæreditatis illius, quoties referri potest ad alium titulum, quam hæreditarium, dec. 266. nu. 3. Emer.

Possessio capta relatiuè ad aliquod instrumẽtum, secundum illud, & non vltra intelligenda est, dec. 306. nu. 1. Matth.

Possessio non dicitur perpetua, si vsque ad certum tempus durare debet, dec. 306. n. 4. Matth.

Possessio fratris non dicitur retenta iure familiaritatis, si proprio nomine continuata est & de fructibus bonorum sit dispositum, decis. 306. num. 3. Matth.

Possessio probatur per publicum instrumentum adeptionis illius, decis. 319. num. 1. Calat.

Possessio instrumentalis alio non existente in possessione plenè probat, dec. 319. num. 1. Calat.

Possessio beneficiati probatur ex confessione partis impetrantis beneficium ex causa priuationis illius, dec. 319. nu. 3. Calat.

Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad obitum, decis. 209. nu. 13. Alb.

Possessio semel probata, tunc solum præsumitur continuata, quando de interruptione non constat, dec. 209. nu. 14. Alberg.

Possessio Testatoris præsumitur continuata vsque ad mortem, si hæredes quietarunt debitorem de annuis ipsis solutis, decis. 209. nu. 15. Alberg.

Possessio antiqua debitoris probatur ex fide Catastri, ex quo deducitur illam de sui persona successiue deuenisse in alias, dec. 270. nu. 6. & 10. Alberg.

Possessio capta à subrogato gestionẽ non dicitur noua possessio, sed continuatio antiqua, dec. 289. nu. 7. Matth.

Possessio creditoris de bonis debitoris renunciata, vel confessata iure proprio, adhuc resoluitur in pignus, & quando, dec. 241. nu. 11. Matth.

Possessio naturalis vsufructuarij consolidatur cum possessione proprietarij, decis. 249. nu. 4. Taia.

Possessio quatenus faciat legitimum contradictorem possidentem ad impediendam immissionem, seu manutentionem hæredi, dec. 240. nu. 3. & 11. Taia.

Possessio magis est quid facti, quam iuris, adeoque requirit factum, & actualem apprehensionem, dec. 90. nu. 10. Paul.

Possessio ex locatione probatur, & depositione eorum, qui domum conduxerunt, & locatori pensionem soluerunt, & locatori pensionem soluerunt, decis. 178. num. 7. & 8. Emerix.

Possessio capta contra formam Statuti volentis possessionem defuncti continuari est nulla, & ideo non manutenibilis, dec. 14. nu. 5. Calat.

Possessio posterior manuteneri non potest in concursu possessionis anterioris, decis. 14. nu. 6. Calat.

Possessio vacans potest capi ab hærede, & quomodo, dec. 14. nu. 3. Calat.

Possessio in facultatiuis non acquiritur sine prohibitio cum acquiescentia concursus, dec. 254. nu. 25. Paul.

Possessio probatur ex instrumento publico adeptionis illius, ac etiam ex clausula *constituti* in alio acquisitionis instrumento apposita, dec. 330. nu. 1. Calat.

Possessio testatoris, & fideicommittentis principale requisitum pro obtinenda immissione vigore *l. final. C. de edict. Div. Adr. toll.* dec. 109. nu. 1. Alberg.

Possessio probatur ex sententijs, in quibus ipso

enunciatur eo magis si illæ per concordiã approbatæ sint, dec.209.nu.2. Alberg.
Possessio probatur ex venditione hærbarum, Casalis, seu Tenutæ, decis. 209. numer. 3. Alberg.
Possessio probatur ex actione intentata per aduersarium, & sic ex verbis libelli, dec.240. nu.5. Taia.
Possessio titulata præferenda est possessioni, non habenti aliquem titulum, dec.240.n.6. Taia.
Possessio anterior etiam ciuilis, possessioni posteriori naturali præfertur, dec. 240. n.7. Taia.
Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad mortem, nisi de illius interruptione doceatur, dec. 270.nu. 1. Alberg.
Possessio est quid facti, decis. 170. numer. 4. Paul.
Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum, nisi probetur interruptio, dec.140. nu.9. Emer.
Possessio enunciata, vel probata per testes præsumitur propria pro portione spectante possessori, & pro alia rata iure familiaritatis, dec.140.nu.10. Emer.
Possessio capta vigore sententiarum præsumitur legitima, dec.414.nu.21. Alberg.
Possessio Episcopi in Ecclesia illius superioritatem non demonstrat, si ipsa sit prima in itinere, ad quam ille accedit causa visitandi, & recipiendi obedientiam, dec.404. nu.62. Alberg.
Possessio beneficij post sententiam ab altera parte obtentam, sequestratur, dec.107.n.1. Emer.
Possessio Castri facit accquirere possessionem eorum, quæ competunt ratione Castri, dec.136.nu.27. Taia.
Possessio bonorum pupilli, eo defuncto, non dicitur vacua, donec tutor rationem non reddat. dec.101.nu.7. Paul.
Possessio probatur ex sententijs latis super iure pascendi, dec.414.nu.1. Alberg.
Possessio Testatoris inter filios, & hæredes probatur ex descriptione facta in testamento, dec.209. nu.29. Albergato.
Possessio translata vigore donationis, seu renunciationis resolutæ, & ipsam quoque resolui necessarium est, decis. 64. numer.4. Emer.
Possessio titulo præcedenti continuata ex trãsactione medio tempore facta non immutatur, dec.136.nu.18. Taia.
Possessio iure familiaritatis *Vide in verf.* Frater.
Possessio beneficij patronatus ab Ordinario proueniens non præiudicat illius patrono, dec.136.nu.35. Taia.
Possessio in alium trasfertur duppliciter, iure scilicet & facto, dec.183 nu.14. Taia.
Possessio donatoris post donationem quatenus possit referri, & intelligenda sit nomine donatarij, vel non, decis. 13. num. 23. Calat.
Possessio, vel quasi non acquiritur sine actu possessorio, dec.90.nu.4. Paul.
Possessio probatur ex instrumento publico adeptionis illius, nullo alio in possessione existente, dec.401.nu.2. Bourl.
Possessio probatur etiam ex confessione Partis, dec.401.n. 3. Bourl.
Possessio Rei conuenti resultat ex mandato de immittendo ab Actore petito, dec. 401. nu.4. Bourl.
Possessio actualis accquiritur per ingressum domum eiusque retentione vti propriæ, ac etiam in prædia cum recognitione colonorum, dec.14.nu.3. Calat.
Possessio Rei conuenti probatur ex substentatione litis, eaque ad effectum obtinendi Saluianum sufficere dicitur, decis. 362. nu.5. Alberg.
Possessio defuncti ex quibus dicatur sufficienter probata, dec.414. nu.23. Alberg.
Possessio accquiritur ex recognitione in dominum facta à Colonis, decis. 14. num.3. Calat.
Possessio præsumitur continuata vsque ad obitum, si de intermedia interruptione non docetur, dec.414.nu.3. Alberg.
Possessio defuncti in accessarium antecedens probatur ex perceptione affictuum in eius vita decursorum, ab illius hæredibus facta, dec.414. nu.4. Alberg.
Possessio domus accquiritur ex illius ingressu, & retentione postea subsequuta, decis.14.nu.3. Calat.
Possessio tradita emptori, qui pretium non soluit, non est vera possessio, sed nuda detentatio, dec.248.nu.2. Paul.
Possessio donatarij, quæ referri potest ad donationem liberam, ad titulum fideicommissi referenda non est, decis. 343.num.5. Beuil.
Possessio bonorum defuncti probatur ex diuisione hæredum, dec.37.nu.7. Taia.
Possessio semel probata præsumitur continuata vsque ad mortem, decis. 37. numer. 2. Taia.
Possessio debitoris probatur ex instrumento venditionis ab eo factæ, vbi altera rei conuenti ex litis substentatione resultat, decis.288.nu.3. Alberg.
Possessio, & manutentio administratori, durante administratione conceditur, & donec ipse rationem reddiderit, dec.296.nu.2. Paul.
Possessio testatoris probatur ex perceptione fructuum ab hæredibus facta, decis. 209. nu.16. Alberg.
Possessio triennalis beneficij non interrumpitur ex contraria conuentione partium facta literis non expeditis, dec.401. nu. 23. & 27. & seqq. Beuil.
Possessio insolidum penes duos vno, eodemque tempore esse non potest, dec. 390.n.1. Calat.
Possessionis continuatio pendet ab animo, & voluntate constituentis, decis. 37.num.5. Taia.
Possessionis, & identitatis argumentum resultat

fultat ex fide Catastri, saltim donec contrarium probetur, dec. 151. nu. 10. Alb.

Possessionis in anteriozitate considerandæ, etiam spatium vnius solæ horæ attendendum est, dec. 240. nu. 8. Taia.

Possessionis actus momentanei non interrumpunt immemorabilem, si tamen vera alterius possessio semper continuata est, decis. 136. nu. 17. Taia.

Possessionis defuncti iustitia, vel iniustitia non attenditur in summarissimo immissionis iudicio, dec. 414. nu. 18. Alberg.

ad Possessionis titulum refertur actus à possidente factus, dec. 299. nu. 8. Alberg.

Possessionis non datur maior probatio, quàm eius adeptio facta auctore Prætore, dec. 209. nu. 9. Alberg.

Possessioni, seu quasi dicitur renunciasse qui post sententiam diu tacuit, & acquieuit, dec. 90. nu. 33. Paul.

Possessionem beneficij continuasse dicitur beneficiatus, quamuis de delicto inquisitus, si illud purgando, fuerit absolutus, dec. 319. nu. 8. Calat.

Possessionem, quam quis habebat, præsumitur continuasse ex titulo præcedenti, non autem ex posteriori, ad cautelam obtento, dec. 121. nu. 18. Alberg.

Possessionem ad acquirendam, vel quasi non requiritur scientia partis, vbi adest titulus saltim putatiuus, dec. 254. nu. 4. Paul.

Possessionem acquirit, qui facit actum possessorium sciente, & patiente possessore, ille vero possessionem amittit, dec. 7. n. 6 & seqq. Taia.

ex Possessione, diuisione, & solutione onerum bonorum ab alio suo nomine acquisitorum, ratihabitio resultat, dec. 340. nu. 15. Beuil.

in Possessione si quis est, magis possidere non potest, dec. 170. nu. 13. Paul.

POSSESSOR.

Vide etiam in verf. Possessio, & ibi remissiones suas, *& in verf.* Tertius.

Possessor triennalis etiam vigore indulti remanet tutus ab omni lite, & molestia tam in possessorio, quam in petitorio, dec. 401. nu. 22. Bourl.

Possessor præsumitur velle possidere titulo sibi magis vtili, & proficuo, non autem damnoso, dec. 343. nu. 6. Beuil.

Possessor ad tuendam suam possessionem nõ excipit de iure tertij, si adhuc legitimus possessor non sit, dec. 239. nu. 5. Rond.

Possessor legitimus, quis dicatur attenditur litis initium, dec. 239. nu. 7. Rond.

Possessor domus à flumine deuastatæ, vel collapsæ, adhuc tenetur reddere rationem de fructibus, quos percepit, dec. 383. num. 17. Rond.

Possessor bonorum fideicommissi probare tenetur detractiones non fuisse consumptas, vbi cum alienationibus, & omissione inuentarij concurrit præsumptio testatorem alia bona reliquisse, dec. 193. nu. 13. Rond.

Possessor tenetur ad fructus solùm à die productionis, vel ostentionis instrumenti, decis 380. nu. 39 Taia.

Possessor excipiens de retentione aduersus creditores chirographarios non indigethypotheca, quidquid sit, quoad alios, decis. 67. nu. 8. Taia.

Possessor bonorum expressè alienare prohibitorum probare tenetur, alienationes præcedentes pro detractionibus non sufficere, dec. 403. nu. 5. Taia.

Possessor contituitur in mala fide à die introducti iudicij super rescissione transactionis, & ideo fructus restituere tenetur, decis. 111. nu. 16. Calat.

Possessor pacificus, nec triennalis dicitur ille, qui vigore suæ prouisionis primum possessorem in iudicium vocare debuerat, & non vocauit, dec. 319. nu. 11. Calat.

Possessor bonorum fideicommissi an probare teneatur in hæreditate non remansisse alia bona, quam ab ipso possessa, dec. 133. n. 7. & seqq. Rond.

Possessor bonorum fideicommissi particularis probare debet præcedentes alienationes pro detractionibus non sufficere, dec. 403. num. 5. Taia.

Possessor, licèt priuatus à iudice, qui iniuste processit, adhuc dicitur animo conseruare, & retinere suam ciuilem possessionem, decis. 187. nu. 13. Rond.

Possessor bonorum fideicommissi mediante obligatione mulieris habentis priuileg. authenticæ res, quæ potest se tueri aduersus fideicommissarios, dec. 187. nu. 11. Rond.

Possessor potest alium facere possessorem nomine suo, dec. 183. nu. 7. Taia.

Possessor partis fundi censiti conueniri in solidum, si super eo census insolidum fuerit impositus, dec. 393. nu. 2. Taia.

Possessor sua possessione priuari non debet donec, & quousque fuerit terminatum petitorium, dec. 284. nu. 9. Paul.

Possessor sua possessione priuatus per iudicem, à quo, adhuc habetur pro possessore in gradu appellationis, decis. 239. num. 11. Rond.

Possessor, qui meliorauit, non potest suæ possessione priuari, nisi prius sibi præfixo termino ad liquidandam melioramenta, dec. 322. nu. 5. Rond.

Possessor tertius bonorum fideicommissi nõ potest se tueri ex capite detractionum si illæ in primis alienationibus sint consumptæ, dec. 54. nu. 4. Calat.

Possessor si ex acquisitione census non potuit facere fructus suos, non impeditur illos acquirere iure dominij, dec. 65. nu. 17. Alberg.

Possessor si fuit citatus in domo, quam de tempore citationis non habitabat, si fuerit à iudice ejectus, non remanet sua possessione priuatus, dec. 310. nu. 4. Calat.

Possessor bonorum fideicommissi non potest se tueri ex capite detractionum, si fideicommissarij non confecerint inuentarium, &

ratio-

rationem non reddant, dec.233.num.5.& 7. cum seqq. Rond.

Possessor, vel hæres citatus, vel si alias de lite notitiam habebat, debuit defendere rem possessam, vt possit postea de euictione agere, dec.149.num.19. Tana.

Possessor exigens fructus bonorum possessorum etiam vigore ordinis sui debitoris sibi non nocet, quia præsumitur hæc fecisse ad abundantiorem cautelam, decis. 105. nu. 4. & 5. Emer.

Possessoris confessio, affirmantis se non possidere, non præiudicat, si illa respicit proprietatem, dec. 64. num.7. Emer.

Possessori legitimo manutentio debetur, decis. 394.num.2.Rond.

Possessori manutentio conceditur, si de bono iure in petitorio incontinenti non docetur, sed illud tam in iure, quam in facto requirit altiorem indaginem, decis. 365. num.28. Rondin.

Possessori ex interdicto Prætoris, vis fieri prohibetur, dec.365.num.2.Rond.

Possessori, & Emptori simul bonorum fideicommissi nullum ius acquiritur, nisi solutione sequuta, dec.54.num.9.Calat.

Possessores communes per suos actus possessorios non præsumuntur aliis præiudicare voluisse, eoque fecisse ad exclusionem illorum decis.144.nu.21.Pauluccio.

pro Possessore habendus est ille in tui odium, qui possessionem habere non curat, dec.60. num.21. Alberg.

POSSESSORIVM.

Vide etiam in vers. Manutentio, Possessio cum remissionibus suis, & *in vers.* Immissio, Proprietas.

Possessorium nihil habet commune cum petitorio, dec.284.num.7.Paul.

Possessorum, & petitorium sunt iudicia inter se diuersa, decis.12.num.8.Alberg.

in Possessorio, & manutentionis iudicio non attenduntur, neque examinantur ea, quæ deuolutionem respiciunt, d. 310.n.11.Cal.

Possessorium innixum clausulæ *constituti* recipit omnes exceptiones, quæ competunt aduersus contractum principalem, decis. 183. num.12.Taia.

POSSIBILITAS.

Possibilitas sola sufficit, vt probatio non concludat, dec.333.num.14.Rondin.

Possibilitas sola scientiæ, quæ resultat ex spatio modici temporis inter deprædationem, & assecurationem tollit validitatem eiusdem contractus, dec.373.num.23.Matth.

POSSIDENS.

Vide etiam in vers. Possessio, & ibi etiam remissiones.

Possidens aliud est, quod possideat iure pignoris, aliud verò iure dominii, & quando, & ad quem effectum, dec. 288. num. 8. & seq. Albergato.

Possidens vigore dationis in solutum, dicitur tertius possessor, dec.229.num.6.Taia.

Possidens vigore sententiæ iudicis à quo, adhuc dicitur possidere in gradu appellationis interpositæ, decis. 259. n. 6. Rondinin.

Possidens iure dominii non impedit immissionem pro indiuiso, concessa sibi sola retentione pro rata crediti anterioris ab eo persoluti, dec.238.num.10.Alberg.

Possidens auctoritate iudicis iuste possidet, & ideo ei semper datur manutentio, decis. 97. num.2. Emer.

Possidens bona post donationem factam illa solum simulate donasse dicitur, dec. 11. numer 13.Calataiu.

Possidentis, & præoccupantis possessionem melior est conditio etiam, in iudicialibus, dec.30,num.10.Emerix.

Possidentes domos, vel bona communia, quæ commodam patiantur diuisionem, & quorum redditus sint æquales, coguntur ad diuisionem, & ad assignandum vnicuique suam partem, dec.278.num.1.Emer.

POSSIDERE.

Vide etiam in vers. Possessio cum suis remissionibus.

Possidere cum alio qui se insimul fatetur, illius etiam possessionem plenè probat,d.209. num.8. Alberg.

Possidere vno, vel alio titulo consistit in animo, dec.360.num.6 Alberg.

Possideri potest alieno nomine, etiam illud, quod proprio nomine possidetur, dec. 183. num.6. Taia.

Possidere aliud est, aliud esse in possessione, decis.191.num.1.Paul.

Possidere iuste dicitur ille, qui auctore Prætore possidet, dec.277,num.5.Alberg.

POSTERIORA.

Posteriora derogant prioribus, dec.190.nu.13. Albergato.

Posteriora declarantur ab anterioribus, d.198. num.7. Rond.

POSTERORVM, & descendentium appellatione non veniunt fœminæ, vbi adest ratio conseruandi agnationem, dec.410. nu.24.& 44. & seqq. Florex.

POSTERI *Vide etiam in vers.* Fœmina.

POTESTAS.

Vide etiam in vers. Facultas, Voluntas.

Potestas, sine voluntate ad actum deducta nihil operatur, dec.351.num.20.Emer.

Potestas meri, & mixti imperii, quæ competit Principi, non ideo dicitur suo Gubernatori communicata, & concessa, nisi probetur, dec.253,num.14.Alberg.

Potestate deficiente quilibet non suffragatur actus ad acquirendum dominium, dec. 243. num.14.Matth.

POTIORITATIS priuilegio competens pro sorte, habet etiam locum in fructibus, decis.104.num.10.Emer.

quod POTVI nolui, quod volui seruare nequiui, dec.351,num.19.Emer.

PRÆBENDA.

Vide etiam in vers. Beneficium.

Præbendæ Canonicatuum licet existant sub diuersis titulis Sanctorum, non ideo immutant titulum beneficij, decis. 291. num. 18. Calataiu.

Præ-

Præbendæ aliæ habent titulum de per se; aliæ verò non sunt distinctæ à titulo canonicatus, & qualiter distinguantur, & dijudicentur ad inuicem, decis. 391. num. 2. & seqq. Calataiu.

Præbendæ Beneficiorum ideo sub diuersis titulis Sanctorum existunt, vt vna Præbenda contradistinguatur ab alia, decis. 391. nu. 13. Calataiu.

Præbendæ Beneficiorum si ex sola diuersitate titulorum suorum Sanctorum essent meræ Spirituales, optari non possent sine superioris auctoritate, dec. 391. num. 14. Calat.

PRÆCEDENTIÆ in materia totum facit consuetudo, quæ pro iure habetur, dec. 99. num. 16. & num. anteced. & seq. Taia.

PRÆCEDENTIA *Vide etiam in verf.* Præheminentia.

PRÆCEPTVM.

Vide etiam in verf. Onus.

Præceptum dotandi fœminas intelligitur præcisè in vnaquaque linea non autem, quod de vna linea fiat transitus ad aliam, dec. 20. num. 24. Alberg.

Præceptum assidue incumbendi studijs à testatore iniunctum, moraliter est intelligendum, dec. 126. num. 11. Paul.

Præceptum testatoris administrandi bona potest adimpleri per alios, decis. 64. numer. 9. Emerix.

contra Præceptum patris, vel testatoris si quæ gesta sunt, nullitatis vitio laborant, dec. 296. num. 7. Paul.

PRÆDICATORES *Vide in verf.* Patres.

PRÆCODIVM spatio longi temporis non præsumitur potuisse subsistentari, sine stilijs, dec. 309. num. 13. Vicecom.

PRÆDIVM.

Vide etiam in verf. Bona.

Prædia decimabilia, si in aliam speciem fructuum conuertantur, quatenus ex illis adhuc decima sit soluenda, decis. 145. num. 4. & seqq. Alberg.

Prædia, seu Domus, quæ commodè diuidi nequeunt, tota assignantur vni, & quomodo, dec. 310. num. 2. Emer.

PRÆDILECTIO *Vide etiam in verf.* Affectio, Dilectio.

PRÆDILECTIONIS ratio si fuit causa impulsiua non finalis, non restringit donationem ad solas personas prædilectas, dec. 31. num. 12. Calat.

PRÆHEMINENTIA.

Vide etiam in verf. Cathedralitas, Dignitas, Maiotitas, Superioritas.

Præheminētia, & superioritas resultat ex præcedentia concessa in functionibus Ecclesiasticis, dec. 404 num. 52. Alberg.

Præheminentia, & iura Episcopalia, vel quasi antiquæ Ecclesiæ pertinentia, non possunt dici translata in Ecclesiam nouiter ædificatam, & quando, decis. 404. numer. 17. Albergato.

PRÆFIXIO termini ab transportandum acta ante biennium obtenta, nec prodest appellanti, nec nocet appellato, decis. 101. nu. 3. Calataiu.

PRÆIVDICIALE.

Vide etiam in verf. Præiudicium.

Præiudiciale mandatum quis præsumitur expediuisse, si adhuc sibi fauorabilia contineat, dec. 69. num. 5. Paul.

Præiudiciales clausulæ appositæ in concordia, non præiudicant, si illa non impugnatur, sed executioni demandari petatur, d. 191. num. 13. Calat.

PRÆIVDICIVM.

Vide etiam in verf. Odium, Præiudiciale, Simulatio.

Præiudicium inferri non debet, ei qui de iure aliquid debuit habere, decis. 7. numer. 12. Taia.

Præiudicium si non est solius beneficiati, sed etiam ordinis, & Ecclesiarum, non intrat regula, quod quis illud acceptauerit, quamuis tenue, dec. 1. num. 14. Emer.

Præiudicium non infert actus ex vrbanitate, & conniuentia concessus etiam quod sic valeat interpretari, decis. 251. numer. 36. Paluccio.

Præiudicium, vt inferat actus ius habenti debet esse præscriptus, decis. 251. num. 37. Paluccio.

Præiudicium magnum infertur ex perpetua præstatione alimentorum, secus in illa, quæ per modum prouisionis assignatur, dec. 100. num. 2. Alberg.

PRÆLATIO.

Vide etiam in verf. Descendens, Præsentatus.

Prælatio conceditur proximiori, & tunc minori, dec. 24. num. 1. Paul.

Prælatio ex affectione testatoris conceditur, dec. 24. num. 8. Paul.

Prælatio nihil aliud operatur, quam ille, cui competit, cæteris paribus subintret in locum alterius, dec. 4. num. 3. Alberg.

Prælationis principale requisitum in eo, qui dedit pecunias pro restauratione domus, in earum versione consistit, decis. 104. num. 2. Emerix.

Prælationem concedere migus dilecto, vel testatori odioso, maximum reputaretur absurdum, dec. 252. num. 7. Taia.

Prælationem in venditione si quis habere præcedit tenetur soluere idem pretium, quod alius soluisset, decis. 4. numer. 2. Albergato.

PRÆLATVS.

Vide etiam in verf. Superior.

Prælatus potest esse Consiliarius Principis secularis, sed non debet esse Officialis iustitiæ exercendæ, dec. 272. num. 5. Taia.

Prælatus non est de existentia Collegij, d. 225. num. 12. Matth.

PRÆLEGATVM.

Vide etiam in verf. Fideicommissum, Legatum.

Prælegatum sibi ipsi ab hærede præstandum non valet, & quando, dec. 139. numer. 9. & seqq. Alberg.

Prælegatum factum hæredi à semetipso sibi præstandum, subsistetur quoad retentionē, quando

quando hereditas venit alteri restituenda, dec. 139. num. 12. Alberg.
in Prælegato alicui relictum quando etiam æqualis successio institutorum, & substitutorum admittatur, decis. 94. num. 1. & seqq. Rondinino.
Prælegata, ex voluntate testatoris veniunt in restitutionem fideicommissi, dec. 356. nu. 4. Albergato.
Prælegata regulariter non veniunt in restitutionem fideicommissi, decis. 356. numer. 3. Albergato.
Prælegata non veniunt in restitutionem fideicommissi, decis. 340. numer. 1. & seqq. vbi amplia Beuil.
PRÆMATVRA *Vide in verf.* Restitutio.
PRÆPOSITVRA *vide etiam in verf.* Beneficium.
Præpositura dicitur dignitas, si Præpositus solet deputare Vicarios generales, dec. 30. numer. 5. Emer.
PRÆPOSITVS alicui negotio non præsumitur simulationem commisisse in præiudicium Præponentis, decis. 55. num. 9. Taia.
PRÆPOSITVS *vide etiam in verf.* Institor.
PRÆSBYTERATVS, Clericatus, & alia huiusmodi qualitas ex literis Ordinarii probatur, quibus plena fides adhibetur, dec. 354. num. 2. Calat.
PRÆSBYTER *vide in verf.* Ecclesia, Patrimonium.

PRÆSCRIPTIO.

Vide etiam in verf. Centenaria, Immemorabilis.
Præscriptio decennalis, vel annorum 20. non suffragatur quoties in instrumento adest clausula constituti, vel iuramentum, dec. 26. num. 8. & seqq. Alberg.
Præscriptio non oppolita in prima instantia, potest opponi in secunda, & quando, d. 149. num. 6. & 17. & seqq. Taia.
Præscriptio etiam longissimi temporis non liberat debitorem, dum creditor litigat cum alio debitore putativo, decis. 149. num. 12. Taia.
Præscriptio cum debitore principali non currit donec agitatur lis cum illo, qui ius habere videbatur, dec. 92. num. 7. Taia.
Præscriptio fundatur in negligentia creditoris, & ideo sine illa currere non potest, dec. 92. num. 8. Taia.
Præscriptio de iure communi est triginta, & quadraginta annorum, decis. 92. numer. 3. Taia.
Præscriptio allegata post tres conformes non suffragatur ad retardandam illarum executionem, dec. 92. num. 14. Taia.
Præscriptio legitimè completa, non interrumpitur per monitorium nimis generale, de cuius tenore non constat, decis. 149. numer. 1. Taia.
Præscriptio centenaria etiam sine alio titulo valet producere mêliorem titulum de mundo, dec. 364. num. 9. Taia.
Præscriptio semel interrupta, denuo inchoari debet, dec. 285. num. 5. Taia.
Præscriptio iuris conferendi beneficia non attenditur, sine scientia, & patientia illius, contra quem præscribitur, decis. 116. nu. 2. Rondin.
Præscriptio quadragenaria requiritur contra Canonicos, & Ecclesiam, dec. 251. num. 38. Pauluccio.
Præscriptio non currit non valenti agere, & hoc dicitur esse secundum naturam illius, dec. 366. num. 5. Taia.
Præscriptio decursa contra vnum ex fideicommissariis, non nocet aliis sequentibus in gradu, & ex propria persona venientibus, d. 366. num. 6. Taia.
Præscriptio quadragenaria sufficit in omnibus iuribus, vbi non est ius commune contrarium, vel præsumptio contra præscribentem, dec. 106. num. 31. Taia.
Præscriptio, vt interrumpatur per monitorium sufficit tacita responsio, decis. 92. numer. 10. Taia.
Præscriptio quadragenaria requiritur in obligatione Camerali, & vbi agitur de iuramento, dec. 238. num. 8. Taia.
Præscriptio non perimit actiones ipso iure, sed ope exceptionis, dec. 149. num. 16. Taia.
Præscriptio creditori non currit posteaquam ille agere cœpit, & iudicium prosequi impeditus fit, dec. 300. num. 8. Alberg.
Præscriptio nõ intrat stante mala fide, & scientia creditorum, decis. 231. numer. 4. & 5. Albergato.
Præscriptio in negligentia fundatur, dec. 300. num. 9. Alberg.
Præscriptio non currit contra creditorem litigantem cum deliberatario super nullitate, & iniustitia deliberationis, decis. 285. num. 1. Taia.
Præscriptio Statutaria Vrbis 16. annorum non currit contra forensem, decis. 285. numer. 2. Taia.
Præscriptio interrumpitur per monitorium reproductum, & negatum, decis. 285. nu. 3. Taia.
Præscriptionis exceptio quatenus opponatur post tres conformes, dec. 149. num. 6. & 15. cum seqq. Taia.
Præscriptionem proponens, similis est piscatori anguillarum, dec. 366. num. 2. Taia.
Præscriptione annorum 30. repellitur Actor à iudicio immissionis vigore *l. final C. de edicto Dini Hadr. tollen.* decis. 366. numer. 1. Taia.
PRÆSENS *vide in verf.* Præteritum.

PRÆSENTANS, PRÆSENTARE.

Vide etiam in seqq. Verficulis, vbi cæteræ remissiones notatæ sunt.
Præsentans dicitur esse patronus si nemo compareat, qui talis esse prætendit, decis. 63. numer. 14. Rond.
Præsentare, seu votare potest subrogatus in locum patroni, vel compatroni si sit in quasi possessione præsentandi, suaque præsentatio semper sit admissa, dec. 197. num. 8. Rond.

PRÆSENTATIO.

Vide etiam in verf. Collatio, Iuſpatronatus, Patronus, Pertinentia, Præſentatus, Præſentatus.

Præſentatio beneficij de iurepatronatus mixti Clericorum, & Laicorum ſimul fieri debet infra ſex menſes, deciſ. 298. numer. 1. & 4. cum ſeqq. Taia.

Præſentatio à compatrono facta, in dubio pro ſua portione facta dicitur, & ideo portionem compatroni præſeruat, deciſ. 181. numer. 20. Rond.

Præſentatio, an fieri poſſit à procuratore generaliter conſtituto, dec. 30 num. 8. Emer.

Præſentatio iuriſpatronatus facta titulo hereditario, probat vltimum ſtatum, qui attendendus eſt, deciſ. 181. num. 17. Rond.

Præſentatio facta à patrono, qui credebat beneficiatum defunctum, an eo poſtea mortuo conualeſcat, dec. 281. num. 16. Taia.

Præſentatio facta vigore mandati procuræ generalis ad præſentandum, etiamſi illud emanauerit ante vacationem ſequutam, remanet valida, & ſubſtinetur, deciſ. 192. nu. 11. Emerix.

Præſentatio facta à patrono, vt prætenditur excommunicato, ante detectam excommunicationem, ſubſtinetur, deciſ. 197. num. 6. Rondin.

Præſentatio facta ab vno tantum de familia, exiſtentibus alijs, declarat iuſpatronatus eſſe hæreditarium, non gentilitium, quia hoc ipſi aliter non permiſiſſent, deciſ. 223. numer. 14. Emer.

Præſentatio vnica cum ſubſequuta inſtitutione ſufficit, ad acquirendum vltimum ſtatum, & conſtituendi patronum in quaſi poſſeſſione præſentandi, deciſ. 7. numer. 3. Taia.

Præſentatio facta à patrono excommunicato non tamẽ publicè denunciato valet, & ſubſtinetur, dec. 129. num. 9. Alberg.

Præſentationes beneficij iuriſpatronatus dicuntur factæ ſub eo titulo, qui patrono competebat, dec. 136. num. 26. Taia.

Præſentationes iuriſpatronatus effectuatæ requiruntur, itaut ſolæ enunciatiuæ non ſufficiant, dec. 6. num. 9. Rond.

Præſentationes effectum ſortitæ requiruntur ad probationem iuriſpatronatus in perſonis potentibus, & quidem per publica documenta, dec. 3. num. 6. Taia.

Præſentationes factæ de ſimplici Clerico ad beneficium Sacerdotale actu, ſine diſpenſatione Pontificis ſunt inualidæ, deciſ. 354. num. 29. Caiatatu.

Præſentationes antecedentes, & ſubſequentes factæ in eadem, vel de eadem Eccleſia, vno eodemque iure cenſentur, & intelligendæ ſunt, dec. 333. num 7. Rond.

PRÆSENTATVS.

Vide etiam in verf. Antecedentibus, in quibus ſuæ remiſſiones referuntur.

Præſentatus à maiori parte patronorum eſt præferendus, dec. 30. num. 7. Emer.

Præſentatus ab vno tantum ex patronis, non dicitur habere medietatem vocum, ſi alij plures patroni remaneant, deciſ. 181. n. 5. Pauluccio.

Præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus, ſi eſt idoneus, procul dubio admittendus eſt, dec. 129. num. 6. Alberg.

Præſentatus à legitimis patronis, vel ab eorum maiori parte venit inſtituendus, deciſ. [illegible] num. 2. Rond.

Præſentatus à patrono non dicitur ab ordinario reiectus, ſi ille appellauit ad Papam, eo quia idem ordinarius differebat eum inſtituere, dec. 136. num. 22. Taia.

Præſentatus intra legitima tempora, ſi habet qualitates requiſitas procul dubio inſtituendus eſt, dec. 242. num. 1. & 12. Emer.

Præſentatus antecedenter à procuratore ſpeciali præfertur præſentato poſteriori à procuratore generali, dec. 30. num. 9. Emer.

Præſentatus maioribus vocibus ſuffultus, aliſque qualitatibus præditus, habetur pro inſtituto, quamuis alteri beneficium ſit conceſſum, dec. 208. num. 10. Paul.

Præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus, inſtituendus eſt, quoties in illum requiſita neceſſaria concurrunt, deciſ. 354. num. [illegible] Calataiu.

Præſentatus ad beneficium iuriſpatronatus admittendus non eſt, ſi præſentatio cum contradictione facta ſit, & poſt appellationem obtenta inſtitutio, dec. 8. num. 12. Taia.

Præſentatus à legitimis patronis, vel ab eorum maiori parte inſtituendus eſt, dec. 298. num. 8. Taia.

Præſentatus à maiori parte patronorum, ſi eſt idoneus, præfertur præſentato à minori, quamuis maiores qualitates habenti, d. 298. num. 9. Taia.

Præſentato carenti requiſitis neceſſarijs ſuffragari non poſſunt plurium patronorum ſuffragia, licet cæteris ſint maiora, deciſ. 354. num. 53. Calat.

Præſentato ſufficit fuiſſe præſentatum abſtente in quaſi poſſeſſione præſentandi, deciſ. 181. num. 19. Rond.

Præſentatum in poſſeſſione beneficij obiiſſe ſufficit, vt de vltimo ſtatu, & de quaſi poſſeſſione patroni conſtare dicatur, dec. 7. numer. 4. Taia.

Præſentatis pluribus à diuerſis patronis, admittitur ille, qui à vero patrono præſentatus eſt, & quando, dec 7. num. 10. Taia.

PRÆSERVARE, PRÆSERVATVM

Vide etiam in verf. Præſeruatio.

Præſeruari non poteſt, quod non debetur, nec etiam ex clauſula, ſine præiudicio, vel ſaluo iure, dec. 358. num. 58. Rond.

Præſeruata, quæ in mandato, vel ſententia non ſunt, in illis remanent comprehenſa, d. 69. num. 22. Paul.

PRÆSERVATIO.

Vide etiam in verf. Preſeruare, Reſeruatio.

Præſeruatio iurium cenſus extincti in caſu euictionis bonorum aſſignatorum, operatur quidem reſpectu ſortis, non autem illius fructuum, dec. 382 num. 14. Rond.

Præſeruationis prioris ſtatus natura eſt, vt non per-

permittat illum in aliquo immurari, d. 225. num. 22. Matth.
Præseruati actus nullum ius tribuunt quoad alios non præseruatos, d. 204. n. 12. Paul.
Præseruatiuus actus postea exercitus ad causam præseruatam refertur, d. 106. n. 7. Taia.
PRÆSTATIO *vide in verf.* Annua præstatio, Solutio.

PRÆSVMPTIO.

Vide etiã in verf. Argumẽtũ, Coniecturæ, Lęsio.
Præsumptio iuris transfert onus probandi in alium, & requirit probationem omnino plenam, & concludentem, dec. 211. num. 37. & 38. Paul.
Præsumptio præsumptionem elidit, & standum est pleniori, & vehementiori, quod quando procedat, decis. 211. num. 40. & antecedentibus Paul.
Præsumptio iuris aliud est, quod simplicem præsumptionem operetur, aliud verò, quod pro vera, & concludenti probatione habeatur, dec. 211. num. 37. & 38. Paul.
Præsumptio plurium præsumptionum regulariter non datur, dec. 106. num. 18. Taia.
Præsumptio iuris habetur pro liquidissima probatione, dec. 5. num. 13. Calat.
Præsumptio cedit veritati, decis. 219. num. 9. Emerix.
Præsumptio cedit veritati, decis. 350. num. 18. Albergato.
Præsumptioni non est locus, vbi constat de veritate, dec. 211. num. 22 Paul.
Præsumptiones, & coniecturæ etiam contra creditores admittuntur, & suffragantur, decis. 16. num. 34. Alberg.
PRÆTENSIO *vide in verf.* Ius.

PRÆTERITIO.

Vide etiam in verf. Testamentum.
Præteritionis ad effectum non sufficit fuisse relictam legitimam, nisi etiam legalis, & validus titulus institutionis accedat, dec. 326. num. 6. Rond.
Præteritionem ad euitandam non sufficit reliquisse legatum, nisi etiam illud titulo institutionis factum sit, decis. 326. num. 3. Rondinino.
ex PRÆTERITO non infertur ad præsens, dec. 192. num. 5. Emer.

PRÆVENTIO, PRÆVENTIVA.

Præuentio, & litis pendentia ex sola querela non oritur, dec. 370. num. 13. Alberg.
Præuenientis, & præuenti eadem est conditio, dec. 354. num. 7. Paul.
Præuentiua dispensatio præseruat ab incursu pœnæ, & primum statum conseruat, d. 253. num. 6. Alberg.
PRECES Principi porrectæ nõ possunt dici datæ ab alio quam à supplicante si ipse postea gratia Principis vsus sit, d. 314. nu. 4. Emer.
Preces *Vide etiam in verf.* Supplicatio.

PRETIVM.

Vide etiam in verf. Læsio, Valor.
Pretium, eiusque alteratio dicitur de substantialibus contractus, decis. 163. nu. 25. Alb.
Pretium ex priuilegio dotis succedit in locum fundi dotalis à marito alienati, decis. 392. num. 6. Emer.
Pretium soli quando solui debeat à Domino ædificij, qui superædificauit in illo, dec. 177. num. 7. & 9. & seq. Calat.
Pretium bonorum extenuant inundationes, & reparationes, quibus illa subiacent, dec. 297. num. 18. Alberg.
Pretium iustum ad constituendum nominis cessi, non habetur ratio solius quantitatis, sed qualitatum, & circumstantiarum, quæ illud diminuunt, decis. 360. nu. 21. Alberg.
Pretium si alteratum est, contractus secundas factus dici nequit in executionem alterius præcedentis, dec. 163. num. 20. Alberg.
Pretium verum, veraque æstimatio qualis sit, dec. 330. num. 3. Taia.
Pretium, vt dicatur esse commune, plures similes venditiones requiruntur, decis. 318. num. 14. Rondin.
Pretij iustitia resultat, si vendita sunt bona fideicommissi, venditor erat admodum ære alieno grauatus, nulli fideiussores dati sint, & periculum euictionis imminebat, d. 318. num. 15. Rond.
Pretij quantitas non probatur ex notula perceptionis fructum à debitore facta, dec. 318. num. 10. Rond.
Pretij quantitas arguit qualitatem, & qũiditatem rei venditæ, decis. 227. num. 13. Albergato.
Pretia rerum variantur in dies, decis. 221. numer. 10. Emer.

PRIMITIÆ.

Vide etiam in verf. Decimæ, Oblationes.
Primitiæ, & oblationes inter iura Parochialia enumerantur, dec. 234. num. 2. Paul.
Primitiæ, & oblationes Ecclesiæ Parochiali debentur, dec. 234. num. 3. Paul.

PRIMOGENITVS.

Primogenitus duplici iure tenetur alere secundogenitum, tam ex præcepto legis, quam ex obligatione illi iniunctã, dec. 241. nu. 4. Matthæio.
Primogenitus licet secundogenitum alere teneatur prius tamen sua, suæque familiæ alimenta detrahere debet, decis. 241. num. 13. Matthæio.
PRIMOGENITVRA plerumque fit pro masculis, & pro conseruatione agnationis, decis. 80. num. 19. Alberg.
à PRIMORDIO tituli posterior refertur declaratur, & firmatur euentus, dec. 106. n. 29. Taia, & dec. 185. num. 25. Alberg.
PRIMVS ACQVIRENS *vide etiam in verf.* Acquirens, Princeps.
Primus acquirens, an dicatur frater, qui emphyteusim pro se, & fratribus stipulatus est, vel illa eo etiam nomine recognouit, d. 340. num. 6. & 13. cum seqq. Beuil.

PRINCEPS.

Vide etiam in verf. Baro, Papa, Persona, Respublica.
Princeps, si non absolute donat, sed solum ex causa sibi competenti hypothecam, & iura alterius non tollit, decis. 383. num. 20. Rondinino.

Princeps, seu Baro licet habeat merum: & mixtum imperium, non inde resultat illud suo Gubernatori communicasse, decis. 253. numer. 13. Alberg.
Princeps supremus solemnitatis iuris, & statutorum in contractibus mulierum, vel minorum requisitas remittere potest, decis. 239. num. 4. Rond.
Principem varium esse non decet, decis. 9. numer. 26. Calataiu.

PRINCIPALI, PRINCIPALIS.

Principali sublato, remouetur etiam accessorium, dec. 66. num. 15. Rond.
Principalis quatenus possit reuocare confessionem sui procuratoris erroneam, dec. 50. num. 4. Rondin.
in PRISTINVM quatenus res reducenda sit, decis. 244. num. 3. Albergato.

PRIVATIO.

Priuatio beneficii, seu pensionis non incurritur, nisi in casibus à iure expressis, dec. 253. num. 15. Alberg.
Priuatio beneficij, iam assequuti, non incurritur ex sola hominum opinione ob imputata delicta, sed requiritur, quod illa verè fuerint commissa, decis. 291. numer. 4. Rondinino.
Priuatio supponit habitum, decis. 64. num. 1. Emer. decis. 73. num. 18. Calat. & dec. 181. num. 22. Rondinino, & decis. 311. num. 12. Albergato.
Priuatio puta beneficii, vel pensionis, in aliquo canone, vel lege expressa, in dubio intelligitur de illâ, quæ fit per sententiam, non autem, quæ ipso iure incurritur, decis. 253. num. 16. Alberg.
Priuatio iuris eligendi resultat ex electione indigni, & quando, decis. 291. num. 10. & 11. Rondinino.
Priuatio clericatus, beneficij, & pensionis ipso iure incurritur ex potestate infligendi poenam sanguinis, & mutilationis membrorum, decis. 253. num. 8. Alberg.
Priuationem beneficij non concludunt verba, quod beneficiatus condemnetur ad triremes, & interim consulatur Ecclesiæ, d. 319. num. 7. Calat.

PRIVILEGIVM.

Vide etiam in verf. Exemptio, Gratia, Indultum.
Priuilegium exemptionis alicui concessum, non debet in illius odium retorqueri, d. 407. num. 22. Alberg.
Priuilegium exemptionis deficit per 40. annos dec. 132. num. 8. Taia.
Priuilegium non soluendi decimas, vt suffragetur, an necessarium sit adeo Ecclesiam grauari, vt illius Rector congrua subsistentatione careat, dec. 9. num. 37. Calat.
Priuilegium exemptionis decimarum continens conditionem, quatenus Concilio Tridentino non obstet, non suffragatur, si illi aduersari dicatur, decis. 201. num. 8. Rondinino.
Priuilegium exemptionis decimarum à Sede Apostolica concessum, quatenus intelligatur de decimis ab homine impositis, non autem à Deo, decis. 201. numer. 4. Rondinino.
Priuilegium exemptionis decimarum debet continere expressam derogationem Capituli nuper de decimis, decis. 201. num. 3. Rondinino.
Priuilegium exemptionis decimarum PP. Predicatoribus concessum à B. Pio V. fuit à Gregorio XIII. redactum ad ius commune, & Concilium Tridentinum, dec. 201. nu. Rondinino.
Priuilegium ad ius commune redactum, & ad terminos Concilij Tridentini, haberur ac si non emanasset, dec. 201. num. 11. Rond.
Priuilegium exemptionis decimarum locale, suffragatur solum illi Monasterio, cui est concessum, dec. 201. num. 12. Rond.
Priuilegium locale Monasterij in materia decimarum, vigore generalis communicationis priuilegiorum, ad alia Monasteria non extenditur, dec. 201. num. 13. Rond.
Priuilegium Summorum Pontificum concessum super tertijs comprehendit omnes fructus, & decimas, decis. 9. num. 10. & seqq. Calataiu.
Priuilegium Apostolicum super decimis intelligitur de decimis spiritualibus, non laicalibus, dec. 9. num. 13. Calat.
Priuilegium piæ causæ operatur in dubio, non autem in claris, decis. 324. num. 18. Rondinino.
Priuilegium successoribus concessum extenditur ad quoscumque, in quibus eadem causa concurrit, dec. 9. num. 3. Calat.
Priuilegium alteri nocens, licet strictè interpretandum, non tamen adeo rigorosè, vt à propria verborum significatione recedendum sit, dec. 132. num. 13. Taia.
Priuilegium quatenus dicatur potius personale, quàm reale, vel è contra, decis. 52. numer. 23. cum seqq. Alberg.
Priuilegium secundum non derogat primum, si illud iure speciali sit concessum, decis. 9. num. 22. Calat.
Priuilegium non adesse dicitur, quando non exhibetur, quia non esse paria sunt, & non apparere, dec. 234. num. 11. Paul.
Priuilegium, Statutum, & consuetudo tantum tribuunt, quantum expressè largiuntur, decis. 251. num. 8. & seqq. Paul.
Priuilegium Ciuitati concessum propter publicam vtilitatem dicitur reale, non personale, dec. 52. num. 26. Alberg.
Priuilegium ex causa paupertatis concessum, cessat paupertate cessante, etiam si ab initio suum perfectionem habuisset, dec. 9. nu. 56. Calataiu.
Priuilegium respiciens bona, quamuis concessum personis, non dicitur personale simpliciter, sed secundum quid, decis. 52. nu. 29. Albergato.
Priuilegium concessum personæ ratione rei, est transmissibile etiam in tertium, dec. 52. num. 30. Alberg.
Priuilegium *Actiu. rei*, quo in singulatem suc-

cessorem non transit, decis. 162. num. 8. Calat, & dec. 242. num. 22. Matth.
Priuilegium *Auth. res quæ C. comm. de legatis* habet locum etiam si dos fuerit contignata fideicommissario, in quo fideicommissum expirauit, dec. 162. num. 6. Calat.
Priuilegium *Auth. res quæ, vide etiam in vers.* Alienario, Bona, Emptor, Tertius.
Priuilegium *auth. res quæ C. comm. de legat.* competit etiam cõtra creditores anteriores eiusdem dotis, dec. 243. num. 1. Matth.
Priuilegium Carthusianorum super exemptione decimarum primariò, & principaliter in paupertate fundatur, decis. 9. numer. 30. Calataiu.
Priuilegium *auth. res quæ C. comm. de legat.* habet solum locum in subsidium, si non extant alia bona libera, præterquam fideicommisso subiecta, decis. 356. numer. 14. Albergato.
Priuilegium Carthusianorum super exemptione decimarum, quia iuri speciali non derogat, non suffragatur pro decimis iuri speciali concessis, decis. 9. numer. 21. & seqq. Calataiu.
Priuilegij exemptionis decimarum derogatio non consistit in sola deficientia congruæ Rectoris, sed etiam in illius læsione, dec. 9. num. 38. Calat.
Priuilegio alicui concesso percipiendi decimas in tota Parochia, & deinde alteri eas percipiendi ex certis prædijs eiusdem Parochiæ, quale ex illis attendatur, decis. 9. numer. 23. Calataiu,
ex Priuilegio potius, & consuetudine, quam ex hominis dispositione aliquid spectare ex quibus dignoscatur, decis. 251. num. 25. Pauluccio.
Priuilegia exemptionis decimarum vbi transierunt in contractum, non habet locum dispositio textus in *cap. suggestum de decimis*, dec. 9. num. 40. Calat.
Priuilegia exemptionis decimarum ne Parochis nimis onerosa redderentur, quomodo à S. Congregatione declarata sint, decis. 9. num. 19. Calat.
Priuilegia non soluendi decimas solent Religiosis concedi ob magnam ipsorum monachorum paupertatem, decis. 9. numer. 31. Calataiu,
Priuilegia Ciuitatis destructæ transferuntur in Ciuitatem subrogatam, decis. 196. num. 16. Albergato.

PROBARE.

Vide etiam in seq. versic.

Probandi facultas de iis, à quibus partes proprias intentiones, vel exceptiones perpendere arbitrantur, deneganda non est, d. 145. num. 3. Alberg.
Probandi facultas angustianda non est, d. 323. num. 5. Paul.
in Probando valore beneficij omnia simul iuncta considerari debent, decis. 275. numer. 3. Rondin.
Probant nihil, quæ nimis probant, decis. 257. num. 24. Paul.

PROBATIO.

Vide etiam in vers. Actor, Fides, Probare, Remissoria, Testes, Veritas.

Probatio probationem non excludit, dec. 22. num. 9. Calat. & dec. 228. num. 6. Matth.
Probatio æquiuoca non suffragatur in materia iurispatronatus, decis. 381. numer. 13. Rondinino.
Probatio filiationis ad effectum alimentorum non est facienda concludenter, sed solum summariè, & simpliciter facta suffragatur, dec. 286. num. 4. Alberg.
Probatio facta per scripturas est maioris efficaciæ, quam probatio facta per testes, dec. 136. num. 12. Taia.
Probatio quando dicatur in solam præsumptionem reuersa, decis. 106. num. 13. & numer. anteced. & seqq. Taia.
Probatio vni parti concessa, alteri parti deneganda non est, decis. 145. num. 1. & seqq. Alberg.
Probatio omissa coram Ordinario potest fieri in Rota in gradu appellationis, & quando, dec. 39. num. 6. & seqq. Emer.
Probatio filiationis aliter fieri debet ad declarandum aliquem esse filium, aliter verò pro consequendis alimentis lite pendente, decis. 286. num. 6. Alberg.
Probatio noua tendens ad corroborationem antiquæ, fieri potest etiam post terminum, dec. 322. num. 10. Rond.
Probatio per scripturam præualet probationi factæ per testes, dec. 299. num. 5. Taia.
Probatio actori concessa ad suam intentionem fundandam, æquum est, vt non denegetur reo ad iustificandam exceptionem, dec. 228. num. 3. Matth.
Probatio, vel testes si à decisionibus reiiciantur, attendi non debent, decis. 234. nu. 12. Pauluccio.
Probatio plena in formali, & plenario indicio reseruatur, dec. 398. num. 4. Rond.
Probatio filiationis æquiuoca non suffragatur, dec. 100. num. 7. Alberg.
Probatio dicitur irrelcuans, & incompatibilis si tendit ad euertendam opinionem, quam ab antiquissimo tempore semper tenuit Rota, dec. 264. num. 3. Emer.
Probatio semiplena iuris præsumptionem non tollit, dec. 211. num. 36. Paul.
Probatio probationem non excludit, decis. 2. num. 8. Alberg.
Probatio dicitur clara si ex confessione resultat, & ex quietantijs factis debitoribus, d. 134. num. 2. Rond.
Probatio iurispatronatus amplius expectati nõ debet si à 40. & amplius annis facta non fuit, dec. 395. num. 9. Taia.
Probatio valoris non resultat ex venditione aliorum bonorum, quæ ex affectione, vel ex alijs causis procedere potuit, decis. 318. num. 13. Rond.
Probatio quæ fit per Peritos de sui natura fallax est, dec. 319. num. 9. Taia.
Probatio probationem non excludit, sed solum ea facta, discutitur, quæ nam ex illis ma-

magis attendenda sit, decis. 145. numer. 9. Albergato.

Probatio, & etiam suspicio calumniæ cessat, neque concludit ex possibili ratione in contrarium, dec. 125. num. 11. Rond.

Probatio rigorosa filiationis requiritur etiam contra partem, qui filium agnouit, si contrariæ coniecturæ concurrant, dec. 100. numer. 26. Alberg.

Probatio resultat contra facientem inuentarium, & habentem cautam ab eo, dec. 209. num. 7. Alberg.

Probatio cõcludentissima requiritur, nec coniecturæ sufficiunt in materia seruitutis, decis. 272. num. 15. Emer.

Probatio non suffragatur si loquitur de modo diuerso, dec. 273. num. 5. Emer.

Probatio debet esse concludens in iis, quæ perpetuum præiudicium important, secus verò si prouisionaliter tantum, decis. 100. numer. 2. Alberg.

Probationis faciendę via præcludenda non est, nec præposterato iuris ordine, super illius releuantia prius incidenter decidendum, decis. 325. num. 7. Rond.

Probationis in concursu ea magis attenditur, quæ ab antiquis, & nouis testibus vna simul confirmatur, dec. 234. num. 10 Paul.

Probationem sibi beneficiam quilibet facere permittendus est, decis. 2. numer. 13. Albergato.

Probationes inuicem coadiuuandæ sunt, & adminiculandæ, decis. 347. numer. 23. Albergato.

Probationes, & coniecturæ semper præferuntur illæ, quæ inferunt veritatem actus, quam aliæ eiusdem falsitatem comprobantes, decis. 186. num. 22. Alberg.

Probationes quales sufficere videantur ad excludendam læsionem, decis. 2. num. 3. Albergato.

Probationes non tendunt ad aliud, quam ad instruendum animum iudicis rem ita, & non aliter se habere, decis. 347. num. 14. Albergato.

Probationes leuiores in antiquis sufficiunt, & maximè vltra sæculum, decis. 270. num. 8. Alberg.

Probationes, nouæ fieri possunt, etiam si causa sit commissa cum clausula *si quid exequendum* quoties vel tendunt ad iustificationem antiquarum, dec. 113. num. 14. Emer.

Vel ad eludendum noua iura ab alia parte producta. ibidem.

Probationes rigorosæ non exiguntur in iis, quæ remotis in Regionibus eueniunt, decis. 369. num. 11. & seqq Math.

Probationes leuiores sufficiunt in iudicio manutentionis, dec. 47. num. 4. Rondin.

Probationes de proximo reatu Canonici electioni interuenire debentis, non præsumuntur requisitæ, si illius protestationes factæ sint, & de requisitione probationum non appareat. dec. 383. num. 14. Rond.

Probationes nouæ, & articuli admittuntur, etiam in causa commissa cum clausula *si quid exequendum*, vbi agitur de corroboratione probationis antiquæ, decis. 376. numer. 8. Matthæio.

Probationes postea quam hinc inde factæ sint, tunc iudici examinandæ proponuntur, quę, & qualis prævalere debeat, & magis attendenda sit, dec. 228 num. 7. Matth.

Probationes hinc inde faciendæ, denegari non debent, sed postea discutiendum est, quæ nam ex illis magis prævalere debeat, d. 376. num. 13. Matth.

Probationum in materia non est angustiandi facultas, dec. 280. num. 3. Paul.

Probationibus hinc inde factis, decidituri quæ ipsorum videatur melior, & ideo præferenda sit, dec. 2. num. 9. Alberg.

PROCESSIONES.

Processionis inchoatio, & terminatio in Ecclesia, illius primatum, & superioritatem non demonstrant, si pro sola commoditate, & ne Clerus itinere fatigetur, facta sint, dec. 404. num. 56. Alberg.

Processiones, quod fiant in Ecclesia inferiori ob maiorem Populi commoditatem non accedendi ad superiorem magis distantem illius præeminentiam non demonstrant, decis. 207. num. 41. Alberg.

Processiones, Fons baptismalis, & oleum sanctum sint potius signa Parochialis, quam Cathedralis Ecclesiæ, decis. 407. num. 40. & seqq. Alberg.

Processiones solemnitatum Corporis Christi, & Rogationum ab Ecclesia Cathedrali incipiunt, & in ea terminant, decis. 196. nu. 23. Albergato.

PROCESSVS.

Vide etiam in verf. Iudicium, Summarium.

Processus extraiudicialis non admittit appellationem, dec. 8. num. 13. Tana.

Processus executiuus non impeditur ex sententia in contrarium pronunciata, & quando, dec. 63. nu. 6. Rond.

Processus executiuus *Vide etiam in verf.* Obligatio.

Processus in infinitum dari non debet, d. 246. num. 7. Paul.

PROCVRATOR.

Vide etiam in verf. Mandatum, Medicus.

Procurator ad eligendum deputari non potest stante magna distantia loci, decis. 141. nu. 11. Pauluccio.

Procurator cõfitendo quatenus principali præiudicet, dec. 47. num. 7. Rond.

Procurator non potest contrauenire voluntati Domini, dec. 405. num. 11. Alberg.

Procurator censetur exegisse procuratorio nomine, non autem proprio, decis. 62. nu. 1. Tana.

Procurator Monasterii, confitendo illi non præiudicat, & quando, decis. 47. numer. 3. Rondinino.

Procurator ad eligendum potest eligere Dominum suum, dec. 141. num. 20. Paul.

Procurator nulliter constitutus ad eligendum eo magis admittendus non est, si Capitulares de illius non admissione protestati sunt, & de-

& de nullitate electionis, dec.141. num. 12. Paul.
Procurator ſpecialis generali proferturd. 30. num.8. & 9. Emer.
Procurator ad eligendum, an debeat habere facultatem faciendi electionem cum iuramento, dec.141. num. 14. Paul.
Procurator Fiscalis Episcopi ipse ſolum dicitur legitimus contradictor in materia approbationis Parochorum, dec.253. num.9. Paul.
Procurator, Administrator. & aliena negotia gerens potest proprium creditum ex pecuniis administratis ſuscipere, ſibique ſatisfacere, dec.405.num.3. Alberg.
Procurator ſpecialis ſi aliquem antecedenter præſentauit, non potest procurator alium ſubſequenter præſentare, dec.30. numer.9. Emer.
Procurator nulliter agit poſteaquam rerum ſtatus immutatus eſt, deciſ. 237. numer. 32 Paul.
Procuratori, & Aduocato regulariter veritas non celatur, deciſ.150. num.18. Calat.
Procuratore in Curia defuncto, contra Principalem proceditur per contradictas, d. 362. num.12. Alberg.

PRODVCTIO.

Vide etiam in verſ. Inſtrumentum, Scriptura.
Producta ſcriptura, & exequutioni demandata eo magis probat, dec.16.nu.5. & ſeqq. Alberg.
Productio ſecum affert perpetuam fidem, deciſ.69.num.2. Paul.
Productio licet facta à procuratore plenè probat, ſi ab altera parte non fuit contradicta, dec.69. nu.3. Paul.
Productio facta de ſcriptura informi non probat, licet producens aſſerat illam concordare cum ſuo originale, dec. 82. numer. 3. Rond.
Productio facta per compulſum, & in partitis fauorabilibus tantum, adhuc in rationibus, & partitis annexis cenſetur approbata, & ſeparari non poteſt, deciſ. 299. numer. 3. Taia.
Productio probat exiſtentiam ſcripturæ productæ dec.69.n.1.Paul.

PROFESSIO.

Vide etiam in verſ. Nouitius.
Profeſſio in Religione validè non emittitur, niſi prius annus probationis continuus fuerit elapſus, dec.361.nu.1. & ſeqq. per totam Emer.
Profeſſionis nullitas eo magis reſultat, ſi Nouitius per aliquod tempus, durante Nouitiatu, extra Monaſterium commoratus eſt, dec.361.n.10.Emer.
Si poſteà reuerſus tamquam alumnus, ſeu mulier vti educanda ſine magiſtris cohabitarunt in eo, ibid.
Profeſſionis de nullitate dubitari non poteſt, ſi conſtat de poteſtate Abbatiſſæ, quod non poterat monialem ad profeſſionem admittere, dec.61.n.11.Emer.
Eoque magis ſi Monaſterium ipſum, eadem nullitate agnita, liti, & cauſæ renunciauit, ibidem.
PROHEMIVM declarat mentem, & intentionem contrahentium, dec. 213. num. 34. Alberg.
PROHIBENS edicta vel alias ordinationes, lædit iuriſdictionem ordinarii, dec.69.nu.17. Paul.

PROHIBITIO.

Vide etiam in verſ. Alienatio, Bona, Fideicommiſſum.
Prohibitio, & priuatio iniuncta hæredi, ne poſſeſſionem accipiat, niſi confecto inuentario, ceſſat illo confecto legitimo tempore, dec. 327.n.4. & ſeqq. vbi amplia, Rond.
Prohibitio iuriſdictionis facta ad eam conſeruandam ſubſtineri debet, deciſ. 196.num.32. Alberg.
Prohibitio, quod hæres vſufructuarius non aliud ab hæreditate petat, fauore cuius hæredis facta ſit ſecundum *Bartolum*, dec. 139. n.17. Alberg.
Prohibitio interpretari debet ex permiſſione, dec.380.n.6.& 9.Taia.
Prohibitio facta hæredi vſufructuario vel huiuſmodi de nil amplius petendo, quorum fauore facta dicatur, dec.386.n.29. Alberg.
Prohibitio teſtatoris ne hæres vſufructuarius aliud, quam vſumfructum à ſua hæreditate petat, intelligitur facta fauore hæredis proprietarij; dec.139.n.15.Alberg.
Et ideo non daro ei hærede proprietario, corruit, & tota hæreditas conſolidatur in eo, ibidem.
Prohibitio ne circum ſepta monaſterij, aliud monaſterium, vel pius locus ædificetur, non comprehendit augumentationem monaſterij præcedenter ædificati, dec. 272. nu. 16. Emer.
Prohibitio, & innouatio Epiſcopi, vel Abbatis ſuper denegata Eccleſiæ Cathedrali primaria pulſatione campanæ in Sabbato Sancto, quid operetur, dec.196.n.31. Alberg.
Prohibitio legis vbi tendit in bonum publicũ, non eſt in poteſtate alicuius, illi præiudicium inferre, dec.348.n.9.Alberg.
Prohibitio, & priuationis pœna à teſtatore hæredi iniuncta in codicillis, non ſubſtinetur, ſed remanet nulla, & quare, dec.327. n.2.& 14.& ſeqq.Rond.
Prohibitione non obſtante inſtitutus poteſt conſequi totum, ſi ſubſtitutus datus non ſit, vel quoquomodo deficiat, d.386.n.24. Ron.
Prohibita alienari, ſi ſemel alienata fuerunt ſemper remanent alienabilia, dec. 52. nu. 8. Alberg.
Prohibitio alienationis quidquid ſit an operetur fideicommiſſum in caſum mortis, ſemper tamen illud in caſum alienationis inducit, dec.410.n.6.Flor.
Prohibitio alienationis facta per verba *venditionem*, & *alienationem* intelligitur tam per viam contractus inter viuos, quam ex vltima voluntate, dec.410.n.7.Flor.
Prohibitio alienationis generalis, vel vniuerſalis eo magis quamcunque alienationem impor-

importat, si ab ea solum locationes excludantur, dec. 410. n. 8. Flor.
Prohibitio alienationis inducta adhoc, vt bona remaneant in familia pro conseruatione memoriæ Testatoris, dec. 20. n. 8. Alberg.
Semper durat, & suum operatur effectum, donec exist aliquis de familia, qui illam conseruare possit, ibid.
Prohibitio, seu clausula non alienandi emphyteusim in forenses non extenditur, si de facto bona concedantur forensi, & in forenses alienantur, dec. 71. n. 31. Paul.
Prohibitio alienationis hæredibus personaliter facta, quid operetur, dec. 380. n. 4. Taia.
Prohibitio alienationis nuda, & facta sine vlla causa, nulla est, dec. 380. n. 2. Taia.
Prohibitio alienationis adhoc vt bona perpetuò remaneant in familia, filijs, & descendentibus, importat tantum grauamen restituendi ad inuicem, decis. 29. numer. 3. Alberg.
Prohibitio alienationis facta per modum principalis dispositionis, & vetita ratione conseruationis bonorum in familia, perpetuum fideicommissum inducit, dec. 20. n. 4. & seqq. Alberg.
Prohibitio alienationis pluribus facta, quatenus reciprocum, vel aliud fideicommissum importet, dec. 380. n. 4. Taia.
Prohibitio alienationis expressa in oratione separata, & distincta per modum principalis dispositionis, cum ratione conseruationis agnationis, dec. 356. n. 2. Alberg.
Inducit perpetuum, & absolutum fideicommissum, ibidem.
Prohibitio sola alienationis, licet non inducat fideicommissum in casum mortis, illud tamen inducit ratio prohibitioni adiecta, dec. 410. n. 10. & seq. Flor.
Prohibitio alienationis facta pro conseruatione bonorum in familia operatur etiam fideicommissum in casum mortis, decis. 356. n. 9. Alberg.
Prohibitio alienationis, quod res sit alienari prohibita non concludit dominium directum Ecclesiæ, cum ex alijs causis oriri potuerit, dec. 119. n. 13. Alberg.
Prohibitio alienationis, & consideratio agnationis, restringuntur in casibus à Testatore volitis, nec ideo dispositionem extendunt, dec. 304. n. 17. Rond.
Prohibitio alienationis eo magis inducit fideicommissum in casum mortis, si respicit fauorem eorumdem substitutorum, & grauatorum in fideicommisso vniuersali, dec. 356. n. 10. Alberg.
Prohibitio alienationis, si etiam prælegata comprehendit, siue præceat, siue sequatur, semper facit ea venire in restitutionem fideicommissi, dec. 356. n. 6. Alberg.
Prohibitio alienationis adicta solis hæredibus, etiam si verbis amplissimis sit concepta, nihil operatur, dec. 287. n. 8. Emer.
Prohibitio alienationis non inducit vocationem filiorum in conditione positorum, si in casu contrauentionis, alteri, & non filij fuerint vocati, dec. 287. n. 9. Emer.
Prohibitio alienationis facta omnibus, & in infinitum, non facit filios in conditione positos tacite vocatos, dec. 287. n. 10. Emer.

PROMISSIO.

Vid. in vers. Obligatio, Pactum, Stipulatio.
Promissio facta in fauorem alterius per verba *di riconoscerlo quattro volte l'anno*, sine vlla expressione quantitatis, remanet inutilis, & non obligat, dec. 19. n. 8. Alberg.
Promissio ratificationis alterius, quatenus illius ius, vel possessionem probet, dec. 209. n. 11. Alberg.
Promissio, vel obligatio, si trahit originem à certitudine alicuius causæ, potest ab vtroque quamuis incerta, & ambigua declarari, dec. 19. n. 19. Alberg.
Promissio de cedendo non sequuta actuali cessione, neque dominium, neque possessionem transfert, dec. 390. n. 2. Calat.
Promissio sine causa facta parte absente, & nemine pro ea acceptante, in simplicem pollicitationem resoluitur, & non obligat, dec. 10. n. 6. Alberg.
Promissio generica, & non limitata nullam parit obligationem, dec. 19. n. 10. Alb.
Promissio obseruandi, & non contraueniendi, intelligitur secundum naturam contractus, cui adijcitur, dec. 155. n. 22. Rond.
Promissio libertatis, & franchitiæ intelligitur de omnibus oneribus, & debitis, præter expressa, dec. 303. n. 14. Alberg.
Promissio de rato nihil operatur contra illum, qui non ratificauit, dec. 237. n. 27. Paul.
Promissio de rato, & clausula alias &c. operantur, vt promittens factum alienum, teneatur de proprio, nec faciendo possibilia excusetur, dec. 305. n. 21. Paul.
Promissio soluendi fructus facta correspectiuè ad summam remissam, ad vsuras referri non debet, dec. 260. n. 26. Paul.
Promissio de rato frustratoria fuisset, si quis dominus absolutus extasset, dec. 414. n. 16. Alberg.
Promisso facta occasione debiti, quod non erat debitū, non tenet, dec. 43. n. 4. Calat.
Promissio correspectiua, rebus in eodem statu permanentibus intelligenda est, dec. 50. n. 33. Paul.
PROMOTVS ad aliquod officium, vel gradum, nisi se indignum reddiderit, remoueri non potest, dec. 257. n. 4. Paul.
PROMOTVS ad Episcopatum, *Vid. in vers.* Beneficium.
PRONEPOS, & Nepos æqualiter à testatore dilecti, & vocati, æqualiter etiam admittuntur, tam in successione, quam in prælegato, dec. 94. n. 1. & seqq. Rond.

PRONOMEN.

Vide etiam in vers. Clausula, Dictio, Verbum.
Pronomen *ipsorum* quandoque à testatore exprimitur loco dictionis illorum, decis. 226. n. 23. Paul.
Pronomen *omnium*, quia dicitur vniuersale, neminem excludit, dec. 226. n. 5. Paul.

PROPRIETARIVS.

Vid.et in verſ. Cauſa, Proprietas, Vſufructuarius.

Proprietarius habet ius petendi redditionem rationis, quamuis adhuc vſufructuarius viuat, dec.32.n.7. Rond.

Proprietarius, finito vſufructu, ad hæreditatem admittitur, dec.32.n.8. Rond.

Proprietarium aliquē eſſe simul, quodque eidē ſolus vſusfructus vsq; durante fuerit relictus, incompatibile reputatur, deciſ.345.n.15.Em.

PROPRIETAS.

Vid. etiam in verſ. Proprietarius, Vſusfructus.

Proprietas alicui relicta debetur etiam ipſius hæredi, dec.345. n.1.& per totam Emer.

Proprietatis quæſtio abſorbet poſſeſſorium, ſi liquido de proprietate conſtiterit, deciſ. 7. n.11.Taia.

Proprietas bonorum filij non tranſit ad matrem binubam, dec.308.nu.11.Taia.

PROPRIVM *Vid.in verſ.* Meum, ſuum.

PROSPECTVS.

Proſpectus montium non impedit, quod vicinus ſuum ædificium altius extollere poſſit, dec.272.n.11.Emer.

Proſpectus maris non eſt à iure prohibitus inter moniales, quia ceſſat in illo inhoneſtas, & ſcandalum, dec.272.n.13.Emer.

PROTESTANS PROTESTARE.

Proteſtans de ſuis iuribus non dicitur impedire mandatum, vel ſequeſtrū, d.107.n.8.Em.

Proteſtandi cauſa quouſque durat, durare quoque præſumitur animus continuandi proteſtationem, niſi expreſsè ab ea recedatur, dec.213.n.23.Alberg.

PROTESTATIO.

Vid. etiam in verſ. Contradictio, Interpellatio, Oppoſitio, & Proteſtans.

Proteſtatio ſemel appoſita in actu extraiudiciali, in quolibet ſubſequenti actu ſemper cenſetur repetita, dec.213.n.22.Alberg.

Proteſtatio oſtendit animum proteſtantis, ſibi non præiudicandi, dec.368.n.9.Alberg.

Proteſtatio ſemper præſeruat ius poteſtantis, dec.368.n.10.Alberg.

Proteſtatio omni iure deſtituta, nec aliquod prohibere poteſt, nec aliud præiudicium inferre, dec.49.n.27. Alberg.

Proteſtatio potius, vel conditio, an dicatur aliqua expreſſio, itaut ſit opus illam in qualibet parte inſtrumenti repetere, vel ne, dec. 213.n.20.Alberg.

Proteſtatio iudicialis, & proteſtatio extraiudicialis differunt inter ſe, & qualiter, deciſ. dec.213.n.24.Alberg.

Proteſtatio facta de vicino reditu Canonici abſentis, vel alterius electioni interuenire debentis, quatenus iuſtificationem requirat, dec.388.n.13.Rond.

Proteſtationi alterius dicitur acquieuiſſe, qui in illius præiudicium nihil amplius innouauerit, dec.106.n.40.Taia.

PROVISIO, quæ ex defectu poteſtatis in collatore vel eſt nulla, vel de nullitate redarguitur, non præbet legitimum titulum, vel ſaltem, dec.385.n.40.Rond.

PROVISIO *Vid. etiam in verſ.* Beneficium, Prouiſus.

PROVISIONALE.

Prouiſionalis ſententia, ſeu decretum, quo reus totaliter non abſoluit, quatenus vulneret inſtrumentum, aut illius obligationem, dec.263. nu.5. Paul.

Prouiſionalia decreta fieri, non poſſunt ſi conſtat de bono iure partis, dec.113. nu.2.Em. Et facta in negotio principali non nocent, dec. 315. nu.10.eodem.

PROVISVS.

Vid. etiam in verſ. Prouiſio.

Prouiſus Apoſtolicus ſi non fuit citatus per Prouiſum à Capitulo, adhuc dicitur poſſidere, & in ſua poſſeſſione eſt manutenendus, dec.289.n.14.Alberg.

Prouiſus quoquo modo de beneficio, ſi poſtea obtinuit prouiſionem Apoſtolicam, dicitur mutaſſe cauſam ſuæ poſſeſſionis, & illius vigore poſſidere, deciſ.289.n.15.Alb.

Prouiſus ab indultario, non concurrit cum prouiſo Apoſtolico, ſi beneficium, vel non comprehenditur, vel dubitatur comprehendi ſub illius indulto, dec.385.n.42. Rond.

Prouiſus ab ordinario, cuius titulus reuocatur in dubium, non eſt legitimus contradictor ad impediendam executionem literarum Apoſtolicarum, dec.385.n.39. Rond.

PROXIMIOR.

Vid. etiam in verſ. Conſanguineus, Deſcendens, Proximitas, Pronepos, Succeſſio.

Proximior in contractu minoris, vel mulieris interuenire debens, ſi antea erat minor, & poſtea maior factus ſit, non exinde annullatur contractus ſinè eius interuētu celebratus, dec.195 n.9.Emer.

Proximior pro renouatione emphyteuſis contra tertium interim inueſtitum non agit remedio *l.final.* &c. vel alio rei perſecutorio, dec.358.n.3.Rond.

Sed ordinariè tantum ſuper prælatione inueſtituræ, & quando, num.ſeq.vſq ad fin.ibid.

Proximior agens pro renouatione emphyteuſis contra dominum directum, vt iudicium etiam extraneo inuehito præiudicet, quid facere teneatur, dec.358.n.30.Rond.

Proximior gradu æque in legato, ac in ſucceſſione præfertur, dec.24.n.6.& 9.Alberg.

Proximior inimicus vocari nō debet in cōtractu ſui conſanguinei, dec.22.n.1. Calat.

Proximior fideicommittentis præferenda eſt in dote ab eodem fideicommittente conſtituta, dec.146.n.12.Taia.

Proximior ſuccedit ſuo proximiori ab inteſtato defuncto, dec.17.n.1.Calat.

Proximior pro renouatione emphyteuſis rede agit ad ipſam rem, quoticcumque inueſtitura extraneo conceſſa, nulla eſt, deciſ. 358.n.48.Rond.

Proximior Teſtatori, vel grauato contra illius voluntatem volentis remotiorem admitti, non poteſt ad fideicommiſſum ſuccedere, dec.199 n.19.Emer.

Proximior, cui renouatio emphyteuſis debetur ex obligatione conſtitutione, vel ſimilibus iuſtificando ſibi debitam renouationem, quatenus agat, dec.358.n.43.Rond.

Pro-

Proximior si non comparet, admittitur ille qui se proximum esse ostendit, dec.63.n.14. Rond.
Proximior de agnatione vocatus intelligitur de agnatione testatoris ad distinctionem alterius de agnatione eiusdem familiæ, decis. 94.n.8.Rond.
Proximiori sufficit dicere non alium proximiorem extare, vt asserenti contrarium incumbat onus probandi, dec.192. n.6.Emer.
Proximiores à Statuto excluso, quod censeatur exclusus remotior, qualiter argumentum procedat, dec.326.n.15.Rond.
Proximiores admittuntur ad fideicommissũ, in quo proximiores vocantur, d. 140. n.13. Emer.
Proximiores gradu quando in successionibus proximioribus præferantur, dec.226.nu.10. & 14.Paul.
Proximiores, & descendentes non dicuntur vocati ex solo onere perpetuo missarum hæredibus, & descendentibus impositio, dec.287.n.12.Emer.
Proximioribus adhibitis in contractu mulieris, non attenditur, quod magis proximior antea minor, interim maior factus sit, dec. 195.n.8.Emer.

PROXIMITAS.

Vid. etiam in verſ. Proximior.
Proximitas quando à testatore desumenda non sit, dec.94.n.7.Rond.
Proximitas grauati quod sola in fideicommissis attendatur, non habet locum quando fit transitus de vno genere personarum ad aliud, dec.232.n.5.Matth.
Proximitas grauati, & non grauantis in fideicommissis attenditur, dec. 147. n.2. & vide nu.seqq.Rond.

PVBLICATIO.

Publicatio electionis non incontinenter facta nec excusatur ob ignorantiam, vel negligentiam, si commodè fieri poterat, decis. 313. n.15.Paul.
Publicatio electionis facta post moram, sine iudicis decreto remanet nulla, dec.313. nu. 16. Paul.
Publicatio testamenti, vel hæredis quatenus statim facienda sit, dec.313.n.7.Paul.
Publicationis electionis nullitas non sanatur, ex quo aliqui de Capitularibus exierunt de Capitulo, dec.313.n.12.Paul.
ob PVBLICAM VTILITATEM quod est concessum dicitur ius reale, d.52.n.26.Alb.

PVELLA, PVER.

Vid. etiam in verſ Minor, Seminarium.
Puellæ, & infantes quod liberent donatorem, imo etiam aduocatum alitibus inuerisimile reputatur, dec.13.n.10. Calat.
Pueri, & infantes sunt prorsus incapaces donationis, & fraudis, dec.13.n.33.Calat.

PVPILLVS.

Vid. etiam in verſ. Puella, Minor.
Pupillus nullam dicitur habere industriam ad sibi victum quærendum, decis.130.num. 2. Rond.
Pupillorum bona sine præcedenti subhastatione creditori adiudicanda non sunt, dec.155. n.20.Calat.
Pupillorum in contractu cessat omnis fraus si mater, & patruus interuenerunt in illo, dec. 250.n.8.Alberg.

Q

QVÆRELA.

QVærela si fuit leuis non repellit testem à testificando, nec illius fidem diminuit, dec.309. nu.20. & 21. Vicecom.
Quærela data contra vnum ex testibus non efficit alios, neque eorum dicta repellit, d.309 num. 16. Vicecom.
Quærela non inducit præuentionem, nec effectum litis pendentiæ operatur, decis. 370. numer. 13. Alberg.
Quærela inofficiosi testamenti cessat, si non solum mortis causa donatum sit, sed etiam inter viuos, contemplatione tamen vt in quartam imputetur, decis. 344. numer.6. Calat.
Quærela dicitur parum releuans, si non sit sufficiens, quod iudex contra querelantem processerit, decis.309. n.20. Vicecom.
Quærela si leuis fuit, non est sufficiens ad inducendam inimicitiam, præsertim grauem, dec.309. n.21. Vicecom.
QVÆRELATVS si postea absolutus est qualiter illius innocentia remanet purgata, d.221.nu.4.Emer.& dec.291.n.7. Rond.

QVALITAS.

Vid. Etiam in verſ. Quantitas.
Qualitas Sacerdotij actualis licet à testatore non expressa, si tamen ex illius verbis, aut voluntate, vel obseruantia resultat, semper censetur à testatore volita, dec.215.num.14. Emer.
Qualitas personæ, & gratia facta Motu proprio non extendunt dispositionem, & facultatem in ea limitatè concessam, dec.351. n.10. Emer.
Qualitas, quæ est accedens non debet præcedere substantiam, dec.292. n.17. Rond.
Qualitas, quæ aliis etiam conuenire potest nõ concludit, dec.73. n.13. Calat.
Qualitas, & enunciatiua æquiuoca non potest referri ad feudalitatem, & dominium directum Ecclesiæ, dec.119.n.13. Alberg.
Qualitas accidentalis, & superficialis non potest tollere identitatem, dec.151. numer.11. Alberg.
Qualitas adiecta verbo executiuo attenditur, & verificari debet de tempore, quo locum habet executio ipsius verbi, dec.49. nu.20. Alberg.
Qualitas legis seu Constitutioni adiecta, aut ab ipsis expressa, quatenus in futurum procedat, dec.49. n.20. & 21. Alberg.
Qualitas expressa an dicatur stare demonstratiuè non autem taxatiuè, d. 181.n. 12.Rond.
Qualitas requisita an sufficiat de tempore actus licet approbata non fuerit, dec.40.n.1. Rond.

Qualitas masculinitatis apposita in gradu, seu gradibus antecedentibus, in subsequentibus censetur à Testatore consulto omissa, d.80. n.19. Alberg.

Qualitas legis, seu constitutionis verificari debet de tempore, quo verificatur ipsa lex, dec.49.numer. 21. Alberg.

Qualitas personæ ponderari debet ad effectum inducendi in illa præsumptionem emptionis, dec.163. num.1.Alberg.

Qualitatem necessariam, & à iure requisitam habere dicuntur patroni, qui per quinquaginta, & amplius annos præsentarunt,d.192 nu.8.Emer.

Qualitate beneficij Sacerdotalis requisita à iure sufficit quod quis promoueri possit ad Sacerdotium infra annum, secus si ab homine illa constituta sit, decis. 215. numer. 11. Emer.

Qualitates pro admissione habere non sufficit, nisi doceatur etiam pro omnibus congrua subsistentationem adesse, decis.206. n.2. Alb.

Qualitates à testatore requisitæ interuenire debent de tempore actus, non autem postea, decis.400.num. 1. Emer.

Qualitates beneficiati plurimum attenduntur ad effectum obtinendi prælationem in beneficijs, & quando. decis.115. nu.4. Alberg.

Qualitates bonorum post decennium immutatæ præsumuntur, decis. 16. nu. 14. Alb.

QVANTITAS.

Vide etiam in vers. Qualitas, Species.

Quantitas mercium assecuratarum probatur ex apocha onerationis subscripta *dal Soprauarite*, ac etiam ex alijs, decis. 58. nu. 10. & seqq. Paul.

Quantitas mercium assecuratarum, si aliundè probetur, non obstat defectus subscriptionis Nauarchi, decis.58. nu. 11. Paul.

ex Quantitate maiori facilè detrahitur minor, dec.366. nu. 12. Taia.

QVASI POSSESSIO.

Vid.Etiam in vers. Possessio, *& ibi etiam* Remissiones, Patronus, Præsentatio, Præsentatus.

Quasi possessio centenaria præsentandi requiritur ad probandum legitimum titulum iurispatronatus fundationis, vel dotationis ex præsentationibus reluctantem,decis.39.nu.3. Emer.

Quasi possessio decimandi probatur etiam ex testibus antiquitus examinatis, & in decisionibus approbatis, decis. 234. n. 8. Paul.

Quasi possessio decimandi probata ex Testibus antiquis magis comprobata remanet ex testibus nouiter examinatis, d. 214. n.9. Paul.

Quasi possessio exigendi non remanet interuersa mediante sequestro,si eo non obstante creditor in exactione continuauit, d. 134. num. 11. Rond.

Quasi possessio præsentandi etiam sola, & de per se sufficit ad substinendam præsentationem, dec.129.nu.10. Alberg.

Quasi possessio exigendi, per solutionem factam dicitur agnita, & acceptata, dec. 284. num.12. Paul.

Quasi possessio exigendi probatur ex quietantijs, ac etiam ex depositionibus Testium, dec.284.n.2. Paul.

Quasi possessio decimandi etiam sola decennalis sufficit contra laicum, dec.152. nu. 5. Paul.

Quasi possessio præsentandi non attenditur, si constat de statu contrario, dec.63. num.17. Rood.

Quasi possessio decimandi probatur ex mandato de manutenendo in exactione decimarum obtento, dec. 152. num.12.Paul.

Quasi possessio exigendi semel acquisita, si numquam interuersa probatur,semper præsumitur continuata, decis. 134. numer. 5. Rond.

Quasi possessio exigendi, ex quibus dicatur concludenter probata, dec. 47. numer. 2. Rond.

Quasi possessio præsentandi non attenditur, quoties constat de statu contrario, dec. 63. nu.17. Rond.

Quasi possessio exigendi non acquiritur per susceptionem termini ad soluendum à debitore factam, decis. 90.nu.5. & 12.Paul.

Quasi possessio præsentandi attenditur ad probandam pertinentiam iurispatronatus,d.82. nu.2. Rond.

Quasi possessio decimandi probatur ex libris Ecclesiæ, dec.152. num. 7.& 9. Paul.

Quasi possessio exigendi pensionem acquisita contra antecessorem, suffragatur etiam contra successorem, dec.124. nu. 1. Calat.

Quasi possessio obtenta cum scientia, & patientia alterius manuteneri debet, dec. 144. num.27. Paul.

Quasi possessio exigendi sine vera, & reali solutione non acquiritur, dec. 90. n. 7. Paul.

Quasi possessio exigendi probatur contra illum, qui suscepit terminum ad soluendum, decis. 365. n.4. Rond.

Quasi possessio exigendi obtenta contra defunctum suffragatur etiam contra illius hæredem, dec.365. num.3. Rond.

Quasi possessionem exigendi non inducit neque confessio debitoris, neque decretum iudicis, quoties actualis solutio non probatur, dec.90.nu.11. Paul.

Quasi possessionem iurisdictionis ad acquirendam non requiritur scientia partis,vbi adest titulus putatiuus, decis. 254. nu.4. Paul.

Quasi possessionem visitandi habens in ea manutenendus est, dec.204. n. 1. Emer.

in Quasi possessione præsentandi existens patronus validè præsentat, & eius præsentatio admittitur, dec. 7. nu. 1. Taia.

QVATRAGENARIA, *vid. in vers.* Obseruantia, Præscriptio.

QVIETANTIA.

Vide etiam in vers. Apocha,Inuestimentum,Liberatio, Solutio.

Quietantia iuxta ordinem facienda prætermissa non fuisset, si solutio verè sequuta fuisset, dec.409. num.8. & 9. Guax.

Quietantia facta ab hærede probat possessionē Testatoris, decis. 209. num. 15. Albergato.

Quietantia facta in calce mandati iudicialis plenè

plenè probat, dec. 185. num. 15. & 16. Albergato.

Quietantia liberat debitorem, dec. 250. nu. 1. Alberg.

Quietantia donatoris vnica, demonstrans veritatem donationis, non præualet actibus, vel quietantijs contrarijs, impetrantibus simulationem eiusdem donationis, decis. 13. nu. 25. Calat.

Quietantia cambiorum quatenus attendatur, tam pro substinendo contractu, quam pro reddendo licitum interesse solutum, dec. 34 numer. 24. Alberg.

Quietantia à creditore non impugnata de recognitione manus amplius redargui non potest, dec. 185. num. 17. Alberg.

Quietantia generalis importat recessum pacti reso'utiui, dec. 35. num. 15. Alberg.

Quietantia, licet amplissima, censetur facta, retento, eodem themate, dec. 213. num. 29. & seqq. Alberg.

Quietantia generalis apposita in contractu conditionali, & ipsa remanet conditionalis, quatenus nempe conditio subsistat, d. 213. num. 30. Alberg.

Quietantia tutoris perinde habetur, ac si ab ipsis pupillis fuisset facta, dec. 250. nu. 23. Alberg.

Quietantia præsumitur ritè, & rectè facta si per quatraginta, & amplius annos nihil cõtra eam oppositum sit, decis. 250. num. 15. Alberg

Quietantia, seù transactio licet generalis semper restringitur ad ea, de quibus est actum, dec. 238. nu 6. Tara.

Quietantia generalis administratoris facta per pupillum ad fauorem sui Tutoris, sine solemnitatibus non substinetur, decis. 250. num. 6. Alberg.

Quietantia particularis facta à tutrice cum solidatione quorundam computorum, præiudicat pupillo, quamuis solemnitatibus destituta sit, dec. 250. nu. 7. Alberg.

Quietantia facta in calce mandati satis dicitur habere recognitionem manus, dec. 185. numer. 16. Alberg.

Quietantia generalis inuicem facta omne debitum extinguit. dec. 238. num 4. & seqq. vbi vid. Tara.

Quietantiam generalem debitori facere, ac omnem scripturam esse cassatam, & velle habere regressum incompatibilia sunt inter se, dec. 85. nu. 25. Alberg.

Quietantiã quatenus possit facere tertius creditoris nomine, dec. 185. numer. 28. Albergato.

Quietantiæ antecedentes, & subsequentes probant etiam solutionem medio tempore factam, dec. 134. nu. 3. Rond.

Quietantiæ vltimæ alias præcedentes supponunt, dec. 134. nu. 12. Rond.

Quietantiæ ex alia causa debitori redditæ non excludunt, imo fortius conuincunt debitum fuisse solutum, dec. 347. numer. 8. Albergato.

QVILIBET in suo proprio negotio magis hebetior est, quam in alieno, decis. 252. nu. 1. Tara.

QVINDENNIVM.

Quindennia successerunt loco laudemij, & ab interuallo temporis, quo soluuntur de quindecim, in quindecim annos, dicta sunt, dec. 198. nu. 4. Rond.

Quindennia introducta sunt ad reparandum damnum Domini directi, quando bona transeunt ad manus mortuas, decis. 198. nu. 1. Rond.

QVOTA, & ea quæ illam respiciunt non dicuntur, nisi deducto ære alieno, decis. 381. num. 22. Rond.

Quota, *Vid. Etiam in verf.* Pars.

R

RATA, *Vide in verf.* Portio.

RATIO.

Vide etiam in verf. Casus, Comprehensio, Redditio rationis.

Ratio noua reddi non potest, si libri administrationis consignati fuerint partibus, dec. 256. num. 5. Emer.

Ratio prohibitionis alienationis apposita in vna eademque oratione, & periodo, per vnicam verborum structuram, eo magis illam declarat, & restringit, decis. 410. numer. 20. Florex.

Ratio prohibitionis alienationis licet sit postrema in executione, est tamen prima in intentione, dec. 410. num. 21, Florex.

Ratio prohibitionis est causa, & principium illius, dec. 410. num. 22. Florex.

Ratio malè reddita, iterum reddenda est, decis. 389. num. 1. Rond.

Ratio adiecta prohibitioni, seu dispositioni, speciale est, vt illam declaret, restringat, & ampliet, decis. 410. nu. 41. Florex.

Ratio subsequẽs restricta ad masculos ex masculis nequit regulare antecedentem prohibitionem, iam per se subsistentem, & magis amplam, dec. 410. num. 4. & seq. Florex.

Ratio numquam dicitur sufficienter reddita donec de bonis, vel iuribus debitoris integra non reddatur, dec. 11. nu. 1. Rond.

Ratio eadem vbi militat, ibi etiam eadem iuris dispositio procedit, decis. 18. num. 9. Alberg.

Ratio semel reddita post quinquaginta, & plures annos, iterum reddi, aut retractari non debet, dec. 256. nu. 3. Emer.

Ratio eadem vbi non militat, non habet locum eadem iuris, vel statuti dispositio, decis. 165. num. 12. Calat.

Ratio amplior dicto, operatur, vt dispositio præcedens amplietur non solum in tempore, & rebus, sed etiam in personis, dec. 216. nu. 3. Paul.

Ratio dicitur sufficienter reddita si iudex non admittit partitas á perito in suspenso relictas, dec. 54. num. 6. Calat.

Ratio adiecta prohibitioni alienationis operatur illam non omnibus posteris fuisse iniu-

Qam,

Ratio, sed solum iis, ad quos bona deuenire deberent, decis.410.num.13, Florex.
Ratio est causa motiua, & spiritus dispositionis, dec.410.nu.14. Florex.
Ratio prohibitionis alienationis declarat, & restringit totum testamentum, decis. 410. n.15. Florex.
Ratio prohibitioni alienationis adiecta, operatur, vt secundum illius terminos illa intelligatur, & ad personas in ea contentas restringatur, decis.410. numer.16. Florex.
Ratio prohibitionis alienationis efficit quod neque fideicommissum dicatur causa prohibitionis, nec prohibitio causa ipsius fideicõmissi, dec.410.nu.17. Florex.
Ratio conseruationis bonorum in familia, ipsa solum dicitur causa tam fideicommissi, quã prohibitionis alienationis, decis. 410.n.18. Florex.
Rationis noua redditio peti non potest, si errori calculi cum iuramento renunciatum sit, dec.256. num.4 Emer.
Rationis identitas, vel maioritas non attenditur ad correctionem iuris communis, d.68. num.12. Calat.
Rationem sibi reddere petens, & ipsi etiam vicissim illam reddere tenetur, dec.156. n.8 Emer.
Rationem vnusquisque reddere tenetur siue tamquam tutor, vel curator, siue alio quouis modo se ingesserit in administratione bonorum alterius, dec.32.num.1. Rond.
Ratione semel reddita, quis amplius condemnari non debet ad nouam rationem reddendam, dec.156.num.3. Emer.
Rationes vbi sunt dispunctæ, si aliquis creditor declaratur, de cæteris partitis præsumitur habita ratio, & facta compensatio, dec. 57. num.4. Emer.
RATIOCINATIO facit negotium ratum habentis, & pluiquam mandatum speciale operatur, dec.114.num.9. Taia.

RATIFICATIO.

Vid. etiã in vers. Ratum, Ratihabitio.
Ratificatio emphyteusis acquisitæ, vel recognitæ à fratre pro se, & fratribus ex quibus resultet, dec. 340. num.14. & seqq. Beuil.
Ratificatio inducitur ex solidatione computorum alicui facta, dec.114. num.7. & seqq. Taia.
Ratificatio patris promissa à filio contrahente super bonis eiusdem patris, illa ad ipsum spectarè plenè probat, decis. 209. num. 31. Alberg.
Ratificatio venditionis, sine illius tenore, vel alia enunciatiua, non probat de quo tempore eadem venditio successerit, decis. 227. num.10. Alberg.
Ratificatio idem operatur, ac speciale mandatum, & retrotrahitur ad principium actus, dec.229. nu.1. Taia.
Ratificatio licet amplius non importet, quam ipse actus ratificatus, tamen si aliquid de nouo tribuitur illum extendit, & non destruit, dec.138.nu.3. Alberg.
Ratificatio actus à procuratore gesti, resultat, si Dominus in iudicio eo fuerit vsus, d.124. num.12. Calat.
Ratificatio æquipollet mandato, etiamsi speciale requireretur, dec.124. n.13. Calat.
Ratificatio in actibus merè lucratiuis ex sola scientia resultat, secus verò in odiosis, & præiudicialibus, in quibus requiritur expressus consensus, dec.343.num.3. Beuil.
Ratificatio tacita non debet esse maioris potentiæ, quam expressa, dec. 346. num.20. Alberg.
Ratificatio operare debet confirmationem actus ratificati, non autem illius destructionem, dec.229. num.10. Taia.
Ratificatio principalis probata per testes non admittitur, cum in omnem casum admissus per epistolam probari debuisset, d.229. num.17. Taia.
Ratificatio consensus, & beneplacitum æquiparantur, dec. 237. num.40. Paul.
Ratificationi æquipollet scientia cum taciturnitate, vbi agitur de commodo, & vtilitate ratificare debentis, dec. 159. num.1. Taia.
Ratificatum dicitur mandatum de describendo, si quis bona descripta penès se retinuit, dec. 86. nu.9. Taia.
Ratificata dicitur assignatio ex possessione bonorum assignatorum, & dispositione de eis facta tanquam de propriis bonis, d.305. nu.23. Paul.
RATIHABITIO ex longissimi temporis spatio præsumitur, decis. 305. numer. 22. Paul.
Ratihabitio, *Vid. Etiam in vers.* Ratificatio.
R.P.D. RATTA SENIOR fuit Auditor Sacri Palatii, decis.252.num.14.Taia.
RATVM, *Vide etiam in vers.* Ratificatio.
Ratum haberi non potest, quod suo nomine gestum non est, decis. 222. numer. 7. Taia.
REALITAS, *Vide etiam in vers.* Veritas.

REAPTATIONES.

Reaptationes domorum in Vrbe taxantur ad rationem scutorum quinque pro centenario pensionum, quæ exiguntur ex illis, decis.301. num.6. Emer.
Reaptationes domorum reficiendæ sunt iuxta quantitatem, quæ in eis probatur impensa, decis.178. num.10. Calat.
RECEPTIO partus pretij quatenus operetur renunciationem pacti redeundi ad primæua iura, decis.85. n.12. & seqq. cum anteced. Alberg.

RECESSVS.

Recessus à lite parat exceptionem litis finitæ, & impedit litis ingressum, ac etiam executionem mandati relaxati, dec. 237. nu.31. Paul.
Recessum quatenus dicatur à contractu conditione, vel pacto, decis.85. per tot. Albergato.

RECIPROCA.

Vid. etiam in vers. Fideicommissum, Linea, Substitutio.
Reciproca inter primoinstitutos non consue-

tur repetita inter alios vocatos, dec. 349. numer. 21. Emer.

Reciproca solidalis dicitur constituta per dictionem *cuiuslibet* inter omnes vocatos, dec. 218. nu. 3. Rond.

Reciproca linealis dicitur constituta quoties illius requisita concurrunt, & quæ illa sint, dec. 218. num. 9. & seqq. Rond.

Reciproca de linea ad lineam omni possibili interpretatione excluditur, dec. 20. num. 33. Alberg.

Reciproca substitutio non potest habere locum inter eos, qui in prima substitutione vocati non sunt, dec. 406. nu. 7. Vrsin.

Reciproca substitutio necessario resultat, si alioqui bona remanerent libera penès vocatos, & peruenirent ad extraneum, vbi testator integrè voluit illa conseruari in familia, dec. 28. num. 8. Alberg.

Reciproca substitutio tunc dicitur facta, quando concurrunt illa tria requisita à lege, & a DD. enumerata, & quæ illa sint, dec. 28. n. 9. Alberg.

Reciproca substitutio eo magis intrat, si vltra solita requisita, etiam coniecturæ interueniant, quæ hic in decis. numerantur, dec. 28. num. 10. Alberg.

Reciproca substitutio non inducitur, vel sine coniecturis ad illam omninò necessarijs, vel nisi concurrant tria solita requisita à DD. enumerata, dec. 20. num. 17. Alberg.

Reciprocæ substitutionis requisita qualia sint, dec. 20. num. 18. Alberg.

Reciprocæ ad exclusionem sufficit vnum tantum requisitum deficere, dec. 28. num. 13. Albergato.

Reciprocæ substitutionis requisita sunt, quod omnes sint vocati, quod illa facta sit vltimo morienti, & in tota hæreditate, decis. 29. num. 3. Alberg.

Reciprocæ substitutionis coniecturæ plures reiiciuntur, decis. 29. num. 23. & sequentibus Alberg.

Reciprocum fideicommissum resultat ex speciali prohibitione, imò ratione perpetuò conseruandi bona inter filios, & descendentes in infinitum, dec. 245. num. 2. Alberg.

RECOGNITIO.

Vide etiam in verf. Apocha, Nepos.

Recognitio manus facta à partis, quatenus formiter facta sit, & plenè probet, dec. 211. num. 50. Paul.

Recognitio, & publicatio laudi præsumuntur si illud sit in translatione relarum, & inuentum inter alias scripturas Notarij rogati, dec. 357. num. 6. & 13. Emer.

Recognitio manus non opponitur posquam scriptura impugnata non est, dec. 185. n. 17. Alberg.

Recognitio manus, & publicatio Notarij non requiruntur in scripturis antiquis administratis, vel ab obseruantia comprobatis, decis. 157. num. 9. Emer.

Recognitio manus per comparationem literarum eo magis admittitur, vbi subscriptioni etiam sigillum testatoris accessit, dec. 211. num. 54. Paul.

Recognitio scripturæ facta parte non citata, dicitur informis, & habetur ac si facta non esset, dec. 292. num. 1. Rond.

Recognitio scripturæ formiter fieri dicitur, si fiat per comparationem ad certam scripturam, dec. 292. num. 2. & 7. Rond.

Recognitio, ac etiam iudicialis productio requiritur prò legalitate scripturæ priuatæ, decis. 47. num. 6. Rond.

Recognitio manus, quæ fit per comparationē literarum, in quibus scripturis correpta non sit, dec. 259. num. 1. & 5. Rond.

Recognitio manus solum pro adminiculis facienda, non autem pro integra probatione, non adeo exacta requiritur, dec. 259. num. 6. Rondin.

Sed sufficit, quod facta sit per comparationem literarum. ibidem.

Recognitio per comparationem admittitur in codicillis æquè à testatore, ac testibus subscriptis, dec. 211. num. 33. Paul.

Recognitio manus, quæ fieri non potuit ob impedimentum partis in cuius odium habetur pro facta, dec. 211. num. 34. Paul.

Recognitio scripturæ à iure requisitæ per testes, quod viderint aliquem scribere, non recipitur à Statuto Vrbis, & vsu Curiæ, & quando, dec. 292. num. 3. & 5. Rond.

Recognitio manus satis facta dicitur per testes illam habere notam deponentes, dec. 185. num. 15. Rond.

Recognitio manus resultat etiam ex quietantia facta in calce mandati iudicialis, dec. 185. num. 16. Alberg.

Recognitio noua literarum, vel alia similis probatio non denegatur, si post primam recognitionem, vel probationem pars fecerit absolutā, dec. 368. num. 5. Alberg.

Recognitio literarum, vel alia similis probatio, si iudex mandauit illam poni ad partes, & numquam de actis facta sit, tamquā actus extraiudicialis, nihil ponit in esse, dec. 368. num. 6. Alberg.

Recognitio per comparationem literarum fit in subsidium, ex defectu cuiusuis alterius modi recognoscendi, & delato iuramento calumniæ, dec. 368. num. 1. Alberg.

Recognitio manus fieri ne possit à testibus personam scribentis nō cognoscentibus, decis. 185. num 19. Alberg.

Recognitio noua literarum denegari non debet, si à prima recognitione appellatum sit, dec. 368. num. 1. & seq. Alberg.

Recognitio vnici verbi, quatenus per comparationem literarum admittatur, decis. 211. num. 43. Paul.

Recognitio manus per comparationem admittitur, vbi scriptura recognoscenda ad solam probationem voluntatis Testatoris adducitur, dec. 211. num. 57. Paul.

Recognitio manus requisita in apocha obligatoria non habet locum in alijs scripturis, dec. 211. num. 45. & seqq. Paul.

Recognitio per comparationem literarum ad-

mittitur in ſcriptura à partibus, & teſtibus ſubſcripta, dec.211.num.42.& 43. Paul.
Recognitio manus contenta in libris fit per teſtes caracterem ſcribentis notum habentes, dec.259.num.1.Rond.
Recognitio ſcripturarum in quarum conſcriptione non adhibentur teſtes fit ſimpliciter per teſtes habentes notam manum ſcribentis, dec.259.num.2.Rond.
Recognitio manus rigoroſè facienda eſt in iudicio criminali, vel vbi adeſt ſuſpicio fraudis, aut teſtes ſuper ea adducendi exceptiones paterentur, dec.259.num.7.Rond.
Recognitio manus qualiter ſit facienda, tota reſidet arbitrio iudicis, dec.259.num.9.Rondinino.
Recognitio emphyteuſis ſecundum illius naturam intelligenda eſt, dec. 340. numer.10. Beuil.
Recognitio ſcripturæ per comparationem denegatur in criminalibus, vel ſi adeſt ſuſpicio falſitatis, vel teſtes non ſint idonei, aut quid aliud in contrarium adducitur, d.292. num.9.Rond.
Recognitio manus per feneſtrellas, vel per cancellos quatenus requiratur, dec.292.n.9. cum ſeq.& num.11.Rond.
Recognitio manus quomodo facienda ſit arbitrio iudicantis relinquitur, dec.292.nu.12. Rondin.
Recognitio manus, vel ſcripturæ facta per comparationem literarum cum ſuis requiſitis, dicitur ſuperlatiua probatio, decil.292. num.13.Rond.
Recognitio manus non denegatur ſub prætextu, quod profutura non ſit, dec.292.nu.14. Rond.

RECTOR.

Vide etiam in verſ. Parochus, & ibi remiſſiones.
Rector de iure, ipſe eſt adminiſtrator bonorum ſuæ Eccleſiæ, decil. 203. num.13. Pauluccio.
Rector excommunicatus ab Epiſcopo ad hoc, vt ſe ſubijciat nouo examini, abſoluendus eſt, & quando, dec.167.n.3. & nu.anteced.& ſeqq.Paul.
Rectores, & Parochi in Hiſpania non habent fundatam intentionem ſuper decimis, d.397 num.8.Taia.

RECVRSVS.

Vide etiam in verſ. Appellatio.
Recurſus admittitur etiam in ijs cauſis, in quibus non conceditur appellatio, dec.230. num.18.Taia.
Recurſus petitione non retardatur exequutio, vſquequo recurſus non admittatur, d.230. num.19.Taia.
RECVSANS ſe nouo ſubijcere examini, indicat ſe eſſe inhabilem, decil. 258. num. 2. Paul.

REDDITIO RATIONIS.

Vide etiam in verſ. Ratio.
Redditio rationis dicitur apta repellere quemcumque contrarium aſſerentem, decil. 182. num.7.Rond.
Redditio rationis facta ab hærede in diuerſo iudicio, & cum aliquibus creditoribus, quatenus præiudicet alijs, dec.365. nu.29. & 32. Rondin.
Redditio rationis non impugnatur donec de errore doceatur, dec.182.num.7.Rond.
Redditio rationis adminiculata afficit etiam non citatum, dec.90.num.20.Paul.
Redditionis rationis exceptio procedit in credito, vel debito, quod ex illa reſultat, nõ autem ab ea ſeparato, & diuerſo, dec.352.n.17. Albergato.
In Redditione rationis æqualitas eſt ſeruanda, & ſeruata præſumitur, d. 57. n.4.& 6.Emer.

REFERENS.

Vide etiam in verſ. Relatum.
Referens ſine relato non probat, dec.405.n.16. Alberg.
Referens virtute relationis continet totum id, quod continetur in relato, dec.411.n.15 Florez.
Referens ſe ad aliud, iuxtà illud, & non aliter intelligitur, dec.191.n.12. Calat.

REFORMATIO S.M. PAVLI V.

Reformatio ſ.m. Pauli V. taxat mercedem notarij tam pro conſenſu reſignationis, ceſſionis &c. quàm altero Coadiutoriæ, d.21.n.12. Taia.
Reformatio ſ.mem. Pauli V. quamuis requirat Notariũ cognoſcere contrahentes, ceſſante tamen fraude, inſtrumentum valet, d.214. num.8.Taia.

REX.

Vide etiam in verſ. Imperator, Princeps.
Reges Aragoniæ, Caſtellæ, & Legionis habent priuilegia Pontificum diſponendi de decimis pro locis per ipſos à Barbaris recuperatis, dec.9.num.5.& ſeq. Calat.
Reges Hiſpaniarum non eſt præſumendum ſibi decimas appropriaſſe, & de illis etiam diſpoſuiſſe, niſi verè apoſtolicum priuilegium haberent, dec.9. num.8.Calat.
Regibus, & Principibus à Sacris Canonibus permittitur facultas exercendi iuſtitiam, cõſultis Epiſcopis, Archiepiſcopis, & Clericis, dec.172.num.14.Taia.

REGRESSVS.

Regreſſus à reſignante ſibi reſeruatus in caſu non ſolutionis penſionis, vel quod illa de nullitate redargueretur, debetur, ſi vtrumque, vel alterum purificatum ſit, decil.342. num.1.Beuil.
Regreſſus reſeruatus afficit non ſolum primũ reſignatarium, ſed etiam omnes ſucceſſores illius, dec.342.num.2.Beuil.
Regreſſui aliàs venditori competenti dicitur renunciatum per receptionẽ aliorum bonorum, & quietantiam generalem à venditore factam, dec.85.num.7.& ſeq.Alberg.
Regreſſui dicitur renunciatum ſi quis omnem præcedentem ſcripturam ſiue publicam, ſiue priuatam voluerit eſſe caſſatam, dec.85. num.24.Alberg.
Regreſſum habere, & quietantiam debitori facere, incompatibilia ſunt, dec.85.num.25. Alberg.

REGVLA, quod potui nolui, quod volui seruare nequiui, quatenus procedat, decis. 104. num. 2. Taia.

REGVLÆ CANCELLARIÆ.

Regula Cancellariæ reuocatoria vnionum, eas tollit, quæ non sunt effectum sortitæ, d. 321. num. 10. Emer.

Regula Cancellariæ de triennali possessore resilit etiam prouiso Apostolico, tamquam de reseruato, & habenti Breue de capienda possessione nomine Cameræ, dec. 401. nu. 23. Bourlem.

Regula Cancellariæ de triennali possessore vitioso, & improbo possessori non suffragatur, dec. 319. num. 12. Calat.

Regula moderna Cancellariæ reseruatoria beneficiorum, olim octaua, hodie nona, tollit omnia priuilegia, & indulta etiam in limine erectionis concessa, dec. 201. num. 5. Emer.

Regula Cancellariæ reseruatoria mensiũ quo tempore, & sub quibus Pontificibus habuerit initium, dec. 121. n. 13. & 14. Alberg.

Regula prima Cancellariæ reseruat quæcumque beneficia eorum, qui promouentur ad Episcopatum, antiqua iuris communis dispositione sublata, dec. 385. num. 4. Rond.

Regula Cancellariæ de præstandis consensibus traditur, & declaratur, decis. 110. numer. 7. Emerix.

Regula Cancellariæ 45. de præstandis consensibus in resignatione, habet etiam locum in coadiutoriis, & plura dede ea vid. per totam decis. 21. num 8. Taia.

Regulæ Cancellariæ, durante vacatione Sedis Apostolicæ, ducuntur non esse in rerum natura, dec. 121. num. 8. Alberg.

Regulæ Cancellariæ durant viuente Papa, qui illas condidit, & eo moriente expirant, dec. 121. num. 9. Alberg.

REINTEGRATIO.

Reintegratio successionis petita post quinquaginta, & amplius annos, non debetur, quia remansit præscripta, decis. 235. numer. 16. Emerix.

Reintegratio fideicommissi, secluso dolo, nullam habet hypothecam, dec. 67. nu m. 5. Taia.

Reintegrationis ea est natura reponere in statu, in quo quis per antea reperiebatur, decis. 407. num. 18. Alberg.

pro Reintegratione fideicommissi regulariter nulla competit hypotheca, dec. 382. n. 13. & seqq. Emer.

pro Reintegratione fideicommissi datur hypotheca, quæ resultat, ex dolo grauati, dilapantis fructus fideicommissario debitos, d. 283. num. 2. Rond.

REI VINDICATIONIS iudicium plenissimam exigit probationem dominij, dec. 119. num. 2. Alberg.

RELATIO.

Vide etiam in verf. Æstimatio, Peritia, Peritus, Ratiocinatio.

Relatio ad instrumentum quando dicatur facta, etiamsi deficiant verba, *ad quale* &c. decis. 213. num. 15. Albergato.

Relatio non est necessaria, & omissa non vitiat quoties actus celebratur in executionem instrumenti, dec. 213 num. 16. Alberg.

Relatio peritorum facta de bonis hæreditarijs quæ calculat etiam fructus ad hæredes spectantes non attenditur, & quando, decis. 16. num. 15. Alberg.

Relatio, & determinatio ad proximiora, & precedentia fieri debet, dec. 66. num. 2. Rond.

Relatio peritorum est nulla, si iudex illos super ea non examinauerit, & de hoc examine constet in actis, dec. 319. num. 12. Taia.

Relatio instrumenti, & Notarij expressa in contractu nouato, non relationem, sed assertionem, & simplicem narrationem important, dec. 85. num. 19. Alberg.

Relatio periti facta cum supposito, quod non subsistit non attenditur, dec. 159. num. 5. & seqq. Taia.

Relatio, & æstimatio secunda peritorum facta super bonis hæreditarijs post decennium à prima relatione, non attenditur, & quare, dec. 16. num. 13. Alberg.

Relatio, & æstimatio secunda facta à periti de bonis hæreditarijs ad instruendum animum iudicis, non tollit primam, dec. 16. num. 14. & seq. Alberg.

Relatio facta à perito electo à Iudice incompetente, causa pendente coram alio Iudice, & in contumaciam partis remanet nulla, dec. 318. num. 7. Rond.

Relatio facta per verba, *prout in concordia*, vbi illius tenor, & substantia fuit expressa, respicit potius tenorem verborum, quàm substantiam ipsam, dec. 262. num. 29. Alberg.

Relatio periti impugnari non potest, donec de errore plenè, & concludenter probatum nõ sit, dec. 182. num. 5. Rond.

Relatio periti erronea in parte, habetur pro erronea in totum, nec ei aliqua fides adhibetur, dec. 240. num. 2. Paul.

Relatio periti defecta erronea in vno, ita præsumi debet in omnibus alijs, dec. 202. num. 14. Alberg.

Relatio, quæ potest referri duobus exactionis testatoris interpretatur, dec. 252. num. 16. Taia.

Relatio quamuis personalissima nihil operatur, si persona etiam proprio nomine expressa, non tenetur, nec obligatur, dec. 335. num. 15. Carp.

Relatio respiciens personam quandoque inflectitur, vt fiet demonstratiuè, non autem dispositiuè, dec. 315. num. 16. Carpin.

Relatio periti, à qua appellatum non est, impugnari amplius non potest, dec. 217. num. Rond.

Relatio non fit ad ea, quibus ratio recti sermonis non conuenit, decis. 346. num. 1. & seq. Alberg.

Relatio peritorum, à qua fuit appellatum, non transit in iudicatum, etiamsi quis reclamet ad iudicem à quo, cum protestatione tamen de non recedendo à sua appellatione, dec. 368. num. 8. Alberg.

Relatio peritorum, à qua appellatum non fit transit in iudicatum, d. 211. n. 51. & 53. Paul.

Re-

Relatio naturam & qualitatem relati non immutat, dec. 217. num. 32. Rond.
Relatio periti probat sufficienter redditam esse rationem, etiamsi aliquas partitas reliquerit in suspenso, si eas Iudex bonificandas non esse declarauit, decis. 54. num. 6. Calatain.
Relationi tertij periti redigentis ad quantitatem legitimam summas exorbitantes aliorum peritorum standum est, dec. 246. nu. 6. Paulucc.
Relationi periti à iudice electi, in quem postea partes consenserunt, standum est, decis. 139. num. 1. Taia.
Relationi periti standum est, donec de errore calculi doceatur, maxime si iudicialiter de consensu partium sit electus, dec. 413. nu. 1. Alberg.
Relationem peritorum, quos aliquis elegit, impugnare nemo potest, dec. 211. num. 58. Paulucc.

RELATIVVS, RELATVM.

Vide etiam in verf. Referens.
Relatiuus actus, licèt non fit factus cum ipso contractu, illius tamen naturam assumit, dec. 213. num. 10. Alberg.
Relatum solet esse in referente cum omnibus suis qualitatibus, dec. 207. num. 23. Paul.

RELAXATIO, seu Retrocessio bonorum fideicommissi quatenus dicatur facta patri, potius nomine filiorum, quàm proprio, vel è contra, dec. 237. num. 5. Paul.

RELEVANTIA.

Vide etiam in verf. Articuli.
Relcuantia vnius articuli sufficit pro concessione remissoriæ, etiam in alijs, decis. 378. num. 5. Alberg.
Relcuantia materiæ articulatæ resultat, si illa multum conferat ad victoriam causæ, & ad corroborandum fundamenta decisionis obtentæ, dec. 228. num. 3. Matth.
Relcuantia vnionis articuli, etiam sine fumo sufficit ad obtinendam remissoriam in prophanis, dec. 280. num. 2. Paul.
Relcuantia articulorum resultat, si probari prætenditur læsio, ex quo bona vendita non passa sunt augumentum valoris extrinseci causatum ex beneficio temporis, dec. 219. num. 4. & seqq. Emer.
Relcuantia sola materiæ articulatæ sufficit sine fumo, ad hoc, vt in prophanis remissoria concedatur, dec. 123. num. 4. Alberg.
Relcuantia articulorum resultat, si probatio deindè facienda plurimùm prodesset ad causam, dec. 280. num. 6. Paul.
Relcuantia vnius articuli sufficit in prophanis, vt super omnibus remissoria concedenda sit, dec. 376. num. 3. Matth.
Relcuantia materiæ articulatæ ante factas probationes non discutitur, sed solum post perfectum examen, dec. 12. num. 13. Alberg
Relcuantia articulorum est euidens, quoties probatio satisfacit menti, & intentioni defuncti, dec. 283. num. 6. Paul.
Relcuantia articulorum etiam sine fumo sufficit ad obtinendam concessionem remissoriæ, dec. 118. num. 2. Alberg.
RELEVARE debitorem non posse suum debitorem non probatur ex narratiua instrumenti, illum esse debitis oneratum, & non habere pecunias pro ijs soluendis, decis. 65. num. 13. Alberg.

RELEVATIO.

Vid. etiam in verf. Liberatio, Molestiæ, Relcuare.
Relcuatio indemnitatis debetur, si quis à iudice iustè fuerit spoliatus, decis. 293. num. 10. Emerix.
Relcuatio obligationis mulieris factæ pro viro, non est necessaria in bonis extradotalibus, dec. 65. num. 12. Alberg.
RELIGIO. *Vide in verfic.* Monasterium.

RELIGIOSVS.

Vid etiam in verf. Monachus, Monialis, Prior, Abbas.
Religiosus transigere nequit non petita licentia S. Congregationis, d. 237. n. 10. Paul.
Religiosus, qui sine licentia suorum superiorum accessit ad Vrbem, non potest eligi in Abbatē, vel ad aliud officium suæ Religionis, dec. 291. num. 6. Rood.
RELINQVERE nemo debet sufficientem certitudinem, quam habet, decis. 257. nu. 2. Paulucc.

REMEDIVM.

Remedium Possessorium. *Vide in verf.* Manutentio, Possessio.
Remedium *l. diffamari C. de ingenuis, & manumiss.* intentari potest etiam pro habenda manutentione, dec. 264. num. 1. Emer.
Remedium *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* datur hæredi, si constat de fideicommisso, sui vocatione, & identitate bonorum, decis. 232. num. 37. Matth.
Remedium *l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* non minus adaptatur hæredibus scriptis in testamento, quam vocatis in contractu, dec. 355. num. 4. Rond.
Remedium *l. fin. C. de edict. Div. Adr. toll.* solam possessionem requirit, non autem discussionem tituli, dec. 209. num. 18. Alberg.
Remedia in rem contra tertium possessorem quatenus competant, decis. 358. numer. 29. Rondin.
REMISSIONIS pro exclusione omnis interpretatio sumenda est, decis. 490. numer. 9. Emer.
Remissio. *Vid. etiam in verf.* Donatio.

REMISSORIA.

Vid. etiam in verf. Articuli.
Remissoria non denegatur, data relcuantia materiæ articulatæ, dec. 22. num. 3. Calat.
Remissoria numquam denegatur, præsertim in vltima instantia, quoties sumus in prophanis, & materia relcuans sit, dec. 219. n. 3. Emer.
Remissoria semper conceditur, quotiescumq; de relcuantia materiæ articulatæ dubitari contingit, dec. 228. num. Matth.
Remissoria denegatur ad probandum contrarium illius, quod constat per scripturas, decis. 280. num. 7. Paul.

Remissoria à Rota conceditur mediante clausula cum retardatione, vel sine, ne ab illa disputatio negotij principalis retardari possit. dec. 145. num. 10. Alberg.
Remissoria quandoque sine retardatione conceditur, dec. 12. num. 1. Alberg.
Remissoria vni parti concessa, etiam alteri concedenda est, dec. 378. num. 1. Alberg.
Remissoria eo magis in prophanis conceditur, stante fumo materiæ articulatæ, d. 376. num. 5. Matth.
Remissoria eo magis in prophanis conceditur vbi datur fumus materiæ articulatæ, & articuli sunt relevantes, decis. 280. num. 1. Paulucc.
Remissoria semper conceditur, vbi datur relevantia articulorum, & causa est prophana, dec. 376. num. 1. Matth.
Remissoria non conceditur, nec ea opus est ad probandum id, quod à parte fatetur, decis. 123. num. 1. Alberg.
Limita, si cum articulis non controuersis concurrat relevantia aliorum articulorum, ibidem num. 2.
Remissoria non conceditur ad probandum consuetudinem, quod filius primi gradus non possit prohiberi Trebellianica, decis. 264. num. 5. Emer.
Remissoria conceditur ob materiam vel nouiter articulatam, vel magis explicitam, etiâsi aliud examen præcesserit, dec. 378. n. 6. & 9. Alberg.
Remissoria in prophanis conceditur etiam sine fumo, data relevantia articulorum, decis. 2. num. 1. Alberg.
Remissoria conceditur super omnibus articulis, si alij sint à primis diuersi, vel alij continent materiam partim nouam, & partim antiquam, dec. 12. n. 10. Alberg.
Remissoria nunquam denegatur vbi agitur de re perpetua, & graui, decis. 12. num. 11. Alberg.
Remissoria, & examen, vel in Curia, vel extra Curiam concedendum, attenditur an locus examinis sit in districtu, vel non, decis. 280. num. 9. Paul.
Remissoria, & probatio vni ex partibus concessa, eadem quoque alteri parti concedenda est, dec. 2. num. 10. Alberg.
Remissoria conceditur etiam super articulis de. directò contrarijs, si nec primum examen fuerit sequutum, nec publicatus processus, dec. 228. num. 4. Matth.
Amplia etiam, quod examen factum sit, non tamen processus fuerit publicatus, & quare num. seq. ibid.
Remissoriæ pro concessione sufficit quoquomodo articulos facere ad causam, reseruata deinde in meritis rigorosa discussione illorum, dec. 123. num. 7. Alberg.
REMOTIORES succedere, exclusis proximioribus, non attenditur, quando sic Testator disposuit, decis. 304. numer. 16. Rond.
REMOTIOR *Vid. etiam in verf.* Propinquior.

RENOVATIO.
Vide etiam in verf. Emphyteusis, Proximior.
Renouatio emphyteusis indebita præscripti non potest, dec. 358. num. 39. Rond.
Renouatio alicui debita dicitur hæreditaria, dec. 71. num. 15. & 20. Paul.
Renouatio emphyteusis hæredibus, vel proximioribus debita deseruit solum pro solutione laudemii, & ad faciliorem probationem dominij directi, decis. 71. numer. 14. Paul.
Renouatio emphyteusis hæredi denegari non potest si defunctus habebat facultatem ad libitum disponendi de illa, decis. 71. nu. 33. Paul.
Renouatio inuestituræ, & continuata solutio canonis dicuntur adminicula sufficientia ad per comprobatione dominij ab instrumento inuestituræ resultante, decis. 255. num. 3. Alberg.
Renouatio emphyteusis an aliud sit, quod ex pacto, vel ex statuto debeatur, dec. 358. n. 44. Rondin.
Renouatio emphyteusis perpetuæ etiam si certis solum temporibus sit promissa, adhuc perpetua esse debet, decis. 358. numer. 45. Rond.
Renouatio emphyteusis facta proximiori ad formam statuti, valida reputatur, decis. 358. num. 1. Rond.
Renouatio temporaliter promissa in emphyteusi perpetua pro sola facilitori probatione dominij, & consequutione laudimij, sic expressa censetur, dec. 358. num. 45. Rond.
Renouatio empyteusis proximioribus debetur si dominus directus nolit pro se retinere dec. 358. num. 16. Rond.
Renouationis in instrumento apponi debent pacta & conuentiones in primo instrumento contentæ, dec. 411. num. 20. Flores.
Renouationem ad petendam conceditur spatium vnius anni, decis. 71. numer. 11. Paul.
pro Renouatione emphyteusis contra tertium inuestitum proceditur in omnibus casibus, in quibus durat inuestitura, dec. 358. nu. 43. Rond.
pro Renouatione emphyteusis datur actio personalis ad factum contra dominum, quoties ipse illam tenetur concedere, dec. 358. n. 24. Rond.
pro Renouatione emphyteusis non competit agnato actio realis vel personalis mixta, quæ rem prosequatur, etiam apud tertios possessores, decis. 358. num. 16. 25. 28. 29. & seqq. Rond.

RENVNCIANS, RENVNCIARE.
Vide etiam in verf. Donatio, Renunciatio, Renunciatum.
Renuncians iuribus de futuro super bonis renunciatarij, an ab illius successione excludatur, dec. 17. num. 14. Calat.
Renuncians succedit renunciatario defuncto si renunciatio personalis sit, dec. 17. num. 18. Calat.
Renunciare non potest secundogenitus bona seru-

fœmdo geniture, vt alimenta consequatur à primogenito, decis. 241. numer. 9. Matth.

Renunciasse dicitur cuicunque obligationi pro se facta, si omnem scripturam voluit habere pro cassa, decis. 85. numer. 24. Alberg.

RENVNCIATIO.

Vid. etiam in verf. Donatio, Renuncians, Renunciatum.

Renunciatio mulieris habentis dotalia, & extradotalia bona, si loquitur de dotalibus non porrigitur ad extradotalia, dec. 16. n. 15. Alberg.

Renũciatio est stricti iuris, & ideo loquens de vno, non extenditur ad aliud, dec. 16. n. 15. Alberg.

Renunciatio, seu Donatio dicitur facta ex causa solius gratitudinis, si renunciatarius aliquid expenderit pro renunciante, decis. 17. num. 11. Calat.

Renunciatio monialis non inquiritur, an sit realis vel personalis, vbi omnia bona, ex quibus sibi annua præstatio debetur, retinentur ab ipsa moniali, decis. 90. num. 36. Paulucc.

Renunciatio Monialis est nulla ex defectu licentiæ Episcopi, decis. 17. numer. 16. Calatain.

Renunciatio si inspecta vtriusque mente renunciantis, & renunciatarij, non comprehendit illius successionem, eam tollere non potest, dec. 17. num. 15. Calat.

Renunciatio non extenditur ad ignorata, decis. 87. num. 6. Calat.

Renunciatio fideicommissi non resultat ex sola scientia testamenti, sed requiritur notitia omnium contentorum in eo, decis. 87. num. 3. Calat.

Renunciatio censetur resoluta ob mortem personarum, quarum contemplatione facta est, dec. 365. num. 24. Rond.

Renunciatio facta cum pacto resolutiuo, in casu non implementi resoluitur, si ex parte renunciatarij adimpletum non fuit, dec. 64. num. 3. Emer.

Renunciatio supponit præcedentem possessionem in renunciante, dec. 64. nu. 1. & seqq. Emer.

Renunciatio generalis comprehendit etiam pactum resolutiuum, decis. 85. numer. 15. Alberg.

Renunciationem solam operare non potest cessio, si etiam bonorum possessio data, & concessa est, dec. 387. num. 6. Taia.

Renunciatio ampliſſima operatur, vt renuncians considerari debeat, ac si nunquam fuisset in rerum natura, decis. 135. num. 13. Emer.

Renunciatio monialis facta non ob ingressum Monasterij, sed solius amoris, & gratitudinis erga fratrem, reputatur esse personalis, non autem realis, decis. 17. numer. 11. Calataiu.

Renunciatio si est mere personalis, expirat mortuo renunciatario, decis. 17. n. 12. Cal.

Renunciatio solum translatiua, non abdicatiua, non excludit renunciantem à successione renunciatarij, decis. 17. num. 13. Calat.

Renunciationis validitatem ostendere debet qui se fundat in illa, decis. 17. numer. 17. Calat.

In Renunciatione monialis non interuenisse licentiam Episcopi, & lectura instrumenti probatur, dec. 17. num. 18. Calat.

RENVNCIATVM.

Vide etiam in verf. Renuncians, Renunciatio.

Renunciatum dicitur regressui per receptionem aliorum bonorum, decis. 85. num. 7. Alberg.

Renunciatum dicitur pacto redeundi ad priora iura, si pretium est receptum, dec. 85. num. 12. Alberg.

Renunciata bona non datur amplius regressus, dec. 235. num. 4. Emer.

REPETITIO.

Vide etiam in verf. Geminatio.

Repetitio non requiritur in actibus relatiuis, dec. 213. num. 19. Alberg.

Repetitio in qualibet parte instrumenti quatenus sit necessaria, decis. 213. numer. 20. Alberg.

Repetitio non datur, vbi militat diuersa ratio, decis. 80. num. 18. Alberg.

Repetitio iurium habet vim nouæ, & realis productionis, dec. 127. num. 7. Alberg.

Repetitionem ad excludendam sat est probabilem rationem differentiæ reddi posse, cur plus in vno, quam in altero casu, sic fuerit à Testatore dispositum, decis. 80. num. 20. Alberg.

Repetita cẽsentur in secũdo ea omnia, quæ in primo mandato expressa sunt, dec. 110. n. 15. Emer.

REPREHENSIBILES esse non debent ministri Ecclesiæ, dec. 291. num. 3. Rond.

REPRÆSENTANS, REPRÆSENTATIO.

De Repræsentante idem est iudicium, ac de repræsentato, dec. 248. num. 5. Paulucc.

De Repræsentante idem est iudicium, ac de repræsentato, dec. 313. num. 25. Paul.

Repræsentatio datur etiam in fideicommisso transuersali vltra secundum gradum, decis. 147. nu. 3. Rondinino.

Repræsentatio ex voluntate testatoris etiam in prælegato particulari conceditur, decis. 94. num. 3. Rond.

Repræsentatio, & æqualis successio datur etiã in fideicommisso particulari ex voluntate testatoris à prædilectione desumpta, dec. 147 num. 7. Rond.

REPROBARI amplius non potest, quod semel approbatum est, decis. 299. numer. 2. Taia.

Reprobatio. *Vide etiam in verf.* Acceptatio, Approbatio.

REPVDIATIO.

Vide etiam in verf. Hæreditas.

Repudiasse hæres dicitur hæreditatẽ, si suũ creditũ petijt ab alio pariter vti hærede, dec. 68. n. 1.

num.1.& 4.cum seqq.Calat.
Repudiatio hæreditatis facta ab hærede ad effectum effugiendi molestias Reu. Fabricæ, non præiudicat,& quare,dec.202.num.14.& seqq.Alberg.
Repudiatio hæreditatis, validè fieri potest ab hærede, quamuis illam præcedenter adiuisset, sibi restituitio in integrum competebat dec.266.num.3.Emer.
Repudiatio hæreditatis non resultat, si hæres pro suo credito agit contra hæreditatem alterius, non autem sui debitoris, decis. 68. num.5.Calat.
Repudiatione hæreditatis valida existente,cessant fundamenta aditionis præcedenter factæ, & actuum ex ea resultantium, dec.266. num.7. Emer.
per Repudiationem hæredis scripti fit locus successioni ab intestato, decis.202. num.18. Alberg.
REPVGNANTIA in vna, eademque dispositione admittenda non est,dec.345.num.16 Emerix.
Repugnantia. *Vide etiam in verf.* Contrarietas.
RESARCIMENTA. *Vid. in verf:* Reaptationes.

RES.

Vid. etiam in verf. Bona.
Res Amotæ. *vide in verf.* Exceptio.
Res aliena ab alio vendi, & locari potest, decis.119.num.4. Alberg.
Res tanti valet, quanti vendi potest, dec.221. num.11. Emer.
Res non dicitur amplius integra post acceptatam caducitatem, & latam sententiam, decis.52.num.12.Alberg.
Res in eodem statu reponenda est, quo per antea erat, si illius innouatio alijs præiudicare poterat, decis. 244. num. 1. 2. & seqq. Alberg.

RES INTER ALIOS ACTA.

Vide etiam in verf. Sententia.
Res inter alios acta, sicut alijs nocere, ita & prodesse non debet, dec.201.num. 17. Rondinino.
Res inter alios acta non præiudicat tertio, decis.37.num.2.Taia.

RES IVDICATA.

Vide etiam in verf. Fatalia, Restitutio in integrum, Sententia.
Res iudicata aliquam dicitur habere difficultatem, si adhuc iura partium præseruari poterant,dec.317.num.4.Alberg.
Res iudicata resultat, si à die appellationis in causa nihil actum est intra annum, & eo magis, si commissio etiam exequutorialis fuit obtenta,dec.393.num.1.Taia.
Res iudicata pro veritate habetur, decis. 149. num.18.Taia,& dec.251.n.41.Paul.
Rem iudicatam ad excludendum sufficit,quod aliquid infra annum factum fuerit pro cõmissione causæ,dec.185.n.5. Alberg.
RESCRIPTVM, seu commissio nonnisi ad formam precum intelligendum est,dec.211, num.4.Paul.
Rescriptum. *Vide etiam in verf.* Committe, Gratia.

RESERVATIO.

Vide etiam in verf. Præseruatio, Præseruare.
Reseruatio sibi à donatore facta, inutilis esse non debet,dec.303.num.18.Alberg.
Reseruatio decreti officij, importat dominiũ Reseruatarii, & eius hæredum,dec.411.n.25. Florex.
Reseruatio beneficiorum promoti ad Episcopatum, non cessat per retentionem à Pontifice eidem Episcopo præuentiuè concessum, dec.385.num.9.Rond.
Reseruatio vsusfructus sibi à donatore facta, quatenus respiciat potius bona propria ab ipso donata, vel etiam illa, in quibus idem donator solam hypothecam habebat, decis.103.num.2.Alberg.
Reseruatio possessionis, vel alterius rei alicui facta, intelligitur solum de portione reseruantis,non autem de alia,dec.240.n.10. Taia.
Reseruatio vsusfructus in donatione quid operetur, & qualiter intelligatur,dec.303.num. & seqq.Alberg.
Reseruatio beneficij, si est fundamentum gratiæ, est omninò probanda, dec. 274.num.5. Alberg.
Reseruatio beneficij dicitur fundamentũ gratiæ, si in ea sit apposita clausula, *dummodo collatio ad nos hac vice pertineat*, dec.274.nu.6. Alberg.
Reseruatio facta inter donatorem, & donatarium, vel cum, qui erat, vel non erat Dominus qualiter intelligatur,dec.380.n.20. & 21.Taia.
Reseruatio mensium non intrat in mensibus Ordinariorum,dec.385.num.28.Rond.
Reseruatio semper intelligitur prout de iure, & quatenus competat ius reseruanti,dec.37. num.3.Emer.
Reseruatio mensium, & reseruatio certa mensis an dicantur generales, vel speciales ad hoc, vt cadant sub indulto conferendi beneficia reseruata, vel ne, decis. 385.n.47. Rondin.
Reseruatio vsusfructus bonorum propriorum quatenus comprehendat etiam iura, vel bona, super quibus donator ius, vel hypothecam habebat,dec.303.n.4. Alberg.
Reseruatio beneficij resultat ex regula Cancellariæ octauæ, hodie nonæ, dec. 205.n.2. Emer.
Reseruatio, & exceptio sunt de regula, & secundum terminos regulæ intelligendi sunt, dec.303.num.5.Alberg.
Reseruatio beneficij commendati, & vniti, quatenus procedat vsione, vel commenda cessante,dec.385.num.26.Rond.
Reseruationes appositæ in inferiori parte instrumenti, censentur declaratæ, & repetitæ etiam vbi verba generalia sunt apposita, decis.303.num.10.Albergato.

RESIDENTIA.

Residentia Episcopi arguit Cathedralitatem, dec.56.num.24.Alberg.

Residentia ex qua resultet incompatibilitas non deducitur ex qualitate Sacerdotij à testatore in beneficio expressa, dec.335.nu.19. Carpineo.

Residentia rigorosè à statuto Ecclesiæ demandata cum obligatione de non impetrando dispensationem, specialiter debet narrari Pontifici dispensanti, decis. 148. num. 13. Alberg.

Residentiam non requirunt beneficia simplicia, vel similes Capellaniæ, etiam perpetuæ, dec.335.num.25.Carp.

Residentiam personalem requirit Archipresbyteratus,& aliud beneficium habens curam animarum,dec.335.num.7.Carp.

Residentiam ad inducendam non semper requiritur, quod in fundatione caueatur, vt Capellanus celebret per seipsum, decis.335. num.13.Carp.

Sed sufficit, quod aliundè desumatur intentio testatoris.ibidem.

Residentialis qualitas à testatore requisita cum pœna priuationis, denotat beneficium esse Sacerdotale actu,dec.400.num.8. Emer.

pro RESIDVO se obligans, reliquum antea soluisse præsumitur,dec. 221.num.3. Emer.

RESIGNANS.

Vid. etiã ie verſ. Beneficium, Resignatarius, Resignatio.

Resignans, cui nullitas pensionis reseruatæ opponitur, non debet simul beneficio, & pensione carere,dec.342.num.11. Beuil.

Resignans beneficium contra formam Concilij non prohibetur ad illud habere regressũ, dec.348.per tot.Alberg.

RESIGNATARIVS.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Resignans, Resignatio.

Resignatarius si pro se,& successoribus renunciauit cuicumque exceptioni etiam legitimæ, nec ipse, nec eius successores illas poterunt allegare,dec.342.num.7. Beuil.

Resignatarius, seù gratiosè subrogatus ad beneficium, quod alter habebat tamquam de iurepatronatus, assumit naturam illius pro conseruatione eiusdem iurispatronatus, decis.136.num.36. Taia.

RESIGNATIO.

Vide etiam in verſ. Dimissio.

Resignatio beneficij facta occasione reseruationis pensionis, dicitur conditionalis, & ideò in ea semper censetur apposita clausula, & *non alias*,dec. 342.num.4. Beuil.

Resignatio beneficij facta simpliciter coram Notario carente iurisdictione illam acceptãdi, remanet nulla,dec.60.n.6.Alberg.

Resignatio beneficij fieri debet in manibus Superioris habentis potestatem instituendi, & destituendi,dec.60.n.7.Alberg.

Resignatio beneficij non admittitur, nisi constito, quod Beneficiatus habeat aliundè, vndè commodè viuere possit,dec.348.nu.2. Alberg.

Resignatio beneficij facta contra formam Cõcilij, potest non obstante iuramento reuocari,dec.348.num.12. Alberg.

Resignatio beneficij facta contra formã Concilij Tridentini,non subsistetur ex eo,quod resignans patrem diuitem habeat, dec. 348. num.13.Alberg.

Resignatio beneficij ad formam Concilij, verum, & reale patrimonium requirit,nec sufficit assecurationem victus super alijs bonis, etiam mediante cautione, dec.348.num.14. Alberg.

Resignationes beneficiorum ad fauorem certæ personæ coram Ordinarijs locorum fieri prohibentur à Constitutione B. Pij V. decis.102.num.8.Rond.

Resignationes beneficij iurispatronatus factæ in manibus Papæ cum consensu patronorum, habent vim præsentationis, decis. 136. num.2.Taia.

per Resignationem si quis beneficium obtinuit, illam plenè, & concludenter probare tenetur,dec.60.num.1.Alberg.

RESOLVTIO.

Vid. in verſ. Conditio, Pactum.

Resoluta donatione, resoluuntur etiam possessio illius vigore concessa, decis. 64. num.4. Emerix.

Resolutio emphyteusis non petita ab Ecclesia potuit prouenire ab ignorantia, & incuria ministrorum eiusdem Ecclesiæ, decis. 340. num.23.Beuil.

à Resolutione contractus per subsequens instrumentum censetur recessum,si de eo nulla mentio facta sit, dec.85.n.20.Alberg.

RESOLVTIONES SS. CONGREGATIONVM.

Resolutiones Sacrarum Congregationum furtiuim obtentæ, & non expressa veritate facti, non præiudicant, decis. 102. num. 15. Rond.

Amplia, & fortiùs si in eis iura partium narrata non sint.ibid.& num.seqq.

Resolutiones Sacrarum Congregationum Eminentissimorum Cardinalium S. Rota reuerenter amplectitur, decis. 257. num. 19. Paulucc.

vti RESPONSA prudentũ habendæ sunt sẽtentiæ, quæ aliàs suffragari non possunt, dec.262.num.44.Alberg.

Responsio. *vid.in verſ.* Interrogatio.

RESPVBLICA.

Respublicæ plures in ruinam abijcere,quia ab adolescentulis rectæ sunt, decis. 3. num.14. Alberg.

Respublica inuigilare debet, nè Ciues grauentur laboribus, & expensis,decis. 53. num. 6. Alberg.

Reipublicæ interest abbreuiari lites, easque semel finitas, amplius suscitari non debere dec.262.num.2.Alberg.

Reipublicæ interest lites non oriri, vel suboriri quanto citiùs finiri,dec.53.n.5.Alberg.

RESTITVTIO.

Vide etiam in verſ. Solutio.

Restitutio non probatur ex simplici ordine existente penès eum, cuius fauore factus est, cum ille existere debuisset penès personam, resti-

restitutionem facere debentem,dec.409.n.8 Guaxardo.
Restitutio fideicommissi quatenus præmaturè fieri possit,dec.244. num. 1. & per tot. Albergato.
Restitutio dotis fieri debet à Marito, qui illam recepit,dec.68. num.20.Calat.
Restitutio dotis, sub obligatione camerali recepta, eo magis vxori fieri debet, decis.68. num.23.Calat.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

Vide etiam in vers. Læsio, Res iudicata, Sententia.

Restitutio in integrum litem instaurat, & rem iudicatam offuscat,dec.262.num.17. Albergato.
Restitutio in integrum dicitur sufficienter petita, etiamsi non expressa, dummodo ex clausulis salutaribus deducatur,dec.371.numer.21.Alberg.
Restitutio in integrum facit reuiuiscere litem & omnia in suum primæuum statum reponit,dec.365.num.11.Alberg.
Restitutio in integrum datur aduersus sententiam iniustam,dec.20.num.1. Alberg.
Restitutio in integrum semper conceditur ad reparandam læsionem,dec.271.n.4.Emer.
Restitutio in integrum sine læsione non datur, maximè in beneficialibus, dec.53. n.23. Alberg.
Restitutio in integrum sine læsione maioribus non datur aduersus inconsulto aditam hæreditatem, dec.23.num.2. Rond. amplia vt ibidem.
Restitutio in integrum facilè conceditur aduersus Statutum Vrbis de præscriptione 16, annorum, maximè in muliere,dec.92. n.15. Taia.
Restitutio in integrum sine læsione non datur dec.33.num.2.Calat.
Restitutio in integrum aduersus inconsulto aditam hæreditatem ex capite ænormissimę læsionis conceditur, dec.266.num.4. Emer.
Restitutio in integrum ex capite ignorantiæ non conceditur, nisi illa probetur euidenter, & excusabilis,dec.235.num.17.Emer.
Restitutio in integrum petita aduersus inconsulto aditam hæreditatem, illius additionem probat,dec.311.n.11.& 12.Alberg.
Restitutionem in integrum aduersus inconsulto aditam hæreditatem post quatriennium non datur, dec.311.nu.8.Alberg.
Restitutionem in integrum aduersus tres conformes habere prætendens, tenetur plenè, & concludenter probare læsionem,dec.194 nu.2.Emer.
Restitutione in integrum non eget, qui remedio appellationis ordinario vti potest, decis.365.nu.21.Rond.
RESTRICTIO prohibitionis alienationis,& conseruationis agnationis semper fieri debet in casibus à testatore volitis non autem extendi,dec.304.nu.17.Rond.

RETENTIO.

Retentio non datur pro alio credito, cuius existentia orta est de tempore, quo iam bona de dominio debitoris exierant, dec. 134 nu.15.Rond.
Retentio possessori datur pro creditis anterioribus ab eo persolutis, decis. 185. num. 1. Alberg.
Retentio quatenùs detur in fideicommisso, & contra fideicommittentem ipsum, decis.380.nu.37. Taia.
Retentio bonorum fideicommissi pro debitis grauati non datur, quia illa obligari non possunt,dec.366.nu.23.Taia.
Retentio bonorum fideicommissi ex capite detractionum excluditur ex sola præsumptione subtractionis bonorum, & satisfactionis earum,dec.232.nu.40.Matth.
Retentio creditori anteriori, conceditur non super toto fundo, sed ad ratam sui credit, & pro residuo conceditur posteriori immissio,dec.151.nu.24.Alb.
Retentio non datur pro credito illiquido, decis.531.nu.14.Calat.
Retentio non datur pro melioramentis, de quibus, neque in specie, neque in genere constat, dec.352.nu.18.Alberg.
Retentio super bonis viri vxori conceditur pro credito ab ea persoluto, dec.301.nu.2. Emer.
Retentio pro melioramentis non datur, si illa liqüidata non sint, decis. 366. num. 26. Taia.
Retentio quatenus competat *emptori pro fructa* pretij ab eo persoluti, eiusque fructibus dec.248.nu.8.& seq. Paul.
Retentio non datur pro credito extincto, decis.384.num.6.Emer.
Retentio ex anteriori fideicommisso conceditur, & quando, decis. 87. numer. 1. Calataiu.
Retentio non datur,quando spolium est commissum à Iudice nulliter, & iniustè procedente,dec.331.nu.11.Calat.
Retentio cessat, cessante prælatione creditoris,dec.67.nu.9.Taia.
Retentio datur pro credito dotis constituæ vigore donationis anterioris habentis obligationem dotandi,, decis. 174. numer. 3 Paul.
Retentio competit solum pro intrante quantitate pretij soluti, decis. 288. num. 6. Albergato.
Retentio creditori concedenda est, dec. 265. nu.6.Alberg.
Retentio, quæ creditori competeret, competit etiam illius hæredi, decis. 265. nu. 7. Alberg.
Retentio quatenus possessori non competat, dec.54.nu.10.Calat.
Retentio mobilium duarum hæreditatum non arguit satisfactionem crediti ad vnam tantum hæreditatem spectantis, donec illorum separatio facta sit, dec. 214. num. 4 Taia.
Retentio, seu reintegratio tutori debita in bonis pupilli ob interesse quod habet, ob redditionem rationis, competit etiamsi illa ab eo non petatur, dec.101.nu.11.Paul.

Retentio conceditur possessori bonorum fideicommissi, quorum pretium sit conuertium in dotem ex causa *subs. res qua C. com. de legat.* dec. 236. nu. 11. Alberg.

Retentionis ad effectum, an sit necessaria hypotheca, dec. 67. nu. 7. & seqq. Taia.

Retentionis ad effectum creditum debet esse certum, & liquidum non solum in substantia, sed etiam in quantitate, dec. 220. n. 10. Taia.

Retentionis ad effectum sufficit habere mandatum pro credito anteriore relaxatum, dec. 174. nu. 2. Paul.

Retentionis ad effectum non requiritur hypotheca, dec. 67. num. 8. Taia.

Retentionem impugnare non potest, qui de bonis retentis disposuit, decis. 56. nu. 7. & 9. Taia.

Retentionem ad excludendam, sufficit illiquiditas crediti, quod opponitur, dec. 217. nu. 6. Rond.

RETRACTARE, RETRACTATIO.

Vide etiá in verf. Reuocare, Reuocatio.

Retractari amplius non possunt literæ apostolicæ executæ mediante clausula arbitrio, dec. 276. nu. 8. Alberg.

Retractatio possessionis bonorum fideicommissi in alios translatæ fieri debet a grauato et tanti persona successura declarata non sit dec. 244. nu. 9. Alb.

non Retractatur executio facta etiam in causa appellabili per commissionem signatam cum clausula arbitrio, decis. 276. num. 10. Alberg.

RETRACTVS.

Retractus competens creditori census est ius cessibile, dec. 120. nu. 2. Calat.

Retractus licet cedi possit censuario, requiritur tamen cessio ipsius census, decis. 120. nu. 7. Calat.

Retractus à Papa concessus, qualiter potius ad formam Statuti, vel independenter ab illo dicatur attributus, decis. 339. num. 23. Taia.

Retractus censuario competit solum ratione census formalis, dec. 143. nu. 5. Calat.

Retractus petendi jus cedi non potest nisi census formalis fuerit etiam cessus, dec. 143. nu. 6. Calat.

Retractus iura competentia ratione census, cessant eo ipso, quod census est extinctus, dec. 143. nu. 7. Calat.

Retractus in materia ad effectum illum acquirendi ex causa census plures DD. decisi aurtur, dec. 143. nu. 8. Calat.

RETROCESSIO *Vid. etiam in verf.* Cessio, Relaxatio, Retractus.

RETROTRACTIO obligationis, vel hypothecæ non habet locum in præiudicium creditoris, cui medio tempore fuit ius quæsitum, dec. 300. nu. 7. Alberg.

RETROVENDITIO.

Vid. etiam in verf. Venditio.

Retrouenditio census actus necessarius esse dicitur, dec. 224. nu. 9. Alb.

Retroquenditio census validè fieri potest cum eo, cum quo idem census antea creatus est dec. 224. nu. 1. & 3. Alberg.

REVELATIO.

Reuelatio à debitore facta metu excommunicationis quantum releuet, decis. 54. nu. 24. Alberg.

Reuelationis monitorialium extraiudicialiter & lite pendente procuratæ nihil probant, dec. 316. nu. 20. Vicecom.

REVERENTIA *vid in verf.* Abbas, Obediētia.

REVOCABILITER *Vid, in verf.* Irreuocabiliter.

REVOCARE, REVOCATIO.

Vid. Etiam in verf. Priuilegium, Retractatio.

non Reuocare resignationem, vel alium actum promisisse dicitur ille, qui simpliciter resignauit, vel alium actum fecit, decis. 348. nu. 11. Alberg.

Reuocatio fideicommissi facta sub conditione, quæ non euenit, eo magis nihil operatur, si in reliquis testamentum confirmatum est, dec. 97. nu. 13. Emer.

Reuocatio mãdati procuræ dependet à voluntate mandantis, dec. 237. nu. 39. Paul.

REVS.

Vide etiam in verf. Actor, Declaratoria, Obedientia.

Reus tenetur probare fundamentum suæ exceptionis, quia in ea efficitur Actor, decis. 401. nu. 11. Bouri.

Reus qui impugnat sententiam, potest deducere non esse locum executioni, non solum ex iisdem actis, sed etiam ex nouis, dec. 322. nu. 8. Rond.

Reo sufficit exceptionem solū in genere probare si actor non adimpleuit, dec. 146. n. 13. Paul.

Reo sufficit quo quomodo affuscare intentionem actoris, vt illa non concludat, decis. 207. nu. 22. Alberg.

RIGOR iuris quandoque summa iniuria à DD. appellatur, dec 262. nu. Alberg.

ROTA.

Vid. etiam in verf. Auctoritas, Auditor Rotæ, Causa, Intempestiua, Sententia, Tribunal.

S. Rota reuerenter recipit resolutiones Sac. Congregationis Concilij Tridentini, decis. 166. nu. 2. Paul.

S. Rota reuerenter excipit resolutiones SS. Congregat. Eminentissimorum Cardinalium, etiam recedendo à contraria opinione, quam prius tenuerat, dec. 335. num. 12. Carp.

Rota, vbi causa est commissa de voto Rotæ, in fine decisionis tale eius votum fuisse testatur, dec. 407. nu. 45. Alberg.

Rota Romana in audiendo partes singulares, & exemptarem benignitatem habet, decis. 215. nu. 2. Emer.

Rota vt possit viam executiuam concedere necessarium est, quod illi fuerint communicatæ facultates A.C. dec. 237. nu. 15. Paul.

Ro-

Rota pro legatis non seruat opinionem Angeli procedendi via exequutiua, decis. 217. nu. 2. & 5. Rond.

Rota vigore clausulæ *si quid exequendum*, exequutiuè procedere potest, dec. 237. nu. 3. Paul.

Rota Romana summopere studet euitare caducitatem, dec. 168. nu. 11. Alberg.

Rota procedit exequutiuè communicatis, sibi facultatibus A.C. in illis causis, in quibus idem A.C. exequutiuè procedere poterat, dec. 265. nu. Alberg.

Rota per speciale priuilegiũ Clementis Quinti succedit in locum exequutoris in literis deputari, dec. 76. nu. 1. Alberg.

Rota Romana non exequitur sententias aliorum tribunalium, quamuis in iudicatum transactas, nisi constito de illarum validitate, & iustitia, dec. 331. nu. 7. Rond.

Rota non cumulat simul dubia diuersa, sed vnicuique tuam reliquit disputationem, dec. 274. nu. 21. Alberg.

Rota potest relaxare mandatum vigore obligationis cameralis, si illi fuerint communicatæ facultates A.C. dec. 263 nu. 3. Paul.

Rota Romana non concedit expeditionem causarum post decennium, nisi prius gustata iustitia suarum decisionum, dec. 302. nu. 1. Alberg.

Rota succedit loco Ordinarij tam in cognoscendo, quàm in exequendo literas Apostolicas, dec. 39. nu. 7. Emer.

Rota, vt plurimum inanes circuitus euitare solet, & propterea complicat simul bonũ ius cum attentatis, vel pollicitione, dec. 412. nu. 20. & seq. Guaxard.

Rota potest declarare rescripta signaturæ, decis. 72. nu. 9. Tana.

Rota quatenus possit sine particulari disputatione deuenire ad expeditionem causæ, decis. 331. nu. 6. & seqq. Calat.

Rotæ Romanæ facultates ampliatæ sunt etiã ad causas extra Rotam commissas, dec. 211. nu. 2. & 7. Paul.

Rotæ tribuitur iurisdictio per specialem commissionem causæ, dec. 81. nu. 3. Emer.

Rotæ Romanæ spectat adiudicatio beneficiorum, dec. 82. nu. 14. Rond.

R. P. D. FRANCISCVS DE RVBEIS vir doctissimus nuncupatur, decis. 71. numer. 4. Paul.

RVBRICA,

Vide etiam in verf. Statutum,

Rubrica statuti generaliter loquentis non restringitur à nigro, & quando, dec. 5. n. 2. & 3. Calat.

Rubrica generaliter loquens, generaliter est intelligenda, maximè si non apparet de ratione in contrarium, decis. 251. num. 24. Paul.

RVSTICVS si quid alicui præstiterit per aliquod tempus, non ideo dicitur se voluisse obligari in futurum, decis. 19. num. 14. Albergato.

S

SACERDOS.

Vide etiam in verf. Beneficium, Clericus, Parochus, Sacerdotale.

SAcerdos actu esse debet tempore petitæ conditionis, qui Capellaniam Sacerdotalem obtinere velit, dec. 335. nu. 5. Carp.

Sacerdos non præsumitur in fraudem aliorũ creditorum voluisse colludere & simulare, dec. 179. nu. 12. Alberg.

Sacerdos actu, non autem habitu, & potentia esse debet præsentandus ad beneficium, si ita à testatore requisitum est, & ab obseruantia declaratum, decis. 215. num. 3. Emer.

Sacerdos, vel alius in sacris ordinibus constitutus non potest contingere se habere patrimonium, vt inde beneficium validè obtineat, dec. 348. nu. 6. Alberg.

Sacerdos idoneus, & sufficiens, qui celebret præsentari debet, huiusmodi qualitas de tempore electionis est necessaria, dec. 400. nu. 6. Emer

Sacerdos si non solum eligendus est, sed etiã qui celebret, & attendat ad celebrandum, alias remoueatur, & eligatur alter.

Denotat beneficium esse Sacerdotale non simpliciter habitu, sed etiam actu, dec. 400. nu. 4. Emer.

SACERDOTALE, SACERDOTIVM.

Vide etiam in verf. Anteced. & *in verf.* Verbi.

Sacerdotalis qualitas in beneficio ex plurimorum actuum multiplicitate resultat, simulatque probatur, dec. 354. nu. 39. Calatam.

Sacerdotalis potest esse Capellania, ita vt debeat eligi Sacerdos actu, vel habitu, sed non ideo infertur, quod sit residentialis, dec. 335. nu. 20. Carp.

Sacerdotalem Capellaniam obtinere potest etiam non actu Sacerdos, dummodo in ea sit ætate, vt infra annum ad Sacerdotium promoueri valeat, decis. 335. numer. 6. Carpineo.

Sacerdotalem gradum supponit confessionis audiendæ præceptum, decis. 295. num. 13. Alberg.

Sacerdotale non dicitur beneficium, nisi in fundatione adsint expressa verba, quod Sacerdos celebret per se ipsum, dec. 354. n. 39. Calat.

Sacerdotale beneficium, seu Capellania ex quibus verbis à testatore fundata fuisse dicatur, dec. 335. nu. 4. Carp.

Sacerdotale, vt dicatur beneficium qualitates à fundatore requisitæ considerari debent vnitim, non separatim, & disiunctæ, decis. 400. nu. 3. & seqq.

Sacerdotij qualitas siue sit adiecta electioni, siue oneri celebrandi, Capellaniam Sacerdotalem, vel residentialem non inducit, dec. 335. nu. 13. Carp.

SACRAMENTVM.

Vid. etiam in verf. Confessio.

Sa-

Sacramentum Pœnitentiæ administrare non valet caractere sacerdotali non insignitus, dec. 295. nu. 14. Alberg.

Sacramentorum administratio est maximum signum cathedralitatis Ecclesiæ, decis. 56. num. 32. Alberg.

SACRÆ RES *vide in verf.* Diuinum, Vineæ Domini.

SALARIVM Exactoris, & computistæ detrahendum est ex fructibus, qui alteri relictui debent, dec. 178. nu. 9. Calat.

SALVIANVM.

Vide etiam in verf. Actio, Hypotheca, Immissio.

Saluianum conceditur pro refectione damnorum, dec. 288. nu. 1. Alberg.

Saluianum dicitur remedium possessorium, dec. 56. nu. 5. Tata.

Saluianum datur pro Legato, quia ex eo competit hypotheca in bonis defuncti, dec. 361. nu. 4. Alberg.

Saluianum, & hypotheca præscribuntur à tertio spatio decem, vel viginti annorum, etiam si in instrumento adsit clausula constituti, vel iuramentum, decis. 26. num. 8. & 9. Alberg.

Saluianum excluditur ex longæua taciturnitate creditoris, & pacifica possessione emptoris, & quomodo, decis. 26. numer. 5. Alberg.

Saluianum non competit antequam creditum liquidatum sit, dec. 155. nu. 18. Calat.

Saluianum conceditur docto de credito cum hypotheca, & probata possessione debitoris, & rei conuenti, decis. 362. n. 6. Alb.

Saluianum datur etiam contra bona hæredũ, quando illa expresè vel tacitè per clausulas id importantes à debitore defuncto obligata sunt, dec. 138. nu. 7. Alberg.

Saluianum creditori denegatur, si ipse possideat bona debitoris, ad quæ possessori deberetur regressus, quatenus illi spoliati remanerent, dec. 185. nu. 34. Alberg.

Saluianum non admittit exceptiones turbidas & illiquidas, requirentes altiorem indaginem, dec. 383. nu. 11. Rond.

Saluianum sine hypotheca concedi non potest, dec. 26. nu. 3. Alberg.

Saluianum posteriori creditori non datur contra possidentem ex titulo anteriori, dec. 135. nu. 22. Calat.

Saluianum aufert possessori simplicem detentationem temporaliter, donec creditor de fructibus satisfiat, decis. 151. numer. 22. Alberg.

Saluianum conceditur, quoties illius requisita concurrunt, quæ qualia sint, & quomodo iustificata remaneant, dec. 288. nu. 2. & 4. Alberg.

Saluiani requisita qualia sint, dec. 138. num. 6. Alberg.

Saluiani requisita sunt creditum cum hypotheca, antiqua possessio debitoris, & moderna rei conuenti, decis. 26. numer. 1. Alberg.

Saluiano pro denegando non est opus ingredi quæstionem omnium requisitorum, cum sufficiat, vt alterum ex illis deficiat, decis. 20. nu. 2. & 11. Alberg.

SANATIO non porrigitur ad ignorata, decis. 33. nu. 25. Alb.

SARACENI euerterunt, & destruxerunt veterem Catinum de anno 866. dec. 196. n. 3. Alberg.

SATISFACTIO.

Vide etiam in verf. Debere, Solutio.

Satisfactio, & soluto crediti quatenus resultet, ex quo illud in inuentario hæreditatis creditoris non est descriptum, dec. 389. nu. 5. & nu. 12. Rond.

Satisfactionis præsumptio, quæ non concludit non admittitur in iudicio saluiani, decis. 183. nu. 10. Rond.

Satisfactionis præsumptio, iuncta taciturnitate primi hæredis, transit in præscriptionem, dec. 383. nu. 6. Rond.

SANDALVM si cessat, cessat etiam prohibitio, dec. 272. nu. 11. Emer.

SCIENTIA.

Vide etiam in verf. Ignorantia.

Scientia in facto particulari præsumitur, secus autem in vniuersali, dec. 371. n. 16. Alb.

Scientia generica solum resultat ex mentione generaliter facta, dec. 142. nu. 7. Calat.

Scientia specifica, & individua cum omnibus illius qualitatibus ad effectum renunciationis requiritur, decis. 142. n. 8. Calat.

Scientia creditoris census, & illius cessionarij super euictione fundi censiti, resultat, si de ea in instrumento cessionis mentio facta sit, dec. 336. nu. 12. Carp.

ex Scientia, & acquiescentia resultat approbatio, dec. 374. nu. 15. Alb.

Scientia contractus emphyteutici in Episcopo, vel Ecclesia non præsumitur, dec. 340. n. 28. Beuil.

Scientia, vel ignorantia quatenus attendatur in creditore census, prætendente consequi fructus ratione damnorum, & interesse, ob euictionem fundi censiti, dec. 336. num. 5. Carp.

Scientia debitoris census non præiudicat illius emptori, neque eiusdem actiones immutat, aut eluforias reddit, decis. 336. num. 6. Carp.

Scientia citationis probatur in eo, qui tunc temporis fecit mandatum procuræ, dec. 316 nu. 11. Vicecom.

Scientia citationis, an, & quatenus sufficiat, dec. 316. nu. 11. & 12. Vicecom.

Scientia testamenti resultat ex individua, & speciali relatione ad illud, decis. 307. nu. 22. Paul.

Scientia creditoris de alienatione rei sibi hypothecatæ, probari debet, vt ille ab exercitio suæ hypothecæ reijciatur, decis. 231. nu. 7. Alberg.

Scientia, quæ resultat per relationem ad acta certa, & specialis esse dicitur, decis. 307. nu. 24. Paul.

Scientia testamenti, & illius oneris, ac pœnæ contrauentionis in eo inuentæ, ex quibus

resultet, dec.283.nu.1.Rond.
Scientia creditorum inducit malam fidem, propter quam præscribere nemo potest, decis.231.nu.4.& 5.Alb.
Scientia præsumitur in patrono de præsentatione beneficii, quæ præuio edicto facta est, dec.7. nu.7.Taia.
Scientia emptoris de onere rei venditæ, seu euictionis iam sequutæ, probari debet, ad hoc, vt ille pro eadem euictione agere non possit, dec.167.nu.35.Alb.
Scientia, & peritia hominum mutabilis est, dec.257.nu.33.Paul.
Scientia, & patientia resultat ab obseruantia vna cum temporis lapsu, dec. 254. num.3. Paul.
Scientia non requiritur effectiua super deprædatione, vel amissione mercium assecuratarum, sed sufficit etiam præsumpta, decis.373.nu.32.Matth.
In SCILLAM quis sæpe incidit cupiens euitare caribdim, dec.7.nu.8.Taia.
SCILLA *Vide etiam in vers.* Fouea.
SCHOLASTICORVM opinio reprobatur, quoties contrarium seruatur in foro, & practicantium vsus obtinuit, dec. 355. num.6. Rond.

SCRIBENS.

Vide etiam in vers. Scriptura.
Scribentis mors auget fidem suis libris, ne credatur illum cum falsitate accumbere voluisse, dec.347.nu.16. Alb.
Scribentis bona fama plurimum attenditur, vt eius libris fides adhibeatur, decis. 347. num.17. Alb.

SCRIPTVRA.

Vide etiam in vers. Apocha, Instrumentum, Liber, Laudum, Notula, Scribens.
Scriptura quælibet priuata habet suspicionem antidatæ, dec.55.nu.7 Taia.
Scriptura priuata non potest dici in præiudicium fisci, si facta est antequam illi fuisset ius quæsitum, dec.55.nu.8.& 14.Taia.
Scriptura facta eadem die, qua quis fuit carceratus præsumitur simulata, & collusiua, dec.55.nu.15.Taia.
Scriptura certa requiritur ad recognoscendã scripturam per comparationem literarum, dec.292.nu.2.& 7.Rond.
Scriptura per comparationem dicitur sufficienter recognita, quoties illius requisita fuerint seruata, dec.292.nu.8.Rond.
Scriptura vna declarat aliam, dec.209.nu.35. Alberg.
Scriptura de falsitate suspecta etiam in ciuilibus plenè probat, si illius veritas ex obseruantia, & ex alijs actibus deducatur, decis.186.nu.23.Alb.
Scriptura producta per productionem censetur approbata, dec.299.nu.1.Taia.
Scriptura à partibus, & testibus subscripta, & recognita plenè probat, dec.211.num.42. Paul.
Scriptura, & iura in actis producta quando dicantur in forma probanti, dec.141.n.27. Paul.
Scriptura Bullæ publicè impressa quatenus probet si originale non reperitur, dec.253. nu.7.Alb.
Scriptura incidenter deducta pro comprobatione alterius, non requiritur, quod omnino sit in forma probanti, dec.211.n.56. Paul.
Scriptura manu creditoris conscripta, si est adminiculata, habet præsumptionem veritatis, etiam pro scribente, decis.150.n.17. Calat.
Scriptura priuata non producta, neque recognita non probat, decis.47.n.5. Rond.
Scriptura priuata quatenus possit fieri, & facta commendetur ad eludendam potentiæ commendationem vel vim, dec.110.n.12. Emer.
Scriptura quælibet facta contra formã *Sixtinæ Constitutionis* moderatoriæ dotium est ipso iure nulla, si Beneplacitum Apostolicum reseruatum non sit, dec.83. num.25. Alberg.
Scriptura antiqua si non appareat ex actis, præsumitur fuisse deperditam, dec.69.n.6. Paul.
Scriptura producta censetur approbata eo ipso, quo non fuit impugnata, decis.69. nu.3.Paul.
Scriptura probat etiam pro scribente, si illa decessit, nulla de ea reuocatione facta, decis.150.nu.19.Calat.
Scriptura, seu additio facta in margine, quatenus nullam falsitatem importet, dec.186. nu.18.Alberg.
Scripturæ satis descriptæ dicuntur si in sacculo existentes absque alia indiuiduali mentione adnotatæ sint, decis. 256. numer. 8. Emer.
Scriptura inserta, non scriptura inserens attendenda est, dec.408.nu.6.Alb.
Scriptura præsumitur subtracta ab ea parte, cuius interest illam non reperiri, decis.186. nu.14. Alb.
Scripturæ recognitio in quibus conscribendis non adhibentur testes, de stylo Curiæ, & Sacri Palatij per comparationem facta, suffragatur, dec.292.nu.3.& 5.Rond.
Scripturæ extractæ ex libris Capituli statibus coniecturis, & adminiculis plenè probant, dec.216.nu.8.& 9. Rond.
Scripturæ extractæ ab archiuio publico Archiepiscopali per notarium successorem probant, etiam sine compulsoria, & citatione partis, dec.106.nu.5.Taia.
Scripturæ non dicuntur extractæ, si simpliciter vocauit Notarium publicum, & ciuil alicuius loci, dec.106.nu.5. Taia.
Scripturæ quomodo debeant in inuentario describi, dec.382.nu.8.Emer.
Scripturæ quibus est præstita fides, quia videbantur extractæ ab Archiuista, vel successore, constito de contrario, nihil probant, dec.106.nu.34.& 35. Taia.
Scripturam ad recognoscendam quatenus requirantur testes eam scribere vidisse deponentes, dec.159.nu.3.Rond.

Scri-

Scripturæ conficiendi facultatem concedens, non dicitur conualidasse scripturas iam factas, dec.83.nu.26.Alberg.
SCVTA 160. monetæ correspondet scutis 100. auri de camera,dec.233.nu.7.Rond.
SEBASTIANVS VANTIVS suum tractatum de nullitatibus inscripsit anno Iubilei 1550. d.366. nu. 10.Taia.
SÆCVLARES, ET LAICI possunt administrare bona patrimonialia Ecclesiæ, destinata pro illius fabrica, decis. 203. n.15.Paul.

SEDES EPISCOPALIS.

Vide in vers. Episcopus, Episcopalis, Tronus
Sede Apostolica vacante ius non redditur, decis.185.nu.3.Alberg.
Sedes Episcopalis in Ecclesia Cathedrali existere debet, dec.196.nu.23.Alberg.
SEGETES *Vid. in vers.* Frumentum.

SEMINARIVM.

Vid.etiam in vers. Collegium.
Seminarium Romanum super receptione Alũnorum hodie nouam formam habet ex decreto Eminentiss. Vicarij edito de ordine Papæ.dec.408.nu.12.Alberg.
Seminarium Romanum in Vrbe erexit fæl. mem.Pius IV.dec.295.nu.4.Alberg.
Seminarium Romanum commendatum est piæ ac doctæ disciplinæ RR.Patrum Societatis Iesu, dec.295.nu.4.Alberg.
Seminarij Romanij Alumni ad Sacros ordines promoueri debent, alioquin tenentur restituere alimenta percepta, dec.295.nu.3. & 20.Alberg.
Seminarij Romani solitum, & consuetum, eiusque Statuta in recipiendis Alumnis expenduntur, & declarantur, dec.408.nu.8. & seqq.Alberg.
SENATVS Ecclesiæ appellatur Capitulum, & Canonici Senatores nuncupantur, decis.251.nu.3.Paul.

SENEX.

Senex octogenarius dicitur morti proximus, dec. 297.nu.26.Alberg.
Senex octogenarius neminem præsumitur voluisse fraudare, & decipere, & eo minus suas proprias neptes, decis. 297. num. 26. & 27.Alberg.

SENTENTIA.

Vide etiam in vers. Appellatio, Decretum, Laudum, Mandatum, Res iudicata.
Sententia nulla, & iniusta non obstante quacumque desertione appellationis non transit in iudicatum,dec. 129.nu. 1.Alberg.
Sententia declaratur ex obseruantia in iudicio sequuta, dec.146.nu 9. Taia.
Sententia reuocationis centurarum, si potuit proferri ex alia causa, non importat iurisdictionem pro eis fulminandis,dec.103. n.23. Calat.
Sententia interpretatur, & declarationem recipit à libello, quod nempe non potuerit ex alia causa proferri, quam illa in libello contenta, dec.103.nu.24.Calat.
Sententia absolutoria trahit secum executionem,dec.305.nu.13.Rond.
Sententia super habilitate, vel inhabilitate beneficiati lata inter compræsentatos, & sic legitimos contradictores, tanquam super statu, facit ius, quoad omnes, dec.354. numer.41.Calat.
Sententia, à qua non fuit appellatum, cum appellari potuisset, collusiua dici debet,decis.155.nu.11.Calat.
Sententia lata post recusationem iudicis est nulla,dec.313.nu.18. Paul.
Sententia antiqua, & exequutioni demandata plene probat, & quando, dec.104.nu.4. Emer.
Sententia dicitur antiqua, si fuerit pronunciata vltra 30. annos, decis. 104. numer. 5. Emer.
Sententia super restauratione domus lata de tempore, quo recenter d. restauratio successit, & per ocularem inspectionem apparere poterat, præsumitur iusta, decis. 104. nu.6. Emer.
Sententia in iudicatum, transacta in dubium reuocari non potest, decis. 251. numer. 40. Paul.
Sententia potest reducere ad speciem ea, quæ in decisionibus sunt contenta, dec. 146.n.6. Taia.
Sententia exequuta super rescissione transactionis, & restitutionis bonorum, remanet exequenda super aliis, quæ veniunt de natura eiusdem iudicij, decis. 146. numer. 7. Taia.
Sententia iniusta non priuat possessorem suæ possessione, nisi ille habuerit se pro spoliato, dec.239.nu.19.Rond.
Sententia lata contra expressum casum legis, vel Constitutionem Pontificis est ipso iure nulla, & notoriè iniusta, decis. 52. nu. 13, Alberg.
Sententia Exequutoris Apostolici declarat, quomodo emphyteusis regulanda sit, decis.66.nu.3.Rond.
Sententia secunda non reuocans primam, remanet nulla, & quando, decis.60. num.1. Alberg.
Sententia super canonizatione crediti extradotalis mulieris lata contra filios hæredes patris, ex quibus collusiua detegatur, decis.155.nu.9.& 19.& seqq.Calat.
Sententia super filiatione lata in loco, in quo illa erat cognita, plenè probat, & facit statum quoad omnes, decis. 44. numer. 13. Taia.
Sententia declarans nullitatem census, non impedit manutentionem in quasi possessione exigendi fructus, decis. 284. numer. 4. Paul.
Sententia per appellationem suspensa, perinde est ac si non emanasset, decis. 284. n.5. Paul.
Sententia lata in petitorio, non afficit possessorium, dec.284.nu.6.Paul.
Sententia transacta in iudicatum attenditur, donec transportatis actis per viam restitutionis in integrum reuocata sit, decis. 251. num.42.Paul.
Sententia in iudicatum transacta, amplius

controuerti non potest, nec de validitate impugnari, dec.16.nu.6.Alberg.
Sententia lata super noua redditione rationis, non reuocata prima sententia contraria remanet nulla, dec.156.nu.4.Emer.
Limita, & declara vt nu.seq.
Sententia declarans non licere Episcopo exercere iurisdictionem, intelligitur respectu aliorum casuum,quibus illa alteri fuit concessa,dec.191.nu.11.Calat.
Sententia se referens ad concordiam, ad illius terminos declaratur,ac etiam restringitur, dec.191.nu.12 Calat.
Sententia lata super redditione rationis status hæreditari, & separatione bonorum, citatis creditoribus, afficit etiam non citatos, dec.31.nu.8.Calat.
Sententia dicitur lata super statu, non solum respectu personæ, verum etiam rei, & bonorum.dec.31.nu.9. Calat.
Sententia mandans concordiam esse exequendam, intelligitur, declaratur, & interpretatur ad terminos eiusdem concordiæ, decis. 191.nu.4.Calat.
Sententia in iudicatum transacta facit statum in futurum,dec.103.nu.22.Calat.
Sententia iniusta non vulnerat obligationem Cameralem, nec tollit viam exequutiuam, dec.263.nu.4.Paul.
Sententia prouisionalis, quæ reum tataliter non absoluit, sed iura præseruat, non tangit instrumentum, aut obligationem illius, nec viam exequutiuam adimit, decis. 263. num.5.Paul.
Sententia non extinguit litem, dum ab ea appellatum est,dec.102.nu.10.Rond.
Sententia per subsequutam tranlactionem dicitur approbata,dec.41.nu.6.Taia.
Sententia lata super statu,cum legitimo contradictore, facit ius quoad omnes, dec.41. nu.8.Taia.
Sententia absolutoria ex capite innocentiæ, non tollit diffamationis reliquias nisi etiã calumnia probetur, decis. 291. numer. 7. Rond.
Sententia iniusta reuocari debet, decis. 293. nu.4.Emer.
Sententia lata contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, vt nocear etiam tertio inuestito, debet ille in iudicium vocari, dec.158.nu.31.Rond.
Sententia non comprehendit, nec potest comprehendere aliquas personas, si eas comprehendendo remaneret iniusta, decis.84.nu.5Calat.
Sententia non inducit nouam obligationem, sed tantum declarare potest, quid de iure debeatur, dec.84.nu.6.Calat.
Sententia quando dicatur haberè executionẽ paratam,dec.365.nu.7.Rond.
Sententia, quæ apparet valida ex reuolutione actorum iuxta vulgat dec. *Veralli.* 260 *par.* 2.accipit robur confirmationis, dec. 197. nu.1.Rond.
Sententia interim lata, & in iudicatum transacta, tollit tranlactionem factam vigore mandati procuræ antecedenter emanati, dec.297.num.33.Paul.
Sententia lata ex falsa causa non subsistetur, quamuis habuisset causam veram, dec.398. nu.6.Taia.
Sententia concedens immissionem sine retentione meliorationum, remanet iniusta, & quando, dec.322.nu.2.Rond.
Sententia non afficit non citatum, decis.146. nu.4.Emer.
Sententia prior reuocari non debet in secunda, stante commissione causæ cum clausula, *quam*, & *quas*, dec.140.nu.5.Emer.
Sententia Rotalis in vltimis audientijs ante ferias generales,potest publicari infra mensem, dec.211.nu.1.Paul.
Sententia Rotalis lata sine speciali commissione remanet nulla, limita, seu declara, decis.81.nu.2.Emer.
Sententia transit in iudicatum si post commissam causam appellationis, illa per plures annos prosequuta non fit, nec fuerunt prorogata fatalia, dec.135.nu.1. Paul.
Sententia notorie nulla, & iniusta, reuocari non debet,dec.52.nu.15. Alberg.
Sententia lata per verbum *videtur*, adhuc decisionem concludit, decis. 354. num. 23. Calat.
Sententia proprio nomine reportata non impedit quod quis condemnari possit tamquam procurator, etiam ad fauorem eiusdem personæ, dec.156.nu.5.Emer.
Sententia lata contra creditores, qui non appellarunt, dicitur habere præsumptionem iustitiæ, dec.104.nu.7.Emer.
Sententia in iudicatum transacta pro veritate habetur,dec.104 nu.8.Emer.
Sententia in iudicatum transacta non admittit amplius appellationem suspensiuam, dec.365 nu.9.Rond.
Sententia iam suspensa per commissionem restitutionis in integrum, amplius executionem habere non potest, decis. 365. nu.10. Rond.
Sententia si est valida, & iusta confirmari debet,dec.162.nu.1.Calat.
Sententia Rotalis semper restringitur ad ea, de quibus loquitur Decisio, decis. 146.nu.2 & seqq. Taia.
in Sententia quid quid vltra decisionem continetur, habetur pro inutiliter scripto, decis 146.nu.3.Taia.
Sententia ciuilis si parit exceptionem rei iudicatæ in criminali, dubitari non potest, quod vna non sit præiudicialis alteri, decis.370.nu.18.Alberg.
Sententia super vna causa si parit, vel est pertura exceptionem rei iudicatæ in alia, tunc semper intrant attentata, decis.128. nu.6.Taia.
Sententia, seu decretum est actus merè ciuilis,dec.170.nu.2.Paul.
Sententia tunc dicitur trahere secum executionem vbi executio fit à lege, non autem ab homine, decis. 365. nu. 15. & seq. Rond.

Sententia antiqua probat etiam sine actis, & contra tertium, dec. 9. nu. 14. Calat.

Sententia si est valida, & iusta excludit quamcumque lesionem, decis. 33. numer. 1. Colerain.

Sententia diu obseruata in sua executione conseruari debet, dec. 204. nu. 1. Emer.

Sententia lata contra constitutionem, vel dispositionem habentes decretum irritans, & clausulam sublatam est ipso iure nulla, dec. 52. nu. 14. Alberg.

Sententia super exemptione decimarum non præiudicat, si comprehendere potuit bona ante Concilium Lateranse quæsita, dec. 201. nu. 16. Rond.

Sententia absolutoria obtenta post querelam super excessiuitate porrectam, probat veritatem totius crediti, decis. 221. numer. 4. Emer.

Sententia lata super possessorio plenario efficit, vt quæstio super summariissimo possessionis remedio amplius suscitari non possit, decis. 105. nu. 5. Rond.

Sententia exequuta in ijs, quæ purè restituenda sunt, remanet exequenda in pacto conditionali, & quomodo, decis. 146. num. 7. Taia.

Sententia post interpositam appellationem in iudicatum transire non potest, dec. 365. numer. 20. Rond.

Sententia iniusta non transit in iudicatum, sed aduersus illam restitutio in integrum semper conceditur, dec. 185. nu. 6. Alberg.

Sententia adiudicationis habet præsumptionem pro se, dec. 90. nu. 26. Paul.

Sententia sublata, cessant omnia ad ipsam consequutiua, dec. 66. nu. 15. Rond.

Sententia nulla, & iniusta exequutioni demandari non debet, dec. 148. nu. 4. Alberg.

Sententia, quæ secluſa præscriptione erat iniusta, si postea præscriptio deducatur, non potest per eam sustineri, dec. 149. nu. 7. 17. & 18. Taia.

Sententia lata contra ius non meretur nomen sententiæ nec potest transire in iudicatum, dec. 233. nu. 2. Rond.

Sententia conditionaliter proferri non potest, ne ob defectum conditionis, reddatur frustratoria, & inanis, decis. 216. numer. 3. Alberg.

Sententia confirmari debet stante illius validitate, & iustitia, dec. 156. nu. 1. Emer.

Sententia condemnans ad restitutionem fructuum intelligitur de fructibus à tempore iudicij nouiter introducti non autem à die primæ litis non prosequutæ, dec. 111. numer. 4. Calat.

Sententia ita interpretari, & intelligi debet, ne dicatur nulla ex defectu iurisdictionis, decis. 111. nu. 5. Calat.

Sententia lata super libertate beneficii non præiudicat patrono, si non habuit effectum, sed semper præsentatus à patrono, in possessione continuauit, dec. 136. nu. 20. Taia.

Sententia non inducit malam fidem nec interrumpit præscriptionem, si postea sententiæ subsequutæ sint, decis. 136. num. 21. Taia.

Sententia excessiua, tamquam indiuidua, venit in omnibus reuocanda, decis. 96. nu. 2. Emer.

Sententiæ, nullæ, & iniustè succurritur ex capite restitutionis in integrum, dec. 129. nu. 2. Alberg.

Sententiæ recentes non possunt probare centenariam super verificatione iurispatronatus dec. 19. nu. 3. Emer.

Sententiæ validitas resultat, si in ea fuerint seruata requisita *dec. Capuaquensis*, iustitia verò deducitur ex decisione causæ, dec. 304. n. 1. Rond.

Sententiæ ab vtraque parte approbatæ non possunt amplius de nullitate, vel iniustitia redargui, dec. 414. nu. 13. Alberg.

Sententiæ validæ, & iustè sunt exequendæ, dec. 173. nu. 1. Calat.

Sententiæ latæ super iurepatronatus in iudicatum transactæ, firmant illius statum, & releuant patronum ab omni viteriori probatione, dec. 136. nu. 19. Taia.

Sententiæ dicuntur conformes in ea parte, quæ sunt conformes, in eaque etiam exequendæ sunt, dec. 216. nu. 1. Alberg.

Sententiæ validæ, & iustè executioni demandari debent, dec. 236. nu. 2. Alberg.

Sententiæ, & exequutoriales quamuis generales declarantur, & restringuntur à decisionibus in causa tactis, decis. 262. num. 24. Alberg.

Sententiæ declarantur à Decisionibus in Causa factis, dec. 177. nu. 4. Calat.

Sententiæ quamuis per appellationem suspensæ, aut etiam si earum aliqua fuerit attentata; faciunt tamen veritatis adminiculum, & boni iuris præsumptionem inducunt, dec. 262. nu. 43. Alberg.

Sententiæ si in aliquo suffragari non possint, tamen recipiendæ sunt tamquam responsa prudentum ex quo illæ talia esse dicuntur, dec. 262. nu. 44. Alberg.

Sententiæ sunt iniustæ, si pronunciatæ fuerint super exequutione literarum Apostolicarum, quæ nullitatis vitio laborant, dec. 223. num. 20. Emer.

Sententiæ iniustæ non priuant possessorem sua anteriori possessione. decis. 223. num. 21. Emer.

Sententiæ à partibus acceptatæ, in dubium amplius reuocandæ non sunt, dec. 299. n. 26. Albergato.

Sententiæ emanatæ cum suppositio calculi, qui non subsistit, reuocari debent, dec. 51. nu. 1. Taia.

Sententiæ, quæ non tangunt substantiam obligationis, vel literarum Apostolicarum non tollunt viam exequutiuam, decis. 65. nu. 4. Rond.

Sententiam Rotalem de more præcedunt decisiones in causa factæ, dec. 191. num. 1. Calat.

Sententias facto, & verbis dicitur acceptasse, qui iuxtà illas agitauit, & iudicium instituit, dec. 393. num. 6. Taia.

SEPTIMANA.

Vid. etiam in verſ. Hebdomada.

Septimana quælibet continet numerum ſeptẽ dierum, qui repetito in ſe calculo ſemper inuicem reuoluuntur, dec. 98. num. 30. Albergato.

Septimana, vel hebdomada ad effectum collationis beneficiorum ſumit initium à veſperis Sabbati præcedentis hebdomadæ, deciſ. 98. num. 2. & 37. cum ſeqq. Alberg.

SEQVESTRVM.

Sequeſtrum in beneficio non apponitur, niſi ad beneficium collitigantium, dec. 289. n. 6. Matth.

Sequeſtrum, mandatum de deſcribendo, & aſſecuratio bonorum poſt commiſſam cauſam appellationis, non poſſunt ab alio, quã ab illius iudice relaxari, dec. 199. num. 10. Calat.

Sequeſtrum non impugnat, qui illud non impedit, licet proteſtetur de ſuis iuribus eaque ſibi præſeruet, dec. 107. nu. 8. Emer.

Sequeſtro in beneficialibus locus eſt, vbi poſſeſſio fuit attentatè capta, deciſ. 200. nu. 7. Taia.

SERMO. *Vide in verſ.* Diſpoſitio, Idioma.

SERVITIVM.

Seruitium ad formam tranſactionis præſtare obligatus, cuc̃iente caſu, debet ſupplicare ſuperiori, vt ſibi facultatem concedat inſeruiendi per alium, deciſ. 161. numer. 11. Rond.

Seruitium Eccleſiæ in Canonico Turnario, vel aliis hebdomadariis, à quo tempore incipiat, deciſ. 98. n. 24. Alberg.

SERVITVS.

Seruitus potius, quam dominium demonſtrãt argumenta, & coniecturæ, quæ ab aliis fortioribus, & maioribus ſuperantur, deciſ. 50. num. 13. Emer.

Seruitus non ædificandi ſicuti non inducitur per quodcunique tempus etiam longiſſimũ ita nec acquiritur ius prohibendi, quin ædificetur, dec. 272. nu. 14. Emer.

Seruituris in materia non ſimplices coniecturæ, ſed concludentiſſimæ probationes requiruntur, dec. 272. num. 15. Emer.

D. NICOLAVS SEVEROLVS præcellens Aduocatus Sacri Conſiſtorij nuncupatur, deciſ. 278. nu. 1. Emer.

SEVERVS fuit Epiſcopus Caſinenſis, qui cũ pluribus aliæ Campaniæ Præſulibus Lateranenſi Concilio interfuit, dec. 56. num. 6. 7. & 9. Alberg. & deciſ. 404. numer. 3. col.

SIGNATVRA IVSTITIAE.

Signatura Iuſtitiæ quando recedendo á ſuo primo reſcripto, ſine vlla noua commiſſione, dicatur abrogaſſe ſuas tantum circumſcriptiones, non autem alias, deciſ. 125. n. 3. Taia.

Signatura Iuſtitiæ non poteſt mutare Iudices in literis Apoſtolicis datos à Summis Pontificibus, dec. 394. numer. 5. Rond.

Signatura reſcribens cum clauſula *ſine præiudicio mandati de manutenendo* comprehendit etiã fructus in poſſeſſione contentos, dec. 312. num. 3. Emer.

Signatura præferuit executionem etiam ſuper cauſa appellabili per clauſulam ardtmo, & huiuſmodi, deciſ. 277. numer. 8. & ſeqq. Alberg.

Signaturæ reſcriptum, an comprehendat cauſam pendentem in Rota, declarari debet ab ipſa Rota, vel Signatura, deciſ. 72. num. 9. Taia.

Signaturæ mens qualis fuerit ab illius DD. votantibus Rotæ declaratur, dec. 230. nu. 6. Taia.

Signaturæ reſcriptum quatenus operetur, vt adiri poſſit Iudex in Curia, ac etiam Iudex de partibus, dec. 72. nu. 8. Taia.

SIMONIA.

Simonia non probatur ex concordia inita ſuper ceſſione beneficii, deciſ. 102. numer. 2. Rond.

Simonia clam, & in abſcondito committi conſueuit, dec. 102. nu. 6. Rond.

Simoniam ad excludendam plurimum emunduntur qualitates perſonarum, & publicus actus, geſtus cum auctoritate ſuperiorum, dec. 102. nu. 5. Rond.

SIMVLANDI cauſa non requiritur, quod ſit vera, ſed ſufficit opinata, deciſ. 13. nu. 6. Calat.

SIMVLATIO.

Vid in verſ. Colluſio, Fraus, Læſio, Simulatõ.

Simulatio quælibet excluditur ex actibus iudicialibus in contrarium factis, ac etiam ex confeſſionibus in inſtrumento emiſſis, d. 316 num. 22. & 23. Vicecom.

Simulatio habens admixtam fraudem, non poteſt quoad fraudem ab hærede ſimulantis allegari, deciſ. 55. num. 10. Taia.

Simulatio donationis non excluditur ex eo, quod donatarij fuerint infantes, & ſimulatio à ſolo donatore facta ſit, deciſ. 13. nu. 37. Calat.

Simulatio reſultans ex poſſeſſione bonorum ceſſat, ſi illa hæreditario, vel alio titulo poſſideantur, dec. 16. nu. 40. Alber.

Simulatio, & colluſio faciliter præſumitur ex pluribus coniecturis, & quales illæ ſint, d. 55 num. 16. Taia.

Simulatio eſt concludenter probanda, d. 179. num. 13. Alberg.

Simulatio non plenè probata, non retardat effectum obligationis cameralis, deciſ. 179. num. 14. Alberg.

Simulatio probari debet per cauſam ſimulandi, & per coniecturas vrgentes, deciſ. 55. n. 3. & ſeqq. Taia.

Simulatio probatur ſolis coniecturis ſuper cauſa ſimulandi, deciſ. 13. numer. 7. Calat.

Simulatio inter coniunctas perſonas de facili præſumitur, dec. 13. numer. 19. Calat.

Simulatio inter alios probationes, reſultat etiã ex teſtibus informiter examinatis, dec. 13. nu. 21. Calat.

Simulatio donationis reſultat ſi donator poſt donationem bona donata poſſedit, & de illis diſpoſuit, tanquam ſuis, deciſ. 13. n. 13. Calat.

Simulationis cauſa ceſſante, non ſufficeat, quo-

quæcumque coniecturę pro ea adducantur, dec. 55. num. 4. Taia.

Simulationis plures coniecturæ referuntur, dec. 13. Calat.

Simulationis ad effectum, in illiusque iudicio probari debet valor de tempore contractus, dec. 318. nu. 9. Rond.

Simulationis exceptio ex pluribus remouetur, & quibus, dec. 318. n. 3. cum seqq. Rond.

Simulationis iudicio durante, impossibile est, quod clausula *constituti* aliquid operetur, nisi eo totaliter terminato, decis. 14. nu. 11. Calat.

Simulationis coniecturæ plures referuntur, & reiiciuntur, dec. 179. numer. 11. Alberg.

Simulationem nullatenus commisisse præsumitur homines probatę fidei maxime apud illos, qui illum alicui negotio præposuerunt, dec. 55. nu. 9. Taia.

SIMVLATVM.

Vide etiam in verf. Simulatio, Simulatum.

Simulata, & ficta donatio nullius est roboris, & momenti, dec. 13. nu. 1. Calataiu.

Simulata est donatio facta de bonis litigiosis, vel super quibus donator molestari timebat, dec. 13. num. 2. Calat.

Simulatus contractus, in præiudicium simulantium, & consentientium, talis dici nequit, dec. 396. num. 26. Vicecom.

Simulatus actus non dicitur in rerum natura, sed solum apparenter extare, dec. 13. n. 32. Calat.

SINGVLARITAS, *Vid. etiam in verf.* Pluralitas.

SITVATIO.

Vid. etiã in verf. Situs,

Situatio loci de præsenti non benè infert ad situationem de præterito, dec. 196. nu. 26. Taia.

Situationis loci confessio emanata à persona informata plenè probat, dec. 196. num. 22. Taia.

SITVS.

Vide etiam in verf. Situatio.

Situs domus augumentum cædit emphyteutæ, non autem domino directo, dec. 4. n. 9. Alberg.

Situs domus venit appellatione eiusdem domus, dec. 4. num. 8. Alberg.

SOCCINVS senior fuit auus SOCCINI iunioris, decis. 341. nu. 3. Feu.

SOCIETAS, & SOCIETAS OFFICII.

Vide etiã in verf. Cambium, Negotium, Socius.

Societas officii ex pluribus actibus, & etiam tacitè renouari potest, dec. 411. num. 24. Florex.

Societas non ideò terminata dicitur, ex eo quod alter socius negotium appellauerit, suum, dec. 93. nu. 14. Calat.

in Societatem admissus, ex pecunijs per eum contributis, remanet condominus negotij, cui assumitur, dec. 175. num. 1. Alberg.

in Societatibus officiorum continetur pactum transferendi periculum vitæ, decis. 411. num. 17. Florex.

SOCIVS.

Vide etiam in verf. Negotium, Societas.

Socius, seu condominus redimens merces aliis obligatas, ipse dicitur illas in societate posuisse, dec. 175. num. 4. & 5. Alberg.

Socius assumens sibi socium, quatenus totum negotium creditori hypothecarum, ad medietatem reduxisse dicatur, vel ne, dec. 175. nu. 6. & seqq. Alberg.

Socius soluens debita societatis, non dicitur credidisse consocio, sed vt dominium societatis acquireret, & acquisitum sibi conseruaret, dec. 175. numer. 12. Alberg.

Socius scribens in libro sociali, notitiam conuentorum in illo habere præsumitur, d. 93. nn. 9. Calat.

Socius licet nouiter assumptus, si ære suo nouas merces comparauit, easque superaddidit negocio, non remanet simplex creditor, sed condominus, decis. 91. nu. 2. & 10. cum seqq. Alberg.

Socius pro suis particularibus debitis suam solam portionem obligare potest, non autem alteram sui consocij, decis. 15. numer. 4. Alberg.

Socius, & condominus si est creditor negotij, super rebus socialibus nulla indiget prælatione, dec. 91. num. 7. cum seqq. Alberg.

Socius, & condominus merces de sua pecunia emptas, tamquam proprias, & ad se pertinentes vindicare potest, dec. 91. numer. 8. Alberg.

Socius vti potest re, vel muro communi ad vsum destinatum, etiam cum præiudicio consocij, dummodo non faciat ad æmulationem, dec. 113. nu. 6. Emer.

Socius in præiudicium creditorum negocii, qui per antea cum eo contraxerunt, non potest nouum assumere socium, dec. 91. nu. 10. Alb.

Intellige si socius assumptus nihil de suo superaddit negocio, secus si ille nouas merces intexit, ibidem, & num. seqq.

Socius assumens alium in consocium quatenus suo socio præiudicet, dec. 15. numer. 5. Alberg.

SOLIS, & VENTVS salubritatem si quis sibi suo ædificio impediuit, non potest redarguere vicinum, quod ex alio simili ædificio illos pariter impediat, dec. 113. numer. 8 Emer.

Sol, *Vid. etiam verf.* Ventus.

SOLEMNIA, SOLEMNITAS.

Vide etiam in verf. Iqtimatio, Instrumentum.

Solemnia contractus appellantur ea, quæ post illius formam, & substantiam ad eius validitatem à lege, vel statuto requiruntur, dec. 34. nu. 8. Alberg.

Solemnia omnia interuenisse in concessione iurisdictionis præsumitur, stante antiquitate temporis, & mandato Papæ ea diligenter perquirentis, dec. 132. numer. 22. Taia.

Solemnitas noua dicitur à Statuto in contractu minoris superaddita, non autem sublata, & correcta Constitutio Prouinciæ generalis, dec. 389. nu. 8. Rondinin.

So-

Solemnitates ſtatuti non requiruntur in donatione facta ob cauſam inter patrem, & filium, dec. 305. nu. 19. Paul.

Solemnitates Statuti an requirantur in donatione propter nuptias, dec. 83. numer. 19. Alberg.

Solemnitates non ſunt neceſſariæ in acquiſitione bonorum, quæ fit ab Eccleſia, d. 198. nu. 14. Rond.

Solemnitates non ſunt neceſſariæ in contractu mulieris, in quo illa acquirit, & ſibi remvtilem geſſit, dec. 337. nu. 19. Oralor.

Solemnitates adhibitæ ad cautelam ad remouendas cauillationes, & cum clauſula *omni meliori modo* non præiudicant, deciſ. 371. num. 2. Alberg.

Solemnitates Statuti, quamuis non neceſſariæ in contractu minoris clerici, ſi tamen ab eo fuerunt adhibitæ, quatenus contractum virient, deciſ. 371. nu. 1. & ſeq. Alberg.

Solemnitatum, ſeu beneplaciti, defectus opponi non poteſt, niſi ab Eccleſia, non autem à tertio, deciſ. 185. numer. 11. Alberg.

SOLIDATIO.

Vid. etiam in verſ. Ratiocinatio.

Solidationes à mercatore factæ in ſuis libris, per deſcriptionem, & contrapoſitionem partitarum, ſine conſenſu partis, illi non ſuffragantur, dec. 413. n. 9. Alberg.

Solidationes computorum, illorumque approbationes, quia continent confeſſiones inter partes ab vtraque ipſarum ſimul faciendæ ſunt, deciſ. 43. num. 10. Alberg.

SOLITVM.

Vid. etiam in verſ. Conſuetudo.

Solitum ſimulandi deducit coniecturam ſufficientem ſimulationis, deciſ. 13. num. 18. Calat.

Solitum dicitur quod pluries in caſuum contingentia obſeruatum eſt, dec. 295. num. 10 Alberg.

Solitum præcedens in vim etiam ſtatutorum obſeruatum, non deſtruitur, nec conſtitui poteſt ex paucis inſtrumentis, vel actibus poſtea ſequutis, deciſ. 408. nu. 10. Alberg.

Solitum, & conſuetum quamcumque falſitatis remouent vmbram, & penitus tollunt deciſ. 186. n. 21. Alberg.

SOLLICITVDO, *Vide in verſ.* Zelus.

SOLVENDO, *Vide etiam in verſ.* Decoctus.

SOLVENS, SOLVERE.

Soluens procuratori, vel perſonæ, cum qua contraxit, benè ſoluit, dec. 224. numer. 4. Alberg.

Soluens debita propria, vel conſocii, ſuum, vel conſocii capitale auget, deciſ. 175. n. 4. & 5. Alberg.

Soluens præſumitur ſolutionem feciſſe ex titulo, & poſſeſſione, quam habebat, d 299. num. 8. Taia.

Soluere nemo præſumitur ante diem, d. 150. num. 7. Calat.

Soluere quis præſumitur debitum proprium, non autem voluiſſe compenſare alienum, dec. 78. num. 4. Calat.

SOLVTIO.

Vide etiam in verſ. Apocha, Hæres, Imaginarius, Reſtitutio, Satisfactio, Soluens, Traditio.

Solutio facta mediante pecunia, vel re ſimili cedere debet in ſatisfactionem crediti eiuſdem generis, dec. 405. numer. 9. Alberg.

Solutio prius adnotata in libro Magiſtro, qui Giornali non attenditur, dec. 405. num. 17. Alberg.

Solutio, ſeu reſtitutio non probatur ex ordine habente annexum onus faciendi quietantiam, quæ facta non docetur, dec. 401. n. 9 Guaz.

Solutio facta à debitore ſuo creditori imputatur in cauſam duriorem, dec. 415. numer. 9. Rond.

Solutio refertur ad debitum maturatum, non autem ad illud, cuius non dum ceſſerat dies, vel tamquam conditionale forſàn euenire non poterat, deciſ. 150. numer. 4. 9. & 11. Calat.

Solutio non poteſt præſumi facta à domino, vel ab eo, cui illam facere debebat, ſi conſtat, quod fuerit facta ab alio, dec. 299. nu. 3. Taia.

Solutio quatenus permittenda ſit in alia ſpecie, quam conuenta, non tamen fieri poteſt in moneta minuta, ſed in moneta groſſa faciendo eſt, deciſ. 329. numer. 3. Rond.

Solutio cenſetur facta in cauſam debiti maturati, non autem maturandi, deciſ. 150. nu. 4. & 9. Calat.

Solutio omnis præſumitur facta ex cauſa præcedentis contractus, deciſ. 250. numer. 20 Alberg.

Solutio facta matri tutrici, quæ ſe publicè pro tutrice gerebat, valet, & ſubſiſtetur, & illius quietantia liberat debitorem, deciſ. 250. nu. 21. Alberg.

Solutio annuæ præſtationis fieri debet à grauato, non à fidei commiſſario, qui ſi ſoluit, releuari debet, deciſ. 297. num. 14. Alberg.

Solutio non probatur facta ex notulis, ſeu liberculo priuato creditoris, & quare dec. 30. num. 36. Alb.

Solutio facta adminiſtratori liberat ſoluentè, dec. 224. nu. 6. Alberg.

Solutio in quam cauſam ceſſerit probatur eiſ ex declaratione creditoris, dec. 185. nu. 26 Alberg.

Solutio, vel præſtatio alicuius rei per aliquod tempus, puta à ruſtico voluntariò facta, non inducit obligationem illam continuandi in futurum, dec. 19. num. 14. Alberg.

Solutio cuiuſuis generis ſit, refertur ad cauſam expreſſam, non autem ad aliam, de qua nulla mentio facta eſt, deciſ. 360. num. 4. & 5. Alberg.

Solutio in calce mandatorum à depoſitario facta declarat veritatem, & realitatem præcedentis depoſiti, dec. 186. numer. 9. Alberg.

Solutio in certam cauſam dicitur facta, quotieſcumque de alia cauſa non apparet, d. 347 numer. 26. Alberg.

Solutio ex voluntate partium etiam pro ſolutata facta in certam cauſam, ita quod ex-

teras partitas præsumitur non docto de contrario, dec. 347. nu. 27. Alberg.

Solutio, seu consignatio cedulæ non potest referri ad titulum, cui nullatenus adaptatur, neque censeri ex eo facta, dec. 150. num. 11. Calat.

Solutio prius cadit in causam fructuum, quam in sortem, dec. 346. nu. 4. & 23. Albert.

Solutio facta in causam fructuum non potest trahi ad causam sortis, dec. 346. nu. 2. Alberg.

Solutio à creditore recepta in scutis, in illis dicitur acceptata, non autem in moneta inferiori, in qua eadem forsan facta sit, d. 329. nu. 8. Rond.

Solutio cedit in causam debiti, vbi vtriusque partis obseruantia concurrit, creditoris in illud non petendo, & debitoris in non repetendo sommam solutam, decis. 347. nu. 29 Alberg.

Soluto, vel obligatio facta pro residuo perneccsse supponit reliquam summam præcedenter solutam, decis. 221. numer. 3. Emer.

Solutio facta ministro negotiorum alicuius controuerti non potest, si qualitas administrationis non impugnetur, dec. 405. nu. 21. Alberg.

Solutio non probatur ex instrumento promissionis, decis. 302. num. 4. Paul.

Solutio imputatur in causam duriorem, d. 415 num. 5. Rond.

Solutio gratuita expressè factam *non per obligo, è promissione alcuna*, certum est, quod nullam parit obligationem, dec. 19. nu. 12. Alberg.

Solutio facienda est in specie, & moneta conuenta, quotiescumque illa reperitur in esse, dec. 329. nu. 1. Rond.

Solutio si est simpliciter promissa, non autem collata in certum locum, attenditur Statutum loci, in quo facta est petitio, decis. 164. numer. 13. Taia.

Solutio quæ nihil commune habet cum fideicommisso, illius ratihabitionem non importat, decis. 343. nu. 4. Benil.

Solutio liberè facta plurimum æstimanda est, & in partem pretij computanda, decis. 360. nu. 19. Alberg.

Solutio à debitore in instrumento narrata, sine vlla approbatione creditoris, nihil probat, decis. 346. numer. 21. Alberg.

Solutio quatenus importet extinctionẽ vnius obligationis, non duarum, dec. 213. nu. 33. Alberg.

Solutio præsumitur à debitore facta, quamuis pecuniæ, eius solo nomine dicantur receptæ, dec. 250. num. 18. Alberg.

Solutio probat effectuationem protestationis, dec. 209. nu. 6. Alberg.

Solutio ambigua semper interpretatur à iure, quod in causam creditorum anteriorum facta sit, dec. 185. nu. 27. Alberg.

Solutio in statu Aucnionen. ideo conuenitur in auro, vel moneta grossa, quia moneta minuta minus valet, dec. 329. numer. 13. Rond.

Solutio de vna specie ad aliam eatenus fieri permittitur, quatenus nullum damnum creditori proueniat, decis. 329. numer. 14. Rond.

Solutio probatur ex diuitijs debitoris, & egestate creditoris, quæ cum longa taciturnitate cum ipso credito incompatibilis reputatur, dec. 347. nu. 9. Alberg.

Solutio inter domesticos, & consanguineos plerumque minutatim fieri solet, amplie etiam de sorte census, dec. 347. num. 10. Alberg.

Solutio probatur etiam præsumptionibus, & coniecturis, quæ quales sint, dec. 347. nu. 8. & 11. Alberg.

Solutio prius cedit in causam fructuum, deinde quod remanet in satisfactionem sortis imputatur, decis. 243. numer. 15. Matth.

Solutio pensionis ab antecessore facta confirmat probationem valoris beneficij, d. 275 num. 4. Rond.

Solutio, & actus irreuocabilis omnem prorsus simulationis, & fraudis suspicionem excludit, dec. 337. num. 16. Ottalor.

Solutio facta a debitore, quatenus declaret depositum ab eo præcedenter factum nõ fuisse verum, dec. 186. num. 11. & seqq. Alberg.

Solutio laudemii, & canonis fieri potest ab Ecclesia sine solemnitatibus, & sibi præiudicat, dec. 193. num. 13. Rond.

Solutio, & partitæ in instrumento contentæ, non aliter iustificatæ, quam ex insubsistenti relato, corruunt totaliter, & attendi non debent, dec. 346. num. 6. Alberg.

Solutionis pensionis plura adminicula numerantur, dec. 124. num. 5. & seqq. Calat.

Solutionis præsumptio à Statuto Vrbis inducta per spatium sexdecim annorum, eo magis resultat, si etiam coniecturæ concurrant, decis. 250. nu. 16. Alberg.

Solutionis subsequutus actus à sua præcedenti causa, veluti à primordio tituli declaratur, decis. 185. num. 25. Alberg.

Solutionem bis fieri bona fides non patitur, dec. 57. nu 9. Emer.

Solutionem de certis pecuniis sibi factam declarare potest creditor, & etiam illius hæres dec. 185. num. 22. Alb.

Solutionem non fuisse factam declarat, qui pro illa pulsatus, de ea tamen numquam opposuit, dec. 150. nu. 12. Calat.

Solutionem fuisse ab vxore factam de proprijs pecuniis, ex quibus remaneat probatum, dec. 243. nu. 17. Matth.

Solutione eius, quod debetur, omnis tollitur obligatio, decis. 186. n. 1. Alberg.

Solutione eius quod debetur, omnis actio cessat, & omnis tollitur obligatio, decis. 322 num. 11. Rond.

Solutione eius, quod debetur omnis tollitur obligatio, decis. 300. num. 6. Alberg.

in Solutione à Monasterio facta, quæ illi præiudicialis esse possit, quatenus requirantur solemnitates, decis. 198. nu. 11. Rond.

in Solutione minoris summæ facta creditori maioris quantitatis, censetur excomputatum

tum totum id, quod creditor debitori debebat, dec. 250. num. 11. Alberg.
Solutiones factæ de mandato Iudicis, licet solæ non sufficiant ad probationem quasi possessionis soluendi, faciunt tamen adminiculum, decis. 124. nu. 8. Calat.
Solutiones fructuum bene probant societatẽ officij verè fuisse renouatam, dec. 418. nu. 5. Florex.
Solutiones reportatæ à procuratore sine mandato, quatenus constituant Dominum in quasi possessione exigendi, decis. 124. numer. 11. & seqq. Calat.
Solutio imaginaria præsumitur etiam in hærede creditore defuncti super bonis in illius hæreditate repertis, decis. 16. numer. 17. Alberg.
per Solutionem imaginariam quod sibi appropriatum, adhuc in donatione dicitur comprehentum, dec. 303. num. 17. Alberg.
Solutio imaginaria inducta per legem, habet vim iudicialis solutionis, decis. 16. num. 19. Alberg.
Solutio imaginaria non requirit factum iudicis, etiamsi illa super bonis facta sit, dec. 16. num. 20. Alberg.
Solutione imaginaria sibi persoluens non potest postea agere pro suo credito, d. 202. n. 6. Alberg.
Solutione imaginaria quatenus quis sibi soluere possit, vt faciat fructus suos, decis. 202. num. 6. Alberg.
Solutio imaginaria. *Vid. Etiam in verf.* Imaginaria.
SORIANI TERRAM in Vrbis districtu existere planum est, dec. 326. n. 8. Rond.

SOROR.

Vide etiam in verf. Frater.
Soror succedit ab intestato cum fratre in hæreditate alterius fratris defuncti, dec. 38. n. 1. & n. 54. Alberg.
Soror renuncians fratri hæreditatem paternam non debet informari, & certiorari de reintegratione, quæ illi de eo tempore non competebat, dec. 235. n. 15. Emer.
Soror dotata a fratre, si renunciauit hæreditati paternæ, & maternæ, non potest ad illas amplius habere regressum, dec. 235. nu. 13. Emerix.
Sorores sine dubitatione veniunt sub nomine fratrum in numero plurali concepto, vel expresso, dec. 359. num. 8. Emer.
Sorores quod veniant appellatione fratrum, procedit vel ex coniunctione sanguinis, vel ex præsumpta voluntate testatoris, dec. 359. num. 14. Emer.

SORS.

Sors sub prætextu vsurarum nunquam amittitur à creditore, decis. 369. nu. 92. & seqq. Matth.
Sors in materia vsuraria, solum proportionabiliter diminuitur pro modo fructuum perceptorum, non autem amittitur, decis. 369. num. 94. Matth.

SPECIALE, SPECIALIA.

Specialia, & gratiæ in fauorem eiusdem personæ multiplicari non solent, dec. 141. n. 13. Alberg.
Specialis determinatio fuisset superflua, si Constitutio generalis omnia comprehenderet, dec. 251. n. 22. Paul.
Speciali nota digna, & difficillima ad concedendum, non communicantur vigore communicationis generalis, decis. 201. num. 14. Rondin.

SPECIES.

Vide etiam in verf. Bona.
Species expressa post genus non restringit genus, sed gratia demonstrationis censetur apposita, dec. 324. num. 3. Rond.
de Specie ad quantitatem non datur compensatio, nec è contra, dec. 405. n. 8. Alberg.
SPIRITVALIA. *Vide in verf.* Diuinum, Vinea Domini.
SPOLIVM à creditore committitur, si postquam ille remanet satisfactus bona debitoris non dimisit, dec. 334. n. 12. Vares.
SPONSVS sepeliri debet iuxtà suam Sponsi, si alibi sibi sepulturam non elegit, decis. 56. num. 21. Alberg.
SPONSALITIA largiras nihil aliud est, quam donatio, dec. 83. n. 12. Alberg.

SPVRII.

Vid. etiã etiam in verf. Filij, Illegitimi, Naturales.
Spurij sunt odiosissimi, nec nomen filiorum merentur, & ideo non conueniunt cum naturalibus, qui à iure admittuntur, decis. 88. num. 14. Emer.
Spurij propriè dicuntur solum illi, qui nati sunt ex damnato coitu, decis. 42. num. 14. Emerix.
Spuriorum exclusio non inducit exclusionem naturalium legitimatorum, dec. 42. num. 12. Emerix.
Spuriorum appellatione ex præsumpta voluntate testantis, veniunt omnes extra matrimonium procreati, & quando non, dec. 171. num. 7. Calat.

STATVENTES.

Vide etiam in verf. Laici, Statutum:
Statuentes Laici non præsumuntur in eorum statutis voluisse comprehendere Clericos, aliasque personas immunes, dec. 38. num. 5. Alberg.
Statuentes ex defectu facultatis non possunt disponere, de bonis extra suum territorium existentibus, dec. 96. num. 4. Emerix.
Statuentes sibi apertè contradixisse præsumendum non est, decis. 68. numer. 17. Calat.
Statuentes si quoad successiones, & alia huiusmodi possent inhabilitare personas subditas etiã pro bonis existentibus extra territoriũ. Exercerent iurisdictionem in illud, & in re ipsis non subiecta, quod non licet, dec. 96. num. 9. Emer.

STATVS.

Vid. etiam in verf. Præsentatio.
Status vltimus maximè consideratur ad effectum iudicandi bona esse libera, non autem emphyteutica, decis. 119. numer. 25. Alberg.

Status vltimus attenditur ad arguendam naturam, & qualitatem beneficiorum, etiam de iure patronatus, decis. 223. numer. 14. Emerix.

Status vltimus dicitur ille, in quo beneficiatus defunctus est, dec. 7. num. 4. Taia.

Status hæreditatis firmari debet ad hoc, vt negatius non existentiæ aliorum bonorum possit dici probata, decis. 23. num. 6. Rond.

Status vltimus in materia iurispatronatus, eo magis attenditur, si quæstio sit inter præsentatos, non autem inter præsentantes super pertinentia iurispatronatus, dec. 181. nu. 18. Rond.

Status vltimus beneficij non attenditur, si fuerit litigiosus, & controuersus, & habeat probationem in contrarium, dec. 63. nu. 16. Rond.

Status vltimus beneficij assistens Capitulo, non autem ordinario attendendus est, decis. 121. num. 15. Alberg.

Status vltimus, & proximior tempori motæ litis maximè attenditur, dec. 144. num. 13. Pauluccio.

Status vltimus eo magis spectatur, quo ille fuit primus actus, super quo disputatur, decis. 144. num. 14. Paul.

Status hæreditarius firmari debet à possessore bonorum fideicommissi, & quando, decis. 133. num. 8. & vide n. anteced. & seqq. Rond.

Status vltimus in beneficialibus attenditur ad effectum validitatis collationis, dec. 7. nu. 2. Taia.

Status vltimus acquiritur ex vnica præsentatione cum subsequuta institutione, dec. 7. num. 3. Taia.

Status hæreditatis cum vno firmatus quatenus probet quoad alios, decis. 41. numer. 8. Taia.

Status hæreditatis remanet comprobatus ex transactione facta inter hæredes etiam super sola portione hæreditatis, vel fideicommissi, dec. 51. num. 8. Taia.

Status hæreditatis paternæ firmari debet, ad effectum constituendi dotem filiabus incestuosis, dec. 154. num. 3. Calat.

Status vltimus, & ante vltimus, sine difficultate sufficiunt ad libertatem, liberamque collationem beneficii probandam, dec. 395. num. 8. Taia.

Status Cathedralitatis semel impressus non tollitur, nisi à Papa, decis. 196. numer. 6. Albeig.

Status Ecclesię de receptiuo in numerabilem qualiter immutatus dicatur, vel non, decis. 206. num. 7. Emer.

Statum beneficij non mutant collationes factæ cum clausula dummodo, dec. 6. num. 6. Rond.

Statum faciunt emphyteusis concessiones, alienationes, & consuetudo illas transferendi in personas forenses, decis. 71. num. 32. Paul.

Statu hæreditatis firmato, censetur prius ab filio detracta dos vxoris, & aliud æs alienum, dec. 51. numero. Taia.

Status hæreditatis non firmatur ex donatione facta si donator, & fructus, & longam supellectilem sibi reseruauit, dec. 311. nu. 13. Alberg.

ex Statu de præsenti non infertur ad statum de præterito, dec. 106. num. 19. Taia.

STATVTVM.

Vid. etiam in vers. Constitutio, Edictum, Lex, Rubrica.

Statutum permittens alienationem emphyteusis in extraneum intelligitur locatione durante, dec. 358. num. 10. Rond.

Statutum excludens matrem propter remotiorem, eo magis illam excludere debet propter proximiorem, decis. 68. numer. 3. Calataiu.

Statutũ si annullat contractum factum sine solemnitatibus ab eo præscriptis, tunc iuramentum præsumitur metu, & dolo extortum, dec. 3. num. 8. Alberg.

Statutum seu lex adaptatur ad frequentiora, & ideo loquens de vno casu, qui frequentius accidit procedit etiam in alio simili, decis. 194. num. 5. Emer.

Statutum inhabilitans personas sibi subditas, quatenus procedat, decis. 96. num. 6. & 7. & cum seqq. Emer.

Statutum super forma iudicij non fuisse obseruatum, probatur ex attestatione Notarij, Actuarij, dec. 316. num. 6. Vicecom.

Statutum nouum Ciuitatis Hortanæ *rubr.* 22. reintegrat fœminas exclusas deficientibus masculis, dec. 235. num. 3. Emer.

Statutum de continuanda possessione defuncti in hæredem operatur manutentionem, non obstante clausula *constituti* à defuncto apposita in contractu, de cuius validitate disputatur, deci 14. num. 12. Calat.

Statutum laicale non habet locum in hæreditate Clerici, decis. 38. numer. 2. & seqq. Alberg.

Statutum admittens ad successionem sorores, & eorum filios, non dicitur respicere agnationem, dec. 68. num. 14. Calat.

Statutum excludens matrem verbis vniuersalibus propter ascendentes, & huiusmodi, quomodo intelligatur, dec. 68. num. 18. m & seq. Calat.

Statutum nouum non comprehendit casum ante illius promulgationem sequutum, decis. 235 num. 4. Emer.

Statutum excludens matrem ab hæreditate filij dicitur odiosum, & irrationabile, dec. 68. num. 13. Calat.

Statutum mandans, vt in casibus ab eo non expressis seruetur ius commune, nullam recipit extensionem, vel interpretationem admittit, dec. 165. num. 5. & 14. Calat.

Statutum si inhabilitat personam sibi subditam, talis inhabilitatio solum respicit actus, qui personæ principaliter inhæret, decis. 96. num. 5. Emer.

Statutum mandans certas adhiberi solemnitates, non ideò tollit Constitutionem Aegidia-

dianam, sed benè se compatitur cum illa, & ideò vtraque solemnitas seruari debet, decis. 389. num. 7. Rond.

Statutum in Rubro generaliter loquens, non restringitur à Nigro specialiter disponente, dec. 184. num 4. Emer.

Statutum laicale super forma deliberationis faciendæ, non habet locum si illa fiat in Curia Episcopali, & de bonis directo dominio Ecclesiæ subiectis, decis. 316. numer. 3. Vicecomite.

Statutum quod in desuetudinem abiit attendi non debet, dec. 316. num. 9. Vicecom.

Statutum prohibens detractiones comprehendit solum bona existentia in territorio statuentium, non autem extra, dec. 96. num. 3. Emerix.

Statutum laicale non comprehendit Clericos quamuis à principio essent Laici, dec. 38. n. 8. Alberg.

Statutum laicale comprehendit Clericos, quando iam consumserat effectum suum ante Clericatum, decis. 38. numer. 9. Albergato.

Statutum laicale de successione comprehendit Clericos, si illi de tempore delatæ successionis non essent adhuc personæ Ecclesiasticæ, dec. 38. num. 10. Alberg.

Statutum generaliter annullans contractus comprehendit etiam illos, qui a minoribus gesti sunt etiam pro seruitio Reipublicæ, dec. 3, num. 20. Alberg.

Statutum de fructibus dotis non dicitur respicere ad qualitatem personæ, sed ad priuilegium dotis, dec. 184. num. 6. Emer.

Et ideo loquens de vidua habet etiam locum in Binuba, & sup. à num. 2. & seqq. ibidem.

Statutum exclusiuum à successione, si inter personas excludentes aliquem non nominauit, ille non dicitur inclusus, dec. 68. n. 5. Calat.

Statutum excludens matrem à successione sui filii propter personas ab eo enumeratas non extenditur, ad alias personas literaliter non expressas, decis. 165. numer. 7. & 16. Calataiu.

Statutum tantum disponit, quantum loquitur, & quod ipsum non dicit, neque nos dicere debemus, dec. 165. num. 8. Calat.

Statutum ad correctionem iuris communis ampliari non debet, decis. 165. numer. 9. Calat.

Statutum exclusiuum matris licet non faciat mentionem de patre, quatenus ille etiam eam excludere debeat, decis. 165. num. 10. Calat.

Statutum requirens interuentum proximiorum in testamento mulieris, non procedit, vbi nulla intercesserit fraus, dec. 195. nu. 10. Emerix.

Statutum exclusiuum fœminarum siue dirigat verba in personas, siue disponat de bonis, nunquam comprehendit clericos, vel moniales, dec. 38. num. 7. Alberg.

Statutum potest disponere onus legitimæ reici non posse, dec. 70. num. 6. Rond.

Statutum laicale iuuat etiam clericos in sanctabilibus, dec. 126. num. 16. Paul.

Statutum Ciuitatis dominantis habet locum in omnibus Ciuitatibus, & terris illi subiectis particulare statutum non habentibus, decis. 235. num 2. Emer.

Statutum, si mandat quod nullus contrahat sine tali solemnitate, & si secus factum sit contractus remaneat nullus, quid inde disponat, dec. 389. num. 10. Rond.

Statutum recipit intellectum à contrario sensu directo, dec. 389. num. 11. Rond.

Statutum mandans adhiberi solemnitates, operatur, quod sine illis actus non valeat, non tamen quod cum eis totaliter substineatur, decis. 389. num. 12. Rond.

Statutum si non loquitur de solemnitatibus iuris communis, & Constitutionis Aegidianæ, illæ sub earum dispositionibus remanent, dec. 389. num. 13. Rond.

Statutum mandans viduæ deberi fructus dotales nulla adhuc interpellatione sequuti est in iure validum, & substinetur, dec. 26. n. 5. Taia.

Statutum exclusiuum à successione non extenditur ad personas ab eo non expressas contra dispositionem iuris communis, decis. 68. num. 8. Calat.

Statutum ita debet interpretari, vt non excludat matrem ab hæreditate sui filij, decis. 68. num. 9. Calat.

Statutum exclusiuum à successione licet non extendatur ad personas ab eo non expressas, intelligitur tamen de extensione irrationabili, non autem rationabili, dec. 68. num. 10. Calat.

Statutum non ligat forenses in his, quæ oriuntur à principio, & ex natura contractus, decis. 164. num. 11. Taia.

Secus autem in iis, quæ oriuntur ex post facto, & post ipsum contractum, ibidem, & num. seqq.

Statutum exorbitans à iure communi non extenditur de casu ad casum, dec. 20. num. 1. Taia.

Statutum requirens proximiores in contractu mulieris, dicitur conditum ad euitandas fraudes, dec. 195. num. 11. Emer.

Statutum nouum habet etiam locum in casu per antea sequuto, vbi nullum ius ex illo fuerat acquisitum, decis. 235. numer. 9. Emer.

Statutum nouum vigens de tempore obitus illius, de cuius hæreditate agitur, non est dubium, quin attendendum sit, decis. 235. num. 10. Emer.

Statutum nouum publicatum solum post obitum testatoris, in illius hæreditate locum habere non potest, decis. 235. numer. 11. Emerix.

Statutum nouum super reintegratione fœminarum, sufficit adesse de tempore, quo locus reintegrationi factus sit, dec. 235. nu. 6. & seqq. Emerix.

Statutum nouum non tollit ius antecedenter quæsitum per aliud statutum antiquum, decis.

cis.235.num.7. Emer.
Statutum mandans renouari proximiores emphyteutæ vltimi defuncti, æquitati dicitur esse conforme, dec.358.num.2. Rond.
Statutum requirens solemnitates in testamento mulieris, an valeat Sac. Rota indecisum reliquit, dec.195.num.3. Emer.
Statutum excludens matrem propter ascendentes, descendentes, agnatos, & similes personas quatenus procedat, dec.165.n. 15. & seqq. Calat.
Statutum exclusiuum matris propter personas ab eo enumeratas, non comprehendit Auum ab eo non expressum, dec.165. nu.7. & 16. Calat.
Statutum excludens fœminas propter dotem, sufficit, quod illæ fuerint dotatæ ab vna ex personis, quæ eas excludere debent, dec.165. num.17. Calat.
Statutum admittens in aliquo casu fœminas ab ipso præcedenter excluſas quatenus procedat, dec.165.num.18. Calat.
Statutum de vno casu, non extenditur ad aliũ, dec.165.num.19. Calat.
cum Statuto vniuersitatis, vel Collegij se conformasse præsumuntur qui d. Vniuersitatem vel Collegium ingrediuntur, decis. 295. num.11. Alberg.
Statuti vnum capitulum non extenditur ad aliud, & quando, dec.68.num.16. Calat.
Statuti, seu Legis vna par declarat aliam, decis.81. num. 18. Alberg.
Statuti generalitas restringitur ad personas subsequenter expressas, decis. 68. numer. 19. Calat.
Statuto non debet fieri fraus, dec.19.num. 27. Alberg.
Statuto requirenti interuentum consanguineorum in testamento mulieris, remanet satisfactum per citationem illorum, dec.195. num.4. Emer.
de Statuto vnius loci non fit extensio ad statutum alterius loci, decis. 38. numer. 22. Alberg.
Statuta loci vniti, vel alteri loco subiecti, per subiectionem, & vnionem non tolluntur, sed adhuc remanẽt, nisi contrarium caueatur expressè, dec.358.num.7. Rond.
Statuta Castri vniti, vel subiecti attenduntur in cõcursu statuti, vel consuetudinis loci dominantis, etiam super contractibus emphyteuticis, decis.358.num.8. Rond.
Statuta, & Constitutiones Laicorum non comprehendunt Clericos, eorumque bona, dec.38.num.4. Alberg.
Statuta super monetis condita à Vicelegatis, quia dicuntur emanata à Principe, seruari debent, dec.329.num.5. Rond.
Statuta locorum illorumque consuetudines inesse dicuntur in quacumque conuentione à partibus facta, decis. 329. numer. 7. Rondinino.
ad Statuta, vel consuetudines loci dominantis non recurritur, nisi in subsidium, deficiente statuto particulari locorum subiectorum, decis.358.n.9.Rond.
ad Statutum receptiuum Ecclesiæ pertinere, dicitur tot recipi Presbyteros, vel Canonicos, quot ex illius redditibus commodè substentari valeant, decis. 206. numer. 8. Albergato.

STATVTA PARTICVLARIA.

Statutum Amerinum de forma in deliberatione seruanda, abijt in desuetudinem, dec.316. num. 5. & seqq. Vicecom.
Statutum Amerinum disponit ante deliberationem bona esse per peritos æstimanda, decis.3.6. num.1.2.& cum seqq. Vicecom.
Statutum Auenionense taxans fructus dotales ad rationem septem pro centenario validum declaratur, & approbatur à Rota, dec. 303. num.8. Alberg.
Statutum Auenionen. *rubr.* 9. *lib.* 2. præbens viam exequutiuam contra tertios, qualiter procedat, dec.67.num.12. Taia.
Statutum Bononiæ disponit, quod duæ sententiæ habeant vim trium, dec.226. num.2. Paulucc.
Statutum Eugubinum *rubr.* 20. 22. 25. 30. & 56. traditur, & declaratur, dec.3. num.5. 15. 21. & seqq. Alberg..
Statutum Fani de successionibus plurimum declaratur, dec.165.num. 2.& 17. ac per tot. Calat.
Statutum Fani *cap.6.de succes. ab intestat.* excludit matrem à successione filij, & quando, decis.68.num.2. Calat.
Statuta Farfensia de bonis emphyteuticis disponentia declarantur, decis. 71. num. 6. & num.anteced.& seqq. Paul.
Statuta Farfensia *Vide in vers.* Abbas Farfensis, Emphyteusis, Renouatio.
Statutum Foroliuiense *rubr.*38. mandat possessionem defuncti continuari in hæredẽ, decis.14.num.1. Calat.
Statutum Foroliuij mandat possessionem defuncti continuari in illius hæredes, & plura super eadem possessione disponit, decis.357. num.1. Taia.
Statutum Foroliuij super continuatione possessionis bonorum defuncti in hæredem quoad bona existentia intra Territorium illius, fuit etiam approbatum à S. Rota, decis.357.num.2. Taia.
Statutum Perusiæ super exclusione, & reintegratione fœminarum traditur, & declaratur, dec.235.num.8.& 9. Emer.
Statutum Spoletànum prohibet mulieres contrahere, vel testari, sine præsentia viri, vel patris, aut interuentu proximiorum, dec.195. num.1. Emerix.
Statutum Velitternum 35. *de Magistris viarum lib.*1. cum aliis Constitutionibus Pontificum super eo disponentibus traditur, & declaratur, dec.339.num. 21. Taia.
Statutum Viterbij mandat superlucrari dotis lucrum à coniuge superstite, dec.261. nu.2. Taia.
Statutum Vissi mandans, quod nullus contrahat cum minore nisi cum præsentia consanguineorum, quid disponere videatur, decis.339.num.3. Rond.

Statutum Terræ Vissi mandans seruari solemnitates in contractu minoris, non tollit Constitutionem Ægidianam, & ideo vtraque solemnitas seruanda est, dec.224. nu. 3. & per tot. Rond.

STATVTVM VRBIS.

Statutum Vrbis *lib.*1. *cap.*84. de recognitione scripturarum traditur, & declaratur, decis.292.num.5.Rond.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*85. de executione instrumentorum dotalium non disponit de bonis, aut personis, sed dirigitur in iudicem exequentem, decis. 164. numer. 15. Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*85. tribuit viam exequutiuam instrumentis dotalibus, etiam contra tertium, & plura de eo, decis. 164. num.1. & seqq. Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*85. de executione instrumentorum dotalium est decisorum, decis.164.num.1.& seqq.Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*85. seruatur in omnibus Tribunalibus Vrbis inter Ciues Incolas & districtuales, non autem inter forenses, decis.104.num.4. Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*88. disponit in causis pensionum domorum agi posse exequutiuè, & summarie, decis. 265. numer. 2. Alberg.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*101. de diuisione bonorum communium traditur, & declaratur, decis.310.num.6.& 8. Emerix.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*124. mandat fieri renouationem emphyteusis proximioribus defuncti, dec.353.num.1. Rondin.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137. *de fructibus dotis*, quamuis faciat mentionem de vidua, extenditur tamen ad binubam, dec. 74. num. 1. & seqq. ac per tot. Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137.mandat fructus dotales viduæ deberi post iudicialem interpellationem, decis. 214. numer. 9. & 10. Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137. de fructibus dotalibus viduæ soluendis comprehendit etiã binubam, decis.5.num.1.Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137. de fructibus dotis viduæ soluendis, procedit etiam si vidua habeat aliunde, dec.5.num.9. Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137. de fructibus dotis viduæ soluendis tribuit actionem ad illos, dec.5.num.9. Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*137. de fructibus dotis mulieri non restituæ, licet loquatur in vidua, procedit etiam in Binuba, dec.11.84. num.1. & seqq. Emer.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*139. dicens alimenta viduæ non extendi ad binubam, qualiter procedat,dec.74.num.7.Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*139.decernit alimenta mulieri deuertenti à viro, dec.73. num.7. Calat.

Statutum Vrbis *lib.*1. *cap.* 141. mandat, quod filia dotata teneatur acquiescere testamento patris, vel aui, nec quidquam aliud possit ab eius hæreditate prætendere. decis. 326. n.7.& 9.cum seqq. Rond.

Statutum Vrbis *lib.*1. *cap.*145. excludit fœminas ab hæreditate patris propter dotem à fratre receptam,dec.235.n.1.Emer.

Statutum Vrbis *lib.*1. *cap.*149. & 150. non habet locum in donatione facta ob causam, & ad cuitandas lites, dec.305.num.18.Paulac. vbi amplia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.*158. præscribit actiones spatio 16. annorum, decis. 92. num. 1. & 16.Taia.

Statutum Vrbis *lib.*1.*cap.* 180. quod duæ sententiæ habeant vim trium, procedit inter Ciues, Incolas, & districtuales, decis. 380. num 1.Taia.

Statutum Vrbis decernens alimenta mulieri procedit, etiam si illa habeat vnde viuere possit,dec.74.num.8.Calat.

Statutum Vrbis de præscriptionibus comprehendit etiam forensem,dec.92.n.2.& 16. Taia.

Statutum Vrbis de duabus conformibus non comprehendit forenses vltra 40.milliaria, quia restringitur ad Ciues, Incolas, & Districtuales,dec.336.num.1.Alberg.

Statutum Vrbis est confirmatum auctoritate Pontificis,dec.134.num.2.Emer.

Statutum Vrbis excludens filias dotatas ab hæreditate patris, vel aui, comprehendit tantum personas expressas, nec admittit argumentum contrarium,decis. 326.num.14. Rondin.

Quod excluso proximiore censeatur exclusus remotior, ibid.& num.seqq.vbi declara.

Statutum Vrbis exclusiuum fœminarum habet locum in Ciuitate Hortana, quæ est in districtu, & in hoc particulare statutum non habet,dec.235.num.2.Emer.

STELLIONATVS crimen committit cedens creditum extinctum, decis. 263. numer. 16. Paulucc.

STILIA.

Stiliorum Præcodii appellatione non venit ceteum,dec.309.num.24.Vicec.

fine filijs Præcodium logo tempore subsentari non potuisse præsumitur, dec.309.num.13. Vicecom.

STIPENDIVM, alimenta, aliaque subsentatio debita certis personis, non est diuidenda inter plures,dec.206.num.4.Alberg.

STIPVLARE, STIPVLATIO.

Vide etiam in verf. Forma, Transactio.

Stipulare pro absentibus potest alter ex donatarijs, vel assignatarijs, decis. 305. num. 20. Paulucc.

Stipulatio assecurationis vt dicatur commissa, sufficit euenisse casum, ob quem merces assecuratæ ad destinatum locum peruenire non potuerunt,dec.58.num.14.Paul.

Stipulatio dicitur commissa, si euenerit casus, in stipulatione deductus, decis. 290. num. 9. Emerix.

Stipulatio certo modo concepta,committitur, & exequutioni demandatur eo prorsus modo, quo fuit conuenta, decis.58. nu.6. & 14. Paulucc.

Stipulatio assecurationis dicitur commissa, posteaquam cuenit casus depradationis, vel nautragij nauis, dec. 369. num. 7. Matth.
Stipulatio facta pro se, & hæredibus super bonis fideicommissi, interpretanda venit, quatenus purificatio fideicommissi non succedat, dec. 209. num. 24. Alberg.
Stipulatio facta à grauato pro se, & hæredibus intelligitur de hæredibus, & successoribus vocatis ad fideicommissum, dec. 414. nu. 15. Alber.
Stipulatio est inutilis, si quod pondere, numero, & mensura continetur, sine adiectione ponderis numeri, & mensuræ stipuletur, dec. 19. num. 9. Alberg.

STVDIVM.

Vid. Etiam in verf. Legatum.
Studium si quis non perfeciſſet, legatum studij ei subministratum non fuisset, dec. 186. num. 4. Paul.
Studium expleuisse in Archigymnasio Sapientiæ Romanæ nemini probare denegatur, dec. 123. num. 9. Paul.
Studium solum, & sic nudum factum probare non sufficit, vbi testator etiam illius initium interuenire voluit, decis. 323. num. 1. Paulucio.
Studio incubuisse probatur illum, cui legatum studij iudex præstare mandauit, dec. 126. n. 3. Paulucc.
Studiorum profectus remanet probatus, si quis lauream doctoratus obtinuit, dec. 126. nu. 7. Paulucc.
Studiis assiduè incubuisse dicitur, qui admodum in illis fuit profectus, dec. 126. num. 6. Paulucc.

STYLVS.

Vide etiam in verf. Consuetudo, Solitum, Vsus.
Stylus Curiæ remanet probatus à causarum patronis, de illo testantibus, dec. 401. nu. 19. Bouri.
Stylus probari debet in casu, de quo agitur, dec. 21. num. 17. Taia.
Stylus Datariæ probatur ex attestatione suorũ officialium, dec. 21. num. 10. & numer. 13. Taia.
Stylus iudicis à quo seruari debet in gradu appellationis, dec. 217. n. 3. & seqq. Rond.
Stylum loci, vel iudicis, qui in agitando prosequutus est, non potest illius nullitatem opponere, dec. 211. num. 8. Paul.
SVA bona quis dicere non potuisset, si illa verè donasset, dec. 13. num. 14. Calat.
Sua. *Vide etiam in verf.* Suum.
SVBDITI, seu Vassalli non probant pro suo Domino, seù Principe, decis. 136. num. 14. Tain.
Subditi. *Vid. etiam in verf.* Vassalli.
SVBHASTARI, vt possint bona debitoris penès creditorem existentia, requiritur specialis commissio Pontificis, dec. 300. num. 1. Alberg.
SVBHASTATIO: *Vide in verf.* Deliberatio.
SVBIECTA materia attenditur ad effectum interpretationis verborum, vel dictionum, dec. 19. num. 18. Alberg.
SVBIECTIONIS, & respectiuè superioritatis Ecclesiæ signum, est receptio Olei Sancti, ac solutio census, seu Cathedratici, dec. 407. num. 36. Alberg.
Subiectio. *Vide etiam in verf.* Superioritas.
SVBLATO PRINCIPALI, remouetur etiã accessorium ad illud, dec. 66. num. 15. Rondinino.
SVBORNATIONIS timor cessat, si processus publicatus non est, nec sint didicita testificata, dec. 2. num. 7. Alberg.

SVBREPTIO.

Vid. etiam in verf. Obreptio.
Subreptio est individua, & vitiat totam gratiam, dec. 375. num. 12. Rond.
Subreptio, vel obreptio, seu læsio, aut alia legitima causa probari debet, pro obtinenda oris aperitione, dec. 53. num. 2. Alberg.
Subreptionem ad excludendam satis est, quod narratiua in aliqua parte verificetur, d. 317. num. 10. Alberg.
Subreptionis, vel obreptionis defectum non potest allegare qui supplicauit insimul cum alio, dec. 314. num. 4. Emer.

SVBROGATIO.

Vide etiam in verf. Subrogatus.
Subrogatio de vna specie fructuum ad aliam fieri debet, eaque fit à iure, quoties adest causa vniuersalis decimandi, dec. 321. nu. 5. Emer.
Subrogatio gratiosa ex quibus dicatur esse, subreptitia, dec. 281. num. 6. Taia.
Subrogatio gratiosa non habet locum, vbi lis inuita, & calumniosa detegitur, decis. 281. num. 7. Taia.
Subrogatio gratiosa non intrat, quotiescumq; non adest lis super titulo beneficij, dec. 281. num. 8. Taia.
Subrogatio vnius Ciuitatis, Oppidi, vel loci in locum alterius ex vicinitate loci subrogati resultat, dec. 196. num. 13. Alberg.
Subrogatio mercium supponit continuationem negocij, dec. 91. num. 15. Alberg.
Subrogatio facta à grauato de suis bonis liberis in venditione bonorum fideicommissi rectè arguit detractiones ab eo fuisse præcedenter consumptas, decis. 236. num. 7. Albergato.
Subrogatione vnius Ciuitatis, vel loci in alterum facta, omnia iura, & priuilegia etiam in locum subrogatum dicuntur transiata, dec. 196. num. 15. Alberg.
Subrogatione gratiosa non requiritur noua possessio, sed illa defuncti continuatur in subrogatum ex ipso ministerio Principis, dec. 289. n. 5. & 16. Matth.
Subrogatio gratiosa. *Vide etiam in verf.* Gratiosa Subrogatio.

SVBROGATVS.

Vide etiam in verf. Subrogatio.
Subrogatus gratiosè posteaquam fuit immissus, perindè habetur, ac si possideret à die obitus defuncti, etiam ad effectum acquisitionis fructuum, dec. 289. n. 16. Alb.
Subrogatus in iuribus defuncti, statimatque possessionem accepit, dicitur illam continuare

re etiam ex persona eiusdem defuncti, decis. 289. num. 4. Matthæio.
Subrogatus in locum alterius potest præsentare, sicuti ille præsentabat, dec. 197. num. 7. Rond.
Subrogatæ loco antiquarum dicuntur merces nouiter in fundacum introductæ, d. 15. nu. 7. Alberg.
ex SVBSEQVENTIBVS declaratur animus, & intentio agentis in actibus antecedentibus, dec. 121. num. 20. Alb.

SVBSTANTIA.

Vide etiam in vers. Substantialia.
Substantia primi contractus, an dicatur mutata ex augumento maioris pretij facto in secundo, dec. 163. num. 29. Alberg.
Substantia dicitur immutata, si in emphyteusi concessa pro solis masculis superaddantur fœminæ, dec. 189. num. 8. Rond.
Substantia remota, remouetur contractus, dec. 34. num. 19. Alberg.
Substantiam contractus quæ non tollunt, si sint apposita, vitiantur, & non vitiant, decis. 34. num. 16. Alberg.

SVBTANTIALIA.

Vide etiam in vers. Substantia.
Substantialia immutari dicuntur, vbi in instrumento superadditur persona, quæ non erat comprehensa in Capitulis, dec. 66. num. 11. Rondin.
Substantialia contractus ea sunt, quæ dant illi substantiam, & perfectionem, sine quibus contractus subsistere non potest, dec. 34. n. 5. Alberg.

SVBSTITVTIO.

Vide etiam in vers. Fideicommissum, Gradus, Linea, Reciproca, & similia.
Substitutio facta personæ coniunctæ per verbũ *hæredes, & successores*, non comprehendit nisi hæredes, & descendentes sanguinis, dec. 345. num. 13. Emer.
Substitutio vna non infert ad aliam, maximè quando intercedit diuersitas personarum, & rationis, dec. 122. num. 4. Emer.
Substitutio reciproca cessat, si à principio duo filij, & duo diuersi stipites linearum sint vocati, dec. 20. num. 14. & seqq. Alberg.
Substitutio facta de filijs filiarum Testatoris, non continet absurdum, ex quo admitteret remotiores, & excluderet proximiores descendentes à fœminis masculorum, si ita Testator disposuit, dec. 199. n. 18. Emer.
Substitutio passiua non conuenit illi, cui actiua substitutio non datur, dec. 406. numer. 8. Vrsino.
Substitutio, & fideicommissum factum, si sine filijs expirat per mortem cum filijs, quamuis postea filij sine liberis decedant, dec. 89. num. 1. & seqq. Rond.
Substitutio exemplaris non dicitur facta filio per sola verba, *perche pare non sia per suscire habile, e perfetto huomo*, dec. 190. num. 15. Albergato.
Substitutio exemplaris tempus mortis filij respicere debet, nempè si ille in furore decesserit, dec. 190. num. 6. Alberg.
Substitutio quando dicatur facta vltimo morienti, licèt hoc expressum non sit, dec. 218. num. 10. & seqq. Vond.
Substitutio facta, *si sine filijs* expirat per mortem etiam cum vnica filia, dec. 238. num. 2. Taia.
Substitutio secunda dicitur facta consecutiua ad primam ex continuatione sermonis, iuncta etiam copula, &, decis. 349. numer. 15. Emerix.
Substitutio reciproca cessat, si non facta sit in tota hæreditate, aut saltem de hæreditate, dec. 20. num. 21. Alberg.
Substitutio facta per verbum commune, est compendiosa, & ideò continet tam vulgarem, quàm fideicommissariam, dec. 122. numer. 11. Emer.
Substitutio sequens à prima dispositione dependens, & deficiente, & ipsam quoque deficere necesse est, dec. 188. n. 11. Taia.
Substitutio dicitur facta in tota hæreditate, tã ex verbis testamenti, quàm ex natura substitutionis, dec. 218. num. 12. Rond.
Substitutio ab institutione dependet, dec. 218. num. 13. Rond.
Substitutio linealis reciproca induci non potest, si vnaquaque substitutio in sua linea procedere possit, decis. 218. nu. 14. & seqq. Rondin.
Substitutio exemplaris non dicitur facta ex sola mentione furoris, decis. 190. numer. 7. Alberg.
Substitutio facta de filiabus collata in remotissimum tempus, eis deficientibus, non admittit masculos fœminarum primorum institutorum, dec. 199. num. 10. Emer.
Si filiæ Testatoris, earumque liberi substituti sint, ibid.
Substitutio exemplaris cessat, si filius in furore non decedat, aut si morbus illum non efficeret intestabilem, decis. 190. numer. 8. Alberg.
Substitutio exemplaris fuit inducta ad exemplum, & similitudinem pupillaris, dec. 190. num. 9. Alberg.
Substitutio pupillaris sicuti expirat aduenientе pubertate, ita etiam cessat exemplaris per resipiscentiam, & assequutionem sanitatis, dec. 190. num. 10. Alberg.
Substitutio exemplaris fieri nequit habenti solum iudicium imperfectum, dec. 190. nu. 11. Alberg.
Substitutio secunda facta consequutiuè ad primam non potest habere locum, nisi si, & quatenus prima substitutio procederet, decis. 349. num. 15. Emer.
Substitutio secunda consequutiua ad primam expirat, si prima substitutio expirauit, decis. 349. num. 16. Emer.
Substitutio facta in casum delicti, vel professionis, si à prima substitutione dependet, intelligitur solum si eadem prima substitutio procedit, & suum habeat effectum, dec. 349. num. 17. Emer.
Substitutionis reciprocæ tria solita requisita copulatiuè concurrere debent, ita vt vno

defi-

deficiente, ipſa ſubſtitutio deficiat, decif. 26. num. 20. Alberg.
Suſtitutione prima finita fit locus ſecundæ poſtea à teſtatore vocatæ, decif. 199. num. 1. Emerix.
Subſtitutiones factæ in contractu donationis inter viuos, in præiudicium ſubſtitutorum reuocari, & immutari non poſſunt, dec. 355. num. 11. Rond.
Subſtitutiones, quæ verificari poſſunt in ſua linea, nunquam pertranſeunt ad aliam, deciſ. 20. num. 26. Alberg.

SVBSTITVTVS.

Vide etiam in verſ. Grauatus, Hæres, Subſtitutio, Vocatio.
Subſtitutus non debet eſſe melioris conditionis, quàm inſtitutus, deciſ. 94. num. 6. Rondinino.
Suſtitutus ſibi ipſi nemo eſſe poteſt, dec. 406. num. 10. Vrſino.
Subſtitutus nõ poteſt meliorem conditionem habere, quàm habuiſſet primus inſtitutus, vel prælegatarius, dec. 147. n. 11. Rond.
Subſtitutus in proprietate quatenus poſthumus non naſceretur, eo nato, admittitur ad exercendum iura hæreditaria, etiam viuente vſufructuario, dec. 32. num. 6. Rond.
Subſtitutus petens redditionem rationis agere debet contra hæredes grauati, non contra tutorem, qui illam reddidit, & de ea fuit etiam quietatus, dec. 256. n. 9. Alberg.
Subſtituti ad excluſionem quatenus ſufficiat conditionem de facto deficere, deciſ. 232. num. 21. Matth.
Subſtituti ſola exiſtentia, quamuis ille eſſet religioſus, & ſucceſſioni renunciaſſet ſufficit, ne fideicommiſſum conditionale purificatũ non ſit, dec. 355. num. 40. Rond.
Subſtituti plures pro vna parte, & alij pro alia parte, dicuntur quidem verbis coniuncti, re tamen diſiuncti, dec. 77. n. 20. Taia.
Subſtituti quando æqualiter admittantur ad ſucceſſionem etiam in prælegato, d. 94. n. 1. & per tot. Rond.
Subſtituti plures ſimulatque vocati non poſſunt dici omninò inter ſe diſiuncti, licèt vnicuique ſua portio intellectualiter tantum conſtituatur pro indiuiſo, non tamen corporaliter demonſtrabilis, deciſ. 406. num. 4. Vrſino.
Subſtituti nõ poſſunt iuuari prohibitione alienationis, perſonaliter iniuncta inſtitutis, quæ in eis, vel cum eis expirauit, dec. 380. nu. 12. Taia.
SVBTILITATES facti, vel iuris à Iudicibus introduci non debent, dec. 308. n. 4. Taia.

SVBTRACTIO.

Vide etiam in verſ. Exceptio, Laceratio.
Subtractio gemmarum ab vxore prætenſa, nõ probatur ex omiſſa deſcriptione illarum in inuentario, dec. 73. num. 22. Calat.
Subtractionis exceptio, vel actio, plenè, & concludenter probari debet, deciſ. 73. num. 22. Calataiu.
SVBVRBIVM dicitur locus extra Vrbem. dec. 333. num. 5. Rond.
SVITAS potiùs vera, & certa eſſe poteſt, quam filiatio, dec. 160. num. 7. Taia.

SVCCESSIO.

Vid. etiam in verſ. Fideicommiſſum, Hæreditas, Teſtamentum.
Succeſſio æqualis quando etiam in prælegato admittatur, deciſ. 94. num. 1. & per totam Rondin.
Succeſſio magis debetur filijs, quàm nepotibus, dec. 80. num. 7. Alberg.
Succeſſio æqualiter conceditur inter proximiorem, & remotiorem ſtante paritate affectionis, & vniformitate, & voluntate teſtatoris, dec. 94. nu. 2. Rond.
Succeſſio inter remotiorem, & proximiorem æqualis eſſe debet, ſtante pari voluntate, & affectione teſtatoris, dec. 94. n. 2. Rond.
Succeſſio in ſtirpes nihil aliud eſt, quàm ſubintrare in locum prædefuncti, & aſſumere omnia iura cohærentia gradui repræſentato dec. 80. num. 14. Alberg.
Succeſſio ab inteſtato defertur proximioribus ſublata differentia ſexus, agnationis, & cognationis, dec. 18. n. 14. Alberg.
Succeſſio bonorum fideicommiſſi remanet penès grauatum etiam incapacem, ſi alij fideicommiſſarij non ſint, nec ſpectat ad venientes ab inteſtato, dec. 241. n. 8. Matth.
Succeſſionis in materia non attenditur, neque identitas, neque maioritas rationis, quando ex ea corrigitur ius commune, dec. 68. n. 12 Calataiu.
Succeſſiones, & detractiones reſpiciunt principaliter bona, non perſonas, dec. 90. nu. 1. Emerix.
in Succeſſionibus proximior remotiori præfertur, dec. 165. n. 4. Calat.
in Succeſſione parentum gradus non quæritur, dec. 226. num. 11. Paul.

SVCCESSOR.

Vid. etiam in verſ. Deſcendens, Hæres, Vniuerſitas.
Succeſſor Epiſcopi non impugnat aſſertionem Pontificis dicentis ſibi, ab illius ſucceſſore fuiſſe ſupplicatum, dec. 262. n. 39. Alberg.
Succeſſor Epiſcopi quatenus poſſit denuò examinari ab eius anteceſſore approbatos, deciſ. 257. n. 5. & per tot. Paul.
Succeſſor non impugnat qualitatem naturalitatis ab eius auctore approbatam, dec. 88. n. 9 Emerix.
Succeſſor non poteſt allegare nullitatem, cui ſuus auctor tam pro ſe, quàm pro ſucceſſoribus renunciauit, deciſ. 342. numer. 7. Beuil.
Succeſſores non obligantur ex cauſa merè voluntaria ſuorum anteceſſorum, dec. 84. n. 12. Calataiu.
Succeſſores Vniuerſitatis pro illius debitis nõ tenentur, niſi quatenus illa fuerint neceſſaria, non autem ſimpliciter vtilia, deciſ. 84. num. 10. Calat.
Succeſſores grauãtur onere concludenter probandi contrarium de eo, quod ſui anteceſſores approbarunt, dec. 88. n. 10. Emer.
Succeſſores emphyteutæ propter inueſtituram

dicuntur habere causam, & ius in illius dominio, dec. 52. num. 20. Alberg.
Successores non possunt impugnare factum suorum auctorum, decis. 231. num. 10. & 15. Alberg.
Successorum verbum in priuilegio ex certa causa concesso, extenditur ad quoscumque successores, in quibus eadem causa concurrit, dec. 9. num. 3. Calat.
SVMMARIA cognitio adhiberi debet super possessione, vel pertinentia rei ad tertium spectante, in materia Cautelæ Angeli, d. 67. num. 3. & 4. Taia.
SVMMARIVM. *Vid etiam in verf.* Iudicium.
SVMPTVS LITIS. *vide etiam in verf.* Alimenta, Expensæ.
Sumptus litis pro qualibet propositione causæ in Rota taxantur in scutis decem, & octo, dec. 130. num. 7. Rond.
SVPERIOR non allicitur, neque adstringitur per decreta, conuentiones, & consuetudinem inferiorum, decis. 98. num. 42. Alberg.
Superior. *Vide etiam in verf.* Episcopus, Gubernator, Inferior, Locumtenens, Prælatus.
SVPERIORITAS.
Vid etiam in verf. Dignitas, Præheminentia, Subiectio.
Superioritas, & quasi Cathedralitas desumitur ex Synodali decreto, quod fieri debeat commemoratio alicuius Sancti in tota Diœcesi dec. 404. num. 40. Alberg.
Superioritas, & respectiue subiectio Ecclesiarum ex recognitione in Superiorem probatur, & aliis, de quibus decis. 404 n. 41. & seq. Alberg.
SVPPLEMENTVM LEGITIMÆ.
Supplementum legitimæ non debetur matri binubæ, cui aliquid etiam minus legitima, a filio sit relictum, dec. 308. num. 9. Taia.
Supplementum legitimæ debetur contra voluntatem defuncti, dec. 308. n. 2. Taia.
SVPPICANTES plures, si simul fuerunt, nemo potest alteri obiicere subreptionis, vel obreptionis defectum, decis. 53. n. 9. Alb.
SVPPLICATIO.
Vid etiam in verf. antecedenti, & *in verf.* Preces.
Supplicatio, & preces ab vtraque parte porrectæ dicuntur approbare omnia, quæ in illis narrata sunt. dec. 53. n. 8. Alberg.
Supplicatio, vt præiudicet, probari debet, quod fuerit a supplicante porrecta, decis. 353. nu. 4. Calataiu.
Supplicatio ab eo dicitur porrecta, a quo Summus Pontifex asserit, illam sibi fuisse factam, dec. 262. nu. 37. Alberg.
Supplicatio regulat concessionem, & gratiam dec. 83. num. 22. Alberg.
Supplicatio contra supplicantem plenè probat, dec. 262. num 40. Alberg.
Supplicatio, & Signatura Papæ perficiunt gratiam, & illius substantiam important. d. 372. num. 12. Rond.
Supplicatio probat contra supplicantem, decis. 114. num. 3. Emer.
Supplicatio quamvis ab alio, vel sine mandato porrecta, dicitur acceptata ex subsequuta expeditione literarum Apostolicarum, dec. 372. num. 15. Rond.
Supplicatio, a quo fuerit porrecta probari non debet, vbi Papa aliquid ex certa scientia concedit, dec. 262. num. 34. Alberg.
Supplicatio si non fuisset vndequaque iustificata, etiam respectu personarum supplicantium, a Papæ ministris non fuisset executioni demandata, dec. 262. n. 35. Alberg.
Supplicationem fuisse factam ab eo, cuius nomine fuit porrecta, probatur ex aduitate negotii, & ex impensa pro eo requisita, decis. 262. n. 36. Alberg.
ex SVPPOSITIONE necessitas resultans dicitur necessitas consequens, quæ libertatem non tollit, dec. 411. num. 18. Paul.
SVSPECTVS.
Vide etiam in verf. Suspicio.
Suspectus iudex, vel peritus in Curia, sola iuramento allegatur, dec. 246. n. 4. Paul.
Suspectus non sine ratione dicitur peritus, qui partem grauauit. dec. 246. num. 4. Paul.
SVSPICIO.
Vide etiam in verf. Suspectus.
Suspicio talsitatis in ciuilibus, pro falsitate habetur, dec. 108 num. 19. Calat.
Suspicio calumniæ cessat ex ipsa relcuantia probationum, dec. 325. num 9. Rond.
Suspicio calumniæ cessat, data relcuantia articulorum, dec. 22. num. 4. Calat.
Suspicio tota detecti sufficit, vt quis repellatur a ministerio, & regimine Ecclesiæ, præsertim in concursu alterius maculam non habentis. dec. 291. num. 9. Rond.
Suspicio talsitatis nec etiam in ciuilibus admittitur, si ex obiectantis veritas comprobatur, dec. 180. num. 23. Alberg.
in SVO proprio negotio vnusquisque magis hebetior est, quã in alieno. d. 252. n. 1. Taia.
SVVM. *Vide etiam in verf.* Suus.

T

TABERNA. *Vide in verf.* Negotium.
TACERE, & TACITVRNITAS.
Vide etiam in verf. Obseruantia.
TAcens negari non potest, quod non sit in dolo, & consequenter teneatur ad interesse, dec. 103. nu. 19. Alberg.
Taciturnitas, & obseruantia in non petendo debitum in vita debitoris informati plurimum iuuat hæredes ignaros, dec. 150. n. 19. Calat.
Tacita dicitur ratificatio, quæ deducitur ex cursu temporis, dec. 246. num. 19. Alberg.
Tacitum fruitra induci prætenditur, vbi reperitur expressum, dec. 411. num. 23. Florer.
Tacitus consensus resultat ex scientia, & acquiescentia, dec. 273. num. 14. Alberg.
TARDITAS introductionis actionis reducit post mortem informatorum facit præsumere malum ius, dec. 100. n. 34. Alberg.
TAXA, TAXATIO.
Taxa legalis fructuum stabilium de quinque proxcentenario, admittit probationem in contrarium, dec. 384. num. 4. Emer.

Taxatio in scutis quinquaginta pro quolibet ex Presbyteris Ecclesiæ, excessiua dici nequit, & quando, dec. 206. num. 10. Alberg.

TEMPVS.

Vide etiam in verſ. Bona, Census, Intempestiua, Irrenocabiliter, Læsio, Terminus.

Tempus in futurum remotissimum non permittit dictio relatiua ad personam, dec. 304. num. 15. Rond.

Tempus non est modus neque inducendæ, neque tollendæ obligationis, dec. 213. num. 37. Alberg.

Tempore de toto bene arguitur ad illius partem, dec. 98. num. 3. Alberg.

Tempus ad appellandum non computatur, si interim successerit vacatio Sedis Apostolicæ, dec. 185. num. 2. Alberg.

Tempus considerabile in materia possessionis dicitur esse decennium, dec. 397. n. 1. Taia.

Tempus aliquod faciendi alicui concessum, potest ab eo ex iusta causa abbreuiari, d. 388. num. 2. Rond.

Tempus præteritum ex mente, & voluntate testatoris suppletur à præsenti, dec. 377. n. 4. Rondin.

Tempus restitutionis dotis attenditur in materia priuilegij *auth. res quæ C. comm. de legat.* dec. 243. n. 19. Matth.

Tempus dotis relictæ attenditur, non autem illud, quo eadem dos constituta est, d. 243. num. 3. Matth.

Tempus minoris ætatis est semper à præscriptione demendum, decis. 231. num. 8. Albergato.

Tempus præcisè probandum est, quoties vis consistit in tempore, decis. 330. num. 12. Calat.

Tempus vnum non infert ad aliud, decis. 282. num. 2. & 6. Rond.

Tempus, quo verificatur, & purificatur conditio, attendendum est, decis. 49. num. 22. Alberg.

Tempus legis attenditur ad verificandum qualitatem ipsius legis, decis. 49. num. 21. Albergato.

Tempus ad præsentandum in beneficio de iurepatronatus quale sit, & qualiter computetur, decis. 298. num. primo, & per totam Taia.

Tempus inuestituræ attenditur, vt quis capax esse dicatur, dec. 71. num. 17. Paul.

Tempus acquisitionis attenditur, vt bona acquirenti applicentur, dec. 71. nu. 18. Paul.

Temporis cursu præsumitur intimatio, & alia ad iudicium necessaria, decis. 316. num. 17. Vicecom.

Temporis continuationem non interrumpit interpellatio, quæ succedit ex causa, & de licentia Superioris emanat, dec. 361. num. 3. Emerix.

TEMPORALE.

Temporale quod aliquod non fuerit, sed perpetuum, ex obseruantia declaratur, dec. 305. num. 13. Paul.

Temporalis cū possessio, quæ vsque ad certum tempus durare debet, decis. 306. n. 2. Matth.

Temporaliter retinens bona, & ad vitam, illa non ita benè custodit, sicut Dominus, decis. 306. num. 6. & 7. Rond.

TERMINVS.

Vid. etiam in verſ Dilatio, Tempus.

Terminus ad soluendum susceptus tamquam hæres ad alios fines, & effectus non suffragatur, dec. 90. num. 15. Paul.

Terminus ad soluendum susceptus ab hærede, præsumitur susceptus nomine hæreditario, dec. 90. num. 15. Paul.

Terminus ad liquidanda meliorameta, quamuis non fuerit à parte petitus, concedendus est, & quando, decis. 322. num. 6. & n. antec. & seqq. Rond.

Terminum suscipiens ad soluendum, fatetur quidem debitum, at illud non soluit, d. 90 num. 6. Paul.

Terminum ad soluendū suscipiens dicitur soluere, & protinde contra illum manutentio concedituir, dec. 365. num. 4. Rond.

TERRITORIVM dicitur Agrū extra Castrū dec. 333. num. 3. Rond.

TERTIVS, & TERTIVS POSSESSOR.

vide etiam in verſ. Possessor.

Tertius possessor, vt possit excludere Saluianum, requiritur, quod possideat cum titulo, & bona fide, dec. 26. num. 7. Alberg.

Tertius possessor in iudicium vocari debet, vt sententia lata contra dominum directum pro renouatione emphyteusis, illi etiam præiudicet, dec. 358. num. 30. Rond.

Tertius, de cuius iuribus excipitur, debet oppositioni consentire, decis. 398. numer. 9. Rond.

Tertius an possit allegare possessionem alienā fuisse continuatam vsque ad mortem, d. 57 num. 4. Taia.

Tertius veniens ad causam, si non possidet, non impedit illius expeditionem inter litigantes ipsos, dec. 278. num. 9. Emer.

Tertius veniens ad causam, eo minus impedit expeditionem inter litigantes, si non agitur de alienanda portione ab ipso prætensa, sed solum illa, in qua idem nullum habet ius, dec. 278. num. 10. Emer.

Tertius timens executionem contra alium super suis bonis faciendam, quomodo protestari debeat, dec. 67. num. 3. Taia.

Tertius, si non possidet tamquam hæres dividentium, tunc diuisio facta inter hæredes illi non præiudicat, dec. 37. num. 3. Taia.

Tertius, etiam lite pendente, potest querelari de vi ostio illata, & de fractura illius, d. 101. num. 16. Paul.

Tertius sicuti non attentat, ita nec ipse, si aliquid innouauit, obijcere potest de attentatis ratione personæ collitigantis, dec. 101 num. 17. Paul.

Tertius possessor, etiam cum titulo, non præscribit rei fideicommissariæ, nec etiam spatio centum annorum, decis. 366. num. 3. Taia.

Tertium, & extraneum non transit ius opponendi dotem, & legitimam fideicommisso grauari non potuisse, dec. 77. num. 12. Taia.

Ter-

Tertius possessor bonorum fideicommissi ad tuendam suam possessionem potest excipere de iuribus mulieris sibi obligatæ vigore *auth. res quæ C. comm. de legat.* decis. 239. numer. 17. Rond.

Tertius quando possit allegare simulationem, vel fraudem, dec. 13. num. 29. Calat.

Tertius veniens ad causam ad exclusionem vtriusque collitigantis non potest impedire, vel retardare expeditionem, aut prosequutionem illius, dec. 88. num. 5. Emer.

Tertius non potest allegare ea, quæ dependent ab animo, & voluntate alterius, dec. 37. numer. 6. Taia.

Tertius possessor dicitur ille, contra quem nullus adducitur actus, qui conuincat illum esse hæredem, dec. 67. num. 10. Taia.

TESTANDI, TESTARI.

Vide etiam in verf. Testamentum.

Testandi facultas non dicitur sublata in donatione omnium bonorum, si donator vsumfructum, vel quid aliud sibi reseruauit, decis. 354. num. 39. Rond.

Testari non prohibetur, qui habet solum iudicium imperfectum, decis. 190. numer. 11. Albergato.

TESTAMENTVM.

Vide etiam in verf. Defectus, Instrumentum, Testari, Testator.

Testamentum non irritat actus inter viuos, quamuis habeat clausulam *cassans, irritans*, dec. 305. num 29. & 30. Paul.

Testamentum per simplicem schedulam faciunt Canonici Leodienses, decis. 194. nu. 5. Emerix.

Testamentum non præsumitur comprehendere bona alteri, vel etiam ipsi filio præcedenter assignata, dec. 305. num. 11. Paul.

Testamentum primum habens tacitam clausulam derogatoriam reuocatur per secundum in quo adsit clausula reuocato quolibet alio testamento, dec. 194. num. 10. Emer.

Testamentum dicitur imperfectum, si testator illi plura addere velle declarauit, decis. 17. num. 5. Calat.

Testamentum, vel testamentariam dispositionem ad probandum requiruntur septem testes, rogati, & omni exceptione maiores, decis. 38. num. 20. Alberg.

Testamentum quatenus à præteritione saluetur, vel non, dec. 326. numer. 2. & seqq. Rondinino.

Testamentum secundum, qualecumque illud sit, non tollit primum, specialem habens clausulam derogatoriam, & quando, d. 211. num. 13. Paul.

Testamentum sine voluntate testatoris nihil potest operare, decis. 211. numer. 14. Pauluccio.

Testamentum sine institutione hæredis non potest subsistere, decis. 386. numer. 9. Albergato.

Testamentum, & hæredis institutio ex alieno arbitrio pendere non debent, dec. 386. nu. 5. Albergato.

Testamentum primum reuocatur per secundum, dec. 194. num. 3. Emer.

Testamentum, vt valeat debet habere testes, aliaque requisita legis, decis. 194. num. 4. Emerix.

Testamentum aliquem condidisse non præsumitur, sed debet ab allegante probari, d. 366. num. 20. Taia.

Testamentum facit cessare causam intestitæ successionis, dec. 386. num. 2. Alberg.

Testamentum, & institutio hæredis non dicuntur pendere ex alieno arbitrio, si sola declaratio hæredis, non substantia instrumentis sit commissa, decis. 386. num. 11. & seqq. Albergato.

Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, non fuisse reuocatum per secundum, plurimum attenditur.

Quod in illo sit institutus hæres ab intestato successurus, vbi verò secundum factum sit fauore extranei, decis. 211. numer. 51. Pauluccio.

Testamentum ad pias causas continet tacitam clausulam derogatoriam, decis. 194. num. 1. Emerix.

Testamentum etiam dicitur fecisse testator in fauorem legitimi hæredis, licet intestatus decesserit, dec. 17. num. 24. Calat.

Testamentum apostillatum quatenus probet, dec. 328. num. 2. & seqq. Taia.

Testamentum dicitur validum, si nullum continet vitium visibile, & adhibitæ sunt omnes solemnitates à iure requisitæ, dec. 195. num. 2. Emer.

Testamentum non subsistetur sine certa institutione hæredis, dec. 139. num. 1. Alberg.

Testamentum patris, vel aui a filia dotata ex Statuto Vrbis in aliquo impugnari non potest, dec. 326. num. 10. Rond.

Testamentum licet declarari possit in codicillis, in eis tamen noua, & diuersa dispositio per viam conditionis fieri non potest, d. 139. num. 16. Rond.

Testamentum arguitur non fuisse factum, si quis dixerit illud facere velle, decis. 17. nu. 5. Calataiu.

Testamentum fauore animæ solus Episcopus concedit facultatem faciendi, dec. 69 nu. 21. Pauluccio.

Testamentum procurare ad sui fauorem seclusio dolo, non est in iure prohibitum, decis. 19. num. 23. & seqq. Alberg.

Testamentum ad pias causas reuocatur per secundum, non obstante clausula derogatoria, si lapsum est decennium, decis. 194. numer. 13. Emer.

Testamentum, etiam in parte, alienæ manus scriptum, per subscriptionem à testatore factam, censetur approbatum in totum, decis. 194. num. 14. Emer.

Testamentum, in quo, hæres est institutus primus medicus, remanet irritum, decis. 194. num. 15. Emerix.

Testamentum imperfectum ratione voluntatis non subsistetur, nec etiam fauore pia causæ, dec. 17. num. 2. Calat.

Testamentum sufficit, quod in verbis non cancellatis subsistat ad hoc, vt cassatio aliquorum verborum illi non præiudicet, decis. 89. num. 3. Rond.

Testamentum factum ad interrogationem Notarij per verbum *sic* eo magis subsistetur, & valet, si postea testator dixerit, *che haueua ogni fatto le cose sue*, decis. 95. numer. 5. Rondinino.

Testamenti, vel donationis validitas pari ratione iudicantur, ad effectum concedendi, vel denegandi possessionem heredi, vel donatario, dec. 357. num. 11. Taia.

Testamenti perfectio non resultat ex additione à testatore facta, si in ea plura etiam alia superaddi debuerant, dec. 17. num. 6. Calat.

Testamenti minutam non fuisse perfectam declarat testator, faciendo mentionem in alio instrumento de testamento condendo, d. 17. num. 9. Calat.

Testamenti prioris reuocatio sine dolo procurari potest, vt aliud deinde ad sui fauorem obtineatur, dec. 19. num. 24. Alberg.

Testamenti ab vna parte quando non liceat redarguere ad aliam, decis. 304. numer. 11. & seqq. Rond.

Testamenti, vel hæredis publicatio quatenus statim facienda sit, decis. 313. num. 7. Pauluccio.

Testamenti primi declaratio tollitur per secundum, dec. 190. num. 12. Alberg.

Testamenti imperfectio resultat ex defectu diei, mensis, anni, nominis Pontificis, subscriptionis, & testium, decis. 17. numer. 3. Calataiu.

Testamenti pro validitate, ac etiam hæredis institutione, maximè infert testatoris erga illum dilectio, & auersio erga alium, dec. 95. num. 1. Rond.

Testamenti facultas hominibus liberè collata, ex iis, quæ diuinari non poterant, damnum substinere non debet, decis. 195. numer. 9. Emerix.

Testamenta, & apochæ priuatæ per comparationem recognosci possunt, dec. 292. nu. 6. Rond.

Testamenta, & instrumenta ob multiplicitatem negotiorum in Vrbe rogantur etiam à substitutis Notariorum, decis. 95. numer. 8. Rondinino.

Testamenta subtiliter considerari debent, & particulariter sunt inspicienda, dec. 188. numer. 2. Taia.

Testamenta sæpe decipiunt magistros, & scholares, dec. 188. num. 3. Taia.

in Testamentis condendis summa libertas, ac planè integra, hominibus esse debet, d. 211. num. 17. Paul.

TESTATOR.

Vide etiam in verf. Testamentum, & ibi remissiones suas.

Testator dici non debet decessisse pro parte testatus, & pro parte intestatus: dec. 345. nu. 8. Emerix.

Testator validum conficiendo testamentum, semper declarat nolle decedere ab intestato, dec. 386. num. 32. Alberg.

Testator si filios non habebat, nec habere poterat, tunc etiam familia contentiua dicitur esse vocata, dec. 31. nu. 17. Calat.

Testator non debet, nec potest decedere pro parte temporis testatus, & pro parte temporis intestatus, decis. 386. num. 17. & 23. Albergato,

Testator si in superiore parte testamenti solum de masculis intellexit, sic etiam in alia parte intellexisse dicendum est, dec. 410. numer. 38. Florex.

Testator si in testamento, vel donatione dixerit ea facere fauore filij, tam vti filij, quam vti extranei, & intuitu eius persone, non habuit respectum ad filiationem, decis. 36. num. 4. Rond.

Et ideo etiam sine probatione filiationis donatio, seu testamentum subsistetur ibidem, & per tot.

Testator si in certis bonis, certam etiam assignationem præstari mandauit, an perpetuo illam demandasse dicatur, decis. 324. nu. 15. Rondin.

Testator si aliquid voluisset expressisset, sicuti in alijs expressit, dec. 340. num. 4. Beuil.

Testator si iniunxit hæredi præceptum conficiendi inuentarium sub pœna priuationis, quatenus illud procedat, decis. 327. num. 1. & seqq. Rondin.

Testator non præsumitur in testamento comprehendere bona alteri, vel etiam ipsi filio præcedenter assignata, decis. 305. num. 11. Paul.

Testator prole destitutus, si nepotes instituit eisque substituit, censetur substitutionem fecisse, quatenus illi sine filijs decesserint, dec. 80. num. 4. Alberg.

Testator instituens certum hæredem, licet pro persona ab eo nominanda, si tamen illi substitutum non dedit, aut aliter se declarauit, dec. 186. num. 20. Alberg.

Adhuc nominatione non facta dicitur voluisse, illum remanere, & verum esse hæredem, ibid.

Testator si voluit præsentari Sacerdotem tempore præsentationis, non potest eligi ille, qui eo tempore non erat Sacerdos, dec. 409. num. 2. Emerix.

Testator si suis hæredibus fecit etiam prælegata, quorum vnum compensaretur cum altero, eorum substituti æqualiter in omnibus succedere debent, decis. 94. numer. 5. Rondin.

Testator si in primogenitura vocauit masculos, & excluſit fœminas, non inde sequitur, quod in alio fideicommisso in eodem testamento ordinato, eas quoque voluerit excludere, decis. 80. numer. 15. & seqq. Albergato,

Testator potest legatum certa lege in Ecclesiam conferre, vt proinde cæteris priuilegijs eiusdem Ecclesiæ non gaudeat, dec. 334. num. 19. Rond.

Testator remanere non debet pro aliquo tempore

pore intestatus, & pro alio testatus, d. 139. num. 5. Alberg.
Testator vni Collegio adscriptus, si Collegium nominauerit, de suo Collegio intellexisse dicendum est, decis. 252. numer. 5. & 10. Taia.
Testator si vnius Confraternitatis erat Confrater, & Confraternitatem simpliciter exprimat, suam Confraternitatem intelligitur expressisse, dec. 252. num. 6. Taia.
Testator instituens Capellaniam, circa illius residentiam, præsumitur se conformare voluisse cum vniuersali consuetudine totius Orbis, dec. 335. num. 27. Carp.
Testator semper magis præsumitur diligere descendentem in portione ascendentis, quã in portione transuersalis. decis. 80. num. 11. Albergato.
Testator si quid legatario persolui mandauit, donec sibi legatum soluatur, hoc, vsque ad solutionem præstari voluisse censetur, decis. 324 num. 9. Rond.
Testator si enixè voluit electum de tempore electionis, & præsentationis ad beneficium esse Sacerdotem actu, eius voluntas attendenda est, dec. 215. num. 12. Emer.
Testator carens filius, æquè præsumitur dilexisse nepotes, ac eorum filios, dec. 80. nu. 3. Alberg.
Testator si mandauit, quod hæres antequam se immiscear in hæreditate, aliquid impleat, huiusmodi actus additionem præcedere debet, dec. 283. num. 8. Rond.
Testator præsumitur se conformare voluisse cum successione legali, decis. 80. numer. 8. & 9. Alberg.
Testator non debet decedere pro parte testatus, & pro parte intestatus, decis. 139. nu. 16. Albergato.
Testator si legatario mandauit librum sibi cõsignatum nemini tradere, nisi ei cui ipse mandauerit, an omnia in eo contenta eidem legatario legasse dicatur, decis. 17. num. 22. Calataiu.
Testator quando in vocatione filiarum dicatur respexisse ad tempus præsens, vel potius prouidisse etiam in futurum, dec. 304. nu. 14. Rondin.
Testator si declarauerit excludere filios spurios non ideo dicitur excludere voluisse naturales legitimatos, decis. 42. num. 12. & seqq. Emerix.
Testator si delendo aliqua verba, totum fideicommissum delere voluisset, sequentia etiã verba, illud importantia delere debuisset, dec. 89. num. 7. & seq. Rond.
Testator si erat solitus facere plures minutas testamentorum, ex hoc arguitur eius inconstantia testandi, & indeterminata voluntas, dec. 17. num 4. Calat.
Testator si mandauit successionem esse faciendam in stirpes, dicitur voluisse filios repræsentare proprios parentes, decis. 80. nu. 15. Alberg.
Testator si post exaratam minutam testamenti, pluribus annis superuixit, & illam non terminauit, subscripsit, aut consignauit notario, dec. 17. num. 10. Calat.
Signum euidens eam non habuerit pro perfecta, ibidem.
Testator potest fideicommisso supponere non solum portionem propriam, sed etiam portionem sui hæredis, cum de ea disponere permittatur, dec. 79. num. 8. Calat.
Testator licet dominus solius partis domus, cuius altera pars spectabat ad hæredem, eã toram fideicommisso subiecit, censetur includere voluisse etiam portionem eiusdem hæredis, dec. 79. num. 9. Calat.
Testator non potest disponere de re hæredis, nisi ille habeat æqualem compensationem in bonis defuncti, dec. 79. nu. 10. Calat.
Testatoris opinio potius quam veritas attenditur, dec. 95. num. 4. Rond.
Testatoris dispositio tamquam lex seruari debet, dec. 80. num. 1. Alberg.
Testatoris dispositio, & voluntas non debet reddi inanis, nec aliter defraudari, dec. 107. num. 15. Paul.
Testatoris dispositio, & voluntas in fideicommissis attenditur, decis. 218. num. 18. Rondinino.
Testatoris, Donatoris, seu alterius disponentis voluntas vbi adest, cessat omnis disputatio, & omne id, quod posset in contrarium allegari, dec. 341. num. 12. Bourl.
Testatori nihil interest, an per vnum, vel per alium Sacerdotem celebrentur Missæ ab eo demandatæ, dec. 335. num. 30. Carp.

TESTATVS.

Vide etiam in verf. Testamentum, Testator.
Testati causa facit cessare causam intestati, decis. 326. num. 1. Rond.
Testati causa facit cessare causam intestati, decis. 359. num. 1. Emer.
Testati causa cessante fit locus causæ ab intestato, & proinde filia etiam ab hæreditate exclusa, non remanet exclusa, decis. 202. numer. 20. Alberg.

TESTES.

Vide etiam in verf. Articuli, Examen, Probatio, Subornatio, Testificata, Veritas.
Testes probantes consuetudinem non soluendi decimas plenè probant, & quando, d. 35. num. 3. & seqq. Emer.
Testes contra inducentes plenam faciunt probationem, dec. 35. num. 4. Emer.
Testes non probant immemorabilem, si principaliter deficiant in eo, quod nec ipsi, nec eorum maiores vmquam viderint, vel audierint contrarium, decis. 116. num. 4. Rondinino.
Testes non probant si contrariantur aliis testibus, & instrumentis, ex quibus ipsi conuincuntur de mendacio, decis. 116. nu. 5. & 6. Rond.
Testes examinati ad perpetuam rei memoriã, & lite pendente nihil probant, dec. 316. numer. 15. & 20. vbi amplia Vicec.
Testes per eadem verba præcisa deponentes, quando inueriſimilitudinem habeant, d. 347 num. 20. & seqq. Alberg.

Testes de confessione extraiudiciali deponentes, si sunt contestes de loco, tempore, & verbis, plenè probant, dec. 347. nu. 5. & 6. Albergato.

Testes in æstimandis bonis debent habere rationem de qualitatibus, & oneribus intrinsecis, & extrinsecis, quæ iisdem bonis adhærent, decis. 297. numer. 16. & 20. Albergato.

Testes super valore deponentes coadiuuantur ab instrumentis venditionum bonorum similium, dec. 297. num. 21. Alberg.

Testes, vt propter inimicitiam, vel non probẽt, vel repellantur à testificando, inimicitia debet esse grauis, dec. 309. num. 22. Vicecomite.

Testes non sunt varij, si dicant in Præcodio nihil remansisse, quod parti consignatum non sit, & postea deponant remansisse, aliquas formas casei.

Si ipsi in prima eorum depositione, intellexerunt de stilijs, quod nihil cum caseo potest habere commune, decis. 309. num. 23. Vicecom.

Testes plures exceptiones habentes dicuntur insufficientes ad probandam læsionem, decis. 297. num. 7. Alberg.

Testes plures, & adminiculati eo magis probant, etiam in concursum aliorum testiũ, dec. 118. num. 2. Taia.

Testes super negatiua deponentes, illam coarctare debent, & quidem de loco, & tempore, dec. 118. num. 3. Taia.

Testes non probant negatiuam nisi remoueant actum à sensu, dec. 118. num. 4. Taia.

Testes examinati in summariissimo possessorio non obstante, quod testificata sint didicita, examinari etiam possunt in petitorio, dec. 12. num. 7. Alberg.

Testes informiter examinati probant si ipsi cum alijs coniecturis adducãtur ad probandam simulationem, dec. 13. num. 21. Calat.

Testes deponentes de proprio iudicio, non probant valorem, decis. 297. num. 10. Albergato.

Testes de auditu nihil probant, nec etiam in materia valoris, decis. 297. numer. 11. Albergato.

Testes in concursu magis attenduntur illi, qui habent iuris assistentiam pro se, decis. 234. num. 14. Paul.

Testes illi præferuntur qui bonorum qualitates intrinsecas, & extrinsecas referunt, d. 297. num. 20. Alberg.

Testes non requiruntur, quod deponant aliquem scribere vidisse, si agitur de scripturis, quibus in conscribendis non requiruntur testes, dec. 292. num. 4. Rond.

Testes, & instrumenta si pro solis coniecturis adducantur, & pro comprobatione Catastri, non requiritur, quod sint omni exceptione maiores, & documenta vndequaque perfecta, dec. 270. num. 7. Alberg.

Testes nihil interest, an in cortice verborum concordent, dummodo in substantia non discrepent, dec. 347. num. 21. Alberg.

Testes examinati lite pendente, sine citatione partis nullum faciunt probationis gradum, dec. 195. num. 5. Emer.

Testes contra inducentes plenè probant, d. 409. num. 4. Guax.

Testes Vassalli si sint numero plures, & cum alijs scripturis concordent faciunt probationem etiam ad fauorem sui Domini, d. 136. num. 16. Taia.

Testes deponentes hæreditatem esse valde ære alieno grauatam, non probant sine iustificatione æris alieni, decis. 23. numer. 3. Rondinino.

Testes de possessione deponentes de solo auditu, & fama in antiquis multum attenduntur, dec. 151. num. 9. Alberg.

Testes inuicem contrarij, vnus adimit fidem alterius, dec. 73. num. 20. Calat.

Testes non probant fructus etiam si exprimant onera, si omnia non explicent, & alia adesse non dicant, quin ipsi sciuerint, dec. 375. num. 26. Rond.

Testes non probant fructus beneficij, si non deponant deductis oneribus, dec. 375. nu. 23. & seqq. Rond.

Testes practici, & etiam integri non præsumuntur cum Notario euidentem nullitatem committere voluisse, dec. 411. nu. 13. Florex.

Testes deponentes donatorem aliquid sibi ipsis dixisse, deponunt de facto proprio, d. 13. num. 3. & 13. Calat.

Testes deponentes de facto proprio plene probant etiam si non sint contestes, dec. 13. numer. 4. & 13. Calat.

Testes de simulatione donationis deponentes coadiuuantur ab alijs testibus, ac etiam à scriptura manu donatoris conscripta, d. 13. num. 5. Calat.

Testes commorantes propè litora maris, in quo euenit naufragium, vel deprædatio nauis ad illud probandum admittuntur, d. 369. num. 26. Matth.

Testes vicini præsumuntur magis informati de naufragio, vel deprædatione, quam commorantes in longinquis partibus, dec. 369. num. 17. Matth.

Testes vt probent famam, quomodo deponere debeant, dec. 100. numer. 19 & seqq. Albergato.

Testes examinati sine citatione partis nõ probant, dec. 369. num. 10. Matth.

Testes formiter examinati præferuntur testibus ad perpetuam rei memoriam receptis, qui nec possunt cum illis concurrere, decis. 333. num. 9. Rond.

Testes in concursu qui magis præualere debeant, illi nempe pro realitate, an alij super simulatione donationis, decis. 13. num. 26. Calataiu.

Testes non cognoscentes personam, illius manum recognoscere nequeunt, dec. 185. n. 19. & seqq. Alberg.

Testes examinati coram iudice incompetenti super deprædatione, vel naufragio nauis, probant etiam postea in iudicio ordinario, quod

fieri

fieri debet citata parte, decis. 369. num. 21. Matthæio.

Testes affectatè deponentes, & nimis varij nihil probant, dec. 221. num. 6. Emer.

Testes probant valorem beneficij, si de eo cõcludenter deponant, deductis oneribus, decis. 275. num. 3. & 7. Rond.

Testes habentes exceptiones in concursu publici instrumenti non attenduntur, dec. 316. num. 21. Vicecom.

Testes formiter examinati plenè probant exactionem decimarum, & quasi possessionem decimandi, dec. 152. num. 10. Paul.

Testes deponentes de facto proprio, & ex certa scientia plenè probant, decis. 152. nu. 11. Paul.

Testes deponentes se non interfuisse instrumento, illius falsitatem probant, decis. 108. num. 18. Calat.

Testes duo, vel tres dicuntur necessarij ad probandum deprædationem, vel naufragium, dec. 369. num. 18. Matth.

Testes de Neut requiruntur ad probandum naufragium illius, quibus deficientibus admittuntur alij, dec. 369. num. 19. Matth.

Testes magis informati, & reddentes meliorem rationem sui dicti, in concursu aliorum præferuntur, decis. 297. numer. 20. Albergato.

Testes non quærelati, & ideo non inimici partis quærelantis, contra illam plenè probant, dec. 309. num. 18. Vicecom.

Testes duo sufficiunt, etiam si plures examinati sint, qui aliqua exceptione notentur, decis. 309. num. 19. Vicecom.

Testes super valore beneficij quomodo deponere debeant, dec. 372. num. 17. Rond.

Testes contra inducentem plenè probant, decis. 311. num. 10. Alberg.

Testes probant immemorabilem si deponunt cum omnibus requisitis *gloss in cap. 1. vers. memoria de præscript. in* 6. decis. 136. numer. 13. Taia.

Testes probantes valorem beneficij debent excludere incertos, ac etiam expensas referre, dec. 158. num. 4. Rond.

Testes deponentes aliquem alteri promisisse *di farli del bene, & riconoscerlo quattro volte l'anno*, non probant annuam præstationem, decis. 19. num. 1. Alberg.

Testes inverisimilia deponentes, fidem habere non solent, dec. 19. num. 2. Alberg.

Testes de confessione extrajudiciali deponentes, debent esse omni exceptione maiores, & contestes de certa, & determinata quantitate, vel re, dec. 19. num. 3. Alberg.

Testes plures non minuuntur de fide, licet eorum aliqui habeant exceptiones, decis. 211. num. 14. Alberg.

Testes non habentes exceptionem plenè probant, dec. 212. num. 14. & 15. Alberg.

Testes non probant fructus, si confusè deponunt, sine vlla distinctione pretiorum, & sine aliqua deductione onerum, dec. 379. numer. 18. Taia.

Testes non informati, & testantes simpliciter de auditu, non probant, decis. 16. num. 31. Alberg.

Testes de aliorum participatione deponentes, quatenus intelligantur de participatione voluntaria potius quàm necessaria, dec. 134. num. 19. Paul.

Testes plures habentes exceptiones, tam in persona, quam in dictis, non probant, maximè in materia graui, dec. 73. nu. 4. Calat.

Testes dicuntur inverisimilia deponere, si recordantur de re parum ad ipsos spectante, & valde antiqua vltra annos 40. decis. 100. num. 13. & seqq. Alberg.

Testes non probant valorem, nisi aliam reddant rationem, quod habitant in eodem loco, & per bona vendita transierunt, d. 297. num. 9. Alberg.

Testes propter nimiam reminiscentiam rei ad se non spectantis, & adamussim deponentes de tempore, nihil probant, decis. 297. num. & 14. & seqq. Alberg.

Testes duo sufficiunt ad probandum aliquid relictum in causam piam, decis. 38. num. Alberg.

Testes duo quatenus sufficiant pro ademptione legatorum piorum, decis. 38. num. 19. Albergato.

Testes examinati cum interrogatoriis plenam faciunt probationem, decis. 275. nu. 6. Rondinino.

Testes plenè probant si non habeat exceptionem, neque in persona, neque in dictis, decis. 275. num. 7. Rond.

Testes deponentes solutionem fieri in moneta inferiori, nihil probant, si non deponant de casu, in quo adfit conuentio contraria, dec. 329. num. 9. Rond.

Testes contra inducentem probant, quia illos inducendo, illorum personam approbauit, dec. 329. num. 10. Rond.

Testes deponentes de valida resistentia facta inimico, quando præferantur illis, qui contrarium attestati sunt, dec. 369. numer. 64. & num. anteced. & seqq. Matth.

Testes numero plures præferuntur paucioribus, dec. 369. num. 65. Matth.

Testes contra inducentes plenè probant, d. 73. num. 15. Calat.

Testes Sacerdotes non possunt dici, quod aliquam exceptionem patiantur, dec. 259. numer. 8. Rondin.

Testes de Capitulo probant pro eodem Capitulo, si de illius solum, non autem singulorum Canonicorum, & Capitularium interesse tractetur, dec. 271. num. 9. Emer.

TESTIVM.

Testium contrarium deponentium primum dictum attenditur, decis. 369. numer. 61. Matth.

Testium publicatio in causa summaria non impedit nouum examen in iudicio plenario, dec. 12. num. 9. Alberg.

Testium attestationes æquiparantur instrumento publico, dec. 126. num. 2. Paul.

Testium dicta non sunt cauillanda, sed cordiuuanda, dec. 275. num. 8. Rond.

Testium oppositiones, seu defectus non attenduntur, si non fuerint de substantialibus, sed solum de accidentalibus, decis. 126. num. 18. Pauluccio.
Testium affectus, timor, vel amor, qui resultat in fauorem sui domini, rollitur ex numero, & si illi cum scripturis concordant, dec. 136. num. 16. Taia.
Testium examen si quis produxit, illud dicitur acceptare, & ideo ipsi contra eundem producentem plenè probant, dec. 329. numer. 11. Rond.
Testibus inuerisimilia deponentibus non creditur, dec. 100. num. 12. & 39. Alberg.

TESTIS.

Vide etiam in verf. Testes.
Testis depositio scindi non potest, maxime in odiosis, dec. 19. num. 17. Alberg.
Testis vnicus in suo dicto, nihil probat, d. 73. num. 17. Calat.
Testis familiaris à testificando non repellitur, si talis non erat de tempore examinis, d. 147. num. 18. Alberg.
Testis fides ab eo in lecto iacente facta, si morte præuentus, ille amplius examinari non potuit, plene probat, decis. 163. numer. 13. Albergato.
Testis vnicus de facto proprio deponens, concurrentibus adminiculis, plenè probat, decis. 347. num. 3. Alberg.
Testis ignorans fines bonorum non probat valorem, dec. 297. num. 10. Alberg.
Testis aliquid deponens tamquam famulus, si in famulatu deregitur mendax, perneceſſe probari debet ipsum fuisse famulum, d. 73. num. 10. Calat.
Testis dubitatiuè deponens, contra inducentem habetur, ac si affertiuè deposuisset, decis. 73. num. 11. Calat.
Testis deponens aliquid recepisse tradendum alteri *per vna sol volta*, excludit intentionem recipientis obligationem fuisse perpetuam, dec. 19. numer. 11. Alberg.
Testis vnicus, iunctis tamen adminiculis, & coniecturis plenè probat, decis. 183. nu. 21. Albergato.
Testis depositio acceptari debet cum sua qualitate, prout iacet, decis. 19. num. 16. & seq. Alberg.
Testis vnus de visu, & alij de auditu, & publica voce, & fama plenè probant, decis. 44. num. 10. Taia.
Testis non deponens de tempore præciso, vt erat necessarium, sed alternatiuè de vno anno, vel alio, ne possit conuinci de mendacio, non probat, dec. 73. num. 14. Calat.
Testis vnicus plenè probat contra inducentem, dec. 404. num. 6. Guax.
Testis vnicus nihil probat, decis. 100. num. 19. Albergato.
Testis vnicus sufficit pro declaranda voluntate testantis, dec. 17. num. 8. Calat.
Testis mendax in vno, nihil probat, quia præsumitur mendax in omnibus, decis. 78. numer. 1. Calat.
Testis famulus expulsus à Domino, contra illum non probat, dec. 73. num. 6. Calat.
Testis dicens alios testes mendaces, & falsos, si postea deponat idem, quod ipsi deposuerunt, nihil probat, dec. 73. num. 7. Calat.
Testis vnicus benè probat, si deponit de re spectante ad eius officium, decis. 73. num. 8. Calataiu.
Testis dicitur suspectus, si non recordatur de loco suæ habitationis de aliquo tempore, & postea recordatur de die mense, & anno, ac etiam de re non ad ipsum, sed ad alium spectante, decis. 297. numer. 12 & seqq. Alb.
Testis inuerisimilia deponens non probat, decis. 297. num. 13. Alberg.

TESTIFICATA.

Testificata non dicuntur didicita, si processus remissorialis, non fuerit apertus, decis. 145. num. 8. Alberg.
Testificata, quod sint didicita in possessorio, non impedit nouum examen in petitorio, dec. 12. num. 7. Alberg.
THEOLOGI. *Vide in verf.* Graduati.
TIGNA *Vide in verf.* Trabes.
TIBERIS inundatio *verf.* Inundatio.
TIMOR *Vide in verf.* Metus.
TITVLARIS *Vide etiam in verf.* Pensionarius.
Titularis, non pensionarius probare debet valorem beneficij, si ille non solum reseruationi consenserit, sed etiam se de eo plenè informatum asseruit, dec. 382. n. 4. Rond.

TITVLVS.

Vide etiam in verf. Continuatio.
Titulus, & possessio bonorum capta vti dotalium, dicitur nulla, & inualida, si dos in quantitate consistebat, & bona æstimata data sint, dec. 59. num. 7. Emer.
Titulus illustrissimo maximæ existimationis est apud Venetos, dec. 44. num. 7. Taia.
Titulus præsumptus non datur, quoties habemus expressum, decis. 354. num. 42. Calat.
Titulus vbi reducitur ad non titulum, possessor non facit fructus suos, decis. 155. nu. 21. Calat.
Titulus per transactionem non dicitur immutatus, si antiquus fuit semper retentus, non autem nouus introductus, decis. 136. nu. 18. Taia.
Tituli vnius inclusio alium perneceſſe excludit, dec. 135. num. 11. Paul.
Titulus legitimus remanet probatus, si quis à suo superiore toleratus est, decis. 136. nu. 3. Taia.
Tituli à primordio posterior firmatur cuentus, dec. 299. num. 8. Alberg.
Tituli vnius allegatio, maximè iuris communis, non excludit alium titulum competentem de iure speciali, & extraordinario, d. 9. num. 29. Calat.
Tituli, qui soli legitimæ vxori conueniunt, probant aliquam esse vxorem, decis. 44. numer. 11. Taia.
Tituli probatio non requiritur in remedio leg. finalis, dec. 200. num. 18. Alberg.
Titulum beneficij per optionem nouæ pre-

bende beneficiatum non diuisisse præsumitur, dec. 191. num. 7. Calat.

Titulum nouum, an quis acquirere voluisse dicatur, vel potius conseruare antiquum, dec. 209. num. 22. Alberg.

Titulo nouo superueniente potest vnusquisque mutare causam suæ possessionis absque alia animi declaratione, decis. 296. numer. 4. Paulucio.

Titulo oneroso non dicitur facta acquisitio ab eo, qui de propriis pecuniis non persoluit, dec. 360. num. 26. Alberg.

TORQVES aureæ, vel iocalia donec probentur propria mulieris, præsumuntur sibi à viro tradita, & ad ornatum concessa, dec. 221. num. 9. Emer.

IO. DE TORRES tractatus de pactis futuræ successionis, ipseque etiam Auctor nobilissimus nuncupatur, dec. 51. num. 2. Taia.

de TOTO quoad totũ idem ius dicitur, quod de parte quoad partem, decis. 98. num. 7. & seq. Alberg.

TOTVM *Vide etiam in verf.* Pars.

TRABES.

Trabes, seu Tigna immissa in muro denotant illud esse proprium immittentis, d. cis. 50. num. 9. Emer.

Trabem prius quis eiicere debet de oculo suo, antequam educat festucam de oculo alieno, dec. 61. num. 11. Taia.

TRACTATVS *Vide in verf.* Agnitio.

TRADITIO.

Vide etiam in verf. Solutio.

Traditio, & consignatio probatur si de vno facta est in alium, & ab eo deinde peruenit in alterum, dec. 309. num. 13. Viccom.

Traditio possessionis facta emptori, qui pretium non soluit, non operatur translationem veræ possessionis, sed nudam detentationem importat, decis. 248. num. 2. Paulucio.

Traditio, & consignatio, quæ alias à debitore probari debuisset, transfunditur in creditorem, si ille tuum debitorem solemniter liberauit, dec. 309 num. 7. Viccom.

Traditio, & solutio sunt quid facti, & ideo probari debent ab allegante, decis. 302. numer. 6. Paulue.

Traditio, & consignatio in aliqua parte probata, ita etiam in reliquis præsumitur secuta, dec. 309. num. 11. Viccom.

non Traditionis exceptionem quam probationem requirat, & plura de ea, decis. 309. numer. 5. & seqq. Viccom.

TRANSACTIO.

Vide etiam in verf. Concordia, Quæstantia.

Transactio habet vim rei iudicatæ, & dicitur exceptio litis finitæ, decis. 262. num. 1. Alberg.

Transactio nulla non requirit sententiam, nec iudicis ministerium, cum annulletur à lege, dec. 130. num. 3. Alberg.

Transactio si non est nulla ipso iure, annullari debet à iudice, & quidem per tres sententias conformes, dec. 350. num. 6. Alberg.

Transactio non potest inducere vocationem fideicommissi, decis. 217. numer. 23. Rodinino.

Transactio non dicitur facta super re iudicata si in ea declaratur solum, quod erat dubia, & non sufficienter expressum, dec. 263. numer. 25. Alberg.

Transactio si est nulla ipso iure, ea circumdata, mandatum relaxari petit, dec. 350. numer. 16. Alberg.

Transactio facta contra literalem dispositionem testamenti, est ipso iure nulla, dec. 249. num. 5. Taia.

Transactio semper fieri potest, quousque durat lis, ad effectum ab ea recedendi, dec. 101. num. 13. Rond.

Transactio super beneficio dicitur potius facta ad euitandam litem, & fit ob causam honestam, quam ob simoniam, & causam illicitam, dec. 101. num. 14. Rond.

Transactio, seu concordia non debet fieri de indubitabili, sed de re dubia, decis. 214 numer. 14 Paul.

Transactio valida, est exceptio litis finitæ, decis. 237. num. 42. Paul.

Transactio per tres conformes reuocari debet, antequam associatio, vel immissio concedenda sit, dec. 237. num. 42. & 43. Paul.

Transactio hæredis, titulo hæreditario facta, consetur, si alio titulo fieri non posset, cl alioquin nullum ius transigendi competeret. dec. 414. num. 8. Alberg.

Transactio facta à grauato existente in possessione præsumitur facta pro conseruatione antiqui tituli, non autem ad nouationem inducendam, dec. 209. num. 22. Alberg.

Transactio facta ab hærede grauato quatenus cedat ad commodum fideicommissi, non autem in propriam sui vtilitatem consetur, dec. 414. num. 5. & seqq. Alberg.

Transactio facta à grauato super bonis fideicommissi bona fide, & ex iusta causa obligat etiam successores, decis. 307. numer. 4. Albergato.

Transactio fieri potest etiam post rem iudicatam, si ille adhuc aliquam dubietatem habeat, vel in gradu restitutionis in integrum facta sit, dec. 317. num. 5. Alberg.

Transactio fieri potest pro declaratione eorum, quæ nec in sententijs, nec in re iudicata explicata sunt, dec. 317. num. 6. Alberg.

Transactio facta super bonis fideicommissi non obligat successores, qui namquam possederunt, nec possident, decis. 237. num. 24. Paulucio.

Transactio facta super decimis non eget beneplacito Apostolico, sed sola confirmatione Episcopi obtenta est, decis. 397. numer. 11. Taia.

Transactio noua approbans concordiam antiquam, eam, & non aliter intelligenda est. dec. 191. num. 3. Calat.

Transactio facta nomine proprio, & in qua propria iura sunt remissa, non spectat ad hæreditatem, vel donationem transgenti facta, dec. 170. num. 10. Paul.

Transactio facta bona fide super bonis fideicom-

cõmissi obligat etiam successores, dec. 237. num. 7. Paul.
Transactio facta cum relatione ad fideicommissum, illius naturam, & qualitatem non immutat, dec. 218. numer. 22. & seqq. Rondinino.
Transactio facta ex falsa causa, & plures etiam nullitates continens, non iuris assistentiam, sed imò expressam resistentiam habet, decis. 350. num. 8. Alberg.
Transactio facta sub conditione impetrandi beneplacitum Apostolicum, eo non obtento, remanet nulla, decis. 234. num. 17. Pauluccio.
Transactio facta super decimis sine beneplacito Apostolico non obligat successores, decis. 234. num. 18 Paul.
Transactio facta super decimis non suffragatur, si illi Parochi non acquieuerunt, d. 234. num. 15. Paul.
Transactio validè sit etiam post sententiam, si ab ea fuerit appellatum, decis. 217. numer. 36. Paul.
Transactio fieri potest etiam post rem iudicatam, & in gradu restitutionis in integrum, stante dubietate articuli, decis. 262. nu. 13. & per totam Alberg.
Transactio confirmata à Papa præuia approbatione Sac. Congregationis Concilij, non potest ab alio inferiore reuideri, decis. 262. num. 18. Alberg.
Transactio facta inter beneficiatos, & canonicos super constitutione inter ipsos vnius communitatis, vel collegij non dicitur restricta ad solum interesse bursale, & quando, dec. 103. num. 11. Calat.
Transactio, & assertiones in ea factæ probant contra transigentes, & habentes causam ab eis, dec. 209. num. 11. Alberg.
Transactio, & stipulatio hæredis, quatenus hæreditario, vel proprio nomine facta dicatur, decis. 209. numer. 19. & seqq. Albergato.
Transactio facit probationem probatam, decis. 161. num. 1. Rond.
Transactio facta vigore mandati procuræ postea quam rerum status fuit mutatus, non substinetur, decis. 237. num. 32. & seqq. Paul.
Transactio à Sede Apostolica confirmata non subiacet Concilio Tridentino circa visitationem, & correctionem Capitularium, decis. 262. num. 9. Alberg.
Transactio facta ab hærede adhuc in possessione existente, non præbet nouum titulum possidendi, sed antiquum conseruat, quia non causa nouationis facta dicitur, dec. 414. num. 11. Alberg.
Transactio non nocet illis, qui in ea non interfuerunt, nec se obligarunt, decis. 84. nu. 7. Calataiu.
Transactio non potest efficere necessarium, quod à principio erat merè voluntarium, dec. 84. num. 8. Calat.
Transactio, & permutatio beneficij, vt ex capite læsionis rescindi possint, requiritur etiam dolus, dec. 53. num. 14. Alberg.
Transactio super bonis fideicommissi facta ab eo, qui iam à fideicommisso ceciderat, & voluntati testatoris cõrauenerat, nihil operatur, dec. 237. num. 20. Paul.
Transactio facta cum occupatore bonorum fideicommissi, vt obliget successores, requiritur lis super existentia, & purificatione eiusdem fideicommissi, decis. 237. num. 21. Pauluccio.
Transactio super bonis fideicommissi fieri non potest cum illo, qui per sententiam iam fuit exclusus ab eodem fideicommisso, dec. 237. num. 22. Paul.
Transactioni non est locus lite finita per sententiam, quæ etiam in iudicatum sit transacta, dec. 237. num. 34. Paul.
Transactionis in iudicio discuti non debent ea, quæ extra transactionem sunt, decis. 146. num. 11. Taia.
Transactionis causa finalis est recessus à lite dec. 53. num. 20. Alberg.
Transactionis finis reputatur solus recessus à lite, pax transigentium, & acquisitio iuris cessi, dec. 161. num. 9. Rond.
Transactionis ad effectum sufficit rem esse dubiam, vt illa excludat euidentem calumniam, dec. 262. num. 15. Alberg.
Transactioni standum est, quia facit rem probatam, & manifestam, decis. 260. numer. 1. Pauluccio.
Transactionem ad incundam sufficit quælibet modica causa, etiam non iuridica, dec. 317. num. 3. Alberg.
Transactionem ad substinendam sufficit modica occasio dubitandi, imo quælibet prætensio, etiam non iuridica, decis. 262. nu. 14. Albergato.
Transactionem à patre factam obseruare tenetur filius, donec legitimam rationem de bonis hæreditarijs non reddat, decis. 367. numer. 16. Alberg.
Transactione declarata nulla, & læsiua cessat etiam titulus præcedens emptionis, vel similis, dec. 111. num. 15. Calat.
ex Transactione si hæres sua propria industria aliquid acquisiuit, illud spectare debet ad ipsum, non autem ad eius auctorem, dec. 174. num. 9. Pauluc.
in Transactione satis dicitur datum, & remissum, si per illam fuerit à lite recessum, decis. 262. num. 23. Alberg.
in Transactione dicitur aliquid datum, quod in sententijs, & re iudicata non continetur, dec. 317. num. 7. Alberg.
in Transactione quidquid hinc inde datur, vel promittitur vim mutuæ cuiusdam compensationis habet, decis. 260. num. 5. Pauluccio.
in Transactione nullum potest cõsiderari mutuum, siue explicitum, siue tacitum, d. 260 num. 3. & 6. Paul.

TRANSCRIPTIO *vide in verf.* Idioma.

TRANSLATIO.

Vide etiam in verf. Ecclesia.

Translatio Ecclesiarum non potest fieri nisi de

licentia, & auctoritate Summi Pontificis, dec.56.nu.37.Alb.

Translatio pensionis facta vltra limites in indulto concessos, nulla est, & inefficax, d.351. nu.4.Emer.

TRANSMITTVNTVR in tertium ea, quæ ratione rei sunt concessa, dec. 52. num. 30. Alberg.

TRANSPORTATIO ACTORVM.

Vide etiam in verf. Acta, Præfixio.

Trasportare quis tenetur solum acta, quæ suum iudicium concernunt, non autem alterius, dec. 127, nu.4. & seqq. Alb.

Transportatio actorum in causa etiã ad vnum solum articulum redacta, continere æque debet intentionem actoris, ac exceptionem rei, dec. 282.nu.8.Emer.

Transportatio actorum non dicitur integra si acta à principio causæ producta, transportata non sint, dec.127.nu.1.Alb.

Transportatio actorum, quæ integra non requiritur in prophanis, habet locum etiam si causa disputetur coram iudice Ecclesiastico, dec.282.nu.5.Emer.

Transportatio actorum in causa prophana fieri debet solum de illis, quæ tendunt ad decisionem causæ, dec.282.nu.3.& 6. Emer.

Transportatio actorum fieri debet etiam de illis, quæ solum repetita sunt, dec.127.nu.8. Alberg.

Transportatio actorum fieri debet etiam de aliena causa, si quis ab illius scientia appellauit, dec.127.nu.6.Alb.

Transportatio actorum est necessaria ad excludendam probationem, quæ resultat ex sententia antiqua, executioni demandata, dec.104.nu.4.Emer.

Transportatio fieri debet de omnibus actis cõcernentibus iustitiam mandari, seu sententiæ, de quibus iudex appellationis cognoscere debet, dec.127.nu.4.& 5.Alberg.

Transportationis actorum defectus operatur, vt iudex appellationis in causa procedere nequeat, & si procedit, nulliter, & iniuste procedit, dec.127.nu.9.Alberg.

TREBELLIANICA.

Vide etiam in verf. Detractio, Legitima.

Trebellianica dicitur à testatore prohibita ex prohibitione cuiuscumque generis alienationum ad hoc vt bona omnia conseruentur inter vocatos, dec.264.nu.7. Emer.

Trebellianica censetur prohibita ex prohibitione detractionum, decis. 29. numer. 10. Albergato.

Trebellianica censetur consumpta ex fructibus perceptis à filijs, nepotibus, & alijs descendentibus, dec.142.nu.13.Calat.

Trebellianicam prohiberi posse etiam filijs primi gradus, semper fuit constans, atque inuariabilis opinio Rotæ Romanæ, decis.264. nu.4,& 8..Emer.

TRIBVNALIA suprema semper seruant æqualitatem inter partes, decis. 2. num. 12. Alberg.

TRINA MONITIO requiritur antequam clericus propter exercitium officij secularis de clericatu priuetur, dec.172. n. 12.Tus.

TRONVS.

Vide etiam in verf. Sedes.

Tronus, & Cathedra Episcopalis, si non sint fixa, sed ligneæ, & amouibilia, non denotant Cathedralitatem, decis. 404. n.55.Alb.

Tronus, seu Sedes Episcopalis in Ecclesia ad faciendas functiones, quæ ibi aliquando Episcopus, vel Abbas exercet, non denotant Cathedralitatem ciusdem Ecclesiæ, dec.407. nu.42.Alberg.

TVRPITVDINEM propriam quis non præsumitur detegere voluisse cum mulierecula, & vilibus famulis, decis. 100 n. 11. Alb.

TVTELA finita vel cura, non censetur hactum interesse tutorum propter reliquas, dec.101.nu.6.Paul.

TVTELA *Vide etiam in verf.* Tutor.

TVTOR.

Vide etiam in verf. Tutela.

Tutor si aliquid emit, quod inseruire debuisset pupillo, pro eodem pupillo præsumitur emisse, dec.250.nu.17.Alberg.

Tutor si est etiam debitor pupilli tenetur suũ debitum soluere illudque ad commodum pupilli in emptionem fundi fructiferi conferre, dec.344.nu.14.Calat.

Tutor, curator, seu administrator vocatus ad fideicommissum pupilli, eo defuncto potest sibi mutare causam suæ possessionis, dec.296 nu.3.Paul.

Tutor qui administrauit, ipse tenetur, quamuis etiam alius tutor, vel contutor datus sit, dec.344 nu.16.Calat.

Tutor qui munus suum sollicitè non implevit, sub clipeo contutoris se excusare non potest, dec.344.nu.17.Calat.

Tutor vocatus ad fideicommissum post mortem pupilli, eo defuncto, potest mutare causam possessionis, & possidere nomine fideicommissi etiam absque alia animi declaratione, dec.101.nu.8.Paul.

Amplia, & fortius declaratione sequuta ibid.

Tutor & curator tam durante tutela, quàm postea, ea finita habet detentationem & custodiam rerum administratarum, dec. 101. nu.2.Paul.

Amplia quia eã continuare debet donec ea administrationis rationẽ reddat ib.& n.seqq.

Tutor licet non possideat bona pupilli, ea tamẽ detinet, & ratione d.detentationis cõpetunt illi manutentio, & alia remedia possessoria d.101.n.3. Paul.

Tutor seu Curator finita tutela, seu Cura tenetur de periculo, & damno bonorum Pupilli, donec rationem reddat, dec, 101.n.4. Paul.

Tutori, & curatori competit retentio bonorum pupilli ob interesse, quod habet super redditione rationis, & si spoliatur, ei conceditur restitutio, dec. 101. n. 5. & 11.Paul.

Tutor, veluti mater, qui se publice pro tutore gerit quatenus liberet debitorem soluentem, dec.250.nu.21. & seqq. Alberg.

TYPVS, ET IMPRESSIO publica facit Bullam probare, quamuis originale non reperiatur, dec.253.nu.7.Alberg.

V

VACATIO.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Dies.

VAcatio primi beneficij non reſultat per aſſecutionem, & retentionem ſecundi, ſed vlterius concurrere debet fructuum perceptio, dec.281.nu.2.Taia.

Vacatio potius de facto, quam de iure, quatenus dicatur conſiderata à Papa concedente indultum conferendi beneficia reſeruata, dec.385.nu.25.Rond.

Vacatio beneficij ex cauſa reſignationis ſequuta non cadit ſub reſeruatione Pontificis, ſed ab ea exceptuatur ex Regula ſeptima Cancellariæ,dec.205. nu.8.Emerix.

Vacatio beneficij nulliter dimitti non dicitur acceptata ab Epiſcopo, qui mandauit beneficiatum ad ſuam Eccleſiam redire, dec. 60. nu.15.Alberg.

Vacatio prioris beneficij ſuccedit per aſſecutionem ſecundi abſque diſpenſatione Pontificis,dec.281.nu.17.& ſeqq. Taia.

Vacatio beneficij non inducitur per reſignationem nullam, vel per aſſecutionem alterius incomparibilis, & quando, deciſ. 60. per totum Alb.

Vacationem beneficij ſi credebat patronus, & ideo alium præſentauerat, an eo poſtea realiter defuncto præſentatio conualeſcat, deciſ.281.nu.16.Taia.

VACATIO SEDIS APOSTOLICÆ *Vide in verſ.* Fatalia, Tempus.

VALIDITAS.

Vide etiam in verſ. Mandatum, Nullitas, Sententia.

Validitas mandati reſultat ex reuolutione actorum, dec.50.nu.1.Emer.

Validitas ſententiæ reſultat ex reuolutione actorum & ex requiſitis vulgatæ *dec.Caputaquenſis*, dec. 119.nu.1.Matth.dec.156.nu.2.Emer. dec.152.nu.1.Paul.deciſ.135. num.1. eodem dec.409.num.1.Guazzard. dec.8.nu.1.Emer. dec.53.nu.1.Alberg.

Validitatis robur an aſſumat præſentatio facta à patrono viuente beneficiato ſi poſtea ille moriatur,dec. 281.nu.16.Taia.

VALOR.

Vide etiam in verſ. Beneficium, Æſtimatio, Fructus, Læſio, Pretium.

Valor beneficij non excluditur ex eo, quod illius fructus pro aliquo anno ad valorem narratum non aſcenderint, deciſ. 275. n. 6. Rond.

Valor à penſionario expreſſus per aſcenſum, ſi etiam in obulo non verificatur, tota pẽſio redditur nulla, deciſ. 33. num. 3. & 4. Calat.

Valor, & pretium decennio præſumitur immutatum, dec. 16.nu.14.Alberg.

Valor beneficij, illiuſque fructuum non reſultat ex quantitate percepta in annis calamitoſis puta tempore Belli, deciſ. 342. nu. 13. Beuil.

Valor non probatur niſi habeatur ratio qualitatis bonorum intrinſecæ, & extrinſecæ, deciſ.297. nu.16.& 20.Alberg.

Valor narratus per aſcenſum in reſeruatione penſionis, probari debet, vltra verificationem clauſulæ, *dummodò remaneant centum pro Rectore*,dec.379.nu.5.Taia.

Valor probari debet de tempore contractus, non autem de tempore præſenti, deciſ. 318. nu.9.Rond.

Valor beneficij expreſſus, ſufficienter iuſtificatur ex atteſtatione Ordinarij, & deductis oneribus,dec.158.nu.1.Rond.

Valor expreſſus cum dictione, *forſan*, tamquam æquiuocus non attenditur, dec. 158. nu.3.Rond.

Valor monetarum plenè probatur ex perſona publici Argentarij ex proprio officio, atque ex delegatione Principis deputati, dec. 275. num.12.Rond.

Valor bonorum diminuitur, ſi illa ſunt ſubiecta emphyteuſi, pro quibus ſoluitur canon. dec.297.nu.17.Alberg.

Valor beneficij à titulari expreſſus, & affirmatus in eiſdem literis, in quibus, & beneficiũ conceſſum, & penſio reſeruata eſt, plenè dicitur iuſtificatus, deciſ. 372. num. 3.Rondanino.

Valor bonorum, & præcipuè domorum reſultat ex probatione certi redditus annui, dec.41.nu.5.Taia.

Valor bonorum diminuitur ſi venditio, ſine obligatione euictionis, facta ſit à venditore ære alieno grauato, deciſ. 297. numer. 19. Alberg.

Valor fructuum ſufficienter iuſtificatur ex atteſtationibus officialium, deciſ. 334. nu.11. Vareſ.

Valor in contractibus à conuentione partium, & iudicio peritorum deſumitur, deciſ. 378. num.8. Alberg.

Valor, & æſtimatio rei emptæ probatur ab inſtrumento emptionis illius, deciſ. 369.n.47. Matth.

Valor beneficij benè probatur ex teſtibus ſi cum illis etiam partitæ librorum decimaliũ concurrant, dec.275. nu.2.Rond.

Valor bonorum non probatur ex venditione prædij vicini, & finitimi, deciſ. 318.nu. 12. Rond.

Valoris beneficij expreſſio in reſeruatione pẽſionis, principaliter fit ad determinandam penſionem,dec.379.nu.15.Taia.

Valor in contractu deductus præſumitur iuſtus donec contrarium probetur, deciſ.297.n.8. Alberg.

Valoris expreſſio ſi non tendit in præindicium alicuius, vt eſt ſi quis dixerit ſe eſſe Præsbyterum, cum eſſet Clericus, ſi non fuerit verificatus non vitiat, deciſ. 375. numer. 16. Rond.

Valoris falſa expreſſio vitiat gratiam etiam in iis, quæ non retraxiſſent Pontificem à concedendo, dec.375. nu.18.& ſeq.Rond.

Valoris mala expreſſio comprehenditur etiã ſub renunciatione cuiuſcumque nullitatis, dec.342.nu.9. Beuil.

Valoris sexta pars à Rota deducitur ad saluandam malam expressionem illius, dec. 158. nu. 2. Rond.

Valoris mala expressio quando, & in quibus casibus executionem admittat, decis. 375. num. 15. Rond.

Valoris probatio non resultat ex venditione aliorum bonorum, quæ ex effectione facta sit, dec. 318. nu. 13. Rond.

Valoris augumentum in sexta parte, quod pro subsidiendis gratijs Rota indulgere solet, non extenditur ad casum pensionis, qui est odiosus, dec. 375. nu. 13. Rond.

in Valore beneficij probando debet haberi ratio tam expensarum, quæ illum minuunt, quam emolumentorum, quas illum augent, dec. 158. nu 5. Rond.

Valorem beneficij sufficit probare de tempore narratiuæ, & de tempore gratiæ, dec. 275. nu. 13. Rond.

Valorem verificare non debet pensionarius, qui non agit ad canonizationem pensionis, sed solum, vt regressum obtineat, decis. 342. nu. 10. Beuil.

VARIATIO, VARIETAS.

Variatio permittitur etiam post erectionem beneficij, modo tamen sequatur ante consensum Episcopi, decis. 210. num. 4. & 7. Taia.

Varietas transcriptionis vnius idiomatis in aliud, ex quibus excludatur, decis. 48. nu. 8. Rond.

VASSALLVS.

Vide etiam in verf. Subditi.

Vassalli in probatione facti extraneis nullatenus, vel difficiliter non bene probant pro Domino tuo, dec. 130. nu. 15. Taia.

Vassallos ab omni seruitute liberare, omnibusque oneribus, in necessarium antecedens denotat liberum, & absolutum dominium, dec. 119. nu. 18. Alberg.

VENDENS, VENDERE.

Vide etiam in verf. Venditio.

Vendens rem alienam, quam suam esse credebat, vel ad suum debitorem spectare, non ideò potest euitare restitutionem pretij, decis. 409. nu. 10. Guax.

Vendens, vel cedens, licet protestetur nolle teneri de euictione, adhuc dicitur fuisse dominus, quia venditio, etiam sine promissione euictionis fieri potest, decis. 390. nu. 12. Calat.

Vendere herbas est colligere fructus, & sic actus possessorios facere, decis. 209. num. 4. Alberg.

Vendere aliud est, aliud verò venditioni consentire, dec. 45. nu. 3. Taia.

Vendere quis potest bona, alijus verò cedere iuris, quod in eis habet, decis. 45. num. 2. Taia.

VENDITIO.

Vide etiam in verf. Contractus, Donatio, Emptio, Æstimatio, Retrouenditio, Venditor.

Venditio facta cum pacto redimendi, & subsequuta locatione fauore venditoris sex tam partem detrahit de vero valore, dec. 219. nu. 6. Emer.

Venditio remanet sublata, & extincta per recessum ab ea factum de partium consensu, dec. 85. nu. 4. Alberg.

Venditio rerum debitorum tempore perituarum creditori permittitur, dec. 243. nu. 16. Marth.

Venditio herbarum cum successiua receptione pretij probat possessionem, dec. 414. nu. 2. Alberg.

Venditio præsumitur facta iusto pretio si bona fideicommissi vendita sint ab eo, qui erat re alieno grauatus, nulli fideiussores dati sint, & euictionis periculum immineat, dec. 311. nu. 15. Rond.

Venditio secunda quatenus dicatur facta potius à solo vendente cum pacto redimendi, vel etiam ab ipsis primis emptoribus simul, dec. 45. nu. 1. & seqq. Taia.

Venditio facta cum pacto redimendi, & subsequuta locatione fauore venditoris non reprobatur à iure, & quotidie fit in Ciuitate Bononiæ, dec. 313. nu. 4. Rond.

Venditio ex quibus verbis importare dicatur non bona ipsa, sed simpliciter ius tum competentium super bonis, decis. 227. num. 11. Alberg.

Venditio aliud est, aliud verò æstimatio rei venditæ, quia hæc à quantitate dependet, dec. 46. nu. 12. Taia.

Venditio non excludit venditoris dominium, licet ipse noluerit de euictione teneri, & declarauerit, se solum vendere pro suo iure, dec. 314. nu. 5. Emerix.

Venditio non præsumitur læsiua, vel dolosa, nisi probetur, dec. 297. nu. 6. Alberg.

Venditio, seu cessio bonorum iurisdictionalium requirit beneplacitum Apostolicum, dec. 279. nu. 7. Emer.

Venditio facta cum pacto retrouendendi, & subsequuta locatione in fauore venditoris, de iure valet, & quando, decis. 219. nu. 4. Emer.

Venditio, seu donatio bonorum emphyteuticorum non subsistit ante obtentum beneplacitum, & traditam possessionem, dec. 194. nu. 12. Rond.

Venditio intelligitur facta ad corpus, non autem ad mensuram, si incipiat à corpore, dec. 46. nu. 2. Taia.

Venditio rei certis finibus designatæ facta vnico pretio, dicitur ad corpus, si post designationem finium, expressus sit numerus bubulcarum, dec. 46. nu. 3. Taia.

Venditioni verè, & propriè non conuenit pactum, quod venditor teneatur de dato, & facto suo tantum, decis. 45. nu. 5. Taia.

Venditionem non comprehendere plura citra probatur, si eorum alterum erat maioris pretij, quam illius in venditione expressi, dec. 227. nu. 12. Alberg.

Venditionem quis fecisset nomine proprio, non autem aliorum, si res vendita ad ipsum spectasset, dec. 26. nu. 10. Alberg.

in Venditionibus non procedit cum rigore æsti-

æstimationis,dec.46.nu.13.Taia.

VENDITOR.

Vide etiam in verf. Venditio.

Venditor ficuti per dictionem *in circa* reclamare non potest de excessu,ita nec emptor de recessu, dec.46.nu.7.Taia.

Venditor sciens onera rei venditæ si ea taceat præsumitur fecisse animo circumueniendi emptorem, dec.163.nu.38.& 40. Alberg.

Venditor declarans nolle teneri de euictione, hac declaratione iunatur solum euictionem sequuta, non autem quod ipse verè venditor non sit,dec.314.nu.4.Emerix.

Venditor cum pacto redimendi, si infra tempus conuentum emptori successit, dicitur rem venditam à se ipso redimere voluisse, & quare, dec.77.nu.4.Taia.

Venditor de natura contractus, etiam si nihil dictum sit, adhuc tenetur de euictione, decis.163.nu.32. Alberg.

Venditor non sibi præiudicat, si falsum modum dixerit fraudatus à mensore, dec.183. nu.2.Taia.

Venditor sciens certos habere creditores, se adhuc generaliter obligauit liberare emptorem à molestiis, generaliter quoque tenetur,dec.27.nu.4.Calat.

Venditor si non expressit emptori euictionem sequutam, dicitur in dolo, dec. 163. nu.38. & seqq. Alberg.

Venditor de iure, etiam citra pactum, semper tenetur de euictione, decis. 45. num. 6. Taia.

Venditor renunciat pacto resolutiuo, seu conditioni redeundi ad primæua iura si aliquid ab emptore in solutum recepit, dec.85.n.11. Alberg.

Venditorem ex quibus deducatur de euictione teneri voluisse, decis. 163. numer. 37. Alberg.

VENETI maximæ æstimationis habent titulus Illustrissimi,dec.44.nu.7.Taia.

VENTER.

Vide etiam in verf. Mulier.

Venter non patitur dilationem, dec.241.n.16. Matth.

Ventris custodia probatur si mulier retinebatur domi clausa, ad quam nemini patebat accessus, dec.212.nu.5. Alberg.

VENTVS.

Vide etiam in verf. Sol.

Ventus, & solis salubritatem si ædificium socij impedit vicino, tale damnum non habetur in consideratione, decis. 113. num. 8. Emer.

Ventorum, vel aquarum magnitudines, & tempestates in mari inter casus fortuitos enumerantur, dec.369.nu.32. Matth.

Ventorum ingressus sufficit, vel à lateribus, vel per reunionem, vel per descensum, ne ob illius deficientiam impediri possit elevatio vicini ædificij, decis. 272. numer. 8. Emerix.

Ventorum, & tempestatis furorem repellere in potestate nauigantium non est, dec. 369. nu. 15. Matth.

VERA *Vide in verf.* Veritas.

VERBA.

Vide etiam in verf. Generalitas, Pronomen, & *in verf.* Verba in particulari.

Verba derogationis *Sixtinæ* Constitutionis, quod maritus recipere possit dotem derogatam, non comprehendit augumentum ab eodem viro in fauorem vxoris factum, decis. 18.nu.13. Alberg.

Verba concepta in numero plurali,in vno tantum verificari non possunt, dec.390.num.9. Calat.

Verba indulti ita intelligenda sunt vt conueniant naturæ eiusdem indulti,& vsui Regionis illius,dec.385.nu.20.Rond.

Verba interpretari debent secundum mentem & intentionem proferentis,maximè si secundum illam fatis, superque verificantur, decis.413.nu.14. Alb.

Verba perfunctoriè, & non dispositiuè prolata, non concludunt determinatam dispositionem,dec.38.nu 1.Alb.

Nec quod moriens Clericus voluerit se conformare cum statuto laicorum ad exclusionem sororis, ibid.

Verba, & dictiones interpretantur secundum subiectam materiam, decis. 19. numer. 18. Alberg.

Verba clara decreti, seu cuiuscumque alterius dispositionis interpretationem non admittunt, dec.295.nu.22. Alb.

Verba prohibitionis alienationis si comprehendunt etiam prælegata, faciunt illa venire in restitutionem fideicommissi, d.356. nu.5.Alb.

Verba, quæ vtrumque fideicommissum à testatore ordinatum comprehendere possunt, singula singulis referenda sunt, retento themate vtriusque dispositionis, decis. 80.n.22. Alberg.

Verba in futurum concepta non important solutionem, aut traditionem, dec.302.n.5. Paul.

Verba generalia, & effrenata comprehendunt quamlibet nullitatem, non solum de facto, sed etiam de iure, decis. 342. numer. 8. Beuilaqua.

Verba generalia sententiæ, & indefinito modo concepta operantur, quod iudicia dirimenda non sint,dec.146.nu.8. Taia.

Verba testatoris, etiam imperiti, & mulieris, licet vulgariter prolata, si à notario in scriptis sunt redacta.

Intelliguntur secundum sensum iuris, non autem in sensu vulgari, & secundum communem vsum loquendi, dec. 359.num.11. & seq.Emer.

Verba generalia mandati,vel sententiæ restringuntur à subsequentibus, decis. 69. nu. 23. Paul.

Verba ipsa sunt propria forma intrinseca, & essentialis dispositionis, decis. 188. num. 5. Taia.

Verba generalia comprehendunt in specie prætentionem partis, dum alia non aderat prætentio, super qua illa verificari possent, de-

cis. 85. numer. 8. Albergato.
Verba semper interpretantur secundum naturam contractus, qui geritur, dec. 45. nu. 19. Taia.
Verba intelliguntur secundum subiectam materiam, dec. 45. nu. 11. Taia.
Verba testatoris si respiciunt Sacerdotem celebrantem per se ipsum, & referantur ad tempus electionis, beneficium esse actu Sacerdotale demonstrant, decis. 215. numer. 7. Emer.
Verba à testatore prolata in vim rationis, si magis late pateant, quam dispositio, illam extendunt ad omnes casus in ratione contentos, dec. 324. nu. 5. & seqq. Rond.
Verba vulgari sermone prolata, & à muliere legum ignara, in sua propria significatione, & secundum communem vsum loquendi intelligenda sunt, decis. 359. numer. 9. Emer.
Verba dispositiua in antiquis, actum positiuè denotantia, non autem simpliciter enunciatiua solam probationem falsitatis in contrarium admittunt, decis. 354. numer. 27. Calat.
Verba relatiua in concessione, seu dispositione Pontificis aliquod certum continente, dicuntur stare demostratiuè, & causatiuè, non autem conditionaliter, dec. 262. nu. 33. Alberg.
Verba generalia non restringuntur à verbis specialibus postea à testatore expressis, decis. 324. nu. 2. Rond.
Verba vniuersalia, non autem restrictiua post insinuationem donationis apposita omnimodam vocationem important, decis. 31. num. 15. Calat.
Verba inuestiturae si non conueniunt hæredibus extraneis, illos complectere nequaquam possunt, dec. 363. nu. 3. Emer.
Verba testatoris nihil refert, quod à Notario fuerint primario vulgariter conscripta, & postea in latinum redacta, ad effectum interpretationis illorum, dec. 359. nu. 11. & 12. Emer.
Verba Constitutionis cui conueniunt, eidem quoque conuenit illius dispositio, dec. 83. nu. 10. Alberg.
Verba in dubio accipienda sunt demonstratiuè non autem taxatiuè, decis. 177. numer. 5. Calat.
Verba si verificari possunt in eorum proprio significatu, secundum illum intelligenda sunt, nec trahuntur ad alium intellectum, dec. 18. nu. 14. Alberg.
Verba prolata in numero singulari non possunt comprehendere id, quod pluralitatem demonstrat, dec. 252. num. 10. Taia.
Verba ambigua accipi debent in potentiori significatione, dec. 252. nu. 23. Taia.
Verba ambigua intelliguntur de digniore, & excellentiore subiecto, decis. 252. num. 24. Taia.
Verba sententiæ non tamen operantur quatenus infertum, sed quatenus ex ipsis necessario infertur, dec. 298. nu. 10. Taia.
Verba competentia, & competitura quatenus proximis, & remotis actionibus applicetur, dec. 300. nu. 19. Taia.
Verba generalia restringuntur, & intelliguntur cum limitatione sequentium, quæ totam dispositionem qualificant, & informant dec. 303. nu. 12. Alberg.
Verborum amplitudo quandoque restringuntur ad solum pretium, si de eo solum actum sit in illis, dec. 213. nu. 31. Alberg.
Verbis quod non conuenit, nec continetur in illis, sub dispositione non comprehenditur, dec. 83. nu. 30. Alberg.
Verbum etiam minimum quandoque continet magnum effectum, dec. 185. num. 4. Taia.
Verbum vno modo acceptum in aliquo capite statuti, eodem modo censetur acceptum in alio, dec. 3. nu. 17. Alb.
Verbum nullum, imo nec syllaba debet remanere otiosa in contractibus, & instrumento aliquid operandi, decis. 85. num. 5. Alberg.

VERBA IN PARTICVLARI

Vide etiam in verb. Clausula, Dictio.
Verba *accio non manchi la casata* quid importent, dec. 232. nu. 4. Matth.
Verba *à chi si aspetta* sunt indefinita, & comprehendunt omnes personas, quæ interesse habent in mercibus assecuratis, dec. 369. n. 42. Matth.
Verba *ad inuicem, & vicissim* quatenus ponunt solam actiuam vocationem non autem reciprocam vel fideicommissariam substitutionem inducant, dec. 349. nu. 7. Emer.
Verba *ad inuicem, & vicissim* expressa sine vlia mentione mortis non important substitutionem fideicommissariam, sed meram vulgarem, dec. 349. nu. 8. Emer.
Verbum *assignare, & consignare* important translationem dominii, & actum irrevocabilem inter viuos, dec. 305. nu. 3. Paul.
Verba *Capitulum, & Canonici* eo magis probant illius appellatione non venire alios, præter Canonicos ipsos, decis. 251. numer. 45. Paul.
Verbum *cessando* operatur, vt præcedens contractus, & instrumentum penitus sublatum, & extinctum remanserit, dec. 85. nu. 5. & 24. Albergato.
Verba testatoris, *che voleua ogginstar meglio le cose sue*, intelliguntur de testamenti factione, dec. 95. nu. 2. Rond.
Verba morientis, *che la robba haueua il suo corso*, referuntur ad hæredem instituendum, non autem ab intestato successurum, dec. 95. n. 3. Rond.
Vide etiam verba *che soleua*.
Verba *che haueua ogginstato le cose sue* à testatore post testamentum prolata, illius validitatem ostendunt, dec. 95. nu. 5. Rond.
Verba *come sopra* sunt relatiua præcedentium, & operatur, quod singula singulis congruè referantur, dec. 80. nu. 25. Alberg.
Verba, *consuciando*, apposita in concessione emphyteusis ad tertiam generationem com-

cesse, à quibus personis initium sumere debeant, dec.66.nu.1.Rond.

Verbum *cura* pro sollicitudine imperio, & iurisdictione intelligitur, dec. 132.sub nu.12. Taia.

Verba *dando facoltà à dd. miei heredi di pigliare il possesso doppo la mia morte* intelliguntur de heredibus nominatis, non autem de alijs,dec. 139.nu. 7.Alberg.

Verbum *debet* importat necessitatem,dec.234. nu.16.Paul.

Verba *dell'agnatione di esso Testatore*, non impediunt, quod in fideicommissis non attendatur proximitas grauati, & non grauantis, dec.147.nu.4.Rond.

Verbum *de Familia* non excludit qualitatem hereditariam,dec. 82 nu.9.Rond.

Verba *d'herede in herede maschio* solum intelliguntur de descendente masculo in descendentem similiter masculum, dec.232.nu.24. Matth.

Verba ab aliquo probata *di far bene à tal uno, & riconoscerlo quattro volte l'anno* quid importent,dec.19.nu.1.Alberg.

Verba *deficientibus, tunc & eo casu,non extantibus*, & similia, quatenus nullam restrictionem importent, dec.377.nu.3.& 5.Rond.

Verbum *descendentes*, sine vlla qualitate masculinitatis expressum, ne superfluum esse dicatur, etiam foeminas comprehendit,d.410. nu.40.Florex.

Verba *diffis modis,& nominibus* discretiuam relationem important, decis. 340. num. 19. Beuil.

Verbum *dictorum* repetit præcedentia, eaque etiam informat, dec.303.nu.6. Alberg.

Verbum *differo* nihil ponit in esse, dec.383.n.9. Rond.

Verbum *donatione* loquens de coniugibus comprehendit donationem factam ante,vel propter nuptias,dec.83.nu.11.Alberg.

Verba sententiæ, & *alia iurisditionalia exercere possit* stant conditionaliter, non causatiuè, scilicet quatenus competant,non quia competunt,dec.69.n.24.Paul.

Verba donationis *ex iustis,& rationabilibus causis* animum donatoris mouentibus, & præsertim propter dilectionem donatariorum, decis.33.nu.13.Calat.

Important prælationem cæteris agnatis, non autem illorum exclusionem,ibid.

Verbum *Familia* pluries à donatore requisitũ, & geminatum, comprehendit etiam familiam contentiuam, decis. 31. numer. 16. Calataiu,

Verbum *familia* pluries à testatore reperitum, non indicat solam effectiuam, sed etiam contentiuam fuisse vocatam, dec.226.n.4.6. & sequ.Paul.

Verbum *filia*, & verbum *liberi* non dicuntur synonima si primo filiæ, postea verò earum liberi vocati sint, dec.199.nu.14.Emer.

Verbum *filios,& descendentes* licet sit collectiuũ, & aptum comprehendere pronepotes, & vlteriores gradus, decis. 349. numer. 1. Emer.

Simpliciter;tamen, & de per se sumptum inducit solum vocationem vulgarem, non autem fideicommissariam,ibid.

Verbum *heres de familia* appositum in parte cõditionali an habeatur pro synonimo cum verbo *herede masculo*, vel huiusmodi expresso in parte dispositiua, decis. 232. num. 20. Matth.

Verbum *heres* non dicitur stare demonstratiuè si actus non nisi hæreditario nomine fieri poterat,dec.414.nu.1.Alberg.

Verbum *heres* in fine orationis appositum,qualificat personas omnium supra expressorũ, & vnicuique qualitatem hæreditariam attribuit, dec.414.nu.7.Albergato.

Verba *in suo pristino statu remanentibus*, nullam mutationem important non solum de iure, sed etiam de facto, decis. 225. numer. 20. Matth.

Verba *heredes,& successores* in reseruatione iurispatronatus, comprehendunt tam hæredes, & successores laicos, quam Ecclesiasticos, dec. 242.nu.11.Emer.

Verba *il piu prossimo dell'agnatione di esso testatore*, in quibus proximioribus verificentur,d. 94. nu.7.& 8.Rond.

Verbum *Illustrissimo* maximæ æstimationis est apud Venetos,dec.44.nu.7. Taia.

Verbum *incontinenti* qualiter explicetur,d.313. nu.7.Paul.

Verba *in tal caso,& non altrimente* conditionem important, quæ contractum informat, & reddit resolubilem, decis. 213.nu.4. 6. & 7. Alberg.

Verba *in tal caso* conditionem ad tempus delatæ successionis coarctant, decis. 232. nu.33. Matth.

Verbum *instituo* dicitur esse directum, dec.349. nu.3.Emer.

Verbum *instituti* secundum suam propriam significationem non intelligitur de substituris,dec.349 nu.12.Emer.

Verbum *insuper*, & verbum *vlterius*,quid operentur,dec.328.nu.12.Taia.

Verba *ita vt nullo vnquam tempore* indicant connexionem cum præcedentibus, & secundum præcedentia intelliguntur, decis. 185. nu.12. Taia.

Verbum *iurisdictio*, & verbum *punire* vtramq; punitionem publicam, & priuatam important,dec.254.nu.8.Paul.

Verbum *liberi* verificatur non solum in filijs primi gradus, sed protenditur etiam ad nepotes, & vlteriores descendentes, dec.199. nu.3.Emerix.

Verbum *liceat agere* non est obligatorium, sed mere facultatiuum, decis. 27. num. 7. Calataiu.

Verba, *l'Imperatore hà fatto testamento per me*, important, quod eius hæreditas deuoluatur ad eos, qui de iure succedunt, dec.38.n.13. Alberg.

Verba in concessione emphyteusis etiam ecclesiasticæ, *locauit N. presenti &c.* intelliguntur pro se suisque hæredibus, & successoribus, quibuscumque, dec.77.nu.14.Taia.

Ver-

Verbum *mox* quomodo explicetur, dec. 313. n.7.Paul.

Verbum *nomino* propriè ſtare dicitur ad certificandam perſonam hæredis, dec.386. n.13. Alberg.

Verba *non per obligo à promiſſione alcuna* nullam pariunt actionem, dec. 19.nu. 12. Alb.

Verbum *nullum*, dicitur negatiuum, & omnem alium caſum excludit, dec. 206. nu. 2. Alberg.

Verbum *Patrimonium* propriè intelligitur de patrimonio prophano ſuorũ bonorum, non autem eccleſiaſtico quod conſtituitur ob ordines Sacros, dec.70.nu.11.Rond.

Verba *perche pare non ſia per riuſcire habile, & perfetto huomo* quid importent, dec.190. nu.5. Alberg.

Verba *per vna ſol volta* perpetuitatem excludũt, dec.19.nu.11.Alb.

Verba, *perpetuis futuris temporibus*, denotant realitatem priuilegij, deciſ. 52. numer. 28. Alberg.

Verbum *pertinere* dominium, & poſſeſſionem demonſtrat, dec.390.nu.3 Calat.

Verbum *plenarie* importat totalitatem, nec patitur aliquam reſtrictionem, dec.103.nu.15. Calat.

Verbum *poſteri, & deſcendentes* in alia parte teſtamenti ſimpliciter à Teſtatore expreſſum, quatenus fideicommiſſum maſculinum extendat etiam ad fœminas, dec.410.nu.37. & ſeq.Florex.

Verbum *poſteri, & deſcendentes* in ſua latitudine comprehendit etiam fœminas baſtardas, non legitimatas, dec.410.nu 49.Florex.

Verbum *prædicti* eſt repetitiuum perſonarum ſupra expreſſarum, cum omnibus ſuis qualitatibus, dec.410.n.39.Florex.

Verba *pro fundo dotali* vbi dos in pecunia conſiſtit, & bona pro ſolutione aſſignata ſunt reſoluuntur in fundum dotalem improprium dec.392.nu.3.Emer.

Verbum *pro hæreditate* appoſitum in tranſactione, facta à grauato, intelligitur ſolum pro ſumma ab eodem grauato ſoluta, dec. 414. nu.16.Alb.

Verbum *Presbyter* in Bullis Summorum Pontificum, iuxta conſuetam praxim, ſemper ponitur ad differentiam ſimplicis Clerici, dec.354 nu.7.Calat.

Verbum *Presbyter* à quocumque prolatum, accedente obſeruantia, qualitatem Sacerdotalem importat, dec.354.nu.8.Calat.

Verbum *pretentioni* appoſitum in quietantia, quatenus referatur ad ſolum pretium, d. 213. nu.32.Alb.

Verba *prout hactenus obſeruatum eſt* non ſtant cauſatiue, ſcilicet quia hactenus obſeruatum ſit, dec.251.nu.20. Paul.

Verba *prout in concordia* quid operentur, d.262. nu.29. Alb.

Verba *proximioris ſui* reſpicit ordinem ſucceſſionis, non ſanguinis, dec.147.nu.6.Rond.

Verba *quieto, & caſſo* licet generalia quandoque dicuntur ſub conditione prolata, d. 85. nu.30.Alb.

Verba *quieto, & caſſo*, licet etiam generalia, & vniuerſalia quandoque reſtringuntur ad ſolum pretium, ſi de eo ſolum actum ſit in illis, dec.85.nu.31.Alb.

Verba quod *Parochus, & Archipresbyter excommunicare poſſit*, intelliguntur reſpectu fori interioris, & ſecundum ſubiectam materiam, ac iuris diſpoſitionem, dec. 69. nu. 29. & 30. Paul.

Verba *realiter, & cum effectu* important, veram numerationem, dec.124.nu.7.Calat.

Verbum *reſiduo* poteſt etiam ad partem referri, ſi congrua aliorum verborum, & materiæ intelligentia id patitur, dec. 415.n. 14.Rond.

Verbum *reſto* importat remanere reſiduum, non autem illud fuiſſe ſolutum, deciſ.415. nu.15.Rond.

Verbum *reſto* vbi dirigitur ad tempus futurum & ad actum faciendũ impoſſibile eſt, *quod* integram ſolutionem importet, deciſ.415. nu.19.Rond.

Verbum *reſto*, importat complementum, & integram ſolutionem debiti, dec. 415.n.12. & 13.ſeqq.Rond.

Verbum *reſto* importat quidem partem fuiſſe ſolutam, & ſolutionem fuiſſe cœptam, non autem illam integraliter eſſe completam, dec.415.nu.13.Rond.

Verbum *retinere* in marito comprehendit etiã augumentum dotis, ab eo conſtitutum, & remanens penes ipſum pro oneribus matrimonij, declara, dec. 83. num. 28. & ſeqq. Alb.

Verba *ſalua graduum prærogatiua* non referuntur ad deſcendentes, ſed de tranſuerſalibus intelligenda ſunt, dec.226.nu.9.Paul.

Verba delegationis Iudicis, *ſe così vi pareſſe, coſtandoni delle coſe ſupplicate*, verificata præſumuntur, ſtante interpoſitione decani à Delegato facti, dec.187.nu.5.Rond.

Verba *ſenſa muta parola* quid importent, d.189. nu.7.Rond.& dec.66.eodem.

Verbum *ſolitum*, refertur, & intelligitur iuſti tempus, cui adijcitur, deciſ. 49. num.16. Alberg.

Verbum *ſopradote* nihil aliud eſt, quam augmentum dotis, dec 83. nu.5. Alb.

Verba *ſotto qualſiuoglia colore, ò titolo* omnem quemcumque modum important, dec. 18. nu.4.& ſeq.Alb.

Verba *ſpectare, & pertinere*, referuntur ad ius dominij præcedenter acquiſiti, d. 305. nu. 15.Paul.

Verbum *ſtatim* quid operetur, & quomodo intelligatur, dec.313.nu.7. & 8. Paul.

Verbum *ſubſtituo* eſt obliquum, dec. 349.n.4 Emer.

Verbum *ſubſtituo* regulatur ſecundum ſubiectam materiam, dec.349.nu.5. Emer.

Verbum *ſubſtituo* æque vulgarem, ac etiam fideicommiſſariam importat ſecundum verba, & circumſtantias, tractumq; temporis ſucceſſiuum præferentia, vel non, deciſ.349.nu.6.Emer.

Verba *tale quale è*, in ceſſione appoſita an referantur potius ad crediti exigibilitatem, vel illius

lius realitatem, veritatem, & subsistentiam dec. 263. num.8. Paul.

Verba, *vendere*, vel *alienare*, intelliguntur de actibus inter viuos, dec.380. num. 8. Taia.

Verbum, *videbitur*, importat arbitrium boni viri, dec.166.num.16. Paul.

Verbum *videtur* regulariter non accipitur pro decisione, & veritate, sed resoluitur in simplicem opinionem, dec.354. numer. 24. Calat.

Verbum *videtur* varias recipit significationes, secundum subiectam materiam, dec. 354. num. 20. Calat.

Verbum *videtur* adaptatur etiam ad conceptum mentis, & iudicium rationis, quod quis de aliqua dispositione formauit, d.354. num. 21. Calat.

Verba *vno succede all'altro, o alle loro linee*, quid importent, dec.80. num.6.& 9. Alberg.

Verba morientis, *voleua che la robba andasse al tale*, & huiusmodi præsumuntur probata ad se eximendum à vexatione, & instantijs interrogantium, decis. 38. nu.16. Alberg.

Vide etiam Verba, Che la robba.

Verba, *vt asseritur*, nihil probant, dec. 181. num. 15. Rond.

Verba, *vt per alia Notarij &c.* nulli dubium est, non esse. nisi merè relatiua, dec. 213. num. 14. Alberg.

VERGENTIA.

Vide etiam in verf. Assecuratio.

Vergentia viri ad inopiam est concludenter probanda, dec.187.nu.8. Rond.

Vergentia viri ad inopiam probari debet concludenter, quando agitur contra tertium possessorem, dec. 239. nu. 14. Rond.

VERISIMILE.

Vide Vid. in verf. Inuerisimile.

Verisimile, quod non est, non creditur verũ, dec. 13. nu. 12. Calat.

Verisimile non est quod vir probus, bonæ famæ, & negocijs incumbens adeo voluerit suum honorem contemnere, dec.100.nu.3 Alberg.

Vt publicè, & palam accederet ad mulierem inhonestam, habitantem humi, & cum illa loqui in ianua, ac si esset vilissimus pedisequa, ibid.

VERITAS.

Vide etiam in verf. Legalitas, Præsumptio.

Veritas, & probatio eruenda ex depositionibus testium, quoties facta sit, tollit, & adimit præsumptionem legis, dec. 219. numer. 10. Emer.

Veritas etiam oparatur per modum fictum, dec.305. nu. 12. Paul.

Veritas scripturæ resultat si illa in publico instrumento sit exhibita, decis.211.numer.23. Paul.

Veritas, & realitas actus deducitur, si per spatium longi temporis ille nunquam fuit impugnatus ab interesse habentibus, decis.186 num.10. Alberg.

Veritas magis oculata fide, quam per aures animis hominum infigitur, dec. 220.num.2. Taia.

Veritas crediti adeò illius simulationem excludit, vt nec attendantur coniecturæ contrariæ, quæ alias sufficerent, dec. 316.nu.25. Vicecom.

Veritas super qua adest confessio partium magis attenditur, quam omnia, quæ in contrarium adduci potuissent, decis. 396. n. 23. Vicecom.

Veritas semper prævalet, & ipsi omnia cedunt dec. 211. nu. 21. Paul.

Veritatis narratorum præsumptio resultat ex longeua obseruantia gratiæ, decis.53. n. 11. Alberg.

Veritatem actus, quæ præseferunt attenduntur magis quam ea, quæ falsitatem demonstrant, dec. 186. num.22. Alberg.

VERSIO.

Versio probatur si pecunia penes ædem sacram sit depositа, & deindè consignata illi, cui consignari debuerat, dec. 104. numer.3 Emer.

Versio in causam expressam probenda non est in obligatione voluntaria, secus autem in necessaria, dec.65. nu.16. Alberg.

VERVM, *Vid. etiam in verf.* Veritas.

VESPERE Sabbati quales Canonici pro temporum diuersitate *inseruiant* in Basilica Liberiana, decis.98. num.24. Alberg.

VESTES lugubres debentur viduæ, tàm ex dispositione iuris communis, quam ratione Statuti Vrbis lib.1.cap.136, dec.301. num.5. Emer.

Vestes, *Vid. etiam in verf.* Victus.

VIA EXEQVVTIVA.

Vide etiam in verf. Exequutio, Executor Iudex, Obligatio cameralis Processus, Summaria, Sententia.

Via exequutiua competit in causis agitatis in Tribunali Consulum Agriculturæ Vrbis, dec.409.num.2. Guax.

Via exequutiua vulnerari non potest à Iudice, qui non valet concedere exequutionem, dec 63.num.9. Rond.

Via exequutiua à prima sententia vulnerata, quatenus à posterioribus sententijs eam infirmantibus restituatur, decis. 226. num.1. & seqq. Paul.

Via exequutiua remanet præseruata per clausulam *alteri qui ad legitimam*, absque viteriori cognitione super illius competentia, decis.63.num.12. Rond.

Via exequutiua non vulneratur ex sententijs nullis, apparente nullitate ex eisdem factis, dec.63.num.10. Rond.

VICARIVS.

Vide etiam in verf. Episcopus.

Vicarius Episcopi habet facultatem absolvendi à iuramento, dec.371.num.19.Alberg.

Vicarius capitularis non potest conferre beneficia deuoluta, dec.276. num. 4. Alberg.

Vicarius perpetuus Ecclesiæ S. Baudilij in Ciuitate Barchinonensi ipse habet omnes redditus, de quibus certam partem Archidiacono præstare tenetur, dec.364.num.2,5. & 8. Taia.

Vicarius, si simplex administrator est, non po-

teſt ipſe retinere omnia bona Eccleſiæ, & quid annuum ſuppeditare Parocho, & quãdo, deciſ. 364. num. 14. Taia.
Vicarium foraneum Epiſcopus in qualibet terra ſuæ Diœceſis retinere debet, qui ibidẽ iuriſdictionem exerceat, dec. 69. n. 37. Paul.
Vicarij culpa Epiſcopo prodeſſe non poteſt, dec. 313. num. 19. & 24. Pauluc.
Vicarius Epiſcopi non poteſt operare nullitatem electionis, quæ proinde deuoluatur ad Epiſcopum, dec. 313. num. 19. Paul.
Vicarij factum in ipſum redundat Epiſcopum quia illius perſonam repræſentat, dec. 313. n. 24. Paul.
Vicarij Capitularis electio ad ſolum Capitulum, & Canonicos pertinet excluſis etiam portionarijs, Capellanis, & beneficiatis, deciſ. 251. num. 27. & 33. Paul.
Vicarij perpetui dicuntur habere exercitium curæ auctoritate iuris, non autem ab ipſo principali Eccleſiæ Rectore, dec. 225. nu. 18. Matth.
Vicarij plures perpetui in Eccleſia habere poſſunt omnia iura Parochialia, remanente qualitate ſponſi apud Epiſcopum, dec. 225. num. 14. Matth.
Vicarij deputati temporaliter ad curam animarum nihil commune habent cum pluribus Parochis, vel Vicarijs perpetuis inſtitutis in titulum, dec. 225. n. 15. Matth.
Vicarij perpetui, remanente etiam titulo curæ apud alium, omnimodam priuatiuam habent in Parochia quoad omnes alios, etiã illius cui adhæret cura radicalis, dec. 225. num. 6. Matth.

VICECVRATI.

Vide etiam in verſ. Parochus.
Vicecurati, expenſa quatenus computetur inter alias expenſas Eccleſiæ, deciſ. 233. n. 16. & ſeqq. Rond.
Vicecuratorum deputatio facta ab Epiſcopo loco Parochorum, ſi examinare recuſantiũ, appellationem non admittit, deciſ. 258. nu. 5. Paul.
Vicecuratorum remotionem ſi Parochus, qui ſe renuit examinare, renocare velit, nouo examini ſe ſubicere debet, dec. 258. nu. 11. & 12. Paul.
VICE-LEGATORVM ſtatuta dicuntur cõditi à Papa, adeoque ſeruanda, dec. 329. n. 5. Rondinin.

VICINVS, VICINITAS.

Vicinus non poteſt prohibere vicinum fabricare in muro deſtinato ad fabricandum, dec. 50. num. 6. & 16. Emer.
Vicinum ſuo iure vtentem de damno red arguere nemo poteſt, quod etiam ipſe ſibi ſimiliter attulit, dec. 113. num. 9. Emer.
ex Vicinitate locus vnus cenſetur ſubrogatus in alium, dec. 196. num. 13. Alberg.

VICTORIA.

Victoria ſi reportari non poteſt, cedere neceſſe eſt, dec. 220. num. 1. Taia,
Victoriam reportans ex lite non poteſt dici, quod fuerit in mala fide, dec. 65. num. 18. Alberg.
VICTVS, & VESTITVS in domo hæredi alicui legatum, licet ex cauſa etiam extra domum debeatur, in annuis tamen ſcutis quadraginta taxari viſum eſt, deciſ. 320. nu. 9. Calat.
Videt vnuſquiſque aliena vitia, non autem propria, & quare, dec. 252. nu. 2. Taia.

VIDVA.

Vid. etiam in verſ. Binuba, Dos, Mulier, Vxor.
Vidua defuncta poſt factam interpellationem pro reſtitutione ſuæ dotis, tranſmittit ius percipiendi fructus ad illius hæredes, dec. 5. num. 6. Calat.
Vidua tranſiens ad ſecunda vota non perdit priuilegia circa ſuam dotem, deciſ. 74. nu. 4. Calat.
Vidua alimentari debet à ſecundo viro, dec. 5. num. 8. Calat.
Viduitatis tempore actio propoſita, quatenus etiam duret poſt biuubatum, deciſ. 184. num. 11. Emer.

VINCERE. *vid. etiam in verſ.* Victoria.

VINEA.

Vinea licet incorporata cum alia, ſi tamen ſit certa ratione petiarum, facillimè poterit, mediante menſuratione, certificari, deciſ. 366. num. 11. Taia.
Vineæ plures quamuis ſimul vniantur, non ita incorporantur, vt vinum, deciſ. 366. num. 7. Taia.
in Vinea Domini ita laborandum, vt expectatæ vuæ non autem Lambruſchæ producantur, dec. 295. num. 7. Alberg.

VIR.

Vid. etiam in verſ. Homo, Maritus.
Viri nobiles, & magnates magis, quam alij inferiores deſiderant conſeruationem agnationis per naturales legitimatos, dec. 81. num. 15. Emer.
in Viro, præſertim nobili omnis interpretatio ſumenda eſt, ac excludendum delictum.
VIVERE non poſſunt ſimul hæres, & legatarius, vel alij inter quos adſit inimicitia, dec. 320. num. 6. & ſeqq. Calat.

VISITARE, VISITATIO.

Viſitandi quaſi poſſeſſionem habens in ea manuteneri debet, deciſ. 204. num. 1. & 2. Emer.
Viſitationes factæ ab Archiepiſcopo in aliena Diœceſi referuntur ad cautam ſibi in conceſſione iuriſdictionis præſeruatã, dec. 106. num. 39. Taia.
VITIA propria non videmus, licet aliena perſpicaciſſimè intueamur, deciſ. 252. num. 2. Taia.

VLTIMA VOLVNTAS.

Vide etiam in verſ. Voluntas.
Vltima voluntas non debet pendere ex alieno arbitrio, dec. 380. num. 1. Taia.
VLTIMVS. *Vide etiam in verſ.* Fideicommiſſum.

VNIO.

Vide etiam in verſ. Eccleſia.
Vnio Eccleſiæ S. Baudilij Barchinonen. Diœceſis quomodo facta ſit, cuius etiam iorma

per

per extenſum refertur, deciſ. 164. numer. 1. Taia.
Vnio facta in caſu vacationis, ſeu dimiſſionis beneficii, non ſuffragatur, ſi beneficiatus ſupervixit Pontifici vnienti, deciſ. 321. numer. 9. Emer.
Vnio facta cum omnibus iuribus, & pertinentiis, dicitur plenaria, & perpetua, d. 321. nu. 2. Emer.
Vnio facta pro ſimplici augumento reddituũ, non ſupprimit titulum beneficij, dec. 321. num. 12. & ſeq. Emer.
Vnio ab allegante plenè, & concludenter probari debet, dec. 135. nu. 3. Paul.
Vnio eſt quid facti, & odioſa, ideoque non præſumitur, dec. 135. num. 4. Paul.
Vnio ex diuerſitate, & diſtinctione bonorum excluditur, dec. 135. num. 6. Paul.
Vnio bonorum, ſeu operis laicalis ad beneficium Eccleſiaſticum fieri nequit, ſine Communitatis conſenſu, deciſ. 135. numer. 7. Paul.
Vnione plenariè, & perpetuò facta Monaſterio, exercitium curæ actualis remanet penès Vicarium, in dictum Monaſterium, vel Eccleſiam habituali tranſlato, dec. 321. numer. 14. Emer.
de Vnione Eccleſiæ S. Baudilii Barchinonenſis Diœceſis plurima mentio fit in diuerſis deciſionibus Rotæ Romanæ, d. 364. n. 3. Taia.
Vnio ex quibus dicatur ſuum effectum ſortita, dec. 321. nu. 14. Emer.
Vnionem plenariam important verba, perpetuo incorporamus, annectimus, & vnimus, dec. 321. n. 1. Emer.
Vnionem ad probandam requiritur inſtrmẽtum, aut immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo, dec. 203. num. 1. Paul.
Vnionem ad probandam plures coniecturæ, & argumenta referuntur, & reiiciuntur, deciſ. 203. num. 6. & ſeqq. Paul.
contra Vnionem Ordinarius non pronunciaſſet, ſi in eius Cancellaria de illa aliquid conſtitueret, dec. 135. num. 8. Paul.
Vnionem facere ſpectat ad Epiſcopum, non autem ad inferiorem, dec. 135. n. 9. Paul.
VNITÆ Eccleſiæ iura tranſeunt in Monaſterium, vel Eccleſiam, cui facta eſt vnio, deciſ. 321. num. 3. & 13. Emer.
VNICITAS, *Vide etiam in verſ.* Vnus.
Vnicitas conſeruari poteſt etiam in pluribus repræſentantibus vnum corpus, dec. 225. num. 2. & ſeq. Math.
VNIVERSALIS, VNIVERSALITAS.
Vniuerſalis conſtitutio ſi omnia comprehenderet determinatio ſpecialis fuiſſet ſuperflua, dec. 241. num. 22. Paul.
Vniuerſalis dicitur donatio, ſi donator declarauit illam vniuerſalem facere voluiſſe, dec. 281. num. 6. Rond.
Vniuerſalis cauſa actus attenditur non *ipſe* actus, deciſ. 251. nu. 13. Paul. & vid. deciſ. 254. num. 26. eod.
Vniuerſalitas, & amplitudo verborum reſtringitur, & limitatur ab aliis immediate ſequentibus, dec. 201. num. 9. Alberg.

VNIVERSITAS.
Vid. etiam in verſ. Capitulum, Succeſſor.
Vniuerſitas numquam moritur, dec. 198 num. 2. Rond.
Vniuerſitas Clericorum non habet intereſſe in commutatione vltimarum voluntatum, dec. 267. numer. 14. Alberg.
Vniuerſitatis homines nouiter admiſſi non tenentur ad debita vitilia, ſeu voluntaria a ſua Vniuerſitate contracta, ſed ſolum ad debita neceſſaria, dec. 84. num. 3. Calat.
Vniuerſitatis maior pars quatenus poſſit obligare minorem, dec. 84. num. 9. Calat.
Vniuerſitatem aliquam ingrediens ſe cum illius Statutis conformare voluiſſe præſumitur, dec. 295. num. 11. Alberg.
VNVS.
Vid. etiam in verſ. Pluralitas, Vnicitas.
Vnus non præiudicat pluribus, & quando, dec. 40. num. 4. Rond.
Vnius expreſſio verificari non poteſt in vno, repræſentante duo corpora, deciſ. 252. nu. 8. Taia.
VNVSQVISQVE.
Vnuſquiſque in ſuo proprio negotio magis hebetior eſt, quam in alieno, deciſ. 252. numer. 1. Taia.
Vnuſquiſque eſt rei ſuę moderator, & arbiter, deciſ. 46. num. 14. Taia.
VOCATIO.
Vide etiam in verſ. Vocatus.
Vocatio filiorum natorum, & naſciturorum ex filijs inſtitutis comprehendit, tam nepotes, quam pronepotes, & alios etiam deſcendentes ab illis, dec. 20. num. 28. Alber.
Vocatio diſcretiua excludit tranſitum de vna linea ad aliam, deciſ. 20. n. 15. & 29. Alberg.
Vocatio fideicommiſſi remanet probata ex deciſionibus in cauſa factis, dec 307. num. 2. Emer.
Vocatio fœminarum poſt omnes maſculos intelligenda eſt ordine diſtributiuo, ſcil. de fœminis cuiuslibet linea in ſua tantum linea, deciſ. 20. n. 25. Alberg.
Vocatio fœminarum quia dicitur collectiua, intelligitur facta ordine ſucceſſiuo, deciſ. 24 n. 5. Paul.
Vocatio filiorum, & deſcendentium intelligitur diuiſim, & diſcretiuè de filiis, & deſcendentibus vtriuſque lineæ, abſque eo, quod vna pertranſeat ad aliam, deciſ. 20. numer. 5. Alberg.
Vocatio maſculorum ante fœminas non eſt ſufficiens coniectura pro inducenda ſubſtitutione reciproca, dec. 20. n. 23. Alberg.
Vocatio maſculorum ante fœminas, vbi plures lineæ ſunt inſtitutæ, intelligitur reſtrictiuè in qualibet linea, non ampliatiuè de vna ad aliam, dec. 20. num. 23. Alberg.
VOCATVS.
Vide etiam in verſ. Fideicommiſſarius, Gradus, Linea, Subſtitutus, Vocatio.
Vocatus ad fideicommiſſum tenetur probare euentum ſuæ vocationis, eiuſque conditionem fuiſſe purificatam, dec. 298. nu. 7. Emer.

Vocatus etiamsi sit impubes succedit in bonis fideicommissi, si alij vocati non adsint, decis. 241. num. 7. Matth.

Vocatus ad aliquod fideicommissum, sic etiã censetur vocatus ad aliud, quod iuxta illud, & illius relationem factum sit, dec. 28. num. 14. Alberg.

Vocatus ad fideicommissum si per antea tutorio, vel alio eueniente casu suæ vocationis nomine bona fideicommissi administrauerat potest mutare titulum suæ possessionis, dec. 296. num. 3. Paul.

Vocatus in anteriori gradu semper admittitur & præfertur alteri in posteriori gradu vocato, dec. 28. num. 1. Alberg.

Vocatus in quinto, vel alio simili gradu non succedit, donec superfint alij qui in gradu superiore succedere debent, decis. 218. nu. 6. Rond.

VOLVNTARIVM.

Vide etiam in verf. Necessitas.

Voluntarium debitum ab initio ex post facto efficitur necessarium, & quando, decis. 84. num. 4. Calat.

Voluntaria participatio, vel communicatio nullum ius tribuit participanti, decis. 234. num. 20. Paul.

VOLVNTAS.

Vide etiam in verf. Affectio, Necessitas, Potestas, Testamentum, vltima.

Voluntas patris in materia imputationis, ex quibus penitus excludatur, decis. 78. num. 6. Calat.

Voluntas Testatoris seruari debet tamquam lex, dec. 28. num. 6. Alberg.

Voluntas dicitur imperfecta, si quis dixerit ei aliquid declarare velle, decis. 17. nu. 5. Calat.

Voluntas creditoris sibi satisfaciendi potius de credito pecuniario, quam speciei, resultat ex conuersione pecuniæ debitoris non in speciem sibi debitam, sed in alios vtus, decis. 415. num. 15. Rond.

Voluntas vxoris super administratione bonorum extraordinalium à marito facta excluditur, si ipsa affirmet maritum omnia sine sui participatione fecisse, decis. 155. numer. 15. Calat.

Voluntas testatoris, seu voluntas vltima. *Vid. etiam in verf.* Commutatio, Vltima.

Voluntas testatoris subiiciendi fideicommisso, etiam prælegata, resultat ex prohibitione alienationis eorundem prælegatorum, decis. 356. num. 5. Alberg.

Voluntas donatarij manifestata solum post donationem factam, donatario, & eius creditoribus non præiudicat, decis. 311. num. 7. Alberg.

Voluntas testatoris ab illius prædilectione desumitur, dec. 147. num. 7. Rond.

Voluntas testatoris sæpe ex conjecturis euidentius colligitur, & probatur, dec. 188. n. 6. Taia.

Voluntas creditoris mouendi litem suo debitori, non resultat ab extractione iurium per eum facta, quæ ad alium effectum deseruire possunt, dec. 85. num. 27. Alberg.

Voluntas à potestate metitur, dec. 38. num. 5. Alberg.

Voluntas indeterminata, eiusque inconstantia resultat si quis plures minutas de suis actibus facere solebat, dec. 17. num. 4. Calat.

Voluntas testatoris pro extendendo fideicommisso, quod verificari potest in personis ab ipso vocatis extendenda nõ est, dec. 20. n. 30. Alberg.

Voluntas testatoris conseruandi perpetuo bona in familia non adimpleretur si prohibitio alienationis non induceret fideicommissum etiam in casum mortis, decis. 356. nu. 9. Alberg.

Voluntatis ratione quæ imperfecta sunt non valent nec etiam fauore piæ causæ, dec. 3. num. 2. Calat.

Voluntatis quæstio non admittitur, nec ei opus conjecturis, si expressa est *Testatoris* dispositio, dec. 199. num. 8. Emer.

Voluntatis quæstio non admittitur, vbi dispositio testatoris est clara, decis. 377. num. 7. Rond.

Voluntatis declaratio resultat etiam ab exceptione ab aliquo facta, decis. 265. num. 8. Alberg.

Voluntatis perfectionem signum aliquod testator dedisset, si post illius scripturam pluribus annis superuixit, & nihil prodius de ea dixit, dec. 17. num. 10. Calat.

Voluntati testatoris si sine fideicommisso successiuo, perpetuo, vel reciproco faustieri non possit, tunc illud semper inducitur, decis. 20 num. 30. & seqq. Alberg.

Voluntate testatoris tota res geritur, dec. 251. num. 43. Paul.

Voluntatem testatoris ad indagandam, totus testamenti contextus inspiciendus est, decis. 139. num. 6. Alberg.

contra Voluntatem testatoris nihil valent conjecturæ, dec. 304. num. 13. Rond.

VOTVM.

Votum captandæ mortis dicitur inesse solum in beneficio vacaturo per mortem, secus autem si per resignationem vacuo successura esset, dec. 396. num. 3. Taia.

ob Votum captandæ mortis Patronus vicario Beneficiato alium præsentare non potest, dec. 281. num. 15. Taia.

Votum captandæ mortis est de iure prohibitum, dec. 38. num. 10. Emer.

Vota electorum capitularium sunt à scrutatoribus describenda, non autem simpliciter notario exhibenda, dec. 313. num. 5. Paul.

Votum *Vide etiam in verf.* Electio.

VRBANVS V. restituit Ecclesiam, & Monasterium Casinense ad suum primæuum statum Abbatialem, dec. 407. nu. 14. 29. & seqq. Alberg.

VRBANVS V. ademit solũ Episcopalem ordinem Ecclesiæ Casinensis firmis in reliquis remanentibus iuribus Episcopalibus, decis. 404. num. 38. Alberg.

ex VRBANITATE, & conniventia concessum, vel quod ita valeat interpretari non præiudicat, dec. 351. num. 36. Paul.

VRBS.

Vrbem accedere de longissimis partibus quis non cogitur propter magna pericula, quæ exinde resultant, decis. 247. num. 3. Taia.

Vrbis appellatione an veniant Territorium, Burgum vel simile, decis. 333. numer. 1. & seqq. Rond.

D. HIPOLITVS VRSELLIVS pius, doctusque causarum patronus nuncupatur, decis 328. num. 25. Taia.

VSVRA.

Vide etiam in verf. Fœneratores, Fœnus, Fructus, Lucio, Nauis.

Vsura resultans ex nautico fœnore, tamquam nimis exorbitans à iure canonico damnata est, & omnes leges ciuiles de eo disponentes abrogatæ sunt, decis. 369. num. 75. Matth.

Vsuræ tamquam fructus, & damna, ac interesse debentur, non autem tamquam vsuræ formales, & quando, decis. 207. num. 8. & num. antecæd. & seqq. Paul.

Vsurarum ad exclusionem semper fiat omnis iuris præsumptio, dec. 34 num. 25. Alberg.

Vsurarum cursum ad euitandum compensatio ipso iure fit, decis. 334. numer. 6. Vareio.

Vsurarum suspicio cadere non potest, vbi non adest mutuum siue vectum, siue paliatum dec. 260. num. 3. Paul.

Vsuras pupillares à die susceptionis tutelæ tutor pupillo persoluit, si pecunias à se ipso debitas, non inuestiuit, decis. 344. num. 15. Calat.

VSVRARIA non est promissio soluendi fructus in transactione facta, dec. 260. num. 25. Paul.

VSVRPATIO.

Vsurpare per se ipsos, & per alios paria sunt, dec. 8. num. 10 Taia.

Vsurpatio iurispatronatus etiam in magnatibus excludit ex sola assertione Ordinarij vel Notarij, dec. 136. num. 28. Taia.

Vsurpationis iurispatronatus præsumptio in personis potentibus cessat ex literis Sac. Congregationis inquisitionis, & scientia Papæ super illius permutatione, decis. 136. nu. 29. Taia.

Vsurpationis præsumptio cadit in personis potentibus iurisdictionem habentibus, dec. 6. num. 2. Rond.

Vsurpationis præsumptio vbi cadit, plena, & concludentissima probatio requiritur, decis. 8 num. 5. Taia.

VSVS.

Vide etiam in verf. Consuetudo, Insolitum, Obseruantia.

Vsus gratiæ, & possessio beneficij approbat omnia, quæ in literis prouisionis sunt expressa, dec. 372. num. 11. Rond.

Vsus ex in curia, aut errore procedens, non præiudicat, si constat, de validitate, & subsistentia actus, dec. 262. num. 43. Alberg.

Vsus, seu consuetudinis ad formam restringenda est Cconstitutio, decis. 251. num. 19. Paulucc.

VSVFRVCTVARIVS.

Vide etiam in verf. Vsusfructus.

Vsufructuarius, si ei nullus fuit datus cohæres in proprietate, remanet etiam hæres proprietarius, dec. 45. num. 7. Emer.

Vsufructuarius, & proprietarius æqualiter tenentur ad expensas pro defensione bonorũ hæreditariorum, decis. 10. num. 3. & 10. Albergato.

Vsufructuarius dicitur ille, cuius dispositio nõ incipit à bonis, sed ab vsufructu, decis. 345. num. 4. Emer.

Vsufructuarius, vt dicatur etiam hæres in proprietate, requiritur, quod in re certa, vel ipse solus hæres institutus sit, decis. 345. num. 9. Emer.

Vsufructuarius si quis fuerit relictus post mortem instituti, vel substituti, eo defuncto, proprietas remanet penès hæredes primi instituti, vel substituti, dec. 345. nu. 10. Emer.

Vsufructuarij vita æstimatur iuxta *text. in l. hæreditatum ff. ad l. falcidiam*, decis. 10. num. 1. Alberg.

Vsufructuario, & proprietario communiter interest bona in hæreditate conseruari, d. 10. num. 2. Alberg.

Vsufructuario defuncto, bona reuertuntur ad proprietarium, qui ab eo tempore in illis incipit ius habere, dec. 238. num. 9. Taia.

VSVSFRVCTVS.

Vide etiam in verf. Vsufructuarius,

Vsusfructus formalis quando non dicatur relictus, dec. 345. num. 5. Emer.

Vsusfructus simpliciter relictus censetur per verba *durante la vita sua*, dec. 345 num. 6. Emer.

Vsusfructus consolidatio tamquam ius reale, fit cum proprietate, nullo habito respectu personæ, penès quem illa exitit, decis. 345 num. 3. Emer.

Vsusfructus extinctum per mortem vsufructuarij dec. 345. num. 1. Emer.

Vsufructu finito per mortem vsufructuarij, ille statim consolidatur cum proprietate, etiam fauore hæredis ab intestato, dec. 345. num. 2. Emer.

VTILE.

Vtile per inutile vitiatur, vbi agitur de actu indiuiduo, etiam ex sola intentione agentis, dec. 351. num. 2. Emer.

Vtilius prout sibi magis est, quilibet actum fecisse præsumitur, dec. 411. n. 6. Alberg.

VVLGARIS.

Vulgaris substitutionis effectum operatur disiunctiua inter vocatos, dec. 328. num. 9. Taia.

Vulgaris substitutio dicitur illa, quæ est facta in casu, quo primus institutus non extaret, dec. 293. num. 6. Emer.

Vulgaris substitutio, edita hæreditate à primo instituto, expirat quoad ipsos substitutos, dec. 349. num. 2. Emer.

VXOR.

Vide etiam in verf. Bigamus, Ecclesia, Maritus, Mulier, Sponsus.

Vxor instituta in vsufructu cum prohibitione de nihil amplius petendo, si non adsit hæres proprietarius, quid ex hæreditate conse-

qua-

quatur,dec.386.num.28.Alberg.
Vxor hæres, & creditrix pro sua dote præsumitur bona hæreditaria viri sibi per imaginariam solutionem appropriare voluisse,decis.303.num.16. Alberg.
Vxor habens gemmas proprias, cum illis præsumitur se ornasse, non autem cum iocalibus sui viri,dec.73.num.16. Calat.
Vxor, & Maritus de mutuo eorum consensu, & cum licentia Sedis Apostolicæ possunt ingredi Religionem, dec.59.num.1. Emer.
Vxor potest agere contra virum, qui fundum dotalem alienauit.dec.68.num.24.Calat.
Vxor non tenetur ad solutionem debitorum sui viri, & si pro illis se obligat, eius obligatio dicitur voluntaria, decis. 65. num. 15. Alberg.
Vxorem aliquam fuisse probatur ex illis titulis, quæ soli legitimæ vxori conueniunt, decis.44,num.11.Tana.
Vxor quatenus repetat expensas factas occasione alimentorum, & vestium communiũ, filiarum,dec.301.num.11. Emer.
Vxor non potest asportari in loco tuto ab alio iudice,quam à iudice appellationis pendente iudicio super separatione thori, dec.109. num.11.Calat.

Z

ZELVS, & sollicitudo pastoralis, licèt laudari debeat, quandoque perniciosè tentitur, & ideò à charitate moderari debet dec.166.num.19.Paul.
Zeli ad zelum, meriti ad meritum, & numeri ad numerum comparatio facienda est in electione facienda,& quando, dec.113.num.6. Paul.

FINIS.

REGESTVM.

† * ** ***

a b c d e f

Omnes sunt duerniones, excepto f. qui est ternio.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm.

Omnes sunt terniones, excepto Mmmm, qui est quaternio.

ROMÆ.
Ex Typographia Reu.Cam.Apostolicæ. MDCLXXXII.

SVPERIORVM PERMISSV, ET PRIVILEGIO.

Vxor quatenus repetat expensas ... tione alimentorum, & reliqua ... f. iarum, dec. 301. num. 1. ...

Vxor non potest deponi a ... iudice, quam a iudice appellatur ... te iudicio super separatione ..., de num. 11. Calat.

Z

ZELVS, & sollicitudo ... dari debeat, quandoque ... tatur, & ideo a charitate ... dec. 160. num. 19. Paul.

... ad zelum, merito ad meritum, ad numerum comparatio ... electione facienda & quando, ... Paul.

I S.

T V M.

...io.

... T V X Y Z

...n Oo Pp Qq Rr Sf Tt ...

... Lll Mmm Nnn Ooo ...

...-Kkkk Llll Mmmm.

...e quaternio.

Æ.

...stolicæ. MDCLI...

... ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prof. Legislazione Artistica
ACHILLE FIORE
Via Grande Archivio, 3 - Napoli
Digitized by Google

Digitized by Google